

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были отданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

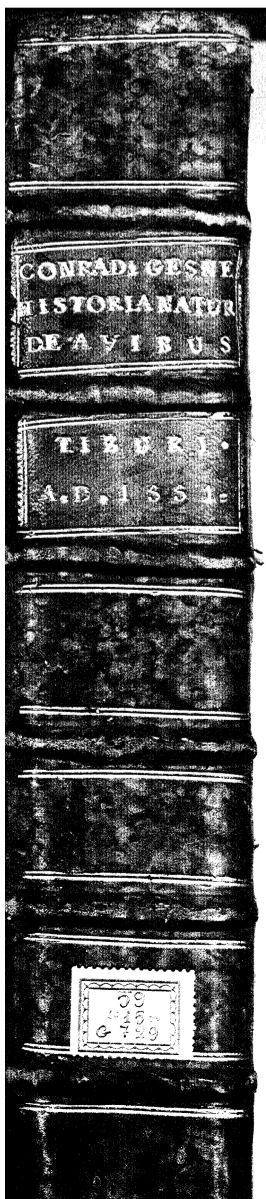
Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

59
24.52
2376.
a. auct. horti. 2. annis

CONRADI GESNERI

Tigurini medici & Philosophiæ professoris in Schola Tigurina, Historiæ Animalium Liber III.
qui est de Avium
natura. cum expurgatione germani

ADIECTI sunt ab initio Indices alphabetici decem super nominibus Avium in totidem linguis diuersis: & ante illos Enumeratio Avium eo ordine quo in hoc Volumine continentur.

Expurgatio Conforne
de expurgatio que ra
La Inquisition d'ano.
des. y por fu comuio
to firme & minombre.

cvm Priuilegijs S. Cæsareæ Maiestatis ad octennium, & Christianissimi Regis Galliarum ad decennium.

TIGURI APVD CHRISTOPH. FROSCHOVERVM,
ANNO M. D. LV.

de la libreria principal del colegio de Alcalá.
ms de 1708

R-109685

CAROLVS QVINTVS, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator Augustus, ac Germaniae, Hispaniarum, utriusq; Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, &c. Rex, Archidux Auftriae, Dux Burgundiae, &c. Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, &c. Notum facimus tenore praesentium. **QVOD** quum expositum nobis fuerit ex parte nostri & Imperij sacri fidelis dilecti Christophori Frofchoueri Typographi Tigurini, ipsum in gratiam studiosorum suscepisse imprimendum ingens opus Conradi Gesneri, de omni animalium genere, in aliquot uolumina digerendum, magno iam in illud labore & sumptu in sculpendis ad uiuum animalium imaginibus facto, & id opus partim iam adidisse in publicum, partim uero adhuc subincude, & praeterea Epitomen eiusdem operis Latine & Germanice adendum praemanibus habere: uereri autem, ne quis ipsum fructu suorum laborum & impensarum priuet, huiusmodi opera temere imitando. Itaq; a nobis suppliciter petijt, ut suae indemnitate caueret, & ipsum Priuilegio nostro aduersus hanc iniuriam munire, de benignitate nostra Imperiali dignaremur. **NOS** qui plurimum illis fauimus, qui sua opera & industria publica studia iuuare contendunt, admissis huiusmodi precibus, tenore praesentium, auctoritate nostra Imperiali, & ex certa scientia, decernimus, statuimus & ordinamus, ne quis Chalcographus, Bibliopola, Mercator, Institor, aut quicumque alius, cuiuscumq; status, aut conditionis fuerit, noster & Imperij sacri subditus, quacunq; Imperij & Ditionis nostrae fines patent, memorata opera Gesneri, seu aliquam eorum partem, aut quicquam inde excerptum siue Latine, siue Germanice, intra tempus octo annorum, a cuiuslibet operis prima editione typis incudere, aut alibi excusum, intra fines Imperij & Ditionis nostrae adportare, uendere, distrahere, aut uendi seu distrahi facere, aut uentum exponere publice, uel occulte, neq; audeat, neq; praesumat, absq; ipsius Christophori Frofchoueri expressa uoluntate, & beneplacito. Quatenus praeter librorum, sic ad aemulationem impressorum, amissionem, quos ipse Christophorus Frofchouerus, siue haeredes, ubicumq; locorum natos, per se aut suos, adimento Magistratus loci, uel citra id, sibi uendicandi plenius potestatem habeant, poenam seu multam octo Marcharum auri puri Fisco nostro, & si Christophoro Frofchouero eiusue haeredibus ex aequo irremissibiliter pendendam, uitare cupiant. Harum testimonio literarum sigilli nostri appensione munitarum, Datum ad Venipontem, die quinta Mensis Ianuarij, Anno Domini, Millesimo quingentesimo, quinquagesimo secundo, Imperij nostri trigesimo secundo, Et regnorum nostrorum trigesimo sexto.

Ad mandatum Caesaree & Catholicae Maiest. proprium.

Obernburger.

• 2

S Enry par la grace de dieu Roy de France/ A nos amez et fe-
aux conseillers/ les gens tenas nos courtz de Parlement de Paris/ Thou-
louze/ Bourdeaux/ Rouen/ Dijon/ Poence/ Grenoble/ Chambery/ Paris/ Sen-
neschaux de Lyon/ Thoulouze/ Poence/ et a tous nos autres Officiers ou leurs
Lieutenans/ Salut. Receu anons humble supplication de nostre cher et bien ame
Monsieur Conrad Gesner/ Docteur en la faculte de Medecine a Surich. Contenant
que a son grand labeur il auroit escript et compose ung livre intitulle Dicoxia anima-
lium. Lequel a utilite des studiens il seroit volentiers imprimer/ tant en langue La-
tine que francoise/ et de leure total/ qui est assez grant/ que le Sommaire dicelluy.
Mais il doubte/ que apres ladicte impression/ par luy mise en lumiere a ses costz/ et de
spens/ plusieurs autres Libraires ou Imprimeurs se ventent faire imprimer/ ou au-
cun livre dicelluy/ en Latin ou en francoys/ ou ledict Sommaire/ en prenant par ce
moyen ledict suppliant de sondict labeur fraiz et mises/ si par nous ne luy estoit pour-
uen de nos coge/ grace et prouision au cas requiz et necessaires. Pour ce est il que nous
a ces choses cõsideres inclinãs a la supplication et requeste dudict suppliant/ luy auõs
de grace speciale par les presentes permis et octroye/ permetõs et octroyõs/ voulõs
et nous plaist/ quil puisse et luy laisse imprimer ou faire imprimer/ vendre et debiter/ le-
dict livre en Latin et francoys/ et Sommaire dicelluy/ en chascune desdictes langues/
par tel imprimeur ou imprimeurs que bon luy semblera/ iniques a dix ans prochains en
suuans a commencer du iour que ledict de uue sera acheue d'imprimer sans ce que du-
rant ledict temps aultre que luy/ ou ayant mission de luy/ le puisse imprimer/ ou faire
imprimer/ vendre ne debiter/ sur peine de mil escus d'amende/ et confiscation de tous
ledictes livres ainsi imprimez sans son conge et permission. Si nous mandõs et ex-
pressẽment entõignõs/ et a chascun de vous/ si comme a luy appartenra/ que de nos
presentes grace/ conge/ permission vous faictes ledict Conrad Gesner/ toutz et vser plai-
nement et passiblement/ durant ledict temps de dix ans/ en faisant/ ou faisant faire
expressẽs inhibitions et defences de par nous/ si mestier est/ sur les peynes cy dessus/ a
tous imprimeurs et libraires et aultres quil appartenra/ que durant ledict temps de
dix ans ilz n'ayent a imprimer/ ou faire imprimer/ vendre ne debiter ledict livre/ partie
ou portion dicelluy/ soit Latin ou francoys/ sans le vouloir et consentement dudict
suppliant/ sur lesdictes peines de mil escus d'amende/ et confiscation de dictes livres/
formes et caracteres/ qui se trouueront auoy/ esse faictz au contraire et en cas d'oppo-
sition/ contredit ou debat de dictes inhibitions et defences faictes et audict cas ten-
dant/ cõtreuenãs a icelles a ce contrainctz/ sur les peines de dictes/ ledict temps
durant. Nonobstant oppositions ou appellacions quelconques faictes/ ou a faire/ esse
nees/ ou a rellener/ et sans preiudice dicelluy faictes aux parties oues/ raison et iusti-
ce. Car tel est nostre plaisir/ nonobstant cõme dessus est dict/ quelescõques lettres subre-
ptices impetrees ou a impetrez a ce contraires. De ce faire nous auõs donne et don-
nõs pouoir/ puissance/ auctorite/ commission et mandement special par ces presentes.
Mandõs commandõs a tous nos iudiciers/ officiers et subiectz/ que a nous en ce fai-
sant soit obey. Donne a Chaulons le xviii. iour de May/ lan de grace mil cinq cens
cinquante deux. Et de nostre regne le sixiesme.

Par le Roy en son conseil
estably apres la Royne
regente vous present.

Coignet.

ILLVSTRI ET GENEROSO

VIRO D. IOANNI IACOBO FVGGERO.

KIRCHBERGAE ET VVEIſſENHORN DOMINO, &c.

Domino & Meccenati ſuo Conradus Geſnerus

Tigurinus ſ. d.

QUICQVIVD LITERIS ITA PRODENDVM AC ILLVSTRIANDVM EST, VIR AMPLISSIME, UT NIHIL PRÆTEREA EO IN GENERE DESIDERETUR, QUANTVM QVIVD AB UNO HOMINE PERFICI POTEST, AD ID DUO MAXIMÈ REQUIRUNTUR, IUDICIUM SIVE RATIO & EXPERIENTIA. ILLUD À NATURA, VEL DEO POTIUS (À QUO OMNIS NATURA DEPENDET) CONFERTUR, HÆC IN HOMINIS POSITA ARBITRIO VIDETUR. NAM UT ALIQUIS RATIONE & IUDICIO POLLEAT, VEL NATURA INGENIOSUS SOLERSQ; SIT, NON PENE IPSUM EST: VTI UERÒ MULTA EXPERIATUR, AUDIAT, UIDEAT, LEGAT, PEREGRINETUR, OBSERUET, & INERTI OTIO IGNAVIAQ; SUPERIOR IN UTUM

Rationis experientie ut omnes artes necessitates, carnis, inter se comparatio.

ARQ; EXPERIENTIAM OMNIA UOCET, HOC QUIQ; VEL FACERE VEL NON FACERE POTEST: NISI VALETUDO, AUT FORTUN, AUT MAIOR ALIQUA CAUSA IMPEDIAT. MULTI INGENIO PRÆSTANT, EXPERIENTIA DEFICIENTI, QUI RATIONEM POTIUS ALIJS GNAVIS & LABORIOSIS, RERUM SCIENTIAM ACQUIRENDI PRÆSCRIBERE, QUAM IPSI ALIQUID CUM LAUDE PERFICERE POSSUNT. SIC DIALECTICI CUM RERVM COGNITIONEM NULLAM PROFITEANTUR, ARTIBUS & SCIENTIJS OMNIBUS MODVM, AC RATIONEM QVA CONSULTANTUR, QUÆQ; COMMODO È RUM DICI TUM DOCERI POSSINT OSTENDUNT. ALIJ CUM IUDICIO & RATIONE PARVM, UT CUNQ; EXPERIENTIA MULTUM VALEANT, SAEPÈ NEQUE DELECTVM HABERE, NEQ; MODVM AUT ORDINEM IN REBUS FERUARE, NON EX PARUIS MAGNA, NON EX MANIFESTIS SEU RATIONI SEU SENSIBUS, OBSCURA: NÒ OMNINO ALTERUM EX ALTERO UENARI & DEPREHENDERE, NON UIDERE RES INTER SESE COGNATAS, SIMILES AUT DIFFIMILES: NON DENIQ; ALIA HUIUSMODI, QUÆ VIRI INGENIO ACRES & RATIONALI METHODO INSTRUCI PRÆSTARE POSSUNT. RARÒ AUTEM CONTINGIT UT UNUS HOMO HIS AMBOMBUS DONIS PARITER EXCELLAT: EÒ QUÒD FERÈ UNI TEMPORIS TATUM DETRAHIATUR, QUANTVM IMPENDITUR ALTERI. QUAMVIS ENIM INGENIUM MULTIS NATURA DATUM SIT, OPORTET TAMÈ ID QUOQ; BONIS DISCIPLINIS & ARTIBUS CONDIDENDIS À PUERO COLI AC PERFICI, PERITURUM ALIOQUI NEGLIGENTIA, QVA SECUNDISSIMI INTERDUM AGRI PEREUNT. PLATO PHILOSOPHOS UT CUNQ; SAPIENTES VIROS, IN FORVM & ACTIONES PUBLICAS SI PRODEANT, PRORSUS INEPTOS AC RIDICULOS VULGO SE PRÆBERE AIT. AN QUÒD INGENIO ILLI CAREANT: NEQUAQUÀ. SED QUONIAM DEFICIENTES RERUM CIVILIUM USUS, & LITIGANDI, & VARIJS IUDICVM AUDITORVMQ; AFFECTIBUS SE ACCOMODANDI EXPERIENTIA, QUAM ILLI VELUTI SE INDIGNAM ASPERNANTUR. HÆC DUO (RATIO INQUAM & EXPERIENTIA) REIPSA SEPARARI NON DEBENT, NEQ; ALTERUM SINE ALTERO QUIſquam SIBI OPTARE: NISI FORÈ ALIQUIS SIVE FORTUNIS SIVE ANIMO DIVES, IDEMQ; OTIOSUS & SOLITARIUS, RATIONE RERUM AC CONTEMPLATIONE ESSE CONTENTUS, QUAM AD ACTIONES & EXPERIENTIAS PROGREDI MALIT: & CONTRÀ ALIUS PROPTER GENUS VITÆ, PER QUOD EI OTIOSO AC SOLITARIO ESSE NON LICET AUT LIBET, AGERE POTIUS & EXPERIRI MULTA VEL EXIGUA CUM RATIONE, QUAM SUMMA CUM INTELLIGENTIA OTIARI, AC SIBI & MUSIS VIVERE, OPTARI. SED SIVE REIPSA SEPARANTUR, SIVE COGITATIONE SOLUM CONTEMPLANTIS, RATIO SANÈ MULTO NOBILIOR, MAGISQ; HONORANDA FUERIT, EXPERIENTIA FORÈ UTILIOR. QUAMOBREM ILLA APUD PAUCOS & SAPIENTES, HÆC MULTORUM & VULGI IUDICIO PRÆFERRUR. AUTHOR EST GALENUS HÆC DUO TANQUÀ CRURA ESSE, QUIBUS ARS OMNIS INIITATUR ABSOLVATURQ;, IN ALTERUTRO SEORSIM OMNINO UACILLATURA. SED È DUOBUS CRURIBUS NOBILIVS DEXTRUM EST, NAM OMNE DEXTRUM FERÈ SINISTRO CALIDIUS VALIDIUSQ; ESSE AIUNT; INQ; CRURIBUS & MANIBUS, MOTUS INITIUM À DEXTRIS PROFICICI. VITA CORPORIBUS NOSTRIS PRIMUM À RECORE, DEINDE ETIAM CORDE & CEREBRO INFUIT, À RECORE QVIVD UTILIOR, HOC EST, MAGIS NECESSARIA, & TEMPORE PRIOR, À CORDE UERÒ NOBILIOR, À CEREBRO NOBILISSIMA. SIC SOLUM EXPERIENTIAM, LICET ILLAM ALIQUIS MAGIS NECESSARIAM, UTILIOREMQ;, & FORÈ ETIAM TEMPORE PRIOREM ESSE AFFIRMET, (QUOD TAMEN NON OMNINO CONCEDITUR,) PER SE IN NOBILIEM ESSE DIXERIM, QUÆ SI CUM RATIONE SUVM OPUS PERAGAT,

Epistola

iam præstantior fuerit, præstantissima uerò ratio, quæ cum nihil ipsa particulare agat, animo interim contempletur uniuersa, (sive simpliciter, ut primus philosophus: sive quæ intra certos scientiarum limites concluduntur, ut architectus in sua, alij in alijs artibus,) & cæteris quid factu sit opus imperare, & docendo dicendoq; præesse nōrit. Ratio uniuersalia præcepta complectitur, quibus tanquam ideis & exemplaribus, icones & particularia omnia in sunt potentia, ut loquuntur philosophi, & ex hoc tanquam fonte scaturiunt. Hac instructus haud paulò facilius & breuiori tempore, experientia quantum factis est sibi comparabit, quàm fieri contrà possit. Nam ab experientia & particularibus ad rationem ac uniuersalia longè difficilior uia est: ut ardua in aduersum fluminis nauigatio ad fontem, deorsum à fonte facilis: & similiter omnis ferè descensus proliuior ascensu. Ratio enim semper à superioribus scientijs inchoans quasi descendit, à particularibus uerò ad rationem ascensus est. Vt facile per uasta maria nauigatio magnetis & nautice pyxidis opera dirigitur: sine illa, si longius iter sit, erratur. ad proxima uerò & quæ confectum non effugiunt, magnete opus non est, ita ad res nobis proximas, quæq; nostris sensibus usurpantur, ratione nō indigemus, ut neq; lumine per meridiem accenso. At si quid remotius est, si obscurius, nihil absq; ratione perficitur. Hæc uerò sicut magnes ad Septentrionem seu polum, ad Deum, hoc est uerè supremum mundi fastigium, in quo solo immobili uertuntur ac mouentur omnia, sive suaapte natura, sive diuina potius & ineffabili quadã ui influente trahenteq; sese conuertit. Hæc nobis in animo lucet, non quidem per se, sed mutuata hanc lucem à suprema lucidissimaq; spiritali mente ac luce, ut suam Luna à Sole, obscura alioqui & opaca. Sed uideo me ista nimis altè repetere, ac infinitum oblitum, necio qua uoluptate has contemplationes promouente, longius digressum.

Libri de animalium historia, quæ in multis, ut, quæ ordi, ut, quæ animal, laboribus suis, confertur.

Ad historiam animalium uenio. In hac equidem conscribenda eadem hæc duo, quæ ad artem omnem atq; omne opus laudabile constituendum necessaria sunt, quantum eius omni ingenio meo summisq; laboribus efficere potui, coniungere sum conatus. Quòd si ingenium iudiciumq; aliquando mihi defuit, in hac rerum singularium infinita fermè copia ac uarietate, & occupationibus meis omnino diuersi generis, mirum non est: atque factius hac parte, ni fallor, ueniam merebor apud illos qui ipsi etiam homines neq; iudicij unde quæq; absoluti se esse meminerint. Rationis quidè & iudicij uis in ipso eorū quæ conscribuntur ordine, maximè elucescit. Ordo autem primum in toto, deinde per partes singulas consideratur. Ego meos de Quadrupedū & Auibus libros literarum ordine diuidere uolui, doctorum tum ueterum tum nostræ memoriæ quorundam in hoc exempli secutus. Ne uerò hic ordo cognatas animantes nimium distraheret, eas plerunq; pariter coniunxi, singulis nempe post cōmune & præcipuum unius generis nomen deinceps cōmemoratis: ut hîc in Auium historia post Accipitrem uarijs accipitrum falconumq; differentijs: post Gallinaceas alites uillaticas, plurimis eiusdem generis terrestribus atq; aquaticis auibus. Omnia equidem per suas classes ordine magis artificioso digerere potuissim, id quod feci in libris qui solas effigies Quadrupedū & Auium cum nominum claris Latinis, Italicis, Gallicis & Germanicis cōtinent, sed alphabetica series cum alijs, tum præcipuè minus exercitato lectori, quicq; genera & species non satis distinguit, ad inquirendum commodior mihi uisa est. Cæterum in partibus singularum historiarum, quas primis octo alphabeti Latini literis plerunq; notauit atq; distinxit, obseruati ordinis rationem reddidi cum in primum de animalibus librum præfaret. Sunt sanè omnia in eis eo ordine partim naturali partim artificioso disposita, ut nihil ulquam extra suum & constitutum semel ab initio ordinem reperiatur, & tãquam in acie suum singula locum tueantur, ita ut si uel prius uel posterius legerentur, infinitum turbaretur nostrum. Hoc etiam rationis opus fuit, ad quod genus animal quodq; pertineret uidere: item quo nomine apud ueteres Græcos, Latinos, Hebræos, (neq; enim in alijs linguis monumenta habemus uetusta) appellatum fuisset: & in multis magnisq; scriptorum diffensionibus uerum aut uero proximum deprehendere: & ubi uetera nomina non inueniebantur, solerter impo-
nere noua. In his & alijs quæ ratione duce perficiuntur, nūquid effecerim, aliorum esto iudicium,

Nuncupatoria.

iudicium, bonorum felicit ac eruditorum hominum. Rogo autem illos etiam ne præcipitem forte aut temerariam de scriptis nostris sententiam ferant, antequam ea quæ in primum librum ad lectorem præfati sumus legerint atque perpendierint. His enim intellectis uelim eos in ipsis libris sparsim quæ uoluerint degustare, & indenō tam an optimus qui in hoc genere scribi posset hic sit liber, neque an talis qualē ipsi maximē probarent, cum sua sit cuique sententia: quàm an proposito ac promissionibus meis magna ex parte satisfaciatur experiri. Sed ut iudicio parum præstitum, diligentia certè, curæ & laboris nō multum spero in me desideratum iri. Nam & annis hæcenus multis hoc institutum exercui, ita ut finitus etiam temporis in cuiuscunque professionis aut scientiæ studium collocaſsem, in ea iam fortè non essem postremus. Libros ueterum ac recentiorū in diuersis linguis (quarum qualemunque notitiam Dei gratia sum consecutus) in numeros legi: & scripta auctorum supra centum quinquaginta, quos post præfationem in primum librum enuero, in unum uolumen conclusi: ita ut quorundam ferè integros libros, omnium nempe qui ex professio de animalibus quicquam condiderunt, sed ordine mutato, assumpserim: ex alijs passim quæ huius argumenti erant excerpterim. Literas ad homines doctos in diuersas Europæ regiones frequentissimas misi, quibus animalium effigies eorumque naturæ descriptiones petij, & sæpius frustra, ut semper maior est illiberalium numerus. Quid dicam de laboribus illis quos domi ac foris uidendo subinde sciscitandorum quàm plurima pertuli: Sumpibus etiam pro mea tenuitate non peperci, quos si facere maiores potuissem, uel illius Meccenas meis studijs contigisset propitius, multo abſolutius hoc opus euasurum fuisset. quod fortassis in posterum aliquando fiet, si Deo opt. max. uidebitur. Ego quidem quandiu uixero paulatim præcipuam hanc de animalibus Naturæ in hoc mundi theatro partem, & alteram quæ de stirpibus agit, ornare atque excolere pergam, & contra nostri sæculi in hæc studia ingratiudinem & contemptum forti animo eluctabor. Sarinhi solati fuerit, utcunque paucis sed doctrina & uirtute præstantibus uiris, ac tibi inter illos in primis nobilissime IO. IACOBÆ FVGGERE, non displicuisse. Dedi equis ^{De uilitate huius operis.} dem operam ut & iucunda & utilistota hæc tractatio esset, nec ad ullius priuata studia eam accommodaui, sed in uniuersum perrodere omnibus uolui. Est quod hic legat philosophi, præsertim naturæ studiosi, sed etiam morum atque uirtutum disciplinæ. est unde medici, poete, grammatici, philologi & utriusque linguæ candidati, proficiant ac oblectentur. Ea sanè quæ circa uictum & cibum ex singulis animantibus docentur, communi omnium utilitate legentur. Primarius quidem hæc ut conderem scopus mihi fuit, ipsa rerum notitia, & honestissima contemplatio naturæ, quæ animis ad architectū per omnia summi & nostri naturæque domini ac patris cognitionem ac uenerationem confectentibus, sese submittens scalarum instar præbet, & ueluti per gradus in sublime prouehit. Secundus, ut hoc ueluti communi cōmentario multa & uaria quæ de animalibus extant, pulcherrima præsertim ueterum scripta, interpretarer, quæ uel ex professio uel obiter de illis reliquerunt. Et quoniam in sacris quoque literis crebra diuersorum animalium mentio fit, & magna hæcenus circa quàm plurima eorum nomina, alijs aliter interpretantibus, dissensio ac ignorantia apud ipsos etiam ludæos & eorum Rabinos fuit: in Hebraicis etiam nominibus enucleandis non mediocrem diligentiam adhibui. Reliquas utilitates taceo: hoc tantum addam, multa sanè præclara & cognitu digna in his libris extare de affectibus, moribus, uarijsque uirtutibus, uitijs & ingenijs animalium, quæ non tantum legentem oblectant, sed hominem etiam docere & sui officij admonere possunt. De uenatione & aucupio multa: item quomodo alij feruarique debeant animantes singulæ. Volui autem celsitudinis tue, clarissime heros & Meccenas optime, pulcherrimam huius operis partem, hoc de Autum natura uolumen dicare & consecrare, ut & felicius in tui nominis auspicio publicè appareret, & meam erga te obseruantiam testaretur. Te certè unum omnium hoc munere dignissimū iudicauit: & multis hæcenus annis, quibus in eo perficiendo elaborauit, animo meo id tibi nec temere nec immeritò destinaui. Nam ut cæteras in te uirtutes, quibus te Dominus Deus plenissimè ornauit, tuamque in quàm plurimos mortalium beneficia

Epist. Nuncupatoria.

& liberalitatem, & quæcunque in te laudanda sunt, ijs relinquã celebranda, qui id facere grauius locupletiusq; possunt, & te tuãq; propius ac familiarius norunt: quis nobilium & principum uirorum, tantum in bonis literis & hominibus earum studiosis fouendis ac promouendis operã sumptusq; collocare dignatur: Neq; tu uerò in hoc solum plerofq; omnes longè post te relinquis, sed doctrina etiam & penitiorè literarum cognitione, in principibus uiris rara, luculenter excellis. Testantur hoc multæ de ~~tuorum~~ ~~lucubrationes~~ Hieronymi Vuolfij Bibliothecæ tuæ præfecti) quas illi clarissimo nomini tuo, non tam ut splendoris aliquid illi adferrent, quàm ut auctoritatem suis operibus inde mutuati compararent, inscripsere. Testatur amplissima illa quam paras omne genus librorum BIBLIOTHECA, tanto quidem studio, ut plerofq; etiam reges in eo iam aut æques aut superes. Ac sanè regium istud opus te liberalissimum & regio uerè animo præditum heroëm uehementer decet, maiorem tuæ famæ in omnem posteritatem gloriã propagaturum, apud omnes bonos & sapiētes perennaturam, quàm si eundem aut multò maiorem sumptum in magnifica ædificia, uel alias res, quæ uulgo hominum admirationem pariunt, conferre uoluisses. Quamobrem Deum bonorum omnium benignissimum authorem etiam atque etiam orabimus, ut & amplitudinem tuam, fortunãq; omnes, & hunc in te nūquam satis laudatum animum quàm diutissimè incolumem conferuet. Vale. Tiguri Heluetiorum, idibus Martij, anno Salutis D. M. L V.

CONRADI GESNERI AD LECTO-
REM PRÆFATIO.

LIBRORVM nostrorum de animalibus prolixitatem, & ex omni genere scriptorum sed *Excessus ope*
non inordinatam congeriem, quanquam copiosè excusati in primi libri ingressu, atque *is prolixitas.*
omnem consilij mei institutiq; rationem explicavi, non desinunt tamen quidam hæc no-
bis seu vitia obijcere, quibus nunc etiam, si forte illa non legerint, breuiter respondebo.
Primum quod ad prolixitatem, fuit illa mihi sanè laboriosa, ac maluisse tantis laboribus abstinere, nisi aliud propositum nostrum fuisset. Sic enim in uniuersum mihi persuasero, *Operandum in*
nihil magis optandum esse studiosis hominibus, quam ut in omnibus artibus, scientijs, historijs, & *omnibus si que*
quibuscunq; rebus utilibus quæ in libros & literas relate sunt, duos extare libros, Pandectas & Epi- *seris produca*
tomen. Pandectas appello uolumen maius, & diexodicam, hoc est plenam & copiosam tractatio- *sum, duas ex-*
nem, in qua omnia omnium quæ bene & utiliter dicta scriptaue sunt, bono ordine congerantur, *tere libros,*
Epitomen uerò compendium illius maioris operis, in quo omnia certius breuiusq; proponantur, *Pandectas in*
& rerum explicationis maior quam uerborum habeatur cura. Sed paulo fuis sententiam meam *quæ ordine con-*
exponam, quoniam ad communem studiosorum rationem utilis uideatur. Pandectas igitur in quo- *gruatur ad*
cunq; argumento conscribi oportet, à uero erudito, ingenioso, diligente, laborioso, & *libere digesta*
narrarum linguarum perito, ut transferre ex omnibus aliquid possit: quem uel rex aut princeps, *int: & cerum*
uel diues aliquis & liberalis Mecenas proposito honestissimi laboris premio foueret. Antequam *Epitomen, etc.*
uerò rem aggredere, diu secum meditari & cum uiris doctis deliberare oporteret, cum de opere
uniuerso, tum eius ordine, methodo, ac locis locorumq; partibus & particulis, ita ut tota diuisio nõ
temere, sed ex philosophiæ & dialecticæ præceptis institueretur. Deinde operis iam inchoati spes-
cimen, non multis, sed paucis & in eo genere doctissimis uiris ostendendum, illorumq; consilio &
consensu candidè acq; uiscendum. Sic igitur nobis instructus Pandectarum, si contingat, futurus
auctor, congerat ille primum & materiam operis parat, uel ex omnibus qui id argumentum ex pro-
fello, aut etiam obiter aliquam eius partem tractauerint libris: uel illis tantis qui ipsi ac doctis (quo-
rum consilio utitur) probati fuerint. Cõgesta deinde in locos & ordines quæq; suos referat, quorum
tabulam seu breuem rationem ipse sibi conscripserit ab initio operis præhendendam: & ne quid absq;
causa repetatur & abonderet, cum multa à multis eadem dicantur, & cõuertiõ ne quid omittatur, ca-
ueat. A uerborum nomina ubiq; adscribat: non solum ut sumum cuiq; reddatur, quod homines gratos
debet, cum omnes iuuant & bene merendi animo conscripserint: sed etiam propter rerum certitudi-
nem, plus enim aut minus cuiq; creditur, prout alius alio doctrina, aut experientia, aut quo uixit sæ-
culo prior aut posterior fuerit. Et quod plurimum testimonio confirmatur, id certè fidem magis me-
retur. Nominentur igitur auctores, nec magna interim de stilo cura sit, quanquam is inaequalis
futurus est. Satis enim laboris circa cetera insumitur. Stili uerò elegãtia & æqualitas ad Epitomen
magis pertinet, quæ quidem scribetur ut serie continua legatur, cum Pandectæ commentariorum
potius loco sint. Addat etiam uocabula & sententias, si sit opus, Græcæ & Hebraicæ linguarum, quæ
ut antiquissimæ inter ceteras, ita doctissimæ sunt: & sacri profaniq; libri his linguis cõscripti quàm
plurimi extant. Sententias uerò, id est coniuncta aliquot uerba quandoq; in his linguis citauit,
rit, mox Latine exprimat, propter eos qui harum linguarum imperiti sunt. Ex cæteris autè linguis
quibuslibet, sed quæ in uerba ueruerint Latine reddet. Nuda tamen reru de quibus agitur, præsertim
si physicum argumentum fuerit, in diuersis linguis poni uocabula, laudariim. Quæ ad philologiam,
Grammaticam & poëticam spectant, non omittat, sed separet. Quod si res aut sententia eadem ad
locos diuersos quadrare uideatur, sit fuerit in uno possit, & à cæteris ad illum remittere. Verba
& sententias auctorum, in quibus aliquid dubium, obscurum, falsum aut corruptum est, quoad eius
potest, explanare, conciliare, arguere, & emendare conetur, ubi res postulat. Sæpius enim hoc fa-
cto opus non erit, cum ipsi auctores inter se hoc præstant, quod uel aperte fit, uel ex collatione de-
prehenditur. Est autem hoc optimum genus commentariorum, cum loca auctorum collatione mu-
tua dilucidantur, quod in Pandectis facillimè fit, cum eiusdem argumenti scriptorum sententia in
unum omnes locum conueniant. Ita fiet ut non solum in Epitomen eiusdem operis, sed prorsus in
omnes quotquot ipsæ de rebus aliquid literis mandarint auctores, unâ hoc uolumè absolutissimi
commentarij uice sit. Postremo non aliena tantum recitet, sed summa cura omniq; studio de suis
etiam obseruationibus, quicquid desiderari potest, quicquid utile aut iucundum cognitu adinue-
nerit, scriptis ac inuenis ueterum addat. Sic absolutæ fuerint Pandectæ seu Commētarij, quorum
utis erit præcipuè doctoribus & professoribus uni alicui scientiæ peculiariter addicis: ac digni
erunt ut tanquam thesauri in Bibliothecis afferrentur. Et quanquam non scripti sunt ut continua
lectiõne enotarentur, præsertim ab illis quibus per occupationes, aut genus diuersum studiorum,
aliamue ob causam, id facere aut non libet aut non licet: erunt tamen illis etiam utiles, si eis tanquam
Dictionarijs uti uoluerint, ita ut una tantum de re de qua inquirunt in ipsis legant, quam propter
ordinem eundem perpetuò seruatum reperient facile. Ex his Commentarijs postea fiet Epitome
ita ut certa tantum & uera, aut maxime probabilia accuratè deligantur, & sicut dixi rerum diutaxat
cura habeatur, non etiam uerborum. Quicquid ad philologiam aut Grammaticam facit, poëtica,

Ad Lectorem.

Alterius in nominati de accipitribus eorumque cura libros similiter Græcè scriptos; item Aelianæ animalium historiam Græcæ, quæ tamen interprete Petro Gillio iandudum Latine legitur. Edoardus *publiscus* pub Vuottonus Anglus nuper de animalium differentiis libros decem adidit, in quibus etiam si fuerit ob-
feruationum quod ad historiam nihil adferat, neque noui aliquid doceat, laude tamen & lectione dignus est, quod plerumque ueterum de animalibus scripta ita digesserit, ac inter se conciliari, ut ab uno ferè authore profecta uideantur omnia, stylo fans æquabili & puro, scholis etiam ac emendationibus utilissimis adiectis; & quod præsertim ad explicandas singulorum naturas accederet, quæ com-
munia & in genere dici poterat doctissimè exposuerit. Petri Bellonij Cenomani de auium librum Lutetiae hoc ipso tempore excudi audio, qui fortè iam absolutus est, ad nos quidem nondum perue-
nit. In illo non dubito raras aliquot auium & icones & descriptiones haberi. Na ille partim in Gal-
lia, partim in remotissimis orbis regionibus, quas peregrinationibus suis ei inuifere datum est, non pauca quibus nos caremus sibi comparare potuit. Idem in libro Gallico, quæ singulares obserua-
tiones inscripsit, passim aliquot auium meminit, unde nos & alia quædam & meropis effigiem mu-
tuati sumus.

CATALOGVS DOCTORVM VIRORVM QVI AD ABSOLVENDAM AVIVM HISTORIAM liberalissimè nos adiuuerunt.

Aegidius Tichudus Claronensis, uir il- lustris.	Ioannes Caius Anglus medicus.
Guicel. Rondelietus, medicus, in Schola Monspelienfi professor regius, cuius nuper doctissimi absolutissimiq; de pi- scibus libri prodierunt.	Ioannes Dryander, medicus & professor in Aca- demia Marpurgenfi. Leodigarius Grimault Normannus. Ludouicus Lauaterus Tigurinus, de
Hieronymus Zanchus Italus, theologie & philosophiæ interpres in Schola Ar- gentinenfi.	Nicolæus Dalonulle diocesis Charnoteni. Raphael Seilerus Auguſtanus CL. V. Geryo- nis Seileri medici F.
Hierony. Maffariu Vicetinus medicus.	Thomas Eraſtus Heluetius medicus.
Melchior Guilſadinus Boruffus medicus.	Vlyſſes Aldrouandus Bononiensis medicus.

¶ Et præter hos alij in primo & secundo libro à me nominati, tum ab initio librorum, tum etiam cum iconibus, descriptionibus uel historijs quas singuli communicarunt, ex diuersis Germaniæ, Galliæ, Angliæ & Italiæ regionibus ad me misit. Scio etiam in Hispanijs, in Dania & remotiori-
bus ad Septentrionem Scandinaviæ locis, multos esse doctissimos uiros ad quos fortassis nostri quoque libri deparantur: quorum si quis liberalitate ac beneuolentia sua me prosequi, ac laboribus nostris fauere dignabitur: na ille & mihi abacriatam & stimulum ad reliquos de aequilibus, serpenti-
bus & insectis libros citius absoluit adidit, & publicum in promouenda hac naturæ historia beneficium præstiterit. Rogo itaque doctos omnes in remotissimis regionibus, qui in hos libros in-
ciderint, primum ut æquos ac benignos censores se nobis exhibeant, deinde si quid ad eos emen-
dandos, iconibus & descriptionibus nouis, aut quoquo modo illustrandos conferre posse-
runt, id candidè, liberaliter matureq; ut faciant. Quod si quis non multa docere aut confirmare
possit, illum utcumque pauca, & uel unum aut alterum quippiam duntaxat nobis præstiterit, gratissi-
mum fuerit. Scribendi quidem mittendiq; occasio nõ deerit, per mercatores præcipue, qui magna
emporja frequentant, Antuerpiam, Venetias, Lugdunum, Francfordiam & alia, ad quæ etiam ma-
iorum Germaniæ nostræ ciuitatum mercatores adire solent, per quos curati & transmitti ad me fa-
cile poterit quicquid acceperint. Ego quoque eadem uia ad uiros doctos & liberales, quorum
nomina & uoluntatem cognouero, tum scribendo, tum si quid desidera-
rint mittendo gratum me declarare potero.

ENVMERATIO AVIVM, EO ORDINE QVO
IN HOC VOLVGINE DESCRIBVNTVR, NVMERVS
adicctus paginam indicat.

A.	Alcyon	84	bis uel urinarix, itē	Ætianus chrysiæton
CANTHIS, quā	Aluco	94	Thracæ & Dyini	& stellarem 162
Gaza spinū uel	Ampelis	ibid.	124	Aquila diuersæ quarū
ligurinum uertit	¶ Anas cicur & in ge-	ibid.	Vria	ueteres meminerunt
¶ Accipiter, in cuius	nere	ibid.	Phalaris	189
historia multa infunt	Anates feræ, & primū	ibid.	Mergi aliquot, quorū	Aquila anataria, quam
communia omnibus	in genere	100	nomina uulgaria tan-	& clangam seu plan-
auium uncorum un-	Boicas duplex, & phia-	100	tū nobis cognita sūt:	gam, & morphinum
guū quæ ad prædam	scas	102	primū in genere,	appellant 189
autum nutriuntur &	Querquedula & simi-	102	deinde de mergis uar-	Anopæa Homeri 192
inficiuntur, accipie-	les aues, hoc est anati	103	rijs, hoc est albo ni-	Aquila alba siue cyg-
rum, falconum & a-	similes, sed minores	103	groq; distinctis, ex	neca
quilarum generis	Glaucium	105	quibus est anas Rhe-	Aquila quam percno-
¶ Accipitrum genera &	Penelops	ibid.	ni uulgō dicta 126	pterm, & oripelar-
differeñtia	Capella auis	106	Alij eiusdem generis	gum, & gypæetū uo-
Aefalon	Bréthus anatis autmer-	106	mergi, ex Ge. Fabri-	cant
Buteo	gi species, et alia eius-	106	cij descriptione 128	Halietus, id est aquila
Subbuteo	de nominis auis mō-	106	Ceteri mergi eiusdem	marina, Nilus uete-
Circus accipiter	tana	106	generis, hoc est anati	rum
ibid.	Brāta uel bernicla	107	formes, rostro lati-	Melanæerus seu uale-
Circus uel cirrhis	& rufus	107	culo anterijs adico,	ria aquila
49	Puffinus Anglicus	109	& albo nigroq; distin-	196
¶ Accipiter fringillarius	Anates feræ in Helue-	109	ctis: sed collo breuiore	Ostrifraga
50	tia communes, qua-	109	multo	197
¶ Accipiter palabarius	rum nomina Latina	109	Mergus cirrhatus siue	Pygargus
ibid.	nobis incerta sunt: &	109	longirostra maior: &	199
Sparuerius uel nifus re-	primū de anate fera	109	ille qui à thymallis	Aquile diuersæ apud
centiorum	torquata minore ib.	109	picibus uorādis no-	recentiores 200
Tinnunculus	Anas fera torquata ma-	109	mē apud Germanos	Aquila heteropus 200
52	ior	109	habet	¶ Ardeę historia in ge-
Chalcis uel cymindis,	Anas fera fusca uel me-	109	Mergi magni, Mergā-	nere, ubi cum ceteris
quam & hybridæ &	dia, id est mediæ ma-	109	ser, Gulo, Scheledra-	ardearū generibus,
pyngem uocari pu-	gnitudinis	109	cus, & Morfex	tum pelle imprimis
tant	Anas mulcāria	114	ibid.	siue cinereq; uulgō di-
¶ Accipiter Aegyptius	Anates quædam Ger-	114	Carbo aquaticus, &	ctæ pleraque conue-
56	manie inferioris &	114	Magnales	niunt
¶ Falco in genere	maritime, Meanca,	114	131	Ardea pulla siue cine-
57	Tela, Slub, & c. anate	114	Colymbi maiores	rea 205
Falcones diuersi	fera minores	114	Trapoçordæ uel mer-	Ardea alba
63	¶ Mergi in genere,	114	guli	207
Falco facer	quidq; ab ananibus	114	¶ Anser domesticus,	Ardea stellaris minor,
64	differeñtia: & seorsim	114	& de anseribus que-	quam botaurum uel
Hierofalchus	de Mergo apud La-	114	dādam in genere	butorium recentiores
66	tinios ueteres, & Ae-	114	156	uocant
Falco montanus	thya apud Græcos	114	Anferes ferri in genere	Ardea stellaris maior
68	118	114	152	212
Falco peregrinus	¶ Rursus de æthya	122	Vulpanfer	Ardeæ diuersæ
69	118	122	155	ibid.
Mediani	Mergi diuersi	123	Anferum genera di-	Alia quædā ardea
70	123	123	uerfa	213
Gentiles	Colymbus & colym-	123	157	Falcinellus
ibid.	123	123	Anfer Bassanus siue	214
Falco gibbosus, & ille	123	123	Scoticus	Arquata siue nume-
qui semper tanquam	123	123	158	nus
uolaturus alas exten-	123	123	Gustarda auis Scotica	215
dit	123	123	159	¶ Astilus
71	123	123	Capricalea Scotis uul-	217
Falco niger	123	123	gō dicta	ibid.
ibid.	123	123	¶ Anthus	¶ Antagen
Falco albus	123	123	159	219
72	123	123	¶ Apus	Francolinus
Falco rubeus	123	123	160	225
ibid.	123	123	¶ Aquila germana, quā	Callina corylorum seu
Falco cui pedes coer-	123	123	herodii Albertus &	bonofa Alberto dicta
ui	123	123	alij quidam uocant,	227
73	123	123	227	Gallus palustris
Lithofalchus & dendro-	123	123	227	225
falchus	123	123	¶ Auoferra	ibid.
74	123	123	227	226
Lanarij	123	123	227	226
ibid.	123	123	227	226
Falcones mixti	123	123	227	226
75	123	123	227	226
¶ Acredula	123	123	227	226
76	123	123	227	226
Alaudæ, cristata & sine	123	123	227	226
crista	123	123	227	226
ibid.	123	123	227	226

Enumeratio

<p>B.</p> <p>Baritæ 227 Bethylus ibid. Bubo 227 Budyæ 233</p> <p>C.</p> <p>Calamodytes 223 Calidris ibid. Capra uel capella auis 234 Capriceps ibid. Caprimulgus 234 Carduelis 235 Caryitæ aues 237 Caryocatactes ibid. Caspia uel Indica auis 238 Cathartes 239 Cathartes 240 Alcatraz 241 Caucalias ibid. Ceblypyris 241 Cebrión ibid. Cela 241 Celeus ibid. Cephus 242 Certhias 244 Charadrius ibid. Chloris 247 Citrinella 248 Serinus 249 Chloris seu Chloreus ibid. Ciconia 250 Ciconia similes aues 261 Ciconia nigra ibid. Cinamomus auis 265 Cindapfus ibid. Cinopcon 265 Cinnyris ibid. Cnipologos, culicile- ga Gazæ 264 Ciuina ibid. Coccothraustes 264 Coruleus 265 Colaris 266 Collurio ibid. Coltiba domestica, & in genere quæ ad co- lumbaceû genus per- tinent 267 Coltibaceo generi uni uerso communia 265 Columbæ feræ in ge- nere 294 Columbæ feræ quæ ad porcellana, faxatilis, tenas 294 Lusia columba 295</p>	<p>Palumbes maior & mi- nor 297 Turtur 303 Contilus 307 Coraphus ibid. Corcora 307 Corinua uel Cornica ibid. Cornix 308 Cornices diuersæ: & primum de frugiuo- ra 319 Cornix uaria ibid. Cornix aquatica et ma- rina 319 Coruino generi com- munia quædam 320 Coruus 320 Corui diuersi, aquati- cus, pyrrhocorax, in- cedula 326 Coruus sylvaticus 327 Coturnix 328 Oryzometra 346 Crex 347 Cuculus 348 Cureus ibid. Curruca ibid. Cynagus 357 Cynchramus 366</p> <p>D.</p> <p>Dacnas 367 Dicæza Indicæ aui- le 367 Diomedæ aues 367 Dryops 368</p> <p>E.</p> <p>Edolius 368 Elaphis 369 Elcas ibid. Elafas 369 Enthyfcus ibid. Epimachus 369 Erythropus ibid. Ermacos 369 Erythrotaon ibid. Externæ 370</p> <p>F.</p> <p>Ficedula & atricapilla 370 Fringilla siue spiza & phrygilus 372 Quæ de fringilla recen- tiores scripserunt ibid. Fringillæ seu Vinco- nes diuersi 373 Fringilla mōtana 374 Fulica ueterum ibid. Fulica recentiorū 375</p>	<p>Fulcæ nostræ aues si- miles, ut cotta An- glorū, & Rallus Ita- lorum 377</p> <p>G.</p> <p>Galbula uel galgulus 377 ¶ De gallo gallinæo & his omnibus quæ ad Gallinaceum ge- nus in genere perti- nent 379 Capus 411 De gallina: & de ouis tum gallinaceis tum in genere 414 De gallinis sylvestri- bus in genere, ac de nonnullis etiam par- ticularum 459 Gallina rustica 461 Meleagris ibid. De Meleagride recen- tiorū opiniones 462 Gallina Africana seu Numidica ibid. Gallopatus uel Gals- lus Indicus 464 Gallina Indica diuersa ibid. Gallinæ lanigeræ 466 Otis ibid. De otide quid sentiant recentiores 468 Tardie uel bisfardæ his- torie & recentioribus 468 De tetrace, tetrice, tes- traone, erythroaone, ex ueterum scriptis 471 De tetrace uel tetrao- ne, &c. scripta recen- tiorum 472 Vrogallus ibid. Gallus betulæ 475 Vrogallus minor, uel tetraon minor ibid. Grygallus maior 477 Grygallus minor 478 De ordine sequentium gallinæci generis, ut uulgus ferè appellat, autum: quæ omnes fe- ræ sunt, gallinis uilla- ticis aliqua ex parte similes, minores ta- men, lōgis cruribus, &c. 478 De gallinulis terrestri- bus, & primum de il- lis, quæ uulgò Germa- nis Hegecharæ di- cuntur 478 De gallinula quam no- stri uocant <i>Brachbūn</i>: uel de arquata maio- re & pharopode dis- plici, quarum alicram arquatam minorem uocant 480 Rala uel ralla terre- stris 481 De aibus siue gallinū lis aquaticis: lōgis cru- ribus, &c. quædam in genere cum tabella di- uisionis, & particula- tim quædam 482 De aibus quarum ue- teres mentionem fe- cerunt, quæ ad genus gallinaginum aquati- carū referri posse ui- dentur 483 Rusticula uel perdicæ rustica maior ibid. Rusticula sylvat. 486 Rusticula siue gallina- go minor 487 ¶ De duodecim gene- ribus gallinarum a- quaticarū, quæ circa Argentoratū capiuntur, quarum nulli po- culiare aliquod, Lati- num Græcūue no- me assignare possum. in genere uerò non- nihil de eis dictū est suprà, ego Græca con- fixi à coloribus, præ- cipuè crurum. Et pri- mum de erythrope- de 488 <i>Notbeim</i> Glottis, uulgò dicta Glott 489 Poliopus 490 <i>Seffyr</i> Ochrops magnus 491 <i>Schmirring</i> Rhodopus 492 <i>Streingallst</i> Hypoleucos 493 <i>Syfferlus</i> Melampus 494 <i>Notemillis</i> Ochrops medius 495 <i>Wartemillis</i> Erythra 496 <i>Wartem</i> Ochra 497 <i>Wynfermell</i> Erythropus minor 497 <i>Koppitz</i></p>
---	--	---

Auium.

Rappzeigerlin	Thoenreger	nominant	594	quis Latinis aut Graecis dubitamus	630
Ochropus minor 498	Lanius maior 558	Mytex	595	¶ Paulo	630
Riegetle	Wartengel			¶ Pelecanus seu Platea	639
Goduuita uel sedoa	Larus 559	Nertus	595	Pardix	645
Anglorum 498	Larorum genera diuerfa quorum mentio fit apud recentiores 562	Noctua	595	Pardix maior	655
Totanus & Limola sic dicte aues circa Venetias sunt autem maxime siue gallinulae siue ardeolae 499	De Laris q. circa aquas dulces degunt, & primum de cinereo 563	Noctua saxatilis	597	Phasianus	657
¶ Glottis ueterum 501	Wew Polstor	Nycticorax	602	Phloxis	662
Cnaphalus ibid.	Sterna 564	Oce	604	Phoenicopterus ibid.	
De gracculis uel monedulis in genere: & priuam de illa specie quae rota nigra est, rostro etiam & pedibus, qua Aristoteles Iycon cognominat, & pleriq. hodie praeteris monedulam 501	Spyrer	Oenanthe	ibid.	Phoenix	665
Gracculus uel cornix saxatilis 503	Larus piscator 565	Oncocrotalus	605	Phoix	666
Screntaben	Scherlm/Sel	Ophiomachus	609	¶ De Pica in genere, praecipue uero de illa quae uaria & caudata a caudae longitudine cognominatur 606	
Pyrrhocorax 508	Larus niger 566	Ophitrus	ibid.	Pica gladiatoria, uel Garrulus auis 672	
Grus 509	Weyngel	Opito	ibid.	Garrulus qui circa Argentoratium Noller appellatur 674	
Cryps, ex ueterib. 521	de Laris marinis, & primum de albo 566	Orchilus	ibid.	Garrulus Bohemicus 674	
Ex recentiorib. 522	Seemewen	Oryx	609	¶ De Pica Martijs, & picorum genere in uniuersum 775	
Gygis auis 523	Libyus 567	Onus	610	Picus maximus uel niger 679	
	Linaria 567			Picorum genus uarium ex albo & nigro 680	
	Schiffelin	Paradisa uel paradisi auis 611		Picus nitidus 681	
	Schiffelin 568	Pardalus 614		Picus cinereus uel sita 682	
	Linaria rubra 568	Parra	ibid.	Picus muralis 685	
	Schiffelre	¶ De Paris diuersis, & primis in genere 614		Pici diuersi, Craugus, Dryops, Alcatraz, Picurus, &c. 685	
	Linurgus Oppiani 579	Parus maior 615		Oriolus, Picus nidum suspendens 684	
	ibidem	Parus coeruleus 616		¶ Piphallis 685	
	Loxias 568	Parus ater 616		Ploas 687	
	Kriingsvogel	Parus palustris 616		Pluuiialis 687	
	Luscinia 569	Parus cristatus 617		Porphyrio 689	
		Parus caudatus 617		Porphyris 689	
		¶ Passer	618	Piphacon 689	
		Passer syluestris paruus siue torquatus 624		Pittacus 694	
		Passeres diuersi quoru Graeci meminere, ibidem			
		Passer syluestris magnus 624			
		Tetrax paruus 627			
		Spermologus paruus 627			
		Parus torquatus 584			
		Merula aquatica 584			
		Miliaria 585			
		Miluius 585			
		Molliceps 590			
		de Moracillis, i. caudam motantibus diuersis aibus: & primis quae dam in genere 591			
		Cincelus 592			
		Cercion 593			
		Motacilla quam Germani albam cognominant 593			
		Motacilla flaua, & aliae diuersae 594			
		Motacilla genus quod Germani quida Dilwegischen uel Dilente			
		nominant 594			
		Mytex 595			
		Nertus 595			
		Noctua 595			
		Noctua saxatilis 597			
		Nycticorax 602			
		Oce 604			
		Oenanthe 605			
		Oncocrotalus 609			
		Ophiomachus 609			
		Ophitrus 609			
		Opito 609			
		Orchilus 609			
		Oryx 609			
		Onus 610			
		Paradisa uel paradisi auis 611			
		Pardalus 614			
		Parra 614			
		¶ De Paris diuersis, & primis in genere 614			
		Parus maior 615			
		Parus coeruleus 616			
		Parus ater 616			
		Parus palustris 616			
		Parus cristatus 617			
		Parus caudatus 617			
		¶ Passer	618		
		Passer syluestris paruus siue torquatus 624			
		Passeres diuersi quoru Graeci meminere, ibidem			
		Passer syluestris magnus 624			
		Tetrax paruus 627			
		Spermologus paruus 627			
		Parus torquatus 584			
		Merula aquatica 584			
		Miliaria 585			
		Miluius 585			
		Molliceps 590			
		de Moracillis, i. caudam motantibus diuersis aibus: & primis quae dam in genere 591			
		Cincelus 592			
		Cercion 593			
		Motacilla quam Germani albam cognominant 593			
		Motacilla flaua, & aliae diuersae 594			
		Motacilla genus quod Germani quida Dilwegischen uel Dilente			
		nominant 594			
		Mytex 595			
		Nertus 595			
		Noctua 595			
		Noctua saxatilis 597			
		Nycticorax 602			
		Oce 604			
		Oenanthe 605			
		Oncocrotalus 609			
		Ophiomachus 609			
		Ophitrus 609			
		Opito 609			
		Orchilus 609			
		Oryx 609			
		Onus 610			
		Paradisa uel paradisi auis 611			
		Pardalus 614			
		Parra 614			
		¶ De Paris diuersis, & primis in genere 614			
		Parus maior 615			
		Parus coeruleus 616			
		Parus ater 616			
		Parus palustris 616			
		Parus cristatus 617			
		Parus caudatus 617			
		¶ Passer	618		
		Passer syluestris paruus siue torquatus 624			
		Passeres diuersi quoru Graeci meminere, ibidem			
		Passer syluestris magnus 624			
		Tetrax paruus 627			
		Spermologus paruus 627			
		Parus torquatus 584			
		Merula aquatica 584			
		Miliaria 585			
		Miluius 585			
		Molliceps 590			
		de Moracillis, i. caudam motantibus diuersis aibus: & primis quae dam in genere 591			
		Cincelus 592			
		Cercion 593			
		Motacilla quam Germani albam cognominant 593			
		Motacilla flaua, & aliae diuersae 594			
		Motacilla genus quod Germani quida Dilwegischen uel Dilente			
		nominant 594			
		Mytex 595			
		Nertus 595			
		Noctua 595			
		Noctua saxatilis 597			
		Nycticorax 602			
		Oce 604			
		Oenanthe 605			
		Oncocrotalus 609			
		Ophiomachus 609			
		Ophitrus 609			
		Opito 609			
		Orchilus 609			
		Oryx 609			
		Onus 610			
		Paradisa uel paradisi auis 611			
		Pardalus 614			
		Parra 614			
		¶ De Paris diuersis, & primis in genere 614			
		Parus maior 615			
		Parus coeruleus 616			
		Parus ater 616			
		Parus palustris 616			
		Parus cristatus 617			
		Parus caudatus 617			
		¶ Passer	618		
		Passer syluestris paruus siue torquatus 624			
		Passeres diuersi quoru Graeci meminere, ibidem			
		Passer syluestris magnus 624			
		Tetrax paruus 627			
		Spermologus paruus 627			
		Parus torquatus 584			
		Merula aquatica 584			
		Miliaria 585			
		Miluius 585			
		Molliceps 590			
		de Moracillis, i. caudam motantibus diuersis aibus: & primis quae dam in genere 591			
		Cincelus 592			
		Cercion 593			
		Motacilla quam Germani albam cognominant 593			
		Motacilla flaua, & aliae diuersae 594			
		Motacilla genus quod Germani quida Dilwegischen uel Dilente			
		nominant 594			
		Mytex 595			
		Nertus 595			
		Noctua 595			
		Noctua saxatilis 597			
		Nycticorax 602			
		Oce 604			
		Oenanthe 605			
		Oncocrotalus 609			
		Ophiomachus 609			
		Ophitrus 609			
		Opito 609			
		Orchilus 609			
		Oryx 609			
		Onus 610			
		Paradisa uel paradisi auis 611			
		Pardalus 614			
		Parra 614			
		¶ De Paris diuersis, & primis in genere 614			
		Parus maior 615			
		Parus coeruleus 616			
		Parus ater 616			
		Parus palustris 616			
		Parus cristatus 617			
		Parus caudatus 617			
		¶ Passer	618		
		Passer syluestris paruus siue torquatus 624			
		Passeres diuersi quoru Graeci meminere, ibidem			
		Passer syluestris magnus 624			
		Tetrax paruus 627			
		Spermologus paruus 627			
		Parus torquatus 584			
		Merula aquatica 584			
		Miliaria 585			
		Miluius 585			
		Molliceps 590			
		de Moracillis, i. caudam motantibus diuersis aibus: & primis quae dam in genere 591			
		Cincelus 592			
		Cercion 593			
		Motacilla quam Germani albam cognominant 593			
		Motacilla flaua, & aliae diuersae 594			
		Motacilla genus quod Germani quida Dilwegischen uel Dilente			
		nominant 594			
		Mytex 595			
		Nertus 595			
		Noctua 595			
		Noctua saxatilis 597			
		Nycticorax 602			
		Oce 604			
		Oenanthe 605			
		Oncocrotalus 609			
		Ophiomachus 609			
		Ophitrus 609			
		Opito 609			
		Orchilus 609			
		Oryx 609			
		Onus 610			
		Paradisa uel paradisi auis 611			
		Pardalus 614			
		Parra 614			
		¶ De Paris diuersis, & primis in genere 614			
		Parus maior 615			
		Parus coeruleus 616			
		Parus ater 616			
		Parus palustris 616			
		Parus cristatus 617			
		Parus caudatus 617			
		¶ Passer	618		
		Passer syluestris paruus siue torquatus 624			
		Passeres diuersi quoru Graeci meminere, ibidem			
		Passer syluestris magnus 624			
		Tetrax paruus 627			
		Spermologus paruus 627			
		Parus torquatus 584			

Enum. Avium.

euro cognate aues di	Spergulus	706	Todus	719	fi, Vulpes	739
uerse	Sphicas	ibid.	Tricetus	ibid.	Viola	740
Rubecula faxatilis, cya	Spyngas	706	Trochilus aquaticus	719	Vulpe genus alterum,	
nus	Spinturnix	ibid.	Trogon	719	quod quidam flam-	
Rubicilla siue pyrrhu-	Stechias	706	¶ Turdi in genere, &		meati cognominant	
las	Strix	ibid.	¶ prius de illo que			
	Struthio, Struthio-		Aristoteles trichada		Vulgra	742
	melus	708	nominat, Gaza pila-		Vpupa	743
Salpinx	Sturnus	714	rem	720	Vulpes	739
Salus uel Aegithy	Stymphalides	718	Turdus uiciuor	727	Vultur	747
Sarau peregrinae aues	Subis	ibid.	Turdus minor, illas			
705			uel tyas	728		
Sarin			Turdus minor alter,			
Scylla	Tautafus	718	Troffell uulgò	729		
Scips	Tengyrus	ibid.	Tyrannus	730		
Seleucis	Teleas	718				
Sialendris	Thous	ibid.				
Sialis	Thracas	718	Vanellus, Vannellus			
Sincolina	Thraza	719	731			
Sirènes	Tiphia	ibid.	Vanello cognate aues			
Siris	Titys	719	733			
Smerinthus	Tityrus	ibid.	Varones	ibid.		
Sôdes	Tityras	719	Vespertilio	733		
Sparafion	Tragopanas	ibid.	Vespertiones diuersi			

APPENDIX de aui-

bus nonnullis igno-

ritis uel innominatis,

&c.

PARALIPOMENA

que continent auium

aliquot figuras & de-

scriptiones, in præ-

cedentibus suis locis

omissa.

FINIS.

INDICES

INDICES ALPHABETICI QUI AVIVM HVIVS VOLVMINIS NOMINA IN DE VERSIS LINGVIS CONTINENT, HEBRAICA, PERSICA, GRAECA uetera & noua, Latina, Italica, Hispanica, Gallica, Germanica, Anglica, Illyrica, Turcica.

H E B R A I C A quibus etiam Arabica & Chaldaica adiunximus, & recentiora quaedam ex vulgari- bus linguis, & alia quaedam incognita dialecti, sed Hebraice literis in Rabbinorum libris scripta. Arabice Hebraice scriptis plerisque, Ar. syllabam apponimus. Latine uero scriptis, quae plurima in medicorum li-bris leguntur, nomem nullam adicimus, praeterim cum de non paucis Arabicis esse dubitaremus. ar- culum al uel a. qui frequenter Arabicis dictionibus praeponiur, quod ad literarum ordinem plerumq; ne- gleximus. Ch. noua Chaldaicum designat. Quod ad literarum ordinem & Orthographiam in plerisq; multi incognitam, coniectura uisum sumus & Latine scripta quae ab C incipiunt, ad p. reuocari, quae à t. uel th. a. u. &c. Arabum quidem interpretes multas uoces à Graecis ita peremerunt, ut cuius finis lingua, non facile appareat.

אבן	202	balazub	Ar.	641	dorache	339	דורח	Ar.	119
abka coruus	321	bellchiat		675	dura	675	דור	4.165.380	
abnag	764	benchem		348	alduragi	320	דורג		
adicalugge	386	Ar.	734	duram	305	דור	ח		
aduduc Auicennae	227.	באז	Ar.	4	duraz	220.305	alchabegi	655	
adoram	764	alhazi Auicennae	4.69	דורמז	Ar.	268	alchubugi	ibid.	
aduzaruzegi	380	bar	94	דור	586.746	דור	Ar.	370	
adduuta	94	ברבוי	379	דור	201	דור	Ar.	586	
אזר	Ar.	ברטא	521	דור	Ch.	251.586	דור	Ch.	250
אזר	195.521	barar	94	דור	dic Saracen.	380	דור	Ch.	250
achal	164	barbaiu Auicennae	ofis-	דור	darharcaria	576	דור	Ch.	500
אחלקא	Ar.	fraga	199	דור	alderariz	657	דור	Ch.	523.748
אחלקא	Ch.	belecher	94	דור	¶ Euchem	348	דור	Ch.	523.748
אחלקא	Ch.	Vuofzhe Saraceni.		דור	ח		haliceto	195	
אחלקא	227	136		דור	ח		chame	268	
אחלקא	585.586.747	albasach	764	דור	ח		chamari	Ar.	720
אחלקא	618	bar uel badi	94	דור	haberi	765	ח	202.250	
alcauus	576	Ch.	709	דור	alhabari	466	ח	734	
alacona	321	Ch.	586	דור	alhada	586	ח	734	
amazanati	764	Ch.	709	דור	alhedud	744	ח	734	
אנפא	244.201.471	ח		דור	Ar.	460	ח	734	
afabyhuc	764	ח		דור	alhudud	744	ח	734	
azuri	715	ח	586	דור	hadubub Auicennae	227	ח	734	
azedaraz	764	ח	380	דור	hachoc Alberto pro	cornice	ח	734	
aztor	764	ח	ibid.	דור	460	ח	734		
aridam uel arada	164.	gaglia	164	דור	460	ח	734		
afcebere	94	gigeg	380.414	דור	202	ח	734		
alafafir	618	algadem	308	דור	202	ח	734		
alsikakak	764	geceid Auicennae	78	דור	348	ח	734		
אשכורגל	165	guarafen, uide in ע		דור	744	ח	734		
		algardaione	528	דור	164	ח	734		
		genges	765	דור	164	ח	734		
		alguelim	298	דור	268	ח	734		
בבשק	Ar.	gird	268	דור	268	ח	734		
babebot	618	giazidiuch	380	דור	268	ח	734		
בבז	Ar.	guidez	308	דור	77	ח	734		
albegath	764	gaudes	ibid.	דור	94	ח	734		
albucaim	483	ibid.		דור	227	ח	734		
buracher	94	ח		דור	618	ח	734		
בזא	Ch.	ח		דור	690	ח	734		
balat	94	ח		דור	460	ח	734		
belez	197	ח		דור	460	ח	734		

Index.

Table with columns for Hebrew names, Latin/Arabic names, and numbers. Includes entries like cabagi, cabegi, kabin Auicennae ofsi- and various medicinal terms.

PERSICA.

Index.

Table with multiple columns listing Hebrew, Greek, and Latin words and their corresponding numerical indices. Includes sections for V A R I A E T I O and G R A E C A.

Table with multiple columns listing Greek words and their corresponding numerical indices. Includes various Greek terms and their numerical values.

Index.

αλκυον	57	ζεφ	218	L A T I N A V O C A	αλκυον	24
αετώς	67	δωκε	348	bula, quibus etiam bar	alecoris	484
αετός	105	καλυπτ	120, 122	bara quaedam admixta	alisco	96
αετός	298	καρυά	673	sunt, sed usurpata ab ijs	anarellus, genus anas	94-370
αετός	50	καρυά	321	qui utcumq; Latine	ampelis uel ampelid	94-370
αετός	298	καρυά	675	scripserunt,	anans aliter (mergorum ge-	128
αετός	298	καρυά	218		neris)	128
αετός	157	καρυά	735		anans caudatus	127
αετός	157	καρυά	675		anans cicur & in genere	94
αετός	164, 241	καρυά	508		anans cicur	105
Iae genus,		καρυά	76		anans cicur mas	766
αετός	101	καρυά	218		anans circibans	127
αετός	662	καρυά	720		anans clingula	116
αετός	153, 567	καρυά	202		anans fere, & primum in ge-	128
αετός	576, 609	καρυά	562		neri	100
αετός	662	καρυά	586		anans fistularis	127
αετός	662	καρυά	375		anans fulgula	116
αετός	609, 609	καρυά	216		anans fera fulca uel media, id	127
αετός	609	καρυά	370, 604		est medic magnitudinis	127
αετός	371, 605	καρυά	576		anans quae d Germanis ins-	127
αετός	606, 609	καρυά	735		ferioris & maritima	128
αετός	606, 609	καρυά	61		anans graminea uel iunca	127
αετός	79	καρυά	485		anans fere in Heluena com-	127
αετός	78	καρυά	458		mutus, quod nomina La-	127
αετός	244	καρυά	415		tina nobis incerta sunt	110
αετός	528	καρυά	339		anans Italica	120
αετός	156	καρυά	620		anans Hispaniola infula	128
αετός	155	καρυά	690		anans latrotra maior	116
αετός	247	καρυά	95		anans Indica 767 cuius fi-	127
αετός	249	καρυά	218		gura in sequent paginam	127
αετός	378	καρυά	218		transposita est	127
αετός	162	καρυά	218		anans latrotra	127
αετός	216	καρυά	218		anans longirotra minor	128
αετός	250	καρυά	251		minor	129
αετός	74	καρυά	645		anans magna	121
αετός	624	καρυά	268		anans maxima rosio breui &	127
αετός	689	καρυά	269		huo 117. Eius icon in ter	127
αετός	690	καρυά	266, 701		ralipomena est	127
αετός	689	καρυά	720		anans quadrupes	127
αετός	43	καρυά	218		icon in Paralipom. est	767
αετός	546	καρυά	508		anans muscaria	124
αετός	466	καρυά	264		anans muscularis	128
αετός	217, 60	καρυά	371		anans muscudula	128
G R A E C A V V L		καρυά	618		anans schellaria Germano-	127
αετός	569	καρυά	618		rum icon	127
αετός	569	καρυά	618		anans strepera	127
αετός	752	καρυά	377		anans fera torquana minor	110
αετός	580	καρυά	731		maior	121
αετός	202	καρυά	696, 710		anans familiae aues, sed mino-	127
αετός	618	καρυά	710		res, ut quaequidam, &c.	127
αετός	370, 604	καρυά	305		anans uel aucha, auis maxi-	127
αετός	248	καρυά	76		ma apud Rafim	322
αετός	119	καρυά	305		anopala Homeri	127
αετός	218	καρυά	248		anifer	126
αετός	566	καρυά	160		aniferum genera diuersa	127
αετός	236	καρυά	372		aniferes alpini, uel rardi	127
αετός	4	καρυά	374		anifer aquosus Alberti	127
αετός	509	καρυά	76		anifer arborum Alberto	127
αετός	749	καρυά	528		anifer Bassanus siue Scoticus	127
αετός	735	καρυά	156		anifer	127

Index.

crifata, falconis genus 66
cuculus 348
cuculus 348. Eiuſdem ſi-
gura terrior 771
cucuba 218
cucupha 744
cauliciga Garze 264
curculius, cornix 339
curra 336
carruca 335
cuscidi 78
cyanus 701
cythramus 366
cygnus 377
cynchramus 366
cymindis 160
cypſellus D.
denarofalvus 74
diceraus 367
diomedes aues 367, 771
diopanus 545
dryacha pro drepanide 545
dryocolaptes tria genera 675
dryops 697, 698
dyani 124
E.
edolius 368
emberiza alba 659
emberiza laua 628
emberiza praeſentis 629
emeriza 517
ennedionus, lanus 557
enthylus 545
epimachus ibid.
epops 743
erinnacus 697, 698
erna Anglorum 199
erna Friſloru, genus aequie-
nigrum 370
eryllus 406
erythropus 369, 488
erythropus minor 497
erythrogaon 369, 470, 471
eumeli ſita in uolucrum 761
exerax aues 369, 644
F.
facior 370
falco albus 71, rubens ibid.
falco in genere 64
falco ceryleus pedibus 71
falco genilis 70
falco gibboſus 71
falco grœum 64
falco ignobilis, lanarius 74
falcones mediani 70 (75)
falcones mixti & bigeneres
falco montanus 68
falco niger 71
falco nobilis 70, 71
falco peregrinus uel com-
munis 65, 69
falco ſacer uel Britannicus
64. uel acerus, acrinus 65
falco Tuniſius 64
falco qui ſemper tanquã

lanarius alas extendit 71
falcula 161, 545
falciatus 657
faſtor 370
fecicola pro ficidula ibid.
fenix 370, 765
ficidula 370, 604
filacotone 299
finora Rafi 78
florus 359
florus pro merope 376
francolinus, auſgen, & alius
pſicibus uiuis 210. & alius
Napoli ſic dictus, ibid. Vi-
de man
fraudatus 681, bis
frigillas parum Latine 371
frigili Arnoldo Villan. 94
fringilla, uide Fringilla
fringilla uel fringilla 371, &
rurſus quæ recentiores de-
ca ſcripſerunt, ſecundum
fringilla uel ſerminora 771
fringilla diuerſe 371
fringilla Italica ibid.
fringilla montana 374
fringilla 615
frogellus, id eſt muſcus 51
frugilega graccalorum gene-
ris 503
frugilega cornix 359
fulca p. fulca Arnoldo 376
fulca Garze, cephalus 243
fulcas alias marinas eſſe, &
lata dulcium aquarum 376
fulca minor, noſtra communis
336, maior, (forte phala-
x) crocorax uel coruus aqua-
ticus Arithotelis, ibid.
fulca recentiorum 374
fulca ueterum ibid.
fulcignoſus ſimiles aues 377
fulia p. fulca Arnoldo 376
fulix G.
gaia 666
galbula 377, 684, 685
galeria 77
galgulus 378, 681
gallina 414, 415
gallina Africana, uel Numi-
dica, uel Libya 463
gallinae aquaticæ genus Pa-
raui 761, in fine
gallinae Adriaticæ uel Ha-
druntinae 380
gallina coryloru 219, 220, 221
gallina detriti 463
gallinae Hieroſolymitanæ ib.
gallina Indica crinita, & uul-
gidis 465. Alia Indica
ibid. Alia 773
gallinae Indice 381, 464
gallina lanata 466
gallinae Lydie 380
gallinae magnæ, Medice uel
Parauinæ, uulgo Paluera-
rix 380. & rurſus de Me-
dicis inferias 381
gallinae monofre ibid.
gallinae Rhodie, Chalcidi-
cæ, Alexandrinæ 380
gallina ruſtica 466
gallinae ſylueſtres in genere
459
gallinae Tunici Africae 463

gallinæci pulli 448
gallinago, Ruſticula 489
gallinagines uel gallinulae
quatuor in genere 481,
483, 478 (nor 487)
gallinago uel Ruſticula me-
diana 489
gallinagines aquaticæ ueter-
ribus memoratæ 489
gallinella 478
de gallinulis aquaticis, lon-
gis curribus, &c. quedam
in genere 481
gallinularum aquaticarum ge-
nera 12. quæ circa Argenteo-
ritum capitanar 488
Earudem ſpecies alia 773
gallinulae ſive ardeolæ maris
16, Limofa & Toan* 499
galliopterus 464
de Gallo gallinaceo, & ſis o-
mnibus quæ ad gallinacei
gen* in genere pertinent 379
gallus pro capo 411
gallus aquæ 489
gallus benele 475
gallus Maurianus uel Na-
midicus 773
gallus paluſtris 215, 460
gallus ſylueſtris Sconic* 460
galli Tanagrae, pugnae, &
gallus pro capo 411
gallus ſpado, id eſt cap* 411
ganza Morinis 377
Garamanis 774
garrulus auis 671
garrulorum tria genera 671
garrulus Bohemicus 674
garrulus genus ſqd circa Argē-
tinâ Noller appellat 674
gauius 359
gauius alba 566
gauius cinerea 563
gauius 501
gemma 596
gimus ibid.
griſalco 66
griſacum 109
glonius 501 (489)
glonius Germanorum 611
goſardi 78
de Graculis in genere 501
graculus bomolochos, id
eſt ſcurra 503 (503, 508)
graculus coracis 501, 502
graculus lupus 501, 503
graculus palmipes 501
graculus ſaxanilis 503
graculus 501
graculus 501. nide Graculi:
graculus apud Albertu 468
graculus 509, 614
grifalchus 66
grus 509
grus Balearica ibid.
grygallus maior 477
grygallus minor 478
gryps 521
gryll* uel gryllod* auis 449
gulo, mergus magnus 310
gurgulio auis pro genere 78
landæ 78
guſta* auis Alberto 75, 356
guſtarda auis, Scotia aqua-
tica 359
gyges auis 513

gyponetus 199
gyrolucus 66
gyrolus 249
H.
hamatopus 527
halcedo 394
halienus 394
harpe 191, 513
harpe Arithotelis 514
harpe Oppiani 514, 749
harpys 524
Hercyniſſyluſtaues 517, 764
hegecharz 478
heiodromos auis Kiran. 516
hiderius 527
hemionion auis 516
herodi* falco recentiorib. 66
herodius Alberti & alioru,
id eſt aquila germana 116,
aliq herodium hierofalchi
faciunt, &c. lege in Hiero-
hierofalchus 66 (falco)
himantopus 577
hipparion 119, 133
hippocampus 518, 614
hippobas 356
de hirundine domeſtica & in
genere 518
hirundines diuerſe 543
hirundines agrestes, ruſticae,
horion 160, 160, 544
hirudines marine 544, 578,
579
hirundo marina nauis Ian-
lie dicta 81
hirundines ripariae 545
hongyias 189
horion 160
horulana 546, 581, 774
hybris 55
hypoleucos 499
hypodymis 356
L.
lbia 546. lbia nigra 517
lbia nigra Bellonij 377, cor-
uus ſylueſticus noſter
lbiſtres 160, 160, 544
immuſſus, immuſſus, im-
muſſus, immuſſus 190
icterus 377
incendaria 550, 706
incendula pro monedula 22
pud Albertum legitur 356
incubus 707
Indica auis 218
intuba auis quibusdã creditur
immerſus 44
ipſida 550
ionus auis 313
ixys 551
iunco 551, 627
ixion 747
ixys 551, 591
ixus 551
K.
kokis pro cornice 308
L.
lagodias 610
lagoines 655
lagois ibid.
lagopus duplex 554
lagopus uaria 556, eadem &
alia uaria 773
lagus corruptum p. laro 563
lalages 557

Index.

lanarij 74
lanq aues 377
lanus cinereus 557, 777
lanus maior 559
larus 559
lari diuersi ex Oppiano 560
lari diuersi apud recentiores 562
lari aquarum dulcium 563
larus cinereus 563
lari marini 566, alibi & aliq diuersi
lari niger 566
larus piscator 565
libyus 569
ligurinus 1
limoſa Venetiſ 499, 500
linachos pro haliceto 194
linaria 567
linaria rubra 568
lingulaca auis 501
linurgi 137, 568
linoficus 74
locus 568
lucidae 527
lupus graculus 501, 564
lucus uel lucus Garz 549
lucina 589
lycos graculus 501, 502, 503

M.
magnales 313, 575
mamuco diata in Nouo orb. 611
marchos pro merope 575
mancana pro laro 564
manca Alberti 118
meca pro laro 562
meliani accipiter ſeu falco 79
mes 79
melampus 494
melanxenus 196
melancterus 575
meca pro laro 564
meca magna 566
melegrus 4, 61 & 4, 63, 775
memnonides uel memnonides aues 575
mergulus 135
merguli genus alterum 135
mergulus niger 136
mergus Lannorum ueterum 118
mergi in genere, & quid ab ananibus diſerant 118
mergi diuerſi 121
mergi quorundam nomina uel genera tantum nobis cognita ſunt 116, 117, & deinceps
mergi reliqui ananiformes, ſicut in ſynonymo, ſunt 118
mergus, & alio nigroſi diſtincti, ſed collo breuiore, 123
mergus albus 129
mergus niger 129
mergus anferri ſimilis, in Heluetia Viteradi 129
mergus curuanus 129
mergus cornutus 120, 121, 131
mergus glaciſ uel brumalis 127
mergi magni 129
mergus magnus niger 131
mergus marinus 767

mergus niger 113, 118
mergus niger Alberti, non ſua ſua noſtra, ſed larus niger uideur 376
mergus Rheni 127
mergus ruber 128
mergus thymallos pifces de uorans 129
mergus uariuſ 127
merulus, uide Merulo, mendo uel merulus accipiter 44
merops 575
merops aliter 578
Merula 579
merula aquatica uel riuialis 584
merula fufca 584
merula torquata uel fyluatica 583
merulus 579
merulus ſtercoroſus 584
methyridas 585
miarua 567, 585
miſion tanquam Latinuſ pro aquia 164
miſus 585
miſui regales 586
miſuaris 586
molliceps 590
de monachaliſ in genere 584
monialis fufca, mergoriſ generis 129
monofiri 591
monolingilla 374
morſus Alberti 131
mergus quidam magnus 190
morphnus 190
monacille, id eſt caudam motantes diuerſa aues: & primuſ quæſit in genere 591
monacilla alba 593
monacilla ſua 594
monacille in Miſia 595
duo 394
muſculus uel muſchetus 4
mucicapra 575
myxex 595

N.
nuxia 190
nepa uel Sneppa Germanorum 497
neros 595
nuias pro haliceto 194
nuias recentiorum 51, 14 eſt
nucifua 595
nucipera 683
numenius 315, 720
nycticorax 596, 602

O.
oca 136 anſer 604
ochra 497
ochropus magnus 494
ochropus medius 495
ochropus minor 498
ocnus 211, 212
opilio 294, 604
ornas 294, 769
ololygo pro alucone 94
onocrotalus 605
opilio 609
ophiomachus 609
ophiurus 609
orchilus 609

oriolus 684
oropargus 193
orix 213
orygomeria 346
oryx 609
otina 606
ofſiraga uel ofſiragus 197, 514
ofſiraga imperitæ pro otina & onocrotalo 606
ous 466
de onde quid recentiores ſentiant 468
ous 217, 596, bis 610 uide Aſio
de ous rum gallinæ, tum in genere, 414, & deinceps 762
P.
palara 729
palumbus ferus 297 domesticus uel cellarius ibid. torquatus ibidem.
palumbus Garz pro duabus & Græcis diuerſis, phaps & phala 298
palumbus (maior,) palumbus, phelini 317
palumbes 297
palumbus minor 295
palumbes noui orbis 299
pandionis ales 316
papagalius 691
papagabius 691
para 614
paradiſica, paradif auis 611
paradiſica aues diuerſe 614
parcus 731
pardialis 614, 685
parax 614
paro 614
parra 614, 695
pari diuerſi, & primuſ in genere 614
parus ater 606
parus carbonarius 615
parus caudatus 617
parus ceruleus 616
parus crinitus 617
parus maior 615
parus minor 616
parus monticola 616, 617
parus palustris 551, 616, 617
parus ſyluaticus 617
paſſer 618
paſſeres diuerſi, illi præferunt quorundam nomina Germanica tantuſ nobis cognita ſunt 627
paſſer aquaticus uel harundinarius 627
paſſer gramineus 356 curruca.
paſſeres Indici, muſcaus 629
italius 630
paſſer marinus, Struthionica 628
melas 709
paſſer muſcaus 629
paſſeres pyrgæ 624
paſſeri foliatus 524
paſſer ſylueſtris magnus 624
paſſer ſylueſtris paruiſ ſue torquatus 624
paſſer ſulciſ 630
paſſer troglodytes 625
paſſeres troglitæ 624
pauo, pauus, paua 630

pauo Indicus 464
Pegafus ales 639
pelecan, pelicanus 639, 666
pelecinus 640, 641
pelicanus 639
pendops 125
percus 190
perdix 643
perdicæ diuerſe 657
perdix Græca 655, Damiaſca, 769
perdix minor et maior 644
perdix maior 655
perdix ruſtica maior 483
perdix ſylueſtris, icolopax 484
peregrine auicula Gallis 762
perſica auis 381, gallus phæopus duplex 480
phalaris 125, 374
pharaoſis aues 483
phafas 123
phafanus 657
phalacrocorax 336, 337, 376, 657
phelini 317
philemca 540, 569
phlexis 661
phloxus opterus 661
phloxus ex ueteribus 697
ex recentioribus 699
phœnicuro cognate 700
phrygius 663
phloxus 663
phlox 666, 689
planga uel plangus 190
platica 639
plata 639
de pica in genere, præcipue uero de uaria & caudata 666
pica adiani 667
pica glandaria 666, 691
pica marina 517, 661
pica marina alia 767, debet ratæ uem hæc cuius pictura in ſequentem paginam ex ferri, ubi etiam deſcriptio continetur.
de pica Martis & picorum genere in unuſterum 675
pica pro gryphe 511
pici diuerſi 683
picus cinereus 683
picus cornutus 699
picus linguoſus Alberti 501
picus marinus & agreſtis Albero 84, 685
picus maximus uel niger 679
picus muralis 683
picus niduſ ſuſpendens 684
piconum genus uariuſ ex alio & nigro 680
pici uari minores 681
picus uariuſ 681
picus 683
pifex 685
pipillalis 685
pipilix 685
pipio 268
pipo 675
pipra 675
pitylus 624
plores 685
ploues 718
plumbina 550, ſipida

Index.

plumbina, mergulus 315	rubicula cognata 700	tarax Nemesiano 469	V.
pluvialis 685	ruberra 697	tarax ausis 466, 468, per	uanellus, uanellus 731
paugalion 707	rubicilla 701	totum 466, 468, per	uanellus fufcus 655
paux 470	ruc ausis omnium maxima 701	urgula 303	uarie 711
Polopus 470	533	taurus ausis 311	uarones ibid.
Porphyrio 687, 776	ruficula 483	taurulus 718	uella 369
porphyrio 689	ruficulae 444	telamon 687	uenatori ausis, uel uenancia
666, 689	ruficula uel Callinago mi-	telas 718	559
porx 617	nor 487	tengyrus ibid.	uelperilio 733
Progne 316, 340, 369	ruficula fylasica 486, 487	terranola 78	uelperiones Aegyptii cau-
prunella passer 624	runcilla 697, 699	4	da oblonga 739. Babyl-
puls 689	S.	terrotus, tricellus, tricolus,	lonici qui in eum condit-
puphaon ibid.	701	id est accipiter uel falco	untur, ibid. Indici & alij
pupace 689	falpinx ibid.	mas 3	in Nouo Orbe ibid.
pupaceus in genere 689	falsqualis 195	terro Mafcoalis 473	uelperiones uel fimiles eis
pupaceus erythrocyanus 690	farax aues in Calochur	703	466
689	farin ibid.	terro, terax, ex recentioribus	uinago 594
pyra 55	calopax 483	bus 469	uicones diuerfi 373
pyraus Anglicus 310	ichidociracus 311	terroa minor 475	uipio, grus minor 509
pulchra pulchra 448	ichneutes 697	terax, terax, terroa, ex recentioribus	uitor 604
pulchra pulchra 448	flops 703	rum (cripsis 471, ex recentioribus)	ulula 740
pulchra pulchra 448	flops, uide Anfo	toribus 471	ululae genus alterum, quod
pulchra pulchra 448	lylla 703	terax paterum generis 604	quidam flammeum co-
pulchra pulchra 448	ficus 194	terax 78, 635	gnominus 743
pulchra pulchra 448	femiramis 194	thecronos 41	uofgra 743
pus aquae Albano 376	femerafo 197	thopios uel thops 219	uopua 743
puli gallinacei 448	fermus 149	thous 718	urax 470-471
Pygargus quila 199, Pygar	fialentris 703	thraceus 114	uria 115
305, 306, ibid.	fialis 703	thraua 719	urna maior 133
pyraus, pyralis 694	fincolina aues in Tartaria	thraupis 335	urinatrix 114
pyraus 618	703	tinuanculus accipiter 33	urogallus, tetraon Plinii
pyraus 694	fircus 704	tipha 719	471
pyraus 694	fifophedus 710	titij ibid.	urogallus minor 475
pyrrhocorax 310, 316, 303,	fiace 689	tiyryas ibid.	uulpanifer 135
508	fiarus 706	tiyryus 719	uulpecula ausis 739
pyrrhalis 701	fiata 681	tiyrya ibid.	uulur 747
Q.	fiata 689	rodi 719	uulur albus 514-748
quaila, coturnix 339	fiata 690	torquilla 511	uulur aureus 514-748
quaila Inais pro querque-	fimerinthus 705	rosanus Veneti 499	X.
dula 103	fidies 614, 706	tragalidanes, pro troglody-	xxcula, id est cornix 308,
quaila uulgo Inais pro co-	spazation 614, 706	dyte 591	Syluancus
turnice 339	spazucius 31	tragopanas 719	xuthros 618
quaila, coturnix 339	spargulus 614, 706	trapaxorola 315	xyon 747
querquedula 103, bis & ter-	spermologus uel spermom-	tremulus 594, 733	Z.
no de eadem ex profecto	mus, graculorum generis	tricus 719	zaucois 514-749
R.	503	tricus, uide Terriolus	zena 135
raia, uide Ralla	spermologus parvus 635	tringas, melius Tryngas	zeuocos 514-749
raia Anglorum 369	spermologus paucif	triorches 45	zingion 514-749
raia uel ralla terrestris 441,	618	triorches, uide Terriolus	
43:	618	triorches, uide Terriolus	
ralla uel rala 346, 347	spinnorquus 517	trochilus, uide Terriolus	694
rallus falcorum 377	spinnorquus 517	trochilus aquancus 719	
ramphus 641	spina 371	trochilus, arquesa uel fimis	
regaliolus 695	spingas 706	lis 215	
regillas 696	stardae 468	trochilus terrestris 479	
regulus 694	stephanion 503	trochilus Albetri mergori	
regulus pro troglodyte 615	sterna, larus minor 564, 565	generis 117	aleta 41
de R. egulo quia Albetri &	stethias 706	troglites 618	aigeron 169
caudon fecula fcriptores	stethio, stethius 708	troglodytes passer 615	airone 101
prodidit 691. De co-	sternomelus 709	trogon 720	airon negro 101
dem ex fcriptores uel non	stirax 231, 706	truo 605	agiron 101
memoriae & obfcuracionis	strophocamelus uel stropho-	truygas 483, 599, 594	agrotus 606
bus proprijs 696	camelus 708	truygas 511	agrotia 164
rhinoceros ausis 697	struthio, struthius 709	turdela 719	alibis frens 374
riparia 101	struthio, struthius 709	turdo 720	aliodola 76
riparia hirundines 144	sturnellus 714	turdorum tria genera 710	aliodota ibid.
ripariola ibid.	sturnus 707	turdus Bohemius 719	alioho 94
rholopus 491	stymphalides, Stymphali-	uidem de Trichide, quem	anadre 95
rhyndae 697	ues 718	uatum de Trichide, quem	anatre ibid.
rhytace 697	subaquila 199	uatum de Trichide, quem	anatre 95
rhytace 697	subarcto 686	uatum de Trichide, quem	anatre 95
roborifici generis aues 675	subis 683, 718	uatum de Trichide, quem	anatre 95
roborifici ex ueteribus 697,	subis 697	uatum de Trichide, quem	anatre 95
ex recentioribus 698	subis 707	uatum de Trichide, quem	anatre 95
rubicula ardua 699	subis 697	uatum de Trichide, quem	anatre 95
rubicula fixatilis 701	subis 697	uatum de Trichide, quem	anatre 95

Index.

arzuola	137, 761	collonoto	518	frison	264	loyene	1
auoloio	749	columbo	268	frufone	264	lucro	54
auoicra	215	columba, colomba	268			luganello	1
B.		colmetre	517	G.		lugaro ud lugarino	1
balarina	591-593	colombo faxaro	268	galbedno	378, 684	luocio	54
barada	697	colombo faxarolo	268	galber	378	lupo de l'api	575
barbaian	219, 603	corbo	311	galcedor	565	ligfinuolo	569
barbaiano	740	cornacchia, cornachio	308	galera	569	M.	
barbaro	576	cornice	308	galieno de magio	744	magun	13
barbañello	734	corofolo	699, 791	gallina	445	maluicio	70
barello	761	coruo	311	gallina arera	484	maluzo	709
beccoroela	215	coruo marino	110	gallina d' India	464	marino pefatore	50
beccofiora	215	coruo fyluano	317	gallina rutica uel ruticella	464	megliarina	378
becquafiga	684	coruo ipiano	317	464	464	meffionallo	378
becquafigo	370, 378	coruz	245	gallinaza	484	mergón	120
becquaroueglia	64	corremula	594	gallinella	484	meric alpadic	237
bera	671	coareola	594	gallio	380	merlo	580
biui	518	couarcia	78	gallio alpefre	476	merulo alpefre	584
boarina	630	couaremola	591	gallio cedrone	475	merulo foliaro	584
brufoia	684	critella	744	gallio de paradio	744	merulo ftercorolo	584
buba	744	croacy, crocalo	361	gallio foluaco	473	miaoio	127
buccario	44	croffron	721	garbolla	685	morgon	319
bufo	218, 219	cucco	348	garde	761	mulachia	319
buorino	630	cuchio	348	gardelin uel gardelino	236	munachia	319
C.		cucco	348	garde	236	muichete	44
calandrella uel chalandra,		curacula	316	garzaney	117	N.	
chalandrella	78	cuo uel cullo bianco	604	garzonello	101, 117	nibbio	586
calmarca	477	cua	503	garza	208	nichio	586
canibello	81	D.		garzeta	208	niggo	586
canuaroia	567	dardanelli	546	garza	208	nororan	603, 704
capellua	77	dardano	160	garza	208	notula	590, 714
capo nero	315	dardano	160	garza	208	O.	
capo nero uel capo negro,		dardano	160	garza	208	ocello d' el ducha	606
capifucula Nipho	370	dardo	376	garza	208	ocha marina 157, grola, ba	
capo negro, parus maior		deñolo falconero	317	garza	208	leta, bid.	
615		dreño	710, 717	garza	208	ocha fyluana	151
capon, capone	411	drezano	717	garza falconera	777	ocha ferna	157
carano	247	duco uel dugo	219	garza ghiandaia uel ghianda	777	ocharella	157
cardellino	236	F.		garza	673	ochio bouino	696
carzino	236	figiano	618	garza lperuiera	517	ochio	136
cedron	473	falcone	114, 215	garza ucria	673	orbefina	614, 615
celega	619	falcon, falcone	57	garzara	666	orella	517
ceppa	619	falcon monanaro	68	garza	666	orellano	585
cedula	103	falcon pedregino	69	ghandaica	666	oromo	517
ceccuolo	103	falcon zafiro	69	garzola	73	P.	
cedina	138	falconello	777	garzola	483	pagolino	610
cedia	138	fancilo	507	garzola	208	pagone	610
cedon genus anatis, aliás		fangarolla	761	guara	761	paicizo	618
num lignifica	110	fangagna	78	gyuan	117	paipo duplex	761
chapelina	78	fangagna	78	gracia	308	palumbella	156
charlot	215	fañan negro	476	grallo	378, 376	palumbo	268
chio	596	fañanella	213	gromo, gromo molinaro,		palumbo giandro uel tor-	
chianza	761	fañano alpefre	476	gromo marino	606	quato	297, 298
chorchiale	761	felizee	761	grua, grua	509	panetra	761
chorchiale	761	ferbot	699	guachi	761	paon	711
choronise	655	fierrancio	621, 696	guo uel guuo	218, 219	paoncello	711
chouaduri	761	folonelo	567	H.		papagallo	690
chus	218, 596	follega	374, 375	herbey	516	papara, paparo, papero	116
cia	619	folliata	376	hoche marine	561	parola	615
cia montanina	503	follega maior & minor	376	I.		parola	614
cigala	517	foler uel folen d' aqua	584	icuelo	576	parifola domeficha	615
ciccan	318	formicula auz, yux	761	lucio	133	parozolina	616
cigno	318	fortanelli	761	L.		parifola	616
cigogna	619	francolino	210, 213	lagan	761	paruffolin	616
ciega	318	franguello, franguoglio	210	laganino	761	paruzza	614
cino	719	franguello	701	legua uel legorin	248	parula	614
ciou	719	franguel inuerneng	264	lerichirolo	1	palon	509
cipper	719	franguel monngno	264	leucaro	384	pafara, pafara cazarenga	
cipperina	248	701		limola	1	619	
cimella	596	frangolini columbari	geno-	locia	499, 500	pafara gazera	517
cochalli	761	ris	204	locia	28	pafara montanina	610
codacinciola	591	fringuelo	372	lodola	76	pafara foliarra	610
codarremula	591	fringuelo	372	lodola campefra	78	pafara ualina	610
coguanella	591	finioa	247	lodora	76	pafarino, pafarono	610

pañacio

Index.

paucio	614	riggi	149, 378	nurdo	729	Uma Luff.	E.	
pauone, pauone	690	rondena	518	uccello di neve	591	fañán	F.	698
pauonino	721	rondena marina	562	uccello d'oro	249	Francello	G.	31
peccieno, pechieno	699	rondine	518	ucido del paradiso	510			
petani	704	rondinella	518	ucello di fana Maria	510	gullo		380
perchia chagia Sicula	615	rondone	518	uerdero	247	gallina enana		380
perdice	644	rondoni	546	uerdimonan	247	gallina Manica		202
perdice alpetre	213, 516	rotignuolo, rotignuolo, ro-	569	uerdon	247	gara		135
perdigona	644	ruccio	701	uerilla	512	gauisim		46
pernis alpedita	213	rundine	518	uerzerot	618	gazzola		209
pernis bianche de la mon-	516	rutignuolo	569	ufullo	690, 730	golondrina		518
pernis nigre	644	ruffey	213	ufullo	734	gorrón		619
pernis pernia	644			ufullo, ufullo	734	grau uel graia		503
peccatore, peccatore del re	510	S.		ufullo, ufullo	734	grau 202-prozarda		509
peronella	78	farnagia 356 curuca	720	ufullo	744	grua		5
perosa	699	farnia 103 genus amas, bis.	149	urbian	516	halcón	H.	596
perufo	699	farnier	103	urcuolo	569	lechiza	L.	596
pic	68	farnia	103					
piccafiga	377, 370	farnia	615, 696	zarano	247	lechiza	M.	596
piccaferro	675	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
picchio	675	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
piccione	269	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
picchia	666	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
picco	571, 68	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pico rocculo	502, 684	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pigeon	269	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pigozo	682	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pilar	710	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
plumbin	135	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pipirello	734	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pipiña	591	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
piuero	761, 615	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
piuier	686	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
piumbino	510	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
piramocite	377	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
poiana	41, 386	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
poia	41, 386	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
pollastro	418	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
polle	479	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
polio	418	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
polono	127	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
polun	176	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
polun	418	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
polun	176	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
ponono	188	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
poppala	744	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
puna	666, 744	farnia	103	zarano	247	lechiza	M.	596
Q.		T.						
quaglia	339	Tacola uel naccola	502, 503,					
quaiomo	212	tarabuffo	208					
quaglia	339	tarabuffo	208					
quaro	761	tarabuffo	208					
R.		tarabuffo	208					
rallo	377	tarabuffo	208					
raparino 316 carduelis	346	tarabuffo	208					
rano pengu uel penago	714	tarabuffo	208					
rauzarino 316 carduelis	346	tarabuffo	208					
re de qualle	346	tarabuffo	208					
remis	615	tarabuffo	208					
reñino	696	tarabuffo	208					
regabulo	249	tarabuffo	208					
regenza	666	tarabuffo	208					
reggetola, reggetola falconic-	557, 777	tarabuffo	208					
regio	78	tarabuffo	208					
regibulo uel regalbero	378	tarabuffo	208					
reñino	615, 696	tarabuffo	208					
rendena	160, 518	tarabuffo	208					
reuzól	699	tarabuffo	208					
reuzólla	761	tarabuffo	208					
rhonac	556	tarabuffo	208					

Index.

algrette	662, 762	ciné	1	gelinette (d' eau)	376	moulier	O.	550, 618
aron Sabau.	203	coc de bois Sab.	475	geline uel gelinote de boys	223	offraye		196, 199
alabranda genus anatis	103	cochet	458	gelinette uel gelinote fauua	223	oiseau de nente		720
alouette	78	cocon	348	ge	223	offraye		196, 199
albenné Sabaudis	556	coq	380	gemillere Sabaud.	415	offraye		196, 199, 223
arneau	557	cog	592	geriau	66	orio		684
arret, ipida	550	colapa Sabaud.	592	glamer	569	oufarde		469
aubere Sabaudis	43	colombe	268	gongerouge	606	oyard		136
auffeue Sabaud.	594	colomb bief	594	gourrué Sabaud.	606	oye		ibid.
auffour	5	colomb grand	594	graille	308	oyon		136
auitruche	709	colombe passagiere uel ro-	268	graille	308	oyfon		ibid.
aunruche	709	cherry	268	grebe Sabaud.	569	pale	P.	603, 641
		conza fazona Sab.	625	grebe Sabaud.	569	paon		630
bandeliffue	594	coqua	348	grmauld	740	papafga		604
bannemare	591, 594	corbeau	321	grue	710, 717	papangho		370
bannequeue	594	corbeau crocherey Sabau.	321	grue fiale Sabaud.	717	papegy		600
becafga, becafigo	370, 604	corbeau d' eau	336, 617	gruette Sabaud.	717	patie		619
becaffe grande	484, 604	corbeau pècheret	336, 617	grue	509	patierat		ibid.
		coris	215, 216	gruc	575	patereau		619
becafion	487	cornorant	119, 131, 336, 617	gueneue	591	passereau		ibid.
becqueneue	370	cornelle	308	guillemor	686, 761	perdis		644
belique Neocomi	376	cornille de mer Lotharin-	377	guinon	373	perdis blanche de Savoie		556
bequafie	484	g3	367	harondelle	428	perdis gaye, uel gaille, uel		615
beque Sab.	563	g3	367	hauffequeue	594	perdis gringette ou gnie-		644
beré	699	coulon	298	heron	202, 509	perdis gris ou gnauche		644
bergeronne	264	coulon ramier	298	heyron Sab.	202, 509	perdis gris ou gnauche		644
betche bos	675	croicau	595	hibou	229, 596, 740	perdis de montaigne		655
beurichon	615	croicau	595	la grande hirondele	160	perdis aux pieds rouges		655
bicure Vulpanfer.	136	croicau	595	houarde	469	perdis de Sclanis qui Sabau		ibid.
bien	761	croc pècheret Burgundis	336	humas	610	perdis de Sclanis qui Sabau		ibid.
bierau	761	croc pècheret Burgundis	336	huard	194	perdis de Sclanis qui Sabau		ibid.
boadrée	194	cul blanc	370, 604	huppe	444	perroquet		690
boufar Sab.	46	cygne	338	huppe	744	pefleur 550. ipida		690
bovais de mer Sabaud.	196	cyne	338	hybou	740	phaba Galis Aquanis 298,		690
bovor	209			iaquette	666	palambes		675
bruant	160	dama Galis Cūalpinis	742	iars	136	pie		666
bruyan	618	dame	666	iodelle	376	pie ancouelle		557
hubo	761	diabie	376	iouardie	376	pie cravere Sabaudis		557
buyfart	446	dixhuft	715	lardera Sabaudis	616	pie gricche		557
busart	46	duc Sabaudis	219	lauandiere	264	pie grayche Sabaudis		557
				linone	367	pie de mer		557, 663
caille	319	effraye	335	lioune	367	piou mart		675
canard	85	emerillon	42	lioune	367	piouon pax		ibid.
canard	85	enguane pafre	593	lioune	367	piouon ramier		298
canne	55	efcorffe	586	loere 133. Sabaudis	684	piouon ramier		675
canne grigne	761	emerillon Sabaud.	42	lorio	684	piouon Lotharingis		702
canne pene	210, 687, 761	emerillon Sabaud.	42	lucheran	219	pinfon		373
canon, canich, ananica	95	emerillon uel eparsier	376	lapege	744	pinfon d' Ardain		374
caftagneux, mergulius qui-		epie Sab.	744	lynette Sabaudis	167	pinfon d' Ardain		374
dam	136	faifme	658	machete	746	piouard 682. pro ipida		550
caiffenois	257, 264	farfone	625	mazence Sabaudis	616	piouine		370, 604, 702
cedrin	249	faifone	625	marenge	616	plongon uel plongee		110
cerelle, cererelle	103 bis	faulcon	57	margaires	761	plutier		688
		faulcon haultin, et alter de		marreies	160	poche		643
cererelle	53	repare 64. et paffage uel		marinet	160, 346	pol		438
cedrin	1	de paffage ibid.		maruner pècheur 550. ipida	64	poillie		438
chahuhan	229	ibidem		mangané Sabaudis	557	poillet		438
chappor	411	faulcon de maref, de ruiere		mauue	562	pou		696, 730
charbonnet	236	faulcon pelegrin	69	mauue	710, 719	pouille		438
chardenthar Sab.	236	faulcon pelegrin	69	mayenche Sabaudis	614	pouille d' eau		396
chargas	761	flambant	662	merle	580	pouille d' Inde		438
chastemont	229	flamman	662	merle au collier	583	pouffin		ibid.
chat huant	229, 761	fouque	176	meilage	614	pusput		744
chaue haurz	734	foufere	376	meilage houpée	617	quercera	Q.	53
cheuzier	761	foulque	376	moineau	619	quinion		762
cheueche	740, 596	francolino	210, 213	moineau uel Moyneton	52	quinion Sabaudis	R.	373
choc	503	freyimo Sabaud.	199	monia	374	ramier		298
choche pierre	264	fredaye	235	morillon genus anatis	103	rafle		644
cocheus	78	frunon	373	mouene	562, 569	rafle		346
choquar Valefjs	509	gabian	573					
chouette	503, 596	gaion Sabaud.	673					
chouette Valefjs	509	Gal	380					
chucas	503	Gay	503, 673					
chue Sabaud.	503	gau	380					
ciogne	251	gau	380					
cigogne	251	geline	435					

Index.

ratte	562	edler	164	blaffen	110	Vuchter	119, 117
ralle de genet	347	ägerst	606	blawfpedale	683	Vuchent	117
raue fauauge	734	ägerftpedt	680	blawmeiß	616	Vuchter	131
raue uolage	734	äggel	131	blawuogel	166, 706	Vul, fisch, Cal	
reborn	651	äggel	131	blawuogel	376	Quarcling	635
reclayell Sabaudis	651	äggel	131	blawuogel	376	Quarfid	729
recoo Sabaudis	651	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
roy	651	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
roy des cailles	651	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
roy des oifeaux	651	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
romela Sabaudis	651, 696	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
romelt	696	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
rouge bourfe Sabaudis	699	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
rouge gorge	699	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
roumignol	699	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
roumignol de mur	699	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
rudiate	699	äggel	131	blawuogel	376	Quare Saxonicæ 168. columnæ	
S.							
face	64	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
facella genus anatis	103	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fenicie	1	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
ferant	148	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
ficach	53	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fluente	596	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fouate	696, 710	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fouate	696, 710	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fouente	596	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fouate chaue	734	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
fparuoole	614	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
T.							
tarin	248	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
tararin, ifpida	350	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
tarco	351	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
tareder	5	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
tarin	248	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
torcol	761	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
tororelle	103	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
torre Sabaudis, turdi genus	683	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
U.							
uaur Sabaudis	749	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
uerdeyre Sabaudis	247	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
uerdier	248	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
uerdon pro curruca	356	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
uerdier, uerde, uerdeute	618	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
uerdan	618	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
uidecoq	484	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
Z.							
Zoona	596	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		
GERMANICA.							
quibus cognata quædã							
etiam inter Anglica							
reperies.							
Z.							
Zebaz circa Rofochium	451, 2	arbn	44	Hein bauchfogelchen	480		

Index.

wilde gans	16	habich	5	bürchele	115	Freudent	18
gauläher	68	bahpurger	43	hura	219	Freuelberger	43
gaul	136	bäbble	5			Friedentlin	103
gaulgost	628	bäpfer	673		3.	Frye	169
gaul	749	bäpfling	597			Frid	380
gaulbling	378	bä	673	idch	673	Friedenue fland.	298
gaulfäc	66	bärfneff	487	uafine Zhabant.	618	Friedlicher	667, 770
gerolf	684	bärd/bäpfer	673	umbentfäß	576	Frigente	103
gerfchwalm uel gerf-		bäffim flandris accipiter		umbentwölff	756	Frans	151
chwald	160	mas	5	iodumfen	707	Frans	576
gerfbaer	624, 697	begelganß	121, 376.			Freppuogel	606
gybyß	731	bagent	110			Fruentile	103, 104.
güerlin	594, 761	baul	704			Fruentfändel	568
güerfäc fref.	379	baibuoogel/nurdi genus	730	Fa uel Fan uel chan Belgis		Fruenugel	568
güerfäc	66	balcfregel	770	monedula	504.	Fuffuac	348
gyryß gyuit	731	ban/baußban	380	faarmefle	616	Funningfen fland.	605
gyryßgen tari marini	566	banfeno-ollandis, argua		fabel fref.	564.	Fuppe	64, 161
güerfchän	68	ca	145	ffiferentle mergulus	115	Fürfch	215, 463
gübling	68	hannctin fland., monedula		fäpfe/genus ananis	118	Furcrampf	184
güwerfch	618	504		fäpfe Saxonibus monedula		Furmuogel chieris	247
gymfel	701	banß	5	la	504.	Furß	356
gyntel	761	barßchneff	487	fapann	411	niederländifch Furzen	596
gyr	749	bärfchün	210, 213	fapann	411	Furßin	596
gyrau Zhabant.	673	bärfengeyer	749	fappun	411	Furße/Heine frömbde oder	
gyrie	249	bärfengeyß pro ardea	101	fapann	744	Wärfche	218, 596
gyrif. ferinus	249	bodenpempfling	567	ferbyß	749		
gyrie	719	bodenmeiß	617	Fernbeyß	164.		
gyrgeren	415	bödenelcher	667, 770	Fernbeyßer carduelis maior			
gyru	489	bödenelch	78	316		Laßny	386
gyrdamer	556, 618	beggedelch	478	Fernel genus ananis	105	lammerzif/aquila au ual-	
gyrdmfc	267, 217	bennerling	618	127		ris genus	100
gyrdgyr	514, 749	ben	415	Ferfennyße	684.	langfchnabel 118. mergo-	
gyrd	356, 618	bödenbennen	415	Ferßin	318, 397	naß	
gyrdhändlin / guldhändl		flachbennen		Fyß	561, 564.	laubhan	475
597, 696, 710		metzbennen	415	fäpffpyr	160	leerwerde Flandris & Saxo-	
gyrdmerle	583, 684	groß Wärfch oder Lombard		Ferßchwalben	544.	nibus	38
güll	701	bödenbennen	381	Ferßch. fland.	744	leßer	644
güllammer	628	berrenuogel	673	Ferßchneiler	264.	leßonne	380
graace/monedula	504	berßchneppf	487	Ferßmfc	248, 264.	leymroffed	730
graaganß	351	bewog	219	Ferßmfc pro genere cardue		leiner genus ananis	217
graßchneppf	487	benedelarch	78	lis maure	216	lepler Frifß	648
graßpedel	680	benedelmeiß	679	Fyß	731	leß	76
graßmuogel/graßmucf/		bummelmeiß	314	Fyß	731	leurrck Gollan.	76
graßmucf/graßmucfle		bummelarch	78	Fäßer	683	linfinc	567
316, 701, 370		büregryß/büregryß/födem		flänterfpecht	683	lyßflicfer	593
graßmucf/pro troglodyte		le	244, 249	flament	109	lyßer Hollandis	380, 380
618		bürgmfc	248	flapper	264.		
grawente	103	bürguogel	248	flinger ananis genus	116	lobfinc	217, 702
grawer gyryß	685	böbber	118, 569	flotterfröwale	593	lochuben	295
grud	246	böbber	569	fobellech	79	löffiganß	644
grunubgedin	761	böhrde/hollfräße	319, 680	fobelmucf	617	löffer	644
gruffuogel fref.	118	bölpün	680	focfoct uel focfüüt fland.		loirnd	210
grynerin	76	bölfelch 680. Wilde	770	348		lünngf 619. paffer	
gryntem 110 bis, & 111.		bölfelch	78	fönnghin fland.	696	luffuogel	618
gruze fref.	488	bölfchneppf	487	föpple	218, 596	lurien	78
grub arqua	315	bölfchneppf	673	föfcraben Saxonibus core			
grüner oder blawgrüner		bölguben	295	uus maior	311	mayß	614
gyryß	731	groß bölgub	298	föfäc	71	manßan Zhabant.	298
grünfäc	216, 247	börydel ardea stellaris	110	Föfmeiß 615, 616, bis part		marcol Frifß genus falise	
grünling	247	böryß	749	genus		maus & marium	310.
grünpedel	681	bouare fland. ciconia	351	Föfmeiß troglodytes	615	marcolfus	673
grünpän	475, 477	buber on Zhabant.	744	Föfmeiß troglodytes	615	marquaff	673
grüner	248	bubu	744	föppere	79	maßonze Zhabant.	615
grüerlin	761	groß bubu	219	föpperele	497	maß / uel potius moß, id est	
grüerfufcr	348	bünerarch	43, 186	Föppuogel	618	palus. inde cöposita nomi	
grüggauß	348, 771	bünerarch	45, 186	Föfcr	683	na autam require in Vloß	
grül	380	bün	380, 415	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
gumpel	701	bün	380, 415	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
güo fref.	316	Indiamfch oder Zalefut-		föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
gümfäc	701	nch / oder Wärfch bün		föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
güris	618	wild wyßbün	556	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
güßel	380	wild wyßbün	556	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
güßger	217, 701	buppenp fland.	744	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
gümpel	217	büßerle	699	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
		bun	219	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496
böbergelün	214, 488	bünfel	418, 767	föfcrde	308	maßfcrn	348, 496

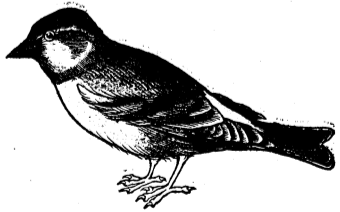
I
CONRADI GESNERI TI
GVRINI HISTORIAE ANIMALIVM
LIBER III. QVI EST DE AVIBVS.

DE AVIBVS. QVARVM NOMINA SIVE PAR
TICVLARIA SIVE GENERALIA AB A.
LITERA INCIPIVNT.

DE ACANTHIDE AVICVLA. QVAM
Gaza spinum & ligurinum uocat.

ACANTHIDEM & carduelem pleriq; nostro seculo pro eadem aue accipiunt, quod utriq; a spinis siue carduis nomen sit: diligentiores discernunt. Acanthylis auis est quae & acanthis dicitur: spinus & ligurinus à Theodoro, alia omnino ab argathylli, distat etiam à carduele, quae thraupis uocatur Aristoteli, Hermolao. Gaza quidem thraupin carduelem uertit, haec, ut omnes norunt, uoce & colore floridis commendatur. acanthides uero Aristoteli & uita & colore ignobiles sunt, sed ualent uocis amoenitate. Hinc facile constat uulgò hodie dictam carduelem, quum uarijs floridisq; coloribus placeat, ab acanthide diuersam esse. Est autem acanthis, cuius figuram dedimus, colore uiridi, sed obscuro non splendido: (uiridem sanè colorem in chlorione etiam aue Aristoteles damnat: Vireo, inquit, totus uiridis est. & mox, nec grati est coloris.) uertex nigri coloris est, & similiter alarum pennae, uiridi tamen eas distinguente, quamobrem aliqui (ut Gybertus Longolitus) chlorin putauerunt: quam ego potius aliam auiculam totam *χλωρίαν*, hoc est uiridem, existimo, unde & nomen ei apud Germanos. Grapaldus grammaticus non indoctus, rectè acanthida aliam à carduele credit: carduelem uero passerem foliarium esse non rectè. Nostra igitur, Gaza & Hermolai acanthis, Siculis legora dicitur: Italis lugaro, & lugarino, uel legorin & luganello: unde etiam Gaza ligurinum transtulit. Vocis origo forsàn Graeca fuerit, *ακανθίς* à uocis argutie. Niphus Italicus leucarum uulgò dici scribit. Gallis, ut audio, appellatur scencie, alibi ferin uel cerifin, alibi cianit. Germanis *Sinsle*, uel *Seyfel*, uel *Syfel*, uel *Syphen*. Louanienibus *Chloogel*, Frijs *Sijgen*. Polonis, *czizek*. Illyris *czife*. Turcis utiugin. ¶ Albertus ex Auicennae nimirum interpretre ubi acanthis apud Aristotelem legitur, corruptissimas uoces habet, ut *fatalyz*, affluados, & amarotochoz. Acanthis seu ligurini duo sunt genera, minus quod non ualde dissimile carduelem ex albo nigroq; mixtum habet, nos etiam *Syffimeten* & *Kembesser*, colore utrumq; ignobile, amoenitate uocis commendatur, Eberus & Peucerus. Ligurinus communia quaedam habet cum cardueli auicula per excellentiam dicta, quod & colorum elegantia & uocis amoenitate ceteris in hoc genere praefertur, item cum fringilla & miliaria siue linota: quas omnes, ceu unius generis cardueli species quatuor diuersas Albertus enumerat. Turnerus acanthidem facit auiculam cui à uiriditate nomen apud nos, *ein Gümfinck* uel *Gümfling*, de qua nos inter chlorides dicemus, nostram uero acanthidem, chlorin putat propter colorem uiridem, et si Gaza luteolam transtulit. Luteola (inquit Turnerus acanthida nostram intelligens) Anglis uocatur a *fiskin*, Germanis *ein Seyfich*, quibusdam *ein Engelchen*: lutea (chloreo) multo minor est, & colore ad uiriditatem magis tendente, pectore luteo, & rostro longiusculo, tenui & acuto, auribus simili, duas habet maculas nigras: alteram in fronte, alteram sub mento, canthas non infrauit. Rara apud Anglos haec est, nec usquam ferè alibi quam in caueis cernitur. Semel tamen in Cantabrigianis agris uidisse recorder. Huius generis sunt quas Anglia aues *CANARIA* uocat, Haec ille, Sythaticus acanthida (uoces apud ipsum corruptae sunt, acardelentes & acalantia) carduelem exponit.

10
20
30
40

De Aibus

B. Spini magnitudine est culicis aucta, Aristot. De colore eius præcederi capite dictum est. Acanthis auis minima est, Plinius. Formella cinerea est & varia, imò uentre pallida, Eberus & Peucerus.

C. Capimur ligurini in Heluetia non passim, sed in montibus præcipue, ipsiq; nemorosis, in quibus etiam per artem nidificare ac degere solent. Carduelium genera omnia gregatim uolant, Alberus. Idem in carduelium genere præcipue muscam esse scribit illam, quæ hoc nomen per excellentiam sibi uulgò uendicauit: ab ea zisellam, id est ligurinum. Ligurini & uita & colore lignobiles sunt, sed uicem uocis amoniante, Aristot. Spinus splendens canorus est, Aelianus. Lino- raph alcyonem refonãt, & acanthida dum, Vergilius. *Ααθη τρυφει κρη ἀκανθιδος*, Theocritus. ¶ In spinis uiuit, Plinius inde nomen, Aelianus. In spinis habitare acanthidem Aristoteles & Alexander scribunt, Cælius. Acanthophaga neq; uermem neq; ullum animal attingunt, Aristot. Hæc sunt apud nos (inquit Albertus) genera uinconum, sicut aues ceycos (*Ζεϋσε ποτιος*) dicte apud nos, & uinco cardui (id est carduelis, & uinco rubens pectore, & auis *Γουρζε* dicte,) Hæcille. Sed uinconem simpliciter appellamus fringillam, quæ quidem uermibus pascitur. Spinus, carduelis & aurititis, dormiunt & pascuntur eodem in loco, uermem aut quoduis animal edere aspernantur, Aristot. Acanthis est auis minima, sed fecunda, nam duodenos simul parit pullos, Plinius. Herbarum pabulo reficitur: & ob hoc odio habet equos, &c. Author libri de naturis rerum, acanthidem cum fiore sic transiit Gaza *ααθη* *Γραεε* dicte) confundens. Aucupes nostri nihil certi de acanthidis nostre pullorum numero & nido *refere* potuerunt, quod hæc aucta nò apud nos, sed in aliis montium syluis nascitur. Aues parue, in philomena, alauda & scilicet dula, ligurinum intelligere uidentur: & huiusmodi, semel anno pariunt quatuor aut quinque oua, Alberus. ¶ Spina aues in posterum longissimè prouidentes, hominibus ad rerum futurarum coniecturam sapientiores sunt, Erenim hyemem futuram præsentunt, & niuem prænotant, & multa cautione obseruant, ne ipsi opprimantur: itaq; earum acerbitates merentes, tanquam ad perisugia, sic ad loca nemoribus frequentia confugiunt, Aelianus.

D. Spinus, florus & ægithus (quem salum uoco) odium inter se exercent, & nimirum sanguinem ægithi & flori misceri non posse dicitur, Aristot. Gillus ex Aeliano eundem locum transferens, 30 spini & sal sanguinem, si quis in eodem uase permisceat, coire & commisceri negat, deinde, Hunc inquit, spinus mne an salum intelligens nescio) sacrum esse autem genis, qui præfunt hominibus ita nera ingredientibus. Plinius etiam lib. 10. Acanthis (inquit) in tantum odit ægithum, ut non coire credant sanguinem eorum. Spinus & alinus inimici inter se sunt, uictus enim spino à uepribus, quas alinus tenellas adhuc pascit, Aristot. & Plinius. Corydalis, id est alauda odit acanthylidem, Aelianus & Philo.

E. Fides sunt uascula parua testacea, ut aurificum *αυ* *μικρο* *χρυσου*, & potitrides, id est potioria uascula omnium auium acanthidum, Tzetzes: in cautis scilicet inclularum. Genera carduelium omnia cornu suspensum, rostro trahunt ut bibant, sed à potu temere delabi solent, Alberus. Eadem omnia quomodo capiuntur in Carduele scribam ex Albero.

H. 2. Acanthis auis eadem quæ acanthyllis, (malim *ακανθιδος* per λ, simplex:) & apud Laones *ακαθωνος*, Hefychius & Varinus. *Ακαθωνος*, genus passeris, idem, *Ακαθωνος*, apud Theocriti Scholiasten legitur, per iota in penultima, ego per o malim. Acanthis, *ακαθωνος*, auis nomen est, Varinus: Videtur autem hæc uox per metathesin facta pro acanthyllis. Refonant & acanthida dum, Vergilius lib. 5. Georg. sunt qui legant, Refonant acanthida dum. Aristophanes in Aibus Diane acanthidus nomen fingit in auium honorem, nam acanthidus nomen est auis ut interpret admonet: item canis, *ααθη* *τη* *ααθηδωρα*, id est ab adulando fortassis, quod familiaribus aduleter, peregrinos allaret. Rursum idem poeta in Pace, obscurum quoddam & fictum oraculum referens, 59 *αυ* *ααθηδωρα* (obsistere, clamor) *ααθηδωρα* *υπερ* *ααθηδωρα* *την* *ααθη*, ubi Scholiastes, de solo cane memoratur in proverbio, quod festinans cæcos parat, itaq; acanthidus uidetur hic canis alicuius insignis nomen esse, quamquam & aues *ααθηδωρα* (id est regie) uulgò dicte acanthidus nominentur. Acanthis auis est, quam alij luciniam, alij carduellem esse uolunt, Grammaticus quidam, *Ααθηδωρα* *ααθηδωρα* *ααθηδωρα* *ααθηδωρα* *ααθηδωρα*, Varinus. Locus est apud Aristotelem historie anim. 9. 15. de acanthylli, ubi Plinius 10. 35. & Gaza melius argathylim legerunt. Est autè argathyllis auis diuersa, quæ lino intexit nidum, in ripariarum genere.

¶ Est & apud Græcos spinus uel spinus dicte auis, & Pollux *ααθηδωρα* aucta nominat. *Ααθηδωρα* *ααθηδωρα* *ααθηδωρα* *ααθηδωρα* *ααθηδωρα*, Hoc est falcem & sepens spinis conexam obolo uendit, Aristophanes: ubi interpret nihil aliud quam spinum genus auis interpretatur, & ex eo Varinus, 66 Idem Aristophanes in Pace *ααθηδωρα* penultima breui dixit, Scholiastes *ααθηδωρα* facit, *ααθηδωρα* ab Oppiano in Ixeuticis numerantur inter aues quæ uisco fallantur. Idem paulo post spinos & turca

ures sub arboribus capi scribit, aue sui generis demonstrat. *ῥιπιδαι ἢ φάητες καὶ κήλας ἢ αὐτὸν αὐτὸν*, Eubulus apud Athenæum, est autem fenarius tambicus, penultima in spino correpta. Idem, citante rursus Athenæo inter alias auiculas *αὐτίνα* & *αὐτὸν αὐτὸν* nominat. Hic spinus Græcorū an idem sit acanthidi, quam uoce Latina Gaza spinum uertit, non facile dixerim, sed diuersus uidetur, & per onomatopœiam sic dictus, *ῥιπιδαι*, ἢ *αὐτὸν αὐτὸν*, Hefych. Gelenius spinum Illyricè uocat *pieniczze*, Germanicè *Özafimugg*, sed hæc curruca est ut ego iudico, & docti ferè consentiunt. *ῥιπιδαι* per onomatopœiam dicitur, (ut & uerbum *αὐτίνα* apud Aratum,) Varinus in *Acantide*. Sed Aratus primam corripit, & acuit, *αὐτίνα* ἢ *αὐτὸν αὐτὸν*, id est, Et spinus in aurora subilans, inter signa imminens tempestatis. Videtur autem *prima* semper acui debere, non circumflecti, tanquam breuis, nam Aristophanes cum producere uellet, n. literam duplicauit. Auienus ex Arato pro spino fringillam reddidit, hoc uersu: Si matutino fringilla resulat ab ore. *ῥιπιδαι*, ἢ *αὐτὸν αὐτὸν*, *αὐτίνα*. Cæterum *αὐτίνα* penanflexum, nomen est lapidis Aristoteli in Mirabilibus. Auis spinæ, id est auis tragumlitides, obsecutus quidam, Syluaticus si bene memini.

¶ Acanthis picca, apud Textorē in epithetis. Sed apparet hoc epitheton acanthidi adscriptum à recentiore aliquo qui eandem carduelē putauit, ut etiam ipse Textor.

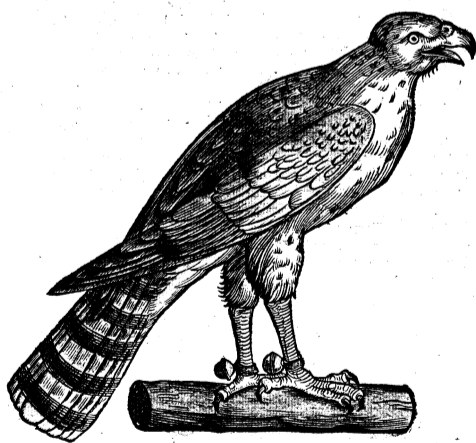
¶ Acanthidem superat cornix, ab Erasmo inter proterbia memoratur. Astyle credibile est, si uincat acanthida cornix, Vocalem superet sturpis ac dona bubo, Calphurnius.

¶ Auicula quædam rubente capitis uertice infignis ex parorum (*fig. ægithalorum* genere, uulgo *Chammelsle*, id est parulus abietum, uoluit enim in syluis circa abietes,) appellatur, à nomine Waldinsle, id est acanthis syluatica neminatur, figuram eius inter paros requirit.

Pontani solertiam mirari licet, qui in libro de aspiratione lenam Acanthida Propertio de loquâ citate nuncupatam & aurium offensaculis *proderet* sibi permisit, nisi quod apud Theocriti interpretem obseruatum est, dici acanthida auem colore uariam, uoce *αὐτὸν αὐτὸν*, id est fridulum (argutam porus, quod laudatur, fridulum non item) quam ex uarietatis ratione pocclida item nuncupent, Cælius nos de pocclide in picca dicemus, ista quidem Theocriti Scholiaste pocclis, omnino carduelis uulgo etiamnum dicta uidetur, non ligurinus, ied nimirum ueteres etiam, in diuersis regionibus præsertim & temporibus, hæc nomina conuiderunt. Quod si acanthis auis eadem que acanthis est, acanthis autem *αὐτίνα*, id est tinnula, obsistere, loquax ab Aristophane cognominatur, ut fuis præcitat, non ineptè dixerit Pontanus.

DE ACCIPITRE. IN CUIUS HISTORIA MVLTA
ta in sunt communia omnibus aibus uncorum unguum que ad prædam
 auium nutriuntur & instituuntur, accipitrum, falconum,
 aut aquilarum generis.

ACCIPITER auis rapax ab accipiendo nomen tulit, uel quod in auspicijs olim accepta gratia esset. Est autem nomen commune, & multa auium prædæ inhiantium genera comprehenditur, ut falcones, nifos, burceones, &c. Astures etiam de natura accipitrum sunt, Crescentiensis. Et alibi, Accipitres quidam sunt parui, qui communi nomine uocantur accipitres; & quidam magni, qui uocantur astures, sunt autem ita congeneres ut magnus & paruius canis. Accipiter dicitur etiam astur ab astu naturali quem habet, quia semper ferè later, & iuxta terram, contra morem falconum, Albertus. Astures, id est accipitres Theodotion ad Ptolemæum regem Aegypti scribens, in falconum generibus collocauit, accipitres & omnes aues rapaces, quarum usus est in aucupio, falcones uocans, Idem. Astures uulgo notæ aues sunt, sic nuncupate Firmico Matheos quinto, qui & falcones non reticet, Cælius. Accipiter aferias est Aristotele, quem nos asturem corruptè dicimus, Niphus. Vide infra in Capite de accipitribus diuersis. Accipitres ambo carniuori sunt, id est palumbarius & fringillarius, qui multum inter se magnitudine differunt, Aristotele, de hist. anim. 8. 3. unde apparet duo hæc genera præ cæteris, accipitris nomine simpliciter ferè nominari, Albertus in huius loci interpretatione palumbarium asturem facit; fringillarium uero, id est minus accipitrem, nifum aut speruerum uulgo dictum. Michael Ephefius accipitrem palumbarium, falconem gentem interpretatur, Niphus. Asturos Patufianus ponit, quos Itali astures dicunt. Volaterranus, Ego in Patufania libris hæctenus hoc non legi. Tergos quidam uultures dici inuenio apud Hefychium, à Tergio Siciliæ monte, in quo nidificent; Astures ex genere infimo aquilarum uel mituorum esse Paulus Iouius scribit, sed cum accipitrum generis eos esse inter omnes harum rerum peritos conueniat, cum aquilis aut miluis eos confundi absurdum est. Tertius (aliqui etiam tricellum & trizolum scribunt) uocatur mas in accipitrum & falconum genere, quia simul tres in nido nascuntur, duæ feminae, & tertius mas; qui femina minor est, minusq; audax & fortis, femina quidem simpliciter accipitres aut falcones dicuntur.

Crescentiensis. Tertium absolute positum pro accipitre mare accipi obferuauimus : alioqui pro aliarum etiam rapacium mare ufurpatur, quae ternos fcilicet pariunt, nam tinnunculus (inquit Aristot.) fecundissimus in hoc genere, non parit supra quatuor. Aquila, Theodotion, & Symmachus omnia accipitrum genera falcones uocant, & ea quatuor generibus dirimunt, affurem primo quantitas ponentes in genere primo : & affurem minorem quem tercellinum uocamus in genere secundo : & nifum in genere tertio, muscetum in quarto : Quibus nullo modo consentiendum. Nam tercellinus qui sic uocatur, quoniam pulli tres in uno nido nascuntur, dicitur feminae & tertius mas, Tardius inuenitur in nido accipitris, & muscetum in nido nifi. Sexu enim distaxat differunt, cui tercellinus mas fit, accipiter femina : & sumiter nifus femina, muscetum mas, Alber. Crescentiensis accipitres mares, qui feminis minores & inutiliores sunt, muschetos uocauit : nos Alberti sententiam & nomina magis probamus. Hoc admonendus est lector, quod cum falconibus & accipitribus permulta sint communia, operepretium fore ut qui curiosus horum uel illorum historiam cogniturus est, utranque perlegat, sepe enim auctores communia quaedam de uno tantum genere prodiderunt. ¶ nez, Hebraeis accipiter est, Rabi Kimhi interpretatur autem quae uenetur, & ad dominum suum redeat, uulgo dicta sparuerium : similiter R. Salomon Leuit. 11. Auctor Chaldaicae dictionarij affurem exponit. Chaldaica interpretatio Leuitici 11. habet ܐܘܪܐ, naba. Arabica ܐܘܪܐ, baf, Andreas Bellunen. albazi interpretatur autem quae falco peregrinus uulgo dicitur. Persica ܐܘܪܐ, mar an bas. Septuaginta ܐܘܪܐ, Hieronymus accipiter. Deuteronomij etiam cap. 14. pro nez uoce Hebraica ܐܘܪܐ, ut terunt ܐܘܪܐ, id est coruus. Sed haec uox omnino accipitrem significat, a qua forsitan etiam nifus Latina descendit, uidetur autem facta à terbo ܐܘܪܐ, nazah, quod uolare significat, quoniam haec auis uolatu plurimum utat. Job 39. ܐܘܪܐ, nozah, uocabulum plumam significat, & non accipitrem ut quidam uertunt, Munsterus. Septuaginta relicta uoce Hebraica ܐܘܪܐ, rediderunt. ܐܘܪܐ, peres, Leuit. 11. & Deut. 14. accipiter exponitur uel haliaetos : à Iudaeis uulgo ܐܘܪܐ, blasif, ܐܘܪܐ, quidem uel ܐܘܪܐ, aquila est uenationi dedita : item ܐܘܪܐ, aquila, apud Macedones, Varinus. Plura de Hebraica uoce peres, deq; Graecis ܐܘܪܐ, & ܐܘܪܐ, leges infra in Capite de accipitribus diuersis. ¶ Albasch est auis quae dicitur accipiter, Bellunen. nos supra basi Arabicam, bas Perficam uocem esse diximus. Albazi & falco sachari & albasch, auium rapacium nomina, leguntur apud Auecennam 2. 614. ubi uetus interpres habet, accipiter & cristatela (si recte legitur, tinnunculum quidem accipitrem Italarum aliqui trifunculum uocant) & basch, uocem albazi Bellunen. falconem peregrinū interpretatur. Sarfir Hebraicam uocem Prouer. 30. alij aliter exponunt, ut recitabimus in Aquila, quidam autem ܐܘܪܐ, affurgal, furnum aliqui conjiciunt intelligendum, ego affurem malim. Pro Isachaph dictione Hebraica Leuit. 11. Septuaginta hierax, id est affipiter uertunt, nobis bubo potius uidetur, uide in Bubone. Aegyptij accipitrem thautum nominant, Aelianus. Apud Libyes ܐܘܪܐ, uocatur, Helych. Graeci ܐܘܪܐ, & hoc die uulgo ܐܘܪܐ, quod nomen etiam falconi attribuit. Accipitris nomen licet, ut dixi, ueteribus plura

De Accip. A. B. Lib. III.

5

plura genera contineat, apud recentiores tamen pro uno ferè usurpatur, cuius hic effigiem damus, in quo genere mas tercelinus uocatur. Alumnus tamen accipitrem Italice simpliciter terzolo interprecatur, alij sparauero uel sparuiere, quem uulgò nifum interpretantur. Accipiter Hispanis est halcón. Gallis, aufour, mas tiercelet. Germanis, *Apf* uel *Abich*, uel *Abich* (mas uerò qui minor est, *das Abichle*.) Flandris, *Apfin*. Anglis hawk uel hobe. Illyris *gefrzab*, Polonis *zaftrzamp*. Nuper quidam, qui animalium nomenclaturas scripserunt, accipitrem Germanis simpliciter dictum (*Abich*) subbuteonem Aristotelis interpretati sunt, quibus ego non assentior.

- ^{B.}
10 Accipitres fortiores maioresq; fiunt in regionibus aquilonem uersus, Albertus. Et alibi, Omne animal abundant ubi copia fuerit cibi quo utitur, quare cum huius generis aues pacatur aibus, praefertim aquaticis, quae & tardiores sunt ad uolatum, & carnosiores ad escam: iccirco uersus septentrionem accipitrum & falconum & aquilarum abundant genera, ut in Britannia, Suecia, Lituania, & finitimis regionibus Sclauorum, Prutenorum & Rutenorum. Et quia frigida sunt istae regiones, & in terris frigidis nascuntur corpora magna, quae copioso sanguine & spiritu abundant, unde audacia & feritas proueniunt: ideo etiam aues rapaces in iam dictis regionibus magis sunt, magisque rapaces & feroces. In alijs uerò locis secundum proportionem uigor, audacia & feritas in eis spectantur. Inueniuntur accipitres in alpinis quibusdam nidificare, qui ceteris praefertuntur, ut qui nascuntur in alpinis de Brusia in Sclauonia, boni etiam reperiri dicuntur in alpinis circa Veronam & Tridentum, Crescentienis. In Helueticis etiam alpinis multi hujus magni & fortes capiuntur, cum alijs plerisque tum Galandamonte Rhætico, inde Mediolanum & in Italiam delati magno uenduntur. Tappius praefertim laudat Germanicos, praefertim in Marchia Vuesiphaliae capios, unde (inquit) in Brabantiam, Galliam, Hispaniam & Angliam deferuntur, ac maioris inter ceteros uentur. Aduentus accipitres etiam ex Creta importantur, Budaeus. Afitures & nifos circa Neapolin capios, multo maiores & praefertiores nostris (Helueticis) esse audio. Afitures (inquit) Crescentienis nascuntur in alpinis & nemoribus. Sunt autem super pulchritudine & bonitate asturum indicia eadem quae de accipitribus traduntur. ¶ Accipitrum genera diuersa, quae magnitudine, forma, & tenandi modo differunt, mox post eorum accipitris historiam singillatim proficuemur. Afitures (inquit) Tardius ex Armenta & Persia omnibus praefertuntur: deinde de Graecia, tertio ex Africa. Armenijs oculi uirides, sed praefertunt qui oculis & dorso nigricat. Persicus corpore grandi est, & bene uentio plumis, oculis claris, cauis supercilij pendentibus. Graecus capite grandi spectatur, & raris in collo plumis. Africano dorsum nigrum, & oculi similiter in uenture, nam aetatis progressu rufescunt. Ceterum forma asturis laudatur huiusmodi: Astur boni ponderis esto, ut qui ex Armenta magna adferunt. In Syria aues quae praefere & aucupio feruntur, ad pondus emuntur, eoque maioris quo plus appenderint, colorem & alias earum conditiones praerum curant. Aibus astur obefior est, pulcher & facili instituitur, sed inter ceteros infirmior, grauem enim capere non potest, sed quoniam in sublimi uolat, & facili fert frigiditate in alto aere, ad aues quae alius uolant capendas probatur. Astur subniger, & cui plumae a uertice frontem uersus inftar capillij dependunt, elegans est, sed parum fortis. Laudabilis forma asturis est, si caput sit
40 modicum, facies longa & angusta sicut in uolure, & si similitudine aquilam referat: fauces & gula probantur amplae: oculi magni, caui, cum paruo orbe nigro in eis: nares, aures, coxae longae: carnosae & distantes: ossa crurum & genium breuia, ungues crassi & longi: plumae coxarum caudam uersus laeae: & similiter plumae in cauda, quae etiam subrufae & molles praefertuntur. Color sub cauda non alius quam in pectore, probatur: & super singulis pennis in superiore parte caudae aliqua diuisio. Color in extremis caudae pennis niger esse debet circa caules seu lineas pennarum. Inter colores ex cellit rufus qui uergit ad nigrum aut fuscum splendidum, &c. Signa in partibus asturibus laudantur haec: oculi clari & amplj, item capacitas aurium & oris ampla, caput paruum, collum longum, digiti longi, pennae breues & occultae, pedes uirides, ungues amplj & excarnes, concoctio facilis, excrementi meatus amplius, & excretio longius emissa. Si quae nigredo in extremo rostri fuerit, bonum est signum. Damnantur tum in magnis tum paruis asturibus, caput magnum, collum breue, carnosum, molle, & plumis plenum: pennae colli mixtae & inuolutae: coxae breues & graues, cura longa, digiti breues, color Baeticus nigricans, asperitas sub pedibus. Oculi rubentes inftar sanguinis, nunquam quiescere, semper appetere pugnam, & de pernica in faciem affantis uelle inuolare, improbantur & qui maciem ferre non possunt, & si obelentur, fugiunt. Timidus etiam, quod uix possit insinui, & manum aucupis fugiat. Item cui plumae supra oculos dependent, & alba oculorum pars nimium alba est, color rufus aut Baeticus clarus. His notis insignes plerumque mali sunt, & reuocati ad manum non redeunt. Si quando tamen huius formae accipiter reperitur bonus, illum plane optimum fore existimandum. Fit enim interdum, sed raro, ut improbam quoque corporis speciem bonae conditiones & uirtutes sequantur. Placet accipiter, leuis, alacris, quicquid non facili fatigetur, & aues magnas capiat. Haec omnia Tardius. Accipitrum pulchritudo cognoscitur, si sunt magni, breues, paruo (& oblongo, Tappius) capite, pectore & spatulis crassis, tibijs amplis, pedibus

De Accip. B. C. Lib. III.

Et alibi, ἄλλοι δὲ θρωασσῶν ἰσθμῶν. Ἐπει γὰρ καὶ ἄλλοι σαρκοὶ ἐστὶν ὡς ποτὶς in fermينو ἰσθμῶν αὐτοῦ θρωασσῶν. Et rursus, ἐπὶ ἰσθμῶν ἰσθμῶν αὐτοῦ θρωασσῶν. Item, ἄλλοι δὲ θρωασσῶν αὐτοῦ θρωασσῶν. Hinc & ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, uel potius ἄλλοι δὲ θρωασσῶν uox composita uidetur, & ex maioribus alarū pennis primas ac longissimas significare, quas & ocyptera nominari cenfeo. nam, ut Scholiastes Aristophanis scribit, penarum alite ἄλλοι δὲ θρωασσῶν uocantur, (minores scilicet mollioresq; plumæ potius dicēdar;) alite ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, id est pennæ simpliciter, alite ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, maximæ scilicet, in quibus ad pernecitatem uolandi præcipua uis. Ἐπὶ τοῖς οἰοῖς ἄλλοι δὲ θρωασσῶν γὰρ, Aristoph. in Auiibus. Porro ἄλλοι δὲ θρωασσῶν partem in orthopygio puffulæ instar eminentem interpretor, sic dictam fortassis quod humorem album & pinguem contineat. ἄλλοι δὲ θρωασσῶν ἄλλοι δὲ θρωασσῶν ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, id est ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, Demetrius. Hoc est, Aliptera pars est supra cruram (sic interpretor ἄλλοι δὲ θρωασσῶν) in auiibus quæ eminet, hordium nonnullis dicta. Hac parte inflammata uel tumescens aues quædam morbo acuto pereunt, nostri morbum autium uocant. ¶ Alip- nis & nisi cauda dependet (ob longitudinem scilicet) quod in falconibus improbat, Albert. Accipitrum caudæ tenuis quibusdam transuersis distinguntur, & cruribus quàm butones breuioribus sunt.

C.

Aues omnes quarum aduici sunt ungues, carnibus uelcuntur, ut genera aquilarū, miluorum, accipitrum & falconum omnium, Alberus. Accipiter audissimè & rapitū cibum suum deuorat. Auium quas ceperit cor nunquam edit; idq; nonnulli in couernice & turdo, alij in alijs obseruauerunt, Aristot. Auium non edunt corda, Plinius. Accipitres nunquam auium corda, ueluti religione quadam confritos, edere accepimus, Aelianus. Alberus contrarium scribit: Si quid (inquit) de præda apperunt, cor eruant ac deuorant, quare auem captam ad latūs perforant, aliquando cerebrum è capite extractum uorant, reliquo corpore reiecto. Idem corculum auem facit quæ uenatione uisat, & corda eorum quæ uenatur edat, de reliquo corpore parum accipiat, quasi idem planè corculus qui accipiter sit. Vide infra in a. Sed Alberum reprehendit Niphis, cor autium ab accipitè, quas rapuerit, gustari negans. Nullum genus accipitrum aut falconum ad reliquias prædæ suæ reuertitur dum syluestre est: nec ullum ex eis insidet cadaueri, sicut faciunt aquilarū & miluorum genera, Albertus. Accipiter nullas fruges exedit & conficit, sed & carnes uorat, & sanguinem exsorbet, si idemq; suæ alit pullos, Aelianus. Accipiter syluestris adhuc prædatur aues do- meliticas, ut gallinas & anates, quas statim deuorat. Capit etiam cornices, & huiusmodi. Quum le- pores capit, sinistrum pedem terræ infigit, & dextro prædam tenet: tum quàm primum potest ocu- los eius eruit, & interficit. Cicuratus autem etiam magnas aues inuadit, audaciam acquirens ab ad- iutore homine: nempe gruem, anserem, ardeam, & alias huiusmodi aues. Absq; negotio quidem ra- pitanatem maiorem, & mergum, & fulicam: easq; etiam in satis magna copia, Albertus. Plura de accipitrum cicuratorum cibo dicemus infra capite quinto. Uelcuntur etiam muribus. Accipi- tres nobiles aquilonares maximè delectantur caneris, quos tamen non uenantur: & ideo cicurati isti melius quibuslibet alijs aues magnas capiunt, & canerorum cibum à dominis præmij loco acci- piunt, Albertus. ¶ In hieroglyphicis legitur accipitres aquam nō bibere, sed sanguinem, Cælius. Similiter accipitres nō bibunt aquam, sed sanguinem, hinc dicitur, ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, ἄλλοι δὲ θρωασσῶν, unde locum in uoce corruptum refertur. At Gillius bibent eos facit, his uerbis: Accipiter si corpus (hominis de functi) attigerit, fetuus manet: necq; si unum tantum aquam in sulcum deriuat, aquam gustat: quod sanè existimet illi unico homini incommo- dare, sua nimirum portione aquæ ex illius usu auferens: Sin plures homines irrigant, uident affluentis aquæ copiam, uel: ut ab eis inuitatus, libenter bibit. ¶ Accipitres ad libidinem sunt inflamma- tissimi, Aelianus. Accipitres etiam specie diuersi inter se coire putantur, Aristot. Coeunt etiam cum aquilis & spurias aquilas gignunt, Idem. Quo tempore aues libidine accenduntur, quicquid rapacium auium est, ut falcones, sacri, & aliæ, cum astute congegantur, hinc fitur pro diuersitate parentum audacia & fortitudine multum inter se differant, Tardius. Accipitrum minimo simi- lis est cuculus magnitudine atq; uolatus, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo cucu- lus apparere. Vnde putauerunt aliqui cuculum ex accipitè fieri immutata figura. Sed ita ferè eue- nit ut nec ceteri quidem accipitres item cernantur, cum primum uocè emittit cuculus, nisi perquam paucis diebus. Aliquando tamen unā uisū sunt & cuculus, & similis et accipiter. Quinetiam ab acci- pitre interim cuculus uisus est, quod nulla auis suo in genere solet facere. Imitatur autè accipitrem non alio quàm colore, nisi quod hic maculis distinguitur etu lineis: cuculus uelut punctis, Aristot. Idem. Cocyx (inquit Plinius) ex accipitè uidetur fieri, tempore anni figuram mutans, quoniam tunc non apparent reliqui, nisi perquam paucis diebus: ipseq; medio tempore æstatis uisus nō cer- nitur postea. Est autem neq; aduicis unguibus solus accipitrum, nec capite similis illis, neque alio quàm colore, ac ricu (aliàs uicū) columbi potius. Quin & absumitur ab accipitè, si quando unā apparere, sola omnium auis à suo genere interempta. Accipitres (inquit Aelianus) ineunte uere diecēt ex omnibus duo in Aegyptum ablegātur, ad speculandas insulas quasdam desertas quæ Li- byæ adiacent. Ii autem ubi reuertentur, præeuntes eō, alios deducunt: quibus duobus ceteri pere- gre illius præfectionis festum agunt. Cum ad eas insulas peruenerunt, quas illi duo speculati com-

mediocres sibi indicantur: hic in multa quiete, & tranquillitate parium, & excludunt, passeretq; & columbas uenantur, pullos cum magna redundantia alunt, deindeq; firmos ad uolandum in Aegyptum abducunt, tanquam ad paternas fedes. Accipiter cum ex sese tria oua peperit, unum solum seletum alit, alia duo frangit, quod ipsum eo tempore facit, cum unguis amittit, quod tres pullos tum alere nequeat, Gilius. Tria aut quatuor oua parit, aut ut plurimum quinq; Albert. Vicia diebus incubat, Aristot. & Plinius. ¶ Accipiter locis faxosis & arduis nidulatur, Aristoteles, Cereus eorum quosdam nidos facere in petris excelsis præruptisq; affolet, Idem. Noftrates etiam obsecratur eos nidulari in asperis & alnis rupibus inter uepeta, quandoq; super arbore, acere præfertim, aut quercu, aut figo, & super abiete aliquando uel pinu. In insula Africæ Cerne in Oceano accipitres totius Mafylæ humi fertificant, nec alibi nascuntur illis affluet gentibus, Plinius. ¶ *Accipiter*, *Accipiter*, Homerus Iliad. Accipiter uelocissimè uolat, nec nisi in primo sui motus impetu rapit, postea lentius uolat: quod si in principio frustratur, ab auis persecutione cessat, & in aliquam arborem insidet tanta nonnunquam indignatione ut ad dominum reuerti recuset, Crescentienfis, Errurus. Quantum potest ad rapiendum prope terram uolitat, ne ab auibus, quibus infidiatur, uideri possit. Solus & absq; socio uolat, quod prædæ participem non admittit, Idem. Omnes accipitres uolant iuxta terram, Albertus. ¶ Accipitres cæteri hyeme abeunt præter zafalona, Plinius. ¶ Sonus falconum ut plurimum crassior & prolisior est, & ab acuto in grauius procedens quam alturum uel nisorum, Albertus. Accipiter pipat, Author Philonensis. ¶ *Accipiter* uerbum per onomasitopoiam factum de accipitrum uoce in Folluce legitur. Accipitres, atq; colifrage, mergisq; matorum Longè alias alto iaciunt in tempore uoces, Lucretius. ¶ Gallus Indicus perinde ut accipitres acuti acq; acuto uidentur sensu uiget, Gilius. Accipiter oculos habet celeriter mobiles, *Accipiter*, Aristot. in Phislog. ¶ Accipitres pennas mutant inter solennes D. Vualpurga, & D. Iacobus dies, Tappius. Cum primum pennas mutant accipiter, formosior euadit: & similiter omnes que ad accipitrum adhibentur aues, ætatis progressu subinde pulchrioris sunt, Stumpsius. Diuus Gregorius auctor est, accipitrem ubi consenuit & pennis se grauium sentit, ad Solis iubar conuertit, præsertim austro flante: tum corporis meatibus calore patfactis, alas tandiu uibrare, donec pennæ ueteres defluant: sic nouas renasci, & senectam eius renouari, Tappius.

Quæ ad accipitrum ualitudinem, & morbos eorumq; curationem spectant, ad caput quintum referre placuit.

D.

Homines quorum oculi fuerint mobiles, præcipites *Accipiter* & rapaces iudicantur, argumento accipitrum, Aristot. in Phislogomicis. Accipiter eiusdem ferè consuetudinis est & rapacitatis ut aquila, Albertus. Auis est iracunda, quam obrem solitariè uolat præterquam tempore coitus, Idem. Ilicotus accipitrem autem regiam esse scribit, & animo planè regio præditam. Est enim animosus, & magis animo quam unguibus armatus, ita ut animi fortitudine in eo compenferit quod corporis magnitudinè deest, quod ferè etiam in paruis hominibus cõtingit. Quamuis enim pectus ei angustum & modicæ carnis sit, in illo uno tamen unguibus & rostro neglectis confidit. Est & hoc fortitudinis signum, quod in sublimi & patente longe lateq; aère prædam inuadere non dubitat, Tappius. Accipiter præ cunctis auibus fortis & intrpidus est, & omnes impugnat, etiam corpore maiores, Stumpsius. In hoc genere nobiliores, prædam non tam propter cscam quam audacitate gloria penunt, & ipsa crudelitate delectantur, Albertus.

¶ Aucupes fide digni in superiori parte Germaniæ, quæ Suetuia superior nuncupatur, narrauerunt nobis se aliquando ingressos in penitissimum syluæ locum ut caperent affures, inuenisse autem magnum, ætate ualde prouetia, & præ senio ferè canum, in cuiusdã arboris ramo, & cum paulatim accedentibus ipsis non fugeret, tandem cæcum esse propter senium deprehendisse, itaq; latentes obseruare uoluisse unde nam uiueret: uisusq; paulò post accipitres duos imiores, qui carnes ex præda allatas minutatim discerpas ei admistrarunt, Albert. Olores & accipitres soli aues sui generis deutorant, Eberus & Peucerus. Accipitres tum affures tum sparterij (id est maiores & minores) pullos suos uolantes cibant ferè mensis spatio, & postea recedunt ab eis. Et docent eas capere aues, quas uitas adferunt, & coram eis dimittunt, incitantq; pullos ad capiendum. Vbi autem rem perfectè iam uolaces & ad capiendum idonei fuerint, relinquunt eos. Hæc quidem ita se habere non ex aucupibus tantum accepi, sed etiam ipse expertus sum, Albert. Nisus ac tertiolus locum deligunt, in quo aues captas quotidie deplumant, multaq; cura mundant, quandiu compares aues incubant, quibus & eas ministrant, Alexander quidã auctor obscurus. ¶ In insula Africæ Cerne in Oceano accipitres totius Mafylæ humi fertificant, nec alibi nascuntur, illis affluet gentibus, Plinius. Et mox, in Thracia parte super Amphipolim homines atq; accipitres societate quadam aucupantur, &c. ut in E. referam. Accipitrum genus est quod elcæ illecebris capitur, hîdemq; mansuetum, postea nunquam abcedit ab eo quem experitur in se benignum, Aelianus. Accipiter Aegyptius mitis est præter alios qui alibi sunt, Strabo lib. 17. Accipiter aem quam ei fors subnoctem offert, tota nocte sub pedibus tenet, tandè oriente Sole licet famelicus eam dimittit: & quamuis eandem aliàs obuiam habuerit, non persequitur, Phisilogus. ¶ Hieracium herbam accipitres scalpendo, succoq; oculos tingendo, obfcuritatem cum sensere discunt, Plinius. ¶ Accipitres

pteres autem à cordibus tanquam sacro quodam initiatis se sustinere, nunquam enim autum corda, ueluti religione quadam confictos edere, Gilius: Vide supra in c. Hominem mortuum si in manu perispecerint, iniecta gleba humare dicuntur: et si illos hoc ipsum Solon, sicut Athenienses, non facere instituerit, Gilius ex Plurarcho de Iside. Homini in sepulcho desuper puluerem iniectum, Tezzeses. Accipitrem Aegyptij Soli acceptum putant, cuius toram naturam autem ex sanguine & spiritu cõstitare: & hominis misericordia eum afficit, & mortuum lugere, ac in oculos eius terram aggerere, in quibus scilicet Solis lumen habitasse existimet. Eundem (accipitrem) compluribus annis uiuere arbitrantur, & post uitam ui quadam uaticinandi pollere, & à corpore solum summa ratiocinandi & præfagiendi scientia præditum esse, πλάγν τε ἀλάμπετ κὰ νεὸς κινῶν, Porphyrius lib. 4. de abstinentia ab animatis. Accipiter si corpus (hominis defuncti) attigerit, ieiunus manet, nec si unus tantum aqua in sulcum deriuat, aqua gustat: sed tantum si plures, ut in c. recitauit ex Gillio.

¶ Accipiter bellum gerit cum aquila, Textor. Aquila capit accipitrem & quamuis aliam auem rapacem, quum eas uiderit gessare iora pedum, cibi (prædæ) aliqui esse putans: quare eas capere conatur, ut conijctimus, nam in deserto (ubi hæc aues feræ sunt & sine leuis) non inuadit eas, Albert. Noctuar à cæteris aubus infestæ auxiliatur accipiter collegio quodam naturæ, bellumq; paratur, Plinius. ¶ Accipiter congregiendi cum aue quæ dicitur kokye, uincitur, ipsa tamen pugna non incipit, Obscurus quidam ex Aristotele. Accipiter ab omnibus quibus insidiatur insinctu naturæ cognoscitur, & cum eum uident aut sentiunt (aues,) garrunt, fugiunt, & se quantum possunt occultant, Crecentienus. Anferes & canes & magnas struthiones nihili faciunt, contra accipitrem uel multo minium formidant, Aelianus. Lepus uocem accipitris exhorret latitans, Volaterranus, Columbis inest quidam & gloriæ intellectus, nosse credas suos colores, uarietatemq; dispositam, quin etiam ex uolatu creduntur plaudere in coelo, uarietq; fulcare, Qua in ostentatione ut uinctæ præbentur accipitri, implicatis streptu pennis, qui non nisi ipsi alarum humeris eliditur, alioquin soluto uolatu in multum uelociores, Speculatur occulus fronde laræ, & gaudentem in ipsa gloria rapit, Ob id cum ijs habenda est auis quæ tinnuculus uocatur, defendit enim illas, terretq; accipitres naturali potentia, in tantum ut uulium uocemq; eius fugiant, Plinius. Columbae feræ emittit, propter pullos quos habent, utiq; redeunt, nisi à cœuro occille, aut ab accipitine interceptæ, quos columbarij interficere solent, duabus utriq; uiscatis (&c. ut in e. referemus,) Varro. De columbario aut potius palumbario accipitre, infra in peculiari capite agetur. Accipitres alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa arbores uolitantem: alij sedentem sublimi: alij uolantem in aperto, Itaq; & columbæ nouere ex ijs pericula, usq; confidunt, uel subuolant, contra naturam eius auxiliantes sibi, Plinius & Aelianus, Plura uide infra in Capite de accipitribus diuersis. Distinctio generum ex auditate: alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa arbores uolitantem: alij sedentem sublimi: alij uolantem in aperto, Plinius. Venandi differentia in accipitrem notatur, necq; enim simili modo æstare ut hyeme rapit, Aristot. Albus color in columbis à quibusdam non nimium laudatur, nec tamen uitari debet in ijs quæ clauis continentur, nam in uagis maxime est improbandus, quod eum facillime speculatur accipiter, Columella. Et alibi, Albæ gallinæ propter insignem candoris ab accipitribus & aquilis sepius abripiuntur. Si accipitris uocem audierint incubantes gallinæ, oua uitantur, Plinius. Vestibulum in quo aues aluntur, rebus munitum sit, ne aquila uel accipiter intulet, Columella. Omne ornithobolion apricum eligi debet, intento supra rete, quod prohibet gallinas extra septa uolare, & in eas inuolare extrinsecus accipitrem aut quid aliud, Varro. Primam coturni, cum quum uere ad nos redeunt, terre appropinquantem accipiter rapit, Plinius. Alauda in segenibus artificio magno, quo pueros & accipitres fallat, nidum constituit, Gybertus Longolius. Nectrophitum (id est locus ubi anates aluntur) contegitur clauis superpositis uel grandi macula rebus, ne aquilis aut accipitribus inuolandi potestas sit, Columella. Accipitres crocodylorum hostes sunt, Aelianus, ut pluribus referam in h. Accipitres ferpentibus & uenenatis bestijs inimicissimi sunt, nec enim ipsos serpēs, nec scorpūs, ullā uel alia mala bestia latere potest, Aelianus. Buteo genus auis, qui ex eo se alit quod accipitri eripuerit, Festus, ¶ Chamæleonti uis maxima contra accipitrum genus, detrahare enim supra uolantem ad se traditur, & uoluntarium præbere lacerandum cæteris animalibus, Plinius. Vite nigra si quis uillam tinxerit, fugere accipitres autem, tutasq; fieri uillaticas alites, Idem. Accipiter odit radicem syluestris asparagi, Textor. Accipitrem panis necat secundum Augustinum, Phytologus. Os tibia accipitrum si ad aurum admoueat, sic ipsum illecebra quadam mirabilis ad se allicit, quem admodum Heracleotem lapidem sua ui prædicant quasi præfigijs & captiōibus ferrum ad se attrahere, Aelianus.

E.

Aquila, Symmachi & Theodotionis epistolæ extant apud Ptolemæum Philometorem regem Aegypti, in quibus de moribus & remedijs autum rapacium in genere tractatur, Albertus. De struzeria, sic uocant aucupium per accipitres, multi & magni libri extant, Tortellius in Orthographia ubi de Horologio. Nos nuper Demetrii cuiusdam Constantinopolitani librum Græcum, quem ille ad Imperatorem Constantinop. scripsit, de accipitrum educatione & cura, doctissimi Augusti Vindelcorum medicæ Achillis Cassari beneficio naçti sumus, Albertus Magnus libro 23.

utere: Et in nares eius diligenter infla, ut ne minimum quidem foridum relinquatur in temporibus eius. Postquã uerò purgatus fuerit, fac ut saltem per quinque dies fatietur perdicibus, & noctu caelo sereno sub dio ipsum colloca, ita ut nullam prorsus fumĩ acrimoniam percipiat. Saturato iam perdicibus dabis suillam, donec abunde corpulentus fiat & pennas alarum (quas *αλωρηδες* uocant) sponte abijcere incipiat. Tum deinceps reliquas quoque pennas detrahito, exceptis elatis (id est minoribus alarum pennis) & paucis que iuxta elatas sunt calypterebus. Quod si bene passus fuerit, sine dolore pennas remittet: Quo factò uinum astringens ore haustum inperge in loca penitis nudata, ne sanguinis fluxus sequatur. Tum in pertica eam per unum aut alterum diem sile: deinde in caueam dimitte, & uas rotundum suppone in quo lauetur, cuius latitudo sit trium pedum, profunditas dodrantalis, aquam autem perpaucam contineat ab initio cum auis primum immittitur, nempe ad duos uel tres digitos, ut bibere tantum possit, non etiam lauare. Vbi uerò pennas eius iam p̄chre subnasci uideris, tum uas implebis aqua ut etiam lauet. Est autem aqua quotidie mutanda, & uas diligenter lauandum. Nam si excrementum in uas incidit, & auis ex illa aqua uel biberit uel lauerit, statim coryza infestante interit. Auis ex manu aucupis edat in cauea carne omnino puram, & plerumque calidam, nam si carnem fordidam ingerit, calculi innascuntur & perit. Quod si non ex aucupis manu, sed (ut quidam faciunt) perticæ alligatam carnem ederit, breui effertur, & hominem accedentem uidens, in cauea perturbata se ipsam offendit, & planè fera redditur: & si iam pinguis fuerit, facile in morbum incidit. ¶ De accelerando penarum defluuio, & accipitrem eius & cauea eximendo, Caput 17. Si auis in usu caueæ tardius remiserit pennas, uictus ratione adhibebis huiusmodi: Primum cibos ei præbebis ut prædictum est: deinde aquam bibendam nullam dabis, & post septem dies laxiuium factum de cinere & farmentis uitium puro, absq; alia materia admixta, aqua diluta appones. Sunt qui marinam aquam apponant, aut eius loco salfam. Lixiuium quidem de farmentis, ut dictum est, apposito, siue inde bibat accipiter, siue lauetur tantum, corpore eius relaxato pennas omnino facilius mutabit. Quod si inde biberit, nunquam laborabit calculo. Pennis iam reiectis aquam puram, ut prius, iterum dato. Aliud ad idem. Semen agni seu uiticis contusum macera in aqua dulci, eam colatam in potu dato columbae, & adhuc pernoctare eam dimitte, deinde accipitri lanianam obijce. Aliud. Laceratam uiridem in olla noua cum aqua probe decoquito, deinde in mortario contere, & in uase aliquo cum decocto suo permisce aquam aliam tepidam affundens. In hanc aquam demersum accipitrem laua, & citò abijcet pennas. Aliud. Oposballiam carni quam edidit frequenter permisce. Aliud. Laceratam minutatim discinde, ita ut ne possit carnem apprehendere unguibus, sed ore tantum sumat, nam si unguibus comprehenderit eam, emanans inde lacteus liquor unguibus nocet confringendo eos. Aliud. Pullis hirundinum frequenter pascere accipitrem.

¶ De eadem ex lib. 2. rudiore, (quem cum Demetrii libro manuscriptorum habemus Græcè.) cap. 52. Ut accipiter mutet, Priusquam ipsum in mutam, id est caueam immittas, caput eius extende, (*ακτινίζω*) & cum aqua siue decocto lupinorum (hoc supra contra pediculos faciendum præceperat) ablu, & sic demum in caueam immitte: in quam arenam injicies & pumicem (*αεργίη* uel *αεργίω*) forte, ut affricet rostrum,) & mensam rotundam impones: & per dies decem pullum columbae dabis (singulum nimirum quotidie.) Si tardius mutet, pellem serpentis tritam & carni inditam in cibo dabis: aut lac edendum à potu. Augusto mense quotidie aquam appones. Ceterum antequam eum è cauea eximas diebus decem ante quotidie ingreditor prope eum, ne si subito eum è cauea auferas, aufugiat & auolet. Varij modi ad promouendam accipitris mutationem. Laceratos uirides uiuos (uel *μυρσός*, uel *αυτὸθῆς*) uel mures, uel ciconiam, uel turturem ei in cibum dabis tertio quoque die. Aut laceratos uirides in Sole sicca, & trita cum suilla misce, quam accipiter deuoret. Cum uerò iam mutauerit accipiter aqua marina calida pennas eius foueto per triduum, uel cum aceto acerrimo calefacto. Et rursum cap. 80. Accipitrem de cauea exempturus, ante lucem cum ipso obambula: & antequam Sol oriatur ad perticam eum reponet. Vesperti uerò lucernam huc illuc (ante ipsum) mouebis, & gestabis ipsum donec illucescat. ¶ Ut auis mutet pennas super manu (inquit Tardius) quò melius cicuretur, nec metuat sibi ab hominibus, nutrito ipsum in manu, nunc hoc nunc alio cibi genere, subinde mutans, frequentius tamen illum cibum præbebis quem ipsa præterierit. Mane & uesperti eam gestato, Tempore calido pone ipsam in domicilio frigido, in quo pertica sit super qua uolare possit pro arbitrio. Si inquieti fuerit in manu, afflato in rostrum eius, & sub alas & per reliquum corpus. Ferè autem non est irrequieta, nisi cum incipit pennas abijcere. Cum igitur abijcere iam coeperit, include illam in domicilium iam dictum, & cespitem herbae uiridis ei subferne & fabulum. Aquam semel ei per septimanam appones. Sic rectè mutabit, & bona euadet. Quod si uelis ut auis sine carnis esu pennas mutet, uitelum oui duriusculè coques, tum in aqua refrigerabis, & abiterges ouum. Et quando primum autem eo pascere uolueris, ut facilius allucescat, miscebis uitelum cum sanguine gallinæ aut alterius auis. Mutatio penarum auis perfici debet in loco in cluso, solitario, à puluere & fumo immuni: & quò nullus sit gallinis accessus, ne pediculis eorum deciditibus auis intradi possit. Locus hic meridietem uersus ne pateat, uentras ac pluuia uiuendi causa. Impones autem fabulum, & tertio quoque die herbas recentes, salicum frondes, (& huiusmodi quæ refrigerant) & ante autem uas aqua plenum ad bibendum lauandique usum, auem in domicilio

miculum mutationis immiffurus, à pediculis prius libera: Eandem cum exemeris purgato medicamentis, ut in capite de purgatione docetur. Roftrum ei acuendum ungendumq; est. Pennas seu plumas sub collo & cauda ei demes. Tempore mutationis per dies feptem pullis columbarum unà cum fanguine cibetur, deinde per tres alios carne macerata parum in urina. Ut bene ac citò mutet, pascatur carne erinacei sine pingui: Aut glandulas quæ in collo outum sub auriculis funt minutatim incifas cibo eius immifce, ut quoquo modo deglutiat, fiue fponte, fiue aliqua inuentione tua. Et cum pennas iam abijcere inceperit, ne amplius dederis, ne forte nouas etiam pennas cum ueteribus amittat. Aut pro glandulis iam dictis carnem murium maiorù (ratios uocant) uel talparum butyro unctam triduo ei dabis. Deinde frustulum de carne serpentis præbe unà cum pelle, nempe tres partos globulos, inter caput & caudam. Ut qualibet auis bene mutet, pascito eam catulina lardo perfusa, ex illa cantis parte quam Galli mulletam uocant: & postea eandem partem in frusta seu bolos diffectam præbe. nam hic cibus maxime ei secundum naturam est. Quum pennæ iam defuerint inceperint, carnem qua uelcitur unge oleo fesamino. sic enim pennæ crassiores mollioresq; nascuntur. nam sicciore faciliè rumpuntur. Nò eximes autem eam à domicilio mutationis, donec pennas omnes probè mutauerit. Quòd si pennæ subnascantur macræ, siccæ, & breues, & auis non abundari pingui eis alendis sufficiente, nutries eam pipionum & alijs calidis carnibus. Si quæ pennæ non exciderint, aut malè natæ fuerint, unganur oleo laurino, quod & ueteres defluere facit & bonas suboriri. Si quid incommodi uel morbi ingruerit aut inter mutandum pennas, præstabit medicamenta omnia (pro mutatione instituta) differri, donec conualefcant, nam ea quæ mutationem penarum promouent, naturæ eius contraria sunt. ¶ Si auis (rapax foemina, mutationis tempore) oua in uentre gignat in domicilio mutationis uel alibi, agrotat aut mori periclitatur. Signa autem sunt hæc: Auis ei inflatur & rubescit, nares etiam & oculi inflantur. Dabis igitur ei præteruandæ causæ positi. Marium mentem auripigmentumq; pili quantitate cibo eius permixtum: sic desiderium istud amittet. Et caro qua uelcetur per octiduo aut decem dies abstatur liqueat illi qui de uiribus recentis putatis defillat. ¶ Auis à mutationis tempore corpulentior facta, si ætatem & uentum frigidum sentiat, irrequieto corporis motu se cafacit, est autem periculum ne ab acritudine suo calore refrigeretur & forte moriatur. Gestabis igitur eam placidè & extra calorem, capino intolutam, (capitum, id est capitis tegmen nostrum in accipitre uocant haurb, Galli chapperon.) Et quoniam obesus & ferocior factus est, ne fugiat, purgabis eum globulo è pinguedine lardi, in capite de purgatione dicto. Pasces autem pulmonis ouilli segmentis, tandiu lotis donec sanguinem & succum omnem amiserint, sic enim maciem aut conellant. Peritiam eius fimo pingui aut quauis pinguedine inunges ut lubrica fiat, sic alligata super eam auis noctu, cum firmo gradu insisteret nequeat & subinde labatur, non poterit fomno frui, unde macrefcet & mitior fiet. Sed fac ut diligenter alliges, ne auolet, nam si nimis obesus sit, nec fatis purgatus & reuocacioni obediens, auolabit. ¶ Auis si post mutationem cibum fastidiat, appetitum ei hoc remedio excitabis: Aloën citrinam trita misce cum succo herasice rubræ, & inde inuicem in effum gallinæ in imo ligata, quæ accipitri glutenda dabis. Deinde manu gestabis usq; ad transactam meridiem: Tum bono recentis cibi, postmodum gallina cum pasces. Deinde aquam ut lauet appones. Hoc remedio (ex aloë uermes etiam de corpore accipitris exiguntur, Hæc omnia Tarditus. ¶ Affures (id est maiores accipitres,) mutantur ut accipitres, Crescentiensis.

DE RELIQUA TRACTATIONE ACCIPITRUM AVIUM QVE RAPACIUM, & MANUFACTIIONE, & IPFO AUCUPIO.

¶ Aucupij genus per accipitres, hodie ubiq; gentium notum & frequentatum, mirū est prisca inauditum fuisse, neq; enim Aristoteles neq; Plinius, qui genera aquilarum accipitrumq; tradiderunt, usquam eius rei meminerunt, nec alius prorsus ueterum scriptorum qui extraxit, ut arbitror. Iulius tantum Firmicus lib. 5. cap. 8. mentionem eorum facit, qui tempore Constantini Imperatoris fuit, Constantini magni filij, Quin & Plinius lib. 10. ita inquit, In Thracia parte super Amphipolim homines atq; accipitres societate quadam aucupantur, hi ex syluis & harundinetis excitant aues, illi superuolantes deprimunt. Rursum captas aucupes diuidunt cum eis, Budæus in Pandectas, A. d. dicit Plinius, Traditum est missas in sublime sibi (albas sibi) excipere eos, & cum tempus sic capitur, clangore ac uolatus genere inuicem ad occasionem. Mihi postrema illa uerba, & cum tempus sic capitur, &c. non suo loco collocata uidentur. Aristoteles enim in Mirabilibus narrationibus ptercos in Thracia scribit cum auiculas aucupantur, accipitres afficeret (αεγυραυβόλων) locios, & cum in locum capture commodum peruenerint, αεγυραυβόλων εννοουσι νεκροφρον, id est, accipitres nominatim clamando aduocare. Plinius uerò ab ipsis accipitribus clangore suo ac uolatus genere (uolant enim deorsum persequentes) homines ad occasionem inuitari sentit, quod est uerum esse uidetur, non suo tamen loco & ordine à Plinio scribitur. Primum enim accipitres uocantur, deinde auiculae exturbantur, (uel contra,) tertio auiculae ab accipitribus homines clangore & uolatus genere inuitantur deorsum impelluntur, quarto ab hominibus capiuntur, postremo pars earum præmij loco in sublime accipitribus sibi excepturis reijcitur, quod Aristoteles in historia animalium lib. 10. cap. 36. dicit, αεγυραυβόλων εννοουσι νεκροφρον, quæ uerba Gaza præterijt, Thraciæ parte (uerba sunt

Aristotelis ex loco iam citato, Gaza interprete) que olim Cedropolis uocabatur, homines societate accipitrum per paludes aucupantur. Cum enim ipsi lignis, quæ tenent, arundines & frutera mouerunt, quo aues euolarent, accipitres desuper infestantur: quorum menti aues percussæ terram reperiunt, mox homines percutiunt baculis, itaque capiunt. tum partem earum quas ceperint autum, accipitribus impartuntur. Atqui in libro Mirabilium, non est quædam uocabatur Cedropolis, sed uocabatur Cedropolis ubi uocabatur Cedropolis legitur. ego posteriolem lectionem malim. legimus enim Amphipolim Thraciæ uel Macedoniae ciuitatem esse, uel inter utranq; sitam. Cedropolim uero in Caria ponunt authores. Circa Thraciam (inquit Aristot. in Mirabilibus) quæ supra Amphipolim egerem prorsus admirandam, & ipsi qui nõ uiderint incredibilem fieri aiunt. Pueri enim è uicis & agris uicinis ad aucupium auicularum egressi, accipitres sibi socios affumunt. Nempe cum ad locum caputuræ aptum peruenerint, accipitres clamando nominatim uocant: qui audita puerorum uoce aduolant, & auiculas deturbant in frutera, ubi pueri eas baculis percussas capiunt. Hoc quidem maxime aliquis miretur, quod accipitres quascunq; ipsi aues ceperint, pueris aucupibus desiciant, cum pueri ex omnibus captis parte tantum aliqua accipitribus reddita discedant. Gillius in Aelianop suo aliter. Accipitres (inquit) in Thracia accepti ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupandi coite: homines explicatis retibus quiescentes accipitres autem superuolantes exterre aues, ac intra retia compellere. Thraeces si quas ceperint aues, cum accipitribus partiri, eosq; tum ad aucupij societatem fidos habere: Sin cum his earum partem quas ceperint autum, nõ communicaerint, diffociari atq; dirahi. Nota & exercitia p'ris Romanis & Græcis uenatoria fuit: at uolatile aucupium, cuius est hodie studium flagrantissimum, atq; omni organo oblectandi animi infirmitissimum, antiquitas ipsa nunquam suspicata est. Quod certe mirum uideri potest, quum in tantum hodie creuerit id aucupandi artificium, ut nec ardeæ nec milui intra nubes conditi, eade re humanas manus possint: imò uero quum huiusmodi alites sublimipetæ, cum genere illo prædonum in nubium superficie tanquam in theatro commissi, spectaculum suæ necis præbere adigantur aucupantium oculis: sic uociferantibus auarijs dimicantes certamine atroci & capitali, quati lanifis imperantibus: uique adeo pollet hominum artificium in auctorandis accipitribus, & ad uenatum sublimem infutuendis, & manufaciendis ad obsequium, Budæus in Philologia. Et rursus, Aucupandi disciplinam (ait) non leuiter coluit & exercuit libensq; nunc ipse, sed animi tantu causa, spectare alites illos prædones in campis & lacuffi ritualisq; aucupati solio. Qui uenatus tamen quidam sublimis uidetur magis esse, aut uolaricus, quam aucupium: tamen in utroq; ludicro, non tam capax & prædæ fudere institutum, quam uoluptati aucupandæ aurium & oculorum. Nam ut in syluestri uenatione omnes aditus certus liberæ fugæ pandimus: sic in illa sublimi & aërea, miluios & ardeas non humi capture, non in uolatu depreffiore opprimere, aut incautus anteuertere solemus: sed alite prius emissario generoso more uitur; imbelli quidem illo, sed tamen eas aues fractu inaniter infesto consecrante & territante, quoad sublimis euaserint: quum interim prædones illos alites sinistro brachio gestemus, et nuptis capitulis, nec ante manu mittamus, quò sublimis sit aucupium & celestius, Hæc Budæus. Apud p'ricos nullum exemplum fuit domisse aues ad uenandum. Venabantur illæ suapte natura sibi, nunc etiã nobis, quæ diligentia aut exercitatio adeò increuit, ut in artem & quidem nõ partum euaserit, studium nobilium hominum ac diuitum: sicut paupeum ac tenuiorum illud, quod nec ipsum affirmem oim in usu non fuisse, noctua, aafone, ulula, alijsq; quibusdam uolucris capture alias uolucres, quod proprie aucupari dicitur, nam alterum magis uenari est, hoc infidiosum, illud uiolentum, hoc ex occulto, illud ex aperto, hoc blanda specie decipiens, illud etiam antequam noceat minans, Tortellus in Orthographia in mentione Horoleij.

¶ Aues rapaces cicurare primus inuenisse dicitur rex Daucus, qui diuino intellectu nouit naturam accipitrum & falconum, & quomodo cicurandi & ad prædam instruendi essent, & quibus remedijs curandi. Hunc alij multi secuti, plures ipsarum autum rapacium addiderunt, Crecentensis. Accipiter facile domatur, præsertim formina, mas enim pierunq; aliquanto morosior est, Stumpfius. Caueat dominus accipitris ne quo modo lædat eum: sed cum uiderit eum paratum & uolentem stare super manu uel peritica, suauiter tangat ipsum: & eleuet, si pendet, & quãtum potest consideret mores & uoluntatem eius, & per omnia ipsius uoluntatem sequatur. Et semper in manu eum ciber, nec ulla in re ei resistat, est enim hæc auis ingenij perquam iracundi. Moerentem ad aucupium ne emittat, nisi uiderit prædæ autum, & maxime ad graculos & garrulos. Sed neq; nimis è longinquo eum emittat, nam cum allequi auem non potest, sæpe indignans recedit, & aliquando in arborem descendit, nec ad dominum uult redire. Cauendum etiam ne dominus accipitrem nimium fatiget, neq; tam auarus sit circa coturnicum aut aliarum autu acquirendam multitudinem, ut accipitrem lædat, uel ad indignationem prouocet, sed captis ijs, quas accipitrem sponte appetere uidet, sit contentus, & ex ipsa prædæ eum ciber, ut sibi suam uenationem sentiat profuisse, & ad uenandi amorem incitetur, Crecentensis. Et rursus, Cicurantur accipitres si plurimum tenentur in manu, & maxime in aurora tempestiue, & inter multitudinem hominum: & inter sonitus molenarum, fabrorum, & similitum. Instruuntur nidarij & ramarij (nam ceteri per se sunt in feritate instructi) hoc modo: Cibetur accipiter hora nona bono cibo, & postredie teneatur in loco perobis

fero usq; ad nonam. Tum portetur ad locum uenationis, & non emittatur primò aduersus picas, graculos aut perdices, quòd hæ aues robustiores sint: & si eas superare non possit, imminueretur eius audacia: sed emittatur in coturnices, turdos, merulas & similes. Quòd si uis ut graculos capiat, habeas unam captam, cui multas pennas de alis auferes: & in aliqua fossa abscondis, ante conspectum accipitris projicies, & accipitrem dimittes. Capiunt autem coturnices, perdices, graculos, graculos, picas, & alias aues, ut merulas, turdos, passeris, & his similes. Hæc omnia Crescentien. Accipiter syluestris citius mansueti, si multum ieiunare permittatur. Quòd si iuuenis est auis, custodiatur in loco temperato inter calidum & frigidum. & in loco in quo stat habeat semper mentam & saluam. Et accipiter præcipue inter rapaces, in folijs falicis, denum super lignum falicis aut abietis semper fedeat, Albertus ex Aquila, Sym. Theodot.

¶ De institutione accipitrum ex Alberti de animalibus lib. 23. cap. 22. Si cum asture uel nifo aucupari uolueris, curandum est prius ut probè ad manum assuetus sit accipiter. Cicurabis autem hunc in modum. Primò uincies per diem ac noctem, & tenendo eum cum zona prælonga ut ferpius ad manum aduollet facies; & quoties aduolârît, semper aliquid cibi dabis. Cum autem uolueris ut aucupetur, primo die accipe columbam cuius alis detractæ sint pennæ. hanc sæpius fac sub pedibus eius effugere, & ut iterum capiat eam (cura.) Deinde muta eam subinde in melius uolantem: & pro paruis inuicisq; aibus fortiores & maiores substitue, ut in historia falconum quoq; docuimus. Hæc enim in parte institutio quarumuis auium rapacium conuenit. Quotiescumq; autem ceperit autem, aliquid sanguinis ei forbendum concedatur, cum prouocatione & sibilo aucupis, idq; coram canibus, sic enim reddetur audacior. Porro accipitrem in aues syluestres dimissurus, cibato eum bubula adhuc tenera, aut lingua porcina quæ in aceto urinata parum macerata sit, & postridie summo mane aucupium aggredere. Curabis autem ne dimittas accipitrem, si fieri poterit, nisi eum auis prope est, & è regione eius, ita ut eam uideat. Sunt qui dicant, si accipiter mane pascatur carne macerata in urina (ut prædictum est) & uespere de eadem parum sumat, postridie uerò mane lingua porcelli, & uespere ex eas ad locum (rapariam) in quo sunt aues, aurum etiam magnas aues ca pere. Porro si accipiter uidens uenationem neglexerit, nimis obefum esse, & pennas pinguedine refferas habere cogites, quòd delicatius nutrius sit. Subtrahas ergo ei partem alimenti confluent, & cibum leuem ac facilem concoctu dabis. Nam fames naturalis excitabit in eo desiderium maiores aues capiendi. Seruabis autem illam uicibus rationem continenter, quam ei conuenire experieris.

¶ Et si nimium corpulentus fuerit albo trito (aloc trita, legerim) cum pulegio eum extenuabis, non nimium tamè, ne infirmus & pusillanimis fiat. A mense Augusto ad Nouembrem usq; accipitrem media inter macram & obefam corporis constitutione seruari conuenit: à No uembri uerò & deinceps obefum & robustum esse præstat. Diu etiam in die manu gestandum est: & hora tertia pascedus coxa de pullo gallinæ. Postea concedendum ei ut per horæ spatium in aqua lauet. Deinde dimittatur ad Solem donec penus componat se perungendo. Postea ponatur in loco obscuro usque ad uesperam. Pernice cui infisit pannus lineus imponatur, ne unguis lædat. A uespere teneatur (q; sit) manu usq; ad primum somnum, tum statues eum in perticam, supposito panno ut dictum est, & accendes coram eo lucernam per totam noctem, postridie circa diluculum uino asperges & pones ad ignem clarum. Orto iam die ad aucupium progredieris: & si uideris eum aues appetere, & emittes: sin minus, ea quæ iam diximus repetè. Si quid uerò ceperit, permittit ei cibum de præda pro arbitrio.

¶ Auis rapax (nuper capta) si tam ualida sit, ut pedibus se sustinere possit, statues eam super truncum ligneo, aut potius super perticam, ut commodius moueat & extendat alas, nec in terram offendant. Subijctes autem ei herbam ebulum, cui facultas inest calfaciendi & resistendi uitij renum & articularijs. Carne semper uel ut plurimum uiua nutries, sic enim pennæ probiores nascuntur. Cæterum auis tenera adhuc capta, & in locum frigidum posita, ex renibus (lumbis) laborabit, nec se ipsam sustinere poterit, & mori periclitabitur, Tardius. ¶ De aue gestanda, aspicienda, & ad canes assuetuenda, ex eodem. Auis manu dextra melius gestatur quam sinistra, facilius enim dextra ad uolatum proficitur, & auis inde ad uolatum leuior ac pernicior fertur. Inter ascendendum etiam in equum

& ab eo descendendum, auis tutior in dextra quam sinistra erit. Quòd si super manu irrequieta fuerit, & uoluerit, respone eam leniter & placidè, ut cognoscere te familiariter & amare adducat. Quæ capitium ei demes, in faciem eius ne inspexeris. Inter equitandum gestans auem, caueto diligenter ne alicubi, præsertim in portis & ad parietes, eam offendas, quod fieret si illis in locis in quiete foret aut uolitarer. Fumus & pulsus ab ea arceantur. Fac ut canibus assuetat, & sequatur eos, non resugiat, quare curabis ut ante & circa eam sint dum pascitur. Deniq; ad illa omnia quæ ad aucupium pertinent uidenda assueferi eam oportet. ¶ Auis interdum alas suas non bene sustinet, quando scilicet nuper super manu gestari aut in pertica insistere coepit, & ex nimio irrequieto motu calefacta est, & postea refrigerata. Ligabis eam igitur super aqua, ita ut aquam ingredi cogatur, & mouendo concutiendoq; se in aqua alas dirigat & emendet. Deinde pones eam ad Solem aut ignem, & curabis ut calida maneat neq; refrigeretur. Aut per triduum urinam semper in alas eius emitte, & recite eas sustinebit. ¶ Ut auis bene assuetat reuocatorio, (hæ enim uocant recentiores quidam instrumentum, quod Galli loirre, nostri lüder, unde uerbum loirrer, lüderen, reuocare) & ad aucu-

ptium uolatu rectè utatur. Auem (inquit Tardius) nò folues, donec decenter ad manum redire & cibum super ea capere affueuerit. Sic demum à manu folues, & ne fugiat modicum uini in oculos eius inflabis: & cum ad fornium te recipies, collocabis eam prope te in pertica (sur terreat) aut aliter commodè, cum candela ardète iuxta. Tum ante diem captio obnubatur & manui imponatur. Sic eam trahabis donec reuocatorium ei familiare sit, & ab hominibus non amplius sibi timeat. Deinde docebis eam inuadere prædam, & ungues placidè à præda remittere ne rumpantur. Curabis autem ne ad manum reuertens in terram cadere consuecat, sed ad manum redeat, & cum eam confecerit, proijce reuocatorium in medium hominum, ut dum id persequitur, homines sequi, non fugere, consuecat. Et cum à manu descenderit, diligenter reuoca, ut reuocatoriù amet, id enim nisi amauerit, utrunq; bona aliàs auis, non laudatur. Auis emissa iuxta flumina, aut inuisa loca & ubi eam sequi non licet, plerunq; amittitur. Prima eius præda coturnix est, uel perdix, deinde lepus, postremò aues magnæ. Saturetur parte prædæ, præferim si præda magna fuerit. Ad felix aucupium requiritur uenator diligens & peritus, autum rapacium societas egregia, & locus prædæ ferax.

¶ Hyemis tempore (inquit Belisarius) cibi maior est appetentia auibus: tum etiã à cõcundi ardore magis sunt alienæ. Fieri enim solet, ut si Maio mense miluos accipitres uolando persequantur, syluestrium accipitrum amore ad dominum nò redeant. Nam per aëra deperdi sæpius eos conspeximus. Veris etiã principium fati accipitrum uenationi apium esse dicimus, toto enim diei spatio uenari licet, propter aëris temperiem.

¶ Accipitres quando capiendi, & quomodo commodè nutriendi cicutandiq; ex Demeij lib. 1. cap. 7. Accipitres capiendi tempus primum ante octauum diem calendarum Iulij incipit, & usq; ad finem Iulij durat, de partu loquitur, cuiq; è nido eximuntur. Illorum enim qui iam à parentibus ad uenationem instituti sunt, capiendi tempus usq; ad Augustum (Augusti finem nimirum) durat. Oportet autem accipitres captos in domicilio obscuro includi, ita ut placidè insistant perticæ, & modica diei parte manu moderatè gestentur, diluculo scilicet, & rursum uespere, ut per frigidiores tantum diei partes in aëre assueti ferantur. Nam qui subinde & multum in aëre calido gestantur, uolantes & à manu aucupis pendentes calorem supra naturam augent, & pulmones accedunt, unde breui omnino pereunt, exiguo ad uenatum tempore utiles, nec ullum in eis mortis futura signum aucupi apparet. Deinde pedibus eis lorum alligabis quindecim digitorum longitudine, colore nigro, non rubro, propter aquilas: Quæ rubro colore eminus conspècto, eam (nempe carnem recentem) ab eis ferri putantes, inuolant & abripiunt eos. Porro gestari debent accipitres in summo carpo (brachiali) manus sinistra, digitis intro: tum ipccantibus. (τυπιδου δὲ τῆς χειρὸς ἀποκλεισθε βίαν τῆς ἰσχυρῆς αἰτίας.) In summa uero manus parte aut in pollice insistere accipitri non permitendum, quòd inde ad uenationem non satis ualidè impelli & profici possit, unde fit ut minus firmus in prædam feratur. Facile autem & probe cicutatur poppyfimis sive fomis per labia ad sifularum imitationem efficitis, & manuum palpanone, & uerbis blandis. Est enim hoc animal exquisito ingenij sensu præditum, nec rationis pro sua natura, nec memoriz expert, itaq; consuetudinem, naturæ suæ oblitus, facile assuevit, & per totam uitam conseruat. Fumo læduntur: quamobrem non debent nimis prope ignem uel lucernam gestari. Solent autem lucerna in tenebris splendens liberam & curam ac ferocem ipsorum ingenij uim emollire ac mitigare. Pertica cui insilunt, nec admodum crassa, nec tenuissima sit, nec inæqualis, sed moderata, ita ut ungues aperti dum perticam complectuntur, anteriorem pedis partem impleant, ut nihil cauum seu uacuum relinquatur: & unguis posterior cum anterioribus copulari possit & concludi. Vinculum quo pedibus religantur ad perticam paulò laxius sit, ut modicè auolantes reuolantesq; facile in ipsam redeant, nam breuiore uinculo interdum fit ut accipitres uolando impediti ad perticæ se allidant & periant. (ἐστὶ δὲ ἡγεῖται παρακρίσεια καὶ βία τῆς ἰσχυρῆς αἰτίας.) Porro cum plures accipitres in una pertica ponuntur, interuallum inter uincula singulorum citè inter digitos uiginti quinque esse, ne si se coningere possint, inter se pugnantes unguibus se mutuo conliciant. Cum enim semel affueuerint uenationi, & prædam gustarint, si esurie ceperint, ne suo quidem generi parcunt. Cibum aucupes quotidie dabunt diluculo, eumq; recentem, nec semper eundem quod fandiūm partem: sed alium atq; alium quotidie, si fieri potest. Sic enim auis appetitus feruatur, & ipsa frangit uelut, ac ideo facilius concoquit. Ceterum lauacra eis esse oportet ex aquis dulcibus, ut fontibus aut fluijs perennibus, tertio plerunq; aut quarto die, ut sordibus alarum absterfis liberius & uelocius uolent. Tum paucis diebus elapsis, modicum de cibo consueto subtrahes, & uocant ad esse assuefacies. Et primum quidem de manu alicuius prope affantis, in manum uocantis ipsum aucupis & carnem tenentis transire discat. Hoc ubi iam fati didicerit, funiculum tenuissimum uiginti quinque cubitos longum extende, & per catenulam ferream annulum cuius tenuissima sit circumferentia (ad pedem auis alligato.) Funiculi igitur extremitatem unam accipitri liberam dimittes ut uolet alteram manu sinistra retinebis unâ cum carnis fructu, debet autem manus pellibus ualidis muniti propter mucrones unguium accipitris. Et cum accipitri iam uolat, eleuabis manum sinistram paulatim & carnem ei offèdes cum magno clamore, sibilo & adhortationibus ad te uocans & inuitans ut mox aduolent. Quòd si omnino auolare uoluerit, facile per funiculum retrahetur. Sic diligenter

De Accip. E. Lib. III.

19

disseminat in finibus, deinceps etiam reuocatus recta ad te redibit. Cum in manu iam fuerit, permittite ei bis aut ter degustare carnem: & tum, ut rursus recorderet cibi, caute eam subtrahite ex unguibus, ne pedes eius aut ungues laedas, aut tuam ipsius manum. Vulnerat enim unguibus suis tanquam gladio. Obtegens igitur carnem ut sine circa pedes accipitris, & paulatim digitis dexteræ manus carnem trahens, pollice sinistræ eandem elidens, Subtraciam manu dextra in humerum tuum laeuum impones. Sunt qui eminus stantes accipitrem alicubi sine alligatum ad se uocent: quod aut periculosum & noxium est, nam dum celeri uolatu ad aucupem contendit, lapide aliquo, uel arbore uel herba (frutice) supra terram eminente intercepta & offensa, in solum quandoque alliditur & perit: Aut si forte feruetur, propter malam tamen hanc consuetudinem, semper sibi tutum huiusmodi uolatum fore putans, in posterum omnino laeditur. Porro cum iam satis allueta fuerit ad uocem aut cupis prompte aduolare, feritatis suæ libertatem omnino oblita, tum demum funiculum ab aue solutum à loco aliquo sublimi uel arbore suspendimus (*ἀλλοθῶν τὸ δεινὸν τοῦ χεῖρος ἔξω-λαῶν, &c.*) & auem ut protinus uoce audita aduolet consuefacimus. Postremo cum hoc etiam probe fecerit, ad uenationem adgredimur, quam primò aduersus minores aues suscipimus, ut graculos, cornices & similes. In his enim exercitatus ac infirmitas ab aucupe, & audacia sibi comparata, maiore deinceps animo magnas etiam aues inuolabit.

¶ Ex eiusdem Demetrii lib. 1. cap. 8. quomodo oporteat insituere (*ὑποσῆσαι*) accipitres, & uenationem docere, ac uenantibus eis auxiliari. Tertio antequam uenatum ex eas die (sic enim legendum uidetur) parum alimenti præbebis accipitri, & per totum diem manū gestabis. altero (tertio) die propter collectionem in eo pituitam, cibi omnino parum dabis, nempe ad uicis auellanz quantitatem, ac similiter manu gestabis quiete per totum ferè diem. Noctē sequente somno fruatur quieto. Post die ante Solis ortum, Deo inuocato ut uenationi faueat, cum accipitre ad pugnam aduersus aues alacriter te pares. Vbi iam parum à porta progressus, accipitrem uinculo liberabis, & lora simul collecta sinistræ manus chirotheca obuclaueris, undique circumspicies sibi uolantes aues appareant. Et cum locum insidijs aptum deprehenderit, manum dextram accipitri obiectes, & aliorum prospicere simulans, zelansque astute prospectum tuū, caute ad locum uenationis procedes: Quò cum iam prope accesseris, cum impetu adcurrere & auium gregem excita, simulque magna uis & contentione accipitrem de manu emittes, & in aues tanquam hostes audacter impetum ut faciat ala uoce hortare. Tum statim etiam ipse magna celeritate accipitrem sequere: & priusquam graue aliquid patia-

tur, presentia tua cum iuta. Quippe si solum tuoque auxilio desitutum aues illi quæ capta est congerens uiderit, gutes grui, anseres anseri, (hæc enim duo genera præcipue gregatim degunt,) accipitrem perdit. Et siue tu omnino non adsis, siue longius absis, optem aut congeneri laure adsum magna cum promptitudine, itaque accipitrem uulnerant, & undique eum cingentes pennas ei abradunt, & auem captā rostro apprehensam trahunt, donec uel relinquat eam accipiter, uel simul cum ea pessundet. Tu igitur placide propius ad accipitrem accedes, & ferarum auium genus distipabis: tum auem captam accipies, & humi sedens pede altero pennas caudæ accipitris subleuabis, ne quid de eis frangatur. Has enim natura ei contulit, ut hæc eorum gubernaculis utens aërem in quamcumque libet partem remigio alarum sulcaret. Deinde euaginato culstro, qui ad latus sinistrum gestandus est: auium cædi paratus, fauces primum capte auis incidens, & sanguinem scanurientem eas-

40 lidum accipitri bibendum permittes: & de carnibus circa collum, deinde etiam de cerebro, corde, iecinore & uentre (eum pascet.) Postea pedibus apprehendens auem captam, latenter & astute carnem subtrahes, ita ut auis dolum omnino non percipiat. Et sic ad nouam uenationem te parabis, quam quidem accipiter cibo satur negligeret. Itaque pedes etiam eius sanguine capte auis illines, ut de illa etiam capienda promptus cogitet. Est enim accipiter memoria probe præditus: & presentibus rebus scite se accommodat: & contumeliam ab adulatione pulchre discernit. Porro ubi tertio aut ad summum quarto ad uenationem euoluerit accipiter, non amplius eum emittes, utcumque audis & promptus ad eam uideatur & è manu subinde proolet, ne uero die nimis defatigatus, inutilis multo deinceps tempore fiat. quiete enim recreatur: continui uero laboris molestia, graui plerumque morbo implicatur. Ceterum multæ sunt causæ ut aliquando præda frustreretur & aberraret acci-

50 piter: ut cum in celeri uolatu repente aquilam uiderit, metu fortioris se auis seipsam potius seruare quam prædam persequi cupit. Saepe de manu imperite emissus, & lumbis subito laesus, captura frustratur. Interdum & loris intricatur, & alias multas ob causas impeditur & aberrat, quas paulatim studiosus uenator experiendo cognoscat. Recreatum igitur accipitrem per diem unum, aut alterum ad summum, ad peccus tuum ad motum uerbis & uocibus blandis delinies, & ueluti strenuam ac generosam auem alloqueris, cui per malum aliquem genium uictoria impediatur, nam & laudes & contumelias hoc animal agnoscit, & hominis animum ac uoluntatem è gestibus conijcit. Quòd si post diem quietem accipiter uenari pergat, nihil propter frustrationem tritior, bene habet: si ad uolandum necessario magis quam uoluntate segnior fuerit, propter lassitudinem quæ præcedit, mox cibo cum satabis, & ut solus aliquandiu quiete curabis, ac domum reuersus ita tractabis ut suo loco inter remedia accipitris explicabimus. At si statim à prædæ frustratione in arbore aliqua insideat, tanquam dolens, arte prædicta reuocetur. Quòd si uocantem tardius exaudiat, siue quòd natura durus & difficilis sit ad parendum, siue propter frustrationem, siue propter contumeliam

De Auibus

aliquam à te illam, (per hæc ad odium mouetur accipiter) Sic inquam afficiatur, & subori infidens magna diei parte, inspiciat quidem te dum gefas carnem, non tamen defendat, cum carne in funiculum tenuem (in laqueum scilicet funiculi) innexa ab una parte, & ab altera lapide uel ligno quod eleuare secum non possit alligato, de conspectu eius discedes. Sic enim te nusquam apparente, paulatim ad carnem aduolans retinebitur. Sed quoniam consuetudo ceu altera natura inhaerere solet, absconditus uenatione accipiter ille ad sobolem tantum procreandam feruent, quam expectare ex eo praestat, quam tam incommoda aue tanta molestia aduenandum uis.

¶ De tractando & pascendo accipitres: & quomodo unâ cum cane perdices ab eo capiuntur, ex Demetrii cap. 194. & 195. Cum accipiter iam satis institutus exercitatusq; & nuritoris sui uocem ac sibilum agnoscere assuetus fuerit, ita ut cum femel eum alloquutus fuerit, mox uel euolet, uel ad manum redeat, & inde emissus demonstratam sibi escam petat: In summa, Cum ad uenationem idoneus fuerit, pasces eum die ante futurâ uenationem proximo carne caprina uel ouilla, uel de grillo puro, non neruosa nec pingui, eaq; recenti, nec ad fatiem, sed ad dimidium cluntaxat illius qua saturari possit. Quod si recens (& calida à maciatione) caro defuerit, frigida utatur, sed eiusdem diei: at si pridie maciatum sit animal, caro ne praebeatur frigida, sed recalescens, praefertim si tempus frigidum fuerit. Hyeme igitur cibum accipitris in carnem tepidam iniice, & expurga si quid foris intruderit sordium, tum extracram accipitri edendâ dato. Quod si aqua tepida delit, igne calidâ carnem digitis contrecta & celeriter circumage, ut calidâ quidem non tamen ficeatur. At si aqua tepida simul & igne defittuaris, sanguine puro madefactam escam sub axilla repones, ita ne carnem nudam attingat linetum quo esca inuoluatur, sed supra indusum sit, ne odore corporis humani inficiatur, & suam qua pollet roborandi uim amittat, & insuper accipitri noceat. Sic calefacta carne accipitrem pasces. Jam nutrimum loco consueto collocabis, ubi ad octauâ usq; uel ad nonam horam maneat. Tum manu sinistra exceptum sursum atq; deorsum ages placidè cum poppymo siue sibilicris, manu dextera interim anteriores & posteriores partes demulces, & ita gestabis usq; ad uespertinam. Prodest hoc & excitat auem ad uenationem, & aliu promouet (quod est in xenoctone,) & cibi appetitum conciliat. Vesperti loco solito eum statuas ad diluculâ usq; & rursus cum surrexeris manu gestabis, idq; prope lumen siue ex cera, siue lycinum, sed sumum cauebis. Sibilio (poppymo) etiam uteris, & demulcebis, ut familiaris tibi & cicur reddatur, & ab eo amaris. Nam gelatio in manu, alienatio & poppymi mitem efficiunt. Debet autem canicula quoq; uenatoria ei adesse, cum uelcitur, & cum sursum deorsumq; agitur, ut mutua familiaritate inter se assuecant: & cum opus fuerit, accipiter canem ceu focium respiciat, nec tanquam ab hoste relictus. Tum in aurora uenatum exabis, & circumspicies locum qui non omnino planus & supinus (supin) sit, sed & riuo aliquo irrigatur, & fructa habeat, non illa quidem continua, sed longiusculis interuallis distina: & qui non inaequaliter partim accliuus partim deciuus sit. Hæc enim auibus, quas accipiter infestat, cõducunt, & refugia eis suppeditant: ipsi uerò accipitri, continuo nunc sursum nunc deorsum uolatu, & laborem augent & audaciam minuunt, & aduersus aues ignauiores efficiunt, ipsius deniq; aucupis gloriam immittunt. Porro locum nactus idoneum, antequam perdices te conspiciant, in solum subsideo, & perdicum cantus auscultato. Solent enim diluculo uocem quandam placidam & claram adere. hanc ussecutus, locum quam fieri potest proximè occupa, leniter interim enuncias, te, te, te. Hæc enim uox perdicibus persuadere solet, ut capita incipient deorsum & non turbentur prius, quam illo qui ita placidè uocat, conspecto. Cum uerò iam propius accesseris, conuincit uocem te, te, te, blandè repetito: & simul obseruato ne paulatim disapse è cubilibus perdices, tibi & uenatoribus negotium inquirendi pariant. His ritè peractis ab eo qui perdices tranquillat & cohibet, tu qui uenaris unâ cum locio, canes uenaticos unctos tenebis: cumq; intellexeris perdices loco quiete re, locum fruticosum & densum circumspicies, qui ad refugium quoque latendi gratia aptus sit. Illic uenationis locos statuas, & rite diligenter (cum attentione) progredi eos iubebis, & uoces adere consuetas, & sibilis utri, & uirgis quas pro more uenatores ferunt, ramos obuios quoq; ferire, item terram & herbas, & si quid aliud obuium fuerit. Virgis confectis lapides projiciant, aut glebas terræ, ut continuo sonitu perdices exturbentur. Tu uerò qui accipitrem manu laeta gefas, perdices euolanturas è longinquo expecta: & cum uocem exturbantium (exturbantium) audieris, uide num accipiter quoq; ut primu uolantes conspexit perdices, inuolare in eas cupiat: non folies tamen ipsum, sed auertes parum ne uideat donec transuolauerit, tum demum emittes eum demonstratis perdicibus, ut rectâ à tergo eas persequatur. Emittes autem solerter manu porrecta, cum blanditijs & adhortatione, ut animosum reddas: & uocem eò magis intendes, quo longius ille insequendo distabit. Similiter deinceps etiam singulis uicibus accipitrem folies, nam uoce familiari & consueta auribus hausta, audacior fit & promptior ad persequendum, ita ut inter uolandum uocem domini audiens ne aquilæ quidem aduentum, à qua conficitur, extimescat. Cæterum si nondum uis perdicibus cum primo exturbatorum clamore dimittatur, aberrabit, & forte alicubi offendet, ac segnior ad uenationem & inutilis erit. Hæc de emissionè dixerim. Porro ubi iam comprehenderit autem accipiter, festinabis ad eum prope & placidè accedens, & blandè uoce consueta uteris, nempe te, te, te: & ore sibilans assidebis, manu altera comos apprehendens, (per uocem uolantibus) altera caudam eius complanabis, (demulcebis) & prædam pro arbitrio gustare, eaq; satiat eum per mittere.

dilabitur, ita ut nisi à cane cōprehendantur, aliter capi nequeat. At si strepitus in ramis & sibi adanatur, metu affectus euolat è frutero ubi latet: & si auceps in propinquo fuerit, statim illo uolante accipitrem follet, qui uel illic phasianum capiet, aut faltem non procul elapsim, ut non multo labore opus sit. Plurimum autem iuuatur accipiter, si è loco sublimi in prædam emittatur. Sic enim etiam folertes accipitres minus frustrantur: & ineptiores maiorem sibi solertiam acquirunt.

¶ De capiendis anatibus, ex eiusdem cap. 197. Cum accipitrem animaduertis iam inutilem factum (eratè nimirum) nec amplius persecutioni perdicum sufficere, exercebis eum postremò ad uersus anates. ad huc facies autem hunc in modum. Gestato eum manu sinistra ut moris est: & à dextro femore tuo cymbalum æreum suspendes, quod cum opus erit pulsabis. Tum anatem admodum citorem (hæc enim syluestribus similis est) alteri cuiuspiam committere in loco decliui (humili) tenendam, deinde cum accipitre accede propius, & cymbalo pulsato, ex composito, emittatur anas ab eo qui retinet in sublimi. tu uero accipitrè folles, qui facile capta anate satiabitur, & deinceps in reliquas quoque anates similiter se geret. eadem enim ratio in syluestribus seruanda est. Nam cum ille in humilibus & nemorosis locis uersantur, (ut dicitur, *in syluestribus*, confidunt), accipiter ne ab eis uideatur ad terram usque demitti debet, & paulatim ex improviso accedendum, tum subito cymbali sona & clamore excitata aliqua, anas in alium subuolabit; de qua capta accipiter guffiet, ut ad reliquas etiam capiendas paratior sit. Capitur & alio modo, quando scilicet nō in fragis degunt, sed eminus in aquoso aliquo loco cōsidentes accipiter uiderit, mox enim ut uidit persequi gessit, at auceps ulterius progreditur, ne ante tempus accipitre conspecto diffugiant anates. Cum igitur quàm fieri potest accipitrè proximè, accipitrem eis ostendet, & cymbalum pulsabit; postremò in euolantes immittet accipitrem. Debet autem anataris accipiter sine tintinabulo esse.

¶ Accipitrem prædæ non appetentem (*ἀσθησῶν*, pro *ἀσθησῶν*) hoc modo audium reddes: Gallinæ macerata sanguinem folio aliquo excipe, & coagulari sine. De hoc sanguine ad uenationem exiturus dato accipitri aliquid in cibo, sic elice appetentior & ad prædam alacrior fiet, utpote sanguinis dulcedine inuitatus, Demetrius cap. 14. ¶ Si uenari reculeret, include eum per dies quindecim loco obscuro, ita ut iucem non uideat, nisi quantum opus est ad capiendum cibum, cuius tertiam partem detrahes, demum ad uenationem eueces, Innominatus in Orneolophico cap. 94. A uero quodam aucupij perito audiui, si quis accipitri duo aut tria ad summum grana cocci gnidini integra dederit, illum omnino cogi ad prædã inquirendam, aut de morte periclitari: nimirum quòd gula nimis inflammata tam acri pharmaco, cibum, quo acrimonia temperetur & extinguatur, requirit.

¶ Si auis quæ uenari debet famem non sentiat, dabis ei uespera in cura sua (ut uocant) pilulam aloës cum succo brassicæ rubræ: aut tres offulas carnis, saccharo magnitudine pisi singulis incuso. Mox enim auis bis aut ter subducet & famem sequetur, Tardius. ¶ Si auis in arboribus offendere soleat, sine ut ter quaterue tempore nubilo, pluuio & cum ros cecidit, se offendat. Sic enim percepta molestia in posterum sibi cauebit, Idem. ¶ Au uolare detrectant, aquam ut lauer appones: & cibum eius aqua tepida diligenter abluas. Aut dato ei catapotium de pinguedine iardi, quòd in capite de purgatione auis descripsimus, Idem.

¶ Aberrat quandoque auis longius, ita ut tintinabula eius non amplius audiantur. Hoc accidit quoniam aues rapaces sæpe prædam suam ad cauernas deferunt iuxta aquas, quam obrem tintinabula earum audiri nequeunt. Circumspicies igitur ubinam ceteræ aues uolent & clamant. Illic enim tuam esse putabis, quæ causa clamoris est aliarum. At si neque uideris neque audieris quicquam, ascende in locum aliquem altum, & aurem alteram ad terram submissè occlusa superiore, & audies aues clamantes. Quòd si locus planus & apertus sit, contem in terram inclinato, & aure altera obturata, audies qua in parte auis tua tibi querenda sit, Tardius.

¶ Auem aduersus prædam animabis, & ut aues magnas aggrediatur, efficies, hoc pacto: Efcam qua tempore uenationis uritur, uino madefacto: aut si asfur sit, aceto, & magnitudine amygdali dato. Quum uis ut uolet, da ei tres offulas carnis uino madentes. Aut pullo columbæ uinum rostris infundes, deinde facies eum uolare donec uinum (aliàs acetum) in carnem eius distribuat, ea autem tuam paces in aucupio. Si auis sit audax, ne gestaueris eam manu nisi in loco solitario, Tardius. ¶ Si auis aliam prædam quam debet persequatur, odium eius sic illi excitabis: Fel gallinæ tecum in promptu habeas, eoque inungas pectus auis quam ceperit, & ut modicum inde guffiet permittit, nam propter amaritudinem illam odio habebit deinceps id genus auium, Idem.

¶ Adnectuntur eorum pedibus tintinabula cum orbiculis argenteis indice circumscripitis, ut si amissi inuenti fuerint, ad dominos referantur. Sæpe enim euagari longissimè & ultra famam proferent qui sublimiugi dicuntur, Bucæus in Pandectas. Accipitres uenatorum uocibus alis prolixioribusque (ut ab acuto in grauius procedant) longius affuefaciendi sunt, ad eosque recire (quum uenatores uoluerint) uel fame uel contuetudine cogantur, Belisarius. ¶ Si auis rapax detrectat uel obliuiscitur reuertì, obijctio ei a uem aliquam, amat autem præ ceteris columbum album. Quam obcausam columbum aut aliam autem albam semper tecum in aucupio habebis, ut auem tuam non sua sponte reuerrentem ea obiecta reuocēs. Caro gallinæ, ut supra dictum est in capite de cibo, hic parum utilis est. Recusat autem auis reuertì diuersas ob causas, uel quia non satis affueta est portari & manu teneri: uel quia odit dominum suum, quòd durus ab eo tractetur: uel propter dolorem aliquem

aliquem qui recens accidit. Nidarius quidem non tam facile fugit, quam qui mutavit, de mae, Gallicé.) Si auis morosior fit ad reditum, ostium eius noctu inunge pinguedine de umbilico equi magnitudine fabæ, sic amabit domitium suum, & facile ad eum redibit. Aut glycyrrhizam tritam per noctem in aqua relinque, & in ea aqua colata carnem uaccinam per segmenta incisam macera, ac inde passito autem. Et si enim caro uaccina in cibo accipitris improbeatur, ad hoc remedium tamen conuenit. Si preter superbia non redeat, salem rubentem in far magno pisi cibo eius impone, inde enim omnia excrementa reddet, & superbia eius corrigetur. Tardius. ¶ In accipitrem *σφοδρῶν*, id est difficulter redeuntem: Misodulum (id est octimum) herbam siue aridam, siue recentem, & cymis num, trita cribrataq; & cum optimo melle subacta, per biduum dato. Aliud: Staphisagriae albae *(σπασαγρία λευκή)*: uide ne bryoniam intelligat, alioqui *σπασαγρία λευκή* dicitur ut alibi: & nullam nos agnoscimus staphisagria albam) grana quindecim: aloës siliquas tres: geponi *(γεπών)*, si uel seleti accipio, grana decem, laferis siliquas tres: oui albumini optimi quantum satis est: aphonitri albi dimidium: mellis parum, trita liquidis misce, & inunge. Demetrius. ¶ In accipitrem fugientem, *(πρὸς ἀποφυγῶν, malim ἀποφυγῶν)*: Accipitrem linteolis inuolutum in balneo parum immitte, & non amplius fugiet. Idem. ¶ In ferum & agrè mansuetentem: Inuolutum linteolis in officina fabri *(κατασκευαστῆρος, lego κατασκευάζω)* suspende, & crebris illic sonis cicurari sine. Idem. ¶ In stentem & clamosum: Allium de *(σάλειον)* areæ acceptum tere & inunge, dicens: Aduertus stentem te inungo, Demetrius. Aliud: Vespertilionem captam pascere tribus granis staphisagriae: deinde accipitri eodem obiecto, & in contum collocato: ubi si non statim cõcoxerit, per biduum sibi, deinceps uerò clamosus esse desinet, Demetrius. Si auis rapax nimium clamosa fuerit, accipe uespertilionē, cui piper trinum impones, & aui in cibo dabis: aut si uespertilio non sit, alia quatuor auis eodem modo cum pipere parata ad idem non oberit. Nimus quidem clamor uel propter morbum aliquem, uel debilitatem ex macie, uel propter oua in aue generata prouenit, Albertus.

¶ Accipiter aues capit supinus ferè & sursum se conuertens, Albertus. Falco uenationis tempore amat locum uenandi falconem, & diuidit cum eo prædam sine pugna, quod nõ facit astur uel nilus, Idem. ¶ Si auiem rapacem obefam habere uolueris, pascere eam carne bouis masculi, uel porci: in macram, gallinis nondum adultis aqua madefactis: in temperatam, gallinis prouectæ ætatis. Quod si uoles ut expedita sit ad aucupandum, cura ut facias ei bonam uelicam gutturis, & in clude in tenebris, accensa sibi lucerna modica, & aucupare alternis diebus, Albertus.

¶ Sturmi ad quemlibet impetum accipitris comprimuntur in aere, & flatu alarum coniunctarum remouent accipitrem qui super ipsas ascendis ascendens comprimuntur sic coribus ipsorum & inquitur, ita ut appropinquare non possit, Albertus. ¶ Perdices, phasiani & anates quomodo per accipitrem capiantur, supra ex Demetrio docuimus. ¶ Aluies, id est maiores accipitres (ut ipse interpretatur) cicurantur, infruuntur & nutriuntur sicut accipitres. Capiunt autem perdices & coturnices, phasianos & anguiones (forte agriones, id est ardeas) & multas similes aues, scilicet anates, anseres, corniculas, & ferè omnes aues in quas emittuntur: nec non cuculicos, lepores paruos & magnos: licet eos sine auxilio canum retinere nequeant, ferunt etiam capreolos paruos, & eos impediunt adeo quod canes eos capere possint, Crescentienus. Accipiter mas rapere potest leporem qui ad dimidium corpulentæ siue peruenerit: femina uerò etiam adulto lepore potest. Vidi ipse selem satis robustam ab accipitri capi. Iucundum sanè aucupium est omne genus auium per accipitrem uenandi, sed sumptuosum atq; laboriosum, Stumpsius. Accipitres ut & falcones auium etiã maiorum genus omne capiunt, nempe grues, ardeas, anseres, tardas, & reliquas, Tappius. ¶ Si uis ut auis tua lepores aut cuculicos capiat, doce eam in uenante, & gyros liga in cruribus eius prope pedes interiecto spatio palmarum, que sit distantia cruris à crure, sic enim sine lesione capiet, Albertus. ¶ Iuste magnitudinis accipitres & integre ætatis cum uulpibus pugnant certare aiunt, & sepe numero contra aquilas & uultures pugnant, Cillus.

¶ Accipitrum genera diuersa, siue institutione tantum, aut consuetudine & uenandi modo, siue etiam specie differentia, infra seorsim describemus.

¶ Quiescente etiam accipitri aues capiuntur, (ut Oppianus lib. 3. Ixentorum docet,) res mira uisus iucunda, Auceps accipitrem circa aliquem arboris truncum deponit, (alligat,) Huius conspectu metu auiculae sub frondibus se occultant, & timore affrici, tanquam homines in itinere cum subito apparuit latro, nullam in partem prouolare audent. Tum auceps sic perturbatas & attonitas paulatim ab arbore detrahit.

¶ Germani peculiaria quædam ad aucupium per aues rapaces pertinentia uocabula habent, nam nidus eorum uocat *gestend*, id est stationes. Capte induuntur capitijs, *Sy werdend gebeubt mit reulshuben: vnd wann man sy ansacht zu tragen werdend sy erst recht gebeubt*. Vincula pedum calcæos nominant, *Ire gsch heist man geschuch*. Lora breuiora, *wurffriemen*: longiora, *Sas lang gsch*. Manui autem conto insillere non insillere dicuntur, *Sy stand vff der hand oder hangen vnd beist mit gessen*. In firmi dicuntur, non mansueti aut cicurari, Inuitantur & passuntur in reuocatorio, *Oban locht vnd liget sy vff dem liden*. Galli loire nominant, Turundis è stupa aut alia materia ingessitis uesperti interdum purgantur, *Oban gibe jnen zu seyt gegen abent zu waffen, das ist vff grob Turtzsch ein gwell*. Volantes ascendere dicunt, *flygen*. Cum accipitres

captam à se perdicem aufert deducere dicitur. **Wann der habch ein veldhân hinweg firt/ heiff es geleiter.** Ardeas uel anates superne alteris ferunt, & rursus uolant, (sed hoc falconibus proprium puto) **Sy schlafend die reiger oder antrögel von oben herab/ se einer vmb den anderen/ vnd firt vmb dânn wider.** Super præda quam ceperint pascuntur: **Wann sy ichtz haben/ werdend sy vff dem das sy gefangen abgericht vnd geätz.** Si uero nihil ceperint, inuitate & uocata ad reuocatorium pascuntur: **Sy aber nichts gefangen / locht vnd ätzt man sy vff dem löder.** Alas earum appellant schwingen; dorsi partem superiorem inter alas, **das tuch.** Cum aberrant, in aliam regionem feruntur, & breui quidem tempore multa miliaria emetiuntur: **Wann sy ir wetden/ fallend sy ein ander land yn/ firt 30yt vil meyen.** Accipiter uenatori familiaris & ad uenationem promptus redditur, **Ser habch wirt locht oder bereit.** Cum aucupem uolando sequitur accipiter, hoc nostris priuatum dicitur **genben.** Aucupium, aut uenationem potius, per aues rapaces exercere, **benzen.** Reuocatorium uocat Albertus, quod Germani, **löder,** Galli simili uoce **loitre** & **rapel.** Coniunctio autem uocem Germanicam faciãt à uerbo **laden,** quod est inuitare, inuitant enim accipiter cicur cibo porrecto, & alta uoce aduocatur, ut ad manum redeat instrumentum reuocatorium dictum tenentis uenatoris: cui aliquando etiam alæ adduntur, ut accipiter emittus ut dens autem esse potest. Sed utuntur hoc uocabulo aucupes etiam de alio instrumento, quo accipitrum genera fera ad escam propositam inuitantur, ut laqueis aut uirgis uisio silitis circa escam capiuntur. Ponitur autem esca aliquando inter quatuor parietes, & aliàs de mortua, aliàs de uiua aue, ut cum ulula uel noctua exponitur, ad noctuam sanè auditius feruntur quam ad ululam accipitres. Escam huiusmodi de uiua aue nostris peculiariter nominant **rirt oder firtlaß.** Mouetur enim à uenatore, ut accipiter ex motu eam uiuere animaduertens, promptus ad eam descendat, mouere autem nostris **rirtrei** dicunt.

¶ Aucupem rapacem cui penna una aut plures fractæ sunt, Galli nominant **halbrenè,** Robertus, Vt penna accipitris deficientes crescunt, inuolue eum solertè, & caules pennarum **(de uolantibus 77 78 79 80 81)** pinguedine urfi inunge, & statim enascetur penna. Demetrius. Vt penna accipitris teneat cito alantur, radices rubi in uino ad tertias decoque, & foramina inde maderacito, Idem. Sed remedia plurima ad pennarum uitia diuersa tradit Demetrius à cap. 147, usq; ad cap. 162. Multa etiam eiusdem argumenti in Gallico Tardius libello, & alijs recentioribus leges: nempe quomodo penna fracta siue ab una parte, siue utraq; solidetur: uel distorze tantum aut curuæ, dirigantur: uel omnino amissa reparentur: uel inuitate, uisco liberentur. ¶ Si pennam fractam sine dolore extrahere uolueris, accipe sanguinem grylli (seu ghris) uel sanguinem muris, & unge locum penna, & cadet. Tum melle per decoctionem ualde densato, fac uirgulam ad modum foraminis in quo penna inhaerit, & infere foramini, & enascetur noua penna, item succo papaueris calido perunge pennas eius, & intinge cibos eius in eundem, Albertus.

¶ Ungues fracti ut reparentur, ex Tardio. Si unguis in aue fractus fuerit aliqua ex parte, ungetur pinguedine serpentis & crescet, ita uero commodè uti possit non minus quam cæteris. At si totus fractus est, & sola pars tenerior relicta, fac digitale (ut uocant) id est tegumentum digiti è corio, quod pinguedine gallinæ implebis, & digito cuius unguis fractus est inserto, corioq; alligato, alternis diebus inspicias, donec pars tenerior indurata sit. Quod si propter unguem uiolentius fractum caro sanguine manet, imposito sanguine draconis trito cohibebis. Si digitus tumeat, perungatur pinguedine gallinæ, oleo rosaceo & uiolaceo, cum terebinthina tria & mastiche. Cæterum quomodo reparetur unguis amissus, & quomodo emendetur is qui in rectum nascitur, non aduocemus, docerimus infra in capite de uitis pedis. Hæc Tardius.

¶ De purganda & extenuanda aue. Ineunte autumno accipitrarij saginam autarij medicamentis exinaniant, (extenuare id appellant, quod nostris exagitare dicunt,) rursusq; ad prædam instruant, inedia perdomitant, inditis in os suspens turundis audiatem eorum ludificantes, simul sic euocatis excrementis uolacioris reddi affirmantes, simul famem irritari, atq; ita ad obsequium redigi. Hyeme etiam ad gelu sub dio nonnullos aliffè ituat, nonnulli si alferint continuo inhorrescunt & morte periclitantur reiecta in gluuie. In omni genere ueterani difficiliter extenuantur, & minus uolucres sunt, sed ad prædam solertiores & minus obnoxij, terram enim uolatu stringentes, deuolantem auem excipere nouerunt, aut angustissimis finibus latebram eius circumscribere ne uenatores aberrant. Tyrones ut uolaces, sic erronei & expatiatores, Budæus in Pandectas, Nostris turundos illos è stupa uel plumis factos uocant **ein gewell,** à rotunditate ut coniecto, formantur enim inftar pilulae uel oliuæ. Solent autem eos accipitribus & falconibus sub nocte dare, quos illi postredie mane aluo reddunt, quod si ficcos reddiderint, signum est sanitatis: sin humidos & uiscosos, morbi, quare sæpius hoc purgandi genus in eis repetitur, nisi nihilum macri fuerint, Tardius. Pluma que datur falconi, fit è pedibus leporis aut cuniculi; uel è lana xylina, uel è plumis que reperiuntur super articulo alari gallinæ ueteris, Robertus. Turundi interdum curi debent accipiri, ut in gluuies eius & intestina purgentur ab excrementis humoribus qui illic ex aibus deuocatis colliguntur: nec alijs postea cibis denur donec turundos reiecerit. Quod si nimis parum forte fumpserit, & nihil reiecerit, iterum aut tertio dabis: & tandem plumas simul omnes reddet. Si post mutationem pennarum, uel post hyemem, uel postquam accipiter diu sine exercitio manserit, præfertim

præferim in abundantia cibi, plumæ uiscolæ & fordixæ reddantur, purgandus est hoc modo. Lar-
dum ad quantitatem articuli extremi in digito, id est tertiae partis digiti, in quatuor partes dissectum,
misce & subige diu cum pipere trito, sale uiso & modico lateris uili: & accipitrem leniter tene do-
nec hoc remedium in gulam ei inferatur. Deinde manu cum excipe, & ingluuiem ac guttur eius
frigida consperge, ne fræm rejiciat. Tum in locum parum depono, & ut debis excrementa multa
ab eo reddi, sic uacuat per horas sex ieiunet, quibus exactus modicum carnis recentis ei dato, uel
eua butyro mixta, Tappius.

¶ Rursus ex eodem. Accipiter præter turundos, alias quoque sex ob causas cibum rejicit. Pri-
ma est, cum ingluuius eius offensa uel allisa fuerit. Altera, cum uena aliqua uel neruus ex animalis
quod uorat, lingue eius implicatur. Tertia, cum passus ante tempus datur, nimis cito scilicet a præ-
cedente pasto. Quarta, cum nimio cibo repletur, ita ut uincere illum & cõcoquere nequeat. Quinta,
cum cibum prauum aut putridum edit. Sexta, cum uentriculus crudus & ineptus concoctioni
est, Tappius: a quo etiam petes remedia aduersus hæc omnia singulatim, ex cap. 55. libri eius de au-
cupio per aues rapaces. ¶ Cura (sic Gallicè uocat purgationem per turundos) fieri debet è pluma,
aut paruis auiculis contulis, aut è pedibus cuniculorum leporumue fractis, ita ut unguis & ossa
demanant. Et lana xylina turundis impropolatur, hæc enim & urit pulmonem, unde auis moritur:
& maxime cum lana xylina non fuerit lota. Nam si alia supradicta desint, lana xylina uti licebit per
diem unum in aqua macerata. Tempore igitur purgationis quotièe dabis aliquam turundum, siue
de lana xylina (ut dictum est), siue de pluma, siue de carne lota, si nihil obliet. Turundus ex aliquo
prædictorum in aqua maceratus & lotus, intestinum auis egregiè dilatat, & fecat humorum in aue re-
dundantium copiam. Cæterum mane reiectus ab aue, si sit purus, nõ siccus tamen, & sine malo odo-
re, bonæ ualitudinis signum est. Fimus auis debet esse purus, albus & clarus, & nigredo in medio
eius bene nigra. Idem si glutinosus sit, & digito tactus adhaereat, bonam concoctionem & sanita-
tem auis indicat. Humidus, putidus, & crassus, phlegma & cruditatem. Auis diutius retinet turun-
dos nec facile rejicit, cum in corpore eius caro superflua fuerit, aut pustulae, aut humores nimij.
Quod si tremat super manu, signum id est turundos adhuc retineri, quare non pascas eam donec re-
iecerit, & nisi eodem die reddat, cura saltem ut reddat postridie, hoc modo: Pinguedine lardi aqua
bis aut ter ablutam, recenti semper affusa, cum pauco sale & pipere trito, formabis in caraportium,
quod auis deglutiat. Tum obsecra quendam reijctas, & nisi turundos illos reiecerit, accipe quicquid
ab eo reiectum est, idq; confutum & panno inuolutum aut olfaciendum præbe, tunc enim turun-
dos reddet. Vel aliter, da ei magnitudinem fabæ de duabus aut tribus fibris radice chelidoniae bo-
na carne inuolutam, ad celandam eius amaritudinem. Deinde autem Soli aut igni expono, & nisi
turundos rejiciat, pascito eam uel per coxa gallinae calida & saccharo condita, Tardius.

¶ Si autem quolibet tempore purgare uolueris, & appetitum ei excitare, & bonam alium red-
dere, sic facies: Octauo aut quinto decimo quoque die, da ei pilulam unam ex illis quas communes
uocant, aut magnitudinem fabæ aloen inuolutam bona carne ad celandam eius amaritudi-
nem. Tum inducto capitis ponas eam in locum calidum aut ad Solem uel prope ignem, ubi per duas
horas eam relinques, ut alius interim ei dericiatur. Et cum aloen siue pilulam reiecerit, (neque enim
tam cito liquefcit,) acceptam serua in aliud tempus. Auem deinde manu exceptam bono & uiuo
cibo nutries, ut ab infirmitate ex purgatione acquiritur reficiatur. Aloè quidem hoc modo exhibita
uel per, uermes etiam de corpore auis egregiè educit. Et pilulae iam dictæ (communes) ab aue de-
glutite initio Septembris similiter contra uermes proficiunt, & cõtra alios autum rapacium morbos.
Sed debet hoc remedium pro auii diuersitate augeri minuiue. Accipitri enim minus dabis quam
cæteris rapacibus, excepto nisi cui minimus modus conuenit. Vel aliter, Pinguedinem lardi in illi
per diem unum in aqua recente macerati, aliquoties mutata, saccharum, pipere tritum, aloen, & me-
dullam, pari singulorum quantitate, unde tres quatuorue aut plures pilulas effingas pro iudicio tuo,
permisce, & inde unam auti duo mane. Deinde Soli aut igni exponito, neque ante duas horas pasci-
to: quibus elapsis, in cibo ei conuenienter gallinae, auiculae, & muris maiores minoræue, in partus
buccellas dissecti. Tum uel per cum ingluuius reducta seu imminuta fuerit, dabis ei quatuor aut
5º quinq; femina caryophyllorum trita & bona carne modica inuoluta. Cum uero prædictis pilulis
usus fuerit, & humores ab eis commoti, palatum & nares bono aceto cum pipere trito semel asper-
ges: & postea si opus sit, aqua in nares inspirata eam refrigerabis: Et Soli igniue expones. sic enim
humores capitis & omnem aliam agritudinem ericiet, Tardius. ¶ Ut uenter & intestinum auis
amplentur, præbe ei cibum leuem qui nocte una aceto maceratus sit, & eundem cibum sacchare con-
di aut melle depumato: aut aqua saccharata eam potato, Idem.

¶ Diebus x. x., antequam includas accipitrem, alternis diebus hoc medicamentum ei dabis pur-
gationis gratia: Oui uittellum cum pauco melle & aequali rosaceo oleo misce, & intinctas in eo car-
nis recentis partes (buccellas) tres, edentias accipitri præbe. Deinde eum iam propè fuerit tempus
ut includatur, tribus aut quatuor diebus ante, ouitum cerebrium adhuc calidum quotidie ei in cibo da-
bis, Demetrius. Quod si accipitrem omnino laxare & (uentrem eius) soluere uolueris, sume illam
6º que radix uocatur, & que nulla adhuc uena pullulet, & uiridem scinde in tres partes ad quanti-
tatem auricularis digiti, & acue urruque (singulum è tribus) ad modum grani hordei, & inuolutum

buryro edendum da, & ipsum Soli expone, & laxabitur, Albertus.

¶ Ad conferuandam auis fanitatem quatuor hæc necessaria sunt, in efa trahenda exercere, huiusmodi reficere, purgare, & lauare. Sed de purgationibus & balneo alibi diximus. Quod ad exercitium efa trahenda, fac ut circa carnem neruofam labore mane, & uel perit antequam pascatur, & antequam ad prædam euolet inter expectandum. Si plumæ carni inhereant, uide ne illas deglutiat inter diu: uel perit uero nihil est periculi. Et quanquam aliqui trahendo efa cum lumbis eius sedent exsuffiment, ipsum tamen exercitium ei prodest. Porro hunc efa reficere ad Solem uel ignem, facis enim periculum erit morbi alicuius, ut rheumatis, asthma, uel alterius. Siccatam in locum siccum & calidum pones; & pericæ, cui insitit, molle aliquid impones, ut pânium uel aliud, pedes recreandi gratia. Sæpenuero enim inter uenandum pedes ei læduntur, rumpuntur, aut nimium calefiunt. Quam ob causam defluentibus in pedes humoribus generari possent qui clauis aut gallæ uulgò uocantur, & podagra ac tumores: quæ quidem affectiones noxiæ & difficiles curantur sunt, Tardius. ¶ Vt accipiter integra semper fanitate fruatur, nec uiscera eius refringantur, (excidentur,) caules & ramos maluorum coque in aqua donec tota consumatur. Deinde siccatos contere diligenter, & in aliquo uase buryri pleno coque diu, deinde cola infusa ceræ, & de pinguedine illa paice accipitræ per interualla, quam si resutur, admiscebis illam carni felinæ. Aliud: Ruram, ebulium, maluam, serpillum, rorem marinum, & illum quam cætera copiosiore, aut eius loco fauinam, & adipem porci qui nunquam gustarit glandes, simul trita in uino coques, & exprimes tanquam ceram, dabisq; in cibo accipitri uel per noctem, Albertus.

¶ Conuenit aliquando etiam balneo uis autem rapacem tum fanitatis gratia, tum ut melior promptiorq; ad uolatum fiat. Inter diu enim potu uel aque usum desiderat, ut cum seciore reliquione corpore frigiditate refrigeratur autem aqua. Quin & animosior manifestiorq; balneo redditur auis. Sæpe igitur id ei adhibebis, uel quarto quoq; die, nam si sæpius balneetur, superbius & fugitiua fit. Quum balneo eam adhibes, ligno sicco impone. Aqua uero sit pura, & omnis ueneni expers. A balneo paces eam alimento uiuio, ut pipione aut auculis, cui parum facchari aut theriacæ addes, & similiter in naris auis (theriacam indes.) Quod si falco à balneo seipsum fricat & ungit, non sine periculo tangitur, halitus enim tunc ei uenenosus est, & pedes quoq;. Quamobrem gestaturus eam, manum ualida chirotheca, ne lædatur, munies. Lora non dabis carnem madefactam. Si uis ut fitim à balneo uolet, asperges eam aqua pura. Quod si auis infecta fuerit ueneno ex balneo aque uenenatæ per serpente aut aliter, theriacam admixtis tribus granis iuniperi tritis deglutendam dabis, & per octo dies balneo eam abstinebis, & paces eam carne felina cui aloen tritam inspereris, Tardius.

REMEDIA AD DIVERSOS ACCIPITRYM MORBOS, VAGOS PRIMVM uel toti corpori communes, deinde singulis partibus peculiare à capite ad pedes.

Albertus remedia asurum, accipitrum, falconum & nisurum, separatim tradit, deinde communia quedam subiungit: & ubi de cura accipitrum docet, eadem ad falcones quoq; referri posse, ipse insinuat. Græci quidem accipitrum curam & remedia in genere nobis proposuerunt, ita ut omnia facerent communia. Ego, ut reprehendi minus possum, medium quendam modum ingrediar, ita ut neq; singulorum remedia seorsim conscribam, quod prolixius foret, & multa forsitan repetenda; neque tamen ita confundam, quin si quæ alicui generi magis peculiaris uidebuntur, prout eceriores scriptores docuerint, admoneam. Et in illis quidem quæ de accipitre dicentur, non opus erit accipitrem nominare: falconem uero, asurum, & nisurum, prima saltem syllaba indicabimus. Hoc etiam non tacendum, remedia quæ apud Albertum, Crescentium & Bersarium inueni, omnia hæc ad uerbum ferè commemoranda: quæ uero Græci habent, & Tardius Gallicè, & alij alijs uulgaribus linguis conscripta, breuitatis causa omisi: nisi quod communiora quedam, hoc est ad morborum in accipitribus curam in genere pertinentia, ex Græcis transiui. ¶ Ad morbos accipitrum in genere & incertos, ex Demetrio Constantinop. Quibus signis deprehendatur internus accipitris morbus, & unde proueniat, & quomodo curetur. Si accipiter in manu insitens aut pericæ, crebrius respicit, & eam deserendo tardius euolet, parumq; edat & tristior uideatur, & sinum nigrum crassumq; excernat, præsertim postquam carnem recentem & puram fumpserit: sciendum est hæc signa (atq; symptomata) morbi alicuius nuncia esse, fieriq; à crassis humoribus in uentre nondum colliquis, & à carnibus putridis, uel herbis nonnunquam quas accipiter rostro euulsas deuorant. Itaq; curabitur hunc in modum: Dabis ei porulacam parum contritam & buryro permixtam cum carne ouilla calida. Aut rutæ contritæ cum uino uetere cochlearia tria quotidie, & liberabitur morbo, Demetrius cap. 101. ¶ De incerto morbo accipitris. Si accipiter in uenatione nihil gustare uelit, interno aliquo morbo affici eum non dubitabis. Illi medeberis dando mel ac buryrum cum carne calida. Sed optime feceris exhibito ei pipione calido. Nam cibus calidus uti (ὁ δὲ μὲν ἄλλο) omnibus ferè antidotis præferendum est, Idem cap. 102. ¶ Pro accipitre tristi & negligente (prædam) buryrum recens, & arenicum coccinum, & sandaracham, ea quantitate quæ subtripla ad buryrum sit, commisce, & cum carne recente accipitri dato. Aliud. Si accipiter macilentus fuerit, ac tristis, plurimiq; horrens, ita curabitur: Columbam pridie potabis aqua mullâ, deinde accipitri in cibum offeres.

offeres, Demetrius cap. 105. ¶ Ad morbos latentes, & ictus interiorum. Styracis primarij scrupulus dimidius: butyri recentis, medullæ ceruine, utriusq; uncia, mellis boni & olei Hispanici quantum satis est, hæc simul ad ignem lentior calefiant permisceanturq; tum refrigerata in cibo dentur cum carne, aut in pellem muris insecta, & sanabitur accipiter à morbis internis. Aliud. Ovillum cerebrum cum rheo Pontico trito cribratoq; ei dabis. Aliud. Columbam defruo potatam per diem relinque, deinde accipitri uitam obijce. Aliud. Mellis & olei Hispanici ana cochlearium, & album ouit liquorem, in uase aliquo permiscens, rita inspergit, falsis Cappadociei, nitri ana scrupula duo; & carnem minutatim incisam adde, datoq; accipitri, Idem cap. 104. ¶ Aftur, id est accipiter maior, ijdem morbis obnoxius est quibus minor: eodemq; modo curatur. Est tamen utilior natura, quam obrem non facile ægrotat aut moritur; & non requiritur circa eum tanta diligentia, & sic non facile accedit ad omnes, Crescentienfis. ¶ Si cauteria aui rapaci adhibenda uideantur, prima in uisio (ut ueteres Græci docent) fiat sub lachrymali (interiore angulo) oculi, hæc enim prodest uisui. Secunda in fummitate oculi, utilis capiti. Tertia supra nodum alæ, aduersus guttam. Quarta in planta pedis, contra guttam crurium. Vtiliora autem erunt omnia cauteria, si mense Martio fiant, Alberus.

¶ Ad uulnera uel puncturas auium. Si uulneratus sit falco, album oui cum oleo impone, & caue ne locus igitur aqua madefiat; & cum hoc epithema munit uulneris, abluo locum uino calido; & sic facere pergas donec locus latus acquirat crustam qua uulnus claudatur. Si autem uulnus ipse falco tetigerit, impone aliquantulum aloës. Quod si forte uulneratus fuerit sub ala, uel in pectore, uel in coxis, uel in coxa, immittatur stuppa crassa bene trita cum cultello donec mala caro corrodatur; postea misce thus, ceram, sepum & resinam, partibus singulorum æqualibus, ad ignem. Hoc unguentum serua, & cum opus fuerit, ad ignem liquefactum in ungue cum penna, donec uelut cera claudatur uulnus. Quod si caro mala excreuerit, immittatur urtica Græca, uel urtide aris (arugo), donec erodatur. Tum ungue locum unguento albo, & sanabitur, Alberus & Belifarius. Cum autem caro superflua iam corrofa est, ex cerussa cum oleo rosaceo & exiguo camphoræ, uulnus in unges, Belifarius. Si mala (superflua) caro alicubi in falconis corpore creuerit, accipe calchiam (forte cadmiam) & aloën æquis partibus, & trita impone, Alberus.

¶ Si os in crure uel alibi fractum fuerit, aloën calidam superilliga, & per horas 24. relinque, Vel hercus galli in aceto decoctum superilliga, Idem.

¶ Si nascentis asitur habeat, sanguifugas mitte in eas, & postredie illine lac arboris quæ celsa sive ficus fatua dicitur; & demum accipe radices herbe quæ brancha lupi uocatur, quas contritas impone nascentis cum lacte celsæ, & relinque per tres dies & tres noctes. Deinde accipe radicem caudæ porci, & decoque, autq; in potu dato mane & uesper, nouem diebus ad tres fabas, Alberus.

¶ Si scabiolus sit accipiter: Axungiam ueterem, sulfur & argentum uiuum tere simul cum aliis quot caryophyllis & cinnamomo. Inde perunge scabiem ad ignem uel in balneo, Idem. ¶ Si falco sepedibus peccit, & scalpit, & pennas de cauda uellit, pruritus laborat, & hunc in modum curari debet. Fimum anferis & ouis cum aloë miscebis, in acetum acre infundes in uase æreo, in solis ardore per triduum: uel si calor Solis deficit, ad ignem lentum coques. Inde totus falco lauatur (balneatur), & carne columbina pascatur cum melle & pipere, & collocetur loco obscuro, idq; fiat per nouem dies. Et cum apparuerint pennæ meliores de cauda enascentes, lauatur aqua rosacea & sanabitur, Alberus.

¶ Est quando alas non bene suffinet auis, quod contingit, quum nuper manu gestari aut periculis imponi cepit, nec prohibita est irrequieto motu calferi, unde postea refrigerata alis languet. Te nebis eam igitur supra aquam & in uase compelles, ita ut dum lucatur super aqua, alas eo motu ad flatum naturalem reducat. Postea Soli aut igni eam expones, & curabis ut loco calido maneat ne refrigeretur. Aut per triduum urinam in alas auis emitte, & efficies ut probe suffinent, Tardius.

¶ Si alæ extra sebrum pendulæ fuerint: sanguine anferis eas ad Solem perficit: adipem uero anferis edendum dato. Vel potius oleo laurino, alis eleuatis, axillas ei intunge, & fel suillum alis illine; & cibum eius succo uerbernae uel saluæ intinge, Alberus. ¶ Si alas guttas (arthriticas) habuerit, hederæ terrestris in aqua coctæ folia bene confusa, alis eius circa latera circumlliga; & cibum eius in candem aquam intinge, Idem.

¶ Contra tineas asitur: Millefolium tritum & fimum anferis subige cum aceto, & post tres dies succo per linteum expresso, loca tineis infestata illine, præcipue in alis & cauda. Demum ferruginè tritam alis & caudæ asperge tribus uicibus, altero quoq; die semel, Alberus. Contra tineas quæ falconum pennas confumunt, (quod cum macrescunt euenerit plurimum solet, Belifarius.) Cera rubra mulcata, myrobalani, falgemma, gummi Arabicum & grana tritici, in acri aceto per dies nouem macerentur in aliquo uase. Tum repones acetum in ampullam, & quotidie inde lauabis falconem aliamque autem rapacem, donec sanata uideatur, Tum abluet aqua rosacea auem, & Soli expones. Pones autem singulorum de prædictis partes æquales, cera uero amplius, ut omnia continere possit. Sunt qui iubent tineas cum acu de corio extrahi, & deinde cum aloë locum affectum lauari: demum aqua rosacea ablui. Cauteribus autem ne rostro se tangat, quando aloë inhaeret, hoc enim ei noxium foret, Idem. Rursus contra easdem, Balsamum purum, in foramine de quo penna ex-

cidit immittre, sic tinea remouebitur, & penna noua subnascetur. Aliud, Croci orientalis tritū un-
ciam, lani, hmi anserini recentis per pannum colati cochlearia tria, & totidem aceti acerrimi per
miscē, & in uase arco tandiu relinque, donec cum flore ipsius ad spūstitudinem redigantur. Deinde
per tres uices loca ex quibus pennae exciderunt aceto puro diligēter lauabis, & cum illis alijs pra-
dictis loca perungantur. Aliud, Pauonum pennas super furnum ignis pone, & de adhaerentē eis su-
ligine fiat puluis, & aqua portione miscendus cum sanguifugis utis super regulas, hunc puluerem
acri aceto subige, ita ne admodum liquidum fiat medicamentum. Deinde locum unde pennae exci-
derint acri aceto laua: postea lardi segmenta inunge in medicamentum praescriptum quouisq; adha-
reat, & locos affectos bis per hebdomadem inunge donec pennae recreuerint, item equi pilos lon-
gos contritos tenuissimē, carni qua falconem ales inperge. Item pyretrum tritum cum raphani succo
& acri aceto miscē, & tinea inde perunge. Aliter, Vitium buionem, aui edendum prabe: uel
ferri scobem carni qua pascitur inperge, Alberus.

¶ Subficiōsus accipiter in pennis uaria signa defectus (morbi) producit, quae hunc *grimal* (sic
habet codex impressus) Germanicē uocantur. Proceidit sanē hic morbus ab interioribus corruptis
& est corruptio maximē in radice pennarum. Fiat igitur miscela de fimo humano, quod uim thera-
cē habet, & saltem qua inungatur plume accipitris, & immitatur etiam aliquid eius in fundamen-
tum pennarum ubi carni inungatur, & sanabitur. Deinde aquam bibat, & caro qua cibandus est in-
trigatur in succo semperuiui. Item malua & fatuetam cum adipe porcino diu coctas in os accipi-
tris immittre, donec inde tria cochlearia confumas. Postea dabis ei integrum sel porci uel pulli cum
calido porci pulmone, & quotidie mane ieiunum potabis aqua donec sanetur: uel porci uero cibabis
eum butyro, Alberus. ¶ Ad excaecationem pennarū: Acu solerter aperies pennam excaecatam,
& oleum cum butyro aequaliter mixto infundes. Demetrius. ¶ Si accipiter pennas fregerit, inci-
de aliam pennam similem, & fracta inferas. Si autem fregerit pennam, in cuncto harundinis (cau-
lis) pone aliam accipitris pennam: uel si desit alia, cornu in illam insere cum acu ferrea uel cuprina
in medio quatuor angulos habente, ita quod ex ambabus partibus acuti fiant: Sed haec facere uisū
& experientia melius quam scriptis discitur, Alberus.

¶ Accipiter aliquando corruptis humoribus pediculos patitur, Alberus. Crescentiēnis ad-
uerus sexcupedes (pediculos) intelligo accipitris, suber cum in ueluti pannō madete succo mariaz
(id est partib. enij) uel abstrahit, & sic relinque in Sole ab hora matutina usq; ad tertiam. Ad pedic-
culos in aubus rapacitatis. Succo decoctioe abstrahit auis plumas corpusq; totum ad Solem per
funde, Alberus. Contra pediculos: Mentam Romanam tritā miscē uino acri, & adde saxifragam:
& si acris ferens calidusq; fuerit, in hoc liquore balneetur. Si uero turbidus & frigidus, accipem
gallinae in eum impone, & relinque super fimo per noctem: & post die ungue asurem in alis, & in
dorso super caudam. Idem. Pediculi in falcone hoc remedio perimuntur: Argentum uicium iāli-
um humana extinctum cum axungia uetere misceto, hinc inunge caput falconis, & filis in tūcis col-
lum eius circumliga. Vel piper cum granis sesami tritum coque in olla noua superinfusa aqua, &
hoc decocto aui lauto. Vel coque saxifragam in aqua, & permittit eam balneari, deinde subster-
ne ei lineamē album super gramine uel lapide, sic omnes pediculos in lintei excutiet. Et hoc reme-
dium cōuenit omnibus aubus rapacibus, Alber. ¶ Contra aculeos sive puncturas acutas asurus.
Setas porcorum minutatim incisas carni qua uescitur inperge per nouem dies. Deinde succo tri-
folij carnem edendam ei perfunde, Idem.

¶ Si accipiter uolueris macrum fieri, da ei allium tritum cum pulegio, uel carnem macram
de perna salia, quae per noctem in aqua macerata sit, comedat, & postea quater aqua bibat, sed caue
ne defecum & pusillanem reddas, Alberus.

¶ Patitur aliquando maciem nimiam: & tunc humido naturali defuitur, ac pennae eius con-
trahunt maculas quas famis signa appellant: & tunc etiam pennae franguntur facile, & uolatum con-
tinuare non potest, & amittit audaciam, ideo non nisi parua insequitur, & uociferatur multum, &
semper ad dominum redire desiderat, Albert. Ad nimiam maciem auis. Macra & languida auis
fimum excernit nec album neq; nigrum, sed medi coloris & fuscū. Hanc ut restitues, ueruecum,
muriurum, ratorum, aut auicularum carne pascito per buccellas paruas. Aut in sicū nouo circiter
duas aut tres libras aquae decoques cum cochleario mellis, & tribus aut quatuor cochlearijs butyri
recentis: tum in hoc decocto tepido madefac & laua carnem porcinam, quam aui bis quotidie in di-
bo dabis buccellis minutatim diuisam. Aut quinq; uel sex limaces (qui inueniuntur in uineis, aut
in herbis cum alijs tum forniculo) per noctem macerato in lacte uale aperto ne euadant, & post
die mane per fractis testis limaces lacte recenti ablue, absterge aut in cibi prabe, tum autem Soli
ignitue expone donec alium quinque aut sexies exonerarint: quod si calidorem bene ferat, unis ei
fuerit. A meridie uero cibo bono & minus buccellis pascatur, & loco calido siccoq; collocetur.
Vesperum quum ingluuiem remiserit, dabis ei caryophyllos aromaticos, ut scriptum est supra in Co-
pice quod inferribitur, Si auis non bene deglutiat, &c. Tardus. ¶ Si accipitem obsequem defici-
deras, pascē eum frequenter carne anseris & palumbium, Alberus. Et rursus, Relinque eum per
plures dies ociosum, & da ei lumbum porci, & carnem gallinae pinguis: Et semper ab uno homine
pascatur, & qui gestat eum ferat in equo ambulante: & sapius pascatur cerebro ueruecis uel arietis.
¶ Si

De Accip. E. Lib. III. 29

¶ Si fasciatus putetur astur, accipe fungum de myrto, thus, asphaltum, & palmā benedictam, (aquosolum intelligere uideatur): Hisq; omnibus testæ impositis autem suffuso, Albert. Cum fasciatus fuerit falco, ranunculum in puluerem redige, quem edendum carni calide asperges, Idem.

¶ Falconem à balneo caue ne supra lignum putridum colloces, ne ueneno inficiatur. Si autem ueneno infectus fuerit, theriacam cum tribus granis piperis contritis lapide dabis ei, & per nouem dies eum custodias, tunc iterum dabis theriacam, & piperis grana combures in testia, & puluerem asperges carni qua pascetur, Albertus. ¶ Si quod animal (uenenatum) falconem momorderit, oportet quod deplumetur locus, & si mortuus nimis exiguus est, augetur uulnus cum nouaciua, & mox imganur butyro calido; postea uero unguento ex thure, resina, sepo & cera aequaliter mixtis, Idem.

¶ Si accipiter à Sole laesus sit, aquam rosaceam in nares eius immittas, & mel cum carne caprina comedat: & uinum ore contentum in faciem eius effundat expue, Albert. Quod si dum praedam sequitur laesus fuerit à tempestate, aquam tepidam in scapulas eius effunde, aperis tamē prius pennas eius: tum aqua tantum infundas, ut per lumbos usq; ad pedes eius desillet. At si interiora eius pro uenatione (forte, propter uenationem) infirma fuerint, noctuas calentes adhuc & uespertiones per triduum comedat: & si non reculerit, tres ossas carnis porcinae intinctas aceto edat. Hoc enim etiam fastidium eius tollit, & contra morbum capitis ac pectoris salubre est, Albertus.

¶ Accipiter febricatus tactu erit calidus, & uidebitur tristis: quod quandoq; accidit ex foliis spiritibus inflammatis nimio labore, & quandoq; ex humoribus putrefactis in aliqua parte corporis eius. Tunc igitur, si macer est, parum & sepe cibetur carnibus pullorum & paruarum auium, passeribus tamen, quod calidiores sunt, abstineat. Exhibentur autem carnes iam dictae cum rebus refrigerantibus, ut feminibus cucurbitarum & cucumerum citris, aut lenio piperis similitudine succo: uel paulisper coquantur in syrupo uiolato & similibus. Accipiter ipse in loco frigido & obscuro collocetur super perica pannis lineis intoluta, qui plerumq; succis refrigerantibus mactant. Crescentienus. Accipiter febricatus dignoscitur ex horrore & tremore ac tristitia, Albertus. Ad febrim. Da ei ter uel quater succum artemisiae cum carne gallinae. Vel liga ei dextrum crus fortiter, & apparem in medio cruris uenam subtiliter incide. (Sunt enim quatuor uenae in crure istarum auium, una anterior, altera inferior, tertia exterior magis, quarta posterior super unguem maiorē.) Signa autem febris sunt, alae pendulae, caput demissum, si uomit (horret potius) quasi frigeat: si cibum absq; causa fastidiat: aut auide quidem sumat, sed male glutiendo inducat, Idem. Falconis febricitans signum est, si pedes eius ultra modum caleant. Dabis igitur ei per interualla deglutendam aloem cum axungia gallinae in aceto forti subactam: alius uero edendam limacem. Hunc cibum si retinuerit, conualecet, Albertus.

¶ De refrigeratione accipitris, uide mox in Cruditate. Accipiter interdum refrigeratur, & cibum concoquere nequit: itaq; tristis est, & tactu frigidus: oculi pallidi & discoloris sunt. Sic affectum tenet in loco calido, & leniter manus gefabris, & modice aliquando euolare permittit. In cibo carnes autem dabis, praecipue passerum, & pullorum (gallinaeorum) maculosi & pipionum, coctas parum in rebus calidis, ut uino, uel aqua cum saluta, menthae aut famisico aut pulgrio & similibus, inuolutes eadem melle, uel tritis feminibus forniculit aut anisi, aut cymini. Sed caeterne cibum des nouum, nisi omnis ante ingessus de ingluuie descenderit. Quod si macer est, serpius pascatur: sin obesus, minus & rarius: ita tamen ut in utroq; habitu modum serues, donec sanetur. Porro si cibum profusus non concoquit, & illum omnino retinet, cor ranae filo ligatum cum penna in gulam eius immittit: & postea trahas filum, sic enim passum eieciet, ut asserunt experti, Crescentienus.

¶ Feltera seu fel uocatur in asure, repletio quaedam ex humore corrupto, hoc modo curanda. Fel urae ad magnitudinem ciceris impone cordi gallinae, & hoc eum pascere usq; ad nouem dies antequam in mutam (mutationis caueam) eum imponas. Postea accipe fauinam, rosmarinum, faturiam, betonicam, mentam & salutam, singula aequali portione, raphani uero paulo plus. Tritis omnibus modicum mellis admisce. Hoc remedium ieiuno dabis, deinde in muta impones. Ad idem in quatuor aue rapace: Puluerem florum gemmarum melle salicis cibo eius asperge, Albertus. Contra felleram simul & tinea auctoris, accipe conchas testudinum (limacum): & ranunculos uirides de iu bis (forte rubis), & saxifragiam, salutam, & folia oliuarum, & spumam poliedri (pulli e quini) iuuentis quam proicit de naribus cum nascitur, & fel anguillae. Haec omnia mitte in ollam nouam, & ad ignem torre, donec in puluerem redigantur. Hinc mane ieiuno asturi edendam dato partem ad modum dimidiae auellanae cum carne pauca: & accipe rhabarbarum & pone in aqua per diem unum, eamq; bibendam offer. Hoc ter facies, altero quoq; die femel, Idem.

¶ Si accip. gutta in articulis alae uel coxae laboret, detrahe parum sanguinis de uena qua sub ala aut coxa est, in qua laborat, Crescentienus. Si gutta laboret asturi: accipe adipem asnerinum, ursinum, & uulpinum: & cicctis de corpore felis uisceribus & ossibus, carnem minutatim incide. His mixtis adde parum cere, ladanii & xyloaloes, & fac puluerem: item succum pulicariae maioris ac minoris. Et incide cepam albam, mixtaq; simul omnia in uentrem asneris immittit: & foramine diligenter confuto, relinque per diem. Deinde fac asnerem bene affari, & pinguedinem inde deliuentem excipe aliquo sicili, Hoc unguento omnibus arthriticis animalibus utili; locus affectus unguent

tur, Auicenna. Ad guttam (arthritidem) asturis. Detur ei edenda Aurea Alexandrina in fiam dimia diae fabae uel auellanae: & die tertio theriaca, Albertus. Quod si guttae acris & acutae fluxio falconem infestat, fumum anseris uel columbae cum cortice radicis ulmi in aqua decoques donec rubescat, tum permisceatur fumus cum aqua agitando, & inde lauetur falco per triduum, Idem. ¶ Morbi in renibus & arthritidis (guttae) signum est, quum saltare aut alis extensis à manu longius se projicere & ad manum facile redire non potest. Hanc aliqui guttam mortalem (renalem forte) uocant. Accipe igitur grana rubra spinæ albae, quam Germani nominant bögedorn (id est spinam serpitum) capis conuua & cum pilis leporinis subacta, misce cum carne cocta, & hunc cibum per dies nouem ei praebeo, quem si reueneris, sanabitur, Albertus. ¶ Est & aliud guttae (arthritidis) genus, quae sylvicra aut nullis (sylvicra à nonnullis) uocatur, quae quum defluere incipit per corpus falconis, ueneni naturam refert. Albescit enim rostrum summum, & unguium mucrones. Accipies igitur serpenteem nigrum qui tyrus uocatur, & abscindes à capite eius palmum, & tantidem à cauda, reliquum friges in olla noua, & eliquatam inde pinguedinem colliges, dabisq; falconi calidam cum carne pauonis paulatim per dies octo. Deinde porcellum aqua calida deglabrato, & teneram de pectore carnem cum mure paruo edendam dato, hoc si bene concoxerit, de recuperanda eius ualitudine non dubitabis, Idem. Quod si falco saepe leuato pede rostro erus percutiat, gutta falsa eum laborare intelliges: curabis autem sanguine exhausto è uena quae est inter crus & coxam, Albertus.

¶ Quod si ex capite agrotet accipiter, raphanum, fauinam, rorem marinum, sambucum, fatuereiam, mentam, rutam, saluiam, heronicam, singula trita melle excipito, & instar auellanae edenda dato, Albertus. Si caput falconis purgandum est, picem mundissimam magnitudine fabae, diggatis calefac ad ignem, & postea tandiu cum ea palatum falconis frica, donec ei adhaereat, deinde ex quantum granis staphisagriae, & totidem albi piperis subtilissimum puluerem impone super picem palato falconis adhaerentem: & id quod de puluere remanet, immitte in nares falconis: & cum Sole bene calidius fuerit, tandiu in Sole autem dimittas, donec omnem sui capitis malum humorem & pituitam deposuerit, tum biduo pascet eam suauis ac dulci carne, Idem.

¶ Ad capitis dolorem in falcone. Huius signum est quod oculos claudit, & caput huc illuc mouet. Dabis igitur ei lardum cum pipere trito, & diebus alternis aliquantulum aloës cum carne pulli gallinacei. Fit enim hic capitis dolor euaporante uentriculo, qui hoc remedio purgatur. Quod si oclitatio & pandiculatio siue crebra extensio alarum, in eo appareat, & rostro pedem percutiat, uel contra: signum id est caput malis humoribus laborare: quamobrem torquebis eum filo argenteo uel aureo ad nares, (ut foramina narium dilatentur,) ut humor effluat: qui cum effluxerit, ungatur tortura (cicatrix) oleo uel butyro, Albertus. Curandum est ne fumo accipitres, neue alia re caput eorum grauetur: quod quidem uel palpebrarum & oculorum clausura, uel lachrymarum defluxu, uel narium confrictione, praefertim accipitres hinc inde caput mouente, cognoscitur. Hinc morbo medebis, ut ex Alberto iam scriptum est. Ceterum dilatatio narium cum filo, est perutilis sit, experimento tamen uideamus, accipitres quorum nares sic dilatatae fuerint, aliusmodi nimium uolatus autem persequi non possent. Nam uento, qui per dilatata ingreditur foramina solet, ne alius ascendant prohiberi eos puramus, Belisarius. Porro si sternuerit falco & aquam in naribus fundat, cerebrum immodicè humidum esse coniicimus. Itaque tria grana saxifragae cum totidem granis piperis contrita, & acris aceto subacta, & lana xylyna excepta, in nares & palatum eius inficiantur: & postea cibetur de pullo gallinaceo, Albertus.

¶ Ad rheuma, id est fluxionem in capite auis. Rutam pone iuxta nares eius, & carnem qua uescitur in succum rutae intinge. Item allium contritum cum uino per nares ei immitte, & toto die loco obscuro refideat ieiunetq; Albertus. Si pituitam (quam quidam pipiam uocant) habuerit, apprehensam eius linguam aperto ore frica cum puluere saxifragiae melle condito. Quod si nihil proficiat, butyrum ei edendum dabis. Puluis etiam densitate (uox apparet corrupta) caulis ad idem ualet, Albertus. Si pipiat accipiter tanquam ex morbo pituitae, & clamare uoce fonora nequeat, acuterea nares eius perforabis, Idem. Si rheuma (nostri rube uocant) à capite fuerit, staphisagria cum aqua ardente naribus uniliter inferi audio, in eiusdem apud nostros nominis affectus in pectore nares sit, sanguinem sub lingua detrahi praesente remedio. ¶ Si ex capite, oculis praefertim, auis raptus labore, unge sepius oleo comuni, & praecipue si dolor est in exterioribus oculi partibus, Albertus. Si per senectutem auis rapacis oculus caliget, argenteo uel aureo instrumeto ure eam super nares, ubi sineipit in medio oculo medio rostro contingitur, Idem. Accipitres oculorum heretudini praeter ceteris auibus ita obnoxii sunt, ut etiam curationem huius aegritudinis in promptu habeant, lactuce scilicet (de agresti intelligo) quam medicinae gratia rescindunt, liquorem lacteam, Oppianus. Ex lactucis sponte nascentibus rotunda folia & breuia habentem sunt qui hieraciam uocent, quoniam accipitres scalpendo eam, succoq; oculos tingendo, obscuritatem cum senescere discunt, Plinius. Ad clarificandos oculos asturis, accipe dulcem herbam, aloën & ceruissam, aequali singula pondere, & contunde fortiter: & trita cum oleo & axungia ad ignem liquefac, & misce cum his quae dicta sunt, ualide simul agitando. Huius unguenti mane & sero aliquid in oculos asturis impone, Albertus. ¶ Ad dolorem oculorum: Zinziber, thus & aloën, singula pari pondere trita in peluim impone, & uino albo superinfuso per noctem relinque, deinde in oculos immitte, Item aloën

Et ceteram aequali portione misce cum pauculario ueteri, quod est lardi medio traheris, & uesperis in oculos auis immitte, Idem. Accipitres aliqui oculorum grauedine laborant, ita ut palpebrae quasi coeant, Belisarius. ¶ Si astitur spumam oculis emittit, melancholici humoris illic redundantis signum est, itaq; felici montanum & femem cicute super carbones imposito, & carnes quibus uelociter inde fuffio: & ipsum supra hunc ignem pascit, ut fumus in guttur & oculos eius subeat, postmodum dabis ei in cibo aloin infra dimidiaz fibre, & uiridem eicadum siue locustia, quam si uiridem non inuenieris, tere siccam a te repositam, & carni qua uelociter asperge, Albertus. ¶ Ad maculam oculorum falconis, Piper & aloin aquis portionibus trita impone: & si per tempus anni prima sicut ista habere possis, tres guttas ex illis super maculam infilla, multum enim proderunt, Albertus.

¶ Si albugo creuit interiore parte oculi auis, inijce puluerem feminis feniculi cum lacte mulieris masculum enixa, Idem.

¶ Si clausas (obstructas) nases habuerit auis, per caulem paruae pennae in nases eius inspirando immitte puluerem piperis & saxifragiae, Albertus. Vide supra in cura rheumatis. ¶ Si quando sanies falconis naribus fluit, & ipse cibum fastidit, & sanies mali odoris est, fistulam esse intelliges, quam sic curabis. Accipitur posterior pilus caprae, & axungia, uel si desit butyrum: & uena quae de naribus ad oculos tendit, incidatur, & cum acu ferrea calefacta inuratur uena incisa ex diuersa parte quam sita est fistula, & locus quondam cum butyro perungatur: & falco in loco calido collocatur per nouem dies, Albertus.

¶ Humorem, qui est capite fluens in palatum decumbit, refringes, si butyrum uetus & chelidonium aequaliter misceas, & factum inde puluerem in calida carne falconi, Albertus.

¶ Rostrum eius fractum quacunq; ex causa, reuulgato, & si quid computruit refectum: tum in unguento coronam rostri, primum serpens pinguedine, deinde gallinae, & iterum crescit. Deinde quinto decimo aut uigesimo postquam crescere coeperit die, frange ei rostrum superius, ut quod inferius est melius crescere possit ad modum debitum. Interea buccellis minutatim concessis eam pascas: aliter enim palci non possit. Porro distinctum rostrum recludetur, si farinam subactam & fermento mixtam impolueris, & resinam, Tardius.

¶ Si collum falconis inflatur, signum est catarrhi calidi. Collum igitur deplumetur, & sanguis de uena auriculari detrahetur: & rana ei in cibo detur, quam si concoxerit, de prospera ualetudine eius nihil dubitabis, Albertus. Quum autem guttur uel arteria aspera intumuerit, & falco tanquam suffocandus respirarit, rheumatismum patitur, & hoc modo curabitur. Sanguinis pauonis, nucis molchatae, myrobalanorum chebulorum, caryophyllorum, cinnamomi, zinziberis, singulorum par pondus accipito: & pilulas formato nouem, de quibus singulam quotidie dabis hora tertia, & nona deinde carne murina pascas, Albertus. Accipitres etiam strumosi fiunt, Idem.

¶ Si praenimia edendi festinatione aliquid in arteriam auis incidit, tubum oblongum est penam factum, aut est metallo, in arteriam inferes, exugesq; donec id quod incidit sequatur, aliter enim periclitabitur auis, Tardius. Accipitribus ingluuiem reiectis leuiterum, quod nonnullis generibus contingit si paulo incautius curentur, Budeus.

¶ Auis non bene deglutit, uel ingluuiem non remittit, si buccellis maioribus pascatur: uel si nimium praeda sua se ingurgitauerit, uel si refrigerata fuerit. Dabis igitur ei cibum pro uia uice modicum, & carnem leuem uino albo tepido maceratam. Uesperis dabis ei quatuor aut quinque caryophyllos tritos, & immillos lanae xylinae uino maceratae, calfacient enim ei uentriculum & caput. Quod si buccem, quam de uero non potest, uomitu ab eo reddi uelis, ut liberetur ingluuiem ea infacta, parum piperis triti in aceto macerari aliquandiu permittes: deinde palatum auis hoc aceto collues: & tres aut quatuor guttas naribus immittes. Deinde cum reiecerit quod inharebat, paulo uino partes dictas aceto inflammatas adspere. Cauere tamen ab usu aceti in aue nimis macra, ferre enim non possit. Sed in Sole aut prope ignem siles, ut buccem reiciat. Est quando auis deglutit quidem escam, sed paulo post reuomit. Hoc si acciderit, & quod reiecit non pascat, dabis ei parum alois hepaticae, ita ut post sex demum horas paulo & bono cibo nutriatur. At si pascat quod redditur, halitu auis corrupto, id fit si carne crassa, aut minus pura aut putente alatur, itaque curabis ut caro eius munda sit, & culto mundo fecerit, autem quoque loco mundo in Sole ponas, cum aqua apposta ad potum, nec pascas eam usq; ad uesperam, tum bucces paruas dabis de carne recente confecta uino, aut contrita scobe aciei ferri siue stomomatis, aut scobe eboris: haec enim auis cibum retinet. Quod si ne sic quidem retinuerit, da ei auctulas, mures aut ratros donec curetur, aut in aqua tepida coriandrum tritum dilue: & in aqua illa colata per quatuor aut quinque dies escam aut dandum lauato. Aut folia lauri in uino ad dimidias coquito, eoq; refrigerato columbam potato donec moriatur, eius deinde coxam, aut tantundem quantitate in cibo accipitri dabis, Tardius.

¶ Si pulmo uel arteria falconis laboret, fume fimi passeris & muris, lanae succide ana unc. j. piperis albigrana quinque, salis gemmei unc. ij. His tritis admisce mellis & olei puri utriusq; aequaliter sex guttas, & lactis foeminae masculum lactantis ex se genitum guttas nouem: & butyri quantum sufficit. Ex his cum lacte effinge tres pilulas ad magnitudinem auellanae, & infere in fauces falconis, tenetoq; eum per duas horas in manu, ut potionem tota reuomat. Deinde post uomitum pone eum supra aquam: unde si biberit, paulo post pascit eum pulmone & corde lactentis agni & nondum her-

bam pascētis. Debet autem caro tam calida esse quam fieri potest. Postea alia carne suavi pascet eum assidue, & uesperis dabis ei abunde de passere & pullo, Albertus. ¶ Quod si uultus falco siue ager ex pulmone uideatur, accipe auripigmenti triti unctam, piperis grana nouem: & hæc permixta falconi cum carne calida præbe. Iterum autem accipe tria lardi frusta (legnena, quanta falco deglutire potest, quibus melle intinctis limaturam ferri insperges, & in fauces auis immittes. Hoc facies per triduum, nec alium cibum dabis. Tum quarto die porcellum tenerum uino forti & claro inebria, & pectus in pectus calefac: & cum bene calefactus fuerit, tunc pectus eius ut fanguis uino infusus in pectus ascendant. Mox occide porcellum, & pectus sic calidum in calido capre lacte inringe, & falconem per aliud triduum tali cibo pascet, & sanabitur, Idem. ¶ Quod si accipiter frigore tactus in pectore laesus sit, grana saxifrage cōtritis ad despitani (forte pitifanam) aut mel, & fricabis inde palatum accipitris, & expones eum soli. Item semen herbe quæ radix (raphanus nimirum) uocatur, cum ruta syluestri & pipere æquali pondere teratur, hinc pilulas fringes cum melle, ad modum granorum piperis, quas ei dabis per triduum. Hoc facies quotiescumque frigoris iniuriam senserit, & uel aliis inde laesus fuerit, uel foriolus euaserit. Item succum marrubij, piper tritum, mellis modicum, & semen apij cribro excrenum commisce, sic ut succi partes due sint, mellis una, facilius autem sumet hoc medicamentum, si esuriens & cibum feruentius appetenti datur. Item ad pectus accipitris curandum mentam tritam cum melle subige, & accipitri edendam dato. Vel radicem sinapis & trifolium æquali pondere trita cum lacte & oleo hyssopino in cibo dabis accipitri. Nafurium quoque cum melle mixtum in carne porcina prodest, Albertus.

¶ Si asthmaticus fuerit accipiter, regulam coram contritam dabis illi cum carne calida & fanguine hirci per tres dies: Et succum abundantij eum lacte asine infundes inter pellem & carnem coxæ galline, quam ei in cibo dabis, Idem. Asthmaticum sic curabimus, Caryophylli, cinnamomum, zinziber, cuminum, piper, aloë, sal, tragacantha, thus, equali singula pondere trita commiscetur, & ponatur in tegula, & calefiat ad ignem. Et pars pulueris per fistulam inficiatur in fando in nares asturis: Reliquum misce cum lardo claro magnitudine auellane, optime trito. Hoc imposito in palatum asturis, expone eum soli tandiu, donec reuomat, postmodum edat lardum pondere una cizæ, & tertio die pullum columbinum rubeum, quarto die balneetur & curabitur, Albertus, Idem.

¶ Si fastidio laboret auis, forices uiuos edat, uel catellum recens natum antequam uideat, Albertus. Contra fastidium & siccitatem falconis. Ouum cum lacte caprino sine fumo in farragine purissima donec durecat decoquito, & aui edendum dato, id si concoxerit, liberabitur. Profectus enim contra omnem morbum, Idem. Si auis cibum fastidiat, quod fit cum uesperis nimirum magis buccellis pasta est & immodicè saturata, aut cum corpus prauis humoribus scetet: dabis ei columbam, quam pro arbitrio occidat & fanguine fruat, de carne edat coxam aut tantundem quam citate. Et si auis carnem columbe nolit discerpere, dabis eam minutim in buccellas concisam, & faccharo asperam uel oleo oliuarii bono, recenti ac dulci, aut amygdalino idque subinde facies paulatim donec fanetur. Aut dabis ei passerulum uino maceratum, uel melle rigatum, uel puluere mafiches aspersum: aut sub diluulum dabis ei pilulam unam ex illis quas communes uocant: & capito interitum in sole aut iuxta ignem tenebis, sinesque uomere pro arbitrio. Quum iam per tres quatuorue dies his pilulis usa fuerit, & iam cibum appetierit, cibum eius scobe ferri per alios totidem dies consperge, Idem.

¶ Ad malam concoctionem auis. Auem male concoquere his signis animaduertitur: Si subinde hiat ore & respirat, si escam suam deplumat, nec edit, sed relinquit aut reuomit: si fumi crasso humore nigro & pallido infectum egerit: si turundos curæ gratia (ut loquuntur) ingestos, tempellus uel non reddit: si rostro eius utraq; manu foriter diducto odorem de gutture eius fetidum percipias. Solet autem male concoquere, si diluculo ante cenam concoctam pascatur, aut uesperis nimis ferò & maioribus buceis. Remedio est, ne pascatur ante concoctionem ritè peracta, & antequam probè appetat. Tunc accipe fuliginem quæ farraginis fundo adhæret, & per horam in aqua macerato, aquam deinde colatam tepelacito, & in ea macerato carnem quæ pascet autem in buccellas incisam, nec alium cibum ante uesperam dato, tum carnis faccharate buccellas tres præbe: uel cibo eius admisce semen quod in caryophyllis aromate reperitur, contritum, Tardius. ¶ Contra niam famem falconis: Muris sanguinem, mel, & semen apij, æquis portionibus mixta in cibo da, Albertus. ¶ Si astur cibum indigestum rececit, cinnamomum, caryophyllos, cyminum & folia lauri, pari portione singula contrita, in olla noua cum uino albo decoque, ita ut parum uini remaneat. sed caue ne ebulliendo effundatur. Quod remanet pone in panno lineo forti, & succi expressi infunde in fauces asturis quantum sufficit: cibum quidem eam ob causam ei non negabis: postmodum fecniculum contunde, & succo expresso carnem quam ei daturus es, inringe, Idem. Si cibum factus incoctum euomit, dabis ei scammonij quartam partem oboli & tantundem cymini, asperges autem trita carni sullæ pingui: aut si illam edere nolit, albo oui liquore excipies, & in os eius inferes. Vel oua cruda in lac caprinum euacuata, simulq; decocta, ter ei in cibum dato, Albertus. Si accipiter proijcit granum siue carnem in concoctâ, immitte in gulam eius lixiuui cum fermentis, menfura cochlearij: & si inde offendi uideatur, syrui uiolati cum aqua frigida mixti cochlearia tria in fauces eius infunde. Et postquam uomuerit & ad se redierit, balneetur in aqua, nimirum si coelum fuerit

fuert ferenum. Vile sane fuerit falgemmam quosq; tritam miscere lixiuo: purgat enim & uentrum
promouet. Idem. ¶ Quando accipiter cibum per triduum in gula uel digestionē (uentriculo) re-
tinerit, dabis ei lixiuum ē fermentis uitium bene colatū cum carne calida per biduū: & triduo fa-
quente carnem caprinam cum butyro & mastiche trita. Quando autem cibum oblatum recusat su-
mere, & carnem oblatam rostro à se remouet, carnem aliam præbe, ut gruis, sed granum staphi-
sagie sub lingua eius pone, & statim euomet carnes sumptas, Albertus. Est quando infusione la-
borat falco sicut equus: cuius signum est quod cibum respuit, & oculos habet inflatos. Facies igitur
lixium de fermentis uitis, eoq; ter colatū implebis guttur falconis: quem sic relinques donec ege-
rendo se cibum quem sumperat concoxisset demonstraret. Postea dabis ei lacertam in cibo. Aut uti-
num calidum cum pipere trito in fauces eius infundes, relinquesq; donec concoxerit cibum quo
infusus fuerat, Idem.

¶ Ad nimiam sitim asturis. Radicem dulcem, rhabarbarum, betonicam, cum syrupo uiolato
& aqua commi ce, & per noctem relinque. Et quotidie mane fac ut inde bibat quantum uoluerit
per dies octo, & rana in cibo præbe, Albertus. Et rursum, si ualde sitiat auis, accipe puluerē cau-
lis libylici, & carnem (caulem) de anetho & foniculo, & coque cum uino, admixto etiam cochlea-
rio mellis. Hunc liquorem colatum aut bibendum da, uel in os eius infere. Et si bibere detrectet, da
ei carnem illitam melle, & altero die oleo rosaceo frigidō illitam. Si auis siticulosa fuerit, quod al-
terata & nimis calefacta sit, dabis ei in potu aquam, in qua saccharum cum croco & spodio madaue-
rit, sed exiguum, quanta duntaxat faucibus refrigerandis sufficit. At si ob nimiam obestiam, uel ca-
lores internos siticulosa sit, adde prædictis terram sigillatam ut uocant. Si propter cruditatem, cus-
minum dulce in aqua decoques, & in os eius infundes, aut zinziber, aut pulegium in uino ueteri
coque, aut caryophyllos in aqua, & inde madafacito eicam auis. Quod si subinde sitire pergat, ap-
pone ei bibendam aquam, cui inieceris drachmam boli Armeniæ cum decem granis caphu-
ra, Tardius.

¶ Si falco carnem rostro lanfati acceperit, paulo post uero inconcoctā reiecerit certum est du-
rum uiscosumq; humorem in eius ingluuie, uentriculo & intestinis concretum esse, quem aliqui pe-
tram uocant. Falces igitur eum carne passeris, imperis caryophyllis tritis: ita ut altero quoque die
hunc cibum des, altero uero pipionem uel purgationē, (an guid) sic enim curabitur. Quod si alius
excrementa longè non egerit (non procul reiecit) eisdem hoc morbi signum est, itaq; dabis ei cor-
porinum cum fetā porcina minutatim in eisa usq; in diem tertium, & liberabitur, Albertus. Ad la-
pidem in uentre: Pinguedinem axungie edat & butyrum. Vel aloin herbam cum puluere apij in-
uolue cordibus paruatum autum, quibus uescatur, Albertus. Contra lapidem asturis: Cinnamo-
num, aloin, caryophyllos, saccharum, faxifragiam, gerulam (forte uiridem, ut etiam ad oculos spua-
nant: sic ad dam, singula æquo pondere teres & cum syrupo rosaceo miscbis: & cum passis astu-
rem, carni quam edat de hoc remedio adde infar duarum fabarum, Albert. Contra lapidem astu-
ris & renem corruptionem. Adipis galli partem j, uerbenæ partes ij, tere, & de succo expresso ter-
tiam partem cochlearis asturi ieiunio da, & sine cibo eum relinque usq; ad meridiem. Quod si læsus
uideatur, da ei cochlearia tria syrapi uiolati diluim perati (id est aqua diluim) uel mel rosaceum (dilu-
tum.) Et quarto die fucci centinodie & centineruæ siue quinqueruæ, tertiam partem cochlea-
rij, infunde in fauces asturis ieiuni, & curabitur, Idem.

¶ Contra omne uitium iecoris. Sumatur arboris quercus, (non exprimit quidnam de ea sumi
debat, & bosi Armeniæ scilicet) eandem. Hæc trita cum carne pulli (gallinæ) calida, qui uino
indrius sit, falconi præbentur, Albertus.

¶ Ad lumbricos accipitris: Da ei cum cibo succum foliorum persici, aut fantonicum tritum, &
liberabitur, Crescentienfis. Si falco lumbricis affligitur in uentre, & lumbrici in excrementis ap-
paruerint, scobem (squamas, Belifarius) ferri & maxime chalybis depurati carni fustillæ infperges,
quam aut in cibo dabis usq; in diem tertium, & sanabitur, Albertus. Lumbrici sæpius nascuntur
ex cruditate, quam obrem studendum est plurimum ut bene concoquant: quod ut fiat, leuioribus
cibus, pulis scilicet gallinæ, non bubula carne & his similibus cibandi accipitres sunt. Si uero
lumbrici iam nati sunt, curetur (ut iam ex Alberto recitauimus) Vel sume passerum sterus, piscisq;
pelis crudæ, cui tinea nomen est, cremate puluerem, eboris rasuram, & squamam ferri pari pon-
dere, hæc trita & fustillo cordi in perfa accipitribus dato, Belifarius. Si anguilla id est lumbrici lōgi
infectent falconem, accipe teneri pulli intestinum aqua bene ablutū, & fac inde tres nodos ad men-
suram dimidij pollicis, & utrinq; uinciatu tenui filo, hoc oleo impletum limpido, pone in fauces fal-
conis sicut & alia potio poni consueuit. Quod si postridie adhuc lædatur lumbricis, sume scobis ebo-
ris & fini passeris Indici siue foliarij, aut si is desit communis, ana unc. j. Hæc trita falconi cum car-
ne calida præbe. Et si etiam tertio die perseverent, abstrahatur cruda pellis de pisce tinea: &
in calida testa sine fumo & flamma super carbones comburatur, fumanusq; hic cinis cum scobe ebo-
ris, & fimo passeris, partibus æqualibus: ita ut farina ex eis permixtis cum carne calida detur. Et si
necessè fuerit, quarto die his fam dictis scobem ferri adicies, Albertus.

¶ Accipiter aliquando patitur obstructionem, & tunc grauis manet, nec cibum nec prædi de-
siderans, Albertus. Inrefinorum restrictione induratis excrementis interdum afficitur ita ut su-

perueniente demum febris extinguitur, Belisarius. Si auis aluum exonerare nequeat, quod apparet si caudam fricat & aquam bibat, dabis ei carnem suillam calidam cum pauca aloë: aut interina terræ super latere calido siccata, & trita carni calidæ & concocti facili, quam in cibo sumat, insperges, Tardius. Si aluus supprimatur, fel galli edat, uel resudines albas decoctas. Si uerò nimium soluta sit, modicum de succo hyoscyami bibat, & carnes eodem intinctas edat, Albertus.

¶ Contra omnia uitia renum falconis. Puluerem candrie, (uideatur uox corrupta: forte cardamini uel nasturtij aquatici, in corde pulli (gallinacei scilicet) in cibo da, & proderit, Albertus.

¶ Ad ficum in ano asurum. Pannulis alarum siccatas & tritis carnes quibus pasceatur cenferge, & sic nouies eum pascito, Albertus.

¶ Quod si crus frigerit accipiter, thus, bolum (Armeniam) serpentinam, consolidam & mastichem, fortiter tere, & misce cum albo liquore oui, & super linteo extende, & dirige crus fractum & linteo illo inuolue. Tum pennam de ala uulturis scinde, & incannatum ex ea os fractum per quinque dies relinque, Albertus.

¶ De morbo articulari ex ueteribus scriptum est supra in arthritidis differentijs.

¶ Ad podagram asurum, Tithymallum cum melle & aceto triti, & modica calce, illiga, & postquam se mouerit, unge aloë cum uino, & sanabitur, Albertus. Ad podagram accipitris quæ sit cum humor descendit in articulos pedum & digitorum: Pedes eius inunges sacæ herbæ quæ sacrales (nimirum è genere thymallorum) uocatur: & collocabis eum in pernica super pannum lineo eodem sacæ imbuto, donec rupta sit podagra: tunc pannus auferatur, & inungatur locus seu donec curetur, Cretensis. Si pedes falconis citra ullam uolentiam inflati fuerint, podagricus est, & sic curabitur. Inungatur unguento ex butyro, oleo, & aloë, æquali portione permixtis, per tres dies, & Soli exponatur: & carne felina cibetur. Vel licinium factum de carne (de lana) bombacina (xylina) incende, & ure plantam pedis falconis. Deinde impone eum in petram uiuâ, quæ inuncta sit axungia ueteri, & liberabitur. Pasces autem eum interea muribus, Albertus. Contra inflammationem pedum falconis. Aloë & albus oui liquor simul subigantur: deinde quare cotem in qua sepe acutum est ferrum, & in qua ferri aliquid inhaeret: super qua tandiu puluerem (medicamentum prædictum) frica, ut omnis acutio (substantia ferri quæ in cote est,) in puluerem transeat. Tum pedibus infatis illum suppones tandiu, donec crustam faciat & pedi hæreat. Postridie optime sapone perunges, & tertio die facies ut uideris expedire, Idem. Si pedes guttosi (arthritici) sint, uel interea eius pennas crocicas, carnes hircinas edat aceto madidas: & alias eius aceto calido & oleo laurino sepius perfrica, Albertus. Ad pedes falconis sanandos, millefolium, faxifragam, uerbenâ & plantaginem, singula aqua, ha, conteres: & carni calidæ ad cibum insperge, Idem. ¶ Si falco nascens in pede habuerit, medietum iuniperi corticem tenuissimè tritum per nouem dies alternis diebus ei præbebis cum carne, & curabitur, Albertus. Si accipiter digiti articulum leserit, scinde murem, in cuius uiscera calida pedem eius immittes, & fasciola aptè confringes. Si ita non sanetur, dextram unguam porci frange, & exempta inde medulla pedem accipitris unge per triduum, Idem. Quod si falco unguem radicitus perdidit, non recrebit: sed digitus pedis in calido mure aperto est colligandus, & cum medulla pedis & digiti porcini posita inungendus, donec sanetur, Albertus. Si laboret morbo quem rampam uocant, succo artemisiae cibum eius intingat, & sanguine agni calido pedes eius perfrica: uel uino tepido in quo decoctæ sint urtica, & eodem uino cibum eius madefacio, Idem.

PARALIPOMENA QUÆDAM QUÆ IN PRÆCEDENTIBVS suo loco hoc in capite omiffa sunt.

Si inquieta sit auis in pernica, uel super manum, myrrham in aqua decoque, & inde corpus eius asperge, ac cibum eius nouenis uicibus in eadem intinge, Albertus. ¶ Si accipiter nimis clamoriferus fuerit, cibetur uel pertillione pleno pipere trito, Idem.

¶ Ut falco hominem non deleat. Apium, mentam nigram, & petroselinum simul trita, cum carne calida ei præbe, Albertus.

¶ Si accipiter pennas iam aliquoties mutauerit, Calendis Ianuarij in mutam mittatur. at si pulchritudinem anni fuerit, mittatur in mutam Calendis Iulij, & auibus uiuis uelatur si inueniri poterint. Caryophyllos etiam & semen feniculi cum carne sumat. Domus mutæ apta & ampla sit, à qua post mutationem extrahatur. Quod si pennas nō cito proiecerit, serpentem uarium, qui inter alios minus habet uenenâ, & Germanicè huf forte unco uocatur cum tritico coque: deinde tritico illo galinam pasces, & aquam decoctionis in potu ei dabis. Huius posita gallinæ carnis pastus accipiter, pennas rejiciet, & morbo, si quem patitur, liberabitur: solidis quoque pennis nouis plurimum decoratus, longo tempore sanus & hilaris uiuet. Triti etiam piciculi minuti fluuiatiles, carnis ab accipitre edendis aspergantur, & cum carnis muris in cibo ei dentur. Sic enim proculdubio cito mutabit. Idem fieti lumbis porci sanguine agnino intinctis & incisis uelatur. Lacerta etiam uirtudis usua iuuat. Item grana sambuci mense Septembri terra obruas, & posita hordeum uel alium cibum in eis (succo eorum) madefactum gallinis obfecias, quarum carnis accipitrem pasces. Alii qui sanguifugas incisas per se, uel cum carnis, offerunt accipitri, aut uitas tritasque carnis aspergant. Profunt & mures uti dati, & minutatim fracti, ac in fauces immisi, Albertus.

¶ Per

De Accip. E. F. G. H. a. Lib. III. 35

¶ Per quasitū aues rapaces aucupium nostri **Wederwerck** appellāt, accipitres, nifos, falcones, aquilas, priuatim uerō quod per accipitres & nifos fit, canum odorantium & excitantium ut plurimum auxilio, **ſiderſpil** nuncupant: in quo genere aues rapaces rectā à manu prouolūt, prædamq̃ perſequuntur, non in altum ſtatim ſcandunt ut ſuperne deſciant ſeriantq̃ ut falcones. ¶ Galli ſua lingua curam (la curee) uocant, plumas ſup̃aſue conuolutas ad oliuæ fructus formam ferē, quæ ueiperi accipitribus deuorandæ exhibentur, quas poltridie alio reddant, ualetudinis gratia.

Accipiter in ſacris literis, ut & cæteræ rapaces & uncorum unguium aues, cibo interdicitur: ut inde conſiciatur diſplicere Deo eos qui alijs inſidias moluntur, & cædes meditantur, ſicut accipitres, qui nullam auium inſtriorum non inuadit, Procopius. Pulli accipitrum ſuaues ualde pinguesq̃ efficiuntur, Ariſtot. Auicenna & R. Moſes. Caro accipitris dulcis & leuis eſt, propter bonum nutrimentum quo alitur, Albertus. Aſſus & in cibo ſumptus accipiter, morbum ſacrum curat, Kiranides.

G.

Hierax poteſt quæcumq̃ & uulſur, debilius tamen, Kiranid. Aſſa & in cibo ſumpta hæc auiſ, morbum ſacrum curat, Idem. Carnes pullorum accipitris boni ſaporis ſunt, animum corroborat, melancholiæ & perturbationi mentis reſiſtunt, R. Moſes in Aphoriſmīs. Magi in quartanis adale ligari iubent puluerem in quo ſe accipiter uoluaerit, lino rutilo in linæolo. Accipiter decoctus in roſaceo, efficaciſſimus ad inunctiones omnium in oculis uitiorum putatur, Plinius. Cum unguento ſulino coctus oculorum hebetudini medetur, Gaſenus ad Pionem & Conſtantinus Aſer. Decoctus in oleo ſulino, domæe caro eius reſoluitur, oculis inde frequenter inunctis, hypochyſim (ſuſſuſionem) & caliginem diſcutit, Sexuus & Marcellus Emp. Viti deplumati accipitris & cocti in oleo ſulino donec diſſoluantur, iure colato inunctis oculorum nebulæ & hebetudines ſanantur, Kiranides. Adeps accipitris teritur in oleo, quo inunctis oculis caligo depellitur, Aſculapius. Accipitris ſeuum inuncturis utile eſt, Io. Vriſinus.

¶ Anſeris, accipitris, gruum, & ſimilium ſtercora, de quibus multa nugaces quidam fabulſunt, inſutilia eſſe experimento comperit eſſe, Aetius. Fimum accipitris in mulſo potum uidetur fecundas facere, Plinius. Si retineantur ſecundæ, ſimi accip. ſerupulum propina, aut drachmā eiusdem (in peſſi forma) ſuppone, Symphorianus Champegius. Fimus eius cum uino dulci potus partum accelera, Kiranides. Niſi fimum tritum, quantum duobus digitis capere poteris, ex uno aut aqua mulieri propina quæ parere non poteſt & parturiginis non habet. Curandum eſt autem ut foetus in utero prius recte ad exitum ſpeccet. Similiter potum fecundas promouet, Obſcurus. Suffitus qui foetum uitium uel mortuum educit: Spolium ſerpentis, opopanax, myrrha, galbanum, calſoreum, ſulſur citrinum, rubia, ſtercus columbinum uel accipitris: Hæc omnia, uel quædam eorum, tria ſelle uaccino excipiantur, & ſumus inde per embotum (ſitulam) in uterum recipiatur, Arnoldus in Breuiario. Accipitris ſimi cinis cum Antico melle laudatur ad inunctiones omnium in oculis uitiorum, Plinius. Parum ſimi falconis cum uino pro antidoto datur contra morſum ſtel lionis, Ponzetus.

¶ Oculi accipitris à collo ſuſpenſi tertianam fugant, Kiranides.

¶ Ad quaſitū malas corporis affectiones: Accipitris uentriculum tribus diebus & noctibus maceratum conteres, & cum tribus cochlearijs ſucci foniculi ac mellis perhibebis, & ſub ſomnum propinabis, Obſcurus.

¶ Accipitrum & aquilarum ſella ualde acria ſunt, quinetiam erodunt, quod uel colore ſuo æruginoſo (uiridi) reſtantur, qui tamen interdum niger in eis eſt, Galenus lib. 10. de ſimplic. Accipitris ſci oculis prodeſt, Io. Vriſinus. Palam mollis aſote petis, Idem. ¶ Accipitrum ungues tricos ad uerſus dyſenteriam utiliter bibi quidam affirmant, tanquam experimentis cognitum. ¶ Fimum niſi uel accipitris tenuiſſimè tritum, aliqui uniter equorum oculis caligantibus ſtatu immitti putant.

¶ Diligenter cauere oportet afflatum, morſus & unguis accipitris ac falconis, & omnium rapacium auium, præcipuè poliſquam hæc aues balneatæ fuerint, & pennas roſtro compoſterint. Ad hæc ret enim roſtro pinguedo quædam utenofa, quam de cauda accipiant, Habet autem tum pennas, tum pedes & anhelitum non abſque ueneno, ita ut mordendo uel laniando periculum creent: & nonnullos inde iam mortuos eſſe conſiat, Albertus.

H.

a. Accipiter dictus uideri poteſt ab accipiendis & rapiendis auibus, (ut ſcribit Textor,) ut & Germanis forte ein **Abich**, à uerbo habere, quod eſt habere & retinere. Sed ueteres grāmatici ab auguribus factam hanc uocem uolunt, ut accipiter dicatur quaſi ter accepta auiſ. Vide infra in h. Accipiter generis eſt masculini, Vergilius lib. x. 1. Quam facile accipiter faxo facer ales ab alto. Aut ſerminini, Lucretius lib. 4. Accipitres ſomno in leni, ſi prælia, pugnasq̃ Edere ſunt perſeſtantes, uſaq̃ uolantes. ¶ *ἰσχυρὸς τῶν πτερυγίων*, nempe à celeritate motus ſui, cuius gratia & Soli facer exiſtimatur, Euſtathius. *ἰσχυρὸς τῶν πτερυγίων* quæ *ἰσχυρὸς* ἵσχυρος, & per craſin *ισχυρὸς*. Etymologus. Ego potius hieraca dictum exiſtimarim tanquam hieron ſacrum alitem: ad quod Vergilius etiā alludere uidetur, Accipiter faxo facer ales ab alto. Vide mox inter Epitheta. *ἰσχυρὸς*, *ἰσχυρὸς*

à figura folij, nam lychnis coronaria alio nomine ballaria appellatur : inuenio autē apud Varinum & Helychium, Balaris herba est triphyllus, id est triplici folio, ut ita forte unguis accipitris imitetur. Auius accipitrinus pes (inquit Hermolaus Barbarus) apud nostrum unguis est, quæ corneola quoque dicitur (forte quod filiquis quasi corniculis insigniatur) folio fallēis sere pufillo, flore subulneo, cum filiquis ciceri similibus : & in ijs semen inficere capillos dicitur colore rubro. Cornēolam infectorum flore autē, lysimachion ueterum esse, Leoniceus in secunda additione de erroribus Plinij & aliorum medicorum, omnino defendit, sed querendum an genitrix potius species sit.

¶ Medici collyria quædam siue medicamenta ad oculos hieracia uocitantur, nimirum quod oculorum aciem adeo acuant, ut ne peripicacissimo quidem accipitrum uisu inferior sit futura, tale est Apollonij Phenix apud Galenum de compos. sec. locus lib. 4. cap. 7. Hieracium cognominatum, quod est ab Hierace compositum, & ab Apollonio in usum assumptum, ut Cornario placet & aliud ibidem Hieracis, utrumque ad aspritudines, &c. Fuerunt sane uariæ compositiones Hieraci inscriptæ, inquit Cornarius: Plinius 3. 4. 11. recenset unam, his uerbis : Hieracium uocatur collyrium, quod ita maximè constat. Temperatur autem idem ammoniaci uncis quatuor, aruginis Cypriæ duabus, atramentum futuri quod chalcanthum uocant totidem, misyos uero una, croci sex. Hæc omnia trita aceto Thasio colliguntur in pilulis excellentis remedij contra glaucomatum insitia & suffusa sunt, contra caligines & scabritias & albugines, ac genarum uitia. Aliud à Plinij & utroque Galeni hieracio Cellus describit lib. 6. cap. 6. ad aspritudinem.

¶ Est & hierax picis, Latine miluum & lucemam interpretantur. Hic cum sibi à maiore picē metuit, uolat, sed summa tantum maria attingens, ut neficias uolūtē, an super aquam mater. Mid ut (aues) ex eodem accipitrum genere, magnitudine differunt, Plinius. Aues Memnonis figura corporis & forma accipitribus similes esse uidentur, sed frugibus uiuunt non carnibus, Aelianus. ¶ Accipitrarius dici potest, qui accipitrum curam gerit, ut apitarius; Alberrus falconarium dicit qui falcones curat. Accipitrem pecuniarum Plautus in Peria metaphoricè & per locum uocat hominem auarum & raptorem. Accipitrinus adiectiuum, herbam quædam pedem accipitrum dicit, paulò ante ex Hermolao reuulsi. Accipitro, accipitris, uerbum apud Neuium auctore Gellio lib. 19. nunc aboliū, olim iacere significabat. ¶ Magi patres appellant aquilas & accipitres: ut leones qui sacris iisdem initiantur, &c. Omnes enim metempsychosin credunt, & communem nobis cum reliquis animalibus naturam, nominum etiam communitate testantur, Porphyrius. *ἱερακωπιδά* 30 ¶ Accipitrarius, qui accipitres alit & curat, apud Demetrium Constantinop. *ἱερακωπιδά* mulierum scclatores, mulieroli, *ἡ πόλις ἱερακωπιδά*, *δανά γὰρ ἡ γυναικωπιδά*, *ἰδὲν ἱερακωπιδά* *ἡ ἐξ ἡρακωπιδά* Suidas ex auctore innominato. Aristophanes in Auisbus per locum multa ad auium nomenclaturas accommodas, scribit, *ἡ στανίθρα γὰρ ἀναξ πικλάγνη*. Videtur autem Neptunum dicere pro Suniarato, (quod illi in Sunio Atticæ promontorio preces & *ἀπὸς* funderent: & pro Pelagico pelargicum, &c.

¶ Icones. Regis Periarum uestem purpuream & accipitribus aureis distincta fuisse legitis alibi apud Cælium Rhodig. In Horti monumentis adnotatum, uxorē uero præcipuè obnoxiam obediētemque, ab Aegyptijs Venerem dicitur: hanc uero pugnacemq; non ita, quo argumētum accipitrem femellam expingentes Venerē intelligunt, de animalis natura intellectum rei pro- 40 mentes, Cælius. Et alibi ex quarto Bibliothecæ Diodori, Accipiter rem denotat citò factam, quoniam hæc aliarum fermè omnium auis sit uelocissima. Transferunt hæc notatio ad domesticas res que uelociter fiant. Accipiter picis uentos notat, &c. Orus 2. 16. Hermupoli/Typhonis simula- chrum ostendunt, equum fluuiatilem, cui insidit accipiter serpentem impugnans: per equum de- monstrantes Typhonem, per accipitrem uero uim & principatum, quo ille uolenter sibi quæstus sæpe per improbitatem tum ipse turbari, tum alios perturbare sua sponte uoluerit, Plutarchus in li- bro de Iside & Osiride. In Dioipoli (in Sai, Plutarchus in libro de Iside) Aegypti in uestibulo quod sacrum appellatur, imagines expressæ spectantur, puellus generationis, senex corruptionis; accipiter dei, picis odij, crocodilus deniq; impudentiæ symbolum. Quæ omnia si coniungas, hunc senium continent: O nascentes & morientes, Deus odio habet impudentiam, Clemens lib. 5. stro- 50 matum. Et rursum ibidem, In comellationibus *ἱερακωπιδά*, inquit, apud Aegyptios dicitis, decorum iura simulacra circumferunt, canes duos, accipitrem unum, & ibi unam : eaq; literas quatuor ap- pellant. Sunt autem canes symbola duorum hemispheriorum, ut que circuitu & ueluti custodiam peragant. Accipiter Solis, feruida enim natura est, & ad perendum comparatus, nam ad Solem etiam morbos pestilentes referunt. Ibis deniq; Lunæ, tenebrosam enim lunæ faciem, nigris in hac aue pennis; lucidam albis comparant. Sunt qui per canes circulos tropicos notari uelint: qui scilicet cet Solis meridiem & Septentrionem uersus transitum determinant & insar ianitorum obseruant, Iisdem æquinoctialem circulum sublimem & exustum, accipiter designat, ut ibis zodiacum, uide- tur enim Aegyptijs hæc auis præ cæteris animalibus, numeri & mensuræ initium exhibuisse, ut in- 60 fra in h. ¶ De dijs qui pingebantur accipitris formâ, aut capite accipitris, dicitur

¶ Antiochus quidam cognominatus est hierax, ut in Apophthegmatis meminit Plutarchus; Hierax unus fuit ex legatis Amphipolarum Athenas missorum ut ciuitatem ac regionem suam

ea multa quam sacerdotes stanturini, Herodotus lib. 2. Etruribus, Mygalas & accipitres defunctos Aegyptij in urbem Buzum asportant. Colunt animalia quaedam Aegyptij praeter modum, tum uis, tum morsua, ut accipitres, canes, &c. Qui accipitrum curam habent, hi uolantibus eis carnes succias projiciunt, magna uoce, donec carnes capiant, appellantes, Diosdorus Sic. lib. 2. Bibliola. Et paulo post, Hoc mirabilis, sicubi uinum frumentum, aut aliud quid uictui accommodatum, ubi aliquod animal sacrum expirasset, inuentum esset, non amplius illo utebantur: eodemq; uictu etiam ad alia loca profecti, celuros & accipitres mortuos ad Aegyptum, deficiente per sepe uaticio deferre iant. Etruribus, Accipitres ab Aegyptijs coluntur, proliunt enim admodum ad scorpiones, ceras, stasq; & parua animalia quae morfu nocent. Quidam ob eam causam honorem haberi accipitri uolunt, quod his utantur augures, in futurorum praedictione. Alij accipitrem praecis temporibus dicunt, librum, Puniceis inlcriptum literis, in quo continebatur, qui cultus dijs, quiue honor, debere, aut, Thebas, ad sacerdotes denulisse. Quapropter literarum facrarum scriptores & puniceum filium gestant, & accipitris alam in capite. Accipitrum ciuias in Aegypto est, ubi accipiter colitur. Est & Aethiopicus accipiter qui in Philis colitur, communi Aethiopum & Aegyptiorum habitatio- ne, (ut mox dicetur in Capite de accipitribus diuersis,) Strabo lib. 17. Accipiter quoad uincit, cum apud Aegyptios egregie charus deo esse existimatur, tum post excessum e uita, futura ostendere, ab eodemq; somniorum significationes proficisci peruisi sunt: atq; apud eosdem populos tripodae accipitris aliquando fuisse, unde oracula consulentibus diuino instinctu affata fundentur, fama est, Aelianus. Etruribus, Accipitres Tenyrite sanctissimi colunt & adorant, propter comparatio nem quam cum igne ipsi esse affirmant: atq; huius rei testimonium adferunt, quod similiter atq; ignis hi ueloces & uiolenti sunt: aquam uero simul cum igne existere posse negant. Contra Copuiae accipitres ut crocodilorum hostes saepe in cruce agunt, hi quippe crocodilos ob similitudinem quam eis cum aqua esse affirmant, diuino honore afficiunt. In uestibulo aedis Mineruae in Sai (Aegypti ciuitate) sculptura uidebatur huiusmodi: primo infans, deinde senex, accipiter, piscis, & postremo equus fluuiatilis. Indicant autem symbolice per infansem ac senem, nascentes & morientes: per accipitrem uero deum, &c. Plutarchus in libro de Iside & Ofiride. Vide supra inter Icones in a. ¶ Accipiter Marti consecratus est, unde quidam putant sacrum a Vergilio dici, Seruius. ¶ Aues hominibus decorum sententiam nunciant, aquila Iouis, Apollinis accipiter & coruus, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. Accipitrem Apollini consecrari Aegyptij, & uenerari, Oron dicit, ut & Orus in Hieroglyphicis scribit: sua lingua deum hunc appellat. Auem autem eiuusmodi thauistum nominant. Cum Apolline idcirco conuenientia habere aiunt, quod de aibus solis accipitres semper nullo negotio aduerso solis radijs intuentur, neque intentis oculis sursum uersis fieri suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur. Iidem ipsi serpentibus & uenenatis bestijs inimicissimi sunt, nec enim ipsos serpens, nec scorpium, ullaque alia mala bestia latere potest, Aelianus. Iupiter in scepro suo (uel super capite) aquilam habet, Minerua archegetis noctuam manu gestat, Apollo accipitrem, tanquam auem uaticinij aptam, & tanquam ipse minister Iouis, accipiter enim aquila minor est, Scholia in Aues Aristoph. ἰφίτης ἰφίταται ἀπὸ ἀπὸλλωνος, &c. hoc est, Accipiter facer est Soli Apollini, cum propter motus sui uelocitatem, (nam ut sol uelocissimus est, sic uo latus suo perniciosissimus accipiter:) tum propter cognationem ex origine sui nominis, uocatur enim ἰφίτης ἰφίταται ἢ ἰφίτα ἰφίτα, id est a facili motu, qui quidem Soli uel maxime conuenit. Quin & coelestem sphaeram lapetū aiunt dici, ἰφίτα ἢ ἰφίτα ἰφίτα, quod ita facile scilicet feratur ac si uolaret, Varius & Eustathius in Homerum. Quin & propter oculorum splendorem Soli facer uideri potest, Apollinem quidem ipsum in accipitrem aliquando mutatum, & Deidalionem ab eo in eandem autem conuersum, inferius referetur. Deos aliquot animalium nominibus ueteres appellarunt, ut Solem lacerum, leonem, draconem, accipitrem, Porphyrius lib. 4. de abst. Sacrillegum medi cum Delphis, cum in eum incurrisset accipiter, eius caput conuellens, indicauit, Aelianus. Eru ditissimi quidam Apollini attribuunt accipitris genus, quod perdicoteros forte percnopteros dicitur, Gyraldus. ¶ Aegyptij Ofiridem saepe accipitris forma exprimunt, excellit enim haec auis acie uidendi, & ut uolandi, (αἰετὸς δὲ αἰετὸς αἰετὸς) ἀετὸς ἢ ἀετὸς ἀετὸς.) Fertur etiam in cadaue rum insepulcorum oculos terram superuolando iniicere. Et cum bibendi gratia ad fluitum appu lerit, alas erigit, quas cum biberit rursus demittit, unde saluum eum esse & a crocodilo illa sum apparet: Nam si ab illo rapiatur, alae ut erant erectae rigidaeq; manent, Plutarchus in libro de Iside & Ofiride. Horum posteriore partem Caelius Calpurnius ita transtulit: Descendentem ad flumen rectis pennis deferri tradunt: quas rursus inclinat in latus metu crocodili ad fugam paratus: quod ne quando improbitus opprimatur, incessanter meditari solet, Sic ille. Nos ut in Graecis publica- tionis legitur ad uerbum transtulimus. Fuisse diuinum animal, ac diuinam serpentis naturam, non Tautus modo (qui & Thoth ab Aegyptijs dicitur) in Phoenicum Theologia testatus est: sed etiam Phoenices atq; Aegyptij, quod in eo supra caetera quidem animantis spiritus acrior atq; amplius ignis exultat, Quae res cum ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq; uel alijs in frumentis, tum quod statem subinde cum exuijs renouant ac iuuenescunt. Itaq; Phoenices populi daemone hunc folicem, Aegyptij Eneth appellarunt, cui caput accipitris adiacentes, cele- stitatem illius praecipuam indicabant, quod & Philon Biblius scribit, qui Sachontati historiam ex

Phœnicum lingua in Græcum sermonem conuertit. Epies uero (qui apud Aegyptios deorum maximus interpres est habitus) cum naturam accipitris & anguis referret, Diuinitissimum (inquit) ani- mal serpens, & accipitris habens caput perquam mirificum est. nam sicubi sublati palpebris efflu- gebant, tum omnem Aegypti regionem suo lumine complebat: sin elatus oculis iussit, tenebras circumfundi notabatur, ut nihil dubium sit, naturam eius maxime igneam existimasse. Iidem præ- terea Aegyptij, totius orbis molem demonstrantes, inter circulum æreum & igneum serpentis efflu- gium cum capite accipitris circumducunt, ut insiar sit Græcæ literæ quæ theta dicitur, θ. Per circuli enim magnitudinem & formam totius orbis intelliguntur per anguem uero, qui medium inter- fecit, bonum demones, cuius merito ac beneficio omnia alantur, uigean, atq; continentur. Quin & Zoroastres ille Oxomasi filius (qui apud Persas maxime sapientia præfatus) in sacra historia de rebus Persicis in hunc modum de re hac meminit. Deus (inquit) accipitris caput habet. Is enim in- ter omnia quæ labem nullâ aut corruptionem sentiant, primus ingenius, nec interiturus unquam, partium expers, sibiq; ipsi simillimus, bonorum omnium auriga & author, rerû pater omnium op- timus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor & sapientia: quæ omnia copiose profequitur Pamphilus Eusebicus ad episcopum Theodorum, Petrus Crinitus de honesta disciplina 16. 2. ¶ Si animalium cruore afficiuntur superi, cur non ma- gis illis & mulos & asinos, &c. cur non coruos, accipitres, &c. Arnobius lib. 7. contra gentes.

¶ Qui animalium uaticinijs pollentium animas in se recipere uolunt, deorum principalibus (corporis eorum) partibus, ut corde coruorum, aut talparum, aut accipitrum, animam quoq; lingu- lorum præsentem & ingredientem in ipsos accipiunt, & dei insar summa præsententem, Porphy- rius lib. 2. de abstinentiâ ab animalis. ¶ Ciconiam non ut grues prodigium facere dicunt: sed in augurijs non dubiam ferre concordie significationem. Proxima est accipitrum natura: præcipuum uero genus quod circum appellant, altero pede claudum, quod fortunatum nuptijs & pecuariae rei opinati sunt, Alexander ab Alexandro. Et paulo post, Dario accipitrum uisio duo uulturnum paria uellicantium, omen fuit, quod è coniuratis sumpto supplicio, haud multo post Persarum regno po- rireretur. M. Aemilio, D. Bruto Cos. Didius Lælius legatus Pompeij, cui prodigium Romæ erat factum, in lecto uxoris duo angues conspecti, in diuersumq; lapsi: proxime Pompeio in castris se- denti accipiter super caput accesserat, in Hispania aduerus Sertorium inter pabulatores occisus, Iul. Obsequens. Confulto (id est optimum augurium præbeo) rebus In lætium uergit cum mea penna latus, Io. Varinus.

¶ Apologus de accipitre & Iulcinia ex lib. 1. Operum & dierum Hesiodi.
Ναὺ δ' ἄνευ βασιλῆος ἔβην φρονίση καὶ ἀντίος, εἰ δ' ἔβην πλοῦσιον αὐδὴν τιμολοῦσθαι, ὕψι μάλ' ἢ νεφέων ἐφύθη ἀνέμοισι μινυαγέτης, εἰ δ' ἄλλω γλαυκῶσι περὶ ἀντιόχου ἀνέχεται, ἰσχυροῦσι δ' ἄν' ἀνέμοισι περὶ μύλων ἀντιόχου, ἀσπασθῆναι δ' ἄν' ἄνεμοισι περὶ ἀντιόχου ἀνέχεται, ἰσχυροῦσι δ' ἄν' ἀνέμοισι περὶ ἀντιόχου ἀνέχεται, ἰσχυροῦσι δ' ἄν' ἀνέμοισι περὶ ἀντιόχου ἀνέχεται.
 ¶ Est illie (in tela Arachnæ puellæ cum Minerva certantis) agrestis imagine Phœbus, Virg modo accipitris pennas, modo terga leonis. Gesserit, Ouidius Metamor. 6. Dædalion Ceycis regis Trachinæ frater, præ impatientia doloris propter Chionem filiam à Diana (cui illa se prætulerat) interfecit, in accipitrem mutatus est, ut canit Ouidius undecimo Metamorph. Vir fuit, (qui nunc accipiter est) & tanta est animi constantia, quantum Acer erat belloq; ferrox, ad uimq; para- tus. Illi fera bella placebant, Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas. Et paulo post de ceteris bens quam agrè tulerit mortem Dianæ filia, Effugit ergo omnes, ueloxq; cupidine leti Vertice Parnasi potitur, miseratus Apollo, Cum se Dædalion saxo misisset ab alto, (mos, Fecit autem, & subitis pendente sustulit alis, Oraq; adunca dedit, curuos dedit unguibus hæ Viriutem antiquam, maiores corpore uires, Et nunc accipiter, nulli fatis æquus, in omnes Sæuit aues, alijq; dolens sit cautâ dolendi.

¶ Ocyor accipitre: admirandam celeritatem hyperbola prouerbiali licebit indicare, quæ est apud Homerum Iliad. 9. (de equis) ὀκυροῦσθε ἵππων, id est, Pernices magis accipitre. Venustus fiet, si ad famam, aut ingenium, aut nuntium, aut eiusmodi quippiam detorquetur, Erasmus. ¶ Τὴν δὲ μὲν πτόχην φέρον, μέγιστος δὲ μόνος, Ἴσχυος δὲ ἕψθη, ἕψθη δὲ ἕψθη καὶ ἰσὺς, Theocritus Idyllio 9.

DE ACCIPITRUM GENERIBVS & differentijs.

CALLIMACHVS sex genera accipitrum facit in libro de auis: alij uero ueterum genera decem statuit, Varinus. Etymologus quidem Callimachum ait genera accipitrum octo statuisse: sed Varinus (ut iam recitauit) & Scholiastes in librum primum Argonauti- corum Apollonij, sex tantum genera à Callimacho memorari docent. Genera accipi- trum (inquit Aristot.) non pauciora quam decem esse aliqui prodiderunt, quæ modo quoq; uenandi

De Accip. diuersis. Lib. III. 41

inter se disident. Alij enim columbam humi confidentem rapiunt, uolantem non appetunt, alij super arborem, aut tale quid confidentem uenantur: fin humi est, aut uolat, non inuadunt. Alij neque humi, neque in sublimi manentem aggreduntur, sed uolantem capere conantur. Fertur etiam à columbis quodque accipitrum genus cognosci, itaque cum accipiter prouolat, si sublimipeta est, manent quo confiterint loco, sed si humipeta, qui prouolat, est, non manent, sed continuo auolant, Haec ille. Quae uero decem hae genera sunt, paulo mox ipsius Aristotelis uerbis explicabitur. Accipitres campetres appellat perdicarios, leporarios, picarios: Lacustris & riuularios lacunariosque dicunt anazaros, Budeus. Plinius genera accipitrum (inquit Gul. Budeus) sedecim meminisse se dicit, nec tamen profecit ne nominatim quidem, cum Aristoteles genera tantum decem ponat, ut fortasse erratum esse in notis numeri apud Plinium suspicari debeamus. Quaeque enim de aquila & accipitre dicit, ex Aristotele ad uerbum uertisse uideatur. Hodie nomina seruari (ut arbiteror) uix possunt, quo modo permulta in reliquis auibus piscibusque. Primam differentiam faciunt pugillarum & pinnariorum, quidam enim pretento pugno reuocantur emissi, alterum genus non nisi pinnarum scapo reuocatur. Secunda differentia est inuolutum & deprimentium, quod unum genus inuolare praedam solet, alterum tantum deiecere ac deturbare. Est & alia differentia eorum qui sublimes praedam humi latentem circumuolare solent, & cum à canibus aut uenatoribus excitatae est, sic enim uocauerim potius quam aucupes) superne sese librare, deuolantes, subuolantes, prouolantes spectanda celeritate, sic interdum praedam lancinantes ut humi afflictam enectent elusio intraneis, quod referri oculata fide possumus, qui eius oblectamenti studio magis in prima & plenae uolantur quam literarum futurus, punctum subrigi castitate appellant. Grauiores & qui sublimi uolantur iustrate praedam atque humi latentem prodere ac circumscribere circumuolant non solent, arboripetes dicuntur & fitarij; quod qui non faciunt temere transuolantes, erroneae appellantur & fitationis desertores. Quidam sublimipetae (*μυρσολίπτε* Aristoteles uocat) praedam non nisi uolantem impetunt, quam si prouolant affequi nequiuertunt, in frutera cadentem subsequentes magister emicatur produnt, sagittae modo sursum uersus elisi. Humipetae (*αετάρια* Aristotelis) ad terram cum praeda deferuntur. Sunt quos sublimiuagos dicant, qui neglecta interdum praeda cum differant, ad mercedem plerumque apricatione delectati in nubes licentius subuehi solent, & diu ex hominum prospectu auferri quae quidam emanifores, quod prouidentes magistri receptui Stentorea uoce canunt, interim scapum oblongo loro rotantes, si uero nubilaerit, nullum est periculum, Haec omnia Budeus. Sed de accipitribus sublimipetis, humipetis, arboripetis, dictum est nonnihil supra quoque in d. ubi de accipite in genere egimus. Videntur autem differentiae istae non unius generis, sed diuersorum esse, uel Aristotele testis, qui (ut paulo ante recitauimus decem) accipitrum genera etiam ipso uenandi modo inter se disidere scribit. Ceterum accipitres dicti nidularij, ramarij, & fortis peregrini, non genere, sed aetate differunt, ut supra in e. docuimus: Elxophoro nomen à forma, ut in d. ubi & neaniscum & ophiocephalos accipitres à capitis forma dictos ex Demetrio Constantino politano memorauimus. Porro decem accipitrum genera ab Aristotele nominantur haec: Accipitrum genus praecipuum buteo est, triorchia à numero testium nuncupatus, secundum a falco, tertium circus, Stellaris autem (*ἀστέρια*) palumbarius & pernix (*περνήξ*) differunt. Latiores uero accipitres hypotriorchae, id est subbuteoones appellantur. Alij perca (*περκα*) & fringillarj uocantur. Alij laeues & rubetarij (*λαεὺς καὶ ῥυβητάρια*) qui abunde uiuunt (*βιόσκονται*) atque humiuole sunt. Accipitrum genera sedecim inuenimus, inquit Plinius: tum adnumerat, circum, triorchem sive buteonem, & a falconem, qui folus omni tempore apparet, caeteri hyme abeunt: postremo nocturnum accipitrem cyminum. ¶ Asturis, id est accipitris (inquit Tardius in libro Gallico) species quing sunt: Prima & nobilior, accipiter foemina. Altera femialiter uocatur (demy aufour qui est maistre, & peu prenant.) Tertia tercellinus, hoc est accipiter mas, qui capit perditices, grues autem capere non potest, nominatur autem tercellinus (uulgo tertio) quod in uno nido tres pulli nascantur, duas foeminae, tertius mas. Quarta sparuerius. Quinta, sabech, quem Aegyptij nominant baydach, is similis est sparuerio, sed minor, oculis coeruleis. Ex eodem Tardio supra in d. scripti de accipitribus Armenio, Perlico, Graeco, Africo, de quo albo & nigricante: & quibus signis accipitres partui commendantur.

Tempore quo aues in libidinem aguntur, bineque degunt generanda sobolis causa, omne genus falconum, aliarumque autum rapacium ad asturem (accipitrem) colliguntur, Tardius. Nothi accipitres esse creduntur, qui censentur in genere aquilarum, Aelianus. *αετάρια* autis notha nominantur in Ixeuicis Oppiani libro 2. accipite patre, & aquila matre progenitus, amphibus. Genus quoddam accipitris (inquit adeo in libidine profutum est, ut uerno tempore omni robore amisso, minimarum etiam auricularum moribus obnoxia sit. Deinde adulta aetate & sub canicula uiribus recuperatis, de auriculis sese ulciscitur, & quaecumque affecutus fuerit deuorat. Quod si aquila foeminae uocem audierit, aduolans cum ea miscetur. Illa quae ex ignobiliore aue conceperit oua ne incubare quidem dignatur, & ut aquilas mares lateat procul ab eis auolat. Nam illi quam adulterio corruptam senserint omnino ulciscuntur & abigunt. Pulli tandem ouis Sole concealatis excludi, amphibus sunt & piscium captura uicitant.

Accipiter ASTERIAS, id est stellaris ab Aristotele dictus, Nipho is esse uidentur quae recensentur

De Aefalone. Lib. III.

quicquam habet, nec Aegyptijs. Nam & magnitudine excedit, & uarietate longè diuerfus est. dicunt enim Aethiopicum esse, & inde aegyptij cum alter deficit, ac etiam multo ante: & tunc nobis oitensius est, cum iam morbo deficeret, Strabo libro 17. De Aegyptio quidem accipitre scriptum est supra in D.

¶ Accipitres leues & ruberarij abunde uiuunt in Aethiopia, id est commode uiuunt, quod uictum ingeniose & strenue sibi parent, nec pigri aut inertes sint, atq; humiuolae (quae uoluntate sunt, Arist. Speruerij etiam uulgò dicti uolatu humili feruntur. Rubetarium inquit Turnerus) esse credo accipitrem illum quem Angli henbarroer nominant à dilaniandis gallinis. Palumbarium magnitudine superat, & coloris est cinerei. Humi sedentes aues in agris, & gallinas in oppidis & pagis repente adoritur. Praeda frustratus, citius discedit, nec unquam secundum facit insultum. Per humum omnium uolat maxime, Hæc ille. Eiusdem accipitrem Eberus & Peuceus Turnerus sequenti Hinerarum interpretantur. Noster miluum (ni fallor) Hinerdieb, id est galinarum furcem appellant.

¶ Sabaudi genus quoddam accipitris auberet nuncupant. ¶ Accipitrum genera quatuor sunt. Ex his primum grandis corpore est, & facile cicuratur, oculis uarijs, perlucentis, uultu hilari, pedibus alio, longis unguibus, delicatum in uictu: quod aues omnes inuadit, nec ullam metuit, L. de nat. rerum. Videtur autem primum hoc genus non aliud esse quam accipiter uel astur simpliciter dictus.

¶ AEGITHALVS, ut Aristophanis Scholastes scribit, species est accipitris, sic dicta quod ubera capre fugat. Sed parum aptulam propriè ægithalum dici, eam uerò auem quæ caprarum ubera fugere fertur ægithalam esse caprimulgum, suo loco docebimus.

¶ OCYPTERVS est de genere accipitrum uidetur auis, à uolandi pernicitate dicta, nam & aueritas accipitris simpliciter epitheton est. Miluum & ægyptiæ uocantur, & aquilam in cibo damnat legislator, nullum cum illis commercium habendum insinuas, qui rapina uicitant, Clemens Pædagogus lib. 3. Et rursus quinto Stromateon, Moses interdixit mensis aquilam, oxypterum, & ægyptiæ, sic enim hic scribitur non ægyptiæ ut supra, miluum, coruum, innuens scilicet non oportere coniungi aut similes fieri illis, qui uictum sibi non labore parant, sed rapto & iniquitate uiuunt. aquila enim rapinam, oxypterus iniquitatem significat.

¶ FALCONES accipitri nobile genus antiquis fuisse putamus, Paulus I. uisus. Falconum genera plura sunt, cum alijs, cum quibus species diuersi falcones & inter se, & cum accipitribus, nitis & aquilis permiscetur, Albertus.

¶ Accipitres quidam Claronæ, qui insignis Heluetie pagus est, Abspurger uel Krewelberger dicuntur, quos audio ea magnitudine & audacia esse, ut etiam leporem retineant.

¶ Accipitrem marinum recentiores quidam parum eruditè (ut Kirandæ interpres) conuertunt, ubi Græcè haliaetum legi conijctio, id est aquilam marinam. Sed accipitris pelagij Aelianus etiam meminit, scribens illum inimicum esse coruo.

DE AESALONE.

ACCIPITRVM genus præcipuum triorches est, secundum aefalo, Aristot. Græcè αἰσάλον scribitur, paroxyt. Apud Varinum oxytonum, quod non placet: apud Helychium αἰσάλον corruptè, Albertus & recentiores quidam inepè ut solent aefalon & azalon scribunt, & cum aefalo, id est ægitho auicula confundunt. Aefalona Græci uocant quæ scilicet omni tempore apparet: ceteri accipitres hyeme abeunt, Plinius. Aristoteles similiter scopos dicitur scribit, aiscopes semper apparere: inter accipitres uerò bureonem tantum semper apparere. Inter minores accipitres inquit Guilihelmus Turnerus) sola merlina, ut Angli uocant, siue smerla ut Germani, semper adparet, quamobrem eandem aefaloni esse conijctio. Aefalo uulpi est inimicus, fert enim pilosq; eius euellit, occiditq; catulos, uncis namq; unguibus est. Aefalonem coruus impugnat, & uulpem aduersus ipsum defendit, Aristot. Coruus cum etiam robusto aefalone decerat, Aelianus. Aefalo uocatur parua auis, oua corui frangens, cuius pulli infestantur à uulpiibus. Inuicem hæc catulos eius ipsamq; uellit, quod ubi uiderint corui, contra auxiliatur, uelut aduersus com munem hostem, Plin. Aefalo cum uulure pugnat, Aristot. Et rursus, Aefalo & uulure inuicem inimici sunt, unguis enim utriq; unci habentur. ¶ Aefalon, qui & aefalus, ut habent grammatici quidam, sed absq; authore.

¶ Smerla uel smerlus Germanorum, ein Smirle uel mirle, ut Albertus nominat, à Gallis eme rillon, à Sabaudis emereillon uocatur, ab Italis smerlo uel smeriglio: quarum prior uox maiori uis detur conuenit, posterior minori, faciunt enim duas species, siue aliter siue sexu tantum differens, ut smerlus forma sit, smerillus mas. Smeriglio, haliaetus, ethis, nitis, Alunus absq; authore & absq; ratione. Captant smerilli easdem aues quas musceti, ut audio, nonnulli etiam perdicæ, Fringillarum accipitrem Albertus sperueritum putat, Ephesus illum qui fringillas sequitur: hic puo est smerillus, Niphus. Falco arborum apud Germanos dicitur, medijs est quantitate & uigore

inter gibbosum falconē & mirle, eodemq̄ modo ut mirle regitur, Alberus. Decimum & ultimum falconum genus quantitate minimum est, (inquit idem Alberus) quod mirle & smirlin uulgō uocatur. Et quamuis magnitudine ceteris inferior sit, nulli tamē animo & audacia cedit pro corporis & uirium suarum portione, precipue si peritia & usus accedant, spesq̄ auxiliij à falconario propinquo. Itaque Guilielmus Falconarius refert se harum autum opera aliquando grūc cepisse. Aliosq̄ enim alaudas & similes aues tantum uincere potest, & ad summū perdicem & columbam, nisi (ut diximus) uires arte inuentur. Guttas in facie habent hae aues ut & ceteri falcones, alas longissimas respectu sui corporis, caudam mensuratam, (mediocrem intelligo) crura & pedes planos citrinos. Minores sunt nisi, aequales ferē mufcētis. Dum feri sunt, cardueles ferē capiunt, sunt enim celerissimi & infidiōsi, & in capiēdo ascendunt ac descendunt ferēdo, sicut & alia falconum genera. Sed de hoc genere haec dixisse sufficiat, quod omnibus ferē notū sit.

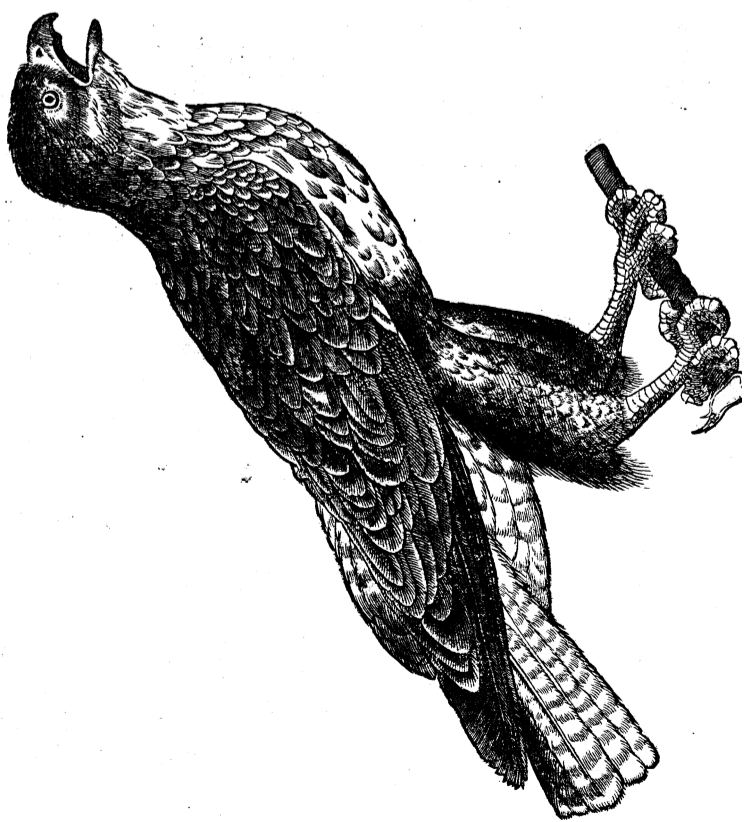
Hae Alberus de animalib. 27. 14. Et mox sequenti capite, Ex falconum ignobilium genere lanarius rubeus est, qui minor est & mirle imitatur. Rursus in eodē libro in elemento M. Merillonis (inquit, ego merilliones legendū puto, eosdemq̄ esse merillis, uel mirle) aues sunt paruae, rapaces, & aliquid habēt de falconum natura, facili- ter enim uolant ad praedam, (sicut accipitres & herodij, lfidorus) & quaterni aliquando ita instituitur, ut spe auxiliij hominis cygnū profertant: unus scilicet capit, bini alii insidentes, quartus collum & pedes oppugnans, sic cygnum exprimeredo deiecit ut ab aucupe capiat. Quando autē syluestres sunt, aues paruas insequuntur. Colore & figura merulam referunt (non multo maiores merula, lfidorus: & fieri potest ut inde etiam merilli uel merillones nominentur) nisi quod rostrum & ungues aduncos habent. Eadem ferē omnia lfidorus, merillum appellans: Quaterni (inquit) merilli cygnum à diuersis paribus (ut iam dictum est) inuadunt: Vnde cygnus auis grauida (grauis corporis) angustis circumscripta, mouere se non ualens, ab aucupe praeventa capitur & occiditur. ¶ Imerli sunt quasi falconelli, id est falcones parui, quos & corporis specie & colore pennarum referunt. Horum aucupium plus uoluptatis quam utilitatis adfert. Capitur praecipue alaudas, quas tanto desiderio & impetu persequuntur, ut uel ad cibatum usq̄ ardentem quandoq̄, uel in puteum, uel hominum uestes offendant. Capunt etiam passerēs & alias auiculas. Cetera quae ad ipsorum institutionem & curam pertinent, accipitrum historia petentur, Cretenensis. Merillo formam habet falconis, minor speruzio, uolacior quam ulla auis alia. Aues capit easdem quas speruzus: praecipue uerò paruas, ut passerem, alaudam, & similes, quas mira animositate persequitur. Debet cicutari & inficui intra octo dies: nam post id tempus inutilis redditur. ¶ nyay, amsja, uocem Hebraicam, Leuit. 11. & Deuter. 14. aliqui Gallicè cenerillon interpretantur. Vide infra in Halizeto. In Alberti commentarijs de animalibus pro falcon legitur celon uoce corrupta, quam falconē lapidum interpretatur. Halizetus, lo smiriglio, à quibusdam mufchete, Scoppa grammaticus Italus. Eberus & Peucerus: a falconem Germanicè reddunt. Arhy: percum uerò imerillum uel nifum, Smirlein oder Sperber.

De Butēone. A. Lib. III.

45

DE BUTEONE. DE QVO PLVRA RE-
quies infra in Lanarijs inter Falcones.

ACCIPITRYM genus præcipuum (quædam) buteo est, trisorecha à numero testium nuncu-
patus, Aristot. Trisorechen accipitrem dictum inuenimus à numero testium: buteone
hunc appellant Romani, P. inuis. Buteo genus auis, qui ex eo se alit quod accipitri cri-
puerit, uasitatisq; est causa (locus est corruptus) his locis quæ intrauerit, ut bubo, à quo
etiam appellatur buteo, Felus. Apud Albertum & eiusdem classis authores buteus pro buteo in-
ceptè scribitur. ¶ Hæc auis, ut coniecio, Italicè poyana uocatur: quasi pagana, ni fallor, nam & uil-
lanos has aues uocant, ut dicam in Lanarijs inter Falcones. Circa lacum Verbanum aiera. Buteo
à nonnullis putatur buccarius: sed, ut Ephesio placet, falco est habes tres testes, Niphus. Hispanis

aut *Lufitanis*, *gauriam*, *ni fallor*. Gallis, *buyfard*, *buzart*, uel *boufant*, uel *boufat*, ut *Sabaedia* apud quos & *bosc* nomē uſitatum eſt. Sunt tamen qui dicant etiam milui alterum genus *buyfard* Gallicè nominari. *Sabaudi* quidem ſuum *boufatum* quatuor generum faciunt: primum cognominant *nobilem*, alterum *communem*, tertium *album* aut *caligatum*, (*blanc ou chaulſé*), quartum *marinum*. *Buteo* Anglorum *busharda* eſt, niſi fallor, nam miluo magnitudine æquiparatur, ſemperq; ipſe cernitur, quod de *burcone* *Ariftoleles* ſcribit, *Turner*us. Aliqui Anglicè *buyfard* ſcribunt. *Germani* quoq; noſtri *Buyfard* uocant: uel *Buſant*, *Buſant*, *Buſant*, *Buſe*, uel *Buſſen*, inferiores *Brobud*, ut *Albertus* & *Munellius* anno carſi. *Saxones* *Xiitredwy*, à ſimilitudine milui. Sunt qui eundem apud nos appellent *Wafſwy*, id eſt miluum paluſtrem: quòd circa paludes auibus inſidietur, & forte etiam picibus: uel *Wafſwy*, id eſt *bubonem paluſtrem*, quòd corporis ſpecie aliquatenus *bubonem* referat. *Genera* eius tria faciunt, magnitudine diſcreta. Nos alium *Wafſwy* aquilarum hiſtoria ſubiungemus. *Accipitres* nonnulli *pigerrimi* ſunt, & ad uolandum ignaui adeò, ut ab alijs nutiri deſiderent, & ferò tandem ad uenationem procedant, ſoliſq; ranis inſidietur, *Opianus*. Hi quidem *buteones* eſſe uidentur, *accipitrum ignauifimi*.

B.
Buteo miluo æquatur magnitudine, *Ariſtot.* De genere *accipitrum eſt, ſed paulò nigrior, Obſcurus*. *Subniger*, unciſ uingibus & roſtro, magnitudine ferè miſui, *Albert.* *Buteonis teſtes* terni, *Plinius*. ¶ *Buteo* apud nos triplex habetur, magnus, *mediocriſ*, & *paruus*. Diſſerunt etiam coloribus. audio album quoq; reperiri.

¶ *Poiana* Italiſ uulgo dicta, auis eſt magna, ſimilis miluo, nigrior, tardior, &c. ¶ Ego olim in *Sabaudia* *bushardum* marem ad me delatum, conſideraui. *Roſtro* erat breui, aduncò, nigro in fronte color ex uiridi & flauo mixtus, (quem tamen in altero quodam non deprehendi.) *Pedes* flauo, ad media ferme crura innatae plumæ. *Tergum* fulcum, pennæ extreme nonnihil ruſſi coloris præſerebant. Interior pennarū pars quæ mutuo obtectu later, albefecebat, multis denſis criſpis molliſſimisq; plumulis obſepta. In uentre & peſtore pennæ albicætes erant, nigriſ pleraq; maculis per medium inſignes. *Capitis* quoq; pennæ ſufcæ per margines albicabant. *Alarum* maximæ pennæ cæteriſ nigriores erant, ſed omnes in aliſ pennæ altera extremitate, interiore ſcilicet, albidæ erant. *Longitudo* corporis extenſi à roſtro ad imum pedem, uel etiam ad imam caudam, dodrantes duo cum palmo, hoc eſt palmi ſeptem. *Cauda* ab orthopygio dodrantal. *Collum* breuiſſimum, ut in omni *accipitrum* genere. *Tota* deniq; magnitudo & pondus uidebantur mediocrem gallinam reſerre. *Teſtes*, cum inciderem, nullos inueni, & fœminam fuiſſe puto. *Rurſus* uerò alio tempore marem incididi: illi magnitudo per omnia æqualis erat ſuperiori; pondus tunciarum triginta. *Colore* nonnihil à ſuperiore uariabat, ut in fronte & alibi. *Circulus* in oculis iridem nigram ſtatuiſſimus anhibeat. *Crura* à uentre ad ungues uſq; digitos circiter nouem longa. *Vter*, latera & crura ſuperius plumis albis uelutiebantur, quas latituli circuli obſcurè ruſſi per tranſuerſum diſtinguebant. *Tota* pars prona cœcolor erat, caſtanearum coloris obſcuro. *Plumæ* in cauda magis albicabant, zonis quidem eiuſdem coloris (obſcurè ruſſiſ) diſtinctæ. *Teſtes* ad ſpinam dorſi inter utroſq; renes, binos tantum (ut *triorche* nomen à terniſ teſtibus non uerè ſit factum) albos ac puſillos reperi, altitudine æquali. In medio quidem particula quædam erat teſte minor & flaua. *Tinnunculum* quidem Italiſ aliqui hodie *trifſtinculum* uocant, quæſi à tribuſ teſtibus. *Vngues* *buteoniſ* minores infirmioresq; quam cæteriſ accipitribus. ¶ *Obſeruaui* & *buteoniſ* pullum, nido exemptum recens, undiq; circum, roſtro tamè, pedibus oculiſq; flauis. Poſt aliquod tempus oculi & anterior roſtri pars, ad ſufcum uel ſubcoeruleum colorem mutabantur, cum iam quinq; aut ſex hebdomadas dierum uiuiſſet.

C.
 ¶ *Buteo* ſemper cernitur, *Ariſtot.* quod *Plinius* de *æſalone* accipitre reddidit. ¶ *Carniuorus* eſt. *Idem*. *Hoſtiſ* eſt ranae & ruberæ & anguiſ. rapit enim eos atq; exedit. *Idem*. *Sed* forte non aliter horum animalium hoſtiſ eſt, quam cibi gratia. *Mures* & ranaſ pro cibo ſuo ruriſ inquiriſ. *Stumpſius*. *Venatur* rana� & mures, & auiculas pigraſ aut infirmaſ que uolare ceſſant; & quandoq; pullos autum rapit, *Albertus*. *Ego* in *buteoniſ* cuiuſdam inſecti uentriculo talpam integram reperi, & in alterius cuiuſdam uentriculo inſecta quædam nigra. *Epithetis* qd; *typhæu* *quæſi* *plui* *teſtes*! *typhæu* *idem*! *typhæu* *typhæu*. *Simonides* apud *Athenæum*: *Quaſi* *triorche* ſiue *triorchiſ* piſceſ etiam deuorent. *Notatur* autem ex hoc loco *buteoniſ* ignauiſ, qui ab ardea ſibi anguillam eripi paſſuſ ſit. *Buteo* auis eſt tarda & pigri uolatuſ: præda tamen uitiſ, quam uel dolo ceperit, uel languore aliquo aut pigritia detentam aſſequutus fuerit, *Obſcuroſ*. *Tarditaſ* quidem & *pigritia* huiuſ auis, quam telo petitam, nõ ad primum aut ſecundum iectum, ſed uix ad tertium cedere aiunt, *prouerbio* apud nos occaſionem fecit, *Su* *ſiſſeſ* *wie* *ein* *Buſſbart*, *Buteoniſ* inſtar ſedeſ, in homineſ ignauiſ & diutiuſ ad menſam uel alibi otioſe deſidentes.

D.
Buteo uiliſ ac timiduſ eſt, & uel à paruiſ auibuſ nonnunquam fugatur, quamobrem Italiſ *timiduſ* & effeminatuſ *prouerbio* *poynas* uocant. *Propter* eandem timiditatem non audent ut milui prope domoſ & habitationeſ hominum prædam inuadere, ſed ruriſ & in agriſ eam perquirunt, *Stumpſius*. *Hoſtiſ* eſt ranae, ruberæ, & anguiſ. rapit enim eoſ atque exedit, *Ariſtot.* ſed hoc cibi

De But. D. E. F. G. H. a. Lib. III. 47

entis forte potius facit, quam quod aliter oderit. nam & anguillam capit, ut supra ex Simonide recitauit. Harpax & miluo communes inimicitie contra triorchin sunt, Plinius. Etrurifus, Harpax & triorches accipiter disident. Sed forte hęc non recte ex Aristotele transtulit, apud quem in historia animalium sic legitur: Quę cibum a mari petunt, anas, gavia (ἄγχιος & γαίλαος) inuicem disident, buteco in alio genere hostis ranę & ruberę & anguis est. Etrurifus, Amici etiám pifex, harpa, miluus.

E. Buteco capitur uisco, nempe mure humi posito (ab atucepe faciem auertente) & circumquaq; illis uis uisco uirgis erectis, quibus buteco murem rapiturus implicatur, Stimpfius.

10 Buteco quamquam auis rapax, a quibusdam tamen inter delicias ciborum appetitur, Stimpfius, Pinguefcunt apud nos, & uaneunt deplumati. In Balearibus infulis buteco etiám accipitrum generis in honore mensarum est, Plinius. Dulcissimus & boni saporis in cibo est, si assus edatur, Albertus & Author libri de nat. rerum.

G. Qui in Venere in firmior erit, testiculos millionis ex aqua fontana, quę perennis est, cũ melle decoctos edat ieiunus per triduum, statim remediabitur, Marcellus. Ceterum quę nam auis sit millo, nusquam legere memini, conijcio autem triorchem esse, quę miluo similis describitur, ut auis maximę testiculari testes, a quibus ternis etiám nomen adeptus est, ad promouendam Veneream facultatem adhibeantur.

H. a. Millo apud Marcellum Empiricum buteco esse uidetur, ut iam in G. scripsimus. Falconiger accedit ad formam auis quę butorius uocatur, Albertus; ego buteus, sic enim ab Alberto & eiusdem farinae scriptoribus buteco nominatur. Ceterum butorius ipsę auis est ex ardearum genere, quę ab auctore Phiomelę butio per onomatopœiam appellatur hoc uerbu. Inq; paludifera butio bubitaquis. Triorches, phrynus & ophis pugnant, Aristot. Hunc locum Albertus ex Auzenne translatione Gręcis uocabulis turpissimę corruptis sic uertit, Frichachyz & coronos, id est coruus aquaticus, tyrus autem aquaticum est animal uocatum trihaue. τριχάχης quidem uox uisitatior est pro buteone, sed legitur etiám τριχάχης, ut supra in C, ex Simonide citauit; & in Antiphanis, τριχάχης τριχάχης, ἄσπετος, ἀσπετος, ἀσπετος; Vbi Scholia, loco nominat triorchum indicata Iride meretrice, nimirum pro homine libidinoso & prono ad Venere. τριχάχης uel τριχάχης, species est aquilę, Varinus & Helychius. Sed illa aquilę nomen ad accipitres non recte extendunt. τριχάχης, τριχάχης, lidem, ego ninnunculum accipitrę potius, qui & κίχης & κίχης uocatur, cenchrilen esse dixerim. μέλας, τριχάχης, Helychius & Varin. μέλας, τριχάχης, apud Lacones, lidem. Germani quidem & Angli (ut in A. docui) buteonem Biffhard uocant; terracem uerò siue tetraonem Angli priuantim buillard, aij ex eis melius biffard, ut & aij quidam recentiores biffardiam. ¶ Epitheta huius auis nulla inuenio, possunt tamen hæc esse, tardus, ignauus, timidus, uilis, ignobilis, & huiusmodi.

¶ Tertia est centauris cognomine triorchis, qui eam fecat, rarum est ut non uulneret sese. Hęc succum sanguineum mimit. Theophrastus defendi eam, impugnariq; colligentes tradit a triorches accipitrum genere, a quo & nomen accepit. Imperiti confundunt hæc omnia (centaurij genera) & uni generi assignant, Plinius. Quibus uerbis dum aliorum imperitiam arguit, suam ipse prodit. Apparet enim omnino eum esse deceptum Theophrasti uerbis non intellectis, qui de hist. plant. 9, 9, sic scribit, Febrifugiam secantes accipitrem tritefugerum (sic Gaza uertit triorchem) nuncupatum caute aiunt, ut sine uulnere possint discedere. Non igitur herba ipsa triorchis uocatur, sed ab accipitres huius nominis fodienti periculum esse atebant homines siue superstitiosi, siue impostores ueris. Gaza eo loco non recte febrifugiam uertit, quod nomen minori non maiori centaurio conuenit. Maioris quidem radix succo sanguineo est; minoris inuulis, tertium uerò genus a bonis authoribus nullum traditur. Idem Theophrastus de hist. plant. 1, 19, centaurij succum amarum esse scribit, de minore intelligens, (cui præter nomen nihil commune cum maiore,) ubi Gaza recte fel terrena transtulit, Rurfus lib. 9, cap. 14, Centauris (inquit Theophrastus) per 12, annos durat, est autem pinguis & densa, quę uerba de centaurio maiore accipi debet, hoc est eius radice, est centauris fortia diminutius dicitur. Gaza hoc loco non recte fel terre posuit. Item eiusdem operis 3, 5, Centaurium in Eleo agro nascitur, montuosus quidem locis foecundum; plantis infocundum & flore tantum gaudens; concatus uerò ne floret quidem nisi improbe. Hęc etiám uerba ad maius centaurium refero. Postremò in iño lib. 9, Succus quorundam (inquit) sanguineus est, ut ceuteria (αὐτρινία) & atracylidi. Vbi omnino non ceuteria, sed centaurium legendum, intelligendumq; maius. Hęc occasione triorchis herbe, quam somniauit Plinius, obseruata mihi apud Theophrastu, necdum ab alijs quod sciam prodita, hoc loco adferre uolui.

¶ Familia etiám ex buteone cognominata est, cum prospero auspicio in ducis nauis sedisset, Plinius. Ego inquit Cælius in gente Fabia id fuisse cognomentum accipio. Nam ab urbe condita libro uigefimo tertio T. Lilius M. Fabium Buteonem nominat, Meminit & in Fabio Maximo Plu-

archus. Sed sibi mendum (opinor) inoleuit: nam scribitur modò Fabius Buleo. Græcis tamen eodè
dicitur *φωκίον* præfert *βασιάνη*, &c. Deniq; Buteonis oratoris mentio est Senecæ Contrauersarum lib.
A. Cælius. Et rursum, Triorchæ auis Aristophanes meminit in Vespijs. Et quoniam hæc auis, ut scri-
bit Sex. Pompeius, usitatis est causâ in his locis quæ intrauerit, ab hac eius natura uideri potest
Agathocles tyrannus cognomen u traxisse: nisi quis malit ab efferata libidine. Nam egressus Aga-
thocles pubertatis annos libidinem à uiris transiit ad feminas. Traditur item quum esset periturus
et us fato, uxorem querulam flebilibus modis illud subinde ingessisse: *τί δ' ἐκ τῆς αἰῆς; τί δ' ἐκ τῆς αἰῆς;*
Quid non ego tibi? quid tu non præstitisti mihi?

¶ h. Buteonem Dianæ sacrum esse dicunt, Gillius. ¶ Quòd si animantium cruore afficiuntur
superi, cur non maciatis illis immulculos, buteones, &c. Arnobius lib. 7. cõtra gentes. ¶ Trior-
chæ accipitri principatum in augurijs Phemonœ dedit. buteonem hunc appellant Romani, fami-
lia etiam ex eo cognominata cum prospero auspicio in ducis nauis sedisset, Plinius. Alites uolans
auspiciâ facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, &c. Felus: quod & alibi reperit, aues oscines
ab illis distinguens quæ alis ac uolatu auspiciam faciunt. De augurio ex præteritis aibus, ut bu-
teone, sanquali, uide in Aquila h. ¶ Prouentia. Timidi & effeminati Iulicæ *πουνε*, id est buteo-
nes uocantur. Prouerbum Germanicum, *Su sitzest wie ein Busshart*, in delictis ac pigros, su-
pra in c. exposui.

DE SVBBUTEONE.

SVBBUTEONES appellantur in accipitrum genere, qui latiores sint. Aristot. Græcè scribitur
συββυτέων. Sed querendum est an *συββυτέων* potius legi debeat, nam & in generibus aquila-
rum codices nostri *gypæton* habent, & rectè quidem, refert enim ea auis speciem uulturis, ut Ari-
stoteles ibidè describit. An uero similiter *συββυτέων* legendū sit, non aequè asseruerim, coniectura
tamen hæc nostra est, præferim cum aues istas latiores esse dicat Aristoteles, ut ad latitudinem scia-
licet uulturnum accedant. Turnerus non maius neque latius hoc genus buteone, sed minus facit,
Subbuteonem (inquit) esse puto, quem Angli ringtatum appellant, ab albo circulo qui caudam cir-
cuit. Colore est mediò inter fuluum & nigrū, buteone paulo minor, sed multò agilior. Prædam eodè
modo quo superior caprat, hæc ille. Ego apud Græcos præpositionem *συβ* minuire intere-
dum scio significationem uocabulorum, sed cum uerbis tantum compositis & nominibus ab *συβ* cen-
deri uisus, & adiectiuis, cum substantiuis uerò nunquam, nisi ut dixi uerbata sint. Sit igitur uic
hypotriorches, sive gypotriorches potius, auis est buteonum genere, quod triplex apud nos inuo-
cari supra dixi, nominibus non aliter quod sciam, præterquam illis quæ differentiam indicent ma-
gnitudinis, discretum.

DE CIRCO ACCIPITRE.

A.

IRCVS ab Aristotele tertium genus accipitris numeratur post triorchem & æsalonem.
Apud Græcos poetas aliquando *ἰρὴν κίρκον*, aliàs *κίρκον* simpliciter nominatur. Sirenes
apes disciunt cum circo: itemq; CIRCA (κίρκον) & circo non solum genere, sed & natura
inter se differunt, Aelianus & Eustathius. CIRCA ÆA auis quæ uolans circuitum
facit, Pefus. Albersus circum interpretatur genus falconis cui à cœruleis pedibus nomen: Ebo-
rus & Peucerus falconem simpliciter, sed nullis argumentis, quod dicunt, probant.

B.

Ex accipitrum generibus inuenimus circoem claudum altero pede, Plinius. Aristoteles de hist.
9. 17. non de circo, sed de ægitho aue scribit, *ἐν τῷ ποδὶ αὐτῆς ἔχει*, id est, pede claudum esse. Albersum
κίρκον legisse uideo; uerit enim pedes habere citrinos.

C.

¶ Cercis, id est radius textorius, à sono dictus est *κίρκος*, ut & crex auis: & forte circo etiam
κίρκος per metathesin, ut à circo organo differret, Varinus. Vide infra in a. ¶ Volatus est ce-
lerrimi accipiter circo, secundum Homerum: quamuis idem epithetò *κίρκος* accipitri etiam simpli-
citer tribuit. Volando, præsertim cum insidiatur, ut & alix aues rapaces & milui, circuitum facere
uidetur: ut inde circo dictus uideri possit, quamquam Græci autem circo appellant, circuitum ue-
rò *κίρκον*. Itaq; circaneam Felti eandem esse conicio, tum à nominis similitudine, tum à genere uo-
latus. ¶ Gallina ardet studio & amore pullorum: primum enim ut circo autem rapacem supra
tectum gyros agere cognoscit, statim uehementer uociferatur, tum explicatis alis timidos pullos
protegit, autemq; proacem retrocedere cogit, Gillius. Vultus circoem inquit ex ferociorum
accipitrum numero esse, & gallinarum domesticarum pullis insidiari. *τῶν δ' ἀνελκυστῶν κίρκος*
αὐτῆς, ἢ κίρκου *ὄδον* *καὶ ἄλλοις, ἐν τῷ ποδὶ αὐτῆς ἔχει*, *κίρκου*, ἢ τῆς κίρκου *ὄδον* *καὶ ἄλλοις*, Homerus
Iliad. 9. Comparat autem Aeneam & Hæctorem circo, Græcos aibus quæ à circo capiuntur.
Clangorem

mata, & sic dicta *αεγυ* ab *αεγυ* quod tondere significat. Cum enim à Minoë impietatem eius ac proditionem detestante contempta relinqueretur, illa amoris impatiens insiluit undis. Consequiturque rates faciente cupidine vires.

Gnosfacetq; haeret comes inuidiosa carinae. Quam pater ut uidit(mā iam pendebat in auras,
Et modo factus aus fuluis haliaetus alis,) lbat ut haerentem rostro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimisit, & aura cadentem Sustinuisse leuis, ne tangeret aquora, uisa est.
Pluma fuit, plumis in aem mutata uocatur Ciris, & à tonfo est hoc nomen adepta capillo.

Hæc Ouidius. Cuius interpretes quidam cirin aem alaudam siue galeritam interpretantur, nimirum quod existimarint nium non alium esse quam accipitrem minorem, (uulgo sparuerium uocant) qui alaudis maximè insidiatur: qui tamen ab haliaeto plurimum differt. Ego cirin potius è genere cepphorum esse putarim, quæ quidem aues leuissimæ minimum corporis, plurimum plumæ habent, maritimæ sunt, & circa haues uolitant clamose: uidenturq; eis conuenire excretio ita Minois, quæ Scyllam munus illud impium offerentem excretus est. Tullusq; tibi pontusq; negentur. In Ixentis Oppiani cirrhos oxytonum scribitur, ubi cetera fere similiter ut apud Ouidium legitur: hoc inter est quod cirrhin non Scyllam hanc uirginem uocat, atq; illam à Minoë religatam ad nauim per mare traham fuisse: atq; ita in aem mutatam ab omnibus auibus nunc odio haberi: & si haliaetus ipsam oberrantem uiderit, mox per insidias eam aderiri & perdere. Cirin aem parentem suam in capite tumulasse, (quod Galenus & alij de alauda scribunt,) apud Cælium Caicaginum legitimus in libello quod Stoici magis paradoxa scribant quàm poetæ, quem ad imitationem libri eiusdem tituli à Plutarcho scripti composuit: in quo tamen ego nihil tale inuenio. Vergilius in Bucolicis cum scribit, Quid loquar aut Scylla Nisi, quam fama secuta est Candida succinctam, stransibus inguina monstris Dulichias uexasse rates, &c. Scyllam Phorci (& Creteidis nymphæ filiam) dicere debuit, hæc enim ut Seruius narrat, media sui parte in feram mutata & in deam marinam conuerfa dicitur. Sed hic memoritæ lapsus est, alioqui lib. i. Georg. idem poeta inter signa ferentatis Scyllam Nisi filiam in aem mutatam agnosci his uersibus: Apperet liquido sublimis in aere Nifus. Et pro purpureo pennis dat Scylla capillo. Quactenus illa leuem fugiens fecat æthera pennis. Ecce inimicus atrox magno stridore per auras Insequitur nifus, quæ fert nifus ad auras, illa leuem fugiens rapit æthera pennis. Fuit & Nifus Troiani cuiusdā nomen Aeneid.)

DE ACCIPITRE FRINGILLARIO.

ACCIPITRES quidam perca & fringillarij uocantur, (*αεγυ* uel *αεγυ*.) Aristot. De percis seu percnis supra diximus. Niphus percus & spizias pro uno genere accipit. *αεγυ*, species est accipitris, Hefych. & Varin. Accipitres ambo, id est: palumbarius & fringillarius, carniuori, Aristot. tanquam hæc duo genera præ cæteris accipitrum nomine uocari mereantur. habent enim alij omnes etiam alia nomina, ut triorches, aefalo, circus, aferias, pernes, percnus, læuis, hi uero duo, ut & rubetarius, simpliciter accipitres dicuntur, adiecto cognomine ab animali quod singuli præcipue capiunt. Fringillarium accipitrem Albertus sparuerium putat: Ephesius illi qui fringillas sequitur, is puto smerillus est, Niphus. Nos supra smerillum aefalione fecimus. In genere quidem spartuerij mas appellatur mulcerus, Germanis *Spein*, quæ uox quodammodo ad ipizian accedit. Fringillarium inquit Turnerus Anglorum hebbia esse conijcio. Est autè hebbia accipiter minimus, coloris cæteris nigrior. In capite cuos habet nigerrimos in pallio neuos, Galeritas & fringillas plerumq; captat, in excelis arboribus nidulatur, & hyeme niſquam cernitur. His uerbis Turnerus minimum accipitris genus, quod nefri ab arbore denominant, designare uidetur, de quo infra inter falcones agetur. Accipitres palumbarius & fringillarius, multum inter se magnitudine differunt, Aristot. maior scilicet aues maiores capit, ut palumbes: minores minor, ut fringillas. Accipitrum aliqui in casitas ruunt & hirundines, tanquam Tereco cognati, Oppianus. Accipitrum alij qui celeres sunt ad aucupium, columbis maximè & palumbis exitales: alij aues minores captant, Demetrius. Sed aues minores à diuersis accipitribus capiuntur, ut aefalione, circo, smerillo, nifso, mulceto, falcone arboreo.

Ego obseruauit ACCIPITREM Qualearium, id est coturnices uenantem, quatuor peperisse, nunquam tamen plures, Niphus. Eberus & Peucerus accipitrem fringillarium Germanicè interpretantur *Notelgeyer*, nescio quàm rectè. ignotum enim nobis hoc uocabulum est, nisi quod de genere uulturum uidetur, cum *geyer* uulturum significet.

DE ACCIPITRE PALUMBARIO.

ACCIPITER palumbarius, stellaris, & pernes differit, Aristoteles. De hoc quædam etiam proxime in fringillario diximus. Graeci *αεγυ* cognominant, quod *αεγυ*, id est palumbes in primis persequatur. *αεγυ* (addo *αεγυ* uel *αεγυ* uel *αεγυ*, Hefych. & Varinus, nos contra potius *αεγυ* speciem esse dicimus uel *αεγυ* uel *αεγυ*. Palumbarius in ferociorum accipitrum numero cernitur, Vuottonus. *αεγυ*, genus accipitris est, & (addo *αεγυ*) genus columbe syluestris frugioræ,

frugitorum. Hefych. & Varinus. *αεταί* (apud Hefychium *αεταί*) genus accipitris, Varinus uideatur legendum *αεταί* aut *αεταί*. Accipiter palumbarius est falco tertiolus dicitur (id est mas in genere falconis), Niphus. Et alibi, Accipitrem palumbarium (inquit) Albertus afitrem exponit (id est accipitrem maiorem. nam is quoque columbas capit, uide supra in d. in Accipitre in genere), Ephesus falconem gentilem qui palumbos insequitur. Accipitrem palumbarium ideo Anglorum sparhau cam & Germanorum speruerum (*Speruer*) esse puto, quod palumbos, columbos, perdices, & grandiuiculas aues insequatur, Turnerus. Homerus celeritatem uisus & actionis, aliis confert accipitri *αεταί* *αεταί* *αεταί*, aliis aquile, &c. Varinus in *πεπελά*. Palumbarius accipiter omnium celerissime uolat, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Eberus & Peuceus Germanice interpretantur *Ταυβηλά*, id est falconem columbarium. Columbarium accipitrem alicubi legi Mercurio sacrum esse. Quae nunc Thisbeas agitat mutata columbas, Ouidius x. i. Me tam. de Daedalionem mutato in aem rapacem, grammatici dicunt accipitrem.

DE SPARVERIO VEL NISO RECENTIORUM, nam Nisus Ouidij Haliaetus est.

A.

ACCIPITRES ambo carniuori sunt, id est palumbarius & fringillarius, qui multum inter se magnitudine differunt, Aristot. Veniunt enim haec duo genera praeter ceteris accipitrum nomine, cum apud ueteres, ut iam supra in Fringillario docui; nam apud recentiores, qui plerique omnes accipitrem in duo genera distrahunt; magnum alio nomine afitrem appellant, paruum uero nisum, id est sparuerium, nam ueteri nisus haliaetus est, id est aquila marina, de qua uero loco agemus. Ego quidem sparuerium eundem & fringillarium esse cum Alberto sentio; quamquam Turnerus palumbarium speruerum esse suspicatur. Vide supra in Fringillario. Mich. Ephesus minimum accipitrem sparuerium interpretatur, Niphus. Cuculus magnitudine atque uolatu similis est accipitri minimo, &c. Aristot. Hic Aueenna interpres conuertit, & est aequalis aut quae dicitur sparaxonis, ego sparuerium intelligo, ut etiam Niphus. Accipiter minor Latine nisus uocatur, a conatu ad praedam, quia nititur capere aues se fortiores, ut columbam, anatem, corniculam, Albertus. Etrurcus, Nisum uulgo speruerium uocant. Fieri quidem potest ut uox nisus ab Hebraeis descendit, qui neseer aquilam uocant; & nez accipitrem, alij afitrem, alij nisum interpretantur. Vide supra in Accipitre A. Eliota Anglus sparuerium accipitrem humipetam cognominat. Pernix accipiter, *αεταί*, a celeritate dicitur, sparuerius appellatur rustice, Nisus. Sed de uoce *αεταί*, & contra Niphis etymologiam, scripti supra in Capite de accipitribus diu ueris. Columbae cum simul uolant, nec serpens nec oxiteros, forte oxypteros uel oxypteros, id est sparauerius, eas ledere potest uel audet, Kiranides lib. 3. Sed idem lib. i. elemento ultimo oxypteron chelidonia, id est hirundinem interpretatur. *αεταί* apud Hesiodum accipitris epitheton est. Itali hoc genus accipitris uocant sparuiro, uel ut alij scribunt sparuiet, sparuiero, sparauero; & aliqui illum distinguunt in maiorem & minorem, nescio an propter sexum tantum magnitudine differant, an quod specie differant. Aliqui (ut audio) loyette nominant, quod ala uis uenerit. Galli speruier, uel sparuiet. Germani *Sperber* uel *Sperwer*. Frisij in fallor *Wickel*, nisi is tinnunculus est per onomatopoeiam. Angli sparhauke. Poloni fokol. Graeci uulgo *αεταί*, forte corrupto nomine ab oxyptero. Eberus & Peuceus percum Aristotelis smerillum uulgo dicitur, aut speruerium esse suspicantur.

Qui muscetum & nisum genere distinguunt, (ut Aquila, Theodotion & Symmachus) errant, sexu enim duntaxat differunt, (ut scripsimus in Accipitre A.) cum nisus foemina sit, muscetum mas, Albertus. Accipitrum genus tertium nisus est; quartum frogellum quem muscetum dicimus, multo quidem minor, sed colore consimilis, sicut nisus accipitri consimilis est in dispositione habitus & colore. Haec auis (muscetum) cito manueticit, & delicate nutriti postulat, leuiter aucupatur, & uelox est ad uolatum, Auctor libri de nat. rerum. Vocem frogellum dicentem puto a fringillario. Unde & Hispani forte francello hanc autem uocant, nisi malis ita dici tanquam francos, id est nobiles uel ingenios. Germani muscetum uocant *Spiing*, *Spiingel*, *Spiingle*, uel *Spiingling*; quae uide uoces ad Graecorum *αεταί*, id est fringillarium accedunt, de quo superius seorsim egimus. Quinta accipitris species fabech uocatur, quam Aegyptij nominant baydach, similis sparuerio, minor tamen, oculis ferè caeruleis, Tardius. Videtur autem idem hic & muscetum esse, nam proximè quoque afitrem marem ceu species duas diuersas numerauit. Smerillus minor est quam nisus, magnitudine ferè nisi illius quem muschet uocant, Albertus. Flandri (qui multis uocabulis Gallicis utuntur) *Dushet* appellant. Scoppa grammaticus Italus haliaetum interpretatur smerillum, uel muscetum. Muscetum capere aiunt coturnices, alaudas, passeret, ceterasque aues paruas: ad masculus inutile esse.

Sparuerius accipitris naturae proximus est; quamobrem pleraque in historia Accipitris sim-

placiter iam à nobis prodita, illi quoque communia erunt.

B.

Astures & speruerij quos Apulia mittit, nostris multò maiores & praestantiores sunt. Accipiter est ferè eiusdem figuræ cum nifo, qui semper uariis (lego, qui speruerius) uocatur, sed maior eo est, Albert. Nifus auis est nobilis forma & robore, minor quàm herodius, (accipiter, Stumpsius,) sed unus est color plumarum ambobus, Author libri de nat. rerum. Minimè & uilissimus est in genere accipitrum, Stumpsius. ¶ In regionibus Europæ ad uulsum Septentrionem fitis, speruerij albi inueniuntur, Olaus Magnus in descriptione Germanica. nam in Latina, pica pro speruerijs posuit. Speruerij ruffi dicti, quòd maculis rubentibus eorum pectora insigniuntur, nobiles existimantur ad uenationem coturnicum & perdicum. Nifus in facie guttas habet, sicut peregrinus & cetera falconum genera, Albertus. Inguuies (pappam uocat indocti) in quibusdam parua est, & ferè rotunda, ut in speruerio & columba, Albertus. Asturis & nifi cauda dependet (propter longitudinem scilicet, quod in falconibus non probatur. Idem. ¶ Superioribus annis quum nifum minore (muscetum) mortuum manibus tenerem, obseruauit in eo crura subflata, nigris unguibus ad uncias armata, decem digitos longa. Rostrum exiguum, breue, nigrum; cuius inferior pars canaliculata, non acuta, superior deorsum ualde inflexa, acutissimaq; ut in aue quam infra lanium appellabimus, (thurntenger.) Lingua exigua, nigricans, non acuta. Longitudo à capite ad finem caudæ palmi quatuor, hoc est digiti sedecim. Tota pars prona, capite, alis, dorso, cauda, eodem & simplice colore est, nigro diluto. Caudæ interioris pennæ alternis spatijs candicant ac nigricant: & sub alis similitur. Ad principium caudæ, multæ sunt albae plumæ. Cauda circiter duos palmos longa. Reliqua parte supina, nempe collo, pectore, uentre, plumæ sunt alternis albidæ & ruffæ, alicubi tamen nigricantes. Albicare etiã uidetur extremitas pennarum caudæ.

C.

Sonus falconum ut plurimum crasior & prolixior est, & ab acuto in grauius procedens, quàm asturum uel nisorum, Albertus. Volatus nifus admodum uelox est. ¶ Speruerius pennas mutat mensis Martio aut Aprili, mutationem Augusto perficit, Tardius. Ex accipitre minimo, id est speruerio, ueterum quidam putarunt cuculum fieri. Vide supra in Accipitre c. & infra in Cuculo. ¶ Nifi coeunt aliquando cum falconibus, Albert. Nidificant in abietibus, & oua (ut audio) quaternis aut quina pariunt. Quasiam aues uenetur, dicemus mox in E. nam de musceto dictum, est in A.

D.

Nifus licet minor accipitre, æquè tamè animosus est, & alacris pro sua facultate. Ad uenandum promptissimus, quamuis minimus inter aues aucupij studiosus, Obscurus. Sola hæc auis (inquit Albertus) prædæ focios designatur; & expertus sum, quòd si duo nisi pariter emittantur, prædæ dimissa alter inuadit alterum. Aiuunt etiã quòd auem hyme uitam teneat sub pedibus caloris gratia, & nocte transacta beneficij memor uitam auolare permittat: quod an uerum sit expertus non sum, Hæc ille. Obscurus quidam non nifus, sed accipitrem simpliciter, hoc facere scribit. Vide in Accipitre h. d. Nifum autem focios uolatus recusare, quasi inuidia aliqua & ambitione ad uitiorum moueatur, ac solus ea potiri uelit: sed uerissimulus est eum inhiare prædæ tantè, ne si in uolatu focium habuerit, idem ad passum quoq; admittatur. Certum est enim nifum parem sui generis asperuari, eumq; tanquam alienam auem persequi, idq; contra totius auium generis naturam. Omnis enim auis in uolatu prædã capiens, Aristotele teste, parit sui generis auibus. Solus itaq; nifus huius generosis auis expertus est: ut homo etiã solus ferè animalium terrestrium in sui generis animalis infidias molitur, Aristoteli libri de nat. rerum. ¶ Nifus ac triciolus (accipiter mas) locum eligunt in quo aues captas depiumant singulis diebus, multaq; diligentia mundant quandiu comparas aues (dominae) incubant, quibus eas ministrant, Obscurus. ¶ Albertus sua obseruatione & Aucennæ & quorundam aucupum asserit accipitres, quos uocant astures & speruericos, pullos suos uolantes emittere uno mense, postea se ab eis retrahere: docereq; illos capere aues, ferendo eis uitas aues, quas dimittentes concitant ad capiendum: & cum agnoscunt posse uenari, derelinquunt, Niphus.

E.

Nifi capiuntur similiter ut accipitres, nempe reti, graculo aut aucicula aliqua (nifi & musceti præcipue illa quam zaranto Itali uocant è genere chloridum,) iuxta rete alligata & exposita. Vide supra in Accipitre E. ¶ Cito mansuetit, & delicate nutrirî possit, & leuiter aucupatur, Author libri de nat. rerum. Falcones & nifi bene nutriti ac instituti ad domicilium reuertuntur sicut columbae, Albertus. De institutione & manifestatione nifi, Alberti uerba recitauit supra in Accipitre E. Falco amat focium uenandi falconem, & diuidit eum eo prædã sine pugna, quod non facit astur uel nifus, Albertus. Vide paulò ante in D. ¶ Speruerius capit omnes uolucres quas & astur, maioribus tantum exceptis, Tardius. Columbae, & alias quasunque assequi potest, Stumpsius. Nifus uocatur à nifu, id est conatu ad prædã, quia nititur capere aues feriores, sicut columbam, anatem & corniculam, Albertus. Speruerij laudabiles capiunt anates, palumbes, perdicem, coturnices, graculos, picas, alaudas, & omne genus auium minorum.

Si mulieris partus differatur, & parturiginis abstinentem ad secundas pellendas, finum speruc-
ritritum prodest: Vide supra in Accipitre g.

Nostri forbum arborem *sperwerbaum* uocant, per epenthesin literæ p. cum sperucris quidem
nihil ei commune. ¶ Nisus rex apud Ouidium in halicetum, id est aquilam marinam mutatus ce-
lebratur, ut in Cirrhide scripsimus. De halicæto uerò inter aquilas scribetur.

DE TINNVNCVLO ACCIPITRE.

TINNUNCULUM accipitrum
generis Græci faciunt, Plinius.
Videtur autem ignorasse ean-
dem autem Latinis tinnuncu-
lum dici, cum Græcam uocem semper
relinquat, nam tinnunculi semel tantum
meminit, lib. 10. cap. 37. quem locum nō
est Græcis transiit, sed à Columella sum-
psit. Loco Plinij iam citato antiqua ferè
lectio trifunculus habet, quod & Theo-
dorus quandoque sequitur: ex maiori uerò
parte tinnunculus, (scilicet uertit Theo-
dorus ex Aristotele pro cenchrice uoce
Græca,) Hermolaus. Ego tinnunculus
(per n. duplex, nam Grammatici quidam
non rectè per n. simplex scribunt) legere
malim, ut in Columellæ etiam codicibus
habetur, unde mutatus est Plinius. *Vi-*
detur autem tinnunculus per onomato-
pœiam dici à tinnit: trifunculus cur di-
ceretur ratione non uideo, nisi forte tan-
quam à tribus testiculis ut apud Græcos
accipiter triorches. Niphus quidem tin-
nunculum uulgo in quibusdam Italiae lo-
cis trifunculum nominari scribit. Ego
trifunculum in Gazæ translatione nus-
quam legi, sed ubiq; tinnunculum per n.
simplex, quâ per duplex potius (ut dixi)
scribendum uidetur. Cenchridem ean-
dem puto quam Latinis tinnunculum uo-
cant, Ruellius: & Hermolaus qui per n.
duplex scribit. ¶ Ab Italis hodie canis-
bellus uocatur, & trifunculus, & trifun-
cellus, Niphus. Ab alijs in Italia gaudel-
lus, quem duplicem faciunt, maiorem &
minorem, nimirum pro differentia sexus
non speciei. Ab Hispanis cernicalo uel
zernicalo, quæ uox formata uidetur à
cenchrice Græca. Idem accipitris quoda-
dam genus gaudiam nominant, à qua uo-
ce gaudielus seu diminutiuum factus uidetur. A Gallis querecela (quasi cenchridem) nomina-
*tur, Ruellius, aliqui uocem Gallicam scribunt, cercerelle. In Narbonensi Gallia uocant *suricach*.*
*Germani nostri *Wammenwâber, Wandwâber, Wannwehen, Wiegwehen.* Videtur autē no-*
*men *Wammenwâber* factum ab eo quod alas extendant uentilentq; inliar uentilabri, quod tinn-*
*num nominant uel *Wandwâber*, quod in parietibus turrium indicent. Angli *kefrell*, quæ*
*uox à querecela Gallorum detorta uidetur) *kiffrel, kaffrel*, in regionibus ad austrum: ad boream*
*uero à *steyngall*, Iberus & Peucertus Saxonice dialecto interpretant *Steyngall, Stenjsmats*.*

Tinnunculi in Heluetia multi reperiuntur, Stumpfius. Corpore paruo sunt, magnitudinē
muscæ, colore multo magis fuluo quàm reliqui accipitres, plumis mustelinis aut castaneis, unguæ
c 5

bus aduncis, rostro aquilino, pedibus flavis, Turnerus. Tinnunculo uentriculus similis est inglu-
uici, minimè carnosus, Aristot.

Cenchris aliter à tinnitu uocis appellatur tinnunculus, Tector. ¶ Papiiones sectatur inter-
dum: sed & auiculas insequitur ac dilaniat, Turnerus. Mures capit, Stumpsius. Auiceps quidam
asseruit mihi tinnunculum cum pulis in picarum nido sibi inuenitum, & simul partum serpentem,
ac si serpentibus quoque uelatur. Cenchris auis locustas deuorat Aristophani in Auibus. Edidit
aliquando, sed raro, Aristot. Et rursus, Solus ferè inter unguis bibit. At Aelianus, Cenchris
(inquit) accipiter nulla potione eget. Et Suidas, Cenchris auis est quæ omnino non sitire dici-
tur, quod & Varinus ex eo repetit. Atqui Aristoteles præ cæteris unguibus hanc auem bibe-
re aliquando, testatur. Vide in Accipitre c. ¶ Tinnunculus nidificat in altis urbium turribus,
Ruellius. In ædificiis ferè, Columella. In ædificiis & tectis eorum, Stumpsius. In cauis arbori-
bus nidulatur & in templorum muris, & ædificiis turribus, ut apud Germanos Argentorati &
Colonia, & apud Anglos Morpeni obseruauit, Turnerus. Et rursus in epistola ad me, Interdum
in cauis quercubus, non more cornicum super fronde, sed monedularum more in latibus semper,
Ardeni in fœminas amore inflammatur, moreq; hominum amatoria leuitate flagrantium, semper
sectando eas in oculis fert. Si quo etiam fœmina abcesserit, ex eo maximum capit dolorem, & clam-
gorem fundens ualium exciamat: utq; homines uehementer amantes ex amore uexantur, perinde
amatoris molestis affligitur, Aelianus. ¶ Tinnunculus inter unguis ferè cunctissimus est, sed
ne ipse quidem multa æmo dum parit, utrum cum plurimum quatuor, Aristot. de generat. 2. 1. Sed
alibi, Plurima in aduncis genere parit. Iam enim quatuor (inquit) eius reperti sunt pulli, sed plures
etiam procreari aptum est. Pennatorum infocunda sunt quæ aduncos habent unguis, cenchris
sola ex his supra quaterna edit oua, Plinius. ¶ Tinnunculi (cenchridis) ouum minij modo rubet,
Aristot. rubri coloris est, Plinius. Cum ex oculis laborat, sylvaticam lactucam euellit, eiusq; acer-
rimum succum expressum suis oculis imponens, ad sanitatem reficitur. Hoc uti medicamento ad
sanandos oculorum dolores medici dicuntur, unde oculorum medicina Hieracia, quasi Accipitra-
ria appellatur. Vnde uidere licet homines se auium discipulos profiteri, atq; etiam præ se ferre non
uereri, Aelianus. Vide supra in Accipitre h. a.

D. & E.

Tinnunculus pullos ditu uolates tansper alit, dum ipsi ex proprio uenatu uiuere possint, Turnerus.
¶ Quomodo in oculorum doloribus hieracij sive lactucæ syluestris succo utatur, dictum est in
fine præcedentis capitis. ¶ Gaudenti in colere loca non remota ab hominibus, ut muros & tecta
turrium, & aliorum ædificiorum, & amantur etiam ab hominibus, quibus præcundo nihil nocent,
sed prouentus captra murum quibus uelantur, Stumpsius. ¶ Auis quæ tinnunculus uo-
catur cum columbis habenda est, defendit enim illas, terretq; accipitres naturalis potestatis, in tantum
ut uisum uocemq; eius fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum, feruntq; si in qua-
tunq; angulis delectantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas, Plinius. Ne columbe
sedes suas perose relinquat, uetus est Democriti præceptum. Genus accipitris tinnunculum uo-
cantur, qui ferè in ædificiis nidos facit. Et in pulcherrimis sicutibus ollis conduntur, stipatisq;
opercula supponuntur (superponuntur, hanc) & exposita uasa in angulis columbarij suspendun-
tur, quæ res auibus amore loci sic conciliat, ne unquam deserant, Columella. ¶ Tinnunculi auis
culas captant sicut fimerilli, Stumpsius, possunt enim ut audio similiter cicurari.

Fimum cenchridis (accipitrum generis hanc Græci faciunt) albugines oculorum extenuat, Plin.

Accipitris & cristatela (forte trifunculi) stercus, legitur apud Auicennam 2. 614, ex ueteri in-
terpretatione, ubi Bellunensis habet, Stercus albari & falconis lachari. Cenchris Græcè nocentur
quasi miliaria, nam milium à Græcis cenchros, à Strabone cenchrys dicitur, Hermolatus & Ruel-
lius. Quid autem huic aui cum milio commune sit, nemo explicare coniecturas meas asseram. ¶
Miliarie quidem aues Varroni dicuntur, quæ milio pascuntur: & ἰσχυρὸν Oppiano ex asferum
uel auium aquaticarum genere, milio inæcati capiuntur. Tinnunculus uerò milium nō edit, quare
alia huius nominis causa inquirenda est. Cenchris, uel, ut alij scribunt, cenchrites, serpentis ge-
nus est, quem sic dictum aiunt, uel quod tempore milij appareat, uel quod colore uario sit inftar mi-
lij, Etymologus. Aëtius hunc serpentem colore uiridi describit, maxime iuxta aluum, ut milium
colore referat, unde & cenchris (inquit) appellatur: aiunt etiam hunc seipso fortiosem fieri cum mi-
lium floret. Est & cenchris, id est miliaris, genus ulceris herpetis, à similitudine quam habet cum
granis milij dictum, quod iflorum inftar exiguis pustulis exasperetur. Et forte eandem ob causam
à milio nomen tum aui tum serpenti datū est, quod multis milij inftar punctis insignes spectentur:
nisi quis aliam ex prædictis rationem malit. Nominatur autem hæc auis non tantum ἰσχυρὸν, sed
etiam ἰσχυρὸν apud Suidam & Varinum, ἰσχυρὸν uerò apud Hesychium, ἰσχυρὸν est, Item ἰσχυρὸν apud
Suidam in uoce ἰσχυρὸν. In Auium choro apud Aristophanem ἰσχυρὸν nominatur, ubi in
Scholijs

Scholijis *καρχηδόνος* bisyllabum legitur, his uerbis: Carchenis auis in Callimachi libro de auibus non me-
 moratur, sed *καρχηδόνος*. Et quibusdam interiectis, Didymus paruum accipitrem interpretatur. Vbi ego
 omnino ceteris idem accipio, ut *καρχηδόνος* Didymo idem quod *καρχηδόνος* sit. Si homines colant aues, iu-
 tes eorum immunes erunt à locustis, *ἀλλὰ γλαυκῶν λέξῃ τις αἰετὸς καὶ καρχηδόνος ἀποτρίβῃ*. Aristoph. in
 Aulibus ubi Scholiastes, Sic inquit) & alibi forte *καρχηδόνος* cum iōra legendum, non *καρχηδόνος*. Nam
 alibi in eadem fabula sic scribitur, *καὶ τὸ πᾶσι τῶν ἰσχυρῶν ἀνταγωνιστῶν*. *καρχηδόνος, ἡνίοχος, γῆρ*, ubi *καρχηδόνος*
 cum iōra subcripto legendum uidetur, circumflexum ita ut est: quamquam Scholiastes supra oxy-
 ronum scripsit. *ὄρνις μὲν τῶν καρχηδόνων*, Aristoph. ibidem. Et rursus, *ἀλλὰ τῆρος μὲν τῶν καὶ κάρκου
 ἰσχυρῶν*. *ἰσχυρῶν, ἢ καρχηδόνων*. Eubulus apud Athenęum *καρχηδόνος* nominat inter paruas auiculas, nem-
 pe *αἰετὸν, ἀκανθιδίαιον, ἢ ἡτέρας*. & hæc fortan miliaria Latinorū fuerint, de quibus suo loco dicemus.
 Isthades (genus ficuum) *καρχηδόνος* apud Suidam memoratur, alioqui cenchramidas uocant
 femina seu grana interiora ficuum milij feminibus similia. *καρχηδόνος*, genus est auis, *καὶ τὸ ἐν τῇ μολύβδω
 καὶ ἰσχυρῶν*. pro *μολύβδω* lego *μολύβδος*, ut ferculum sit ē panico, nam & ē milio ferculum *καρχηδόνος* dicitur:
 & *καρχηδόνος* semen simile melline, id est panico, *καρχηδόνος, τρυγίον, καρχηδόνος, καρχηδόνος, καὶ τὸ πᾶσι τῶν ἰσχυρῶν
 καρχηδόνων*. *ἰσχυρῶν, ἢ καρχηδόνων, καὶ τῶν ἰσχυρῶν, καρχηδόνων*. Idem. Et *καρχηδόνος, τῶν ἰσχυρῶν, τρυγίον,
 καρχηδόνος*, &c. Videntur autem omnes istæ uoces quæ per *καρχηδ* literas scribuntur, à cenchro, id est
 milio factæ, & speritatem aliquam significare, sic & uerbum *καρχηδόνος, τρυγίον*, ut *καρχηδόνος* quoque auis
 non alia sit quam *καρχηδόνος*, &c.

DE CHALCIDE VEL CYMINDIDE,
 quam & hybridem & ptyngem uocari putant.

CHALCIS (inquit Aristoteles) raro apparet, montes etenim incolit, nigro colore est, magnitudi-
 dine accipitris, quem palumbarum nominant, forma longa ac tenui. Iones cymindem eam appella-
 unt, cuius Homerus etiam meminit in Iliade, cum dicit: Chalcida dij perhibent, homines dicere
 cymindem. Sunt qui eandem hanc auem non aliam esse ac ptyngem uelint, interdiu minus appa-
 ret, quia nō clarè uidet, sed noctu uenatur more aquilæ, pugnat uerò etiā cum aquila aded acriter, ut
 ferpius ambe complexæ deferantur in terrā, & utiæ à palmoribus, *καὶ τῶν ἰσχυρῶν*, Varinus nō recedē legit
καὶ τῶν ἰσχυρῶν capiuntur. Parit hæc oua duo, & faxis speluncisq̄ nidulatur. Hæc Aristoteles de hist.
 anim. lib. 9, cap. 12, interprete Gaza. Vbi Niphus, in annotationibus suis, scribit exemplaria om-
 nia quæ hæctenus uideri, post carmen Homeri, hybridis auis mentionem facere: Gazam uerò eam
 omittere, idq̄ sibi probari, quoniam Plinius quoq̄ hybridis nusquam meminerit. Sed Græca Ari-
 stotelis uerba perpendamus, quæ statim post uerbum Homericum sic sonant. *εἰ δὲ ὄρεος, φασὶ δὲ τῶν
 καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀποτρίβῃ τῶν ἰσχυρῶν, ἢ τῶν* (scilicet *ὄρεος*) *καρχηδόνος καὶ τῶν ἰσχυρῶν*, &c. Hoc est, Cæterum hy-
 bris, autem aliqui hunc auem eandem esse ptyngis, interdiu quidem nō apparet, &c. Varinus
 in uoce *καρχηδόνος*, Aristotelis uerba recitans, hæc omnia (*εἰ δὲ ὄρεος, φασὶ δὲ τῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀποτρίβῃ
 τῶν ἰσχυρῶν*) omittit, ut & Eustathius Iliad. 5, (considerandum an hæc uerba margini forte adscripta
 ab aliquo, in textum à librarijs inserta sint) & reliqua inter se connectit. Idem tamē hybridem auem
 nocturnam cōmemorat, in elemento γ. ut Helych, quod sequi nūi hoc in loco auis istius mentionem
 legit, nullus iamē alius ullius authoris occurrit. Relinquamus igitur ea quæ in omnibus exempla-
 ribus Græcis leguntur uerba, ut *ὄρεος* etiam (uel ut grammatici iam citati scribunt, *ὄρεος oxyronum*)
 auis nomen sit, aut certe nimirum à chalcide, & maioris fortan ac fortioris, quæ aquilam aggredi
 audeat, nam chalcidem *καρχηδόνος*, id est gracili ac tenui corpore auem esse scribit Aristot. & quod raro
 apparet: hybridem uerò siue ptyngem, non raro, sed noctu tantum apparere. Porro si quis cōten-
 eat eandem esse auem, ut hoc illi concedam, dicam tamen fieri posse, ut auis eadem sit, sed hoc ip-
 sum Aristoteles ignorarit. Certe uerba ista, *εἰ δὲ ὄρεος*, omnino de aue diuersa, (aut quam diuersam
 ipse putarit,) cum loqui testantur, ut uetus etiam interpres reddidit, nam & de alijs auibus diuersis
 ibidem scripturus, simili initio utitur: *εἰ δὲ γλαυκῶν, ἢ δὲ καρχηδόνος*, &c. Iam cum sequatur, Nidulatur autem
 hæc quoq̄ in petris & speluncis, intelligendum est prædictum esse de alia quoq̄ aue quæ similiter
 nidulatur: atqui non reperies nisi de chalcide, quam in montibus (nimirum montium petris & spe-
 luncis) nidificare dixit. Plinius quidem (non semper laudatus interpres) hybridis & ptyngis men-
 tionem præterijt, quem Gaza in hoc imitatus est, ut sæpe solet. Nocturnus accipiter (inquit Pli-
 nius) cymindis uocatur, rarus etiam in syluis, interdiu minus cernens, bellum inter necinum gerit
 cum aquila, coherentesq̄ sæpeprehenduntur. Hermolaius apud Plinium pro cymindi cybindin
 in suis codicibus legit, nec putat mutandam eam uocem, quoniam & in alijs dictionibus Græcis β.
 in m. nascat apud Latinos, ut proboscis in promefide. Eadem reperit Cælius. *καρχηδόνος* quidem
 in Græcorum Lexicis, & apud authores scribitur; quam uocem grammatici (ut Eustathius) aiunt
 tum masculino tum feminino genere efferri. Genitiuus casus *καρχηδόνος* in Cratylo Platonis legi-
 tur. *καρχηδόνος* uel *καρχηδόνος*, aquila est, Suidas & Varinus: apud quæ tamen *καρχηδόνος* pro *καρχηδόνος* scri-
 bitur. Sed apud authores cymindis tantum reperitur. Non est autem aquila, ut neq̄ accipiter, con-
 fundunt enim grammatici aquilæ & accipitris appellationem ut diximus, sed propter unguium

rostrisq; aduncitatem, & quoniam ex auium præda uiuit, aquilam aut accipitrum generis esse uel dicitur: magis autem aquilarum, quod aquilam ipsam impugnet, sed & hanc, id est aluco accipitris species dicitur. Somnus apud Homerum Iliad. 3. forpiturus Iouem, inter abietis ramos latet, *ἄλκοι κρηρὶ δέντρῳ* *φασίγαιθ' ἄντ' ἔρητοι* *καλὴ δ' αὖ καὶ ἄρκετος θοῖ, ἀδύφθε δ' ἰνὸν ἀνδρῶν*. Solet autem Homerus non ratio *ἀδύφθε* quædam facere, quorum nomen alterum usitatum sit hominibus, alterum diis, in deorum fermone se intelligere & à Musis edocitum esse insinuans. Platoni quidem deorum uocabula maximè secundum rationem imposita uidentur; quæ uerò hominibus à poëta tribuuntur, & magis quæ mulieribus, ferè barbara uidentur, & nulla eorū ratio aut origo nobis constat, Grammatici (ut Varinus) chalcidem à colore dictam suspicantur, *ἄλκο δὲ χελκίδων ἢ τῶν χελκῶν φησὶν ἰσχυρῶς* hoc est quod æris quendam colorem inter uolandum præterat, *ὅτι δὲ χελκίδες ἔχουσι τὸ πῦρ*. Schol. in Aristoph. *μύλας γὰρ ἴδη, χελκίδων τῶν χελκῶν*, Euflathius nam aliqui nigra ab Aristotele dicta bitur. Somniculosa est & caput semper condit sub ramis, Scholiasies Homeri. Cymindis dicta quæ *κρυμμένη, ἰσὺν κρυφῶς τῶν ἰδίων*, ab occultatione. Conueniebat autem formæ utpote nocturnæ, aut nocturnæ & somniculosa, caputq; inter ramos subinde abiciens, à poëta comparari, Varinus, caput enim abiciens *ἢ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀνθρώπων κρυμμένη*, aut forte propter uocis similitudinem sic dicta est, Etymologus. *κρυμνὸν δὲ αὖ τῶν ἰσχυρῶν ἀνθρώπων*, *κρυμνὸν δὲ, κρυμνὸν δὲ, κρυμνὸν δὲ, κρυμνὸν δὲ*, Aristoph. in Auibus; ubi Scholiasies dubitat an cymindis *κρυμνὸν*, forte *κρυμνὸν*, ut loquitur ex Callimacho potius scribendum sit; quoniam cymindis à Callimacho non memoretur: quasi non factis ab Aristotele, Homero, Platone, &c. eam nominari, & ita scribi. Idem cymindim & chalcidem eandem cum noctua simpliciter dicta facit, imposito chalcidis nomine à colore pennarum; quæ sententia mihi minimè probatur. Et rursus, *κακρυμνὸν* (inquit) uocem aiunt esse noctuam, quæ in eam etiam *κακρυμνὸν* nominant, alij *κακρυμνὸν* (scilicet hanc uocem edere dicunt) *κακρυμνὸν ἢ ἄλλοι κρυμνὸν*, Callimachus, Et mox, Homerus uerò cymindim uocat noctuam, & ab æris colore chalcidem, Hic Scholiasies ille. Vbi in mentem uenit quod Gaza apud Aristotele pro nycticorace, id est coruo nocturno cicutam transfuit, & sanè nomen similitudo, *κακρυμνὸν δὲ κρυμνὸν*, unam & eandem esse aut prope modum persuadet, cum utraq; nocturna describitur, & nycticorax à colore corui dictus uideatur, ut & cymindis niger ab Aristotele describitur. Nycticorax (inquit Strabo) aquilæ æqualis est, uocemq; eam edicitur. Aegypto uerò graculi habet et magnitudinē, & uocem omnino diuinitam. Hic etiam magnitudo aquilæ cymindis conuenit, ut hybridum, nam cum cōtra aquilam pugnet, audeat, magnitudo etiam uiresq; aquilæ ei conueniunt. Cicutæ quidem uocabulum Gaza; Græcis accepisse uidentur: quanquam Grammatici *κακρυμνὸν* noctuam simpliciter interpretantur. *κακρυμνὸν* (Varinus *κακρυμνὸν* habet, neutrum placet, malim *κακρυμνὸν*) *κακρυμνὸν*, id est noctua, Hefych. *κακρυμνὸν, κρυμνὸν, κρυμνὸν, κρυμνὸν*, id est cæcutire, hallucinari, Idem & Suid. Hinc nimirum cicutæ à cæcutiendo dicta. *κακρυμνὸν, κρυμνὸν ἢ κρυμνὸν, κρυμνὸν καὶ κρυμνὸν*, Hefych. & Varinus. Nycticoracem (inquit Aristot.) nonnulli uocant otum, auem scilicet illam quæ se coturnicibus hinc abeuntibus decem præbet. Est autem otus noctuæ similis, &c. Aristot. de hist. 9. 12. ubi Gaza pro nycticorace uolam & alionem transfuit. Adeo uaria & confusa nominibus est nocturnarum auium historia, ut operæpretium sit diuersa nomina ad rem quæ significatur unam, aut saltem genus unum redigi. Sint igitur si non idem, saltem sub uno genere, Chalcis, cymindis, hybris, ptynx, cicutæ, nycticorax, otus: & præterea bubo, ulula, & aluco, & scops. Sed scops minor est noctua, & otus quoq; fortassis nō magnus. Ceteræ omnes magnæ, & quæ magnitudinis merito cum aquila certare possint. Nam bubo, *bubos*, non minor aquila fertur. *Aluco, ἄλκο*, maior gallinæ eo, picæ uenatur ut angolus quoque gallinæ eo æqualis, quam uulgam Gaza interpretatur, eam similiter *ἄλκα* & *ἰσχυρῶς* colere ferunt, quaternos nūquam adere pullos, &c. Sed de singulis istis plura suis locis dicentur. Hybris sanè Græcis, & byas, ut bubo & ulula Latinis, & hybri Callis, & Germanis *Hybri*, *Hybri*, &c. nomina per onomatopœiam diræ & absonæ uocis facta uidentur. ¶ Chalcidem picem Gaza æricam transfuit, & ipsum forsitan à colore suo dictum. ¶ Quæ ad philologiam spectant, in chalcide lacerta protulimus. Harpalycen aiunt Clymeno patri per uim mixtæ, Preborem filium coctum ei appouisse, & deinde in auem chalcidem mutatam esse, alij fabulantur quod cum in Chalcide degens hæc mulier cum loue concubisset, à Iunone in auem conuersa sit. Hybris etiam uel hybrida dicitur canis natus ex uenæico & gregario, &c. Vide in Apro c. ¶ Eborus & Peucerus cymindim interpretantur Germanicè *ein Bergfalch*, id est falconem monachum, non probo.

DE ACCIPITRE AEGYPTIO, ET ALIA QVAE dam Corollaria superiorum, ex Gallico opere Petri Bellonii, de rebus medicinalibus per diuersas regiones sibi obseruatis.

Avis est in Aegypto frequens, magis quàm ceteræ aues quæ raptæ & cadaveribus uiuunt, corporis magnitudine coruum refrens, capite multum, rostrum ei inter coruum & aquilam intermedium, in extremo modicè aduncum, crura etiam & pedes, partim corui, partim aues rapaces imitantur.

tantur. Colore ad falconem facrum accedit, quanquam fortassis alijs etiam coloribus inueniri potest. Haec planè uidetur quam Herodotus & alij quidam ueteres accipitrem Aegyptium nominant. Et alibi, Accipitres Aegyptij perquam frequentes sunt in Aegypto: nec admodum ab ea regione discedunt.

TRICAE quum aues rapaces, quarum opera ad uenandū uruntur, reuocant, clamare solent, hub, hub. Falconarij Turcae aues manu dextra gerunt, & ouis gallinarum duris nutriunt cum caro recens defuerit.

DE FALCONE IN GENERE.

FALCONIS nomen proprie non admodum uetus est. Falcones & astures nominantur à Firmico Matheo. Quinto. Falcones Seruius grammaticus commemorat, quibus Guilielmus, rex Siciliae auius praedit, librum dicitur, Volaterranus. Marchio Montberchus uolumen de Falconibus condidit, Niphus. Campaniam Italiae ciuitatem constat à Thufcis conditam uisio falconis augurio, qui Thufica lingua capys dicitur, Seruius in decimum Aeneid. Vergilius. Vbi poeta Capyn uirum appellat, à quo nominata Campana, (uel potius Capua.) Itaq; Capys & uiri & auis nomen fuerit, ut falco etiam. Sic enim habet Quintus dauidicus, falconem nomen pro capys, & species accipitris. Capuam in Campana quidam appellatam ferunt à Capy, quem à pede in corpore curuato nominauerunt antiqui, falconem nostrum centralij à planicie regionis, Felibus. Falcones accipitrum nomine antiquis fuisse piramus, Paulus Iouius. Aquila, Theodorus & Symmachus quoniam accipitrum genera, uel omnes aues rapaces quarum utus est in aucupio, falcones uocant. Vnde in his capitula. Nos pleraque falconibus & accipitribus communia, in Accipitris historice regulimus, sed hic etiam in falcone nonnulla referuntur, quae ad accipitres quoque accommodari poterunt, ut accipitrum sit ab eo qui huius uel filius historiam curiosus requirit, utraq; perlegat. Falconum quidam sunt magni, qui falcones communij nomine dicuntur, quidam parui, quos uocantur immerli. Rursus ex magnis alij nigri sunt, alij per comparationem albi, alij rubri, qui colorum albi & nigri inter se coitu generantur, ut deicit cum mas unius speciei amilla facia sua, cum altera permiscetur, Crescentienus. Tricolum uel trizolum (tertiolum) uulgo uocant marem in accipitrum falconum genere, ut in Accipitris docuimus. Accipiter palumbarius est falco tertius dicitur, Niphus. Pterus Bembus in epistolis falconem dicit esse aquilam. Regio circa Tanisari Indiae urbem aquilis, quas falcones appellamus, abundat. Accipitres chiluones à Plinio uocari, quos nunc falcones nominamus, scribit in Latinis Blondus, ego in Plinio chiluonum mentionem nusquam reperio. rursus, daah, auis nomen Leuit. 7. per daleth sed Deuteronomij 14. rursus scribitur per r. Hieronymus multum interpretatur, sic. Eruditus quidam apud nos falconem esse suspicatur. R. Salomon, 7. kos, Deuter. 14. interpretatur 1777, id est falconem, sed bubo potius aut alia auis nocturna hac uoce significatur, ut in Bubone ostendemus. Falco apud plerisque Europae populos idem nomen obtinet, Italis falcon uel falcone dicitur, Gallis faulcon, Germanis Falck, Belgis Dalfé, Illyrijs fokol.

Falcones primo dicuntur uenisse de monte Gelboe, quoniam procul Babylone distat, in Illyriam primum ad Palum nudum: inde per alios quosdam excellos montes dispersi sunt in quibus reperuntur, Crescentienus. (Hoc Albertus non de falconibus simpliciter, sed de nigris tantum scribit.) Falcones quibus in locis abundant, diximus in Accipitre B. In mari congelato insulae quaedam grifachos & falcones plurimos produunt, Paulus Venetus. Falconum genus maius, ferocius & praesentius ad Septentrionem habetur, ut è Suetia & Liuonia, quae plus quam quinquaginta gradibus ab aequinoctiali distant, & hi in cibo pisces carnibus praeferrunt, Albertus. Balacia regio herodios & optimos falcones habet, Idem. Aderant in aula principis Moscouiae complures falcones, alij albi, alij phoeniceae coloris, magnitudine excellentes, Sigismundus Liber Baro. In Septentrionalibus locis multi falcones albi reperuntur, Olauus Magnus. Sed de falconibus albis, nigris & rubris, quoniam non colore tantum, uerum etiam specie differunt, copiosius infra scribetur, separatim de singulis. Falconum (inquit Albertus) conueniens color est, habere maculas negras in maxillis, & abas circa oculos utrinque ex utraque parte rostri, & cilia habere nigra, & cinereum subnigrum colorem in craneo & dorso & superiore colli & exteriori alarum parte, & caudae etiam exteriori, & in alijs partibus uariū esse passim & quasi uirgulis distinctum, interruptis quandoque. Et ista uarietas semper quidem habet nigredinem pro colore uno: sed primo anno secundus color rufus est remissa rubedinis: albescit autem deinceps paulatim eò amplius scilicet quo saepius pennas mutat. Color oculorum admodum flauus (croceus) est, ita ut ad rubedinem accedat, pupilla nigricat. Color pedum optimus croceus, multum declinans ad albedinem, nam quò minus albescunt, eò ignobilior est falco, quòd si uergat ad colorem caeruleum, is quoque ignobilis, (ut dicemus infra in falcone qui ab hoc pedum colore denominatur.) Quanquam autem diuerse falconum species iam dis-

his pedum & pennarum coloribus differunt, in genere tamen colores isti falconi conueniunt. Ca-
 pitis quidem color iam dictus conuenit etiam nonnullis nocturnis auibus rapacibus, quæ hæcenus
 ad falconum generositatem accedunt. Sed quoniam figura (forma & species corporis) magis quàm
 color ingenium (complexionem) indicat, ideo excluditur illa simpliciter à falconum nobilitate.
 Hæc omnia Albertus: Nifus in facie guttas habet sicut peregrinus & cætera falconum genera.
 Idem. Aquilæ & falconis corporis partes quid differant à partibus accipitris, diximus in Accipi-
 tre B. Quod ad corporis figuram, omnibus falconibus in genere conuenit crassius habere caput,
 & collum breuius, & similitur breuius rostrum, & pectus maius cum osse pectoris acuto: & alas lon-
 giores, & caudam habere contractiorem: & crura breuiora ac fortiora habere proportionem sui cor-
 poris quàm cæteræ aues rapaces. Sic & reliquarum partium positam à nobis descriptionem per com-
 parationem ad alias aues rapaces accipitri uolumus, quanquam uerò dixerimus caput debere esse
 crassum, non tamen enorme caput laudamus. quòd hoc accedat ad speciem autum nocturnarum
 quæ

quæ omnes capita habent enormia, timidaque sunt, magnitudine capitis materiz potius abundan-
tam quam uirtutis excellentiam indicante. Sed neque omnino rotundum caput probamus, quod in
concauo sphaerico nimis diffusum spiritus. Sed cum in asture capitis pars anterior longiuscula strin-
gitur paulatim, & terminetur in rostrum, sicut & aquilæ caput fringitur, caput naturale falconis
neque oblongius est, neque fringitur, ita ut rostrum ferme uideatur sphaeræ appositum, & frons eius
ex rotunditate dilatatur. Superior cranei pars plana à rotunditate deficit. Maxillares partes bene
rotundæ & breues sunt: quæ quidē species est humidæ cholericæ bene mobilis & bene audacis, nam
& falconis inter aues proprium est, cito moueri in prædam, & non discernere, & plus audere quam
possit. Idem dixerim de colli breuitate. In genere enim breue est collis falconis, magis quam aquilæ
& asturis & nifi, sed nimia breuitas uituperatur phlegmaticam frigiditatem aut melancholicam sic-
citatē significans, & ad proprietatem nocturnarum (autum nocturnarum) accedens. ferè autem (ut
in Physiognomonicis docui) quodcumque animal speciei alterius refert, ingenio quoque & moribus ad
id accedit. Et licet crura breuia esse debeant, coxæ tamen sunt longæ & bene pennatæ. Pes bene pen-
natus, digiti fortes præcipuè in nodis articularum, & ungues ualidi magisque aliquantulum curuati
ad interiorē pedis partem. Similitè denique caudam non simpliciter breuem probamus, sed com-
paratione ad altures & nifos, nimirum enim breuis nocturæ & bubonis caudam referret. Sit igitur
longitudo eius tanta, ut compassæ alæ se super caudam attingant, aut ferè attingant in extremo lon-
giorum anteriorum pennarum: & ab illa coniunctione caudæ non multum descendat, nec depen-
deat sicut asturis uel nifi cauda. Nam cauda longa spinæ dorsæ medullam nimis humidam indicat,
& timiditatem arguit. Huc scq; Albertus. ¶ Habet falco os acutum ac durum in pectore, quod
ei natura prouidens indidit ad impulsione prædæ, Author libri de nat. rerum. Quoniam falco-
nis est scû pectoris percutere, addidit ei naturæ anterus in pectore os latum, triangulum, ualidum,
cuius prominens & rectus angulus in superiori pectoris est perquâ durus & firmus: & super illum
sunt ungues pedum, fundit autem posteriori ungue quod percuit. ¶ Tardius laudat falconem,
cui caput sit rotundum, superius planum: rostrum crassum & breue: pectus amplum, carnosum, ner-
uotum, durum & ualidis ossibus munitum, cui falco ipse fretus eo ad feriendum utitur. Et quoniam
inquit, coxæ (femora) ei parue debilesque sunt, unguibus uenatur. Ancha: (id est coxendices) plenæ
sunt, alæ longæ extenæque supra caudam, cauda breuis & agilis, femora crassa, crura breuia, &c. Ta-
lis enim falco grues & aues magnas capiet. ¶ Pulcherrimo & nobilitate falconis (in quacunq; fal-
conum specie, Albertus) cognoscitur: si caput rotundum habet, & summitatē eius planam, rostrum
breue & crassum, humeros (spaldas uel spatulas) amplos, & pennas alarum subtiles, coxas longas,
tibiis breues & crassas: pedes lutosos, sparsos. Qui talis est, ut plurimum bonus erit, licet aliqui satis
deformes sepe optimi sunt inueniti. ideoque falconum bonitas & audacia solo experimento perfectè
cognoscitur, Creteniensis. Albertus in quibusdam uariis, Caput enim requirit mediocriter cras-
sum, pennas alarum & coxas longas, pedes largos, sparsos & macros: & falconem ipsum probat, qui
frequenter pedes suos resp. cere soleat. Ignobilis autem est qui in aliquo uel pluribus ursorum detra-
hit. Fit tamen aliquando ut ignobilis nihilo inferior ad aucupium sit quam nobilis, aut etiam supe-
rior, quod à falconario considerandum est. ¶ Falconum genus alas habet longas & acutas, ut
aquilarum magnas & latas, Albertus. ¶ Falconum generi sel est in hepate, Idem.
¶ Accipitrem palumbariū Ephesius falconē gentiē (id est generosum) interpretatur, Niphus.

Sonus (uox) falconum ut plurimum crasior & prolixior est, & ab acuto in grauius procedens
quam aliturum uel niforum, Albertus. Vide plura de uoce eorum infra in E. ¶ Accipiter semper
ferè later iuxta terram, contra morem falconum, Albertus. ¶ Tertius uel tricellus uocatur mas
in accipitrum & falconum genere, quia simul tres in nido nascuntur, duæ feminae, tertius mas qui
minor est femina, minusque fortis, Creteniensis. Rubei falcones nascuntur ex albi & nigri inter
se coiti, Idem. ¶ In rupibus & montibus Heluetiæ nostræ reperitur falcones, cum a. ibi tum
non procul Berna & Solodoro.

D.
Falco perquam animosus est, & nobilissimi generis, Creteniensis. Auis est nobilissima, uo-
latur impetuosiſſima, & in custodia sui minus cauta, &c. ut in E. referetur amplius. Falco raptu ui-
uit, & solus pergit ad prædam, sicut omnis auis rapax, propter causam in Accipitre dictam, Creten-
tiensis. Falconis proprium est cito moueri in prædam, & non discernere, & plus audere quam
possit, Albertus. ¶ Omnis auis rapax, maximè tamè herodius & falco, pullos iam adultos eiecit
regione suæ habitationis, Albertus. ¶ In Gallia Belgica non longè ab urbe Leodio (uerba sunt
Aeneæ Syluij in descriptione Europæ capite 53.) prælium inter falcones & coruos constanti fama
gestum ferunt huiusmodi. Nidum siue in arbore siue in rupe falco sibi parauerat, ouaque fouens pul-
los audis expectabat. Hunc corui superuenientes loco deturbauere, ouis eius effraçtis ac uoratis.
Postridie mirabile dictu falcones coruūque, quasi ex toto orbe ad pugnam uocati, isti septentrionem,
illi meridionalem partem tenentes, ordinatis aciebus & tanquam rationis capaces essent, alijs qui
cornua obseruauerunt, alijs qui media ducerent agmina dispolitis, atrox ac ferocissimum prælium in
aëre commiserunt. In quo cum modo corui, modo falcones cederent, & iterum resumptis uiribus

certamen inflaurarent, totus undiq; subiectus ager & pennis & cadaveribus obiectus est. Ad eum
 mum uictoria penes falcones fuit, qui non solum rostris, sed etiam unguibus acerrime decerant.
 coruos omnes ad interfectionem deleuere. Exin paruo tempore interfecto, cum duo de Leodiensi
 ecclesia contenderent, alter à Gregorio terdecimo, alter à Benedicto duodecimo in episcopum
 electus (erant enim inter illos de Romano pontifice disceptantes) ambo cum copijs in eundem lo-
 cum pugnatu uenerunt. Ioannes dux Burgundiae alterum armis iuuit, alterum Leodiensis popu-
 lus sequebatur. Pugnam est collatis signis summa utrinq; contentione, horrendum cruentumq;
 praelium factum, in quo tandem uictor Ioannes dux triginta milia hostium caecidit. Memorabile
 eius rei factum conditum est, quod nos illas postea transeuntes castrorum ossibus plenum uidimus.
 Sed de illo falconum atq; coruorum praelio, suam cuiq; opinionem relinquimus, ueri periculo pe-
 nes famam dimisso, Haec Syluius.

E.

Falcones capiuntur ut accipitres, uide in Accipitre E.

¶ De falconum institutione, & quomodo tum ad manum affuecant, tum audaciores ad pra-
 dam fiant. Falconum bonitas & audacia solo experimento perfecte cognosci potest: uerumtamen
 eorum bonitatem & audacitatem aues capiendi, multum auget dominorum industria: & eosdem à
 probro ingenio saepe reuocat eorumdem imperitia, Crescentienis. Falcones non nisi bene nutriti
 & edociti, ad domicilium reuertuntur sicut columbae, Albertus. Et rursum, Falcones quidam ad
 domum suam, ut sponte semper redeant ad falconarium, alij non nisi in fame redeunt. Ego quidem in-
 quit, iam uidi falcones, qui sine ligaturis intrabant & exibat: & nobis accumbentibus super mensa-
 sam ueniebant, in radijs Solis se extendentes coram nobis tanquam ad blandientes. Et uenationis
 tempore à tectis & fenestris sponte supra homines & canes in aere uolando ueniebant ad campum.
 & quum placebat falconario, redibant ad acclamationem. Quod si non satis cicurati sunt, causa pro-
 pter quam non redeunt est metus hominis. Itaq; isti non sunt dimittendi nisi tempore famis, tum
 enim cibi desiderio redire consuecunt. Falco melior est qui paulo ante mutationem captus fue-
 rit, Tardius.

¶ In falconis institutione duo spectantur, primum ut affuecat ad manum hominis: alterum ut
 audax & praecipuus in captura auium efficiatur. Affuecat autem ad manum, si super manu semper
 betur. Et cicurationis quidem initio ante lucem pileo indui (caput eius pellicula obnubi, Volaterr.)
 nos hanc pelliculam capitum uocamus, Albertus alibi mitram, alibi capellum & capitegium, et
 hanc & manu teneri debet usq; ad horam tertiam. Deinde patius coxa gallinae ponatur supra gra-
 men apposita aqua, (ubi riuus sit seu fons quo abluatur, si id expetat, Volaterr.) ut si uelit balneari,
 R. elinques autem eum in Sole donec satis se purgauerit, (donec sicceat, Volaterr.) Post colloca-
 tur in loco obscuro usq; ad uesperam. Tum rursum manu teneatur usq; ad primum somnum (usq; ad
 somni tempus, Volaterr.) deinde locetur in loco obscuro (in angulo super pertica, Volaterr.)
 & accendatur ignis clarus uel lucerna ante eum per totam noctem usq; ad diluculum. Tum indu-
 ctus ei capiteo alicuius iuxta ignem assiste manu tenens autem. Scias autem quod falcones in ni-
 dis suis perfecti, meliores sunt, & pennas habent ualdiores. Quod si in nido ante perfectionem exis-
 rit: & saepius pascatur carne pullorum (gallinaceorum) quoniam temperata est. Interdum etiam re-
 cente urina, producit enim haec & confirmat pennas. Quod nisi hoc modo curetur, debilitatur ali-
 & coxis, adeo interdum ut ala uel coxa frangatur. Curandum etiam ne manu ante perfectionem tra-
 getur. Deinde ubi iam satis affuetus fuerit ad manum, cauendum ne unquam aliquid duri in manu
 experiat, sed semper beneficam & blandam eam sentiat, Albert. Et alibi, Quonia falco reme-
 appetit quicquid obuium fuerit, debet habere mitram oculos tegentem, &c. ut repetetur infra, Ca-
 liarem (uulter) uocant Galli falconem, cum ei nouello cilia consuecunt.

¶ De uoce falconum, eorumq; uocatione seu acclamatione per aucupes. Sonus uocis falco-
 num (inquit Albertus) plerumq; est crassior & prolixior, & ab acuto in grauius procedens quam aliu-
 rum uel niforum. Uocantur autem (Albertus reclamari dicit) à falconario non sibilo, sed uoce ma-
 gna, sicut & canes: & simul circunducitur in cherdia quidam ex quatuor alijs uel pluribus ad mo-
 dum auis colligatum, cui caro recens superligatur, (reclamatorum pinnatum uocant, Belifarius in-
 strumentum uolubile auis speciem pra se ferens.) Falcones aliquando nimis clamosi sunt, quod sig-
 num est eos uel iracundos esse, uel nimis macilentos. Quod si iracundi sunt, capiteo obnubiatur: ma-
 cileni, reficiantur. Nam falco clamorosus multum detrimenti affert aucupio, fugientibus quacumq;
 clamorem audierint auibus, antequam falco satis prope sit ut emittatur. A falconario etiam qua-
 doq; reuocati non redeunt, praecipue qui montani cognominantur, quod ferè duas ob causas con-
 tingit, uel pra indignatione quod praeda eis euaserit: uel ob repletionem qua cibum fastidiunt. Quod
 si talis falco ab ineunte aetate à bono falconario educatus est, deponit iam indignatione aut seque-
 eferre, domum sponte redibit, haec enim ingenitas falconum & niforum est, ut bene nutriti insti-
 tutiq; domum sicut columbae reuertantur. Quod si satis cicurati non sint, nec satis familiares homi-
 ni, non dimittantur nisi eurientes, sic enim consuecunt redire desiderio cibi. ¶ Ceterum auda-
 cior reddetur falco (inquit idem Albertus) si saepius aues uiuas accipiat & comprimat, & occidat cum
 clamore

clamore quo incitari solet à falconario, & sicut supra diximus (in Accipitre, & in Lanarijs falconi-
 bus) sepius euadentes per solertiam falconarij ab unguibus eius aues, iterum capiat, & dimitatur
 per se (solus) uincere aues: & caueatur ne aues eum possint ledere unguibus uel rostro. Nam si iu-
 nior falco ab auibz laeditur, pusillanimis fit: Si autem crebro illatus uicerit & occiderit, audacior
 euadit crudeliorq; in aues. Debet autem hoc exercitium semper fieri cum magna incitatione falco-
 narij, & praesentibus canibus, aues enim subinde mutantur, ita ut paulatim fortiores ei inuadendae
 exhibeantur. Et cum iam satis instructus est ad aucupium, statim dilliculo ortu iam Sole, falco cibi
 concotione peracta ad aues dimitatur. Quòd si audax & promptus ad praedam fuerit, eadem uis-
 itas ratione & cura, ut haec tenus, curetur etiam deinceps: & pascatur auibz quas ceperit pro arbi-
 trio (donec per se fatietur): & hoc fiat tribus uel quatuor diebus in quolibet aucupio. At si in primo
 aucupio forte piger & non promptus uideatur, denuo manu eum gestabis, & intermites aucupij,
 & illo die non alium cibum praeterquam dimidiam coxam gallinae ei dabis: reponesq; in locum ob-
 scurum: & postridie dimidiam coxam gallinae & tria purgatoria (quae uocant Germani uulgo, quae
 sunt è plumis, melius autem è xylis) in aqua frigida pones, & usq; ad horam tertiam relinques, tum
 dabis ea falconi, (coxam dimidiam dico cum tribus purgatorijs.) His deuoratis leponatur in locum
 obscuro usq; ad uesperam. Tum rursus cibetur cum purgatorijs, ut dictum est. Postridie ad aucu-
 pium exit: & si audax audiusq; praedae fuerit, retine ipsum in eodem in quo nunc est corporis habitus,
 (in eadem maceratione.) Sin minus, intermisso rursus aucupio, non aliud eo die in cibo ei praebebis
 quam tria purgatoria (ut diximus) ex aqua frigida. Quòd si postridie adhuc ignatior fit ad uenatio-
 nem: postremo cum coxa pulli (gallinae) imposita in acre acetum cum tribus purgatorijs è lana xylis
 na. Deinde ponatur loco obscuro usq; ad uesperam, tum manu sustineatur usq; ad primum somnum,
 tum balneum ei parabis in aqua calida: totum sub dio expones, & si pluuia non impediatur, usque ad
 ceptusculum matutinum relinques. Tum calefacies eum ad ignem super manu tua: & ad aucupium
 egredieris. Quòd si tum non promptissime capiat, omnino infirmus & languidus est. Ceterum ra-
 tio ista purgandi curandiq; ut nunc praescripsimus, maceratio uocatur falconum: in qua nonnulli
 uariant. Nam carnem in aceto repositam imprimunt in aridum medicamentum, quod constat pi-
 pere, mastiche & aloè contritis. Sed huiusmodi purgationes nulli aui rapaci dari debent, nisi quum
 uiscera eius infercta sunt humore uiscolò phlegmatico. Vide plura supra in Accipitre E. & hic
 mox: in uerbis Petri Crescentiensis, qui lib. 10. cap. 11. sic scribit: Cum uoles ut falco alias (plures uel
 maiores) aues capiat, siringe (macera) eum hoc modo: Depluma gallinam, & tria purgatoria quae in-
 de feceris da falconi madefacta in aqua, & positum in obscuro relinque usq; ad aurora diei (sequens
 aues) postea cum ad ignem calefeceris eum, exi aucupium: nec amplius eum fatiges quam ei collis-
 beat, ita ut non dimitatur in praedam nisi quando uisus eius in promptu fuerit. Sic enim fami-
 liarior tibi fiet, & quocumq; uoluerit ad te reuertetur. Quòd si falco rursus audax fuerit, acrisq; deside-
 rio aues ceperit, diligenter considera habitum eius quod ad maciem corporis & obesitatem: & in quo
 illum habitu ita alacrem inuenieris, in eodem retinebis. Nam falconum alij melius se gerunt cum
 obesi sunt, pleriq; in habitu mediocri: pauci in macredine, uel rubei ferè praeteris. Debent autem
 primo emitti ad aues minores, deinde ad mediocres, postremò ad maiores. Si enim initio statim die
 mitterentur aduersus aues magnas & superarentur ab eis, deficiente adhuc potentia & industria
 quas usu acquirunt, magnas & mediocres aues postea timeret, & perquam difficulter ad audaciam
 pristinam, imperitia moderatoris sui amissam, redirent. Plurimum etiam audaciam in falcone pro-
 mouet, si eum frequenter manu sustineas, & pulli (gallinae) coxam hora tertia praebes: deinde
 aquam in qua lauet ei apponas, postea Soli exponas ut reficetur: deinde postquam loco obscuro
 usq; ad uesperam reliqueris, in manu teneas ferè usq; ad primum somnum. Postea per tota noctem
 lucerna uel candela coram eo ardeat, & cum diluxerit, aspergatur uino, & reneatur ad ignem. Tum
 adhuc in aurora ad aucupium gestetur, & de praeda quam obtinuerit pro arbitrio edat. At si nihil
 ceperit, detur ei ala gallinae cum coxa dimidia, & in loco obscuro ponatur. Capit autem falco an-
 tes, inferes, agriones (id est ardeas) grutes, farnas (perdicis) & alias aues. Sed ferrus quòd si ederit
 sanguinem agrionis, omne desiderium capiendi grutes amittit. si uerò carnes solum sine sanguine
 ederit, hoc unum incurrere nò creditur. Hucusq; Crescentiensis. Falconem autem capere ardeas,
 tardas sive bifardas, anates, & omnes maiores aues. In ardeae captura duo falcones pariter emitti-
 untur, quorum unus summa petir, alter iuxta terram inuolat: ut uidelicet ille uolantem ardeam im-
 pulsus praecipitet, hic uerò praecipitatem excipiat, Author libri de nat. rerum. Ardeas & anates su-
 perne feriunt alternatim, iterumq; ascendunt uolando, Stumpfius.

Falconi inter aues rapaces maximè proprium est impetu ferri in praedam, in custodia sui pa-
 rum cautam. Cauebit itaq; falconarius ne praedam falconi statim (in proximo) ostendat, sed aue ali-
 quantulum remota dimittat in praedam, ne se subito praecipitet, sed praedam impetu moderato subs-
 sequatur, Albertus & Author libri de nat. rerum. Cum ad praedam inuadendam pergit laudabilis
 falco, celeri uolatu ascendit, & compositis unguibus ad pectus impetu in auem descendit, tam ualle-
 do conatu, ut strepitum quasi concitati uenti suo descensu exciet, & tali impetu ferit, non recta aut
 perpendiculariter descendens, sed ex obliquo, quia tali descensu percurrens incidit unguibus longum
 uulnus, ita quòd aliquando auis à capite usq; ad caudam diuisa decidit, & aliquando toto ca-

pite truncata inuenitur. Est autem boni falconis inter ascensionem & descensionem nihil aut minimum quietis interponere (alioqui enim inter duos motus duæ quietes necessario contingunt) sed postquam descendit, aliquando autem inferius uolando præuenire & impedire, donec à loco qui ascendit feriat. Sic enim optimum fit aucupium quando duo socii falcones uel plures mutuum auxilium conferunt. Fit etiam nonnunquam quod superior falco superior sequitur auem, donec uideat eam eo intervallo distare quod percussioni conueniat. Sed diligenter cauendum est ne quasi alis suspensis stare assuetudine enim lignum est timiditas, & quod non nisi repulsa terre audeat inuadere. Quia uero falconis est scitu peccoris percutere, addidit ei natura anterus in peccore os latum triangulare, ualidum, cuius prominens & reclusus angulus in superiore peccoris parte est, perquam durus ac firmus, & super illum sunt ungues pedum, & posteriore ungue findit quod percutit. Subito igitur in præceps descendens est optimus: fians autem in sublimi suspensis alis, degenerat in naturam autium quæ lanarij dicitur, uulgo Germanicè **sunemere**. Eni autem bonus falco etiam solus uenetur, melius tamen id facit cum socijs uel socio, quia in ascensu uel descensu necesse est moram fieri, & interim longius abcedit præda si socius non impedit. Et hanc ob causam falco, licet iracunda auis ut & ceteræ rapaces omnes, & solitaria esse querens, uenationis tamen tempore socium diligit, partiturque cum eo prædam sine pugna, quod non facit astur uel nifus. Et hæc quidem natura falconibus omnibus in genere conuenit. Quoniam uero (ut diximus) temere appetit falco quicquid obuium fuerit, oportet oculos eius mitra tegi dum manu gestatur, necdum euolandi tempus est, ne nimium conetur euolare. nam cum polleat alis, frequenter uolare desiderat, ideoque retardandus est à falconario. Præterea si oculos clausos habuerit, & statim mitra depolita prædam uiderit, quasi per admirationem citius audaciusque inuadit. Sic denique facilius & placidius cicutur, magisque obuium facietatis alienæ. Aiberus. Falco mirabili uolatu utitur in principio, medio, & fine. nam sursum rotando descendit, inferius deorsum inuoluendo. Et si uiderit anatem, anserem, aut gruem, infra sagitta clausis alis ad auem ungue posteriore lacerandam descendit. Quod si eam non tetigerit, persequitur fugientem. Et sepe cum auem in fugam conuerfam capere non potest, præ indignatione longius persequendo, nimium à domino suo remotus non redit, Crescentius.

¶ Falcones parui hircina uel puliorum (gallinaceorum) carne nutriuntur. Præcipue uero cum aues capere inceperit falco, permittit ut de prima quam ceperit uescatur pro libito; & similiter de secunda ac tertia, ut sic ad raptum autium & ad obediendum domino animeret, Crescentius.

¶ Duxi aliquando canes indagatores mecum ad aucupium: & falcones in aere uolantes melesque quebantur, à quibus aues quas canes fugauerant percuffe sunt. Aues uero terribes ad terram deuiolarunt, seque manibus capi permiserunt. Tum in fine uenationis singulis falconibus auem unam dedimus, quo præmio illi accepto recesserunt, Aiberus. ¶ Falco gibbosus non statim descendendo percussit sicut alia falconum genera, sed potius cum à descensu rursus ascendere incipit, Aiberus.

¶ Vocabula quæ de auibus rapacibus earumque aucupio Germani peculiariter usurpant, declarauimus in Accipitre.

¶ De uictus ratione, & quomodo uariari debeant remedia pro temperamenti ex Aiberis. Falconarius non imperitus falconem pascet cibo & horis & copia, ita ut iuuetur pasci consuevit & præcipue carne leui autum, & adhuc calore uitæ spirante; & ne uel obefior uel macilentior euadat curabit. macies enim nimia imminuit uiribus detrahit audaciam, & pusillanimum reddit; & cibum molum, talis è manu dimissus reficit humi iuxta falconarium & clamat. Nimia uero obefitas pigritiam & fastidium aucupij inducit. Quamobrem laucatur mediocritas, ita ut neque imbecillior fiat falco, neque incitetur ad prædam nimia inanitione, sed tantum naturalis famis desiderio, quod optime fit, si alter cibus non ingeratur priusquam concoxerit priorem & excrementa reiecerit. Sed hæc periti aucupis iudicio relinquimus, nam falconum aliqui melius uenantur si à mediocri habitu ad obefum modice, quam si ad macilentum declinent: alij uero contra. Nullus tamen uel macie exibat fitus, uel nimium obefus uenatur. Considerandum præterea falcones temperamenti differre, præferunt specie diuersos. Nam nigri plus atræ bilis habent, & cibus qui moderate calfaciant & humorescent nutriri debent, ut sunt carnes pullorum gallinaceorum, columbarum, hocedorum, & huiusmodi. Et si remedijs egeat, tachibeantur calida, ut piper, aloë, Paulinum, & similia. Albi frigidi & humidissimi sunt, & malis humoribus pituitosis abundanti, calidis & siccis tum cibus tum remedijs curandi, ut sunt carnes hircorum, canicularum, mulorum, picarum, passerum, & huiusmodi: ex medicamentis piper, cinnamomum, galanga, & similia. Qui autem pennas habent rubras, feruido sanguine redduntur quibus conueniunt frigida & humida (nam frigida & sicca calorem naturæ extinguunt) ut pulli gallinacei, aues aquaticæ, & interdum cancri, castia fistula, tamarindi, & similia, quæ cum aceto dari conuenit, sunt etiam quidam falcones nobiliores in singulis generibus, quibus merito uictus ratio & cura quam ceteris accuratior debetur, si modo ut forma excellunt, sic etiam in uenatione præsent. fit enim interdum ut formosus deformes uenando præstantiores sint. Cæterum quibus notis falconum nobilitas dignoscatur, iam supra in B. docuimus.

¶ Falco pennas mutat circa medium Februarij, Tardius. Hoc tempore igitur (inquit Crescentius) falconem in mutam (caueam, ut in Accipitre docuimus) pones, & omni genere carnum pascens spatium mensis. postea appones ei cunctam aquam, prius tamen cum cibabis, & si non multum,

De Falc. G. H. a. c. d. e. h. Lib. III. 63

carne, carnem qua uescitur melle ungiō. & si ne tum quidem muet, ranam aridam triam carni ina...

Vnguium & pennarum cura. Falcones non sunt collocandi super ligno, sed solum super lapide terete...

Parum simi falconis cum uino pro antidoto datur contra morsum stellionis, Ponzetus. Falcones dicuntur quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curuati...

Emblema Alciani quod inscribitur: Imparitas. Ut sublimē uolans tenuem fecat aëra falco, ut pascuntur humi graculus, anser, anas...

Falcones inter, sublimis in aëre pica, Dum uolat, & cantu prouocat una duos. Illi ira accendi, quatinus clangoribus alas, Atq; hostem curuis unguibus ambo petis...

DE FALCONIBVS DIVERSIS.

FALCONVM genera plura sunt, non solum propter regionum diuersitatem, unde color mo...

quia non omnino ex ignobili parente nascitur, perquam strenuum ad uenationem est. Galli falconem qui ardeas uenatur, uocant heronnier (nostri *Reigerfalcē*) qui grues, gruiet. Hautain Gallicè nominatur falco qui alit uolat, sublimipetra. Campestris est, qui palcitur aibus, ut cornicibus, sturnis, merulis. A passu nomen habet apud Gallos (de repaire) qui solitus palci in aliquo loco, capitur illic per escam. Robertus Steph.

¶ Passager, id est commeans, qui capitur dum transit mare, Rob. Stephanus. Hic à Tardius nominatur falcon de passage, quod inter migrandum (dum mare transit) capitur, ut peregrinus etiam, à quo tamen etiam distinguitur tartarot de Barbaria, eò quod per regionem sic dictam uolat scilicet, & in eadem frequenter quam alibi capi. Laudatur à Cræta, paulo maior est (peregrine), crassius, & rufus sub alis, probis pedibus, digitis longis, bene uolans, strenuus contra omne genus, autum ut & peregrinus. Vtrumque hoc genus uolare (aucupari) potest per totum mensem Maitium & Iunium, quod tardius mutare scilicet, & quò mutare cœperit, breui pennis exiit. Vide etiam inferius in Falcone sacro ex Tardius.

¶ Idem Tardius primum falconis genus nominat abier.

¶ Faucon hautain, qui alit uolat, uel sublimipeta, à Gallis uocatur.

¶ Tunisius (Tunicien, inquit Tardius) sic nuncupatur à Tunisi ciuitate primaria in Barbaria Africæ, ubi abundant falcones. Naturam refert lanarij, paulo minor, similibus pennis sed magis de cussatis & longioribus: capite rotundo & crasso, satis in sublimi uolans, ad aucum aquaticis tum cæteras utilis.

¶ Pecerra regio apud Moschouitas falcones mirificos præbet, qui non modo phasianos & anates, sed cygnos & grues condecantur, Paulus Iouius.

¶ Græci hodie falconum & accipitrum genera non ita diligenter distinguunt, ut Galli nostri, sed sepe confundunt, Bellonius.

¶ De falconum duobus generibus, nobili & ignobili, uide supra in Ardea E. ex Authore libri de nat. rerum.

¶ Quarendum an inter falconū genera maiores, ut facer, girfalcon, aquilis adnumerari possint: minores uerò, ut smerillus, lithofalcon, dendrofalcon, accipitribus potius.

¶ Artificiales inter aues ingluuie carentes graculum, ceruum & cornicem nominat: ubi apud Albertum legitur coruum, & auem quæ guidez uel gaudes nomen habet, quæ secundum quosdam (in quo est falconum genus, sed incepte ut apparet.

¶ Sunt qui haliaetum quoque falconis generibus adnumerent, de quo nos inter Aquilas.

¶ Apud Gallos & Sabaudos usitata sunt nomina falcon de mare, & falcon de riuere: id est falco palustris, falco fluuiatilis: uel potius, qui supra paludes, & qui supra fluuios uenatur.

DE FALCONE SACRO.

IN Accipitrum genere præstant ij quos Græci hiéracas, id est sacros uocant, Perottus, quasi uero accipiter generis nomen sit, hiérax species: cum utriusque uocabulum ex æquo pateat, & idem enim si Græcis hiérax, quod Latinis accipiter. Porro inter accipitres speciem quandam peculiarem recentiores sacrum uocant, Galli sacre, Germani *Sacker* uel *Kuppel*, alij *Sackerfalcē*, alij inæptius *Strocker*, (nisi aquilæ speciem *Stoekahm*, hoc est truncalem, ut Albertus nominat, hac uoce significant.) Primum genus nobilium falconum est (inquit Albertus) quod quidam sacrum uocant: Symmachus Britannicum, aliqui ælium (ælyon) quasi æretum falconem (aut forte à Gallis ea uoce qui aquilam uocant *aigle*): alij æriphilum, quasi falconem amantem æris, amat enim uolatum in aère sublimem. Crura ei crassa & nodosa, (ungues & crura maxima,) unguis crudeliores quam aquilæ, (pennæ ruffæ, uel subruffæ) aspectus terribilis, oculi ualde flammei ex citrino colore ad rubrum declinantes, caput magnum, rostrum quoque magnum & fortissimum, ita siue compilationes alarum magnæ & quasi superexhibitæ, (uox barbata aut corrupta,) cauda longa, & hinc quidem solum in falconum genere. Magnitudo ferè aquilæ, (uel paulo maior.) Sub ipso (in eius conspectu) nec aquila uolat, nec ulla auis rapax propter timorem: sed statim ut uiderint sacrum cæteræ aues cum clamore ad loca arboribus condensa uel ad terram refugium: & manibus capi se potius permittunt, quam in aërem parentem redeant. Volant autem bini, (hinc forte *hippel* quasi copulati falcones à nostris dicuntur,) & adeò circurrunt, ut in una pertica bini confident, & hominem sequantur, ac si abiq; eo degere eis molestum sit. Nulla est auis tanta, quam non statim deiciant: nec unam tantum, sed quotquot habuerint obuias. Capiunt etiam capreolos & hirculos, quorum oculos & cerebella unguibus dilanant. (Capreolis in quos usum deherint, insident, & cerebri capite perforato excutunt.) Nutriti eos delicatissimè oportet, cibo semper recente, præcipue cordibus, cerebellis, & sinis carnibus, quæ ita recentes sint, ut ab animatis uitali calore adhuc caleant. Cibi tantumdem ferè consumunt, quantum aquilæ. Hoc genus falconum regale est, & diuissimè uolat & prædam sequitur, nec deserit ad durum trimum aut etiam quatuor horarū spatium. Et quanquam solitarium egregie uenatur, cum socio tamen uenationis præstantius est. Hominem & canes uenaticos amat, ac in eorum præsentia uenatur libentius, tanquam uires suas illis officiant. Porro conueniunt

ueniunt ei eadem, quæ falconibus in uniuersum cōuenire diximus, quod ad guttas faciei, figuram, uenandi studium modumq̄ & uocem. Vox eius est cernūca (sic habet libri excusū,) & raro clamat. Cum autem re uocatur, oportet quod si auceps uocē alia & sonora utatur, aliter enim & longē uolat: & ecclesiasticorum ualde magnum requiritur, quod ē longinquo uideri possit. Et quamuis non statim rodetur, periculum non est. Solet enim sua sponte ad domicilium reuerſi, fluctuque Albertus. Et rursus in eiusdem libri 23. littera A.) Acriphilus (inquit) altissimē uolat, nubes enim transcendere dicitur, & aues obuias interemptas deſcere: ita ut decedentes aues aliquando in terra inueniantur, nec cognoscatur unde ceciderint, uel quomodo perierint, quod in tam sublimi loco acriphilus uideri non possit. Nidum in montibus altissimis construit, ubi aliquando iuuenis capitur, & ita cicuratur, ut sine uinculo in parietibus & domibus maneat. Venatur cum fociu scit falco: nec à domino recedit postquam cicuratus est, prædamq̄ omnem illi reponit, quamobrem nobilissimus dicitur. Acriphilos alis uelocissima auis est, acriſ ferena inhabitat in tantum, ut uix unquam uel parum in terra resideat aut quiescat. Cibum in aere capit, prædantium auium more. Pullus adhuc capitur, & instituitur ad uenationem, Author libri de naturis rerum. Aquila rex auium est, si non (forte, modo) alarionem excipias, quæ fortē aquilarum species potentissima est, lo, Saresbarienus in Polyeratico. Tertium aquilæ genus, colore nigricat, minimum, &c, ab Aristotele describitur, hoc illustriſ Marchio Montherculeus in eo libro quem scripsit de falconibus, credidit esse genus falconis, quem uenatores uocant herofalcum: cum & montes syluasq̄ colat, & lepores capiat, & colore nigricet, Niphus. Pernix (uolens Aristotele) gyrofalco existimatur Ebero & Peucero, qui Germanice etiam *Stroßfalk* interpretantur, nos de perne accipitre plura scripsimus in Capite de accipitribus diuersis.

¶ Sacri accipitres (inquit Belſarius) qui multorum opinione aliorum omnium uolacissimi sunt, aerini à quibusdam nuncupantur, quidam aerophilos uocant, quasi aerē amantes. Nam & ex pennarum colore leuitas eorum arguitur, ad ignis similitudinem pennati quū sint, bilis enim colorem in pennis præ se ferunt. Quare calidi cordis esse putandi sunt, itaſq̄ nimium, si præda fraudariſe aliquo modo ſenerint, magis quàm alij solent. Vnde acres potius dicendos putamus. Volare consuecunt hini terniue, quum aliorum generum accipitres ignobiles persequuntur, ut miluos & alios similes. Nam quū manibus (unguibus) sint paruis, hostisq̄ fortior ad uolandum perfiliens nimium, minus auxilio ut alter alteri iuuet necesse est, & maxime si multi nigri eis capiendi sint. Sunt enim miluorum genera duo, alterum tempessate nostra regale, alterum nigrum appellamus. Nigri robustiores sunt, ita ut quamuis etiam ad terram usq̄ capri & à sacris falconibusq̄ circumacti per aera descendant, à falconum tamen manibus quandoq̄ euadant. Qui quoniam cauda unantur in celo flexili (gubernandi artem monstrantes in profundo,) relicti in terra falconibus (qui propter acris densitatem huius generis miluos amplius persequi nequeunt,) in aera iterum, solui sacrorum unguibus falconum, ad sydera tolli uidentur. Qua ex re indignari falcones dimissa præda, inter seſe rixantes ac seſe inuicem aduncis unguibus ferientes sæpius uidimus: adeo quidē ut aucupandi animam abiecisse uiderentur. Quod ne contingat, iniuriasq̄ sacri obliuisci possint, omni cura studendum uenatoribus est ut simul unā sacri nutriantur, simulq̄ sedeant ac quiescant, simul (quum à uenatore ad uescendum inuitantur in frumento uolubili auis specie præ se ferente) resideant, ut communi carnis pascuo nutrirī sociatim possint. Frigoribus uentōue aut imbris, magis quàm cætera falconum genera, resistunt. Quamobrem nec mirum est Ferdinandum oſim Siciliæ regem, huic uenationis generi magis deditum fuisse, quoniam & plurimum generum auibus officere magis sacri uidentur, & uentis ac imbris prohiberi huiusmodi auium uenatio non potest. Maximilianum Cæsarem super audiuimus, è suis quosdam ad extremas Sarmatarū partes (Polonos nominamus) exploratum misisse, ut hoc genus falcones è proprijs nidis ad se deferrent. Quos quidem in illis locis in arboribus, non proceris, nidificare inueniunt: unde facile conſicitur non paruis sed magnis tantum auibus eos uelci & infidiari, quanquam uenatores quidam nonnullas aues hanc ob causam non in sublimi nidificare existimant, quod omnis generis cadaueribus pasci solent. Inueni enim aliquando sunt huiusmodi accipitres sacri animalium cadaueribus quandoq̄ uelci. Porro sacros è nidis abductos non adeo uolaces ut eiusdem generis cæteros experiuntur. Credimus tamen ad grutes capiendas animoſiores aptioresq̄ esse, quum longiori canum consuetudine fiat (qui eis auxilio esse solent) ut maiores aues capere atq̄ unguibus detinere facilius possint. Hæc omnia Belſarius.

¶ Falco sacer (inquit Tardianus) trium generum est: primum uocatur seph secundum Babylonicos & Alſyrios, hoc inuenitur in Aegypto & in parte occidentali, & in Babylone, capit lepores & hinnulos. Alterum genus dicitur femy, à quo gazella (caprea) parue capiuntur, Tertium hynatre, & peregrinus ab Aegyptijs ac Alſyrijs: uel commeans, (uulgo Gallicè de passaiſge) quoniam nescitur ubi nascatur: & quotannis commeat Indos aut meridiem uersus. Capitur in insulis ad orientem sitis, Cyprio, Creta, Rhodo, quamuis etiam ex Russia, Tartaria & Oceano (Septentrionali) ad nos uenire dicuntur. Falco sacer post mutationem pennarum caput, uolacior & melior est. Sacer dictus maior est quàm peregrinus, (atqui superius tria sacri falconis genera statuit, ex quibus unum facit peregrinum, nullum uerò peculiariter sacrum nominat) deformibus pennis, alis breuior, aut dicitur. Præfertur is cui color rubicundus aut rufus aut incanus (griscus) fuerit, & qui forma ac similitudine

tudine falconem refert: cui lingua crassa & pes amplus est, id quod in paucis sacris reperitur: digni crasti, & colore ferre coeruleo diluto. Hæc auis inter rapaces & aucupio idoneas, præcipue patiens laboris est, mansueta & tractabilis: & cibos crassiores facilius concoquit. Prædatur aues magnas, an feres syluestres, grues, ardeas, & imprimis quadrupedes syluestres, ut capreolos & alias. Hæc ille. ¶ Ad Inugros Vgolicosq; per alperos montes peruenitur, in quorum iugis nobilissimæ falcones capiuntur, cum alijs tum sacri & peregrini sicuti, quos antiquorum principum luxus in aucupio non agnouit, Paulus Iouius de legatione Moscovitarum scribens. ¶ Vt recentiores falconis hoc genus sacrum nominans, quod ab omni autium genere, etiam ab aquila timetur, sic veteres sacrum ferpentem nominarunt, cuius conspectum reliqui omnes fugerunt, & sacrum pifcem qui à nullo læde retur: Nisi quis sacrum uel Græcorum imitatione dictum malit, quasi hîeraca, id est accipitrem per excellentiam, ut poetam pro Vergilio ponimus: uel à corporis magnitudine uiriumq; præstantia. Hoc genus forte ad aquilam germanam Aristotelis referri debet, nam color, magnitudo, uires, & prædandi ingenium conueniunt. Falco sacri nominatur ab Auicenna lib. 2. cap. 246. de re medica, qui an idem cum sacro sit nescio. Vetus quidem interpretis crissatellam uerit.

DE HIEROFALCHO.

HIVIS auis nomen recentiorum alij aliter scribunt, ego hierofalchum eui Græce originis uocem, cum Paulo Iouio scribere malui, quasi sacrum falconem dicas, quod nomen magnitudinis & uirium ergo meretur, non minus quam antecessens, quem sacrum Latine nominauimus. Aut forte hierofalco primum nominatus est, quod herodios, id est ardeas capiat (aut agrofalco, nam Itali ardeam agrionem uocunt unde fortassis etiam herodium cum uocauerunt recentiores: cum herodius tamen, uel potius erodius sine aspiratione non falconem Græcis ardearum uenatorem, sed ardeam ipsam significet. Volaterranus Albertum secutus gyrofalchum arbitratur dictum à gyro & circum, tu quo inter uolandum uoluit, ut prædam circumagat. Aliqui grifalchum uocitant. Grifalco, Latine falco, Alunnus, sed scimus falconis nomen communitus esse. Inuenio & zerifalco scriptum Italicè cum maioris minorisq; differentia, quæ nisi fallor ad sexu duntaxat pertinet. Gallicè gerfau, Germanicè Gerfalch, uel Gurfalch, ein grosser falch, id est falco magnus, Moscouiticè, Kretzet, Polonicè byalozor. ¶ Triorches accipiter Latine uocatur astur, & capit grues & ardeas: apud nos gyrofalco dicitur. Author Giosæ in Deuteronomion scribens, Herodius inquit, uulgo gyrofalco dicitur & rapit aquilam. Et in Psalmum 103, Herodius est auis rapacissima omnium autium maiorum, quæ & aquilam uincit. Grifalco ad nos uenit à locis transmarinis inter greges ariferum syluestrium, ex quibus unum noctu protruoit sub pedes suos utandi frugonis gratia, & alterum interdiu ut uescatur dilaniat, Olycurus. Vide in Accipitre d. Paulus Venetus alium uidetur herodium facere quàm grifalchum ut ipse uocat, Balacia prouincia inquit, habet herodios, & optimos falcones. Et alibi, In mari congelato insulæ quedam grifalchos & falcones plurimos produunt. Et rursum, lib. 1. cap. 61. Grifalchi qui à Christianorum terris ad Tartaros portantur, non perferuntur ad magnum Cham, qui hoc genere autium abundat, sed perueniunt ad eos Tartaros qui Armenis & Cumanis confines sunt: Cum paulo ante in eodè capite sic scripserit: A monte Alchai Aquilonem uersus uenitur ad campessia regionis Bargu, quæ dierum quadraginta itinere patent: postea peruenitur ad Oceanum, ubi in montibus nidificare solent herodij siue falcones peregrini, qui inde ad magni Cham curiam perferuntur. Nec inueniuntur ullæ aliæ aues in his montibus, præter herodios, & aliud auiculæ genus quo pascuntur herodij, Hæc ille. Vnde apparet herodium falconem peregrinum ab eo exitumant, ab hierofalcho diuersum. Paulus Iouius etiam hierofalchum ab herodio distinguit, in libro de legatione Moschouitarum, his uerbis: Ad Inugros Vgolicosq; per alperos montes peruenitur, qui fortasse Hyperborei antiquitus fuerunt. In eorum iugis nobilissimæ falcones capiuntur, ex his genus unum est candidissimum guttatis pennis, quod herodium dicitur. Sunt & hierofalchi ardearum hostes, & sacri, & peregrini, quos antiquorum principum luxus in aucupio non agnouit. Albertus herodios ait nidificare in parietibus montium altissimorum in alpiibus ad quos uix est accessus. Hoc idem ferunt de hierofalchis, qui falcis sunt maiores, & quod dixit Albertus de herodij, fortasse intellexit de hierofalchis, herodius enim est de genere aquile, non autem falci, nec Aristoteles herodios accipitres appellauit, sed aquilas, ut alibi dicitur, Niphus. At qui Albertus non hierofalchum, sed primum & præcipuum aquilarum genus herodium uocat, tantquam heroem autium, ut ipse somniat. Nihil minor est quàm herodius, sed unus est color plumarum ambobus, Author libri de nat. rerum.

¶ Aderant quoq; complures falcones inquit Sigismundus Baro in cõmentarijs rerum Moscouitarum alij alibi, alij phœnicei coloris, magnitudine excellentes, quos nos gyrofalcones, hos illi Kretzet appellant: quibus uenari cygnos, grues, & alias id genus aues capere solent. Sunt autem Kretzet, aues audacissimæ quidem, at non tam atroces impetuq; horrendo, ut aliæ aues quantumuis rapaces, illarum uolatu seu conspectu (quemadmodum quidam de duabus Sarmatis fabulatus est,) declinant extinguanturq;. Illud quidem experientia ipsa constat, si quis uenatur accipitrem, aut mif, aut alij falconibus, & interim kretzet, (quam à longè uolantem cõtinuò sentiunt) aduolauerit, quod

De Hierofalcho. Lib. III. 67

quod prædam ulterius nequaquam insequitur, sed pauide subsistunt. Retulerunt nobis fide digni ac insignes uiri, Kretzes, quando ex illis paribus ubi nidificant, afferuntur, tum aliquando quatuor, quinque aut sex in quodam ueniculo adhuc, simul includuntur; atque etiam quæ illis porriguntur, obferuato certo quodam sensu ordine, capere solent. Id autem ratione, an natura illis indita, an quo alio modo fiat, incertum est. Præterea quemadmodum in aliis aues aduerso impetu feruntur, rapacesq; existunt: ita inter se ipsas manifestiores, mutuis sese moribus minime dilantantes. Numquam aqua se, ut cæteræ aues, lauant; sed sola arena, qua pediculos excutunt, utuntur. Frigiditate adeo gaudent, ut perpetuo aut super glacie aut lapide stare soleant. Hæc Sigismundus Baro, Notar autem Matthiam à Michou canonicum Cracouiensem, cuius in Sarmatiz Asiæ descriptione capite XIII. uerba hæc sunt. Adferunt ad nos auis quædam rapax ex locis Septentrionalibus, (ex Iartha Scythiz, Cardanus) magnitudine aquilæ, sed alis & cauda prolixioribus quàm aquila, in similitudinem accipitris, & uocant eam Molcouitz kiczoth, nostri uerò (Poloni) byalozor, quasi albicans splendor, quia subalba est secundum uentrem. Hanc omnes rapaces aues, accipitres, falcones, & cæteræ rapio uiuentes, in tantum metuunt, quòd inspecta ea tremunt, & cadunt, & extinguuntur.

¶ Post falconem sacrum (inquit Albertus) proximum genus nobilium falconum est gyrofalco. Hic figura, colore & actu (moribus) & uoce, omnino naturam falconis refert, maior altiore, minor aequali. Gyrofalco dicitur quoniam dum gyrando accipit prædam insequitur, appetit autem aues maiores tantum, ut grues & cygnos & huiusmodi: minores aspernat. Auis est perpulchra, cauda est ad corporis sui proportionem non longior alarum iuga decora & ualida: crura plana, non nodosa: ungues satis fortes & præcipue posteriores. Solus uenatur, sed melius cum socio. Solet autem præ cæteris falconibus erectus & pennis bene compositis stare. In uenatione dum persequitur prædam: quare uenator ut eum allequatur ueloci equo indiget, nec non canibus uelocibus, qui auxiliantur ei quum prædam deiecit. Præcipue autem docendus est hic falco, ne in aqua prædæ insideat, quia frequenter (longius) distat à falconario, & lædi possit in aqua. Quamobrem non secundum longitudinam aquæ emittendus est ad prædam: sed tenendus donec aues extra ripam in aere appareant: & tunc gyrofalco à loco aquæ uerius campum iaciendus est ad eas. Sic enim illæ gyrofalconis metu ad aquam redire non audebunt. Quod si à campo uerius aquam emittatur, aues ad aquam fugient, ac uel euasent, uel si percussæ fuerint, in aquam decident: falco autem prædam sequens lædetur uel magis gener. Et si euadit, red detur tamen timido: propter acceptam noxam. Sub gyrofalcone alij falcones & altiores non bene uolant: sed ne aquila quidem facile cum eo congregitur. Præcendit eum carne sana, delicata & recenti, & quæ adhuc uitæ calore caleat. Delicatam uoco, ut quæ cordi propinquior est, tanquam magis elaboratam. Nam & syluestres (aues rapaces) de præda quam ceperint cor imprimis edunt, deinde partes ei propinquas uerius alam dextram, raro uerius sinistram. Præcipue uerò palci debet gyrofalco calidæ naturæ aibus, ut columbis, palumbis, & similibus, ipsiq; recentibus. Nam omne genus accipitrum, falcones, altiores, nisi recentibus tantum aluntur, nec unquam reuertuntur ad reliquias suæ prædæ, dum sunt syluestres, neque cadaueribus ut aquilæ & milui insident. Sed postquam semel de aliqua aue gustarint, illa deinceps relicta noui semper prædam persequuntur. Maxime uerò gyrofalco recentis & etiamnum calenti carne delectatur, quamobrem de præda comedere prius incipit quàm occiderit. Itaq; non laudo quod nonnulli gallinæ ut uel coxam uel alam extrahunt, & rursum postmodum de eadem gallina partem alteram, quam gyrofalconi in cibum exhibeant. Proculdubio enim sic semel laniatum gallinæ corpus, mox & calorem febrilem pati, & faciem generare incipit. Debet sane peritus falconarius naturam sequi, atq; ipsi maxime & talibus eibus, quibus & qualibus syluestres ipsi pascuntur, falcones nutrire.

¶ Gyrofalco auis est fortis & mirè audax, adeo ut inuenti sint qui etiam aquilas aggredi nō dubitarint. Caput omnes aues quantumuis magnæ: eisdem ferè cum falconibus naturæ, quamobrem quæ ad falconum nutritionem dicta sunt, ipsi quoq; accommodabuntur, Crescentierdis.

¶ Hierifalcones (inquit Belisarius) ut rarius inueniuntur, ita pulchriores accipitribus cæteris dicendi sunt. Nam etiam præter corporis formam, eo stanti modo erecti permanent, eaq; membrorum compositione hominum oculos ita delectant, ut quandam aucupadi maiestatem præ se ferant. Vltima Germaniæ pars ad Septentrionem uergens, quæ Noruegia nuncupatur, eorum patria est. Nidificant etiam in insula quam Hirlandiam uulgo nominant: quæ adeo præ cæteris frigidissima est regio, ut aliorum ibi generum accipitres non inueniantur. Est eadem sterilissima, altissimisque montibus & faxis plurimis geluq; nimio ac frigore inhabitabilis, &c. Mercatores qui insulam adeunt, frumenti farinae parum ac uulsiimas ibi merces important, quæ siccis piscibus commutari dicuntur. Hi quidem hierifalcones accipitres ad Maximilianum Germanorum Imperatorem deferunt. Quorum pennæ magis albæ formaq; maiores cæteris sunt. Nam ij qui à Noruegia transportantur non albi sunt, nec adeo magni, quamuis illos meliores putemus. In his tamen diuisis solum mundi partibus hierifalcones nidificare comperit est. Quæ re natura dicitur: locus obscurus est, & forte corruptus: adeo frigidus eorum esse motus pigrosq;, ut uenatorum ingenio & arte, & uolandi in dies assuetudine exercitioq;, altissimos autum uolatus persequi soleant. Quoniam uerò suis consistat ex pennarum coloribus accipitrum animos dignosci, solum ac lucidum: auroq; simi-

lem cæteris præferendum esse dicimus: ut pote audacem, facilem, mitem, placidum. Deinde illam qui ad albedinem tendit, tanquam fortem & robustum, &c. Vide supra in Accipitre in genere. Quod ad reliquam formam atinet, sunt hierifalcones rostro adunco, eo tamen non nimis magno. Neque enim in uniuerso genere rostri nimia magnitudo unquam laudabilis fuerit. Nam ad reliquum corporis portionem male respondet: & uerisimile est nimia nec utili humorum abundantia, rostro & unguis crescere ac augeri. Quamobrem accipitres huiusmodi, tanquam nimis referri humoribus minus leues existimabuntur. Sicut præter ea unguibus ualidis, posterioribus maximè: plantis cruribus, nodosis, nec longis: cauda ad sui corporis formam decenti. Alarum uero summitates sunt fortes, ut facile iudicari, ut animaduerti inde possit in uolatu eas quàm ditissimè perferre posse. Vidimus tempestate nostra peregrinos sacrosq; accipitres adnites ardeas uolando perferre, qui illosq; relicta tandem ardeis uenatorum uocibus altis ad eos rediisse: emissumq; tandem e falconis manu hierifalconem ita citatissimo uolatu usantem per aëra in gyrū crebriori alarum percussione persequimus, (ut filo in sublimi tractum censes), derelictam ab alijs ad sidera ardeam uel esse cepisse. Assueti tamen sunt hierifalcones ac paulatim instruendi, ut si uolatu cætera præualent, autum sanguine quotidie saginentur, nam interficiendi aues consuetudine animoliores efficiuntur: assequunturq; id si paruas etiam iugulare aues cõsueuerint, sic enim postea magnas etiam uolatu uincere, ac audacius capere ualebunt. Porro nutriendi sunt auibus uitis ac leuibus, & etiamnum calenibus, eo præferim tempore quo pennas mutant, Hucusq; Belizarius,

¶ Girfalcone siue herodius auis inter omnes nobilissima est: parui corporis respectu alarum eius colore cœruleo, maxima tamen parte corporis ad albedinem declinans, præterquam in pedore & alis, ubi cœlestem colorem euidentius imitatur. Carnes crudas (forte, putidas) & feruidas non gustat, sed recentes tantum. A deo fortis ac animosus est ut aquilam capiat, quod si in quinque gressu uel alias quasuis aues in aperto aëre uolantes emittatur, non prius persequi desinit, quàm singulam in terram deiecerit. Infruitur autē simul canis qui deiecit ab herodio aues capiat & occidat. Cum prædam uidet herodius, excutiendo se animare & anad captendum idoneus sit experiri uidetur, Author libri de nat. rerum.

¶ Girfalcone nascitur in regionibus frigidis, ut Dacia, Noruegia, & Prussia parte quæ ad Rusiam uertit. Capitur autem plerumq; inter migrandum in Germaniam. Probis pedibus præditus est, digitis longis, corpore ualido & pulchro præferim postquam pennas mutauerit. Sternuus item & ferrox est, & magistrum benignum manumq; portantis placidam requirit: unlis ad omne autum pium ut etiam peregrinus, Tardiuus.

DE FALCONE MONTANO.

¶ FALCO montanarius ab Alberto nominatur, qui ab Italis montanaro, à Callis montagneri nostris Bergfalck. Sic autem per excellentiam uocatur, quæquam peregrinus quoq; & gibbosus, & aij falcones in montibus montiumq; rupibus nidulantur. Montanarium (inquit Albertus, nos montanum potius dicemus) genus falconum, terræ (post sacrum & gyrofalconem) nobilitatis est. Corpus ei breue & ualde spissum, præcipuè uerò cauda huiusmodi, pedibus planè rotundum & magnum: crura fortia & breuia proportionem corporis: pedes nodosi, ungues fortes. Solet autem pedes frequenter respicere. Dorso alisq; exterius color cinereus: qui paulatim magis magisque, quo sapienter felicitè pennas mutauerit, clarior efficitur & pallidior, modica & fusca uarietate interposita. Est autem hoc falconum genus ferum & malis præditum moribus, iracundum, inconstans ira. Itaque rarus est falconarius qui mores eius satis perfectos habeat, quamobrem præceptum est Ptolemaicis Aegypti, raro tenendum manu, præterquam in aurora & aucupij tempore. Alijs uerò temporibus includatur loco obscurissimo, ubi bis uel ter ignis clarus nõ fumosus accendatur: neq; tenetur manu extra tempora iam dicta, nisi cum pascendum est. Sic enim mitescit, ad manum falconarij tanquam beneficam, & iracundiam deponit. Iracenti falconarius ne multum resistat, sic enim otius remittitur eius ira. Hinc falconi crassitudo ferè eadem quæ accipitri siue alitri, sed multo horrior est. Pedes ei admodum pallenti, crura quæuis sunt squamis sese prementibus. Figura eius quum fiat, ab humeris ferè pyramidem refert, si fingatur pyramis aliquantulum in dorso compressa. Si præda euaserit, præ cæteris indignatur, ita ut per iracundiam aliquando reuocantem se inuadat, & caput aut faciem falconarij, uel cui is insidet equi dilaniet. Est quando falco unus alterum inuadit, quæ in re falconarius patiens requiritur, qui non aduerteret, sed patienter dissimulet reuocationem, donec ira deposita mitescat animus falconis. Quod si etiam reuocatus falco non rediret ad reuocatorium, non admodum curandum est, nisi ut caueat falconarius ne capiatur ab alio. Quia do postea ira sua sponte ad domum falconarij reuertetur. Cæterum propter huiusmodi mores non est abijciendum hoc genus falconis, quod in auibus magnis inuadendis mirè sit audax, nam uel aquilam aliquando inuadit & occidit. Præcipit autem indutrio falconario Ptolemæus, ne hunc falconem in fortes aues frequentius dimittat, nam si per iram immoderatè incaluerit, præcipit se in mortem: quod accidisse iam in alpinis quidam è focijs nostris obseruauerunt. Nempe cum falco montanarius uocatiens perdicem sequeretur, & aquila forte aduolans ex aduerso illam ei præripuisset, nec

falco illam aquilæ denuo extorquere possit, cum aliquandiu frustra id conatus esset, altissimè tandem conscendit, & impetu deorsum facto caput aquilæ feriens, se pariter & aquilæ interemit. Sema per igitur ne in tantam iracundiam incidat, cauendum est. Frequentior est quàm falcones ceteri, & mirè gaudet feritate sua. Itaq; sæpe reperitur ex hoc genere falcones, quibus autem unam uulnerrasse & deiecit non sufficit, sed multis deiectis gloriari uidentur: adeoq; interdum crudelitati suæ indulgent, ut occidendis aubus occupat cibi oblitiscantur. Hæc Albertus.

¶ Falco montanus coloris est betici uel fusci, (quem Galliarum uocant,) & si sanus sit ceteris præferatur. Magnus & strenuus est, aues magnas tantum, nō paruas captat: difficit uolter regitur & custoditur. Amplius quàm ceteri falcones gestandus, (contrarium scribit Albertus,) & in uigiliis diutius retinendus est. Corporis habitu inter obesum & macilentū mediocri feruari debet. Aegrotanti aquam puram diu decoctam in olla fictili apponito, & ut bibat curato. Quod si non sanetur, remedia alibi à nobis præscripta adhibeto. Quum purgare eum & macerare uolueris, tres ossulas de pelle gallinæ ei dabis. Ad sanitatem eius tuendam facit, si chirothecam tuam moscho inunxeris. Cum ad uenationem eum emittis, proice eum ante alios, & sic, quamuis nihil capias, cum alijs redibit, Tardius.

DE FALCONE PEREGRINO.

ALBAZI est auis quæ dicitur falco peregrinus, Andreas Bellumenfis. Nominatur autem ab hazi ab Auicenna 2. 614. ubi simum ipsius & aliarum auium rapacium, quod ualde excrementitia sit, parò à medicis usurpari scribit. Leuitici cap. 11. pro Hebraica uoce nez, accipitrem interpretantur. Arabica interpretatio habet *٠١٢٣* bazi uel hazi: Persica maran baz. Itali pelegrino uocant, & marem terzolo pelegrino. Galli falcon pelegrin. Paulus Venerus falconem peregrinum herodum uidetur interpretari: cum alij herodum hierofalcom faciant, alij præcipuum aquilæ genus, ut in Hierofalcho docui. Vide etiam supra nōnihil de peregrino in Capite de falconibus diuersis, ubi mentio fit falconis de passagio, id est commeantis. Inueniuntur peregrini in asperis quibusdam Moschoiæ aut uicinis montibus, ubi & sacri & hierofalchi, ut supra commemorauimus.

¶ Nisus in facie guttas habet sicut peregrinus & cætera falconum genera, Albertus. Idem lib. 25. de animalibus cap. 8. Quartum (inquit) nobilitatis locum (post sacrum, gyrofalconem & montanum) falco peregrinus obtinet. Vocatur autem peregrinus, quia semper peregrinatur & migrat de una regione in aliam: uel quia nescitur nidus eius, nec inuenitur à falconarijs: sed inter uolandum longè à loco suæ generationis capitur. Causam nobis renūit peritissimus quidam falconarius, qui in eremo alpium prope iuga altissima montium multis annis habitauerat. Dicebat ille hoc genus falconum in altissimis & præruptis parietibus montium nidos construere, ita ut nusquam adire sit, nisi quis à cacumine montis submittatur per funem longissimum, plerumq; centum passuum longitudine, alijs centum quinquaginta, alijs ducentorum uel trecentorum: Interdum uerò, uel propter nimium interuallum, uel propter asperitatem scopulorum, ne sic quid nidum adiri possit: & hanc ob causam uulgo locum generationis eorum ignorari. Addebat sæpius se uidisse parentes prædam pulis attulisse in specus & rimas talium montium, & pullos adulescentes à parentibus loco habitatio nis suæ expelli, propter cibi & autum in istis locis penuriam: & pullos mox ad planticem se cõferre ubi aues abundant, & sic deinceps per regiones diuersas sine certa sede uagari. Capiuntur autem hi falcones tribus modis, quorum duos ipse uidi, tertium ab eremita iam dicto auditi. Primus & ubi que communis modus est, ut rete disponatur parulum, ita ut facile conuertatur cum chorda super is quod intendit auceps. Cæterum ante rete extenditur chorda, cui alligatur rubeus lanarius, quem uulgo *huetimer* uocant, & ad chordam dependentem ad eam extensâ chorda alligatur auis, uel lanectum aut pilosum quicquid simile aui, ita ut quando chorda extensa trahitur & concutitur ab aucepe, huetimerius uideatur auem insequi ad prædandum. Videns autem falco, qui forte peregrinatur, hunc modum auis aut illius quod auem esse putat, chorda sæpius concussa, cum impetu descendit, ut prædam lanario præcipiat, & sic deceptus irretitur. Sed alter meliõr modus est: Ligna duo inftar crucis componuntur, & super extrema illorum curuantur duo alta ad femicirculorum speciem: & extrema circulorum insiguntur extremis lignorum, & inter illas quartas arcuum circulorum alta (ligna) curuantur ad locum intersectionis femicirculorum, & inferius insiguntur in ligna ab angulis intersectionis crucis uentientia, donec non nisi ad tres uel quatuor digitos distent inter se ligna. Tum singula ligna implentur laqueis à summo usq; ad imum. Debet autem fieri hoc ut ad altitudinem septem uel octo pedum: & ad latitudinem quinq; uel sex pedum. Tum collocatur in eo cauea flex pedes alta, ita ut pede uno distent inter se latera ualorum quum unum est in alio. Et in interiori sint ligna trabium inftar, sibi inuicem ab inoquique ad summum imposita, & aues in eodem flex uel septem includantur, quæ per trabes continuè ascendant descendantq;. Oportet autem peregrinatur cõspicias aues dum conatur prædari, capitur laqueo: & hoc modo uidi falcones optimos. Cæterum eremita ille cuius mentionem iam feci, reti extenso & aui ante id alligata absque lanario, hoc genus falconum quotannis se cepisse aiebat, falconem enim autidum prædæ se ipsum in

rete precipitare. Est autem hic falco qui communiter habetur in plerisque regionibus minor montano, cauda breui, alis longis, capite crasso, coxa longa, cruribus breuibus, huiusmodi & pedibus albis. Praefertur qui crura nodosa habet. Si bene nutriatur, bonus est moribus. Anates plerumque capite, sed aucta per industriam falconarium eius audacia, ardeam quoque & interdum gruem, (quae summa eius audacia est,) inuadet.

¶ Peregrinorum accipitrum (inquit Belisarius) duo sunt genera, quorum forma eadem, sed alterum colore nigrius est, ut ferè gentilis (id est nobilis priuatum dictus, de quo paulò post dicetur) appareat. Alterum pennis colorem aëreum praefert in singulisque pennarum capitibus ad coronam modum albedine singillatim distincte pennae quasi plicuram ostendunt. Hos omnes eodem uolatu modo, eodemque ferre uidentur. Nam supra paludes altius uolare ita dicuntur, ut anates auferantur, & quandoque ceteras aquatiles aues ad uncis unguibus feriant: quum à sublimi in pronum uelociter sine descendat, ac eo animo uiribusque, ut unica posteriorum unguum percussione ictuque eodem mortuam per aëra descendisse deuisam auem quandoque perspexerimus. Horum natura adeo nitidissima est, ut quodammodo irasci nesciant: ad hominumque nutus magnitudine quadam animi potius quam famis maceratione inediae, aucupentur. Quippe uenatorum ingenio arteque instituitur, eorumque uocibus atque nutibus adeo parent, ut (si macilentis non sint) enixissimos auium uolatus altissimosque aggredi peregrinos posse, uenatores asserant. Horum patria ignoratur, nec quomodo aut ubi nascantur sciri hucusque potuit: quam ob rem peregrinos nominari putamus. Nutriendi sunt delicatius, & ea corpulentia conseruandi, ut uolacissimarum etiam magnarumque auium pugnam audacius fortiusque aggredi non expauescant. Sic etiam morbi, qui ferè ob macilentiam euenire falconibus solent, cauentur. Si tamen efficerent uenatores uoluerint, ut falcones peregrini perloquantur & capiant ardeas, uel alias huiusmodi aues, quas sua sponte alioqui persequi non solent, hinc nimia cibique parcitate & abstinentia ad hoc inducendi sunt, ne in solis ardearum uocibus teneantur, nec in praesentia magnam & turpem eorum formam lateralesque rostrorum ictus perimant. Hoc ut facilius consequantur uenator, ter aut quater per inrualla ardeae uiae falconum manibus atrectandae sunt deplumandaeque. Curandumque est ut passio prius leuioribus cibis falcone, bombycina ossula plumae uel uespere, si postridie uenandum sit, solentis offeratur.

¶ Peregrinus inter peregrinandum mense Septembri capitur in Cypro & Rhodo insulis. Latet autem ex Creta. Fortis & strenuus est, capit grues, anates & anseres syluestres, mergos, & reliquas aues aquaticas, item tardas, perdices, & alias minores, Tardius. Peregrino similis est falco niger figura corporis per omnia, sed breuior est aliquanto & colore differt.

¶ Omnes aues rapaces, maximè tamen herodius & falco, pullos iam adultos eijciunt è regione in qua habitant; quam ob causam falcones & herodij eiecti à parentibus, rebus aucupum capti illi in regionibus ubi nunquam nidi eorum inueniuntur, peregrini uocantur, Albertus. Vide supra in Sacro cuius speciem peregrinum Tardius facit: quamquam ab eo scribitur sacrum maiorem esse peregrino.

¶ Peregrinis medianos etiam dictos, & gentiles, tanquam congeneres subiungemus.

DE MEDIANIS.

¶ Est & alterum peregrinorum accipitrum genus, quod circa Norwegiam nidificat. Colore sunt nigri, ad rubedinem tamen tendunt pennae. In Britannia minores nigrioresque nasci solent, quare medianos (forte à media magnitudine, si maioribus peregrinis cõferas) hos potius dicendos putamus. At uerò qui in Belgis nidificare consueverunt, peiores alijs eiusdem generis à uenatoribus iudicantur, nam perdices aucupari tantummodo solent, Belisarius.

DE FALCONIBVS QVOS GENTILES UOCANT.

¶ Est & quidem ferè in omni falconum genere, nobiliores & ignobiliores, qui quomodo differantur diximus supra in Falcone simpliciter. Hi uerò, quibus de nunc agimus, absolute nomine siue generosi (ut quis gentiles uocat) dicuntur. De his Belisarius, Gentiles inquit paulò minoris forma sunt peregrinis: & dubitant quandoque uenatores iudicantem peregrinos esse, quum eiusdem ferè formae sint, & eodem pennarum colore distincti. Sed uolatu discernuntur, nam motus alarum inter uolandum spissior crebriorque, gentiles esse demonstrat: quum peregrinorum alae quasi triremium remorum motus esse uideatur. Animosiores tamè adeo sunt ut ad omnia auium magnarum genera audacissimi iudicentur. Sed differunt à peregrinis plurimum, quod nec adeo ueloces sunt, nec animi generositate aliqua, sed fame potius praedam infectari consueverunt. Eo tamen sunt animo, nisi animi uiribus praesent, ut maximè si antequam aues alias cognouerint, & adhuc ad hominum manus è nidis non uideatur addendum iugressi perueniant, non anseres solum, uerum etiam grues capere maiores audeant: quae docti uelocissimè perueniunt, donec uenator adueniat, detinenda.

De Falc. gibbofo. Lib. III. 71

tinende sunt. frequentia enim uisus, falconemq; apud canes cibandi assuetudine fit ut ab alijs auibus falconem canes discernant.

De falcone nobili, & quomodo falconis nobilitas in diuersis falconum generibus intelligatur, scriptum est supra in Falcone s. Sed quoniam Tardius inter decem falconum genera nobile tanquam peculiare genus recenset, uerba eius subiiciam. Falco nobilis (inquit) ad capiendas ardeas idoneus est, siue illas superne siue inferne ferre opus fuerit: item ad omne aliud auium genus, imprimis aquaticum, ut sunt mergi, anates syluestres, platate, & garloze dictae, (ardeolas interprecator.) Ceterum ut aduerfus grues idoneus sit, nido exemptum esse oportet, fecus enim non foret adeo strenuus & audax. Vt uero audacior sit, initio statim antequam alias aues noñit, in gruem ipsum emittes.

DE FALCONE GIBBOSO: ET ILLO QVI semper tanquam uolaturus alas extendit.

FALCO gibbosus sic appellatus est, quod breuitate colli & alis eminentibus insignis gibbo uis deatur, nostris em *Aggerfalcē*, uel potius *Aggerfalcē*. Gallis *hager*, que uox Germanica est & gibbum significat, nos tamen pro gibbo *hager* dicimus. Sed Robertus Stephanus *hager* interpretatur falconem ueterem, iam quinq; aut sex annorum, pennis abbreviatis aut laesis, praeda propostia capium. Quintus nobilitatis locus (inquit Albertus) falconi gibbofo debetur: quem sic mihi nominant eremita ille, de quo in Falcone peregrino dixi. Hoc genus nobilissimum quidem est & audacia ac strenuitate uolandi cum praedam insequitur mirabile, sed corpore exiguo, quo parum exciditissimum, id est speruerium. In facie guttas habet sicut peregrinus & caetera falconum genera. Gibbosum autem uocatur, eo quod propter breuitatem colli eius caput uix appareat ante iuga alarum suarum quando super latera dorsi componit. Est autem caput ei magnum proportionem corporis reliqui, rostrum perbreue & rotundum: alae praelongae & ualde exortae (exertae, id est eminentes) cauda breuis, coxae fortes, & crura longiuscula pro portione caeterorum membrorum, & quodammodo squamosa ut sunt squamae serpentum & laceratorum in lateribus uentrium ipsorum. Pedes habent nodulos matriculis digitorum, praecipue ad anteriorem partem plantae pedis, oculos flammeos ardentes, colorem falconum peregrinorum. Cranium superius bene planum est, & retro in capite non prominet, continuatum serē collo. Facile cicuratur hic falco, & bonis moribus praeditus est. Nidificat in rupibus inaccessis, ut etiam peregrinus: & similiter ut idem de nido euolans capitur. Audax & strenuus est, adeo ut anferes syluestres, ardeas & grues deiciat. Velocissimus est insuper & altissimē uolat, ita ut uisum hominis effugiat. Non contentus est unam autem deiecit, sed multas utilnerat. Socios aucupij plures desiderat propter sui paruitatem & auium quas uenatur magnitudinem. Ceterum falconarius (eremita) cuius mentionem iam feci, narrauit mihi, se aliquando huius generis falcones tres uiro cuidam nobili uendidisse: qui statim, cum forte apparuissent anferes alii syluestres, dimissi altissimum anferum uolatum superarunt, ita ut à nemine praesentium amplius conspicerentur. Et cum uir ille nobilis falcones amissos cōquereretur, paulatim anferes uulneribus debilitati cadere circa eos coeperunt: inuentiq; sunt amplius quam uiginti anferes deiecti. Tandem etiam falcones reuocati ad instrumentum reuocatorum redierunt. Erant autem anferes omnes letaliter fauci, ac si cultello diuersis sui corporis partibus fisis fuissent. In causa est, quoniam hic falco non statim descendendo percutit sicut alia falconū genera: sed potius cum à descensu rursum ascendere incipit. Tunc enim posteriore ungula ante pectus disposita ferit, & ideo longum uulnus facit & letale. & saepe adeo fortiter ferit, quod unguem amputat, ac seipsum ualde laedit in pectore uel occidit. E s T etiam genus falconum, quod semper quasi ad uolandum alas extendit, amissus quidem illud quoque quam robustus. Id pacendum est cibus planē recentibus, & uitalem adhuc calorem spirantibus, sic enim plurimum proficit. Si tamen alijs interdum carnibus cibetur, curandum ut ille leues sint, sicut carnes alium & recentes, aut saltem non putridae, & in aqua frigida abluae. Nam aues rapaces uentriculum admodum debilem & tenui pellicula contextum habent: quam obrem insalubri cibo facile afficitur. itaq; leui etiam occasione cibum crudū reuomunt, praeterquam cum graui & melancholica carne uel ad putredinem disposita, passū fuerint. Hoc genus falconis diu mane & uespero manu gestari desiderat, nam quando assuerum fuerit manui hominis, libentissimē ei infidet, & libenter ad eam redit. Haec de gibbofo falconum genere. Hucusq; Albertus, insinuans alterum etiam illud genus quod alas semper extendit de genere gibboforū esse.

DE FALCONE NIGRO.

FALCO niger à nostris *Rossfalcē*, id est carbonarius falco appellatur. Sextum gradum nobilitatis (inquit Albertus) possidet falco niger, breuior quidem aliquanto falcone peregrino, sed figuram similes per omnia, colore enim differt, quia in dorso & exteriori alarum parte, & cauda tota fuscā habet nigredinem, & in pectore, uentre, & lateribus fuscā uarietatem. In facie autem guttas falconarias habet prorsus aras, quae circumfunduntur quodam obscuro & fusco pallore. Crura, uis

gus & rostrum habet sicut peregrinus. Multum accedit hic falco ad formam auis quæ butorini (buteo potius) uocatur. Hunc falconem Federicus Imperator securus scripta Guillelmi falconarij regis Rogerij, dixit alium (aliquando) uisum esse in montanis quarti climatis, quæ Gelboë uocatur; ac postea iuuenes expulsos à parentibus apparuisse in Salamine Asiæ montana: & iterum expulsos nepotes priorum ad Siciliæ montes peruenisse, & sic deriuatum esse hoc genus per Italiam; (Hæc Creteniensis de falconibus simpliciter scribit.) Nunc quidem in alpinis & Pyrenæis montibus reperitur, & in Germaniam quoque deriuatum est, quamuis variad huc inueniantur. Ingenio & audacia peregrinos referunt, ac similiter nutrirī debent. Temperamenti uidentur biliosi: & materia bilis terrestris aduicta conuerti in pennas, quamobrem nigrescunt. Aetatis progressu tandem albecunt, & uerisimile est in regionibus calidis nigriores esse quam nostrates. Est autem in omnibus figura magis conyderanda quam color, nam & monedula & coruus albos uidimus. Figure igitur ratione uidetur hoc falconum genus per simile esse peregrinis: & insuper quoniam, sicut diximus, parentes in hoc genere filios cogunt peregrinari à loco suæ generationis. Hæc Albertus, Creteniensis è falconibus magnis alios nigros, alios albos, alios rubeos esse scribit; ac alios ex horum inter se coitū generari. ¶ Falco niger (inquit Tardius) ut dicunt Alexandrini, melior est: & primus natiuusq; ei color nigredo est, quanquam illum deinde in solitudinibus mutat, nascitur in insulis maris. Nutriendus est ita ut mediocrius inter obesum & macilentum sit. Carnem madidam ei ne dederis, nisi superbior fuerit. Manu gestato crebrius quam alios falcones, Benigne tracta, nec ultra quam ei gratum est fatiga. Aquilam ne uideat caue, alioqui enim non amplius aucuparetur. Cura etiam ne pennæ eius contrecidentur. Quum ad prædam eum proiecies, uide ne manu leuata, licet enim animum amittit.

DE FALCONE ALBO.

EX falconibus magnis quidam sunt nigri, alij per comparationem albi, alij rubei, Creteniensis. Apud Moscouitas falcones esse albos & phœniceos Sigismundus Baro refert. Ad Inugres Vgolicosq; per asperos montes peruenitur, in quorum iugis nobilissimi falcones capiuntur, ex his genus unum est candidum, guttatis pennis quod herodium dicunt, Paulus Iotius de legatione Moschouitarum. Sed de herodio falconum generis plura scripsi supra in Hierofalcho. ¶ Genus septimum falconum (inquit Albertus, nobiliores quoq; priore loco describens) sibi uendicat falco albus, quem mittit Septentrio & Oceanus è Noruegia, Suetia, Estonia & finitimis syluis ac montibus. Est autē ita in uarietate subalbidus, sicut is de quo proxime diximus, est niger, Albedinis causā est regio frigida & humida in qua nascitur. In dorso & alis subalbus est, alibi uero maculas siue guttas habet ualde albas interpositas alijs guttis suppalidis. Maior est falcone peregrino, & multum accedit ad similitudinem lanarij albi qui uolat per campos insidiando muribus. Quamobrem falconarij quidam tradiderunt hunc falconem natum esse primum ex falcone peregrino patre, & lanaria alba matre: quod fallum esse audacia eius ostendit. Est enim perquam audax & bonus, nec usquam à natura falconis degenerat, nec mores lanarij refert. Nam cum inter uenandum ascendit, non more lanarij alis suspensus manet, sed ferit fixum ut falco. Figura etiam pedum, unguium, rostri, ac totius corporis, naturam falconis præ se fert, quamuis crura habeat crassiora & nodosiora, quam falco niger, quod ei accidit propter temperamentum humidius, unde crura eius magis crassa sunt quam illius cui temperamentum est siccum & biliosum. Quanquam autem frigidior humidiorq; sit falco albus quam niger, non tamen iccirco minus audax est, nam cum robustior niger sit, uirium suarum fiducia audacem quoque ipsum reddit. Et licet non tam uelox in uolando sit quam niger, diutius tamen in autum persequutione durat: & hac in parte compenfat quod deest uelocitati. Quod uero ad nutritionem & aucupium, nihil ab alijs distare uidentur. ¶ Falco albus qui pennas habet albas, bonus & audax est, quod si forus (id est adultiore) captus fuerit, non emittes eum ad uolandum donec pennas mutauerit, his enim mutatis perfectus erit, Tardius. ¶ Eberus & Petcerus cataracten interpretantur falconem album, qui uiuat in maritimis locis paulo minor accipit. Creteniensis quidem de falcone scribit, in conspectum anatem aut aliam auem, inftar sagittæ clausis oculis ungue posteriore lacerandam descendere, unde forsitan aliquis cataracten appellare possit falconem album si is priuatim id faceret. Sed nos de cataracte ueterum sententiam nostram suo loco dicemus.

DE FALCONE RUBELO.

FALCO rubeus (eius rostr falco) ex numero maiorum falconum, ferè cum macilentus est melius aucupatur: ceteri uerò pleriq; in mediocri habitu: quidam uerò cum obesi sunt, alacriores se præbent, Creteniensis. Apud Moscouitas falcones esse albos & phœniceos Sigismundus Baro refert. ¶ Olaus nobilitatis locus (inquit Albertus) tribuitur falconi qui rubeus à præcis appellatur, nō quod totus rubeat, sed quia guttæ in cæteris albae, in hoc genere sunt rubrae: & nigrae guttae sicut in alijs sunt (forte, non sunt) interpositæ, nec in dorso uel exteriori alarum parte. Non autem apparet

De Falc. rubeo. Lib. III. 73

apparet rubere nisi cum alas exerit, tunc enim fusca in eis apparet rubedo. Hoc genus falconum perperam & absurdè quidam ex lanario rubeo & falcone procreari tradiderunt, cum nulla in re præterquam colore cum lanario conveniat. Est autem rubedinis in eo causa calor debilis potius infusus in superficiem corporis & inflammans fumosum humidum quod excernitur ad generationem pennarum. Et hoc facit media inter album & nigrum temperies, quamvis enim etiam alij colores medij sint & in quibusdam aibus reperiantur, ut uiridis, hyacinthinus, croceus & similes, falconum tamen generi & rapaci audacitatis gratia, & uolans agilitati non congruunt. Nam uiridis ferè frigiditatem arguit, hyacinthinus acritatem & euasiam temperiem, croceus bilem corruptentem. Cæterum hic falco non magnus est, paulò minor peregrino, uingibus tamen, pedibus & rostro fortis: perquam agili uolatu, sed non fatis diu perseverans. Cicur fit admodum. Melior efficitur postu locum dam aut tertiam pennarum mutationem. Viræ non est tam longè ut reliqui, quam obrem nutriti debet carnibus planè recentibus & uitalem calorem adhuc spirantibus, non nimis tamen, neq; fapitius in die, sed mane & uespere tantum. Et quoniam ad leues occasiones alteratur, cautius cum eo agendum ne temperamentum eius afficiatur. Ad aucupium cogi non debet supra modum. Temperies enim rubea facile uincitur & læditur labore, quamuis facile faciat imperia à principio. Aetas uerò accedens & humores calidos remittens, non parum iuuat huiusmodi temperamentum, & præcipue per mutationem pennarum. Penna etiam rubea mollior est, nec diu uolandi impetum sustinet quin frangi pereclitetur. Hæc Albertus. ¶ Falco rubeus inuenitur ferè in locis planis & palustribus. audax est, sed difficulter regitur, quam obrem antequam uolet, ter eum purgabis offulis è pelle gallinacea quam ablueris aqua: & ubi dederis, singulis uicibus calefactum falconem in locum obscurum aliquantisper repones, Tardius.

DE FALCONE CUI PEDES COErulei, cyanopoda dixeris.

PERES, uocem Hebraicam Leuitici ii. & Deuter. 14. accipitrem interpretantur, alij hæc fixum: ludæi uulgo פֶּרַס, Blafus, id est falconem pedis cœrulei, ut Germani appellant. Vide supra in Accipitre A. & in Capite de accipitribus diuersis. Illyrii hunc falconem nominant raxoli, lali zafiro, à sapphirino colore pedum, ut Albertus nominat, quem magnum & paruum faciunt, nimirum pro sexus discrimine. Albertus falconem qui uulgo pes blauus uel hyacinthinus dicitur, circum facit, nos de Circo supra seorsim egimus. ¶ Nonum genus falconum (hoc est nono gradu nobilitatis) inueniunt, inquit Albertus, & facit declinans ab excellentia nobilium falconum, est id cuius pedes sunt azurini sive azurini sunt, falconi peregrino æquale magnitudine & simile figuræ, sed hoc differt, quòd dorsum eius & exterior alarum pars minus nigredinis, & pectus plus albedinis habet, & alæ breuiiores sunt, cauda uerò longior aliquantulum, & uox acutior quam peregrini. est enim humidior & pituitosior, ideoq; in aibus etiam inuadendis minus audax, raro enim inuadit aucupia uel cornice maiores, cum peregrini alijq; falcones, maiores qualis aues aggrediantur. Hic fit ut falco pedis cœrulei cum è sublimi deorium se præcipitare & in prædam impetu ferri debet, propter metum loco maneat alisq; suspendatur. Per disciplinam tamen & industriam hominis etiam iuuantis, frequenter audacior fit, uerum nõ ita ut nobilis falco. Nam ut milites quamdoq; etiam parum robusti, scientia tamen & usui militandi confingendis instructi, & fortiorum fiducia animati, sepe claras auferunt uitricias: sic falco cyanopus usi deiciendi tenendiq; aues, & falconarij sibi propinqui fiducia melius & audacius ferit quam per naturam faceret, ut natus quoq; sine speruerius. Itaq; etiam fortiores se inuadunt & maiores aues, nec mirum, cum etiam lanarij (qui natura adeò timidi tardiq; sunt ut non nisi mures aut autum pullos nondum uolantes, sed forte currentes humi uel in nidò iacentes, captent) eodem modo ad audaciam erudiantur insituanturq;. (Quomodo autem audacia in accipitribus excitetur, explicatum est suo loco.)

¶ Reperiuntur cyanopodes in Heiuetia multis in locis. Nidificat autem in excelsis quibusdam petris iuxta aquas aut ualles profundas, cum alibi tum præcipue, ut audio, circa oppidum quod Tribonal Cæsaris uocant. Nidis exempti manifeste sunt. Bini aucupio aptiores sunt, Stumpsius. Alium captab eis non tantum perdices, columbas, cornices, arcuatas (id est bialphogel), anates, sed etiam phasianos & tetraones.

¶ Proterbium Germanicum, Ein eile becket Ein blasus (oder Ein falcken), hoc est, Vtula non faciat cyanopodem aut falconem, eundem sensum habet quem illud, E squilla non nascitur rosa.

¶ Eberus & Peucerus stellarem accipitrem Germanicè interpretantur Blawus, nullis quidem rationibus nec auctoritate adhibitis.

¶ DE MERILLO cui decimum & ultimum inter falcones nobilitatis gradum Albertus tribuit, supra inter accipitres in Aesalone scripsimus.

Figura hęc Dendrofalci est.

PRÆTER supradicta falconum genera (inquit Alberus) duo adhuc apud nos reperiuntur, falco lapidarius, (Germanis

ein Steinfalch: pro quo nos lithofalci nomen fingimus) & arborarius, (Germanis ein Baumfalch, uel Baumfalkhe, posterioris diminutiuum est & mari potius conuenit, ut primitiuum feminæ, quæ differentia in lithofalco etiam & cæteris omnibus accipitrum falconumq; generibus in lingua nostra obseruari potest. Nos dendrofalcū dicere uoluimus.) Lapidarius quidem mediæ quantitatis est & uigoris inter peregrinum & gibbosum; & inuenitur in alpium rupibus: & est eiusdem nutritionis cum peregrino, Albert. Celon, (falcon forte) uocatur falco lapidum, quod in præruptis petris pullificet, idem.

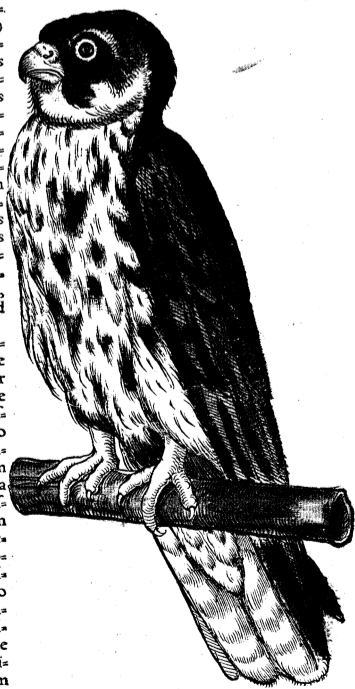
Arborarius uero mediæ est quantitatis & uigore inter gibbosum & mirle (merillum) & regitur ac nutritur similiter ut mirle, Albert. Dendrofalcus autem egregia & nobilis est, specie nõ admodum dissimilis speruerio, nigrior tamen, aliquanto & minor. & quanquam propter paruitem infirmitatemq; uirium nõ admodum eius usus est in aucupio, est tamen aus plene amabilis & ingenio mitis adeo ut emissus per syluas & agros ad dominum suum redeat. Iucundissimum quidem illud spectaculum est quod conflictu suo cum monedulis exhibet, Stumpsius. Dendrofalcus, quem ipse manus tractauit, a rostro ad caudæ finem longus erat palmos quatuor, id est digitos sedecim, pedes erant pallidi, tanquam ex subflauo & uiridi colore mixto, dorsum nigrum, sed margines inferios pennarum capitis & dorsi, præsertim inferioris, semicirculi subuulsi ambiebant. Pennæ alarum nigriores erant: & latus alarum illud quod uersus autem est, mauiusculis maculis ex candido ruffis distinguebatur. Pectus albae & nigricantes maculae uariabant. Plumæ ex albo subflauæ retro aures & in ceruice maculis quaidam confutiebant. Oculi nigricabant, rostro color ferè cœruleus. Pennæ in cauda maculis distinguebantur, sicut de aliis dixi, duabus tantum medijs exceptis. In uentriculo plumas reperiẽtam & cantharides quaidam. ¶ An accipiter fringularius, de quo supra scripsimus, idem forte cum dendrofalco nostro sit, diligentiores inquirant. ¶ Itali falconem paruum falchero nominant, quæ falconellum, parui autem sunt & duo iam dicti, & merillus (quem Itali smerlo uel smeriglio uocant): & quem nostri uocant Stöffel-Hun, hoc est falconellum ferientem, quamuis eundem sensum esse coniecio. Eberus & Peucerus accipitrem lauem interpretantur dendrofalcum. ¶ Falco rochier apud Sabaudos dicitur à rupibus, idem forte lithofalco fuerit.

His etiam plura in diuersis locis falconum genera forte inueniuntur, sed quæ dicta sunt de natura & nutritione singulorum, ad reliqua etiam si quæ supersunt genera facile accommodari possunt.

DE LANARIIS. DE QVIBVS ETIAM

supra in Buteone scripsimus inter Accipitres.

LANARIVS apud recentiores falco ignobilis appellatur nescio qua ratione, nisi quod coniecio

De Lanarijs. Lib. III. 75

ficio uel à lamandis aubus, uel quòd plumas multas densasq; & molles lanarum infar habeat. Ita sicè lainero, & mas in hoc genere terzolo lainero. Gallicè lanier. Sabaudicè lanoy. Germanicè lanete uel fuemere ut Alberus & Murmellius interpretantur: alij Schweymer scribere malunt. Albertus tamen alibi non quemis sed rubeum lanarium fuemere à Germanis uulgò dici scribit.

¶ Falconum ignobilium (inquit Alberus) genera sunt tria, quæ ut ueteres aucupes Ptolemæi Aquila Symmachus & Theodotius tradunt, lanarij potius quàm falcones uocantur: quod uocabulum Germani quidam imitantes sua lingua lanere dicunt: alij fuemere uocant: Sunt autem hi tres, sic ipse bureones uocat qui mures in agris tenantur & pullos autum nondum uolantes, sed currentes in terra uel in nido iacentes, ad eò natura timidi & tardi sunt. Differunt coloribus, sunt enim albi, nigri & rubei: ex quibus duo priores ad falconis magnitudinem accedunt. Rubeus minor est, & relict mure (id est merillum.) Hi omnes, in iuuentute præsertim propter humiditatem & caloris hebetudinem, nulla ferè audacia præditi sunt: ut & pueri natura sunt timidiore. Vbi uerò his uel ter pennas mutauerint, & arte industriaq; aucupis animosiores facti fuerint, colibus & anates capiunt. Curandum est aut ut primo anno cum cicurantur, uisus tantum aubus pascantur, quæ cum parum deplumate ab eis fuerint, dimittantur è pedibus eorum euadere, non ad uolatum primo, sed ad cursum. Deinde cum sepius has insequi didicerint, dimittantur euadere ad motum mixtum ex uolatu & cursu. Et quum sic quoq; frequenter eas persequuntur fuerint, postea tardo uolatu euadentes, (curatis scilicet alarum pennis) demum perfecte uolantes insequuntur. In omnibus uerò his exercitijs fortissimè & alta uoce prouocatur ac inicitur lanarius, & ad remendam auem à falconario adducitur, sic enim reddetur audacior. Porro secundo anno parue aues in grandifutulas committentur, & tertio iterum in maiores. Omnis enim auis hoc modo peritia simul & audacia ad aues quas uoluerit falconarius capiendas proficit. Quamuis enim primæ nobilitatis falcones, qui sunt octo primorum generum, hoc exercitio & inductione à minoribus aubus ad maiores capiendas non indigeant, ad omnium tamen audaciam & peritiam augendam nõ parum momenti habet, Hucufq; Alberus. Idem alibi redarguit illos qui falconem rubeum ex lanario rubeo & falcone procreari tradiderunt: & falconem album ex falcone peregrino patre & lanaria alba matre. Et alibi, Falco stans in alto suspensis alis neq; ruens in prædam, degenerat in naturam auium quæ lanarij dicuntur.

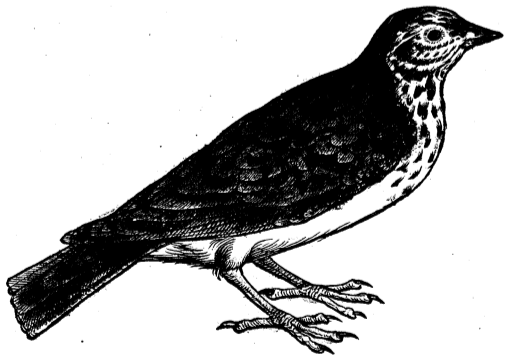
¶ Quærendum est an lanarius rubeus recentiorum, idem sit qui tinnunculus ueterum. Lanarius (inquit Tardius) satis cõmunis est per omnes regiones, minor falcone nobilitate: pulchris pennis præditus, pedibus breuioribus quàm ceteri falcones. Præfertur cui caput grandius, & pedes magis ad cœruleum colorem inclinant, siue is nido exemptus, siue iam adultior captus sit. Non opus habet delicato uictu. Utilis est ad aucupium tum in terra tum super aquas, nempe ad piscas, perdicæ, phasianos, anates, & alias aues. Et alibi, Lanarium grubus capiendis idoneum reddat hoc modo: Impone eum in cœuernam siue cellam subterraneam, ubi lucem, nisi quum pascitur, nunquam uideat. Manu non gestabis præterquam noctu. Quum uolueris eum uolare (aucupari,) ignem in loco illo excita ut calefiat, tum igne remoto, lauato auem in uino mero, & in locum eundem reponito, cerebello gallinæ pascito, & ante diem ad aucupium egreditor. Quum primum illuxerit, eminus eum in grues emitto. Nihil autem capiet primo die, nisi fortuito id accidat: reliquis uerò deinceps diebus utilis erit, præcipuè quidem à medio mense Iulio usq; ad Octobrè medium. Postquã pennas mutarit, præstantior erit. Tempore frigido, ut hyeme, inutilis est. Hæc Tardius.

¶ Accipitres quos Belifarius ignobiles & uillanos uocat, eosdem lanarijs esse conjicio. Vulgo enim Itali uillanos uocant homines rufficos & in uillis habitantes, aut rufficis moribus præditos, ut Galli quoq;. Villanos (inquit Belifarius) audiuimus in Gallia optimos reperiri: quod an uenatorum arte industriae aut ipsarum auium natura eueniat, non comperimus. Fieri enim possent ut quum frigidior sit Gallie regio (frigore enim fit ut cibi appetentiores sint aues) duci (impelli) inde possint uillani, ut focetiam magis ferire aucupariq; aues soleant. Vnum hoc scimus, auium istarum operam apud nos proprietarij nominis respondere: quum in regione nostra nec animo uiribusq;, nec uolatu ita ualeant, quin reliqua à nobis descripta accipitrum & falconum genera, longè præstantiora eis ad aucupij usum inueniantur.

DE FALCONIBVS MIXTIS.

QVVM autè quodlibet ex prædictis generibus (inquit Alberus) cuiuslibet permisceatur, multa sunt falconum genera, ex quibus ad nos peruenerunt quatuor. Falco enim peregrinus frequenter miscetur cum illo cui pedes cœrulei. Quòd si falco nascatur ex peregrino patre & matre pedum cœruleorum, patrisat plerunq; & parum declinat à nobilitate: licet parum coloris cœrulei in pedibus appareat. Si uerò matre nobili & patre ignobili natus fuerit, magis ad ignobilitatè patris quàm matrem nobilitatè accedit. Rursus peregrini qui ad omnia loca frequenter solitarij uolant, aliquando commiscetur cum lanarijs nigris, uel albis, uel rubeis. Generatur autem animal ex femibus etiam differentium speciei animalium, si conueniant inter se temperamento & natura, & imprægnationis oorum ac incubationis tempus congruat, ut alibi copiosius explicatum à nobis est. Cæ

ALAVDA SINE CRISTA.

ALAVDA CRISTATA ALBICANS.

Alaudarum Aristoteles genera duo tantum commemorat: unum gregale sine crista, de quo paulo post alterum terrenum cristatum. Nominat autem ipse *epwaleas* communi nomine utranque speciem. Gaza interpres cristate nomen peculiare facit galericam, alaudam uero commune. Ab apice (inquit Plinius) galericam appellata quondam, postea Gallico uocabulo etiam legioni nomen dedit alauda. Alauda cristata in capite habet ad similitudinem galeri, unde Varro galericum appellat. ¶ Alcanabiri (aliis alcanabir, canaberi) est avis nota Damasci, cuius meminit Auicenna in curatione colicæ affectus, & creditur esse avis illa quæ Venetis lodola (id est alauda, aliis capelluta, id est alauda cristata) appellatur, Bellunenſis. Idem lib. 2. cap. 187. rerum medicarum Auicennæ pro cambura legit canaberi uel camberi, & lodolam interpretatur. Apud Serapionem in libro de simpl. pharmacia cap. 426. hanabroch legitur, interpres uppam exponit, sed inepte: in quo errore etiam Syluaticus est: rectius Aggregator citato eodem loco Kambrah legit, & capellutam interpretatur. Syluaticus ex Almanſoris interprete alaudam pileatam nominat. Alcubigi est avis quæ dicitur alauda capellata, Verus glossographus Auicennæ, sed Bellunenſis interpretatur autem perdicem similem, (aut ipsam perdicem, secundum aliquos,) rotiro & pedibus rubeis. Vide in Perdice,

Galeritæ cristatæ geced uocantur; Albertus, nimirum ex Auicenna. Idem alibi Auicennam & eius interpretem secutus pro Græca uoce corydos ineptè scribit kocoroz, & alibi coratoz, & sero-
 doz. ¶ Græcis alauda est *κρυθός*, *κρυθός*, *κρυθός*; uide infra in a. Omnes autem hæc uoces factæ
 sunt à *κρυθός*, id est à galea; ut & Latini galerita, uel potius à galero; nam & milites galeis uten-
 tes dicebantur alaudæ. Sic & calsida à calside, id est galea nominatur. Et quanquam omnia hæc no-
 mina alaudis cristatis tantum conueniant, attribuuntur tamen abusu etiam minoribus quorū ue-
 tex planus & non cristatus est. Hæc Aristoteles differentie gratia cristatam, *κρυθός* periphra-
 sticè uocat. Quamobrem miramur authorè prouerbij, qui dixit corydalis omnibus cristam inesse.
 Author obscurus libri de naturæ alaudas cristatas (ut ego interpretor) gofurdos uocat, (uide in-
 fra in fine captus secundus) cuius uocabuli ratio quæ sit non uideo, nisi quod à similitudine cotumæ
 cum sic dictos esse ab illiteratis conijcio. Elluchasem medicus de Baldath (uel interpretor) euzardos
 uocat, quod nomen à gofurdis factum uidetur. ¶ Italicè (ut diximus) lodola capellura uocantur,
 secundum alios chapelina, item cotumæ, ut supra perina, ut Niphus testatur. Gallicè alouette, & o-
 cheus. Germanicè simpliciter *Lieder*, *Lieder*, *Lieder*, Saxonicus præsertim, nostris *Wag-
 lerch*, id est alauda uariam, nam (ut Galenus scribit) sæpi in uis uidemus. Alauda cristata Ari-
 stotelis (inquit Turnerus) uariam habet in uarijs regionibus cristam, alicubi semper apparentem, in
 alijs locis talem ut pro arbitratu suo possit erigere aut deponere. Est sanè una eademq; utriusq; aus
 magnitudo. Angli hoc genus (galeritam maiorem) propriè lercam nominant. In libro Rhazæ de
 remedijs ex 60. animalib. cap. 45. alaudæ cristatæ nominantur; & mox cap. 46. finoræ, adscribit au-
 tem his quoc; remedia quæ alij authores alaudis tribuunt.

¶ Alaudarum alterum genus gregale est, nec singulare (*αυλαός*) more alterius: uerum colore si-
 mile, quanquam magnitudine minus, & galero carens, Aristoteles. Alaudæ similes est terraneola,
 nisi quod apicem non habet; sic dicta quonia in terra, non in arboribus diuersatur nidificatq; (qua
 quam altoqui altius uolens quam cristata, quam Aristoteles terrenam esse ait.) Hermolus, Spon-
 nus, & Grapaldus. Apud nos (Parmenses) trualiter regius appellatur, Grapaldus. Ego terra-
 neolam non à quoquam ueterum dictam puro, sed à recentioribus tantum Italis imitatione uidi.
 Sunt qui peronellam appellant. Vocatur & alauda campestris ab Italis nonnullis, lodola cham-
 pestra. Alaudam quæ apicem caret, magnitudine uerò (Aristoteles maiorem facit) & colore similis
 est cristatæ, rustici Lombardi fartagnam appellant, nos autem, ut puto, calandrellam. Sed chalan-
 dra seu chalandrella, generis quidem alaudæ, diuersi tamen esse uidentur, de qua mox priuatim. Hoc
 etiam non probo quod Niphus suspicatur tetricem ab Aristotele hoc genus alaudæ nominari, non
 alio argumento quàm quod Aristoteles alaudam & tetricem condensio frutice prolem munire scri-
 bat; quum idem Aristoteles libro nono de alaudis ex professo agens, nullum illius quæ cristata caret
 peculiare nomen adferat. Alauda non cristata (inquit, Turnerus Anglus) à nostris fera alauda
 ualde lere, uel a hehlerk; à Germanis em *Hedlerch* nominatur. Sunt & alia Germanica eius no-
 mina. *Sanglerch*, id est alauda canora, quod cristatæ ferè præferatur cantu, & *Himmelerch*, id
 est alauda coelipeta, uolatu enim alta petit, eum cristata, de qua diximus, & raro euolet, & euectā
 alis statim rursus procumbat, neq; alis nec longis spatijs confectis, ut Eberus & Peuceus scribunt.
 Item *Hedlerch*, ut Gyb. Longolius interpretatur. ¶ Haud scio an idem genus sit quæ circa Ba-
 sileam *Lurien* dicuntur, aut potius calandras, de quibus nunc dicemus, alaudarum quidem gene-
 ris eas quoc; esse, & inter alaudas uolare nobis constat. Hinc similes est uox gurgulio, qua inopi
 quidam literatores calandram interpretantur, cum gurgulio Latinis nunquam pro aue, sed pro in-
 fecto frumentis infestio capiatur. Albertus gurgulium autem nominans, hanc forte intelligit.

¶ Calandris ausis est parua, similis ferè alaudæ, colore fusca, plumis despecta: sed uocis modula-
 tione audientes mirificè oblectat, ac omnes autum uoces expressissimè imitatur, quin etiam capta
 inclusaq; captiuitatis suæ oblita uix unā diei horam sine cantu præterit, adeoq; per diuersos autum
 cantus euagari gaudet, ut de cibo sollicita non sit, Author libri de nat. rerum. Antonius Eparchus
 Corcyraeus, uir eruditus, Venetijs aliquando calandram omnino Græcè *κρυθός*, id est alaudam
 appellari mihi afferuit, colore ferè & forma coturnicis, minorem, &c. Silyaticus quoque galericam
 calandram interpretatur. Nominis origo forsitan Græca fuerit, *καλάνδρα*, id est à iuauitate
 cantus: *καλάνδρα* uel *καλάνδρα* uel *καλάνδρα* uel *καλάνδρα*. Non probo Alunnum Italum, qui calandram facit
 acredulam & aedona, aedon enim sine dubio luscina est. Sed minus Aggregatorem probarim, qui
 uocis affinitate seductus, calandriam a uerbo charadrio accipit. Sunt qui calandram Italicè did-
 conijciunt, à uerbo calare quod eis descendere sonat, quoniam uox eius ascendat quidem, sed plus-
 rimum descendat. Itali ferè chalandram pro hac aue scribunt; Hispani similiter, uel calandra, calan-
 dra, Galli & Angli quoc; eandem uocem ferunt. Germani *Kalandra* proferunt, alij *Chalandra*.
 Niphus fartagnam uel calandrellam uulgo Italicè dici putat alterum ab Aristotele memoratum
 alaudæ genus, nō cristatum scilicet, ut patet ante scripti. Medici Elluchasem, qui Arabicè scripsit,
 interpretor, calandrellas inter laudatissimi nutrimenti aues numerat. Chamaezelos, id est calandrus
 ausis, Silyaticus. Est autem nomen Græcum, & humile uel humi folijq; amantem significat *χλωρός*
χλωρός, quod alaudis conuenit, nam & primam speciem terrenam esse tradit Aristoteles, & alteram
 uulgo aliqui terraneolam uocant, hinc forte corrupta est chamochilados uox, qua alaudam uulgo
 in Græca

in illo castro cantum emittit. Cicurata uero in cauea inter cantilandum alas mouet, hoc ueluti gemitu ad liberum aërem redire deposcens. quod si diu captiua teneatur, ut plurimum alterius oculi caecitate afficitur: id quod nonno ferè anno eis accidere aliquoties sum expertus, Albertus. Alauda cristata in caueis oblectamenti gratia, quod cantu suo suauissimo prabet, alitur. De futuui calandra cantu & cristata minoris (cui uox inepa) supra in A. scriptum est. ¶ Alauda sese in puluere uoluntate ut uox non altiuola, Aristot. ¶ Alauda in condensio frutice, non nido, prolem parit. nidumque aure patenter habet. minus enim uolat, Aristot. In fegetibus artificio magno, quo pueros & accipitres fallat, nidum constituit: Longolius, de cristata maiore loquens. Alauda in nido cuculum aliquando parit, Aristot. & Aelianus, uide in Cuculo. Alauda hyemalis, id est cristata: minores, nidos non constitunt in fegete, uerum in fossis fenicosis, non aliter ac passeris maiores, Longolius. De goshurdis feritur uulgo, quod earum oua in terra posita à bufone foueantur: & pullos idem excludit à parentibus curari, & cibo allato nutrirì donec uolans tentare possint, Authot lib. de nat. rerum. Oua dicuntur in terra adere & raro fouere, propter quod uulgus mentitur hec à bufonibus foueri. Verum est quidem calorem modicum cum Sole fouendis eis sufficere. Excludi autem pulli à matre colliguntur & sollicitè procurantur in pascuis, quæ de ouis ante minus uidebantur esse sollicita, Albertus. Aium eas gramen in nidum amuleti causa inferre, ut in prouerbijs referemus in h. Alauda & alia parua aues, semel anno quatuor aut quinque oua pariunt, Albertus.

¶ Alauda etiam epilepsia affici traduntur, Aloisius Mundella. Alaudam sinapis semen conicit, Aelianus. ¶ Alauda hyeme latet, Aristot. & Agricola. Vuottonus exemplar Aristotelis mendosum hoc loco esse suspicatur, cum Aetius dicat hyemis maxime tempore galeritas inueniri. Sed forte aliqua parte hyemis latent, reliqua uero conspicuntur, & quidem propius domos & femina cibi gratia inquirendi.

D.

Alaudas aium peculiari quadam induria & amore pullos suos curare & alere. ¶ Laurifolia edit alauda, Philesmetio an ualentiùs aliãtue ob causam. In nidum etiam illa ferunt amuletis gratia gramen imponere. Contra fascinois metum folia quercus comedit, Philes. ¶ Alauda & iunco amice sunt, Aristot. Alaudis disident uariae, nimirum picarum generis dicitur aues, Idem, oua enim inuicem exedunt, Vuottonus, Corydalis odit acanthylidem, Philes & Aelianus, quarendum an acanthylis eorum eadem sit quæ pœcilis Aristoteli, Vide in Acanthide uel Carduel. Apud nos coruus aliquando deuorauit alaudam iuuenem, cuius rei ipse spectator fuit, Albertus. Alauda ardeolæ oua diripit, Aristot. Accipitres quidam in calstas & hirundines ruunt, Oppianus. Alauda accipitrem adeo timet, ut in hominum sinus confugiat, & loco manens uel in terra sedens capi se permittat, Albertus.

E.

Alauda hyeme capitur, & præcipuè tempore niuis, Obscurus. Ismerlos accipitres Galli loyetas uocitant, id est alaudarios, quod alaudæ ab eis præcipuè capiuntur. Oppianus in Ixeuticis uisus eas capi scribit. Etrursus in Ixeuticis, Auiceps (inquit) noctua exposita in apside aliqua æra subinde funiculum attrahit, & uingulis undiq; circumpositas uisco illiit. Tum alaudæ ad nocturnam capiendam properantes inuiscantur. Alaudæ, columbae, corui, &c. quomodo capiuntur, dicit Crescens lib. 10. cap. 20. Chalandra auis quomodo capiatur, ex Oppiano supra in A. præcipuè scripsi. ¶ De cantu alaudarum quæ capte & caueis incluse sunt, scripsi supra in C. Retis genus quod ad corydalos capiendos, & eas auiculas quas peregrinas appellant, utuntur, Guil. Budæus describit in Annotationibus in Pandectas: Genus est (inquit) retis bimbembre, quod duabus alis conficit, humiq; expansum deuolantibus auibis adducto fune in se complicatur ad eas obruendas: nec semel ut illud simplicium genus, (pantheron,) sed identidem contrahitur expanditurq;. Alaudæ, perdicæ, ruficulae, & aues aquaticæ capiuntur noctu ad ignem, tinnabulo, & retis genere quodam, (sic enim interpretor quod Gallicè legitur au reel ou couertoit.) Ignis hoc modo fit: Ellychnium facio de linteis ueteribus siccis in feuo liquato madefactis: eaq; contorquet ad crasiitudinem brachij, & longitudinem pedis, accenditoq;. Rob. Stephanus.

¶ Observationes circa temporis constitutionem eiusq; mutationes ex cantu alaudæ, retulisti supra in C.

F.

Alaudæ genus nō cristatum cibo idoneum est, Aristot. Carne est longe suauissima, Turnerus. Odonata, ut quibusdam uidetur. Carzardi magis conueniant medicinae quàm cibo, Elluchasem. Alauda carne & iure non inutilis homini est, Platina. Carzardi: alaudæ, Baptista Fierofifum uentrem, & ius eorum colicis salubre est, Elluchasem. Caro alaudæ cristatæ uentrem confringit: ius autem eius eundem fluxum reddit, ut aliqui citant ex opere Rasis ad Almanforem. Idem in libro de 60. animalibus: Alauda cristatæ (inquit) in cibo calfaciunt & astringunt, quod si quis uteretur eis, condimentum addat ex aceto, coriandro & succo sinapis. Er. mox. Finora (inquit: hic etiam alaudas intelligo) calidiores & sicciore sunt quàm passeris domestici. Alauda (inquit Mich. Saouonrola) est calidi & sicci temperamenti, caro quidē sicciore est, & in fine secundi gradus calida siccaq; uidetur, hanc Galenus scribit uentrem astringere, ius uero eius soluere. Eligi debent iuuenes & pingues.

De Alaud. F. G. H. a. Lib. III. 81

pingues. Præferuntur carnis cuzzardorum, Elluchafem. Rufus inter aues syluestres præfert calandrellas (id est alaudas non cristatas) & fâchar (aliâs fâthur) pingues. Secundum locum tribuit furnis, phasianis, perdicibus, &c. tertium coturnicibus & cuzzardis, Elluchafem. Cambura (Auiæ cenna 2. 187. Bellunenâs legii canaberi uel camberij) quum concoquitur, nutrit plurimum, sed tate de concoquitur.

6.
Alauda cristata affa & in cibo sumpta coliacos adiunat. Dioscorides ut uulgati codices habent & Ruellius transtulit; sed melius Marcellus Vergilius, pro coliacis colicos refertuit. Sic uero omnino legendum esse, facile ex plurimis quæ subiectis authorum testimonijs constabit. Finora decoctæ cum aqua soluant uentrem, (uide supra in F.) & colo medentur, Rafis. Mande galericam uulcrem, quam nomine dicunt. Serenus inter colli remedia. Elixæ in iure (ϕύζωμῶ, Aegineta & Aetius habent σὺν λῆπῆ) (σῆμα, id est cum simplicij iure, hoc est non operoso, nec rebus alijs nimirum præterquam modico sale condito. λῆπῆ enim interpretantur. Νίλη, Ἰνδὸς, Ἰσχυρῶς, Ἰσχυρῶς) colicos iuuat. edenda est autem subinde & frequenter unâ cum iure. Ego quidem hanc facultatem uerè ei attribui experimento cognoui, Galenus. Quinetiam corydalis (κorydalis) appellata herba colicis utilis est, Idem. Cæterum Aegineta post corydi, id est alaudæ ad colicam declaratum uium, subiecit coronopodis quoque radicem aduersus colicam affectum ualere, sed ita ferebat ordo literarum ut mox de coronopode agendum illi efferturus tamen radicem alirringere, & ea gratia non colicis sed coliacis prodesse Dioscorides & Galenus scribunt. Nos apud Dioscoridem (inter nomenclaturas ei uel scripturas) legimus capnon, id est fumariam herbam, à quibusdâ corydalon uel corydalon agrion, uel corion appellari. Et quanquam non memini fumariæ à quoquam uim colicis auxiliarem attribui, non dubito ramen quin utilis eis esse possit, illis præferim qui propter excrementa alui indurata & flatu hac ipsa de causa collectos in hunc affectum inciderint. soluit enim aluum succus fumarie, qua soluta flatibus etiam uia patet. Conueniunt autem colicis non uehementia, sed leuia tantum medicamenta quæ aluum modicè uicant. Quid uerò cum alaudis fumarie commune sit non uideo, nisi quod florum uelut calcaria longiuicula alaudarum forte digitis pedum, aut posteriori filitem longiori (similiter ut in alaudis) comparari possunt. Alauda affa in cibo sumpta, mirabiliter sepe colicos ianauit, Galenus ad Pisonem. Coli pitium efficacissimè sanatur ab aue galeria affa in cibo sumpta. Quidam in uasè nouo cum plumis exuri iubent in cinerem, ceteriq; (diligentissimè, Marcellus, bibiq; ex aqua calida, Marcellus) cochlearibus ternis per quadriuum (triduum, Marcellus, Plinius & Alexand. Trallianus. Hoc iam præscriptum remedium (inquit Marcellus) colo & omnibus intestinorum doloribus, & tam hominibus quam iumentis ex hac re laborantibus efficacissimè subuenit. Et rursus, Alauda cum sua pluma in uasè fictili gypfato in furno posito, ita combustur ut teri possit, contrita autè tenuissimus puluis reponitur, & cum opus fuerit ex eo cochlear suo uel tria cum aqua calida per triduum aut quadriuum dantur, incredibile hoc colicis remedium, quod ad eòs prodest, ut omnia medicamenta merito superare uideatur, Hæc ille. Porrò cinerem autem uel aliorum animalium deideratum sic fieri oportet, in ollam nouam mittitur auis, aut quodlibet aliud animal quod putaueris exurendum, quod addito operculo, circumlitòq; argilla, in furno feruenti torretur, spiramento permodico factò, Plinius Secundus in epistola de medicina, & que Marcelli Empirici uolumini præposita est. Quidam cor alaudæ (aduersus colicum affectum) adalligari femini iubent, aliq; recens iepensiq; adhuc deuorari. Confularis Asprenatum domus est, in qua alter è fratribus colo liberatus est aue hac in cibo sumpta, & corde eius armilla aurea incluso, aliter sacrificio quodam factò cruas lateralibus (forte incluso corde) ad formâ camini, atq; ut factum peractum erat obfructo facellò, Plinius. Ad colum: Thraces uiuente adhuc alauda cor eximentes, alligatorium faciunt, femori sinistrio ipsum circumdantes, Alex. Trallianus.

7.
a. Κorydalis apud Galenum, Aeginetam, Theocritum, & alios proparoxytoni scribitur. In Auiibus uerò Aristophanis in textu & in scholijs oxytonum duobus in locis, ut apud Varinum quoq;. Apud Athenæum κorydalis è κorydalis, prooxytonum habetur, perperam ut coniecio. Aristophanes in Auiibus κorydalis genere feminino dixit, Plato comicus autem masculino, Varinus & Scholiastes Aristophanis. Aristotelis κorydalis nominatur, nisi alia ea auis est, Aristophanis Scholiastes & Varinus, mihi quidem non alia uidetur, quanquam terminatio uariet. Pugnans inter se πικυλάδα & κorydalis, Aristot. uoce penanflexa, ego κorydalis proparoxytoni potius legerim. Κorydalis auis est, κorydalis uerò proparoxyt. uicis Atticæ in quo templum erat σαρπηθὸς ἰσχυρῶς, Ammonius in dif. ferentijs uocum. Sed Aristoteles, Oppianus, Dioscorides, Aristophanis interpres, Varinus, & alij κorydalis oxytonum protulerunt. Corydalis auis, id est quæ alauda uocatur, quæ animos hominum dulcedine uocis oblectat, Marcellus. Κorydalis auis & uicis Atticæ, Helychius & Varinus, sed per lambda duplex poetice scribitur, quanquam & apud Aeginetam sic scriptum reperio, κorydalis ἰσχυρῶς πικυλάδα κorydalis, Καὶ λυγὰρ ἰσχυρῶς, ἰσχυρῶς δὲ πικυλάδα, Theocritus Idyl. 10. Hoc est. Incipiens a meisis est cum expergitur alauda, & rursus ea dormiente cessandum, cuius autem astum oportet, Κorydalis ἰσχυρῶς, Oppianus in Ixentis. Κorydalis Theocritus per A. dicitur. Galeritam Græci corydon & corydalon (lego corydalon) & corydalida appellant, omnes à

fruit, id ferme temporis cum mēsis infat, pullos habens iamā plumātes. De qua Aefopus Phryx ille egregius fabulator lufit apologum, quem hic noſtris inferere operapreſtiti duximus. Caſtra inu- ra cibum pullis quaſitum, monet eos, ut ſi quid audiant, id cum redierit, ſibi referat. Interim aduen- tat dominus ſegetis illius: & filio, matura inquit, hæc operas poſtulant. ideo in craſtinum amicos adibis, & roga, ueniant operam mutuam daturi, ut mēſis peragatur. Vbi redijt mater, renunciat omnia, & trepidi orant, ut ſeſe auferat. lubet illos caſſita bono animo eſſe, nam ſi dominus (ait) ad amicos meliorem reſcit, craſtino ſegetes non metetur. Die igitur poſtero caſſita ad pabula euolat, do- minus fruſtra amicos præſtolatur. Tum ille ruſtum ad filium: Amici nulli ueniſſi, quin potius inuis & cognatos affinesq; noſtros oramus, ut adſint diluculo ad metendum. Nunciant hoc inſidem pulli pauidi caſſite. Ea horatur ſunt à metu oſiſi, futurum ut neceſſarij ferme nulli obſequiales ſint, ad- uertant modo ſi quid denuo dicetur. Orta luce proxima, & auricula in paſtum profecta, affines cogit- lam non præſtant. Hinc dominus filio, Valeant (inquit) beneuoli cum propinquis, noſmetipſi tra- meremus. Id quod ubi à pullis mater accepit: hora (inquit) iam eſt abeundi, nunc dubio procul me- ſis peragetur. in ipſo enim iam uertitur cuius eſt negotium, non in alio à quo petitur. Atque in caſſita cum pullis ſeceſſit, & ſegetes demeruit. Et hic eſt Aefopi apologus de amicorum & propin- quorum, ut Geilius (lib. 2. cap. 29.) notat, ſcui plerunq; & inani fiducia. Vnde audenter dicere poſſi- mus, O amici, amicus nemo: o affines, nulli affines: & illud ex oraculo quaſi Delphico exiſſe, Ne quid expectes amicos, ne quid cognatos, quod tu per te agere poſſis.

DE ALCYONE

A.

ALCYON auis eſt marina, quamquam & amnes ſubit, Ariſtotele teſte. nomen eſt αλκυών *alcyon*, quod in mari pariat, ut Scholiaſtes Theocriti & Varinus ſcribunt, qua ratio- ne aſpirari debebat: & ſane cum ueteres quidam Latini, ut Varro in opere de lingua Latina, & Seruius in primum Georgicorum Vergilij, huic auis nomini ab initio aſpirant, tum ex recentioribus eruditi quidam. Non recipere ſtatim in prima uerbum alcyonas, auctor Euſta- thius eſt, etiam canone ſubiccto: quoniam A, ante L. ſi ſequatur x, ſtatim non admittat, Caſſius, Alcyonem cum aſpiratione ſcribendū, ex Theocrito apparet, & ἀλκυώνος τῆς αἰκίνας, nam ſi non aſpiraretur, non opus fuiſſet cappa, id eſt primam litteram coniuñtionis ἰγὰ in χ, denſam mu- tari, lo, Torrellius. Alcyon (inquit) Io. Iouianus Pontanus lib. 1. de aſpiratione: pro aue Graeci non aſpirant, licet fiat ab eo quod eſt α, illi enim ut grammaticis placet, nunquam aſpirant a. ante l. ſe- quente cappa. Chærobolci grammatici, qui Græcè de aſpirandis uocalibus ſcripſit, uerba hæc ſunt: Alcyon uero eſt ab eo quod eſt α, deſeruiat, tamen quia ſequitur cappa, tenuatur: & ſimiliter præ- teritum αλκυον, licet fiat à uerbo ἀλκυω (& ἀλκυωσθε ab eodem uerbo: Vide Etymologum.) Nam a. ante l. ſequente conſonante ſemper tenuatur, niſi fortaſſe ſtatim ſequatur liquida. Niſiſtominus (inquit) Pontanus apud Theocritum eſt uidere Græcos ueteres huic nomini aſpiralle: ac licet ipſe uidetur in uetuliſſimis codicibus noſtris huic nomini aſpirationem eſſe prænotatam, hodie tamen aſpirat nemo, & ſimiliter diſtionibus alcedo, alcedonia, (de quibus plura ſuo loco.) Hæc ille. Varro qui- dem etiam halcedinem cum aſpiratione dixit: Vide infra in a. Eſt autem alcedo Latinis, eadem que Græcis alcyon auis. ¶ Alcyon Arabicè ſecundum Auicennam uocatur cheren, Alburnus, Alcyubi tamen ubi apud Ariſtotelem alcyon legitur, Auicenna translatio (quod Alberus fatetur) habet alchorab, quæ uox coruum ſignificat, res ipſa quidem, hoc eſt per hyemem quatuordecim diebus operam dare (nido &) excludendis ouis, ad alcyonem pertinet, non ad coruum. Et mox, Al- cyon (inquit) Albertus) eſt auis nigra, non admodum magna: & forte hanc uocauit Auicenna cor- uum marinum propter coloris ſimilitudinem, ſed nigram eſſe alcyonem, falſo & ſine auctore ſcri- bit. Etrurſus eodem capite, Alcyon eſt eadem cum alchorab marino, & ſecundum Ouidium & Ho- merum auis eſt Diomedis, raro apparens, &c. Sed de auibus Diomedis toto genere diuerſis, noſ ſuo loco priuatim agemus. Alcyonem ignorauit Alberus dicens eam coruum marinum eſſe, Ne- plus. Apud Auicennam interpretem alcyonis ceu Græcum nomen in publicatis codicibus abſit diſſimè legitur. Albertus cum alcyonis ſcripſiſſet hiftoniam ex Ariſtotele uel Auicenna, mox ſub- iungit: Alia autem auis eſt, que uocatur Græcè fauorath, quæ eſt picus marinus & agreſſis, magis aliquantulum pallere, &c. cum & hæc & quæ ſequuntur omnia non minus quam quæ prius de al- cyone expreſſe ſcripſerat, alcyoni ſolui conueniant, & eadem ferme repetantur. Idem Ariſtoteles de alcyone uerba recitans, cum cinnamomo aue eam confundit. Fui ego aliquando in ea opinio- ne, ut auem que à barbaris ipſida nominatur, alcyonem eſſe conſicerem, quæ ſententiam meam etiam doctiſſimus uir Guil. Turnerus Anglus tunc approbatam in ſuo de auibus libro publicauit, & illum nuper ſecuti Georg. Agricola, Eberus & Peuceus, idem tradiderunt, ſed cum diſtinctio- ne, ac ſi hæc auis alcyon fluuiatilis eſſet, non autem marina: cum ueteres huius differentia non me- minerint, nam Ariſtoteles ſcribit alcyonem auem marinam fluuiatilis etiam ſubire: non autem diuer- ſam fluuiatilem à marina eſſe. Verum hæc ſcribo non ut conſecturā, cuius auctor ipſe fui, referam: neq;

De Alcyone. A. B. Lib. III. 85

neq; ut uiris longè doctissimis aduerfer: sed ut diligentius inquirendi occasione harum rerum studeatis excitem. Hæc iam scripseram cum Petrum Bellonium etiam diligentissimū uirum in Græcia nuper alijsq; remotissimis regionibus peregrinatum, familiariter ipsidam, quam ipse uocat marinet pelionte Græciæ uulgo alcion nominari scribit. Alcyonem habemus in inferiori Germania in littoribus maris, & ad Hauelam flumen, ubi ab incolis uulgo improprie Wafferhünle dicitur, & aliquo modo proprie *Wassuogel*, quia glaciola hyeme nidificat & excludit pullos, illo tamē nomine dicitur & alia auis, nempe quæ ipsida est, Christophorus Encelius. ¶ Aristoteles de hist. animalium 8.3. aues quaedam degere scribit circa fluuios & lacus, alios circa mare. Ex parydris & iuxta aquas dulces degentibus præter cæteras numerat etiam *τὴν αἰκωνοῦ γήινον*, ut in exemplaribus nostris habetur, Gaza & Niphus uertunt alcedonum, cum Græci luciniās *αἰκωνας* uocent: sed illæ non degunt iuxta aquas, quare cum uox corrupta sit, apparet illos diuinasse legēdum *αἰκωνοῦ*. Albertus ex Auicenna hoc in loco habet *scorahon*, corruptissimam uocem. Sed quid si legamus *χελιδνοῦ* id est hirundinum, nam & hæc uox magis ad *αἰκωνοῦ* accedit: & aquis eas gaudere certum: & quæ ibidem subiicit Aristoteles, hirundinibus infidentem uocare, alibi etiam uel iam autem parum *χελιδνοῦ* ex arundinibus paludes spectare, & uoce proba esse aut alteram mitæ & maiorē, *χελιδνοῦ* utriq; cœruleum. Alcyonum sanè hoc loco non rectè legi etiam quæ proximè sequuntur philosophi uerba indicant: Circa mare uerò uerfantur (inquit) alcyon (Gaza de suo inserit, quoq; nimirum ad excusandum quod proximè etiam alcedones inter *χελιδνοῦ* nominari) & carulus, (sic Gaza *χελιδνοῦ* reddidit.) Absurdum autem foret cum prius alcyones nominasset inter eas quæ degunt circa dulces aquas: mox eandem primas nominat inter maritimas, quanquam enim (ut diximus) fluuios quoq; subeat alcyon, primum tamen & præcipuè maritima est, & à ueteribus omnibus maritima nominatur. Kiranides eam in littoribus maris degere scribit. Suidas in uoce *χελιδνοῦ* inter aues maritimas numerat, his uerbis: *αἰκωνοῦ δὲ χελιδνοῦ, αἰκωνοῦ, χελιδνοῦ, αἰκωνοῦ*, &c. ubi rursum mireris, quomodo ad eandem maritima sit, cum in Aristotelis codice circa aquas dulces degentibus (ut iam dictum est) adnumeretur. Nos sanè Aristotelis locum deprauatum esse coniecimus: Suidæ falsum imitatione librariorum. Obijciat aliquis Plinium quoq; lib. 16. cap. 31. ubi & reliquam alcyonis historiam ex Aristotele transferre, hæc uerba intererere, sed forsitan Plinij quoq; codex corruptus fuerit. Quod si quis ipsidam recentiorum pleriq; cum alcyone paria facere, uel omnino speciem quandam alcyonis esse contenderit, hoc equidem illi concessero. ¶ Sig. Gelenus alcyonem autem in mari, eiusdem generis esse putat cuius est auis circa aquas dulces uulgo *gyff* dicta, de qua in Vanello dicemus. ¶ Cælius Calcagninus autem quæ à nautico uulgo (circa Italiam) hodie hirundo marina dicitur, alcyonem esse coniecisse passere (inquit) haud multo ampliorem, colore tum cœruleo, tum uiridi, tum etiam leniter purpureo insignem, eoq; non paruliter ita distincto, sed ex indifcreto uariè toto corpore & alis & collo resulgentem, rostro subuiridi & longo & gracili, querula admodum uoce perulolante maria, & in præruptis scopulorum nidificantem, cui præterea pisces in cibo sunt, Hæc ille. Nostri ab hac diuersam hirundinem marinam uocant *Seefwalm*, quam ego meropen aut meropi congenerem esse puto, ut in illius historia dicam. Sed ueram alcyonem paucissimis, præsertim medicerraneis, notam esse, mirum non est: quoniam (ut Aristoteles scribit) omnium rarissimum uidisse alcyonem esse: ferè enim circa Vergiliarum occasum brumamq; ipsam apparet: & ubi primum per portum non plus quam nauem circunuolet, statim abit, ut nunquam præterea uideatur, quomodo Stephorum quoq; eius meminit notum est. Cherephon etiā apud Lucianum alcyonis tantum tanquam inauditi sibi hæcenus & peregrinæ auis miratur. Audio tamen in Græcia hodieq; agnosci alcyonem, uulgari nomine *χελιδνοῦ*.

¶ Cerylus, *κερυλος*, non alia est auis quam alcyon mas, ut Antigonus, citante Varino, scribit, & alij auctores: qui & *ceyx* appellabatur. Vide infra in a. Theocriti interpres tradit ab Antigono proditum senescentes alcyonas uocari *cerylos*, Cælius: sed perperam, dicendū enim, alcyones mas uocari *cerylos*, eosdemq; in fenestra à feminis gestari. *κερυλος*, auis est femina, libidini dedita: aliqui alcyonem interpretantur, Helychius. Alcedo apud mare uerfatur, & carulus, Aristoteles de hist. anim. 8.3. non quod aliter quam sexu has aues differre existimaret, sed ut nomina uulgo usitata nō omitteret: sic in eodem capite ficedulam & atricapillam pariter nominat, & alibi erithacum & phœnicurum, cum istas aues non specie sed affectione tantum aliqua (colore) differre fateatur. Albertus eo in loco ex Auicenna corruptissimis nominibus pro alcyone habet *tharglyon*, pro *cerylo kydeoz*. Niphus carulum putat esse auem, quæ rustice apud Italos *ciurlus* appellatur, quæ autem qualisq; illa sit, non explicat. Petrus Bellonius carulum Gallicè canard interpretatur, nec aliud addit, nisi quod delphini uenationem sequantur, & pisces deuorent, qui fugientes delphinum supra mare exiliunt. Sed Galli uulgo anatem marem canard nominant. Carulum marem alcyonem esse Aelianus quoq; agnoscit: quanquam alibi alcedonem & carulum mutuo inter se amore teneri scribit: ubi diuersarum specie autum amicitias & discordias mutuo recenset.

Alcedo non multo amplior passere est, colore tum cœruleo, tum uiridi, tum etiam leniter purpureo.

Varinum quidem legitur, & Eustathium quoque, sed falsū. idem locus apud Suidam corruptus est, qui Simonidem in Pentathlis, & Aristotelem in libro de animalibus, hos dies undecim facere scribit. Sed Aristoteles ipse quatuordecim facit, & Simonides eundem ut supra recitauimus, & recte à Plinio conuersum est: Sámio uero Demagora septem, nouem autem Philochoro: alijs deniq; quatuordecim. Nec me fallit esse inter elasticos de Columella puto intelligi, cuius uerba in inferius recitabo: qui tradant, octauo calendas Martias esse alcyonios dies, quibus in Atlantico quidem mari summa notetur tranquillitas, Caelius. *Ἰασηνῆς καὶ ἀνατολῆς ἡσυχία, ἐκ δὲ Ἰθακῆς, ἡλυαῖοι καὶ γαλιναί ἴσχυον.* Suidas. Iouem dicunt quindecim dies, uel ut alijs placet quatuordecim, tranquillos fecisse, ut alcyoni iuxta littora pariendi opportunitas esset: Vt alcyonides dies uocantur, septem ante huius aut partum & septem illum sequentes, Varinus. *Ἰασηνῆς καὶ ἀνατολῆς ἡσυχία, Ἀριστοφ. in Auibus:* hoc est, & perpetuū alcyonios dies agerentis, ac totam hyemem placidam, non septem solum, ut nunc quidam esse dicunt, dies brumales tranquillos, Scholiafies. Alcyones parit septem ordine diebus, & educant foetum. Fertur autem beneficium hoc (ut mare eis parientibus tranquillum) Nereides in eas conuulisse, propter insignem in maritum pietatem, (de qua dicemus in a.) Oppianus in Ixeut. Alcyone pariente circa solstitia mare totum tranquillum placidumq; sternitur, ita ut septem perpetuos dies ac noctes totidem media hyeme liberè nauigetur, omnium per maria profectio longe quàm per continentem tutiore, Plutarchus. De hac maris admirabili per hoc tempus tranquillitate, si cui ortum suppetit, Alcyonem etiam Luciani dialogum perleget, quantum nihil fecit quod non ex alijs authoribus hic à nobis per scriptum sit ab illo tradatur. *Ἐξ ἡσυχίας ἀνατολῆς* Secretes ad Charophtonem *ἡσυχία πρὸ τῆς ἰθάκης, ἀνατολῆς καὶ γαλιναῖοι ἔσονται ἡσυχία, ἡλυαῖοι καὶ γαλιναί.* Similia de huius temporis tranquillitate Aelianus prodit. Halcyoni dies sunt à Virgiliarum occasu circa solstitia brumamue, Octauo calendas Martij Sagitta crepusculo incipit oriri, utraque tempestates, halcyonē dies uocantur, Columella lib. x. i. Varro hebdomadon u. Dies deinde illos, quibus halcyones hyeme in aqua nidulantur, eos quoque septem esse dixit, Non, Marcellus. Vide infra in H. h. prouerbiū Alcyonij dies. Albertus cur alcyones bruma nidiſcent, causam adfert raritatem corporis earum quod uehementer terreum sit, & astate uehementer exiccetur, adeo ut semen habere non possit, in maximo uero frigore clausis undiq; poris humidum induci ait: & non esse credibile alcyonem uiuere posse in regione quæ excedat latitudinem quinti climatis propter nimium frigus.

D.

Plutarchus alcyonem sapientissimum ditinissimumq; marinarum omnium animal appellat, Quas enim lucernas inquit, circa musice studium, quas hirundines circa indulgentiam (*ἡσυχία*), nisi quis malit *ἡσυχία*, ut proximè de columbis *ἡσυχία* postis quàm *ἡσυχία*) quas columbas circa mariti amorem, quas apes summe alcyonum industria conferemus. Miram earum circa nidificandum solertiam in c. exposuimus. ¶ Mariti amens est adeo, ut non uno quodam, sed quolibet anni tempore cohæreat congressusq; huius admittat, non per libidinem, ut quæ alibi nulli prorsus miscetur, sed beneuolentiæ conjugalis & amicitiae studio: Eundem grauem iam annis & ægre sequentem, suscepta cura fert fouetq; senem, (*ἡσυχία καὶ ἡσυχία*) nullquam desituent, nullquam post se relinquens. Nam & humeris impositum (*ἡσυχία*, in dorso gestantes, Gillius ex Aeliano, *ἡσυχία ἡσυχία*), Iacius Tzetzes, id est alis ferentes, sed melius dorso aut humeris ne alarum motus impediatur) circumfert ubilibet curatq; & adest in mortem usq; Plutarchus. Theocriti interpres tradit ab Antigono prodiū senescentes alcyones uocari cerylos, Caelius: sed ineptè, dicendum enim, alcyones mares uocari cerylos, eisdemq; in senectia à feminis gestari, ut ex Antigono citatur in Scholijis in Aues Aristophanis, & Varinus etiam scribit ex auctoritate Paulania, ¶ Si maritus obierit, foeminae cibo ac potu omni abstinentes, multo tempore lugent & se disperdunt, & c. ut in c. relatum est.

E.

Accedens à morte mariti lugubriter canunt, & desuntur canere, ceyx ceyx, aliquoties repetunt, atq; ita cessant. Porro ceycis uocem nunquam uel mihi uel alijs audiendam optarim, curas enim & mortes & infortunia significat, Oppianus in Ixeut. an uero ceycis, id est alcyonis maris uocem insipientiam esse dicat, aut foeminae lucuosum illum cantum quo ceyx ceyx aliquoties repetit, dubitari potest.

G.

Alcyonij (inquit Dioscorides) quinque cognoscuntur genera, primum quod densum, sapore acerbissimo, spongiosumq; aspectu est: utrosq; idem, ponderosum, piscosum (piscium putrum, Galenus) odore, quod copiosum in littoribus inuenitur. Secundum (oblongius, Galenus) concretum in hominis oculo unguis sic uertit Marcellus Verg. *ἡσυχία καὶ ἡσυχία*, Galenus omittit, aut spongia figuram habet, sine pondere, fistulosum, odore penè algoso. Tertium uermiculorum speciem ostendit, colore magis purpureo, (consistentia molle, Galen.) quod quidam Milesium dicunt. Quartum siccidius huius simile, fistulosum, nec ponderosum est. Quintum fungorum figuram habet, sine odore, & asperum: intus pumicis similitudinem aliquam, foris leuorem habet & acre est: quod plurimum in Bembico (Besbico, habet Graecus codex, & Stephanus) Proponndis insula nascitur, & gētis eius quocumq;

ocabulo maris spuma (ἀλγών) appellatur. Primi & secundi ad spongiam multebria (ad exteren-
dum & inducendum laeuorem, Marcellus, iustus est, cōtra lentigines, imperigines, (scabies, Galen.)
lepras, vitiligines, nigredines, vitilugines & reliqui corporis maculas omnes. Vult tertium urinae an-
guis est, & concretibus in uesica arenis; preterea nephriticis, cutē subeuntibus aquis & lienis.
Idem usum ex uino (suiso & tenui, Galenus) utiliter cataplasmatis modo contra capilli defluuiū;
quas alopecias dicunt imponitur, eas explens. Vltimum dentifricijs accōmodatum candorem den-
tibus affert. Misceatur & ad alia spongiam & psilothra addito sale. Si cremare aliquod eorum uolue-
ris, cum sale in crudum sicche conjicito: lutoq; circumlito ore eius, in fornacem ponito; cumq; co-
ctum sicche penitus fuerit, ablatum ex sicchi alcyonium reponito & utere. Lauatur autem cadmiæ
modo, Fluctuq; Dioscorides. A uicenna lib. 4. cap. 65. spumam maris nominat, Arabicē zehd alba
har. Calfacit (inquit) & siccat abscessu tertio; abstergit & adurit. Duo spongiorum (macularum) in facie;
dam (abstergendum) & inter remedia bothor laici & panni, & uestigiorum (macularum) in facie;
cetera in psilothris. Plantum (quod fungi speciei referit) medetur abscessibus qui clausi similes sunt
purpureum scrophulis, & podagræ cum cera & oleo rosaceo, &c. ut Dioscorides. ¶ Galenus
lib. 21. de simplicibus medic. alcyonia (ἀλγών) omnia abstergere & discutere scribit, acri & calida
facultate prædita. Tertium præ cæteris tenuissimum esse partium; quartū simile illi facultate sed
non paulo imbecillius, quintum calidissimum omnium, ita ut pilos deurere, & cutim ulcerare pos-
sit. Hoc Dioscorides (ut retulit) in Propontide halōs achne uocari ait; cuius tamē Galenus in alcyo-
nio non meminit, sed postea priuatim, Halōs achne (inquit) ceu spuma quedam est salis efflorescēs,
multo quā sal tenuiorum partū. itaq; & attenuare & discutere eo multo ualidius potest, reliqua
uero eius substantia ita ut illa alfringere non potest. (Hæc propemodum uires sunt falis petrae hodie
dicitur, ut in locum eius recte substitui posse uideatur.) Interpretes Latini falis spumam transierunt;
non florem maris, ut Gaza, ubi Aristoteles ei alcyonismidum comparat; nec maris spumam, ut ho-
die quidam, est ἄλγών etiam Græci quidam grammatici maris spumam interpretentur. Alioqui hæc
uox significat minimas festucas; quas nostri similitur uocant agleni) quinquillas, fordes, aceres, ἄλγών
& metaphorice minimas guttulas roris aut uini, inde apud poetas ἄλγών ἄλγών, & ἄλγών ἄλγών
gimus, guttas scilicet dispersas minutim; & ἄλγών ἄλγών apud Homerū, tenuissimam fluctuum
partem, sive spumam, sive conspersionem guttarum. Et quoniam mare saluum est, quod ex aqua ma-
rina ad scopulos conuersa spumeo aspectu in eis concreuit, ἀλγών uocatur, maris asperginem di-
xerit. Spumosa maris (salis) lanugo halofachne est (inquit Dioscorid. lib. 5. ἄλγών ἄλγών ἄλγών.)
inuenitur in faxis, eadē salū uires habet. Videtur autē hæc tum uiribus tum descriptione diuersa
a quinto alcyono, quod Dioscorides nō ubiq; sed in Propontide tantum ab indigenis halofachnen
uocari scribit, id enim corpus solidum est fungorum figura, propriē uero dicta halofachne spumam
& asperginem referre debet, cōsistentia nimirum nitrosæ illi parietum lanugini quam uulgo salēm
petrae uocamus, similis, ἄλγών ἄλγών ἄλγών, Odyll. 1. ¶ Fit in mari & halcyonem appellatum
(inquit Plinius) ex nidis, ut aliqui existimant, halcyonum & ceycum; ut aliq; sordibus spumarum
cralescentibus; alij è limo uel quadam maris lanugine. Quatuor eius genera: Cinerum spissum,
odoris asperit alterum molle, lenius, odore ferè algæ. Tertium candidioris uermiculi. Quartum pu-
micosum, spongiaq; purri simile, penè purpureum. Quod optimum, id est Milesium uocatur. Quo
candidius autem, hoc minus probabile est. Vis eorum, ut exulcerent, purgent. Vis toxis & sine
oleo, mirè lepras, lichenas, lentigines tollunt cum lupino, & sulphuris duobus obolis. Halcyoneo
untur & ad oculorum cicatrices, Hæc ille. ¶ Apud Galenum in opere de medicamentorum
compositione sec. loc. diuersos alcyonij usus à me obseruatos, hic subiiciam. Alcyonium inter ab-
stergentia pharmaca quibus attenuantur plii censetur, lib. 1. cap. 5. Idem misceatur remedijs quæ
ad alopecias faciunt, præstat autē (inquit) in hunc usum quod durius & asperius est; & rursum, usum
non uito præstantius fuerit. Ibidem Soranus alcyonium medicamento ad alopeciam composito
adiiciens, id aqua coctum unā cum siccis lauigari iubet. Crito etiam duobus ad achōras medica-
mentis hoc addit; & alijs ad lichenes inseripit tum simpliciter tum usum. Alcyonium tum sim-
pliciter tum torrefactum (in eodem opere 4. 7.) medicamentis liquidis ocularibus Asclepiade ad u-
sas emittentias ac omnem extuberantiam carnis seu callum admisceatur. ¶ Ad dentium dolo-
res ex causa frigida: Suffuso canis mortui dentem ita ut fumus inde progressus ore excipiat, post
uero ipsum dentem usum & modico aceto tritum, calidum ore retinendum præbe, & dolore liber-
erit poterit & alcyonii suffire, Aetius § 25. Cellus alcyonio rodendi & exedendi uires adscribit.
¶ Nonnulli pharmacopola (inquit Antonius Musa Brasauolus) pro spongia re quadam utuntur
in uis lanosa, quam aliqui maris spumam arbitrantur, quoniam apud Dioscoridem halōs achne,
id est maris spuma, spumosa maris lanugo dicitur. At reuera non est maris spuma quam pro illa sus-
piciunt. Suspiciatus sum aliquando urticam marinam esse, quoniam si aperitur internæ partes ma-
num urunt ueluti in urtica herba, quod in uetustiore obsecutus, in recenti uehementius fit, sicut &
in herba urtica. Facile est autem spumam maris habere circa scopulos collisam. Sed re accuratius
perpena, inueni hoc quod spumam maris uocatis, spongia figuram habens prædura, aut pumico-
sum, ueterum alcyonium esse. Habent uero aliqui primam speciem spongia similem; alij quintam,
quæ pumicosa est, debebant autem seorsim haberi propter uires diuersas, Serapio cap. 388. alcyo-

nium zebethalbahar nominat, interpres spumam maris reddidit: unde forsitan factum ut uulgè etiam à pharmacopolis sic nominaretur: reuera quidem ex spumæ collisū fit. Cæterum falsis spuma aut maris spuma, & alcyonium, quanquam res sunt diuerſæ, tamen ab eodem principio nasci, & uiribus quodammodo conuenire certum est, Hæc ille. Alcyonium omne hodie spumam maris appellant, excepto subrotundo (primo genere) quod ex figura pilam marinam solemus nominare, (de qua nos plura inferius.) Theophrastus alcyonium pumicem nominat, Georg. Agricola. Dioscorides quidem quinto generi intus pumicis similitudinem aliquam esse refert. Lanuginosam illam pilam (inquit Cælius Calsagninus epistolarum lib. 12. in epistola ad Vincentium Capilem) quam ad me misisti, planè uideo non esse opus halcyonum, esse tamen halcyonæum (sic ille scribit peræ, dipthi, in penultima) tecum sentio: uel quod ex eo halcyones nidum struant, uel, quod magis reor, quoniam eadem sit utriusq; materia, & propè par opificium, sed hoc naturæ sponte cõcterum. Nam quomodo in hoc nidulari possint halcyones: cui neq; aditus sit, neq; conceptaculum in quo pulli ædantur, uel æditi alantur: præsertim quum Plinius, & ante Plinium Aristoteles, nidis halcyonum os paulum eminentius, sed perquam angustum tribuat, abest præterea huic durities ferro impetrabilis, abest rigor ille à spinis belones siue acus, ex quibus constant, cõtractus. Ad hæc nihil habet simile medicorum cucurbitulis quibus est collum porrectius. Ergo hoc halcyonæū existimabimus, non illud auicularum opera confectum, sed quod intra fornacem excoctū delictijs foeminarum paratur, de quo lepidus poeta meminuit. Ore fugant maculas, halcyonea uocâr, (*ἀλκυονέα* per æ, dipthi, in penult.) Hæc Calcagninus. Vidi ego fructum illius quam lepallarij spumam maris appellant, & eruditi alcyonium esse conijciunt, id erat mali magnitudinis (puto autem multò maiora reperiri) rarum, spongiosum, leue, friabile, tenui quadam crusta albicante, qua integrum erat, obductum: colore intus ad rufum & fuscum declinante, guffu subfultum, mandenti arenosum. Inerat intus corpuscula quedam oblonga, paulò solidiora, albicantia, accensum non ardet, sed pessimè olet. Videtur autem hoc primum esse alcyonij genus cum aliâ tum fortoris ratione, quanquam Georg. Agricola pilam marinam uulgè dictam, ut supra recitauit, primum alcyonij genus faciat, subrotundum id esse scribens, quod ueteres non exprimunt, nisi quæ Dioscoridis uerba *ἐξ ἑστῆς ἰσθμῆς αὐτοῦ ἔσθῃ*, id est aspectu spongiosum, ita accipiat: præsertim quum Galenus genus alterum oblongius esse scribat. Sed demus esse rotundum, non tamen satis erit figura ad conuincendum quod res eadem sit, Balæ sic uulgè pilas nominant Itali & Germani siue pilæ potius marinæ, exiccant, & eundem ferè usum, quem spongiæ, præstant. Mentionem earum apud antiquos non reperi, (atqui Aristoteles, ut supra citauimus in c. alcyonium nidus sphaeris, id est pilis marinis comparat.) Ego in spongiarum genere eas repono, quamuis zoophyta non sint, id est plantanimalia ut spongiæ. Nam ex maris spuma ad littora collisa & cuiusdam herbe minutissimæ festucis sunt. Nonnulli ex fractis spongijs & spuma, alij arte faciunt ex glutino & taurinis pilis, ignaros pharmacopolas decipientes. Cum rufus & impetus maris herbam in minimas festucas diuisam ad littora detrudat: conglobantur illæ in mixta spuma, & ob motum supra litus ex fluctu collidente in gyrum tendunt & pilæ formam, Brasauolus. Idem uerò alcyonij primam & uetimam speciem apud pharmacopolas reperi ait, ut recitauimus, spumæ maris nomine. Pila marina, quam inter scribendum manibus trahebam, ex medietate mari Gallico mihi allatam, magnitudine malî æquabat, mole laxa & rara, exilibus pilorum infar & breuibus festucis (nescio cuius marinæ herbe) mutuò intricatis confecta, omnibus ferè unius generis, fuscis, inodora, aut suo potius quodam odore non ingrato, insipidis ferè, festuca illæ dentibus facile franguntur aut scinduntur, ut hæc & alijs notis facile discernere sit à pilis animalium, nullum intus cauum, omnia undiq; sibi similia, nec spumam nec aliâ præter festucas illas substantiam reperi. Quod si aliæ quedam præter has pilæ marinæ reperiuntur, quas ipse nondum uiderim (quamuis alias reperi non puto) de illis mihi sermo non est. Nicolaus Myrepsus unguento 78. contra lumbricos in scripto, admisceat pilam marinam usam, ubi Græcè scribitur *πῖλα μαρίνα*, reperitur autem (inquit) in mari rotunda, ut lana congesta. Et rursus in unguento sequente, maris lanam rotundam eam uocari ait, ubi Leonhartus Fuchsius scholiastes: In hodiernam usq; diem (inquit) de prauiata uoce ballam marinam uocant pro pila marina. Sic enim uocat Galenus lib. 1. de compo. medic. localium cap. 2. inquit, *σπῆγγοι θελακίονος καὶ αὐτῆς πῖλας*, ubi Cornarius quid pihæa marina esset ignorare se fatetur, spongiam transfudit, miscetur autem cum alijs quibusdam in unguento Cronis ad capillorum defluuiâ. ¶ Sed locum obscurum apud Dioscoridem ferè præterieram. Alcyonium secundum (inquit) *πῖλα πῶν ἄλλων πῖλων ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἰσθμῆς*, &c. ubi Marcellus uertit, concreti in oculo unguis (ut & uetus interpres apud Serapionem, Galenus hæc uerba profus omisit) aut spongiæ figuram habere, id quod mihi ridiculum uideretur. quid enim spongiæ uel alcyonium cum ungue oculorum uitio, quem Græci pterygion uocant: Ego quanquam authorem nõ habeo, tamen re ipsa admonitus pterygion ophthalmicum hic penicillum oculare interpretor, nam & spongiæ genus mollissimum, e quo fiunt penicilli, ut docent grammatici, penicillus dicitur. Penicillus igitur ocularis siue ex spongiâ, siue ex alia materia mollissima fuerit, aptus erit ad gramias & lippitudines abstergendas: in quem usum etiam leporis pilo uel cauda utebantur, ut docui in Lepore E. Quin & penicilla fiebant ex linteoils conceptis, uel medulla sambuci, uel spongiâ, uulneribus inferenda ne clauderentur, &c. ¶ Alcyonio nomen alcyones marinæ aues fecerunt, hæc

De Alcyone. G. H. a. Lib. III. 91

hæc quia ex earum nidis alcyonium mari innatet, sed quia ex eo mari innatanti & fluitanti halcyones nidos sibi ad foeturam faciunt, Marc ellus Vergilius. Alcyonium igitur aut mari innatant, aut in litoribus eiecctum reperitur, ut de primo genere Dioscorides exprimit: quemadmodum & pila marina. alcyonium uero nidus, ut diximus, saxis adherent. Grammatici Graeci quidam, ut Helychius & Varinus, alcyonium ineptè herbam quandam esse scribunt, ut etiam adarcan. Est autem adarcan, ut Dioscorides prodit, ueluti palustre quoddam alcyonium: nempe materia quædam concreta & subfalsa, in palustribus locis arundinibus & plantis quibusdam (αγροποιός) circumadnascens, dum paludes reficcantur, Atij lapidis flori colore similis, tota uero specie alcyonio molli & inani. Acre est admodum, & calidum abscessu quarto, uiribus etiam alcyonio præcipuè quinto respondens. Quinta alcyonei species, cuius Dioscorides meminit, in litoribus maris eiecctâ reperitur, quam incolæ Samothraciæ, Imbri & Lemni uulgo arkeilli nominant, abundat in Bœbico Propontidis insula non procul sub Marmara, adeo ut naues inde onerari possent, uenditur tamen satis magno pretio, propter mercatores & sepulchros cocœmentes: à quibus iam ueteri nomine relicto propter leuitatem & similitudinem spumæ, uulgo spuma maris appellatur, Petrus Bellonius.

2. Cum de uulere dicimus, hæc Halcyone (uide inferius in proprijs) facit: cum de auibus, hæc & hæc halcyon, hi & hæc halcyones, Seruius. Alcyon auis, Alcyone uero cognomen Cleopatris, Eustathius, sed Ouidius alcyone in recto singulari etiam de aue dixit. Incubat alcyone pendentibus equore nidis. Alcyonium meminit Seneca in Agamemnone. αὐὸ ἀργυρῶς ἀλευόνες, Ifacius Tzetzes dixit. ἀλευόνος diminutiuum est pro parua, alcedine, Varinus. Halcyonis ritu litus per uulgans furor, (forte, feror,) Pacuius, hæc enim auis nunc Graecè dicitur ἀλευός, à nostris halcedo, Varo. Etalibi, Halcedo quod ea (Graecè) halcyone. Alcedo dicebatur ab antiquis pro halcyone, Festus. Alcedonas nostri uocant quasi algedonas ab algore, Hermolaus. Grammaticis quibusdam alcedo dicta uidetur quasi algedo quod frigidissimis temporibus nidificet: sed longè probabilius est à Graecorum alcyone descendisse hanc uocem, Sed absurdissimè author libri de nat. rerum, alcyon (inquit) quasi alic oceanii: eò quod hyme in itagnis Oceani nidos facit & pullos educta. Nos Graecam originem hæc πρὸ τοῦ ἀλι κῶναι retulimus in A. Alcyoneus, id est uespertilio, Syluaticus & obfcurus quidam barbarus in Synonymis nescio qua ratione. ἀλευός, ἄργυρος θηλυκῶν, id est auis lugubris, Varinus: uidetur autem uox esse corrupta pro ἀλευός. ¶ Cerylus, id est alcyon mas, penultima correpta, per ypsilon in medio scribitur, accentus autem uariat. Apud Comicum Aristophanem κερύλλος paroxytonum scribitur, & per lambda simplex in pleiis exemplaribus, Paulinus pro paroxytonum facit & lambda duplicat, Eustathius & Varinus. κερύλλος paroxytonū per a, in prima syllaba Doricum est per a, uero diphthongum in prima & proparoxytonum, Atticum, ut ait Euphronius (in scholijs in Aues Aristophanis) sed uerius est Acolicum esse hoc fecundo modo scriptum: priore uero Doricum, Atticam & cōmunem linguam pariter uti, Ifacius Tzetzes in Lycophronem. Didymus quidem putat (ut ibidem refert Scholiastes Aristophanis) nomen hoc fecundum naturam (id est ex proprietate etymologia) debere scribi κερύλλος, locum autè poeta, & Sporidium quandam tonforem (αἰεὶς Graeci αἰεὶς τὸ κέρων dicunt) κερύλλος cognominat. Euphronius ait dictum hoc apud Dores uulgatum esse, βάλλα δὲ βάλλα, κερύλλος αἰεὶς: quod & Suidas repetit: quo quid sibi uoluerint non facile est conijcere: nisi forte idem quod perditissimus ille poeta in ipsa libidine mortem sibi contingere optarint, ut quoniam, femel moriendum esset, Epicuri de grege porci morte etiam Epicurea fruerentur. Cerylum enim, id est alcyonem marem in ipso coitu extingui in c. re. ctaimus κερύλλος proparoxyt. scribitur apud Athenæum, & κέρων apud Varinum. κερύλλος, oxytonum, apud Theocritum & Lycophronem. κέρωνος (in prima per iota,) piscis quidam, & genus auis, Helychius, apud Varinum per rho duplex habetur κερύλλος, quod minus placet, quamuis apud Helychium quoque sic scribi ordo literarum postularet. κερύλλος auis quam aliqui κέρων (Varinus hæc κέρων, ego κέρων) legerim, Helychius. Vide etiã supra in A. κέρων auis est, accipiter uel alcyon, Helychius, & Varin. Vide supra inter transformationes scribetur inter propria, Halcyoneum appellatum (inquit Plinius) in mari fit ex nidis, ut aliqui existimant, alcyonium & ceryci. Aliqui ceryx peræ, diphthongum scribunt. Porro κέρ uel κέρων alia auis est, nempe larus uel ceryphus. ¶ In halcyonium genere femina nuncupatur δ' αἰμαρ, id est uxor, ut est apud Lycophronem & exposuit interpres, Cælius.

¶ Epitheta. Alcyones, mœstæ, dilectæ Thetidi, Ceycis (sicut coniuges.) Nunc ego deserens alloquor alcyonas, Propertius. ¶ Ceyx, Trachinius, Oetaus. ¶ Κερύλλος δ' αἰεὶς, (id est δ' αἰεὶς λυβέθ,) Lycophroni. ¶ ἀλευός, θηλυκῶν κερύλλος, πρὸ τοῦ ἀλι κῶναι, Luciano. βάλλα, in Epiæ grammatis. βάλλα, Simonidi apud Aristotelem: Gaza uariam & piscem reddit. βάλλας, Homero Iliad. 9, Σερύλλος κερύλλος, Pliutarchus de alcyone. Σπογγώτα τὸ φῶλα ἀλευόνων, Oppianus, ταυνοκέρων, Ibyco apud Athenæum.

¶ Deriuata. Ab alcedine, alcedonia, id est dies alcedonius dicimus. ἀλευόνος, parua alcedo est: item adiectiuum femininum, Graecis alcyonei dies ἀλευονίαις ημερῶν dicuntur, ut Luciano: & ἀλευονίαις, ut Scholiastes Aristophanis in Ranas: & ἀλευόνων apud Suidam.

¶ Propria. *Ἀλκυονίς & Ἀλκυονίδες*, mater Alcyonis, Suidas. ¶ Ceyx Trachiniorum rex Luciferi filia filius, cum Alcyonem Aeoli filiam (uel Nepuni & Alcyones Pleiadis) uxorem duxisset, praenimia superbia inter deos censerit, scilicet Iouem, illam uero lunonem uocari uoluit. Deinde cum ad Clarium oraculum de statu regni consulendum uxore prohibente nauigaret, indignatus ei lupiter, nauim & ipsum in Aegeo mari perdidit. Tum Alcyone uxor uiso mariti caduere in litus cecido, miserabiliter illum desileuit (*κατὰ τὸ πόντον*, aliàs *οὐρανόν*) Iupiter uero eam (sic lugentem, alij praepatientia doloris in mare se submersisse addunt) miseratus in auem eiusdem nominis mutauit. & Ceycem quoque in eiusdem generis auem maliculam quam cerylum nominant, alij adhuc Ceycem. Sunt qui scribant eos à Ioue irato necdum miserto in aues mutatos: aut quod poena, ut hinc tantum & circa litus maris parerent confutuisse Iouem: demum uero cum fluctibus marinis eius sua confingeret, nec ullam solibus ipse esse alcyon lugeret, tranquillos dies quatuordecim Iouis (Thetidis & Lucitieri, Seruius) commiseratione, quibus illa & nidi structurae & excludendis incubitibus operam daret infuturos: qui hanc ob causam alcyonei dicantur. Hac Scholiastes Aristophanis in Ranas, Varinus in uoce *Ἀλκυονίδες* & rursus in *Ἐλευσίνας*; & in Ixeuticis Oppianus, & Scholiastes Homeri in nonum Iliados. Copiosius autem haec omnia describit Ouidius lib. x. i. Metamorph. Vide Ceyx in Onomastico nostro. ¶ Sed alij aliter, ut subiiciemus. Probus grammaticus primam Georgicorum Vergilij interpretans, varia est (inquit) opinio harum uolucrum originis, itaque in altera sequitur Ouidius Nicandrum, in altera Theodorum. Putatur enim Ceyx Lucitieri filius cum halyone Aeoli filio mutatus in has uolucres. Idem refert halyonem Scironis filiam Iatronis Attici Polyphemonis filij, quum pater ei praeciperet ut quareret maritum, arbitrata in permissum sibi ut concumberet cum quibus uellet, ab irato patre delectam in mare mutata in hanc uolucrum. Ite circa dilectas Thetidis poeta dicit has aues, quod per septem dies quibus excludunt foras, in mari tranquillitas est ut uita sit nauis, Hae ille. Fuisse Alcyonei gigantis filias Alcyones Patulianus prodit, ac est ab Apostolio in Ionia repetitum, Phthonia, aliàs Phosphoniam, *φθονίαι*, Suidas in 9. Antioen, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò, (aliàs Drymò), Astenet, quae à patris obitu ex Pallene (non Pellense ut Suidas habet) promontorio Canastrao (uel Canastro, apud Varinum non rectè scribitur Caistro) quod etiamnum sic appellatur, in mare se praecipites deciderunt; uerum ab Amphitrite in auriam gentem sint cooptatae, ita ut mares ceryi dicantur, feminae uero à patris nomine alcyones, Caelius: & Eustathius, & Suidas qui testem huius fabulae citat Hegefantrum. Alcyoneum (*Ἀλκυονίς*, uel ut poeta habet *Ἀλκυονίς*) gigantem terribilem Hercules circa Ithimum Corinthi interemit, cum illac cum bubus ex Erythea abductis transiret, ut canit Pindarus in Nemeis Carmine 4. Hunc ipsum Alcyoneum septem Alcyonum patrem, & Porphyrionis gigantis fratrem ab Hercule telis confossum grammatici quidam tradunt. *Ἀλκυονίς ἢ ἄρα καὶ τὸ ἀλκυονίδες*, Theocritus Idyl. 19. Hercules occiso Cygno, Trachinem ad Ceycem uenit, Cygni focerum, qui filiam suam Themistonem ei locauerat, ut legimus in Periocia in Scuum Hieroclis Helioidi.

¶ Dialogus Luciani extat de metamorphosi alcyonis, Alcyon inscriptus. Apud Varinum in uoce *κέρκυρα*, legitur Patulianam condidisse Alcyones, huius inscriptionis librum. Proclus Diadochus Alcyonem numerat inter septem Atlantidis filias Pleiadas; & quum alias alijs sphaeris celestibus attribuat, ut Celeno Saturni, &c. Alcyonem ad Veneris sphaeram refert, Caelius. Alcyone una Pleiadum ex qua Neptunus Irea sustulit, Gyraldus. Glaucum demonem marinum aliqui filium faciunt Anthedonis *καὶ Ἀλκυονίς*, Athenaeus.

¶ Fuit & Cleopatra Marpissae filia Alcyone cognominata à parentibus, ad memoriam Iudae quo mater affecta fuit Idae mariti desiderio, cum ab Apolline rapta esset, ut meminit Homerus lib. 9. Iliados, ubi Marpissam Eueninen, id est Eueni filiam cognominat. *Καὶ τὴν Μαρπίσσης καλοῦσιν Ἐυεῖνης*, *Ἰδίο 7.*, &c. de Cleopatra, quae *Διονύς*, id est binominis fuit, ut & Hecioris filius & alij duobus nominibus uocati, alterum quidem amicis tantum & intimis domi usurpantibus, alterum uero ceteris communiter, Varinus & Eustathius. *Ἰδίο* genitiuus Ionicus est pro *Ἰδίο*, à recto Idas: quod non animaduertunt indoctiores quidam, Idem non Idam eum appellantes: quos Pontanus etiam uir aliqui doctus in libro de aspiratione secutus Idem Marpissae maritum non rectè uocat, & Marpissam ipsam Alcyonem cognominatam fuisse non uerè scribit; & an eadem fuerit Marpissa Eueni filia, Idasq. uxor dubius, quum eandem fuisse omnino conseret. Sed illis in quibus errauit Pontanus omnia, ea duntaxat quae rectè ab eo prodita sunt rectè misissa ut quae illi defunt ex alijs authoribus suppleamus. Euenus igitur Martis filius, Aetoliae rex, cum Marpissae filia propter formam raritatem à multis peteretur, hanc prociis conditionem proposuit, ut curuli certamine inito premium illi uictori cederet, uictus uero capite plecteretur, quod domus suae fastigio affixum penderet. Inaque pluribus interfecit Idas Neptuni filius, frater Lyncei, licet à multis Aphareti filius haberetur, equis uelocissimis à Neptuno patre acceptis puellam rapuit, conspicatus eam Dianae festo die cum alijs uirginibus choreis indulgere, (& in Pleurònem abduxit, Plutarch.) Quo cognito Euenus dolore atq. ira percitus, equos ascendit, Idam insequitur, quem ubi assequi posse desperat, equis confosus, in Lycòrman se fluuium, qui post Euenus ab ipso appellatus est, deturbauit, cuius rei etiam Plutarchus meminit in libro de fluuijs. Idam autem uoti compotem non passus est Apollo, (ut refert Lycophron)

Varro. Propertius tempore uexatus lib. 1. alcyones alloquitur & inuocat. Halcedo byeme quod pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies halcyonios appellant, Varro. Sed copiosius de his diebus scriptum est supra in c.

¶ Emblema Alcibiadi, cuius lemma, Ex pace ubertas. Grandibus ex spiciis tenues contexe corollas, Quas circum alterno palmitis uitis eat, His compe halcyones tranquilli in marmoris unda, Nidificant, pullos inuolucresq; fouent, Latius erit Cereri, Baccho quoq; fertilis annus, Aequorei si rex altis instar erit.

DE ALVCONE.

ALVCO auis est nocturna, ut Gaza ex Aristotele reddidit pro Græca uoce ἄλκυον. Vnguis aduncis, maior gallinaceo, picas uenatur ut etiam ulula: cui & alioni specie quoq; similis est. Auis quædam, & mensa coqui seu lani, ἄλκυονες, Suidas. Videtur autem acuti ultima ad dilerentiam uocis ἄλκυον, que miserit cordis ἄλκυον, ἄλκυον (per a, diphthongum in penult.) acceptis genis, Helychius & Varinus. Sed alia etiam nocturnas aues grammatici quidam cum accipitru & aquilariū genere inepte confundunt, ut docuimus in Chalcide supra. Vbi apud Aristotelem lib. 8, cap. 3, de anim. hist. ἄλκυον legitur, Albertus nimirum ex Auicenna habet aquila aleni. Sed glis etiam animal quadrupes ἄλκυον uocatur. Est & ἄλκυον per a, auis nomen, de qua dicam inter paros. Item ἄλκυον, aut forte ἄλκυον, parua est auis, quæ ἄλκυον, id est paludes inspectat ab arundinibus, uoce proba, Aristoteli. Et forte aluco etiam Græce ἄλκυον, cum aspiratione quasi ἄλκυον, id est palustris diæctus fuerit, nam ulula quoddam genus à paludibus, Germani etiam (Waldhuhn) appellant: quod nomen aliqui etiam butoni tribuunt, quod is corporis specie aliquatenus ulula aut bubonem re, ferat. Italicæ hæc auis nocturna uulgo nominatur alocho, unde Gaza uidetur formasse uocem aluco, quæ apud ueteres Latinos nõ reperitur: hæc autem auit magnam & ruffam esse: & aliam eiusdem nominis minorem cornutam, id est plumis utriusq; ad aures cornuum instar eminentibus. Tis quidem est bube, cuius iconem suo loco ponemus. Oligis, id est luocalis auis, Syriaca, apparet autem illum luocalem pro alocho uel alucone dixisse, sed oligyon apud Græcos uarijs modis accipitur, à nullo tamen pro aue nocturna, ut in Rana scriptum, nam Aristoteles ranarum marium uocem qua feminas ad cotum alliciunt, oligygina nuncupat, etiam oncomatopæia ipsa ad uilum auem accedat. Aluco, uulgo lucarus, Niphus Italus, aluco legitur apud Aristotelem circa finem lib. 2, hist. anim. ubi Gaza uertit ciconia, quasi legitur ἄλκυον, sed apparet hoc nomen luicem esse auis nocturnæ, ab aliquo forte adscriptum ut uocem alcalaphon interpretaretur, & à lris brarijs postea perperam insertum. Illyricæ, telek, Gelenus. Aliqui Germanicè interpretantur em, et ul, quod uocabulum ulula conuenit, quæ auis aluconi similis est specie naturaq; & magnitudine æqualis.

DE AMPELIDE.

AMPELIDE S, ἀμπελίδα, aues sunt quas nunc ampelionas, ἀμπελίονες uocant, inquit Pollux numerat autem eas inter aues cibo appetitas. Ampelide nominatur etiam Aristophani in Aibus in Choro auium: meminit & Callimachus. Germani aues quasdam uocant Wymdigele, hoc est uiscerum auiculas, de quibus in Rubeculis scribit. Iidem turdorum genus minimè uiscerum aues, Wymgartdigele, nominant, nostri Wymflet. Hos forte Arnoldus Villanuanus frigillos nomenat, cum scribit: Frigelli furnis similes in uisceris reperiuntur, & racemis inebriantur. Ficedula quoque auis non fictis tantum, sed & uuis uescitur, teste Martiali. Vuortonus an eadem sit ampelide, aut ficedula affat, quibus in cibo consumptis, placentiam etiam ipsam in ius autum intritam (quæ ἄλκυον ἄλκυον) edebant. Oppianus in Ixucis ampeliones leuissimas aues uisco capi ait, ἄλκυον scribens cum acuto in antepenult. id quod magis placet quam si a, circumflectatur ut apud Pollucem. In eodem opere Oppianus ampelides nominat herbas quasdam marinas cum fucis & algis, ex quibus alcyones nidificant.

DE ANATE CICVRE. ET IN GENERE.

A.

ANAS apud Auicennam bath per t. aspiratum, & sine aspiratione bat apud Serapionem nominatur: quia uoce corrupte multi uidentur illas, bat, barat, balat, hat, apud Syllant cum: apud quem etiam anax pro anas aliquoties legitur. Idem barachet, & fengion & ascebetè anatem interpretatur. Befether, id est anas, Verus glossographus Auicennæ. Adiuua pro anate apud Albertum legitur ubi boscas cõparatur anati ex Aristotele. Anas Græce ἄναξ dicitur, ἄναξ ἄναξ de cicure apud Scholiasten Arati. ἄναξ recentioribus Græcis, ut audio,

cupiunt anates mansuetiores habere, magisq; domesticas, si quidem si circa stagna inuestigauerint oua, gallinisq; subiecerint, enutriuerintq;, cicures habebunt eas, Didymus in Geoponicis. Vide etiam infra in E. ex Columella. Anas quasi conicia infirmitatis, quod neque terræ neq; aquæ suæ fœtus credat, iuxta paludes & rigua parit, & statim à partu aquas petit, Volaterranus. ¶ Primum ut anas peperit (parit autem in terra extra aquam) prope aut stagnum aut paludem, alitumve aquosum locum, statim eius fœtus recondita quadam natura & propria aquam prolequitur, Aelianus, Etalibi, Anaticularum pulli primum ut lucem aspiciunt, continuo à partu nascunt. Hoc apud eundem lib. 10. uariæ historiæ Græcæ sic legimus, *Τὸ δὲ πρῶτον τῶν ἀνῶν τὰς ἀνατολάς ἐξ ἑσπέρων ἐκέρχεται*. Anatum pulli mox ut ouum exciunt, tanta agilitate tingunt, ut etiam si matrem mortuam uel alio mari contigerit, sine nutrice uiuant, Auctor libri de nat. rerum. ¶ Palumbes, &c. annuum fastidium purgant lauri folio: anates, anferes cæteraq; aquaticæ herba fiderite, Plinius, sed fideritis incertum & uagum nomen est, & diuersis herbis quarum uis esset ad uulnera ferro facta glutinandum attributum. Diofcorides triplicem facit, unam marubij, alteram filicis, tertiam coriandri folio. Plinius præterea lauisimæ folio fideritidis genus, quod & scopa regia nominetur, commemorat. Chamaepitys quoq; in Eubœa, ut refert Diofcorides, fideritis appellatur. Apud eundem inter nomenclaturas Achillei, helixinæ, & uerbenacæ alterius fideritidem legimus. Ex his omnibus quæ nam aquaticis auibus conueniat fideritis, loco etiam aquoso nascens quærenda est. Infestantur anates, ut & anferes, pediculo sui generis.

D.

Aues quædam imitantur ciuitatem gregaria conuersatione & defensione communi. itaq; hæc illius decipiuntur ab aucupibus, postis enim quibusdam sive speciei auibus, aut autum imaginibus, iuxta retia, mox cum ad illas conuersendi gratia accesserint, retibus includuntur, ut grus, anas, & furtus, & huiusmodi. Eadem defendunt se mutuo aduersus accipitres & aquilas. Nam anates & cæteras palmipedes aquaticas, uidemus usq; aquila congregari simul in aqua, & cum illa impetum fecerit ad rapiendum, demerso capite aquam spargentes in faciem aquilæ, accessum eius prohibere, Alibertus. Cum aquila in anates (aut earum pullos) rapiendos inuolat, se intra aquam submersione abducat, atq; infra aquam natando, ex alio loco extra aquam eminent. Quod si aquila illic quoque incumbat, & insitet, si iterum demerguntur, atque rursus sursum deorsum commeant, dum aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam præciã, tum enim hæc depositio hotis suæ metui, aut summam aquam elata rursus natant, Aelianus. Vicia fugit nymphe ueluti perterrita fuluimus Cerua lupum, longeque lacu depressa relicto. Accipitrem fluuiialis anas, Ouidius Metam. xi. Anas, gaudia larus & harpa inuicem disident, quoniam omnes cibum à mari petunt, Aristot. id Plinius hunc locum transferens, aliter: Aquaticæ inquit anates & gaudia disident: Harpe & trichæ accipitres etiam disident. Vulpes cum alias aues tum anates rapiunt.

E.

Quæ de anaribus capiendis apud autores legimus, ad syluestres referre placuit, cicures enim capi non opus est. Ex syluestrium autem ouis cicures nasci, si gallinis fouenda subijciantur, scriptum est in c.

¶ Anates sunt nature anserum, & eodem modo nutriuntur ut anferes, Crescentienus. ¶ Nefotrophæ cura similis (ut anseri, inquit Columella 8. 15.) sed maior impensia est, nam clausæ palcuntur anates, querquedula, boschides, phalerides, similesq; uolucres, quæ stagna & paludes rimantur, locus planus eligitur, isq; muniter sublimiter pedum quindecim maceria: deinde clatis superpositis, uel grandi macula rebus contegiunt, ne aut euolandi sit potestas domesticis auibus, aut aquis, uel accipitribus inuolandi. Sed ea tota maceries opere nefotrophæ leuigatur extra, intraq;, ne fides, aut uispera perrepat: media deinde parte nefotrophæ lacus detodiunt in duos pedes altitudinis, spatiumq; longitudini datur, & latitudini quantum loci conditio permittit. Ora lacus ne corruptantur uolentia refragantibus undæ, quæ semper interfuerit debet, opere Signino confertuntur: eaq; non in gradus oportet erigi, sed paulatim cliuo sublidere, ut rançam e litore descendatur in aquam. Solum autem stagni per circuitum, quod sit infra modum totius diuarum partium lapidibus inculcatis, ac nefotropho muniendum est, ne possit herbas euomere, præbeantq; ranibus aque puram superficiem. Mæcia rursus terræ pars esse debet, ut colofajis conieratur, alijsq; familiaribus aque uiridibus, quæ inopacant autum receptacula, sunt enim quibus cordi est uel in syluis tamaricum, aut sirporum fructus immorari, nec ob hanc ramentum totus locus syluis occupetur: sed ut dixi, per circuitum uacer, ut sine impedimento, cum apricitate diei gestant aues, nandi uelocitate conercent. Nam quemadmodum desyderant esse ubi irrepant, & ubi deliretibus fluuiaticis an malibus insidientur, ita offenduntur, si non sunt libera spatia, qua permeent extra lacum, deinde per uicinos undiq; pedes gramine ripæ uestiantur, sintq; post hunc agri modum circa maceriam, lapide fabricata, & exposita sectorijs pedalia in quadratum cubilia, quibus nidificent aues: eaq; conregantur interitis buxeis, aut myrteis fruticibus, qui non excedant altitudinem parietum, statim deinde perpetuus canaliculus humi depressus construat, per quem quotidie missi cum aqua cibum decurrant, sic enim pabulatur id genus auium, gratissima est & (eis) eica terrestris leguminis panicum & milium, necnon & ordeum: sed ubi copia est (non est) etiam glans ac uinacea præbentur.

Aquaticæ

De Anate. E.F. Lib. III. 97.

Aquatilibus autem cibus, si sit facultas, datur cammarus, & ritualis alecula, uel si qua sunt incrementi parui fluuiorum animalia. Tempora concubitus, eademque ceteri syluestres aliter (forte, eadem que ceteri uel ceteraque syluestres aliter) obseruant Martij, sequentisq; mensis, per quos festiue, iur-culq; in uitarijs passim spargendi sunt, ut colligere possint aues, quibus nidus construant. Sed an-tiquis nimium est, cum quis *πρωτογενει* consistere uolet, ut praedictarum autum circa pallides, in quibus plerumq; forant, oua colligat, & cohortalibus gallinis subiciat, sic enim exclusi educatiq; pulli deponunt ingenia syluestria, clausiq; uitarijs haud dubitanter progenerant. Nam si modo eas-pas aues, quae consuevere libero uictu, custodias tradere uelis, parere cunctantur in seruitute, quod & Didymus scribit, ut recitauimus in c.) Sed de utela nantium uolucrum fati dictum est. Hucusq; que Columella. Qui greges anatum habere uolunt (inquit Varro 3. 11. de rer. rust.) & consistere *πρωτογενει*, primum locum, quae sit facultas, eligere oportet palustre, quod eo maxime delectan-tur, si id non, potissimum ibi, ubi sit naturalis aut lacus, aut stagni, aut manufacta piscina, quod gra-datum descendere possint. Septum alium esse oportet, ubi uentur, ad pedes quindecim, ut uictu-fis ad uillam Dei, quod uno ostio claudatur, circum totum parietem intrinsecus crepidio lata, in qua secundum parietem sunt techa cubilia: ante ea uestibulum exaequatum tectorio opere refectio. In eo perpetua canalis in quam & cibus ponitur, & immittitur aqua, sic enim cibum capiunt. Omnes pa-rietes tectorio leuigantur, ne felis aliaue quae bestia in uere ad nocendum possit, id septum totum-que grandibus maculis integitur, ne eo intolare aquila possit, neue ex ea euolare anas. Pabulum his datur triticum, ordeum, uinacei, tuae, nonnunquam etiam ex aqua cammari, & quadam huiusq; modi aquatilia. Quae in eo septo erunt piscinae, in eas aquam large influere oportet, ut semper recens sit. Sunt item non dissimilia alia genera, ut querquedulae, phalarides, sic perdicee, quae, ut Archelus scribit, uoce maris audita, concipiunt. Quae ut superiores, neq; propter fecunditatem, neque pro-pter suauitatem saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues, Haec Varro. Similiter ferè Didymus in Geoponicis, Anates (inquit) alenda sunt in locis muro cinctis, ne quod euolent. In media autem piscina gramen est seminandum, nutrimentumq; in canale plenum aqua iniectendum: triticum nempe, aut milium, aut hordeum, aut deniq; acini uinacei contusi: (*συσπρετα κρηνησθηλα*) interdum etiam locustas caridasue (*καριδας & κρηνησθηλα*) & similia his lacustria aut fluuiatilia, quae anates comedere consueuerunt. Saginat autem ipsas uberioribus, ut autum maximam partem. Varro de re rust. 3. 5. describens operosissimum ornithotrophion, id est uitarium, intra falere (inquit) est stagni cum margine pedali, & insula in medio parua, circum falere & natailia sunt excavata anatum stabula. Et mox. Ex suggestio faleris ubi solet esse peripetasmata, prodeunt anates in stagnum, ac nant, & quo rursu peruenit in duas, quas dixi, piscinas: ac pisciculi uitro ac citro comment.

¶ Utilitas anatum praecipua est & plumis. ¶ Mergj anatesq; pennas rostro purgantes, uentum praefigunt, Plin. Anates alarum gestu euidentes uehementem uentum praedicunt, Aelianus. Anatis hoc prognosticon ad anates syluestres refert. At si domesticae anates, inquit alibi, sub tectum (*αδύγωνα*) aduolent, & alas concutiant, *πρωτογενει* *αφ' οφρα*, pluuie imminenti signum est. concutiant enim illas (inquit Scholiastes) quod aeris humiditatem sentiant, ut & ceterae aues humectate. Cum frequentes cogregantur, aut se fa-cius lauant merguntq; futuros denunciant imbres aut tempestates. ¶ Caro anatis calidior est omnibus carnibus autum domesticarum, Auicenna & Serapio. (hoc & alia quaedam similiter de carne anseris apud auctores scribuntur: nempe de utraq; quod sit calida, humida, crassa, dura, concoctu difficilis, excrementitia. Et quanquam indocti quidam interpretes Arabum anatem cum anere aliquando confundant: uidentur haec tamen ex seculo ferè utriusq; aut conuenire.) Anatis caro non nullum differt ab anserina, sed calidior est, Placina & Bap. Fiera, Anates excrementitiae sunt, Pfellus. Anatum caro durior est quam gallinae, columbae, &c. Galenus lib. 3. de alimentis. Refrigerantum calidior, ut quidam dicunt, & aliquando febrem inducit, Auicenna. Calida est ualde. nam comedi de ipsa & calefecit me: & dedi de ea calefacto, & incaluit amplius: & rursus refrigerato, & calefecit eum, Galenus de compos. car. gens, ut citat Serapio. ego locum hunc apud Galenum nusquam puro extare. Anates & anseres aues sunt calidae & humidae abscessu fe-cundo, (quod & Auicenna scribit in fine secundi, Mich. Saouarola) humidiores ceteris domesti-cis aibus alijs aquatilibus, Elluchafem.) Caro anatis calidior est, (& multum nutrit) non tamen plus quam caro gallinae, Rasus. Frigida est & melancholica, Albert. Caro anatis & aquaticarum autum nimium humida est, Hippocrates ut quidam citant: & in eo similis ouillae, Auicenna, falsi-dium inducit, Mich. Saouarola. Crafsior quavis autum domesticarum carne, Serapio. Durior quam turdorum merularumue aut paruorum autum caro, Vuotronus. Minus dura quam caro anseris, Albert. Humores auget excrementitios, Rasus & Elluchafem. Falsidium inducit, Rasus, febres breui tempore generat, Elluchafem. Alexander Benedictus in libro de peste anatem dam-nat in cibo & earum pullos, quos Galenus (inquit) in primis coarguit. Carne etiam anatum & pu-llorum utitur, quanquam uisibili concoctu & tenaci, Crescentius. Anates & falicae magis per-atumnum continentur, sed corporibus temperatis nunquam expedit his uel illis uti, Amolais de Villanoua in libro de sanitare tuenda. Archigenes apud Galenum in opere de compo. medic. sec.

locos 8.4. inter cetera quæ stomachicis in cibo conueniant, anates quoque numerat. Et M. Cato Cenforius (ut Plutarchus in eius uita scribit) agrotos ieiunio macerari prohibens, ali iubebat oleribus & modica carne (scilicet) anatis aut palumbi aut leporis. Atqui Elluchafem & alij medici plerique, carnes earum, eo quod duræ & concoctu difficiles sunt, stomacho conuenire negant. Caro anatis admodum humida est ac difficilis concoctu; colorem tamen & uocem clarificat, & flatu tollit, molli (dura secundum alios) & pinguis est, stomacho grauis, corpus roborat, Serapio ex Aben Mestai, Auicenna anatis carnem obelare, flatu frangere, & uocem clarificare scribit; adipem uero colorem claritatem facere. Tardè à uentriculo descendit, & grauat illum, in primis uerò asferina. Si tantum concoquantur harum autum caro plus nutrit quam cæterarum, & impinguar, Auicenna. Coicum promouet ac genituram auget, Idem & Serapio. Plurimum nutrimenti confert, sed non tam laudabile quam gallinarum & similiarum autum, Auicenna. Torminosus in cibo prodest, Marcellus, Præferuntur anates & anseres in nido remanentes, (id est pulli harum autum, ut ego interpretor), Corpus macrum obefant: sed excrementio humore id replent. Noxa quæ ab eis in cibo sumptis fieri potest, emendatur inflatione boracis in (nitri forte) in gulam earum priusquàm occidantur. Succum gignunt phlegmaticum: profunt calidis & iuuenibus: & hyeme magis & ad Septentrionem regionibus quam contrarijs conueniunt, Elluchafem. Eligi debent iuuenes. Erunt autem meliores, si ante interfectionem infusentur: item si assentur unguanturq; oleo, & aromantibus condiantur, ut zinzibere rusticorum, Mich, Sauonarola. Præstantior alis. Estibus hæ profunt moribus & Veneri, Bapt. Fiera de anate. Tota quidem ponatur anas: sed pectore tantum. Hi ceruicæ fapit, cetera reddet coco, Martialis. Anatem ceruicæ sapere Germani non iudicant. Hi ceruicæ fapit, autum suffocatarum sanguine, ut Itali & Hispani, non delectantur, Georg. Fabricius. Auicenna, alis sanguine leuicorem & meliorem in anate partem commendat. Idem, uentes earum (inquit) finæ sunt: & hepata bona suauiaq; in cibo & boni succi, sed hoc asferibus potius conuenire uidetur. Adeps anatis impinguar, Auicenna. Anatis adipem Brudus Lusitanus addit decoctioni pulsatiræ in febris, nimirum humectandi gratia. Venterculus eius plurimum nutrit, Idem. ¶ Ex autum genere quædam Germani dicuntur, quod plus cæteris nutriant, Calepinus. ¶ De ouis autum, dicam in Anserinis ouis ex Tacuinis medici Elluchafem. ¶ Macrobius 3, 15, coenam quam Lentulus flamen Martialis exhibuit describens, inter cætera anates nominat, & querque duas edixas. Anates & anseres eliguntur cum assantur (id est affe præferuntur hæ aues) & inunguntur oleo ad abolendum ingratum odorem ipsarum, debent autè addi aromata, tum propter odoris gratiam, tum ut crassities harum autum emendetur, Elluchafem. Anas elixari debet, Platina. Anas condimentis quibusdam facta inftar porcelli assari potest, ut docet Platina de honesta uoluptate 6, 15, cuius uerba recitauit in Sue G.

¶ Ex Apicio de arte coquinaria lib. 6, cap. 2. In grue uel anate. Gruem uel anatem lauas, omnia & inclusis in olla: adicies aquam, saltem anethi dimidia coctura decoques dum obturetur: leuas, lauas, & iterum in caccabum mittis cum oleo & liquamine, cum falciculo organij & coriandri prope cocturam defrutum modicè mittis, ut coloret. Teres piper, ligusticum, cuminum, coriandrum, laferis radicem, rutam, carenum, mel, suffundis ius de suo sibi, aceto temperas, in caccabum reexinantes ut calefiat: amylo obligabis: imponis in lancem & ius perfundis. In grue, in anate, ut in pullo, Piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, apij semen, pruna uel damascena enucleata, mustum, acetum, liquamen, defrutum, oleum, & coques. Aliter gruem uel anate ex rapis. Lauas, omnia, & in olla elixabis cum aqua, sale & anetho, dimidia coctura. Rapas quoque exprimar potest: in leuabis de olla, & iterum lauabis, & in caccabum mitis anatem cum oleo & liquamine & falciculo porri & coriandri: rapam lotam & minutatim concisam desuper mittis, facies ut coquantur modica coctura, mittis defrutum ut coloret, ius tale parabis: Piper, cuminum, coriandrum, laferis radicem: suffundis acetum, & ius de suo sibi, reexinantes super anate, & ferueat: cum feruerit, amylo obligabis, & super rapas adicies: piper aspergis & apponis. Aliter in gruem uel anate elixam. Piper, ligusticum, cuminum, coriandrum siccum, mentham, origanum, nucleos, caryotam, liquamen, oleum, mel, sinape & uinum. Aliter in gruem uel anatem affam. Eas de hoc iure perfundis. Teres piper, ligusticum, organum, liquamen, mel, aceti modicum & olei: ferueat bene, mittis amyllum, & supra ius rotuias cucurbitæ elixæ uel colofaxæ ut bulliant: si sunt & ungelles, coques, & iocinora pullorum, in boletari piper minuum aspergis, & inferes. Aliter in grue uel anate elixam. Piper, ligusticum, apij semen, crucam & coriandrum, mentham, caryotam, mel, acetum, liquamen, defrutum & sinape. Idem faciet & si in caccabo affas. Hæc omnia Apicius.

¶ Ex anatis similitè passilli parantur ut è gallinis seu pullastris, quibus tum calidis tum frigidis uescuntur, ut in Gallina F. ex Balthafaris Cellarij Magirico præscribemus: sed pro anatis quidam in super cepas addunt. ¶ Anatis omnis caro & sanguis in cibo conueniunt accipiari, Do metrius Constanuop.

G.

Caro & adeps anatis in cibo quas facultates habeant, prædictum est in F. ¶ Ventris & intestinorum dolor in bubus sedatur uisuntium, & maximè anatis, quam si conspexerit cui intestinum dolet, celeriter tormento liberatur. Eadem anas maiore profectu mulos & equinum genus conspiciat.

De Anate. G.H.a. Lib. III. 99

conspectu suo fanat, Columella 6. 7. & Vegetus Mulomedicinzæ 3. 3. Quod traditur in torminis bus mirum est, anate iutuente, Marcellus appolita uentri tranſire morbum, anatemq; emori, Plin. Carnem etiam anatis in cibo cornuſolis prodeſſe Marcellus ſcribit.

¶ Sanguis anferis, anatis & hœdi uſiſſimè in antidota miſcentur. Dioſcorid. Anatis ſanguis recipitur in Zopyrion medicamentum apud Marcellum cap. 22. Aduerſus omnia mala medica- menta pollet ſanguis anatum Ponticarum. Itaq; & ſpiſſatus ſeruat, uinoq; diluitur, quidam formæ anatis efficaciorẽ purgæ, Plinius. Apud Galenum lib. 2. de antidotis, leguntur aliquot diabæ maton inſcriptæ antidoti, hoc eſt è ſanguinibus, quæ anatis ſanguinè (aliàs ſimpliciter, aliàs ſiccum & de anate recens occiſa collectum) recipiunt: alie ſolum, alie inſuper anferis, hœdi, quædã & ma- rinzæ teſtudinis. Videtur autem melior anatis fœminæ, Damocrates ibidem in cuiuſdam antidoti deſcriptione. Panacia antidotus diahæmaton inſcripta inter Andromachi deſcriptiones pleudepi- graphus eſt, cum ſanguinis nullius in ea mentio fiat, niſi mutilati ſunt codices noſtri: Similis illi qui- dem eſt Damocratis quam diximus, pauois exceptis, in quam ſanguines diuerſi miſcentur. In anti- dotum diahæmaton ex Aſclepiadis deſcriptione anatis utriuſq; ſexus ſanguis adijcitur, & præterea hœdinus ac anferinus. Eodẽ in libro ab Andromacho ſcriptæ antidoti, altera Urbani Indii, eodẽm res ſanguines accipit: altera incomparabilis dicta, eodẽm, ſed anatis formellæ, & inſuper teſtudi- nis marinzæ. Scribonius Largus cap. 177. antidotum Marciani deſcribit, cui anatis utriuſq; ſexus ſanguis, & anferis maſculi, hœdiq; & teſtudinis marinzæ admifcentur. Mithridatis inuentum autu anati ſanguinem anatum Ponticarum miſcere antidotis, quoniam ueneno uiuerent, Plin. Ana- tes Ponticæ dicitur edendis uulgo uenenis uicitare. Scriptum etiam à Leneo Cn. Pompeij liberto Mithridatem illum Ponti regem medicæ rei & remediorum id genus ſolertem fuiſſe: ſoluiturq; ea- rum ſanguinem miſcere medicamentis quæ digerendis uenenis ualent; cumq; ſanguinem uel po- tentiſſimum eſſe in ea confectione, Cellius 17. 16. Ad pernicioſa medicamenta: Anatis ~~oſſis~~, in- terpres non recitè tranſtulit ſulicæ) ſanguis liquidus ex oleo potus ſeruat à potu uenenoſi medica- menti, & à uiperæ morſu liberat, Galenus Euporifi. 3. 282. Anatis ſanguis calidus (recens) uel ſiccus cum uino potus fanat bibentem ab omni ueneno: & à uiperæ morſo curat, & fanitatem ac ro- bur præſtat, & bonam ualitudinem, Kiraniædes. Sanguis anatis aduerſatur omnibus uenenoſis & moriferis animalium morſibus, Galenus Euporifi. 2. 143. Ad deleteria letaliuè mirabile: Anatis ſanguinem cum uino bibendum Cæco, Nicolæ Myrepluſ. Cuiuſlib. Ryllius in libro Germanico de liquoribus ſillariis, Anatum ſerarum ſanguis (non quatuorſ uenenis aduſeratur, itaq; antidotus è ſanguinibus dicta, cui hic admifcentur, loco optime theriacæ uſurpari poteſt, quod & Manardo Ferrarienſi uſum eſt. Hac nimirum occasione aliqui exciati, in eundẽ uſum chymicis inſtrumen- tis purioreẽ huius ſanguinis partem ut ignis abſtraxerunt. Liquoris ita ſecreti ſecticia aut uncie due potæ, uenenis reſtituit: calculum etiam renum & ueſicæ mirum in modum cõmuniunt, Hæc ille ex Hieronymo Brunſwicenſi, ut conijcio. Vide infra in Anatibus feris G. Sanguinem à cere- bre profluentem anferis ſanguis auræ anatis inſuſus ſiſtit, Plinius. Sanguis anatum, fel anferinum contuſis oculis lauſtantur, ita ut poſtea hyſſopo (lego œſypo) & melle inungantur, Plin. Siſtit & anatum maſcularum ſanguis, Idem mox à remedio pro iſis præſcripto qui cibos non conficiunt, Mulcet adeps neruos & ſanguis uicera ſiſtit, Vrſinus de anate.

¶ Anatis adeps præſtantior eſt quouis adipe: non enim uſum inueni qui uel ſubtilior ſit, uel emolliat reſoluatue magis, Serapio ex Galeni opere de compoſ. medic. genera: ubi ego nihil tale reperio. conijcio autem interpretem anatis adipem pro anferino ineptè reddidiſſe. Pinguedo anatis calida & ſubtilis eſt, Serapio. Mordicationes interiores (in profundo) corporis & dolores maxime ſedat, Idem & Auicenna & Galenus iuxta Serapionem, inter autum pinguis principatum tenet, Auicenna, ſed Galenus hunc anferino attribuit. Coloris claritatem conciliat, Auicenna. Quidam ad ſplendorem faciei inducendum, puramina ouorum tria & ſemina melopeponum pur- gata pinguedine anatis excipiunt, ſiſtinuntq;. Idẽ pingue apud Nic. Myreplum emplaſtro ad pleu- ritidem immifcitur. Anatis adeps cum alijs in anferè exenterato aſſatur, &c. ut adeps deſtuens ad paralyſin utilis colligatur. uide in Anferè G. Cum roſacco coctus ſanguinem à cerebro profluen- tem ſiſtit, Plin. Adipes anatis, anferis, gallinarum & alijs quomodo debeat curari & reponi, do- cetur in uulgatis Nicolai Praepoſiti codicibus, hiſ ſerè uerbis: Animalium recens maſticatorum ad- pes diligenter purga à pelluculis, & pone in olla noua ſigilina, quæ non ſupra dimidium impicatur. hanc operam in aliud uas calidiſſimum (uel aqua ſeruida plenum ſecundum alios) impone, & ſub- inde id quod liquatum fuerit in aliud uas deſunde, donec nihil amplius liquetur, & colatũ in loco frigido reponet. Sunt qui reſpoſituri modicum ſalis adijciant. ¶ Anidonus Ecloge dicta, utilis cœ- liacis & ſanguinem ſpuentibus, numero 330. apud Nicolaum Myreplum, inter cætera anatis uul- nam recipit. ¶ Morſibus uenenatis utiliter imponitur ſtercus columbinum uel anatinum, Ar- noldus de Villanoua.

H. a. Anas Græcè *ἀνάσσα* dicitur, Atticè *ἀνάσσα*, Heſychius à uerbo *ἀνάσσειν*, quod eſt natare, Scholia- ſtes Ariſtophanis & Varinus. Vel *ἀνάσσα* à *ἀνάσσειν*, *ἀνάσσα*, *ἀνάσσειν*: *ἀνάσσα* à *ἀνάσσειν*, *ἀνάσσα*, *ἀνάσσειν*, Euſtathius & Varinus. *ἀνάσσα* & *ἀνάσσα* aues, à quibus uerba *ἀνάσσα* & *ἀνάσσα* deſcendunt, Ariſtophanes

in Acharnensibus, Athenæo teste. *ἡ ἀνατὶς ἡ ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς*, *ἀνατὶς ἀνατὶς*, &c. Aristophanes ut iam citauimus. Anates Græci nefas & necia uocant: quanquam necia magis est ut sepe anataria significant, quam anates ipsas, Hermolaus. *ἡ ἀνατὶς ἡ ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς*, Didymus in Geoponicis. Apud Nicofratrum quidam ad cibum emi iubet *ἀνατὶς*, id est anaticulas, *ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς* & Columel' a dixerunt pro septo anatario. Glaucium autem est *ἀνατὶς ἀνατὶς*, id est anaticulas, Eustadius. Est & adiectiuum *ἀνατὶς*, hoc est anataris, Aratus *ἀνατὶς ἀνατὶς* dixit. ¶ Anas à natando, Varro. Recentiores quidam Alberus & alij, anatem masculino genere protulerunt, quod non probo. Apud Crescentem in epté aliquando annates per n. duplicatum scribuntur, ineptius etiam anneta & annata. Anaticula diminutiuum apud Ciceronem de finibus bonorum, recentiores grammatici interpretantur paruam anatem, aut potius aquatlem auiculam uulgo natam, anati forma persimilem, sed multo minorem, ego simpliciter pro anate parua aut pullo anati accipio, nam & anguiculus, id est angues paruos ibidem nominat Ciceró. Anaticulus etiam masculinum legitur in Calepini dictionario, sed sine authore. Quod ad profodiam prima corripitur, Tota tibi ponatur anas, Martialis in hexametro. De secunda ex ueribus poetarum certi nihil habeo. Et anatis habes uropygiu' macra, Martialis lib. 3. in fenario iambico. Aut anates aut coturnices dantur quis cum lufitent, Plautus in Captiuis in Trochaico tetrametro. Vtinam fortuna nunc ego anatina uterer. Idem in Rud. fenario iambico. Sed in omnibus istis quod ad carminis rationem secunda syllaba producat an corripatur nihil refert, mihi quidem longa uidetur. ¶ Anatem morbum anatum, id est uenturum ueteres dicebant, sicut fenium morbum fenit, Festus. Anataris quod ex anate est, uel quod ad anates pertinet, ut anataria plumæ: & anataria aquila Plinio, quæ anates uenatur, Græci *ἀνατὶς ἀνατὶς* dicunt. Lacustris & rimularios quosdam accipitres dicunt anatarios, Budæus. Similiter anatarium aucupem dixeris, qui anates aucupat, Petest & anatum cufios anataris appellari. Anatinus. Vtinam fortuna nunc ego anatina uterer. Vti postquam exiffem ex aqua, arerem tamen, Plautus in Rud. sunt autem uerba lenonis naufragi. Chirurgi apud nos uulgo rostrum anatis uocant, à similitudine figuræ, instrumentum quo spinæ, aut si quæ faucibus inhaferunt, extrahuntur.

¶ Epitheta. *ἀνατὶς ἀνατὶς*, Aratus, ad differentiã *ἡ ἀνατὶς ἀνατὶς*. Fluuiialis anas, Ouidius Metam. xi. Non uelox pennis, & pede segnissimas, T. Vespasianus Stroza. Claudius, Vrsinum. Item in gluiuifius, pinguis, tumidus, mollis, latipes, apud Textorem.

¶ Anatina herba, uide supra in c.

¶ *ἀνατὶς* etiam nomen proprium est, Suidas.

¶ b. Anatus similes sunt aues sed minores, quæ glaucia Græci uocant ab oculorum colore, Athenæus. Inuenitur & boscaudis unum genus maius anate, sed minus chenalopece, huic & plurescades pertinent paulo grandiores quam colymbi, cetero similes anatribus, Hermolaus, sed de anatribus feris diuersis mox singillatim agemus. Fulicæ sunt aues anatribus paulo minores, sed corporis forma confimiles, Seruius.

¶ c. Buffones gigno (anas loquitur apud Io. Vrsinum) putrida tellure sepultus, (melius, sepulta.) Humores pluuij forte quod ambo sumus. Humer is & friget, mea sic uis humet & alget, Cum perit in terra qui prius ignis erat. Glaucam cithariftriam alij ferunt canem, alij anatem, alij anferem amasse, Aelianus in Varijs.

¶ e. Aut anates, aut coturnices dantur (patricijs pueris) quibus cum lufitent, Plautus Cap.

¶ f. In cõuiuio Attico apud Athenen' erant tredecim *ἀνατὶς* à Salamine, *ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς*.

¶ h. Anas Neptuno sacra est, Athenæus: deo humoris scilicet auis quæ humore & natatione gaudet, Eustathius & Varinus. Si quis hæctenus Neptuno suæ sacrificauit, posthac anati triticum immolet, Aristoph. in Auibus. ¶ Anates domesticas circa annum à nato Christo M. LXXVII. cum gallinis, antribus, pauonibus, & alijs auibus hominum usus subiectis, domesticæ mansuetudinis oblitus, ut & subito efferatas, syluis perisse, in Vindelicis Annalibus legitur. Secuta infelix promiscua multitudinis in Syriam nauigatio, domi fames & pestis. Quod etiam in canibus, equis, asinis, bobus ante bellum sociale in Latio accidisse, D. Augustinus testatur.

¶ Emblema Alciani sub lemmate Dolus in fuos.

Altilis alleciator anas, & cerula pennis	Adfuerit ad dominos ire redire fuos,
Congeneres cernens uolitare per aëra turmas	Garrig, in illarum se recipitq; gregem:
Prætensa incautas donec sub retia ducat,	Obstreptant captæ, conficia ac ipsa filer.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,	Officiosa alijs, exitiosa suis.

DE ANATIBVS FERIS, ET PRIMUM IN GENERE.

ANATES feras, syluestres siue mansuetas, quæ uagantur libere, Aratus *ἀνατὶς ἀνατὶς* uocat, Scholiastes *ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς*: interpretatur autem aues marinas quæ in insulis degant, quasi *ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς ἀνατὶς*, id est ab insulis dictæ uideri possint, Cæterum in sequentibus

De Anat. fer. B. C. D. E. Lib. III. 101

ibus etiam *anates* quos uocat Aratus, non quidem insulares aues, (sic enim per *o*, simplex scribi oportere) sed anatini generis, hoc est *anates*, ut sit adiectiuum à *anate*. Germani uocant wilde *enten*: & ceteræ nimirum lingue omnes similiter: id est anates sua quæque dialecto, syluestrium differentia adiecta. In harum descriptione, præsertim syluestrium, Georgius Fabricius, plurimum me adiuuit, & in reliqua etiam uniuersa animalium historia multa communicauit. Ego pro consuetudine mea, ut hominem gratum decet, ubicunque aliquid eorum quæ ad me scripsit commemorabo, nomen eius semper adijciam.

Heluetia nostra plurimis aquaticarum auium & anatum generibus abundat, propter lacuum & fluuiorum copiam. Anatum syluestrium (inquit Albertus) apud nos multe differentie sunt, sed omnes conueniunt rostro ac pedum figura, rostrum omnibus latum, ferratile, non nimis longum, & ualde apertum (patulum) ad cribrandum lutum, pedes rufi, digiti membranis iuncti ad natandum aptis. ¶ Ego cum nuper querquedula discerem, appendices intestinorum binas reperi, eo situ ut interuallum inter anum & initium appendicum (quæ retrorsum uertebantur quinq; digitos longæ) quatuor digitorum effect.

Quæ sequuntur omnia ex observationibus Georg. Fabricij sunt. Anates omnes palmipedes sunt & latirostra, exceptis generibus tribus, quæ palmipedes quidem sunt, sed rostra acuta habent, quæ inter mergos referemus. Latirostris omnibus in extremitate cornus quasi unguis est, quo cibos apprehendunt. Dennum loco circa rostrum strige asperisculæ. Membranz pedum in extremitatibus ferratæ. ¶ Differunt inter se coloribus, qui speciatim deinceps explicabuntur in singulis. Aut corporis quantitate, unde magna, mediocres, & paruz, si proprijs nominibus, quàm communi quæque appellari potest, excepto mergulo, qui est minimus. Aut grauitate & leuitate corporis, quod discrimen ex superiore oritur, & ab Aristotele non est prætermisum. Aut etiam partium singularum diuersitate, ut rostris, capite, alis, pedibus, cauda. Rostris, unde latirostra & longirostra, item mustelaris, clangula, fuligula, fistularis. Capite, propter cristas, ut longirostra, mustelaris, raucedula, propter colorem, ut mustelaris, & mergus ruber: propter magnitudinem, ut anas magna, clangula, mergus ruber. Alarum firmitate, ut clangula: longitudine, ut alicrura: breuitate, ut mergulus. Colorum in alis ut pulchritudo maxima, ita & diuersitas maxima. Pedibus uniferos sunt, præter mergulum. Croceos pedes habent, anas magna & latirostra & longirostra: luteos, mediocres & strepera: flauos, clangula, iunceæ, & uterque mergus: albos, alicrura. Caudis æquales sunt, præter eam quæ ab acuta cauda nomen traxit, & mergulum.

Anates differunt inter se uocibus: ut fistularis, strepera, raucedula, cetera, muscaria, à ceteris item uolatu, nam aliz in sublimi feruntur tardius, aliz celerius, mergulus ob alarum breuitatem potius salt quam uolat, Georg. Fabricius. ¶ Anatum ferarum & mergorum genera apud nos hyeme tantum reperiuntur: quæ in Italia, ut Ferrariæ & Venetijs, æstate etiam & autumno uidi. Anates (seræ scilicet) quotannis discedunt, Demetrius Constantinop. Aquatiles uolucres temporibus hybernis se conferunt ad lacus & fluuios in austris partibus sitos, qui frigore non congelant: aut ad alia, quam fluminum partem cui aqua non congelat: ut ardeolæ, mergi, anates immanuæ, querquedula, &c. Georg. Agricola. Hyemis tempore, aut in ripis fluuiorum, aut piscinarum aggeribus, aut paludibus frutibus lateribus aut syluarum propinquitates, hortorum uicinia præsidia petere deprehensum est: aliqui migrare eas perualis sunt, Georg. Fabricius. Anates anseresque feri quomodo cum ciconijs migrent in Lyciam, atque illæ circa Xanthum fluuium aduersus coruos, cornices, uulturnes aliasque carniuoras aues pugnent, in Ciconia c. ex Kiranide recitauit. ¶ Graminis genus angustius perpetuò folijs uirens stagnantibus aquis innatat, pacuntur eo anates syluestres, Tragus, hanc herbam anatinam Crescentensis uocat: uide supra in Anate c. Anates Ponticas ueneno uiuere autumant. Anatum syluestrium oua si incubantibus gallinis excluda fuerint, anates inde cicutæ nascuntur, hoc est quæ facile mansuescant.

D. Anates feræ nostri lacus noctu sæpe transuolant ad uicinum fluuium Sillum, tanquam tutiores illis à uulpibus & lutris future, ut audio.

E. Canes aquatici non quadrupes tantum, ut castores, lutras, sed aues quoque aquaticas & anates uenantur, ut scripsi in Castore E. Quomodo accipitris opera capiendæ sint anates, ex Demetrio Constantinopolitano docui in Accipitre E. Lanarij omnes primo timidi sunt, sed postea ad columbas & anates capiendas instituantur, Albertus. Anates falconum & asurum præda sunt, Crescentensis. Idem lib. 10. cap. 17. docet quomodo anatum syluestrium sape ingens copia per cicures alicrura irretiatur, ita ut una hora mille quandoque capiuntur, pantheræ dicti retis opera: & rursum per aliu retis genus, ibidè cap. 20. Vide etiam Alciati Emblemata superius in fine huius Anatis mansuetæ. Anates alizque aues gregariæ quomodo decipiuntur ab aucupibus, sive speciei auiibus uel alium imaginibus iuxta retia positas, dictum est in Anate c. d. Non omnes eodem tempore capiuntur: quædam statim se dant fluminibus: quædam, cum iam fluij gelu incipiunt confisere, &

De Auibus

latebris suis adueniant, ut elangula, raucedula, fuligula : quæ cum capiuntur , aucupium fecit non esse diurnius, Georg. Fabricius. Aues quæ gregatim incedunt (inquit Cardanus) gregatim etiam capiuntur, ut perdices; magis his anseres, omnium maxime anates. Cicuratas enim ex suo genere præcisus aïs iuxta aquas uallo circumductio alere oportet copioso iucundissimoq; illic cibo, id anatum inter reliqua est forgi in cocum aquæ, nocte dum cicures clamant, agrestes descendunt ad cibum, Nam animalia omnia consensum habent in quatuor uocibus, cibi, Venerorum, pugne ac timoris, sepe mutuo intelligunt. Rebus igitur quæ cooperioria uocant contractis (haerent enim pa- lis inuoluta clauduntur : ut quandoq; mille uno impetu anates captas referant. Et quantum mi- rum uidetur, certum tamen est nullum esse felicius aucupium. eliguntur uero è cicuribus quæ co- lore aggressibus sint simillima, Hæc ille. Anates illaqueantur, *πρὸς τὴν κτλ. ἄρξινος διαίτην*, Oppianus in Ixeit. Anates ceteraq; aues aquaticæ etiam uisco capiuntur, cum uisco inuoluitur funis lon- gus ex paucis quibus scoria sunt (locus uidetur corruptus) compositus, & præcipue serò in lacu uel alibi, ubi aues istæ sæpius morari consueuerunt. Nam aues per aquam natantes noctu incidunt in funem super aquam extensum, & capiuntur, & postridie capræ inueniuntur. Sed oportet hanc uiscum ita esse temperatum ut aqua non corrumpatur, Crescensiensis. Viscum quoddam est aque aptum, arte paratum, ex melle uidelicet, aut oleo nucum, aut oleo oliuarum, quo ununtur aucupes ad irretendas aues tempore pluuiæ, uel etiam ad pisces ipsos capiendos, Brasauolus. Capiuntur & efcis quibusdam obiectis anates aliaq; aues, tanquam inebriatæ, quales sunt lappæ (hoc nomen, *ἔλεπτι*, ad personam & alia lapparum genera apud Germanos refertur.) femina sparge in locum quem anates frequentant, quo illæ ingefso ita afficiuntur ut rigine, ut manibus capi possint. Alia eïta. Tormentilla in uino bono coquatur, tum in eodem cocco frumentum aut hordei femina proij- cito in spatium auibus capiendis destinatum: sic enim tormentille frustula simul cum seminibus de- uorabunt, & inebriatæ cum uolare nequeant, capiuntur manibus. Hoc autem commodius fiet cum ecclum præfrigidum & nix profunda fuerit. Alia. Per locum auibus frequentari solitum hordei grana disperge, deinde ex farina hordeacea, felle bubulo & seminibus hyofcyami, medicamentum infiar pulis parato, quod in tabella eis expones, eo gustato aues adeò grauiatur ut uolare nequeant & manibus capiuntur. Alia. Hordeum, fungos quos à muscis denominant, cum seminibus hyo- fcyami misce, & puliculam inde factam in tabella expone ut supra, Hæc de efcis ex auctore inno- minato Germano, & quibusdam manuscriptis. Si quis locum ex quo anates bibunt cognatum ha- bens, exhausta ab eo aqua uinum nigrum infuderit, ubi biberint istam concident atque capiuntur, Idem etiam & fex uini molietur, Didymus in Geoponicis.

¶ Nefas aues (Scholiastes interpretatur nefas, id est anates) si frequentes & conglobatas femi- animaduertis, quanquam celo sereno & sereno, imminetent pluuiam expectabis, Aratus. Vi- de supra in Anate manufacta e. Saepè anates fera aut echyria marinae alis in continente concussis, uentum inflare monent, Aratus. Aquaticæ aues, ut anates aliaq; , si principio gelu quærant aquas magnas in congelabiles iuxta mare, signum longe durationis gelu præbent, Gratarolus.

Anates feræ ad cibum parari poterunt non aliter quàm de cicuribus scriptum est. Anatus fe- ris in pastillo coquendis addito lardum, & caryophyllos tricos cum zinzibere, Coquus Gallicus.

Gualtherus Ryllius anatum ferarum sanguinem aduersus uenenam commendat, ut scriptum in Anate cicure e. Veteres quidem simpliciter anatum sanguinem laudant, nisi Ponticas (qua- rum sanguis contra uenenam præfertur) syluestres esse dicat: quod facile concessero, syluestres enim quàm domesticas uenenæ pasci (quod de Ponticis scribunt) uersimilium est, quanquam & anatum sanguis eundem in usum poliere scribitur, non syluestrium, sed simpliciter.

DE BOSCADE duplici: & de PHASCADÉ.

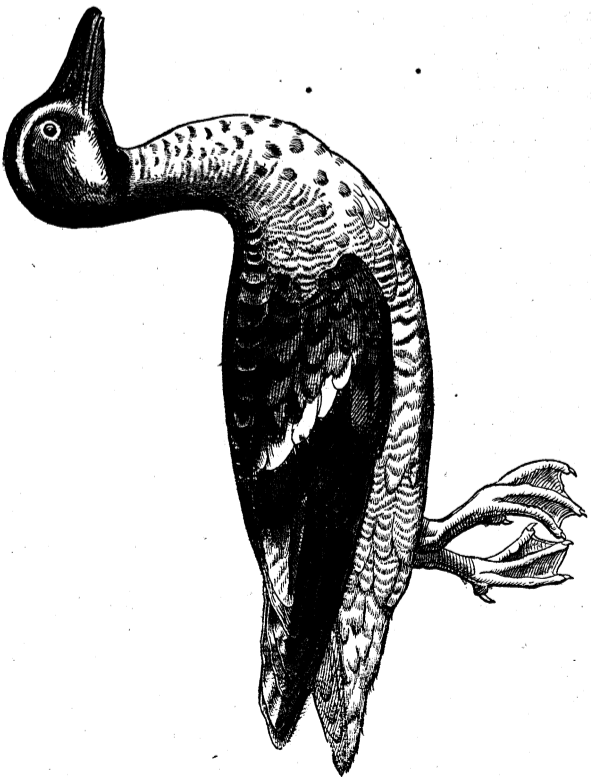
Boscæ palmipes est, similis anatæ, sed minor, circa lacus & amnes uersatur, Aristot. de hist. & interprete Gaza. In Græco legitur *βοσκας* paroxyton & masculinum, *βοσκας* uero *ἡ δὲ ἴσθμῳ*, &c. Al- bertus eo in loco (nimirum ex Auennæ interprete, corrupta uoce Græca batichen habet. Apud Græcos oxytonum scribitur *βοσκας*: sunt autem huiusmodi uocabula feminina, Vt a uerbo *βοσκω* deriuatur *βοσκας*, quæ auis est anate minor: sic à *φασκα*, *φασκάς*, Eustathius, Et alibi, *ἔκ δὲ τοῦ βοσκῶς βοσκῶν ἔστιν ἡ βοσκῶν, ὅτι καὶ τὸ βοσκῶν ἐστὶν ἄρσενον*, &c. *βοσκῶν*, *φασκῶν*, Libyes, Helychius. Apud eundem legitur *βοσκῶν*, auis nomen. *Καὶ ἡ βοσκῶν καὶ ἡ φασκῶν*, Aristoph. in Auibus, ubi Scho- liastes, Balca auis (inquit) etiam à Callimacho nominatur. Auium quæ boscaades (*βοσκῶν*) nomi- nantur, mas magis uariis cernitur, Athenæus, ut transtulit Vuottonus. Græce legitur, *ἡ αὐτὴ βοσκῶν καὶ φασκῶν ἴσθμῳ*, ubi Vuottonus *αὐτῶν* adijcit, *ἡ φασκῶν* omittit, ego δὲ *ἡ βοσκῶν καὶ φασκῶν, ἡ αὐτῶν ἴσθμῳ*, hoc est, mas uariis est, anate minor, melius autem simpliciter *βοσκῶν* dicetur mas, quàm femi- næ comparatione: cum omni anatum generi, & alijs etiam pluribus cõmune sit, ut mas feminam colorum tum uarietate tum pulchritudine uincat. Habent etiam mares in hoc genere rostrata, & minora proportione, Athenæus. Apud Columellâ boschides pro boschades legitur, quæ quo- modo

modo incluse nutriantur scripsimus supra in Anate mansueta e. Ceteri cum Columella querque-

Est & alterum boscadum genus maius anate, sed minus chenalopece, Athenæus. Nostri has

DE QVERQVEDVLA. ET SIMILIBVS AVI-

LITIS quedam que incluse aluntur, non sunt contentæ terra solum, sed etiam aquam

anatus minores sunt, alioqui similes, ut & uigena. Vuigenæ & teela (ut Anglus quidam mibi dictauit) non dissimili magnitudine, sed colore, anates sunt. hæ casti (fisci) coloris dorso & pennis, sed pectore albo, illæ uarijs coloribus distinctæ, columbis maiores utraq; & dulcium aquarum in colore, in quibus pisciculis & gramine aquatico uescuntur, in pretio sunt Anglis, quod & præpinguis sint ut plurimum, & carnem grati saporis habeant. Telam Anglorum inferiores Germani (Frisi) **Ueling** uocitant, ni fallor: eamq; anate fera minorem faciunt, meanca maiorem.

¶ Querquedula nostræ syluestres sunt, elegantes, minores multo communibus anatibus, rostro tamen pedibusq; & cætera similes: fusca: uel subnigra: sed partem in alis uiridem habent, rostro nigricante: superior & anterior colli pars ad rostrum usq; plumis obscure ruffis uel castaneæ coloris uelutur. Vinctu eodem quo anates utuntur, illæ præsertim quas nostræ scrutatrices uocant, **Streperæ**, rostro enim fundum aquarum & herbas emascentes perfruantur, uescuntur enim herbis aquaticis, earumq; seminibus & uermiculis: quæ in distictæ autem quarundam uentriculis una cum lapillis inueni: & circa infimum intestinum quatuor digitorum intervallo ab ano, appendice: hinc retrò conuersas quinque digitos longas obseruauit. ¶ Anas parua, em **Krauckma**, (inquit Georg. Fabricius,) quæ proprio nomine querquedula, discernitur à cæteris anatibus corporis exiguitate, & alijs partibus. Rostrium nigrum, caput rubrum, cum uiridante utring; macula, collum nigris albisq; pennis quasi squamosum. Gula alba, atris notata punctis, uenter item albus. Alæ in caelo uiridantes, nigris candidisq; transtuerim admixtis pennis. Infemella minus insignis, caput, minus gula.

De Anatib. feris. Lib. III. 105

gula, uenter magna: anati foemellæ similis. In utriusque pedes cum membranis nigris cinerei, Hæc Fabricius.

¶ Querquedula licet per onomatopœiam potius sic dicere mihi uideantur, coniecerit tamen aliquis quoniam quer-querō, id est frigidō & hyemali tempore maximè apparent, ut & reliquæ aues aquaticæ feræ, apud nos quidem, & ubicumq; lacus aut fluuij sunt qui per hyemē glacie non astringuntur, inde sic dici potuisse. Iactas me ut feris querquera, Lucilius. Et alibi, Querquera confesquitur febris, capitisq; dolores. Festus querquam exponens frigidam cum tremore, à Græco (inquirit) *κρυφα* certum est dici. Ego non *κρυφα* Græcè (quæ uox apud nullum autorem extat quod sciam) sed *κροφα* legerim. An tu forte morbum appellari hic putas, agrotationem cum febris rabida & quercera: Querceram enim grauem & magnam quidam putant dici, Gellius libro ultimo. Is mihi erat bilis querqueratus, Plautus cicante Festo. Querquerularia porta Romæ dicta quod querquerum intra muros urbis iuxta se habuerit, Festus. Sed apud Plinium 16. 10. Querculana hæc porta nominatur: uel, ut alij legunt, Querquetulana.

A N A S Circa, *αη* *Ζητχιλγεν*, à sono uocis ita appellata, cum parua anate habet similitudinē, colore alarum & uentris differens. Alæ enim gemmanibus pennis carent, & in hoc genere uenter magis maculosus est, Georg. Fabricius. Hoc genus in nostris etiam lacubus Heluencis reperiri patet. Vidi enim non ita pridem, initio Ianuarij captum anatis genus exiguum, paulò maius mergulo, corpore toto fuscum: rostro anatis, hoc est latiusculo, fusco, pedibus etiā fuscis, collo palatum longo, reliquo corpore sex digitorum. Erat autem foemella, & oua continebat. mas nimirū (ut consueo) colore elegantior est, in uentriculo nihil quàm calculos minimos, & femina quædam herbarum aquaticarum lentiformia ferè (minora aliorūq; lente) subrusta, reperiebam.

A M A R E L L V S nominatur in Regimine Salernitano inter aues cibo idoneas. Arnoldus de Villanova aquaticam esse dicit, anati similem, sed minorem.

Ad querquedulas siue anates minores, illam quoque pertinere puto, quæ circa Argentoratum *Ramell* uocatur, in nomine ad Gallicum *cerella* alludente. Color ei uariis, rostro indici ferè coloris est, circa caput ruffa est, sed punctis albis aspergitur, uertex niger, gula alba, ut pars etiam uentris superior, duæ lineæ albae longiusculæ ab oculis retrō, ex lateris in angustas tendunt, dorsum nigrū, ut & cauda. alæ cineræ, transuersis duabus lineis albis distinctæ, superiore latiuscula, angusta inferiore, quarum interuallum nigricat, ut & inferior pars alarum. Pectus rufum nigris maculis magnitudinis figurisq; diuersis distinguitur, Cæra fusca uel cinerea ferè. Sed hæc omnia ad anatis depictæ inscriptione scripta mihi sunt. In Germania inferiore alicubi *Cræca* sona uocatur, ni fallor.

DE GLAUCIO.

GLAUCIUM *γλαυκιον*, dicta auis ab oculorum colore, paulò minor est anate, Athenæus: & Hermolaus, apud quæ maiores pro minoribus mendosè legitur. Idem ab Eustathio reperitur in commentarijs in secundum Odyssæam, ubi glaucium auem esse *γλαυκιον*, id est anati similem scribit, minorem. Videtur itaq; à querquedula uel phacade aut boscade minore, nō aliter differre quàm oculorum colore, quod auctores expresserint. *Γλαυκιον*, glaucium, herbae nomē est, pro paroxytonum non paroxytonum ut *γλαυκιον* auis.

DE PENELOPE.

PENELOPS circa lacus & amnes uersatur, Aristot. de hist. anim. 8. 7. numerat autē eum cum anate & chenalopece, congenerem illis & palmitidem esse insitians. Græcè in codicibus nostris *πελοπιδ* oxytonum scribitur: sed scribendum *πελοπιδ* paroxytonum, ut Eustathius, Hesychius, & ceteri omnes habent. Auis olim adeo delectata fuit homines, ut plerunq; decantarent carmina in quibus mentio fieret hirundinis, anseris, columbae aut penelopis, Aristoph. in Auis: ubi Scho-liastes, Penelops auis est, similis anatī, magnitudine columbae, cuius mentionem fecere Stesichorus & Ibycus, (quæ uerba ex eo Varinus repetit,) uel, ut alij placet, à *πελοπιδ* *πυλοπιδ* (nisi forte legendum *πυλοπιδ*, id est minor, Vuottronus) *πυλοπιδ* *πυλοπιδ*, hoc est, maior est anate, sed similis. Anserum genus sunt penelopes, & quibus lautiores epulas nō nouit Britannia chenalopeses fero (aliàs ferè) inferè minores, Plin. 10. 22. Sed uetus lectio, inquit Hermolaus, pro penelopes habet chenalopeses: & posteriore loco pro chenalopeses, ceramides, significat autem ceramides colorem figlini, qualem in plumis quorundam anserum alpicimus, unde nomen quoq; gemmarum uni ceramites. Hæc ille, uertum codices quidam posteriore loco neq; chenalopeses neq; ceramides legunt, sed chenalopeses. Sed cum Plinius omnia ferè sua à Græcis transfulerit, & uocabula hæc omnia Græca esse appareat, ea potissimum ad hanc lectionem usurpauit quæ apud Græcos reperitur: & anserum generis esse uocabula ipsa restantur, ut chenalopes & chenalopeses: quanquā Hesy-chius duo hæc nomina *πελοπιδ* & *πελοπιδ* ab aliquibus pro aue una eademq; accepti scribit: ex quo & Varinus repetit. Ceramides pro auib; nusquam legi, sed forte anseres aliquos hoc colore descriptos Plinius legerat, (si modo sic scripsit,) & non intellecto uocabulo huius nominis aues fecit. Color quidem

peris unci apud nonnullos (authorem non adfert) sed non cognoscitur in regione nostra. alibi uero (inquit) interpretatur anas, quod hic non licet, cum monticola dicatur. Bypas, fundus, tumulus, & anas quae etiam Bypas dicitur, Suidas, si idem duobus modis apud Varinū scribitur, & collyphos, id est merula exponitur. Bypas anis quam aliqui collyphum dicunt, Helychius. Sed brendum de quo priore loco diximus anatis aut mergi genus esse conijcio, cum aliis nam quia adhuc Angli anates quafiam brantas appellant, de quibus paulo post scribetur: & Galli anatis parue genus, alie branda m. querequedulam nimirum aut congenerem.

¶ Bypas pro superbia apud Comicum legitur, unde Bypas unguentum celebre: & uerbum Bypas quod est Bypas superbe & procaciter se gerere, Eustathius, proxima huic uoce Germanica est eiusdem ferē significationis pangen, superbere & aliquam nobilitatis ostentationem uultu ac gestibus ad id compolitis præ se ferre. aut dicitur Bypas dicitur dicitur, Athenæus circa finem lib. 15. Plura de his uocibus lege apud Grammaticos: ubi hoc annotandum occurrit, quod apud Helychium etiam τὴν βραντῆν, id est tumulum dici, errore forsan librariorū pro τὴν βραντῆν, id est salum & superbiā, legitur.

DE BRANTA VEL BERNICLA.

¶ L I N I V S, inquit Turnerus Anglus, duo præcipua anserū genera facit, penelopes (aliās chenalopes, uide supra in Penelope) & quibus lauiore epulas Britannia non nouit chenalopes: aliās chenerotes: anserē ferē (aliās ferō) minores, Posterior lectio, ut chenalopes prius, deinde chenerotes legantur, mihi (inquit Turnerus) magis approbat, nam & nos una aue locupletat, & penelopes ananini potius quam anserini generis eruditus esse uideatur. Deinde cum chenalopecē descripsisset: Chenerotes uerō (inquit) quamam aues sint, puto paucissimos hodie esse qui nouerunt. Neq; ego, licet Britannus, chenerotes nostros satis noui, nam præter duo Aristotelis genera, (anserem scilicet domitum & ferum,) anserum adhuc duo genera noui in Britannia, ad quorum neutrum si chenerotes pertineant, illos mihi penitus ignotos esse inueni fatebor. Prior anser à nostris hodie branta & bernicla uocatur, & ferō anserē minor est, pecciore aliquoties nigro, cætero cinereo, anserum ferorum more uolat, strepit, paludes frequentat, & segetem depopulat. Caro huius paulo infrauior est, & diutius minus appetita. Nidum berniclae, aut ouum nemo uidit: nec mirum, quum sine parentis opera berniclae ad hunc modum spontaneam habeant generationem. Quum ad cerum tempus, malus nauis in mari computruit, aut tabulae, aut antennæ abiegnæ, inde in principio ueluti fungi erumpunt: in quibus temporis progressu, mantelias autum figuras cernere licebit, deinde pluma uelutis, postremò uilius & uolantes. Hoc, ne cui fabulosum esse uideatur, præter commune omnium gentium litoralium Angliæ, Hiberniæ & Scotiæ testimonium, Gyraldus ille præclarus historiographus, qui multo feliciter quam pro suo tempore Hiberniæ historiam conscripsit, non aitam esse berniclarum generationem testatur. Sed, quum uulgo non satis tutum uideretur fidere, & Gyraldo ob rei raritatem non satis crederem: dum hæc, quæ nunc scribo, meditarer, uirum quendam, cuius mihi perpessissima integritas fidem mereretur, professione Theologum, natione Hibernum, nomine Octauianum, consului num Gyraldum hac in re fide dignum censeret: qui per ipsum iurans, quod profitebatur euangelium, respondit, uerissimum esse, quod de generatione huius auis Gyraldus tradidit, seq; rudes adhuc aues oculis uidisse, & manibus contrectasse: breuiq; si Londini mensem unum aut alterum manerem, aliquot rudes auiculas mihi aduectas curaturum. Porro hæc bernicla generatio nō utique adeo prodigiosa illis uidebitur (inquit) qui quod Aristoteles de uoluce ephemero scripsit, legerint, quod in Hypani fluuio ex folliculis quibusdam exumpat, &c. Alter anser (ex duobus quos solos mihi in Britannia notos dixi ultra duo anseris Aristoteli memorata genera marina auis est, uulgo dicta à Soleno, quæ, in mari Scotico circa insulam Bala, ex uenatu piscium uisitans, &c, uide inferius in Anserē Scotico post caput de Anseribus dixerit.) Iam quum anserum genera, licet diligentissime inquirens, apud Britannos plura inuenire non possim, chenerotes: quæ ab anserē mihi nomen habere uidentur, aut berniclae: quæ Balfini anseres sunt, aut mihi prorsus ignoti, Huicq; Turnerus. Idē post librum suum de aibus publicarum, in epistola ad me data, Berniclas siue brantas (inquit) ex putridis nauis malis fungerum more nasci, minime fabulosum esse doctorem & honestum uirorum oculata fides mihi persuasit. Branta anserem palustrem ualde refert: his tamen notis ab eo differt, Branta breuior est, à collo quod rubescit nonnihil, ad medium usq; uentrem, qui candicat, nigra est, anserum more segetes populatur. In Vuallia (quæ pars est Angliæ) in Hibernia & Scotia aues istæ adhuc rudes & implumes in littore, sed non sine forma certa & propria auis, passim inueniuntur, Erururū, Præter brantam aut berniclam est alia auis, quæ originem suam arbori refert acceptam, arbores sunt in Scotia ad litus maris crescentes, & quibus prodeunt ueluti fungi parui, primum infirmes, postea paulatim integram auis formam acquirunt, perfectæ tandem magnitudinis illæ, rostro aliquantisper pendente, paulo post in aquam decidunt, & tum demum uiuunt. Hoc tot tantæq; integritatis uiri affirmauerunt ut credere audeam, & alijs credere suadeā, Hæc ille. Eihora Anglus aues quas Angli barnaclas uocant, Chenalopes esse conijcit. Memini: harum autem (brantas

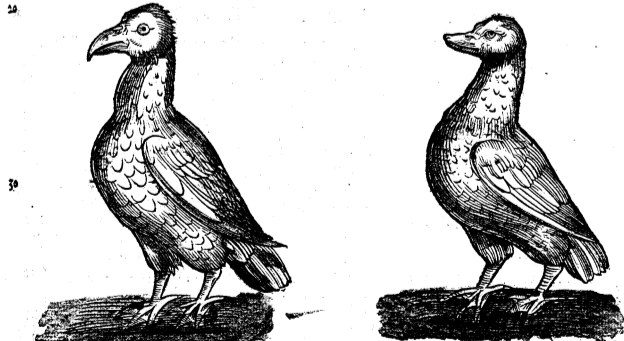
sive bernicla dico) Olaus Magnus quoque in descriptione Septentrionalium Europae regionum, ex fine
 cu arboris cuiusdam nasci scribit in parvis insulis circa Scotiam. In Scotia (inquit Seb. Mund.)
 inueniuntur arbores quae producunt fructum folijs conglomeratum: qui cum opportuno tempore
 decidit in subiectam aquam, reuiuiscit, conuertiturque in auem uiuam, quam uocant anserem arbori-
 reum. Crescit eadem arbor in insula Pomonia, quae haud procul abest à Scotia uersus aquilonem. Ve-
 teres quoque cosmographi, praesertim Saso Grammaticus, mentionem faciunt huius arboris, ne quis
 putet esse huiusmodi à nouis scriptoribus excogitatum. Aeneas Syluius quidem de hac arboris in
 hunc modum scribit: Audieramus nos olim arborem esse in Scotia, quae supra ripam fluminis tra-
 ta fructus produceret anatum forma: hos maturitati proximis sponte sua decidere, alios in terram,
 alios in aquam: & in terram deiectos putrescere, in aquam uero demersos, mox animatos enatare
 sub aquis, & in aere plumis pennisque euolare. De qua re cum auditis inuestigaremus dum effugeret
 in Scotia apud Iacobum regem hominem quadratū, didicimus miracula semper remotius fugere,
 famosamque arborem non in Scotia, sed apud Orchades insulas inueniri. ¶ Iunius Dentatus Prae-
 thetopaeus, uir apprimè nobilis & eruditus, referre solebat plerumque prodigia & admirabilia, inter
 quae miraculū ingens in penitissimis oris Britanniae & sinu intimo, ubi zeltus effluis Oceani, secundu-
 & reciproci ad Lunae augmenta & damna, ac frequentes fluxus maris & refluxus, haud secus quam
 tempestas sitans uicibus littora infestant, ab authoribus memorari existunt, sepe malos & nauium
 carinas ueritate tabecentes, ad littora expositos, & diuina aqua madefactos, quosdam ueluti fun-
 gos breui pediculo, iuxta aquas gignere, paulatimque adulescere inter fluctus, lapsumque delictus euan-
 moueri, sed tamen à trunco minime diuelli. Interiecto deinde tempore uelut ad iustam magnitudi-
 nem peruenerint, mirum dictu tradit, quod omnem superat fidem, fungos eiusmodi ita gignere, &
 trunco sponte euelli, mox alis emisis & penniculis enatis euolare, & marinas aues existere, uelut
 piscibus littoralibus, perque maria passim enatare, pariterque apud incolas mirum non haberi: sed qua
 passim id euenire soleat, quotidiano usu miraculum esse desinere, Alexander ab Alexandro dictum
 genialium 4.9. ¶ Genus testatum quoddam nauigis putrescente faece spumosa adnasci apud Ari-
 stotelem legitur. ¶ Baritax (uox corrupta uidetur, malim brax uel bernicla) dicitur aues è ligno
 crescere. Fertur enim abiegnum lignum in aqua marina relictum, cum paulatim putruerit, humo-
 rem crassum emittere, quo densato paruae speciei auium formentur ad magnitudinem alauidarum,
 quae nuda: primum paulatim deinde plumis uestiantur, & rostro interim à ligno suspense per mare
 fluitent usque ad maturitatem, donec se commouentes abruptantur, & ita demum ad iustum incre-
 mentum perueniant, (ut
 Iacobus Athonenis episcopus
 in Orientali historia scri-
 bit, sicut aues cretae uolar
 incipiant, Isidorus. De his
 certum est quod in orbe no-
 stro circa Germaniam nec per
 coitum generant, nec gene-
 rantur, Barrolemus Angli-
 cus. Bernica, Bernicla: quae
 ex arbore nascit, in quibus-
 dam quoque Flandriae parti-
 bus inuenitur. Haec auis su-
 perfluitatem non habet, sicut
 nec arbores, Obscurus. Bar-
 bates (inquit Albert, lib. 27,
 de hist. anim. malim brantae
 uel bernicla) aues falco qui-
 dam dicitur scitico neminari
 uulgo Baumgenß, (id est
 anseres arbori) eo quod ex
 arboribus nascatur, à caudi-
 ce & ramis dependentes, &
 succo qui inter corticem est
 nutrantur, dicunt etiam ali-
 quando ex putridis lignis hae
 animalia in mari generari,
 praecipue ex abietum putre-
 dine, afferentes à nemine un-
 qua aues uisus coire uel
 oua parere. Sed hoc omnino
 absurdum est: ego enim & alij complures mecum uidimus eas coire, & oua fouere & pullos alere.

Anas hæc aliquanto minor anser est, & rostrum anseris habet: caput quasi patonis (altis, colorem capitis ut pato, sed nullam pennam cristam) pedes nigros ut cygnus, digitos membrana coniu-
ctos ad natandum, color in dorso cinereus ad nigredinem declinat, struma (collum parte supina) ni-
gra est, uenter cinereus uel subalbicus, Hucusq; Albertus. ¶ Diferus ab hoc uidetur anser a-
boeus, Germanicè uulgò dicitur, *Waimganf*, coloribus præcipue differens, cuius iconè egregius
pictor & auctus Argentoratensis ad titulum (ut ait, autem enim ipse non uidi) expressit, quam hic
adiecimus. Anser paulò minor est, & in falcibus moratur infra supraq; aqua. Rostru ei nigrum
ut pictura indicat qui color etiam capitis est, collisq; prout, dorfi, caudæ & alarum, circa oculos &
quæ tota fuscæ collo supino albicat, ubi & maculis quibusdam cinereis aut fuscis notatur, quæ in pe-
dore fusco magis nigricant, in uentre tum albæ tum nigricantes apparent, crura fusca.

ITERVM DE EISDEM, EX DESCRIP-
tione regni Scotiae Hectoris Boëthij.

*Hæc figura anser, quæ Scoti Clabie appellant, ut et alia quædam Scotiæ maris, quæ infra memorabimus, doctissi-
mo to, Ferrerius Pedemonstans ad nos misit, præstantissimi apud Scotos uiri Henrici à S. Claro liberata. Hæc
huius generis rostrum acutus, fuscus obfusq; est, ut geminæ icones ostendunt.*

ESTAT iam de anseribus (inquit Hector Boëthius) quos Clabie appellant, quosq; uul-
gò perperam in arboribus nasci in his insulis, Hebridibus credunt, ea quæ huius rei cog-
noscende multo tam tempore studiosi re diligenter explorata peripsectaq; cognouimus,
differere. Mari enim illis inscribitur ubi magis eorum procreandi uis quædam ineffe ui-
detur quam alicui ali rei. Varijs enim modis, uerum in mari semper, prouenire conspeximus. Ete-
nim si lignum in id mare proficiat, temporis tractu primò in eo uermes excauto ligno nascuntur,
qui sensim enatis capite pedibusq; atq; alis plumas postremò edunt, demum anseribus magnitudi-
ne æquales, cum ad iustam peruenerint quantitatè, cœlum petunt autem reliquarum more remi-
gio alarum per aëra delati. Id quod luce clarius anno à partu uirgineo millefimo quadragesimo
nonagesimo plurimis spectantibus in Buthquania uisum est. Nam quum in eam ad Perthlege ca-
stellum fluctibus huiusmodi lignum quoddam ingens delatè esset, rei nouitatem, qui primi con-
spexerant admirantibus, ad loci illius dominum accurrentes rem nouam nuntiant. Is aduentus tra-
hem ferra diuidi iubet, quo facto ingens confestim apparet multitudine partim uermium, alijs adhuc
rudibus, alijs membra quædam formata habentibus, partim etiam formatarū perfectè autem: inter
quas quædam plumas habebant, alie implumes erant. Itaq; rei miraculo stupentes subente domino
in templum D. Andrea Terq; (alijs, Tyrq; & melius, id pago cuidam nomen est) ligni comportant,
ubi & hodie manet undiq; sicuti erat, à uermibus perforatum. Huius simile duobus subinde annis
in Taum festu appulsum ad Bruche castellum multis accurrentibus ostensum est. Nec diuersum est
quod exinde duobus rursum annis L. ethe portu Edinburgeni uniuersum populum spectare con-
tigit. Ingens enim nauis, cui insigne ac nomen Christophori erat, ubi tres perpetuos annos ad unum
Hybridum in anchoris cõstitisset, huc reducta atq; in terram sita ducta, plena omnia exetis rabulis
quæ mari semper mersa fuerat, uermium huiusmodi rudium partim aut perfectam nondum aut
formam habentium, partim iam absolutorum, ostendit. Cæterum caullari id quispam possit arbo-
k

rum truncis ac ramis, illis in insulis natarum, uirtutem hanc ineffe: Christophorum quoque illam ex trahibus Hebridiis conextram afferens. Itaque quod ipse quoque abhinc septem annis uidi haud gra uabor in medium adducere. Alexander Gallouidianus Kalkendensis ecclesiae pastor (ut praeter in signem probitatem rerum admirandarum studio incomparabili) cum extracta alga marina inter cau lem & ramos à radice statim pariter & usque ad cacumen enatos qua coniunguntur conchas adnata uideret, rei nouitate attonitus, mox cognoscendi studio eas aperit, ubi magis multo quam antea ob stupefactus constitit. Non enim piscem in testis conclusum comperit, sed (dictu mirabile) auem, ac pro illius magnitudine testas quoque inauctas, quibus enim parua inerant, & ipsae quoque aperte eis pro quantitate complectebantur. Itaque ad me exemplo, quem eiusmodi reru cognoscendarum iam olim magna cupiditate detentum nouerat, celeriter accurrit, remque omnem monstrat, non magis rei miraculo obstupescit, quam re tanta ac tam inaudita conpecta, facta. haec enim re satis constat, ut in bitror, non haec procreandarum auium femina aut truncis, aut arborum inesse fructibus, sed ipsi Oceano: quem Maro, ut Homerus, patrem rerum haud temere appellauit. Verum quonia id fieri uidebant cadentibus in aquam arborum ad litus positari pomis, ut temporis tractu ex illis ea ap parerent uolucres alites, in eam sententiam abducti sunt, ut poma illa in ipsas commutari opinaren tur, sed falsu. Nam tempore adnatis ex ui maris primum uermibus, atque ipsi sensim excrecentibus, uicissimque pomis illis ex humiditate corruptis disparentibusque, non satis accurate perpicientibus ex illis in has transmutari formas uise sunt, Hector Boethius.

DE PVFFINO ANGLICO.

Avis quaedam aquatica, anati similis colore licet uiridem colorem circa caput & collum non habeat & rostro, magnitudine minor, plumosa, apud Anglos (ut audio) puffin uocatur, sale conditur, & in delicijs habetur. editur etiam quadragesime tempore, quod uideatur quodammodo piscibus affinis, cum sanguinem frigidior habeat. In mari degit, & uolat, ubi etiam capitur, ut Anglus quidam nobis narrauit. Et rursus alius quidam Anglus eandem auem his uerbis nobis descripsit: Marina est, consimili penae forma cum aue quam Angli coram appellant (aut fulicem nostrae fluitant) nisi quod exilior est, & colore magis subfulca, (quam nigra): pennis caret, plumis tantum ceu lanugine quadam uestitur, itaque subuolare non potest, suburinans alga & coehleis uicinat. Si quando uel metu uel aliam ob causam locum ocyus mutare instituit, alarum pedumque extremitate nitens, aqua, celeriter quasi prorepens praeterlegit. Reibus gregatim capiuntur, ualisque sale condita in quadragesimam reponuntur, haec ille. Turnerus, terru urinatricis genus, quod anserculo nuper ab ouo excluso simile facit, rostro tantum exilior, pro pennis lanuginem quandam habere scribit, nec in mari sed stagnis aut fluuijs non rapidis degere. Veteres Graeci in gripho auem non autem pro uertitione dicebant, Angli puffinum suum, quem auem natura fecit, non solum nomine, sed et ipsa etiam & licentia cibi, auem non auem uel auem piscem faciunt.

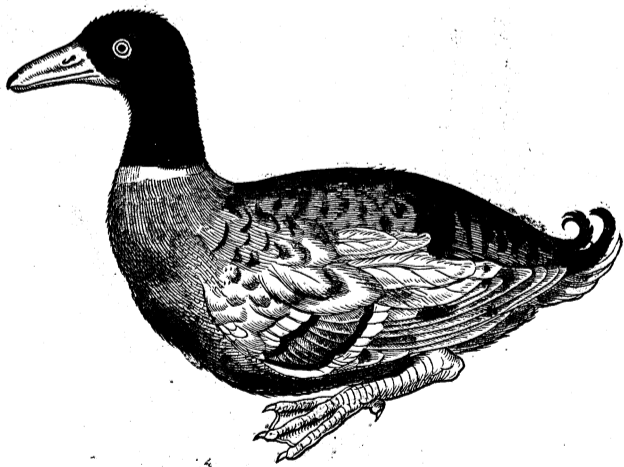
DE ANATIBVS FERIS IN HELVETIA

communibus, quarum nomina Latina nobis incerta sunt: & pri-

mu de duabus Anatibus feris torquatis.

ANAS FERA TORQUATA MINOR.

ANAS fera torquata, quae magnitudine, forma & uoce inter caeteras proximè ad cinerem accedit, (aut magnitudine etiam superat, à nostris appellat Gosfent, id est anas magna, & à uoce Retzshent, ad Constantiensem lacu à capitis alarumque coloribus Blasfent, Spitz gelent. Circa Verbanum lacum Italicè, ni fallor, cefon: quamquam aliqui cygnum seipsepellant. Caput ei uiride, rostrum subfulcum, collum superius uiride est, infra castaneae coloris, in medio circulus albus, unde torquatum appellauimus: ut uideri possint anates illae quas Aristophanes *πυρροπύλας* uocat, & Scholiae pennis candidis tanquam zona ambiri scribit. In medijs alij transuerso situ, ceceruleus color est, (inde nomen apud aliquos, *Wild blauw enten*), qui tamen pro diuerso ad Solem obiectu uarietas pauca infra supraque pennis candidis, Pars dorsi caudam uerius ex ceceruleo ferè ad uiridem & nigrum inclinat, inferius uero, nigra est. Venter ex albo cinereus & tamen maculosus, uel (ut Graeci dicunt) *μαύρα*, quae quidem uarietas ex macularum punctis per pennas quibus gurgulium dispersis in aquaticis aibus non paucis spectatur. Cruribus ruber. Idem genus Eberus & Peuceus describit, his uerbis: Anates sylvestres maiores, quas Germani Gosfent, *Gosgenten* uocant, (id est anates maiores uel Marias à Martio mense,) ima supremamque corporis parte caetera sunt, pennas alarum & alij asperas coloribus, praecipuè tamen purpureo nitentes habent, collo capitique uiredo ad nigredinem tendens inest, medium collum candidus ambit circulus. Femellae uariae, sed cinereae & nigris albisque maculis distinctae, haec illi. Non alias equidem hoc des maiores Athenaei esse dixerim, quarum supra meminimus. Eandem anates à nonnullis in po- fra regione puto appellari *Aggenten*, id est anates saepium, nimirum quod circa sepes in fluuiorum ripis

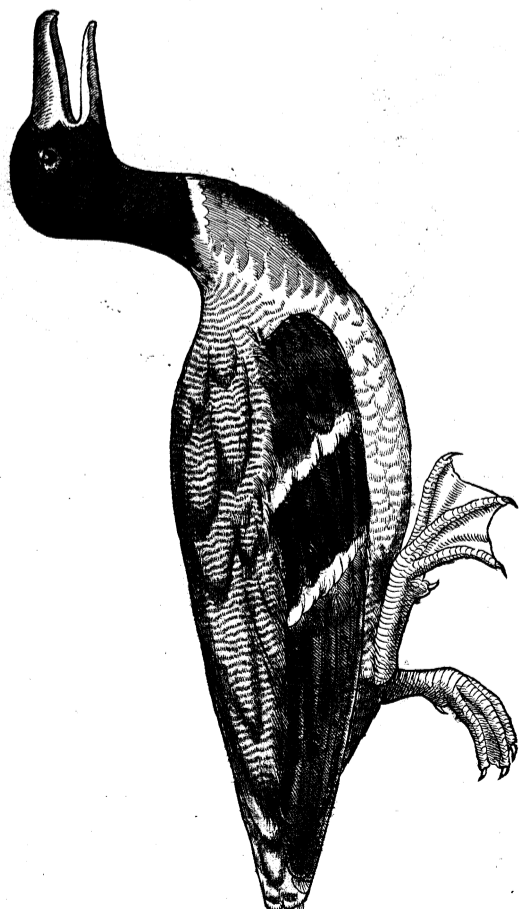
ripis (quoniam ille de quibus superius scripsi in lacubus frequentes sunt) obuersentur, aiunt illas magnitudine cicures aquare, coloribus insigniri pulchris, uiridi, spadice uel castaneæ, uario: in medijs alis utere, pedibus rubere. Anas syluestris uera (id est domesticæ maximè similis, inquit Albertus) dorso & uentre grisea (cinerea) est, mas in collo quasi pauonis radiâtes habet pennas, colore composito ex uiridi & cœruleo, torquem album circa collum, & in alis uersus uentrè maculam uiridè splendens, sed foemina magis declinat ad nigrum colorem cum cinereo mixtum. Est autem uox foeminae crassior, maris acutior, ut in omni anatum genere. Ceterum hoc genus anatis duplex est, nempe maius & minus, utrunq; notum apud nos, Hæc ille.

DE ANATE FERA TORQVATA MAIORE.

NIUS generis, ut ex Alberto recitat, anatum torquatarum duæ sunt species: de minore iam dictum est, maior apud nos uulgo nominatur *Srozent* uel *Srozent*, hoc est anas scrutatrix, quod rostro fodiens lapidum, arenam & herbas, uictum sibi perscrutat, quod & relique propriè dicte *anates* faciunt, sed hæc forte magis aut frequentius, cum corpore etiam maior sit. Glandes etiam amat, & in agris autem confisos aliquando inuolat. Coloribus cum præcedente magna ex parte conuenit, præsertim rostro, capitis & colli, &c. Qui uentur eas apud nos in lacubus, tandem perscrutantur donec fatigatas capiant.

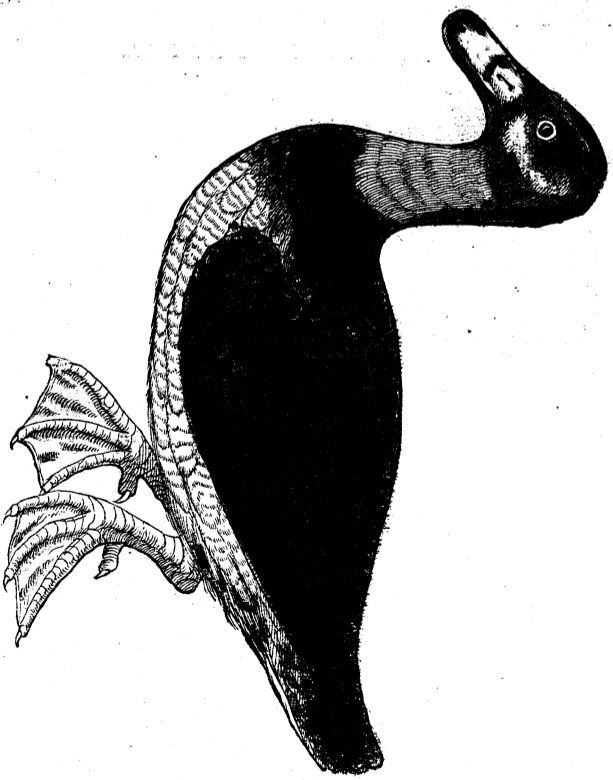
ANAS magna, *ein grosse Entz*. Rostrium eius in medio nigrum, à lateribus flauescens: tergum in nigro flauicante maculosum. Venter, reliquo corpore diluor. Alæ cineræ, in quibus pennæ quædam lineis duabus transuersis albæ, quædam insigni fulgore sic radiantes, ut aliter in opaco, aliter in sole gemmare uideantur. In mare omnes propemodum partes insigniores. Rostrium flauum, caput collumq; gemmantis uiriditatis, medium collum circulus ambit albus: pars altera spadice colore est. Venter magis uariis atq; densis, plumas perdicæ habens similes. Cauda in nigro uiridans, quæ in foemella, tergo æqualis est: pedes crocei, qui in eadem foemella, lutei, Georg. Fabricius.

ANAS graminea uel iuncea, *ein Schmilente*, nomen habet apud Misenos, quod certo grammis iunctu genere (cui à foliorū angustia nomen uulgare *schmalen*, uide supra in Anate c.) pascatur, in q; eo frequens uersetur, rostro & pedibus nigris, reliqua cum anate magna illi sunt æqualia, color tantum corporis est diluor, Idem.

DE ANATE FERA FVSCA VEL MEDIA,
 id est mediæ magnitudinis,

ANAS syluestris fusca à colore dicta apud nos, ein wilde grauwe hēnt, magnitudine & fi-
 gura ad urbanam accedit. Rostrum ei latum, inferius omnino nigrum: superior uero ro-
 stri pars ante & retro tantum nigricat, per medium ex fusco albicat. Caput rotundum & ma-
 xima colli pars colore ruffo uel castaneæ splendent nitentq;. Inferior uero colli pars iuxta
 dorsum & pectus undiq; nigricat, ut dorfi etiam finis & cauda. Reliqua dorfi pars cum alis, multo
 alium colorem refert ut mures ponici seu uarij dicit, insunt autem pennæ uario colore distinctæ ex
 albis

albis nigrisq; lineis cymatili ductu perquam elegantes. Idem in uentre color, sed obscurior: à quo præcipue uentris colore nomen anatis fusca à nostris impostum uidentur. Interior alarum pars pen-
 nis albis confat. Crurum color glaucus, digiti quoq; pedum glauci uel subalbi, sed nigris membra-
 nis coniuncti. Idem aut omnino proximum genus est, quod supra à colore nominauimus *Norbals*,
 (quo nomine circa Argentoratam utuntur,) & an penelops dici posset dubitauimus, cum similitudine
 quoad *quoad* & *quoad* sit, hoc est collo puniceo & uario, & anatum generi adscribatur, nam de
 magnitudine nihil habemus: cum Scholiastes Aristophanis & magnitudine columbe, & rursus
 anate maiorem penelopem describat. Est igitur nobis tum rothalla tum anas fusca (sive una planè
 species est, siue generis unius proximi duæ species minimum differentes) nò aliud quàm penelops
 ueterum, donec alius aliquid certius adferat. Eberus & Peucerus anates quasdam Germanice uo-
 cant *Wittelen*, hoc est mediæ magnitudinis, ut ego interpretor, latiusculis & firmis rotis, ei-
 usdem colorem nigredine in eis uariante, & ueterum boeades esse suspicantur. Sunt autè hæc uel
 eadem cum illis quas hic descripsimus: aut saltem magnitudinis ratione idem uocabulum Germa-
 nicum eis conuenit.

ANAS mediocritas inquit Georg. Fabricius eim *Wittelente*, à magna differt quantitate & for-
 minor enim est, minusq; colorata, in alis præsertim atq; pedibus: nam & horum membrane nigræ

De Auibus

græ sum, quæ in anate magna flauescit: & uenter quoq; candidior, ac minus uariis. Ala in masculis partim nigra, partim albæ sunt, & pauculis pennis rubris tinctæ.

DE ANATE MUSCARIA.

ANAS muscaria, *Cougout*, sic uocatur à nostris, quòd muscas supra aquam uolantes caperet. Huius quoq; ut superiori magnitudo & figura ferè ut domesticæ anati. Rostrium longum & sinuatum, cuius lamina superior per medium nigricat, utrinq; flauet: inferior plumæ croceæ est, longum, quatenus extra plumas eminet, digitos duos. Dentes utrinq; ferè tres, lanuiculi, & quodammodo membranacei, flexiles, eminentes. inferioris tamen laminae dentes minimum eminent, & strias oblongas ducunt. Color plumarum per totum ferè corpus uariis est, et nigricante, charopo, albo & muscelino alicubi mixtus: uel, ut breuiter dicam, qualis perdicum ferè.

hoc est *Phalaropus*, ut pulueraticum plerumque, sed distinctus. Ventris plumæ alben, interioris fuscæ. Pedes flauent, digiti nigricantibus membranis coherent, collū tam supina quam prona parte *swōy* est, hoc est uarium quibus supra dixi coloribus. Vertex magis nigricat quam cæteræ partes: qui color etiam in alis habetur, eadem & cauda breues sunt. Huic congener uidetur anas strepera, quam infra describemus Georg. Fabricij uerbis. Sed in Podamico lacu circa Constantiam aliud etiam anatis feræ genus muscariū appellari audio, quod alibi à cœno palustris etiam *Würent* (ut quæ quædã diminutiua uoce *Würentle* & *Würent* dicatur, corpore magno & coloribus elegantissimis insigni, unde eandem quam supra torquatam maiorem nominari esse coniecio. Sed cæteras etiam anates plerumque muscæ sectari aiunt. Georg. Fabricius aliâ nobis muscariam descripsit, quæ apud Miëno nonominetur *Würent* uel *Pulwegiden*. Hæc (inquit) muscæ captat, & ideo à pueris delectationis causâ alitur, adequod respexit in Capitiis Plautus, Patricia pueris aut monedula, Aut anates, aut conarices dantur, quis cum luffent. Muscæ autem suspensio gradu placidè ingrediens insidiatur. Rosfrum longum & molle, & colore cinereum: qui & reliqui corporis est, excepto ventre, qui nonnihil candidior. Vocem noctu lachrymanti aut lamentanti similem edit, paulò maior est motacilla, Hæc Fabricius, sed apparet eum motacillam nobis hoc nomine ignotam facere,

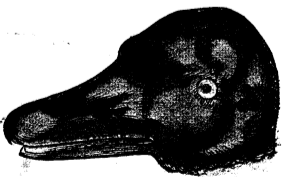
DE ANATIBVS PLATYRYNCHIS,
id est latirostris.

Figura hæc schællæ nostræ rostri Latitudinem non exprimit: quod emendabit pictor, si quas colores addet.

NA T E M platyrinchum appello à rostri latitudine, rhynchos enim non de subuolantibus dicitur, ut quidam putant, sed etiam de auibus, non rhamplos modo, ut annotat Eustathius. Nostri schellariam uocant, Schellens, à rostri figura, ut conicio, imitari enim quodammodo genus quoddam crepitaculorum ex ære, quæ Germani schellus nunc cupant: uel potius, quoniam inter uolandum (ut audio) alis suis ita persprepar, ut crepitaculorum huiusmodi sonum repræsentet. Rostrum ei nigri, breue, medio palmo (id est duobus digitis) longum, & eiusdem ferè latitudinis: non planum aut simum ut muscaria, sed conuexum instar clypeorum, quare aliqui Schellent, id est clypeatam appellant. Hæc etiã anatis urbanæ magnitudinem non excedit, ut & muscaria: & pedes similiter flauos habet, sed maiores, longiores: & digitos uideam nigris iunctos membranis. Pennæ ubiq; nigrae sunt, sed in collo nigricant ex albo: in alis inferioribus albae. Capitis color qui castaneæ obfuscus, uel rufus admixto nigro. Prona (anterior, puto) pars colli & uenter albet. Dentes in superiore rostri parte undiqueq; conduntur interius, nec eminent: inferiores uerò oblongas strias ducit ut in muscaria anate. Lingua nigricat. Audio eam piscibus quoq; uelci. Eadem uel omnino congener est, quam clangulam Geor. Fabricius nominat, nam & Mileni ut scribit appellat eis Klinget, ab alarum clangore, quæ firmissime sunt, nec sine sono in uolatu mouentur. Rostrum ei latum, sed breue ac obtusum, & nigrum, caput nigrum & in nigro uiridans, secundum oculos, qui in hoc genere pulchri sunt, utriusq; macula alba est, in formella nec uiror ille, neque hæc macula apparet, (figuram schellarie nostræ ex sexina factam arbitror, quoniam macula caret.) Tergum & cauda nigra, alæ partim nigrae, partim candidæ, gula cum uentre tota candida, in formella gula nonnihil in cinereo maculosa. Pedes in ambabus flauis, Hæc illa. Sed capitis etiam quam militiconem apponemus, ut & rostri latitudo (non expressa à pictore nostro) & macula secundum oculos, apparent.

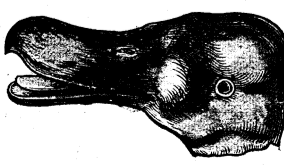
CAPVT CLANGVLAE.

R V S V S idem uel maxime congener platyrinchi anatis genus est, quod audio uocari à Germanis (circa Argentoratū) wesser Surtvogel, (nescio qua nominis ratione, cuius generis etiam fulcam speciem inueniri aiunt, illam nimirum quam supra descripsi: ab Anglis scheldrak, quæ uox ad Germanicam Schellent accedit. Rostrum ei similiter breue & bene latum (ut in pictura ad me missa cõspicor) & nigrum, ut caput etiam ac dorsum & alæ: quarum tamen in medio magna pars alba est, & rursus in superiore parte, colli etiam pars inferior, pedes & uenter albet, inter rostrum quoque & oculos albae sunt maculae, reliqua circa oculos pars maculis è cœruleo uiridibus ambitur. Crura & pedes è ruffo flauescunt. Sed alij aliter describunt scheledracum Anglorum: uide infra inter Mergos magnos.

AL T E R V M apud nos genus platyrinchi anatis, similiter ut primum Schellent, id est clypeatam nuncupant: aliqui priuam Schellent, ob insignem rostri latitudinem, quæ ad duos palmos accedit, talem enim appellant nostri marsupij genus latiusculum quoad à zona suspenditur. Rostrum ei nigrum, latum & in fine quadam cochlearis specie, mediae extremitati breuis quidam & paruus unctus adiungitur, inferior rostri pars siue lamina superiorem ita subit ut intra eam tota includatur. Dentes ab utraq; rostri parte molles, flexiles, recti, in hoc anatum genere (quod sciam) omnium longissimi, ad dimidij digiti longitudinem, aut forte etiam cæteris anatibus dentes æquè longi, sed rostro magis adherent, non ita prominent. Caput nigricat, sed occipitium & pars posterior usq; ad medium colli uiriditatem præ se fert, Collum duos palmos longum. Reliquum corpus ut anatis cõmunis, uel aliquanto minus. Pedes & crura crocei coloris, plumæ uentris ruffæ (quæ in superiore genere albae sunt.) Superior alarum pars ex cinereo cœrulea, reliquæ pennæ partim fulcæ, partim subuirides. Hanc quoque pulces captare aiunt.

CAPVT FVLIGVLAE.

AN A S fuligula (sic uocat Geor. Fabricius imitatione Germanicæ uocis apud Milenos eius Anigen) fuliginoso totius corporis colore, rostri ut in clangula breue est, ut in latirostra (maiore, mox describenda) latius, unde & latirostra minor uocari potest. In alis una linea transversim alba, uenter albus, pedes ut anatis paruae (quæ quedulæ,) à qua etiam nō differt magnitudine.

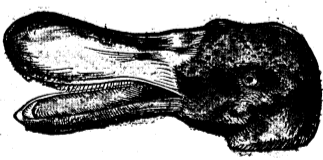
A N A S latirostra maior, est Beterijonabel.

Huk

Huius rostrum duplo ferè, quàm in cæteris latius, idèq; in mare nigrù, in formella modò flauescens modò maculis uariis. Striæ quoq; longæ, & frequentes magis, quàm in ullo aliò genere. Collum in albo cinereoq; maculosum, gula pars inferior alba. Alæ in parte superiore isatiis colore sunt, media albæ, postrema in nigro uiridantes, reliqua cinereæ. Venter spadici colore, in formella mediocri anati ferè similis, in albo flauescens, pedes cum primo genere conueniunt, in utroque sexu, Georg. Fabricius.

CAPVT LATIROSTRÆ MAIORIS.

Hic aliam speciem addo quam peregrinam esse aiunt, & Senegel, id est autem marinam cognominat: rostrum autem breui, latoq; & conuexo, ad cœruleum colorè dilutum inclinât: pars media tamè nigricat, ut & caput & cauda extrema, & longiores alarum pennæ: quæ tamen duabus zonis distinguuntur, inferiore albâ: & superiore similiter, sed quam per medium lineâ ruffa diuidat. Collum breue, album infertus, dorsum fuscum, pectus ruffum: ut etiam pedes, sed hi dilutius. Laterna cinerea, fuscis & breuius punctis lineis distincta. Oculos puncta obicure uiridia ambiunt. Sed hanc quoq; descriptionem picture tantum intuitu confecimus. Querendû an hæc sit sub dicta apud Frillos, autis aquatica anate minor, sed rostro latiore.

ANATHEM quondam cirrhatam nostris à corpulentia *Dollenten* appellat: cui itidem rostrum latiusculum, corpus gallinæ magnitudine, plenum & obesum: quamobrem in cibo cæteris plerisq; præferret. Totum rostrum superius in hac glauco colore est: inferius nigrum. Caput etiam & collum undequaq; nigra, mas apicem in uertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum: prope quem pennæ utrinq; ex nigro uirent. Dorsum est fuscum punctis albicanibus tanquam puluere inæquasiter aspersum, quæ tam parua sunt ut lateant nisi penitus aspexeris. Fuscis alarum pennis candidæ subsunt, quarum extremas iterum nigrescit. Cauda breuis, ut anati generibus, undiq; fusca. Venter & supina partes alarum albeni. Pedum digitos glaucos nigra coniungunt membrane.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANATIBVS. QVAS Georg. Fabricius apud Misenos nobis descripsit.

ANAS fistularis, ein *Psefente*, à sono acutiore, quem fistulæ modo emitit, denominata, acris meatus in rostro habet: latiore: rostrum colore isatiis, circa unguem ductus nigros quasi fila. Collum rubro nigroq; uarium, tergum partim plumè, ut uenter anatis magnæ, partim rubris nigrisq; pennis temperatum. Alæ parte superiore cum tergo conueniunt, media maximæ albæ sunt, ima cinereæ. In formella uerò nec rostrum, nec tergum, nec alæ eodem sunt ornati: solus uenter in utroque candidus.

ANAS strepera, ein *Leiner*, à uocis strepitu grauiore. Rostrum nigrum, collum in nigro alboq; quasi squamosum, dorsum in cinereo flauicans, subale quasi perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter superne candidus, cauda nigra, & in extremo cinerea. Pectus lutei, membrane nigra. Hæc muscaria nostris appellatæ, quam supra descripsimus, congener uideatur.

ANAS caudacuta, ein *Spishwan*, nomen à cauda longiuscula accepit. Rostrum superne nigrum, à lateribus isatiis dilute imitatur colorem: in formella cum maculis nigris cinereis. In alis pennæ infimæ transuersim albæ: mediæ in nigro gemmantes uiridi & damasceno: extremæ nonnullæ flauicantes. Hæc in formella uarietas non est: sed lineæ tantum duæ transuersim albæ. Capite cum anate mediocri, dorso cum strepera conuenit, pedes membranæq; cinereæ.

ANAS quadrupes, magnitudine anatis parua. Rostrum latum, & in latitudine tenue, figura à nostris omnibus aliquantum differens, priore parte nigrum, extrema flauum. Capitis summa pars ad collum usq; nigra, circa oculos cinerea. Niger circulus collum ambit, nigrum tergum, nigra alæ, nigra cauda. Venter albus. Pedes flauis, & inter se non procul distantes, ut picture indicat. Hanc anatem mortuam uidi, nam etuæ afferuntur Torge in armamentario illustrissimi Electoris Saxonicæ. Audiu à quibusdam circa Merseburgum ad Salam eius generis captas esse, Hæc Fabricius, qui imaginem quorundam anatis quadrupedis sibi uisæ ad nos misit, quam hoc loco apposuissim, si à se ipso dùm hæc adderemus celata fuisset. Vidi ego columba etiam quadrupedis effigiem raris excusam & publicatam, de qua suo loco scribetur. Alæ & crura autem ex oui luteo sunt, in dicto est quod puli, qui ex ouo cuius lutea duo sunt absq; sepiente membrana quatuor alis & octo pedibus nascuntur, arbitranturq; prodigium, quale olim Mediolani congnit, Cardanus lib. 12. de Subtilitate. At qui anas hæc, ut & columba cuius memini, tetrapodes tantum fuerunt, non etiam

tetrapter. Sed de ouis geminum uitellum habentibus, plura adferam in Gallina c.
ANATES longirostra, mustelaris, raucedula & alticrura, sic dicitur à Georg. Fabricio imitantibus uernaculæ linguæ, quoniam piscibus uicissim mibi uidentur, quod uel ex rostri figura conijciunt, inter mergos infra à nobis referentur.

ACRONIVS lacus, quem Constantensem uocamus, multa anatum genera alit: & inter alia, quæ ab accolis uocantur *Krautenten*, id est herbituoræ: *Woozen* uel *Wrenten*, quas pino ab anate torquata maiore non differre: *Crybuogel*, *Kagle*, de quibus nihil hactenus certum relictum. Bellonius morillonis Gallicæ dicitur aues in anatum genere numerat.

HISPANIAM in Hispaniola insula & uicinis inueniunt aneres syluestres, turtures, anates nostris grandiores & cygnos candiores, capite purpureo, Petrus Martyr. Sed aliter Christophorus Columbus. In Hispania insula (inquit) turtures syluestres & anates nostris proceriores inuenimus, anatesq; olonibus candidiores, capite tantum rubeo.

DE ANATIBVS QVIBVSDAM GERMANIÆ inferioris & maritimæ, Meanca, Tela & Slupo, &c. anate fera minoribus.

IN Germania inferiori & maritima apud Frisios audiri inueniri auium aquaticarum & anatum feræ similitudinis diuersa genera, & nominatim ista, *Smeant*, *Teling*, *Slup*, *Giffuogel*, *Wib*, *ent*: Primum ex his minimum esse, secundum maius primo, tertium secundo, quartum tertio, quintum omnium maximum. Meanca aues (Murmellius Germanicè uocat *Went*) ab imitatione uocis sic dicitur, anatis maiores (lego minores) sunt, breui collo, breuibus pedibus, coloris cinerei, oculis glaucis, rostro partim croceo, partim rubeo, semper clamant meanca, cadauerum in pidiisim, & præcipuè hominum: itaq; gaudet tempestatibus, insidiatur tamen etiam paruis animalibus. Ab his auibus etiam multas alias aues maritimi meancas (nimirum quas uulgò *Wew* dicunt) uocant, Albertus. Scribit autem eadem quoq; de fulica: nempe auem aquaticam esse, de genere mergorum, anate minorem, cadaueribus uicè & tempestatibus gaudere; colore tamen distinguat, gram esse docens. Vnde apparet has aues congeneres esse: & generis quidem larorum, uel (ut Plinius uocat) gaurum, quæ aues subinde circa aquas uolitant columbarum feræ magnitudinis, cæcis, molle, famelicæ, picuora, plumosæ & leues: rostro collo & pedibus omnino tales, quales meanca Albertus describit, palmipedes, &c. ut pluribus dicitur in Lari historia. Fulicam etiam Albertus insidiatore scribit in petris circa aquas, & laras Aristoteles in petris maritimis, sed Aristoteles cinerei tantum lari meminit, qui circa lacus & fluuios uicè: quem meancam Albertus uocat, nostri *Wew* & *Wolboer*, &c. & albi, qui è mari uicè quarat, cin *wyffer* *Wew*. nos uerò alias etiam differentias coloris eorum suo loco adferemus. Alberti quidem fulica de qua nunc diximus, alia est quam fulica hodie Italis appellata, uide in Fulica. Ex Frisio quodam accepi meancam anati syluestri feræ similem esse, minorem, quæ in sublimi uolatu effertur imminente serenitate, alba circum latera, uocabatur autem ipse Germanicè *Schmeant*. Sed hæc aues cum uolaces sint, & raro natis, anatum generi non debent adscribi.

De tela & uigena, uide supra in Querquedula.

SLUB uel *Schlub* Frisiorum lingua genus anatis est, minus quam anas fera propriè dicitur, sed rostro latiore. Hæc forte fuerit species una ex auibus platyrinchis, quas supra descripsi.

NON dubito quin & alia complura anatum genera cõperiantur, alia in alijs regionibus: quam ueteres pauca nominarunt, ut ardearum quoq; tria tantum genera, quæ tamen innumerato perri Oppianus in Ixeticiis auihor est, ego uerò non plura ardearum quam anatum genera exare puro, multoq; magis si quis mergorum etiã genera auibus adnumeret, sunt enim mergi nonnulli anatis non cætero tantum corpore sed etiam rostro ferè similes, ut anates primo intuitu exilis mari possint.

DE MERGIS IN GENERE. QUIDQVE AB ANATIBUS differant, & scorsim de Mergo apud Latinos ueteres, & Aethya apud Græcos.

MERGIS non tam species auis est, quam genus multas sub se species continens. aues enim, quæ ut plurimum mergi (*Wew* apud Germanos) uocantur, uariæ sunt ut picæ, &c. ut infra dicemus inter diuersos mergos, quorum uulgaria tantum nomina tenemus) Albertus. Veteres non fecerunt plura mergorum genera, fortè quòd cum anatis confuderint. Nos cum alijs distinguimus, tum dentibus, qui anatis omnibus molliores, flexiles transtulerit per rostrum perungunt mergorum, illis quibus rostrum latiusculum (minus tamen tantum quam anatis) duri ac rigidum, utriusq; tantum in marginibus rostri: cæteris, quibus rostrum

De Mergis. Lib. III. 119

tum non est, sed in acutum definit, nulli. Veteres quidem nullius auis, quod sciam, dentate memi-
nerunt, praeterquam Diomedes, quam Iuba caracram uocat: ut haec quoque mergorum generis exis-
timari possit, ut suo loco dicemus. Mergi praeterea magis aquatici sunt quam anates: ideoque fem-
per ferre in aquis manent, non aequè in terram. & ripas egredimur ut anates, Et crura uel non aequè
absoluta habent, uel breuiora, uel non eodem situ, sed posterius: quamobrem in cōmōdè ingrediuntur.
Piscibus magna ex parte uiuunt: & ditius quam anates urinari possunt, & natando celerius
insequi. Pterisque eorum ceruix procerior, in fame etiam herbis & alijs quibus anates uescuntur.
Mergum Varro ait dicitum esse quod mergendo se in aqua capret escam, sed hoc cum diuersarum
specierum aues aquaticae faciant, (omnes quidem palmipedes & quodammodo anatiformes, magis
nudu tamen, coloribus, rostrisq; figura differentes,) de una tantum specie mergi uocabulū usura
passe ueteres Latini uidentur, eadem scilicet quam Graeci aethiam uocant. Obijci quidem potest,
aethiam apud Graecos marinam tantū nos legere, & quae in faxis maritimis oua pariat Aristotelis:
mergum uerò à Plinio non marinum tantum, sed etiam stagnorum in colam ponti: non in faxis sed
in arboribus nidificantem: unde doctissimus V uotonus mergum ab aethia auem diuersam esse
supplicatur. Sed cum eruditi haecenus omnes eandem esse auem tradiderint, & pleraque de aethia à
Graecis tradita, Plinius de mergo interpretatus sit, nihil eas inter se differre praeterquam nomine cre-
dimus. Idem enim animal & marinum aut maritimum esse, & circa fluitans aquae aut in ipsis mo-
rari, cum in autum tum in piscium genere, nihil prohiberet: quod à mari quaedam ascendant, ut al-
tius aues, Iupis piscis: siue quod utrobique nascatur, idq; uel nullo discrimine corporis & naturae,
uel aliquo illo discreto, ut perae marinae à fluuiatilibus. Quin & eaedem aues in arboribus nidificare,
aut si arbores desint, in nudis scopulis, nihil erit absurdum: ut apes alias in arborum aliis in terrae cauis
nidificant. Transiit hanc locum suum Plinius ex Aristotelis de animalibus historia 5. 9. ubi nulla
arborum mentio: sed tum larium aethiae faxis maritimis oua parere scribuntur. Quod si aethiam
mergum esse negemus, nullum aliud quo appellari Graecè possit uocabulū nobis relinquatur, nam
dypen, poyngem & bingem poetica esse legimus, & idē cum aethia significare. Haec nostra quid-
em est sententia: pluribus tamen per nos sanisieret, seorsim quaecunq; apud ueteres Latinos de
mergo prodita inuenimus, seorsim etiā quae apud Graecos de aethia, cōscripsi, ut cōferenti utriusq;
historiam unam eandemq; auem aut diuersas iudicandi libertas relinqueretur. His iam pericri-
pis in eidi in Turneri Angli de mergo scripta, Mergus (inquit) Anglicè a cormorant, Germanicè
Ducher, (sed alibi urmaricis quoq; primum genus Germanicè Ducher interpretatur, Angli-
cè duckera uel loua), Et rursum, Mergus auis est magnitudine ferè anseris, pulla, rostro longo, &
nāne aduoco, palmipes, corpore graui: forma corporis auti sedentis, erecta est. Plinius in arboribus
niditari scribit, at Aristoteles in faxis maritimis. Quod uterq; ait uidit, aut à referentibus aucupis-
bus didicit, scripto mandauit. Et ego utrunq; obseruaui, nam in rupibus marinis iuxta hostium Ti-
nae fluij mergos nidulantes uidi, & in Northfolcia cum ardeis in excelsis arboribus. Qui in rupi-
bus maritimis nidificant, ex praeda marina ferè uiuunt: qui uerò in arboribus, amnes, lacus & flu-
uios uictus gratia petunt. Haec Turnerus. Apparet autem ex descriptione, quod mergum auem
intelligat, quam nostri Scharb nominant, Angli (ut audio) cormorant, quanquam Galli etiā aliam
auem cormorant uocāt, nempe phalacrocoracem, quem inferiores Germani Schwemmerganß
appellant. De mergo magno nigro sic enim Albertus uocat, & carbonem aquaticum) qui & sim-
pliciter mergus ueteribus dicitur uidentur, per excellentiam scilicet, plura leges infra inter mergos
magnos. Mergum aquarum dulcium audio uulgo Graecè hodie Szwaid nominari.

Deuter. 14. utraq; seorsim nominatur inter immundas aues: ubi Munsterus pro kaath, uulgam
uocat. LXXX. catarrhaeten, Hieronymus mergulum: alij ardeam: ut schalac etiam Leuitici 11. Hie
ran. & LXXX. nycticoracem, alij mergulum, alij ardeam. David Kimhi schalac ex magistrorū sen-
tentia חשחול, hecchula, auem quandam marinam exponit piscium captatricem: Onkelos שרשור,
schalenua, mergulum, Abraham Esre Leuit. 11. auem (inquit) dicit esse, quae natura ea est prae-
datur abiciat fetus suos. Is nimirum (ut iudicat eruditus quidam apud nos) est cuculus. Arabica
translatio Deut. 14. habet שרשור, semag: Perfica uocè retinet Hebraicam. שרשור, kaath, David Kimhi
à uomendo dictam putat. Rabi Ionas auem uocatam dicit שרשור, kaath, & thau radicalem putat lite-
ram, ut Psalmo 102. שרשור שרשור. Porro in Thalmud magistri uocant שרשור, kik, uel hakik, quam auem
cuculum Iudaei putant, ad stipulatur R. Abraham Psalmo 102. & Leuit. 11. auis est, inquit, solitudinem
amans à uomendo dicta, cuius uox ceu שרשור, eohi, id est ploratus, in Thalmud kik dicta. Deuter. 14.
Chaldeus שרשור, katha, Arabs שרשור, kuk, reddit, Perfa uocem Hebraicam feruat. LXXX. Leuitici 11. &
Psalmo 102. pelecāna uertunt. Deuter. 14. (ut dixi) catarrhaeten: Esaiæ 34. שרשור, Sophoniae 2. cha-
meleones, (sed koah uel koach chameleon est, non kaath.) Hieronymus Psalmo 102. LXXX. imita-
tus pellicanum, alibi onocrotalum. Sunt quidem aues istae, mergus, catarrhaetes, pellicanus & ono-
crotalus, omnes pisciuorae, & onocrotalum uideo à quibusdam cum pellicano cōfundi: qui pe-
licano magis conuenit uominis, auit enim illum conchas deuoratas postquam concoctiois calore
reaperte fuerint reuomere, ut carnem à testis seligat, uox uerò lamentabilis (aut potius terribilis,
sicut rudentis asini) onocrotali est. Pagninus & Oecolampadius kaath Esaiæ 34. pro onocrotalo ac-

cipiunt *קאא*, Iudæi nostri dicunt esse *וידבופף*, id est upam, Munsterus.
 ¶ Græci hodie mergum marinum, ut audio, uocant *καυαυεργε*. Mergum alij *mergonē* uocant, Ambrosius Calepinus, sed *mergōn*, uox apud Italos uulgaris est, nō Latina, faciunt autem *mergonēs* diuersos & magnitudine differentes. Mergi ab imperito uulgo *smergi* dicuntur, Erythraus Italus. Mergi sunt nonnulli quos ceruos aquaticos uocant, Seruius; ego pro ceruis ceruos reposituerim, nam & Hispani (ut eruditus quidam ex illa gente nos docuit) *mergum* ceruū marinum uocant, cuorūo marino: cerui nimirū nomine indico à colore nigro, Albertus catarrhacēn (ipse perperam carthages scribit) *mergum* nigrum interpretatur, qui forte scharbus noster fuerit, & ceruus aquaticus Aristotelis potius quā catarrhacēs. Scio quidem *mergos* quosdam cornuos uocari, quod plumas instar cornuum habent, ut Seuerus Sulpitius scripsit, si recte citat author libri de naturarum, sed hoc nihil ad ceruos, crux potius quā cornua dici debent: & si cornibus conferti possent, non tamen ceruicis & ramosis, sed de his infra pluribus, adiecta etiam figura. Mergum Galli uulgo interpretantur *ung plongeon* uel *plonger*, quæ uox ad Græcorum *καυαυεργε* & *καυαυε* accedit.
 ¶ Germani *mergum* *Sucher* interpretantur, aliqui *Tucher* scribunt, *Tucher*, *Suchent*, sed alij alias aues his nominibus designant, illam quæ proprie *Sucher* appellatur, aiunt columba nō norem esse, &c. Vide in Vrinatrice, Flandri uoce diminutua *Sübeckin*.

B.
 Substricia crura gerentem, & spatiosum in guttura, Ouidius *mergum* cognominat. Longa internodia crurum, Longa manet ceruus, caput est à corpore longū, Idem. Mergi contra omne genus autium pedes habent in cauda, ita ut in terra stantes instar hominis pectus erectum præferant, Author libri de nat. rerum. Infusa ibi animalium, quibus à ventre proximus regio intestino transeunt cibus, ut lupis ceruarijs, & inter aues *mergis*, Plinius. Aristoteles animalia illa quibus intestina recta sunt, ciborum auidia esse scribit.

C.
 Mergus tum in aquis dulcibus degit, tum in mari, ut supra docuimus. Mergi maria aut flugas fugientes uentum præfagiunt, Plin. Idem alibi *mergos* marinos nominat, Mergi mare carpentem, Ouidius dixit. Aequor amat: nomenq; manet, quia mergitur illi, Idem. Mergus flumina magna innotat, sic dicitur quod in aquis se mergat, diuini tamen sub aquis morari non ualet, quod aeris respiratione indigeat, quum percuti metuit, in aqua mergitur, & pisces persequitur, Author libri de nat. rerum. Inter aquaticas mergi soliti sunt deuorare quæ cæteræ reddunt, Plin. In aquis se cibum captans astidue mergit, Varro. Merges apricos, Verg. s. Aeneid. Celeres, Georg. ¶ Mergi etiam uocem mutant, ut canit Lucretius: Accipitres atq; oisifrage, *mergisq; marinis* Plin. cibus in salo uictum uitamq; petentes, Longe aias alio iaciunt in tempore uoces. ¶ Mergia arboribus nascuntur, Plinius, sed quoniam arthya eadem mergo esse uidetur, ethyam uero Aristoteles in faxis marinis oua parere scribit. Cl. Raymondus ne Plinius ab Aristotele differre uideretur, hunc locum sic legit: Clauis in petris nascuntur, mergi etiā in arboribus. Verum codices omnes, quos quidem uiderim, inquit Vuottonus, in altera littera consentiunt. ¶ Oua parium mergi incipiente uere, plurimum terna, Plin. ¶ Mergorum pulli ut primum ab ouis exclusi fuerint, à matrem eos perdere conningerit, adeo ualidi sunt, ut ipsi sese nutrire possint, Albertus & Author libri de nat. rerum.

E.
 Mergos plerisque capi puro similiter ut anates, uisco, defatigatione, bombardis, pisciculis acum aut hamum affixis funiculo insertum. In ciuitate quadam ad magnū fluiuium sita in Oriente, hospitem piscinarum comitatus uidi in nauiculis eius *mergos* super perlicas alligatos, quibus ille guttur filo ligauit, ne pisces capros deuorare possent. Ponunt autem ad singulas naues tres magnas cistas, unam in medio, & ab utroq; extremo singulas. Tum *mergos* solutos dimittit: qui magis pisces quā pluitimos cepere, & ipsimet in cistas illas impoluerit, ita ut breui tempore omnes repleuerint. Tum hospes suis à gutture eorum solutus, eos iam sibi ipsis piscari & piscibus pisci permittit. Hi palli ad loca propria reuertuntur, iterumq; perlicas alligantur, Odoricus de Foro Iulij.
 Mergi anatesq; pennas rostro purgantes, uentum præfagiunt; cæteræq; aquaticæ aues eorum fontes: item mergi maria aut flugas fugientes, Plin. Jam sibi tum curuis male temperat unda carnis. Cum medio celeres reuolant ex æquore mergi, Clamoremq; ferunt ad littora, Verg. 1. Georg. Huius auis natura est ut sæpe *mergens* aurarum signa colligat, & præuidēs tempestatem futuram, propere medio reuolet ex æquore, & ad littorū tuta cum clamore contendat, Ambrosius Calepinus.

F.
 Si quis tunc *mergos* sua uis edixerit affos, Parebit prauis docilis Romana iuuentus, Horat. Serm. Hyeme obefiores sunt propter pauciores tum temporis motum, omne enim animal sereno aëre gaudet, & in eo amplius uagatur, Obscurus.

G.
 Remedia quæ Latini ex mergo tradiderunt, & ex arthya Græci, coniungere uoluit, (non sine distinctione tamen nominum,) quod authores ipsi unam & eandem auem his nominibus intellexisse uideantur. ¶ Arthya tota affata & in cibo iumpta elephantinū sanat, & spleni medetur, Plin. randa

De Mergis. G. H. a. h. Lib. III. 121

ranides. ¶ Aethyiae sanguis antipharmacum est, & feris uenenatis reficit, Idem. ¶ Magi contra quartanas de uorari iubent cor mergi marini sine ferro exemptum, inueteratumq; conteri, & in calida aqua bibi, Plinius. ¶ Aethyiae uenter arius potus codex manuscriptus habet, & porticus & potius) concoctionem perfectam ac bonum stomachum praestat, Kiranides. Serenus etiam scribit uentriculum mergi raptum (id est in cibo sumptum) stomacho mederi. Ventrem mergi aliqui commendant tanquam medicamen pepticum, id est concoquens, siue protinus elixum, siue archaetum (*archaetolus*) comedas. At nos id experti uanam esse praemissionem experimus, sicut sanè etiam quod de interna tunica gallinarum memoria est proditum, Galenus de simplic. lib. x. i. At qui nec ipse mergi uentriculus facile concoquitur, neq; quicquam ad aliorum concoctionem iuuat. Vuotus est Galeno. Crediderunt forte aliqui, mergi uentriculum in cibo, quod ea aut uocacissima est & plurimum concoquit, nostram quoq; concoctionem roborare posse, quemadmodum nostro tempore multi putant pellem mergi maioris nigri (scharbum uocant nostri) una cum plumis interioribus paratam à pellifice, & uentriculo nostro applicatam, uim concoctricem eius promouere; non calore tantum suo, sed peculiari proprietate. ¶ Inueteratum sale (*archaetolus*), id est simpliciter exiccatum, aethyiae iecur, ex hydromelite duobus cochlearijs potum, secundas pellit, Dioscor. Aethyiae iecur afflatum cum oleo & modico sale dantur, mirifice contere assument à rabido cane moris, ita enim praesentaneum esse remedium, ut eger protinus aquam flagitet, Aëtius. ¶ Aethyiae sel cum cedria inunctum, euulsos palpebris pilos non sinit renasci, Kiranides. Aethyiae oua dylienteriam & renes & stomachum sanant, Idem.

H.
2. Mergus etiam genus propagationis in uite dicitur. Nonnullos tamen in uineis charactis animaduerti (& maxime eluenaci generis) prolixos palmites quasi propagines summo solo adobruere, deinde rursum ad arundines erigere, & in fructum submittere, quos nostri agricolae mergos, Galli condofoccos uocant, eosq; adobruunt simplici ex causa, quod existiment plus alimenti terram praebere fructuarijs flagellis, Columella lib. 5. cap. 5. Et rursum 4. 15. mergum esse ait, ubi supra terram iuxta suum administriculum uitis curuatur, atq; ex alto ferobe submeria, perducitur (aliàs prodicitur) ad uacantem palum, tum ex arcu uehementer citat materiem, quae protinus applicata suo pedamento ad iugum euocatur. Item Palladius 2. 21. Mergum (inquit) dicimus, quoties uelut arcus supra terram relinquitur, alia parte uitis in solia, Mergi poli bienniu reciduntur in ea parte quae supra est, & in loco iustas uitas relinquit. Veteres uineas mergis propagare potius quam uitas fieri uere Atticus praecipit, quod mergi mox facile radicanur, ita ut quareq; uitis suis radicibus tanquam proprijs fundamentis innitatur, Columella 4. 2. Galli hodie uulgò mergum in uinea appellant, marquothe, quasi mergottam per diminutionem, alij courlon, brin, Carolus Stephanus. ¶ Merendi genera complura sunt, multi mergis, alij pecinibus spicam ipsam legunt, Columella 2. 21. Vi denur mergi (inquit Beroaldus) esse ferramenta idonea merendis frugibus, quae à Plinio mergites appellantur, sic scribent: Stipulae alibi mediae fale praeduntur, atq; inter duos mergites spica distringitur, Notum est illud Maronianum, Aut feru peccorum, aut cerealis mergie culmi. Exponunt Grammatici mergites dici manipulos spicarum, (ut Seruius,) quo intellectum an hic & apud Plinium mergi mergitesq; accipi possint, testiment eruditi, Beroaldus. Mergae, furculae quibus acerum frugum sunt, dicitur à mergis uolucris, ut enim illi se in aqua mergunt, dum pices persequuntur, sic messorum eas in fruges demergunt, ut eleuare possint manipulos, Festus. Palas uendundas sibi mergas datas, Vithorium fodiat atq; ut frumentu metat, Plautus in Poen. Si atigeris ostium, iam hercle tibi metis in ore fiet mergis pugnis probis, Idem Rudente. Hinc est conijcere mergitem apud Vergilium accipi posse pro manipulo uel acervo, quantum scilicet celsum instrumentum melioris (quod mergum Beroaldus uocat, male, g. à plurali oblatiuo mergis apud Columellam, qui à singulari etiam feminino merga formari potest, Plinius mergitem) meti potest, uel quantum mergie furca simul tolli. ¶ Mergus, aliàs mergur, mergoris, genus uafis quod nonnulli finlam appellant, quod hauriendae aquae mergatur, Calepinus sine auctore. Mergulus, instrumentum quo iam padis lychnus continetur, Idem sine auctore. ¶ Mergiaues in aqua mergant uel mergant, uel (ut ueteres dixerunt) merrant.

¶ Epitheta. Celeres, Vergilius. Tranquillo silet, immotaq; atollitur unda Campus, & apri cis fratio gratissima mergis, Idem Aeneidos 5. Marini, piscantes, edaces, turpes, incolae aquae, apud Textorem.

¶ Smilax aspera à Romanis mergina uocatur, ut inter nomenclaturas apud Dioscoridem comperimus.

¶ h. Aelaeos filius Priami & Alyxothoës, dum nympham Heperien quam amabat insequitur, ecce latens herba coluber fugientis adunco Dente pedem strinxit, uirusq; in corpore liquit, Ouidius x. i. Metam. Et mox, V ulnus ab angue, A me causa data est, Aelaeus loquitur. Tum propter dolorem è scopulo in mare se praecipitans, à Teily in mergum conuersus est, & optate non est iam copia mortis. Indignatur amans se finitum uitere cogi, Obsistatq; animae misera de fcede uolenti Exire, utq; nouas humeris assumperat alas Subuolat, atq; iterum corpus super aequora misit. Pluma leuat castus, furit Aelaeus, inq; profundum Pronus abir, letiq; uiam sine fine retereit

De Mergis. Lib. III. 123

cabant ceterarum animum more, sed neutra earum autum coditur, (sacer, Aristot. de hist. 5. 9. quem locum transferens Plinius, mergos in arboribus nidificare reddidit, quod Aristoteles nusquam scribit.

D. Aethys perquam inimica sunt ciconiae & creces, Philes.

E. Sape anates feræ aut æthyia marinæ alis in continente concussis, uentum imminere præmonent, Aratus. Aethya si obuia fuerit nauis uehementi, & uolans submerferit se in mari, tempestatem minatur. si uerò peruolans (peræteruolans) supra petram residerit, (aliàs, si uerò peruolauerit, aut super petram confederit,) felicem nauigationem promittit, Kirandides. Aethyas cum frequenter in mare sese immergunt, tempestates nauigantibus futuras præfagire ferunt. huius causam reddunt, quòd tranquillo mari progredi non audent æthyia marinarum belluarum mentis: cum tempestatem præfenserit, audacter progreditur, quòd tunc temporis marinæ illæ beluæ in altum abierunt. Verum Aratus, Aethyæ inquit maria aut itagna fugientes, pennasq; in terra nostro purgantes, uentum præfagiunt, Vuottonus, ego nihil huiusmodi apud Aratum legisse memini: nisi Vuottonus forte putat Plinium pro ... pennas nostro purgare, ex Arato uertisse.

F. Aethya ad fatiditatem usque ab accipitre in cibo sumi potest, si uisissima enim eius caro est, & facilis concoctus, Demetrius Constantinopolitanus.

G. Vide supra in Mergo G.

H. Aethyam aliqui Latine per y. tantum scribunt: Graeci uerò semper u. diphthongum in pe ... Dicitur quidem aethya uideri potest, quasi aethya, sed non nisi in ... uel in ... propter nigrum colorem, ut etiam Acthiopes. Aethyas uero ... in fine. Leucothea quod Homerum Odysseæ æ. æthyia comparatur. Aethya dicitur ... Et ... ut uidetur apud Lycophronem, Eustathium. Pallas aethya cognominatur, quoniam humana prudentia (quæ per Palladem innuitur) inuenta est nauigatio mergi quædam imagine, Cælius.

I. Erylichthonem quendam inuenio ... cognominatum, quòd cibo inexplabilis esset.

K. Aethya quædam apud Callimachum, Ery ... apud Suidam in ... quæ uox harum significat, est autem utraq; aus perquam uorax.

L. Aethyia epiphys legimus Anthologi Graeci lib. 7. sectione 24. in fine. Leucothea quod Homerum Odysseæ æ. æthyia comparatur. Aethya dicitur ... Et ... ut uidetur apud Lycophronem, Eustathium. Pallas aethya cognominatur, quoniam humana prudentia (quæ per Palladem innuitur) inuenta est nauigatio mergi quædam imagine, Cælius.

M. Dicitur quidem aethya uideri potest, quasi aethya, sed non nisi in ... uel in ... propter nigrum colorem, ut etiam Acthiopes. Aethyas uero ... in fine. Leucothea quod Homerum Odysseæ æ. æthyia comparatur. Aethya dicitur ... Et ... ut uidetur apud Lycophronem, Eustathium. Pallas aethya cognominatur, quoniam humana prudentia (quæ per Palladem innuitur) inuenta est nauigatio mergi quædam imagine, Cælius.

DE MERGIBUS DIVERSIS.

N. FVLICA aus est aquatica, quæ mergus niger uocatur, anate minor, Albertus, sed de fulicibus loco dicemus in F. littera.

O. FVLICA aus est aquatica, quæ mergus niger uocatur, anate minor, Albertus, sed de fulicibus loco dicemus in F. littera.

P. Sacerus Sulpitius tradit mergorum quædam speciem à re cornutam uocari, eò quòd rubeas plumas in capite in se cornuum habeat, Author lib. de nat. rerum.

DE COLYMBO ET COLYMBIDE, VEL VRINATRICE, item de Thracibus & Dytinis.

C O L Y M B I D E M, colymbadem & colymbum apud autores inuenio inter aues aquaticas apud Aristotelem etiam colymbis legitur, sed corrupte. Gaza apud Aristotelem transfudit urinatricem. Vrinatrix auis ex aqua sibi uictum emolitur, circa lacus & amnes uerfatur, ex palmipedum numero, sed foris parit, Aristot. Colymbi & colymbades ab urinandi uoluptate appellantur, inter omnes (aquaticas aues) minima, atri ac fordidi coloris, (επιπορευόμενα), acuto rostro, foli carum spectantur oculi, caetero merguntur, Hermolaus ex Athenæo, σκιστήματα πρὸ ἀμακται, πρὸ δὲ πρὸς τὰς ἀμακται ἀμακται ἄνθρωποι, Athenæus. Idem non colymbos neq; colymbadas, ut Hermolaus uerit, sed colymbida his nominat, utrobique adiciens paruim: quali colymbum alium maiorē esse infinuet. Nos quidem infra mergi genus describemus, quod colymbus maior recte appellari posse uidetur. Nos quidem quidam est, Hietychius & Varin. Κολυμβίς, ἢ κολυμβήδης, πρὸς ἕνα τὸν ἴσον ἢ ἑξήκοντα ἢ ἑκατόν, hoc est, aues uel animalcula in piscinis. Phacades dicte paulo maiores sunt quam parue colymbides, caetero similes ananibus, Athenæus. Κολυμβίς nominatur in Auium choro apud Aristophanem, Aristophanes in Acharnenibus pariter nominans, ἰσθηγῆς, φαλακῆς, τρηγῆδες, κολυμβίς, cum acuto in ultima, &c. Athenæus. Numerat autem has aues inter lautitias Bœotorum. Nostri codices Aristophanis, κολυμβίς paroxytonum habent, quod placet. Κολυμβίς (inquit Oppianus lib. 2.2. Ixeuticorum) semper natant, & ne fœmi quidem aut cibigratia in continentem exeunt, ne nocti quidem, neq; tempestatis metu aut frigidis: sed solo partus tempore. Ventis aduersi natant, ne illorum ui aliquando inuiti in terram extrudantur, quod THRACES etiam ac DYTINI faciunt. Quamquam autem tria hæc auium aquaticarum genera (inquit idem lib. 3. Ixeuti), omni tempore (πρωτοφύου) natare soleant, non tamen effugiunt uenatores, qui cum tranquillum est mare, nauiculam ingressi aliquouique nauigant, quatenus aues remigij strepitum non terrentur. Tum is qui rete fert, puppi insidit: alter uerò proræ, paulatim nauiculam remone promouens, qui & lucernam testâ gerit, alius forte territus hoc facit, aut idem qui rete gerit, quam auius ostendit cum iam prope fuerint. Aues stellam uidere se putantes, nauiculam propius accedere patiuntur. Tum aut cephalæ cerna in nauis occultata ne aues dolum intelligant, rete extensum eis iniicit.

Vrinatrices aues quæ natando in aquam demerguntur & rursus emergunt, sunt innumera, magna & parua, inter quas gainæ & id genus sunt, Niphis. Vrinatrix minima mergorum & reliquarum auium quæ uictum ex aquis petunt, (επιπορευόμενα) tota, præterquam in uentre ubi albet, mergit sese & conspicuos pisces diu sub aquis prosequens huc illuc fertur, priusquam reuertitur, unde & nomen inuenit Germanicè Schwartzenfischerin, hoc est mergulus niger: & Wasseramf, hoc est merula aquatica, Eberus & Peucerus. Sed nos aliam uocamus merulam aquaticam, quæ piscibus quidem uiuit, palmipes tamen non est. Aristoteles urinatricis unum tantum genus uideat, quæ Turnerus commemorat: ego tamen tria urinatricum genera uidi. Horum primum totum magnum est: & si citrum, quem in capite gerit, exceperis, mergo, quo tamen triplo minor est, ceterum quod ad corporis attinet effigiem, non dissimile est. & hoc genus nauæ nostrates Iounâ nominant, alij doukeram (Angli a douker, Germani ein Sucher, sed alibi mergi quoq; Germanicè Sucher interpretantur, Anglicè uerò cormorant.) Secundum genus turdo nõ minus est, anati colore & corporis effigie simile: & hoc Angli mediam urinatricem nuncupant. Tertium genus adeo nuper ab ouo excludum refert anferculum, ut nisi rostrum huius paulo tenuius esset, agrè alterum ab altero discerneres. Non enim pennas, sed lanuginem quandam (quod nos supra de puffino Anglorum scimus) earum loco obtinet. Degunt hæc plerumq; tria genera in aquis stagnantibus, aut fluuijs non admodum rapidis, in quorum ripis arundines & carices nascuntur. Hæc Turnerus. Audio & c o o t r e dicam apud Anglos auem esse in fluuijs ac stagnis, quæ subinde ad fundum usq; uenit, non piscibus tamen, sed alga, limo, gramine, paruisq; cochleis uictit: forma & colore fulice nostræ similis, paulo minor: in cuius rostro paruim tuberculum rubrum emineat. Ad uolandum ineptam esse aiunt: quare uulgo fertur non posse illam diutius uolare quam pedis cauo arreptam (priusquam uolar) aquâ retineat. Auem, quæ Sucher appellatur, in nostris lacubus & Acronis, minorem columba esse audio, fuscâ, & lauiusculo rostro. Eandem puto Albertus mergulum magnum uocat.

2. Græci uerba κολυμβίς & κολυμβήδης deriuarunt ἀπὸ τῆς ῥῆσεως καὶ κολυμβήδης, (κολυμβήδης, Eustath.) Athenæus. Κολυμβήδης uerbum natate significat, pro quo Dōres significantius dicunt κολυμβήδης, ἢ κολυμβήδης, quæ ἴσθηγῆς, quod natantium in aquis corpora a multis & non integra apparent. Erymologus. Matres planus Alexandrinus hoc ofi quaedam problemata quasi ad Aristotelis imitationem cōstituit, quæ est: κολυμβήδης, ἢ κολυμβήδης, κολυμβήδης, hoc est, Cur Sol mergatur quidem (καὶ κολυμβήδης) Græcis mergi significat, idemq; uerbum de Solis occasu uisatum est: non natet tamen. Ceterum urinari uerbum apud Latinos, uel urinare etiam (ut Grammatici scribunt) & murinare apud Columellam

Columellam in aquam mergi, & natando (rursus) emergere significat. Eadem est causa quare sub aqua diu rante & phocæ urinentur. Hinc urinator dicitur qui sub aqua natat. Callistratus Iureconsul. Ad legem Rhodiam, urinatores appellat eos, qui merces è mari extrahunt, nauigij gratia factas. Sed in rem emendabilem uisus lapsus est, quod per urinatores omne ferrè extractum est, &c. Li. vius 4. Dec. lib. 5. Que uero huius uocis origo sit, non memini hæcenus legere: quare coniecturam meam adscribere non graubor. Urinatorem Graeci φρονητης uocant, & φρονητης uocant, id est urinatori. nam hi quoque in caput seipsum projiciunt, quemadmodum arnes, id est agni penicilli & lasciuia in caput salrare & quasi aërem cornibus impetere solent. Aut igitur urinare Latini ab hac uoce Graeca dixerunt: aut ab uria aue urinatrice, de qua nunc scribemus. Sunt & oliuæ colymbades apud Athenæum. Est columbarium uas quædam colymbarium, à uerbo φλυμβω: uide in Columba.

DE VRIA.

VRIA, dicitur (a uis aquatica) non multo minor est anate, rostro longiore ac tenui, colore foris albo fuligineo, (siglino, Vuoctonus.) Hermolaus ex Athenæo. τὸ φρονητικὸν ἰστὸν φρονητικὸν (φρονητικὸν, Eustath.) φρονητικὸν φρονητικὸν (forte φρονητικὸν, Vuoctonus, sed Eustathius etiam φρονητικὸν habet) φρονητικὸν φρονητικὸν. Videri quidem potest hoc nomen non origine Græcum esse, sed ab urinari uerbo Latino derivatum: & urinatricis sive colymbidis, de qua proxime dictum, ferrè non aliud ab hac uria differre, quam quod minor est. Vria plus cæteris (anabus feris) nigrescit, Eberus & Peucerus, sive auctore, interpretantur autem φρονητικὸν, hoc est anates marinas. Ego urias esse dixerim, quæ nos appellamus φρονητικὸν: de quibus infra scorsim, & colore magnitudineque tantum à φρονητικὸν hæc prædicia differre, quamuis dyechelina nostra, anate multo minor est, sed inueniuntur eiusdem generis anati pares, & quedam maiores, de quibus in Colymbo maiore scribam.

DE PHALARIDE.

ANGUSTVM & phalaris rostro obtinet, caput rotundius, uentrem subcinereo colore, teris nigricat, Hermolaus ex Athenæo: apud quem tamen nos legimus, φρονητικὸν φρονητικὸν φρονητικὸν φρονητικὸν. Apud eundem phalaris proparoxytonum scribitur, apud alios φρονητικὸν aut φρονητικὸν, oxytonum. Aristophanes in Acharnensibus φρονητικὸν φρονητικὸν inter Bæctorum delicias nominat, ubi Scholiastes phalarides genus autem interpretatur, quæ secundum quosdam in Phalaride nascuntur: quod & Varinus repetit. Est autem Phalaris uel Phaleros, populus Athenis celebris, à quo Demetrio Phalereo cognomen. Aristophanes in aëmbus iudens, & alium quasi apothecin conserbens: Veneri inquit immolaturus, aut phalaridi (prius) triticum immolatur: hanc autem tritico uelci innuens, quamquam raro, quam autem pisciuora esse constat, paulo post placentias mellitas sacrificari iubet, si uiam ob causam. Monet autem eo in loco Scholiastes phalaridem autem esse pulchram sive lacu sicem, & pulchram: hinc uero iocose eam attribuit Veneri, φρονητικὸν φρονητικὸν, hoc est propter nominis altissimam ad membrum uirile, unde corruptus Suidæ locus emendari potest. Vide plura apud Varium in φρονητικὸν. Phalaris auis sacra habetur Veneri, nõ modo propter phallos & sthyphallos quos Comici introducunt, sed etiam propter albiu geninaræ colorem, φρονητικὸν enim album est, Eustathius. Aristoteli phalaris nominatur inter palmipedes quæ circa lacus & amnes uersantur. Aristoteles autem (ante Athenæo) passeris mares hyemate uire, foemina superare, coniecturam faciens è colore, mutat enim pro diuersis anni partibus colorem passerum, ut merularum etiam & phalaridum quæ aliquando albescunt, quem locum ego corruptum arbutur, ex Aristotelis de anim, hist, lib. 8, capite ultimo, ubi legitur merulas pices & ardos & caridem (non phalaridem) colorem mutare, ut & aues quosdam, uere enim eas nigrescere, post uer de quo albescere. Non ignoro tamen merulas etiam aues colorem mutare. Legimus præterea apud Athenæum φρονητικὸν φρονητικὸν φρονητικὸν φρονητικὸν, ubi pro φρονητικὸν suspicor φρονητικὸν legendum. Possunt autem etiam aquaticæ aues tale conditi, ut quidam in Anglia. At φρονητικὸν, ut & alie amphibie uolucres, hincis capiti, id quod alij uentrem spatia adhibent, flumini uel marginibus frugibus, hordeo, siliquis autem φρονητικὸν excurit. Phalarides in Seleucia Parthorum, & in Asia aquaticarum lundarum habentur, & tam in Italia quædam Plinius. Phalarides, & querquedula quomodo incluse nutriantur, scripsimus supra in Anate, ex Columella & Varrone. Apud Varronem non phalarides sed phalarides legimus, qui cum de arbutibus scripisset, subdit: Sunt item non distimilia alia genera, ut querquedula, phalarides, &c. Phalaris anatum syluestrium foemellarum colore, qui entephros (subcinereus) est, conspiciunt, rostro angustio & oblongo, rotundo capite, Gerasianici φρονητικὸν, φρονητικὸν, Eberus & Peucerus. Aggregator phalaridem autem apud Kirandem soleam (id est fulicam) interpretatur. Phalaris auis est (ut Kirandæ interpres transfudit) quæ dicitur alba frons. Nam tota nigra est, & frontem solum albam habet. Inuenitur autem in fluminibus & stagnis. Huius cerebrum cum ueteri oleo permixtum omnes passionis ani curat. Auis ipsa in cibo sumpta uenenis adueriatur, hæc ille. Est fanè huiusmodi auis est quæ hodie à nobis φρονητικὸν uel φρονητικὸν

bene, ab Italis folega dicitur, tota nigra, macula tantum frontis alba, &c. ut in fulca eoptofius dicitur: ac fieri potest ut phalaris Græcè, à macula illa alba nominata primum sit. φάλαξ enim album & splendidum significat, unde & phalerè dicitur.

DE MERGIS ALIQVOT. QVORVM NOMINA uulgaria tantum nobis cognita sunt: primum in genere, deinde de mergis uarijs, hoc est albo nigroq; distinctis: ex quibus unum anatem Rheni uocant, cuius figurā hîc apponimus: cui aliæ quædam congeneres sunt, magnitudine quidem & coloribus diuersæ, collum omnibus quàm in anate procerius.

De mergis in genere iam supra scripsimus, hic pauca addam, quæ ad illos tantum mergos pertinent quorum sola uulgaria nomina mihi cognita sunt. Nostri igitur cum anates à mergis non rectè distinguant, autem illam aquaticam, quam mergum Rheni dicere debent, & alteram quæ mergus glacialis uel humilis uocanda erat, anatem Rheni, & anatem glaciali uocant: *Myrtentem*, *Mpantem*, *Sudpentem*, quod nomen postremum ex mergo & anate compositum uideri potest. Sunt autem hæc duo genera collo longiore inter illos mergos de quibus detineat hic agemus: qui omnes anatis similes sunt, cum aliis, tum magnitudine ferè & rostro latiusculi figura, rostrum tamen eis aliquanto angustius quam anatis est, & alter dentatum, ut supra dixi: & omnibus in fine magis aduncum, ut commodius pisces retineant. Mergus Rheni maior est cæteris: nam cæteri ferè anate paulo minores sunt, ille par. Quidam ex eis apud alios Germanos appellantur merchi, (*Merch*.) hoc est mergi corrupto nomine, alij nonna, (*Tunnen*.) id est moniales, à colorum uarietate, albi & nigri præsertim. Kernelle nomè unde Germani quidam imposuerint pectio, quæ sola etiam in hoc mergorum genere, albo & nigro non similiter ut cæteri distinguuntur, hanc supra descripti post querquedulas, id est anates minores, an ex earum genere esse ad dubitans.

¶ Sed etiam primò de mergo Rhenano, qui in hoc genere mergorū anatiforū maximus est. Corpus huic undiq; albo & atro colore distinctum. Rostrum & pars circa oculos nigrum est, in occipito macule utrinq; atræ. Reticulum caput partim album, partim fuscum aut cinereum. Prona colli & pectoris pars cum uentre candidi coloris sunt, sed qui palam cineris punctis aut maculis distinguuntur: quæ quidem inferiore uentris & laterum parte cymatili ductu descedant inuentem.

¶ Circa circa sinum uentrem prominent. Pedes digitiq; fusi, membrane intersunt nigra, cauda nigra, alæ dorsumq; totum nigris & candidis aliquot spatij uicissim distinguuntur. Sunt qui nonnam id est montalem albam appellant: ut fuscam montalem alteram quæ infra describetur, aliqui *Mpantem*, id est anatem glacialem. Et hic est mergus cuius apposta hic figura est.

¶ Et eisdem planè generis est, nec aliud ferè differt mergus alter, nisi quod magnitudine inferior est, & caput collumq; exterius candidius habet, ac dorsum totum nigrum, non albis spatij distinctum. Puto etiam ore differre, quod huic cum lingua & dentibus interioribus rubet: illi non item sed potius nigricet. Hanc aliqui mihi mergum album uocauerunt, enim *wyffe Tuchen*. Italicè morgon quati mergum: *Lucarni* & *Bellinzoni*, *gyuen* in alijs quibusdam. Italicè lacubus polono: quidam

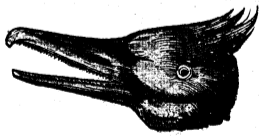
¶ *garganellum*, nescio quàm rectè, nam & alijs anatis hoc nomen ab Italis tribui uideo, sed alium quoq; mergum maiorem cirrhatum circa Bellinzonam Itali *garganey* uocant: ut *garganello* diminutum sit. Hic mihi circa brumam ex *Vrfa* Helueticæ fluitio allatus est, paulò minor anate fera communis, pisces adhuc faucibus continet. Longinquo ab extremo rostro ad caudam extremam decurrunt duo cum palmo, caput album erat: sed macula nigra cingebant oculos, quales & occipitum utrinq; insigniebant, medio intervallo albo relicto. Pectus, colli & uenter tota alba. In dorso supremo egregiè quædam plumæ alternatim alba nigraq; inde etiam ad latera uersus pectus ræ nite similiter discoloris utrinq; procedebant. Rostrum ut anatis, denticulatum, angustius, è fusco ad cœruleum dilutum uergens: extremitate deorsum incuruata, crura digitiq; ut præcedentis. Alæ nigræ candido spatio maifculo distinctæ: & inferius alijs duabus lineis candidis, ut in præcedente etiam. Dorsum planè nigrum, cauda fusca palmum longa. Ventris plumæ minimæ interiores, fuscæ erant: exteriores & quæ apparent, ut dixi, albae. ¶ Piscibus tantum uelocuntur, cum alijs, tum gobis fluuiatilibus, & interdum troctis lapides etiam subuertunt, ut gobios capiet. Hæc eti de priorè tantum genere audiui: de utroq; tamen uerè dici puto.

¶ Hoc genus Albertus mergum uarij appellat. Et lib. 27. in Mergo, Aues (inquit) qui ut plurimum mergi uocantur, uariæ sunt ut picæ, anatis alioqui magnitudine rostro & pedibus non dissimiles. (Ex diuersis sanè quos hic describimus mergis uarijs, primum & secundum genus eosum albi nigriq; distinctione ad picam magis accedit quam sequenti.) Et rursus in Anate, Anatis tertium genus uarij est ex albis maculis & dicto colore (sed de nullo certo colore prius dixerat, quam nobis em lego, & nigro colore) compositum: & est genus mergi, cuius duæ sunt species magnitudine tantum differre. Ego pro duabus istis mergi uarij speciebus, duas quas iam descripsimus acceperim, quanquam enim ea quæ sequitur quoq; mergus uarij minor appellari possit, non tamen nigro tantum & albo coloribus ut præcedentes distinguatur, sed alijs insuper (capite & collo præsertim) ut dicemus. Idem Albertus alibi trochilum Aristotelis, auctoritate Aucennæ; asserit esse auem similem picæ, sed aquaticam & uariam, rostro anatino. Eberus & Peucerus hanc auem Germanicè *Saucher* uocant, uaria est (inquit) candida quibusdam partibus, quibusdam nigra, palmipes.

¶ Tertium mergi uarij siue glacialis (nam nostri uocant *Mentio*) genus est, simile superioribus, sed capite & superiore colli externi parte ruflo spadicæ aut puniceo, (id est ruflo obscure) collo inferiore uersus pectus fusco uel cinereo ferè, eminentibus modicè plumis capitis, magis quidem in mare, in quo etiam rostrum anterius qua incuruatur, rubere puto: in foemina albere. Dorsum undiq; nigrum est. Alæ etiam nigrae, sed albo distinctæ ut præcedentium: hoc est primò spatio ampliore albo, deinde alijs duabus lineis inferius, constant autem lineæ istæ albae, extremis pennarū albentibus.

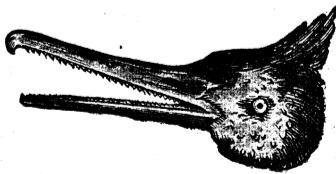
ebus. Venter etiam albus est & supina (interna) pars colli superius. Crura ut præcedentium, brevia, fusca, membranæ inter digitos nigra. Rostrum ex cæruleo nigricat: angustius & breuius quam anatis, dentatum. Magnitudo totius auis quæquedulæ par, hoc est anate minor. Collum digitos circiter octonos longum: corpus reliquum ferè septenos, cauda quaternos. In uentriculo eius piscina inueni. Per summa frigora tantum, unde & nomen ei à geli, apud nos capitur in lacubus, & similibus etiam puto. Aium hoc genus aliquando ferè totum album reperiri, sed raro, primum forte genus, id est maius (supra nobis descriptum) intelligites, quod passim toto corpore multo plus albi habet. In cibis apud nos per hyemem ueniunt hi mergi, non minus quam anates ferè uulgò laudati.

¶ Non alia est, ni fallor, quam Georg. Fabricius mustelarem uocauit (uulgò em *Wißelgen*) à similitudine mustelæ, quam (inquit) relict capitis rubore. Rostrum cæsum, non latum est, sed ungue (unco) cornico acuminatum, ut in longirostra. Collum in cinereo album, gula & uenter candida, tergum nigrum, alæ nigrae, in initio, medio, atq; extremo albis pennis transuersim distinctæ. Pedes cinerei, membranæ nigrae. Eiusdem cum longirostra magnitudinis. Capitis eius figura hæc est.

ALII EIVSDEM GENERIS MERGI. OMNES
ex Georg. Fabricij descriptione.

¶ **ANAS** longirostra, em *Langschnebel* oder *Schlupfer*, primum nomen à rostro, alterum à geminis uocis traxit. Rostrum nonnihil rotundum, digiti longitudine, colore in nigro flauicante. Caput cristatum, collum subrubrum, corpus totum nigrum, præter alas, in quibus pauca tantum pennæ candidæ. Venter magnæ & parue anati formæ similis. Pedes crocei, membranæ nigrae. Mediocri anate paulò est minor. Caput ei huiusmodi.

Longirostram maiorem paulò inferius describemus.

¶ **Anas raucedula**, em *Rogge*, à raucedine uocis originè nominis apud nos sortita. Caput cristatum: rostrum cum longirostra conuenit, nisi quòd colore est nigrum. Corpus & alæ cineræ, gula & uenter alba. Pedes nigri, & ut in mergulo, rectè extantes.

¶ **Mergus ruber**, em *rotter Teufel*, à parte superiore capitis & colli rubra denominatur. Huius gula in nigro flauescens. Corpus alæq; plumis uarietatis, anatis ferè per se subalis, & uentri anatis magnæ respondent. Alarum extremitas nigra: cauda itidem nigra. Capitis magnitudine anatis magnam æquat, latitudine pedum reliqua genera omnia superat.

¶ **Mergus niger**, em *schwarzer Teufel*, omnia anati mēbra paria & æqualia habet. Rostrum ei nigrum, collum spadiceo colore, corpus ut in fuligula: alæ nigrae, cum linea transuersa alba. Venter in nigro alboq; flauescens. Pedes & membranæ nigrae. ¶ **Albertus mergi nigri** anate minoris meminit, quæ alio nomine fulica dicatur. Nos etiã infra mergulū nigrū rostro acuto describemus.

¶ **Anas alticrura**, huius nomen lingua nobis uermacula scire ex aucupibus non potui, hoc impositū differentiæ gratia, dubitans tamen, an inter anates numerari debeat. Rostro acuto est, partim nigro, partim rubeo. Collum albus ambit circulus, tergum in cinereo album, uenter candidus. Alæ latissimæ, in quibus pennæ quatuor, extreme utrinq; nigrae, in medio candidæ, reliquæ nigrae cum candidis apicibus. Cauda tota candida, in extremitate superius parumper nigra. Crura quam in dictis generibus exiliora & altiora, pedes candidi, & candidæ membranæ. Hucusq; Georg. Fabricius. Volui autem alticruram quoq; anatem ab eo dictam, mergis adnumerare, quòd rostrum acutum ei tribuat, quamuis hoc in loco illos tantum mergos quibus rostrum latiusculum & anatis forme est, describere institueram.

DE CAETERIS MERGIS EIVSDEM GENERIS:
hoc est anatis formibus, rostro latiusculo anterius adunco, & albo nigroq; distinctis: sed collo breuiore multo.

EST & uariis ille mergus, (sed collo breui, ut sequentia etiam tria genera, quantum ex picturâ conijcio.

conficio. ipsas enim aures nondum uidit, quem circa Argentoratum Germani monialem fuscam (*Wauwe nusi*: ut primum genus supra descriptum monialē albam) appellant. Huic si collum breuius non esset, per omnia ferē cum mergo illo quem tertio loco supra descriptimus, conueniret.

Ab hoc ferē coloribus tantum differt, qui hīdem in locis (circa Argentoratum) *Wersch*, hoc est mergus simpliciter uocatur. rostrum ei rufum, unco extremo albo, caput collumq; ruffo colore clarescunt, cirris retro exiguis eminentibus. Crura subtilia: pectus & uenter alben. Dorsum nigrum est, ut etiam cauda & longiores alarum pennæ. superior alarum pars ad fuscā uel cinereum uertit, media candida.

Hic rufus congener est, sed maiori alarum parte albus, quem circa Argentoratum mergum album uocitat uulgus, (*wylle Wersch*) Hollandi ni fallor, *Dylferr*. Rostrum huic quoq; rufum: sed caput cum collo nigrum, uiridibus aliquot (uel e cœruleo uirentibus) punctis respersum. Crura rubicunda, dorsum nigrum, macula inferior alba adiuncta.

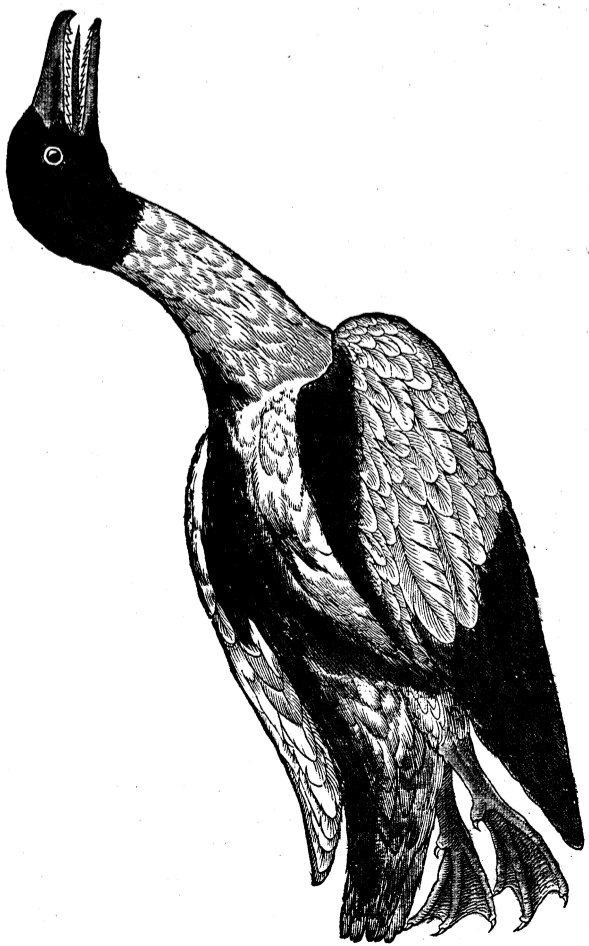
DE MERGO CIRRHATO SIVE LONGIRO-
STRA MAIORE, & illo qui à thymallis piscibus uorandis nomen
 apud Germanos habet,

MERGI cirrhati quamquam & alij quidam sunt, sed cirrhis cristisue plumarum breuioribus, illam cuius capitis figura hic adiecta est, priuatim sic nuncupare libuit. Circa lacum Acronium (Constantinensem nos dicimus) uocatur *Wassmer* uel *Wanner*, nescio quam ob causam: nisi forte quod maior anate cum sit, ad gansæ, id est anseris ferē magnitudinem accedat. Aliqui uocant *Werg* uel *Werrach*, nominibus à mergo cognatis. Sed alius etiam hoc maior mergus & anseris magnitudine propior, de quo proxime dicetur, *Werrach* à nostris appellatur: Bellinzona: & circa lacum Verbanum Italice garganey: à quo diminutiuum est garganello supra memoratum. Capitur aliquando in lacu nostro circa brumam, maximi frigoris, iudicium. Rostrū ei angustius quam anseris, minimi digiti longitudine, extremitate superiore uncata, unde & longirostra maior appellari poterit, nam minorem longirostram, similiter cirrhatam, &c. superius Georg. Fabricij uerbis descriptimus. cutis ad latera rostri superioris rubicunda uel punicea est, in medio nigricat, dētes duri, firmi, serrati, retrorsum flexi, ut in merrachō maiore. Caput rufum uel testacei coloris est, cirrho retrorsum eminente. Eiusdem coloris & collum est aliquantisper: cætero extrinsecus cinereum, ut & dorsum cum cauda alisq;. Sed maiores alarum pennæ fuscæ sunt: macula in eis media parte inferiore alba. Crura & digiti pedum rubent, interiectis membranis ex ruffo fuscis. Collum paulo breuius dodrante, dorsum quoq; dodrante est, cauda digitorum quinque. Corpus in latitudinem quodammodo compressum. Plumæ uentris ex albo luteæ uel ruffæ. Huius generis mergus ad me albus, unco capite ferat. Ad incedendum ineptum esse aiunt: semper in aquis manere, nidulari inter harundines: subsæqua diutissime omnium se continere, & urinando ad quadraginta aut quinquaginta pedes procedere: caput inter narandum sublimè attollere. Hippirion autem chenalopeci simile est Grammatici Græci tradunt, nec aliud. Nos ita dictam conijcimus, quod equi insulari iubata sit, sicut ruffa uel pili uulpini ferē colore: quod mergo cirrhato pulchre conuenit: ut magnitudo quoq; chenalopecis, quæ infra anserem est, anatem superat. Si quis tamen colymbum maiorem, de quo paulo post scribetur, hipparion à iuba eiusdem coloris appellare malit, per meliorem, quamquam ille magnitudine ad chenalopecem non accedit, & iubam non extrinsecus tantum ut equi, sed in circuitu rotius colli supremi habet.

In lacu Acronio mergi quoddam genus, collo procero, pedibus nigris, anate communi maius, audio nominari *Weschenten*, hoc est anates thymallorum, quod thymallis piscibus uidentur.

DE MERGIS MAGNIS, MORGANSERE,
 Gulone, Scheledraco, & Morfice,

MERGVS anseri similis magnitudine figuræq; *Werrach* dictus à nostris, (quamquam superius quoq; descriptum mergum cirrhatum aliqui similiter nominant,) per hyemem aliquando in lacu nostro capitur, sed raro. Hunc nos merganserem appellabimus. Caput ei cum tertia colli parte ex uiridi nigricat. Collum reliquum album est cum aliquo pallore. Infima colli pars nigrescit, itidemq; dorsum, cauda cinereo colore est, alæ dorsum uertus nigre, mox albe cum pallore quodam, dein iterum nigricant (sed remissius, mox iterum albe sunt) in tenuius, extremæ pennæ nigricant. Sub alis prima pars alba, posterior ex albo nigroq; mixta resplendet. Plumæ uentris & supine caudæ, glisæ sunt, id est ex albo & flauo. Palmipes est ut anser, crura & pedes cum membranis inter digitos minij colorem habent. femorum plumæ in prona parte ueræ sunt, subalbideæ & nigricantes per interualla cymalli specie, rostrum eius, mergi cirrhati rostrum simile est, ab extremitate ad oculum usq; si metiaris digiti medi, id est longissimi, longitudine,

Color eiusdem per mediam partem pronam niger, utrinque rufus uel puniceus. dentes habet ferros, asperos, retrorsum inflexos; & alium ordinem dentium minorum paulò interius, sed id tantum in superiori rostro, cuius etiam extrema portio adunca est. Cutis & caro, euulsis plumis, pallido seu luteo colore sunt. Aliqui apud nos hoc genus mergi anatem Italicam uocant, in cibo laudant; & pondere aiunt interdum ad libras duodecim accedere; uentriculum ei corneum esse, firmissimum puto intelligentes & omnia concoquentem.

¶ In Acronio lacu eadem uel cognata auis, anser maior, inepta ingredi, **Seefuder** nominatur.

¶ GVL o nobis appelleretur propter uoracitatem, auis marina, quam Angli (ut audio) gul indigetane.

gerant. Vorax est piscium, magnitudine anseris, colore giluo (aut ex fusco flauente,) gregaria, mensis lauioribus contempta.

¶ S C H E L E D R A C V S (Schelbac) ab hissem uocatur auis fluuialis, genere mergi quod cormoranis appellat, minor, (uel si maior, anser minor,) anate maior, rostro maiori, extremitate acuminata (inco fortassis,) & dentibus acutissimis plene; ex giluo subrufo, ut pedibus quoq; pectore albo, ceterae partes uiride sunt. Piscium uocacissimum hoc genus autum est: quos mira industria quasi constipare, & ordine dispositae infectantur, donec ex alto in angustias minus profundas compulerint: quo coactos deuorant. Caro eorum minus laeta. ¶ Sed alij diuersam auem, quam supra inter anates platyrinchos tertio loco descripsimus, Anglorum scheletracum esse aiunt; de quo Angli ipsi iudicant, nos hac ex audiu tantum prodimus.

¶ Eadem uel proxima est quae M O R F E X nominatur Alberto, auis aquatica, magna, uulgo apud inferiores Germanos Scholcherz (uel ut Murellius scribit Scholcheren) dicta, nigra est, rostrum ei ferratum & ualidum, ungues fortes, sub aqua mergitur, & pisces magno capite, praecipue anguillas, Gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam, & pullos piscibus pascit. Voraces sunt haec aues, & a nidio auolant, si cibis recens ingelitis nimum grauari se senserint, euomunt eos, ut leuioribus ad fugam sint, quae uero non euomunt, aliquando pereunt. Fimus earum licet arborum ramos in quos incidit, saturatque alas ad Solem expandunt ut siccentur, palis & arboribus insident. Volatura uix eleuatur, & caudam diu in aqua trahit, unde & a quibusdam humidus culus (Schwara, ut Murellius scribit; nos potius scriberemus Schwara) uocatur. Haec Albertus lib. 5. hystoriae anim. Ceterum lib. 5. cap. 3. de eadem sic scribit: In nostris regionibus auis est aquatica nigra, quae pisces in fluminibus & maribus uenatur, ac plurimum detrimenti infert; pectore & uentre cinereo, tardi uolatus. Cum mergitur, diu manet sub aqua. Rostrum ei dentatum instar falcis maris, quo retinet pisces lubricos ut anguillas. Rami uentris eius eluui infecti arescunt, ut ardeae etiam & ferre omnium aquaticarum sumo, hanc quidam uocant coruum aquaticum, Germani Schulphom (fortassis à uocacitate, quasi ein Schlufer, uide plura mox in Carbone aquatico.) Pullos uere educat, ut ceterae aues, nidificat in arbore alta & magna iuxta aquam piscifam. Vide mox etiam in Carbone aquatico. Sed de coruo aquatico, quoniam diuersae sunt sententiae, dicam infra post Corui hystoriam. Querendum an haec sit auis, quam audio quibusdam inferioris Germaniae locis uocari Schelch, quasi anserem anguillarum, quod illas deuoret, magnam & rotam nigram esse aiunt. Sed alij alijquam mihi narant accipitrum generis esse, magnam, & apud nos quoq; capipiscibus & anguillis uti citare, in quos ab alto conspicias recta deferantur. Querendum etiam an eadem sit quam à Gallis audio cormarin, id est coruum marinum appellari, anate maiorem, rostro anatis rubente.

DE CARBONE AQUATICO, ET MAGNALIBVS.

¶ R I S T O T E L E S de animalibus 7. 3. Corui aquatici, (inquit, ut Gaza uertit, Grece οὐραῖος tantum legitur, magnitudo est quanta ciconia, sed crura breuiora, palmipes, natansque est, colore niger, infidet arboribus & nidulatur in ijs hic unus ex hoc (palmipedum) genere, ubi Albertus, Hunc (inquit) uocamus carbonem aquaticum, uulgo Schalueren (Sicetini Schuleren.) Schuleren uel Scholcheren, idem coruum aquaticum in duobus alijs locis interpretatur, quem tamen ab hoc diuersum existimo, quod rostrum ei ferratum tribuat, pectus & uentrem cinereo, quae nostro scharbo (aut quam uulgo Scharb & Nepscharb uocamus) non continent. Vtrius tamen uisus idem, sic magnitudo non fallor eadem tribuitur, utraque merguntur, & diu sub aquis manent. Vtraque in arboribus nidificat, Vtraque eorum à colore dixerit: ut confundi eas aliquando misum non sit. Audio & apud nos scharbos dictos, alios uentre albo esse, alios alterius coloris, cetera similes. Scharbi quidem nomen uel à coruo facti conijcia, qui Italici corbo & coruo dicitur; uel ab atro carbonis colore, nam uicini nobis Galli carbonem uocant scharbon, ipsi charbon scribunt. In qua sententia etiam Albertus fuisse uidetur carbonem aquaticum hanc aem nominans, uel ab agmine marginum rostri eius, nostri enim acutum dicunt Scharff. Turanus hanc auem simpliciter mergum appellat, Anglice cormorant, Germanice ein Scher: & cum circumare in rupibus maritimis, tum circa amnes, lacus & fluuios in arboribus nidificare testatur, ut supra rectaui in Mergo. Aues palmipedes sunt mergus uariis: & mergus magnus niger, quae quibusdam carbo aquaticus uocatur, Albertus 7. 3. Scharbus, quem haec dum conderem manibus tractabam, longus erat dodrantes quatuor cum palmo, à summo rostro ad extremam caudam extensus, rostrum ei acutum & peculiare, superiori parte instar Latinae litterae sigma I, inflexu unco extendente, piscibus attrahendis apto, sex digitos longum, idem superius nigricans, utrinque albebat. Ceteris inferiori rostro & utrinque sub oculis obtendebatur croceus, plume uentris albae. Crura octo digitorum longitudine, distanti pedum quater, nigri, amplis nigrisq; membranis iuncti. Penae dorsi in ambitu colorem ex uiridi nigroque mixtum praeseferbant, per media ex cinereo lucido ac rufo. Collum supinum plume partim albae partim nigricantes tegebant. Capitis collumque prona parte color ex uiridi & nigro permixtus mihi uidebatur. Alae ad sedecim digitorum longitudinem extendentes

bantur: eodem colore quo dorsum, nisi quòd amplius subrufi coloris ex subrufo lucido ac cinereo mixti.

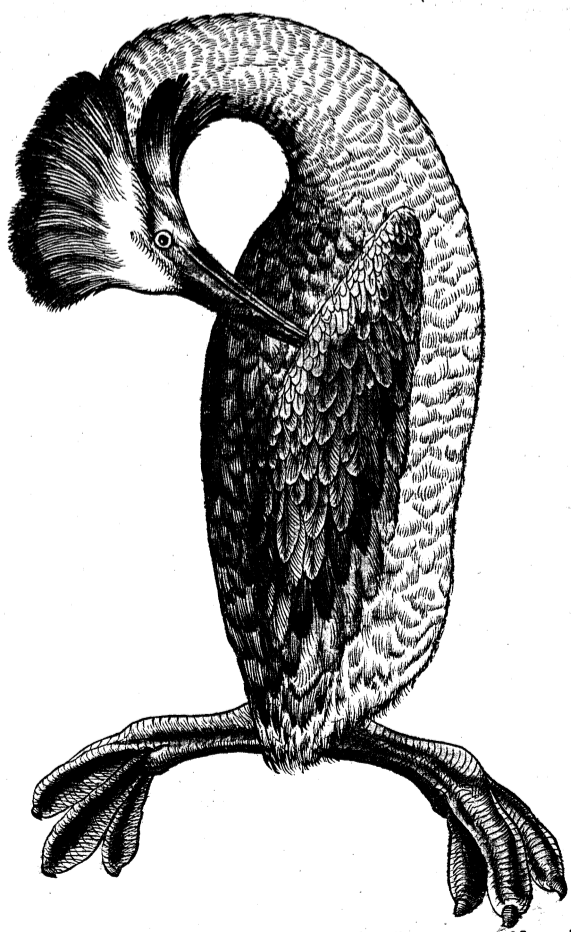
¶ Carthages (inquit Albertus lib. 27. scribendum Catarrhactes) de genere est mergorum, auis gra. quae submersa aquis continet spiritum ad spatium quo homo uelox potest ambulando geometricum miliarie conficere. Piscibus multum nocet & uorax est. Videtur autem eundem carbonem aquaticum esse insnuare, nigri coloris esse scribendo, cum Oppianus catarrhactem album faciat. Aristoteles nihil aliud de catarrhacte scribit, quàm uictuare eum mari, & cum se in altum immerit, manere non minus temporis quàm quo spatium transferis iugeri, minorem esse accipere, quàm tota ampla & lata. Caeterum in praedicti ex Aristotele loci interpretatione, catarrhactem Albertus Latine mergum magnum uocari scribit, nulla de colore eius mentione facta. Nos gaurum possit siue larorum generis quàm mergorum catarrhactem arbitramur. Vide infra in Catarrhacte.

hanc autem quandam cui rostrum sit instar anatis, corbeau crochereyx uocant; nimirum ab anterioris partis aduncitate. Galli enim crochu uocant aduncum uel hamaum, quod scharbo nostro conuenit; similitudo uero ad anatis rostrum non conuenit, quare inquirendum an auis ea Alberti potius mortex sit. Itali autem aquaticam totam nigram magum appellant; ut & homines urinatores; uel mergum minorem nigrum, uel potius magum (de quo hic scribimus) intelligentes, nam eundem quoque alij moogon appellant, uel mergon. ¶ Cuius in Rheno apud nos scharbi apparent, signum autem esse magnum frigiditatis, & periculum ne uitae frigore pereant, mensura tamen in lacu nostro etiam Septembri Mense in fine alterius decadis aliquando captos, caelo quidem frigido. Porro quamquam haec aues totae nigrae appareant, si quis tamen penitus inspiciat colores deprehendet diuersos, nempe in alis nonnihil rufi splendentis admixtum, & in caeteris plerisque penitus aliquid sabbiride, ut in coruo quem sylvaticum uocamus. Fieri tamen potest, ut pro sexus aetatisque differentia colores quoque uariant. Memini ego me scharbum uidisse cui in collo supremo & in uertice, multae plumae albae inerant, nescio senectutis ne, an alia ratione. Certum est hanc aegem longo spatio uirari posse, non admodum in aqua natari, sed frequentius alicubi insidens, palis praefertim aut peritici aquae fundo infixis, pisces speculatur. Per autumnum ferè ad lacus nostros aduenrat; in magno frigore subinde alas extendit, pisces pantem sequi & passim adnatate ferunt, quasi odore eius illectos. Pellifices nonnulli pellem eius praeparant, ut pro regimento imponatur uentriculo, tanquam uim concoquendi promoueat, nam & auis ipsa saluberrimo uentriculo & alimentum omne celeriter confumens esse creditur, unde uulgo dicunt, de homine uorace uel multi cibi, scharbi uentriculum ei esse. Vide supra in Mergis. Sic apud Aristophanem legitimus galli uentrem habere, qui omnia concoquat.

¶ MAGNALES aues sunt Orias, uel de magne, pedibus nigris & rostro, hominibus innoxiae; pedibus in fluminibus, & stagnis & aliis aquis insidentes ut de uore, Alber. ex epist. Alex. ad Aristot.

DE COLYMBIS MAIORIBVS.

¶ ERGORVM genus cui rostrum angustum est & in acutum definit ante uel maius, uel par, (nam de minimo dicemus mox priuatum, nostri Quichel uocant, uetus scilicet literae mutatione à mergo quem uocant Quicher. Inuenitur in nostro lacu & uicinis quibusdam, & Lemanno seu Genetensi. Is quem in Lemanno captum uidi paulo minor anser erat, collo oblongo rostro duos digitos longo cum dimidio, angusto & in mucronem desinente; dorso nigro, collo inferiore & uentre albo plumis ferè niuis. Dignitatem terni, lati, adhaerentibus membris, sed aliquouisp diuisi, non ut in caeteris aquaticis coniuncti. Venetijs hanc aut simillimam auem spergam uocant, quasi fimergam nimirum, nam & mergi uulgo illic fimergi dicuntur) rostro & pedibus ut dixi, colore è fusco nigricantem, collo ferè castaneae colore, &c. Inuenitur apud nos aliud genus, caetera quidem simile, sed cristatum plumis circa uerticem & collum supremum emittentibus, superius nigris, ad latera rufis, instar pilorum uulpi. Vngues omnibus in hoc genere lauiusculi, praefertim medijs, non ut in caeteris auium omnibus teretes & in mucronem attenuati; ut non solus homo, sicut Plato eius definitioni contra cauillatentem Diogenem addebat, *mergus* & *mergus* dici debeat. Crura etiam omnibus iuxta aluum ferè retrosum porriguntur, nationi potius quam aegressui apta, femoribus in uentre conditis, quae mox in terram si quando egrediantur, facile capiuntur, propter incommodum ingressum. Vidi in uolando inaequalem tibiarum sinum, altera anteriorum, altera retrosum porrigentem. Quidam eos nuncupant *mergum* egredi putat, & in ipsa aqua in arundinibus nimirum insidicare. Alta uoce clamant, piscibus capiunt. Appellatur hic mergus circa lacum Verbanum iurata; à Sabaudis (ni fallor) loere; quo nomine etiam pigram & legem mulierem uocant, à nota huius auis ad inceffum tarditate. Seuerus Sulpitius tradit quandam mergorum speciem esse, quae à re cornuta uocetur, eò quod rubeas plumas in capite instar cornuum habeat, Auctor libri de nat. rerum, sed mergus cirrhatus quoque, de quo iam scripsimus, cristatus est cirrhatus retrosum, instar tubae potius, quam sursum & cornuum instar ut mergus hic de quo in praesentia agimus, & quoniam hipparion Graeci autem chenalopeci similem faciunt, eundem mergum cirrhatum, quod ferè equi instar tubanus sit & ad chenalopecis magnitudinem propius accedat, potius quam hunc praesentem, chenalopeca facere placuit. Vocatur ergò mergi, de quo agimus, genus cristatum, cornutum; in uniuersum uerò colymbus maior, siue cristatus siue absque cristata fuerit, quod ut colymbis parua (superius descripta) minima ferè in uolucrum aquaticarum genere, perpetuo in aquis natet, rostro similiter angusto & acuto. Athenus sanè colymbidem paruiam nominat, & rursus describens phacades, maiores esse dicit quam paruas colymbides, inueniens scilicet eundem generis etiam maiores inuenit, quod ipsa quoque nominum forma ostendit, quae colymbus primitiua est, colymbidi diminuta. Nos tamen quaecumque uel de colymbo, uel de colymbide colymbus uel de ueteris scripta extant, supra in unum caput contumimus. Quod si cui etiam uriam maiorem appellare libuerit, non repugnabo, quoniam & rostri figura conuenit, & urinandi consuetudo; & minimum in genere mergorum de quibus hic scribimus, supra uriam simpliciter dictam esse coniecimus. ¶ Mergi contra omne genus auium pedes habent in cauda, ita ut cum in terra stant, gemitu pectoris sicut homo erigantur, Auctor libri de nat. rerum. Conuenit autem hic pedum situm

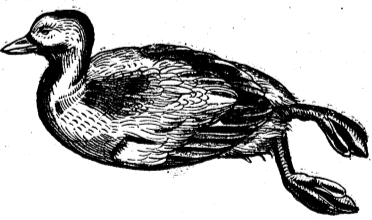

tus, & corporis erectio, præfenti mergorum generi magis quàm ulli cæterorum: nisi forte carboni
 etiam aquatico, id est fcharbo nostro conueniat.
 ¶ Colymbi maioris cornuti uidi etiam alterum genus plumis, quæ circa caput eminent, minus
 ruffis albosq; permixtis, breuioribus, collo circiter duos palmos longo, &c.
 ¶ In Acronio lacu auem quandam nunc dicis congenerem, sed anserem maiorem, raro capiã
 dio, fludet appellatam, nimirum ab inepto eius per aquæ superficiem motu, cum neq; uolare pot
 sit recte, neq; ingredi commodè, nisi simul pedibus aliisq; nitatur, ut ceteri etiam colymbi, propter
 crura retroriam uerfa: osirum et oblongum esse, angustum, acutum. Vocem autẽ sui cuiusdam go
 neris ædere, urinari quàm profundissime, ita ut organum uisinti spatio quandoq; sub aqua capia
 tur, retinidelicet aut mucrone ferreo cui infixus piscis fuerit, Singulas duabus drachmis & dimidia
 argenti

argentei ferè uentire. Hanc ego colymbum maximum appellauerim. Colymborum genera in agro Tigurino circa medium Augusti mensis plerumq; lacu Grypho dido, renbus magna copia publicè capiuntur. & diem illum inde colymborum nominant acicola; den Cüschel tag. eo enim tempore uolare omnino non possunt propter pennarum mutationem. Merguntur quidem semper celerim, ut aditum etiam bombardæ scitum effugiant.

DE TRAPAZOROLIS VEL MERGVLLIS.

TRAPAZOROLA Ferraria in Italia uocant (alibi arza uolam: circa Verbanū lacum piombin, id est plumbinam, quod nomen alij ispidæ aut melius, ut puro, attribuunt) mergi genus exiguum, quod etiam uariam Athenarū esse coniecit, aut congenerem maximè, de qua supra egi; quemadmodum & colymbidū, id est colymbum minorū. (Videntur enim colymbis & uirā magnitudine tantum differre.) ut suum tamē cuiq; iudicium liberum relinquam, peculiariter quæ de trapazorola Italici dicta cognoui, hic describam. Trapazorola igitur omnino à colymbo maiore, quem descripsi proxime, nihil aliud quàm magnitudine differt, quum longè minor sit: & insuper quod trapazorola nullæ cristam in hinc habent, colymbi uerò maiores aliqui habent. Nostri hunc mergulum

uocant Sichelin, quæ uox diminutiuū est à uoce Sichel, id est colymbo maiore, aliqui Sichel, alij Sichel, sed minus præterea cum rostrum et angustum sit non debet ab anate denominari. Sunt & alia Germanica nomina de eadem hac aue (ni fallor) usurpata: Ruchen uel Rüggeden, Cüschel, Pflur, apud Heluetos: & Käferle apud Sueuos aut Rhetos quosdam, quasi anaticulas scarabeorū dicas, quos ferè persequuntur, minimas & pinguisimas esse aiunt. Angli, ut audio, doh chekin, hoc est mergum pullum à paruitate. Hollandi Arsevoer, (nos scriberemus Arpsviss) eò quod podici pedes sint adiumcti, (unde pygocæcis Græcè uocari possent, πυγοκαίς, cioè π. καίς & βραχίς, Helychus & Vastinus, est idem situs crurum in maiore etiam colymbo est.) Lusitani adem uel gaurhas. Magnitudo ei ferè columbæ, rostrum tanquam turdi aut merulæ, digiti pedū lati, adhaerentibus membranis fuscis, non continuis tamen sed trifariam dissectis, ut in colymbo maiore quoq; unguibus similibus lateribus. Pectoris & uentris plumæ argenteæ sunt, sed in imo uentre coloris fusci. Rostrum superius nigricat, utrinq; rubet, inferior rostri pars ferè tota rubet sanguineo colore. Capitis collis uentrisq; plumæ fusce sunt, admixto per pauco rufo, alie nigricant, habent tamen etiam albescentes pennas, sed non sine fuscis maculis. Supina alarum pars, ut uenter, albet. Collum utrinq; rufum est: & in supina quoq; parte, sed remissius. Capitis supina pars alba est. Ad dorsi extremi latera partim rufa, partim nigrescentes pennule habentur, cauda nulla. Pupillam nigram circulus ambit spadicis coloris obscuri, si bene memini. Olor quidem grauis, sed in cibo commendatur, carne ferè teniore pinguioreq; quàm ceteræ palmipedes autum. Multa tenuia oscicula in femoribus habent ab una tantum parte circa articulum agglutinata, dimidia ossis femoris longitudine. In dissectis inam gulæ partem amplam & capacem reperi: in uentriculo pisces concoctos & lapillos. Pedibus incedere non queunt, nisi pariter etiam alis nitantur. Primæ inter palmipedes feras ad urbem nostram in lacu, ut audio, adueniunt.

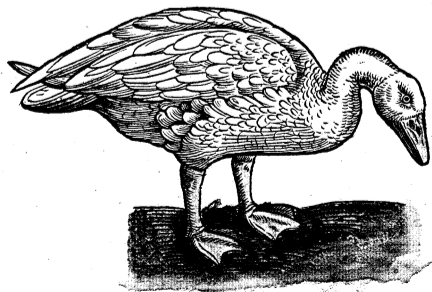
His ita perscriptis, eiusdem auis descriptionem à Georg. Fabricio accepti huiusmodi. Mergulus, ein Ditzgigeln, rostro acuto est quale turdorum, corpus nigrum: gula excepta, quæ in mare rubra, in foemella est candida. Venter in nigro alboq; maculosus. Pennæ alarum nigre & cæcæ sicut glauce, & albo consperse. Pedes fisci, nec acutis unguibus incurui, sed planis recti: & adeò rectæ exstant, ut in tergam queat rejicere. Crura plumis delissimis incurui, non hebeticalari, quæ sunt breuissimæ: pedes, qui à ceteris fisione aliquantum, digitorum aut latitudine, & rectitudine unguum planè sunt differtentes. Caudæ dentes, quæ teres est, & uix articuli longitudine. Hæc auis ob alarū breuitatem salit potius quàm uolante: in mare aquis, sed globi insar inuolui uidetur. Vidi etiam alterum genus, aliquanto maius & nigrius, per caput scilicet, collum & dorsum,

roftro etiam nigro. Ventre albo: circa clunes & femora pennis quibusdam albis, alijs ruffis: ad latera etiam capitis post oculos utrinque ruffis paucis. Circulo in oculis pulchro & croceo: genas enī linea eiusdem coloris ambiente. lōgitudine à roftro ad extremos pedes extenfos retro, dodrantū duorum, fi bene memini. hoc mihi Turca quidam karabatak uocabat. Huius capitis icon hæc eft. Merguli nigri Albertus meminit, haud fcio hanc an diuerfam auem intelligens. Sunt ex hoc genere mergulorum alij dorfo fufco, alij ad ruffum inclinate: & alij alij nigris, alij non item, &c. Præterea alij in fluijs tantū degunt, alij in medijs aquis gregatim ferē. ¶ Puffinum apud Anglos dictum audio huic generi non difsimilem eſſe, cum alijs tū quod plumas inftar lanuginis potius quam pennas habeat, id quod Turnerus de tertio urinatricis genere ſcribit, quod anferculū nuper ouo excluſum (inquit) adeo referat, ut niſi roſtrum huius paulo tenuius eſſet, agrè alterum ab altero diſcerneres.

¶ In Gallia mergus paruus fluuiatilis eſt, uulgo un caſtag neux, (forte quòd colorem caſtaneæ referat, ut ex ſupraſcriptis quidam, capite præfertim,) ignotus in Græcia, Petrus Bellonius.

DE ANSERE DOMESTICO: ET DE Anseribus quædam in genere.

A.

ANSER in lingua Arabica aut finitimis dicitur *انزر*, auaz, si rectè scribitur, forte legendum anaz, (nam alioqui anatem & anserem qui libros Arabicos superiore seculo Latine reddi dēre, confundunt): aut *ككي*, kaki, ut legitur apud Munsterū in Lexico trilingui, in Hebraicis quidem Lexicis nihil tale inuenio. Græcè *ανω* dicitur, hodie uulgo *ανω*: quoniam & anas (ut quidam scribit) uulgo hodie *ανω* nominetur. Italicè la papara, ocho, ut Scoppa scribit, uulgo paparam uel paparus, Monachi Itali in Mesuen. Aliqui papero Italicam uocem, pullum anseris interpretantur. Recentiores Græci quidam anate uocant pappon uel pappizan, Euphrasius Grammaticus in Auibus Aristoph. *ανω* genus auis interpretatur, alij negant, & Callianchum inter aues pappi non meminisse aiunt. Verbum quidem *ανω* etiam ueteres Græci de anserum uoce dicunt, teste Polluce. Anseres & oca: siue aueæ à Græcis *ανω* appellantur. Hermolaus Barbarus Venetus. R. ffis interpres & alij recentiores barbari Italicæ lingue uulgaris imitatione aueam pro anserē scripserunt. Ocha nomen est à Græco deductum, ac à nostris compositum ex illo cum masculino articulo, & *ανω*, id est anser, ultima litera abiecta. aliqui o. in au. diphthongum commutantes dixerunt aucha, Io. Tortellius. Aut forte à Saracenis, scribit enim quidam anserem marem Saracenis ocke nominari, feminam Vuofzhe. Hispanicè anseron. Gallicè oye uel iars. oyard priuatim de mare. Oyon & oyfon minutia sunt. Germanicè *Chanf*, Frisij *Chanf* proferunt, ut uulgos nostrum *Chanf*. Mas priuatim *Chanfer* uel *Chanferich*. Plinius tradidit à Morinis Belgicæ

propter oua nutriuntur. Varios, albo & cinereo coloribus, apud nos & in Suevia albis præferuntur: quod & firmioris sint ualeudinis, & fecundiores, nec deteriore pluma. Chyhelinches apud Auicennam sunt aues compositæ ex anseris & frustione, quæ pullos ætate educunt. Albertus, mihic locus ex Aristotele de hist. anim. 6. a. translatum corruptusq; uidetur, & pro chyhelinches legendum chelonepeces, id est uulpanseris. Anserum foemina tantum incubant, quæ ut coeperunt, nunquam intermittunt, sed perpetuo fuerunt incubitu. Idem. Anser tricenis dicitur, ut ait Aristot. uigintiocto, Columella ad uicesimam nonam usq; diem, Florentinus. tricenis dicitur, si uero tepidiores sint, uiginti quinq; Plinius. ¶ Anates, anseres, cæteræq; aquaticæ annuum fœditum purgant herba fident, Plinius. Anser unus ex pedefiribus morfus à cane rabido, nec rabi, nec moritur ex morfu, quare apud Aristotelem libro 8. cap. 22. de historia anim. ubi legitur, anser à malia à cane rabido morfa omnia rabiunt excepto homine, (anli ad dēpēra, ubi aliqui legunt anser ad dēpēra, id est prius uel citius quàm homo;) quidam medicus legit anser xlvij, id est excepto anser, quod licet uerum sit, non temere tamen mutandum est Aristotelis locus, Niphus. Anser cornuq; ab ætate in autumnum morbo conficiari dicitur, Plinius. Lauri folia etiam in fame non amittunt, ut neq; rhododaphnen ullo modo, præclare enim intelligunt, si quid tale comederint, se uitam priuatum iri, Aelianus. Infestantur sui generis pediculo, Pimpinella maiore quæ in pratibus nascitur mulieres quædam ad pituitam anserum utuntur, Tragus. ¶ Anseris uita perlonga est, uicimus enim anserem domesticum, qui annos sexaginta excessit, Albertus.

Anseres uerecundi & cauti sunt, Aristot. Ab authoribus non gloriosum tantum animal pauca traditur, sed & malucolum, sicut anser uerecundum, quoniam has quoq; quidam addiderunt, nota in his, haud probatas mihi, Plinius. Anser & catus imitantur uerecundiam, Albertus. Tribuitur autem anseri uerecundia forte, quod non frequenter ut gallinæ & anates, nec quouis anni tempore cocat, & in aqua tantum. Xlvij Græcis nomen tulit anser, id est ab hiando, quoniam & uorax animal est, & solet plerumq; cum uel superbia aliqua uel metu ducitur, (an a dēpēra, ut dicitur) hinc, Varinus. Anseres feri etiam mitigantur, ut in 2. diximus. ¶ Anserum historias qui homines amauerunt, differam ad Philolegiam d. ¶ Anseres nihili faciunt canes & magnas frustiones, accipitrem uero uel minimum formidant, Aelianus. Aquila anseres ex cohorte rapit, Idem, si in xlvij anseres anserum qvādam, Homerus de aquila. Et rursum, anseres anserum qvādam, Inimicitia est inter pennas aquilæ & anseris: & una aquilæ penna conuincta multis pennis anseris, consumit eas: id quod expertus sum in pennis alarum: & forte idem accidit etiam in aliis earundem autum pennis, Albert. unde in Oued, Anseres à lupis & uulpibus rapiuntur, & ideo ab eis custodienda sunt, Crescentiensis.

Anseres quomodo capiuntur, quæ ab authoribus tradita sunt, omnia ad feros tantum capiendâ pertinere uidentur, quam obrem eousq; differemus. Amphibij generis sunt quæ non terrefria tantum, sed aquatilia quoq; desiderant pabula, nec magis humo quàm stagno confueuerunt: cuius generis anser præcipue ruficis gratus est, quod nec maximam curam poscit, & solertiore custodiam præbet quàm canis, Columella. Idem anserem nutriendum censet, non quia magni fructus, sed quia minimi oneris. Anates sunt naturæ anserum, & eodem modo nutriuntur, Crescentiensis. Genus autum quod philogræci uocant amphibion, non est ulla uilla ac terra contentum, sed requirit piscinas: quas, quia ibi anseres aluntur, nomine xlvij anserum appellatis. Horum greges Scipio, Metellus, & M. Seius habet magnos aliquot. Merula, Seius (inquit) ita greges cõparauit anserum, ut hos quinq; gradus obseruaret, quos in gallinis dixi. Hi sunt de genere, de fœtura, de ouis, de pullis, de fœgna. Primum iubebat ferum in legendo obseruare, ut essent amplii, & albi, quod plerumq; pullos similes sui faciunt. Est enim alterum genus aurum, quod ferum uocatur, nec cum his libenter congregetur, nec æque sit mansuetum, Varro. Cuiusmodi est ut mares, formidatq; quàm amplissimi corporis, & albi coloris eligantur. nam est aliud genus uarium, quod à fero mitigatum domesticum factum est: id neq; equè fecundum est, nec tam preciosum, propter quod minime nutriendum est, Columella. Et rursum, Qui greges nantium polè fidere student, chenobofcia constituant, quæ cum demum uigebunt, si fuerint ordinata ratione uili. Cohors ab omni cætero pecore secreta, clauditur, alta nouem pedum maceria, porticibusq; circumdata, ita, ut in aliqua parte sit cella custodis: sub porticibus deinde quadratæ haræ cements, uel cili laterculis extruuntur: quas singulas satis est habere quoquo uersus pedes ternos, & aditus singulos firmis ostiis munitos, quia per fœturam diligenter claudi debent, & extra uillam: deinde non longe ab ædificio si est stagnum, uel flumen, alia non queratur aqua: sin aliter, lacus, piscinæq; manant, ut sint quibus inurmare possint aues, nam sine isto præsidio, non magis quàm sine terreno rēte uiuere queunt. Anser non ubiq; haberi potest, ut existimat uerissime Cellus, qui sic ait: Anser neq; sine aqua, nec sine multa herba (sine herba, Palladius) facile sustinetur, neq; utilis est locis cõstitis: quia quicquid tenerum contingere potest, carpit, fœta & morfu lædit & stercore. Sicubi uero flumen aut lacus est, herbæq; copia, nec nimis iuxta fœta fruges, id quoq; genus nutriendum est, Columella & Palladius. Si dedit fluitans, lacuna formetur, Palladius.

¶ Anser

subtus: easq; cellas provident ne habeant in solo humorem: sed habeant molle subfiramen e paleis aliis que remeue co accedere possint mustele, aliis de bestia que nocet, Varro. Pullos quidem non expediat plures in singulas has quam vitenos adijci: nec rursus omnino cum maioribus includi, quoniam validior enecat infirmum, Idem & Columella. Porro cauendum est ne teneri anserculi aculeis urticae compungantur, unde interdum enecantur, Idem & Palladius. Pullis anserum urtica contactu mortifera, remedium contra eam est, stramento ab incubatu subdita radice asinum, Plinius. Vide supra ubi de incubatione anserum scripsimus. Prospiciendum igitur ne uel ab urtica, uel spina aliqua exasperentur: & ne hocinos porcinose pilos deuorent, (ne fetas deuorent, Palladius,) quibus deuoratis intereunt, Quintilij. Præterea ne esuriens anserculus mitatur in pascuum: sed ante concitatus in pascuum, uel lactuca folijs saturetur, nam si adhuc parum firmus & indolis generis esuriam peruenit in pascuum, frutibus aut solidioribus herbis oblectatur ita pertinaciter, ut collum abrumpar, Columella. Mortifera pullis anserum etiam auditas, nunc fatetate nimia, nunc suamet uti quando apprehensa radice morfu sepe conatēs auellere, ante colla sua abrumpan, Plinius. Varro quidem non pullo sed anseri simpliciter collum hac uti aliquando abrumpi refert. Plinius, aut etiam triticum, mistum cum aqua pullo recte præbetur: atq; ubi se paulum confirmatum in gregem coequalium compellitur, & ordeo alitur, quod & matricibus præbere non inuideat, Columella. Pullis exclusus primis quinque diebus, Colum. poltram uel maceratum far, (Sæpe enim vixit de seipso, id est polentam uel frumentum maceratum, Quintilij,) sicut paucis diebus obtinuit, nonnulli etiam uiride naturium confectum minutatim cum aqua præbent, eaq; eis est esca iucundissima. Pullis primum biduo polenta, aut ordeum apponitur: tribus proximis naturium uiride confectum minutatim ex aqua in uas aliquod. Cum autem sunt inclusi in has, aut speluncas, aut etiam uicui obijciunt his polentam ordeam, aut farraginem, herbamue teneram aliquam concitiam, Varro. Semine papaueris primis decem diebus pascendi sunt, Crescentis. Lactuca circa esca oblectum ferri debet, olus anseribus gratissimum, & pullis etiam eorum utilissima esca, Colum. ¶ Mox ubi quatuor mensis sunt, sartura maximus quisq; destinatur. (Quatuor mensibus hæc faginatur, Palladius Varro ad faginancum eligi inquit pullos circiter sequimense qui nati sunt, eos includi in fagnario, quoniam tenera xras precipue habetur ad hanc rem aptissima: & effluuiis harum autium fagina, nam præter polentam & pollinem ter die nihil sanè aliud dari necesse est, polentam & pollinem aqua madefacta dant cibum, ita ut perinde se faturent, Varro. Polenta datur in die ter, Palladius: dummodo secundum cibum largè bibendi potestas fiat. Ne ut agendi factus in. Et ut inq; calido & tenebroso loco inclusi, quæ res ad creandas adipos multum cõferunt. Hoc modo duobus mensibus pinguescunt: & ea propter etiam tenerissima pullities sepe quadraginta diebus reditur opima, Columella. Nam paruuli sepe die trigesimo moriuntur, Palladius. apparatus rem uocem, moriuntur, corruptam esse pro faginatur.) Locus (fagnarium) solet purgari: quod ipsamant locum purum, neq; ipsi ullum, ubi fuerint, relinquunt purum. M. Caro de re rust. cap. 89. gallas quæ primum parierint, conclusas farcire docet cum turundis factis e polline uel farina ordea conuersa, que in os indantur, paulatim (inquit) quotidie addas & ex gula cõsyderes quod fuerit: bis in die farcias, & meridie bibere dato, nec plus aqua ante (anser in uale appositam) sinat. ¶ Eadem rem unã, Eodem modo anserem alio nisi prius dato bibere bis in die, & bis esca. Græc faginandis anseribus polentæ duas partes, & furturis quatuor aqua calida temperant, & ingerunt pro appetentis uoluptate sumenda: tribus per diem uicibus potu adiuuant: media quoque nocte aqua uicibus infirant, peractis uero xxx. diebus, si utieter his tenerescat, opalibus, tunias caricas, & apalibus cratas in offas uolubis exiguas, & per dies uiginti continuos ministrabis anseribus, Palladius. Impinguntur anseres domi delitescentes (in domibus calidis, ut addit Cornarius) si primis diebus diebus duabus paribus polentæ & furturum quatuor aqua calida subactis pascantur ut plod firmitatem usq; (ut uertit Cornarius, cuius translationem paulò ante recitata Palladius uerba confirmant. Andrex a Lacuna translationem hic non probò.) Edunt autem ter in die ac circaco diebus, nec iam: sed largius bibunt. Vbi iam adoleuerint sicchades aridas in tenues partes comminuat, ut in acum leuigans curriculo uiginti dierum in potu exhibe, Quintilij. Et mox, Exactis trifidus dicitur, si quis uelit hepata eorum distendere, sicchades aridas comminuat & aqua subactis generis curriculo uiginti dierum, aut ad minus decem & septem illis per os injicit. Nonnulli ad faginandum anse, em, sege, d'ing hepatus, ubi ipsum anserem includerunt, triticum madefactum præbetant & hordeum, triticum siquidem pinguefacit celeriter, At hordeum carnem candida reddet. Vt fecerunt itaq; dies uiginti, utiq; speciebus nutrimentorum iam dictis, aut per se altera aut utraq; sua. Secundo autem colligita proponenda sunt, nimirum ex eis cõfecta, septem quidem quotidie in gulis, idq; quinque dierum spaciis. Etenim uerò paulatim augendus est numerus, peracto tantum diebus xx. ut sint ex. uo utiq; sua. Quibus expletis, elixaris sicchades, fermetumq; eorum cerdo o abigens, humectansq; porrigit, sic otes quatuor perseverido. Quibus etiam diebus mo heratum o ferendum est. Ceterum ter in die id ipsa murabis, & non eadem ueris. Atq; in hunc modum reliquis sex (sexaginta, Cornarius) diebus sequentibus cum fermeto dicto caricas tundens, præcipio. Quis sollicitudine post dies septem (sexaginta, Cornarius) frubris cum anseri ipso, tum feretore ipsas & tenero & candido, Quod quidem ubi primum extraxum est, injicere oportet in uas aliquod

aliquid tantum, cui fit aqua tepida infusa. Ipsam autem aquam secundo & tertio mutare convenit. Præstant autem foeminarum tum corpora tum iocinera. Sint uerò anferes nō anniculi, sed duorum annorum usq; ad quatuor, Hæc illi. Saginantur uerò melius si ad satietatem milium præbeamus infusum, Pallad. Anferem unum autem saginari posse modicū (quem nostri quartarium uocant) aue-
na, ea tantum & aqua subinde appositis. Sunt apud nos qui hoc modo saginant. Anferem loco an-
gusto includunt, in quo conuerſi non possit, sed federe tantum aut stare, aliqui etiam oculos ei effo-
dunt, ut audio, tum pascunt cum inferis offis ē milio, in fartagine frixis, deinde lacte madefactis,
postquam nullum apponunt. Sic pingueſcere aiunt, & secur ad mirificam magnitudinem excreſcere,
Sed plura de fecore anferis, & quomodo in anferē augeatur, leges infra in F.

¶ Anferum pennæ duræ (hoc est maiores in alijs scriptoribus conueniunt & sagittis, Crescen-
tius. Molliores, quæ plumæ potius dicuntur, culcitraſ farciunt. hæc quibusdam in locis bis anno
uelantur, ut delicatiorum ceruices mollius recumbant, Platina. Anfer plumas præſtat, quas & au-
rumno uellamus & uere, Pallad. & Colum. Noftri uellunt uere, æſtate media, & autumnō quoq;
si hyems non fit præpropere. Sunt qui albam præferunt plumam, alij coloris differentiam non cu-
rant. Mollissimarum pretium in libras quæ sedecim unciarū sunt, duo denarij, id est didrachmum;
cæterarum ferè ſequidrachma. Plumæ non modo culcitra� & ceruicalia, sed & totos lectos faci-
mus, ut mollius cubemus. Fumelbergius. Candidiorum alierum uocant in pluma. Velluntur
quibusdam locis bis anno. Rurſus plumigeri uelantur, molliorq; quæ corpori quamproxima, &
Germania laudatiſſima. Candidi tibi, uerum minores, ganzz uocantur. Præcium plumæ eorum,
in libras denarij quini. Et inde erimina plerunq; auxilliorum præfectis, à uigili ſtatione ad hæc aucu-
pā dimiſſis cohortibus rotis. Eoq; delitiaz proceſſere, ut sine hoc inſtrumento durare iam ne uiro-
rum quidem ceruices poſſint, Plinius.

¶ Tempetatis ſignum imminētis præbent anferes *καταπύλας κρηνοπέλας βρυχίας*, Aratus: hoc est
maiore solito clangore ad pascua exeuntes. Ex quo loco Plinius uertit, Anferes continuo clangore
interpeſſitui. Auenius uerò, Gramina si carpit femefa petacius anfer, clangoris mentione omiſſa,
quod non placet.

¶ Anfer etiam custodia nobis est uſui. Horas, noctes, & fires clangore prodit, Author libri
de naturæ rerum. Clangore prodit inſidiantem, ſicut etiam memoria prodidit in obſidione Capitoliij
cum aduentu Gallorum uociferatus est canibus ſilētibus, Columella. nos eam hiſtoriam referemus
infra in h. Sunt qui acerrimos ac ſagaciffimos canes in turribus nutriant, qui aduentum hoſtium
odore præſentiant, iuratusq; reſtentur, anferes quoq; non minore ſoleria nocturnos ſuperuentus cū
moribus indicant, Vegenus.

¶ Anferum lætamen ſatis omnibus inimicum est, Palladius.

F.
Anferis & ſtruthocameli caro excrementitia est & difficulter concoquitur, Galenus 3. de alim.
& Symeon Sethi. A Celſo numeratur anfer inter cibos ualentiſſimæ materiæ & plurimi alimenti.
Anferinæ partes, alijs exceptis, duræ & excrementoſæ ſunt, nec facile concoctionem admittunt, Ga-
lenus in lib. de cibis boni & mali ſucci. Domeſticis cunctis aubus craſſiorem, calidiorem humi-
dioremq; carnem habent, Symeon Sethi & Elluchafem. Anferes natura humidiores ſunt omni-
bus aubis & duriores concoctu, Rafis. Anferum caro craſſa eſt, Auicenna. calida & humida ab-
ſeſſu ſecundo, Elluchafem. Anferum caro abunde calida eſt, ſed minus quàm anatum, & humi-
diſſima inter cicurum autum carnes, craſſæ ſubſtantie: & propter nimiam humiditatem febres ge-
nerat, corrigitur autem ut in anatibus dictum eſt, Mich. Sauonarola. Propter frigiditatem & craſ-
ſitatem inſalubris eſt anferina caro, Alberus. Anfer tempore peſſilentie ab Alexand. Benedic-
to mendis damnatur. Vide plura in Anatæ q. in pleriq; enim anatina & anferina conueniunt. Ana-
tæ caro non multum differt ab anferina, ſed calidior eſt, Platina. Carnes pullorum anferum, ſi pin-
gues fuerint, & quatuor menſum ætatem non exceſſerint, à pluribus appetuntur, Creſcentienſis.
Caro anferis frigida, ſicca, dura, arſibilia, & concoctu difficilis eſt, Alberus: quod & de anate ſcri-
pſit, quum medici iam citati utraq; autem calidam & humidam faciant. Anferina minus dura eſt
quàm anatina, Idem. Inter grues & anferes caro otidium, (id eſt tardatum) media eſt, Galenus.
Anferes ueteres noxiōs eſſe ijs quos hæmorrhoides frequenter uexat, Arnoldus de Villanoua mo-
nuit. Anferis caro in cibo conuenit accipitri, ſed abſq; multo ſanguine, nam ſi eo copioſiore utatur
accipiter, corde grauatur: & ad uenationem donec concoxerit ineptus fit, inſtar hominis ebrij, De-
menius Conſtantinop. ¶ Anferis carnem & recētem & ſalitam comedimus, Platina. Anferinas
carnes ludæi hodie, ut audio, ſaliunt, & fumo exiccant: unde pulchre rubefcunt. Anfer iuuenis
allus præferunt, Tragus.

¶ Anferem & cæteras terra & aqua uiuentes aues, malū nutrimentū crediderim: tutius quidem
& alijs & pectore uſecemur, Platina. Anferina & gallinæca colla quàm cæterarum uolantiū me-
lora pascuntur, ſi ſanguine intercurtaneo caruerint, Idem. Anferum caro quidem eſt qualem dixi-
mus: alæ uerò non ſunt cæterarum autum alijs deteriores, Galenus. Anferes ad cibum hyeme pro-
biores ſunt, Arnoldus de Villanoua in libro de conferuanda fanitate. Erruſus, Pulli gallinarum
& anferum quādiu pipricantur, (pipiunt), magis conueniunt æſtate & autumnō. Atq; Plinius,

Anferem corumq; (inquit) ab æstate in autumnum morbo conficiari dicunt. Anglos in corna nunquam anferibus uelci audio. ¶ Ventriculus uolatilium si concoquantur uberrime nutrit. Gallina quidem & anferis præstantissimus est, Galenus præfertur uentriculus anferis pinguis, deinde gallina pinguis, Elluchafem. ¶ Testes & lingua anferis quidam iuuent in cibo, quare in g. ¶ Anfer diebus festis ad conuiuium ueniebat Alexandro Seuero, Lampridius. Aegyptij anferes tum elixos tum affos apponit quotidie, Diodorus Siculus. Anfer elixari debet, Platina. De porcello lactente condimentis quibusdam farciendo affandofq; Platinae uerba recitauit in Sue G. Idem autem inquit, ex anferis, anate, &c. Jus candidum in anferis elixo: Piper, careum, cuminum, apij semen, thymum, cepam, laferis radicem, nucleostofosmel, acerum, liquamen & oleum, Apicius 6. 7. In anferis: Anferem elixum calidum è iure frigidum Apiciano. Teres piper, liguficum, coriandrum, mentham, rutam, refundis liquamen & oleum modicè temperas. Anferem elixum feruentem fubano mundo exiccabis, ius perfundis & inferes, Idem 6. 8. Anferes iuuenes minutim concifi in paffillo per duas horas coquuntur, Poffunt etiam integri coqui in maffa farinae fectis cum aqua calida fubacta, quemadmodum paffilli de carne ceruina coquuntur, & tantundem temporis. Anferes *ovetomi*, id est altiles & faginari dipnofophitis apponuntur in conuiuiis quod Athenæus defcripfit: qui & coqui cuiufdam apud Dipfilum hæc uerba citat: *ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀνθρώπον ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου φρονιμῶντος ὅτι ἀναγκαῖον ἔστιν ἵνα τὸ φρονιμῶντος ἀποδοῖται.* Vocabant autem Troianum fite Durium porcellū, in cuius uentre aues & condimenta diuerfa coquebant, ut expofitum efi in Sue G. ¶ Noftri fapientiores (exteris, inquit Plinius) qui anferes iccoris bonitate nouere. Faridifus in a magnam amplitudinem crecefi, exemplum quosq; lacte multo augetur. Nec fine caufa in quæfitione efi, qui primus tantum bonum inuenierit, Scipio Metellus uir confularis, an M. Sertius eadem mente exques Rom. Pinguis & ficis paffum iecur anferis albi, Horatius Serm. 2. 8. ubi Acron, ex parte (inquit) totum (fclilicet anferem denotauit.) Anferis ante ipfum magni iecur, anferibus par, Alaius, Iuuenalis Sat. 5. In omni iecinorum genere præfata anferinum, tanquam humidius, tenuius, & fuauius; deinde iccora gallinarum, Rafis citans Galenum. Adhibetur & ars iccori fiam, ficut anferum, inuentum M. Apicij, fiteo carica faginatis, à fatietate (aliàs, ac fatie) necatis repente nulli potu dato, Plinius. Apice quam tumeat magno iecur anferis maius, Mirans dices, hæc rogo, creuit ubi? Martialis. Hepar *ovetomy*, (id efi ficatum, ficibus faginatum, unde Itali hodie uulgo iecur fimpliciter ficatum nominant) præferim fuum ficis ficis multis nutriorum, efi præfantisimum: fic (ficis) paffum iecur anferis albi, feu iecur anferis nutriti alimētis lacte imbutis fuauius, coctū facilius, melioris fucci, Syluius. *Χλωμα ἰκτερινόν*, id efi anferina iecinora memorat Pollux: item Athenæus, qui hæc Romæ in magno pretio fuiffe fcribit, Idem hunc Eupolidis uerficulum addit, *ἢ μὴ οὐκ ἔστιν ἰκτερινόν ἢ ἄλλο τι πρὸς.* hoc efi, Nifi anferis forte hepar, aut fenfus habes: quod ego in pretor, nulli parum fapis, aut non amplius anferis, nam & muliercule noftræ hominū parum fapientem uocant eius *τρίγυλον* q̄, id efi anferem prudentem. Nec defenfā iuuant Capitolia, quomōi anfer Det iecur in lanceis Inache laute uias, Ouidius 1. Faftorum. Anferis occifio iecur ficut exime, in frigidam impone, ut folidius fit, deinde in adipe anferino in farragine frige, & aromantibus condi, Cibus efi principum, ut quidam celebrant. Plura de iccore anferino augendo fcriptiffimus præcedenti capite in faginatione anferis. ¶ Anferes commendantur apud nos & adipe: liquamine etiam inde excogitato, quo præcipue Hebraei condiments utuntur, Grapalidus. Hoc adipe plura cibaria cōdiri Platina fcribit. Liquamen quomodo fiat ex adipe porcino uel anferino, docet Platina de honefta uoluptate 2. 21. cuius uerba recitauit in Sue F. ¶ Aia gallinarum & anferum in cibo laudantur: & colla quoq; fi ianguine intercutaneo caruerint, Platina. Anferis lac uocamus lingua uernacula, anferinum pingue facti in coctum, fachare uuiſq; paffis adiectis: hoc inter lauteles recenfetur. ¶ Meffalinus Com Meffalæ oratoris filius, palmas pedum ex anferibus torrere, atq; patinis cum gallinaceorum criffa condire reperit, Plinius. ¶ Gallinarum ac phafianorum oua præfiantiora funt, deteriora uerò anferum ac ftruthionum iorum, Galenus. Oua anferum deterriſſima, Pfeillus. Apud nos pauperiores foli anferum & anferum ouis uelcuntur, frixis aut iuri permixtis. Oua anferum, anatum, & ftruthionum craffa funt, & difficilia concoctū, quòd fi quis iſſ uti in cibo uelſe, uitellis tantum utatur. Anferum oua malum fuccum parit, Symeon Sethi: & mox ſubiicit: Dicuntur proprietate quadam peculiari euphyſia, hoc efi ingenij bonitatem præſtare iſſ qui cum melle & butyro aſidutè ea eſtauerint, quæ uerba de anferis in priuatim an de ouis in genere prolata ſunt, incertum.

efficaciorē arbitrat, Plinius. Ius anferis potum cum uino, prōdest eis qui biberint uinum mul-
 num, aut aconitum, uel dorycnium, id est herbam Apollinarem, profunt & uiscera anferis alia & in
 cibo sumpta, Kirandēs. ¶ Cygni autē loco ponitur anfer. Syluaticus. ¶ Antonius Guines-
 rius inter remedia arthritidis unguentum ex anferē describit quō innumeri homines effituti sunt,
 sed ipsos quos recitat innominato authore uerfus utriusq; barbaros, adscribam. Anfer sumatur
 ueteranis qui uideatur, Mox deplumetur, uitalibus euacuetur. Inus ponantur quæ super-
 nis numerantur. Trita caro tota triti, decum apparet mutulum & deprauatum esse, legi potest,
 Trita caro catti parui) mox pelle remota, Vinctum porcinum, thus, cera, faginem ouinum,
 pondere sint aequo sal, mel, faba, sitq; uligo. Post hoc affertur: tamen assus non comederetur. Vas
 supponatur, sic ut liquor accipiantur. Quo membris unctis, gutta dissoluitur omnis. Certe hoc
 unguentum præstat super omne talentum. Io. Gouurotus in libro Gallico de curandis morbis
 unguentum ad arthritin dēscribit huiusmodi: Anferem pinguem deplumatum exenteratumq; felis
 bus paruis bene habitis minutatim incisis farcito, adiecto etiam sale, & ad ignem lentum affuso: &
 quod defillauerit, refruato. Aduerfus spasmus (inquit M. Catinaria) extrat experimentum egre-
 gium, quod Nic. Florentinus ex Thaleso refert: conuenit autem post diuersiones & euacuationes,
 resoluens ac remittens dolorem, huiusmodi. In anferis pinguis exenterati uentre catus minutim
 incisus cum lacte, myrrha & thure uentre felicitate a farcituro confuto) affertur in uerū: & supponatur
 uas aceto albo mediū, (ex dimidio plenum.) Desluentem hinc pinguedinem, post primum fuc-
 cum qui minus utilis est, colligito supernatantem aceto, & in aliquo uase recondito. Deinde bul-
 la anfer in dicto aceto, & pinguedo quæ copiose ab eo separabitur, aceto supernatans, similiter col-
 ligatur & miscetur cum prima. Hac inungetur membrum spasma affectum. Ipse noui quandam si-
 mili unguento feliciter usum ad tendines in ceruice induratos atq; obrortos. Anferem exentera-
 tum farcimus carnibus felis annoſæ, & herbis quæ neruos iuuent, ut inde eliquas adeps sit medi-
 camentosior, Syluius. Leonellus Fauentinus resolutionis curam præscribens, anferem ueterem
 deplumari exenterariq; iubet, & in uentrem eius imponi, pinguedinis anatis, lupi, uulpis, taxi, fe-
 lis syluestris, ana ʒ. i. saluæ uiridis, iuæ, primulæ ueris, herbæ paralyſis uel arthriticæ ana manip. fe-
 nis. Herbæ uirides (inquit) cum adipibus ualide tundantur. his farcitus anfer in uerū affertur: & pin-
 guis quod defillauerit collecto, spina dorsi membrumq; paralyticum inungatur.
 ¶ Sanguis anferis utilissimus in anidota miscetur, Dioscor. Vide supra in Anate g. Ad dele-
 teria leuissima mirabile: Sanguinem anferinum cum aceto bibendū datur: aut anatis sanguinem cum
 uino, Nicolaus Myrepsus. Anferis sanguis calidus bibitur contra leporis marini uenenum, Dio-
 scorid. Aucenna calidum bibendum esse non exprimit. Aetius adhuc calentem cum passio bibi
 iubet. Sanguis anferinus contra lepores marinos ualet cum olei aqua portione. item contra me-
 dicamenta mala omnia afferuat cum Lemnia rubrica, & spinæ albæ succo, passillorum drachmis
 quinque qui in cyathis ternis aquæ bibantur, Plin. Idem sanguis siccus miscetur medicamento ad fe-
 bes chronicas in libro qui Galeno adscribitur de remedijs experimento probatis inter Azarico-
 nis medicinas. Sanguinem a cerebro profluentem anferis sanguis aut anatis infusus sistit, Plinius.
 Ad coryzam equi: Anferem album per dies xxxviii, hordeo solo pasces, & uino potabis, deinde
 decollati sanguinem colliges, & folle exceptum in nares equi immittes, Innominatus.
 ¶ Pumas de uentre anferum tritas & insperſas, sanguine fiffere aiunt, Innominatus. Ad fan-
 guinem e naribus profluentem sistendum: Pinnam anferis quā maximam, uel calami scriptorii si-
 miliam modicè pleniorē, aptare oportebit ad longamitudinem nasi, atq; ita præcidere ut ex utraque
 parte perforata sit, atq; inuoluere eam fasciola tenui lineæ quasi infissa, & explere circuitum eius,
 donec uideatur in nares cum cunctatione quadam recipi posse: atq; ita ut est circumuoluta immer-
 gere eam naso aceto acris infectam: & per eam injicere interdum acetum acre, uel succum supradis-
 sorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis uti oportebit cum per utraq; nares fluxerit
 sanguinis abundantia, nam qui sine instrumento temere acetum aliaq; acria medicamenta infun-
 dunt, sæpe nares ipsas ledunt, unde respiratorius ad fauces meatus quandoq; obturatur, Marcellus.
 Vt sanguinem e naribus elicias, pēnæ anferinæ caulem crassiore sumito, eiusq; neruolam partem
 denticulatim infiar ferræ incisam in nares usq; ad ossa ethmoide immittito.
 ¶ Subditium purgatorium: Medullam anferis aut cerui magnitudine fabæ affuso unguento
 rosaceo & lacte muliebri terito, uelut pharmacum teri solet, & cum hoc os uteri illinito, Hippocra-
 tes lib. i. de morbis mulieb. Et mox, Aliud subditium molle: Medullam anferis magnitudine nu-
 cis, ceram magnitudine fabæ, resinæ lentiscinæ aut terebinthinæ magnitudinem fabæ: Hæc cum ro-
 saco unguento ad lentum ignem liquefacito, & uelut ceratū effictio, deinde ex hoc tepido os uteri
 illinito, & pectinem irrigato.

DE ADIPIS ANSERINI REMEDIIS EXTRA CORPVS. SVMITVR ET
 intra corpus aliquando, sed raro: quod ubi fit, asfericum apponemus.

Anferum quoq; & omnium autum adeps præparatur, exemptisq; uenis omnibus patina noua
 facti operata in sole, subdita aqua feruenti liquatur: Saccaturq; lineis faccis & in fictili nouo repo-

fitus loco frigido minus putrefcit addito melle, Plinius. Recens exemplis membranis in fictilem ollam demissus, quæ altero tantopere capacior fit, quantus sit modus adipis, quem curare institueris, obstruendo diligenter uasæ, flagrantissimo soli exponitur, eliquescent inde humor in fictile aliorum excolatur, donec adeps omnis absumatur, mox loco uehemeter frigido reconditur, & ad usum digeritur. Alij fictile fulciunt super aquam calidam, aut tenuem & elongatam prunam, quæ solis uicem penset. Est & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, coniectusq; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento. Mox lineo colo transfusus reponitur. Vtiliter in medicamentum additur, quæ lassitudines & fatigationes leuant. Dioscorides. Vide etiam supra in Anate g. Galimaceus anferinusq; sic odoribus imbui solent: Cuiusuis eorum per curati sextarii duo fictili olla recipiuntur, erythricepti, xylobalfami, palmæ elate, & calami plani contusi, singulorum sefcuncia ad mifcetur. utri Lesbij ueteris cyathus unus adijcitur, ea ter effruescunt prunis, mox uasæ sublatæ ob igne, die noctuq; refrigerantur postfridite liquata per linteum crassum, mundum in uas excolantur, ubi uero adeps coierit, concha excipiunt, fictiliq; nouo densius operto perfrigidis locis reponitur. Hyberno tempore id instituire oportet, assate liquidem pinguis non coguntur. Nec desunt qui Tyrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò facilius in unum corpus omnia coalescant. (Vide infra in Comageni unguenti descriptione ex Plinio.) Eadem ratione sullus adeps & urinus cancri id genus, odoramentis imbuuntur. Verum sampfuchi odorem adeps ipse representabit hoc modo: Curati quàm optimè adipis, præsertim taurini, mina una, tempestiuq; sampfuchi exquæ contracti sefcuimina mifcetur, & inperfo largiore utino digeruntur in ollas, quæ in uasæ cooperto nocte quiescunt, maturis in fictili olla leuaticulo igni, affusa aqua, leuiter coquantur, cumq; summa adeps odorem exierit, defecatus ac bene operatus, nocte tota permanet, postero die detergitur, quæ pestum terat, sampfuchi, ut dictum est, contusi iterum sefcuimina priori passillo adijcitur, eodemq; modo in ollas cogitur, alijs quæ diximus peractis, decoquitur & colatur, & si qua fundo lasa sit spureicia, deraditur, & frigido loco reconditur. Si quis tamen incurantem adipem anferinum, gallinaceum, aut utulinum, à putredine tueri uelit, ita faciendum est: Quemuis adipem diligenter elotum & siccatum in umbra super cribrum, per linteum munda manibus uehementer exprimat, li noq; confutum umbroso in loco suspendat, & post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat. Pinguis autem indito melle uindicantur à putredinis uitio, uis omnium est excalescere, mollires, rarefacere. Hæc omnia Dioscorides.

¶ Anferinus adeps calidior est sullio, & morfus in alto corporum magis obtundit, Galenus. Idem in opere de compos. med. fec. genera medicamentum ex liquabilibus describens, adipem inq; iubet tenuium partium: qualis est (inquit) leoninus, pardalinus, hyaræ, urfi, nam de anferino quid atinet dicere? præsertim si anferes nulli (inquit) *εἰς ὑπερμαρτυρίαν*, hoc est ruri degentes non inclusi, fuerint. Anferinus maximè tenuium partium est, gallinaceus illi proximus. Syllius. Circa molestationes fit cat. Galenus fec. loc. in medicamentis. Apolloni ad capitis dolore. ¶ Pro medulla cerui adeps anferinus substitui potest. Hippocrates in libro de sterilibus. Heras (inquit Galenus fec. loc. 4. 4.) pro cæspo adipem anferini pondere coniecit: est autem locus inter medicamenta ad ani uitia. Sto tum struthocamelinum efficacior est ad omnia usus, quàm adeps anferinus, Plinius. Cucurbita tofia in argilla ac trita cum adipe anferis uulneribus medetur, Idem. Bubonis cerebrum cum adipe anferino mirè uulnera dicitur glutinare, Plin. Anferinus (uidetur cinis repetendum ex præcedentibus: sed de adipe anferino intelligendum ex Marcello hunc locum recitante patet) cum cerebro & alumine & cæspo, attritus medetur, Plinius. Adeps anferinus cum butyro pari pondere passillis ingentibus sanguinem sicut, Idem. Marcellus adipem anferinum cum pari butyro infusum naribus sanguinem inde manentem sistere scribit, & Plinius alibi adipem anferis aut anatis infusum sanguinem à cerebro profluentem cohibere. ¶ Anferis adeps cum oleo rosaceo phlegmonis medetur, Galenus ad Pisonem. Anferis pinguis in phymate curando usus, bene habui, Amatus Lusitanus. Anferinus adeps maximè tenuium partium est, ob id in uolucrum genere præstat ad scirrhos curantem, Syllius. Tubera & quæcunq; molliori opus sit, efficacissimè anferino adipe curantur, Plinius. Adeps anferis omnes diuities soluit, Aesculap. & Conflaminus. Emollit etiam uteri durities & collectiones, ut infra dicitur. Ignifacit medetur, Plinius. Sinapi illinitur luecibus sigillis, cum melle & adipe anferino, ut cera Cypria. Idem. Post urena sumpta uomitus est protandus cum aqua calida mixto butyro, cui recit additur etiam partem adipis anferis: uel adeps ipsi cum uino dulci decocta bibitur, Gainerius. Adeps anferis utilis est in acopis ac malagmatis, Kirandides. ¶ Honorem debemus Comagenorū clarissimæ rei, (inquit Plinius 29, 3.) Fit ex adipe anferinum, alioquin celeberrimi usus est, ad hoc in Comagene Syriæ parte cū cinnamo, casta, pipere albo, herba quæ comagene uocatur, obrutis niue uasæ, odore iucundo, utilissimum ad perfrictiones, conuulsionem, excos ac subitos dolores, omniaq; quæ acopis curantur, unguentumq; pariter & medicamentum est. Fit & in Syria alio modo, adipe auium (anferum) curato ut diximus, additis erythricepti, xylobalfamo, phoenice elate, item calamo, singulorum pondere qui sit adipis, cum uino bis aut ter subferuefacis. Fit autem hyeme, quoniam æstate non glaciati nisi accepta cera. Et lib. 16. cap. 22. Aliud (inquit) reperit Syriæ pars quæ Comagene uocatur: adipem eorum in uasæ aræo cum cinnamo niue multa obrutum, ac rigore gelido maceratum, ad usum præclari medicaminis, quod ab

gente dicitur Comagenum. Vide etiam supra ex Dioscoride, ubi eius uerba retuli de odoribus imbuendo gallinaceo anferinoq̄ adipe. sed Comageni nomen Dioscorides non habet; quod tamen apud Nicolaum Myrepsum alicubi legisse memini. ¶ Adeps anferis & phasianorum recipitur in emplastro diapsyranti apud Aeginetam 7. 17. tribuit autem huic emplastro uim discutientis.

¶ Apollonius apud Galenum sec. loc. medicamenta quaedam ad captus & temporum dolorem ex adipe anferino sicut, Plinius uidetur autem sanguinem e naribus fluentem intelligere. ¶ Somnos allicit corymbum cum adipe anferino & uino myrtite, Plinius. ¶ Cutem in facie adeps anferis uel galline custodit, Plinius, utilis est *ἐξ ἀφ' ἧς ἀναστρέφεται*, Diosc. hoc est, ad conseruationem faciei, ne scilicet tempestatibus aut Sole lædatur. Ruellius uertit, ad mangonizandam faciem; Marcellus Vergilius, ad nitorem uultus. ¶ Si uulnus *(σφραγισ)* acciderit in oculo equi, & gramia (leone; crasse emanant, cum periculo ne oculi substantia effluat, medullam ouillam tritam illines, & manu aliquandiu cohibebis bis die. præstat autem medulla recens, quod si ad manum illa non fuerit, adipe anferino gallinaceo uel urinis. iuuat etiam medulla cum adipe anferino, permixta, Abfyrus & Hierocles hippiatrī. Commēdatur etiam ab Hierocle sepiæ ostracum ad equorum leucomata, cum alijs quibusdam & adipe anferis permixtum. Scutum uituli cum anferis adipe & ocimi succo, genarum uitis aptissimum est, Plinius. ¶ Adeps anferis alopecie medetur, Auicenna. Infantum alopeciam uita anferinae adipis perfrictione suppleunt, Marcellus. Galenus de compos. medic. sec. loc. inter remedia alopecie. Vt si adeps (inquit) præstat ut uentus extet, quantum etiam hyarne leoninae ac pardalis ac anferis adipes conueniunt, & quicumq̄ renuium partium substantiam habent, quo promptè in cutis profundum penetrare queant, atq̄ ad radices usq̄ capillorum pertingant. Et uertit ad eundem affectum, Quæ ex adipibus (inquit) componuntur modica item thiapsia ammixta, similiter profunt; præsertim si euphorbij & adarcij addatur pars duodecima, sit autem adeps tritum generum, leonini, pardalij & hyarne, cuiusq̄ pars una. Si uerò hyarne adeps non adsit, sufficit præsentibus reliquis duobus uti, anferino ammixto. si uerò omnes quatuor habeas, simul omnes misceris, addito insuper (si adsit) urfino, &c. ¶ Porriginem & ulcera capitis nascuntur semen emendat cum adipe anferino, auctore Sestio, Plinius. Nasuntur semen mixtum adipi anferinae tritumq̄, furfures capitis assidua lauacione depellit, Marcellus.

¶ Ad aurium uita diueria. Adipem anferinum, gallinaceum, suillum, uulpinum, auricularibus medicamentis multis admisceri apud Nicolaum Myrepsum obseruauimus. Si auricula aliquo pacto uitata fuerit, anferina adipe insusa diligenter expurgabitur, sanitasq̄ reddetur, Marcellus. Vide inferius ad aures percussas aut fractas. Si terreni uermes cum adipe anferis decocti infundantur auribus, constat deplorata uita eo remedio sanari, Plinius & Marcel. ¶ Adeps anferis infillans dolorem aurium lenit, Dioscor. Auicenna & Symeon Sethi. Anferinum aur gallinaceum adipe liquefactum sensim insilla, Apollonius ad aurium dolores apud Galenum de compos. sec. locos, ubi Galenus: Gallinaceus (inquit) anferinus adeps, siquidem euacuatum corpus inuenierint, & humorem qui inflammata affectionem excitat non amplius influentem, duabus rationibus tum mitigandi tum curandi profuerint. Si uerò influente adhuc causa adhibeatur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tamen doloris accessionem siue symptoma, quemadmodum etiam si ob humorum acredinem mordacitas contingat. Ocimum auribus utilissimum infantium, præcipue cum adipe anferino, Plinius. Adeps anferis cum ocimi succo tepesfacta insillatq̄, dolores auricularum infantium leuat, Marcellus. Aures mirifice iuuat adeps anferis, cum ocimi succo impositus, Plinius. Scutum uitulinum adipe anferino mixtum adiecto ocimi succo, tepidum auribus dolentibus insillatum optime sanat, Marcellus. ¶ Ad contusas & fractas aures; Adipem anferinum & lac muliebre mixta insilla, aut adipem bubulum ac anferinum æquis partibus liquefactos insilla, aut myrrham & adipem anferinum uel beryrum, uel resinam, & conchylij partem internam æquis partibus tria super aures & propinqua tempora impone, Aesclepiades apud Galenum. Lac muliebre aurium uitis medetur modice admixto oleo: aut si ab ictu dolent, anferino adipe tepesfactum, Plinius. Cum auris percussa & rupta fuerit, seum anatis (lego anferis: anferè enim & anatem interpretes Arabum nonnunquam confundunt): coletur guttatim, & apponatur cum eo lac muliebris. hæc tepida cum succo basilici cuius semen est rubeum, apponantur, (insillentur.) Rafis ex Galeno in Aristotele libro de 60. animalibus. Si ex ictu alioque casu auricula uitata fuerit, tum per se anferina adeps sola diligenter expurgata, leuicq̄ igne liquefacta, insusa auriculae, & dolorem tollit, & uitium per sanat, Marcellus. Ad aurium inflammationes in superficie cutis ex humorum impressione aut plaga abortas: item tumores ac rubores, adipem anferinum & lac muliebre mixta insilla: aut adipem bubulum ac anferinum æquis partibus liquefactos insilla, Apollonius apud Galenum. Apud eundem Andromachus medicamento ad auris ulcerationes siccas non humentes inscripto, miscet adipem anferinum, &c. ¶ Terreni uermes cum anferis adipe uel cum oleo decocti, sine dubio medentur auribus purulentis, Marcellus. ¶ Si uerò obtusa sensus remouetur in aures, Lumbri eos terre, seumq̄ ex anfero rauco Excoque, sic ueterè poteris depellere motum, Serenus. Gra uitatem aurium emendat adeps anferinus: quidam adieciunt succum cepæ & alij pari modo, Plinius. Auricularum sonitum ac grauitatem emendant succo ceparum cum adipe anferino aut cum mellè insilla

filtrato. Idem. Er alibi, Allij succus auribus infillatur cum adipe anſ. Adeps anſ. cum cepae ſucco mixtus bene, auriculæ infuſus, ſurdus auditum reuocat, Sextus. Adipem anſ. & fel bouis, ac laurinum pari menſura mixta infillat ad auditus grauitatem, Apollonius apud Galenum. Si maior fit dolor aut grauitas aurium, ſeuum bubulum cum adipe anſ. tepeſactum infundunt, Plin. Et rufus, Prodeſt & ſeuum uituli cum aniferis adipe & ocima ſucco. Adeps anferinus miſcetur croci ſucco, & allij contuſi ſucco, quæ infuſa auribus incommodos ſenſus tinnitusq; earum proprio & unice tollunt, Marcellus. Ad ſonitus & inflationes aurium, Nitrum & refinam & adipem anſ. aquis paribus cum oleo ammixto diſſoluta infilla. Apollonius apud Galenum. Et rufus, Cepas & allium & adipem anſ. pari menſura trita & excolata infunde. Sonitus ac grauitatem in auribus emendant cum adipe anferino aut cum melle infillantes ceparum ſuccum, Plinius. ¶ Si aque auditorium meatum intrauerit, plurimum prodeſt adeps anferinus, (atq; item uulpinus, & gallinaceus,) mediocriter calidus infuſus, Galenus ſec. loc. & Euporifi. 1. 16. Adeps anſ. cum croci ſucco mixta & tepeſacta ac ſic infuſa, aquam & omnem humorem de auriculis euocat & perſanat, Marcellus. Si aqua aurem ſubierit, aniferis aptus. Immitteretur adeps ceparum nõ ſine ſucco, Qui grauis eſt oculis, ſenſum tamen auribus auget, Serenus. Idem planè remedium legi apud Plinium, Sextum, Aſculapium, & Galenum, qui tepeſactum infillari iubet. Sextus bene miſceri.

¶ Adeps de anferibus cum butyro pari pondere infuſus profluuium narium ſiſit, Marcellus. Vbi cruſtae ulcere narium obduſæ exciderint (ui ſternutatoriõ,) adipe anferino aut butyro cum roſaceo cerao curantur. Lampen ad ozanas apud Galenũ ſec. loc. Eodẽm in opere medicamentum cuidam Aſclepiadis ad ozanas adeps anſ. adicitur. ¶ Adeps anſ. laborum rimas illius ſana, Dioſcor. Symeon Sethi, Plinius, & Marcellus, fiſſuras faciei & labiorum, Auicenna. Profundiores in labijs fiſſuras, adipe caprino aut anferino curabis, Nicolaus Myreptus. Hirci ſeuum efficit eſt laborum fiſſuris cum adipe anferino ac medulla ceruina, refinãq; & calce, Plinius. Sed paulõ ſuper Sextus, Sepum capra (inquit) & adipem anferinum, & medulam cerui, & cepe cum refinã mul & calce uſita, ſic ut malagma, mirè ſanant laborum fiſſuras. Vlcera oris ac rimas (fiſſuras) ſeuum uituli uel bouis cum adipe anferino optime iungit, Marcellus: Plinius etiam ocimi ſuccum addit. Ad aphthas, id eſt ulcera oris, adipem ſuillum aut anferinum manna inſperſa illinito, Archigenes apud Galenum de compoſ. ſec. loc. ubi Crito etiam ad aphthas medicamentum componit ex aumine & malicorio punici dulcis: quod (inquit Galenus) niſi adipem anferinum miſcuiffet putrefactiones fortes conſueneret.

¶ Rigor ceruicis adipe anferina, uel potius gruina perunctus, uelociſſimè mollietur, Marcellus. Ad ceruicem tumores ſedandos, ouorum uitelli cocti cum adipe anferino illiniuntur, felle caprino aquis ponderibus permixto, atq; inde ceruices fricantur, Idem. Anethi ſeci ueteris puluerem, & refinã pitynae puluerem cum adipe uetere anferino aut gallinaceo, * eadem manentium empyrico coctilearia trita, & uelipere tantundem diſſis, mirè ſubuenies, Marcellus. Idem medicamentum canceris marinis, & c. pro phthiſico, * adipem anſ. addit. ¶ Hydropiſcis œſſypum ex uino addita myrrha modicè potu datur, nucis auellanæ magnitudine, aliqui addunt & anferinum adipem, & oleum myrreum, Plin. Adeps anferinus cum eiuſdem cerebro & butyro & alumine & œſſypum poſſius ad ceron modum efficaciter renibus prodeſt, Marcellus. Adeps anferinus cum eiuſdem cerebro & œſſypum & alumine ſubigitur, & imponitur anti omnibus cauſis, Idem. Adeps anferinus alijs diuerſi apud Galenum de compoſ. ſec. locos miſcetur medicamentis ad ſedem. Secis uitij prodeſt butyrum cum adipe anſ. ac roſaceo, modum ipſæ res ſtatuunt, ut ſint illitu faciles, Plin. Argemonia trita cum adipe anſ. impoſita condylomatus medetur, Marcellus. Condylomatus priuam araneus dempto capite pedibusq; infricatur. ne acria perurât adeps anſ. cum cera Punica, ceruſa, roſaceo intricatur. item adeps cygni, hæc & hæmorrhoidas ſanare dicuntur, Plinius, cuius uerbo, ne acria perurant, contra acres & calidos ſedis dolores interpretor. Nam & apud Galenum Euporifiõn 1. 116. ſic legitur: Ad ſedis ex ardore dolores recentem anſ. adipem inungito & emphaſin modum imponito. Heras in medicamentum quoddam ſedis, pro œſſypum (inquit Galenus) adipem anferinum pari pondere coniecit. ¶ Medicorum aliqui axungia ad podagras uti iubent, admittunt aniferis adipe, taurorumq; ſeuo & œſſypum, Plinius. Lac muliebre podagris illini iubent aliqui cum œſſypum & adipe anferino, Idem.

¶ Oeſſypum ſanat ulcera genitalium cum anferino adipe, Dioſcor. ¶ Inhiberi Venerem pu gnacoris galli teſticulis anferino adipe illitis adaligatisq; pelle arictina traunt, Plinius. Vrinae continentiam cohibent leporis teſticuli toſiti, uel coſgulum cum anferino adipe in polenta, Plinius. ¶ Adeps anferinus matrici utilis eſt, Auicenna. Adeps anſ. aut gallinaceus recens & ſine ſale conſtitus, ad uuluae uitia proficere ſale inueteratus, & qui temporis ſpatio acrimoniae concepit, uuluae inimicus eſt, Dioſcor. Et alibi, Adeps anferinus & gallinaceus conueniunt muliebris malis. Lac muliebre cum œſſypum & adipe anferino, uuluarum doloribus imponitur, Plin. Hippocrates hunc adipem molitoris uteri medicamentis crebro admiſcet. Vuluarum duritias & collectiones neſtidorum duritias & concretiones, Sextus) adeps anferinus aut cygni illitus emollit, Plinius, quia & carteras duritias ubiuis, ut ſupra dictum eſt. Adeps anferinus utilis eſt in peſſarijs, Kirandis. Si menses non prodeant, adipem anferis & netopum, ac refinã permixta ac lana excepta ponis.

ponito, Hippocrates de morb. mulieb. i. Si aqua ex uteris fluat, sulfur & anseris adipem delingat, Hippoc. de morbis mulieb. Olympias Thebana maluas cum adipe anserino abortiuas esse dicit, Plinius. Subditum ad efficiendum foetum immortuum, Testam recentem & adipem anserinum terat acappontas, Hippoc. de morbis mulieb. lib. i. Medicamenta quaedam cum adipe anserino, aut ouilla subenda conficitur, mulieribus abortiu obnoxii Hippocrates in libro de sterilibus. Ibi cum cineres cum adipe anseris & irino perungit, si conceptus sit, parus continere tradunt, Plin. Adipem anserinum a partu, & eadem loca mox facies lineis astringit, quae per dies nouem relinquuntur, ita uentre sine rugis & laeue permanfurum, And. Furnerius. ¶ Vt castigentur (constringantur) papillae, Anseris seum illine cum lacte repente, Serenus. Mammis a partu custodit adeps anseris cum rosaceo & araneo, Plinius. Cum anserino adipe perunctis mammis dolores minuere putant, molas uteri rumpere, scabiem uuluarum sedare si cum cinice trito illinantur, Idem;

DE REMEDIIS EX CAETERIS PARTIBVS, ET EXCREMENTIS anseris, & primum ex cerebro,

¶ Anserinus (addendum, adeps, ex Marcello) cum cerebro & alumine, & orsyro, atris medicatur, Plinius. Adeps anserinus cum eiusdem cerebro & orsyro & alumine subigitur, & imponitur anserini omnibus causis, Marcellus. Adeps anserinus cum eiusdem cerebro & butyro & alumine & orsyro impositus ad ceroti modum efficaciter renibus prodest, Idem. Cerebrum anserinum (inquit Kiranides) cum proprio adipe & melle lotum, & decoctione uel iure superpositum, rhagades & hemorrhoides, omnemque tumorem anserini curat, cum rosaceo oleo uero & adipe, & assigulis (sic habet codex noster manuscriptus) uel testis ouorum solum, ad tumores matris facit, cum medulla ceruina ad fissuras labiorum & chimeia conuenit, ad aphas (lego aphthas) uile cum succo fringit, cum melle quoque ea quae circa linguam sunt sanant, cum nardo ad rheumatizantes aures facit & antiquas, (Vide anseris in remedijs ex iecore, cum passulis uero purgatis carbunculos curat, cum liliaceo oleo immillum mortuos foetus educit, Haec omnia Kiranides,

¶ Lingua. Ad eos qui inuoluntarie urinam reddunt, Anserina lingua per triduum, quoque die unam, edendas apponit, Galenus Euporist. a. 76. Idem apud Plinium & Marcellum legimus; sed lingua inaffata illi in cibo sumi iubent, auctorem Plinius citat Anaxilatum. Lingua anserina peculiari proprietate ad stranguriam, hoc est urinae difficultatem facit, Symeon Sethi. Apud Marcellum inuenio, anserinum syluestri lingua affatas a calculosis in cibo efficaciter sumi. Anseris linguam in cibo uel potione sumptam, mulierum libidinem mouere aitur.

¶ Stomachus anserinus prodest stomachicis, intestina coeliacis, cor & pulmo phthisicis, Kiranides. ¶ Iecur anserinum iuuat hepaticos, Kiranides. Salum cum nardo eliquato, & repurgans in aurem indito, magnum aurium dolorem remittit, Galen. Euporist. a. 4. Nos supra adipem anserinum ad aurium dolores commendari scripsimus; & adeps sane cum nardo, (id est oleo nardino) permisceri aliquando potest, iecur non item. Verum Kiranides neque iecur neque adipem, sed cerebrum anserinum, cum nardo ad rheumatizantes aures commendat.

¶ Fel anserinum contulis oculis laudatur, ita ut postea hyffopo (lego, orsyro) & melle inungatur, Plinius. Fel anseris cum felle bubulo & succo daphnae, surdos sanat, Kiranides. Anginis felle anserino, cum elaterio & melle citissimè succurritur, Plinius, & Constantinus Monachus apud quem cornus non est lectio. Fel anseris, maximè quidem syluestris, cum succo prasi aut polygoni, in pessario possum, conceptionem praebet, uiribus intentionem, Kiranides.

¶ Testes anserinum si comedantur, dicuntur multum ad sobolem creandam facere, Symeon Sethi. ¶ Recentiores quidam cinerem plumarum anseris aduersus calculum commendant, Alexander Benedictus.

¶ Anseris, accipitris, gruui, & similitis stercora, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inuilla esse experimento compertum est, Aetius. Excrementum anserinum nimiam acrimoniam in uelle est, Galenus de simplic. lib. 10. Nostri anseres ruri persequi iubent, & stercus quod in fuga conculcatus emiserit collectum, inflammationibus quibusdam (gebris uel grigelen uulgo uocant) in manibus puerorum imponunt, ut eas maturet rumpatque. Laurentius Rufus medicamento acris contra morpheam serpiginem uel impetiginem in equis inscripto, simum anserinum admiscet. Recentiores quidam medici medicamentis ad anginam hoc fel adiungunt. Stercus anserinum ruffes miti- gatur, Kiranides. Facilius enituntur, quae simum anserinum, cum aquae cyathis duobus forbuere, Plinius.

¶ Oua anserina & pauonina, idem faciunt quod gallinarum, Kiranides. Cocci anserini ouiputamen minutissimè triti dimidia drachmae quantitate ex uino propinato, Galenus Euporist. 1. 114.

a. Volucrum plerumque a suis uocibus nominantur, ut haec, sipupa, cuculus: item haec, anser, galina, &c. Varro. Recentiores quidam anserem feminiuo genere proferunt, quod non laudo, ueteres enim semper masculo genere dixerunt, extra quod rei uisum, scriptores, cum de feminis anseribus earumque partu loquuntur, genere utuntur foem. ut Varro & Columella, Singulae (inquit) notae

De Anferē. H. h. Lib. III. 151

undiq; sibi inaccessam uidentes, & noctem intemptam ad innadendos ex insidijs arctissimē dormientes, ac commo-datam rati, qua non custodiebatur, ac silentium a custodibus erat, non arbitran- tibus inde Gallos inausuros esse, aggressi sunt; ac tum capta arx fuisse, nisi anferes interfuisent. Nam cates obiectum cibum silentio edebant. At enim anferes, cum ex eorum natura sit ad obiecta cibaria clamores tollere, & minime ab strepitu conquiescere, editis clangoribus, M. Manlium & cir- cantibus custodias ē somno excitarunt. Ex quo factum est, ut nunc iam quocumq; cates sine fraudis pernas Romanis dent, ad memoriam ueteris eorum proditiōnis. Anfer uerō certis diebus in hono- re est apud Romanos, & magna pompa in foro incedit, Hec ille. Censores magistratu assumpto cur primum anferum cibaria locare soliti fuerint, inquit Plutarchus in problematis rerū Roma- narum 9.4. Faciunt hoc, inquit, in memoriam Capitolij anferum clāgore seruati, ante omnia autem id faciunt, siue ut rem minimi sumptus primum perficiant: siue quod cum custodes ipsi rerum ma- ximarum futuri sint, & rerum publicarum tum sacrarum tum ciuiliū inspectores, ab animali in primis cauto & prouido boni scilicet ominis & significationis gratia, initium sui muneris & curam suspicantes. Consuldarum arcis seruator candidus anfer, Lucretius. Hac seruaquit auis Tarpei templa Tonantis. Miraris non dium fecerat illa Deus, Martialis.

¶ Vidimus aliquando anferem bicorporem: & nūquam erant connexa corpora nisi in dorso: hinc ipse, alis quaternis ac totidem pedibus, & ibat ad quamcumq; partem conuerterebatur, fuit au- tem hęc uis uir, Alberus de animalibus 18. 6. ¶ Eriphus poeta (Atheno teste) ex ouo anferino Ledam (simō Helenam) natam ait, alij simpliciter ex ouo. Vide in Aquila h. in metamorphosi Iouis in aquilam.

¶ Per anferem & huiusmodi iurare mos erat ueteribus, Hesych, & Varinus. *de dē ἡ κωνὸν καὶ ἄλλοις ἐπιμαρτυροῦσι τὸν οὐρανόν*, Lucianus. *ἀδελφὸν δὲ ἄνερον ἐστὶ καὶ οὐαὶ τῆν χλῆα, ἔσται θρασυτάτης τοι*, Arti- stoph. in Aulis, id est, Lampon etiam nunc iurat per anferem, ubi quis fallit in aliquo, ubi Scho- lastes: Primi (inquit) Socratici hoc iuramentum usurparunt. Nam Socrates libro 12. Creticorum sic scribit: Rhadamanthus cum regnum administraret, uidetur omnium hominum iustissimus fuisse; & serunt de illo quod iuramenti per deos interdictis, iurare iusserit anferem, canem & arietem & familia. Fuit autem Lampon sacrificus, diuinator (oraculorum autor) & uaces, cui etiam Athenien- sium coloniam in Sybarim deductam aliqui attribuunt, ipsum cum Athenienis esset cum alijs no- uem duces eius fuisse dicentes. Iurabat autem per anferem tanquam autem uacuinam, *καυαρινῶν*, au- guralem, Erasmus, confectus est etiam cibum honorarium in Pnyaneo. Hec ille: & eadem Sui- das, qui insuper addit hunc Aristophanis uersum conuenire in illos qui iuramento adhibito quaten- piam decipiunt. Hinc & Erasmus in Chliadibus, *ἀδελφὸν ἄνερον τῆν χλῆα*, id est, Lampon iurat per anferem, inter prouerbia recenset. ita autem loquebantur (inquit) ubi quis decipere teneret iureiu- rando. Per anferem quidem iurare Socratici apud Platonem familiare est. Socrates quidam Athe- nienis (sic loquentem inducit Thespeionem gymnosophistam Philofiratus in uita Apolloni) se- nex fatuus, ut uos putabatis, canem, anferem, platanum deos putans, per eos iurare consuevit. Mi- nimi uerō fatuus habitus est, inquit Apollonius, sed diuinus quidam uir & uerē sapiens, iurabat au- tem per ea quæ dixisti, non tanquam deos, sed ne per deos iuraret. Ne deorum nomina cuius ser- moni adhiberentur, Rhadamanthus per anferem & arietem iurare iussit, non Socrates ut quidam uolunt, Suidas in *χλῆα*. Socrates per animalia quædam, ut canem & anferē iurabat, & ante ipsum Rhadamanthus, Porphyrius lib. 4. de abstinendo ab animatis. Et mox, Lex apud Cretenses erat autem Rhadamantho, omne genus animalium iuramenti adhibere. Constat autem aliquis per *χλῆα* & *κύναν* frequentius quam alia animalia quosdam iurasse, quod hæc uocabula quodammo- do alitiant ad *χλῆα*, id est Iouem, sic enim & nostrum uulgus in iuramenti Dei nomen declinans, ferit u. a litera immutata id effert.

¶ Telemacho patris reditum optanti & de prociis uindictam, Odysseus. *ἐπιπέσει δὲ αὐτὸς ἐπὶ τῆν χλῆα, ὅσῳν ἀνέχουσι πλάσσει*, hoc est, aquila ad dextram uolās apparuit, magnam & candidum anferem domesticum ex corre raptum unguibus ferēs, uide in Aquila h. Somnium Penelopæ de anferibus uiginti ab aquila interemptis, reieram in Aquila h.

¶ Iuxta Lebadiam ciuitatem Phocenibus finitimam nemus est Trophonij. Ferunt sibi Hercyn nam unā cum Proserpina ludētem, anferem, quem tenebat, in uitam dimisisse. Atqui in eam spe- luneam auis cum deuolare, & subter lapidē sese occultaret, ingressa Proserpina, cepit sub lapide sedentem. Aquam itaq; profluxisse aiunt, quo loco lapidē amouerat Proserpina, & hæc de causa filium dictum fuisse Hercynnam, Pausanias in Bœoticiis. ¶ Martialis lib. 9. Velium Domitia- ni comitem inducit Marti anferem uouere: qua de re eius pulchrum legitur epigramma, Dum co- mes Arctoi, &c. Petronius Arbiter anferes Priapo sacros facit, cuius uerba adnumerabo. Itaq; ad ceteros circumfistum processit, & ecce anferes sacri impetum in me faciūt, scēdoq; ac ueluti rabioso ferōre circumfistum trepidantem, atq; alius tunicam meam lacerat, alius uincula calciamentorum resoluat ac trahit: cuius etiam dux ac magister ferūtite non dubitauit eum meē serato uexare morfu, Obitus itaq; nugarum pedem mensuræ extorsit, corpūq; pugnacissimum animal armata elidere ma- nu, nec fatiatus se hinc torio iētū morte me anferis uindicauit. Cum protuli anferem, anus ut uidit tam magnum æquē sustulit clamorem, ut putares iterum anferes limen intrasse: & complexis ma-

nibus, Scelerate, inquit, occidisti Priapi delicias, anserem omnibus matronis acceptissimum, &c. Hæc ille, muliercula quidem nostræ in pueris membrum uirile uulgò & iocantes anserem nominant. Iunoni etiã anser dicitur, ut T. Liuius in Capitolina obfidione indicat. Ipsi dææ Aegyptiorum, quæ & Luna putabatur, ab aliquibus Ceres, anser mañtabatur, securq; illi apponebatur, ut Herodotus & Ouidius testantur, Gyraldus. Aegyptijs quibusdam nullam pecudem fas est imolare præter sues, & boues mares & uitulos, dummodo mundos, & anseres, Herodotus libro 2. De sacrificijs ex animalium sex generibus, inter quæ etiam anser numeratur, apud ueteres uitatus, diximus in Oueh.

¶ Tota urbe in hostium potestatem redacta, solus collis Capitolinus remanserat, qui etiam ipse caperetur, nisi saltem anseres dijs dormientibus uigilarent. Vnde penè in superstitionem Aegyptiorum, bestias auesq; colentium, Roma deciderat, cum anseri solennia celebraret, Augustinus de Ciuitate Dei 2. 22. Minus mirum autem anseri hunc honorem habuisse gentiles, cum Christiani contra gentiles profecturi, diuinum penè honorem anseri tribuerint. Hæc enim uerba in uita Henrici quarti imperatoris in Saxonum Chronicis leguntur. Urbanus Pontifex habito in Hispania concilio, crucem contra gentiles prædicari tum primum decreuit. Collecta magna hominum multitudo, duce Godefrido presbytero Hierosolymã nauigare instituit, quæ uniuerfa perijt naufragio, nam Godefridum impiorè fuisse sermonibus ferebatur. Secuta alia multitudo, quæ Petro Monacho duce, inter uias iudeos omnes ubicunq; locorum inuentos occidit: & quò uoluit, peruenit incolomis. Fuerunt in eadem expeditione Godofridus & Balduinus comites Lotharingie, Robertus Flandrie, Raimundus S. Eligi, Boimundus Sicilie, & nepos eius Tancredus, & quidam Ithab episcopus. Tantis autem erat hominum concursus, ut ab aratro agricolæ, pastores à gregibus, matres à cunis, monachi & uesiales è claustris aduolarent. Secum uehebant anserem, quæ publice abebant, & spiritum ei sanctum inesse erant persuasi. Carolum quoq; Magnum reuixisse, & tanti inuicem comitem credebant, & prouincias inter se distribuebant, antequam eas caperent. Hæc ex Chronicis Saxonis ad uerbum excerptimus.

¶ Anseres uicinis uel familiaribus furtim auferre, pro furto ferè apud nos non habetur: sed etiã familiaritatis indicium, si illi quorum anser fuerat, ad cõuiuium in quo anser subreptus apponatur, inuidentur. itaq; sæpe è culina dum assatur, auferitur. Celebratur à nostris prouerbij instar conuiale hoc dictum, *Essend was jr hand/vind lassend den liuten die gens gon.* id est, Vescimini presentibus, & anseres alienos relinquitte, cuius originem ferunt huiusmodi. Vtr quidam parum alius, cui anser subreptus erat, passim de illo inquirens circumibat: & cum forte conuantes quosdam obleruasset, suspicatus anserem suum, (id quod res erat,) ab illis cõsumi, stans foris pone fenestram, sermonibus illorum auscultabat. Tum quendam intus (qui nimirum foris stantem illum animaduerterat) ceteros horrentè audiens, ut cibis præsentibus ueliceretur, relictis anseribus alienis, suspensione deposita, discessit.

¶ De prouerbio, Lampon iurat per anserem, paulò ante scriptum est. ¶ Cœlum nõ animam mutant qui trans mare currunt, Horatius, eiusdem sententia prouerbium celebrat Germani, *Ein gans iuber meer / ein gans wider bår.* hoc est, Anser etiam mari traictio reddit anser. Quidam sic ceterunt, *Es slog ein gans iuber Rhein / Vnd kam ein gagag wider heim.* nam gaga de uocem seris per onomatopœiam dicitur. Anserem autem pro stolido dici uulgò, scriptum est supra in 4. in mentione iecinoris anserini. ¶ Omnia hypera pedem insequeris, prouerbium affine illi Hollandorum, *Su sijnst nae thenen ay / vnde lejt rgansen ay varen.* id est, Gallinarum oua conquiris, & anserina negligis.

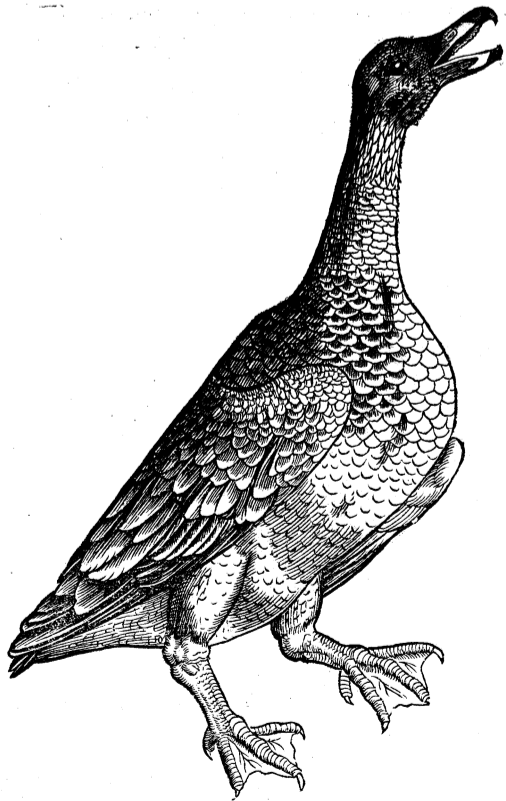
DE ANSERIBVS FERIS IN GENERE.

Figura subsequens anseris syluestris est, ex illis qui sub initium hyemis sublimi uolatu migrant.

A.

ANSER ferus, syluestris uel immanis, quomodo appellatur in diuersis linguis, nihil est opus recensere, cum nullum ei peculiare nomen sit, sed cum adiectione syluestris in omnibus (quod sciam) linguis nominetur: ut ab Italis ocha saltatica; ab Hispanis anser bravo, à nostris wilde Gans: & à quibusdam Schneegans, hoc est niuis anser, quod sub initium hyemis imminentibus iam niuibus apud nos migrare solet. Anseres indomiti & proptè libertatis, uolacissimi sunt: domestici contra, Author libri de nat. rerum. Aristoteles anserum duo genera facit, maius & minus, recentiores aliqui minus idem quod ferum esse putant, quoniam Plinius non aliter quàm in domitum & ferum paratit.

¶ Anser syluestris (inquit Alberus) apud nos quatuor generum inuenitur. Est enim anser citreus maior, qui à colore uulgò Graganus dicitur: (Huius generis esse puto illum cuius figuram appolui.) & eiusdem coloris ac figuræ minor, qui propter corporis leuitatem altius ac longius uolat. Tertium genus rotum album est, præter alarum extremas quatuor uel quinque pennas, quæ nigerrime sunt, uulgò anseres grandinis siue niuis uocantur, (Hagelgans, Schneegans, sed non alio

alios etiam feros primi & secundi generis natus anseres uocant, ut dixi, sunt autem hi quoque parui, & alie ac longè lateq; uolant. Sed minores sunt quarti generis anseres, quibus rostrum anserinum est, color capitis ut pauoni, albiq; crista tamen, in dorso cinerei sunt, ad nigrum declinantes, in stru- ma (collo) nigri, & in uentre cinerei, anseres arborum dicti, quòd uulgus eos ex arboribus nasci cre- dat. (Hos alibi scribit maculas nigras in uultu habere, & cinereos esse. Sed de anseris arborum plu- rales supra in Branta uel Bernicla inter anates feras.) Cygnus etiam uidetur generis anserini esse tum rostri figura, tum pedum, uicisq; & sibi tempore pugnae simili, sed magnitudine excedit. Quidam deniq; anserum generi addunt auem quae post struthionem maxima sit, & in alpi- bus ac lo- cis ad aquilonem defertis degat: quam nos nunquam uidimus, nisi forte sit auis illa quam uolinare uocamus, cygno maior, haec omnia Albertus. Est autem auis, quam uolinare nominat, onocrota- lus, diuersa ab illa quam Plinius tetraonis genus alterum facit, maximam atium post struthocame- lum. ¶ Anserum ferorum genera dicta miscetur inter se, apud nos enim anser ferus, qui colore capitis pauonem refert de mpta crista, cum domestico coiuit: unde prognati puli omnes patris celo- rem representant, magnitudine uero excefferunt, Albertus. Inter anseres (domesticos) genus uarium ferum uocatur, & cum albis nec libenter congregatur, nec aequè sit mansuetum, Varro nec tam fecundum nec tam pretiosum est, eoque non nutriendum, Columella.

Anferes ferri niales dicitur, multi reperiuntur in alpiibus Helueticis, Stumpsius. Anferum generis sunt chenalopeces (aliis chenerotes, aliis ceramides) anfero fero minores, Plinius. Anferis indomiti glauci coloris sunt, Auctor libri de nat. rerum, sed quomodo diuersa eorum genera tum magnitudine tum coloribus differant, dictum est precedenti capite. Anfer ferus, quem ego uidi, tota forma parum a domestico differat, longus dodrantes circiter quatuor, aut paulo minus: extensus scilicet a fummo rostro ad imos pedes, magnitudine domestici, rostro nigro utrinque, per medium croceopalmpes, crura pedesque toti, id est digiti cum membranis ex croceo rubebant, capitis collique color fulcus erat, supra magis nigricans & forte nonnihil rufi habens: inferius uero pluri nerei. Venter totus cinereus, inferior pars caudae, & in tergo etiam utrinque pars a cauda alas uersus plumis ueluebatur albissimis. Caput ferè anatinum magis quam anferinum, aliquot minus quam anferis. Dorsum & alae nigricabant, admixto modicè castaneae colore, praesertim in minoribus & superioribus pennis, margines tamen extremi in nonnullis albicabant, in alijs cinerei erant, in extrema uero dorsi parte caudam uersus pure nigricabant, in media cauda albae quaedam erant, subiectae tamen pennae eminebant inde rursus nigrae. ultima pennarum caudae postremitas albicabat, Alis bene extensis una aut altera series pennarum in extremo albenitum apparbat, ultimae maxime alarum pennae omnium praecipue nigrae erant, altera earum extremitate, quae in conspicuo erat, in angustam lineam albenitem degenerante, in eisdem alis pennae ab externo angulo cinereae descendebant, & paruulae quaedam eiusdem coloris ab interno.

Reperiuntur, ut dixi, in alpiibus. Omnes (inquit Albertus) nutriuntur ad Aquilonem in pedibus. ¶ Anferes, similitur ut grues, tum uolandi duces, tum somni custodes habent, nunquam sine clamore. Vox eis absurda, silentium rarum: quod ubi necessarium uidentur lapillo ori immisso uocem conant, tanquam non aliter sibi temperatur. Hoc autem faciunt ob metum aquilarum, nam Taurum montem superant, ubi aquilas timet, lapillos (uide eadem de re paulo post) rostris ferunt, ad coercendam linguam. Caeterum pascua locorum, etiam si latissima nacti fuerint, facile oblitiscuntur, ideoque semper oberrant & uagantur. sed lucri nonnihil ex hoc malo eis accedit, quod non facile capiuntur ab aucupibus, qui familiares auisibus locos obseruant, & quo ire illae redireque solent semina ad illicendum proiciunt. anferes uero propter obliuionis uitium locos eosdem non repetunt. Oppianus Ixeuicorum 2. Anferes, grues & anates quotannis discedunt, Demetrius Constantinop. 3. Plinius chus anferes Cilices in Tauri montis traiecit (ut modo ex Oppiano Cilice poeta reuulsi) calculis satis magnis ora obstruere scribit, ut obstruere naturae suae garrulitatem tantisper compescant, dum hostem clam praeteruerti solant. Aelianus & Marcellinus anferes simpliciter Tauri montem transmittentes hoc facere scribunt, sed forsitan hoc praecipue faciunt qui circa Ciliciam sunt anferes ferri, quod si uicinus mons Taurus necessario transtulandus sit. Sed grues quoque in sua migratione arenam ore, alij pedibus lapillos gestare tradunt: ut minores quoque aues inter migrandum, contra uim uentorum, ut Plinius refert, & coturnices etiam. Silentij bonum uel casta ratione animantia praemonstrant, nam aestu oriente digressi anferes, & syderis uapore coacti nimio, ac occidua petentes, ubi Taurum superant montem sunt aquilis abundantem, rostra lapillis occidunt, ne clangorem eliciat uel ultima necessitas, quos uolant pernicij collibus eiecerit transmissis, Caelius. Anferes quoque & olores similitur ratione (ut grues & ciconiae) commentant, sed horum uolatus cernitur, hoc est, ut ego interpretor, magis in conspicuo est quam gruuum, quod minus in sublimi uolent. Liburnicarum more rostrato impetu feruntur, facilius ita hinc aere, quam si recta fronte impellerent, a tergo sensim dilatante se cuneo porrigitur agme, largaque impellenti praebet auram. Colla imponunt praecedentibus, fessos duces ad terga recipiunt, Plinius. Et mox de minoribus quoque auisibus, quae mi grate solent, dicitur, Verum haec (inquit) commentantur per maria terrasque peregrinatione, non patitur differri minores quoque, quibus est natura similia. Vt utique enim supra dictas magnitudo & uires corporum inuitare uideri possunt. Io. Tzetzes Chlidiae uertit migrationem & uolatum in sublimi gruuum descibens, gruibus plane eundem modum feruare etiam anferes ait. Syluestres anferes omnes gregatim uolando, ordinem seruant literarum, sicut & grues: & quo facilius uolent, sicut uel se committunt uentorum, quam obrem multi praedictum uentos, frigora & imbres ad uolatum ipsorum. Alit autem uolant (ut grues, Stumpsius) superiorem uentum praualere inferiori cognoscunt. Vix unquam uero expectant hominem: & de loco ad locum sicut grues se mutant, sed non latent. Volando defessi dolent, & uociferantur, Albertus. Et alibi, Anferes ferri omnes (quorum genera quatuor esse diximus) recedunt a terra nostra quae est latitudinis 47. graduum, & in Sclauiam (Illyriam) ad loca aquosa, palustria & arundinibus referta, ubi foeturae operam dant, se recipiunt. In principio autem hyemis reuertuntur ad nos propter pascua & aere magis temperatum: & tunc uolant in gregibus maximis, ita quod milia uel amplius uidentur. Volant autem, cum uentus spirat a septentrione, ad meridiem: quum a meridie, ad aquilonem, itaque uolantes semper fiat uentus sustinentur, unde uulgò dicunt uolatam anferis indicare uentum. Similiter scribit Aulicenna, obferuntur sibi in regione sua, quod aues quaedam aquaticae tempore ueris ad mare mortuum (alsum) uentant, quod proprie dicto maris salis & calidius est: & inde recedant ad intus qui demore uocantur.

De Vulpanfere. A. Lib. III. 155

cantur, forte, ad Indos qui Mauri uocantur, sed Auicennae de animalibus codex impressus, habet: & inde recedit ad locum de cauriliue) ac inde traiecit Nido ad lacum de canefime (de traulustem) dicitur, quaedam uero usq; ad lacum de terrabessen dicitur, & alios in his regionibus lacus, perueniunt. Ex paulo post, Aues quaedam ante hyemem recedunt, uociferantur atq; uolando, ne quarum remingat, & ut augetur societas recedentium, ut scribit Auicenna. Ambrosius addit, quod etiam debiliores quasq; & tardiores fulciunt aduentatione (sustentatione) alarum: & expectant se inuenire quo minus obnoxie sint insidijs autum, a quibus perirent, nisi se munio & expectarent & ita uarent. Hae omnia Albertus. Aues aquaticas, ut ciconias, hyeme in Aegypto degere, in quam e Septentri: ne auolarint, Pet. Bellonius obseruauit. Anates anferesq; feri quomodo cum ciconijs migrent in Lyciam, atq; illic circa Xanthum fluium aduersus coruos, cornices, uultures, aliasq; caniuoras aues pugnent, in Ciconia c. ex Kiranide recitabitur. Anferes indomiti aeris alta perunt: uolantq; ut grues, ordine literato, uolatu secundum flatus uentoru directo. Aquilone flante perunt austrum, frigidam aeris constitutionem imminere praesentientes. Vix autē a uolatu cessant, nisi eturie coacti, in tantum enim uolatu delectantur ut raro dormiant: cum domestici contra ad uolandum propter grauitatem ignaui sint, Author libri de nat. rerum. Girfalco uenit a regionibus transmarinis in cohorte multarum auarum syluestrium, Obscurus. Audio grues citius migrare, nempe Septembri mense, obseruauit ego circa decimum eius mensis diem auolantes, tum die, tum nocte, quod ex clangore ipsorum intelligitur. anferes autem feros tardius, nempe in fine Septembris & Octobris initio. Vidi enim aliquando sexto Octobris die per multas auolantium turmas, quae a Oriente Galliam & Occidentem uersus per turmas triangulas (trianguli specie sine basi, duabus tantum productis costis) uolabant. hoc enim ordine forsan commodius omnes uentum recipiunt, quo sustinetur uolatus, nec ullus impediterum, sic etiam omnes facile ducem suu quem sequantur prospiciunt. Volant ferē silentes, nisi turbatus sit ordo, tum enim clamant, desessos ac procul sequentes expectant & clangore uocant. Expectando uidentur se humiliter terram uersus demittere, quod quidem facilius faciunt quam ascendere, cum nec prorsus loco manere possint, nec pergere uelint.

¶ Anferes feri incipiunt coire post hyemale solstitium, deinde initio ueris pariunt oua, ad summum sedecim. Aiunt autem si oua subinde subtrahantur, parituram anferem usq; ad defectum, Albertus. sed Plinius haec de numero ouorum, & partu si furripantur, donec rumpatur, de anferē doctico tantum scribit. ferri tamen potest, ut idem de uulq; uerum sit. Quae ex feris mitigentur, non concipere tradunt, ut anferes, Plinius. ¶ Anfer syluestris captus fuit apud nos, qui per eixa tatem trium dierum naturalium emoliri non potuit: & tandem induratus fuit, ita quod cultello fandi non potuit, nec ullum animal de ipso uoluit gustare, Albertus. Nefri fanē anferem syluestrem siue nualē, longē uiuacissimum esse putant, ita ut etatem maximē longēuam significatur, uulgo dicant als ait als em Sphneegans, hoc est, tam prouecta aetatis quam anfer nualis.

D. Anferes feri tam cauti sunt, ut in Tauri motis transitu propter metum ab aquilis lapillis ora impleant, ne clangant, teste Ammiano Marcellino, ut supra dicitur est copiose in c. Eorundem uolans quo literam Pythagorae referunt, ingenio non caret.

E. Anferes capiuntur a falconibus & asturibus, Crescētienfis. Girfalco uenit a regionibus transmarinis in cohorte multarum auarum syluestrium, quarum unam nocte propter frigus pelles sub pedibus suis, aiam interditu capiti in cibus, Obscurus. Anferes, cygni, & aliae aues quaedam quomodo capiuntur reti in ripis fluiuorum, Crescētienfis describit lib. 10. cap. 18. & mox alium anferes irretitū modū cap. 19. Quomodo anferes & aliae magnae aues balistris & sagittis capiuntur, ibidem cap. 28. Anferes quomodo gregatim reti capiuntur, legit supra in Anatibus feris E.

F. Anfer ferus quem uidi, deplumatus exenteratusq; crudus adhuc suauiter olebat, instar leporis als quodammodo.

G. Anferum syluestriū lingue affate efficaciter sumuntur in cibo a calculosis, Marcellus. Fel anferis, maximē quidem syluestris, cum succo prasi (porri) aut polygoni in pessario positum, conca ptonem promouet, & in uiris intensionem, Kiranides. Anferis feri simus suffitus daemonia eijctis & lehargum sanat, & suffocationem matricis, Idem.

DE VULPANSERE.

A. CHENALOPEX, Latine uulpanser dici potest, ut Gaza ex Aristotele transtulit, Plinius nomen Ciracum reliquit, xlii. d. aues quae & vulpanser dicuntur, Hesy chius & Valinius. Chenelopem aliqui eandem penelopem existimant: uide supra in Penelopis historia inter Anates feras. Anferū generis sunt chenalopeces (alias penelopes,) & qui

De Auibus

bus lautiores epulas non nouit Britannia chenerotes (aliàs chenalopeces, aliàs *ceramides*.) fero ante fere minores, Plinius. Chenalopex (inquit Turnerus Anglus) ab *znfere* & *uulpe* nomen habet. Noftrates hodie uocant bergandrum (forte quafi mòtanam anatem, *Bergenten*.) anate longior & grandior uulpanfer est, pecciore ruffefcente. in aquis degit & in cuniculorum foueis, interdum & in excellarum rupium cauernis (unde forte nomen ab Anglofaxonibus, noftris patribus, fortius est) natiuit. Nufquam aliàs uulpanferem uidi, nifi in Tamili fluuio. Aium tamen frequentem effe in India Tania uocata, & illic in ferebus cuniculorum nidulari. Moribus acmodum uulpinis eft, nam diti teneri adhuc pulli funt, fi quis eos capere tentet, prouoluit fe fe uulpanfer ante pedes captantis, quafi iam capi pofsit: atq; ita allicit ad fe capiendam hominem, eoufq; dum pulli effugiant: tum ipfe auolat & reuocat prolem, (idè refertur de perdicibus & uanellis dictis.) Hæc ille. an uero anatem illum in fobolem, & in ea tuenda affurtiam tanquam de aue quam bergandrum ipfi uocant, obferuatum tradiderit: an potius quod Aelianus de chenalopecce prodit, repetierit, incertū eft. Et ruffus in epifola ad me, Uulpanferem Angli uocat a bergander, nidulatur in cuniculorum foueis more uulpium, anate maior, minor anferè, alis ruffis. Eliota Anglus chenalopecem fufpicatur effe auem quam Angli nominant barnaclam, de qua fcriptum eft nobis inter Anates feras. Infra defcribitur anfer icellatus uulgò dictus, de quo inquirent eruditi an forte chenalopecx fit ueterum. Petrus Belonius fcribit fe menfe Septembri in Aegypto uidiffe uulpanferem pullos recenter excludos in Nilum deducentem: atq; eam effe auem fluuiantem, quæ à Gallis bieure, id eft fiber dicatur, eò quòd fimiliter ut fiber uiuarijs noxius fit, deuorandis fcilicet pifeibus.

B. Bos cadum genus alterum anate maioris eft, chenalopecce minus, Athenæus. Anferis fpeciem habet uulpanfer, Aelianus. De fpecie bergandri, quam Turnerus chenalopecem facit, uide in A.

C. Uulpanferem Ariftoteles numerat inter aues palmipedes quæ circa lacus & amnes uerfantur, de hift. anim. 8. 3. Et alibi oua hypenemia quædèq; ab ea pari fcribit, quod & Plinius ex eo repetit.

D. Rectè uulpanferi nomen inducitur eft, inquit Aelianus, quod ex ingenitis natura fuæ rebus trahit. Cum enim anferis fpeciem habet, tum probe cum uulpe callida improbitate comparari potest, atq; etiam fi corpore quam anfer inferior fit, animi tamen robore fuperior, & ad inuadendum præfiantior: habetur ab aquila & felis & carcerorum hoftium fuorum inuirijs fe defendit, & propulfa. Pullos fuos uehementer amat, eandemq; operam quam per dix in eis tuendis ponit, nam ante fuos fœtus fe prouoluens, aucupi fœm fui capiendi offendit, hi uero interea cum uenator illudiat, dabuntur: quibus fuge clapsis, is fe alis alleuens difcedit, ac fæpe ut pulli facilius elabatur, capiendum fe uenatoribus præbet. Hinc eft quòd Aegyptij in hieroglyphicis (ut refert Orus) profilio defignando anferem pingunt.

F. Inter oua principatū tenent pauonina, deinde uulpanferis, tertio gallinarum, Epænetus & Heracides Syracufanus apud Athenæum.

G. Faciei tumoris farmentorum cinerem alicui ferarum adiji admifcens illi uo, Leonis uidetur, cet, aut pantheræ, aut urfi: fin his carcas, animalis quod Græci chenalopeca uocant, Aretæus ad Elephantiaū.

H. a. *χλωδίων* auis eft quam diximus. *κωνιδίων* uero canis Lacenicus ex uulpe & cane natus. Ciceliuchez pro chenalopecce uox eft corrupta apud Aucennam de animalibus: in Alberi opere chycheliches fcribitur. *χλωδίων* auis, id eft uulpanferina oua apud Athenæum legitur. Theagenes quidam in Auibus Ariftophanis *χλωδίων* nominatur, ubi Scholiaftes hominem illum improbum & uerfutum fuffe interpretatur. Didymus uero (eodem citate) hunc fimul & Philocem *χλωδίων* fuffe fcribit, hoc eft capite fuperius acuminato. Plura de hac uoce dicemus mox in h. Lyfiftratus etiam, qui tanquam mollis, & alibi tanquam pauper & aleator traducebatur, *χλωδίων* appellabatur, Scholiaftes Ariftophanis in Acharnensibus & Suidas.

b. *Ισαγύς* auis quædam eft chenalopecifimilis, Hefychius & Varinus. **c.** h. Aegyptij ex uolucris uulpiferes facros effe aiunt, Herodotus lib. 1. Aegyptij uulpanferibus honorem habent, quia funt pulorum fuorum amantes, Aelianus. *χλωδίων* tanquam uocabulum prouerbiale ab Erafino in Chiliaadibus ponitur, Theagenes (inquit) quòd effe garritus ac fupidus more anferum, & uerfipellis more uulpis, uulgari ioco dictus eft *χλωδίων*, uoce composita ex anferè & uulpe, quanquam Didymo magis probatur anferis nomen additum, quòd autem ac præfertim anferinis fupra modum delectaretur, uidelicet uulpium more, Hæc Erafinus: fed inepte, neq; enim tale quicquam apud Didymum legitur, uerum ea tantum uerba quæ nos paulò ante ex Scholis in Aues Ariftophanis citauimus, ubi *χλωδίων* conuertimus, non illum qui auis & anferinis carnibus delectaretur, ut Erafinus uertit: fed hominem capite fuperius acuminato. Nam eodem in loco Scholiaftes rationem inquirens cur Philocles Corydus nominatus fit, fic fcribit:

DE ANSERE BASSANO SIVE SCOTICA
cuius figuram, ut & frequentium duarum auium, è Scotia accepimus

Cl. V. Henrici à S. Claro liberalitate.

ANSER Bassanus marina auis est, inquit Turnerus, uulgo dicta a solendguse, prædictio anser (bernicia, de qua supra scripsimus inter anates feras: & in eodem capite de anere arboreo Baumgang, uulgo dicto) paulo minor, anserem tamen uoce & forma per omnia refert, nidulatur in mari Scotico, in rupibus excelis insulæ Bassi, per antiphrazim, opinor, dicitur nec alias usquam in tota Britannia. Hic tanto amore suos pullos prosequitur, ut cum pueris per fumes in coribus ad auferendos eos dimissis, acerrimè non sine uitæ periculo conficietur. Nec silentio prætereundum est, ex adipe huius anseris (est enim insuper adiposus) unguentum à Scotis ad multos morbos utilissimè fieri, quod cum Comageno à Plinio celebrato, merito bonitate & remediorum numero potest certare. Hæc Turnerus. Ego nuper ex erudito homine Scoto accepi, hos anseres Solendgensis dicos, longiores domesticis esse, sed minus latos: in rupibus prætere: & superposito pede altero unde nomen sortatis à solca, id est planta pedis, quam & Germani sic nominant) tandem excludere magnam eorum copiam capti ad insulam Bassi iuxta Feur fluium, qui præterlabitur Edeburgum in Scotia: nec alibi usquam reperiri. digredi procul, uel ad sex circiter miliaria à litore, eius nature esse, ut cum nouum piscem uiderint, priorem euomant, idq; sepius faciant, & ultimam demum pullis suis afferant, tot autem pisces euomere, ut qui in præsidio arcis sunt, piscicetos ad cibum colligant, facile capi, nec retugere capturos.

¶ In æstu Scotici maris circa Hebrides insulas (inquit Hæctor Boëthius in descriptione regni Scotia) præter alias insulas nobilis est Maia diuisi Hadriani ac eius sodalium martyrio pro Christo mine coronatorum reliquis. Alnissimo hic scopulo fons aquæ dulcis largissimus, admirando nauis miraculo, medio mari sitatur. Omnia exuperans rerum in se nouitate Bas castellum uiribus huius manus propè inexpugnabile. In hoc quoq; æstuario situs est scopulus angusto aditu uix piscariam nauem recipiens, qui non in sese ædificia extructa habet, sed excavatus non incommodiora domicilia intus præbet quàm si magnis operibus extructus esset: ceterum longè hæc re munitiora. Quis quid autem in eo est, portento se plenum est nouitatis. Auium enim quas uernacula lingua Solendgensis (anestend gwy) appellamus, haud ab similibus ijs quas Aquilas Plinius aquatiles uocat, in eo ingens copia inhabitat, nec in ullo ferè alio loco. Eæ quum primum adueniunt recipiente uere confutendis nidis tantam lignorum uitam comportant, ut auferentibus qui illic inhabitant (nec enim id ægrè ferunt) satis in annum ex ea parte prospectum sit. Pullos suos piscibus alunt ijsq; delicatissimis. Nam si quempiam ante ceperint auolantesq; meliorem fundo maris nantè conspiciant, abieçto illo, magno sese impetu præcipitantes immergentesq; prædam persequuntur illam, ubi uero ad nidum eam pullis adportarunt auferentibus rursus hominibus haud grauate cõcedunt, contenti pro alijs auolantes. Pullos quoque nec repugnantibus deprædantur, unde ingens commo dit ad Castellum dominum redit. Nam cutem detrahentes cum pingui, oleum inde magni pretii conficiunt: habent quoq; inestinum quoddam paruum oleo singularis uirtutis referunt. Coxendicem enim arthritimq; & id genus morbos sanare consueuit, ut apparet hanc autem, cum aliqui omnibus modis hominum uilissus inferuit, quod rarior sit hoc solo se esse inferiorem. Hæc illic. Et uisus, Est & Atyza una Hebridum, ijs auibus quas solandis nominatas diximus abundans. DE GYA

DE GVSTARDA AVE SCOTICA.

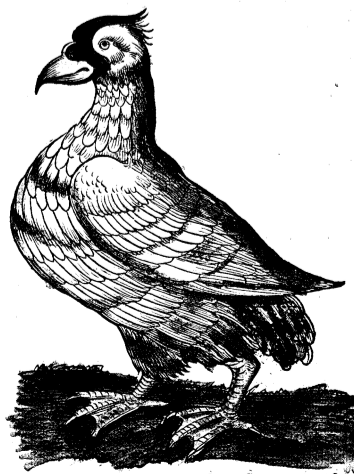
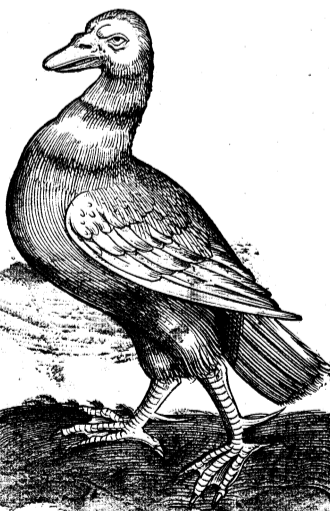
ANC etiam avis aquatica, ut apparet, & anserum ferorum generis iconem e Scotia accepti, absq; alia descriptione, nam quae gustardae avis in Historia Scotica Hectoris Boethij nobis demonstrata est, non ad aem quae hic pingitur, sed ad eandem pertinet, (ut in historia eius recitabimus,) quae tarda & starda hodie in multis Europae regionibus vulgo uocatur, nostris trappa, itaque cum in nomine huius ad nos missae iconis erratum suspicer, nihil aliud addam donec rem certius cognouero.

DE CAPRICALCA, quam Scoti uirgo appellant ane capricalca.

APERCALZE, id est, uirgo, qui appellati, solius pituitatis ex tremis flagellis uicturant, Hector Boethius in Historia Scotica. Audio hanc aem coruo paulo maiorem esse, ac in delicijs haberi. Tænijs transversis fuscis per collum, pectus, & uentrem distinguitur; cauda ferè nulla, &c. ut pictura ostendit.

DE ANTHO.

ANTHVS avis est magnitudine fringilla. Aristot. Pulcher et color, Idem. hinc nimirum & nomen factum, ut *anthos*, quasi floridus dicitur. Gaza ex Aristotele florum transfuit. **FIGVRA HAEC CAPRICALCAE EST.** *anthos* habet fillos, uermiculis uelicitur, Aristot. de hist. anim. 8. 3. nec ipsi solum, sed herbas quoq; palcitur, Vuottonus: quod tamen ego apud Aristotelem nusquam reperio. Circa aquas (amnes) & paludes degit, uictus facili, (*anthos*,) Aristot. Florus, spinus & agythus odium inter se exercere, & nimirum sanguinem regit & flori misceri non posse dicitur, Idem. Agythum anthus odit in tantum, ut sanguinem eorum non credant coire, multatq; ob id ueneficis infament, Plinius. Florus odio equum habet, pelitur enim ab equo pabulo herbae qua uelicitur, nunc beculans (*anthos*) hic, nec ualens acie oculorum est: quippe qui uocè quidem equi imitetur, atq; aduolans equum fugit, sed interdum excipitur, occidaturq; ab equo, Aristot. Est quae equorum humentu anthus nomine, herbae pabulo aduentu eorum pulla, imitatur, ad hunc modum se uelicitur, Plin. Equus & pifcis anthus inimici sunt, Philo: sed inepet, cum anthum autem dicere debuisset. ¶ Florus, *anthos* avis est per o. breue: *anthos* uero per o. longum, nomē proprium uiri, Suidas, per linguā Latine scilicet imitariam, debet enim prima, etiam cum aem significat, produci, cum uerbum floreō primā femina per producat, apparet autem recentiores Graecos Latinorum imitatione florum dixisse, nam &

anthos Graeci flos est. Flori quidem nomen de hac aue Graeci hodieque retinent. Gallis bruant dicitur, ut Bellonius annotat. Eberus & Peucerus Germani Saxones Cyprole interpretantur. Quae illam quae hinnitum equi imitetur, ipsumque fuget, nostris regionibus ignota esse Alberus scribit. Apud eundem & Auicennam haec auis corrupte ybos, ibis, ydos, hyz, acontis & accurtis nominatur. duo posteriora nomina corrupta apparet ab anthos, caetera ab hippo, id est equo, quoniam equi uocem imitatur. Alberus alicubi stultè eandem facit ciconiam, ubi ybos uel ibis legerat, nimirum quia ibis Aegyptia ciconiae similis est. Sed alia est auis Aristoteli de hist. anim. 9. 21. dicta, ubi Gaza piponem uertit, ut alibi *πικον*, picum autem intelligens.

D E A P O D E .

A.

APODES apud Aristotelem leguntur, Gaza apedes seu depedes reddidit, à paruitate pedum sic dicta aues. Eadem ab alijs cypseli uocantur, Aristot. & Plinius. *Κυψέλι* auis familiaris hirundini, Hesychius & Varinus. Aliqui hanc uocem per l. duplex scribunt, cypselus, quod non placet, facta est autem à specie nidi, ut in c. ostendam. Cypselus Pselus in libro de uicibus ratione troglotas nuncupat, quia in foraminibus & cauis ferè latent, Caelius. Sed Caelium ex translatione Cie. Vallæ deceptum suspicor, nam hoc interprete, Pselus laudat in cibo passeris & troglatas, degerim passeris troglatas, haec quidem uerba, quae hirundinibus similes sunt, pedibus curtis, G. Vallam de suo adiecisse coniecit, qui foraminibus turrium solum se committit, (unde nimirum etiam pyrgitæ huiusmodi passeris appellantur, inter attenuantes cibos cum merulis, pedibus, &c. circa finem lib. 1. de uicibus ratione à Pselo memorati.) Eberus & Peucerus Germani *πικον* uocant, id est hirundines marinas etiam nominant, sine auctore: nisi forte ex Plinio ita nominandas putauerunt, qui scribit; Apodes hirundinum specie toto mari cernuntur. Sunt qui alicyonem alicubi hodie uulgò hirundinem marinam uocent: Germani uerò meropem aut meropi congenerem autem. Alberus lib. 1. de animalibus, cum scripsisset de apodibus, quorù pedes nulli sunt, sed alae bonae, subdit: Dicit autem Auicenna autem minorem quam sit ueipertilio, (hirundo potius, ut uinum sit interpretis, sed apud hirundine maior est, Itaq; legerim, Dicit Auicenna apodem autem maiorem esse quam sit hirundo, & est inquit de genere ueipertilionis, (hirundinis,) quae in terram cadens super alas cadit, & Arabicè uocatur aballic, (uocem forsitan corrupta ab apode, & uelut in motu ac si careat pedibus, &c. Aristoteles quidem illo in loco nullam ueipertilionis, sed apodis tantum & hirundinum mentionem facit. Apodes dicuntur hirundines faxariles & speluncarum, Niphis. Apodhia (apodes, melius) uocantur aues similes hirundinibus, maiores tamen, plurimum uolantes, sic dicta quia usui pedum carent, apud plures dardani uocantur uulgò, Syluicus Italus. Sed Itali quidam meropem quoque dardanum aut simili nomine uocant. Scoppa Italus cypselum autem Italicè interpretatur la rendena: sed ea uox hirundinem simpliciter significat, & ipse alibi chelidonia, id est hirundinem sic reddidit. Apodes aues sunt hirundinum speciem, quas & cypselos uocamus hodie in Venetia prouincia, Hermolaus. Hispanis apus uencio dicitur, alijs arrexio. Gallis martinet, uel marteler, & la grande hirondelle, id est hirundo maior. Geor. Agricola apodem eandem cum hirundine riparia facit, & Germanicè interpretatur *Spirschwalben*, nomine *Spyren* nominant, & *Qurspyren*, alijs *Gerschalim*, uel *Gyrswalb*, sunt autem istae hirundines maiores, has Turnerus Anglus uel hirundines rufficas appellandas putat, uel apodes maiores, Anglicè dicitur the great auallouues, hoc est hirundines magnas, (uel martettes, ut Elioza Anglus habet.) Minores uerò -podes, quae hirundine minores sunt, in templis & turribus nidulant solitas, unde & nomen habent apud Anglos à turribus, apud Germanos à templis, *Kilchenpyren*.

Suidas in uoce *Ακυροφελος*. Cypselus Corinthiorum tyrannus fuit, unde patronymicum Cypselidae. Cypselidarum anathematis in Phædro meminit Plato. Vide Suidam. Athenæus libro 14. Niciam testem adfert, qui in Arcadiis scribat Cypselum urbem condidisse iuxta Alpheum in campo, & Cereri ædem cõstruxisse cum ara: & in eius festo certamen de pulchritudine mulierum instituisse, in quo uxor eius Herodice prima uicerit. Cypselus locus munitus est in Arcadia, cuius apud Thucydidem mentio fit historia quinta. Est & in Thracia nominis eiusdem adiacens Hætro ciuitas, Cælius. Cypselus non parit aquilam, prouerbum citatur à G. Heldelino. Erasmi non memorat.

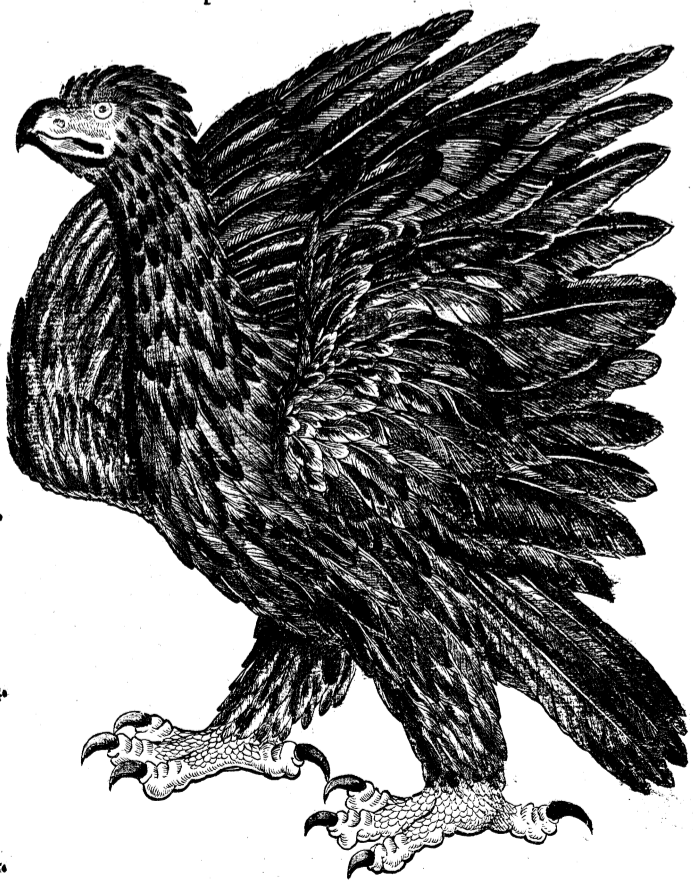
DE AQVILA GERMANA, (QVAM HERODIUM
Albertus & alij quidam uocant: Aelianus chrysaëton & stellarem:)
& de Aquilis in genere.

Figura subspiciens aquila est, que in montibus Rhetie & Heluetie capitur.

A.

his quas nouimus aquilæ maximus honos, maxima & uis, Plinius. Aquila maxime est omnium auium, Kiranides. Aquilam auium reginam esse uolunt, Acron. Herodius rex dicitur auium, non quod regem uerè imitetur, sed potius à uolentia tyrannidis, quod omnibus uim inferat, Albertus, uocat autem herodiam, primum & præcipuum aquilæ genus. Omnis aquila inquit, uiget acie uisus, maxime uerò illa que nobilis aquila uocatur, que herodius Latine (suo scilicet feculo, non apud eruditos) dicitur, Hæc ille. Sed alij herodiam interpretantur hierofalchum, alij diuersam autem. Vide supra in Hierofalcho inter falcones. Nunc ubique hoc in capite herodiam nominabimus ex Alberto, primam & præcipuam aquilam intelligemus. Aquila rex auium est, si non alarionem excipias, que forte aquilarum species potens summa est, Ioannes Saresburiensis in Polycratice, ego pro his uerbis, si non alarionem, malim legere, si modo acrophilon excipias, legimus enim falconem sacrum siue Britannicum à quibusdam acrophilum (corrupta forsitan uoce pro hierofalco, quamquam hierofalchum & falconem sacrum diuersos faciunt) uocari, sub quo nec uia autis rapax aufit uolare. Videtur sanè falco facer uel acrophilus, colore, magnitudine, fortitudine, & prædandi ingenio, ad aquilam germanam Aristoteles accedere. Petrus Embus in epistolis falconem, dicit esse aquilam, nos aquilam à falcone genus esse diuersum docuimus in Accipitribus. Regio circa Tarnasari Indiarum urbem eius generis aquilis, quas falcones appellamus, abundat, Ludæus patritius. Aristoteles sextum aquilarum genus gnesium, id est uerum germanum appellari scribit. Vnum hoc inquit ex omni auium genere esse ueri incorrupti ortus creditur, cetera enim genera & aquilarum, & accipitrum, & nuntiarum etiam auium, promiscua adulterinaque inuicem procreant. Sed aliter Plinius, Perceptores inquit imbellis & degener, sola aquilarum exanima fert corpora, cetera cum occidere considunt, sic habent codices impressi: sensus est, aquilas ceteras non ueluti cadaveribus, sed ipsas tantum animalibus que ipse occiderint. Hermolus, Gelenus, Vuotontus, nihil hic mutant, hæc factum quintum genus gnesion uocetur, uelut uerum, solumque incorrupte originis, &c. quasi ad perceptoron tantum (quæ degener est & cadaveribus uelutur, & gypætos dicitur, quasi ex uulture & aquila composita) comparata gnesios dicatur, non ut Aristoteles uult (ex quo tamen transfuit ad totum aquilarum accipitrumque, imò omnium auium genus. Recentiores quidam barbari, ea quæ Aristoteles aquila, omnia ferè uulturi acseribunt. Aristoteles & alij quidam, inquit Albertus, aquilam & uulturem ad idem genus auis referunt, nos hoc neque apud Aristotelem, neque alium ueterem legimus, nec epist. cum forte gypæti descripius, que aquila uulturina specie est: aut potius Auicenna & Arabum interpretes, qui pro aquila aliquando uulturem reddunt.) hinc est quod aliqui uulturem nobilissimum genus auis esse scribunt, quod non est in usu nostro, nam uultur apud nos per magna quidem auis, sed pigra & ignobilis est, aquilarum uerò apud nos magna ualde est diuersitas in colore, quantitate & moribus, Hæc Albertus, unde apparet uerba eius non rectè intellecta à Nipho, qui scribit: Albertus maximam & legitimam aquilam proprie parat esse uulturem, quod exploratum mihi non est, nisi forte alium Alberti locum legerit. Aelianus maximum genus aquilarum chrysaëton, (id est auream aquilam, à colore ruffo fortassis) ab alijs stellarem (nimirum propter notas macularum, ut etiam ardæ genus appellari scribit, & non sepe apparere, hoc inquit Aristoteles ait tenari hinnulos, lepores, grues, anseres ex cohorte. Describit autem eius pugnam aduersus taurum, ut recitabimus infra in D. eandem enim cum Aristotelis aquila germana esse apparet. Est & accipiter aërias, de quo supra dictum.

Aquila Hebraicè נשר nesher dicitur, ut & inter Iudæos conuenit, & interpretes Veteris testamenti Christianos, pro hac uoce Deuteronomio 14. Chaldaeus habet נשר, nisha, Arabs نسر, nesh, mechlita pro schin posita, Persa نسر, an si mureg. L. X. X. نسر, Hieronymus aquila. Plinio 103. ubi aëris legitur in Arabica translatione, Abraham telis est lingua Imaëlitica ita uocari aquilam.

aquilam. Ab hac uoce Latini fortasse nifum accipitris speciem dixerint. פֶּרֶס, farfir, ut Dauid Kimhi docet, quidam canem leporarium interpretantur curfu uelocem. alij nemer, id est paridum. alij speciem auis immunde. alij gallum, ut Hieronymus Prouerb. 30. secutus Septuaginta interpretes, qui אֲשֵׁרָה reddiderunt. nam R. Ioseph dicit esse nomen animantis ambulantis inter gallinas. Muniterus. Dauid Kimhi preterea farfir secundum aliquos interpretatur, אֲשֵׁרָה, asur-goliqua uoce aliqui furnum denotari putant, ego potius asurem sive asorgium, id est accipitrem maiorem. Leuiben Gerson exponit אֲשֵׁרָה, acphu, (forte אֲשֵׁרָה, tarphura, id est uulturem in telii-gens) uel אֲשֵׁרָה, id est apiculam: uel neler, id est aquilam. A uitor commentarij cui titulus Cabtes 60 naki, canem leporarium. ¶ Deuteron. 14. Chaldaeus pro Hebraica uoce אֲשֵׁרָה, pheres uel peres red-dit אֲשֵׁרָה, arubi Augustinus Steuchus accipitris uel aquile genus esse suspicatur. Germani quidem aquilam אֲשֵׁרָה, uel אֲשֵׁרָה uocant. sed de uoce peres dixi in Accipitre A. & in capite de Accipitribus de-

ueris. *Aridam* uel *aradam* Alberto ex Auicenna uulur est: quo in loco Aristoteles uuluris tantum mentionem facit, Albertus etiam aquilarum genera addit, alibi uero uulturum, uel uulturum & bubonem, ubi Aristoteles aquilam habet, in epe ponit, Auicenna nimirum interpretem fecit, Aquila duo genera sunt, aquila absoluta, & altera dicta zimtech, uel zummach, Tardius. Etruscus, Albedo in capite aut dorso aquilae, signum est aquilae melioris, quae Arabicè uocatur zummach, Syriacè napam, Graecè philadelphè, Latine milon. Sed ex his Graecum & Latinum aquila nomen apud nullum idoneum authorem reperias. Barbara nomina, achal, gagla & haukeb, Syriacè uel uulturum interpretatur: ut hager achthamach, aliàs athamach, lapidem aquilae Serapionis interpretatur. ¶ Aquila Graecis est *αετός*, & hodie uulgo similiter, uel *αετός*. Cyprijs *εγός*, ut Helych, & Varinus scribunt. Italis aquila uel agugliamas priuatum terzolo d' aquila. Hispanis *águila*. Galis *aigle*, quo nomine Sabaudos puto etiam de miluis uti: ut Germani quoque uoce *Zar* de aquila proprie, sed etiam de miluo, alij scribunt *Zir* uel *Zim*, uel *Zir*, unde composita nomina, *Stochar*, *Stochar*, *Sijpham*, *Zijart*, hoc est, aquila truncorum, aquila feriens (quam maximam & germanam esse puto, cuius etiam supra figuram potui, haliaetus, buco. Flandri *Zim* uel *Zit* interpretantur. Helueticis & alijs plerisque Germanis uox *Ziler* uulturum est: quae uox nihil composita uidetur, quasi *Zdelar*, id est aquila nobilis, est *del* *Zim*, ut priuatum & per excellentiam de uero & nobilitate genere dicatur. Sunt qui *Zim* scribant, uel *Zim* pro aquila, sed audio apud Frisios & Anglos etiam peculiare genus aquilae dici, de quo nos infra in Pygargo. Vox quidem *Zir*, demum uideri potest à Chaldaeis, nam Deuter. 14. pro Hebraica uoce peres, quae accipitrem significat, Chaldaeus reddit *z*, arabi Augusti, Steuchus accipitris uel aquilae genus esse suspicatur. Postremo Augustus aquila est an egle, aquila germana, a right egle. Illyrijs *orei* uel *orzil*.

Aquilae quibus in locis abundant, dictum est in Accipitre b. Multae sunt in Tauro monte, Caenis: & in Caucaeo, Philostratus. Rhodus aquilam non habet, Plinius, quare pro ostento habitum, quod aquila in culmine domus Tiberij in hac insula conuoluit, ut Suetonius annotauit. Scythia & Sarmatia aquilam non genuerunt, Strabo lib. 7. ¶ Aquila germana aquilarum omnium maxima est, maior etiam quam *oisiraga*, sed ceteras aquilas uel sequalitera portione excedit, Aristot. media magnitudine est, Plinius, sed locutus uidetur nihil corruptus: malim, ceteras media magnitudine excedens. Aquila magnitudine est anferis, Liber de rar. rerum, Volantium apud nos maxima, antere multo est maior, maxime alis & cauda potius quam corpore ipso ac possedere. Carcanus Accipitres magnitudine non inferiores aquilis habentur, Aelianus. Falco facit magnitudinem aquilae uel pauis maior, Alber. Bubo apud nos aquilae magnitudinem aequat, Albert. ¶ Aquila germano colore est ruffa, (suae), Vergilius aquilam fuluam dixit, Aristot. colore subrutilo, Plin. Kubus uel ruffus color laudatur in aquila, Tardius. Aquilus color est fuscus & subniger, à quod aquila dicta esse uidetur, Festus, de aquilo colore uidetur plura in a.

¶ Aquila acutis est unguibus, Aristot. Vncis unguibus sunt quibus incurrum est rostrum, ut accipitres, aquila, Aelianus. *ὄρε τῶν ἰσχυρῶν τῶν ἀνθρώπων ἔχει τὸν ἰσχυρὸν τῶν ἄλλων, ἐν δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἰσχυρῶν καὶ κινηθῶν, ἀλλὰ τὴν ἰσχυρῶν, Suidas in ἐπιτομῆς. Oculi profundi laudantur in aquila, praeterea si nata sit in montibus occidentalibus, Tardius. Albedo in capite aut dorso aquilae, signum est aquilae melioris, quae Arabicè uocatur zummach, Idem. Quorum oculi non glauci sed charopisunt, animosi habentur, per coniecturam à similitudine ad leonem & aquilam, Aristot. quales autem sunt oculi charopi, docuit in Leone b. Quorum natus est aduocatus (ἰσχυρῶν) & à fronte bene dicitur (ἰσχυρῶν) magnanimiti cōficiuntur, exemplo aquilarum, Idem. Huiusmodi natum quidem etiam in homine aquilinum uocant, & regium quidam praefere ferre existimant, quoniam aquila quoque rex autium habetur. Genus aquilae uniuersum cauda breui praeditum est, alis magnis & latis potius quam longis & acutis, sicut sunt alae generis falconum, Rostrum etiam aquilae magnum, ebrogum & paruum (uncum, potius) habent, pedes magnos & fatis, Albertus. In astute anterior capitis pars porrecta paulatim arcatur & terminatur in rostrum, sicut & aquilae caput, falconis non item, Idem. Quomodo accipitres sui corporis partibus ab aquilis & falconibus differant, expellitur est in Accipitre b. ¶ Herodius oculos habet supra modum ardentis, croceos: ita quod albus oculi pars ropazium ferè exprimit, & pupilla ad saphyrum nigrum per lucidum conculcaiae nigredinis accedit: & loca ciliarum (superiorum forte) eius sunt os eminentes aliquantulum super (super) oculos, ita quod membra (palpebras puto intelligi) eius uisum colligere uidentur, Albertus, uidetur autem nihil aliud dicere quam oculos eius cauos & profundos esse, & uidentis aciem in eis ita melius colligi. Et rursus, Herodius est aquila praegrans, tota nigra, licet in senectia color in dorso & super alis ad cinerem uertatur, pedes ei admodum crocei, ungues longi ac ualidi: rostrum magnum cinereum ad nigredinem declinans: alae magne & planae, pennae rectae, quae in fine alarum nihil diuaticae & larium recusat sunt. Aquilae maxima uis, quocirca ossa ipsa natura tribuit durissima crassissimaque, quibus & medullae minimum inest, Vuotronus. Fel earum peracere est, colore ferrugineo, interdum nigro, Galenus.*

¶ Aquilae pullum ante paucos annos in agro Tigrino ceptum & in urbem allatum uidi huiusmodi: Alarum pennae maxime in contrarium extense interdum relinquere dōdratum non uem &

uem & dimidij. Longitudo a principio rostri ad finem cauda, dodrantes quinq. Proceritas frantis pro more, non extenso collo, dodrantes tres, palmo minus. Pedes erit crocei, & crura a pedibus ad palmi mensuram sine plumis, digiti pedum medij, longitudine & crassitudine humani medij in uiro mediocre, aut paulo maior. pars dorii superior inter alas cucullum quodammodo sua figura referat, nempe triangula, mucrone deorsum uerso. Ventris plumarum color rufus ferè aut castanea; maculis albis alperius, rostrum posterius subflauum, anterius nigricabat. Indico propè colore. Longitudo rostri superioris ad tres digitos ferè, unco praeterea ad digiti mensuram descendente. A media lingua unci duo hamorum iussar retrosum spectabant. In agro etiam Heluetiae Solodorenfi quimo priusquam haec scriberem anno, iuxta pagum Hostetiam, Iulio menie, capti sunt duo pulli aquilae, descriptioni praemissae conuenientes. pennae ceruicis rigebant. & longiusculè distabant, qui aquilam adultam uiderant, colorem cum aetate mutari aiebant, & pennas albas in capite, pectore & alis, omnes ad fuluum colorem conuerri. Hoc genus aquilae audio etiam circa Geneuam saepe capi, praegrande, ita ut cum uolare nititur aquila, licet nondum adulta, sine alligata ad crus hominis robusti, aegre ab eo retineri possit. Cicuratas per urbem uolare aiunt, & feles aliquando super tectis arripere ac dilaniare.

Aquila locis aeditioribus confidunt, Ariflor. Montium uertices aeditos & conspicuos incolas, siue cum a uenatu ad quietem se recipiunt, siue soboli nidos parant, & raro sane ad campos rurbibus relicti descendunt, sed ut plurimum è speculis suis caelum prospectant, Oppianus in Ixeuticis. Montes magnos saepius quam paruos frequentant, Xenophon. De nidis eorum, ac quibus eos in locis collocent, dicitur inferius. Dicunt quidam herodium, ut alias quoq; rapaces aues, rostrum nimis aduncum & unguis, ad lapidem aciendo atterere, quum haec instrumenta ad praedam hebetata fuerint: & hoc quidem comperitum esse uerum. apud nos tamè herodius semper in praeruptis silicibus sedens & nidificans inuenitur: sed semper subfiratum habet espicem, uel pulicem, uel linum, uel animalium praedando comparatorum pelles, Albertus. ¶ Aquila germana conspectu rara est, Ariflor. & Plinius: more eius quam cyminè uocari diximus. Ariflor. ¶ De aquilam uoce καλέω dicitur, ut καλέω de gruibus, καλέω de uirgip, Polux & Varinus. ἄλκιον καλέω, Q. Calaber. Ciangunt aquilae, Autho Philomeia. Melanæus aquila sola est sine clangore, sine murmuratione, Plinius. Clangorem aquilarum aut uulturnum facile columba sperant, Gillius ex Aeliano. εὐφραμὸς δὲ τῶν μανθεῖα ἐστὶ τὸ κῆρυξ, Ariflor: es de melanæto, ubi Theodorus transierit, modesta neq; petulans est, quippe quæ non clangat, neq; lippiat aut murmuret, sed uerbum lippire apud Latinos non aliter quam pro εὐφραμὸς, id est lippitudine oculorum laborare inuenio: & forsitan à Gaza primum per onomatopœiam confectum est.

Cælius Rhodiginus adnotauit in aquila uisum esse præcipuum, in cane uim odorandæ, &c. Ariflor: uentis etiam in problematis scribit, aquilas inter aues oculorum acie acutissima principatum sibi uendicare. Ex sensibus ante cætera homini tactus, deinde gustus: reliquis superatur a multis, aquilæ clarius cernunt, &c. Plinius. Cur in amicorum uitis tam cernis acutum, Quam aut aquilæ, aut serpens Epistaurius: Horatius Serm. 1. 7. ἄλκιον ἴσως ἀμειψτός (lego ἰσχυρός uel ἀμειψτός.) ἄλκιον ἴσως ἄλκιον ἴσως ἄλκιον, &c. id est, Aquila autem in primis perspicax, & plurimum tum uisum uolatu uacet, aut enim Ariflor: es, pullos eius ad Solis radios opponi a parente, & non conuenientem pro genuino agnoscere, alterum eijcere ex quo haliter fiat, Scholia in Iliados. Aquilæ ex auiibus maximè acres & acutos oculos habet, in quam Homerus hoc consentit & testimonio est, in morte Patrocli similem huic aut inducens Menelaum, cum requireret, què ad Achillem mittere nuntium de morte amici, Aelianus. Omnis aquila uiget acie uisus, maximè uerò illa quæ herodius & nobilis aquila uocatur, Alibertus. Et rursus, Aquila cicurata praedam uidet leporum inter frutera latentem, antequam ab homine uel canibus obseruari possit. Aquila ab acumine oculorum nominatur, est enim tanti obtutus, ut cum super maria immobilis penna feratur, nec humanis patet obtutibus, de tanta sublimitate pisciculos natare uideat, & insitatorum tormenti descendens raptam praedam pennis (pedibus) ad litus pertrahat, Nam & contra radios Solis fertur obtutum non flexere. Vnde & pullos suos ungue surpenos radios Solis obijcit, & quos uiderit, ceu dignos genere conferat, qui uerò flexerint obtutum, quasi degeneres abijcit, Iridorus: sed horum uel utrunq; uel filium quod priore loco referunt, ad halicæum, id est aquilam marinam potius pertinere. Aquila hoc indice fitorum pullosum in genuinitatem legitimam experitur, eos ad huc implumeis ac ex arate infimos solem intueri aduersum cogit: ac si quis illorum solis radios ægre intuens, nificiatione oculos obnubat, nido expellit, & uelut adulterinum abdicat. Sin autem solem sine nificiatione respiciat, extra suspicionem est, atq; i. cetero inter legitimos adscribitur, quod celestis ignis est generis incorruptus in dex, Aelianus & Io. Tzetzes 12. 438. Maximè curant aquilæ ut generosos fortis alant: quare pullos uolatu aduersus solem probant: & nimio splendori cedentem, aut oculis conuenientem pro ipario reijciunt, nidoq; pellunt, Oppianus in Ixeuticis. Herodius acutissimè uidet, ita ut solem in rota possit intueri, itaq; pullos dicitur suspendere, & illos eijcere qui solem in rota sine lacrymis aspicerent nequeant, Albertus. Idem scribit Ambrosius lib. 5. Hexam. ar Plinius non aquilam, sed

haliaetum, id est aquilam marinam pullos suos cogere aduersos intueri folis radios refert, loco in apparet translato ex Aristotele de historia anim. 9. 34. ubi tamen Graecus Aristotelis codex nomine *haliaet*, id est aquilam simpliciter pro haliaeto habet. Vuotonus totum Aristotelis caput iam citatum mendosum suspicatur. mihi quidem si pro aeto haliaetum restituas, mendi nihil superesse uideatur. Haliaetum autem legendum esse cum sequentia probant, ubi hanc aquilam per mare & haliaetora uagari, & auium marinarum uenatu uiuere tradit: & haliaetum Gaza ex hoc loco transfusa, Plinium scilicet secutus: sed Albertus quoque haliaetum legit, nimirum ex Auicenna.

¶ Aquilarum genera omnia carniuora sunt, Aristot. Delectatur aquilae agnina, hinnulorum & leporum pulpis, Oppianus in Ixeur. Aquila uiolentum animal non modo in allicquendis ad uiuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam ulu carnium delectatur, nam ad se explendam lepores, hinnulos, anferes ex cohorte, & alia pleraque rapit. Vna tantum ex aquilarum genere, quae loquax appellatur, carnes non attingit, sed ad uictum ei herba satis est, Aelianus. Vide etiam infra in 20. quae nam animalia uenetur aquila: & rursus in 8. cicutura quibus cibus alatur. Vnum par aquilarum magno ad populandis tractu ut fatetur indiget, determinat ergo spatia, nec in proximo praedantur, Plinius. Cymindis noctu uenatur more aquilae, Aristot. Videtur autem sentire, non quidem aquilam noctu uenari, sed cymindem ita uenari noctu ut aquila interdum. Etalibi, Tempus aquilae operandi uolandiq; a prandio ad meridianum, mane enim quiescit usq; dum foris frequens, & prandendum iam sit. Idem ex Aristotele repetit Plinius. Cadaver aquilae nullum attingunt, nisi forte ab ipsis relicti animalis, Oppianus in Ixeuticis. Io. Tzetzes in Varijs 5. 9. Leones in quo & aquilae cadauera non degustant, siue propter foetorem, siue per superbiam quandam, cum in suo uterq; genere regiam dignitate obtineat, de feris loquor, nam de captis inclusisq; tum leonibus tum aquilis, non habeo quod dicam, putarim enim illos non mortua solum corpora uorare, sed etiam ex melle placentas, & huiusmodi. Aquilae & uitures ultra maria cadauera sentunt, &c. Niphus in libro de augurijs ni fallor. Nullum genus falconum aut accipitrum ad reliquias praedae suae reuertitur quando sibi uisere effugacitullum ex eis infidet cadaueri sicut faciunt aquilatum & miorum genera, Alber. Aquilae ut quidam his in rebus exercitissimus mihi narrauit in regionibus ad Septentrionem, ut in Suetia & L. Lucania, ut plurimum pisces edunt, & in nidis ac circa tidos eas, inueniuntur anguilla & pisces, Idem. In uetere Testamento quoque in historia Iobi legitur de neier, id est aquila: Vbi fuerint cadauera, illic adest: & in nouo, Vbi fuerit corpus *omne*, cadauer illuc congregabuntur & aquilae, Matthaei cap. 24. & Lucae 17. Aristoteles gypaetum tantum ex aquilis cadaueribus ueluti scribit. Aquila multis diebus ieiunat, Auctor libri de nat. rerum.

¶ Aquila, ut aduice (& carniuora) aues prope omnes, sine ullo potu uiuit: quod Hesiodus nesciuit, facit enim in narratione obfessionis Nini, aquilam augurij praesidem bibentem, Aristot. Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas uoluntiones quatit, sed & contra sitim superior est, & laboris alleuationem extrinsecus obiectam non expectat: uerum & aquas & requietem praclare contemnens, sublime fertur, sursumq; in coelestem locum uolans, maxime proci ex alto aethere acutissimè inferiora uidet, Aelianus, & Pisides apud Suidam: cuius & hoc carmen citat: *Αἰὼν ὀφθαλμοῦ κερταῖος ἀνὰ τῆσσι*. Suidas etiam in uoce *εὐεργυγίς* aquilam inter aues aduice non bibentes numerat. Quod ad potum, sanguis animalium quae ceperint, eis sufficit: aquam uero non gustant, Oppianus in Ixeur. Aegyptij aquilam non aquam sed sanguinem testantur bibere, & Gillius. Aquilae pulli sanguinem lambunt, Iob 39.

¶ Herodius hoc commune habet cum caeteris rapacibus, quod nisi eam praedamue, aut illum a quo renetur, aspiciat, semper serè pedes respicit, quum scilicet sibi relinquitur, Albertus.

¶ Herodius cur altissimè uolet, dicam in D. ex Alberto. Aquilae aërem uolatu superat, & sibi minus euadunt, Oppianus Ixeur. Aquila sola auium directo uolatu sursum aut deorsum fertur, caeterae flexionibus ununtur, Aelianus. Aquilo uentus a uehementissimo uolatu adinstar aquilae appellatur, Festus.

¶ Renouabitur ut aquilae iuuentus tua, Psalm. 103. sentit autè Pfaltes uires suas quae debilitatae & prope fractae sint, sic redintegrandas ut aquilae iuuentutis robori & uigori pares esse queat. Quomodo autem renouetur uel ad iuuentam redeat aquila, alij aliter interpretantur, ut ostendam: mihi quidem uix alia ratio huius mutationis tam probabilis uidetur, quam quae à mutatione pennarum intelligitur, uidentur enim aues quae pennas mutant, quod in rapacibus praecipue animaduertitur, ut aquilis & accipitribus, quodammodo renouari. Meminit autem pennarum abiectionis in aquila Micheas propheta, Calulium tuum in quo sicut aquila, capite primo. Sic & serpentes in nescire dicuntur quotannis cum leberiem, id est pellem ueterem exuerint. Super aquilae sentiantur pennae: & oculi querit illa fontem, erigitq; pennas, calorem in se colligit, eo modo fanatur oculi, in fontem se ter mergit, atq; ad iuuentutem redit. Vnde in Psalmo, Renouabitur ut aquila iuuentus tua. Quo in loco Augustinus quoque: Dicitur inquit aquila dum senio grauatur, rostri immo dicitur crescentis unco non posse os aperire, (uide infra ad finem huius capituli c.) nec cibum capere, unde languescens naturae uel collidit rostrum ad petram, cuius attritu excusso quod redundabat, ad cibum redit, atq; ita reparatur ut iuuentutem omnino, Caelius. Quod autem nimiam rostri & unguis

pium aduncitatem acuendo ad lapidem emendet aquila, uerum & compertum esse scribit Alber-
 tus. Rabi Sahadias, ut testatur R. David (in commentario in caput Esaiæ 40. ni fallor) ait aquilam
 ante omnes aues esse maximi uolatus, & quolibet decennio, donec ad centum annos perueniat,
 petere ignem elementarem, atque eius calore supra modum accensam in mare se precipitem dare,
 & sic renouari, plumasq; ei nouas repullulare: at cum centesimo anno id facere tenet, desitui uiri-
 bus, ita ut e mari cum se in illud precipitauerit, resurgere nequeat, atq; ita emori. Aquila cum se-
 necia grauat, nubes omnes uolans sublimi superat: unde calore solis oculorum eius caligo confu-
 ditur: & mox impetu cum ipso calore æstu descendens aquis frigidissimis tertio immergitur, in-
 deq; resurgens sicutim nidum petit: & inter pullos iam ualidos ad prædandum, in qualitate (sic legi-
 tur) frigoris & caloris, quasi quadam febris correpta, cum sudore quodam plumas exiit, & à pullis
 suis ouetur ac pacitur, donec pennas plumasq; recuperans innouetur, Obiscurus. Quod autem
 dicitur Lorach & Adelinus (inquit Albertus) de herodio, non sum expertus. Dicunt enim hanc aqui-
 lam, quum senuerit tempore quo pulli iam adulti uenari possunt, sicuti deprehendat fontem clarum
 & late scaturientem, recia supra illum in sublime efferri, usq; ad tertium æcris locum, quem in Me-
 moris æstum uocauimus, ubi cum incaluerit ita ut ferè exuri uideatur, subito demissis retractisq;
 alis in fontem frigidum illabi, ut à frigiditate forniculus affringente calor internus augeatur: tum
 fonte relicto ad nidum suum non procul distantem aduolare, & inter alas pullorum rectam resoluti
 in sudorem: & sic cum ueteribus pennis senectam exuere, indiq; nouis: interea uerò donec renatae
 fuerint, nutrirî præda pullorum. Ad hoc non habeo quod dicam, nisi mirabilia nature esse multa, in
 duobus quidem herodijs qui apud nos alebantur, nihil huiusmodi obseruauit, erant enim illi cicures,
 & ad modum aliarum auium rapacium mutabantur. Hæc Albertus.

¶ Aliorum animalium non semper maribus feminae ad coitum obediunt: aquilæ coitum nun-
 quam recusant, tam & ter & decies quamuis intæ sint, si tamen mares præterea eas appetant, pa-
 rent. Gillius. Falconum genera plura sunt, cum propter regionum diuersitatem, tum quia cum ac-
 cipitribus, nisi & aquilis permiscetur, Albertus. Sexum aquilæ genus (de quo nos hic præcipue
 agimus) ignefum, id est uerum germanumq; appellant. unum hoc ex omni auium genere esse ueri
 incorruptiq; ortus creditur, cætera enim genera & aquilarum & accipitrum, & minutarum etiam
 autum, promiscua adulterinaq; inuicem procreant, Aristot. Halizæti suum genus non habent, sed
 ex diuerso aquilarum coitu nascuntur, id quidem quod ex his natum est, in olsitragis genus habet, &
 quibus uultures progenerantur minores: & ex his magni, qui omnino non generant, Plinius, uideo
 autem cum hæc transtulisse ex Mirabilibus Aristotelis, cuius loci uerba quoniam aliqua ex parte
 obicura sunt, Græcè adscribam: *ἐκ τῶν ἀετῶν τῆς ἀσπίδος τῆς ἀσπίδος ἀδελφὸς γίνεσθαι τὴν ἀσπίδα, ἢ
 αὐτὴν γίνεσθαι: καὶ δὲ ἀδελφὸν αὐτῆς γίνεσθαι, καὶ δὲ τὸν αὐτῆς (ἢ πατρὸς) ἀπὸ γένους, ἔστι δὲ τῶν ἀετῶν τῶν
 ἀδελφῶν, ἀδελφὸς γίνεσθαι αὐτῆς καὶ ἀδελφὸν αὐτῆς, καὶ δὲ τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν αὐτῆς, καὶ δὲ τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν
 αὐτῆς, καὶ δὲ τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν αὐτῆς.* Ex his quæcumq; parenthesi includimus Plin-
 ius non attigit: nisi forte ab initio pro his uerbis, in *τῆς ἀσπίδος ἀδελφῶν τῆς ἀσπίδος*, legitur: *τῆς ἀσπίδος ἀδελφῶν
 αὐτῆς*, ueritasq; ex diuerso hoc est, diuersi generis aquilarum coitu, quod non displicet: quamquam ma-
 gis inclinat animus ut legatur, *τῆς ἀσπίδος ἀδελφῶν τῆς ἀσπίδος*, quasi hoc sensu, Ex coitu aquilarum pullos alter fit
 halizæus, (idq; uicissim, nunc mas scilicet, nunc femina,) donec utriusque sexus halizæti prognati
 fuerint, ex his deinde olsitragis nascitur, ex olsitragis pereni aquilarum generis & uultures, hi tan-
 dem etii uultures gignant maiores, quoniam tamen ij steriles sunt, *ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἀδελφῶν*, non dicunt
 ut peculiarem speciem gignere. speciem enim illam appello quæ polsit sibi simile procreare. Hæc
 interpretatio nostra si cui non placet, doceat meliorem. ¶ Theocronos accipitris quodam genere
 ignauo patre, & aquila matre nascitur, uide supra in Capite de accipitribus diuersis, ex tali quidem
 parente conceptum ouum entia fouere negatur.

¶ Nidificant in petris & arboribus, Plinius. Vide supra ab initio huius capituli c. Nidulantur
 locis non planis, sed cellis, præcipue quidem arduis faxis & præcipitibus, sed arboribus etiam, Ari-
 stoteles. An propter imperium tuum eleuat se aquila, atq; exaltat nidum suum? in petra habitat, &
 moratur in prærupto faxo ueluti in munito loco: inde explorat etcam: in longinquum proficiunt
 oculi eius, Job 39. Alia ab alijs longissimè nidificant, ne murtæ ex loci propinquitate inopes præ-
 cæ pereant, Aelianus. Vnam sedem & unum nidum semper habent, lorach. Nidum aquila ma-
 gna difficile est adire propter altitudines montium in quibus nidificant, qui pullos inde eximere uo-
 lunt, à rupe demittuntur longissimo fume, ut etiam ad falconum nidos, Albertus.

¶ Aquilæ oua paritunt terna, sed pullos binos excludit, ut ex uerbo, quem ad Museum referunt
 auctorem constat, Excludit binos, adit terna, educat unum. Sed quamuis magna ex parte sic fiat, ta-
 men & tres uisit aliquando sunt pulli, Aristot. & Plinius. Plutarchus in Mario scribit aquillam ge-
 minos tantum pullos parere, Textor Raufus. Herodius apud nos rarò supra unum pullum inue-
 nitur habere, quamuis duo oua pariat. Et hoc iam comperimus per sex annos continuos inspecto
 nido aquilæ cuiusdam, idq; magna difficultate, non enim potuimus experiri, nisi ab alta rupe sub-
 missio homine per longissimum funem, Albertus. Et alibi, Herodius unum tantum ouum parit, &
 si duo pepererit, plerunq; alterum corruptum inuenitur: & hoc experti sunt aucupes terræ nostræ,
 quæ est superior Germania, per octo continuos annos, nec unquam in nido herodij supra unum pul-
 lum inueniunt. Sunt enim hæ aues (rapaces & aduncæ) calidissima nature: quare oua incubant

bus illis calefactis ac si ebulliant. Et rursum lib. 27. Dicunt aliqui (inquit herodius) duos aut tres pullos excludere, oua tantum bina parere: ex quorum altero unicus pullus, ex altero bini enascantur, quod ego fallum esse arbitror, quin potius hæc aquila cum magno sit corpore, parum ad semen confert: eoque non supra unum aut duo oua parit, aut ad summum tria si iuuenis fuerit, ita ut ex singulis ouis pulli singuli procreentur, nisi quid forte contra naturam nouetur. Cum uero plures duobus enati fuerint, alterum ferè abijcit propter nutriendi difficultatem: id quod sæpe in multis auibus obseruatum est. Ego tamen, ut supra dixi, non inueni unquam plus uno pullo in nido aquilæ, indiget enim pullus copioso nutrimento, quod à parentibus procul requirendum est, quod si quando inueniantur, id erit in Septentrionalibus regionibus iuxta sylvas & mare, ubi cum è mari piscium, tum auium & quadrupedum minorum è syluis præda copiosa habeatur. ¶ Pullum alteri in edendo expellunt tædio nutriendi, nam & degenerare ac hebetescere aquila dicitur, eo tempore, si fetus ferarum rapere non queat: nomenq; hinc exaëti, hoc est degenerantis aquilæ accipit, unguis etiam eius inuertuntur diebus paucis, & pennæ albecunt, ut merito suos oderit partus, sed pullum eiecçum oisifraga excipit, atq; educat, Aristot. Alterum (inquit Plinius) expellit tædio nutriendi, Quippe eo tempore ipsis cibum negauit natura, prospiciens, ne omnium ferarum fetus raperentur, Vngues quoq; earum inuertuntur diebus ijs, albecunt in edia pennæ, ut merito partus suos oderit. Sed eiecços ab his cognatum genus oisifraga excipit, & educat cum suis. Verum adultos quoque persequitur parens, & longe fugat, æmulos scilicet rapinæ. Aquilæ in regionibus nostris non alunt pullos suos nisi in nido, & postea educunt ad prædam, & cum per se iam prædari possunt, longissime à nido eos abducunt, ita ut circa nidum ipsorum rarissime appareant, ipsi uero retinentur habitationem, ut retulit mihi falconarius peritus: qui aiebat quod ne in eadem quidem regione patrens pullum iam adultum & ad acquirendam prædam idoneum secum esse pateretur, Aristot. ¶ Incubat aquila tricenis diebus, & ferè maiores alites, Aristot. & Plinius. Mitit (expellit) pullus suos aquila antequam tempus sit, adhuc parentis operam desiderantes, nec uolandi adeptos facultatem: quod per inuidiam ita facere creditur, natura enim inuida & famelica est, nec copiosa uentationis, magnum tamen quid nanciscitur, cum uenatur, inuidet igitur suis liberis iam maiusculis, que educi uult, & ob eam rem unguibus fecat, Pulli etiam ipsi inter se pugnare incipiunt de sede, ac passu, itaq; à parente eijciuntur, & pullantur, deieçti tuociferantur, periclitanturq;. Sed oisifraga recipit eos benigne, & tuetur, & alit, dum quantum satis sit adolefcant, Aristot. Genera aquilarum non aequè omnia prolem fastidiunt: sed difficilior in alendo una, cui nomè pygargo: benignior quoque rota nigricat colore, Idem. Causam eiecçionis (inquit Albertus lib. 25.) alij aliam assignant, dicunt enim quidam ideo abijci pullum, quod spurium & ignobile esse parens suspicetur, hi enim aiunt aquilam feminam cum alio genere quam herodij aliquando coire, quod nos improbamus, Alij uero aquilam diuersi generis oua sua fractis herodij ouis supponere aiunt, & ideo alienum aliquando esse pullum aquilæ, & propter hoc probatione indigere, Sed quia herodius ferocissima auis est, cui etiam in esse dicitur præficientia quiddam, quo abiens quocq; si quid aduersum nidum appropinquet, præfentit: uidetur nullum genus auis tantæ audacie, quod ad nidum eius aut appropinquare: præcipue cum ponere oua in alieno nido non sit nisi uulsi simarum auii & ignobilium: que ouis suis fouendis non sufficiunt: & huiusmodi aues ad nidum herodij nunquam accesserint. Alij deniq; dicunt herodium ipsum sua oua alterius generis aquilæ supponere, permiscendo inter oua illius ouis uero iam exclusis herodij nature instinctu reuera, & pullos suos, quos ab alienis ad ingestionem radorum Solis dignouerit, alere: alienos abijcere, hos uero colligi & nutrir ab aquila, cui ab initio herodius oua sua supposuerat. Et hoc ego, si experientia non deceffer, probabilis iudicarem, Nam incubatio ouorum, occupatio est & maceratio per abstinentiam, quam herodius propter nature suæ mobilitatem & cibi copiam, qua uti consueuit, non facile sustinet, Dicit etiam potest pullum aliquem ab herodio, non tanquam spurium & adulterinum, sed simpliciter tanquam uiliorem & minus generosum abijci, Hucusq; Albertus. Iniquissima circa pullorum educationem aquila est: alterum enim è duobus quos excluderit in terram eiecçum pullu alarum allidit: & alterum matrem educat: fetu proprio diu labore nutritionis fugit abalienato, Huiusmodi scilicet partentes illi sunt, qui paupertatis prætextu infantes exponunt, quicq; in distribuenda hereditate erga liberos nimium inæquales se exhibent, Author Græcus incertus apud Antonium Monachum Melissæ 2. 10.

¶ Tribus primis aquilarum generibus (hoc est melanæto, pygargo, morpho) & quinto hoc est, gnesio) inædificatur nido lapis acities, quem aliqui dixere gagaten, Plinius. Nos de nominibus, descriptione, natura & remedijs huius lapidis, plura scribemus infra in g. ubi & gagaten dicitur esse lapidem offendemus. In præsentia facta fuerit causas annotasse, cur hunc lapidem aquilæ tædis inferant, in quibus tradendis auctores dissentiunt. Aquilæ acities gentilem suum lapidem in nidum imponunt tanquam aduerius fascinois iniuriam amuletum, Aelianus ut ex Gillij interpretatione apparet. E mari uel terra sublatum lapidem inferunt in nidum quo tutior sit ac firmior, Orus: depressus scilicet pondere, Gillius. Cum parturiant, lapidem quendam nidis imponunt, ut tempestiue pariant, neq; per tim pullo fetu immaturo abortiant, Non constat autem de hoc lapide: sunt qui de montibus Caucasus, alij ab Oceani litore peti tradunt, Oppianus in Ixumicis.

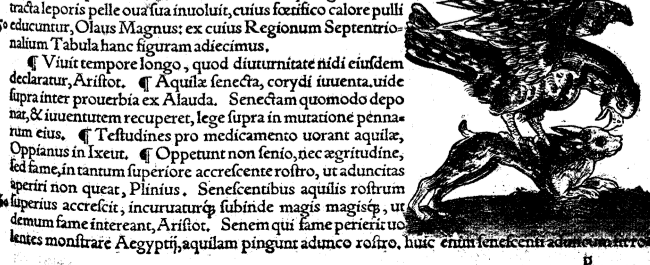
De Aquila. C. Lib. III. 169

Aquila per naturam nimij est caloris, adeo ut & oua quibus superfeder possit coquere, (percoquere, Caelius) nisi admoueat gargarum lapidem frigidissimum, ut testatur Lucanus, Fera tepetacta sub alite fixa, Seruius. Sunt qui aciten in nido aquilae prodesse dicunt ad mitigandum calorem...

¶ Vi aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiti, & a parentibus uolatus edocti, non longe ab ipsis primò discedunt: deinde robustiores facti ipsos etiam parentes superuolant, praesertim cum gelosus sentiant, ac nidoris gratia terram uolando radentes: sic Apollonius parus adhuc Euxeno...

¶ Scythiae terrae incolae auis est, magnitudinis otidis, hoc est auis tarda, quae duas procreat pullos, & quae peperit oua non incubitu fouet, sed condita in leporina, aut uulpina pelle relinquit, atque in obuoluta in summa arbore collocat, cumque a uenatione uecat, custodit, & si quis scandit, impugnat, & uerberatilis, perinde ut aquilae faciunt, Aristot. 9. 37. In Scythia auis magnitudine otidis...

¶ Viuit tempore longo, quod diuturnitate nidi eiusdem declarat, Aristot. ¶ Aquilae senecta, corydi iuuenta, uide supra inter prouerbia ex Alauda. Senectam quomodo deponat, & iuuentutem recuperet, lege supra in mutatione pennarum eius, ¶ Testudines pro medicamento uorant aquilae, Oppianus in Ixeut. ¶ Oppetunt non senio, nec aegritudine, sed fame, in tantum superiore accrescente rostro, ut aduicias speriri non queat, Plinius. Senescensibus aquilis rostrum superius accrescit, incuruaturque subinde magis magisque, ut demum fame intereat, Aristot. Senem qui fame perierit uolentes monstrare Aegyptij, aquilam pingunt adimco rostro, huic enim senescenti admodum...

expertæq; pondus tunc demum abeunt, Plinius. Gaza ex Aristotele paulò aliter : Rapta (inquit) non protinus ferunt : sed cum corripuerint & sustulerint, deponunt, expertæq; iam pondus res quietæ sūt. (Græcè legitur, ὁρῶντες δὲ κωλύονται καὶ ἀφ' ἑλπίων καὶ ἐν ἑσθίῳ, ἀπὸ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς βαρῆς ἀρῆς.) leporem etiam non statim rapiunt, sed expectant dum prodeat in plana, nec protinus de alto in terram ruunt, sed paulatim descendunt. quæ ideo faciunt, ut tutiores ab insidijs sint, confidunt etiam locis ædioribus, quia difficulter à terra tolluntur, uolât sublimes, ut perquammaximè procul aspiciant, quapropter homines solum auium omnium aquilam esse diuinam perhibent. Omnes (aues) profectò quibus ungues adunci, minime in faxis cõsistunt, quoniam faxi durities impedimento curaturæ unguium est, Hæc Aristot. Frequenter herodius ungues pedum rostro acuit, ut firmius retineat prædam, Albert. Etrurij, Herodium aiunt, sicut & alias aues rapaces rostro & ungues nimis aduncos ad lapidem atterendo acere, quando hæc ad prædam heberata fuerint infirmamenta, & hoc quidem utrum esse constat. Conduunt referuntq; suo in nido quantum cibi pulis superfit, quòd enim die quæq; facultas uenandi non datur, fit interdum ne quod portent extrinsecus habeant, Aristot. Aetien lapidem nidis imponunt, uel ad confirmandos illos pondere, uel aliam ob causam, ut copiosè scriptum est capite præcedenti. Zoroastres solus, quod sciam, callitrichon herbam eas in nidum inferre meminit. Aquilæ testudines pro medicamento uorant, Opiantus in Ixeut.

¶ Aquila uiolentum animal & tyrannicum non modo in affluendis ad uiuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam usu carniū delectatur, nam ad se explendam lepores, hinnulos, anseres ex cohorte, & alia pleraq; rapit, Aelianus. Falcones & accipitres prædam digitis apprehensam capunt: aquila uero (ut audio) posteriore digito pedis prius feriunt; unde & à ferièdo aquilæ nomen **Stoßart** apud nos impostum. Venatur aquila lepores, hinnulos, uulpes & reliqua quæ uincere ualeat, Aristot. Aquila absolute dicta capit leporem, uulpem, capreolam, aquila autem dicta zimelch, capit gryuem & aues minores, Tardiusus. Lepores, præsertim anniculi, rapiuntur ab aquilis uide in Lepore d. Cyro aduersus Armenium proficicenti, contigit in primo agro exturgit lepus: aquila autem uolans dextera, leporem despicens fugientem, & irruit & percussit illum, exuiliq; corruptum, eoaq; ablato in collem proximum, pro libidine utebatur præda, Xenophon 2. de pædia. Et alibi, Lepores (inquit) plures sunt in insulis, quòd illic nec à uulpibus occiduntur, nec ab aquilis, nam aquilæ montes magnos potius frequentant quàm paruos cuiusmodi in insulis sunt, in leporario oportet esse latebras, ubi interdum lepores delitescant in uirgulis atq; herbis, & arbores pantis ramis quæ aquilæ impediunt conatus, Varro. Melanætes aquila priuatim à præda leporum λευκοπτερος cognominatur: de qua infra priuatim. ¶ Vulpes supina aquilæ impetum excipit, ut ex Pindari Pythijs scripsi in Vulpe d. Sed aquila quoq; referre Aeliano, quum in pugna (necio contra quæ animalia) uicinam se ad succumbendum sentit, sese supinam ad terram abijcit, & in hostem ungues dirigit, quod ipsum cum hostis prætere non possit, in fugam facile impellitur, Aquilæ quædam cicuiatæ in Tartaria etiam in lupos infilire, eoaq; in tantum diuexare non dubitant, ut ab hominibus sine labore capi possint, Paulus Venetus.

¶ Herodius rex dicitur autem, non quòd iterum regendi modum imiteret, sed potius à uiolenti tyranidibus, quia omnibus dominatur dum omnes uincit ac deuorat: quam obrem & aues omnes hostes habet, Albertus. ¶ Aquila: um pennæ mixtas reliquarum alium pennas deuorat, Plin. Non modo præsentem & uiuentem reginam autem aquilam cæteræ omnes uolucres extimefcunt, atq; eius conspectum exhorrent: sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atq; integre manent: aliæ cum illis communitatem non ferentes, putrescunt, Aelianus. Pennæ aquilarum alias consumunt, est enim aquila auis fortidissima & *σαρκοβόρος*, hoc est putrefactioni inferendæ idonea. Vnde ab eo exefas animalium reliquias nullum aliud attingit, Theophrastus Simocatus. Vna penna aquilæ coniuncta multis pennis anseris consumit eas: id quod expertus sum in pennis alarum: & forte similiter res se habet in cæteris quoq; harum auium pennis, Albertus. Vide plura in Oue d.

¶ Accipiter eiusdem fere consuetudinis & rapacitatis est ut aquila, Albertus. Aquila capit accipitrem & quamuis aliam auem rapacem, quum eas uiderit gestare lora pedum, cibi id aliquid esse putans: ac ideo eas capere conatur, ut conijcimus, nam in deserto, ubi hæc aues feræ sunt & sine hostibus non inuadit eas, hoc periculum ut euitetur, aquilam aliam uel auem rapacem cicuiatam non nisi ademptis loris in prædam emittes, Tardiusus. Accipitres istæ magnitudinis & integre gratias, fac penumero contra aquilas & uolucres pugnare aiunt, Gillius. Herodius, qui uulgo giralco dicitur, aquilam quoq; uincit, Glossa Biblica. Falco montanus mixtæ est audaciæ, ita ut aliquando aquilam inuadat, ut in eius historia diximus. ¶ Cymindis siue chalcis, qui accipiter nocturnus est, bellum internecinum gerit cum aquila, coherentesq; sepeprehenduntur, Plinius & Aristoteles, ¶ Dissident olores & aquilæ, Plin. Aquilæ pugnat olores, uincitq; eam sepius, Aristot. Et alibi, Aquilam si pugnam inceperit repugnantes uincunt: ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam, quod & Athenæus ex eo repetij, sed in singulari numero, cum Aristoteles (hoc quidè in loco, lib. 9. cap. 12. nam superius cap. 1. aquilam à cygno uinci scribit) in multitudinis numero cygnos aquilam uincere scribat, quod uerisimile est, si cygni plures, cum sit auis gregaria, aquilâ unam

aggreſſantur, ſi aliquando ſingularem cygnum inuenerit aquila, aut ab alijs eum auerterit, non mirum eſt ſi uincit. Cygnus ab aquila ſepe hoſtiliter appetitur, nunquam tamen uincitur, ſed eam prouocantem animi non ſolum robore, ſed iure etiam optimo uincit, Aelianus. Si qua autem rapacium inquit Alberus) ut uultur uel aquila inceperit pugnare cum cygnis, defendunt ſe fortiter, ipſi tamen pugnam non incipiunt: & alijs uincunt, alijs uincuntur. Tempore enim noſtro multa uidentibus ex locijs noſtris pugnavit aquila cum cygno: & euolabant ſimul in aerē adeo ſublimem ut uifum noſtrum eſſugerent: demum poſt duas ſere horas deciderunt, erat autem aquila uictricis & ſuperior cygno, tum accurrente miniſtro noſtro ut cygnum caperet, aquila fugit. Qualis ubi aut leporem, aut candenti corpore cygnum ſuſtulit alia petens pedibus Iouis armiger uncis, Vergilius 9. Aeneid. Aquila etiam cum ardeola pugnat, unguibus etenim ualens aggreſſitur, hęc autem repugnando emoritur, Arifto. Grues cum ſe ab aquila impeti perſpiciunt, in orbem conſtitunt, & contracte in ſinum ſalcataeq, ac tanquam in aciem ſiructe, ſpeciem pugne offendunt: quare aquila regreditur, Aelianus. ¶ Ammianus Marcellinus aneres dicit in Tauri montis tranſitu propter aquilarum pauorem lapillis ora implere ne clangant, uide ſupra in Anſeribus ſeris ¶ *de cygnis* ¶ *agnus* ¶ *antrou* ¶ *apala* ¶ *qui* ¶ *in* ¶ *o*, Homerus. ¶ Neſtorophium conegitur claris ſuperpofitis uel grandi macula retibus, ne aquilis aut accipitribus inuolandi poteſtas ſit, Columella. Anates ab aquila quomodo ſe defendant, lege ſupra in Anate d. quanquam anates ſeras in aquis marinis haliaetus potius, id eſt aquila marina inuadit, morphus uero, quæ & neſtophones, id eſt anaria ab anatum egē nuncupatur, in dulcibus ut conſcio. ¶ Veſtibulum in quo cohortales aues ſigne candoris ab accipitribus & aquilis ſepius abripiuntur, Columella.

¶ Clangorem aut aquilarum aut uulturum facile columbæ ſpernum, non item cirei & marinæ aquilæ, Aelianus. Et ſi aquilas conſtitationibus cornices eludere ſtudent, has tamen illæ præclarè contemnunt, & deorſum ferri ſolent: ipſæ uero ſurſum ſubvolantes, æthereum locum ſecant, quod quidem ipſum non cornicum timore agunt. (Quinam hoc dicat, qui planè ſeriat aquilarū uim) ſed potius propria quadam animi magnitudine earum infra ſe uolantū lapillus facile patitur, Aelianus. Apud nos pugnat cum aquila cornix & pica & monedula & huiusmodi aues, eò quod aquila deuorat eas. Vidimus enim aliquando cornices & picas depumantes aquilam, quæ reſidentem ardore patienter iniuriam diſſimulabat: propter quam diſſimulationem cornicula quædam propius accedens raptā eſt ab aquila & deuorata, Alberus. ¶ De aquilæ pugna cum cygnis ſepe uincuntibus, ſuperius dixi. ¶ Aquila & ciconia cauſam pugne habent quod una comedat oua alterius, Alberus. Et alibi, Ciconia aquilas etiam inſequitur tempore pullorum, & cætera rapacia, & ſi ſola non ſufficit, aduocat alias. ¶ Herodius altiffimè uolat ut de præda circunſpiciat, & propter autum æmulationē, nam aliquando aues quadam leues ſuper eam euectæ deplumant eam. Aues etiam magnæ ſi ſublimitate eam excederent, ut grues & ciconia: roſtorum macrone interimerent eam, Alberus. ¶ Falco facer aquilam ſere magnitudine æquat: & ſub ipſo nec aquila uolat, nec ulla auis rapax propter metum: ſed ſtatim hoc uſo cæteræ aues cum clamore fugiunt, Idem. ¶ Aquilæ hoſtes ſunt ſitta & trochilus, ſitta enim oua aquilæ frangit, aquila tum ob eam rem, tum etiam quod carniuora eſt, aduerſatur, Ariftolees. Apud Nigidium ſubis appellatur auis quæ aquilarum oua frangat, Plinius. ¶ Aquila cum auicula trochilo, cui & ſenatoris & regis nomen, pugnat fertur, Arifto. Aquila & trochilus diſſident, ſi credimus, quoniam rex appellatur autum, Plin. ¶ Vulture & aquilæ hoſtes inter ſe ſunt, Aelianus. Aquilam uultur timet, Philes.

¶ Diſſidet aquila cum dracone, ueretur enim aquila anguibus, Arifto. Aquilæ alarum crepitum ubi primum dracone aurius perceperit, in lateras ſtatim abditur, Aelianus. Aquilæ non unus hoſtis ſatis eſt, inquit Plinius, (dixerat autem proximè de primi & ſecundi generis, hoc eſt melonæti & pygargi aduerſus ceruum pugna, ſed quæ hic aduerſus draconem deſcribitur pugna aquilæ ſimpliciter tribuenda eſt, quod & alij authores faciunt.) acrior eſt cum dracone pugna, multoq, magis anceps, etiamſi in aerē. Oua hic conſectatur aquilæ audiat: e malefica: at illa ob hoc rapit ubi conque uiſum. Ille multiplici nexu alias ligat, ita ſe implicans, ut ſimul decidat. Aquila inſecto antimo contra draconem pugnat: dracone quidem ex fructibus prodiens, facile aut ouem aut leporem eximit ex unguibus aquilæ. Et interea dum hic cum aquila pugnat, lepus ſeſe in fugā dat: & dracone fruſtra oculos in aquilam retorquens, eam perſequitur, quod in ſublime elatam attingere non poſſit, Gillius ex Nicædro. Aquilam ſerunt ubi conque uidet ex alto ſerpentem, magno mox ſtridore oppreſſum laniare: & poſtquam extracta de uiferibus uenena decerpſerit, adhuc forte, ſuctu uulſurium dicere uulturem cum dracone pugnat, quod non eſt uerum: nullquam hoc ſcribit Ariftolees, ſed Auicenna aut eius interpres uulturem cum aquila ſepe confundit: ſed neq, aquila omnis cum dracone pugnat. Sed quosdam aquilæ genus eſt paruum, quod uenatur ſerpentem quendam qui malibus que aliquando uenatur, dum alter alteri prædam auferre conatur, Hac Alberus. Vix uolans aut raptum cum ſilua draconem Ferr aquila, implicatq, pedes, atque unguibus hæc

De Aquila. D.E. Lib. III. 173

Sarcus at serpens sinuosa uolumina uersat, Arrectisq; horret squamis, & sibilat ore. Ardus
insurgens illa haud minus urget ad unco. Luctantem rostro: simul athera uerberat alis, Vergilius
Aeneid. x. 1. His addam ex Aeliano historiam prolixiorē quidem, sed memorabilem: Decem
(inquit) & sex uiri frumentum in area baculis excutientes, uastissimis folis ardoribus cum arden-
tissime surrent, unum ex suis ut aquam de proximo hauriret fonte, miserunt: Is messoriam falcem
in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat: ubi uero ad fontem uenit, aquilam extricis-
me offendit serpente circumplicatam, iam iam proximam ut strangularetur, in eam, ut saepe solet,
inuolauerat: ueruntamen non furzum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat, at enim
spirits illius circumuenta, uicina erat ad pereundum. Agricola uel quod non ignoraret, uel quod au-
dissime accepisset aquilam louis nuntiam & ministram esse, & item quod egregie tenet et sciam be-
liam esse, falce serpentem ab aquila abscidit, & uinculis eam, unde effugeret non poterat, exsoluit.
Cumq; his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua uinum temperatum omnibus ministrasset, ij
quidem audissimè bibere ingrediuntur: autem qui aquam haussit, iam post illos bibiturus erat
quam tum famulus non compotor erat) ad labra poculum cum admoisset, seruata aquila circum lo-
cum illum etiam nunc uersans, sic in poculum inuolauit, ut potio effunderetur (ut Cyphus frange-
rent, Io, Tzetzes 3. 134.) Ille quod grauiter sinit indignatus ait: Hæc ne gratiam, cum sis illa (nam
aem recognoscebat) tuo conseruatori refers? itane louem gratiarum inspectorem & præfectum
uereris? Cum hæc elocutus se ad alios conuerteret, uidet ex uenata potione palpitantes, extre-
mam spiritum efflare. Serpens, ut conijcere licebat, suo ueneno fontem imbuerat. (Aquila serpen-
tem scilicet uiderat uenenu euomentē in uas quo aqua hausta fuerat, uel ē quo bibebant) Tzetzes.)
Itaq; redemptionis præmium ei qui se conseruasset, aquila cum pari salute compensauit. Hæc dicit
Grates Persæ menus, & Sthenochorus in quodam poemate graui & antiquo, & in uulgus haudqua-
quam peruulgato. Hæc omnia Aelianus.

¶ Idem Aelianus polypi cum aquila pugnam his uerbis describit: Quum in faxum (inquit) non
admodum ē mari eminentis polyopus aliquando correpens ascendisset, ibiq; explicatis alis summa
cum uoluptate, quod frigida tempestas esset, à tepore solis calciferet, neque sanè se in faxi colorem
uerisset, quod qui dem ipsum cum ad declinandam, tum magis ad mollēdas piscibus insidias facere
solet, aquila acris & acuta in uidendo, prædam, si non sibi futuram bonam, stramen parat. & prom-
ptam sibi & suis pullis perspicue cernens, quanto potuit maximo alarum impetu in polyopum in-
sinit: Sed & piscis hic circumplicantibus aquilam & pertinaciter adherentibus cirris, in profun-
dum detraxit, hostem capitalissimam, simul & interfecit: quæ quidem Lupus hians (ut est in pro-
uersione) inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Legitur in eandem rem Anupatri The-
sali epigramma libro 1. Epigrammatum Græcorum, titulo In pisces inscripto. In Creta ui tauros
nauati ab aquila chrysaëro siue stellari dicta folere in hunc modum narrant. Interea taurus secum
abijt ad paltum, ex insidijs aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro in-
figit. Ille tanquam assio excitatus, primum incenditur ad cursum, deinde qua potest se in fugam con-
fert. Quando in plano & stabili loco fertur, ab aquila moiestia requiescit, ea nimirum quoad in pla-
nitiem excurrit, nihil ei negotij exhibet, ac quæta uolans illum acerrime obseruat, quacumq; ingre-
ditur. Cum illum proxime ad præcipitem locum, & decliuem excessisse uidet, explicatis in orbem
alīs, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt, nihil illum prouidentem, magis ut præcipitem
agit, laniantiq; uentrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur.
Ab aliena præda se continet, nihil enim tale est humi iacet attingit, sed ex suis laboribus gaudet, at-
que à communicando cum alijs se sustinet. Posteaquam expleta atq; exsaturata est, sua aspiratione
graui & tetra reliquias imbutas relinquit, alijs iam ad usum ineptas, Aelianus.

E.
Accipitrum uel aquilarum pullos fune longissimo ab excessis montium rupibus in sportis de-
missi auferunt ē nidis, Alberus. Aquilas quicumq; Caucaum habitant inimicas habent: quamob-
rem illarum nidos ubicumq; apparent, igniferis sagittis incēdunt, laqueos insuper ad eas capiendas
tendant, Promethei uelifici dicitantes, Philostratus in uita Apollonij. Falcones & herodij et ceteri
parentibus, & retibus aucupum capti in regionibus ubi nunquam nidi eorum inueniuntur, pere-
grini uocantur, Alberus. ¶ Plura aquilarum esse genera satis notum est, quorū ad uenationem
nonnulli uidentur, Grapaldus, Aquila capi debet adhuc parua, solet enim audacia & ingenio per-
statem proficere, quare difficiliter adulta capitur, Tardius. Aquilæ cicurantur, quæ parua scilicet
cor nidis exemptæ fuerint, nam illas quæ in feritate adoleuerunt non tuto cicuraueris, quoniam fa-
cile propter audaciam suam & robur infruentis faciem alijs ues partes grauius ledent. Mani-
funt autem ut hominibus uenatu acquirant qualibet aues magnas: precipue uerò ut canum auxi-
lio capiant lepores, cuniculos & capreolos. Qui aquilam ad uenationem effert, debet esse robustus,
ut pondus eius sustinere possit. Et statim cum uiderit prædam à cane deprehensam, aquilam con-
suetam & instruatam dimittet, quæ semper super canes uolabit, & cum lepore uiderit subitò descen-
det & capiet eam, Crescentienus. Herodius cicur super manu sedens gestari non potest, sed po-
tius brachio toto sustineri debet ab humero ultra manum pelle ceruina munito, & cum uolare co-
nauerit, dimittenda est ne brachium gestantis ledat, itaq; aut coopertis ferur oculis, aut cum uolare

cupit dimittitur. **R. etus.** ita redit ad brachium aucupis, ut uel prædâ adeptâ uel frustratâ, quiescat. **Alberus.** ¶ Rubens color laudatur in aquila & oculi profundi, præsertim si nata sit in montibus occidentalibus, Tardius. Plura leges quod ad electionem aquilæ, supra in B. ¶ Quæ aquila uolans caudam extendit, & se circa illam conuertit, & uersus plagam aliquam ascendit, signum est mediantis fugam: Item si non descenderit ad sonum pastus offerendi: nisi forte nimis fatua est, aut nimium obesa. Ne igitur fugiat, cõsue pennas caudæ ipsius ne extendere possit, nec ad uolatum eis uti, aut depluma ambitum podicis, ita ut podex nuuas appareat, sic enim propter frigiditatem aeris sublimis, non conabitur tam altè uolare. Verum tunc timendum est illi à cæteris aquilis, quas propter caudam confutam euitare non poterit, Tardius. Quum aquila pugno relicto circa illi uolat, aut in terra, signum est fugitiuæ, quod si periculum sit, ne tempore illo quo aues libidinem facente generationi operam dant, aquila aufragat, dabis ei in cibo artemicum siue auri pigmentum suave, quod libidinem eius exinguet, Idem. Quum aquila dominum suum circumuolat, sic ut uis longe ab eo recedat, signum est fugitiuæ, Idem. Aquila (fera) capit accipitrem & quamuis aliam autem rapacem, aquilam quoque cicurem, quum uiderit eas gestare lora pedum, est ad aliquid esse putans, hoc periculum igitur euitandi causâ lora pedum aquilæ cicuri, aut cuius aut rapaci uolaturæ, adimito, Tardius. Aquilæ quædam cicurate in Tartaria etiam in lupos insilire, eosque in tantum diuexare non dubitant, ut ab hominibus sine labore & periculo capi possint, Paulus Venerus. Lepores & uulpes (inquit Aelianus) ad hunc modum Indi uenantur, neque enim ad capturam eorum canibus egent aquilarum & coruorum & miluorum pullos educunt, ad uenationemque insitiunt. Insitiendi ratio hæc est: Primum ut ad leporem & uulpem malfactos carnem appenderunt, eos de manibus dimittunt, ad quos à tergo insequendos aibus emisis fruendæ carnis ad eos ipsos alligatæ potestatem uenatores cõcedunt. Aues autem acriter insequuntur, & simul ut uel hanc, uel illam ceperint, præmium pro captura carnem consequuntur. Hæc enim in aquila eos profecturi has beluas maxime illicebra est. Postea uero quam eas exacte ad uenationem festinationem erudierunt, in montanos lepores, ac feras uulpes emittunt, aues confecti prædii spe quæ obiecta præda eis offensitur, & insequuntur, & celeriter comprehenduntque, ut Cretas ait, quod ceperunt, dominis reportant, non plane infecta pro carne illa prædæ domesticæ antea appensa, hæc fera præda nunc uicera habituras esse. Nutritur aquila omni genere carniu, nec facie morbo corripitur, cum leporè ceperit, pascitur eo frepius, ut postea libentius persequatur, Cretensientis, Plura de cibo aquilæ uide supra in C.

¶ Qui propè nidum aquilæ habitant, unum ex pullis eius (accedentes ad nidum armati, præcipue capitibus, timore aquilæ) auferunt, & ad patum alicubi alligant. Tum illi uociferanti parentes adferunt lepores & cuniculos, si in locis illis reperiantur, & gallinas & anferes, quæ accole sibi colligunt, interdum feles ac uulpes, nuper quidam pullo sic alligato gallinam attulerunt cum pullis suis quorintra pennas matris, qui sine ulla læsione ab accolis collecti & nutriti sunt, Cretensientis, Aquilæ magnæ & feroces in Lituonia regione Septentrionali (inquit Alberus) piscibus, aibus, & quadrupedibus pullos suos nutriunt. Incolæ autem nidis exemptos sub arboribus ponunt alueligata uel confuta, ut cibi appetitum amittant. Parentes uerò nihilominus autu pisciumque prædæ apportant, quam incolæ colligunt ut se & familias pascant, interdum tamè solunt pullis annunt moriantur, quo præda fruuntur diutius. Et aliquando quidam, ut ab illo ipso homine fide digno accepit, in uno nido aquilarum antequam pulli completerentur, plus quam trecentas anates, & supra centum anferes, lepores circiter quadraginta, & plurimos magnos pisces collegit.

¶ Aquilæ, uel cuiuslibet uisite alitis pinnis quæ rigorem habent, aluearia emittuntur qua par te emensari non poterunt, Columella. Scythæ, & imprimis Androphagi ex eis & Melancholæ & Arimafpi aquilarum ac uulturum ossibus ad tibias uruntur, *ἀετῶν ὀστέων ἰσθμῶν ἀλλοτῶν ἰσθμῶν*, Pollux.

F. Aquila Deuteron. 14. & Leuit. 11. Inter aues immundas recensetur. Aquilæ cibum nobis interdixit legislator, ut & aliarum rapacium, insinuans nullo commercio illis hominibus qui per pinam uiuunt coniungi nos oportere, Clemens lib. 3. Pædagogi & Stromateon 5. Aquilam, uulturum, uulturum & huiusmodi sublimperas ac rapaces aues, Moses in cibo prohibuit, fastium scilicet supra alios fe extollentem & rapacitatem damnans, Procopius.

G. Vultur eadem omnia potest quæ aquila, sed infirmius, pro uulture etiam absente accipiter substituitur, sed minore efficacia, Kiranides. Aquila quomodo macrari, & ut fingulæ eius partes ad remedia ualeant, adiurari debeat, idem author lib. 3. superfliniosissime describit. ¶ Pelis aquilæ curata diligenter cum plumis suis, & uentri stomachoque pro facia appositus, colicos magnifice curat & stomachicos: & eos qui colicam (uitio) stomachi par uentur, liberat, & conceptionem iuuat, Kiranides. ¶ Aquilæ pennam uel alam si quis ponat sub pedibus mulieri in partu laborati, mox pariet, ubi uerò primum pepererit, tolles pennam, Kiranides. ¶ Ad cephalalgiam magnum malum: Os capitis aquilæ alligatum patienti in corio ceruino uerticem sanat, tempora uerò aquilæ hemicraniam curant, dextrum dextro alligatum, sinistrum sinistro, Kiranid. Ad dolorem hemicranii.

erant. Aquilæ capitis os, aut vulturis, dextrum dextro lateri dolenti, sinistrum sinistro appende, Galenus Euporisti. 3. 3. 4. ¶ Cerebrum aquilæ cum oleo & modica cedria inunctum, Cotomanicos & omnem capitis afflictum sanat, Kiranid. Cerebrum pedicis aut aquilæ in ungi cyadis tribus morbo regio reficit, Plinius. Oculis aquilæ cerebro aut felle inunctis claritatem visus refitui dicunt, Idem, his quidam verba eodem in loco sequentia, cum melle Attico, adiungunt, alij ad sequens medicamentum referunt. Et alibi, Aquilæ cerebro uel felle visus claritatem refitui & suffusiones curari dicunt. Hepar aquilæ siccum & tritum, cum proprio sanguine ac oxymelite per dies decem postum epilepticos sanat, Kiranides. ¶ Fel omne acre est & calfacit, sed aliud alio magis aut minus, aquilinum inter efficacissima numeratur, Dioscor. Accipitrum & aquilarum fella nimis acris, quin etiam excedunt, quod uel colore suo xerugineo testantur, qui tamen interdum niger reperitur, Galenus de simplicibus 10. 17. Apud eundem de composit. sec. locos 4. 7. fel aquilæ miscetur ocularibus compositionibus ad ficosas aliasq; eminentias, & oculorum suffusiones, &c. De usu huius fellis ad oculorum claritatem refituentiam, & emendandas suffusiones, Plinij uerba recitari paulo ante inter remedia ex cerebro aquilæ. Aquilæ quam diximus pullos ad conuendum solem experiri, mixto felle cum melle Attico inunguntur oculorum nubeculae & caligationes & suffusiones, Plinius, ferri ferat autem hoc facere hellebetum, sed alij hæc facultatem simpliciter aquilino felle adscribunt. Oculis hebetentibus felle aquilæ cum melle Attico inunctis, visus præstatur acutissimus, ut non sibi tantum sed hominibus quoq; acuti cernant aquilæ, Aelianus. Idem remedium Sextus ad suffusionem oculorum commendat, sed quidam (inquit) illud magis prodesse credunt, qui his medicamentum hellebori l. j. aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici, obtemperatam faciunt inunctionem, (sed uidentur hæc uerba corrupta,) compositio forte talis est, ut fellis & helleboriana 5. j. myrrhæ & mellis Attici ana 5. cad inunctione miscantur. Fel aquilæ cum succo præfixæ herbe myrrhæ & melle sumum non experto, inunctum oculis, omnem obscuritatem & hebetudinem tollit, nec ullum in eis uitium fieri sinit, Kiranides.

¶ Tursi medetur lingua aquilæ collo suspensa, Galenus Euporisti. 3. 37.

¶ Ad lumborum dolorem, aquilæ pedes euellunt in aduersum à fustigine, ita ut dexter dextere, repartis doloribus adalligetur, sinister laeua, Plinius.

¶ Stercus anserinum præ nimia acrimonia inutile est, coniecio autem ita esse & accipitrum & aquilarum. Verum fugienda est materia omnis eiusmodi quæ difficulter comparari potest, Galenus, Verucas & myrmecias fumus aquilæ illitus curat, Kiranides. Florentinus in Geoponicis conuincit illic nunquam accessurum serpentem, ubi aquilæ aut muli fumus cum styrace in suffumentum fuerit adhibitus. Aquilæ femine steruus cum melle synanchicos sanat, & quantis passionibus circa collum, & ad tuffes prodest, Kiranides. Fumus aquilæ suffusus, in partu laborantes adiutat mulieres, & corruptos fortis educit, & fecundas extrahit, Idem.

¶ De acite lapide quem Latine aquilinum dixeris, aut aquilæ lapidem, ut Sextus. Quod aquilæ hunc lapidem, & quam ob causam, in nidis imponant, supra in c. docuimus. Tribus primis aquilarum generibus, (hoc est melanæto, pygargo, morphno) & quinto (hoc est, gneio) inactificatur (forte non simpliciter imponi, sed cum reliqua materia intertexti & implicari sentio) nido lapis acites, nihil igne deperdens, Plinius. Est autem lapis iste prægnans, intus cum quantis alio uelut in utero sonante, Idem & Dioscorid. Aquilæ lapis in uentre eius aut in nido inuenitur, Sextus. Acites lapis gignitur in Euphrate fluuio Parthia, Chrysermus apud Stobæum. De acite non conueniunt qui e montibus Caucasus, alij ab Oceani litore peti tradunt, colore candidissimo, spiritu grauidum, qui etiam ex agitatione ionum adacta potentem ut aquæ bullientis in lebece feruorem exinguat, Oppianus in Ixeuticis. Acites duas naturas habet, alter rarus & inanis est, alter densus ac solidus, Zoroastres in Geopon. 15. 1. Acites lapis (inquit Plinius 56. 21.) ex argumeto nominis magnam famam habet, Reperitur in nidis aquilarum, & feruens in decimo uolumine diximus, Aiumbinos inueniri, marem & Germaniam; nec sine his partibus quas diximus aquilas, & ideo binos tantum. Genera eorum quatuor. In Africa nascentem pusillum & mollem, intra se ac uelut in aluo habentem argillam suauem, candidam, ipsam friabilem, quem foeminei sexus putant, Marem autem, qui in Arabia nascitur, durum, galle similem, aut subrutulum, in aluo habentem durum lapidem, Tertius in Cypro inuenitur, colore illis in Africa nascentibus simillis, amplior tamen atq; dilatatus; cæteris enim globosa facies, habet in aluo harenam iucundam & lapillos, ipse tam mollis ut etiam digitis frietur. Quartus generis Taphiusus appellatur, nascens iuxta Leucadem in Taphiua (oppido Cephalentia), qui locus est dextra nauigantibus ex hac ad Leucadem, inuenitur in fluminibus, carididus & rotundus. huic est in aluo lapis qui uocatur callimus, nec quicquam tenerius. Hæc Plin. Apud nos (inquit Ant. Brasauolus Ferrariensis medicus) duo genera sunt, alterum album marmoreis colore & effigie; alterum nigrum, subnigrum, uel cinereum. Vocant & lapidem prægnantem quod intus alterum lapidem album contineat, qui sonati quantatur. In aquilarum nidis inueniri scribunt ueteres, quod nos nunquam fieri putamus. Frequens est in Apulia monte Gargano, & uarijs Apennini locis, Albus in fluminibus inuenitur, (præcipue circa initia riuorum & fluminum.) Ex Armenia alioqui Alexandriam uehitur, inde Venetias. Abuntur eo quidam ad multas superstitiones & uanitates, hoc uolunt furta detegi, hoc non possunt etiam optima cibaria edi, hoc futura

prædicere tentant, hoc deprehenduntur uxorum furta. Hæc Brafaulolus. Lapis aquila inuenitur in India inter Chimonas & Sarandin, (aliàs Chimoas & Saradi.) Græci antarron (uox apparet corrupta, forte à Græca apud Diofcoridem *αετίνος*, nisi potius *αετίνος*) legendum est, est enim (inquit) ætites *αετίνος* uel *αετίνος*, hoc est amuletum retinens fetus) id est alleuiantem partus. Reperta est autem huius lapidis facultas ab ipsa aquila, nam cum aquila femina paritura est oua, mas ei hunc lapidem ex India allatum supponit, ut facile & minori dolore pariat, Serapio. Hic lapis ex India adfertur, similis castaneæ, nisi quòd habet colorem nebulæ uel pulueris, (aliàs, colore uellereum, forte cinereum) & cum agitur, lapillus alius interior auditur, qui fracto exteriori apparet sicut auellana, ad albedinem declinans, Kasis apud Serapionem, idem alibi inquit Serapio hunc lapidem ouo similem facit. Multa eruditè de ætitis eorumq; differentijs scribit Georg. Agricola lib. 7, de natura fossilium. Vt belemnites (inquit) aut terram aut arenam, anhydros liquorem, sed hi differunt à belemnite figura, nam pleriq; omnes in speciem orbis globati sunt, sed modo absoluti, modo cõpressi, cum certè qui complectitur terram Plinius aliàs in ætitis numerat, aliàs geoden uocans separatim perfectius, Diofcorides geoden ab ætite distinguit; quòd ille terram, unde ipsi nomē impositum, hic lapidem continet, ad eò certè magnam cognationem inter se habent, ut ex eadem consistat materia, non aliter ac belemnite diuersas res etiam ipsi continent, ut ferè in eodem loco gignantur, gignantur autem in Saxonibus ad Hildesheimum; in Misenorum montibus ad Salam, & nò longè ab Aldebergo, ac uerò etiam sub arce Metestha, inueniuntur uerò cum torrentes ex magnis & alsiduis imbribus terræ eluunt. Dicitur est ætites uel à colore aquilæ candicante cauda, ut tenit Plinius; uel quòd in aquilæ nidis reperitur. Nisenus nò longè ab Aldebergo reperitur in riuulo niger est, (& c. omnia enim differentias eorum quas adfert mox à colore, odore, figura, magnitudine, currit, alperitate et contrarijs, postremò à contentis.) Quidam cum quantuntur, sonum non edunt, quòd calcuū inuis ad hæc reactionem uerò in quibus illi liberi ac soluti intus inceni. Nec uerò pœnitides, gemonides etiam uocant, quæ in Macedonia inueniuntur iuxta monumentum Tiresiæ: nec cisisites qui nascuntur in Aegypto circa Copronnes gadane, quam Medi & Arabes mittunt, alij sunt lapides quibus ætites canisii, quia enim ipsi medentur parturientibus, præntides uocantur: quia prægnantes quæ sunt & pariunt alterum lapidem, appellantur gemonides: quia concipiunt, cisisites (sed ita cysis potius per y, dici deberent) nomen inuenerunt. Gafidana uocabulum peregrinum est, tamen qui concipere dicitur, & intra se partum fateri concussa, satis intelligimus etiam ætitem esse. Verum de his lapidibus quicq; quod sibi uidebitur uerius sentiat. Omnino autem iam dicti lapides sunt, hæc Theophrastus & Mutianus parere crediderunt. Enhydros quoque ad ætites pertinet, hæc Georg. Agricola. Aëtites genus unum (inquit Christoph. Encelius) prægnans est: arena & lapillis, aliud chelonitide sic uocat in propriè lapidem cui species sit conchæ, pectinis aut strombi, aliud si hanc candidum conuenit. talem ego ad Aibim inueni, candidum, subrotundum, durissimum, in cuius superficie cæculæ erant tanquam in fauis apum; cuius speciem alteram aliquàdo extra marinem (lapidem continentem) inueni solam, picea quadà forma. ¶ Vidi ego ætitem magnitudine & forma parua pilæ lusoriae, planè rotundum, ex ruffo albicantem, & alterum oblongitulum, angulofum, tribus aut quatuor argulis) spadicum ferè uel magis fuscum; longitudine pollicis transuersi, crassitudine minimi digiti ferè, uterq; lapillum continebat, item alium ex Palestina allatum, asperum sabulo nigricantem, latum, qui arenam continebat, alium deniq; cui figura. Aëtites sunt quædes quem aperui dum hæc scriberem, rufus erat, magnitudine pruni, terra siue argilla prægnans albianæ, glutinosa, terra figularæ uulgaris colore saporeq; crustam quoq; ambitrem ex eadem substantia induruisse guffus prodebat, crusta quidem potētius quàm argilla siccare & astringere uidebatur. Eadem, ut conijcio, generatur cum argillæ exiguæ massæ (possunt autem in aquis & fluuijs uoluntate offendoneq; tum diuisi in exiguas partes, tum in figurâ rotundam redigi) per superficiem frigore indurantur: aut forsitan etiam calore, siue Solis, siue ex terra subeunte, uel temporis diurnitate. Exiccatis autem exterioribus & in crustam conuersis, tanquam in oui generatione, interiora molliora manent & humiditatem suam conseruant, ut quæ per crustam nimis densam ea porare non possit. Quòd si fortuito massula non mera argilla consistet, sed lapillum arenasue contineat, ea quoq; in medio relinquuntur, crusta ambiente propter exiccationem se contrahente, minusq; loci occupante, quare spaciū aliquod inane relinquunt, unde sonitus. Hæc quidem de genere ratione & differentijs ætites obseruauit, & ut naturam quoq; eius experiret, bis unum huius generis igne candefeci, qui nihil inde lædi aut mutari uisus est, ne colore quidem: ut conijciam eandem ferè etus substantiam esse, quæ argillæ illius ex qua uascula fusoria aurifabrorum fiunt. ¶ Vultus res quæ corperunt oua ædere, aliquid affertunt ex indico tractu, quod est tanquam nux, inustus habens quod moueatur, sonumq; subinde reddat. Quod ubi sæpe apposuerunt, multos fortis prodeunt, sed unus tantum remanet qui immutatus uocatur, T extor. ¶ Chymistæ ætitem pro chrysolitho, & porphyrite, & chrysochromo cognomine Macedonico, & polychromo accipiunt, Hermolaus in Corollario. Ocytocus lapis est minor ætite, planus tactu & resonans, Kiranides l. 24. ¶ Et alibi, Aëtites lapis rubeus est colore ut cera, gestans feruat in utero fetus, & abortus prohibet, est enim ocytocus, (forte *αετίνος*, ut Diofcorides habet.) ¶ Lapis echites (corrupta uox pro ætite)

10. **Q**uid est aquileus, gemmarum optima est, coloris punicea, & uocatur ab aliquibus herodialis (ab ins-
 doctis scilicet, qui herodium ut dixi in A. pro aquila maxima & nobilissima accipiunt) eo quod aquil-
 le eum in nido ouis suis apponant, Albertus. Aetites aliqui dixerunt gagaten, (alias gagiten), Plin-
 11. nius. Seruius quoque aetitem nominat gagaten, sed gagaten scimus esse iongè diuersum lapidem, qui
 cum uritur odorem sulphuris emittit, ut Plinius alibi scribit: aut bituminosum relinquit ut Dios-
 12. scorides & Oribasius itaque non potest nihil igne amittere, neque frigidissimus esse, quæ duo aetites at-
 13. tribuuntur, quanquam de gagate Plinius refert, uti eo magos in ea quam axinomantiam uocant,
 & peruri (inquit) negant, si euenturum sit quod aliquis optet, sed magicum hoc, non naturale est.
 Strabo gangiten in Armenia repertum scribit quo serpentes fugentur, hunc gagaten feu aetitem Plin-
 14. ius an alium accipiat, nondum liquet, Hermolaus. Mihi uero dubium non est, quin gagaten intel-
 15.lexerit Strabo, hoc enim tantum serpentes fugari auctores scribunt, non etiam aetite. Alius ab
 aetite est gagates uel gangites lapis, quem Nicander *ἰσχυροῦς κρυσταλλῶς* dixit, medicis notus, Cælius.
 Cæterum cum aetites igni resistere possit, teste Plinio: & aquæ bullientis in lebere feruorem extin-
 16. quere, ut Oppianus scribit, (alij idem de lapide tradunt) eo quidem nomine pyrimachus dici pos-
 17. set. Sed alius est lapis pyrimachus cuius meminit Aristoteles lib. 4. de Meteoris, scribens illi quo-
 18. que ut ferrum igne uehemente liquari: & quod ab eo igne soluto fluit, rursus concretum & durat.
 Eiusdem & Theophrastus meminit in libro de lapidibus. Interpretes Aristotelis qui nam hic lapis
 19. sit, non docent, alij recentiorum pyritem esse suspicantur. Pyrimachum alij alabastrum esse
 20. dicunt, quod non credo: alij lapidem equo ignis ferro excutitur, Niphus. Bellonius in Memoria-
 21. ribus suis capite 57. lapidem quemdam describit, quem Graeci uulgo asbeston, alij uarouiticon
 nominant, &c. qui an sit pyrimachus, inquirendum est. Est & amiantus lapis alumini similibus qui
 22. nihil igne deperdit ut scribit Plinius, sed hunc non puto liquari, ut neque aetitem, liquari enim & ni-
 23. hil deperdere, forte folius auri est.

24. **A**etites ad multa remedia utilis est, sed uis illa medica non nisi in nido direptis, Plinius. Et
 25. alibi, Lapis aetites in aquila repertus nido, custodit partus contra omnes abortuum insidias. Aeri
 26. re omnes grauidis adalligati mulieribus uel quadrupedibus, in pelliculis scarificatis, uteri animalium
 continent partus, non nisi parturiant, remouendi, alioqui uulua excidunt. Sed nisi parturientibus
 27. auferantur, omnino non pariunt, Idem 36. 20. est autem obscurum quid sibi uelit per hæc uerba sca-
 28. nificati uteri: & forte corruptus est locus: maiim ego, lubrici uteri animalium, ex Dioscoride. Aetites
 29. tes mulieribus commodus abortibus aduerfatur, Aelianus. Phylacterium est prægnanti, & præ-
 30. fiat ut mulier partum perferat, Sextus. Aetites alter densius est & solidus, qui mulieribus alligata
 31. nis perfricit fetus: alter rarius & inanis intus, uidetur hic aliquid deesse, tum quia de facultate posse
 32. non nihil dixit, nisi quia Graecè legitur: *ἄνδρ' ἰσὺν ναιεῖσ' ἠδὲ νεκρῶν*, &c. & sequi debebat, *ἢ δὲ ἄγναις*,
 33. &c. Zoroastres in Geoponicis 15. 1. Collo appensus aetites amolitur abortum, Auctor incertus.
 34. Vitæ retineatur, lapis aetites apponatur, Galenus Euporist. 2. 57. Aetites sinistro brachio ada-
 35. lligatus contra muliebrium locorum lubricitatem fetus in utero retinet, parturientibus uero à
 36. brachio sublatu femori alligandus est, ut sine dolore fetus excludatur, Dioscorid. Collo mulieris
 37. suspensus conceptum impedit, Cōstantinus: per errorem fortassis, quod apud Dioscoridem uel ipse
 38. uel alius quem lequutus est, *ἄνδρ' ἰσὺν* pro *ἠδὲ νεκρῶν* legerit. Non igitur pugnat auctores si alij appen-
 39. 40. sio hoc lapide fetus retineri, alij promoueri partum & facilius reddi tradunt: quoniam diuersis cor-
 41. poris locis alligatus diuersum præfert: nempe supra uterum retineat, infra uterum uero detrahat
 42. partum, quanquam Chrysermus apud Stobæum aetitem ait obfiterices difficulter partibus super
 43. uteros (*ἂν τῶν γαστέρας*) imponere: & sic illas confestim ac sine dolore emitti. Aetites uero 16. 21. aeti-
 44. tes (inquit) super uentre gestatus, prægnantes fortisq; conseruat, nec sunt uulua emollescere.
 45. Mulieribus & cæteris animalibus si apponatur hora partus, faciliè minorisq; dolore parient, Ser-
 46. pto. habetur autem (sicut) apud nos à quibus pluribus, & per sepe hanc uim ei uerè attributam esse
 47. experimento cognoui. Hoc idem Rasis (Serapione citante) expertum se ait. Nos superioribus die-
 48. bus periculum aetite in parturiente facientes, nihil iuuamenti obtinimus, Amatus Lusitanus.
 49. lac. Syllus in Gallia usui quotidiano huius lapidis uim probatam ait, ut supra quidem alligatus par-
 50. tum contineat, ad femina uerò attrahat. Apud nos aliqui in hunc usum hoc genus lapidum uel ru-
 51. de uel crusta superiore dempta complanatum, argento includunt, ut ad quanque corporis partem
 52. alligari commode possit: quasi uerò uis certa huic lapidi insit fortum ad se: attrahendi ut magnetis
 53. ferrum. Atqui experimentis etiam hac in re non uidetur fides habenda, quicquid enim appenderis
 54. parturienti, infantibus iam doloribus partus & utero nitente, naturaq; mouente fetus, ut pluri-
 55. mum paulò post pariet mulier: non minus fortè, quàm aliud quodcumq; à natura excernitur, si iam
 56. maturum sit ac natus partus excernentis accedat, ut plurimum proceдет, nisi nimium infirma & de-
 57. bilitata sit natura. Scio animum & fiduciam non nihil præstare: sed hic uerbis potius spe & confu-
 58. sione plenis & religione confirmari, atq; in Deum dirigi debet, nō in phylacterijs & amuletis hæ-
 59. re, ne per simplicem in illa fiduciam idololatria committatur. Conatur enim daemon ut per alios
 60. hominum à Deo abstrahere, hanc interim non magiam sed creatæ à Deo naturæ uim esse affrens.
 Scio etiam occultas rerum esse facultates, qualis est magnetis in attrahendo ferro, sed in illis, cum

ex primis aut secundis qualitatibus (ut physici & medici uocant) causas cur quidq; fiat reddere uocamus, unam habemus communissimam, nempe totius substantie similitudinem aut dissimilitudinem. *ἡς αἰεὶ τὸ ὅμοιον ἕως φήσας εἰς τὸ ὅμοιον.* Quenam uero substantie similitudo, quae uera similitudo lapidis ad forum in utero fuerit? An quod similiter aliquid inclusum intra se gefat, quod concipit, quoq; ueluti grauidus lapis uidetur, sicut uteri foetus? Sed ficta huiusmodi inter se similitudo innumeras nobis superstitiones peperit, atqui magis ferme ridiculi est hanc facere similitudinem secundum substantiam, atq; animal pictum eiuſdem substantie cum uiuo afferere. Sed his omnis uentiam ad reliqua quae de facultatibus aeris auctores tradit. Omnes aeris excoctio quidam insuper astringunt: ex quibus geodes ea quae obsecrant oculos, purgat: & cum aqua illius lectar inflammationes mammarum & testium. Georg. Agricola. Verucas & myrmecias acutis applicans fana, Kiranides. Prohibet casum epilepticorum, Euax & Albertus. hinc est forte quod de rapio scribitur poni eum loco pagonia. Trius & exceptus ceroto parato cum cyprino cunq; de rapio aut glaucino alioque calcificante, comitialibus magnopere prodest, Diofcorid. Ad aligantia uel cum pice aquila ossa contracia restaurat, Kiranides. Prodest cum ad alia plurima, tum ad rigore qui per circuitus reuertuntur, & praesertim ad quotidianas facit si corpori alligetur, Trallianus. Aetien lapidem cum ouo ac modico rosaceo podagris illini iubet Aetius 12. 44. *Ἡ ἀετὶς ἰσχυρὴ ἐστὶν, ἢ ἡ ἀετὶς ἐστὶν, ἢ ἡ ἀετὶς ἐστὶν.* hoc est furta detegit, si quis eum impoluerit in panem qui edendus sit, nam fur panem illam quamuis commansum dentibus suis deglutit non poterit, eodem modo cum cibaris coctum, si rem prodere aiunt, cum cibaria illa deuorare nequeat, Diofcorid. Hunc morem sic deprehendendi furem in Graecia etiamnum durantes pluribus describit Bellonius in Memorabilibus capit. 23. Si quis de cibo aliquo tanquam uenenato suspicionem conceperit, aeris in cibum impositus prohibet ne deglutiri possit si uenenum sit mixtum: lapide uero subtrahit nihil prohibebit quin cibum deglutatur, Euax & Albertus qui hoc a Chaldeis prodici scribit. Kiranides uidetur aeris lapidis facultates quaedam superfluitas non fans distinguere a facultatibus attributis lapidi, quem autem periri in capite piscis aquila.

H.

a. Aquilus color est fuscus & subniger, a quo aquila dicta esse uidetur: quamuis etiam ab aere uolando dictam uolunt, Festus. Aquila ab acumine oculorum uocata est, Ilicorus. ab acuminata bet enim tria acuta, uisum, iram, & instrumenta uenandi, quae sunt unguis & rostrum, Albertus. Iouis ales, & Iouis armiger per antonomasiam absoluitur pro aquila apud Vergilium ponuntur, uide infra in h. Flammiger ales, pro aquila quae Iouis fulminibus seruit, ut exponit Laetianus, Statius 8. Thebaid. *Ἄετος τοῦτος ἀετὶς*, pro aquila Iliad. 10.

¶ *Ἄετος*, Atticum est *ἄετος* commune, utroq; modo apud Aristotelem scriptum inuenio. *Ἄετος* ut pro *ἄετος*, *ἄετος* sic *ἄετος* sine *ἰ* oia proferunt, idq; aptius, ut uidetur, quoniam *ἄετος* τὸ *ἄετος* (hoc est ab impetu uolandi) haec auis denominatur, Orion apud Erymologum. *Ἄετος* dicitur a uerbo *ἄετος* quod est impetum facio, quasi *ἄετος*, uel *ἄετος* τὸ *ἄετος* ἄετος, fertur enim illam a Ioue semper uenti ceteris nuntiam emitti, Erymologus, uel ab *α*, particula intendente & nomine *ἄετος*, ἄετος *ἄετος* ἄετος, aeris nuntiam emitti, uel quoniam Iouis qui allegorice aerem denotat, facta est, eadem origine quae aer, a uerbo *ἄετος* (id est *ἄετος*) deriuatur, Eustathius. ¶ *Ἄετος*, aquila, Pergois, Erymologus & Varinus, locus apud Helychium deprauatus est. *Ἄετος*, aquila, Varinus. *Ἄετος*, aquila Macedoniae, Iouis & Helychius. Alibi tamen apud eodem inuenio, quod aquila Macedoniae lingua *ἄετος* dicatur: & rursus eadem lingua *ἄετος*, apud Erymologum & Varinum. *ἄετος*, aquila ad fulua & uehemens: aut si Graecé maus, *ἄετος* *ἄετος*, Helychius & Varinus, sed pro *ἄετος* uero uerbo no *ἄετος*, quam uocem Suidas quoq; pro aquila interpretatur. *ἄετος* est aquila dicta *ἄετος* τὸ *ἄετος* *ἄετος* *ἄετος*, aliqui autem uulturni similem interpretantur. *ἄετος* *ἄετος*, Heliodus in *Ἄετος* dicit. Varinus aquila nigrae interpretatur: & potest sane a uerbo *ἄετος*, *ἄετος* uas, pro nigro accipi, uide *ἄετος* ab *ἄετος*, sed de morphno aquila dicam infra priuatim. *ἄετος* uide *ἄετος* & *ἄετος* Grammatici *ἄετος* & *ἄετος*, id est uiolentum & praedonem uel rapacem exponunt, quod aquila conuenit. *ἄετος* *ἄετος*, aquila apud Persas, Helychius & Varin. *ἄετος*, aquila, Helychius, apparet autem uocem esse corrupta a Latina. *ἄετος*, id est aquila uis, Syluaticus, corrupta forsitan uoce a Graeca uocem Hyperionis auis est aquila foemina, fimilis aquila maris, Kiranides. *ἄετος*, aquila, Sophocles in Laocoonte: *ἄετος* etiam in Phineo cataractas uocat, sed cataractes uel cataractes proprii & priuatim uocatur non aquila ipsa, sed aquila similis quaedam auis rapax, *ἄετος* τὸ *ἄετος*, ut Eustathius in Dionysium scribit: in parabolis Homericis simpliciter genus auis rapacis interpretatur. ¶ *Ἄετος*, Iouis ales, Iouis armiger (Aeneid. 9), quibus & per antonomasiam absoluitur pro aquila uolant. Ferox, Horatius. Fulua, Aeneid. 11. Et apud Textorē, Alitū regina, alitū uolans, alitū uolans, bellatrix, corufca, flammigera, grata Ioui, nubiuaga, nuncijs Iouis, praedatrix, praepes Vergilio. Vide Festum in dictione praepere. Vergilius etiam praepetes penas dixit. Nec respiciendi sit copia praepete ferro. Ennius de pugna Caecilij, ingruentibus in eum ueluti imbre, telis, rapax, regalis, regia, sublimis, uenatrix. ¶ *Ἄετος* *ἄετος*, Iliad. 6. licet autem *ἄετος* interpretari uel a colore nigro, uel a uolantibus, uel ab animi feruore, aut ab impetu & uehementia uolandi. *ἄετος* *ἄετος* *ἄετος*, Theocritus Idyl. 17. *ἄετος* *ἄετος* *ἄετος* *ἄετος*, Odyssae 7. *ἄετος* *ἄετος* *ἄετος* interpretantur uel qui

χρῆς, id est rostrum aduncum habeat, uel chelas, id est ungues uncōs. Cleonem Aristophanes traducens, coriariū & furem illum esse innuens βυροάετον ἀγκυλοχέλιον cognominauit, quasi aduncas & rapaces manus habentem. Sed de huius uocis etymologia & interpretatione plura leges apud Varinum in elemento A. βασιλῆος ὄρνις ἀετός, Nicander. Accipitrem Homerus ἄκουσον tantum uocat, ἀετῶν uero κρωτῆσον simul & ἄκουσον. ὄρνις, in Epigram. ὀϊωνὸς παχὺς ἀγγελοῦ, absolute pro aquila, Iliad. u. ἀετὸς πικρὸς πηλοῦ, Hesiodus in Theogonijs. ταυροσφίγγος ὄρνις, ibidem de aquila. τελεόπτερος ἀετὸς, Homerus Iliad. 8. ubi Scholia exponunt aquilam auium maximam, uel auspicia perfecta præbentem, ἰωὶ τελεόπτερον. ἀετὸς ὑψιπέτης, Aristoph. in Auiibus. ὑψιπέτης, Iliad. u. & u. ὑψιπέτης, Iliad. x. ὀϊωνῶν βασιλῆος per antonomasiam, Pindarus. ὀϊωνῆς, Apollon. Argon.

¶ Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse uidetur, quāuis eam ab acutè uolando dictam esse uolunt. Aquilus autem color ab aqua est nominatus, qui color incertus est inter album & nigrum, Festus. Aquila quidem germana colore ruffo uel subruilo describitur, melanæus autem & anataria seu morphnus nigricant. Aquilius prænomen (cognomē) ab aquilo colore, id est nigro est dictum, Idem. Corpore aquilo, Plautus Poen. Colorem inter aquilum candidumq; Suetonius in Augusto. Aquilinus, quod ad aquilam pertinet, aut quod aquila est simile. An tu inuenire possulas quenquam cocum. Nisi sit miluinis, aut aquilinis unguis: Plautus, id est rapacibus. Aquilo uentus à uehementissimo uolatu adinstar aquilæ appellatur, Festus. Ut aquilifero moranti cuspide sit comminatus, Tranquilius in Cæsare, sed legendum aquilifer casu recto, ex Plutarcho, Cælius. Vide inferius inter icones.

¶ Legimus in templis etiam uocari ἀετὸν, id non aliud indicat, quàm tectā, quæ item pterā uocant, sed & aetomata, sicuti in Agamemnone auctior est Ion, (ex Scholiaste Aristophanis.) Corinthiorum autem fuisse inuentum id cecinit Pindarus, quum in Olympijs ita scribit de Corinthijs, τῆς θεῶν ναοῖσιν ὀϊωνῶν βασιλῆα δῖο ἕμοιο ἕκκε. Antè uero retroq; aetomata concinnari solita, prodidit auctor Didymus, Cælius. Corinthij inuenerūt τὰ ἐπὶ τῶν τῶν νεῶν δειπῶν ἀετῶματα, Scholiastes in Olympiā Pindari Carmine 17. Sed alij uidentur aquilæ effigiem interpretari apud Pindarum, quæ templis imponi solita sit, ut ex hisce Scholiastæ uerbis colligo; ὁ ἀετὸς ὀϊωνῶν βασιλῆος δῖοιο ὁ αὐτὸς τῶν ἱερῶν τῶν μῶθ. Ἴσθρα καὶ πηλοῦ γῆρας, καὶ ἀετῶματα, καὶ ἀετὸν, id est pinnas & aquilas uocant tectā templorum, Varinus & Suidas. ἀετῶμα, τὸ ἐς ὑψὸς ἀναστεινόμενον φερόμενον ὡσπὲρ τριγώνου, Galenus in Glosis & Suidas, hoc est tectum quod utrinq; in altum tendit figura triangulari, neque enim omnia tectā hac specie constituuntur, apparet autem non modo templorum, sed quarumuis ædium tectā in hanc formam constructa sic dicta fuisse. Solent autē ditiores huiusmodi tectis ante ac retro muros triangulari figura per interualla scanfilia se colligentes in mucronem, pinnarum extensarum similitudine, adiungere qui ipsi muri uel pinne murorū an similiter aeri uel aetomata dici possint, iudicēt alij. ἀετὸς uel αἰετός, τὸ ἀετῶμα τὸ ἐπὶ τῶν ἱερῶν ὁ πῦρ ἀετῶμα καλεῖται, εἰς γὰρ τὰ τῶν οἰκῶν ἐμφόρες τῆς στήσεως ἔστω. Suidas & Etymologus. Eufathius simpliciter aetōn & aetoma partē templi esse scribit, sic dictam à similitudine alarum aquilæ. Galenus lib. 3. commentariorum in Hippocratem de articulis, ἀετῶμα ἔστω (inquit) uocat culmen seu supremam domus partem triangulari forma, nam si solarium (ἀετῶμα) quispian facere uelit, loco regularum aream planam cōstituet, at si regulas imponat, ea forma tectum erigit, qua facile pluuialis aqua defluere queat, unde in altum medio culmine à posteriore in anteriorem partem per longitudinem porrecto hinc & inde supra laterales parietes tectū humiliter deducitur, ut geminarum demissarum alarum specie præferat, ex qua similitudine ueteres huiusmodi tectō aetomatis nomen indidisse uidentur: quod & ἀετῶν appellarunt cum alij, tum Diocles Carysius hunc locum paraphrastice reddēs, Hæc ferè Galenus. Græcus quidem codex admodum deprauatus est. Interpret Latinus uertit lacunar, & testudinatum, quàm rectè uiderit ipse. ἀετῶν quidem dictum apparet, quod in tali contignatione tecti, trabes inter se oppositæ, colligatæ uideantur & connexæ. Aquilas templi Tegeatarum Pausanias in Arcadicis dixit. τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας φερόμεν τῶν ἀετῶν, Aristophanes in Auiibus. ἀετὸς, τὸ ἐπὶ ἐκείνῃ κνήμῃ τὸ πρῶτον σπιδίον, id est ferramentum iuxta singulos rotæ radios, Pollux, Etymologus, Hesiodus & Varinus. καὶ κυμῶτον τὸ ἐν τοῖς γωνίαις, Hesiodus & Varinus. ¶ ἀετῶν, pulli aquilarū Aeliano, Suidas. ¶ Aristophanes Cleonem traducens tanquam coriariū & pecunias publicas suffurantem βυροάετον ἀγκυλοχέλιον nominauit. ¶ ἀετῶν πηλοῦ καὶ κρέας, id est aquilinam pennam & carnem Græci dicunt, Suidas. ¶ ὄρνις καὶ ἀετῶν, auis aquilæ similis, ut de catarrhacte & harpe auiibus apud Grammaticos legimus.

¶ ἀετὸς ἵππων, equus celerissimus, in epigrammate Archiæ, Anthologij 1. 33. pro equo omnium perniciosissimo, quādo aquila inter aues uelocissima est. Oppianus Iberos equos tanta celeritatis esse scribit, ut solæ cum eis aquilæ certare possent. ἀετῶν δὲ dicti equi à genitiua quadam nota, quam habent circa armos, à Sarmatis probantur tanquam ad cursus apūssimi: improbantur qui eadē circa caudam & clunes habuerint, Absyrus 115. Conuenit sanè à perniciosissima auis aquila equos etiam uelocissimos sic appellari, etsi nulla huiusmodi corporis nota foret. ¶ Exaetus dicitur aquila dum nutrit pullitiem à fortitudine sua degenerans, adeo ut foetus ferarum rapere non queat, ut in c. doctumimus. ¶ Est & aquila piscis, ἀετὸς apud Athenæum, καρχηρόδοντι dicuntur, quorum rotundi & alternatim (uei pectinatim) inuicem inserti dentes sunt, ut leo, canis, pardalis, ἀετῶν & pisces carniuori, Scholia in Aristophanis Equites. ¶ Αετὸς lapis descriptus est in G.

¶ *Aibus*, herba quædam in Libya nascens, Varinus & Etymologus, sed *ἀΐβος* etiam tanquam herba nomen apud Varinum legitur, uoce nimirum corrupta. Galenus lib. 6. de simplicibus medicamentis refert Pamphilum quendam in opere suo de herbis grammatico & magico potius quam medico, *ἀΐβος*, id est aquilæ herbæ meminisse, cuius apud neminem Græcorum mentionem se inuenisse scribat, sed tantum in libro quodam qui *Hermæ* Aegypcio tribuatur de 36. sacris herbis horoscoporum, quas omnes (inquit Galenus) nihil quam nugas & figmenta esse constat. Hæc forte fuerit Prometheum dicta herba Apollonio in Argonauticis, quæ tingit natam è sanguine Promethei aquila securus eius depascens, unde & radix sanguinolenta appareat: flore croceo cubitali, (uel cubitum distante à terra,) caule gemino. Scholiastes ait poetam hæc fingere, à nullo enim rhizotomo talem stirpem describi. Nos centaurij maioris tantum radicem succo manare sanguineo apud ueteres legimus, cui tamen reliqua descriptio non conuenit. *Ἀΐβος*, herba, Hesychius & Varini. Dioscorides (aut quisquis nomenclaturas ei adiecit) leontopodium dictam herbam, aetonychon etiam nominari prodit. Aegineta uero lithospermum aetonychi semen esse ait. Sed lithospermon ea est herba quam uulgo milium folis uocitant, longè à Dioscoridis leontopodio diuersa. Lignum aquilæ quoddam dictum peregrinum & aromaticum hodie in nostrum orbem afferri audio. Herba quam Galli ancholiam uocant, nostri aquilegiam, aliqui angelicam, Matthæolus Senensis aquilinam nominat: aliqui amorem perfectum.

¶ Icones. In sceptris regum aquila erat, Scholiastes Aristophanis. ¶ Aquila fuit signum singularum legionum Romanarum: unde aquilifer dicebatur signifer in Romana militia. Aquilam Romanis legionibus C. Marius in secundo consulatu suo propriè dicayit. Erat & antea prima cum quatuor alijs: lupi, minorauri, equi apriq; singulos ordines anteibat. Paucis ante annis sola in aciem portari coepit, reliqua in castris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo notatum, non ferè legionis unquam hybernasse castra, ubi aquilarum non sit iugum, Plinius. Ex quibus L. Petrosidius aquilifer, quum magna multitudinè hostium premeretur, aquilam intra uallum proiecit, Cæsar 5. belli Gall. Quum signa militaria, quum aquilam illam argenteam (cui etiam sacrarium scelerum domi suæ fecerat) scire esse præmissam, Cic. 2. in Catil. Signa decus belli Parthus Romana tenebat. Romanæq; aquilæ signifer hostis erat, Ouid. 5. Fast. Infestisq; obuia signis Signa, pares aquilæ, Lucan. lib. 1. Ut nota fuisse aquilæ, Romanaq; signa, Ibid. Aquilæ duæ, signa sexaginta sunt relata Antonij, Galba ad Cic. lib. 10. Iupiter egrediens ad bellum contra patrem Saturnum, aquilæ uidit augurium: cuius cum uicisset auspicio, factum est quod ei pugnantem telam inisistrasset: unde etiam à felice augurio natum est, ut aquilæ militum signa comitetur, Sertius. Primum signum totius legionis est aquila, quam aquilifer portat, Vegetius de re milit. 2. 13. C. Cæsar, M. Lepido Coff. decimæ legionis Aquilæ Cn. Pompeij filio, quæ fulmina tenebant, uisæ dimittite, & in sublime auolare: ipse adulescens Pompeius uictus, & fugiens occisus, Iul. Obsequens. Traditur primam aquilam, quæ in exercitu Craisi ferebatur, sua sponte cogente nemine, esse conuersam, aduersus Parthos proficiscens, Plutarchus in uita Craisi. *Ἀετοφόρος* *λεγεώνου*, libro 8. Sibyllis norum. Aquila etiamnum signum est imperij Romani, cui bina capita affinxerunt postquam imperium in Orientale & Occidentale diuisi coepit, sed pictores dum elegantius quam uerius representare aquilam student, iconè eius paulatim omnino corruerunt. *ἄετος*, ἢ *χουός*, ἢ *ἐκ λανθάνει* *ἰσχυρός* *ἀετός* *ἀννοχός* *Κροειδία* *δὴ* *ἐν* *τῷ* *ἀΐβω* *ἰσχυρός*, Theocritus Idyl. 15. De aquilis aureis in templo Delphico, leges infra in h. Aquila aurea in porta templi Hierosolymitani ab Herode consecrata, à Iudæis aliquibus postea deiecta est: quorum aliqui comprehensi iussu Herodis uiui combusti sunt, ut tradit Iosephus Antiquitatum Iud. lib. 17. cap. 8. De aquila super tumulo Aristomenis, uide in h. mox post prouerbia. In carcerum Olympici certaminis embolo, id est rostro, delphis areus in canone erectus uisitur, & in medio ara quæ aquilam ex ære alis longè extensis sustinet. Est autem machina huiusmodi, ut ea commota delphinus in terram cadat, aquila uero sursum prosiliat. Idem Eliacorum 2. Leocras (lego Leochares, ex Tatiano) statuarium aquilam fecit, sentientem quid rapiat in Gænymede, & cui ferat, parcentem unguibus etiã per uestem, Plinius 34. 8. Diuus Augustus in Curia quam in comitio consecrabat, duas tabulas (pictas) impressit parieti: quarum alterius admiratio est, puberem filium seni patri similem esse, salua ætatis differentia, superuolante aquila draconem complexa, Idem. Memini cum Romæ ætatem tenerem, ad Palatii radices ponè Anastasiæ templum, facellum effossum fuisse, quod tum pleriq; Consi putarunt, propter frequentes conchas marinas ibi reperas, ubi & effigies albæ aquilæ cum crista rubra in facelli fornice seu testudine, quod tum pleriq; consilij symbolum interpretabantur, Lili. Greg. Gyraldus. Apis Aegyptiorum in tergore effigiem aquilæ habet, Herodotus. Ut hominem significant Aegyptij qui tuto urbem habitat, aquilam pingunt quæ lapidem gestet, hæc enim è mari uel terra sublatum lapidem in suum inferit nidum quo tutior sit ac firmior, Orus 2. 50. Regem qui solitudine gaudeat, quiq; errata non condonet si uelint significare, aquilam pingunt, hæc enim desertis in locis nidum sibi construit, sublimiusq; cæteris uolucris uolat, Idem 2. 57. Cum suis sacris literis Aegyptij uictoriam pingerent, aquilam formabant, quoniam ea auis cæteras aues superare solet, Lili. Greg. Gyraldus. Aquilæ pullus mascululum & orbiculatum (*ἀετοπύρρον* *ἢ* *κικλινδόν*) quippiam, uel semen hominis connotat, Orus 2. 3. Emblemata quædã Alciati de aquila, infra in h. referam. ¶ Est & aquila sydus, de qua Higinius:

Hæc

De Aquila. H. a. b. c. Lib. III. 181

Hæc est (inquit) quæ dicitur Ganymedem rapuisse, & amanti Ioui tradidisse, hanc etiã Jupiter pri-
mus ex avium genere delegisse sibi existimatur: quæ sola tradita est memoriæ, cõtra Solis exorien-
tis radios contendere ualere, itaq; super aquarum uolare uideretur. Hunc enim complures Ganyme-
dem esse sinxerunt. Nonnulli etiã dixerunt Meropem quendam fuisse, qui Coon insulam tenuerit
regno, & à filia nomine Coon, & homines ipsos à se Meropas appellãrit, huic autem habuisse
uxorem nomine Ethemeam, genere Nympharum procreatam: quæ cum desierit colere Dianam,
ab ea sagittis figi cõepit, tandemq; à Proserpina uiua ad inferos arrepta est: Meropem autem deside-
rio uxoris permotum, mortem sibi consciscere uoluisse: Iunonem autem miseram eius, in aquilam
corpus eius conuertisse, & inter sidera cõstituisse: ne si hominis effigie eum collocaret, nihilominus
memoriam tenens coniugis desiderio moueretur. Aglaosithenes autem qui Naxica scripsit, ait Io-
uem Crete surreptum, Naxum delatum, & ibi esse nutritum: qui postquam peruenerit ad uirilem
ætatem, & uoluerit bello laceffere Titanas, sacrificanti ei aquilam auspiciatam: quo auspicio usum
esse, & eam inter astra collocasse. Nonnulli etiã dixerunt Mercurium, alij autem Anapladem pul-
chritudine Veneris inductum in amorem incidisse: & cum ei copia nõ fieret, animum ut contume-
lia accepta defecisse: Iouem autem miserum eius, cum Venus in Acheloo flumine corpus abluere-
ret, misisse aquilam, qui foccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum Mercurio traderet:
quem persequens Venus ad cupientem sui peruenit: qui copia facta, pro beneficio aquilæ in mun-
do collocauit, Hæc omnia Higinus. Aquila occidit 13. kalend. Augusti, Plinius. Exorto Leone
occidit, exoritur autem cum Capricorno, &c. Vide astronomos: ut Higinum de sagitta qua Hercu-
les aquilam interfecit. Griphus est apud Athenæum, quæ nam eadem in cõelo, terra, & mari ha-
beantur: ad quem responderetur, Vrsus, serpens, aquila, & canis. addo & leporem. ¶ De spectro
tricipiti, capitibus aquilæ, leonis & bufonis, quod Marcomiro Troianõrum circa Mæotin regi ap-
paruit, ex Munstero historiam scripsi in Butone a.

¶ Propria. Aegyptus dicta est olim Aeria, & Aetia (Aetia) ab Aetõ quodam Indo, Eustathius
in Dionysium. Aquila urbs Brutiorum ex ruinis Furconij antiquissimi oppidi à Longobardis
ædificata, ut scribit Volaterranus. Aquileia urbs Carnorum metropolis, à legendis aquis dicta exi-
stimatur. Aetos fluuij nomen est in Scythia, aliqui Nilum etiã olim Aquilam dictum uolunt,
Vide in h. in fabula Promethei. ¶ Aquilam Iudæum Ponticum & Priscillam uxorem eius inue-
nit Corinthi, Actor. 18. Pontij Aquilæ tribuni meminit Suetonius in C. Iulij Cæsaris uita. Aquil-
lus prænomen (cognomen) ab aquilo colore, id est nigro, est dictum, Festus. Huic simile est apud
Græcos Aetius. Εὐρυμέδων, ὁ γέρωνος, ἢ γερωνίδου, ἢ ἀετῆος, καὶ ἑρμῆος, Hefychius & Varinus. Euryme-
don quidem fluuius est Pamphylia, fuit & hoc nomine auriga Eurycreontis regis, & Nestoris mi-
nister, ut Varinus scribere uidetur: item Fauni filius apud Statium in Thëbaidë. Aiãx Telamoni
natus primum Aetos dictus est, propter auspiciam aquilæ: præteruolantis cum Hercules in Tela-
monis gratiam sacrificaret eo nomine ut filius ei nasceretur, ut copiosius scripsi in Leone h. in leo-
nis Nemeæi mentione. Pyrrhus rex aquila appellari gaudebat, Plutarchus. Ab rerum gestarum
excellentiã præsigni Pyrrhum esse aquilam cognominatum, id est aetion, prodit historia, Cælius.
Πύρρος τῶν ὀρεσπεταῶν ἀετῶν αὐτῶν προσηγορευθῆναι. Τί γὰρ (αἰτῶν) ἢ μέλλω ποῖς κινεταῖος (nisi uincetoribus per u. le-
gendum est) ἄπολις ἀσπὸρ ἀκνηστῆρας ἀγρόμενος, Plutarchus in Apoph. Aetius uiri nomen, hæretici
ex Antiochia Syria, de quo multa Suidas: item scriptoris rei medicæ. Huic Latine respondet Aquil-
lius. Magi hominum ad animalia bruta affinitatem insinuantes, brutorum etiã nominibus eos
appellant: ut leones, si idem sacris initiatos, mulieres hyænas, ministros coruos, patres aquilas & ac-
cipitres, Porphyrius in libro de abstinendo ab animatis.

¶ b. Quod si omni tẽpore similes miltijs sint symphalides atq; aquilis, aues mihi uidetur Ara-
bica, Pausanias in Arcadicis. Diuus Ioannes in Apocalypsi scribit se uidisse quatuor animalia ple-
na oculis ante & retro, quorum quartum simile fuerit aquilæ uolanti, &c. Vide in Leone h. a. Si-
milem uisionem legimus in prophetia Ezechielis cap. 1. Inter bestias quatuor à Daniele uisas, (ut
legimus cap. 4. historię eius) prima erat sicut leo, et atq; ei alæ sicut aquilæ. Aquilæ inter aues aspe-
ctus sunt masculo, ἀεζήνωποι, perdix fœmineo, Adamantius. Ctesias scribit gryphes aquilino ore
esse, Aelianus.

¶ c. Ὀμηροῦ (Eteocle) ἐπὶ ἀμετῆρα γὰρ πολυπένης ἄρθεῖς νεκίων θῆ ἀμὲν δῆλον ὄφρα κλάσει ἀετὸς εἰς γὰρ εἰς
καρτερήη, Λαλκίης γένος ἠδὲρ ἴνι σεγανός, Sophocles in Antigone. ὡς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἑσπερι, ὁ δ᾽ ὑψὸς ἐκλαχέην
φασί. Ἐσπεριὶς καὶ νεφίωυ δῖος ἀιστῶ ἀετὸς ὄρνις, Theocritus Idyllio 17. Reperitur etiã de homine
κλάσει, ὄφρα κελυγός, Homerus de Therfite. ¶ Vt in cane uulturina sagacitas, sic acies aquilina in
uenatore requiritur, Budæus. Aquila de rupibus dispicit elscam, & è longinquo prospiciunt oculi
eius, Job 39. Sic fatus Menelaus abiuit, πάντοτε παρῆναιον, ὡς τ᾽ ἀετὸς, ὅμῃ δὲ τῆ φασίη. Ἐξ ὑψέτου δ᾽ ὄρῃ
καθευ καταστάσιον περὶ κλυαίω. Ὀμ. π. εἰ ὑψὸς ἔστανε πῶδας παχὺς ἐκ ἐλαθε πῆλῃ. Ὀμῖνον καὶ ἀμῶνιμον κατὰ κῆ-
μῆ. ἀλλὰ τ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ ἔστανε. καὶ τῆ μὴ ὄκα λαβῶν θῆ εἰλιπτο θυμῷ, Iliad. 9. Homerus cernedi agendicq;
celeritatem aliàs accipitri palumbario comparat: aliàs aquilæ, Ὀμ. π. καὶ ὑψὸς ἔστανε πῶδας παχὺς ἐκ ἐλαθε
πῆλῃ. indicat enim aciem uisus, quod è sublimi cernat: permicitatem uerò quoniam uelocissimam
animal capiat, Varinus in παραβολῆ. κένουσι (equis Iberis uelocissimis) πῶχε μὲν ὄ φανταίω ἰσοφασέζοι
ἀετὸς ἀεζήνωσι τῶν θῆλων γυάδισι, Oppianus. Excitabit Dominus contra te gentem è longinquo,
4

quæ ut aquila aduolabit, Deuteron. 28. Aquilis uelociiores, leonibus fortiores Saul & Ionathas, 2. Regum 1. Velociiores aquilis equi illius, Hieremias 4. Sicut aquila uolabit (hostis,) & expandet alas suas super Moab, Idem 48. Aquilis cœli uelociiores sunt persecutores nostri, super montes persecuti sunt, in deserto insidiati sunt nobis, Idem in Threnis 4. Venient equites eius è longinquo, & aduolabunt ut aquila festinans ad uorandum, Abacuc 1. Diuitiæ faciunt sibi alas, & uoluti aquila subuolant in cœlum, Prouerb. 25. Tria sunt mirabilia apud me, imò quatuor quæ non cognoui: Via aquilæ (pro quauis aue hoc loco, Munsterus) in cœlo, &c. Prouer. 30. Dies mei transtulerunt instar aquilæ quæ uolat ad escam, Iob 9. Aquila in petris manet, in saxis præruptis atque inaccessis rupibus commoratur, Iob 39. Aquila nunquid ad tuum præceptum eleuabitur, & in arduis ponet nidum suum: Ibidem. Si eleuaueris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te dicit Dominus, Hieremias 49. & Abdias similiter. Sustinentes Domini mutabunt uires: renascetur (eis) pennæ in modum aquilarum, Esaias 40. Lais meretrix uidetur mihi *ταυτή ἀπονοήσασθαι. Τὴν αἰτίας, ὅτι γὰρ ὄσται ὡς νύκτι. Ἐκ τῆν ὁρέων προβάτ' ἐπίστα καὶ λαγώς, μετὰ τὴν ἀναρπάξοντες ἀπ' Ἰσραὴλ, ὅσται δὲ γυμνάσκειν, ἡδὴ τὴν. Ἐπὶ ὅδῳ νέως ἴσται ἀνεμένους κελύς, κτεσάσται τὸν ἄνθρωπον τῆρας.* Sic & Lais nunc (inquit) otiosa est & bibula, nihil aliud quærens quàm ut in diem cibo ac potu saturetur, Epicrates apud Athenæum. Aquilam adhuc iuuenem in ouilia Demifithostem uiuidus impetus. Nunc in reluctanteis dracones Egit amor dapis atq; pugnæ, Horatius in Odis 4. 4. Oculum qui subannat patrem, & cõtemnit doctrinam matris, corui eruent, & pulli aquilæ deuorabunt, Prouer. 30. Qualis ubi aut leporem, aut candēti corpore cygnum. Susfulit alta petens pedibus Iouis armiger uncis, Vergilius nono Aeneid. imitatus illud Homeri, *ἰζυμὸν δ' ἄλκας ὡς ἀετὸς ὑψιπέτης, ὅς τ' ἐσθλὸν πεδίονδε δὴ νεφέων ὄρεθρονῶν, ἑσπάλου ἢ ἀπὸ ἀμαλλίῳ, ἢ πῆδῶκα λαγῶν,* ut Seruius obseruauit, *ὡς ἔπευ γὰρ ἡρπάζει ἀπὸ πάλαιον ἡνὶ ὄρεα,* Homerus alicubi de aquila. Testudines terrestres foeminae in coitu supinae iacent: quo peractò cum se conuertere nequeant, præda tum alijs animalibus tum aquilæ relinquantur, Aelianus. ¶ Est in iuuenis, est in equis patrum Virtus: nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam, Horatius in Odis 4. 4. ¶ Maffurius apud Pliniũ immusculum auem dicit esse pullum aquilæ priusquam albicet cauda: Vide infra in Capite de aquilis diuersis.

¶ d. Portaui uos super alas aquilarum, Exodi 19. ubi Munsterus in Scholijs, Portaui uos quasi in humeris, sicut aquila pullos suos portat in alis præter morem aliarum auũ, quæ pullos pedibus, quo uolunt, portant. Est etiam aquilæ natura (inquit Paulus Fagius) ut sensim pullos suos ad uolandum excitare & prouocare soleat. Sic Deus populum suum excitauit, quando ex Aegypto eduxit, R. Salomon hunc locum explicans, Omnes cæteræ aues (inquit) pullos suos ponunt inter pedes suos, eò quòd timeant sibi ab auibus quæ altius uolitant, aquila uerò non timet sibi, cũ una omnium altissime uolet, quia uerò ab homine timet, ne forte iaculo impetatur, pullos super alis gestat: quasi malit se ipsam iaculo perire quàm pullos suos. ¶ Puerum auium fudiõsissimum, Philarchus memorie prodidit, aquilæ pullum quem dono accepisset, uario & multiplici cibo aluisse, & studiose diligenterq; curasse, (& agrotantem aliquando curasse, Io. Tzetzes 3. 134.) Nam cum ipsum non tamquam rem ludicram ualebat, sed tanquam uel amores suos & delicias, uel natu minorem germanum fratrem, sic sanè is aquilam magna cura & diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuum inter se amicitiam uehementer exarsissent, atq; accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei aquila assiduitate officij assidebat. Cum enim is quietem caperet, ipsa quoq; quieti se dabat: cum uigilaret, eadem assidebat: cum non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea uero quàm euita excessisset, atq; efferretur ad monumentũ sepulchri, eum profecuta est: postq; ubi cremaretur, in medios rogos se immisit, Aelianus. Sed carmina tantum Noftra ualent Lycida tela inter Martia, quantum Chaonias dicunt aquila ueniente columbas, Vergilius Aegl. 9. Tam dispar aquilæ columba non est. Nec dorcas rigido fugax leoni, Martialis. *ἄλλ' ὡς ὄρνιθων περικλυτῶν ἀετὸς ἀέων ἔδνθ' ἐφορμάσται ποταμῶν παρὰ βοσπορῶν ἡλίων, ἢ γόρῶν, ἢ κύνων δ' ἀλγυροῦσων,* Homerus Iliad. 6. *ὡς δ' ἀετὸς ὑψιπέτης, ὅς τ' ἐσθλὸν πεδίονδε δὴ νεφέων ὄρεθρονῶν, ἑσπάλου ἢ ἀπὸ ἀμαλλίῳ, ἢ πῆδῶκα λαγῶν, ὡς ἔκτωρ ἀίμων,* Iliad. 6. *τῶ μὲν (draconi) ἐκπαγλῶν κούων βασιλῆος ὄρνις ἀετὸς ἐκ παλαχῆς (aliàs ἢ ἀετὸς) ἐπαίξεται,* &c. draco enim auium omnium nidos inuadit, & si aquila recens agnum aut leporem rapuerit, is illi è fruteto aliquo profiliens abripit, Nicander.

¶ e. Proditur memorie, Pythagoram, quum superuolantem susurraminibus magicis excantasset aquilam, ita deduxisse, ut mitem redderet ac prorsus cicurem. Propterea Ammianus: Pythagoras (inquit) femur suum apud Olympiam aureum ostentabat, & cum aquila colloquens subinde uisebatur, Cælius. Apolloniæ epigramma extat lib. 1. epigrammatum Græcorum titulo *εἰς ἄρνις*, in aquilam quæ in Rhodum uenerit, ubi alioqui aquilæ insunt, quum Nero Imperator illic ageret, eiq; ultro maffuetam se præbuerit. ¶ *Ἰλαχρῆντ' ἀπὸ τῶν περικλυτῶν ἀετῶν,* Aeschylus: hoc est, aquilam sagitta icam. ¶ Aëtites lapis suspensus in sinistro brachio conciliat amorem, & diuitias auget ubi fertur, Euax & Albertus. Quæcunq; facit aquila (in remedijs & amuletis) hæc & uultur, Kiranid. Idem superstitiosas quasdam & uanas facultates aëtiræ lapidi si cum alijs quibusdam gestetur, attribuit, indignas adscribi. iubet quidem in eo sculpi aquilam, &c. Et rursus, In hyanio lapide sculpe aquilam dilantantem piscem, &c. locus est corruptus.

¶ Ad gratiam & fortunam, Dexter oculus aquilæ in panno mundo ligatus, & in sinistra manu retentus,

retentus, in colloctionibus magnam gratiam & amicitiam præstabit. Sinister autem oculus in corio ceruino appensus nunquam sinit ophthalmiam pati gestantem, Kiranides. Supra oculos aquilæ in supercilij inueniuntur duo lapides, unus in unoquoque supercilio: qui ligati in pelle lupi aut phocæ aut hyænæ, aut aquilæ, ad collum gestantem conseruant ab omni iniuria, & contra noxas ferarum, & dæmonum hominumque insidias arcent, & omne bonum conciliant, Idem. Si quis cubitum se conferens os uel rostrum aquilæ ad caput ponat, uidebit in somnis quod uoluerit, Idem. Cor aquilæ impositum uino cum melle & aromatibus, & ita sifyrnizatum per dies septem, deinde in corio lupino gestatum, omne malum, morbos & feras amolitur: ita ut gestans semper prosper, beatus ac diues futurus sit, Kiranides. Ad amorem: Aquilæ renunculi & testiculi sicci infusi & si perparsi condito, in potu uel cibo dati, siue uiro siue mulieri, concupiscentiam & amorē magnum excitant, Idem. De aquila dextræ alæ penna retenta, diuitem & amabilem facit gerentem, Idem. Ungues aquilæ à pueris & à perfectis gestatæ, ab omni malo ac phantasmate iniquo, & ab omni no cumento liberant gestantem, Kiranides. ¶ Elleborum nigrum effossum circumscribere iubent, spectando exortum precandoque (ut id liceat sibi concedentibus dijs facere, Plinius) cauereque aquilam tam à dextra quam à sinistra, periculum enim secantibus imminere aiunt: & si aquila prope ad uolauerit, moriturum illo anno qui succidit, augurium esse, Theophrast, de hist. 9. 9.

¶ g. Nerui de collo & dorso aquilæ ad collum & spondylos ligati, dextri ad dextrum, & sinistri ad sinistrum latus, chiragricis profunt. Similiter & nerui pedum, podagram pedum, & genuum dolores sanant, Kiranides. Aquilæ lingua appensa in panno lineo, arthricos, cionidas, & tulsien tes magnificè sanat, Idem. Sinistræ alæ pennam si quis tenuerit, & in oleo tinxerit, & à loco tenente usque ad sacram spinam (os sacrum) mulierem in partu laborantem unxerit, ilico pariet, Idem.

¶ h. Historia & fabula. Aristomenem quomodo aquila sustinuerit, & uulpecula è Ceada liberarit, ex Pausania narraui in Vulpe h, ab initio ferè. ¶ Ptolemæum Sotèrem Arfinoæ filium, ferunt Macedones expositum & ab aquila nutritum esse, quæ sublimis supra infantem alis extensis & æstum Solis nimium & pluuiam auerterit, & aues gregales depulerit, & laniatarum coturnicum sanguine tanquam lacte ipsum aluerit, Suidas in Lago. Ganymedes Trois filius fuit, iuuenis speciosissimus, quem aquila (ut fabulantur) dum uenaretur in Ida monte Troadis, rapuit, mensaque Iouis ad præministranda eidem pocula adhibuit, contempta Hebe Iunonis filia (quæ prima causa fuit ~~invidia Iunonis ergo Troianos~~) postea in Zodiaco positus. Xenophon in Symposio non ob formam ~~sed ob præstant ingenium à Ioue raptum esse ait. Egerops inuisum, & rapti Ganymedis honores, Vergilius primo Aeneid. Raptus alite sacra Miscet amatori pocula grata suo, Author Priapei carminis. Nam Ioui ad pocula stare sinxerunt. Non enim ambrosia deos aut nectare, aut luventure pocula ministrante letari arbitror: nec Homerum audio, qui Ganymedem à dijs raptum ait, propter formam, ut Ioui pocula administraret, nõ iusta causa, quæ Laomedonti tanta fieret iniuria. Fingebat hæc Homerus, & humana ad deos transferebat: diuina mallet ad nos. Aquilam quæ rapuit Ganymedem, quem aquarium in Zodiaco aliqui esse sinxerunt, inter sydera collocatam nungantur, ut supra inter icones retuli ex Higino. Leocras (Leochares, ex Tariano) statuarius aquilam fecit, sentientem quid rapiat in Ganymede, & cui ferat, parcetem unguibus, etiam per uestem, Plinius. Aetherias aquila puerum portante per auras Illæsum timidis unguibus hæsit onus, &c.~~

40 Martialis. Alciati emblema sub lemmate Deus, siue Religio, In Deo letandum;

Aspice ut egregius puerum Iouis alite pictor Fecerit Iliacum summa per astra uehi,
Quis ne Iouem tacitum puerili credat amore? Dic, hæc Mæonius sinxerit unde senex?
Consilium, mens atque Dei cui gaudia præstant, Creditur is summo raptus adesse Ioui.

¶ Cum Prometheus post factos à se homines Solis ignem furatus esset, irati dii febres & morbos immiserunt terris; & ipsum Prometheum in monte Caucafo per Mercurium religauerunt ad saxum, adhibita aquila quæ eius cor exederet. Hæc autem omnia non sine ratione finguntur. Nam Prometheus uir prudentissimus & à prouidentia sic dictus, primus astrologiam Assyrijs indicauit: quam residens in monte altissimo Caucafo, nimia cura & sollicitudine deprehenderat. Dicitur autem aquila cor eius exedere, quod ~~est~~ est sollicitudo, qua ille affectus syderum omnes deprehenderat motus, &c. Seruius enarrans illud Vergilij sextæ Aeglogæ, Caucafeasque refert uolucres furtumque Promethei. Iupiter (ut canit in Theogonia Hesiodus) Prometheum ligauit, & aquilam ei immisit quæ hepar eius immortale exederet, cuius tantundem noctu reparabatur, quantum interdiu aquila consumpserat, hanc deinde Hercules interemit. Higinus in sagitta sydere sic scribit: Hanc unam de Herculis telis esse demonstrant, qua aquilam dicitur interfecisse, quæ Promethei iocinora dicitur exedisse. Et paulo post, Iupiter Prometheo uincto aquilam admisit, quæ assidue noctu renascencia iocinora exesset. Hanc autem aquilam nonnulli ex Typhone & Echidna natâ, alij ex Terra & Tartaro, complures Vulcani factam manibus demonstrant, animamque ei ab Ioue traditam dicunt, &c. Agrostas tertio & decimo rerum Scythicarum scribit, aquilam Promethei iecur depasci solitam, inde uideri receptum uulgo, quod is perfoecunda potiretur regione, sed quam tamē fluuius Aëtos, id est aquila, maximè infestaret. Scimus autem hepatis aut uberis appellatione fertilitatem plerumque significari. Quum illuc accessisset Hercules re perspecta, fluminis impetum & copiam alueorum crebritate exinanisse, atque inde iudicatum, aquilam peremisse, & à uinculis soluisse mox Prometh

theum, Caelius. Et paulo post, Herodotus adijcit Prometheum Scytharum regem fuisse: quum eius imperio obnoxia regio summa necessariorum laboraret inopia, nec succurri ab rege posset, quod Aquila fluuius excrefcens nimio plus agros dilueret, ibi coortos homines in uincula Prometheum coniecisse. Herculem uero illum liberasse, & fluuium corruisse in mare. Ad Nilum qui dicitur Aquila, rem deducit Siculus Diodorus. Aquilas quicunque Caucasum habitat, inimicas habet, propterea illarum nidos, ubicunq; enatę fuerint, igniferis sagittis incendunt, laqueos in super ad eas capiendas tendunt, Prometheum ulcisci dicuntur, eod usq; fabulis fidem adhibere, Philostratus lib. 2. in uita Apollonij, ubi plura etiam de Prometheo eiusq; uinculis scribit. Vide Apollonium in Argonauticis lib. 2. & eius Scholiasten Græcum ad numerum 56. Alciati Emblemata inscriptum, Quæ supra nos, nihil ad nos:

Caucasia æternum pendens in rupe Prometheus Diripitur sacri præpetis ungue iecur: Et nollet fecisse hominem; figulosq; perofus Accensam raptò damnat ab igne facem, Roduntur uarijs prudentum pectora curis, Qui cœli affectant scire, deũm q; uices, Fulgentius in Mythologico (ut Gyraldus recitat) non ab aquila Promethei iecur corrodit, sed à uulture tradit, idq; perbelle interpretatus est, cui & Petronius Arbitr in his hendecasyllabis congruit, Cui uultur iecur ultimum pererrat, Et pectus trahit, intimasq; fibras, Non est, quem tepidi uocant poeta, Sed cordis mala, liuor atq; luxus. Vide Macrobiũ 1. 10. De Prometheo herba nata è sanguine Promethei aquila eius iecur depascente, unde & radix sanguinea sit, supra in a. scriptum est. ¶ Senescens aquila rostrum superius accrescit, incuruatum q; subinde magis magisq; cui rei data est fabula, ut hoc ita accidat aquila, quoniam cum olim homo esset, hospiti iniuriam intulerit, Aristot. ¶ Fertur aquilam aliquando sagitta ictam, cum pennam sagittæ adaptatam uidisset, dixisse, τὰ δ' ἔχ' ἢ ἄλλω, ἀλλὰ τοῖς αἰτῶν πύλοισι ἀποσώμειδα. ita hic etiam Euelpis inquit, ὄχι τὸ ἄλλω πύλοισι τῶντ', ἀλλὰ τῆ κατὰ τὸν γένειον. Aeschylus hanc parœmiam Libyiticam uocat. ¶ Apud Aristophanem Comicum in Auibus homines quidam interrogant ab auibus, quomodo uiuere cum eis queant implumes ipsi & uolandi nescij. Epops auis respondet commodè id fieri posse, Pisthetarus uerò dubitat: quoniam & apud Aesopum fabula feratur de uulpe, quod infeliciter aliquando commercium cum aquila habuerit. Scholiastes monet hanc fabulam apud Archilochum esse Aesopo antiquiorem. ¶ Scarabeus contra aquilam, Vide infra inter prouerbia. ¶ καὶ δὲ μὲν ἄμωλον κατὰ δαλῶσιν ἀναφέροισιν αὐτοῖς, Aristoph. in Auibus.

¶ Aquila Ioui sacra, Armigerum Iouis pro aquila dixit Vergilius 9. Aeneid. & Ouidius Metam. 13. Negant unquam solam hanc alitem fulmine exanimatam, ideo armigeram Iouis consuetudo iudicauit, Plinius. Aliqui eò quod altissimè uolet, à poetis armigeram Iouis fingi aiunt, & alium reginam dici. Regia ales pro aquila Ioui sacra, Ouidius 4. Metam. Tutelæ Iouis deputata dicitur, quia prosperum auspiciũ eius aduersum Titanas pugnaturos accepit, Acron in Horatium. Aquilam fingunt in bello Giganteo Ioui arma ministrasse, Quoniã Iupiter & Saturnus reges fuerunt, sed dum Iupiter cum patre Saturno haberet de agris cõtentionem, ortum bellum est: ad quod egrediens Iupiter aquilę uidit augurium: cuius quum uicisset auspicio, fictum est quod ei pugnantia tela ministrasset; unde etiam à felice augurio natum est, ut aquila militum signa comitetur, Seruius in nonum Aeneid. Et alibi, Aquila (inquit) in tutela Iouis est, quia dicitur dimicanti ei contragigantes fulmina ministrasse: quod ideo fingitur quia per naturam nimij est calor is adeo ut & oua, quibus superfedet, posset coquere, nisi admoueat gagatem lapidem frigidissimum. Auium præstantissimæ sunt aquila, quæ Iouis etiam sceptris proximè fulmina insidere creduntur, Oppianus in Ixeuticis. Ὁ Ζεὺς γὰρ αὐτὸν ἐσὴν ἄρην ἔχον ὑπὸ τῷ κεφαλῆς, Aristophanes in Auibus: ubi Scholiastes, Debit dicere in scepro, ut etiam Pindarus: Ἐὐδία γ' ἠσκητῆρος Διὸς, aut dixit in capite, quoniam solebant aues unicuiq; deo sacras in capite imaginis cuiusque collocare. Iouis imago continebat læua sceptrum: dextra uerò nunc aquilam protendere uidebatur, nunc Victoriã. Et quidem aquilam, quod Iupiter ita superioribus & cœlestibus imperet, ut aquila cæteris auibus: Victoriã uerò, quoniam omnia ei subiecta atq; deuicta sint, Lilius Greg. Gyraldus. Iupiter aquilã delegit, Ζεὺς αὐτῷ ἔδωκε: prouerbiũ usitatum ubi quis asciscit sibi præclaros, suisq; rebus accommodos, Erasmus. Aquila Ioui sacra est, & Græcis à uerbo αἰω quod est spiro uidetur αὐτῷ dici, à quo uerbo etiam αἰω, id est aer (quem Iouis nomine allegoricè innuunt) deriuetur. Huic igitur cõsecratur tanquam & nomine affinis, & tanquam deo perfectio auis perfecta, & cœlesti altiulans, Eustathius in primũ Iliados. Fabula est, quod cum Rhea parturiret Iouem, aquila apparuerit, (uel etiam eodem die nata sit, ut habet Scholiastes Homeri Iliad. 9. & in pugna aduersus gigantes præteruolarit, Idem.) ideoq; Iouem hanc alitem sibi delegisse in auium distributione cum res inter se diuiderent Titanes, κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν τῶν Τιτάνων, Idem in octauum Iliados. Aquila Ioui gratissima auis esse fertur, siue tanquam rex regi, siue quia secundum fabulam eodem die nata est quo Iupiter. uel quoniam ei regnum occupaturo, felicitis faustiq; euentus augurium præbuit, uel quia natum Iouem in cœlum deportauit. Fabulantur aliqui Meropem Coum, cum uxorem mortuam deflere non desineret, & in lectu hospitio Rheam suscepisset, in aquilam mutatum semper adesse Ioui, Aelianus uerò Iaronem quemdam suum

dam fuisse scribit, qui deinde in aquilam mutatus, uncis unguibus uideatur, & in senecta rostro eius nimia ad uncitate reddito inutili, hanc poenam (famem scilicet in senectute) uitae dum homo esset nimium belluinae luat, & insuper odium scarabeorum, Caeterum Byzantia Moero poëtria scribit, ut refert Athenæus in libro x. de poculis, quod Iupiter in Creta nutritus sit, Νικηται δ' εκ πειννης μεγαλει...

¶ Aquilae sublimes uolant, ut perquam maxime procul aspiciant, quapropter homines solam auium omnium aquilam esse diuinam perhibent, Aristoteles. Aquilam Thebani colunt, Strabo lib. 17. Thebae aquilam honorant, tum quia regia uidetur auis, tum Ioue digna, Diodorus Siculus lib. 2. de fabulosis antiquorum gestis.

¶ Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non maectatis illis uultorios, aquilas, &c. Arnobius lib. 7. contra gentes. Si hecatombe imperatorio sacrificio fiat, non centum pecora, sed 20 centum leones, centum aquilae, & caetera huiusmodi animalia centena feruntur, Iul. Capitolinus.

¶ Cum Lacedaemonij peste uexarentur, acceperunt oraculum defuturam illam si quotannis uirginem nobilem immolarent. Et cum fors aliquando in Helenam incidisset, & ea pro more ornata ad sacrificium produceretur, aquila repente deuolans abreptum enssem ad armenta detulit & in iuuenecam demisit, quare Lacedaemonij deinceps a uirginibus maectandis abstinerunt. Historiam refert Plutarchus in Parallelis minoribus; & mox alteram subiungit de Valeria Luperca apud Valerios similiter seruata, hoc est ense per aquilam rapto & in iuuenecam demisso. Est autem locus is mutulus, & idem apud Varinum quoque Lexici scriptorem in Neoptolemo corruptus; uterque collatione alterius emendari potest. Transcripsit ex Plutarcho etiam Caëlius 13. 20. sed loca obscuriora non attingit. Iis uero comparant fidem (inquit Caëlius) quae de Prisco Tarquinio T. L. uisus perferunt.

¶ Delphi in medio uniuersae quodammodo Graeciae & intra & extra Isthmum, imò & totius orbis consistere uidebantur, unde & telluris umbilicum appellabant, fabulosa addentes quam refert Pindarus, constringens ab Ioue duas dimissas aquilas in hoc coisse loco, unam ab ortu, alteram ab occasu, quidam autem dixere coruos, Strabo lib. 9. Pindarus in Pythijs carmine quarto Pythiam siue Sibyllam Χρυσηϊδης Διὸς Αἰσῆς ἱερῆς ἀσπίδος cognommat: Vbi Scholiafles, Ferunt Iouem cum uellet maxime mediam orbis habitabilis partem certa mensura deprehendere, duas pari uelocitate aquilas, unam ab oriente, alteram ab occidente emisisse; illas uero conuenisse Delphis seu Pythone, itaque Iouem in memoriam rei ad designandum terrae habitabilis medium in templo Apollinis aquilas auras consecrassse aiunt, quae postea in bello Phocico, cuius author Eumelus fuit, sublatae sunt.

¶ Metamorphoses. Iouem transformatum in aquilam ut raperet Ganymedem describit Ouidius lib. 10. Metam. Idem lib. sexto de Arachne puella telam cotextente. Fecit & Asterien aquila (id est Ioue in aquilam mutato) lucifera teneri, uide in Coturnice h. Idem lib. 12. Metamorphoseon fabulatur Periclymenum in aquilam uersum, ab Hercule, quem plurimum unguibus uncis infestabat, sagitta in sublimi confossum, quum inquit: Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras Sumere quas uellet, rursusque reponere sumptas, &c. De Merope qui Cicon insulam tenuerit in aquilam conuerso, fabulam ex Higino retuli supra mox post icones: & ex Eustathio paulo superius in Aquila Ioui sacra, Aelianus uero latronem quendam in aquilam mutatum scribit, quae sceleris sui poenam luat rostro per senectam adeo incuruato, ut cibum capere non possit, & scarabeos infestos patiat. Venus in aquilam mutata Iouem in olorem mutatum sequitur; & uterque demum inter sidera locatur. uide in Cygno h. ex Higino: & Caëlium Rhodiginum 11. 19. Ut apud Moero poëtriam aquila sic apud Homerum peleiades (uel pleiades Ioui ambrosiam adferunt, Eustathius: Corrupta forsitan lectione; nam Ioui infanti aquilam nectar attulisse, peleiades uero ambrosiam Moero canit, ut recitat Athenæus, ex quo sua Eustathius mutuatur. Vtrisque (aquilae & peleiadibus) ut gratiam referret Iupiter, inter sidera eas retulit.

¶ Auspicia. Aquila alis & uolatu auspiciam facit, Festus. Octauius Augustus cum lustrum in campo Martio magna populi frequentia conderet, aquila eum saepius circumuolauit, transgressa in uicinam aedem, super nomen Agrippae ad primam literam fedit, &c. Suetonius in uita Augusti. Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, aquila tentorio Octauij Augusti superfedit, duos coruos hinc & inde infestantes afflixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu, futuram quandoque inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum praefagiente, Ibidem. Auspicia quaedam ex aquila, retulimus etiam paulo ante in Aquila Ioui sacra. Arabes audiunt (αετὸν, intelligunt) coruos, Tyrreni aquilas, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. Αετὸν Grammatici Graeci dictum aiunt, ab α. particula intendente & ετὸν, quod ualde & semper uera sit aies ac

sine ullo potu uiuit, quod Hesiodus nesciuit, facit enim in narratione obfessionis Nini, aquilam au-
 gurij præsidem bibentem, Aristoteles. Ex aquilæ significatione filium suū nomine Midam, Gor-
 dias regem fore coniecit: cum supra huius caput arantis primo uolasset, deinde totum diem in iugo
 festinare non prius desistisset, quam is ad uesperam arationem dimisisset, Aelian. Galeotes & Tel-
 missus fratres, filij Apollinis, & Themistis filia Zabij regis Hyperboreorum, oraculo in Dodona
 accepto, ut hic orientem, ille occidentem uersus nauigaret, & ubicunq; de sacrificijs ipsorum femo-
 ra rapuisset aquila, aram ibi conderent: Galeotes in Siciliam, Telmissus in Cariam, ubi Apollinis
 Telemisij ædem condidit, Stephanus. Ante ultimam Bruti (aduersus Cæsarem & Antonium pu-
 gnam) ut P. Volumnius prodidit, aquila prima (uexillum) apum plena conspecta est: & duæ aquilæ
 in medio utriusq; exercitus spacio ante prælium cōgressæ simul pugnarunt: quarum pugnam dum
 ambo castra utrinq; intuentur, silentium incredibile tenuerunt: celsit uerò atq; fugit aquila è parti-
 bus Bruti profecta, Plutarchus in uita M. Bruti. & Val. Maximus 1. 4. Deiotaro uerò regi omnia
 ferè auspiciata regenti, salutaris aquilæ conspectus fuit: qua uisa abstinuit se ab eius tecti uis: quod
 nocte insequenti, ruina solo æquatum est, Val. Max. ibidem. C. Pansa, Hircio Cols, in castris Cæ-
 saris luce prima, in culmine prætorij super linteum confedit aquila: inde circumuolantibus minori-
 bus aibus excita: de conspectu abijt, Lul. Obsequens. Tranquillus in Tiberio cap. 24. Ante pau-
 cos (inquit) quàm reuocaretur dies, aquila nunquam antea Rhodi cōspecta, in culmine domus eius
 affedit. Exstat & epigramma super hac re Apollonidæ Græcum, Anthologij lib. 1. sectione in Aues
 inscripta. Præpetes aues dicuntur (inquit Alexander ab Alexandro) quæ uolatu auguria faciunt
 & futura prædicunt. Ex his autem, aquila, uulture, & buteone, sanquali & immustulo lætatur, easq;
 felicitatis euentus esse (aiunt), cum ingentibus alis patulæ & porrectæ uolant. Et mox, Aquila si dex-
 tra ex parte uenit, felix omen facit, & magnarum rerum auspicia: quas quidem uolatu augurium fa-
 cere, præcipue si stridentibus alis euolare uideant, omen futuri maximi boni, ac læta & magna por-
 tendere dixerunt. Vultures aquilarum foetus implumes occidisse, nidospq; eueruisse, ipsospq; à pa-
 ssiu pedibus & rostro abegisse, Tarquinio Superbo exilium & regni amissionem, quæ mox secuta
 sunt, portenderunt. Aquilam Tarquinio Prisco pileum detraxisse in sublimi, deinde capiti repo-
 sisse, regnum ominatam ferunt: Sicut Aristander aquilæ augurio uictorem Alexandrum prædi-
 uinauit, Idem. Et rursus, Si uultures, corui, & aquilæ in unum coirent, eadem haud dubiam inter-
 pretabantur. Obseruatum est ut minora auspicia semper maioribus cedant, licet priora sint, siqui-
 dem cornicis aut columbarum auspicia, aquila superueniente, irrita fiunt: aquilarū uerò augurium,
 fulmine adueniente, nullum est, Alexander ab Alex. Si cor uictimæ raptum ab aquila aut aibus
 fuisset, nimium propicios deos ostenderunt, Idem. Et mox, Galbæ fulgur procuranti, cum aquila
 extra rapuisset, & in sublimem quercum detulisset, imperium portendit. C. Marius Syllam fugiens
 iam fermè omni spe destitutus, hortabatur tamen socios, ne in ultima spe, ad quæ seruari se antiquo-
 rum augurum responso credebat, desererent. Nam cum ualde adolefcens esset & in agris uersaretur,
 nidum aquilæ septem pullos habentem domum reuoluit. Parentes hoc magna cum admiratione in-
 tuentes, augures consuiuerunt. Illi responderunt, Marium clarissimum uirum futurum, maximum
 principatum atq; imperium septies habiturum. Sed hoc aliqui fabulosum putant, quod aquila ge-
 minos tantummodo pullos pariat, Plutarchus in Marij uita.

De Cypselo Corinthi tyranno adhuc priuato oraculum Pythia huiusmodi reddidit. Concipit
 in petris aquila enixura leonem, & c. ut ex Herodoto recitauit in Leone h. proximè ante prouerbia
 aleone facta.

Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis & uarietate, uenit ad Libanum, tulit Cedri
 medullam, transportauit in negotiatorum urbem, Ezech. 17. Aquila grandis tulit de femine terre,
 posuit illud in terre superficiem pro femine, ut radicem firmaret super aquas multas, quod creuit in
 uineam latam, fructificauit in palmites, & emisit propagines, Ibidem. Aquila altera grandis mag-
 nis alis, multis plumis, & uinea ista mittit radices suas ad eam, & palmites suos ut irrigaret eam de
 areolis germinis sui, Ezech. 17. Aquila nō. ne radices uineæ grandis euellet, fructus eius distrin-
 get, siccabit omnes palmites germinis eius, & arefcet, & non in brachio grandi, ut euellat eam radi-
 cibus, Ibidem. Quasi aquila super domū Domini, ciama uelut tuba in gutture, eod quod transgressi
 sunt fœdus meum, Osee 8. Aquilæ cum duodecim suis alis, & octo tubalaribus, & tribus capiti-
 bus mysterium exponitur 4. Esdræ 12. Aquilæ somnium, duodecim alarum & trium capitum, re-
 gnantium super totam terram, habens octo contrarietas pennas, cui uenit finis primo, secundo & ter-
 tio 4. Esdræ 11. Aquilæ unius uolantis audita uox in terra, Væ uæ uæ inhabitantibus terram, Apo-
 calypsis octauo.

P R O U E R B I A.

Esquilla nō nascitur rosa, prouerbiali figura dixit Theognis, inuens è probis parentibus nasci
 liberos probos, ex improbis improbos. Simili forma dixit Horatius in Odis, Neq; imbellem fero-
 ces prognerant aquilæ columbam, Erasmus. Tam dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas
 rigido iugax leoni, Martialis. Aquilam cornix prouocat, *ἀετῶν ἰεροὺν ἐβροκελῆς*, Tradunt pecu-
 liare cornicibus esse iritare aquilam, uerum illa negligit prouocantem, intelligens nimirum sibi ab
 illa noceri nō posse. Locus igitur fuerit adagio, si quando leuiusculus quispiam homuncio, qui neq;

prodesse queat, neq; laedere, maximis uiris oblatrat, Erasmus. ¶ Cypselus nō parit aquilam, pro uerbum citatum a G. Heldelino. ¶ Iupiter aquilam delegit, ubi quis asciscit sibi præclaros iuiscq; rebus accommodos, uide supra in Aquila loui facta. ¶ Ioan. Tzetzes Chliade 8. cap. 243. cum recitasset prouerbium, τὸ γὰρ ὄσι ποῖς κολοῖς φροντὶς ἐλ βασιλείας; mox subiicit, Huic simile est illud nostrum, τὸ γὰρ φροντὶς ποῖς ἀποῖς τῶν πλοῦτων ὁ δὲ γυμνάσιον, καὶ νόμον τὸτο προημῶν; &c. ¶ Lupus aquilam fugit, Vide in Lupo h. ubi periculum imminens euitari non potest. ¶ Aquila non captat muscas, ἄσπερ δὲ θυρεὺς πῶς μύιας. Summi uiri negligunt minutula quæpiam. Animus excelsus res humiles despicit; aut egregie docti nonnunquam in minimis quibusdam labuntur. Et maximis occupati negotijs ad pusilla quædam conuiuent. Effertur & citra negationem adagium, ἄσπερ μύιας θυρεὺς, id est, Aquila uenatur muscas, quoties magnis minima sunt cura. Huic non absimile est quod habet Cirtgorius Theologus in epistola ad Eudoxium rhetorem, Μὴ ἀνάγκη ἀμείδουεν ἢ κολοῖς ἀσπῶς, id est, Non iustineas tenere primas inter graculos aquila, Erasmus. Pindarus etiam graculos cum aquilis confert, ut paulo post in prouerbio Aquila in nubibus, recitabimus. ¶ Aquilam noctuæ comparas, ἄσπερ γλαυκὴ σὺ γλαυκῶν, Martialis in Sczonte, Aquilasq; similes facere noctuis quæris. Aquila uisus acerrimi, adeo ut ἀσπερδ ἀμείκτως, id est, non conuiuens aduersus solem intueatur, contra noctua solis lumen modis omnibus refugit, Erasmus. ¶ Aquila in nubibus, pleriq; interpretantur de re magna quidem illa, sed quam non facile assequaristalij de ijs, qui longe reliquis præcellunt. Aristophanes in Equitibus: ἄσπερ ἰσοθαλασσῶν, ὡς ἢ νεφέλῃσιν ἀσπῶς γρηθῶσαι, Gaudeo isthoc nomine Quod aquilia fiam in nubibus uidelicet. Verba sunt populi Atheniensis, promittentis sibi futurū ut orbi uniuerso imperet. Et paulo inferius in eadem comœdia tanquam oraculum pronuntiatur, ἄσπερ ὡς γῆρας, καὶ ἀσπῶς γῆρας βασιλεύεις, Quippe aquila es, terræq; omnem dominaris in orbem. Dicuntur & hæc de populo Atheniensis; nisi forte placet allusio ad spes huius principatus inanes. Rursum in Auibus, ἄσπερ ἢ νεφέλῃσιν γρηθῶσαι, id est, Aquila in nubibus fies. Interpres admonet alludere poetam ad oraculum, quondam Atheniensibus redditum, quo prædicabatur futurum, ut Athenienses tanto intervallo reliquas urbes superarent, quanto aquila in nubibus reliquis auibus esset sublimior. Pindarus item in Nemeis, se uocat aquilam, Bacchylidem æmulum graculum, uidelicet quod illum immenso uinceret intervallo. ἄσπερ ἀσπῶς ἢ πετανοῖς, ὅς ἐλατῶν ἀνὰ τὰ πύλασιν μεταμεινόμεθα δαφνοῦν ἄσπερ ποῖ, Κραγεῖται δὲ κολοῖοι πεπενα ἴκοντα. Quorum carminum hæc est sententia: Aquila pernix inter uolucres, quæ repente aduolans eminus, corripuit cruentā prædam; Loquaces aut graculi humi pascuntur, Erasmus. ἄσπερ ἢ νεφέλας, ἂν τὸ δὲ νεφέλῃσιν, παροῦν ἀσπῶς ἢ νεφέλας ἢν ἐχέλις κερῆ, Suidas & Varin. 3

¶ Καὶ ἀσπερ ἢ ἀσπῶς, id est, Scarabeus aquilam quærit: cum imbecillior atq; impotentior, mai quippiam molitur, sicutiq; insidias inimico longè potētiori. Est & altera lectio, atq; ea meo quidem iudicio uerior, ὁ καὶ ἀσπερ ἢ ἀσπῶς, id est, Scarabeus aquila obstetricatur. Sensus, utrumuis legas, ferme idem est, competit enim in humilem & imbecillum, qui uiribus longè præpollenti, maliciofis insidijs & clancularijs dolis perniciem machinatur. Aristophanes in Lyssifrata, ὕπερ χελιδνῶν, ἀσπερ πικροῦτα καὶ ἀσπῶς σὲ μαυίνουσαι, id est, Supra modum irascor tibi. scarabeus aquilam ego te, Quando oua paries obstetriciuuabo. Super hac refertur apologus quidā apud Græcos non inelegans; quem Lucianus indicat Aescopicum esse, cum ait in Icaromenippo, fabulatum fuisse Aescopi, quemadmodum aliquando scarabei & cameli cœlum conscenderint. Meminit eiusdem fabulæ etiam comicus Aristophanes in Pace, &c. Erasmus. Aquila utpote regia auis, quamuis cætera paua animalcula contemnit, scarabeum tamen odio prosequitur, quoniam oua eius a scarabeis perduntur. Hinc & fabula conficta est, scarabeum reptando aut euolando (ut hippocantharus apud Comicum) in aquilæ nidum, oua eius perdidisse, itaq; aquilam in opem consilij, supplicem in lous gremio oua deposuisse: scarabeum uero illuc quoq; peruenisse, & louem ut eum excuteret surgentem, simul etiam oua effusa fregisse, id quod optabat scarabeus. Inde ortum prouerbium, ἄσπερ καὶ ἀσπῶς μαυίνουσαι, Eustathius in Iliados ultimū. Suidas hoc prouerbium usum habere scribit, si qui potentiores qui priores iniuriam fecerint ulciscantur. fertur enim scarabeum aquilæ oua perdere, ἀσπερ ἢ ἄσπῶς. Emblema Alciati, inscriptum A minimis quoq; timendum:

Bella gerit scarabæus, & hostem prouocat ultrò. Robore & inferior, consilio superat.
 Nam plumis aquilæ clam senecq; cognitus abdit, Hostilem ut nidū summa per astra petat.
 Quæcōfodiens, prohibet spem crescere prolis. Hocq; modo illatum dedecus ultus abit.

¶ Aquilæ senecta, corydi iuuenta, Vide in Alauda h. ¶ ἄσπερ μὴ ἀσπῶς ἀσπῶς τῶν ἀσπῶς, ἄσπερ δὲ χθονὶ ἀσπῶς γενναῖα πατρίς, Euripides, hoc est, Nihil non aër patet aquilæ, & nulla non terra uiro fortis patria est. ¶ Aquilam testudo uincit, supra in Testudine terrestri h. ¶ Aquila thripas aspiciens, ἄσπερ δὲ ἄσπῶς ὄρνῳ; de magnis qui pusilla negligunt. Est thripsis auicula quædam (imò uermiculus) minutissima, quam aquila cum uideat, ut est oculatissima, haud tamen dignatur persequi, utpote prædam unguibus suis parum dignam. Ad hunc quidem modum (inquit Erasmus) inuenio in commentarijs Græcorum, uerū haud scio an mendosè, nam thripas reperio uermiculi genus esse. ¶ Aquilam uolare doces, ἄσπερ ἢ ἰσηθάσσει δὲ δολοκῆς; eiusdem sententiæ est prouerbium cuius illud, Delphinum natrare doces. Quod enim delphini inter pisces, id aquila inter uolucres. Alluisse uidetur huc Gregorius in epistola quadā ad Eudoxum rhetorem: τὸς πολλὰς ἐκ χείρων, καὶ ἐπὶ κολοῖς ἴσησιν ἐκ δὲ δολοκῆσιν. Sine ualere uulgas, sine esse graculos, qui uolatam aquilarum probent, Erasmus. Meminit

De Aquila. H. h. Lib. III. 189

Meminit Suidas, & ait conuenire in illos qui alios docere conantur ea quae ipsi melius callent. ¶ Ferur (inquit Aeschylus, qui parcaemiam hanc Libyficam uocat,) Πλαγίη ἀτραπίου ποικίλη τὸν ἀντὶν ἐπιπέθου ἰδιότητα μαχρὸν τὸν ὄραματ'.

¶ Emblemata Alcibiadis cum lemmate Fortitudo uel Signa fortium, per dialogismum: Quae te causa mouet uolueris Saturnia, magni Vi tumulo infideas ardua Aristomenis? Hoc moneo: quantum inter aues ego robore praefo, Tantum semideos inter Aristomenes. Infideant timidae timidorum bulta columbae, Nos aquilae intrepidus signa benigna damus.

DE AQUILIS DIVERSIS, QUARVM

ueteres meminerunt.

ARISTOTELES & Plinius sex aquilarum genera fecerunt, in quibus enumerandis neque magnitudinis neque nobilitatis, neque alius ordo ab eis obseruatur. nos quidem literarum ordine singula deinceps recensere uolumus. Sed prius dicendum de illis, de quibus uel dubitatur, uel quae inepre a quibusdam aquilarum generi adscribuntur. Postremo aquilini generis aues a recentioribus memoratas adijcimus. ¶ Diuersae sunt species aquilarum, permagna, mediocres, paruae. Rursus quaedam nobiliores sunt, nec appetunt nisi aues & animalia terrestria uiua. aliae ferè ignobiles & aegreges, quae non solum carnes uiuas, sed etiam cadauera (ut asinorum & alia) & pisces exanimatos petunt; & haec accedunt ad naturam & ignobilitatem miluorum, Crescentiensis.

¶ ACCIPITRES, ἰσθαίης, genus est aquilarum, Scholiafies Homeri. Sed accipitrinum genus cum aquilino imperite confundit, scripsit in Accipitre a. Nothi accipitres esse creduntur qui censentur in genere aquilarum, Aelianus.

¶ ACMON, ἀκμων, genus aquilae est, Hefychius & Varinus. Forte autem duo luporum genera apud Opp. animum ab hoc aquilae genere sic dicta sunt, ut circus etiam & icinus lupi ab eiusdem nominis auis rapacibus. Atirachme aquilam Syriacè dictam in gypaeto describemus: cui uocis litteram initialem demas. (nam ai articulus est) omnino cum acmone conuenit.

¶ Αἰγυπία alij genus aquilae, alij uulturem interpretantur, ἀἰγυπία, Hefychius, Varinus, & alij, nimirum quasi αἰγυπία γένος. Suidas praefos non γένος, sed αἰγυπία tantum protulisse scribit: & αἰγυπία pro γένος apud Herodotum quoque legi. Sed nos Iliados σ. legitimus, πολλὰ δὲ κούρην γένος ἐβόηται Τρώων, in quo loco penultimam uocis γένος produci monet Eustathius. Ceterum Iliad. σ. ubi hi uerfus Homeri leguntur, οἳ δ' ὡς αἰγυπιοὶ γαμφάνυχον ἀγκυλοχάλα πετρὰ ἐφ' ὑψηλῆ μέγαλα κλάσιν ἔμελλοντο, (Hi duo uersus leguntur etiam in Aspide Hefiodi,) ὄϊα (Patroclus & Sarpedon) κελύχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ἄρυσαν; Eustathius αἰγυπία aquilarum generis esse scribit: & aquilis maxime proprium esse ut petris insistant: quod arborum rami eas non ita capiant, & in terra propter unguium aduncitatem incedere non possint. Mihi quidem αἰγυπία, si aquila est, ut Grammaticis placet, gypaetus esse uideretur, cui sententiae nominis etiam ratio asseculatur. Ἐξ ὄϊων ὄρνισιν ἰσθαίης αἰγυπία φωνὰ ἐφ' ὑψηλῆ, Iliad. κ. de Minerua & Apolline. Μελάνης δ' ἐλαίης ἐπιπέθου αἰγυπία ὡς, Iliad. ν. Κλάω δὲ λυγρὰς, ἀδύνητον ἦν αἰωνοὶ οὐλίας, ἢ αἰγυπιοὶ γαμφάνυχον, οἳ τὴν ἄρυσαν ἔβηλοντο πᾶρ' ὡς πύλας γένος, Odyss. π. de Vlyssē & Telemacho filio eum agnoscente. οἳ δὲ (Vlysses cum suis) ὡς αἰγυπιοὶ γαμφάνυχον ἀγκυλοχάλα. Ἐξ ὄϊων ἐβόηοντες ἐπ' ὄρνιθαςι θορήσει. Τὰ μὲν τ' ἐν πεδίον ἴσθαίης πῆσσοισι ἴσθουσι. οἳ δὲ τὴν ἀλεξάνου ἐπιπέθου, ὡς ἐπὶ ἀλκί τίνεσσι, ὡς φωνὰ δ' ἐπ' ἀδύνητον ἄρυσαν, Odyss. χ. Πραπέτῃ, ἀπὸ τῆς ἴσθαίης, μέγα αἰγυπία ἰσθαίης, Sophocles in Aiace. Nulla auis tangit cadauer animalis a basilisco mortui, non αἰγυπιοὶ γένος τε, κῶρα τ' ὀμβρῆσιν κῶρων, Nicander. ¶ Auium nomina in εθ, quae tres syllabas excedunt acunt ultimam, ut αἰγυπία, χαρὰ θρῆος, &c. Etymologus.

¶ Αἰγυπία etiam aquilam significat Macedonibus, Hefychius, Varinus & Etymologus. ὡς αἰγυπία πῆσσοισι τῆς ἐπιπέθου (νικῆς,) Philes. id est, Quantum aquila uolatu culices uincit. Melampus uates ex aegypto uolucres quaedam cognouisse traditur, ut in Nelei historia refert Scholiafies Homeri in Odyss. λ.

¶ Aquila AEGOLIOS non est nota apud nos, Albertus ex Aristot. de animal 8. 5. ubi Graecè αἰγυπία legitur: quae uox ululam significat.

¶ CIRCUS, κίρκος, genus aquilae quod accipiter dicitur, Scholiafies Homeri. Vide supra in Accipitre a.

¶ CYMINDIS, aquila, Suidas. Vide supra in Accipitre a.

¶ HARPE, ἄρπη, miluus aut genus aquilae, Varinus, alij auem aquilae similem interpretantur. Plura leges infra in Elemento H. in Harpe.

¶ Accipiter laudabilis caput habet paruum & planum supra sicut aquila HONGYLA dicta, ἡ ἰσθαίης καλὸν αἰγυπία, Demetrius.

¶ Nicandri interpres ICHNEUMONEM aquilae speciem facit, Herculi facta, ex Aegypto. Caelius. Hermolaus Barbarus interpretem istum ichneumonem pro genere aquilae interpretantem miratur. nos ichneumonem in Historia quadrupedum uiuip. non αἰγυπία sed ἰσθαίης, id est lutrae genus esse docuimus.

¶ Sanqualem auem atq; IMMVS SVLV M augures Romani in magna quaestione habent. Im-
 mussulum aliqui uulturis pullum arbitrantur esse: Massurius pullum aquilae dicit esse, priusquam
 albicet cauda. Quidam post Mutium augurem uisos non esse Romae confirmauerunt. ego (quod ue-
 rissimius est) in desidia rerum omnium non arbitror agnitos, Plinius. Apud Festum immuscu-
 lus & immustulus scribi reperio, uocibus (ut apparet) corruptis. Immusculus auis genus, quam alij
 regulum, alij ossifragam dicunt, Festus. Et alibi, Immustulus ales ex genere aquilarum est, sed mi-
 norum uirium quam aquila, quae uolucris raro, & non ferè praeterquam uere apparet: quia aestum
 algoremq; metuit, appellatur autem ita quod subito & inexpectata se immitat, Hec ille, uidetur au-
 tem secundum hanc derivationem ab immitendo immustulus potius scribi debere, & sic alibi apud
 Festum scribitur, inter haec uerba: Oscines aues Appius Claudius esse ait quae ore canentes faciant
 auspicium, ut coruus, cornix, noctua, aut quae alis (lego, alites autem quae alis) ac uolant, ut buteo,
 sanqualis, immustulus, &c. Alibi uero, Alites uolatu auspicia facientes istae putabantur, buteo, san-
 qualis, immusculus, aquila, uulturius. Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non ma-
 cratis illis uulturios, aquilas immustulos? &c. Arnobius lib. 7. contra gentes. Sanqualis & immus-
 tuli alitum uolatus, licet a uo priore incognitus, secundissimos habere euentus censebatur, Alexan-
 der ab Alex. De augurio ex praepetibus auibus, ut buteone, sanquali, immustulo, uicè supra in
 Aquila h.

¶ Vna tantum ex aquilarum genere, quae IOVIS aquila appellatur, carnes non attingit, sed ad
 uicium ei herba satis est, Aelianus. Ego ulla talem aquilam neq; noui neq; legi: conijcio autem bi-
 star dam uulgò dictam auem, de qua inter gallos syluestres dicemus, ab aliquibus propter magni-
 tudinem corporis & rostrum non admodum aquilino dissimile, aquilam herbiuoram creditam esse,
 sed ineptè.

¶ TRIORCHIS, id est buteo, à nonnullis inter aquilas censetur, ut Varinus scribit. Sed is accipi-
 trum, non aquilarum generis est.

DE AQVILA ANATARIA QVAM ET
 clangam seu plangam, & morphnum appellant.

ALTERVM (à pygargo) genus aquilae, magnitudine & uiribus secundum, planga aut dan-
 ga nomine, saltus & coualles, & lacus incolere solitum, cognomine anataria, & morphna
 (à macula pennae, quasi nauiam dixeris) cuius Homerus etiam meminerat in exitu Pri-
 ami, Aristoteles: parenthesi inclusa Theodorus interpres de suo adiecit. Theodorus aqui-
 lae genus à clangore clangam interpretatur. Plangum habet Plinius, uetusti codices clangum, Her-
 molaus, facile quidem fuit pro κλάγγη legere πλάγγη. uocant aut Graeci etiam clangorem κλαγγή,
 qui de aquilarum uoce proprie dicitur, ut supra in Aquila c. docuimus: & paulò ante in ueribus Ho-
 meri de aegyptijs apparet, sunt autem aquilae quaedam praeter ceteras clamosae & querulae: melanæus
 hoc uicium caret, est enim δὲ φημι, ὅτι μιν ἔλα, ὅτι ἄλλα. Percnon & morphnon Hermolauus in Plin-
 nium annotans 10. 3. pro eodem colore interpretatur. Vide in Lepore B. Ἐφ' ἧς (lego ἠφ' ἧς) κλαγγή
 πλάγγη, ὁ πειρασὸς κλαγγῆ καὶ πλάγγῆ, Varinus. Vide supra in Capite de accipitribus diuersis. Ceterum
 quod ad magnitudinem anatariae aquilae, cum Aristoteles eam magnitudine & uiribus pro-
 xime pygargum sequi doceat, intelligendum est, eodem authore, in aquilarum genere minimum
 esse melanæetum, gnesion, id est germanam aquilam maximam, anatariam, pygargum, percnopte-
 rum & ossifragam, mediae magnitudinis, ita ut unaquaeque maior sit praecedente & minor sequente,
 itaq; anataria omnium praeter melanæetum minima fuerit. Haliaeti uero magnitudo non exprimi-
 tur. Sunt qui apud Plinium pro planco planūta legant, quasi errantem, homines imperiti, & ab
 Hermolao etiam reprehensi, quod & authorem illi non habeant, & Aristoteles πλάγγη uocant.
 Morphnos est aquila (inquit Plinius) quam Homerus & percnon uocat, alij & plancum & ana-
 tariam, secunda (à melanæeto, quam Plinius primo loco numerat) magnitudine & uiribus: huius uita cir-
 ca lacus. Phemonoë Apollinis dicta filia, dentes ei esse prodidit, mutae aliàs carentiq; lingua, Plin. 9.
 Nos in auium genere nullas dentatas nouimus praeter anates quasdam aut mergos quosdam maio-
 res: cuius generis etiam catarractae esse uidentur, quas aues accipitre minores esse dicunt, alij qui
 lae similes, & longissimo tempore sub aqua hibernae, de quibus Plinius, Diomedes aues (inquit)
 Iuba catarractas uocat, & eis esse dentes oculorum nigro colore tradit, cetero candidis. (Vide plu-
 ra infra in Catarractae historia de auibus dentatis.) Sed morphnos nigro colore non candido est,
 ut nomen ipsum ostendit. morphnon enim grammatici nigrum & obscurum interpretantur, ἄρξ τοῦ
 ἄρξ φημι, id est, à tenebris & caligine. Νύκτα δὲ ἄρξ φημι, Homerus. πέρηνον quoque nigrum interpretan-
 tur, & unam nigram πέρηνον dicunt, sed ea nigredo non sine quodam caeruleo colore est, qualem
 ferè indicum dicunt. morphnon uero simpliciter pro nigro aut fusco dixerim. Sunt qui morphnon expo-
 nant non à colore, sed à caede quasi morphon per syncopen, itaquam auicidam: hoc est caedis aliarum
 auium authorem, ἢ μίμορον μίμορον πρὸς φόνον, ἢ μίμορον φόνον, αὐτὴ δὲ μίμορον, id est formosum, alij rapacem,
 ἢ μίμορον, τὸ συνδραμ. Βαίον, unde praeteritum μίμορον, alpha in o. breue conuerso, & ni abundante,
 Eustathius

Eustathius & Varinus. Pheonoë morphnon aquilarum nigerrimam esse prodidit, (hic color melanæto potius aut eque conueniret,) prominentiore cauda, consensit & Boethus. Ingenium est ei, testudines raptas frangere è sublimi iaciendo: quæ fors interemit poetam Aeschylum, prædictam fatiis (ut ferunt) eius disci ruinam, secura cœli fide cauentem, Plinius. Vide supra in Testudine terrestris. *Μορφον*, *αὐτὸς ἄνθρωπος*, *ὡς ἰσχυρὸς*, Hesychius. Aquila illa (inquit Plinius) quam tertiam fecimus, circa stagna aquaticas aues appetit, mergentes sese subinde, donec sopitas lassatasque rapiat, (donec uel frangulet in humore uel per summa corripiat, Aristot. qui hæc de haliaæto refert, Plinius ad morphnum transfudit, & nimirum utræque circa uenatum auium aquaticarum, quibus uictitant, eodem ingenio utuntur.) Spectanda dimicatio, aue ad perfugia litorum tendente, maxime si cœdensa harundo sit: aquila inde ictu abigente alæ, & cum appetit in lacus cadente, umbramque suam nanti sub aqua à litore ostendente: rursus aue in diuersa, & ubi minime se credat expectari, emergente. Hæc caufa gregatim auibus natandi, quia plures simul non infestantur, resperu pinnarum hostem

obscæcantes. Sæpe & aquilæ ipsæ non tolerantes pondus appensum, unâ merguntur. Hæc Plinius. Vide supra in Aquila D. Anates contra aquilam simpliciter, quomodo se defendant, uide in Anate D. ¶ Iliados 6. cum Priamus Ioui supplicaret, Iupiter ei aquilam misit, *πλειόσπερος περιδωπός, μόρφνος, θυρωτός. ὅν καὶ μόρφνον καλεῖται*; cuius aia tantum patebant, quantum ianua (ualuæ ianua) thaliam diuitis alicuius uiri. Hæc ad dexteram uolante per urbem plurimum lærati sunt Troiani. Vbi Eustathius interpres, Morphnos, inquit, scribitur cum acuto in penultima, *μόρφνος* uerò ultimam acuit, quanquam Aristarchus hanc quoque uocem barytonam scripserit. Porro auspiciū (inquit) ueteres sic interpretantur, tanquam auis nigro colore clam adeundum esse Achillem Priamo indicaret, & sp̄e petitionis rata futura ei fecerit quod esset *θυρωτός*, id est uenationis & capturæ studiosa. Præterea quia prædam nullam tenebat, Achillem quoque (qui tanquam uir regius per alitem regiam designetur) placidum & mitem ipsi futurum, & quæ desyderet perfecturū, Hæc Eustathius ex quo Erymologus etiam & Varinus transcripserunt. *μόρφνος*, genus aquilæ, Varinus in *πριόρνος*, uoce (ut apparet) corrupta pro *μόρφνος*: ut & *μόρφνός* pro *μόρφνός* ibidem. Diuersum à percno aquilæ genus est percnopterum, de quo infra. *μόρφνος* aquila eadē mihi uidetur quæ morphnus, uel potius morphni epitheton, legimus enim in Aspide Hesiodi, *μόρφνιο φλεγυνο*, ubi Grammatici exponunt, *μόρφνιο* ἐστὶν, ut habet Varinus: quasi phlegyam substantiuum faciant, morphnum adiectiuum, cum mihi contra faciendum uideatur. Plura de uoce phlegyas uide supra in Aquila a. Scribit autem Hesiodus Herculem sagittas habuisse, quæ pennis aquilæ morphni alatae fuerint. Ex haliaetis oisifragæ nascuntur, ex his uerò percni & uultures, Aristoteles in Mirabilibus. Morphni & alia quædam aquilæ nidis inædificant aetitem lapidē, ut refert Plinius, de quo plura scripsimus in Aquila c. & g. Anataria aquila Auicēnæ interpreti dibachi nominat. ¶ Morphnos mari deorum sacer est, Gili. ¶ Omnia (inquit Turnerus) quæ Aristoteles & Plinius percno hæc tenus tribuerūt, Anglorum balbushardo (bushardum enim buteonem accipitem uocant) conueniunt, si solam magnitudinem exceperis, quæ si alia adfuerint, hic fortassis nõ oberit. est autem illa, quam anatariam esse conijcio, auis buteone maior & longior, næuo albo in capite, colore fusco proximo, ad ripas fluminum, stagnorum & paludium semper degens, uiuit ex uenatu anatum & gallinarum nigrarum, quas Angli coutas nominant. Venationem hanc, cuius meminit Plinius, inter aquilam istam (si aquila dicenda sit) & aues aquaticas, nõ solum ego sæpissimè uidi, sed infiniti apud Anglos quotidie uident. Si quæ terræ portuicula super aquas inter arundineta emineat, in hac solet nidum facere, ut quoniam uolatu non acmodum ualeat, à præda nõ procul absit. Aues subito adoritur, & sic capit. Cuniculos ista interdum etiam dilaniat. Nunc an ista anataria sit, nec ne, doctis uiris iudicandum propono, Hæc Turnerus. Est autem eadem auis quæ à nostris nominatur *Πορφυρι* (quod tamen nomen puto ali quos etiam buteonibus tribuere) hoc est miluus palustris: quod circa paludes & lacus anates aliasque aues palustres uenatur. ab alijs *στύφης*, id est piscator, quod pisces etiã caperet quandoque, fertur enim à nostris recta in aquam se præcipitare ad piscium capturam (ut haliaetus quoque apud ueteres) quare hoc nomine etiam alias aues appellant quæ similiter piscantur. In lacubus & uiuarijs uoracitate sua admodum noxius est: ita ut in quibusdam locis homini qui hanc auem ceperit aut occiderit tres drachmæ donentur è publico. Circa Acronium siue Constantiensē lacū *Entensstößel* ab anatum eadē nuncupatur, persequitur enim ut audio anates uolantes, & si quæ in aquam incidit, rapit uel gregatim siue uolantes siue natantes, tandiū persequitur, donec fatigatam aliquam rapiat, solent autem illæ fugientes in gregem se colligere. Gallicè, ni fallor, appellatur *huard*, in quibusdam locis. Turcis *schahau*: Italis aquilastro, ut conijcio. aiunt enim hoc nomine aue piscibus uiuere. Aquila truncalis etiam uulgò dicta, cinerei coloris, anates rapit, uide infra circa finē historię Melanæti. ¶ Hæc scripseram quum à uiro quodam Acronij lacus accola, audiui auem circa lacum illum *Entensstößel*, id est anaticidam dictam, unguibus esse aduncis, miluo colore & rostro similem, maiorem: quæ anates rapiat, in quas toties præceps feratur, donec defatigatas tandem capiat: quod aliquando ad duos aut tres horæ quadrantibus in anate una capiendâ differtur. ¶ Græci harpen describunt auem aquilæ similem, quæ facile in quem uoluerit locum recto impetu deuolet, *ὄρνις ἀσπίδος διχρῆς ἔπεθλε κατὰ ποσσόν*, Varinus, hæc autē uel miluo, uel aquilæ anatarie nostræ cognata fuerit.

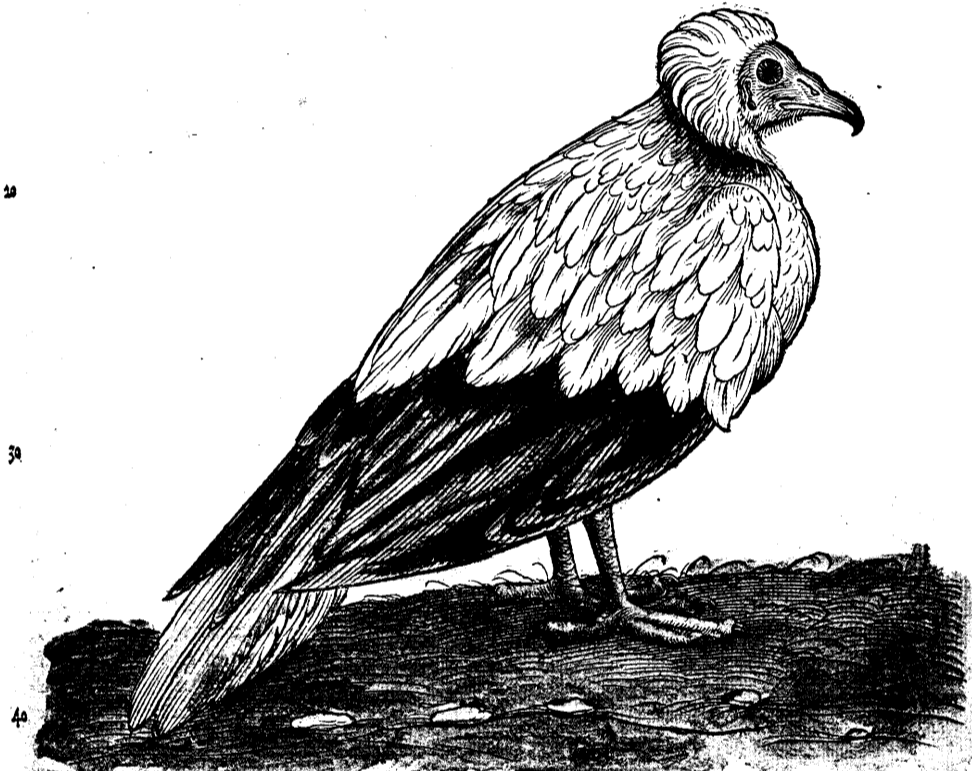
DE ANOPAEA HOMERI.

ANOPAEA apud Homerum Odyss. a. de Minerua (*ὄρνις δ' ὡς ἀνώπαια δὴ ἔλατο*) genus auis exponitur de genere aquilarum, oisifragæ similis. alij uocem *ἀνώπαια* interpretantur pro *ἀφάνης*, quod est inuisibilis: uel pro *ἀνωφρός*, quod est sursum euecta, ut Empedocles de igne scribit, *καρπηλίμω δ' ἀνώπαιω*. id est, celeriter uerò sursum. & sic Herodianus apud Homerum accipit, *ἀνώπαια* penam flexum scribens, neutrum plurale loco aduerbij, ut *ωνικία* pro *ωνικίως*. Alij *ἀνώπαια* interpretantur, *ἀνώπαια* ἴδιον, id est per foramen in medio recti, quod *καπνίω* & *καπνιδίω* (infumibulum) nominant, ἢ *ἴδιον* ἢ *ἴδιον* κατὰ μέγεθος, ἢ *ἴδιον* κατὰ μέγεθος ἢ *ἴδιον* ἢ *ἴδιον*. Sunt postremo qui *ἀνώπαια* scribant, & huiusmodi intelligant: quod Panope ciuitas in Phocide sit, finguntur autem in Auidē Phocidis contigisse quæ poetæ fabulantur de Tereo, Varinus ex Eustathio. Est & montis nomen Anopæa Herodoto, & uicē iuxta Locridem.

DE AQVILA ALBA SIVE CYGNEA.

AQVILA s cygneas (ut uocāt) albedine cygno planè similes, in Sipylo circa paludem Tanrali, ut nominant, uidere memini, Pausanias in Arcadicis. Album genus aquilæ rarum est, inuenitur tamen aliquādo in alpibus & rupibus circa Rhenum, ut sæpe experti sumus. Est autem hæc aquila tota alba niuei candoris, magnitudine ferè herodij, id est aquilæ germanæ, ignobilior tamen minusq; uelox. Viriū uenatu leporum, cuniculorum, & huiusmodi paruorū animalium, nam aliquando catulos, uulpeculas, & porcellos rapit; & quandoq; pisces in summa aqua natantes, Albert.

DE AQVILA QVAM PERCNOPTERV M ET oripelargum & gypætum uocant.

AQVILAE genus quod percnoptervm uocant (Gaza addit ab alarum notis, sed quoniam notas ferè maculas appellamus, malim simpliciter transferre, ab alarum colore. *ωσφκωδ* enim tum simpliciter nigrum, tum nigro colore distinctum Grammatici interpretantur, uide in Lepore B. alia est autem aquila percnus, quæ & anataria, superius descripta. alia de qua hic agimus percnopterus, illa scilicet eodem per totū corpus colore, quo hæc in alis tantum insignis,) capite est albicante, corpore maiore quam cæteræ adhuc dictæ hæc est; sed breuioribus alis, cauda longiore, uulturis speciem hæc refert. subaquila, & montana ciconia cognominatur. in colit lucos degener, nec uicinis cæterarum caret, & bonorum quæ illæ obtinent, expers est: quippe quæ à coruo cæterisq; id genus auitibus uerberetur, fugetur, capiatur, grauis est enim, uictu iners, exanimata fert corpora, famelica semper est, & querula, clamitat, & clangit, Aristoteles interprete Gaza. Percnopterus in aquilarum genere, eadem oripelargus, uulturina specie, alis minimis, reliqua magnitudine antecellens, sed imbellis & degener, ut quam uerberet coruus, eadē ieiunæ semper auiditatis, & querulæ murmurationis, sola aquilarum exanima fert corpora, cæteræ cum occidere confidunt. Hæc facit ut quintum genus gnesion uocetur, uelut uerum solumq; incorruptæ originis, Plinius. Sunt qui aquilas simpliciter cadaueribus uesci scripserint: uide supra in Aquila c. Gillius accipitrum & aquilarum genera enumerans perdicotheron Apollinis ministrum esse scribit, ubi forte percnopteros legendum. Porro cum apud Aristotelem *γυπαις* legatur, uoce composita à uulture & aquila (quod est aquilæ genus sit, uulturem tamen & corporis specie & ignobilitate præ se fert, ut Aristoteles ipse interpretatur) Gaza *καυδης* legit, uertit enim subaquila. Est & buteonis genus quod ad uulturem accedere uidetur, unde gyporiorcha dicendum sit, sed codices

noſtri hypotriorehen habent, & Gaza uertit ſubuteonem, uide ſupra inter Accipitres de Subuteone. Vultures qui mediſunt inter uulturum genus & aquilarum, eſſe tum mares tum nigros colore audio, & nidos extruere, in quibus non oua ſed pullos ſtatim pariant, Aelianus. Subaquilum pro ſubfulco Plautus in Rud. dixit. Eia corpus cuiuſmodi, Subuulturium: illud quidē ſubaquilum uolui dicere. Subuulturium interpretantur rapiens ad ſe homines, quemadmodum ſolent uultures. Gypæto uoci uicina eſt uox grypætus, *γρυπαιτος* *χελωνάτος*, *καὶ ῥιμαὶ ἰπποκρίμνα*, Ariſtoph. in Ranis. Scholia *γρυπαιτος* interpretantur, inſignia ſcutorum peregrina (*ἀλλόσπα:*) quod aquilas in ſcutis pingere ſolent. Sunt quidem aquilæ omnes *γρυπᾶ*, id eſt roſtris recuruis, unde & gryphes dictæ uidentur, & naſum aquilinum pleriq; nominant, quem Græci *γρυπῆ*. Aegyptiis, de quo copioſius ſcripſi ſupra inter Aquilas diuerſas ueterum, ex ipſa nominis compoſitione partim ad uulturum partim ad aquilarum genus pertinere uidetur, ut eadem cum gypæto exiſtimari poſſit. Circa Gazaram urbem Aegypti murium tanta copia eſt, ut niſi abundarent illic aues percnopteri dictæ Ariſtotelei, à Gallis boudrées, à quibus deuorantur, periculum foret ne fruges omnes ab iſis conſumerentur, Bellonius in Singularibus.

¶ Alrachme eſt auis magna ſicut miluus, plumis corporis albis, & pennis alarum nigris, edit carnes putridas & ſimilia, in Syria abundat, And. Bellunenſis. Vocatur autem rachame (uulgaris lectio habet rachamat) apud Auicennam lib. 2. cap. 589. ubi remedia aliquot ex eius ſelle deſcribit, his uerbis: Auis rachame ſel deſtillatur cum oleo uiolaceo in aurem oppoſitam aduerſus hemictaneam & aurium dolorem. Fit ex eodem caput purgium medicamentum pro infantibus, (pueris,) aut inſunditur in nares eorum ut flatus (incluſi) diſſoluantur. Fit etiam ex eo alcohol ad albedinem (leucoma) oculi cum aqua frigida. Filius Alparich docet, ſel huius auis exiccari in uaſe uitreo in umbra, fieriq; inde alcohol in latere morſus uiperæ, quod non eſt uerifiſimile. Aliqui experimentum eius prædicarunt ad uenenum ſcorpis & ſerpentis, & uiperæ maioris, per illittonem ut uidetur. Fimum eius ſi ſuffiatur foetum expellere traditur, Hæc Auicenna. Fimus rocham ſuffitus foetum expellit, Serapio ex Dioſcoride, qui fimum gypſos, id eſt uulturis, hoc facere dicit. Syluaticus & uetus gloſſographus Auicennæ, alrachame (eſt apud illos corrupte legitur arathamati, aracamati, & akakamati) exponunt auem quæ dicitur frangens eſſa, id eſt, oſſifragam. Sed alrachame gypæus potius mihi uidetur, auis inter uulturis & aquilæ naturam ambigens, quæ & oripelargus, id eſt ciconia montana dici poſſit, propter pennarum colorem in alis nigrum, reliquo corpore albicantem. Vide infra in oſſifraga. Acmon, *ἀκμων*, genus aquilæ apud Varinum exponitur, quæ uox ab Hebraica rachame uel rocham facta uideri poſſit. Plura de Hebraica uoce racham, lege infra in Cygno A. Aquila percnopterus, quaſi uermiculata, aut uermiculata ab alarum notis & coloris pennarum uarietate, & forte non imperite Albertus conſtituit hoc genus aquilæ eſſe miluum, Niphus, ego neq; Niphi ſententiã de huius alitis colore, probo, & minus Alberti qui miluo eandē ſuſpicatur.

¶ Auis illa cuius figuram damus à præclaro typographo Io. Heruagio ad nos miſſam, ſi non eſt gypæus uel oripelargus, ex altero parente ſaltem huius generis aquilæ nata uideri poſſit, nam roſtro uulturem, colore ciconiam ferme refert, ignobilis & ignaua. Noſtris aucupibus ignota eſt, nunquam apud nos quod ſciam capta. Sed anno ſalutis noſtræ 1551. Septembris die 29. cum nix inſcitha caderet, huius generis auis alis grauatis madidiſq; in locum ſub dio anguſtum citius cuiuſdam ædibus adiunctum incidit. Magnitudo eius (ut Heruagius ad nos ſcripſit) per omnia referebat ciconiam forma & coloribus. Carniorea erat, piſces non attingebat, frigoris impatiens, corpore intenſo calore, ita ut tangentium manus frigida mox incaleſcerent. Quatuor aut quinque horis uno loco immota ſedebat, & Solem aliquando ſplendentem intuebatur. Gallinæ & aues innocuam odebant. Illam plus menſe domi alui, cibum manibus præbui, è quibus bolos deuorauit, fruſtra unguibus decerpſit, & cum non biberet ex roſtro ſtillas aqueas emittebat. Tandem inter falcones ad magiſtrum equitum Gallinæ deportata eſt, Hæc Heruagius.

DE HALIAEETO, ID EST AQUILA MARINA.

HALIAEETVS, *ἁλιαιετός*, aquila eſt marina, quanquam etiam lacus adit, ut Ariſtoteles teſtatur. Varinus *ἁλιαιετός* ſcribit quatuor ſyllabis, & ſpiritu tenui ab initio, quod equidem non probo, in A. elemento, & in uoce *ἁλιαιετός*. *ἁλιαιετός* genus aquilæ eſt in mari uictum quarrentis, Scholia Ariſtophanis. Niſum fabulantur in auem mutatum, quæ apud Latinos nomen retinuerit, (eſt multi uulgo accipitrem minorem, niſum appellent,) Græcè uerò haliaetos dicatur. Et modo factus auis fuluis haliaetus alis, quanquam impreſſi codices habent, halyæus in alis. Vide ſupra in Accipitre a. item in Cirrhide, ubi fabulam Niſi ex Ouidio, Vergilio, aliſq; deſcripſi. Apparet liquido ſublimis in aere niſus, Verg. 1. Georg. inter ſerenitatis ſigna. Fuit & alius Niſus Hyrtaci filius, indiſſolubili amicitia uinculo coniuñctus Euryalo, quorum hiſtoriam copioſe deſcribit Vergilius 9. Aen. Thyſ uel thyrna auis eſt, ſimilis accipitri marino, Kiranides, uidetur autem accipitris marini nomine haliaetū intelligere. Linachos apud authorem libri de nat. rerum & Albertum Magnum pro haliaeto ſcribitur. Aquilæ quintum genus eſt quod haliaetus, hoc eſt marina uocatur, ceruice magna, & craſſa, alis curuantibus, cauda lata, moratur hæc in littoribus & oris, accidit huic ſæpius, ut cum

cum ferre quod ceperit nequeat, in gurgitem demergatur, Aristot. Etrursus, Aquila marina clarissima oculorum acie est, ac pullos adhuc implumes cogit aduersos intueri solē, percutit eum qui recuset, & uertit ad solem. Tum cuius oculi prius lachrymarint, hunc occidit, reliquum educat. Vagatur hæc per mare & littora, unde nomē accepit: uicitq; auium marinarum uenatu, ut dictum est. Aggreditur singulas, cum emergentem obseruarit, refugit auis ut euolans uidit aquilam, & metu percussa se rursus ingurgitat, ut in diuersa prolapsa emergat. Sed hæc acie oculorum ualens, sedulo aduolat donec uel strangulet in humore, uel per summa corripiat. Vniuersas nunquam inuadit, arcent enim frequentes, respicientesq; suis alis repellunt, Hęc Aristot. sed eadem ferē omnia Plinius transtulit ad morphon siue anatarfam aquilam. potest autem fieri ut cum utraque auibus aquaticis uiciter, simili in uenatu earum ingenio utatur.

¶ Haliætus clarissima oculorum acie, librans ex alto scēse, uiso in mari pisce, præcepis in mare ruit, & discussis pectore aquis rapit, Plinius. fertur autem de catarracta quoq; & aquila anataria nostra, quam miluum palustrem uocamus, & ispida, & cephi quodam genere, quæ similiter piscibus uiuunt, præcipites eas in aquam delabi, unde & nomen catarractæ apud Græcos: & ispida Gallii plumbinam uocant, quod plumbi instar recta in aquam cadat: & Itali eodem nomine haliæton, & aquila pionbina, quam in maiorem minoremq; diuidunt, nescio à sexūne tantum an specie diuersa, magnitudine distinguentes. ¶ Haliæti suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id quidem quod ex ijs natum est, in olsifragis genus habet, è quibus uultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius ex Mirabilibus Aristotelis, uide supra in Aquila c.

¶ Haliætus tantum (id est solus inter aquilas, sed alij hoc de aquila simpliciter scribunt, ut etiam quod acutissimo omnium uisu sit, alij de haliæto, ut docuimus in Aquila c.) implumes etiamnum pullos suos percutiens, subinde cogit aduersos intueri Solis radios: & si conuenientem humectantemq; animaduertit, præcipitat è nido, uelut adulterinū atq; degenerem, illum, cuius acies firma contrāsteterit, educat, Plinius. Aristoteles scribit aquilam pullos cogere oculos aduersus Solem aperire, & illum qui intueri Solem sustineat, pro genuino agnoscere: alterum eijcere, qui haliætus fiat, Scholiastes in Iliad. p. Vide in Aquila c. ¶ Aquila marina (inquit Oppianus lib. 2. Ixeuticorum) inter amphibias aues præstantissima est: specie quidem terrestribus aquilis non dissimilis: sed è mari uicitat, & piscium præda, illorum maxime qui sublimius & in superficie aque natant, ita ut corporis ipsorum pars aliqua sub conspectum ueniat. At non perpetuus eis successus est. Interdum enim cum in maiores pisces ad uncōs unguium mucrones infixere, nec in altum leuare possunt, pondere uicti unā cū piscibus pessum eunt, & perduntur magis quam perdant ad imum pelagi fundum, quo pisces urgente dolore se recipiunt. Hos aiunt spurium esse foetum terrestrium aquilarum, ideoq; à paternis nidis repelli, deinde per alios quosdam alites educatos, neglecta terra maritimum uictum amplecti, quamobrem conspectus ipsorum exoptatus boniq; indicij (nimirum copiae piscium) apud piscatores habetur, Hęc Oppianus. Est & theocronus eidē aquilæ genus spurium, quod similiter piscibus insidiatur. ¶ Columbæ sibi timent ab aquilis marinis, Aelianus duobus in locis. Haliætus rapina pascitur, sed quia uiribus destituitur, minoribus tantum auibus, quibus præualet, infestus est, Rodolphus in Leuiticum.

¶ Secundum genus accipitris, quod haliætum dicere possumus, priore minus est, alis crassis, pro sui corporis magnitudine breuibus, unguibus crassis, oculis magnis & obscuris, (Aristoteles olsifragæ obscuros oculos tribuit, haliæto perspicacissimos.) Non citò mansuescit, quamobrem à multis odio habetur. Anno primo cicurationis parum ualeat, secundo magis placet, tertio demum satis bene aucepatur, Author libri de nat. rerū, cuius nulla apud me authoritas: & hęc quoq; haliætum imperitè inter accipitres adnumerat.

¶ Haliætus cur in uetere Testamento mensis interdicitus sit, dictum est supra in Aquila F.

¶ Aquilæ quam diximus pullos ad contuendum Solem experiri (id autem dixerat haliætum facere) mixto felle cū melle Attico, inunguntur nubeculæ & caligationes & suffusiones oculorum, Plinius, alij aquilæ felli simpliciter hanc uim adscribunt.

¶ Βαβυλῶν ἀποδόξαμε φάσην ἄνετος ἀς μέγα λάτρεμα, ἵαφ' ὃ πῶτα χειροδῶδες ἔσται, Theocritus Idyllio 13. de nauē Argo, uidetur autem per ἀνετος intelligere ἀλαίετος. ¶ Κρατορίας τ' ἀλαίετι ἀρπυγῶν, Oppianus lib. 1. de piscatione, numerās eos inter aues qui piscibus uiuunt. ¶ Ἐπὶ πτόνῳ ἰσθμῶν καλῆς Ἀλαίετους ἄγε γένος; ἀχέσας, ὅτι Ἰδύων ἔτε ἀντὶ τοῦ ἀχέσας ἀρπυγῶν; Aristophanes in Auibus, haliætos & uultures multo maiores miluis esse insinuās, maioriq; epulo indigere. Si cirrhidem (quæ ex puella in auem mutata fertur, & c. uide in Cirrhide supra) auem haliætus oberrātem uiderit, mox eam per insidias captam perdit, Oppianus lib. 2. Ixeut.

¶ Hebraicam uocem תרנגול, alnija, qua auis immunda significatur Leuit. 11. & Deut. 14. Septuaginta interpretes haliætum uertunt: Iudæi quidam gryphem, aliqui Gallicè esmerellon, id est accipitrem uulgo dictum smerillum; nomen ei impositum est à multo robore & fortitudine, ut Kimhi scribit. In iisdem locis ueteris Testamenti aliqui etiam טרס, peres, haliætum interpretantur, alij aliter: Vide in Accipitre A. & in Capite de accipitribus diuersis. In Auicennæ interpretatione pro haliæto alchifim redditum obseruauit.

¶ Haliætum Turnerus Germanicè interpretatur ein Visham, nostri scriberent fischam, id

est piscium aquilam. Est in terra nostra (inquit Albertus lib. 2. de animalibus & alibi) genus aquile paruum, quod aquila piscium uocatur, pisces enim tantum uenatur, huius pes alter digitos membranis iunctos habet ut palmipedes, ad natandum idoneus: alter fissos, unguibus uncis & acutis, aquilæ instar, ad capiendum aptus. Idem ab eo reperitur lib. 23. ubi hoc quartum genus aquilæ facit, est autem (inquit) uarium, in uentre album, & nigrum in dorso: & in struma etiam nigras habet maculas, insidet arboribus super flumina & stagna piscibus insidiâs. Haliaetus Anglice uocatur an ofprey (inquit Turnerus) Anglis hoc die notior quam multi uelint, qui in uiuarijs pisces alunt, nã pisces omnes breui tempore aufert. Piscatores nostrates efcis fallendis piscibus deftinatis, haliaeteri adipem illinunt aut immiscunt, putantes hoc argumento escam efficaciorẽ futuram, quod haliaetero sese in aere librante, pisces quotquot subsunt (natura aquilæ ad hoc cogente, ut creditur) se resupinent, & uentres albicantes, ceu optionem eligendi illi facientes, exhibeant, Hæc ille. Quidam haliaetum Germanicè *Soëter* interpretatur, Illyricè *ofrzis*: quæ uox cum Anglica *ofrey* conuenit. Aurifrigius est auis sic dicta quasi auram Phrygiam sequens (ridicula etymologia): habet autem pedem alterum uncis unguibus ad prædam instructum, alterum latum ad natandum. Giro multiplici uisitur in aere, nunc more ludentis, nunc more insidiantis, donec præda in aquis uisa impetuose descendit, altero pede prædam rapiens, altero natante rapientem adiuuans, Obscurus & Vincentius Beluac. Audiui & ipse ab Anglis ofpreium ipsorum pedem unum anseris habere, alterum milui: quem & magnitudine referat, pectore albo esse, pisces maximos capere, oleum (adipem) in cauda prenosum continere: uolitare per aerem, & in eo ueluti pendere uideri interdum, tum demittere adipis aliquid in aquam, unde statim pisces attoniti uertantur supini: illum mox rectã præcipitem ferri instar lapidis, & unum ex illis altero pede ad unco suo arripere. Burgundi etiam auis, quam crot peschorot, id est coruum piscatorem appellant, pedes similes & eundem piscandi morem esse ferunt: qui cum piscem pede altero aquilino in aqua corripuerit, & propter pondus ex aqua euolare nequeat, altero quo palmipes est ad ripam usque remiget. Cæterum aurifrigij nomen corruptum coniecerim à porphyrione: de quo similiter à Vincentio & Alberto scriptum inuenio, pedem alterum ei tanquam anseris esse, alterum digitis fissis: quod quidẽ ueteres neque de porphyrione, neque de haliaetero, neque de uilla omnino aue, quod sciam, prodiderunt. Aut forte aurifrigij nomen confictum est ad imitationem Gallicæ uocis orfraye, quæ rursus corrupta uidetur ab ofisfrago Latinorũ, quanquam Galli non ofisfragum hoc nomine, sed haliaetum intelligunt, Bellonio teste, qui in Singularibus suis, Ophraye (inquit) Gallicè dicta auis haliaetus est, qui super fluuios & stagna plerumque cernitur. Is in conspectos pisces rectã lapidis instar ex aere descendit, & quanquam Gallicũ eius nomen orfraye ad Latinum ofisfragus accedat, diuersum tamen hoc aquilæ genus est. Sed rursus in Libro de piscibus in Aquilæ marinæ piscis historia haliaetum Græcorum cum Latinorum ofisfraga confundit, auem unam & eandem faciens, Itali (inquit ibidem) lacum Lemanum incolentes (forte, Larium accolentes) Agnistam piumbinam uocant, Galli offraye.

¶ Haliaetum aliqui è recentioribus falconem, alij accipitrem, alij nistum interpretantur, omnes inepte. Apud Sabaudos audio nominari aygle de mer, id est aquilam marinam, (non aliam puto quam haliaetum auem): & aliam boufat de mer, id est buteonem marinum, de quibus certi nihil scribere possum. Scoppa Grammaticus Italus haliaetum facit smerillum uulgo dictum, aut illum qui uulgo muscetum dicitur: ex quorum historijs (quas inter accipitres collocauimus) facile quiuis quantum ab haliaetero differant, iudicabit. Accipiter (absolutè dictus) minor est aquila truncali uulgo nominata, & maior quam aquila quæ pisces rapit, Albert. ¶ Accipitris marini Kiranides & Aelianus meminerunt, qui inimicus sit coruo.

DE MELANAETEO SEU VALERIA AQVILA.

TERTIVM genus aquilæ, inquit Aristoteles, colore nigricat, unde & melanæetus (uel melanæctus, nam melanæctum scribi per diphthongum in secunda syllaba, ut impressi codices Aristotelis habent, quos etiam Hermolaus sequitur, non probo. Apud Eustathium rectè *melanæctus* scribitur. Gaza pullam & fuluiam reddidit, sed fuluus color nihil cum pullo aut nigro commune habet) uocatur, magnitudine minima, sed uiribus omnium præstantissima hæc est. Colit montes ac syluas, & leporaria cognominatur. una hæc foetus suos alit atque educit, pernix, concinna, polita, apta, inæripida, strenua, liberalis, non inuida est: modesta etiam, nec petulans, quippe quæ non clangat, neque lippiat, aut murmuret. De uerbo lippire, uide supra in Aquila c. Est autem non hæc tantum aquila nigra, sed etiam morphos, id est anataria, quam Phemonoe (ut Plinius scribit) aquilarum nigerrimam esse prodidit. Albertus etiam herodium, sic aquilam germanam uocat, totum nigrum esse auctor est, cui tamen Plinius & Aristoteles rufum aut subrutium colorem tribuunt. Genera aquilarum non æque omnia prolem fastidiunt, sed pygargus præcipue in alendo difficilis est, benignior quæ toto nigricat colore, Aristot. & Auicenna. Melanæetos à Græcis dicta, eademque ualeria, minima magnitudine, uiribus præcipua, colore nigricans: sola aquilarum foetus suos alit: cæteræ, ut dicemus, fugant, sola sine clangore, sine murmuratione, conuertatur autem in montibus, Plin. Valeria Hermolao dicta uidetur quod uiribus præcipue ualeat: nisi (inquit) inularia legendum est, sed Aristoteles

Aristoteles aliud aquilæ genus, nempe pygargum, νερόφρονον, id est inulariâ cognominat, melanaëtus uero aquila leporaria Latine dici poterit, ut Gaza reddit pro Græca uoce λαγαρόν. λαγαρός, aquilæ species, Hesychius & Varinus. Captant autem etiam germanæ aquilæ lepores. Apud Varianum in uoce τελαρχός, ineptè scribitur μελανοδέστυς pro μελανόδετος. Πυλαίδης δ' ἀπόρραση, ὅσην τ' ἰδί δ' ἀρὸς ὀφθαλμῶν, ἀνεπὶ ὀμμάτ' (aliàs ὀμμάτα, sed Eustathius mauult ὀμμάτα) ἔχου μέλανος τοῦ θυραπίου, ὅς τ' ἔμα παρ' ἑσπέρου πρὸς τὴν ἰσθμὸν πεπελιωῶν, Homerus Iliad. φ. comparat autem aquilæ nigræ Achillem, quem similiter ut illam fortissimum & celerrimum facit. Eustathius hunc locum enarrans melanaetum aquilam scribit phasiophonon etiam, id est palumbariam nominari, ubi lagophonon legendum est, sic enim ab Aristotele nominatur, merito autem si aquila hæc fortissima est à leporum potius quam palumbium præda denominabitur, descripsisse autem locum ex Aristotele Eustathium apparet, quoniam hoc etiam addit, esse hanc aquilam paruo corpore, sed cæteris robustiorem. Phasiophonon quidem nos ex Aristotele inter accipitres descripsimus. Porro pro μέλανος τοῦ θυραπίου aliqui legunt μέλανος τοῦ, id est nigri alicuius uenatici alitis, alij μελανόστος, nigros oculos habentis, alij denique μελανόστος, nigra ossa habentis, (quod contra naturam uidetur.) Sed omnes uidentur reprehendendi, scribendum est μέλανος τοῦ (per articulum, nō pronomen encliticum) θυραπίου. ut Eustathius annotauit. Melanaëti & aliarum quarundam aquilarum nido inædificatur lapis ætites, teste Plinio, de quo plura scripsimus in Aquila c. & g. Primo & secundo generi aquilarum, non minorū tantum quadrupedum rapina, sed etiam cum ceruis prælia, multum puluerē uolutatu collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora uerberans, donec præcipitet in rupem, Plin. ¶ Illustris Marchio Montherculeus in eo libro quem scripsit de falconibus, melanaetum esse credit genus falconis quod uenatores uocant hierofalcum: quod & nigro colore sit, & montes syluaticos colat ac lepores capter, Niphus. Albertus Magnus tertium aquilæ genus (quod melanaëtus Aristoteli est) interpretatur aquilam quæ uulgò truncalis dicitur, **Stoekam**, quod arboribus (forte truncis arborum) insidere solet. Hoc (inquit) rapit animalia parua si quæ occurrunt, & etiam anates & aliquando anseres & huiusmodi, minus primo & secundo genere, cinerei coloris, sed color melanaëti niger non cinereus proditur. Audio in Gallia uel Sabaudia cinerei ferè coloris aquilas sepe conspici, quæ non solæ sed quaternæ aut quinæ simul uolent. Accipiter minor est aquila truncali, sed maior quam aquila quæ pisces rapit, Albertus. Erna uulgò dictum genus aquilæ nigrum, per hyemem apud Frisios circa Oceanum Germanicum cernitur, hanc genus quoddam cornicum sequitur, & prædę ipsius reliquijs inhiat.

DE OSSIFRAGA.

OSSIFRAGVS siue phinis, & ut Aristoteles appellat phine, alienos fœtus cum suis alit, quos aquilæ nutriti dædicio eiecerint, Hermolaus Barb. Et rursus, Differt ossifragus ab ossifraga, etiam si confundunt aliqui, quod ossifraga septimum est aquilæ genus, quæ barbata dicitur (harpe auis ab Oppiano sola barbata memoratur, & uel eadem cum ossifraga est, uel saltem cum ea confunditur, uide in Harpe) & sanqualis, ossifragus uero qualem indicaui, &c. Ego nullam huiusmodi apud auctores differentiam inuenio. Plinius masculino genere ossifragum profert: Lucretius ossifragam feminino, Marcellus Empiricus utroq; Gaza ex Aristotele *φωλίω* ossifragam reddere solet. Ego utro genere efferatur nihil interesse & eandem auem significari dixerim. Phinis (ut Hermolaus & Cælius scribunt) *φωλίω*, ut *χρῖστος*, casu recto non inueniri puto, sed *φωλίω* tantum ut *μίλιω*. *φωλίω*, auis est aquilæ similis, ἀνεπὶ ὀμμάτ' Eustathius, ἀνεπὶ ὀμμάτ' ἰσθμῶν ἀνεπὶ, Suidas. Ossifraga uulgò appellatur auis quæ ossa ab alto dimittit & frangit, unde & hoc nomen accepit, Isidorus. Aristoteles sex aquilarum genera facit, quibus ossifragam non adnumerat, nimirum tanquam degenerē, & ex haliaëtis nascentem ut mox dicemus. Aquila germana (inquit idem) maxima aquilarum omnium est, maior etiam ossifraga, μέλαινα φωλίω. Sex aquilarum generibus quidam adijciunt genus aquilæ quam barbata uocant, Thulci uero ossifragam, Plinius. Cabarum (inquit Auicennæ interpretis in historia animalium) id est ossifraga, lingua Arabica dicitur belez, & Perficæ, ut puto, hamoni. Arathamati, id est frangens ossa, Syluaticus, apparet autem uox corrupta pro alrachame: quam uocē pro uulture positam reperio apud Auicennæ interpretem in historia animalium. Raham uel racham, רחם, auis quædam sic dicta quod sit benigna in pullos suos quam Iudæi nostrates picam interpretantur, translatio nostra habet Porphyrio, Leuitici cap. 11. Munsterus, Scio Hebræis uocem rahā significare misericordem & benignum: & cum ossifragæ benignitas in alendis tum suis tum aquilæ (quos è nido parentis eiectos suscipit) pullis celebretur, eandem esse auem credi potest. Aut forte latius patet uocabulum racham, ita ut uulturem, ossifragam & gypæetum cōprehendat. Vide supra in Gypæeto. Auis quæ Græcè kym (corrupta uox à *φωλίω*) Arabicè cekar uocatur, quam Auicenna uocat kabīn, eiectum aquilæ pullum recipit & nutrit. Et hoc apud nos (quanquam in montibus nostris plurima sunt genera aquilarum) nunquam licuit experiri, nisi quod fama uulgaris est quod aquila quosdam pullos eijciat, & alia quædam parua aquila & nigra eiectos quum inuenerit nutrit, qui cum adoleuerint ita ut iam uolare queant, deuorent nutritores suos, Albertus. Et alibi, Pullos ab aquila eiectos dicunt aliam auem colligere quam Græci fehir, (uox corrupta pro *φωλίω*) Latini fulicā dicunt,

ut quidam interpretantur, sed falso. nam quæ fehî uocatur auis confubæ (sic habet) species est, quæ aquilam non nutrit. fulica autem est mergus niger uocatus, & anate minor, quæ similiter aquilam nullo modo nutrit, Hæc ille. D. Ambrosius etiam & alij quidam recentiores *φουλ* fulicam non rectè interpretantur. Auis quam cuni Græci quidam uocant, reuera est illa quam alij cyfred uocauerunt, & Latine uocatur ossifragus. deijcit enim ossa ex alto super saxa, ut eis contractis medullam edat, Albertus. Idem libro 23. ubi aues singulas ordine literarum describit, ossifragam uocat kyrij, uel ut alij legunt, kynium, supra kym scripsimus: quæ uox pro kyni forte corrupta est, aut contra. nam m. litera & ni syllaba, facile inter se permutantur, in dictionibus barbaris præferunt: ego kyni duabus syllabis potius legerim, cum etiam cuni alibi scribatur: quæ forsitan uox à Græca *κύν* corrupta est, ut alia pleræq; à scriptoribus Arabicis ita detorta sunt à Græcis ut origo uix agnosceretur. ¶ Chym uel kym auis est aquila (aliàs uulture) maior: & hoc genus aquilæ quidam gryphem esse putant, Albertus: qui alibi etiam nomen kym pro uulture ponit.

¶ Ossifragæ magnitudo maior quam aquilæ, color ex cinere albicans, Aristot.
 ¶ Parum oculis ualet. nubecula enim oculos habet laesos, Aristot. Carniuora est, Idem. Accipitres, ossifragæ, mergi, Longè alias alio iaciunt in tempore uoces, Lucretius. Ossifraga probe & fertificat & uiuit. cœnæ gerula & benigna est. nutritat bene & suos pullos & aquilæ. cum enim illa suos nido eiecerit, hæc recipit eos ac educat, Aristot. Plura lege in Aquila c. de hac alite excipiente & alente eiectos aquilæ pullos. Haliæ etiam suum genus nō habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur, id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus uultures progenerantur minores: & ex ijs magni qui omnino non generant, Plinius, uide in aquila c. Phene auis non solum carnes sed etiam ossa rodit & frangit, Kiranides.

¶ *Κλάριον δὲ ἄγριον, ἀδινύσθρον, ἢ τὸ αἰωνοὶ φωνάζει ἀγροῦται καὶ ἄλλοι κλάριον, οἷοι τὸ τίκνει ἄγροται ἐξ ἄλλοι τῶν κλάριον ἀδινύσθρον, Homerus Odysf. π. de Vlyste & Telemacho filio eum agnoscente, huius generis alium erga sobolem suam amorem celebrans. Quem locum imitatus est Oppianus lib. 1. de piscatione: καὶ ἄλλοι τῶν φωνῶν ἀδινύσθρον γόου ἐκλυοῦ ἀνῆρ ὄρεσιν, ἀμφὶ τίκσειν, &c.*

¶ G. Ossifragi uenter arefactus & potus (madefactus & appositus, in codice Marcelli empirici, quod non placet,) ijs qui cibos non conficiunt, utilisimus, uel si manu tantum teneant capientes cibum, quidam adalligant ex hac causa, sed continuare non debent, maciem enim facit, Plinius. Vnum est ossifrago intestinum mirabili natura omnia deuorata conficienti, huius partē extremam adalligatam prodesse contra colum constat, Idem, huius pars extrema colligitur & reponitur, & cum opus fuerit, uentri laborantis alligatur. remedio miro omnes intestinorum dolores citissime sanat, Marcellus empiricus. Auis ossifragæ partem crematam potu morbum comitialem tollere quidam referunt, Trallianus ex Archigene. Ossifragi uentrem arefactum contra calculos & alias difficultates uesicæ commendant, Plinius. Ossifragi auis uenter particulatim potus calculos cum lotio pellere proditur, Dioscorid. Idem remediū Kiranides scribit de uentre harpyiæ auis. Auis ossifragæ uentriculus salitus ut seruari possit, aut exustus & in puluerem redactus, cum uini portione datus, urinam efficaciter prouocat, Marcellus. Eadem ferè remedia etiam harpæ auis attribuntur, ut suo loco referam. ¶ Phenes os ad coxam suspensum, crissos, id est uarices in pedibus curat, Kiranides. Fel eius cum melle albedinem (leucen) & lepram sanat, Idem. Stercus aridum tritum si quis biberit uel gestauerit, concoctionem perfectam reddet: & calculosæ affectioni & dysuriæ medebitur, Idem.

¶ H. a. Ossifragus, qui ossium fractura debilitat quempiam, Cassius Seuerus apud Senecam lib. 6. controuersiarum. ¶ *φώνεον*, mons ita dictus, Suid. *φώνεον*, oppidum in Arcadia Stephano.

¶ Ossifragam & harpam aues Mineruæ attribunt, Gillius. Minerua è Pylo abiit *φώνεον*, id est ossifragæ similis, apud Homerum Odysseæ γ. ubi interpretes phenen auem aquilæ similem faciunt. Honestior autem (inquit Eustathius) hæc comparatio Mineruæ ad ossifragam est, quam illa, *ὄρνις δ' ὡς ἀνθρώπου δειψήσατο*, nam *φώνεον* uideretur denominata *φώνεον* δὲ *φώνεον*, est autem Minerua *φωσφίερον*, id est lucifera. Caterum anopæam auem aliqui genus aquilæ simile ossifragæ esse tradunt: Vi de supra in capite de aquilis diuersis.

¶ Sanqualem auē atq; immussulū augures Romani in magna quæstione habent. Immussulum s; aliqui uulturis pullum arbitrantur esse, (uide supra in Aquilis diuersis plura de immussulo;) & sanqualem ossifragæ. Massurius sanqualem ossifragam dicit esse. Quidam post Mutium augurem uisus non esse Romæ confirmauere. ego, quod uerisimilius est, in desidia rerum omnium non arbitror agnitos, Plinius. Sanqualis auis est quæ ossifraga dicitur, Festus. Alites uolatu auspicia facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, immussulus, &c. Idem, quod & alibi repetit, quem locum mutilum supra sub immussuli mentione inter aquilas diuersas expleuimus. Fuit diu quæstionem sanqualis & immussulus inter aquilas censendi fore; quorum uolatus licet æuo priore incognitus, secundissimos habere euentus censebatur, Alexāder ab Alex. De augurio ex præpetibus auibus, ut buteone, sanquali, &c. uide in Aquila h. Sāqualis porta appellatur proxima ædis Anci, Festus.

¶ Immussulus (legerim, immussulus) auis genus, quam alij regulum, alij ossifragam dicunt, Festus. ¶ Quintum aquilarum genus (inquit Albertus) apud nos est perparuum & uarium, & à quibusdam uocatur frangens os, eo quod quando carnes ossium comedit, ossa in altum subuecta super lapidem

lapidem deijcit, & ex fractis ossibus medullam iugit, Hæc ille, sed cum paruulam admodum hanc aquilam esse scribat, non potest esse ossifraga aut *quyq*, quam Aristoteles omnibus aquilis, excepta tantum germana, maiorem facit. Audio in montibus Heluetiæ nostræ auem aquilini generis nominari *beimbrecher*, hoc est ossifragam: ab alijs *steinbrüchel*, quasi dicas saxifragam: quoniam ossa (ut ex Alberto retuli) saxis iniecta confringat: de hac olim amicus quidam ex Clarona insigni Heluetiæ pago sic ad nos scripsit, Ossifraga quam uidi annicula erat, capite nudo & flauo colore, rostro incuruo, plumis albis: alæ hinc inde nigras habebant pennas ueluti ciconia, affirmabat auceps eas crescere ferè in magnitudinem uulturis, & omnino flauescere: & ex interioribus eius plumis, quæ teneriores sunt, pelliculas pretiosas fieri, ut ex uulturibus quoq; ad fouendum nimirum debilem ac frigidum uentriculum, Hæc ille. Rursus ab alijs accepti, hanc auem aliquanto minorè uulture esse, eiusq; genus quoddam uideri: colore fusco, cum uultur pectore, collo & capite magis flauescat: raro capi: & si quando à montibus propius ad domos & pagos aduolarit, hyemem propinquam & asperam expectari. Item ab alio, auem esse tantam, ut spatium ab ala extrema extensa ad alteram, orgyiam siue ulnam excedat: uaria animantium genera inuadere, mures alpinos, rupicapras paruulas: nidificare in rupibus: singulas & solitarias agere, colore ex castaneo nigricante. Sed hæc forsitan aquila ueræ descriptio fuerit, ego nihil affirmo. ¶ Sabaudi aquilæ quoddam genus nominant *aigle courte*, id est aquilam breuem: & auem diuersam freynno: quam fortè Aristotelis *quulu* esse, nõ alio quàm ex nominis collusione parum firmo argumento ductus, amicus quidam ad nos scripsit. ¶ Orfraye auis Gallicè dicta, propriè ossifragus est: et si quidam hoc nomen caprimulgo impropriè tribuant, qui ab alijs rectius uocatur *fresaye* uel *effraye*, Bellonius in Singularibus. Et rursus, Græci suam phenen scribunt præcipuè benignæ esse naturæ, & tum suos tum cictos aquilæ pullos bene nutrire, &c. hinc factum & nomen (ut conijcimus) & figmentum de phœnice aue apud recentiores, quæ auis super nido pingitur pectus suum dilaniãs, ut cruore proprio pullos pascat, quanquam uerò Galli ophraye (aliàs orfraye) auem appellant, quæ ex uocabuli uicinitate ossifragus uideri possit, non ossifragus tamen sed haliaetus est, & circa aquas præda piscium uiuit.

DE PYGARGO.

PYGARGVS, *πυργυρος*, genus aquilæ sic dictum ab eo quod caudam habeat albam, *πυργυρος* *πυργυρος* *πυργυρος*, Helychius & Varinus. Pygargus (ab albicante cauda dicitur, ac si albicillam nomines, ut Gaza de suo addit) aquila, gaudet planis, & lucis & oppidis, hinnularia (*πυργυρος*) à nonnullis uocata cognomine, montes etiam syluasq; suis freta uiribus petit, reliqua genera raro plana & lucos adeunt, Aristot. Et rursus, Genera aquilarum nõ æquè omnia prolem fastidiunt: sed difficilior in alendo pygargus. Multæ aues quibus nutrimentum non sufficit pro omnibus pullis eiciunt aliquos, & imprimis genus illud, (scilicet aquilæ) quod dicitur barbarium, Auicenna. Pygargus in oppidis manserat & in campis, albicante cauda, Plinius. Pygargus & alia quædam aquilarum genera inædificant nido lapidem ætitem, Plinius. Aëtites nomen habet à colore aquilæ candidante cauda, Idem. Pygargus Aristotelis maior est morphno, & melanæto quæ minima est aquilarum: minor autem percnoptero & germana aquila quæ magnitudine omnes excedit, etiam ossifragam. Pygargo & melanæto aquilis non tantum quadrupedum rapina, sed etiam cum ceruis prælia, multum puluerem uoluntate collectum insidens cornibus (hæc uel illa) excutit in oculos, pennis ora uerberans donec præcipitet in rupes, Plinius.

¶ Pygargum aliqui putant esse aquilam illam quam uenatores regalem uocant, Niphus. Belisarius meminit milui regalis, qui minus ualeat uiribus quàm miluus niger. Post herodium (sic uocatur aquilam germanã) apud nos nobilior aquila est quæ anseres rapit, & cygnos & huiusmodi aues magnas, & etiam lepores & cuniculos, præcipuè quando pullos habent, hæc minor est herodio, uaria ex albis & cinereis pennis intermixtis, sed in cauda penultima extremæ pennæ uidentur esse albæ, & alba est in pennis ani, & est breuis admodum caudæ, Albertus. uidentur autem hæc mihi uerum pygargus. Pygargum (inquit Turnerus) literatores quidam ineptè trappum à Germanis dictum (tardam, uel bistardam) interpretantur. Sed pygargus Anglorum lingua, nisi fallar, erna uocatur, an erne. Ego ernam audio dici genus aquilæ quod apud Frisios ad Oceanum Germanicum per hyemem degat, colore nigro, quod cornices quædam ut ex escarum eius reliquijs uictitent sequantur. Pygargus est forte quam Anglicè dicimus ringetayle, Eliora. Sed Turnerus ringtalum Anglis dictum ab albo circulo caudam circumeunte, buteone minorem, subbuteonem Aristotelis esse suspicatur. Quod si minor est buteone, non poterit esse pygargus. ¶ Eustathius in commentarijs suis in Homerum Iliad, decimo, pygargum (authore Zopyro) ardearum genus illud facit, cui in coitu oculi sanguine manent, sed Aristoteles pellon ardeam difficulter coire scribit, pygargum uerò inter aquilas tantum recenset, sed Zopyri pygargus ardea, forte stellaris Aristotelis fuerit, quæ & ocnos, id est ignaua dicitur, nam argos & ocnos synonyma sunt. Pygargum (inquit Cælius Rhodiginus) esse aquilæ speciem sciunt omnes: inde Græcis rapacè quoq; indicat uox ea. Sed & in Venerea procliuor sic item dicitur (per antiphrasin, Varinus) ueluti cui minime sit pyga ociosa, nam *pyga* uocant Græci cessantem, Quin & timidum rectè pygargum dixeris, quod albicàs ei sit pyga

cui diuersum est prouerbiū, Melampygo necdum occurrifit. Hic enim uti Hercules robore intelligitur insignis: proinde leucopygi imbellia infames concipi ferē ualent, Hæc ille ex Varini Lexico ut uidetur: ubi προὐν γὰρ οἱ μελαμπυγοί, καὶ ἀπὸρ ἡρακλῆος: lego, ἀνδρῶν γὰρ οἱ μελαμπυγοί, &c.

DE AQVILIS DIVERSIS APVD RECENTIORES.

ASTVRES ex genere infimo aquilarum uel miluorum: falcones uerò accipitrum nobile genus antiquis fuisse putamus, Paulus Iouius. Nos asturem uulgo dictum, accipitrem maiorem esse docuimus. Cæterum ex falconum generibus maiores, ut sacrum & hierofalcum aquilis, (sacer quidem ad aquilam germanam proximè accedit:) minores uerò, ut smerillum & lapidarem, &c. accipitribus adnumerandos iudico.

¶ Aquilæ duo genera sunt, aquila absolute, & altera dicta zimiech uel zumach, Tardius.

¶ Aquilæ an accipitris genus sit ignoro, quod apud Germanos inferiores circa Oceanum cælti appellari audio, accipitrem maius, corpore uario ceu maculis aut punctis asperso, à quo gallinæ & anseres rapiantur.

¶ De Aquila truncali Alberti, quæ uulgo **Stoekam** dicitur, lege supra circa finem hystorie Melanæti.

¶ Incolæ partis cuiusdam Scandinauicæ aquilæ (corum ipsi uocant) quodam genere occiso, quod agnos & alia animalia prædatur, rostra præfecto regionis adferunt, ut testentur noxiam auem se occidisse, Olaus Magnus.

¶ In alpiibus quibusdam Heluetiæ, ut circa Curiam Rheticæ oppidum, & circa Lucernam, auis rapacis genus (aquilæ nimirum) ab agnorum raptu **Lammerzig** nominant.

¶ In regione circa Tarnafari urbem Indiæ, complura auium genera sunt, raptu præsertim uientia, longè aquilis proceriora, nam ex superiore rostri parte ensium capuli fabricantur, id rostri fuluum est phoeniceo colore distinctū, nihil sanè uisu pulchrius, nihil amœnius, alii uerò colos est niger, & item purpureus, intercurfantibus pennis nonnullis, Ludouicus Patritius.

¶ In India referunt auem esse rapacem, longè aquila maiorem, nigram purpureamq; intercurfantibus pennis candidis: cuius rostrum fuluum, cœruleoq; seu phoeniceo colore distinctum, adeò pulchrè ut nil iucundius uisu esse possit; unde & ob pulchritudinem & ob magnitudinem capuli ex rostro huius auis fieri solent. Constat autem prædurum hoc rostrum esse oportere, Hanc uolantium auium maximam esse constat, Cardanus lib. 10. de subtilitate.

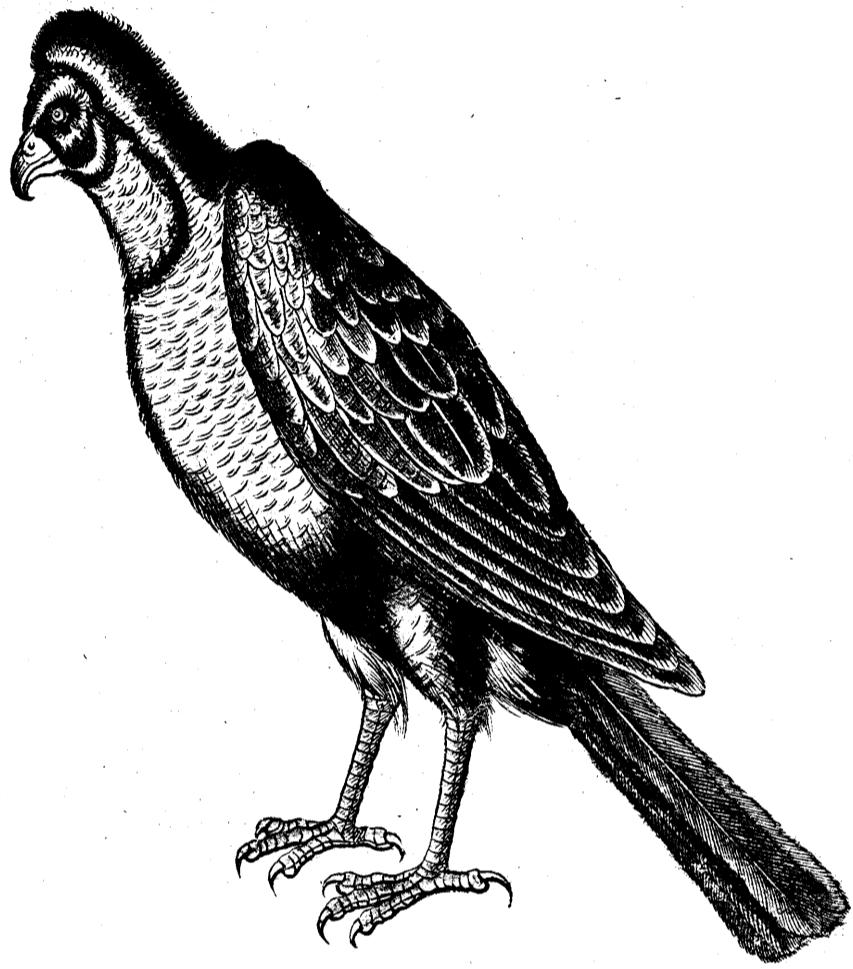
¶ INTER Misenam & Bresam Germaniæ oppida, cum rustici multa pecora, uitulos & sues amissa in syluis perquirerent, inuentus est nidus ingens, per tres quercus extensus, tanto spacio ut currus sub illo conuerti potuisset, ex magnis arborum ramis & baculis uel palis cõstructus. Quare in urbe nunciata, homines multi ad nidum missi cum ascendissent, pullos tres maximos inuenerunt, & in urbem asportarunt, è quibus mox unus mortuus est, cuius alæ per transversum extensæ, septem ulnarum mensuram æquarunt, ungues uiri magni & corpulenti digitis nihilo erant inferiores, crura leoninis maiora. In nido multa uitulorum & ouium coria reperta, & hinnulus recens, & capita animantium uaria, ut ~~scilicet~~ Georgius Fabricius ad me perscripsit, anno Salutis quingentesimo supra sesquimillesimum, quo ipso hic nidus estiuo tempore inuentus est.

DE AQVILA HETEROPODE.

AQVILAE istius picturam ab Argentinensi quodam ciue pictore accepi, homine diligentissimo & auium præcipuè naturæ studioso, qui tamen nihil certi super hac aquilæ re ferre potuit. hoc tantum dicebat ab alijs quibusdam pictoribus hanc picturam ceu ueram se accepisse. Nos heteropodem appellare uoluimus, quòd in una hac auium (si uera est pictura) crura coloribus diuersis insigniantur, sinistrum cœruleo, ut rostrum quoq; dextrum fusco albicante. Venter fuscus est & punctis nigricantibus maculosus, ut pectus etiam & collum, reliquum corpus magis nigricat, oculi subrubent, pars etiam alarum fusca est, & punctis notatur nigris ut uenter, capitis & ceruicis pennæ summæ rigere uidentur: & dorfi initium circa alarum summities in gibbum attollit.

Hæc subsequens figura Aquilæ heteropodis est.

HISTORIA

HISTORIA DE ARDEA IN GENERE VBI CVM
cæteris ardearum generibus, tum pellæ imprimis siue cineræe uulgò
dicæ pleraque conueniunt.

A.

ARDEA diuersorum generum est, apud nos quidem pellam siue cineream, simpliciter ardeam uocamus, & Aristoteles pugnam aduersus aquilam aliàs ardeæ simpliciter tribuit, aliàs pellæ cognomento. Idem de historia animalium 8. 3. leucrodion erodion minorē esse tradit, per erodion proculdubio pellon non asterian intelligens, quæ tantum tria genera ab eo numerantur. Saxones tamen ardeam simpliciter sua lingua nominantes, de alba intelligunt. Ardeola quanquam diminutiū est, pro ardea tamē simpliciter à Plinio & alijs accipitur. **שְׂלַח**, Schalac, Deuter. 14. & Leuitici 11. nomen auis impuræ, quam Iudæi interpretantur **Reiger**, id est ardeam, Munsterus: aliqui mergulum: Vide supra in Mergo post anates statim. Ibidem leges de uoce **כַּאֲת**, kaath, uel kaas, quam alij ardeam, alij mergulum, alij aliter interpretantur. Huic finitima uidetur uox **כֹּס**, kos, quam exponunt herodium, falconem, nycitoracem, &c. uide infra in Bubo-
ne, sed herodium an pro ardea accipiant, ut Græci faciunt, an pro genere aquilæ, ut recētiore quidam indocti, dubitari potest. Ardea schalach Hebræis à proijciendo, quod se ad capiendum pisces in mare proijciat, nam & Hebræi pisces eam è mari prædari scribunt. Chaldæus schalenuna uertit, uoce composita à schalal, quod est prædari, & nuna quod piscem significat, à præda piscium. Aben Ezra aliam adfert causam, nempe quod abijciat pullos suos, P. Fagijs. **אַנפָּה**, Anapha, Dauid Kim hancem dicit, quam magistri uocant **דַּפָּה רַגַּפִּינִית**, dafah ragafinith, id est uulturem ferocissimam &

uehementissimum. Ita quidem R. Salomon interpretatur Leuit, 11. & addit, sibi uideri auem quam uulguis appellat *הירון*, (heron:) Sanctes exponit ardeam, nam heron Gallis ardea est. Abraham à celeriter spirando nomen tulisse notat. Septuaginta & Hieronymus Deuter, 14. charadrium interpretantur: Chaldaeus *אבר*, ibi: sed uidetur Chaldae anapha potius accipere pro upupa. Persa *an koh*, *נה*. Arabs *בבגח*, babgach, Anapha (inquit Munsterus) aliqui picum, alij miluum esse uolunt, putant autem auem illam sic uocatam, quod facile irretitur & ad iram concitetur, quam quidam *טרפפ*, *trapp* uulgò (Germanicè) uocant, Hæc ille. Idem graculum interpretatur, Leuit, 11. & Deut, 14. apparet sane auem esse quæ species aliquot similes contineat, quoniam additur iuxta genus suum, *הירון*, Chafida, Zachariae 5. Aquila, Symmachus & Theodotion, erodium transferunt, & LXX. Leuit, 11. alij aliter, sed magis placet ciconiam uerti, uide in Ciconia A. ¶ Græcè *εραδός* oxytonum & sine aspiratione scribitur, recentiores quidam Latini (barbari potius) non rectè aspirant: & per aphæresin etiam *εραδός* apud Hesych. & Varinum. *εραδός* (ardeola) quam & *λεοπτερος* aliqui uulgò (in Græca lingua uulgari, uide ne à laro corruptum sit nomen, nam & Lycophronis interpretis erodium larum esse putat) uocitant, ueteres autem Græci *εραδός*, Demetrius Constantinop. A Græca uoce erodios apud Albertum deprauata leguntur, anydion, artadaton, & mothyos. ¶ Ardea Italæ garza dicitur, alijs airone ut Scoppa grammaticus docet; hinc est corrupta uox Latina apud Crescentensem agiron: sunt qui anghiron efferant. Hispanis similiter garza, præsertim Lusitanis, aliquibus grou quasi grus, propter corporis similitudinem. Gallis heron, quæ uox uideri potest deducita à Græca erodius, Sabaudis airon uel heyron: (quæquam & lari genus sic ab eis uocari puro.) Anglis similiter an heron. Germanis quibusdam *ein heergans*, uoce detorta ab herodio, uel à Gallica heron, sed usitatus *ein reiger*, nostris *reigel*, alijs *reiber* uel *rayer*, Frysijs *rarg*, Flandris *regher*. Illyrijs *cziepie*: Poloni ardeæ genus *zoraw* appellant. Turcis *balakzél*. ¶ Albertus Magnus ardeam tantulum quocq; dici scribit, ab Iridoro mutuatus.

¶ Erodium aliqui putarunt esse auem ex ijs quas Romani Diomedæas uocant. Vide infra in Elemento D. Suidas ciconiam esse suspicatur ineptè: sed mox tanquam emendans subdit, aut ciconia similem. Longè alius est herodius recentiorum, nam Albertus Magnus aquilam maximam et Germanam sic uocat; alij hierofalcum ut in eius historia ostendi. *Abuax*, id est mergus, memoratur ab Aristot. de hist. anim. 5. 8. ubi Albertus habet *abij*, & quidam (inquit) putant esse ardeam: sed ineptè. Vergilius fulicas appellataues, quas Aratus æthyias uocat, mergi Græcè ab Arato *εραδός* appellantur, Ioach. Perionius. Fortè etiam Phinius fulicam pro ardea à Græco alicubi reddidit, nam & cirrhum fulicis tribuit, qui ardearum est: & Diomedæas aues fulicarum similes facit, quas alij (ut Stephanus & Seruius) ardearum generi attribuunt. Gaza in libro de communi animalium gressu, pro Græco *εραδός*, uertit fulicæ, uel potius ardeolæ. Fulicam quidem pro erodio transtulit Augustinus quoq; & Lycophronis interpretis larum esse arbitratur: Ambrosius etiam sturnum, quem tamen Græci non erodion sed *psara* dicunt, Cælius. Auem quam Aratus *εραδός* dicit, ardeam Vergilius nominat, Perionius. Sed ardeam à mergo, fulica & cepho prorsus diuersam esse auem, qui historias singularum inter se contrulerit, manifestissimè deprehendit.

B.

Ardeæ apud Heluetios abundant, propter multos & magnos fluuios & lacus pisciferos, unde uictum petunt Aristotele teste. Ardeolis omnibus communis uidetur longitudo rostri, colli & crurum, quibus ciconias referunt, sed collum ardeis magis inuolurum, digiti pedum terni, longi, membranæ modicè iuncti, & quartus retro pro calce similiter longus, corpus pro sua magnitudine non amplum, sed leue & exile. Ardea coloris est cinerei (nos de hoc genere infra priuatim scribemus) minor grue, longi colli, & sicut reliquæ etiam aues aquaticæ rostro non multum inuoluto, Albertus. Erodium auis in capite gerit cumulum pennarum ueluti comam (aliàs coronam) oblongam, Kiranides, sed hoc non de omnibus ardeis uerum est, aliæ enim apicem illum è pennis retro extensis conditum habent, aliæ non habent. Porphyrioni & ardeæ inutile est uropygium, (cauda) ut & alijs aquatilibus, Aristot. in lib. de ingressu animalium.

C.

Ardeæ circa aquas & lacus pisciferos degunt, quare in Heluetia nostra abundant, & grammaticis (Suidæ & Eustathio) erodios Græcè quasi helodios dici uidetur, à lacubus & paludibus, quas Græci *εραδός* nominant. Sed in mari (circa mare) etiam degunt, ut ex Arati prognosticis apparet. Erodium auis in templis & ædificijs ciuitatum nidificat, Kiranides, nescio quàm uerè. ¶ Procopius Gazæus sophista Pentateuchum Moïsi enarrans, erodium cum noctua & uesperilione &c. aues noctis & tenebrarum amicas esse scribit, quod non probo. Aristoteles sanè de pella, quæ & absolum ferè ardea dicitur, disertè scribit, uenationi (piscium) eam interdum operam dare. Eustathius uerò in decimum Iliados ardeam noctu in aquis rapinæ operam dare. ¶ Ardea licet in aquis cibum suum quærat, in syluis tamen & altis arboribus nidum collocat, (in abietibus, Stumpfius,) Author libri de nat. rerum. Piscibus insidiatur: & dum per aquam ingreditur pisces pedibus eius non sine desiderio adnatantes, ut audio, deuorat. Erodium ostreorum uoracissimus est, & quemadmodum conchas pelecænes exforbent, sic is ostrea testis obducta uorat, & ingluuie sua concalescens tandiu custodit, quoad calore stomachi disciuduntur. Post ubi is ipse diducias senserit testas, eas euomit, & carnem

De Ardea. C.D.E. Lib. III. 203

carnem ad sustentandum se retinet. Aelianus, Philes, & Plutarchus. Cochleis etiam seu limacibus uescitur, ut in D. referam ex Aeliano: nec minores tantum pisces, sed anguillas quoque deuorat. Ardea, ut & mergus, cibum ferè crudum excernit, (excrementum scilicet liquidum:) itaque semper est uorax hæc auis, Albert. ¶ *κλάζου*, id est clangere, de uoce ardeæ legimus apud Homerum Iliad. x. Ardea per antiphrasin dicitur, quod breuitate pennarum altius non uolet, Seruius: qui & hoc Lucani è lib. 5. citat, Quod auis uolare Ardea sublimis pennæ confisa narant. Ardeola dicitur quasi ardua propter arduos uolatus, cum altius uolauerit, tempestatem significat, Isidorus & Albertus. Volatus ei sublimis & uehemens, Stumpfius. Anseres omnes extento collo uolant, ardea contracto, Albertus. Vropygium ei inutile, ut & alijs aquatilibus: proinde uolat pedibus retro extensis, Aristoteles de anim. ingressu. Ardeæ in grege sui generis nidificant: gregatim uerò non uolant, eo quod pullis earum insidiantur accipitres & aliæ aues rapaces, à quibus defendi non possent nisi complures semper ardeæ circa nidos uerarentur, Aibert. ¶ Ardeas dicunt aliqui tanto dolore coire, ut lachrymas sanguineas oculis emittant: quod ego falsum puto. Vidi enim ipse (inquit Albertus) sæpe coire ardeas & oua parere, nec quicquam tale experiri potui, sed sicut reliquæ aues quarum longa sunt crura, similiter & ardea coit cruribus super dorsum feminae flexis, ita ut pedes maris ad caput feminae sint, & genua uersus excrementi sedem super dorsum: & tunc motu alarum se sustinens locum conceptionis feminae contingit ac semen infundit, Hæc ille, Aristoteles priuatim hoc de ardea pella scribit, pella (inquit) coitus difficilis est, uociferatur enim & sanguinem ex oculis, ut aiunt, emittit cum coit, parit etiam ægrè summoque cum dolore. Idem ex eo Plinius repetit. Grammatici uerò (Eustathius & Etymologus) *σφωδιον*, id est ardeam simpliciter, dictam conijciunt, *ἰνὴν ἰδίου*, id est ab eo quod sanguinem exudet: in coitu. In animalibus quædam uel contra naturam eueniunt, ut ardeæ coitus, & ephemeræ uita, Theophrastus in Metaphysicis, debet autem de ardea mare coeunte intelligi, nam Græcè legitur, *ἀσπίς ἢ σφωδιὸς ὄρνις*. Ardea auis est Venerea, unde aliqui *σφωδιον* dictum putant quasi *σφωδιον*, hoc est autem amoris & Veneri propriam, uide infra in h. ¶ Nidificant ardeæ, ut iam diximus, in excelsis arboribus, & gregatim. Licet omnes ex mari uiuant, in terra tamen nidificant, Oppianus in Ixeut.

D.

Ciconiæ cum aliunde pullis alendis cibum comparare nequeunt, esculenta quæ prius ederant, euomunt, atque in educandos foetus couertunt: & ad uolandum pullis imperitis duces sunt, herodios & pelecanos similiter facere audio, Aelianus. Quomodo pullos aduersus accipitrem defendant ardeæ, paulò inferius dicitur. Ardeolæ fascinationis amuletum ut pullos defendant, nidos cancrum imponunt, Aelianus, Philes & Zoroastres in Geoponicis. Pisces captant in cisternis sanè & dolose, nempe Solis radios ita excipiunt, ne pisces uisa ipsarum umbra refugiant, Oppianus in Ixeut. Olirea quomodo deuorent, & calore uentriculi dehiscetia reuomant, ut pulpam interiorè à testis seligant, supra in C. recitauit.

¶ Ardeola & cornix amicae sunt, Aristot. Aelianus & Plinius.

¶ Disident forices & ardeolæ inuicem foetibus insidiantes, Plinius. Ardeolam aquila, utpote ualens unguibus, aggreditur, ipsa autem repugnando emoritur, Aristot. alibi uerò de pella priuatim scribit, infestam ei aquilam esse. Harpa & erodius inimici sunt, Aelianus. Ardea seipsam aut pullos suos aduersus accipitrem prædonem defendens, excrementi sedem illi opponit, & sterces putridum emitit: quod si accipitrem tetigerit, pennas eius putrefacit, Albertus & Author libri de nat. rerum. De falconibus qui ardeas capiunt, leges in E. Ardea odit albos laros, Philes. Piponipira, sed Græcè legitur hippos in codicibus impressis) inimica ardeolæ est, oua enim & pulli ardeolæ uiolantur à pipone, Aristot. *πύρα, ὄρνις ἀσπίδος ἢ σφωδιός*, Hesyck. lego *σφωδιον*, hoc sensu: Piponipira auis est inimica ardeæ, ut aiunt. Perdices & erodios idcirco defugiunt cochleas, quod eos pernolescunt penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces ibi serpere, ubi illi ipsi uersentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt. Siquidem ex natuius testis egressæ, in magna securitate pascuntur. Aues autem, quas modo dixi, in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: ut uerò nihil inuenerint, eas ut sibi inuites abijciunt, atque discendunt, illæ uerò singulæ ex faturatione passu, atque ex aberratione qua hostes sefellunt feruatæ, ita in testas tanquam suam propriam domum reuertuntur, Aelianus.

E.

Ardea cum accipitrem fugit in altum euolat, Albertus. Falcones capiunt ardeas, grues, &c. Crescentiensis. Hierofalchi ardearum hostes sunt, Paulus Iouius. Nostri falcones ardearum uenatores, uocant *Reigerfalken*, Galli heronniers. In ardeæ captura duo falcones pariter relaxantur, quorum unus summa petit, alius iuxta terram inuolat, ut uidelicet ille uolantem ardeam impulsu præcipitet, hic præcipitatum arripiat, Author libri de nat. rerum. Et rursus, Falconum generum duo sunt: alterum nobile, quod auem usu paruo naturaliter capit: alterum ignobile ac uile, quod non nisi multo labore & maceratione assuefactum hoc facit, hoc posterius genus cum ardeam ad terram impulserit, & iam prope fuerit ut eam capiat, ardea anguillam uel alium piscem quem recens uorauerit euomit: & tunc falco liberè eam uolare permittens, piscem ceu minus foetidum cibum sibi oblatum præferens, ocys apprehendit, at falco nobilis piscem eiecctum uilipendens, ardeam ipsam ag-

greditur, Hæc ille. Fertur falcones si sanguinem ardeæ gustarint, omne desiderium capiendi grues amittere: si uerò carnes solum sine sanguine ederint, hoc uitium incurtere non creduntur, Creicentienfis. ¶ Ardeæ sæpe oculos petūt, Turnerus. ¶ Nauta nunquam occiderit ardeam, nam quod accipitres in terra uenatoribus, hoc in mari piscatoribus ardeæ significare creduntur, Oppianus in Ixeuticis.

¶ Ardeæ hominibus charissimæ sunt, & æstatis hyemisq; tempus præfagiunt, capita scilicet pectori imponunt, eoq; maximè inclinant, unde concitatissimus uentus expectari debet, Oppianus in Ixeut. Ardea cum altius uolauerit, tempestatem significat, Seruius & Isidorus. Quod autè uolare Ardea sublimis pennæ confisa natanti, Lucanus lib. 5. Ardea, quasi ardua, eo quod altè uolat, nam cum tempestatem præsentit, altè supra nubes uolare dicitur, Albertus. Ardea obstreperò clangore (& inconcinno uolatu, ut interpres Theon adijcit) è mari ad terrā auolans, uentum & tempestatem imminere præfagit, Aratus. Et rursus inter pluuiæ signa hanc auem ponit, cum terra relicta ad mare multo cum clangore festinat, Quem locum Auienus sic reddidit, Cum procera salum repetit languore (lego, clangore) frequenti Ardea. Triste (obstreperum, potius) sonans ardea tempestatem denunciat: eademq; ad mare rectà proficiscens, pluuiam portendit, Gillius ex Aeliano, aparet autem Aelianum ex Arato mutuatum. Notasq; paludes Deserit atq; altam supra uolat ardea nubem, Verg. lib. 1. Georg. inter signa tempestatum futuræ, qua non fit tutum nauigare. Ardea in medijs arenis tristis hyemem indicat, Plinius.

¶ Ardeas aliqui dicitas suspicantur ab ardendo, nam quarumuis arborum rami in quibus nidificat, proluuie uentris earum infecti, aduruntur & exiccantur, ut omnium ferè auium aquaticarum fimo, qui piscibus uiuunt, Albertus.

¶ In libro quodam Germanico manuscripto hæc uerba reperi: Si pedes (die füss, nisi potius legendum fuerit die fesse, id est pinguedo) ardearum destillentur per descensum, & oleo inde collecto inungantur manus, pisces sponte adnabunt ut comprehendendi possint. Pharmacopoeia apud nos ardeæ adipem uendunt piscium insecatoribus, audio autem efcas piscibus capiendis fieri ex adipe & ossibus ardeæ.

F.

Ardeam legimus carnis esse foetida & nõ salubris. Pullorum caro præfertur, nam adultiorum caro grauius olet. Ardeæ pro ætate diutius affari debent: possunt autem passillis includi, eo modo quem in Gallina F. præscribemus. Quicunq; hæmorrhoides crebro experiuntur, præsertim pulsantes, inter alia grues & agrones (id est ardeas) præcipuè caueant, Arnoldus de Villanoua.

G.

Somnos allicit ardeolæ rostrum in pelle afinina fronti adalligatū, putant & per se rostrum eiusdem effectus esse uino collutum, Plinius. Erodij ramphum (ramphos, id est rostrum, interpres in epte unguam transfert) cum cancri felle in corio afinino si suspenderit ad collum uigilantis, dormitabit. Si quis in conuiuio pannum in quo est ramphos (id est rostrum ardeæ) cum uino deponat, bibentes obdormient, Kiranides. Hippia tri quidam Germani equorū oculos illini & lauari iubent cornicum uel ardearum adipe ut sani & clari fiant.

H.

a. Ardea per antiphrafin dicitur, quod breuitate pennarū altius non uolet, Seruius, uel quasi ardua, quod altè uolet, nam cum tempestatem præsentit altè supra nubes uolare dicitur: item cum accipitrem fugit, uel ab ardendo, quia fimo eius exurit id quod contingit, ut & aliarū auium aquaticarum quæ piscibus uiuunt, Albertus. Ego ardeam uocem Latinam à Græca αρδης per syncope factam coniecerim. ¶ Ερωδης uel deriuatur à uoce ερω quæ sanguinem significat, ut apud Cyrenæum: & uerbo ιδωω, quod est sudare, quoniam hæc auis in coitu, ut ferunt, sanguinem exudat, uel sic dicitur quasi ελωδης, ερω το ελωω και το ιδωω, (forte ιδωω) ελωω ε γαρ τοις ελωωται τοτοις, quod locis palustribus delectetur, uel quasi ερωδης, ερω το ερωω και το ιδωω, id est amoris propria & sacra auis, est enim Venerea, ut aiunt. Sed Claudius philosophus Veneream esse negans, Mineruæ potius sacram esse ait, iuxta poetam: Τωισι δε δεξιω ιερο αρδης εχνης οδωια παλαια απολωαι, Cui respondere licet, esse, alia Veneri. Sed Herodianus scribit ερω το ρωω (quæ uox sibilum significat) fieri ρωδης, ut ab ηρω αρωδης, & abundante ep silo, & omicro in o, magnum mutato αρδης, iota adscripto manente. Acuit autem ultimam, ut & cætera auium nomina in ω, quæ syllabas plures tribus habet, αρωδης, αρδης, αρδης, αρδης. Apud Hipponactem scribitur etiam αρδης: Κνερωω ελωω αρδης κρηνη λιδωω: quod per apharesin factum dixeris, si usum communem spectes: perfectum uerò si formationem, Etymologus. Αρωω, αρδης, id est ardea, Hesychio & Varino. Ερωω quocq; & κρηνη αρδης pro ardea exponuntur hsdem. ¶ Herodij domus dux est eorum, Psalmo 104. è uulgata translatione, Hebraicè chafida legitur. Munsterus uertit, Ciconia pro mansione sua habet abietes.

¶ Epitheta. Ardea procera, Auienus. Ερωδης τε πολλοι μακροει μενι λαιχωνε, Epicharmus in Nuptijs Hebræ apud Athenæum lib. 2.

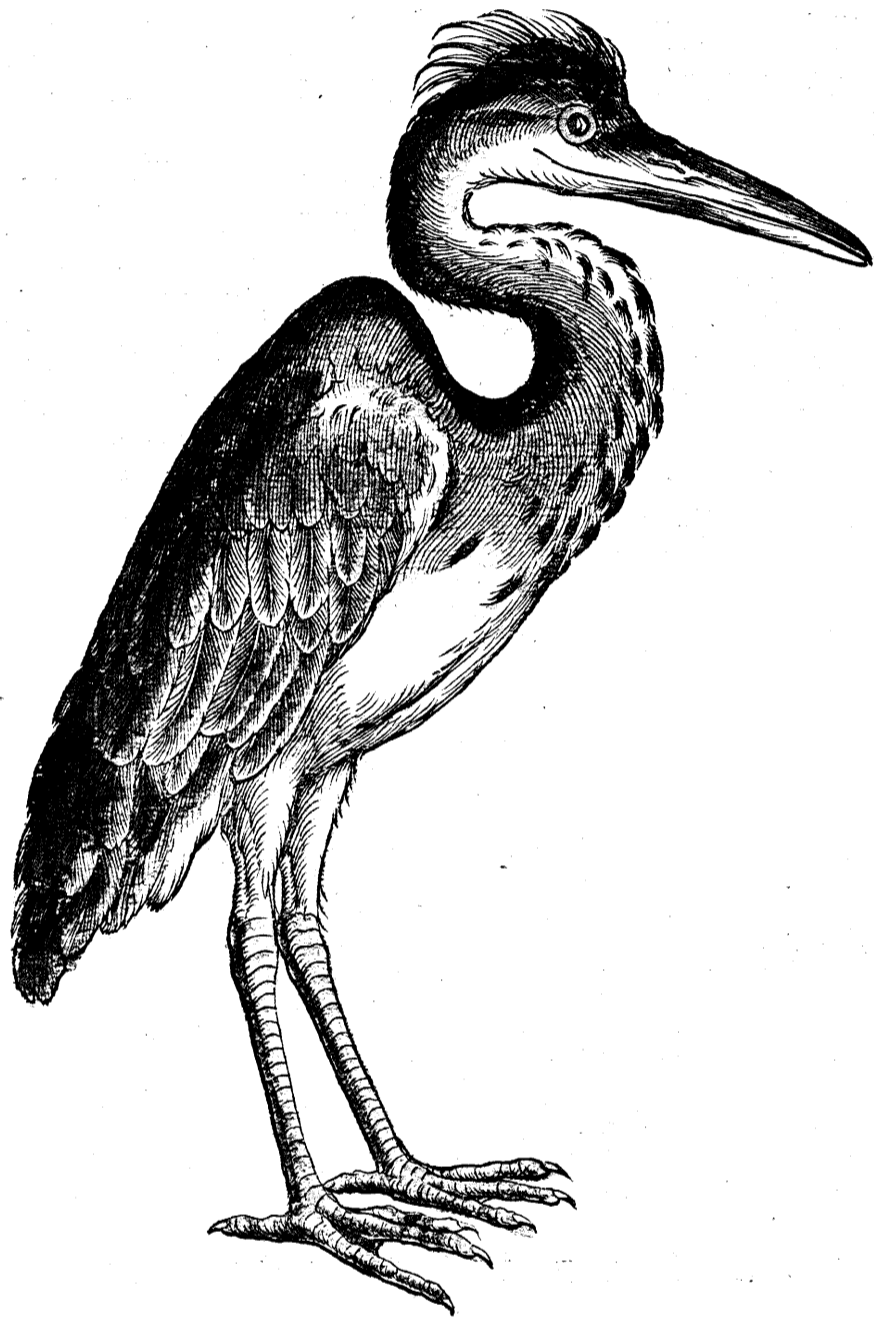
¶ Xiphiam, id est gladium piscem, Galli sua lingua ardeam maris uocitant, Pet. Bellonius. Ερωω, αρδης, Hesych. & Varinus. Erodialis lapidis meminit Albertus Magnus, eiusdem puro cum acuit.

De Ardea. H. b. c. h. Lib. III. 205

ardite, nam aquila germanam erodiu uocat. Ardilio, est homo inquietus, huc atq; illuc se mper uo-
litans: & ab ardeola deducitur, sicut a stella stello, Sipontinus. Nil bene quu facias, facis atram om-
nia belle. Vis dicam qui sis: Magnus es ardilio, Martialis lib. 2.
¶ Propria. Ardea, ἀρδεα, Vlysis & Circes filius fuit, ut Stephanus memorat in Antea. Ab
hoc etiam Ardeam ciuitatem in Latio dictam aliqui putant, decem & octo miliaria (170. stadijs in
monte) ab urbe positam; alij a feruore regionis dictam malunt, alij a Danae Persei matre, uel a Dau-
no Pilumni filio qui eam condidit, ut quidam existimant. Alij conditam scribunt a Pilumno Iouis
filio & Turni abauo. Hæc olim Turni & Rutulorum regia fuit. Locus Ardea quondam Dictus
auis, & nunc magnum tenet Ardea nomē, Verg. lib. 7. Aeneid. ubi Seruius, Bene alludit. nam Ar-
dea quasi ardua dicta est, id est magna & nobilis, quanquam Higinus in Italicis urbibus ab augurio
auis ardeæ Ardeam dictam uelit, illud nanq; Ouidij in Metamorphosi fabulosum est, incensam ab
Aenea Ardeam, & in hanc auem esse conuersam. Hinc ciues Ardeates dicti: ut ab Ardia Illyria ci-
uitate, Ardiæ, Stephano. Est & Ardea urbs Persidis Ammiano Marcellino lib. 27.
¶ b. Ardeæ, ut inquit Ouidius, Et sonus, & macies, & pallor, & omnia capram Quæ deccant
urbem. nomen quoq; mansit in illa Urbis. Clitarchus in India scribit uolucrem amatorio affectu
flagrantem, nomine horionem, nasci, magnitudine herodio similem, &c.
¶ c. Ἐρδῆος φωνὴ ποδὶ πολλὰ λευκῶς, Aratus. Ἐρδῆος aliqui a sono uocis dictum uolunt, & τὸ γὰρ,
uide supra in a. Ἐρδῆος γὰρ ἔγγυλιος κίμωνος οἴου Τελοχῶν ἔργων ἰδιότης ἀφείλετο, Simonides apud
Athenæum.
¶ h. Ab ardeis uictum ex aquis primum inuentum aiunt, reliquas ab eis didicisse, cum uictus
unus initio omnibus esset auibus: deinde cum gloriarentur hoc inuento, & ne ipsum quidem Nep-
tunum natando cum eis contendere posse iactarent, hanc artē irato deo amisisse, quod etiā Thamy-
ridi superbo cantori ex Musis cōtigisse aiunt. Hinc adeo restiquæ omnes aues captadis piscibus mer-
guntur in aquam: ardeæ natandi facultatis expertes in litore stantes uenantur, Oppianus in Ixeut.
Fabulosum est illud Ouidij, incensam ab Aenea Ardeam (Latiæ ciuitatem, de qua supra in a. post
Turni mortem) in auem esse cōuersam, Seruius. Vide Ouidium Metamorph. lib. 14. ¶ Higinus
Ardeam ciuitatem ab augurio auis ardeæ dictam uult, Seruius. At nos ardeis & trochilis & cor-
uis deum ad futura enunciantia uti putamus, Plutarchus in libello Cur Pythia non amplius carmi-
ne respondeat. Aliqui ardeam Veneream auem esse dicunt; alij negant, & Mineruæ potius quam
¶ Veneri eam consecrant; quoniam Homerus Iliados 10. a Minerua Vlysi & Diomedæ ardeam im-
mitti canat. Sed respondere licet ardearum secundum Aristotelem multa esse genera; ex quibus ni-
hil prohibet alia Mineruæ sacra esse, alia Veneri, Etymologus. Vlysi & Diomedæ noctu euntibus
aduersus Troianos Minerua ardeam (ἀρδῆος) dextram in uia misit, quam illi quidem propter te-
nebras non uiderunt, sed clangentem audierunt. Gaius est autē (inquit Eustathius) hac aue Vly-
ses, uir scilicet prudentia celebris aue præfaga. nam quod ardea insidiantibus lætium auspicium faci-
at Hermon testatur. Ceterum quod illi auem audierunt tantum, non etiam uiderunt, significabat,
ipso quoq; non uenturos in hostium aspectum, sed facinus tale designaturos quod hostes omnino
auditu cognituri essent. Quod nisi sapiens fuisset Vlyses, deterreri hac aue potuisset, quasi pericli-
tarentur apprehendi & non latere, sicut nec ardeæ clangor ipsos latuit. Venatur autem ardea noctu
¶ (Aristoteles interdū hoc eam facere scribit) in aquis & paludibus, & rapax est, quamobrem Miner-
ua, non noctuam sibi sacram, sed ardeam eis immittit, palustribus scilicet circa Scamandrum locis
conuenientem. Porro Zopyrus pro uoce ἀρδῆος scribit ἀρδῆος, ut rapina significantius designetur,
(quasi hoc genus ardeæ cæteris rapacius sit,) Eustathius.
¶ Ἐρδῆοι ἐπιλοφῶντες λευκίνιστον, apud Aristophanem, cum aues urbem conderent, ubi Schol. Ἐρδῆ-
ος nomen finitimum est τῆς γῆς, id est terræ, constat autem lutum quoq; ex terra, itaq; lutum gestare
eas poeta finxit.

DE ARDEA PULLA SIVE CINEREA.

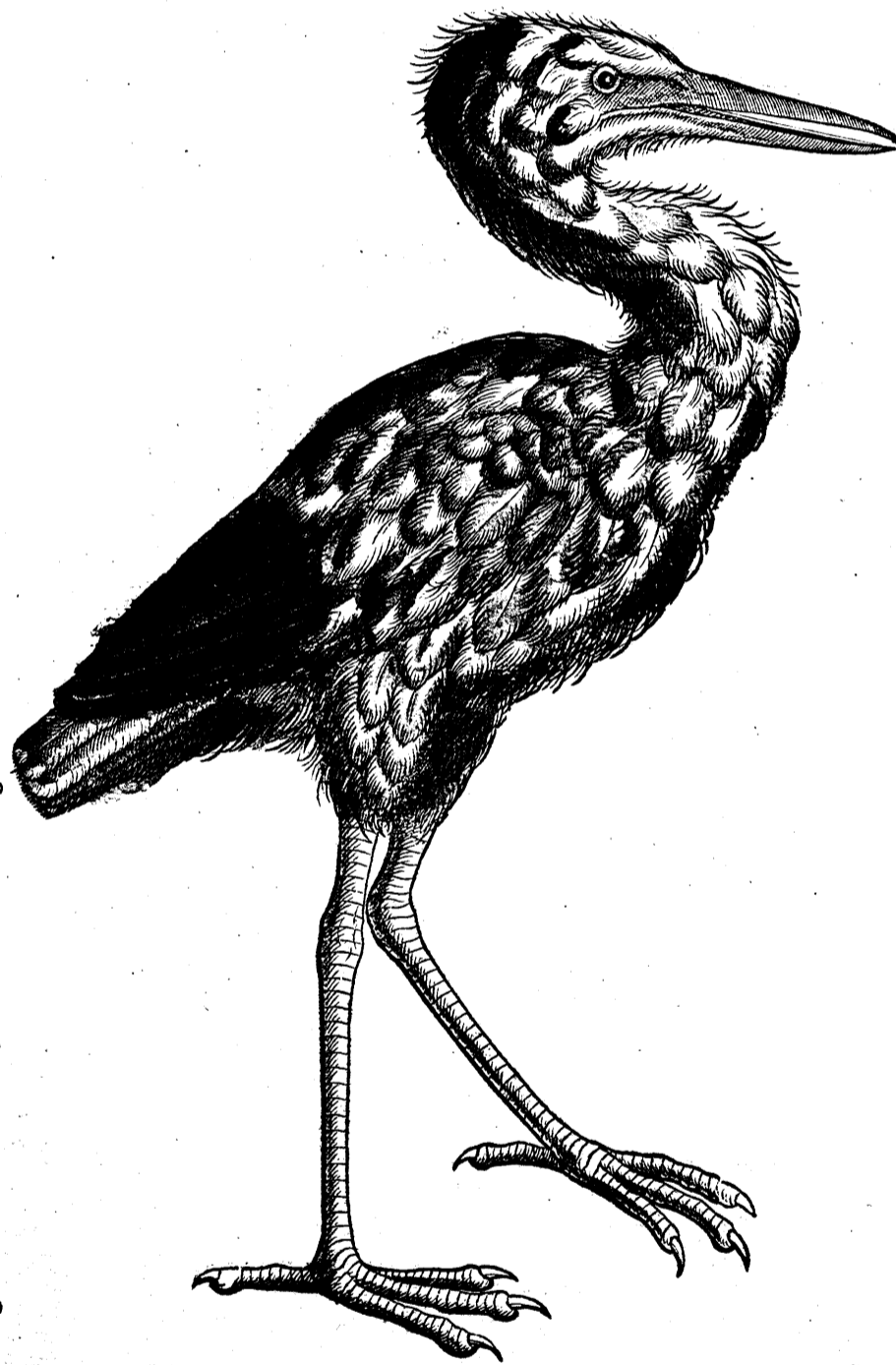
ARDEAM pella (cuius figura in sequenti pagina posita est) nos simpliciter ardeam uocamus:
quonia ea apud nos magis abundat. Vide supra in Ardea simpliciter A. Sed alia etiā mul-
ta superius in Ardea simpliciter dicta, cæteris quoq; ardearū generibus conueniunt: que-
dam uerò pellæ peculiariter, ni fallor, ut pugna aduersus aquilā, &c. Ardea pella igitur
isdem nominibus quibus ardea simpliciter nominatur in diuersis linguis, aut cinereæ cœruleæ uel
cognomen adijcitur: ut apud Germanos ein blauiwer (uel grauiwer) Reiger; apud Anglos the blue
heron. Itali airon negro, id est ardeam nigram, nisi aliam forte intelligant ardeæ speciem, hæc enim
postea dorso cinereo magis ad cœruleum uergente quam nigro est. Aristoteli & Plinio Græcè pel-
los dicitur, ἀρδῆος oxytonum, similiter a colore. nam ἀρδῆος Grammatici colorem fuscum interpre-
tantur, φαιῶν χροῖα ἐμφερὲς τῆς πελοῦνος, liuido colori similem, & ἀρδῆος μέλανον, ἰστροί. Ex ardeis genera
¶ duo sunt cinerei coloris, magnum uidelicet & paruum, Albertus. Etrursus, Genus ardeæ unum
est cinereum, acuti rostri & longi colli. Zopyrus apud Eustathium pella ardeam rapacem facit:
scripsit autem de ardea simpliciter paulo ante Eustathius, noctu eam in aquis prædari pisces, cum

Aristoteles contra, interdū eā operari (id est prædæ operam dare) scribat. Vide supra in Ardea c. Pella colore est pravo, & aluo humida: sed sagax & coenæ gerula est, & operosa, (ἰατρὸς, id est industria circa cibum & prædam,) Aristoteles. Pella coitus difficilis est. uociferatur enim & sanguinem ex oculis, ut aiunt, emittit cum coit. parit etiam ægrè summoq; cum dolore, Idem & Plinius. At Zopyrus apud Eustathium in decimum Iliados, non pella sed pygargon ardeam, difficulter coire, & ex oculis in coitu sanguinem fundere scribit. Vide supra in Ardea simpliciter c. Pella apud Anglos (inquit Turnerus) in excelis arboribus non procul à ripis fluminum crescentibus nidum facit. Superior pars corporis cyanea est, inferior autem nonnihil candicat. Ventris excrementis liquidioribus, inuadentes se subito aquilas aut accipitres abigit, & se ita defendit. Vidi & huius generis, licet raras, albas, quæ neq; corporis magnitudine, neq; figura, sed solo colore à superioribus re distuierunt. Visa est etiam alba cum cyanea apud Anglos nidulari, & prolem gignere. Quare eiusdem esse speciei, satis constat. Hæc ille. Pella prælium cum ijs inicit, à quibus læditur, hoc est cum aquila

aquila, à qua rapitur: cum uulpe, à qua noctu capitur: cum alauda, à qua ova eius diripiuntur, Ardeas fideles. In Iliad. 10. legimus τῶν δὲ Ἀχαιοῦν ἐρωδῶν ἐγγὺς ὄδῳ Πηλεΐδης Ἀδλίωσιν, ubi aliqui pro Ἀδλίωσιν legunt ἄρδαι: quasi Minerua illis (Ulysi & Diomedes) noctu euntibus aduersus Troianos) non simpliciter ardeam, sed pullam siue cineream immiserit, quae scilicet alijs rapacior est, ipsos etiam rapina & praeda sperata potituros significans, Eufathius. Vide supra in Ardea simpliciter h.

DE ARDEA ALBA.

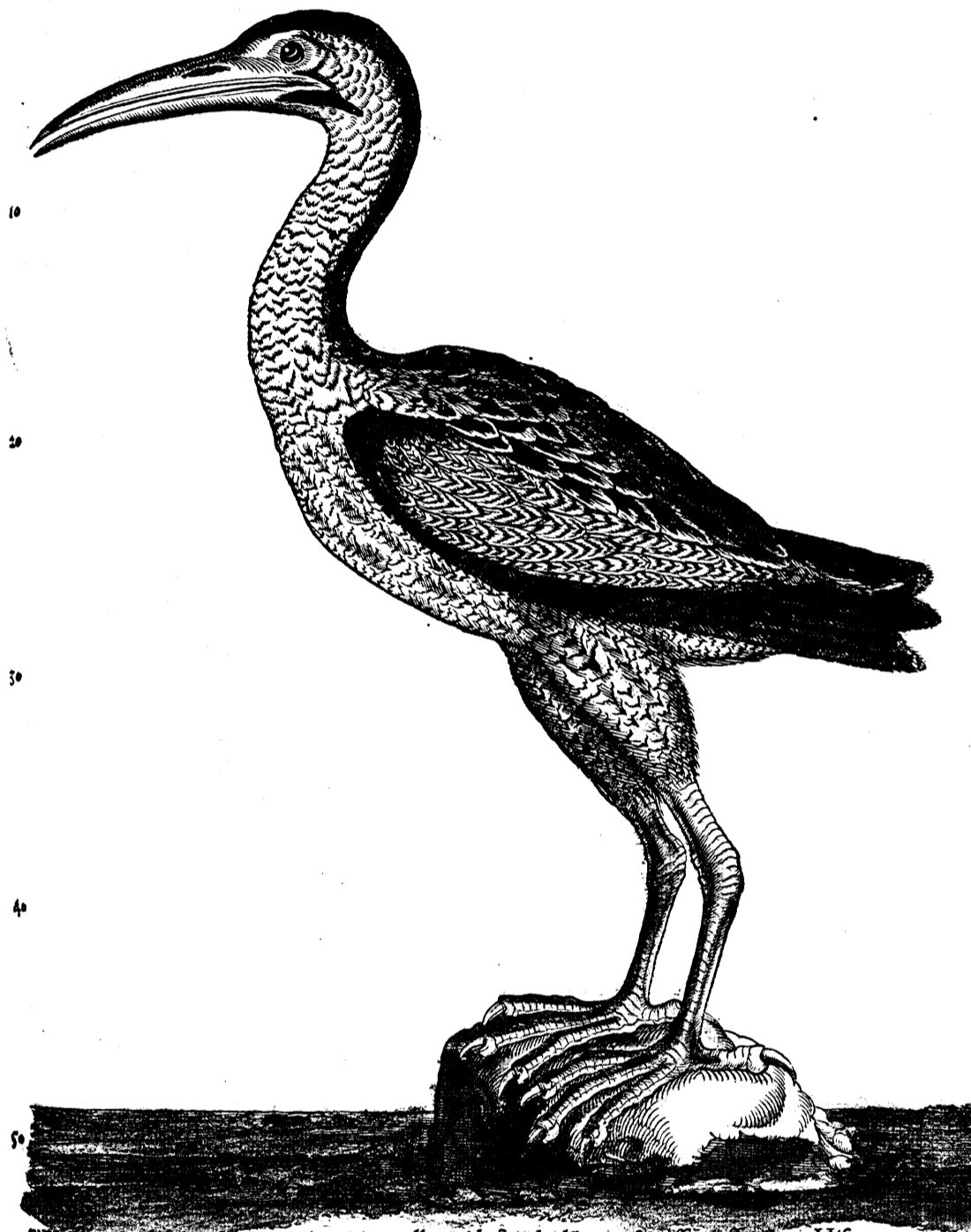

ARDEARVM genus album Græcè *ἀρνίς λευκή*, uel *ἀρνίς λευκή* dicitur, (apud Aristot. de hist. animalium 8. 3. oxytonum est,) Aristoteli & alijs. Ardeolarum tria genera, leucos, asterias, pellos, Plinius ex Aristotele. Theodorus Gaza in historia animalium ex Aristotele translata lib. 8. cap. 3. albiculam numerat inter eas aues quæ circa lacus & fluuios uicium quærunt, ubi in Græcis nostris codicibus excusis nihil quod huic uocabulo respondeat, inuenio. Niphus Scholiastes albam uel albiculam auem, in margine additionis suæ & in Scholijs, Græcè *ἀρνίς* dici scribit, quasi ita legerit in codice suo Græco: & esse ex ardeolarum genere, quod equidem non laudo, nam cum paulo ante leucero diō nominarit Aristoteles, quid attineret inutiliter repetere? Nihil autem præterea illic de leuco, (ut hoc uocabulum pro quacunque aue nostris exemplaribus addendum concedam) philosophus tradit, quam quod caudam motitet similiter ut cinclus & alia ibidem nominata aues. Albardeola minor est quam ardeola (pellos scilicet,) rostro lato porrecto, itidem ut illa lacus & fluuios petit, Aristot. Et rursus, Ardea candida colore est pulchro, & coitacile (*ἀρνίς*, nā ardea pella difficulter coit:) & nidulatur ac parit probè, pascitur paludibus, lacu, campis & pratis. Ardeæ quædam breues (paruæ) & albæ sunt, alia maiores colore uario, &c. Oppianus in Ixeut. Inter aues ardeolarum genere quos leucos uocant, altero oculo carere tradunt, (& ideo facilius capi à uenatore in latere cæco insidiant, ut Albertus addit citans Plinium: sed hoc, inquit, præter naturam esse uidetur & falsum:) optimi augurij, cum ad austrum uolant, septentrionem uel, solui enim pericula & metus narrant, Plinius. Cum aues albæ frequentes cõueniunt, multam tempestatem demonstrant, Aelianus. an uerò ardeas albas intelligat, incertum nobis est. Albe aues cum congregabuntur, Plinius inter signa hyemis. Insula heroum è regione Borysthenis fluuij sita, uocatur etiam Leuce. *ἐν τῇ αἰτίᾳ τῆς ἀρνίος κινῆται λευκὰ πτερυγία*, Dionysius, ubi Eustathius *κινῆται* interpretatur aues, *ὅτι ἡ κίνησις ἐν τῇ πτερυγίᾳ ἀρνίος ἐστὶν ἡ λευκίτις*. intelligit autem fortè (inquit) lauros (albos,) uel secundum alios ciconias. Ab ardea alba creditur Alba insula in Ponto nuncupata, quod inibi uisatur plurimum: ac proinde Pindaro per metalepsin dici Phaenna, quippe *φαέννη* significare *ἀρνίος*, Cælius. Zopyrus apud Eustathium in decimum Iliados tria ardearum genera facit, pelloñ rapacem, pygargū cui in coitu oculi sanguine manent, (quod alij authores de pello scribunt, hic solus de pygargo:) & aphrodision, id est Veneream, quæ forsitan albardeola fuerit, ea enim Venere sacra præ cæteris æstimari poterit, *ὅτι ἀρνίος ἀρνίος*, hoc est quoniam facile coeat, Aristotele teste, non difficulter ut pellos. Hæc ex ueteribus de ardeola alba.

¶ Nos ardeam albam duplicem obseruauimus, unam fusca seu cœrulea maiorem, Itali girono uocant: minorem alteram quæ ipsam garzetto uel garietto uel gargea nominatur. Germani sine differentia magnitudinis ardeam albam periphrastice dicunt, *ein wyffer Reiger*: Saxones *Reiger* simpliciter, uide supra in Ardea simpliciter. & Itali similiter, *garza bianca*. Angli a white heron. Ardeæ genus tertium album est niuis instar, maius cinereis, Albertus. Sed de maiori genere albardeolæ Turneri uerba recitauimus superius in Cinerea. Garzettum, id est minorem albardeolam in Italia uidi Ferraria, cuius iconē hic damus, auis est albissima & iuxta maris paludes inuenitur, magnitudine ardeæ, sed quam ego illic uidi calendis Augusti adhuc parua erat: & per omnia, colore excepto, cum uulgari (cinerea) ardea cõgruebat, cristam ex plumis in capite gerebat, (cristatas quidem esse ardeas quasdam Oppianus etiam in Ixeuticis annotauit.) Rostrium erat longum, acutum, pedes nigricabant, inferius tamen subito in medio cruris niger color definebat, & uiridis è glauco suberat ad extremos usque unguis, minimus pedis digitus binis articulis constabat, proximus ab eo ternis, medius quaternis, ultimus quinis. In crista capitis dorsum uersus pennæ oblongæ ad duos cum dimidio dodrantes (si bene memini) nascebantur circiter sex, eas aiebant rusticos Ferrarienses cogi ad suum principem deportare: aliquando tamen clam ab eis magno pretio uendi, circiter 36. denario aureo. Guil. Turnerus albardeolam Anglicè interpretatur a cryel heron, or a duuartheron, a myre dromble. Hanc (inquit) semel tantum in Italia uidi, pella multo minor est, & hominis conspectum non perinde atque cœrulea fugit. Hanc si non uidissem, Anglorum shouelardam albardeolam esse iudicarem, Hæc ille. Ardeæ genus alterum undiquaque album est, per omnia simile cinereis, melius pennatum, collo longiore, & rostro anterius rotundo, tanquam duobus circulis uno alteri incumbente, unde cochleari nomen illi datum, Albertus. Nos hanc tertiam albardeolæ speciem obseruauimus: ita ut duæ sint rostris acutis, supra memorata: & hæc tertia rostro anterius lato, quæ alio nomine plateam & peleanum dici puto: de quo plura in Elemento P.

DE ARDEA STELLARI MINORE, QVAM BOTAPURUM uel butorium recentiores uocant.

ARDEA stellaris Aristoteli & Plinio memoratur, *ἀστὴρ* Græcè cognominata, quod punctis tanquam stellis eleganter picta distinctaque sit. Ardea stellaris piger (ocnus) cognominata, in fabula est, ut olim è seruo in auem transierit, atque (ut cognomen sonat,) iners otiosus est, talis ardeolarum uita est, Aristot. ¶ Italicè trumbono appellatur, à uoce tubæ optinor: ut & salpinx auis, siue hæc siue alia apud Græcos, ab alijs tarabuffo, uel terrabusa, præsertim Ferraria, quasi terram perforans, rostro enim inserto palustris terræ uocem ædit horribilem. Eadem puto

pulo et quam diminutiva uoce aigeron appellant, id est ardeolā, nam & ruffam esse aiunt. Hispanice apud Lusitanos gazola, forte quasi garzola, uoce diminutiva a garza, id est ardeola. Gallicè butorius, boutor. Vultur (ut habet uetus glossemarius in Esaiam) sunt aues magnitudinis coruinæ, maculis resperæ, quæ rostro in palude fixo horrendè strident uoce luporum ululatu simili, unde per onomatopœiam Gallicè uocantur buhort, (lego butor.) Author obscurus. Recentiores quidam butoriū imperitè cum onocrotalo confundunt, quoniā uterq; absonam & horribilem uocem emitit. Emitunt & olores interdum bombos ruditui asinino non dissimiles: sed breues, & quæ longè audiri non possunt, Turnerus. sed onocrotalus potius quàm ardea stellaris uocem audit quam asininae compares. Germanicè, *Vrind*, *Werrind*, *Wassü*, quæ uoces omnes à boue

factæ sunt, eò quòd eius uocem mugientis imitetur, & ab arundinibus, *Rostrum/Rordump/Ror
reigel*, ex quibus duo priora nomina ab arundinibus & tuba composita sunt, quòd inter arundines
degere solear & tubæ sonū reddere: ut *Woffu* uel *Woffochs* à paludibus, ac si bouem palustrem
dicas. *Rorreigel*/ardeam arundinum significat: ut *Woffreigel* (nam sic quoq; apud Vuirtenber-
genes uocatur) ardeam palustrem. Aliqui non *Rordump*/sed *Rordumpf* scribunt, alij *Rordumel*/
Frisij *Rordomel*/alij corruptius *Rordam*. Sunt qui retineant Gallicum nomen pittouer. Aliqui
Lorind potius apud nos quàm *Urind* appellant, id est mugientem bouem, à uerbo *liyen*, (qua-
si *ein liyend rind*.) Saxones *ein wasserohs*/id est bos aquauicus. Et alij à colore (ut amicus
quidam nuper ad nos scripsit, qui hæc nomina plerq; onocrotalo tribuebat (*ein moz*/id est Aethio-
pem: quòd colore nigro sit, inpersis pennis rubentibus, ut in gallo fero. In Germania inferiore
alicubi audio uocari *Sompshorn* uel *Sompshorn* / à seniu tubicinis uel cornicinis: in Austria
Erdbüll/quòd rostro terræ (in cauo aliquo terræ) inserto sonet, quanquã alij arundini, alij aquæ ro-
strum cum mugit inserere putant. Sunt qui aquam rostro haurire dicant, & rursus emittere. Augu-
stæ Vindelicorum *Rostybel*/forte à sono qui nimium grauis & absonus audiatur, quasi *d'orquus*,
quidam deniq; *Pictarr* / à pungendo fortassis, nam & oculos appetit,) ut Eberus & Peuerus Sa-
xones scribunt. Anglice etiam *buttour* uel *bittour* uel *pittour* uocatur. Polonice *bunk*. Illyricè
bukacz, aut *fuser*. Turcicè *gelua*.

¶ Collum botauri ut & cæteris ardeis longum est, quod contrahere & extendere solet, hec-
quæ immittitur dicitur, & in aquæ fundo maximè strepitum ciere, uoce contenta insiar tauri, quæ
ad dimidium ferè miliare Germanicum (id est horæ unius itinere) exaudiatur, idq; pluuiæ prognos-
ticon esse. Lacus nostri Tigurini accolæ audita huius auis uoce latantur, & annum fertiliorem
sibi promittunt. Auis est, inquit Turnerus, toto corporis habitu ardeis reliquis similis, ex piscium
uenatur ad ripas paludum & amnium uiuens, pigerrima & stolidissima, ut quæ in retia ab equo fa-
cilito agi potest facillimè. Colore est ferè, quantum memini, phasiani, rostro limo indito, aluinos
tonchos uoce refert: oculos hominum auicissimè omnium auium appetit. Quare si quid impediatur
quò minus stellaris esse possit, (quod mihi nòdum cernere datum est,) phoica esse oportebit, quam
Aristoteles oculos maximè appetere testatur. quanquam & cæteræ ardeæ idem facere sæpe uide-
runt. Hæc ille. Et rursum, Butora (inquit) quam multi etiam docti onocrotalum esse putant, auis
est tota corporis figura ardeæ similis, longis cruribus, sed ardeæ breuioribus, longo collo, & mirè
plumoso, & rostro nec breui nec obruso, caput pennæ tegunt nigerrimæ, reliquum uerò corpus sur-
scæ & pallidæ maculis nigris densissimè respersæ. Pedes habet longissimos, nam inter extremos un-
gues medijs digiti pedis unius & calcis eiusdem, spithames longitudo intercedit. Ungues habet lon-
gissimos, nam ille qui calcis uicem in auibus gerit, longitudine sesquiunciam superat. Quare ad tri-
candos dentes nostrates uantur, & argento inserunt. Medius digitus utriusq; pedis, qui cæteris lon-
gior est, unguem habet portentosum, nempe dentatum & ferratum, non secus atq; peci unculorum
testæ ferratæ sunt, ad lubricas anguillas, quas ceperit retinendas, proculdubio à natura ordinatum.
Cauda illi breuissima est, & stomachus capacissimus, quo ingluuiei loco utitur. Ventriculum non
cæterarum auium uentriculis, sed canino similem habet, eumq; grandem & capacem, (atqui Aristot-
eles caninum uentriculum angustum & intestino ferè parem esse scribit.) Ad ripas lacuum & pa-
ludium desidet, ubi rostrum in aquas inserens, tantos edit bombos, ut ad miliarium Italicum facile
possit audiri. Pisces & præsertim anguillas uorat auicissimè, nec ulla auis est, excepto mergo, quæ
ista uoracior est. Porro præter cætera quæ superius attigi, Aristoteles in fabula fuisse ostendens, ar-
deam stellarum ex seruo auem fuisse factam, opinioni meæ (buttoram esse ardeam stellarum) mul-
tum patrocinatur. Vi fugitiuorum enim seruorum post fugam deprehensorum, cutis loris, flagris,
uirgis & scorpionibus icta, uerberum uibicibus, tota maculosa redditur: ita huius auis plumæ nigris
ubiq; maculis, sed potissimum in tergo, distinctæ & ueluti picturata, serui flagris cæsi cutem proxi-
mè referunt: quam rem fabulæ occasione dèiuisse ex hoc colligo, quod fabularum uariarum author
Aristophanes, de attagene aue, quod ad plumarum colores attinet, huic simillima, ad hunc modum
scribat: Si quis ex uobis erit fugitiuus atq; uitis notis, Attagenis sanè apud nos uariis appellabi-
tur. Hæc omnia Turnerus. ¶ Botaurus quæ bootaurus dicitur, eò quòd tauri boatum, id est mu-
gillum imitari uidetur. rostrum enim in terra palustri defigit, & ad modum tauri clamores ædit. Ex-
clusos pullos mater mox sub alis fouet, singulum sub singula: & sic pullis materno corpori adhaeren-
tibus incedit, prominentibus eorum rostris cibum benignè ministrans, Physiologus author obscuro.
¶ Butorius auis sic dicta à uoce, crura habet longa, collum extensum, rostrumq; longum &
acutum sicut ardea: (cui & figura & magnitudine similis est, Albertus) sed colore differt, est enim ter-
ræ simillima. Versatur circa stagna, pisciū auida, ranas etiam & animalia uenenata edit. Hæc sola ue-
ris tempore pro cantu uocem horrificam reddit. In litore ardente Sole, eo loco ubi pisces frequen-
tes nouit, adeò quieta stat, ut mortua appareat, & incautis piscibus minus suspecta sit. Sed cum col-
lum longum habeat, breue id incuruando facit, ut cum pisces incautius ei quasi nihil præmeditanti-
um contrahit curuando, & (mox subito) producit extendendo, sicut ardea, cruribus quoq; longis
prædita est, ut circa ripas & littora uenari pisces possit. Stat autem cum uenatur adeò immobilis,
ut mor-

De Ardea stel. minore. Lib. III. 211

ut mortua uel res inanimata putetur. Similiter cum illaqueatam se sentit, stat immobilis, & uenatorum apprehensurum rostro (quo multum ualeat, ut ardea) incautum uulnerat. Hæc auis miri odoris est cum affatur: Sanguis eius prodest arthriticis. Tempore ueris cum libidine accenditur horribilem sonum tanquam cornu ædit, rostrum cœno paludis immitens, ut uox in ipso rumpatur ad modum conitui, Albertus. Onocrotalus, id est butorius, nisi fallor (certum est eum falli, cum onocrotalus longè alius sit) fixo in palude rostro horrendè clamat, putatur autem cibum trahere de profunditate terræ uel aquæ, Obscurus. Pigra est auis, & non facile refugit hominem: ut aliquando ad nidum usque accedentè expectet. Apollonius per epistolam Tarfenses reprehendit, quòd iuxta Cydni aquas ociantes tanquam fluuiatiles aues sederent, existimo autem cum cæteras fidipedes aues pisciuoras, tum stellarem præcipuè, dum pisces adnantes expectant quibus insidiatur, quietas & otiosas longo interdum tempore manere.

¶ His per scriptis amici cuiusdam hominis docti epistolam accepi, qua ille mihi onocrotalum describit, sed à botaurum non distinguit, uidentur autem mihi hæc etiam eius quæ subscribam uerba, ad botaurum omnia, non ad onocrotalum pertinere. Faucibus (inquit) est hæc auis in tenuitate adeo laxis, ut collo suo anguillas duplo crassiores deuoret. Vocem autem cum emittit uult, rostrum, quod oblongum habet, uel aquis immergit, uel in ripam insigit; idque facit post Solis occasum, & botaurum sæpe totam noctem continuat, ad ortum Solis uel paulò post conticescens. Reliquo diei tempore, quasi lateat, non exauditur. Latere autem uel inde colligo, quòd auditus multis sit, uisus per paucos, apud nos (Misenos) præsertim, ubi rarior inuenitur. Insidias tendentem usque adeo non metuit, ut se loco non moueat, nisi proximè uentum sit, tum se aut iuncis abdit, aut in aquas immergit. Verisatur circa paludes, & maxime piscinas: & ad loca maritima quoque, ut in Saxonia ad Vuismariam & Stralefundam, Hæc ille.

¶ Est auis quæ bouum mugitus imitetur, in Arelatenfi agro T A V R V S appellata, alioqui parua, Plinius. Eadem forte ardea stellaris est, quando & botauri nomen conuenit, & uox mugiens, magnitudo tantum obstitit. Sed si ad tantam uocem conferatur tanta auis, parua dicitur: & eadem in ardearum genere ferè minima est. Hæc scripseram cum Pet. Bellonium quoque idem sentire resperit: Butorius (inquit) Latinè à Plinio bos taurus dicitur à uoce tauri, ab Aristotele ardea stellaris.

¶ Ardea stellaris quam ipse uidi, minor & breuior erat altera, cuius descriptionem subiiciemus cum figura, coloribus per totum corpus isdem, uarijs & elegãtib; per dicitur ruficæ aut atagenis insit, rufis uel subflauis, nigris maculis aspersis, splendidibus, per dorsum præsertim, cruribus ex uiridi luteis, uertice nigro, collo tres palmos cum tribus digitis longo: reliquo corpore tres palmos tantum. Unguis maximus ab altera parte serratus erat, digitus medius medium humanum longitudine superabat se quid digito transuerso. Corpus tenuè tanquam pulli gallinacii ferè: alæ etiam ferè ut gallinarum, Aegrè euolat nisi prius salierit. Oua parit ad undecim uel duodecim, & pauciora. Nidum eius arundinibus intertextum uidi in lacu quodam, cum ouis duodecim. Ipsa quidem colore ita ad arundineum accedit, ut inter arundines latens uix deprehendatur. In Hollandia etiam cristatam reperiri audio.

¶ Est & accipiter asterias, unde asturem corruptè uulgo dici putant, item in mustelorum piscium genere, utriusque scilicet (ut & ardeæ) stellaris, à punctorum aut macularum uarietate imposito nomine. Sed chrysaeton quoque, quam nos aquilam germanam interpretamur, stellarem cognominat Aelianus. Apud eundem auis simpliciter A S T E R I A S dicitur describitur. Hæc (inquit) mansuescit in Aegypto, atque adeo præclare humanam uocem intelligit, ut si quis huic conuicium fecerit uel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascatur: uel eandem ipsam uocauerit pigram, ea sic dolenter tanquam ignobilitatis & seigniciæ arguta indignetur. Mihi sanè hæc auis non alia quam ardea stellaris uidetur, cui seruæ & pigræ conuicia conueniunt, nam ex seruo mutatam eam fabulantur, & ocnon quoque, id est pigram cognominant. Sed & cicurari facile puto, ut cæteras quoque ardeas, & ad iracundiam moueri facile, cum præ cæteris ardeis ut dictum est, hominum oculos appetat. ¶ Butorio aut uulgo dicitur prorsus uidetur eadem quæ ab authore Philomelæ butio nominatur, hoc uerum: In paludibus butio bubit aquis. Sed Albertus alicubi butorium ineptè nominat pro bureone accipitrum generis, ut quum falconem nigrum ei comparat. Pygargus etiam ardea quibusdam dicitur, eadem stellari siue ocno uidetur: uide mox in Ardeis diuersis.

¶ Ad ardeam stellarem siue botaurum tum nominis tum soni similitudine pertinent soni qui *Βούργου* Græcè appellantur Aristoteli in problematis 15.2. boumugi Gaza, bubices interpreti ueteri. Et quoniam eadem ratio uidetur sonitus etiam harum auium, nec alia reddi posse, philosophi uerba adscribam. Cur paludibus iuxta fluuios positus fieri soleant qui boumugi appellantur, quos tauros numinis religiosos fabulæ narrant: Est id sanè fremitus mugitui tauri adeo similis, ut boues cum audiunt non secus afficiantur, quam si taurum senserint mugientem, (*ὡς αἰ βοῦν ὄρω δὲ τῆς βοῦς ἀκούου, ὡς τῆς βοῦς ἀκούου τῆς βοῦς*). Gaza uidetur legisse, *αἰ βοῦν ἀκούου*, ego nihil mirandum cenfeo, nam & uetus interpres sic reddit: uoces ita disponuntur audite: id est, tales uidentur audientibus quibuscumque animalibus.) An cum aut fluuij in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & uel à mari offensæ retorquentur, uel flatu uniuersum emittunt, tum fremitus ille excitatur: Causa uerò, quòd terræ cæuernæ infodiuntur, in quas aqua interrumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouet

aerem per angustias, (*ὅτι σὺν αἰσ θύρον ἴσται νοδίαυ*) ceu si quis in amphoram inanem strepitū per osculum mouerit, mugimēto similis sonus exultrabit, mugitus etenim bobus per id ipsum figuræ genus profertur. Multas autem mirasq; uoces informare figuræ cauernarū uariæ (inæquales) possunt, nam & amphoræ fundum si quis detractio operculo uicissim modo intus attrahēs modo extra depellens perterat, sonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, ut belluæ pertimescāt & fugiant, quod pomariorum custodes (oporophylaces) emoliri consueuēre, Hæc ille. ¶ Pausanias in Phocidis describens imagines quæ Delphis spectantur: Post Vlysis socios (inquit) uir quidam sedens conspicitur, inscriptio Ocnium esse testatur, funiculum autem nequit. Astat afina, quæ quicquid est, xum, deuorat, Ocnium hunc hominem fuisse laboriosum memorant, sed uxore habuisse sumptuosam: à qua, quicquid is laboribus collegerat, non ita multò pōst fuisse dilapidatum. Hæc per Ocnium uxorem obscure tradidisse Polygnotum putant. Scio item ab Ionibus dici, si quem laboribus intentum conspicerent, ex quibus nihil ipse commodi caperet: Hic uir Oeni funiculum contexit. Augures præterea & auem ocnium appellant, quæ inter ardeolas & maxima est & pulcherrima, & auem si qua alia hæc certe rara est. Plura uide in Afino h. in prouerbio Torquet piger funiculum, quam nihil illic quod ad hanc auem pertineat, affertur. ¶ Alciati Emblemata inscriptum Ignauus: Ignauus ardeolam stellarem effingere serui Et studia, & mores, fabula prisca iuit. Quæ famulum Asteriam uolucris sumpsisse figuram Est commenta: fides sit penes historicos, Degener hic ueluti qui cauet in aere falco est, Dicitur ab antiquis uatibus ardeio.

DE ARDEA STELLARI MAIORE.

Hoc genus ardeæ cuius figuram seorsim apponimus, compositum uidetur ex ardea pella siue fusca & stellari, libuit autem nobis stellarem maiorem appellare. Itali quidam circa lacum Verbanum ruffey appellant, fortè à colore ruffo colli & uentris. Auis, quam manibus ipse tractaui, longa erat sex dodrantes, extenso corpore à summo capite mortuæ ad usque pedes imos, pedes longi duos dodrantes, nempe à clunibus ad extremos pedum digitos, rostrum octo uel decem digitos longum, Iris oculorum flaua, collum perangustum, paulo breuius duobus dodrantibus, Pennæ in collo ex ruffo, albo & nigro coloribus mixtæ, caudæ non quatuor aut quinque digitis longior, rostri pedumq; color flauus, sed in tibijs & digitis fuscus, summa femora rubræ tegebant plumæ. Dorsum & alæ colore fusco erant, Subtus alas in superiore ambitu ruicæ erant pennæ, sub rostro & oculis albæ: uertex niger. Venter plumis rutilabat, In collo imo iuxta scapulas longiusculæ pennæ, partim albæ, partim fuscæ uisebantur.

¶ Congenerem huic quaiotum Italicè dictum, mox inter ardeas diuersas describemus.

DE ARDEIS DIVERSIS.

GENERA ardearum infinita sunt, Oppianus in Ixeuticis, Ardeæ quædam breues & albæ sunt: aliæ maiores, colore uario: aliæ mediocres. Sunt quibus à capite ceu crista quædam nutet: aliæ cristatæ non sunt, Ibidem. Ardearum genera apud nos duo sunt cinerei coloris, magnum scilicet & paruum, & alba utriusq; maior, Niphus. ¶ Tria (inquit Zopyrus apud Eustathium in Iliados 4° decimum) ardearū genera sunt, pella quæ rapax est, pygargus, cui in coitu oculi sanguine manant, (Aristoteles pella ardeam difficulter coire scribit, pygargum uerò inter aquilas tantum recenset.) & tertia, Venerea, *ὁ ἀποδισθη*. Fuerit autem hæc forte alba ardea Aristotelis, ut supra in eius historia docui: pygargus uerò stellaris, quæ & ocnus dicitur, quoniam argos & ocnos synonyma sunt uocabula, utrumq; enim pigrum significat.

¶ Pelecanus etiam ardearum generis uidetur, nam ardeæ albæ Aristoteles rostrum latum tribuit: & reliqua ferè natura pelecano & ardeæ communis traditur circa uictum. Vide infra in Elemento P.

¶ Ardeolas marinas Totanum & Limosam ab Italis ad mare Adriaticum dictas, describamus iter Gallinas palustres.

¶ Ardeolæ genus cristatum similiter ferè ut uanellus auis, Itali garzetam, uoce diminutiua, nominant. Sed quaerendum an hæc forte eadem sit cum stellari, est enim stellaris alia cristata, alia sine crista.

¶ QVAIOTI circa Adriaticum mare dicuntur ardeæ quædam similes stellari maiori, iride oculorum similiter flaua: quæ cum ad ætatem peruenerunt cirros è capite retro oblongos tendunt, albos, in extremitate nigros, alæ infra pectus albent, si bene memini, uel, partim albæ sunt, partim (superius) ex fusco rubet, qui color in alijs corporis partibus reperitur, dorso color simplex, (fuscus puro) collo uarius.

¶ AUEM quandam ciconiæ per omnia similem, rostro subflauo, Danico sermone audio uocari *Donschwal*, & in delicijs haberi. Rursum alius mihi narrauit in aula ducis Bauriæ aliã uocari *Itenschwalb*, magnitudine & rostro ardeæ, longo, acuto, collo fortè breuiore aliquanto, albo & nigro colore distinctam, cruribus albis & rubris, uertice modicè cristato ut columbæ, uelcentem omnibus

Figura haec est ardeae stellaris maioris, cuius descriptionem praecedens pagina continet.

nibus ijs ferè quae è culina rejiciuntur, quadrupedum scilicet ac piscium intestinis, &c.
¶ DIOMEDEAS aues aliqui ardearum generis esse uolunt. Vide in Elemento D.

DE ALIA QVADAM ARDEA.

¶ VIDINUPER captum apud nos ardeae genus magnum, rostro subflaui ferè coloris, longo digito octo ab oculis ad extremum mucronè, marginibus acutis & parte anteriore leuiter dentium loco exasperatis ferratisue. Caput & collum candida, crista capitis è plumis nigris retrorsum tendebat. Dorsum & alae cinereae, sed maiores alarum pennae nigricantes, &c. Pupillam oculorum circu-

De Auibus

culus ambebat lucidus ex flauo ruffus, palpebræ ex uiridi flaua. Longitudo colli ad duos dodran-
 tes aut supra: in quo articuli uel sphondyli tredecim, omnes eodem inflexu, præter unum, quartum
 ni fallor à primo, qui in contrarium flectitur. Crura fu-
 sca ferè, quinq; palmos longa. Unguis medijs digiti ab
 altera parte denticularus. Colli superior pars ad cine-
 reum inclinabat colorè, prona candidior nigris macu-
 lis pulchrè diftinâta, plumis uerfus pectus oblongis.

DE FALCINELLO.

AVIUM

VIVM rostra alia recta sunt; alia adunca ut accipitrum; alia falcata, id est uel sursum, ut auo settae dictae apud Italos, uel deorsum ut arquatae & falcinelli similiter Italicè dictarum auium, quod arcus aut falcis speciem rostro imitentur. Libuit autem falcinellum ardeis statim subijcere, quod & magnitudine ferè & tota corporis specie ardeam referat, rostro tantum excepto. Hanc uiuam aestate aliquando Ferrariae in Italia uidi. Corpus ei maius columba, elegantiori colore uiridi ferè, alicubi etiã puniceo admixto, ut in uanello aue, uariante scilicet colore pro diuersa ad lucem obuersione, capite & collo fusco; sed superior pars colli antè albicat maculis nigris interuenientibus, rostrum oblongum, tenue & antè falcata sicut arquatae (cuius figuram paulò post subiungimus) & coruo syluatico. Crura oblonga, pedes fissi. Aliqui ardeam nigram Italicè, ayron negro, uocitant. Sed hæc quam uidi non erat adulta, maiorem fieri aiunt: & forsitan in colore etiam aliquid mutat per ætatem. ¶ Inter omnes quidem quas mihi uidere cõtingit aues, ulla magis ad ibidem mihi accedere uidetur, sed color obstat, quo minus ibis existimari possit.

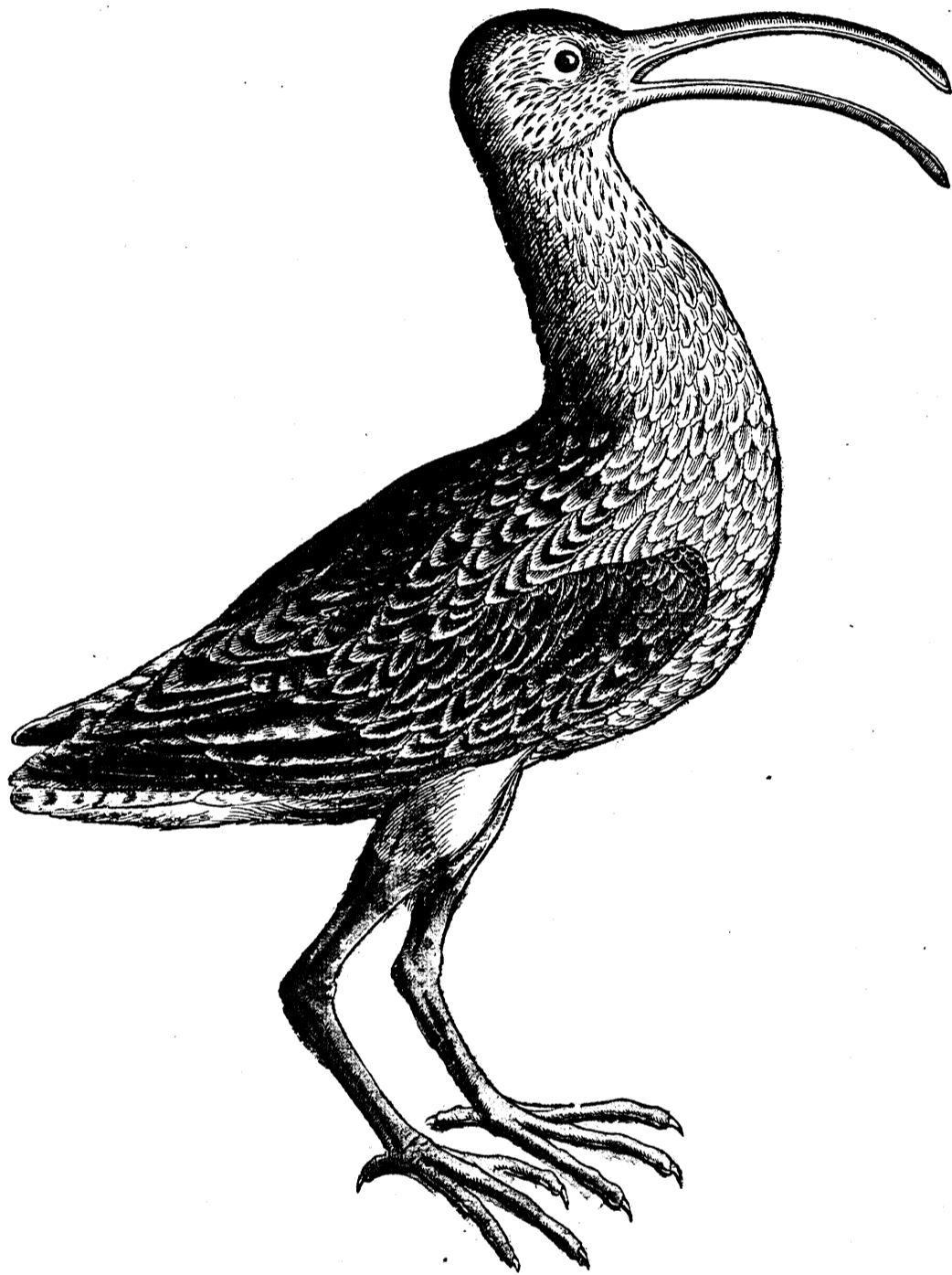
ARGATHYLIS ex ripariarum genere inter hirundines dicitur.

DE ARQUATA SIVE NUMENIO.

ARQUATA hanc autem Latine uocare uolui, quod rostrum eius inflectatur instar arcus, nam Itali quoque eandem (ut consicco) ob causam arcus nominant, aliqui uero (Venezij & in Apulia tarlinum siue terlinum per onomatopœiam à sono uocis, alij torquatum, quia rostrum intortum habet, alij charlot, (ut Angli kurlu, Galli corlis.) alij spinzago circa lacum Verbanum: ubi diuersam quoque auem spinzago d' aqua uocant, quam nos infra Auosettam nominabimus. Germani (circa Oppenheimium) *Brachvogel*, à mense iunio quo aduētare solent, sed alia quoque eiusdem nominis est minor, quam inter gallinas aquaticas describam, alij *Regenuegel*, (circa Argentoratum) id est auem pluuiæ; alij *Windvogel*, id est uentorum auem, uel *Wettervogel*, quod tempestatis futuræ & imminentium uentorum prognosticon ex ea sumatur, sed rursus aliam quoque minorem auem pluuiæ uulgò dictam inter gallinulas syluestres ponemus. Circa lacum Acronium *ein Gny*: Frisij *ein Schy*, (*Schy* à Germanis dicitur, quam crecem esse consicco Turnerus,) utriusque nimirum per onomatopœiam factu uocabulo. Hollandi *Hanckens*. Angli, ni fallor, a kurlen, quam auem aiunt lautissimam esse. ¶ Marianus Sanctus Barolitanus in libro de lapide renum & uescicæ rostrum arcuatum appellat instrumentum quod inferitur in meatum urinarium colis, ut urina retenta eliciatur: à similitudine rostri animalis quod Veneti arcuatum nominant, nos autem (inquit) terlinum ab ipso uocis sonitu. ¶ Auis arquata quam manibus tracta uel ab extremo rostro ad pedes ultimos extensa circiter septem palmos æquabat longitudine. Corporis longitudo à pectoris seu dorsi initio usque ad finem caudæ alarumque, sesquidodrās, pondus accedebat ad uncias triginta, crura erant oblonga, colore subfusco uel cinereo, digitorum extrema pars magis nigrescit, sunt autem fissi, sed aliquatenus membrana coniuncti; quæ etiam utriusque iuxta singulos digitos descendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. Ungues nigerrimi. Rostrum circiter octo digitos longum, aliquando etiam dodrantæ æquat, id est post tres digitos flecti incipit deorsum, colore nigrum, Pennarum color fuscus ferè, sed uarius & maculosus est, ex eis maxime fulgēt instar serici uillosi, quæ inter alas & dorsum sunt in medio nigre, in circuitu per interstitia subruſca. Collum sex digitos longum, color ei obscurior, & plus cinerei habet quam albi, pluma mollissima. Pennæ in cauda quinque digitos longa nigris & albicanibus interuallis distinguuntur. In pectore circa nigricantes maculas plumæ subrubent, in alis extremas pennarum nigrescit, Venter & pars sub alis albicant. Alæ ipsæ maiusculæ sunt, ex egregijs pennis partim nigris, partim albis & fuscis discolors. Occisa erat ictu bombardæ in prato quodam.

¶ In uentriculo dissectæ uermiculos quosdã & lapillos inueni. Oua parit, ut audio, ferè quantagallinæ, quaterna, pallida, mense Aprili. ¶ Laudantur in cibis, & gallinis etiam præferuntur: singula denario argenteo ferè uaneunt, mihi semel gustanti caro solida, sicca, & leporinæ ferè similis uisa est, forte quod ætate prouectior fuerat auis.

¶ Quærendum an hæc sit ueterum numenius, *νυμνίος*, (apud Varinum non rectè *νυμνίος* scribitur,) quam auem esse attageni similem Hesychius docet, quæ & trochilus dicitur, (nimirum à celeritate cursus, qua attageni quoque ualet.) Legimus autem attagenem fuisse pteropœilon, id est uarietate pennarum insignem, quod arquatae etiam pulchrè conuenit. Hinc factum est prouerbiatum, Attagás, numenius, si quando duo improbi conuenissent usitatum. Improbos enim seruos & multis stigmatibus notatos, attagenas uocabant. Poterit autem, ut ego quidem consicco, numenius auis dicta uideri à neomenia, id est nouilunio, quod rostri figura arcu Luna recens à nouilunio crescentis in cornua repræsentet. Quod si quis non approbata hac coniectura nostra scolopacem (gallinaginem Gaza ueritè) potius numenium esse uelit, quod Aristoteles illi attagenæ colorem tribuat, non multum illi contendero: etsi figura rostri gallinaginis nouæ Luna, id est nouiter apparenti non conueniat. Quantum ad sensum quidem prouerbij, nihil refert quancumque auem uariam & attagenæ similem ei coniungas. Porro trochilum auem (quem Hesychius eundem numenio facit) Clearchus apud Athenarum lib. 8, cum carulo & elorio inter *ωρροδιστὴς* nominat, sic autem uocat aues *τὴν*

τῆς οὐδίας τῆς τοῦ ζυγοῦ νεμελίας, hoc est quæ cælo sereno in littore pasci soleant, piscibus scilicet in lit-
 tore aut uado insidiantes. Sed plura de trochilo in Elemento T. requires. Iam cum carulum quo-
 que, *κίχολο*, Clearchus inter aues parentistas connumeret, facile conijcio illum differre à carulo al-
 cyonis mare, qui & ceyx appellatur, nec enim hæc alcyonum natura est, itaq; trochilo ipsum con-
 generem esse arbitror; & forsitan ut carulus corporis specie trochilo similis est, ita trochilus simili
 nomine curlu ab Anglis, corlis à Gallis appellatur. ¶ Corlis Gallorum, auis est quam Græci uul-
 go hodie à longitudine nasi (id est rostri) macrimito nuncupant, Bellonius. Idem alibi crecæ auem
 corporis magnitudine mediâ esse scribit inter aues à Gallis dictas corlis & cheuallier, rostro etiam
 & cruribus inter utranque, & mox ibidem nigram (quam ipse sic appellandam conijcit, uidentur au-
 tem

tem coruus sylvaticus noster esse) crassitie corporis ad aurem cordis accedere, uel paulò inferiorem esse ait.

DE ASILO.

ASILVS, ut Theodorus Gaza uertit, ubi Græcè ἀσιλός legitur, inter aues quæ uermiculis uicitant numeratur ab Aristot. de hist. anim. 8.3. Niphus infectum esse putat quod uulgò tabanus dicitur à sono, & inter aues numerari miratur. Sed idem infecto & aui nomen esse non mirum, cum & alia non pauca animalia in diuersis generibus saepe nomen unum homonymon obtineant propter communem aliquam in utriusq; similitudinem, coloris, ingenij, uocis, aut quamuis aliam.

DE ASIONE.

ASIO auis est quam Græci σκώπη uocant, ut Gaza ex Aristotele transfert, nos infra ostendemus asionem potius orum esse. Afiones (σκώπες) aliqui omnibus anni temporibus patēt, & ob eam rem perennes, & sempresiones (ἀείσκωπες) uocabulo composito appellantur: qui esui non sunt propter uitium carnis. Aliqui autumnō interdum apparent, nec plus uno aut altero die immorantur: qui & esui sunt, & ualde probantur, differunt hi nullo ferè alio à perennibus illis, nisi corpulentia pingui; & quod uox his deest, illis non deest, de generatione eorū, quamam sit, nihil adhuc exploratum habemus, nisi quod fauonijs flatibus apparent, certum enim hoc est, Aristot. Callimachus ait duo genera esse σκωπῶν, καὶ αὐτὸ μὲν φέρεται, αὐτὸ δὲ ἕ. (Videtur hic addendum, καὶ αὐτὸ μὲν ἀείφαινεσθαι, αὐτὸ δὲ ἕ, quanquam Eustathius etiam sic citat ut hic habetur: sed causalem coniunctionem διὰ, quæ proximè sequitur, omittit, Aelianus etiam ex Callimacho habet, τῆν σκωπῶν αὐτὸ μὲν φέρεται, αὐτὸ δὲ συγκαταλέγειται σκώπῃ, αὐτὸ δὲ καὶ φέρεται αὐτὸ μὲν σκώπες αὐτῶν, αὐτὸ δὲ ἀείσκωπες, sunt autem colore glauco, Athenæus, Asio (Scops) minor quàm noctua est, Aristot. Sed Plinius lib. 10, cap. 23, inter aues migrantes otidem & cychramum nominat: ubi in Aristotelis historia anim. 8. 12, otus non otis legitur, Rurfus in eodem capite apud Plinium ubi legitur, otis bubone minor est, manuscripti quidam codices otus habent, & similiter Aristoteles. Otus bubone minor est, noctuis maior: auribus plumeis eminentibus, unde & nomen illi, quidam Latine asionem uocant: imitatrix aliàs auis ac parasita, & quodam genere saltatrix, capitur haud difficulter, ut noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alio, Plinius ex Aristot. lib. 10, & rurfus lib. 11, buboni & oro plumæ sunt uelut aures. Otus noctuæ similis est, pinnullis circiter aures eminentibus præditus, unde nomen accepit, quasi auritum dicas, nonnulli uulgam eum appellant, alij asionem, (Græcè nihil aliud legitur, quàm, alij eum nycticoracem nominant, (Tyrannio σκώπες esse nycticoraces dixit, Vuotonus. Apud Auicennæ interpretem hic bubo & golochiz legitur, blatero hic est & hallucinator (ἐστὶ δὲ κολοχίς, lego κβαλῶ, καὶ μιμητής;) & planipes (id est saltator,) saltantes enim imitatur, capitur intētus in altero aucupe, altero circumeunte, ut noctuæ, Aristoteles interprete Gaza. Aristoteles libro secundo animalium historiae (legendum libro octauo) orum scribit κβαλῶν καὶ μιμητῶν ὅντι ἀντορχέμενοι ἐλισκεῖσθαι, Suidas in uoce κβαλῶ, quam per βομολόγῳ interpretatur, bomolochon autem esse ait qui ludendo aliquem decipiat, item illiberalem, malignum, κβαλα γὰρ τὰ κενὰ κενότρονον, λυσιὼν ἀπὲρ τὴν κωπιδίαν, quasi κωπιδίαν, Etymologus, sed κβαλῶ etiam λυσιὼν exponitur apud Suidam, item κβαλίαν uel κβαλῶν, τῶν μετὰ ἀπίστους παιδιῶν, ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων κβαλίαν, cæterum ludendo aliquem decipere, etiam accipi potest etiam simpliciter, tanquam per ludum & iocum aliquem decipere. (nam Etymologus κβαλίαν interpretatur τῶν πλοσποίνων καὶ μετὰ ἀπίστους ἢ μίμησιν παιδιῶν;) uidetur tamen ad ludos qui pecunia deposita fiunt, ut in alea, proprie pertinere, ut κβαλῶ sit aleator astutus uel improbus, ὁ κωμὴν ἔχει νόμον καὶ δεινὸς ἐν τῷ βάλῳ καὶ πάλῳ, uel quasi κενότρονον, ὁ κενότρονον πάλῳ τὸ βάλῳ, ut ipse conijcio, nā ueteres Grammatici aliter deriuant, ut ἀπὲρ τῶν κβαλῶν, quod pro blaterare accipitur, unde κωπιδίαν pro blaterone, & δὲ κενότρονον. Aristoteles quidem mihi uidetur, ut κβαλῶ uocē interpretaretur, per epexegetin addidisse καὶ μιμητῶν, nam blateronem dicere a uem noctuarum generis, parum conuenit: ut forte nec parasitam, Cæterum βομολόγοι proprie dicebantur homines aris assidentes & assentando aliquid de sacrificijs petentes, deinde tibicines & uates, qui sacrificijs adhibebantur, tertio per metaphoram homines leues & abiecti, & nihil non sui lucri causa ludendo assentandoq; facere sustinentes, Suidas, Graculi etiam genus unum ab ingenio scilicet βομολόγοι Aristoteli cognominatur. A nomine κβαλῶ fit uerbu κβαλίδιον, τὸ μετατρέφειν (aliàs μεταφύρειν) τὰ ἀλλότρια μετὰ κατ' ἀλίγον, Suidas, in Etymologico non rectè κβαλίαν legitur. Porro quum Gaza μιμητῶν uerterit hallucinatorem, quæ uox Græca imitatore significat, suspicor illū aliter in Græco codice suo legisse, nempe μίμησις aut tale aliquod uocabulum uitij oculorum.

¶ Vt ori saltatione capiuntur, sic & scopes. Gaudent sanè scōpes imitatione, (ἀμιότυπι;) & ab eis uerbum σκώπημα deductum est, τὸ στυχεῖσθαι καὶ μεταστρέφειν τῆν σκωπῆσιν, (aliàs αὐτὸ σκωπῆσιν,) ἢ τὸ τῶν ἐκείνων ἰδιότηδ' αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους: Athenæus, ex quo etiam Eustathius & Varinus repetierunt. Apud nos quidem Græco uerbo σκώπημα simile est & eiusdem significationis spotten. Scops, ut inquit Alexander Myndius, minor est noctua, & in colore plumbeo (μολυβδερμεῖς) albicantia puncta habet, & ab utriusq; temporibus duas pinnas subrigit, lidem & Aelianus & Eustathius.

¶ Eberus & Peucus a sonem siue scopem illam quæ semper conspicitur. *Κερίν* in inter-
pretantur Germanicè, hoc est noctuam paruam, alteram uerò quæ autumnò tantum appareat uno
atq; altero die, *ein Stenmil* (id est noctuam uel ululam saxatilem) illi (inquiunt) *ēqanoi* sunt, hi cla-
mant sub crepusculum. Atqui auis quam nostri noctuam saxatilem nominant, *Steinkuz* / auri-
culas nullas erigit, noctuis potius adnumeranda, cum quibus à nobis describitur: quare scops, qui
auritus est, esse non potest: nisi huius etiam generis, ut aucto, auritæ quædam inueniantur. Qua-
rendum igitur an scôpes sint minimæ in noctuarum genere auritæ, ut ego conijcio, quas nostri par-
uas noctuas Italicas, (*Eleme fr òmbde oder wãltsche Fùgler / Fòpple*) Itali chus uel zus, in agro Pa-
tauino, harum caudas maculis uarias esse aiunt. His simile genus est apud nos, quod uocant uulgo
Tschauytle, exiguum, Italicis albius, cauda longiore, auriculis altioribus. ¶ Scopes esse uidentur,
inquit Eufathius, quas Romani cucubas uocant, *ēs κοκόδας οί Ρωμαίοι φασίμ*, uel potius, ut Varinus
habet, *ēs κόφος ή γόφος οί Ρωμαίοι φασί*, hodie guuo uocitant, & locala, quæ uox (*λίκαλος*) legitur apud
Aristotelem in fine libri 2, de historia animalium, uidetur autem ab aliquo in margine adscripta fuis-
se ut proximam uocem nycticorax autascalaphus interpretaretur. Gaza nycticorax & localos uo-
cibus omisis, ciconia uertit. Alij bubonem Italice guuo uocant. ¶ Vlua, alio & aluco simili spe-
cie constant, & carne uiuunt, Aristot.

¶ Alexander Myndius ait apud Homerum aliquos *κώπας* legere absq; sigma initiali (quod Eu-
stathius etiam annotat in quintum Odysseæ) & Aristotelem quoq; sic eos nominasse: & hos semper
uideri, nec admitti in cibum, illos uerò qui per autumnum uisuntur uno aut altero die, edendo esse,
difficunt uerò ab ijs quos aiscôpas uocant (*ω πύχ*, legendum *πύχ*) corpulentia, & similes sunt tur-
turi ac palumbi. Speusippus quoq; & Metrodorus *κώπας* dixerunt: item Epicharmus qui ait *ω κώ-
πας αίστορχε μύθος αλισκοιδας*, Athenaus & Aelianus. Sunt ex Græcis qui scôpas bubones (*έβρος* forte
pro *κωρος* legit) interpretentur. Alexander, sicuti Theocriti interpres inquit, *ω σκώπας* scribit, *α
ω σκώπας έω πύ φωνή*: quod est, scôpas esse uoce inamœna insuauitq;, Cælius. Scôpes dicuntur (in-
quit Eufathius) uel à uoce inepta, *ω αρά τὸ σκαίν ὅτι ἔχου, κωφόφωνα γάρ*, uel quod uocem noctu emit-
tant, *πύχ τὸ φη σκία, ὅ δει νυκτι ἀκούειν ὅππα*, uel quod noctu maxime cernant, *πύχ τὸ φη σκία ὅππα ἔχου φέρε-
γόν*, uel deniq; quod uarietate gestificationum suarum quibus naturaliter utuntur, homines *σκώπη-
πας*, id est illos qui alios irridere & deludere solent, referant. Ab hac aue, ut scribit Athenaus, saltati-
onis quoddam genus *σκώπ* nominatur, uarietate motuum: insignis similiter ut hec auis. Ab eadem
uerò etiam *σκωπία*, fortassis denominantur apud Timonem, in Laconia non infrequentes, homin-
culi scilicet parui, *σάλπανδρ* ab alijs dicti: qualis etiam *πύχ* Pindaricus fuisse uidetur, *ὁ κωλύει κείνῃ
ἐπορμαζή κωπία πνα ομοίωσι πύ σάλπαν*. Ex Athenæo quidem apparet, quod *σκώπ*, & *σκώπιδμα* quoq;
forfitan, saltationis qua dam figura (siue gestus inter saltandum) fuerit, nam *σκώπ* (inquit) gestus
quidam est prospicientium, extrema manu supra faciem inclinata, *πύ ἄριστοποιόντων τὴ σκώμα ἔκκευ πύ
χέρα τῶν πύ μετῶπας λεκῆ τανότων*. Καί μὴν παλαιῶν τῶν δὲ οἱ σκωπιδματων, Aeschylus. Solent quidem
manum oculis hoc modo ad frontem imam opponere spectaturi aliquid ne offendatur luce, ut ocu-
lorum imbecillitati consulatur. Et forte qui scôpem saltant, hoc modo simulant imbecillibus se sco-
pum aut noctuarum instar oculis esse, qui lucem ferre apertam nequeant, quanquam scriptores pri-
sci, ut Athenaus, saltationem quandam scopem dictam uelint, non ab hac oculorum prætectione,
sed à motuum & gestificationum uarietate: quod auis hæc imitatrix similiter uarijs gestificationibus
tibus soleat. Sed decentior aptiorq; forsan hæc saltatio fuerit, tum corporis gestibus, tum uisus imi-
tate pariter scopem auem imitando. In scope saltatione, quæ & *σκωπίας* (forte *σκώπιδμα*) diceba-
tur, colium quodammodo circumagebant ad imitationem auis eiusdem nominis, quæ, dum saltan-
tem admiratur hominem, capitur, Pollux. ¶ *Σκώπιδρ*, aues quædam, uel gracculi, Helychius.

¶ Scops genus est auis nocturnæ, Suidas. *Σκώπιδρ, ὄρνις νυκτονόμα, κωκονομα, κωκόφωνα, οἰονέ σκωπ-
πιδρ πνίς*, Scholiastes Homeri. Scops omnes aues oris expressione, & articulata uoce longè super-
rat: & quemadmodum pùttacus & pica, sic hominum & aliarum auium uoces exprimit, Gillius
tanquam ex Aeliano, nos non apud Aelianum, sed apud Athenæum libro 9, hæc uerba legimus:
*πύ πτα δὲ πύ πύ ζωῶν δὲ γλωτῆ καὶ διηερρωμῆλα δὲ πύ φωνή, καὶ μιμῆται εἰς πύ ἀνθρώπων καὶ πύ ἄλλων ὀρνίθων
ἤχους*, quo in loco etfi Athenaus tum prius tum post de scôpe aue scribat, non uidentur tamē hæc uer-
ba mihi ad scôpem pertinere, sed in genere ad aues quorum lingua liberior (latiuscula) & uox arti-
culatior est, ut illas & hominis sermonem & aliarum auium uoces imitari dicamus, quod quidem
non solum scopem non facere puto, sed neq; ullam aliam nocturnam auem, scops enim gestu cor-
poris & colli circumactione tantum, non etiam uoce, ad imitationem idonea uidetur. ¶ Scopes
aues, (quarum Homerus in Odysseæ mentionem facit, cum eas circum Calypsus antrum uersari
scribit,) uiri saltandi bene periti tradunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltati-
onis esse, quæ (si adhibenda ijs fides sit,) scops appellatur, nam quod ijs auibus iucundissimum sit
quosdam ridicule imitari, ex eo profectum est uerbum *σκώπησιν*, id est, effingere, & non aberrare ab
eis imitandis, quos ludicra a simulatione imitantur, Aelianus. Turturem quoq; saltatione capi au-
thor est in Hieroglyphicis Orus. ¶ Scôpes mali punici grano pereunt, Aelianus.

¶ g. Glaucomata dicunt magi cerebro catuli septem dierum emendari, specillo dimisso in dex-
tram partem, si dexter oculus curetur: in sinistram, si sinister: aut felle recentis aisonis. Noctuarum

est id genus maximum, quibus pluma aurium modo micat, Plinius.

¶ Ex his Plinij uerbis afionem aliam esse auē quam scōpem, apparet. Scōps enim, ut supra ex Aristotele & Athenæo Alexandrum Myndium citante, Eustathioq; retulimus, minor est noctua, afio uero secundum Plinium maximum genus noctuarum, quod mihi sanè non aliud quàm Græcorum ortus uidetur, quod Plinius etiam asserit, & noctua maiorem esse scribit, id quod à Gaza non animaduersum miror. Afio quidem ab auribus dicta uidetur quasi aurio, uel à Græca uoce ἄσις, uel Hebraica אשן uel אשן. Sic enim Græci & Hebræi aurem uocant. Nominantur ab Homero scōpes aurium genus; neq; harum satyricos motus cum insident, pleriq; memoratos facile conceperim mente; neq; ipsæ iam aues nascuntur, Plinius. Afio auis aurita seruat hodie quoq; nomē apud Marfos, Hermolaus. Cæterum ut recentiores otum & afionem, cum scope confundunt, quoniam utraq; auis imitatrix est, & saltationibus capitur, utraq; similis noctuæ: sic ueterum quidam uicinitate uocabulorum decepti otum & ouidem, ut suo loco dicemus in Oti historia. Apud Hefychium & Varinum memoratur etiam ἄσις pro aue.

¶ Thopios (Thops legendum puto, ut auis eadem sit quæ scops) auis est nocturna; huius oculi & cor si noctu gestentur, metum exterminant, audaciam conferunt, & noxam omnē ab oculis auerunt. Eadem in cibo sumpta prosperitatem (sanitatem,) & bonum stomachum facit, Kiranides lib. 3. in Elemento o.

DE ATTAGENE.

Effigies hæc est Gallinæ corylorum uulgo dictæ Germanis.

ATTAGAS, ἄταγας Atticè (apud Aristophanem in Acharnensibus) ultima circumflexa, auis quam nos ἀταγίαια uocamus, Varin. Athenæus attagas non attagenas dicit, etiam si Varro & Gellius ita nominent, Atagenus (melius, attagenus per t. duplex, ἀταγενός Athenæo lib. 7.) certe piscium è numero est, Hermolaus. Aristoteles quoque cum bis tantum huius auis mentionem faciat, nempe lib. 9. cap. 26. & rursus cap. 49. utrobique ἀταγίαια nominat, Attici nõ rectè circumflectunt ἀταγίαια. nam quæ in α s. desinunt plus quàm dissyllaba, barytona sunt, ut ἀδύμας, ἀκίμας. Dicendi igitur ἀταγίαια (à recto ἀταγίαια, non ut quidam nuper scripsit ἀταγίαια) & non ἀταγίαια, Athenæus. Quæ in α s. desinunt plus quàm dissyllaba, & α. in penultima habentia, barytona sunt, ut Ἀδύμας, Ἀκίμας. quare non rectè Attici uocem ἀταγίαια circumflectunt. est autem nomen auis, quæ communius dicitur ἀταγίαια, unde gignendi casus ἀταγίαια. hinc pluralis numerus, Atticè ἀταγίαια, communiter ἀταγίαια, Eustathius. Ἀταγίαια quidem etiam à Polluce nominantur, Inuenio & ἀταγίαια (& ἀταγίαια aliquoties apud Galenum) aliquando per t. simplex scriptum, quod nõ placet. Attagás autem dicitur est per onomatopœiam, ut Aelianus docet. Ἀταγίαια, auis est, quam nos ἀταγίαια dicimus, Scholiastes Aristophanis in Vespis & Varinus. Suidas uulgò etiam tagenarium, ταγίαια uocari refert. Apud eundem ταγίαια legitur auis nomē, quæ sanè non alia quàm ἀταγίαια uidetur. Ἀταγίαια, ἄταγας, ἄταγας, Helychius & Varin. malim ego ὁ καὶ ἀταγίαια. Coniunctio enim omnino eandem esse auem. ¶ Attagen Ionicus apud Horatium legitur, apud Martialem uerò attagena fœminino genere: ut Gaza etiã ex Aristotele transfuit. ¶ Alduragi sunt aues quæ dicuntur franculini Latine, Andreas Bellunenſis in glosſis Auicennæ, meminit autem Auicenna 2. 221. ubi uetus translatio habebat duraz. ¶ Docui pleriq; in Italia attagēnem interpretantur auē quæ uulgò dicitur francolinus uel francolina: ut Laurentius Valla in libro in Raudensē, Augustinus Niphus, & Amatus Lusitanus medicus; item Rob. Stephanus Gallus, etsi non puro Gallis usitatam esse hanc uocem. Videtur autem francolinus dicitur uoce diminutiua à franco, id est nobili, quòd in cibo auium nobilissima delicatissimaq; sit auis. Bononiæ, ut audio, uulgò francuelli nominantur. Est autem eadem Germanorum *Häselhühn*, id est corylorum gallina, (sic dicta puto quòd inter corylos uersari soleat,) quòd & in Italia ipse audiui, & ex icone francolini Venetijs dicti, quam doctissimus medicus Aloisius Mundella ad me misit, citra ullã dubitationem cognoui. Sed quoniam alij alium quendam francolinum faciunt, cruribus rubris, piscibus uiuentem, Ferrariæ ut audio notum: Neapoli uerò auem rostro, collo & pedibus longis, gallina crassiorē: & de gallina etiam corylorum nostra non planè constat an attagen sit, cum non palustribus locis, ut attagen ueterum, sed syluis & nemoribus tantum gaudeat: consultius uisum est, ut primum de attagēnem ueterum duntaxat dicta conscriberem: & mox de francolino, deinde etiam de gallina corylorum siue bonosa (nam hac tanquam Latina uoce Albertus & alij quidã recentiores utuntur) seorsim agerem: ut siue eadem auis est, siue diuersa, suum cuiq; iudicium relinquatur. Gybertus Longolius attagenem esse putabat gallinam syluestrem illam quæ uulgò Germanis *Direhühn* à betulis appellatur, de qua inter Gallinas rusticas scribemus mox post Vrogalli historiam, neq; enim attagenem esse puto, cum fœmina tantum in eo genere maculosa sit instar perdicis uulgaris, mas enim (ut quidam putant) totus niger est ex uiridi ferè. Vide infra in capite de Gallinis syluestribus in genere, & in Grygallo minore. Videtur sanè grygallus noster attagen alpinus nominari posse. Bellonius alicubi in Singularibus attagenem speciem facit lagopodis: & auē quoq; Gallicè dictam canne petiere, ternis tantum digitis insistentem, lagopodis speciem attageni simillimam. ¶ Si attagenem auem palustrem & uarijs maculis distinctam esse ab Erasmo Rot. uerè scribitur (palustrem esse Aristophanis Scholiastes scribit, sed dubitari potest, uide infra in c.) Anglorū goduittam siue fedoam, attagenam esse, indubitanter auerem affirmare, est autem ipsa gallinaginī ita similis, ut nisi paulò maior esset, & pectoris color magis ad cinereum uergeret, altera ab altera difficulter posset distinguui. Viuit in locis palustribus, & ad ripas fluminum, rostrum habet longum, sed capta triticum ueteres attagenam captam cibum detrectare scribunt) non secus atq; columbi, comedit. Triplo pluris quàm gallinago apud nos uenditur, tantopere eius caro magnatum palatis arridet, Guri. Turnerus, gallinaginē auē intelligit auem illam palustrem & maculis distinctā quæ uulgò nobis *Schnepff*, Gallis beccassa nominatur, Anglis uuodcoccus, de qua rursus idē Turnerus: Falluntur, inquit, Britannici ludimagistri, qui suum uuodcoccum attagenem faciūt, qui solis uescitur uermibus, & granum nunquam attingit. Attagā Aristophanes in Auibus dulce canere dicit. Sunt qui has starnas hodie uocatas putent, manifesto errore, quum ipsarum cantus minimè commenderetur, hæc potius aues externa uocantur, Volaterranus. Vide infra in c. de uoce attagenis. ¶ Actago, attago, atage, are hemigi, & atacugi uoces corruptæ ab attagēne apud Syluaticum leguntur. Attagena, id est coturnix, Idem. Sunt autem quædam (inquit alibi) coturnices magnæ, similes columbis, & hæc sunt attagenes, alia uerò parua, quæ uulgò dicuntur quæleæ. Attagen auis optimæ carnis inuenitur abundanter in Rhodo: de qua Hieronymus epistola 15. ad Assellam de fictis amicis ait: Tu attagenem eructas, & de comesto anſere gloriaris, aliqui fasanū, alij perdicem interpretantur, sed neutri bene, cum Galenus ab utrisq; distinguat, reuera autem est auis quæ ab aliquibus uocatur francolino, magnitudine

De Attagene. B. C. D. E. Lib. III. 221

gnitudine fassani, sed cauda dissimilis: pennis uario modo coloratis, sicut gallina Indica, interdum tamen colore uiridi & coelesti conspicitur. sapore quidem delicato aues omnes superat, Syluaticus: ex quibus uerbis francolinum auem in Rhodo frequentem diuersam esse a nostra corylorum gallina deprehenditur: quod ea neq; peregrina sit, nec unquam uiridi caeruleo uel colore spectetur.

Attagen auis Asiatica, ex Ionia olim praecipue laudata est auctore Gellio, Tector. Attage maxime Ionius celebratur, quondam existimatus inter raras aues, & in Gallia Hispaniaq; capitur, & per alpes etiam, Plinius. Mirabile in Creta ceruos non esse (praeterquam in Cydoniatarum regione) item apros & attagenas, Idem. Attagenes in Cypro insula hodie domi aluntur, Alex. Benedictus. Attagas Aegyptias a gulosis celebrari Clemens in Paedagogo refert. ¶ Attagen (inquit Alexander Myndius apud Athenazum lib. 9.) paulo maior est perdice, totus circa dorsum *απὸ γαλακτοειδὲς*, id est uersicoloribus pictus maculis, figulinae testae colore, sed magis rufus: corpore graui, alis breuibus. Aristophanes attageni epitheton *ἡδονοπιμαλ* tribuit a pennarum uarietate, uide infra in prouerbio Attagen, in seruum fugitiuum & stigmatiam. Aristoteles a scalopan (Gaza gallinaginem interpretatur) attagenis colore describit. Differunt genera auium, quod alia sunt *βραχέα* (malim *βραχύνθηρα*, id est alis breuibus,) & non uolacia, ut attagen, perdix, phasianus, gallus: eademq; *δύο ἐστὶν βραχύνθηρα καὶ δασέα*: hoc est, statim nata & ingredi possunt & plumis uestiuntur, Theophrastus apud Athenazum.

Aristophanes in Auibus attagan nominat post aues palustres, & post illas quae locis riguis (*ἑδονοπιμαλ*) & Marathonijis pratis gaudeant. ubi Scholiastes hanc auem in locis lacustribus & palustribus pasci scribit, *τὰ λιμνῶν ἢ καὶ ἐλαίᾳ* (apud Suidam *ἐλαίᾳ* legitur, non recte, unde decepti quidam locis campestribus uerterunt) *ἠορῆ καὶ παρὰ τὸν κιδνα*. Rursus idem poeta in Vespis, *τὸν πολλὸν ὄσπρον ἀπὸ γαλακτοειδὲς* (quanquam codex impressus, *ἀπὸ γαλακτοειδὲς* habet, oxytonum) *τυρῶστος βραδύων*. ubi Scholia, Attagas auis in paludibus reperitur & locis coenosis gaudet. Caterum miretur aliquis quod aliorum scriptorum nullus palustrem hanc auem esse scripserit. Aristoteles quidem lib. 9. cap. 49. historiae anim. aues quae circa fluuios, paludes aut mare degant, Iotrices esse scribit: cum proxime ante inter pulueratrices attagenam cum perdice, gallina, phasiano & alauda nominasset. ¶ Attagen pulueratrix est (quod & Alexander Myndius testatur) ut reliquae aues non altiuola, sed terra propinqua, Aristot. ¶ Fecundus est, *πολύπυον*, Alexand. Myndius. ¶ Attagen, uocalis aliis, captus obmutescit, Plinius. Attagan Aristophanes in Auibus dulce canere dicit, Volaterranus, ego neq; apud Aristophanem neq; ullum alium auctorem dulcem attagenis cantum memoratum legi, & plane somnari uidetur Volaterranus. *Ἀπὸ γαλακτοειδὲς* dictum per onomatopoeiam a uoce sua ex Aeliano constat, qui ipsum nomen propriu loqui & canere scribit. Socrates in libro de igne & lapidibus, ut Athenaeus citat, scribit attagenes Pylas (Thermopylas Nic. Leonicus ex eodem auctore transferens: in Aegyptum, Gillius ex Aeliano) e Lydia aduectas (in sylvamq; dimissas, Aelianus) ad tempus alia quod cornicis uocem addidisse: deinde cum ex Coeli fluuij inundatione (*τὸ ποταμὸν ἠὲ ἰσχυρῶς*) *ταρμαίς* (*ταρμαίς*, sed Gillius & Leonicus, legerunt *ταρμαίς* per *α*, id est pestis) superuenisset, & multi in regione perirent, deinde mutata uoce expressis dearticulatisq; quam quibus expeditoris etiam lingue 40 puer, loquutus subito fuisse, neq; postea cessasse isthuc identidem (ad nostra usq; tempora) blaterantes, *ταρμαίς ταρμαίς ταρμαίς*: id est, Ter malis mala. (sed *ταρμαίς* uox Graeca significantior est, & uidetur Pylaei ab attagenibus cacurgi, id est non mali tantum sed malefici appellati, quod ipsos nimirum in fame & rerum omnium charitate captos in cibis consumerent.) Aiunt autem eos captos neque mansuescere, neq; idcirco amplius pristinas uoces addere, quod seruitute conticescunt & obmutescunt: Quod si ex potestate in libertatem uolandi dimittantur, & in suas sedes perueniant, rursus loqui, pariterq; cum libertate uocem recipere, Hac ille & Aelianus. Luscinia quoq; capta obmutescit, nec fert seruitutem, Oppiano: & uenatrix auis (*ἀγρῶς*) Aeliano. ¶ Auis est spermologos, (id est, frugibus & granis uescens,) Alexander Myndius: sicut gallinacei, quod Gillius & Leonicus de suo addiderunt. Vuottonus dubitat an *σπέρμολογ* uertendum sit frugibus uictitans, (quod nobis 50 placet:) an potius, seminibus frugibusue erutis atq; effosis, ut spermologus auis dicta: qua ex Athenaeo scribit ab eruentis seminibus nomen habere. Sed hoc parum interit, siue effosis in agro antequam prouenerint, siue aliter repertis seminibus uescatur.

Attagenes ceruos amat, & in dorso eorum saltunt, Gillius ex Oppiano. Attagas & gallinae ceus mutua exercent odia, Aelianus. ¶ Capti non solum non mansuescunt, sed ne uocem quidem amplius addunt, nisi denuo liberi dimittantur, Alexander Myndius. Atqui Alexander Benedictus scribit attagenes in Cypro insula hodie domi alii.

Attagenas pedum celeritate magis quam uolatu fretos uenator canibus immisis tanquam lepores capiet, Oppianus in Ixeuticis. Propter corporis grauitatem ac breuitatem alarum a canibus uenaticis (*καὶ τῶν κυνηγῶν*) capiuntur, Alexander Myndius. ¶ Quomodo nutriendae & educandae sint haec aues, in Phasiano leges ex Varrone.

F.

Inter sapores fertur alitum primus Ionicarum gustus attagenarum, Martialis. Phœnicides apud Athenæum libro 14. inquit se varias delicias gustasse, myrta, mel, propylæa, (quam uocem pro cibo nusquam inuenio,) ischadas: sed horum nihil conferri posse cum attagene. *καὶ δὲ ἢ τῶν ὠμῶν ἔργος πῶ* (malim *πῶ*, sed sic *ἄταγεννα* uox quæ sequitur recte per t. simplex legetur carminis gratia, cum alioqui per t. duplex scribi soleat) *ἄταγεννα συμβαλεῖν ἢ ἐρωμάτων*. Vbi Athenæus addit, *ἐν τῆς πικρῆς πῶ τῶ ἄταγεννῶν μὴ μίμνῃ*, similiter per t. simplex. *Ἄταγεννας ἡδίστου ἐστὶν ἢ ἰσθμίου λείας*, Aristophanes in Ciconijs apud Athenæum. Attagen auis Asiatica inter cibos electiles quondam numerata est, maximè quæ in Ionîa nascitur, authore Gellio, 10. Textor. ¶ In alimenti ratione coniunguntur ferè attagenæ cum perdicibus apud Galenum, & Oribasium & cæteros medicos, Vuot⁶ tonus. Caro earum facillimè excoquitur & probum creat succum, Idem ex Galeno de alimentorum facultatibus & de cibis boni & mali suc. dicit autem Galenus succum ex attagenum carne laudabilem, neq; tenuem neq; crassum gigni. Idem libro 6. de sanit. tuenda attagenum carnes quibus conueniant docet; & quòd stomachicis conueniant libro 8. de compositione secundum locos. Pro nephriticis etiam laudantur in libro de renum affectibus, qui Galeno adscribitur. Alexander Benedictus uictus rationem pro calculosis describens, Laudatissimus (inquit) in cibo est attagen, si domi non educatus fuerit, nam in Cypro insula hodie domi aluntur. ¶ Duraz auis (inquit Auicenna lib. 2. cap. 221. ex emendatione Bellunenſis) præfertur carni cubugi (coturnicem interpretatur Bellunenſem. uulgò Venetijs dictam, hoc est perdicem cuius rostrum & pedes rubent) & aluachur (hoc genus turturum est uel palumbium colore camelino aut cinereo, Bellunenſis;) eadem temperatior, tenuiorq; ac ficcior est carne altedarugi, (hoc est phasiani, uel perdicis, uel auis coturnici similis, Bellunenſis.) & minus calida. Cerebrum & intellectum ac genituram auget, libidinemq; promouet, Hæc Auicenna. Et alibi, Inter aues melior est caro alduragi, & gallinarum est subalior ea, & non sunt cum nutrimento carniū alchabagi, & altaiaigi & altedarigi, (qui locus obscurus est, & haud scio an deprauatus.) Secundo loco sunt post atagenas gallinarum pulli quo ad bonum succum, sed magis præpingues, tales enim corpus humectant, & ociosos (eos qui non ualde exercentur) iuuant, coloremq; bonum comparant, & genitali femini adijciunt, & cerebri substantiam augent, & imprimis horum medulla, cerebrum quippe abunde nutrit; & idcirco aiunt quòd his qui leuiori ingenio ac mente sunt, prodest, Symeon Sethi ex interpretatione Gyraldi per nos emendata. ¶ Trallianus purulentis in cibo concedit phasianos non pingues, attagenas &c. ¶ Oua alduragi sequuntur naturam ouorum gallinaceorum, Auicenna. ¶ In perdice & attagena & in turture (scilicet condimentum) Piper, ligusticum, mentham, rutæ semen: liquamen, merum: & oleum calefacies, Apicius 6. 3.

H.

2. Epitheta. Ionius, Horatio. ¶ *Ἄταγεννός* piscis nomen est apud Athenæum, qui & scepinos, Est & Attaginur nomen uiri proprium libro 9. Herodoti. ¶ f. *ὄνδ' ἄταγεννός τε καὶ ἀλαγός* (forte *λαγός*) *ἐστὶν ἄταγεννός*, Hipponax apud Athenæum, Meminit eorum & Aristophanes in Acharnensibus, ut qui in Megarica abundant, Athenæus. ¶ h. PROVERBIA. Attagen, *Ἄταγεννός*, Suidas indicat hoc cognominis prouerbiali loco dici solere in seruos stigmaticos, quòd hæc auis plumas habeat uarijs colorum notis distinctas, Aristophanes in Auibus, *εἰ δὲ τυγχάνῃ τις ὄμων δραπέτης ἐστὶν ἄταγεννός*, *ἄταγεννός ἔστιν ἄνθρωπος ποικιλῶς κεκλιμένος*. Si quis è uobis erit fugitiuus atq; uisus notis, Attagē is sanè apud nos uarijs appellabitur, Ad eundem modum *παῖς*, id est pauones appellant Græci nitidius cuitos & uerficoloribus amictos, Erasmus Rot. Idem in prouerbio Attagenæ nouilunium, sic scribit, Refertur hoc adagium à Suida, nec explicatur, (*Ἄταγεννός νομνία, ἂν δὲ πῶ*, Suidas; nec plura, apparet autem locum esse mutilum. Apostolius qui reliqua Suidæ prouerbia transcripsit, hoc prorsus omisit;) nisi quòd è diuersis locis haud difficile coniectura colligi potest dictum fuisse in turbam abiectorum & seruiliū hominum. Siquidem attagen auis est palustris, uerficoloribus plumarum maculis distincta, unde seruum hominem stigmaticum, & cui tergum ob plagarum uibices, uarijs punctis esset picturatum attagenam uocabant. Porro ad nouam lunam (sic enim Græci uocant initium mensis cum calendas non habeant, & serui distrahebantur apud Athenienses, & militum delectus agebatur, (ut Suidas scribit in uoce *νομνία*.) Hæc ille, sed nesciebat numentium auem esse attageni similem, de quo plura leges supra in fine historię Arquatæ auis. Itaq; quadrabit prouerbium si duo inter se similiter improbi, & uarijs dolis referti (ut aues istæ maculis conuenerint. Nesciebat etiam idem planè prouerbium esse quòd alibi retulit, Conuenerunt Attabas & Numenius, *Συμῆλον ἄταγεννός τε* (legendum *ἄταγεννός τε*) *καὶ τῆς πικρῆς*. Quidam (inquit) legunt attagas: (& sanè omnino sic legendum est.) Dicitur solitum quòties improbus aggregatur cum improbo. Diogenianus tradit hos insigne par furum fuisse. Meminit huius Diogenes Laërtius in uita Timonis Nicei. Nam hoc prouerbio notabat eos, qui putabant intellectu attestante sensibus esse credendum, quum ipse nec rationi nec sensibus assentiendum putaret. Simillimum illi, quòd alibi dictum est, Cum Bitho Bacchius, Hæc Erasmus: deceptus (ut apparet) à Diogeniano, qui auium nomina, hominum fuisse nomina putauit. Attagenæ macularum uarietate similis est etiam ardea stellaris, quam ex seruo (nimium stigmatia) in auem mutatam fabulantur,

antur, eadem scilicet ratione qua seruus improbus, uibicibus & liuoribus aut etiam cauterijs notatus, attagen dicitur.

DE FRANCOLINO.

QVONIAM francolinum uulgò apud Italos dictam auem alij aliam facere uidentur, & rursus alij attagenem francolinum esse aiunt, alij aliam quandam auem, ut supra in Attagene diximus in A. uisum est ea quae recentiores de francolino tradiderunt, seorsum conscribere, ijs tamen quae iam in Attagene A. dicta sunt cum alijs tum ex Syluatici descriptione non repetitis. Caro perdicis & francolini apud nobiles pretiosa est; & est temperata, declinans ad aliquam siccitatem. Videtur sane francolinus non multum a perdice distare. uisi sunt mihi eiusdem saporis, & odoris etiam ferè. sed francolini leuiiores calidioresq; & sicciiores perdicibus sunt, utpote magis syluestres. nam in locis altis ac montibus degunt; & maioris sunt apud nos pretij & rariiores. Mich. Sauonarola. ¶ Attagenes, id est francolinus aues Romae cardinalium cibum appellant, Amatus Lusitanus. Lagopis, quos francolinos uocant, ager Vicentinus abundat, qui optimi saporis bonitate fasianos & perdices superant, Zacharias Lilius. Francolini columbarum syluestrium species, post perdices & coturnices in usu sunt. si iuuenes & pingues fuerint, optimum sanguinem generant, Nic. Massa, sed gallinarum potius quam columbarum eos genus esse dicere debuerat.

DE GALLINA CORYLORVM SEV BONOSA
Alberto dicta, cuius figuram habes superius cum historia attagenis.

A.

VIS cuius effigiem supra posuimus, Italis uocatur pernìs alpedica, uel perdice alpestre, id est perdix alpina, in locis scilicet qui non procul alpibus distant, ut circa lacum Verbanum, ab alijs fasanella, ut Bellinzona; alijs francolino. Gallis, gelinette, uel gelinette sauage, id est gallina syluestris, in Burgundia & Lothoringia; uel perdris de montaigne, id est perdix montana; item geline uel gelinote de boys. Illyrijs gerzabek uel rzierzabek. Vngaris ticha sarmadár, id est Caetaris auis. Anglis a morehen, ut quidam mihi interpretatus est, sed hoc nomine potius gallina quaedam palustris significari uidetur. Turcis iabantau. Germanis ein Haselhuhn. Graecè & Latine attagen, ut doctorum pleriq; sentiunt, & mihi quoq; uidetur. Solus Gybertus Longolius ortidè esse putauit, cui minime assentior. Vide supra in Attagene A. Visum est enim de attagene, francolino, & gallo seu gallina corylorum, distinctè agere, hoc est de singulis separatim, quòd alij eandem tribus his nominibus, alij diuersas aues indicari existiment, ut suu cuiq; iudicium relinquatur, facilius enim fuerit, si una est auis, coniungere haec omnia; quam, si diuersa, confusa sefigere. ¶ Orix genus est pulli (galli) syluaticum, perdice maius, eodem ferè colore, & uocatur à Germanis Haselhuhn, id est pullus coryli: Albertus, ubi Aristotelis locum ex historia animalium 8.12. interpretatur, nulla est autem uox Graeca eo in loco quae huic respondeat. Eandem auem Albertus & author libri de naturis reru bonosam appellant, nescio qua ratione, nisi forte origo est Gallica, quasi bonae auis, quòd in cibo lauitissima sit. Francolinu (inquit Aloisius Mundella in epistola ex Italia ad nos missa una cum auis francolini icone) Venetijs ad me deferri curauit, ut ita & sapor illius, & temperamentum gustanti mihi magis ac magis innotesceret; quae profecto ambo mihi uisa fuerunt optima. In nostris regionibus (circa Brixiam Venetorum) ea auis capi non consueuit, licet auceps quidam mihi proculdubio affirmauerit, se plurimas per anteaquam hyemè uenando cepisse; easq; per montes tantum arboribus confitos & syluas uideri, non per campestria, ut quae rapacium uolucrum insidias magis timeant, quam hominum astus; ac quandoq; in arborum ramis humilioribus insidère; & uelociter, ut coturnices quoq; assolent, currere. Palato sane quam gratissima est, ac magis quam perdix, aut etiam coturnix suauior: probeq; ac multum nutrit. Haec Mundella. Erat autem, quam misit auis, omnino eadem cum nostra corylorum gallina.

B.

Bonosà in Germania abundat, perdice maior est, (phasiani magnitudine,) colore perdicis, carne foris nigra, interius alba, Albertus. Orix (inquit Gyb. Longolius, intelligit autem gallum coryli) plumas circa aures non erigit ut otus, sed demittit, ut palearum quandam speciem repraesentet (potius quam auricularum.) Perdici autem adeò similis est, ut praeter hoc indicium, & quòd rostro paulò longiore est, ab illa parum distet, corpulentior tamen, & cruribus plumosioribus currit, ut fortassis ob hoc ab Alexandro Myndio lagodias dictus sit, ob id quòd ceu uillis leporinis hirta uideatur, Hec ille. Gallus coryli quem ipse considerauit, talis erat: paulò minor gallina, rostro perbreui nigro, palpebra superior croceo aut ferè cocci colore splendebat, (puto autem in maribus hunc colorem intensiorem esse, in foeminis remissum.) Pennae undiq; uariae, sic ut color glaucus siue cinereus, niger, castaneus & albus in eis spectarentur, deniq; tota erat uaria & elegans auis. (Alarum pennae longiores cinerei ferè coloris sunt, nigro ammixto, caput fuscum, Stumpfius.) Cauda quam perdici longa

gior: in extremitate coloris glauci: paulò interius uerò linea latiuscula nigra erat. In supina etiam capitis parte plumæ nigra. Pedes omnino hirsuti plumis ad principium usq; digitorum pertingentibus, quæ uillos leporinos ferè referebant. Digni pedum corticosi, squamosi, glauci, multis lineis articulati, ut in gallo syluestri illo quem gallum frondium (L. aubhan) nostri uocant.

C.

In syluis condensis & opacis degere solent, & plurimæ reperiuntur in syluis montanis circa radices alpium, præsertim ubi coryli & rubi abundant: nimirum ut & alantur ipsi in locis & ab auium rapacium insidijs tutiores sint. Hyeme etiam in syluis manent, Georgius Agricola. Amantrabusculas, quas aliqui sambucos aquaticas (Germani Schwelken) uocant, Tragus. Insidere corylis frequenter inueniuntur, quarum iulis seu nucamentis, quæ piper longum specie referunt, uescuntur, Albertus, hinc & nomen eis Germanicum factum apparet. Negant eas coire instar aliorum animantium: sed tempore libidinis marem hiantem ore discurrere donec spuat seu spumam eiciat, quam foemina mox deuoret & concipiat, Author libri de nat. rerum. Sed hoc falsum esse Albertus ait. nam quod ore (inquit) accipitur, in uentrem fertur, ubi alteratum nutrit, & quod superfluum est alio redditur. Fermè omnes gallinæ syluestres (inquit Christophorus Encelius in opere de Rementallica) coeunt ore, diuerso ramen modo. Hæ species gallinarum syluestrium, quæ à corylis & uitis nomen habent, (dicuntur enim Haselhüner & Râbhüner,) item quæ ab agris requiescentibus nomen inuenere in Marchia, Brachhüner, Brachusgel, coloris cyanei, optimi saporis, boni chymi, coeunt ore circa æquinoctium uernum, osculatione facta ut solent columbæ, gallus enim siturum specierum rostrum inierit in os foemellæ, & ita sperma infundit, more uiperarum, in foemellam. Hinc credibile est quod ferunt aucupes & uenatores, gallos de syluestribus gallinis, quæ à corylis nomen inuenere (quas aliàs, nescio an bene, bonofas uocant) senio confectos oua more foemellæ ponere, quæ excludant buffones, & ex illis nasci basiliscos syluestres, die Haselwürm: sicuti ex ouo galli gallinacei domestici post nouem annos excluditur basiliscus per rubetam domesticus: id quod testatur experientia. Sunt enim isti serpentes (die Haselwürm) uerè basilisci syluestres descriptione Nicandri, qui basiliscum syluestrem describit. Neque est genus per se, & rarissimè reperitur. In Marchia & in ditione abbatis Zinnensis, prope urbem Luckenwaldam cõtiguit mihi uidere talem serpentem interfectum à pastore, & profectò magna in syluis ibi est copia talium gallinarum, (die Haselhüner.) Serpens erat capitis acuminati, flauo coloris & fermè crocei, longitudine ad tres palmas & ultra, immensæ crassitudinis, cauda turbinata in latus, multis notulis candidis alio insignitus, tergo tendente ad colorem cyaneum, oris immensè pro portione corporis. Pastor qui eum interfecerat acuminata securi, narrabat mihi illum uelci ranis, serpentibus, & omnium generum animalculis, præter bonofis, ut de quarum profapia sit genitus, habitationem eius esse ad paludes, precipue ubi coryli sint, mirum in modum delectari lacte, propterea interficere eum uaccas ueneno ictu, & propterea ipsum quoq; eò magis peti à pastoribus & interfici. Retulit idem mihi pastor eius uocem esse ueluti anseris defendentis pullos, & hanc uocem Nicander uocat sygen, hæc ille. Fides autem eorum penes authorem esto, mihi quidem nunquam persuadebit aliquis animalia ulla ore coire aut concipere, aut ex auium ouis serpentes generari, refert autem mox similem historiam de urogallorum conceptione, & serpentium quorundam ex spermate eorum in terram effuso generatione, Basiliscos etiam aliquos syluestres, alios domesticos esse, & illos à Nicandro describi, nullo auctore aut teste, ne ipso quidem quo nititur Nicandro defenderit, quamobrem ad accuratiorem de hisce serpentibus inquisitionem, hoc scripto nostro, si forte incidere, excitari ipsum uelim, ita quidem ne uulgo & pastoribus temere fidem adhibeat.

D.

Pullos ubi educauerunt ut iam uolare possint, aliò eos abducunt extra locum educationis ipsorum, illi uerò bini, mas & foemina, alij aliorum se conferunt, Stumpfius. Gyb. Longolius, qui nostram coryli gallinam otidem ueterum facit, illam quoq; equis (quod ueteres de otide scribunt) gaudere tradit, nescio ex propriæ obseruatione, an inde tantum quòd auem eandem esse persuasum habebat. Verba eius in dialogo hæc sunt. LONGOLIVS, En tibi otin (otidem potius) ut equo delectatur, caudam illius ut uellicat, ut afsilit sternutati, PAMPHILVS, Nidum parat, quamobrem fetas equinas colligit. LONGOL. Nihil minus, naturalis est amor is, quamobrem qui uel uisco uel rebus uel arcu illam fallunt, equum adducunt, sed eum aucuparium, qui bombardæ uel scorpionis fragorem non exhorrescit, Nam fictis equis, quibus per dices illaqueant, raro prehenditur.

E.

Gallinæ corylorum bis anno capiuntur, mense Martio & autumnò. Auiceps uocem earum diligenter obseruatam fistula imitatur in sylua, illæ si præsentem fuerint, respondent, tum auiceps in tugurio aliquo humili se abscondit, & rete erectum aliquot passuum longitudine ante tugurium extendit, tum auem fistula uocat, aduolat illa, & per terram iuxta tugurium huc illuc discurrens, reti implicatur & capitur, Stumpfius. Si gallus tantum huius generis capiatur, gallina relicta, gallum alterum adducet: ita ut plures galli unam semper foeminam sequentes deinceps aliquando capiuntur. Gallina uerò capta, gallus alteram sequitur gallinam, nec amplius ad pristinae habitationis locum reuertitur, Idem. Captas audio non diu ali posse, sed breui emori, Sed nuper auiceps quidam mihi narrauit,

De Gallo palustri. Lib. III. 225

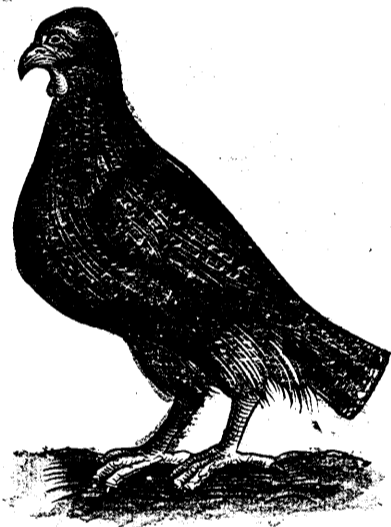
narravit, se captæ cuiusdam ingluviem & uentriculū rescidisse, & cibo quo alerentur in eis animad-
uerſo, aliam quandam deinde multo tempore pauisse.

F.
Bonosæ caro foris nigra est, intus alba, tenera & gratissimæ saporis, Albertus: delicata, & per di-
cis ferè sapore, Author libri de nat. rerum. Nostri cibum prorsus nobilem & ferarum auium om-
nium laudatissimam hanc auem prædicant: ita ut principibus etiam interdum postridie quàm cocta
est apponatur sola auium, aut omnino animalium fortassis. Sunt qui colores quatuor diuersos in
eius carne inueniri dicant. Aloisius Mundella in probitate fucci perdici eam comparat, sapore
etiam præfert, ut supra in Francolino retuli. Bonosæ capta per excrementi locum exenterari & sa-
liri condiriq; potest, ut cum plumis etiam diu seruari aut procul deferri possit, Stumpfius.

G.
Epilepticis salubrem esse aiunt bonosam in cibo, Stumpfius. Harum auium pennis mulieres
audito uti aduerſus uteri suffocationem certo tempore (superstitiosè forsitan) decerpitis: nescio suffi-
cine, ut perdicum etiam pauonumq; pennis, an aliter. ¶ Venticulos bonosarum tres quatuorue
unâ cum cibo in eis contento equis asthmaticis deuorandos dari præcipiunt hippiatræ quidam
recentiores.

DE GALLO PALVSTRI.

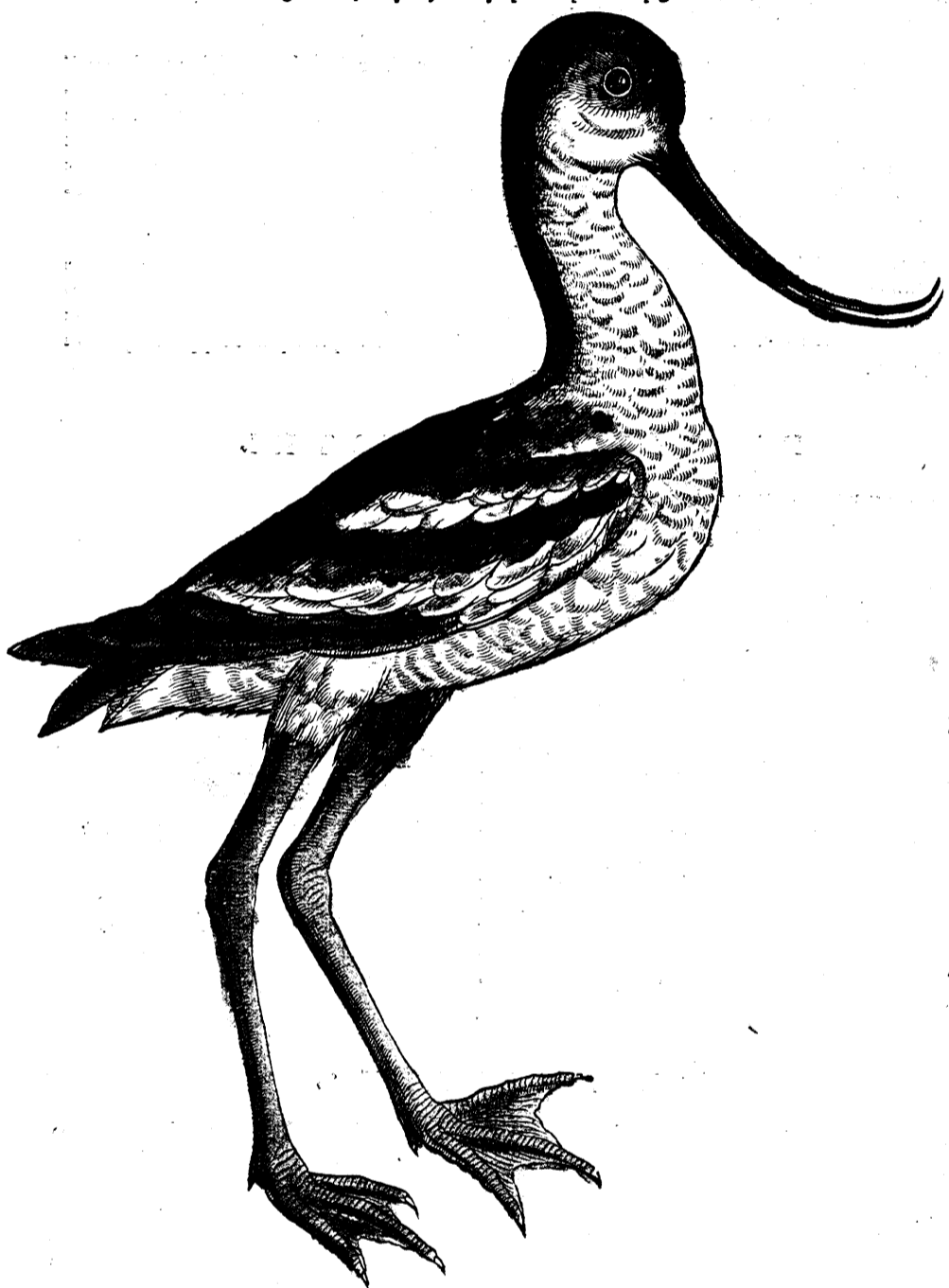
26
V I S quam Scoti (& Angli quoq; ut confi-
cio) uocant gallum palustrem, ane mwyr
cok, Germanicè scripserim em (Wûrhan)
aragenis historię subiicienda uidetur. nam
& in iummis delicijs habetur, & in locis palustribus
(unde nomē) pascitur, & corpus ei subruſsum aut sub-
flayum undique punctis nigricantibus distinguitur.
Supercilia & barbulae membrana rubente, ut in re-
liquis ferè gallis syluestribus nulla. Effigiem eius ad
30 nos è Scotia mitti doctissimus uir Io. Ferrerius Pede-
montanus curauit. Haud scio an eadem sint aues de
quibus Hector Boethius in Scotiae descriptione sic
prodicit: Sunt in Scotia galli gallinae q; syluestres uo-
cati, qui frumento abstinent, & enascentibus tantum
minuasq; cythi folijs uescuntur, humanae gulæ per-
quam suaues. Gybertus Lögolius gallinæ syluestris
quoddam genus uocat Kûrdem, quasi Wûrbenn:
quam meleagridem seu Africanam gallinam interpre-
tant: quæ itidē in palustribus locis uerſatur: sed Athe-
40 nai descriptio meleagridum, Scoticis palustribus iam
dictis non conuenit.

DE AVOSETTA.

37
V I S hæc, cuius iconem in sequenti pagina damus, apud Italos Ferrariæ auosetta (ni fallor)
nominatur, nescio qua ratione: & à rostri sursum inflexi figura beccostorta & beccoroel-
la. Lucarni circa lacum Verbanum spinzago d' aqua: nam & arquata auis iam supra no-
bis descripta spinzago simpliciter eis nominatur. hæc uerò aquatica est, & palmipes. Tur-
cis zeluk. Germanicum nomen nondum discere potui: quanquam apud nos etiam interdum capia-
tur, sed rarissimè. Ea quam Ferrariæ uidi crura habebat dodrantalia, rostrum nigrum & sursum
tendens in extremo acutum, quinque digitorum ferè longitudine, pedes colore cyaneo diluto, digi-
tos membranis iunctos, corpus supinum totum album erat, primum ex albo nigroq; alternis dissi-
guebatur, caput & ceruix superius ex fusco nigricabant, magnitudo totius corporis ferè columbæ
aut paulo gracilior, longitudo ab extremo rostro ad extremam caudam dodrantes duo.

Figura haec est Auofette, cuius descriptionem praecedens pagina continet.

DE AVRIVITTI.

AVRIVITTI (ut Gaza uertit ex Aristotele, p. Graeca uoce *αυριουίττιος*, quidam codices perperam habent *αυριουίττιος*) in spinis uicitat, uermē & quoduis aliud animal aspernatur, dormit & pascitur eodem in loco, ut & caeterae quae spinam appetunt, nempe spinus & carduelis, (thraupis,) Aristoteles, Guil. Turnerus autem carduelem uulgo dictam interpretatur, Germanis *ein Distelfinck* / uel *ein Strigelis*. Auriuittis (inquit) una est ex auiculis, quae carduorum semine uicitat, & uermes etiam oblatos non attingunt. Alij goldfincam aut distelfincam, spintum; alij carduelem esse uolunt. Sed si quis ex spinuoris praeter hanc aliam aurea uitta redimitam ostenderit, cui magis auriuittis nomen competat, quam huic, opinionem meam facile patiar explodi; alioqui non uideo, quin digna sit quae proberetur.

probetur. Hec Turnerus. Eberus uero & Peucus auriuitem aliam auem faciunt, quæ Germanice dicatur Goldfincē, Lobfincē, Chumpfaff, & Gumpel, (Heluctijs Gūger:) uerice tota nigra, ima parte punicea, superiore cinerea nigricans. Sed de hac aue plura dicemus in elemento R. inter eas quibus nomen à colore rubro factum est uulgò.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA A B. ELEMENTO INCIPIVNT.

DE BARITIS.

BARITAE, *Bapirna*, aues memorantur Oppiano lib. 3. de aucupio inter illas quæ uisco captiunt.

DE BETHYLO.

EST & auicula quæ uocatur berylus, olim dicta derylus, Hermolaus. fed th. aspiratū scribi debet. *Berylos, eids agvix, d'ulvros lu.* mutatur enim deleta in beta, ut Belphi pro Delphi, Etymologus & Varinus.

BITTACOS, *Brythos*, auiculas Eubulus apud Athenæum nominat.

DE BVBONE.

BUBO auis est de genere noctuarum, Albertus uidetur autem noctuam genus ad aues nocturnas facere, cum ueteres id nomen tantū pro specie una posuerint. Kos, כֹּס, nomen auis Hebraicum alij aliter interpretatur: Dauid Kimhi auem immensam ignotam nobis: uel auem quæ locis desertis degat, & uocē ad similem כֹּסִי plogasi. Rabi Salomon, כֹּסִי, idem rationem. Hieronymus Psalmo 102. nycticoracem, ut & L X X. Munsterius bubonem. Idem in Lexico lingue Hebraicæ, Kos (inquit) est nomen uolucris uulantis & clamantis de nocte, nycti corax, uulgo כֹּסִי, כֹּסִי, (sic Germani noctuam uocant: & sanè Hebraica uox pulchrè aliud: sed bubonem quoque & alias aues nocturnas noctuarum generis esse dici potest.) Hæc ille. Verba Psalmiti sunt. Similis factus sum pellicano (kaat) deserti, factus sum ut bubo (kos) qui est in solitudinibus. Aquila & Theodonion, & quinta additio nycticoracem reddunt: sexta additio noctuam. Symmachus upupam, R. Salomon Leuitici 11. auem ait esse remotam ab hominum conspectu, (quidam sanè Hebraice ab abscondendo dictam renunt. nocte uociferantem, cui similitudo alia sit quam uocant כֹּסִי, ibi: forte mibou, sic enim Galli bubonem uocant. & soler R. Salomon Hebraica nomina Gallicè interpretari. Nominatur, *Leufi*, si, kos auis inter impuras, ubi interpres Chaldaeus uertit כֹּסִי, kaia: arabs כֹּסִי, karia, hakus (quæ uoces magis etiā quam Hebraica kos ad Germanicam *huk*, *huk*.) & L X X. nycticorax, Hieronymus bubo, Et Deuter. 14. ubi L X X. & Hieronymus herodiuum uertunt. Psalmo 102. Chaldaeus habet כֹּסִי, kiphupha, (noctuam quidam interpretatur, accedit quædam hæc uox ad nomen cucuma, quo Gaza nycticoracem reddit. Eustathius scōpas ait esse aues quas Romani cucubas nominent.) Arabs כֹּסִי, azphur. Pagninus ex R. Salomone exponit noctuam, quæ uernacula (Gallica) lingua ciueta nominetur, ac noctu clamat. Mihi quidem inter tam diuersas interpretationes animus magis ad bubonē inclinat. Schachaph, שַׁחַפִּי, Leuitici undecimo & Deuter. 14. exponitur bubo, à Munstero. L X X. & Hieronymus larum aut fulicam interpretantur. Chaldaeus reddit schachefa: Persicam uocem eam retinet, Arabs שַׁחַפִּי, schaph. Dauid Kimhi interpretatur auem quæ laoret morbo schachefet Hebræis dicto, quo corpus attenuetur & deficiat (phthiisi nimirum:) Sed Rabi Salomon sic uocat morbum in quo nascantur in carne ampullæ instar pomorum, (bubones forte, sic dicta apostemata Græcis, translatio communis Deuter. 28. pro hoc morbo uertit febrim, egestatem.) Iudæi recentiores cuculum auem interpretantur, quod si bubonem significat, derivatū inde (uel ab Arabico schaph) uideri poterit Germanicum bubonis nomē schiffel, & noctuarum generis Tschafyrie, & apud Græcos ascalaphi. Sed si auis est corpore macro & tenui, & tanquam phthiisi cōsumpto, larum potius esse dicemus, quæ auis admodum tenuis leuisq̄, & semper famelica est. Vicina huic apud Hebræos uox est schanaph, שַׁנַּפִּי, quam interpretantur noctuam. *שַׁנַּפִּי*, si, apud Hebræos alij bubonem intelligunt, Esaiæ cap. 13. Septuaginta onocentauros uerterunt, &c. Vide in Onocentauris inter Quadrupedes. Aduduc est nycticorax, & secundum alios est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicennæ. Et alibi, Hūdud, est auis quæ clamat de nocte. Hūdud est auis quæ clamat nocte, Syriacus. Ex hisce nominibus quoniam rectius scribatur haud scio: primum quidem ad Sabaudicū accedit, uocant enim illi bubonem uny duc. Alharbe est animal uenensum, & est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicennæ. Et rursus, Harbe, id est bubere auis. Sed nos harbe Arabica uoce chamæleonem significari, in historia eius docuimus.

¶ Bubo Græcè *Bōas* appellatur, per onomatopœiam scilicet, ut & apud Latinos. Gaza ex Aristotele pro bya bubonem reddere solet. Videtur autem nomē esse primæ declinationis, quod alpha

in genitio & dativo retineat. inde nominatiuus pluralis *Buæ*, nam in Lexico Varini *Buæ* (oxytonum, malim paroxytonum) *ἰφίστορα* legitur. In eodem solo *Buæ* reperio per *u*, diphthongum, nec probo. *Buralis*, *ἰφίστορα*, in Aesopi fabulis, non alia auis mihi quam bubo uidetur, quod & noctu tantum canat, & similiter nome (ut byas & bubo) a sono bu inditum habeat. Fingit autem eius cum uespertione colloquium Aesopus, reddentis causam cur noctu tantum canat, quoniam interdum aliquid quando canens capta fuerit. Sunt ex Graecis qui scopas bubones interpretentur, Caelius. Vide supra in Aesone. Audio in Graecia hodie bubonem dici *ἰφίστορα*. Buffus apud Kiraniden lib. 3, nocturna auis, ut Gerardi Cremonensis translatio habet, bubo est, conuersio autem Graecæ *ἰφίστορα* scriptum fuisse, nam & apud Symeonem Sethi *ἰφίστορα* noctuae sunt: & in quibusdam Italiae locis bubo uulgari lingua lo bufo dicitur. Recentiores quidam nycticoracem, id est coruum nocturnum, eundem cum bubone faciunt, sed aues esse diuersas, collatis utriusque historijs, facile deprehendetur.

¶ Bubo

De Bubone. A. B. Lib. III. 229

¶ Bubo Italicè nominatur guo, uel guuo potius, hanc enim noctuarum maximam esse aiunt. Varinus scòpas esse scribit aues, quas Romani *κρόπος* & *γρόπος* (uel cucubas, ut Eufathius habet) appel-
lent. In alijs Italiae locis bubonem duco uel dugo uocitant, auem scilicet cornutam, duorum gene-
rum, quæ magnitudine distinguantur. Bubo auis, id est lo bufo, Syluaticus. Bubo magnitudine
est aquilæ, & corruptè uulgò bufo dicitur, Niphus. Alibi uerò barbaiàn, de maiori tantū bubonè,
in usu est nomen, quanquam Scoppa Grammaticus ciuettam, id est noctuam & barbaianum unam
auem faciat, ut Arlunnus bubonem & ciuettam. Et quanquam uulgus nimirum in diuersis regio-
nibus hæc nomina confundit, docti tamen distinguere debebant.

¶ Bubo Hispanis búho est, Lusitanis búfo uel mócho. ¶ Gallis chat huant, chahuhan, hibou.
10 Sabaudis ung duc, id est dux, quasi princeps auium: quòd cæteris dominari uideatur, ceu uiribus
superior, & cornibus in capite ceu corona insignis sit, & chasseront, id est uenatricem, quia aucupes
hanc auem adiutricem aucupij habent: & alibi (ni fallor) lucherant. ¶ Germanis *Uhu*, uel *groß*
Huhu, ut Georg. Agricola interpretatur. *ein Schuffaus* (uel *Schuffans*;) *ein Schüffel* (uel
Schüffel;) *ein Kauz*, ut Turnerus, sed ultimum nomen, noctuæ magis conuenit. Nominum
Schuffans & *Schüffel* etymologia, ad Hebræos referri potest, quod ad primam syllabam, qui
bubonem schachaph, ut Arabes schaph, appellant. Alijs, ut in Saxonia, *Uho*; in Carinthia, *Stein-*
auff. Helueticjs *Huw*, *Berghuw*, *Hüru* uel *Hüruw*, quasi *Druw*, (*ein großer iuwel mit oren*)
uel per onomatopœiã à uoce: aliquibus *Herzog*, Anglis, a *lyke foule*, ut Turnerus exponit; uel
a *striche oule*, ut Eliota. Illyrijs *wyr*. Turcis *ugú*.

20 ¶ Glauces, id est noctuæ & nycticoraces nominantur Aristoteli historiae animalium 9. 34. ubi
Albertus sic habet, Auis quæ hein uocatur, & ea quæ glauces, sunt genera bubonum, & alia quæ-
dam genera sunt noctuarum. Rursus eiusdem lib. cap. 21. Alberti translatio bubonem habet pro
glauce, & alibi etiã similiter, ut pluribus dicitur in D. Item libri octaui cap. 12. ubi ab Aristotele
nominatur orus, quem aliqui nycticoracẽ appellant, Auicennæ interpres habet bubo & golochiz.
Adeo auium nocturnarum præcipuè nomina confunduntur.

¶ Bubonis apud nos genus alterum reperiri puto, cætera quidem illi, cuius effigiẽ damus, si-
mile, sed cruribus non æquè hirsutis. ¶ Bureonem aliqui apud nos uocant, *Waschhuw*, id est bu-
bonem palustrem, quòd corporis specie aliquatenus bubonem referat.

B.

30 Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet, & graue canit: in Aegypto uerò alius est, magni-
tudine graculi, & uoce diuersa, Strabo lib. 17. Byas magnitudine nõ minor quàm aquila est, specie
similis noctuæ, Aristot. Bubonem semel Venetijs iusta aquilæ magnitudine uidi, sed crura erant
paulò breuiora quàm aquilæ crura solèr esse, cætera aquilæ similis erat, Turnerus. Otis (aliàs orus,
quod magis placet) bubone minor est, noctuïs maior, &c. Plin. Pennatorum animalium buboni
tantum & oro, plumæ uelut aures, cæteris cauernæ ad auditum, Idem. Byas unguibus aduncis est,
Aristot. Vncos ungues & nocturnæ aues habent, ut noctuæ, bubo, ululæ, Plinius. Bubo est auis
curuorum unguium, & acuti curuicq; rostri, sicut sunt ungues & rostra ferè omnium auium rapa-
cium, plumis uaria est (sicut accipitres & aquilæ quædam) & magnitudine nocturnas omnes exce-
dit, Albertus. Fuluas alas, caput magnum, grandia lumina, longos & aduncos ungues, buboni

40 Ouidius in Metamorphosi tribuit. Nulli auium oculi maiores, Albertus. Zuetis (id est noctuïs)
& bubonibus collum (pro sua magnitudine) perbreue, Idem. Bubo (ut & genera picorum) bino
digitos ante, & totidem retro habet. Flestit enim bubo digitum unum retro, & super binis utrinq;
digitis reliquum corporis eius quiescit, sicut quiescit serpens comprimendo se super uentrem & pe-
ctus suam. Vngues habet magnos, similes unguibus aquilæ, Albertus. Atqui id genus bubonis
quod nos hinc pictũ dedimus, digitos (ut pleriq; aues cætere) antè ternos habet, postèr unum.
illud uerò genus nocturnæ auis, quod Germani uocant *Schleierijl*, ululam esse puto, digitos utrin-
que bino gerit. Stomachi inferiorem partem amplã habent, bubo & anser agrestis secundum om-
ne genus suum, Albertus: sed eo loco (lib. 2. cap. ultimo historiae anim.) ab Aristotele nominantur,
capriceps, noctua, anser, anas, &c. aues, non bubo, mox tamen in fine eiusdem capitũ ascalapho

50 etiam, quem aliqui bubonem putant, talis gula tribuitur, ut & alijs nocturnis, noctuæ, nycticoraci,
localo. ¶ Bubo quem ipse uidi, cuius icon adiecta est, magnitudine uincebat anserem, aut saltem
æquabat reliquo corpore: alis uerò magnis erat, & lógis ad tres dodrantes, cum ab initio alarum ad
finem usq; maximæ pennæ ad eandem rectam lineam deflexæ extendebantur, à supremo ossẽ ala-
rum ad infimam extremitatem rectã, dodrans unus cum palmo erat. Caput tum forma tum magni-
tudine felinum referebat, pennæ supra utranq; aurem nigricantes subrigebantur, trium digitorum
altitudine, oculi magni, plumæ circa orrhopygium densæ & mollissimæ, digito extenso (palmo, si
bene memini) longiores. Longitudo ab extremo rostro ad ultimos pedes, siue u'timam caudam
quoq; tres dodrantes cum palmo æquabat, iris oculorum croceo colore splēdebat, rostrum breue,
nigrum & aduncum erat, pennis remotis aurium meatus magni & patentes apparebant, Vtrinque
60 ad nares pili barbularum instar ex pennulis rigebant, pennis per totum corpus color uariis, ex al-
bicantibus maculis, nigricantibus & subruffis. Cruris longitudo, dodrans cum palmo, eius pars
supra genu, perquam crassa & torosa erat, ungues nigri, adunci, acutissimi, pes ad extremos usque

digitos pilosus, plumis ex albicante colore subrufis.

C.

Byas auis est nocturna, Aristo. & Suidas. idem dicere videtur Albertus, cum inquit bubonem esse de genere noctuarum. Bubo, ut & uespertilio, uictum sibi noctu parat, Aristot. ut recēiores quidam citant. Būphum aiunt amare uigilias, nam interdū non apparet, Kiranides. Hebetes buboni, ut & ceteris nocturnis, interdū oculi, Plinius. Die minus quā noctuam uidere aiunt. ¶ In cauernis locisq; desertis commoratur, noctu uolat solus, Io. Rauisius. Interdū antra quarrit tenebrosa, ut in cauis arborum, aut in cauernis (petrosis) montium, aut umbraculis aedificiorum que hō mines non frequentant, & si quandoq; de die apparet, ab auibus in luce uolantibus deplumatur, Albertus. Deserta incolit: nec tantum desolata, sed dira etiam & inaccessa, noctis monstrum, Plinius. Reperitur iuxta horrea aliquādo propter mures, Albertus. In ecclesijs habitat, & oleum de lampadibus bibit, quas stercorebus defecdat, Author libri de nat. rerū. Germani quidam & Flandri non bubonem, sed uulam, ni fallor, Kirchū appellat ab ecclesijs. Plinius cum meminisset remediū cuiusdam ex ouo bubonis, subdit: Quis quāso ouum bubonis unquam uidere potuit, cum tam auem ipsam uidisse prodigium sit. ¶ Byas carnibus uiuit, Aristot. Bubo uiuit præda animalium nocte ambulantiū, ut murium, & aliquando leporum & huiusmodi paruorum animalium, Albertus. Qui ad me allatus est bubo, anatem raptam deuorauerat. Oleum de lampadibus in ecclesijs bibit, & oua columbarum exorbet, Author libri de nat. rerum. Volucres pleraq; a suis uocibus nominantur, ut bubo, ulula, &c. Varro. Bubo nomen habet à uocis sono, Albertus & author libri de nat. rerum. Bubulat horrendum ferali carmine bubo, Author Philomela. Non can tu aliquo, sed gemitu uocalis est, Plinius. Nocte emittit uoces magnas, & boāt, Kiranides. Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet & graue canit: in Aegypto uerò aliusmodi est, nempe grauius magnitudine & uoce diuersa, Strabo libro 17. ¶ Bubo debilis est ad uolatum, Rauisius. Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas, Ouidius de Ascalapho in bubonem mutato. Volat nunquam quo libuit, sed transuersus aufertur, Plinius. ¶ Hylas tradit noctuam, bubonem &c. à cauda de ouo exire, quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum foueam matri applicent, Plinius. De bubone Plinius scribit, licet probabile non sit, quod posterius ab ouo egrediat, quod si uerum est, causa eius esse non potest alia quā capitū grauitas, propter quam caput diu declinat & immobile manet: posterius (pars posterior) autem paruum est & breue, ac si auis ipsa sit decurtata, Albertus.

D.

Indociores quidam, ut qui ex Arabico sermone de animalibus scripta quaedam transfulerunt, quicq; illorum interpretationes sequuntur Albertus & alij, cum sæpe bubonem pro noctua uerterint, ut apparet conferenti cum scriptis Aristotelis (ex quo tanquam fonte pleraq; hauserunt Arabes) multa buboni tribuunt quæ noctuaræ sunt: ut inimicitias cum coruo, quanquam in hoc duplex error est, non enim cum coruo noctuam, sed cum cornice dissidere Aristoteles tradidit. Item cum Aristoteles scribat, ceteras auiculas omnes interdū noctuam circumuolare, quod mirari uocetur, eamq; percutere: quamobrem (inquit) aucupes ea constituta auicularum genera multa & uaria capiunt: illi isdem ferè uerbis de bubone agunt. Bubo (inquiunt) si quando de die apparet ab auibus in luce uolantibus deplumatur: & ideo ab aucupibus ponitur iuxta retia, ut per eum aues cetera capiunt. Sed hic error bene cecidit: nam bubo similiter ut noctua ab auiculis odio habetur, similisq; eius ad aucupium usus est. Bubo cum ab illis auibus quæ in luce habitant impugnatur, resupina pedum unguibus se defendit, Author libri de nat. rerum. Incendula auis coruini generis pugnat cum bubone, Albertus, sed monedulam forte scripsit, non incendulam. monedulam enim alij hōfem buboni ex Aristotele citant, quanquam falso. noctuam enim cum cornice pugnare Aristoteles author est. Sunt autem & cornix & monedula graculie coruini generis. Incendula uerò nomen nusquam legimus. Plinius semel incendiaria meminit, (quæ suo tempore ignoretur) qua uisâ sæpe numero urbs lustrata sit, ut & bubone uiso.

E.

Bubonis ad aucupium idem qui noctuaræ usus est, ut iam in D. diximus; & Sabaudi hanc ob causam bubonem sua lingua uenatorem appellant, chaffetont. Aliquando ad me allatus est bubo, captus in fouea quales ad capiendos lupos parari solent. ¶ Buteo uasitatis est causa his locis quæ intrauerit, ut bubo, à quo etiam appellatur buteo, Festus.

F.

Bubonem maiorem siue montanum cum præpinguis est, à quibusdam edī audio. Sed in ueteri testamento apparet hanc auem & nocturnas omnes impuras habitas.

G.

Ex bubone remedia quanquam omnia nobis aut uana & inutilia, aut superstitiosa, aut certe superflua uidentur, referemus tamen ut proposito nostro satisfiat. ¶ Sanguis bubonis, aut ius, aut caro eius, asthmaticis utilissima sunt, Auicenna libro 2. in capite de sanguine. Sanguine pulli bubonis crispari capillum promittunt, Plinius. ¶ A lienis dolore liberat cinis è capite bubonis cum unguento, Plinius. Eundem cinerem alibi commendat contra nescio quod malum, cum lilij radice potum,

De Bubone. H.a.e.h. Lib. III. 231

turn, si Magis (inquit) credimus. ¶ Bubonis cerebrum cum adipe anserino mirè uulnera dicitur
 giunare, Plinius. Scabiem bubonis cerebrum cum aphonitro sedat, Idem. ¶ Bubonis oculo-
 rum cinis collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur, Plinius. Idem inter phreniticorum
 remedia, Bubonis certè (inquit) oculorum cinerem, inter ea quibus prodigiōse uitam ludificantur,
 acceperim. ¶ Bubonis pedes usti cum plumbagine (aliàs plantagine) contra serpentes auxiliā-
 tur, Plinius. ¶ Quartanis magi excrementa felis cum digito bubonis adalligari iubent, & ne re-
 cidant, nō remoueri septeno circuitu. Quis hoc quæso inuenire potuit: quæue est ista mixtura: cur
 digitus bubonis potissimum electus est? Plinius. Cata: stercus cum ungula bubonis in collo uel
 brachio suspensum, post septimam accessionem discutit quartanam, Sextus. ¶ Bubonis ouo ad
 10 capillos remedia demonstrant magi. Quis quæso ouum bubonis unquam uidere potuit, cum tam
 ipsam auem uidisse prodigium sit: quis utiq; experiri, & præcipuè in capillo: Plinius.

H.

a. Bubo generis fœminini, Vergilius Aeneid. quarto, Seraçq; culminibus ferali carmine bubo.
 Genere masculino Agellius historiarum lib. 4. Et quod bubo in columna ædis Iouis sedens con-
 spectus est, Nonius Marcellus. Solaçq; (aliàs Seraçq; ut Nonius citat) culminibus ferali carmine bu-
 bo, Vergil. ubi Seruius, Sola bubo contra genus posuit: referens ad auem, plerunq; enim genus à
 generali fumimus relicta specialitate. Lucanus, Et lætæ iurantur aues bubone sinistro. Grammati-
 ci quidam recentiores bubonem dictum consiunt à bouis quodam mugitu, quem non uocali can-
 tu sed gemitu potius reddat. Sed nobis potius placet per onomatopœiam quàm à boue sic dictum.

20 ¶ Epitheta. Sinister, Lucano: infandus Ouidio: ignauus, dirum mortalibus omen, eidem Me-
 tam. 5. funereus Metam. 10. Stygius, Metam. 15. raucus, in Tristibus. Lucifer, Senecæ in Hercule.
 infestus, Claudiano in Eutrop. Commemorantur & hæc Ioanni Rauisio, trepidus, fœdus, profa-
 nus, damna canens, dirus, mœstus, noctricanus, ater, feralis.

¶ *Βουβων*, bubo, uocabulum Græcum est, quo & Latini utuntur, de abscessu, siue tumore simplici
 potius, circa inguen maximè, nam & inguina ipsa Græci bubones uocant, uulgò quoq; nostri col-
 lectiones & inflammationes (uel inflationes potius) eius partis, inguinarias appellant, Hermolaus
 Barb. nostri appellant *schwinten*, *bülen*. Huic tumori nihil commune cum aue eiusdem nominis
 quod Latinum est & à sono factum, illud Græcum, à uerbo *Βουβων* & *βω* particula intendente. *β* *μεγ*
νης Βουβων, nam articulus inguinis maximè necessarius est ad incessum, *β* *μεγ* *νης Βουβων*. Vel tu-
 30 mor ipse sic nominatur eo in loco, quoniam ualde & in altum attollitur, aliqui *Βουβων* nuncupant,
Βουβων *επι* *της* *βουβων*, Menander, hinc & uerbum *Βουβων* apud eundem, Etymologus. Aster (her-
 ba) ab aliquibus bubonium appellatur, quoniam inguinum præsentaneum remedium est, Plinius.
 Sedum maius, bubophthalmus à quibusdam dicitur, ut legitur inter nomenclaturas apud Diosco-
 ridem: Plinius quidem zoophthalmon aliter dici meminit, quod magis placet.

¶ Buccones appellatos credunt (Pompeio Feiso tradente) à buccarum magnitudine: sed alij, bu-
 bones scribere malunt, Cælius. ¶ Bubo, *Βουβων*, Lyciæ oppidum est, à Bubone latrone conditum,
 Stephanus. Nascitur & in Lycia creta circa Bubonem, Plinius, Grammaticus quidam recentior,
 Lyciæ oppidum esse scribit: sed omnino Lyciæ legendum cōsicio ex Plinio & Strabone, apud Ety-
 mologum Lyconiæ ciuitatem esse legimus, unde *Βουβων* gentile fiat, cum *Βουβων* dici deberet.

40 ¶ e. Non omitam in bubone exemplum magicæ uanitatis, quippe præter reliqua portentosa
 mendacia, cor eius impostū mammæ mulieris dormientis sinistra, tradunt efficere ut omnia secreta
 pronuciet, præterea in pugnam ferentes idem, fortiores fieri, Plinius. ¶ Buphi ungula fortunata
 est, & non fallens, & phylacterium appensa homini, Kiranides.

¶ h. Bubonem cum apparuit mali ominis esse, & bellum aut famem portendere uetus persua-
 sio est, & ad nostrum usq; seculū deguata. Bubo funebris (inquit Plinius) & maximè abominatus,
 publicis præcipuè auspicijs, deserta incolit; nec tantum desolata, sed dira etiā & inaccessa, noctis
 monstrum: nec cantu aliquo uocalis, sed gemitu. Itaq; in urbibus, aut omnino in luce uisus, dirum
 ostentum est. Priuatorum domibus insidentem plurimis scio non fuisse feralem. Capitolsi cellam ip-
 sam intrauit Sex. Papellio Isiro, L. Pedanio coff. propter quod nonis Martijs urbs lustrata est eo
 50 anno, Hæc ille. Etrursius, L. Crasso, C. Mario coff. bubone uiso urbs lustrata est. Et quod bubo in
 columna ædis Iouis sedens conspectus est, Agellius lib. 1. hist. apud Non. Marcellum. C. Claudio,
 M. Perpenna coff. bubo in æde Fortunæ equestris comprehensus inter manus expirauit, lul. Obse-
 quens. Tristia mille locis Stygius dedit omnia bubo, Ouidius Metam. 15. inter prodigia quæ Cæ-
 saris mortem portenderint. Cum imperante Tiberio iuxta palatium Agrippa in uinculis ad arbo-
 rem teneretur, insigni amictus ueste, ut eius fortuna ferebat; Germanus augur qui in uinculis etiā
 tenebatur, cum supra Agrippæ caput in arbore cui alligatus erat bubonem uidisset, ad colloquium
 eius admissus, affirmavit illum præsentem uinculorū iniuriam euasurum, ac Iudæorum regno fœ-
 liciter potiturum: item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum, sed si in posterum capiti
 suo iterum eiusmodi auem impendere uidisset, sciret mori se propinquum (intra quinq; dies mori-
 60 turum) fore. quæ paulo post omnia, ut augur prædixerat, euenerunt, ut refert Baptista Fulgofus
 Memorabilium lib. 8. cap. 11. transcripsit autem ex Iosephi Antiquitatum Iudaicarum lib. 18. cap. 13.
 & rursus eiusdem operis lib. 19. cap. 7. Bubular horrendum ferali carmine bubo, Humano generi

tristia fata ferens, Author Philomela. Solaq̄ (aliàs Seraq̄) culminibus (scilicet templi) ferali carne bubo. Sæpe queri, & longas in fletum ducere uoces, Vergilius quarto Aeneid. inter portenta mortis Didūs. Byas apprensus calamitatem imminētē significat: unde apud historicos non raro legitur, *Βύας αἰφύ*, & *Βύας ἀφύσσει*. Dion fanē in historijs Romanorum has aues uisās inter portenta (*τέρατα*) sæpe numerare solet, Suidas & Varinus. Ignauus bubo, dirū mortalibus omen, Ouidius quinto Metam. Hinc infelicia epitheta, quæ supra recēsiui, funereus, Stygius, infandus, dirus, ater, feralis, &c. Hic uultur, hic lucifer bubo gemit, Seneca de palude Cocytū. Aues nigra, inauspicatē, ut cornix, coruus, bubo, Scoppa: qui hoc tanquam prouerbiale recenser, Auibus nigris huc accessisti, & ego candidis. Bubo cantans uel gemēs potius per 12. signa, Luna in singulis existente, quid significet, Augustinus Niphus explicat lib. 1. de augurijs tabula sexta. Maxime uerò abominatus est bubo, tristis & dira auis, uoce funesta & gemitu: qui formidolosa, dirasq̄ necessitates, & magnas moles insiare portendit. ipsum tamen cantu & stridore querulo, dirū facere auspicium putant: tacens non semper malus fuit, quippe bubonis aspectus Agrippæ captiuo ludæorum regnum portendisse fertur, Alexander ab Alex. Die natali Ibdidis, quod nomen inimici sui fingit Ouidius, Sed in aduerso nocturnus culmine bubo, Funereoq̄ graues adidit ore sonos.

¶ De Bubonis augurio historiā memoratu dignam refert Nicolaus Clemangius, Baiocensis ecclesie in Gallia aliquando Archidiaconus, qui Pitani Concilij improbitate offensus, in quandam de Concilijs disputationem incidit. Agens autem de Concilio Romano, quod Ioannes XXIII. Pontifex, in Esquilino monte ad D. Martini celebrauit, tale narrat prodigium. Conuocauerat (inquit) ante quatuor annos Romæ Concilium, maxima quorundam impulsus contentione, Baltazar Coffa perfidissimus, nuper è Petri sede, quam turpissime sedebat, eiectus: in quo paucissimis extraneis præsentibus, ex aliquibus qui aderat Italicis (Italis) & aulicis suis, sessions aliquot tenuit, de rebus superuacaneis, nihilq̄ ad Ecclesie utilitatem pertinentibus. Cum autē ante primam Concilij cōgregationem pro inuocatione spiritus sancti, sacra de more fuissent facta, ut patres assederunt, & Baltazar subiimi in loco præfedit: ecce dirus ac feralis bubo, funeris aut alterius, ut ferunt, calamitatis semper nunciū, è latebris erumpens, uoce illa sua horrida continuo aduolat, superq̄ tribem templi mediam, oculis in Baltazarem intentis, affuit. Vniuersis mirantibus, quod nocturna auis & lucifuga, in turbam diurna luce aduenisset, malumq̄ ex prodigio ominantibus, Baltazar in quem fixa acie oculos intendebat, angī, sudare, atq̄ intra semetipsum aestuare cœpit, & dimissis patribus ac soluto cœnentu, discessit. Aliqui prodigium in risum uerterunt, dicentes, Specie bubonis in congregationem improborum spiritum sanctum aduenisse. Secuta altera deinceps sessio, in quam eodem modo rursus bubo aduenit, uerso semper in Baltazarem contuitu, qui maiore pudore quàm prius perturbatus, auem ominosam clamoribus abigi, & supplicatione manuum terri precepit: Sed illa non prius amota fuit, quàm fufium icibus pulsata, in conspectu omnium exanimis decideret. In hanc sententiam Clemangius, Hic autem bubonis aduentus, augurio suo nõ caruit, nam & Concilium cum dedecore Pontificis dissolutum, & Baltazar paulo post Constantie exauctoratus est, & Monhemij in oppido principis Palatini in uinculis detentus. Suam autem fortunam in carcere his uersibus, deplorauit: qui quamuis ad hanc historiā nihil faciant, utilem tamen de fortunæ mutabilitate aemulationem comprehendunt.

Qui modò summus eram lætatus nomine præsul,	Tristis & abiectus nunc mea fata gemo.
Exceisus solio nuper uersabar in alto,	Cunctaq̄ gens pedibus oscula prona dabat.
Nunc ego pœnarum fundo deuoluor in imo,	Vultum deformem, pallidaq̄ ora gero.
Omnibus è terris aurum mihi sponte ferebant:	Sed nec gaza iuuat, nec quis amicus adest.
Sic uarians fortuna uices, aduersa secundis	Subdit, & ambiguo numine ludit atrox.
Cedar in exemplum cunctis, quos gloria tollit,	Vertice de summo mox ego Papa cado.

¶ Accidit aliquando ut Changius Can imperator Tartarorum uictus ab hostibus inter arbuta lateret: inter quæ cum forte bubo insideret, uictores dum perquirunt uictos passim occultatos, neminem latere putarunt, quasi aue minime illic mansura si hominum quisquam adestet, itaque factum est ut silentio noctis secuta imperator ad suos euaserit & salutis suæ causam exposuerit. Ab hoc igitur tempore Tartari bubonem ceu auem felicem & sacram reuerentur, & plumas eius ceu amictum & prosperitatis causam in capitibus gestant, ac quicumq̄ illas habere possunt se felices existimant, Haithonus in libro de Tartaris.

¶ Aescalaphi in bubonem metamorphosis describitur ab Ouidio lib. 5. Metam. Aescalaphus (ut tradunt Grammatici) Acherontis & Orphnes (uel Stygis, secundum Seruium in Georgica) infernalis nymphæ filius fuit. Hunc auunt rapta Proserpina à Plutone, cum quaereretur, num aliquid gustasset apud inferos, eam accusasse, atque dixisse, septem grana mali Punici ex uiridario Ditis gustasse: ex quo factum est ut non in totū restitueretur Proserpina. Ob hanc causam Ceres irata eundem mutauit in bubonem. Alius fuit Aescalaphus Martis ex Astyocho filius, Ialmeni frater, cuius à Deiphebo occisi Homerus meminit Iliad. N. Eustathius in quartum Odyssæ Aescalaphum uirum dictum putat, quasi Acalaphum, pleonasmō literæ sigma, per antiphrasin, eò quòd minime mollis aut facilis tactu esset, ἀλλ' ἀπείρο-Ιου-σ & ἀνεπιπύου δὲ ἀνδραγύ: qua ratione etiā urtica Græcis ἀνεπιπύου dicatur, quòd tactus earum minime ἀμαλός, id est lenis, tener, aut mollis sit. Idem ab eo scribitur in Iliad.

De Bubone. H.h. Lib. III. 233

in Iliados ubi, Afcalphum (inquit) Martis filium, aiunt in Hebraeam (Judæa) translatum, in Samaria sepultum esse, unde & Samaria dicta fit, quod Mars illic filio sepulchrum fecerit, ὅσα τὸ ἐκεί σάμα τὴν δεξιάν, ποτὶσι σάμα, ποτὶσαι ἐστὶ ὕψος. (Afcalaphi Martis filij Iliad. idēa etiā meminit Homerus.) Verum Etymologus & Scholiastes Homeri innominatus Iliad. v. Ἀσκαλάφου dictum interpretantur ἢ τὰ ἢ ἀσκαλὶς φησὶ ἄφρις, τὸν λίαν σκαλῆρον. Sed ἀσκαλὶς per e, potius quā per a, scribi debet, cum durum significatur, uide Varini Lexicon, nimirum a uerbo σκαλλῶ quod est reficco, induro; & α, litera intendente; uel, ut α, priuatiuum fit, rigidum & inflexile, quod σκαλῆς, id est crura flexusq; non habet. Ceterum ἀσκαλάφου siue ἀσκαλαβῶντος, stello est, quadrupes ouipara, ἢ τὰ τὸ ἀκαλῆς βάλισσας sic dicta, hoc est a molli leniq; ingressu. ASCALAPHVS, ἀσκαλάφου, ad imum intestinum appendices paucas habet, Aristoteles in fine lib. 2, historiæ anim, cum alibi nusquam hoc nomen apud eum reperitur, itaq; ascalaphum a bya (quem Gaza ex eo bubonem uertit) diuersum facit. Niphus ascalaphum genus anseris esse putauit, deceptus fortassis quod anseris simpliciter & agrestis hoc in loco reddendo Albertus (ex Auicennæ nimirum interprete) meminit. Ego omnino bubonem, aut similem & congenerem buboni auem esse dixerim. Hebraicam uocem schachaph שַׁחַפּ, Deuter. 14, aliqui bubonem uerterunt, uideri autem potest ab ea Græcis deductum esse ascalaphi nomen, ut supra in A. scripsimus. ¶ Qui animalium uaticinorum animas sibi asciscere uolunt, præcipua aliqua eorum parte deuorata, animas quos illorum præfentes habent, ut corde coruorum, ἀσκαλάφου & accipitrum, easq; Dei instar futurorum præficias, Porphyrius lib. 2, de abstinendo ab animatis. Et quamquam scio ἀσκαλάφου Græcis talpam esse, & hoc ipsum de corde talpæ à Plinio scribi, dubito tamen an ἀσκαλάφου melius legatur, hoc est bubonem, quoniam bubonibus, ut dictum est, præcipua fides in augurijs habetur; & bubones tanquā aues cum alijs auibus, ut coruis & accipitribus, aptius quā talpæ numerantur. Iam cum talpæ Græcis ἀσκαλάφου & ἀσκαλάφου dicantur, facile factū est ut ἀσκαλάφου pro ἀσκαλάφου poneretur. Eadem nimirum fuerit etiā ἀσκαλῆς auis, quæ alio nomine etiā φέβισκος, enthyicus appellatur, Hesychio & Varino testibus.

¶ Bubo canit lusciniæ, inter prouerbia recensetur ab Erasmo Rot. cum infans suadere conatur eloquenti, aut ineruditus docere doctissimum, Authorem citat Theocritū in Thyrside, ubi hic uersus legitur, καὶ ὄρουσι σκιάπτες ἀνδρῶν γὰρ ὀσμύνη, hoc est, ut ipse uertit, Buboq; montanus philomenis occinat ipsi. Esti uerò scops alia auis quā bubo fit, licet recentiores quidā uideantur confundere, quod ad sensum tamen prouerbij nihil interest, cum uox utriq; absurda sit. Et similiter Calpurnius in egiogā sexta ex Theocrito uertisse uidetur, hoc carmine, Vocalem superet si turpis ædona bubo, quod Erasmus citat in prouerbio Acanthida uincit cornix.

¶ Emblema Alciani, sub lemmate Senex puellam amans: Dum Sophocles, quamuis affecta ætate, puellam A quaestu Archippen ad sua uota trahit, Allicit & precio, tulit ægrè infana iuuentus Obzelum, & tali carmine utrunq; notat, Noctua ut in tumulis, super utq; cadauera bubo, Talis apud Sophocle nostrā puella sedet.

DE BVDYTIS.

BVDYTAE, Βυδύται, aues imbecilles uisco capiuntur, Oppianus Ixeuticorum tertio, uidentur autem de passerum, id est paruorum auicularum genere esse, & ita dictæ quod circa boues uolitare, easq; subire soleant, imbecillitas quidem paruutatis nota est. Coniecerim equidem has esse auiculas quæ inter boues & armenta uersari & caudas motitare solent, nostri uocant Rindertshyffer, & Ryserte.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT A C. LITERA.

DE CACA.

CACA, κακά, Græcis nomen est auis, & idem quod κακία, id est malitia significat, Hesychius & Varinus. Videtur sanè cuiuscumq; auis hoc nomen est per onomatopœiam ei impositum. ¶ CALAMODYTES, quem cedri folio perire Aelianus author est, ad passeris pertinere uidentur, nam uulgo etiā passeris genus quod inter calamos degit, nostri Κροσπατς, id est arundinarium passerem nuncupant.

DE CALIDRI.

CALIDRI, καλίδρις oxytonum, lacus & fluuios petit, color ei cinereus, distinctus uariè, Aristot. Græcè legitur, ἔστι δὲ τὸ τὸ ὄρνειον περικλίαν ἔχει, τὸ δὲ ὄρου ἀποδυσίης, lib. 8, cap. 3, de hist. anim. Eberus & Peuccerus calidrin interpretantur auiculam minimā, quæ per arbores reptat picorum more, quā Germani uocant Baumfletterlin, de qua inferius in Certhia copiosius scribā, sed cum auicula hæc aquatica nō sit, non placet calidrin appellare, quin potius inter gallinagines aquaticas eam collocārim, quarum quædam cinereo colore inueniuntur, pleræq; etiā σκίμα, id est uariè maculose in eo genere sunt.

De Auibus DE CANARIA.

CANARIA *m* auiculam è Canarijs insulis mercatores adferunt, & uulgò auiculam sacchari uocitant, *Ζυκτέρουδελε*. Auis est uulgaris pari magnitudine, rostro albo, paruo, & in acutum tendente: alarum & caudæ pennis totis uiridi colore: exiguo sanè discrimine ab auiculis illis quas nostrici- trinas nuncupant: aut ijs quas zifelas nostri, Itali ligurinos, nisi quòd paulò maior est quàm utraq; illarum, huic aspectu similior, illa nonnihil uiridior. Cibis hæc omnes iisdem uescuntur, lini scilicet aut papaueris semine, uel etiam interdù milio. Canaria priuatim saccharo eiusq; arundine summo- pere gaudet: ut & auricula muris herba, quam uulgò morsum gallinæ uocant. hæc enim ad cantum itatim excitatur. Concertu ualde amœno est & acuto, quem spiritu diu non interrupto, nunc in lon- gum, nunc in altum, uaria uocis inflexione, & musica propè, sanè lepida & artificiosa melodia ex- tendit. Sonus emissus omnino gracilis, tamq; uibrans est, ut cum paruos faucium aliquando neruos intenderit, auscultantium aures, tereti quasi clangore percellat & obrundat. Ob hæc ipsam delicia- tam cantus suauitatem, & quod è remotissimis locis, per mare procul, deinde terra quoq; longè, summa cura & diligentia non nisi rara asportatur, magnatum ædibus alitur. Nam & ipsa per se pere- grina raritate, & tanta gutturis dulcedine homines delectari, stupendum non est, præsertim quum ab Homero, Dyonisio Afro, Strabone, Ptolemeo, *μακάριον πικόν* (Latinis Fortunatè numero quinque, Plinio, Melæ) ista insulæ dicantur, ex quarum una, hæc auis nomen apud nos adepta est, ubi ca- pram negociatores adferunt. Solet autem magna in eius dignotione fraus exerceri, ita ut non pauci in ea agnoscenda decipiantur. Hæc omnia super hac aue doctrina & genere præclarus iuuenis Ra- phael Seilerus Augustanus Geryonis Seileri nobilissimi medici filius ad nos perscripsit, & suum hoc in eandem epigramma adiecit.

Quid miror digitis quando rudis organa pulso	Suaue tot è cannis ire redire melos?
Plures una sonos auis hæc nil passere maior	Gramineis herbis æqua colore, dedit.
Illam tonos aptè medios quos maxima moles,	Nec calami poterant mille sonare, canit.
Ergo cheyls, citharæq; fides uos, dicite nostram	Vel mutam si fas est, uel <i>ἔμμεν</i> auem.

DE CAPRA.

CAPELLA, *αἴξ*, auis circa lacus & amnes uersatur, Aristot. hist. anim. 8. 3. Bellonius in Singu- laribus 1. 10. auem quæ uulgo uanelius dicatur Aristotelis æga esse cõjicit, quod illa hodieq; apud Græcos æx nominatur, de quo plura leges in Vanello. Audio circa Francfordiam ad Mœntum a- uem quandam à uulgo *Himmelgeiß* appellari, id est cœlestem capram. Hieronymus Tragus ne scio quas aues (uidentur autem de gallinaginũ genere) Germanicè *Βυδύσθηπστίν* uel *Ἰαβερ- γεϊστίν* uocitari scribit, quasi capellas auenæ dicas, quòd hæc gallinulæ syluestres forte in agris au- na confitis reperiantur, & uocem caprinæ similem ædant.

DE CAPRICIPITE.

CAPRICEPS auis, *ἀγοκέφαλος*, liene omnino caret, gulæ eius pars inferior paulò latior est, & e- ius iecori simul ac uentri fel iungitur, Aristot. Aegocephalo auilienem non esse constat, Aristot. Auis cuius caput simile est caprino, uocatur Latine apud uulgus caper hirundinis, Albertus de ani- malibus 2. 2. 1.

DE CAPRIMVLGO.

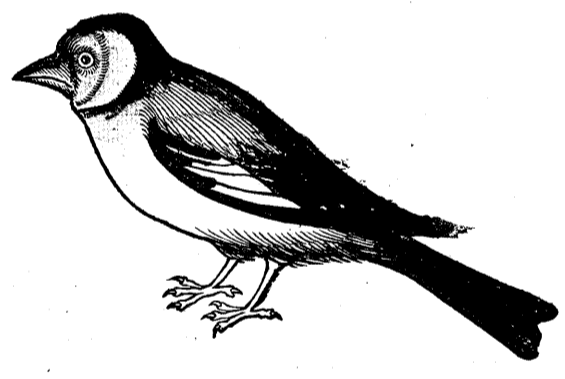
CAPRIMVLGVS, *ἀγοβήλας*, auis montana est, magnitudine paulò maior quàm merula, minor quàm cuculus, moribus mollior, (audax est, Aelian.) parit oua duo, aut tria cum plurima, fugit ca- prarum ubera aduolans, unde nomen accepit. Cum suxerit, uber extingui, (resicari Aelianus) ca- pramq; excecari aiunt. Parum clare interdù uidet, sed noctu perspicax est, Aristot. & Aelian. Par- uas aues aspernatur, & caprarum uberibus aduolat ut exugat, (*ὑπὸ πύθου τοῖς αἰξί νῆσι τὸ καρπὸν*.) Aeli- lianus. Caprimulgi appellantur grandioris merulæ aspectu, fures nocturni: interdù enim uisũ ca- rent, intrant pastorum stabula, caprarumq; uberibus aduolant, suctum propter lactis: qua iniuriã uber emoritur, caprisq; cæcitas quas ita mullere oboritur, Plinius. Vetus interpretes Aristotelis, ut quidam citant, addit hæc auem interdù inter lapides degere, & pro Græca uoce *ελακινός* (Gaza uerit mollior, Vuottonus segnior & mollior reddidit moris (ingeni) astuti, quod nō probo, nam *ελαξ* & *ελακινός*, ut grammatici docent, contrarium potius indicant, *μυρός*, *δύδης*, *αἰώντος*, *εραδύς*, *μακί- κος*, *ἐκλελυμῆθ*. nam qui *ἐλαβόντα* interpretatur, errant. Sunt autem & aliæ quædam nocturnæ aues, sordidæ, ut onus & scops. Diuersa ab hac aue agithalus est, quam Latine parum dicimus, aliqui ta- men nominis uicinitate decepti cum agothela confundunt, nam Aristophanis scholiastes in Aui- bus, Agithalus (inquit) accipitris species est, sic dicta *πρὸς τὸ εἶναι τὴν ἀγίαν*, quòd caprã suxerit, ¶ Caprimulgos aues Romæ cognosci, & sæpe à pastoribus deprehendi, Petrus Gillius Vene- tij aliquando mihi narrauit. Cum essem apud Heluetios (inquit Turnerus) senem quendam con- spicimus,

spicatas, capras pascem in montibus, quos herbas querendi gratia ascenderam, rogabam num
 autem nouisset merulae magnitudine, interdium caecam, noctu perspicacem, quae caprarum ubera no-
 ctu sugere soleat, unde caprae postea caecae euadunt: qui respondit, se in Heluetiorum montibus ante
 quatuordecim annos, multos uidisse, & multas iniurias ab ipsis passum, ut qui semel sex capellas a
 caprimulgo occaecatas habuerat, caeterum nunc omnes ad unum ab Heluetijs usque ad inferiores Ger-
 manos, ubi hodie non solum capras lacte priuant & occaecant, sed & oues insuper occidunt, auolasse.
 Nomen autem querenti, paphum, id est, sacerdotem dici respondit. Sed uetulus ille mecum forte io-
 carus est. Ego uero, siue iocatus fuerit, siue serio locutus, aliud Germanicum caprimulgi nomen
 quam quod me docuit esse, non teneo. Si qui sint, qui melius & aptius nomen in promptu habeant,
 proferant, Haec Turnerus in libro de auibus. Idem postea in literis ad me missis, caprimulgum se
 uidisse scribit prope Bonnam (Germaniae ciuitatem ad ripam Rheni, supra Coloniam) ubi a uulgo
 appellatur *Naghttrauen*, id est coruus nocturnus. Nos autem illius quae Argentine uocatur *Nacht-
 rauh*, corrupto forsitan nomine, alibi *Nachttrapp*, effigiem infra ponemus cum historia nycticoracis,
 nam caprimulgum esse nondum ausim asserere, praesertim cum iuxta aquas & inter arundines eam
 uersari audiam, ubi noctu clamat uoce absona, & tanquam uomiturientis.

Isidorus & Albertus aegothelan (agothiles in eorum codicibus imperite scribitur) autem pere-
 grinam faciunt, quae in Oriente reperiatur, magna, rostro lato: caetera uero addunt ex Aristotele aut
 Plinio. Aefalon uulgo caprimulgus uocatur, Niphus: cuius ego sententiam non probo.

Caprimulgus in Creta uulgo cognoscitur. is a Gallis, quoniam noctu per urbes uolat, & cla-
 morem perquam horribilem edit, (un cry moult effrayant,) frefaye uel effraye nominatur: ab alijs
 parum recte orfraye, quod nomen ofsifrago conuenit. Hic interdium non uidet, non magis quam
 noctua aut bubo. Colore & magnitudine ferme cuculum representat. Nidificat in altis turribus &
 cauis templorum, in Creta uero inter rupes montium circa mare, ubi capras nocturno suctu infe-
 stat, neque enim stabulis noctu includuntur illic. Meminit harum auium etiam Ouidius striges appel-
 lans, his uersibus. Carpere dicuntur lactentia uiscera rostris. Est illis strigibus nomen: sed nomi-
 nis huius causa, quod horrenda fridere nocte solent, Bellonius. Normanni frefayam autem dicunt
 uolare pedibus ad caelum conuersis: speciem esse bubonis, non maiorem ulula, fusci coloris.

DE CARDUELE.

A.

CARDUELE dicitur eo quod spinis & carduis pascitur, unde apud Graecos acanthis
 dicitur a spinis quibus alitur, Isidorus. Recentiorum quidem Graecorum acanthis, eadem
 cardueli uideri potest, scribit enim Theocriti interpres acanthidem autem esse uariam &
 argutam, & a coloris uarietate etiam *πικυλίδου* dici, Aristotelis uero ac ueterum acanthis,
 diuersa fuerit, ut Gaza & Hermolao quoque uisum est, ut pote auis colore ignobili. Vide supra in
 Acanthide A. Auis Aristoteli thraupis, *θραυπίς*, dicta, a Gaza carduelis conuertitur: quod & Her-
 molao probatur. Turnero quidem non assenserim, qui chloridem nostram (*Grimling* uulgo uo-
 cant) thraupin esse coniicit. Zena, id est auis Iouis, quam Graeci uocant astragalinum, nos uero car-
 duellem: in capite pennas rubeas habet, in alis aureas, & omnino tota est uaria colore, Kiranides.
 Astrolinum & afrocallum Matthaeus Syluaticus cardellam uel carduillum autem interpretatur, ap-
 paret autem uoces esse corruptas pro astragalino uel astragalo. Carduelis olim *πικυλίδου* Graecis, in
 Creta uulgo guardelli, uel stragalino dicitur, Bellonius. Sed alij uidentur astragalini Oppiani lib.
 3. de aucupio ubi celeres astragalinos (*ὄρνιθες ἀστραγάλινος*) uisco capi legimus, & nimirum illi passere-
 ribus adnumerandi sunt, ut & ampeliones, budytæ, baritæ, sodes & ipini, quas ibidem nominat &
 similiter inuiscari scribit. Nomen eis a magnitudine astragali inditum uideretur, tanquam minimis

auiculis. Solent enim aliquando authores ueteres (medici) astragali magnitudinem nominare, quod notam uulgo, ut nos ferè nucis. Polybus in opere de affectibus corporis, medicamentum quoddam instar tali ouis accipi iubet. Cæterum asteres (ἀστέρ) Oppiani, quas ibidem inuisari scribit, carduales forsitan fuerint, quibus (inquit) rubicundus circulus stellæ instar in capite fulget, quanquam & alia apud nos auicula canora inuenitur, & ipsa (ni fallor) è spinis seu carduis uicitas, Schöpsle uocant nostri, rubente in uertice circulo. ¶ Thraupis, acanthis & auriuitis, auiculæ diuersæ, carduorum semine omnes uescuntur, ut difficile mihi dictu uideatur, quamnam è tribus Plinius carduelem fecerit, Turnerus. Putat autem auriuitem eam esse quam nos hic pro carduele simpliciter dicta pingimus. (Vide supra in Auriuitti.) Quanquam enim & aliæ aues carduorum seminibus pascantur, hæc tamen per excellentiam sic dici uidetur, quod & aliarum pulcherrima sit, & cæteris (Alberto teste) cantu præferatur. ¶ Carduelis etiam apud Græcos hodie uulgo γαρδύλου uocatur, Italis gardello & gardeilin, ut Nic. Erythræus scribit, eûs is acanthidem sic interpretatur, alij aliter scribunt, gardelino, cardellino, carzerino. Carduelis (inquit Niphus Sueffanus Italus) uulgo etiam raparinus dicitur. Sed alibi rauarinum sonant, ut circa lacum Verbanū. Acanthida etiam à carduele crediderim, ut sit quæ spinus dicitur: carduelis autè passer solitarius, suauiter cantillans, Cræpalidus. Sed passerem solitarium à carduele & thraupide longè diuersam esse autem, facile ex eius historia constabit. Hispani carduelem appellant firguerito, sielecolore: & ni fallor aliqui etiam pin racilgo. Galli chardonneret, quanquam & alias aues quæ spinas & carduos appetunt, eodem nomine uocent. Sabaudis, charderaulat. Carduelis auicula apud Germanos Sisselfinck (uel Sisselugel) dicitur, quod carduis insideat: apud quosdam uerò Stigelitz ab imitatione uocis, Albertus. Carduelis multorum generum est, sed tria apud nos notiora sunt. Primum genus dorso cinereo est, à lateribus croceum, & ante rostrum in capite rubet minij instar, & hoc nobilium habetur. Alterum est croceum paruum, quod uulgo Sissel (Sissle) uocatur, (de quo in Acanthide scriptum.) Tertium uulgo nominatur Finck, (uide in fringilla,) cui pectus omnino flammeū rubet. Sunt qui quartum genus adijciant, lino insidens: quare auis lini (Schöpsle) uocatur, id in dorso ferè cinereum est ut primum, & in pectore ad croceum colorem cinereo diuturnum uergit, Idem. Carduelem Rosochij uocant Roschogelken, Frisij ein Petter. Rhati qui Germanicè loquuntur, Truns, ni fallor, Illyrij uel Bohemi steglick. Poloni sczigil. Eberus & Peucerus Germani ligurini duo genera faciunt, minus quod non ualde dissimile cardueli colorem ex albo nigroq; mixtum habeat, nos etiam (inquunt) Sisselfinck en uocamus, maius, quod fringillâ duplò excedat, cætera ferè simile, Kurp finck (forte Kurpsinck) & Kernbeysser: colore utrunq; genus ignobile, sed laudatum amœnitate uocis, hæc illi, nos de posteriore hoc genere, quod neq; paruum est, neq; uoce admodum placet, in Coccothrauste dicemus. Apud nos quidem carduelis genera duo haberi audio, alterum uertice fusco, alterum rubente. Turnerus auiculam cui nomen apud nos à uiriditate Grünfinck, alijs uero Kirpsinck acanthidem esse conijcit, nam hæc quoq; carduorum maiorum & lapparum semine uescitur, ego illam inter chlorides posui. ¶ Acardelentes, acalantia & actalantia, nomina corrupta ab acanthis & acalathis, Syluaticus cardellam, id est carduelem interpretatur. Lissinia, id est auis cardella, Idem. Thraupis nominatur Aristoteli historix anim. 8.3. ubi Albertus (ex Auicenna nimirum) azamicoz habet.

B. Carduales aues minimas esse Plinius scribit. Totas albas in Rhatia aliquando reperiri audio. Carduelis est auis parua, croceo in corpore, (alis,) rubeo in capite colore decorata, Author libri de nat. rerum. Carduelibus dorsum cinereum & fuscum, alæ croceo colore nigroq; mixtum & alternatim uariata, albisq; notata maculis, uertex nigricans: rostrum niger ambitus, hunc miniatus, miniatum cæsus circumdat, Eberus & Peucerus.

C. Carduelis (thraupis) spinam appetit & pascitur eodè in loco. Vermem & quoduis aliud animal edere aspernatur, ut & reliquæ spinam appetentes, scilicet spinus & auriuitis, Aristot. Mirum uidetur quod hæc auicula carduorum acutis aculeis pascitur, Author libri de nat. rerum. Quod carduelis dicitur pasci acutis spinarum & aculeis, experimento nouimus falsum esse. Pascitur enim seminibus carduorum, lapparum, & uirgæ pastoris, (diplaci,) & similibus. Edit etiam semen papaueris, & rutæ & cannabis, & quæcumq; semina edit, rostro decorticat, ut pura medulla uescatur, Albertus. Et alibi, Genera uinconum, inquit, ex spinis uicitant, ut auis Seyfle Germanis dicta, & uinco cardui (id est carduelis) & uinco rubens pectore, & auis Gurse dicta. Virgæ pastoris, id est diplaci, semina & uermiculos quæ sunt in carduis super radices siccatis, quarunt auicula, & cantant cum dantur eis, Crescentien. ¶ Carduales ualent amœnitare uocis, Eberus & Peucerus. Carduelis auicula Germanis Sisselfinck dicitur, quod carduis insideat: apud quosdã uerò Stigelitz ab imitatione uocis, Albertus. Et alibi, Carduelis omnia genera (quaterna enumerauimus in A.) musica, sed præcipuè primum: deinde secundum, eoq; minus tertium, & minimè quartum. ¶ Carduelium genera omnia gregatim uolant, Albertus. ¶ In caueis inclusas aliquando epilepsia laborare obseruauimus. ¶ Carduelis auicula etiam ultra uigesimalium annum uiuit, Moguntia enim puer carduelem uidi, egressam uigintitres annos, cui singulis septimanis rostrum ac ungues præcedebantur.

De Caryocatacte. Lib. III. 237

debantur, ut papauer cibum, porumq; capere, & suo loco consistere posset. Cauea uero & carceribus suis exuta, quo locabatur, uel prona uel supina iacebat immota prorsus prae aetate, & ad uolandum inepta, & iam iam propemodum pennis genuinis immutatis cana effecta, Iulianus Goblerus in epistola ad me.

D.

Cardueles imperata faciunt, nec uoce tantum, sed pedibus & ore pro manibus, Plinius. 10. 42. Nollem cardueles deuorari, plus enim uoce quam patina hominem delectant, imperata enim faciunt, & pedibus atq; ore pro manibus utuntur: ut is quem in cubiculo Francisci Gonziaci cardinalis, cibum ac porum duobus uasculis aequilibris funiculo ad se trahentem, cum uoluptate pariter & admiratione cernimus, Platina. Carduelis ergastulo clausa suppositam aquam ab imo per filum uasculo suspenso, ad se rostro trahit, pedesq; filo interdum supposito cum attigerit uasculum suum potu sedat, Author libri de nat. rerum. Carduelium genera cornu (uasculum) a caueis, ubi includuntur, dependens, rostro trahunt ut bibant, sed cum biberint temere decidere sinunt, Albertus. Non una solum ex auium genere quae carduorum seminibus uescuntur, imperata facit, & rostro ac pedibus pro manibus utitur, sed diuersae spiniuorae, nempe auriuittis (hanc ipse interpretatur uulgò dicam carduelem, & nobis *ein Sisselfinck*) & alia colore uirida quo & nomen est Germanicum, *ein Grünling*: & miliaria, quam linoram nostrates appellant. haec omnes e duabus stulis uicissim ascendentes & descendentes, cibum ex una, & potum ex altera desumunt, (sumere assuescunt,) Turnerus. ¶ Cardueles domi in caueis aluntur multis annis propter cantum, nouem interdum aut amplius annis, donec iam senecta deficient: & in mensas aliquando emissae cicures admodum se praebent. Quod si uterq; sexus coniunctus fuerit, praesertim si ipsam uolandi eis negatum non sit, prolem procreant, nidificantq; in ipsis zetis siue hypocaustis apud nos, & pullitiam educunt, quamquam rariuiculè, pariunt autem oua septem uel plura.

E.

Carduelium genera omnia, cum carduis insident adeo sunt stulta, ut frequenter una post alteram laqueo in uirgæ extremitate ligato per collum attrahantur, per foramen parietis post quem auceps lateat, non fugientibus cæteris. Similiter quando fillo ligni (ramite) capiuntur, una hærente multæ conueniunt iuuandi animo, & capiuntur, Albertus.

F.

Ficedularum, carduelium, & reliquarum auium minutarum caro, si pingues sint, modo non nidescunt, boni alimenti est, Platina.

G.

Zena, id est carduelis, assa & in cibo sumpta, siacos & colicos perfecte curat, Kiranides.

H.

a. *καρυόπι*, genus auis, Helychius & Varinus: corrupto forte nomine pro *καρυόπι*. CARYSTIAE aues sunt, quæ impune flammas inuolant, ita ut nec plumæ nec carnes earum flammis ignium aliquatenus cædant, Albertus Solinum citans, perperam ut uideo, neq; enim auis, sed lanæ porius, aut iapicis, qui lane instar pecti textiq; aptus erat, genus est quod Carysium ab oppido Euboeæ Carysio appellabatur, ex quo etiã mantilia fiebant, quæ igni infecta à sordibus expurgabantur ac si abluta fuissent, ut Varinus refert. Plinius etiam (lib. 19. cap. 1.) meminit lini uiui siue asbeiti, quod ignibus non absumatur, in india nascentis. Plura huiusmodi leges in Salamandra.

DE CARYOCATACTE.

 CARYOCATACTEN appellare libuit genus graculi alpinum siue montanum, quod in sequenti pagina depictum ponitur, ut uocis Germanicæ *Nußbrecher* significatione exprimerem Græcè. Latine nucifragam dixeris, quamquam non ignoro caryocatacten apud Athenarum lib. 2. nominari uel instrumentum quo nuces frangantur, uel hominè qui nuces confringat, ut & mucrobaton, *μυκροβάτον, ὃν ἀμυγδαλοκατακτάτω*, muceros enim (*μυκίπυς*) Laco-nes amygdala uocitant, ut ex Pamphilo Athenæus retulit. Et paulò antè, Seleucus (inquit) in glossis tradit, nuces magnas myceros (*μυκίπυς*) appellari. Amerias uero *μυκίπυ* scribit amygdalam dici. *μυκίπυς, καρυόκατακτάς*, Helychius & Varinus. Nucifrangibulum ioco appellat Plautus dentem, in Bacch. Mihi cautio est Ne nucifrangibula excussit ex malis meis. Sed redeo ad auem. Hæc igitur Germanis uocatur, ut dixi, *Nußbrecher*, uel *Nußbrecher*, *Nußbicker*, *Nußhåber*. Gallis castenoix, eadem significatione, est auem quam nos inferius coccothrausten appellabimus, Gallis quibusdam sic dici audiam. Italis circa alpes & lacum Verbanum, merle alpadic, id est merula alpina, sed graculorum potius quam merularum generis eam esse apparet. Turcis gargâ. ¶ Præter tria graculorum genera ab Aristotele descripta (inquit Turnerus) noui & quartum genus, quod in alpidibus Rhæticiis uidi, Aristotelis lupo (monedula communi) minus, nigrum, & albis maculis per totum corpus, more sturni, distinctum, garrulitate reliqua graculorū genera multum superans, semper in syluis & montibus degens: cui Rhætii nucifragæ nomen, à nucibus, quas rostro frangit & comedit, indiderunt, Hæc ille. Amicus quidam noster cum ex Curia Rhætorum op-

pido hanc auem ad nos misisset, hæc simul scripsit: Nucifraga auis similis est per omnia monedule
 in turribus nidulanti, sed minor, maculis undiq; candidis, alæ etiam extremæ candicant, & sub cau-
 da plumæ quedam prorsus albæ uisuntur. Abundat maximè circa Curiam, & omnino graculorum
 generis uidetur, similiterq; obstrepera est. ¶ Est & alia auis quæ nuce rostro non frangit, sed per-
 forat, ut nucleos comedit, unde Germanis *Nussbäcker* / id est nucifora, nominatur, alijs *Chlām*
 alijs *Nussbicker* / de qua nobis inter picos dicitur. Quænam uerò auis sit ea quam Miseni uocant
Nussbäber / Latij *Gabich*, nondum cognoui.

DE AVE CASPIA SIVE INDICA.

F A M A quædam uenit in sermonem hominum apud Caspios auem procreari magnitudine
 maximi gallinæ, uerficoloræ uarietate florentem: atq; auditione accepti eam supinam uolare, &
 sub

sub collum extensis cruribus subleuare, (καρσέναιον ἔσθ' ἀραχίλων πρὸς σκέλη, καὶ οὕτω ἀνέχων αὐτὸς αὐτὸν) tum catelli uocem mittere, neq; in sublime, sed circum terram idcirco uolare, quod in altum non queat sese atollere, Aelianus. Et alibi, In maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maxime unam ea uis & natura affectam, ut magnitudine quidem uel egregium anserē superet; pedes autem habeat grui per similes, dorso sit uehementer rubro, uentre uiridi, collo albo, & disseminatis maculis croceis distincto, non minus quam duo cubita longo, capite itē tenui & longo, rostro nigro, uocem ranis similem mittat. Item alibi, Auis Caspia, uel potius Indica (nam in India etiam nascitur) anseris magnitudine, & lato quidem, sed tenui capite, cruribus paruis est, uario colore distinguitur: nam eius dorsum purpureum est, uenter maxime coccineus, caput & cutis (δέρμα, melius δόρυ, id est col lum, ut supra) exalbescunt, uocem caprinam mitit,

DE CATARRHACTE.

A.

CATARRHACTAS aues Callimachus memorauit, Aristophanis interpres. Video catarracten per γ, simplex recte scribi: cum scilicet deriuatur a praepositione κατὰ & uerbo ἀρᾶσθαι & rursus per duplex γ, à uerbo eiusdem significationis ῥοδᾶσθαι, ut σαχῆς quoq; & Attice ἀσαχῆς, σαχῆς & ἀσαχῆς idem significant, geminatur autem γ, in compositione, si praecedentis qua cum componitur praepositionis uocalem sequatur, sic à ῥῶ, ῥήγνυμι, composita extant κατὰ ῥῶ, & κατὰ ῥήγνυμι, &c. Videtur autem mihi catarrhactes auis esse larorum seu gauiarum generis, quae apud Frisios uocatur Seemeew, id est larus marinus, miluo ferè aequalis, cadaueribus uescens, & in fame etiam anates rapiens. Cōueniunt enim uictus, & praedandi modus, & (ni fallor) etiam corporis figura. Aristoteles quidem utriq; gulam totam amplam & latam tribuit, Et Oppianus, Cataractes (inquit) auis est instar lari minoris. Plinius diuersi generis aues quae Diomedae & à luba catarractae dicuntur, fulicarum similes esse tradit: deceptus forsità, ita ut pro laris, id est gauijs fulicas reddiderit: nam Graeci quoq; nonnulli cepphum (fulicam interpretantur) & larum confundunt: & Diomedae non fulicis sed cygnis apud alios auctores comparantur: nisi fulicam ueterum pro lari genere nigro accipias, de quo suo loco scribemus. Recētiore quidam obscuro fulicam cum Diomedae & herodio prorsus confundunt. Scio Albertum catarractem Latine mergum magnum exponere, sed mergorum natura non ea est, ut similiter ab alto in praecipit ruant: quanquam catarractes similiter ut mergi & piscibus uiuat, & diu sub aquis se contineat. Aliud catarractae genus est, de quo Eustathius in Dionysium, Catarrhactes (inquit) uocatur auis aquilae similis, è sublimi cum impetu recta aues inuadens, ὁρῶν ἀετῶδες, ὡς αὐτὸν κατὰ ῥῶδον γύ (ἔσθ' ἀραχίλων πρὸς σκέλη). Harpe, miluus est uel auis alia aquilae similis, quae in sublimi euecta, facie quo libet cum impetu recta se demittit, ἔρρῶς ὅπου θέλει κατὰ ῥῶδον, Varinus, uide in Harpe. Sophocles in Laocoonte aquilam ipsam catarractem uocauit, & in Phineo harpyias, Hesychius & Varinus. Luba Diomedae etiam aues, ut Plinius refert, catarractas nominauit, quae quidem ardearum generis uidentur: eò quod in barbarorum capita, qui in Diomedeam insulam aduenerat, rostro ferientes & uulnerantes κατὰ ῥῶδον, id est cum impetu se demittere soleant: de quibus priuatim suo loco dicemus. ¶ Diuus Hieronymus in Biblijs Leuitici cap. 11. ubi L. x. x. pro Hebraica uoce schalac catarractem uertunt, mergulum reddidit, uide supra in Mergo in genere. Idem L. x. x. Deut. 14. Hebraicam uocem kaath, קאח, catarractem uertunt, Hieronymus mergulum, alij aliter. Vide rursus supra in Mergo in genere. ¶ Eberus & Peucerus catarractem falconē album interpretantur, uide in Falcone albo circa finē.

B.

Cataractes auis instar lari minoris est, robustior & colore candido (Albertus mergorum generis hanc auem facit, ut dixi, colore nigro, sed abiq; auctore,) accipitri palumbario similis (πρὸς μίση,) Oppianus. Cataracta auis minor quam accipiter est, gula tota ampla & lata, Aristot.

C.

Cataracta mari uiscitat, Aristot. Scopulis & littoribus & petris, quas choerades uocant, supra aquam eminentibus insidet, Oppianus. Suidas etiam in uoce ἡμερῶν catarractem marinis animalibus adnumerat. ¶ In potu marina aqua, non ut caeterae aues fluuiatili aut fontana utitur, Idem. scribit autem laros quoq; marinam aquam bibere. Cataractae adhuc teneri pisciculos tantum captant, adultiores deinde maiores inuadunt. Mors illis grauior quam ulli ambiguae uitae auium contingit, acies enim oculorum senio confectis obtusa, in causa est ut in mare se praecipites ferri ad piscium praedam arbitantes, scopulis ac praecipitijs illidantur & pereant, Oppianus. Cataractes ubi pisces aliquot natantes uiderit (perspicacissimus enim est uel ad fundum usq; maris) altius uolat, & pennis omnibus contractis, in mare tanquam delapsus per medium aeris interuallum quocuis telo celerius fertur, & ad uinc seu passus (ὄργυριος) spatium immergitur, donec comprehensum piscem extraxerit, quem mox euolans palpitantem adhuc deuorat, Idem. Cum se alto ingurgitarit, manet non minus temporis, quam quo spatium transferis iugeri, Aristot. Piscium uorax est, Procopius. Cataractae fucum aut algam ovis super petram inferunt, nec aliter fouent, sed uentis semper ex-

posita relinquunt, præterea sic etiam tractant oua sua: mas illa unde marem procreandum conijciunt, foemina unde foeminam, in sublime ferunt unguibus comprehensa, inde mittunt in pelagus, atque hoc subinde repetunt per dies aliquot. Hoc motu concalefactis ouis pulli excluduntur, Oppianus.

D. Pulli cataractæ mox ut lucem aspexerint, nulla in nidis mora, parentes uolatu sequi cõtendunt, à parentibus autem suscepti, in mare demittuntur, & rursus illico extrahuntur, ut sic facilius auxilio parentum hoc genus exercitij ipsis reddatur. Itaq; non ineptè comparaueris eos filijs agricolæ cuius grauem annis patrem sequentibus: quorum alter imposito bubus aratro terram profcindit, præit alter & fulcis femina cõmitur, operantibus pater docens simul & gaudens assistit, Oppianus.

E. Cataractas imaginibus piscium super tabulas pictis capiunt, nam dum impetu in illas ceu uos pisces feruntur, illi si pereunt, Oppianus. Gaurarum genus in Rheno etiam sic decipi audio, ut ad tabulam in qua imago gauriæ est, aduolantes capiantur.

F. Cataractes interdicius est cibus, in translatione L X X., interpretum Leuitici X I., & Deuter. 14, Cataractes, ibis, &c. mensis prohibentur, eò quòd aues sint piscium uoraces, quorum rapinæ inhiant, Procopius.

H. a. Cataractes uel catarrhactes dici potest, uide supra in A. item cataracta, ut Gaza ex Aristotele transulit. ¶ A uerbo γῶ fit γῶλω & γῶνω eiusdem significationis. item γῶσσω, quod est cum impetu decido, ἐξ ἰσχυροῦ κατὰ πῆλη, unde & catarrhactes dicitur ἐπὶ τῶ ἀγνῶν καὶ ἰσχυρῶν περὶ μῶν μεταφορικῶς δὲ καὶ ἐπὶ πῶν ἄλλων κατὰ γῶσσαν, Eustathius in Odyssæa γ. Κατὰ γῶσσαν ἢ κατὰ γῶσσαν, κατὰ κλάνας, (uidetur uox corrupta,) πῶ δὲ ἴσχυρῶν, κατὰ βάλαν, κατὰ εἰρήνην, κατὰ γῶσσαν, κατὰ γῶσσαν, aliàs κατὰ γῶσσαν, Hefychius & Suidas. Haliaetus librat ex alto sese, uisq; in mari pisce præceps in mare ruit, Plinius, quod Græce dixerim εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ γῶσσαν. Κατὰ γῶσσαν, ἑρμιπῶδες, Varinus: lego κατὰ γῶσσαν. ¶ Cataractæ proprie dicuntur loca petrosa, ubi fluuij cursu impedito, & aqua copiosa collecta, ex alto cum impetu decidunt, τῆ πῶν μῶν κατὰ γῶσσαν, ἢ τῆ ἀνω γῶσσαν κατὰ γῶσσαν, unde & cœli cataractas dicimus, Eustathius in Dionysium Astrum. Catarrhactes amnis est Pamphyliz, multus & torrentis more impetuofus, ab alta petra descendens, adeò ut longissimè frepitus exaudiat, Strabo, meminit eius & Melas. Catarrhactas Danubij, id est partes quasdam in quibus præceps decurrit, apud Strabonem legimus lib. 7. Sunt autem petrae quædam, & ueluti mons, per quas ingente cum strepitu & uorticibus uertiginibusq; multis deuoluitur, ut describit Suidas in uoce κατὰ γῶσσαν. Nili cataractas legimus apud Plinium lib. 5. cap. 9. & Strabo lib. ultimo. Dionysius Aier poeta Biemyum κατὰ γῶσσαν dicit, ὅδ' ἴσχυρῶν κατὰ γῶσσαν ἢ κατὰ γῶσσαν καὶ κρημῶδες, id est duo illa precipitia per quæ Nilus labitur, Eustathius: sunt autem duo (utrinq; singuli) montes, per quos defluit, Sunt & Rheni in Heluetia paulò infra Scaphusiam, Lauffen appellant locum à decursu aquarum: deinde alia ad oppidum Lauffenberg. Cataractæ appellantur etiam terra exeuntes aquæ, & ita ex alto defluentes, ut ruere ponis quàm defluere uideantur; qualem Tyburi cernimus Anienem. Item loca ipsa è quibus exeunt aquæ, cataractæ dicuntur, unde in maximis imbribus apertas esse cœli cataractas dicere solemus. Reperitur autem hæc cataracta foeminino genere, & hic cataractes masculino, à Græcis κατὰ γῶσσαν masculino genere dicitur, Sipontinus. Cataractas quidam cœli fenestras, aliqui nubes, & alij subterraneos specus uocant, Io. Tortellius. In sacris legimus, Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cœli apertæ sunt. hoc est, fenestræ aërei cœli, in quo generantur nubes & pluuia. Sicuti cataractis ex asseribus temperantur aquarum cursus, nunc aperiendo, nunc occludendo, in fossis plerunq; manu factis, quarum præripia lateritio muniantur pariete, hinc & à Diodoro Nili celebrantur cataractæ. Quoniam, ut in remotioribus Græcorum Lexicis comperi, cataractas ea gens riuos intelligit, ac (ut apertius agam) cõductus, (κατὰ γῶσσαν, ὄρεος, γῶσσαν, Hefych.) Cælius. Cataractæ dicuntur fores pendulae intra portas muroq; aduersus irruptionem hostium, ex ligno ferrouæ, quæ demitti ac tolli pro uoluntate custodum possunt, Germani uocant schungatter. Ἐὶ δὲ κατὰ γῶσσαν ὡς εἶχον ἀλίγηρ' ἀνωτέρω δὲ μακρομυροῦ ἀνιμυμῆος, ἀφ' ἰσχυροῦ κατὰ γῶσσαν, καὶ τῶν κατὰ γῶσσαν πῶ τῶ γῶσσαν, ἀνωτέρω δὲ, Varinus ex authore innominato post uocem ἡμῶν. Porta cataracta deiecta clausa erat: eam partim uectibus leuāt partim funibus subducunt in tantum altitudinis, ut subire recti possint, Lilius 7. belli Pun. Dicitur cataractæ, quòd ex alto defluere uideantur. Græci enim κατὰ γῶσσαν defluere dicunt: (ut Sipontinus ineptè interpretatur, cataractæ enim à uerbo κατὰ γῶσσαν, quod supra expositum est, dicitur.) Dicuntur hac ratione etiam obices, quibus aquæ cursus temperatur & sustinetur, ait Budæus. Parauij fostegni uulgo dicuntur, Germanis losfladen, uel potius laßfladen, id est tabulæ dimissoria: quod uel eleuatis illis aqua in præceps dimittatur, uel depresso cohibeatur.

DE CATREO.

CATREVS, κατρηῶν, auis quædam est, Hefychius & Varinus. Catreum auem (inquit Aelianus)

De aue Alcatraz. Lib. III. 241

ita nuncupatam, cum ex nimia formae pulchritudine Clitarachus ait, tum pauonis magnitudi-

DE AVE ALCATRAZ.

CATREO aut peregrinae alteram similiter peregrinam & nomine etiam finitimam subieciimus,

CAVCALIAS, Καυκαλίαις, auis quaedam, Helychius & Varin. Καυκαλίαις, herba similis corian-

CEBLEPYRIS, Κεβλήπυρις, auis apud Aristophanem nominatur in Choro auium, ubi Scholia.

CEBRIONES auis nomen apud Aristophanem in Auisibus, ubi Epops civitatem ab auisibus

DE CELA.

A VEM in India nasci accepi, magnitudine triplo maiorem otide, ore permagno & longis cru-

DE CELEO.

CELEVS auis, κελεύς, semel & iterum Aristoteli memoratur, hanc enim & libyrum pugnare scri-

De Auibus DE CEPPO.

A.

CEPPOVM Theodorus Gaza ex Aristotele fulicam interpretatur, sed quoniam an recte id ab eo factum sit, non satis mihi constat, & quæ hodie fulica à pierisq; populis qui Latine linguæ uestigia retinuerunt appellatur, nihil cum laris aut cepphis commune habere uidetur, uisum est priuatim de singulis, quæ apud authores obseruata nobis sunt, conscribere. Cepphus ea est auis quæ communiter laris dicitur, Scholiastes in Plutum Aristophanis, ex quo Suidas etiam & Varinus repetierunt. Cex, καξ, uel caux, καξ, ab alijs laris, ab alijs cepphus exponitur, Hesych. sed plura de hac uoce in Laro. Ego illerum potius sententiam sequor, qui cepphum non larium, sed λαροειδῆ, id est laro similem esse scribunt, ut Nicandri interpretis & sequutus eum Varinus. Nam & Aristoteles uir hac in re omnium diligentissimus diuersas has aues facit, conueniant tamen esse coniectio, cum locus ubi degunt, uictus ratio, ingenium, & corporis species conueniant. Sed lari nomen latius patere dixerim, quando & marini & fluuiatiles lari sunt: cepphi uero et cataraçta (quos supra quoq; larorum generis esse ex mea coniectura docui) marina duntaxat esse larorum genera, colore & magnitudine discreta.

¶ Recentiores Græci (inquit Turnerus) qui post Aristotelem scripserunt, larium & cepphum eandem auem fecerunt, ut Erasmus in adagio λαροειδῆ, ex Aristophane & eius interprete ostendit, (ex eo quidem quod hæc nomina in prouerbio coniunguntur, non est necesse unam esse auem, quin magis quærat, quas sed eiusdem naturæ leuitatis scilicet & soliditatis aues simul nominari, ad nomen solidum ac leuem & clamorifum designandum: ut de improbis & masfigijs seruis similiter duæ aues diuersæ quidem, sed utraq; uariè punctis distincta, atagen & numerius in prouerbio iunguntur. Verum ab Erasmo tantum cõiunctas has uoces in unum prouerbium puto, non à ueterum quoquam.) Sed Aristoteles distinguit libro octauo de hist. anim. his uerbis, ἐν δὲ λαροειδῶν ἀνὸς καὶ λαροειδῶν. Iam qua nam ratione autores istos conciliem, nescio, nisi dicam poetas rerum peculiare & proprias notas ac discrimina, philosophis multo negligentius obseruantes, aues corporis figura, natura & uictus ratione similes, licet manifestis notis differentes, eandem aues fecisse, quas seueriores philosophi ad amissum omnia expedientes, in diuersas species distinxerunt. (Atqui ego non poetas, sed grammaticos quosdam recentiores cepphum & larium cõfundere uideo, quod & ipsam facie excusatur, si laris, ut ipse sentio, genus ad cepphum sit.) Post hæc quoniam Gaza cepphum interpretatur fulicam: recentiores autem alij fulicam uandilium autem interpretantur, quam Germani kyttam uocant, alij gallinæ aquaticæ nigrae genus, cui alba in fronte macula, de qua nos in Fulica recentiorum scribemus, reprehensio utriq; subdit, sed ita refert, ut quam autem fulicam (scilicet cepphum, ipse enim non distinguit) esse iudicem, ostendam. Est auis marina (inquit) magnitudine monecula, sed alis acutioribus & longioribus, colore tota albo, excepto nigro quem in capite gerit cirro: rostro etiã & pedibus pumiceis. Hanc ego sæpe in mari nauigans considerauit, tũ præsertim quando uel cœcitate uento, uel flante contrario, emissa anchora, uentũ sequendiorẽ quiescẽtes expectauimus. Hęc statim soluta anchora, gauijs comitata aduolat, ex purgamentis nauis eiecctis, esse non nihil sibi promittẽs, diutino clangore defatigata tandem ceph profert, ut lari cob, unde à nostris marini cobbi dicuntur. Hęc Turnerus: qui hanc auem Germanicè ait uocari ein wyß mewe, Anglicè a uulgre semau uulth, uel a blak cop, uocant autem Angli laros quoq; seeceb, id est cobbes marinos ut iam recitauimus. Causam albam (inquit idem) à fulica (ceppho) parum differre arbitror, solo nimirum cirro & rostro. Turneri de ceppho sententiam Eberus etiam & Peucerus confirmant, & sanè nisi quæ placet hanc auem cepphum esse, & eandem fortassis Plinij fulicam propter capitis cirros, fulica uero recentiorum alia demonstrabitur suo loco. in laro etiam genera eius aliquot Germanicè nominabo, ex quibus num aliqua cum ceppho aut cataraçta conueniant, diligentiores qui loca maritima habitant aduertue, obseruabunt. ¶ Auicennæ interpretis in historia animalium casu alicubi habet pro ceppho, ut Albertus alicubi sekocol. Hispanus quidã cepphum seu fulicam sua lingua cercetam mihi interpretatus est, quod nomen ego quæque dula magis conuenire suspicor. Auis quam Aratus cepphon dicit, ardeam Vergilius nominat, Perionius.

B.

Cepphus laro similis est, Scholiastes Nicandri. Plumis abundat, carne exigua præditus, Scholiastes Aristophanis. Gracilis est auis, (ἐλαφρῆ,) carne nulla ferè, cum tota prope ossibus & plumis consistet. Leuissima est, unde facile uento impellitur, Hesychius: & fluctibus innatat, Scholiastes in Plutum Aristophanis & Suid. & ab ipsa leuitate nomen tulit, ut cepphos πῆξ ἢ καφότηρα dicantur, Oppianus. Currit per summam aquam, idem. Reliqua uide in A.

C.

Cepphus apud mare uictitat, Aristot. Auis marina est, Scholiastes Nicandri. Circa mare degit, Hesychius. Circa aquas semper moratur, Scholiastes Arati. Vescitur spuma maris, qua etiã obiecta capitur, Nicander. Vide in E. Maris spumam edit, unde Aratus, οὐρανὸν ἀφροίτην κλύει κλύει δὲ λαροειδῆ, Scholiastes. ¶ Auis est utilissima & obstrepera, λαροειδῆ, Scholia in Plutum Aristophanis. ¶ Currunt cepphi per summam aquam, & prosperum piscatoribus successum promittunt, uersari enim

De Cephho. D.E.F.G. Lib. III. 243

enim his in locis gaudet, in quibus meliores piscium greges fuerint, thunnos maxime comitantur: quod ab his pisciculis, quos dentibus suis discerpunt, carunculae aliquot in aquis relinquuntur, quas cepphi statim ingurgitant. sequuntur etiam delphinos, & piscium ab illis occisorum sanguine pascuntur. sed maris quoque spumam ingerunt. Nunquam sane otiosos aut dormientes cepphos terra marisve aliquis facile deprehenderit: semper aut uenantur, aut uolitant. Ad tonitrua adeo timidi sunt, ut eorum sonitu exaudito ex aere in mare decidunt. Generatio quidem eorum ex mari ne an ex aere sit, (locus hic in Graeco codice nostro mutilus uidetur,) non constat, nam terra etiam cum tonuerit fructus quosdam (ut de tuberibus legimus) sponte emittit, Oppianus. ¶ Δυσκός τε πέτραις κίφου αἰς πρὸς αἶμα δαυδὸς χερσίν, Lycophron. Nicander cepphū celerem cognominat. ¶ Cepphum parturientem imprimis clamare aiunt, uide infra prouerbium, Cepphus parturit.

D. Cepphus auis est stolidus, Scholiafies Aristophanis, nam facile decipitur, ut dicemus in E. unde homines stolidi & decepti faciles prouerbio etiam cepphi dicuntur.

E. Cepphi spuma capiuntur, appetunt enim eam auidius, quocirca spuma insperfa eos uenari in usu est, Aristot. Velcitur cepphus spuma maris, & eadem per piscatores (mare turbantes ut spumam colligant) obiecta capiuntur, Scholiafies Nicandri. τῶ γὰρ (ἀφροῦ) δὴ ζῶλον τε σπῆι, καὶ πόντου ἰσπῆι, Nicander. Piscatores marinam spumam cepphis eminus primū obijciunt, deinde propius subinde, donec paulatim ad manum usque illiciant, (aut manu ipsa spumam porrigant,) & ita facile capiunt, Scholia in Plutum Aristophanis & Suidas. ¶ Cepphi cum uentum imminet sentiunt, aduersū uolant, ut pisces quoque contra uentum niti solent, sic enim unda a capite eis defluens caudam uersus, squamas eorum quo minus inhorrescant componit, (complanat.) Sic & cepphi gregatim contra uentum uolantes, ne illū sequentibus pennae ac plumae peruertantur & rigeant, uenti imminetis indicium praebet, Scholiafies Arati. Cepphi cum relicto mari gregatim in terram aduerso uento reuolant, uentū praenunciant, Vuorronus ex Arato. Nostri etiam fluuiatiles & lacustris lari (Solbroten) instante uento, in aere sublimes uolitant, & uento se obuertunt. ¶ Cepphi his in locis, in quibus meliores piscium greges fuerint, uersari solent, itaque prosperum ubi apparent piscatores sibi successum promittunt, Oppianus.

F. Caro cephorum probi odoris est, excepta parte posteriore ultima, quae sola lituum (lego limum, Graecè scribitur δαίμα, malim δαίμα, id est littus, & sic quoque legi potest, nō limum, quanquam eodem sensu, in Gaza translatione, Vetus interpres, quae sola foetet) olet, pinguescunt fatis, & esui sunt, Aristot. Niphus lituum herbam exponit, sine autoritate.

G. Fama est crudae fulicae cor comescum comitiale morbum discutere: ipse quidem periculum non feci, Aretæus Iunio Paulo Crasso interprete, in Graeco exemplari legitur αθηϊα, id est mergi.

H. a. Cepphi auis praeter alios Callimachus in Hymnis meminit, Scholiafies Aristophanis. Cepphus quidem dictus uidetur quasi κίφου, a leuitate, cum leuissima auis sit pro magnitudinis ratione: aut per onomatopoeiam. Inuenio & κίφου, apud Varinum, pro eadem aue. Ciris etiam uel cirrhis auis, de qua priuatiim inter Accipitres scriptimus, e genere cephorum forsitan fuerit, propter causas illic assignatas. Δυσκός τε, τὴν κίφου, ἢ δαυδὸς ὄρνιθι, Helychius & Varin.

Epitheron cepphi, θοός, id est celer, apud Nicandrum. Κίφου θοός, ἐπιπέδιος, ὄρνιθός ἐστιν ἐλαυνόμενος, ἀπτεριβής, Helych. & Varinus, de homine nimirum leui, inconstante, aut stolido & facili decepti, nam & cepphus auis leuissima est, & huc illuc uento impellitur, & decipitur facile, legitur etiam κίφου apud Varinum eadem significatione, item κίφου κίφου, ἐπιπέδιος, apud utroque. Κίφου θοός, κατὰ γὰρ λέγει, εἴρηται δὲ ὑπὸ τῶ ἀλόγῳ δίκλιον ἀνοήτως συνειρημένον, Helychius non suo loco, nempe post κίφου.

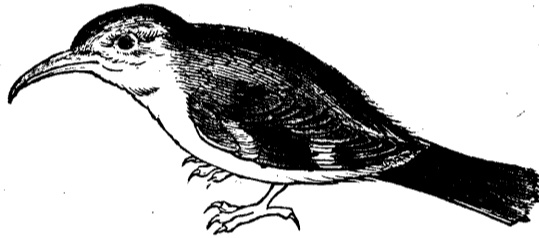
H. Prouerbia, Cepphus larus, κίφου λάρου, in garrulum ac uecordē dicebatur, praecipue qui cuiusuis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam spuma marina gaudere & capi aiunt, (uide supra in E.) Aristophanes utitur in Pluto, interpres admonet cognomen esse prouerbiale. Rursum in Nebulis Cleonem larum uocat, quod furis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libro de mercede seruitutibus, Σουτὸν δὲ παρακαλέσας διαβόλῳ, ἰδὲν ἔρα εἰ δέλεος, καὶ δαίμων ὁ λάρου ὄλον ποθεύων ἢ δέλεος, id est, Sumpta uero fiducia uenatum aggredere, si uidetur, lari in morem, totam escam ore deuorans. Athenæus indicat auem hanc (larum) Herculi attributam a praecis, quod & ille fuerit ἀδιδυράου, atque itidem βοφάγου esse uocatam. Olim praecipuus gurgitum luxus erat in piscibus: quo magis mirum est hodie religionis causa uulgi piscibus uesci, proinde congruet & in obsonatores, quod larus auis piscium sit appetens, Erasmus. Sed ueterum nullus hoc prouerbio utriusque auis nomine in ipsum coniuncto, quod sciam, usus est, uide supra in A. Laros uocamus homines stolidos, δυδύμας: eisdemque cepphos, a leui huius nominis auicula ut ueteres docent, ἐκ κίφου τινός καὶ ἀμπελαχέιστο ὄρνιθαίς, Eustathius uidetur autē ἀμπελαχέιστον ei idem quod κίφου significare, quod ut uinum quod leuissimum est, ita manibus geritur & tractatur facilius. Κίφου, τὰ τῆς ἢ παραμύα ὑπὸ ἀλόα

γισται καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων, Scholiastes Aristophanis. καὶ κίπποι ἡρώωνδ' ἀλαφροὶ δὴν οὐκ αἰδοῦντο, Aristophanes in Pace, ubi Scholiastes; ἡρώωνδ' ἐν αὐτῷ τῷ κίππῳ, ἀλλὰ καὶ αἰδοῦντο, κίπποι (κίπποι hic legit Varinus, quod placet) γὰρ οἱ κίπποι ἐπὶ τῷ ἀνοήτων, ἄνοι καὶ αὐτὸν ἐλαφροὺς ταῖς φρεσὶ κίππος (forte κίππος, καὶ ἰσχυρὸν. A cepho aue quæ leuissima est, ac facile uento impelliur, homo etiam leuis ingenij, (ἐφ' ὅς κίππος, ut inconstantibus & ardeliones) cephus cognominatur, Hefychius. Cephus prouerbialiter dicitur pro homine uili & loquace, Suidas. κίππος, κίππος, ἐλαφροὺς ἀνθρώπων, Idem & Varinus. Conscio autem hanc quoque uocem deprauatam esse à cepho, est literarum ordo in Lexicis obfiet. ¶ Cephus (est Erasmus larum uertit, quod non probo) parturit, κίππος ἀδύνα, antiquitus dicebatur in eos qui pollicerentur ingentia, nihil dignum promissis exhiberent, aiunt enim cephῶν auiculam cum parturit uociferari, hinc natum prouerbium, ubi quis magna præ se fert, pusillia præstiturus, Hæc scribit interpretes Aristophanis in Comædiâ Pacem, Erasmus Chiliad, primæ Cent. 9. reperit autem idem Chiliadis secundæ Cent. 2. ubi addit, Confine est illi, Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

CERCIS, κέρκισ, à Varino & Hefychio exponitur genus auis, radius textorius; sirops quedam, & piceæ aut populi (ἀγύρως) arboris cacumen. Est & crex auis, de qua infra, eadem forte quæ κέρκισ, nam & κέρκισ apud Hefychium non alia quam crex est, per onomatopœiam dicta. & CERCION apud Aelianum, de qua dicemus inter Motacillas.

DE CERTHIA.

Certhius Turneri.

OVIMVS auiculam quandam exiguam, nomine certhiam, cui mores audaces, domicilium apud arbores, (καὶ ἀνεῖ πρὸς τὰ δένδρα,) uictus ex cossis, (ἐστὶ δὲ περὶ τῶν,) ingenium sagax in uitæ officijs, uox clara, Aristot. histor. anim. 9. 17. Græcè legitur huius auiculæ nomen κέρκισ, certhius. Albertus in sua translatione legit rarycheus, ubi & alia quedam inepetè scribit, & pro thripophago, de uorare eam aliam quãdam auiculam cancrum, nempe uincanem Germanis dictum, (id est iringillam,) uocari autè Germanicè *Barchengel*, de qua scribemus in Latio, ficto à nobis nomine.

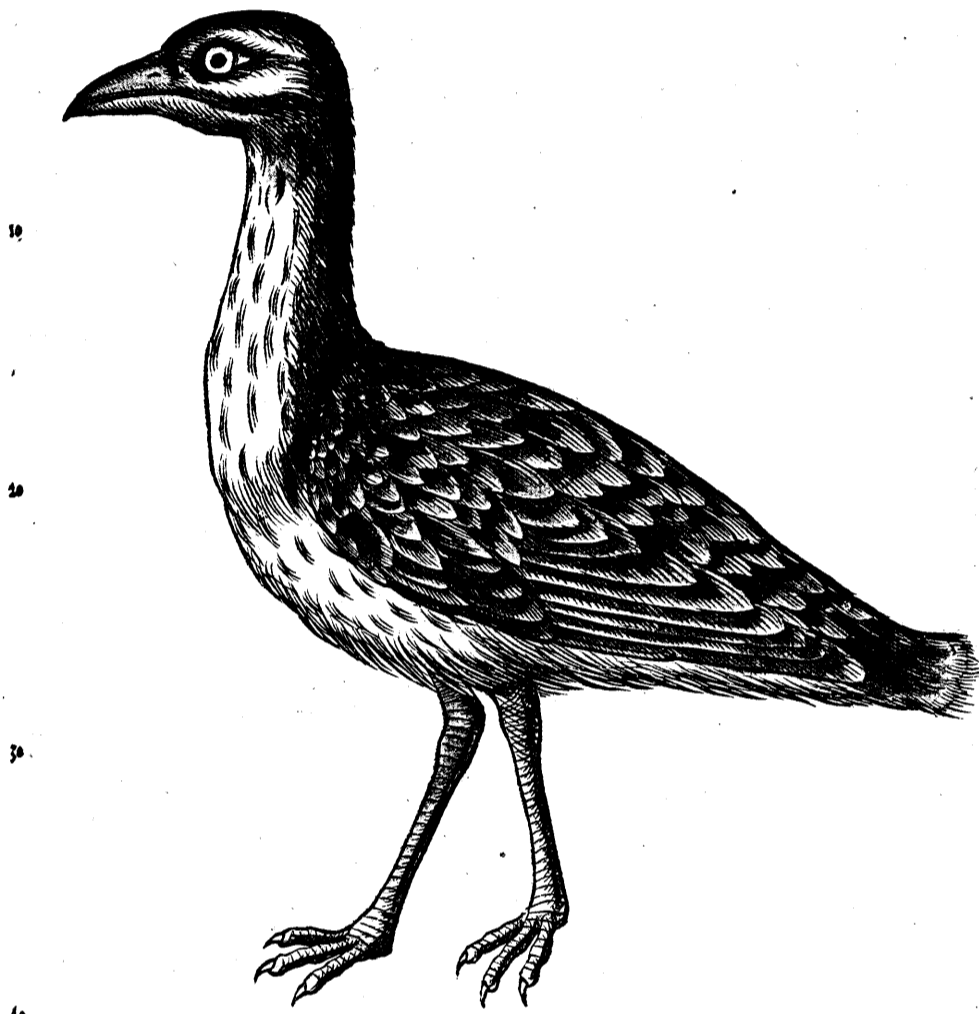
¶ Auis est quedam, inquit Turnerus, quam Angli creperam, id est reptatricem nominant, quod super arbores semper repat, quam certhiam esse credo. Ea regulo paulò maior, pectore pallido (nos tota parte supina alba uidimus) cætera fusca & maculis nigris distincta est; uoce acuta, & rostro tenui (oblongo, insiar upupæ ferè) & leuiter in fine adunco: nunquam quiescit, sed semper per arbores picorum modo scandit, & cossos è corticibus eruens comedit, Hæc ille. Eberus & Puerus certhiam auiculam carduelem minorem esse scribunt, uariam, pulchrâ, audacem, uoce clara, thripophagon, & Germanicè uocari *Hirengryl*, (ab alijs puto *Hirngryll*, inter auiculas musicas maxime commendatam: quam nos infra inter chlorides species gryllum appellabimus.) Idem reptatricem Turneri auiculam (quam ipsi Germanicè uocant *Baumbeckel*, & *Baumletterlin*) calidrin Aristotelis faciunt, de qua supra scripsimus. Auicula (inquunt) parua est, cinerea & uaria, agilis & ad motū expedita: rectâ sursum prorepit, & accliuia quæque conscendit rectissimo tramite. (nisi fortè non hanc, sed auem quam nos *Chlan* uocamus, inter picos describendâ intelligunt, namque eam quoque apud Saxones audio *Baumbeckel* uocari.) Atqui ego cum Turnero potius senserim: quoniam calidris lacus & fluuios perit, quanquam dubius sum an culicilegam potius reptatricem illam Turneri (quam scandulam Latinè dixeris) appellem. (Vide infra in Cnipologo.) Aliqui Germanicè *Rinnenelaber* nominant.

DE CHARADRIO.

A.

CHARADRIVS auis nomen est, quam Gaza Latinè hiaticolâ dici posse scribit, quod circa fluminum alueos & riuorum charadras, siue hiatus riparum uerari soleat: alibi uero rupicem transfuit, à rectio rupex. Hebraicam uocè anapha, *אנפא*, Leuitici 11. & Deut. 14. Septuaginta & Hieronymus charadrium transfulerunt.

uoce

Niphus charadrium speciem noctuæ esse cõjcit, eò scilicet quòd noctu se abdat,
 sed is noctuæ uocabulo nimis generaliter utitur. Recentiores quidam obscuri, pro charadrio ine-
 pte caladrius, caladrius, & calandria scribunt. Sunt qui charadrium eandem ictero siue galgulo
 aut galbulæ auem esse suspicentur, quoniam Aristoteles icteri non meminit, & ex charadrij aspectu
 hic morbus curari tradatur. Vocatur autem morbus idem etiam regius, ut galbula auis alio nomine
 (uulgò Italis) regalbulus & secundum aliquos regaliolus Suetonio] dicitur. hinc est quòd Gerardus
 Cremonensis charadrium in Kiranide regulum conuertit, auem enim regiam charadrium esse Ki-
 nides scribit, nimirum quòd à regibus ad huius morbi curationem requireretur. Ego, ne quid confu-
 disse uidear, priuatim de singulis ueterum recentiorumq; scripta recitabo. Hoc quidem certò no-
 bis constat, galgulum siue galbulam Latine dictum, qui hodieq; nomen in Italia retinet, non esse cha-
 radrium Aristotelis, quod historiam utriusq; conferentes facillimè deprehendent. De ictero aue
 plura uide infra in galgulo. ¶ Charadrium ipse conijcio eam esse aue, cuius imaginem apposui.
 Ea Germanicè alicubi, ni fallor, Triel uel Gziel nominatur. Italis coruz. Hanc aliquando apud ci-
 uem meum, qui uno aut altero anno domi aluerat, considerauit. Videtur nonnihil ad accipitris spe-
 ciem accedere, nisi quòd nec rostrum nec pedes uncos habet, sed pennis ut accipiter aut tinnuncu-
 lus subruffis est, collo, capite, pectore & uentre maculosis: iisdemq; partibus ex luteo subruffis, nisi
 quòd colli pars posterior magis ad fuscum tendit. in dorso & alis maculas quasdam ruffas habet, cæ-
 tero color fuscus his partibus, cauda breuis & angusta. magnitudo ei quæ gallinæ paræ aut colum-
 bæ, crura oblonga duos palmos excedunt, colore tota subluteo, in quibus digiti terni, breuib; in-
 teriore parte membranis iuncti, digito posteriore caret, ut tarda & struthio, ungues breuissimi, mu-
 tili. Oculi magni, pupillam circulus flauus, uel aureus ambit. Rostrum longiusculum, anterius ná-

gricat, posterius flauet, extremis partibus inferiore scilicet superioreq; leuiter decussatis, quod in p[er]tura non satis apparet. Auis est stolidi & stupida, unde homines etiã stolidos nostri uocant **Trielappen**. Domi inclusa subinde obambulat, aliquando in orbem ad multum tempus, circa columellam aut aliud quippiã; aliquando recto tramite, & si quid impedimento fuerit, transilit potius quã à uia recta declinet, oculos, etiamsi digitos admoueat, nõ claudit, facile mansuescit; nam etiamnum libera ruri, parum sibi timet ab homine. Aquatica est, & in pratis palustribus uel circa paludes degit, audiui aliquando in lacu nostro glacie astricto, manibus se capi permisisse. Noctu, etiam in domibus, mures captat. In Germania inferiore abundare audio, noctu uagari, & uocem tanquam fistulæ ædere. Videtur sanè & morbus arquatus siue icterus ei conuenire, cum crura tota, rostrum & iris oculorum flauo luteoue colore in ea spectentur, & tota pars corporis supina ex ruffo colore pallescat. Hic igitur, nisi fallor, charadrius Aristotelis fuerit.

Audio etiam auem quæ uulgò à Germanis quibusdam (circa Confluentiam) **Weicker** appellatur, mures captare, quamobrem etiam mustela nominatur à Carolo Figulo, quod mustelæ quadrupedis instar muribus infidietur: quæ an eadem sit charadrio nostro non possum asserere. ¶ Charadrius noster cum domi aleretur, imminente tempestate perquam inquietus erat.

B.
Charadrius colore & uoce prauus est, Aristot.

C.
Vox charadrio praua, noctu apparet, die aufugit, Aristot. A Procopio Gazaio etiam inter aues noctis & tenebrarum amicas cum noctua, upupa & uespertilione numeratur. ¶ Apud mare uicinat, Aristot. & Suidas in uoce *ήμυρνά*. Atqui Aristophanes charadrium aliasq; aues fluuiatiles ad ciuitatem auium condendam, aquam adferre fingit: & charadræ, à quibus illi nomen, ut grammatici quoq; testantur, fluuiorum potius quã maris dicuntur, prærupta scilicet & contragofa cauernosaq; circa ripas loca, præruptos torrentium alueos Gaza transiit, in his enim uerfari gaudet. Nihil igitur prohibet & circa mare & circa dulces aquas charadrium degere. ¶ Charadrius sulfure interimitur, Aelianus interprete Gillio, sed Philes qui sua ex Aeliano transcripsit, charadriũ titano potio perire docet, *τίτανον* autem calcem, interdum etiam gypsum significat.

F.
Charadrium aliqui non aspectu, sed in cibo sumptum ab ictero liberare putant, uide mox in G. in uctere quidem testamento hæc auis mensis impura pronunciat, causam adfert Procopius interpretres Græcus, quod noctis ac tenebrarum amica sit, quemadmodum & noctua & uespertilio.

G.
Charadrius morbo regio medetur, ut affirmant quidam, si ab agro uel conspiciatur duntaxat, quocirca qui auem uendunt, abscondunt eam, ne ab agro prius uideatur quã eam uendiderint, & ille gratis curetur, ut author est Euphronius: Andreas non hoc uisam, sed in cibo efficere author est, Scholiastes Aristophanis. Vide etiam infra in prouerbio, Charadrium imitans. Charadrius ictericis medetur, & si ictericus eum intueatur, refugit ille & auerfatur oculis conuulsis, non propter inuidiam remedij (ut quidam putant) sed quia contagione se affici sentit, transeunte in ipsum per obitum alterius affectionis ceu fluxu quodam, Heliodorus libro 3. Aethiopicæ historiae & Simocatus. Charadrius auis eximio nature beneficio affecta est, nam si quis ictericus in eam acerrime intuetur, ita conuulsione ex animo respiciat, sic affecum non solummodo sed etiam ad seipsum reducit, Aelianus. Rubetam aliquis aspiciens utcumq; optime coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur, & rursus charadrium intuens (*χαράδριον ὅς γαλιών*) liberatur, Philes.

H.
a. *Χαράδριος* quando auem significat, acuit ultimam, *ἔδης ὀρνίς μεταβαλλομένη εἰς τὴν ἐκείμην*, hoc est auis colorem rerum obiectarum in se recipiens, (quanquam alij authores ictericorum duntaxat colorẽ abieo recipi tradiderunt, pro charadra uerò barytonũ est, *χαράδριον* (Erasmus legit *χαράδριον* gen. neutro, forma diminutiua) Scholiastes in Aristophanem. Auium nomina in *ios*, quæ syllabas plures tribus habent, ultimam acunt, ut *χαράδριος, ἀρνίος*, Etymol. *Χαράδριον*, locus est inæqualiter concauus, *φαραγγίδης*, à uerbo *χαράσσειν*: *ὅς ἔστι ἡ χαράδρα ὀνομαστικῶς ποιεῖται, ἵσως δὲ καὶ ὁ χαράδριος*, Euseb. frath. Concitant & charadræ melodiam quandam fluctibus suis, Scholiast. Aristoph. *χαράδριος ὀρνίθι ὀνομαστικῶς ποιεῖται ὅτι τὸ ὄρνις χαράδριος ἑστὶν ἰδίον*, Idem. ¶ Varonum ac rupicum squarofa incondita rostra, Lucilius apud Fesum; ubi an rupices charadriõs intelligat, non constat.

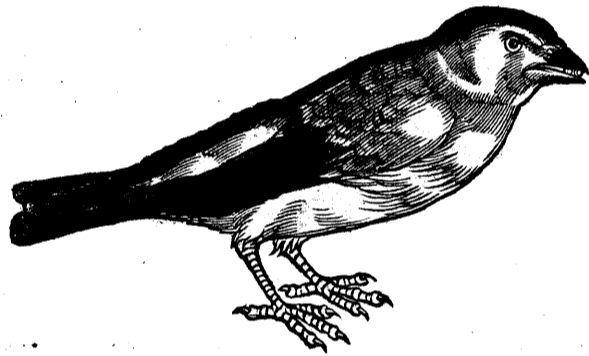
¶ PROVERBIUM. Charadrium imitans, *χαράδριον μιμνήσκω*, dici solitũ de dissimulante ac rem utilem occultante. Suidas refert hunc senarium scæzontem ex Hipponacte, *καὶ μὴ καλὸν τῆς μὴ χαράδριον τὸ ὄρνις*; id est, Et num charadriõn quæso uenditor cælat, (nos aliter distinximus, ut duæ perlonæ in hoc uerfu loquantur.) Item Aristophanes in Auibus: *Ἄλλως ἂν ὄρνιθι, ὡς εἶπαι, εἰς τὴν λόγῳ ἐμβαίς ἐπιπέσει, χαράδριον μιμνήσκω*, id est, Alioqui upupa, ut uidetur, saltum ingressa abdidit sese, charadriõ imitans. Quo loco interpretes narrat huius auis uim medicam (&c. uide supra in G.) Erasmus. Sed commodius uidetur, ut charadrium imitans accipiatur pro latente uel occultato instar charadriõ, non pro occultante, nam & charadrius ipse interdum (ut diximus) latere in cauernis, noctu prodire solet, & cum uenduntur, latent occultanturq; à uendentibus, *ἐυφραίνω ἐκ τῷ χαράδριον μιμνήσκω ἄνθρωπον*, Scholiastes Aristophanis. Socrates

Socrates apud Platonem in Gorgia, quum Callinicen eò pellexisset, ut fateretur beatam uitam non esse sitam in copia rerum, sed in perpetuo influxu, nam qui satur est, aut non sitit, quoniam nec molestiam sentit, nec uoluptatē lapidis more uiuit, potius quàm hominis; ita subiicit, *Charadrius* auis in Perfidie reperitur, (inuenta in Perfidie ab Alexandro,) sed illic quoque rara, & atrijs regum requisita, eò quod multi ei capiendæ insidientur propter augurium (auxilium) quod iſtericis ex ea præstatur, Albertus. Charadrius auis regia est, futuri præſcia, nam si infirmum intueri recuset, mortis signum est, si uerò aciem oculorum in faciem eius direxerit, omnem ab eo morbum aufert, & uolans aduersus Solem, projicit morbum: ita ut & ipsa & ager feruentur, Kiranides & Physiologus, & Albertus ferè similiter. Charadrius omne hominis agroti malum intra se colligit, & in aère uolans illic comburit atque dispergit, Author libri de nat. rerum. Infirmum moriturum non respicit: sed si ualeitudinis restituendæ spes sit, aspectu suo omnem ab eo morbum ad se trahit, ita ut ager liberetur, auis agrotet, & sæpe pro illo moriatur, Obscurus quidam Aristotelem falsò citans: qui hoc etiam addit, Hæc auis habet os crassum in crure, cuius medulla oculos caligantes si quis illeuerit, uisus claritatem in eis promouet. Pars interior femoris caliginem aufert ab oculis, Author libri de nat. rerum, & Albertus.

¶ Ab his quæ apud ueteres de hac aue leguntur, recentiorum quorundam & obscurorum scripta de eadem separatim proponere uolui, quòd quædam sine authore & nugacia ab ijs tradantur. ¶ Charadrius est auis garrula, Rodolphus in Leuiticum. Auis est tota alba, ut quidam ferunt, quæ in Perfidie reperitur, (inuenta in Perfidie ab Alexandro,) sed illic quoque rara, & atrijs regum requisita, eò quod multi ei capiendæ insidientur propter augurium (auxilium) quod iſtericis ex ea præstatur, Albertus. Charadrius auis regia est, futuri præſcia, nam si infirmum intueri recuset, mortis signum est, si uerò aciem oculorum in faciem eius direxerit, omnem ab eo morbum aufert, & uolans aduersus Solem, projicit morbum: ita ut & ipsa & ager feruentur, Kiranides & Physiologus, & Albertus ferè similiter. Charadrius omne hominis agroti malum intra se colligit, & in aère uolans illic comburit atque dispergit, Author libri de nat. rerum. Infirmum moriturum non respicit: sed si ualeitudinis restituendæ spes sit, aspectu suo omnem ab eo morbum ad se trahit, ita ut ager liberetur, auis agrotet, & sæpe pro illo moriatur, Obscurus quidam Aristotelem falsò citans: qui hoc etiam addit, Hæc auis habet os crassum in crure, cuius medulla oculos caligantes si quis illeuerit, uisus claritatem in eis promouet. Pars interior femoris caliginem aufert ab oculis, Author libri de nat. rerum, & Albertus.

¶ Charadrii cor & caput gestatum, illæsum & innocuum ab omni infirmitate facit gestantem per omne tempus uitæ suæ, Kiranides.

DE CHLORIDE.

A.

CH L O R I S legitur apud Aristotelem historiae anim. lib. 9. cap. 13. ubi Gaza luteam uertit, cum alibi (semel scilicet lib. 8. cap. 3. ubi chloris in numero earum est quæ uermibus pascuntur, neque enim alibi ab Aristotele memoratur) chlorida luteolam uertat, diminutiua uoce Latina Græcam eiusdem formæ: choreum uerò luteam uel luteum, utrunque historiae anim. lib. 9. cap. 1. Hinc decepti quidam recentiores chloridem & choreum uel confuderunt uel non rectè distinxerunt. Chloridem mirum est Gazam uertisse luteam, cum uulgò nota auis sit, & à uiriditate uocetur Græcè, Volaterranus & Niphus Itali. quibus & ipse assentior: primum enim non probo quòd Gaza luteam aut luteolam uertit, cum chlorionem tamen reddat uireonem, quanquam scio *χλωρον* apud Græcos non de uiriditate tantum, sed luteo etiam colore dici: & uitellum siue luteum uel eodem nomine uocari, deinde non aliquam lutei coloris auiculam, sed illam quæ à uiriditate apud Germanos etiam denominatur, chloridem esse iudico: non ligurinum quam Germani ciselam uocant, ut Gyb. Longolius & Guil. Turnerus putauerunt, quòd illi acanthidis apud Aristotelem historia magis conuenire uideatur. Viriſque obijci potest, quòd & acanthidis & nostra à uiriditate dicta seminis uescantur, chloris uerò Aristotelis uermibus. Sed nos aliam chlorin non inuenimus in præsentia: itaque distinguendi gratia moneo lectorem, ea quæ sequuntur omnia de nostra chloride intelligenda esse, quam & uiridiam uocare libuit, ubi Aristotelis nomen non subiicitur. ¶ Nostra igitur chloris Italis appellatur uerdon aut uerderro, aut uerdmoran, alijs (ni fallor) zaranto, caranto, aut taranto: alibi frinon, ut circa Tridentum. Lusitanis uerdelham, Sabaudis uerdeyre. Germanis *Grünling*, *Grünfinck*, alibi *Kuttvogel*, & circa Francfordiam ad Mœnum *Tutter*: alibi

Rappfinck, quia semen raporum edit, Illyrijs (ni fallor) zeglolka. Turnerus acanthidem hanc auem facit, & Germanicè interpretatur, **Kirsfincke**, melius puto scripturus **Hirsfinck**, id est miliariam, non enim cerasis, sed milio uescitur, unde apud aliquos **Hirsuogel** appellatur. Idem Turnerus in epistola ad me scripta kirsfinckam istam (id est chloridem nostram) putat esse thraupin. Anglicè a grenesfinche. Auis quæ Gallicè uerdier dicitur, & Græcè chloris, uulgò hodie à Græcis allarandos uocatur, ut in quibusdam Galliarum locis ferrant, Bellonius.

B.
Chloris à colore partis suæ inferioris pallido (ochro) dicta, Aristot. atqui nostra chloris ut & ligurinus, quam alij chlorin putant, non infra tantum sed supra quoque uirent, nisi quod pennas aliquot nigras in alis & cauda habent, ligurinus etiam in capite. Magnitudine alaude est, Idem hæc magnitudo ligurino non conuenit, sed uiridia. Videntur sanè hæc duæ aues tum natura tum corporis specie similes, magnitudine tantum differre. Grenesfinca (uiridia) nostra magnitudine passerem æquat, tota uiridis est, præsertim mas in hoc genere, femina pallida est, Turner. Auicula quæ Itali zarato uocant, (eadem, ni fallor, uiridie nostre) ligurino similis est, sed paulò maior, rostro latiusculo, minus uiridis per dorsum, in pectore & sub alis egregiè crocea, nuce edit, usus eius in aucupio nitorum.

C.
Chloris uermiculis uescitur, Aristot. Viridia nostra inter spinas plurimum degit, & ex herbarum seminibus uiscitat, præcipuè carduorum maiorum & lapparum, ut auriuittis minorum, Turnerus. Raporum etiam semen edit, unde à Germanis quibusdam **Rappfinck** appellatur. Chloris nidum sibi ex symphyto (quod magna difficultate & reperitur & effoditur, Aelianus) stirpitus enulo facit: sed fragulum subijcit ex lana & uillo, parit aut quatuor aut quinque, Aristot. Chloris nidulatur in arboribus, Vuottonus. Chloridis in nido cuculus aliquando parit, Idem. Vide in Cuculo. Viridia nidulatur in ramis salicis aut prunorum syluestrium, cantat amoenè, Turnerus. Cantu & uolatu libero est, Volater.

D.
Viridia præ cæteris mansuescit, Volaterranus. Cibus & potum è situlis haurire non recusat, Turnerus: attrahendo scilicet è cauea suspensas, ut in Carduele diximus.

H.
Lusciniæ apud Homerum *χλωρίς* cognominatur, quod in locis uiridibus uersari soleat, uel quod simul cum uirescentibus plantis, id est uere appareat, uel propter colorem, Eustathius. Chlorites gemma herbacei coloris, quam dicunt magi inueniri in scylla auis uentre, Plinius.

Est & *χλωρίς* apud Homerum *Odysseæ*, filia Amphionis (qui filius fuit Iasi regis Orchomeni & Pyli) & Phersephones filia Mij, mater Nestoris, Eustath. & Innominatus Scholiastes, hæc à Diana occisam ferunt ob matris superbiam. Chloris Amphionis filia cursus certamine uicit in Elide ad Iunonis templum, Pausanias. Fuit & Chloris Arcam filia, cuius meminit Plutarchus in libro de fluuijs. Item Chloris una ex filiabus Niobes apud *Trerzen*. Apud Argiuos Latona simulacrum est: cui appositam uirginis imaginem à pallore Chlorin appellant; Niobes filiam fuisse, & Melibœam initio nominatam asserentes, Pausanias in Corinthiacis. Chloris nymphea apud Texorè, cuius epitheta, Zephyritis, cæcidea, uerna, florigera, fingitur hæc à Zephyro ducta & in uxorem ducta, cui ille in munus amoris ac uiolatæ pudicitia, omne ius in flores concesserit, & pro Chloride Floram uocauerit. itaque dea florum habetur. Lampacida flores candida Chlori tibi, Claudia nus. Est etiam Chloris mœcha uetula apud Horatium Carm. 3. 15.

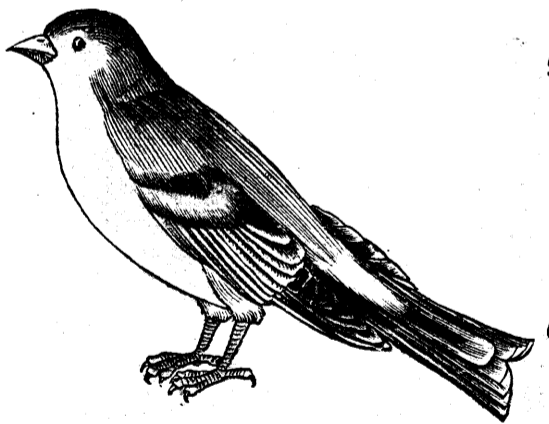
Viridia quam Germani *Grünling* uocant, similis est alia auis ipsæ dicta *Grünling*, eadem (ni fallor) magnitudine, sed rostro unco & uiridior.

Alia præterea *Grüpling*, quasi graminea uocatur, dorso uiridi, rostro albicante, magnitudine fringillæ, uentre albicante & fusco, cantu satis suauis.

DE CITRINELLA.

CITRINELLA in quibusdam Italiae locis, ut Tridenti, nominatur auicula chloridæ nostræ uel ligurino congener, pectore luteo seu citrino, capite cinereo, in caueis alitur propter cantum quo mirè excellit, præ omnibus huius generis serino tantum excepto, papaueris nigri seminibus uescitur. Galli uocant tarin, & alibi (ut circa Auinionem) tirin, Neapolitani lequila, Turci saré. Hanc si quis chloridem esse malit à flauo citrinoue colore partis inferioris, cõcedam. Capitur in altis Heluetiarum montibus & alpibus, ut retrò themas Fabarias.

¶ Simi-

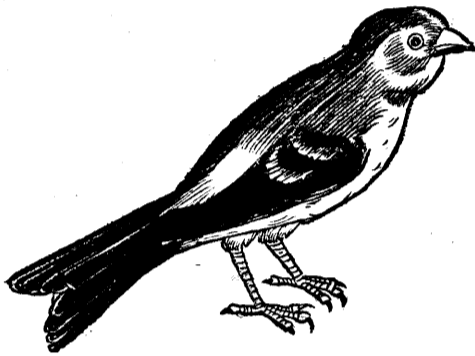
¶ Similis huic est, ut audio, Canaria dicta auicula, quæ e Canarijs insulis sacchari feracibus aduehitur, suavissimi cantus.

¶ Auicula aurea, uccello d' oro, ab Italis dicitur, auicula parua instar citrinellæ, & admodum canora, aureo pectoris colore, unde & aureola dici posset Latine, ex Italia ad Germanos adfertur.

¶ Citrinellis etiam comparatur, aut ligurinis magnitudine & partim colore, auicula in quibusdam Germaniæ regionibus, ut Alsatia, gyrola (Gyrl) nomine, per onomatopœiam ut cōiſcio, cantu laudatissima. Serinus etiam auis de qua nunc scribam, alicubi Girtlitz uocatur.

DE SERINO.

AVICULA cuius hæc icon est, can-
tu egregie musico omnibus huius
generis (etiã citrinellæ) prælata, Ita-
licè (ut audio) serin uocatur, unde
nos etiam serinum diximus: Gallicè cedrin,
haud scio an à colore citrino, nam ligurinum
auiculã refert, & magnitudine & colore par-
tim, pectore ac uentre scilicet ex uiridi fulues-
cens: parte superiore partim eiusdem coloris
partim fusca. Imprimis manifestum, & ad mul-
tos annos (tredecim aut quatuordecim) caueis
inclusa aitur. Vaneunt apud nos quæ cantu
præstant, singulæ statere duplici, aliæ sesquifra-
tere aut tetradrachmo. Germanicum eius
nomen est *Fädemle*: & in Heluetia alicubi
Schwäderte (quamuis aliqui diuersam hanc
esse auiculam uolunt) circa Francfordiam ad Moenum *Girtlitz*: ut alia quædam parua auicula hu-
ius generis in Alsatia gyrola. ¶ Non aliæ sunt, ut audio, scartzerini dictæ auicula, circa Triden-
tum capi, & ad Germanos deferri solita, à quibus *Hirngryllen* appellantur. suauiter cantillant: &
forsitan nomen eis à continuo cantu factum, nam ut grylli in agris apricis & circa balnea ac fornac-
es cantu suo continenter utuntur, aut forte quod uocem mirè fictant & uariant ad suauitatem mo-
dulationis, quasi uti quædam intellectus & phantasiæ id faciant, nam & homines *de quædam*, hoc
est qui p. antasia uai. ent, gryllos cerebro continere uulgo dicit. est autè *hirm*, Germanis cerebrum.
Aut potius quod summa & argutissima uocis acutic cerebrum penetrare uideantur, circa Franc-
fordiam simpliciter *Gryllen* appellant. Itaq; Latine etiam gryllum aut gryllodium, & Græcè simili-
ter *γρυλλός* & *γρυλλοδιδυ*, hæc autem appellationes licet. Capiuntur & in Germania apud Carinthios, Au-
gustæ Vindelitorum simul uterq; iexus (canit enim uterq;) trium staterum siue drachmarum duo-
actim pretio uenit, ut audio. Magnitudine sunt qua ligurini, uel paulo minores, sed minus lutei.
Capiuntur etiam in Heluetiæ nostræ montibus ac syluis quibusdam, & circa Vocetium montem,
¶ circa Bellinzonam. Auiceps quidam apud nos cum ut unq; sexum domi inclusum aleret, ita ut
aliqua uolandi libertas esset, pullos etiam ex eis habuit, sed aliquando cum pro mare gryllo marem
ligurinum adhibuisset, oua quidem nata sunt, sed ex quibus fous nihil prouenit.

DE CHLORIONE SEV CHLOREO.

CHLOREVS, quem Theodorus quandoq; luteum, quandoq; luteam uocat, mea quidem sen-
tentia longè alia auis est, & maior quam chloris, nam turtur & choreus pugnant Aristoteli, & occi-
ditur choreo turtur. Ad hæc choreus & pipra dissident, oua enim inuicem exedunt, apud eun-
dem. Et coruus & choreus pugnant, ut refert Plinius: nisi forte exemplaria hoc in loco sint men-
dosa. In hoc genere lutearum nonnulli uireonem marem esse opinantur, Aelianus. Mihi sanè chlo-
reus & chlorion Aristotelis una eademq; auis uidetur: quod inde etiam coniecimus, quoniã à chlo-
reo turtur uincitur, chlorioni turturis magnitudo tribuitur, frequentius autem quarum magnitudo
conuenit pugnant & cōmittuntur. Plinium etiam uideo non distinxisse: Pugnant (inquit) coruus
& chlorio, noctu inuicem oua exquirentes; qui locus translatus est ex Aristotelis historie anim. lib.
9, cap. 1. ubi Græcè legitur *πύρα καὶ χλωρεός*. Iam ut choreum à chlorione recentiores quidam non
rectè, ut ipse coniecio, separant: sic chloridem & choreum confundunt, ut supra ostendi in Chloria
de A. Guil. Budaus, Gyb. Longolius & Guil. Turnerus & alij quidam recentiores chlorionem
autem interpretantur illam quæ uulgo oriolus dicitur, Gallis lorion, nobis *Widewal*: de quo nos
inter picos agemus. Iidem Longolius & Turnerus diuersum à chlorione choreum rati, Ger-
manicè interpretantur *Gälgoß*, quem ego passerem spermologum esse suspicor, & à Saxonibus
uulgo *Wönitz* nominari, sic enim choreum Eberus & Peucerus interpretantur, Turnerum scilicet
consequuti ut in alijs pleriq;. ¶ Habent Itali autem quæ circa Bononiam regalbullo & rigey uo-

catur, quam in Galbula describam: & Germani habent quam à rostri figura cruciatam indigerant, nos Loxiam diximus: quarum alterutram potius chlorionem esse coniecerim quam uel oriolium uel passerem spermologum nostrum: sed animus magis ad galbulam inclinat. ¶ ALSECRAH est auis uiridis nota Damasci, Andr. Bellunen. hæc chloris ne an chlorion sit, inquirent quibus occasio fuerit.

¶ Vireo (chlorionem sic Gaza reddidit, nescio quam rectè, cum Plinius non uiridem, sed totam esse luteam scribat hanc auem, & Gaza alibi chlorin auiculam luteam aut luteolam uerterit, & simili- liter choreum quem nos eundem chlorioni esse sentimus luteum luteamue) docilis & ad uitæ muna ingeniosus notatur, sed male uolat, nec grati coloris est, Aristot. nō mirum autem si χλωρός siue uiridem siue luteum colorem in hac aue ingraturum dixerit, cum eundem in chloride etiam impro- baret. Et rursus, Vireo totus uiridans (χλωροί τε χλωροί τε) ex obscuro est, (hoc Gaza de suo ad- didit.) Hyeme hic non uidetur, sed æstiuo solstitio potissimum uenit in conspectum, discedit exor- tu arcturi syderis, Idem, Plinius & Aelianus. Magnitudine turturis est, Aristot. Vireo in luteo genere mas, uitæ munerum sciens est, simul & aptus ad quiduis discendum, ideoq; & laboris in di- scendo patiens, Aelianus. Chloreus, uulgò etiam glorius siue grallus, de genere milui parui est, ut dicunt, Niphus ineptam Alberti sententiam secutus. nam pro chlorione Albertus haberet gario, & imperitissimè exponit genus milui parui, qui turturis pullos è nido rapere conetur, & impugna- do parentem etiam aliquando interimat. Idem Albertus ex loco Aristotelis de historia anim. 9. 15. pro chlorione habet florietus, hanc auem Auicenna (inquit) uocat haudon (aliàs halydon) imitari- cem esse scribens gestuum humanorum sicut simia, & cantum exercere per sua uem: linguam extre- mam non habere acutam, prauis coloris esse qui aliquantulum ad nigredinem pallidam declinat. Chlorioni hostis est crex, nocet enim & ipsi & pullis. ex flagratione (incendio) procreata hanc auem fabulantur quidam, Aristot. ¶ Χλωροί, ὀρνίθων χλωροί, Hefychius & Varinus. Χλωροί, ὀρνίθων χλωροί, id est matula uel receptaculum stercoreis, & auis quedam, Hefychius, apud Varinum χλωροί per ω. magnum in ultima scribitur. ego pro aue χλωροί scribendum puto, pro matula (uel lani- na fortassis) χλωροί. Χλωροί, genus animalis, Suidas. ego potius χλωροί legerim, genus auis. χλωροί, auis quedam, Hefych. suspicor autem hic quocq; χλωροί legendum.

CHYRRHABVS, χυρραβός, auis quedam est, Hefychius & Varinus. Sigismundus Gelenius propter nominis similitudinem, eandem auem esse coniicit quam Germani scharbum uocant, quem inter mergos magnos descripsimus. Sed ubi descriptiones ipsæ desunt, nihil momenti adfert nomi- num similitudo.

DE CICONIA.

A.

 CICONIAM Hebraei uocant chafida, חַפִּידָא, ut recentiores Iudæi ferè interpretantur, & Munsterus in Leuitico & Deuteron. & Iob 8. & Hierem. 8. translulit, accedit etymo- logia pietate & benignitate insignè auem indicans, qualis ciconia apprimè est, quin etiam certo tempore abire dicitur, quod Hieremias propheta illi tribuit. Quamobrem diuersas in- terpretum opiniones miramur. nam Dauid Kimhi ex magistrorum sententia uulturem album in- terpretatur: dajah lebana, id est miluum album, ut P. Fagius interpretatur. hunc uerò aiunt (inquit) halida dictum, quod faciat gratiam uel pietatem cum sodalibus suis, distribuendo eis cibos suos. R. Salomō Leuitici 11. ea reperit quæ D. Kimhi transcripsit: additq; uulgò dici חַפִּידָא, ciconia: idem sentit Abraham Esra. Aquila, Symmachus & Theodotion Zachariæ quinto (ubi alas mulierum quas propheta per uisionem uidit, alis comparat auis chafida, Munsterus miluum uertit) herodium uerterunt. Hieremias octauo Symmachus & Theodotion uocem Hebraicam posuerunt, Aquila herodiu uertit. Rursus Septuaginta Leuitici undecimo & Psalmo 104. herodium, Deuteronomij uerò 14. pelecana, Zachariæ quinto epopa, id est upopā: Hieremias 8. Hebraicū relinquunt (Hiero- nymo teste) ἀπίδα enim translulerūt, ut & Iob 39. Hieronymus in Leuitico & Psalmo 104. herodiu conuertit, in Deuteron. onocrotalum, & Hieremias 8. miluum pro chafida, pro agur uero (חַפִּידָא, de qua uoce plura dicam in Grue A.) ibidem ciconiam. Symmachus & Sexta æditio Psalmo 104. חַפִּידָא, id est miluum. Rabi Salomon Zachariæ 5. uulturem putat. Deuteronomij 14. Chaldaus in- terpres pro chafida habet charadita חַרְאִדִּיתָא, quæ uox ad Græcam herodius alludit, (aliàs chorota, חַרְאִדִּיתָא fortè à candore, Fagius.) Arabs zakid, زَكِيد, Persa Hebraicam uocem relinquunt. Arnobius & Augustinus Psalmo 104. fulicam reddiderunt. Chafida (inquit Munsterus) auis est, quam tra- sator noster uocat miluum & porphyriorem. Rabi uerò Dauid & Abraham, dicunt esse auem ma- gnam quæ nidificet in sublimioribus domibus & abietibus, ac per singulas hyemes & ætates locū mutat. ¶ Vires quas fimo ciconiæ Dioscorides tribuit, Serapio illum locum transferens auis la- calit fimo adscribit. Albertus pro ciconia lalath habet, nimirum ex Auicenna, ubi translulit locum ex Aristotelis historia animalium 9. 15. quanquam ipse ciconiam hac uoce significari nesciuit. Alibi etiam apud eundem (ex Aristotelis hist. animal. 9. 6.) ladach pro ciconia scriptum inuenio. Se- bastianus Munsterus in Lexico trilingui post Hebraicū ciconiæ nomen chafida, hæc etiam sub- iungit.

30
34
38
42
46
50

ingit: deiutha מַחְוֵרֵי: chauritha, מַחְוֵרֵי: machuautha, & forte machuarta, מַחְוֵרֵי: quę ego omnia
Chaldaica esse puto. Alocobri, id est ciconia, Syluaticus.
¶ Gręcis *καταπύξις* dicitur, quod nomen etiam hodie seruant. Italis *cigogna* uel *zigogna*,
Hispanis *ciguena*. Gallis & Sabaudis *cicogne* uel *cigogne*. Germanis *ein Storch* uel *Storch*.
Saxonice *ein Ebeher*, ut Turnerus refert. Rostochij & alibi in Germania *Adchar* uel *Odeboer*.
Flandris *Houare*. Anglis *astorke*. Illyrijs *cziap*. Polonis *boczan*. Turcis *leglek*.

B.
Ciconię in Heluetia abundant, praesertim ijs in locis a quibus paludes aut lacus non procul di-
stant. Transpadana Italia iuxta alpes Larium locum appellat, amœnum arbusco agrum, ad quem
ciconię non permeant: sicuti nec octauum citra lapidem ab eo, Plinius. In Fidenate agro nec pul-
los nec nidum faciunt, Idem. In Germania autis est notissima, Britanis uero plerisque omnibus tam

ignota est, quam quæ omnium ignotissima, nec mirum, cum nusquam in insula nostra nisi captiua ciconia uideatur. Auis est mediæ magnitudinis inter gruem & ardeam, pennis albis & nigris distincta: crura longa habet, rostrum gruinum, sed rubrum & crassum, Turnerus. Ciconia alas habet nigras, & caudam aliasque partes albas, Albertus. Sunt qui ciconijs non inesse linguas confirmant, Plinius. Hoc & Germani in grypho quodam insinuant, *Ein vogel on jungen, Ser ander saugt sine jungen*, &c. ¶ Ciconiæ cur habeant rostrum magnum & collum oblongum, meminit Galenus lib. x i. de usu partium. Ciconia *δολιχόρυνθος* est, (id est collo prælongo.) Rostrum ei rubrum, rectum, & orthogono acuto persimile. Linguam habet quidē, sed breuissimam. Pedes etiam ut rostrum rutilant, in pullis uero rostra simul ac pedes fusco colore cernuntur, Gaspar Heldelinus. Crura ei proceræ & excelsa, Idem.

Glottorat immenso de turre ciconia rostro, Author Philomela. Ciconias ferunt linguas non habere, uerum sonum quo crepitant, oris potius quam uocis esse, Solinus. Ciconiæ quasi ciconiæ à sono quo crepitant dictæ sunt, quæ rostro quatiente faciunt, Isidorus. Idem de uoce ciconiæ clangere dixit. In Pythonos comæ congregatæ, inter se commurmurant, Plin. Extat Philostrati epistolium ad Epictetum huiusmodi: *ἐκ πρώτου ἀνοήτων χέριος, καὶ ἐξ ὧν πολλοὶ ἐπιείκτως ἐπιείκτως* (forte *ἐπιείκτως* *ἡμῶν* *κροτῶσιν, ἢ γὰρ δ' ἡμῶν* *δ' ἡμῶν* *ποσσω σαφρονισθρον*) (scilicet *κροτῶσιν*, aut lege *σαφρονισθρον*) *τῶ ἀλλοιωτικῶν* *ὄσων μὲν ἀπὸ τῶν μὲν τῶν κροτῶσιν*. Hoc est, Si plausu temerario delectaris, ciconias etiam cum prætereuntibus nobis applaudunt modestius Atheniensium populo id facere putabis, quod graus & abisq; mercede plaudant. Ciconiæ pulli uocem gaudijs (uanellos puro intelligit) præsiorem parentum de syderio emittunt. Porro sono illo, qui siue arteriæ interioris uehementiore impulsu, siue quod magis uidetur) modulata linguæ rostriq; cōplosione æditur, certe uix est alius uel gratior, uel plausibilior. Hoc crepero sono uer prænuñciat, coniugem salutat, gratias Deo factori eglottorat. Videtur autem hoc uerbum (glottorare) *ἐκ γλωττῆος* factum, Gaspar Heldelinus.

¶ Circa Thessaliam aiunt tantam serpentium uim provenire, ut nisi à ciconijs cōficerentur, incolæ pellerent, Aristot. in Mirabil. Circa Alexandriam in sinistra Nili parte, fertili & herbosa, aues aquaticæ per hyemem collectæ uidentur, quarum copijs campi & prata alben, præsertim ciconijs, quas Aegyptij merito amant, cum propter ranas quas illic nimis abunde nascentes ciconiæ consumunt, tum quia serpentes etiam integros deuorant, Bellonius. Ciconia duo maxime loca uicinis quærendi gratia infrequentat, stagna scilicet & prata. E stagnis lacubusq; adde etiam paludibus, uaria quidem & multa animalcula, sed præcipue omnis generis ranas mira celeritate comprehendit, comprehensa statim iactu quopiam non fallente in fauces deijcit, deiectas sic macho recondit. Verum eas modo ranas insensius infectatur, quæ regni sui (aquarum) terminos egrediuntur. Ceterum prata ea potissimum frequentare insuevit, quæ in conuallibus aut locis irriguis iacent, quod genus Græci *βαθλομεῖς* uocant, inde lacertas, cherydros aliosq; serpentes, ranas calamitas, aliasq; pratorum pestes capit, maxime autem ciconias (cæcilias, id est cæcos serpentes) quibus unice delectatur, seclari solet, Gasp. Heldelinus. Serpente ciconia pullos nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta, Iuuenalis: qui arguens Romanos quorum liberi tales euadebant, quales à parentibus instituebantur memorat naturam ciconiæ eiusq; pullorum. hi enim à teneris asuefacti colubris uescuntur. Ciconia circa lacus & paludes degit, ranas, bufones, angues & pisces comedens, Turnerus. Multifariam serpentes insidiatur, eosq; deuorat & alia uenenata animalia, nec inde perit: bufonem uero non nisi in magna fame gustat, tanquam præ cæteris uenenosum, Author libri de nat. rerum. ¶ Quædam in ingressu ante se pedes iaciunt, ut ciconiæ & grues, Plinius. ¶ Ciconia uolans pedibus, tanquam gubernaculo nauta, cursum moderatur: porrectisq; in caudam quæ breuior illi contigit, pedibus, per magnum aëra contendit, Gasp. Heldelinus. ¶ Cur grus, ciconia, & aliæ quædam aues dormientes uni tantum pedi innitantur, & caput humero alteri imponant, Hieron. Garimbertus quaerit quaerit quaerit. ¶ Neq; enim hirundines & ciconiæ, quæ in Italia pariunt, in omnibus terris pariunt, Varro. Apud Germanos in summis tectis, aliquando in ipsis summis fumarijs nidulantur, Turnerus. Nunquam nidos extruunt, quin lychniten dictum lapidem imponant, quasi facem adhibentes ut oua foetum producant, & serpentes nidis non appropinquent, ut aquilæ aëriten, Philostratus in uita Apollonij. Turdi non ut aduenæ uolucres faciunt pullos, ut in agro ciconiæ, in tecto hirundines, &c. Varro. Ciconia primo protinus aduentu ueterem nidum reperit, quem si quidem saluum & incozum inuenit, collectis hyberno situ fordibus statim repurgat, instauratq; sin fauore aliqua uentorum tempestate deiectum cernit, ramentis illico undiq; ex agris palustrisq; ulua comportatis, possessionem sedis nouo nido occupat. Pomeria primum rotunda sciotherico (quod uulgus Mathematicorum concauum uocat) ualde similia figit, mox ædificat, deinde conficit. Nidificat autem in æditiorebus ædium fastigijs, aut aridis proximè, idq; rariis, arboribus, Gasparus Heldelinus. ¶ Veneri non alibi indulgent quam in nido. Quæ triginta non amplius diebus foetamina, quatuor, anserinorum tum magnitudine tum colore ponit, quæ quamprimum, uariatis quidem uerq; uicibus, plumis fouent. Obiit autem pater incubandi munus tantisper, dum illa sibi per otium cibum quaerat. Incubitum, nisi asperior tempestas impediât, spatio mensis, ut plurimum absoluit, Gasp. Heldelinus. ¶ Ciconiæ

De Ciconia. C. Lib. III. 253

¶ Ciconiæ quo nam loco ueniant, aut quo se referant, incertum adhuc est. E longinquo uenire non dubium, eodem quo grues modo: illas hyemis, has æstatis aduenas. Abituræ congregantur in loco certo: comitatæq; sic, ut nulla sui generis relinquatur, nisi captiua & serua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo uidit agmen discedentium, cum discessurum appareat: nec uenire, sed uenisse cernimus: utrunq; nocturnis fit temporibus. Et quamuis ultra citrate peruolent, nunquam tamen aduenisse usquam, nisi noctu existimantur. Pythonos comen uocant in Asia patentibus campis, ubi congregata inter se commurmurant, (ubi primo aduentus sui tempore ciconiæ aduolant, Solinus:) eam quæ nouissimo aduenit lacerat, atq; ita abeunt. Notatum, post idus Augustas non temere uisâs ibi, Plinius. Simulatq; ciconiæ in pennas integras excreuere, iamq; alarum firmiore ope leniter spirante aura, nido se tollere, mox proxima nido tecta circumuolare audent: deinde libero etiam cælo sublimes ludere sustinet. Postremo cum finitimas ciconiarum ædes obuolantes, ad alarum faciendâ pericula euocant: id quod idibus Iunij faciunt (eo enim tempore nidos primum egredientes deserunt, euolantq; ac reuolant, accedit quod è pratis ipsæ quod sumant ductu infinitisq; parentum uenantur) tum, inquam, solertissima quadâ ingenij perspicacitate profectiois tempus obseruant, est autem sub æstatis exitum circiter idus Augusti, (circiter diem ascensionis Mariæ,) Gasp. Heldelinus. Et rursus, Idibus Augusti ciconiæ iuuenesq; senesq; collecto agmine pulcherrimo, iter laboriosum illud pernoctæ luna ingrediuntur. Priusquam uero mare tranſciunt, omnes quas quidem agri nostri emiserit, Athesim Gallia flumen, non ita procul ab Sextinianis aquis, seu (ut alijs placet) Sestianis aris, nimirum ubi Marius Cimbro ferro fudit, congregantur. Illic habitis inter se publicis concionibus commurmurant, exercitum lustrant, cognitionibus diem unum aut alterum traducunt, iudicia grauius exercent: & si quam tardior segnitie morata est, aut adulterij crimen conuicit, eam communibus sententijs dispungunt occiduntq;. Cæterum abituræ aquilonis secundum flatum prudenter expectant, qui simulatq; pronior incidit, tum ceu lege prædicta die abiturum maturant, Auium multa genera locum ita mutant, ut certum sit unde & quo se recipiant: ciconiæ uero unde ueniant, quod reuertantur, non satis constat. Quidam ex Lycia uolare aiunt, alij ex Aethiopia, quo loco inchoata exundatione Nili fecundatur Aegyptus; Oppianus in Ixeut. Ciconiæ hyeme latent, Aristot. nidos eosdem reperunt, Plinius. Audio ciconiâs cum gruib; (non simul sed diuersis temporibus) iniurias frigoris fugientes, mutatione cæli solum uertere, ac rursus hyberno tempore exacto, ad patriam sedem remigrantes, cum illas, tum has, sicut homines domum, probe nidos suos recognoscere, Gillius ex Aeliano. Vulgus agreste & rapa post ciconiæ discessum male feri putat: nos omnino post Vulcanaliâ, & præcocia cum panico, Plinius. Ciconiæ à nobis prius recedunt quam hirundines, Albertus. In Heluetiâ ad nos aduenire solent circa octauum kalendas Martij. Ciconiæ quæ æstate in Europa sunt, magna hyemis parte ut in Aegypto, sic etiam circa Antiochiâ (iuxta Amanum montem) degunt, Bellonius. Et rursus, Cum circa Abydum esse uicesimo quarto die Augusti, ingentem ciconiarum uim conspexi, quæ ad tria uel quatuor millia accedere uidebatur. Volabant illæ à Russia & Tartaria, & Hellepontum agmine decussato transuersum traieciunt. Et cum supra Tenedum insulam essent, longo per anfractus tractu se conuertebant, donec in circulum omnes colligerentur, inde priusquam longius à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas supra uiginti se distribuiebant, & se inuicem uersus meridiem sequebantur. Haud equidem adfirmare aulim, quod quidam autores sunt hybernis in Africa ciconias diebus delitescere, perinde ut apud nos gauias (uanellos, ut consilio, sic uocat) hirundinesq; factitare ferunt: & cum has tum illas (id est gauias & hirundines) aspera hyemis tempestate, in cauas se ad mare stipites cedere, folijs aridis muscoq; obiectas uelut demortuas latere uulgo aiunt. Sed hoc ne modo, an in longinquis Aphricæ terræ montium recessibus ciconiæ lateant, tanquam incertum in medio relinquitur, Gasp. Heldelinus. Ciconias ex Africa usque ad nos proficisci, multorum non incerta opinio persuadet, Idem. Circiter x. kalendas Martias ciconia mas aduenire consueuit, Idem. Et rursus, Ciconia mas uerno aduentu coniugem suam ad summum decem dies anteuertit. Tum nido, si forte uiolatum inuenerit, reparato, coniugem sollicitus expectat, ea aliâs prius, aliâs decima demum nocte, perlumi scilicet, aduenat. Huius ille aduentui mirè gratulatur & alijs applaudit. Vbi autem nido etiam accepit, dijs boni, quæ dulcissima saluatio: quanta ob felicem aduentum gratulatio: quos applausus: quos complexus: quàm mellita cernas oscula? Atq; interim lenes quoq; susurri quidam audiuntur. Ciconiæ aduentus cum alijs omnibus gratissimus est, quod dura hyemis tempestate sint leuati, tum maxime illis qui angusta contractaq; paupertate premuntur, is certe qui primus ciconiam uenisse aduertit, in quemcunq; incidit pleno ore Homeri illud decantat, *ὄς μοι διαγγέλοις ἐπὶ ἄστρον ἦλθε πελαγός*, Idem. ¶ Mox primo uere pelargi (id est ciconiæ) simul gregatim pergunt: ut & aliæ aues, anseres feri, anates, aliæq; quæ ab Aegypto, Libya & Syria aduolant, & in Lyciam ad flumen Xanthum perueniunt, ubi prælium committunt cum coruis, cornicibus, colis (καλαίς, id est graculos intelligo) uulturibus & quibuscunq; carnioris. Nam hæ quoq; præsciunt tempus, & eodem adueniunt omnes. Tum pelecatorum (lego pelargorum, uel pelargorum & pelecatorum, ut inferius quoq; legitur) exercitus in altera ripa fluminis aciem instruit: corui autem & uultures aliæq; carnioræ in altera confident. Totum uero sextum (uidetur locus corruptus) mensem in pugna expectant, sciunt enim dies in quibus aggressio futura est: quæ

facta clamor ad coelum usq; auditur, & in flumine sanguis uulneratarum auium apparet, ac pennae plurimae euulsa decidunt, quibus Lycij lectos suos farciunt. Finito iam conflictu dilaniatas reperiunt innumeras aues, cornices aliasq; carniuoras, & ab altera parte non paucos pelargos & pelecanos. Quod si (pelargi &) pelecani uicerint, conijcitur inde tanquam ex certo signo, abundantiam omne genus frugum futuram: sin carniuora, ouium & boum & aliarum quadrupedum foecundus prouentus expectatur, Kiranides. Sed cornices ciconijs inimicas esse parum est uerisimile, si uere ab alijs scribitur non aliter quam isdem ducibus eas migrare, ut in D. referam.

¶ Videtur ciconia caput perquam rheumaticum habere. nam de rostro eius aqua subinde exillat, & magis hyeme, Aauthor libri de nat. rerum.

In ciconia admiratur ingenium & prudentiam, iustitiam, gratitudinem, temperantiam, & naturale in alias quaedam aues odium. Primò igitur de ingenio ac prudentia ipsarum, de reliquis deinceps dicendum.

¶ Quod certis temporibus uno in loco congregatae discedant ac reuertantur ciconiae, utrumq; clam & noctu, & alia quaedam ad ingenij earum admirationem pertinentia, in C. retulimus. Ambrosius & Magnus Basilius tradunt ciconias iamiam commigraturas non aliter quam collecto proficisci agminis: ac uelut per tesserarios, militiae quadam imagine, tempore pronunciatu, pariter moueri omnes, mirè seruatis ordinibus, ceu nec agminis coactor desit. Ceterum ducendi functionem cornices subire, quae illas & dirigant, & turmis quodammodo stipatricibus confectentur eatenus, uti uel aduersus inimicas aues munimento haudquaquam contemnendo esse credantur, ac periculo illis subire proprijs non suam bellandi aleam, Caelius. Cornices eas (ciconias) duces praecedunt, & ipsae quasi exercitus consequuntur, Isidorus. Ciconiae caetera q; aues cum uulnus per pugnam acceperint, organum (Gaza cunilam uertit) plagae imponunt, Aristot. Graece legitur, *οι δε περιεργη και οι αλλη των ορνιθων*: atqui Aelianus non qualis aues hoc facere scribit, sed praeter ciconias peritices tantum & palumbos: Plinius ciconiam tantum. Ciconiae in urbes uasitatas non ueniunt, ut in Philostrati epistolis legimus, his uerbis: *οι περιεργη της περιουβιαιας ποδης και τα περιουβιαι και περιουβιαι αιχμη φερονται*. ¶ Ciconias audio cum primum adueniunt nidum aliquoties iustrare & circunuoia re antequam ingrediantur. Ciconiae nidos suos quotannis repetunt, & unum e foetibus suis domino loci, sub quo foetificant, deplumarum quasi tributum, ut fertur, deijciunt: sed forte causa magis est tedium nutriendi. Quinimò, ut uulgo dicitur, pro decimis deijciunt deo ius suum seruantes. In quo cuius signum Thuringiam, ubi decimae non dantur, neq; intrant neq; inhabitant, ut experientia docet, Aauthor libri de nat. rerum.

¶ Magna cura ciconiae exacta aetate parentes alunt, etsi humanis hoc facere legibus nullis iudicentur, sed sola bonitate naturae ad id impellantur. Idem parentes amanter suos foetus curare dicuntur: Cuius rei hoc testimonium est, quod pullos qui per aetatem e nido nondum euolare queunt, cum aliunde ad eos alendos cibum comparare nequeunt, esculenta quae prius ederant, euomunt, atq; in educandos foetus conuertunt, & ad uolandum pullis imperitis duces sunt. Herodios & pelecanos similiter facere audio, Aelianus. *Αν περιεργη* (inquit Erasmus Rot. in prouerbijs) apud Graecos est mutuum officij uicem rependere, maxime nutricandi fouendiq; eos, a quibus aliquando fueris enutritus aut infututus: ut si liberi parentes etate fessos uicissim alant foueantq;: aut si discipulus praepceptorem inuicem erudiat. A ciconiae natura sumptum quae Graece pelargus dicitur. Ea inter aues una pietatis symbolum obtinet. Extat autem lex pietatis magistra, quae edicit, ut liberi parentes alant, aut uinciantur, ad id respexisse uidetur Homerus Iliad. *οι*, cum ait, *οδὲ ποσειδάωνος ορεστηφίλους ἀπέδρακε, μνησθῆς δ' ἑοὶ αἰών*, id est, Nec nutricandi officium genitoribus unquam Perfoluit charis, breue at illi contigit aeuum. Animantium reliqua tantisper amant agnoscuntq; pariter, dum egent illorum ad nutritionem opera. una ciconia parentes senectia defectos uicissim alit, & uolandi impotentes humeris gestat, quorum posterius laudatur in Aenea, cui inde pij cognomen: aliterum miris laudibus fertur in puella, quae matrem captiuam complureis dies suis uberibus aluit. Hanc ob causam, ut aauthor est Suidas, antiquitus in regum summo scepro ciconiae figura ponebatur, in imo hippopotamus: ut ipso gestamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, uio silentiam cohibere, nam hippopotamus animal esserum est ac uiolentum, atq; adeo impium, quippe quod interfecto patre matrem inuit, teste Plutarcho. Diuus Basilius etiam ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Eodem alludit Crates Cynicus scribens Hipparchiae uxori de filio nato, cum pollicetur sibi curae futurum, ut illum matri ciconiam pro cane remittat in senectia. canes enim uocantur Cynicae sectae philosophi. Significat igitur puerum fore pium, qui parentem iam decrepitam mutuo foueat. De ciconiarum pietate meminit & Aristophanes in Auibus. *ἀλλ' ἔστιν ἡμῶν ποίση ὄνομα τάλαιος, ἐν ποίσι τῶν περιεργῶν κύρβισση. Ἐπιὼ ὁ πατήρ ὁ περιεργὸς ἐκπέψαιμας τάλαιος ποίση αὐτὸν περιεργῶν τρέφω, Δεῖ αὐτὸν νεπῆος τῶν πατέρων τάλαιον τρέφω*. id est, Nobis quidem auibus peruetusta lex uiget, Ciconiarum inscripta tabulis, ut simul Ciconia parens educauerit suos Ciconiadas, (pulos, imitatione Graeci uocabuli,) & iam uolucres euaserint, Pulli uicissim nutriant patrem suum. Vtitur eodem Plato in Alcibiade primo. Sed nemo profecto uenustius, nemo felicius, quam Angelus Politianus in quodam epigrammate. *Καὶ γὰρ θαύμα. ἔργα νεία πάλιν αἰσῶν περιεργῶν*.

πελαργίου. id est, Si nos Latini olim Græcorum literis educati, nunc Græciam uelut anum atque effortam uicissim suas doceamus literas. Porro huiusmodi officium quod liberi uicissim in parentes collocant, Græci unico uerbo dicunt, *γυροσκοπία* seu *γύροσκοπία* & *γυροσκοπία*. Extrat in hâc sententiam huiusmodi senarius, *ἰκανὸς βίωσις γυροσκοπία εὐθ' ἡνέως*. id est, Viuax eris, senes parentes confouens, Hæc omnia Erasmus. Ciconias genitorum senectutem inuicem educare inuulgatum est, (*δὲ μάλιστα πρὸς πολλοῖς*.) Aristot. unde apparet Aristophanis Scholiasten & Suidam non rectè scribere, Aristotelem simpliciter hoc uerum esse asserere. Genitricum senectam inuicem educant, Plin. Eximia illis inest pietas, etenim quantum temporis impenderint foetibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impense nidus fouet, ut incubitus assiduitate plumas exuant, Solinus. Pelargici nomi ab Aristophane dicti sunt quasi ciconiarie leges, quibus liberi parentes alere iubentur, id quod in iure quoque cautum est. Ideo in sceptris regis antiqui ciconiam sculpere solebant in summo, in infimo autem hippopotamum animal improbisimum, significare uolentes iustitiam obnoxiam esse (*καταπέχθει*) uiolentiam: cuius iustitiæ symbolum est ciconia, quæ parentes senio confectos alere, humerisque gestare in uolatu creditur, Budæus ex Aristophanis Scholiaste ut apparet. *ἀντιπελαργίῳ, παροιμία ὅτι τῶν χείρας ἀντιδίδουσι, καὶ ἀντιπελαργίῳ*, Suidas & Varinus. A ciconiæ pietate ductum est uerbum antipelargion, hoc est promerentibus gratiam in tempore referre, & antipelargia, huiusmodi gratiarum relatio, Budæus in Pandectas. Apud Aesopum pelargus ab agricola captus dimitti orans, Sum (inquit) pelargus auis pietissima, quæ meis parentibus obsequi soleo, eosque non desero unquam. Quæ causa est ut Aegyptij hieroglyphica litera pietatem scribentes, ciconiam pingent. Peronio Arbitro pietaticultrix epitheto decoratur. Diuus quoque Ambrosius auem piam appellat. Et uerba eius Io. Baptista Pius è libro 5. Hexameron hæc recitat: Aues non erubescunt reuerendi senis membra portare, est enim uectura pietatis, quod eousque frequenti testificatione percubuit, ut congruæ mercedem remunerationis inuenerit. nam Romanorum usu auis pia uocatur. Quodque uix uni imperatori consulto senatus delatum dicitur, ista hoc aues in commune meruerunt, pios enim filios patrum prius oportuit in iudicio prædicari. Habet etiam uniuersorum suffragia, nam retributio beneficiorum *ἀντιπελαργίῳ* nominatur. Pelargos enim ciconia dicitur. Virtus itaque ab his nomē accepit, cum relatio gratiarum ciconiæ uocabulo nuncupetur, Hæc ex Ambrosio Bapt. Pius, qui idē *ἀντιπελαργίῳ* Latine interpretatur redhostire. Aeneam pium à Virgilio appellari ideo scribit idem Baptista, quoniam patrem succollauit, ut ciconiæ patrem scripsit 30 annis inuolucrum succollare solent, Franc. Syluius in epistolas Politiani. Parentes senes & ad uolatum inualidos, filij suis alis huc illuc gestant ut nutriantur: & si cæci fuerint, cibum eis ingerunt, Kiranides. Ciconiæ aues piæ parentes senio affectos suis alis gestantes incedunt, (*βασίλει*.) Scholiastes Aristophanis, Suidas & Varinus. Ciconiæ à sua prole aluntur, & in cessu uolatuque ab eis uiuantur, Io. Tzetzes; uel si Græcè mauis, *πελαργὸς πρόσφορος τῶν τέκνων τὰ ἀκάα, καὶ τῶν βαδίσαι ἠήσας τὴν τῶν πατρὸς στήθεσσι*. Ciconia dicitur auis pia, cum enim seniores pennis amissis uictum sibi quarere nequeunt, iuniores frigida genitorum membra refouentes cibum eis procurant, donec pennæ ualidiores subnascantur, Author libri de nat. rerum. Parentes senes alunt & pastum educunt, Eberus & Peucerus. Ferunt autem lalath (id est ciconiam) parentes autumnō nutrire, ut uere nutrita est ab eis, alij eos non prius quam senectæ exhausti sint à prole nutrirī sentiunt, Albertus. Merops eò iustior ciconijs existimanda est, quod non in senectutem parentes alere differt, sed statim ut per ætatem uolare potest, hoc ipsum exequitur, iustitia enim & pietate omnibus auibz præstat, Aelianus. Aegyptiorum sapientes ut parentis amatorem significent, ciconiam pingunt, hæc enim à parentibus enutrita non separatur ab illis, uerum ad ultimam usque senectutem permanens parentibus uictum sufficit, Orus. Quantum temporis ciconiæ impenderint foetibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur, Paulus Fagius è commentarijs Iudæorum. Genitores pullos, si forte spurca tempestas, aut ingentibus procellis imber effundatur, explicatis alis, ceu fomentis quibusdam amicis, ne algeant, obtegunt. Simulac parens progēniem paruam reuiscens ad dulcem nidum appulit, ciconiolæ suauis quodam sibilo aduentum congratulantur, ciscamque rostulis, tanquam osculis eliciunt, atque interim etiam *λαρυγγίζοντες* glotterantur, colla porrigunt, hiant, tum parens quicquid immenso labore illo suo animalculorum uenata est, torto retortoque gutture, è stomacho, quo uita omnia condiderat, egerit: egesta pulchro certoque ordine singulis suum dimensum dispensans, cuiusque in os uelut præmansum inserit; eumque laborem pium tantisper sibi sumit, dum pulli per se cibum ore collarum capere possunt, Gasp. Heldelinus.

¶ Gratiam accepti beneficij memoriam (inquit Aelianus) ipsæ etiam bestię retinent. Tarentina mulier, nomine Heraclis, & cæteris in rebus ex maximè raro fœminarum genere fuit, & uerò ab omni stupro integram castamque se marito conseruauit: quippe quæ ut uiuentem eum studiose & diligenter coluisset, sic posteaquam è uita excessisset, se fidissimam & ab omni libidine continentem humato coniugi præstans, urbanas commorationes, & domum, in qua mortuum uidisset maritum, adeo malè odit, ut præ mœrore ad sepulchri monumentum, ubi sepultura affectus ille esset, miserè rimè commoraretur. Hæc igitur fœmina cum æstiuo anni tempore ciconijs pullos suorum uolarum experientibus, unus & infirmissima ætate, & alarum debilitate delapsus, alterum crus frangisset, eiusmodi casum intuita, se cognito morbo, misericordem pullò præbuit, nam & uulnus obli-

gavit, & medicamentis & cibo potioneq; adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit, atq; iam ad uolatum confirmatum, e manibus dimisit. Hic admirabili quadam natura intelligentia non ignorans se conseruata uitae praemium mulieri debere, anno post cum ad uernum solem forte apricantem eam, quae sibi benignè fecerat, perspexisset, demisso atq; humili uolatu proximè ad ipsam profecta, in eius sinum lapidem euomuit, deinde in lecto subsedit. Cuius facti admiratione commota Heraclis, dubitabat quid istuc esset. Cum igitur lapidem intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno soluta, eum fulgere, & radiatam domum tanquam immisis facibus ex eo splendere perspexit; ubi uero ciconiam comprehendisset, & uulneris cicatricem percepisset, hanc agnouit eam esse quam miseratione commota curauisset, Haec tenus Aelianus. Eandem historiam breuius & paulò aliter Oppiani in Ixeuticis paraphrases hoc modo expressit: Mirabilis omnino & foletis ingenij sunt, siue iniuria cauenda, siue gratitudinis adendum aliquod signum fuerit. Nam & hoc accidisse fertur: Cum quidam ciconiae crus lapide confregisset, atq; in nidum transuersa, ut poterat, se reciperet, à mulieribus quae claudicantem uiderant, restituta est, & cum caeteris auolauit. Sequentis deinde anni uere cum redisset ad eundem locum (agnoscebatur autem ex claudicationis signo) & mulieres conspectu sui, ceu quae libenter apud ipsas diueteret, exhilarasset: mox è rostro oblongo egregiam & pretiosam gemmam ad pedes mulierum euomuit, quod quidem illae gratitudinis ergo fieri intellexerunt. Huic planè similis est historia, quam doctissimus uir Iustinus Goblerus I. C. ad nos perscripsit, his uerbis: Praeter pietatis erga parentes laudem Gesnere, quam ciconijs & natura & historia ab antiquo tribuit, etiam re ipsa compertum est, hospitalitatis officium uicemq; ciconias agnoscere beneficio suo, & compensare. Contigit enim non procul à patria mea (Sanctogarinum uulgus appellat) in ciuitate quondam imperij libera Vuesalia superiore, quod sepe audiui auos & maiores meos mihi commemorare, ut ciconia nidum in cuiusdam ciuis lecto haberet, in quo per multos annos ex more oua excluderet, & pullos nutricaret. Tanto autem tempore eadem auis benigni hospitis clementiam experta, ut quae à nemine domesticorum (pro patrefamilias ita caute) inlestaretur, quotannis suo tempore & auolare & redire, eundemq; nidum repetere solebat. Habuit autem in more praeter caeteras sui generis aues haec bestia, siue hospitis frugi & modesti humanitate ducta, siue commoditate loci adiuuata, siue (quod uerisimilius est) natura ad hoc ipsum inuitante, ut bis quotannis, nimirum sub ueris & autumnus tempus pridie ferè antequam auolare, & postridie cum rediret circum limen ac porticum domus hospitis sui uolaret, & stridentem rostro se praesentem uelut indicaret, semper latibundo ac ceu applaudente gestu uocemq; à patrefamilias accepta ac rursus dimissa. Haec cum iam multis annis inter auem & hospitem consueuendo fuisset, tandem aliquando ex more sub autumnum auolatura ante ad porticum domus obstrepero imperu fertur, ac crepitanti rostro ceu hospiti ualedictura insolentius aliquanto gestire uisa est, cui bene precatus herus amico ore auem quasi alloquens iubet ut salua & incolumis redeat. Sub uerigitur postmodum reuersa bestia ex more hospitem in foribus adiuu rostro crepitu salutat, ac mox ante pedes uiri radicem magnam recentis zinziberis è gutture exerens tanquam gratulabunda collocat, rostro ut plurimum obstrepero, in symbolum hospitalitatis. Admiratus hospes peregrinum & informe quodammodo munus accipit, & uicinis uidendum praebet, certo cognoscens uisitando ueram ac uiridem zinziberis esse radicem. Et quādoquidem haec tenus apud multos dubium fuit, & quodammodo incompertum (inter quos etiam Plinius est) quonam è loco ueniant, aut quomodo se referant ciconiae: uel ex hoc facto constabit, calidas eas terras & ultramarinas, ubi zinziber hodie nasci dicitur, cum à nobis auolant, petere. Verum & hoc exemplo qualicumque, si non aliud certe nos admoneri arbitraret, inter homines etiam cum pietatem tum hospitalitatem plurimi fieri oportere.

¶ Extat & aliud luculentum super ciconiarum mirifica gratitudine exemplum in Ixeuticis Oppiani: In Italia (inquit) ut fertur, cum serpens quidam ad nidum prorepens ciconiarum pullos deuorasset, & alteram deinde sequentis anni foeturam similiter perdidisset, ciconiae tertio demum anno reuersa, nouam quandam auem & prius non uisam, (quae breuior quidem ciconijs erat, sed rostrum magnum & acutum ensis instar à capite exerebat,) secum adducere, indicata nimirum ei foetus calmitate sui, siue pollicitationibus ullis siue uerbis ut opem ferret inuitatam. Nam utrum aues & animantes aliae, suum inter se colloquium nobis ignotum misceant, in dubium uocari potest. Auis haec, nondum absoluto ciconiarum foetu, coniuncta eis non erat: pullis uero iam exclusis cum parentes ad comparandum pullis auicq; custodi uictum longius auolarent, ipsa nidum non deseruit, ut serpeni obstitit. Serpens igitur paulò post progressus è latibulo, pullos aggreditur: & licet ab aue custode rostro impeteretur, non statim recessit, sed erectus corpore, caudaeq; innitens, se opponere: & secundò iam ictus spiris inuoluere custodē frustra moliebatur, utcumq; plurimis se flexibus infinuaret, nam facile euadebat auis in sublime se recipiens. Sic dum ille perdere, haec seruare pullos annuntur, plurimis tandem ille uulneribus confossus iacuit: at non impune, auem enim in conflictu dentibus uenenatis adeo laesit, ut omnes ei pennae defluerent. Cum uero reuertendi tempus appertisset, ac reliquae ciconiae iam auolassent, parētes cum pullis seruatis, ut beneficij memores se declararent, tantisper mansere, donec nouis ei pennis renatis simul auolarent. Haec Oppianus.

¶ Ciconia riuali inuidia laborare fertur: Nam cum in Cranone Thessalig eximia forma mulier, cui no-

De Cicon. D.E.F.G. Lib. III. 257

cui nomen esset Alcinoë, à coniuge peregre profecto domi relicta, supri cōsuetudinem cum seruo quodam fecisset, hoc quidem ipsum ciconia intelligens, seriles iniurias in dominum nō sustinuit, quo minus quān mox facto impetu eum sensu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam ulcisceretur, Aelianus. Ego hanc uirtutem potius castitatis quān riualem inuidiam in hac aue appellārim. Nam, ut Author libri de nat. rerum scribit, non dubium est ciconias castitatis secatrices esse, fœdusq; conjugij inuicem seruare. Fertur enim quōd in eminentiori loco domus cuiusdā par ciconiarum habitārit: unde mare ad passum recedente, frequenter alius mas adueniens fœminam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminus in fonte se mergebat, sic scelus adulterij per aquarum lauacrum delens, marem proprium deludebat, huiusmodi factum dominus habitationis frequenter aduertit, & quadam die post adulterium eam à fonte ne laueretur prohibuit, nec mora, masculus à passu rediens in fœmina sua scelus adulterij deprehendit, & in præsentia dissimulans abiit. Reuersusq; secunda die maximam multitudinem secum adduxit, quæ singulæ adulteram aggressæ miseram crudeli lanauerunt morte. ¶ Ciconia tempestatē præsentit, quæ sicunde imminet, tum antè se medium in nidum ambobus pedibus (nam alternis aliās insistens quiescit) confestim sistit, pennas tristior diffundit, rostrum in pectus condit, unde & plumas, ceu barbam promittit, uultum demissum eò obuertit, qua parte tempestas uentus aut imber ingruit, quod si in angulis aut marginibus nidi temere insisteret, facilius uel tempestatē præcipitaretur, Gasp, Heldelinus.

¶ Ciconia & crex, aues sunt inimicæ, Gillius ex Aeliano, nescio quān rectè, nam Philes, qui sua omnia ex Aeliano mutuatur, sic scribit: *Ἐξ ἧς γὰρ ἡ αὐτὴ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ μάχη ἐστὶν ἀδελφῶν, καὶ ἀδελφῶν* (lego *ἀδελφῶν*), id est, Ciconiæ & creces mergis admodum infensæ sunt aues. Sed fieri potest ut eandem ob causam propter quam mergos oderunt, tanquam eodem uictu piscibus scilicet, uten tes (ut coniunctio) ipsæ etiam inter se inimicæ sint. Ciconia aquilas etiā insequitur tempore quo pullos nutrit, & alias rapaces aues; quibus obistere si sola non ualeat, aduocat alias, Albertus. Aquila & ciconia causam pugnæ habent quod una comedit oua alterius, Idem, sed Aristoteles sitam scribit aquilæ hostem esse, & eius oua frangere. Herodius (sic uocat aquilam germanam) altissimè uolat, ita ut aues omnes superet, nam si magnæ aues, ut grues & ciconiæ, sublimius ea uolarent, rostro- rum acie eam conficerent, Albertus. Ciconia non modo magno uespertilionis odio tenetur, sed hæc etiam illius, Aelianus. Et rursus, Ciconiæ ouis suis perniciè molientes, uespertiones sapien- tissime uindicant. Cum hæc itaq; solo suo contractu oua ipsa sterilia efficiant, hoc remedio utuntur ci- conia: Piarani folia in nidos suos inferunt, (quod & Zoroastres in Geoponicis confirmat) ad quæ accedentes uespertiones, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Ciconiæ serpen- tum hostes sunt, Isidorus.

E.

Aduenæ aues sunt, quæ certo anni tempore à nobis auolant, certo redeunt: quas cum in auariorum amputatis pennis longioribus cludimus, inter mansuetas & domesticas uiuere discunt, feritatemq; exuunt, ut grues & ciconiæ, Gyb. Longolius. ¶ Qui sibi metuit, noctu præsertim dormiens, à uenosis animalibus, nutriat circa se grues, pauones, cygnos, Auicenna: sed Bellunensis pro cygnis ciconias reponit, quod probat. ¶ Ciconia aduentus sui testimonio ueris initium denotat, D. Ambrosius. ¶ Ex ciconiarum cum carniorum aibus conflictu in Lycia, si ciconiæ cum suis uice- rint, frugum fertilitas futura præfigitur: sin carniorum, pecorum præuentus abundans speratur, ut supra in c. ex Kiranide recitauimus.

F.

Ciconia in uetere Testamento inter aues mensis impuras censetur: quanquam illic Hebraicam uocem chafida alij aliter interpretantur, nos omnino ciconiam esse credimus, ut in A. docuimus. Cornelius Nepos scripsit ciconias magis placere quān grues, cum hæc nunc aues inter primas ex- peratur, illam nemo uelit attigisse, Plinius. Ciconiæ pullos apponere mensis instituit Rufus Prætorius, ut apud Porphyriōnem legitur, Grapaldus. Ciconia etiam pietaticultrix Nequitia: nī- dum in caccabo fecit meo, Petronius Arbiter. Ciconiam pauci nunc uelint tangere, nedum esse, ob passum credo quem è serpentibus & luridis bestiis colligunt, caro eius eadem ferè quæ gruus est, Platina. Idem hanc auem elixari iubet. Mihi aliquando ciconiæ pullum gustanti caro mollis & humida uisa est. Ibidem, ciconiam & gruem Baptista Fiera in cœna sua, tanquam graues cibos improbat, Ibis (inquit) in antiquos redeatq; ciconia luxus, &c. Remedij quidem causa ciconias alij qui estabant, ut dicitur in G. Ciconiæ in cibo non laudantur, Tragus.

G.

Ciconia assa elixæue si semel anno edatur, uerè incipientē antequam aduolēt (auolēt) ad bellum, innocuum & illæsum seruabit quod ad neruos & articulos eum qui comederit. Fugient enim ab eo podagra, chiragra, gonagra, ischias, arthritis, opisthotonus, & quæcunq; neruorum passiones sunt & articularum, Kiranides. ¶ Ciconiæ pullum (elixatum, Marcell.) qui ederit, negatur annis (mul- tis, Marcell.) continuis lippiturus, Plinius & Marcellus. Si pullum ciconiæ in olla rudi clausa uis- ris, habebis cinerem illum pro collyrio ad nebulam oculorum, & lachrymarum epiphoram & tri- chiasin. Quod si collyrium liquidum malueris, mellis acapni quantum sufficit, ut inungi possit, ad- dito, Kiranides. Pelagonius aduersus omnes morbos (aduersus pestem) efficacissimum puluerem

credit esse, si pullum ciconiæ nondum adhuc frantem, (uolantem,) sed iam plumas habentem uinum in cacabum (ollam testaceam) mittas, & gypses (gypso illinas,) perustumque uapore furni, in puluerem redigas, & tritum uitreo uase custodias: (& cum opus fuerit) grande cumulatamque cochlearium cum uini sextario (cum uino) animalis faucibus infundas, donec recipiat sanitatem, Vegetius de art. Vet. 1. 17. & Hippocratica Græca cap. 4. In uentrem pulli ciconiæ exenterati necdum uolantis imposito unciam camphoræ cum diachma ambræ optimæ: & extillantem chymico artificio liquorem colliges, ita ut pro coloris mutatione uasa quibus liquor excipitur ter mutes. Hi faciem purgant & nitidam reddunt, sed posiremus præcipue, Andreas Fernerius in Gallico libello de decoratione naturæ humanæ. Oleum ex ciconiis utilissimum ad inungenda membra paralytica, à Leonello Faentino his uerbis describitur: Ciconia exenterata & geplumata in sufficiente modo olei communis decoquatur donec carnes ab ossibus separentur. Tum carnes per se contritæ ac denuo in eodem oleo coctæ exprimantur, hoc oleum adteruato, habet enim eundem usum cum uiperino oleo ad paralytin, Leonellus Faentinus. Aliud ad idem: Pullum ciconiæ rostro sub alam inclinato suffocabis puluino imposito: deinde (incisum nimirum minutatim) in alembico rosario stillantium ex eo liquorem colliges, & primum membra paralytica decocto cancrorum absque sale abluet, deinde liquore ciconia collecto inunges: atque hoc alternis facere aliquandiu perges. Aiunt quosdam omnino resolutos, contractos & claudos huius remediij uigregie restitutos esse, neruos enim extendit & dirigit, Innomatus in libro manuscripto.

¶ Ciconiæ uinæ neruos de pedibus, cruribus & alis aufer: qui podagricos & chiragricos, similes similibus alligati, sanant, Kiranides. Medicamentum naturale ad fistulam pedum, admodum ce 20 lebre, & à multis comprobatum: Neruos enagri, & apri, & ciconiæ sumito, ac plicatis inde choroidis, dextros quidem neruos dextrorum pedibus, sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed ubi rursum dolorem senserit: ac miraberis, quod neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur, quæ maceratum multos attonitos fieri conspiciamus, ubi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli uero ciconiæ neruos alij non complicant, uerum retinent, mittuntque in phocæ pellem, ac illigant choroidis seorsim absque neruis ciconiæ plicatis, pedibus ægri similiter illigant dextres dextris, sinistros sinistris, cum Luna est in occasu, uel in signo sterili, & Saturnum ingreditur, Trallianus lib. 11.

¶ Contra uenena omnia ciconiarum uentriculus ualet, Plinius. Echinus (id est interior membrana) de uentriculo ciconiæ, lotus in uino & in umbra siccatu tritusque, bibitur cum uino diluto 30 aqua marina aduersus uenena mortifera, Kiranid. Tradunt aliqui uentriculum ciconiæ uel eius cerebrum cum uino diluto sumptum, additis diebus granis spicæ nardi curare uenenæ cuiuscunque naturæ, Ferdinandus Ponzerus. Nec capræ nec oues peste inficiuntur, si ex ciconiæ uentriculo aqua intrico singulis cochlearum unum infuderis, Quintilius Geop. Canem à pestilentia seruat puluis uentriculi ciconiæ, solutus in aqua, inque canis os iniectus, idem facit ius elixi eiusdem uentriculi canis ori infusus, Blondus. Furunculis mederi dicitur uentriculus ciconiæ ex uino decoctus (& impositus,) Plinius. ¶ Intestina eius in cibo sumpta colicos sanant & nephriticos, Kiranides. ¶ Fel inunctum uisum acuit, Idem. ¶ Ciconiæ simum si ex aqua hauriatur, comitialibus prodesse credunt, Dioscor. Nonnulli ciconiarum simum potum orthopnoicis auxiliari afferunt, Aegineta. Fundenda est materia omnis eiusmodi quæ difficulter comparari potest, qua occasione complures 40 ualidissimas uires talibus materijs testimonio adscribunt suo, eam non facile rearguendi, uelut qui ciconiarum sterco comitiali morbo mederi scriptitant, Verum quanquam hoc multis alijs quæ scribunt, longè sit parabilius, curiosum tamen est, ut taceam falsum esse, quod de illo est proditum. Nam quidam ipsi qui talia memorant, credulus, epoto hoc stercore nihil adiutus est, Nam & antequam ex periare promissorum prauitatem ac falsitatem ipsi qui talia scribunt, detegunt. Nam cum multis modis difficulter homines sperent, nec quod omnibus conferant adscribunt, nec quod his aut huic. Tam et si sunt inter eos qui talia scriptitant, qui non simpliciter dyspnœa, hoc est difficilis spirationis, sed orthopnoæa talia esse remedia dicunt, nempe ciconiæ sterco, neque sanguinem, uirinam humanam & alia his absurda, &c. Galenus lib. 10. cap. 27. de medic. facult. Unguentum multa experientia cognitum, in ueterata etiam podagræ accommodatum: Stercoris ciconiæ quadrantem cum paraxungia tritam illinito. Vtere, neque cuiquæ patefacito, multos enim seruauit, Aetius 12. 44. Idem à Nicolao Myrepsio præscribitur, hæc uerbis: Emplastrum ciconiæ omnino podagricos sanans, habet stercois ciconiæ, acipis suilli ueteris, singulorum se libram. Fimum ciconiarum, sed de nido ipso dum ciconiæ pullos habent, sumes, & cum axungia uetustissima permiscebis & conteres, atque emplastri modo pedibus appones, efficaciter podagram sanabis, Marcus empiricus. Ciconiæ fimum cum hyoscyami folijs & lactuæ syluestris, podagricis prodest, Kiranides. ¶ Oua ciconiæ cum uino soluta, denigrant capillos, oportet autem cum pasta (farina subacta) frontem & oculos operire, ne liquor defluens has partes tingat. Capilli iam tincti, abluui debent, & oleo irino inungi, aut omphacio in quo solutus sit adeps ursinus uel aprinus, Kiranides. Auicenna oua auis alhabari (taxdam Bellunensis exponit) item oua alocloæ (aliàs alochloch: ciconiam intelligo, quæ aliàs lalath & lacalit dicitur Arabice) capillos denigrare scribit.

a. Ciconiæ

H.

2. Ciconiæ quasi ciconiæ à sono quo crepitant dictæ sunt, Isidorus. *Κικόνιον*, auis sic dicta me-
moratur in Lexico Varini, non alia nimirum quam ciconia Latinorum. Ciconias Germanis
Stroctzen dictas, *στρόκτιον*, hoc est à mirabili illo affectu & amore quo parentes prolem profe-
quuntur, et proles illos uicissim, Gaip. Heldelinus *Stroctzen* diuinat. ¶ Sed huic operi exigēdo quasi
quandam machinam commenti maiores nostri regulam fabricauerunt, in cuius latere uirgula pro-
minens ad eam altitudinem, qua deprimi sulcum oportet, eōtingit summam ripæ partem, id genus
mensuræ ciconiam uocant rustici, Columella lib. 3. Telonem hortulani uocant lignum longum,
quo hauriunt aquas (ē puteis), hoc instrumentum Hispani ciconiam uocant, eō quod imitetur eius-
dem nominis auem, leuantem ac deponentem rostrum dum clangit, Isidorus. Organon quo ex
puteo hauritur aqua celonium inuenio appellatum: ciconiam quidam Latine dicunt, Cælius. *Κικ-
λόνιον*, τὸ γερμανικόν, Suidas, cum *σ*, diphthongo in penultima, idem rursus eandem uocem cum *iota*
simplici in penultima, equum admiffarium, *ἵππον ὑποκατάκειον*, interpretatur. Sed Hesychio *κίλων* ad-
miffarius est, ὁ γέντης simpliciter: Celonium uerò tum per diphthongum, tum per *iota* simpliciter, lig-
num quo aqua hauritur, *ἀντλοτικόν ἕλκον*, & *κίλων* quoque *ἀντλομα*. Et sanè uidetur *κίλων* uox prima-
tiua esse, *κικλόνιον* diminutiua, ut melius per *iota* tantum scribatur, etsi Varinus cum diphthongo scri-
bat, & antepenultimam per *o*, breue, deriuans à *κίλον*, quod est lignum, & uerbo *κίλων*, τὸ ἀνυδύον καὶ
κικλόνιον ἕλκον, interim tamen geranium, id est instrumentum haustorium paruum interpretatur,
quasi uocem diminutiua agnoscens. *Κικλόνιον* equum admiffarium idem dictum ait *πικρὸν τὸ κίλων*,
quod est calidum, ego *πικρὸν τὸ κίλων* legerim, quod poetis feruidum significat, & ignis epitheton est.
Eustathio *κίλων* alinus admiffarius est, & per metaphorā etiā homo libidinofus, à uerbo *κίλων* quod
demulcere & delectare significat: & *κικλόνιον* lupanar, à uerbo *κικλῶ κικλῶσα*, cuius turpis significatio
fit. Et forte tum *κίλων* pro libidinofus, proque admiffario iumento, tum uerbum *κίλων* pro *συναρπάξω*,
(ut uidetur,) metaphoricè à fordida plebe sic dicta sunt, *εἴτε τὴν ὁμοίαν κίλωνι ἀντλοτικῶν κίλων* ἢ *πικρὸν τὸ
κικλόνιον*, ut *κικλόνιον* sit Græcis quod ceuere Latinis. Nos lignum illud oblongum, quod alteri in ter-
ram infixo transuersum imponitur, ut anteriore sui parte (cui funis cum urna appēditur) ceu rostro
gruis ciconiæ uel instar nutans, in puteum demittat, urnam, reuoluensque extrahat, uocamus *ein bun-
nen* *φωεντὸν*. Aliqui simpliciter perticæ oblongæ absolute, funem cum uale appendunt, & perticæ
manibus demittunt in puteum: quam ipsam quoque aliquis celonem uel celonium dixerit, ut &
perticam illam qua per canalem in puteo inserta (instrumento quali sentina nauis exhauritur) aqua
per eundem canalem regurgitat: Et forte hoc est quod Hesychius scribit, *κίλων ὁ ἐν τῇ πικρῇ λεγόμενον*.
Isidori uerba qui hoc instrumentum telonem uocat, Sipontinus etiam repetit: Sed eruditi quidam
tollonem potius uel tollenonem uocandum conijciunt. Nam tolleno, genus est machinæ, ut ait Fe-
sius, à tollendo dictum, quo trahitur aqua in alteram partem pragrauante pondere, à tollendo di-
ctum. Collectis rursus animis in arietes tollonibus libra menta plumbi aut saxorum, supitēsue robu-
stos incutiebat, Liuius 8. bell. Maced. Vel tollenonem haustu rigandos, Plinius lib. 19. Heus sic
celoni gratia: cape hanc urnam tibi, Plautus Rud. Tolleno describitur à Vegetio 4. 21. ¶ *Πικρὸν
τὸ κίλων* Græcis dicitur, uocabulo composito ex contrarijs, nam *πικρὸν* (oxytonum) nigrum seu li-
uidum significat (ut & *πικρὸν*, uel *πικρὸν*; unde *πικρὸν*, liuores, uibices, fuggillata,) & *κίλων* al-
bum, Eustathius, Suidas, Etymologus. *εἴτε τὸ ἐγγὺς πικρῶν μελάντων ἢ λευκῶν*, Suid. lego, *μελάνων καὶ λευκῶν*,
ut & Eustathius habet in Iliad. λ. & Etymologus. *Πικρὸν* pro *πικρὸν* poeticum est, *ρὴ* litera *ο*-
missa, Etymologus. *Κικόνιον*, ciconia, ut Gelenius in Lexico symphono scribit, ego hæc uocem nus-
quam reperio. Proxima quidem huic uox est cucupha, *κικκῶ*. scribit autē in Hieroglyphicis Orus
Aegyptios gratitudinem significantes, cucupham pingere, ubi Mercerus interpres in Obseruatio-
nibus suis cucupham, ciconiam esse conijcit, sed quærendum an forte upupa sit, quæ ipsa quoque à
pietate in parentes celebratur, eoque nomine apud Aegyptios in honore est, ut Aelianus refert.
Erodium autem, *εἰρωδίων* Suidas ciconiam esse putat, aut ciconiæ similem: nos omnino ardeam esse
suo loco ostendimus. Ybos uel ibis pro antho aue apud Albertum legitur: qui eam stultè eandem
ciconiæ facit, sed & recentiores quidam ibidem cum ciconia confundunt. Insula Heroum è regio-
ne Borysthenis fluij sita uocatur etiam Leuce, ab auibis albis, nam *κικκῶ* aues aibas Eusta-
thius illic interpretatur, intelligit autem forte (inquit) laros albos, uel secundum alios ciconias.
¶ Epitheta. Candida pennis ciconia, Ouidius 6. Metam. Glotorans, apud Textorem. Ci-
conia etiam grata peregrina hospita, Pietaticultrix, gracilipes, è tota Ilyria (Crinitus & alij legunt
chora: Ilyria, quod placet.) Auis exul hycemis, titulus tepidi temporis, Nequitia nidum in caca-
bo fecit meo, Petronius Arbiter. ¶ *Μικροὶ πικρανοί*, Philes. *Ζέρονος*, epitheton ciconiarum, He-
sychius, sed uidetur potius peculiare in aliqua lingua ciconiæ hoc nomen substantiuum esse, ad Ger-
manicum sanè *Stroctzen* alludit.
¶ Derisuri aliquem digitis dextræ manus in unitatem collectis ueluti ciconiæ rostrū effingunt,
& manum post tergum eius motitantes deridēt. Persius, O Iane à tergo quem nulla ciconia pinxit.
¶ Vnde paulo post posticam fannam appellat: Posticæ occurrite fannæ, hoc est derisioni quæ post ter-
gum fit, Perottus. A ciconia fit ciconinus, ut ciconinum rostrum, Idem.
¶ *Πικρὸν* Aristophani & Aeliano dicuntur, ciconiarum pulli: ut *ἀετοί* aquilarum, Suid.

Videtur autem forma patronymica. *πελαργίδης*, ὁ τὸ *πελαργός* (malim *πελαργός*, cum rectum *πελαργός* oxytonum ferè semper ab eruditissimis scribi inueniam) γένος, Varinus in *λαγός*. ¶ *Πελαργός*, genus uasis fictile, Helychius; nimirum à figura rostri prominentis, unde & alembica uulgo dicta, hoc est uasa rostrata, in quibus uapores per halitum uel ignis euecti è uasis subiectis (cucurbitas uocant) in liquorem densantur, & cauo limbo excepti per rostrum destillant, non ineptè pelargos aut ciconias nominaris. *λίανον, λίβανον, πελαργόν*, Helychius; denotans fortè eiusdè figuræ uasis genus lapideum, Varinus nihil tale habet. ¶ *ὄρειπελαργός*, id est ciconia montana inter aquilas dicta est. ¶ *Πελαργίτις* herba, *πελαργίτις*, ac si ciconiarum dicas, nominatur apud Galenum de compos. med. sec. lib. 9, cap. 2, sect. 3, inter remedia splenicorum ex Asclepiade, propinatur eius trita cochlearia duo cum aceto mulso, Cornarius fatetur se ignorare quæ herba sit; quod & ipse fateor, coniectio tamen geranium primum esse, quod inter nomenclaturas Dioscoridi adscriptas pelonitis etiam nominatur, quanquam nulla ei ad lienem uis attribuitur, Vasa quidem quæ semina includunt figura, ut gruis rostro confertur, unde gruinarum dicitur, ciconiæ etiam rostro rectè conferrè potest, quare & à Germanis ab utriusq; auis rostri similitudine appellatur, *stoschtenschnabel/Eranihschnabel*. ¶ *Πελαργός* Pythagoræ significabat consulere & admonere, Suidas & Varinus. *Πελαργίτις* apud Lycophronem dicuntur naues ciconiarum coloribus tinctæ, hoc est atro & candido discretis, Eustathius & Varinus in *μήλο*. A Lycophrone naues ciconias appellari crediderim, quod ut hæ superiore corporis parte albis, inferiore nigris sint pennis: ita naues albo uelo utantur, cætera parte propter picem, qua oblinuntur, nigra, Gasp. Heldelinus. *Πελαργία*, id est ciconiarum leges, *πελαργίκοι νόμοι*, ab Aristophane dicuntur, quæ parètes à liberis nutriri, *ἀνατρέφονται*, fanciunt, ut Suidas: ut supra in D. recitauimus.

¶ Icones. Ciconia super sceptris regum antiquitus sculpebatur, hippopotamus in imo, ut uolentiam & impietatem iustitiæ pietatiq; apud reges præsertim cedere & subijci debere innueretur; ut supra in D. docuimus. ¶ Apollonius Tyaneus olim cum ciconias marmoreas pinxisset, è Byzantio ueras expulit, Io. Tzetzes 2. 60. Non ciconiam, ut Grammatici quidam putarunt, sed cornicem concordie symbolum esse Politianus in Miscellaneis ostendit, uide in Cornice. Aegyptij ut parentis amatorem significent, ciconiam pingunt, hæc enim à parentibus enutrita non separatur ab illis, uerum ad ultimam usq; senectutem permanens parentibus uictum sufficit, Orus.

¶ Propria. Ciconius nomen eius qui Brixiam condidit, ut quidam tradunt. Cicones Homero populi Thraciæ sunt iuxta Hebrum, sed his nihil commune cum ciconia aue, cum eius appellatio hæc Latina sit. ¶ Varus Pergæus sophistes à forma nasi Pelargus cognominabatur, id est ciconia, Cælius, Pelarga Potemæ filia Paulianæ memoratur. *Πελαργίτις* apud Aristophanem in Auibus Nepruni cognomen est, pro Pelagico, ut ad pelargum, id est ciconiam alluderetur, quemadmodum & Sumieracus ibidem pro Suniarato cognominatur, ut allusio fieret ad accipitrem, quoniam in auium rep. sermo est: uel pro pelagio, quoniam pelagi præses est Neptunus, ut Scholiastes monet. In eadem fabula memoratur pelargicus murus, *Πελαργίτικόν τείχος*, qui Athenis in arce fuit; cuius & Callimachus meminit, *Τειχὸν Ἰωννὸν τείχεσσι Πελαργίτικόν*, uocat autem murum Tyrrhenum, quod à Tyrrhenis suffossus & dirutus sit; quos qui uiderant pelargos nominabant, propter sindones quas gestabant, Etymologus. Erant nimirum sindones illæ albo & atro coloribus distinctæ, à quibus etiã monachorum & monialium nescio quæ genera hodie pelargos & pelargas dicere possis. Didymus Pelargicum murum in petris situm fuisse scribit, Coniecerim ego ita dictum quod super eo forte ciconiæ nidificarent: ut & Pelargicum collem album in Iouis Dodonæi luco, cuius mentionem facit Eustathius Iliad. π, ubi Iupiter Pelargicus cognominatur: alia lectio Pelargicus habet, inquit Eustathius, à colle prædicto. *Πελαργί* fabula sic inscripta ab Aristophane citatur ab Athenæo.

¶ b. Ciconia candida pennis, Ouidius 6. Metam. Gracilipes, Petronius Arbitr. Auis quam Galli uulgo flambant uocant, Bellonius phœnicopterum interpretatur, ciconiæ similis esse fertur, sed rostro recuruo, breuiore, tota est alba; partes uero alarum rubent, quæ in ciconijs nigrae sunt.

¶ c. Ciconia (chafida) pro mansione sua habet abietes, Psalm. 107. interprete Munstero. Ciconia (chafida) in cælo cognouit tempus suum, Hieremiæ 8. Choralistris, epithetò ciconiæ apud Petronium Arbitrū à uocis aut soni potius crepitatione, quærendū an legi possit crotalistris, est enim crotalum instrumentum quod manu pulsatur, laminis quibusdam ex ære rotundis, sonum ex collisione reddentibus. Auis exul hyemis, apud eundem. Quum Pompeius Magnus animi releuandi gratia ad ædes Luculli in Tusculano forte se contulisset, Lucullum culpauit, quod ædes magnis quidem æstatis caloribus adpositas, cæterum sæuiente hyemis rigore incommodissimas eduxisset. Cui subridens Lucullus, prudenter, ut solitus, respondit: An uero, ô Pompei, minus tibi nos quam ciconiæ mentis habere uidemur, ut non cum ipso pariter tempore sedem quoq; permutemus?

¶ e. Pelargi uictoris cor in accipitris aut uulturis uicti pelle ligetur, scribaturq; in corde, Quoniam uici aduersarios, hoc amuletum dextro brachio alligatum quicumq; gestarit, inuictus erit & admirabilis in bello & certaminibus omnibus, potieturq; indubia uictoria & magna, Kiranides.

¶ h. Gasp. Heldelinus Lindauensis ciconiæ encomium de ciconiâ declamatione nostrâ memoria condidit. Quis dedit ciconiæ (chafida) pennas & plumas? Iob 39.

¶ Circa Theffaliam aiunt tantam serpentium uim prouenire, ut nisi à ciconijs conficerentur, incolæ

De Ciconianigra. Lib. III. 261

incolas pellerent. Quamobrem ciconias honore afficiunt, & ne quis occidat lege sanxerunt, eadem in eum qui occiderit poena decreta qua homicidas puniunt, Aristot. in Mirab. & Plinius. Noceris omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maxime, ubi serpentium immanis copia est: quos dum escandi gratia inficiantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt, Solinus. Thessali ciconias colunt, eo quod serpentium magnam multitudinem in regione (aliquando) perdidissent, quare lege sanxerunt, ut exilio mulceretur quisquis ciconiam occiderit, Plutarchus in libro de Iside & Osiride. Ciconiae apud Aegyptios eo ueneratione habent, quod senectute affectos parentes alunt, Aelianus. ¶ Ciconiam non ut grues prodigium facere dicunt: sed in auguribus haud dubiam ferre concordiae significationem, Alexander ab Alex. Anno a Christi natiuitate 454. cum Atilia Aquileiam obsideret, ciconias animaduertit quae in turribus ciuitatis nidificauerant, uno impetu ex urbe migrare atque foetus suos exportare: unde magnam in urbe famem esse coniecit, & milites hoc auspicio exhortatus tanquam urbem interitui proximam ciconiae desererent, urbem cepit. Aues hominibus deorum uoluntatem nunciant, lunonis ciconia, Mineruae crex & noctua, Porphyrius lib. 3. de abstinento ab animatis. Si animantium cruore afficiuntur superi, cur non macris illis uultorios, ciconias, &c. Arnobius lib. 7. contra gentes.

¶ In Germania quidam, ut fertur, stultitiam simulans propter paupertatem, liberos suos in ciconiarum nidum imposuit tanquam ab illis alendos: quo animaduerso annonae a magistratu donatus est. ¶ Pallas apud Ouidium Metam. 6. cum Arachne contendens, in tela sua Antigonem pinxit ausam contendere quondam Cum magni confortis Iouis: quam regia Iuno In uolucrum uertit: nec profuit Ilium illi, Laomedonue pater, sumptis quin candida pennis Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro. Alexander Myndius ciconias scribit exacta aetate decursaque circum Oceanitidas insulas uolantes, hoc praemium pro pietate, quam gesserint aduersus parentes, assequi, ut ex auiibus conuertantur in homines: quod existimo confictum, ob pietatem & sanctitatem hominum insularum insularum, Aelianus. De ciconia rege dato ranis a Ioue fabulam inter Aesopicas legimus, quam G. Heldelinus in Ciconiae encomio ~~describit~~ describit.

¶ Proverbium *αὐτὸν ἀγρῶν*, ac si reciconiare dicas, ut retaliare, explicatum est supra in D. O Iane a tergo cui (aliqui legunt, quem) nulla ciconia pinsit, Nec manus auriculas imitata est mobilis albas, Persius Sat. 1. id est, quem nemo digitis dextrae manus in unum collectis ad instar rostri ciconiarum ridet. Verbi pinsere (quod a Graeco *πίνω* factum uidetur) nota est significatio, unde & pistrillum & pistrinum dicimus ac pistorem. Pinsentur enim in pilis olim fruges, pistrillo subinde alternis immisso eleuatoque, unde hordeum sic suis corticibus exutum pistrinam uocant, cum prius *πίνω*, hoc est integrum nec decorticatum esset.

¶ Alciati emblemata, inscriptum, Gratiam referendam,	
Aërio insignis pietate ciconia nido,	Inuestes pullos pignora gratâ fouet.
Taliaque expectat sibi munera mutua reddi,	Auxilio hoc quoties mater egebitanus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessâ parentum	Corpora fert humeris, praestat & ore cibos.

DE AVIBVS CICONIAE SIMILIBVS.

43 TRINCOS auis nominatur Monspelluli in Gallia, ut audio, auis ciconiae persimilis, minor tantum: quae serpentibus similiter uescitur, sed regione non mutat. ¶ Est & circa Oceanum Germanicum, ut in Dania, auis magna ciconiae similis, paucae carnis, quam ONSCHVAL Germanice uocant. ¶ Oppianus in Ixeuticis meminit auis innominatae, quae ciconiis similis sit, sed minor, rostro magno & acuto ensis instar, serpentium hoste, &c. ut recitauimus supra in Ciconia D.

¶ De ibide, quam aliqui ferè colore tantum & rostri aduncitate a ciconiis differre putant, suo loco dicitur. Strabo eam magnitudine & figura ciconiae persimilem esse scribit: item de Phoenicoptero alibi.

DE CICONIA NIGRA.

59 **I**NVENTVR etiam genus ciconiae dorso omnino nigrum, uentre subalbum, quod non in locis habitatis ab hominibus, sed in paludibus deserti nidificat, Albert. Idem ex Aristotele de historia anim. 9. 6. pro ichneumone (quanquam eam uocem ex Auicenna corruptè legit anchycomon & thymon) ibidem interpretatur, quae sit auis Aegyptia, nempe ciconia tota nigra in dorso, & inuenitur etiã fusca, (grisea,) inquit. Nos hanc ciconiam nigram appellamus, *ein schwarzer Storck*: quae saepe reperitur in montanis & syluosis Heluetiae locis, ut circa Eremum D. Virginis, circa Lucernam oppidum, circa Tosam fluiuium, & alibi. Forma & magnitudine a ciconiis proprie dictis non differt. Nidulatur in arboribus, praecipue abientibus, quod si rostrum aduncum haberet, ibidem generi adnumerasset, nunc cum id ei rectum sit, ciconiis subungere placuit. Ciconia nigra quam ipse uidi Septembris initio captam cis Alpium montem non procul ab urbe nostrâ disitam, huiusmodi erat: Dorsum colore cminus totum nigrum apparebat, sed si propius inspiceres uanelli uel corui syluatici colorem referebat, in quibus color niger, si

propius consideres, cum uiridi uel subceruleo & pauco purpureo mixtus uidetur. Ventri & lateribus sub alis color albus. Auis tota à principio rostri ad extremos pedes extensa, dodrantes quinque cum dimidio excedebat. Rostrum magnum & ualidum erat, colore puniceo, ut crura etiam ac pedes. Longitudo rostri supernè à mucrone extremo modicè deorsum inflexo, usq; ad initium plumarum capitis, digiti octo. Oculos pellicula rubra ambebat, orbicularis, nisi ante & retro in angulos defineret. Collum pedem ferè uel digitos quatuordecim longum; Ala dodrantes quatuor, si ad finem longissimæ pennæ in rectum quoad fieri potest extensæ mensura procedat; cauda dodrantem; & similiter cruris pars supra genu ad coxam; inferior uero pars à genu ad pedem paulò breuior erat. Corpus item inter collum & caudam dodrantale. Dorsum & pectus latiuscula, ut in anserè ferè. Digi pedom diuisi, apparebat tamen initium quoddam membranæ palmipedum, præsertim inter duos longiores digitos, digitus medius quinque digitos longitudine æquabat. Lingua breuissima. Pondus, libræ medicinales septem cum dimidia. Longiores in alis pennæ magis quàm cæteræ nigricabant. Qua parte alæ iunguntur corpori, oblonga cauitas retrorsum extensa cernebatur. Anterior pars pennarum intra posteriores condebatur. Intestina erant inuoluta. In femore dissecto neuos quatuordecim inueni magnitudine differentes, quorum duo latissimi in genu partem cartilagineam se inferebant utrinq; , sex alij minores erant, tres minimi. Postremò tres planiori parti incumbentes minimis aliquanto maiores. Fel uiride erat. In uentre apparebant quisquilæ quædam stercorosæ ceu fimi bubuli, & inter eas reliquæ quædam scarabeorum uel locustiarum, nempe capita & uaginæ, quarum quædam erant discretæ ceu cortex in hippuri; Vnde conijcio eam tum herbis tum crustis infectis uesci. Sono eam crepitare aiunt similiter alijs ciconijs. ¶ In cibo ferè admodum odoris est, & ferè piscosi. Videtur prius elixari debere, tum assari & aromaticis conditi. Caro eius paulò minus rubet quàm troctæ uel salmonis, adeps etiam nonnihil rubet. Caro mihi gustanti sat bona & dulcis uisa est, sed pellis tenacior est, & grauius olet, ut eam detrahi præstet, & forsitan ea detracta, præcedente elixatione nihil opus fuerit. Pediculis infestatur.

DE CINAB

De Cinamomo. Lib. III. 263
DE CINAMOMO AVE.

CINNAMOLGVS (apud Plinium, aliàs cynamulgus) auis Aristoteli cinnamomus uocatur. nisi quis *κιννάμωλον*, non *κιννάμωμον*, in eo quoq; scribendum censeat, Hermolaus in Plinium. Ego omnino cinamomum duntaxat scripserim, à cinamomo aromate, ut ex sequentibus apparebit, idq; per n. simplex. nam apud Græcos semper *κιννάμωμον* scribi reperio pro aromate simul & aue apud medicos, Theophrasium, Aelianum, Philem, Dionysium & eius interpretem Eustathium. *ὄρνιθον ἢ ἰσθμίου ἀκκιντω ἀπὸ γήσου ἢ ἰλίου φύλλα φέροντες ἀκκιντω κιννάμωμον*, Dionysius in periegesi, Nestor etiam Grammaticus contendit cinamomum prima syllaba correpta scribendum, quanquam poetæ aliquando carminis gratia produxerint. Atqui cinnamum eadem significatione, apud Martialem, Ouidium, Claudianum poetas n. duplici scribitur, & Plinium quoq; lib. 10. & Solinum, unde & cinamologus dici possit hæc auis, quam uocem in Pliniano indice reperimus, ut spermologū & enipologum aues dicimus, nam cur cinnamolgus aut cynamulgus scribatur, nulla planè ratio est. Plinius in sine lib. 12. Historiæ naturalis, diuersi etiam cinnami meminere: quod (inquit) caryopon appellant. Hic est succus nuci expressus, multum à furculo ueri cinnami differens, uicina tamen gratia, (unde nomen quoq; idem coniicimus impositum,) in Syria nascens. Id forte carpesium fuerit, cum & nomen alludat, & pro cinnamomo substituatur, & in Cilicia Syria uicina nasci dicatur: quam fructus cubebæ, quæ carpesium creditur, acinus uel bacca potius quam nux est. zibibās quidem uuas puto Arabica aut uicina lingua uocari. Videtur sanè mihi Hebraica uel Arabica huius uocis origo esse, siue à ken, קן, id est nido, quod in Arabia ex nido auis eodem nomine dictæ sagittis decuteretur: siue à kaneh, קנה, quæ uox cannam & arundinem significat. est enim cinamomum cortex fruticis figura cannae seu canalis instar, unde & Galli hodie uulgo canellam uocitant.

In Arabia cinnamomus (*τὸ κιννάμωμον*), genere neutro) auis appellatur, quam furculos cinnamomi portare, ac nidum ex his conficere aiunt, nidificat excelsis arboribus & ramis: sed incolæ sagittis plumbatis nidum petunt, atq; ita discusso in terram cinnamomum legunt, Aristoteles, Aelianus & Philis. In Arabia cynamolgus (aliàs cinamomus) auis appellatur, cinami furculis nidificat. Plumbatis eos sagittis decutiunt indigenæ, mercis gratia, Plinius. Phœnix rogos suos fruit cinnamomus, Solinus. Et mox, Cinnamolgus perinde Arabiae auis, in excellentissimis lucis textit nidos fruticibus cinnamorum: ad quos quoniam non est peruenire propter ramorū altitudinem & fragilitatem, accollæ illas congeries plumbatis petunt iaculis, deiectasq; pretijs uendunt amplioribus, quod hoc cinnamum magis quam aliud mercatores probent. Dionysius Afer cinnamomū canens ex insulis inhabitatis ab auiibus eiusdem nominis afferri, terram quæ cinnamomū ferat ignotam esse insinuat, quod & Herodotus scribit, coniicimus tamen insulas aliquas circa mare rubrum intelligi. Apud Aristot. rum furculos ipsos, tum aues ex illis nidū struentes (*κιννάμωμον τῆς*) cinnamoma (genere neutro plurali, quod apud Græcos commodius fit, apud quos *ὄρνιθον* etiam generale auium nomen, neutrum est, ego nullum præterea neq; apud Græcos neq; Latinos auis nomē neutri generis noui) dici apparet, Eustathius. Cinamomum Arabes mirabilius quam thūs aut cassiam legunt, nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione utuntur quod quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dionysius educatus est: & ipsas cinnamomi fecerit, lucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è iuto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: Boum afinorumq; defectorū, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant: & ubi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frustra delapsæ uolucres, ad nidos suos carnera comportant: cui sustinendæ impares nidi, ad terram discussi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligendos accedunt, Herodotus lib. 3. Cinnamomum fabulosa narrauit antiquitas, princeps uel Herodotus, auium nidis, & priuatim phœnicis, in quo situ Liber pater educatus esset, ex inijs rupibus arboribusq; decuti, carnis quam ipsæ inferrent pondere, aut plumbatis sagittis, Plinius. Et mox, Omnia falsa: siquidem cinamomum, idemq; cinnamum, nascitur in Aethiopia, &c. Cynamulgos auicula in Aethiopia de cinamomo nobiliore nidum textit, &c. hæc auicula cum suis interaneis non euiscerata comeditur, propter aromaticum odorem eorum quibus nutritur, Albertus sine authore. Nos apud Plutarchum rhyntacen auiculam legimus apud Persas nasci, in qua nihil inueniatur excrementi, sed interna omnia adipe plena sint: unde eam aëre atque roye solum nutriri arbitrantur. Idem Albertus Aristotelis ex hist. anim. 9. 14. de alcyone locum transferens, alcyonem cum cinamomo aue imprudenter confundit: ut & alij eum secuti ineptissimi scriptores.

CINDAPSVS, *Κινδὰψος*, auis quedam, Suidas, Hesychius & Varinus. Est & musicum instrumentum eiusdem nominis, *ὄρνιθον κινδὰψος* (pro quo etiam *σινδὰψος* legitur in Lexico uulgari, nescio quam rectè,) eadem uoce Indus significatur, Hesychius.

CINOPEON, *Κινώπειον*, Varinus: tanquam certa quædam auis species hoc nomine indicetur: uel potius auis in genere. Ego *κινώπειον* legendum suspicor: quæ uox aliquando auem in genere significat. Nam apud Dionysium Afrum *κινώπειον* *ἄλβια* Eustathius aues albas interpretatur, ut scripsimus in Ciconia h. a.

CINNYRIDES, *Κιννώριδες*, auiculæ parua, *τῆς μικρῆς ὀρνιθίου*. Hesychius & Varinus: per on-

matopœiam fortè sic dicta, siue quis in genere (propter *æ* articulum adiectum) quasuis paruas auiculas hac uoce designari putet; siue certam aliquam speciem. Nam & *κισαίης*, & *κισαίης*, species auis, apud eosdem legitur.

DE CNIPOLOGO, QVEM CVLICILE

gam Gaza interpretatur.

ARISTOTELES historia anim. 9. 3. picorum genera enumerans, post dryocolapten siue picram, id est picum Martium maiorem minoremq; & colion (galgulum interpretantur) siue picum uiridem, qui omnes non alio magis uiuunt quam uenatu uermiculorum circa arbores ligna uenantium, quos Græci *κνίπτος* uel *κνίπτος* uocant: In his (inquit) est & auis quæ proprio nomine *κνίπτος* dicitur: magnitudine parua, quanta est acanthylis, colore cinereus, distinctus maculis, uoce parua, hic etiam lignipeta est. Gaza pro cnipologo culicilegam uertit, quod non placet. Etsi enim cnipts uel scnipts apud Græcos aliquando pro culice aut insecto uolucris accipitur, tamen cum certum sit coffos, id est uermes qui ligna erodit *κνίπτος* dici, & pici (inter quos hic minimus est) coffos uermiculisq; magis quam culicibus uicentent, unde & dryocopi & xylocopi, id est lignipetæ dicuntur, cum culices uenandi gratia, ligna rostro impetere nihil opus sit, cnipologon Græcum uocabulum potius relinquere, quam culicilegam cum Gaza Latine dicere uisum est. CVLICILEGA uero alia auis fuerit, *κνίπτος* à uenatu culicum Hesychie & Varino dicta. Albertus cnipologi descriptione ex Aristotele posita, ut iam recitauimus, in picorum genere; hæc etiã auis (inquit) uocatur apud nos picus generali nomine.

¶ Guil. Turnerus in libro de auibus cnipologon facit moracillæ genus albo nigroq; uariè distinctum, deceptus nimirum translatione: ut Eberus & Peucus quoq; qui cnipologon Germanice interpretantur *Fliegenstecher*, id est muscipetam, hæc (inquiunt) à moracilla differt, quanquam & ipsa caudâ moueat, muscas uenatur & culices, colore cinereo maculis distincto, uoce parua, magnitudine spini. Sed Turnerus postea re melius perpensa, in familiari ad nos epistola: Culicilegam Aristotelis (inquit) in terra Bergensi (in Britannia) uidi, tota cinerei ferè coloris est, & speciem habet pici Martij.

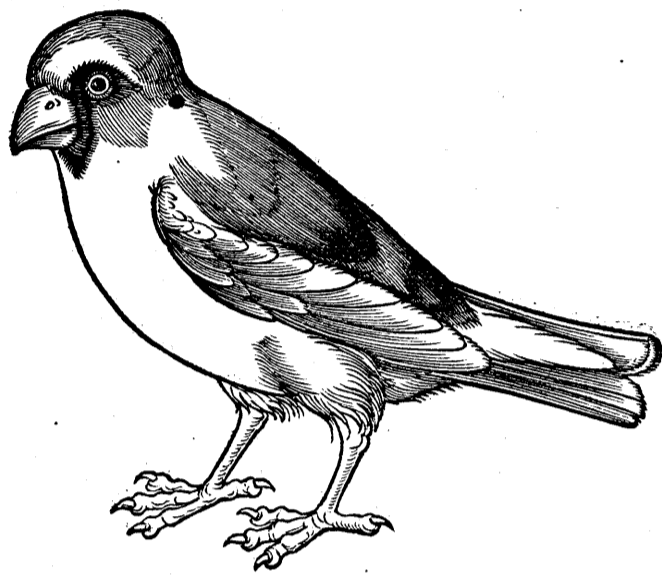
¶ Est apud nos auicula minima in syluis lignipeta, uariè distincta, per arbores reptans & coffos disquirens, quam Turnerus certhium uel certhiam Aristotelis esse conijcit, cuius figuram & descriptionem supra dedimus in Certhia, ubi plura de hac auicula leges, cui si color cinereus conueniret, omnino cnipologon faceremus, nunc cum colore differant, natura tamen et genere aues proximas esse dicemus. Vtriq; natura pici, hoc est circa arbores uersari, & coffos uiuere, nam certhiam *δερμαφάγος* Aristoteles facit, ut cnipologon *κνίπτος* uerit, utriq; magnitudo exigua, Sed cnipologo uox parua, *φωνή δὲ μικρὴ*, Aristoteles, certhiæ clara, *φωνὴ λαμπρὴ*. ¶ Culicilega, hoc est cnipologos uerum Græcorum, hodie à Græcis susurrada uocatur, à Gallis bergeronnette, similis auti cui apud Gallos nomen lauandiere, (alaudam cristatam esse puto,) Bellonius.

CLIVINA M quoq; aem ab antiquis nominatam animaduerto ignorari, quidã clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, Plinius. Ego non certam aliquam aem, sed quæ cumq; in auspicijs aliquid suo clamore fieri prohiberet, sic dicta ex uerbis Festi conijcio, Is enim, Clitua (inquit) auspicia dicebant antiqui, quæ aliquid fieri prohibebant, omnia enim difficilia, clitiua uocabant, unde & clitua, loca ardua.

DE COCOTHRAVSTE.

A.

COCOTHRAVSTES, *κκοθραύστης* auis quædam est, Hesychie & Varin. Nos hoc nomine appellare uoluimus aem cuius effigiem in sequenti pagina damus, quod rostro suo coccos & interiora grana siue osicula cerasorum confringere soleat, ut nucleis uelcatur. Italice frison uel frufone nominatur, uel grison; & circa Verbanum lacum franguel montagno, id est fringilla montana. Gallicè choche pierre; & alibi (ut audio) castenoix, id est nucifraga, quod nomē Caryocatactæ aui supra descriptæ magis cōuenire uideretur. Germanicè *Steinbyffer*, *Klepper*, apud Heluetios: *Kernbeiß*, in Austria: *Kirßfinck*, circa Francfordiam ad Mœnum; & alibi *Kirßschneller*. Eberus & Peucus acanthidis duo genera faciunt; minus (inquiunt) quod nō ualde dissimile cardueli colorem ex albo nigroq; mixtum habet; nos etiam *Sistelfincken* uocamus. Maius fringillam duplo excedit, cetera ferè simile, Germanicè dictum *Kirßfincken*, (iego *Kirßfincken*), & *Kernbeißer*, colore utrunq; genus ignobile, sed ualet & commendatur amoenitate uocis, Hec illi. Audio etiam *Hollebick* alicubi uocari, hoc est gemmitiora, quod gemmas arborum comedat, sicut illa quæ per onomatopœiam à nostris *Gügger* dicitur. Aem etiam cui à uiriditate nomen apud nos, ut Turnerus scribit, aliqui *Kirßfinck* appellant, sed legendum arbitror *Hirßfinck*, à milio quo in cibo utitur. Est & alia auis *Steinbyffer* dicta, quod calculos puto in ripis fluminum rostro feriat dum muscas petit, de qua in Moracilla dicemus, hanc enim Turnerus

nerus cinclum esse conijcit. Coccothraustes noster lingua Turcica, ut audio, giégen uocatur.

B.
Magnitudo ei alaude aut loxiæ nostræ. Rostrum durum, ualidum, breue, latum, simile ferè rostro auis quam *Gügger* uocamus, maius, fuscum. Color capitis (in fœmina) charopus uel ex flauo rufus, in pectore & uentre ex cinereo rubicundus. Pennæ alarum superius nigricant, in medio albae, in imo coloris ferè cœrulei uel indici sunt, item minores alia superinnatae partim albicant, partim charopæ sunt. Pennis nigris rostrum inferius ambitur, & similiter oculi. Collum pronum & uiridè ad latera plumis uestitur cinereis, dorsum ex ruffo nigricat, propius caudam charopæ sunt pennæ, extremæ in cauda albicant.

C.
Capitur in syluis, & in cibum uenit. Ceraforum ossa frangit & nucleis uescitur. Cantu peculiari nec insuaui uititur, cymbalorum (ut audio) ferè æmulo, caueis tamen includi non solet, nisi raro forte. Nam nuper auceps quidam, ut rem ridiculam ostentaret, turdi genus Bohemicum (ut Germani appellant) in cauea inclusit, idèq; cerauis aridis pasci assuefecit, quæ cum turdus integra deuoraret, ossicula ceraforum quæ subinde excernebat, in subiectam caueam cui inclusus erat coccothraustes delapsa, illum alebant. ¶ Nidificat, ut audio, in arborum cauis, æstate rarius, hyeme frequenter apud nos uisitur. ¶ Itali hominem crasi ingenij, & deceptu persuasumq; facilem significantis, coccothrausten crasi rostri appellant, Tu sei un frifone da l' becco grosso.

DE CŒRULO:

NOVIUM & saxatilem auiculam quandam, cui nomen cœruleus (cyanos, *κίανος*) præparoxyt, quamuis apud Helychium oxytonum legitur, quæ maxime in Scyro colit, saxa amans, magnitudine minor quam merula, maior paulò quam fringilla, pede magno est, scanditq; saxa, colore tota cœruleo, rostro tenui (*ὀξύρυς* & *κελετύς*), Gaza legit *κελετύς*, cui astipulatur etiam Alberti translatio quæ habet gracile: uetus interpres, angustum) & longo crure breui similiter ut pipo (*ἰππο*). Gaza uidetur *πίππος* legisse, pro qua uoce etiam alibi pipo trãstulit est, Aristoteles. Turnerus cœruleum conijcit esse auem quæ Anglicè uocetur a clotburd, a smatche, an arlyng, a steinckek; & Germanicè ein *Brechuogel*. Hanc inquit in cuniculorum foueis & sub lapidibus in Anglia nidulari, & hyeme non apparere. Sed *Brechuogel* apud Germanos aliarum etiam auium nomè est, ut Arquatæ supra descriptæ, & auis cuiusdam circa aquas degentis proceris cruribus, quarum neutra cœruleus esse potest. Ego Turneri cœruleum non agnosco: ut neque Ebeti & Peuceri qui cœruleum interpretantur *Flein Zimmer*, id est turdum minorem, nullum enim turdum cœruleum nouimus. Est apud nos picis genus paulò maius fringilla, dorso cœruleo, & rostro tenui longoq; uulgò *Chlän* appellatur: quòd an cœruleus sit, inquirèdum. Huic similem colore aiunt esse auem quæ *Steinrötele* appellatur, in Austria & alibi, a saxis impositò nomine, dorso cœruleo; uentre rubicundo, suauius canora; muris adhaerens, & in eis nidificans. Omnino sanè cœruleum de genere picorū esse coniecimus: cum & crure similiter breui ut pipra sit: (pipra autem (uel, ut Gaza uertit, pipo) Aristoteli nō alia auis quam picus est,) & eo ad scandendum apto; & rostro etiam ut picorum genus oblongo:

Auis, cui cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret, urbanas commorationes odio persequitur, locorum agrestium ubi homines uersari soleant insolens est, eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montium iugis, & præcipitijs delectatur. Epirum & insulas hominum frequentia habitabiles, haud sanè in amore habet: Scyro, & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops, delectatur, Aelianus.

¶ Auis quam cyanon Aristoteles, Plinius cœruleum uocat, quoniam in rupibus altorum montium uersatur & merula similis est, nomine mutato nunc uulgo Græcis petrocossypho uocatur, hoc est merula saxatilis, est autem merula minor, undequaque cœrulea, & in magno pretio propter cantum ut caueis includatur, uox ei eadem quæ merula, Gallicum nomen nullum: quoniam in Gallia non reperitur, ut neque in Italia, nisi in caueis apportetur, quandoque enim nido eximitur ut sermo nem humanum edoceatur, Bellonius. Eadem prorsus mihi uidetur auis illa de qua nuper genere & doctrina supra ætatem suam ornatissimus iuuenis Augustanus Raphael Seilerus nobilissimi medici Geryonis Seileri filius his ferè uerbis ad me perscripsit. Auis quam à cœruleo colore Germani *Blawuogel* nominant, sturni magnitudine est: pectore, lumbis & ceruice pulchrè cyanea, obscurius tamen quàm ispida: dorso & alis nonnihil nigricat obscure interim glaucis uel subcœruleis. Rostrum ei sesquidigiti longitudine, subter nares fuscum, in imo aculeatum, superiori parte adunca in ferioem ut plurimum contigente, pedes fisci ut in cæteris auibus. Degit in altissimis alpibus, neque cacumine montium contenta, in scopulis maximè, & præruptis & niuosis locis uiuit, nec alibi eam reperiri constat quàm in montibus circa Athesim fl. præcipue circa Aenipontem urbem. Hanc ob causam apud ipsos inquilinos in magno pretio habetur, aliturque quibuscumque cibis mense hominum familiaribus, istisque qui merulis turdisque aucupio destinatis præbentur. Voce articulata, amœna admodum & uaria est: ipsa tam docilis, tamè diligentè res obseruat, ut pleraque uocis articulo aliquo significet & indicet. Media & intempesta nocte expergefacta, ad astantis prouocationem, quasi iussa, clario spiritu canit, imperata quæ sibi putat iniungi, probè suo officio executura, quod uersiculis aliquando utcumque delineauit. Cæsa auis glauca (glaucum colorem intelligit cœruleum) uerè sacra Mineræ, Præ te cui seruit noctua nulla magis. Quid sibi uult? quis te docuit parere momenti? Instinctu proprio num facis ista tuo? Non puto sed deus est qui te ciet, usque momenti Scilicet ut morem sic homo quisque gerat. Oculos hominum aliorum alium more appetit, quod imaginem in ijs suam uelut in speculo intuet, cognati desyderio trahitur, ipsiusque consuetudinè desyderat. Ante tempus autumnii quo cætera aues incubant, prolicque dant operam, cum colore etiam uocem mutat, ac alis expansis nouos cantus excogitat, secum ipsa continuo murmurans, nec ueteris tamen quem olim didicit, obliuiscitur. Color sub hyemem è cœruleo nigrior euadit, què mox circa ueris initium, in proprium rursus commutat. Adulta uel è nido materno semel egressa, uolantique paulum aduofacta, non amplius ullis (quod omnes aucupes affirmant) blandimentis uel astutijs obinnatam solertiam capit. Nidum in præaltas deuiasque solitudines desuper in specus congenit, quando loci securitati idoneum nacta est, cui tuto se foetumque suum credere aufit, eumque sua quoque fraude altissimis iugis ab hominum accessu non solum abdit, sed à rupicapris etiam aliisque feris, in cauernas deorsum condit, ibique pullos binos aut quaternos uermibus nutrit, dum eos extranidum productos exponat. Tum prius uenatores siue aucupes, uel fortuito uel ex insidijs loco animaduerso, gralla seu sparo longo, tereti, laui, cuius singulare & rarum inuentu lignum est (qualis rupium scansoribus rupicaprasque præcipitantibus sæpe uitæ periculo, semper incendendis scopulis aduimento esse solet) arrepto, ibi etiam ascendunt ubi uni plantæ uestigium non crederes. Et ne quid præteream, faciem hi, non totam, sed qua in transuersum prospiciunt, ac inde caput illis uertigine afficitur, fasciis obtegunt, partim aduersus ipsos pullorum parentes, partim & uerore causa, ne quomquam latius oculorum radijs acieue pertingant, quàm quo solo pede innitendum, uel manus implianda est. Sic illi tandem ad nidum, non absque extremo periculo & defatigatione permeant, quem prælonga illa quam diximus fude sursum è profundo ad sese attrahentes auferunt, domique fouent & alunt, deinde uel carè uendunt, uel proceribus notis mares distribuunt. Hæc omnia ad nos Raphael Seilerus, suspicor autem eandem hanc auem quæ *Blawuogel* ab ipso nominatur, aut certe congenerem, à Rhætis circa Curiam alibi, *Steinrötele* nuncupari.

DE COLARI.

COLAREM (*ἄν κολάρη*) ulula cæteri que adunci rapiunt, unde his oritur bellum, Aristoteles de hist. anim. 9. 1. ubi Alberti translatio sic habet, Colyeuz (pro ægolio, id est ulula) genus parui accipitris, comedit auem quæ uocatur bolarcheon, id est speciem quandam passeris. Niphus etiam de colari scribit, quod passeris species uideatur. Sed certi nihil habemus. Ipse quidem suspicor eandem fortassis collyrionem esse, de quo nunc agemus, facili librorum lapsu.

DE COLLVRIONE.

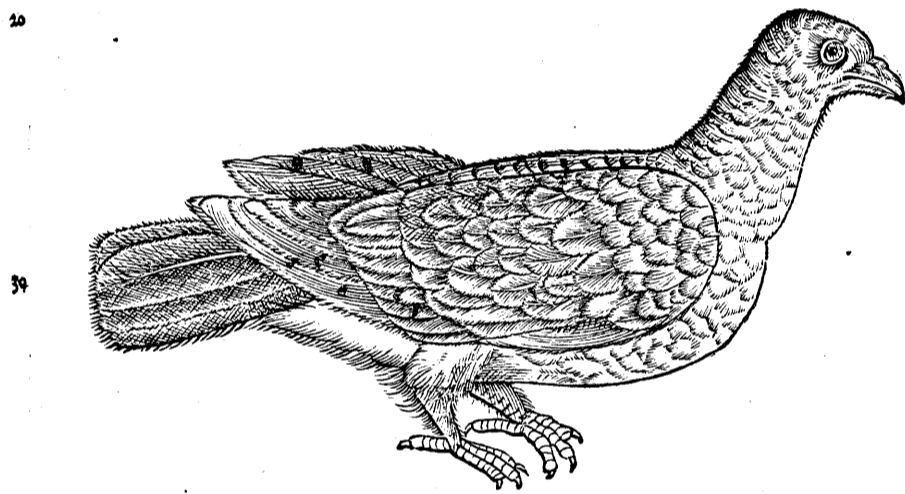
COLLVRIO eisdem quibus merula uescitur, magnitudo eius eadem quæ superioribus est, (pardalo scilicet, & mollicipiti cui magnitudo paulò intra turdum.) Capitur hyberno potius tempore.

De Collurione. Lib. III. 267

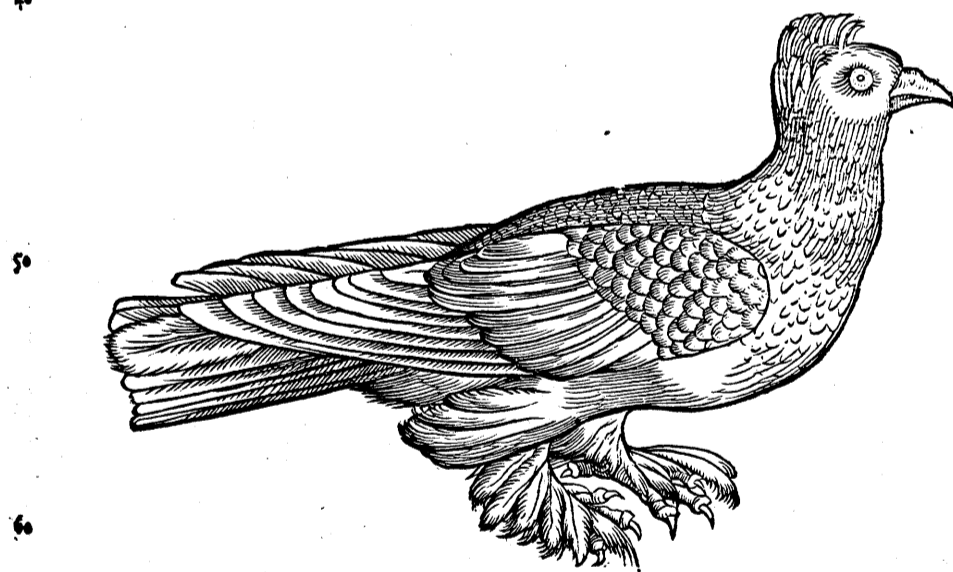
pote, Aristoteles. Apud Hesychium & Varinum *καλλιόν* & *καλλιόν* legitur, utrunq; pro genere
 auis. Sed magis placet ut collyrio legatur, nam & collyram legimus panis genus quod pueris dare-
 tur, uel panem subcinericium dictum. ¶ Guil. Turnerus in libro quem de auibus ædidi, collu-
 rionem esse putabat auē quæ Germanis *Krametvogel* dicitur, id est iuniperi auis, Anglis a feld-
 fare. Sed postea datis ad me literis, iuniperi auem uulgo dictam, secundā potius turdi speciem nunc
 sibi uideri scripsit, (quæ & nostra iam prius sententia erat;) collyrionem uerò auem quæ uulgo Ger-
 manis *Surstel* (*Sostel* nostris, id est turdela) dicitur. Eberus etiam & Peucerus collurionem
 turdorum generis faciunt, quæ Germanis *Brachvogel* (sed hoc nomen uagū est, & alijs etiam com-
 mune) dicitur. Capitur (inquiunt) sub hycem maxime, nec figura nec magnitudine multum dissi-
 10 milis merule, colore fusco terreo obscuro, ut humi sedens uix agnosci & à terræ colore discerni pos-
 sit. Ego hanc esse conijcio quæ à nostris *Winsel* appellatur. ¶ Quærendū an etiam colaris auis
 semel tantum ab Aristotele nominata, ubi *abulula* & cæteris aduncis eam rapit scribit, nō alia quàm
 collurio sit, librariorum forte lapsu.

DE COLUMBA DOMESTICA, ET IN GENERE re quæ ad columbaceum genus pertinent.

COLUMBA VVLGARIS.

COLUMBA ANGLICA VEL RVSSICA.

Z 2

COLUMBA CERVINUM genus appello, quod Aristoteles *πελοποννησιακός*, quo & domesticae siue cellares, ut Columella nominat, & ferae columbae comprehenduntur, ut palumbes, coccydes, luviae, turtures. Nos de domesticis primum agemus, quarum historiae illa etiam quae columbaceo generi in uniuersum communia occurrunt, adiungemus. ¶ Hebraeis *יונה*, columbus est, in plurali *יונות*, Ezechielis 7. In foemino *יונה*, columba, Genes. 8. Caeterum Ieremiae cap. 26. & 46. ubi translatio nostra habet, columba; Hebraei legunt *moeror* uel *tristitia*, ut sit deriuatum à uerbo *ianah*, *יָנַח*, quod est moerore affecit, affixit, Munsterus. Ion quidem masculinum pro columbo, in scriptis Rabinorum frequentius est. Genesios 8. Chaldaeus interpres Hebraicam uocem *ionah* relinquit, pro qua Arabs habet *atekcha*, *أتهكح*, & *hamamah* uel *chamamah*, *حمام*; Persa *kaphrar*, *کافزار*. Rursum Psal. 55. Chaldaeus habet *ionetah*, *יונת*, Arabs *dazamah*, *دازمه*, Charmiuno & Taëra praefectae erant curae capillorum & unguium Cleopatrae, significat autem Hebraeorum & Syrorum lingua *charmî* (*χαρμη*) uitem, *ion* uero columbam illam quam Graeci *ἀνθή* uocant, Taëra uero, *τάρα*, Ismaelitarum lingua columba est, Io. Tzetzes Chilliad. 6. cap. 44. Hamam Auicennae columba est. Quidam hemame Saracenis columbam esse scripsit. Demen chame, sanguis columbae, Syluaticus: & pro eodem dem alcamer, apud ueterem Glossographum Auicennae. Hara hamen, fercus columbinum, Syluaticus: pro quo etiam alibi apud eundem laaman & casicum legitur.

¶ Columba Graece *πελοποννησιακός* dicitur, Attice etiã *πελοποννησιακός*: & uulgo hodieq; similiter, uel *πελοποννησιακός*, columba domestica, *πελοποννησιακός* Galeno. Columbarum genus unum Galeno (de compos. simpl. phar. lib. 10.) *κατακλιδοί* est, hoc est domesticum, alterum *νομαδικός*, hoc est pascuum & syluestre, Hermoniaus. Italicè columbo, columba, colomba, puniono, & palumbo etiam apud Scoppam Grammaticum. Sed Hispani quoq; columbam *paloma* uocant: quae tamen nomina à palumbo, id est columbo syluestri facta apparent, quanquam & palumborum alij cicures dicuntur, aut dici possunt, (ut audio,) alij feri. Gallicè *coulon*, *colombe*, *colombe priuce*. Germanicè, *Tub*, *Taube*, *zame Taube*, *Huftrube*, Saxonice & Flandricè *Sune*. Nostri columbum, id est marem priuatim appellant *ein Kuuter*, per onomatopoeiam. Sunt & palumbi cicures, nostris *zame Schlagruben*, quos & Italicos puto aliqui uocant, *Welschtruben*, pedibus plumis induti: quos alij Russicos appellant, *ghofier Tuben*, hoc est dasypodes columbas, ut Galli pigeon patè, sed has Anglicas potius dicendas audio, & cristas etiam è plumis in capitibus habere. ¶ Anglicè a culuer, uel doue, a house doue, a tyme doue. Illyricè, *golub*. Turcicè, *iugargen*.

¶ Columba saxatilis Varroni inter utiles nominatur, (alia, ni fallor, quam quae Rhætis uulgo *Strentube*, id est saxatilis dicitur, quae prorsus fera est.) haec scilicet est quae Galeno *νομαδικός* & *λιουαδικός* dicitur, quod liberius in agris & campis pascatur. (Sic & equas nomades dicunt, quae in armentolis herbae pascuntur, tanquam pascuas aut pascales:) & *νομαδικός* quibusdam, ut Vuottonus docet, nam Varro saxatiles columbos agrestes dicit. Sed adscribam ipsa Varronis uerba de triplici columbarum genere: In uillam intro inuolant columbae, de quibus Merula: Axi, si unquam *πελοποννησιακός* conuicissies, has tuas esse putares, quamuis ferae essent. Duo enim genera earum in *πελοποννησιακός* esse solent: Vnum agreste, ut alij dicunt saxatile, quod habetur in turribus, ac columbinibus uillae, à quo appellatae columbae, quae propter timorem naturalem summa loca in tectis captant. Quo fit, ut maxime agrestes sequantur turres, in quas ex agro euolant suapte sponte, ac remeant. Alterum genus columbarum est clementius, quod cibo domestico contentum intra limina ianuae solet pasci. Hoc genus maxime est colore albo. Illud alterum agreste sine albo, uario. Ex his duabus stirpibus fit micellum tertium genus fructus causa, atq; incedunt in locum unum, quod alij uocant *πελοποννησιακός*, alij *πελοποννησιακός*. Hac Varro. Ex columbo agresti & columba domestica, siue ex domestico masculo & agresti foemina, dum simul coeunt, nascitur genus tertium columbarum, quae magnitudine inter utranq; columbam sunt, natura ad blandiendum nata, pronaeq; ad lasciuiam. Corruptae quippe alias, furtoq; comitatiores domum reuertuntur, (sed hoc Plinius simpliciter de columbis scribit.) Vnde publico edicto uerantur ali. Miscellae à nostris ob duorum generum commissionem appellantur, Perotus. Columbi quidam uulgo saxaroli dicuntur: (& alij à pennarum colore turgni.) hi in columbarijs melius durant quam caeteri, albi omnino uitentur, Crescentiensis. Hoc genus Gallis & Sabaudis est *colombe passagiere* aut *rocheray*. Germanis *Veldböck*, *Veldtruben* by den hüseren.

¶ Pipiones pulli columbarum dicuntur, uide in H. a. Cicero pullos columbinos dixit: recentiores quidam minus Latine columbinos absolute. Hebraei *gofal*, *גופל*, uocitant pullum auis, praecipue columbae. Dauid Kimhi *gofal* auiculam paruam interpretatur: Chaldaeus in uetere Testamento *bar ionah*, id est pullum columbae. Arabs *pherak hamas*, *فهرق الحمام*, melius hamam. Persa *kebulhar* (forte *kaphrar* legendum ut supra, uel contra) *bezar*, *بزار*. Septuaginta *πελοποννησιακός*, Hieronymus columbam. Rabi Abraham quoq; & Salomon & Iosephus, pullum columbae exponunt. Rursum Septuaginta Deuter. 32. *πελοποννησιακός*, Hieronymus pulli. Alfrach est nome commune ad omnes pullos: & aliquando usurpatur pro gallina iuene quae nondum oua peperit: absolute uero pro pullo columbino.

De Columba. A. B. Lib. III. 269

lumbino, imperfectis adhuc pennis necdum uolante, And. Belluneñ. Alnuahab, ut scribunt Arabes, sunt columbi qui iam pennis perfectis uolare incipiunt, Idem. *πευσείδης* & *πευσεύς* Græcè diminutiva sunt, ut columbulus apud Latinos; *πευσεύς* etiã, uel *πευσεύς* patronymica forma, de pipione dici potest, uide infra in H. a. *πευσεύς* apud recentiores Græcos, ut Demetrium Constantinopolitanum, legitur. Gallis pipio appellatur pigeon, Italis piccione. Nos circumscriptimus, *ein junge Tub*; uel diminutiuo utimur *ein Tüble*.

¶ Columbae agrestes, quæ & saxatiles Varroni dicuntur, maximè sequuntur turres, in quas ex agro euolant suapte sponte ac remeant. Hoc genus Græci *ωλαίδης* nominant à liuore, uarij enim sunt coloris, ac liuidi; propter quod è nostris quidam (Gazam uidetur intelligere) eas liuias appellauerunt. Pauca inter eas albæ sunt, colore improbato. Pedes plumis nudos habent, rubidos & scabrosos, Perottus. Sed nos liuias omnes, syluestres esse ostendemus, in quo unius omnes coloris sunt, nec ali solent, nisi allestratrix forte ex eo genere. Perottus quidem eius quam liuiã puto omnino non meminit. Color albus (inquit idem Perottus) in domesticarum genere non improbat, (sed agrestium duntaxat,) quòd hæ scilicet accipitrum iniurijs minus obnoxia sint, nam intra limina ianua solent depasci. Domesticæ magnitudine superant agrestes, pedibusq; sunt ita plumatis, ut uix ali quando ingredi possint, Perottus.

B.

Columbae etiam patriam nobilitauerunt, in Campania grãdissima provenire existimata, Plinius, Alexandrinæ & Campanæ columbae, tanquam peculiare quiddam habeant, à Columella nominantur. In Campania grandissima nascuntur, & in Therapne, cum alioqui Spoleti sint perexigua; mirum inter duodecim milia passuum tantam esse differentiam, Perottus. Siculas columbas olim laudatas fuisse Athenæus refert, qui hæc Alexidis uerba citat; *πευσεύς* quibus *πευσεύς* τῶν Σικελικῶν τῶν πευσεύων κρημνίσας. Et ex Georgicis Nicandri, qui Siculas columbas ali iubet. Insulae Veneri antiquitus consecratae, ut Paphus, Cythera, & Sicilia circa Erycem, præcipuè columbis abundabant; nam hæ quoq; Veneri sacra erant. Theophrastus tradit inuectiuias esse in Asia etiam colubas, Plin.

¶ Columbae palumbæ & ænæ minor est, maior turture, Aristot. Columbae uariae sunt, hoc est coloribus inter se differentes, Aristoteles. Columbae genus alterum clementius est, & colore maximè albo; agreste uerò siue saxatile, sine albo, uario, Varro. In Noruegia columbae totæ albæ habentur, Gylb. Longolius, Indiam dicunt habere columbas colore melinas, (gyluas, Gillius,) Aelianus in Varijs, Athenæus Daimachum (Daimachum) huius rei authorem adducit. Eo tempore primum quo exercitus Perficus circa Athon montem intrerit, columbae albæ in Græcia uisæ sunt, ignora prius, Athenæus. Reperiuntur apud nos columbae alia candidissima, alia atræ rotæ, alia reliquo corpore præter caput & pedes alia cærulea ferè, aliq; præterea capitibus cristatis modicè, Cyprias nuncupant, quæ ceu nobiliores præferuntur, alia cruribus totis hirsutis ad extremos usq; pedum digitos, quas dasy-podes uel hirti-pedes dixeris, à regione uulgo Russicas uel melius Anglicas nominat, magnitudine circiter alaudæ, rostellis exiguis, tales Venerijs pretiosissimas haberi audio, *gebßler* oder *Reussisch Tauben*. Nuper etiam genus nouum allatū est Augustam Rhæticorum, rostris paruis ceu iringillarum. Nostræ columbas uulgares & uiles colore *Veldbôck* uocitant, omnes ferè præter Cyprias: & uel unam pennam aliquando uitium coloris facere aiunt. Plumæ uersicolores columbis à natura ad ornatum datae, Cic. lib. 3. de finibus.

¶ De coloris uarietate in pennis ceruicis columbarum ita cecinit Lucretius lib. 2. Qualis enim caecis poterit color esse tenebris, Lumine qui mutatur in ipso; propterea quòd Recta aut obliqua percussus luce refulget. Pluma columbarum quo pacto in Sole uidetur, Quæ sita ceruices circum, collumq; coronat. Nanq; aliàs sit, uti claro sit rubra pyropo: Interdum quædam sensu sit, uti uideatur Inter cœruleum uirideis miscere smaragdos. In Solis deliquio (inquit Cælius Rhodig.) colorata omnia, insita priuantur uenustate. Liqueat id amplius in columbarū mire splendentibus pennulis, quas in earum collo conuissimus, nanq; etiam si unius sint coloris, uarijs tamen aspectibus uariè illustratae sub differenti specie oculis exhibent sese, cuius ratio est, quia mouendi uim à luce color suscipit; quò uerò amplius ab illa mouetur, amplius & ipse mouet. Imbecilliores autem colores esse in intensioribus, sicuti imperfectum in eo quòd perfectum est. Sunt qui existiment diuersos re ipsa esse inibi colores, diuersasq; superficies ex diuersarum portionibus penularum radiantes. Columbinum quidem colli submutantis colores meminit Hieronymus aduersus Ioannem Origenis confessorum: Columbarum, inquit, colla ad singulas conuersiones colorè mutant. Sed & Martianus de nuptijs Philologiae: Arcesilas (inquit) collum intuens columbinum dubitabat, siquidè hac permotus uarietatis incertitudine, amplius astruere *ἀναρτισία* cœpit, id est incomprehensibilitatem. Sed & Nero Cæsar disertissimè, ut primo Naturalium quaestionum Seneca tradit: Colla Tiberiaca splendent agitata columbae, (sed Cytheriaca potius legendum, cuius uocis primam aliàs produci, aliàs corripì inuenimus. Armigerumq; Iouis Cythereidasq; columbas. Tiberiaca quidem legi syllabæ mensus nō patitur.) Meminit & Academicorum secundo M. Tullius, Hæc Cælius iudicans ipse in collo columbae plures uideri colores, nec esse plus uno. Ceruices columbarum ad lucem refractam auricolores ferè se offerunt, *χρυσάδης*, Aristoteles in libro de Coloribus.

¶ Columba & similia utraq; palpebra coniuuent, Aristot. & Plinius. Ingluuius eis præposita uentriculo est, Idem. Aues quoq; geminos sinus habent; quædam unum in quo merguntur recentia, ut guttur; alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, ut gallinæ, palumbæ, columbæ, Plinius. Ingluuius in quibusdam parua est, & fermè rotunda, ut in speruerio & columba, Albertus. Columbo uentriculus est feruentior, & lien eius magnitudine deficit, Aristot. Columbis, ut magnæ parti auium, lien adeo exiguus est, ut propemodum sensum effugiat, Idem. Sexum dignosci haud facile est, nisi interiorum aspectu, Idem. Columbibus alijs uentri, alijs intestino fel iungitur, Aristot. Intestino tantum fel iungitur in columbis, Plinius. Columbam felle carere traditur, Orus in Hieroglyphicis & Beda. Sed Galenus in libro de atra bile, ridiculos illos esse ait qui columbam felle carere putant, quoniam uescam eius non habeant, Idem Orus alibi columbæ bilem in dorso esse scribit.

C. Columbi semper uiuantur, & hyemem etiam nobiscum agunt, Aristot. & Plinius qui columbas propter hoc inter aues perennes ponit.

¶ Volucres pleraq; à suis uocibus nominantur, ut gallina, columba, &c. M. T. Varro. Et castus turtur atq; columba gemunt, Author Philomelæ. Non murmura uescira columbæ, Brachia non hederæ, non uincant oscula conchæ, Galienus imperator in Epithalamio. *τορυβίδης* (per iota in penultima, uel *τορυβίδης* per ypsilon,) de uoce columbæ dicitur, (authore Polluce,) *τορυβίδης*, Varius. *τορυβίδης* uero & *τορυβίσα*, de uoce suum apud Hesychium legitur. Et apud eundem *τορυβίσα* de columbina uoce. ¶ Columbi frugibus uiuant, Aristot. Granis (Cerealibus) uescuntur, uel his quæ ex granis conficiuntur, nec alio cibo, Albertus. Caduere nullo pascuntur, sed puro grano, Author libri de nat. rerum. Cætera quæ ad cibum eorum pertinent leges infra in E.

¶ Proprium columbarum & palumbium & turturum esse uidetur, ne collum cum bibunt, resu-pinent (eleuent, uetus interpres) nisi satis hauserint, (biberint,) Aristot. Videtur autem hic locus Vuotono suspectus: fortassis quod apud Athenæum aliter legatur, hoc modo: *ὅτι δὲ μάλιστα ἀπέθανε ἐν τῷ κρητῷ τῶν ἀσπίδων* (lego *ἀσπίδων* ex Aristotele) *ὡς τὸ πᾶν τῶν τρυβίων*. Ego Athenæi locum corruptum, Aristotelis integrum esse iudico, ut melius legatur, *ὡς τὸ πᾶν τῶν τρυβίων*, nam Plinius quoq; sic transulit, Proprium generis eius, & turturum, cum bibant colla non reuipinare, largè bibere iumentorum modo, Vide infra in H. c. Columba iuxta aquas quiescere gaudet, utilitatem sedet, Author libri de nat. rerum. ¶ Columba auis est multiuaga, Plinius.

¶ Aspicias ut ueniant ad candida tecta columbæ, Accipiat nullas sordida turris aues, Ouidius. Columbi (præsertim agrestes) à columinibus ædificiorum dicti sunt, nidificant enim propter timorem in summis locis, Varro. In alto nidificat, quò nocens bestia nulla perueniat, Author libri de nat. rer. D. Iulius apud Mundam cum syluam caderet, arborem palmæ repertam, conseruari ut omen uictoriæ iussit, ex ea continuò enata seboles, adeò in paucis diebus adoleuit, ut non æquipararet modo matricem (arborem primum consistam) uerumetiam obtegeret, frequètareturq; columbarum nidis: quamuis id auium genus duram & asperam frondem maxime uitet, Suetonius in Augustio. Columbæ debilem nidum faciunt, eò quòd calida habent corpora, & non multum indigēt calore nidi, Albertus.

¶ Coeunt intra annū columbæ, quippe quæ semestres nosse incipiunt Venerem, Aristot. Pulchros quinque menses fortificare, author est Plinius. Peculiare columbis illud etiam est, ut in coitu, nisi ante muruò osculentur, mas non ascendat, sed iunior sit, an senior, interest: senior enim primum coitum: osculo exorditur: sequentem & sine osculo agit. At iunior quoties libet coire, toties osculatur, Aristot. & partim Plinius. Fœmina marem non admittit, nisi præosculatus ante coitum fuerit, Aelianus in Varijs Aristotelem citans & Athenæus. Atqui Oppianus Ixeuticorum primo de turturibus scribens: Oscula (inquit) antequam procreandæ soboli indulgeant, permiscunt: idè inter eas quæ prouectiores ætate sunt perpetuum est, iuniores non raro abiq; osculis id faciunt. Columba senex coire non potest, sed tantum osculatur, Obscurus quidam ex Aristotele, apud quem nos nihil tale legimus. Coruorum: exosulationem illam quæ sæpe cernitur, qualis in columbis esse ab Aristotele traditur, Plinius. Rositorum coniunctio coruis & id genus auiibus solita est, quod in monedulis quas mansues alimus, planum est, genus etiam columbinum hoc idem facit, Aristot. Amorem mutuū querulo gutture istuq; rostri ostendunt columbæ, in Venerem crebro ruunt, frequenti pedum orbe facta adulatione, Platina. Columbæ quæ calidiores sunt tempore libidinis caudam flectunt ad terram, & trahunt eam super terra, & sic ad Venerem mouentur mas & fœmina, Albertus. ¶ Hoc etiam columbis proprium est, ut fœminæ saliant, ac supergressu mutuo agant, si mas non sit, & cum osculo, ut mares, & quamuis nihil altera emittat in alteram, tamen plura sic oua, quam ex maris coitu pariunt. Verum nullus his enascitur pullus, sed sunt omnia irrita, (hypoemelia Græci uocant, Plinius,) Aristot. Columba cum peperit, postridie marem repetit & concipit, inquit Athenæus & Eustathius. Excludunt die XVIII, fratimq; concipiunt, Plinius. Columbi cum pluribus adolefcere, aut coire non patiuntur, neq; coniugium iam inde à primo ortu initum deferunt, nisi cœlebs, aut uidua, Quinetiam fœminæ parturienti mas adest, & cultu, omniq; officio fungitur, sæpe etiam fœminam pigrius euntem ad nidum propter partus laborem mas percussit, co-

nit, cogitq; intrare. Exclufis iam pullis terram faluginofam potiffimum premanducatam in eorum os interens, fuum ingerit, atq; ita praparat ad cibum recipiendum, adultos iam, cum tempus prodeundi ex nido eft, mas subigit. Ita magna ex parte columbae mutuo degunt amore: fed interdum nonnullae etiam ex maritatis cum alijs coeunt, Ariftot, cuius uerba fere etiam Plinius tranftulit, de amore mutuo fcilicet & coniugio columbarum, deq; mariti circa coniugem cura & pullos, quae infra in D. recitabimus. plura etiam de coniugio columbarum ibidem allaturi. Caterum inter uerba Ariftotelis iam recitata, ubi Graece legitur, φροντικὸν τὸ ἀρμηθῆσθαι τροφῆς, id eft de cibo eis conueniente curam gerit. Gaza legit τὸ ἀρμυρῶσθαι γῆς, quae lectio mihi quoq; probatur, & Athenaeus Ariftotelem citans fimiliter legit: etfi codex nofter deprauatus ἀρμυρῶσθαι habet. Salfis quidem columbas delectari, docebimus infra capite 5. Paulo fupra uero Athenaeus Ariftotelis uerba hoc modo refert, καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἡν νουθήσῃ ὁ ἀρμῆς ἐπιτηδῆσθαι μὴ ἐσσοκαυθῶσθαι, cum Ariftoteles no tanquam remedium aduersus fascinationem marem in os pullorum infpuere dicat, fed ut appetitionem cibi in eis excitet, ad quam rem aptus eft fapor falus, fed Athenaeus in uerbis hifce ultimis fimpliciter marem infpuere dicit, Albertus etiam in fua translatione fubftantiam terreftram falfam in os pullorum a patre infundi fcribit. Plinius, Pullis (inquit) primo falfozem terram collectam gutture in ora infpuunt, praparantes tempeftiuitatem cibo: ubi infpuit fortalfis, & praparans legendum, ut de mare duntaxat intelligatur.

¶ Columbae soboli procreandae plerunq; indulgent, unde sacrae Veneri creduntur. Vel decies anno pariunt, Ariftot. omnibus anni partibus, Aelianus. Tota aestate foetant, Ariftot. Et rur-
sus: Pariunt columbae omnibus anni temporibus, pullosq; educant, si locum apricum habeant, & cibum. fin minus, aestate tantummodo foetant. Sed proles praestantior uere, quam autumno est: de-
terrime aestate, & omnibus tempore calidiore. Et alibi, Decies anno pariunt: nonnullae etiam undecies: Aegyptiae uero & duodecies. In Aegypto etiam brumali mense, Plin. Columbae ouum citius perficitur quam gallinae, huius enim ouum decem a coitu diebus magna ex parte confistit, co-
lumbae paucioribus, Ariftot. Albertus ouum columbinum in utero septem diebus perfici fcribit. A coitu decem diebus oua maturefcunt in utero: uexatae autem gallinae & columbae penna euulsa, aliae fimili iniuria, diutius, (id est tardius,) Plinius. Et rursus, Pariunt a coitu quinto die. Facul-
tas columbis retinendi oui, etiam tempore parturiendi est. Nam si ab aliquo uexetur, aut penna in nido euulsa, uel quauis alia fimili re infestetur, aut etiam sponte morofius habeat, ouum per trifti-
tiam retinet, partumq; differt, Ariftot. Columbarum oua candida sunt, Idem & Plinius. Colum-
barium genus, ut palumbes & turtur, pariunt magna ex parte bina oua, fed complurimum terna pa-
lumbes & turtur, Ariftot. Columbaei generis aues raro tria oua pariunt: quod etiam cum contin-
git, tertium fere corrumpitur, Albertus. Columbae pariunt fere bina oua, ita natura moderante, ut alijs crebrior fit foetus, alijs numerosior, Plinius. Columbarium genus pauca parit, urpote uolax, sicut & aues uncae, materia enim uolatu confumitur, & in alas pennasq; conuertitur. saepe autem pa-
rit, urpote corporis magno & uentris calore, & facultate concoquendi maxima praeditum, & quod cibum facile sibi acquirat, Ariftot. De columbarum foecunditate plura leges infra in E. Colum-
bae magna ex parte marem & foeminam generant: priorem marem, posteriorem foeminam, & cum pepererint primum ouum, uno interposito die, secundum pariunt, Ariftot. Marem semper & fo-
eminam pariunt, priorem marem, postridie (uel citius, Albertus) foeminam, Plin. Natura foecun-
dissimum est animal, quippe singulis quadragenis diebus concipit, parit, fouet, ac denique enutrit pullos: idq; fere totius anni curriculo facit, nam si ab hyemali solitudo usq; ad aequinoctium uernum exciudas tempus, reliqua parte anni foeturam aedit, licet etiam uidere columbas ipsas nondum inte-
gre educatis pullis oua aedere atq; incubare, Florentinus. A partu caudam distendunt, Ariftoteles. Columba citra dies triginta (quadraginta Florentinus, ut iam recitauit) prole expedita superiore, pa-
rit, Ariftot. Aestate quidem interdum binis mensibus terna aedunt paria, nanque octauodecimo (paulo ante scripserat, uicesimo) die excludunt, statimq; concipiunt, quare inter pullos saepe oua in-
ueniuntur, & alij prouolant, alij erumpunt, Plinius. ¶ Pariunt aliquando oua hypenemia, Ariftot. Et rursus, In columbis maxime notatum est, quod oua quandoq; infocunda pariant, uel ex
his ipsis quae conceperint coitu, nullus enim prouenit foetus, quamuis incubitu foueantur. Irrita oua, quae hypenemia diximus, aut mutua foeminae inter se libidinis imaginatione concipiunt, (ut fup-
pra quoq; de columbis scriptum est,) aut puluere: nec columbae tantum, fed & gallinae, &c. Plinius.
¶ Incubant ambo & mas & foemina, Ariftot. & Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Incubat uicissim omne columbaceum genus, Athenaeus ex Ariftotele, & Aelianus in Varijs. Fo-
eminae parturienti mas adest, & cultu omninq; officio fungitur, saepe etiam foeminam errantem & ua-
gantem ad nidum copellit: & cum pepererit oua, cogit ut incubet, Aelianus ex Ariftot. Sic & Por-
phyrius, καὶ τὴν θήλειαν, ἀνὸς πλάσσει χρόνον ἀρρηθῆσθαι, καὶ τὴν ὄρεσιν ἐσελάσσει πρὸς τὰ ὄσα καὶ ὅσα νοσήσῃ. ubi Ariftoteles habet, καὶ ἀρμαλακίαν τῆς πρὸς τὴν ἄστρον τὴν νοσήσας, διὰ τὴν τὴν λυγίαν, τὴν τῆς ἐπιμαλάξας ἐσέσσει, sed sensu eodē. Incubat ambo uicissim, interdum mas, (in Graeco codice nostro additur, ἢ τῆς θήλειας, qui addit, in eo genere, quasi palumbes etiam & turtures idem faciant. Excludunt uicesimo die, Plinius: mox uero subiungit, Aestate interdum binis mensibus terna aedunt paria, nanq; octauode-

cimo die excludunt. Et nimirum astate celerior fit exclusio. Oua columbarum propter caliditatem quindecim (tantum) diebus fouentur & excluduntur, alijs autem quindecim diebus complentur ad uolandum, Albertus. sed Aristoteles de hist. anim. 6. 4. de palumbis & turturibus hoc scribit, nempe oua harum autum diebus quatuordecim (non quindecim) in utero gestari, totidem incubari, totidem denique exclusa perfici ad uolatum. Columbarum uero oua ante dies decem, in utero perfici, ut supra scripsimus. Concoquunt atque aperiant columbae citra diem uicesimum ouum quod prius adiderint, (malesculum scilicet, quod ferè die uno prius quam foemineum adunt.) perforant (πυροῦνται, in singulari, nimirum ut de foemina intelligatur) ouum pridie eius diei quo pullum excludunt, Aristoteles. Graecè legitur, πυροῦνται δὲ τὸ ὄντι τῆς προτέρα (scilicet ἡμῶν) ἐκλειπῶν. Alberti translatio sic habet: In fissura oui primò columba paruula in ouo existens penetrat testam anteriore (parte) rostri sui, ita ut testa eleuetur ad magnitudinem grani tritici: & postea diuidit eam in duas partes & exit pullus. Idem alibi, Ouum columbae in utero completur septem diebus; deinde fouetur per quatuordecim, postea fissò ouo exit pullus.

¶ Fouent prolem ambo (inquit Aristoteles) ad certum tempus, eodem modo quo oua, foemina in opere sobolis acerbior mare est, ut ceteris quoque à partu euenit animalibus. Mares pullis exclusis primi cibum in os ingerunt, ἡμιζῶν πρόβατον τῆς μάτης, Porphyrius. Terram saluginosam praemansam ori eorum inserit, praeparans eos ad cibum capiendum, ut supra hoc in capite ex Aristotele scriptum est. Pulli ab utroque parente alternis cibantur, Albertus. Aues nonnullae imperfectos & caecos pariunt pullos, ut quae paruæ corpore multos progenerant: & quae in pauciparo genere copiam alimenti parere unam cum prole non solent, ut palumbes, turtur, columba, Aristot. In pullos exclusos masculum inspuere aiunt, repellentem ab ipsis omnem inuidiam, ne quo pacto fascinari possint, Aelianus in Varijs lib. 1. Adultos iam, cum tempus prodeundi ex nido est, mas subigit, Aristot. Non exeuntes (tempestiue) de nido pullos alis percutiunt, & aliquando mas coit cum eis, & eicit, Albertus. Pulli ut primum absoluti sunt, mox cum suis matribus parere incipiunt, Florentinus. Si uere nati tempestiue fuerint, ante hyemem autumno eiusdem anni pullos habebunt, Albertus. Hominum denubus quoddam inest uirus: quod & columborum foetus implumes necat, Plinius, & forsthan id sensit Martialis in disticho, Ne uioles teneras praeduro dente columbas: Tridita sic Gnidia sint tibi sacra dea. ¶ Pulli columbarum in nido manent, donec mater alia oua pariat, nisi alium nidum illa habeat, expellit autem pater pullos è nido ascendens super eos tanquam coiturus cum ipsis, Albertus.

¶ Columbus tum lauare tum puluerare solet, Aristot. Gyb. Longolius tamen columbas inter aues pulueratrices rectè numerari non putat. ¶ Gregatim degunt, Aristoteles.

¶ Visum nouies recuperant, Author libri de nat. rerum. ¶ Columbae calidissimae sunt, & lapillos propter (calidam) stomachi temperiem deuorant, Author libri de nat. rerum. Fimum etiam feruidum habent, Idem. Columbo uentriculus est feruentior, Aristot. ¶ Columbae & turtures annis octonis uiuunt, Plinius. In columbarijs non inueniuntur ultra octo annos durare, Crescentiensis. Turtures & columbae uel ad annum octauum uiuunt, scilicet quae excacatae allecitrices (παλθῆραι) aluntur, Aristot. Compertum est apud nos columbam uiuere per uiginti annos, & raro supra, Albertus. Columbae, turtures & gallinacei herba quae uocatur helxine annuum fastidium purgant, Plinius.

¶ Columbas perimunt fabae aut frumentum, macerata in aqua, in qua elleborus albus infusus fuerit, Serapio. Hominum dentibus inesse uirus columbis implumibus letale Plinius author est.

D.

Columbi gregales sunt, Aristot. Columbam errantem cum uiderint sibi aggregant, Author libri de nat. re. Ars illis est inter se blandiri, & corrumpere alias, furtoque comitiores reueri, Plin. Perotus quidem priuatim de columbis miscellis hoc scribit. Vide infra ab initio capitis quinti de uerbo παλθῆραι. Cum hominibus degere solent, Aristot. In urbibus columbae cum hominibus frequentes habitant, seque ad pedes horum huc & illuc magna mansuetudine & facilitate uersant. In locis autem, ubi ab hominum frequentia solitudo est, propinquitatem hominum minime expectantes, aufugiunt. In multitudine hominum confidentiores sunt, seque nihil ibi graue passuras plane sciunt; ubi aucupes uenatoriaque instrumenta uersari uident, non amplius sine summa ibi formidine habitant, Aelianus. Aloisius Cadamustus in historia navigationum suarum cap. 40. scribit se in Oceani quaedam insula innominata & incognita prius, dierum aliquot ultra Canarias navigatione, incolas nullos inuenisse: sed columbos duntaxat & uaria genera auium. Columbi (inquit) captabantur pro libito manu hominis, non enim pauebant ad uiri conspectum, utpote ad rem sibi haecenus inuisam. Cepere igitur ex his quam plurimos, quos scipionibus occiderant, nobisque atulere. Columba auis innocens est, nec rostro nec unguibus laedens, Albertus. ¶ Ecce ego emitto uos uelut oues in medio luporum, estote igitur prudentes ueluti serpentes, & simplices sicut columbae, Christus ad discipulos Mathaei x. Vbi Erasmus paraphrastes, Columbina (inquit) simplicitas praestabit, ut de omnibus bene mereri cupientes, neminem laedatis, ne prouocati quidem, serpentina prudentia, ne quam ansam illis praebearis calumniandi doctrinam, Ioannes Tzetzes Chiliade 9. capite 263. hoc sensu haec uerba à Domino prolata ait, Seruate capita uesira quemadmodum serpens, qui in sidis

De Columba. D. Lib. III. 273

insidijs petitis uapulansq; ad mortem, omni modo caput suum abscondit: sic uos à tyrannis & im-
pijs cruciati, caput seruate mihi, fidem uestram, & ne Deum negetis usq; ad ipsam mortem. Simpli-
ces autem sitis sicut columba, ac prudentes (pariter) sicut columba Noe, quæ diluuij tempore di-
missa ad arcam reuersa est. Omnis sanè columba si nata fuerit domi, non recedit inde, nisi fuerit spu-
ria, & nõ genita ibi sed aliunde adducta. Poterit præterea aliquis rhetoricè hoc dictum illustrando,
seruanda iubere capita hoc est authores (abhyrzas) & dominos nostros, nec illos decipere aut fallere
dolis sacrilegis, Hæc Tzetzes. ¶ Nihil timidius columba, Varro. Fimum columbæ & ipsæ
nido eijciunt, & pullos eijcere docent, Author libri de nat. rerum. Columbæ inest quidam & gio-
ria intellectus, nosse credas suos colores uarietatemq; dispositam, quin etiam ex uolatu creduntur
(aliàs queritur) plaudere in cælo, uarieq; fulcare, Plinius. Aliquando sola sedens auri splendores
in pennis colli sui intuens delectatur, & uolando sibi congratulatur, Albertus: colores uarios circa
collum admirans, alarum plausu rostroq; plumas fulcit, & ad uolarum cultus pennas disponit, Au-
thor libri de nat. rerum. Animantes quædam magis ualent mêmoria, ut quibus purgator & abso-
lutor imaginatio est, ut apes, columbæ, Themistius. Columbi pudicitia aues omnes antefant, plu-
res enim in eodem columbario mixtim degunt, neq; tamen quis alterius connubiã uiolat, Platina.
Aperdicibus (inquit Plinius) columbarum gesta spectantur maximè simili ratione: mores iidem,
sed pudicitia illis prima, & neutri nota adulteria. Coniugij fidem nõ uiolant, communemq; seruant
domum. Nisi cœlebs aut uidua, nidum non relinquit. Et imperiosos mares, subinde etiam iniquos
ferunt: quippe suspicio est adulterij, quamuis natura non sit. Tunc plenum querela guttur, fauiq;
rostro icrus, mox in satisfactione exosculatio, & circa Veneris preces crebris pedum orbibus adu-
lacio. Amor utriq; sobolis æqualis: sæpe & ex hac causã castigatio, pigrius intrante fœmina ad pul-
los. Parturienti solatia & ministeria ex mare, Hæc Plinius ex Aristotele translata: cuius eadem de
re uerba, nempe de amore mutuo & coniugio columbarum, itemq; de cura & cultu mariti tum cir-
ca coniugem parturientem & incubantem, tum fœtum exclusum, iam supra in c. recitauit. Colum-
bas ab adulterio castissimas esse percepi, nunquam enim ex societate inter se instituta, neq; mas nisi
morte ipsa uxoris distrahitur, neq; fœmina distociatur, nisi uidua fuerit, Aelianus. Idem rursus de
palumbis scribens: Ex auibus (inquit) castissimi sunt ab omni stupro. Mas enim & fœmina in hoc ge-
nere tanquam nuptijs alligati mutua consensione adeo ad stabile & certum connubium per sum-
mam castimoniam adhærescunt, ut neuter alienum cubile attingat, si autem impudico amore capti
ad alienam Venerem libidinis oculos adiecerint, eos reliqui circumfidentes marem quidem ma-
res discerpunt, fœminas uero fœminæ disperdunt. Huiusce etiã modi lex castitatis ad turtures per-
tinet, sanctaq; & sincera permanet: tum etiam ad columbas albas manat, præterquam quod non
utraq; occidunt, nam marem duntaxat perimunt, fœminam uerò illius misericordia permoti im-
punitam atque inultam in uiduitate reliquam ætatem ducere permittunt. Aegyptij mulierem ui-
duam, quæ ad mortem usque permanferit in eo uitæ statu uolentes significare, nigram columbam
(πυρρὰν μέλαιναν) pingunt. Hæc enim quandiu uidua est, alteri uiro non miscetur, Orus in Hiero-
glyphicis. Mas & fœmina (inquit Albertus) postquam semel coiuerunt, non facile deserunt coniu-
gium. Antequam uerò coiuerint, mares qui carent coniugibus, suas alijs abstrahere conantur, unde
acerrima pugna oritur. Auicenna refert se uidisse duos columbos pro fœmina pugnantes: accessisse
autem fœminam ad uictorẽ, deinde pugna repetita cum uinceret qui antea uictus erat, ad eundem
relicto altero fœminam rediisse. Hic sanè mos est columborum, ut si mas sine uxore, fœminam ma-
ritocarentem uiderit, mox cum ea coeat: hæc statim à coitu illum sequatur & obediat, Hucusq; Al-
bertus. Aegyptij hominem ingratum ac infestum ijs à quibus beneficio affectus est significantes,
columbam pingunt. Mas enim ubi robustior euaserit, ex consortio matris patrem expellit, itaq; ei
connubio iungitur, Orus in Hieroglyphicis, quod & Aelianus ex eo repetit. ¶ Columba fasci-
nationis amuletum laurinos ramulos tenues primum colligunt, deinde ad custodiam pullorum in
nidos imponunt, Aelianus. Zoroastres in Geoponicis palumbes nidos laurum imponere scribit,
nec causam addit, nisi quis propter blattas id eas facere consiciat: quoniam proximè de hirundini-
bus dixerat, ea causã aptum ab eis nido imponi.
¶ Columba propter genuinum timorem nidificant in summis locis, Varro. Pugnax hoc ani-
mal est, alter alterum infestat, nidumq; alter alterius subit, sed raro, nam etsi ex longinquo minus, ta-
men apud ipsum nidum summo certamine dimicatur, Aristot. Quum plures columbæ nidos in-
uicem propinquos habent, pugnant inter se pro nidis & uxoribus tota die, Albertus. Pennis ele-
uatis pugnant, Author libri de nat. rerum.
¶ Cum turture amicitia columbæ intercedit, Aelianus. Amici pauones & columbæ, Plinius.
¶ Vulpes communis est hostis pauonum, columbarum & omnium ferè auium, Stumpfius. Ac-
cipitres quidam celeres ad aucupium sunt, columbis maximè & palumbis exitiales, Demetrius Con-
stantinop. Distinctio accipitrum ex auiditate, alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa
arborea uolitantem: alij sedentem sublimi: alij uolantem in aperto. Itaq; & columbæ nouere ex
ijs pericula, uisq; confidunt, uel subuolant, cõtra naturam eius auxiliantes sibi, Plinius, Aelianus,
& Albertus. Columbas nosse credas suos colores uarietatemq; dispositam, quin etiam ex uolatu
creduntur plaudere in cælo, uarieq; fulcare. Qua in ostentatione ut uinctæ præbentur accipitri (nisi

Author libri de nat. rerum) implicatis strepitu pennis, qui non nisi ipsis alarū humeris eliditur, alioquin foluto uolatu in multum uelociore. Speculatur occultus fronde latro, & gaudentem in ipsa gloria rapit. Ob id cum ijs habenda est auis quæ tinnunculus uocatur. Defendit enim illas, terreisq; accipitres naturali potentia, in tantum, ut uisum uocemq; eius fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum. Feruntq; si in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas, Plinius. Columba accipitris uenientis umbram in aquis prospicit, Author libri de nat. rerum. Clangorem quidem aut aquilarum aut uulturum facile columbæ spernunt, nõ item circi & marinæ aquilæ, Aelianus. Bubo oua columbarum exorbet, Author libri de nat. rerum. Cornix ouis columbæ insidiatur, ut ea dissiptet & exugat, Author libri de nat. rerū. Gallinas etiam columbis infestas esse audio.

E.

Columba sedens, ἡμῶν πελαγῆς, à Suida prouerbij titulo commemoratur, qui hoc dici solitum uideat de supra modum mansuetis ac simplicibus, (ὡς τῶν ἀπαισιότων, ἢ τῶν δυνάτον τῶν ζώων, Eustathius) comparatione ad paleutriam columbam, sensu scilicet contrario, nam columbæ, inquit, quæ euolant, fallunt cæteras, παλδύτριάς δὲ τῆς ἀπαισιότητος, à uerbo παλδύσαι, quod est fallere, Hæc Suidas, Erasmus uero, Columbæ (inquit) cum auolant, fallunt cæteras pernicitate motus; cum sedent, nihil mitius aut simplicius, neq; quicquam habent quo se tueantur aduersus miluios & accipitres, præter alarum uelocitatem. Mihi uidetur dici posse & in eos qui simplicitatem simulant, quò magis imponant; propterea quod mos sit aucupibus, exoculatam columbam in reti ponere, quæ subsultans cæteras columbas alliciat. Ea Græcis dicitur, παλδύτριάς, à uerbo παλδύειν quod est seducere, siue in laqueum illicere. Aristophanes in Auibus de columbis loquens, καὶ ἑστάναι καὶ παλδύειν διὰ μέλλας ἐν δίκῃ, id est, Et cogit paleutriam agere, alligatas in reti. (Et rursus, ἀλλὰ μέλλει παλδύσαι; ubi Scholiastes, Aues excæcatæ, præsertim columbæ & palumbi, in retibus locantur ut uoce alliciant alias sui generis, quod glossematici παλδύειν dicunt.) Vide lector num legendum sit ἡμῶν, id est illaqueata, id enim patitur quo fallat alias, Hæc Erasmus. Sed apud Suidam ut ἡμῶν per μ. duplex legatur, ratio ordinis literarum non admittit, deinde Suidas non eandem facit τῶν ἡμῶν, & τῶν παλδύτριάς, ut Erasmus, sed istam sedentem & simplicem; hanc euolantem astutam, cuius comparatione etiam contrario sensu (hoc enim est quod dicit ἡμῶν ἀπαισιότητος) columba sedens, pro homine simplici accipitur. Euolantes quidem columbas arte blandiri alijs, easq; corrumpere, furtoq; comitiores reuerti, Plinius author est; ut hoc nimirum Suidas παλδύειν dixerit. Ceteri uero scriptores non item, ut mox patebit, quamobrem non aliter reprehendo Erasmus, quam quòd Suidæ uerba quæ interpretabatur, non affectus mihi uideatur. Idem Erasmus in prouerbio, Pulchrè fallit uulpem, παλδύειν καλῶς τῶν ἀνθρώπων, dictum, inquit, apparet in eum qui dolis captaret astutum, nam παλδύειν est arte illectare. Unde & columbæ exoculatæ, quas aucupes in reti ponunt, quò subsultantes reliquas deceptas alliciat, paleutriæ dicuntur; & qui feris tendunt casses παλδύται uocantur. Turtures & columbæ uel ad anum octauum uiuunt, scilicet quæ excæcatæ alleciatrices (παλδύτριάς) aluntur, Aristot. Et mox de palumbis ac turturibus scribens, Et cum mares (inquit) in totum diuturniores quàm foeminae sint, in his marem prius quàm foeminam mori nonnulli aiunt, uidelicet documento earum, quæ domi alleciatrices aluntur. Vbi Niphus Italus, Apud nos etiam (inquit) allecatrix siue hallucinatrix (hoc forte dicit, quoniam excæcari solent, sed aliud est cæcum esse, aliud hallucinari) sit palumbes & syluestribus. Nostri etiam liuias, id est minimas columbas syluestres, alleciatrices faciunt, Λοκτιβέν/ut sui generis aues in rete pelliciant, παλδύτριάς πῶδες γὰρ, παλδύτριάς; & uerbum παλδύσαι, ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων, διὰ τὸν ἡμῶν, πῶδες γὰρ, solent enim aues aliquas excæcatas in reti collocare, Suidas & Varinus. παλδύτριάς, διὰ τὸν ἡμῶν, ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων, παρὰ τὸν ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων, per metaphoram, sunt enim paleutriæ columbæ, quæ alias decipiunt & alliciunt, αἱ ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων καὶ τῶν ἀπαισιότων πῶδες γὰρ, ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων, παλδύτριάς, οἱ τῶν ἀπαισιότων οἱ τῶν ἀπαισιότων, Helych. παλδύτριάς pro decipere apud Lycophronem legitur hoc uersu, ἢ μὴ παλδύσαι δισυλότοις οἴστρος ἐρύχου. παλδύτριάς, αἱ πῶδες καὶ οἱ οἴστροι ἀπαισιότων πῶδες γὰρ, Scholiastes Lycophronis. Eubulus apud Athenæum lib. 15. meretrices paleutrias appellauit, τῶν φειδωλῶν ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων παλδύτριάς, τῶν ἀπαισιότων ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων. Fuerint autem paleutriæ columbæ forsitan dictæ, quasi ueteranæ quædam, sunt enim ueteres, id est olim captæ, παλαιὴ ἡμῶν τῶν ἀπαισιότων, ut paraphrastes Oppiani de aucupio scribit. Vide etiam infra in Cornuice E. Lanarij omnes primo timidi sunt, sed postea ad columbas & anates capiendas instituntur, Albertus. Columbi & aliæ aues quomodo capiuntur reti, docet Crescentiensis libro 10. capitibus 20. & 21. & rursus capite 26. quomodo laqueis è pilis caudæ equinæ capiuntur, & alijs quibusdam. & capite 28. quomodo feriantur sagittarum illo genere quod caput crassum habet, pulzones uocat. Columbæ retibus capiuntur ut palumbi, (uide in Palumbo E.) sed facilius laqueis, Oppianus tertio Ixeuticorum. Diuus Basilus in epistola ad Iulittam, columbas agrestes & ἀπαισιότων à quibusdam capi scribit allectras per mansuetam, quam aliquandiu domi familiariter aluerint, hanc alis unguento suauiter fragrante inunctis emitti ad externas, quæ postea ipsam domum reuolantem suauitate odoris inuitatæ comitentur. Serapio scribit columbas perimi deuoratis frugibus aut fabis madefactis aqua, in qua elleborus albus maceratus fuerit.

¶ Nihil columbis foecundius, Itaq; diebus quadragenis concipit, & parit, & incubat, & educat, & hoc

& hoc ferè totum annum faciunt. Tantummodo interuallum faciunt à bruma ad æquinoctium uer-
 num. Pulli nascuntur bini, qui simulac creuerunt, & habent robur, cum matribus pariunt, Varro.
 Nos plura de columbarum fœcunditate scripsimus supra in C. Fœcunditas columbarum (inquit
 Columella) quamuis longè minor sit, quàm est gallinarum, maiorem tamen refert quæstum. Nam
 & octies anno pullos educat, si est bona matrix, & precijs eorum domini complent arcam, sicut exi-
 mus autor M. Varro nobis affirmat, qui prodidit etiã illis seuerioribus suis temporibus paria sin-
 gula, millibus singulis sextertiorum solita uenire. Nam nostri pudet sæculi, si credere uolumus, in-
 ueniri qui quaternis millibus numùm binas aues mercantur. Quamquam uel hos magis tolerabiles
 purem, qui oblectamenta deliciarum possidendi, habendiq; causa graui ære & argento pensent,
 quàm illos, qui Ponticum phasim, & Scythica stagna Mæotidis eluant. Iam nunc Gangeticas, &
 10 Aegyptias aues temulenter eructant, Hæc ille. Paria singula uulgo ueneunt ducenis numis, nec-
 non eximia singulis millibus numùm (hoc est denarijs 250. Gallico uerò nomismate libris quinquæ-
 ginta Turonenibus, Rob. Cenalis) quas nuper cum mercator tanti emere uellet à L. Axio equite
 Romano, minoris quadringentis denarijs (hoc est libris Turonicis octoginta, Rob. Cenalis) daturū
 negauit. Axius, Si possem, inquit, emere *πεδυσπύνας* factum, quemadmodū in ædibus cum habere
 uellem, si cilia columbaria, iam istem emptum, & misissem ad uillam. Quasi uerò (inquit Pica) non
 in urbe quoq; sint multi, columbaria qui in tegulis habent. An tibi nō uidentur habere *πεδυσπύνας*,
 cum aliquot supra centum millium sextertium habeant instrumentum? è queis alicuius rotum emas-
 centeo, & antequam ædifices rure, magnum condifcas hic in urbe quotidie lucrū ex asse semissem
 20 condere in loculos. Qui nostro tempore in nostris regionibus (in Italia circa Bononiam) rem ex-
 perti sunt, columbas dicunt post sex menses parere, & nō prius: & quandiu uiuum quater aut quin-
 quies, aut sexies, aut etiam amplius per annum parere, si alimentum abunde contingat: sin minus,
 ter saltem parere, uide licet per astatem, Crescentiensis. Agriculturne studiosis utilissima est colum-
 barum possessio, cum ob alias causas, tum uel maxime ob commoditatem stercoris atq; pullorum,
 qui agris conualescentibus admodum necessarij sunt. Reddunt enim columbæ uectigal magnum
 suis possessoribus: & quum duos tantum menses hyemis nutriantur sub tecto, reliquo anni tempore
 sua industria ex agris sibi quærant pabulum, Florentinus. Columbarum amore insaniunt multi,
 ac super tecta exædificant turres ipsas, nobilitatemq; singulariū & origines narrant, uetere iam exem-
 plo. L. Axius eques Romanus ante bellum ciuile Pompeianum denarijs quadringentis singula pa-
 30 ria uenditauit, ut M. Varro tradit. Columbas redire solere ad locum licet animaduertere, quod
 multi in teatro è sinu missas faciunt, atq; ad locum redeunt, quæ nisi reuenterentur, non emitteren-
 tur, Varro.

¶ De columbario seu peristereone. Vulgo columbarium uocant stabulum columbarum, ip-
 sum ædificium & locum columbis alēdis accommodatum: & ita Palladius quoq; appellat: Verum
 Columella & M. Varro columbaria capiunt pro nidis & loculamentis & cellis, in quibus singula
 paria fœtificant, Phil. Beroaldus. Columborum etiã possessio non abhorret à cura boni rustici.
 Sed id genus minore tutela pascitur longinquis regionibus, ubi liber egressus auibus permittitur,
 quoniam uel summis turribus, uel æditissimis ædificijs assignatas sedes frequentant patentibus fe-
 nestris, per quas ad requirendos cibos euolitant. In peristereone (inquit Varro) uno saepe uel quin-
 40 que milia sunt inclusæ, *πεδυσπύνας* fit, ut testudo, magna camera tectus, uno ostio angustio, fenestris
 punicanis aut latoribus, reticulatis utrinq; ut locus omnis sit illustris. Neue serpens, aliudue quod
 animal maleficum introire queat, intrinsecus quàm leuissimo marmorato toti parietes ac cameræ
 oblinuntur, & extrinsecus circum fenestras, ne mus, aut lacerta qua adrepere ad columbaria possit.
 Nihil enim timidius columba. Singulis paribus columbaria fiunt rotunda in ordine crebra. Ordines
 quàm plurimi possunt à terra usq; ad cameram. Columbaria singula esse oportet, ut os habeant,
 quo introire & exire possint. intus ternorū palmorum ex omnibus partibus sub ordines singulos
 tabulæ fictæ (factæ,) ut sint bipalme, quo utantur uestibulo, ac prodeant. Aquam puram esse oportet,
 quæ influat, unde & bibere, & ubi se lauare possint. Permundæ sunt enim hæ uolucres. Itaq; pa-
 50 fiores columbaria quotquot mensibus crebro oportet euerrere. Est enim quod eum inquinat lo-
 cum, appositum ad agriculturam, ita ut hoc optimum esse scripserint aliquot, siue si columbam quid
 offenderit, ut medeatur: si qua perierit, ut efferatur. Si qui pulli idonei sunt ad uendendum, promat.
 Item quæ fœtæ sunt, ut certum locum disclusum ab alijs rete habeant, quo transferantur, è quo foras
 euocare possint matres. Quod quidem faciunt duabus de causis. Vna, si fastidiunt aut inclusæ con-
 fenscunt, quo libero aère cum exierint in agros redintegrentur. Altera de causa propter illicium.
 Ipsæ enim propter pullos, quos habent, utiq; redeunt, nisi à coruo occisæ, aut ab accipitre interceptæ,
 Hæc Varro. Nec in plano uillæ loco, (inquit Columella) nec in frigido, sed in ædito fieri tabu-
 latum oportet, quod aspiciat hybernū meridiem. Eiusq; parietes, ut in ornithone præcepimus, con-
 tinuis cubilibus excauentur: uel si ita non competit, paxillis adactis tabulæ superponantur, quæ uel
 loculamenta, quibus nidificent aues, uel fictilia columbaria (nidi seu loculamenta, quæ è uiminibus
 60 etiã non improbatur, Grapaldus) recipiant, præpositis uestibulis, per quæ ad cubilia perueniant.
 Torus autem locus, & ipsæ columbarum cellæ poliri debent albo tectorio, quoniam eo colore præ-
 cipue delectatur hoc genus auium. Nec minus extrinsecus læuigari parietes maxime circa fene-

stram, & ea sita posita, ut maiore parte hyberni diei solem admittat, habeatq; appositam satis amplam caueam retibus emunitam, quæ excludat accipitres, & recipiat egredientes ad apricationem columbas, nec minus in agros emittant matricem, quæ ouis, uel pullis incubant, ne quasi graui perpetuæ custodiæ seruitio contristata fenescant. Nam cum paulum circa ædificia uolitaerint, exhibentur recreantur, & ad fortus suos uegetiores redeunt, propter quos ne longius quidem euagari, aut fugere conantur, Hæc ille. Columbarium potest accipere sublimis una turrícula in pratorio constituta, læuigatis ac dealbatis parietibus, in quibus à quatuor partibus (sicut mos est) fenestellæ breuissimæ fiant, ut columbas solas ad introitum, exitumq; permittant. Nidi figurentur interius, Palladius. Extruere domum conuenit (ut docent Quintilij in Geoponicis Græcis) temporibus (locis) claris & lucidis, tutam ab accessu serpentium, eamq; illinire accuratè. In ipsius autem columbarij muris, à pavimento usq; ad summum fastigium, nidi faciendi sunt, quos nonnulli quidem *ostias* appellant, ac si dicas loculamenta, nos uerò *apertures* (nullâ huiusmodi uocem in Lexicis reperio) dicimus: in quibus sanè & pullos ædere, & degere coniugata debent columbæ. Singulis porrò nidis afferes inferendæ sunt, ut per eas ipsis transitus fiant. In ipsa autem domo latiore peluim expedit collocare, in qua & bibere & ablui possint columbæ, nec ipsius aquæ occasione homo assidue perturbet eas, id quod certe maximè incommodat. Non tamen prorsus damnandus hominum est ingressus. Necessarium quippe est interdum uerrere columbarium, fimumq; legerè: & si quid intus finistre habeat, id corrigere, & instaurare, ne serpens aut alia reptilia columbas uastent atque deturbent. Ego quidem accessui reptilium uolens obfistere, ubi elegi locum selectum remotumq; à contubernio domorum, columnas transfuli illuc pro ratione magnitudinis operis fabricandi. Quibus quidem minimè ad rectam lineam, sed ordine circulari dispositis, impones capita, ac in ipsis postea capitibus insidentibus dictis columnis admodum generosas trabes (*trabes*) confirmans tandem supra columnas in formâ orbis domunculas duas extruxi altitudine cubitorum septem. In earum autem parietibus ab occasu quidem gratia splendoris, fenestram unam aperiens, ab ortu uerò aliam in hac per quam sunt egressuræ ad pasturam, posui dictum cathedem (nempe quod retinendi columbas uim possidet) unde columbas ad pascua exire oportet. Caterum à latere meridionali ianuam constitui ut per eam pateat ingressus ei, qui curandarum auium prouinciã subijit. Hoc enim modo ipsas uolucres hæcenus illefas seruaui. Siquidem nec reptilia possunt ascendere per columnas ut pote bitumine accurate inductas & læuigatas, neq; item carus, nec aliud animal in eas grassari poterit quum domus haud quidē consistat prope è quibus insidari queant. Columbaria (ut scribit Crescentiensis) duobus præcipuè possunt fieri modis, aut super columnis & parietibus ligneis muro circumdatis lapideo, aut super turri è crasis muris constructa, & utrunq; nidos seu nidorum foramina potest habere. Sed præstat in turri lapidea quam lignea fieri: & nidos interius construui: qui si exteriorius sunt, fimum perditur, qui maximè utilis est, & pulli facilius à rapacibus auibus capiuntur. Excitetur ergo turris lapidea ampla angustæ pro domini arbitrio, non admodum alta, parietibus læuigatis & dealbatis cemento (rectorio) albo, habens à singulis quatuor partibus breuissimas fenestellas seu foramina, quæ columbis solum ad introitum exitumq; sufficiant: sub quibus quàm proximè circuitus lapideus emineat circumquaq; quo mustelæ aliæq; nocentes feræ ascēdere prohibeantur. Super tectum etiam fenestra sit, per quam ingrediantur & exeant columbi, qui ad Solē super tectum morari gaudent. Sit autem cancellata lapidibus aut lignis, ne per ipsam rapaces uolucres alis apertis intrare queant. Nidi formantur interius, quos quidam faciunt rectos & mediocriter angustos, alij obliquos, quibus incubantes columbæ se contineant. Quidam præterea prouidē faciunt fenestellas latas & modicè concauas seu longas. Sunt qui cultellos paruos circa parietes & tectum affigunt, afferentes in his columbas libentius incubare. Ego experimēto didici, columbas quædam in muro libentius quàm in cistellis nidificare, quædam è diuerso: & rursus alias libentius esse in aperto, & super quacunq; re cum nido uel sine nido incubare, alias gaudere occultari. Quamobrem non inutile puto in columbario cuiuscunq; generis nidos habere, ut diuersis columbarum affectibus satisfiat, quamuis qui in muro sunt à fimo & pediculis purgentur facilius, quod crebrò fieri expedit, eò quod ab eis cum augmentur, plurimum incubantes columbæ lædantur. Est etiam opportunum quod intra columbarium ponantur trabes in pluribus partibus, & præcipuè in circuitu, & assides (afferres) super quibus tempore pluuiarum & niuium & superflui æstus, columbæ in magna multitudine morari ac quiescere possint. Sic enim à loco proprio non facile recedunt. Purgetur etiam crebrò ipsarum locus, & undiq; sit decorus, nam in pulchra domo, sicut & homines, morantur auidius. Hoc animaduertendum, quod unumquodq; par tres uel saltem duos nidos requirit, licet aliquando augeatur in tantum ut nidos omnes & solarium atq; trabes, & cætera loca omnia replent, Hæcenus Crescentiensis. Colore albicante præsertim delectantur columbi, unde Quidius: *Aspicis ut ueniant ad candida tecta columbæ, Accipiat nullas fordida turris aues.*

¶ Aluntur in peristereone columbæ tum clementiores, tum agrestes & saxatiles: ex quibus fit miscellum tertium genus fructus causa, Varro. Qui erigere columbarium uult, is à tenellis columbis auspiciari non debet, sed ab eis quæ iam edere pullos cœperunt. Quod si in ipsis primis auspicijs, columbarum decem paria iungantur citò quidem multiplicabuntur, Quintilij. Seligendæ uerò sunt ad educationem neque uetula, nec nimium nouella, sed corporis maximæ, Curandum si fieri possit,

possit, ut pulli, quemamodum exclusi sunt, nunquam separentur. Nam ferè, si sic maritatae sunt, plures educant foetus. Sin aliter, certe nec alieni generis coniunguntur, ut Alexandrinæ, & Campanæ, minus enim impares suas diligunt, & ideo nec multum ineunt, nec sæpius foetant. Plumæ color non semper, nec omnibus idem probatus est: atq; ideo qui sit optimus, non facile dictu est. Albus, qui ubiq; uulgo conspicitur, à quibusdam non nimium laudatur, nec tamen uitari debet in ijs quæ clauis continentur. Nam in uagis maxime est improbandus, quod eum facillime specularum accipiter, Columella. Item feras has in turribus, ac summis uillis, qui habent agrestes columbas, quoad possunt immittunt in *πεδασπείνας* ætate bona, parantq; ut nec pullos, neq; uetulas, totidemq; mares quot foeminas habeant, Varro. In columbarijs nouis columbi prouectiores ætate (inquit Crescentienſis) ponendi nõ sunt, quod ij recedere & ad sedes pristinas reuerti soleant, sed iuuenes cum pennas perfectas aut ferè perfectas habent, Præferuntur autem saxatiles, secundo loco qui à pennarum colore uulgo turgni dicuntur. hi enim in columbarijs melius durat quam cæteri albi uitandi, quod neq; durare possint, & ab auibus rapacibus etiam è longinquo conspiciantur. Quanto plures quidem initio ponentur, tanto ocius implebitur locus. Id faciendum est præcipue Augusto & Septembris mense, uel etiam Iulio: quo tempore facilius cibum in agris uicinis inueniunt: unde sit ne longius à columbario recedant nec perdantur. Mense quidem Martio, Aprili uel Maio ponendi non sunt propter contrariam rationem. Dies circiter quindecim ut minimum includendi sunt, sic enim pinguescent (postea,) & ad reuertendum peritiores erunt, nam primis quindecim diebus emaciantur. Postea uerò per dies aliquot præbeatur eis in columbario (etiamnum inclusis) bonus & copiosus 20 cibis & aqua. Demum emittantur cælo nubilo uel sereno, sed præstat pluuio emitti, tunc enim egressi reuertuntur, nec subito euolant ad remota, Hæc ille. Cæterum cibos iuxta parietem conuenient spargi, quoniam ferè partes eæ columbarij carent stercore. Commodissima cibaria putantur uicia, uel eruum, tum etiam lenticula, miliumq;, & lolium, nec minus excreta tritici, & si qua sunt alia legumina, quibus etiam gallinæ aluntur, Columella. Cibus apponitur circum parietes in canalibus, quas extrinsecus per fistulas supplent. Delectantur milio, tritico, ordeo, pisco, faseolis, eruo, Varro. Gratus eis cibus est cicercula, fœnogracum, eruum, pisum, lens, frumentum, & quæ ex eo zizania (lolium nimirum) dicitur, Florentinus. Foetus frequentant, si ordeum torrefactum, uel fabam, uel herbum sæpe consumant. Triginta autem columbis uolantibus diurni tres sextarii tritici sufficient, aut cretura, ita ut herbum foetus gratia mensibus præbeamus hybernis, Palladius. Pa- 30 stor columbarum sæpe locum purgato, & firmum agriculturæ utilem reponat: & si quem saucium inuenerit, curet: si quem extinctum, efficiat: si qui nimis feri ac pugnaces alijs molesti sunt, remoueat & aliò seponat: pullos uendi idoneos depromat, cibum deniq; & potum cum opus erit affatim præbeat, Crescentienſis. Glans sagi turdis & columbis conuenit, & eorum carnes concoctu faciles faciunt, Crescentienſis. Duobus aut tribus mensibus acceptant condititia cibaria, cæteris se ipsas pascunt seminibus agrestibus. Sed hoc suburbanis locis facere non possunt, quoniam interceptiuntur uarijs aucupum inuidijs: itaq; clausæ intra tectum pasci debent, Columella. Plura de columbarum cibo scripsi supra in c. Cauendum ne euolent columbæ, ne scilicet nidificent alibi, neue distrahantur egressæ: quare in fame sunt exercendæ, (sic transfert Andreas à Lacuna quod Græcè legitur, *ἐλάττωσι τὰ πνεύματα ἀποδύοντα*: ubi Cornarius uertit, circa columbarium exercentur. Vide an pro uerbo 40 *ἀποδύοντα* commodius legatur *ἔρπονται*. Sensus quidem hic mihi uidetur, cibum columbis affatim suppeditandum, ut ipsæ soboli tantum incubandæ, & pullis postquam exclusi fuerint alendis, operâ dare possint, neq; alimentum foris quaerendo diutius ab ouis aut pullis absint.) Si uerò tanta alimentî copia non suppetit, matribus tantum educantibus pullos exitus permittendus est: quod ubi famem illæ expleuerint, citius redeant, pullisq; nutrimentum apportent, Florentinus.

¶ Qui saginare solent pullos columbinos, quo plures uendant, secludunt eos, cum iam pluma sunt tecti. Deinde manducato (mollificato & masticato, uel molli, Crescentienſis.) candido faciunt panem hyeme hoc bis, ætate ter, mane, meridie, uesperî, hyeme demunt cibum medium, Qui iam pennas (pennas magnas, Crescentienſis.) habere incipiunt, in nido relinquunt illis (fractis, Crescentienſis.) cruribus, & matribus, uberius ut cibo uti possint, obijciunt. Eo enim totum diem se, & pullos pascunt. Qui ita educantur, celerius pinguiores quam alij fiunt, & candidiores: parentes eorum Romana, si sunt formosi, bono colore, integri, boni feminis, Varro. Eadem ratione qua gallinas, palumbos etiam columbosq; cellares, pinguisimos facere contingit, neque est tamen in columbis faciendis tantus reditus, quantus in educandis. Sed potest in hoc etiam auarîo (columbario) sagina exerceri. Nam si quæ steriles, aut sordidi coloris interueniunt, similiter ut gallinæ faciuntur. Pulli uero facilius sub matribus pinguescunt, si iam firmis, prius quam subuolent, paucas subtrahas pennas, (alterius alæ, Crescentienſis,) & obteras crura, ut uno loco quiescant, præbeasq; copiosum cibum parientibus, quo & se, & eos abundantius alant. Quidam leuiter obligant crura, quoniam si frangantur, dolorem & ex eo maciem fieri putent. Sed nihil ista res pinguitudinis efficit. Nam dum uincula exercere (exercere, excutere) conantur, non conquiescunt, & hac quasi exercitatione corpore 60 ni nihil adijciunt. Fracta crura non plus quam bidui, aut summum tridui dolorem afferunt, & spem tollunt euagandi, Columella.

¶ Columbis utile esse aiunt lutum rubrum, quod appetitum in eis excitet, & pullis statim dari

debeat. Hoc Aristoteles de terra falsa scribit, eamq; à parente mare pullis recens natis in os inferi.

¶ Columbi qui nascuntur in colubario, uel parui in eo ponuntur, non facile recedunt, etsi quandoq; ad alia columbaria se conferunt in quibus cibum inueniunt, quum non præbetur eis in suo nec in agris inueniunt, sed omnes ferè postea tempore quo non egent cibo, reuertuntur ad locum proprium: ad quod maximè refert ut columbarium pulchrum & bonum sit. Si temporibus quibus non inueniunt escam copiosè eis præbeatur domi, ut cum nix uel gelu maximum obtinet, & mense Aprilis & Maio aratis stipulis, non recedunt, & plurimos fetus ædunt. Cibus quidem eis conueniens est frumentum, faba, uicia, melica, & alia genera quibus uesci gaudent. Procentum autem paribus columbarum detur granorum pars corbis octaua diebus singulis, & duplum cum nihil omnino per se inueniunt. Potus etiam in columbario ad sit sufficiens, quoties aquam nisi ualde remotam propter æsum uel gelu inuenire non possunt, uel in aliquo uase prope columbaria ponatur, quò descendere possint. Præcipuum sanè & ferè necessarium eis est, quòd sedes ipsarum sit prope locum in quem aqua influat, unde & bibere & ubi lauari possint. Lauantur etiam ut omne genus granorum eis exhibeatur, ut sunt frumenta, faba minuta, cicerula, uicia, crobus, melica, hordeum, spelta, lolium, & alia, ut quònam præcipuè appetant obseruetur, & id præcipuè detur eis ut audius sibi morentur & pluries pariant. Palladius probat ut aestate quæ maximè pinguescunt triticum uel milium multa maceratum semper accipiant. Quibuscumq; enim granis multa remollitis pasta non recedunt, & alias secum adducunt, quòd non pauci asserunt. Alij uerò dicunt non referre an sit mellita esca nec ne, cum eis datur esca uesperis potius quàm mane, ut interdum escam sibi querere curent, & qui non inueniunt, intus inueniant nam si daretur mane, non curarent alibi inuenire. Sed tempore niuis mane dari oportet, ne exeant ad loca in quibus capiuntur, cum certum sit aibi non posse inuenire. Crescentiensis Columbas abigit graueolentia, Basilus. Debet custes sepe ad columbas accedere, & quoties in columbarium intrat aliquam escam modicam secum portare tempestiue, easq; semper aliquo certo & consueto modo uocare, ut magis mansuescant. Idem tegulam signam pro aqua in columbario collocare, quæ asidem (auserem) habeat supra se aliquantulum eleuatam, habentem multos & spissos pedes incisos atq; adhaerentes, inter quos possunt caput ponere & aquam haurire nec in uas intrare, ut aqua munda permaneat, Crescentiensis. Vasa, quibus aqua præbeatur, similia esse debent gallinarijs, quæ colubentium admittant, & cupientes lauare, propter angustias non recipiant. Nam id facere eas nec ouis nec pullis, quibus plerumq; incubant, expedit, Columella.

¶ Oppianus libro 1, de uenatione auctor est colores in columbis artificiales fieri posse, nam cum 30 columba, inquit, Veneris desiderio mouentur, & oscula iam maritis miscunt, columbarijs pulcherrimas uarias præsertim purpuras uescis in conspectum earum exponit, quibus illæ delectate pullos etiam eiusdem coloris ædunt.

¶ Locus autem subinde conuerri, & emundari debet. Nam quanto est cultior, tanto lætior auis cõspicitur, eaq; tam fastidiosa est, ut sepe sedes suas perosa, si detur euolandi potestas, relinquat, quòd frequenter in his regionibus, ubi liberi habent egressus, accidere solet. Id ne fiat uetus est Democriti præceptum. Genus accipitris tinnuculum uocant rustici, qui ferè in ædificijs nidus facit. Eius pulli singuli fideiibus ollis conduntur, stipatisq; opercula supponuntur, & gypso lita uasa in angulis columbarij suspenduntur, quæ res auibus amorem loci sic concitiat, ne unquam deserant, Columella. Columba tinnuculos præcipuè amat, à quibus contra accipitres defenduntur, feruntq; si in quatuor angulis deficiatur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas: Quòd auro infectis alarum articulis quaesire aliqui, non aliter innoxius uulnibus, multiuaga alioquin aue, Plinius. Tradunt ueteres quòd si columbarum alæ annulo aureo argenteo uel inurantur, cito & libenter eas ad columbarium semper suum redituras, nec deserturas unquam, Serapio. Non perirent, & neq; locum deserunt, si per omnes fenestras aliquid de strangulati hominis lero, aut tinnuculo, aut fune suspendas. Inducunt alias, si cumino pascantur asidue, uel seorsim hinc alarum balsami liquore (accanum uideretur intelligere) tangantur, Palladius. Columbae perisitent, & alias peregrinas perducunt secum, si fragrantu unguento eas unxeris: uel si cyminum uorandum dederis abeuntibus ad pastum. Quòd si lygi (id est uiticis) semen triduo in uetere uino maceraris, ac postea orobos eodem uino madefactos columbis obtuleris, & mox eas abegeris, ut primum columbae extere halitum senserint, continuo omnes festinabunt ad columbarium. Citius reuocabis columbas eleiiphaco (id est salua) una cum thure intra columbarium combusto. Perseuerabunt etiam columbae si caput uesperilionis posueris in columbarij fastigio: aut etiam uitis agrestis ramum quo florescit tempore decerpum in colubario reposueris, Didymus. Et rursus, Ianuas atq; fenestras nec nõ angulos colubarij oleo opobalsami inungito, & sic manebunt. Nec etiã fugiet si cyminũ lentemq; melicrato infusa sparseris. Si melicratũ dederis illis in potum, ac lentibus per se passò incoctis eas cibaris, prole non derent. Non recedent & alias secũ adducunt, si granis quibuscumq; multa maceratis pascantur, ut supra recitauit ex Crescentiensis. Preparant aliqui retinendis columbis hocce pharmacũ amarorium. Testulam (ostracum) cribratã & costum, cũ ueteri odoratoq; uino miscetes simul, eis porrigunt excuntibus ad pasturam. Sunt qui hordeaceam farinam una cum caricis (sicibus siccis) coquentes & la- uigantes mellis aliqua portione adiecta, columbis offerant. Alij ad pastum prodeuntibus dant cyminum, Didymus. Cracca ex leguminibus degenerat, in tantum columbis grata, ut passas ea ne- gent

De Columba. E. Lib. III. 279

gent fugitiuas illius loci fieri, Plinius. Rex Cypri in Papho inter coenandū columbarum circumuolantium alis nec alio flabro uentilabatur. Vngebatur enim unguēto quōdam Syriaco, cui admiratus erat copiose fructus quidam cuius cibo columbas delectari aiunt. Itaque aduolantes odore alie-ctæ tanquam in caput regis in seffura, cum proximè erant à pueris repellbantur: unde partim auo-lantes mox reuolabant, ita ut subinde regem mediocri & commodo flatu refrigerarent, Athenæus lib. 6. Peristereon uocatur herba, caule alto, foliato, cacumine in alios caules se spargens, columbis admodum familiaris, unde & nomen, Plinius. Sunt qui hanc in columbario spargi, & circa nidos suspendi suadeant. Salsâ adeo appetere dicuntur, ut nec hospitiâ commutent si argillam parietum sale conditueris: & iure caseorum delectari, quod à falsis demanat caseis. Sunt qui pro retinendis columbis in fenestra columbarij ponant argillâ de furno admixta uicia. Columbæ alliciuntur hoc passillo: Maizî seu forgi lib. Lx. cymini libræ v i. mellis x. costi libr. i. seminis uiticis libræ v. co-quantur omnia in aqua ad illius consumptionem, inde additur uini odorati optimi quantum suffi-cit cum libris quindecim camenti uetusti: & fit tumulus in columbarij medio. Columbæ aliæ cum odorem senserint ad locum ueniunt, sentiunt autem cum ipsis commiscetur indigenis columbis, cum semel adierint locum relinquere nequeunt, suauitate cibi allectæ, Hier. Cardanus. Herba car-lina uulgò dicta, quæ chamæleontis species est, columbis obijcitur alijs quibusdâ mixta, ut euolan-tes alias secum adducant. Escam columbarum quo multas alias uenerunt, è radice carlinæ confi-ciunt hac ratione: Radici adiungunt lutum adustum de clibano, mel, urinam, muriamque qua hale-ces (harengæ) condita fuerint, (haringlac,) & massam inde formatâ columbarijs imponunt. Fie-ron, Tragus interprete Dauide Kybero. Sunt qui radicem carlinæ in aqua coquant, cui adijciunt lutum rustum de furno in urina remollitum simul cum salis manipulo in eadem dissoluti, & modi-cum mellis. Alij carlinam cum pisib. albis melle excipiunt: ad cuius massæ odorem columbæ alliciuntur. Sunt qui in unum subigant carlinam, cannabis semina, coriandrū, & lutum fornacis ue-teris cum urina. Nonnulli sanguinem humanum (ut audio) cum pisib. integris in uase figlino per quadrantem horæ circumagunt, deinde sanguinem manu columbis illinunt, & pisa edenda obij-ciunt, ut hoc remedio adhibito tum ipsæ maneant, tum alias alliciant. Cumino quidem (quod me-dici & pharmacopolæ Romanum uulgò cognominant) mirifice columbas delectari asseritur, itaque hæc semina cum terra figlina miscent, adduntque legumina quædam, & sale forte, aliqui linteola, quibus inclusa hæc semina fuerint, subalis columbarum alligant, hunc enim odorem columbæ alie-næ sequuntur, rem aiunt certam esse, ac lege prohibita in aliquibus Italiæ locis, ubi sacerdotes etiam qui confitentes audiunt inter genera furti super hoc inquirent. Columbæ amabunt locum, & alias etiam adducunt, ut quidam mihi asseruit, si caput capræ excoctum in aqua coquatur, cum copioso (libræ pondere fortassis) cumino Romano, & multo sale, (quatuor unciarum forte,) quod deinde in columbario ponatur. Vasculum uitreum impleto lacte mulieris puellam lactantis, & in columbario suspendito, sic enim augebuntur & allicietur aliæ, eruntque mansuetiores, Ex libro Germani-co manuscripto.

¶ Contra animalia columbis noxia. Aduerius serpentes & alias animantes noxias quomodo strui possit columbarium super columnis, recitatum est supra ex Quintilijs. Ne mus aut lacerta adrepat, partes columbarij circa fenestras lauisimo marmorato oblinuntur: ac similiter toti parietes & cameræ intrinsecus, ne serpens aliquid quod animal maleficum introire queat, Varro. Ruta ra-mulos in columbarijs pluribus locis oportet contra animalia inimica suspendere, Palladius. Aui-cenna quidem mustelas etiam ruta fugari scribit, id quod mireris cum eandem impugnaturæ serpen-tes gustare dicantur, uide in Catō ē. Didymus etiā ad feles (aluros) abigendas rutam poni suspen-dique iubet passim in columbario, præcipue circa fenestras atque aditus omnes. Ruta enim (inquit) uim possidet feris aduersantem. A mustelis ruta sient, si inter eas frutex uirgofus sine folijs asper, uel uetus spartea projiciatur, qua animalia calciantur, ut eam secreto non uidentibus alijs unus attu-lerit, Palladius. Mustelæ cinis pullis columbinis datus in ossa, tuetur eas à mustelis, Plin. Caput lupi in columbario suspensum, ne catius uel furo, uel aliud animal columbis nocens accedat, efficit, Rafis & Albert. Læduntur columbæ à faginis (mustelis rusticis quas uulgò foynas uocant, à fago, nostri Martes fagorum) mustelis & catis, & cæteris pluribus animalibus quæ de raptu auium ui-unt, contra quæ debet custos hostium & omnia loca unde intrare possunt diligenter claudere, & stasas circumquaque eminentes procurare, ne quid sursum per parietem repere possit. Columbarium habeat appositam satis amplam caueam, retibus emunitâ, quæ excludat accipitres, &c. Columella, ut supra recitatum est. Coruos aut accipitres qui columbas intercipiunt columbarij interficere so-lent, duabus uirgis uiscatis defixis in terram inter se curuatis, cum inter eas posuerint obligatū ani-mal, quod intercipere soleant accipitres, qui ita decipiuntur, cum se obleuerint uisco, Varro. Læ-duntur columbæ ab auibus rapacibus tam diurnis quam nocturnis: contra quas (nocturnas) claudat custos de nocte fenestram: uel si ea aperta intrauerit auis rapax, & ipse perturbatione ac strepitu columbarum audierit, intret audacter cum lumine, auemque captam occidat, nec curet de exitu co-lumbarum. Aues autem diurnas uisco uel paruo reticulo capiat & occidat. Fenestram de subfellis cancellis & claudat, ut columbi intrare ualeant & exire, non autem auis rapax quæ non nisi alijs apertis intrat, Crescentienfis. Serpens non ingredietur columbarium, si in quatuor angulis eius

hanc uocem *Αουίς* inscripseris, fenestraq; (hostio, Florentinus) etiam si illam habeat. Abiges autem ipsos ex peucedano suffimentum molitus, Democritus & Florentinus. Sed de remedijs quibus serpentes pellantur, copiose scribemus in Serpente in genere.

¶ Molestantur pu. li pierunq; etiam pediculis, quos custos inquiret, & nido abiecro alium mundum reponet. Item nascuntur eis uarioli circa oculos qui excecant eos, maxime mense Augulio. Vendendi sunt aut comedendi cum solo capite sunt infecti, Crescentiensis.

¶ Impositores quidam aromatibus sanguine columbino exceptis siccatisq; ad Solem, rursusq; tritis & aqua rosacea moschata aliquoties rigatis siccatisq;, quarta uel tertia parte moschi ueri admixta, moschum adulterant. ¶ Margaritas aliqui sic mentiuntur: Conchas palustres in forti lixiuio coquunt, donec cortices nigri separari possint, reliquum album contundunt, & rore inter Penteco- sten & Augustum collecto defullatoq; excipiunt, subigunt, & globulos minulos formant, quos acicula pertulos filiq; insertos ad Solem indurant, tum columbis deuorandos obijciunt, ita ut cibi aliud nihil praebeant, in loco puro, & per alium redditos seligunt in cribro, abluunt, & aliquandiu coquunt in aqua calcis clara & forti: demum Soli per dies octo exponunt, ut perfecte dealbentur. Alij conchas in forti aceto ad Solem uel iuxta fornacem macerant, ut a crusta nigra purgari possint. ¶ Sunt qui antidotorum uim in columbis experiantur: nam postquam duabus columbis uenenum (arsenicum fere) dederint, alteri mox antidotum praebet, alteram relinquunt: quod si haec moriatur, illa superuiuat, antidotum ceu recte paratam & hominibus etiam aduersus uenena auxiliarem praedicant. Aliqui ut uerum monocerotis cornu, quod in superandis uenenis nulli antidoto cedat, se uendere declarent, aquam in qua illud iniectum fuerit, columbae alteri a ueneno superbibendum dant: alteram sinunt, ut dictum est. Sed homines impositores, nisi diligentissime caueatur, hic quoq; fraudem facere possunt, nihil enim non comminiscitur auaritia. ¶ De columbis quae epistolae pertulerunt, dicitur in Philologiae. ¶ Homerus Iliados penultimo celebrationem funeris Patrocli describens inter reliqua aliorum certamina, sagittarios columbam (αουίδα) funiculo suspensam a malo nauis, eminus eam impetentes facit.

¶ Fimus columbarum ad agriculturam appositum est, ita ut hoc optimum esse scripserint aliquot, Varro. Et rursus, Stercus optimum scribit Celsus esse uolucrum, praeter palustrium ac narium. de hisce praesare columbinum, quod sit calidissimum ac fermentare possit terram, id ut semen aspergi in agro oportere, non ut de pecore aceruatim poni. Ego arbitror praesare ex auarijs turdorum ac merularum, Celsus secundum post columbinum scribit esse hominis: tertio caprinum, &c. Proximum turdorum fimo Columelia columbarijs, mox gallinarijs facit. Aliqui columbaria praefertunt, proximum deinde caprarum est, &c. Plinius. Columbinum feruidissimum, caeterarumq; auium satis utile est, excepto palustrium, Palladius. Stercus columbinum spargere oportet in pratum, uel in hortum, uel in fegetem, Caro. Fimus columbarum optimus est omnibus plantis & seminibus, & potest spargi quocunq; tempore anni quoties aliquid feritur, cum ipso semine, ac etiam postea quandocunq;, & unaquaq; corbis huius fimi aequialet fimi ouium quadrupedum plausiro, nam ex uiginti corbis satis commodè, ex uiginti quinque bene, ex triginta optime impingatur iugerum frumenti, si manibus per agrum spargatur aequaliter, & cum ipso grano tunc fato uertatur. Tria quidem paria columbarum in anno faciunt corbem fimi, si columbaria nidos intrinsecos habeant, & quo magis cibantur in columbario, tanto plus fimi recipietur ab eis, sic enim diutius in eo morantur, nec semper coguntur extra quærere uictum, Crescentiensis.

¶ Facta est fames magna in Samaria, & tandiu obsessa est, donec uenundaretur caput asini octo argenteis, & quarta cabi stercoris columbarum quinque argenteis, ut legitur 4. Reg. 6. aequat autem quarta pars sextarium Atticum, argenteus numus (qui idem stater & siclus dicitur) quatuordecim solidos Gallicos ualebat, ut Robertus Cenalis computat. Mirari uero aliquis merito poterit (inquit idem Robertus) in quem usum tanti emeretur fex illa columbina. Sunt qui dicant ad ignem construendum: quod minime credibile est, cum nec huiusmodi materia ignem foueat, nec tam abundans esse poterit ut ciuitati satis esse posset. Existimant alij in stirum columbinis recondita granula nondum digesta empta fuisse ab his qui in ediam pariebantur. At nec id quidem fidem meretur, nam unde illis tanta copia, ut columbos alerent, cum deesset pabulum tribus aut quatuor equis alendis? Rectius ergo sentit Iosephus, quod fece illa columbarum utebantur obsessi iuce salis, quae sane misera conditio summæ calamitatis specimen dabat.

¶ Columbino ac suillo fimo pagis quoq; arborum medentur, Plinius.

¶ In ea Mysia quae est Asiae pars, domus hac aliquando ratione cōstlagrauit. Erat proiectum columbinum stercus, cui iam putri & exalfecto ac uaporem edenti & tangentibus admodum calido, in propinquo fenestra fuerat ita, ut iam contingeret eius ligna, quae largè nuper illita resina fuerant, media igitur aestate cum Sol plurimus incidisset, accendit tum resinam tum ligna, hinc autem & fores quadam alia, quae propè fuerant, & fenestrae nuper etiam resina illita facile ignem conceperant, atq; ad tectum usq; sum miserant, Galenus lib. 3. de temperamentis, meminit etiam primo de differentijs febrium, & in libro de causis morb. & libro sexto de medicamentis simplicibus columbarum agrestium stercus maiori tempore perfecte accendi scribit, & ignem ex illo diutius durare.

¶ Columbae uespero tardius solito ad columbarium reuolutes, signum faciunt pluuia, Incertus.

Auium

F.
 Auium caro minus nutrit quàm quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipue perdicis, aragenis, columbæ, gallinæ, Galenus lib. 3. de aliment. Idem in libro de cibis boni & mali succi, inter alimenta laudata & neq; tenuem neq; crassum succum gignentia, columbas adnumerat. In libro de uictu atten. turricolas domesticis ad tenuantem uictum præfert, easdem Pfellus inter attenuantia recenset. Gregales in turri nidificantes conueniunt siccis, Galenus lib. 6. de sanit. tuenda. Idem in libro de attenuante uictu, columbas modicè edendas cõsulit ijs qui otiose uiuunt. Pfellus columborum & palumbium meminit inter ea quæ humores excrementitios pariunt. Rursus Galenus in libro de uictus ratione in morbis acutis columbas olim languentibus dari consuetas refert; & in libro de renum affectibus, columbas ceu cibum laudabilem commendat. Columbæ nimium calidæ sunt, & sanguinem accedunt, & corpus obnoxium febribus reddunt, quamobrem salubrius in pastillis sumuntur cum uuis acerbis quàm assæ, sic enim minus calfacient sanguinem. Veteres quidem columbæ (ur & nouellæ priusquam euolarint) propter caliditatem nimiam & siccitatem & concoctionis difficultatem, (& quia crassum malumq; succum generant, Mich. Sauonarola) uitari debent, Arnoldus Villanou. Veteres durioris alimenti sunt & improbandi, Platina. Purum autem hoc animal esse uidetur, siquidem cum aëris constitutio pestilens est, omniq; tam animata quàm inanima, ea afficiuntur, quotquot hoc uescuntur animali, soli ab hac lue immunes seruantur, ideoq; hoc tempore regi in cibo sumendo nihil aliud præter columbas apponitur; idemq; ijs, qui quod dijs ministrant puri castiq; permanent, Orus in Hieroglyphicis. Ex uolucrum genere gallinæ altilis omnibus præstant; deinde perdicis & palumbi debitis nutrimenti gratia exhibendi, turturesq; altilis & columbæ, Aetius 9. 30. in cura colici affectus frigidi & phlegmatici. Inter aues laudantur palumbus, columbus, & aliæ quæcumq; haud ita multum pingues sunt, Aretæus in cura cephalæ. Hippocrates in libro de internis affectionibus dixit præscribens in morbo hepatico quodam, columbas edi iubet.

¶ Pulli columbarum admodum necessarij agris conualescentibus existunt, Florentinus. Columbarum pulli sunt boni chymi & subtilis, Galenus in libro de dissol. contin. Sanguinem generant calidiorē & crassiorē temperato, Ibid. Ab eodem libro 8. methodi medendi columbæ iu uenes laudantur pro calidis & siccis. Pulli columb. calidi & humidi, crassiq; succi sunt, quod animaduertitur ex grauitate motus eorum, & quoniam calidi actu sunt, & cibos celeriter percoquant, Auerrois, quare ueteres cum frigidis sumi præcipiunt, ut cum aceto (liquore) uuæ acerbæ, pomii citrii (citrii) portulacæ, lactuca, scariola, coriandro & similibus, qui uerò iam uolare incipiunt, minus iam graues & concoctu leuiores sunt, Conueniunt phlegmaticis non cholericis, Auicenna & Rasus. Columbulorum caro uel pullorum columbarum calida est & humidæ & superuacanea, hoc est superfluitatis multæ, & præcipue domesticorum, & sanguinem crassiorē calidiorēq; mediocri gignit, atq; ideo nonnunquam febres facit, & frigiditate dolentes renes iuuat, seminiq; genitali & sanguini adijcit, caput uerò & oculos lædit. Ferunt etiam, si nimium usurpetur, lepram gigni, Symeon Sethi. Pulli columbarum qui iam uolare incipiunt, in cibo uires augent, Nic. Massa. His rite paratis medici uesci consulant ijs qui parum sanguinis habent, & quos uires ac calor innatus desitunt, præsertim ex longo morbo. Conferunt autem proprietate quadam dolori renum, sperma & sanguinem augent, Rasus. Sunt ex Arabum schola qui tradat corpora pullorum columborum esse tardæ digestionis (cõcoctionis) & longæ moræ in stomacho, Rasus tamen, Columbus (inquit) leuis est cibus & subtilis. Et rursus, Est cibus mirabilis (si rite paratur) ad caliditatem declinans. Pulli columbini numerantur à R. ufo in secundo ordine auium laudabilium cum perdicibus, & c. nam in primo ordine calandrellas & sachar (aliàs sathur pingues) ponit. Pulli columbini turtures & silacoronæ, natura inter se proximæ sunt, Sed pulli columbini nocet cerebro & oculis, præsertim asis; & multos superfluos humores generat. Sanguis eorum facile corrumpitur, (putrescit, Haliabbas,) & morbos sanguineos producit; & cibi cum succo ab his pullis destillante parati, quibus si adderetur pingue ex iisdem columbis, auerent coitum & renibus prodescent, Elluchasem ex Galeno, Theodosio & Hippocrate si rectè citat. Pipiones nondum uolantes calidæ & humidæ plus quàm satis est natura sunt, & ob hanc rem tardæ concoctionis habentur, Auicenna. Multum alimenti ac plus sanguinis generant, unde inflammationes & febres oriuntur, Platina. Synanchè eam ob causam aliquando inducunt; & propter cibum eorum perijt quidam Calsifa nomine, qui die uno comederat ter de assa columba, Rasus. Crassos humores generant propter nimiam humiditatē, Auicenna & Arnoldus. ¶ Qui tentare iam uolatum incipiunt, leuius concoquantur, & succum meliorem præstant, debent autem ab hominibus calidi temperamēti edī cum omphacio & coriandro & medulla citroli, (mali citrii nimirum; nam & Bapt. Fiera in magno calore labrusca conditi iubet, & acris pomis, quanquam Albertus ex Auicenna legit citrulli, quod est genus cucumeris,) Auicenna. Salubriores sunt, maximè si cocti ex agresta fuerint, ne biliosis ob caliditatem obfint. Hic cibus (columbarum iuuenum iam uolucrum) pituita laborantibus non incongruit, Platina. Volantes propter morum minus humidæ sunt, & meliores, Albertus. Caro columbarum iuuenum calidæ est: usque ad secundum gradum, & humidæ amplius, Mich. Sauonarola. Coitum promouent, R. Moses in Aphorif. ¶ Columbarum proles præstantior uere quàm autumno est; deterrima ætate, & om-

nino tempore calidiore, Aristot. Per uer & autumnum meliores sunt columbuli, (quoniam his temporibus grani maximè uescuntur, Albertus) quàm qui per astatem & hyemem nascuntur, Symeon Sethi. ¶ Columbarum pulli dantur his quibus dolet caput, apud Galenum in opere de compositis, sec. locos. Aretæus elephantiacos perdicibus & columbis uesci iubet. Mercurius à cane rabido, postquam mala symptomata sedata fuerint, post triduum cibetur pullis auium præter columbarum, Arnoldus. Pipionis coxam præ cæteris partibus ganeones laudant.

¶ Columbino sanguine aliquos uesci, nec esse illum tuillo inferiorem, leporino uerò multò peiorem, Galenus auctor est lib. 3. de alim. facult. Sanguis pullorum columbinorum facile corrumpitur & morbos sanguineos producit, Eiluchasem.

¶ Oua columbarum percalida habentur, & mali saporis, Auicenna, nec facile indurantur per affationem, Albertus. In cibo sumpta intentionem (cois) præstant, Kiranides.

¶ Apparatus ad cibum. Columbi elixantur aliquando, sed ut plurimum assi uel in sartagine cocti comeduntur, Nic. Massa. Sunt qui sub alis compressos digitis circa cor suffocent: alij in collo superius uenam incidunt ut sanguis omnis effluat, qui etiam salubrius facere uidentur. Aut relinquenti sunt, aut affandi desiccandi, cum frigidis & siccis condimentis. Syluestrium autem uel eorum qui in turribus degunt non admodum pinguium caro, melius elixabitur, Ant. Gazius. Obseruandum ut capita eorum abscondantur cum præparantur: quoniam habent uim quandam morbum capitis chronicum generandi, teste Rasi Aphorism. 4. Auenzoar etiam in Teisir 9. 10. capita eorum & colla abscondi iubet, cuius rei causam alibi eandem assignat. Messos (Almosos, Syluaticus) genus est cibarij, ut cum columba in aceto, uel rhu, uel omphacio, uel succo limonum aut granatorum acidorum coquitur, cuius uentri imponitur menta uel gelatina, ut legitur apud Auicennam cap. 7. de uictu hecicorum, Vetus glossographus Auicenna & Syluaticus. In palumbis & columbis altibus: Piper, ligusticum, coriandrum, careum, cepam siccam, mentham, oui uitellum, caryotam: mel, acetum, liquamen, oleum & uinum. Aliter in elixis: Piper, careum, apij semen, petroselinum, condimenta moretaria, caryotam: mel, acetum, uinum, oleum & sinape. Aliter: Piper, ligusticum, petroselinum, apij semen, rutam, nucleos, caryotam: mel, acetum, liquamen, sinape & oleum modicè. Aliter: Piper, ligusticum, laser, uinum, fustundis liquamen: uino & liquamine temperabis: & fundis super columbum uel palumbum, pipere aspersum inferes, Apicius 6. 4. ¶ Columba iuuenis quomodo in pastillo ad cibum paratur: docebitur in Gallina F. Innominatus qui Gallicè Magirica scripsit, in pastillum è pipionibus addi iubet lardum minutatim incisum, & gingiberis aliquid. Ex pipionibus ius consumptum, uide in Capo F. ex Platina. Si crustam uoles ex pipionibus & quouis aue, primum facito ebulliant, ubi ad cocturam ferè uentum erit, ex lebere eximito: exempta in frustra concisa, in sartagine cum abundanti lardo frigit. Inde in patellam uel stam bene unctam, crusta in stam, deuoluit. Huic puimento non iniuria pruna & cerasa uel au stera addes. Agrestam deinde & oua octo, si plures conuiuias habebis: uel pauciora, si paucos, cum modico iure tudicula agitato. Huic petroselinum, amaracum, mentham, gladio minutatim, quoad fieri potest, concisam admisceto, ad ignemq; ponito, longè tamen à flamma. Lente enim ebulliat ne cesse est. Cochleari interim tandiu misceri debet, donec cochleare ob crassitudinem integat. Fundito postremo hoc iusculum in crustam, ad ignemq; ac si artocrea esset, ponito: coctam, conuiuiis apponito. Multum alet, tardè concoquetur, pauca recrementa relinquet, bilem reprimet, corpus exasperabit, Platina 6. 10. Idem mox capite XIII. Mirafse Catellonicum ex capis aut pipionibus parare docet: ut recitabimus in Capo F. & quomodo fiat ius consumptum ex pipionibus, ibidem. In pipionem exollatum: Pipionem exinanitum & bene lotum, per diem ac noctem in aceto acrisines: lotum deinde, ac repletum aromatibus & herbis, elixum pro libidine aut gisum facies. Vtrouis modo sine ossibus inuenies, Platina 6. 39. Et mox sequenti capite, quomodo ex uno pipione duo fiant docens, Pipionem (inquit) sine aqua ita appositè deplumato, ne pellem frangas. Exenterato deinde cutem integram auertes ac diriges: directam, optimo farcimine replebis, integer tum omnino uidebitur. Verum pipionem hoc modo asium, frictum, elixum facies. Asium, semicoctum, sale ac trito pane asperges, inungesq; leniter uitello oui, ut crustam pro cute faciat. Vbi incoctus omnino non fuerit, uehementi igne statim torreto, quò coloratior fiat, inde conuiuiis appones. ¶ Iudebot est cibus qui uocatur rui: sunt autem micæ panis quibus superfunditur pingue de pullis columbinis dum affantur, Syluaticus.

G.

Columbæ turrium profunt paralyticis, & partibus torpidis trementibusq;. Olor etiam columbarum in aerem resolutus, ab affectibus iam dictis præseruat, Filius Zor apud R. Mosen. Pullico lumb. in cibo sumpti membra resoluta roborat, & tremorem uniuersi corporis sanant, relaxata crura & minimè incedere potentia, ac sensu motuq; ferè priuata reparat, Nic. Massa. Aliqui catulum uiuum aut columbum dissectum per spinam melancholicorum aut desipientium capiti affecto ad mouent, quod faciendum consulit Amatus Lusitanus Curatione 34. Columbarum caro recens concepta contra serpentes auxiliatur, Plinius. Columba incisa (per uentrem, Arnoldus Villanou.) & imposita calida moriui serpentium, uenena omnia rapere & sanare creditur, Sextus. Sin autem subito replicantur (id est contrahuntur) corpora morbo, Contractos reuocat neruos caro sumpta columbæ, Serenus. ¶ Columbæ

¶ Columbae sanguis in oculis cruore suffusus & recentibus eorum uulneribus illinitur, Dioscorides. Si scitus oculus laeditur ut sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est quam sanguine uel columbae uel palumbi uel hirundinis inungere, neque id sine causa fit, cum horum acies extrinsecus laesa interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimeque (forte, celerrimeque) hirundinis. Eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbi, minime efficax colubae, & illi ipsi & nobis, Cels. lib. 6. ubi rursus inter ea quae purgant ulcera harum trium auium sanguinem commemorat, nescio quam recte. Columbarum, turturum, palumbium, perdicum sanguis, oculis cruore suffusus, eximie prodest, in columbis mascula efficacior putant. Vena autem sub ala ad hunc usum inciditur, quonia suo calore utilior est, superimponi oportet splenium e melle decoctum, lanamque succidam ex oleo aut uino, Plinius. Ad sanguinem in oculis ex ictu: Columbae sanguis recisus, deinde infusus, optime facit. Debet autem uena aperiri quae in ascella eius est: imponitur & sanguis in lanula & melle decocto mixto supra oculos, optime facit, Sextus. Sanguis columbarum de loco pinnae, eo momento quo pinna auellitur, oculis dum adhuc tepet, debet infundi, qui ictu aliquo uulnerati aut sanguine suffusi fuerint, album quoque oui incocti cum croco trito oculis superpositum, & lana alba succida inuolutum medetur, Marcellus. Sanguis columbae oculis calidus infusus, sanat lippitudinem & uulnera & ulcera oculorum, Kiranides. Sanguine col. (inquit Galenus de simpl. medic. 10. 3.) ad hyposphagmata, id est fugillata in oculis consilientia, quidam utuntur, protinus uidelicet sumentes qui ex animante macerata effluit. Hunc calidum in hyposphagmata affundebat quidam, uenis ad alarum exortus incisis, quod uidelicet ad multos usus idem animal sufficeret, (ut iterum scilicet & saepius ex eadem columba sanguinem oculo fugillato infundere posset, nam ex macerata semel tantum uti licet.) Alter pullorum tenerorum extractis pennis (sunt autem haec molles, & fistulas humore plenas obtinent) eum ipsum humorem exprimebat, oculis instillans. At alijs medicis controuersa fuit, pulvis sanguinem, an columbae adultae meningi affundere oporteret: & an maris an foeminae. Sed collyria sunt plurima quae medeantur hyposphagmatis: & maxime quod plurimam recipit myrrham, quale est quod a Democrate compositum diaimyrnon uocant. Secundo sunt quae habent multum iuris: post quae sunt quae ex croco constant. Quin & foenigraci succus sanguine columbino in hoc utique praestat. Quid ergo moramur aut colombos, aut palumbos aut turtures, cum omnium medicamentorum paratu facillimum habeamus foenum graecum? tum memorata collyria in promptu seruiamus. Idem lib. 4. cap. 8. de compos. sec. locos, Archigenis haec uerba recitat: Ad haemalopas & hyposphagmata, id est, ad cruentatos oculos & fugillatos: Cum plagae oculis illatae sunt & oboriuntur ex eis cruentae suffusiones, statim in principio tum ad inflammationem, tum ad dolorem compescendum, facit columbinus sanguis instillatus, & praesertim is qui ex teneris pennis exprimitur. Qui locus mihi suspectus est: neque enim sanguis ex pennis exprimitur: sed humor quidam, ut iam ex opere Galeni de simpl. med. recitatum est. utebantur autem alij sanguine ex uenis, alij humore pennis teneris expresso. Idem remedium apud Galenum in libro de medicamentis parabilibus legitur. Item quod periam (sic habet interpretis barbarus) oculi emendet, & oculorum tumores, in libro de oculis nocho. Quocumque ictu laesus oculus, si sanguinolentus uidebitur, palumbinus ei, uel perdicus, uel turturis sanguis: aut si haec animalia non erunt, columbinus de pinna sublatus statim, id est adhuc calens infundatur, Marcellus. Col. sang. lusciosus (nyctalopsi) illinitur, ut turturum etiam & palumbium, Dioscor. & Plinius. Instillatus nyctalopsa, (id est nocturnam oculorum caecitatem) iuuat, Galenus Euporist. 1. 46. Idem legitur ex Archigene in opere Galeni de compos. sec. locos. Sanguis col. miscetur medicamento ad ieucoma equi composito, in Hippiatricis Graecis. Peculiariter col. sang. cruorem membranis cerebri erumpentem inhibet, Dioscor. Abscindit fluxum sanguinis narium qui est ex uelamine cerebri, Auicenna. E naribus fluentem sanguinem sistit columbinus sanguis, ob id seruatus concretusque, Plinius & Marcellus & Serenus. Columbae sanguinem (inquit Galenus de facult. simpl. lib. x.) Pergameni nostri atque adeo per totam ferè Asiam qui capitis ossa contracta perforant, in crassum cerebri inuolucrum effundere assolent. Postea quidam cum haberet palumbum, nec esset ad manum columba, usus est palumbi sanguine, & tamen seruatus est homo ille. Et alius turturum eundem ad usum applicans, nihil hominem laesit. Quippe similia efficere posse similia constat. Et paulo post, Ego uero sexcentos noui eorum quibus Romae perforata fuere capitis ossa, nec quicquam ab usu rosacei citra columbi sanguinem offensos. Verum id calidum sit aequè atque columbae sanguis necesse est, ac fortassis ipsa tantum caliditatis in contactu moderatione est utilis, haudquaquam eximia & incognita facultate. Adest illi quoque bona facultatis temperatura. Sed quid hoc? nam & haec rosaceo inest, praeterquam quod leuiter astringat. Itaque melius inuenire nihil possis in capite perforato, quam ut rosaceo probo utaris, Haec Galenus ex quo & Auicenna repetijt. Hierocles medicamento cuidam ad stranguriam equi sanguinem columbae admiscet. Sanguis columbae prodest podagrae, Auicenna.

¶ Adipem columbinum ad dysuriam commendat Alexander Benedictus, inunctum scilicet.

¶ Columbae pinnae maxime primum nascentes usae cum urtica atque impositae podagrae dolores leuant, Marcellus.

¶ Cerebella columbarum recentiores quidam medicamentis Venerem promouentibus miscet,

ostentatione magis, ut uideatur, quam utiliter, nam cibi ratione & copiosius sumpta magis ad hanc rem nimirum contulerint, quam cum medicamentis parè admixta. ¶ Columbarum uentriculi internam membranam adijciunt aliqui dysentericis medicamentis, ut apud Nicolaum Myrepsum medicamento 79. & 80. obseruauimus: quanquam illic Fuchsius echinos non internas membranas uentriculi simpliciter uertit, sed adijcit erinaceorum terrestrium, & pro ~~uenteris~~ legit ~~uenteris~~, ut apud Aetiū quoq; lib. 9. cap. 48. ubi Cornarius similiter uertit ut in Nic. Myrepto Fuchsius. Oro sciū quidem nihil in eum locum animaduertit. ¶ Celsus 4. 8. ad hepaticum morbum inter alia columbæ iecur recens & crudum commendat.

¶ Columbarum oua cum thure aut hordei decocto profunt contra ceruffæ uenenum, Dioscor. Venerem concitant lutea ex ouis quinque columbarum si admixto adipis suilli denarij pondere ex melle forbeantur, Plinius. Ad rhagadia, Columbina oua coquenda sunt, & ubi induruerunt purganda; deinde alterum iacere in aqua bene calida debet, altero calido foueri locus, sic ut inuicè utroque aliquis utatur, Celsus lib. 6. Et mox de condylomate tuberculo, lisdem etiam ouis rectè tuberculum id fouetur, sed desidere ante homo in aqua debet, in qua uerbena decoctæ sunt ex reprimentibus. Paulò post etiam hæmorrhoidum uitium ouis foueri iubet, sed simpliciter, ut galinacea intelligamus.

¶ Columbinum fimum uehementius & excafcit & urit, Dioscorid. Gallinaceum omnia eadem sed inefficacius præstat, Idè. Galenus etiam acre esse & ualde attrahere scribit. Idem lib. 3. de medic. simpl. Columbino stercore (inquit) si manum inferas, manifestam senties caliditatem. In agro etiam columbinum stercore feruidissimum esse Palladius scribit: & nos supra in E. retulimus quomodo aliquando hoc fimo arido per Solem accenso domus conflagrãrit. Columbæ stercore euocat & educit, Celsus. In columbis, quarum stercoreis nobis creber est usus, multò semper inferius ac imbecillius expertus sum earum stercore quæ in domibus degebant; quam earū quæ in montibus, quas nomadas nuncupant, Galenus. Gallinaceum fimum omnia quæ columbinum, sed inefficacius præstat, Dioscor. minus calidum est columbino, Galenus. Pro fimo palumbi fimum columbæ ad remedia adhiberi posse, & rursus pro gruis fimo columbinum, in Antiballemis quæ Galeni & Aeginetæ operibus adijci solent, legitur. Fimo columbarum agrestium (nomadum) inquit Galenus lib. 10. de simplic. per sepe utor ad multa ceu calfaciente pharmaco, & cum nascitur femine rufum incrementum; aridum pro sinapi in his quæ phœnigmo (rubificatione) indiget, adhibet, ut sunt inueterati affectus, hemicranea, coxæ dicit, scotomata, uertigines, & cephalæa; & in lateribus, scapulis, ceruice, lumbis dolores inueterati; item nephritides & affectus coeliaci, & podagricæ arthritides, quando uidelicet in articulis eorum nondum cõsisterint tophi siue pori. Atq; hoc stercore planè foetidum: non est, maxime arefactū, quocirca & in urbibus eo uariè utimur, alijs alijs miscentes medicamentis. Et rursus lib. 3. de compos. medic. sec. genera, Columbarum (inquit) in turribus rusticorum agentium stercore acre est, quo interim ruri usus sum in adolescente nerui uulnere affecto, atq; hoc agricola loco illi præfectus cum uidisset (erat enim non imprudens) imitatus semper usurpat, & neruis uulneratis medetur. Porro compositio & usus similiter se habet ut in medicamine ex euphorbio, sic ut cætera nihil discrepent, sed euphorbij loco stercore indatur. Verum stercore hoc subtilitate euphorbio cedit, eoq; auris corporibus ruri ex usu est. Temperaui idem aliquando cum metallicis, experiri gratia, statim à principio cum eis terens ex aceto ad Solem, sicut supra docui, multoq; acrius medicamentum euasit, quemadmodum & cum æruginem non usitam acceperit, Hæc ille. ¶ Stercore columbæ omnes dolores soluit & humores desiccant, Aesculapius. ¶ Moribus ueneratis utiliter imponitur stercore columbinum uel anatinum, Arnoldus Villanou. Ad pastinacas marinas, Columbinum stercore perfundens aqua, id ex simlagine leuigato (& impo nito,) Tarentinus. Ad nigras cicatrices in albandas, columbinum stercore ex aqua illinito, ipsumq; cito abluito ne exulceret; aut alijs medicamentis id misceto, ut thuri, saponi, cimolix, ana, cum aceto, Oribasius apud Aetiū 13. 129. Cataplasma è fimo columbarum cum farina hordei & aceto, aliqui ad omnem tumorem commendant. Panos aperit fimum columbarum per sese uel cum farina hordeacea aut auenacea illitum, Plinius. Fimus col. cum farina illitus prodest aduersum paniculos, Marcellus. Ad uomitam, id est tumorem suppuratum aut similem: Simpliciter rhelina miscetur bimus hordea tusa. Et multos annes & purgamenta columbæ. His bene decoctis languetia membra fouentur, Serenus. Stercore col. utile est ad impetigines, Aesculapius, miscetur medicamentis ad impetigines apud Aetiū. Cum cedria mixtum lepros (leucas) & alphos, & lichenas & lepras perfecte curat, Kiranides. Fimus colum. cum lacte caprino mixtus & potus putredinem uulnerum in uisceribus, & extra appositus mirè sanat, & apostematibus & fistulis maxime prodest, Arnoldus lib. 4. Breuiarij. Carbunculos emarginat, tritum cum melle (oxymelite, Plinius & Serenus) lini femine & oleo, Dioscorid. Carbunculus fimo columb. aboletur per se illito, uel cum lini femine ex aceto mulso, Plinius. Carboni medendo, Dulcacidum laticemq; cum lini (lego, Dulcacidum laticem cum lini, Ex Plinio & Diosc.) femine iunge, Atq; fimum pariter Paphiæ compone columbæ, Hinc line diruptas partes, & clausa uenena, Serenus. Cum farina hordeacea & arina (id est è lolio) & uisco ac adipe superpositum, gangrænas circunquat & scrophulas dirumpit: cum aceto autem illitum lentulas & maculas faciei & puncturas tollit, Kiranides. Cum farina hordeacea

deacea mixtum strumas ex aceto discutit, Dioscor. Aduersus strumas prodest fimum columb. illitum per se, uel cum farina hordeacea auenaceae ex aceto, Plinius. Ambustus igni medetur, Dioscorid. Hordeum cum fimo columbarum ad duritias commendatur, Plin. Col. stercus omnes duritias discutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto distemperatum, & super duritias ligatum, Sextus. Stercus columb. medicamentis contra myrmecias in equis miscet Hierocles. Clauos pedum sanat fimum col. decoctum ex aceto, Plinius. Fimum col. ex melle cicatrices ad colorem reducit, item uirgines albas ex uino, Plinius. Cum aceto tritum cicatrices omnes sanabit, Marcellus. Luentia & saggillata extenuat, Plin. Stigmata (faciei) delet ex aceto, Idem: ita ut ad fiduē medicamen superducatur, Marcellus. Attritis medetur cum melle, Plin. Reperio & usum eius ad thlasma equi in Hippiatricis Græcis.

¶ Stercus col. uel solum uel cum ouo tritum, dolentibus articulis illitum prodest, Marcellus. Conuenit doloribus articularum, Auicenna. Coxendicem, & podagrā in qua tosi nondum confiterint hoc fimo iuuari, supra ex Galeno retulimus. ¶ Si caluescat mulier ex defluuio capillorum, stercus columbinum impone, Hippocrates. Cum aceto tritum capiti impositum, alopecias & cicatrices omnes sanat, Marcellus. Ad alopeciam Archigenis medicamentum probatum, quod Nic. Myrepsus refert: Fimum columb. bene tritum cum aceto irrigato, & nitro prius fricato loco illine. postea subtile linteam imponito: quod ubi abstuleris, locum prius irrigato. Commendat Galenus huius fimi usum ad inueteratos capitis affectus, hemiplegiam, scotomata, uerrigines, cephalam. In apoplexia quidam columbum dissectum syncipiti admouent, & cantharides spatulis.

¶ Author Additionum in Breuiario Arnoldi de Villan. antidoto cuidam contra epilepsiam stercus col. miscet. Cum epilepsia fit ex bile atra, stercus columb. tritum cum ouis coruorum misce, & ceti cataplasma spleni impone, appositus prius sanguifugis. hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem & generat febrim. & sic epilepticum liberat, idq; maxime si fiat per autumnum, Arnoldus. ¶ Stercus col. miscetur medicamento oculari ad cicatrices, ut uidetur, in iumentis apud Vegetium Veterinaria 2. 22. Ex aceto (coctum & illitum, Marcel.) laudatur ad ægilopas, similiter ad albugines & cicatrices (oculorum, Marcel.) Plinius. Ad ægilopas probè facit thus cum ster. columb. recenti impositum, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. Ad ægilopas, hoc est fistulas oculorum, Fimi col. aridi drachmas quatuor cum masculo thure tere & insperge, certū est, Galenus Euporist. 3. 14. Fimum col. adhibetur etiam ad pilorum ablationem in oculis, in libro de oculis qui Galeno adscribitur. ¶ Fimum col. fomentis ad aurium dolorē adhibendis, miscendum aliquando scribit Apollonius (si bene memini) apud Galenum de compos. sec. loc. Parotidas comprimit col. stercus uel per se, uel cum farina hordeacea aut auenacea, Plinius. Tritum cum farina hordeacea & melle subactum calideq; adpositum nascentes parotides comprimit, Marcellus.

¶ Inflammatas tonsillas Nic. Myrepsus illini consulit stercore col. Fimum col. cum passo gargariatum tonsillas & fauces adiuuat, etiam cum fico arida ac nitro impositum extra, Plinius, Marcellus, qui sua ex Plinio transcribit, postertus hoc remedium asperitatem faucium mollire defillationemq; castigare tradit: quæ uerba apud Plinium mox subiecta ad sequens ex cochleis remedium pertinent. ¶ Ad anginam & colli dolorem, fimum ex melle instar cataplasmatum imponito, Galenus Euporist. lib. 3. cap. 265. & ibidem cap. 69. Plinius uino & oleo permixtum, anginis illitum remedio esse tradi docet. ¶ Galenus, ut supra recitauimus, huius fimi usum prædicat ad ueteres dolores in ceruice, scapulis, lateribus & lumbis. ¶ Fimum col. tostum potumq; celiacorum (uide ne potius colicorum) dolores mulcet, Plinius. Commendatur & Galeno ad celiacos affectus ueteres, sed foris adhibitur. Tritum ex melle uentri illitum, alui incontinentiam stringit, Marcellus. Equi strophosi collyrijs in anum indendis Hippatrici cum alia tum stercus col. miscent. Ad inflammationem illium & uentris equi: Fimum col. aut gallinaceum quantum manus capit in uino dissoluitur cum nitro, & inde clysterem inieciemus, &c. Absyrus & Hierocles. Ad hydropicos Archigenis remedium apud Galenum de compos. sec. locos, Aeris uisi, stercoris col. ana drachmam unam, rutæ ramulos tres, salis communis parum, cum uino Ephesio & aqua, ita ut tota mixtura hemina dimidia sit præbeto. Col. stercus adijcitur emplastro cuidam ad lienosos hydropicos & cachecticos, apud Nic. Myrepsum, numero 71. Fimum col. cum melle illitum ileo resistit, Plinius. Dolorem colicæ curat in clystere, Auicenna. ¶ Galenus hoc fimum laudat ad ueteres lumborum dolores: item ad nephritides. ¶ Cum oleo & uino potum Venerem inhihet, Plinius. Col. stercus tritum cum hordei farina, & adipe suilla & ouorum albo permixtum & coctum, emplastri more recensimè renibus (dolentibus) imponitur, Marcellus. Ad urinæ difficultatem in equo, Aliqui columbinum stercus cum uini duabus heminis infundit, Theophrastus in Geoponicis. Si urina retineatur propter calculum à renibus delapsam & in lotij meatu hæretem, nostrum electuarium uel puluerem eius dabis, cuius hæc est descriptio: Stercoris murium, columborum (scilicet stercoris) porcellionum, (id est asellorum integrorum,) singulorum unciam miscebis cum sesquialtra mellis despumati, & facies electuarium, de quo exhibebis semunciam cum iure uel uino. Vel loco mellis accipe tantundem sacchari optimi, & morsellos inde para: de quibus itidem semunciam præbeas cum iure gallinaceo uel uino. Hoc remedium si exhibere pergas, intra triduum urinam promouebit, quamuis etiam prima statim die utilitas eius sentietur, nam lapidem renum comminuet. Quod

i puluere uti malis, dentur inde scrupuli duo cum iure uel uino, Marianus Sanctus Barolitanus. Constat aquam fieri posse quæ lapidem uesicæ per cathetrem immissa illico confringat, ad quod duo sunt necessaria ut & lapidem atterat, & uesicæ sit necessaria, primum præstabit modus & materia, nam extremos uapores scorpionum cinere, uel Macedonici petroselini, uel recolitho aut lapidibus cancorum excipimus. Sic enim aqua fiet quæ etiam porphyriten comminuat. Porro innocentiam præstat, si materia ex qua aqua excipitur, omnis falsedinis expers fuerit, non igitur è falsi genere aliquo, aut alumine uel chalcanto aut uini fæce; sed ex aliquo eorum quæ nuper retulimus aquam excipere oportebit. Equidem scio sterus columbinum ac parietariâ, hoc uel illud hæc arte in aquam deductum, lapides uesicæ durissimos frangere posse. Quodnam autem illud sit quod id faciendum sit & absq; noxa, experientia declarari oportet, &c. Hæc ille libro 2. de Subtilitate. Fimum col. in aceto per diem ac noctem macerabis, & colando separabis acetum, propinabisq; calculoso. In hoc aceto iniectum lapidem frangi aiunt, Ex libro manuscripto. Aliqui septem diebus in uase uitreato macerari in aceto uolunt, deinde acetum colatum bibi. Alij fimum col. purgari diligenter iubent, & postquam in aceti modo qui sufficere uideatur (sexarijs tribus aut amplius) diebus septem maceratus fuerit, destillant in alembico instar aquæ rosacæ, hoc liquore potio calculum uesicæ & renum peli aiunt, idq; experimentis cõstare. Galenus Euporiston 3. 273. calculosis turturis sterus istum ex mulla propinat, ut lapides per urinam exturbentur. Ad calculum uesicæ, Siue palumborum capitur fimum acre ferorum Dulcacidis sparsum succis, trituq; solutum, Serenus. ¶ Ad discutiendas genuum fluxiones, Salem columbinumq; fimum terens ex oleo inungit, Galenus Euporiston 3. 131. ¶ Clauos pedum sanat fimum col. decoctum ex aceto, Plin. 2. ¶ Stercus col. suffitum (Symphorianus Champegius ad secundas educendas radicem arifolochiz rotundæ addit) per infundibulum, secundas educit, Arnoldus Villanou. Idem in Breviario factum uiuum aut mortuum & molam quoq; expelli tradit, si fimum col. per se uel cum alijs (ut castoreo, opopanace, myrrha) felle uaccino exceptu suffiatur. Suffitum huius fimi aiunt foetum extrahere, Aipafias apud Aetium.

¶ Remedia ex fimo col. usto. Incusfi articuli fimi col. cinere cum polenta & uino albo curantur, Plinius. Ambustis fimi col. cinis medetur ex oleo illitus, Idem. Fimi col. cinis cum arsenico & mele ea quæ erodenda sunt (in ulceribus) aufert, Plin. Col. fimi cinis ex oleo ulcera omnia pedum sanat, Idem & Marcellus. Emplastrum de fimo col. usto cum aceto forti, imponitur super ficus uel hæmorrhoides ani, &c. ut legimus in Additionibus Breviarij Arnoldi Villanou. Fimum turturis (cui columbinum pares obtinere facultates uidetur) uisum ex mulla propinatur calculosis, ut lapides per urinam exturbentur, Galenus in Euporistis.

¶ Andreas Furnerius in libro de decoratione, liquorem quendam stillatitum, qui faciem nitidam & teneram reddat, præscribit, cui inter cætera (oua recentia, caseum musteum pinguisimum, uinum Maluaticum, poma arantia, oleum tartari & cerussam, diuersis ponderibus mixta) pipionem adijcit.

ii.

a. Columbus masc. gen. & columba foemini apud authores legitur: qui tamen in plurali numero foemini magis utuntur, ut obseruant grammatici. Columbae appellatae sunt à columbinibus (cuiusmodi) uiliæ, (in quibus degerere solent,) Varro. Nonnulli à uoce primis syllabis correspondente dicitur, Grapaldus. Quod si columbus per onomatopœiam dictus fuerit, eandem palumbi quoq; nominis rationem esse conijciemus. Columba dicta quod lumbos colat multa generatione, Albertus. Columbae à Græco uerbo κολυμβῶν (quod urinare significat, inde forsitan quod bibentes rostrum aquæ diutius immergant) appellantur, Hermolaus in Corollario. Seruius in Bucolico ludicro titos scribit dici columbos non Latine quidem, sed multorum auctoritate tantquam Latine, Titos uero palumbes dici arbitror ex passerum salacitate qui solent κολυβῶν, id est, uisitare, quanquam & κολυβῶν de uoce eorum usurpatur, hinc forte titis deriuatur, ut scribit Dionysius, auicula species, aut etiam auis quælibet minutior, Cælius. Palumbes, ut Seruius inquit, non dicuntur Latine, sed multorum auctoritas Latinum fecit, ut Ciceronis in elegia, quæ Thalesitis inscribitur, & Virgilij in Bucolicis. Palumbes uulgus titas uocat: ita enim apud Seruium legendum (ut doctissimus Ge. Fabricius nos admonuit) ut ex Cornuto Persij interprete apparet, qui titos, columbos agrestes interpretatur, in prima Satyra, Ascensus in eundem locum, Titos (inquit) esse pullos columbinos, congruit uulgari Flandrico, quo sic pulli gallinacæ uocantur, & de iuuenibus ignauis per irrisionem dicitur, quod sint pulchri titi.

¶ κολυβῶν apud Græcos dicta uidetur à duro & laborioso uolatu, κολυβῶν τὸ ἐπιπλοῦν σερῶν, uel à nimio amoris affectu, κολυβῶν τὸ παρορῶν σερῶν, est enim seruidissima ad Venerem, Etymologus et Varinus. Attici masculino genere κολυβῶν efferunt, ut Alexis & Pherecrates, citante Athenæo, meminit & Eustathius. Ἐπιπλοῦν ἀγγέλλοντα τὸν παρορῶν, Pherecrates. κολυβῶν, αὐτῶν, auis, uox deriuata à primitiua κολυβῶν, non simpliciter columba est, sed genus columbæ nigrioris, ut dictio ipsa insinuat, nam κολυβῶν uel κολυβῶν (oxytona) nigrum significant, et si non nihil à nigro differant, (liuidum enim potius designant, qui color nigricans coeruleo dilutus uidetur, unde & Gaza liuias hoc genus columbærum ex Aristotele transferens nominauit,) Eustathius in Iliados λ. Δόρες κολυβῶν pro columbae ponunt;

De Columba. H.a. Lib. III. 287

ponunt, ut Sophrō, Athenæus. *Δακρυόσσα δ' ἔπειτα διὰ φέρην ὡσεὶ πέλεια, ἢ γὰρ δ' ἴσως ἱρικός (διανομήν) κοιλίῳ ἀσπείρει πτερύγῳ Χερσαίου.* Iliad. φ. ubi Scholiastes simpliciter columbam reddit, καὶ πύργῳ δρυέσσι φρακοντιὰς ἀποκρίσεις, ἢ Σκελεῖς μετὰ φῶν πειλαίους, Nicæder in Georgicis apud Athenæum. Videtur autem per ἀποκρίσεις palumbes aut turtures intelligere, quæ bis anno pariunt, Aristotele teste: columbæ uerò singulis mensibus, exceptis nimium frigidis, quare non placet quod apud Hesychium & Varinum legitur, *Δίγρον ἢ ποδισθρά.* Chaoniae (Vergilio) dicuntur columbæ ab Epiri parte, pro Epiroticæ, nam olim in Dodona sylua Epiri oracula reddebat. Quod ideo fingitur, quia lingua Thesalia Pelasides & columbæ & uaticinatrices uocantur, Seruius. Sic & Hesychius, *πέλειαι, columbæ: & uaticinatrices in Dodona.* Plura uide infra in h. ex Herodoto. *πέλις, ποδισθράς, (de ποδισθρά.)* Hesychius & Varinus. Pelasides poëtis etiam Pelasides sydas significare, ostendimus in Pelcia, id est Liuia columba h. a. *Τρήρων* epitheton est omnis generis columbarum proprium, Eustathius. Homerus hoc epitheton columbis tribuit propter amicitiam, Varinus. *ἀπὸ τῶν τρήρων καὶ διὰ τὴν αἰσθησίνην,* Scholiastes Homeri. Et simpliciter aliquando pro columba ponitur, hinc dictio composita apud poetam *πολυτρήρων,* Iliad. β. sic autem Thisben Boeotica cognominata à copia columbarum, ut Grammatici interpretantur. *Ἄνθ' ἄλλων τρήρωνσι πειλαίῳ ἰμαδ' ἄμοιαι,* Homerus. id est, timidis columbis, Suidas, *δελιά τοι φειδίστη ἐφελθούσῃ πέλεια; ἄμω δ' ἀτρεῖς ἀνδράσι τῶν πτόλιων,* aquila loquitur ut Suidas citat in *πέλειας.* *πέλις ὡς ἄμω πειλαίῳ πεφθόμα,* est enim perquam timidum animal, ibidem. *Τρήρων, δ' αἰλι, ἀπὸ τῶν τρήρων, ὁ δὲ φειδίστη, δελίον γὰρ ἴσως καὶ πύργῳ,* Hesychius. *τρήρων, ἐλαφρόν, δ' αἰλι, πύργῳ, ποίον μικρόν,* Idem. Porro pelias etiam pro columba simpliciter à poëtis ponitur uideatur, aliquot tamen eius nominata testimonia infra in Columbae liuiae historia ponemus. **¶** Columbulus, diminutiuum. Tu passerulis & columbulis nolitis inter aquilas uestras dabis penam, Plinius epistola 202. Ut albulus columbulus Dionæus, Catullus epigrammate 27, de Casare cuius molitiem notat. *πέλις τῶν diminutiuum apud Athenæum legitur, qui hæc Pherecratis uerba citat: Ἄνθ' ἄλλων ποδισθράσι ἄμοιαι καὶ κύνερα καὶ κύνερα, καὶ κύνερα καὶ κύνερα.* Ab hoc etiam alterum diminutiuum *ποδισθράσι,* apud eundem Athenæum. **¶** Pipto, id est columbae pullus, apud Lamprianum, uideatur autem per onomatopœiam sic dictus. *πέλις τῶν ποδισθράσι,* id est, pulli columbini, Antiphanis scholiastes, Suidas & Eustathius. **¶** Apud Germanos quosdam *Caub* epiceni generis nomen est, *Cauber* masculini, *Caubin* foemini. **¶** Epitheta. Aëria columbae, Ouidius, id est aite uolantes. Blanda, Idem 2. Amorum. Chaonia, Vergilio, à Chaonia Epiri parte, ut paulo ante docuimus. Non me Chaonia uincet in amore columba, Propertius lib. 1. Molles, Horat. 1. Carm. Molles ubi reddunt oua columbae, Iuuenalis sat. 7, de loco iudicis. Thisbea, Quæ nunc Thisbeas agitata mutata columbas, Ouidius x. 1. Metamorph. de Dædalione mutata in auem rapacem, hoc est accipitrem secundum Grammaticos. Est autem Thisbe in Boeotia urbs, & portus Thisbeorum & nauale columbis plenum, unde *πολυτρήρων* Thisben Homerus cognominauit. Teneræ, Ne uides teneras præ duro dente columbas, Martialis. sed de pulis intelligere uideatur, quibus dens hominis uenenum est. Volucris, Vergilio 5. Aeneid. Veneri eas coniecit antiquitas, unde Epitheta, Cythereiades Ouidio 15. Metamor. Colia Cytheriaca sp. enient agitata columbae, Nero ut citat Seneca lib. 1. Nat. quæst. Ales Cytheriaca pro columba, Silius Italicus lib. 3. per antonomasiam. Paphia, Q. Sereno. Dionæa, Statio lib. 5. Præterea, Imbelis, Horatio 4. Carm. Pauca, Valerio lib. 8. Argonaut. Placida, Ouidio 7. Metam. Plaudens alis, Vergilio 5. Aeneid. Præcipites, Festina, 2. Aeneid. Toras sine labe columbas dixit Ouidius 2. Metam. **¶** *πέλις* uox ueribus hexametris non commode admittitur, quamodum poetæ Græci *πέλειαι* & *πειλαίαι*, quod genus columbae peculiare & ferum esse dicemus, simpliciter pro columba ponunt: ut & *τρήρων* aliquando per antonomasiam, quod nomen Euripidus omnis columbae generis proprium epitheton esse scribit. *πέλιαι δελιά,* apud Suidam. Circus apud Homerum *τρήρων* *πέλειαι* periequitur, id est pauca columbam, Iliad. χ. *πέλιαι δ' ἴσως μετὰ τῶν τρήρων πειλαίῳ, ἢ δὲ δ' ὑπὸ πύργῳ φειδίστη,* id est ante ipsum fugit. *Ἄνθ' ἄλλων τρήρωνσι πειλαίῳ ἰμαδ' ἄμοιαι, βίματα,* Iliad. ε. de Iunone & Minerua. Rursus Iliad. ψ. *τρήρων πειλαίῳ* sagittis in certamine ferienda proponitur. *οὐαί τρήρων,* Oppianus. Epitheton quidem *τρήρων* pro pauca dicitur, etiam alijs auibus forte attributum inuenias, sed rarissime, καὶ κατὰ τῶν τρήρων ἀλλοπεκιδόσι πεπεισθε, Aristoph. in Pace, ubi tamen Scholiastes hanc uocem non cepphis attribuendam, sed per se accipiendam docet: ac si dicat poeta, Vos cepphi (id est stolidi ac leues) & timidi fidem habetis hominibus auibus. **¶** Columba in sacris literis pro sponsa uel cōiuge charissima accipitur: quod in columbaceo genere præcipue coniugij lex firmissima, & mirus inter coniuges amor spectetur. Columba mea, formosa mea, Cantorum 2. Columba mea una, perfecta mea, Ibid. 6. Et capite quinto, *Aperi mīni soror mea amica mea, columba mea, integra mea.* Et cap. 1. *Ecce tu pulchra es amica mea, oculi tui (sicut sunt oculis) columbarum.* Væ prouocatrix & redempta ciuis, columba, Sophonia 3. ab initio capitis: ut Hieronymi translatio habet. Sed Munsterus sic reddit, *Væ sordida & pollutæ uros molestatrici* *אֵתְּרֵךְ אֵתְּרֵךְ.* Ausonii de uiro docto, cum diceret carinam proprie esse id quod uulgò Venetis dicitur la columba: sed eam columbam puro esse quod *ἀσπύργον* à Polybio dicitur. Latium nomen (quod sciam) non habet. Verba Polybij sunt in primo, *ἀσπύργον ἐκ φρονόμας*

είκοσι καὶ ἑξήκοντα ναυπηγεῖσθαι οὐκ ἔστι. Id est, Rursus decreuerunt à fundamētis ducentas & uiginti aedificare naues. Quod enim est fundamentum in domo, id est *ἑρῦρον* in nauī, sic dictum opinor, quod omnem *ἑρῦν*, id est materiam nauis contineat, Lazarus Baysius. Columbarium accipitrem Mercurio aiunt sacrum esse, Gillius, ego auctores phalosophoni tantum accipitris, id est palubarj meminisse reperio. Columbarius Varro lib. 3. de re rust. custos & pastor columbarum est. Columbarium neutri generis & columbaria foeminini (ut cellam subintelligas) locus dicitur, ubi habitant columbae agrestes, nam domesticarum peristereonas uocamus, Perotrus, ego nihil interesse puto, & omnino idem columbarium Latinis significare, quod peristereon Graecis. Qualia columbariae tectis superponuntur, Columella lib. 9. An tibi columbaria qui in regulis habent non uidentur habere peristereonas: Varro lib. 3. de re rust. Hic locus Italicè hodie uulgo la palumbara, uel la columbara uocatur. Porro columbarium aliàs pro ipso aedificio, nempe stabulo columbarum capitur; aliàs pro nidis seu loculentis in quibus singula paria foetificant, ut supra in E. apparet. ¶ Columbaris, quod est columbi, Columbinus, id est, uel quod ad columbas pertinet. Columella columbare sterces dixit. Pulli colubini Varro & Cicero. Gaza Aristorelis interpres per columbarium genus, & aues quae specie columbacea continentur intelligit columbas, palumbes, cenada & turturem. ¶ Cionion siue cion uasculi genus est, quo nomine in hodiernum usque diem utuntur cauponæ, (Germanis puto *ein styge*), hoc columnas à nostris ex interpretatione Graeca uocitarum putes, unde apud Iurisperitos columnarium, quanquam non columnarium, sed columbarium fortasse pronunciarum sit, instrumenti genus ita nominatur Vitruuius, ad aquam hauriendam per tympana; etiam si à colluue colluuiarium sunt qui legant. In quo illud mihi occurrit, columbarium non à columbis, sed à Graeco uerbo quasi colymbariū uenisse: quando Graeci *κολυμβήσθαι* & colymbifias uocant, quod nos urinare & urinatores dicimus. Urinatorium ergo uas, quo uidelicet aut uinū promittitur, aut aqua, columbarium à ueteribus dictum existimare possumus, alioqui & columbae ab hoc ipso uerbi Graeci significatu appellantur. Quid si columnarium apud Iurisperitos pro mensa lapidea, quae caribum & caribulum quoque dicebatur, accipias? de qua M. Varro: Altera (inquit) tinnaria mensa erat lapidea, quadrata, oblonga una columella, (&) uocabatur caribulum, in qua uasa ponerentur anea, Haec omnia Hermolaus in Corollario. Columnarium esse uidetur Pomponio Digeſtis De argēto legato, ad bibendi usum uas comparatum, etiam si minus fallor plausibilis usum uri pierisque, si colum legas niuarium, Caelius. Ego columbaria in tympanis siue rotis haustioris uasa eadem esse dixerim, quae & haustra dicuntur ab usu; & columbaria à figura dicta conijcio, qua referant loculamenta seu nidos quae pro columbis in cellis columbarijs fiunt, nisi hoc interest, ut uideatur, quod haustra illa quae columbaria proprie dicuntur, caua sunt & in ipso tympano; alia uero, ut modiolī quadrati foras prominent, ut eua figuræ Vitruuius adiectæ declarant, is enim lib. 10. cap. 9. tympanum ad aquam hauriendam describens: Secundum axem (inquit) columbaria fiunt excauata in singulis spacijs ex una parte, &c. ubi Io. Iocundus hoc scholion margini adiecit: Columbaria, id est caua & canales fiunt in singulis octantibus axis, per quae aqua concepta in tympano educitur. Opas Graeci uocantignorum & asserum cubilia, nostri caua & columbaria, Caelius. Sunt & in organis (chirurgicis & mochlicis) quaedam columbaria insculpta ad similitudinem columbarum, quae ornandi causa facta sunt; atque ad id etiam, ut aliud ferant epipegma, Oribasius in libro de machinamentis cap. 4. Columbar apud Plautum in Rud. genus uinculi est, teste Prisciano. Illic in columbarum, (columbar,) credo, leno uortitur. Nam in columbari collum haud multo post erit. Et alibi, ut Sextus Pompeius citat: Non ego te noui naualis scriba columbari impudēs: siue quod columbaria (inquit) in naue appellabantur ea, quibus remigent, siue quod columbariorum quaestus temerarius incertusque, Haec Festus. Sed forte hic etiam columbar genus uinculi accipiendum: quod à collo denominatum aliquis coniecerit. ¶ Cn. Mattius in Mimiambis, Sinuque amicam recipere frigidam caldo, columbatim labra conserens labris, ut Perottus citat. ¶ *περισφραδών*, hoc est auium columbarij generis plures sunt species, Aristot. *περισφραδών* πάλαι Nicander in Ther. dixit folia uerbenæ. Extra urbem sunt stabula, haræ, & *περισφραδών* Platoni in Theaeteto dictus, Pollux lib. 9. Graeca uoce *περισφραδών*, quae columbarium significat, (uide supra inter Deriuata Latina,) utitur etiam Varro in praefat. lib. 2. de re rust. & lib. 3. cap. 7. eundem locum *περισφραδών* appellat, quod in eo columbae alantur. Villaticæ pastionis genus in uilla est, quod appellant Graeci *ορνίθωνας καὶ περισφραδώνας*, Columella 8. 1. ¶ Icones. De Archyta Pythagorico plerique nobilium Graecorum & Phaurinus philosophus affirmatissime scripserunt, simulacrum columbae è ligno ab Archyta Pythagorico ratione quadam disciplinae mechanica factum uolasse, ita erat scilicet libramētis suspensum, & aura spiritus inclusa atque occulta concitum. Liber hercle super re tam abhorrenti à fide ipsius Phaurini uerba ponere. *Ἀρχύτας Ταραντίνος ὁ Ὀλοσσοῦ ἄμα καὶ μηχανικός ἀνέποιος περισφραδών φυλίνῳ πεποικίλῳ: ἢ τὸ ἔργον καὶ βίωσιν, εὐκλείῃ ἀνίστατο, μέγχι γὰρ πύργῳ.* id est, Archytas Tarentinus philosophus pariter & mechanicus uir columbam ligneam fecit uolantem: quae sicubi subsedisset, praeterea non exurgebat, haecenus enim (nimirum moueri poterat,) Haec Gellius 10. 12. At Caelius Calcagninus in libro de perenni motu terræ, Columbam (inquit) illam Archyta ligneam certis machinis ac pondusculis instructam fuisse legimus: ut quum moueri semel coepisset, semper moueretur, neque desineret: ut illa scilicet pristina quae

De Columba. H. a. Lib. III. 289

quæ motus principium dederat, nunquam deferente impulsam, structura præterea & artificio adiutante. De hoc Archyta Pythagorico Diogenes Laertius lib. 8. scribit, primum ipsum mechanica mechanicis principijs usum exposuisse, primumque motum organicum descriptioni geometricæ admodum Boethium scribens, ut recitat Crinitus: Tibi (inquit) ardua cognosse, & miracula monstrare propositum est. Tuæ artis ingenio metalla mugiunt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat: aues simulatae sunt, & quæ uocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ præbentur emittere. Parua de illo referimus, cui cœlum imitari fas est; Hæc Calsiodorus. Ad imaginem columbæ circa Pyrenen pictæ (tanquam uiuæ) columba aduolauit, Athenæus lib. 3. In poculo Nestoris Iliad. A. quatuor aures uel antæ erant, *ὅτι αὐτὸν πελεῖαδ' ὄν' ἀμφὶς ἔκαστον* *ἔχουσαι νυμφίαντα*. Athenæus ex eo loco peleiadas simpliciter columbas exponit, uel Pleiadas sydyus. *Πλειῶν δὲ, κορυμναὶ αὐτῶν*, Helych. hoc est, ornamenta quædam exigua, quasi columbulos dicas, columbarum fortassis imagunculae ex auro argentouæ aut alia re pretiosa, nam periferion diminutiuum est à periferâ, quare non probo penultimam apud Varinum per *æ* diphthongum scribi. Phigalenses in antro quodam Cereris simulacrum consecrarunt, quod manu altera delphinum, altera columbam sustinebat, &c. Cælius 15. 31. De columbis adoratis, leges infra in h. Hominem qui supapte natura bis careat, sed eam ab altero suscipiat notantes Aegyptij, columbam pingunt dorso erecto, illic enim bilinguem habet, Orus in Hieroglyphicis. Idem columbam pingunt pro homine ingrato & infesto ijs à quibus beneficia accepit. (Columbus enim talem se in parietes præstat, quippe qui robustior factus, patrem pugnando à matre fugat, cui ipse miscetur, Cælius.) item columbam nigram pro uidua, quæ ad mortem usque permanferit in eo uitæ statu. Idem. Spiritus sanctus super dominum Iesum columba specie descendens uisus, ut legimus Matthæi 3. Marcî 1. Lucæ 3. Iohannis 1.

¶ Columbinam (argillam uel margam) Gallia suo nomine eglecopalam appellat, glebis excitatur lapidum modo. Sole & gelatione ita soluitur, ut tenuissimas bractæas faciat, Plin. Eadem autem similis fuerit argilla nigricans, qua agros alicubi stercoreari audio: ex qua etiam optima uasa figina & ignis tolerantissima fieri puto, quibus aurifabri utuntur. Et ex eadem nimirum materia, sed magis indurata, etiam lapis ille niger in tenuissimas laminas scissilis, quo ad pugillares & ædium recta utuntur. Io. Augustinus Pantheus alchymista lapidem lebetum uocat fuscum illum, qui Plurij prope Clauennam in Rhætia non procul à Lario lacu ex montibus deportatur, & ferro tornatur in uasa ignis apprime patientia: uidetur autem eundem nominare petram columbinam. Argillam crustaceam aliquando inueniri Ge. Agricola refert.

¶ Sturpes. Peristereon, *περυστήριον*, uocatur herba columbis admodum familiaris, unde & nomen, Plin. Aliqui recentiores Latine columbinam herbam, uel columbariâ, uel columbarem appellant. Nicander in Theriacis *περυστήριον* uocat uerbenæ folia. Scholiastes peristereona dicit scribit, ex Crateia, quod folia diuisa habeat & pedibus columbinis similia. Est & inter fumarie nomenclaturas apud Dioscoridem peristereon, à florum scilicet specie, quæ columbarum ingluuiem quodammodo repræsentat, unde à nostris quoque nominatur *tubenrôpste*: uel ad differentiam generis cuiusdam loci syluestris inodori, (cui similes sed lutei flores, quæ similiter *tubenrôpste* apud nos uocatur,) *rote tubenrôpste*. Audio & chamæbatum ruribus nostris alicubi *tubenrôpste* appellari, uel ipsum uel fructum eius. Lithospermon à Romanis columbam appellari, inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas legitur. Columbinæ uua acinosissimæ, Plinius. Columbinum cicer alij Venereum uocant, candidum, rotundum, leue, arietino minus, Plinius, hoc forte est quod uulgo pisum album nominatur, interius flauescens, foris laue, rotundum: quod & pisus alij in cibo ferè præfertur: de quo plura leges apud Ruellium lib. 2. cap. 36. qui id orobium & orobiam Græcis uocari docet, sub quo genere etiam syluestre continetur, eruo simile, subamarum, secundum alios dulcissimum. Rhaialhamam, hoc est pastus columbarum, (alias additur & camelorum, ut scribit Auicenna 2. 565.) est herba quæ fert granum simile grano myrti, sed magis cinereum: cuius medulla colore & gustu refert lentem excorticatam cum exigua dulcedine. Calida gradu primo, & humida secundo. Carnē in uulneribus generat: & cum aceto imposita ulcera perniciofa & serpentina sedat, resoluit abscessus pituitosos, tenuium partium est, nec nocet camelis in cibo. Vermibus uenenosis aduersatur. decoctio eius capillos denigrat, Hæc ille, apparet autem leguminis quoddam genus esse, & uires eadem ferè habere quas cicer. Kuzikenden (inquit Auicenna 2. 386.) est res leuis sicut asne lutea: & in Rakia nominatur ste. cus columbarum & in Baldach & Aegypto nominatur kenden, (uel, ut Bellunenſis legit, in Bagaded nominatur nux handem, uel nux gendem:) ex qua concussa cum aqua & melle fituinum, &c. calida & humida est abscessu primo. sanguinē incitauerit dissecta, quidam uulgo pedem columbinum nominant, præsertim in Gallijs, teste Ruellio. Senkar, id est pes colūbinus, quo tingitur oculus uel cera, Verus Glossographus Auicennæ. Hippuris in quibusdam Germaniæ locis, *tubenrôc* appellatur, (à columbis,) Adamus Lonicerus.

¶ Propria. C. Cæsar Caligula Columbo (mirmilloni) uictori, leuiter tamen saucio, uenenum in plagam addidit, quod ex eo Columbinum appellauit, sic certe inter alia uenena scriptum ab eo reperitur est, Suetonius. Columbarienses nominantur à Io. Baptista Egnatio in historia principum

Romanorum. Est autem Columbaria insula in mari Thusco. Peristere, *περίστερα*, urbs Phœnicum; gentile Peristerites, Stephanus. Peristerides, insula iuxta Smyrnā, Plinius 5. 31.

¶ b. Rhyndace & lagopus aues columbæ magnitudine describuntur. Oculi tui uelut colubarum sunt, absq; eo quod intrinsecus latet, Canticorum primo & quarto. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo, & requiescam, Psalmo 54. Si iacueritis inter ollas (fuligine infectas; eritis sicut) alæ columbæ, quæ tegitur argenteis (pennis,) & sunt plumæ eius similes auro fuluo, Psalmo 68. interprete Munstero. ¶ Anno à Christo natō 1550. prope Lindauiam oppidum situm in ripa Acronij lacus, in pago Rikkenhoujo nata est colūba quadrupes ano duplici, nos quam ob causam aues quandoq; quadrupedes nascantur, inter anates diximus.

¶ c. Sonantq; turres plausibus columbarū, Martialis lib. 3. Relinquitte ciuitates & habitate in petra habitatores Moab: & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis, Hieremias 48. Qui sunt isti qui ut nubes uolant, & quasi columbæ ad fenestras suas; Esaiæ 60. Columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceræ, Canticorum 2. ¶ Meditabor ut columba, Esaiæ 38. Vociferamur nos omnes quasi ursi, & meditando meditamur quasi columbæ, Esaiæ 59. ubi Munsterus, Meditatio columbæ, inquit, gemitus est. Meditabar sicut columba, Ezechias moribundus Esaiæ cap. 38. Et ancillæ eius minabantur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis, Naum 2. ¶ Heliofopion quartum genus tithymali circa oppida nascitur, semine albo, columbis granisimo, Plin. Nostri hominem qui affatim uno haustu bibat, haustum columbinum trahere dicunt, *ein tuben schluck thun/kuysi nivy* Græci. ¶ Tollunt se celeres: liquidumq; per aera lapsæ, Seditibus optatis gemina super arbore sedunt, Vergil. 6. Aen. de columbis. Et rursus, Geminae tum forte columbæ Ipsa sub ora uiri cælo uenere uolantes, Et uiridi sedere solo, Et libro 5. Qualis spe lunca subito commota columba Cui domus & dulces latebroso in pumice nidi, Fertur in arua uolans: plausumq; exterrita pennis Dat tecto ingentem: mox aere lapsa quieto Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas, Sic Mnestheus, sic ipsa fuga, secar ultima pristis Aequora, Et alibi eodem libro, Et alis Plaudentem nigra figit sub nube columbam. ¶ Nec imbellem feroces Pro generant aquilæ columbam, Horatius in Odis 4. 4. Murmur apricantes niuea dant turre columbi: Expanduntq; alas, & amicā blanda rogantes Ocula circumeunt, insertantq; oribus ora. Jam uicibus nido incubitant, genitrixq; paterq;: Jamq; ora excudunt: natisq; implumibus efcā Comamfam alternant, rostellaq; hiantia complent, Politianus in Rustico.

¶ d. Terra eorum facta est in desolationem à facie iræ columbæ, & à facie iræ furoris domini, Hieremias 25. Et rursus cap. 50. Disperditte satorem de Babilone, & tenentem falcem in tempore messis à facie gladij columbæ. Sed utrobicq; Hebraicè legitur ionah, *יונה*, Munsterus scruitiam interpretatur, uel gladium scruientem secundum Kimhi: Ionathan uiuum inebrians, Columba scruicia Ephraim, non habens cor, Osee 7. Non me Chaoniae uincant in amore columbæ, Propertius lib. 1. Ista est purior osculo columbæ, Martialis lib. 1. Hic Hecuba, & naræ nequicquam altaria circum Præcipites atra ceu tempestate columbæ Condensæ, & diuūm amplexæ simulachra tenebant, Vergilius 2. Aen. ¶ Accipiter uelut molles columbas, Horatius, Quam facile accipiteria xo facer ales ab alto Consequitur pennis, sublimem in nube columbam: Comprensamq; tener, pedibusq; euiscerat uncis: Tum cruor, & uulsæ labuntur ab æthere plumæ, Vergilius XI. Aen. ¶ Peridexion (forte peristereon, hyperdixin habet Albertus) arbor est in India, cuius fructus dulcis est & gratus columbis, cuius gratia in hac arbore diuersari solent. Hanc serpentes timent, adeo ut etiam umbram eius fugiant. Nam si umbra arboris ad Orientem uertatur, serpentes ad Occidentem recedunt, & è diuerso. itaq; ui huius arboris serpentes columbis nocere non possunt. Si quæ autem forte aberrauerit, serpentis flatu attracta deuoratur. Nam si gregatim degant aut uolitent, nec serpens nec ocypteros, id est sparauerius eas lædere potest uel audet. Huius arboris folia aut cortex suffitu omne malum (bestias uenenatas) auertunt, Kiranides & Albertus.

¶ e. In Medera insula olim ignota, quam Lusitani nunc obtinent, cepia maxima columbarum fuit, quibus capiendis non alia arte usi sunt aucupes, quam alligato pericæ uncino ex arboribus, quibus insidebant, aues admirabundas (ut quæ in insula deserta hominē prius non uidissent) & nihil pauentes detrahendo, Aloisius Cadamustus. Idem etiam in alia quadam insula noui orbis columbos ab hominibus nihil pauentes, scipionibus cæfos refert. Heroes apud Homerum ne aereem quidem uolucris liberum permittebant, sed laqueos & retia (*παγιδας καὶ νεφέλας*) turdis & columbis (*λίχνας καὶ περιλάσας*) tendebant, Athenæus. ¶ Polyphemus apud Ouidium Metam. 13. Galatæ canēs, Munera tibi (inquit) erunt, Damæ, leporesq; capræq; Parq; columbarum, demprusue cumine nidus, Aeneas 6. Aen. certamina suis proponens, inter cætera malum nauis Erigit, & uolucrem traiccto in fune columbam, Quò tendant ferrum, (sagittas,) malo suspendit ab alto, quam Eurytion deijcit, & alis Plaudentem nigra figit sub nube columbam. Videtur autem Vergilius in hoc imitatus Homerū, qui & ipse Iliados penultimo in certamine funebri *πρωκωνα περιλάσας* sagittis feriendam in malo nauis proponit.

¶ Columbæ etiam internunciæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obfidione Mutinensi in castra consulum D. Brutō mittete. Quid uallum & uigil obfidio, atq; etiā remane prætenta profuere Antonio, per cœlum eunte nūcio: Plinius. Frontinus scribit Hirtium li

De Columba. H. e. h. Lib. III. 291

teras collo columbae feta religatas ad Decium Brutum Mutinae obsessum ab Antonio misisse. Et forsitan hanc per columbas missionem Iuuenalis innuit, cum scribit: Tanquam a diuersis partibus orbis Anxia praecipiti uenisset epistola penna, Grapaldus. Vno eodemque die uictoria Taurosthenis ex Olympia Aeginam nunciata est ipsius parenti, ut alij affirmant, per spectrum. Alij uero dicunt Taurosthenem columbam a suis pullis madidis adhuc & inuolucris abstractam secum deportasse: cumque uicisset, purpura amictam eam remisisse, eamque summa cum festinatione ad pullos properantem eodem die ex Pisatim Aeginam aduolasse, Aelianus Variorum lib. 9. Iacobus tradit trans mare uersus Orientem columbas esse quae nunciorum fungentes officio literas dominorum suorum sub alis breui tempore perlonge deportent, imprimis necessarias cum per agros inimicorum alij nuncijs uia non pater, Author libri de nat. rerum.

¶ Columbinus testiculi mulieri a uiro dati, amoris poculum sunt: sic & matrix columbae uiro a muliere data, Kiranides. ¶ Nostri uulgaribus metris, illi qui domum castam & puram seruare uoluerit, sacerdotibus & columbas non admittere consulunt. *Wilt du din husz halten suber, So hilt dich vorz paffen vnd vorz tuben.* ferè enim ubi columbae aluntur, pediculi & cimices oriuntur, & mures quoque propter cibum alliciuntur. ¶ Surrentina uaser qui miscet face Falerna. Vina columbino limum (facem, Atron: nec aliud in hunc locum) bene colligit ouo, Quatenus ima petit, uoluens aliena uitellus, Horatius Serin. 2. 4. Ouorum quidem gallinae ad porciones crassas & turbidas purificandam pharmacopolis hodie usus est: ut in ipsorum historia copiosius exponetur.

¶ h. Columba Carnos & Illyricos in bellum commisit, Aelianus. ¶ Nota est historia sacra de columba a Noe ex arca diluuij tempore emissã, quae primum uacua reuersa est: iterum uero post septem dies emissã uesperis redijt cum oliuae ramo: & rursus post septem dies, non redijt. Hanc Graeci etiam poetae ad suas fabulas mutuati sunt, nam columba (ut refert Plutarchus in libro de comparatione terrestrium & aquatiliu animantium) Deucalioni scribunt arca emissã quantisper remearet, & eodem continuo se reciperet, tempestatis: postquam auolasset, serenitatis argumentum dedisse. Cum diluuij aqua paulum cessasset, Noe ex arca coruum primum emisit, qui quidem non est reuersus iterum, cadaueribus se pascens multorum quae interierant. Deinde columbam emisit, quae arrepto ramo oliuae reuersa est: id quod indicium erat manifestum aquas subsedisse, Io. Tzetzes 6. 81. Qualis & ipse fuit, quo praecipiente columba Est data Palladiae praemia duxque rati, Ouidius in Ibin. ¶ Dercetis dea Syriae filia Semiramis a colubis fuit educata, quae aues ideo Syriae sacrae sunt, Diodorus libro 3. qui eodem loco subdit, Venerem aliquando obuiam factam Derceto, amorem cuiusdam adolescentis sibi sacrificantis iniectisse: ex quo cum filiam dea suscepisset, sui erroris pudore affectam, adolescentem ab se amouisse, & filiam in deserta & saxosa loca, ubi columbarum erant ingentes turmae, exposuisse: quae columbae puellam enutriuerunt. Mammes uir sanctus columbam habuit, Io. Rauisius Textor.

¶ Auguria. Sed carmina tantum Nostra ualent Lycida tela inter Martia, Quantum Chonias dicunt aquila ueniente columbas, Vergil. 9. Aegloga. ubi Seruius, Minora enim inquit auguria maioribus cedunt, nec ullarum sunt uirium licet priora sint. Quod & Alexander ab Alexandro ex eo repetit: Et insuper, Si quidem cornicis (inquit) aut columbarum auspicia, aquila superueniente irrita fiunt. Columba si comitata est, (principibus uel regibus, uidetur addendum, ut mox ex Seruij uerbis patebit) prosperos successus auguratur, ceteris autem nullius auspicii credita est, Alex. ab Alexandro. Geminae columbae Aeneidos sexto, Aeneae duces sunt ad inueniendum ramum aureum in nemore latentem, Geminae tum forte columbae. Ipsa sub ora uiri caelo uenere uolantes; Et uiridi sedere solo. Et mox, Pascens illae tantum prodire uolando, Quantum acie possent oculi seruire sequentum. Est autem boni ominis (ut fertur) in augurio uidere pascens aues. Bene autem a columbis (inquit Seruius) Aeneae datur augurium, & Veneris filio, & regi, nam ad reges pertinet columbarum augurium, quia nunquam solae sunt, sicut nec reges quidem. Anima alas, quas ei Plato attribuit, contemplatiuam intelligamus uirtutem, atque item moralem, &c. Columbas sane geminas ad aureum ramum inueniendum Aeneae duces, non aliud quam haec alas esse contenderim, quibus connitentibus erigitur mens ad sapientiam, auri nomine sapientiam significatam. Sed & a Venere mittuntur, quia amor diuinorum eximius alis praestat alimenta, quibus surrigimur, mox & in deum transitus. Quam rem illa significant, Tollunt se celeres, liquidumque per aera lapsae Sedibus optatis gemina super arbore fidunt, Caelius. Telemacho locuto *επισημο δευος ορνις κίρκος Απιδωνος παρως αγγελος, οτι δε ποδευοι Τίλλε πωλεται ενχοι, κατὰ δε ηθρα χεθρη σφαλις*, Odysses 9. Circum de genere aquilarum (accipitrum) columbam discerpentem unguibus, felix nuncium attulisse Homerus uoluit, Alexander ab Alexan. ¶ De columba Aretulle Martialis carmine lib. 8. numero 32.

Aera per tacitum delapsa sedentis in ipsos Fluxit Aretullae blanda columba sinus.
Luserat hoc casus, nisi inobseruata maneret, Permissaque diu noller abire fuga.
Si meliora pia fas est sperare forori, Et dominum mundi flectere uota ualent:
Haec a Sardois tibi forsitan exulis oris, Fratre reuersuro nuncia uenit auis.

¶ Charon Lampfacenus in Persicis de Mardonio scribens, & exercitus Persici interitu circa Athon montem (cum triremes Persarum Athon praeterlegentes perirent, Aelianus in Varijs,) Tum (inquit) primum columbae albae in Graecia uisae sunt, cum prius non fuissent, Athenaeus;

¶ Somnia. *Περισσὰς Βλέπτει καὶ πρὸς τὴν Βλέβει*, Senarius apud Suidam, hoc est, Columbas uide-
re malum aliquod praefagit. Aspasia Hermetimi filia Phocensis uiri pauperis, cum metum ei ma-
ximo formae detrimento intumuisset, nec haberet unde sumptum in medicos faceret, in somno co-
lumbam uidit: quae in muliere mutata bono animo ipsam esse iussit, & rosea ferra Veneris iam ari-
da cōtrita tuberi imponere: quod cum fecisset, tumor euanuit: ipsaq; rursus inter formosissimas pu-
ellas numerata est aut potius omnibus praelata. Tandem inuita relicto patre ad Cyrum Darij filium
adducta, una omnium concubinarum charissima illi fuit. Vnde Aspasia infomnij memor, Veneri
sacrificia gratificatoria peregit: & ingens idolum in honorem eius faciendum curauit, iuxta quod
gemmis picturatum columbam statuit. Deinde Cyro in praelio contra fratrem occiso, ab Artaxerxe
quoq; similiter amata & in honore fuit, ut multis scribit Aelianus ab initio lib. 12. Variæ hist.

¶ Columbae Syris sacrae fuerunt, quod Dercetūs deę Syriae filiam Semiramidem aluisse crede-
rentur, ut supra ex Diodoro Sic. recitauimus. Assyrii columbam coluerunt, Gyraldus. Etrur-
sus, Syri pisces & columbas deos sibi consecrarunt. (quam obrem iniuria affici non patiebantur, Xe-
nophon Anabases primo.) Chaoniae Vergilio dictae sunt columbae ab Epiri parte, nam olim in
Dodona sylua Epiri oracula reddebant, quod ideo fingitur, quia lingua Thessala Peleidae & co-
lumbae & uaticinatrices uocantur, Seruius. *Πελοποι*, columbae & uaticinatrices in Dodona, Hesych.
Mulieres Dodonaei oraculi antistites (ut scribit Herodotus lib. 2.) aiunt geminas ex Aegypto colum-
bas aduoluisse, utranq; nigram, unam quidem in Africam, alterā in Dodonam: quae fago infidens
humana uoce elocuta sit, eo loci Iouis oraculum condi debere, & se interpretes esse. Eam uero quae
ad Afros abisset columbam, iussisse Afros ut Ammonis oraculum conderent, quod oraculum & ip-
sum Iouis est. Sic illae referebant, quarum antiquissima nomen erat Promeneae, proxima Timare-
tae, minima natu Nicandre: De quibus ita mea fert opinio. Si reuera Phoenices ablegauerunt femi-
nas sacerdotes, & earum alteram in Africa, alteram in Graecia uendiderunt: hanc quae in Graecia illa
quae Pelasgia uocabatur, uanij, eam esse quae apud Thesprotos uanij. atq; deinde ancillantem ibi-
dem condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Iouis
templo. Et posteaquam illa linguam Graecam accepit, dixisse aiunt, forem suam in Africa ab eis-
dem Phoenicibus (ut ipsa fuisset) uanundatam. Quod autem mulieres à Dodonaeis columbae uoca-
tae sunt, ob id mihi uidetur factum, quia barbarae essent: quod uidelicet simile quiddam auibus so-
narent. Interiecto deinde tempore columbam humana uoce locutam aiunt, postquam more ipso-
rum mulier locuta est, tandiu uolucris modo sonare uisa, quandiu barbare loquebatur. Nam colum-
ba quodammodo humanam uocem sonat. Nigram autem columbam esse dicentes, Aegyptiam so-
minā significant. Sunt itaq; simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Aegyptias, & hoc apud
Dodonam, &c. Haec omnia Herodotus. Palestinae locus Epiri est apud Oricū, ut Lucanus in quin-
to Pharsaliae innuit. Eum uero locum Palestinae dictum aliqui putant, quoniam geminae columbae fa-
tidicae ē Syria Dodonam euolauerunt, quae Palestinae sunt appellatae. In illis quoq; fuisse inferorum
osium ferunt, item Acherusiam, Gyraldus, aliqui uero (ait) Palaestinae deas in Fastis Ouidij pro Fu-
rijs accipiunt. ¶ Persae columbas albas abigunt propter Ieucae affectionis odium, Caes. ex Herod.

¶ Graeci recte dicunt & sentiunt columbam Veneri sacram esse, Plutarchus in libro de Iside &
Osirid. Etymologus causam addit, quoniam maxime ferueat ad coitum, & saepius anno pariant,
quod aliae aues non faciunt. Hinc epitheta apud poetas, Cythereiades, Cytheriacae, Dionaea. Vi-
albulus columbulus Dionaeus, Catullus in epigrammate Caesaris molliem notans. *Αδύβος ἀφροδίτης*
αἰὲν ἰσὺς περὶ σόφης, Alexis apud Athenaeum. Venerem curru uectam aliquando legimus, columbis
tracto, ut in sexto facit Apuleius: quod & Phurnutus interpretatur, propter columbae puritatem &
castitatem, propterq; oscula, ut in Peristerea puellae fabula, in hanc auem cōuersae Lactantius Gram-
maticus retulit, Gyraldus. Et alibi, Veneri albas columbas dicabant ueteres, & ideo Aeneas apud
poetam maternas appellat aues. Athenaeus author est in Sicilia ad Erycis montem stas quibus-
dam diebus, quas loci illius accola profectorios (*ἀνεκταγίας*) appellant, quoniam Venerem inde in Li-
byam quotannis id temporis proficisci (*ἀνεκταγίας*, quod uerbu proprie dicitur de naui soluente) con-
stantissime credant, nullas eo tractu columbas uideri, (reliquo uero tempore ingentem earundem
auium copiam, super dea templo superuolare constat, Aelianus in Varijs:) ueluti quae abeuntē ue-
nerantes deam cum illa peregre sint profectae. Quae postea nonam post diem (*ἡ πρὸς τὴν ἡμετέραν κερτα-
γίας*, hoc est in festo reuerforio, nam *κερταγίας* de naui ad litus appellēte dicitur) una praueuien-
te, quae ex mari in Veneris templum uolare percipitur, omnes uno turmatim agmine illico adesse
uisuntur. Quamobrem incolarum profusissimo gaudio, quod magnificis epulis locupletes testan-
tur, caeteri qua possunt hilaritate & applausu, festum concelebratur hoc tempus: uniuersusq; regio-
nis ilius tractus butyrum olere dicitur, quod aduentantis deae certissimum esse indicium perhibent,
Nicolaus Leonicens in Varijs ex Athenæo 3. 64. meminit etiam Aelianus in Varijs. & in Ani-
malium historia post reliqua, Nouem (inquit) diebus lapsis, unam forma insignem ex pelago Liby-
co spectari aiunt reuolantem, quae non sit quemadmodum reliquae gregales lituiae columbae (sic ha-
bet Gillij translatio) sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem: quum eam quodam
loco purpuream & auro similem canit. Hanc caterarum greges sequuntur, & rursus Erycini reuer-
sionis dies celebrant.

¶ Sacri-

De Columba. H. h. Lib. III. 293

¶ Sacrificia. Geneleos 15. columbam legimus adhibitam foederi pangendo. Columba pulli quomodo sacrificandi, uide Leuitici 1. & 14. Turtur aut columba quomodo offerendi, Leuitici 5. Turtares duos uel duos pullos columbarum non potens offerre, offerat decimam ephi simila; sine oleo & thure, Leuitici 5. Cum expleti fuerint dies purgationis, &c. pullus columbae siue turt. pro peccato offeratur, Ibi d. 12. Par turturum aut duos pullos columbarum; Luca 2. Columbas uendentes dixit: Auferre ista hinc, &c. Ioan. 2. Marth. 21. Marci 11. ¶ Ergo saepe suo coniunx abducta marito Vritur in calidis alba columba focus, Ouidius lib. 1. Pastor. de sacrificio auium loquens.

¶ Metamorphoses. Semiramis in columbam mutata memoratur Ouidio, libro 4. Metamor. his uersibus: Ut sumptis illius(Dercetidis) filia penis Extremos altis in turribus (alias montibus, quod magis placet) egerit annos. Grammatici Graeci, ut Varinus, semiramis, columbam montanam interpretantur. Transiit (Medea in aere uecta) & antiquae Carthæia moenia Cææ, Qua pater Alcidas placida de corpore natae. Miraturus erat nasci potuisse columbã, Ouid. lib. 7. Metam. Idem lib. 15. Metam. Anij filiarũ, quæ omnia suo tactu in frumentum, uinũ oleũ uue conuertebant, in columbas mutationem memorat. Achiui commemorant (Autocrates scribit, Athenus) Iouem ipsum in figuram columbae uersum esse cum amaret Phthiam uirginẽ habitantem in Aegio, Aclianus in Varijs: & Athenæus, cuius uerba mutila ex Aeliano restitui possunt. Periferam puellam in columbam conuersam Lactantius Grammaticus refert, Gyraldus.

¶ Prouerbia. Aquilæ columbam non generant; Vide in Aquila h. ¶ Mitior (uel Mansuetior) columba, *ἡ ἀεικήνη τῆς ἀλώπεκος*, Columbina simplicitas ac mansuetudo, laudatur etiam in diuinis literis. Nam hoc est columba in aibus, quod ouis in quadrupedibus. Ipsa nulli animantium meditantur noxam: nec aliunde praesidium habet aduersus miluos, quam a celeritate uolandi. Adagij meminit Diogenianus, Erasmus. ¶ Palumbem pro columba, *ἡ ἀεικήνη τῆς ἀλώπεκος*, subaudi uerbum ad sententiam accommodatũ. In epistola Mormiæ nescio cuius ad Chremetem, (in epistolis Aelianis) *ἄλυστρον δὲ δὲ λυστρον ἢς ἐστὶν ὄρνις, ἡ ἡμῶν σὸν δὲ ἀλώπεκος ἐστὶν ὄρνις καὶ ἀεικήνη τῆς ἀλώπεκος*, id est, Redemptam tubicinam quam forte amabat, sponsa q̄ stola amictam mihi induxit columbae loco palumbam, ut aiunt, meretricem pro sponsa. Vius est Plato in Theaeteto, *ἄλυστρον δὲ ἀεικήνη τῆς ἀλώπεκος*, id est, Si uelut accipiat palumbem pro columba, Error est in re non in ipsa scientia. Palumbes aut columbis sunt adsimiles. Cõueniet, ubi quod deterius est & adulterinum, pro eo quod est praestantius ac legitimum supponitur, Eras. ¶ Columba sedens: Vide supra in E. ¶ Columbae prius uitabant turres, de re incredibili dixit Ouidius 1. de Ponto. Nam prius incipient turres uitare columbae, Antra ferae, pecudes gramina, mergus aquas: Quam male praestet ueteri Grecinus amico. ¶ Non tam ouum ouo simile, quam illud prouerbij speciem praefert, quod est apud Iuuenalem Sat. 2. Dat uentiam coruis; uexat censura columbas. Poena legum exercetur in humiles quospiam, & a quibus ob ingenij mansuetudinem aliquid emolumentum potest auferri. Rapacibus ignoscitur. Sumptum est ab apophthegmate Anacharsidis, qui hoc dicto eludit studium Solonis in describendis legibus, quemadmodum refert Plutarchus in uita Solonis, Leges (inquit) aranearum telis adsimiles dicebat, propterea quod in illas si quid leuius aut imbecillum incurreret, haeret: sin maius aliquid, dissecat ac fugit. Ad eandem pertinet sententiam quod in Phormione ait Terentius: Quia non rete accipitri tenditur neq; miluio, Qui male faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur. Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur, Erasmus. Hoc sensu Germani proferunt, *Sie grossen dieben henschend die kleinen*. Et, *Sie kleinen dieben henschet man an den galgen, die grossen in den seckel*: Vel, *die grossen last man lauffen*. ¶ Socrates ad Theodotam lib. 3. Apomnemonematum apud Xenophontem, Vtrum (inquit) fortunæ permittis, num quis amicus ad te ut musca uolet, (pro quo nostri dicunt, Expectare columbã assam ori hiantu inuolaturã, *Warten ob einem ein gebratne tuben in das mul fliege*;) an uerò tu etiam aliquid machinationis confers? ¶ Quos de re leuii & uili cõterere significamus, de simo columbino certare dicimus, *Umb ein tuben dreck haderen*.

COMMVNIA QVAEDAM OMNI COLUMBACEO GENERI.

QVAEQVAM in historia columbae mansuetã iam perscripta, plurima omni columbaceo generi (quod complectitur mansuetas, agres, palumbes, liuias, cenadas & turtures) communia dicta sunt: uisum est tamen hic seorsum breuiter ea conscribere quæ auctores communia esse expressẽ docuerunt, quæ cum pauca sint, facilius sic inuenientur.

Proprium columbis & palumbis & turturibus esse uidetur, ne collum cum bibunt resupinent, nisi satis hauserint, Aristot. Omnes uno tractu bibunt demisso capite, & non erigunt in potu saepe capita sicut aliae aues, nam collum earum breue & amplum est, & multæ aquæ capax, in alijs aibus non item, Albertus. ¶ Cantus omnibus similis atq; idem trino conficitur uersu, praeterq; in clausula gemitur, hyeme mutis, uere uocalibus, Plinius 10. 35. uidentur autem hæc uerba non ad palumbes tantum pertinere, ut quidam putauit, sed ad omne genus columbarum. A sono uocis turtur

uocatur, & gemit pro cantu, sicut & cetera genera columbarum, Albertus. ¶ Columba (& huius generis aues) coniugium mutuum ad mortem usque non deferunt, & altero coniugum extincto alter uiduus manet, Aristot. apud Athenæum. ¶ Columba uel decies anno, alia (ut palumbes, turtur, uinago,) semel anno & parcius generant, Aristot. ¶ Pariunt magna ex parte bina oua quae specie columbacea continentur omnia, ut palumbes, ut turtur: sed complurimum terna, palumbes, & turtur, Aristot. Columbarium genus cur multoties pariat, sed pauca, bina plerumque oua: Vide in Columba c. Mare uno contenta, & turtur & palumbes uiuit, (ut & columba,) nec alterum recipit, Aristot. Incubat uicissim omne columbaceum genus, Athenæus ex Aristot. Vide supra in Columba c. ubi etiam ex Aristotele causam scripsi, cur palumbes, turtures & columbe, imperfectos & caecos pariant pullos. ¶ In omni columbaceo genere mares quam foeminae minus uiuaces uidentur, uide in Palumbe c.

¶ Sanguine columbae, palumbi aut turturis ad remedia utare parum interest, ut ex Galeno docuimus in Columba g.

DE COLUMBIS FERIS IN GENERE.

SEMITRAMIS columba montana est, Hesychius & Varinus. Vide supra in Columba h. inter Metamorphoses. ¶ Indi ad regem suum afferunt columbas quas negant mansuescere posse, Aelianus. ¶ Erunt in montibus quasi columbae couallium, Ezechielis 7. ¶ In Italiae quibusdam locis mustelis domesticis, ut audio, utuntur, ut extrahant columbas ex cauernis uel nidis suis. ¶ Columbae ferae, quae autumno auolant, uerno ante ceteras aues ad nos reuertuntur, ut audio. Sed Aristoteles, Veniunt (inquit, columbae ferae) ad nostra loca cum iam fecerint prolem, cetera uero omnia quae aestate accedunt, nidulantur apud nos, & carne magna ex parte suos enutriunt pullos, excepto columbaceo genere.

F.

Ius consumptum quomodo fiat ex capo aut columbis syluaticis &c. in Capto monstrabimus ex Platina.

G.

Columbos mares syluestres in cibo membris tremantibus ac resolutis, & linguae ad loquendum impeditae prodesse constat, Arnoldus Villanou, in Antid. Columbarum syluestrium simum priuatim contra argenti uiui potum ualet, Plinius; Dioscorides ad eundem usum aridum bibi sua- det cum nardo & uino.

DE COLUMBIS FERIS QUIBUSDAM

porcellana, faxatili, cenade.

PORCELLANAE Venetijs dicuntur columbae quaedam maritimae, rostro pedibusque rubris, caetero nigrae.

¶ FRANGOLINI, columbarum (gallarum potius, uide in Attagene) syluestrium species est, post perdices & coturnices in usu, Nic. Massa.

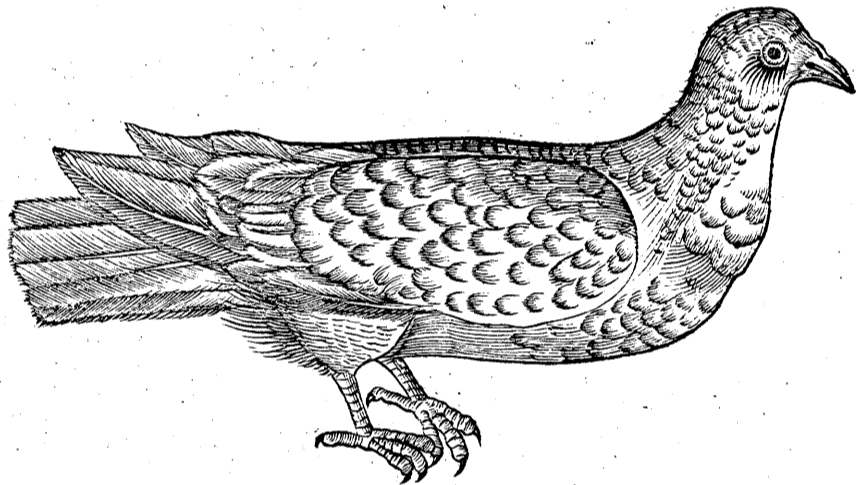
SAXATILES columbas, *Steintuben* / in quibusdam Rhaetiae locis uocari audio maiores mansuetis, colore cinereo, quae in saxis nidulentur, has frequentes apparere aiunt eo tempore quo prata demessa sunt, quod tum locustas persequantur. Eadem, ni fallor, colombo sassarollo dicitur, Columba faxatilis Varroni inter altiles nominatur, &c. uide in Columba simpliciter A. Liua etiam aliquando in templorum muris & montium rupibus nidificat, sed ea minor est quam coluba.

OENAS (Vinago ut Gaza uertit) autumno potissimum & conspicitur & capitur: (unde & non men a uino, seu uindemiae tempore ei inditum coniectura est:) cui magnitudo maior colombo, minor quam palumbi est, quod & Aelianus repetit. Modus maxime capiendi eam dum se in aquam bibendo propendit, Aristot. Frugibus quoque uiuit ut columba, & bina parit oua, Arist. 6. 1. hist. anim. ubi Gaza de suo addit semel tantum anno eam parere, id quod de cenade uerum mihi uidetur, turturem uero de qua simul ibidem agit, bis anno parere constat. Veniunt ad nostra loca cum iam fecerint prolem, Aristot. hist. 8. 3. uidetur autem de turture simul & cenade ea uerba protulisse, Eustathius cenadem maiorem columba esse scribit, colore quem Graeci *οινωπύ* appellant, (qualis scilicet uini nigri est, uel qualis in uuis nigris maturis apparet:) ut ab eo ne colore, an uindemiae tempore quo capitur, cenads dicta sit dubitemus. *οινωπύ*, genus corui, aut columba fera, (alias, columbae ferae species,) Hesychi, & Varinus. *οινωπύ*, species corui, lidem. *οινωπύ* Hebraice & Syriace significat columbam illam, quam Graeci uocant *οινωπύ*, Tzetzes. Vide in Columba A. Quidam Gallice interpretatur cenadem, grand columb, id est columbam magnam, uel bifet; Robertus Stephanus coulomb bifet. Oenada etiam interpretantur aliqui locum uitiibus consitum. *οινωπύ*, *οινωπύ* *οινωπύ*, Hesychi. *οινωπύ* *οινωπύ*, *οινωπύ* *οινωπύ*, Idem. *οινωπύ* auem significat, non (ut quidam putant) uitem, in Sparta quidem etiam *οινωπύ* *οινωπύ* quidam uocantur ab huius auis aucupio, Aelianus. Viscum nasci aiunt ab excremento cenadis, cum illa uisci deuorato semine super arbore aliqua excreuerit, Athenæus. Plinius pro cenade palumbem reddidisse uidetur: Viscum (inquit) satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maxime palumbis & turdi. ¶ Alia est OENANTHE auis,

De Liuiā colum. Lib. III. 295

auis, *ορνιθης*, Aristoteli & Plinio, (quifloram Gaza reddit,) quæ statos latebræ dies habet, ex oriente Sirio occultata, ab occasu eiusdem prodit: quod miremur, ipsi (ijsdem) diebus utrunq;. Vitat enim interdum frigora, aliàs æstum. Plinius sanè lib. 18. cap. 30. eadem de parra & uireone scribit, quæ lib. 10. cap. 29. de cœnanthe & chlorione, ut cœnanthen parram eum transtulisse appareat. Niphus cœnanthen à colore simili germinantibus uuis dictam conijcit. Est & uua cœnanthe quam uites syluestres ferunt, quæ cum flore colligitur, suauissimo odore cum floret, ut & fatiua uitis: qualis puto & nitiæ & fabarum florentium est. hinc cœnantharia medicis dicta. ¶ Oenas (inquit Guil. Turnerus Anglus) mihi nunquam hæcenus uisa est: nec quid habeat nominis apud nostros aut apud Germanos, compertum habeo. Vidi tamen Venetijs columbos his nostratibus sesquialtera proportione maiores, sed hos non uinagines fuisse credo, sed columbos è Campania ad Venetos aduectos, ubi Plinius columbos scribit esse grandissimos. Niphus in Aristot. de hist. anim. 8. 3. dubitat an uinago sit genus illud columbæ, quod in Italia habeatur ex columbo cellari & palumbo nascens, & quoniam Aristoteles hoc in loco columbarum genera numerans peleiadem omittit, ut libro quinto cœnadem, dubitat an cœnās & peleiās eadem auis sit. Sed cœnadem Aristoteles columbā maiorem facit, peleiadem minorem. Oenās etiam canis nomen est apud Xenophontem, si bene memini.

DE LIVIA COLUMBA.

COLUMBAE I generis est liuia (*πελειάς*, à liuore dicta,) minor quam colūba, & minus patiens mansuescere. liuet etiam plumis & penè nigricat (Græcè simpliciter, nigra est,) & pedibus rubidis scabrosisq; est: quas ob res nullus id genus cellare alit, Aristot. Gaza interpretet: ex quo etiam Athenæus repetijt, & Aelianus in Varijs lib. 1. Apparet sanè *πελειάδα* (poetæ etiam *πελειάδα* dicunt,) à colore liuido dictam, quam Græci *πελιόνη* & *πελιόνη* & *πελιόνη* uocant. Vide in Columba n. a. ubi etiam ostendi *πελειάδα* Doricè & poeticè simpliciter pro columbæ accipi. *Απείλα* sit *πελειάς*, ut à *μαία* *μαίας*, Etymologus. *Πείλα* non simpliciter columba est, sed species columbæ nigrioris, ut dictio ipsa subindicat, Eustathius in Homerū. *Πείλα*, genus columbæ simile palumbi, Varinus. *Πείλα*, columbæ nigra, *φραύσσα*, Hesych. legendum autem *φραύσα*, id est palumbes, quanquam palumbium genus diuersum sit, & maius. Liuiæ discedunt & palumbes, nec hybernare apud nos patiuntur, Aristot.

¶ Columbæ cauernarum nigrae sunt aliquantulum, & in arboribus habitant, Albertus. Et rursus, Columbæ belez (uox corrupta à Græca *πελειάδα*) domesticis griseis (fuscis) similes sunt, minor: & uocantur apud nos columbæ cauernarum (*Lochtuben* uulgo, *Heine wilde Tuben*: & alicubi, ut Turnerus scribit, *Holztaube*.) & insident arboribus, uolant gregatim, nec cicurantur, & si retineantur, non pullificant, Nidificant nō in lapidibus aut muris, sed potius in cauernis arborum, aut in arboribus, pedes eis asperi, ualde rubei, Hæc ille. Columbæ syluestres in turribus & montium rupibus nidificant, domesticis minores, à nonnullis liuiæ quasi liuidæ dicuntur, harum simus ad sinapissimum requiritur, Monachi in Mesuen. Niphus Italicè uulgo palumbellas dici scribit: & sanè Latine etiam palumbus minor rectè appellabitur, nam maior est qui simpliciter palumbus dicitur, uel ad minoris differentiā torquatus. A Gallis liuia croiseau appellatur, Brabandis croisi, Anglicè stocdoue, ut Turnerus docet.

Vidi ego apud nos liuias captas cum aliàs tum Februario etiam & Augusto mensibus, Auis

ea columbæ domesticæ speciei per similes est, paulò minor, pedibus rubet, rostrum albicat, circa nares tamen purpurei parum habet. Plumæ ubiq; cinereæ, sed in cauda extrema pennæ nigrescunt, mediæ subrufum aliquid habet. Collum prouum & ad latera partim purpureas, partim subuirides plumas habet, pro diuerso ad lucem posito hoc uel illo colore splendentes. Collum supinum ex cinereo purpureum est. Alarum pennæ quatuor longiores nigricant cum aliquo subrufo colore; remanentia cinereæ sunt: mediæ partim cinereæ, partim ad extrema nigricant, & earundem ultimæ dorsum uersus subruflæ sunt. Longitudo à rostro ad extremam caudam dodrans & digiti quinq; ferè. Differt à palumbe quòd & multò minor est, & maculas albas circa collum & in alis ut illa non habet. ¶ In India liuix columbæ uirides pennas habent, ut primo aspectu, si quis in auium cognitione rudis sit, psittacum non columbam dicat, Rostrum illis & crura Græciæ perdicibus sunt similia, Aelianus.

Ċ.

Columbæ cauernales glandibus & granis uescuntur, Albert. Semper cateruatim noctu prope pagos in aliquam arborem aduolant, & eandem singulis noctibus repetunt, ut Brabandus quidam nobis narrauit. Nidificant liuix in cauis aliquando arboribus & templorum muris, Turner. Perdicum uita amplius quam ad sedecim annos extēditur, Aristot. histor. anim. 6. 4. sed cum eo in loco de columbaceo genere agat, suspecta est dictio *περδικος*; & tradunt aliqui (ut Niphus annotauit) in uerionibus codicibus legi *ωιλαει*.

D.

Liuix, ut audio, cicurari non solent.

E.

Quod ad cibum attinet, liuix conuenire uidentur omnia ferè quæ in palumbe afferuntur. Aridior si te delectat forte columba Liuia, turrita quæ tibi ab arce cadit: Non sapiat torquata minus mihi cara palumbes, Si modo fert molles non diuturna (non anno) dapes, Bapt. Fiera. Liuia apud nos, ut audio, palumbis, tanquam teneriores, in cibo præferuntur.

¶ *Πελειά* columbæ genus est imprimis timidū, quare & *πρῶτον* dicitur, Eustathius. Sed idem docet *Πελειά* Doribus (ac poetis, qui & *Πελειαν* efferunt) columbā simpliciter forare, & *πρῶτον* commune esse epitheton columbarum omnium: quandoq; etiam per antonomasiam *πρῶτον* simpliciter pro columba usurpatur. Apud Homerum *Odysseæ* 12. legitur supra *Πλάνκτας* petras marinas nullas aues transire posse, sed ne *Πελειας* quidem, quæ Ioui patri ambrosiam afferat, quo nomine scilicet maior reuerentia eis deberetur. Non modo (inquit Eustathius enarrator) poeta ne *Πελειας* quidem supra *Πλάνκτας* transire posse canit, propter pernicitatem harum auium in uolatu: sed etiam ut impudentiam earum argueret, quæ ne ipsæ quidem auibus parcant, quæ Ioui ambrosiam adferant, Eustathius. Alexander Paphius tradit Homerum Aegyptijs parentibus *Dmafagora* patre & *Aethra* matre natum, nutricem habuisse prophetin quandam, filiam Ori sacerdotis *Isidis*: ex cuius mamillis mei aliquando in os infantis manauerit, unde is noctu uoces nouem diuersas ædidit, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyronis, sturni, lusciniæ & merulae: & puerum inuentum esse cum nouem columbis colludentem in lecto, & aliquando *Sibyllam* in conuiuio apud parentes pueri infania captam carmen effudisse, cuius initium, *Δμασπύρα Πηλειάκι*, in quo *Dmafagora* etiam *μεγακλή* & *σεφαντίλω* appellārit, & templum nouem *Pegridarum*, hoc est *Musarum*, condere iusserit. Hoc illum fecisse, & puero iam aduito rem omnem aperuisse. Itaq; poetam in honorem auium quibus cum infans colluisset, finxisse eas ipsas Ioui ambrosiam aduehentes, Idem. Etruscus, Poetæ *Pleiades* sydus *Peleiades* nominant per epenthēsin, nam *Simonides* eas *Πηλειάδας* uocauit (& *Atlantis* filias, *Athenæus*) uocat, & *πρῶτον* cognominat: unde quidam decepti aues intellexerunt, *Pindarus* *Πηλειάδας* dicens, tanquam *Πηλειάδας*, situm earum *ὡς Πηλειάδας*, id est in cauda tauri inuinit: *Aeschylus* eandem *ἰσηθῆρας Πηλειάδας*, (id est inuolucres, ut uitaret homonymiam cum auibus, *Athenæus*.) & *Lamprocles*, *ἡ Πηλειάδας* (pro *Πηλειάδας*) *ἐμνήμη Πηλειάδας* ἢ *ἀέθρι* κέντρα. Item *Euripides*, *Ἐπιπύρα* *ἰσηθῆρας* *Πηλειάδας*, & *Theocritus* (*Idyl.* 3.) *ἄντλοντι Πηλειάδας*. *Homerus* certe *Pleiades* inter stellas fixas tanquam celeberrimas agnouit: nam in *Aspidopœia* ante cæteras earum meminit. De ipsidem *Mæro Byzantia* sic cecinit, *Ζεὺς πρῶτον Πηλειάδας ἰσηθῆρας Πηλιώ, ἡ δ' ἡ Πηλειάδας ἡ γὰρ χέμας* ἢ *ἄθρι* *ἰσηθῆρας*. Conuenit autem his quoq; (non tantum *Πηλειάδας*, id est liuix columbis propriè dictis) epitheton *πρῶτον*, quòd *Orionem* fugiant, ut in fabulis est, persequentem matrem ipsarum *Pleionem*, *Πηλειώνω*, à qua secundū aliquos *Pleiades* denominantur. Hæc omnia Eustathius ex undecimo *Dipnosophistarum Athenæi* mutuatus. *Mæro* (aliàs *Myro*) etiam *Byzantia* (inquit *Athenæus*) nō *Peleiades*, sed *Pleiades*, in poemate *Mnemosyne*, Ioui ambrosiam ferre canit, nec abs re id fingitur à poetis: quoniam hominibus quoq; ortu occasuq; partium anni discrimina & arationis *Μελισσῆς* tempus (id est generationis frugum & perfectionis) significant: unde *Hesiodus*, *Πηλειάδας ἄντλοντι ἰσηθῆρας*, *ἄρχιδ' ἄματι, ἀρόπιον δὲ δ' ἰσηθῆρας*. Et *Aratus*, *Iupiter* (inquit) *Pleiadibus* *δέρει* ἢ *χέμας* *ἀθρι* *Μυρο* *Συμμένη* *ἰσηθῆρας* *ἰσηθῆρας* *τ' ἀρόπιον*. Et fanè multò augustius fuerit stellas Ioui ambrosiam ferre, quam columbas confingi. Cæterum figmentum *Mærus*, cuius etiam carmina recitat *Athenæus*, huiusmodi est: Cum *Iupiter* in specu quodam *Cretæ* nutrire, *Peleiades* *πρῶτον* ambrosiam ei ex Oceano afferebant, nectâr uerò è saxo quodam rostro hauriens aquila, Has aues postea

postea Jupiter uicō patre Saturno, ut gratiam referret, inter sydera collocavit, quæ aquilam uocant & Peleides. Author etiam astronomiæ quæ in Hesiodum refertur Peleides semper pro sydere dicit. Itaq; Homerum quoq; uerisimile est in Nestoris poculo sydus sic appellasse: quod cum aures siue anas geminas haberet, utraq; scilicet in binas partes uersus poculum rursus coeuntes diuisa, ut cum binæ sint aures, & circa utranq; (πρότερον & ἑξέτερον) binæ Peleides spectentur, & rursus aliæ duæ sub fundo poculi, in uniuersum sex habeantur, quot scilicet in celo etiã conspiciuntur. Sed cum poeta πρὸ ἑκαστου dixerit, geminæ columbæ circa unanquanc; binarum aurium diuisionem, quæ quatuor sunt numero, non debent accipi: sic enim octo fierent. Potuit autem ἑκαστον pro ἑξέτερον dicere, quoniam ad unum principium binæ diuisiones aurium rursus conueniunt. Sed præstat illum qui plura super hoc Nestoris poculo & allegorica eius ad cœlum relatione, nosse uoluerit, ad ipsa Athenæi uerba remittere. Quod ad imaginem uel sculpturam attinet, potuerunt (inquit Athenæus) Peleides in illo uel auibus uel uirginibus similes fuisse, sed stellis exornatæ. Extrat super eodem poculo elegans Alciani Emblemata, Scyphus Nestoris inscriptum. Δαυὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἑκαστον (scilicet δῶς πρὸ ποτηρίου) χρῆσιμα νεμείοντο, Iliad. λ. ubi Scholiastes: Pascebantur, id est pascentibus & uiuis similes erant columbæ seu liuiæ columbæ.

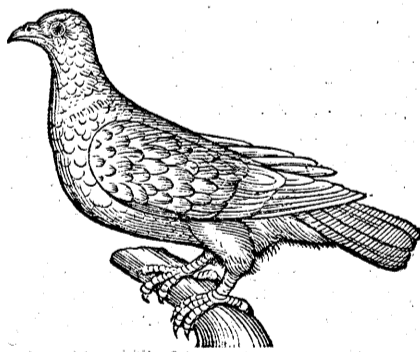
¶ Peleides columbæ epitheta, habes supra in Columba simpliciter, sunt enim ferè cōmunia, &c. ¶ Ἰδιώτικα πελειώδη ἄνθη, Homerus Iliad. ε. de Iunone & Minerua, id est, progressu suo similes columbis, quarum uestigia occulta (ἀφανῆ) esse scribunt antiqui, & nō pro ratione magnitudinis discreta, Varinus. ¶ Peleias ἡμεῖς, uide supra in Colūba E. ab initio. ¶ Οἱ δὲ ἄλλοι ἔβαντες ἰαίτροισιν, ἢ ἴτε κίρκας ἀντιπέρας ἀγλάδου ἄσποτροῖσισι πέλαιαι, Apollonius in Argonaut. Et alibi, ἢ ἴτε κίρκας οὐλα πελειῶν κλονίσουσι. Idem lib. 2. Phineum fingit Argonautis suadere, ne per Symplegades petras nauigent, nisi prius eminus emissa columba, οἰωνὸς δ' ἢ πρόδωκε πελειῶδι παρὶσπῶδι, ut si illum uiderint incolumem euadere per ipsas, sequantur: sin minus, retrorsum nauigent tanquam prohibentibus dijs, ubi Scholiastes, Veteres (inquit) nauigaturos ufos esse columba (præmissa scilicet supra mare tanquam duce nauigationis) Asclepiades etiam testatur in Tragodumenis. Λυγρὰ δὲ πελειάδες ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, Theocritus in Epitaphio Bionis Idyl. 19. Ἀντὸς δ' οὐ κακὰ γὰρ ἦσθ' ἰατρὴν ἔχου ἀνίχουσι πέλαιαι ἔσσημιλῶς ἀίμουσι ἀριστόρος, Q. Calaber lib. 1. auspiciū hoc referens Priamo Iouem orante uisum, ἢ κίρκας ἔχει πελειῶς ἀσπάρου, id est Cyprus præstantissimas habet colūbas, Antiphanes apud Athenæum, Celebrantur sanè hodieq; à nostris etiam columbæ Cypriæ. πελειῶδα γὰρ ἰμαρπῶς, & πελειῶδες ἠμῶν νῆσῶν, Varinus citat ex poeta quopiam. Idem in uoce κίρκας, Turdis (inquit) & columbis (πελειῶς) Homerus Odyssæ χ. comparat ancillas Penelopes, turdis forte, à cichlismo, id est inconcinno & lasciuo risu, quo utebantur ut se mutuò exhilararent. columbis uero propter libidinem, ad quam hæ aues procliuus sunt; ἢ γὰρ πᾶν προφῶν ἔσθ' ἢ ἀεὶ μὲν γυῖνα. ¶ Cum Phineus ab Iasone consilium petente, deberet cum Argonautis inter Symplegades petras nauim transmittere, nauis eam quæ columbæ (πελειῶδος) celeritatem esse audiisset, columbā præmitti iussit: quæ si salua euaderet, ipsi etiam tutam fore eam nauigationem. Præmissa igitur columbæ postrema tantum cauda parte retenta, Argonautæ illam sequuti sunt, & nauis similiter Symplegadum cōcursu extremæ tantum proræ contrafractæ damnum passa est, Eustathius in Odyssæ μ. Meminit etiam Ouidius in Ibin, ut retuli in Columba h.

DE PALUMBÆ.

COLUMBACEI GENERIS SVNT:

- I. PHATTA maxima, palumbus maior.
- II. INDE phaps, palumbus minor.
- III. OENAS, uinago.
- III. COLVMBÆ.
- V. LIVIA, peleias.
- VI. TVRTVR, omnium minima.

PALUMBVS & palumba apud authores leguntur, ut columbus & columba, sed palumbes frequentius est, idq; in utroq; genere. Plinius etiam palumbum ferum dixit, nam & domesticus siue cellaris palumbus est, pedibus pennatis: nostri uocant eam Schlachtube/ Welschtuben. Palumbes antiqui cellares habebant, quas pascedo saginabant: nostris temporibus aucupij dumtaxat gratia aluntur, Perottus. Niphus colūbæ genus quoddam ex palumbo & colūba cellari nasci testatur. Idem & Perottus palumbos esse docent, qui uulgo Italis torquati dicuntur, à torque siue circulo albo colūm ambiere: unde Martialis etiam hoc epitheton

De Palumbe. B. C. Lib. III. 299

Et rursus ibidem, Caro alcatha salubris est illis quorum iecur obstructum est & infirmum, & quorum corruptum est temperamentum (cachecticus) & hydropicis. Eadem auis aliàs alfuachar uel alfuacher uocatur, nam de hac quoque Bellunenſis scribit, speciem esse turturum coloris camelini uel cinerei, alij (inquit) dicunt speciem esse columborum syluestrium paruorum, coloris ut dictum est, notam in Syria. Caro auis duraz (id est francolini) praefertur carni auis cubugi (id est perdicis, cuius rostrum & pedes rubent,) & alfuachar, (uetus lectio, alfaguakit,) Auicenna 2. 221. F I L A C O T O N A E apud Elluchasem qui Tacuinus Arabicè scripsit, cum columbis & turturibus numerantur: unde palumbium generis esse conijcio, & easdè forte quas Auicenna alfuachar nominat. Paulò ante quidem idem Elluchasem palumbes syluestres & filacotonas simul commemorat.

B.

¹⁰ In agrum Volaterranum palumbium uis è mari quotannis aduolat, Plinius. ¶ *πέλας*, id est liuia columbae genus est simile palumbi, phatta, Varinus. ¶ In columbaceo genere maximo corpore sunt palumbes, *φάττα*; inde *φάλας*, ut in A. ostendi. Oenas maior est columba, minor palumbe, *ἐπιφύου φάλας*, phassa uero (id est palumbus maior) magnitudine est gallinacei, colore cinereo, Athenaeus Aristotelè citans; & Eustathius, haud multò minor paruís gallinaceis, Nic. Leoniceus, nonnullis locis gallinaceum aequat, Vuottonus. Ego tantas ferè columbas meminì uidere Venetijs aduectas, quæ forsàn huius generis palumbes cicuratae erant. Palumbi feri ad coeruleum colorem inclinant; cellarium pedes plumis uestiuntur. Palumbes maior est columba cõmuni, & magis ad albedinem declinans, cum tamen sit coloris grisei, (cinerei,) Albertus. Torquati cognominantur ²⁰ à torque siue circulo albo ex plumis collum coronante. ¶ Palumbo ingluuies praeposita uentriculo est, Aristot. Caput habet subcoeruleum purpureumue, & nigrum oculi rotundissimũ, Vuottonus. Aues quaedam sinum unum habent quo merguntur recẽtia, ut guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, ut gallinae, palumbes, columbae, Plinius. ¶ Palumbis dum Venem exercet testes insigniter augentur, cum hybernis mensibus ne ullos quidem testes in ijs haberi nonnulli arbitrentur, Aristot. ¶ Palumbus torquatus, quem manibus traciãui dum hæc scriberem, longus erat circiter duos dodrantes, à rostro ad pedes retro extensos, pondere unciarum sedecim cum dimidia, circulus albus in collo imperfectus, supina colli parte desinens, duorum digitorum interuallo, is in minoribus ætate non percipitur. Candida aliquot pennae in medijs alis apparent, in liuis non item, ut neq; circulus colli. Externa pars alarum, quæ longioribus pennis consistat, colore nigricat, interior magna ex parte fusca est, ut etiã dorsii superior pars, reliquum dorsum & cauda cinerei planè coloris sunt. In collo, praecipue pronò & ad latera, penna (praeter albas) uariae, & pro alio atq; alio ad lucem positu, purpurea, uirides, coerulea, cinerea. Collum prouum cum aliqua parte pectoris purpurei coloris plumas habet, cui cinerei etiam nonnihil confusum est. Cauda extrema nigra, pedes rubicundi; rostrum subflauum, cute utriusq; purpurea inductum. Ventris plumae partim albæ, partim cinereæ. Aliàs etiam mihi inspicienti torquati uenter magis rufus uisus est quàm liuia.

¶ Petrus Martyr Oceanæ Decadis primæ lib. 10. refert Hispanos in quadam insula noui Orbis inuenisse palumbes nostris grãdiores, sapore & gustu perdicibus nostris meliores, aromaticum quendam odorem spirantes: quorum ingluuies cum dissecuissent, odoratis floribus plenas deprehenderint.

C.

Camporum incola palumbes est, Aristot. Degit & in syluis. Palumbes hyeme non gemit, nisi quod aliquando ex asperrima hyeme placidum tempus successisset, gemucrit: quod apud peritotos in admiratione habitum est, cæterum ineunte uere gemere incipit, Aristot. Cantus omnibus (omni columbaceo generi, ut ego accipio: etsi Vuottonus ad palumbes tantum referat) similis atq; idem, trino conficitur uersu, praeterq; in clausula gemitu, (aliàs, praeterquam in clausulae gemitu,) hyeme mutis, uere uocalibus, Plinius 10. 35. Audiuimus torquatos palumbes hyeme serena & tranquilla multis diebus, gemere, qui aduenientibus imbribus statim silent, Rustici quidem dicunt gemitum palumbium esse signum ueris praesentis, Niphus. Alexander Myndius palumbes (phassas) ⁵⁰ negat uocem adere hyeme, nisi serenitas (βελία) fuerit, Athenæus. Solstitij tempus indubitatis notis signauit natura, palumbium utiq; exauditur gemitus, Plin. Plausit arborea clamans de fronte palumbes, Author Philomela. Palumbes minurriunt, Ael. Spartianus in Antonino Geta. Dum sua torquati recinunt dictata palumbes, Politianus in Rustico. ¶ Cibus. Palumbes frugibus uiuit, Aristot. Glandes & grana comedunt palumbi & columbae cauernales (id est liuia,) Albertus. Palumbos sunt qui à glandibus quibus libenter uescuntur, glandiphagas nominant: & hyemali tempore cum non inueniunt semina & fructus, fame coacta pascuntur herbis, Monachi in Mesuen. Fabarias Itali qui iam uulgò uocant, eò quod fabis uescantur, ut audio. Viscum satum nullo modo nascitur, nec nisi per alium auium redditum, maxime palumbis & turdi, Plin. Athenæus de oenade coluba scribit, si deuorato uisci semine super arbore aliqua excreuerit, uiscu nasci. ⁶⁰ ¶ Alexander Myndius tradit palumbem (phassan) non bibere collum resupinantem: Vide supra in Columba c. ¶ Palumbes & coluba toro anno uisuntur, Aristot. & Athenæus. Graecè legitur phaps, quæ est palumbes minor. Palumbes (*φάττα*), quæ maximæ sunt, discedunt, & liuia, nec hy-

bernare apud nos patiuntur, Aristot. Et rursus, Palumborum aliqui latent: aliqui non latent, sed cum hirundinibus abeunt. Abeunt & palumbes, quoniam & in his incertum, Plin. Volant gregatim tum palumbes tum turtures, cum accedunt, & cum suo tempore abeunt, Aristot. Palumbium uis quotannis in agrum Volaterranum (Blondus legit Veliternum) ex mari uolitat, Plin. Turtures (ut audio) in genere columbaceo primæ auolant, deinde liuiæ: postremo palumbi torquati, quorum tamen aliqui remanent, ego nuper medio Septembri torquatos uidi Tiguri: & aliàs circa medium Februarii torquatum & liuiam uidere memini. Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, motum recessus secuta: sicut merula, palumbes, &c. Georg. Agricola. Et rursus, Palumbes aliquando in angustiis montium locis latere consueunt. Apud Epiphanium Theologum legimus palumbes quadraginta diebus latitare quasi mortuos, inde reuiuiscere. ¶ Mare uno contenta & turtur & palumbes uiuit, nec alterum recipit, (ut & columba,) Aristot. Palumbus amisso cõsorte, nec uiride quicquam in quo requiescat petit, nec alios amores requirit, Liber de nat. rerum. Vide in Columba D. ¶ Columbæ amorem mutuum querulo gutture icuq; rostri ostendunt. In Venerem crebro ruunt, frequenti pedum orbe facta adulatione. Idem faciunt & palumbes: uerum quia semiferi sunt, rarius foetant, Platina. palumbes & turtures trimestres coire, foeticareq; aliqui referunt, argumento quod larga eorum copia est. Gerunt uterum decem & quatuor diebus, ac totidem alijs incubant, & totidem alijs foetus ita uoluerit atque perficitur, ut uix possit apprehendi, Aristot. Palumbes gemina ædit oua, idq; semel duntaxat anno, Idem. In locis frigidis semel, in calidis bis, Albertus. Alguesson (palumbes) genus est columbarum quæ semel anno pariunt, Syluaticus. Colubacci generis aues omnes bina oua pariunt, sed columba uel decies anno: aliæ semel anno & parcius generant, Aristot. Et rursus, Turtur & palumbes pariunt uerè, nec plus quam bis: atq; ita, si prior foetus corruptus est, frangunt enim oua mares autem complures, sed quamuis tria interdum pepererint oua, nunquam plus duobus pullis educunt, nonnunquam etiam unum tantum, reliquum ouum semper irritum est, quod urinum uocant, Palumbes & turtures plurimum terna oua, nec plus quam bis ferè pariunt: atq; ita, si prior foetus corruptus est, & quamuis tria pepererint, nunquam plus duobus educant. Tertium quod irritum est, urinum uocant, Plinius. Turtures & palumbes bis uerè pariunt: & si oua secunda auferrit aut corrupti contingat, tertio aliquando pariunt, Albertus. Palumbi & turtures bis anno pariunt, ceteræ aues ferè semel, Plinius. Columbacci generis aues magna ex parte bina oua pariunt, ut palumbes & turtur: sed complurimum terna, palumbes & turtur, Aristot. Palumbes & turtur imperfectos & cæcos pariunt pullos, ut in Columba C. dictum est. Transisse solstitium caueto putes, nisi cum incubantem uideris palumbum, Plinius. Et alibi, Pariunt post solstitia. Palumbium foemina incubat à pomeridiano incipiens, totaq; nocte, & usq; ad tempus ientaculi (post meridiana in matutinum, Plinius) perseverans: reliquo tempore munus idem mas subit, Aristot. Nigidius putat cum oua incubat sub tecto nominatam palumbem relinquere nidus, Plinius. Mas palumbium fugit terram saluam & humidam, ac ponit in os pulli ut affuescat cibo, Liber de nat. rerum. sed hoc ueteres de columbis tantum scribunt. ¶ Palumbis siccitas cœli prodest, tum ad ceteram sanitatem, tum ad partum. Quamuis enim huiusmodi consuetudo auibus omnibus cõueniat, præcipue tamen palumbis idonea est, Aristot. ¶ Nidificat in arboribus, Monachi in Mesuen: & sapibus, Textor & Perot. Ante uer frigore adhuc præualete nidificant, Alciatus. Palumbes in condensa hedera nidulantur, aut super ramu arboris ex pauculis ligniculis transuersim positis tenuissimū nidum confiruit, Turnerus: sed latum, ut audio. Nidulantur & palumbes & turtures semper locis eisdem, Aristot. In palumbium (quædam) nido maximè (aliquando) cuculus parit, quorum oua esu absumens, sua relinquit, Idem. Cuculus semper in alienis nidis parit, maximè palumbium, Plinius. ¶ Vita palumbibus longa, nam ad uigesimalium quintum (quædam) in nostris codicibus, id est quintum decimum) & ad trigesimalium annum protrahitur, nonnullas quadraginta etiam annos compleuisse exploratum habetur, ætate autem prouectis unguis accrescunt, quos recidere solent, qui alunt, nihil, quo lædantur aperte, aliud his senescensibus accidit, Aristot. Viuere palumbes ad tricesimum annum, aliquos ad quadagesimum, Aristoteles author est: uno tantu incommodo unguium, eodem & argumento senectæ, qui citra perniciem reciduntur, Plinius. Et cum mares in totum diuturniores quam foeminae sint, in his (de palumbis & turturibus proximè scripserat: sed uidetur de toto columbaceo genere hoc intelligendum, quod id omne ad libidinem sit profusum: cuius quidem causa (ut ibidem Aristoteles scribit, lib. 9. cap. 7. hist. anim.) passerum etiã mares breuioris uitæ sunt quam foeminae) marem prius quam foeminam mori nonnulli aiunt, uidelicet documento earum quæ domi allectatrices aluntur, Aristot. ¶ Palumbes cum morbo laborat, lauri folium in nidum suum inferens conualefcit, Orus, uide mox in D.

D.

Palumbes semiferi sunt, Platina. ¶ De coniugali castitate palumbium & turturum Aeliani uerba recitauit in Columba D. Palumbes consorte suo amisso, amplius non coit, extra nidum sterucus eiciunt, & pullos crescentes ad idem faciendum erudiunt, Liber de nat. rerum. Mira est palumbium in coniugio castitas, (αυφραγισμός ηδὲ ἀστυγία;) quæ etiam adulterio corruptæ, interimunt corruptorem si assequi possint, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Palumbes ante uer magno

De Palumbe. D.E.F. Lib. III. 301

magno adhuc frigore nidificans, plumas sibi euellit, ut pulli calidiore nido fruantur; quibus ipsa nuda frigore aliquando perit, Alciatus. ¶ Perdices aiunt, & ciconias, & palumbos uulnere accipitro origanum imponentes, ad sanitatem redire, Aelianus. ¶ Palumbes lauri folio annuum fastidium purgant, Plinius. Laurum nido imponunt, Zoroastres, uide in Columba D. Laurū edunt contra fascinationem, Philes. Palumbes ubi morbo laborat, folium lauri in nidum suum inferens conualescit, Orus. Palumbes & perdices bene inter se sentiunt, Aelianus.

E.
Palumbi difficillimè capiuntur, statim enim uisus aucupibus procul auolant, Vincuntur tamen & ipsa dolo. Nam auceps arbori insidentes conspicatus, rete in solo extendit; ac tenues paleas inspergit, ut lateat; & palumbos alios olim captos excæcatosq; imponit, & pedibus funiculos illigat, quo commoto sese concutere & strepitum adere palumbos cogit; eo percepto ceteri pascuis & arbustis relicti aduolant. Auceps in ategia conditus, quantum potest retium funem attrahit, & periculis simul omnibus euersis, palumbos retium sinibus intricatos capit. Eiusmodi retibus (in *antiatro* uocant) columbæ etiam comprehenduntur, sed multo facilius laqueis, Oppianus. Palumbes antiqui cellares habebant quas pascendo saginabant; nostris temporibus aucupij duntaxat gratia aluntur, Perottus. Apud nos etiam allecatrix siue hallucinatrix fit palumbes ex syluestribus, Niphus Italus. In Antiate agro Italiae palumbium aucupium est per autumnū. Palumbæ cum mari transfuolato Italiam relicturæ sunt, aliquandiu in nemoribus Antiarum commorantur, quare peritissimi Neprunienses retia quàm maxima in id aucupij magno parata impendio suspendunt. Exinde palumbes quascunq; longo tractu uiderint congregatas in arboribus cõsidere, factu lapidis & clamore territas in aera uolare compellunt; dumq; aues in magnum coactas numerum aduolando, tensis retium insidijs uiderint supereminere, contorta funda paruam lapidem uel naturaliter album, uel gypso delinitum maximo emittunt crepitu, quo territæ bombo palumbes, ut accipitres chiluoones à Plinio appellatos, quibus nunc falconibus est nomen, quos in lapide bomboq; funde timent, declinando seruentur, terræ quàm possunt uolatu rapidius appropinquant, sicq; ametes in retia se precipitant, Blondus in Latinis.

¶ Offæ panis uino madefactæ, hyeme turtures, sicut etiam palumbos, celerius opimant quàm ceteri cibi, Columella. Eiusdem uerba quomodo pinguis reddantur palumbi, scripti in Columba E. Palumbes eodem modo farciunt ac reddunt pingues, quo gallinas, Varro: cuius de galinis saginandis uerba suo loco referemus. Palumbum recentem sic farcito. Vti prehensus erit, eifabam coctam tostam primum dato; ex ore in eius os inflato item aquam. Hoc dies v i i. facito. Postea fabam fream puram, & far purū facito, & fabæ tertia pars ut inferuecat: cum feruere incipiet, puriter facito, & coquito bene: id ubi excoceris, deponito, bene oleo manū ungito, depfitoq; primum pusillum, postea magis depfes, oleo tangito, depfitoq; dum poteris facere turundas, & eas ex aqua dato, & eicam temperato, M. Cato cap. 90.

F.
Rufus auium tres ordines statuit: & præfert ex auiibus syluestribus alaudas non cristatas & fathur, (forte turdos); deinde sturnos, phasianos, perdices, turtures, pipiones, palumbes syluestres & filacotonas, &c. Elluchasem. Auium caro minus nutrit quàm quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipue perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ & galli, his uero durior est caro turturis, palumbi, & anatis, &c. Galenus lib. 3. de alimentis. Iraque concocti difficilis est, (Aucenna teste) & excrementosa, Vuottonus. Palumbus & alcatha (quod est genus palumbi) duræ sunt carnis, Aucenna. Columbi & palumbes inter excrementosa numerantur à Pefello lib. 1. Puli columbini, (columbæ, turtures & filacotona, proxima inter se naturæ sunt, Elluchasem de alimentis. Palumbes siccat in cibo & uentrem astringit, Hippocrates. Idem lib. 1. de morbis muliebribus, mulieri, cui menses pituitosi fluunt, palumbæ & similibus uesci consulit. Palumbus aluum astringit, Celsus & Aucenna: magisq; si in posca decoctus est, Celsus. Palumbi hyeme salubriores sunt, Arnoldus de conseru. sanitate. Nostris liuias torquatis in cibo præferunt. Ex aucupio palumbarum Romanus nostri temporis populus nuptias & conuiuia maiori ex parte parat, melioris quidem saporis & nutriti paratæ (liuiæ nimirum) quàm aliæ sunt palumbes, Blondus. Archigenes apud Galenum de compos. med. sec. loc. palumbes stomachicis in cibo conuenire scribit, Trallianus tympanicis, M. Cato Censorius iubebat ne agrotis imponeretur ieiunium: sed potius alerentur oleribus & modica carne anatis, aut palumbi aut leporis, Plutarchus in uita eius. Turtures ac palumbes tempore pestilentie in cibo laudantur ab Alexandro Benedicto. Aretæus elephatico uictum præscribens, perdices, palumbes & columbos probat: & rursus palumbum torquatum in cibo eius qui cephalicam patitur. In colico affectu frigido & phlegmatico, gallinæ altiles ad cibum præferuntur: deinde de perdices & palumbi debilis nutriti gratia exhibendi, turturesq; altiles & columbæ, Aetius. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbi, Non edat hanc uolucem qui cupit esse salax, Martialis. ¶ Vidimus & merulas poni, & sine clume palumbes, Horatius Serm. 2. 8. ubi Acron Scholasticus, Quia in clunibus (inquit) aliquid habetur tetti odoris & saporis minus iucundi. Sunt qui priusquam coquant palumbū, in aqua frigida aliquandiu relinquant. Apicij uerba de eondimento in coctura columbi altilis & palumbi, recitauimus in Columba F. Ad pastillos e palumbis pa-

randos, uteris falsa (iure intinctorio) calida, ut pro bubula carne, & speciebus aromaticis eisdem, ut si quod cepa requiritur in liquamine fuillo frixa, Coquus Galicus.

Caro alcattha (quæ est species palumbi) utilis est ijs qui ex obstructio aut infirmo hepate laborant, & corruptione temperamentii (cachexia) & hydrope, Auicenna. ¶ Palumbes siccat in cibo & uentrem astringit, Hippocrates & Auicenna. Alum astringit palumbus, magisq; si in posca decoctus est, Celsus. Palumbum ferum ex passo concoque, atque inde portiones singulas coeliaco per triduum da bibendas, Marcellus. Caro palumbi in aceto decocta dysentericis & coeliacis medetur, Plin. Palumbus ferus ex posca decoctus tormina sanat, Idem. Palumbi torminosi in cibo profunt, Marcellus. Palumbus ferus & e posca decoctus ilio refistit, Idem. In contractione neruorum caro palumbina in cibis prodest & inueterata, Plinius. Si mulier concepit & periculum sit effluxionis, uescatur palumbe, Hippocrates lib. 1. de morbis mul. Torquati palumbi caro ob glandium esum traditur Venerem hebetare, cum columbæ potius stimulent, Perottus. Non edat hanc uolucrum qui cupit esse salax, Martialis. ¶ Iumentorū uerminatio finitur ter circumlato uerendis palumbo: mirum dictu, palumbus emissus moritur, iumentum liberatur confestim, Plinius. ¶ Palumbi, turturis & columbæ, nec non sanguis perdicis, oculis cruore suffusis, & recentibus eorum uulneribus, lusciosisq; illinuntur, Dioscorides. Plura de usu palumbini columbinie sanguinis ad oculos sanguinolentos, seu sanguine suffusos, & sistendum sanguinem qui e membranis cerebri fluit (praesertim cū ossa capitis à chirurgis perforantur) leges in Colūba g. Palumbi sanguis utilis est uulneribus oculi, Auicenna. Vulnere purgat, Celsus, uide in Columba g. 25. Vrtica trita cum sanguine mulsino aut palumborum permixta, pedes illiti efficaciter sanantur, Marcellus: ad podagrā ni fallor. ¶ Cinis plumarum aut interaneorum palumbis in mulso ad cochlearia tria potus morbo regio refistit, Plinius. Cinis plumarum palumbium ferarum ex aceto mulso contra calculos & alias uefica difficultates sumitur: item intestinorum ex his cinis cochlearibus tribus enido hirundinum, Idem. ¶ Pro fimo palumbi columbino ad remedia uti licebit, ut legimus in Anubalomenis quæ Aeginetæ libris adijciuntur. Palumbi fercus adurit, Celsus. Vires quas Dioscorides columbarum fimo adscripsit, recentiores quidam indocti palumbino attribuerunt, etsi enim palumbium fimo eadem possit quæ columbinus, efficacior etiam, conseruanda tamē sunt bona fide authorum uerba. Ad calculum uefica: Siue palumborum capitur fimo (g. n. ut uideatur, ferorū Dulcicacidis sparum succis trituq; solutu, Serenus. id est, ex oxymelitte bisbitur. De columbini quidem fimi usu aduersus calculum, multa diximus in Columba. Fimum palumbium in faba sumitur contra calculos & alias difficultates uefice, Plinius. Fimus palumb. in forbitione sumptus ex faba facta (forte, fracta) admirabile stranguriosis praesentat auxilium, Marcellus. ¶ Lapilli in palumbium uentriculo inuenti, contriti portioni insperguntur contra calculos, Plinius.

a. Palumbus m. g. passim apud authores legitur: palumba foeminiū apud Propertium. Palumbi (lego, Palumbes) foem. g. Nec tamen interca rauca tua cura palumbes, Vergil. Bucol. Ma croscq; palumbes, Lucanus lib. 14. masc. g. Qui enim intelligo duæ unum expetit palumbem, Plautus Bacchid. Quo palumbem unum ex ore tollit, Pomponius de Vite, ut Nonius citat. Palumbium ferorum Plinius dixit, sed alia lectio habet ferarum. Palumba & columba sylvana, uide licet auis casta ex moribus appellata, est enim comes castitatis: cum amisso corporali confortio solitaria incedat, nec carnalem ultra copulam requirat, Isidorus. Hoc alij quidam recentiores nullius doctrinae homines clarius exprimendo, Palumbus (inquiunt) castus putatur, quasi parcens lumbis: ut contra columbus, quasi colens lumbos. Quod si columbus per onomatopoeiam dictus fuerit, ut Grapaldus suspicatur, eandem in palumbo quoq; nominis rationem esse conijciemus. Palumbula diminutiuum legitur in Cornu copiae Perotti, authore non citato. Vulgo quidem apud Italos hodie palumbella dicitur, palumbis genus alterum & minus, quod liuiam Niphus interpretatur. ¶ Titos palumbos dici arbitrantur quidam, &c. uide in Columba H. a. ¶ Φαλίον, id est palumbus, (nam & columbulus dicitur,) diminutiuum à φαλίη, Antiphani nominatur apud Athenæum, & φαλίον, uide in Lycophronem. Τὰς οἰνοτρόπους λέγουσιν αἱ Ἰβη (αἰ) τὴν Ἀγαμέμνονος τῆν ἑλληνικὴν ἀποστολὴν, μεταπεμφθεῖσας τὰς οἰνοτρόπους εἰς τὴν Πάλαμνδον, αἱ ἐλθούσαι εἰς τὴν νηπιὰν ἔσπερον αἰνῶτες, Varinus, quasi phabes columbarum genus sit, quod aliàs οἰνοτρόπου dicitur, à quo Græci sub Agamemnone fame laborantes in Rhœtio nutriti sunt. Idē Varinus alibi οἰνοτρόπους interpretatur Oeneæ filias. Rhœtium uel Rhœtium promontorium Troiæ fuit. οἰνοτρόποι uel populus dicebantur, & eodem nomine Acarnaniæ urbs quam habitabat, iuxta Acheloum.

¶ Epitheta, Aeria, Vergil. Buc. Cana, Alciatus, Macri, Lucanus. Plausitantes, Textor. Rauca, Vergilius Buc. Torquata uel torquatus epitheton proprium & distinguendi causa adiectum, magis quàm poeticum uidetur. Sed cape torquata Venus ó regina colūba, (alij codices palumbæ habent, quod minus placet, facit enim poeta hanc auem Veneri sacram, existimatur autem columba Veneri, palumbes Proserpinæ sacra,) Propertius. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbi, Martialis. ¶ Τεργασίδες apud Græcos commune epitheton est omni columbaceo generi.

¶ Palumbina caro, Plinius. Palumbarius accipiter est, ut Gaza transfert ex Aristotele, quem Græci

De Turture. A. B. Lib. III. 303

Græci φαεινός, φασαφόνου, & φασαφόνου cognominant, ut supra in A. ostendi. Apud Eustathium Homeri interpretem & Varinum, melanæetum, id est aquilam nigram, legimus etiam phassophónon dici; sed legendum est lagophónon, id est leporariam, ut Aristoteles habet. ¶ Phassachates gemma de genere achatis, apud Plinium: à palumbo sic dicta; quem aliquando uenarum & macularum discursu exprimit, ut Georg. Agricola annotauit. ¶ Caniculam mustelorum generis in quibusdam Gallia locis uulgò palumbum uocari audio.

¶ Icon. Hominem qui se ipse ex oraculo pristinae sanitati restituerit uolentes innuere Aegypti, palumbum (phassam) pingunt lauri folium tenentē, hic enim ubi morbo laborat, lauri folium in nidum suum inferens, conualescit, Orus. ¶ T. Manlius summo loco natus, dictus est Torquatus, quod Gallum quendam immani corpore, qui se ad singulare certamen prouocauerat, occidit, eiusque caput præcidit, torquem detraxit, eamque sanguinolentam sibi in collum imposuit, Perottus.

¶ b. Scôpes turturibus & palumbis similes sunt, Aelianus.

¶ c. Præterea tenerum leporem geminasque palumbes Nuper, quæ potui sylvarum præmia mihi, Nemesianus. Apud Theocritum Idyllio quinto pastor puellæ suæ palumbem dono se datum promittit, καὶ γὰρ μὴ δ' ὄσῳ τῆς παρθένου αἰπικα φασαφῶν ἐκ τῆς ἀρκύβης καὶ κελύου. Τίλωι γὰρ ἰαχίδ' ἐσ.

¶ h. De gallinis & palumbibus auguria non accipiuntur præterquam ex ouis. Liuita enim Augusta ex Nerone grauida cum parere uirilem sexum cuperet, hoc uisus est puellari augurio; ouum in sinu fouendo, &c. ut referetur in Gallina h. h. ¶ Pherephatta, id est Proserpinæ nomen multum ex Græcis Theologis factum putant Ἰσὴ τὸ φέρειν τὴν φάτταν, id est à pascēda palumbe, est enim hæc auis Proserpinæ sacra, quam obrem etiam mulieres Maiaæ sacerdotes eam ipsi immolant, Maia uero eadem est quæ Proserpina, tanquam mea quædam, id est obstetrix & nutrix, est enim dea terrestris, & eadem Ceres, Porphyrius lib. 4. de abstinentiâ ab animatis. ¶ Dum iter facimus prope urbem Mechem (in Arabia) cœlum inumbrabant palumbes innumeri. Aiunt autē incolæ has aues traxisse genus ab illa palumbe quæ Mahumeti in aurem loquebatur sub uelamento sacri pneumatis. Inerant dicti palumbes uicis, ædibus, tabernisque ipsis frumentarijs milij ac oryza: uixque licet eos abigere, occidere quidem aut capere huiusmodi palumbes prope capitale censetur. Arbitrantur enim incolæ, si hæ aues uapularent, orbem ruiturum, ob id impensa (publica) aluntur in templo medio, Ludouicus Romanus. ¶ Palumbem pro columba prouerbiū explicauimus in Columba h.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur, Amor filiorum.

30 Ante diem uernam boreali cana palumbes Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet.
Mollius & pulli ut faceant sibi uellat alas, Quis nuda hyberno deficit ipsa gelu.
Ecquid Colchi pudet, uel te Procne improba? mortē Cum uolucris propriæ prolis amore subit?

DE TURTURE.

A.

40 TURTURE plerumque masculini generis, raro fœminini reperitur. Hebraicè dicitur tor, וְטוֹר uel וְטוֹר, ut legitur Canticum 2. in multitudinis numero torim, Leuitici 1. Geneseos 15. Chaldaus pro tor, habet טור, saphnina, & similiter Arabs, Persa تور, tetaru. Septuaginta τουργία & Hieronymus turturem transtulit. Apud Auicennam articulo preposito alfafanin dicitur, interprete Andrea Bellunensi. Inuenio & זוזילתא, zuziltha, nescio cuius lingue uocabulum pro turture, in Lexico trilingui Seb. Munsteri. Duram, id est turtur auis, Syluaticus. Sed Andreas Bellunensis apud Auicennam 2. 221. uocè duraz (ipse duragi legit) interpretatur francolinum: qui nobis attagen uidetur, certum est aliam à turture auct hoc nomine designari ex ijs quæ de ipsa scribuntur ab Auicenna. Guarascen, id est turtur uel palumbus syluestris, Syluaticus, sed omnino palumbem hoc nomine indicari in palumbe A. docuimus. In Alberti historia animalium semel & iterum targula legitur, ubi Græcè apud Aristotelem habetur τουργία, quidam (inquit) dicunt targulam esse sturnū. Sed omnino turtur est, & alibi thagoren pro turture apud eundem. ¶ Græcè τουργία uocatur, & hodie uulgò τουργίη uel τουργία. ¶ Italicè tortore, tortole, tortora, turtura. ¶ Hispanicè tórtola. ¶ Gallicè tourte, tourterelle, tortorelle. ¶ Germanicè Turteltub, Turtel. ¶ Angli & Saxones communi uocabulo Turtelduue nominant, Turnerus. Usurpatur & turtell nomen in Anglia. ¶ Illyricè hrdlicze.

¶ Alfuachet est genus turturum uel palumbium in Syria, colore camelino uel cinereo. Vide in Palumbe A. circa finem. ¶ Henrico Galliarum regi nostro tempore coronando, Turcarum Imperatorem inter cætera munera audio misisse par turturum rari cuiusdam & peculiaris generis.

B.

60 Turtures in Germania sunt multò frequentiores quàm in Anglia, Turnerus. ¶ Turtur in columbaceo genere minima est, Aristot. colore cinereo, Eustathius, & Athenæus Aristotelem citans. Cinerei coloris est, sed in dorso color rufus superinspergitur in superficie pennarum, Albert. Turtures albas sæpe apparere audiuimus, Aelianus. Menstrua foetura albæ inter illas commendantur, Grapaldus. In Germania etiam albæ in pretio & rare sunt. Turtur (τουργία) inter omnes uolucres

C. 2

sola dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2. 53. ego omnino uespertilionem (quæ uespertilio Græcè dicitur) hoc loco pro turture repoluim.

Degunt æstate turtures locis frigidis, hyeme tepidis, Aristot. Loca sabulosa libenter frequentant, Platina. Turtur tum campestris tum monticola est, Aloisius Mundella. Semper in iugis montium & arborum uerticibus commoratur, ut scribit Origenes Homilia 2. interprete Hieronymo: unde Vergilius æriã cognominare uidetur, Cælius. Loca tutissima & amœnissima incolit, Author libri de nat. rerum. In montium iugis, syluis & locis desertis commoratur. tecta enim hominum & conuersationem fugit, Isidorus. ¶ Turtur frugibus uiuit, Aristot. Glandes & grana edit: ut palumbi etiam & columbæ cauernales dicuntur, Albert. Plura de cibo earum & saginatione scribemus in E. ¶ Columbacei generis & turturum proprium est, cum bibunt colla non resupinare, large bibere, iumentorum modo, Plinius. Vide in Columba c. ¶ A sono uocis turtur uocatur, Albertus & Isidorus, & gemit pro cantu, sicut & cætera genera columbarum, Albert. Græci etiam eas τρυγόν, id est gemere dicunt. Nec gemere æria cessabit turtur ab ulmo, Vergilius. Et cæsius turtur atq; colūba gemunt, Author Philomela. τρυγόν dicitur à uerbo τρύγω, quod proprium est uocis turturum, ut τρύγω (per iota) uespertilionū, Eustathius & Varinus. τρύγω uocem exprimit asperiusculam, unde & inflectitur trygon, Cælius. Et rursus, τρύγω, hoc est tryssare ab Græcis dicitur de inani obstreperatq; uerborum multitudine, unde corruatur etiam trygon, id est turtur, ὄρυγας τρυγόν, apud Pollucem legimus. Turturi & alijs nonnullis auium proprium est crepius alui. pars etiam nouissima alui earundem uehementer citatur cum uocem reddunt, Aristot. Turturem loquaciorem dicunt, quod non modo oris inexhausta assiduitate uocalis sit, uerum etiam ex posterioribus sui partibus quam plurimum, ut ferunt, loquatur. Menander huius prouerbij mentionem facit in comœdia quæ inscribitur Plotius: atq; eandem etiam Demetrius in Dramatico opere, quod Siciliam inscripsit, meminit posita corporis parte clamare, Aelianus. Turture loquacior, τρυγόν & λαλιόφι, prouerbium in garrulos & impendio loquaces homines dici solitum, Erasimus, quoniam turtures non ore tantum, sed & posterioribus partibus loquuntur, Suidas. Scomma est in loquaces, Varin. Turturem loquacissimam agnoscit paroemia, quemadmodum & cercopen, (καρκώπιον, genus cicadæ, aut simile cicadæ animal,) Eustathius & Varinus. Ἔστι δὲ ἡ καρκώπιον ἴδιον ὄρουσιν πύργου καὶ τρυγόνου, Athenæus lib. 3. sed nimirum non alia re cercope turturi similis est quam obstrepera garrulitate. τρυγόνου ἀναφαίνοντι λαλιόφι, Clemens Stromat. 1. Theocritus in Syracusanis mulieres quasdam loquaculas turtures appellat, τρυγόνδ' ἢ δίνωναι ἀνάνυται κωπύλοισαι, τρυγόνδ' αὖ κωπύλοισαι πλατυπόδοισαι ἐπαινετα. ¶ Turtures & cursu & peregrinatione latentur, Cicero 2. de Finibus. Multum ualent uolatu, & pedibus etiam, Albertus. ¶ Nidulantur & palumbes & turtures semper locis eisdem, Aristot. Turtur in nido suo ponit folia squillæ, ne lupus pullos eius infestet, Ambrosius. sed uulpem hoc facere, non turturem, Zoroastres tradit in Geopon. 15. Cuculos in Hælice aiunt parituros non confuere nidum, sed in palumbium aut turturum nidis parere, Aristot. in Mirabilibus. ¶ De coitu, uteri gestatione, partu, incubitu foetusq; turturis, scripsimus non pauca in Palumbe c. quod ea cum palumbe communia habeat. Turtures oscula antequam procreandæ soboli indulgeant, permiscunt idq; inter eas quæ prouectiores ætate sunt, perpetuum est: iuniores non raro absq; osculis id faciunt, quod si fœmina desit, mares præter cõmunem auium legem se inuicem conscendunt: & oua, sed infœcunda, progenerant, Oppianus lib. 1. de aucupio. sed legendum potius fœminas se inuicem conscendere si mas desit. Aristoteles hoc columbis attribuit, & aliter. uide in Columba c. Turtur bis anno parit. apud Aristotelem quidem historia animalium 6. 1. Gaza interpres de suo adiecit, eam semel anno parere. Menstrua foetura albæ inter turtures commendantur, Grapalidus.

¶ Turtures non patiuntur apud nos hyemare, sed discedunt: nisi pauca locis apricis remanferint, Aristot. Turtures ac coturnices immanti numero, suo tempore trans mare in Italiam aduolant, & alio tempore reuolant, Varro 3. 5. de re rust. Turtures peregrinatione latentur, Cicero 2. de Finib. Hæ in genere columbaceo apud nos primæ auolant, deinde liuix à cauernis uulgò dicuntur, postremò palumbi torquati. Turtur æstate tantum apparet, hyeme se condit. latitat enim suo tempore, Aristot. Et rursus, Turturem hyeme latere maxime omnium constat, nemo enim prope dixerim uidisse per hyemem uspiam turturem dicitur. latere autē incipit præpinguis: & quamquam pennas in latebra dimittit, tamen pinguedinem seruat. Vere turtur occultatur, pennasq; amittit, Plinius & Platina. Sunt qui dicant eam hyeme deplumem iacere in concauis rimarū, (tota hyeme in concauis arboribus latere, uere demū prodire, Liber de nat. rerum.) & idem aiunt de cæteris auibus, quod nondum exploratum est, nam quod huius signū afferunt, aues latentes non inueniri pennas mutare, non satisfacit, aues enim duobus modis pennas mutant: quædam scilicet uno eodemq; tempore pennas omnes exuunt, sicut accipiter: quædam paulatim, ut pica & coruus, Albert. Turtures multæ terras calidas hyeme petunt, multæ etiam remanent, si locum habeant Soli expositum & quieti aptum, Author libri de nat. rerum. Sape manent, quum montem habuerint contra boream, & ab altera parte locum liberum & patentem, in quo se Soli exponant, & regio temperata fuerit, Albertus. Turtures aliquando in angustis montium locis (aut in arboribus) latere consueverunt.

De Turture. C. D. E. Lib. III. 305

runt: qua de causa uerno tempore deplumes cōspiciuntur, Geor. Agricola. Auentu suo uernum tempus prānūnciant, Albert. Veniunt ad nostra loca cum iam fecerint prolem, Aristot. hist. animal. 8. 3. uidentur enim mihi hęc uerba de turture & cōnade tantum accipienda. Plinius turtures trimēstres esse scribit (hoc est tribus mēnsibus nobiscum degere) columbas perennes. ¶ Volant gregatim tum palumbes tum turtures, cum accedūt, & cum suo tempore abeunt, Aristot. ¶ Columba & turt. octonis annis uiuunt, Plinius, uel ad annum octauum uiuunt, scilicet quā ex cā carā allecfrices aluntur, Aristot. Mares quidem fœminis minus uiuaces uidentur. Vide in Palumbæ. C. Columba & turt. herba quæ uocatur helxine annum fastidium purgant, Plin. Aliquando ita debiles sunt ut manu capi possint, Liber de nat. rerum. Turtur & aliæ quædam aues, mali punicigrano pereunt, Aelianus.

D.

Volant gregatim turtures & palumbes, cum accedūt, & cum suo tempore abeunt, Aristoteles. Turtur paulo plus lupo cicuratur, Albertus. Nulli autem est infesta, & ad omnium infestationes patientissima, Liber de nat. rerum, & Albertus. ¶ De cōiugali castitate palumbium & turturum Aeliani uerba recitauit in Columba D. Mare uno cōtenta & turtur & palumbes uiuit, nec alterum recipit, Aristot. idem de columbis fertur. Post primum coniugem secundum nescit, ut fertur, Albertus. Mortuo uel capto marito solitaria ficcis arborum ramis gemens ac tristis insidet, Liber de nat. rerum. Illud scitu & admiratione dignum est, quod traditur turturem amisso uiduam marito, arborem uiridem non petere; sed ficcis ramalibus & truncis semper insidere, ac fluenta limpida ad potum turbidare, Grapaldus. ¶ Turtures gladiolum (iram, fortē) nidis imponunt, tanquam fascinationis amuletum, & ad pullorum custodiam, Aelian. irim comedit, Philes. ¶ Turturem amat merula, Aristot. Cum turture amicitia columbæ intercedit, Aelianus. Turtures & pſittaci amici sunt, Plinius. ¶ Turtur cum pyralide (Gaza ignariam uertit) pugnat, locus enim pascendi uicisq; idem earum est, Aristot. & Plinius. Turtur odit pyralidem (ωρραμίδα) Philes; nam quod apud eundem proxime ante legitur, Turtur odit pyrham (ωρραμίδα) deprauatē legi apparet. Turtur & luteus (chloreus, id est chlorion) pugnant, occiditur à luteo turtur, Aristot. Cum turture coruus & circus infitas inimicitias gerunt; & turtur uicissim hostili odio ab utroq; disfidet, Aelianus. Magna est naturarum familiaritas inter pſittacum & turturem, nam hunc de omnibus amat ille; & contra. Quod mihi & item multis exploratum sæpe fuit, Sed Ouidij testimoniū huc adferre pulchrum erit, ex epistola Sapphus: Et uarijs albæ iunguntur sæpe columbæ: Semper & à uiridi turtur amatur aue, Ant. Mizaldus.

E.

Turtures aliquando ita debiles sunt naturaliter, ut manu capi possint, Liber de nat. rerum. Turtures etiam excæcaræ allecfrices aluntur, Aristot. Ad hanc rationem aucupantur turtures, qui absolute perfecteq; earum aucupium tenent, nec longissimè ab experimento aberrāt, ut saltent, ualdeq; suauiter præclareq; canant; quorum auditu hæ delectantur, saltationisq; conspectu permulcentur, acceduntq; propius, aucupes sensim & pedetentim eō secedunt, ubi retiu explicatorum positæ sunt insidiæ, in quas incidentes, capiuntur, captæ primum saltatione & cantu uinculis, Aelian. Turtur tibia ac saltatione capitur, Orus 2. 54. ¶ Turtures uisco capiuntur; & sub arbore cuius ramis turturem alteram (allecfricem) insidere uiderint, Oppianus lib. 3. de aucupio. Et rursus, Turtures capiuntur cum siticulosæ ad fontem accesserint, prope quem uenator arundinem erigit, pennis ad summum alligatis, quarum motus turtures admodum terret fugatq;. Sed alia turtur iam pridem capta, in propinquo ponitur, qua conspecta cæteræ aduolitant, & retis tractu obteguntur. Turtures columbæ & aliæ aues quomodo capiuntur retibus, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 21. & rursus cap. 26. quomodo intricentur laqueis è pilis caudæ equinæ & alijs quibusdam. ¶ In septis uillæ affixis nutrirī possunt turtures, &c. Varro. Et rursus Merula apud eundem lib. 3. cap. 8. Turturibus, inquit, locum constituendum proinde magnum ac multitudinem alere uelis. Eumq; item, ut de columbis dictum est, ut habeat ostium, ac fenestras, & aquam puram, ac parietes, ac cameras munitas tectorio. Sed pro columbarijs in pariete mutulos, aut palos in ordine, supra quos tegeticulæ canabinæ sint impostæ. Infimum ordinem oportet abesse à terra non minus tres pedes, inter reliquos dodrantes, à summo ad camerā ad semipedem, æque late mutuli à pariete extare possunt, in quibus dies noctesq; pascuntur. Cibatu quod sit, obijciunt triticū siccum in centenos uicenos turtures ferē semodium, quotidie euerrentes eorum stabula, à stercore ne offendantur. Ad saginandum appositissimum tempus circiter messem. Etenim matres eorum tunc optimæ sunt, cum pulli plurimi gignuntur, qui ad farturam meliores. Itaq; eorum fructus id temporis maxime consistit. Hęc ille. Turturum educatio superuacua est, quoniam id genus in ornithone nec parit, nec excludit. A uolatura ita ut capitur, farturæ destinatur: eaq; leuiore cura, quam cæteræ aues saginatur. Verum non omnibus temporibus. Per hyemem, quamuis adhibeatur opera, difficulter gliscit. Et tamen, quia maior est turdi copia, pretium turturū minuitur. Rursus æstate uel sua sponte, dummodo sit facultas cibi, pinguescit: nihil enim aliud, quam obijcitur esca, sed præcipue miliū; nec quia tritico uel alijs frumentis minus crassescant, uerum quod semine huius maxime delectantur. Hyeme tamen offæ panis uino madefactæ; sicut etiam palumbos, celerius opimant quam cæteri.

C 3

cibi. Receptacula non tanquam columbis, loculamenta: uel cellulae cauatae efficiuntur, sed ad lineam mutuli per parietem defixi, tegeticulas cannabinas accipiunt, praetentis retibus, quibus prohibeantur uolare, quoniam si id faciant, corpori detrahunt. In his autem assidue pascuntur milio, aut tritico, sed ea semina dari nisi sicca non oportet. Satiatque semodius cibi in diebus singulis uicenos & centenos turtures. Aqua semper recens & quam mundissima uasculis, qualibus columbis atque galinis praebetur. Tegeticulaeque mundentur, ne sterco urat pedes, quod tamen & id ipsum diligenter reponi debet ad cultus agrorum, arborumque, sicut & omnium auium, praeterquam nantium. Huius auis aetas ad faginam non tam uetus est idonea, quam nouella. Itaque circa messem, cum iam confirmata est puillities, eligitur, Columella. Columbarij cellae duo subiecta cubacula fiant. Vnum breue, & prope obscurum, quo turtures claudi possint, quos nutrire facillimum est. Nam nihil expent, nisi ut aestate, qua sola maxime pinguescunt, triticum, uel milium multa maceratum semper accipiant, Palladius. Turtures impinguntur tum milio tum panico, atque potu largiore, ut anates, oblectantur, Didymus. Aucupes Lombardiae, praecipue Cremonae, tota aestate turtures feras retibus capiunt, & in domunculam quae lumen habeat includunt: eisque dant continue aquam puram, & milij quantum sumere uoluerint: & ferè usque ad hyemem uel partem (maiozem) autumnij exactam seruant, atque ita quingentas & mille quandoque congregant: quae mirifice impinguntur. sic faginatae optime uendunt, Crescentienfis.

¶ Turturum quae domi faginatur sterco seruatur ad agrum colendum, Varro.

¶ Turtur aduentu suo uernum tempus praenunciat, Albertus.

F.

Turtur pinguior in cibis probatur, Grapaldus. Dum pinguis mihi turtur erit, lactuca ualebit, Et cocleas tibi habe: perdere nolo famem, Martialis. Turtures autumnio magis conueniunt in cibo, quod eo tempore solum reperiuntur, Arnoldus Villanou. Edi debent postridie quam occise fuerint, & antequam annum aetatis transegerint, Elluchasem. Comedi debent a nece ipsarum duodecim horis hyeme, ut scribit Auenzoar: uel potius horis 24. post, ut Isaac, Ant. Gazius. Turtur carnes habet siccas & calidas, Albertus. Caro eius calida est usque ad tertium (alias secundum) gradum, & sicca: licet habeat humiditatem quandam superfluam, ueteres difficulter concoquuntur, & crassum ac melancholicum sanguinem generant, Mich. Sauonarola. Turtures calidae sunt, & siccae admodum, quare non probantur nisi puili, & qui iam prope sunt ut euolent, Elluchasem. Turtur bene alit & bonum succum generat, Arnoldus. Ex turture alimentum laudabile est, & neque tenuius quam par sit neque crassius, Galenus. Auicenna laudauit carnes turturum praeter ceteris, siue quod respexit uim illam qua ingenium confirmare creduntur: siue quia in regione ipsius meliores quam alibi reperiuntur, Recenser quidam cuius nomen nobis excidit. Sed Auicenna haec scribit de aue duraz uel duragi, quam Francolinum uulgo dictum Bellunenfis interpretatur, non turturum ut alij quidam indoctiores: a quibus & Fiera Mantuanus in poemate de alimentis ea tribuit turturi, quae aui duragi Auicenna adscripsit, ut intellectum confirmare, genituram augere. De turture quaedam quod ad nutrimenti rationem, ex Galeno & Elluchasem medicis recitauimus in Columba & Palumbe. Alexander Benedictus tempore pestilentiae turtures ac palumbes in cibo laudat. Pfellus turturum damnat. Archigenes apud Galenum in libro de comp. sec. loc. inter cibos stomachicis utiles numerat, Arnoldus in lib. de conseru. sanit. ijs quos haemorrhoides uexant interdicit. Turtur, ut docet Isaac in u. d. c. xvi. domi per aliquos dies ali & (modice) faginari debet, priusquam in cibum ueniat, ut sic nimia eius siccitas temperetur: & sic tutius poterunt assari, si uero macrae fuerint, elixas edere praestabit, Ant. Gazius. Turtures & palumbes tympanicis apud Trallianum permittuntur: item colicis apud Aetium palumbi, & turtures altilles. ¶ In perdice & attagena & in turture (condimentum:) Piper, ligusticum, mentham, rutae semen, liquamen, merum & oleum calefacies, Apicius.

G.

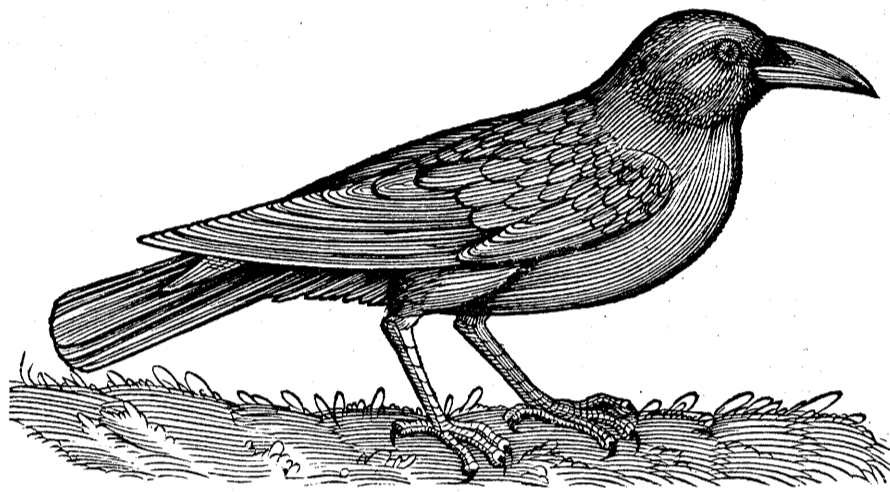
Dysentericis in cibo turtures mire prodesse dicuntur, utpote uentrem sistentes: sed efficacior ad hoc ipsarum sanguis habetur, Grapaldus. Columbarum, turturum, palumbium, perdicum sanguis oculis cruore suffusus eximie prodest, &c. Plinius. Vide plura in Columba G. cum de hoc re medio, tum ad sistendum sanguinem qui ex cerebri membranis erumpit. Sanguis turturis calidus destillatur super aurem contritam & dolentem, Auicenna. ¶ Turturis simum albugines extenuat, Plinius. cum melle albulam curat, Kiranides. Ad summam leuitatem tritum & cum melle Attico aut etiam alterius generis, dummodo optimo & despumato inunctus, leucomata oculorum potenter extenuat, Marcellus. Ex mulso coctum, & ceroti modo uentri ac renibus laborantis impositum, efficaciter prodest, Idem. Difficulter mingentibus auxilium admodum probatum: Turturis stercois drachmam trita da ieiuno bibendam cum melle, tribus diebus, Nic. Myrepsus. Cum roseo solum & inunctum matricem sanat, Kiranides. Turturis stercois usum ex multa praeterbo calculosis, lapides enim per urinam exturbat, Galenus Euporiston 3. 273. Idem usus ex columbae stercois a quibusdam mire praedicatur. Turturis simum in mulso decoctum, uel ipsius decoctus prodest contra calculos & alias difficultates uesicae, Plinius. Stercus zezir, id est sturni (Latinum interpres male uertit turturis) oryza pasci, impetigines abstergit, Serapio, Vide in Sturno.

2. Turtur

H.
 2. Turtur à uoce nominatur, Isidorus. Albertus ubi ex Aristotele turdorum speciem tertiam memorat, turturis eam speciem esse scribit, cum turdi scribere debuisset. Sed Auicēnæ etiam interpres pro turdo turturē habet, ut citat Aggregator. ¶ Τρυγών Græcis etiam per onomatopœiam τρυγών, à sono dicitur. Est autem τρυγών secundum Grammaticos γογγύσαι, ἰδιουίσει, λογοποιεῖν, πολλοῦ γογγύσαι, ἀσπικῶς λαλεῖν, & propriè de uoce turturum usurpatur, (metaphoricè uerò in iam dictis significationibus, Scholiastes Homeri): Vide supra in c. Τρυγών, hoc est tryllare ab Græcis dicitur de inani obstrepera q̄ uerborum multitudine: unde corruatur etiam trygon, id est turtur, Cælius. Et rursum, Τρυγών uocem exprimit asperiusculam, unde inflectitur trygon, ex Eustathio. Cæterum τρυγών piscis marinus radio in cauda uenenato, quem passinacam Latine dicimus, est recentiores quidam (ut Diuus Ambrosius) turturum uerterunt: non à uoce, sed forsan παρὰ τὸ τρυγών ἢ τρυγών cicus fuerit, quæ uerba βλαστῆσαι καὶ κροῦν, hoc est nocere & affligere interpretatur. Apud authores semper femininum inuenio τρυγών, ut apud Etymologum etiam in uerbo τρυγών, quamuis ibidem τρυγών masculinum legitur, mendosè ut iudico. Τρυγών, (malim τρυγών oxytonum,) τρυγόνια, Hesych. & Varinus. Τρυγών, τρυγών, Hesychius. Ἐδ' ἰπὸ τρυγόνων, Hesychius & Varinus. Τρυγών, τρυγών, Varinus: sed legendū τρυγών ultima circumflexa, ut sit participiū à uerbo τρυγών, quod uindemiare significat. κρόκωπι animal est simile cicadæ & trygonio, (τρυγονία,) Athenæus lib. 3.
 ¶ Epitheta. Turtur acria Vergilio, sicut & palumbes eidem. Castus; Authori Philomela: Cæreus, Martial. lib. 5. Niger, Ouidio epist. 21. Item Raucus & Pudicus apud Textorem.
 20 ¶ Τρυγών piscis marinus aculeo uenenato: καὶ ἡ τρυγώνικὴ μύξα, καὶ σπιτροφῶ, Hesychius & Varinus. Turturum piscem Robertus Stephanus trutam (troctam) interpretatur, sed authorem non adfert. ¶ Turturis appellatione sanctus intelligitur spiritus, ubi de magnis & occultioribus mysterijs agitur, quæ capere haud possunt multi, Origenes Homilia 2. interprete D. Hieronymo. Τρυγών τὸ δὲ θύρα, Aristoph. ἰσχυρῶς κινῶσα, Suidas.
 ¶ Mulierem lactantem ac bene nutrientem pictura expressuri Aegyptij turturum pingebant, sola enim inter omnes uolucres hæc dentes ac mammas habet, Orus, sed hoc de uespersione uerum est, non de turture. Idem hominem saltatione tibiarumq̄ cantu gaudentem notantes, turturum pingunt, hæc siquidem tibia & saltatione capitur, Idem.
 ¶ Ladon relicta æde Erinnyos, ad dextram preterfuit Aesculapij pueri templū, ubi monumentum extat Trygonis: quam nutricem Aesculapij fuisse perhibent, Paulianus in Arcadicis.
 30 ¶ b. Scopes turturibus & palumbis similes sunt, Aelianus. Orryometra Alexander Mynæus ait magnitudine turturis esse, Gillius ex Athenæo nimirum. Genæ tuæ sicut turturis, Cant. 1.
 ¶ c. Vox turturis audita est, Cant. 2. Ἄσθρ' ἠκούσθη καὶ ἀκροῦνθ' ἔσθρ' τρυγών, Theocritus Idyl. 7. Et turtur nidum ubi ponat, Psalm. 83. Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini, Hierem. 8.
 ¶ f. Aegyptij (ut scribit Porphyrius lib. 4. de abstinendo ab animalis) multa curiosè obseruabant, & inter cætera turture etiam abstinebant. ἰβρίαι γὰρ ἔφασαν πολλὰ καὶ τὸ ζωὴν συνιέντων, ἀφ' ἧσιν μὲν ἀπὸ τρυγόνων μύξας σπασσάντων. Itaq̄ ne in talem (ab accipitris dimissum) turturum imprudenter inciderent, genus eorum uniuersum in cibo ueterunt.
 40 ¶ h. Turtur aut columba in Vetere Testamento quomodo offerri iussæ sint, uide in Columba h. Turtures quomodo offerendæ Domino, Leuitici 1. Si pauper est, olei sext. duosq̄ turtures, Leuit. 14. Qui patitur fluxum seminis, &c. die octauo offerat duos turt. Ibid. 15. Octaua autem die offeret duos turtures, Num. 6. Turtur adhibita est iocederi pangendo, Geneseos 15. Moloch fuit imago concaua, habens septem conclauia, unum aperiebant simulæ offerendæ, alterum turturibus, &c. Munsterus in Tophet. ¶ Auditum est albas turtures saepe apparere, easdemq̄ cum Veneri & Cereri, tum uerò Parcisi & Furijs sacras esse, Aelianus. Sed placet Virsidio lex Iulia: tollere dulcem cogitat hæredē, cariturus turturē magno, Mulorumq̄ iubis, & captatorē Macello, Iuuenalis Sat. 6. id est, non uult esse adulter & sine uxore, ut hæreditatem eius alij donis ambient.
 ¶ Prouerbium Turture loquacior, (cuius meminit Eustathius) iam supra expositum est in c.
 50 Turturum psallere, Τρυγόνια ἄδον, de ijs usitata parcemia qui malè & ineptè canerent: ἂν τῶν ψάλλων ψαλλόντων, (forte ἰαλλόντων,) nimirum à uerbo τρυγών, quod de turturum uoce in usu est, (& ad indecoram aut nimiam in homine loquacitatem transfertur,) ut in illo, Μὴ μοι τρυγόνι, Suidas, Erasmus huius prouerbij non meminit.
 C O N T I L V S, κότυλος, genus auis, uel coturnix: item serpentis nomē, Hesychius & Varinus. Si pro serpente accipias iaculum significare uidetur, qui Græcis etiam acontias dicitur, quod iaculi insitar in hominem se uibret. Est & κότυλις auis, quæ aliàs sycalis, id est ficedula dicitur. Apud Eustathium in Odyssæa scribitur conylus per γ. Colaphum (inquit) Attici condylum uocant, conylus uerò genus est auis.
 ¶ C O R A P H O S, κόραφος, auis quædam, Hesych. & Varinus.
 60 C O R C O R A, auis (quædam) Pergæis sic dicta. κόρκορα, ὄρνις, Περγῶν, Hesych. & Varinus.
 C O R I N T A, (aliàs Cornica) auis maxima est in Oriēte, quæ ferè ad magnitudinem pulmonis uaccæ (pulmonem) habet mollem, & multo infusum sanguinæ, ideoq̄ multo plus quàm aliæ aues.

bibit, paucas & paruas habet plumas & pennas, Albertus Plinium citans, apud quem nihil tale inuenitur.

DE CORNICE.

A.

CORNIX auis est generis coruini, Albertus & Theon in Aratum. Aristoteles etiam coruini generis aues nominans, uidetur intelligere coruum, cornicem, graculos & huiusmodi. Oreb Hebraicè coruus est: quæ uox cum coruis etiam cornices & genus omne coruinum comprehendere uidetur. Monchar algorab, id est rostrum cornicis, Bellunen. uide in Coruo A. In trilingui Dictionario Seb. Munsteri kurka, כורקא, Chaldaica (ut cōsicio) 30 uox, pro cornice scribitur. Kaath, קאאח, Septuaginta pelecantum uerunt, uulgata æditio onocrotalum: in Thalmud hæc auis (teste R. David Kimhi) alio nomine קרא, kik, uocat, quæ auis sit solitaria & loca maritima incolat. Iudæi uulgo kra (id est cornicem) interpretantur, P. Fagius. Auicennæ interpres algadem & bubonem pugnare scribit, ubi in Aristotelis historia anim. legimus cornicem & noctuam pugnare. Albertus etiam alicubi pro cornice guidez uel gaudes, nimirum ex Auicennæ interprete, reddere uidetur. Aues quædam ingluuiem non habent, ut *κορῆς, κοραξ, κωκ, κορῆς*, Aristoteles, ubi Albertus, Coruus (inquit) & auis quæ guidez uel gaudes uocatur, quæ secundū quosdam est falconum genus. Ego non falconum generis auem hac uoce significari, sed cornicem aut graculum hoc in loco ex collatione contextus Græci animaduerto, magis tamen ad cornicem animus inclinat, ut graculi nomen omisissum sit. Cornix in Libro de nat. rerum etiam kokis dicitur. Rufus 40 Albertus in Aristotelis historia anim. 6. scribens, pro cornice ponit hachoac: & alibi karyme (quæ uocem apparet à Græca *κορῆς* corruptam, nam eo loco Aristoteles scribit cornicem deuorare eiecia à mari) inquit animal est quod quidam uocant hacham. Idem alibi ubi Aristoteles cornicem habet, monedulam ponit: & alibi cum coruo eandem (cornicem) confundit. Borostis, id est auis corone, cornix, Kiranides. Xercula, id est cornix auis, Syriaticus. ¶ Græcum nomen *κορῆς* est, & uulgare hodie *κορῆς* uel *κορῆς*. ¶ Italica, cornice, cornacchia, cornachio, gracchia. Hispanicum, corneia. ¶ Gallica, corneille, graille, gralliat. ¶ Germanicum *Krahe* uel *Krahe, Krahe, Huftrae, Schwarztrae, Wintertrae*. ¶ Anglicum a crou, Illyricum wrana.

B.

Cornices in Britannia abundant, Cardanus. Totæ nigrae sunt, mediâ magnitudine inter monedulam & coruum, Turnerus. Erat in urbe Roma hæc prodente me equitis Romani cornix è Batica, colore mira admodum nigro, Plinius. ¶ Solent Rhodigini mei (inquit Lodouicus Cælius) perelegans usurpare pro uerbium, ubi rarerent quid admodum & ferè nunquam obringere uolunt significare, dicunt enim perinde esse infrequens, ac sit alba cornix, ceu ferè non uisatur autij id genus albicans. Nam & M. Tullius Familiarium epistolarū septimo, ipsum hoc innuisse uideri potest: Quod, inquit, quasi auem albam uidentur bene sentientem ciuem uidere. Ceterum scitu condignum est, uisam temporibus meis, dum ista proderem, duorum ferè stadiorum spatio à patria (Rhodigij) moenibus, cornicem albam, capite nigricante sicuti cæteris, alarum apicibus in rubedinem uergentibus, nec erat expressus candor, sed liuens aliquo modo. Fuit ea mensibus aliquot omnibus conspicua, non parum multis ad insolentem speciem ad spectaculum confluentibus. Quin & nonnullis abijt res ea in prodigium: quod post eam uisam, loco nunquam fuisset pax: tumentibus tunc perniciosissimis bellorū procellis, ac latius grassante ferri licentia, &c. Hæc ille. In domo Ludouici

De Cornice. B. C. Lib. III 309

Ludouici Patruini Cardinalis cornix alba uisa est, Niphus. Perottus quoque cornicem albam à se uisam testatur. Peculiare Hispaniæ esse Posidonius asserit, ut nigrae ibi sint cornices, Strabo. Cornix pro ingluuie gulam habet patientiorem propius uentriculū, Aristot. & Plinius. Est hæc auis, ut obseruauit, rostro, cruribus & toto corpore undiquaque nigerrima, ita ut præ nigredine splendeat, & ad lucem obuersa quasi Indicum colorem, id est nigrum subcæruleum referat. Superiore rostri parte barbula quasdam ueluti fetas emittit circa palpebras, aliquando etiam inferius, nigra quasdam ueluti granula minima habet.

C.
Cornices circa urbes præcipue uersantur, Vuotonus: item circa domos & sterquilinā. Omnino uero sunt, littora petunt, & quæ unda eiecerit animalia tangunt, Aristot. Carnes, pisces & grana interdum uorant, circa littora maris & ripas fluminum multum uersantur, ut ea animalia quæ unda eiecit, tangant, Turnerus. In Britannia ingens copia est cornicum, quoniam in pabulo humido illic uermes multi abundant, ubi enim pabulum, ibidem animalia sunt quæ eo uescuntur, atque immodicè tunc multiplicantur, cum ubique abundauerit, Cardanus. Cornix nucibus in cibo gaudet, Liber de nat. rerum. Baccis oliuarum uescitur, Io. Vrsinus. Aues quasdam ambulat (non currit, nec saluit, ut cornices, Plinius. Cornix uel coruus κέρκυρα uel κέρκυρα dicuntur, à uocis asperitate, Varinus in Εκλογαίς. Et alibi, κέρκυρα de coruo, de cornice κέρκυρα dicitur. Sed contra forte legendum, ut κέρκυρα cornicum sit, & κέρκυρα coruorum, nam Pollux τις κέρκυρας κέρκυρα scribit: & Euphorion apud Athenæum, ἡ κέρκυρα τις ὅτι κέρκυρα κέρκυρα, & Aratus, πτεροειδὲς κέρκυρα, de cornice, & Hesiodus, μήτις ἐρεθισμένη κέρκυρα λακέρυρα κέρκυρα. Ne forte infideat cornicans garrula cornix, ut Erasmus Roterod. interpretatur. φθονόραι γὰρ αὐτὴ κέρκυρα κέρκυρα, Aristoph. in Equitibus. Crocituque graui pluiam increpat usque morantem, Politianus in Rustico. Cornix & ipsa uoces humanas imitatur, Papinius in Syluis, Qua refert iungens iterata uocabula cornix. Omnes tamen ferè codices perdidit habent, quod etiamnum legi posse ipse crediderim propter perdidit fabulam Ouidianam. Adde quod Serenus illam garrulam appellat, id est canoram. Cornicem uero uocalem inueniri & nos liquidò scimus, & Plinius locupletissimus testis accedit in decimo sic scribens: Nunc quoque erat in urbe Roma, hæc prodente me, equitis Romani cornix e Bætica, primum colore mira admodum nigro, deinde plura contexta uerba exprimens, & alia atque alia crebro addiscens, Grapaldus. Cornices præter carnem etiam alio pabulo utuntur: atque duritiem nucis rostro repugnantem, uolantes in altum in saxa tegulasue iaciunt, iterum ac sæpius, donec quassatam perfringere queant, Plinius. Super frondibus arborum nidulantur, Turnerus. Cornices eodem secum inuicem modo naturaliter coeunt, quo homines, Orus. Palam non coeunt, Volaterranus ex Aeliano: ubi Politianus uertit, Cornices non uideat quispiam licenter misceri ac temere, Gillius uero, Societatem non temere inueniunt, quam tamen ubi semel inierint, fidem inter se mutuam seruant amanter. Ego Politiani translationem præfero, nam Græcè legitur: οὐκ αὖ ἴδιαι τις μὴ γινώσκουσα ταύται τις ζῶντι ἀνὴρ ἢ κῆρ ἢ ἐπιτοχή, nec aliud ad hanc sententiam pertinens additur. Foetus earum post solstitium accidit, Plinius. Cornix gemina solet oua (oua picta, Albertus, ut picæ & passeris) parere, ex quibus mas & foemina plerumque gignuntur, rarius ex utroque mas aut foemina nascitur, Orus. Cornicum foemina tantum incubant, alsidueque in opere perseverant, mares his cibum suggerunt, pascuntque incubantes, Aristoteles. Idem cotui faciunt, ut generis hoc potius proprium sit quam speciei, Albertus. Cornicum pulli ouis non ad caput ruptis, ut cæterarum auium, sed retrorsum, pedibus primum prolatis, excluduntur, Oppianus. Hylas tradit cornices à cauda de ouo exire, (& alias quasdam aues quarum grandiora sunt capita,) quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent, Plinius. Cornix caecos pullos excludit, Aristot., ex quo causam retuli in Columba c. Cum pullos pascit, alsidue cursitat, Gillius. Pullos quidem, ut audio, non prius solent pascere, quam plumis uestiri incipiant, ut & alia plerumque aues, quæ uolaces magis quam pulueratrices sunt, hæc enim per se edunt. Cornices foetum etiam iam uolantem, diu sequuntur & pascunt, Albertus. Non cuculum modo in alienis nidis parere quidam putant, sed etiam auem rapacem asturi (accipitri) similem, in nido corniculæ, Albertus: ubi exponit locum Aristotelis de hist. anim. 9. 29. nihil autem tale Aristoteles habet, sed alibi docet cuculum à quibusdam accipitrem existimatum. Cornices & corui toto anno manent, Demetrius Constantinop. Ab Arcturi sydere ad hirundinum aduentum notatur cornicem in Mineruæ lucis templis rariò, alicubi omnino non aspici, sicut Athenis, Plin. Cornix uulgò à Germanis quibusdam hyberna cognominatur, Wintertrick, quod hyemis nuncia sit, nam æstate ingruente auolat, Tappius. Ego apud nos cornices simpliciter dictas uel domesticas, audio non migrare: sed genus earum cinereum: cui à nebulis nomen apud nostros. Cornicum ductu quomodo migrent ciconiæ quum maria transuolant, & in Asiam collecto agmine pergunt, recitauimus in Ciconia d. Cornix natura est calida, Theon in Aratum.

Cornicis uita longissima: utpote cui nouem nostras ætates dedit Hesiodus. Hinc Iuuenalis de Nestore ætate polychronia longæuo, Exemplum uitæ fuit à cornice secundæ. Hinc quædam apud Aratum, quod nouem ætatum annos uiuat, uel nouem pro multis accipiendum poetice ut sit πολύγηρα, uti Theon interpretatur. Et cornicibus omnibus superstes, Martialis, est autem hy-

perbole prouerbialis de uehementer annosis, ab auis huius prodigiosa uiuacitate sumpta. Seruatura diu parem Cornicis uetulae temporibus Lycen, Horatius 1. Carm. Cornix centum iuxta Aegyptiorum morem computatis annis uiuit, constat autem Aegyptiacus annus quatuor usitatis & communibus annis, Orus. Viuit usq; ad annos quingentos, Kiranides, Hesiiodi uersus de aetatibus cornicis, cerui, corui & phoenicis, & ueteris cuiusdam innominati authoris interpretationem (quae inter poemata Maronis circumfertur) recitauit in Ceruo c. Hesiiodus cornici nouem (Pisithærus in Auibus Aristophanis quinq; tantum) nostras tribuit aetates, (γῆρας,) quadruplum eius ceruis, id triplicatum coruis, Plinius, coruos uero (ut canit Hesiiodus) nouies excedit phoenix, phoenicem decies Nymphæ. Sed quid per γῆρας Hesiiodus intellexerit, annum ne tantum, ut Cleombrotus Lacedæmonio placet apud Plutarchum in libro de oraculorum defectu; an, ut Heraclitus uult, annos triginta; an octo & centum, ut alij quidam, (qui non ἀβάρητος, sed γῆρας apud Hesiiodum legunt,) an nonaginta sex, ut uetus Hesiiodi carminum interpretes sentit, ambigitur, ut Plutarchus pluribus differit: sed magis inclinatur animus γῆρας pro anno uno accipi, quod intra id spacium generentur & perficiantur, non omnia tantum quae terra profert, sed etiam homo in utero: & ut annus unus dicatur γῆρας, id est aetas, quo tota deinceps hominis uita & aetas mensuratur: ita ut unitas etiam numerus appellatur, qui numerus proprie non est, sed aliorum numerorum mensura prima. Quod si aetatem pro anno uno accipias, cornicis uitam nouem annorum faciemus: cerui, triginta sex; corui, centum & octo; phoenicis, nongentorum & septuagintaduorum; nympharum deniq; nouies mille septingentorum & uiginti. Cornicibus uiuacior, ἡγίς τις ἰσχυρῶς ἐβιωκός, prouerbum ab Erasmo recensetur de uehementer annosis, Huc pertinet (inquit) quod philosophus ille moriens, cornicibus inuidisse legitur longeuitatem, quam natura negasset homini. Synesius in epistola quadam, εἰς τὴν ἰσχυρῶς ἐβιωκός ἀφ᾽ αὐτῶν ἡμῶν τῶν ἀκαίρων, id est, Consentaneum est iustissimum principem, cornicis annis imperatum esse. Corui ante solstitium generant; ijdem aegrescunt sexagens diebus, sicut maxime, antequam sici coquantur autumno, cornix ab eo tempore corripitur morbo. Cornix in solstitio morbo corripitur, Author libri de nat. r. Scabiem & lepram patitur, Porphyrius libro 3. de abstinentia ab animatis. Cornix si incidit in comestam à lupo carnis reliquias, moritur, Aelianus & Philes.

D.

Cornices nucum duritiam si rostro perfringere nequeant, in altum uolantes, in saxa & tegulas faciunt iterum ac saepius, donec quassatas perfringere ualeant, Textor & Vuottonus. Imitantur etiam sermonem humanum, ut in c. scripsimus. ¶ Cornicum foemina tantum incubant, assidueq; in opere perseverant, mares his cibum suggerunt, pascuntq; incubantes, Aristot. & Plinius: ut & corui, Albertus. Cornix aliquandiu pullos suos prouidet; & iam uolantes pascens ipsa comitatur; cum caetera postquam enutriuerunt pullos, nihil amplius curent, Aristoteles & Albertus. Sola cornix uolantes pullos aliquandiu pascit, Plinius. Author libri de nat. r. idem scribit de aue kokis, quam iccirco non aliam à cornice esse coniicimus. Cornix etiam uolans (malim, uolantes) pullos suos pascit, Orus. ¶ Palumbes (ut turtures etiam & columbae) coniugium seruant, nec mas à foemina, neq; haec à mare relinquunt ad exitum usq; uitae: quod corui etiam, cornices & graculi faciunt, Athenaeus ex Aristotele. Corone siue foemina siue mas si moriatur, coniux alter uiduus permanet, Kiranides & Athenaeus. Cornices inter se fidesimae sunt, mira his castitatis & matrimonij cura, haud palam coeuntibus (Amanter mutuam inter se fidem seruant, cum semel societatem inter se coierunt, quam non temere ac licenter inter se instituunt, Gillius ex Aeliano, uide in c.) extincta consortio, alteri uiduitas impolluta, quare & inter hymenaeos (post Hymenaeum, Politianus) pro concordia pudicitiaq; felici auspicio inuocatur. In augurijs quoq; una ex his uisa fortunatissimum putant, Volaterranus ex Aeliano. Ego fortunatum hoc auspiciu esse apud Aelianum non legit; & si legeretur apud eum, non approbarem, nam Orus in Hieroglyphicis ita scribit: Cum uni cornici occurrerint homines, augurantur praesagium sibi hoc esse uiduae uitae, quod scilicet animali uiduae agentis uitam obujs facti fuerint, Caelius hunc locum transferens simpliciter reddit, Cornix solitaria uisa ostentum ueteribus faciebat, Sed melius Politianus, Qui sedes auium (inquit) & uolans obseruant, inauspicatum esse captantibus auguria dicunt, unius tantum cornicis obsequium. Plura leges infra in H. a. Cornix gemina solet oua parere, ex quibus mas & foemina gignuntur, ubi uero, quod raro tam accidit, uel duo mascula, uel duo foeminae oua pepererit, mares foeminis con nubio iuncti nunquam ad alteram diuertunt cornicem; ac ne ipsa quidem foemina, quoad uiuit, ad alterum marem, sed disiuncti, soli deinceps semper degunt, Orus in Hieroglyphicis, magis autem conueniret, ut cum ex duobus ouis alter mas, altera foemina gignitur, genite cornices con nubio inter se iungerentur, quam cum uterq; mas aut utraq; foemina generatur, sed Graecus etiam codex sic habet, ut Mercerus interpretes Latinus transtulit. Graeci quidem (inquit idem Orus) in huc usq; diem, ob tantam harum auium concordiam, in nuprijs ignorantes uerbum illud usurpare solent, uel, nimirum uel cornicem appellantes. Memini ego audire ex amico quodam qui ruri habitabat, se per annos decem aut amplius cornicum coniugium, id est marem & foeminam, certo anni tempore aliquandiu quotidie ad domum suam aduolantes, ut cibum ipsis expositum caperet, obseruasse. ¶ Cornices uerbenacae supina nidis imponunt ut blattas abigant, Zoroastres in Geoponicis. ¶ Cornix

De Cornice. D.E. Lib. III. 311

Cornix dux est auis, Io. Vrsinus. Ciconijs cum maria transuolant, & in Asiam collectio agmine pergunt, duces se præbent, ut scriptum est in Ciconia D. In eiusdem Ciconia historia capite tertio, pugnam ciconiarum & pelecatorum aduersus cornices, coruos, uultures, aliasq; carniuoras aues descripsimus ex Kiranide. Amica sunt aues cornix & ardeola, Aristot. Plinius & Aelianus. Mustela cornicis oua pullosq; uiolat, Aristoteles: nidus saepe diripit, Perottus. Cornix ualde infesta est aibus rapacibus: & ideo interdum dilaceratur ab eis, Albertus. Horribiles (rapaces nimirum) aues tanquam suos hostes impugnant; sed illa frequenter cum impugnantibus multum detulerint, tandem impatientia uicta lacerant importunas, Author libri de nat. rerum. Cornix, pica, monedula & huiusmodi aues, apud nos cum aquila pugnant, quoniam aquila comedit eas, Albertus. Cornices quomodo eludant aquilas & aliquando depiument, uide in Aquila D. ex Aeliano. Inimicitia intercedunt cornici cum circo, Aelianus. Cornix ouis columba infidiatur, ut ea dissiptet & exugat, Author libri de nat. rerum. A cornice (auis) tympanus nomine occiditur, Aristot. In morte kokis auis, aues omnes cum dolore sua uociferantur, Author de nat. rerum. Cornix cum noctua disidet, cornix enim meridie oua surripit noctua absumit, cum non clare interdum noctua uideat, noctua contra oua cornicis noctu exedit, estq; altera interdum, altera noctu potentior, Aristot. & Aelianus. Cornices & noctua disident, Plinius; inexplabili bello, Aelian. Interpretes barbari quidam bubonem (uel noctuam) & monedulam, uel bubonem & coruum, pro noctua & cornice ex Aristotele reddiderunt; uel incedulam & bubonem, corrupto incedulæ nomine pro monedula. Aliud noctua sonat, aliud cornix: ἄλλο γλῶσσο, ἄλλο κροῖον φέγγεται, prouerbium de his qui inter se non consentiunt, ἂν ἦν ἀλλοίσις ὁ συμφωνῶντων, Suidas: Apollonius addit, καὶ φέγγεται πῆς κροῖον. Accommodari potest (inquit Erasmus) uel ad eos qui decertant cum longè præstantioribus; uel ad illos inter quos ob morum ingenijq; pugnantiam, minimè cõuenit. Siue cum est alius alio longè facundior. Quemadmodum enim auem etiam si non uideas, tamen è cantu licet dignoscere: ita istius diuersus prodit pseudepigraphiam. Nullum enim est autorum genus, ubi non reperies notha quædam & subdititia πῆς γλωσσο admixta, Erasmus. Noctuam inter cornices esse uulgò Germani dicunt, Ein eule vnder einem hauffen Erâben, quum stolidus aliquis incidit in homines nasutos & contumeliosos; quale Latinum illud prouerbium est, Asinus inter simias.

E. Multæ magnæ aues capiuntur magnis uirgulis inuisicatis, præcipuè corui & cornices, cum auxilio gummi (gimmi, id est noctua) hoc modo. In his locis quos frequentare solent aues, truncatur ramis arbor aliqua, quæ ab alijs arboribus multum differet, sed aliqui rami frondibus nudati relinquuntur in ea, uel pertica aliqua super eam ponuntur, his leuiter infiguntur uirgulæ magnæ uisco illitæ, gimmi in terra ponitur, in loco parum eminente, ut facilius ab aibus uolantibus uideatur; quem cum aues uiderint circunuoilant, & uolando defessæ in arborem uisco litam se recipiunt, unde in terram decidunt. Eas auceps pertica persequatur & occidat, nam si manibus caperet, laderetur ab eis, Crescentienis 10. 27. Et rursus cap. 28. Capitur (inquit) cornix delectabili quodam modo. Cornix capta duobus perbreuib; palazolis (lignis, bacillis) ad principium alarum annexis, suprema in terram firmatur, clamat illa & fugere conatur, aduolant alia iuuandi animo, ex quibus illa proxima rostro & unguibus correptam detinet, quæ sic detenta facile capitur, Eodem modo aiunt areæ gazas (picas) capi posse. Memini me aliquando cornices manu cepisse, cum inter carnes nucem uomicam tritam miscuissim, Cardanus. Sunt qui ut cornices & graculos alliciant, cum uiuis allestiatricibus carent, pelles occisarum materia aliqua farctas, ut uiuentiu speciem referant, exponant.

Mutant cum tempestatibus unâ Raucifonos cantus cornicum secla uetusta, Coruorumq; greges, ubi aquam dicuntur & imbres. Poscere, & interdum uentos aurasq; uocare, Lucretius. Ἰντιμουπῆς ὅτε κροῖον κροῖον, Euphorion apud Scholiasten Nicandri, id est, Cum pluuia uates cornix crocitrauerit. Antequam fiantes repetat paludeis Imbrum diuina (præcisa) auis (cornix, Acron) imminutum, Horatius Carminum 3. 27. Domum ædificans imperfectam ne relinquo, ne insidens illi garrula cornix crocitet, Hesiodus. hoc est ne tempestas & pluuia ingruens sic imperfectæ noceat, uox enim cornicis tempestatis signum est, Moschopulus, sed alij aliter interpretantur, uide infra in h. inter prouerbia. Magnum tempestatis signum est cornix noctu canens, Aratus: ubi Theod. Scholiastes, Vox eius noctu acuta signum est tempestatis. Si nocturna tibi cornix canit, Auianus Arati interpres. Si coruus, cornix, graculus, crepusculo uespertino uocales sint, tempestatis aduentum prædicunt, Aelianus. Tum uespertinum cornix longæua resuitat, Auianus. Quum terrestres uolucres contra aquam clangores dabunt, perfundentes sese, sed maximè cornix, signum est hyemis, Plinius. Garrula cornix terrestris sub initium tempestatis (χέματθ) litus eminens subit, (iuxta mare apparet, ut quæ aquis gaudeat, Theon:) aliquando & in fluuij aquam à capite usque ad summos humeros se immergit, aut etiam tora innatat: aut frequenter uersatur iuxta aquam (ἢ πῶλλε σφαιροται τῶν ὄλων, in aquis fluuiorū aut marinis, Theon) crassa uoce crocicans, Aratus, ubi Theon Scholiastes, Cornix (inquit) & coruus (sunt enim eiusdem generis) cum corpore admodum sicco sint, plurimum gaudent humectantibus, cum igitur initium hyemis (χέματθ) senserint, & aer corpora earum humectarit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus ualde gaudeant. Cæterum aqua ipsa fluuiatilis aut marina parum eas iuuat, nisi aer quoq; humidus fuerit. Et rursus, Immergit autem se

cornix refrigerandi gratia, siue quod aere ambiente refrigerato, animalia ipsa calore intus collectio magis caleant, siue propter externum calorem. Vt plurimum enim ante pluuia aer terram ambiens calidior sit. Vel illud *πολλὴ σφραγίται*, accipi potest, quasi multum gaudeat cornix & saliat, frigiditatis amans, est enim ipsius natura calida. Fulcaq; nonnunquam cursans per littora cornix Demerit caput, & fluctum ceruice recepit, Cicero ex Arato. Tum cornix plena pluuia uocat improba uoce, Et sola in sicca secum spatatur arena, Vergilius, ubi Seruius, Plena uoce, id est rauca, forte potius crassa, cum & Aratus dicat, *πρόχει κρόσσον* contra naturam suam, pluuia uocat, id est denunciat, Corui uero contra, non solitarij, sed plures, nec rauca, sed tenui & purissima uoce contra naturam suam, pluuia signum faciunt. Aratus inter serenitatis (*διδίας*) signa cornicem ponit, uesperu uoce placida & uaria utente, his uerbis: *καὶ ἄσπερα πικρὴ πικρὰ πικρὰ πολλὰ φωνὰ κροῖων*. Vbi Theon in Scholjs, Corui (inquit) & cornices per initia tempestatis (*χεμῶν*) gaudent in progressu uero crescente frigore non amplius gaudent, incipiente deinde aestate rursus gaudent, excessus enim temporum non ferunt, itaq; cornix cum placida (nō aspera) uariaq; uoce laetitiam suam testatur, signum est serenitatis. Et mox, Apud Archilochum legitur, *ὅφ' ἰδόντις σαρδελὸν κροῖων*, id est, pennas concutiens prae gaudio, quod facere solet signum serenitatis exhibens.

¶ In Britannia abundant cornices, ut ob frugum damna nuper publico consilio cornices pedentibus propofita praemia sint, Cardanus.

F.

Cornicis carnes esse in longissimis morbis utilissimum putant, Plinius. Demetrius Constantinop. corui aut cornicis carnem accipitri dari prohibet, quod ualde noceat. Et rursus, Accipiter (inquit) de coruo edat cor, & cerebrum & iecur, & perparum de pulpa pectoris, sanguine uero eius omnino abstineat, est enim falsus & perniciosus accipitri, ut omnia falsa. Idem in cornice cauendus est, Vtriusq; etiam ossa & interiora uitabit, urunt enim ac nimiam sitim & noxiam inducunt.

G.

Cornicis carnes esse, & nidum illinire, in longissimis morbis utilissimum putant, Plinius 30. 11. Cornicis cerebrum coctum in cibo sumptum, capitis doloribus grauib; et in ueteratis, Marcellus remedio est, Plinius: effectu mirabili, Marcellus. In cibo sumptu palpebras gignere dicitur, Plin. Fimus in uino potus dysenteria sanat, Kiranid. Vt pili fiant albi: Vermes (uertes, forte) coruorum seu cornicum iugularum & positaru sub fimo recenti tribus diebus, ponantur in cacula, & affuso oleo bulliant donec liqueant, inde pios quater inunges, Elluchasem.

H.

a. Cornicem a coruo quidam existimant appellatam, Perottus. Cornicula, diminutiui apud Horatium. ¶ *Κροῖων* dicitur quasi *κροῖον*, a uerbo *κροῖω*, ἢ *καρῶν* ἢ *καῖρον* ἢ *καῖρον*, ὅπου σημαίνει ὁ κροῖος, Etymologus. *Κροῖος*, *μικρὸν κροῖον*, Varinus & Hesychius, quasi *κροῖον* diminutiuium sit a *κροῖον*, quod non probo, potius enim *κροῖον* dicendum fuerit, & sic legitur apud Io. Tzetzen 8. 205. *κροῖος*, ἢ *μικροτέρα κροῖον*. *Κροῖον* dicitur, pulvis cornicis, Hesychius & Varinus, hinc pluralis numerus *κροῖον* dicitur, apud Eustathium. Graeci in nuptijs ignorantes uerbum *κροῖον* usurpant, nimirum uel cornicem appellantes, Orus. ¶ *Κροῖον* non solum pro terrestri cornice accipitur, sed etiam pro marina apud poetas; ut hoc carmine, *οὐδὲ κροῖον ἴκλει κίμασιν ἐφορέοντο*, dicit autem Apion eandem esse auem, quae & larus & athyia, (id est mergus) dicitur, Etymologus & Eustathius. *Κροῖον*, *ἀλῖα* ἢ *ἀλῖα*, (malim post *ἀλῖα* distinguere, non ante,) *κροῖον*, Hesych. & Varinus, sunt autem colymbides etiam de mergorum genere, colore nigro nimirum, atq; inde cornices dicitur, ut etiam lari forte. Aethyam eandem esse cum cornice marina, authores sunt Hesych. & Suidas. Coruus aquaticus Aristoteli dicitur Vuotono uidet esse *κροῖον θαλάσσιον*. Arriani in Ponti Euxini nauigatione, & alia ab athyia. Sunt & marinae cornices, de quibus Homerus, *ταυρὸν γλοιοῖ τε κροῖον*, Theon in Aratum, Plura de cornice marina, uide infra inter Cornices diuersas. ¶ *Κροῖον*, *κροῖον*, Hesychius, lego *κροῖον*, ut Polythenij populi Cretae, cornicem combam appellent, est enim Polyrrhenium Plinio, *πολύρρηον* Stephano, urbs Cretae. Combe etiam dicta fuit mater Curetum, Varinus, *κροῖος*, cornix, Hesychius & Varinus, huic proxima est uox Germanica, *Krahe*. *Δαυλία κροῖον*, *ἀπὸ τοῦ δάου* (lego *ἀπὸ τοῦ δάου*) ἢ *ἀπὸ τοῦ δάου*, Hesychius. *Δαυλία κροῖον*, luscinia, *τετρίστιν ἢ δάου*, Suidas. *Δαυλίον* penanflexum, *δασυλίον*, id est densum significat, *δασυλίον* uero oxytonum substantiue, ὅ *δάου*, unde & Daulis uel Daulia ciuitas Phocidis dicta uidetur, quod in loco dēso, id est nemoroso, uel fruticibus & arbutis pleno sita fuerit, ut Eustathius scribit, huiusmodi autem locos luscinae etiam frequentant. *Δαυλίαν κροῖον*, id est Dauliam cornicem lusciniam uocant poetae, (Lycophron fortassis, qui multa huiusmodi inusitata & fere absurda habet,) siue quod Tereus in Daulide Phocidis cum ea uixerit siue quod illic Philomela mutata sit in auem. Non uideo quid sibi uelit adagium, nisi forte dictum est in garrulos aut canoros. Magis autem suspicor Zenodotum siue Zenobium, siue quisquis alius fuit, hoc prouerbum fuisse commentum, quod locum faceret narrandae fabulae: quod idem in nonnullis alijs ab eo factum conijcio, Erasmus Rot. Mihi etiam nullus prouerbij sensus subesse uidetur. Geographus scribit Daulidem oppidulum esse in mediterranea (Phocide) post Delphos, ubi Tereum Thracem regnasse, & ea quae de Philomela ac Procne feruntur, accidisse fama sit, *Δαυλία*, cornix

cornix & luscinia, Varinus, sed apparet hic error ab eo commissus, non enim Daulia uox aues diuersas significat, cornicem & lusciniam: sed Daulia cornix periphrastice, lusciniam tantum. Iuxta fluuios Tanaim & Volham, nascitur Rhapsoticum, quod Tartari nominant cinireuent nomine Persico, & cucilabuca, uel ut alij efferunt kilcabuha, quod Latine sonat oculus cornicis, naturae perquam calidae, Math. a Michou.

¶ Epitheta. Cornix annofa, Horatius 3. Carm. Fusca, Cicero ex Arato. Garrula, Ouidius 2. Metam. quem garrula motis Consequitur pennis scitetur ut omnia cornix. Improbata, Vergil. 1. Georg. ab importuna & asidua garrulitate. Longaeva, Auienus. Rauca, Lucret. lib. 6. sed forte tempestatem tantum praefragiens rauca est, uide supra in e. Sinistra, Vergil. 9. Aegl. Vaga, Horat. 3. Carm. Verula, Idem 4. Carm. Leguntur praeterea apud Textorem, Ingrata, Inuisa Minerua, Logaeva, Sedula, Viuax. ¶ Εννάγηρα, Arato. λεκόνις, Hesiodo, Arato & Apollonio, Grammatici interpretantur κορώνη, κράξις, μεγάλη κράξις, κρίδιος, φλύαρος, λέλιος, Helychius & Varinus. Etymologus deriuat a λα particula intendente, & uerbo κρώ κρίζω, ή μεγάλως κράξις: ή ύ κρώ ήμα λα κρίζω. Πολύαι κορώναι, Aristophanes, id est canae cornices, ab aetate scilicet, quae his aibus imprimis longaeva est. Υετίμωνης, Euphorion.

¶ Cornicari, tanquam prouerbialis uox ab Erasmo recensetur. Quin & Graeci, inquit, prouerbialiter κορώνη dicunt, pro eo quod est inhiare praedae, aut inepte garrere. Aristophanes in Pluto, εν μόνω ή κρώξις, ής ήμα τι κινδύνησθαι Ζητής μεταλαβόν, id est, Quid erocites scio, nempe si quicquam rei Furto inuolaram, ut hinc tibi partem feras. Interpres admonet esse prouerbium in eos, qui cornicum more frustra cornicantur. Persius Satyra quinta, Nescio quid tecum graue cornicaris inepte. Vfus est & D. Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum. Galli hoc uerbum gazouiller interpretantur, a gaza aue, ut conijcio, sic enim Itali picam uocant. Diaphragma, id est septum transfuersum, in pecoribus coqui apud nos lingua nostra cornicem appellant, die Eratien oder lysten.

¶ Coronen (κορώνη) dicimus in arcu, hoc est summum cornu & incisionem ubi neruus fedet. Vnde, inquit Eustathius, bonum rerum finem, auream coronen prouerbium dicit, Caelius. Locus Eustathij est in Commētarijs in Iliad. α. his uerbis: Οίον κεί το άγχιού τέλει ήν πρέξωμ χρυσίω κορώνη ή περιμα κελεί, ής ότε τίς έπη χρύσειω ύπντέλλωαι κορώνη ά τούς πρέξωμ ή τούς λόγους, ήτοι συμφορασμα κεί τέλει, ής, coronen uel coronidem auream factis dictisue imponi dicemus, finē uel exitum felicem intelligentes, ducta translatione a corone quae in arcu est, aut forte a coronide nauium, aut corone illa quae ianuam claudit, Haec ille. Suidas κορώνη interpretatur πληρωση, hoc est perfectionem. Κορώνη, urbs Boeotiae, άκρωσει, τέλει, Helychius, sed significaciones duę posteriores, magis pertinent ad uocem Κορώνης, ut Varinus habet. Κορώνη significat etiam speciem coronae (σφαίρω είδος κεί ήμιό έμπλο ής, Eustathius, κορώνης, σφαιρίς, Helych.) & figuram rotundatam (ήμιμα σφαιρής, Helychius & Varin.) Caelius, est autem coronis etiā e capitis ornamentis ut Latini appellant, figura rotunda: ut haec etiam Latinorum uox Graecae originis uideri debeat. Priuatim uero de uiolis contextae corollae, κορώνιδες dicuntur, ut Varinus annotat & Caelius obseruauit. Scoppa quoque Grammaticus nostri saeculi, coronam Latine dictam interpretatur Italicę, la cornice de la porta, muro. Sic & κορώνης infra, quod sit premum & ultimum aedificio imponitur. Coronae (inquit Budaeus) sunt prominentiae & ueluti supercilia quaedam parietum, arcendis stillicidijs inuenta, siue structura siue intestino opere consent: quod minutiarum lingua uernacula dicimus. Vitruuius libro secundo, Summis parietibus structura testacea sub tegula subijciatur, altitudine circiter sesquipedali, habeatque proiecturas coronarum, ita uetari poterunt quae solent in ijs fieri uitia. A corone, id est cornice aue, cuius collum flexibile est, (δύλνγισον,) res alias diuersas, inflexas aut flexi faciles eodem nomine appellamus, ut coronen in ianua & in arcu, & in naui coronidem. Est autem corone in arcu extremitas, (incisio in extremitate utraque, quam crenam uocamus, uoce fortassis deducta a corone per syncopen: Germani similiter Erinnen,) cui neruus immititur, Eustathius, habet enim cornix auis collum flexibile & fere incuruum, τραύγισον δύλνγισον κεί όιον ύπνκαμπή, Etymologus. Idem coronen in arcu τλή το πός έγκοπήν interpretatur, id est incisionem in summo cornu arcus, & summitatem arcus inflexam. & hunc Homeri uersum citat, ήμα δ' ύν λείνας χρυσίω επήθηκε κορώνη, a quo fortassis etiā prouerbium tractum est, κορώνη χρυσίω ύπντέλλωαι, paulo ante memoratū. Αυτο δ' άκν βείλιος κεί ή πωσκαλινη κορώνη, Odyssae 4. ή τότε πός έλών σρεπή επήλασσα κορώνη κείραλίω, Theocritus Idyllius 32. ¶ Histoboe uel histoboes, lignum est in aratro ad iugum usque protensum inter bouem utrunque, cuius apicem uocant coronen, Caelius. Το τέλει το έσοδός το μεσά τήν ήγλήν, κορώνη, Pollux. Κορώνη, (lego κορώνη,) το ύπνκαμπή ύλιν πο ήμιό, Helychius. Apollonio lib. 3. annulum iugis significare uidetur, ut quidam in Lexicon reulit. ¶ Κορώνη significat etiam summam partem penis, quae glans Latinis dicitur, Caelius. Et rursum, Eadem pars (inquit) quinto Therapeutices a Galeno balanus, a nobis etiam glans per similitudinem uocatur. Κορώνη, το άκρον τής άυδής, έδής τής άυδής άνω άχρη ή κορώνης περιήδου, Suidas.

¶ A corone, id est cornice aue, fortassis etiā naues κορώνιδες dicuntur, non solum quod cornicis instar nigrae sint, sed etiam quod άφλασει (ligna uel tabulas, de qua uoce plura Varinus) in prora & puppi per curuaturam inflexa habeant, nam & cornicis collum flexibile est. Videntur autem naues nigrae κορώνιδες dici, ad differentiam ήν μιλπαρίων, id est minio rubentium, quarum in Boeotia Homerus meminit, Eustathius in Iliad. α. Idem alibi coronen partē puppis in nauī interpretatur. ¶ A cor

D

nice aue, cui collum flexibile, in ianuis quoq; *κορώνη* per translationem dicta est, quæ & à coruo *κόραξ* siue coración appellatur, qua ianua clauditur, Eustathius. Et rursus, *Κορώνη*, το *κοράκιον*: ἡ *μάστιξ* ἢ *ἡ δὲ πάλαιος ὁ *λεῖκος*, ἢ δὲ τὸν θύραν ἐπὶ ἴσσαι*: id est, annulus quo ianua attrahi potest. Quod rursus alibi alijs uerbis effert, *Κορώνη τὸ *λεῖκιον* ἢ *ἰσσαι* τῆς τῶν θύραν*. Item, τὸ *κοράκιον* ἢ *ἡ *λεῖκος*, ἢ δὲ τὸν θύραν ἐπὶ ἴσσαι*. Item, τὸ *ῥήτρον* ἐπὶ *ἰσσαι*, quod & *ῥηοπτρον* uocatur. *Κόρακα* (id est coruum) appellatum Homerus *corónen* nominat, Pollux. Et alibi, Quem nunc *κόρακα* uocant in ianua, Homerus *κόρωνη* dixit, *Κόρακα κλέπτει θύρα*, Posidippus apud eundem. *Αὐτὴν ἄρ' ἢ γ' ἰμάντι θάβει ἀπέλιυσεν *κορώνη**, Homerus de Penelope aperiente ianuam: ubi Scholiastes *κορώνης* interpretatur *λεῖκος*, *κόρακος*. Vide expositionem Eustathij in eum locum. *Χρυσὴ δὲ τῆρα το *κορώνη**. Idem de annulo ianue ut Etymologus citat, *Κορώνη*, annulus hostij quo pulsatur, uel ob figuram, uel ob garrulitatem sic dictus, ut quidam in *Lexico uulgari* annotauit. Simplicius Theocriti glossematarius citatur ab illo qui Epigrammata Græca exposuit, & hæc eius uerba referuntur: *Ἔστι δὲ *κόραξ* σὺν *κόραξ* ἐπιπέπων εἰς τὸ μέλου καὶ *κορώνη* τῶν θύραν*, uidetur autem non aliud sentire, quam coracem esse annulum aut alterius figure ferrum, quo feriente ianua media pulsatur. ¶ *Κορώνη* pars est cubiti, ut Philoxenum aiunt scripsisse in libro de dialecto Romanorum, per metaphoram à flexibili cornicis collo, *ἐκ τῶ *κόραξ* τῆς *κορώνης* λαγύλης εἰσβύνας τὸν *κορώνη**, Eustathius. nimirum quod circa exorum illum siue processum in ulna rotundum, quæ *κορώνη* & *κορώνη* uocari legimus, brachij inflexus fiat. Radij & cubiti in brachio excessus ambos quidem coronas à rotunditate nominant: priuatim magnum posteriorem Attici olecranium, Hippocrates anconem, Theophilus: *κορώναι* dicuntur duæ eminentiæ in imo occipitio, uel sub parencephalide, quæ in duas cauitates laterum primi spondyli insident, Pollux.

¶ Coronis uocabulum deriuatum, *κορώνη*, uidetur quædam eadem quæ *κορώνη* primitiuum significare, ut in præcedentibus annotatum est. *Κορωνίδος* proprie dicuntur *ελασμάτα*, id est germina, Cælius & Varinus. nimirum ut & corone pro summa & extrema parte in alijs etiam rebus accipitur. sunt enim germina partes summae, & quibus stirpes ceu coronantur, *κορώνη*, quod supremum & ultimum edificio imponitur, τὸ *ἄκρον* ἢ τὸ *τελευταῖον* τῆς *οἰκοδομῆς ἐπιπέμα*, proprie uero cacumen montis, ἢ *ἀκρότατος*, Suidas & Varinus. Coronida imposuisse (inquit Cælius) adagium est, significans ut timam rei manum admotam, nec affectum opus, sed prorsus completum finitumq; siquidem coronis est quandoq; montis uertex, aut structuræ summum: quandoq; uerò quod in fine libri ponitur, unde est adagionis origo. Quod in libro de Alexandri fortuna manifestum Plutarchus facit: Dionysius, inquit, Philoxenum poetam in Latomias coniecit: quod quum illi tragœdiam à se concinna tam recoquendam emendandamq; tradidisset, totam is *ἄρ' ἢ ἀρχὴς μέγιστος τῆς *κορωνίδος** *πρωτεύοντος*, id est ab initio ad coronidem usq; circumscripsit: quod est expuxit deleuitq;. nam *πρωτεύοντος* est etiam *ἀκρότατος*. Hæc ille. Et paulo post, Hinc est illud Plutarchi elegantissimum, in sermone qui est Anseni administranda respublica: Qui uerò, inquit, ciuilibus actionibus & certaminibus innutritum non permittit ad facē & uitæ coronidem progredi, prorsum ingratus est. Vide plura mox in prouerbio Ad coronidem, ex Erasmo Rot. *Κορώνη* summa pars nauis est: & in genere pro summo accipitur: *οἶον, ἢ *κορώνη* τῆς *ναυῆς**, id est summa uel perfectio sapientiæ, Etymologus. ¶ *Κορώνη* diminutiuum est à *κορώνη*, de puppe nauis, Etymologus. *Κορωνίδων νῆες* apud Homerum leguntur *Iliad.* 8, & 11. Grammatici *καμυλοπερίμους* interpretantur, id est quarum extremitates & puppes incuruæ sunt. Vide etiam supra in *Κορώνη*. *Κορώνη*, omne quod incuruatum est, unde & naues coronides, Eustathius. 4. Sunt qui coronida nauis puppim interpretatur, quod fit in eius apice curuatum rostrum. Quidam rostratas exponunt. Ouidius lib. 15, naues coronatas dixit. Torta coronatae soluunt retinacula naues. Etymologus nihil quidem rostro simile in puppi nauis poni scribit, ut quidam in epe tradit: sed ita, *τίθεται ἢ *κορώνη* ἢ *πρῶμους* τῆς *ναυῆς**, hoc est coronis dictio ponitur pro puppi nauis, eò quod puppis in summa nauis sit. Ad coronidem usq;, *μέγιστος τῆς *κορωνίδος**, prouerbium (apud Erasmo Rot.) quum extremum finem rei significamus. A nauibus (inquit) translatum putant literatores, quibus aliquid rostri speciem gerens solet addi. Corone Græcis uocatur quicquid uelut ornamentu gratia rebus perfectis additur. Plutarchus aduersus Stoicos, *ἐκ τῆς *κορώνης* καὶ ἀρχῆς ἀρχὴς *κορωνίδος**, id est, Ab ingressu & initio usq; ad coronidem, (ducta metaphora ut apparet à chori parodo, id est ingressu in fabulis.) lucidius erit quoties transfertur ad animum, ueluti si quis studiorum coronidem dicat, aut moneat ut egregie cœptis auream addat coronidem: aut uitæ laudabiliter actæ auream iubeat imponi coronidem, hoc est mortem piam, Hæc Erasmus. ¶ Coronis in libri calce apponi solita (inquit Cælius) ferè hanc præfert figuram J. (ego non erectam sed iacentem lineam pinxerim cum uno deorsum uergente). Nam Aristophanis interpretes scribunt, esse lineam breuem utiq;, sed ab inferiori parte flexam. Ex ijs uerò amplius Martialis carmē illustratur ex libro decimo, Si nimius uideor, seraq; coronide longus. Esse liber, legito pauca, libellus ero. Cæterum quod Græci coronida impingere dicunt, Latine ad umbilicum perducere non minus rectè dicitur. Nam poeta elegantissimi quum exactum opus significant, ad umbilicos se uenisse scribunt. Promissum carmen iambo. Ad umbilicum adducere, Horatius in Epodo, Quem locum dum exponit Porphyrio, ita scribit: Ad umbilicum adducere, pro finire & consummare opus posuit Horatius, quia in libri fine ex ligno aut offe umbilici solent apponi. Plura de umbilico libris addi solito eundem in locum lib. 15. cap. 20. Cælius congecit, quæ nos praterimus. *Κορώνη*, τὸ *πρωτογενέος*, τὸ *ἀπὸ τῆς *κορώνης** ἢ *τῆς *κορώνης**, Etymologus. Coronis nota est corniculatæ lunæ figurâ exprimens, in fine librorum pingi

pingi solita, ut Aristophanis Scholia exponunt. Sic quidam in Lexico vulgari nescio quam recte, Coronis hac nota -z, (est autem quasi zeta paruum, cuius apex supremus in rectam lineam extenditur longiusculè sinistrorsum) in fine uniuscuiusq; epodi ponitur apud Pindarum, ut in fine totius carminis Asteriscus, Hephæstion. Est autem idem signū quod in uetere comœdia, ut passim apud Aristophanem habetur: de quo Aristophanis Scholiastes in Pluto, Cum carmina generis diuersi non sunt, sed ipsidem uersibus quibus ab initio actores utuntur, coronis uocatur, quoniam ijs finitis coronidis signum adijci solear, id uerò est linea breuis deorsum inflexa. Alia igitur est coronis quæ in fine librorum quorumuis addebat, & alia nimirum figura: alia quæ pingebatur in fine carminum quorundam in fabulis poetarum. Quando autem hæ coronides appingi solerent, pluribus ex

10 Hephæstione docet Cælius 17. 19. 20. & Varinum in κω.
¶ Κόρωνος proparoxytonum, montis nomen, oxytonum uerò κορωνός angulum significat, Cyrillus. Οί γε μὴν ἡμῶν ἄρχοντες ὄρεσι κορωνοῖοντι πύργους βελόμους παρῶν, Hefiodus in Aspide. Id est, Meiebant illi falcibus acutis culmos supremos uel coronatos, spicis grauidos. Sed alia lectio habet κορωνοῖοντι, id est capitatos, spica enim in culmo instar corynæ uel clauæ est, κορωνοῖος apud Varinū germinatio est, & κορωνοῖος ramosum. Paraphrasis Ioannis Pediafimi sic habet, οἱ μὲν ἐκείνων γὰρ ἄσπετον αἶμα ἰσχυρὸν τὸ πύργου, ἕγερ τις καλῶς τὸς ἀσπετονισμῶν (uerbum obscurum uel corruptum) ἐστὶ τῆς ἰσχυρίας. Et paulò post, Scribitur etiam κορωνοῖοντι, id est nigros, nam spicarū alia sunt alba, alia ruffe, alia nigra, quæ & maximè probatur, κορωνοῖοντι uerò interpretatur ἰσχυρὸν αἶμα, καὶ δὲ δυνατῶν δύναμις.

¶ Κορωνός oxytonum, superbus, elatus, ὁ γὰρ καὶ καὶ ἰσχυρὸς. Κορωνός, γαυροῦ, καὶ ἰσχυρὸς, ἰσχυρία, Hesychius & Varinus. Κορωνός, proparoxytonum, improbus, & taurus ὀφθαλμῶν, id est cornibus excelsis uel erectis, idem. Et rursus Κορωνός, bos cornua lunata habens. ¶ Ceruus τετρακόρωνος Hefiodo & Oppiano cognominatur, quod cornicis uitam quater superet. ¶ Aristodemum tyrannum apud Cumas μαλακῶν cognominatum aliqui tradunt à barbaris hostibus, quo uerbo intelligatur ἀρτίπαις, id est puber, quoniam id ætatis cum coætaneis etiamnum comantibus, quos inde coronistas uocant, in bello aduersum barbaros manu promptus apparuerit, &c. Cælius ex Dionysij Romanis antiquitatibus. ¶ Apud Rhodios festum siue ludus celebrabatur, in quo cornici aggregatio quedam hordei & id genus rerum altarum fiebat: unde id, καὶ τῆς κορωνῆς παρῶν φέρει σῦκα, id est, Cornici uirgo fert ficos. Qui uerò eiusmodi præsent curæ, dici coronistas inuenio: sicuti in libro de nominibus Alexandrinus commemorat Pamphilus. Quæ ab eisdem præcinerentur, id est τὴν ἐδὲ ἴδου, uel ut in alijs reperio τὴν ἐδὲ ἴδου, id est quæ dabantur, (melius ἐδὲ ἴδου, ut Athenæus & Eustathius habent, quam ἐδὲ ἴδου ut Varinus & Hesychius) coronistmata uocabant, Cælius ex Athenæo. τὸ μωρὸν τὴν κορωνῆς αἶμα δεσπότης, Antiphanes apud Athenæum: ubi Plutarchus Rhodiacam quandam historiam esse ait, cuius iam olim sibi lectæ non amplius meminerit: scire uerò se Phœnicem Colophonium mentionem facere ἀνδρῶν πέντε ὡς ἀγαθῶν τῆς κορωνῆς, καὶ λεγόντων ταῦτα: Ἐδδοῖ κορωνῆς χεῖρα (manum plenam) πρὸς δὲ τὴν κορωνῆν, τὴν πρὸς τὴν Ἀπόλλωνος, ἢ λέγειν ἄνθρωπον, & reliqua, neque enim uersus omnes recitare libet, quod plures sint, & ut uidetur corrupti. Eodè modo apud Rhodios uerno tempore pro hirundine colligebant, χελιδνίζου id uocantes, ut suo loco narrabimus.

¶ Κορωνοῖος, ficus arbor fructus nigros proferens. τὴν κορωνοῖον γὰρ μεθ' ἐκείνων, Aristoph. in Pace, ubi Scholiastes docet κορωνοῖον etiam dici, quod fructus eius colore corum referat, quod Suidas etiam & Varinus repetunt. Apud Varinum scribitur, κορωνοῖον σύνου, καὶ κορωνοῖον. Ischades (ficus) quedam uocabantur βασιλείος, alia Κορωνοῖος, Pollux. ¶ Monchar algorab, id est rostrum cornicis, Andreas Bellunensis. Coronion, sesamoïdes paruum, inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas. Dioscorides quidem folia coronopodis ei tribuit. Est autem κορωνοῖος herba à Dioscoride & medicis memorata, à foliorum similitudine ad cornicis pedem dicta, quam & κορωνοῖος uocant, id est coruinum pedem. Κορωνοῖος herba à Tarentino ad inescationem pisciū additur. Fuchsius Germanicè Fränsfisch interpretatur, Tragus rappenfisch. Coronopus herba inter aculeatas à Theophrasto ponitur, sponteque nascentes, interim & seritur medicinae ad usum. Silago aut silago dicitur à nostris, à Græcis etiam coronopodion, ut Galeno. Sunt Arabes qui hanc coruinum (pedem) uocent, nec prohibeo, dum res cõstet, quibus cuique libet uocibus utatur. Illud monendi sunt, herbam, quæ modo pes coruinus ab officinis & herbicidis appellatur, non tam coronopoda uideri, quam ranunculi genus, quod polyanthemom cognominatur, quandoquidem aculeata & oblonga esse coronopus herba traditur, & aluinis prodesse: coruinus autem pes, auis eius & ranunculi similitudine conspicitur, plurimis foliorum diuisuris, cuius uel tactu solo pustulæ ambusti modo corporibus attolluntur, flore aureo copiosissimo: quibus notis ranunculum polyanthemom uocatum cõiiciunt, Hermolaus. Plura de coronopode scripsimus in Boue n. c. Fico folia sunt laciniola & cruciformia, hoc est, ut Theophrastus inquit, σελισσοειδῆ, nisi quis κορωνοῖος magis legendum putet, nam Hippocrates uerè inquit, folia sunt fico pedibus cornicis similia, Hermolaus. In Germania inferiore alicubi genus allij syluestris, folijs latiusculis geminis circa syluas & sapes proueniens, nescio quam ob causam coruinum porrum uocitant, Fränelau.

¶ Icones. Corone ciuitas in Peloponnese (uide mox inter propria nomina) quibusdam dicta creditur, quod mœnium fundamenta defodientibus ænea sit inuenta cornix, cuius forte argumentum in Acropoli æneum stabat Pallados simulacrum sub dño, cornicem manu tenens, Cælius.

Heron in Pneumaticis inter automata opera cornicem confingit, quæ se ad auiculas itidem fictas conuertat *αὐτομάτως*, Politianus in Miscellaneis cap. 97. ¶ Aegyptij in Hieroglyphicis Martem & Venerem scribentes, duas pingunt cornices, ut marem ac foeminam: & similiter cum nuptias innuunt: item ad designandum uirum qui cum uxore cōsuetudinem Veneream habeat, Orus. Eum qui iustam hominis ac legitimam uixerit aetatem uolētes monstrare, cornicem mortuam pingunt, propter longæuam eius aetatem, Idem. Eum qui in cōtinuo motu & animi intentione usque adeo uersetur, ut ne uescens quidem quiescat, significantes Aegyptij, cornicis pullos pingunt, hæc enim etiam uolans pullos pascit, Idem. Cornice, non ciconia, ut quidam putant, prisca concordia effigiem repræsentabant: quod uel Aeliano auctore cōstat, qui cornices inter se fidissimas esse, & cum societatem coierint maximo se opere diligere testatur, Politianus. Vide in Ciconia a. Sed & in no-
mismatis aureis duobus Faustinae Augustae, manifestam prorsus imagunculam nuper mihi Laurentius Medices ostendit, cum titulo ipso Concordia, Idem. De Concordia dea Iuuenalis ita meminit: Quæq; salutato crepitat Concordia nido. Quo in loco (inquit Lilius Greg. Gyraldus) diuersa sentiunt. Et Probus quidem uetus interpres: In tutela, inquit, Concordia ciconia est. Templū Concordia uetus fuit, in quo ciconia multa, &c. Merula de ciconia & ipse multa affert, ut hoc astrueret, & eum secutus Britannicus, item Valla Georg. Politianus uerò in Miscellaneis cornicem, non ciconiam intelligit: idq; tum Aeliano auctore de animalibus, tum quibusdam antiquis nomismatibus affirmat, quorum etiam ego nonnulla conspexi, Hæc ille. Mineruæ simulachrum quoddam legis-
mus quod cornicem præterebat, Lil. Gr. Gyraldus.

¶ Propria. Corone dicta, *Κορώνη*, quadā mulier Delijs ostendit locū in quo natus esset Apollo, ut refert Plutarchus in libro de oraculorum defectu. Meretrix quadam Callisto nomine, cui mater *Κορώνη* fuerit, memoratur apud Athenæum lib. 13. Et rursus in eodem, *ἢ ἢ Κορώνη ἢ Ναννίς θυγα-
τηρ τοῦ Ἰ. τῆς ἀναφορᾶς ἐκ τριπορεύας ὄνομα*, hoc est, Corone scortum fuit Nannij scorti filia, nepus Coronæ similiter scortū. Coronus, *Κορωνός*, filius Therfandri, uide mox in Coronea ciuitate. Orthopolidis filia fuit Chrysothe, hanc, ut putant, Apollo compressit, & ex ea natus puer Coronus est appellatus. Coroni filius Corax fuit, Pausanias in Corinthiacis. Fuit & Coronus quidam Lapithæ filius, cuius meminit Stephanus in Philaia. ¶ Coronen, id est cornicem, filia Apollinis, legimus in Coronismatis dicis carminibus apud Athenæum, sed qui hæc cantillabant autem ipsam cornicem, per iocum forte, Apollinis filiam fecisse uidentur. ¶ Coronis, *Κορωνίς*, una Hyadū apud Hesiodum. Obseruatum in Pausania monumentis (in Corinthiacis) deam in Sicyonia Coronidem colli, cuius tamen simulacrum peculiare templum habeat nullum: sed cum sacrificij appetit tempus, id in Palladis transferunt sacraria, honoreq; prosequitur, Cælius. Coronis, alio nomine Arfinoë, nympha fuit, Phlegyæ, uel (ut alij tradunt) Leucippi filia: quæ ex Apolline Aesculapium peperit. Postea coruus auis sacra Apollini quum eam deprehendisset cum iuvene quodam Aemonio (Elati filio, cui Ischys nomen erat,) rem habentem, ad Apollinem denulit. Quare Apollo iratus eam (maturo iam partu, Seruius in septimum Aeneid.) sagittis interemit: factiq; tandem pœnitens, quum illam ab inferis nequiret reuocare, seculo eius utero conceptum ex se eduxit infantem, eumq; Aesculapium appellauit, & Chironi centauro tradidit educandum, ut Grammatici annotarunt. Coronides (inquit Gyraldus) cognominatus est Aesculapius à matre, qua de re lege fabulā apud Ouidium libro 2. Metamorph. quæ ita incipit: Pulchrior in tota, quam Larissæa Coronis. Non fuit Aemonia, placuit tibi Delphice certè, &c. quo loco Coronis Larissæa ab omnibus legitur, ab urbe Larissa. Ego uerò ex tertio hymno Pyth. Pindari, Lacerea legendum puto, ab urbe, cuius post Pindarum Hellenicus etiam & Stephanus meminere: Hæc ille, pluribus etiam subiunctis de eadem hac Coronide ex Pindaro & eius Scholiaste, quæ breuitatis studio relinquimus. Homerus, inquit, & Hesiodus *Κορώνην* uocant, ego nunquam à bonis authoribus per χ scribi opinor.

¶ Corone, *Κορώνη*, urbs Messeniæ, quæ à Strabone etiam Coronea, *Κορώνεια* dici uidetur, scribit enim Coroneam ciuitatem esse prope Heliconem in alto conditam, quam Cuarius fluius alluat, ubi Pambotia celebrata fuerit: cuius ciues Coronij (*Κορώνηαι*, Varinus per σ . scribit penultimam) dicantur, ut alterius Messeniæ Coronenses, *Κορωνείς*, Eustathius in Iliad. B. Addit Bœoticam Coroneam à Coronio Therfandri filio (Sisyphi nepote, Pausanias in Bœoticis) nominatam. Et alibi σ Coronen Messeniæ olim Pedasum dictam docet. Vide plura in Stephani Ethnicis & Onomastico nostro, de his & alijs etiam eiusdem nominis urbibus. In Peloponneso ad Pamifi fluij dextram (ad mare, sub monte Temathia, Pausanias) Corone ciuitas fuit, à Bœotia Coronis (ex qua conditor eius oriundus fuit) sic appellatione ducta: uel quod mœnium fundamēta defodientibus aenea sit inuenta cornix, cuius forte argumento rei in Acropoli (arce) æneum stabat Pallados simulacrum sub dio, cornicem manu tenens, Cælius ex Messenicis Pausania. ¶ Coronus, *Κορωνος* proparoxytonum, Cyrillo montis nomen est.

¶ b. *ἢ τριπλὴ δὲ, λοιμῶδες δὲ ἢ ἀφρογίω πλῆθὲ πλοδιδόν, καὶ θείας ἐαρινῆς, ὅταν κορώνης ποδὶ ἐπέλα γίνωσκται*, Plutarchus in libro de oraculorum defectu, *θεία* quidem folia fici dicuntur, quæ figura ac diuisione cornicis pedem referunt, ut diximus supra in coronopodis herbæ mētionē, Hesiodus libro secundo Operum nauigationem uernam cum folia summæ ficus tantum apparent, turgētia scilicet primo uere, quantum cornicis uestigium terræ imprimitur, *ὅταν ὁ ἄνθρωπος κορώνης ἢ ἢ ἐπιπέσει*. Videtur

De Corn. H. b. c. e. g. h. Lib. III. 317

Videtur autem hac comparatio folij ficulni turgentis ad cornicis uestigium, quod ad magnitudinem, eò elegantior, quoniam figura etiam comparantur, ut ibidem in Scholijs Proclus testatur.

¶ c. Corniculæ in medio cæli, Baruch. 6. Ab arcturi sydere ad hirundinum aduentum notatur eam in Mineruæ lucis templisq; raro, alicubi omnino non aspici, sicut Athenis, Plinius. *κράξου* uerbum, & nomen *κρωγός* (à Motchopulo) de cornicis uoce usurpantur. *κράξου* Aratus etiam de pullis gallinaceis dixit. Tum uespertinum cornix longæua resultat, Auienus. Homerum infantem Aegyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis ubertibus in os eius manasset, ea nocte nouè uoce diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyriionis, sturni, lusciniæ & merulæ, ut recitauit in Colūba Liuia ex Eustathio.

¶ e. Ad nuncupatum lacum Moerida (Myridis, Cælius qui & Græca Aeliani uerba recitat 25. 28.) in Aegypto, ubi Crocodilon oppidum est, Cornicis sepulchrū ostenditur; cuius causam Aegyptij eam asserunt, quòd cum eorum rex, cui Marthes nomē esset, cornicem ualde cicurem haberet, quæ postquam audisset quò uolatus dirigendus, & quænam regio transeunda, & ubi terrarum requirendum esset, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuncius perferret, eam mortuā & sepulchri honore affectit, & cippo ornauit, Aelianus.

¶ Cornicem occisam tandiu relinques donec puteat, cadauer iam foetidum expones in locum ubi mures aranei sunt, conuenient illi ad hanc escam consumendam qui in domo fuerint omnes: & ita congregati uel scopis uel aliter occidi capiuere poterunt, ut nuper ex homine quodam polyistore cognouimus. ¶ Ad amorem coniugalē, Si uir gestauerit cornicis masculæ cor, mulier foemina, mutuo inter se amore pariter per omnem uitam concordēs degent, Kiranides. Cornicis interiora aīsa si mulieri ignorantī dederis, ualde te diliget, Idem.

¶ g. Si cui pedes dolent, cornicem capias illæsam, & posteriorem digitum dextri pedis cornicis abicinde à pede iuxta crus per puerum incorruptum; & ligans filum suspende uel circumnecte, cornicem uerò terebinthino ungueto uel oleo totam unge, & dimitte eam uiuam uolare. Digitum uerò eius (illigatum pelii ceruinæ) circūliga patienti pedi, &c. Kiranides: qui etiam uerba quædam concepta simul effari iubet.

¶ h. Coronidis in cornicem mutatae fabulam prosequitur Ouidius Metam. 2. Leucippe, Ariippe & Alcithoe sorores, dictæ Minyades, mutatae sunt, una in cornicē, altera in uespertilionem, tertia in noctuam, Aelianus Variorum lib. 3. Socrates Platonis inuidiam & improbitatem notans narrauit amicis in fornīs sibi uisum Platonem in cornicem mutatum, caput suum inuadere & lancinare caluitium, Athenæus lib. 12.

¶ Cornix auis est augurijs & incantationibus apta, Albertus. Cornicem aiunt augures hominum curas significationibus agere, insidiarum uias monstrare, futura prædicere. Magnū nefas hoc credere, Deum consilia sua cornicibus mandare, Isidorus. Obseruatū est, ut minora auspicia semper maioribus cedant, licet priora sint: siquidem cornicis aut columbarum auspicia, aquila superueniente irrita fiunt, Alexander ab Alex. Auium uoces usque adeo uariæ sunt pro diuersis carum affectibus, ut earum uarietatis differentias omnes obseruare difficillimū foret, itaq; cornicis & corui uarietatem augures aliquatenus obseruarunt, ceteris tanquam supra hominis captum differentijs relictis, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Oscinum tripudium (augurium) est quod oris cantu significat quid portēdi cum cecinit coruus, cornix, &c. Festus. Et rursus, Oscines aues Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspiciū, ut coruus, cornix, &c. Quid augur? cur à dextra coruus, à sinistra cornix faciat ratum? Cicero 1. de diuinatione. *ὁρατὰς γὰρ ὑπὲρ τῶν ἰσχυρῶν ἔσται*, Aristoph. in Equitibus. Coruus uel cornix crocicans, uel quæuis auis augurifica, quid significet per duodecim signa Luna in eis existente, docet Augustinus Niphus libro primo de augurijs, tabula sexta. Vlpj Traiani imperium adueniens plerq; mirifica denunciauerunt, in quibus præcipuum, cornix è fastigio Capitolij Atticis sermonibus effata, *κελεύς ἔσται*, S. Aurelius Victor. Aues nigrae inauspicatae habebantur, ut cornix, coruus, bubo, Scoppa. Cornix ales est inauspicatae garrulitatis, à quibusdam tamen laudata, Plinius. Inauspicatissima est foetus tempore, qui accidit post solstitium, Idem. Sæpe sinistra caua prædixit ab illice cornix, Vergilius Aegl. 9. Vbi Seruius, Augures, inquit, designant spatia liuo, & eis dant nomina, ut prima pars dicatur antica, posterior postica; item dextra & sinistra. Modo ergo cornicem ab amica ad sinistram partem uolasse dicit, & in caua illice confedisse, quæ res agrorum damnum significabat per milites clamore gaudentes & litibus, sicut cornix etiam. Nam hæc auis & clamore latatur & alias frequenter inuadit, Sic ille. A dextra coruus, & à sinistra cornix uel picus, spem non ambiguam & ratum auspiciū fecere, Alexander ab Alexand. ex hoc Plauti nimirum in Asinaria, Picus & cornix est ab læua, coruus porrò ab dextera, Teq; nequeus uetet ire picus, Nec uaga cornix, Hor. Car. 3. 27. Cornicis per lunonem immisæ augurium, cum Iason & Medea amantes cõuenturi essent, Apollonius describit lib. 3. Argonaut. De augurio ex cornice solitaria apparente, uide supra in d. ¶ Cornix non placuit Mineruæ: an quia garritu pluuiosæ nuncia lucis. Dicar, & infelix omen habere putor? Siue quòd excerpam baccas palientis oliuæ, lo. Vrsinus. Cornix inuisa Mineruæ dicitur, quòd prodidisset ei

tres filias Cecropis quæ Erichthonium in cista inclusum eis seruandum dederat, & ne inspicerent prohibuerat, ut profequitur Ouidius lib. 2. Metam. In arce Coronæ urbis Messeniæ Palladis simulacrum erat sub dio cornicem manu gestans, Pausanias. Corniscarum diuarum locus trans Tyberim erat cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabantur, Perottus. Rex Calchur cum cibum sumere desierit, mox sacerdotes quicquid dapum superfluit, in locum quendam transferunt, in quibus nuda humo collocant: quo factio rursus & iterum manibus complofis excitant corniculas aues nigricantes, quæ ad hoc unum aluntur. hæc enim signo huiusmodi assueuere. propterea ueluti testera data ilico aduolant, regiasque reliquias depascunt. Has uolucres nefas est lædere, ob eam rem tutò uolitant quocumque liberit, Ludouicus Romanus 5. 3.

¶ Ne si forte suas repetitum uenerit olim Grex auium plumas, moueat cornicula'risum, Furtiuus nudata coloribus, Horatius in epistolis 1. 3. ex apologo Aesopi. Vide in Graculo h. in prouerbio Aesopicus graculus.

¶ PROVERBIA. Cornicari, uide supra in a. ¶ Acanthida uincit cornix, prouerbiu[m] usurpatum Calphurnio in Bucolicis Aegl. 6. Nyctilon ut cantu rudis exuperauerit Alcon Asyle, credibile est ut uincat acanthida cornix, Vocalem superet si dirus ædona bubo. ¶ Prouerbiu[m], Tam rarum ac alba cornix, dictum est supra in B. ¶ Aquilam cornix prouocat, Vide in Aquila h. ¶ Domum cum facis ne relinquo impolitam, Ne forte insideat cornicans garrula cornix, Hesiodus in Operibus. Græci uerius hi sunt, *Nude obmoue teiay anepitesoy nralesay, nu teiqe mlay kray lakpura koray.* Proclus interpres (inquit Erasmus) admonet locum hunc bifariam accipi, quibusdam uideri monere poetam uti quisque domiciliu[m] ante hyemem absoluendum curet, ne tum non habeat quo depellat frigoris molestiam, hyemem enim cornicis indicatam symbolo, uidelicet auis hybernæ. Alij putant significatum ædificiu[m] semel institutum non oportere imperfectu[m] relinquare, ne uulgo risui sis: & qui præterierint obloquantur carpantque leuitatem tuam, qui quod coeperis non absoluas. Eam autem obtrestantium petulantiam per cornicem uoluit indicare poeta, nempe auem garrulam & obstreperam, ut hinc etiam uerbu[m] prouerbiale ductu[m] sit *κρησση*. At ipsi Proculo magis probatur, ut *κρησση* accipiamus, unicuique negotio, quod semel instituerimus, finem idoneu[m] imponendum, ut nihil omnino desideretur, & ubique connitendum ad perfectionem. Id quod longius auocabitur à simplici sermone, hoc uenustius fiet, & magis prouerbiale. Veluti si quis adhortetur aliquem, ne literarum studiū deserat, sed laudabiliter institutis summam imponat manum, ne uulgo ludibrio sit quod à bene coeptis desiterit, Hæc omnia Erasmus. Nos hoc insuper obseruauimus pro *ἀνεπίτεςoy* alias legi *ἀνεπίτεταoy*, quod Scholia exponit *ἀνεπίτεταoy ἢ ἀνεπίτεταoy*. ¶ Aliud noctua, aliud cornix sonat, Vide supra in Cornice D. ¶ Cornicum oculos configere, prouerbiu[m] de quo non satis liquet unde sit natum, ex apologo quopiam, an ex euentu, an ex metaphora sumptum. Videtur autem perinde ualere quasi dicas, nouo quodam inuento ueterum eruditionem obscurare, efficereque ut superiores nihil scisse, nihil uidisse uideantur. Effertur autem per ironiam. Fieri quidem potest ut cornicum uiuacitas & concordia huic adagoni locum fecerit: ut is uideatur cornicum oculos uelle configere, quisquis ea quæ antiquitas magno consensu approbavit, damnare ac rescindere conetur. Nec admodum absurdum, si quis in hunc modum accipiat, ut dicatur oculos cornicum configere, qui perspicacissimis oculantissimisque uisum adimat offundatque tenebras: aut qui rem ipsissimam acu, quod aiunt, tangat, tantus uidelicet artifex, ut non solum scopum aut auem, uerum & ipsos oculos iaculo feriat, Sic Erasmus, apud quem pluribus leges quomodo Tullius & d. Hieronymus hoc prouerbio usi sint. Nec admodum diuerse, inquit, usurpauit Macrobius libro Saturnalium septimo, his uerbis: Et quia his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Eustathium, ut recepta contraria dispositione, quicquid pro uario cibo dici potest, uelit communicare nobiscum: ut suis telis lingua uiolenta succumbat, & Græcus Græco eripiat hunc plausum, tanquam cornix cornici oculos effodiat. Prouerbiu[m] in M. Tullij oratione positum, Cornicum oculos configere, non tam enarrat Valla, quam implicat, Cælius Rhodig. 25. 28. ubi ne ipse quidem huius prouerbij uim explicat, quamuis id se fecisse insinuet. ¶ Cornix scorpionum, subaudi rapuit: Quadrat in hos qui parant eos lædere, unde tantu[m] mali sint uicissim accepturi. Quemadmodum cornix correpto scorpione, arcuata illius cauda uulnus accepit letale, *περὶ τῆς* de qua re extat Græcum epigramma Archia, quod Erasmus recitat, & carmine etiam Latino reddit. Atque id (inquit idem Erasmus) in rebus humanis frequenter usu uenire solet, ut qui cepisse uideatur, ipse captus sit. Quemadmodum & Horatius, Græcia capta feruū uictorem cepit. Cornix scorpionum, parcemia in eos qui tum grauiam, tum nocuenti inferentia plurimum toto petunt conatu, Cælius ex Suida & Hesychio. Vide Emblema Alciati in fine historię Corui. Huic affine est illud, Coruus serpentem. ¶ Cornicibus uiuacior, prouerbiu[m] explicatum supra in c.

¶ Habent & Germani sua à cornice prouerbia, qualia sunt: *Sie Erbe gehet irer hupsens nit ab.* id est, Cornix suam claudicationem non deserit: de ijs qui nunquam mutaturi sunt ingenium, quicquid enim natiuum, id haud facile mutatur. Eiusdem sententiæ est illud, *Aethiops non dealbescit.* *Ein Erbe beisset der anderen kein aug auß.* id est, Cornix una alterius oculos morfu non excæcat, quo sensu illud effertur, Bestia nouit bestiam.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur in simulacrum Spei.

Quæ

De Cornic. diuersis. Lib. III 319

Quæ tibi adest uolucris? cornix fidissimus oscen. Est bene cum nequeat dicere: dicit, Erit, &c.
 Aliud eiusdem sub titulo, Prudens magis quam loquax.
 Noctua Cecropijs insignia præstat Athenis, Inter aues sanæ noctua consilij.
 Armifera merito obsequijs sacra Mineræ est, Garrula quo cornix cesserat ante locò.
 Aliud Concordia inscriptum, uel Concordiæ symbolum.
 Cornicum mira inter se concordia uitæ est, Inq̃ uicem nunquã contaminata fides.
 Hinc uolucres hæc sceptrâ gerunt, quòd scilicet omnes Cõsensu populi stantq̃ cadutq̃ duces:
 Quem si de medio tollas, discordia præceps Aduolat, & secum regia fata trahit.
 Eiusdem Emblema quod inscribitur, Iusta ultio, de coruo scorpionum rapiẽte, referam in Coruo h.
 10 quanquam prouerbium cornici eam historiam tribuat, ut supra dictum est.

DE CORNICIBVS DIVERSIS: ET PRIMUM de Cornice frugiuora.

COCIX Latine uocatur auis, cornice maior, rostro magno & albo iuxta caput ubi sunt nares, ea carnes non gustat, & à quibusdam graculus uocatur, Germanice *rouch*, (lego *rũch*.) Albertus. Sed quòd Latine cocix uocetur, sine authore scribit, omnino enim inusitata est hæc uox Latinis scriptoribus, coccyx quidem Græcis cuculum sonat. Vide in Cornice A. Graculum etiam nō esse, ex graculorum historia facile conuincetur. Cornix quædam granuora est, rostro albo, cætera nigra, hanc *αυτομολόγος*, id est frugilegam Aristotelis, Longolius esse coniecit, Turnerus. Spermologus, uulgò *ein roeck*, Longolius. Apud Anglos etiam, ut audio, rook uocatur hæc auis, rostro nō planè nigro, sed posterius albicante, eodemq̃ icabriore, unde nomen fortassis à Germanis impostum ab asperitate: in agris degens, non ut cornices proprie dicuntur, quæ & carniuoræ sunt, circa domos & sterquilinia: in arboribus nidificans. *αυτομολόγος, αυτομολόγος ζωον*, Hefychius.
CORNIX fera & syluestris, uulgò Germanis *Helftræ*, maior reliquis, color ei partim cinereus ad albedinem uergens: partim fuscus, ut in capite & collo. alæ uarijs mixtum coloribus tinctæ, degit in syluis, Eberus & Peucerus.

DE CORNICE VARIA.

CORNIX uaria, quæ partim cinerea est, partim (nigra,) à Germania inferiore recedit æstate, & reuertens autumnò manet per hyemem, sed à superiore Germania uersus meridiẽ nunquam recedit. Causa est, quia in inferiori parte Germaniæ sunt loca aquosa ex quorũ uaporibus aër hyemè temperatur, in superiori uerò est aër purissimus, & loca perquam alta, ad quæ æstate accedunt, Albertus. Cornix cinerea, *αυτομολόγος*, Germanis *Schilttræ*, *Nabeltræ*, Eberus & Peucerus. Est & marina quædam cornix, quam aliqui hybernæ cornicem uocant, capite, cauda & alis nigris, cætera cinerea, an hanc aliquando uiderint Aristoteles & Plinius, dubito, nam de ea nusquam mentionem fecerunt, Turnerus. Cornices istæ in Heluetia nunquam nidificant, ut audio, migrant enim aliò. Ab Italis, ni fallor, mulacchiæ uel munacchiæ dicuntur, aues enim è cornicum genere sic uocari Alunnus author est. In huius nido reperiri fabulantur herbam uel radicem, quæ gestantem inuisibilem reddat: quod aliq̃ de corui nido nugantur: Vide in Coruo H. d. Audio hanc cornicem in Germania inferiori *Bundetræ* uel *Pundetræ* uocari, & in cibũ admitti: aduenire hyeme, ideoq̃ pueros eis imprecari, *Pundetræ gott gâbe dir den range*, *Su bringst den kalten winter ins lande*. Gallicè cornicem syluestrem dici, *corneille sauvage*. *Eine Bundetræ macht gheinen winter*, id est, Cornix una hyemem nō facit, prouerbium apud Vuestphalos celebratum: cui illud Græcorum responderet, Vna hirundo non facit uer. Est autem cornix (uaria) hyemis nuncia, & æstate ingruente auolat, Tappius.

Cornix uaria (captam Decembri mense apud nos nuper obseruauit) dorso, uentre & collo cinereis est, (sed dorsum in medio etiam nigricantibus maculis distinguitur: à quibus forte punctis & reliqua etiam colorũ uarietate, *Pundetræ* Germanis inferioribus appellatur,) cæteris partibus nigris, alis scilicet, cauda, capite, cruribus & colli parte inferiore. Sed hæc pleræq̃ ita nigrae sunt, ut ad cœruleum siue Indicum colorem uergant. Mentum (hoc est, pars infra oculos & rostrũ) præ cæteris atrum est. Plumæ quædam sui generis, setiformes ferè, bonã rostri superioris partem ultra nares usq̃ tegunt. In uentre dissectæ reperi quassitas quasdam & cortices granorum quorundam, & substantiam quandam albam pinguem ex iisdem forte granis concretã, & lapillos. In iecore fel nullum, siue quòd non habeat, siue quòd globo bõbardæ (quo interempta erat) uiscera essent contracta.

DE CORNICE AQUATICA ET MARINA.

MORPETENSES in Anglia cornicem aquaticam uocant auẽ, quæ sturno paulò minor est, corpore toto nigro, excepto uentre albo. Caudam habet breuiusculam, rostrum alcedonẽ, (alcedo ei est ispida uulgò dicta) paulò breuius. Ante uolatum alcedonis (ispidæ) more crebrò nutat, & in uo-

latu gemit, uoce alcedonem ita refert, ut, nisi uideas, alcedonem esse iurares. Hanc apud Morpeten-
fes in ripis fluminum, non procul à mari, uidi, aliàs nusquam. Pisciculis uisitat ut alcedones, Tur-
nerus. Audio hanc auem apud nos quoq; reperiri circa Limagum fluuium.

CORNIX Marina, *κορνίχη θαλάσσια* uel *άλια & φιλία*, Homero etiam simpliciter *κορνίχη* dicta, &
alibi *ταυρύλαος*, id est lingua exerens cognominata, Eustathio, Suidæ & Hesychio non alia quam
aethya est, Arrianus distinguit. Vide supra in Aethya statim post Mergum, & in Cornice h. a. Cir-
ca speluncâ Calypsus erat nemus, in quo & alię aues nidificabât, *ταυρύλαοι τε (πιάτ) ἰλαοοι*, Schol.)
κορνίχη. *Εὐνάλας, τῆσιν τε θαλάσσια σφρα μεμυλε*, Homerus Odyss. id est cornices marine, piscari & pis-
ces deuorare (hoc enim per marina opera intelligit poeta Eustathio) solite. Oceani Germanici ac-
cola *Schyrtyen* (forte quasi clamofas cornices, uel nomine per onomatopœiam factio) cornices
quasdam appellant, quę aquilam marinam (*Æm* dictam ab eis) sequuntur, & reliquias eius deuo-
rant. Fulicę quaedam marina apud Frisios *Warcol* dicta (nescio à marine an à mergo) cadaueri-
bus uescuntur, & coruorum instar odio habentur: de quibus, num phalacrocoraces, aut potius cor-
nices marinae sint, inquirendum.

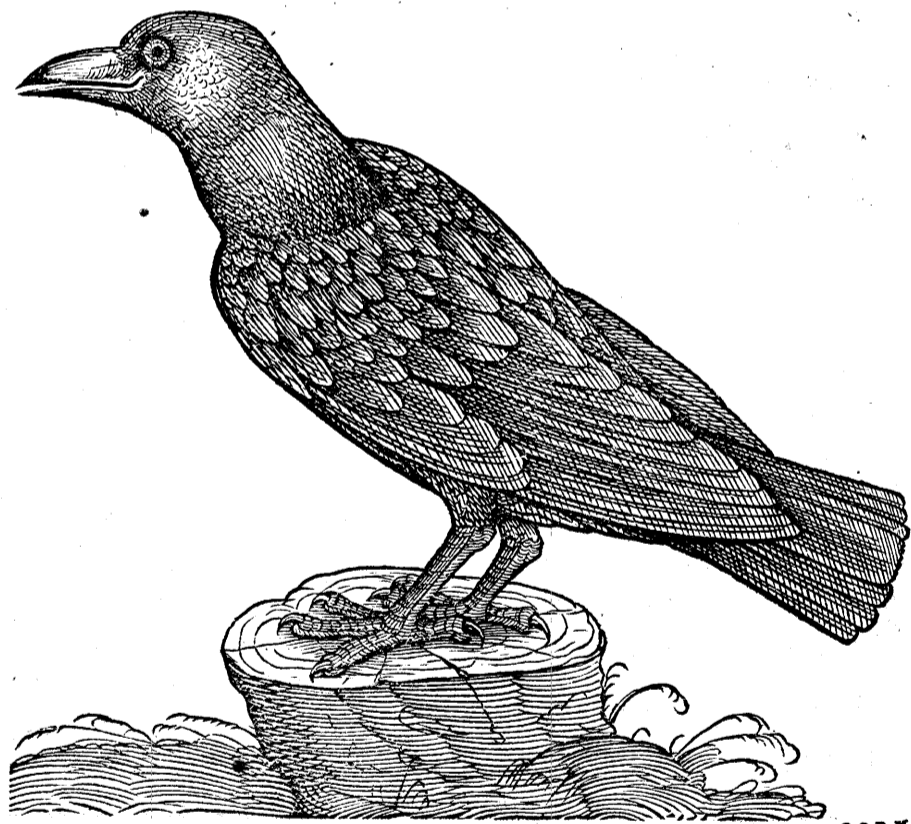
¶ Pyrrhocoracem, circa Athesin Germani uocant *Steinbräe*, id est cornicem rupium: quod
in rupibus degat & nidificet, eandem Anglus Eliota cornicem Cornubię appellat. ¶ In Lotha-
ringia coruum syluaticum quem post Corui historiam describemus, cornicem marinam, corneille
de mecr, nominari audio. Multa enim rara & peregrina, uulgus marina uocitat.

CORVINO GENERI COMMVNIA QVAEDAM.

CORVINI generis aues (*ὄρνις κορνισσὴ*) appello coruorum, cornicum, graculorum, & huius-
modi species. Coruini generis auibus robustum & prædurum rostrum est, Aristot. Minus Ve-
nere ualent, & raro solent coire, Idem. Ex his corui & cornices coniugia seruant. Gregatim de-
gunt ferè. Corui & ceterę omnes coruini generis aues, præter cornices, pellunt nidis pullos ac uo-
lare cogunt, Plin. Curant pullos diu etiam postquam euolauerint è nidis, comitantur enim uoian-
tes & pascunt, præcipue cornix: deinde cocix (sic ipse uocat ineptè) quę maior est cornice, rostro al-
bicante, uulgo ein *Aisch*: & monedula, & plura alia auium genera his similia, Albertus in Aristot.
de hist. anim. 6. 6.

DE CORVO.

30

CORVVS

A.

CORVVS est avis maior & perfectior in suo genere, Albert. Complectimur autem coruini generis appellatione (ut Aristoteles nominat) coruum, cornicē, & monedulam siue graculum. Cornix & coruus congeneres sunt, Theon Scholiasies Arati. Coruus & graculus eiusdem generis sunt, Crecentien. ¶ Hebræis coruus oreb, עֹרֵב, dicitur: pro qua uoce Deuteron. 14. Chaldaus trāstulit עֹרֵב, ureba: Arabs, عَرَابِي, gerabib: Persa, کَلک, calakt: Septuaginta עֹרֵב: Hieronymus, coruus. Videtur autem (ut doctus quidam apud nos conijcit) omne genus coruinum hoc uocabulo indicari, ut præter coruum, cornix, graculus, pyrrhocorax, &c. nam Deuteron. 14. legitur, Omnis coruus iuxta genus suum. Orebim, id est corui, numero plurali, Leuit. 11. Psalmo etiā 147. & Esaiæ 34. pro oreb coruus à Græcis & Latinis redditur. Regiel algerab, pes coruinus, herbæ nomen apud Auicennā 2. 568. Sed Bellunenſis in Glosſis Auicennæ Monchar algorab, rostrum cornicis transfert. Syluaticus gorab coruum uertit, conciliari possunt, si gorab uel oreb, generis uocabulū esse dicamus. Alchorab, id est coruus, initio hyemis parit quatuordecim diebus, &c. Albertus ex Auicēna. Verū Aristoteles id de alcyone scribit, quod & Albertus agnoscit: sed fortē, inquit, Aristoteles de coruo marino sentit, ut alcyon à coloris similitudine hoc nomen tulerit. Sed in hoc etiā errat, neque enim alcyon nigra est avis. Rursus alibi idem Albertus, Coruus abka (inquit) est coruus communis magnus: hunc miluum interimere scribit, ubi Aristoteles habet, non coruum, sed cornicem occidere tapynum, de hist. anim. 9. 1. Pes alcyonæ, id est pes corui, Syluaticus. ¶ Coruus apud ueteres Græcos εἰς, hodie uulgo εἰς dicitur. Italicè coruo uel corbo. Hispanicè cueruo. Gallicè corbeau. Germanicè Rapp uel Rab, quæ uox ab Hebraica orab uel gorab facta uideri potest per aphæresin. Flandris, Raue. Angliçæ a rauē, uel crowe, quanquam & cornicem sic interpretatur Eliota. Illyricè, hawran.

¶ Albertus cornicem alibi cum coruo, alibi cum monedula confundit, Auicennæ interpretem barbarum sequutus. Idem coronen, id est cornicem, Græcæ linguæ ignarus coruū interpretatur.

¶ Corui ueri & maiores Germanicè (Saxonice) dicuntur Rolttraben à sono uocis, qui pullos per quadragesimam excludunt, altera species corui à Saxonibus dicitur Coracten, quæ ætate circa solstitium excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen: Coruus maturis frugibus oua refert, Christoph. Encelius.

B.

Theophrastus tradit in Asia inuestitios esse coruos, Plinius. In Cranone Theſſaliæ duos tantum coruos in ciuitate esse dicunt: qui cum pullos ædiderint, discedant, & alios duos ex se genitos relinquunt, Aristot. in Mirabilibus & Plinius. Hæc apud Eufiathium Crannon nū, duplici scribitur, ciuitas quæ aliàs Ephyre. Cranon in Theſſalia, ut Hecateus inquit, oppidum iuxta Tempe, ubi nunquam plures duobus corui sunt. Fuit & in Epiro Cranon, &c. Hermolaus in Pliniū. ¶ Coruus maior est cornice, Turnerus. In Aegypto minores quàm in Græcia sunt, Aristot. ¶ Coruus avis est nigerrima, Perottus. Torus est niger, roſtro & corpore ualidis, Albertus. Corui penes per magna frigora interdum albicant, Aristot. Et alibi, iam per dix uisa est alba, & coruus, &c. Arceſſao regnante apud Cyrenæos coruus albus apparuit, de quo triste oraculum ferebatur, &c.

¶ Heraclides in republica Cyrenæorum. Coruus albus de raris inuentu dixit Iuuenalis hoc hemistichio, Coruo quoq; rarior albo. Ammianus in Epigrammate, εἰς ἄλλο ἄλλο δὲ καὶ ἄλλοις ἄλλοις τε καὶ ἄλλοις Εὐρώπῃ. Id est, Aut albus coruus prius, aut testudo uolucris Inuenietur. Galenus libro de naturalibus facultatibus primo, Itaq; Lycus (inquit) dum palam est eum neq; uera loqui, neque eadem cum Erasistrato, similis uideret albo coruo, qui nec ipsis coruis admisceri possit ob colorem, nec colubis ob magnitudinem. Conueniet in hominem sui ingenij & alienum à sensu communi. Sunt enim quos pudet usquam cum quoquam consentire, quasi nihil uerum sit, nisi diuersum sit. Hæc Erasmus in Prouerbis. Phœnices in Rhodo ciuitatem Achæam obtinebant duce Phalantho, eam cum Iphiclus Græcorum dux obsideret, obsēsi negligentiores erant, quod nunquam futurum sperarent se expugnatum iri, propter oraculum quo eis promittebatur ciuitatem tandiu in eorum potestate futuram, donec corui albi & in crateribus pisces apparerent. Hoc cognito Iphiclus, capto cuiusdam Phalanthi familiari qui ex urbe aquatū prodierat, persuadet ut pisciculos ex proximo illic fonte captos in urna secum deferret, & eos in craterem è quo uinum Phalantho miscebatur, immitteret. Id ita factū est, eodemq; tempore Iphiclus coruos aliquot gypso illitos dimisit. His uisus Iphiclus territus, & oraculo iam satisfactum existimans, conditionibus ab Iphiclo acceptis urbem tradidit, &c. Athenæus lib. 8. In ueteribus memorijs obseruatum, Bœotia Thracum impetu, & bellico furore deuastata, redditum ijs, qui frugibus superfuerant, ex intimo specu oraculum, Ibi sedem firmaturos, ubi coruos albentes conspicati forent. Id uerò in Theſſalia mox factum ad Pagæaticum sinum. Illorum nanq; oblatis aspectibus sunt, Soli qui dicebantur sacri corui, quos uino madentes pueri gypso litos emiserant, Cælius. Eadem historia copiosius ex Erasmi Chliadijs recitabitur infra in Prouerbio, Ad coruos. Fabula corui ex candido in nigrum mutati, describitur ab Ouidio Metam. lib. 2. fingit autem ab irato Apolline colorem atrum ei inductum, quod in causa fuisset ut Coronidem (quæ Aesculapium ex eo conceperat) nunciato ipsius cum iuene Aemonio cōcubitu,

subita ira commotus sagitta conficeret. Vide Higium in Hydra. Ipsi apud Alphonsum Sicilię regem, dum Neapoli sub Callisto pontifice effemus, uidimus coruum ei a rege Britannię missum, miro candore cōspicuum, Perottus. Olauus Magnus scribit in regionibus Septentrionalibus quibusdam coruos albos abunde conspici. Monedulas iam uidimus propter frigus regionis nasci albas, & similiter coruos: figura quidem indicante eas uerē esse de specie monedularum & coruorum, Albertus. Coruum album in Noruegia uidere raritas nulla est, Gybertus Longolius. Io. Carus qui cum Hispanis in nouum orbem nauigauit, albos coruos & merulas istic se uidisse adserit, Idem. Coruus dealbabitur, ut quidam (nugator, ut uidetur) nobis retulit, si ouum corui pinguedine uel ce rebro felis illitum, gallinā albā loco frigido incubandum supponatur. ¶ Coruum uiridem ex India aduectum Monaci (quod oppidum est Bauarię) nuper sibi uisum quidam nobis retulit. Coruus ætatis initio minus nigricans est, quum cœlesti rore pascitur, ut scribit Cassiodorus & propheticus perdocet psalmus, Cælius.

¶ Coruini generis auibus robustum & prædurum rostrum est, Aristot. aptum scilicet ad frangendum cibum & ad pugnandum, Albertus. Qui nasum habent aduncum a fronte statim, (ἄνε ἐπιγυμνοῦ ἀπὸ τοῦ μὲντος ὀδὸν ἀγροῦ,) impudentes sunt, instar coruorum, Aristot. in Physiog. Quibus oculi lucidi sunt, (σκληροί,) ἢ libidinosi (ἀδύνη) habentur, ceu qui gallos & coruos hac parte referant, Ibidem. ¶ Coruus pro ingluuie gulam habet patentiorem propius uentriculum, Aristot. Aues quædam carent sinu illo in quem ex gutture demittunt concoctione maturata, sed gula patentiore utuntur, ut graculi, corui, Plinius. ¶ Coruis, alijs uentri, alijs intestino fel iungitur, Aristot. Fel renibus, & parte tantum altera iungitur intestino, in coruis, coturnicibus, &c, Plinius.

Cornix ac coruus insigniter aquis oblectantur, ut Theon Arati interpret scribit. nam cum earum alitum corpora admodum sicca sint, humentia expetunt, quin & solitudinis amicum animal coruus est prouerbio suffragante, ἐὼν ἐς ὄρεας, Cælius. ¶ Corui carniuori sunt. Frequenter cibos uenantur, sed carne morticina, hoc est animalis per se mortui uescuntur, ut uultures & aquilarum genera, Grapaldus. Cadaueribus uescuntur, Scholiastes Aristophanis & Author de nar. r. Hinc prouerbium βελὴ τὸ κρέας: & illud Horatij epistola 7. Non pascēs in cruce coruos. id est, non suspendēris. Delphini cum pompylum gustauerunt, inefficaces stupidiq; redditi fluctu in litora eijciuntur, ubi a coruis gauisq; cæterisq; maritimis auibus exeduntur, Aelianus. Terra tenera est (ut Cato uocat) colore pulla, temperata ubertatis, mollis facilisq; culture, &c. quam recentem exquirunt improba alites uomerem comitantes, coruiq; aratoris uestigia ipsa rodentes, Plinius. Corui & cornices multiplici cibo utuntur, omnibus cadaueribus inhiant, uniuersisq; seminibus insidiantur, fructus arborum persequuntur, Macrobius. Coruus ætatis initio minus nigricans est, quum cœlesti rore pascitur, ut scribit Cassiodorus & propheticus perdocet psalmus, Cælius. Nos corui pullum aliquando nutriuimus carne cruda, pisciculis, & pane ex aqua madido. ¶ Coruus quod astituo tempore alui relaxatione se laborare planē sciāt, idcirco ab humidis cibis se continet, Aelianus. ar Simocatus non ab humidis cibis, sed a potu coruū æstate abstinere tradit propter uentris profluuium. Apud Ouidium secundo Fastorum Phœbus coruo minatur: At tibi dum lactēs hærebit in arbore ficus, De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ. Siti aegrescit antequā fici coquantur autumno. Quandiu ficus concoquuntur negatur bibere posse, quod guttur habeat pertusum illis diebus, Higium. Ebrietatem quoq; sentit, ut dicam in E. ¶ Merdas albas coruorum Horatius dixit Serm. 1. 8.

¶ Coruus auis est ualde clamosa, Albertus. Alitum plerūq; a suis uocibus nominantur, ut cuculus, coruus, Varro. Coruus crocitat, Author Philomelæ. A corui uoce fit factitium uerbum croco, a quo crocito. Inde uerō crocatio & crocitatō deducuntur, item crocio, a quo crocius quartæ declinationis. Simul radebat pedibus terram, & uoce crocibat sua, Plautus. Nonius eundem Plauti locum ex Aulularia citans, pro crocibat legit crocibat. Crocītum (inquit idem) propriam coruorum uocem ueteres esse uoluerunt. Et rursus, Crocīre cum sit coruorum, Plautus Aulularia cantare eos dixit. Crocatio, coruorum uocis appellatio, Pompeius lib. 3. Mutant cum tempestatibus unā raucifonos cantus cornices, coruorumq; greges, Lucretius. Coruus auis clamosa nihil aliud sonare nouit quā cras, cras: diuersas tamen uoces format, scilicet sexaginta quatuor ut dicit Fulgentius, Author libri de nar. r. Maxime omnium auium multos clāgones & uarias uoces fundit, nam institutus cum humanam uocem mittit, tum eius locutio alia quædam est ludentis, alia longē ferio agētis. Si enim quod pertineat ad deum agit, hic tibi sacrum quiippiam & diuinationis plenum loquitur, Aelianus. Cicuratus aliquando loquitur, Albertus. Et rursus, Voces hominum imitatur, & cantus auium domesticarum. Vide infra in Pfitaco ex Plutarcho. Corui loqui & salutare addiscunt, ut pluribus recitabitur mox in D. Ouantes gutture corui, Vergilius 1. Georg. Corui singultu quodam latrantes, scēq; concutientes, si continuabunt, uentos portendunt. κρόκω aut κρόκω uerba apud Græcos dicuntur de uoce cornicis aut corui (per onomatopœiam) propter asperitatem uocis quam adunt, Varinus in ἐκταξία. κρόκω ὁ κρόκω, ἢ δὲ κρόκω κρόκω, Idem. Vide supra in Cornice c. ¶ Cur animalia quædam mutantur, alia non: ut coruus qui semper incommutabilis persistit, An quorum natura uincere perdomareq; humorem non potest, ut auium, quæ uescit

cam quoque nullam ob eam rem obtinent, hæc nusquam mutari possunt? Aristoteles problematum
 10. 8. Coruus & pica pennas suas paulatim mutant, accipitres uero uno tempore pariter, Albert.
 ¶ Noctua & corui (ὄρνις), sed uideo erratum esse ac legendum nycticoraces) interdum non uident,
 Athenæus lib. 8. tanquam ex Aristotele in epistola Epicuri. ¶ Coruus ante tempus uernum (sem-
 per Martio mense) oua parit & fouet, ante tonitrua, Albertus. Et rursus, Coruus coit, parit & ni-
 dificat mense Martio, timēs, ut dicunt experti, tonitruum, hoc enim aiunt oua eius perdere. Corui
 mares non coeunt cum fœminis, priusquam cantu quodam ceu nuptiali & hymenæo eas demulse-
 rint, hæc uero maribus ita conciliata, admittunt, Oppianus lib. 1. de aucupio. Coruinæ speciei aues
 minus Venere ualent, & raro solent coire, Aristoteles. Albertus hoc de gracocenderon aue scribit,
 10 nempe omnium minimè eam coire, & semel tantum anno, sed apparet eam uocem corruptam à
 Græca ὄρνις, quæ coruinum genus significat, non unam aliquam auem. Coruum uulgus, ut
 Plinius scribit, ore parere & coire arbitratur; ideoque grauidas si ederint coruinum ouum per os par-
 tum reddere atque in totum difficulter parere si tectio inferantur, Aristoteles negat, sed exosculationem
 illam in ijs esse, qualem in columbis sæpe cernimus. Sunt qui coruos & ibim (inquit Aristot. de ge-
 neratione anim. 3. 6.) ore coire opinentur; inter quadrupedes etiam mustelam ore parere. Hæc enim
 & Anaxagoras, & alij quidam naturales authores scribunt simpliciter ualde & inconsideratè: qui
 in auium genere ratiocinatione illa falluntur, quod raro coruorum coitus cernatur, rostrorum con-
 iunctio sæpenumero, quæ omnibus id genus auibus solita est, quod in monedulis, quas māsues ali-
 20 suntur, ea fama caruerunt, coruinum genus libidinosum non est, quippe quod parum fœcundum
 sit, coire tamen id quoque uisum est. Sedenim non cogitasse quemadmodum semen per uuluum de-
 ueniat ad uentriculum, qui semper quod ingestum est concoquat, ut patet in cibo perficiendo, ab-
 surdum omnino est. Vulus autem id quoque auium genus, & oua habere cernitur iuxta septum, Hæc
 Aristot. Albertus hunc locum enarrans, Auicenna (inquit) diligentius cōsiderans, scribit se uidisse
 coire duos coruos non aliter quàm aliæ aues coeunt, raro autem in hominum conspectu coeunt
 corui, itaque multi cum uident eos oscula inter se conferre, coire putant. Mihi uero uidetur has aues
 forte ante lucem uel in crepusculo coire, quo tempore ab hominibus non uidentur, nec obseruatur
 eorum coitus, Sic ille. Corui partunt cum plurimum quinos. Ore eos parere aut coire uulgus ar-
 30 bitratur. Ideoque grauidas, si ederint coruinum ouum, per os partum reddere: atque in totum difficul-
 ter parere, si tectio inferantur, Aristoteles negat, nõ hercule magis quàm in Aegypto ibim; sed illam
 exosculationem quæ sæpe cernitur, qualem in columbis esse, Plinius. Multæ aues ore cōcipiunt
 & coeunt, ut corui, exosculatione facta, ut fit in columbis: licet hoc negat Aristoteles, nec ego mul-
 tum adfirmo, quia non uidi coeuntes, coeunt enim corui circa æquinoctium uernum, loquor de ue-
 ris & magnis coruis, qui à sono uocis *Kolchraben* dicuntur, & per quadragesimam excludunt
 pullos & fouēt, nam ipse aliquoties in Saxonia circa festum paschæ illorum pullos uidi & habui.
 Altera uero species corui, quæ dicitur à Saxonibus *Corraçhen*, æstate circa solstitium excludit pul-
 los, de quibus loquitur hoc carmen: Coruus maturis frugibus oua refert. Et potest fieri ut corui isti
 ueri ore coeant in frigore, nam si uulgari modo auium coirent, frigus semen unà incidens in matri-
 40 culam corrumpere, & profecto ea species quæ templa incolit, monedula dicta, ore coit tēpore uer-
 nis, Christophorus Encelius, qui & bonofas & urogallos (ut in illarum auium historia recitauit) &
 omnes ferè gallinas syluestres ore coire scribit: cui fidem habeat qui uoluerit, mihi sanè non persua-
 ferit; & friuola est ratio, quod coruus in frigore ore coire scribit, ne cum semine irrumpens in ma-
 triculam frigus id corrumpat, cur enim non eandem ob causam cæteræ etiam animantes quæcunq;
 hyeme coeunt ore coeunt? uel quomodo frigus non etiam per os irrumpere atque ac in matricem
 posset, cum multo amplior hic meatus sit? Sed his in rebus ubi an sint affirmare non possumus, cur
 sint inquirere stultū est. Coruū ore coire & parere uulgus arbitratur, ad quod respiciens Epigram-
 matarius poeta in Apophoretis scriptum reliquit: Corue saluator, quare fellator habebis? In ca-
 50 put intrauit mentula nulla tuum, Grapaldus. Parit coruus quatuor & (aut) quinque, Aristot. Et
 alibi, Non modo bina, ut aliqui uolunt, parit, uerum etiam plura. Incubat autem uiginti diebus, &
 pullos nido expellit, quod idem & aliæ complures uolucres faciunt, quibus enim partus numero-
 sior est, unum sæpe eijciunt, Aristot. tædio nutriendi, Albertus. Quinos aliquando parit coruus,
 Plinius. Fœminæ coruorum oua solæ incubant, & mares eis escas administrant, Author libri de
 nat. rerum. Coruus turres incolit, in quibus etiam nidificat, Idem. Pulli coruorū septem diebus
 absque ulla cibi alimonia degere feruntur, septima uero die nigrescunt, Idem. Pulli coruorum, ut
 feruntur, antequam nigrescant à parentibus utcumque neglecti, inedia affecti, huc illucq; uagantur in ni-
 do, & ciborum expectant aperto ore subsidium. Vnde etiam scriptum est, Job. 38. Quis præparat
 coruo escam? &c. Sed cum nigrescere illi cœperint, tanto eis alimenta præbenda coruus ardentius
 requirit, quanto illos alere diutius distulit, Gregorius in Moralibus. Sunt qui non à matribus pul-
 60 los coruorum nuper natos, sed à muscis præteruolantibus aliputent. Plinius dicit coruos obliuio-
 sos esse, & plerumque minimè ad nidos suos reuertuntur: sed quadam ratione naturæ congerunt ad suos ni-
 dos quæ uermes possint creare, ex quibus relicti eorum pulli aluntur interdum. Horum obliuionem
 probat etiam ex rebus, quas quum absconderint, derelinquunt, Seruius in primū Georg. ¶ Aues

quæ in urbibus solent præcipuè uiuere, semper apparent, nec loca mutant aut latent, ut coruus & cornix, Aristot. Corui toto anno manent, Demetrius Constantinop. ¶ De diuturnitate uitæ corui, leges quæ scripsimus in Cornice c. Retulit mihi quidam fide dignus, coruos à temporibus quorum non extat memoria, hoc est amplius annis centum, in turri quadam mansisse apud ciuitatem Galliarum quæ Coruatum uocatur: & quotannis pullos nutriuisse: & quanquam subtraherentur illi locum eam ob causam non mutasse, Albertus. ¶ Coruus ab æstate in autumnum morbo confictari dicitur, Plin. Aestiuo tempore potu abstinet, quod tum scilicet alui profluuio obnoxius sit, ut superius hoc in Capite scripsimus. Siti agrestunt, antequam fici coquantur, autumnus. ¶ Coruus erucæ semine occiditur, Aelianus. Eruca coruum interimit, Philes.

D.

Moses Iudæis coruum in cibo prohibuit, improba ingenia & animos tenebrosos hoc interdicto traducens, Procopius. Coruos obliuiosos esse, ex Plinio & Seruio scripti supra in D. Coruus circumcuratur furatur multum aliquando coartata per comminationem, (apparet locum esse corruptum,) Albertus. Coruus natura procliuus est ad furtum, ut experientia Erfordiarum docuit, ubi coruus circumcur paulatim de mensa in qua pecuniæ iacere cõsueuerant, in hortum uicinum sub lapidem numos aliquot, qui pretio quinq; uel sex florenos æquabant, abdidit, Obscurus.

¶ Coruus longæuius citissimè sit domesticus, Author libri de nat. rerum. Aegyptij corui, Nilum accolentes, nauigantibus quasi supplices esse uidentur, sibi quippiam largiri efflagitantes, quod eis si quid dono detur, petere cessantes, nihil molesti amplius sunt: in autem horum quæ postularint nihil impetrauerint, in nauis rostro insidentes, insequuntur nauas, funes arrodunt, ac uincula con-²scindunt, Aelianus. ¶ Tempore quo apud Pharsala hospites Mediæ perière, corui locis Aethiæ Peloponnesiæq; defuerunt, quasi sensum haberent aliquem, quo inter se rerum euenta significarent & mouerentur, Aristot. Scientissimus est mutationis aeris nuncijs, &c. ut in E. dicitur. Quantum cum sterili ferax ager differat, planè noscunt: in uberrimo enim gregatim feruntur, per sterilem agrum & infructuolum bini uolare assolent, Aelianus. Locis arctioribus, & ubi non satis cibi pluribus sit, duo tantum incolunt: & suos pullos, cum iam potestas uolandi est, primum nido eiciunt, deinde regione tota expellunt, Aristot. Corui robustos fetus suos fugant longius, itaque paruis in uicis non plus bina coniugia sunt: circa Cranonem quidem Thessaliæ singula perpetuè: genitores soboli loco cedunt, Plinius. Tradendum putauere memoriæ quidam, uisum coruum per uitam lapides congerentem in situam monumenti, in qua pluuia aqua durabat, sed quæ attingi non possent, ita descendere pauentem, expressisse tali congerie quantum poturo sufficeret, Plin. Corui Libyci sese inclinantes rostrorum aduicitatem quoad possunt in uasa intrudunt, atque inferunt, quæ homines sitis metu aquæ compleuerant, ac (ne rumpentur) supra tecta ad seruandum aeris beneficio aquam posuerant, itaq; potione fruuntur. Cum aquam deficere uident, calculos ore & unguibus apportantes, in uasa inferunt, atque calculi quidem in fundum detruduntur, ac desident, aqua uero de uasis fundo ex subsiditum occupatione calculorum alleuata, superiorem uasis uacuitatem replet: qua solerti machinatione corui aquam contingentes, potione referuntur: non ignorantes, quæ sunt penitus in media philosophia recõdita atq; abdita, unum & eundem locum duo corpora capere non posse, Aelianus. Idem hoc coruos in Africa facientes uisos sibi Aristotimus refert apud Plutarchum in libro Vita animalium, &c. Reddatur & coruis sua gratia, indignatione quoq; ⁴puli Romani testata, non solum conscientia, Tiberio principe ex foetu supra Castorum ædem genitus pullus, in oppositam sutrinam deuolauit, etiam religione cõmendatus officinæ domino. Is matre sermoni alluefactus, omnibus matutinis euolans in rostra, in forum uersus, Tiberium, deinde Germanicum & Drusum cæsares nominatim, mox transeuntem populum Rom. salutabat, postea ad tabernam remeans, plurimum annorum assiduo officio mirus. Hunc siue æmulatione incitatus maniceps proximæ sutrinæ, siue iracundia subita, ut uoluit uideri, excrementis eius imposita calcis macula, exaninauit, tanta plebei cõsternatione, ut primo pullus ex ea regione, mox & interemptus sit, funusq; innumeris aliti celebratum exequijs, constratum lectum super Aethiopum duorum huiusmodi præcedente tibicine, & coronis omnium generum, ad rogam usq; qui constructus dextra uisæ Appiæ ad secundum lapidem, in campo Rediculi appellato fuit. Adeo satis iusta causa populo Romanis uisæ est exequiarum ingenium aus, aut supplicij de ciue Romano in ea urbe, in qua multorum principum nemo deduxerat tunus: Scipionis uero Aemiliani post Carthaginensium Numantiamq; delatas ab eo, nemo uindicauerat mortem. Hoc gestum M. Seruilius C. Cestio Coss. ad v. kalend. Aprilis, Plinius. Exprimit coruus sermonem humanum miro modo, cum ex Actiaca uictoria reuerteretur Augustus, occurrit ei inter gratulanteis quidam, coruum tenens, quem instituerat proferre hæc uerba: Aue Cæsar uictor imperator. Miratus Cæsar tam officiosam auem, uiginti millibus eam emit, (hoc est quingentis aureis solatis, Robertus Cenalis) multasq; præterea simileis comparauit. Quo exemplo motus pauper futor instituire ipse quoq; aggressus est coruum ad parem salutationem, sed impendio exhaustus ad auem nõ respondentem dicere solebat, Opera & impensa perijt. Cœpit tamen aliquando coruus optatam salutationem exprimere, ac forte audita, dum transiret Augustus, respondissetq; Satis talium saluatorum habeo domi, super fuit coruo memoria, ut et illa, quibus dominum querentem solebat audire, uerba subiungeret, Opera & impensa perijt. Ad quod ⁶subridens

subridens Cæsar, emi auem iussit quanti nullam aliam emerat, Perottus. Vide Macrobiū libro 2. Saturni, cap. 4. Corui loqui & salutare discunt; Vide supra in c. ¶ Columbarū coniugium inter se mutuum seruant fidem ad mortem usq; & altero defuncto coniux alter uiduus permanet, quod idem corui etiam faciunt, Athenæus ex Aristotele. Fœtus suos nutritos, & ætate procedente firmos, acriter insectantur nidoq; expellunt. Quamobrem filij coruiculi deinde ea quæ sunt ad uiuendum necessaria inquirunt, genitoresq; suos minime alunt, Aelianus interprete Gillio. Corui pullos suos cum iam potestas uolandi est, primum nido eijciunt, deinde regione tota expellunt, Aristot. Coruus iam ætate affecta cum pullos alere non potest, seipsum eis cibum præstat. hi autem comedunt patrem; unde prouerbium esse natum ferunt, Mali corui malum ouum, Aelianus. alij aliam huius prouerbij originem adferunt, ut in h. referemus. ¶ Corui nidis suis (agnum, id est) amerinam *ἄμυρνον*, Philes) imponunt amuleti gratia, Aelianus.

¶ Coruus tauro & asino aduersarius est; quippe qui aduolans feriat, & eorum oculos laceret, Aristot. & Aelianus. Coruus uulpi amicus est, pugnat enim cum asalone, unde fit, ut huic cum ab illo percutitur, auxilietur, Aristot. Aefalon parua auis, oua corui frangit, cuius pulli insectantur à uulpibus, inuicem hæc catulos eius ipsamq; uellit, quod ubi uiderint corui, contra auxiliantur uelut aduersus communem hostem, Plinius. Si quod animal coruus contra uulpem pugnare animaduertit, subsidio ei uenit, amicitia adductus quæ illi cum uulpe intercedit, atq; ulciscitur, Aelianus. Sed non ueram amicitiam inter coruum & uulpem intercedere, ex Alberto & Auicenna recitauimus in Vulpē d. Lepus coruorum & aquilarum uocē metuit, & aduersus harum auium insidias in dumeta se abdit, Aelianus. In regione quadam ad Septentrionem remota capita coruorum (liber Germanicus habet aquiliarum, quod placet) præfidi regionis pro tributo adferuntur, in signum occisæ auis noxiæ quæ illic agnos & oues interimit, Olaus Magnus. Coruus occiso (à se & gustatq; Solinus) chamaeleonte, qui etiam uictori nocet, lauro infectum uirus extinguit, Plinius. ¶ Miluus & coruus hostes sunt, Aelianus. Miluo est quoddam bellum quasi naturale cum coruis, Cicero 1. de Nat. Coruum miluus impugnat, eripit enim miluus à coruo quicquid tener, ut qui & unguibus sit præstantior & uolatu, ita fit, ut eos quoq; uictus ratio faciat inimicos, Aristot. Coruus & miluus dissident, illo præripiente huic cibos, Plinius; ac si coruus miluo præripiat, ut Perottus etiam scripsit, his uerbis, Coruus miluo uolanti præripit escas. Ego cū Aristotele & interprete eius Gaza, potius dixerim miluum coruo præripere. Ictinos (inquit Albertus, quanquam codex eius 30 impressus perperam habet acrinoz & lartinoz) partium genus est milui, quod uocatur apud nos miluus rufus, non rapit oua uel pullos coruorum, sed potius quod inuenit de cibo præparatum, coruo extorquet, eoq; pugnat cum ipso, nam robore unguis & uolatu pernice coruo præstantior est, Præteritis temporibus (inquit Niphus) apud Apuliam ingens bellum annotatum est inter coruos & miluos, quod tribus diebus noctu diuq; ut fuit narratum perdurauit: ubi tandem milui superati fuerunt. Et non multo tempore post in eadem regione non defuit bellum acerrimum inter Hispanos & Gallos; ubi Gallis superatis, interficitur prorex Gallorum. ¶ Mutuo uterq; in alterū odio pelagius accipiter & coruus flagrant, Aelianus. ¶ Falconum & coruorum prælium ex Aenea Syluio descripti in Falcone d. ¶ Percnopterus aquila degener est, & à coruo etiam uerberatur, Aristot. & Plinius. ¶ Pugnam ciconiarum & peiecanorum, aduersus cornices, coruos, uultures, aliasq; carniuoras, descripsimus in Ciconia c. ex Kiranide. ¶ Pugnat coruus & choreus (alias choreus) noctu inuicem oua exquirentes, Plinius ex Aristotele de hist. anim. 9. 1. ubi Græcè legitur, *πύρα καὶ χλορεύς*, Gaza uertit pipo & lutea, pipram autem Aristoteles alibi dryocolapten, id est picum nominat. Choretes (uox corrupta pro choreus) contra coruos pugnat, Albertus. Turturum choreus odit, choreum coruus, Philes; qui in omnibus Aelianum sequitur, atqui Gillius ex Aeliano aliter, Cum turtur coruus & circus inimicitias gerunt, & turtur uicissim hostili odio ab utroque dissidet. ¶ Coruum aliquando ala uenem deuorasse obseruauimus, Albertus. ¶ Coruus interdū præualer, bubo nocte, & uicissim alter alterius oua uorat, Auctor libri de nat. rerum, sed Aristoteles hoc de cornice & noctua scribit, uide in Cornice d.

¶ Apud Celtas aiunt pharmacum (herbam uenenosam) esse xenicū dictum, quo citissima mors 50 inferatur, eo sagittas inficiunt, aduersus hoc inuentum ferunt remedium corticē quercus, (Dioscorides hoc remedium contra toxicum commendat,) alij folium quoddam (herbam quandam) diuersum, quod coracium (*κορακίον*) nominent, eo quod corax, id est coruus ab eis obseruatus sit, qui cum xenico gustato periclitaretur, quæsito hoc folio deuoratoq; conualuerit, Aristot. in Mirabilibus. Videtur autem mihi xenicum illud non aliud esse quàm uenenosissima herba, tora hodie dicta: & coracium quæ antiora nominatur, de quibus copiosè docui in Lupo a. ¶ Cadente fulmine corui ex sua natura lumen ferre (forte, fugere) uidentur, Hermolaus Barbarus.

E.
Corui quomodo reti capiatur, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 20. Item corui & cornices quomodo inuiscantur, eiusdem libri cap. 27. ut iam supra in Cornice scripsimus. Vidi ego canem spatio horæ interijisse, qui carnes nucis uomicæ puluere aspersas deuorarat, corui etiam eiusmodi carnes comedentes, per breue spatium uolantes decidunt, Brasauolus. Corui & canes herba ænutta deuorata inebriantur, & sic inebriati corui etiam capiuntur, Athenæus ex Aristot. lib. de ebrietate.
E

¶ Traditur ingruentis mali certissimum haberi praesagium, ubi exercitum uultures insequantur, coruos equidem ipsum hoc quandoque facturum esse compertum est, Caelius.

¶ Coruus scientissimus est mutationis aeris nuncius: & alia crocitantis uoce praesagit auram tranquillam, alia tempestatem, Author libri de nat. r. Mutant cum tempestatibus una Raucifonos cantus cornicum secla uetusta, Coruorumque greges, ubi aquam dicuntur & imbres Poscere, & interdum uentos aurasque uocare, Lucretius. *Κραυξ ομ. βροχια κελων*, Nicander, id est, Coruus pluuiam crocitantem praesagens. Cornix & coruus, eiusdem generis aues, cum corpore admodum sicco sint, plurimum gaudent humectantibus, cum igitur initium tempestatis (*χευμωθ*) senserint, & aer corpora earum humectarit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus ualde gaudeant, Theon Arati Scholiastes. Corui & graculi cum gregatim apparent, & similem accipitribus uocem adiuuant (id est acuta uoce clamitant, talis enim accipitrum uox est, Scholia) pluuiam praedicunt, Corui praeterea imminente pluua magnas pluuiam stillas uoce imitantes, & proferentes (subinde) *λωξ*, uel cum confusam habent uocem inlar stillarum, pluuiam significant, uel grauem (magnum) uocem ingeminant, (subinde reperunt,) & pennis omnibus concussis uehementer perspirent, Ex Arato & Theone Scholiaste. Imbrium guttas coruus effingere conatur, Aelianus. Auienus priorem partem loci ex Arato iam recitati, sic transfert: Agmine cum densa circunuoilitare uidetur Graculus, & tenui cum fridunt gutture corui. Coruus excitato & uolubili sono crocicans, & alarum pluuu se concutiens, tempestates praemonstrat. Rursus si coruus, cornix, graculus, crepusculo uesperino uocales sint, tempestatis aduentum praedicunt, Aelianus. Notandum cornicem rauca uoce, & solam, (iuxta carmen Vergilij, Tum cornix piena pluuiam uocat improba uoce,) pluuiam praedice: coruos uero & plures, & uoce tenui & purissima contra naturam sua, Tum liquidas corui presso ter gutture uoces, Seruius, atqui Vergilius primo Georgicorum hoc de coruis carmen inter serenitatis signa penit, ut paulo post recitabimus. Coruus si in serenitate non consuetam uocem addiderit, & nimium clamorosus fuerit, aquam significat: item si pediculos sibi eximat super oliuam, Obscurus. Corui singultu quodam latrantes, seque concutientes, si continuabunt, uentos: si carpitum uocem resorbent, uentosum imbrem praesagiunt, Plinius. Et est passu descendens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus alis, Vergilius primo Georg. inter pluuiam signa: ex Arato, ut apparet, qui tamen non coruorum habet, sed *κωξωξωξ*, id est graculorum. ¶ Corui stantes aduersus Solem, si rostra aperiant, calorem significant, Obscurus. Corui & cornices per initia tempestatis (*χευμωθ*) gaudent, in progressu uero crescente frigore non amplius gaudent, incipiente demum de aestate rursus gaudent, excelsus enim temporum non ferunt. Itaque cornix cum placida (non aspera) uariaque uoce letitiam suam testatur, signum est serenitatis, Theon Arati Scholiastes. Aratus inter Prognostica, *Και κωξωξωξ μιν ον ορμηται εοσαντες διος κωξωξωξ* &c. id est, Sereni & tranquillae coeli signum faciunt etiam corui, quando primum quidem seorsim clamant & geminant uocem: deinde uniuersi (*μεταβροχια λεκλιγοντες*: ubi Scholiastes, *λαμπροσφορα τη φωνη γρυμυνοι*) & plures gregatim collecti, cum multo (pleniore) clamore, (*φωνης εμπαλαι*: ubi Scholia, *μετα γρυμωσφορας φωνης*) gaudetibus similes (ut ex placida & remissa uoce conijci potest) somnum ineunt, (*κωξωξωξ μιν ον ον*: ubi Scholia, *ηδη πλε το σπνο ωραν στυροσταζωμλοι*). Multi etiam corui (Scholiastes addit, circa matutinum tempus) super cortice (trunco) arboris, uel ramis eius confidentes, & uolatu eam reperentes, (qui motus gaudetium est, crocitantem interim cantantesque) pennas concutunt, (uel arbori insidentes laxant & remittunt alas,) Haec ex Arato & Scholijs. Hunc Arati locum Vergilius primo Georgicorum sic reddidit, inter signa serenitatis:

Tum liquidas corui presso ter gutture uoces
Nescio qua praeter solitum dulcedine laxi,
Progeniem paruam, dulcesque reuisere nidos,
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.
Mutauere uias, & Iuppiter humidus austris
Vertuntur species animorum, & pectora (alias pectore) motus
Nunc alios, alios dum nubilia
uentus agebat, Concipiunt, hinc ille auium concentus in agris:
Et latae pecudes, & ouantes guttore corui,
Haec Vergilius. Seruius addit, ex uenturae propinquitate serenitatis coruos latari.

¶ Coruus longaeuus citissime fit domesticus, coruosque syluestres inuitos retinet ac seducit, Author libri de nat. r. Vidi aliquando coruum uenaticum, qui perdicem cepit & alios coruos syluestres: sed coruos non capiebat nisi fretus auxilio hominis propinqui, Albertus. Ipsi apud Alphonsum Siciliae regem, dum Neapoli sub Callistio pontifice essemus, coruum uidimus missum a rege Scytharum, aucupio mirabilem: siquidem alios coruos & phasianas cum eo capere solebat, Perottus. Coruorum & misuorum pulli apud Indos quomodo cicurentur & insituantur ad praedam hominibus adferendam, scripsi in Aquila E. ex Aeliano. Recens est fama Crateri Monocerotis cognomine, in Erizena regione Asiae, coruorum opera uenatis, eo quod deuehebat in syluas eos confidentes corniculis humerisque, illi uestigabant agebantque, eò perducta consuetudine ut exeuntem sic comitarerentur & feri, Plinius. Perottus aliter legit, In Troccena regione Asiae Craterus coruorum opera uenari solitus proditur, quos deuehebat in syluas insidentes humeris, illi uero coruiculus uestigabant agebantque, &c.

¶ Scripse

De Coruo. F. G. H. a. Lib. III 327

¶ Scripserunt quidam, porcos sequi eos à quibus cerebrum corui acceperint in ossa, Plin. Ce-
rebellum corui de pane collectum scrofæ si dederis comedere, sequetur te quocumq; ieris, Sextus.

F.

Coruus iuxta genus suum, id est quævis coruini generis avis, in cibis damnatur Leuitici 11. &
Deuteron. 14. Reprobat legislator, inquit Procopius Gazæus, maligni ingenij & tenebrofi (atri)
homines, qui per huiusmodi aues qualis coruus est, indicantur. Coruo in lege prohibito auaritia
(*avaritia*) prohibetur, Clemens Stromat. 5. ¶ Corui aut cornicis carnem nunquam dabis accipi-
tri, ualde enim nocet, &c. uide supra in Cornice F.

G.

10 Multa remedia sunt ex anserè, quod miror æquè quàm in capris (aliàs coruis,) nanq; anser cor-
uusq; ab æstate in autumnum morbo conficari dicuntur, Plinius lib. 29. in fine capituli 3. Gelenius
in annotationibus suis docet uetustos codices non in coruis, sed in capris habere, quod & ipse pro-
bat, &c. Coruus uiuus sepultus in fimo equino, & per dies quadraginta putrefactus, deinde com-
bustus, & in ceroti formam redactus, podagricos sanat perfectè, Kiranides. Medicus quidam cele-
bris nostra ætate, coruos duos mense Martio è nido combustos in læuissimum pollinem redactos,
epilepticis propinabat, bis uel ter in die drachmæ pondere exhibitò cum aqua decoctionis castorei.
Aliqui coruum excoquunt, & nocte concubia in plumbeum uas condunt, ad denigrandos capil-
los, Plinius. ¶ Sanguis coruorum subtiles reddit capillos, Rafis. Sunt qui sanguine & cerebro
corui utuntur cum uino nigro ad denigrandos capillos, Plinius. ¶ Seuum corui nigri & rutam
20 recentem cum oleo misce, quo inuncti capilli nigrescent, Rafis. ¶ Quidam sanguine & cerebro
corui utuntur cum uino nigro ad denigrandos capillos, Plinius. Cerebrum corui cum stillatio li-
quore uerbenæ haustum epilepticis prodesse nuper amicus quidam ad nos scripsit tanquam expe-
rimentis probatum remedium. ¶ Fel corui mixtum cum oleo de aliuiule & corpori toti illitum,
soluit hominem ligatum ne coëat, Rafis. Oportet aliquando hominum cogitationes fallere medi-
cum, & persuasioni eorum etiam falsæ se accommodare, & remedia quædam etiam cõtra rationem
permittere in quibus illi confidunt. Memini ego quendam uirum nobilissimum iurasse, se esse liga-
tum ne cum mulieribus coiret, quem cum ab hac persuasione nulla arte reuocare possem: finxi me
quoq; omnino credere ipsum esse ligatum; & remedium ostendi ex libro Cleopatæ de informanda
feminarum speciositate: in quo promittitur, si ita ligatus fel couinum cum sesamelæo misceat, ac
30 corpus totum inungat, adiutum iri, Hoc ille audiens confusus est libri uerbis, & cum id fecisset, libe-
ratus coeundi libidinem recepit, Constantinus in libro de incantatione. Quidam suffiebat se (felle
coruino, ni fallor, de hoc enim proxime dixerat) ut redderet capillos albos, quod quidem consequu-
tus est, Rafis. ¶ Si pes corui ad collum tussientis pueri suspendatur, multum prodest, Rafis.
¶ Corui fimus suffitus albos & albam lepram sanat, Kiranides. Dentium dolorem statim
abire tradunt fimo corui lana adaligato, Plinius. Fimus corui lanula obuolutus denti cauo insul-
citur minutatim, ac sine dolore eum discutiet, Marcellus. Cauo denti fimum corui si imposueris,
dentem rumpit & tollit dolorè, Sextus. Constantinus Afric. in libro de animalibus de cerebro cor-
ui hoc scribit. Fimum corui lana adaligatum infantium tussi medetur, Plinius.

¶ Ouum corui grauidis cauendum cõstat, quoniam transfressus abortos asperos facit, Plinius,
40 Oua eius denigrant capillos, Kiranides, si pilis rasis à capite illinantur, Rafis. Corui ouum (corui-
ni oui interiora, Marcellus) in arco (Cyprio, Sextus) uase permixtum, (& diu coagitatum, Marcel-
lus, donec mutet colorem, Sextus) illitumq; derafo capite (in umbra per peniculum pictoris, Mar-
cellus, donec ouum consumatur, Sextus) nigritiam capillis affert, sed donec inarescat (siccetetur infe-
ctio, Marcellus) oleum in ore habendum est, ne & dentes simul nigrescant, (tanta enim solet esse uis
eius, ut etiam dentes dum siccat inficiat, Et seuo ceruino faciem perungi oportet, ne distillantibus
guttis maculetur, Marcellus.) idq; in umbra faciendum, neq; ante triduum abluendum, Plinius, uel,
ut Sextus, medicamento illito caput ligabis, & post diem quartum solues, & hoc efficit ut nec cani
unquam exeant, Quarto die (inquit Marcellus) caput lauari oportet post medicamen impositum.
Eadem ferè Aelianus & Constantinus in libro de animalibus scribunt. Oua etiam auis tardæ, (al-
50 habari,) & aloclæ (alochloch, ciconiam intelligo) apud Auicennam capillos denigrare legimus.
Oua coruorum ab Arnoldo Villanouano ad epilepsiam commendantur. Cum epilepsia fit ex me-
lancholia, stercus columbinum tritum, cum ouis coruorum misce, & ceu cataplasma spleni impo-
ne, appositis prius sanguifugis, hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem, & generat
febrem, & sic epilepticum liberat, & maxime si fiat in autumnò, Arnoldus Villan. Tres guttæ san-
guinis despatulis patientis epileptici per scorationem (sacrificationem) extractæ cum ouo corui, pa-
tiente adhuc existente stupido, in potu datæ multum profunt, Idem. ¶ Vt pili fiant albi: Vermes
coruorum uel cornicum iugularum & positarum sub fimo, &c. uide in Cornice G.

H.

a. Coruus dicitur à Græco κόρυς, Perottus. Κόρυς Romani uocant quos Græci κόρυς, fortas-
60 sis à uerbo κόρυς, Suidas. Corax uox Græca pro coruo nouè ponitur à Cicerone lib. 3. de Orato-
re, citante Nonio: Quare Coracem istum uestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere in
nido, qui euolent clamatores odiosi ac molesti. Phœbeius ales pro coruo, Ouidius 2. Metam.

E 2

Coruum satyram auem dixit in Valerij Coruini historia L. Florus: cuius nominis causam sunt qui ad fellationem referant, de qua Martialis, Corue saluator quare fellator habetis? In caput intrauit mentula nulla tuum. Et Plinius lib. 10. coruos inquit ore parere aut coire uulgius credit: Aristoteles negat. Quid si ad Saturam paludem seu Satyram relatum malis? ea uero Pontina est, uiginti quatuor olim urbium locus capax, cuius meminit Vergilius Aeneid. 7. in agro autē Pontino rem gestam auctor idem Florus est, nec non A. Gellius ac T. Liuius, etiam si apud hunc Pomptino legitur, Cælius. Alij apud Florum non Satyram, sed satyriā (quatuor syllabis) auem legunt. Coruiculus, diminutiuum à coruo, si rectè Perottus sic apud Plinium legit. uide supra in fine capitis 5.

¶ Coruus Græcè κόραξ à colore nigro dicitur, κόρον enim nigrum est, Cælius ex Oppiani Scholiaste. κόραξ, παρὰ τὸν κόρον (paroxytonum, Cælius ultimā acuit, quod placet ut differat à substantiuo κόρος, quod est faties: præsertim cum & alia colorum nomina in os oxytona sint,) id est à nigro colore, uel à magnitudine capitis, παρὰ τὸ κόραξ μεγάλην ἔχει. Alektoridas Persæ etiam coruos uocant, Hermolaus, uide in Gallo B. Σαβασίαν, τὸ σάβαρον, κόραξ, Hefychius. Coruus Celticè κόρος dicitur, Plutarchus in libro de fluuijs. Phalangia, ligna rotunda, (nostri wellen uocant, quod ad uoluendum apta sint, cylindri forma:) στρογγύλα ξύλα καὶ συμμετρητα: ἄπειροι δὲ κόραξας, Hefych. Phalanx & phalagium, araneus est. καὶ οἱ κόραξες δὲ παρὰ ἡσπέρους φαλάγγια, Erymologus & Suidas. οἰωνὸν nomen est generale ad omnes alites carniuoras, ut uultures, coruos, ut poetarū interpretes docent, Migerus, id est coruus auis, Kiranides 1. 12. κοίτης, corui, Hefychius & Varinus. οἰωνός, genus corui, aut columba fera, Idem. οἰωνός, genus corui, Idem. sed posterior hæc uox corrupta uidetur, de cœnade aue inter columbas scriptissimus.

¶ Epitheta. Loquax coruus, Ouidius 2. Metamorph. Ofcen, Horatius 3. Carm. Saluator, Martialis. Phœbea ales, Silius. Phœbeius ales per antonomasiam Ouidio 2. Metam. Præterea apud Textorem, latrans, niger, nigrans, uocalis, crocitas, garrulus, querulus, uiuidus, increpitans, Delphicus, uilis, feralis.

¶ Aegilops malum est in angulis oculorum, quod Auicenna garab uocat, Haliabas coruum, Manardus. Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis, Tam subito coruus, qui modo cygnus erat, Martialis. Magi eos qui sacris iisdem initiati sunt, leones appellant: ministri uero coruos, Porphyrius. Germani quidam Februarium coruorum mensē uocant, Hadrianus Iunius. Fieri nequit ut ex albo in nigrum mutatio fiat, nisi per medios colores, imò & per medias substantias, norunt hoc Chymici, per multitudinem colorum ad desideratum illud, quod caput corui uocant, peruenientes, quum tamen in rem simpliciter albam non operentur, sed cui sit crocū aliquod admixtum, Manardus. ¶ Coruinus, adiectiuum, quod ad coruum pertinet.

¶ Corone uocatur annulus quo ianua attrahitur, qui & rhoprū, & corax, id est coruus: Vide plura in Cornicea. A cornice aue cui collum flexibile, corone in foribus per translationem dicta est, quemadmodum etiam à coruo corax, ὁ κόραξ δὲ λέγεται τὸ κοράκιον, Eustathius. Ἐπιστάτης lignum est coracas, id est coruos habens, à quo instrumenta coquinaria suspendunt, Scholiastes in Aues Aristophanis, alij aliter interpretantur. Artemidorus mulieres quasdam Hispanicis monilia ferrea collo circumdata gestare refert, quæ coruos (κόραξας) supra uerticem incuruatos habeat, & ante frontem longius se extendant, hos ad coruos uelum cum uelint attrahere, ut extentum faciei præbeant umbraculum: hoc quæ magnum ducere ornamentum, Strabo lib. 3. ¶ Lupi instrumenta sunt uincinata quibus uasa quæ in puteos forte inciderunt, extrahuntur: quæ Græco uocabulo etiam harpages & harpagæ uocantur: ut scripsimus in Lupo & Onagro. Sunt & in belli usus harpagæ (inquit Cælius) ab Agrippa excogitata, capiendis oblaqueandisque nauibus. Ea uero sunt cubitorum quinque ligna, ferro circumplexa, fibulasque ab capite utroque præfixas continentia, uni falx ferro curuata inhaeret, alteri funes destinantur plurimi, falces machinis attrahentes, ubi in tendiculum incidit hostica nauis: cui intercipiendæ machinula præstō & altera est: coraca uocant, id est coruum, Diades suis scriptis ostendit se inuenisse coruum demolitorem quem nonnulli gruem appellant, Vitruuius 10. 29. Et rursus circa finem eiusdem capitis, De corace nihil putauit scribendum, quod animaduertit eam machinam nullam habere uirtutem. Hunc locum enarrans Gulielmus Philander Castilionius, Quod dicat (inquit) coruum à nonnullis gruem uocari, uenire quis possit in suspitionem, eo ufos esse capiendis aduersariorum machinis transferendis in muros, cuiusmodi machina usum fuisse scribit Vitruuius capite ultimo Calliam architectum Rhodi, cum accedentem ad mœnia helepolim correptam transtulit in muros, hoc ut credam facit quod apud Iulium Pollucem legatur libro 4. gèranon, id est gruem, in teatro machinam fuisse, quæ ex sublimi ferebatur ad rapienda corpora, ea usam Auroram cum Memnonis rapuit corpus. Sed quod demolitorem adiecit scribit Vitruuius, aliud esse suspicatus sum, interea cogitanti se offert mihi Polybij locus ex lib. primo quem ad hunc modum uertit Nic. Perottus, (cui nos ex codice Græco Vaticanæ Bibliothecæ cum Aldinum mutilum reperissemus, uersus amplius tres addidimus:) Lignea (inquit coruū describens) columna prorsus inerat, longitudinis quatuor ulnarum, latitudinis palmorum trium, in eius apice rotam constituerant, huic præterea tabulæ inhaerentes scalas conficiebant, quarum latitudo erat pedes quatuor, longitudo sex ulnarum, foramen autem tabulati erat oblongum & circumambibat columnam post primas statim scalæ duas ulnas, habebat autem ueluti sepem ad utrumque oblongum latum genit

genus tenuis altam, in ligni extremo ferrum erat instar mallei peracutum, præterea annulus fune alligatus, ita ut hæc machina, machinis frumentarijs simillima uideretur. Igitur simul ac nauis hostium aduenabat, laxato fune scalæ demittebantur, ferrum pondere ac ui ligni super hostium nauim delapsam figebatur, si aduersa prora erat, bini milites per scalas descendebant, duo primi præferentes scuta, reliqui latera scutis protecti, si uerò obliqua erat hostium nauis, in eam ex tota pariter naui desiliebant, Hactenus Polybius: Quæ uerba mirè faciunt ad rem nostrâ, Coruorum mentio est apud Q. Curtium libro quarto, Hucufq; Philander. Harpagonés (inquit Plinius) Anacharsis excogitauit primus, & manus (ferreas) Pericles Atheniësis, auctor nobis est in Viris illustribus Nepos Cornelius, hinc usum ex Romanis primum Imperatorem Duillium, Cælius. Coruis & manibus ferreis hostes arripiebant ex propugnaculis, Diodorus Siculus de gestis Alexandri. Circa Hieronis nauim coraces erant ferrei, qui organis emissi hostium scaphas tenebant, καὶ παρελάθον εἰς πηγάς, Athenæus. Nominatur & apud Appianum corax cum ferreis manibus, inter instrumenta pugne naualis. ¶ Κοραξ, gallinaceorum summa rostra παρα τὸ κοράξ, id est à nigro colore sic dicta, Hesyeh. & Varinus. ¶ Κοράξινος, proparoxyt. in Lexico Græcolatino uulgari coruinus exponitur, sed absq; auctore. Κοραξίνος quidem penanflexum piscis nomē est, cuius mentio apud Palladium in re medicis aduersus arborum formicas, non enim coracina pix illic, ut uulgati codices habent, sed coracinus piscis legendum, quod constat ex Geoponicis Græcis. Coracinus color memoratur Virruuius lib. 8. cap. 3. his uerbis, Ex potu fluminum quorundam pecora quamuis sint alba procreant alijs locis Leucophæa, alijs pulla, alijs coracino colore. Hunc locum enarrans Guil. Philander, Strabo (inquit) lib. 12. de Laodiceis pecoribus loquens, τὴν κοραξίνην χροίαν uocat, cuiusmodi scilicet in coruis conspicitur, id est nigerrimum: (Hermolaus uerit, coracino colore.) Eum locum Georgius Tifernas non rectè interpretatus est, Talis color est, si quid intelligo, ferici uillosi, quod uillorum uulgo dicitur. Coraxorum lanitium omnium pulcherrimum ex Turditanâ Hispaniæ uenit, Strabo lib. 3. A corui colore lanæ coraxicæ dicuntur, Hermolaus. Corybas lapis quidam colore κοραξίνος (id est nigredine saturata splendens) in Inacho fluuio nascitur, Plutarchus in libro de fluuijs. Ἰδὲν κοραξίνος τὴν χροίαν, Idem in Strymone fluuio: ubi similiter forte κοραξίνος legendum, & apud Strabonem, loco iam citato à Philandro, cōsiderandum, an rectius τὴν κοραξίνην χροίαν legeretur, quam κοραξίνην per iōta in ultima. Est colorum unus coraxis nomine, cuius Strabo lib. 12. meminit, in Laodiceis lanæ præconio, nec præterijt lib. 8. Plinius, Cælius, sed Plinius lib. 8. cap. 48. inter lanarum differentias, Laodiceæ tantum, non coraxis, meminit, ne quis fallatur. Κοραξίς, genus Scytharum, & pendendum muliebre, Hesyeh. & Varinus. Κοραξίνου emplasstrū describitur à medicis, Galeno, Paulo & Nicolao Myrepsio, à colore atro, ut apparet, dictum, recipit enim gallas & chalcitidem. ¶ Coracina sacra legimus apud Ambrosium in Pauli epistola ad Romanos, quæ Coraci præstarentur, siue is intelligatur coruus, seu eius nomenclaturæ deorum mutorum (multorū forte) unus, Cælius. ¶ Osacromij, id est scapula processum ad summum humerum, Galenus κοραξίνος nominauit: Arabes pihaoreb (uel pi algorab) id est rostrum porcinum, (legendum, coruinum,) Vesalius. Est & in scapulo utroq; in inferiore capitis eius parte exiguus acutusq; processus: qui cū anchoræ aut coruini rostri similitudinem referat, κοραξίνος (scilicet δόνου) à nonnullis, ab alijs κοραξίνος nuncupatur, quandoquidem extrema eius pars uti coruinum rostrum extenditur, Vuottonus. Destructum, id est rostrum corui, & est quoddam additamentum, Syluaticus. ¶ Κοραξίνον uerbum, & inde composita, reperies infra in Prouerbio, Ad coruos. ¶ Κοραξίνος φρακλῆδ' ἔστι γὰρ (κατὰ τινὰς ὀϊστράκλῆδ' ἔστι, Hesyehus & Varinus. ¶ Κοραξίνος, ἢ κοραξίνα, τὸ ἀγαθὸν τοσοῦτον τὸ εὖ καὶ λιπαρὸν, id est improbè & pertinaciter quippiam flagitare: ducta translatione à coruis fores circumuolitantibus, nec discedentibus, Suidas, Hesyehus & Varin. Κοραξίνος, ἀρχέτιου, (est & κοραξίνος, ἀρχέτιου apud Suidam,) καὶ ἀκλῆδ' ἐν ἀλλοῖς, Hesyehus. Κοραξίνος, κοραξίνος, Idem. Κοραξίς, πηγάς, Varin. ¶ Galli coruum (corbeau) appellant partem lapidis è muro prominentis sustinendæ trabis gratia, Latini mutulum, (Germani puto Fragstein,) Rob. Stephanus. Scapum in botro seu uua, ramosum illud à quo acini dependent, quidam appellant, nostri trapp/ rapp/ oder Fam: Galli grappe, hinc & uini genus indocri quidam scriptores raspatium nominarunt, Nicolaus Myrepsius raspe antidoto 500. & alibi, nostri rapps.

¶ Coronopus, id est Cornicis pes, herba est quam & κοραξίνος uocant, Hesyehus. Vide plura supra in Cornice 2. Auicenna lib. 2. cap. 568. uocat regiel algerab, id est pedem coruinum, ut reddit interpret. est autem gerab Arabicè nomen commune ad cornicem & coruum. ¶ Coracion, Κοραξίνος, nomen est folij siue herbe Aristoteli in Mirandis narrationibus, ut supra in D. ostendi. Coronopodem Fuchsius Germanicè Fränsfüß, id est cornicis pedē interpretatur, Tragus rappsfüß, id est corui pedem, Hippoglosson in monte Atho frequentem herbam uulgo nominant coracoborano, hoc est corui herbam, P. Bellonius. Rostrum coruinum herba est, quam multi consolidæ speciem faciunt, sed falsò, est enim herba modicè pilosa, odore borraginis, uti conglutinandi polilens, Syluaticus. Hæc forte pulmonaria Plinij fuerit, quæ consolidæ speciem dici potest, & borraginem redolet, folijs hirsutis: rostrum coruinum autem dici potuit à foliorum præsertim minorum figura, ut conijcio. ¶ Corui oculum aliqui uulgo uocant nucem uomicam, nostri Fronugle, quæ uox potius cornicis ocellū sonare uidetur. ¶ Κοράξινος, ficus arboris species Aristophani in Pace;

ubi Scholiastes docet *καράκιον* etiam dici, quod fructus eius colore cornum referat. *Καρακίου σίνου* meminit Hermippus, hoc uersu: *οὐβαλίον μάλισ' αὐτὸν καράκιον*, Athenæus. Rheti alpini gentiana nam omnium minimam, sed flore maximo calathiformi, in altissimis montibus nascentem, sua lingua *rischozff* id est radicem corui appellat, nostri ab amaritudine *bitterwurtz*.

¶ Phalacrocorax, pyrrhocorax, & nycticorax aues suis locis describuntur. Coracias, *καράκας*, Aristoteli graculus est, ut Theodorus uertit, è monedularum genere, ab atro corui colore dicitur. *Καρακίας, ὁ μέλας, καὶ πόλιος*, Hefychius. *Καρακίας, μέλας*, Suidas, ego utrumque locum corruptū arbitror, & lego *Καρακίας, ὁ μέλας καλοῖός*. *Καρακίου*, genus auis, Hefychius & Varinus. Corax piscis est, & alius ab eo coracinus: utriusque à coruo uel nigro colore nomen, est coracinum quidam dictum existiment ab assiduo pupillarum motu, *ἔστι τὸ ἀνωκαὶ τὰς κόρας κινεῖν*. Theodorus modò coruulum, modò graculum reddit. *Καρακίος*, genus piscis, Hefychius & Varinus. Speusippus *καράκιον* inter malacotiraca numerat apud Athenæum.

¶ Coruina lapis apud recentiores quosdam qui parum Latine scripserunt, in capite coracini piscis reperitur. ¶ Nugatores quidam coruinum lapidem quendam memorant, (*rappenstein*) de quo scribam mox in d.

¶ Coruus inter sydera nominatur Proclo in libro de Sphæra, & Viruuius 9. 7. fertur autem ab Apolline inter sydera relatus, uide infra in Prouerbio Coruus aquatur. Pausanias scribit Nemeæ sin coronam gestare, in qua corui & fortunæ parua insignia contineantur: cuius rei rationem se nescire fatetur. Relatu dignum ex Græcorum thesauris: Metellum nepotem curiosius Philiagri sepulchrum extruentem, lapideum apposuisse coruum, id quum foret intuitus Cicero, in eius leuitatem iocatus: Hoc, inquit, sapientius à te factum: *πέπεδα γὰρ σε μάλλον ἢ λέγειν ἐδίδαξε*: Volare magis te docuit quàm dicere, Cælius.

¶ Propria. Coruinus nomen uiri apud Horatium Carminum 3. 21. L. Valerius in Pontino agro insidente galeæ satyria alite (id est coruo) adiutus est, Florus. Lucius cognominatus est Coruinus (*κόρυβις ἐκλήθη ὁ Λούκιος*) ab euentu, eò quod in monomachia aduersus Gallum corui auxilio usus est: Vide Suidam in *Κορυβίτι* & in *Λούκιος*, & copiosius in *Κορυβίτι*. Describitur historia à T. Liuius & A. Gellio lib. 9. cap. 11. Valerius Coruinus tribunus militum, sub duce Camillo reliquias Senonum persequente, aduersus Gallum prouocatoremsolus processit. Coruus ab ortu Solis galeæ eius insedit, & inter pugnandum ora oculosque Galli reuerberauit: & hoste uicto Valerius Coruinus dicitur fuisse, ut Grammaticus quidam annotauit. Idem Messala cognominatus est, quia Messala sanam urbem in Sicilia uicit, n. litera in l. mutata. Tiberius Cæsar in oratione Latina secutus est Coruinum Messalam, quem senem adolescens obseruauerat, Suetonius. Valerij Coruini historiam persequuntur Plinius Secundus de uiris illustribus cap. 29. Liuius lib. 7. dec. 1. Florus lib. 1. cap. 13. Plinius 7. 48. Valerius Max. 8. 14. Gellius 9. 11. Orosius 3. 6. Eutropius 3. 1. Gellius Maximum Valerium uocat, Florus Lucium, alij quidam Marcum. Quis ignorat diremptos gradibus ætatis floruisse hoc tempore Ciceronem, Hortensium, &c. & proximū Ciceroni Cæsarem, eorumque uelut alumnos Coruinum ac Pollionem Añinium: Vellicius Paterculus. ¶ Retulit mihi quidam fide dignus, quod corui à temporibus quorum non extat memoria, hoc est plus quàm per centum annos, in turri quadam manserunt apud ciuitatem Gallie que Coruatum uocatur, Aibertus in Aristot. de hist. anim. 9. 20.

¶ Opuntius quidam luscus *καράκιος* cognominabatur, erat enim homo rapax & deformis: uel, quia rostrum (os) magnum habebat, Scholiastes in Aues Aristophanis. Ulysses ab Lycophrone corax dicitur, hoc est coruus, *ἔστι τὸ πολυχρόνιον*, quoniã ætate iam sellus interijt, ab Telegono interemptus, quem ex Circe susceperat, cuius rei uel Oppianus commemorat, Cælius ex Isacio Tzetze Scholiaste Lycophronis. Orthopolidis filiam Chrysothen, ut putant, Apollo compressit: & ex ea natus puer Coronus est appellatus. Coronij filius Corax fuit, sine liberis mortuus, Pausanias in Corinthiaca. Coracis aurigæ cuiusdam meminit Ammianus Marcellinus libro 14. Corax Ithacus quidam fuit, à quo denominata est Coracospetra, ut mox dicemus. ¶ Corax & Tifias Siculi dicendi præcepta condiderunt, Cælius. Et alibi, Corax rhetoricæ initia propagauit, (quod & Suidas testatur,) hic præpotens fuerat apud tyrannum Hieronem. quo uita functo, quum eandem requireret potentiam Corax, uideretque populum *ἀπελθόντων καὶ ἀτακτων*, nec tyrannidem ulterius pati, in concione orationis artificiosæ rudimēta deprompsit. Discipulum habuit Tifiam, Perottus. Vide plura in Onomastico nostro. Ab hoc natum ferunt adagium, Mali corui malum ouum, quod infra explicabitur in h. Cicero etiam tertio de Oratore rhetorem quendam Coracem cognominat, sed metaphoricè, ut supra citauimus ab initio Philologiæ. Corui rhetoris stupidi meminit Seneca in secunda Suetonij declamauit controuersiam, de eaque apud matronas differebat, liberos non esse tollendos. ¶ Callonidas (Callonides à Plutarcho uocari uidetur, in libro de ijs qui à Deo serò puniti sunt, Gyrardus) quidam Corax cognominatus, Archilochum in bello occidit, Cælius. Archilochum poetam quidam nomine Corax, interfecit: quem, cum oraculum ei dixisset *ἔξιδι νῆα*: id est, Exi de templo, ferunt respondisse, At innocens sum rex. *ἐκ χειρῶν γὰρ νόμο ἐκτανα*, id est, cominus eum occidi, quemadmodum lex iubet, Heraclides in Repub. Pariorum Iusto Vulteio interprete, sed quum obscurum sit illud

De Coruo. H. b. c. d. g. Lib. III. 331

Illud Coracis responsum, locum corruptum esse suspicamus: & forte legendum, *ἐν πολέμῳ γὰρ* (uel tale quid,) *νόμος ἔστιν*. Quod autem in bello à Calonda, Corace cognominato, interemptus sit Archilochus, Suidas etiam refert: & pluribus Gyraldus in historia poetarum. ¶ Corax dictus fuit frater Tyburti, à quo oppidum Volcorum cognominatum est, Perottus. Hic cum fratre Catillo oppidum Tybur in Italia constituit, auctore Seruio apud Vergilium in illud Aeneid. 7. Tum gemini fratres Tyburtia, &c. sed codices emendatiores habent Coras. ¶ Author incertus in Anthologio Græcorum Epigrammatum iocatur in hominem deformem, quem magnam simiam & Coraca cognominat, ex quo Hermione Hermolyci filia, similes scilicet parenti filios cōplures *ἐμυρῶν ἀδελφῶν* (& *ἐμυρῶν ἀδελφῶν*), sic uocat à multitudine, quasi gregem simiolarum, filiorum Hermionæ, & neporum Hermolyci pepererit, neq; id mirū ait, deformes & nigros è Corace natos, cum Iupiter in Cygnum candidissimam alitem mutatus, Helenam & Dioscuros è Leda pulcherrimam sobolem susceperit. ¶ Corax nomen fuit unius ex equis Cleosthenis Epidamni, ut scripsimus inter propria equorum nomina, nostri etiam equum colore nigrum *rapp*, id est coruum uulgo uocitat. Corax unus è canibus Actæonis apud Aeschylum, Pollux. ¶ Loca Laodiceæ proxima oues optimas ferunt, ex quarum lana Coraces (Græcè est, lanæ sunt præstantes, non solum mollitiæ, uerum etiam *εἰς τὴν κοραξίαν χροαί*, id est colore atro) maximū prouentum capiunt, Strabo lib. 12. ¶ Coraxi, *Κοραξοί*, genus Scytharum, Hesyeh, & Varinus, Plinius 6. 5. & Pomponius lib. 1. Colchidis regionis populos esse scribunt: Stephanus gētem esse Colchorum *κοραξίαν καὶ κωρῶν*, (sic habet codex impressus), auctore Hecataeo in Asia: unde Coraxicus murus & Coraxica regio dicitur. Iuxta eisdem pars Tauri montis Corax (aliàs Coraxis) appellatur: Plinio Coraxicus lib. 7. cap. 27. Coraxis apud alios memoratur mons, qui à Septentrione Colchidē claudit: & Corax fluuius qui ex eodem (uel ex Caucaiseis montibus) oritur. Corax montis nomen in Sarmatia Europæ apud Ptolemæum; Stephano mons est inter Callipolim & Naupaetum, cuius meminert Poiybius lib. 20. gentile Coracius. Aetoli latus Parnasi incolunt iuxta Coruum, sic enim montem Aetolium appellant, Strabo lib. 9. ¶ Coracii regio appellatur in mediterraneis Arabiæ, ubi maxima Indicarum arundinum copia nascitur, Strabo lib. 16. ¶ Corax uocabatur locus supellicij in Thessalia, ut dicemus infra in Prouerbio, Ad coruos. ¶ *Κόραξ ὄρος* mons Europæ in Nicandri Theriacis. ¶ De coruorum portu in Oceani Germanici uel Britannici littoribus, sito, infra inter auspicia scribemus. ¶ Coraconnesus, *Κορακόννησος*, insula quædam Stephano, cuius meminisse ait Alexandrum tertio Libycorum. Vbi Ladon Arcadiæ fluuius prorumpit in Alpheum, Coruorum insula locus appellatur, Pausanias in Arcadicis. ¶ *Πῶς Κορακισσπίτης* in fine Odyssææ, ubi Scholiastes innominatus docet, hunc locū in Ithaca sic dictum esse, quod ibi Corax inter uenandum à petra delapsus obierit, propter quem casum mater eius Arethusa seipsam strangularit, & fontem in Ithaca nomen dedit, ut filius saxo, sed huius nominis fontes etiam alibi sunt, in Syracusis, in Smyrna, in Chalcide, & Argis. Eadem ferè apud Hesychiū legimus, *Κορακισσπίτης*, uox enunciantia *ὄρος ὅθεν κατὰ συμπολίαν*, unde gentile *Κορακισσπίτης* uoce composita, (uel *κορακισσπίτης*), ut Stephanus habet) sic dictus est locus in Ithaca (quod & Stephanus scribit) ab incolâ quodā Corace, qui inter uenandum leporem persequens, ab eo loco præceps delapsus est, Eufiathius. ¶ Coracium, *Κορακίσιον*, locus in Cilicia, cuius incolarum improbitas notatur, Eufiathius, sunt qui partem Tauri montis esse doceant. Primum Ciliciæ castellum est Coracium, in petra prærupta positum, Strabo. ¶ b. Cincinni eius condensis & nigri ueluti coruus, Canticorum 5. Apud Apuleium de deo Socratis, uulpes astute coruum laudat, his uerbis: Quantum ad decorem pluma mollis, caput argutum, rostrum ualidum, jam ipse oculis perspicax, unguibus tenax, &c. ¶ c. Coruus in superliminari, Sophoniæ 2. interprete Hieronymo, sed melius Munsterus, Desolatio erit in poste eius. Hebraicè enim non oreb, id est coruus legitur, sed horeb, id est uasitas & desolatio. Noctua & coruus habitabunt in ea, Esaia 34, hoc est, desolata reddetur. Coruorū pulli dat escam inuocantibus eum Deus, Psalm. 147. Coruo Deus praparat escam suam dum pulli clamant ad Deum, uagantes, eò quod non habeant cibos, Iob 38. Considerate coruos, qui non ferunt neq; metūt, quibus non est penuarium neq; horreum, & Deus pascit illos. Quanto magis uos præstatis uolucris: Luca 12. Oculum qui subannat patrem, & uilipendit doctrinā matris, hunc eruent corui torrentis, (orebe nahal,) deuorabuntq; ipsum pulli aquilæ, Prouerb. 30. *ἐπιμασσε κοραξὶ δέντρον*, Aristoph. in Thesmophoriæz. Mētor at si quid, merdis caput in quiner albis Coruorum, Horatius Serm. 1. 8. ¶ d. Corui & picæ homines (uoce) imitantur, retinentq; memoriā eorū quæ audierint, Porphyrius lib. 3. de abstinētia ab animatis. Nugantur quidam coruinum quendam lapidem appellari (*rappenstein* uulgo) qui gestatus inuisibiles faciat, & ab ignium aquarumq; nocuentis præser uel reperiri illum in nido corui: si quis subrepta inde oua elixaq; in eundem reponat, hoc enim animal aduerso coruum parentem auolare, & lapidem (uel radicem) adferre, qui suo contactu ouis pristinum uigorem & cruditatē restituat. Sunt qui cornicem uariam nido suo herbā uel radicem imponere nugentur, cuius beneficio non uideantur, & gestantes quoq; homines reddātur inuisibiles. ¶ g. Cor corui gestatū ad inhiendū somnum aliqui efficax esse putāt, ut Fernelius annotauit.

¶ h. A Noe diluuij tempore coruus primum emissus est, & reuersus: deinde columba, ut Genesios octauo legimus: & recitatum est supra in Columba h. ex Io. Tzetze. Succurrit in hac uolucris (coruo) fabulas poetarū cum sacra historia conuenire, apud illos à Phœbo, apud nostros à Noëo ex archa aquæ gratia dimissa, ac eius contumacia utrobicq; accusata, Volater. ¶ Dion in Pompeij rebus scribit populi clamore dissono superuolantem coruum grauius icū decidisse *ἀνοήτως ἐπέπεσε* *αὐτῷ*, Cælius. Titus Imperator cum in Isthmijs aliquot Græcorum ciuitatibus libertatem donasset, ea per præconem promulgata, præ immensa uocis gaudentium magnitudine accidit, ut corui qui forte superuolabant in ipsum deciderent stadium, aere diuiso. Nam cum uox permagna æditur, ipsius uis disunctus aer nullam uolantibus firmitatem exhibet: unde aues tanquam ad inane peruenerint delabuntur, aut certe è clamoris icū, tanquam sagitta quadam faucis, exanimis concidunt. Poetæ testis & quidam aeris, sicut & pelagi uortex esse, qui uiolento circumagat impetu, Plutarchus in uita T. Quintij Flamini. ¶ L. Valerius in singulari pugna aduersus Gallum prouocatore a coruo galeæ eius insidete adiutus, uictoria positus est, & ab euentu Coruinus cognominatus. Vide supra inter Propria. ¶ Corui deserebani panem & carnes Eliæ prophete mane ac uesperis, & de torrente Carithi bibebat, Regum 3. 17. Paulus primus anachoreta ministros sibi & familiares coruos in eremo habuit, Textor. Megiradum quendam eremitam apud Heluetios eo in loco qui etiamnum Eremus appellatur, circa tempora Caroli Magni, duo latrones occiderunt, eos Tigurum usq; à coruis persequentibus infestatos, eoq; argumēto deprehensos pœnam dedisse è uulgo aliqui credunt, & inde adhuc durare insigne domus in quam diuerterant. Historias quasdam de coruis, infra etiam inter auspicia reperies.

¶ Coruos duos uel aquilas, secundum alios à Ioue dimissos, unum ab ortu, alterum ab occasu, Delphis conuenisse fabulantur, quare illic medium totius orbis constituunt, & telluris umbilicum appellant, Strabo lib. 9. refert autem fabulam Pindarus. ¶ Coruum ex albo in nigrum ab irato ei Apolline mutatum fabulantur, ut supra in B. retuli. In pugna gigantum cōtra deos, Apollo in coruum mutatur apud Ouidium 5. Metam. ¶ *ὄρνις κόραξ* *αὐτῷ ἐπιπροφθία μὲν*, Aristophanes in Auius, irridet autem tibicinem quendam tanquam nigrum, qui coruum nimirum representabat, habebant autem tibicines phorbias, id est pelliculas quasdam circa os, ne labia eorum læderentur.

¶ Auspicia ex coruorum aliquo facio, aut uolatu, aut uoce. ¶ Qui animalium uaticinorum animas sibi adiciere uolunt, præcipuas illorum partes uorant, ut corda coruorum aut accipitrum: & sic animam eorundem in se recipiunt, quæ dei instar futura eis præfagit, Porphyrius lib. 2. de abstinendo ab animalis. Aues nigre inuaticatae sunt, ut cornix, coruus, Scoppa. ¶ Artemidorus porum quendam in Oceani (Germanici uel Britannici) litoribus esse scribit, quem duorum coruorum uigilò nominent, in eo quidem duos apparere coruos, dextris albicantibus alis. Qui igitur uilla de re controuerfantur, illuc accedere, in sublimi loco posita tabella, utrinq; seorium in ipsa lagana collocare, ipsas dehinc aduolantes alites partim commanducare, partim disipare, cuius autem lagana dissipentur, illum uictorem euadere. Hæc quidē fabulosus memorat, Strabo lib. 4. ¶ Coruos aurum corosile uelut dirum malicq; portenti procuratum fuit, Alexander ab Alex. Clitodemus in Attica historia inquit, cum Athenienses classem iam Siciliam uersus instruxissent, infinitam coruorum multitudinem prouolasse Delphos, & mutilasse quasdam simulachri (Mineræ aurati) partes, aurumq; ab eo rostro detraxisse. Addit idem, hastā fregisse coruos, & noctuas, & quicquid ad imitationem fructuum autumnalium erat ad palmam (eneam ab Atheniensibus dedicatam, ut & Mineræ simulacrum) effictum, Pausanias in Phocicis. Inter cetera portenta quæ expeditionem Atheniensium in Siciliam præcesserūt, hoc etiam accidit. In Delphis Palladis aureum simulacrum æneæ palmæ superpositum stabat, quod Athenienses pro re bene ac feliciter aduersus Medos gesta constituerant. Hoc diebus plurimis corui rostro unguibusq; petentes quodammodo lacerare conabantur, ac palmæ fructus qui ex auro fabricati erant, partim uorantes absumpsere, partim uicinuullos deiecerunt, Plutarchus in Nicia. Idem in libro, De eo quod Pythia non amplius carmine respondet, Quo tempore (inquit) Athenienses ciadem à Siculis acceperunt, Palladij (id est Palladis) simulacri scutum corui tundeant, *καὲ ἀποκόπηται*, mutilabant.) Alexander Magnus Babylonem ingressurus, contemptis Chaldæorum monitis, propinquus iam urbi complures altercantes seq; mutuo ferientes coruos aspexit, ex quibus nonnulli penes ipsum delapsi sunt. Ipse paulo post in urbe uita defunctus est, Plutarchus in eius uita. Cum Marius Romæ perniciosissimā seditionem (qua plurimo sanguine pugnatū est inter ipsum & Syllam) moliretur, inter cetera diuinitus edita signa, tres corui pullos in uiam producos deuorarunt, eorumq; reliquias intra nidum retulerunt, Idem in uita Syllæ. Marco Ciceroni mors imminens auspicio prædicta est, cum enim in uilla Caietana esset, coruus in conspectu eius horologij ferrum loco motum excussit: & protinus ad ipsum tetendit, ac laciniam togæ eò usq; morū tenuit, donec seruus ad occidendum eum milites uenisse nunciaret, Valerius. Iuxta Ararim flumen situs est mons Lugdunus, in eo Momorus & Atepomarus imperio pulsi à Sefironeo, ciuitatem condituri dum fundamenta fodiunt, derepente corui apparuerunt, & circumuolitando arbores circumquaq; repleuerunt. Quamobrē Momorus auspicio peritus urbem Lugdunum nominauit. Lugos enim Celtica lingua coruum sonat, dūson uerò (forte dunum, quæ uox aliarum etiam ciuitatum quarundam nominibus adijcitur) excellentem, ut tradit Clitopho

De Coruo. H. h. Lib. III. 333

Clicophon lib. 13. Criseon, Plutarchus in libro de fluuijs. L. Sylla, Q. Pompeio coff. Stratopedo, ubi senatus haberi solet, corui uulturem tundendo rostris occiderunt, Iul. Obsequens. Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, aquila tentorio eius super sedens, duos coruos hinc & inde infestantes affixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu, futuram quandoq; inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum præfagiente, Suetonius in Octauio Augusto.

Cum Metellus pontifex Maximus, Thusculanum petens iret, corui duo in os eius aduersum ueluti iter impediens aduolauerunt; uixq; extuderunt ut domum rediret, insequente nocte aedes Vestæ arsit, quo incendio Metellus inter ipsos ignes raptum Palladii incolumem seruauit, Valerius. Alexandro Magno Hammonis oraculum per deserta & arenosa loca adeunte, quum ductores iam errare cepissent, dispersis ex ignoratione comitibus, coruos (duos, Strabo lib. 17.) qui præuolantes eis iter monstrarent, & tardius subsequentes præstolarentur, apparuisse constat, Quod uerò longè mirabilius est, tradit Callisthenes, noctu palantes cantu ac uocibus ad sequenda comitum uestigia reuocasse, Plutarchus in uita Alexandri. Tempore quo apud Pharsala hospites Mediæ periere, corui locis Athenarum Peloponnesicis desuerunt, quasi sensum haberent aliquè, quo inter se rerum euenta significarent, & mouerentur, Aristot. Ex quo Plinius sic transfuit, Corui in auspicijs soli uidentur intellectum habere significationum suarum, nam cum Mediæ hospites occisi sunt, omnes è Peloponneso & Artica regione uolauerunt.

Arabes coruos audiunt, (uel intelligunt: *κροκόπι ἀκούει*.) Porphyrus de abstinentia ab anim. lib. 3. Auium uoces usq; adeo uariæ sunt pro diuersis earum affectibus, ut earum uarietatis differentias omnes obseruare difficillimum foret, itaq; cornicis & corui uocum differentias aliquot augures obseruarunt, reliquas tanquam supra hominis captum reliquerunt, Ibidem. Oscines aues Apulius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspicium, ut coruus, cornix, Festus. Oscinum tripudium est quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit coruus, cornix, &c. Idem. Oscinum coruum prece suscitabo Solis ab ortu, Horat. Carm. 3. 27. Ab ortu enim Solis, inquit Acron, prospera corui omnia sunt, aduersa ab occasu. Si ab ortu clara uoce occinuerint, præsentem felicitatem; contra uerò ab occasu exitum apportant, Alexander ab Alex. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, ut & aliarum quæ cadaueribus uescuntur, uulturum, graculorum, miluorum, aquilarum, cornicum, Niphus. Apud Indos quædam regio est, quæ dicitur nunc Pharcelos, ubi coruorum magna multitudo perijt: ad quam quum postea redijisset longè maior multitudo, defolationem regionis, & incolarum interitum significauit, Idem. Ut uulturum & aquilaram, sic & coruini generis unum in locum congregatio, mortes significat & uasitates futuras. Renulerunt quidem nobis multi fide digni aliquando multos coruos apparuisse in castro superioris Sueuiæ, quod Ruffum castrum uocatur, ita ut numerus coruorum muros & tecta domorum operire uideretur; & subito mortuorum fuisse comitem, qui princeps castrum erat, coruosq; recessisse: unde uulgò dicebatur coruos animam eius abduxisse, Albertus in Aristot. de hist. anim. 9. 36. Pessimam coruorum significatio, cum glutunt uocem uelut strangulati, Plin. Coruus uel cornix glocitans (crocitans) per 12. signa Zodiaci, Luna in eis existente, quid significant, explicat Niphus libro 1. de augurijs tabula 6. Tiberius Gracchus cum ad res nouas pararetur, auspicia domi prima luce petijt: quæ illi perquam tristia responderunt, & ianua egressus, ita pedem offendit, ut digitus ei decuteretur, tres deinde corui in eum aduersum occinentes, partè tegulæ decussam ante ipsum protulerunt, quibus omnibus contemptis à Scipione Nasica pontifice Maximo decussus Capitolio, fragmento subfellijs iectus procubuit, Valerius. Picus & cornix est ab laua, coruos porro ab dextera, Plautus Aſin. Non temere est, quod coruos cantat mihi nunc ab laua manu, Simul radebat pedibus terram, & uoce crocitabat sua, Euclio apud eundem in Aulularia. Quid augur? cur à dextera coruus, à sinistra cornix faciat ratum? Cicero 1. de diuin.

In ditione Carthaginensium aiunt duos coruos circa Iouis templum perpetuò manere, nec usquam aliò uolare, & alterum ex eis anteriorem colli partem habere albam, Aristot. in Mirabilib.

Corui Romæ publicè sepulti historiam recitauit supra in D.

Coruum sacrum & Apollinis pedissequum esse dicunt: idcirco diuinationibus præditum fatentur, eiusq; clamori dant operam, qui auium sedes, & clangores, & uolatus ipsarum à dextera ac sinistra cognoscunt, Aelianus. Græci coruum Apollini sacrum esse dicunt, Plutarchus in libro de Iside & Osir. est enim auis nigra, qui color tenebræ nocti conuenit; nam & cygnus eidem deo sacer est ob diei candorem, ut scribit Eustathius, & Varinus in *Λουκρηγίαις*. Cum duo præstabiles colores piceus ac niueus forent, quibus inter se nox cum die differunt, utrunq; colorem suis Apollo alitibus condonauit, coruo nigrum, cygno autem album, Apuleius de Socratis dæmonio. Coruus & accipiter hominibus Apollinis sententiam nunciant, Porphyrus lib. 3. de abstinentia ab animantibus. Corui apud ueteres futura significare putabantur cantu & uolatu, inde Phoebo aues dicatæ deo diuinationis: ex eoq; à Siliio Italico Phœbea ales coruus nuncupatur, Grapaldus. Coruus ab Ausonio Phœbeus oscen dicitur, At Phurnutus coruum à Phoebo ait alienum esse, quod uel ipso colore profanus ac impurus sit habitus, id est *μυερός*; illiq; potius cycnum auè attribuit, quod is auium maximè sit musicus & candidissimus, Gyraldus. Apollo cum gigantes dijs bellū inferrent, in coruum mutari uoluit, tanquam in auem scilicet sibi sacram. **I**n Thessaliâ ad Pagæaticum sinum

corui erant Soli sacri, ut meminit Scholiastes Aristophanis in Plutum. ¶ Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis canes, coruos, &c: Arnobius contra gentes.

¶ Apologum corui & uulpis Apuleius describit in libro de deo Socratis. Vide infra in prouerbio, Si coruus posset tacitus pasci: & alium apologum in prouerbio Coruus serpentem.

¶ PROVERBIA. Coruus albus: Vide supra in B. ¶ Coruus aquat (Κόραξ ὕδατι, ἄθυμα ὕδωρ. ἢ ὕδατος πῶς τυγχάνεται, Suidas, Hesych. & Varinus:) dici solitum ubi quis non citra negotium, citraq; ingenium consequeretur ea quae cuperet. Aut ubi quis rem nouis artibus tentaret efficere. Ductum ab apologo de coruo quum sitiret, cogeis lapillis aquam ex imo fundo in summam uasis oram euocate. quod Plinius ut rem gestam memorat lib. 10. cap. 43. Sed probabilius uidetur, ut adagium referatur ad eam fabulam quam Faistorum libro 2. narrat Ouidius ad hunc modum,

Forte Ioui Phoebus festum solenne parabat,	Non faciet longas fabula nostra moras;
I mea, dixit, aui, ne quid pia sacra moretur,	Et tenuem uiuis fontibus adfer aquam.
Coruus inauratum pedibus cratera recuruis	Tollit, & aereum peruolat altus iter.
Stabat adhuc ficus duris densissima pomis:	Tentat eam rostro, non erat apta legi.
Immemor imperij sedisse sub arbore fertur,	Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Ia q; satur, nigris longu caput unguibus hydrū:	Ad dominumq; redit, fictaq; uerba refert.
Hic mihi cauiā morae uiuarū obessor aquarū,	Hic tenuit fonteis officiumq; meum.
Addis ait culpae mendacia Phoebus, & audes	Fatidicum uerbis fallere uelle deum?
At tibi dum lactens haerebit in arbore ficus,	De nullo gelidae fonte bibantur aquae.

Proinde prouerbiū mihi magis uidetur conuenire in cessatorem, Erasmus. Ego non aquat, sed aqua: tur potius uerbo deponente dixerim. Coruus Apollinis tutela usus (inquit Higinus in Hydra) eo sacrificante missus ad fontem aquam puram petitem, uidit arbores complures ficorum immaturas; eas expectans dum maturefcerent, in arbore quadam earum confedit. Itaq; post aliquot dies coctis ficis & a coruo compluribus earum comedis, expectans Apollo coruum, uidit eum cum cratera ple no uolare festinantem. Pro quo admissio eius dicitur (quod diu moratus sit Apollo, qui coactus mo ra corui, alia aqua est usus) hac ignominia eum affectisse, ut quandiu ficus concoquerentur, coruus bibere non possit, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. Itaq; cum uellet significare sitim corui, inter sidera constituit crateram, & supposituit hydram quae coruum sitientem moraretur, uide tur enim rostro caudam eius extremam uerberare, ut tanquam non sinat se ad crateram transire. Per estatem coruus exarscit siti confectus, eum clamore ultionem testari fama est, cuius causam afferit, quod cum ad aquationem eum famulum suum Apollo misisset, ille magna segete inuenta adhuc uiridi, inuestigare uolens granum frumenti, expectans ut maturuisset, mandatum domini neglexit; quam ob rem sicissimo anni tempore siti affectus, suae morae dat poenas. Hoc fabulae simile uide tur, Aelianus. Corui auium soli pullis suis potum ministrant (forte, non ministrant, mento (gutu re) eis statim a coitu dehiscere, quod ueteris cuiusdam peccati culpa eis accidere fama est, nam cum Coronis in Tricca Aesculapium pareret, Corax aquari iussus re neglecta, libidini indulgebat, & malim ispey. & q; id est nimiam moram trahebat. Quamobrem iratus Apollo coertit eum in auem atram, & absq; potu rostrum (dyx. woto ras jinas) ei excrefcere fecit; quae res pullis est mole fuisima, Paraphrastes Oppiani lib. 1. de aucupio. ¶ Dat ueniam coruis, uexat censura columbas, Iuuenalis Satyra 2. uide in Columba h. Coruum delusit hiantem, dictum est ab Horatio (2. 40 Serm. Sat. 5.) in eum qui captatorem suum arte frustratus fuerat. Plerunq; (inquit) recoctus Scriba ex quinque uero coruum delusit hiantem. Loquitur de Corano, qui Nasicæ focero, spe testamen ti per doium ostetata, moriens, nihil praeter plorare reliquit. Videtur autem hoc adagium effictum, & imitatum ad illud Graecorum, λυγος ἔχων; id est Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, Lupum delusit hiantem; & Κόραξ ἔχων, id est, Coruus inhiabat, Erasmus. ¶ Corui luscinijs honoratiores, Κόραξ ἀνδρῶν ἀδελφότητος. Cum indocti doctis praeferruntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis & integris uiris. Aut cum plus tribuitur improbitati & audacia, quam eruditioni ac sapientiae, Erasmus. ¶ Inter Ledaos ridetur coruus olores, Martialis lib. 1. ¶ Mali corui malum ouum, Κακὸν κόρακος καὶ οὐδὲν ἀγνόν; apte usurpabitur quoties a malo praeceptore disci pulus malus proficiscitur: ex improbo pater filius improbus; ex patria illaudata uir illaudatus: de niq; facinus sceleratum ab homine scelesto. Metaphoram alij referunt ad naturam animantis, quae nec ipsa est idonea cibus humanis, nec ouum parit ad quicquam utile. Sunt qui dicant fieri, ut coruo rum pulli parentes ipsos deuorent, si forte non pascant illos ad satietatem, (uide ex Aeliano, supra in D.) & hinc ductum adagium. Alij (ut Suidas & Varinus) malunt ad huiusmodi fabulam referret: Corax quidam primus Syracusis, (de quo supra inter propria nomina diximus) post mortem Hie ronis, instituit artem rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adolescens quidam Tifias hac lege pa ctus est, ut tum demum mercedem persolueret, ubi iam artem perdidicisset. Dein ubi iam arte co gnita praemium reddere cunctaretur, Corax in ius discipulum uocat. Ibi iuuenis huiusmodi dilem ma proponit. Percontati quis esset artis finis, ubi Corax respondisset, persuadere dicendo: Age (in quit) si persuadeo iudicibus me nihil debere, non reddam, quia uici causam: sin minus persuadeo, non reddam, quia non perdidici artem. At Corax Tifias dilemma tanquam uitiosum & antitrepho, in discipulum retorfit, ad hunc modum: Imo (inquit) si persuades, dabis, quia tenes artem, & debes ex pa-

μὲς λυμῖνονται, ὅταν αὐτῶν εἰς τὴν χεῖρα: οἱ δὲ κόλακον τῶν ζῴων τὰς ψυχὰς διαφθείρουσι, καὶ πᾶσι τῶν ἀμειψι-
 τυφλῶν, Epicetus. Est autem icita collusio uocum κόραξ & κόλαξ: & quoniam balbutientes pro
 litera rho, lambda pronunciare solent, Sotias seruus apud Aristophanem in Vespsis narrans som-
 nium suū, inter cætera ait se uidisse θεῶν κεφαλῶν κόρακα ἔχοντα: (ubi Scholiastes, Traducit, inquit,
 Cleonem tanquam rapacem, & improbum, & adulterum.) ἔτι δὲ λέγει ὅτι εἶπε πρὸς με τραυλίαν, ὅλας
 θεῶν κεφαλῶν κόρακα ἔχει, & mox subdit, consijciendum esse, ὅτι ἀφ' ἑστέων ἡμῶν ἐς κόρακα ἀγχοσται.
 Similis allusio etiam inter κόλαξ & σκόλαξ est, qua utitur Anaxilas apud Athenæum, his uerbis: ἔτι
 κόλαξ ἐστὶ τῶν ἐχόντων νόσας Σκόλακον, &c.

¶ Cum uir optimus (opulentus) obit, inquit in Emblematis Alciatus, Maxima rixa oritur: tan-
 dem sed transigit hæres, Et coruus aliquid uulturibusq; finit. ¶ Eiusdem Emblemata quod in-
 scribitur, Iusta ultio. Raprabat uolucris captum pede coruus in auras Scorpion, audaci præ-
 mia parta gulæ. Ast ille infuso sensum per membra ueneno, Raptorem in syngias compulsi-
 tor aquas. O risures digna, alijs qui fata parabat, Ipse perit: proprijs iucubuitq; dolis. Ais
 qui prouerbium, Cornix scorpionum, non coruo sed cornici, eam hitoriam tribuit.

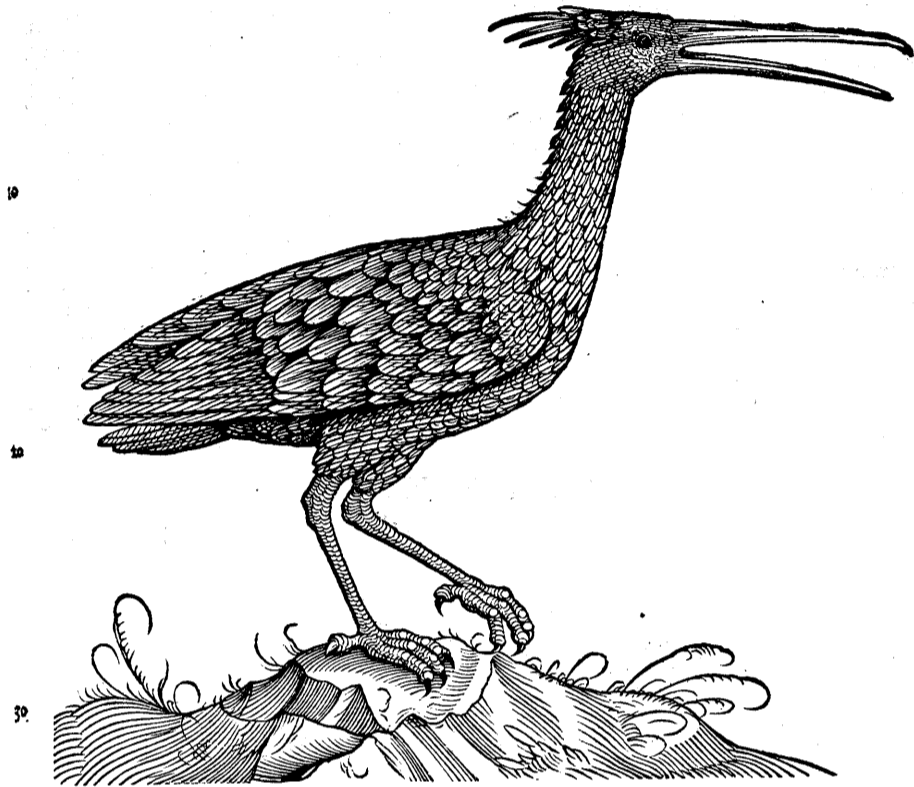
DE CORVIS AQUATICIS.

DE CORVO aquatico multa iam scripsimus supra inter Mergos maiores. Mergi sunt non-
 nulli, quos ceruos (lego coruos) aquaticos uocant, Seruius. Hispanis hodieq; mergus cucruo ma-
 rino appellatur. Georg. Agricola coruū aquaticū Germanice ad uerbum interpretatur *Wasser-
 rabe*. Idem, Corui aquatici (inquit) hybernis temporibus se conferunt ad lacus aut fluuios qui hi-
 gore non congelant. Coruus aqua, id est macha, Auicenna de animalibus lib. 8. Aristoteles cor-
 uum aquaticum magnitudine ciconiæ esse scribit, cruribus breuioribus, palmipedem, natantem,
 colore nigrum: arboribus insidere & niduari in ijs unum ex hoc (palmipedum) genere. Hæc de-
 scriptio conuenit aui, quam nostri sciarum appellant, cuius historiam & figuram inter Mergos
 requires. Vbi & Morfex auis aquatica nigra palmipes, &c. a nobis describitur, eiusdem cum sciar-
 bo generis ut apparet, utraq; in arboribus nidificat. Corax, auis est palmipes, Varinus. Niphus
 hunc Aristotelis coruum aquaticum, uulgo coruum marinū dici scribit. ¶ Plinius coruos aqua-
 ticos naturaliter caluere, & inde nomen eis apud Græcos esse docet, unde apparet phalacrocora-
 cem Græcorum posteriorum Aristotele (nam apud Aristotelem hoc nomen non inuenitur, consi-
 cimur autem eum quem coruum uocat aquaticum, uel palmipedem eundem phalacrocoraci esse)
 à Plinio coruum aquaticum transferri. Robertus Stephanus phalacrocoracem Gallicè interpre-
 tatur, ung corbeau d'eau, ung cormorant, corbeau pècheret. In Burgundia uocari audio auem
 quandam crot pècherot, id est coruum piscatorem, cui pedes diuersi sint, alter unguibus uncis ad
 rapinam comparatus, alter palmipes ad natandum, nam cum piscem arripuit in aqua, nec facile pro-
 pter pondus ex aqua euolare potest, piscem altero pede retinens, altero remigat usq; ad ripam. Idem
 Angli de aquilæ marinæ quodam genere narrant, quam osprey appellant. Fulicæ genus duplex
 fecerim, alterum minus, apud nos cōmune per hyemem præsertim in lacubus, alia frontis macula
 insignis, alterum maius, quod in Italia norum aiunt, & in arboribus nidificare, pisces magnos uo-
 rare: quod an phalacrocorax & coruus aquaticus Aristotelis sit, nondum comperi. Vide infra in
 fine historie Cornicis marinæ. Gelenius phalacrocoracem Illyricè lyska interpretatur, sed fulicam
 sic nominari Illyrijs puto. Coruum aquaticum Aristotelis Vuortonus suspicatur eandem esse cum
 cornice marina, cuius in Ponti Euxini nauigatione Arrianus meminit, ab athyia eam distinguens:
 nam Hesychius & Suidas non distinguunt. Pugnant inter se frichachyz & coronos, id est coruus
 aquaticus, Albertus, absurdè dissimè, nam apud Aristotelem eo in loco sic legitur, Triorches, phrynus
 & ophis pugnant. Plura de Phalacrocorace leges in Elemento p.

¶ Auicennæ translatio ex Aristotele pro alcyone alicubi habet alchorab, quæ uox coruum sig-
 nificat, ubi Albertus, Alcyon (inquit) est auis nigra, non admodum magna: & forte hanc uocauit
 Auicenna coruum marinum propter coloris similitudinem. Errursum, Alcyon est eadem cum al-
 chorab marino, & secundum Ouidium & Homerum auis est Diomedis. Sed alcyonem auem esse
 nigram falsum est.

¶ Coruus rubro rostro apud Anglos inuenitur, cuius meminit Plinius, Longolius, apparet au-
 tem eum sentire de pyrrhocorace, qui in Cornubia Angliæ, & in alpijs reperitur, unde uulgo à
 nostris *Alprapp*, id est coruus alpinus nominatur: cui tamen rostrum luteum, nō rubrum. Sed nu-
 per speciem alteram pyrrhocoracis uidi, quam in Bauariæ quibusdam locis *Sreintachen*, id est gra-
 culum saxatlem uocant, rostro longiusculo, rubro, &c.

¶ Incendula auis coruini generis cum bubone pugnat, Albertus, legendum monedula, uide in
 Bubone in fine capitis quarti.

A V I S, cuius hinc effigies habetur, à nostris nominatur uulgo *ein Waldtrapp*, id est coruus syluaticus, quòd locis syluosis, montanis & desertis degere solet: ubi in rupibus, aut turribus desertis nidificat. quare etiam *Steintrapp* uocatur, & alibi (in Bauaria & Stiria) *ein Clausrapp*: à petris seu rupibus, & pylis (nam pylas, id est angustias inter duos montes Germani *clausen* appellant, hoc est loca clausa) in quibus nidos sruunt. Lotharingi, ut audio, *cornelle de mer*, id est cornix marina: quam et in iuglandibus aliquando nidificare ferunt. sed forte ea alia auis est. Circa lacum Verbanum coruus marinus dicitur. alibi in Italia coruus syluaticus, ut in Istrià circa promontorium Polæ, ubi homine per funem demisso per rupes nidos eximuntur, & inter mensarum delicias habentur, ut apud nos quoque in montium quorundam rupibus, sic enim Fabarías thermas repertas aiunt, cum auceps quidam per altissimas rupes propter has aues se demississet. Alibi in Italia coruo spilato, id est coruus depilis, quoniam fenescens caluescat. Germanice quidam nuper confictio à se à sono uocis eius nomine *Scheller* uocabat. ¶ Sunt qui phalacrocoracem hanc auem interpretentur, quoniam & magnitudine & colore ferè coruum refert: & caluescit, ut uidi, cum adultior est. Turnerus Aristotelis coruum aquaticum & Plinij phalacrocoracem, & coruum syluaticum nostrum auem unam esse arbitratur, tertium genus graculi. Coruus syluaticus Heluetiorum, inquit, auis est corpore longo et ciconia paulò minore, cruribus breuibus, sed crassis: rostro rutilo, parum adunco (curuo) & sex pollices longo: alba in capite macula, & ea nuda, si bene memini. Quòd si palmipes esset & interdum nataret, indubitanter tertium graculorum genus esse adfirmarem. uerù licet auem in manibus habuerim, an palmipes fuerit, necne, & calua, non bene memini. Sic ille. Sed cum nos certò sciamus, palmipedem non esse coruum syluaticum nostrum, non poterit esse coruus aquaticus Aristotelis, sed neque Plinij, qui (ut diximus) phalacrocoracem, id est coruum caluum, eundem & aquaticum facit. Noster uerò syluaticus non est aquaticus, neque in aquis degit: sed in pratis, & locis palustribus uictum sibi quaerit. Iam cum Aristoteles tertium graculi genus palmipes faciat, id quoque coruus syluaticus noster esse non potest.

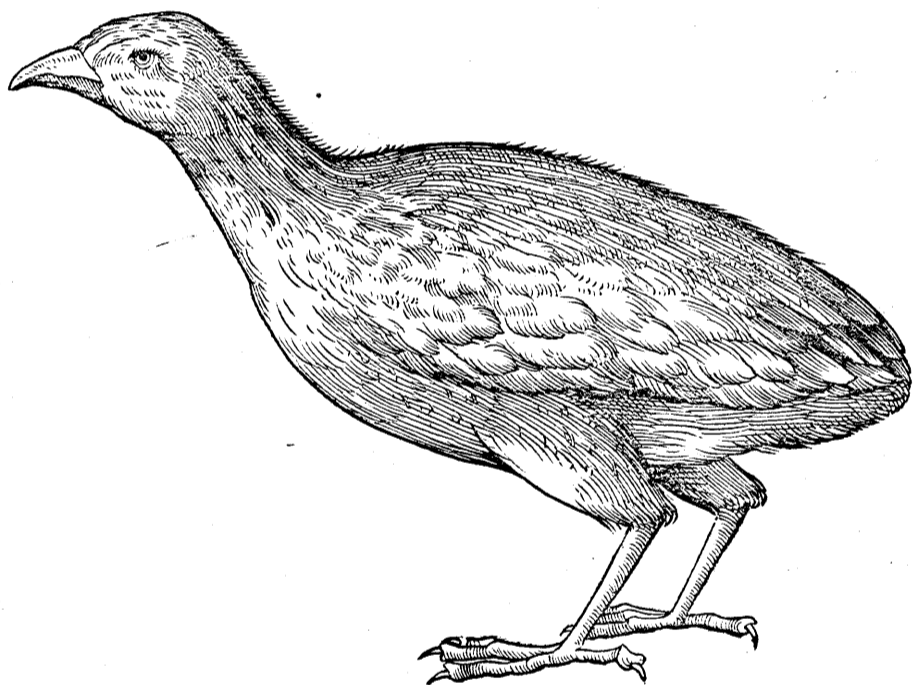
¶ **A** V I S quam prius hæmatopodem esse putabam (inquit Bellonius) nunc potius ibin nigram esse conijcio: cuius Herodotus & Aristoteles meminerunt. Ea corporis mole auem à Gallis uulgo *corlis* (arquatam maiorem nostram esse arbitror) dictam refert, uel paulò minor est, tota nigra, capite phalacrocoracis, rostro iuxta caput plus quam pollicari crassitudine, inflexo modicè in arcum & in acutum desinere, rubicundo, qui crurum etiam color est. Proceritas crurum ea ferè quæ in ardea

stellari, colli longitudo quæ in aue quam Galli uocant aigrette, ita ut primò uisa à me hæc auis ædeam stellarem quodammodo referre uideretur corporis ferè specie, Hæc ille in Gallico libro Singularium obseruationum suarum.

¶ Coruo syluatico nostro magnitudo est gallinæ, color niger toto corpore, si eminus uideas: sin propius, ad solem præsertim, cum uiridi permixtus uidetur. pedes ferè ut gallinæ, longiores, digiti fissi, cauda non longa, à capite retrò crista tendit, hæc uero an in omnibus aut semper, rostrum rubicundum, oblongum & aptum inferi angulis terra, arborum & murorum aut petrarum foraminibus, ut latitantia in eis insecta & uermes, quibus pascitur, extrahat. Crura oblonga, obscure rubescit. Locustis, gryllis, pisciculis, & ranunculis eos uesci audio. Ut plurimum nidificat in altis arcium destructarum muris, qui in Helueticis montium regionibus frequentes sunt. In uentriculo dissecti aliquando præter alia insecta, reperi plurima illa quæ radices frugum populantur, milij præsertim, Galli curtillas uocant, nostri transuersas (תוֹרְסָה) à pedum situ ut conijcio. Edunt & uermes è quibus scarabei à Maio mense dicti nascuntur. Volant altissimè. Bina aut terna oua pariunt. Primæ omnium, quod sciam auolant, circa initium Iunij, ni fallor. Pulli eorum diebus aliquotantequam uolare possint nidis exempti, nutrirî & facile cicurari possunt, ita ut in agros euolent, & subinde reuertantur. Laudantur idem pulli in cibis, & in delicijs etiam habentur, suauis carne omissibus mollibus. Qui è nidis eos auferunt, in singulis singulos relinquere solent, ut anno sequente libentius redeant.

CORYTHVS, *שֵׁטֶל*, auis est, una è genere trochilorum, Hesychius. Sunt autem trochilli galinæ syluestres quædam, pedibus longis, corpore gracili, cursu celeres, ut conijcio.

DE COTURNICE.

COTURNICEM eam esse auem, cuius hic figura cernitur, ut homines docti nostra ætate omnes consentiunt, & copiose in epistolis suis Aloisius Mundella medicus approbavit: ita literatores quidam repugnant, eam quæ hodieque uulgo coturnix apud Italos dicitur ueterum quoque coturnicem esse putantes, sed horum error crassior est, quam ut nos in eo refellendo tempus collocare conueniat, & iam à doctissimo uiro Mundella satis est reprehensus. Nos hoc in loco de coturnice ueterum agemus, de altera, quam Itali uulgo sic uocant, post Perdicem. ¶ Schelau, *שֵׁלַי*, apud Hebræos coturnix est, unde pluralis numerus schaluum. Dauid Kimhi interpretatur auem præpinguem, quæ dicitur uulgo *שֵׁלַי*, quales: & similiter R. Salomon, ad stipulatur Iosephus & Hieronymus. Septuaginta ortyometram, id est coturnicum matricem uerterunt. Exodi 16. Chaldaus interpres habet *שֵׁלַי*, selau: Arabs *سَلِي*, salui: Persa, *مورگ زه*, moreg zah, & Numeri 11. Arabs similiter, Chaldaus *שֵׁלַי*, schaliu: Persa *مورگ زه*, moreg zeha. Psalmo 105. Chaldaus *שֵׁלַי*, phasiani: Arabs *سَلِي*, elchalui cum articulo el. Munsterus in Lexico trilinguo

De Coturn. A. B. C. Lib. III. 339

pro coturnice habet שְׁלִי, schalau: שְׁלִי, schiluah: שְׁלִי, salua: & כַּכְלִי, kakli. Bellunenſis apud A uicennam lib. 2. ſeman coturnicem uel qualem interpretatur: alcedarugi uerò (aliàs alaiugi) phafianum, uel perdicem, uel auem coturnici ſimilem. Dorache, id eſt coturnices, Interpretès Auicennæ ex Ariſtotele de hiſt. anim. 8. 12. ¶ Coturnicem Græci orryga uocant, Iſidorus. à recto ὄρυγξ. hodie uulgò ὄρυγξ, uel ὄρυξ. ¶ Itali quaglia, ut Alunus & Scoppa ſcribunt: uel quaglia. unde & barbari quidam authores qualem ceu Latinam uocem ſcribunt. Coturnices uulgò quaquilæ dicuntur uel qualex, Ant. Gazius. Quiſcula, id eſt coturnix, nomen à ſono fictum, Arnoldus Villanou. Calepinus querquedula quocq; (ea anas fera eſt, parua) qualiam uulgò à uoce dici meminit. Hiſpani cuaderuiz. ¶ Galli caille. ¶ Germani Wachtel: Flandri Quackel. hinc forte 60 Albertus, Coturnix (inquit) auis, quam uulgò quiſculam uocamus. ¶ Angli quayll. ¶ Illyrij krzipelka, uel krzpelka. ¶ Coturnicem uulgò currelium dicimus, à curredo, Comeſtor, hinc & Ortygiam dictam putant, quòd harum auium gregeſ è mari in eam prouolent, Athenæus,

B.

In Delo primum uiſæ coturnices, Solinus. In ſinu Arabico præcipuè nutriuntur, Comeſtor. In conuallibus alpium Helueticarum apud Rhatos, Sedunos & Leopontios, non pauciores quàm alibi capiuntur, alioqui copioſæ per Heluetiam præſertim circa Auenticum, ubi canes ad earum aucupium egregiè inſtitutos alunt, Stumpfius. ¶ Perdicibus ſimiles ſunt, ſed multis partibus minor, Turnerus. Theophrastus forte illas perdicem nanas dicit. ſic enim per omnia perdicem imitantur, ut præter exiguitatem & præſitudinem corporis planè nihil diſent, Longolius. Coturnix 20 parua auis eſt, Plinius. ¶ Color καφεύς, id eſt teſtaceus, còmunis eſt ferè pulueratricibus, ut alaudæ, coturnici, perdici, &c. Longolius. Coturnix aliquando alba uiſa eſt, Ariſtoteles in libro de coloribus. nam μέλας illic pro λευκός non rectè legitur: uide in Ceruo B. ¶ Coturnicibus & gallinæcis pennæ ſunt duræ, Ariſtoteles in Phyſiognomon. Coturnicum offa difficulter afficiuntur aut patiuntur quicquam (δυσανάη) ſunt, dura nimirum ac ſolidiora, Orus. ¶ Coturnici proprium eſt præ cæteris auibus, ut & ingluuiem, & gulam infra prope uentriculum amplam & latam habeat, Ariſtot. Et alibi, Gula eis amplior eſt infra. ¶ Coturnicibus alijs uentri, alijs inteſtino ſel iungitur, Ariſtot. Plinius aliter, Fel (inquit) renibus, & parte tantum altera iungitur inteſtino in coruis, coturnicibus, phafianis. Pedibus hiſis ſunt, Athenæus ex Ariſtotele. ¶ Alexander Myndius apud Athenæum, coturnicem inquit fœminam graciliore collo quàm marem eſſe, neq; nigras partes ſub mentum ſubiectas poſſidere. ingluuiem (τρούλον) lego πρὸς τὸν cum Gillio in aue diſiecta nō 30 magnam ſpectari: cor magnum & tricuspdatum, (τρούλον.) Iecur etiàm habere, & ſel inteſtiniſ adnexum: ſplenem paruum & qui uix conſpicitur: teſtes ſubiectiore contineri ut in gallinæcis.

C.

Coturnix appellatur à ſono uocis, Feſtus. Blondus etiàm à récentioribus qualem à uoce dictam ſcribit. Si iteratim ſones coturnix, ita ut ſingulas ſyllabas toni tractu pronuncies, auis uocem te liquidò imitatum cognoſcas, Gyb. Longolius. Coturnicibus maribus tantum cantus datus eſt, Ariſtot. & Albertus. Coturnix mas uocem ædit exilem, ferè ſicut grillus: fœmina craſſam, Albertus. Coturnicibus uox eſt in pugna, Ariſtot. Alijs in pugna uox, ut coturnicibus: alijs ante pugnam, ut perdicibus, &c. Plinius. ¶ Coturnix humi nidulatur, nec unquam in arbore conſtitit, ſed humi, Ariſtot. Cum ad nos uenit, terreſtris potius quàm ſublîmis eſt, Plinius. Pulueratrices ſunt, Gyb. Longolius. ¶ Coturnicem uulgò currelium dicimus à currendo, Comeſtor. Currit ſatis uelociter, Albert.

¶ Coturnix eſt auis militaris, hoc eſt milio ut plurimum ueſcitur, Aloſius Mundella. Coturnices milio & tritico, & præterea pura aqua pingueſcunt, Didymus in Geoponicis. Coturnicibus ueratri (aliàs, ueneni) ſemen gratiſſimus cibus, Plinius. Et rurſus, Venenis caprea & coturnices (ut diximus) pingueſcunt, placidiſſima animalia. Quod alijs cibus eſt, alijs eſt acre uenenum, Lucretius. Et mox, Præterea nobis ueratrum eſt acre uenenum. At capris, (capreis, ex Plinio) adipem & coturnicibus auget. Cicuta ſturnos nutrit, nos uerò interimit: & elleborus coturnici pro cibo eſt, homini uenenum, Galenus ad Piſonem. Elleborus homini uenenum eſt, alimentum coturnicibus, Ariſtot. lib. 1. de plantis, & Aphrodiſienſis in Problematis. Orobus coturnicum apud 40 Arnoldum Villanou. in libro de uenenis, Auicennæ napellus eſt: Vide in Lupo a.

¶ Coturnices cum ceciderint (ὄταν πέσῃ, malim ὄταν πέσῃνται: quòd uerbum in ſequentibus etiàm bis ponitur: id eſt cum uolauerint) ſi ſerenum ſit aut aquilonium tempus, ſociantur, & proſpere degunt, (ἀρεδον, id eſt quietè agūt. Gaza uidetur legiſſe ἀνυδρον:) ſed ſi auſtrinum, moleſtè, propterea quòd parum uolant, humidus enim grauiſq; auſter eſt. Quam ob rem qui aucupantur, auſtrum, non aquilonem obſeruant. omnino agre propter ſui corporis pondus uolant, ſunt enim corpore grandiore, quàm ſuis pennis deſerri poſſint, uociferantesq; ob eam rem uolant, laborant enim quali oppreſſæ onere, cum hæc adeunt loca, ſine ducibus pèrgunt, at cum hinc abeunt, ducibus linæ gulaca, oro, oride Plinius & matrice (ortygometra) proficiſcuntur, atq; etiàm cynchræmo, à quo etiàm 60 reuocantur noctu, cuius uocem cum ſenerint aucupes, intelligunt parari diſceſſum, Ariſtot. Ad uolant coturnices non ſine periculo nauigantium, cum appropinquauèrè terris. Quippe uelis ſæpè inſidunt, & hoc ſemper noctu, merguntq; nauigia, Plinius, Blondus ex Plinio legi, uelis inſidunt,

non infidunt: quam lectionem Solinus quoque secutus est, & ex Oppiano eadem approbari potest. Iter est his per hospitia certa, austro non uolant, humido scilicet & grauiore uento. Aura tamen uehi uolunt, propter pondus corporum uiresque paruas. Hinc uolantium illa coquestio labore expressa, Aquilone ergo maxime uolant, ortygetra duce. Primam earum terram appropinquantem accipiter rapit. Semper hinc remeantes comitatum sollicitat, abeuntque una persuasa gloriis & otis (alias orus, ut & Aristoteles habet) [et] cenchramus (alias cynchramus.) Quod si uentus agmen aduerso flatu coeperit inhibere, pondusculis lapidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilitate uolant, (uide in D.) Plinius. Eadem fere Solinus, cuius tamen uerba non omittam, ne quid ad maiorem claritatem desiderari possit: Adueniendi (inquit) habent tempora aestate depulsa. Cum maria tranant, impetus differunt, & metu spatij longioris uires suas nutriunt tarditate. Vbi terram perfensiscunt, coeunt cateruatim; deinde globata uehementius properant; quae festinatio plerumque exitium portat nauigantibus. Accidit enim plerumque noctibus ut uela incidant, & praeponderatis sinibus alucos inuertant. Austro nunquam exeunt, nam metuunt uim flatus tumidioris, plurimum se aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuscula atque eodem tarda facilius prouehat sicior & uehementior spiritus. Ortygetra dicitur quae gregem ducit, eandem (primam, scilicet ex coturnicibus, non ortygetram, Plinius) terram proximantem accipiter specularis rapit, ac propterea opera est uniuersis, ut sollicitent duce generis externi, per quem frustrentur prima discrimina. Haec ille. Coturnices pascuis prioribus relicta gregatim uolitant, & maris spacium uolatu non intermisso, (sunt qui in Deum insulam e mari eas deferri scribant, ut non uno continuo uolatu mare transiant,) ceu autem celerrimae, superant; tam timidae interim, ut maris aspectum exhorreant, & oculis conueant: unde aliquando uelis illis nauium a nautis capiuntur, Oppianus in Ixeuticis. Redeunt sine ducibus, Eberus & Peucerus. Coturnices quoque discedunt, nisi paucae locis apricis remanserint: quod & turtures faciunt, Aristot. Semper ante adueniunt quam grues, Plinius. Prius abeunt quam grues, hi enim Septembri mense, illae Augusto incipiunt, Aristot. Ciconiae prius recedunt quam hirundines, & haec quam coturnices, Albertus. Coturnices ad nos, ut audio, medio fere Aprilis ueniunt, & abeunt cum prima pruina ingruit: ita ut si pridie plurimae apparuerint, & postridie pruina sublequatur, ne una quidem amplius reliqua conspiciatur. Coturnicum multitudo ex Italia uolantium, in Capreis insulis prope Neapolim capiebatur principio autumnii. Ad maritimam regionem circa Pisaurum ingens coturnicum copia aduentare consuevit, & mille insidijs capi: sed potissimum sub extremum uerni temporis illarum aduentu obseruato, Aloisius Mundella. Turdi quotannis trans mare in Italiam aduolant, circiter aequinoctium autumnale, & eodem reuolant ad aequinoctium uernum, & alio tempore turtures ac coturnices immani numero. Hoc ita fieri apparet in insulis propinquis Pontia, Palmaria, Pandataria. Ibi enim in prima uolatura cum ueniunt, morantur dies paucos requiescendi causa, idemque faciunt cum ex Italia trans mare remeant, Varro. Coturnicem multi credunt trans mare auolare, quod falsum esse conuincitur, quoniam trans mare per hyemem non inuenitur. Iacet ergo, sicut aues ceterae quibus superflui lenticque humores concoquendi sunt, Albertus. Cum e Rhodo Alexandriam Aegypti nauigaremus, plurimae coturnices a Septentrione meridie uersus uolantes, in naui nostra captae sunt, unde certo persuasus sum coturnices caelum mutare, nam prius etiam cum e Zacyntho insula in Moream seu Nigropotum nauigaremus uerno tempore, coturnices contraria profecione a meridie ad Septentrionem uolantes obseruaram, ut illic per totam aestatem degerent: quo tempore etiam permultae in naui nostra captae sunt, cum diuersis alijs migrantium auium generibus, Petrus Bellonius.

¶ Vtique adeo tum perdices, tum etiam coturnices copia libidinis gaudent, ut in aucupantes corruant, & saepenumero capitibus eorum resicant, Aristot. & Athenaeus ex Alexandro Myndio, ubi pro *καθιόντας τῶν περδικῶν*, legendum est ex Aristotele, *καθιόντας τῶν περδικῶν*. Clearchus scribit perdices, passeris, coturnices & gallos gallinaceos, non modo cum uident foeminas semen emittunt, sed etiam cum earum uocem audiunt: causam esse in animo impressionem, quod ipsum coitus tempore cognoscet, si contra eos speculum posueris, & ante hoc ipsum tendicularum insidias, nam ad imaginem suam quae inaniter in speculo representatur accurrentes, capiuntur, & semen emittunt: gallinaceis exceptis, quos imago conspecta ad pugnam tantum excitat, Athenaeus & Eustathius. Proprium hoc coturnicum generi, ut rara inter eas foemina sit, & mares multi foeminam unam quarant, Albertus. Aristoteles cum perdicum pugnam pro foeminis descripsisset, & marium in hoc genere salacitatem: & quod cum foemina ad incubandum aliquo diffugientes clam pariunt, ne oua a maribus propter salacitatem frangantur, mares interim coelibes inter se pugnent, uictusque uictoris uenerem patiat, nec ab alio nisi suo uictore subigatur: idque non semper, sed certo tempore anni fieri, demum subdit: Hoc idem a coturnicibus quoque agi animaduertimus. Idem fere Plinius scribit, ex Aristotele (ut apparet,) mutatus. Coturnicibus uox est in pugna, Aristot. & Plinius. Testudines montanae uento implentur quemadmodum coturnices, Scholiastes Nicadri. Athenaeus refert ex Phanodemo Delum insulam ab Achaia Ortygiam dictam, quod obseruati sint coturnicum greges e mari uolantes (*φορμύλλας ἐκ τοῦ πελάγους*), quasi in mari etiam generentur. Phanodemum enim haec de generatione coturnicum referre scribit in hanc insulam confidere, eod quod portus habeat commodos. Cum hyemes (tempestates) fiunt magna in partibus desertae Libye, mare magnos producit

producit thynnos in litore (proicit in litus); ex quibus putrescentibus uermes enascuntur intra dies quatuordecim, primum muscarum instar, deinde locustarum magnitudine, donec paulatim coturnicum magnitudinem acquirant. Demum noto, id est austro flante, uel libonoro, aucte adultæque maria transcutunt in Pamphyliam uel Ciliciam & Hyberniam; & consequenter borea flante pergunt ad maritima loca & reliqua Melanitiidis terræ. Cæterum indocti sopheritæ ignorantes earum naturam, pudicas (castas, cum ex putredine non ex coitu nascantur,) esse dicunt, Kiranides lib. 1.

¶ Aues grauiiores nidos sibi non faciunt, ut coturnices, ut perdices, & relique generis eiusdem, quibus enim uolandi facultas deest, ijs nidas non prodest, sed facta in aprico area (alibi enim nuda quam pariunt) atque materia; ut uepribus quibusdam congeffis, quoad accipitrum & aquilarum inu-
 10 riam deuitare possint, oua ædunt, & incubant. Mox cum excluderint, protinus pullos educunt, pro-
 pterea quod nequeunt suo uolatu ijs cibum administrare, Aristoteles. Et rursus, Coturnix non ni-
 do, sed condensio frutice prolem munit, minus enim uolat. Nidulantur humi, ut dixi, coturnices,
 quæ etiam nunquam in arbore consistunt, sed humi, Idem. *Ἐστὶν νοστήριον ἢ ποίσι, ἀλλὰ κρηνοειδὲς, καὶ τὰς*
ἄλλων σκευῶν ἀφ' ἑρμῆος, Athenæus ex Aristotele. ¶ Refouent suos pullos sub se ipsæ ducendo mo-
 re gallinarum & coturnices & perdices, nec eodem in loco & pariunt & incubant, ne quis locum
 percipiat longioris temporis mora, Aristot. ¶ Coturnicum pulli mox ut exclusi sunt, per se co-
 medunt, Albertus: ut & perdicum & omnium pulueraticum ni fallor. ¶ Coturnicibus ueratri
 (aliàs, uenenis) semè gratissimus cibus, quam ob causam eas damnauere menle, simulque comitiales
 propter morbum desipi fuerunt, quem solæ animalium sentiunt præter hominem, Plinius & Soli-
 20 nus. Coturnices comitali morbo corripit non pauci nostro tempore obseruarunt. Sed quanquam
 Plinius solas illas præter hominem hunc morbum sentire scribat, constat tamen alia quoque anima-
 lia eodem malo affici, ut catos, quod nos sepe uidimus; & ut ab alijs accepimus, capos gallinaceos,
 alaudas, equos, picas. Dicit tamen potest ad defendendum Plinium, non solas quidem coturnices
 possit hominem, sed illas potissimum huic morbo obnoxias esse, Aloisius Mundella.

D.

Aues quibus duræ sunt pennæ, fortes (& pugnaces) habentur, ut coturnices & gallinacei, Ari-
 stot. in Physiognom. Pugnant inter se pro fœminis, & inter coelibes etiam mas uictus uictoris ue-
 nerem sustinet, ut in c. scriptum est; & mansueti inter se spectaculi gratia certaturæ committuntur,
 ut referemus in e. ¶ Cum mare transuolant, ut intelligat superatumne iam ipsis mare sit, nec ne,
 30 singulæ ternos ore lapillos ferunt, quorum singulos per interualla demittunt; & diligenter obser-
 uant, utrum in mare lapillus quisque deciderit, alteriusque uolandum sit: an in terram; & tempus iam
 adit quietiendi, Oppianus in Ixeut. Si uentus agmen (transientium mare) aduerso flatu coeperit
 inhibere, pondusculis lapidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilitæ uolant, Plin. Hoc
 & grues similiter facitare aliqui prodiderunt. ¶ Ex coturnicum grege (postquam mare traiecit)
 primam terræ proximam accipiter speculatus rapit, ac propterea opera est uniuersis ut sollicitent
 duces generis externi, per quem frustreretur prima discrimina, Solinus. Author libri de nat. rerum
 sic legit, Idcirco cura est uniuersis, ut externi generis duces sollicitent, scilicet cornicem, per quam
 prima discrimina caueant. Sed dicendum potius ortygometræ, aut cenchræ, aut aliam ex
 illis quas Aristoteles & Plinius memorant, duces coturnicum esse. ¶ Pelecanus de coturnicis
 40 exitio acerbe & crudeliter cogitat: rursus coturnix ab ea uehementer dissentit, Aelianus & Philes.
 ¶ Astures capiunt coturnices, &c. Crescentiensis.

E.

Qui coturnices aucupantur, austrum non aquilonem obseruant: causam retuli in c. ex Aristo-
 tele. Capiuntur imitatione uocis fœminæ, Albertus. Instituuntur ad aucupium earum canes apud
 nos uulgo, qui priuatim etiam a coturnicibus denominantur. Reti quod expegatorium uulgo uo-
 catur, satis magno, capiuntur perdices, coturnices & phasiani, & aliæ quædam aues cum auxilio
 canum ad hoc instructi, qui aues inquit, quas cum uiderit, substitit, nec ad eas progreditur ne depel-
 lat, sed ad aucupem dominum suum respiciens retro caudam mouet, unde auceps cognoscit aues
 esse prope canem; & tunc ipse ac focius rete trahit, quo aues unâ cum catulo operiunt. Est & aliud
 50 paruum rete in capite perticæ præparatum, ut apertum existat, quo unus solus utitur auceps, & ad
 coturnices solum cum quassilatorio (instrumento) cuius sonus est per omnia similis uoci coturnicis
 fœminæ, ad quem mares ardentem accedunt, & sic irretiuntur, Crescentiensis lib. 10. cap. 25. Et rur-
 sus cap. 26. Item fiunt laquei multi de pilis caudæ equinæ, in funiculo eiusdem materiæ texti, qui ten-
 duntur in sulcis frumenti, funiculo à terra eleuato ultra altitudinem auis, parum decliuus laqueis &
 apertis, ut auis transiens capite immisso capiatur collo; & hoc modo capiuntur perdices in agris, &
 coturnices ac phasiani in semitis nemorum per quas transeunt. Coturnices (inquit Oppianus in
 Ixeuticis lib. 3.) noctu retibus, quæ nubes uocant, capiuntur, clamantibus alijs natu maioribus, (*ἄλλοι*
ἄλλοι, iam olim captis, unde forsitan uerbum *ἄλλοι* factum;) ad quarum uocem dum accurrunt,
 in fagenas incidunt. Interdum etiam in terra hoc modo capiuntur: Reti extensio aliquis tunicam su-
 60 pra caput erectam calamis utrinque sustinens mouet, paulatim progrediens; metuunt illæ sibi, & dum
 uestis huc illuc nutantis umbram fugiunt, retium laqueis inuoluuntur. Capiuntur ab aibus rapa-
 cibus, asture & accipitre, (& nisi præcipue rubris, ut quidam scribit,) Crescentiensis. Circa Neptulæ

nium Italiae oppidum (inquit Blondus in Latinis) aucupium est coturnicum. Nam quum ad prima ueris signa hirundines & simul cum ipsis coturnices, transmisso mari infero in Italiam redeunt, omnia Antiatum quoddam littorum supercilia passus quinque milia Neptunientes contiguis retibus complent, sedensque unusquisque in fundi propria & magno pretio comparati loco, ad particulam retium propriam uenientes noctu coturnices fistula illeciat, & quum turmatim illarum retibus intricentur, si aliqua de longissimo uolatu fessa extra rete in sabulum ceciderit, eam auceps manu percipit, si seque audiimus intra mensem unum, quo id continuatur aucupium dies aliquot, in quorum singulo centies huiusmodi auicularum mille sit captum, Hec ille. Coturnices, perdices & passeris, quomodo coitus tempore speculo proposito capiantur, recitauit in Coturnice c. ex Athenæo.

¶ Quidam in ornithone præter turdos ac merulas alias quoque includunt, quæ pingues uentum in care, ut miliaria ac coturnices, Varro. Petrus Crescentienis lib. 9. cap. 93. quomodo coturnices & alia aues inclusæ pinguecant præscribit. Vide infra in Turdis.

¶ Pergami & Athenis fuit pugna gallinaceorum & coturnicum, tanti decoris, ut ad illud tanquam gladiatorum munus effusissimo studio omnes conuenirent, Alexander ab Alexandro. Ludus quidam est in quo coturnices in gyrum (γυρον Pollux simpliciter *λύκλυμ ποδολυγαπύ* dicit hunc ludum describens, alioqui gyros Græcis scrobem significat) collocant, quas ferunt in caput, & is qui coturnicem in gyro comprehenderit, lucratur sibi deinceps quotquot potest, sin frustretur, alteri coturnices ferire permittit, idque alternis fit. Meminit Plato in Alcibiade, item in Phædone: Non (inquit) cum hominibus abieciæ fortis nobis certamen est, sed cum præstantissimis, quare non negligenda nobis res est, neque tanquam feriendis coturnicibus ludamus agendum, Suidas. Qui ita ludunt *ἀρτυροσπί* dicuntur. Plato etiam uerbum *ἀρτυροσπί* usurpat. Pergami certamen gallorum omnibus annis publicè ad solitum, Plinius scribit, id & Athenis faciuntur ceptum, augetor Aelianus est, à Themistocle superatis Persis. Adhuc & in sermone qui Anacharsis seu de gymnasijs inscribitur Lucianus, coturnicum magno studio, non gallorum modo certamina ibidem spectari consueuisse. Seueri quoque filios Herodianus scribit, dissiidere solitos puerili primum certamine, ædendis coturnicum pugnis, gallinaceorumque confictibus, Cælius Rhodiginus. Aristophanes Carcinii poetae filios, quod domi inter se contentiosi essent, *ἀρτυροσπί* uocabat, quasi dicas domigenitas & altilis coturnices, scimus enim quod huiusmodi genus auium inter se certantium, passim ludo hoc tempore habetur, & ab antiquis etiam habebatur: id quod ex Polluce, Luciano, Herodiano, Plutarcho & Ouidio aliisque in Obseruatis meis ostendi, Gyraldus. In præscripto circulo coturnicem statuebant, tum alter eam digito percutiebat: alter in aduersum nitiebatur illam intra circulum continere, quod si fecisset, coturnicis dominus succumbebat, Cælius Calcagninus ex Polluce ut apparet. Sed Pollux simpliciter sic scribit, ut nos uertimus: Coturnicem in circulo circumscripto positam aliquis digito feriebat, quod si illa icui cedens extra circulum se reciperet, (*ἀνελκίστην ἐξω τῆς λύκλυμ*) iam uictus erat coturnicis dominus, Hæc Pollux: qui etiam hæc Eupolidis uerba citat, *ὅτι καὶ ποδολυγαπύ* *ὄρνις εἰς ἀριστὸν λύκλυμ ἰσχυροτέρητι. τὶ ὄρνις εἰς ἑμὴν ἀρτυροσπί, ἢ καὶ φομαί τὴν μάκρυ, ἢ αὐτὸν ἀρτυροσπί*, libro nono, capite de ludis, ubi etiam paulo post uocabula aliquot ad hoc certamen pertinentiã recenset, ut sunt, *ἀρτυροσπί, ἀρτυροσπί, ἀρτυροσπί* qui & *συφοσπί* dicebantur, (uide plura infra in H. a.) καὶ τὸ καπύ *ὄρνις, καὶ ἀκκαλοῦ ἄλλου, καὶ ἀνελκίστην, ἀνελκίστην, ἀνελκίστην*. Et hæc (inquit) uocabula sunt *ἀρτυροσπί*. Et rursus ibidem, Circulum (inquit) describebant in arca aliqua (*παλίε*), qualis pistorum est uel eorum qui panes uendunt, in quo coturnices (duas pariter) sistebant inter se certaturas, quod si altera e circulo excederet retro conuersa, uincebatur & ipsa & dominus ipsius, præmiũ uictori erat pro quo certabant, aliàs ipsa coturnix, aliàs argentum. Interdum uero alter (hominum sic certantium) coturnicem sistebat: alter digito indice feriebat, & plumas e capite uellebat (*ἀπὸ τοῦ λα*, lego *ἀπὸ τῆς*, nam & paulo post sequitur *πάλαμ*) quod si coturnix sustineret, uictoria penes illum stabat cuius erat alumna: sin cederet & refugeret, penes ferientem aut uellentem. Sic uictis coturnicibus remedium adhibebant, in clamando in aurem, quod *τρολλίε* uel *τρολλίε* nominabant, (uidelicet *τρολλίε*) legendum sit per θ, & *τρολλίε*, à uerbo *τρολλίε*, nam & Varinus *τρολλίε* fortassis ab eo uerbo primitiuo deriuatum suspicatur) ut coturnicis quæ uictrix extiterat uox quam citissimè e memoria eius tolleretur, Hucusque Pollux, unde apparet non rectè scripsisse Calcagninum, alterum ex ijs qui concertabant ferisse coturnicem, alterum uero in aduersum intra circulum eam continere conatum, neque enim alter alterius conatus impediēbat: sed coturnix ictra sibi permittebatur, ut uel maneret intra circulum, uel excederet. ¶ Adiantum facit gallos coturnicesque (perdices, Plinius non coturnices) pugnaciores, cibarijs eorum admixtum, Dioscorides & Auicenna. *καδωνίε* uerbum probare & experiri significat, ducta translatione uel à uasis figlinis, quæ sono experimur an integra sint: uel à tintinabulis (Græci codonas uocant) quæ agitata si argutius sonant probantur: Vel ab equis aut auibus quibusdam, ut coturnicibus, solent enim equi & coturnices, si parum fortes sint, sonitu tintinabulorum terri: animosiores uero facillè ferunt, Varinus. Vide plura super hoc uerbo in Equo H. b.

F. Coturnix est auis regia, Comestor. In pretio sum nunc, olim damnata coturnix, Vox nomē, pretium dat sapor ipse mihi, Gyraldus. Autumno quam uere pinguior est, Aristot. Nostri temporibus

poribus autumno in pretio est. uere cum redit insipida & mali alimenti habetur, in litore Antiaci captas edi, nihil insipidius, Platina. Pulli perdicum autumno conueniunt, quo quidem tempore etiam solum reperiuntur, sicut & pulli coturnicum (iuuenes coturnices) & turtures, Arnoldus Villanou. de conserua. fanit. Quandoquidem coturnices quæ pascuntur elleboro, eos à quibus comestæ fuerint, in tantum uitæ discrimen agunt, ut distendantur, conuellanturq; ceu correpti uertigine, cum illis milium certè elixandum est. Quod si aliquis prius quàm sic prospexerit sibi, ex eis comedens, tali corripiatur affectu, is milium decoctum hauriat. Idem etiam faciunt myrti bacca, Milium quidem naturali quadam facultate uenenis resistit, nam si ex milio panem confectum prius comederit quispiam, à nullo deleterio lædatur, Didymus in Geoponicis. Coturnicibus ueratri (aliàs uenenis) semen gratissimus cibus, quam ob causam eas damnauere mensæ, simulq; comitalem propter morbum despui suctum, quem solæ animalium sentiunt præter hominem, Plin. Vide plura supra in c. Ex coturnicū cibo timetur tetanus & spasmus, nō quia comedant elleborum tantum, sed quia in substantia earum hosce producendi affectus facultas inest, Auicenna. Coturnices improbantur assæ, quia sicca sunt: & maxime quæ pasta fuerint elleboro, Elluchasem. Et rursus, Rufus autum tres ordines statuit: præcipuè laudans calandrellas & sathur: inde sturnos (turdos) phasianos, perdices, &c. postremo coturnices & cuzardos.

¶ Sint autumnales croceo tibi pabula lumbo,
Sensibus hæc mala sunt, tenebrisq; repleta fuscis,
Si tamen ulla tuos circumuolita uerit orbes,

Sive coturnices, sive uocas quales.
Vetri inuisa, malis febribus exitium,
Cæna tibi nō sit, sed leue prandiolum,

20 Bapt. Fiera. Quiscula, id est coturnix, ab autore carminum Salernitanorum inter cibos laudabiles numeratur: ubi Arnoldus Villanouanus in commentarijs, Huius auis (inquit) caro secundum aliquos est subtilis substantiæ, & bonum chylum generat, utilissima sanis conualescentibus. Secundum Isaac tamen coturnices cæteris auibus deteriores sunt, nec nutrimento nec concoctione laudabiles: quod ipsi in cibo sumptis timeatur spasmus & tetanus, ut Auicenna etiam scripsit. Hinc est quod Galli comedunt coturnices cum molli & pingui caseo, & inde faciunt passillos. Sed potest per coturnicem intelligi etiam alia auis quæ Italis uulgò sic dicta est: cuius carnem Rafis tertio ad Almanforem auium omnium carnibus præfert post carnes sturnæ (perdicis minoris.) Hæc Arnoldus. Sed Michael Sauonarola ea quæ Arnoldus de quiscula scribit, tanquam laudabilis alimenti aue, de coturnice uulgò Italis dicta tradit, de ueterum uerò coturnice, quam ipse qualem uocat, 30 eadem ferè quæ Baptista Fiera, his uerbis: Caro qualearū calida est in fine primū gradus, aut potius usq; ad secundum, ut uideatur, excrementitia admodum (uel, ut ipse loquitur, multæ humiditatis,) quare cito corrumpitur, & neq; temperatis hominibus conuenit, neq; dyscratis, cibus difficilis concoctū, præparans corpora ad febres, & iam factas augens. Auicenna rectè mea sententia à coturnicis usu abstinendum suadet, ueluti tetanum & spasmodum inducentis, Amatus Lusitanus. Rafis in c. 420. libri 20. se uidisse scribit homines spasmodum patientes propter has aues in cibo sumptas. Pro hecicis laudantur quales Septembri captæ, mediæ pinguedinis, Gaynerius. Alexander Benedictus in pestilenti constitutione coturnicem damnat. Coturnicis carnes non probat, non solum quoniam à maioribus nostris improbatas inuenio, sed etiam quia ueris & æstatis tempore sicca admodum sunt, & ad atram potius bilem quàm bonum sanguinem gignendum idoneæ. autumno & 40 hyeme pinguedine nimia obefæ, ut palato gratiores, ita uentriculo & concoctioni ineptissimæ, exigui nutrimenti, nauseamq; & fastidium pariunt, & quibusdam etiam in aquilonari ora extremam perniciem, ut à fide dignis intellexi, attulerūt, Manardus in epistolis 18.1. Aristoteles (inquit Aloisius Mundella) de coturnicibus & perdicibus in eodem capite tradit, quasi utraq; natura inter se non multum differant, quamobrem cum eiusdem generis esse uideantur, manifestum relinquitur coturnicem non ita ut uulgò fertur prauis succi esse, neq; à mensis ablegandam, nisi pauperum fortasse, ut qui minoris impensæ cibus uesci consueuerint. Neq; etiam quod morbo comitiali corripiantur, quodq; ueneno pascatur ab huius esu abstinendum esse censuerim. nonnulla enim nouimus ani- 50 malia quæ licet uenenis quandoq; nutriantur, boni tamen succi sunt, quemadmodum sturni qui cuncta uescuntur. Quod si elleboro uescitur coturnix, quod nobis nondum constat, (milium quidem eam uesci, & in aruis milio confitis ut plurimum eam inueniri scimus,) eo cibo iuuari eam probabilius est quàm lædi, (hoc quidem concedi potest Mundellæ, sed non ideo hominem quoq; coturnicis elleboro pasta cibo iuuari magis quàm lædi probabile est: constat enim uenenis pastas animantes homini etiam uenenosus esse.) Quare coturnicis nutrimentum, quod non ingrati etiam saporis sit, laudandum potius quàm damnandum censeo, nam & Auerroes mirificè coturnicum carnem laudat, tanquam bonum generantem succum. Et licet ueneno interdum uescantur, & interdum comitiali morbo uexentur, non tamen semper, nec omnes existimo, sed illas fortasse quæ in auarijs captæ referuntur, nam & hac ratione capi gallinacei, quod nonnulli eorum quandoque comitiali morbo corripiantur, improbandi essent. Id quoq; non prætermiserim Dominum Deum nostrum 60 Israelis populum, quem ardentissimè diligebat, dum per deserta illa trāsiret loca, ad fatietatem usq; coturnicibus non pasturum fuisse, nisi probati illæ fuissent alimenti & salutaris. Ex methodis quidem à Galeno traditis, quibus facile quæ sint alimenta bona & mala cognoscere possumus, satis manifestum fieri posse puo, coturnicem, præsertim assam, quod boni & grati odoris sit & saporis,

omisso etiam ipsius condimento: quodque manducanti non displiceat, sed optime respondeat, atque oblectet, boni esse alimenti. Pfellum quidem inter illa quæ boni succi non sunt coturnicem connumerare non me latet, nullis tamen rationibus adhibitis. Sed esto quod non multum laudabilis succi sit coturnicis caro: at certe concedetur, non omnino eam à nostris mensis ablegandam, quoniam comedentes multum delectet ac iuuet, nam cibus qui cum uoluptate sumitur, Galeno teste, quamuis paulò deterior, non modò non manet deterior, sed quandoque redditur melior, Hæc ille. ¶ Coturnices aiunt uim concoquendi roborare, Rafis. Coturnices, id est quales, eiusdem temperamenti sunt cuius perdices, sed paulò sicciore, probè nutriunt, Nic. Massa. ego hæc uerius dici putarim de coturnice uulgo dicta Italis. Paulò post quidem de quales, Quales (inquit) uulgo dicta, & sturni & passeris non laudantur in cibo, quod uel nimis sicca sint & parum nutriant: uel nimis humida & iuccum ad putredinem paratum generent.

¶ De coturnicis coctura aliquid leges in Pauone. Phasiani & coturnices & perdices eduntur ut plurimum assa, & aliquando elixæ aspersæ aromatibus temperatis, Nic. Massa.

G.

Coturnicis ius uentrem emollit, ipsa in cibo sumpta renes curat, Kiranides. Ant. Gainerius aduersus napellum puluerè coturnicis uel turdi utiliter dari posse suspicatur, deceptus (ut apparet) ab Arabibus quibusdam aut interpretibus eorum, qui coturnices napello pasci scripserunt, a: qui Græci coturnices elleboro, sturnos uerò (non turcos) cicuta uesci tradiderunt. Arabes & auium & uenerorum nomina confuderunt. ¶ Ad morbum comitalem remedium ualde efficax: Coturnicum cerebrum ex unguento myrteo tritum stanneo uase reponito: & cum quempiam morbo comitiali prolapsum uideris, eo faciem ilinito, admiraberis enim huiusce naturalis auxilij efficaciam, nam statim agrotus exurgeret, Galenus Paratu faciliū 3. 155. ¶ Coturnicis oculi suspensi ophthalmiam sanant, & tertianam & quartanam, Kiranides. ¶ Io. Kuesnerus medicus adipem coturnicis cum pauco elleboro ad uim ueneris excitandam membro pudèdo inungit. Pessus ad conceptum promouendum apud Aetium lib. 16. cap. 34. Radicis althææ expurgatæ & loræ uncias iij, diligenter contusas in olei sextario torrefacito: deinde abiectis radicibus adipis coturnicis uncias sex, ceræ uncias duas admisceo, ego uerò uncias iij, admisceo. Unguentum præclarum ad tunicas uel cicatrices, ungues & diuersa uitia oculorum, ex libro manuscripto: Mellis unciam, adipis coturnicis semunciam, myrrha, chaicanti (aibi) utriusque drachmam, melle, cola, fiat unguentum: quo dormiturus bis singulis diebus oculos illinat, & nunquam opus habebit alio remedio aduersus uarios oculorum affectus. Sunt qui equorum oculis aduersus eadem uitia zinziber tritum cum adipe coturnicis subactum inungant, uel adipe per se inuncto oculos incolumes seruari promittant. ¶ Cui coturnicis inuncta refibus uoluptatem inducunt, & pota libidinem augent, (amorem faciunt,) Kiranides.

H.

a. Coturnix fœm. generis meminit Plautus Capt. Primam producit, ut in hoc uersu Lucretij, At capris (capreis, Plinius) adipis & coturnicibus auget, sed magis probo luuenalem qui corripuit Sat. 12. Verum hæc nimia est impensa, coturnix, &c. Aut anates aut coturnices (sic habet co dex impressus per th.) dantur quiscum luscit, Plautus in Capt. uersus est trochaicus tetrameter. Videtur sanè hæc dictio à Græca ortyx facta per metathesin, uel ueracè potius per onomatopœiam: ut & quales apud recentiores, sicut Londò uidetur: cuius sententiæ & ego potius accesserim, quam amici cuiusdam nostri quales appellari suspicantis à qualis, in quibus tanquam in uiuarijs caprarum mensis referuentur. ¶ Coturnices apud Albertum uocibus deprauatis dicuntur antogos (pro ortyges) & hakalokyrin, & hancoyz. aij, (inquit idem) guagias (forte, quales) uocant. Ortyga Attici dicunt media producta, ut & κωκυς, Athenus, sed aliquando propter carmen corripitur, Scholiastes Aristophanis & Eustath. ὀρτυγας (media correpta) ἀκωκυγας, Aristophanes in Pace. ὀρτυγας, κωκυς, declinantur per ὄρτυγας. nam nomina in ὄρτυγας, masculina simplicita bisyllaba, si consonantem aliquam immutabilem initio secundæ syllabæ habent, declinantur per ὄρτυγας, ut κωκυς, excipe ὄρτυγας: reliqua per ὄρτυγας, Athenæus. ὀρτυγίων nomen est diminutiuum, Eustathius, ac si coturnicium dicas. Eupolis ὀρτυγία μικρά dixit, ὅς δὲ αὐτὸν τὴν ποταμὸν διώκετο (τὸν οὖν) λέγο, τὴν αὐτὴν ποταμὸν λέγουσιν, legit Eustathius) ὀρτυγίαν ψυχρὰ ἔχει, Antiphanes, in timidum ut uidetur, & pusillanimum. ὀρτυγίαν δὲ ὀρτυγίαν δὲ προσέειπε, Galenus ad Plinonem. χώνιον, id est coturnix parua nominatur à Cleomene, qui scripsit χώνια πικρὰ μύδια, Hipparchus quoque χώνια dixit, ὅν μιν ἠγνοῦσιν Βίος ἔρεται, ὅν ἔχει χώνια πικρὰ, Athenæus. χώνιον auicula quæda quæ apud Aegyptios sale asseruari (παρὰ δὲ ἄλλων) solebat, & genus piscis, Varinus & Hesych. Est & Chennis insula in Aegypto, aliàs Chemmis, &c. κίανος, coturnix, Hesychius & Varinus. κόνηλος, auis genus, aut coturnix, est & serpens, (iaculus nimiarum, quasi acontilus,) lidem. ὀρτυγίαν, coturnix, Varinus.

¶ Epitheta. Πία, peregrina, apud Textorem. ἰδύφανος, apud Athenæum.

¶ Dic igitur me tuum passerulum, gallinam, coturnicem, Agnellum, hædillum, Plautus in Afin. Carcinus poeta tragicus fuit, cuius filij tres memorantur à Scholiaste Aristophanis in Pace, ipsi etiam tragici poeta, à paruitate corporis ortyges cognominati, aut forte quod contentiosi & pugnaces essent, sicut coturnices mares sunt. Corpore minutuli perbreuesque ortyges dicuntur, Cælius.

Cælius. ¶ *ὄι πὶ κωμῖς* (sic legendum, non κωμῖα) *πρῶτον ἐν τοῖς ὀρτυγογραφίαις*, Aristoteles Problem. 10. 14. Gaza uertit, in caueolis. ¶ *Ἀλεξάνδρου* Aeschines dixit in Antiocho; unde nos etiam forte *ὀρτυγογράφου* dicere poterimus, (eum fortassis qui circūferat coturnices ad ludos uel ce: tamina, in quibus etiam gallinaceorum u. u. erat, uel ad uendendum.) nam *ὀρτυγογράφος* usitatum non est. Potest & *ὀρτυγοπώλης* dici, qui coturnices uendit, *τυμφογράφος* (*συμφογράφος* les. o) etiam Comici nominant (scilicet *ὄου ὀρτυγοπώλης*.) Sunt & hæc ortygocopica uocabula, *ἐκπῆγος* *ὄου ὀρτυγας*, *ἐτρούλιος*, (*ἐτρούλιος* *ἀνακλάδ' ἀλλου*, (forte *ἀνακλάδ' ἀλλου*, uide supra in e.) Pollux. Apud Aristophanem in Auiibus Midias quidam Ortyx cognominatur, *καὶ γὰρ κενὶ ἴκει* pro *ἴκει*, ut Suidas interpretatur *ὀρτυγα* ὑπὸ *συμφογράφου* τῶν κεφαλῶν *καπνογυμῶν*. Vbi Scholiastes, Ammonius, inquit, Midiam putauit ortyga cognominatum esse, *ὅτι τὸ κῆδον τῶν ἐν, καὶ ἐν πνεύματι* (forte *γὰρ*) *ὄου ὀρτυγας κῆδου*. Nam & alibi *μεθ' αὐτῶν ὀρτυγοπώτης* appellat; & alibi etiam gallinaceorū studiosum eum fuisse scribit. Traducitur alioqui tanquam uir improbus & fur pecuniæ publicæ, & *πρωχελῶν*. Habent autem plerique codices *συμφογράφου*, dictione obscura; quam aliqui interpretantur coturnicem pugnacem, *παρὰ τὸ σφίδης κῆδου*; fictio nomine auis *παρὰ τὸ κηλοπῆγαν τῶν κεφαλῶν*, ὁ συμβαίνει τοῖς ὀρτυγῶν. Dionysius Zopyrus *ὀρτυγοκόμης* legit, & *μῖτερ* (propter carmē, aut forte de industria, ut simul *κόμης*, id est fastū, hominis notaret) intertam ait, Hæc ille, Mihi quidem in mentem uenit posse etiam *τυφοκόμης* legi apta significatione & hominis qui notatur moribus cōueniente, sunt enim *τύφος* & *κόμης* uocabula synonyma quibus fastum & superbiam Græci appellant, erat autem Midias homo fastuosus & inde *πρωχελῶν* etiam cognominatus. Vt sensus sit, Midias uocabatur ortyx, eò quod præ nimio fastu coturnicem capite icctam referret. Videntur enim coturnices in ludo ab hominibus, uel ipsæ inter se certantes percussæ, præsertim pugnaciores, ut & gallinacæ, caput & ceruicem magis erigere. ¶ Niphus accipitrem quælearium nominat qui coturnices capiat.

¶ Plantaginem aliqui ortyga uocant, Plinius. *ὀρτυγίς*, herba quædam, Hesych. & Varinus. ¶ Coturnicis osse picto stabile ac tutum quippiam indicabant Aegyptij, quod difficile huius animalis os afficiatur ac patitur quicquam, Orus in Hieroglyphicis 2. 11.

¶ Propria. Ortyges, *ὀρτυγίς*, uiri nomen apud Athenæum lib. 6. ¶ Delus olim Ortygia dicebatur, Strabo. Phanodemus scribit insulam Delum ab Achæis idcirco Ortygiam nuncupatam, quod eiusmodi uolucres gregatim ex mari proficiscantur in hanc insulam portuosam, (*ὄου γαμῶν*,) Aelianus & Athenæus. In Delo primum uisæ coturnices aues quas

Ortygas Græci uocant, Solinus, hinc & Ortygiam hanc insulam dictam aiunt, Perottus. Lycophron Delum insulam *ὀρτυγα πηλοπυλῶν* dixit, propter Asteriam, hæc enim (ut scribit Isacius Tzetzes Scholiastes) Iouis concubitum fugiens, mutauit seipsam in coturnicem, & in mare proficiens facta est insula, quæ ab ipsa Ortygia & Asteria dicta est. Lycophronis Scholiastæ Delū Ortygiam dictam putant *παρὰ τὸν Ἰουλιανὸν ὀρτυγί δαμναία τῶν*, (coturnicem illam intelligo, in quam mutata fertur Asterie, uel à coturnicibus in eam aduolūtibus, Eustathius in Odyssæam. Meminit Ortygiæ Homerus Odyss. 4. Latona ex Ioue in coturnicē mutato Dianam & Apollinem concepit, quos peperit in Delo quæ prius inde Ortygia uocabatur, Scholiastes Pindari in argumēto Pythiorum. Aliqui, ut Nicander, Delum sic dictam putant ab Ortygia oppido. Linquimus Ortygiæ portum, Vergilius. Fuit & Ortygia alia circa Siciliam ex opposito Plemmyrij Siciliæ amnis, quæ ponte iungitur Syraculis, & fontem habet Arethusam, cuius meminit Vergilius Aen. 3. ¶ Ephesus etiam loniæ urbs olim Ortygia dicta est, ut scribunt Eustathius & Stephanus.

¶ b. Caprea insula ultra Surrentum Campaniæ, Tiberij principis arce quondam nobilis, nunc coturnicum multitudine, Perottus. Plura de hac insula in Caprea diximus. In Medera insula coturnices abundāt, Aloisius Cadamustus. ¶ Lagopus altera à coturnicibus magnitudine tantum differt, Plinius. Chrysantheron auis magnitudine coturnicis, Kiranides. Otus est colore coturnicis, (secundum alios perdicis,) Athenæus. Corydi, id est alaudæ, aues sunt coturnicibus similes, Suidas & Varinus. Alchata est species columbarum, quæ coturnices colore pennarum referunt, And. Bellunē. ¶ Quibus digiti pedum connexi sunt (*συμπεφραγμένοι*, arctè coniuncti) timidi iudicantur, *ἀναφάρετα ἂν ὄου ὀρτυγας* *ὄου σφύροπιδος* *ἢ λυμνάων*, Aristot. in Physioq. sed ortyx auis palustris non est, legendum conijcio *ὄου ὄου*, non *ὄου ὀρτυγας*, sunt enim aues palustres multæ digitis pedum angustius iunctis & timidæ.

¶ c. Pratinas coturnicem peculiariter *ἀδύφωνου* uocat, *πλὴν ἐ μὲ π παρὰ τοῖς ὀρτυγῶν ἢ τοῖς λάκκοις φωνάζουτες*, ὡς καὶ οἱ *πορδιδάκας*, Athenæus. Attagēnes è Lydia allatæ Pylas, aliquandiu coturnicis uocem ædebant, &c. Socrates in libro de igne & lapidib. apud Athenæum. ¶ Ecce coturnices inter sua prælia uiuunt, Ouidius 2. Amorum.

¶ e. Quasi patricijs pueris aut monedulæ, Aut anates, aut coturnices dantur quibus cum iustrent, Plautus Capt. Potius ego mihi amicum probum optarim, quàm optimam (strenuissimam) inter homines coturnicem aut gallinaceum, Plato in Lyside. ¶ Tarentinus in Geoponicis coturnicum carnem inueteratam, miscet ad escam porcorum piscium.

¶ f. *κωμῖς*, coturnices pingues edere, uel immodestius ridere, Suidas. Dominus Deus filijs Israel non mannam solum dedit, sed aliquando etiam coturnices abunde, sic enim legitur Exod. 16. Facto uespere ascendit coturnix, operuitq; castra. Et Numeri 11. Et profectus uentus à Domino

coturnices de mari proiecit in castra, ut undiq; circa ea itinere diei omnia plena coturnicibus essent, duobus cubitis supra terram. Et surgens populus tota illa die nocte q; & postredie etiam collegerunt coturnices. Coturnix uobis in signo fuit, castra ad tutelam, 4. Eldra 1.

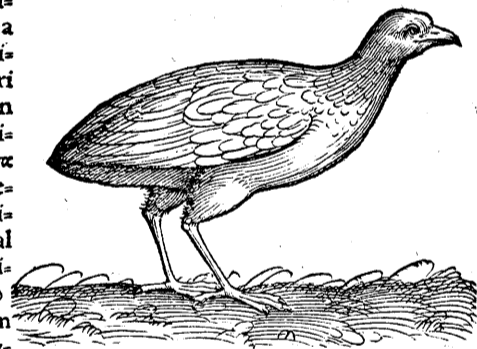
¶ g. Oculi coturnicis cum radice cœnotheræ (aliàs althææ) alligati rigorem (typum) quotidianum & quartanum mitigant in diminutione Lunæ, Kiranides.

¶ h. Coturnix nulla unquam pro patre cadet, Iuuenalis Sat. 12. traducens eos, qui cum pro amicorum uel parentum ægrotantium salute ne minimum quidem sumptum facerent, pro diuitibus orbis quorum hæreditatem expectabant, magnificè impendebant. ¶ Iupiter in coturnicem mutatus cum Latona concubuit, Scholiastes in Pindarum in argumento Pythiorum, sed aliter Perottus, Iupiter (inquit) cum Latonam compressisset, sororem quoq; eius nomine Asterien uiciare conatus est, quæ deorum miseratione in auem conuersa est, quam nos coturnicem uocamus, at Iupiter sese in aquilam, ut eam raperet, uertit. Illa uerò rursus deorum miseratione in lapidem transmutata est, qui diu sub aquis latuit. Tandem uerò precibus Latonæ à Ioue in summas aquas deductus est. Vide supra in a. inter Propria. ¶ Coturnices in Latonæ tutela existimant constitutas, Solinus. Persina boum greges & coturnicum & c. præmiserat, partim ut ex unoquoq; genere sacrificaret hecatomben, partim populo inde pararentur epulæ, Heliodorus.

¶ Prouerbia. ὄρνις ἰσοσογὴ Ἡρακλῆϊ τὸν καὶ τὸν. id est, Seruauit Herculem coturnix strenuum, Senarius est Græcis prouerbii uice celebratus; quem tamen Zenodorus negat apud ullū ueterum scriptorum inueniri, cæterum dici solitum, de his qui in periculo seruati essent ab his à quibus minime sperant, Adagionis originem ad huiusmodi fabulam referunt: Coturnicem quandam Hercules in delicijs fuisse, cuius nidore cum uiua incenderetur, ille mortuus sit in uitam restitutus. Meminit huius fabulæ Athenæus quoq; libro 9. scribens, Herculem Iouis & Asteriæ filium, in Libyam proficiscentem à Typhone fuisse interemptum: reuocatum autem in uitam odore coturnicis, illi ab Iolao admota, & ob eā causam Phœnices Herculi coturnice sacrificare, Erasmus. Athenæus Eudoxum Cnidium huius fabulæ authorem citat: Reuixit (inquit) cum olfecisset coturnicem, nam ea aue etiam uiuens delectabatur. Meminit & Eustathius. ¶ Καχλίστη tanquam prouerbiale uerbum Erasmus in Adagijs coturnicare translulit, cum cichla Græcis turdum non coturnicem significet, Vide in Turdo h. ¶ Alia uoce psittacus, alia coturnix loquitur: prouerbiali schemate dixit Martialis in clancularium quendam poetam, qui corniculam Aesopicam referens, suos ineptos uersiculos nomine Martialis in uulgus spargebat, ratus futurū ut titulo decepti lectores, Martialis esse crederent. Credis hoc Prisce, Voce ut loquatur psittacus coturnicis. Conueniet in mulicos aut potas longè dispari stylo, longeq; dissimili facultate, Erasmus.

DE ORTYGOMETRA.

ORTYGOMETRA, (ὄρτυγόμετρα, Gaza simpliciter matricem uertit,) forma perinde ac aues lacustris est, & coturnicibus auolantibus ducem se præbet, Aristot. Vide supra in Coturnice c. Alexander Myndius apud Athenæum, hanc auem ait esse magnitudine turturis, cruribus longis, timidam, (ὄρνις λιγυρὸς ἐπιλιώ.) Vox δ' ὄρνιθις forte gracilem ac tenuem corpore significat. Nuper anonymus quidam, qui de animalium nominibus Latinis et Gallicis libellum ædidit, hanc auem colore inter uiridem & croceum medio esse tradidit, tanquam eodem Alexandro Myndio auctore: quod quidem apud Athenæum non legitur. In hæc ortygometra Crates meminit, Athenæus. Ortygometra dicitur quod gregem coturnicum ducit, Heliodorus.

¶ Ortygometram uulgò Itali coturnicum regem appellant, (el re de qualie,) maiorem aliquanto, ac nigriorem, Perottus. Quidam Gallicè interpretatur, aut potius circūloquitur, le roy & me re des cailles, proprii nominis ignoratione, ut etiā Germanicè quidam *der wachteln künig*. ¶ Ortygometra ut in Italia, sic per totam Græciam reperitur, in Creta rarior. Refert hæc auis coturnicem quibusdam notis, & quum uolatu non admodum ualeat, cursus celeritatem à natura accepit. Galli nominant un rastle, Itali roy des cailles. Refert autem gallinam aquaticam, quam Itali fulicam appellant, quoniam & nigra colore est, & aquam quotidie frequentat. Sed longè minor est, & non omnino sic nigra, cum sub alis colore albo uariet, & utrinq; ad latera. Cauda eius ruffa est inferius, & breuis ut in omnibus auibus aquaticis, rostrum duos digitos longum, quod tamen si rusticulæ aut galli nuginis rostro conferas, breue dixeris, Petrus Bellonius in Memorabilibus Græciæ. Quanquam uerò scribat eandem auem quam Itali regem coturnicum uocant, Gallorum rastle uel rallam esse, mibi

De Ortygometra. Lib. III. 347

mibi tamen alius uidetur rex coturnicum Italis dictus, ut conijcio ex figura, quam clarissimus medicus Aloisius Mundella ad nos misit, cui color fuscus potius quam niger, & rostru breuius quam a Bellonio scribitur. Memini ego a Gallis audire rallam uulgo Gallice dictam auem corpore gracili esse, magnitudine merula, qua in pratis uelociter currat, raro uel nunquam uolet, altis cruribus, uoce kr, kr, kr, frequenti, colore subrufo: satis lautam in cibis, carne colore argenti aeris, qua contra morbum regium in cibo commendatur, ut etiam ius decoctae. Sed de rala aquatica & terrestri plura scribam inter Gallinulas. Angli perdicem rusticam siue gallinaginem ralam appellant, ut audio. Aristoteles quidem aquaticis auibus eam forma, id est corporis specie, similem esse scribit, non colore aut aquae frequentatione. Est autem haec ferè species aquaticarum auium, ut crura oblonga habeant, digitum qui pro calce est perbreuem, corpus gracile, & plumas plerumque uarias, uentrem albicantem, & caudam breuem, rostrum longiusculum, modicè flexum. Idem Bellonius in Memorabilibus Syriae inter aues nominat rale (alias ralle de genet,) nec explicat qua aut qualis ea sit. Non probo illos qui ortygometa interpretati sunt ein Schneppf, id est rusticulam, hanc enim gallinaginem uel scolopacem Aristotelis esse docebimus. certum est eam cum coturnicibus non discedere. In hac sententia uideo Arnoldum Villanouanum fuisse, qui pro ortygometa, ethigometram scribit, & auem interpretatur lautam, perdici similem, longo rostro.

¶ Ortygometa (inquit Turnerus) aliqui eandem esse auem cum crece & cynchramo (cenchramo) uolunt, sed Aristoteles omnino distinguit. Et rursus, Aliqui ortygometa esse uolunt Germanorum scricam, & Anglorum dakerhennam, qua nobis crex non ortygometa uidetur. Vide mox plura in Crece. Ego plane scricam Germanorum, uel ortygometa, uel cynchramum, uel alterutri prorsus congenerem auem esse sentio, nam crex ibidis est magnitudine, pedibus gruinis. Ortygometa, id est scrica nostra, ein Sacke, (inquit Gybertus Longolius,) duplo maior est. Uocem mirificam instar coaxantium ralarum clamoris addit, sed subtiliorem multo & acutiorem: ita ut rubetam assereres, ni unico spiritu saepius ingeminaret. Rostrum ei quam coturnici longius est & acutius, crura pedesque satis etiam pro corporis spatio longos (longiora coturnice) obtinet, colore inter croceum & uiridem medio, quinetiam frugilega est: & aduena, antequam coturnices haud usquam audias: & cum illa non auditur, neque coturnices te speres amplius tum uisurum. Graeci quoque cenchramum appellant, ut nos Germani scerecum. Neque etiam aliter ac coturnices rebus salutaribus, nisi quod his fistula imponitur: scerecos uero imitatione uocis, ferrata cofia, quam ferrea lamina, aut cuitro ferratim leuiter percutiunt, in perniciem agunt, Haec ille. Et alibi, Scricae nostrae primae discedunt, & primae ueniunt.

¶ Heluetij auem quandam Bachvogel appellant, a mense Iunio quo capitur uel in quasdam regiones adueniat: alij Bachamjel, quod magnitudine corporis merulam referat (forte & colore partis pronae,) reperiri eam audio in pratis palustribus plerumque rostro oblongo, cruribus longis, uolare autumno, deinde uerno tempore cum coturnicibus redire, haec quidem ortygometa an cenchramus sit, alterutram enim esse suspicor, nondum mihi constat. Sed cenchramum potius esse conijcio, quod differat ab ea, quam ex Italia accepi, ortygometae effigie, figuram eius infra dabimus inter gallinagines aquaticas. ¶ Ortygometa Perottus scribit sic dictam, quod dux sit ac moderatrix coturnicum, ab ortyx & metron quod est mensura, sed inepte, producit penultimam haec uox, & Graece per u, scribitur, non per e, ut μετρον, sic & tettigometra, & eiusdem originis reliqua, composita scilicet ab ortyx & μητρα (malim μητρα) id est mater, ut sit ortygometa coturnicum mater seu matrix, sic metropolis dicta est urbs matrix, ex qua colonia deducta, ut pluribus docet Budaeus in Annotationibus prioribus in Pandectas. μητρα sane uox Graeca in compositione magnitudinem & in suo genere principatum significare uidetur, ut in Leone dixi initio capitis secundi. ¶ Ορτυγομήτρα, coturnix praegrans, Hesychius, ορτυγομήτρα, παρὰ τὸ ὄρου τὸ διεγείρω, Etymologus & Varin. sed locus uidetur corruptus, ortyx enim potius dictio simplex est, & a uerbo ὄρω, quod est excito, deriuari poterat: forte quod facile ad pugnam animo concitetur. Sed magis placet per onomatopoeiam sic dici.

¶ Hebraicam uocem schelau aliqui ortygometa interpretantur: sed coturnicem simpliciter ea uoce significari magis probamus. Vide in Coturnice A. Albertus lib. 23. ortygometa & ortygem confundit. Idem alibi ortygometa facit genus galli syluestris maximum, quod uulgo Bach uocetur, quam eius interpretationem ineptissimam Niphus etiam referens non improbat.

D E C R E C E.

CREX moribus pugnacibus est, ingenio ualens ad uictum, sed caetera infelix. crura habet longa, ac ideo posteriorem digitum, qui pro calce est, minutum, pugnat cum galgulo, & merula, & uirreone. nocet enim his & eorum pullis, Aristot. Auis est marina, ibidi similis, Varinus. Ibis nigra in Aegypto, pedibus est gruinis, &c. eadem qua crex magnitudine, Herodotus. Crexi similis traditur elorius, Athenaeus. Crex & ciconia inimice sunt, Aelian. Ad ciuitatem auium condendam Libya uenerant innumerae grues, θυμλίαι καταπαρκινίου λίθος. Τότος δ' ἐπίκουρον ἀε κρέκον ποίς ζύγαν, Aristoph. in Auibus, ubi Scholia, Crex genus est auis rostro admodum acuto & ferrato, (idem

Suidas & Varinus repetunt.) τὸν οὖν uero instrumentum est quoddam, quo lapides poliunt, (καθεύου κασι, καὶ ζέουσι.) is uero labor non ineptè auibus longum rostrum habentibus tribuitur. *Βραδύνητος κρέκας*, Philes. sunt enim aues aquaticæ tardioris uolatus. Vide in Ciconia ad finem quarti capitis. ¶ *Κρέκας* auis nomen fictum per onomatopœiam, ut & *κρέκας*, id est radius textorius, à uerbo *κρέκασθαι*, quod est *κρέκασθαι*, Eufathius. *κρέκας*, auis eadem quæ crex, Hesychius & Varin. Eadem forte etiam cercis fuerit. Vide supra in Cercis. Crex auis est inauspicata nuptijs, *ὄρνιθον ἀνοικνύμενον τῶν γαμῶν*, Suidas. *ὄρνιθον τὸ πῶς γαμῶν διανέκταται*, Hesychius, id est, auis à qua auspicia petebant pro nuptijs. *κρέκας, κρηφαία*, (*κρέκας* quidem exponitur Varino *ἢ τὸ πῶς κρηφαία, ἢ ἀγέλας*: κακίδ' τε etiam ἀγέλας interpretantur Grammatici;) *κρηφαία δὲ καὶ ἀπὸ τροχῶν*, (forte de rota currus, propter sonum quem reddit cum uoluitur,) Hesychius & Varinus. ¶ Aues hominibus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, Mineruæ crex & noctua, Porphyrus lib. 3. de abstinendo ab animatis. ¶ Est auis quædam apud Anglos, longis cruribus, cætera coturnici, nisi quod maior est, similis, quæ in fegete & lino, uere & in principio æstatis non aliam habet uocem, quàm crex crex: hanc enim uocem semper ingeminat, quam ego Aristotelis crecem esse puto. Angli autem illam uocant a *dakere* hen, Germani *ein Schryt*. (audio à Frisijis uocari *ein Schrye*, auem quam nos arquatam appellauimus) nusquam in Anglia nisi in sola Northumbria uidi & audiui, Turnerus. Vide infra inter Galinulas terrestres. Quarendum an hæc à Turnero descripta auis, ortygometra sit, aut an eadem forte quam circa Argentoratum *Watttern* appellant, cuius figuram inter gallinas syluestres dabitur. Ortynometræ aliqui eandem esse auem cum crece & cynchramo uolunt, sed Aristoteles planè distinguit, Turnerus. ¶ Albertus pro crex habet cratoz, quam coruini generis auem esse imperitè scribit. ¶ Poëta *κρέκας* etiam pro capillo dicunt, ut innominatus quidam apud Suidam in hoc hemistichio, *κρηφαίῳ ἕμισσιν (κρηφί) κρέκας*. *κρέκας* & *κρηφαίῳ* uerba usurpantur de concennu citharæ, Cælius.

DE CVCULO.

A.

KAATH, *כאח*, Hebraicam uocem, aliqui *קאח*, kik uel hakik (ut uocant magistri in Thalmud) id est cuculum, interpretantur: alij onocrotalum, pelecantum, cataractem, mergulum, &c. Vide supra in Mergo in genere. Dominus ponet Niniuen sicut desertum, & pernoctabit in superluminaribus eius cuculus, (*kaath*.) Sophonia secundo, interprete Munfiero. Idem in Lexico trilingui cuculum nominat *kik, קאח*: & *kakata, כאכאח*. Schalac etiam Hebraicè quidam cuculum dici putant: alij mergulum, alij nycticoracem. Vide itidem supra in Mergo in genere. Larus auis Hebraicè schachaph nominatur à morbo quo laborat, Hebrai uulgò cuculum sic uocant, quòd hæc præ cæteris scabiosa appareat, P. Fagius. In Auicennæ animalium historia typis excusa, modò hanchem, modò euehem pro cuculo legitur. ¶ Græcè, coccyx, *κόκκυξ*, uocatur: unde karkolix uox corrupta apud Albertum lib. 23. In Creta hodie decocto, Bellonius. ¶ Latine, cuculus, cucullus, cuccus: Vide infra in a. ¶ Italicè, cucculo, cucco, cuco, cucho. ¶ Hispanicè, cuclillo. ¶ Gallicè, cocou, coquu. Germanicè, *Gucker/Guggauch/Ruckuck/40 Guckfuser*. Flandricè, *Kockock*, uel *Kockuut*. ¶ Anglicè, a *cukkouu*, & a *gouke*. ¶ Illyricè *ziezgule*.

B.

Cuculus quidam componitur ex columba & nifo siue speruerio: alius ex columba & asture. mores etiam habet ex utroque compositos, ex columba enim habet quòd non prædatur aues alias, ex nifo autem & asture habet, quòd insidiatur nidis auium aliarum debilium, & ideò aues pugnant cum cuculis tempore quo oua pariunt, Albertus lib. 23. Er ubi librum sextum Aristotelis de historia animalium interpretatur, cap. 7. Cuculus (inquit) duplex est, (etiam ex Auicennæ sententia,) maior & minor. Maior ex asture & columba componitur, quoniam rostrum & ungues & pedes habet similes palumbo; reliquum corpus simile est asturi, nisi quòd uarietas pennarum in cuculo habet maiores, & nigras ferè rotundas, in asture uerò sunt lineæ nigrae: uolatu etiam asturè refert, hæc auis Græcè *kakakoz* dicitur (pro coccyx uoce corrupta,) aliquando enim quando coniungit uoces triplicat eas, & profert sonum *kakakoz*. Minor autem cuculus componitur ex columba & speruerio, habens rostrum & pedes columbae; & cætera corporis membra & uolatum similia speruerio: unde falsa uulgè opinio nata est cuculum maiorem aliquando esse asturem, & econuerso. Magnitudine quidem & uolatu cuculus maior magnum accipitrem refert, minor paruum. Er forte plures sunt differentia huiusmodi cuculorum, Hæc ille. Maiorem cuculum (inquit Niphus) nonnulli putant petere saxa & domicilia in quibus columba nidificat, ut illius oua uoret, & sua imponat. Secundum uerò cuculum, petere nidos auium minorum, in quibus pariat. Sed, pace Alberti dixerim, non inuenitur cuculus maior. Non cuculum modo in alienis nidis parere quidam putant, sed etiam auem rapacem asturi similem in nido corniculæ, Albertus, ubi exponit locum Aristotelis de histor. anim. 9. 29. nihil autem tale Aristoteles habet, sed alibi docet cuculum à quibusdam accipitrem existimatum, ut in c. referemus.

remus. Vnde apparet Albertum parum sibi constare: nec tanquam suam de duobus cuculi generi-
 bus opinionem, sed alienam referre. ¶ Vnguibus non est aduncis cuculus, sed ijs & capite ac ro-
 stro rictuq; columbam potius (uetus lectio habet uictu columbi potius, ut intelligamus eum & le-
 gumibus uelci præter reliquorum accipitrum morem, ad hoc rictum uix puto inueniri de ullis
 aibus, nedum de columbis, Gelenius in Plinium: mihi placet rictu legi ex Aristotele) quam acci-
 pitrem refert. colore tantum accipitrẽ imitatur: nisi quod accipiter maculis distinguitur, ceu lineis:
 cuculus uelut punctis. magnitudo atq; uolatus similis accipitrum minimo, Aristot. & Plinius. Tur-
 turis (forte accipitris) ferẽ colorem habet, Author libri de nat. rerum. Immutatur colore cum se ab-
 diturus est, Aristot. Inspeci aliquando cuculum iuuenem, qui uentre & adjacentibus partibus si-
 milis erat speruerio, colore totus nigricãs, sed maculis subruffis per alas aspersus. foramina narium
 in rostro multum eminebant, oris pars interior flauis coloris erat, Digni eius bini antrosum tende-
 bant, bini alijs retrorsum ut in pico.

C.
 Cuculus à sua uoce nominatur, Varrò & Isidorus, non apud Latinos tantum, sed apud Græcos
 G

quocq; & alijs pleriq; linguis, ut uix alia auis sit que similitur in tot linguis unam aut similem habeat nomenclaturam. Cretensēs cuculum hodie decocto uocant, uocis ipsius imitatione, Bellonius. *ὀκκῆνος ἢ δ' ὀκκῆνος*, Varinus. Cuculus est auis improba quæ uocem suam in cantando non mutat, sed semper eandem replicat, Liber de nat. r. Abditurus se uocem mutat, Aristot. & Plinius. Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada, Author Philemelæ. Cuculat & frigulat uoce, Alunnus. nos frigulare de cuculi uoce nusquam legimus. Græci *κικκῆνος* uerbum cum de cuculi tum de gali uoce usurpant, uide infra in a. Plinius cuculi cantum dixit. Audiuntur apud nos cuculi plerumq; usq; ad diem d. Ioannis.

¶ Auis pigerrima est, & loco non stabilis, Author de nat. r. Breues & paruos uolatus facit, Istidorus. Non illum (accipitrem quem celebrat) uano coccus deceperat astu. Dum uagus incertas itq; reditq; uias, Vespasianus Stroza. ¶ Vermibus & insectis quibusdam, ut muscis, erucis, cuculos uesci audio.

¶ Cuculus saxa & domicilia petit in quibus nidificet, Aristot. sed cum idem alibi cuculum alienos tantum nidos petere scribat, conciliari potest, dicendo cuculum per se perraro nidificare: in nido uero alienis frequenter, Niphus. Vide ne pro *κικκῆνος* apud Aristotelem legendum sit *κικκῆνος*. Locus est historiae anim. 6. 1. ubi Albertus non cuculum sed cygnum habet. Cuculus non nidificat, sed in nido parit alienis, & præcipue in palumbium, & curucæ, & alaudæ humi, atq; etiam in nido luteolæ appellatæ super arborem, parit hic unum ouum, nec ipse incubat. Sed auis in cuius nido pepererit, ea incubat, excludit, atq; nutrit. quæ cum ipse alienigena pullus accreuerit, suos efcere dicitur, ita ut pereant. Alij eos à genitrice occidi, & dari in cibo cuculi pullo aiunt, uide licet improbatos propter speciem cuculi elegantiorum, sed quanquam plurima ex ijs uidisse nonnulli confirmant, tamen de pullorum interitu non conuenit inter omnes. Alij enim cuculum ipsum repetere nidum, cui suum ouum mandarit, pullosq; deuorare nutritis uolunt, alij pullum cuculi, quod magnitudine præferet, posse percipere cibum omnem oblatum, atq; ita cæteros fame perire autumant. Alij ipsum ut fortiorem, cæteros pastus consortes occidere autores sunt. Sed prudenter sanè prolis suæ procreationem moliri uidetur cuculus. Cum enim se ignaum, minimeq; opitulandi potentem nouerit, facit quasi supposititios suos pullos, quò seruari possint, timiditate enim hæc auis excedit, quippe quæ ab auiculis uellatur, & præ metu earum fugiat, Aristot. Causa subijciendi pullos putatur, quod sciat se inuisam cunctis auibus. Nam minuta quocq; infestat, ita non fore uitam generis suo stirpem opinatur, ni sefellerit: Quare nullum facit nidum, alioquin trepidum animal. Educat ergo subditum aduiterato foeta nido. Ille audus ex natura, præripit cibos reliquis pullis, itaq; pinguescit, & nidus in se nutriticem conuertit, illa gaudet eius specie, miraturq; sese ipsam, quod talem peperit. Suos comparatione eius damnat ut alienos, absumiq; etiam se inspectate patitur, donec corripit ipsam quocq; iam uolandi potens, Plinius. Pullos cuculi nemo se ait uidisse, Aristot. ferè nemo, Vuoronus, nemo se ait uidisse in nido proprio, Albertus. Parit cuculus, uerum nò in nido quem ipse fecerit, sed interdum in nido minorum auium: & oua quæ aliena repperit, edit. maxime uero nidos palumbium petit, quorum & ipsorum oua est absumens, sua relinquit, parit maiore ex parte singula oua, raro bina, Aristot. & Plinius. Propter naturæ suæ frigiditatem, ut quidam consiit, Curucæ quocq; in nido parit. fouet illa, & excludit, & educat, Aristot. Cuculos in Helice aiunt parituros, non construere nidum, sed in palumbium aut turturum nido parere, nec incubare, neq; excludere, neq; nutrire eos: sed pullum educatum ab aliena matre ceteros pullos de nido efcere, quos tanquam maior & ualidior facile superat. Quin & matrem aiunt eius forma delectatam, in pullis proprijs expellendis cum iuuare, Aristot. in Mirabilibus. Cuculus (inquit Aelianus) sibi conscitus est, se neq; incubare, neq; ex ouis pullos excludere posse, ob frigidam corporis constitutionem, itaq; in alieno nido parit, non tamen cuiuslibet auis, sed alaudæ & luteolæ: quod non ignoret ab ijs oua suis persimilia pari solere, si autem illarum nidos ouorum inanes & uacuos repperit, non còdiuertit, sed in eos ubi intus oua sint, atq; ad ea ipsa admiscet sua: si autem illarum oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum sua (totidem, ne dum illa numero superflua inuenit) auis incubatura, quasi aliena repudiet, Author libri de nat. r. supponit, quæ non ab illarum ouis internosci possunt, ob similitudinem. Jam uero aues quas dixi aliena oua excludunt: pulli uero cuculi cum ætate procedenti ad uolatum firmi paululum existunt, sibi conscij se esse illegitimos fetus, ad parentem suum euolant, iam enim succrescentibus pennis (ab aue quæ eos excludit) alieni deprehenduntur, atq; acerrime uerberantur, Hæc ille. Nidum non facit ipse, aliarum uero auium deuoratis ouis, & suis suppositis, discedit. fouentur ea per alienam matrem, donec exclusis pullis fraus detegatur: qua cognita eos relinquit, & alium nidum fruit, & ita demum cuculus accedens pullos nutritur, Oppianus Ixeutic. primo. Cuculi genus non extaret, nisi sua oua alieno nido supponeret, Theophrastus in hist. Plant. Cuculus ouis quæ in palumbi nido inuenit clam confectus, sua reponit, Albertus. Auis quæ excludit pullum cuculi, nutrit eum, & specie eius delectatur adeo, ut ipsa nutriendo illum famem ferat, Idem. De pullo cuculi (inquit Niphus) sententiæ sunt diuersæ. dicunt enim nonnulli nutriticem incubare ouum cuculi, & simul etiam sua, sed quoniam ouum cuculi citius excluditur, ideo uiso pullo cuculi, auis nutritrix non amplius excludit oua sua. Alij dicunt cuculum oua auis, in cuius nido parit, uorare & proprium relinquere incubandum: quam

quam opinionem Albertus & Auicenna magis probarunt, & Aristoteles nonnunquam. Alij dicunt cuculum patrem repetere nidum, & uorare pullos auis nutritis, ac suum relinquere. Nonnulli uerò afferunt pullum cuculi suis motionibus propter suum pondus opprimere pullos nutritis auis, præfertim in prima teneritate, cum uidelicet primum excluduntur, hæc Niphus. Cuculi oua in passere nido reperta comedunt, & sua obijciunt, quæ ille inuenta fouet ac nutrit, Isidorus. Vulgo fertur quod non cuculus tantum, sed etiam alia quædam auis rapax similis ferè asturi (quam etiam alij qui falsò asturem uocant in terra nostra) in nido alieno pariat, hæc quidem in nido corniculæ parere creditur: cuculus uerò præcipue parit in nido auiculæ grafermuschæ (id est curruçæ) dictæ, aut alterius paruæ illi similis. Cuculum autem nunc simpliciter uoco quem alibi minorem cuculum appellauit. is & in curruçæ nido parit, & alterius citrinæ cuiusdam auis, quam alij gursam, alij ameringam uocant, interdum etiam in nido auiculæ, quæ iuxta ripas aquarum cauda oblonga & ualde mobilis insignis est, unde & nomen ei aptè Germanos. Fertur autem ouum cuculi citius excludi, eoq; excluso auiculam non amplius incubare alia oua, sed nutrire pullum cuculi, qui deinde paulatim crescendo reliqua oua incubet & excludat. Ouum enim cuculi ferè semper est in medio ouorum aliorum. Alij dicunt oua omnia simul excludi, & cæteros pullos à matrice interim dariq; in cibum pullos cuculi, quod illos propter formam & magnitudinem mater pullorum præferat. & hoc rustici quidam & aucupes se uidisse testantur. Verum hoc apud nos non de cuculo, sed de corniculæ fertur, in cuius nido auis asturi similis parit, Albertus. Et alibi, Maioris cuculi mos est, parere in nido palumbi: minoris uerò in nido curruçæ aut motacillæ. & Auicenna scribit se cuculum minorem in utriusq; auis nido inuenisse aliquando in ripa fluminis, & semel in arbore: & auiculas illas cuculum uermiculis nutrientes obseruasse. Sed cuculi genus simplex esse, nec maioris & minoris differentia distingui, ostendimus supra in v. Ego ab aucupibus nostris audiui cuculum in diuersarum auicularum nidis reperiri, à quibus alatur: nempe rubeculæ, (quam Aristotele uocant,) luscinia, motacillæ albæ, & brunellæ uulgo dictæ. Acron apud Horatiū Satyr. i. 7. cucullum esse scribit auem abiectam, quæ hoc uitio naturali laboret, ut oua ubi posuerit obliua, sæpe aliena calefaciat, unde rustici sibi obijciunt, quasi alieni curam sustinentes. Sed curruçam potius aut similem aliam auem nō cuculum hoc facere scribendum fuerat. Cuculus parum generat, quanquam aduncus nō est, quia naturæ frigida est, Aristot. Nulla auis unum parit, excepto cuculo, qui & ipse duo interdum parit, nec multa parit, sed sæpe bina, aut terna cum plurimum, bina quidem magna ex parte, Idem.

¶ Cuculus (inquit Aristot.) ex accipitre fieri immutata figura à nonnullis putatur: quoniam quo tempore is apparet, accipiter ille, cui similis est, non aspicitur, sed ita ferè euenit, ut ne cæteri quidem accipitres item cernantur, cum primum uocem emisit cuculus, nisi perquam paucis diebus. Ipse autem breui tempore æstatis uisus, hyeme non cernitur, est hic neq; aduncis unguibus, ut accipiter, neq; capite accipitri similis: sed ea utraq; parte columbum potius, quam accipitrem representat, nec alio, quam colore imitatur accipitrem, nisi quod accipiter maculis distinguitur, ceu lineis: cuculus uelut punctis, magnitudo atq; uolatus similis accipitrum minimo, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo cuculus apparet, nam uel ambo unà uisi aliquando sunt. Quinetiam ab accipitre interim cuculus uisus est, quod nulla auis suo in genere solet facere, Aristot. Vide etiā in Accipitre c. Cuculus apparere incipit Martio, quo tempore nullus accipiter (nec astur, nec sparacus) apparet, nisi paucis diebus ultimis Martij, Niphus.

¶ Cuculus immutatur colore, & uocem minus explanat, cum se abditurus est, quod facere exortu caniculæ solet, apparere autem incipit ab ineunte uere ad eius syderis ortum, Aristot. Procedit uere, occultatur caniculæ ortu, Plinius; post rarissime cernitur, Aelian. Aestate uolat & lasciuia uir: hyeme iacet languens & deplumatus, ac buboni similis apparet, Obscurus. Hyeme latet in cauis arboribus, Georg. Agricola. Hyeme plumas amittere dicitur, intratq; terræ latibulū, uel concauitates arborum: illuc estate congerit, unde hyeme uiuat, Author libri de nat. rerum. Certum est cuculum hyeme latere in concauis arborum & lapidum, Comportari autē æstate ab eo cibum quo hyeme nutriatur, falsum esse constat, sed hyeme pennas amittit & mutat, Albert. Fabulantur quidam apud nos rusticum quendam cum truncum fornaci calcificandæ hyeme immisisset, cuculi in eo uocem audiuisse. Cuculus auis est uerna, Etymologus. Amphibæna sola serpentium frigori se committit prima omnium procedens & ante cuculi cantum, Plin. Cuculi certo tempore adueniunt, miluorum scapulis suscepti propter breues & paruos uolatus, ne per longa aeris spacia fatigati deficiant, Isidorus. Cuculus in Phœnice ante messem apparet, Scholiastes Aristophanis, uide infra in h. a. ¶ Nostri hominem ualde scabiosum, uulgo dicere solent tam scabrum esse quam cuculus, forte quod per hyemē cum latet ac pennas mutat, hæc auis corpore scabro uideatur. ¶ Cuculi salutaræ cicadas gignunt, Isidorus. Creditur enim uulgo saluam quandā expuere: unde & herba nomen, de qua mox in a. dicemus. Mihi auem uillam spuere uerisimile non fit: & qui cuculum domi uermiculis aluere, spuente nunquam obseruarunt.

D.

60 Cuculus auis est timidissima, ut inquit Anacreon, Etymologus. Pettimida est auis, quippe quæ ab auiculis uellatur, & præ metu earum fugiat, Aristot. Et alibi, Frigida est naturæ, quod ipsius pauore iudicatur, nam ab omnibus auibus fugatur, & in alienis parit nidis. *Αὐτὸ δ' ἐπιλεπὸν ὁ στικκὸς*

G 2

ἀκέραι πῶς λοιπὸν ἀγρίαι, Varinus. ¶ Coccyce astutior: Vide infra inter Proverbia. Non illum (accipitrem quem celebrat) uano coccus deceperat astu. Dum uagus incertas itē reditq; uias, T. Vespasianus Stroza. ¶ Solum cuculum inter aues à suo genere interim Plinius scribit, non re- cte intellectis, ut apparet, Aristotelis uerbis. Aristoteles enim hoc non scribit, sed ut contra uulgi opinionem cuculum non esse de genere accipitris doceret, illum etiam ab accipitre deuorari ait, quod non fieret si eiusdem generis esset, uel mutata tantū figura ab eis differret. ¶ Quòd nidum proprium non faciat, neque oua sua foueat, neque pullos excludat, &c. far copiose præcedenti ca- pite explicatum est. ¶ Aues (minores) pugnant cum cuculis eo tempore quo oua pariunt, Alber- tus. Et rursus, Aues ferè omnes impugnant cuculos, sed occultè accedunt ad eos.

E.

Miraculum fertur de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscri- batur, ac uestigium id defodiatur, non gigni pulices ubicunq; spargatur, Plinius. ¶ Cuculus pri- mus auium uerni temporis nuncius est, Oppianus. Cum propius ciuitatē accesserit, magis uerò si intrarit, pluuiā uel tempestatis prognosticum esse audio. Quidam annonæ caritatem timēdam existimant cum propius domos hæc auis accesserit, quod celo frigido facere solet. Audiuntur apud nos cuculi plerunq; usq; ad diem diuo Ioanni sacrum: quod si etiam ab eo tempore audiuntur, uinum acerbius futurum metuitur.

F.

Pullus cuculi dum in nido educatur (ab aliena matre,) eo tempore præcipue & pinguis & grati saporis est, Aristor. Cuculi pullo qui iam uolare potest, nulla auium suauitate carnis comparatur, Plinius, postquam per se uiuit, mutat saporem, Perottus. Hodie nusquam puto in cibum admitti cuculum, nam quia spuit (ut uulgò credunt) auis impura & excrementitia iudicatur. Quod si kaath Hebræis cuculum significat, ut quidam interpretantur, (alij aliter,) lege etiam Mosis interdictus fuerit Deuter. 14.

G.

Auis cuculus leporina pelle adalligatus, somnos allicit, Plinius. Ad canis rabidi morsum ali- qui fimum cuculi laudant decoctum (in uino, ut obsecurus quidam addit) & potum, Idem.

H.

¶ a. Cuculus dicitur tribus syllabis breuibus; ut apud Authorem Philomelæ. Et cuculi cucu- lant, fritinit rauca cicada. Horatius cucullum dixit l. consonante duplicata, Cui saepe uiator 30 Celsifler, magna compellans uoce cucullum, in Satyris 1.7. Quòd quidam ex cuculo faciunt cucul- lum apud Horatium, ex aui uestem, nihil est necesse, quum hæc uox penultimā habeat productam, apud Plautum in carmine Trochaico, At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Ac mox, Cano capite te cuculum uxor ex iustis trahit, Trochaicus est, Erasmus. Alberto inepre etiam gu- gulus scribitur. Coccyx apud Romanos coccus (κόκκος) uocatur, Suidas & Varinus. ὁ παρὰ Ρωμαίους κόκκος, Isacius Tzetzes in Lycophronem, ut codex impressus habet: Cælius uerò cucus legit (non cuculus) per c. simplex. Non illum uano coccus deceperat astu, T. Vespasianus Stroza. ¶ Coc- cyx Græcum est nomen, quo etiam Plinius utitur. ὄρνις & κόκκος declinantur per uγ, ut in Co- turnice a. docuimus.

¶ Epitheta. Vagus, Vespasiano Stroza. ἡρόδοτος βοῆς κέλιος (alias κόκκος) ἐπερτοβία, Nicander 40 in Theriacis. id est, initio ueris. Κόκκος, ὄρνις ἐπιπέτου διαλόγου, ὡς φησὶν Ἀνακρέων, Etymologus.

¶ Cuculum maritum uocat mulier apud Plautum, qui cum alienis uxoribus dormiebat: quòd cucullus auis cum tempus suæ partitudinis appetit, nidum auiculæ, cui curruca nomen est, animad- uertit, in eiusq; nido, exclusis filius ouis, oua sua enititur. In Asinaria, At etiam cubat cuculus, sur- ge amator, i domum. Plura uide infra inter Prouerbia. Magna compellans uoce cucullum, Ho- ratius in Sat. 1.7. ubi Acron, Cucullus auis (inquit) hoc uitio naturali laborat, ut oua ubi posuerit oblita, saepe aliena calefaciat. Vnde rustici sibi obijciunt, quasi alieni curam sustinentes. Sed hoc alij de curruca potius scribunt, etsi non similiter. ¶ Cucullus, capitis tegmē. Sumere nocturnos me- retriæ angustia cucullos, Iuuenalis Sat. 6. Illinc cuculo prospexit caput tectus, Martialis lib. 5. Con- tentusq; illic Veneto duroq; cucullo, Iuuenal. Sat. 3. Mulieres nostrates (inquit Budæus) cappā uo 50 cant. Tēpora Santonico uelas adopena cucullo, Idē Sat. 8. Saga cucullata, id est cucullos habentia, Columellæ. Cuculio (ut Iulius Capitolinus docet) est genus pilei uiatorum, quo capite obte- cto uagari nocte solent. Cuculionem pro cuculo uidetur accipere Cato cap. 2. Funes ueteres sarciri no uosq; fieri: centones, cuculiones familiam oportuisse sibi sarcire, Idem cap. 135. Videtur esse à cucu- lus, forma Græca diminut. sicut ab homine homuncio. Penulæ Gallicæ genus si cucullum non habet, Bardiacus dicitur: idem cum cucullo bardocucullus uocatur: utriusq; Martialis meminit. Ha- bet autem nomen à Bardis Galliæ gente, quòd hæc eo genere uestis præcipue uteretur, Perottus. Cucullus papyraceum tegmentum quo pigmentarij utuntur. Vel thuris piperisq; sis cucullus, Mar- tialis lib. 3. de libro suo loquens. ¶ Cuculare, apud authorem Philomelæ de uoce cuculi.

¶ Coccyges in Acharnensibus Aristophanis, ut Scholiastes exponit, dicuntur homines inepti 60 ac imperiti, ἀπαισῆς καὶ ἀπειδιδόνητοι, nam & coccyx auis (inquit) uoce inepta canit, ἡμισόν τι φέρεται. Eos qui facile decipiuntur præci Græci ab otii stolidæ auis natura ocos appellabant; nostri similiter homines

noctis imposta, mirè dolores podagræ sedat, Marcellus, suspicor autem cuculum ab eo folanum intelligi, nam inter medicamenta simplicia ad Paternianum (qui liber Galeno adscribitur) cap. 83. uua lupina, hoc est folanum hortense, cuculus etiam nominatur, quod & cacubalum à Plinio dicitur, quod nomen etiam apud Dioscoridem inter solani hortensis nomenclaturas legitur. Caulalis (lego cuculus) uua lupina, Syluaticus. ¶ Panem cuculi quidam nominant trifolij genus acetosum, à quo sapore Plinius oxyn appellauit. Vulgò etiam à Germanis cuculi flos (gauchblüm) appellatur, flos quidam herbæ syluestris, caryophylli syluestris (quam aliqui lychnidem putant) flori similis, sed in partes plurimas dissectus & laciniatus, cuius caulem uulgò aiunt cuculi salua aspergi, apparet enim in eo spuma alba, circa genicula maximè, ut Tragus scribit, ego in his saluius locustas gigni arbitror. Plutarchus in libro de fluuijs in Apasanto mote iuxta Inachum fl. herbam selenen¹⁰ gigni scribit, à qua defillantem spumam, pastiores initio ueris pedibus illinere ait ut à serpētibus uti sint. Hæc forte aut saluam ut flos cuculi habet, aut forte chondrilla est, in qua succus mastichæ similis concrefcens è uino contra uiperas bibitur. Luna quidè absurda uulgi persuasione spumam quandam demittere creditur, unde & specularis lapis aphroselenos cognominatus, quasi ex lunæ spuma concretus, & comitalem morbum lunaticum appellant, quo correpti ore spumant.

¶ Coccyx piscis similiter atq; auis unde nomen traxit, uocem emittit, Aelianus.

¶ Coccygium mons est Græciæ iuxta Inachum fluuium, Dycium prius appellatus; postea coccygium, eò quòd Iupiter eo in monte cum Iunone sorore concubuerit, (in cuculū mutatus ne agnosceretur.) nascitur in eodem paliurus arbor; cui omne animal quod infecerit, hæret tanquam uisco retinente, excepto cuculo, Plutarchus in libro de fluuijs. Pausanias in Corinthiacis hunc montem prius Thornacem non Dycium uocatum insinuat, in Corinthiacis scribens: Ad Halicen itur & alia quadam uia inter Pronem & Thornacem, ut ueteres appellarunt. Quia uero Iupiter sibi dicitur in cuculum se permutasse, montis quoq; nomen mutatum aiunt. In eius uertice Iouis templum fuit, Stephano ἐβρυξ mons est Laconia. Quindecim stadijs Heraum seu Iunoniam templum ad lauam Mycenis distat, & c. in eo Iunonis simulacrum altera manu malum Punicum gerit, altera sceptrum. Sceptrum cuculus infidet, quoniam Iupiter, ut aiunt, cum Iunonis uirginis amore captus esset, in hanc se auem permutauit, eamq; Iuno, ut ludicrum quoddam uenata, comprehendit, Pausanias in Corinthiacis. Theocriti Scholiastes enarrans hoc carmen poetæ, τὰντα τὴν αἰὲν ἰκενὶ, καὶ ὡς Ζεὺς ἀγῶνι ἦ; ὡ; hoc est, Omnia nouerunt fœminæ, etiã ut Iupiter Iunonem duxerit, cuius usus ad prouerbijs instar haberi posse uidetur: Aristoteles (inquit) in libro de Hermiones templo; Iouem fabula³⁰ tur, cum Iunonis ab alijs dijs separata concubitu infidioso quæreret, in cuculi formâ latere uoluisse, & conuicisse in monte qui prius Thronax (ἐβρυξ) dicebatur, nunc uerò Coccyx. & cum Iuno sola proficiscens ad eundem motem peruenisset, Iouem nimia tempestate excitata, ad Iunonem quietem eo in loco ubi nunc Iunonis τὰς αἰς (id est pronubæ uel nuptiarum præfidis) aedes est deuolasse frígenti rigentiq; similem, & in Iunonis genibus infidisse: misertam eam auis ueste obtexisse, tum illum primitiã formam resumpsisse, & cum Iuno copiam sui negaret, quòd matrem timeret, Iouem se illi maritum fore promississe, unde præcipui etiam Argiuorum deam hanc colunt, cuius simulacrum in templo insidens solio sceptrum insidente cuculo manu tenet.

¶ c. Κοκκυξ ἀγῶνι λέγουσι, Io. Tzetzes, ἄρον βύλιον καὶ φλὺγαρον, Ifacius Tzetzes, & ἄρον apud alios. Ἡρόδοτος εἰς τὴν ἑβρυξ (aliàs ἐβρυξ) ἐβρυξ, Nicander.

¶ d. De cuculi ingratitudine extat Philippi Melanchthonis declamatio.

¶ e. Aues in paliuro arbore coccygij montis insidentes, retinentur tanquam uisco, cuculo tantum excepto, Plutarchus in libro de fluuijs.

¶ h. Iupiter in cuculum mutatus, Vide supra in Coccygio monte. Luditur à pueris nostris ludus quem cuculum appellant, hoc modo: Vnus oclusis oculis manet in loco quem solium uel tribunal appellant, numeros interm ab unitate deinceps clara uoce paulatim proferens, dum alij dis fugientes passim se occultant; occultatis omnibus unus cuculi uoce clamat. tum ille à solio discedit & passim inquit si quem abditum deprehendat. Deprehensò aliquo tribunal celerrimè repetit, ne cursu à deprehensò alioque præueniatur. Vltimus enim inquisitoris laborem subit. Hunc ludum Pol lux libro 9. apodidracindam appellat.

¶ Qui cuculum ruri canentem audiunt, petunt ab eo per ludum, aut ex uertit aliqua superstitione, ut uoce numerum annorum quos adhuc superstites uicturi sint ipsis præfagiat, numerant uero totidem annos, quoties ille suum λέων per interualla post quæstionem factam repetiuerit.

¶ Prouerbia. Olim qui fuissent in re quapiam parum honesta deprehensi, uulgari probro cuculi dicebantur. Id ortum à uisitoribus, qui serius cœpissent putare uineam, nec hoc munus absolute uisenti priusquam audiretur ea auis, uelut cessationem exprobrans agricolis. Huius uocem imitantes uiatores, deridebant uisitores. Ita Plinius lib. 18. cap. 26. In hoc temporis interuallo (inquit) quindecim diebus primis agricolæ rapienda sunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non fuit fecerit, dum sciat inde nata exprobrationem fœdam putantium uites per imitationem cantus alitis temporarij, quem cuculum uocant. Dedecus enim habetur opprobriumq; meritum, falcem ab illa uolucere in uite deprehendi, ut ob id petulantia sales etiam in primo uere ludantur. Auspicio tamē detestabiles uidentur. A deo minima quæq; in agro naturalibus trahuntur argumentis, Porro quos

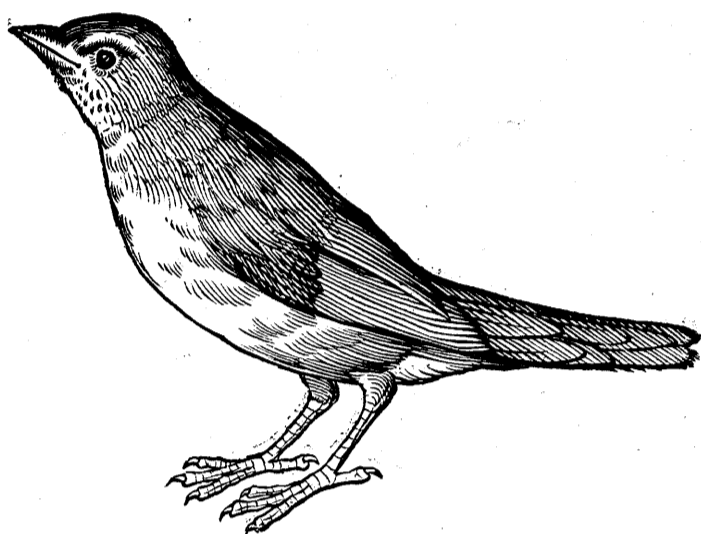
quos Plinius (inquit Erasmus) petulantia sales appellat, apud quasda nationes & hodie licet agnoscere. Vernis enim mensibus quum auditur coccyx, coniugati mutuis salibus inter seie ludunt, dicentes: Tibi canit haec avis: significantes uxorem parum uigilanter custoditam. Quin & Plautus in Aularia, sic facit uxorem conuiciantem marito in amica deprehensa. At etiam cubar cuculus, surge amator, i domum. Ac mox, Cano capite te cuculum uxor ex Iustris rapit. Ex Plinij uerbis supra recitatis, intelligi possunt Horatiani uersus Sermonum 1. 7. Tum Praenestinus falso multumq; fluenti Expressa arbusco regerit conuicia durus Vindemiator & inuictus, cui saepe uiator Celsissimè magna compellans uoce cucullum. Quem locum Porphyrio explicans: Nam solent (inquit) leuia (forte pro leuia legendum lenti, ut Erasmo uidetur) rustici circa uiam arbusa uindemiantes a uiatoribus cuculi appellari: quum illi prouocati tantam uerborum amaritudinem in eos effundunt, ut uiatores illis cedant, contenti eos cuculos iterum atq; iterum appellare. Acron uiatores cuculos appellari ait, quasi pigros. Cum his conuenit illud Plautinum, Etiam cubar cuculus, quod grauatim surgeret affessor puella. Quin arbitrator in conuicio cuculi allusum ad uocem cubandi. In Pseudolo pro generali conuicio uidetur usurpasse, Quid fles cucule uisus. Nisi forte lachrymantem ac singulientem amatorem cuculum appellat, quasi κούκουρα. Similiter in Mercatore, Isthac filio non credam qui obsequitur patri, huic non, ut mero cuculo. Itidem in Persa, Tua quidem cucule causa non hercle si os praeciderim tibi, Haec omnia Erasmus. ¶ Astutior coccyge (melius per g. coccyge) dicebatur, qui astu sibi consuleret, sumptum ab auis ingenio, oua subijcientis in nidos alienos, Erasmus. ¶ Cuculi, Κούκους, de ijs qui cum pauci sint, multi numero esse uidebatur, Hesychius & Varinus. Cuculi nimirum dici possunt qui strepitum, clamorem, aut ostentationem magnam exercent, cum re ipsa parum aut nihil sint aut prestare possint. ¶ Coccygis cantus dicitur de ijs qui eadem ingerunt semper, Caelius. Cantilenam eandem canere, prouerbiale dictum est apud Latinos, quod & Germani usurpant: Du singest yemer ein gsang wie der Guckguck: Cantilenam semper eandem repetis instar cuculi. ¶ Ipse semet canit: huic affine est illud Germanicum, Der Guckguck muß jm selbst sein ogycht außrißfen. ¶ Arias nutritionis mercedem perfoluit, de homine beneficijs ingrato, impetit enim aries cornibus. Eiusdem apud Germanos sententiae est illud, Si lohst mir wie der Guckguck dem gossen, Mercedem mihi repedis qualem curruca cuculus, nisi gloria nomine Germanico alia auis accipienda sit, passer spermologus forte, ein Emmeritz. Gurgium (Cuculum, forte) & grafmuggam (id est curruca) pugnare Albertus scribit. ¶ Cuculus semper in alio nido parit, nunquam bis in eodem: Der Guckguck legt stäts in ein ander nest: uidetur torqueri posse in hominem improbum & astutum, sed cuius domi facile deprehendantur, ut nemo iterum ab eo decipiatur, Quanquam & aliter interpretari licet, cuculum semper in alio (id est simpliciter alieno) nido parere.

¶ Emblema Alciani, quod inscribitur Cuculi.
Ruricolae, agreste genus, pieriq; cuculos Cur uocent, quænam prodita causa fuit?
Vere nouo cantat coccyx, quo tempore uites Qui non abfoluit, iure notatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille Cui thalamum prodit uxor adulterio;

CURRUCÆ, Κούρως, auis quædam est sic dicta à uoce, qua sonum imitatur forficis tonforum panni. τὸ φέρονται ἐμφερὲς ἴχθῳ γναθῶν καὶ χελοῦ, Hesychius & Varinus. Κούρως alioqui tonforem significat, τὸ φέρονται ἐμφερὲς ἴχθῳ γναθῶν καὶ χελοῦ, forficem interpretor, qua tonfores pannum utuntur. γναθῶν quidem tomentum est, hoc est lanugo quæ tondetur à pannis laneis, μάχαιρα uero non modò gladium aut cultrum, sed etiam forficem significare uidetur: unde & Germanica uox schär per apheresin facta sit. nã qui φερόντα hoc instrumentum Græcè uocant, authorem non adferunt. Aristoteles in libello de mundo ad Alexandrum, deum comparat τοῖς ἐν τοῖς ψαλλῶν λίθοις τοῖς ἀμφαλοῖς λεγομένοις, hoc est medijs lapidibus foraticum qui umbilici dicuntur, &c. fornicis quidem figura lapidibus in ea eminentibus per decussim, forficem apertam uel χ. literam refert.

DE CURRUCÆ.

CURRUCÆ, parua auis, quæ alienos pullos, proprios putans, nutrit, maximè cuculi, ut Grammatici docent. Tu tibi nunc curruca places, fletumq; labellis Exorbes, Iuuenalis Sat. 6. de uiro stolido, fictas improbae uxoris lachrymas miserantis. Codices quidam pro curruca habent eruca, quod non placet. Meritò enim maritus stultus qui mœche uxoris filios pro suis & legitimis educat, ut cuculi pullos curruca & aliæ quædam aues, sed illa præcipue, curruca nomine appellatur. Talem Galli uulgò hodie nominant mary coquu, id est maritum cuculum, improprie ut uidetur, non enim educat foetus illegitimos cucuius, sed illegitimus ipse educatur. Acron quidem Grammaticus omnino errauit, ubi illud Horatii interpretatur, Magna compellans uoce cucullum. Cucullus enim auis (inquit) hoc uitio naturali laborat, ut oua ubi posuerit oblita, saepe aliena calefaciat, unde rustici sibi obijciunt quasi alieni curam sustinentes. Atqui nos cuculum non aliena oua fouere, sed ipsum potius ab aliena matre foueri, satis in Cuculi historia probauimus. Quod si quis tamen adhuc talem maritum cuculum appellare uelit, concedi hoc illi poterit, ea ratione qua cuculum simpliciter hominem nullius ingenij & inertem uulgò etiã uocamus. CUR

ruca, uulgò Italicè lo cornuto, uxoris & similia, Scoppa in Dictionario obscurius quàm oportet bar. Curruca nomen adhuc in usu Italiae esse audio, cū aliquis de stoliditate notatur, nomen quod cornuto detortum à curruca uidetur. ¶ Curruca (ut Gaza uertit per simplex rhō. Græcè legitur *ὑπολαῖς* lib. 8. cap. 3. de hist. anim.) aliàs *ὑπολαῖς*, quod magis placet) uermes pascitur, Aristot. Et alibi, Curruca (*ὑπολαῖς*) in nido cuculus aliquando parit, fouet illa, & excludit, & educat; quo quidem præcipuè tempore & pinguis, & grati saporis pullus cuculi est. Cuculi genus non extaret, nisi curruca esset, *ἡ μὲν δὲ ὑπολαῖς*, Theophrastus de causis 2. 24. Gaza uertit, nisi sua oua alieno in nido supponeret. *ὑπολαῖς* (penansflexum Hesychio, paroxytonum Varino; malim oxytonum ut Aristoteles & Theophrastus habent) auis quæ uermiculis uicitat. *ὑπολαῖς*, species auis, *ἡ λαῖς*, (locus uidetur corruptus,) lidem. Forsitan autem hypolais dicta fuerit, quod *ὑπο ἔσθ' ἡ λαῖς*, id est sub lapidibus uermiculus inquirat. Curruca uerò apud Latinos nomen per onomatopœiam factum conijcimus. Est *ΣΥΡΟΤΗΥΜΙΣ*, *ὑπολαῖς*, auis nomen in Auibus Aristophanis, quæ à Calimacho quoq; memoratur.

¶ Curruca autem paruam, in cuius nido cuculus pariat, aliqui auiculam interpretantur, quæ imitetur cantu & magnitudine philomelam, alij caudatam emulam, utrunq; Albertus Auicennæ auctoritate probat; alij alaudam, sed hi conuincuntur uerbo Græco quod est hippolais, quoniam est auis fuscipes, quæ quia nidificat in oculi concavitate, quæ est capitis equi mortui, dicta est hippolais, hæc rusticè sarragnia uocatur, Niphus Italus, quod ad etymologiam attinet, ridicula uidetur & ex 4° imperitiâ linguæ Græcæ ab eo conficta non enim hippolais Græcè scribitur, tanquam ab equo composito nomine, sed hypolais, à præpositione hypo, &c. Deinde quanquam aliqui scribant, in alauda, chloridis, motacillæ aliarumq; auium nidis cuculum parere; non easdem tamen omnes curucas appellant, ut Niphus somniat. Sic & Gallicè quidam curruca interpretantur ung uerdon, quæ uox chloridem auiculam potius significat, in cuius similiter nido cuculus parit.

¶ Auis quæ Græcè dicitur andothia (uox est corrupta) in Germania uocatur *Grasemus*, philomelæ similis, hæc excludit aliquando oua aliarum auium, præcipuè cuculi, & docet pullos aliarum auium quos nutrit, uoces suas proprias, Albertus in Aristot. de hist. anim. 4. 9. Et alibi in lib. 7. cap. 7. Cuculus parit in nido auiculæ, quæ philomelam cantu & magnitudine refert ac parit in rosarijs; Germanicè dicta *Grasemus*. Pugnât inter se gurgulus (cuculus, quem alibi gugulū uocat) & auis musica *Grasemus* dicta, quod una deuoret oua alterius, Albert. Vñtatum est apud Germanos quosdam prouerbium, *Su lonest mir wie dem Euctuct die gorse*, hoc est, Eam mihi gratiam refert quam curruca cuculo, cum contra potius dicendum uideatur, quam cuculus curruca, uide in Cuculo h. circa finem. ¶ Curruca (hypolaida) Aristotelis suspicor Anglorum titlingam esse, nam nullam auem in uita frequentius cuculi pullum sequentem, & pro suo educantem, quàm illam obseruauit. Est autem illa luscinia minor, sed eadem corporis figura, colore subuiridi, culices & uermiculus in ramis arborum sectatur, raro humi consistit, hyeme non cernitur, Turnerus. Et alibi, Incunte statim hyeme discedit. Alibi lingetam uocat, & à Germanis passerem gramineum uocari scribit. Ficedula auicula est Germanorum grasmuscho similis, Idem. Coloniae etiam passerem troglodyten aliqui uulgò grasmuschum appellant, sed improprie, nam peritiores quiq; aucupes em *Roelmusch*, hoc est passerem in foraminibus & cauernis degentem nuncupant. ¶ Germanicum nomen *Grasmus*, forte à Latino curruca per metathesin factum est, uel quasi passerem graminis

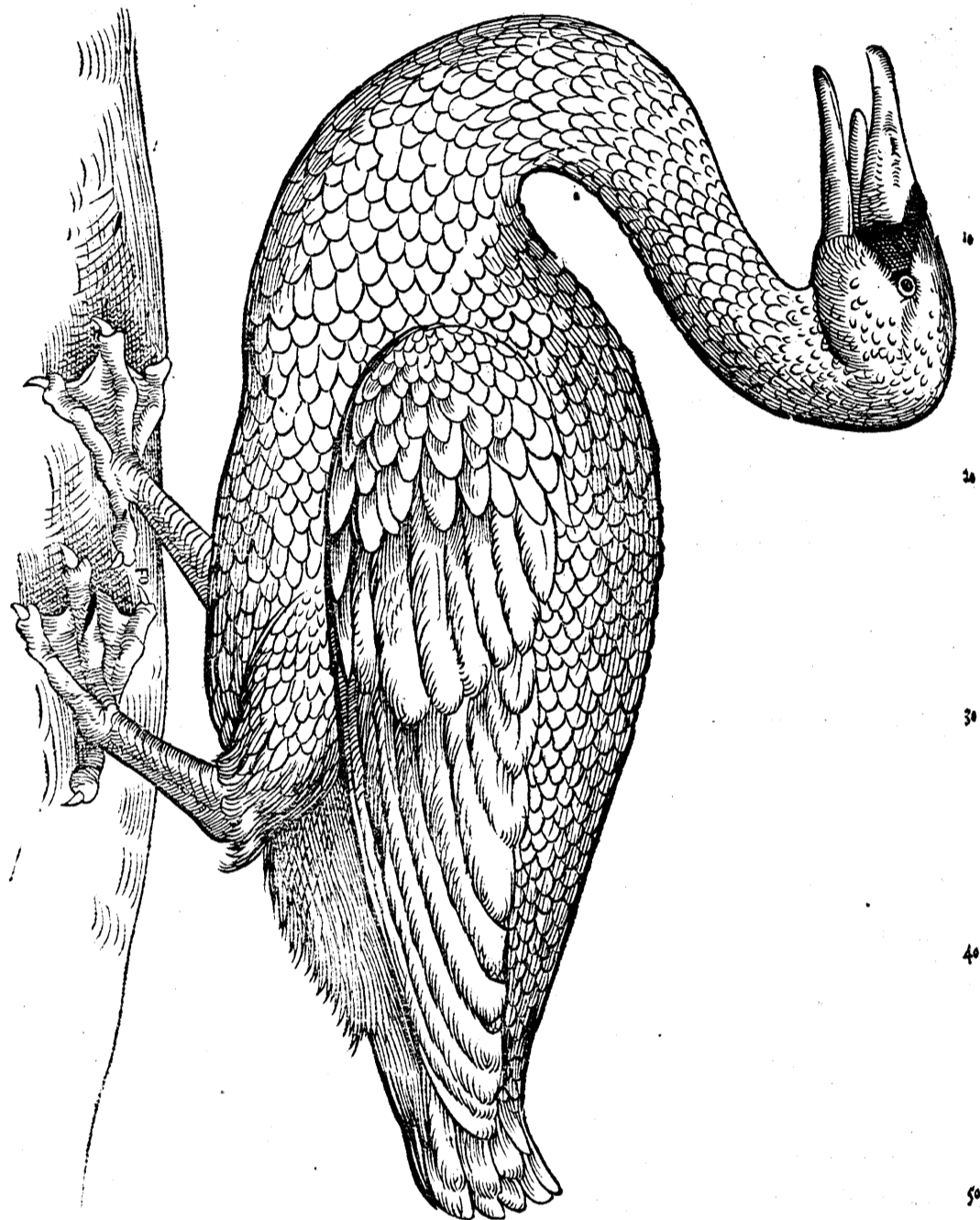
graminis dicas. Germani enim inferiores passerem *Musch* appellant, ni fallor. Pronunciant autem nostri & superiores Germani *Grasmucl*, inferiores & Flandri *Grasmissche*. Species huius generis plures sunt, nempe quatuor aut quinque, ut aucupes nostri obseruarunt. Vermiculos autem edunt omnes. Quaedam enim ex eis maiores sunt, colore fusco, præ cæteris canora. has Lucarni & circa lacum Verbanum piccasigas, id est ficedulas nominant, quarum figura in præcedenti pagina expressa est. ¶ Alia atricapilla dicuntur, nostris *Schwartzköpff*, Italis capineri, uel teste nere. His audio caput in prima ætate rubere, deinde nigrescere, maribus duntaxat; foeminis uero semper rubere, auolare eas hyeme. Græcè, ni fallor, hodie uulgo *αλκυονίς* uocitant. Atricapillam (inquit Turnerus) in Angliâ nunquam uidi, neque sæpius in uita quam semel, Ferrariæ in Italia mihi demonstratam. Anglorum lingetta (supra titlingam dixit) & Germanorum grasmuco, quod ad corporis magnitudinem attinet, similis erat, sed arum habebat caput, & reliquum corpus colorem magis ad cinereum uergentem. Forte hæc potius ficedula dicenda erit quam prima, quum atricapilla à ficedula Aristoreli tempore tantum differat, quo capitis colorem mutat. Sed de ficedula iterum suo loco dicemus. ¶ Tertia species pectore albo cõspicitur, capite cinereo, eadem magnitudine quam prima, hanc nidum aiunt ex lino struere, hinc forte lingetta Anglis dicta. ¶ Quarta corpore minore est, uentre albo, oculis etiam albicantibus, inter sarpes ferè degit, & hyeme discedit: ut luscinia etiam & fringilla, præsertim foemina. nam aliquando hyeme mares tantum complures simul apparent sine ulla foemina. ¶ Ad curruarum genus aut ficedularum, hæc quoque auem pertinere puto quæ circa Argenteratum Germanicè *Bürstner* appellatur, cuius iconem inter passeris dabimus. nam & specie & magnitudine conuenit, ut ex pictura conijcio, & uis eam pinguescere audio, ut ficedulas. ¶ Italis pizamosche (quasi myiocopos, id est muscas & culices rostro pungens ac deuorans) dicitur illa ex prædictis auibus, in cuius præcipue nido cuculus reperitur: quam tertiam speciem supradictam esse conijcio. ¶ Eliota Anglus curruam in cuius nido cuculus parit, suspicatur esse eam auem quæ Anglicè passer septium appelletur, an hedge sparowe: quo nomine dictam apud Anglos auiculam Turnerus passerem troglodyten interpretatur: cui apud Germanos etiam nomen à sarpibus *Zaunschlipfle*. ¶ Grasmucl (sic prima species simpliciter & per excellentiam uocatur Germanis, ni fallor) nidum humi in fruteto spinoso uua crispæ, ut uocant, reperi apud nos circa initium Iunij: in quo oua erant quaterna, auellanae magnitudine. Fertur & inter harundines nidificare. ¶ Illyrij grasmuclum nostrum uocant pienige. Gyb. Longolius eundem Græcè ægithum dici suspicatur.

DE CYGNO.

A.

CYGNVS, *κύων*, auis nomen est Græcum uetus, quam Græci hodie cyprinum appellant. Latini etiam Græco nomine cycnum, uel potius cygnum c. in g. mutato, frequentius quam suo olorem dicunt. Vergilius tum olorem tum cycnum nominauit. ¶ De Hebraico uocabulo non constat. Racham, *רחם*, Leuitici cap. 11. inter aues im-
 puras numeratur, (aliàs *רחמיה*, rachama scribitur,) ubi L X X. interpretes cycnum reddiderunt. sed cycnius impurus & cibo negatis auibus, meo quidem iudicio, adscribi non debet. Iidem L X X. pro eadem uoce in Deuteronomio uerterunt epopa, id est upupa; ubi Complutensis codex, non epops, sed porphyrio habet, & similiter Hieronymi translatio. Chaldaeus interpres pro racham transfert ierakreka, *ירקרקא*, (forte à croceo siue flauo colore, quem illis uox ierakrek significat, P. Fagius) in Deuteronomio. & in Leuitico. Arabs rakam, *رکام*, heth litera uersa in kaph. Persa uocem Hebraicam retinet. Dauid Kimhi racham docet esse aue quæ ualde afficiatur in suam prolem: ut & R. Abraham, simul indicans doctissimum Saadiam eandem auem Arabica lingua rakam (ut diximus) appellari asserere. Racham auem sic dictam à misericordia (pietate) qua in pullos afficitur, Iudæi nostrates *Ziglafter* & *Angel* Germanicè, id est picam interpretantur, Munsterus in Dictionario linguæ Hebraicæ, & sic etiam ipse reddidit Leuit. 11. Sed racham (ut nos supra docuimus in Gypæto) omnino auis rapacis nomen est quæ cadaveribus uescitur: siue gypætus ea sit, siue oisifraga secundum alios. Oisifragæ quidem, ut & uulturis, mirus in prolem affectus celebratur. Fimus uulturis suffitus foetum ex utero pellit, Dioscorides. Serapio interpres pro uulture racham transfuit. Constat igitur racham omnino neque cygnum, neque aliam, ut alij interpretati sunt, aue esse præterquam de aquilarum aut uulturum genere, uel inter utrunque ambigente, unde gypæto nomen. Tinschemet, *תנשמת*, Leuitici x 1. Chaldaus interpres uertit *באוה*, baueta uel bota, id est cygnum, (in Trilingui Dictionario Munsteri kaueta (uel chauetha) legitur, facili transitu à litera *ב*. in *ו*.) Rabi Salomon interpretatur *זועת* uel ciuetam, sic Galli noctuam uocant. Alij aliter. uide in Talpa A. Tinschemet quidam Hebræorum sic dictam uolunt, quod non sine horrore & stupore uideri potest. sitichom (*שיתחום*) enim Hebræis stupere significat. R. Salomon dicit esse similem muri noctu uolanti, hoc est uespertilio; & ita Iudæi uulgo exponunt. Septuaginta Porphyrio uerterunt, sed magis arri-
 det Hebræorum sententia. Vulgata æditio cygnum habet, Paulus Fagius. Ianschuph, *יאנשופ*, Le-

uitici xi. Abram Esra exponit autem noctu uolantem, Chaldaus kipopha, ut etiam Deuteronomij xiiii. אֵיפִיפִי. Arabs baschak, פֶּשֶׁק. Persa uocem Hebraicam seruat. Lxx. ibis transferunt in Leuitico: in Deuteronomio, cygnus: & similiter Hieronymus, ita enim permutant (confundit) interpretationem duarum uocum ianschuph & tinschemet, ut etiam aliarum quarundam. Sed doctioribus uidetur uox ianschuph omnino a uem nocturnam, nempe noctuam uel strygem significare, quæ à crepusculo denominetur.

¶ Cygnus Italicè dicitur lo cino, cigno, Scoppa. Tusci hodie uulgo cigno pronunciant, nam apud Petrarcham homœoteleuta sunt cigno & maligno, cesano Veneti, (quæ uox ad Germanicam accedit, puto autem etiam anatis feræ genus ab Italis quibusdam cesano uocari,) Nicolaus Erythræus. ¶ Hispanicè cisne. ¶ Gallicè cyne uel cygne. ¶ Germanicè Schwan. Saxonibus & nostris uocatur etiam ðlb/Elbs/ uel (ut alij scribunt) Elps/ðlpsch. ¶ Anglicè a suaz. ¶ Illyricè labur. Hispania

De Cygno. B. C. Lib. III. 359

B.

Hispania producit cygnos, & eius generis aues plurimas, Strabo lib. 3. Supra Auernum Italiae lacum iuxta Cumam auem nullam peruolare, falsum est, nam qui illic fuerunt, cygnorum copiam in eo esse narrant, Aristot. in Mirabilibus. Circa fluuios, Caicum, Caystrum & Maandrum abundare eos legimus. In Eridano apparere interdum cygnos, sed paucos, Lucianus ex nautis se audisse refert. In Britannia, ut audio, abundant, rarissimi apud nos, nec nisi hyeme aliquando seruisse cum lacus toti gelu congeliant capiuntur. ¶ Cygnus uidetur generis anserini esse tum rostri figura, tum pedum, uictuq; tempore pugnae etiam sibilat ut anser, Albertus. Forma uictuq; anseri similis, sed multo maior, totus candidus, pedibus nigris, Turnerus. Primo anno cinerei coloris est, post annum uero albus euadit, Albert. Plumae ei albae, sed carnes nigrae, Author libri de nat. rerum. Caro cygni nigra est, (praecipue pedes,) & dura sicut omnium aquaticarum auium maiorum, Albert. Olores purpureos Horatius dixit, ut niuem purpuream Albinouanus. ¶ Pondus oloris, quem nos elbum dicimus (nihil enim differre puto, quamuis nuper quidam rostri colore & corporis magnitudine, ita ut elbus minor esset, rostro nigricante, differre putabat) ad libras (unciae duodecim) uiginti quatuor accedit. Cygnus rostro est parum turbinato, colore rutilo (ruffo) in cuius summa parte qua capiti committitur, nigerrimum tuberculum, atq; id rotundum, & in rostrum sese inflectens, existit, Turnerus. Cygno rostrum est sicut anseri, ferratum, & falcis instar dentatum, Albertus. Dentes habet in rostro minutissimos, Author libri de nat. rerum. Collumq; a pectore longè Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes. Penna latus uelat; tenet os sine acumine rostrum, Ouidius 2. Metam. *κύκνω δ' ἀλιχόειρον*, Homerus Iliad. 6. Poeta cygnos per excellentiam *ἀλιχόειρος* cognominat, quod collum ei pro sua portione longissimum sit, & ueluti lineae piscatoriae uelum in aquam porrectum praebet, Eustathius & Varin. ¶ Olor palmipes est, & ad imum intestinum appendices paucas habet, Aristot.

¶ Cygni, quem elbum uocamus, descriptionem ex inspectione propria olim confecit huiusmodi: In longitudinem extensus mediocrem uiri staturam aequat, totus undique candidus. Rostro lato uranas, et oculo, macula anterius nigra ad spatium unguis humani. Ab oculis uersus rostrum pellis apparet nigricans. Crura nigra. Digni pedum membranis nigris iunguntur. Plumae desinunt paulo supra genu. Inde ad extremos digitos tres palmi restant longitudinis. Alarum ambitus superior quatuor palmorum est, longissima alarum penna palmos septem cum dimidio aequat. Cauda circiter tres palmos longa est; collum circiter octo.

C.

Cygni circa lacus, amnes, paludesq; uiuunt, Aristot. In locis amoenis circa fluuios, Textor: In stagnis magis quam fluuijs, Albert. In pratis, litoribus & stagnis aluntur, Oppianus. Fontes, lacus, paludes aliaue loca aquis redundantia incolere solent: ut stagna & fluuios perennes, quorum confluens moderatè & sedatè fertur, Aelianus. In mari Africo à nauigantibus aliquando conspiciunt, &c. Aristot. Olor grauius habet corpus, nec se caeloq; Ioui q; Credit, sed Stagna pete parulosq; lacus: ignemq; perosus, Quae colat elegit contraria flumina flammis, Ouid. ¶ Uictu eodem quo anser utitur, Albertus & Turnerus. Aristoteles eum *ἀλιχόν* uocat, quod circa parandum sibi uictum non segnis neq; iners sit. Herbis uescitur, Athenaeus ex Aristotele. Herbis & uermibus & ouis piscium, & huiusmodi, & granis segetum, Albertus. Rostro cribrat coenum, ut cibum inueniat; & dentibus secat inuentum, Idem. Cygnus Graecè dicitur, ut Grammatici quidam conueniunt, eo quod cibi inueniendi causa coenum praeter ceteris animalibus scrutari & turbare soleat, *καὶ τὸ κινῆσαι τὸν ἰλύον*, Varinus. Olores mutua carne uescuntur inter se, (alter alterum deuorant,) maxime in uolucrum genere, Aristoteles & Plinius. hoc quidem in pugna per nimiam iracundiam facere uidetur, alioqui enim carniuori non sunt; & ne piscibus quidem uruntur, ut qui cicures alunt, obseruarunt.

¶ Grus gruit, inq; glomis cygni prope flumina dresant, Author Philomela. Cygnus tempore pugnae sibilat sicut anser, Albert. *κύκνω ἀλαγ* author est Pollux ubi uocis animalium differentias explicat. Olores interdum bombos emittunt ruditui affinis non dissimiles: sed breues, & qui longè audiri non possint, Turnerus. Inter omnes aues suauissimè occinunt: uox tamen, ut saepius audiens considerauit, anserina est, Cardanus. Iam quidam cum in mari Africo nauigarent, multos canentes uoce flebili, & mori nonnullos conspexere, Aristoteles & qui ex eo repetit Aelian. Ego huiusmodi uoces lugubres, inquit Albertus, (non sub mortem tantum, sed) in qualibet tristitia ab eis audi animaduerti. Cygnis canentibus scopuli & ualles respondent. omnium sane auium imprimis musici feruntur, quo nomine Apollini consecrantur. Canunt autem, non lugubri ut alcedines, sed suauiter & mellito cantu, ueluti tibjs aut citharis adhibitis, Oppianus in Ixenticis. Er rursus, Diluculo canunt ante Solis ortum tanquam in aere uacuo per id tempus audiendi clarius. Canunt etiam in maris litoribus, nisi tempestas & procellarum sonus cantum dissuadeant. Hoc enim uigente ne suis quidem ipsi cantilenis satis perfrui possent. Sed ne in senectute quidem morti uicina canentibus obliuiscuntur, qui tamen eis in illa aetate remissior est quam in iuuentute: quum neq; ceruicè amplius erigere, neq; pennas extendere queant. Fauonium tunc ad canendi suauitatem obseruant, ignaui iam cruribus & membrorum uiribus defecti, Moriturus secedit aliquo, ubi nulla auis canentem

audiat, nec olores alij luctuose interpellent si qui forte adessent, qui similem uitæ exitum sibi imminere intelligerent. Aegyptij senem musicum uolentes demonstrare, cygnum pingunt, quod hic senescens suauissimum edat concentum, Orus. Sic ubi fara uocant udis abiectus in herbis. Ad urada Marandri concinir albus olor, Ouidius. Dulcia defecta modulatur carmina lingua. Cantator cygnus funeris ipse sui, Martialis lib. 13. Moriturus flebilem cantum emittit, fixa prius in cerebro penna: quod miror Aristotelem ac Plinium uel ignorasse: uel, si sciuerunt, non tradidisse, Perrotus. In senecta leniter cum melodia uita soluitur, penna capiti traiecta. Veluti canentia dura Traiectus penna tempora cantat olor, Ouidius. Cantat enim, ut ait Plato, non ex tristitia, sed potius læticia propinquante fato, quod immortales se sentiant, & ad Apollinem suum remigraturos. Nam Pythagora erat opinio immortalē eos habere animam. Cicero Apollini sacros eos dicit ob uaticinium finis eorum, Cygnus itaq; allegoricè animæ probi uiri comparari potest qui lætus mortem obit, Volaterranus. Olori tanta animi est tranquillitas in extremo uitæ spiritu, ut sibi tanquam natiā canat. Quod autem non angore atq; molestia implicatus eum extremum cantum edat, Socrates testatur: sed potius alacri animo affectus. Neq; enim qui animo dolorem capit, bilem (uide an Græcè non *χολώ*, id est bilem legatur, sed *χολώ* *ήγες*, id est ocium & occasionem canendi non habet qui animo dolet) ducit cantu, Aelian. Cygni canori (*αδμοι*) sunt, præcipuè circa obitum. Cæterum Alexander Myndius ait se complures cygnos morientes secutum, nec unquam eorum cantum audidisse, Athenæus. Cygnus inter magnas & aquaticas aues sola musica est, & fertur in Hyperboreis regionibus præcinentibus cantoribus uel melodis, concinere cygnos, sed experientia constat apud nos quod non canant nisi tempore doloris ac tristitiæ, quamobrem lamentari potius quam canere dicendi sunt, Albertus. Plato quidem scribit, Eustathio citante in Iliados *π*. animal nullum per tristitiam canere. Olorum morte narratur flebilis cantus, falso, ut arbitror, aliquot experientis, Plinius. Lucianus in libello de Electro uel Cygnis, se cum per Eridanum nauigaret, cygnos illos uidiisse negat: & à nautis audiuisse, paucos quidē illos apparere interdum in paludibus huius, uocem uero omnino debilem inconcinnam absurdamq; ædere (*κράειν* *επι* *πάλιν* *αμαση* *και* *αδμοις*) ut corui & graculi præ illis sirenes existimari possint. Cygnum canentem paucissimi audierunt, etiam uulgatior fama tenet, ingruente fatali momento *δυσπρόστατον* *και* *ωδινώτατον* *επι* *το* *κύνον*, id est uoce cantuq; præcipuè præstare cygnum. Auctor tamen primo Variæ narrationis Aelianus est, audisse quandoq; se canentem cygnum, Cælius: quem uel memoria lapsum, uel corrupto codice Græco uisum uideo, nam codex impressus, Iusto Vuiteio interprete, sic habet: Ego uero cygnum nunquam audiui canere, fortasse neq; alius. Eustathius tamen in Iliad, *β*. experientia inquit constare cygnos egregiè canoros esse, *το* *αδμοις* *δυσπρόστατον* *επι* *το* *κύνον*.

¶ Robustæ sunt aues adeo ut etiam aquilas impugnent, Oppianus. Vim suam in alis habent, temperamenti biliosæ aues & ob hoc iracundæ, Auctor libri de nat. rerum. ¶ Anser, anas & cygnus domesticæ, semel anno tantum pariunt, initio ueris, propter sui temperamenti frigiditatem & crassitatem, Albertus ni fallor. Tempore libidinis blandientes inter se mas & foemina, alternatim capita cum suis collis inflectunt uelur amplexandi gratia, (colla mares applicant foeminis: deinde mas foeminam conscendit, Albertus.) Nec mora, ubi coierint, mas conscius legam à se foeminam fugit, at illa impatiens fugientē insequitur, non diuturna tamen hæc eis discordia est: sed noxa cessante reconciliantur, & foemina maris persecutione relicta post coitum frequenti caudæ motu & rosari se aquis mergens purificat, Auctor libri de nat. rerum. Post coitum, sicut & cæteræ aues aquaticæ, immergunt se aquis tam mas quam foemina, Albertus. Falsum est autem quod dicitur cum dolore foemina semē suscipere, & ideo post coitum marem fugere, non prius enim fugit, quam coeundi libido cessat, Idem. ¶ Super aquis nidificat cygnus, de pullis educandis sollicitus, Auctor libri de nat. rerum. Cum domesticus est in domibus nidificat, & in lapidibus iuxta aquas: apud nos uero in paludibus inter herbas, sicut ferè omnis auis aquatica, Albert. sed Aristoteles eo in loco quem illic Albertus enarrat, non cygnum, sed coccygem tum in domibus tum in petris nidificare ait. ¶ Tertio anno parit, Albertus. Cygnus ab Aristotele uocatur *καλιππος* & *πολιππος*, quia plures producat & speciosos foetus, Cælius ex Aeliani Varijs, sed Aristoteles uoce *δύππος* tantum utitur. Gaza uertit, non carere eum probitate prolis. *Δυσπρόστατον* (*Δυσπρόστατον* oxytonum potius) *δὲ* *καὶ* *τὸ* *πάλιν* *αμαση* *καὶ* *αδμοις*. Athenæus ex Aristotele. Traſciunt pelagus & per mare uolant indefesso alarum remigio, Aelianus in Varijs. Sed apud Aristotelem hist. anim. 9. 12. legitur: *ἀναπέπτονται* *γὰρ* *καὶ* *εἰς* *τὸ* *πάλιν*. Volant etiam in pelagus longius, Gaza interpres. Plinius quum de gruuum migratione scripsisset, subdit: Anseres quoq; & olores simili ratione commeant, sed horum uolatus cernitur, &c. Vide in Anseribus feris C. ¶ Cygnus probe natat, non probe ingreditur, uolat mediocriter, Alber. Oneris impatiens est, & in stagnis quiescere quam uolare mauult. Pede altero natat, altero se regit uel modo, (alterum eleuat, & sursum uersus caudam extendit, ut illo se regat ad uentum,) Auctor de nat. rerum & Albertus. Si longius proficisci instituit, gregatim natat aut uolat, & tum posteriores caput dorsis imponunt anteriorum, Albert. Cygni natationem tam facilem esse audio, ut homo in ripa expedite progrediens uix illam æquet. ¶ Cygnus ab Aristotele *δύππος* dicitur, quod ad senectutem satis commodè & non grauem sibi perueniat, quod & Aelianus scribit. Vitam ei longissimam esse audio: ita ut uulgò uel trecentimum annum attingere credatur, quod mihi uerissimè simile

De Cyg. D.E.F.G. Lib. III. 361

simile non est. ¶ Olori cicuta perniciem infert, Aelianus.

D.

Olores gregales sunt, Aristot. Cicurantur præcisio alæ interiõris articulo, Albertus. *Evales dicuntur* ab Aristotele, hoc est probitate morum insignes, histor. anim. 9. 12. quamvis enim Græci *evales* stolidum, simplicem & ineptum uocant, hoc loco tamen inter cygni laudes ab Aristotele ponitur, ut hæc etiam adiuncta, *δύλοτος, δύλοτος, δύλοτος*. Hinc est nimirum quod Aelianus scribit eos suapte natura mites & pacatos esse, nam si prouocentur & infestentur uel inter se; uel ab aliõ quouis, admodum iracundi & pugnaces sunt. Cygnus temperamenti biliosi est, atq; ideo iracundus, Author libri de nat. rerum. Oloribus ut alter alterum deuoret, in more est, maxime in uolucrum generibus, *ἀλλοφάγος ἀπὸ μάλιστα τῶν ἀρνέων*, Aristot. Mutua carne uescuntur inter se, Plinius. *μάχμος ἀπὸ ἀλλοφάγου γὰρ ὁ μάχμος, (ἢ μάχμος potius.)* Athenæus ex Aristotele, non inuicem se deuorare, sed occidere tantum scribens. Cygnus mirè amat pullos, pro quibus etiam acriter pugnat, sibilat autem pugnando sicut anser, Albertus. Lygon lygeamq; Græci uocant & arbdrem & quoddam herbæ genus, quod, ut inquit Athenæus, in nidos suos parituri cygni ferant (authore Bæd,) Hermolaus. ¶ Cygnus non facile secum esse patitur anseres, uel alterius generis aues quæ eodem cum ipso cibo uescantur, Albertus. Disident olores & aquilæ, Plinius. Cygnus impugnat aquilam, uincitq; serpius, Aristot. Et rursus, Aquilam (indocti quidam hic pro aquila accipitrem scribunt) si pugnam coeperit, repugnantes uincunt, ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam. Sæpe altius uolando euecti, aquilas impugnant, si quid illæ in ipsos aut pullos eorum mali moliantur, non tamen incipiunt pugnam, sed pacem quoad licet conseruant, & placidam uitam alimentis etiam anteposunt, Oppianus. Plura & ab his diuersa, leges supra in Aquila D, ex Alberto. ¶ Cygni & dracones hostes inter se sunt, Aelianus & Philes.

E.

Cygni, anseres, &c. quomodo capiantur reti in ripis fluuiorum, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 18. Girofalcoes capiunt cygnos & grues, Sigismundus Baro. ¶ Qui sibi metuit a uenenosis animalibus, noctu præsertim dormiens, is nutriat grues, pauones, cygnos, (Bellunenensis pro cygnis ciconias reponit, est sanè utraq; auis serpentibus inimica,) &c. ab his enim terrentur & mortu impuntur animalia uenenata, Auicenna. ¶ Cygnus ferus nuper apud nos denarijs siue drachmis argenteis quinque cum triente uenundatus est. ¶ Lassus Amyclæa poteris requiescere pluma, Interior cygni quam tibi lana dedit, Martialis lib. 14. Pellis una cū plumis paratur pro operimento pectoris & uentriculi, tanquam uim concoctricem iuuandi peculiari aliqua ut prædita. ¶ Græcius describens retis genus quod pinnatum uocant, quod auium pennæ ei imponatur ad terrendas feras, sunt (inquit) quibus immundò decerpitæ uulture plumæ, Instrumentum operis fuit, & non parua facultas; Tantum inter niuei iungantur uellera (id est pennæ) cygni, &c. ¶ Cuius olorinæ surgunt de uertice pennæ, Vergilius lib. 10. Aen. de Cupauone filio Cycni Ligurum ducis, dicitur autem illum cycni pennas in galea habuisse, ad memoriã scilicet patris in cycnum mutati. Galea cristis adornatur, inquit Nicolaus Erythræus, quò terribilior hosti fiat, & miles cristatus procerior appareat, has autem ex olorinis pennis colligere moris fuit apud antiquos, & ex equinis fetis, quum hodie ex struthiocamelo plurimum petatur. Laudant aliqui cygnorum pennas ad calamarum scriptoriorum usum.

¶ Cygno apud nos hyeme in lacu aliquo apparente, quod perrarò fit, frigus ingens imminere timetur. Nautæ sibi hanc auem lætū prognosticon facere dicunt, sicut Aemilius ait: Cygnus in auspicijs semper lætissimus ales. Hunc optant nautæ quia non se mergit in undis, Isidorus: & Cælius Calcagninus, qui hoc etiam addit, hanc auem lubricis pennis adiantum herbam imitari; uidelicet quod pennæ eius humore similiter non madescant.

¶ Strymoniamq; gruem, auralbum deiecit olorem (funda scilicet), Vergilius x. i. Aenid. de filia Metabi.

F.

Cygni mensis apud nos non admodum laudantur, forte quod nimis anniõsi tantum ad nos perueniant, capiuntur enim rarissimè. Apud Athenæum quidem dipnosophilistis apponuntur. Ad patinas ueniunt eadem ferè ratione qua anseres, Platina. Elixari debent, Idem. Sigismundus Baro in libro de rebus Moscouiticis, Cygnos affos (inquit) in aula principis pro primo ferculo ferè hospitibus, quoties carne uescuntur, apponere solent, una cum embammate, hoc est aceto salè & pipere condito. In Frisia cygnos saginari & saliri audio, ut in diuersas regiones euehantur. Cygni caro nigra est (præcipue pedes) & dura, sicut omnium auium aquaticarum magnarum, Albertus. De carne ciconiarum & cygnorum & similitum, quæ ut plurimum in paludibus & lacubus uersantur, dicendum est cum Isaac in libro p. d. quod minus probentur quam aues terrestres, Ant. Gazius. Et rursus, Caro sisonis (inquit Almanfor) & aliarum auium syluestrium, quò plus rubedinis uel nigredinis habet, tanto sanguini melancholico propinquiõ fuerit.

G.

Cycni loco ad remedia anser ponitur, Syluaticus. Cycni tenellus pullus in oleo decoctus, admirabile neruorum medicamentum est, Aetius 2. 179. ¶ Præcipue faciem purgat atque erugat.

H.

cygni adeps, Plinius. Ad lentiginem, Cygnæos adipēs hilarī misceto Lyæo, Omne malum pro-
pere maculoso ex ore fugabis, Serenus. Sedis uitijis efficacis est cygni adeps, Plinius. Ne acria per-
urant (Contra ardores sedis) adeps cygni illinitur, cōtra hæmorrhoides etiam utilis, Idem. Adeps
cygni hæmorrhoidas comprimit, si aut potui detur, aut loca inde tangatur, Marcellus. Vulvarum
duritias & collectiones adeps anserinus aut cygni emollit, Plinius. Videtur autem nobis ad eadem
omnia profuturus cygneus adeps, ad quæ anserinus prodest. ¶ Ad ignem sacrum, Vel eloris fa-
cibus oua, Sed non cocta dabis, sic torrida membra fouebis, Serenus.

H.

2. Cygnus Græcè, Latine olor dicitur, sed etymo Græco à colore, quod totus sit albus, holon e-
nim Græcè totum dicitur, Isidorus & Albertus. Ab eodem scilicet etymo Scoppa grammaticus
nostri sæculi cum aspiratione holor scribit, quod non placet. Olor secundum aliquos dicitur, qua-
si ὀλοῦ ἄρατος, id est totus candidus, (totus pulcher potius,) Perottus. Vergilius & alij primam hu-
ius uocis corripunt. Sed argutos inter strepere anser olores, Vergil. 5. Aegl. ¶ Κύνος Græcis
paroxytonū est. inueni & penanflexum, libroriorum, ut puro, errore. penultima enim communis
est syllaba, nec natura sed positione producit. Horatius 4. Carminum corripuit, Donatura cygni,
si libeat, sonum. & Theocritus Idyll. 16. ἠδὲ λιλω ἀπὸ χροῖας Κύνου ἔγνω, Cygnus dicitur, quod cœnum,
dum quærit alimentum, λιλῶ, id est fodere & turbare, præ cæteris aquaticis auibus solear, Vari-
nus. Sunt qui aliter forment: à uerbo λιλῶ (inquiunt) quod est φωνῶ, uocem ædo, clamo, fit λιλῶ: tun-
de λιλῶ quasi λιλῶ, est enim auis clamosa sicut anser quoque, Etymologus. uel à terete collo, ὁ λιλῶ
κλετῆρῶ ἔχων τὸν προχρηλοῦ, ἢ τὸ λιλῶ, Varinus, sed quærendum an potius per onomatopœiam sic ap-
pelletur. Cinnaria, id est cinnus (cygnus) auis, Syluaticus. Κύνος, cynus, Hefychius & Vari-
nus. Et nimirum fluuius Ciliciæ Cydnus & Cynus appellabatur. Syri quicquid cædidum est cy-
dnum uocant, (cygnum legit Isidorus, unde Cygno fl. nomen,) auctore Prisciano: & Solinus scri-
bit amnem Cydnum à candore Syrorum lingua nomen sortitum. ἄλλα (Hefychius in fine ψῖλον
scribit) cynus apud Scythas, Varinus.

¶ Epitheta. Albus olor, Vergilius Aen. 11. & Ouidius epist. 7. Amans flumina cygnus, O-
uid. 2. Metam. Amycleos ad frena citauit olores, Statius 1. Sylu. Vide mox in Ledæi. Argutus,
Verg. 5. Aegl. Candēti corpore cygnus, Idem 9. Aegl. Canorus ales pro cygno, Horat. 2. Carm.
Canus, Politianus. Innocui late pascuntur olores, Ouidius 2. Amorum. Ledæi, Martialis lib. 1. di-
cuntur autem Ledæi: quia Iupiter in forma cygni cum Leda cōcubuit: & eadem ratione Amyclæi, 3a
hoc est Lacones. Niuei, Vergil. 2. Georg. & Valerius 6. Argonaut. Purpurei (id est elegantes,
uel splendidi. nam & niuem purpuream dixit Albinouanus,) Horatius 4. Carm. Rauci, Verg. 11.
Aen. ¶ Sunt & alia apud Textorem partim in Cygno, partim in Olore posita. Ales. Aonius.
Apollineus. Apricus. Argenteus. Blandus. Candidus. Cantor. Caystrius. Dulcis. Flu-
mineus. Imbellis. Lacteus. Mollis. Multifonus. Neptunius. Nitidus. Paphius. Phoebe-
us. Plumeus. Refonus. Sonorus. Therapnæus. Vagus. Vocalis. ¶ Κύνου δολιχόδαμο,
Homerus. Σπρυμόνιοι, Theocritus.

¶ Lycophron in Cassandra Calchantem cygnum nominat, eod quod (ut interpres Ifacius Tze-
tzēs docet) ætate admodum prouectus & uates fuerit. Præsentit enim obitum suum cygni, & tum
argutissime canunt, ut Aeschylus etiam testatur his uerbis: Κύνος δὲ λιλῶ τὸν ὕστατον μὲλ-λατὲ θανάσιμον
γόνυ. est enim hæc auis deo (Apollini) sacra. Diræum leuat aura cygnum, Horatius lib. 4. Carmi-
num Ode 2. de Pindaro, quem cygno comparat, se uero api. Κύνου τὸν μασσῶν ἄξια μὲν-ἀμύου, Sui-
das ex Epigrammate. Erasmus eleganter cygni & poetæ cōparationem senarijs conscripsit, qui an-
te translationem eius Hecubæ uel Iphigeniæ Euripidis habentur. Mentiris iuuenem tinctis Len-
tine capillis. Tam subito coruus, qui modo cygnus eras, Martialis. Nanum cuiusdā Atlanta uo-
camus, Aethyopem Cygnum, Iuuenalis Sat. 8. ¶ Cygnum Galenus nominat inter cataplasma-
ta oculorum, lib. 4. cap. 7. de compos. sec. locos. Appellatur (inquit) talia à medicis collyria Li-
biana, & Cygni ob colorem album qualem etiam cygni habent, præualente in ipsis amylo & terra
Santâ ac ceruâ Rhodiaca. Cygnum collyrium describit etiam Trallianus 2. 5. ¶ De cygno ge-
nere nauis, uide inferius inter Icones.

¶ Olorinus adiectiuum, quod oloris est, ut pennæ olorinæ apud Vergilium, & color olorinus,
qui & cygneus, testante Thyletio, pro candido. Gasidanen gemmam Medi mittit, coloris olorini,
Plinius. Cygneus adiectiuum à Græcis sumptum est. Illa tanquam cygnea fuit diuini hominis
uox & oratio, Cicero 3. de Oratore. Κύνειον, (absolutè apud Athenæum, subauditur μὲλ) τὸ τὸ
λίον μὲλ, Suidas.

¶ Aquilas cygneas (ut uocant) albedine olori planè similes uidere me memini in Sipylo circa
paludem Tantalī, ut nominant, Pausanias in Arcadicis. ¶ Olorum similitudinem onocrotali ha-
bent, nec distare existimarentur omnino, nisi faucibus ipsis inesser alterius uteri genus, Plinius.

¶ Icones. Cygnus genus est nauis sic dictæ quod in prora cygnorum effigies haberet, Etymo-
logus. Ἡ ναὺς δὲ πρυμνὸν εἰς σπυρὸς ἔσται, ἢ λιλῶν ἢ λιλῶν, Nicostratus apud Athenæum. ¶ De cy-
gno sydere dicemus in Metamorphosi Iouis in Cygnum infra in h.

¶ Olor teste Herodoto lib. 6. Thraciæ rex fuit. ¶ Hercules occiso Cygno, & Marte eius pa-
τε

De Cyg. H.d.e.f.h. Lib. III. 365

Clamor in aetherijs dispersus nubibus auftri, Lucretius lib. 4. Inter Ledæos ridetur coruus olores, Martialis lib. 1. Sed argutos inter strepere anser olores, Vergilius 5. Aegl. Ioannis Leluardi Angli liber Cygnea cantio inscriptus extat. Ἄρτι δὲ κύκνω φθεγγόμενον σώματι, incertus in Epigrammate in Erinnam poetriam. In Pactoli fluuij Lydiæ ripis tempore uetno κύκνω εἰσαίης λυγρὴν ὄψα, πάπυρα δ' ὄψα, Ἐνθα καὶ γῆρα νέμονται ἀξιομάχης αἰὲ ποίης, Dionysius Afer. Τίς ὁ κύκνω συνφαινομένη τῶν ὄψων ὄψα ἐκπετόσθι το πῆδρον τῆς αἰφρας, καὶ ποίη μὲλθ τὸ σύνεργμα; Greg. Nazianzenus.

d. Qualis ubi aut leporem, aut candenti corpore cygnum Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger uncis, &c. Vergilius 9. Aen. uidetur autem imitatus Homericum illud Iliad. ο. Ἄλλ' ὡς τ' ἄρνιων πεπελιῶν ἀετὸς αἰθῶν ἔθθ' ἐφορᾷται ποταμῶν παρὰ βοσποριάων χλιῶν, ἢ γορῶν, ἢ κύκνω δαλροδ' ἄρου.

c. Et fundam tereti circum caput egit habena, Strymoniamq; gruem, aut album deiecit olorem, Verg. Aeneid. 11. In regis Angliæ aula multos semper cygnos ali audio.

f. In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum, inter ceteras aues cygni apponunt.

h. Eubuli poetæ προστάτη ἢ κύκνω Athenæus citat. οὐδ' ἔδ' ἄπληθρη αὐτῆς κύκνος ποίω καὶ μέμνηται κωμωδοφάλακροπάλος, Aristophanes, ut Varinus citat in κωμωδοφ. Fabulam elegantem de hirundinibus & cygnis Gregorius Nazianzenus in epistola ad Celeusum præsidem recitat. Hirundines (inquit) olim cygnis obijciebant quod hominum conuersationem recusarent, neq; musicam publice exercerent: sed prata, fluuios & solitudinem amarent: & parum admodum cantillarent, idq; inter se tantum quasi eos musica puderet. Nostræ uerò (αἰετῶν) ciuitates sunt, & homines, & thalamus nos hominibus canimus, & fortunas nostras eis narramus: nempe uetera illa & Attica, Pædionem, Athenas, Tereum, Thraciam, peregrinationem, nuptias, (τὸ κῆδος), istuprum, linguæ executionem, literas, & postremo Ityn, & quod ex hominibus in aues transformata sumus. At cygni loquacitate illarum offensus uix responso eas dignati sunt. Responderunt tamen, Atqui nostri gratia uel in solitudine exire non desunt qui uelint, ut musicam nostram audiant, quum zephyro alas pandimus ut suauem & concinnum inspiret sonum. Quod si nō multum nec inter multos canimus, hoc ipsum tamen præcipue in nobis laudari meretur, quod cantum mediocritate temperamus (μέτρον ἄριστον ἐστίν), nec tumuluosam musicam ædimus. Vos uerò etiam in contubernio hominum molestæ estis, ita ut merito illi uos auerferentur, quæ ne linguis quidem exactis filere possitis. Et cum de hac calamitate uestra, ceu uocis priuatione conqueramini, nullas tamen uocales & musicas aues loquacitate non superatis.

Metamorphoses. Fabulantur poetæ homines quosdam Apollini familiares (παρθενοί) iuxta Eridanum in cygnos mutatos esse, eosq; etiamnum canere non oblitos pristinæ musice, Lucianus. nos hoc de Cygno tantum Ligurum rege Stheneli filio, circa Eridanum, legimus. Vide supra inter propria. Cygni pueri in auem transformatio, describitur ab Ouidio Metam. lib. 12. item Hyries filij in cygnum lib. 7. & in candem alitem Iouis lib. 6. in tela Arachnes. Arachne puella (inquit) cum Pallade certans, in tela sua Fecit olorinis Ledam recubare sub alis. Olorem interfydera (inquit Higinus) Græci cygnum appellant: quem complures propter ignotam illis historiam, communi genere auium ἄρνιον appellauerunt: de quo hac memoriæ prodita est causa. Iupiter cum amore inductus Nemefin diligere cœpisset, neq; ab ea ut secum concumberet impetrare potuisset, hac cogitatione amore est liberatus. Iubet enim Venerem aquilæ similatam se sequi, seseq; ipse in olorem conuertit, & ut aquilam fugiens ad Nemefin cōfugit, & in eius gremio se collocauit: quem Nemefis non aspernata, amplexum tenens, somno est consopita, quam dormientem Iupiter comprehensit, ipse autem auolauit: & quod ab hominibus altè uolans cœlo uidebatur, inter sidera dictus esse constitutus, quod ne falsum diceretur, Iupiter ē factō eum uolantem, & aquilam consequentem, collocauit in mundo. Nemefis autem, ut quæ auium generi esset iuncta, mensibus actis, ouum procreauit: quod Mercurius auferens detulit Spartam, & Ledæ sedenti in gremium proiecit, ex quo nascitur Helena, cæteris corporis specie præstans, quam Leda suam filiam nominauit. Alij autem cum Leda Iouem concubuisse in olorem conuersum, dixerunt: de quo in medio relinquemus, Hac Higinus. Hyperôa, id est tabulata seu coenacula domuum superiora Græci præci αἰετὸς uocabant, inquit Clearchus in Amatorijs, Helenam scribēs in hisce locis nutritam, uulgò ex ouo prognatam fuisse creditum. Non rectè autem Neocles Crotoniatis dixit, ouum è quo nata sit Helena, à Luna decidisse, mulieres enim Lunares (Selenitidas) Herodoro Heracleote authore, oua parere, ex quibus geniti quindicies magnitudine nos excedant. Ibycus etiam de filijs Molionis scribit, ἡμφοσθὸς γυναικῶν τῶν αἰετῶν ἀργυρέω. Cæterum Eriphus poetæ Ledam anserina oua enixam ait, Athenæus lib. 2. Fabula de metamorphosi Iouis in Cygnum, eleganter describitur à Cælio Rhodigino libro 11. Læctionum antiquarum cap. 19. In Laconica templum est Hilairæ & Phœbes Leucippidum, ubi à lacunari dependet ouum fascijs comprehensum, quod Ledæ partum esse aiunt, Pausanias in Laconicis. Gallinaceus in somnio Luciani ait se tempore belli Troiani Euphorbū fuisse, nouisseq; Helenam, non adeò formosam ut fabulantur, sed corpore candido & collo procerō, ut eam tenus rectè cygni filia credita fuerit, &c.

Cygni Apollini ob præfagium finis sacri habentur, &c. Vide supra in Coruo h. & hoc ipso in capite h. c. ex Phædone Platonis. Itaq; commemorat ut cygni, qui non sine causa Apollini est

cati sunt, sed quod ab eo diuinationem habere uideantur, qua prouidentes quid in morte boni sit, cum cantu & uoluptate moriantur, Cicero 1. Tuscul. Cygnus Apollini seu Soli consecratur, ob cādozem diei, ut coruus à nigredine noctis, Varinus & Eustathius. Apollini facer est cygnus, non solum tanquam auis canora & uaticina, sed etiam propter leucum, id est album colorem, deriuatur enim eius nomen apud Græcos à uerbo *κύων* quod uidere significat, uidendi autem facultatis author est Apollo, unde & Delius nominatur, ceu qui omnia *δῖα*, id est conspicua & uisui exposita reddat, iidem. ¶ Venerem aliqui cygnis uehi dixere, ut Horatius in tertio Odarum, item Ouidius & Statius: hic in Epithalamio dicens, Amycleos ad frena citauit olores: ille in Metam. Medias Cytherea per auras Cypron olorinis nondū peruenerat alis, Gyraldus. Cynis discedere tempus, Duxerunt collo qui iuga nostra suo, Ouidius in fine libri 3. de Arte am.

¶ Athenis non procul ab Academia monumētum Platonis spectatur, quē in philosophia sum-
mum fore hoc præsagium deus significauit, Socrates nocte priore, quam Plato discipulus eius erat iu-
turus, cygnum sibi in sinum inuolasse per somnum uidit, Paulianias. ¶ Apud Vergiliū libro
1. Aen. ex aquilis & cygnis augurium describitur huiusmodi, alloquitur autem Venus Aeneam,
Nanq; tibi reduces socios, classemq; relatum Nuncio, & in rutum, ueris Aquilonibus actam: Ni
frustra augurium uani docuere parentes. Aspice bis fenos lætantes (post periculum, securos iam
ab aquila) agmine cygnos, Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto Turbabat celo: nūc ter-
ras ordine longo Aut capere, aut captas iam despectare uidentur. Vt reduces illi ludunt stridentibus
alīs, (signum augurij est, inquit Seruius,) Et coetu cinxere potum cantusq; dedere: Haud
aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo. Hoc est ut cy-
gni isti post aquilæ perturbationem, qua dispersi fuerant, ut naues tempestatibus constabat esse tur-
baras, hilaritate omni lætitiâq; recepta, ordine soluto securi uolitant: sic & naues tuæ & omnes tui,
securi degunt ac ruti, Donatus. Cygnos (inquit Seruius) nauibus comparat, aquilam tempestati. In
augurijs autem consideranda sunt, non solum aues, sed etiam uolatus, ut in præpetibus: & cantus,
ut in oscinibus. Quia nec omnes, nec omnibus dant auguria: ut columbæ non nisi regibus dāt, quia
nunquam singulæ uolant, sicut rex nunquam solus incedit, unde in Sexto, Maternas agnouit aues:
per transitum ostendit regis augurium. Item cygni nullis dant nisi nauitis, sicut lectum in Ornitho-
gonia, Cygnus in augurijs nauitis gratissimus ales: Hunc optant semper, quia nunquam mergitur
undis, Quom cygnus neq; in præpetibus, neq; in oscinibus nominetur, cur ab illo sumitur auguriū?
soluitur, quod augurium ad aquilam poeta reuulit: sed docet Verg. bonum omen ad naues factum
de cygni uolatu. Hæc Seruius, omen non augurium ex cygno factum scribens. Iliodorus carmen
quod Seruius ex Ornithogonia citat, ad Aemilium authorem refert, & sic legit: Cygnus in auspicijs
semper lætissimus ales, &c. Cynus nauitis & his qui freto agi uolunt prosperos cursus ceterum
ciat, reliquis inauspicatus, Alexander ab Alex.

¶ Prouerbia. Cygnea cantio, Vpupæ cum cygnis certant, & Cygni canent tacentibus graculis,
explicata sunt supra in h. c. ¶ Cygno nigro rarior, tam usurpari prouerbialiter potest, quam
illud Coruo rarior albo. Rara auis in terris, nigroq; simillima cygno, Iuuenalis Sat. 6. de muliere
formosa, diuite & pudica, ¶ Anser inter olores, uide in Graculo prouerbiū Graculus inter Musas.

¶ Alciani emblema, quod inscripsit Insignia poetarum:

Gentiles clypeos sunt qui in Iouis alite gestant, Sunt quibus aut serpens, aut leo signa ferunt, 4º
Dira sed hæc uatum fugiant animalia ceras, Doctaq; sustineat stemmata pulcher olor.
Hic Phœbo facer, & nostræ regionis alumnus, Rex olim ueteres seruat adhuc titulos.

DE CYNCHRAMO.

CYNCHRAMVS, *κύνχραμος*, nomen est auis, Gaza legit apud Aristot. de hist. anim. 8. 12. co-
dex Græcus impressus habet cynchramus, *κύνχραμος*. Sunt qui cenchranum legant apud Plinium, alij
cichramus. Apud Hesychium *κύνχραμος* legitur per *κχ*, quanquam in eo ordine ubi sine gamma scri-
bi debuisset. Varinus absq; gamma in suum Lexicon transcripsit. Inuenio & *κύνχραμος* apud eodē.
Vtuncq; est, nomen per onomatopœiam factum uidetur. Cynchramus discedentibus coturnicibus: 5º
bus ducem se præbet, ut lingulaca quoq; ortyometra, & otus. A cynchramo coturnices etiam
noctu reuocantur, (Græcè est, *δασύς αὐτίκας καὶ αὐτοκλήσειον ὑπὸ τῆς*) cuius uocem cum senserint au-
pes, intelligunt parari discessum, Aristoteles. Cynchramus perseverantior (quàm glottis, quæ nun-
quam plus uno die cum coturnicibus pergit, & in proximo hospitio eas deserit) festinat etiam per-
uenire ad expetitas sibi terras. itaq; noctu is eas excitat, admonetq; itineris, Plinius. ¶ Cynchra-
mus auis est quæ noctu diluculum uersus primo clamat, quasi uocans aues ad iter, Niphus. Gyb.
Longolius cenchranum & ortyometram pro una aue accipit, (quod non probamus,) quæ scrica
à Germanis uocetur, *ein screctē*. ea uerò ortyometra ne potius an cynchramus sit, quoniam altera
utram esse non dubito, iudicent diligentiores. Nam crecem non esse, ut Turnerus putabat, ex cre-
cis historia confirmari potest. Vide plura in Ortyometra, mox post Coturnicem. Miliaria an ea- 6º
dem sit auis cum cenchramo consideret lector, Vuottonus. Pro cynchramo Albertus deprava-
tam habet uocem fababoniz, & gallinā uibicis interpretatur, (*Birchhün*) de qua plura scribemus.
inter

De Diomedeis auib. Lib. III. 367

inter gallinas syluestres. ¶ Est apud nos avis *Brachuogel* dicta, cruribus proceris, & rostro quoa-
que, eodemq; inflexo modice, altera maior, quam Latine arquatam nominari; altera minor, inter
gallinulas aquaticas descripta, quarum alterutra an cynchramus esse possit inquirendum.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT A LITERA D.

DE DACNADE.

DACNADES sunt auium genus, quas Aegyptij inter potandum cum coronis deuincere so-
liti sunt, quae uellendo morficandoq; & canturiendo (cantitudo, Gillius) assidue, non patiuntur
dormire potantes, Pompeius Festus. *Δακνίς*, auis quaedam, Hesych. & Varin. *Δακνα* (per iota in
penultima, melius forte per epsilon) auiculae syluestres, *ἀρνιδάκνα ἄγρια*, Idem. *Ροιδίαι*, *δ' ἀκνας*, Idem.
an uero hoc postremum etiam aues aliquas significat, incertum est mihi. Inuenio & *ροιδίαι*, *δ' ἀκνας*
apud Hesychium.

DE DICAERIS INDICIS AVICVLIS.

PARVVLARVM quarundam auium Indicarum natio in excelsis rupibus nidificat, quarum
magnitudo accedit ad ouum perdicum, sandaricino colore est: Indi sua lingua Dicarum solent no-
minare: Graeci, sicut audio, Dicarum. Eius sterco si quis milij magnitudine sumperit in potionem
dissolutum, ad uesperam morietur, mors suauis somno similis est, & nullum omnino sensum dolo-
ris habet. Quamobrem summopere Indi id assequi student. ipsum enim malorum obliuionem exi-
sumant inducere. Quod quidem ex India muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert,
& afferuat, insanabilium malorum remedium, si sumere sit necesse: neque apud Persas quisquam
alius quam rex id habet, Aelianus. Eadem forte sunt aues, quae ab Hesychio & Varino nomi-
nantur *δικαίαι*.

DE DIOMEDEIS AVIBVS.

IN Diomedeia insula sita in Adriatico mari, templum Diomedis esse aiunt mirabile & sacrum,
30 id undiq; circumfideri auibus insigni magnitudine, quarum magna & dura sint rostra, eas si Graeci
homines aduenerint, quiescere: si uero ex uicinis locis barbari aliqui, subuolare & e sublimi pra-
cipites (*καταπέσσειν*) capita eorum ferire, & rostro ad mortem usq; uulnerare. Fabulantur autem Dio-
medis socios cum ipse ab Aenea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa insulam
facto, in has aues mutatos esse, Aristoteles in libro mirabilium narrationum. ¶ Diomedes aues
luba cataractas uocat, eis esse dentes oculosq; igneo colore, caetero candidis tradens, duos semper
super, Solinus) ijs duces, alterum ducere agmen, alterum cogere, (congreges enim uolitant.) Scro-
bes excauare rostro, inde crate consisternere, (surgulis in uerium superpositis imitari texta cratium,
& sic contegere subtercauata,) & operire terra quae ante fuerit egesta: in his fertificare. Fores binas
omnium scrobibus: orientem spectare quibus exeant in pascua, occasum quibus redeant, (ut lux &
40 moranteis exciteat, & receptui non denegetur, Solinus.) Alium exoneraturas subuolare semper, &
contrario flatu: (quo proluuies longius auferatur, Solinus.) Vno haec in loco totius orbis uisuntur,
in insula quam diximus nobilem Diomedis tumulo atq; delubro, contra Apuliae oram, fulicarum
similes, (forma illis penè quae fulicis, Solinus, malim, ardeis.) Aduenas barbaros clangore infestant,
Graecis tantum adulantur, miro discrimine, uelut generi Diomedis hoc tribuentes: aedemq; eius
quotidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atq; purificant: unde origo fabulae Diomedis
socios in earum effigies mutatos, Plinius. Diomedeae insulae duae sunt (e regione Gargani, ut qui-
dam scribunt. Vide Horatium lib. 1. Serm. Qui locus a forti Diomede conditus olim, &c.) quarum
altera habitatur: in altera deserta Diomedem disparuisse quidam fabulantur, comitesq; in aues con-
uersos esse. Eas etiam hac aetate mansuere, & humanam quodammodo uitam agere, & uiuendi
50 ordine, & erga benignos mansuetudine: a malignis autem & sceleratis fuga & euitatione, Strabo
lib. 7. Diomedem a Dauno interfectum lugentes socij in aues cygnis similes conuersi sunt: quae
barbaros refugiunt, accedunt uero ad Graecos ita ut ex manibus eorum cibos auferant, & sinus eo-
rum subeant, degunt autem illae in insula cui a Diomede nome, quae sita est circa Adriaticum mare
& Ionium sinum, Varinus in Diomede. Insula quaedam nomine Diomedeia, auibus Diomedis
abundat, haec hominibus natione barbaris neq; quippiam nocent, neq; eos adeunt: Sin Graecus ad-
uena eo diuerterit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquam manibus,
ad prensationem & complexum, Graecos se pertrectantes non refugientes, intrepide se palpari su-
stinent: in accumbentium sinus aduolant, uelut ad mensas hospiales inuitatae. Vulgo socij Diome-
dis esse iactantur, qui una cum eo contra Ilium arma tulerunt. prima eorum natura in auium spe-
60 ciem immutata, etiam nunc se esse Graecos & Graecorum studiosos perseuerare, Aelianus. Si uo-
lucrum quae siudubiarum forma requirit, Ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis: Magna
pedis digitos pars occupat, oraq; cornu Indurata rigent, sinēq; in acumine ponunt, Ouid, lib. 14.

H 4

Metam. ubi Diomedis fociorum in aues transformationem describit. Nunc etiam horribili visu portenta sequuntur. Et focij amissi petierunt aethera pennis, Fluminibusq; uagantur aues (heu dira meorum Supplicia) & scopulos lachrymosis uocibus implent, Diomedes undecimo Aeneidos. Vbi Seruius, Hoc loco nullus dubitat fabulae huius ordinem à Vergilio esse conuertum, nam Diomedis focios confiat in aues esse conuersos post ducis sui interitum, quem extinctum impatienter dolebant. Hinc eae aues hodieq; Latine Diomedea uocantur, quas Graeci *φωδρῆς* dicunt, cuius generis auem auspicio dixit Homerus Diomedem & Ulyssi speculatoribus apparuisse: *τοῖον δὲ φησὶν ἄκουσεν φωδρῆος ἕγγυς ἰδὼντο παρὰ τὸν ἄλλυδιαν*. Habitant autem in insula quae est haud longe à Calabria in conspectu Tarentinae ciuitatis. Quin etiam de his auibus dicitur, quod Graecis nauibus laeta occurrant Romam uenientibus, Latinas uehementer fugiant, memores originis suae, & quod Diomedes ab Illyrijs interemptus est. Haec ille. Has aues aiunt, si barbarus quispian illic accessisset, ocyus aduolantes, unguibusq; rostro oculos & caput petentes, consauciasse & foede lacerasse, neque prius destitisse, quam ibi illum crudeliter interemissent, fuisse enim illas (rostro) unco, & incuruis praeterea armatas unguibus, Nic. Leonicens in Varia hist. 1. 84. sed authorem non adfert, nec nos usquam legimus rostro & unguibus unctis has aues fuisse, nam & Ouidius rostra earum acuta esse scribit; & Albertus, Roftris acutis (inquit) cauant molliora rupium in quibus nidificent; & tecta desuper ex regulis (surculis) & puluere componunt ad modum magni cyphi. Et rostri figura acuta, non adunca ardearum generi conuenit. Ardearum autem generis has aues esse & Seruius sentit, cuius uerba iam recitauimus: & Stephanus Grammaticus testatur. Diomedea (inquit) urbs Dauniorum est, in qua ardeae cicures (*φωδρῆς χειρόβητες*) aduolitant (ad homines, Graecos quidem, non barbaros,) & sinum subeunt, in quas Diomedis focios mutatos aiunt. Caeterum cataractae dicuntur *κατὰ τὸν καταρῆσαν*, ut supra ex Aristotele citauimus: quod in hominum capita barbarorum praecipites ruant, eaq; rostris feriunt. Alias ab his cataractas, hoc est laros marinos albos & paruos, descriptimus supra, quae & ipsae è sublimi praecipites ruunt ad piscium praedam, & haec forsitan fulicis conferri possunt, non Diomedae cataractas, quae cygnis ab Ouidio comparantur, & insigni magnitudine praeditae ab Aristotele dicuntur. Aut igitur errasse, duasq; diuersas aues nominis similitudine deceptum confudisse Plinium iudico: aut ex Graeco aliquo scriptore fulicas pro ardeis reddidisse, nam & alibi cirrhos fulicis esse scribit, quod ardeis magis conuenire uidetur: ut & color albus, sunt enim albae quaedam ardeae etiam maiores caeteris, sed & cataractae lani, albi tractuntur. Roftris ferire & uulnerare, caputq; & oculos hominum petere, ardeae solent. Oculi quoq; ignei coloris ab ardearum genere alieni non sunt, tales enim uidisse memini. & ardeae pellae, id est fulcae, oculos coitus tempore sanguine suffundi quidam tradunt. Caeterum dentes an in uila aue reperiantur praeter aquatilium, ut anserum anatum & mergorum genere, non facile dixerim, nam uespertilio, quae dentes habet, auis est non auis, ut in griffo legimus. Sunt qui morphno etiam, id est anatariae aquilae dentes tribuant. Tauri est auis habens dentes in palato, Vetus Glossographus Aulicenna. ¶ Diomedea aues magnitudine sunt cygnorum, colore candido, duris & grandibus rostris, circa Apuliam in insula Diomedea inter scopulos littorum & saxa uolitantes, Isidorus. Obscurus quidam inter recentiores fulicam à Diomedea prorsus non distinguit. ¶ Diomedis aues hyeme incubant, forte propter uitanda tonitrua, quae ouis noxia dicuntur, Albertus.

40

DE DRYOPE.

DRYOPS, *δρυόψ*, auis una est de choro auium apud Aristophanem, Scholiastes quae sit non explicat. Hesy chius autem à dryocolapre, id est pico martio, diuersam esse docet. ¶ Dryopes, *δρυόπες*, populi fuerunt iniusti circa Parnassum, quos Hercules superatos bello in Peloponnesum transfudit, sic autem dicti sunt à Dryope Lycaonis & Diae Lyconiae filio, Varinus. Horum meminit Vergilius 4. Aen. Cretesq; Dryopesq; fremunt. Tamq; cadas demitus, quam quisquis ad arma uocantem Iuuuit inhumanum Thiodamanta Dryops, Ouidius in Ibin. Vide plura in Onomatofico nostro.

50

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB E. LITERA.

DE EDOLIO.

EDOLIVS, *ἐδολίος*, auis quaedam, Hesy chius & Varin. sic dicta forte ab aliqua corporis aut rostri figura, nam *ἐδολίος* dicuntur transra nauium in quibus remiges sedent: & per metaphoram sedilia in domibus. Apud eosdem EIDALIS quoq; auis, *εἰδαλῆς*, memoratur, à pulchritudine forsitan dicta. *εὐδάλιμος* enim formosum & speciosum interpretantur. Sed magis puto corruptas esse has uoces, nam apud Aristophanem in Auibus ubi textus habet, *καὶ ἑλασὰ καὶ φωδρῆς*, carmine trimetro dactylico, Scholiastes pro *φωδρῆς* legit *ἐδολίος*; & Callimachum pro edolio ait *ἐδολίος* per e, diphthongum inter aues numerare.

60

DE ELAPHIDE.

ELAPHIS, *ἐλαφίς*, pennas in dorso omnes ceruinæ pelli colore similes habet, (unde nomen apud Græcos. Latine ceruinam aut ceruiam aut ceruariam dixeris.) Pascitur autem hæc in aquis, sicut iynge in terra, linguam nempe longissimam, lineæ aut funiculi instar in aquam procul extendit, & sensim ad fauces deceptum alique piscem, qui ad conspectam adnatauerit linguam, allicit. Ad huius imitationem nimirum piscatores olim, ad longam arundinem ex pilis equinis lineam suspendunt, Oppianus in Ixeuticis 2.12. Forte hæc avis pennas varias & maculosas habuerit hinculorum instar, nam & lupus ceruarius ab ipsæ maculis sic dictus uidetur, & in mustelorum piscium genere nebrias. Iam cum & aquatica avis sit, & linguam prælongam exerat, cogitandum est an eadem uel certe cognata sit Aristotelis glottis id est lingulaca avis, cui à lingue longitudine nomen; & corporis forma a uibus aquaticis similis. ¶ Ceruinæ aues Diodoro Siculo lib. 4. de fabulosis antiquorum gestis, non aliæ quàm struthiocameli sunt, magni cerui magnitudine, &c.

DE ELEA ET ELASA.

ELEAS & ELASA auium nomina sunt Aristophani in fabula quæ Aues inscribitur: quæ nam uero aut quales sint à Scholiaste non explicatur. Nominatur autem in duobus uersibus proximis (dactylicis trimeris) utraq; auis à Comico, *καὶ ἐλεὰ καὶ ἐλάσα, καὶ ἐλασὰ καὶ ἐρωδία*. Eleas forte ea auis est quæ *ἐλεὰς* à Callimacho nominatur, qui sic scribit: *ἐλεὰ* (proparoxytonum) *μικρὸν ὄρνιθον* (*ὄρνιθον ἀγυαθόν*), Scholiastes Aristophanis, hoc est, Elea auis est parua, uoce proba. Apparet autem Callimachum ab Aristotele mutuatum, qui historię anim. 9.16. *Ἡλεὰ, ἐλεὰ*, (inquit) uitæ commoditate nota, *ὄβριος*, si qua alia auis, consistit æstate in umbra & aura, hyeme in Sole & apricis, inspectat paludes ab arundinibus summis: paruo corpore est, sed uoce proba, (quæ ferè etiam de alcyone Plinius scribit, uide in Alcyone A.) Gaza ueliam interpretatur, aspiratione in u, consonantem uersa, ut pro hespero uesperum dicimus, sed sequentia quæ ad diuersam auem gnaphalum Aristoteli dictam pertinent, Gaza aut librarij, omiſſa gnaphali mentione, non rectè ad ueliam (heleam) omnia referunt, Erroris occasionem uideo, quoniam bis legitur *ἡλεὰ καὶ ἐλασὰ*, primum de helea, deinde de gnaphalo. *ἐλεὰς*, paroxytonum, auis quædam, Hesych. & Varinus. Ego ex diuersis istis modis quinq; quibus huius auis nomen scribi reperio, (cum prima syllaba aliàs denſo aliàs tenui spiritu scribatur, mediâ aliàs per epsilon tantum, aliàs per *ε*, diphthongum; ultima per *α*, nudè finale, uel per *ε*, deniq; accentu uariet, nunc acuto primam nunc mediâ occupante, nunc ultimam circumflexo) eum præ cæteris probo, qui apud Aristotele habetur: nempe *ἐλεὰ*, ut uox sit generis fœminini (nam in *ε*, masculini generis foret) paroxytona, prima aspirata, innuit enim Aristoteles nomen ei factum à paludibus quas inspectat, eas Græci uocant *ἐλα*. Alexander Myndius apud Athenæum scribit ægithali (id est pari) genus alterum à quibusdam uocari *ἐλασόν*, ab alijs pirian (si rectè scribitur,) & quo tempore maturæ sunt ficus sycalida, id est ficedulam, cuius alterum genus melancoryphus appelleretur. Sed hæc auicula ab Aristotele helea & elea Aristophanis, planè diuersa mihi uidetur. Vide mox in Ficedula A.

ENTHYS CVS, auis quædam, *ὄψοραλός*, Hesychius & Varinus, *ἀσφαλός* uerò quæ sit nō docent. Videtur autem eadem ascalapho. Vide in Bubone supra.

EPI MACHOS pulcherrimos, psittacos & struthiones grandes prouincia Abasie fert, Paulus Venetus 3.45. Io. Rauisius ophiomachum auem esse scribit quæ serpentes impugnet.

DE ERYTHROPODE.

ERYTHROPV S, *ἔρυθροπός*, genus est auis, Varinus. Memoratur in Choro Auiū apud Aristophanem, Scholiastes ait Callimachum quoq; eius meminisse, nec aliud addit. Apud Plinium libro 10. cap. 47. hæmatopodis auis (à sanguineo pedum colore dicta) mentio fit, sed Hermolaus hæmatopodam legere mauit, Etiamſi (inquit) & auis genus sit Aristophani, quam dicat erythropoda, hæc autem sit an diuersa, nō statuo. Eberus & Peucerus hæmatopodem & erythropodem pro una aue accipiunt, quam Germanicè interpretantur *Notſinck*, id est fringillam rubram: cum rursus fringillam etiam simpliciter dictam sic interpretentur. Sed cum nullam huius auis descriptionem ueterem habeamus, & ex solo nomine coniectare oporteat quod ei à rubente pedum colore impositum est, rubent autem illi permultis diuersæ naturæ & magnitudinis aibus: rem pro incerta potius relinquere quàm diuinare hominis docti fuerit. Est inter aues aquaticas, quas gallinellas (seu gallinagines) aquaticas uocamus, quod uictum circa aquas quærissent, cruribus omnes processis, & rostro pleræq; oblongis, genus unum, quod circa Argætorum *Notbein*, id est erythropus, ut uerbum uerbo reddam, appellatur: cuius figuram dabimus inter Gallinulas aquaticas, sed hoc cruribus tantum ruber: Rala uerò Anglorum, quam inter easdem Gallinulas duplicè describemus cum rostro tum cruribus.

ΕΡΜΑΚΟΝ, *ὄρνιθον*, Hesychius & Varinus.

ERYTHROTAON apud Plinium legitur, alij tetraonem, alij aliter legunt, ea auis inter gal-

linas montanas (alpinas) maxima nobis uidetur, quam uulgo gallum urum appellamus, cui quidam gallum Indicum esse suspicentur, nos de utroque inter Gallos & gallinas agemus.

EXTERNAE aues apud Plinium doctis uidentur ea, quae hodieque in Italia siama uulgo nominantur, & apud Germanos aliosque simpliciter ueterum perdices (Feldhüner/Rebhüner) haecenus creditae sunt.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA A LITERA F. INCIPIVNT.

FATATOR (facator, Albertus) est auis in Oriente, quae sobolis procreanda naturaliter cupida, tempus ueris quo aues caeterae conceptioni dant operam, anticipat, unde fit ut oua, quae tum parit, (hyeme, mense Ianuario, post solstitium brumale, Albertus) frigore corrumpatur, quare denuo, calidiore tempore subsequuto parit, & pullos excludit, (sed hoc Aristoteles de merula scribit,) cum caeterae aues agrestes ferè omnes semel tantum anno pariant, Author libri de nat. r. FETIX etiam secundum Albertum, bis parit estate, & sobolem numerosam habet, corpore parua, (parua plerumque fecundiora sunt,) & breuis uita.

DE FICEDVLA ET ATRICAPILLA.

FICEDVLAE aui nomen à ficu, ut & *ovodis* apud Graecos, quod ea (ut Varro ait) pinguis fiat, uel quod ficuum tempore capiatur. Italis hodie becquefigo (piccafyga circa lacum Verbanū) id est *ovodis*, dicitur, auicula luciniae similissima tum colore tum magnitudine ferè. Gallis similiter becquefigue. Germanis *Grasmugg* / uel *Grasemus*, id est passer gramineus, ut Turnerus interpretatur, sed quaerendum an à colore potius, quasi *Grasemus*, id est passer fuscus sic appellatur, nam cum quatuor ferè genera auium (ut pluribus in Curruca docui) *grasemus* nostris uocentur, genus fuscum inter caetera praecipue uidetur ficedula esse. Ficedula auicula est Germanorum *grasemus* similis, Turnerus. Phoenicurus, cui nomē à rubente cauda, differt à ficedula quae cinereo tota & obscuro colore constat, Eberus & Peucerus.

Ficedulae & atricapillae uicibus commutantur, fit enim ineunte autumno ficedula: ab autumno protinus atricapilla, nec inter eas discrimen aliquod nisi coloris & uocis est. Auem autē esse eandem constat, quia dum immutaretur, hoc genus utrumque conspectum est, nondum absolute mutatum: nec alterutrum adhuc proprium ullum habēs appellationis, Aristoteles & Zoroastres in Geoponicis 15. 1. Alia ratio ficedulis, quam luscinijs, nam formam (uocem Aristot.) simul coloremque mutant, hoc nomen non nisi autumno habent, postea melancoryphi uocantur, Plinius. Melancoryphi, genus auium, quae Latine uocantur atricapilla, eò quod summa earum capita nigra sint, Festus, Plinius etiam Graecum melancoryphi nomen retinuit, Atricapilla uulgo Italis capifucula dicitur, Niphus. Et alibi, Atricapillam (inquit) aliqui duplicem esse uolunt, alteram parua, quae non mutatur in ficedulam: nam & haec tempore ficedulae uisa est, alteram paululum maiorem, quae conuertitur in ficedulam, & haec nunquam uidetur apparente ficedula. Atricapilla circa Ferrariam Italiae capo nero nominatur, quanquam & parum maiorem alibi capo negro uocari audio, Gallicè pivoine, haec maxime (inquit Petrus Bellonius) in Creta abundat per fruteta uolitans, & quoniam huius auiculae caput caudaque & pars corporis nigricant, à multis uulgo asprocolos (id est albicilla, leucopygos) per antiphrasin nominatur, (melampygos potius dicenda,) nam alia quaedam auis, proprie leucopygos (Bellonius Gallicè tantum scribit cul blanc) appellatur, quae ueterum Graecorum oenanthe est, alij in Creta magis proprie atricapillam melanocephalum, eadem qua Latina uox est significatione, nominant, est autem eadem quae ficedula, Gallis papafigo uel becafigo dicitur, Haec ille. Atricapilla Germanis, ut creditur, est ein *Grasmuck*, Turnerus. Hanc in Anglia (inquit idem) nunquam uidi, neque aliàs quam semel Ferrariae in Italia, &c. uide supra in Curruca. Nostri appellant *Schwarzkopff* / die *Grasmuck mit dem schwarzen kopff*, caput enim ut audio, prima aetate eis rubet, deinde nigrescit, maribus duntaxat: foeminis uero semper rubet. Eberus & Peucerus Germanicè (Saxonice) interpretantur *Wimchlein*, id est, paruum monachum, ni mirum à macula illa capitis rotunda, curruca (inquit) similissima est, cinerea, uertice nigerrimo qualem auriuitis habet, auriuitem uocant auem quam nostri *Büger* / alij *Hümpel* / *Goldfinck*. Ficedula (Ficedula) auis quaedam parua boni saporis, quam nominat Dioscorides (in capite de hiru dinibus. Serapionis interpret eum locum transferens pro sycalide habet sophilidas, & apud Syluaticum sofadas, id est facetola: Auicenna omisit,) Syluaticus. Alchaugi, id est ficedula auis, Idem. Ficedulam Graeci sycalida uocant, ac ampelida uel ampeliona quoque, ut tradit Pollux, Hermolaus & Caelius. Ampelis & ampelion fit ne eadem quae ficedula, nondum constat, Vuottonus. Nos plura de ampelide priuatim scripsimus in Elemento A.

Becquefigas Itali quidam etiam alias quasdam aues nominant praeter hanc de qua agimus luscinae seu currucae similem, cui praecipue hoc nomen debetur: nempe galbulam, quam aliter galbedro & reigalbulu uocant, Graeci hodie uulgo *ovodis*, de qua suo loco dicemus: & galbulam non multum magnitudine coloreque dissimilem auem picorum generis Plinio, nidum à ramis arborum suspendentem, quem oriolum barbari quidam nuncupant.

¶ Alter

De Ficed. B. C. E. F. H. a. Lib. III. 371

¶ Alter ex agithalis (id est paris auibus) à nonnullis *δαυός* uocatur, ab alijs *μελάς* (*μελάς* legit Vuotronus, qui locum hunc Athenæi mendosum suspicatur. uide num *αυθίας* legi possit, est enim spizites agithali species Aristoreli à magnitudine fringillæ dicta, ut accipiter spizias eidē qui fringillas uenatur,) & sycalis eo tempore quo ficus matura sunt: cuius alterum genus melācoryphum dicitur, Athenæus. Videtur autem pari & ficedulæ genus confundere, ea (ut conijcio) erroris occasione, quoniam ut ficedulæ species atricapilla est, sic & pari genus paruum atro uertice insignè conspicitur, unde ei & nomen apud nos *Kolmerß*: & apud Italos quosdā parus maior ab eodem capitis colore capō negro uocatur.

¶ Falluntur qui Albertum Magnum secuti, gallinaginem, id est beccassam Gallorum, ficedulam uocant: ut illi etiam (Gyb. Longolius) qui auem rubente pectore *Güger* à nostris dictam, quoniam capite atro sit atricapillam faciunt. Eberus & Peucerus ficedulam interpretantur auem phœnicuro adeo similem, ut nisi cauda differrent, quæ illi rubea, huic cinerea est, uix possent dignosci, Germanicè *Schnäpfl*, *Wüfling*, prioris nominis causa est, quod auidissimè hiantibus faucibus mucas & culices capiet. Ego uerò hanc potius erithacum quàm ficedulam existimārim.

B.
Ficedula auis paruula est, Platina, Grapaldo & alijs, uide in A. Celsus lib. 2. cap. 18. Ex his (inquit) quæ uolatu fidunt, firmiores sunt (in alimenti ratione) quæ grandiores aues quàm quæ minutæ sunt, ut ficedula & turdus. ¶ Propriū atricapillæ & lusciniæ præter cæteras aues, ut linguæ summa acumine careant, Aristot. Eodem caret etiam rubro pectore auis quam dixi à nostris *Güger* appellari. Reliqua dicta sunt supra in A.

C.
Ficedulam & atricapillam uermiculis nutriri Aristoteles prodidit, qui uictus etiam nostris atricapillis uulgò dictis & currucis conuenit, sed autumnū tempore ficibus etiam pinguescit ficedula, & tum potissimū capi solet, ut Athenæus & Eustathius referunt. Ficum esu pinguis fit, Varro de lingua Lat. Vuis quoq; uestitur teste Val. Martiali, hoc disticho: Quū me ficus alat, quum pascat dulcibus uuis, Cur potius nomen non dedit uua mihi? hinc & ampelidem eandem à uineis nominatam Cælius conijcit. ¶ Atricapilla in arboribus nidificat, Aristot. in cauis arborum sicut apud nos parix, Niphus. Atricapillam etiam plurima ædere aliqui referunt, sed post Africam struthionem, iam uel decem & septem oua atricapillæ reperta sunt. Sed plura etiam quàm uiginti parit, & numero impari semper, ut narrant, Aristoteles & Plinius. Melancoryphus pullos tam diligenter alit, ut statim in nidis pinguisimi sint, cum enido auolant matrem turmatim sequuntur, nec deseruntur ab ea donec sibi alendis sufficiant, Albert. ¶ Amerinæ flore atricapilla perit, Aelian.

E.
Ficedulæ capiuntur tempore ficuum, Athenæus & Eustathius. *κατιδης* Græci quidam ficedulas nominant, & retia quibus capiuntur *κατιδης*, Hefych. & Varinus.

F.
Ficedulæ pinguisimæ fiunt, & in Italia (ut audio) in magno pretio habentur. Apicius turdos & ficedulas bis uel ter simul nominat, tanquam aues ex æquo delicatas. Negant ullam auem præter ficedulam, totam comesse oportere, Gellius libro 19. Ficedularum, carduelium, reliquarumq; auium minutarum caro, si pingues sunt, modò non nidificent, boni alimenti est, Platina. Ficedula optima est autumnò, propter alimentum eis tunc abundans, Galenus in Hippocrat. de uictu acut. ex auibus quæ uolatu fidunt, firmioris sunt nutrimenti quæ grandiores, quàm quæ minutæ, ut ficedula & turdus, Celsus lib. 2. ¶ Cærea, (id est pinguis) quæ patulo lucet ficedula lumbò. Cum tibi forte datur, si sapias, adde piper, Martialis. Si sapit, & calida arefcit ficedula, quæris. Cur piper: ut melius si bibis, inde coquas: Baptista Fiera. Hirundines uti ficedulæ in cibo (similiter scilicet paratæ, non quod ficedulæ etiam oculos iuuent) aciei uisus medicamentum præbent, Dioscorides. Ficedulas implumes ac nullibi comminutas aut exenteratas, in folio uitis cum modico salis, foeniculi ac laridi inuolues: inuolutaq; cinere calido & carbonibus inreges. Ante dimidiū horæ coquentur, affas si uoles, quaternas simul deuincias circa ueru capite & pedibus: ne si transfixæ fuerint, nil habeas quod comedas. Sunt qui in extrema coctura laridum his instillant, Platina. Apicius libro 6. cap. 5. describit ius pro coquendis & condiendis auibus diuersis, turdis, ficedulis, &c. Vide infra in Pauone F. de ficedulæ coctura. Athenæus lib. 4. in opiparo quodam conuiuio porcum affum appositum scribit turdis & ficedulis fartum: qualis etiam Apicij porcus hortulanus est.

H.
a. Ficedula antepenultima longa Martiali, Cærea quæ patulo lucet ficedula lumbò. Iuuenalis licentius corripuit Sat. 14. Mergere ficedulas didicit nebulone parente. *συκαρμιδης* Epicharmus dixit lambda duplicato propter uersum: communiter melius scribitur simplici, Athenæus. Coliadis, id est ficedula auis, Syluaticus: uoce corrupta (ut apparet) à Græca sycalide. *κατιδης* ficedulæ sunt, & *κατιδης* retia quibus capiuntur, Hefychius & Varinus.

¶ Epitheta. *ἀγλαία συκαρμιδης*, Epicharmus, est autem *ἀγλαία* splendidū, cum aliās, tum pinguedine lucens: unde Martialis, Cærea quæ patulo lucet sic lum. ¶ *μελαγρόσοφοι, δι' ἀπακερμυμλίου, ἀμαμή δὲ νεῖν ἢ ἀνδραγαθῶν, μελαγρόσοφος, μαχρος, ἀδὲ γημητικὸς ἀνδραγαθός*, Hefych. & Varinus. uidetur autem

poeta aliquis melanchorophos, id est attricipites appellasse homines libidini & scortationibus deditos, quod noctibus fortassis laruati, uel capita obuelati, aut facie alieno colore picti, ne facile possent agnosci, uagarentur. ¶ Turdetani & Ficedulenses nominantur in Captiuis Plauti.

¶ c. Prouerbum illud Græcis usurpatum, *Σίκα πάλ' ἀρνίους, φουδναυδ' ἐκ ἰβήλων*, id est, Græcæ auibus ficus sunt, sed plantare recusant, à ficedulis auiculis præcipuè ductum uidetur, quanquam & aliæ quædam aues, (ut dixi in A.) ficibus uescuntur. Eiusdem sensus est hoc apud Germanos iactitarum, Felis amat pisces, sed aquas intrare recusat: *Sie hat die fisch lieb / sy wil aber nit inns wasser.*

¶ f. Et eodem iure natantes Mergere ficedulas didicit nebulone parente, Iuuenalis Sat. 14. *κρῆνις*, placenta ex farina & melle, in qua positæ erant aues ampelides aut ficedulæ assæ: quibus comestis placentam quoque (crustam) iuri intritam edebant, Pollux. Quo die Lentulus flamen Martialis inauguratus est, ficedulæ, turdi, &c. ante cœnam apposta sunt, Macrobius. Tiberius Cæsar Asellio Sabino h. s. ducenta donauit pro dialogo, in quo boleti & ficedulæ, & ostreae & turdi certamen induxerat, Suetonius. ¶ Augusto aues omnes ficedulæ sunt, (quia tum temporis plerique pinguescunt uuis & ficibus,) apud Italos prouerbiali sensu dicit, & ad uarias sententias accommodat.

¶ h. Emblema Alciani, sub lemmate paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere, In renui spes nulla lucri est: unoque residunt Arbufo geminæ non bene ficedulæ.

DE FRINGILLA SIVE SPIZA, ET PHRYGILO.

FRINGILLA auis dicta est quod frigore canter & uigeat, Fesius. Sunt qui fringillam scribant ex recentioribus, n. litera omissa, sed melius uidetur cum n. scribi, nam Itali hodieque in uulgari lingua sic scribunt. Quoniam uero de fringilla apud ueteres Latinos aliud nihil legimus: & pauca admodum de spiza Græcorum, quam Gaza ex Aristotele fringillam interpretatur, (& dubium mihi est an fringilla nostra eadem quæ spiza Aristotelis sit, ut amplius dicam mox in mentione de fringillis diuersis) placuit ea seorsim conscribere, & subiungere quæ de fringilla hodie plerisque omnibus dicta, obseruauimus. Auuenus ex Arato spinum, *σπίνον*, fringillam reddit inter signa tempestatis, hoc uersu: Si matuino fringilla resultat ab ore, ubi Aratus habet, *καὶ σπίνον ἴδωσιν σπίζον*. Acanthis ueterum Græcorum, auis est quæ Gallis serin dicitur (Germanis *Zinsele*) & recentioribus Græcis uulgo spinidia, Petrus Bellonius. Vide plura de spinis (uel spinijs, spinthijs, spinidijs Græcorum,) supra in Acanthide h. Fieri quidem potest ut una auis tum spinos tum spiza dicatur Græcis, per onomatopœiam scilicet à uerbo *σπίω*: præsertim Arato etiam scribente, *καὶ σπίνον ἴδωσιν σπίζον*, quamquam uerbum *σπίω* etiam extendere significat, unde *σπίδιον* dicta extēto digitorum, & aspiculum rotundum, non extensum in longitudinem apud Eustathium, *σπίζα* dicuntur quælibet aues, Hefychius: nimirum minores duntaxat: ut passeret apud Latinos, *σπίζα* sanè Aristoteli speciem certam significat, pro qua Gaza fringillam reddit. Hæc (inquit Aristot.) uermiculos petit: ætate tepidus, hyeme frigidis locis degit, contra quam turtur, magnitudine est fringilla æqualis aui florot: orospiza, id est fringillæ montanæ non admodum dissimilis, magnitudine quoque, qua & spiziten ægithali, id est pari speciem refert. ¶ Spiza auicula est passeri similis, Hefychius & Varinus. ¶ *σπίζιτις*, *εὐδὲς ἀγρίο ἀλδ* (lego *ἀγρίο ἀλδ*). Varinus etiam corruptius habet *ἀγρίο ἀλδ*, Hefychius, id est, Spizites (Gaza fringillaginem uertit,) ægithali auis species est. De accipitre spizia, id est fringillario, dictum est inter Accipitres.

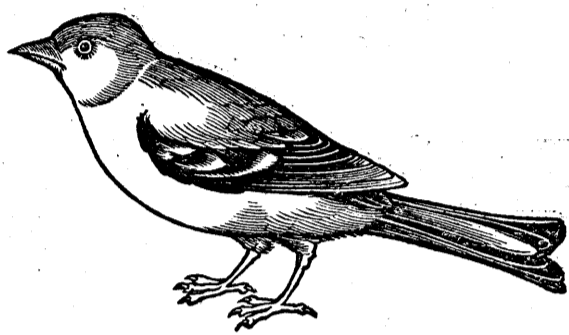
¶ Est & phrygilus seu phregilus auis, cuius in Auibus Aristophanes meminit. Si quis (inquit Chorus auium) fugitiuus & figmatias è uobis est, attagas apud nos uocabitur: sin Phryx barbarus non minus Spintharo, phregilus (*φρυγίλος*), malim *φρυγίλος* ut infra etiam, & sic magis fiet allusio ad Phrygem, & Suidas quoque hoc loco *φρυγίλος* legit. Varinus in Sabazio phrygilos oxytonum legit, cum Scholiastes Aristophanis è quo transcripsit paroxytonum habeat) auis apud nos erit, de genere Philemonis, nam Philemō etiam (inquit Suidas) tanquam Phryx & peregrinus notabatur, *καὶ φρυγίλος σπίζον*. Idem poeta paulo post, ubi Scholiastes iterum monet phrygilum auem esse, & Sabazium, id est Bacehum iocose ita cognominari, quoniam Phrygum deus esset. Frigellus auis nominatur in uersibus Salernitanis inter eas quæ in cibo laudantur. Arnoldus Villauonanus autem interpretatur quæ uuis uescatur, & inebrietur etiam, uelocis uolatus, sturno similis, sed melioris nutrimenti, circa uineas frequens, initio Nouembris præferenda.

QVAE DE FRINGILLA RECENTIORES SCRIPSERUNT.

A.

FRINGILLA Italicè franguello dicitur, uel frāgueglio. Fringilla Græcis ueteribus spiza dicta, hodie in Græcia fringillaro uocatur, Italis fringuello, (freguelo) Gallis pinfon, Petrus Bellonius. Audio autem pinfon Gallicè dici hanc auem à pungendo, quod rostro pungens etiam uulneret interdum, aliqui quinfon appellant, Sabaudi quinfon, nec sciō

scio an eadē sit, quæ (nisi fallor) alicubi frinon dicitur, quidam beree interpretantur. Eberus & Peucerus Germanicè *Finck*, *Rosfinck*: nostri plerunque *Büchfinck* uocitāt. Tertium cardueus genus *Vinche* uulgo dicitur, Albertus. Anglicè *schauffinche*, (uel *finch*, ut alij,) a *sheld* appel, a *spink*, Turnerus. Eliota interpretatur *raddocke*, *robin*, *redbreft*, quæ nomina Turnerus rubeculæ siue erithaco tribuit. Illyrijs *pinkawa* uel *pinkawa*. Polonis *flawick*.

B.
Vincha: aui pectus omnino rubet instar flammæ, Albertus. colore obscuro & nigricante rubet, Eberus & Peucerus. Fringilla passerem magnitudine æquat: uarijs coloribus, albo nempe, uiridi & ruffo distincta est, maris pectus rubescit, fœminæ pallefcit, (pallidius & dilutius est,) Turnerus. Fringilla toto corpore candida alba quando uifa est.

C.
Fringillas puto apud Latinos nomen accepisse, quod in frigore plures conuolantes cernantur quàm ætate, Turnerus Anglus. In Heluetia nostra per hyemem recedunt, fœminæ præsertim, mares enim aliquando complures simul apparēt sine ulla fœmina. Gregatim uolant ut & reliqua carduelium genera, Albertus. ¶ De cibo earum dicam mox in mentione uinconū diuerforum. ¶ Nidulantur in summis fruticum ramis, aut arborum infimis, nidumq; intus ex lana, forisq; ex musco faciunt, Turnerus. Utuntur ad nidum suum etiam aranearum filis. ¶ De cantu earum uide mox in E. ¶ Cum uisum caueis inclusæ amiserint, aucupes eis nescio quomodo herba beta mederi audiō.

D. & E.
30 Fringillas non facile capi audiō, quomodo capiuntur leges supra in Carduele E. ex Albertis. ¶ Fringillæ (ut Rob. Stephanus Gallicè scripsit) hunc ferè in modum capiuntur. In loco plano, ubi fringillæ præteruolare solent, tres arbores relectæ eriguntur, parum inter se distantes (en tre pied,) hæ frondibus infra cinguntur instar attegia, per medium funis extenditur perticæ alligatus, ab altera parte sustinetur furca, & est longinquo tenetur ab aliquo homine. Funi duæ aut tres fringillæ annexæ sunt, Virgulæ etiam uisco illitæ per arbores disponuntur, & non procul inde duabus uel tribus caueis inclusæ fringillæ collocantur, quæ præteruolantes uoce alliciant. Illectæ illæ dum curiosius fringillas à fune pendentes uel caueis inclusas inspicunt, uisco capiuntur. ¶ Cantat mas præmo uère, Turnerus. Cardueles aues omnes canoræ sunt, sed præcipuè quæ per excellentiâ sic uocantur, deinde spini, tertio fringillæ, postremo linariæ. Omnes caueolis inclusæ cornu suspensum rostro trahunt ut bibant, sed à potu temere delabi sinunt, Albertus. Aucupes aliqui fringillas ætate tota loco obscuro includunt, aluntq; sub hyemem uerò uel autumnò, extrahunt canoras, canerè autem incipiunt cum lucem reuisunt (alioqui id temporis mutæ sunt) utunturq; ita ad retia pro reliquis aubus illiciendis.

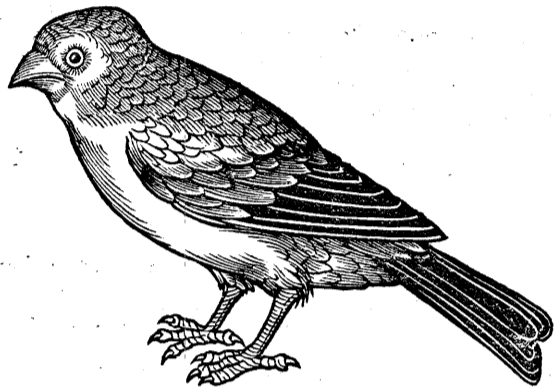
DE FRINGILLIS SEV VINCONIBVS DIVERSIS.

A V C V P E S nostri fringillam Italicam quandam nominant, nescio quid à cõmuni nostra differentem. Ut carduelis nomen Albertus commune facit tribus aut quatuor auicularum generibus, quæ omnes canoræ sunt, & carduorum alijsq; seminibus uescuntur: ita & Germanicam uocem uinco (nostri *Finck* proferunt) de iisdem ferè omnibus usurpat. nam carduelem, quæ hoc nomen per excellentiam sibi uendicat, uinconem carduorum appellat, *Disteliwinche*, ut uulgo etiã hodie Germani, & *zifelam* nostram, id est spinum, qui minimus carduelium est, aliàs in uinconum genere numerat, (Genera, inquit, uinconū apud nos sunt, aues ceycos (lego *Zeysle*) dictæ apud nos: & uinco cardui, &c.) aliàs simpliciter uinconem nominat, Germanicè *sichendulam* (nisi corrupta uox est à librarijs) per onomatopœiam. Rubeum uerò uinconem à colore pectoris (*Rosfinck*) eum uocat, quem nos uinconem simpliciter, aut uinconem fagorum. Omnia hæc genera, inquit, edunt semina spinarum albarum, & rosarum & herbarum: & maxime semen papaueris & lappæ & huiusmodi. Iam cum Aristoteles acanthophagas, id est carduorū seminibus uicitanes aues, neq; uermem neque animal ullum attingere scribat, spizan uerò inter uermiuoras numeret, dubitari potest, an fringilla nostra Aristotelis spiza sit, quamobrem quæ Græci de spiza prodiderunt, separatim supra conscribere uolui. Auem cui caput atrum, pectus omnium maxime rubrū, lingua sine acumine, *Günger* à nostris dictam, aliqui Germanicè *Goldfinck* & *Lobfinck* nominaant, alij *Blütsfinck*: in se

riores Germani quidam *Goutuinct*. Galli quidam chloridis auiculæ genus, quam nos supra citrinellam, quinson uerdier nominant, ut audio, id est fringillam uiridem.

DE FRINGILLA MONTANA.

MONTIFRINGILLA, *de-auris*, nomen accepit à montibus in quibus degit, fringillæ similis & magnitudine proxima, sed collum habet cœruleum, in montibus degit, uesciturq; uermiculis, Aristot. Fringillæ, id est ueterū Græcorum *spizæ*, à recentioribus Græcis fringillari uocantur: & similiter orospizæ, id est fringillæ montana, quæ Gallicis uulgò dicitur montans uel pinsons d' Ardaine, Petrus Bellonius. Montifringilla (inquit Turnerus) Anglis appellatur a bramling: Germanicè ein Rowert (uel Schneefinck/ Winterfinck, id est fringilla hyberna aut niualis, Eberus & Peucerus.) hæc auis fringillæ magnitudine & corporis figura similis est: sed mas in collo plumas habet cœruleas, quas non æquè promptè in femina deprehendas. Rostrum luteum est, & alæ uarijs coloribus, albo, nigro & luteo distinguuntur, ut aurivittis (sic uocat carduelem uulgò dictam.) Vox illi infuauis & stridula. Nostri eandem aut proximam auem uocant *Waldfinck*: id est fringillam montanam: & *Chansfinck*: id est fringillam abietum, cuius figura est quam damus. alæ ei duabus transversis lineis ex ruffo flauescens distinguuntur, media linea nigra interiecta: sunt & lineæ duæ angustiores albæ, sub luteis statim. Magnitudine fringillam excedit: color in capite, dorso & cauda nigrior quàm fringillæ, supina pars albicat. pectus cum gutture nonnihil ruboris habet, &c. ¶ Itali quidam etiã coccothrausten nostrum franguel montagno, id est fringillam montanam uocitant: uel, ut alij proferunt, frenguelo montanino: ut ex eisdem nonnulli auem cui caput arum, pectus omnium maximè rubrum, linguæ acumen nullum.

DE FULICA VETERVM.

FULICA, quæ & fulix dicitur, marina uel stagnensis auis est, ut grammatici quidam scribunt, paulò supra magnitudinem columbæ: dicta à furuo, id est nigro. Chafida Hebraicam uocem aliqui fulicam interpretantur, uide in Ciconia. Cephum Theodorus Gaza Latine fulicam reddidit, sed quoniam an rectè id ab eo factum sit, non satis mihi constat, & quæ hodie fulica à plerisque populis, qui Latine linguæ uestigia retinuerunt appellatur, nihil cum laris aut cepphis commune habere uidetur, priuatim de singulis quæ apud authores obseruata mihi sunt, tradere uolui. Larius lacus est Gallie cisalpine uicinus alpibus, à fulicarum quæ ibi sunt multitudine appellatus, Græci enim laron fulicam uocant, Perottus. Schachaph Hebraicam uocem Deute. 14. Septuaginta laron interpretantur, Hieronymus fulicam. Vide in Bubone A. Ego larum & cepphum aues congeneres esse puto, & cepphum lari speciem esse, uide supra in Ceppho A. Phalaris auis, ut scribit Kiranida: interpres, quæ dicitur alba frons, nam tota nigra est, & frontem solum albam habet, inuenitur autem in fluminibus & stagnis. Aggregator folegam interpretatur, id est fulicæ. Sed plura de phalaride scripsi supra inter Mergorum genera post anates. Vergilius fulicas appellat aues, quas Aratus ethyias, Ioach. Perionius, sed nos ethyias omnino mergos esse suo loco docuimus. Gaza in libro Aristotelis de communi animalium gressu pro Græco *epodion* uertit, fulicæ uel potius ardeolæ, quasi dubitans utro modo rectius uerteret. *Epodion* fulicam transfert Augustinus: & Lycophronis interpres larum esse scribit: Ambrosius etiã sturnum, quem tamen Græci non erodion, sed psara dicunt, Cælius. Nos erodion ardeam esse sine dubitatione asserimus. Diomedæas aues fulicarum similes esse Plinius tradit, & secutus illum Solinus. ego fulicas illos pro erodion ex Græco aliquo scriptore uertisse suspicor, ut supra in Diomedæis dixi. Sunt etiã qui phenen, id est ossifragam pro fulica accipiant imperitissimè, (uide supra in Ossifraga,) quos etiã Albertus reprehendit. Deniq; interpres Galeni Euporison 3. 282. pro nessa, hoc est anate, fulicam uertit.

Fulicæ sunt aues aquaticæ, anatis paulò minores, sed corporis forma cõsimiles, Seruius. Sic & Albertus, Fulica est qui mergus niger uocatur, anate minor. Auis est nigra, aquatica, uulgò nota,

De Fulica. A. Lib. III. 375

nota, paulò supra magnitudinē columbæ, Perottus. Fulicæ leues & parvæ, ut Textor citat, à poetis quibusdam cognominantur. A furuo, id est nigro, dicitur fulica, Perottus. Cana fulix, Vergilius. ¶ Fulicarum generi natura (in capite) cirros dedit, Plinius. sed hoc forte de ardeis potius intelligendum est, uiderur enim Plinius (ut in A. ostendi) pro erodijs Græcorū quandoq; fulicas transiisse. Plinius ubi ex autoritate Iubæ Diomedæas aues fulicis similes albas esse tradit, uiderur fulicas omnes albas facere, nam non de eo quod rarius, sed frequentius accidit, in genere loquuntur classici scriptores, Turnerus.

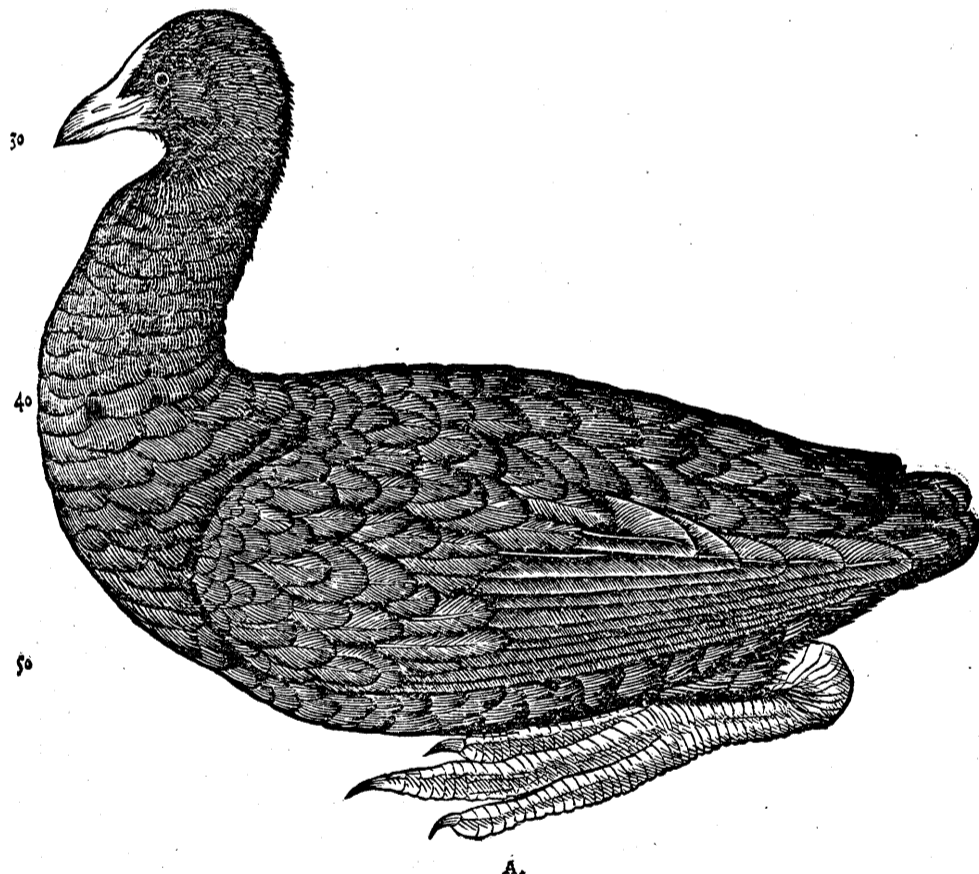
Palustres fulicæ, Ouidius 8, Metam. Vergilius marinas fulicas dixit ad discretionem fluuiarum, Seruius. Nidulantur & lari & fulicæ in eisdem locis, in excelsis nempe petris & marinis rupibus, Turnerus.

Fulicæ matutino clangore tempestatis signa sunt, Plinius. Cana fulix itidem fugiens è gurgite Ponti Nunciat horribiles clamans instare procellas, Cicero 1. de diuinat. Marinae In sicco ludunt fulicæ, Vergilius 2. Georg. inter signa tempestatis. Follaræ siue follegæ & anates tam syluestres quàm domesticæ, quatiens alas, aquam significant; submergentes uerò se & alas quatiens, uentum præ se ferunt, Obscurus.

Ad araneorum morsus; Renes leporis & fulicæ eius bestia, qui ab araneis laborat si crudos deglutiat, sanabitur; morsus etiam cocti dentur, Sextus. Aiunt quidam cor crudæ æthyæ (fulicæ uerit Crassus) ad comitalem prodesse, Aretæus.

¶ H. a. Epithera. Leues, Marinae, Palustres, Paruæ, Vagæ, apud Textor. Cana fulix, Verg.

DE FULICA RECENTIORVM.

60 **F**ULICA quæ hodie apud Italos, Gallos & alios quosdam hoc nomen habet, et si à nōnulis corruptum, siue eadem est quæ ueterum fulica, ut ego existimo; siue diuersa, ut quidam suspicantur, separatim hic nobis describetur. A Græcis hodie λέφα per metathesin dicitur. Italis folega, unde etiam indocti quidam, Aggregator & alij, in Latinis libris folega,

follega & follata scribunt: Arnoldus Villanouanus fulsa uel fulca. Sed audio duas esse aues apud Italos folega nomine, minorem de qua hic agimus: & maiorē, quæ in arboribus nidificet ac pisces tantos ferē deuoret quanta ipsa est: quam ego phalacrocoracem uel coruum aquaticum Aristotelis esse conicio. ¶ Galli nominant foulque, (Monspeffuli hoc nomine marinas tantum quasdam aues uocari audio diuersas à nostris) alij foucque aut foulcre: Parisijs etiam diabolū à colore nigro, alibi pulle d' eau, id est pullum aquaticum, ut Itali etiam circa Verbanum lacum polun uel pullon, & rursus Galli quidam gelinette, quod nomen alij attragenæ nostræ tribuūt, ut hæc melius cum aditione dicatur gelinette d' eau. Bellonius Gallus fulicam Italiam dicitam, gallinā aquaticam esse ait, totam nigram, alij iodelle uel ioudarde, Neocomi belleque. ¶ Heluetij ein Bôlshimen, uel Bôlshinen, circa lacum Acronium ein Beld; quæ nomina facta uidentur, uel ab Italicis folega, pullon; uel Gallicis, pulle d' eau, belleque. alij Flozn, circa Francfordiam ad Mœnum: alij à macula alba frontis quæ rasum sacerdotis uerticem refert, Pfaff: Sueui Bles, Blessing. Georg. Agricola interpretatur Wasserhün, id est gallinam aquaticam, quod corporis magnitudine ad gallinam accedat, unde & Nozhennle alicubi appellatur, id est gallina harundinum. Alberto Magno pullus aquæ. In capitibus quarundam auium (inquit) est substantia dura, media inter carnem & cartilaginam, ut in capite galli & gallinæ, in capite etiam pulli aquatici auis nigræ, tale quiddam est album, quod non erigitur, sed super uerticem capitis eius iacet instar galeæ albæ. Et alibi, Anas maior est pullo aquatico. Sunt qui fulicam Germanicè reddant Hagelgans, id est anserē grandinis, nescio qua ratione, alij Taucher, id est mergum, nimis communi uocabulo, alij Schwarztucher, id est mergum nigrum. Fulica est qui mergus niger uocatur, anate minor, Albertus lib. 23. in Aquila. Et rursus in Fulica, Est (inquit) de genere mergorum, in mari & circa stagna degēs, nec uagatur per diuersa uolans, sed in loco generationis suæ manet, cadaueribus uescitur, & tempestate gaudere uidetur. Tunc enim in profundum maris natat & ludit, nidificat in petris quas aqua circumfluit: ubi & ciborum thesauros recondit, unde etiam extraneis auibus liberaliter impartitur, Albertus & partim Physiologus. Fulica stagnis gaudet, esca & pace contenta, nec locum, in quo hæc suppetant, deserit, Physiologus. Ego Albertum mergi nigri & fulicæ nomine non fulicam nostram de qua scribimus, sed larum nigrum accipere arbitror, de quo suo loco agetur. Rursus fulicam nostram Rostochij uocāt Zapp. Hollandi ein Deercoot, lacum illi sua lingua meer, id est mare appellant. Sed dubito an hæc sit fulica maior potius, uel phalacrocorax, nam à Frisijs genus fulicæ maius & marinum, audio nominari Warcol, has ferunt coruorum instar exosas esse, quod cadaueribus pascantur, inter arundines parere, nidum ab accolis perforari, oua eximi uno tantum relicto in absentia matris, illam reuerfam oua per foramen decidisse suspicari, & alia parere: ipsæ rursus ademptis alia, donec effoeta tandem exhauriatur, emoriaturq; nisi maturè oua quæ pepererit in nido ei relinquuntur. Alj oua eius nido eximi aiunt uno tantum relicto, secus enim non redire eam. De aue simili nostræ fulicæ, quæ Anglis dicitur a coote, mox priuatim mētio fiet. Eliota Anglus phalacrocoracem interpretatur a water crowe, (id est cornicem aquaticā,) uel a coote per coniecturam. Sunt qui fulicam interpretēt Germanorum kyuuittam (Gyffus, uanellum) quæ cum nec marina sit nec aquatica, fulica esse nequit. Non desunt qui fulicam, gallinam illam nigram aquaticam, alba in fronte macula esse uolunt, sed isti Vergilij & Aristotelis autoritate facile erroris conuincuntur: quorum ille auem facit marinam, hic lib. 8. hist. anim. apud mare uiuere testatur. Quare quum palustris illa gallina neq; auis sit marina, neq; apud mare uictum petat, sed in stagnis, paludibus & recentibus aquis perpetuo degat, nec Vergilij fulica, nec Aristotelis cēphos esse poterit, Turnerus. Atqui an Gaza pro cēpho rectè fulicam uertit, non constat, & fulicam duplicem esse nihil forsatis prohibet, aliam marinam, aliam dulcium aquarum, ut & larus apud Græcos. Certum est eam quæ fulica hodie ab Italis dicitur, in aquis dulcibus agere. Fulica (inquit Niphus Italus) est auis stagnensis uel lacustris, paulo supra magnitudinē columbæ, à furuo, id est nigro colore. Seruius quoque fulicas aliquas fluuiales esse testatur, & Vergilium arthyias ex Arato fulicas transfuisse obseruatum est. ¶ Fulica nostra Illyrijs, ut audio, lyska dicitur: et si quidam phalacrocoracem interpretentur, uel coruum aquaticum. Polonis kacza uel dzika. ¶ Obscuri quidam authores fulicas cum Diomedæis auibus confundunt.

B.

Fulica nostra, quam dum hæc consignarem manibus tractaui, magnitudine est gallinæ, colore nigro per totum corpus, in collo quidē & capite atro, id est nigerrimo, rostrum ex albo subrubescit: synciput glabrum est, figura oualis, alba pellicula inrectum, caluitij specie. Ventris plumæ molles & confectæ sunt, colore cinereo, alarum superior ambitus per angustam lineam albicat. Digitis pedum membranæ nigræ latæ adherent, non (ut in reliquo ferè palmipedum genere) continuæ, sed diuisæ, ut in colymbis magnis ac paruis: sed hoc peculiare habent, quod secantur utrinq; aut saltem ab altera parte, iuxta digitorum articulos, præsertim in medio, internodia membranarum semicirculos ferè constituunt. Color pedū pullus, supra genu uerò ubi desinunt plumæ, pars femoris in ambitu ex uiridi flauescit, Collum oblongum, cauda breuissima. Reliqua leges in A.

C.

Fulicæ (maiores puto & marinæ tantum, quæ forte phalacrocoraces fuerint) demordent arundines, do-

nes, donec paululum adhuc extent supra aquas, & super stipitibus nidos construunt, ut audio.

F.
Anates & fulcæ (fulicæ) magis per autumnum cōueniunt: sed corporibus temperatis nunquam expedit anatis aut fulcibus uti, Arnoldus Villanou. Fulicæ nostræ nescio quid graue & palustre oient plerunq; quamobrem à peritioribus elixantur primo in olla aperta, ut odoris uirus exhalet, deinde assantur condiunturq;.

DE SIMILIBVS FVLICAE NOSTRAE AVIBVS.
primum Cotta Anglorum, deinde Rallo Itolorum, cuius hæc icon est.

¹⁰ FVLICAS nostras in Anglia nullas esse audio: sed similem eis forma & colore auē quæ uulgo cotte uel kut appelletur, in fluuijs & stagnis reperiri, magnitudine paulo minorem: cuius rostrum tuberculo quodam rubeo insigniatur, crura etiam rubeant, nulla syncipitis macula, hanc negant diutius posse uolare, quam pedis cauo hausta (priusquam uolet) aqua retineatur, urinando ad aquæ fundū usq; alga, limo, gramine, paruisq; cochleis se nutrit, piscibus abstinet. Ceterum auis quam Hollandi nominant *ein Weercoot* phalacrocorax uel fulica maior uidetur. Vide supra in Fulica recentiorum A.

²⁰ Misit ad me nuper Geor. Fabricius pictam auem fulicæ nostræ persimilem, undiquaq; nigram, nisi quod infra oculos utrinq; alba macula rotunda apparet, caluitiū in syncipite nullum, rostrum quoq; & crura nigra sunt: cum illud in nostra albicet, hæc fusca sint. Apud Misenos nimirum cōmuni nomine *ein Wasserhün*, id est gallina aquatilis appellatur.

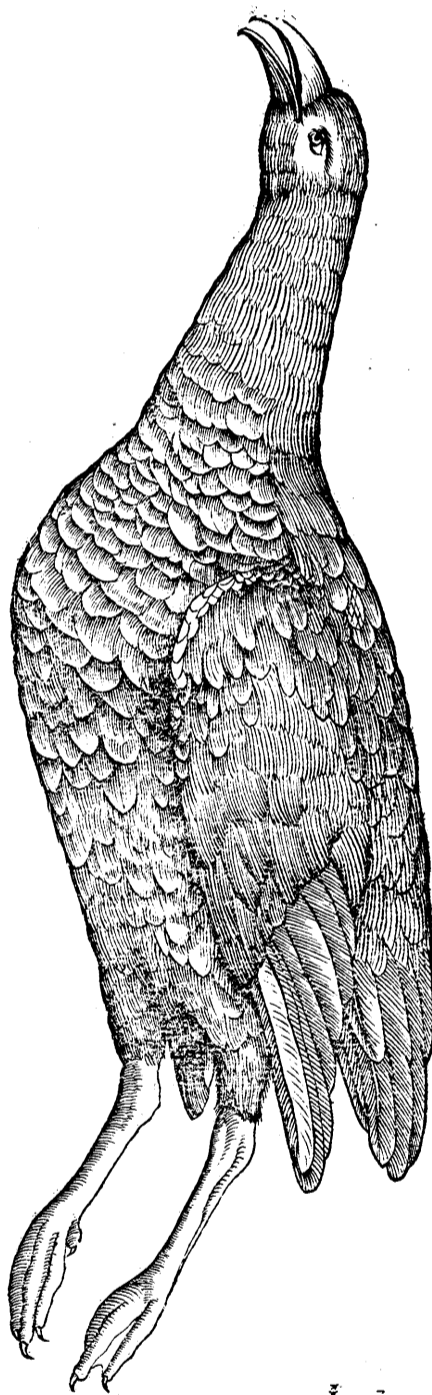
DE RALLO ITALORVM.

⁴⁰ RALLVS magis aquatica est auis, q̄q; terrestris, ac Mæstris, (rure Venetijs non multum distante) magnis capitur expensis, falconū scilicet, accipitrūque, ac famulorum cateruæ, qui uenaticorum canum uice, cothurnis induti per aquas illas modo hac, modo illac errantes, uolucres illas quibusdam fustibus exturbent, nonnullos frutices, & arbusculas quas incolunt, concutientes, quo ita postmodum præda sint falconum insidijs. Celeberrima quidē est hæc auis inter proceres illius ciuitatis: uerum, iudicio meo, multo, & turdo, & coturnice gustu inferior. Aloisius Mundella archiater Brixienfis in suis ad me literis, à quo iconem quoque accepi. Differt hæc à nostra fulicæ quod in alis & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura (subuiridia, membranas inter digitos non ita dissectas, caluitium nullum, quantum ex pictura assequor.

DE AVIBVS, QVARVM NOMINVM initialis litera est G.

DE GALBULA VEL Galgulo.

⁶⁰ DE Galbula galgulouæ aue, (unā enim utroque nomine appellari arbitror, ut postea doce-

bo,) quoniam recentiores non parum dissentiunt: primum quæ apud ueteres tradita inuenio, seorsim conscribam. ¶ Auis icterus uocatur à colore, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & auem mori, hanc puto Latine uocari galgulum, Plinius. Et alibi cum pici meminisset illius, qui in furculo arboris nidum suspendit cyathi modo, subdit: Galgulos quidem ipsos dependentes pedibus somnum capere confirmant, quia tutiores ita se sperant, (nos alias etiam aues, caueis inciusas hoc facere uidimus, ut thraupides, non tamen perpetuo:) unde apparet galgulum Plinij aliam esse auem quam genus illud pici quod nidum suspendit, cum recentiores quidam confundant. Galbula decipitur calamis & retibus ales, Turget adhuc uiridi cū rudis uua mero, Martialis lib. 13. Idē separatim eodem libro de ficedula scribit, unde erroris conuincuntur illi qui galbulam cum ficedula confundunt.

¶ Gaza ex Aristotele alias celeon galgulum uertit, de quo supra scripsi in Auium nominibus quæ à c. incipiunt, uideretur autem gallinaginis aquaticæ genus, alias *καλαυ*, quem omnino picum uiridem uulgo dictum existimo, de quo inter picos agemus. Sed nominum similitudo illum, ut conijcio, decepit.

¶ Sunt qui oriolum auem ut barbari nominant, id est uideuallum Germanorum, galgulum esse putent, sed uideuallus pici genus est, nidus à furculis arborum suspendens, quod Plinius, ut paulo ante scripsi, à galgulo separat. ¶ Galgulum quidam à galbula differre putant, ut galbula uel galbulus sit icterus, Eberus & Peucerus. Ego sanè differre non puto, nam quæ uulgo regalbulus hodie Italis dicitur, quod nomen à galbula factum est, galguli etiam siue icteri colorem pallidum & luridum refert. Plinius enim luridum hanc alitem uocat. Icteria gemma (inquit) aliti lurido similis, ideo existimatur salubris contra regis morbos, facit autem huius gemmæ genera quatuor. Luridum grāmatici interpretantur quod supra modum pallidum est, quasi luridum & loto percussum, Lurida præterea fiunt, quæ cunctis uentur Arquat, Lucretius lib. 4. Sunt qui icterum morbum non ab aue ictero nominatum uelint, (quam aliqui charadriū interpretantur, mihi quidem non placet: uide supra in Charadrio A.) sed à quadrupedibus feris quas Græci ictridas (Latini uiuerras uel martes, ut interpres addit) appellant, Aretæus. *ικτερις* à multis oxytonum scribi reperio, sed Oppiani codex nos in Ixeuticis prooxytonum facit. Icterus (inquit) auis quædam à colore nominatur, quæ si quis huius nominis morbo detentus inspexerit, mox integrè à morbo liberabitur.

¶ Charadriū galbulam aliqui Germanicè interpretantur *Gelbling*, quo nomine auem coloris ferè lutei de genere passerum, spermologum, (et *Emmeris*) aut similem appellari puto, ut illam quæ *Gaulammer* dicitur alibi: Geor. Agricola *Emmerling* appellat, & galgulum interpretatur. Quidam nuper auem, quam mihi loxian appellare placuit, ueterum galgulū esse cōficiat.

¶ Ego omnino galgulum galbulam uel nullam ex hæcenus dictis auibus, sed peregrinam Germaniæ auem esse dixi, quæ Italicè circa Bergomum galber (galberius, auctore Calepino) uocatur: Venetijs etiam becquefigo à quibusdam, sed improprie, ut & oriolum auis pici genus, (cui similis est) cum ficedula tantum lucinix similis proprie sic appelletur: (sed quidam etiam Latine, ut dixi, galbulam cum ficedula confundunt: & Græcos hodie galbulam *καλαυ* nominare audio, nam ficubus etiam uescitur, non uermibus tantum & muscis.) alibi rigey & reigalbulu, uel reigalbero, ut circa Bononiam, alibi galbedro, circa Ferrariam galbedro, uel melesiozallo. Galbula quam Bononia uidi circa initium Augusti mensis, magnitudine erat turturis ferè, aut turdi & forma similis, colore partim luteo per dorsum, partim luteo cum uiridi mixto cōstabat, præsertim circa caudæ initium, alæ superius nonnihil obscuræ, inferius fulcæ & nigricantes, pedes fusci, idem color in collo prono, & pectore, uenter albicans lineis per medium nigris distinguebatur, pennæ sub alis minores, luteæ, maiores inferioresq; fulcæ erant, cauda quatuor aut quinque digitos longa. Hanc formam fuisse puto, uidi enim polica alias colore elegantiore magisque luteo, qui mari conuenit. Rursum alias cum uiderem galbulum, uidebatur mihi oriolo piceo similis, sed minus flauus, & colore potius mixto ex uiridi, fulco flauoque constare. Niphus Italus galgulum apud Aristotelem ex interpretatione Gaza, à rusticis uulgo grallum uocari docet, sed alibi meropem quoque grallum uocari scribit.

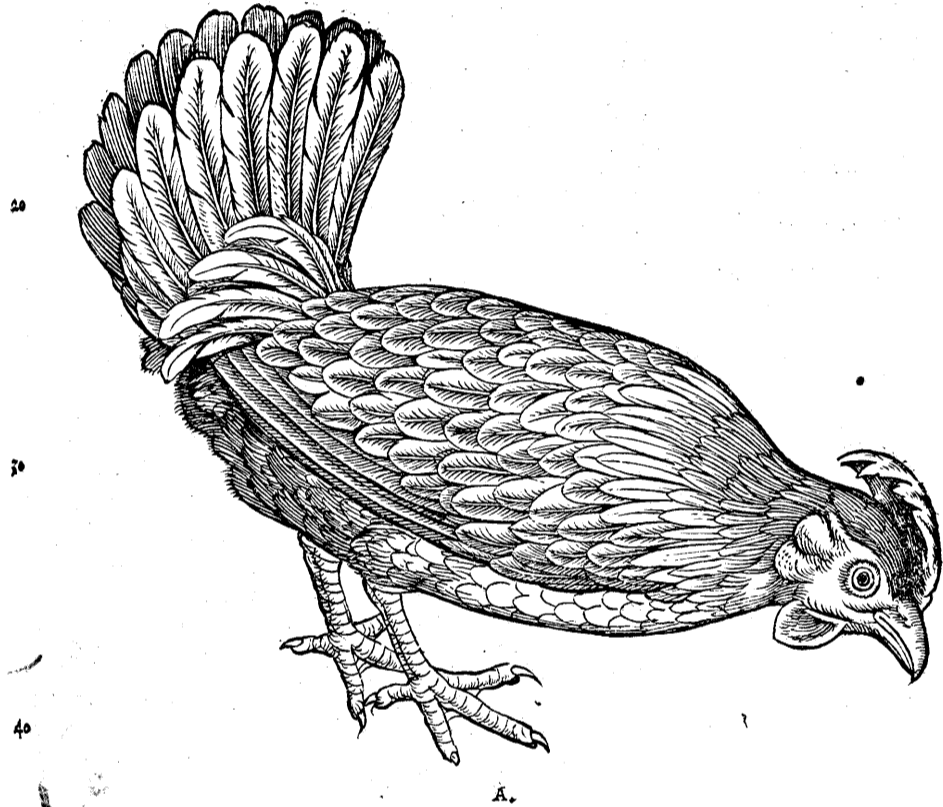
¶ Caterum de Græco apud ueteres galguli nomine non satis mihi constat, conijcio tamen chlorionem esse, cum & color & turturis magnitudo conueniant. Sit ne aliqua naturæ affinitas inter galgulum & oriolum picum, ac forte etiam meropem, ut conijcio, cōsiderandū alijs relinquo.

¶ Auium quædam trimestres sunt (id est tres menses tantum nobiscum manent) ut turtures, & quæ cum scerum eduxere abeunt, ut galguli, Plinius. ¶ Galgulum (*καλαυ*) crex impugnat, nocet enim tum ipsi tum pullis, Aristot.

¶ C. Iulij Cæsaris futura cedes euidentibus prodigijs denunciata est. Pridie Martias idus auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, uolucres uarij generis ex proximo nemore persecuta, ibidem disperferunt, Suetonius. Regaliolum auis est, quam Plinius scribit appellari regem auium in Italia, alij putant galgulum, quæ auis Græcè dicitur icteros à colore, Calepinus, ego apud Suetonium pro regulo potius acceperim, ut in Cæsarem ac regem auis etiam regiar omen magis conueniat, & forte regalioli nomen uulgi fecit, ceu diminutiuum à regulo, quod rursum à rege diminutiuum est, auicula enim omnium minima tale nomen meretur. Qui galbulum putant, coniecturam fecere nimirum à uulgari hodie apud Italos nomine, quo hanc auem hodie alii qui

qui regalbulo uocant. Gerardus Cremonensis quidē in Kiranide pro charadrio transfert regulum, auem enim regiam charadrium esse Kiranides scribit, nimirum quod à regibus ad huius morbi curationem requireretur. Sed certe galgulus non est charadrius Aristotelis, uide in Charadrio A.
 ¶ Frisij auiculam fringilla minorem, pectore luteo, cauda oblonga, iuxta aquas degentem sua lingua nominant *Gielincke*, hoc est fringillam luteam, hanc Christo oculos in cruce eruisse nungantur auiculæ.

DE GALLO GALLINACEO, ET IIS OMNIBVS
 quæ ad Gallinaceum genus in genere pertinent, quorum aliqua interdum sub gallinæ nomine apud authores proferuntur.

GALLVM simpliciter & cum adiunctione gallum gallinaceum, & gallinaceum quoque simpliciter pro eadem aue apud ueteres & probatos authores legimus, Plautum, Varro- nem, Ciceronem, Plinium, Lampridium, alios. Plinius etiam gallinaceum genus dixit, pro gallis, gallinis, earumq; pullis, cum ait: Seminarium munitum sit ad incursum galli- nacei generis. Gallinaceos uocant eorum hoc genus auis, quod de gallinario deuolat, Gyb. Lon- golius, sed nos gallinarum quam gallinaceorum nomen frequentius ab authoribus pro genere toto usurpari animaduertimus: ut cum dicunt gallinarum multa esse genera, uillaticas, Tanagraas, Rho- dias, Africanas, &c. nimirum quod in hoc genere foeminae semper plures propter partum alantur, mares perpauci, quod unus foeminis multis sufficiat. Gallum gallinaceum Albertus & alij linguae Latinae imperitiores, capum hoc est gallum castratum interpretantur: Isidorus etiam gallum simpli- citer, nam gallos (inquit) ueteres castratos uocabant. Ad quod alludit etiam Martialis, gallum à ca- stratione scribens proprie gallum uocatum iri, sed is iocatur. Constat sane idoneos scriptores om- nes, galli & gallinacei nominibus siue iunctim siue seorsim, de gallis marib, id est non castratis usur- passe. Gallinae trium sunt generū, uillaticae, & rusticae, & Africanae, è quibus tribus generibus pro- prio nomine uocantur foeminae, quae sunt uillaticae, gallinae, mares galli: capi semimares, quod sunt castrati, Varro & Columella. Et alibi Varro, Canterij appellantur in equis, quod semine carent: in- 60 subus maiales, in gallis gallinaceis capi.

¶ Barbur, ברבור, Reg. 4. David Kimhi ex magistrorum sententia ait esse aues quae afferantur ex Barbaria, R. Salomon gallos pingues, Kimhi addit castratos, Iosephus uolatilia uertit, Hie-

ronymus auium altilium, Septuaginta *ἀλιτίου*, (quasi legerint barur, id est electus:) Chaldeus autem saginatam uel altilem. Gaber uel geber, *גבר*, Esaię 22. (Ecce dominus asportari te faciet, sicut asportati sunt, (quidam *גבר*, tarnegula, id est gallinaceum, teste David Kimhi in Commentarijs,) Chaldeus gabera, *גברא*, id est uirum. Sarfir, *סרפיר*, Proverbiorum 30. uarię exponit, Hieronymus gallum, uide in Aquila A. Quis posuit in renibus sapientiam, aut quis dedit cordi (ut Munsterus uertit Iob 38. Hebraice legitur *סרפיר*, sekui) intelligentiam: Sunt (inquit Munsterus) apud Hebręos, qui uocem sekui, tarnegul (*גברא*), uocem Chaldaicam esse conijcio, cuius ultima syllaba Germanicę galli nomenclaturę congruit) id est gallum interpretantur. David Kimhi, Abraham Esre, Chaldaicum Thargum utrunq; R. Symeon ben Lakis in Thalmud, & R. Moses in commētarijs in Iob gallum reddunt; Hieronymus idem. Septuaginta *σοφιστῆς*. Eruditus quidam apud nos mauit cum R. Leui animę potētiam imaginatiuam intelligere. Munsterus in Lexico trilingui pro gallo scribit etiam *סרפיר*, sekui; & pro gallina *סרפירא*, sakua. & rursus pro gallo nergal, *גרגל*; & habur, *הבור*; quarum uocum prior ad tarnegul accedit, posterior ad gaber. Gallum hodie Saracenis dic appellari quidam literis prodidit. Auicennę caput 296. lib. 2. inscribitur Giazidiuch, interpres Latinus uertit de gallinis & gallo. Gigeg, gallina uel gallus, Syluaticus. Adicafugeg, (Aduzaruzegi, Vetus Glossographus Auicennę) gallus uel gallina, Idem. Furogi uel furogigi, gallus, Idem.

Gallus apud ueteres Gręcos *ἀλεκτρυών* uel *ἀλεκτρον* dicebatur; & hodie etiamnum *ἀλεκτρον* uel *ἀλεκτρον*. Italicę gallo. Gallice un cocq, gau, geau, gal, ceg. Hispanicę gallo. Germanicę, *Gan/Hausban/Gul/Güggel*. Nam uocabulum *Gan* etiā pro gallina ferę usurpatur, tamen communius est ad omne gallinaceum genus. Anglicę cok. Illyricę kokot.

Et primum DE GALLIS siue Gallinis quę à regionibus & locis denominantur, nec aliter à uillaticis communibus differunt quàm magnitudine, aut etiā pugnacitate.

HADRIANÆ gallinę (*Ἀδριανική*), nimirum à regione, non ut Niphus suspicatur quod forte ab Adriano Imperatore obseruatę sint, uixit enim Adrianus multo post Aristotelis tempora; paruo quidem sunt corpore, sed quotidie pariunt, ferociunt tamen, & pullos sæpe interimunt, color his uarius, Aristot. Et alibi, Multa admodum pariunt, fit enim propter corporis exiguitatē, ut alimentum ad partionem sumptitur. Hadrianis laus maxima (circa fecunditatem,) Plinius. Adrianas siue Adriaticas gallinas (*Ἀδριατικὸς ὄρνιθας*) Athenienses alere student, quanquam nostris inuētiliores, utpote multo minores. Adriaticę uerò contrā nostras accersunt, Chryssippus apud Athenæum lib. 7. Gallinę quędam Adriani regis uocantur, quę apud nos dicuntur gallinę magnę, & sunt magni & oblongi corporis, abundant apud Selandos & Hollandos, & ubiq; in Germania inferiore. Pariunt quotidie, minime benignę in pullos suos, quos sæpe interficiunt. Colores earum sunt diuersi, sed apud nos frequentius sunt albę, alię aliorum colorum. Pulli earum diu iacent sine pennis, Albertus, sed hæc forsitan Medicę potius uel Parauinę gallinę fuerint. Gallinę Adriani non magno & oblongo corpore sunt, ut somniauit Albertus, sed contrā ut Aristoteles & Ephesius tradiderunt, Niphus. Gyb. Longolius Germanicę interpretatur *Leihen*, Varię sunt (inquit) rostro candidi uiculo, pulli earum columbarum pipiones colore referunt. Ab Adriaticis mercatoribus primum in Gręciam aduectę uidentur, & inde nomen tulisse. Quod autem ferocire Aristoteles eas scribit, factum esse puto ob patrię mutationem, cum in calidiores regiones deuectę & feruentioris ingenij reddite sunt, Hęc ille. Varro Africanas, quas non alias esse constat quàm Hadrianas, uarias & grandes facit, Turnerus. Ego Africanas ab Adrianis multum differre puto, cum Numidicis uerò easdem esse. Hispanus quidam amicus noster gallinā Adrianam, Hispanicę gallinā enana nominat, nimirum quod corpore nana & pumila sit, quale genus in Heluetia apud nos audio nominari *Schorthenen*, alibi *Erdhenne*, alibi *Säsehinle*. Sed Gyb. Longolius gallinas plumilas Germanicę uocat *Krieh*. Vulgares sunt (inquit) & passim extant, per terram reptant claudicando potius quàm incedēdo. Licebit autem gallinaceos huius generis pumiliones, gallinas pumilas cum Columella nominare, sunt enim in omni animantū genere nani, ut dixit Theophrastus. Pumiliones, aliās pumilas, aues, nisi quę humilitas earū delectat, nec propter fecunditatem, nec propter alium reditum nimium probo, Columella. Est & pumilionum genus nō sterile in his, quod non in alio genere alitum, sed quibus certa fecunditas rara & incubatio ouis noxia, Plinius.

Apud TANAGRÆOS duo genera gallorum sunt, hi machimi, (id est pugnaces, uel præliares, ut Hermolaus) uocantur, alij cossyphi. Cossyphi magnitudine LYDAS gallinas æquant, colore similes coruis (coracino, hinc cossyphi nimirum dicti quod merularum instar attri coloris sint) barbam & cristam habent instar anemonę, (calcaria & apex anemonę floris macula modo rubent, Hermol.) Candida item signa exigua in rostro supremo & caudę extremitate, Pausanias in Bœoticis interprete Lęschero. Ad pugillatum atq; prælia, Gręci è Bœotia Tanagricas, item RHODIAS, (ut Athenæus, Columella, Martialis,) nec minus CHALCIDICAS & MEDICAS probauere, quidam ALEXANDRINAS in Aegypto, Hermolaus. Tanagrici, Medici & Chalcidici, sine dubio sunt pulchri, & ad præliandum inter se maximę idonei, sed ad partus sunt steriliores, Varro. Tanagrici plerunq; Rhodijs & Medicis amplitudine pares, non multum moribus à uernaculis

De Gallinaceo. C. Lib. III. 383

habet, ut in B. retuli. ¶ Pulvere impendio delectatur, in quo sese uolutādo quodammodo scabit, Grapaldus. Gallina pulueratrix est, ut reliquæ aues non altiuolæ, Aristot. Dixit Ephesius Heraclitus suos cœno lauare, uelut corales aues puluere aut cinere, siquidem hîc rebus plumam pinasq; emundari. ¶ Solum hoc uolucrum genus cœlum crebro aspicit, Plinius.

¶ Gallinaceis maribus tantum cantus datus est, Aristot. Sed & gallinæ interdum cum gallos uicere cucurire solent, Idem. Gallos gallinaceos in eo loco sic assidue canere cepisse, Cicero 1. de diuinat. Canorum animal gallus gallinaceus, Ibid. Cantant ante lucem galli, Ibid. Greci autem *κακίαι*, id est canere, de gallinaceis dicunt; & quandoq; *κακίαι* (cui simile est apud Latinos uerbum cucurrire) de quo plura scripsi in Cuculo a. Vide infra in H. c. Cucurrire solet gallus, gallina gracillat, Author Philomelæ. Elisa uox in illum sonum erumpit, cui Græci *κλωσμογ* nomen ab immaturo gallorum (forte pullorum gallinaceorum) cantu dederunt, Quintilianus. est & *κλωσμογ* sonus quidam. Quinetiam gallum nocte explaudentibus alis Auroram clara consuetum uoce uocare, Lucretius. Gallos uigiles nostros excitandis in opera mortalibus, rumpendoq; somno natura genuit. Norunt sydera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu, cum Sole cunt cubitum, quartaq; castrensi uigilia (id est hora tertia post mediam noctem, Vegetius lib. 3.) ad curas laboremq; reuocant, nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemq; uenientem nunciant cantu, ipsum uero canum plausu laterum, Plinius. Gallus diei nuncius, horas noctis discutit, & demum uocem exhortationis emittit, cumq; cantus edere parat, prius alas excutit, ac seipsum feriens uigilantiorem reddit, Gregorius in Moralibus. Ex gallis qui animosi sunt, uocem ædunt grauiorem, Aristot. in Physiogn. Noctē profunda cantat ualidius, & matutino leuius, cantus enim cum uento fertur, & antequam æstimari possit longius auditur, Obscurus de nat. rerum. Amant & hunc cantorem milites, quia in castris illis uice horarū gnomonici est. Nam cum stas noctis horis uigilias cōmutare coguntur, hoc indice noctis interualla discriminant, Crepusculo cubitū eunt, tribus ante noctis statum (id est ante mediam noctem) horis cantant, medio eiusdem spatii uocem iterant, tribus itidem ab intempesta nocte horis, iterum cantillant; quod tempus ob id gallicinium appellatur. Itaq; bellis curribus aliquando singulis singulos gallos alligat, Gyb. Longolius. Sigismundus Liber Baro in descriptione itineris sui per Moscouiam, Gallum (inquit) Moscouiticum more Germanorum super currum sedentem, frigoreq; iam iam morientem, famulus crista, quæ gelu concreta erat, subito abscissa, non solum hoc modo seruauit, uerum etiam ut erecto statim collo cantaret, nobis admirantibus, effecit. Scribit in Diuinationibus M. Cicero, Democritum hîcse fermē causam adortum explicare, cur ante lucem concinant galli. Depulso (inquit) & in omne corpus diuiso ac modificato cibo, cantus ædunt quiete fatiati. Qui quidem, ut ait Ennius, silentio noctis fauent faucibus, rursū cantu plausuq; premunt alas. Sunt uero qui (huius sententiæ est Ambrosius Leo Nolanus, cuius uerba copiosius recitat Erasmus in prouerbio, Priusquam gallus iterum cecinerit) salacissimæ uitæ eius naturæ acceptum referri astruant oportere euentum eiusmodi. Nam cantu significari Venere appetentiam, inde est argumentum euident, quod antequam usui Venereo sufficiant, conticecunt. Esse porro in more aibus nonnullis, ut procliuatē & lubentiam ad initium quolibet præeant cantu, quum alibi comprobatur Plinius, tum ubi ait, Perdices sceminas concipere superuolantium afflatu, saepe uoce tantum audita masculi, Contingere autem gallinaceis, quod ferē cæteris usu uenire compertum est, ut peracto cibo, refecto per quietem corpore, ac inde maximē uegeto, libidinis titillentur pruritu. Interuulsus autem somnus, ac identidē repetitus, cantus frequentia causam facile suggererit, Cælius. Gallus si rarum esset animal, non solum forma sed cantu admiratione dignissimum esset. Exultat uoce, proculq; ea exauditur; et nocte etiam ad mille atq; amplius passus, Cum expergiscitur à cibo canit, plerunq; tamen Sole meridiantē mediaq; nocte, ac cum radij primum auroram effingere incipiunt. Robur igitur Solis sequitur, & in octo partes totum diuidit diem naturalē, non tamen oriente Sole, sed cum accedit ad auroræ terminos, sic & ante meridiem, Cardanus lib. 10. de Subtilitate. Galli antelucano tempore canunt, siue ut fertur, naturali quodam sensu Solis ad nos se conuertentis ceu deum salurantes impulsu, siue caliditate suæ naturæ & motus cibiq; sumendi desiderio, Heliodorus lib. 1. Aethiopicorum. Gallum album mensi sacrum, utpote horarum nunciū, credidit Pythagoras. In locis ubi cœli status uuidus est, gallos nō cantare Theophrastus inquit, Aelianus. Gallinaceis uox est cum uicere, Aristot. Alijs in pugna uox, ut coturnicibus; alijs ante pugnam, ut perdicibus; alijs cum uicere, ut gallinaceis, hîdem sua maribus, Plin.

¶ Gallina unguibus scalpendo uictum quaerit, ad quem inuentum pullos uocat, Albert. Chondros, (id est alica uel far) dabatur in cibo gallinaceis, Athenæus circa finem lib. 3. Piscibus etiam in cibo gaudent. Canes & gallinæ humano stercore uescuntur, Brasauolus. Plura de cibus quibus ali ac saginari genus gallinaceum solet, leges in Gallina e. item in Capo. Veterum sententia frequens fuisse uidetur, gallo uim omnia quæ deglutierit conficiendū adesse. Propterea in Vespis Aristophanes, *Ἀλεξάνδρῳ ἢ Ἐρασκῆ κωλίαν ἔχει*, id est, Galli me uentrem habere dicebat. Id uero enarrantes Grammatici, Galli (inquit) calore uentris feruentissimo cuncta percoquunt, Cælius. Gallinæ calida natura prædite sunt, nam & uenena conficiunt, & aridissima quæq; semina consumunt, & nonnunquam arenas lapillosq; ingluuie sua deuoratos dissoluunt, Dioscor. ¶ Galli quidam pugnares sunt nimium & rixosæ libidinis: qui & cæteros infestant, nec patiuntur inire sceminas,

cum ipsi pluribus sufficere non queant. horum procacitas quomodo cohiberi debeat, ex Columella scribemus infra in E. Plura etiam de pugna gallinaceorum qui ad certamina ab hominibus committuntur ibidem leges. In gallorum pugna qui superat, coit cum gallinis, & erigit caput ac caudam, uictus tabescit ob seruitutem, Albertus. Vide plura mox in D. Galli præ omnibus auibus pugnaces & libidinosi sunt, Oppianus in Ixeuticis. Gallinaceorum genus copia libidinis gaudet, Aristot. Clearchus scribit perdices, passeris, coturnices, & gallos gallinaceos non modo cum uident foeminas, semen emittere, sed etiam cum earum uocem audiunt, causam esse in animo impressionem, quod ipsum coitus tempore cognosces, si contra eos speculum posueris: Nam ad imaginem suam, quæ inaniter in speculo representatur accurrentes, semē emittunt: exceptis gallinaceis, quos imago conspecta ad pugnam tantum prouocat, Athenæus. Gallinaceus alteri mari cum gallina coitum absq; pugna non permittit, Athenæus. Idem ex Theophrasto refert gallos agresces domesticis libidinosiores esse: & mares statim à cubili uelle coire, foeminas autem magis procedente die; quod & Aelianus repetijt. Gallus auis salax ad unum ouum foecundandū multociens cum eadem coit gallina, quod si multi sint galli, enecant gallinas nimio coitu, Albertus. Vnicus gallus sufficit multis gallinis, Io. Textor. Gallinaceus unus pro sex gallinis destinari solet, Florentinus. Canes Indici ex bellua quadam simili & cane generantur: nec non in auibus salacioribus idem fieri uisum est, ut perdicibus & gallinis, Aristot. Quæ non unigena coeunt, primos partus similes sibi edunt, communi generis utriusque specie, quales ex uulpe & cane generantur, aut ex perdice & gallinaceo: sed tempore procedente ex diuersis prognata parentibus soboles, forma foemina instituta euadit, Alex. Benedictus. Si foeminarum facultas non sit, omnes subigunt in cohortem suam recentem uenientem, Aelianus. Perdices maritos suos fallunt, (occultantes se dum incubant,) tunc inter se dimicant mares desiderio foeminarum, uictum aiunt Venerem pati, id quidem & coturnices Troagus & gallinaceos aliquando, Plinius. Gallinacei etiam idem interdum quod perdices faciunt, in templis enim ubi sine foeminis munerarij dicantur uersantur, non temere eum qui nuper dicatus accesserit, omnes subigunt, Aristot. Nouissime sacrum priores accedentes subigunt donec alius quispiam offeratur: quod si nullus oblatus fuerit, pugnant inter se uictumq; semper subigit uictor, Athenæus ex Aristot. In regione quæ uocatur Leylychynie omnes galli iuniores, nec dum procreati ætate, inter se pugnant: & uictor cum uicto coit, quum gallinæ defuerint, Albertus. ¶ Gallus extertam semper habet cristam atq; rubentem, nisi male ualeat. Gallinacei herba quæ uocatur helixine (alsine potius, de qua dicam in H. a.) annum fastidium purgant, Plinius. Galli cum sanguinis immoderati copia grauantur, per cristam sese purgare solent, unguibus scilicet scalpentes, ut cruorem proluciant, Carnem quæ rostrum cingit undiq; mentum quidam uocant, Columella etiam genam, hac uulnerata cum pituita laborant, quicquid abscelsit, exprimitur, atq; ita animal liberatur, Gyb. Longolius. Gallinacei generis pituitas fumo fabinæ sanari tradunt, Plinius. Ligustri acini gallinaceorum pituitas sanant, Idem. Allia & cape gallinaceos pituita tentatos sanant, Galenus 2. Methodi. Allium contra pituitam & gallinis & gallinaceis prodest mixtum farre in cibo, Plinius. Plura uide infra in Gallina E. Gallinacei casus ex tumore scirrhuso in tunica cordis describitur à Galeno lib. 5. de Locis affectis. De gallo qui per Moscouiā super curru uectus præ nimio frigore iam mortu uicinus erat, crista quæ iam gelu concreta erat subito abscissa restitutus est, superius hoc in capite mentionem fecimus. ¶ Taxi fructus edentes in Italia gallinæ nigrescunt, Dioscorides. 4. Sparti etiam semine depasto moriuntur. Audio & aquam uitæ (ut uocant) eis letalem esse. Stercus hominis qui bibit elleborum album, necat gallinas, Auicēna. Auro superlato uis uenefica est, gallinarum quoq; & pecorum foeturis. Remedium est abluere illatum, & spargere eos quibus mederi uelis, Plinius. forte & gallinæ uicissim auro uenenum sunt: id enim dum simul coquuntur in se attrahunt, ut alibi docet Plinius nescio quā uere. Salamandra si in acervo tritici reperitur, totum infici audio, adeo ut & gallinæ inde uescentes pereant. Cimicis natura contra serpentium morsus & præcipuè aspidum ualere dicitur: item contra uenena omnia, argumentum, quod dicunt gallinas quo die id ederint, non interfici ab aspide, Plinius.

D.

Gallus gallinis aliquando mortuis tabescit, Albertus. Contra serpentes & miluos pro gallinis dimicat, Textor. Gallinas diligenter custodiunt, & alienos à grege abigunt, pro illis dimicantes, Humelbergius. Mares uis nonnulli sunt, qui cum forte foemina interfisset, ipsi officio matris fungerentur, in pullos ductando, fouendo, educando, ita, ne de cætero uel cucurire, uel coire appeterent, Aristot. Narrantur & mortua gallina mariti earum uis succedentes in uicem, & reliqua foetore facientes, abstinentesq; se à cantu, Plinius. Quin & iam inde à primo ortu naturæ, ita nonnulli mares effoeminati proueniunt, ut neq; cucuriant, neq; per coitum agere uelint, & uenerem eorum qui tentent superuenire patiantur, Aristot. Matrice gallina extincta, is ipse incubat, & pullos ex ouis excludit, ac tum silentio utitur, quod sanè sibi conscius sit se multibre munus obire, & parum uiriliter facere, Aelianus. Galli partus gallinarum leuare, & doloris participatione solari uidentur, dum placida & exili uoce eis accinunt, Oppianus in Ixeut. Maritus etiam inter bruta partus dolores intelligit, & plurimi ex eis parientibus foeminis condolent, *omni die*, ut gallinacei: quidam etiam excudendo iuuant, ut columbi, Porphyrius 3. de abstin. ab animatis, Recentiores quidam de

dam de gallo castrato scribunt, si pectore & ventre deplumatus urticis perfricetur, pullos fouendos admittere, quod eo fotu pruritus quem urtica excitat mitigari sentiat, atque ita delectatum, in posterum etiam pullos amare, ducere, pascere: quod se obseruasse & miratum esse Albertus tradit.

¶ Gallinaceis animosi (αὐτοψύχοι) uocem adunt grauiorem, Aristot. in Physiognom. Proxime (post pauones) gloriam sentiunt etiam galli gallinacei, Plin. Imperitant suo generi, & regnum in quacunq; sunt domo exercēt. Dimicatione parit hoc quoq; inter ipsos, uelut ideo tela agnata cruribus suis intelligentes: nec finis saepe commorientibus. Quod si palma contingit, statim in uictoria canunt, seque ipsi principes testantur. Victus occultatur silens, ægreque seruitium patitur. Et plebs tamen æque superba graditur ardua ceruice, cristis celsa: coelumque sola uolucrum aspicit crebro, in sublime caudam quoque falcata erigens, Plinius. Gallus uictus uictorem sequitur, Aristophanis interpretis. Gallinacei uolunt uincere, ut alie animantes innumeræ pro sola uictoria contententes, Galenus 5. de decretis Hippocr. De certamine eorum cum aliis, tum propter sceminas coitus gratia, ut in c. dictum est. Illud item in eo mirificum, cum limen intrat, tamen si superum altissimum existit, is tamen sese inclinat, (ἀνωκλίνας τὸν λόφον, id est cristam inclinat, Athenæus & Eustathius;) quod quidem ipsum superbia inductus facere uidetur, ne uidelicet cristam usquam offendantur, Aelianus.

¶ Gallinaceum ex oriente luna quasi diuino quodam spiritu afflatum bacchari atque exultare ferunt. Oriens quidem Sol ipsum nunquam fallit, tum uehementissime uocem contendens, semet magis magisque cantando uincere conatur, Aelianus. ¶ Philon dicit eum qui Nicomedi Bithyniæ regi pocula administraret, à gallinaceo adamatum fuisse, Aelianus & Eustathius. Aucior Nicander est, Secundum, qui pincerna regius fuit in Bithynia, a gallo amatum eximie cui nomen foret Centaurus, Cælius. ¶ Porphyriem auem & gallum in eodem uersantes domicilio mirifice inter se coniunctos & inuicem amantes animaduerti, tandem gallo propter epulas occiso, porphyrio conuictore priuatus, tantum doloris accepit, sibi ut inedia mortem conscisceret, Aelian. ¶ Galli gallinacei terrori sunt etiam leonibus generosissimis ferarum, Plin. Vide plura in Leone d. Stat ceruix ardua, qualem Præfert Marmaricis metuenda leonibus ales, Aies quæ uigili lucem uocat ore morantem, Politianus in Rustico. Leo & basiliscus gallinacei tum aspectum tum uocem extimescunt, Aelianus. Iure gallinacei peruncios pantheræ leonesque non attingunt, præcipue si & allium fuerit incoctum, Plinius. Gallinaceorum cantus leones timent, Solinus. Leonem dicunt gallum album fugere, Rafis 8. 8. Sed hæc ipsa ales quæ leones exteret, metu basiliscos exanimat, miluos extimescit, Aelianus. Basiliscus & ad uisum galli contremiscit, & ad uocem conuulsus moritur, quare qui per Libyam iter faciunt, aduersus hoc malum comitem itineris gallum sibi allumunt, Idem. Aues cicures & domesticæ audaciter contemnunt equos, asinos, boues: ac si cum mansuetis elephantis aluntur, non modo eos non timent, uerum per eos etiam ipsos gradiuntur. Et gallinacei ut in eorundem dorsis confidere audent: sic magnum eis metum mustela uel præteriens inijcit, & qui uocem uel mugientium uel rudentium præclare contemnunt, illius clamorem uehementer horrent, Idem. Gallus & attagen inimici sunt, Aelianus. Columbas etiam gallinaceo generi inuisas esse aiunt. Vesparum examen metuit Phrynichus uelut gallinaceus: Vide in Prouerbis infra. De animalibus quæ gallinaceum genus infestant, leges plura in Gallina e.

¶ Gallinaceis circulo e sarmento addito collo non canunt, Plinius.

E.

Gallus facile sentit auræ mutationes ex montibus Solis contingentes, & ideo cantu horas distinguit: & nocte canens se erigit, & alis percutit, excutitque ut uigilantius cantet, Albertus. Hic præter familiarem usum, quem in uillam fert, dum gallinas plenas facit, & culinam dapibus opulentat, magno adiumento patrifamiliâs esse consueuit cantu suo, quo ad opera familiam reuocat monetque, ut absterfo ab oculis somno, expergiscatur, & uiuere discant, ob id à Græcis ἀλέκτωρ, ueluti ἀλέκτωρ, hoc est, à lectis mortales reuocans, Gyl. Longolius. Lege etiam supra in c. quomodo cantu suo ad opera mortales excitet, & diei noctisque tempora distinguat. ¶ Si galli noctu canant citius quam solent, mutatio aeris aut uentus ostenditur, Gratarolus. Gallinacei, cæteraque domesticæ aues, alarum percussione concrepantes, gestientes, exultantes, strepentes, tempestatem nunciât, Aelianus. Nostri gallum tempestatis (ein Wetterhan) appellant, qui peculiari quadam facultate ad indicandum aeris suo cantu mutationes præditus uideatur. Gallum tempore pluuio canentem, serenitatem instantem polliceri plerique credunt. Gallinæ domesticæ pediculos inquirentes, & maiori uoce crocitant, eo sono qui guttas aquarum crebras imitur, pluuia signum faciunt, Aratus. Græca eius uerba sunt, καὶ πτεῖλαι (αἱ ἡμέραι καὶ πτεῖλαι) ἀρνίβας, τὰ ἀλέκτορ ἔχουσιν, ἐν ἰσθμῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκείνην μάλτα φωνή, οἷόν τε πτερολογῶν φωνῆ ἀπὸ ἄπτα ὕδατος. ¶ De saginando gallinaceo genere dicitur in Capo & in Gallina e. Cum gallina altis antiquis coenarum interdiciis excepta esset, inuentum diuerticulum est gallinaceos paicendi lacte madidis cibis, multo ita gratiores approbantur, Plinius. ¶ Gallinaceos non attingi à uulpibus, qui secur animalis eius aridum ederint: uel si pellicula ex eo collo inducta, galli inierint, similia in felle mustela legimus, Plinius.

¶ Electio. Ex gallis eligendi sunt pugnacissimi, tales autem discernes quum usu atque experimento, tum signis etiam quibusdam, Florentinus. Gallinaceos mares nisi salacissimos habere non

K

expedit, atq; in his quoq; sicut in foeminis, idē color, idemq; numerus unguū: status altior queritur, Columel. Galli probantur lacertosi, Varro. *συνισπαι μάλιστ' ὄγκος*, id est mole corporis cōorta, Florentinus. Cristae sunt sublimes, sanguineae (rubentes, Varro. *φανισόλοφοι*, Florent.) nec obliquae. Oculi raudi uel nigrantes, Columella, raudi uel nigri, Varro. Galli sint *διχέρονοι πῖς ὄφεις καὶ* (malim *ἢ* *μελανόφθαλμοι*, Florent. Cornarius uertit, aspectum pulchrum habeant, pro *διχέρος πῖς ὄφ.* Andreas à Lacuna, aspectu uenusto splendent. Ego uocem *διχέρονοι* Græcam esse non puto, sed *χέρονοι* tantum quæ rauum significat: de qua multis egimus in leone. Rostrum breue, acutum, Varro. breue & aduncum, Columella. Palea rubra subalbicans, Varro, paleae ex rutilo albicantes, quæ uelut in cana barba dependent, Columel. barba rosea, *ρῦμασι ῥοδίω*, Florentinus. Aures maximæ candidissimæq;, Columella. Collum uarium aut aureolum, Varro. bene compactum & coloribus uarium, *10* (*τραχίλος ἔχειτο διπλοῦς, καὶ ποικίλος* [lego *ποικίλος*] *πῖς χράμασι*,) Florent. Iuba uaria uel ex auro flaua, per colla ceruicisq; in humeros diffusæ. tum lata & musculosa pectora, lacertos æque (forte lacertosaq;) similes brachij, (locus uidetur corruptus. Suspicio post lacertosaq; comma aut punctum norandum, tum hæc uerba, Similes brachij alæ, iungenda.) Alæ tum procerissimæ. Caudæ duplici ordine, singulis utrinq; prominentibus pinnis inflexæ, Columella. caudæ magnæ, frequentibus pinnis, Varro. magnæ & densæ, Florent. Femina uasta, & frequenter horrentibus plumis hirta, (pilosâ, Var.) Crura robusta, nec longa, (breuia, Var.) sed infestis uelut sudibus (spiculis solidis & bene mucronatis, Florent.) nocenter armata, Columella. crura squamosa, crassa magis quam longa, Florent. Ungues longi, Varro. Præterea laudantur qui elati sunt, ac uociferantur sæpe, in certamine pertinaces, Varro. qui pugnam ipsi non auspicentur, sed aggredientibus alijs fortiter repugnent, & acriter de illis se ulciscantur, Florent. & qui animalia quæ nocent gallinis non modo non pertimescant, sed etiam pro gallinis propugnent, Varro. Mores autem quamuis non ad pugnam, neq; ad uictoriae laudem præparentur, maxime tamen generosi probantur, ut sint elati, alacres, uigilantes, & ad sapius canendum prompti, nec qui facile terreantur. Nam interdum resistere debent, & protegere coniugalem gregem: quin attollentem minas serpentem uel aliud noxium animal interficere, Columella. Et rursum, Nō probo pugnacem, nec rixosâ libidinis marem. Nam plerunq; ceteros infestat, & non patitur inire foeminas, cum ipse pluribus sufficere non queat. impedienda est itaq; procacitas eius ampullaceo corio, quod cum in orbiculum formatum est, media pars eius rescinditur, & per excisam partem galli pes inferitur: eaq; quasi compede cohibentur feri mores. Talibus autem maribus (gallinaceis uulgaribus) quinæ singulis foeminae comparantur. Nam Rhodij generis, aut Medici propter grauitatem, neq; patres nimis salaces, nec foecundæ matres, quæ tamen ternæ singulis maritantur; & cum pauca oua posuerunt, inertes ad incubandum, multoq; magis ad excudendum raro foetus suos educant. Itaq; quibus cordi est ea genera propter corporū speciem possidere, cum exceperunt oua generosarum, uulgaribus gallinis subijciunt, & ab his exclusi pulli nutriuntur. Tanagrici plerunq; Rhodij, & Medici amplitudine pares, non multum moribus a uernaculis distant, sicut & Chalcidici. Omnium tamen horum generum nothi sunt optimi pulli, quos conceptos ex peregrinis maribus, nos fratres ediderunt. Nam & paternam speciem gerunt, & salacitatem foecunditatemq; uernaculâ retinent, Idem Columella. Huius igitur uillatici generis non spernendus est reditus, si adhibeatur educandi scientia, quam pleriq; Græcorum, & præcipue celeberrime Deliæ, sed & h, quoniam procera corpora, & animos ad prælia pertinaces requirebant, præcipue Tanagricum genus, & Rhodium probabāt, nec minus Chalcidicum, & Medicum, quod ab imperito uulgo litera mutata Melicum appellatur, nobis nostrū uernaculum maxime placet, omisso tamen illo studio Græcorum, qui ferocissimum quæq; alitem certaminibus & pugnae præparabant, nos enim censemus insituere uectigal industrij patrisfamilias, non rixosarum auium lanitas, cuius plerunq; totum patrimonio pignus aleæ uictor gallinaceus pycetes abstulit, Idem. Nec tamen sequendum in seminio legendo Tanagricos ac Medicos & Chalcidicos: qui sine dubio sunt pulchri, & ad præliandum inter se maximè idonei, sed ad partus sunt steriliores, Varro.

¶ De certaminibus gallorum. Galli alij, nempe ferociiores, quorum usus ad certamina futurus sit eliguntur: alij, nempe salaciores, ad implendas gallinas, ut paulo superius dictum est ex Columella, qui auium lanitas aliquando totum patrimonium hoc certamine perdere ait. Maxime pugnaces esse Tanagricos, Rhodios, Chalcidicos & Medicos, dictum est & paulo ante, & supra in B. Vici galli filere solent, canere uictores, Cicero. Si gallus cum altero pugnans uincatur, idcirco non canit, quod ex illa mala pugna spiritus fracti illi uocem supprimant. Cuius offensionis uerecundia cōfusus, in primam quanq; latebram sese occultat. Is autem qui ex certamine uictoriam reportarit, tum oculorum eminentia, tum ceruice erecta simul & cantus contentione insolēter effertur, & triumphanti similis est, Aelianus. Lego apud Alexādrīam aues haberi monofiros, unde pugnaces subnascantur gallinacei, si bis aut ter ouis incubarint, Cælius. Perdices & gallinaceos (Gallos & coturnices, Diosco.) pugnaciores fieri putant, in cibum eorum additis adianti ramulis, Plinius. Gallinaceis mox compugnaturis allium in cibis obijcere solebant, quo acrius decertarent. Ex quo factissimè in ueteri comœdia, *ἀποδομιθεῖ*, id est allio pastus, pro uehemēti ac nimis in pugnam proeliui dicitur quandoq; Cælius. Pergamī omnibus annis spectaculum gallorū publicè æditur ceu gladiatorum, Plinius. De hoc & coturnicum certamine Pergamī Athenisq; celebrari solitis, plura reuult

De Gallinaceo. E. F. Lib. III. 387

seculi supra in Coturnice E. Athenienses post uictoriam eius belli, quod cum Persis gesserunt, legem constituerunt, quotannis ut certo die galli in theatro publice certarent; unde uero initium lex duxerit, dicam. Contra Barbaros cum Themistocles exercitum duceret, & gallos non ignauiter pugnantem animaduertisset, exercitum confirmauit, his uerbis ad milites usus: At hi neque pro patria, neque pro penatibus, neque pro sepulchris maiorum, atque libertate, neque pro pueris mala sustinent: sed ut ne uincantur, neuter cedit alteri. Quae cum dixisset, Atheniensibus animum auxit. Itaque id factum, quod eis fuisset significatio (incitamentum) ad uirtutem, ad similitum factorum monumentum seruari uoluerunt, Gillius ex Aeliani lib. 2. Variorum. Gallinacei uolunt uincere, ut aliae animantes innumeræ pro sola uictoria cõtendentes, Galenus lib. 5. de decretis Hippocratis. Vide etiam supra in D. Auium lanista à Columella dicuntur, qui gallinas (gallos) parant, instruuntque ad certamen, qui mos hodieque durat apud Boemos: ubi primores præparant gallos gallinaceos pugnae quasi gladiatoriae, fiuntque sponsores pretij non parui, dum unusquisque pecuniam largam deponit, quam auferit dominus uictoris gallinacei, Beroaldus. Circa Tarnasari urbem Indiae gallinaceos procerissimos uidere memini: ex quorum sanè acerrimis conflictibus summam uoluptatem cepi, nam quoti die huic ludo per medios uicos Mahumetanorum animi causa opera dabatur, mirumque est Mahumetanorum pro hac re certamen, habent prius priuos gallos gallinaceos, eosque comittunt alijs, expositis quandoque pro alitum futura uictoria utrinque aureis centenis singulo congressu. Conspicatur sumus senis horis concertantes alites, nec prius illarum modum prælii faciebant, quam occubuissent, Ludouicus Romanus.

20 ¶ M. Varro principatum dat ad agros latificandos turdorum fimo ex auarijs, proximum Columella columbarijs, mox gallinarijs facit, Plinius. Gallinaceum fimo mulieres nostrae iudant pro betonica altis, quae in uasis colitur: non item ad alia, quod multae inuiles herbae ex eo nascantur. ¶ Qui piscandi scientiam in Macedonia tenent, ut pisces quosdam fluuiatiles uarijs distinctis coloribus, (pocilias puto Graece legi, sic dictos pisces) qui muscis in fluuio uolitantibus uescuntur, capiant: purpurascens lana hamum circumuestiunt, & ad eandem lanam gallinacei pennas duas cerei coloris speciem gerentes accommodant & cõglutinant, &c. Aelianus. Lac coagulatur etiam à domestica gallinae pellitula, quae intra uentriculum stercorei destinata est, echinus ab aspritudine Graecis appellata, ceu cortex quidam, Berytius apud Constantinum. ¶ Esca ad capiendos pisces magnos, omniaque marina, uelut glaucos, orphos, & quaecumque sunt huiusmodi: Galli testiculi cum nucibus pineis torrefactis ac tritis committuntur, ita ut sint testiculorum drachmae octo, nucum pinearum drachmae sedecim, teruntur autem in farinae speciem, fiuntque collyria, quorum esca pisces illestantur, Tarentinus in Geoponicis Graecis. ¶ Cur gallus, simia, serpens, canis, culeo parricidae inferantur, ex Hier. Cardano scriptum est in Simia E. ad finem. ¶ Seminarium munitum sit ad incursum gallinacei generis, Plin. ¶ Uuae florem in cibis si edere gallinacei, uuas non attingunt, Plin. Vide in Gallina E.

F.

DE GALLINACEI GENERIS TOTIVS IN CIBIS VSV, APPARATV, ET salubritate, gallorum, gallinarum, & pullorum. De ouis tantum separatim dicitur in Gallina F. item de Capo priuatim quaedam.

40 In Alexandri Seueri conuiujs esse solebant gallinae, oua, &c. adhibebatur & anser diebus festis, maioribus autem festis faisanus: ita ut aliquando & duo ponerentur, additis gallinaceis duobus, Lampridius. Perinax imperator nimium illiberalis, amicis si quando de prandio suo mittere uoluit, misit offulas binas, aut omali partem, aliquando lumbos gallinaceos, Iulius Capitolinus. Hoc primum antiquis coenarum interdictis exceptum inuenio iam lege C. Fannij consulis undecim annis ante tertium Punicum bellum, ne quid uolucrum poneretur præter unam gallinam, quae non esset altis: Quod deinde caput translatum, per omnes leges ambulauit. Inuentumque diuerticulum est in fraude earum, gallinaceos quoque pascendi lacte madidis cibis, multo ita gratiores approbantur, Plin. Et mox cum de faginatione gallinarum dixisset, Nec tamen (inquit) in hoc mangonio quicquam totum placet, hic clune, alibi pectore tantum laudatis. Constat Messalinum Cottam Messalę oratoris filium palmas pedum ex anseribus torrere, atque patinis cum gallinaceorum cristis condire reperisse, Plinius. Heliogabalus saepe edit ad imitationem Apicij calcanea camelorum, & cristas uiuis gallinaceis demptas, linguas pauonum & lusciniarum, quod qui ederet ab epilepsia tuus diceretur, Lampridius.

¶ Apparatus uarij. Apicij lib. 5. Artis coquinariae, cum Conchiclas quasdam (sic dicta edulia à faba conchide, ut puto) cum faba & cum pisa descripsisset: Aliter (inquit) conchiclam sic facies: Pullum lauas, exollas, concidis minutatim cepam, coriandrum, cerebella eneruata: mitis in eundem pullum: liquamine, oleo & uino ferueat, cum coctus fuerit, concidis minutatim cepam & coriandrum, colas ibi pisam coctam non cõditam, accipies conchiclam pro modo, componis uarietate: deinde teres piper, cuminum: suffundis ius de suo sibi, item in mortario oua duo dissolutes, temperas, ius de suo sibi suffundis pise integræ elixæ, uel nucleis adornabis, & lento igni feruere facies, & inferses. Aliter conchicla farfalis, siue conchiclatus pullus uel porcellus: Exollas pullum à pectore, feruora eius iungis in porrecum, surculo alligas, & impeniam paras, & facies alternis pisam lotam.

K. 2

cerebella, lucanicas, & cætera. teres piper, ligusticum, origanum & zingiber. liquamen suffundis, passio & uino temperabis, facies ut ferueat. & cum ferbuerit, mittis modicè & pisam cum condieris, alternis in pullo componis, omento tegis, & in operculo deponis, & in furnū mittis ut coquantur paulatim, & inferes.

EX EIVSDEM AVTHORIS LIBRO VI, CAP. IX.

In pullo elixo ius crudum. Adijcies in mortarium anethi semen, mentham siccam, laferis radicem: suffundis acetum: adijcies caryotam: refundis liquamen, sinapis modicum & oleum: defruto temperas, & sic mittis in pullum, anethatum. Aliter pullus. Mellis modice, liquamine temperabis. Lauas pullum coctum, & sabano mundo siccas, charaxas, & ius sciffuris infundis, ut combibat: & cum cõbiberit, affabis, & suo sibi iure pertangis, piper asperges, & inferes. Pullus Parthicus. Pullum aperies à nauī (peñore forte, nam infra pullum farilem à peñore aperiri iubet. Sed Humelbergius partem posteriorem uentris accipit) & in quadrato ornas: teres piper, ligusticum, carei modicum: suffundes liquamen: uino temperas: componis in cumana pullum, & condituram super pullum facies, lafer & uinum inter illas dissoluis, & in pullum mittis simul & coques, piper asperges & inferes. Pullus oxyzomus. Olei acetabulum maiorem satis modicè, liquaminis acetabulum minorem, aceti acetabulum perquam minorem, piperis scrupulos sex, petroselinū, porri fasciculum, Pullus Numidicus, (qualis apud Numidas cõdiri solebat, aut potius ex pullis gallinæ Numidicæ.) Pullum curas, elixas, lauas, laferè & pipere aspersum affas: teres piper, cuminum, coriandri semen, laferis radicem, rutam, caryotam, nucleos: suffundis acetū, mel, liquamen: & oleo temperabis. Cum ferbuerit, amylo obligas: pullum perfundis: piper asperges & inferes. Pullus laferatus. Aperies à nauī: lauabis, ornabis & in cumana ponis: teres piper, ligusticum, lafer, uinum: suffundis liquamen: uino & liquamine temperabis, & mittis pullum: coctus si fuerit, pipere asperitum inferes. Pullus paroptus. Laferis modicum, piperis scrupulos sex, olei acetabulum, liquaminis acetabulum, petroselini modicum. Pullus elixus ex iure suo. Teres piper, cuminum, thymi modicum, fœniculi semen, mentham, rutam, laferis radicem: suffundis acetum: adijcies caryotam & teres: melle, aceto, liquamine & oleo temperabis: pullum refrigeratum & siccatum mittis, quem perfusum inferes. Pullus elixus cum cucurbitis elixis. Iure suprascripto addito sinape perfundis & inferes. Pullus elixus cum colocasijs elixis. Suprascripto iure perfundis & inferes. Facit & in elixum cum oluiis colymbadibus non ualde impletum, ita ut laxamentum habeat, ne disiliat dum coquitur in olla: submissum in sportellam cum bullierit, frequenter lauas & ponis ne disiliat. Pullus Varianus, (à Variario Heliogabalo fortassis, alijs Vardanus.) Pullum coques iure hoc: liquamine, oleo, uino: fasciculum porri, coriandri,atureiæ: cum coctus fuerit, teres piper, nucleos cyathos duos, & ius de suo sibi suffundis, & fasciculos proijcies, lacte temperas, & reexinanes in mortarium supra pullum ut ferueat: obligas cum albamentis ouorum tritis: ponis in lance, & iure suprascripto perfundis. Hoc ius candidum appellatur. Pullus Frontonianus. Pullum prædura, condies liquamine, oleo mixto, cui mittis fasciculū anethi, porri,atureiæ, & coriandri uiridis & coques: ubi coctus fuerit, leuabis eum, in lance defruto perfundes, piper asperges & inferes. Pullus tractogalatus, (à tracta & lacte quibus condiebatur, Humelbergius.) Pullum coques liquamine, oleo, uino: cui mittis fasciculum coriandri, cepam: deinde cum coctus fuerit, leuabis eum de iure suo, & mittis in cacabum nouum lac & falem modicum: mel & aquæ minimum, id est tertiam partem, ponis ad ignē lentum ut tepescat: tractum confringis & mittis paulatim, assidue agitas ne uratur, pullum illic mittis integrum uel carptum, uerfabis in lance, quem perfundes iure tali. Piper, ligusticum, origanum: suffundis mel, & defrutum modicum: & ius de suo sibi temperas in cacabulo: facies ut bulliat: cum bullierit, amylo obligas & inferes. Pullus farfilijs. Pullū sic ne aliquid in eo remaneat, à ceruice expedies: teres piper, ligusticum, zingiber, pulpam casam, alicam elixam, teres cerebellum ex iure coctum: oua confringis & commisces ut unum corpus efficias: liquamine temperas, & oleum modicè mittis, piper integrum, nucleos abundantes, fac impensam, & imple pullum, uel porcellum ita ut laxamentum habeat. Similiter & in capo facies. Accipies pullum & ornas ut supra: aperies illū à peñore, & omnibus eiectis, coques. Pullus leucozomus. Accipias aquam & oleum Hispanum abundans, agitatur ut ex se ambulet & humorem cõsumat: postea cum coctus fuerit, quodcunq; olei remanserit, inde leuas: piper asperges, & inferes.

In isicia de pullo. Olei floris lib. i. liquaminis quartarium, piperis semuncia. Aliter de pullo. Piperis grana x x x i. conteres, mittis liquaminis optimi calicem, carani tantundem, aquæ x i. mittes: & ad uaporem ignis ponas. Isicia de pauo primum locum habent, ita si fricta fuerint ut calidum uincant, secundum isicia de phasianis, tertium de cuniculis, quartum de pullis. Aliter, (Isicium amylatum.) Osicula de pullis expromas, deinde mittis in cacabum porros, anethum, falem: cum cocta fuerint, addes piper, apij semen: deinde orindam (forte oryzam, cuius & paulo ante meminerat in simili isicio amy lato, sed Humelbergius ex Hesychio orindam interpretatur semen simile sesama, &c.) infusam teres: addes liquamen & passum uel defrutum, omnia misces & cum isicis inferes, Apicius 2.2.

Gallus cum oxyliparo apponitur Dipnosophitis apud Athenæum lib. 8. Γαλλὸς καὶ βασιλάρος ὀξυλίπαρος ἢ ἐξυλίπαρος τρίμηνα σκευάζεται; Timocles Comicus. Est aut forte oxyliparum trimma seu con-

De Gallinaceo. F. Lib. III. 389

*sen condimentum, idem aut simile quale supra in pullo oxyzomo Apicius descripsit, quod conficitur aceto, liquamine & oleo quæ liparâ, id est pinguis sunt, &c. Inuenio oxyliparon genus esse iuris in quo raizæ ac cæteri eius naturæ pisces mandi soleant, Hermolaus. ¶ Qui morbo regio æstivo laborat, obsonium edat pullum gallinaceum percoctum, probe conditum cum cepa, coriandro, caseo, sale, sesamo, & uua passa alba, Hippocrates in libro de internis affectionibus. Egregia quædam condimenta pro pullis coctis describit Ant. Gainerius in capite de restaurando appetitu. ¶ Pullus in agresta, Pullum cum salita carne decoquit: ubi semicoctus fuerit, grana uua sublatis è medio uinaceis, in cacabum feruentem indito: petroselinum & mentham minutatim concidito, piper & crocum in puluerem conterito. Hac omnia in cacabum, ubi pullastra cocta fuerit, conijcito, ac patinam statim facito. Hoc obsonio nil salubrius, admodum enim alit, facile concoquitur. stomacho, cordi, hepatis, renibus conuenit, ac bilem reprimat, Platina lib. 6. cap. 16. Et mox cap. 17. Pullus assus. Pullum bene depilatum, exinanitum & lotum assabis, aslo, atq; in patinâ imposito, antequam refrigeat, aut succum mali medici, aut agrestia cum aqua rosacea, saccharo ac cinnamo bene trito infundes, conuiuisq; appones. Hoc Bucino non displicet, qui acria (acida) simul ac dulcia appetit, ut bilem reprimat & corpus obefet. Idem 6. 9. præscribit quomodo paretur pastillum ex quauis carne animantis cicuris, ut uiruli, capi, gallinæ & similia. Eiusdem è lib. 6. cap. 15. de porcello lactente condimentis quibusdam farciendo assandoq; uerba recitauit in Sue G. Idem autem (inquit) fieri potest ex anate, capo, pullastra. ¶ Qui icteri prima specie laborat, obsonium edat pullum gallinaceum percoctum probe conditum cum cepa, coriandro, caseo, sale, sesamo & uua passa alba, Hippocrates in libro de internis affectionibus. ¶ Ex capis aut pullastris Mirauise Castellonicâ, Platina uerbis describemus in Capo F. ¶ E pullastris pastilli, ex libro Germanico Baltasaris Stendelij. Pastillo confecto pullastras ritè paratas membris contractis impone: & pro magnitudine pastillitria aut quatuor oua addito, salem, & zinziber satis abunde, per æstatem cõuenit etiam uuas passas Corinthiacas addi, ut caponibus quoq; & aliquid butyri recetis, operculum etiam facies quale pro pastillo è capone præscribitur, & ouis illines, horis duabus coques. Quòd si frigidum habere malis, ius per foramen superius effundito, & pingui separato statim, idem rursus affundito. Cum pulli in olla operta coquantur, uel assantur potius in butyro, affuso etiam uino modico cum semiasi sunt, nostri hoc genus cocturæ uocant **verdenpffen**. Latine forsan suffocare dixeris, quemadmodum oua pnicia, id est suffocata Græci efferunt. Sunt qui uuarum acinos cum pullo in olla operta coquant, deinde conterunt, exprimunt, & rursus ad pullum affundunt cum butyro, Baltasar Stendelijus. Et rursus ad idem, Pullos ritè paratos in ollam inde, uinum & ius carniū affunde, cum modico salis & aromatici pollinis crocei, quod si iusculum crassius desideras, segmenta duo panis albi tosta bullienti iuri inijcito, cum feruerint, extractis unâ cum iecore tritis exprimito succum colando per aromaticum pollinem, & rursus affundito, & perfecte coqui sinito. Sunt qui limonum (quæ poma sunt de genere citreorum) segmenta cum pullis elixant, quæ deinde ijs cum inferuntur imponunt, &c. ¶ Pullos elixos uel suffocatos, ut diximus, nostri aliquando cum piscis recentibus seorsim coctis inferre solent. ¶ Gelu cum expresso succo carnis gallinacei pulli, in Gallia usitatum pro febricitantibus & alijs ad uires restaurandas. Carnem pulli & pedes uiruli aut ueruecis discoques donec caro incipiat dissolui, tum percolabis & exprimes succum, cui adijcies bonam partem sacchari ac pollinis cinnamomi: purificabis cum albuminibus & testis ouorū, colabis denuò, ad desq; crocum, aut aliud quippiam pro colore quem desyderas, uiride, rubrum, &c. si acidum placuerit, aceti aliquid, uel rob, id est defrutū aliquod eius saporis, ut de ribes aut berberis addi potest. ¶ Cibarium contusum: Gallinam uel caponem percoquito donec carnes bene mollescant, & in pisa pulpam unâ cum ossibus contunde, quod si parum carnis fuerit, licebit etiam segmenta albisissimi panis simul coterere, tum unâ cum iure omnia per æneum uas colatorium exprimes, modicum generosi uini, & croci aromatumq; quantum satis uidebitur adijcies, & coques aliquandiu, cum inferre uolueris, panem tostum subijcies, interdum oua extra testam in aqua cocta impones. Reliquias etiam gallinarum & caponum à mensa, carnes scilicet cum ossibus aliqui tundunt, & ferculum parant: cui nonnulli elixum hepar agninum contusum adijciunt. Hic cibus puerperis, & ijs qui uenam se-*

dere, & diligenter miscere, Arnoldus in libro de aquis. Idem in libro de conseruanda sanitate; Album ferculum (inquit) de pullis gallinarum frequenter sumi poterit, modo ne fiat de pulpis effilatis, (sic loquitur,) sed ex trāuerso subtiliter incisis; & postea cōtritis ac ligatis cum lacte amygdalarum, paucoque amylo aut polline oryzae. ¶ Ius gallinaceum cum amygdalis: Cape tibi selibram amygdalarum, tres ouorum uitellos exiguos, iecucula gallinarum, panis ē similia modum duorum ouorum, cremae lactis quantum semibolo emitur, ius gallinae ueteris perfecte coctum. Tum amygdalas contusas cū iure percolando exprime, & da. Vel pone prius in hoc iure sic parato pullum prius coctum, & modicē simul efferuere sinito, ut densiusculum fiat; & modicum cinnamomi, caryophyllorum salisq; addito, Baltasar Stendelius. Ex eodem ius uiride pro gallina (aut pullo:) Pyretro, samfucho, petroselino minutatim dissectis uinum affunde, simul agita, saccharum & aromatis aliquid adde, & affunde iuri in quo gallina cocta est: nec amplius coquito ne color uiridis euanescat. Conditura pro gallinis elixis: Gallinam elixam integram, uel in partes diuisam, bene purgatam in ollam inde, per modicum aquae affunde cum pauco uino dulci, & butyri modicum adde, & pollinis aromatici nonnihil de macere, cinnamomo, caryophyllis. Cura diligenter ne diutius ad ignem maneat hoc ferculum. fit enim prorsus inutile. Tolle cum ad ruffum colorem gallina uergit, & ius medicore habet. Si dulce placuerit, saccharum per se uel cum aromatibus adicies. Aliud edulium de pullis uel capis cum pane tosto, &c. ex eodem, ipse Germanicē uocat **pluzte hūner**. Pullos aut capos affos frustatim dissectos saccharo cum aromatibus condies, ac uino dulci perfundes, imponesq; seamenti ē pane albo tostis eodem uino dulci madentibus, frigidum pones. Condimentum quo gallina uel pullus farcitur, iecur & uentriculum ē gallina manu diligenter eximes, ita ne quid frangas, hanc minutatim concisa cum ouo permisce, & croceum colorem adde si placet, adde & olus uiride concium, uel uas passas minores: his immisis pollinem aromaticum affundes, & uentrē gallinae religabis, eamq; in olla coques eo genere quod suffocationem uocat, (**verdempfen**.) Ceterum pro gallina affanda, condimentum hoc in patella mixtum cum ouo subiges, & in uentrem immittes, itaem. Praescribit & alios quosdam modos, (**ein angelegte hen/Endde von hennen**) quos breuitatis gratia relinquo. ¶ Aliqui gallinam pullam in optimo uino albo discoquunt, & dissolutam coctione diutina exprimunt, colantq; ius, & cum ouo uitello ad ignem miscent, hac forbitione profratas ægorum uires mirifice restaurari aiunt. ¶ Liquamen quomodo fiat ex adipe gallinaceo & anserino, uide in Sue F. ex Platina. ¶ Porcelli dimidia parte asini & dimidia elixi, fartiq; turdis ac uentriculis gallinaceis, Athenæus meminit libro 9. ¶ Mutagenat, est cibus qui fit in aliquo uasose cum lacte seminum communium, (cucurbitarum generis,) iure gallinae & uitellis ouorum, conditur autem saccharo & polline qui consistat cinnamomo, spica, cubebis, calamo aromatico & carise mine. coquitur ad ignem, & apposita super uas testa calida, Syluaticus.

¶ Ex uolucrum genere gallinae (gallinaceum genus) omnibus praesant, sint autem alules, Aëtius in cura colici affectus. Auium caro minus nutrit quam quadrupedum, sed facilius concoquitur, praecipue perdicis, attagenis, columbae, gallinae & galli, Galenus 7, de alimentis. Idem in libro de cibis boni & mali succi enumerans cibaria laudata, & neq; tenuem neq; crassum succum (aut sanguinem) gignentia, adnumerat ex auibus gallos & gallinas, &c. quod & in alijs libris ab eo repetitur, & secutus eum authoribus alijs. Temperatum bonumq; sanguinem ornithopula (id est pulli gallinacei) gignunt nec tenuem nec crassum plus iusto, Symeon Sethi. Gallinae (& pullorum gallinaceorum, Sethi) caro facile concoquitur, Galenus in libro de diff. continui. Minus suauis est quam phasiani, sed similis ei in coctione & nutrimento, Ibidem. Gallinae caro accommodata est siccis, Galen. 6, de sanis. tuenda. Gallinacei utiles sunt calidis & siccis, Idem 8, Methodi. Gallinae cortales non eciendae sunt homini qui otiosē uiuat, sed montanae potius, Idem in libro de atten. uicru. Gallinacei pulli profunt ijs qui minus se exercent & otiosis, (hoc Galenus non concedit, cuius haec sunt uerba: Gallinaceae carnis usum, ijs quibus ratione uictus tenui opus est, exercitatis quidem non prohibeo, praesertim earum quae in montibus fuerint educatae, at qui se non exercent, ijs gallinacea carne minus utendum est, alis tamen gallinarum uel in tenui uictus ratione uesci licebit: quanquam neq; uiscera, neq; gallinaceorum testes huic diatae sunt idonea.) & his simul quibus facile obstruuntur meatus, his insuper qui stomachum calidum habent, unaq; aluum promouent, Symeon Sethi. Gallinarum (uel gallinaceorum pullorum) caro secundo loco est quo ad bonum succum generandum post attagenas, praesertim si pinguis fuerit, talis etiam corpus humectat & otiosos iuuat, coloremq; bonum comparat, & genitali semini adijcit, & cerebri substantiam auget, & in primis earum (uel pullorum) medulla, haec enim cerebrum abunde nutrit, & idcirco aiunt, quod his qui leuiori ingenio ac mente sunt, prodest, Idem. Caro pullorum gallinaceorum (gallinarum alsethi) intellectum auget, uocem clariorem reddit, & genituram in iuuenibus auget, Auicenna. Gallorum ueteru caro astringit, ius soluit, (uide infra in G.) gallinarum uero ius astringit, Galenus in opere de simplicibus, & ad Pisonem. Galli excipiuntur a cibis ictericorum, nisi moderate carnosifuerint, in libello de cura icteri qui Galeno adscribitur. Pullus cohortalis quo tenerior est, eo minus alimenti praesant, Celsus. Inter aues melior est caro alduragi, (id est francolini, Bellunenensis) & gallinarum est subtilior ea, & non sunt cum nutrimento carniū alchabugi, & alraiaigi & altedarigi, Auicenna. Gallinae succum gignunt temperatum, nam neq; calida sunt, ut facile in bilem abeat nec

De Gallinaceo. F. Lib. III. 391

nec frigida, ut pituitam augeant. Itaque nescimus qua ratione uulgi & medici quidam podagricis eas interdiciant ceu podagram generantes, quod si fieret, nullam certam ob causam, sed occulta quadam proprietate contingeret, ab authoribus quidem nihil huiusmodi proditum est. (Putauit Aristoteles eum qui aliquandiu gallinas pingues esitauerit, inducere hereditatem hamorrhoidum & podagrae, Rafis.) Coloris bonitatem faciunt: & cerebella earum substantiam cerebri augent, ac sensus acciunt. Ipsae in cibo conueniunt conualescentibus & otiosis, praecipue pulli & antequam coierint, Elluchasem. Idem in tabulis laudat eas quae pascantur uiridi & libero campo: genituram augere scribit & cerebrum, exercitio utentibus conuenire, praesertim cum bono uino odorato: temperatis, pueris, uere, calidas esse temperate, uel in secundo abcessu, gallos uero calidos & siccos in secundo, praefertur ex eis qui uocis temperatae sunt, stomachum roborare, conuenire frigidis, decrepitis, hyeme: nutrimentum ex eis non laudari. ¶ Gallina est temperatae carnis & leuis, Albert. ¶ Galli caro durior quam gallinae est, Idem. Decrepiti galli carnes teneriores sunt quam iunioris, & si quid inest uiscosum decoctione consumitur, Idem.

¶ Caro gallinarum iuuenum est calida & humida, licet parum: unde Galenus temperatam esse scripsit, pulchrum colorem efficit, quamobrem a mulieribus appetitur. Sed nimis annosarum caro frigida est & sicca, difficilis concoctu, sicut & gallorum & caponum decrepitorum. Auicenna terra primi: Praestant (inquit) gallinae quae in uentre agni aut hordei assantur, earum enim humiditates conferuantur. Pullorum marium caro est temperata, ad humiditatem declinans, quod ad nos, facile concoquitur, sanguinem laudabilem gignit, appetitum roborat, omnibus fere temperamentis conueniens, ius eorum humores aequat & uentrem soluit Auicennae. ius uero gallinarum magis nutrit, Pullastrarum uero caro humidior & minus calida est, non aequae sanis conueniens, sed magis in temperatis quibusdam, ex his earum quae nondum peperere caro, mediocriter pinguis, proba & temperata est Auicennae. Gallina siccior est quam pulli, & uentrem non nihil astringit, quem pulli humectant, quare elixae magis quam assae gallinae sunt comedendae, Isaac.

¶ Electio. Galli gallinaeque ueteres improbantur, eliguntur pulli mediocriter pingues, Sauonarola. Mares antequam cantent aut coeant, foeminae antequam pariant, (cum parere incipiunt, Arnoldus Villanou.) Idem, Sym, Sethi, Auicenna, Rafis, Elluchasem. Capos praepingues assos medios inter maciem & pinguedinem comedes, idem fiet de gallina & pullastra, Platina. His tanquam saluberrimis uesci debent quotidie uel maiori ex parte, quicumque sanitatis rationem habent, Elluchasem. Gallinae meliores sunt hyeme, quia tum minus foetu exhauriuntur, Pulli uero aestate dum tritura sit, dumque adhuc de uite omphacium pendet, esui meliores habentur: masculi tamen magis quam foemellae, Platina. Galli ante interfectionem fatigari debent, Elluchasem. Gallinae (parum iuuenes scilicet, quod minus durae sunt) statim occisae euiscerari debent, & suspendi a matutino tempore usque ad uespertinum, uel contra, Arnoldus de Villanou. Vulgo experimento cognitum est pullos albos in uentriculo non facile coqui, ut Gilb. Anglicus scribit, Marsilius tamen praefert albos pro heceticis, tanquam minus calidos, Gaynerius. Gallinas albas nigris aliqui suauiores esse tradunt, Chrysiptus apud Athenaeum. Gallorum & gallinarum caro alimenti est inter aues optimi, quia facile in sanguinem uertitur, & parum excrementosa est. Caro autem gallinarum est melior quam gallorum, nisi sint castrati, nigrarum quoque & quae nondum pepererunt caro est melior & leuior, Veterum autem, praecipue gallorum, caro nitrosa est & salsa, cibo inepta, Syluius. Gallinas autem carnem tunc habere suauissimam, cum non alimeto abunde eis exhibitio, ipse suis pedibus scalpentes non sine labore cibum inueniunt, Clemens 2, Stromat.

¶ Hippocrates in libro de internis affectionibus, A pituita (inquit) maxime in aqua intercutem transitus sit, &c. in hac qui curabilis est, obsonium edat carnem galli assatam & calidam, &c. Et rursus, Qui pituita alba laborat, &c. in coenaturatur galli carnibus & suis tritis. In morbo crasso etiam a pituita putrefacta obsonium e gallinaceo pullo cocto commendat. Et alibi in eodem libro, Ab hepate laborans aqua intercute, &c. galli carnem assatam calidam habeat. ¶ Aretaeus in curatione cephalae carnes nuper interfecti galli laudat. Morsus a cane rabido pullorum ius sorbeat, Arnoldus de Villan. ¶ Qui gallinaceam carnem esitauerint, non statim lac acidum (oxygala) sumant: quoniam obseruatum est colicos morbos inde fieri, Sym, Sethi.

¶ Gallinarum ius astringit, gallorum uero ueterum uentrem soluit, ut scribit Galenus lib. 11, de simplicib. & in libro de attenu. uictu. Vide mox in G.

¶ Gallinarum sanguis non est inferior sanguine suum, sed multo peior leporino, sunt qui eo uescantur, Galenus lib. 3, de alimentis. Et rursus lib. 10, de simplicib. cap. 4. Non pauci (inquit) pro alimentis habent sanguinem leporis & gallinarum, & ex his etiam qui urbes incolunt complures.

¶ Patina ex capitibus & interaneis caponum & gallinarum: Gallinarum atque auium iecuscula, pulmones, pedes, capita & colla, bene lauabis. Lota & elixa in patinam sine iure transferes, Indes acetum, mentham, petroselinum, inspergesque piper aut cinnamum, ac statim conuiuis appones, Platina.

¶ Gallinaceorum cristae & paleae nec probandae nec improbandae sunt, Galenus libro tertio de alimentis.

¶ Ventres & hepata anserum pinguium, deinde gallinarum pinguium omnibus praeferruntur, Elluchasem. Venter uolatilium si coquoatur, uberrime nutrit, gallinae quidem & anseris praefertur.

tissimus est, Galenus in libro de cibis boni & mali succi. Ventriculi in cibo laudantur præ intestinis, præsertim altitium gallinarum, magisq; etiam anserum, sunt enim perquam suaves; cæterum crassa duriq; eoq; ad concoquendum difficiles; sed quibus semel coctis multum alimenti insit, Galenus si bene memini. Ventriculi animalium non laudantur in cibo, præter uentriculum gallinarum, aut anserum, aut gruis, Arnoldus Villanou.

¶ Gallinarum alæ bene coquantur, & bene nutriunt, conueniunt è balneis redeunti, item in uictu attenuante, Galenus in diuersis locis. Alæ auium in cibum sumptæ, saluberrimi sunt alimentum, præcipuè autem gallinarum, sunt qui & anserinas his addant, frequenti enim motu si quid mali succi inest, purgatur. Similiter quoq; anserina & gallinacea colla (quàm) cæterarum uolatilium meliora putantur, si sanguine intercutaneo caruerint, Platina. Gallinaceorum lacte nutritorum alæ & testes in siccitatibus conueniunt, Galenus 7, Methodi. ¶ Inter hepata primatus anserino: quod ut humidius & tenerius est, ita sapore suauius; secunda laus hepatis gallinaceo, Rafis ex Galeno. ¶ Gigeria, intestina gallinarum cum his & ita (forte, cum gallinis ita) cocta, Lucilius lib. 8. Gigeria sunt siue ad eò hepata, (hepatia,) Nonius. Quidam sic citant, Gigeria sine oleo, his uescamur acriter. Intestina gallinarum cum rebus alijs incocta, ueteres gigeria uocabant, Hermolaus. ¶ Gallinacei testes & iecur, præsertim altitium, boni succi sunt, Galenus. Testes eorum suauissimi sunt, & probum alimentum corpori conferunt, Idem 3, de alimentis. Et rursus, Per omnia optimi sunt. In siccitatibus (affectibus & constitutionib. siccis) conueniunt, Idem 7, Methodi. Gallorum lacte aliorum testes utiles sunt in syncope ex succis tenuibus, Idem 12, Methodi. Cur gallinaceorum testes, quos lacte saginant, amplissimi & concoctu faciles fiant, causam adfert Alexander Aphrodisiensis in Problematibus 2, 73, interprete Gaza. Testes galli (alijs galli castrati, qui scilicet à castrado eximuntur) laudabiles sunt & faciles concoctu, Auicenna. Languentibus dari consueuerunt, Galenus in Commentario in librum de uictu rat. in morb. ac. dandi in tertiana, Idem ad Glauconem. Iis qui ex syncope marasmo contabescunt, testiculos gallorum, quos Græci orchis & parastatas appellat, dare oportet, perpeniò enim omnibus hectica laborantibus commodi existunt, cum abun de nutrire & uires augere possint, ubi probe concocti fuerint. quapropter id alimenti semper exhibendum est, ubi uires nondum ad extremum collapsæ fuerint, quod enim præsidium deinceps esse potest, si natura alimentum concoquere non possit? Alex. Trallianus. Gallinaceos præparamus (in usum præcipuè hecticorum & phthisicorum) pane in lac acidum & ferofum merso si ante nutrimus quàm iugulemus, ut testes habeant gratissimos & præstantissimos: idè ante coitum, ne uirus ex semine oleant, sic enim boni sunt succi, ualidè nutriunt, facile coquantur, Syluius citans Galeni librum 3, de aliment. ¶ Gallinaceorum testes subinde si à conceptu edat mulier, mares in utero fieri dicuntur, Plinius.

G.

DE REMEDIIS EX OMNI GALLINACEO GENERE, GALLIS, GALLINIS, pullis, eorumq; partibus & excrementis. De ouis tantum seorsim agatur in Gallina G.

Morbo regio resistit gallina, si sit luteis pedibus prius aqua purificatis, dein collutis uino quod bibatur, Plinius. Gallinaceum pinguem uerno tempore dempra cure & interaneis, sale factum in umbra suspendito, donec arefiat: mox illum exossato, atq; unà cum sale conterito, in uitrea hamula ad usum seruato, obolis duobus si bibitur, mirè Venem concitare dicitur, Alexand. Benedictus.

¶ Mirabile remedium in arthritide à muliere quadam, & adhibetur in quouis loco ubi iunctura exeunt (forte, existunt.) Gallina bene habita quadrima, absinthio referta, coquatur in tribus situlis aquæ ad duarum partium consumptionem, hinc æger foueatur (uaporetur, fiat stussa,) bis quotidie donec liberetur, fricando semper ad inferiora, Additiones ad practicam Varignanç. ¶ Pullas & capos iure & carne uiperarū cum pane subactis nutriunt Matthæus Gradi ad usq; deplumationem, curaturus horum esu elephanticos, Syluius. Serpentem uarium, qui inter alios minimum habet ueneni, & Germanicè uocatur ein hu (uocem à librarijs corruptam cõijcio) cum tritico coque, deinde sic cocto tritico gallinam pasce, & idem ius pro potu præbe. Huius gallinæ carnibus accipiteris passus pennas mutabit, & morbum, si quem habet, expellet, Albertus. ¶ Ex gallo uulturino uiuo remedium ad elephantiasin Aetius præscribit, ut recitabimus in Vulture G. qualis autem hic gallus sit non docet, idem quidem remedium ex uulture etiam fieri ait.

¶ Ius. Ad uteros: Gallinam iugulato & festucam lineo panniculo inuolutam intra autem conde, eamq; consuato, elixato, & ius potui dato, Author Euporistorum quæ Galeno tribuuntur 3, 237. Gallinarum ius simplex aluum retinere, ueterum autem gallorum eandè subducere experti sumus, Galenus lib. 11, de simplicibus, & in libro de theriaca ad Pisonem. Gallinarum iuniorum ius simplex ad temperanda humorum uitia datur, & in ardoribus stomachi utile est, Dioscorides. Græcè legitur, *διδόναι ὑδαρῶσας χεῖρ' ἢ φαιλοτότων*, cum Galenus de eodem scribat, *ὅτι ὑδαρῶσας καὶ δι' ἀνωμαλίας, hoc est facultatem cohibendi & astringendi habere, uidetur autem utrunq; uerè dici, ut & ὑδαρῶσας hoc ius sit, id est fluxiones reprimat: & ὑδαρῶσας, hoc est humorū acrimoniam temperet, Marcellus Vergilius Dioscoridis interpres, hæc uerba *διδόναι ὑδαρῶσας χεῖρ' φαιλοτότων*, sic re-
sic re-
sic re-*

De Gallinaceo. G. Lib. III. 393

si reddidit in annotationibus: Datur ad emendanda in homine temperamenti sui uitia, quod mi-
 nimè probo, quum & uerba Græca repugnent, & temperamenti uitia etiam contraria esse possint.
 Idem ostendit se hunc locum de galli iunioris iure, in Græcis codicibus Dioscoridis plerisque om-
 nibus uno excepto non reperisse, in uetere tamen Latina translatione, & apud Serapionem quoque
 extare. Ad sensum quidem necessarius est perficiendum, & sententiam ueram continet. Ius galli-
 narum, si astate in eo grana uuae immaturæ decoquantur, bilem extinguit, Nic. Massa. Aluum cit
 & gallinaceorum decoctum ius, & acria mollit, Plinius. Sed acria mollire, id est mordaces humo-
 res temperare, gallinarum iuri magis conuenire iudico, earumque iuniorum: gallinaceorum minus,
 & minimè quidem ueterum, cui ipsi tamen alui sciendi facultas maior. Ius gallinæ iuuenis & pin-
 guis temperat complexionem, & est optima medicina leprosis, Auerrois. Ius è gallinaceo dysen-
 tericis medetur, sed ueteris gallinacei uehementius, salsum ius aluum cit, Plinius, hic quoque ut galli
 iunioris ius in dysenteria prodesse facile concesserim, ita an ueteris quoque gallinacei ius ei conueniat,
 addubito: & uerbum uehementius ita interpretari malim, quasi hoc ius uehementius magisque me-
 dicamentosum sit, quam ut dysentericos iuuet: nō autem quasi uehementius aut efficacius illis me-
 deatur. Itaque galli iunioris ius dysentericis utile dixerim, ueteris inutile, salsum insuper noxiū. Si
 torminosi uel cœliaci propter frequentes defurrectiones uiribus deficientur, dandum erit eis ius
 gallinæ pinguis excocciæ cum butyro, Marcellus. In iliaco affectu (inquit Aretæus, Iunio Paulo
 Crasso Parau. interprete) alimenta aluum ducentia exhibentur, ut iuscula gallinarum. Ad inflam-
 mationes tonsillarum & anginas gallinæ hædiue iusculo utere, Galenus Euporiston 2. 15. Caua ier-
 coris purgat galli ueteris ius, Tralitanus. Ius è uetere gallinaceo aluum deicit, abiectis itaque intera-
 neis sale conijci oportet, & confuto uentre decoqui in uiginti sextarijs aquæ, donec ad tres hemi-
 nas (Marcellus Vergilius suspicatur sextariorum & heminarum numeros, pro rei necessitate ma-
 iores, uitiūque in eorum notis forte esse. Plinius quidem in tribus congijjs, id est octodecim hemi-
 nis coqui iubet) redigantur: totum id refrigeratum sub diuo, datur. Aliqui incoquant brassicam ma-
 rinam, mercurialem, enicum, aut silicuiam. Crudos humores crassosque, atram bilem, & strigmenta
 elicit, prodest longis febribus, suspirijs, articularijs morbis, & inflationibus stomachi, Dioscor. Ius
 è gallinaceo aluum soluit, Validius è uetere gallinaceo, Prodest & contra longinquas febres, & tor-
 pentibus membris tremulisque, & articularijs morbis, & capitis doloribus, epiphoris, inflationibus,
 saluudijjs, incipienti tenefino, iocineri, renibus, uescica: contra cruditates, suspiria. Itaque etiam sciendi
 eius extant præcepta. Efficacius enim cocti cum oleo marino, aut cybio (cnico forte, ut Dioscorides)
 aut cappari, aut apio, aut herba mercuriali, aut polypodio, aut anetho: utilissime autem in congijjs
 tribus aquæ ad tres heminas (id est libras ferè) cum supradictis herbis, & refrigeratum sub diuo dari
 tempestiuus antecedente uomitione, Plinius. Ius è gailo uetere (inquit Auicenna 2. 296.) ex Galeni
 præcepto sic fit. Gallus nutritus curiu fatigetur donec cadat, tum decoletur & exenteratus impleat-
 ur sale, confutaturque filo, & coquatur in uiginti sextarijs aquæ usque ad tres cotylas, & id omne semel
 bibatur, quod si polypodium & anethum adijciantur, utile erit aduersus articuloꝝ dolorem ac tremo-
 rem, &c. ut Dioscorides. Et rursus, Ius galli ueteris cum polypodio & anetho in colico affectu sa-
 luberrimum est. Febribus aut longis galli noua iura uetusti Subueniunt, etiam tremulis medi-
 cantia membris, Serenus. Decrepitorum gallorum caro (inquit Jo. Mesue lib. 2. de purgantibus
 40 cap. 23. Iacobo Syluio paraphrase) nitrosa & salsa, cibo inepta, medicamentosa est, iure suo maxi-
 me, potissimum uerò gallorum ruforum, qui ad motum sint alacres, ad coitum ardentes, ad dimican-
 dum fortes, obesorum & macrorum medijs; quoque uetustiores, eò magis sunt medicamentosi Gale-
 no. Id ius ob nitrosam & salsam substantiam calidum est, lauat, terget, tenuat, flatu dissipat, cum se-
 mine anethi uel dauci & polypodio & sale gemmæ coctum: & dolorem uentriculi, coli, ilium, re-
 num, à flatibus ortum sedat, obstructa aperit, Purgat pituitam quidē cum turbit & cnico, ob id con-
 fert arthriticis doloribus ex hac natis, melancholiam uerò cum epithymo & polypodio: & cum
 ijdem, atque thymo, hyssopo, anetho & sale gemmæ, arthriticis confert. Gallus autem fursure à Ga-
 leno nutritus, alijs etiam melle & pauco sale, plurimum fatigetur uel à nobis uenantibus, uel potius
 dimicando, decapitatus, & exenteratus cum sale, aut sale gemmæ, igne lento, aqua sufficiente co-
 50 quatur ad duarum aquæ partium consumptionem: alijs atque alijs simul incoctis pro uarijs medico-
 rum scopis. Potatur eius decoctum ad libras duas, Hæc ille. Hierocles in Hippiatricis curationem
 equi anielosi præscribēs, inter cætera oleum laurinum, rosaceum, crocum, uinum uetus, &c. simul
 decoqui iubet unā cum gallinaceo, & hoc decoctum unā cum hydromelite & ouo per dies sex in
 equi nares infundi. Veteris galli iure uti sunt frequenter præci pro medicamento aluum molliente,
 & ad ichores educendos, aluum mirè proritat, si satis copiose sumatur, hoc est ad tres uel quatuor
 communes pateras. (nam una patera nihil efficit, alibi à libra una ad duas bibi iubet.) in qua copia
 potum etiam capi ius uentrem emollit, gallinacei uerò pulli ius etiam si multo copiosius hauriatur,
 nihil omnino educet. Sed plura de his iuribus scripsi in Commentarijs nostris in librum de ratione
 uictus in morb. acut. Antonius Musa Brassau. Et rursus, Ius è uetere gallo atram bilem educere, ut
 60 Serapio scribit, cum experiter uerum esse non reperi. Lenit enim & ea solum educit quæ in uentri-
 culo & intestinis continentur. Senam quandoque miscui, & atram bilem eduxit: aliàs turbit, pro pi-
 uita detrahenda: aliàs myrobalanos citrinos pro bile flaua, Iura decrepitorum gallorum profunt

asthmata & defectum cordis patientibus, Albertus. Amatus Lusitanus pro muliere quadragenaria, quæ maximo dolore ab ore uentriculi ad imum pectinem cruciabatur, febricitabat, uomebat, nequicquam aluo reddebat, post cætera remedia, ius galli præscripsit huiusmodi. Gallum ueterem, quatuor ad minimum annorum, defatigatum interfice, & exenterato immitte, salis gemmæ drachmas tres, seminis cnicii, polypodij de quercu recentis & cõrui, ana unciam unam, seminis dauci, anethi, ameos, ana semunciam, turbiti drachmas tres, misce & in libris duodecim aquæ fiat decoctio ad medias, Huius decoctionis (inquit) uncias sex ieiuna bibebat: & ex eadem interdum clyster parabatur, quibus aluus secessit, ac dolor ex toto leuatus est. Alypon ad purgationem datur & gallinaceo iure, Plinius. Lathyridis grana stomachum lædunt, itaq; inuentum est, ut cum pisce aut iure gallinacei fumerentur, Idem. Aluo soluenda Mercurialis decoquitur quantum manus capiat, in duobus sextarijs aquæ ad dimidias, bibitur sale & melle admixto, nec non cum ungula suis aut gallinaceo decoctum salubrius, Plinius. Heliotropij tricoeci illitum semē, & porum in iure gallinacei decoctum, aut cum beta & lente, spinæ ac lumborum sanguinem corruptum trahit, Idem. Clyster ad omnem colicā ex descriptione Io. Geuroti medici regis Galliarum. Gallus quem uetustissimum inuenieris, uirgis uerberatus decolletur, & in situlam aquæ inficiatur, depiumati exenteratiq; uentri immitantur hæc medicamenta: Anisi, fœniculi, cumini, polypodij, seminis cnicii, singulorum semuncia, turpeti, sēnæ, agarici in subtili linteo ligati, de singulis drachmæ binæ, florum chamæmelli manipulus, decoquantur usq; ad ossium separationem, Huius decocti libra cum oleis de anetho & de chamemalo (duabus uel tribus uncijs utriusq;) & duobus oui uitellis misceatur, fiatq; clyster, qui tepidus uentriculo uacuo exhibeatur. ¶ Chiron Centaurus pro remedio malidis siue pestilentijs iumentorum, præcipit catulum lactentem uiuum in aqua feruenti missum ac depilatum ita decoqui, ut ossa separentur à carne: quibus diligenter ablati, eius caro cum aqua in qua decocta fuerit, liquamine optimo, uino ueteri & oleo & pipere cum melle condita, usq; ad sextarium debere seruari, ac singulis animalibus binas cotylas repetas donec ad sanitatem perueniant, diebus singulis dari per fauces, De gailo quoq; gallinaceo albo eadem quæ de catulo obseruanda demonstrat, Vegetius 1. 17. Idem remedium Absyrus in Hippiatricis describit capite 128. enchymatissimum catharticum, id est infusionem purgatoriam appellans, nec aliud admiscens, sed solum catulum aut gallum in aqua discoquens. Contra malidem humidam equo infunditur per os pitana ex auena, percolata, cui incoctus sit canis *luridus* (malum *parabulum*, id est lactens, ut supra) bene purgatus & depilatus: sin minus, gallina, Hierocles. Gallina alba cocta cum decē cepis albis, & cum manipulo de aluule, donec bene cocta sit & comedatur, & bibatur aqua, addit in appetitu coitus, Rasis nihil fallor. ¶ Ius ex gallinaceis potum præclare medetur contra morsus serpentium, Plinius. Ius gallinaceorum coquitur aliquando cum remedijs astringentibus ad dysenteriam, & cum lacte ad uicera uesciæ, Auicenna. Plinius etiam simpliciter ius & gallinaceo (iunior nimirum, ut supra monuimus,) dysentericis mederi scribit. In febrī hepiala, in qua exteriora calent & frigent interiora, his et bis utere qui hemittatio phlegmatica conueniunt. Gallus antiquus post longam cū altero dimicationem occidatur: coquaturq; cum hordeo, passulis enucleatis, pulegio, hyssopo, thymo & uiolis: tempereturq; cum oxymelite acri, propinato quantum uno haustu sorbere possit æger, Brudus Lusitanus. Et rursus pro eadem febrī cum à simplici pituita dependet, præsertim in homine frigida natura: Senescens gallum (inquit) prædicto modo defatigatum, parato ad hunc modum: Chamæmelli manipulum selqui: sicuum aridarum, passularum enucleatarum, singulorum manipulum: hordei ab uno cortice exuti manipulos tres, coquito sufficienter & colato. Cum libra huius iuris misce to adipis anatis recentis uncias tres, aceti albi & pulegio unciam, salis parum, bulliant iterum donec permisceantur. Dato calidum, quantum uno haustu sorbere possit, efficacissimum est ad crassos humores & lentos febrem generâtes. Idem cum capo & pulla efficere possit, sed inefficacius. Dicatur hæc sorbitio ex adipe anatis. Idem Brudus passim in opere suo de uictu febricitantium, diuersa remedia cum gallinis aut pullis coquenda præcipit, febribus diuersis salubria, ut cucurbitam, pruna, uuam acerbam &c. quæ propter prolixitatem omitimus. ¶ Gallinacea iura salubriter bibuntur, ubi sumpti uenenis suspicio est, nam aluum subducunt, & stomachum resoluentia proniore ipsam ad uomitionem reddunt: & uenenorum acrimonias hebetant: atq; meatus obstruentia, celerem ueneni penetrationem inhibent, Dioscorides: cum ad hunc usum non tantum hæc iura nominasset, sed etiam pisces præpingues, uetustas carnes pinguesq;, & quæ adipe aut recenti butyro parantur. ¶ His qui toxicum biberint, iusculum pulli gallinacei pinguis absorbendum dato postquam uomuerint, Aetius. ¶ Veneficijs ex mussela syluestri factis, contrarium est ius gallinacei ueteris large haustum: peculiariter contra aconitum, addi parum salis oportet, Plinius. Pinguis gallinæ ius contra aconitum bibitur, Galenus libro 2. de antidotis & Nicander. Dioscorides aduersus idem malum lixiuiam laudat cum uino & gallina decoctam. Ius salsum ex gallina uel anseris auxiliatur illis qui coriandrum sumpserint post uomitionem irino oleo concitata, Dioscor. Gallinæ pinguis de pectore caro cocta, uel iusculum inde porum remedio est contra dorycnium, Nicander & Dioscorides. ¶ Caro gallinarum claritatem uocis efficit, Auicenna. Aduersus exitum ani (resolutionem uel tenebrum) pullam gallinaceam assam edito, Obscurus. Cimicum natura contra serpentium morsus &c.

De Gallinaceo. G. Lib. III. 395

10 sus & præcipue aspidum ualere dicitur: item contra uenena omnia argumentum, quod dicunt gal-
linas quo die cimices ederint, non interfici ab aspide: carnes quoque earum percussis plurimum pre-
desse, Plinius.

¶ Dissecta gallinæ (gallarum pulli, Aegineta) & adhuc calentes appositæ, serpentium mor-
bus auxiliatur, sed identidem alias sufficere oportet (deinde folia oliuæ uiridia trita cum oleo &
sale supponere uulneri, Kiranides) Dioscor. Et alibi, Dissecti gallinarum pulli, cum maximè tepent,
perculso loco applicentur. Nec desunt qui hisce tanquam discordia quadam naturali pugnantibus
urantur, uerum huius rationem inire facillimum fuerit, Gallinæ enim calida natura præditæ sunt: ar-
gumento, quod deuoratum insigne uirus conficiunt, & aridissima quæque semina consumunt, item
nonnunquam arenas lapillosque ingluuie sua deuoratos, dissoluunt. Itaque animantis admoti calore
adiutus spiritus, ab ista parte impetum capeffens exiliensque secum uenenum exigit. Carnes galli-
næ nouiter occisæ, si moribus imponantur, obsistunt omnibus uenenosis & curant, præter aspidis
morsum, Galenus Euporiston 2, 143. Viuum gallinaceum pullum per medium diuidere, & pro-
tinus calidum super uulnus (à serpente infligum) imponere oportet, sic ut pars interior corpori iun-
gatur, Celsus, facit id etiam hœdus agnûsue discissus, &c. Idem. Ad morfus uenenatos: Optimè
auxiliatur si statim post cucurbitas plagæ imponatur animalia parua discerpta, &c. uide in Hædo
6. Carnibus gallinaceorum, ita ut tepeant, appositis, uenena serpentium domantur, Plinius. Ad
uiperæ morsum: Primum scarificato: aut gallinam dissecato, & internè adhuc calentem morfui im-
ponito, atque hoc frequenter repetito, Aetius. Obscurus quidam aduersus uirulentos morfus in uiro
gallum discerptum calentemque adhuc imponi iubet, in muliere gallinam: & statim cor (cerebrum po-
tius) è uino bibi. Epilepsia quandoque contingit ex morfu animalis uenenosi, in quo casu quamuis
auem, ut gallinam, pullum, aut pipionem columbæm, per dorsum scindes, & loco morfus calidam
impones, nam sua caliditate uenenum ad se trahit. Vel sic, Gallus gallinæ uel deplumetur circa anum,
& ponatur anus supra locum morfionis, & attrahet ad se, Leonellus Faurentinus. ¶ Si bubo or-
tus sit in peste, gallus depiletur circa anum, & apponatur loco per horam, & in alia hora apponatur
alter, & sic fiat per totum diem, Sic uenenum attrahitur à corde galli, & gallus subito moritur, Pe-
trus de Tusignano, sed locum prius scarificari iubet. ¶ Amatus Lusitanus catulum uel colum-
bum uiuum dissectum per spinam supra caput mulieris melancholicæ uel desipientis imponi con-
sultat. Similiter ego quosdam gallinam nigram dissectam in eodem casu admouere audio. ¶ At-
tentione dicitur, cum neruus pedis anterioris in iumento, à posteriore crure (ut fit aliquando præ festi-
natione) læditur, hoc malum si recens sit, prima uel secunda die iunctura & locus scarificetur, ut per
scarificationem sanguis exeat: postea gallus per medium scissus superponatur calidus cum omni-
bus intestinis, Rufius.

¶ Sunt qui scribant sanguinem galli & gallinæ ad meningum, id est membranarum cerebri san-
guinis profluuium prodesse, quem ego cum nihil egregium præstiturum sperarem, experimentum
de eo sumere nolui, ne uel curiosus uel stolidus esse iudicaret, si multis probatisque remedijs ad hunc
ulium neglectis, maiorem è sanguine istarum alitum non compertam hactenus utilitatem expecta-
rem, præsertim cum sanguinis ab hac parte profluuium ualde periculosum sit, Est enim omnino ex-
perientia huiusmodi periculosa, & à solis regibus circa facinorosos homines usurpanda, Galenus
4 lib. 10. de simplicibus. Atqui Dioscorides & alij hoc remediū è gallinæ cerebro, ut infra dicitur, non
è sanguine prodiderunt. Sanguis galli leucomata oculorum & cicatrices cum aqua inunctus sa-
nat, Constantinus. Paucus gallinæ sanguis cum oleo ex ouis permixtus, scabiem cholericam cu-
rat, Arnoldus Villanou. Sanguis gallinarum nigrarum aufert maculas fœtidas, & lentiginis à fa-
cie & huiusmodi, maximè si misceatur ei lapis uaccinus tritus cum baurach rubeo, & reddit faciem
formosam, abstergit, & bonum colorem facit, Rasis. Galli sanguis erysipelata & chimeria sanat, &
ijs qui marinum leporem comederint auxiliatur. Si quis allium contriuerit, & biberit calidum san-
guinem cum uino, nullum reptile timebit, pultibus uerò aspersus, & sumptus ad magnitudinē nu-
cis circiter dies decem in cibo ab his qui sursum (per arteriam forte) educunt sanguinem, prodest,
Kiranides. Pullinum (sed hoc remediū forte potius ex sanguine pulli equini accipiendum est, etsi
nihil tale inter remedia ex equo proditum inueniam) sanguinem tepidum in eam aurem quæ ob-
uulsi erit uel dolebit, infundes, Marcellus.

¶ Gallinaceum adipem intra corpus empyicis tantum dari legimus, apud Marcellum Empiri-
cum, cuius hæc sunt uerba: Anethi sicci ueteris puluerem, & resinæ pityinæ puluerem, cum adipe
ueteris anserino aut gallinaceo, edendum mane ieiuno empyico cochlearia tria, & uespere tantun-
dem dabis, mire subuenies. Adeps galli cum adipe turturis si detur in cibo alicui potest quadran-
tis drachmæ, infestabitur à tinea, (achoribus, puto,) Rasis.

¶ De facultatibus eiusdem extra corpus. Gallinaceus adeps ad quæ prodest, & quomodo cu-
retur, leges in Anserino ex Dioscoride: & ibidem quomodo odoribus imbui soleant, & qua ratio-
ne etiam incurati à putredine præseruentur. In Anate quoque ex Nicolao Myrepsō, quomodo re-
ponendi sint adipēs anatinus, anserinus & gallinaceus recitauimus. ¶ Gallinaceus adeps medius
est inter anserinum & suillum, anserinus ex his ualentior est. Substituuntur aliquando gallinaceus,
anserinus, suillus, caprinus adipēs, qui uis in alterius absentis uicem, Gallinaceus tamen calidior &

siccior est quam suum, & tenuior, ac minimum terrestris, idēq; magis etiam si ē gallinis syluestribus fuerit, & tenuitatis ratione profundius penetrat, Galenus 11. de simplicibus, & de compositione medic. sec. genera, & Methodi lib. 14. Indurata iuuat, Idem. Anserinus adeps maxime tenuium partium est, ob id in uolucrum genere praestat ad scirrhū curationem, gallinaceus illi proximus, Iac. Syluius. Galenus lib. 3. de compos. sec. loc. cum Apollonij ad aurium dolores uerba hęc recitasset, Anserinum aut gallinaceum adipem liquefactum sensim instilla, subdit: Adeps harum alitum maxime mitigat omnes affectiones dolores inducentes, simulq; ipsarum aliquibus magnifice auxiliatur, &c. ut in Anserino scripti cum quo hic pleraq; communia habet. Adeps pullorum calidior est quam acuitarum gallinarum: & galli quam gallinae, Obscurus. ¶ Myrica semen cum altilium (gallarum, ut consilio) pingui furunculis imponitur, Plin. Ad ambusta: Lardum & adipem gallinaceum adhibito candela lumine super aquam liqua, & collectū ex aquae superficie pingue inungito, Innominatus. Varos (Varices, Marcellus) adeps gallinaceus cum caepa tritus & subactus (impositus uel perductus ad sidue, Marcell.) sanat, Plinius. Idem remedium maculas rubeas deiere Rafis annotauit. ¶ Cutem in facie adeps anseris uel gallinae custodit, Plinius. Adeps anseris & gallinaceus utilis est ad nitorem uultus, *εστ νεωτερον αυυδραση*, Dioscorides, ut Marcellus uertit: ad malignizandam faciem, ut Ruellius. ego cum Plinio potius uerterim ad faciei custodiā, aduersus uentros scilicet, frigora & Solem. Fissuras in facie sanat, & faciem reddit lucidam, Rafis. ¶ Adiuuat adeps gallinae mirifice ruptas oculorum tuniculas admixtis schisio & hamarite lapideis, Plinius. Eundem praecipue laudant contra pustulas oculorum in pupillis. Has (gallinas) scilicet eius rei gratia saginant, Idem. Gallinarum adeps pustulas oculorum reprimat, Aesculapius & Constantinus. Si oculus iumentis dissectus sit, adeps anseris uel gallinae prodest, ut scripti in Anseri.

¶ Gallinae adeps liquefacta & tepide instillata, quodlibet uitium aurium sanat, Marcellus. Adipem anserinum & alios auricularibus medicamentis Nicol. Myrepsus admiscet. Gliris pingue & gallinae adeps, & medulla bubula liquefacta tepensq; infusa auribus plurimum prodest, Marcellus. Apollonius (ut & Rafis) anserinum aut gallinaceum adipem liquefactum dolentibus auribus sensim instillari iubet, ut superius retuli. Adeps gall. cum nardo liquefacta ad dolorem aurium utilis est, & contra neruorum passiones, Kiranides. Eundem instillatum tepidum etiam aduersus difficultatem auditus proficere obscurus quidam scripsit. Gallinarum adeps auribus purulentis calida infunditur, Plin. Ad aurium nocumenta ex aqua confert adeps tum anserinus tum uulpinus, tum gallinaceus, Galenus Euporison 1. 16. ¶ Adeps anser. aut gall. rimas labiorum egregie curat impositus, Plinius & Marcellus. ¶ Adeps gallinae asperitati linguae confert, Obscurus. ¶ Dentium puerorum gingiuas gallinaceorum pingui molliendas Aegineta cōsultat. ¶ Laudant & gallinarum adipem contra pustulas in papillis: has scilicet eius rei gratia saginant, Vuotton. ¶ Adeps anser. aut gall. recens & sine sale cōditus, ad uuluae titia proficit, (uel, ut alibi, muliebribus malis conuenit): sale inueteratus, & qui temporis spatio acrimoniam concepit, uuluae inimicus est, Dioscor. Anserini uel gall. adipis usum ad forum pellendū in Anseri diximus. Recens laudatur ad dolorem matricis: & in eiusdem apostemate instar empiastri imponitur, Rafis. Cum nardo liquefacta ad muliebria pessaria facit, Kiranides.

¶ Galli crissam contritam moribus canis rabidi efficaciter imponi aiunt, Plinius & Kiranides. Gallinae crissam aridam da in cibo ei qui mingit in lecto nescienti: curabitur, Rafis. alij hoc remedium ex gula & larynge galli promittunt. Capitis coenibus remedio est gallinaceus, si incisus abstineatur die ac nocte, pari media eius qui doleat, euulsi collo plumis circumligatisq; uel crissis, Plinius, & Marcellus sed paulo aliter. ¶ Olsiculis gallinarum in pariete seruatis, fistula salua, adacto dente, uel gingiua scarificata, proiectoq; olsiculis, statim dolorem abire tradunt, Plinius. Inguinibus mirabile exhibet remedium, ex gallinacea ala olsiculum extremum, cochleario terebratum, nodisq; septē licio ligatum, atq; ita brachio uel cruri eius partis quae inguina habet suspensum, Marcellus. ¶ Gallinae tibiae cum pedibus cocta, & cū sale, oleo acetoq; comesta, coli (aliās colli) sedant dolorem, Constantinus & Aesculapius. Ego coli legendum puto ex Marcello Empirico, cuius haec sunt uerba: Gallinam per totum diem a cibo abstineto, dein postero die cum eam occideris, crura eius cum sale & oleo inaffato, & ieiuno colico qui se pridie cibo abstinerit maducanda dato, mirifice profueris.

¶ Gallinacei cerebellum recentibus plagis prodest, Plin. Dioscorides animalia theriaca, id est quae uim moribus uenenatis contrariam habeant enumerans, gallinaceorum etiam cerebella in cibo commendat. Gallinarum cerebellum in uino bibendum datur contra serpentium morsus, Idem. Aesculapius & Constantinus, contra scorpionum ictus, Kiranides. Idem galli cerebrū cum aceto (aliās condito) aduersus serpentium morsus bibendum consulit. Venena serpentium domantur gallinaceorum cerebro in uino poro: Parthi gallinae malunt cerebrū plagis (moribus serpentium) imponere, Plinius. Gallinacea cerebella cum uino pota medentur uiperarum moribus, Dioscorid. ex Erasistrato & Aegineta. *ηε ονυ' εγκεφαλου τωεσ' υλουργας αζυαυεσ' εσυνεσ' λαλειο καταμαυεσ'*, Nicander. Petrichus etiam, ut Nicandri Scholiastes refert, contra serpentium morsus gallinae cerebrum commendat. Ad uiperam morsum: Galli cerebrum cum posca adiecto pipere, his qui a uipera percussi sunt uel morsu, potui dabis, auxilium maximum experieris, Sextus. Contra omnium phalangiorum

gallorum (arancorum, Rafis) morsus remedium est gallinaceum cerebrum cum pipēris exiguo potum in posca, Plinius. Ad cunctos autem morsus icūsque minorum, Exiguo pipēris cerebrum conipergitō galli, Quo lita (alij authores bibi, non lini uolunt) sanescunt depulso membra dolore, Serenus. Gallinarum cerebellum sanguinem à cerebri membrana profluentem (per nares à cerebri uelaminibus, Auicenna) fistit, Dioscorides & Plinius, naribus sanguine fluentibus prodest, Marcellus, contra fluxum sanguinis à cerebro; Rafis. Ad sanguinem è naribus sistendum: Aut galli cerebro, uel sanguine tinge columbā, Quod nisi supprimitur sanguis, potandus & ipse est, Serenus. Atqui Galenus in libro de simplicibus hoc remediū non tanquam è cerebello, sed è sanguine gallinæ à quibusdam memoratum reprobāt, ut superius recitauī. Cerebrum gallinarum in cibo sumptum acuit intellectū, quare caput asseritur cassare (sic habet codex impressus) cecitatem, Arnoidus in Breuiario. Cerebrum gallinarum contra tremorem cerebri commendatur à Rafi, Gingiuis puerorum infricatur ut dentes absq; dolore nascantur, Kiranides.

¶ Quæ interiore uentriculi galli sinu residet membrana, secti in laminas cornus specie similis, quæ inter coquendum abijci solet, siccatur, (& reponitur ad remedia,) Dioscor. Pellicula ceu cortex quidam intra uentriculum gallinæ stercori destinata, echinus ab aspritudine Græcis appellatur, & lactis coagulandi uim habet, Berytius apud Constantinum, hæc uis alioqui propria tribuitur ruminantium adhuc lactentium uentriculis, quos & coagula nominant. Vide plura in Echino terrestri G. ab initio de nomine huius particulae. Magna fraude medicamentarij insitiores nobis imponunt, qui ex uentriculo, quo nihil in alitibus istis carnosus est, panniculos detractos & siccaros pro ingluuie uendunt, & hæc est causa cur nemo hodie mihi cognoscatur, qui se feliciter in uentriculo roborando, pelliculis istis usum profiteatur: Gyb. Longolius, non ex uentriculo, sed ex primo cibi in gallinis receptaculo, quod stomachum & ingluuiem uocat, hæc membranam decerpendam sentiens. Atqui ego ueteres hanc uim non ingluuiei aut stomacho, id est ori uentriculi galli gallinæ, sed ipsius uentriculi, quem *σπυγγα* proprie uocant, interiori membranæ, tribuisse alicuius. Nam & Dioscorides *σπυγγα* nominat de hac membrana agens lib. 2, cap. 43, tum ab initio, tum in fine eius capituli, quanquam adiecta in fine à quibusdam adulterina existimantur. Et Galenus libro 11, de simplicibus post coeliam, id est uentriculum mergi statim huius membranæ meminit, intus aduerbitum ponens pro eo quod est in uentriculo. Vno tantum in loco (libro tertio Parabulum, qui Galeno falso adscribitur) galli gulam unā cum larynge (scribitur autem Græcè etiam *γούρα*) ijs auxiliari qui strata permingunt, legimus. Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora una maceratur, ter lauatur, deinde uino ter maceratur, & ter lauatur: iterum lixiuio, post uino, & siccatur cibano ex quo panis extractus est, Syluius ex Bartolemaeo Montagnana. Ventris gallinaceorū membrana quæ abijci solet, inueterata & in uino trita auribus purulentis calida infunditur, Plin. Gallii gallinacei ex uentriculo interiore membrana, quæ proijci solet, arefacta tritaq; ex uino, adiecto paululo opij, medicamen auribus utilissimum facit, quod calefactum infusum suppurationem eius (earum) expurga: & sanat, Marcellus. Pellis interior de uentriculo galli trita cum uino auribus prodest, & spurum (pus forte) mouet, Constantinus. ¶ Gallinaceorum uentris membrana inueterata & insperata potioni, desillationes pectoris & humidam tussim uel recens tosta lenit, Plinius: Uentriculi gallinacei membranam, qua sordes aqualiculi continentur, arefacta terito diligenter, & cum uino potui dato, humidam tussim sedabis, Marcellus. ¶ Trita in uino conuenienter stomachicis datur in potu, Dioscorides. Ant. Gainerius has membranas præparatas miscet medicamento cuiusdam ad confortandum uentriculum: item Leonellus medicamento ad stomachi dolorem. Tunica interior uentriculi secundi gallinarum miro quodam modo, lotam & siccata, & potam, stomachicis augere coquendi facultatem, falsum esse expertus est Galenus (de medic. simplicib. lib. 11.) Vnde subit admirari in ea hæresit falsa medicos omnes etiam hodie permanere. Putat, opinor, eam uim illi esse, quod ea similis sit tunicæ internæ uentriculi nostri, sed ut tanta coquendi prædita, ut lapillos conficiat, sed æquius fuerit, eam tunicam ex struthiocamelo sumere, quippe cui mira sit natura coquendi, quæ sine delectu deuorârît, (ut refert Plinius 10. 1.) ut ferrum & ossa ueruecum integra. Vnde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas stomachicis applicant, Syluius.

¶ An non uident harum pellicularum temperamentum uitari siccatione: & uim illam coquendi uis inesse, non superesse mortuis: nec fortasse pelliculis illis insitam, sed potius à carne multa crassa densaq; pelliculam hanc undiq; ambiente? Iac. Syluius. Si hordeo malo aut nimio iumentum læditur, remedium est pelliculam de uentre pulli siccata fumo deterere, additisq; octo scrupulis pipēris, & quatuor cochlearibus mellis, & uncia pollinis ex thure, cum sextario uini ueteris repestato per os dare, Vegetius. ¶ De utriusq; pelliculæ ad ileon, uide infra in remedio ex iecore.

¶ Hanc pelliculam de gallina nigra quidam è uulgo aduersus regium morbum edendam suadent, his aut ter. ¶ Pellis interior de uentriculo galli trita & cum uino pota uentri astringit, Constantinus. Gallorum uentriculus (Marcellus Vergilius interpres addit, in senectute, quoniam proxime de ueterum gallinaceorum iure dixerat author) inueteratus (*σπυγγα πηχυστάτη*) & in umbra siccatus pondere trium unciarum (*σπυγγα γ*) sic habet codex noster impressus, corrupta ut apparet ponderis nota, drachmæ fortassis, quæ designatur alibi in Dioscoride instar mascululi lambda iacentis; hoc modo < .sumptus, præfenti remedio est contra nimias purgationes, quæ à desicientibus aliū

medicamentis fiunt, quamprimum enim purgationes eas sistit, in quem usum terendus est & cum aqua bibendus. (*δὲ δὲ πρῶτα πικρῶν ἢ ἰσχυρῶν ἢ δ' αἰσῶν ἢ δ' ἰσχυρῶν*, malim ita reddere, in quem usum contritus & cum aqua permixtus, [inftar trimmatis aut moreti,] exhibendus est.) Dioscorides: cuius interpres Marcellus Vergilius, Hunc locum (inquit) Serapio non habet, neq; antiqua interpretatio, neq; probatissimus mihi codex Latinæ translationis, unde fit ut suspicemur accreuisse cum Dioscoridi, præsertim quum alienus etiam Dioscoridis sermonis in ea re ductus nobis uideatur. Membrana gallinarum tosta et data in oleo ac sale, coeliacorum dolores mulcet, abstinere autem frugibus ante & gallinam & hominem oportet, Plinius. Membrana quæ est in uentriculo gallinæ siccata & trita, & cum uino austero potui ieiuno coeliaco data, medetur: ita ut ipsa gallina prius uel bi- duo abstineatur à cibo, & qui potionem accepturus est, antè diem frugi sit, & non cœnet, Marcel- 10 lus. Nicolaus Myrepius dysentericam quandam potionem laudatam describit, in qua membrana hæc cum cæteris miscetur. Membranam uentriculo gallinæ aridam: uel, si recens sit, tostam, utiliter contra calculos bibi traditur, Plinius. Cum uino pota calculos frangit & per urinam eijcit, Constantinus. Celebrant quidam inter calculi remedia gallinæ uentris interiorem membranam, Alex. Benedictus. Fieri quidem potest ut aliqui huic membranæ uim calculos dissoluendi inesse sibi persuaserint, ex eo quod gallinæ etiam lapillos concoquere uulgo credantur, ut Dioscorides etiam credidit. Ego quoniam experientiam huius effectus hæcenus nullam audiui, nec rationem aliquam qua id effici possit uideo, assensionem meam adhuc cohibeo. De uentriculo galli interior pellicula in uino missa & siccata ac trita cum sale, posita (pota) cum uino uel condito, nephriticis perfecte sanat, Kiranides. ¶ Ad sistendam exuberantiam mictionis: Accipe pelliculas quæ sunt in uentre gallinarum: de quibus in Sole siccatis drachmam miscebis cum thure masculino, glande sicca, balauftijs, galla, ana ʒ. iij. Trita omnia melle rosato excipies, & ex frigida propinabis ieiuno, Galenus Euporiston 2. 133. Ad inuoluntarium mictum in sfratis: Galli guttur uisum ligulæ mensura ieiuno ex aqua propinato, Galenus Euporiston 2. 76. Et rursus, Gallinæ gulâ (*γάλα*) pariter cum gutture, ure, & tere diligentissime, ac ex uino uetere propina, Euporiston 3. 238. Idem remedium Rafis e crista galli promittit. In Germanico quodam codice manuscripto inuenio hæc membra- nas tritas utiliter bibi contra stranguriam. ¶ Aduersus abortum: Suffiat primò mulier cum fi- lato primo cocto: deinde accipiat grafsilum gallinæ, & pelliculam uentriculi qua cibus continetur discutiat lauetq; & modicè coctam in prunis comedat, uel pollinem tritarum bibat, idq; faciat per plures dies: experimento constat, Author additionum Breuiarij Arnoldi Villanou, apparere autem 30 uerba quædam inter hæc aut corrupta aut barbara esse. ¶ In libro quodam manuscripto inuenio hanc pelliculam de uentriculo capi utiliter tritam fistulis prius mortificatis inspergi. ¶ Ileo resistit gallinæ uentris ieiunium cum uentriculi membrana, quæ abijci solet, inueterata, admixto papaueris succo, alij recentem torrent ex uino bibendam, Hepar gallinæ tritum, & cum hordei farina & aqua emplastri modo impositum, podagricis prodest, Kiranides. ¶ Gallinarum & perdicum fella ad medicinæ usum cæteris præstant, Galenus. Fel efficacissi- mum creditur scorpij & callionymi piscium, marinæq; testudinis & hyænæ: perdicis item & aquilæ, gallinæq; albæ, Dioscorides. ¶ Fel gallinæ maculas in corpore illitum aufert, Rafis. Apud Galenum de compos. sec. locos, miscetur medicamentis liquidis ocularibus Asclepiadæ, ad ficosas eminentias, ac omnem extuberantiam carnis seu callum, Fel quorundam animalium laudatur à 40 medicis ad usum acuendum, & principium suffusionis discutendum, ut callionymi & scorpij pi- scium, gallinæ, &c. Idem de simplic. 10. Galli gallinæ, maxime albi, fel ex aqua dilutum, & inun- ctione adhibitur, leucomata oculorum & hypochyses sanat, & aciem luminum confirmat, Marcel- lus. Galenus libro 4. de compos. sec. loc. medicamento liquido cuidam ad oculos suffusos, alios galli fel, alios aliud adiecit scribit. Ad suffusionem admirabile quod ilico uisum restituit: Muris sanguinem, & galli fel, & muliebri lac æquis ponderibus misce, & bene subactis utere. probatum est enim, & magnificè profuit, Idem Euporiston 3. 16. Vlcerata oculorum & albugines felie galli inungito, Idem Euporiston 2. 99. Fel quoq; de gallo mollitum simplice lymphæ Exacuit puros dempta caligine uisus, Serenus. Fel galli cum succo chelidonia herbæ & melle illitum, uisum acuit perfecte, Kiranides. Gallinæ felle uis alligato (malim, illito: uel, ad caligationes, ut & aquilæ 50 lino sicut proximè dixerat) ad argema, & ad albugines ex aqua diluto, (aut supra forsan rectè, hic ue- rò pro diluto legendum aut saltem subintelligendum illito.) item ad suffusiones oculorum, maxi- mè candidi gallinæ, Plinius. Et rursus cum fimum ruffum gallin. lusciosis illini dixisset, subdit: Laudant & gallinæ fel, sed præcipuè adipem contra pustulas in pupillis. Fellis gallinæ, uel uul- turini, quod longe magis prodest, scrupulum, & mellis optimi unciam, bene trita coniuges, atq; in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum uteris, hoc nihil potètius caliginem releuat, Marcellus. ¶ In manuscripto quodam libro Germanico remedium hoc ad epilepsiam traditur: Fel gallinæ cum aqua mixtum bibat æger, & diebus decem abstemius esto. ¶ Aetius illos qui re Venera uti non possunt inter cætera gallorum testiculos esitare consiliat. Galli testes cum uino poti Venerem iritant, & bonam habitudinem præstāt, Kiranides. Gallinæ 60 ceorum testes subinde si à conceptu edat mulier, mares in utero fieri dicuntur, Plinius. Ad inuo- luntarium urinæ exitū in sfratis: Galli testem uisum edendū apponito, Galenus Euporiston 3. 257. ¶ Ad

¶ Ad caducos: Galli testiculos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere, abstineant autem a uino diebus decem, caducis remedium est. Debebunt autem testiculi sicci seruari, ut cum fuerint necessaria, continuo fumantur, Sextus & Constantinus. Ad comitiales: Gallinacei testes ex aqua & lacte quidam bibendos censent, antecedente quinq; dierum abstinentia uini, ob id inueteratos, Plinius. Gallinacei testiculos in puluerem tritos ex aqua & lacte ieiuno propinato, idq; diebus quinq; facto, uino autem abstinentum est, Trallianus hoc se ex Gallia accepisse scribens. Serapion pro epilepticis probat medicamen coëctum è testibus galli gallinacei: Cælius Aurelianus, improbanz ipse ut uidetur.

¶ Gallinaceum fimum omnia quæ columbinum, sed inefficacius, præstat, Dioscor. minus calidum est columbino, Galenus. Et rursus, Caterum ut in alijs omnibus animalium partibus aut excrementis plurimum refert, montanisne locis, an in pratis, paludibus, lacubus & ædibus uersentur. Semper enim quæ exercentur, ijs quæ non exercentur sunt ficciora; & quæ cibis uruntur calidioribus ficcioribusq;, ijs quæ humidis frigidisq;. Itaq; ut columbarum stercus semper imbecillius expernus sum quæ in domibus degunt quam nomadum & montanarum: sic gallinarum quoq; inueni multo infirmius earum quæ conclusæ seruantur & furfuribus aluntur, nõ paulò autem ualentius earum quæ in agris, atrijs aut foris pascuntur. Stercoris gallinacei pulli drachmæ duæ dissolutæ in multa aqua calida, & potæ, uomitum mouent, Arnoldus de Villan. Stercus galli cum succo præsij datum, mox uomitum proritat, Idem. Certò educit per uomitum, quare contra uenena propinatur; Ferdinand. Ponzettus. Idem Gaynerius scribit, sed miseri iubet cum lini urticæque semine in aqua decocto, aut aqua & butyro, &c. Ad felis morsum galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subligito & imposito, Aetius. Idem ex aceto impositum morsibus canis rabidi, salutare traditur, Kiranides. Gallinaceum fimum priuatim contra uenena fungorum bibitur ex aceto aut uino, (uel oxy melite, Rafis,) Dioscor. Nicander contra idem uenenum commendat *πικρὴν σποδίου κερτακίδος (σηθύ.)* Galenus etiam aduersus strangulationem à deuoratis fungis gallinarum domesticarum fimum cum oxymelite bibi consulit, in Euphoris 1, 151, nimirum ut uomitus subsequatur. Cum medicum quendam in Myfia gallinaceo utentem stercore cõspexissem, in eis qui ab esu fungorum suffocabantur; & ipse quoq; sum usus in quibusdam urbem inhabitantibus, qui & ipsi fungos esitarant, ipsum uidelicet ad læuorem contritum tribus quatuorue oxycrati aut oxymelitis inspargens cyathis, & palam adiuti sunt, idq; celeriter, nam qui præfocabantur, paulò post uomebant pituitosum humorem omnino crassissimum, & exinde planè liberati sunt symptomate, Galenus lib. 10. de simplicibus. Vide etiam inferius inter remedia ex candida parte huius fimi. ¶ Gallinarum fimum reces illitum alopecias celerrimè explet, Plinius. Gallinaceorum stercus cum oleo uroq; (nõ explicat quibusnam) permixtum, alopecijs utile est, Marcellus. Cum aceto alopecijs impositum prodest, Rafis & Kiranides. Si prius fricetur locus cum panno & cepe donec rubeat, Rafis. Aridum quoque tritum cum nitro & arido (uox corrupta) ungueto alopeciam inspicat, Kiranid. Recens adpositum podagris, plurimum iuuat, Marcellus & Plinius. Perniones quæ nascuntur in manibus impositum sanat, & omnes morsus, Constantinus. Est qui gallinæ perducit stercore corpus, Serenus inter carbonis (carbunculi) remedia. De usu huius stercores ad fistulam curandam, scripsimus in Rubeta G. Phlegmonas quæ nascuntur in naribus impositum sanat, Aesculapius. Furunculò medicando; Prætereaq; fimum, ex gallo quod legeris albo Imbribus ex acidis fidens appone dolenti; Serenus. Vide etiam infra inter remedia ex rufa parte huius fimi. Fimum gallinacum cum oleo & nitro clauos pedum sanat, Plinius. Marcellus pulli gallinacei fimum rubrum clauellis frequenter illinendum consulit. Fimum gallinaceum recens inunctum, cõrusionem ex calciamentis sanat, aufert etiam myrmecias, Kiranides. Si fiat ex eo cataplasma cum melle, id illitum crustam ignis Persici rumpit, Rafis. ¶ Mactatæ recens gallinæ uentrem unam cum stercore inuoluta melle, & iumento adhuc caletem in fauces immitto, Pelagonius aduersus tussim iumentis è faucibus uel gutture prouenientem. ¶ Gallinaceum fimum contra coli cruciatum ex aceto aut uino bibitur, Dioscor. cum aqua calida & melle, Rafis. Medicus quidam Mysus hoc fimum bibendum dabat ijs qui diutino coli dolore fuissent uexati ex cœnomelite; uel si id nõ aderat, ex aceto, aut uino aqua diluto, Galenus lib. 10. de simplicibus. Et rursus in opere de compos. sec. loc. ex Asclepiade: Gallinarum interanea omnia exempta, & in uas fictile cõiecta assato, ac trita repõnito, usus uerò tempore cochlearium unum & dimidium, & seminis dauci Cretici tusti & cribrati tantundem; ex aqua multæ calidæ cyathis tribus exhibeto. In libro quodam Germanico manuscripto albam tantum huius fimi partem aduersus colicum affectum è uini cochleario, salubriter bibi legimus. ¶ Stercus gallinæ suffitum secundas educit, Arnoldus Villanou. ¶ Ad iumentorum remedia: Si equus penam uorarit, primo uratur in umbilico, deinde in os eius stercus bouis tepidum inseratur; tum fiat phlebotomia, demum omnia interiora gallinæ sanæ in os eius immittes, Et si ne ita quidem liberatur, minue diligenter ipsum, Rufus. Equo ex pituita per nares laboranti, fimum gallinacum in nares inflabis, Obscurus. Si equa marem non patitur, gallinaceo fimo cum resina terebinthina trito; naturalia eius linuntur, ea res accendit libidinè, Anatolius. Sunt qui ad ulcera iumentorum utantur fimo gallinac. arido trito cribratoq;, inspergentes mane, & uesperis succum sambuci immittetes per dies aliquot; ubi ulcera primum abluerint uino in quo sambuci folia decocta sint cum modico sale.

Ad inflationem silium & uentris equi: Fimum columbinum aut gallinaceum, quantum manus capit, in uino dissoluimus cum nitro, & inde clystere inſicimus, &c. Abſyrus & Hierocles. ¶ Rabies canum ſitio ardente homini peſtifera, quæ propter ebrietatem per triginta eos dies, gallinaceo maxime fimo mixto cibis; aut ſi prouenerit meritis, ueratro, Plin.

¶ Gallinacei fimi candidi uires. Ad uulſiones quidam ſilini iubent gallinarum fimum candidum ſeruatum in oleo uetere cornea pyxide, Plin. Idem cum oleo uetere tenuiſſime tritum & adpoſitum, leucomata & hypochyſes ſanat, & aciem luminum confirmat, Marcellus. Acuerſus fungos noxios: Philagrius gallinaceum ſtercus album (inquit) tritum exhibemus ex poſca aut aceto mulſo, huius enim manifeſtum habemus experimentum, quod ad fungorum ſtrangulationes auxiliatur, Aetius. Plinius in hyſſopo decoctum aut mulſo, uenena fungorum boletorum quæ aſtringere dicuntur, item inflammationes ac ſtrangulationes, quod miremur (inquit) cum ſi aliud animal guſtauerit id fimum, torminibus & inflationibus afficiatur. Vide ſupra in uiribus Gallinacei fimi ſimpliciter, Illitio ad occultas anginas: Galli ſtercus album, & ceruſſam colore referens, exiccatum habeto, & uſu poſtulate ſubige cum aqua aut melicrato, propinato cochlearium, Deſperatos enim ſanat. Quod ſi bibere nequeant, cum melle ſubactum intimis partibus illinito, Nic. Myreſus. Fimum gallinarum duntaxat candidum, oleo in uetere corneis quæ pyxidibus adſeruant, ad pupillarum albugines, Plin. Sunt qui huius fimi parte alba duntaxat intra corpus ſumpta, ſanguinem concretum diſcuti referunt. Fimum gallinac. album & friſum (φρύγας) tere ac potui coſidenter exhibeto aduerſus colicam, Aetius 9. 31. Vide ſupra inter remedia ex hoc fimo ſimpliciter.

¶ Galli ſtercus ruſſum, uel ut Plinius habet, ex gallinac. fimo quod eſt ruſſum. Impoſitum ſurunculos rumpit, & colorem tollit, Sextus. uide ſupra inter remedia ex hoc fimo ſimpliciter. Cum aceto recens illitum ſurunculos & canis rabidi morus curat, Plin. & Coſtantineus. Ex fimo puluſi gallinacei quod rubrum fuerit colliges, & impoſones clauellis, atque inde eos ſæpius lines, uel ementer medebitur, Marcellus. Stercus gall. citrinum cataplaſmatis inſar impoſitum, cum cui uetulo & exiguo croco, quem uis abſceſſum purulentum aperit, Rafis. Fimum gallinaceo uel duntaxat rubrum luſcioſis ulinendum monſtrant, Plinius.

¶ Cinis fimi gallinarum. Prodeſt ad iccus ſcorpionum, Plin. Gallinarum uel columbini fimi cinis ex oleo impoſitus uicera pedum curat, Marcellus. Fimi gallinacei cinis pedum exulcerationes ſanat, columbini fimi cinis ex oleo, Plin.

¶ Lapiſſos qui in gallinaceo uel ſicca inueniantur, conteri & potioni inſpergi aduerſus calculos iubent, Plin. Alexander Benedictus lapides in gallinaceo uentre repertes, contra calculum à quibuidam commendari ſcribit, ex hoc Plinij loco fortassis, memoria lapſus, Nos de lapillis qui in uentribus gallinaceorum reperiantur, plura ſcripſimus ſupra in B.

¶ Veneficia quædam ſunt ab his quæ eduntur excrementis corruptis, ut ſanguine uel urina leproſorum, cum in his frumentum maduerit, gallinac. quæ frumento deſepia fuerint, Hier. Cardan.

¶ A præſepibus equorum remouebuntur aues domeſticae atque alites, quæ ea propter reliquias pabuli ſectari ſolent: & in his non ſolum pinnulas excutunt, ſed etiam ſiercora deſcunt: atque illæ cum gutturis, hæc cum alui periculo ab equis deglutuntur, Ioach. Camerarius. De fimo gallinaceo à bobus aut equis deuorato, & remedijs contra eum, plura in Quadrupedum iſtarum hiſtorijs ſcripſimus. Hierocles equo aduerſus hunc fimum deuoratum auxiliari cocet ipſum fimum gallinac. album & ſolidum: quem conteri iubet cum drachma ſeu (σταρ) & cum cubus polentæ chænicibus uino quæ nigro auſtero in mazas redigi, & equo ecceſſas dari. Gallinarum fimum, duntaxat candidum, in hyſſopo decoctum aut mulſo, uenena fungorum boletorum quæ aſtringit: item inflammationes ac ſtrangulationes: quod miremur, cum ſi aliud animal guſtauerit id fimum, torminibus & inflationibus afficiatur, Plin.

¶ Quidam à gallo gallinaceo pugnante leuiter laſus in rabiem ueniſſe dicitur, Cælius Aurelianus de morb. acut. 3. 9.

H.

a. Ut ornithes apud Græcos, ſic apud Latinos auis etiam aliquando pro gallo gallinae abſolute ponitur, Rhodias aues pro gallinis Rhodijs Columella dixit. & Græce *ταναγραίως ἀρνίως* genere maſc. legimus, id eſt alites Tanagraos pro gallinaceis Tanagrais. Gallinacos mares pro gallis gallinaceis Columella dixit. Gallos à contrario ſenſu appellatos quidam exiſtimant, nam Galli ſacerdotes matris deum caſtrati erant, hinc Martialis, Ne nimis exauſto macreſceret inguine gallus, Amiſit teſteis, nunc mihi gallus erit. Etrurſus, Succumbit ſterili fruſtra gallina marito, Hanc matris Cybeles eſſe decebat auem. Criſtatus ales, pro gallo, Ouidius 1. Faſtorum.

¶ *Ἀλεκτρυών* Græce dicitur à priuatiua particula & lectio: *ἐκ τοῦ αὐτοῦ λέγω, ὅτι ἐκ λέκτρος ἡμῶς ἐγείρω*, Eufathius & Athenæus. A tertia perſona præteriti paſſiui uerbi *λέγω*, quod eſt dormio, ſit *λέκτρος*, *ἀλεκτρυών*: & forte *ἡλέκτρα* & *ἀλεκτρον*, (oxytonum,) Idem. *Ἀλεκτρον* nomen uiri Iliados, ſeruato magnum (non ſeruato) Vide mox inter Propria in genitiuo, pro aue uerò Homeri ſeculum hanc uocem non agnouit, Varinus. Utebantur nimirum antiquitus tantum uoce *ἀρνίως* de gallo in genere maſc. de gallina in foeminino. Gallos gallinacos *αλεκτρυόνας* & *αλεκτόρας* Græci uocant, quia nos à lectio exuſcitant: gallinas uerò *αλεκτόριδας* & ornithas, Ariſtophanes *αλεκτόρας* qui mares ſunt, *αλεκτρυόνας* quæ

De Gallinaceo. H. a. Lib. III. 401

quæ femina, alectryonas utrunq; continere, ludens in comœdia monstravit, Inuenias & pro ma-
tibus alectridas acceptos, ut inquit Athenæus, Hermolaus, Socrates sanè in Nebulis Aristophan-
tis Strepsiadem docens, reprehendere uidetur quod ἀλεκτρυόνα in utroq; sexu proferat, itaque iubet
eum feminam ἀλεκτρούαννα uocare, ficto uocabulo & poetico, ut à λίαν scilicet sit λίαννα : marè uerò
ἀλέκτρα. Apparet autem (inquit Scholiastes) uulgarem hanc consuetudinem tum fuisse, feminam
quoq; ἀλεκτρούνα nominandi, ut patet ex hisce (Aristophanis) in Amphiarao uerbis: τῶνα, τί τὸ φάρμ
ακον ἔστι; ἢ ἀλεκτρούου. Τὴν κύλινα κατὰ βέλτικον, οὐ μόνον γὰρ. Et in Platonis (Aristophanis, Athenæus,
positum est καὶ πλάτων, pro καὶ πάλιν à librarijs) Dædalo, ἐπίστε πολλὰ ἦν ἀλεκτρούων ἠπιώματα βίαι
πύρρον ὡς πολλὰ κίς. Ὁ δὲ πῶς ἦν τὸ πῶς ἀλεκτρούνας σὺ δὲ. Attici quidem etiam gallinas sic uocabant. Et
Theopompus, Vocant uerò gallinam etiam ἀλεκτρούαννα: Hæc Scholiastes, sed locus, quod ad au-
thorum citationes, non rectè distinctus emendari potest ex Athenæo, cuius uerba subieci, Cratinus
(inquit) ἀλεκτρούνα in fœm. genere dixit, item Strattis, ἢ δὲ ἀλεκτρούονδ' ἄπασα, καὶ τὰ χειρὶς τῶν κικίρι.
& Anaxandrides Rhodius Comicus, ὀχλομαχίας πῶς ἀλεκτρούνας θαλάσσιον ἄσμελον. Et Theopompus in
Pace, ἀρχόμενοι δὲ ἀρχαίως ἀλεκτρούνα πύρρον ὡς πύρρα. Et Aristophanes in Dædalo, δὴ μὲν ἴσον τί πο-
τε ὡς ἀλεκτρούου. Dicitur & ἀλέκτωρ, εἰς πῶρ ὁ πύρρον ἄρα πῶσσαν καμαχίῃ ἀλόφωτον ἀλέκτωρ, Cratinus.
Veteres ἀλεκτρούνας uocabant etiam gallinas, Hesychius. Ab ἀλέκτωρ masculino, fœmininum ἀλε
κτρὸς deriuatur. Ἀλεκτρεὶς poeticum est, ὡς τὸ ἀλέκτωρ ἑλλενικόν (lego ἀδνηκίον) ὄλος, Varinus. Thomas
Magister quoq; annotat, uocem ἀλεκτρούου significare marem & feminam: ἀλεκτρεὶς autem esse uo-
cem planè poeticam, ἀλέκτωρ uerò uocabulum esse ἀδνηκίον. Atqui ἀλεκτρεὶς Aristoteles etiam dixit
lib. 6. de historia animalium; & Galenus in opere de Simplicibus medic, ἀλεκτρούον & ἀλεκτρεὶς
αἶμα, itaq; ego uocem ἀλεκτρούαννα profus ἀδνηκίον dixerim, ἀλέκτωρ uerò poeticam tantū contra Va-
rinum & Thomam Magistrum: qui cum ἀλεκτρεὶς poeticum faciāt, poetæ nullius testimonium pro-
ferunt, & ego quoq; nullum ex poetis hac uoce usum memini. ἀλέκτρα uerò in prosa nemo dixit, se d
poetæ aliquot, Aristophanes, Theocritus, Cratinus, item Septuaginta Prou. 30. & Kiran, Vfus no-
stro tēpore obtinuit ut gallinæ ὀρνίθον & ὀρνίθια dicātur, galli uerò ἀλεκτρούονδ' & ἀλεκτρεὶδες, Athenæus.
ὀρνίθον & καττικίδιοι, pro gallinaceo genere, in scriptis Porphyrii. ὀρνίθια προσημῶς Suidas in Meli-
to dixit, siue pro gallinacei generis, siue pro alijs etiam altilibus auibus. Ἀλεκτρεὶς, pullus gallina-
ceus, forma patronymica, Suidas, & Varinus in λαγώς. Ἀλεκτρούονιον & πύρρον ab Antiphane no-
minantur forma diminutua: qua etiam ἀλεκτρεὶς dicuntur, sed Suidas alectoricos Tanagræos
nominat, qui grandes sunt gallinacei.

¶ His subiungam rariora quædam gallinacei generis nomina, quæ partim poetica sunt, partim
glois & dialectis differunt, partim fortassis etiam barbara, & quoniam ea nō pauca sunt, ordinem
alphabeticum ijs recensendis adhibebo. Βελέπας, gallus anniculus, Hesych. & Varin. ἠικανός, galli-
naceus, lidem. ¶ Κόρυς, accipiter uel gallinaceus, Hesychius & Varinus. Σόρνος, gallus, & gal-
linæ ὄρνιθον, lidem. Κίρις, accipitris genus: & gallinaceus, Suidas & Varin. κίρις, gallinaceus,
Hesych. & Varinus. Κικίρις oxytonum, gallinaceus: paroxytonum uerò, parua cicada, ὁ γὼς τῆς
& κικίρι (paroxytonum) gallina, lidem, uox per onomatopœiam facta uidetur, ut Germanica gijg-
gel. Κοκκίος ὀρνίς, de gallinaceo accipiendum uidetur apud Sophoclem, Eustathius, à uoce nīmi-
rum, de qua uerbum κοκκίον usurpant Græci. Κοκκίον, ἀλεκτρούον, ἀνικανός, Hesychius & Varinus.
forte autem sic nominatus fuerit gallus quod cōrytha, id est cristā gerat, & eadem ratione fortassis
etiam κοκκίος apud eosdem, quæ uox eis etiam cōphinum & calathum significat. Κοκκίος, ὁ καττι-
κίδιο ὀρνίθον, Hesychius & Varin. Κοττοί, gallinacei à crista capitis sic dicti, lidem in προσημῶς quod est
κεφαλὴς τριχάμα. Κόττι, ὀρνίς: sed equum quoq; aliqui sic uocabant, lidem. Et rursus, καττικίδιο, τὸ
καττικίδιο τῆς ὀρνίς. Κοττοίλοιοι (κοττοίλοιοι, per iota, in penultima, Varinus) καττικίδιοι ὀρνίς, Hesychius,
Κοττικός, gallus, Hesych. & Varinus. ¶ Μελισσι, aues Medicæ, gallinacei, lidem. Aristophanes in
Aubus Medum (μῆδον) auem facere uidetur. Scholiastes gallinaceum accipiendum suspicatur, alibi
quidem dubitat an ulla auis rectè μῆδον appelletur. Sed cum gallinaceus ab eodē Comico etiam Per-
fica auis dicatur, medum quoq; uel medicam auem pro gallinaceo accipi ab eo probabile est. De
Medicis gallinaceis magnis & pugnacibus, scriptum est supra in v. εἰς πῶρ ὁ πύρρον ἄρα πῶσσαν κα-
μαχίῃ ἀλόφωτον ἀλέκτωρ, Cratinus apud Athenæum. ἄλόφωτον, gallinaceus, sic dictus, uel à λῆφω, id
est crista, uel ab eo quod inter canendum in sublimē se erigat, ἀπὸ τῶν τῶν ἀδνηκίον ὄλον ἀρῶδα καὶ μετῶ-
αἶμα, Hesych. Alexarchus Cassandri Macedonum regis frater, gallum gallinaceum orthoboam
(ὀρθόβωον, nimirum quod inter canendum se erigat, unde & ἀλόφωτον dictum quidam conijciunt, ut iam
diximus: nisi quasi ὀρθόβωον potius, à matutino cantu, sic appellatum placeat,) uocabat, Hermolaus
ex Athenæo. ὀρπέλιχοι, gallinacei, Eustathius, item pulli gallinacei, Vide infra in Pullo. ὀρπέλιχοι
pulli sunt qui nondum uolare possunt, uolare tamen gestiunt & conantur, παρὰ τὸ γλήχεται τὸ ὀρπεύ
καὶ πύρρον, Etymologus & Varin. Bœoticè etiam ipsi gallinacei sic uocantur, ut apud Aristopha-
nem in Acharnensibus, Scholiastes & Varinus. Thebani rerum nomina innouare gaudent, itaq;
sep̄iam uocant ὀρπέλοπλαν, ἀλεκτρούνα ὀρπέλιχοι, &c. Athenæus lib. 13. & Varinus in λεξικῶν. ὀρπέλις
ἀγμετρίον καττικίδιο νεοσοῖς, Nicander de gallina. ὀρπέλιχοι χελιδόνι Oppianus dixit. ¶ Gallin-
aceus Persica auis (πύρρον ὀρνίς) dicitur propter cristā. Multos pueros deceperunt amatores, alius

coturnice, alius Persica aue aliãue donata, Aristophanes in Auibus. ubi Scholiastes, Pretiosa (ita
quit) omnia, quibus solus rex (Persarum) utebatur, Persica uocabantur. & hoc in loco auis Persica,
non certam aliquam auem designat. sunt tamen qui gallinaceum, & qui pauonem interpretentur.
Vide superius paulò in Medo. ¶ Σάρκος, gallinaceus, (scribitur etiam κρόκος, ut supra:) & gallinæ
σίκαλον, Hefychius & Varinus. Κλάσος ἄρνις, gallinaceus, lidem: forte quòd procul exaudiat. κλάσος
enim audire est.

¶ Κρόκος, τὸ κροκόφυλλον, (mendum est forte:) & gallinacei qui collum habent eiusmodi, (croceis uel
aureis iubis scilicet ornatum,) κροκόφυλλος, Hefych. & Varinus. Gallus κροκόφυλλος Hermanubidi immolaba
tur, Plutarchus. Κόκαλον, genus quoddam gallinacei, lidem. κελών, gallinacei quidam, lidem.
¶ Πάλαρος, ἢ ἄλεκτρονίου οἱ νοθαργίνας, Suidas & Hefychius. αἰολὸς ἄρνις, pro gallinaceo apud Pollucē.

¶ Epitheta. Noctē deæ noctis cristatus caditur ales, Ouidius 1. Fast. Cristatæq; sonant un
dicq; iucis aues, Martialis. Excubitorq; diem cantu patefecerat ales, Vergilius. Apud Textorem
galli epitheta sunt hæc, Gallinaceus, Metuendus leonibus, Nuncius lucis, Salax, Volucris Titania.

¶ Ὁ γαλλὸς ἀγροκόκκῳ ἑσθλὸν ἔσθλῳ, Nicander, dixit autē neofos, id est pullos, pro gallinaceis adul
tis. Κοκκὸς ἄρνις de gallo dici uidetur apud Sophoclem, Eustathius. Ὀλέφωι ἄλεκτῳ, Cratinus,
uide paulò superius plura de hac uoce. Ὀλέφωι, apud Lucianū. Ὀρθοκόκκῳ ἄλεκτρονίου, Diphilus
apud Eustathium. Varinus non rectē habet ὀρθοκόκκῳ. Ὀρθοκόκκῳ ἄλεκτῳ, Theocritus Idyllio 7. Ὀρθοκόκκῳ
ἄλεκτῳ, uide superius inter nomenclaturas uarias huius alitis. Ὀρθοκόκκῳ ἄλεκτῳ, Theocritus Idyl. 27.

¶ Deriuata. A gallo fit gallina, à gallina gallinaceus, quæ uox & pro gallo simpliciter ponitur,
& tanquam epitheton ei adiungitur, differentia forsan gratia, nam & Galli populi sunt, & sacerdo.
tes Cybeles sic uocabantur. Dicitur etiam adiectiue gallinaceum quod ex gallis uel gallinis est, ut
pullus gallinaceus & oua gallinacea Varroni, & fel gallinaceum Ciceroni 2. de diuinat. ¶ Galli
narium, locus in quo gallinæ nutriuntur, Columellæ. Idem pro gallinario officinam dixit. Galli
narium est quod & cohors dicitur, unde aues cohortales, Aedicula uerò altera, cuius parietibus cor
bes affiguntur, in hisq; gallinæ incubant, officina cohortalis (aliàs cortalis, ὄσος νισθηβῆ) ob id apa
pellatur, quòd non aliter ac in officinis nostris cuncta parantur, quæ in usum humanum ueniunt, ita
istic oua & pulli, quæ in cibum, Gyb. Longolius. ¶ Gallinarius Plinio & Ciceroni 4. Academ.
custos est gallinarum qui Varroni & Columellæ gallinarius curator dicitur. ¶ Gallicinium pars
noctis appellata est, in qua galli cantant. Primum tempus diei dicitur mediæ noctis inclinatio: de
inde gallicinium; inde conuicinium, cum & galli conticescunt, & homines etiam tum quiescunt.

¶ Macrobii Saturn. 1. 3. Noctis gallicinio uenit quidam iuuenis è proxima ciuitate, Apuleius lib.
2. de Asino. Tempus quo galli cantant, tribus ab intempesta nocte horis, gallicinium appellatur,
Gyb. Longolius. ¶ Gallulo, pubem emitto, unde gallulafco, pubefco, quòd pubescentes uocem
grandiorem ad galli gallinacei similitudinem faciant. Cuius uox gallulafcit, Næuius. Aristoteles
hoc πρῶτον dixit, Vide in Hirco H. a. ¶ Gallus fortunam corporis significat, ut inquit Quintilianus
nus: id est castratum, nam tales erant Galli sacerdotes Cybeles: de quibus extat prouerbium, τῶν
πρῶτων ἄλλοις: Gallos quid execas: id est, Cur affligis afflictum? quid acium agis? Gallum matris deum
sacerdotem Iul. Firmicus archigallum uocat, Brodæus. Marris deum Cybeles sacerdotum antistit
tes archigalli nominabantur, ut in antiquis elogiis aduertimus. Epitaphiū est Romæ in S. Martino
in mōnibus, huiusmodi, D. M. C. Camerius Crescens Archigallus Matris Deum Magnæ Idææ & A
Artis Po. Ro. &c. ut recitat Gyraldus: qui Tertulliani etiā uerba de archigallo quodā repetit, Syn
tagmate quarto de dijs. Archigallum etiā puto eunuchorum genus esse. Quo fydere pro
deant hermaphroditū, eunuchi, uiragines, archigalli, ubertim scribit Matheseos tertio Firmicus, Cæ
lius. Parafius pinxit Archigallum, quam picuram amauit Tiberius princeps, Plinius. ¶ Gal
lipedem quidam in Suetonij Tiberio ineptē pro Callipide legunt. ¶ Cares à Persis uocantur gal
li, eò quòd cristam in galeis habeant, Plutarchus in Artaxerxe.

¶ Ἄλεκτος poetis uxorem significat, ἡ ἑμὸν ἄλεκτον, Eustathius: ut & ἄλετος, item uirginem lectum
siue coniugium non expertam, sic Mineruam ἄλεκτρον legimus, Idem. Pompeianus sophista cum
Panathenæa festa celebraretur Athenis, in quibus iudicia cessant, dixit: ἡ ἄλετος ὅτι ἄλετος ἄλε
τος, καὶ ἄλετος ἡ πῆσις ἡμέρα, Athenæus libro 3. Ion Tragicus tibiam quocq; ἄλεκτρον dixit, quòd pro
pter soni eius suauitatem auditores λέγειν, id est dormire nolint, Eustathius. Eadem ratione Sol
etiā ἄλεκτρον cognominatur, quòd homines in lectis cubare non sinat, uel (potius) quòd ipse nun
quam cubet aut quiescat, Eustathius. ¶ Diitrephes prius pauper, nunc ditatus, φοβὸς ὄντι ἐπιπτε
λετρονίου, Aristophanes in Auibus. ubi Scholiastes, Nunc (inquit) facta est ales magna & non uul
garis, gallus enim pleriq; auibus præstat. Plura de hac uoce leges in Equo a. ubi animalia ab equo
denominata memorantur. Iubas etiam & capillum Græci alektoridas appellant, Hermolaus.

¶ Ἄλεκτροφόρον Aeschines dixit in Axiocho: unde nos etiam forte ὀρνυφόρον dicere poterimus, nam
ὀρνυφόρος non est in usu, Pollux, uidetur autem significare eos qui has aues uenales gestant: uel ad
ludos potius, nam ὀρνυφόρος dicitur, qui in ludo coturnicem digito ferit, &c. Phrynichus ἄλεκτρο
πωλῆσιον dixit: ὅτι καὶ ἄλεκτρον ὀρνυφόρον ἄν ἐστις, Pollux. ¶ Piliuæ alectoriæ quædam aluum pur
gantes à Nicolao Myrepsō describuntur: quas sic dictas apparet, eò quòd ut sua purgandi eos qui
sumpserint, à lecto excitent. ¶ Ἄλεκτροφωνία, gallicinium, ut quidam in Lexicon uulgare Græco
latinum

De Gallinac. H.a. Lib. III. 403

latinum retulit, sed apud Marcum Evangelistam cap. 13. ἀλεκτορόφονια scribitur. Gallinarium Græcè ἀρνίον uocārim, ad uerbum auarium dixeris, sed illi cum omnem auem, tum gallum gallinamq; per excellentiam ornīn nominant. Itali hodie uulgo pullarium appellant, Calepinus. In uila est passionis genus, quod appellant Græci ἀρνίον, καὶ ποδισκευάνας, Varro. ἀρνίοναμείον, το πὰς ἀρνίονα, Suidas. Latine etiā auaria appellantur, ubi cicures atq; omnia genera auium segré gata facerentur. Hoc & ἀρνίοναμείον Varroni dicitur. Μεταίλος, ἢ ζυπαρὰ λεγόμενον αἰλὰ, ἢ ἀρνίονα μείον, apud Aristophanem, Varinus. Πέταυρον Grapaldus ex Polluce interpretatur caueam, in quam icortis alites cubitum ituræ recipiunt. Πέταυρον Aristophanes nominat ἢ οὗο φουκιδίος ἀρνίονα ἐγκραδία δὲ συμβιβάνε, Pollux lib. 10. Verum, ut ego conficio, non gallinarium totum petaurum nominari debet, sed tabula uel asser (σπίς, Varinus,) quasi πείσδου, ἢ πὰ τὸ ἐνδὲρ ἢ αἰτὸ πὰ πείσδου, dicitur etiā πείσδου, asserculi (σπίδα, nimirum quas Latine scandulas dicimus) quibus ædium tecta teguntur, ἢ αἰς σπυρδουκίον τὰ ἀρνίονα, quibus hospitia, uoce à Latinis sumpta, teguntur,) quod propter leuitatem facile ad auras & flatus uolūt. Scribitur & πείσδου Varino, & exponitur tabella tenuis & oblonga, qualis ædium tectis pro lateribus adhibetur. ἀδολόγη πείσδου aliqui trabem interpretantur, &c. οὐδὲ ὄπισθ' ἀπὸ ληξί μινυοὶ ποτὶ κῆντρον ὄρεον Σελαμῆας ἠδὲρά ματρός ἐπ' ἀδολόγη πείσδου, Theocritus Idyl. 15. τὰ βῆδος, μεταυρον τὴ ἰκάλου, ἐφ' ἣ ἀλεκτοροῖδον κομῶνται, Varinus. Κοτμήλαθρον, ὅθεν αἱ ἀρνίονα κομῶνται, Hesych. Κοτμήν supra gallinaceum interpretati sumus. Ratio cohortalis, quam Græci uocant ἀρνίοναμείον, Columella.

ἢ αἰ ἀλεκτορέα, id est gallinacea oua, Synesius in epistolis. ἀρνίονα κρέας, id est gallinacea carnes, Xenophon lib. 4. Anabaf.

Stirpes. Cumila gallinacea, non alia herba est quàm quæ origanum Heracleoticum Græcis uocatur, Plinio teste. Ruellius sic dictam putat quod à gallinis pascatur. In Ponto (inquit Plautus) abinthium fit & cumila gallinacea. Ἀλεκτοροίφφος, quæ apud nos crista dicitur, folia habet similia gallinacei cristæ, Plin. Syluaticus gallitricum uel centrum galli uulgo dictum interpretatur, cuius semen (inquit, oculis immissum) caliginem ad se trahit. Eandem alibi scarleam uocat, (ut nostri σχαρλάχ) quod uisus claritatem renouet. Et alibi, Eraclea (Heraclea) est (inquit) quæ Latine ferrana nigra uocatur: quam recentiores centrum galli, & gallitricum syluestre uocāt. Videtur autem desideride Heraclea sentire, quam hodie eruditi quidam herbam Iudaicam uel terrahit Arabicè & uulgo herbariorum dictam esse putant; quibus ego quoq; potius assenserim, etsi illa etiam quam polemonium Ruellius facit, pulchrè cum Dioscoridis descriptione facere uideretur. Uulgare quidem gallitrici nomen, à galli crista corruptum uideretur. Inter uerbenacæ etiā nomenclaturas apud Dioscoridem crista gallinacea legitur. τρυπηλῆς nominatur apud Nic. Myrepsum unguento 62.

Gallitricus (lego Galli crus) id est sanguinaria, eò quod naribus imposita, sanguinè suauiter fluere facit, nascitur circa uias & saxosis locis, habet in summitate uelut pedes galli, Syluaticus. Plura leges de hac herba in Boue H. c. & in Cornice a. Capnos siue capnon, hoc est fumus, duplex, alia Dioscoridi descripta, nascens in hortis & segetibus hordeaceis; alia & nomine & effectu similis, quam pedes gallinaceos uocant (teste Plinio) in parietibus & sepibus genitam, ramis tenuissimis sparsisq; flore purpureo, ut inquit Plinius: quam nonnulli modo cymbalarem uulgo dictam, nescio quàm rectè interpretantur, folio hederæ, prætenui, ut in coryledone cõmonuimus, Hermolaus Co

rollario 72.4. ubi etiam mox crassissimum illorum errorè reprehendit, qui ex eo quod capnon Plinius Latine pedes gallinaceos uocari scribit, capnon etiam à Dioscoride monstratum, non aliud genus esse putant, quàm quæ uulgo sanguinaria & galli crus dicitur, quæ graminī (inquit) tam similis est, ut ab eo forte non admodū se iungi possit: nisi quod à folio minore cernitur, & fibris potius quàm radice nititur, id autem quod in utroq; summo frutice trifarin (trifarium) gallinacei pedis imitationem habet, candidius in hac quàm in gramine conspicitur. Et alibi, Coryledon non est, ut quidam rentur, quæ uulgo cymbalaris appellatur, etiam si cymbalion à Dioscoride uocetur, est autem cymbalaris herba folio tenuis anguloso, hederaceo, flore paruo, purpureo, in muris terræ nascens, quam quidem nonnulli genus alterum capni dictæ faciunt, Hæc ille. Vulgaris quidem apud nos hæc herba est, & lactis etiam nonnihil habet, flosculo calachiformi ex purpureo ad cœruleum inclinante, radice alba dulci, ut rapulo syluestri congener uideatur, oculis à quibusdam utilis creditur, nimirum ut capnos quoq; ut ab eodem effectu nomen idem cõtingerit, foliorum species per ætatem mutatur, ex rotundiori in longam, quæ uerò eius pars pedes gallinaceos referat, non facile dixerim, nisi forte mucrones illi in quos diuiditur calyx qui florem sustinet, eos representare dicatur, præsertim cum flos deciderit aut aruerit, tunc enim in diuersa tenui rigentesq; magis apparent. Apud Dioscoridem inter thlaspeos etiam nomēclaturas pes gallinaceus legitur. Item caucalis (apud eundē) tum eodem nomine, tum pes pulli uocatur: nimirum quod extremum folium in gallinæ pedem conformatur, ut Ruellius scribit. Portulaca Macro etiam pes pulli dicitur, Syluaticus. Adamus Lonicerus tertiam aizoi speciem Germanicè interpretatur, Hünerbeer, Hünertruben. Herba quam pro aristolochia rotunda pharmacopolæ Germani hæctenus falso acceperunt, à quibusdam Germanicè Hanenspoorn, id est calcar gallinacei, à floris figura, nominatur. Alline herba Græcis dicta, uulgo mortus gallinæ & passerina à quibusdam nominatur, Germanis Hünerdatm, Hünerseerb, Dogeltraut, ea cū cæteris auibus tum gallinis grata & salubris, et fastidij remedium

existimatur: ut helxine etiam, qua Plinius gallinaceos scribit annum fastidium purgare, si modo non errore aliquo factum est ut helxine pro alsine scriberetur.

¶ Animalia. Κάκαλον, uetustum, & species gallinacei, Hesy chius & Varin. Κάκαλος etiam nomen proprium est, Varin. Persæ etiam coruos alecioridas uocant, Hermolaus nescio quo auctore. Pausanias quidem in Bœotia gallinaceos quosdam coraxos, id est atro coruorum colore esse scribit. Vpupam etiam ἀλεκτρούνα & γέλασση uocat, Hesy ch. & Varinus. Cancer Heracleoticus uulgo apud Italos gallus marinus, gallo de mare, nominatur, quod eius chela cristam galli referant, Pet. Bellonius. Piscis quidam ad Oceanum Germanicum, gobijs cõgener, ut ex pictura conijcio, uulgo Seehan, id est gallus marinus uocatur. ¶ Gallus matricis, id est mola matricis, Syuaticus. Amatus Lusitanus lib. 1. Curationum Medicinalium meminit mulieris quæ geminos utero gestans quinto mense abortiuit, & tercio à primo abortu die, frustum quoddam carnis emisit, galli cristæ cum rostro gallinaceo simile.

¶ Icones. Aulis (regio puto sic dicta) puerum delphino insidentem numis insculpebat, Dardanis gallorum pugnam, Pollux lib. 9. & Cælius. Persarum rex Artaxerxes Cyri iunioris percussori ex Caria, uirtutis præmium contulit, uti in prima acie gallum aureum in hasta gestaret apice. Nam Cælius. ¶ In Apollinis Delphici templo chirotechnæ (id est opifices manuarj) frigida quadam & curiosa fecerunt, ut qui manui Apollinis gallinaceum imposuit, ut horam matutinam & tempus instantis ortus designaret, Plutarchus in libro Cur Pythia non amplius carmine respondeat. ¶ Lapis Eislebanus aliquando galli effigiem refert, Georg. Agricola. In arce Eleorum Minerva simulacrum est, cuius galeæ gallinaceus insidet, Pausanias, uide infra in h. ¶ Athenienses Anterotis aram constituerunt, in qua pueri nudi & formosi signum inerant, in ulnis geminos sustinentis generosos galios, & se in caput impellentis, quibus Timagoram & Meletum, seu Melitum (utrumque enim legimus) qui amore perierunt, significabant. Historia notissima apud Pausaniam & Suidam: quam non nihil inter se euariant, ille in Attica, hic in ditione Melitus, Gyraicus. Gestat autem puer gallinaceos: quod unâ cū duobus gallis, quos à Melito sibi dono datos ulnis gestabat, ex arce Athenis se præcipitasset, Pausanias aliter hanc historiam referens, gallinaceorum quoque non meminit.

¶ In excelsum turrium apicibus gallinacei icon ex orichalco cõstituta, & inaurata plerumque, imponi solet, lamina ad uentum uersatili. Vide Emblemata Alciani quod in fine historia galli recitatur.

¶ Propria. Auctor Nicander est, Secundum, qui pincerna regius fuit in Bithynia, à gallo amatum eximie cui nomen foret Centaurus, Cælius. ¶ Aleciryon nomen proprium uiri Iliados, non seruat o. magnum in obliuio, ἀλεκτρούνη uero paroxytonum seruat, Eustathius, γὰρ ἀλεκτρούνη μεγάλου, Homerus.

¶ Aleciryon memoretur Amphitryonis pater & filius Alcei, ut testis est Hesiodus in Aspide. ¶ Alecior filius iuit Argeæ filij Pelopis & Hegefandæ filiz Amyclæ (Ἀμυκλά), cuius filia Iphileche uel Echmelus (Ἐχμηλός) Megapenthi filio Menelai nupta fuit, Eustathius.

Fuit & alius Alecior filius Epei regis Eteidis, & c. Eustathius in secundum Iliados. ¶ Adæus quidam Philippi militum peregrinorum dux, ἀλεκτρούνη cognominabatur. Meminit eius Heraclides Comicus his uersibus: ἀλεκτρούνα γὰρ τὸ φιλιππὸ παραλαβὼν ἄσπετον ἔκρινε, καὶ πρὸ ἀνὴρ μόνον κατακίον, ἔργον ἔργον ἔδ' ἐπιπλοῦν. Ἐνα κερτακίονας μὲν ἄσπετον ἔκρινε, καὶ πρὸ ἀνὴρ μόνον κατακίον.

nam hic Chares (inquit Eustathius) Athenienses in foro epulis exceperit, cū sacrificaret epinicia propter pugnam prosperè contra Philippi peregrinos milites gesta, cicit autem illum intempesiue cecidisse (ἀσπετον ἔκρινε) eo quod pugnam intempesiue aggressus sit: & nondum cristam habuisse, hoc est inermem adhuc periculo se exposuisse. Vide infra in proterbio Philippi galus.

¶ Aleciryon quidam adolescens Marti acceptus fuit, quem Mars aliquando cum Venere cõcubiturus in domo Vulcani pro uigile secum ducebat, ut si quis appareret, Sol oriens præsertim, indicaret, ille uero somno uictus cum Solis ortum non indicasset, Mars à Vulcano deprehensus & irretitus est, qui postea dimissus, Aleciryoni iratus in eum eum mutauit unâ cum armis quæ prius gerebat, ita ut pro galea cristam haberet. Itaque memor deinceps huius rei aleciryon, etiam nunc ales, id tempus quo Sol prope ortum est, quo scilicet Vulcanus domum reuerti solebat, cætu designat. Fabulam memorant Lucianus, & ex eo interpretatus Cælius Rhodiginus, & Aristophanis Scholiastes, & Eustathius in octauum Odysseæ, & Varinus.

Aleciryonem aliquando Martis ministrum & militem fuisse etiam num testantur, cristæ, animositas, calcaria, ut rhetor quidam scripsit, ἀλλὰ ὅτι ἐπὶ ἱεροῦ μὴ πομπῆς ὁ σμῆνός ἐστι γάλαμα, Eustathius. Aleciryon olim tyrannidem gessit, & Persis primus imperauit, etiam ante Darium & Megabyzum: unde etiamnum ab illo imperio Persica auis appellatur, Pisthetarus apud Aristoph. in Auibus. Vbi Scholiastes, Forte etiam in precedentibus (inquit) aleciryona uocat Medum auem. nam Persas quoque Medos uocabant. Mox autem subdit Epops, Hinc est nimium quod adhuc instar magni regis incedit, cyrbasiam (tiaram) in capite solus autem rectam gerens.

Quamquam enim (inquit Scholiastes) Persæ omnes tiaram ferrent, solis tamē regibus erectam ferretas eraticæ teris complicata erat uel in frontem prona uergebat, ut Clitarchus tradit. Ad eum uero præpotens (inquit Cælius) & formidolosum fuisse illud imperium aiunt, ut nunc quoque auibus id genus diluculo præcinentibus, profiliant ad opera omnes ceu multam ueriti.

¶ Cornelius Gallus, poetæ ueteris nomen. ¶ Gallus, gentile à Gallia. ¶ Est & Gallus fluuius Phrygiæ, cuius aqua furorem

rorem inducit. Amnis it infana nomine Gallus aqua, Ouidius. Ab hoc, auctore Feffo, Galli dice-
 bantur sacerdotes Cybeles, qui postquam ex eo bibissent se castrabat, & inter sacrificandum furiosè
 se gerebant. Crinemq; rotantes Sanguinei populis ulularunt tristia Galli, Lucanus lib. 1. Qui-
 dam Gallum puerum putauere, qui contracta offensa dea se execuerit, & simul fluuio nomen dede-
 rit, Gyraldus. ¶ Gallinaria insula est à gallinis feris sic dicta; uide infra in Capite de gallinis feris.
 ¶ Et Pontina palus & Gallinaria pinus, Iuuenalis Sat. 3.
 ¶ b. Formoso regi, cui uertice purpurat alto Fastigiatus apex, dulciq; errore coruscæ Splen-
 descunt ceruice iubæ, perq; aurea colla, Perq; humeros it pulcher honos, palea ampla decenter
 Albicat ex ruilo, atq; torola in pectora pendet Barbarum in morem, stat aduica cuspide rostrum,
 Exiguum spatij rostrum, flagrantq; tremendum Raui oculi, niueasq; caput late explicat aureis,
 Crura pilis hirsuta rigent, iuncturaq; nodo Vix distante sedet, durus uestigia mucro Armatum
 immensum pinnæq; hirti q; lacerti Protenti excurrunt, dupliciq; horrentia uallo Falcate ad cœ-
 lum tolluntur acumina caudæ, Politianus in Rustico. ¶ Crista in gallinaceo, uocatur etiam apex
 à Politiano. Cristas tollere uel detrahere prouerbiu referetur infra. Gallorum cristas aliqui bar-
 barè ruffas nominant. Ascili, id est cristæ galli, Syluaticus. Græci λόφον appellant, ut Eustathius.
 Aristophanes in Auibus κυρβάσιαν; quanquam Varinus Cyrbasiā & Cybarisiam quoq; caput gal-
 linacei interpretatur, καφαλίω ἀλέκτορος; Hefychius κρομφίω ἀλέκτορος; id est uerticem uel cristam galli.
 Hippocrates cyrbasicam pileum acutum ut uidetur, qui & tiara, alij cyrbasiā, alij tiaram erectam,
 qua soli Persarum reges utebantur. ὁ περσικός ὄρνις ὁ ἀλέκτωρ λεγεται οὗτι τὸν κορυμνόν, Suidas. ¶ Ro-
 strum, uulgus Italicum becco uocat, uocabulo Tolofano antiquo: quanquam id illis gallinacei ro-
 strum significaret, author Tranquillus in Vitellio. κόραξ, coruus, & summa gallinaceorum rostra,
 à colore nigro quem Græci κροφύ dicunt, Hefychius & Varinus. κάλας (lego κάλασαι) barbæ gallina-
 ceorum, & pennæ in cauda earum secundum Aelium Dionysium, Varinus in uoce ὄρνια. κάλασαι
 (lego κάλασαι) gallinaceorum barbæ, & omnis color purpureus, uel secundum alios uarius. πᾶν πορ-
 πορεῖες χροῖμα φησὶ δὲ τὰ πικίλια, καὶ πᾶρ' ἀγροητοῖς χροῖμα καλαίνον. Ponitur etiam pro unguento. & καλ-
 λῆ (malim κάλλη, ut Ammonius de differentijs uocum habet,) τὰ βασιλῆα ἔβρα, Hefychius. καλλιάνθη
 παραφρά, Hefychius & Varinus. legendum forte, κάλλη, αὐτὴ πορφύρα, nam κάλλη uocant floridos colo-
 res, τὰ αὐτὴ τῶν βαμμάτων, Hefych. καὶ ἔτι τῶν αὐτῶν ἐκαστοῦ ἔχει κερμαίματα, ὡσπὲρ οἱ ἀλεκτρονόοι τὰ κάλα-
 λαι, Athenæus de retrace magna. Hermolaus cristas utriq; ex auribus pendentes reddidit, quod
 non probo. Sed plura de hac uoce scripsi supra in B. Αἰκάλαον uerbum dicitur de cane blandiente
 auribus & cauda: & per translationem à gallinaceis: κάλας eorum barbæ (τὰ γένεια) uocantur, Vari-
 nus. Quemadmodum barbæ appendiculas quasdam gallinacei possident, sic aries bellu marina
 femina, cirros ex imo collo pendentes habet, Aelianus. ¶ In pullo partem quandam quim uo-
 cat Apicius lib. 6. capite ultimo, pullum à nauī aperiri iubens: pectus forte intelliges, nam prox-
 lum farilem à pectore aperiri iubet, sed Humelbergius partem posteriorem uentris interpretatur:
 qui ut nauis cauus, & figuræ eius non dissimilis sit. ¶ Intestina gallinarū cum rebus alijs incoctia
 ueteres gigeria uocabant, Hermolaus, alij gigeria legunt. Gigeria pullorum coques, Apicius 4. 1.
 ¶ Atratiigi, fasianum (imò attagenem) significat, non ut quidam putant testiculos gallorum, Syl-
 uaticus. ὄρνια, gallinacei cauda, Hefych. & Varinus. κάλας (malim κάλασαι) barbæ gallinaceorum,
 & pennæ in caudis eorum secundum Aelium Dionysium, Varinus in ὄρνια. ¶ Πλάκρον Atticis
 sunt calcaria gallorum quibus pugnant, quæ communiter κρήρα uocantur, Varinus. πλάκρον Do-
 ricum est, ut & πλάκρον apud eosdem. κόπτειν, κρήρα ὀρνίθεα, lidem. Calcar tollere prouerbiu refe-
 ritur in h. ¶ Boccatius gallinaceos pedes Sirembus attribuit ex Albrico ignobili authore, Gy-
 raldus. ¶ Plumas sub cauda quæ gallinis aut capis saginandis euelli solent, aliqui priuatim no-
 minant μαστῆδεν.
 ¶ c. De uoce & cantu gallinacei. Miratur uocem angustam, qua deterius nec Ille sonat, quo
 por dicitur gallina marito, Iuuenalis Sat. 3. de adularore. πάλιν ἢ τὸ δ' ἀνέροισι ἀλεκτρονόου (ἀλέκτωρ legi po-
 test, ut uersiculus constet) ἐφθέγγετο. Prius atq; gallus cantet iterum cristiger. Prouerbiu est à prisca
 consuetudine sumptum, qua noctis deliquium & accessum diei galli cantu metiebantur, gnomoni-
 bus horarijs nondum repertis, Gallus autem tribus interuallis canit, prænuncians diem. Veteres
 initium diei à prima medix noctis inclinatione ordiebantur, proximum tempus gallicinium uoca-
 bant, quod id temporis lucem multò ante præsentientes incipiunt canere, Tertium conticinium,
 cum & galli conticescunt, & homines etiam tum quiescunt, Quartum diluculum, cum incipit dig-
 nosci dies, Quintum mane, cum clarus iam dies exorto Sole. Itaq; secundus gallorum cantus, mul-
 tò Solis exortum anteuenit. Hinc Iuuenalis, Quod tamen ad galli cantum facit ille secundus, Pro-
 ximus ante diem caupo sciet, Consimiliter Aristophanes in Cōcionatricibus, οὐδ' εἰ μὰ δία τὸτ' ἕλθον,
 ὅτε πο δ' ἀνέροισι ἀλεκτρονόου ἐφθέγγετο, Erasmus. Gallus antequam in hac nocte cantet (bis cantet, Mar-
 cus) ter me negabis, Matthæus Euangelista. Gallus statim cantauit ut Petrus negauit, Lucas & Io-
 annes. ¶ Excubitorq; diem cantu patefecerat ales, Vergilius. Cristatus ales, Qui tepidum ui-
 gli prouocat ore diem, Ouidius in Fastis. Surgite iam uedit pueris ientacula pistor, Cistataq;
 sonant undiq; lucis aues, Martialis. Sub galli cantum consulor ubi hostia pulsat, Horatius in Ser-
 monibus 1. 1. Auroram gallus uocat applaudentibus alis, Politianus. ¶ Ipse semet canit, αὐτὸς

αὐτῶν αὐτῶν, ipse sumet tibi canis est: proverbium conueniens cum aliis tum in illos qui semetipfos lau-
dant, qui mos est gallis gallinaceis, etiam quum e pugna se proripuerint. Plato in Theæteto, αὐτῶν
μὲν αὐτῶν ἀλλήλων ἀγῶνας δίδωμι, καὶ νικητικῶν, ἀεὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐκ τῶν λόγων ἐστὶν. id est, Videmur mihi
ignauis galli in morem, quum ante uictoriam a sermone resiliuerimus coherere, Erasmus.

¶ Ex sambuco magis canoram buccinam tubamq; credit pastor ibi caesa, ubi gallorum cantum frux-
tex ille non exaudiat, Plinius. Hoc cur fiat, si modo uerum est, (inquit Caelius Calcagninus in epi-
stolicis quaestionibus, lib. 2.) nemo facile dixerit. Sunt qui hoc non simpliciter, sed συμβολικῶς traditum
putent, more Pythagorico, ut multum diuersum quam dicitur, intelligatur. Sicut proditum est, non
ex omni ligno Mercurium debere fieri: Deum non populari ritu, sed electo ac religioso colendum
esse: sic non uulgari, sed remotiori Musica incumbendum esse admonentes, non ex obuia quacq;
sambuco tibiam sambucenq; coagmentari oportere dixerunt, & expedire ut remotiora perantur,
atq; inde decerpatur ubi cantus galli non obstrepat. Nam sic hodie quoq; locum longè sepositum ad
quem nemo adeat significantes, dicunt in eo ne gallum quidem unquam exaudire. Aut certe firi-
cula illa atq; admòdum obstrepera uox galli hebetare, & fridore suo quodammodo diffundere &
conuellere potest penetrabilem ac fungosam sambuci materiem: utpote qua leo etiam tanta animal
constantia consterneretur. Alij sunt qui eo dicto nil praeterea ostendi putent, quam syluestrem sambu-
cum faciat multò esse praefendam: quòd ea procul locisq; abditis, haec propè inter nosra septa a-
dolescat, Hæc ille. Materies quidem sambuci mire firma traditur, constat enim ex cute & ossibus,
quare uenabula ex ea facta praefertunt omnibus. Quoniam uerò loca syluestria (qualia sunt in qui-
bus gallorum cantus non auditur) sicciora sunt, ligna etiam illic sicciora solidioraq; fiunt, & ex tali
materia tibiam magis canoram tornari credibile est, cum unumquodq; corpus eò magis solidum
sit quo siccius simul solidiusq;.

¶ Αλεκτροφάνια, id est gallicinium, apud Marcum Euangelistam, πρὸς ἀλεκτρονόμῳ ἰδιώτῃ, ἀλεκτρονόμῳ ἐδίνετο, καὶ τὸν ὠδὸν ὀρνίθων, Pollux. Καρὺς δὲ ἀλεκτρονόμῳ, ζήτησις δὲ αἰσῶν, Sui-
das, τὰς νικητικῶν πρὸς ἀδελφῶν ἰσοῦς ἀρνίθων ὠδὸν, Synesius in epistola, Ὁρνίθων ζήτησις ἀπὸ τῶν ἐλαττω-
ν ὀρνέων ἀεθλοῦ, Theocritus Idyll. 31. Καὶ ὁν λαοῦ ἀλεκτρονόμῳ ἐδίνετο, ἐπὶ στυμνοῦ τῆς ἰδίας λαοῦ μαλὴ τῶν ὀρνέων
ἐλαττωσάν, Heliodorus in Aethiopicis, Διατρεῖν τὴν καὶ γηγανῶν αἰαβοῦσας, Lucianus de gallinaceo quem
& ὀρνέων cognominat. Ἔως ἰβήσων ἀλέκτωρ, Homerus in Batrachomyomachia, Ἀδὲν uerbum de
gallinaceorum uoce priuatim usurpatur, Pollux & Eustathius. ut κοκκύζω de cuculis, Pollux & Ari-
stophanis Scholiastes, sed Hyperides & Demosthenes de gallinaceis etiam κοκκύζω dixerunt, Pol-
lux. Gaza Aristotelis interpres pro hoc uerbo currere reddidit. Vide plura in Cuculo a. Κοκκύ-
ζω τὸν ἀλεκτρονόμῳ (ἢ γὰρ αἰσῶν ὡς αὐτῶν ἐστὶν) ἐκ ἀνίσχοντα, Cratinus apud Eustathium, qui & hoc Platonis
Cemici citat, Σε δὲ κοκκύζω ἀλέκτωρ πρὸς ἀδελφῶν. Cum Nibas coccyssauerit, ὅταν νίβας κοκκύσῃ, pro-
uerbium simillimum illi ad Græcas calendas. Tradunt in Theffalonia Macedonia ciuitate uicem
esse, cui nomen Nibas, ubi galli nunquam uocem edant, (ut Nibas per synecdochen dicatur pro
gallinaceis qui in eo uico sunt.) Hesy chius addit (ait) nibades dici capras cristatas, ut ab ijs expecte-
tur τὸ κοκκύζω, quod est gallinaceorum, Erasmus. νιβάδες, αἱ ἐπὶ λόφῳ ἔχουσαι αἴγας, Hesy ch. & Vari-
nus, ego capras feras quæ montium iuga niuosa incolunt, interpretarer, non ut Erasmus cristatas,
nam & νίβας niuem exponunt: & νιβαλοῦ, ὄψιλον, Amator quidam apud Theocritum Idyllio 7,
ne expectemus (inquit) amplius, ὁ δὲ ἄρεσθαι ἄλλο ἀλέκτωρ Κοκκύζωμ νικητικῶν (ἀπρᾶξις) ἀνιψῶν δὲ
δύο, Gallinacei nomina uel epitheta a cantu eius sumpta, ἀεθροβοῦσας, κοκκυβοῦσας, ἀεθροβοῦσας & ἀεθροῦσας, 4
supra in h. a. memorata sunt. Ὅσα δὲ ὁ πορσεὶς ἄρου τῶν αἰαβοῦσων ἀδελφῶν ἀλέκτωρ, Apodus, uox
galli immatura & intempestiua, Scoppa grammaticus, est autem Græca uox ἀπωσῶς, id est abso-
nus. Αλεκτρονόμῳ τὸν τῶν οὐλισσῶν ἀδελφῶν ἀεθροβοῦσας ἀεθροβοῦσας καὶ πικρῶν μύλων, Heraclides apud Athenæi.

¶ Ενδομάχης ἀλέκτωρ, Pindarus in Olympijs Carmine 12, id est, gallinaceus intestina & domestica
praia pugnans, φιλονεικῶν ἀλεκτρονόμῳ, id est gallinaceis pugnaciores, Erasmus ex Luciano.
Adde gregem cortis, cristatarumq; uolucrum Induperatores, laterum qui sidera pulsū
Explaudunt, uigiliq; citant Titāna canore, Et regnū sibi Marte parāt, quippe obuia rostris
Rostra ferunt, crebrisq; acuunt assultibus iras. Ignescunt animis, & calcem calce repellant
Infesto, aduersumq; affigunt pectore pectus. Victor ouans cantu palmam testatur, & hosti
Insultans uicto, pauidum pede calcat iniquo. Ille silet, latebrasq; petit, dominumq; superbum
Ferre gemit, comes it merito plebs caetera regi, Politianus in Rustico. Gallus gallinaceus
Vbi erat hæc (olla) defossa, occipit ibi scalpurare unguis Circum circa, Plautus. Ipse salax totam
foecundo semine gentem Implet, & oblongo nunc terram scalpurit ungui Rimaturq; cibos, nūc
ædita nubila uisu Explorat cauto, Politianus in Rustico. ¶ Verbena quoquo modo applicata
prohibet τὴν τῶν ἀδελφῶν γένεσιν, ita ut si gallus eam gustauerit, gallinas superuenire nequeat, Kiranidæ
interpres ut gallus gallinam non calcet, (salat nimirum,) edendā ei uerbenam dari iubet cum fur-
fure & polenta. Idem si cinædium lapis gallo detur cum polenta, cinædium futurum scribit. Dicunt
quidam decrepitum gallum, ouum ex se generare, idq; in fimo ponere absq; testa, sed pelle tam du-
ra ut ictibus uariis diffimis resistat: atq; hoc ouum fimi calore foecundari ita ut basiliscus ex eo gigna-
tur: qui serpens sit per omnia gallo similis, sed cauda longa serpentina, ego hoc uerum esse non pu-
to, quanquam ab Hermete proditum, scriptore apud multos fide digno, Albertus. Et rursus, Bas-
iliscos aliquando dicunt gigni de ouo galli, quòd plane falsum est & impossibile, nam quòd Hermes
docet

De Gallin. H.d.e.g.h. Lib. III. 407

docet basiliscum generare in utero (generari in simo) non intelligit de uero basilisco, sed de elixir (dydrio) alchymico, quo metalla conuertuntur.

d. Quis dedit gallo (sekui, Hebraicè, alij transferunt cordi, uel facultati imaginatiuæ) intelligentiam? Iob 38. Non illum squamea tuto Aggreditur serpens, non raptor ab æthere miluus, Politianus de gallo. ¶ Si uis ut non canter gallus, unge frontem eius oleo, Rafis.

e. Tu istum gallum si sapias Glabriorem reddes mihi quam uoluis ludius est; Plautus Aul. ¶ Proditur memoria Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, quum ei præmonstrasset gallinaceos coram Callia pennis ac rostro dimicantes. Chrysippus etiam in libro de iustitia (ut refert Stobæus) gallorum æmulatione injici nobis ad fortitudinem stimulos & subijci calcaria prodidit, Cælius. Gallinaceorum calcaribus in pugna pleetra quædam siue embola area apponebant, Scholiastes Aristophanis & Varinus. Cleomenes Cleombroti cum quidam ei gallinaceos pugnaces offerret, quos pugnando pro uictoria etiam emori dicebat: Quin de illis potius (dixit) mihi dato à quibus occiduntur, illi enim præstabunt, Plutarchus in Laonicis. Malim ego mihi amicum bonum obtingere, quam optimum (pugnacissimū, εὐεργον) gallinaceum aut coturnicē, Plato in Lyfide.

f. Si contra aduersarium tuum causam obtinere uolueris, calcar galli de crure dextro tecum feras, & uinces, Rafis. Fel gallinæ si quis illinat uirgæ & mox cum uxore sua rem habeat, non diliger alium, Idem. ¶ Crista capitis galli cum grano thuris & pauco cornu cerui gestata, omnem timorem nocturnum & omnem occursum malum aufert, & intrepidum reddit gestantem, Kiranid.

g. Testiculi gallinacei aridi miscentur escæ cuidam ad pisces omnes magnos in mari capiendos, in Geoponicis Græcis à Tarentino. ¶ Gallus contra orobanchen herbam in aruis nascentem (quæ & leo dicitur) circumfertur, uel semina terræ mandanda gallinaceo sanguine rigantur, ut recitauit in Leone h. a. tanquam & herba leo non minus quam animal, à gallo abhorreat. ¶ Sybaritæ adeo molles erant, ut neq; gallinaceos neq; artifices qui strepitum ullum mouerent, in urbe alii paterentur, ne somni tranquillitas interciperetur, Athenæus. Gallinaceus in Somnio apud Lucianū, prædicat se hoc muneris à Mercurio obtinuisse, ut cuiuscunq; dedisset caudæ suæ dexteram pennam longissimam, quæ præ mollitie incuruatur, is fores omnes aperire posset & inspicere omnia, inuisibilis ipse interim. ¶ Illud incredibile, quod calcaneus (calcar potius) pedis dextri galli uictores faciat, Cardanus. ¶ Ἀλέκτωρ πίνει καὶ ἀκὸν ἄρσεν, μυσθός (forte μυσθός) ἢ πίνει καὶ ἄρσεν, incantatio in dysuriam asini apud Suidam.

h. Antidoti Adriani (inquit Nicolaus Myrepsus) uim experientia plurimi inuenerunt, narrant enim si gallo à serpente iaculante uenenum demorso aliquid huius antidoti cum aqua tepida in os immiseris, confestim hunc restitui ac liberari. ¶ Cor gallinæ ea adhuc palpitante, coxæ alligatum, partum accelerat optimè, Kiranides, Vide in h. in Gallo Laronæ sacro. ¶ Gallinacei dexteræ testis arietina pelle adalligatus, Venerem concitat, Plin. Et alibi, Magi tradunt inhiberi Venerem pugnatoris galli testiculis anserino adipe illitis adalligatisq; pelle arietina, item cuiuscunq; galli gallinacei, si cum sanguine gallinacei lecto subijciantur. Sed aliter Sextus, Galli testiculi (inquit) cum adipe anserino arietis pelle brachio suspensi, concubitus excitant, suppositi lecto cum ipsius sanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent. ¶ Cristis & auribus & unguibus gallinaceorum crematis tritisq; cum oleo perungi iubent febrientes, cum geminos transit Sol, Si luna, rasis barbis eorum, Plinius.

i. Gallinas (id est genus gallinaceum) primi feruntur habuisse Persæ, Hermolaus. ¶ Gallus succinctus lumbos suos, & aries, nec est qui ei resistat, Prouerb. 30. ¶ Fescenninus Niger ob unius gallinacei direptionem decem commanipulares, qui raptum ab uno comederant, securi percussu iussit, Ambrosius Calepinus ex auctore innominato. Platonem legimus hominē definituisse animal bipes, sine plumis: & cum Diogenes Cynicus irridendi gratia in academiā eius gallinaceum deplumatum immisisset, hunc hominem Platonis esse clamitans, illum postea πλετωνόλογον, id est latis unguibus præditum, differentiæ causa addidisse. Epitaphiū Anytes in gallinaceum, Epigrammatum Græcorum lib. 3. sect. 24. οὐκ ἐπιμὴ ὡς τὸ παρὰ τὸ πικρὸν πικρὸν ἢ ἄλλο τι ἄλλο τι ὄρεσις ἢ εὐνοῖα, ὅρα δὲ ἐξ ἄλλο τι. ἢ γὰρ σὺ πικρὸν σίνεις λάθρον δὲ ἐπιλάθων. Ἐκτενον λαμῶν ἴμμερα καθεῖς ὄνυχας.

k. Gallus in Somnio Luciani fingit se olim Euphorbum, deinde Pythagoram fuisse. ¶ De Alcetryone iuvene Marti deo familiari in auem eiusdem nominis mutato, scriptum est supra inter Propria nomina.

l. Gallinaceum in Syria cultum pro deo, Lucianus refert in libello de dea Syria. Ἀλλ' ἐστὶ ἀλλοτρίων ἱερὸς, οὐκ ἔστι δὲ ἄλλο τι λίμνη. ¶ Veteribus monumentis traditur, gallinaceorum fibras maxime dijs gratas uideri, Alexander ab Alexandro, Fuit quidem præcis opinio, ut ex hœdis potius & agnis hostiæ fierent, quia hæc mites & cicures essent, nam gallinacei, sues & tauri animo magis abundare uidentur, Gyr. Anubis apud Aegyptios uocatur (uocabulo Græcè originis) ὁ ἀναφανῶν πρὸς τὰ ἄρσεν καὶ τὸν αἰῶνα λέγει: hoc est ratio superiorum & cœlestia declarans. & idem interdum Hermanubis, quod nomen rebus inferioribus conuenit, ut illud superioribus, sacrificant autē utriq; gallum, illi album, quod cœlestia sincera et lucida existiment: huic κροτάριον, (hoc est pennis & iubis croceis præditū, Gyr. raldus etiā croceum transtulit,) inferiora omnia mixta & uaria esse rati, Plutarchus in lib. de Iside & Osiride. Pyrrhus rex cum splene laboratibus mederetur, albo gallo sacrum peragebat, Lilius Gr.

Gyraldus. In opertanis sacris gallinæ nigræ non uidebantur puræ, Idem. Gallum nutrito quidem, ne tamen sacrificato: est enim Soli & Lunæ dicatus. Hoc (inquit Lilius Gr. Gyraldus) ab aliis quibus inter symbola repositum est. Sunt qui dimidiatum tantum efferant, Gallos enutrias. Nonnulli præceptum hoc non symbolum faciunt, nec aliud quam gallum ipsum intelligunt. Sed licet etiam symbolicè interpretari: uel ut Picus, ut diuinam animæ nostræ partem, diuinarum rerum cognitione, quasi solido cibo & cœlesti ambrosia pascamus: Vel simplicius, gallos, id est milites ac bellicosos homines in ciuitate habendos esse, & in contubernio retinendos, non tamen rei sacræ causa, seu urbis uigiles & custodes intelligas, quando ij per gallos significari uidentur: & Soli ac Lunæ dicati, quoniam tempore hoc hominum genus inseruiunt, quod per Solem & Lunam intelligitur: uel quod nos gallus suo cantu admoneat. Alius aliam comminisci poterit expositionem, ut gloriosos & stolidos homines, nimiumque sibi arrogantes, habendos illos quidem, & non penitus ericiendos: non tamen ad sacra, id est arcana admittendos, minusque in serijs & grauioribus sermonibus habendos. Scribit Pausanias in Lacon. (lege, Corinthiacis) Methanam urbem ad Isthmum, in qua ciues contra Africum uineis florentibus ac germinantibus infestum, galli pennis albis ac niueis (alas omnino candidas habentis, Lœscherus Pausaniæ interpres,) remeatio ufos fuisse: quem gallum homines in diuersa trahentes, discerpebant, per uineas discurrerent: demum in eundem locum redeuntes, ubi discerperant, gallum sepeliebant. Adeo hi diuersi fuisse à Pythagoræ institutis, quem tradunt gallum album acedamasse, ut si quando uideret, fratris germani loco salutaret, & apud se haberet. (Vide infra inter prouerbia, Gallo albo abstineas) suis uero sectatoribus, qui ciues id est politici dicti sunt, permisisse ait Iamblichus, ut gallum, agnum, & alia quædam paulo ante nata, præter uitulum, ritè sacrificarent. Idem scribit Suidas. Sed & Laertius, Sacrificijs (inquit) utebatur Pythagoras inanims. Sunt qui dicant, gallis gallinaceis, & hœdis etiam lacteolis quos teneros dicunt, agnis autem minimè. Cæterum Aristoxenus apud Gellium, cuncta illi animata in cibum permisisse ait, boue aratore & uariete exceptis. Idem scribit Suidas: qui & illud ait, à Theoclea sorore, uel potius (ut est apud Laertium) Themistoclea, hæc placita illum sumpsisse. At uero Christiani theologi nonnulli, per gallos concionatores & diuinos homines intelligunt, qui nobis uerba salutis enunciant: quicquid iacnabus in tenebris & umbra mortis, lucem, qui Deus est, prænunciant, & à nobis mentis nostræ ueterum ac terrorem suo cantu excutiunt. Hæc omnia Gyraldus. Socrates in Phædone ad mortem se præparans, Aesculapio (inquit) Crito gallum debemus, quem reddite neque negligatis. Hoc uotum tanquam hominis minimè sapientis Lactantius lib. 3. Diuin. insit. & in Apologetico Tertullianus reprehendunt: defendit Cælius Rhodiginus in Antiquis lectionibus 16. 12. his ferè uerbis. Oblitus est (inquit) Lactantius sententiæ illius, Nunquam futurum Platonicum, quia legorice Platonem non puer intelligendum. Quid uero illis inuocatis sibi Plato uoluerit, iam nunc ex Platoniorum sententiâ promere adorari. Prisci Aesculapio medico, Phœbi filio gallum sacrificabant, diei Solisque nuncium, id est diuinæ beneficentiæ morborum omnium curatrici, que diuinæ prouidentia filia nominatur, cui diem, id est uitæ lumen se debere fatebantur. Eiusmodi medicum in superioribus Socrates perquiri iusserat, morborum animi curatorem, præterea præcorum oracula tradunt, animas remeantes in cælum pæana, id est triumphalem cantilenam Phœbo canere. Reddit ergo Deo uotum, ut alacer pæana canens cœlestem repetat patriam, Hæc Rhodiginus. Socrates gallum Aesculapio sacrificandū testamento cavit, cuius rei ex Platone etiam Eusebius, Tertullianus & Lactantius meminere. Artemidorus quoque in libro Onirocriticōn quinto, somniū cuiuscumque narrat, qui gallum Aesculapio uouit, si sanus foret, Gyraldus. Et rursum in libro de Symbolis Pythagoræ. Aesculapio gallus immolabatur. sunt qui gallinas scribant, & has quidem rosifro nigro, nigrisque pedibus, & digitis imparibus. Si enim luteo essent rosifro, uel pedibus, impuræ putabantur ab aruspibus. *Αἰνῶσι γὰρ Ἀσκληπιῶ ἀναβιμῶσι καὶ αἰθυμῶσι, οὐνεὶ δὲρῶσποντα καὶ αἰκίτω πῶδα δῶσποντα γὰρ τῶν ἀρνῶν, ὁ Ἀσκληπιὸς ἐκείνῳ.* Suidas ex innominato, in *ἀλεξφύονα.* ¶ Maia, quæ & Proserpinam & Cererem uocant, gallinacum consecrarunt, quam obrem initiati huic deæ auibus corralibus abstinent, nam & Eleusine abstinentia ab his alitibus, & piscibus fabisque præcipitur, Porphyrius lib. 4. de abstinento ab animatis. ¶ Gallus etiam Cybeli dicatus fuit, Gyraldus. ¶ Sunt qui tradant Pythagoram præter sua instituta, bouem quandoque Musis, & Ioui gallum album immolasse: quod uix crediderim, propter ea quæ de eo in Symbolis retuli, Idem. ¶ Pecudem spondere facello Balantem, & iaribus cristā promittere galli Non audent, Iuuenalis Sat. 8. ¶ Gallum Latonæ in amore esse aiunt, & quod ei affuerit parienti, & quod etiam nunc parientibus adsit, & faciles partus efficiat, Aelian. Kiranides quidem gallinæ cor ea adhuc palpante exemptum, & coxæ adalligatum, partum egregiè accelerare scribit. ¶ Gallus sacer erat Marti, & in templis dedicabatur, Eustathius. Hinc forte Aristophanes in Auibus gallum *ἀγρῶς νεωθῆν*, hoc est Martis pullum cognominat. Scholiastes quidem sic uocari ait, tanquam fortem & pugnacem. Romani Marti interdum gallum appingebant, ob militum uidelicet uigilantiam: uel propter Aleciryonis fabulam, Martis satellitis, in eam auem conuersi, ut in eius nominis Festiua libello Lucianus scribit, & Aulo nius poeta uno penè uersu attingit: Ter clara instantis Eoi, Signa canit serus depresso Marte satelles, Lilius Gr. Gyraldus. Lacedæmonij cum aliquo strategemate uictoria potiti essent, Marti bouem immolabant: si uero aperto Marte uicissent, gallum, id quod ab eis non sine ratione fiebat, quod pluris

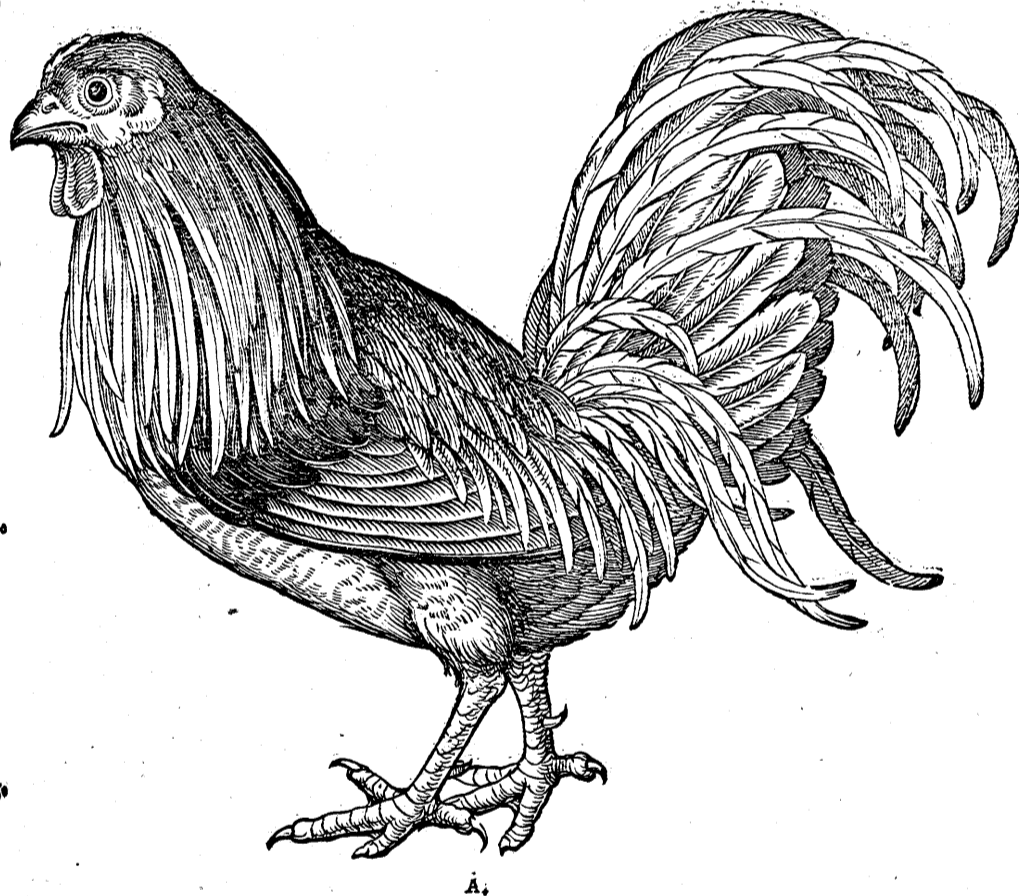
De Gallinac. H.h. Lib. III. 409

pluris aestimabant incruentam uictoriam, quam cruentam, Lilius Gr. Gyraldus: ut duces suos exer-
cerent, non bellicosos tantum esse, sed etiam *σπατηγυακός*, (lego *σπατηγυακικός*.) Plutarchus in Laconi-
cis. ¶ Mercurio gallum attribuit Fulgentius, ob mercatorum uidelicet uigilantiam, Gyraldus.
Gallinaceus *ἔρως* *ωαρέδρος* memoratur in Somnio Luciani. In arce Eleorum Pallados galeæ insi-
det gallus, ex pugnacis naturæ argumento. Sed, inquit Pausanias (in Eliacis,) Mineruæ sacram arbi-
trari, (existimari posse,) quam *σπατὺλιν* uocant, possumus auem hanc, Cælius. forte quod ad *εργα*, id
est opera, gallus excitet. ¶ Nocti deæ (inquit Gyraldus) gallus sacrificabatur, & nocturno tempore.
Noctæ deæ noctis cristatus cæditur ales, Quod tepidum uigili prouocat ore diem; Ouidius in
Fastis. ¶ Sacri sunt Soli, cui uenienti assurgunt, quo cum eunt dormitum, Textor. Soli & Lu-
næ sacrum esse gallum, supra etiam scripsimus in Symbolo Gallum nutrias, &c. Scribunt Laertius
& Suidas gallum album non attingendum, inter symbola esse: hoc est *ἀλεξφρονός* *μη ἀπὸ τῆς δούλης*:
quod Ioui, inquit, sacer est & Lunæ, atq; horarum nuncius & diæ. Meminit & Plutarchus quarto
Symposiacôn, sed causam non adfert, Gyraldus. Gallum album menû sacrum, urpote horarum
nuncium credidit Pythagoras, (quare & abstinere eo iussit, Laertius,) Gyraldus. ¶ Volucris Ti-
tania, pro gallinaceo, apud Textorem. ¶ Ludouicus Romanus author est cacodæmonis sacer-
dotes sanguine gallinacæ, cultello argenteo iugulati, carbonibus ignitis aspersi, ei factû peragere.
¶ Auguria. Inter diuinationum genera aliqui etiam aleciryomantiam numerant, Gyraldus.
Præposteros aut uespertinos gallorum cantus optimi euentus multi notauere. Themistochli pridie
quam in Xerxem duceret, auditus gallorum cantus, uictoriæ mox futura prænuncium fecit: idq;
ideo, quod uictus nequaquam cant; uictor uero obstrepat & murmurat. contra uero gallinarû, nam
dicitur aliquid imminere, aut futurum incommodum illarum cantus designauit, Alexander ab Alex.
Cecinerit galli nocte rota qua magnus Mathæus uicecomes primum iuicēpit filium: unde Gallea-
cio nomen inditum, portento quodam magnæ successions, Volaterranus. Gallinaceorum sunt
tripudia solissima, hi magistratus nostros quotidie regunt, domosq; ipsi suas claudunt aut referant.
Hi falces Romanos impellunt aut retinent: iubent acies aut prohibent, uictoriarum omnium toto
orbe partarum auspices. Hi maximè terrarum imperio imperant, exis etiam fibrisq; haud aliter
quam optimæ uictimæ dijs gratæ. Habent ostenta & præposteri eorum uespertini cantus. Nanque
tonis noctibus canendo Bœotijs nobilem illam aduersus Lacedæmonios præfagiuerit uictoriam,
ita cōiecta interpretatione, quoniam uicta ales illa non caneret, Plinius. Puls potissimum dabatur
pullis in auspicijs, quia ex ea necessè erat aliquid decidere, quod tripudium faceret: id est terripu-
uium, puire enim ferire est. Bonum enim augurium esse putabant, si pulli per quos auspicabantur,
comedissent: præfertim si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. Sin autem omnino non edissent,
arbitrabantur periculum imminere, Festus. Moris fuit Romanis ducibus pugnam inuituris aduo-
care pullarium, ut offas gallis obijceret ad augurium captandum, si uescerentur, ratum erat auspi-
cium, cum aliquid ore excidisset, terripudium dicebatur solissimum, mox tripudium dictum, quo-
niam scilicet eica in solo cadebat, Grapaldus. Cum terripudio Flaminius auspicaretur, pullarius
diem prælij committendi differebat, M. Tullius lib. 1. de Diuinat. Non solum augures Romani ad
auspicia primum pararunt pullos, sed etiam patres familiæ rure, Varro. Pullarius dicitur qui pul-
lorum curam habet, & qui è pastu pullorum captat auspicia, Ciceroni ad Plancum lib. 10. & Litiô 8.
ab Vrbe. Attulit in cauea pullos, is qui ex eo nominatur pullarius, Cicero 2. de Diuinat. P. Clau-
dius bello Punico primo eum prælium nauale committere uellet, auspiciâs more maiorum petijse-
ret, & pullarius non exire pullos cauea nunciasset, abijci eos in mare iussit, dicens: Quia esse nolunt,
bibant, Val. Maxim. ¶ Inuenitur in annalibus, in Ariminensi agro M. Lepido, Q. Catulo coss.
in uilla Galerij locutum gallinaceum, semel quod equidem sciam, Plinius. ¶ Galenus alicubi in
Commentario in primum Epidemiorum, in somnij de cristis gallinaceorum meminit.
¶ Prouerbia. Gallo albo abstinere, *ἀλεξφρονός* *μη ἀπὸ τῆς δούλης*: id est, Candido gallo ne manum
admoliaris, quod mensi sacer sit, utpote horarum nuncius, Erasmus in Chiliadibus inter Symbola
Pythagorica. Gallo albo abstinendum, id est saluti cuiusq; purissimè fauendum, (mibi hæc inter-
pretatio non satis facit,) Plutarchus in Symbolis Pythag. interprete Gyraldo. Pythagoram ferunt
gallum album adeo amasse, ut si quando uideret, fratris germani loco salutarer, & apud se haberet,
Gyraldus. ¶ Tolle calcar, *ἀρετὴ πλείονος ἀμυντήριον*, id est, Tolle calcar ultorium. extat adagium in
Aristophanis Auitibus, *ἀρετὴ πλείονος εἰ μάχη*, Tolle calcar si pugnas. In eum dici solitum, qui iam ultio-
nem parat, Mutuò sumpta metaphora à gallis pugna inuituris, quibus ferrei fitmuli quidam alligari
solent, quo se tueantur inter certadum, Erasmus ex Suida & Scholiaste Aristophanis. Prouerbia,
Galli cantus ante uictoriam, & Priusquam gallus iterum cecinerit, memorata sunt supra in h. c.
Tollere cristas, (ut, Tollere cornua,) pro eo quod est animo efferri. Iuuenalis, Quid apertius? & ta-
men illi Surgebant cristæ, id est, Sibi placebat. Translatum ab auitibus cristatis, in quibus cristæ ere-
ctiores alacritatis atque animorum indicia sunt: nisi ad militum cristas referre malimus, quo sene
hominum genere nihil nec insolentius, nec stolidius. In hanc sententiâ Aristophanes in Pace di-
xit, detrudere cristas, *ἡ πόρ ἡμῶν οὐ λόφος ἀφάλλε*. Id est, quæ nobis cristas detraxit; uidelicet reddita pa-
ce. Contra submittere falces dicuntur, qui de iure suo concedunt, ac legitimam potestatem ultrò ad
priuatam mediocritatem demittunt, &c. Erasmus.

Sunt & peculiaria quaedam Germanorum proueria à gallo sumpta, ut, *Wenn die hünner für sich trazen*, Cum gallinae antrorsum scalpent; de eo quod ad calendas Græcas uel nunquam futurum sit. *Es wirt kein handarnach trāyen*, Nullus gallinaceus super hac re cucurriet, id est, Nemo curabit. Et quæ Eberhardo Tappio memorantur in Collatione Latinorū adagiorum cum Germanicis. *Er duncket im der beste hane im korbe seyn*, Præcipuus gallus in cōrbe (uel auari) sibi uidetur, hoc est stulte sibi placet, Accissat. *Es stebet wol da ein hane im haufiß*, Res bene habet in domo in qua gallus est, eodem sensu quo apud Latinos, Oculus domini: & Frons occipitio prior. *Er laufft darüber als ein hane über die heißen Eolen*, Percurrit tanquam gallus carbones ignitos, id est summa celeritate transit, ne minimum quidem immoratur, Ut canis e Nilo. *Zwen hanen auff einem müß vertragen sich nit. Zwen narren tügen nit in einem haufiß*. Duobus gallis in uno sterquilinio, duobus stultis in una domo non conuenit. Vnicum arbutum haud alit duos erithacos. *Instätet dann ein wätherhane*, Inconstantior gallo qui cantum pro tempestate uariat, Cothurno uersatilior.

Emblema Alciati sub titulo, *Vigilantia & custodia*.
 Infantis quod signa canens det gallus eoi, Et reuocet famulas ad noua pena manus,
 Turribus in sacris effingitur, arca mentem Ad superos peluis quod reuocet uigilem,
 Est leo sed custos, oculis quia dormit apertis, Templorum idcirco ponitur ante fores.

DECAPO.

A.

IN gallinaceo genere uillatico capi semimares dicuntur, quod sunt castrati, Varrō. En tibi capones; ut euirati neq; uocem ædunt, neq; gallinis molesti sunt, Pamphilus in dialogo Gyberti Longolij de Auibus, ubi mox ipse Longolius, Ego illos non capones, sed cum Varrone & Columella libentius capos uocauerim. Cantherius hoc distat ab equo, quod capus à gallo, Festus. Gallinaceum ueteres paponem, (capum potius,) recentiores uero caponem uocauerunt, Albertus. Sed ille gallinaceum pro castrato tantum accipit, non pro mare; uide in Gallo A. & H. a. Capi (ut Grammatici quidam scribunt) galli sunt quibus testes auelluntur, unde merito galli à similitudine sacerdotum Matris deum dici posse uiderentur. itaque à contrario sensu

gallos appellatos quidam existimāt. Gallus à castratione uocatus est, nam inter aues cæteras hinc foli testiculi adimuntur, ueteres autem abscissos uocabant gallos, Isidorus. Ne nimis exhausto ma cresceret inguine gallus, Amisit testes; nunc mihi gallus erit, Martialis lib. 13. sub lem. ma. Capo. Et mox de eodē, Succumbit sterili frustra gallina marito. Hanc matris Cybeles esse decebat autem, id est, hæc potius & propriè debebat uocari gallus. Capus uideri possit dictus quasi captus testibus, ut captum oculis & auribus dicimus, pro uisu & auditu priuatum, ut caper etiam dicitur propriè de hædo uel hirco castrato, sed syllaba primæ quantitas prohibet, quæ produciuntur. Alius coactos non amare capones, Martialis lib. 3. est autem senarius scazon. Ex recentioribus quidam capum gallinaceum dixit per pleonasmum, capum enim dixisse fat est. Gallus spado pro capone, apud Petronium Arbitrum. ¶ Barbur uocem Hebraicam aliqui capum interpretantur, uide in Gallinaceo A. Italicè nominatur capon uel capone. Gallicè chapon, Germanicè Kappun/ Kapaun/ Kaphan. Anglicè capon.

B.

De alectoria lapide, leges in Gallinaceo B. circa finem.

C.

Capi etiam epilepsia obnoxij feruntur, Aloisius Mundella. Plura quæ partim huc referri poterant, partim ad D. leges mox in E.

E.

Castrantur gallinacei parte nouissima suæ alui, quæ cum coeunt, concidit, hanc enim si duobus aut tribus ferramentis adusseris, capos facies, quod si perfectus est qui castratur, crista pallefcit, & cucurire definit, neq; coitum uenerem repetit, sed si adhuc pullus est, ne inchoari quidem ex ijs quicquam potest, cum accrescit, Aristot. Desinunt canere castrati: Quod duobus fit modis, lumbis aduflis candente ferro, aut imis cruribus, mox ulcere oblito figulina creta, Facilius ita pinguescunt, Plin. Gallos castrant ut sint capi, candenti ferro inurentes calcaria ad infima crura, usq; dum rumpantur (igne uel confumantur, Columel.) atq; extet ulcus, quod obliniunt figulina creta, (dum confanescant, Colum.) Varro. E gallis apud nos euulsis testiculis per posteriora modico uulnere capones fiunt, Grapaldus. Vulnus quidem tantum fit, quantum digito immittendo & testibus singulis extrahendis sufficit, quo testes lumbis superius adherentes inquiruntur sub intestinis galli ut pini, inuentiq; digiti summitate reuelluntur, ijs extractis uulnus filo confuitur, & cinis infricatur, tum etiam crista refecatur, ut uirilitas omnis absit. Sunt qui in crista abscissæ locum calcar e crure exectum inferant, quod coalito uulnere etiam crescere solet. Galli castrati forma quidem maris sunt, sed animo femineo præditi, pinguescunt ita citius, etiã si fartura nõ obefantur, uideasq; quosdam in eam plenitudinem corporis perductos, ut de magnitudine cum anserem facile certent, Cyb. Longolius. Cum gallinis pascuntur: sed non defendunt eas, non cantant, nec horam diei uel noctis discernunt, ad nihil præter cibum utiles, Author libri de nat. rerum. ¶ Capos & gallinas faginare liguritores ipsi inuenere, quò unctius ac lautius deuorarent, Platina. Pinguescunt capi melleij farina cum melle, præsertim & turundis in cibo datis, nam Plinius eo nomine uocat buccas, quibus farcire faginareq; gallinas, anseres & capones solemus, Grapaldus. Sunt apud nos qui capos faginant hoc modo. Includunt eos loco angusto, & e farina milij turundos faciunt, magnitudine ferè & longitudine articuli digiti mediocris: e quibus ab initio circiter denos eis in fauces inferunt: & per aliquot deinceps dies quotidie plures paulatim aucto numero, qui postea minuitur etiam paulatim, dandum est autem eis plus minus pro concoctione, quæ tactu explorata ingluuie animaduer titur. Debent autem turundi mox inferendi, prius in aquam aut lac immitti ut facilius descendant, & leniter digitis per collum premendo deduci. In defectu milij, fursur cum pauca de frumento farina & milij etiam pauca, in turundos redigitur. Sic ferè uiginti diebus obefantur, mero quidem milio quatuordecim. Sunt qui gallinas & capones breui pinguescere scribunt, si cereuisia eis bibenda apponatur pro aqua. Capus gliscens, lo capone impastato, nutrito de pasta, Scoppa in Dictionario Latinoitalico, uidetur autem pasta nomine turundos intelligere. De gallina farcienda priuatim scribemus infra in Gallina E. Videtur autem ratio eadem farcieudis utriusq; conuenire.

¶ Capus uentre & pectore deplumatus & perfricatus urticis, pullos fouere & pascere solet, &c. ut recitauimus in Gallo D. Sunt qui hoc modo affectum, non pullos modo curare, sed oua etiam incubare dicant: præsertim si pane uino madente inebrietur, & mox ebrius in loco obscuro ouis imponatur, sic enim cum ad se redierit, oua propria existimantem, perficere aiunt. ¶ Fabæ semina Græci asserunt capi sanguine macerata aduersantibus herbis liberari, Ruellius. Ego in Geoponicis adhuc nihil tale reperi.

F.

In Gallinaceo F. permulta à nobis recitata sunt, quæ omni gallinaceo generi tum salubritatis in cibo tum apparatus ratione cõmunia sunt: hinc ea quæ ad capos priuatim pertinent asseremus. Omnium auium laudes, quantum ad obsonia pertinet, una caro gallinacea comprehendit. Quid enim popinis asserunt reliquæ altilis, quod non unus capus in se habeat, siue elixu, siue assum uelis? Huius uis auis patina stomachum iuuat, pectus lenit, uocem sonoram facit, corpus obefat, Platina. Capi in cibis gratiores sunt, utpote remoto Veneris usu facti pinguiore, & salubrioris nutrimenti, Grapaldus.

paldus. Caporum iuuenum in locis altis degentium caro mediocriter pinguis, ceteris omnibus (gallinacei generis, uel quibusuis aibus potius) præstat, substantiæ & qualitatē, & proinde etiam nutrimenti ratione, quod ad homines sanos, Mich. Sauonarola ex Isaaco, Ioannes Mesue (inquit idem) huiusmodi capos (ceteris aibus) meliores & leuiores esse addit. Capus in quatuor qualitatibus temperatus est, quare multum alit, & Venerem auget, Isaac, qui alibi etiam capum aibus omnibus præfert, ut qui melius nutrimentum & perfectum generet sanguinem. Gallinacei (capi) caro bona est, & solidior quàm gallinæ, Albert. Capo laudatur in cibo circa ætatem sex uel octo uel septem mensium, Arnoldus Villan.

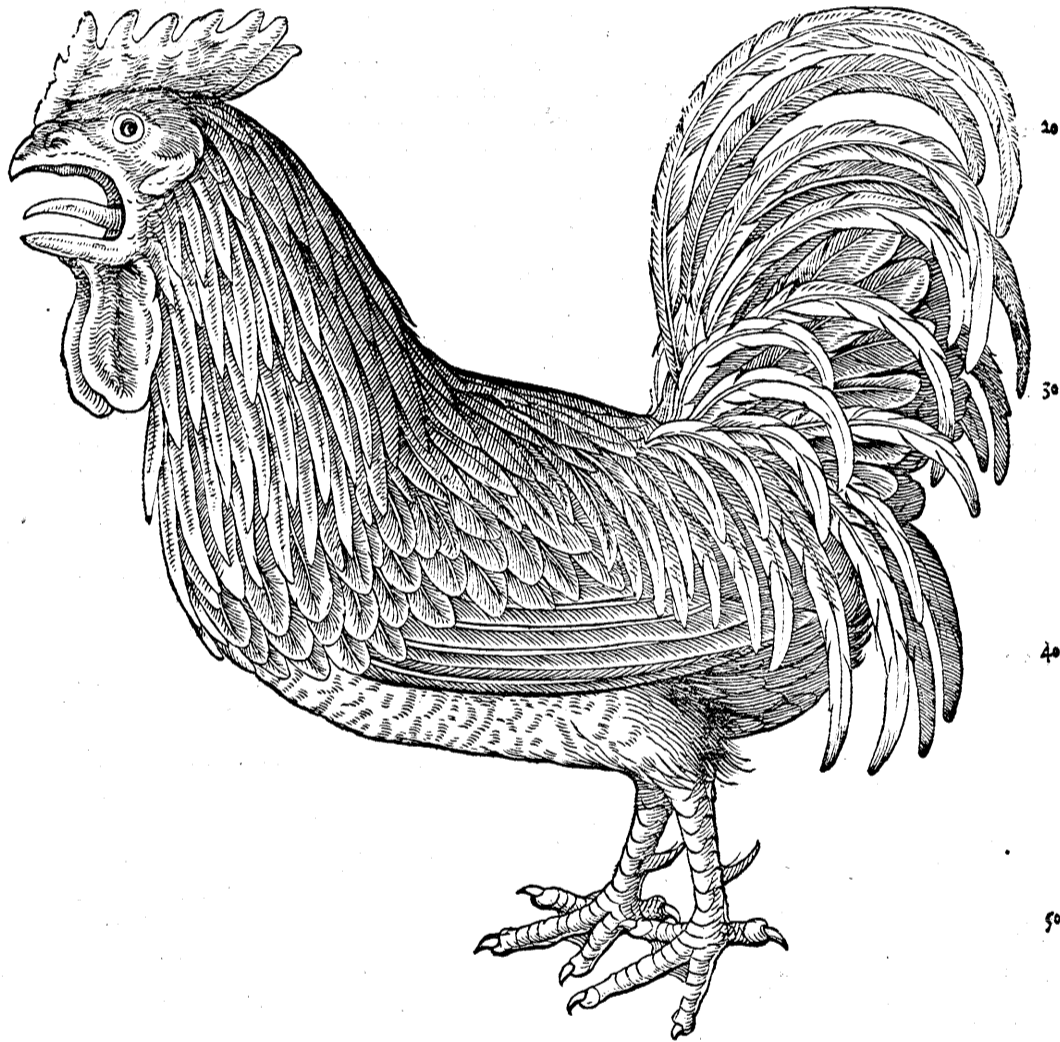
¶ Pullum farilem ex Apicio descripsimus in Gallo F. ait autem in capo etiam similiter fieri. De porcello lactente cōdimentis quibusdam farciendo affandoq̄, Platina uerba recitauit in Sue F. Idem autem (inquit) fieri potest ex anserē, anatē, grue, capo, pulla fra. ¶ Apicius lib. 4. cap. 3. in mineral Apicianum testiculos caponū adiicit, gallis nimirū dum castrarentur exemptos. ¶ Fieri ius consumptum, aut ex phasianō, aut ex perdice, aut ex capreolo, aut ex pipionibus, aut ex columbis situaticis potest. Si ex capo uoles, cacabum fumes, qui aquæ metretas quatuor contineat, Huic capum fractis ac comminutis ossibus indes cum uncia succidiæ macræ, piperis granis triginta, cinamo pauco nec nimium tunfo, tribus uel quatuor caryophyllis, saluæ laceræ trifariam folijs quinque, lauri duobus, Sinito hæc efferueant horis septē, uel donec ad duas scutulas uel minus redigantur. Caue sale in das aut salita, si ægrotantium causa fiet, parum aromatum nil uetabit quo minus ægroto etiam apponatur. Senibus hoc & ualitudinarijs detur, Platina. ¶ Ius caponis cum caseo. Ius capi affundito segmentis panis albisimi, & caseum optimum tritum in tyrocnestide inspergito cum pauco polline aromatico dulci, hoc ferculum in lance obtectum apponito, Balsafr Stendelius scriptor Magicæ Germanicus. Idem docet quomodo passillus è capone fiat, de quo leges etiam in Gallo F. Artocreas de carne uituli, hœdi aut capi elixa, ex Platina recitauimus in Vitulo F. ¶ Mirausæ Catellanicum: Catellani gens quidem lauta, & quæ ingenio ac corpore Italicæ solertiæ haud multum dissimilis habetur, oblonium, quod mirausæ illi uocant, sic condiunt: Capos aut pulla stras, aut pipiones bene exenteratos & lotos, in ueru collocat; uoluntq̄ ad focum tantisper, quoad semicocti fuerint. Inde exemptos, ac tessellatim diuisos, in ollam indunt. Amygdalas deinde tostas sub cinere calido, absterfasq̄ lineo panno, terunt. His buccellas aliquot panis subtofti addunt, mixtasq̄ cum aceto & iure, per cribrum setaceum transmittunt. Posita in ollâ hæc omnia, insperfasq̄ cinamo, gingiberi ac saccharo multo, tandiu efferuere simul in carnibus procul à flamma lento igne permittunt, quoad ad iustam cocturam peruenerint, miscendo semper cum cochleari, ne feruæ adhareant. Hoc nihil suauius edisse memini. Multi est alimenti, tardè cōcoquitur, hepar & renes concalefacit, corpus obefat, uentrem ciet, Platina. Idem lib. 6. cap. 41. & 42. cibaria alba, siue leucophaga, delicatissima, ex pectore capi parare docet, & rursus lib. 7. cap. 48. cibarium croceum ex eodem. Eiusdem libri cap. 49. esitium quoddam ex carne describens, Sunt etiam (inquit) qui pectus capi tunfi nō incommode addant. Esitium ex pelle caporum ab eodem præscribitur lib. 7. cap. 55. ¶ Aloisius Mundella Dialogo 3. scribit se ægroto cuidam febrī cōtinua maligna laboranti, cum iam signa concoctionis apparerent, modo turdum, modo unum aut alterum oui uitellum, modo caponis carnem contusam concessisse, potius quàm uituli. Idem Dialogo 1. describens historiam iuuenis cuiusdam biliosi febricitantis cōtinuè à se curati, Victus ratio (inquit) fuit caro caponis iuuenis, per diem ante macerati, cum seminibus melonum contusa: nec non panis in eiusdem iure optimè incoctus, ad uirium (quæ debiles in eo ualde erant) robur conferuandum.

Obscuri quidam authores caponi attribuunt uires medicas ex Dioscoride & alijs authoribus, quas illi gallinaceis adscripserant: quoniam per imperitiã linguæ Latine gallinaceum interpretantur caponem. ¶ Leonellus Faentinus electuarium quoddam phthificis præscribens, quod ualde prædicat, immiscet in id pulpam caponis pinguis & bene cocti, incisam contusamq̄ in mortario lapideo, &c. Medici quidam quoties deiectas uires ægrotantium excitare uolūt, medicamentum dant quod ex carnibus caponum & perdicum cōficitur, quod facile corrumpitur, si aliquo notabili tempore moretur: neq̄ etiam ita ægrotos alit, neq̄ ut quæ prius diximus, (uinum, oua forbilis, testes gallinacei,) Aloisius Mundella Dialogo 3. Ius caponis mirè restaurans uires, si uel cochleariū paruum inde egrorus forbeat. Capum ueterem para, exentera, totum cum ossibus comminue. Tum in uase bene oburrato uitreo aut stanneo per sex horas bulliat, adiecto etiam auro, ut annulis uel nomismatis aureis, Obscurus. Capo generosus in aqua pura discoquitur cum folijs boraginis & buglosi, ana manip. j. conferuarum de uiolis, rosis, boragine & buglosso, ana unc. ij. adijciatur etiam nonnihil de illis quæ cordialia uocant contritum, destillatum inde liquorem in diplomate (balneo Mariæ) cum puluere diasantalon mixto propter odoris gratiam, propinabis creberrimè, And. à Laca circa finem libri de peste. Sunt qui in quibusuis morbis, capitis præsertim, & frigidis, & cum uirium imbecillitate, destillatas huiusmodi caponū aquas laudant, & nos colicis affectibus aliquando prodesse experti sumus, ijs maxime qui flatuosi fuerint, aqua enim destillata aphyfos redditur, ut non amplius inflat, si rectè parata fuerit, adijciuntur autē medicamenta alia atq̄ alia à perito medico pro affectu uarietate. Plura leges in Thesauo Eponymii Philatri. ¶ Vir nobilis quidam

in colico affectu post multa remedia frustra tentata, liberatus est tandem epoto cyatho (duarum aut trium unciarum) pinguedinis capi pinguis decocti in aqua (ut fieri solet ad cibum) absq; sale, oportet autem pinguedinem iuri innatantem separatam bibere quam calidissimam, Ex libro manuscripto. Ei qui patitur uarices, seu hircini scilicet, & adipis de capone libram simul permisce, & in linteo die Iouis ceroti more adpone, potenter subuenies, Marcellus. Ad fistulam cum emortua est, (hoc est, ut mihi uidentur, cum nullus in ea doloris sensus superest,) pelliculam internam de uentriculo capi quae abijci solet, in Sole arefactam tere & insperge, Obscurus. ¶ Sunt qui ossa crurum capi compositis ad alba mulierum profluua medicamentis admisceant.

DE GALLINA. ITEM DE OVIS TVM
gallinaceis, tum in genere in C. E. F. G. & H. c. &c.

Errore factum est per festinationem, ut superius gallinacei iconis loco gallinae icon posita sit: cuius occasione hic contra gallinaceum pro gallina ponimus.

GALLINAE proprie dicuntur foeminae in gallinaceo genere uillatico, sed interdum pro genere toto nominantur, ut *ovibet* etiam uel *ovis*, id est aues, apud Graecos. Vide in Gallinaceo A. Domesticae uel uernaculae gallinae sunt, quas Varro uillaticas nuncupat, Gyb. Longolius. Plinius uillares. Cohortalis est auis quae uulgo per omnes fere uillas conspicitur, Columella. ¶ Hebraica nomina תרנגולת, tarnegolet, & סריס, sarius, pro gallina, ponuntur a Munifero in Dictionario trilingui. Vide supra in Gallinaceo. Gige, gallina uel gallus, Syriacus. Alibi apud eundem legitur digegi, ut apud Serapionis interpretem digedi. Tefese, galina

lina Saracenis, ut alicubi legimus. Gallinæ alfethi, secundum expositores Arabes, sunt gallinæ quæ nondum pepererunt oua, Andreas Bellunen. Galli & gallinæ apud uetustissimos Græcos nomen nullum peculiare inuenimus, sed communi ἄγριος uocabulo significasse hanc speciem uidentur. Aristoteles uero & alij ἄγριος de auibus in genere proferunt, gallum ἀλεξυρόνα uel ἀλεξόνα uocant, gallinam ἀλεξοβόλα; rursus recentiores Græci ἄγριος uel ἄγριος in genere communi, de gallo gallinæque dicunt, ut scripsimus in Gallo h. a. ἄγριος etiam hodie Græcis uulgò gallina est casu recto. Italicè gallina. Hispanicè similiter, ἀλεξοβόλας ἀνοργυρῆς, id est gallinæ domesticæ, Aristot. Gallicè geline uel pouille. Sabaudis similiter, uel genillete. Anglicè hen. Germanicè Hen, Hün. ¶ Gallinas graciles & plumis contractioribus, neque ut aliæ garrulas, Germani nouellas (Herrhennen) uocant, quod anniculæ sunt, neque ouum hæcenus peperere. Quæ uero glaucientes strepitu suo molestæ sunt, & agmen pullorum ducunt, ueteranæ sunt, (Klückhennen, Cluggeren,) at omnes quod pullis educandis custodiantur, uno nomine matrices (Brühennen) à Columella dici uideo, Gyb. Longolius. Gallinas iuencas & ueteres Plinius dixit, & Gaza (ex Aristotele) eum secutus, Gallinas teneras quæ primum parierint apud Catonem legimus.

B.
Gallinæ crista ferè carent, Gyb. Longolius. Gallina plicabilem cristam per medium caput habet, gallinaceus erectam, Perottus. Sunt quædam pedibus per torum hirsutis, gehöflete Hünner. Reliqua leges in Gallo B. supra; & quædam infra in E. de electione gallinarum.

C.
20 Quæ de gallinis hoc in loco dici poterant, pleraque omnia iam supra in Galli historia exposita sunt. Infra etiam in E. de cibo & pulueratione earum, deque alijs quibusdam, authorum uerba referemus. ¶ Pipare propriè gallinæ dicuntur, Nonius. Bos mugit, gallina pipat, Varro Aboriginibus citante Nonio. Varro pullos pipare dixit, Nonius. Pipare propriè dicuntur pulli gallinacæ & huiusmodi Columellæ. Pipatio Oscuri lingua clamor plorantis appellatur, Festus. Gloucienses rustici appellant aues eas quæ uolunt incubare, Columella. Gallina cecinit, Terentius Phormione. Cucurire solet gallus, gallina gracillat, Author Philomelæ. Glouci & glouciare gallinarum proprium est cum ouis incubituræ sunt, Festus. ¶ Ex dialogo Gyberti Longolij de auibus, Pamphilus, Qua de causa hæc gallina canturit, officinam cortalem petens: Longolius, Non canturit, sed singultit, hoc enim uerbo Varro uocem gallinarum fractam, & intra rostrum formatam imitatur. Rusticorum gens Columellæ tempore glouciare maluit dicere, Pamphilus, Gallus etiam subinde singultit, Longolius, Rectè, sed cum cantat cucurire dicitur Latine, Græcè autem ἰσχυρῶς. ¶ De morbis gallinacæ generis supra in Gallo C. dictum est, diciturque etiam infra in E. Gallinarum nonnullæ cum adeo ualde peperissent, ut etiam bis die parerent, mox à tanto partu interièrè, hyperinæ enim, id est exhaustæ effœtæque & aues & plantæ fiunt, Aristot. Et rursus, Nonnullæ è corralibus bis die pariunt, iam aliquæ in tantum copitæ prouenerunt, ut effœtæ breui morerentur. ¶ Ex gallinis quæ Veneris appetentior est, noctu iuxta gallum proximus confidit, Albert. Gallinæ & perdices complura oua pariunt, non quidem multa simul, sed sæpe, Aristot. Oua plurima pariunt gallinæ, perdices, Plin. Coitus auibus duobus modis: foemina humi confidente, ut in gallinis: aut stante, ut in gruibus, Idem. Gallina cum clamore accedit ad nidum, & cum clamore ab eodem recedit, quod si impediatur, mox tamen sibi relicta cantum absoluit, Albert. Gallinas in Ælyria aiunt non ut alibi semel parere, sed bis aut ter die, Aristot. in Mirabilibus. Gallinæ pumilæ minus foecundæ sunt, Columella. Gallinæ Hadrianæ multa admodum pariunt, fit enim propter corporis exiguitatem, ut alimentum ad partitionem sumptitetur. Vulgares etiam gallinæ foecundiores sunt generosis, corpora enim alteris humidiora, alteris grandiora & sicciora. Animus generosus in eiusmodi corporibus potius consistit, Aristot. de generatione 3. 1. Gallinæ coeunt & pariunt omnibus anni temporibus, exceptis brumalibus diebus, (præterquam duobus mensibus brumalibus, Plinius, & Aristot. alibi.) magna etiam generosarum nonnullis foecunditas, quando uel sexaginta ædunt ante incubitum, quamquam ipsæ minus foecundæ, quam ignobiles sunt, Aristot. Est autem tanta foecunditas, ut aliquæ & sexagena pariant, aliquæ quotidie, aliquæ bis die, aliquæ in tantum ut effœtæ moriantur, Hadrianis laus maxima, Plin. Pariunt in loculentis dispositis, aut ab ipsismet electis loco abditiore, Grapaldus. Gallinæ ueteres pariunt initio ueris, iuuenes æstate. Sed autumno quoque pariunt, Albert. Gallinarum iuuenæ pariunt primæ, statim uerè ineunte: & plura quam ueteres, sed minora, Aristot. & Plinius, & in eodem foetu prima & nouissima, (scilicet minora pariunt,) Plin. Gallinæ iuuenes pariunt æstate, quum superfluous humor exiccatur in eis: & autumno quoque. Veteres autem magis principio ueris: quod tum calido humido frigiditas naturæ earum temperatur, Albert. Aues (gallinæ) nisi pariant, laborant morbo, atque intereunt, Aristoteles. Gallina multa pariens, & non incubans ouis, frequenter agrotat, & moritur eo quod non abstrahitur à partu. exhaustur enim uis eius omnis. Ea uero quæ incubat, agrotat quidè propter affectum erga pullos, quem uox acutior indicat: sanatur tamè humore uitali in ea reparato interim dum non parit, Albert. Inhorrescunt à coitu, ac se excutiunt, sæpe etiā festuca aliqua sese lustrant, quod idem & adito ouo interdum faciunt, Aristot. Facilius pariunt si festucam è terra ore apprehensam dorso imposuerint, Oppianus in Ixeuticis. Gallinæ, ut Theophrastus refert, ouo adito, religione quadam

excutiunt se, & circumactæ purificant, aut festuca aliqua sese & oua lustrant, pericarpium Plutarchus uocauit, Cælius. Gallina post coitum se excutit, eò scilicet quòd per libidinem incitatur in ea uapor, faciens extensionem, in ea sicut & in homine pandiculatio fit quando languet desiderio coitus. & tum cōfricando se aliquoties festucam ore apprehendit tanquam nidum componens. In nido etiam sedens sæpe rostro conuertit paleas, ut & aliæ aues, Albert. ¶ Gallinæ etiam ex phasianis cōcipiunt, ut copiose scribetur in E. ¶ Gallinæ auesq; reliquæ, sicut Cicero ait, & quierum requirunt ad pariendum locum, & cubilia sibi nidosq; construunt, eosq; quàm possunt mollissimè subternunt. Fabas si comedant gallinæ, interceptur eis generatio ouorum, Auicenna & Crescentiensis. Gallinas aiunt ex assiduo fabarum esu sterilefcere, Didymus. Si frequenter edant cortices fabarum, steriles fiunt, quæ etiam arboribus nouellis ad radices appositæ eas exciccant, Clemens 16 3. Stromat. Quo tempore arbores florent, gallinas potissimum pinguefcere audio, floribus uelentes: sed tum oua earum etiam præcipuè cito corrumpi & putrefcere.

DE OVIS: ET PRIMVM DE IPSORVM FORMATIONE, PARTIBVS, NATURA, SEXU, deinde de geminis, & de subuentaneis, alijsq; corruptis aut monstrosis. Item de incubatione eorum, & pulli generatione exclusioneq;.

Quæ de OVIS eorumq; natura deinceps afferemus, pleraq; omnia nō ad gallinas modo sed genus auium uniuersum pertinent, & ad quadrupedes quoq; Oviparas aliqua ex parte: sed quoniam ea omnia in gallina magis conspicua sunt, familiari præ cateris nobis alite, ad eius potissimum historiam referre libuit. Dicentur etiam nonnulla de auium generatione ex ouis, in cōmuni auium historia: sed paucissima aut nihil fortassis, quod hic quoq; annotatum à nobis non sit.

¶ Oui formatio. Ouum est animal potentia, ex ouificatis productum superfluo, Aggregator, Ouum gallinæ consistit à coitu, & perficitur decem diebus magna ex parte, Aristot. A coitu decem diebus oua maturefcunt in utero, uexata autem gallinæ & columbæ penna euulsa, aliaue simili iniuria diutius, (tardius,) Plin. Ouum è femine galli conceptum, ut plurimum undecimo die paritur, citius quidem in iuuenca, & regione calida, & nutrimento calido utente, quàm in contrarijs, Alius autem est conceptus, quando semen galli in matrice inuenit materiã oui uenti, aliqua ex parte aut omnino, propter pellem & testam, completam, huic enim coniungitur, & fecundat totum ouum: & prout materia in matrice magis minusue præparata fuerit, tardius citiusue eandem perficit, Albertus. Incepta oua si adhuc paruis deserit coitus, non accrescunt, sed si continuentur, celerè incrementum augentur, iustamq; magnitudinem implent, Aristot. & Albertus. Huius rei causam inquirat Aristot. de gener. anim. lib. 3. cap. 1. Concipit femina quæ coierit ouum superius ad septum transversum: quod ouum primò minutum & candidum cernitur; mox rubrum cruentumq; deinde increfcens luteum & flauum efficitur totum. Iam amplius auctum discernitur, ita ut intus pars lutea sit, foris candida ambiat. Vbi perfectum est, absoluitur atq; exit putamine, dum paritur, molli, sed protinus durefcere, quibuscunq; emergit portionibus, nisi uitio uulue defecerit, Aristot. Auis hypenemia gerens oua, si coëat nondum mutato ouo ex luteo in album, fecunda ex subuentitijs redduntur, item si conceperit ex coitu oua, si eis adhuc luteis existentibus cum alio mare coiuat, simile eius quo cum postea coiuat, prouenit omne genus pullorum, Aristot. in libris de hist. & de gener. anim. Gallinæ parere à bruma incipiunt, optima fetura ante uernum equinoctium, post solstitium nata non implent magnitudinem iustam, tantoq; minus quanto serius prouenere, Plin. Confecta bruma parere ferè id genus auium consuevit: atq; earum quæ sunt fecundissimæ, locis tepidioribus, circa Calen. Ian. oua edere incipiunt; frigidis autem regionibus eodem mēse post Idus, Columella. In ouo pelliculæ ex umbilico tentæ sunt: & reliqua quæ de puero dicta sunt, sic habere in ouo uolucris reperies ab initio ad finē, Hippocrates in libro de natura pueri. Et rursus, Volucris ex oui luteo nascitur, hoc modo. Incubante matre ouum calefcit, & quod in ouo inest à matre mouetur: calefcens autem id quod in ouo inest, spiritum habet, & alterum frigidum ab aëre per ouum attrahit. Ouum enim adeo rarum est, ut spiritum qui attrahitur sufficientem ei quod intus est transmittat: & augescit uolucris in ouo, & coarticulatur modo eodem ac cōsimili uelut puer. Nascitur autem ex luteo oui uolucris: (hoc dicitur contra omnium sententiam, Græcè legitur, γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὄστρον. Τροαλίω δὲ καὶ αἰθυσίῳ ἐχει τὸ λευκόν, τὸ ἐν τῷ ὄστρῳ. Τὸ τοῦ ἰδίου ὄστρον ἐμμενέει ἐν γένεσι, ὁ δὲ οὐκ ἐπιμένει τὸν χρόνον. Et paulò ante, τὸ ἔργον γίνεται ἐκ τοῦ ὄστρου τοῦ χλωροῦ.) alimentum uerò & augmentum habet ex albo, quod in ouo est. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ouo, non habens id sufficiens unde uiuat, fortiter mouetur in ouo, uberius alimentum quærens. & pelliculæ circum dirumpuntur, & ubi mater sentit pullum uehementer motum, putamen exscalpens ipsum excludit, atq; hæc fieri solent in uiginti diebus. Vbi enim excusa est uolucris, nullus humor in oui testis inest, qui sanè memorabilis existat, expensus est enim in pullum, Hæc ille. Aristoteles de generatione anim. lib. 3. cap. 2. pullum ait non ex luteo, sed ex albumine generari: & non albumen, (ut Alcmaeon Crotoniætes & alij pleriq; putarint, coloris affinitate decepti,) sed luteum pulli in ouo ueluti lac & nutrimentum esse. Candidum membranæ subiectum in ouo principium est, (ὡς ἀπὸ δόστρου ἀρχὴ τῶν ὀστροῦ λευκόν.) in hoc enim semen continetur, & non in eo qui neotòs, id est pullus uocatur, sic autè uulgò uocant luteum, quod superfluitas est seminis, decepti sunt enim qui huius opinionis auctores fuerunt,

fuit, Suidas in *Nuoy*. Et genus omne auium medijs e partibus oui. Ni sciret fieri, quis nasci posse
 putaret. Ouidius 15. Metam. Oua inter animal & non animal ueluti ambigere uidentur, Caelius,
 Oua e quibus mares nascuntur, gallina gerit in parte uentris dextra: e quibus foeminae, in sinistra,
 Physiologus. Quonam modo oua in utero increfcant, & quomodo adhareant, explicat Aristote-
 les lib. 3. cap. 2. de gener. anim. Gallinis porro tertia die ac nocte postquam coepere incubare, in-
 ducium prestare incipiunt, (Vide etiã infra ubi de incubatione seorsim agetur.) At maiorum auium
 generi plus pratercat temporis, necesse est, minori autem minus sufficit. Effertur per id tempus lu-
 teus humor ad cacumẽ, qua principium oui est: atq; ouum detegitur ea parte, & cor quasi punctum
 sanguineum in candido liquore consistit: quod punctum salit iam, & mouetur, ut animal. Tendunt
 ex eo meatus uenales sanguigeri duo tortuosi ad tunicam ambientem utranq; dum augetur. Mem-
 brana etiam fibris distincta sanguineis, iam album liquorẽ per id tempus circundat, a meatibus illis
 uenarum oriens. Paulo autem post, & corpus iam pulli discernitur, exiguum admodum primum
 & candidum, conspicuum capite & maxime oculis inflatis, quibus ita permanet diu, sero enim de-
 crescunt oculi, & se ad ratam contrahunt proportionem. Pars autem inferior corporis, nullo mem-
 bro a superiore distinguit, inter initia cernitur. Meatus, quos ex corde tendere diximus, alter ad am-
 biendum album liquorem fertur, alter ad luteũ uelut umbilicus. Origo itaq; pulli in albumine est,
 eibus per umbilicum ex luteo petitur. Die iam decimo pullus totus perspicuus est, & membra om-
 nia patent. Caput grandius toto corpore est, oculi capite grandiores harent, quippe qui fabis maio-
 res per id tempus emineant nigri, nondum cum pupilla, quibus si cutem detrahas, nihil solidi uide-
 ris, sed humorem candidum rigidumq; admodum resurgentem ad lucem, nec quicquam aliud, ita
 oculi & caput. Iam uero & uiscera eo tempore patent: & alui intestinorumq; natura perspicua est.
 Venae etiam illae a corde proficiscentes, iam sese iuxta umbilicum constitunt. Ab ipso autem um-
 bilico uena oritur duplex, altera tendens ad membranam ambientem uitellum, qui eo tempore hu-
 met, & largior, quam secundum naturam est; altera permeas ad membranam ambientem eam, qua
 pullus operitur, & eam quae uitellum, humoremq; interiectum continet, dum enim pullus paulatim
 increfcit, uitellus seorsim in duas partes fecatur, quarum altera locum tenet superiorem, altera infe-
 riorem, & medius humor candidus continetur, nec partem inferiorẽ a uitello liquor deserit albus,
 qualis antea habebatur. Decimo die albumen exiguum iam, & lentum: crassum, pallidum nouis-
 sime inest. Sunt enim quaeq; locata hoc ordine, prima, postremaq; ad testã oui membrana posita est,
 non testã ipsius natiua, sed altera illi subiecta, liquor in ea candidus est, deinde pullus continetur ob-
 uolutus membrana, ne in humore maneat, mox pullo uitellus subiacer, in quem alteram ex uenis
 prorepere dictum est, cum altera albumen ambiens petat. Cuncta autem ambit membrana cum hu-
 more, specie saniei, Tum uero membrana alia circa ipsum foetum, ut dictum est, ducitur, arcens hu-
 morem, sub qua uitellus alia obuolutus membrana, in quẽ umbilicus a corde, ac uena maiore oriens
 pertinet: atq; ita efficitur, ne foetus alterutro humore attingatur. Vicesimo die iam pullus si quis pu-
 tamine secto solliciter, mouet intus sese, pipitq; aliquantulum; & iam ab eodem die plumescit, quoties
 ultra uicesimum exclusio protelatur, ita positus est, ut caput super crus dextrum admotum ilibus,
 alam super caput positam habeat, quinetiam membrana, quae pro secundis habetur, post ultimam
 testã membranam, ad quam alter umbilicus pertendit, euides per id tempus est, pullusq; in eadem
 iam totus locatur, & altera quoq; membrana, quae & ipsa uicem secundarũ praestat, uitellumq; am-
 bit, ad quem alter umbilicus procedit, latius patet. Oritur umbilicus uterq; a corde, & uena maiore,
 ut dictum est. Fit autem per id tempus, ut umbilicus alter, qui in secundas exteriores fertur, com-
 pressio iam animante aboluatur: alter, qui adit uitellum, ad pulli tenuẽ intestinum annectatur. Iam
 & pullum ipsum multum humoris lutei subit: atq; in eius aluo fecis aliquid subfidit luteum, excre-
 mentum etiam album eodem tempore pullus emittit, & in aluo quiddam album consistit. Demum
 uitellus paulatim absumitur totus membrorum haustu, ita ut si pullo decimo die post exclusio re-
 scindas aluum, nonnihil adhuc uitelli comperias. Umbilico uero absoluitur pullus, nec quicquam
 praeterea haurit, totus enim humor, qui in medio continebatur, absumptus iam est. Tempore autem
 supradicto pullus dormit quidem, sed nõ perpetuo, quippe qui excitetur interdum, & mouens sese
 respiciat, atq; pipiat. Cor enim eius cum umbilico, ut spirantis refat & palpitat. Sed auium ortus ad
 hunc modum ex ouo agitur, Hac omnia Aristot. de hist. anim. 6. 3. quae etiam Albertus in suis de
 animalibus libris paraphrasi reddidit, quam in praesentia relinquo. Omnibus ouis medio uitelli
 parua inest uelut sanguinea gutta, quod esse cor auium existimant, primũ in omni corpore id giga-
 ni opinantes: in ouo certẽ gutta salit, palpitatq;. Ipsum animal ex albo liquore oui corporatur. Ci-
 bus eius in luteo est. Omnibus intus caput maius toto corpore: oculi compressi capite maiores. In-
 crescente pullo, candor in medium uertitur, luteum circumfunditur. Vicesimo die, si moueatur,
 ouum, iam uiuentis intra putamen uox auditur. Ab eodem tempore plumescit, ita positus, ut caput
 supra dextrum pedem habeat, dexteram uero alam supra caput. Vitellus paulatim deficit. Aues om-
 nes in pedes nascuntur, contra quam reliqua animalia, Plin. Principio (inquit Aristot. de generat.
 anim. 3. 2.) corde constituto, & uena maiore ab eo distincta, umbilici duo de uena eadẽ pertendunt,
 alter ad membranam, quae luteum continet: alter ad membranam cui secundarum species est, qua
 animal obuolutum continetur: quae circa testã membranam est. Altero igitur umbilico cibum ex

luteo assumit: quod quidem calefcens humidius redditur, cibum enim humidum esse oportet, qualis plantæ suppeditatur. Viuunt autem principio & quæ in ouis, & quæ in animalibus gignuntur uita plantæ, adharendo enim capiunt primum & alimentum & incrementum. Alter umbilicus ad secundas tendit, (ut alimentum ex eo hauriat,) ita enim pullum auis uti luteo existimandum, ut scortus uiuipari sua parente utitur, &c. Membrana uero exteriore nouissima sanguinoïta hic perinde, ut ille utero, utitur, &c. Crescentibus umbilicus primū confidet, qui secundis adiungitur, hac enim pullum excludi conuenit, reliquum lutei, & umbilicus ad luteum pertinens, post coabitur, cibum enim habeat statim oportet, quod exclusum est, nec enim à parente nutritur, & per se ipsum statim capere cibum non potest, quapropter luteū subit cum umbilico, & caro adnascitur. ¶ Oua quædam si aperias diffiunt, uitello præsertim, quod signum est uetustatis, quod si uitellus ouo aperto integer manserit, ac in medio eius gutta rubicūda & ueluti sanguinea apparuerit (ex qua corda pulorum initio constitui solent) signum est oua esse ad cibum adhuc laudabilia, Tragus. Ego alioquoties in ouis euacuatæ semē (das hünle) obseruaui, & in semine uenulam crispam albidissimam, quam umbilici loco esse puto, uitello insertam.

¶ Partes oui. Ouum ipsum in se suum habet discrimen, quippe quod parte sui acutum, parte latius sit, parte latiore exit cum gignitur, Aristot. Quod oui pars acutior principium sit, ut quæ utero adhaerit; quodque durior sit parte obtusa, & posterior exeat; & quod oua quasi in pedes conuersa, animalia uero in caput prodeant, Aristoteles docet libro tertio de generatione anim. cap. 2. Umbilicus ouis à cacumine inest, ceu gutta eminens in putamine, Plin. Ouum aque omnium uolucrum duro putamine constat: si modo non deprauerit, sed lege consummetur natura. Gallinæ enim nonnulla pariunt mollia uitio. Et bicolor quoque ouum auium intus est, luteum interius, album exterius. Semen genitale uolucrum omnium album, ut cæterorum animalium est, Aristot. Semen maris perficit ouum usque ad exitum, quod inde patet: Si frangatur ouum perfectum, inuenitur semen galli in ouo, triplici differentia distinctum, colore enim albius est, utpote purioris substantiæ, & substantia densius: quam reliquum albumen, quo firmitus retineat calorem formantem ne facile exhalet, quod ad situm, pertingit per albumen totum usque ad uitellum, cui uersus partem acutiorem oui infigitur, nam pulli substantia ex albumine est, nutritur autem è uitello, Albertus. Albedo oui apud Arabes intelligitur pars albuminis oui uiscosa crassa. Pars uero eiusdem albuminis quæ est subtilis, apud eos appellatur alzenbach ouis seu alrachich oui, And. Bellunensis. Nostri genituram quæ in albumine crassiuscula apparet, nec facile dissolui potest, auem appellant, den vogel; quod pullus ex ea nascatur. Oua albificat semen, Galenus in Anarome uiuorum. In animalibus calidioribus candidum & luteū in ouo distincta sunt; & semper eis (auibus calidioribus & siccioribus) plus candidi syncerique est, quam lutei & terrent, minus uero calidis & humidioribus contra, plus lutei, idque humidius est, ut in palustribus auibus, Aristot. de gener. anim. 3. 1. Albertus in palustrium ouis duplo plus lutei quam candidi haberi scribit. Grandines dictæ, quæ initio uitelli adharere, nullam ad generationem conferunt, quanquam aliqui ita non existimant, has duas esse certum est, alteram parti superiori iunctam, alteram inferiori. *χάλαζω* in ouo Aristot. dixit, pro ea quæ mulieres uocant gallaturā, id est, geniturā, hæc duæ sunt: altera maior, quæ parti inferiori iungitur, & ad Solē obtegen te manu apparet intra putamen, quæ uero parti superiori hæret non cernitur, nisi fractio putamine, & inspecta parte lutei infera, est pars superior cacumen, inferior uero pars rotunda huic opposita est, 40 Niphus. Kiranides oui pelliculam hymena nominat. Oui tunice tres sunt, una uitellum continet: secunda albumen, quæ est tanquam pia mater; tertia testæ adharere tanquam dura meninx, Albertus. Etrursus, Prima tunica intra testam oui substantiam à testâ defendit, sub hac alia mollior continet albumen, quæ in pulli generatione secundarum loco est, & pullum complectitur, inter has tunicas est humor crudus qui excernitur dum formatur pullus, Vitellus sub albumine tunica propria ambitur, uersus partes naturales pulli situs, à spiritalibus eius remotus.

¶ Oui & partium eius natura. Oua integra in aqua dulci merguntur, corrupta innant, ut dicetur pluribus infra in tractatione de ouis corruptis. Tostum ouum dissilit facile, non dissilit aqua concoctum: ignea siquidem uis, quodam ferrumine copulatur quod inest, humectum ampliusque calefactum exustumque, plures parit spiritus: qui loca nacti perangusta, exitu molientes testam prærum punct, demumque euaporant. Præter ea flammæ uis tunicam circumsiliens putaminosam, amburendo diffringit: quod & sicilibus euenire dum torrentur, euidens est. Quamobrem perfundi prius frigida solent oua, calida siquidem aqua mollicie statim humorem effundit, & raritatem relaxat, Cælius. Vide Aphrodisiensem problem. 1. 102. ¶ Oua aceto macerata in tantum emolliuntur, ut per annulos transeant, Plinius. Acetum mollit oui corticem, ut in angustum urceum (phialam uitream angustii colli) immitti possit, me hoc experto, sed nigrior paulo euadit, aqua uero durefcit, Cardanus. Dissoluitur aceto forti præsertim destillato, uel succo limonum, margaritæ, teste ouorum, Syllius. ¶ Firmitas ouorum putaminibus tanta est, ut recta nec uis, nec pondere ullo frangatur, nec nisi paululum inflexa rotunditate, Plinius, hoc uero ita se habere quotidianis & uulgaribus experimentis constat. Cur ouum pressum ueroque extremo ambabus manibus frangi nequeat; pressum latere facile frangitur: Quoniam per angulos tantummodo suos manibus reniuntur opprimentibus, est enim angulus quod quæque in structura ualidius consistit, adde quod pressum per extrema, parte minima sentit.

sentit. pressum per latera parte ampla conficitur ut facile possit destrui, Aphrodisiensis problema
 num. 2. 45. Cur uertigo surgenti potius accidat quam sedenti? An quoniam quiescenti humor uni-
 uersus unum in membrum se colligit: ex quo cruda etiam oua nequeunt circumuerti, sed protinus
 decidunt, mouenti autem humor se æquè expandit, &c. Aristot. in problemat. 6. 4. Si ouum filo
 circumligatum super igne aut candela accensa teneas, filum nõ comburetur, nisi forte post multum
 temporis. exudar enim humor, qui lineum filum humectat. idem linteo aridis uini fecibus circum-
 uoluto accidit. Naturam uitellus oui, & albumen habent contrariam, non tantum colore, uerum
 etiam uirtute. Vitellus enim spissatur frigore, (idem Niphus asserit:) albumen non, sed amplius hu-
 met, contra albumen spissatur igne, uitellus non, sed mollis perficit, nisi peruratur, magisq; in aqua
 feruente, quam ad ignem cogitur, atq; induratur. Membrana hæc inter se discernuntur, Aristot. Sic
 & Albertus, Vitellus oui cum assatur, nisi comburatur, non durefcit, sed mollior potius sicut cera.
 Er quoniam mollescit dum calefit, corrumpitur facile collectio superfluo humore temporis uel loci,
 si aliquandiu immoretur. Albumen uero non facile congelatur frigore: sed humidius efficitur po-
 tius, & cum assatur durius: & in generatione pulli densatur in substantiam membrorum. Et rursus
 eadem Aristoteles de generatione anim. 3. 2. his uerbis: Naturam candidum & luteum contrariam
 habent, luteum nanq; gelu duratur & coit, calore contra humescit, quapropter cum uel in terra, uel
 per incubitum concoquitur, humescit, atq; ita pro cibo animalibus nascentibus est. Nec uero cum
 ignitur assaturq;, quoniam naturæ terrenæ est, ut cera, ideoq; cum pius iusto calefcunt, nisi ex recre-
 mento humido sint, saniescunt reddunturq; urina, at candidum gelu non concrefcit, sed magis hu-
 mescit, ignitum solidescit, quamobrem cum ad generationem animalium cõcoquitur, crassescit, ex
 hoc enim consistit animal. ¶ Si quis rupto putamine oua plura in patinam conijcit excreta, & co-
 quit igne molli & continente, uitelli omnes in medium coeunt: albumina autem circundant, & se
 in oras cõstitunt, Aristot. ¶ Candidum ex ouis admixtum calci uiuæ glutinat uitri fragmenta,
 uis uero tanta est (oui candido, Hermol.) ut lignum perfusum ouo non ardeat, ac ne uestis quidem
 contracta aduratur, Plin. Galenus in opere de simplicibus medic. ouorũ albumen magis terrenum
 oleo esse scribit, & similem ei esse secundum humorem oculi. Albumen mixtum est substantia
 aërea, terrea & aquea simul, sicut oleum: sed magis terrefire est quam oleum dulce, quare ægrè con-
 coquitur, Ant. Gazius.

¶ Sexus ouorum. Quæ oblonga sunt oua, & fastigio cacuminata, foeminam ædũt, quæ autem
 rotundiora & parte sui acutiore obtusa, orbiculum habent, marẽ gignunt, Aristoteles, eandem sen-
 tentiam Albertus approbat; reprehendit uero translationem sui temporis tanquam contrariam ijs
 uerbis quæ nunc recitauimus. Nostri quidem codices Græci & Gazæ translatio eam sententiam
 habent, quam nunc retuli, & Albertus cõprobat. Auicenna scribit ex orbiculari ouo breuiq; pro-
 gigni marem: ex oblongis acutisue foeminam, ipsum hoc comprobatur experimentum & suffragatur
 ratio, siquidem uirtutis perfectio in masculinis ouis ambit æqualiter, & continet extrema, at in fo-
 mininis, a centro longius abit materia in quo est uitalis calor, hoc uero planè imperfectionis argu-
 mentum est, Albertus ut citat Cælius. In ouis tam difficile saporum & sexus discrimen est, ut nihil
 gular proceribus æquè incertũ sit, Marcellus Vergilius, qui cum Columellæ & Aristotelis de sexu
 ouorum discernendo sententias contrarias recitasset: Est sanè (inquit) in natura grauis author Ari-
 stoteles: Columella tamen uillanicam passionem ex quotidiana obseruatione & experientia docebat,
 nec nostrum est inter tam graues scriptores tantas componere lites. Video Plinium quoq; cum
 Columella & Flacco sensisse. Quæ oblonga sint (inquit) oua, gratioris saporis putat Horatius Flac-
 cus, foeminam ædunt quæ rotundiora gignuntur, reliqua marem. Longa quibus facies ouis erit,
 illa memento, Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis Ponere, nanq; marem cohibent cal-
 losa uitellum, Horatius lib. 2. Serm. Cum quis uolet quam plurimos mares excludere, longissima
 quæq; & acutissima oua subijciet, & rursus cum foeminas, quam rotundissima, Columella. Ex
 ouis, præsertim in plenilunio natis, si plenilunij tempore subijciantur incubanda, & ita obseruetur
 temporis ratio ut in plenilunio etiam pulli excludantur, omnibus foeminas nõ mares nasci, quidam
 apud nos arbitrantur.

DE OVIS MONSTROSIS, VT GEMINIS ET MOLLIBVS, &c. DE IRRITIS
 uel sterilibus, ut subuentaneis, de corruptis, ut urinis, &c.

¶ Oua gemina binis constant uitellis, qui ne inuicem confundantur, facit in nõnullis prætenue
 quoddam septum albuminis medium, alijs uitelli contractu mutuo sine illo discrimine iunguntur,
 Sunt in genere gallinarum, quæ pariant gemina omnia, in quibus animaduersum est, quod de ui-
 tello exposui, quædam enim duodeuiginti peperit gemina, exclusitq;, præterquam, si qua essent (ut
 firmita. Carteris itaq; foetus prodijt, sed ita gemini excluduntur, ut alter sit maior, alter minor: & tan-
 dem in monstrum degeneret, qui minor nouissime prouenit, Aristot. Quædam gallinæ omnia ge-
 mina oua pariunt, & geminos interdum excludunt, ut Cor. Celsus autor est: alterum maiorem, alio-
 quin negant omnino geminos excludi, Plin. Vetus quoq; Aristotelis interpres (inquit Vuotto-
 nus) ad eundem sensum uertit ex Arabico ita: Et in quolibet inueniuntur gemelli, & unus gemello-
 rum paruus est, & alter magnus: & multoties est paruus monstruosus, Græca uero Aristotelis exem-

plaria (nisi mendā subesse iudicemus) ita habent: *Τὰ μὲν ἐν αἴμα γόνυμα, πάλω ἔσσι τὸ μὲν μείζον, τὸ δὲ ἑλάττω γίνεσθαι τῶν διδύμων, τὸ δὲ πλεονταίων τετραπόδων*, hoc est, ut ego arbitror: E cæteris itaq; gemina fecunda sunt, nisi quibus hoc contingit, ut alter maior fuerit, alter minor, in ijs enim tandē in monstrosū generat qui minor nouissimē prouenit. Vtra autem sententia fuerit uerior, indicabit experientia. Videtur certe Plinius uel ex professo cum Aristotele hac in re minimē conuenire, quando Celsum auctorem nō Aristotelem citer. In quibusdam exemplaribus Plinianis habetur (uti rectē annotauit Clamundus) non alioqui, sed aliqui negant omnino geminos excludi, Hæc ille. Quærendum an legendum in Aristotelis uerbis non *πάλω ἔσσι*, sed *πάλω ἔσσι*: & γίνεσθαι præsens loco præteriti *γίνεσθαι* accipiendum sit, ut non simpliciter hic de ouis geminis scribat Aristoteles, sed de illius tantum gallinæ geminis, quorum historiam hoc in loco recitat hoc sensu, Ex ouis octodecim gallinæ cuiusdam omnibus geminis, pauca quædam irrita fuerunt; cætera uerò omnia (ritē) fecunda: nisi quod ē geminis pullus alter semper minor fuit, & ultimus (alter scilicet minor de ouo postremo excluso uel parto) monstrosus. In ouis quibusdam gemelli sunt, sed alter geminorum comprimit alium: & aliquid quando ruptis telis (tunicis) bicorporeus generatur, Albert. Calor fouens gallinæ semen illud in fistulas (sic habet codex impressus) paulatim ouī candidū uertit, tum uerò & lutei aliquid, nam alæ & crura ex luteo fiunt, incipio est, quod pulli, qui ex ouo cuius lutea duo sunt abiq; septiente membrana quatuor alis & totidem pedibus nascuntur, arbitranturq; prodigium, quale olim Mediolani contigit, Cardanus. Atqui nos alibi de anate scripsimus, & rursus de columba, quæ tetrapodes tantum, non etiam tetrapteri fuerunt. Monstra (inquit Aristot. de generat. anim. 4. 4.) sæpius gignuntur in ijs, quorum partus numerosus est, & præcipuē in auium genere, earumq; potissimum in gallinis, ijs enim partus numerosus, non modo quod sæpe pariant ut columbæ, uerū etiam quod multos simul conceptus intra se continent, & temporibus omnibus coeunt, hinc gemina etiam pariunt plura, coherent enim cōceptus, quoniam in propinquo alter alteri est, quomodo interdum fructus arborum complures, quod si uitella distinguuntur membrana, gemini pulli discreti sine ulla superuacua parte generantur, sed si uitella continuantur, nec ulla interiecta membrana differuntur, pulli ex ijs monstrifici procedunt, corpore & capite uno, cruribus quaternis, alis totidem, quoniam superiora ex albumine generentur, & prius: uitellum enim cibo ijs est, pars autem inferior postea instituitur, quanquam cibus idem discretusq; suppeditatur, in ouis quibusdā gemelli sunt, sed alter geminorum comprimit alium: & aliquando ruptis telis (inuolucris) bicorporeus generatur, Albert. Iam quale certo tempore est ouum in gallina, tale aliquando prodijt luteum totum, qualis postea pullus est, Gallina etiam discissa talia sub septo, quo loco foemina oua adhærēt, inuenta sunt, colore luteo tota magnitudine ouī perfecti: quod pro ostento augures capiunt, Aristot. Audio & trilectitha, id est triplicis uitelli oua interdum reperiri: frequentius uerò dilectitha, eaq; in medio testæ plerumq; cauiatatem habere. Magis nutriunt & subtiliora sunt oua quæ duos uitellos habent, Eluchafem. ¶ Fiunt & tota lutea quæ uocant schista, cum triduo incubata tolluntur, Plin. ¶ Ego me aliquando ouum uidere memini cuius testæ ab altera parte extrema in angustum ueluti collum infiar cucurbitæ se colligebat. ¶ Gallinæ nonnulla pariunt oua mollia uitio, Aristot. Albertus oua sine testæ exteriori inter subuētanea numerat, ut infra recitabimus. Qui iam biberunt, sumptis: emed ijs uomentes, tales ferē humores reddunt, qualia sunt oua gallinarum altitium, quæ sine putamine reddunt propter icum aut aliam uim quampiam, *διὰ τὴν πολλὴν τὴν ἀποστεινύου*, Scholiasies Nicaniri. Et rursus, Oua sine putamine parit (iustit, eticit) gallina, *ἢ ἐκ πολλῆς ἢ ἐκ πολλῶν κατασκευασίας αὐτῆς*, hoc est, uel propter icum aliquem, uel propter multitudinem (ouorum nimirum se inuicem comprimētium) in ea. Poetæ quidē uersus hi sunt, *Ἄλλοτε μὲν πολλὰς νεῶν δευροβήια γαστρὸς ματρὸς μὲν* (scilicet gallina) *δ' ἄσπετον ἄσπετον ἔχουσα γάλα*. ¶ Pariunt autem oua nonnulla infœcunda, uel ex ijs ipsis, quæ conceperint coitu, nullus enim prouenit foetus, quamuis incubitu foueantur, quod maxime in columbis notatum est. Sterilitas ouis accidit, uel quia subuentanea sunt, de quibus infra dicitur: uel alijs ex causis, corrumpuntur enim ferē quatuor modis. Primo, albumine corrupto, ex quo partes pulli formari debuerant. Secundo, propter corruptionem uitelli, unde alimentum suppeditandum erat, itaq; formatur pullus imperfecte, & partes quædā in ipso non absolute inueniuntur & non coniunctæ, sicut in abortu animalis uiuipari ante perfectionem lineamentorum foetus. Albumine autem corrupto nihil omnino per incubationem formatur, sed ouum totum turbatur & corrumpitur, sicut corrumpitur humor (sanies) in apostemate, quæ mobrē perquam foetida redduntur talia oua. (Hæc esse conijcio, quæ Aristoteles & alij urina uocant, de quibus infra copiosius scribetur, nostri putrida oua, *fulle eyer*, quanquam Aristoteles urina non albumine, sed uitello corrupto fieri ait.) Tertio contingit ouum corrupti, membranarum & fibrarum quæ per albumen tendunt, uitio, nam corrupta tunica quæ continet uitellum, humor uitellinus effluit, & confunditur cum albumine, itaq; impeditur ouī fecunditas, Corruptis autem fibris, corrumpuntur uenæ & nerui pulli, & chordæ: & impeditur nutritio, & compago ligamētis destrucis dissoluitur, & læsis neruis sensus amittitur. Quarto, per uetustatem, exhalante spiritu in quo est uirtus formatiua: unde uitellus pondere suo penetrat albumen, & ad testam fertur in eam partem cui incumbit ouum, His quatuor modis oua infœcunda fieri contingit. In secundo quidem modo aliquando accidit, quod humoribus corruptis partes igneæ combustæ feruntur ad testam ouī, eamq; aspergunt: unde ouum in tenebris

lucet quemadmodum quercus putrefacta. Et huiusmodi ouum sibi uisum in regione Corascena re-
 statur Auicenna. Sunt & alij forte plures corruptionis ouorum modi, qui sub iam dictis facile com-
 prehendi possunt, Hæc omnia Albert.

¶ Subuentanea. Ouorum quæ subuentanea uel zephyria nominant Galenus meminit lib. 2.
 de semine, (Oua facientes, inquit, sine mare aues & pisces sunt sicæ temperaturæ.) & lib. 14. de usu
 partium, ubi causam adfert cur nihil tale gresilia faciãt. In Lusitania ad Oceanum monte Tagro,
 quædam è uento certo tempore concipiunt equæ: ut hinc gallinæ quoque solent, quarum oua hypene-
 mia appellant, Varro. Sunt qui hypenemia, hoc est subuenteos illos parus, zephyria nominant:
 eo quod uerno tempore aues statim illos foecundos ex fauonio recipere uideantur, sed idem faciunt
 etiam si digito in gēitale palpetur, (τῆ χειρὶ πῶς ἡλαφρώματα.) Aristot. Nouimus atles gallinas sine
 maris opera, mulierum manibus tantum confortas, oua peperisse, Oppianus in Ixeut. Oua sub-
 uentia (etsi partes uideantur habere omnes) principio carent, quod à maris semine affertur, qua-
 propter animata non sunt, &c. Aristot. de generat. anim. 2. 3. Et eiusdem libri capite primo, Perdi-
 ces foeminae (inquit) tum quæ coierint, tum quæ nõdum coierint, quarum usus est in aucupijs, cum
 olfaciunt marem, uocemque eius audiunt, alteræ implentur, alteræ statim pariunt, nam ut in homine
 & quadrupede fit, quorum corpora accensa libidine turgent ad coitum, alia enim cum primum ui-
 derunt, alia cum leuiter tetigerunt, semen emittunt, sic & perdices sua natura libidinosa, leui egent
 motu cum turgent, citoque fecerunt, (semen emittunt,) ut in ijs quæ non coferunt, subuentanea con-
 sistant: in ijs quæ coierint, oua breui augeantur & perficiantur. Et rursus in eodem capite: Subuen-
 tanci conceptus in ijs fiunt auibus quæ non uolaces sunt ut uncæ, sed multiparæ, quoniam excremen-
 to ipsæ abundant, uncis in alas & penas id uertitur, corpusque exiguum siccum & calidum habetur,
 decessus autem menstruorum & genitura, excrementum sunt. Et paulo post, Fiunt subuentanea
 oua, quoniam materia seminalis in foemina est, nec menstruorum decessio fit: auibus ut uiuiparis san-
 guine præditis. Volacibus subuentanea non gignuntur, scilicet eadem causa, qua neque multa ab ijs
 ipsis generantur. Vncungibus enim parum excrementi inest, & marem desiderant ad excrementi
 commotionem, Gignuntur subuentanea oua plura numero quam quæ foecunda sunt, sed minora,
 ob unam eandemque causam, quod enim imperfecta sunt, minus augentur: quod minus augentur, plu-
 ra numero existunt, minus etiam suauius sunt, quoniam minus concocta, cõcoctum enim in quouis
 genere dulcius est. Sed autem piscium oua non perfici ad generationem sine mare, satis exploratum
 habemus. Et rursus, Auium etiam subuentanea oua colorem duplicem obtinent, habent enim ex
 quo utrunque sit, & unde principium, & unde cibus, sed hæc imperfecta sunt & maris indiga, fiunt
 enim foecunda, si quo tempore ineuntur à mare. Subuentanea oua sine coitu gignuntur, & falsum
 est quod quidam dicunt ea reliquias esse prægressi coitus, satis enim cõspectum est in nouella tum
 gallina tum anseris, gigni sine coitu, Aristot. Et rursus, Non audiendi sunt qui oua hypenemia di-
 cta à uento, quasi subuentanea dixeris, reliquias esse partus, quem coitus fecerit, arbitrantur, iam
 enim aliquas gallinarum & anserum iuuenas, expertes adhuc coitus parere hypenemia uisum sæ-
 pius est, Sunt hæc sterilia & minora, ac minus iucundi saporis, & magis humida (ut Plinius quoque
 scribit) quam ea quæ foecunda gignuntur, sed plura numero, humor eorum crassescere incubatione
 auis nõ potest: sed tam candida, quam lutea pars similis sibi perseuerat, Pariunt genus id ouis plures
 aues, ut gallinæ, perdices, columbæ, pauones, anseres, (ut Plinius quoque transtulit) & quæ ab anseris,
 & uulpe composito nomine chenalopeces, id est, uulpanseres dictæ sunt. Oua huiusmodi omnia
 sunt infœcunda, nec aliud quam ouum, nisi quo alio modo maris opera contingat, Idem. Et alibi,
 Redditur certe ouum subuentaneum illud foecundum: & quod iam cõceptum per coitum est, tran-
 sit in genus diuersum, si prius coeat, quæ uel subuentaneum, uel semine maris diuersi cõceptum fert,
 quam ouum ipsum à lutea in candidam ambientem partem proficiat, Ita enim fit, ut subuentanea oua
 foecunda reddantur: & quæ inchoata à mare priore sunt, specie posterioris proueniãt. At si iam can-
 didum acceperunt humorẽ, fieri non potest, ut uel subuentanea in foecunda mutantur, uel quæ per
 coitum concepta gestantur, transeant in genus maris, qui secundus coierit. Græcè legitur subuen-
 tanea oua foecunda futura, si gallina ineat, *περὶ μεταβαλέμ (τὸ ἀγρὸν) τὸ ἀρχὸν εἰς τὸ λευκόν*: Niphus uer-
 tit, priusquam candidum obteget luteum, prius enim oua lutea tantum apparent in utero: postea
 etiam albumen in eis discretum. Vbi autem scribitur oua ex semine maris qui prius coierit con-
 cepta, degenerare si alius inierit postea, & posterioris speciem referre: Albertus non rectè habet, al-
 terari ea ad sterilitatem ouorum uentis. Auis quæ ouum coitu conceptum gerit, si cum alio mare
 coierit, simile eius quo cum postea coiuit, excludet omne genus pullorum, quapropter nonnulli ex
 ijs, qui ut gallinæ generosa procreentur operam dant, ita mutatis admissarijs faciunt, tanquam se-
 men maris sua facultate materiam contentam in foemina qualitate tantum quadam afficiat, non etiam
 misceatur constitutionemque subeat, Aristot. de generat. anim. 1. 20. Irrita oua, quæ hypenemia di-
 ximus, aut mutua foeminae inter se libidinis imaginatione concipiunt, aut puluere, Plinius: qui hæc
 ex auctore aliquo Græco mutuatus uideri potest, Græci quidem *ἀφλῶ* tum puluerem uocant, tum
 tactum siue contrectationem, concipiunt autem gallinæ huiusmodi oua etiam manu contrectata,
ἡλαφρώματα, ut Aristoteles scribit. Contrà afferri potest, *ἀφλῶ* non simpliciter puluerẽ, sed illum quo
 palæstrite post unctionem inspergebantur significare, ut Budæus annotauit: & cum pulueratres

sint gallinæ, & pulueratio quoque contrectatio quædam & affricatio sit, hoc quoque modo sterilia huiusmodi oua ab eis concipi posse.

¶ De eisdem subuentaneis ouis quæ apud Albertum obseruauit adijciam. Oua uenti (inquit) in auibus concipiuntur ex uento maximè, rara enim corpora habent, & aerea, & locum aui, per quem concipiunt, uento expositum, itaque uento ad libidinem mouentur, sicut etiam mulieres austru matricem aperientes delectantur, unde mensruus sanguis attrahitur. Fit autem hoc frequenter in auibus propter uolatum & continuum caudæ motum, propter quem etiam attrahitur semen ad matricem earum. Fœminæ enim auium testiculos habent super caudam & exteriori parte corporis: mares uerò interius, ubi alijs animalibus siti sunt renes. Et rursus, Zephyria oua concipiunt autumno, flante austrino uento, hic enim aperit corpora auium, & humectat, & fœcundat. Autumno autem abundat in eis sicca uentositas. Alia uerò oua uenti concipiunt uere, receptione uenti austrini, item ad tactum manus supra anum, & per confricationem. Et alibi, Oua uenti dicuntur, eò quod calor (incubantis auis) resolueret quidem ipsa potest in uentum: sed non formare in pullum, hæc tamen oua coagulabilia sunt hepsefi & optefi, sed non formabilia, proprio formante destituta: ita enim se habent ut seminis fœminæ permixtio cum sanguine mensruo, (sine semine uiri,) unde nihil generari potest. Si oua subuentanea gallinæ subijcias incubanda, nec albugo nec uitellus immutabitur: sed utrunque colorem suum seruabit, unde apparet errasse Galenum cum dixit, semen fœminæ quoque coagulare in generatione & formare: etsi minus id efficiat quam semen maris. Inueniuntur quædam oua uenti absque albumine (absque uitello, forte) qualia fiunt quando in materia coitus abundant gallinæ ex aliquo cibo singulariter materiam coitus operante, tunc enim absque uitello testa albumini circumducitur: & figura oui datur & producitur. Vidi ego ouum prorsus sphericum, duabus testibus instructum, una intra alteram, cum albumine aquoso tenui inter utranque absque ullo uitello, & altero etiam albumine intra interiorem testem, quod uero uitellum solum haberet subuentaneum ouum uisum nullum adhuc est, hic enim pro alimento duntaxat est, membrana discretus ab albumine, quod est sperma fœminæ uel matricis & testium attractum ad oui substantiam. Inueniuntur præterea quædam oua uenti, quæ non habent testem exteriorem, sed membranam tantum quæ teste subijci solet, quod fit, quoniam talia oua humida sunt & aquosa: & non habent calorem satis ualidum: præsertim si cibo humido sperma augente alantur gallinæ, Hucusque Albertus. ¶ Auctor est in Hexaemero Magnus Basilius, subuentanea oua in cæteris irrita esse ac noua, (uana,) nec ex illis fouendo quicquam excutitur: uultures subuentanea ferè citra coitum progignere fertilitate insignia. Intelligi uerò subuentanea seu hypenemia debent, citra coitum concepta libidinis imaginatione, quæ ratio molam in fœminis quoque producere creditur, uitæ ineptam, quod agens principium ex maris semine non affuerit, Cælius. Ouum uenti est ouum super quod non cecidit tempore coitus ros & uirtus de semine maris: & uulgo dicitur ouum uenti, quod sterile sit & infœcundum, Bellunenſis. Gallinæ nouellæ, quas à Martio mense Germani denominant, pariunt nonnunquam oua subuentanea, Eberus & Peucerus. *Ἡλιώται γὰρ τῆς καὶ ἀνέμου δὲ ζῆλον δὴ λέγουσιν ὄρνιθι, τὴν δὲ ὄρνιθιν τὴν τῆς, Plutarchus Sympof. 8.*

¶ Oua quæ canicularia & urina (*λευκόσπορα καὶ ὕδρα*) à nonnullis uocantur, æstate magis consistunt, Aristot. interprete Gaza, forte autem ab eo dicta fuerint cynosura, quod æstate & sub Cane magis urina fiunt, alioqui sydus etiam cynosura uocatur, nempe urina minor. Deprauantur oua (inquit Aristot. de generatione anim. 3. 2.) & fiunt quæ urina appellantur, tempore potius calido, idque ratione. Ut enim uina temporibus calidis coalescunt, facie subuersa, hoc enim causæ est ut deprauentur, sic oua pereunt uitello corrupto, id enim in utrisque terrena portio est, quamobrem & uinum obturbatur facie permixta, & ouum uitello diffuso. Multiparis igitur hoc accidit merito, cum non facile omnibus calor conueniens reddi possit, sed alijs deficiat, alijs superet, & quasi putrefaciendo obrurber. Vncunguibuscum etiã quamuis parum fœcundis, nihilominus tamen idem euenit, sæpe enim uel alterum ex duobus urinum fit, sed tertium semper ferè. Cum enim calida sua natura sint, faciunt, ut quasi ferueat supra modum humor ouorum. Cum autem plus iusto caleſcunt, nisi ex recremento humido sint, saniescunt, reddunturque urina. Columbas inquit idem de hist. 6. 4. ut plurimum bina tantum oua parere, & si quando tria pepererint, binos tantum pullos perfici, ouum tertium urinum relinquere. Urina fiunt incubatione derelicta, quæ alij cynosura dixerunt, Plinius. Oua generationi inepta quasi fluctuosa dici legimus, nam *ζῆλον* dicunt uentum, quo argumento etiamnum ab Homero mulos dici *ζῆλας* coniectant periti, & recenset Eustathius: *ἡ δὲ ἄγονη*, id est ob insitam non gignendi proprietatem, quod eorum semen sit *ἀνεμαίον*, id est spiritosum, & proinde fœcunditatis nescium, Cælius. Vnde fit ut *τὴν ἀφαιρομένην ἀπὸ καὶ ὑπερβαίνουσαν*, hoc est corrupta & urina oua, fluitent: Integra certè *καὶ ἀπὸ τῆς*, confestim sidere, manifestum est. Ac ratio quidem erui illinc potest, quod aqueſcant, ac spiritus contabescencia concipiant plurimum. Qua ratione colligitur & illud, cur in aqua pereuntes, primò quidem ima petere: mox ubi computrescere cœperint, emergere ac fluitare soleant, &c. Idem. Ab exhausto ouo facile plenum discernes, si ea in aquam demiseris, hoc si quidem descendet & delabatur, illud uerò nabit in superficie, Leontinus. Ouum recens positum in aqua salſa supernat, in dulci uerò submergitur, ut Aponensis in problematis scribit. Aequam marinæ similiter salſam reddituri, tandiu salem injiciunt, donec ouum non subsidat, De ouis quorum

quorum albumen corruptum est, sicut humor in apostemate, unde & infœcunda & omnino foetida redduntur, Alberti uerba recitauit supra. Videntur autem eadem urina Aristotelis esse: quanquam is urinarum non albumen sed uitellum corruptum esse scribit. ¶ Si incubante gallina tonuit, oua pereunt, Aristot. Si cubatu tonuerit, oua pereunt: & accipitris audita uoce uitiantur, remediū contra tonitrum, clauus ferreus sub stramine ouorum positus, aut terra ex aratro, Plinius. Tonitrua incubationis tempore oua concutiunt, unde illa corrumpuntur, & præcipue si iam in eis formati sunt pulli, sed aliarum auium ouis magis hæc nocent, aliarum minus: coruorum maxime, itaque uidentur corui partu suo & incubitu tempus tonitruū præuenire, & pullos Martio educare, Albert. Tonitruis uitiantur oua, pulliq; semiformes interimuntur antequam toti partibus suis consummen-

10 tur, Columella.
 ¶ Incubatio & Exclusio. De incubatione nonnihil superius scriptum est, & scribetur in E. copiose. Gallinæ cum incubant, non cum pepererint, furiunt, ratione inedia, Aristot. in Problem. 10.37. Ouis triduo incubatis puncti magnitudine apparent uiscera, Aristot. Et rursus, Oua gallinarum tertia die ac nocte postquam coepere incubari, indicium præfari incipiunt, maiori quidem auium generi plus temporis prætereat necesse est, minori minus sufficit. Schista oua Plinius appellat tota lutea, quæ triduo incubata tolluntur. Causa nominis, ut arbitror, quia diuidantur, & discedat uitellus à candido, Hermolaus. In ouo primum apparet caput pulli, Galenus in Anatome uiuorum, sed de formatione pulli in ouo plura superius scripta sunt. ¶ Excludit celerius incubantes æstate, quam hyeme, ideo æstate gallinæ duodeuigesimo (unde uigesimo, Plinius) die foetum ex-
 20 cludunt: hyeme aliquando uigesimo quinto. Discrimen tamen & auium est, quod aliæ magis alijs fungi officio incubandi possunt, Aristot. Aestate locis calidis decimonono die exeunt oua, hyeme uicesimonono, Albertus. Caput pulli ad acumen oui conuertitur, & totum corpus ad residuum: & pullus nascitur supra pedes, sicut & ceteri pulli auium, Idem. Et rursus, Exit autem in partu prius pars latior, quæ extrorsum in aue uertitur: posterius acuta, quæ diaphragma respicit, quare etiam durior est eadem & ex calore nonnihil corrugata in ouis gallinarum. Exeunt oua à rotundissima sui parte, dum pariuntur, molli putamine, sed protinus durefcente, quibuscunq; emergunt portionibus, Plinius.

D.

Gallinæ cum mares uicerint, cucuriunt, & exemplo marium tentant superuentu coire, crista etiam caudæ erigitur, ita, ne facile prætereat, an foeminae sint cognoscere, nonnunquam etiam calcaria parua ijs enauntur, Aristot. ¶ Villaribus gallinis & religio inest, inhorrescunt edito ouo, excutiuntq; sese, & circumactu purificant, & festuca aliqua sese & oua lufrant, Plin. De hoc gallinarum pericarpismo, plura leges in C. *ὅς δ' ἔργον ἀπὸ τοῦ νουοῦσι πικροφύλαξ μάστιξ, ἐπέκει λαβιστο, καὶ κωδὸν ἀπὸ τοῦ πύλου αὐτῆς*, Achilles Iliad. 1, suos quos pro Græcis subierat labores & pericula præ nimia in eos beneuolentia, conferens matricis auis (gallinæ nimirum per excellentiam) in pullos affectui, quos illa dum pascit, & cibos subinde collectos ore porrigit, se suamq; famem negligit. Citat hæc uerba Plutarchus in libro de amore parentum erga prolem, Vbi hæc etiam eius uerba leguntur, *ὅτι ἐν οὐρανῷ ἔργον τῶν ἐπιπέτρων τῶν ἀπὸ τοῦ πύλου αὐτῆς ἐστὶν ἡ γαστήρ, ἀπὸ τοῦ πύλου αὐτῆς ἐστὶν ἡ γαστήρ, ἀπὸ τοῦ πύλου αὐτῆς ἐστὶν ἡ γαστήρ*. Gyb. Longolius sic transtulit, Homericæ auis sua fame paruulos natos pascit: & nutritum quod uentri suo destinauerat, ore retinet, ne eo in uentrem delapso in obliuionem ipsa adducatur. Sed lector considerabit, an sic potius reddi debeant uerba posteriora: Ventris sui alimentum ore tenens, abstinet tamen, & ne forte nolens etiam deglutiat, mordicus premit. Et paulo post in eodem libro: Quid uero gallinæ, (inquit Plutarchus,) quas obuerrari nostris oculis quotidie domi conspiciamus, quanta cura & sedulitate pullos custodiunt & gubernant: alijs alas, quas subeant, remittunt: alijs dorsum, ut scandant, reclinant, neq; ulla pars corporis est, qua non fouere illis, si possent, cupiant: neq; id sine gaudio & alacritate, quod & uocis sono testari uidentur. Canes & angues (καὶ κύνες καὶ ἀγριοὶ κύνες, forte κύνες καὶ ἀγριοὶ κύνες) cum de se agitur, sibiq; solis metuunt, fugiunt tum quidem, si uero pullorum agmini ab his periculum uerentur, uindicare illud ab iniuria nituntur, & supra quam uires patiuntur sæpe dimicant. Gallinæ auesq; reliquæ, sicut Cicerō ait, & quietum
 40 requirunt ad pariendum locum, & cubilia sibi nidosaq; construunt, eosq; quam possunt mollissime subternunt, ut quam facillime oua seruentur, ex ouis pullos cum excluderunt, ita tuentur, ut & pen- nis foueant, ne frigore lædantur: & si est calor à Sole, se opponant. Cum autem pulli pennulis uti possunt, tum uolatus eorum matres prosequuntur, Gillius. Super omnia est anatum ouis subditis atq; exclusis, admiratio primò non planè agnoscentis foetum: mox incertos incubitus sollicitè conuocantis: postremò lamenta circa piscinæ stagna, mergentibus se pullis natura duce, Plin. Exeuntes pullos gallina sub alas congregat, defenditq; eos à misuo & alijs periculis, Albert. Gallina supra modum diligit foetum suæ speciei, adeo ut præ uoce nimis acuta qua situm in pullos amorem testatur, agrefcat, Oua quidem quæ incubat, unde sint non curat, circa alienum etiam partum sollicita, Idem. Gallina ardet studio & amore pullorum: primum enim ut circum auem rapacem supra te-
 60 cum gyros agere cognoscit, statim uehementer uociferatur, & ceruicem iactans, atq; in gyrū con- torquens, caput in altum tollit, ac omnibus plumis inhorrescit, tum explicatis alis timidos pullos, & sub alato tegmine pipientes protegit, auemq; procacem retrocedere cogit: Deinde eos ex latius

N 2

10 *teruoq; pariete aditus ad utranque cellam faciendi sunt, iuncti parieti, qui est intrantibus aduersus. Huic autem focus applicetur tam longus, ut nec impediatur praedictos aditus, & ab eo fumus perueniat in utranq; cellam: eaq; longitudinis & altitudinis duodenos pedes habeant, nec plus latitudinis quam media sublimitas; diuidantur tabulatis, quae supra se quaternos, & infra septenos liberos pedes habeant, quoniam ipsa singulos occupant, utraq; tabulata gallinis seruire debent, & ea paruis ab oriente singulis illuminari fenestellis, quae & ipse matutinum exitum prebeant auib; ad cohortem, nec minus ad uespertinum introitum, sed curandum erit, ut semper noctibus claudantur, quoniam tunc aues maneant. Intra tabulata maiores fenestrae aperiantur; & eae claris muniantur, ne possint noxia irrepere animalia. Sic tamen, ut illustrata sint loca, quo commodius habitent, auariusq; subinde debet speculari aut incubantis, aut parturientis foetus. Nam etiam in his ipsis locis ita crassos parietes edificare conuenit, ut excisa per ordinem gallinarum cubilia recipiant: in quibus aut oua aedantur, aut excludantur pulli. hoc enim & salubrius, & elegatius est, quam illud, quod quidam faciunt, ut palis in parietes uehementer actis, uimineos qualos superimponant. Siue autem parietibus, ita, ut diximus, cauatis, aut qualis uimineis, praeposenda erunt uestibula, per quae matricem ad cubilia uel parienti, uel incubandi causa perueniant, neq; enim debent ipsis nidis inuolare, ne dum adstant, pedibus oua confringant. Ascensus deinde auib; ad tabulata per utranq; cellam datur iunctis parietibus modicis asserculis, qui paulum formatis gradibus asperantur, ne sint aduolantibus lubrici. Sed ab cohorte forinsecus praedictis fenestellis scandulae similiter iniungantur, quibus irrepant aues ad requiem nocturnam. Maxime autem curabimus, ut & haec auaria, & caetera, de quibus mox dicimus, intrinsecus, & extrinsecus poliantur opere tectorio, ne ad aues feles habeant aut coluber accessum, & aequae noxiae prohibeantur pestes. Tabulatis insistere dormientem auem non expedit, ne suo laedatur stercore, quod cum pedibus unciis adhæsit, podagram creat. ea perniciosa ut euitetur, perticae dolantur in quadrum, ne teres lauitas earum superfiliens uolucrum non recipiat; conuadrate deinde foratis duobus aduersis parietibus induntur, ita ut a tabulato pedalis altitudinis, & inter se bipedalis latitudinis spatium distent. haec erit cohortalis officinae dispositio. Caeterum cohortis ipsa, per quam uagantur, non tam stercore, quam uligine careat, nam plurimum refert aquam non esse in ea nisi uno loco, quam bibant, eamq; mundissimam: nam stercoreosa pituitam concitat, puram tamen seruire non possit, nisi clausam uasis in hunc usum fabricatis, sint aut, qui aut aqua replentur, aut cibo, plumbei canales, quos magis utiles esse (quam) ligneos, aut fictiles conuadatum est. hi superpositis operculis clauduntur, & a lateribus super mediam partem altitudinis per spatia palmaria modicis forantur cauis, ita ut auium capita possint admittere, nam nisi operculis muniantur, quantumcumque aquae, uel ciborum inest, pedibus euertitur, sunt qui a superiore parte foramina ipsis operculis imponant, quod fieri non oportet: nam superfiliens auis proluuit uetris cibos, & aquam conspurcat, Columella. Cors ad meridiem pareat, & obiecta sit soli, quo facilius hyeme aliquem teporem concipiat, propter ea, quae insunt animalia, quibus etiam ad aestatis temperatum calorem porticus furcis, asseribus, & fronde formari debent, quae uel scandulis, uel (si copia suppetit) tegulis, uel (si facilius, & sine impensa placuerit) tegentur caricibus aut genistis, Palladius. Gallinae domesticae in calidioribus & bene munitis ab aeris & frigoris aditu locis sunt educandae, in quibus fumus quidam exurgit. In parietibus autem ipsis mansuetas facere expedit, ut in eis pariant. Intra quas etiam adaptandi sunt asseres, palaeaq; similiter subternendae: ne uidelicet delatum ouum in durum incidens dirumpatur, perticae etiam figendae sunt, in quibus aues pernoctant, Florentinus. Gallinas educare nulla mulier nescit, quae modo uideatur industria. Hoc de his praecipisse sufficiat, ut fumo, puluere utantur, & cinere, Palladius. Siccus etiam puluis, & cinis ubicunq; cohortem porticus, uel tectum protegit, iuxta parietes reponendus est, ut sit, quo aues se perfundant, nam his rebus plumam, pinnasq; emundant: si modo credimus Ephesio Heraclito, qui ait sues coeno, cohortales aues puluere, uel cinere lauari, Columella. Gallina post primam emitti, & ante horam diei undecimam claudi debet: cuius uagae cultus hic quem diximus, erit: nec tamen alius clausae, nisi quod ea non emittitur, sed intra ornithonem ter die pascitur maiore mensura, nam singulis capitibus quatuor terni cyathi diurna cibaria sunt, cum uagis terni uel bini praebentur. Habere etiam clausam oportet amplum uestibulum, quo prodeat, & ubi apticetur: idq; sit retibus munitum ne aquila, uel accipiter inuoleret: quas impensas, & curas nisi locis, quibus harum rerum uigent precia, non expedit adhiberi. Antiquissima est autem cum in omnibus pecoribus, tum in hoc fides pastoris, qui nisi eam domino seruat, nullus ornithonis quaestus uincet impensas, Idem.*

¶ Gallinae ad ouorum partionem a uillico; a nobis uero in mensam alii solent, Gyb. Longolius. Gallinarum fructus sunt oua & pulli, Varro. item priuatim capus & gallus, Humelberg. ¶ Libentius ferè & commodius pariunt gallinae, cum iam prius ouum in nido conspiciunt: quamobrem alii qui marmor ad oui similitudinem formatum imponunt.

¶ Gallinae ut oua multa & magna pariant. Vinaceae cibo sterilefcunt, Hordeo semicocto & pascere saepe coguntur, & reddent oua maiora. Duobus cyathis ordeis bene pascitur una gallina quae sit uaga, Palladius. Fabae etiam uel earum cortices sterilitatem gallinis inducere putantur: Vide supra in c. Nasturtij semina trita cum sulfure subacta uino, gallinis in cibum exhibita, efficiunt ut oua magna pariant, Rasis. Ad idem, Communitam Laconicam testam ac furturi missam leuigatamq;

uino eis proponere, aut ipsius testæ contrite acetabulum unum duobus chœnicibus fuffuris miscens, edendum dato. Sunt qui ad eundem effectum alimento minium (*μύριον*, rubricam, Cornarius) permisceant, Leontinus. Gralegæ (Ruræ capraræ) semen dicunt mirabiliter fœcunditatem gallinarum augere, Crescentienſis. Gallinis quæ oua parere nequeunt, gith dato, Obscurus. Gallinæ semine cannabis pastæ, per totam hyemem oua pariunt, quod & urticæ semen facere certum est, Braſauola. Atqui Symeō Sethi, cannabis semen in homine gcnituram exiccare scribit instar capituræ. Urticæ siccantur, atteruntur manibus, seruantur in hyemem, & in aqua feruefiunt pro gallinarum cibo per hyemem, ut inde fœcundiores reddantur. Sunt qui fuffuris cocctis tanta crassitie, quantæ sumi à gallinis poterunt, matura urticæ semina immiscent: & sic eas per hyemem incaleſcere & fœcundiores fieri aiunt. Sed de alimentis quæ horum alitum fœcunditatem augent, inferius etiam in mentione de cibis earum dicitur. Aliqui uiscum etiam pro gallinis coquunt. Visci quidem paulo fœcunditatem dari cuiuscunq; animali sterili arbitrari nonnullos, author est Plinius. Gallinarum quæ absinthium edunt, oua, amariſcula fiunt, Matthæolus.

DE INCUBATIONE: ET PRIMVM QVAENAM OVA SVBIIICIENDA,
& quot numero: & quibus gallinis, & quando. Deinde quæ cura parientibus
& incubantibus adhibenda. De ouis diuersarum auium, quæ gallinis
subijci possunt. De ijs quæ oua propria edunt, &c.

Oua quæ incubanda subijcies, potius è uetulis sunt, quàm è pullafiris, Varro. Aptissima sunt ad excludendum recentissima quæq; possunt tamen etiam requieta supponi, dum ne uetustiora sint quàm dierum decem, Columella. Oua incubari infra decem dies ædita utilissimum, uetera aut recentiora infœcunda, Plinius. Oua decem dierum bene fouentur, & pauciorum usq; ad oua quatuor duana, quæ infra aut supra hoc tempus sunt, minus ualere probantur, Albertus. Oua plena sunt, atq; utilia, (fœcunda, Albertus) nec ne, animaduerti aiunt posse, si demiseris in aquam: quod inane natar, plenum delidit. Qui, ut hoc intelligant, concutiunt, errare, quod in eis uitales uenas confundunt. In ijs idem aiunt, cum ad lumen sustuleris, quod perlucet, id esse obinane, Varro, Florentinus & Plinius. Plura uide supra in c. ubi de ouis urinis dictum est. & inferius ubi de incubatione scribetur. Oua ad incubationem eliguntur, in quibus Soli orientis semen galli apparet, tum à septem dierum incubitu iterum inspicuntur: & si quod est quod Soli obtentum non appareat alteratum, eijcitur tanquam subuentaneum & inutile, Albertus. Sed alij (ut infra recitabimus, ubi de cura incubantium sermo erit) uersus Solem an semē galli appareat contemplari solent, non in ijs ouis quæ ad incubationem initio deliguntur, sed quæ per aliquot dies incubitum iam pertulerūt. Cum quis uolet quamplurimos mares excludi, longissima quæq; & acutissima oua subijciet: & rursus cum feminas, quàm rotundissima, Columella. Vide supra in c. In supponendo oua obseruant, ut sint numero imparia, Varro, Plinius, Palladius & Florentinus. ¶ Quæ uelis incubet, negant plus uiginti quinq; oportere oua incubare, quamuis propter fœcunditatem pepererit plura, Varro & Plinius. Mulieres nostræ ultra septendecim uel nouendecim oua non supponunt, Crescentienſis. Numerus ouorum quæ subijciuntur, impar obseruatur, nec semper idem: nam primo tempore, id est mensis Ianuario quindecim, nec unquam plura subijci debent, Martio XIX. nec his pauciora, unum & uiginti Aprili. tota deinde æstate usq; in calendas Octobris totidem. Postea superuacua est huius rei cura, quod frigoribus exclusi pulli plerunq; intereant, Columel. A calendis Nouembris gallinis oua supponere nolito, donec bruma conficiatur. In eum diem ternadena subijcito æstate tota, hyeme pauciora, non tamen infra nouena, Plinius. Supponatur gallinæ, fœcundæ quidem non plura quàm uigintia oua, pauciora uerò non tali: scilicet pro uniuscuiusq; natura, Florentinus. Ferrè autem, cum primum partum consummauerint, gallinæ incubare cupiunt ab Idibus Ianuarijs, quod facere non omnibus permittendum est, quoniam quidem nouellæ magis edendis, quàm excubandis ouis utiliores sunt. Inhibeturq; cupiditas incubandi pinnula per nares traiecta. Veteranas igitur aues ad hanc rem eligi oportebit, quæ iam sapius id fecerint, moresq; earum maxime pernosci, quoniam aliæ melius excubant, aliæ editos pullos commodius educant. At è contrario quædam & sua & aliena oua comminuunt, atq; consumunt, quod faciètem protinus submouere conueniet, Columella. Oua subijciantur, non quidem ijs quæ florent ætate, aut parere possunt, gallinis, sed proeclioribus, uigent enim atq; florescunt anniculæ ad emisiones (partiones) ouorum, potissimum autem bimæ, sed minus quæ sunt seniores, Florentinus. Appositissima ad partum sunt anniculæ aut bimæ, Varro. Gallinæ incubationi destinandæ, rostra aut ungues non habeant acutos. Ita les enim debent potius in concipiendo occupatæ esse, quàm incubando, Idem. Quæ non secus quàm gallinacæ calcaribus spicularis armantur, cauendum est ne eas incubent, pertundunt enim oua, Florentinus. Cportet quæ die subditurus es oua, non unam tantum gallinam, sed tres superponere aut quatuor, Idem.

¶ Frigoribus exclusi pulli plerunq; intereunt. Pleriq; tamen & ab æstiuo solstitio non putant bonam pullationem, quod ab eo tempore etiam si facilem educationem habent, iustum tamen non capiunt incrementum. Verum suburbanis locis, ubi à matre pulli non exiguis precijs ueneunt, nec plerunq; intereunt, probandæ est æstiuæ educatio, Columella. Aiunt optimum esse partum æstiuæ noctio

noctio uerno, aut autumnali. Itaque quae ante, aut postea nata sunt, & etiam prima eo tempore, non supponenda, Varro. Oua gallinae subdenda ab eo potissimum tempore aedi etiam debent, quo spirat Zephyrus, usque ad Autumnale equinoctium. Nempe a septima Februarii, usque ad uigesimam secundam Septembris. Quare dum emittuntur hoc tempore, separatim feruentur, ut ex eis pullorum exclusio fiat. Quae enim ante id temporis aeduntur oua, aut etiam eo transacto, quaeque etiam aedidit primo gallina, eorum certe nullum est subijciendum. Infecunda siquidem fiunt, imperfectaque. Est autem praestantissimum tempus equinoctium uernum ad incubandum, hoc est a uigesima quarta Martii usque ad nonas Maias, Florentinus. Oua Luna noua supponito, Plin. Incubare oportet incipere secundum (post) nouam Lunam, quod ferè quae ante (prius) inchoata non succedunt, (non) proueniunt, Varro & Plinius. Semper cum supponuntur oua, considerari debet, ut Luna crescente a decima usque ad quintamdecimam (quod & Paliadius repetit, & Tragus hodie a mulieribus in Germania obseruari scribit) id fiat, nam & ipsa suppositio per hos ferè dies est commodissima; & sic administrandum est, ut rursus cum excluduntur pulli, Luna crescat, diebus quibus animantur oua, & in speciem uolucrum conformantur, Columella. Oportet subijci oua Luna increfcente: hoc est, a primilunio usque ad quartamdecimam diem, nam quae ante nouilunium subiecta sunt, tabescunt & corrumpuntur, Florentinus. Ex ouis natis in defectu Lunae (non generantur pulli,) sed plurimum sunt generantia, (horum uerborum sensum non assequor; & ni fallor, omitti possunt.) eo quod oua a nouilunio usque ad plenilunium & replentur & humectantur, & sunt laudabilia ad generationem, & econuerso, quae generantur a plenilunio usque ad nouilunium, Elluchasem. Audio hanc apud nos quorundam periuasione esse, ut ex ouis suppositis omnibus foeminae generentur, subijci oportere plenilunio, & ea quoque ad hoc praferunt quae in plenilunio nata fuerint: & ita obseruandam temporis rationem, ut in plenilunio etiam excludantur pulli.

¶ Parentium & incubantium cura. Gallinas includere oportet, ut diem & noctem incubent, praeter quam mane & uespere, dum cibus ac potio his detur. Curator oportet circumeat diebus interpositis aliquot, ac ueritat oua, ut aequabiliter concalescant, Varro & Florentinus. Recludere autem hostium est opus, tum diluculo, tum crepusculo uespertino, illisque pro consuetudine offerre & nutrimentum & potum: ac postea rursus ocludere, quod si aliqua non ascenderit ultrò, cogende sunt, Florentinus. Supponendi consuetudo tradita est ab ijs, qui religiosius haec administrant eiusmodi. Primum quam secretissima cubilia eligunt, ne incubantes matricem ab alijs aibus inquietentur; deinde antequam consternant ea, diligenter emundant, paleasque, quas substraturi sunt, sulfure, & bitumine, atque ardente caeda perlustrant, & expiatis cubilibus inijciunt, ita factis cocauatis nidis, ne ab aduolantibus, aut etiam desilientibus euoluta decidant oua. Plurimi etiam infra cubilium stramenta graminis aliquid, & ramulos lauri, nec minus alij capita cum clauis ferreis subijciunt: quae cuncta remedia creduntur esse aduersus tonitrua, quibus uituantur oua, pullique semiformes interimuntur ante, quam toti partibus suis consummentur. Seruat autem qui subijcit, ne singula oua in cubili manu componat, sed totum ouorum numerum in alueolum ligneum conferat: deinde uniuersum ieniter in praeparatum nidum transfundat. Incubantibus autem gallinis iuxta ponendus est cibus, ut saturae studiosius nidis immorentur, neue longius euagatae refrigerent oua: quae quamuis pedibus ipsae conuertant, autarius tamen, cum desilierint matrem, circumire debet, ac manu uersare, ut aequaliter calore concepto facile animentur. Quin etiam si qua unguibus laesa, uel fracta sunt, ut remoueat. Idque cum fecerit, die uide uigesimo animaduertat, an pulli rostellis oua percuderint, & auscultetur, si pipiant, nam saepe propter crassitudinem putaminum erumpere non queunt. Itaque haerentes pullos manu eximere oportebit, & matri fouendos subijcere, idque non amplius triduo facere, nam post unum & uigesimum diem silentia oua carent animalibus: eaque remouenda sunt, ne incubans inani spe diutius detineatur effœta, Columella. In cubilibus, cum parturiet, acus substernendum; cum pepererint, tollere substramen, & recens aliud subijcere, quod pulices & caetera nasci solent, quae gallinam conuiescere non patiuntur, ob quam rem oua aut inaequaliter maturefcunt, aut conuiescunt, Varro. Curae autem debet esse custodi, cum parturient aues, ut habeant quam mundissimis paleis confirata cubilia, eaque subinde conuertat, & alia stramenta quam recentissima reponat: nam pulicibus, aliisque similibus animalibus replentur, quae secum affert auis, cum ad idem cubile reuertitur. Assiduus autem debet esse custos, & speculari parietes, quod se facere gallinae testantur crebris singultibus interiecta uoce acuta. Obseruare itaque, dum edant oua, & cõfessim circumire oportebit cubilia, ut quae nata sint recolligantur, notenturque quae quoque die sint edita, ut quam recentissima supponantur glorientibus: sic enim rustici appellant aues eas, quae uolunt incubare. Caetera uel reponantur, uel are murentur, Columella. Cum uolumus ut ouis gallinae incubent, stramen nidum est substernendum, in eoque imponendus ferreus clauus: quod is uideatur habere uim uitium quoduis propulsandi, Florentinus. Oua quae incubantur, si habeant in se semē pulli, curator quatuor postquam incubari coeperint, intelligere potest: si contra lumen tenuit, & purum uniusmodi esse animaduertit, putant eijciendum, & aliud subijciendum, Varro. Quarto die postquam coeperit incubari, si contra lumen cacumine ouorum apprehenso una manu, purus & uniusmodi perluceat color, sterilita existimantur esse, proque eis alia substituenda, Plin. Oua incubationi idonea, quarto die sanguineas habent uenas: quo tempore si quae ad radios Solis clara apparuerint in acu-

tiore parte, reijciantur, Albert. Discernitur an id quod latet in ouis vitale sit, & prolificum, si post quartam diem quàm foueri cœperit, nulla facta commotione uehementi sensum contra splendorem Solis & lumen ea quispiam speculetur. Nam si fibrosum aliquid cruentumq; uideatur discurre, prolificum est quod inest; sin cōtrā perspicuum maneat, ceu infœcundum est reijciendum, in reiectorumq; locum substituenda alia. Nec nobis uerendum est ne corrumpantur oua, uel si ab alio quo sæpius sensum & commodè permuentur, Florentinus. Multum refert ne moueantur manu, nam uenæ & humores inuersione corrumpuntur, quod uel inde constat: quod cum gallina in occulto excubat, oua omnia fecunda fiunt: manibus uerò hominum tractata plura corrumpuntur, Albertus. Oua incubanda deliguntur, in quibus Soli obtentis semen galli apparet, tum à septem (quatuor, ut Varro & alij) dierum incubitu iterum inspiciuntur, & si quod est quod Soli obtentum non appareat alteratum, abijcitur tanquam subuentaneum & inutile, Idem. Vide supra ubi dictum est de ouorum ante incubationem delectu. Et in aqua experimentum est, (de hoc etiam tanquam ante incubationem potius adhibendo superius scriptum est,) inane fluitat, itaq; sidentia, hoc est plena, subijci uolunt. Concuti uerò experimento uerant, quoniam non gignant confusis uitalibus uenis, Plin. ¶ Pulli exclusi à singulis gallinarum statim subtrahendi sunt, subijcendiq; illi quæ pauca incubat: quæ tamen sub ea sunt oua uel nondum concreta & formata, distribuere conuenit inter alias quæ adhuc fouent tepore suo, ut unà cū alijs & ipsa calefacta animentur, Florentinus. ¶ Sunt in Alexandria illa quæ ad Aegyptū spectat, gallinæ quædam Monofiræ (ex quibus pugnares oriuntur galij) bis ac ter incubantes, post absolutionem scilicet pullis ipsis subtractis, seorsumq; enutritis, sic ut contingat gallinam unam quadragintaduos, aut etiā sexaginta pullos excludere, Florentinus. ¶ De ouis diuersarum auium quæ gallinis subijciuntur. Diuersi generis oua aliqui gallinis supponunt, Florentinus. Anatum oua gallinis sæpe supponimus, & c. Cicero, uide in Anate c. Anatum etiam syluestrium oua, ut ibidem scripsimus, si incubantibus gallinis exclusa fuerint, anates incicures nascuntur. Anserum oua quomodo gallinis supponantur, uide supra in Anseri E. item pa uonina quomodo, infra in Pauone, & Phasiani in Phasiano.

¶ Exclusio. Diebus ferè uiginti excudunt, Varro. Phasiani oua nō aliter quàm gallinarum, ad uicesimam primam diem excluduntur, Florentinus.

¶ Quæ gallinæ propria comedūt oua, eas sic dissiuacere oportet. Ex ouo enim albumine effuso, in luteum ipsum humidum gypsum injicito, ut testæ duritiem contrahat. Volentes quippe gallinæ in subiecto ouo gulam explere, nec in eo amplius inuenientes quid succi, citò quidem desistunt uasitare oua, Florentinus.

¶ Ex phasiano mare & gallinis gallinaceis quomodo phasiani procreentur, ex dialogo Gyb. Longolij de Auibus, in quo author & Pamphilus colloquuntur. L O N G. Noui quosdam, qui singulari artificio ingentem apud nostrates educatione & seminio phasianorum quæsum faciebant, quorum sanè aedes rectius officinam, quàm uiuarium phasianorum quispiam appellauerit. P A M P. Quæso rationem istam explices. L O N G. Phasianum mare, qua poterat diligentia, curabat (quidam in) domuncula decem pecibus longa lataq; uimibus & luto undiq; bene ab aere tuta, in ea fenestellæ omnes in meridiem spectantes, de summo recto copiosè satis lumen administrabant, in medio crates uimineæ domunculam diuidebant, interuallum cratium tantum erat opertum, quantum satis fuit auis cepiti colloq; transmittendo. In altero maceræ latere phasianus solus regnabat, P A M P. Quid uero altera pars, carebatne habitatore? L O N G. Audies. Sub initium ueris, uillaticas aliquot gallinas sibi comparabat, sed fecunditatis cognita, plumisq; uarijs, ut propemodum feminam phasianum mentiri possent, has aliquot diebus communi pabulo alebat, uerum ita obiecto cibo, ut phasianus in gallinarum conuiuio, traiecto per craticulam collo, lurcicaretur. P A M P. Qua de causa obsecro nō admittebatur? L O N G. Principio hac ratione consuefcere cū gallinis discunt, deinde molesti esse nequeunt, cum ueluti carcere ab iniuria inferenda prohibeantur. Alioqui ita ferociunt capti, ut ne pauoni quidem parcant, quin mox ore dilacerent. At ubi iam aliquot dies consuetudine gallinarum mitior factus est, una, quam cognouit illi inter reliquas magis familiarem, intromittitur, pabulumq; copiosius suggeritur. P A M P. Quid de reliquis fiet? L O N G. Plerumq; primam iugulare solet, ne gallinarius itaq; custos omni spe sua decolletur, reliquas in subsidij alit. P A M P. Quid si res ad triarios redeat, solaq; una superest spes gregis? L O N G. Tum latrone comprehenso candente ferro rostrum illius tangunt, & uino Chymico nates illius lauant. P A M P. O Apitiam diligentiam. L O N G. Vbi cognouerint gallinas ab illo plenas factas, diuortium statim procuratur, admittiturq; noua pellex, quam cupiūt uxoris more ab illo tractari. Vxorem autem ad ouorum partionem alunt. Oua autem quotquot posuit, incubantibus alijs supponuntur. P A M P. Ea forte ab gallinaceis reliquis nihil distant. L O N G. Imò punctis nigris undiq; sunt maculata, & longè maiora speciosioraq;. Vbi autem post animationem exciuisa sunt, à gallina seorsim educantur: maximè polenta illius frumenti triangularis, quod uulgò non ineptè fagotriticum uocant, quod semen fago, (id est fagi semini,) farina triticeæ perquam similis sit, id ipsum aqua ex lacubus fabrorum hausta subigunt, apij folia recentia cultellis domita, immiscent; obijciunt etiam baccas, quæ ex hyeme superfuere, hjs enim maximè delectantur, & ad incrementa proficiunt. P A M P. Non tamen fieri credo, ut per omnia patri similes sint. L O N G. Non sunt: uerum qui fucum ipsum nō nouere, fraudem

fraudem non facile sentiunt. Porro femina ex hoc semine procreata, cum ad patrem admittuntur, primo aut secundo partu, genus ad unguem propagant. P A M P. Mirum ergo mihi, non omnia auaritia phasianis esse plena. L O N G. Non dubito magnum prouentum cuius etiam polliceri, modo neque laboris sit impatiens, & sumptus magnos ferre possit. Cogitur enim pauperinos aliquot alere, qui pro baccis quotidie in sylua excurrant. Nam sine hijs nihil ab illis boni sperare licet. Hæc omnia Longolius. Phasiani non modo in Media accersebantur: sed uulaticæ quoque gallinæ ouis in phasiano mare conceptis copiam illorum præbebant, Prolemæus apud Athenæum.

¶ Exclusio ouorum absque incubatione. Si aut tempus sit bene temperatum, aut locus, in quo oua manent, tepidus, concoquuntur & auium oua, & quadrupedum ouiparorum sine parentis incubitu, hæc enim omnia in terra pariunt, concoquunturque oua tepore terræ. nam si quæ quadrupedes ouiparæ frequentantes fouent quæ ædiderint oua, custodia gratia potius id faciunt, Aristot. Et alibi, Incubitu auium oua excludi naturæ ratio est: non tamen ita solum oua aperiuntur, sed etiam sponte in terra, ut in Aegypto obruta fimo pullitiam procreant. Et Syracusis potator quidam, ouis sub flore in terra positus, tandiu potabat, donec oua æderent foetum. Iam uero & cum in uasis quibusdam tepidis (ἀλεσεν) essent coniecta, sponte oua pullos prompsere. Cæterum Albertus pro recitatam iam postremis philosophi uerbis, ita habet: Ouis positus in uasis calidis, superposita stupa calida, leni calore fouente & non adurente extrahuntur pulli. & præcipue calore uitæ alicuius animalis, ut si in sinu hominis teneantur: aut si forte sub fimo calido ponantur, aut sub cineribus lente calefactis, aut aliquo huiusmodi. Oua quædam & citra incubitum sponte naturæ gignunt, ut in Aegypti fimeis. Scitum de quodam potore reperitur, Syracusis tandiu potare solitum, donec cooperta terra foetum æderent oua. Quin & ab homine perficiuntur, Plinius. Et rursus, Liuius Augustina ouum in sinu fouendo excludit, (ut referetur infra in h.) inde fortasse nuper inuentum ut oua in calido loco imposita paleis igne modico fouerentur, homine uersante pariter, ut fito tempore illinc erumperet foetus. Si gallina non incubet, hæc industria cõplures habebis pullos, qua die incubant gallinæ oua subijcis, eadem stercore gallinaceum accipiens id ipsum contere, cribraque ac denique in uasa iniice uentricosa, pennas illi gallinarum circumpone. post hæc autem, figura recta imposito oua, sic ut pars mucronata superne tendat, ac dein rursus ex eodem fimo tandiu illis inspergito, donec undique indurata uideantur. At, ubi duos aut tres dies primos sic intacta esse oua permiseris, singulis postea diebus illa conuertito, cauens ne contingatur mutuo, ut uidelicet ex æquo incalescant, post uigesimali autem diem, dum sub gallina oua excludi incipiunt, inuenies ea quæ in alueis sunt circumfracta. Ob quam nimirum causam etiam inscribunt diem qua supponuntur, ne dierum numerus ignoretur. Vigesima igitur die putamen extrahens, pullos in cophinum conijcito, eos alens delicatissime. Ascisce etiam gallinæ, quæ moderabitur omnia. Democritus in Geoponicis, Andrea à Lacuna interprete, qui Græcam uocem γαστρας uasa uentricosa interpretatur, Cornarius uentriculos: Hieronymus Cardanus qui hunc locum in libris de subtilitate transcripsit, puluina, his uerbis: Puluina duo reple stercore gallinarum tenuissime trito, inde plumas gallinarum annecte conuoluendo utriusque molles ac densas, oua uero capite tenuiore supra extante, colloca super alterum puluinar, deinde reliquum superpone in loco calido, permittetque immota duobus diebus. post uero ad uigesimali usque diem illa sic uerte, ut undique æqualiter foueantur. inde fita die, quæ iuxta uigesimali primam est, pipillantes iam ex ouo sensim educito. Ego est hoc etiam modo oua excludi posse existimem: uideo tamen aliud sensisse Democritum uerbis eius Græcis perpensis, & placet gastras uas uentricosum uerti, ut primum in tale uas intelligamus fimum iniiciendum, tum super fimo imponendas plumas, (ut ἐπιβάλλει potius quam περιβάλλει legatur:) in plumis oua: postremo rursus fimum addendum donec cõtegantur oua. Erat & gastras uas, & gastras fictilis Dioscoridi. sed & gasterium uocat Aristophanes, seruatque adhuc nomen, Cælius, huiusmodi est quod corrupta uoce guiscardum appellant Itali, ut quidam in Lexicon Græcolatinum retulit. Scaphos cauitatem nauis uocat Thucydides, quam, inquit interprete, gastras dicimus, Cælius. τὸ μὲν ἐστὶν αὐτῶν ἡ νῆος κῆρα, καὶ γαστρας καὶ κωμικῶν ἀνομιῶν. Pollux. Eustathius gastras uocem factam ait ab accusatiuo gastras per syncope: & uigilio ab idiotis sic uocari fundum nauis. Idem apud Homerum gastras tripodis interpretatur cauitatem tripodis aut fundum eius. Hesycho gastras, posterior pars femoris est. γαστρα, ἡ ἐν κνήμῃ ἢ ἡντιθέσται τῷ λαμῶ, Varinus, est autem locus, ut suspicor, corruptus. Fertur in quadam regione inueniri homines, qui furnos ita temperate calefaciant, ut eorum calor par sit calori gallinæ incubantis. & in furno seu clibano ponere quam plurimas plumas, & mille gallinæ oua, quæ post uiginti dies nascantur ac erumpant, Crescentiensis. In Aegypto circa Alcairum oua arte excluduntur: Clibanum parant cum multis foraminibus, quibus oua diuersa gallinarum, anserum, & aliarum auium imponunt, tum fimo calido integunt clibanum: & si opus fuerit, ignem circumquaque faciunt, sic oua suo quæque tempore maturescunt, ut serpentium apud nos per se in fimo calido, Tragus. Apud Aegyptios magna est copia pullos gallinæ, nam apud eos gallinæ sua oua non incubant, sed ea in clibanis tepore sensim adhibito ita fouentur, ut mirabili arte cõpendioque pulli intra paucos dies progignantur simul & educantur, Paulus Iouius lib. 18. historiarum sui temporis.

¶ Pullos recens exclusorum cura. Excussos pullos subducendum ex singulis nidis, & subijciendum ei, quæ habeat paucos. Ab eaque, si reliqua sint oua pauciora, tollenda, & subijcienda alijs,

quæ nondum excuderint, & minus habent triginta pullos. Hoc enim gregem maiorem non faciendum, Varro. Gallinæ quæ paucis incubat, triginta tantum subiiciendi sunt pulli, quandoquidem generi gallinarum res insensibilissima est frigus, Florentinus. Veruntamen seruire oportet modum, neque enim debet maior esse quam triginta capitum, negant enim hoc ampliorem gregem posse ab una nutrirî, Columella. Pulli autem duarum aut trium auium exclusi, dum adhuc teneri sunt, ad unam quæ sit melior nutrix, transferri debent, sed primo quoque die, dum mater suos, & alienos propter similitudinem dignoscere non potest, Idem. Pullos autem non oportet singulos, ut quisque natus sit, tollere, sed uno die in cubili sinere cum matre, & aqua ciboque abstinere, dum omnes excludantur. Postero die, cum grex fuerit effectus, hoc modo deponitur, Cribro uituario, uel etiam lolario, qui (quod) iam fuerit in usu, pulli superponantur: deinde pulegij furculis fumigentur, ea res uidetur prohibere pituitam, quæ celerrime teneros interficit. Post hæc cauea cum matre claudendi sunt, & farre ordeaceo cum aqua incocío, uel adoreo farre uino resperfo modice alendi, nam maxime cruditas uitanda est, & ob hoc tertia die cauea cum matre continendi sunt, priusque, quam emittantur, ad recentem cibum singuli tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture: nam si uacua non est ingluuius, cruditas significat, abstinereque debent, dum concoquant. Longius autem non est permittendum teneris euagari, sed circa caueam continendi sunt, & farina ordeacea pascendi, dum corroborentur. Cauendumque ne à serpentibus adsentur, quarum odor tam pestilens est, ut interimat uniuersos, id uitatur sapius incenso cornu ceruino, uel galbano, uel muliebri capillo: quorum omnium ferè nidoribus prædicta pestis submouetur. Sed & curandum erit, ut tepide habeantur, nam nec calorem, nec frigus sustinent: Optimumque est infra officinam clausos haberi cum matre, et post quadragesimum diem potestatem uagandi fieri. Sed primis quasi infantia diebus pertractandi sunt, plumulæque sub cauda clunibus detrahendæ, ne stercore coinquinatæ durecant, & naturalia præcludant. Quod quamuis caueatur, sæpe tamen euenit, ut alius exitum non habeat: itaque pinna pertunditur, & iter digestis cibus præbetur, Columella. Obijciendum pullis diebus quindecim primis mane subiecto puluere (ne rosiris noceat terra dura) polentam mistam cum nasturtij semine, & aqua aliquanto ante facta intrita, & ne tum deinde in eorum corpore turgescat, aqua prohibendum, Varro. Nutrimentum quo uuntur primis quindecim diebus, est farina mista cardami semini, ac uino perfusa cum aquæ feruefactæ portione, porri etiam folia tenerissima cum caseo musteo contusa, illis porrigimus. Hordeum autem exactis duobus (sex, in Græco codice, sed interpret mendum suspicatur) mensibus offeratur, Didymus. Ut nutriantur pulli, accipiens hordeaceum fermentum, id, atque etiam fufur, aqua irrorato, Democritus. Recentes pulli ubi primum in corbem coniecti sunt, statim suspenduntur in tali loco, ubi leuem fumum excipiant. Alimento autem duobus primis diebus non sumunt. Vas porro in quo illis apponitur nutrimentum, fimum bubulum in se contineat, (βούβιον λάσιν, bubulo stercore claudatur, ut Cornarius uertit,) Didymus. Asinum siue equinum sterces, in uasa capacia inijcitur, ex quo decem diebus exactis nascuntur uermes pullorum nutritioni percommodi, Democritus. Quando de clunibus coeperint habere pinnas, è capite, et è collo eorum crebro eligendi pedes. Sæpe enim propter eos consenscunt. Circum caueas eorum incendendum cornu ceruinum, ne qua serpens accedat: quarum bestiarum ex odore solent interire. Prodigendi in solem & sterquilinum, ut se uolutare possint, quòd ita alibiores fiunt. Neque pullos tantum, sed omne *ἀγέλο βορέων* cum æstate, tum utique cum tempestat est, molle, atque apricum eligi debet intento supra rete, quòd prohibeat eas extra septa uolare, & in eas inuolare extrinsecus accipitrem, aut quid aliud, Euitare item calidorem, & frigus oportet, quòd utrunque his aduersum. Cùm iam pinnas habebunt, consuendendum, ut unam aut duas gallinas secentur. Cæteræ ut potius ad paricendum sint expeditæ quam in nutricatu occupatæ, Varro. Ut pulli multum & cito crescant: Testas è quibus emerferunt pulli, tunica interiore dempta, contritas, cum sale & ouo cocío duro miscibus, & pullis primi alimenti loco appones, Innominatus.

¶ Seruatio ouorum. Oua in lomento seruari utilissimum, Plinius, aut hyeme in paleis, æstate in fufuribus, Idem & Leontinus. Ut primum emissa sunt oua, statim reponenda sunt in uasis cum fufure, Florentinus. Qui oua diutius seruire uolunt, perfricant sale minuto, aut muria: atque ita sinunt tres aut quatuor horas, eaque abluta condunt in fufures aut acus, Varro. Aliqui aqua abluentes oua, ea sale minutissimo inducunt, (*καταπέδησον*, malim *καταπέδησον*, id est conspergunt,) & sic conseruant. Nec defunt qui tres horas aut quatuor, oua ipsa in tepidam falfuginem infundentes, eaque postea eximentes in fufure aut paleis reponunt, Leontinus. Ouorum quoque longioris temporis custodia non aliena est huic cure: quæ commode seruantur per hyemem, si paleis obruas, æstate si fufuribus. Quidam prius trito sale sex horis adoperiunt: deinde eluunt, atque ita paleis, aut fufuribus obruunt: nonnulli solida, multi etiam fresa faba coaggerant: alij salibus integris adoperiunt. Alij muria tepesacta durant. Sed omnis sal quemadmodum non patitur putrescere, ita minuit oua, nec sinit plena permanere, quæ res ementem deterret. Itaque ne in muriam quidem qui dimittunt, integritatem ouorum conseruant, Columella & Leontinus. Sale exinaniri creduntur, Plinius. Oua recentiora quidam seruari aiunt frumenti genere quod secale uocant, nostri *roggen*: uel cinere, ita ut acutior pars ouæ inferior sit, tum rursus secale aut cinerem superinfundunt.

¶ Nonnulli purgant domunculas gallinarum & nidos, ipsasque aues sulphure, asphalto, picea, (*ωδίνους*.)

(*Ataus.*) sed & ferri laminam aut clauorum capita atq; lauri furculos imponunt nidis, ut quæ ad ar-
 cenda prodigia (*θρονυείας*, tempestates) omnia magnam uim habere uideantur, Leontinus. ¶ Lus
 de carne falsa gallinis mortiferum existimatur, item liquor è uini aut eiusdem facis uapore uì ignis
 collectus, ni fallor. ¶ Vt gallinæ uertigine afficiantur, *ὄρνιθας οὐραϊσσαι*; Frumentum maceratum
 laferè & melle mixtis, obijcitur, Berytius. uidetur autem hoc fieri, non tantum ad gallinas, sed alias
 etiã aues, feras præsertim, capiendas, quanquam hæc inter ea quæ de gallinis scribuntur in Geo-
 poniciis Græcis legantur, Andreas à Lacuna hoc fieri ait, ut gallinæ uertiginosæ non fiant, quod
 ego probare non possum, cū neq; uerba Græca sic habeant: neq; talis aliqua laferis uis legatur apud
 scriptores, sed potius plerisq; animalibus propè uenenosã, Pecora enim tradunt eo sumpto cū egro-
 rant, aut sanari protinus, quod ferè cõsequitur, aut emori, si quando inciderit pecus in spem nascen-
 tis, hoc deprehendi signo: oue, cum comederit, protinus dormiẽte, capra sternutante, serpentes aui-
 dulsimas uini admistum rumpere, præcipitasse se quendam ex alto cum in dentium dolore cauis ad-
 didisset inclusum cera.

¶ Contra morbos gallinarum. Pullis iam ualidioribus factis, atq; ipsis matribus etiã uitanda
 pituita pernicios erit, quæ ne fiat, mundissimis uasis, & quã purissimã præbebimus aquam, nam
 in cohorte per æstatẽ consistens, immunda, stercorosa, pituitam (*coryzam*, nostri uocãt *das pspise*)
 eis concitat, Columella & Paxamus. Nec minus gallinaria semper fumigabimus, & emũdata ster-
 core liberabimus, Columella. Inimicissima gallinaceo generi pituita, maximeq; inter mæsis &
 uindemiæ tempus, Plin. Id uitium maxime nascitur cum frigore & penuria cibi laborant aues,
 item cum ficus aut uua immatura nec (uidetur menda) ad satietatem permissa est, quibus scilicet ci-
 bis abstinendæ sunt aues: eosq; ut fastidiant efficit uua labrusca de uepribus immatura lecta, quæ
 cum farre triticeo minuto cocta (Plinius simpliciter cibo incoctã dari iubet, alibi cum farre miscen-
 dam) obijcitur efuriensibus: eiusq; sapore offensæ aues, omnem aspernantur uuam, Columella,
 Vuæ florem in cibis si edere gallinacæ, uuas non attingunt, Plinius (alibi): fortassis autè œnanthen
 è Græco uuæ florem transtulit, A Dioscoride quidẽ memoratur genus uitis syluestris sterile, quod
 fructum non profert, sed florem tantum quem œnanthen uocant. Similis ratio est etiã caprifici,
 quæ decocta cum cibo præbetur auib; & ita fici fastidium creat, Columella. Præseruans contra
 coryzam seu grauedinem remedium: Origanum humectans (in aqua macerans) da bibendũ, Leon-
 tinus. ¶ Gallinacæ generis pituita medicina in fame: & cubatus in fumo, si utiq; ex lauro & her-
 30 basauina fiat, (sauinæ herbę fumi aduersus hunc morbum uis alibi etiã ab eo celebratur): pœna per
 transuerfas inserta nares, & per omnes dies mota, cibis allium cum farre: aut aqua perfusus, in qua
 lauerit noctua: aut cum semine uitis albæ coctus, & quædam alia, Plin. Idem ligustri acinos alibi
 hoc malum sanare docet, nimirum in cibo. Pituita gallinis nasci solet, quæ alba pellicula linguam
 uesit extremam, hæc leuiter unguibus uellitur, & locus cinere tãgitur, & allio trito plaga mundata
 conspergitur, Palladius. Sunt qui spicas allij tepido madefactas oleo faucibus earum inferant, (in-
 ferant,) Columella. Allij mica (lego, spica) trita cum oleo faucibus inferitur, Palladius. Allia mi-
 nutum scilla in calidum oleum iniiciens, illis ubi refrixerint, ora gallinarũ colluito, quod si illa etiã
 uorauerint, efficacius restituetur, Paxamus. Allio rostri foramina inunge: aut in aquam ipsum al-
 lium conijciens, potandum dato, Leontinus. Aliqui in lotio humano elixantes allia, rostrum gal-
 40 linæ fouent: uerũ circumspecte, ne scilicet portio aliqua in oculos illabatur, Paxamus. Lotio abiue,
 (rostra nimirum & ora,) Leontinus. Quidam hominis urina tepida rigant ora, & tandiu comprimunt,
 dum eas amaritudo cogat per nares emoliri pituita nausæam, Columella. Vuæ quoq; quam
 Græci *ἀγριαὺν σελυδὸν* uocant, (staphisagria, Pallad,) cum cibo (assidue, Palladius, sola, aut mista oro-
 bo, Paxamus) mista prodest, uel eadem pertrita, & cum aqua potui data, Columella. Munda etiã
 scilla, macerataq; ex aqua, atq; exhibita cum farina, idem præstat, Paxamus. Sunt qui ex origano,
 hysso & thymo suffimentum molientes, caput gallinæ exponant ut fumum excipiat, allioq; per-
 fricent eius rostrum, Paxamus. Atq; hæc remedia mediocriter laborantibus adhibentur, nam si pi-
 50 tuita circumuenit oculos, & iam cibos auis respuit, ferro rescinduntur genæ, (scalpello aperiuntur
 quæ sub gena consistunt partes, Paxamus,) & coacta sub oculis sanies omnis exprimitur, atque ita
 paulum triti (subtilissimè, Paxamus) salis uulneribus infriatur, Columella. Vide supra etiã in c.

¶ Si pituita & sanies circumuenit oculos, &c, lege quæ proxime retrò ex Columella recitauim-
 60 mus. Si amarum lupinum comedant, sub oculis illis grana ipsa procedũt, quæ nisi acu leuiter aper-
 tis pelliculis auferantur, extinguunt (oculos, Crescentiensis, qui hæc ita recitat, ac si remedia quæ se-
 quuntur, ex portulacæ succo, &c, ad hunc ipsum affectum pertineant, quod mihi non probatur: &
 Paxamus etiã aliter habet,) Columel. Oculos portulacæ succo forinsecus, & mulieris lacte cure-
 mus: uel Ammoniaco sale, cui mel & cyminum æquale miscentur, (particulas affectas fouendo, cæ-
 terum ad umbram ducendæ sunt, Paxamus,) Idem. ¶ Pediculos gallinarum (quibus plurimum
 infestantur, præcipuè cum incubant, Crescent.) perimit staphisagria, & torrefactum cyminum pari
 pondere, & pariter tunsa cum uino: & amari lupini aqua, (syluestris lupini decoctum in aqua, Pa-
 70 xamus,) si penetret secreta pennarum, Palladius & Paxamus. ¶ Diarrhœa correptas curabis, si
 farina (*ἀλουργ.* polenta, Cornarius) quantum manu apprehendi possit tantundemq; ex cera uino
 laeuigans, atq; pastam cõficiens, ante alium cibum obruleris deuorandum: aut pomorum etiã, cy-

doniorumue decoctum bibendum. Quæ mala, etiam sub cineribus cocta, auxiliantur, Paxanus. ¶ Suo læduntur stercore, quod cum pedibus uncis adhæsit podagram creat, Columella. ¶ Gallinæ abortum non facient, si oui luteum (aliàs album) affatū cum uuæ passæ (toftæ) pari portione contusum, ante alium cibum porrexeris, Leontinus & Pamphilus.

¶ De animalibus gallinaceo generi infestis, leges etiam supra in Gallo d. Ne gallinæ à catibus lædantur: Catus non inuadit gallinam, si ruta agrestis sub eius (gallinæ) ala appendatur, Africanus. Idem remedium etiam aduersus uulpes & alias animâtes galinis noxias ualere legimus; & multò efficacius fore (contra feles nimirum & uulpes) si uulpis aut felis fel cibo admixtum exhibueris, ut etiam Democritus confirmat. Vulpes galinis insidiatur, Albertus. & idcirco forte mutui hostes sunt miluus & uulpes, quoniam utriq; gallinas rapiunt, Stumpfius. Circa caueas gallinarū incendendum est cornu, ne serpens accedat, cuius odore solēt interire. Multas à uulpibus & quibusdam alijs animalibus noxijs patiuntur insidias, ideoq; circa loca in quibus uersantur extirpanda & remouenda sunt omnia in quibus uulpes latere possunt. Noctu claudantur in caueis diligenter circumquaq; & septis, nec permittantur foris cubare, fertur enim uulpem subdolum intueri eas, quantumcunq; in alto remotas loco, ita ut uideant oculos eius lucentes tanquã faculas: & cauda quasi baculo quodam minari eis, ut sic præ metu delapsas rapiat. Patiuntur etiam insidias miluorum & aliarum rapacium auium, præcipuè aquilarum, contra quas tendantur funes uel uites seu uitalbæ (audio uitem syluestrem causticam in Italia alicubi uitalbam uocari) supra loca in quibus interdū morantur. Capiantur etiam uulpes taliolis, uel alijs artibus, & milui retibus, fisco uel laqueis, Crescentienfis. Putorij & martari (uiuerræ seu mustelæ syluestres) omnes infesti sunt galinis, quibus captis primò caput & cerebrum auferunt ne clamare possint, Albertus. Mustela etiam galinis infesta, oua earum exorbet, & ipsas interficit, Albertus. oua tantum rapit, nec aliter nocet, Stumpfius. *ἀλεξάντερ γὰρ δειμαστός*, Philes. Vite nigra aiunt si quis uillam cinxerit (ut modo de uitalba ex Crescentienfi retuli) fugere accipitres, tutasq; fieri uillaticas alites, Plin.

¶ Cibi. Eo tempore quo parere desinent aues, id est ab idibus Nouëbris, pretiosiores cibi subtrahendi sunt, & uinacea præbenda, quæ satis commodè pascunt adiectis interdū tritici excrementis, Columella. Maxime obseruandum ne uinaceos acinos uorent, ut qui fecunditatem (Andreas à Lacuna uertit firmitudinem, legit enim *μόνημα* non *γόνιμα*, quod non probo) earum cohibeant, Florentinus. Vinacea quamuis tolerabiliter pascant, dari non debent, nisi quibus temporibus anni auis foetus non edit, nam & partus raro, & oua faciunt exigua, Sed cum planè post autumnum cessant à foetu, possunt hoc cibo sustineri, attamē quæcunq; dabitur esca per cohortem uagantibus die incipiente, & iam in uesperum declinante bis diuidenda est, ut & mane non protinus à cubili latius euagentur, & ante crepusculum propter cibi spem temporius ad officinam redeant, possitq; numerus capitum sæpius recognosci, nam uolauit pecus facile pastoris custodiam decipit, Columella. Gallinas aiunt illas suauioris esse carnis, quæ cibo non abunde eis apposito, sed quem ipsæ pedibus fodientes eruunt non absq; labore passæ fuerint, Clemens Stromateon secundo. Chondro, id est alica aut farre pascebantur etiam gallinæ. *βόσκηται σε δίκλυ ἀλεξάντερ ἐπιφορβήσεται τὸ γόνιμα τοῦ βόσκου*, Aemilianus apud Athenæum circa finem libri tertij. Cibaria galinis præbentur optima, pinium ordeum, & uicia, nec minus cicercula, tum etiam milium, aut panicum; sed hæc ubi uilitas annonæ permittit, ubi uero ea est carior, excreta tritici minutè commode dantur, nam per se id frumentum, etiam quibus locis uilissimum est, non utiliter præbetur, quia obest auibus, potest etiam lolium decoctum obijci, nec minus furfures modice à farina excreti, qui si nihil habent farris, non sunt idonei, nec tantum aptuntur (appetuntur), Columella. Cibus illis est offerendus, elixum hordeum, aut milium aut frumenti fuffur, aut zizania uocata lolium, quæ quidem ad nutritionem est commodissimæ: ac humida folia cythi. Hæc enim eas maxime durabiles & firmas reddunt, (fecundiores potius, *γόνιμότερα*, non *μονιμότερα*), Florentinus. Cibus idoneis fecunditas earū elicienda est, quo maturius partum edant, Optime præbetur ad satietatem ordeum semicoctum, nam & maius facit ouorum incrementum, & frequentiores partus, Sed is cibus quasi cōdiendus est interiectis cythi folijs ac semine eiusdem, quæ utraque maxime putantur augere fecunditatem auium. Modus autem cibariorum sit, ut dixi, uagis binorum cythorum ordeum, aliquid tamen admiscendum erit cythi, uel si id non fuerit, uicia, aut milij, Columella. Sed quinam cibi simul & nutriant & fecundas reddant, supra etiam hoc in capite dictum est, non procul initio. Ieiunis cythi folia, seminaq; maxime probantur, & sunt huic generi gratissima: neq; est ulla regio, in qua non possit huius arbusculæ copia esse uel maxima, Columella. Cytisum in agro esse quàm plurimum refert, quod galinis & omni generi pecudum uilissimum est, quod ex eo cito pinguescit, Idem, Aristomachus uiridē cytisum galinis dari iubet, aut si aruerit madefactum, Plin. Gallis cythi semen foliaq; (arida) perfusa aqua, offerenda sunt, quippe quæ non minus quàm uiridia eos nutriant, Florentinus. Cannabis semen in homine genituram extinguit, galinis auget, nam quæ in hyeme hoc semine pascuntur gallinæ oua pariunt, cætera non item, Amatus Lusitanus.

¶ Saginatio. Vides & hic prope uillæ culinam quasdam caueis inclusas, has uillicæ copiosiore cibo pascit, ut quàm mox plenas factas, carius mercatori uendar, has factas & altiles nuncupant, (Germani *maßhemmen*), Gyb, Longolius. Altiles dicitur quod sagina altæ & enutritæ sint, Plin.

tina. Pascitur & dulci facilis gallina farina, Pascitur & tenebris. ingeniosa gula est, Martialis sub
 lemmate Gallina altilis. Interdictum est lege C. Fannij cōsulis, ne quid uolucrum poneretur, præ-
 ter unam gallinam quæ non esset altilis, Plin. Capos & gallinas saginare liguriores ipsi inuenere,
 quò unctius ac lautius deuorarent, Platina. Gallinas saginare Deliaci cœpere; unde pestis exorta,
 opimas aues & suopte corpore unctas deuorandi. Fœminæ quidem ad saginam non omnes eligun-
 tur, nec nisi in ceruice pingui cute. Postea culinarum artes, ut clunes spectentur, ut diuidantur in
 tergora, ut à pede uno dilatata repositoria occupent. Dedere & Parthi cocis suos mores, Plinius.
 Hyeme melius quàm æstate saginatio fiet, probabiliorq; erit fartura, Platina. Gallinæ & capi im-
 pinguantur citò, si cereuisia eis in potu apponatur pro aqua. Vide plura superius in Capo E. Pin-
 10 guem quoq; facere gallinam, quamuis fartoris, non rustici sit officium, tamen quia non ægre con-
 tingit, præcipiendum putauit. Locus ad hanc rem desideratur calidus maxime, & minimi luminis,
 in quo singulæ caueis angustioribus, uel sportis inclusæ pendeant aues, sed ita coarctatæ, ne uersari
 possint. Verum habeant ex utraq; parte foramina. Vnum, quo caput exeratur; alterum, quo cauda,
 clunesq; ut & cibos capere possint, & eos digestos sic edere, ne stercore coinquinentur. Subster-
 natur autem mundissima palea, uel molle fœnum; id est cordū. Nam si durè cubant, non facile pin-
 guescunt. Pluma omnis è capite, & sub alis atque clunibus detergetur. Illic ne pediculum creet, hic
 ne stercore loca naturalia exulceret. Cibum autem præbetur ordeacea farina, quæ cum est aqua con-
 sperfa & subacta, formantur ossa, quibus aues saginantur. Eæ tamen primis diebus dari parcius de-
 bent, dum plus concoquere cōsuecant. Nam cruditas uitanda est maxime, tantumq; præbendum,
 20 quantū digerere possint, neq; ante recens admouēda est, quàm tentato gutture apparuerit nihil ue-
 teris escæ remanuisse. Cum deinde satiata est auis, paululū deposita cauea dimittitur, sed ita ne uage-
 tur; sed potius, siquid est, quod eam stimulet aut mordeat, rostro persequatur. Hæc enim ferè com-
 munis est cura farcientium. Nam illi, qui uolunt nō solum opimas, sed etiā teneras aues efficere,
 nulla recente aqua prædicti generis farinam conspergunt, & ita faciunt, nonnulli tribus aquæ par-
 tibus unam boni uini miscent, madefactioq; triticeo pane obefant auem, quæ prima luna (quoniam
 id quoq; custodiendū est) saginari cœpta, uigesima pergliscit, Columella. Gallinæ saginantur ma-
 xime uillaticæ. Eas includunt in locum tepidum, & angustum, & tenebrōsum, quòd motus earum,
 & lux pinguitudini inimica, electis ad hanc rem maximis gallinis, nec continuo his, quas Melicas
 appellant, cum Medicas deberent, Varro. Antiquissimum est maximā quanq; auem lautioribus
 30 epulis destinare. Sic enim digna merces sequitur operam & impensam, Columella. Amplas om-
 nes è uillaticis, euulsis (pennis extremis, Florentinus) ex alis pinnis, & cauda, faciunt turundis hor-
 deaceis partim admixtis ex farina loliacea, aut semine lini ex aqua dulci; (Alij tritici pollinē miscent,
 Sunt qui his omnibus infundant uinum, Florentinus.) Bis die cibum dant, obseruantes ex quibus-
 dam signis, ut prior sit concoctus, quàm secundum dent. Dato cibo, tum perpurgant caput, ne quos
 habeant pedes, & rursus eas concludunt. Hoc faciunt usq; ad diēs uiginti quinque. Tum deniq; pin-
 gues fiunt. Quidam ex triticeo pane intrito in aquam, misto uino bono & odorato faciunt, ita ut
 diebus uiginti pingues reddant ac teneras. Si in faciundo nimio cibo fastidiunt, remittendum in
 datione pro portione, sic ut decem primis processit, in posterioribus ut diminuat eadem ratione, ut
 uiginti dies & primus sit par, Varro. Si fastidiet cibum, toridem diebus minuere oportebit,
 40 quot iam farturæ processerint; ita tamen, ne tempus omne opimandi quintam & uigintiam lunam
 superueniat, Columella. Ceterum maior pars milio alunt gallinas, Florentinus. Gallinas & an-
 seres sic facito: Gallinas teneras, quæ primum parierint, cōcludas, polline, uel farina ordeacea con-
 sperfa, turundas facias; eas in aqua intinguat, & in os indat; paulatim quotidie addat, & ex gula con-
 sideret, quod satis fiet. Bis in die faciat, & meridie bibere dato, nec plus aquam ante (in uase appo-
 sitam) sinas quàm horam j. Eodem modo anserem alito, nisi prius dato bibere bis in die, & bis
 escam, Cato.

¶ Febrientibus magis conueniunt gallinæ castrata, quanquam ueteres castrationis earum non
 meminerunt, ego castratas domi alo, quarum caro albior, melior & friabilior est. Facile & citò co-
 quantur, & teneræ fiunt & gratæ palato, Mich. Sauonarola.

50 ¶ Si cibus deesse sentiatur apibus, ad fores earum posuisse cōueniet crudas gallinarum carnes,
 & uuas passas, &c. Plinius.

¶ Albuminis usus. Aurum marmoris & ijs quæ candescere non possunt, oui candido illinitur,
 Plinius. Candidum ex ouis admixtum calci uiuæ glutinat uitri fragmenta, uis uerò tanta est, ut lig-
 num perfusum ouo non ardeat, ac ne uestis quidem contacta aduratur, Plin. Aurum ouatum ex
 Grammaticis quidam dictum uolūt, quoniam oui albo antea illito, æra ac marmora auri & argenti
 laminis decorarentur. Papauer candidū panis rustici crustæ inspergitur affuso ouo inharens, &c.
 Plinius. Pharmacopolæ ut serapia & alias potiones clariores reddant, oui albumine, aliquando
 etiam testis pariter utuntur, decocto interim agitando iniicientes. Oui albumen ex aqua frigida
 scopulis agita, donec in spumam abeat, quam particulatim syrupo, uel alteri decocto feruenti insper-
 60 gas; & ubi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inspergas: id fac donec erit syropus
 clarior. Alij ubi ex bullis clarior decoctum ui ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam cali-
 dius decoctum albumē coqueret, in frigidiore minus promptè & parciore spuma elicitur) albuminæ

singulis libris singula, sed etiam pluribus pauciora iniiciunt, scopulis agitant, ut spumescat, saccharum in particulas contractum coniungunt, recoquunt: ubi spuma subleuit, igni auertur, calidum, si crassum est & uix colatur. si facile colatur, sed turbidum, tepidum uel frigidum colatur, per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter quater si non satis claruerit: si ne sic quidem albumen separatim in aqua agitatum, scopulis inspergitur decocto igni reddito, spuma illa usta, alia iniicitur, idque toties donec bullae clarum satis produnt, tunc colatur quoties est necesse, Jac. Syluius. Surrentina uaser qui miscet facce Falerna Vina, columbino limum (id est faccem) bene colligit ouo, Quatenus ima petit uolens aliena uitellus, Horatius Serm. 2. 4. Vinum ut pellucidum confectum fiat: Alba ouorum conijce in uas quotquot suffecerint, & uinum quoad spumat concutatur, cum uino & modicum salis albi tenuis, & fit album, &c. Nic. Myrepsus. Quoniam uitellus oui naturam habet cognatam cum facce uini & albugo cum uino: ideo fit quod cum oua immittuntur uino (turbato per astatem propter calorem austrinum) cum harena & calce clarificatur uinum. nam harena & calx perforant (penetrant) uni substantiam, & uitellus attrahit faccem, Albertus in Aristot. de generat. anim. 3. 2.

¶ Vitelli usus. Cum aqua decoquitur in salem, non constat sal, qui terrestris est natura, nisi per oua uel sanguinem, quia sanguis, & uitellus in ouis, eiusdem sunt naturae, Albertus. De usu uitelli ad uinum seculentum purificandum, iam proxime dictum est, quoniam idem ferè albuminis etiam ad claritatem medicatis potionibus cõsiliandam usus esse uidetur. Vitellus oui in plenisunio exclusi, fordes panni abstergit, si uero alio tempore exclusum sit, id efficere non potest. huius causam dicunt quidam esse, quia media faginata (sic habet codex impressus, forte sanguinea) gutta in uitello, prima quidem generatione existens, calorem penetrantem & diuidentem maculas ex multo lumine lunæ humidum mouente tunc concipit, quod alio tempore facere nequit, Albertus.

¶ Gallinarum pennæ culicis imponuntur, Crescentienis.

¶ Maio mense caseum coagulabimus syncero lacte, coagulans uel agni, uel hœdi, uel pellicula quæ solet puliorum (gallinaceorum scilicet) uentribus adherere, Palladius.

¶ Cauendum est ne ad præsepia bouum gallina perrepat, nam hoc quod decidit immistum pabulo bubus affert necem, Columella.

¶ Auienus Arati interpres Latinus inter pluuiæ signa ponit, pectora cum curuo purgat gallinula rostro. Gallinæ si ultra solitum se concutiant in arena, uel segregentur plures earum in uno loco simul, & in pluuiæ principio quaerant locum opertum ubi à pluuiâ protegantur, signum est magis futuræ pluuiæ, Gratarolus.

F.

DE OUIORVM APPARATV AD CIBVM, ET SALVBRITATE, Tractatio septem partium.

- Pars 1. De ouorum diuersis nominibus secundum cocturæ differentiam.
- 2 De ouorum salubritate simpliciter.
- 3 De eadem pro diuersa cocturæ ratione.
- 4 Electio ad cibum.
- 5 De uitello & albumine seorsim quod ad salubritatem, &c.
- 6 Apparatus diuersi.
- 7 Primò ne an ultimo loco mensæ sumenda.

De ipsius gallinæ in cibo usu, satis dictum est supra in Gallo F. hic de ouis tantum agemus, quæ etiam ex alijs etiam nonnullis auibus in cibum ueniant, de gallinaceis tamen maxime & præcipue quæcumque hic adferemus accipi debent. ¶ Febricitantibus magis conueniunt gallinæ casinata, Saonarola.

¶ Oua diuersis modis coqui & ad cibum parari solent, aut simpliciter: aut cum alijs mista, siue præcipuo ipsa loco, siue condimenti duntaxat. Par est autem ut de ijs quæ parantur simpliciter primò dicatur. Coquantur autem hæc uel in aqua, uel sub cineribus calidis, uel in sartagine. Et quantum quouis horum modo magis minusue liquida & dura fiant pro coctiois modo, de ijs tamen quæ in aqua elixantur maxime sentiunt auctores cum forbilia, mollia duræue aut similibus oua nominibus appellant, licet autem horum proportione comparationeque de ijs etiam quæ alio coquendi modo magis minusue cocta fuerint, quid sentiendum sit iudicare.

¶ Pars 1. De ouorum diuersis nominibus secundum cocturæ differentiam. Sorbilia, Græcè *σορβίλια*, oua dicuntur, quæ dum coquantur excalescunt (incalescunt) tantum, Galenus lib. 3. de alimentorum facult. Et in libro de alimentis boni & mali succi, sorbilia prodesse scribit gutturi exasperato, si modus in coctione adhibeatur, ita ut liquidum (albumen) adhuc coactumque non sit. Brasauus etiam sorbilia interpretatur, quæ uix densari cœpere coctura, his (inquit) nõ utimur, nisi cum oua sunt recentissima, ut naturalem gallinæ calorem adhuc seruent. Tragus hæc Germanicè interpretatur *gantz lauter gesotten oder gebraten*. Sed elixa in aqua apud auctores sorbilia uocantur, potius quam aliter parata, uidenturque etiam ea potius intelligi quæ è testis suis sorbentur, non autem è testis euacuata, etiam quod consentiunt modum attinet idem serè in uisibus forsan obseruari possit. ¶ Oua

¶ Oua quæ coquuntur in aqua, quandoq; absq; testa, quandoq; cum testa imponuntur, & ὕδαρινα à Græcis dicuntur, Brasauolus in Aphorismos. Hermolaus in Corollario exapheta eadem facit quæ pnic̄ta. Ego apud Græcos scriptores ueteres reperiri hoc nomen non puto, Lexicorum quidam scriptores qui uocabula uel Græcè uel Latine exposuerunt, non ponunt. Videntur autē mihi ὕδαρινα (syll. ultima acuta) oua appellari, quæ è testis suis effusa coquuntur integra, siue in aquam calidam, ut forbilia uel mollia coquenda, siue aliter ut pnic̄ta, ut quidam putant. Nam si non integra, sed fracta mistaq; liquoribus addendis coquuntur pnic̄ta, (ut mihi quidem uidetur, & explicabo inferius,) non putarim exapheta uocanda. Quod ad uocabuli originem certū nihil habeo. His scriptis iocum Symeonis Sethi inueni, quem alijs errandi occasionem dedisse uideo, sunt autem uerba hæc. Ἐπασιον̄του δὲ τῆς πνικ̄τῆς, ὡσαύτῃ γὰρ καὶ τῆς ὀνομαζομένης ὕδαρινα (Gyraldus legit ἕφαρινα, quasi ἕφα τῆς ἰδίας λαδύρας ἐν ὕδατι infundens, sed hoc nomen apud alios authores non extat, malim ego ὕδαρινα legere, hoc est emissa & effusa, à uerbo ἔδωμι, talia autem uocabula non usitata ueteribus Græcis, nec analogicè composita non pauca recentiores habent à uulgo sumpta,) τῆς ὑπὸ δόρυς ὑδ' αὐτῆς σπυδαζομένης, hoc est, laudantur quæ pnic̄ta dicuntur, & exapheta, quæ in aqua calida coquuntur, quod autem intelligat de ijs quæ in aquam calidam è testa sua effunduntur, uel hinc patet, quoniam de alijs iam supra egerat, & quod hæc oua ab alijs etiam, præcipuè Arabibus, quos Symeon in multis sequi solet, probantur: & quod Galenus quoq; eorum meminit post pnic̄ta, periphraстикῆ nominans τῆς ὑδαζομένης ἀνωθεν τῆς κοπίτης, hoc est patellis (calidâ scilicet continentibus) infundî solita, infundi autem nisi fracta testa non possunt, Symeon autem cum cætera ex Galeno (lib. 3. de alim. cap. de ouis) mutatus sit, hanc etiâ partem non omisissam ab eo esse credendum est. Nostri hæc uocant in wasser gefelt/ in wasser gechlagen: & uel per se edenda, ægris præsertim afferre solent, uel coctis panis segementis imposita. In his parandis (inquit Galenus) similiter ut in pnic̄tis curandum est, ne supra mediocrem consistentiam increassentur; sed cum adhuc succum suum retinent, uas ab igne submouendum. Symeon Sethi etiam ἀργαδύνα oua nominat, quam uocem Gyraldus interpres relinquit, ea forte fuerint quæ nõ ut exapheta extra testam effusa coquuntur, sed in ipsa testa, siue parū siue multum coquuntur. Græcus quidem Symeonis textus corruptus uidetur: nam post nominata simpliciter forbilia, mollia, & dura, mox subiicitur: καὶ κρινῶς δὲ τῶσπι τῆς ἀργαδύνας, nulla idonea consuetudine. Græci quidem hodie uulgò oua uocant ἀργαδύνα, culica testas intelligo, nam & culleolam & guaiocam (ut Calepinus scribit) nucis iuglandis summum & uiride putamè dici inuenio. ¶ Ad mediocrem usq; consistentiam cocta τρομυτῆ, id est tremula nuncupantur; Galenus & Symeon Sethi. Quod Dioscorides ἀπυλῶν, id est tenerum ouū dixit, nos ex Celso molle uertimus, Marcellus Vergilius. Τρομυτῆ, tremula interpretantur nonnulli, ut sint eadem cum ijs quæ liquida seu mollia, uel hapalâ etiam dicuntur, quanquam hoc nomine dicuntur Neapolitanis, quæ sine testa enascuntur, Cælius. Tenerum, siue liquidum, siue (ut Cornelius) molle, ἀπυλῶν Græci uocant, quod recentiores elixum & semicoctum interpretantur, Hermolaus. Et rursus, Sunt & quæ τρομυτῆ, hoc est tremula dicuntur, sed hæc alijs aliter cognominant, & quantum consilio, tenera & tremula sunt eadem. Ego liquida, non ut Cælius & Hermolaus tremula aut mollia dixerim, sed potius forbilia, quæ cum tota adhuc liquida sint, tota etiam exorberi possint, mollibus panis intingi solet, dura manduntur dentibus. Sorbile, ῥοφιτῆ, ouum uocat Dioscor. quod in coctura concepto tantum calore uix denari incæperit, & liquidum adhuc caleat potius quàm coctū sit. Tenerum deinde siue molle, quod ulteriore coctura, densatum quidem, non tamen duratū penitus fuerit, Marcellus Vergilius. Hapalâ, id est tenella uel liquida dicuntur oua cocta, ut albumen in coagulati lactis speciem teniat, recentes semicocta interpretantur & elixa, sed an bene, iudicium ferre nolo, sunt autem fortè illa quæ à Celso capite secundo lib. 2. mollia dicuntur. Quod si adhuc magis coquatur, ut ad mediocrem usq; consistentiam ueniant, & ita fiânt, ut cum è putamine educuntur, tremere uideantur, τρομυτῆ, id est tremula dicuntur. Sunt qui uelint hæc illa esse quæ Celsus mollia uocauit. Sed & tremula, & mollia & forbilia, ac si idem sint accipimus, nec ullam differentiam quæ digna notari sit, facimus, quamuis Galenus sentiat tremula omnium optimè nutrire: forbilia minus, sed expeditius descendere, Brasauolus. Tragus oua mollia uel tremula, interpretatur Germanicè totterweiche eyer. ¶ ἕφαρινα & ὕδαρινα absolute Galeno & Symeon Sethi dicuntur, non simpliciter elixa, sed ad duritatē aliquam. Ouum σκληρῶν, hoc est durum, quod ita sit coctum ut indurescat, uidetur autem idem ἕφαρον, Hermolaus. ἕφαρινα uocant perfecte cocta, quæ uulgò oua apta ut ex pane comedantur, nuncupamus. at si adhuc magis coquantur, dura (σκληρῶν) fiunt. Galenus tamen hephithâ & dura pro iisdem sumere uidentur, Brasauolus. Durum siue igne duratum ouum, quod extrema coctura ad eam duritiem peruenit, ut commāducari & teri dentibus opus sit, Marcellus Vergilius. Nostri huiusmodi oua testis suis exuunt, & in partes aliquot secant, ut alternis uitelli ac albuminis segmentis lances acerrimorum coronent. Eadem etiam partes, seorsim utraq; minutim dissectas, duobus in lance interuallis distinguunt, & tertium addunt de carne infumata rubente; donec alternis lanx repleatur, quam sacro die pascali qui ecclesiæ Romanæ ritus sequuntur, in templum sacerdoti consecrandum afferunt. ¶ Assa uel tosta, ὀστῆ ἢ ὀστῆθῶντα, quæ in cineribus calidis coquuntur; uel assantur, Galeno & alijs. Tostum ouum dissilit facile, non dissilit aqua concoctum, (ut in c. explicatum est.) quam obrem perfundi prius frigida solēt oua, Cælius. ¶ De Græco penu est Babylonios uenanibus affue-

tos, ubi in solitudine deprehenderentur, nec cibaria percoquendi esset occasio, cruda oua fundæ inposita, uertigine assidua tandiu rotare consueuisse, donec coquerentur, Cælius. ¶ Postremo γαυισκῆ dicuntur oua in sartagine spissata, oleo scilicet uel butyro fricta, nam teganon Græcis patellam uel sartagine[m] significat, nostri uulgo oua in butyro nominant, *eyer in ancten*. His uesci quidam solent, præcipue in ientaculo, ebriosi etiam aliqui in comessatione, Tragus. Alhagie ex uitelis ouorum est cibus, factus in sartagine ex ouis conuassatis, quem Veneti fritaleam appellant, Andreas Bellunensis.

¶ Oua quæ pnic̄ta, id est suffocata appellant, elixis (hepthis, id est duris) & asis sunt meliora, parantur autem ad hunc modum, ubi ipsa oleo & garo & pauco uini cōspersa fuerint, uas, quo continentur, cacabo aquam calidam habenti indūt, deinde ubi ipsum totum superne obturarint, ignem substruunt, quoad oua mediocrem habeant consistentiam. Quæ enim supra modum sunt crassa, elixis & asis fiunt similia, quæ uerò ad mediocrem crassitiam peruenerunt, & melius quàm dura concoquuntur, & alimentum corpori dant præstantius, Galenus lib. 3. de alim. facult. ut quidam transtulit, sed uerbum Græcum *ἀσισ* dicitur, quo Galenus & Aegineta utuntur, non conspergere, sed subigere & permiscere significat: quod miror nec Hermolaum, nec alios (quod sciam) præter Cornarium animaduertisse. is enim in annotationibus suis in Galeni libros de compos. medic. sec. locos, hæc Aeginetæ uerba super his ouis, *ἀσισ δὲ οὐτὸν ὡμὰ μετὰ γάρου καὶ ὕδατος καὶ ἐν δριπύμασι συνμίχτρως πικρὸν ἔσται*: sic uertit, Cruda cum garo uinoq; ac oleo subacta, (Albanus irrigata uertit, & diplomata inepte uasa aenea testaceaue) in duplici uase coquuntur donec mediocriter cōdensentur, Galenus lib. 11. de simplic. medic. de ouis agens, utiliter ouum crudum ambuflis imponi scribit, siue albumen tantum imponas lana molli exceptum; siue ouum totum unà cum uitello conuassatum, *ἀσισ δὲ οὐτὸν*, *ἀσισ δὲ οὐτὸν*, *ἀσισ δὲ οὐτὸν*, Hefychius. *ἀσισ δὲ οὐτὸν*, Varinus: id est irrigare, madefacere. Videtur autem uerbum compositum *ἀσισ δὲ οὐτὸν*, permutationem quæ per totum fiat, præsertim in humido uel liquido, (quasi *ἀσισ καὶ ὕδατος καὶ ἐν δριπύμασι* significare, hanc enim uim præpositio *ἀσισ* in compositione quandoq; habet, ut in uerbis *ἀσισ γάρου*, *ἀσισ μύρου*, *ἀσισ κωνιάου*, *ἀσισ ἀνθίου*, nam & extra compositionem ultro citroq; significat, ut *ἀσισ γάρου*, *ἀσισ ὕδατος*, itaq; oua cum oleo & uino *ἀσισ δὲ οὐτὸν*, permixta & agitata uertere licebit: ita ut tale ferè hoc ferculum fuisse uideatur, (sed dēsius tamen) quale apud nos ius est cui uulgo à uino calido nomen, neq; enim oua integra permanent, sed franguntur agitanturq;. Hermolaus primum non rectè exaphetâ & pnic̄ta confundit, deinde pnic̄ta interpretatur, quæ in aquam calidam mittuntur immergunturq; cum garo, &c. hoc quoque perperam, ut ex Galeni & Aeginetæ uerbis iam recitatis facile percipitur. Pnic̄ta Galenus uocat quod præfocari uideantur dum certo genere coquuntur, &c. Cælius: qui nec ipsi uerbi *ἀσισ δὲ οὐτὸν* uim animaduertit. Pnic̄ton uocant etiam quoddam obsonandæ carnis genus, quod equidem reor haud multum distare ab eo quod anabrafon appellant, Hermolaus. Nos huiusmodi genus cocturæ appellamus *verdempffen*, quoniâ uase aperto & incluso intus uapore ueluti suffocari uideantur quod intus coquitur, unde etiâ oua pnic̄ta non inepte puto Germanicè dixeris *verdempffen eyer*. Ad oua pnic̄ta coquenda Galenus oleo utitur, nos butyro, Brasauolus. Suspicio autè edulium non aliud ab ipso intelligi, quàm in quo oua integra relinquuntur, audio enim in Italia oua parari, ita ut eis in uas purum (stanneum plerumq;) euacuatis, superinfundatur parum aceti, uini, & olei aurbutyri, ut oua integantur, coquunt autem donec album densari supra uitellos & albescere coeperit. Sed hæc pnic̄ta Græcorum non esse ex prædictis patet.

¶ Pars II. De ouorum salubritate simpliciter. Cibos quot modis inuent oua, notū est. Nullus est alius cibus qui in agridine alat neq; oneret, simulq; uim potus (quidam legunt uini usum) & cibi habeat, Pim. Recentia alimētum sunt sanguini proximum, R. Moses. Temperamentum oui (Galenus hoc non de ouo, sed de albumine scribit, albumen quidem mole sua uitelum in ouo superat, ut totum ouū corporis temperati respectu frigidius existimari possit, etsi Aggregator absolute calidum faciat) frigidius est corpore temperato, refrigerat enim temperatè, & sine morfu desiccatur, Serapio. Temperata sunt oua: sed albumen ad frigiditatem declinat, uitelus ad caliditatem, utraq; humida sunt, præcipue tamen albumen, Auicenna. ¶ Oua, ut auctor est Galenus, alimentum humens conferunt, In libro de pisanâ, Multum nutriunt, Methodi 8. Victum plenum faciunt, In Aphorismos. Velociter nutriunt propter suæ substantiæ subtilitatem. Oua cum materia & nutrimentum omnium auium existant, necesse est ut ualidissimi & multi sint nutrimenti, totum enim assimilatur sanguini, &c. Isaac. Aliquando uim carnis retinent, ut scribit Rasis. Nutriunt secundum omnes sui partes, præsertim uitellos, ita ut ex eis nulla ferè pars excrementitia sit, Nic. Massa. Oua, præsertim uitelli, ualde corroborant cor, sunt enim naturæ temperatæ, & citò in sanguinem uertuntur, & parum superflui relinquunt; & sanguinem generant subtilem & clarum: hoc est conformem sanguini quo nutritur cor, Auicenna in libro de medicinis cordialibus, commēdat autem oua ex gallina, perdice, phasiano, starna. Oua temperata dicuntur, albumine scilicet & uitello simul sumptis: quorum alioqui alterum per se ad calidum, alterū ad frigidum inclinatur, Nic. Massa. Oua humectant & hec̄ticis conferunt, Ant. Gazius. Boni succi sunt, De euporistis. Crassi & boni succi, & humorum acrimoniam infranant, De uictu in morbis acutis. Non dura bene parata & cocta, generant bonum humorem, medium inter crassum & tenuè, De dissolutione continui. Ab aliquibus.

aliquibus difficulter coquunt, Libro 1. de locis affectis. Ab ouorum usu multo seni cauendum, Libro 5. de sanituenda. Languentibus dari consueuerunt, De uictu in morbo, ac. In febrili cum syncope ex tenuibus succis Galenus oua (ouorum uitellos) dedit ante quartum diem, & post oua etiam carnem, Methodi 12. Purgatis tuto exhibetur, In praefatio experim. confirm. Hec omnia Galenus. ¶ Cibi qui uiscosum aliquid habent, ut oua, acrocolia, cochlear, edacitatem prohibent, (περὶ τῆς τροφῆς τῶν κινδυνώδων,) quod diutius in uentriculo immorentur, & inhaerendo humores (alimentum, chylum) secum detineant, Athenæus. Sunt bona, sed facile & subito tamen oua putrescunt, Sic nihil ex omni parte iuuare potest, Bapt. Fiera. De ouorum usu in tenui uictu & quod aliquando prohibeantur non quia calidiora sint, sed quia plenius nutriant, pulchre differit Aloisius Munda della dialogo secundo Medicinalium.

¶ Pars I I I. De ouorum salubritate pro diuersa coctura ratione. Coctura ouorum quæ in aqua fit, melior est cæteris: & quæ in calidis cineribus, melior quàm quæ in sartagine, nempe si eiusdem generis semper inter se conferas, dura duris, mollia mollibus, nam mollia in cineribus, duris in aqua coctis præferre oportet, Brasauolus. Ouum molliculum plus alit forbili, & durum plus molli, Dioscor. Quantum sanè ouo coctura accesserit, tanto τροφικώτερον fiet, hoc est tantum in nutrimento uirtutum illi accrescet, Marcellus Vergilius. ¶ Ouum forbile cibus est leuissimus, Galenus de dynamidibus. Boni succi est, non calefacit, uires potest reficere acuatim, antiquitus sumebatur cum garo, lenit gutturis asperitates, Galenus in libris de compos. sec. locos, & alibi. Ouum forbile boni succi est, pituitam crassiore facit, imbecillissimæ materiæ est (id est minimum alit, ut durum ualentissimæ) ouum molle uel forbile: eadē minime inflat, Celsus. Ut sapidiora sint & citius in uentriculo descendant, modicum quid salis addendum est, Nic. Massa. Multos uidi qui ex forbilibus ouis molliorem uentrem habuere: & nonnullos qui uno etiam exhausto, quinquies uel sexies desicerent, Brasauolus. Oua mollia omnium præstantissima sunt ad nutriendum, forbilia minus nutriunt, sed facilius subducuntur, & gutturis leniunt asperitates, Galenus & Symeon Sethi. Salubris est usus ouorum recentium fractorum (effusorum) in aquam (bullientem) & mollium, Elluchasem, Arnoldus de Villanoua, & Symeon Sethi. Oua elixa in aqua cum testis suis, peiora sunt quàm fracta in aqua, quia crassos & fumosos halitus testa cohibet, unde ex frequente eorum usu inflatio oritur, & stomachi uentrisque grauatio, Isaac. Et rursus, Oua in aqua fracta meliora sunt elixis in testa, quia calor aquæ temperate penetrat, & crassas uel partes subtiliat, & grauitatem odoris aufert. Er

alibi, Oua in aqua sine testa cocta, naturalem suam humiditatem seruant, & sui odoris grauitatem exuunt. Sed aliqui magis appetunt in testa sua cocta quàm effusa, ex quorum numero se etiam fuisse scribit Ant. Gazius. Vitanda sunt oua cocta in uentribus gallinarum, & inuoluta (nescio quid sibi uelit hæc uox) & frixa, Arnoldus de Villanoua. Crassi succi sunt oua, quæ uel elixa uel tosta, penitus densata sunt, frixa etiam mali succi, fumoque in stomacho coctura sunt, secum etiam admixtos cibos corrumpentis, quapropter inter deterrimas earum rerum habentur, quæ concoqui nequeunt, Mediocriter uerò cocta, quæ ideo tremula appellantur, ad concoctionem, digestionem, nutritionem, bonique succi generationem præstantiora, Galenus in libro de cibis boni & mali succi. Oua non obdurata multum alunt, Pfellus. Molle ouum stomacho aptum est, Celsus. Oua dura (επιπέτρα, id est dura tum elixa tum assa) & ad coquendum sunt difficilia, & tardi transitus, (descen-

dit), crassiusque alimentum corpori tribuunt, Galenus & Symeon. Tardè & paulatim nutriunt, Galenus. Valentissimæ materiæ sunt, (id est plurimum alunt, si concoquantur,) Celsus. Crassum & uiscosum alimentum præbent, R. Moses. Oua obdurata, assa & frixa, difficulter concoquuntur, Pfellus. Duris in aqua coctis peiora habentur quæ sub cineribus calidis induruerint, nam si quid habent humidi exiccaturum est, & rursus his quoque peiora, quæ in sartagine cocta induruerint, Brasauolus. Oua dura uel fastidium mouent, uel non citò descendunt, Elluchasem. Oua in aqua durata sunt fugienda in epilepsia, Galenus de puero epilept. Monachus quidam Franciscanus cum in festo paschalis collecta à se oua ad duritatem cocta, alba ac rubra (albumina & uitellos: solent enim eo tempore incisæ minutatim utraq; hæ partes in patinis digeri) ad saturitatem edisset, astricto uentre ut neque clysteribus neque medicamentis cederet, obiit, Brasauolus. Duris in aqua coctis tardius permeant: & crassioris sunt succi quæ in calidis cineribus assantur, (nimium assantur, Symeon. επιπέτρα, id est dura.) Galenus. Oua assata sub cinere, ab igne calorem suscipiunt, ut fumosum quoque & grauem odorem, itaque magis siccant minusque refrigerant quàm elixa in aqua, Isaac. Oua cum duobus modis assantur, inter carbones & in cinere, Isaac ea quæ in cinere assantur deteriora esse scribit, quoniam cum calor foci circumeat ipsa, fumosos eorum halitus exte prohibet: quod super carbones non fit, Ant. Gazius. In sartagine uerò cocta, (spissata,) pessimum habent omnibus modis alimentum, nam interim dum concoquuntur in nidorem (ructus fumosos) uertuntur: & non modo crassum succum, sed etiam prauum gignunt atque excrementitium, Galenus & Sethi. Et alibi Galenus, Oua frixa tardè descendunt, mali succi sunt, & corrumpunt etiam secum admixtos cibos, & inter deterrima earum rerum habentur quæ concoqui nequeunt. Mox in nidorem & cholericos humores ac putredinem uertuntur, quare sunt causa fastidii & nauisæ, Isaac. ¶ Oua pnicata elixis (duris in aqua coctis) & assis sunt meliora, Galenus: ut supra recitatum est. Videntur quidem pnicata tanquam in diplomate cocta, cum sapidiora esse, idque condimentorum quoque ratione, tum magis

lenire ac mitigare, quàm quæ in uase statim igni imposto parantur, quæ facilius empyreuma ali-
quod trahunt.

¶ Pars IIII. De electione ouorum ad cibum. Oua gallinarum præ cæteris eligimus, non
opus est autem aliorum quoque ouorum facultates enumerare, quod natura eorum cum gallinaceis
conueniat, Serapio. Gallinarum ac phasianorum oua præstantiora sunt, deteriora uero anserum
ac firuthocamelorum, Galenus. Inter oua principatum tenent pauonina, deinde uulpanseris, ter-
tio gallinarum, Epænetus & Heraclides Syracusanus apud Athenæum. Secundum à gallinaceis
locum merentur oua auium quæ cursu gallinæ procedunt, (quæ affinitatem cum gallinis habent,) ¹⁰
ut sunt altedarigi & alduragi, & alchabegi, & altheiugi, Auicenna. Gallinæ & perdicis oua laudan-
tur præ cæteris ceu magis temperata, deinde anatis, (torrè, anseris,) quamuis malum reddant nutri-
mentum. Alia uero oua, ut paruorum auium aut magnarum, comedenda non sunt nisi medicinæ
causa, Rasis. Oua gallinarum omnibus præferuntur, maxime si ex gallo conceperint, nam zephy-
ria minus sapiunt, Platina. Oua subuentanea minora sunt, & minus iucundi saporis (utpote minus
concocta) & magis humida quàm ea quæ fecunda gignuntur, Aristot. & Plinius. Oua recentia
ueteribus plurimum præstant, quippe optima sunt recentissima, uetustissima autem pessima, quæ ue-
rò in horum medio sunt, proportionè recessus ab extremis, bonitate aut prauitate inter se differunt,
Galenus lib. 3. de alim. & alibi, & Serapio. Oua recentia, plena sunt: uetustiora ut plurimum circa
partem latiore inania. Sunt quæ dum aperiuntur uel refringuntur, diffuant, uitello præsertim;
quod signum est uetustatis. Quod si uitellus ouo aperto integer manserit, & in medio eius gutta ru-
bicunda & ueluti sanguinea apparuerit, (ex qua corda pullorum initio constitui solent,) signum est
oua esse ad cibum adhuc laudabilia, Tragus. Sapidiora sunt oua quæ ex gallinis pinguibus, non
macilentis, sunt nata; & ex depauperis triticum, hordeum, milium, panicum, potius quàm herbas, Pla-
tina. Ex ouis recentibus si quæ in uitelli superficie uenulas rubicundas habuerint, in cibo laudari
audio. Oua oblonga à quibusdam mascula censerit, & salubriora sapidioraque rotundis, ab alijs uero
rotunda haberi mascula, recitatum est supra in c. Arabes præferunt oblonga, parua, tenuia, ut Tra-
gus citat. Idem oua recentia in plenilunio exclusa, tanquam præstantiora, cum ad cibum ceu du-
rabiliora, tum ut gallinis supponantur, colligi iubet. De ouis præcipue uitellus probatur Auicenna,
& oua ipsa potius simpliciter parata, quàm alijs admixta, ut quidam citant. Magis nutriunt &
subtiliora sunt oua, quæ duos uitellos habent, Elluchasem.

¶ Omnia oua, præcipue passerum, Venerem promouent, Auicenna. Gallinæ & perdicis oua
genituram augment, & ad coitum stimulant, Rasis. Bulbi, cochleæ, oua, & similia, semen augere ui-
dentur, non (tollenda uidentur negatio) eò quod habeant naturæ suæ principium cognatum, (quæ
dicitur) & facultates eadem semini, Heraclides apud Athenæum, apud quem Alexis poeta quoque oua
inter cibos Venerem incitantes numerat. Oua promouent coitum, & maxime cum cepis & ra-
pis, R. Moses. ¶ Auicenna in libro de uiribus cordis, ouis quoque cor roborandi potentiam ad-
scribit. Galenus quidem ouum sorbile uires defectas acruatim (atque) restaurare scribit: & in fe-
bri cum syncope ex tenuibus succis oua (ouorum uitellos) ante quartum diem exhibuit, Methodi
12. Vitella, maxime sorbilia, cor fouent ac membra nutriunt, Platina.

¶ Pars v. De albuminis & uitelli facultatibus alimentarijs seorsim. Oua temperata sunt: sed
albumen ad frigiditatem declinat, uitellus ad caliditatem; utrunque humidum est, præcipue albumen, 40
Auicenna, & Isaac, quanquam Galenus Oui crudi albumen (inquit) lana molli exceptum, uel to-
tum ouum agitatam, utiliter imponitur ambustis, quæ moderatè refrigerat & sine morfu siccatur. Sed
dici potest, oui tum album tum luteum, alimèti quidem ratione corpora nostra humectare: foris ue-
rò applicatum non nihil siccare. Ouorum album ægrè concoquitur, Galenus Methodi 12. Vitel-
li facilius coquuntur quàm albumina, Idem ad Glauconem lib. 1. Id cur fiat Aphrodisiensis inquit
problematum 2. 84. Vitellus (inquit) calidus, albumen humidum & frigidum est. Et rursum, Vi-
tellus plus caloris quàm siccitatis habet. Dandi sunt in syncope ex tenuibus humoribus, Galenus
Methodi 12, quod cum facillimè concoquantur, subito & multum & probè alant, atque ita uires re-
staurant. Albumen frigidum est & uiscosum, nec probum sanguinem generat, & ægrè concoqui-
tur; uitellus uero temperatus est, & cæteris albuminis uiribus caret, ut medici quidam referunt. De
ouis sufficit uitellum sumpsisse ab autumnii medio usque ad medium ueris; reliquo tempore albumen
etiam cum uitello sumere licebit, Arnoldus de Villanoua. Vitella, maxime recentia & sorbilia,
ex gallina, perdice, phasiano, cor fouent ac membra nutriunt, in sanguinem enim purum conuer-
tuntur, quare qui inanitate laborant, hoc cibo, repurgato prius stomacho, quod facillimè in alios
humores conuertitur, crebrò in prima mensa utantur, Platina. Vitelli laudantur, maxime de galli-
nis iunioribus mares habentibus, Isaac.

¶ Pars vi. Apparatus diuersi ex ouis. De diuersis ouorum cocturis, in aqua, sub cinere, in
sartagine, de quibus ouis pinctis, abunde iam explicatum nobis est Parte prima huius capituli. Ouum
cum melle, uel garo, uel sale coctum, est compositum ex diuersis facultatibus. Galenus de uictus rat. in
morb. ac. Commentario 1. Candida si croceos circumfluit unda uitellos, Hesperius scombrum tem-
peret oua liquor, id est garum, Martialis. Ouis sorbilibus aut mollibus condimenti gratia quidam
inspergunt cari semen, aliqui (pauci) aquilina semina, alij scobem nucis myristicæ, sal quidem per-
petuum est condimentum omnium. ¶ Oua

¶ *Oua friza, cenogarata, obelixa liquamine, &c.* Apicius 7. 17. Humelbergius sic legit, *Oua friza cenogaro* (sicut affuso inferitur.) *Oua elixa, liquamine, oleo, mero, uel ex liquamine, pipere, laferc.* In ouis hapalis, nucleos infusos; suffundes mel, acetum: liquamine temperabis. *Oua hapala* (inquit Humelbergius) uocat Apicius tenera & mollia, quæ sine cortice & putamine cocta sunt in aqua: qualia & stomachum confortant, authore Scribonio Largo Compositione medicinali 104. Sed Scribonius loco iam citato simpliciter oua hapala commendat, nec dicit ea sine putamine in aqua coqui: & Dioscorides hapalon ouum molle appellat, hoc est medium inter forbile & durum, ut ipse interpretatur: & nos supra quoque ex aliorum sententia retulimus. Tyropatina: Accipies lac, aduersus quod patinam æstimabis: temperabis lac cum melle quasi ad lactantia, (id est lactaria, Humelbergius) oua quinque ad sextarium mitis; sed ad heminam oua tria in lacte dissoluis, ita ut unum corpus facias: in cumana colas, & igni lento coques; cum duxerit ad se, piper aspergis & inferes. *Oua sphongia ex lacte:* Oua quatuor, lactis heminam, olei unciam, in se dissoluis, ita ut unum corpus facias. in patellam subtilem adijcies olei modicum, facies ut bulliat, & adijcies (oleo bullienti) impensam (mixtionem iam dictam ex ouis, lacte & oleo) quam parasti, una parte cum fuerit coctum, in disco uertes, melle perfundis: piper aspergis & inferes, Hæc omnia Apicius. Humelbergius oua sphongia interpretatur cibum qui ouorum formam præ se ferat, & spongiosum, id est ad modum spongiæ rarum, tenerum & inflatum. Nostri hoc uel simile edulium uocant *ein bratne milch*: Græcè Latineque oogala dici potest, quanquã Cælius, Pultem (inquit) ex ouis & lacte concinnatam oogala dicunt medicæ rei studiosi. Laudatur hoc inter cibos dysentericorum ab Aetio, si bene memini. *Oua decoquuntur etiam in aqua, uel iure carnis, integra, sine corticibus, quæ sapida & optima sunt, præsertim si cum saccharo & cinnamomo condiantur.* Sunt & qui in sartagine primo modo pauxilla oua primum pertractata, in aqua simplici, iuncto pauxillo saccharo uel aqua rosacea percoquunt, quæ ego non uitupero. Fit etiam ex eis laudatissimum ferculum, si confusa in iure carniū comedantur, cum quibus conducit modicum acetii, uel succi uue acerbæ ponere. Ego tamen in senibus & cõualescentibus uini aromatici aut Maluatici optimi portionem aliquam cum saccharo & cinnamomo libentissimè porrigo. Vt cumque parentur, semper portiunculam salis adde-re oportet, cum sic facilius & digerantur, & à stomacho etiam descendant, Nic. Massa in epistolis.

¶ *Ex Platina.* Ouorum albore utimur in condituris quorundam eduliorum ac bellariorum. Jusculum croceum è uitellis ouorum cum agresta, iure uituli aut capri, pauco croci, &c. describitur 30 à Platina 6. 44. *Fricella* quomodo fiat ex albameto ouorum, polline & caseo recenti, leges apud eundem lib. 9. cap. 3. ¶ *Quæ sequuntur ab eodem authore omnia sunt, lib. 9. cap. 19. & deinceps prodita.* De ouis agitatis & confractis: Oua cum modico aquæ & lactis bene agitata, & confracta aut tudicula aut cochleari, caseo trito cõmiscabis. Mixta, ex butyro uel oleo coques. Suauiora erunt, si & parum cocta, & dum coquuntur, nunquam uoluta fuerint. Herbacei coloris si uoles, his betæ ac petroselinii plusculum, succi buglosi, menthæ, amaraci, saluicæ parum addes. Aliter: Eisdem herbas concisas, & frictas modicum in butyro aut oleo, superiori impensæ admiscebis, ac coques. Nutriunt hæc, tardè concoquuntur, hepar iuuant, obstructions & calculum generant. *Oua frictellata:* In patellam feruentem oleo aut butyro, oua recentia & integra, abiecto putamine, indes: lentoque igne decoques, oleo semper, præsertim cochleari aut tudicula suffundendo. Vbi alba esse cõeperint, 40 cocta scito. Durioris concoctionis propter fricturam hæc putant medici. *Oua elixa:* In feruentem aquam oua recentia, abiecto folliculo indes, concreta ubi erunt, statim eximes, tenella esse debent, ac saccharo, aqua rosacea, aromatibus dulcibus, agresta aut succo malarancij suffundes. Sunt qui & tritum caseum inspergant: quod nec mihi nec Phosphoro placet, qui tali edulio per sæpe uescimur, sine caseo enim optimum ac suauissimum est. Aliter: Oua in lacte aut in uino dulci coques, eo modo quo ante. Verum de caseo nulla fiat mentio, plus alit hoc: etsi ad phlegmonem sanguinem ducit. *Oua fricta:* Oua recentia diu coquendo dura facies, ablati deinde putaminibus, oua ipsa ita per medium scindes, ut nullibi albamētum comminuatū. Exempta uitella, partim cum bono caseo tum ueteri tum recenti, & uua passa contundes, partim referuabis ad pulmentum colorandum. Parum item petroselinii, amaraci, menthæ minutatim concisæ, addes. Sunt qui & duos albos ouorum aut 50 plures cum aromatibus indant. Hæc impensæ albamenta ouorum repleta & conclusa, lento igne in oleo friget. Frictis, moretum ex reliquis uitellis & uua passa simul tumis, ac ex agresta & sapa dissolutis, addito gingibere, caryophyllo, cinnamo, infundes: efferueantque paululum cum ipsis ouis, facies. Hoc plus mali in se habet quam boni. *Oua in craticula:* Oua tunsa in patellam extends & coques, donec concreta plicari quadrifariam possint. Hæc in quadræ modum redacta, in craticulam ad focum positam extends. Oua deinde recentia, ablati putaminibus, huic indes: saccharumque & cinnamum, dum coquitur, insperges. Cocta cõuiuis appones. *Oua in ueru:* Veru bene calefacto, qua per longum transfiges, & ad ignem, ac si caro esset, torrebis. Calida sunt edenda. Stolidum inuentum, & coquorum ineptiæ ac ludii. Aliter: Oua recentia in cinere calido diligenter ad ignem uolues, ut æqualiter coquantur. Exudare ubi cõeperint, recentia & cocta putato, ac conuiuis apponito. Optima hæc sunt, & cuiuis apponi per commodè possunt. Aliter: Oua recentia in ollam cum recenti aqua imposta, ubi parum ebullierint eximito atque edito. Optima enim sunt & bene alunt. *Oua fricta Florentinorum more:* In feruentem ex oleo patellam, oua recentia, ablati putaminibus

singillatim indes, tudiculaq; aut cochleari circunquaq; refringes, in rotundum redigens. Colora-
tiora ubi esse coeperint, cocta scio, tenella intus sint necesse est. Coqui difficilius hæc, quam quæ su-
pra, consueverunt. Aliter: Oua integra in carbones ar dentes cōjctio, ac calida donec frangantur,
fusse percutito. Cocta & exempta, petroselino & aceto suffundito. Oua fricta: Caseum pinguem
& tritum, parum menthæ ac petroselini concisi, uæ passæ minimum, modicum piperis tursi, duo
uitella ouorum cruda simul miscbis, mixta, in oua more Florentino fricta, ubi inde per tenue fora-
men uitellum exemeris, indito: ac iterum frigito, donec farcimen coquatur. Conuoluenda sapius
sunt, & cocta agresta aut succo malarancij cū gingiberi suffundenda sunt. Oua in pastilli morem:
Farinam subactam, tenuem admodum facies: extensæ per tabulam, oua recentia distincta spacijs
addes, inspergendo semper unicuiq; parum sacchari, aromatum, minimum salis. Inuoluta deinde,
ut pastillos solemus, aut elixabis aut friges, fricta tamen laudabiliora sunt. Dura fiant caueto. Huc-
usq; Platina. Idem cap. 29. septimi libri iusculum uerzulum describit: quod recipit ouorū uitella
quatuor, sacchari unc. quatuor, succi mali arancij tantundem, semunciam cinnami, aquæ rosacæ
unc. duas. Iuber autem eo modo coqui, quo iusculum croceū coquitur: & quo magis placeat, etiam
crocum addere. Hoc genus cibarij (inquit) æstate præcipuè salubre habetur, multum enim ac bene
alit, parum refrigerat, & bilem reprimat.

¶ Germani *troßeyer* uocant oua cum putamine suo in cinere asæ, uel in butyro frixa, quibus
in mucrone apertis aliquid salis & aromatum, ut cinnamomi, macis, & nucis myristicæ injicitur, &
omnibus intus ligello inferto diligenter permixtis, foramen iterum clauditur crustula testæ cum al-
bumine apposita, ut in Magirico quodâ libro Germanicè scripto reperimus. Ex quo etiam sequen-
tem apparatus transcribere uolui. Oua farctia: (author anonymus globosa uocat, *Fugelecht eyer*.)
Vitellos ouorum agita & misce cum pane de simila friato, nuce moschata & sale, hac impensâ testas
ouorum reple per toramen, quod crustula testæ albumine illita rursus claudes. & oua coques pro
libito, elixabis, assabis, aut friges in butyro. Placentam quæ ex ouis fit nos frictatâ uocamus, quæ
& tardi & nidorosi nutrimenti causa est, Brasauolus. Mutagenat, id est cibus qui fit in aliquo uase
cum lacte feminum communium & iure gallinæ & uitellis ouorum cum saccharo & miscella aro-
matica è cinamomo, spica, cubebis, calamo aromatico & cari semine, coquitur autem in igne & ap-
posita super uas testæ calida, Syriaticus. Farinam quidam ex ouis aut lacte subigunt, Plinius. Idem
mulieres nostræ faciunt, & phramata sic subacta cylindro extendunt in tabula, subfirata insperctis
farina, in fascias oblongas, quas deinde per partes quadratas diuidunt, quantas capere sartago potest,
in qua oleo aut butyro frigi debent *eyer ô:le / milch ô:le*. Sed alia quoq; innumera panum, placen-
tarum, laganorum, eduliorumq; diuersorum genera ex ouis, aut eis admixtis, fiunt, uulgo cognita,
(*spannenbüchen / verbütne tuchle / eyermüßer / jussel / eyerziger / gebatne milch*, &c.) quæ omnia
persequi infinitum foret. Satis fuerit ea quæ authores de his tradiderunt collegisse.

¶ Pars V II. Ordo ouorum in cibo. Oua bina mensæ inferri secundæ apud priores solita scri-
bit Athenæus, cum turdis, &c. Apud Romanos cœnæ initia habebant oua, attestante Porphyrio
quoq;. Vnde Horatius, Ab ouo usq; ad mala citaret, Sermonum 1. Integram famem ad ouum affe-
ro: itaq; usq; ad assum uitulinum (aliâs uitellinum) opera ista perducitur, Cicero in epist. ad Patum.
Vbi integram famem ad ouum afferre (inquit Cælius) non aliud esse uidetur quàm ad secundam
usq; meniam cibi appetentiam producere. Quod si sanitatis rationem spectes, oua quoquo modo
parata tum à sanis tum ab ægris priore loco sumenda uidentur. à sanis, quoniam facilius, forbilis
præsertim & mollia, concoquuntur, liquidiora enim & faciliora concoctu, quæq; facile corrupun-
tur, priore sumi loco debent, à duris quidem sanos pariter & ægros, & hos multo magis abstinere
prorsus conuenit, nisi cum aluus solutior est, quam si durius coctis ouis coercere libuerit, ea quoq;
ante alios cibos citari conuenit: ut contra etiam si mollire aluum forbilis exhauriendis statueris,
id quoq; initio mensæ faciendum.

DE REMEDIIS EX OVIS, PARTES.

Pars I.	De remedijs ex ouis integris in genere primum, deinde particulatim.	
II.	De oleo ouorum. Et remedium ex putidis.	50
III.	Remedia ex forbilibus.	III. E crudis.
V.	E duris, & tustis.	VI. Cum aceto.
VII.	Cum alijs diuersis admixtis.	VIII. De remedijs albuminis.
IX.	De remedijs uitelli.	X. De pellicula interiore, & pullis ouorum,
id est, nondum exclusis.
XI.	De testis ouorum.	

¶ Pars I. De remedijs ex ouis totis, in genere. Anserina & pauonina oua idem quod galli-
nacea præstant, Kiranides. Ouum gallinaceum maxime nobis in usu est, utpote facillimum para-
tu, quare non indigemus alijs, licet eadem facultate præditis, est autem temperamento frigidius
symmetris, Galenus de simplic. 11. Possit tamen aliquis hæc omnia ad album duntaxat oui liquo-
rem referre, cum & ante & post hæc uerba de eo ipso Galenus agat, sed ipsum quoq; integrum ouum
aliqui ad frigiditatem uergere sentiunt, eò quod albuminis in eo quàm uitelli copia maior sit. Et ipse
Galenus mox in eodem capite, Oui (inquit) uel albumen, uel id unâ cum uitello impositum ambu-
ftis, me-

his, mediocriter refrigerat. Dicitur est saepe pharmaca illa quæ uim eximiam nullam obtinent, ue hementioribus materie instar admisceri, unde fit ut polychrestia, hoc est multiplici usu celebria habeantur, & potentioribus (diuersis) inseruiant. Huiusmodi etiã ouum est, quod diuerso insuper elixationis aut affationis accedente modo, magis etiam uariũ de se præbet usum, nam siccantibus humores pharmacis, elixando duratum, uel affatum uel frixum miscetur: ijs uerò quæ contentos in thorace & pulmone humores incidunt, forbile, hoc est leuiter elixum aqua dum incalcescat tantum, Galenus. Idem in libro de boni & mali succi cibis, ouorum uires propè ad alicam accedere scribit.

¶ De hisdem particulatim. Oua medentur apostematibus circa anum & peccinẽ; & supponitur licinium infusum in eis & in oleo rosarum, propter abscessus ani & percussione eius, Auicenna. Et rursus, Emplastris apostemata prohibentibus miscentur oua; item clysteribus propter ulcera & apostemata: & erysipelata eisdem utiliter illinuntur cum oleo. Oua contracta contusa (illita) super tumores apostematum, prohibet ea augeri, & oleum rosarum cum eis mixtum, Petrus Aponensis in Problemata Arist. Cur pelles recenter detractæ, maxime quæ arietum, uerberum uulnibus & uibicibus admotæ, & oua super contracta (ἀποκαταγόμενα) prohibent ulcera, ne conflant, Aristoteles querit in Problematis 9. 1. Vide in Ariete G. quod autem ad oua, inquit ea uiscositate sua cutim ueluti agglutinare, & prohibet erene ulcerũ calore nimio humores attrahi possint. ¶ Recentia illita adustiones ignis sanant, Kiranides. Ambulata aquis si statim ouo occupentur, pustulas non sentiunt, quidam ammiscent farinam hordeaceam, & salis parum, Plin. Oua medentur adustioni ignis, uteris autem eis cum lana, & prohibet ulcerationem, ac similiter adustioni aquæ etiam, Auicenna. Plura leges inferius inter facultates albuminis. Oua cum oleo trita ignes sacros leniunt, betæ folijs superilligatis, Plin. ¶ Tumorem mamillæ repelles agitato ouo cum uino quinq̄ quies copiosiore, eo liquore madefactum linteum imponens, Ex libro Germanico manuscripto. ¶ Ouo gallinaceo caput inlinito, postea aqua uel succo herbæ cyclaminis caput lauato; hoc pacto lentes necari ultra non renascuntur, Marcellus. Galenus alicubi in opere de medic. compon. sec. locos, oua extergere negat. ¶ Dioscorides inter aconiti remedia numerat oua in oleũ euacuata, ita ut totum hoc cum muria miscetur & forbeatur tepidum. Verba Græca sunt, *διὰ τὴν κραιβήτητα ἀπὸ αἰσίου καὶ χλωμότητος*, (Marcellus legit *διὰ τὴν κραιβήτητα*, quanquam uertit trita) *οἰὸν ἄλμη καὶ ροφίμωτα*. Aegineta habet, *διὰ τὴν κραιβήτητα ἀπὸ τοῦ αἰσίου, λευκότητος, οἰὸν ἄλμη καὶ ροφίμωτα*, apparet autẽ uox *λευκότητος*, corrupta à *χλωμότητος*. Cæterum hæc uerba *ἀπὸ αἰσίου* uel *ἀπὸ τοῦ αἰσίου*, Ruellius interpretatur in idem, scilicet oleũ, quoniam in impressi codices Græci, proximè ante oleum nominant, tanquam id tum per se, tum cum absinthio potum prosit, Aegineta & Aetius non oleum eo loco, sed unum merum uel per se uel cum absinthio potum auxiliari scribunt, & sic Marcellus Vergilius quoq̄ uertit, nec in annotationibus quicquam admonet, tanquam omnino in codice suo Græco sic legerit, Cornarius ex Aetio lib. 13. cap. 61, sic redidit, Oua in unum uasculum euacuata, conuassata & tepesacta, ex muriaq̄ absorpta, Rursus Marcellus *οἰὸν κραιβήτητα* ouorum putamina uertit, quod ea tantum ouis depletis & euacuatissimis super sint, & quod apud Aeginetam legitur *λευκότητος*, quam uocẽ ipse exponit trita & infracta, Nicandri quoq̄ uersus citat ceu qui pro sua opinione faciunt: *πυλῶνα δὲ ὀρετικῶν ἀπαιτῶν ἀδύνα κραιβήτους*, *Ἀφροῦ ἐπεγχερόμενος τοῦ θορυπῆος κραιβήτους*. Mihi quidem Nicander nequaquam de putaminibus ouorum sentire uidetur, sed de ipsis ouis (synecdochicè dico, pro albumine & uitello tantum) euacuatissimis, ita ut tota oui interna substantia in uase aliquo unã cum muria conuassetur & miscetur, bibaturq̄, nam pro muria (hálmen Dioscorides uocat) Nicander spumam marinã dixit, qua scilicet pasci & inescari solent cephalii marinæ aues. Sic & Nicandri Scholiastes sensisse uidetur, scribens: Oua deplere præcipit & cum spuma marina miscere, Et Hermolaus ex Dioscoride, Oua in patinam depieri & subigi cum salifugine iubet.

¶ Lac cum ouo & rosaceo ualet ad oculorum phlegmonas, Galenus lib. 10. de simplicib. Ad oculorum dolores & uigilias: Mulsam instillato, & ouum præmaceratum (nimirum in mulsâ) ac putamine munda. u. m. in duas portiones secato, & super oculũ deligato, & somno occupabitur, Idem Euporiston 3. 18. ¶ Cibo quot modis iuuent, notum est, cum transmeent faucium tumorem, calfacitq̄ obiter foueant, Plinius. Dantur & tussientibus cocta (ad duritiem nimirũ, hæc enim Græci *σιφίσι* absolute uocant, & hæc etiam proprie teri possunt, quanquã & forbilia per se ad tussim prodesse non est negandum) & trita cum melle, Idem. Ad tussim, Ouum melle teres domitum feruentibus undis, & sumes, Serenus. Vide infra in Ouo duro. ¶ Equo strophoso oua quatuor in os confringe, & ut simul cum putaminibus deglutiat cura, Anatolius. Oua gallin. numero quatuor adijciuntur cerato cuidam podagrico apud Aetium 12. 43. ¶ Infunduntur & uirilicis uitij singula, cum ternis passis cyathis amyliq̄ semuncia à balneis, Plinius.

¶ Pars 1. De oleo ouorum. Oleum de ouis experientia plurima probatum est cutim expurgare, impetiginem, serpiginem, & alia cutis uitia persanare, capillos regnere, ulcera maligna & fistulosa curare. Vitellii ouorum elixãdo duratorum triginta, aut circiter, manibus friati, in sartagine terrea plũbata (sartagine lapidea, Monachi in Mesuen) irigantur igni mediocri, mouendo cochleari ligneo aut ferreo, donec rubescant, & oleum ab his resoluatur, quod presi cochleari largius remittent. Vel ijdem uitelli elixãdo indurati mola frangantur, deinde in offas tundantur, & torculari exprimantur, quale in oleo amygdalino explicuimus, & oleum destillabit. Vel ipsi uitelli corpulentis

uasi (cucurbitæ defillatoriæ) oleumq; in capitellum (alembicum) ignis uolentia attollatur, qualiter oleum philosophorum post dicendum, Io. Mesues paraphraste Jac. Syluio. Cutis fœditatem mirè aufert, (inquit Syluius,) ac eicatrices, præcipuè in ambustis relictas. ferè autem grauitèr olet: minus tamen postremum sublimando defillatum. Pilos auget Serapioni in Antidot. aurium, dentium, sedis doloribus, & alijs plerisq; sedis affectibus (utile) Rasi in Antidotario. Oleum ouorum Nicolai. Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunarum in patella ferrea, semper mouendo rude ferrea, donec probè assentur, calidissimos linteo forti, oleo amygd. dulc. madefacto exprime. Satius est uitellos crudos frigere, cochleari assidue moueri, donec assati & cochleari pressi, uase inclinato reddant oleum; quod phiala conditum etiam diu integrum seruatur. Ex uiginti uitellis extrahes horis duabus unc. quatuor aut circiter, Hæc Syluius. In codice quidem Nicolai Myrepsi quem Leonardus Fuchsius nobis Latinum è Græco reddidit, nullam olei de ouis descriptionem reperio. Oleum ouorum salubre & experimentis cognitum est aduersus impetiginem aliosq; morbos. admixto pauco sanguine gallinæ curat scabiem cholericam. iniectum tepidum sedat statim uehementiam doloris in abcessibus aurium, et accelerat concoctionem eorum, aperitq; ipsos; & facit nasci capillos, confert etiam aduersus fistulas & ulcera melancholica, mitigat dolorem ambustionum & ardorem. cicatricem subtilem reddit, & dentium dolores antiq; eliminat, si illinatur cum pinguedine anseris. per diem curat egrum uehementer affectum dolore hepatis propter flatum contractio. colorem corruptum restituit, præsertim in albedine oculorum, Arnoldus de Villano. Hoc oleum ipse hoc modo fieri obseruauit: Vitelli ouis ad duritiem elixis exempti, in sartagine assentur, uertendo subinde uoluendoq; paulatim cochleari, donec incipiant ita liquefcere, utiam in chylum æquabilem & puluim similem conuertantur. manet autem materia adhuc flauo coloris, eam mox infundes in linteum, quod utrinq; torquens ac circunouluens oleum subflauum exprimes. Alij cum uitelli sic in patella assi ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquunt, donec materia tota hæccari ac denigrari incipiat: quæ paulò post iterum liquefcet, & multum humorem nigrum & ex adustione graueolentem remittit. Tum cochleari materiam in sartagine crassiusculam comprimunt, ut oleum & humor omnis uase in alterum latus inclinato defluat & colligatur. Et hoc tanquam maiore desiccandi ui præditum superiori præferunt.

¶ Præsentaneum colicis remedium sic: Oua putidissima in Sole ponito ut perficentur, cum aruerint conteres, & minutissimè percribrabis, & ad præsidium in doliolo uitreo condes, cumq; in aliquo auspiciabitur coli dolor, in hemina aquæ calidæ dabis bibenda cochlearia tria, Marcellius. 30
¶ Si oui albumen cum uitello ponatur in matula alicuius, quem ueneno infectum esse suspicio fuerit, intra aliquot horas locus ueneni in hepate demonstrabitur, nam si id in uenis fuerit ultra gibba hepatis, aut in uisj urinalibus, ouum nigrescet ac foetebit. Sin citra concaua hepatis, ut in orobo (colio, uel alterius intestini nomen legendum apparet,) ouum rugas & colorem citrinum contrahet, absq; foetore. Hoc annotatum reperi in margine codicis cuiusdam Serapionis iuxta caput de uirgna. Obscurus. Ad exustionem: Ouum aliorum uitellos in sartagine combure, & in modum emplastri impone, Galenus Euporist. 3. 198.

¶ Pars III. Remedia ex ouis forbilibus. Oua forbilia, in quibus liquidum (id est albumen) coactum adhuc densatumq; non est, ad leniendas (laeuigandas) gutturis (pharyngis) asperitates idonea sunt, Galenus in libro de alimentis boni & mali. In inflammationum arteriarum principijs lenissima sunt (remedia,) Idem libro 7. de compos. sec. loc. Symeō Sethi scribit oua anserum proprietate quadam *diuina*, hoc est bonum ingenium facere, ijs qui cum melle & butyro ea assidue esitarint. sed uerisimilius est, oua cum anserina tum non minus gallinacea forbilia, siue per se, si ue magis etiam cum melle ac butyro sumpta, non *diuina*, sed *diuina*, id est uocis bonitatem, repurgata laeuigataq; arteria, præstare. Oua forbilia uocem clarificant, Elluchasem. Ouum forbile miscetur ijs quæ contentos in thorace & pulmone humores incidunt, & usurpatur in illis quorum guttur exasperatum est clamore, uel acrimonia humoris, tenacitate enim sua partibus affectis inhaeret & immoratur cataplasmatis instar: & pariter substantiæ suæ lenitate omnis morbus experti easdem mitigat curatq;. qua ratione asperitates etiam circa stomachum, uentrem, intestina & uesicam obortas curat, Galenus. Prodest nimium calidis œsophago, stomacho, uesicæ, Elluchasem. Acrochlia 50 ron, id est leuiter calefactum sorptumq; prodest uesicæ rosionibus, renum exulcerationibus, gutturis scabritiæ, reiectionibus sanguinis, & thoracis rheumatismis, Dioscorides tanquam de albumine priuatim: sed uidentur de toto ouo forbili rectè eadem prædicari posse. Vtile est tussis, pleuritidis, phthisis, rauedini uocis à causa calida, dyspnœæ: & sputo sanguinis, idq; in primis cum uitellus tepidus sorbetur, Auicenna. Sanguinem spuuentibus salutare est ouum forbile, Elluchasem. Oua semicocta commendantur ad tormina (dysenteriam) sine febre, Galenus de uictu in morbis acutis comment. quarto. Semicocta stomachum roborant, & uires restaurant, ut alibi inter Notha Galeno adscripta legimus. Reperiuntur qui ex forbili ouo ter quaterq; excernant, Brasauolus. Ouum trium aut quatuor candidum in aquæ congio concussum bibat febricis, hoc ualde frige facit, & ægrum ad aluum exonerandam conturbat, Hippocrates libro 3. de morbis. 60
¶ De ouis quæ cum remedijs efficacioribus miscentur, inferius etiã dicetur in genere, & particulatim; in præsentia uerò de forbilibus tantum quæ alijs ammiscentur. In ouum forbile mastiche puluerem

uerem mittes, sed opus est ut mox coagitatum statim sorbeas, ne dilatione fiat crusta: quo exhausto facile tussim sedabis, si id saepius feceris, Marcellus. Amylō datur cum ouo his qui sanguinem reiecerint: in uestica uerò dolore, semuncia amyli cum ouo & passis tribus ouis (ea nimirum passis mensura, quantam tres ouorum teste caperent) suffere uel facta, à balineo, Plin. Ad uomitum nimium reprimendum sulphuris uiui pusillum, & ramenti de cornu cerui tantundem, in ouo sorbii tritum & permixtum bibi utile est, Marcellus. Sulfur cum ouo sorptum expurgat in icteris, ut legitur in libello de cura icteri qui Galeno tribuitur. Tussim quamuis grauem maiorum natu intra quinque dies, paruulorum etiam intra triduum sanat, qui sulphuris triti quātum tribus digitis capere potest, in ouo semicocto sorbili per triduum ieiuno, aut per quinque dies dedit, Marcellus. In ouo sorbili cimicem unum contritum ieiunus ignorans qui sorbuerit, desinet uomere, hoc saepe expertum est, Idem. Medici liquida resina raro utitur, & in ouo ferè è larice, propter tussim ulceraq; uiscerum, Plinius. Eadem ratione sunt qui etiam catapotia ex ouo sorbili deglutiant, quod ita facile commodeq; deuorentur: sed hic ouum aliud nihil confert, ad tussim uerò ulceraq; uiscerum ipsum quoque per se non nihil iuuat.

¶ Pars IIII. Remedia ex ouis crudis integris (id est cum albumine & uitello) absorptis, primum per se extra & intra corpus: deinde alijs admixtis. Ouum crudum utiliter mox imponitur ambulans, siue albumen tantum imponas lana molli exceptum, siue totū unā cum uitello agitatum, (siue ad vomitum) refrigerat enim moderatè & sine morfu siccat, Galenus. Ad ignem sacrum: Ouo crudo linies corpus ubi feruor fuerit, & desuper folium betæ impones: miraberis sanitatem, Sextus. Ad epiphoras oculorum sedandas: Limaces complures tere in mortario nouo uel nitido, & adijce ibi ouum gallinaeum incoctum, & tinge illic lanam succidā, & fronti impone, Marcellus. Saepe boum languor & nauſea discutitur, si integrum gallinaeum crudum ouum ieiunus faucibus inferas, ac poſtero die spicas Vlpici uel alij cum uino conteras, & in naribus infundas, Columella. Ouum si sorbeatur crudum, prodest contra sanguinis fluxum, eiusdemq; mictum, Auicenna. Alexander Trallianus oua cruda in renum inflammatione sorberi conſulit. Ouum crudum si sorbeatur, sistit fluxum muliebrem, & reiectionem sanguinis superiorem, & arteriam attenuat, & clarificat. Facit etiam ad inflammationem ani, & rupturas, & ad omnem dolorem perfectè, Kiranides. Ouum crudum sitim prohibet, & raucedinem emendat, ut in nothiſ Galeno attributis legitur, Raucus si oua incocta recentia singula per triduum ieiunus hauserit, statim remediabitur, Marcellus. Caterum toto ouo crudo utimur, admixto rosaceo, ad inflammationes circa palpebras, aures & mamillas, quæ ex icſtu istarum partium uel aliter oboriuntur: item circa corpora neruosa, ut cubitum, tendines digitorum, uel articulos in manibus pedibusq;, Galenus. Andromachus apud Galenum in opere de compos. med. ſec. locos, oua cruda integra duo immiscet medicamento cuiſdam composito ad ſedem. Oua cruda cum passio oleiq; pari modo tussientibus dantur, Plin. Si quis purulentum tussit, (Ad puris & sanguinis excreationem, Plinius) ouū crudum cum pari mensura succi de porro ſectiuo expressi, tantundemq; optimi mellis (Græci, Plin.) permixtum, calefactum ieiunus sorbeat, Marcellus. Ad phthiſicos: Oua cruda duo in calice uerguntur, eò adijciuntur olei optimi, gari floris, passii Cretici, ſingulorum uncia quinque, cumq; hæc in calicem cõieceris, axungia uetustissima tantundem in uase igne diſſolues, eundemq; liquorē calidum ceteris rebus adijcies: omniaq; pariter super aquam feruentem remittes, & calida phthiſicis bibenda præbebis, Marcellus. Oua in aceto macerata ut emolliantur putamen, cum farina in pane ſubigunt: quibus coeliaci recreantur, quidam ita reſoluta (aceto mollita) in patinis torrerit utilius putant, quo genere non aluos tantum, sed & menses fœminarum ſiſtunt: aut si maior ſit impetus, cruda (præmollita aceto) cum farina ex aqua hauriuntur, Plinius. Oua ex aceto decocta ardoreſ urinæ, renum ulcera ac ueſicæ mirificè tollunt: & multò magis, si nuper nata & cruda excuſſo albamento deglutieris, Platina, uide etiam in Vitelli remedijs infra. Oua cruda dyſentericorum qui ardorem ſentiunt clyſteribus adduntur, cum uino modico ac largo rosaceo conſuſata, Aetius. Qui præcordiorum ardore uexantur, si etiam febres & lumbricos habeant, hoc remedio ſanabuntur: Ouum crudum ſummiter apertum exinanies, idq; implebis oleo uiridi, & defundes: & lotio uirginis pueri implebis, & defundes: tum adijcies parum mellis, & in unum cum oui ipſius anterioribus permiſcebis, & potandum ieiuno dabis, hoc & ſtercus uetustissimum & lumbricos noxios pellit, & febrem acutissimam releuat, Marcellus. Ad ſecundas mulieris morantes: Sapæ cyathos duos, ouum crudum unum, & aquæ calidæ quod ſatis eſt, ſimul mixta bibenda præbero. Et si ſequitur quidē, conſeſtim ipſam ſubuerter, eaq; uolente ſtatim ſecunda eiſcietur. Si uerò non exciderit, fœnungræcum cum aqua conſuito ad tertias. præbe bibendum, eſt enim probatum, Nic. Myreſſus.

¶ Pars v. Remedia ex ouis duris & uſtis. Oua elixando indurata, aſſa & frixa, miſcētur medicamentis ijs quæ humores (fluxiones) exiccare poſſunt, Galenus. In ouis eſt aſtrictio, & proprie in uitello eorum aſſato, Auicenna. Aluum aſtringunt dura oua, magisq; ſi aſſa ſunt, Celsus. Oua aſſata in cinere ſine fumo, medentur ſolutioni uentris & dyſenteria, (quod & in nothiſ quibusdam Galeno adſcriptis legitur) cum ſumuntur cum aliquibus aſtringentibus & aqua agreſtæ: item aſperitati (ulcerationi) inteſtinorum ac ueſicæ, Auicenna. Galenus hoc ſcribit de ouis in aceto coctis, ut inferius referetur. Oua tota ſiſtunt & menses mulierum cocta & ex uino pota, (dura intelligo,)

Plinius ut quidam citat. Si quæ mulier menses ordinato tempore non habuerit, tria oua recentia ad duritiem cocta, putamine separato, & minutatim concisa lateri ignito infundat, & uaporẽ (quod per canalem aut infundibulum fieri poterit) utero concipiat: sic fiet ut paulatim hoc uitium emendetur, Ex libro Germanico manuscripto, uidetur autem hoc remedium, non prouocandis mensibus, sed coercendis illis qui intempestiue fluunt destinatum esse. Oua cocta & cum melle trita tussientibus dantur, Plinius uidetur autem de duris intelligere, ut supra exposui. Ex ouo duro interius quod est (albumen nimirum unã cum uitello) passo intritum, adiectis aquæ calidæ cyathis duobus, si antequam cubitum eas biberis, quietiorem à tussi maiorẽ partem noctis habebis, & eius portionis adfiduitate sanabere, Marcel. Putant aliqui oua diutissime elixa & indurata immodicè, homini uenenum fieri.

¶ Albumen & totum combustum ouum, & cum uino uel aceto potum uel impositum, omnes fluxus stringit, Constantinus, alij ex Aesculapio, nulla albuminis mentione facta, sic legunt, Ouum totum combustum, &c. Ad sanguinis reiectionem è pectore, Ouum cinis prodesse putatur, Serenus. Ad profluuium mulieris: Gallinæ ouum totum comburas & conteras, & in uino mixtum illinis, refringit, Sextus, uide in Testa oui uita inferius.

¶ Pars vi. Remedia ex ouis cum aceto coctis, aut solũ in eo maceratis & emollitis. Si aceto coctum edatur ouum, exiccat fluxiones uentris, Galenus & Symeon Sethi, quod si etiã admiscueris aliquid eorum quæ dysentericis & cœliacis profunt, deinde super igne mediocri & minimè fumoso, qualis carbonum est, frixeris, & exhibueris ægris, non parum eos adiuueris. Conuenienter autem addetur huic remedio omphacium & rhûs, tum ruber dicitur qui obsonijs aspergitur, tum succus ipsius: & galla, & sidia, & cinis cochlearum quæ integræ tostæ fuerint: nec non uinacea, & fructus myrti, mespili, corni, his medicatiora sunt balauftia, & hypocisthis, & cytini, Galenus. Oua cocta sicut sunt (in testa sua nimirum) cum aceto, prohibet effusionem humorum ad stomachum & intestina, & fluxum uentris & dysenteriam: & medentur asperitati gulæ & uentriculi, Auicenna. Ex aceto decocta ardores urinæ, renum ulcera ac uesicæ mirificè tollunt: & multo magis si super nata & cruda excusso albamento deglutieris, Platina. Maceratorum in aceto putamen mollior, rabilibus cum farina in pane subactis, cœliaci recreantur. Quidam ita resoluta (aceto mollita) in patinis torreri utilius putant. Quo genere non aluos tantum, sed & menses foeminarum sistunt: aut si maior sit impetus, cruda (præmolliata tamen aceto) cum farina ex aqua hauriuntur: Et per se lutea ex his decocta in aceto donec indurefcant: iterumq; cum trito pipere torrentur ad cohibendas aluos, Plinius. Cœliacos recreabis pane, Quem madido farre efficies ac mollibus ouis, Quorum testa fero prius emollescat aceto, Serenus. Oua in aceto cum testis suis macerata, & alio die in patella infusa ibiq; tosta, cœliacis in cibo data plurimum profunt, Marcellus. Oua decoquantur ex aceto donec indurefcant, & uitelli eorum tosti cum pipere esui cœliaco dantur, cito medentur, Marcellus. Tussis in equo (inquit Theonnestus in Hippiatricis Græcis) quam æstus aut puluis excitauit, his remedijs abigitur, Oua quinque cum suis putaminibus in aceto acri cum aduersa spera cere coeperit, macerabis, diluculo deprehendes exteriorem callum intabuiffe, sic ut ea profus emollescant: qualia uideri solent quæ intempestiue ponuntur & præcoci partu gallinarũ eduntur: quorũ folliculus ractui non renitens, in uesicæ modum liquoris capax remanet. Vbi os diduxeris, linguam educens, integra singulatim faucibus impelles: lingua auripigmento coouolues, sed caput sublimè teneatur, dum singula deuorârît. Sub hæc autẽ foenigræci aut pitisanæ cremor melle dilutus infunditur, ea triduo data uitium extenuabunt, Hæc ille. Ad lentigines faciei, Pone in acerrimo aceto oua septem integra, & tandiu dimitte ibi donec exterior testa in modum interioris pelliculæ mollescat, & cum eis admisce pulueris sinapis unc. 4. & simul tere & in faciem inunge frequenter, Trotula. Ad scabiem pruriturumq;: Oua gallinæ integra in aceto acerrimum demitte per diem noctemq;: quæ si tria fuerint, ipsi cum putaminibus in eodem aceto contritis adijce sulphuris ignem non experti, arsenici scissilis, uux taminia, cerussa, spuma argenti, nerij succi, singulorũ unciam unam, olei ueteris quantum satis est, omnibus contritis obline in balneo, Galenus Eupor. 3. 77. Oua decem in aceto acerrimo macerato, que ad omnis ipsorum testa marcescat & mollescat. Dein coquito oua cum aceto, & luteis ipsorum cum rosaceo & aceto lauigatis, adijce lithargyri unciam semis. Mixta & subacta bene, redige ad glutinis crassitudinem & illine, Nicol. Myreplus.

¶ Pars vii. Remedia aliquot ex ouis permixtis cum alijs diuersis remedijs efficacioribus. Esti in præcedentibus etiam remedia aliquot ex ouis memorauimus, ubi ea cum alijs quibusdam miscentur, sunt enim oua (ut ab initio huius capituli dictum est ex Galeno) ueluti materia plurimis alijs medicamentis, uisum est tamen hoc in loco separatim quædam recensere, huiusmodi præsertim ubi longè potentioribus remedijs oua adduntur, ita ut propè materiæ solum instar eis sint, nec aliud quicquam suapte ui aut minimum conferant. Cum balsamitis (uox uidetur corrupta, legerim diuersis) rebus mixta oua, multis subueniunt ægritudinibus, Constantinus. Aduersus ictus serpentium cocta oua tritaq; adiecto nasturtio illinuntur, Plin. Contra fungos gallinarum oua cum posca pota profunt, adiecta aristolochiæ drachma, Dioscorides. Scabiem corporum ac pruriturum oleo & cedria mixtis tollunt: ulcera quoq; humida in capite cyclamino admixta, Plinius. Ouaq; cum betis profunt sape illita tritis, Serenus inter ignis sacri remedia. Oua lacti commista (oogala uocant)

¶ *dyntericis profunt, Aetius 9.45. Torminibus quoque multi medentur, oua bina cum alijs piscis (cum alijs spicis) quatuor una atterendo, uiniq; hemina calefaciendo, atq; ita potui dando, Plinius. Fit & dyntericis remedium singulare, ouo effuso in fictili nouo, eiusdemq; oui mensura, ut paria sint omnia, melle, mox aceto, item oleo, confusis crebroq; permixtis. Quo fuerint ea excellen-
tiora, hoc praesentius remedium erit. Alij eadem mensura pro oleo & aceto refinam adijciunt ruben-
tem, uirumq; & alio modo temperant, olei tantum mensura pari, pineiq; corticis duabus sexages-
simis denariorum, una eius quod rhus diximus, mellis obolis quinque simul decoctis, ita ut cibus
alitus post quatuor horas sumatur, Idem. Tota oua adiuuant partum cum ruta & anetho & cumai-
no pota ex uino, Plin. Oua gallinarum imparia in urina asini elixata & esa, nephriticis & colicos
sanabunt mirifice, Kiranides.*

¶ Oui testa aliquando mensura usum praebet medicamentis quibusdam, quibus serè etiam ip-
sum ouum (hoc est interiora, albumen & uitellus) adijcitur. Marrubij succu Castor in ouum inane
conijcit, ipsumq; ouum infundit melle equis portionibus tepesactum, uomicas rumpere, purgare,
perfanare promittens, Plin. Ad uomicam aut similem tumorem, Ouum defundes in fictile, de in-
de putamen Marrubij succo implebis, post melle liquenti Omnia confociata tepenti prospera po-
tu Sumuntur, referantq; malum, purgantq; leuantq;, Serenus. Sed clarius idem medicamentum
a Marcello traditur, his uerbis: Ouum incoctum (crudum) in calice defunditur, & testa eius succo
marrubij impletur, & in ipsum (eundem scilicet in quem ouum depletum est) calicem defunditur;
& mellis optimi despumati tantundem, omnia haec in se permiscetur, ac tepesacta hauriuntur, miro
modo uomicas rumpunt, & ad sanitatem laborantem stomachum perducunt. Ouum recentissi-
mum aperies, & in calicem uacuabis, ac testam eius implebis melle optimo despumato, nec nõ oleo
uiridi bono, & in ipsum (eundem in quem defusum est ouum,) ac simul omnia permiscebis, & diu
agitabis; ac postea in calida aqua ipsum calicem tepesacies, & sic dabis dynterico cui medendum
erit, mire proderit, Idem Marcellus. Pastillus coeliacis & dyntericis: Ouum crudum recens per-
forato, & in uacuum euacuato, & cum testa subscripta mesurato: Olei omphacini testã oui unam,
piperis albi tenuissimè triti tantundem, gallarum omphacitidum tantundem, farinae tritici tantundem,
Omnia (nimirum cum ouo, id est interioribus oui euacuatis) subacta & mollita in pastillos redigito,
& in sartagine fricta ante cibum dato, Asclepiades apud Galenum in opere de Compos. medic. sec.
locos. In eodem Galenus ex Archigene describens fomentum, cuius uapor intra os recipiendus
est, ad gurguliones inflammatos & tonsillas, Origanum (inquit) aut hyssopum, cum sufficenti aceto
diligenter in olla feruefacito obturata, operculum autem circa medium habeat foramen, deinde ha-
rundinem ad foramen operculi ac os aegri adaptato, ac fomentum admittito. Si uero os a feruore
harundinis comburatur, ouum uacuum utrinque perforatum aegri in ore contineant, & per ipsum
harundo inferatur.

¶ Pars VIII. De remedijs ex albumine oui. Petrus Aponensis problem. 69. quærit an albu-
men oui sit calidum, & uitellus frigidus; contra scilicet quam communis & recepta medicorum opi-
nio est, eam quaestionem nos ceu superuacaneam omittimus. Candidum oui crudum refrigerat,
spiramenta cutis occludit, Dioscorid. Lauat exasperata, Celsus. Acrimoniam expers est, collimit,
& mitigat acres mordicationes, obstruit, Galenus in diuersis locis. Glutinat uulnera, Celsus. Aiu-
t & uulnera candido glutinari, Plinius. Albore oui uinum in purgandis uulneribus, & in constrin-
gendis quæ laxa sunt, Platina. Ambusta si statim eo perungantur pustulas non sentiunt, Dioscor.
Oui crudi albumen lana molli exceptum, uel totum (id est albumen simul cum uitello) agitarum, Ga-
lenus utiliter imponi scribit ambustis, quod ea moderate refrigeret; & sine morfu siccet. Auicenna
(si bene memini) uitellum pariter & albumen humectantis naturæ facit, nutrimentum nimirum magis
quam medicamenti ratione. At uero ambustum flammis qui candidus oui Succus inest, penna
inductus sanare ualebit, Serenus. Lana albumine madens utiliter imponitur locis igne aut aqua
feruida adustis, Serapio. Miscetur utiliter medicamentis profluuium sanguinis ex cerebri inuo-
lucris supprimentibus, quæ citra morsum obstruere & astringere possunt, Galenus, Auicenna, &
Serapio. Ad sanguinem fluentem e naribus, aliqui thuris farinam cum calicis oui cinere, & uer-
miculato gummi ex oui candido linamento in nares conijciunt, Plinius si bene memini. In An-
dromachi quadam potione pro hæmoptoicis apud Aetium lib. 8. alijs quibusdam astringentibus
candidum ouorum duorum adijcitur. Utendum est hoc liquore non solum in oculis, sed etiam ce-
teris omnibus partibus quæcunq; remedijs minime mordacibus indigent, ut ulcera maligna (rebel-
lia) omnia circa sedem & pudenda, quæ scilicet exicare ea absq; morfu possunt, quale pharmacum
est pompholyx lotus, & metallica quædam abluta, Galenus & Serapio. Faciem a Solis adustione
tuetur, Dioscor. & Plin. Epithema ex albumine prohibet corruptionem coloris a Sole & remo-
uet eam, Auicenna. Utiliter contra hæmorrhoidis serpentis morsus crudum sobetur, Dioscorid.
quam uim Plinius luteo adscribit. Sunt qui ægrotos plerosque iam desperatos intra duos ig-
nes ouorum albuminibus conuassatis perfricatos, diebus aliquot, semel quotidie, restitutum iri
polliceantur.

¶ Oua conferunt coryzae, Auicenna: qui forte hoc intelligit de albumine praesertim, quod fronti
(ut mox dicitur) applicatum, fluxiones a capite descendere prohibet. Lac muliebre mixto ouorum
p

candido liquore, madidaq; lana frontibus impositum, fluxiones oculorum suspendit, Plinius. Lanae habent & cum ouis societatem, simul fronti impositae contra epiphoras, non opus est eas in hoc usu radica esse curatas: neq; aliud quam candidum ex ovo infundi ac pollinem thuris, Idem. Est & unum de collyrijs mixtum cum thuris manna, ut id lana colligas, & circa tempora imponas, hoc fluentes oculorum lachrymas fringit, & facit somnum, si exiguum oleum adscicias, Sextus. Infantes apud nos a matribus uel nutricibus post balneum statim quotidie toto corpore illinuntur albamine oui conuassato cum modico uini tepido. Quo (albo eius potissimum) tanquam sine morfu exiecante, utimur ad anacollemata quae fronti imponuntur. & palpebrarum etiam pilos (quorum ortus non est directus, Serap.) eodem reflectimus (*αναλλομαι*,) idoneo aliquo admixto, quale etiam thus est, praesertim pingue, & non uetus aut aridum. Verum in his non oui temperies, sed lentor ipse utilis est: quem forte aliquis etiam ideo utiliore esse dixerit, quod remedio cui miscetur, aduersus non sit, nam alia quaedam lenta & uiscosa aduersantur, ut uiscum quod acre & calidum est, Galenus & Serapio. Candido ouorum in oculis & pilis reclinantur, ammoniaco trito admixtoq; Plinius. Agglutinatorium ad fluxionem oculorum, Oui tenuis uitellum cum thure fronti imposito. Aut cochleam cum testa sua & oui candido ad strigmentitiam formam redactam in splenio altero ad alterum extendendo imposito, sua sponte decidit ubi resistit fluxus, Archigenes apud Galenum de compos. sec. locos. Candidum oui fronti impositum cum thure fluxiones arceat, avertitq; Dioscorides: pro cuius uerbis Graecis *αναλλομαι οὐν ἰσχυρὰ ἐπιβληθὲν ἐπὶ τὸ μετώπιο ὑπὸ τῆς ἐπιπέδου*: Barbari translationem cum thuris polline, frontibus perungis, rheumatismos reclinat, Marcellus Vergilius reprehendit. Ex Plinio enim (inquit) accepto recinandi uerbo, uoluisse uidetur eadem Plinio, non Dioscoridi, hoc loco docere: & de reclinandis palpebrarum pilis in hoc scriptore praecipere, cum non de palpebris reclinandis, compescendis, firmandisue Dioscorides hic praecipiat, nisi nos fallimur: sed de compescenda omni a superiore parte in oculos deffillatione, seu rheumatismo, quam ob causam iubet fronti imponi. Verbum quidem anacollemata, manifeste indicat uim remedij lentore suo glutinantis, aut naturae suae uiscentis firmantis ac retinentis. Verum non eam ob causam, ut uidetur, ex ouorum candido fieri anacollemata Dioscorides ait: sed quoniam glutinoso lentore fronti haerere, Hac ille. Et ipsius translationem hoc in loco nos etiam potius quam Hermolai probamus, sed reclinandi uerbum cum de palpebris sermo est, compescere aut firmare, ut ipse interpretatur, non significat, neq; enim ueteres Graeci medici *αναλλομαι* dicunt palpebras (nam de his quoq; hoc uerbo utuntur aequae, quam de fluxione retinenda) quae effluant, sed quae retortae in oculum pungendo molestae sunt, cum ad situm & rigorem naturalem illitis quibusdam (glutinantibus & rigorem cum aruerint praestantibus) reducuntur, quos pilos aliqui forfice euellunt. Hac quod ad propriam uocum significationem, quod uero ad rem ipsam, ipsaq; remedia, pleraq; quae pilos reclinare possunt glutinoso humore suo, eadem si fronti illinantur, catarrhum etiam ad oculos sistere posse uidentur. ¶ De anacollemate fronti apponendo ex albumine ouorum thurisq; polline, ne fluxus (lachrymae & epiphorae) in oculos decumbant, & de pilis palpebrarum retortis albumine per se uel cum ammoniaco reclinandis, paulo ante scripsimus. Oua per se infusa candido oculis epiphoras cohibent, urentesq; refrigerant, Plinius. Inter ocularia pharmaca mordacitatis maxime expertia sunt quae dixi, suntq; acrimoniae omnis expertes tres praecipue liquores, primus scenigraci decoctum, alter lac, tertius tenuis ouorum liquor. In hoc genere esse existimandum est tum gummi, tum tragacantham, & nisi praedicta tria copiaq; & usu prompta & expedita essent, liceret parum gummi aut tragacanthae in multa aqua maceratum in eundem usum uelut illa assumere, &c. Galenus in opere de compos. med. sec. loc. Et rursus, Eiusdem generis cum praedictis pharmacis, subtenuis ouorum liquor existit, ex redundantibus potens humiditates abluere, & exasperata oblinere, uerum obturandi meatus uim cum illis aequaliter non habet, sicut neq; uim resiccandi. Atqui scenigraci succus quod ad uiscositatem atinet, similis est albo ouorum liquori, &c. Et iterum, Lenituos liquores dico oui candidum & scenigraci decoctum, & lac. Ut plurimum uero albus oui liquor cum accommodatis pharmacis lippitudines curare sufficit: per collyria uidelicet Monohemera, hoc est unius diei appellatione, &c. Albus & tenuis ouorum liquor, quo ad ophthalmias etiam utimur, e numero pharmacorum ab omni morfu & acrimonia alienissimorum est, nec ita fallit ut lac non raro fallere solet, emulsium scilicet ab animalibus, quae cruditate, aut labore nimio, aut siti affecta fuerunt, aut malis uis cibarijs, quod in mulieribus saepe accidit, unde lac intemperatum efficitur. Oua uero unum duntaxat, ex uetustate scilicet, uitium habent, quod facile est cauere recentibus utentem, Galenus de simplic. lib. ii. Albumen oui sedat dolores acres, magis quam ulla alia eiusdem facultatis: quoniam agglutinat naturam & remanet, nec facile recedit ut lac, Auicenna. Gallinae ouum notissimum est omnibus habere uim ad omnium oculorum dolorem, album infusum in oculos sedat punctiones, Sexrus: omnesq; feruores & pruriginos, Constantinus. Oui candido ad lippitudines utimur, Galenus. Oua per se infusa candido oculis epiphoras cohibent, urentesq; refrigerant, quidam cum croco praefertunt, & pro aqua miscent collyrijs, infantibus uero contra lippitudines uix aliud remedium est, butyro ammixto recenti, Plinius. Candidum oui inflammationes oculorum infusum lenit, Dioscor. Et rursus, Inflammationes oculorum lana exceptum, addito rosaceo, melle & uino, mitigat. Ad cruentos & sугillatos oculos candidum oui instillatum prodest, atq; amplius pura lana exceptum & superata

& supernè impositum, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. ¶ Ad auris dolorem à ca-
 lore, Ovi album infillato meatui auris, Nicolaus Myrepsus. Dolores aurium leniuntur oui can-
 dido, Galenus de compos. sec. loc. Et rursus, Ad dolorem auris ex inflammatione obortu, Misce-
 tur opium muliebri lacti & oui candido, quæ ipsa etiam per se sæpe aurium inflammationibus pro-
 fuere. Ad aurium nocumenta ex aqua, Ovi aquato, modo eodem quo in oculorum inflammatio-
 nibus uti ipso consueuimus, præparato uitior, Galenus Euporiston 1. 16. ¶ Summè repidum
 (αεργαίσιον) prodest uesticæ rosionibus, renu exulcerationibus, gutturis scabrie, reiectionibus san-
 guinis, defullationibus, & thoracis rheumatismis, Dioscorides: tanquam de candido oui tantum
 hæc remedia accipienda sint, ego de toto ouo acrochliaro, id est non cocto, sed leuiter calefacto for-
 10 proçp hæc uerè scribi putarim. Aiunt & calculos pel i candido oui, Plin. Ex albumine fit clyster
 cum meliloto propter ulcera intestinorum & putrefactionem eorum, Auicenna, Dioscorides qui-
 dem uitellum cum meliloto utilem esse scribit ad inflammationes sedis & condylomata. Ex albu-
 mine fit pessarium cum oleo de alcanna, quod ulceribus uulua salubre est, & uulua lenit, Auicen-
 na. Ouorum quinq; candida adijciuntur cerato cuidam podagrico refrigerati apud Aetiū 12. 43.
 ¶ Est quando albumen oui alijs & potentioribus ferè medicamentis admiscetur, ex quibus non-
 nulla priuatim hinc conscribere libuit. Viceribus ex ambusto cum candido ouorum tostum hor-
 deum & suillo adipe, mirè prodest, Eadem curatione ad sedis uitia utuntur. Infantibus quidè etiam
 si quid ibi procidat, Plin. Ad combusta igne, Ordea uel franges atq; oui candida iunges: Ad sit-
 20 adeps, (mira est nam forma medelæ,) lunge chelidonia, ac sic line uulnera succis, Serenus. Ad ig-
 nem sacrum candido ouorum trito cum amylo utuntur, Plinius. Sunt qui sex aut septem albumi-
 na cum thure albo permisceant, & emplastrum inde paratum ossibus fractis imponant, Obscurus.
 Ad sanguinem sistendum, Cum oui candido mistæ & pilis leporis exceptæ aloes pars dimidia &
 thuris pars una, medicamentum sunt optimum, Galenus quinto Methodi & in libro de curandi ra-
 tione per phlebot. Felle tauri cum oui albo collyria fiunt (ad oculos,) aqua q; dissoluta inunguntur
 per quadriduum, Plinius. Aetiū lib. 15. cap. 28. describit emplastrum ex ouis optimum, quod ac-
 cipit spumæ argenti, cerussæ, ana unc. iij. cadmiæ unc. ij. ceræ lib. j. rosacei lib. ij. ouorum albumina
 decem. Metallica (inquit) ex aqua & uino terito, deinde cum ouorum albuminibus subigito, postea
 liquatis quæ liquari oportet admisceto, unito & utere. Vsum ipse non exprimit, uidetur autem ad
 30 ulcera maligna facere, quæq; circa sedem sunt, quæ citra morsum sicari conuenit. Describitur &
 apud Galenum alicubi, in opere de comp. sec. genera (ni fallor) ceratum quoddam ex ouis. Ut splen-
 deat facies; Farinam fabarum misce cum albuminibus oui, & inunge, Furnerius Gallus. Candi-
 do ouorum in oculis & pili reclinantur, ammoniaco trito admixtoq; & uari in facie cum pineis nu-
 cleis ac melle modico, Plin. Asclepiades apud Galenum in opere de compos. sec. loc. ad catapotij
 adipi, id est situm extinguentis compositionem, seminum cucumeris & portulacæ ana partes duas
 capit, & tragacanthæ partem unam ouorum crudorum recentium candido dissoluit, & probè tritis
 alijs addit, & catapotia inde facta in umbra siccat, atq; unum sub lingua teneri iubet, ut liquor inde
 solutus deuoretur. Ramicosis cochlearū cinis cum thure ex oui albi succo illitus per dies x x x.
 medetur, Plin. Ad pedum rimas ouorum candido decocto cum cerussæ denariorum duorum pon-
 40 dere, pari spumæ argenti, myrrhæ, exiguo deinde uino utuntur, Plinius. ¶ Sunt qui ad uulnera
 quædam sananda, oui albumen cum sale subactum in olla noua urant donec soluatur & clarum fiat,
 hoc deinde lapide calido in puluerem atterit, ut in libro quodam Germanico manuscripto reperi.
 ¶ Liqueor de albumine instrumentis chymicis destillatus, oculos refrigerat & confortat: & utiliter
 miscetur collyrijs alijsq; oculorum remedijs. Facies & manus eo ablutæ nitore & claritate profi-
 ciunt. Cicatrices etiam foedas, combustionis aliarumq; noxarum cutis uestigia emendat frequentè
 illitu, Ruffius ex Brunsvicensi ni fallor.
 ¶ Pars i x. De remedijs uitelli. Vitellus ouorum eandem albumini uim obtinet, (hoc est si-
 militer conuenit ijs quæ remedia minimè mordacia postulant,) quamobrem miscetur cerotis lenien-
 tibus (αδύκτοις) ouis elixis uel afsis exemptus, interest autem parum aliquid, eò quòd oua assa, paulò
 50 magis exiccent, eodemq; nomine minus leniant aut mitigent. Miscet & cataplasmatibus aduersus in-
 flammationes, ut in ijs quæ circa sedem fiunt, cataplasmatibus è meliloto, Galenus & Serapio. Ovi
 uitellus extrinsecus illitus paregoricus uel stypticus inuenitur; Inter notha de simplicibus Galeno
 adscripta. Ipse ouis est astrictio, & proprie in uitello eorum assato, Auicenna. Corn. Celsus scribit
 uitellum crudum mollire, discutere quæ in aliqua parte corporis coierunt, & uulnera purgare. Vi-
 telli ouorum incoctorum (id est crudorum) coagitati & inliti, liuores qui ex tumore aut collisione
 aliqua facti erunt, etiam ueteres, extenuant, Marcellus. Ad liuentia luteis ouorum utuntur: si ue-
 60 tustiora sint, cum bulbis ac melle, Plin. Vitellus assatus & tritus cū melle, utiliter imponitur pan-
 no & nigredini, (suggillatis & liuoribus,) Auicenna: sed hoc de suggillatis oculorū apud Galenum
 legitur, ut inferius recitabo. ¶ Vitellus assatus miscetur medicamento cuidam ad sedem ex An-
 dromacho apud Galenum in opere de comp. sec. loc. Sedis etiam uitij utilia sunt ouorum lutea,
 60 durata igni, ut calore quoq; profint, Plin. Extalem (id est anum) nimis prominentem reprimat gala-
 linaceus uitellus si coctus integer ab ipso ægro illic calidus assidue contineatur, Marcellus. Ouo-
 rum lutea utilia sunt & ceruicis doloribus cum anserino adipe & rosaceo, & condylomatis cum ro-

faceo, item ambuffis durata in aqua, mox in pruna putaminibus exuffis, tum lutea ex rofaceo illi-
nuntur, Plin. Prodest & rufisientibus per se luteum deuoratum liquidum, ita ut dentibus nō attinga-
gatur, thoracis distillationibus, faucium scabriciæ, priuatim contra hæmorrhoidum morfum illini-
tur, sorbeturq; crudum, (Dioscorides hanc uim albumini tribuit.) Prodest & renibus, uesicæ rosio-
nibus exulcerationibusq; & cruenta excreantibus, Idem. Cua sorbilia profunt tuisi & pleuritidi,
& phthisi, & raucedini uocis ex caliditate, & stricturnæ anhelitus, & spūto sanguinis, præsertim cum
sorbetur uitellus eorum tepidus, Auicenna. Errursus, Vitellus confert ulceri renum & uesicæ,
præcipue si sorbeatur crudus, (hoc Platina de integro ouo scribit.) Vitelli ouorum crudi quinque
cum uini tribus cyathis hæmoptoicis profunt, Constantinus & Aesculapius. Cum uini ueteris aut
multis cyathis tribus permixti, & calide per triduum poti, excreationes cruentas emendant, Marcel-
lus. Suggillata in oculis oui uitellus impositus discutit: sunt qui mel misceant, Archigenes apud
Galenum de compos. sec. loc. 5. 1. Oui asii uitellus miscetur cataplasmatibus ad oculos lippientes, in-
ter Asclepiadis medicamenta in eodem opere 4. 7. item ad fluxiones cohibendas. Agglutinato-
rium ad fluxionem oculorum, Oui tenuis uitellus cum thure fronti imposito, (ὄψις λεπτὴ λευκὴ, uide
an legendum ὄψις λεπτὴ [uel λευκὴ] ἢ λευκὴ, nam & albumen & luteum oui conuenit.) Archigenes
apud Galenum de compos. sec. loc. 4. 8. Ad hæmalopes & hyposphagmata, id est cruentos & sug-
gillatos oculos, statim a principio tum ad inflammationem tum ad dolorem compescendum pro-
dest oui asii luteum cum uino impositum, Ibidem. ¶ Vitellus apostemati calido in aure medetur,
Auicenna. ¶ Dolores stomachi lenit oui uitellus tostus & in farina comminutus, cum polenta
potus, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. & Euporiston 1. 97. Ouorum uitelli cum
uino uel oleo cocti, adiecia polenta, mane sumpti, medentur his qui cibos non continent, Constan-
tinus. In patinis frigitur uitellus ut cibo aluos sistat, per se uel admixta galla aut fructu rhois, Dio-
scorid. Sistunt & menses mulierum coctia ouorum lutea, & ex uino pota: infiationes quoque uulue
cruda cum oleo ac uino illita curant, Plinius.

¶ De remedijs ex eodem cum alijs medicamentis admixto: primum extra corpus, deinde intra.
Ad liuentia ouorum luteis uruntur: si uetustiora sint, cum bulbis ac melle, Plin. Contra adustio-
nem ignis, unguentum laudatur ex uitellis ouorum recentium, oleo rofaceo, cera alba & sepo arie-
tino, Galenus ut quidam citant. Vitelli cum oleo rofaceo & croco inuncti medentur dolori poda-
gricorum: & si ualde doluerint, miscetur modicum opij, Idem ut quidam citant. Ouorum affato-
rum lutea quinque apud Actium 12. 44. adduntur unguento cuidam arthritico anodyno. Ad exan-
themata curada oui cocti uitellus cum melle & psimythio tritus rectissime adhibetur, Marcellus.
Si quæ maligna pustula in facie, uel brachijs uel pedibus, non frangat eam ne forte de uita periculi-
tetur, sed uitellum oui cum pari sale ad spissitudinem subactum imponat & leniter fricet, uel in ouum
albumine eiecto salem iniectum diligenter misce, & cum linteo impone & illiga pustulæ, Obscurus.
¶ Oui uitellus tostus cum rofaceo & croco utilis est oculorum doloribus, (πρωταδωμιας,) Dioscorid.
Lutea ouorum cocta ut indurescant, admixto croco modice, item melle & lacte mulieris illita, do-
lores oculorum mitigant, uel cum rofaceo & mulso lana oculis imposita, uel cum trito apij semine
ac polenta in mulso illita, Plinius. Si chemosis (id est utriusq; palpebræ distortio ex inflammatio-
ne) fortis contigerit, oui luteum cum muscæ (μυιας, sed in hoc remedio caro muris non muscæ adhi-
benda legitur apud Galenum Euporiston 1. 31.) carne terito, atq; ubi ad cerati formam deducta fue-
rint, linteolo excepta impone, confestim sedant, Archigenes apud Galenum de compos. med. sec.
loc. 4. 8. Et mox: Oblitiones oculorum, Oui asii luteum cum modico croco ac uino tritum impo-
nito. Vitellus cum croco & oleo rofaceo utilissimus est ictibus (magnis doloribus, Dioscor.) oca-
lorum: & cum ex eo fit cataplasma cum farina hordei auertit fluxionem ab oculis: & cum thure
fronti illinitur eandem ob causam, Auicenna. Vitellum oui (eodē die positi) aliqui cum sale subi-
gunt: & uftum inde puluerem oculis equorum lunaticis inspergunt: quo remedio cicatrices etiam
aboleri aiunt. ¶ Ad ceruicum tumores sedandos, ouorum uitelli cocti cum adipe anserina illinitur
tur, felle caprino, aquis ponderibus permixto, atq; inde ceruices fricantur, Marcellus. ¶ Ad ma-
millas Aegineta 3. 35. ouorum luteis crudis cum cerato utitur. ¶ Fissuras ac rimas pudendorum
iuuat resina fricta cum rofaceo trita ad strigmentitiam crassitudinem, ammixto etiam oui affati uis-
tello, Asclepiades apud Galenum lib. 9. de compos. sec. loc. ¶ Luteum oui inaffatum cum meliloto
sedis inflammationibus prodest & condylomatibus, Dioscor. Cum uitello, sale & melle, sunt qui &
crocum addant, balani ad aluum proritandam componuntur. Nonnulli cum celeritate opus est, uel
alia desunt, uitellum copioso sale mixtum linteolo illigant. Cum propter hæmorrhoides locus in-
flammat, maxime ubi dura aluus cum locum læsit: tum in aqua dulci descendendum est, & uinum
fouendum ouis, imponendi uitelli cum rosæ folijs ex passio subacti, Celsus. ¶ Ouorum uitellum
(ut alibi etiam candidum) Hippocrates mollitorijs uteri medicamentis admiscet.

¶ Intra corpus cum alijs remedijs. Gallinacæ oui uitellum semicoctum oleoq; permixtum si
quis sorbeat, sitire desinet, Marcellus. ¶ Cum uua fruticis eius quem rhoa dicunt, aut galla in pa-
tinis frigitur uitellus, ut cibo aluos sistat: qui per se etiam offerri solet, Dioscor. Damus & ouorum
affatorum lutea dyfentericis cum modico aceto ac rhoe, paucissimo oleo admixto, Aetius. Quin-
que ouorum lutea in uini hemina cruda sorbentur dyfentericis, cum iure putaminis sui, & papaueris
succo

luteo ac uino, Plin. Vitelli tosti cum pipere esui cœliaco dantur, cito medentur, Marcellus. Lutea ouorum per se decoquuntur in aceto donec indurescant, iterumq; cum trito pipere torrentur ad cohibendas aluos, Plin. Et rursus, Ouorum lutea dantur cœliacis cum uua passæ pinguis pari pondere, & malicorio, per triduum æquis portionibus. Et alio modo, lutea ouorum trium (cum) lardi ueteris & mellis quadratibus, uini ueteris cyathis tribus trita ad crassitudinem mellis, & cum opus sit auellanae nucis magnitudine ex aqua pota. Item ex oleo fricta terna, totis ouis pridie maceratis in aceto. Sic & lienicis, Sanguinem autem reijcientibus cum tribus cyathis musti.

¶ Ad eminentias expertum ualde probatum: Ouum elixato donec durum fiat, & repurgato: quod in eo testaceum est, abijcito, interior em autem eius partem cum albo ipsius in carbones confectis, & tantisper affato, donec totum albescat, dein uitellum eius conijce in mortarium plumbeum, cum cerussa & oleo rosaceo sufficienti: & omnia simul diligenter subigito, quoad glutinis crassitudinem nanciscantur. Dein chamæmelon coquito in aqua ad tertias, & foueto cum spongia sæpius locum. Post unctionem desuper cum penna illinito, & sic curato bis die, assidue obseruando, Nicolaus Myrepsus.

¶ Aqua de uitellis destillata uestigia combustionis & ex alijs læsionibus cutis relicta sanat (ut etiam de albumine destillata) & omnem scabiem cutis: sed multo efficacius ad hæc est oleum de uitellis, (de quo supra scripsimus,) Ryffius.

¶ Pars x. De remedijs ex pellicula oui interiore, & ex pullis ouorum, id est nondum exclusis. Membrana putaminis detracta ouo siue crudo, siue decocto, labiorum fissuris medetur, Plinius. In oui testis membrana quæ hæret, ruptis labijs rectè adponitur, Marcellus. Labiorum fissuram cura mirabilis, Oui internam pelliculam fissuris eorum agglutina, Nic. Myrepsus. Hymen, id est pellicula oui, ad labra scissa & aurium fractione facit, & ad asperam linguam, item ad cruris fracturam, Kiranid. Vestem (id est tunicam) oui delicatam interiorem siccata, contere, uino misce, & cola, & ex aqua calida dysenterico da bibendam, Marcellus. ¶ Stomachum dissolutum confirmant pulli ouorum cum galie dimidio, ita ut ne ante duas horas alius cibus sumatur. Dant & dysentericis pullos in ipso ouo decoctos, admixta uini austeri hemina, & pari modo olei polentæq; Plin.

¶ Pars xi. De remedijs ex testis ouorum: primū simpliciter, deinde uitis, tertio de testis ouorum unde pulli exclusi sunt. Amiantum Syluaticus interpretatur testas ouorum è quibus pulli in nido excluduntur, manifesto errore, cū amiantus genus lapidis sit, hoc forsitan fieri potest, ut ad medicinam amianti loco testæ ouorum usurpari possint. ¶ Crito apud Galenum lib. 5. de compos. med. sec. loc. præscripto ad lichenas medicamento, Forinfecus (inquit) conseruandi pharmaci gratia uesicæ pelliculam, aut oui testam, aut uiridita folia quantum satis est impone. ¶ Unguentum ad splendorem faciei: Putaminum ouorum puluis, semina melonum mundata, misceantur cum pinguedine anatis lota, Furnerius. ¶ Oui testa tosta cum mirro (myrto) attritiones pedum ex calceamentis sanat, omnemq; tumorem & rheumatismum constringit. Vtilis est etiam in pessarijs, & in his quæ sunt circa sedem, hoc est ad matricis passiones, & dolores sedis: maxime uerò tumores erysipelatum & nascentiarum, Kiranid. ¶ Ad sanguinis narium eruptiones: Putaminis oui partem unam, gallæ omphacitidis partem unam, trita linamento torto aqua aut aceto madefacto excipito & indito, frontem uerò aut nasum gypso aut luto figulino integito, aures autem contentè obturare

¶ iubeto, Asclepiades apud Galenum de comp. med. sec. loc. Sunt qui ad hoc remedium oui putamine uiso uti malint: Vide inferius. Ad sanguinem sistendum: Cortices ouorum in aceto acri donec molliantur maceratos, in Sole siccabis, conteres, & insperges ubicunq; sanguis fluit. Vel, puluerem ex ouorum corticibus cum fuligine pistoria mistum, insperge, & mox sistetur, Ex libro Germanico manuscripto. ¶ Ad dolorem dentium: Ouorum putamina, sepiam & oleum misceto & coquito, donec tertia pars relinquatur, & tepidum ore contineto, Galenus Euporiston 3.187. ¶ Si alius fluat, Torridus ex uino cortex potabitur oui, Serenus. ¶ Recentiores authores inter calculi remedia celebrant oui testas, Alex. Benedictus. Ad eliciendam urinam: Ex ouo recente interiora (album & uitellum) effundas: & testam digitis in calicem uinum continentè confriato: & mox pariter ebibito, urina statim sequetur, Obscurus. Sunt qui ad hoc remedium testa oui ex quo puluis exclusus sit, utantur. ¶ Ad penis dolorem & inflammationem: Cuminum & ouorum putamina bene decoquito, & foueto: effectum miraberis, Galenus Euporiston 3.279.

¶ Equo strophoso oua quatuor in os confringito, & ut simul cum putaminibus deglutiat, curato, Anarolius.

¶ E testis uitis remedia. De corticibus ouorum urendis scribit Balcasis tractatu tertio. Comburuntur putamina sine membrana oportet, Plinius. Puluis ad ulcus antiquum in crure siccandum: Cortices ouorum & soleas calciamentorum ueterum ure, quibus addes simum bubulum de mense Maio arefactum & tritam. De his mistis puluerè insperge ulceri, & lanuginem typhæ superinsperge. Calx alba de testis ouorum in furno uitis, chirurgis erodens præstat medicamentum, Tragus. ¶ Oui putaminis cinis in uino potus, sanguinis eruptionibus medetur, Plinius. Si sanguis ex uulnere immodicè fluat, fimi caballini cum putaminibus ouorum cremati cinis impositus mirè sistit, Idem. Si uerò infrenus manat de uulnere sanguis, fimus mæni (equi) cum testis uritur oui, Et reprimat fluidos miro medicamine curus, Serenus. Cortex oui uitis tritusq; inflatur naribus ad

fistendum sanguinem, Kiranides, alij etiam non usto utuntur, ut supra dictum est. Ad sanguinis e naribus profusionem: Oui putamen integrum comburito, & liquorem ex eo extractum cum fisisi arsenico permisceto, in naresq; patientis immitto, si arsenicum praesto non fuerit, solus oui liquor sufficit, Galenus Euporiston 3. 97. Ad sanguinem fluentem e naribus, aliqui thuris farinam cum calicis oui cinere & uermicularo gummi, ex oui candido, linamento in nares conijciunt, Incernus, Putaminis cinis in uino potus sanguinis eruptionibus medetur, sic fit & dentifricium, Plin. Dentifricium praestat cinis ex ouis, sed non sine uino, Serenus, atqui Plinius in uerbis iam recitatis scribens, Sic fit & dentifricium, intelligere uidetur, non quasi id quoq; cum uino fiat, ut medicamentum proximè ab eo memoratum in uino bibendum contra sanguinis eruptiones: sed usto similiter putamine, & absq; membrana ut de proximo remedio dixerat. Cortex oui ustu collutus (forte affricus: nisi cum uino colluendum dicas, ut Serenus sentire uidetur) dentes purgat, Kiranides, ¶ Ventris dolori: Praeterea niuei sterilis testia uritur oui, Quae postquam in tetra fuerit conuerfa farinam, Ex calidis potatur aquis, & pota medetur, Serenus. ¶ Recentiores ad geniturae profuuium corticis oui cinerem laudant, Alex. Benedicius. ¶ Si ramex in scrotum descendit, utiliter illinitur cinere de testis ouorum mixto cum uino, sic enim intestina in locum suum redeunt, Obscurus. ¶ Idem cinis mulierum menses cum myrrha illitus sistit, Plinius. Ad profuuium mulieris, Gallinae ouum totum (cum testa scilicet) comburas, & conteras, & in uino mixtum illinies, restringit, Sextus. Ad alba mulieru profuuiua, cineris corticis oui, cineris cornus cerui, farinae succini, seminis anethi, singulorum drachmas duas misce, cribra, fiat puluis, utatur cum aqua, ¶ Remedia de testis ouorum unde pulli exclusi sunt. Nicolaus Florentinus in difficultate urinae mirifice commēdat corticem oui e quo pullus exclusus est, cuius a pellicula sua repurgati drachmam propinat, ego eundem cum nobili cuidam foeminae exhibuissem, emisit duodecim (uasa) uis trea urina plena, est enim hoc summum remedium, Gatinaria. Alij simpliciter testam oui e uino propinant. Eisdem cortices, a quibus pullus exierit, & eodem pondere Leonellus cum aqua saxifragae bibi consulit ad prouocandam urinam. Idem remedium bestijs etiam & pecoribus prodesse reperio. ¶ Si mulieri matrix prociderit, abluat eam aqua, & linteo abstergat, & ungar ungento quod Martiatum appellant, & postremo inspergat testas ouorum tritas e quibus pulli exclusi fuerint, Obscurus.

H.

a. Volucrum pleraq; a suis uocibus dicta sunt, ut anser, gallina, Varro. Gallinula diminutiuum, apud Auenum Arati interpretem. Thrax est gallina Syro par, Horatius Serm. 2. 6. Cor-tis aues pro gallinis dixit Martialis. Oua pullina, id est gallinarum, Lampridius. Myrica semen cum alutium pingui furunculis imponitur, (gallinarum intelligo,) Plinius. Pumiliones aues (id est gallinas, ut & Graeci pro gallinis simpliciter aues dicunt) non nimium probo, Columella. Auitia oua pro gallinaceis Caesius Rhodig. dixit, ut Graeci *ornitha*. ¶ *Alukoris*, *θριξ ή εσθη ή λευκαλως ηρε φομελη*, *καθ' ορνις ή θηλασα*, id est, capillus & gallina, Varinus. sed melius legetur *αλυκορις*, ut Hesychius habet. Alektoridas Perfa etiam coruos uocant, Hermolaus, mihi quidem mendum subesse uidetur. *ορνις, ορνιθ* communiter (Dorice *ορνις ορνιθ*, quanquam Alcman in recto *ορνις* dixit) masc. & foem. genere apud ueteres dicebatur de quauis aue, non de gallina tantum ut recentiores uulgò uuntur. Menander tamen *ορνιθας* & *ορνις, τις*, dixit pro gallinis, & Antiphanes *ορνιθ θηλασα* pro gallina. *ορνιθας* & *ορνιθια* (Cratinus etiam *ορνιθια* dixit) consuetudo nunc solum gallinas uocat, gallos uero *αλκυριονας* & *αλκυριδους*. Reperitur & *αλκυριων* & *αλκυριαινα* quoq; apud Comicum pro gallina: & apud Nicandrum *σφοδρις*, per excellentiam scilicet, non enim de passere modo, sed de quauis aue *σφοδρις* Graeci dicunt. *βοσκας ορνιθις*, gallina domestica uel altilis Nicandro: qui etiam gallinaru oua *ορνιθιων απελω αδλινα* appellauit. *κυμβαι, ορνιθου*, Hesych. & Varinus, uidentur autem aues simpliciter intelligenda: quoniam cymbateura etiam aucupes Varino sunt. *καρορα, ορνις*, Pergais, lidem. *κιικα*, gallina, lidem. *λυωδς* etiam gallus est Hesychio. Gallinas Comici aliquando mylacridas uocant, quanquam Aristophanes ita appellat bestiolam inter molas nascentem, Hermolaus. *ευθε αδλις ή λιθραδης* (Scholiastes gallinā interpretatur) *εξθη, πολλακις ανασιζετα μ' εις εκκλησιαν ηωει νικητων οψα την ορθου νημα*, Vir quidam in Ecclesiastus Aristophanis. Plura de Graecis gallinae nominibus leges in Gallo a. ¶ *אישך*, uel *אישך*, Hebraicum nomen syderis est, quod alij draconis sydus, alij Pleiades seu gallinā (Germani uocant *die Gluggbenn*) interpretantur, Munsterus. ¶ Dic me turum passerulum, gallinam, coturnicem, Plautus A sin. ¶ Gallinarius, gallinaceus, & alia deriuata a Gallina in utraq; lingua reperies in Gallo a. & stirpiū quoq; nomina ab hac alite facta. ¶ Epitheta. *ορνιθις βοσκας* Nicandro, gallina altilis. Legitur & *ορνις καταις*, id est gallina domestica, & *ορνις θιαρα*, id est gallina pinguis apud eundē. ¶ Tenera, cohortalis, gliociens, gliocitans, querula, apud Textorem.

DE OVO ET SI IN PRAECEDENTIBVS IN A. B. ET D. NIHIL

dictum sit: uisum est tamen hic in Philologia, eodem de ouo ordine pertracta

re, quem in ipsis alioqui animalibus seruamus: ut in a. conferantur,

quae ad nomina & denominationes pertinent, in b. partes &c.

O V A Hebraice bezah dici inuenio, Arabicè beid uel baid apud Auicennam, non probo enim quod

De Gallin. H. a. b. Lib. III. 451

quod apud Serapionem naid legitur. Syluaticus baadh scribit pro Arabica uoce. Idem barch & el- bair nescio cuius linguæ uocabula, (Arabica & corrupta conijcio) oua interpretatur. Munsterus in Lexico trilingui beza & beia scribit, כַּבְּרִי, כַּבְּרִי. Ouum Latini à Græco οὖον dixerunt, interpo- sita u. litera euphoniae causa. Græci uerò οὖον quasi οὖον, hoc est solitarium, singula enim pariuntur, Erymologus. Hodie uulgo αἰγὸν nominant. Itali ouo. Galli ouef. Germani ey. Angli an egge. Ouum ex poetis aliqui οὖον uocant, uel οὖον, (si rectè scribitur, Eufathius hoc omittit οὖον & οὖον tantum po- nit, &c.) Alexis ἡμιπομα οὖον dixit. οὖον πολλὸν λουστέρων, Sappho, alij οὖον, Athenæus. Alij οὖον di- minutiuua forma. Idem & Eufathius. κτῆλα τ' οὖον βουχου, Nicander, id est māfuetarum ouium oua comedens. οὖον, τὸ οὖον, ἀργεῖον, ἢ τὰ ἀργεῖα οὖον, Hefych. οὖον σπῆρας, serpentes nimirum ab ouis deuo- 10 randis. ἀπὸ τῶν οὖον οὖον, id est ouum, & nux uel lignū Persici, τὸ πορτικὸν τὸ οὖον, Idem. Ἄρκουα, ouum, sed Crætes hystrichem sic uocant, Hefych. & Varinus. Cyami nomine non aliud intellexisse uide- tur Pythagoras quàm ouum, quòd sit in eo animalitū κνῆσις, id est fœtura. Vide in f. infra. Oua- tus in similitudinem oui factus. Alijs turbinatio pyri, alijs ouata species (Cælius oualem figuram di- xit) ceu malorum aliquibus, Plinius lib. 15. Aurum ouatum, ouo illitum, quoniam oui albo antea 20 illito, ara ac marmora auri & argenti laminis decorarent. Hinc illud subiit, auro sacras quòd ouato Perducis facies, Persius Sat. 2. nec obstat quòd ouum habeat primam longam, pleraq; enim deriuata- tiua primitiuorum naturam non seruant. Hoc Plinius lib. 35. de marmoribus loquens innuere ui- detur: quum inquit Claudij principatu inuentum, (Neronis uerò) maculas quæ non essent in cru- stis inferendo, unitatem uariare, ut ouatus esset Numidicus, ut purpura distingueretur Sinnadicus, 20 Nonnulli ouatum aurum dici aiunt, ouatione uictoriaq; quaesitum: uel ingens & copiosum, quan- tum ouationibus comparatur. Ouatio, tempus quo gallinæ oua faciunt, Plinius lib. 29. Certa luna capiendum censent, tanquam congruere ouationem etiam (aliàs, operationem eam) serpentium hu- mani sit arbitrij. Ouare, per onomatopœziam, ut & Græcis οὖον, quod Hefychius interpretatur οὖον, καὶ λέγειν ὡς ὡ, καὶ δαυμάζειν. Ouatio dicebatur etiam paruus triumphus, ab ouo: uel potius ab ohe interiectione gaudentium, quasi ohaio. Vel à uoce militum, quæ fiebat geminato oo, litera, per interpositionem u. euphoniae causa. οὖον, (penansflexum) μυλωνία, θηρόβρα, & fimbria uestis siue inferior: siue superior circa collum, quam & πρὸς ἄνω μίσην & πρὸς ἄνω μίσην uocant, & σῆμα σφιδάματ' & alij ἀνὰ λασην σφιδάματ' interpretantur, in Psalmo οὖον τὸ οὖον τὸ οὖον τὸ οὖον τὸ οὖον, Suidas. Apud Hefy- 30 chium scribitur οὖον paroxytonum, τὸ πρὸς ἄνω τὸ οὖον τὸ οὖον, &c. οὖον, id est fimbria uestis, ab oue dicta est, quoniam ueteres solebant pellem ouillā extremis uestibus affuere quo minus attererentur, Eufathius. Dicitur etiam οὖον (in plurali οὖον) tabulatum in domo superior apud Lacedæmonios, quod & οὖον uocatur, Idem. οὖον pro οὖον, per ectasin & synæresin, est enim pellis ouilla, οὖον autem ouis, sed 40 per o. breue, fimbriam uestis significat secundum Ael. Dionysium, Varinus. οὖον etiam sorbum arborem significat & fructum ipsius, id est sorba, non mespila ut quidam scripsit. Sunt & quæ uulgo dici solent οὖον πέρυξ, id est oua falsa inueterataq; abdicandi usus. Nunc oua pisciū salata in offas, aut in pastillos durata, inclusaq; membranulis oā taricha dicuntur, inter lautissimos recepta cibos, Hermolaus.

¶ Epitheta. κτῆλα οὖον, id est mansuetarum auium oua, Nicander. Ouum leue, teres, tracta- bile, apud Textorem, niueum, Sereno. ¶ Ouum pro arborum fructu apud Empedoclem lectior 40 accuratus inueniet, Cælius. Recentiores quidam barbari scriptores cephalæam, id est grauem ca- pitis dolorem, qui unam duntaxat in partem & spatium quantum ab ouo occuparetur incumbit, ouum appellant. οὖον etiam genus est poculi, item οὖον poculum duplici fundo (σπιθιδύλον) ab ouo poculi genere & scypho dictum, Eufathius: & Athenæus lib. 11. apud quem legimus pocula quædam uno & simplici esse fundo, ut phialas & similia eius pocula, alia uerò duplici quòd præter fundum propriæ τὸ οὖον τὸ οὖον συγγελοδύλον ἄλλ' ἑστ' ἄγγειον, aliud extrinsecus ab acutiore figura in latiore definens, pedis & basis loco appositum habeant, cuiusmodi sunt ooscyphia, cantharia, &c. οὖον κεραμίδ' ἢ οὖον χρυσῶ, ἢ οὖον βασιλεὺς πίνας, Dinon in Persicis citante Athenæo. ¶ οὖον οὖον, animalia ouipara Aristoteli, unde uerbum οὖον fit, hoc est oua parere. & nomen substan- tiuum οὖον, οὖον κτῆλα custodire oua, In Lexico uulgari, ἐπὶ οὖον uerbū dicitur de auibus quæ 50 ouis incubantes clamant, Aristophanis interpres, sed uidetur potius simpliciter incubare signifi- care, factum per syncopē à uerbo οὖον, quo Aristophanes & Athenæus utuntur. Hinc nomen οὖον incubatio: & οὖον οὖον, gallinæ in incubādo assidue, apud Aristotelem, οὖον, ouatus, ouiformis.

¶ Pròpria. Ad Gallinam uilla Cæsarum fuit ad Tyberim, &c. uide infra inter Auguria. Ab insula Baltia non longè Oonæ separantur, quas qui habent uiuunt ouis auium marinarum & aue- nis uulgo nascentibus, Solinus ex Xenophonte Lampfaceno, & Mela. Oonæ locus Septentrio- nalis ab auibus copiosis dictus, quarum oua rapta incolæ sale condunt, & seruant in multum tem- pus ad cibum, Zieglerus in Schondia sua.

¶ b. Kembergi uno à Vuitenberga miliario nata est gallina quadrupes, quæ anteriores pedi- 60 bus posterioribus oppositos & inuersos habuit, anno Salutis 1522. ut amicus fide dignus ad nos scripsit. C. Claudio, M. Perpenna c o s s. pullus gallinaceus quadrupes natus, Iul. Obsequens.

¶ Oua decumana, id est magna, Festus. Galedragon Xenocrates herbam spinosam, caule fe-

fulaceo, cui summo capite inhæreat simile ouo, &c. Plinius, ea non alia quam dipfacos est. Sed & ipsum cœlum à ueteribus ouum dici solitum, & hominem quoq; ceu quandam cœli paruam imaginem comperias, Hermolaus. Democritus & Pythagoras primi uidentur oui nomine cœlum appellasse. Sed & Plato ex Ciceronis interpretamēto: Deus (inquit) cœlum ita tornauit, ut uel nihil, uel parum asperitatis haberet, nihil offensionis, ut in uolucrū cernimus ouis. Quin hominem quoque cœlum esse dictum comperimus: quia sit cœli simulacrū quoddam, etsi paruum, Cœlius. Mirum est in re tam parua, n̄ undi permixtionem intelligi quandam. Ouum quippe elementis confurgere ac compingi quatuor, ueterum medicorum assertionē traditum scimus. Nam crusta modo circunciectum obductumq; puramen, terræ imagine quadam, arcescentis in frigore uim naturæ præfert, Humor autem frigēs humectusq;, aquam exhibet planē. Sicuti aerem quod inest spiritosum, calens humensq;. At in meditullio luteum fixum, mediocritatem caloris obtinēs, & aridioris naturæ, igni compar facile colligitur, cui calculum adiecerit & color: si quid tamē eiusmodi adesse igni creditur. An non & globata suffragatur figura? Quid, quod inest ouo uitalis uis, ueluti & mundo? Idem ex libro secundo problematum Aphrodisiensis. Sed hic paulò aliter quædam: Vitellus (inquit) ignem repræsentat, plus enim calidus, minus siccus, quasi uitellus etiam, (nō calidissimus quidem ut ignis; sed calidior quàm siccior sit.) Deniq; orbis uniuersi, quem mūdum uocamus, speciem in ouo demonstrari. ram & ex quatuor constat elementis, & in sphaeræ faciem conglobatur, & uitale potentiam obtinet, Hæc illi. Nec importunē elementis de quibus sunt omnia, ouum comparauerim, omni enim genere animantium, quæ ex coitione nascuntur, inuenies ouū aliquorum esse principium instar elementi. In gradientibus enim, lacertæ & similia ex ouo creantur. Quæ serpunt, ouis nascuntur exordio. Volantia uniuersa de ouis prodeunt, excepto uno quod incertæ naturæ est, (uē fertilitate.) Natantia penē omnia de ouis oriuntur generis sui, crocodilus uerò etiam de testis qualia sunt uolantium. Et ne uidear plus nimio extulisse ouum elementi uocabulo, cōsule initiatos sacris Liberi patris: in quibus hac ueneratione ouum colitur, ut ex forma tereti ac penē sphaerali, atque undiq; uersum clausa, & includente intra se uitam, mundi simulacrum uocetur, Disarius apud Macrobium Saturn. 7. 16.

¶ *Στόνος ὑμφαλάδης* dicitur, id est umbilicaris appendicula, in ouis imperfectis adhuc, in parte acuta: quæ ouo amplius increfcēte, obtenditur latius atq; minuitur, perfectioq;, mucro exitum complet, Cœlius.

¶ Oui album nominatur à Celso, oui candidum & albumen (ut quidam citant, ego plerunque semper oui cādidum ab eo nominari inuenio) à Plinio, albus liquor Columellæ, albor oui Palladio, Apicius alba menta ouorum dixit. Candida si croceos circumfluit unda uitellos, Martialis. Recentiores quidam è Græcis transferentes oui aquatum, & tenuem oui liquorem nominarunt. In doctiores albuginem, cum albugo propriè sit in oculo macula siue cicatrix altiuscula, sicut utiq; in summo nubecula, ut probi authores docent. Legimus & oui albi (lego album) succum apud Plinium in ramicosi infantis remedio: ut apud Serenum quoq; candidum oui succum. Germani uocant *das Elar oder wyß iñ ey*. Galli de blanc d' ouef, aubun d' ouef. Itali uolume de l'ouo. Aristoteli dicitur *τὸ λευκὸν τοῦ ὄω*. Sunt qui hunc liquorem lac gallinæ appellarint.

¶ Vitellus & luteum oui (ut Plinius uocat) interior eius lutei coloris liquor est. Recentiores quidam uitellum etiam genere neutro efferūt, ut & Gaza quandoq; contra ueterum autoritatem. Vitellus à uita dictus est, pars oui rubra, quod ex ea uiuat pullus. Nihil ne, inquit, de uitello? Id enim ex ouo uidebatur aurum declarasse, reliquum argentum, Cicero 2. de Diuinat. Hinc uitellianus, integram famem ad ouum affero. itaq; usq; ad assum uitellinum opera perducitur, Cicero, quidam deductum hoc adiectiuum esse uolunt à uitulo, ut sit genus edulsi, quo ueteres mentas claudabant, nam ab ouis eas incipere certum est. Vetus exemplar habet uitulinū, quod placet. Candida si croceos circumfluit unda uitellos, Martialis. Itali uitellū appellant turlo de l' ouo: Galli le moyen d' un ouef, le iaulne: Germani *rodter* uel *tutter*: forte quia mamillam *tutten* appellat, alitur autem pullus uitello intra ouum, succo eius attracto, ut infans in lucem editus lacte mamillæ. Ozonab, id est uitellus oui, Syluaticus. ¶ Est etiam uitellus à uitulo diminutiuum, unde & assum uitellinum fortè apud Ciceronem. C. Valerio, M. Herenio *c o s s.* maris uituli quum exta demerentur, gemini uitelli in aluo eius inuenti, Iul. Obsequens. ¶ Vitellum oui Græci modo *lecython*, modo *chryson* uocant, Hippocrates etiam *chloron*, (*τὸ χλωρόν τοῦ ὄω*, in libro de natura pueri.) Hermolaus. Aristoteles *ἀργύρον* uocat: & alibi *λευκόν* foeminiño genere ut & Dioscorides. *τῶν ὄων τὰ χυρῶνα*, apud Athenæum inuenio, & *ὄω τὸ πνεύρον* apud Suidam in *νεωτήον*. Veteres oui luteū etiam *νεωτήον* uocabant, id est pullum; nimirum quod pullum ex illo nasci formarq; existimarent. *καὶ νεωτήον ὄων μετα ἔσσο* *ὀλιπέτη* *τῆν νεωτήον*, Menæder. Clearchus pulli genituram esse scribit *ἐν ἔσσο* *λεῖδ* *λεῖδ* *καὶ ἐκ ἐφ' ἔσσο* *καταμύδιον νεωτήον*, *δινέδ* *δινάσση* *καὶ οἱ πρώτοι ἔσσο φίσσαντες*, *καὶ ἐστὶ τὸ ἀργύρον περιτήματα τὸ σὸν ἄμα*. Chrysippus in libro de oraculis scribit, quendam somnium suum, quo oua à lecto suo pendentia uiderat, ad diuinatorem retulisse: audissetq; ex illo, inuenturum se ubi foderet thesaurum. Et cum uase in quo aurum argentumq; erat inuento, ad uatem argenti nonnihil attulisset; dixisse illum, *τὸ δὲ νεωτήον ἐστὶ μοι δίδωλον*; hoc est, De uitello uerò nihil ne mihi dabis? Suidas in *νεωτήον*. Lufit autem is pulchre circa somnium ouorum, in quibus candidum & luteū continetur, illud ad argentum, hoc ad aurum referens,

referens, cum in somnij interpretatione, tum magis argenti tantum parte muneri oblata. Deme-
 trius Constantinopolitanus *ὡς τὸ κρέον* dixit, Eustathius *τὸ ἐν τοῖς ὠοῖς κρεονιδές*. *λέκυθος* (per iōta in
 penult. malim per ypsilon) proprie *τὸ ξαυθὸν τὸ ὡς εἶναι τὸ λεπτεκιδέσθαι*, Scholiastes Aristophanis. Vi-
 cellum oui lecithon dici à Græcis scio, & approbat ad Glauconem primo Galenus. Caterum *λέκυ-*
θος masc. gen. (Eustathio teste) leguminis genus est, quod pisum (*πίσιον*, Scholiastes Aristophanis,
 apud Suidam *πίσιος* oxytonum duplici f. scriptum non proba) aliàs nuncupant, quod in Pisa Elidis
 abunde nascatur: refert autem colore luteum oui, unde ei nomen. *λεκυθώλης* masc. gen. paroxyto-
 num uerò cum iōta in ultima, *λεκυθώλης*, foeminini, mulier quæ lecithon, id est pisum, & synecdo-
 chice quæuis legumina uendit, *λεκυθώλης*, Suidas, aut uilissima omnino, tanquam nugiuendula, ut
 10 Plauti uerbo utamur, Cælius, sunt qui etiam oua uendentem interpretentur, ut Suidas habet, quod
 minus placet. Sed Cornarius libro quinto Commentariorum in Galeni libros de compos. sec. loc.
 Lecythopolæ (inquit) Græcis appellantur, non qui pisa aut oua uendunt, sed pulmentaria è farinis
 leguminum elixatis & pinguedine aliqua conditis, nam edulium ex cicere & reliquis leguminibus
 fractis *ἐκτυθ* appellatur, sicut ex farina eorundem pulmentarium quod in aqua coquitur pingui ad-
 iectio, *λέκυθος* (malim per iōta in penultima in hac significatione. ut in Galeni etiā Glosis legimus,
λέκυθον φακίον, *τὸ ξυθὸν τὸ λεπτεκιδέσθαι*, id est lentium pars interior, intra corticem, uel à cortice separata) uelut
 in libro de boni & mali succi cibus Galenus ipse declarat, quare *κναμύνη λέκυθος*, nihil aliud est quàm
 fabæ lomentum elixatum. Ad clauos & callos facit *λέκυθος κναμύνη μετ' ὄρεος ἐκλύθεισά*, Paulo lib. 3. cap.
 80. Idem *ὀρθόκων λέκυθον*, id est erui farinam siue lomentum habet libro 3. cap. 25. & Hippocrates in
 20 Spiritus ad primum De muliebribus adiectis, *πρωσάνης* (inquit) *λέκυθον ἐμβλαδὼν ἐν χυμῷ ὕδατος*, *ἐν τῷ μέτρῳ*
λεπτοῦ γίνεσθαι. Caterum Artemidorus lib. 5. somnio 85. *λέκυθον* oui testam appellat, nisi corrupta est
 lectio, & *κίλυφος* (aut *λέπυρον*) fortasse legendum. Verba eius hæc sunt: *ἐστὶ τῆς δ' ὄρεος παραφρῆσεως*
πρωσάνης λεβέου ἐρβίου, καὶ τὸ μὲν λέκυθον ἀρβύριον, τὸ δ' ὡς κναμύνη καλεῖσθαι. Hæc ferè Cornarius. Etymolo-
 30 gia quidem tum interiori leguminum parti ex qua farina fit, tum oui luteo ferè conuenire uidetur,
 quoniam utrunq; intra suum corticem continetur, quanquam uitellus non immediate, *ὅτι τὸ λεπτε-*
κιδέσθαι. Legumen omne tribus modis manditur, inquit Athenæus, aut enim ex eo fit quod etnos
 dicitur, ut ex faba & pisco, aut lecithos, ut ex araco aut phace, aut ex aphaca & lente, Hermolaus.
 Meleager Græcus author uolumen singulare scripsit, lecithi & phaces comparisonem continens,
 Idem: ubi lecithus absolutè pro sui generis legumine accipiendus uidetur: aut pro lente molita uel
 35 saltem à corticibus separata, nam *φακίον* lentem crudam interpretantur, *φακίον* coctam: potest autem
 coqui uel cum corticibus suis, ut sic cocta *φακίον* dicatur: uel absq; illis, *λέκυθος*. Nec illud tacuerim
 lecithon pro gutto oleario & ampulla falso à quibusdam coepisse lenticulam uocari: nescio quàm
 perire, cum lenticula uasculum non sit magis quàm id quod Græci discum uocant, &c. In summa
 lecithos pro legumine, aliquando pro putamine, per iōta scribitur: pro uitello per y. pro ampulla
 per u. potius quàm per y. Hermolaus. Verum pro ampulla non per u. ut Hermolaus putat, sed per
 y. penultima scribitur, prima uerò per e. longum, *λέκυθος*, cum in alijs significationibus per e. scriba-
 tur, id est e. breue, Eustathius in sextum Odysseæ *λέκυθον* olearium uas dictum scribit *παρα τὸ ἔλαιον*
κίλυθον, quod & ὄλεον uocetur, *ὅτι τὸ ἔλαιον περιέδεται, καὶ γὰρ κναμύνη*: è pretiosa materia fieri solitum, non
 solum enim ad oleum simplex, sed etiam ad ungenta eius usus erat. Hinc forte uerbum *λεκυθίζω*
 40 apud Strabonem lib. 13. (pro quo quidam ineptè in Lexicon Græcolatinum uulgare retulit *λεκυθί-*
σιν) *μὲν γὰρ ὀλοσφῆν παραματικῶς, ἀλλὰ θέσπερ λεκυθίζω*: quod quidam exponit themata & argumenta fi-
 citia elaborare. Varinus interpretatur *τὸ μείζον βοῶν καὶ ἰσοφῶν, λεκυθιστῶν* uerò non *τὸν μέγαν βοῶντα*, sed
 contra *τὸν μικρόφωνον*. Placeta *λεκυθίτης* dicebatur, cui admixtus erat uitellus oui, Eustathius. Theo-
 phrastus loti Aegyptiæ radicem decoctam, lecithodem fieri ciboq; gratam scribit: hoc est araci legu-
 minis alterius in modum; quanquam Theodorus albumen oui, quemadmodum in ea uoce luteum
 intellexerit, uehementer miror, cum lecithos uitellum oui potius quàm candidum significare ui-
 45 deatur, hoc primi uidimus, seu rectè seu perperam: certè si errauimus, utilis & eruditus error futu-
 rus est, Hermolaus, uidetur autem aliquid in his uerbis esse corruptū, & sic legendum: Quanquam
 Theodorus albumen oui cur potius in ea uoce quàm luteū intellexerit, &c. Locus est apud Theo-
 50 phrastum de hist. plant. 4. 10. Vbi Theophrasti uerba sunt, *ολοῖός ποδὶ ἀντὶ τὸ μέλας, τὸ δὲ ὄρεος λεκυθόν, ἐν τῷ*
ἔλαιον δὲ καὶ ὀλοσφῆν γίνεσθαι λεκυθίδες, ἃ δ' ὡς δὲ ἐν τῇ πτωσφῆσιν. Vbi Gaza uertit, elixū assumq; in speciem
 albuminis uertit, sed ineptè, ut Hermolao etiam uidetur. Verum is quoque errat, lecithum hoc loco
 aracum legumen interpretatus: cum Dioscorides, qui totū ferè caput de hac stirpe ex Theophrasto
 transcripsit, coctam eius radicē scribat *τῆς πτωσφῆσι ἀντὶ τὸ γαῖον λέκυθον ὡς*, hoc est qualitate referre luteum
 oui, Marcellus pari saporis qualitate esse transfert. Sed forte ad substantiam potius coloremq; re-
 ferri conuenit, cum Theophrastus doceat partem internam aliàs quidem albam esse, coctam uerò
 55 *λεκυθίδος* fieri, sic enim bilem quoq; *λεκυθίδος*, id est uitellinam dictam à coloris & crassitie similitudi-
 ne apud ueteres medicos nouimus.

¶ Oui testam Serenus, aliqui putamen, Plinius calicem quoq; uocant. Græci *κίλυφος*, quod
 60 Suidas interpretatur *τὸ λεπυρον τὸ ὡς*, item *λέπος*, ut Anatolius, & *λέμμα* Aristophanes. Oui puta-
 men celyphanon dixit in Alexandra Lycophron, quanquam eo nomine quilibet censeret cortex ua-
 leat, Cælius. Hippocrates in libro de natura pueri *τὸ λεπυρον* dixit: Aristoteles *ὀσφῆσιν*, Nicandri

Scholiasfes oua *ἀνόςρατα* nominat quæ sine putamine redduntur. Ostracoderma oua dicuntur pu- tamine contecta testaceo, (oua testea Macrobius dixit:) malacoderma uero quæ molli obducuntur cute, Cælius. *ἄλλ' ὡσπὲρ ὄωμ νὰ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ λίμμα καὶ ὅτι οὐλῆν*, Aristophanes in Auibus de formosa muliere uel meretrice, quæ laruata (personata) in scenam prodierat, quam quidam osculari se cupere dixerat. Lecython, id est uitellum oui quidam sic dictum conijciunt, *ὅτι τὸ λίπυα καθύπευθε*. Videtur & pro putamine lecythos accipi Artemidoro, nisi potius corrupta est lectio, ut superius dictum est. Annara (alibi Amiantus) id est testia ouorum unde pulli excluduntur, Syluaticus.

¶ Algarichi sunt cortices (membranæ potius) subtiles interiores ouorum & arūdinum, Andr. Belluncensis. Hippocrates *ὄμβλιας* uocat in libro de nat. pueri.

¶ c. Ouum in testatis, (ut ofstreis, echinis, pectinibus) improprie uocatur, tale enim quid est, quale est pingue in sanguineo genere cum uigent, Aristot. de partib. 4. 5. ¶ Incubare ouis uel pullis gallina dicitur plerumq; cum datiuo: Plinius libro 9. cum accusatiuo etiā dixit incubare oua. Græcè *ἐπιβάλλω* Aristophanes, Athenæus *ἐπιβάλλω*, Porphyrius *ἐπιβάλλω*. *ἐπιβάλλω μὲν τὴν μητέρα δὲρ μάλα νεύει τὸ ὄωμ*, Hippocrates in libro de nat. pueri. *ἢ καὶ ἀφαιρῶ τῶνα πῶμα βίωσσι καὶ πῶμα βίωσσι βίωσσι*, Nicander. ¶ Exeunt oua à rotundissima sui parte dum pariuntur, Plinius. Idem gallinas incubantes dixit oua excludere, & fetum educere. Aues ex ouis excudunt pullos, Cicero 2. de nat. Varro etiam & Columella oua excudere dixerunt, & anserculum excussim, *καὶ ὄωμ ἢ ὄωμ ἢ ὄωμ* *καὶ τὸν νεστὸν λιπὸν καὶ ἰσχυρῶς καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ λίμμα καὶ ὅτι οὐλῆν*, Hippocrates. *οἱ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ λίμμα καὶ ὅτι οὐλῆν*, Porphyrius libro 3. de abstinento ab animatis. *ἐκβαλλῶ τὸν νεστὸν*, & *ἐκβάλλω τὸν νεστὸν*, legimus apud Varinum in Alcyone. & in eadem significatione *ἐκβάλλω* uerbum in Lexico Græcolatino uulgari: & nomen *ἐκβάλλω* *τὸν νεστὸν*. ¶ Italis chioccia uocatur gallina quæ pullos alit, hoc est gliociens uel gliocitans, nostris *ein Gluggere* eadem origine: incubans uero *ein Brüttere*. lillam Latine matricem dixeris, Matricem gliocitaricem Grapaldus nominat. Gallina gracillar, Author Philomele. Gybertus Longolius gallinas crocitanes dixit. *κακὰ λέγω* uerbum est Atticum de gal- linis uocem edentibus circa partum, Heijchius & Varinus. huic simile est illud nostrum, *gaggjen*.

Vocibus crebrum singulat acutis parturiens, Politianus de gallina. Pollux hoc uerbum de Meleagridum uoce in usu esse scribit. *ἀλεκτορίς γὰρ ἐστὶ σιωπῶσα λυπηρῶς ἀκούμα: ὁ δὲ μὲν ὄωμ ἀλεκτορίδα ἐστὶν ἀφαιρῶ*, Plutarchus. Sunt qui hoc dictum inter Germanos instar perœmia: uturpent, *So mancher schrey/so manches ey thür vnser henne leggen*. hoc est, Gallina nostra toties parit, quoties clamarit. *τὰς ἀλεκτορίδας ἀπὸ τῆς αὐτῆς, πῶ μὲν ἐκαστὴν καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς μὴ μόνον τὴν μητέρα*, Suidas ex innominato. Vinum in quo trigle uina suffocata fuerit, uiris impotentiam ad Venerem, mulieribus ut gallinis (*ὄωμ*) quoq; sterilitatem adfert, Athenæus. ¶ Ouum *ῥωνίμω*, id est sub- uentaneum, aliqui *ἀνιμωδὸν* uocant, ut Plato in Theæteto, Scholiasfes Aristophanis. Eadē & *ἀνιμωδία* uocabant, Athenæus. Amorem siue Cupidinem Aristophanes in Auibus natum fingit ex ouo hy- penemio à Noctæ adito. ¶ Semina omnia aliquid in se alimenti continent, quod unā cum gene- randi principio natura profundit, sicut in ouis. Qua de causa non ineptē Empedocles, Oua solent excellis gignere ramis, inquit. (*φαισκω ὡσπὲρ μακρὰ δένδρα*.) Enim uero natura feminum ouis pro- xima est, Theophrastus.

¶ d. Gallinæ instar uolui congregare filios tuos ὁ Ierusalem, ut pullos sub alas, & noluisse, 40 Mathæi 23. Ut gallina pullos suos sub alas suas, sic uos ego collegi ingratos, Esdræ 4. 1. ¶ Ser- pentes pinguescunt ouis, Plinius.

¶ e. Qui gallinas alere permultas quæstus causa solerēt, Cicero Academicarum libro 3. Gal- linam altilem nominat Macrobius 3. 13. Pascuales, id est pascuales, & oues & gallinæ appellantur, quod pascim pascuntur, Festus. Græcè nomades dixeris, *ὄωμ δὲ σιδηρῶν* uel *σπῆροι* nominantur ab A- thenæo libro 14. quæ etiam scem, g. efferuntur, *σπῆροι, σπῆροι*. Plumulæ saginandis gallinis uel ca- pis sub cauda & clunibus detrahendæ, uulgo dicuntur *maßfädern*.

Vocibus interea crebrum singulat acutis Parturiens coniunx: quæ scilicet oua subinde Tollit anus, signatq; dies, uigilem q; lucernā Consulit: & Lunæ crescentis tempora seruans, 50 Ut primū gallina gliocit, numero impare subdit. Versatisq; diu, solers auscultat an intus Pipiat in uolucer pullus, tenerumq; putamē Pertuderit molli rostro, atq; erumpere tentet, Poli- tianus in Rustico. ¶ Ut equi ferocitatem deponant, pennam gallinæ quo uolueris modo eis de- gliutiendam præbe, Eumelus. Græcè legitur, *τὸν ὄωμ δὲ οἶνω* (lego *πῶμ*) *ἐστὶ τὸ πῶμ δὲ ὡς κατὰ πῶμ*.

¶ *Σκιμαλίω*, tactu minimi digiti experiri an gallinæ oua gerant. Vide Varinum, ex Scholiasfe Ari- stoph. in Acharnenses, & Cælium 9. 37. Aristophanes utitur pro contemnere, *ὄωμ δὲ ὄωμ, ὄωμ δὲ ὄωμ*. ¶ Supponere oua gallinis, Cicero. ¶ Gallinarum pullos eo colore enasci aiunt, quo oua incuban- da tincta fuerint, ut in libello quodam Germanico manuscripto legimus. Sunt qui ouo inscribunt quæcumq; uelint intus, quod cortex fit peruius & admittat colores. Gallas cum alumine tritas ace- to subige, inde inscribe hoc liquore quod uelis cortici: & siccatum impone muricæ. uel cera obline ouum, & inscriptis literis stylo, ut cera dehisca maneatq; litura, in quibus humor imponatur, sic- cum ouū coquito, donec durefcat, inde acri aceto infunde, sic enim literæ fiunt penetrabiles, quas cortice detraçio uidebis in ouo, Cardanus ex Africano in Geoponicis Græcis. ¶ Ad lithostrota 60 conficienda

conficienda (qualia uulgò Musaica uocant opera) ex frustulis lapidum diuersorum colorum glutino tenaci inuicem iunctis, fit maltha (glutinum) perpetua ex calce & fusillo adipe, uel pice, aut oui candido, Cardanus. Qui colores picturarum illustrant, oui candidum spongia frangunt, donec prorsus tenue & aqueum fiat: quod ita fractum coloribus suis admiscet, ut uulgares etiam pictores. Olim ad ornandos crispandosq; capillos albi liquoris oui usus erat etiam pro iuuenibus, qui nunc puellis relinquuntur, Tragus. In fornacibus laterum calx de testis ouorum uritur alchymistis utilis, Idem. ¶ In libro quodam Germanico manuscripto rationem traditam inuenio, qua ebur fictitium est testis ouorum fiat. ¶ Non prateribo miraculum, quanquam ad medicinam non pertinens: si auro liquefcenti gallinarum membra misceantur, consumunt illud in se, ita hoc uenenum auri est, Plinius.

¶ f. Nec minimo sanè discrimine refert, Quo gestu lepores & quo gallina secetur, Iuuenalis Sat. 5. Si pingui lacertæ, halinitro cyminoq; farinam tritici miscueris, gallinæ hoc cibo saginatae adeo pinguefaciunt homines, ut distumpantur, Cardanus. ¶ Coqui ad fercula quædam oua cochleari conuassare uel agitare solent, ut undiquaq; misceantur, Germani dicunt *Eloppfen*, hoc est pulsare. Ex lacte (inquit Apicius 7. 10.) lauas pulmones, & colas quod capere possunt, & infringis oua duo cruda. Oua quæ non sint recentia ueteres appellabât requieta, Hermolaus. Oua uetera uulgò euanida dicuntur, Ferrariæ stantia, Latinis requieta, Brasauolus. Oua incocta pro crudis Marcellus dixit. Flos arbuti cœcaus est tanquam ouum exscalptum ore aperto, Theoph. de hist. 3. 16. Gaza interprete. Græcè legitur, *ἀπὸ τοῦ κωλοῦ ἀσπὲρ ὡς ἐγκοκλαμμένον*, (forte ἐκκοκλαμμε.) ἢ σῆμα δὲ ἀσπὲρ γάλακτος. Iudæos aiunt oua aperire parte acutiore, (ut si qua illic gutta sanguinis apparuerit, abstineant) Italos obtusiore, nostri in latere aperiunt. Grandia præterea tortoq; calientia fœno Oua adsumt ipsis cum matribus, Iuuenalis Sat. 11. *οὐσίδην γὰρ κατὰ λιπὸν τῶν μοι πατρῶος, οὐτὼ σιωπερηνὴν λυγρὰ κερτακίαι*, (id est ueluti nucleos è nuce pinea euacuaui.) *ἔμ μισθὸν ἀλίγαις, ἀσπὲρ ὡς τῆς ῥοφῶν*, Nicomachus apud Athenæum. *μαθήνα κινῶν ὄνομα πάντων τῶν πολυπελῶν ἰδυσμάτων*, ut docet Artemidorus sic scribens de gallina matrya, (εἰ τις, lego ποδί, ἢ ὀρνίθῳ μαθήνας;) *ἔσφαχθε μὲν δὲ τὸ σῆμα τῶν κερτακίαι, ἔστω δὲ ἑωλὸν κερτακίαι ὁ ἀσπὲρ ὁ ἀσπὲρ, ἐὰν δὲ θίλεις ὡς ἔχει τοῖς σπέρμασι ἐὰν κετλήμιλλω*. Et rursus, *καὶ νῦν μὲν πνεύματι ἐστὶν, καὶ νεοσπῶς τῶν ἰδῶν κερτακίαι*. id est, Pascalem (liberè pascentem) pinguem coque, & pullos iam cucurietes. Quod si libuerit inter pocula (πῶμα πόση) uti, olera (cocta) in catillum exime, & minutatim cœcisis gallinæ carnes impone, labrusca cum suis acinis æstate aceti loco iuri adiecta,

dum coquitur gallina, quam rursus eximes tempestiuè, priusquam uinacea remittat, hæc quidem matrya sua uisissima fuerit. Naucratarum nuptialibus cœnis cauebatur, ne quis osu intulisse uellet, aut *μελίτικα*, id est mellita, Cælius ex Athenæo, qui Hermeam citat authorem. Aegyptij purificationis tempore animatis omnibus & ouis quoq; abstinebant, Porphyrius. Pythagoras interdico illo quo à fabis abstinere (*κινῶν ἀπέχεσθαι*) iussit, per fabas oua intellexit, à quibus nimirum non alia ratione abstineri uoluit quam à quorumuis animalium carnibus, par homini fore scelus existimans in aue aut auis ouo peccanti. Itaq; eius discipuli quotidianum illud iactabant, *ἴσθαι τε (ταῖς) κινῶσις ἐσθῆναι, κεφαλαῖς τε τῶν κινῶσις*, quod est non differre comedisse oua, & parentum capita. Vocauit autem ouum cyamon, quod quasi *κίνισος*, id est foetura animalis esset, & conceptum eius intra se clauderet, Marcellus Vergilius. Pythagoras abstinere iussit ouis, & quæ ex ouis nascuntur animalibus, Laertius. Cyami nomine non aliud intellexisse uidetur Pythagoras, quam ouum, quod sit in eo animalium *κίνισος*, id est foetura, Cælius. Plura leges apud Erasimum in Chiliadibus, in symbolo Fabis abstinero. ¶ Huc (ad superstitionem) pertinet, ouoru ut exorbuerit quisq; calices cochlearumq; protinus frangi, aut eosdem cochlearibus perforari, Plin. Idem hodie circa oua in Bauaria obseruari Bauarus quidam mihi narrauit.

¶ h. An obsecro hercle habent quoq; gallinæ manus? Nam has quidem gallina scripsit, Plautus in Pseudolo. ¶ Quæstio ouum ne prius fuerit an gallina, mouetur à Macrobio, & à Plutarcho in Symposiacis 2. 3. ¶ Traditur quædam ars gallinarij cuiusdam, dicentis quod ouum ex quacq; gallina esset, Plin. Quum ouum inspexerant, quæ gallina peperisset dicere (aliàs discernere) solebant, Cicero lib. 2. Academicarum. ¶ Extat Nicias cuiusdam perelegans tetraastichon, quo rideatur quidam tingendi capilli affectator: qui dum ei rei nimium studet, uitiata cute amiserit capillos omnes, hunc turpiter nudato capite ouum esse factum totum, facetissimè Nicias cauillatur: *καὶ δὲ αὖ σὺν ἡμῶν ἀσπὲρ γέγονε*, Cælius.

¶ Scribit Neocles Crotoniata, ouū ex quo prognata credatur Helena, ex luna delapsum, quippe oua parere Selenetidas mulieres, indeq; nascentes homines quinque decies esse nobis ampliores, quod approbat Herodorus quoq; Heraclotes, Cælius ex Athenæi lib. 2. Superiora ædium tabulata, quæ *ασπὲρ* nunc uocant, olim *δῖα* (uel *δία*) uocabant, & Helena in istis domus partibus nata, ex ouo genita existimata est, ut Clearchus in Eroticis tradit. Vide plura infra in Prouerbijs, Ex ouo prodijt, & Ouo prognatus eodem.

¶ Oui somnio thesaurus indicatus, ut supra retuli in b, ex Cælio Rhodigino. *δὲ κερταῖν ἔδειν τε* 60 *σπυριανὴν λῦπης*, Suidas.

¶ Livia Augusta prima sua iuuenta, Tiberio Cæsare ex Nerone grauida, cum parere uirilem sexum admodum cuperet, hoc ufa est puellari augurio, ouum in sinu fouendo, atq; cum deponen-

dum haberet, nutrice per sinum tradēdo, ne intermitteretur tepor. Nec falsō augurata proditur, Plinius. Gallinam cum lauri ramulo cecidisse ferunt in sinum Liviæ Drusillæ, &c. Niphus. Ad Gallinam uilla Cæsarium fuit ad Tyberim, uia Flaminia, quæ ab eo dicta est, quod Augusti ex alto abiicit in gremium aquila conspicui candoris gallinam, lauri ramum suis baccis foetum rostro tenentem, quam seruari iusserant aruspices, ramum uero inseri diligenter: quod ad uillam factum est, quæ hac de causa Ad gallinā dicta fuit. Vide etiā infra in Proverbio, Albæ gallinæ filius. Alia quædam leges in Gallo h. Orpheus scripsit Ooscopica, *ὄσσωπικὰ*, Suidas, hoc est de diuinatione ex ouis. Quorum quondam purgandis piaculis, lustrationibusque quotidianus erat usus: & in Bacchi Orgiis aliorumque deorum sacrificijs, ubi pro homine soluendum aliquid deo esset, adhibebantur. Omittimus quæ in Orphicis & Bacchi Orgijs, in hac ipsa re obseruata ab antiquis traduntur, id solum ex eis repetemus, ideo religioni oua inseruisse, & in tanto honore cunctis gentibus fuisse, quod capiente omni mundo tot animalium naturas & genera, nullum ferè est in quo non ex ouo species aliqua nascatur. Volucres passim ouum gignunt, aquatilia in mari penè infinita, in terrestribus lacertæ, in ambiguis & quibus in terra æquè quàm in aqua uictus est, crocodili, in bipedibus aues, in carentibus pedibus, angues, in multipedibus attelabi: & ne longiores simus, in pluribus generibus alijs plura alia. Ob quæ totam referre naturam credita fuerunt: & in religione ad placanda exorandaque numina gratiorem habere potestatem: Marcellus Vergilius, nimirum ex Saturnalibus Macrobij 7. 16, cuius uerba superius retuli. *Καὶ ἐπὶ ἰσθμῷ τῆς τριόδου ἰσθμῶς δὲ ἑπὶ τοῦ περὶ τοῦ, ἢ οὐκ ἐκ κἀδαρῶν*, Lucianus in dialogis mortuorum, id est, Sicubi comperiat in triuijs Hecates coenam iacentem, aut ex catharso ouum, Catharsum in Græcorum doctrina uidetur purificatio quædam dici. Morem quippe Athenis fuisse produnt, conciones expurgandi, atque theatra, & omnino quemlibet populi conuentum, id uero minutis fiebat porcellis, quos nominabant catharsia, eiusmodi obibant munus, qui dicebantur à collustratione peristiarchi. Oua expiationibus apta monstrat Iuuenalis illud, Nisi secentū lustrauerit ouis. Sed & in arte Ouidius, oua hæc lustralia indicat illis uersibus: Et ueniat quæ lustrat anus, iectumque locumque. Præferat, & tremula, sulphur & oua manu. Eius autem ab recentioribus ratio promitur, quod ex animalium generibus adeo multiformibus, plurima ædantur ouis, quæ uelut mediâ sint inter animal & non animal, proinde pergrata dijs censuere ueteres, Cælius, In purgationibus præterea notamus oua adhiberi solita, & sulphura, radas, lauros & similia, ut ex Plinio, Iuuenale, Ouidio, Apuleio poetis ceteris colligimus, Gyrald. Oui quod in Cereali pompa solitum fuerit esse primum, meminit Varro de re rust. 1. 2. Gallinæ luteo rostro pedibusque, ad rem diuinam puræ non uidentur: ad opertanea sacra, nigra, Plin. De Termini sacrificio Prudentius contra Symmachum ita canit: Et lapis illic Si stetit antiquus, quæ cingere sueuerat error. Falceotis, uel gallinæ pulmone rogare, Frangitur, & nullis uiolatur Terminus extis, Aesculapio gallinæ immolabantur, Festus, uide in Gallo h. Libet expectare quis ægram. Et claudentem oculos gallinam impendat amico. Tam sterili, (pauperi,) Iuuenalis Sat. 2, immolabat enim nimirum dijs, præsertim Aesculapio, pro salute & sanitate donanda gallinas. Magi Zoroastren secuti canes, gallinas (& ἄλλους) & terrestres echinos bono deo attribuunt, aquaticos autem malo, Plutarchus in libro de lide & Osiride. Ex animatis olim sex sacrificia in usu erant, de oue, sue, boue, capra, gallina & anser, Suidas, uide in Que h. Orpheus scripsit Oethytica, *ὀεθυτικὰ*, Suidas, id est de sacrificijs ex ouis. Quorum hecatombe, *ἑκατόμβη*, ab Ephippo nominatur, (per iocum,) Athenæus.

¶ PROVERBIA à gallina. Feliciter natum, Albæ gallinæ filium dicimus. Quia tu gallinæ filius albæ, Iuuenalis Sat. 15. Vel quod lara atque auspicata Latini alba uocant, uel quod proverbium alludit ad fatalem illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem uerbis: Liviæ olim statim post Augusti nuptias Veientanum suum reuifenti, præteruolans aquila, gallinam albam, ramulum laureum in rostro tenentem demisit in gremium. Cumque nutriti alitem, ac pangi ramulum placuisset, tanta pullorū soboles prouenit, ut hodie quoque ea uilla Ad gallinas uocetur. Tale uero laureum, ut triumphaturi Cæsares inde laureas decerperent, Fuitque mos triumphantibus, alias confesum eodem loco pangere. Et obseruatum est, sub cuiusque obitum, arborem ab ipso institutam elanguisse. Ergo nouissimo Neronis anno, & sylua omnis exaruit radicitus: & quicquid sibi gallinarum erat, interiit. Conueniet igitur adagium in eos, qui rara & fatali quadam felicitate successuque rerum utuntur. Huic diuersum est illud apud eundem Iuuenalem, Nati infelicibus ouis. Non abhorret huic quod scribit M. Tullius libro Epistolarum familiarium septimo ad Curionem: Quum enim salutationi nos dedimus amicorum, quæ fit ex hoc etiam frequentius quàm solebat, quod quasi auem albam uidentur bene sentientem ciuem uidere, abdo me in bibliothecam. Veteres enim quod in auspiciatum haberi uolebant, atrum aut nigrum uocabant: quod felix, album. Vnde apud Senecam Asinius Pollio, Albutij sententias, quod in affectata essent & aperta, solius est albos appellare. Quin & Græcis *λαλός πορον ἐπιείμ* dicitur, qui clarius re explicat, Erasmus. Idem alibi in Proverbio Alba auis, *λαλός ἄρνις*, eadem quæ nunc recitauimus Ciceronis uerba repetit, interpretatur autem pro re noua atque auspicata. Quadrabit etiam (inquit) in rem admodum raram & inusitatam, quod aues per pauca sint hoc colore. Ita Iuuenalis, Coruo quoque rarior albo. ¶ Lac gallinaceum, *ὀρνίθων γάλακ*, id est gallinarum lac, dicitur in opulentos, & quibus quiduis rerum supereditat, ut illud Copiæ cornu, Aut de raris inuentu, atque ob id pretiosis: ut sit hyperbole significans nihil

hasen so ähnlich als einem narren/die hund betten in langst zerrissen. ¶ Ovis πολυ λολιπέρας, id est, Ouo multo candidius Sappho dixit, Athenæus. ¶ Apud Tappiū hæc etiam Germanica inuenio: Ouū p̄ra gallina sapit, Sas ey wil flüger seyn dann die henne, cui illud Latinorum respon- det, Ante barbam doces senes. Qui oua desiderat, gallinarum obsireperos cantus ferat oportet; Wär eyer wil haben/der müß der hennen factelen lyden. Qui uitat molam, uitat farinam. Hol- landorū est, Anferinis neglectis oua gallinacea requiris, Su fūist nae thennen ay/vnde lest tgan- sen ay varen. cui Tappius illud Græcorum confert, Omiffa hypera pedem insequeris.

DE PULLIS GALLINACEIS.

DE pullis gallinacei generis etfi quædam superius dicta sint in Gallinæ historia, capite tertio & quinto & sexto, & alibi fortassis; hic tamen de hisdem copiosius separatim agere uolui, superioribus quidem nō repetitis, neq; enim ularum autium pulli ita in usu sunt ad cibum, ac gallinacei. Nomi- nat autem pullos gallinaceos Plautus in Captiuis, forus scilicet gallinarum adhuc tenellos; & Mar- tialis in lemmate distichi, Si Libycæ nobis uolucres & Phafides essent, Acciperes, at nunc accipe cortis aues. Sed absolute etiam pullos pro gallinaceis poni inuenio apud Vegetium & alios. Pel- licula quæ solet pullorum uentribus adherere, Palladius in Maiō Tit. 9. Puls potissimum dabatur pullis in auspicijs, Festus, dabatur autē non quibuslibet, sed gallinaceis. Heliogabalus una die non nisi de phasianis tantum edebat, alia die de pullis, Lampridius. Gigeria pullorum coques, Apicius, Pullastrum & pullastram neoterice uocamus, Grapaldus. Pullastræ uocabulo pro parua gallina, 20 Hermolaus, Sipontinus & Platina utuntur. Quidam etiam foeminino genere pullas efferunt, ère centioribus. Pullaster uel pullastra, significat gallum uel gallinam adolefcentes, sic à M. Varrone libro 3, de re rusti, pullastræ dicuntur iuuenæ gallinæ, ait enim, Et ea quæ subijcias potius è uetulis quàm è pullastris. Pro pullo pulleiacium Augustus dicere solebat, ut ait Tranquillus. Pullice- nus (aliàs pullicinus, quod magis placet, nam & Itali hodieq; pulcinos uel pullicinos appellant) di- minutiuum à pullo. Seruos habuit uectigales, qui eos ex ouis & pullicenis & pipionibus alerent, Lampridius de Alexandro Seuero. ¶ Ab Athenæo libro 9. νεοσοί ὀρνίθων & ἴππων dicuntur, νεοψή- 25 δες ἀλεκτροειδῶν καὶ χηνῶν, Aristoteli sunt foemellæ iuuenæ è gallinaceo uel anserum genere, quæ nu- per scilicet parere cœperunt; possunt etiam sic dici antequam pepererint. Athenæus pullos gallina- ceos à Græcis hippos; hoc est quasi equulos uocari scribit; credo, quia pulli proprie sunt equorum, 30 Hermolaus. ὁ πρὸ νόστανος ζωμός, id est, pulli gallinacei ius, Dioscorides. ὀρνίθων (uox poetica) tum gallum ipsum tum pullum gallinaceum significat, sed pullum frequentius, uide in Gallo h. a. ὀρ- νίθων, pulli qui nondum uolare possunt; & galli ipsi Bœotici (quod & Scholiastes Aristophanis scri- bit), Varinus. Pullos qui recens apparuerunt, (ὀρνίθων πρὸ ἢ ἰσθμῶν ὄρνιθων) Græci νεοψῆς uocant, ali- qui ὀρνίθων, Eustathius. Ἄνορταλίζω uerbum Aristophani in Equitibus efferri & superbire signifi- cat; uel leuiter agere, & nimis facile aliquid credere. Proprie autem ὀρνιθίζω dicitur de auibus uola- re incipientibus (ὡς πρὸ ἀερομελέων ἀνορταλίζονται ὀρνίθων, ut & ἠερονύχων) uel de his qui pueros in subli- 35 me efferunt citato motu, (ἀναέρειψέω πρὸ νίκται πρὸ παυδίων, οἷον ὀρέω πτεῖν αἰς ἰσθμῶν) & improprie deina- de etiam de alijs motibus, Scholiastes Aristophanis.

Aues προπτεται & προπεταίς dicuntur, quæ antequam ocyptera, id est penne maiores eis enate aut 40 fatis perfectæ fuerint, uolare gestiunt, inutili & sæpe noxiō conatu, cum cadant interdum & in hu- mum allidantur, eadem ὀρνιθίζω dicuntur, ὡς λίχοντες (λίχοντες) ὀρέω, hoc est à cupiditate motus & uolatus, lo. Tzetzes 7, 128. ὀρνίθων ἠερομελέων μικτῆρται ὀρνιθίζων, Versus à Suida citatus. οὐδὲ ἔπει- ὀρνιθίζωι μωυροὶ ὡδὲ νοίτην ἄραρον, Theocritus Idyllio 13. Βοσκασθὺς χηνὸς νέον ὀρνιθίζωα, Nicander de pullo anseris. Plura de uoce ortalichos leges in Gallo a. νέρακον, pulli gallinacei masculi, Hefychius & Varinus. Alectryōn Græcis gallus est, unde diminutiuum ἀλεκτρονίων; ut ab alecfor ἀλεκτροειδης, & patronymica forma ἀλεκτροειδης, ut scripsimus in Gallo h. a. Pulli Græcè uulgò ἀλεκτροπέλα δι- 45 cuntur, apud Symeonem Sethi ὀρνιθόσαλα. Alfrach (Arabice) est nomen commune ad omnes pul- los, & quandoq; dicitur de gallina iuuenæ, quæ nondum oua peperit; sed absolute prolatum signifi- cat pullum columbinum, qui nondum uolare potest, Andr. Bellunensis. ¶ Pullus Italicè dicitur 50 pollo, pollastro, pulcin, sed hic proprie tener adhuc & implumis, pullastro masculus & iam men- sis aptus. Gallicè poulsin, poulsin, pol, pollet, cochet, & pollaille de pullastra adultiore, Germani- cè Hünle/Hünckel. Anglicè chyk.

¶ Pullos maturos dicere possumus primo uere exclusos; ut ferotinos illos quos patria lingua au- tumnales appellamus. Et ferotini quidem non pariunt oua sub ueris initio, quemadmodū illi quos maturos esse dixi, quamobrem non ad pullationem, sed ad ueru aluntur, Gyb, Longolius.

C. ¶ Varro pullos pipare dixit, Nonius. Vide in Gallina c. Pipire proprie dicuntur pulli galli- 60 nacei (& huiusmodi) Columellæ. Vrticarum genera quædam pullis mortifera sunt, quæ gallina ro- stro conatur euellere, Albertus.

E. ¶ Mustelæ cinis si detur in offa gallinaceis pullis, turos esse à mustelis aiunt, Plinius. De his

De Gallinis syluest. Lib. III. 459

F. & G.

De ijs quæ circa salubritatem pullorum gallinaceorum, & apparatus ad cibum & remedia considerantur, abunde dictum est in Gallinæci historia.

H.

2. Pullus generale uocabulum est omnium alitum: & quadrupedum etiam quorundam foetus pulli dicuntur, ut equi & asini, unde pullini dentes, Grapaldus. Pullos dicimus paruos foetus quorumcumque animalium, sed præcipue auium: & inter eas gallinarum præcipue per excellentiam. Sed iumentorum quoque, ut Græci *παιδες*, nos *suile*. Rana pullos Horatius dixit, de apibus nouellis Columella. Quia tu gallinæ filius alba, Nos uiles pulli nati infelicibus ouis, Iuuenalis. Quinetiam arborum atque plantarum pullos dicimus, ut Plinius, unde uerba pullulare, pullescere, pullulascere. Pullatio, foctura pullorum, Columella. Pullities ipsa pullatio uel pulli ipsi: qua uoce idem uitur de rurture, anseribus & apibus. Georg. Alexandrinus in præscarum uocum enarratione, pullitium, (pullitium legendum arbitror) interpretatur focturam pullorum è Varronis lib. 3. Pullinus, quod est pulli, unde pullini dentes, quos primum equi iaciunt. Pullarius, qui pullorum curam habet. & qui è pastu pullorum caprat auspicia, ut in Gallo h. ostendimus.

¶ c. Alulen, id est cibus pullorum, Vetus Glossographus Auicennæ. Insuper, farinam iacere pultis, (dego pullis.) Vnde dissipare, obsipare, ut cum rustici dicunt, Obsipa pullis esca, Festus.

¶ h. C. Claudio, M. Perpenna c o s s. pullus gallinaceus quadrupes natus, Iulius Obsequens, Vide supra in Gallina b. ¶ De augurijs uel auspicijs è pullis, leges in Gallo h. Aduersus grandines olim agnum aut pullum immolabant, Cælius Calcagninus in libro de re nautica.

DE GALLINIS SYLVESTRIBVS.

1. In genere, & de nonnullis etiam particulatim. 3. De meleagride. 5. De Indicis, uel gallopauis. 8. De otide uel tarda. 10. De uro gallo maiore. 12. De uro gallo minore. 14. De gallinulis terrestribus, & primum de hegeschara uulgo dicta. 15. De arquata maiore, & phæopode duplici, quarum alteram arquatam minorem uocauit. 16. De ralla terrestri. 18. De auibus quarum ueteres meminerunt, quæ ad genus gallinaginum aquaticarum referri posse uidentur. 19. De rusticula, uel perdice rustica maiore. 20. De gallinagine siue rusticula minore. 21. De duodecim generibus gallinularum aquaticarum, quæ circa Argentoratim capiunt, &c. 22. De gallinulis duabus siue ardeolis marinis.	2. De rustica gallina. 4. De Africanis uel Numidicis. 6. De alia gallina Indica. 7. De lanatis. 9. De tetraone uel tetrace uel erythrotaone. 11. De gallo benula. 13. De grygallo maiore minoreque. 17. De gallinulis aquaticis lōgis cruribus in genere. 23. De glotide.

DE GALLINIS SYLVESTRIBVS IN GENERE, & de nonnullis etiam particulatim.

GALLO s gallinæ syluestres aut feros feræ dicamus, utrumque sexum comprehendendo, nihil interest. Dixerim autem syluestres potius quam agrestes. Nam agrestes uel pascales eas potius recte appellari puto, quæ licet domesticæ, non inclusæ tamen, sed in agris liberè pascuntur; nomades Græcis: & similiter ferè in columbarum genere. Græci animalia syluestria uidentur *ἀγρια* uocare, agrestia uero *ἀγροια*, ut Galenus de cōpos. medic. sec. genera, lib. 3. cap. 5. Sunt sanè permulta earum genera, figura, magnitudine, locis in quibus degunt, & alijs quæ circa naturam eorum & cibus rationem considerantur, longè differentia: ut imperitè illi facere uideantur, qui de gallinis syluestribus in genere aliquid scribunt. Quoniam tamè à ueteribus, & recentioribus etiam, pauca quædam sic scripta inueni, ea unum in locum hinc coniungenda existimaui. Fieri autem potest, ut certam aliquam speciem per excellentiam generali galli syluestris nomine appellarint. Ego uel phasianum, uel magnos gallos montanos syluestris nomine apud ueteres acceperim, medicos præfertim. In thesauri ratione gallum syluestrem nominat Galenus: id interpretatus Auicenna fasianum marem eo nomine intelligendum prodit, Cælius. Gallus syluestris, id est fasianus sicior altisi, Syluaticus. ¶ Theophrastus scribit ex gallinæis libidinosiores domesticis agrestibus esse, itemque mares statim à cubili uelle coire, foeminas autem magis procedente die, Aelian. Vide supra in Gallo c. ¶ Gallinæ montanæ in uictu attenuantur conceduntur à Galeno. ¶ Gallinarum adeps medius est inter anserinum & suillum: sed ex agrestibus gallinis tenuiorum est partium, ut scripti in Gallo uillatico. ¶ sed Græcus codex (lib. 3. de cōpos. medic. sec. genera) adipis *τῶν ἀγροικῶν ἀλεξυρόνων καὶ ἀλεξυρόνων* mentionem facit, *ἀγροια* appellans, quæ non in ciuitatibus sed ruri pascuntur, ut ipse uideretur interpretari. Sed quod ad remedia, syluestrium adipem magis etiam quam agrestium subtiles dixeris. ¶ Gallinæ syluestres, montanæ præfertim, quo cibo captæ alii debeant, non constat, quidam

captas omnino cibum respuere aiunt, aut raro fumere. ¶ Passilli apparatus est pullastro ex Germanico Balthazaris Coqui libro in Gallo descriptus, monet autem gallinas syluestres quocumque similiter parari, sed laridum falsim infigendum esse, ut solent affandis. De gallinæ syluestris coctura, uide etiam in Pauone.

¶ Dukiphar, דוקיפאר, Hebraicum nomen, Leuitici undecimo & Deut. 14. R. Salomon exponit gallum syluestrem duplicata crista, qui uulgo dicitur, דוקיפאר, hachpha, (forte legendum hupa, דוקיפאר, sic enim Galli upupam uocant) unde etiam nomen sit, quasi du, id est duas habens, cephor, id est cristas. Chaldaice uocatur נגרי שריא (negarschara, ni fallor) id est artifex montis, propter opera sua, ut inquit R. Salomon. Iudæi uulgo Germanice interpretantur **Ushan**, id est maximum gallum syluestrem. nostri upupam, Paul. Fagius. David Kimhi etiam ex magistrorum sententia gallum syluestrem interpretatur. Chaldaica translatio Deut. 14. habet כגרי שריא, kagar thura, upupam intelligunt; Arabica דוקיפאר, hadhar; Persica کاه بنک, an coh benak. Septuaginta Deut. 14. porphyriionem uerterunt, Leuitici 11. upupam, ut & Hieronymus, quod probat Sanctes. Sunt qui gallinam Africanam aut Meleagridem intelligant. ¶ Neelasa, נעלסא, Job 39. Kimhi exponit טירס (tyros) id est pauones. Sententia hæc est: Nunquid (dedisti) alas plausibiles pauonibus, aut penas ciconiæ & plumas? interprete Munstero. Septuaginta Hebraica uocem relinquunt, Chaldaus pro neelasa ponit נעלסא, hoc est gallum syluestrem. R. Abraham putat esse struthionem. ¶ Ranan, רנן, ut D. Kimhi docet, auis est quæ exultat & sibi placet ob uocem aut pennas, nimirum pauo. In commentarijs etiam in Job cap. 39. multos scribit pauonem putare. Alij autem esse conijciunt cantu excellentem, ueluti דוקיפאר (si recte scribitur, lusciniam intelligo, quæ gallis rufsignole dicitur.) Aliqui uolunt esse autem quæ delectatur in suo cantu, Munstero. Leui ben Gerson alam aut pennam potius auis intellegit. Interpres noster struthionis pennam reddit. Vtuntur autem struthionum pennis in crisis qui exultant & lætitiã aut superbiam ostentant. Chaldaus uertit כגרי שריא, id est gallum syluestrem, Septuaginta דוקיפאר, sis uel ziz, Hebrais nomen generale est de omni fera bestia. Rabini quidam auem maximam interpretantur, quæ alis suis extensis Solem obscuret, Psalmo 80. alij simpliciter auem quandam, alij omne reptile agri exponunt. Septuaginta *μυσιον ἀγρου*, id est aprum, (uide in Apro A.) Chaldaus tharnegul, id est gallum syluestrem, rursus Septuaginta *ἀγρου*, Psalmo 50. Hieronymus pulchritudinem. Augustinus species. Esaiæ 66. Septuaginta *εὐνοδον*. Ionathan *מכרמל*, mechamar sis iekaraha, Hieronymus omnimodam gloriam, Symmachus pinguedinem, Theodot. multitudo, Aquila *καρποδία τῶν γαλαρῶν*, malim *καρποδία τῶν ἄγρων*.

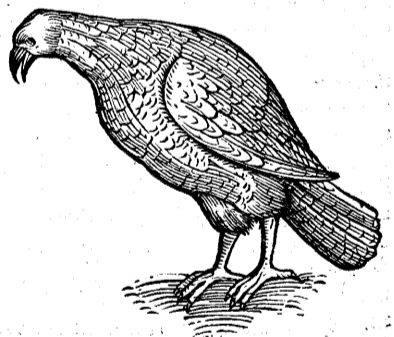
¶ Upupam Varinus *ἀναφύουσα ἀγρου*, id est gallum syluestrem interpretatur. & Itali quidam eandem gallum paradisi uocitant. Videtur autem ei galli nomē attribui propter cristam, quamuis illam è pluma tantum habet, non ut gallinaceum genus ex cartilagine quadã carnosa. Hebraicam quoque uocem dukiphar, ut paulo ante retuli, alij upupam, alij gallum syluestrem exponunt. ¶ *Κυρνοειδία*, genus gallinaceorum, Hefych. & Varinus.

¶ A Sueuis circa Rauenspurghum audio genus quoddam galli syluestris **Rietbanen**, id est gallos palustres appellari, magnitudine anseris ferè, pedibus gallinacei, capitibus pulchris, magnis, in quibus penna rubicundã spectentur, caudis ferè quales galli Italici gerunt, raro capi nisthyme alij quando, captos interdum sale condiri. Ab Hieronymo Trago inter feras gallinas nominantur **rot hūner**, id est gallinæ rubicundæ Germanice dictæ. Longolius hoc Germanicum nomen perdicis Græcæ attribuit, uidetur autem perdicem rubram uulgo dictam intelligere. ¶ Lagopodem alpium nostrarum incolæ nominant gallinam saxorū uel niuium, **Steinhūn**, **Schneehūn**, **Schneehūn**.

¶ Attagenem nostram, id est gallinam corylorum, quidam Gallice uel Sabaudicè uocant gelinetam, id est gallinulam, uel gallinulam syluestrem. Supra statim post Attagenē de GALLO PALVSTR I illo quem Scoti uocant **Wurtock**, scripsimus, & effigiem eius è Scotia missam addidimus. ¶ Reperitur in Scotia etiam aliud genus galli syluestris, phasianio carne ac magnitudine simillimum: sed nigra pluma, rubentibus admodum palpebris, syluestrem agri gallum nostrates

(Scoti) dicunt, estq; frumento uicitans, Hector Boëthius in descriptione Regni Scotia. Huius alitis effigiem, quam unã cum proximè dicta, Cl. V. Henricus à S. Claro è Scotia nobis transmittendam curauit, hic adieci. Scoti in hoc genere marè uocant ane blak cok, id est gallum nigrum: foeminam quæ magnitudine inferior & colore dilutiõr est, ane grey hen, id est gallinam fuscã. Mas collo, pectore, alis coxisq; punctis rubicundis aspersus est, foeminam leucophæam maculæ nigræ uariant. Supercilia & barbula in utroq; sexu membrana rubens insignit. Anglus quidam hac icone uisa, in Anglia etiam capi retulit locis erica plenis.

¶ Eandem auem Guil. Turnerus intelligere uidetur, in descriptione quam statim subdemus, nisi foeminæ alium colorem tribueret, quam ait magis ruffam esse perdicem, cum foemina galli nigri Scotici fulca sit, ut diximus.

Gallina

De Gallinarustica. Lib. III. 461

Gallinaceum syluestre genus apud nos est (inquit Turnerus Anglus, Morhennam uulgo uocant, ni fallor, forte propter colorem maris nigrum ut in Mauris: alij, puto, hethcok, id est gallum ericarum) in quo foemina à mare ita differt, ut duorum generum istiusmodi rerum imperito uideri possint. Mas gallo domestico paulò minor totus niger est, excepta ea parte caudæ quæ podicem tegit, ea enim alba est. Cæterum nigredo huius non nihil splendescit, ad eum ferè modum quo columborum nigrorum torques circa colla splendescunt, ad uiriditatem igitur proximè accedit. in capite rubrum quendam habet, sed carneum cirrum, & circa genas duos habet ueluti lobos rubros, & eos carneos. Foemina tota maculis distincta est, & à perdice, nisi maior esset, & ruffa magis, agrè dignosci posset. In desertis locis & planis, erica potissimum conficit, ambo degunt, grano uescuntur, & summis ericæ germinibus. Breues habent alas, & breues faciunt uolatus. Hanc auem attagenem esse conijcerem: sed qui attagenem describunt, marem à foemina nò separant, unde colligo eundem fuisse colorem, & eandem figuram maris & foeminæ. Quòd si attagen non sit, gallina uidetur esse Varronis rustica, Hæc ille. Verum hanc auem non esse attagenem, ex eius historia apparebit: præsertim cum attagen palustris sit, hæc non item. Vide an eadem sit auis, quam Gyb. Longolius attagenem putauit: cuius uerba recitabimus infra in Grygallo.

DE GALLINA RVSTICA.

ALIA uideri potest gallina rustica, cuius Columella & Varro meminerunt: alia uerò perdix rustica, cuius Martialis, eadem (ni fallor) rusticula Plinio dicta. ¶ Gallinæ quæ uocantur trium generum sunt, uillaticæ, & rusticæ, & Africanæ, Varro & Columella. Rustica gallina non dissimilis uillaticæ, per aucupem decipitur: eaq; plurima est in insula, quam nauæ in Ligustico mari sitam producto nomine alitis Gallinariâ uocauerunt, Columella. Gallinæ rusticæ (inquit Varro) sunt in urbe raræ, nec ferè mansuetæ sine cauea uidentur Romæ, similes facie non his uillaticis gallinis nostris, sed Africanis aspectu ac facie incontaminata. In ornatibus publicis solent poni cum pŭtatis, ac merulis albis, item alijs id genus: rebus inusitatis, neq; ferè in uillis oua ac pullos faciunt, sed in syluis. Ab his gallinis dicitur insula Gallinaria appellata, quæ est in mari Thufco secundum Italiam contra montes Ligusticos, uiginti milia Albingaunium, alij ab his uillaticis inuectis à nauatis sibi feris factis procreatis, Hæc ille. Albingaunij quidem Liguriæ oppidi Plinius etiam meminit, 30 est autem illi uicinum Intemelium oppidum, & sic apud Varronem legendū puto, (sic & Hermodolum legisse uideo,) non uigintimillium, ut Gallinaria insula sita intelligatur cōtra hæc duo Liguriæ oppida & Ligusticos montes. ¶ Syluestres gallinæ quæ rusticæ appellantur, in seruitute non faciunt: & ideo nihil de his educandis præcipimus, nisi ut cibus ad satietatem præbeatur, quò sunt conuiuiorum epulis aptiores, Columella.

¶ Rusticæ gallinæ sunt agrestes (syluestres potius) rostro longiore, quæ per diminutionem rusticulae quoq; appellantur, Ge. Alexandrinus: quem uideo gallinaginem uel perdicem rusticam, (quam Galli beccassam à rostri longitudine, nostri Schnepff appellant, Plinius, ut uideretur, rusticulam,) pro gallina rustica accepisse. Audio & hodie circa Bononiam in Italia gallinā rusticam siue rusticellam nominari auem palustrem & lautam, haud scio an beccassam, an aliam quandam. Sed 40 cum Columella gallinam rusticam uillaticæ non dissimilem faciat, beccassa uerò longè dissimilior sit illi quàm alia quædam syluestres gallinæ, inter alias quærenda est quæ nam tum forma tum magnitudine ad uillaticam accedat proximè: qualis illa est cuius è Scoria missa imaginem paulò antè posuimus: uel illa (nisi eadē sit) quam in Angliâ reperiri Turnerus scripsit, ut proximè recitauimus: in quo genere mas totus niger est, foemina uaria instar perdicis, &c. Rursus cum Varro rusticas non uillaticis gallinis sed Africanis aspectu similes scribat, ac facie incontaminata: Africanas autem non alias quàm Meleagrides faciat, dubitare aliquis posset, tanquā alia Varronis quàm Columellæ gallina rustica esset, quod mihi quidem non uidetur, possunt enim rusticæ uillaticis reliquo corpore similes esse, facie uerò dissimiles. ¶ Gallina apud nos rustica (inquit Turnerus) nusquam reperitur, si gallina illa quam morhennam uocant, (quam supra uerbis ipsius descripsimus,) non sit: quam 50 uis de eadem an attagen sit dubitamus.

DE MELEAGRIDE.

A. & B.

CIRCA Meleagridis historiam nec ueteres ferè scriptores, neq; recentiores consentiunt, quam obrem ueterum de his scripta primo loco adferre placuit, deinde recentiorum seorsim. Græcè scribitur *Meleagris oxytonum*, foeminino genere. ¶ Gallinæ Africanæ sunt grandes, uariæ, gibberæ, (gibbosæ, ut Beroaldus exponit) quas Meleagridas appellant Græci, hæc nouissimæ in triclinium gænearium introierunt è culina propter fastidium hominum. Vancunt propter penuriam magno, 60 Varro. Simili modo (ut Memnonides circa Memnonis sepulchrum in Illo) pugnat Meleagrides in Bœotia. Africa hæc est gallinarum genus, gibberum (alias gilberium, Volaterranus gilbarum legit) uarijs sparsum plumis: quæ nouissimæ sunt peregrinarum auium in mensas receptæ, propter

Q 3

ingratū uirus. Verum Meleagri tumulus nobiles eas fecit, Plinius. Columella distinguit: Africana gallina est (inquit) quam plerique Numidicam dicunt, Meleagridi similis, nisi quod rutilā galeam & cristam capite gerit, quæ utraq; sunt in Meleagride cœrulea, Columella. Tranquillus etiā cum Columella sentiens, separat Meleagridas à Numidicis (seu Africanis, nam Varro, & Plinius quæ ut uidetur non discernunt) Volaterranus & Niphus. Meleagrides, & Numidicæ & Gutteræ, aues sunt quæ & Afræ dicuntur, Ge. Alexandrinus, apparet autem illum pro gibberis apud Varro nem gutteras legisse: & conijciat aliquis gutteras forte cognominari posse quod plumis uarijs quasi guttis distinguantur, ut Plinius & Athenæus testantur de Meleagride. Et picta perdix, Numidicæ guttatæ, Martialis, sed cum gutterum pro guttato alius nemo, quod sciam, dixerit, non temere quicquam mutārim. In eo etiam quod galeam Meleagridi rutilam esse Columella scribit, ut & cristam, mendum mihi subesse uidetur: & paleam legendum, uocant autem paleam uel paleas, quæ ueluti barbæ à gallinarum rostro dependent, ut in Gallo B. docuimus, quanquam, ut author est Clytus apud Athenæum, barbam seu paleas propriè dictas non habet, sed eius loco carnem oblongam, & magis quàm in gallinis rubentem.

¶ Meleagrides fert uirginitas Syria regio, ut Diodorus Siculus scribit. Mnesias Africæ locum (lacum) Sycionem appellatum tradit, & Cratin amnem in Oceanum effluentem è lacu, in quo aues quas Meleagridas & penelopas uocat uiuere, Plinius. Meleagrides aues pascebantur in Acropoli, Suidas & Varinus. Meleagrides primi feruntur habuisse Aetoli, Athenæus. Strabo libro 16, circa Arabiam alicubi, in fronte portus magni (sic dicti) tres insulas esse scribit, quarum una Meleagrides multas habeat.

¶ Clytus Milesius Aristotelis discipulus libro 1. de Miletis, Circa templum Virginis, inquit, in Olero (codex Græcus habet ἀφ' ὧν. Gillius uertit ad templum areum: & idem scribit, Histrum in Olero tradere Meleagridas à nullis auibus quæ unguibus sint unci uiolari. Volaterranus ex Aeliano legit, Meleagrides in Lero insula esse, est autem Leros insula in Icario mari. ego in Olero legerim, quæ urbs est Cretæ in alto loco sua, à qua Mincrua [quam & Virginem, *ῥαπέριον*, per excellentiam uocant] Oleria dicta, & festum eius Olerium, apud Stephanum. conijcio autem has alites Mincruæ sacras fuisse, cum Athenis etiam in Acropoli educari solita fuerint olim Meleagrides aues sunt, locus ubi aluntur palustris est, pullos suos nullo amoris affectu hæc ales prosequitur, & teneros adhuc negligit, quare à sacerdotibus curam eorum geri oportet. Magnitudo ei gallinæ generosæ, caput pro corporis magnitudine paruum, & glabrum, (*ψιδόν*) in quo apex (crista, *ἀέξ*) carnis durus & rotundus spectatur, clauis uel paxilli insar eminus, (in Græco additur, *ἡ δὲ σάμα ψιδόν*, pro quibus uerbis Gillius nihil aliud posuit, quàm paxillum quæ diximus ligneum eminere. Vuotonus rostrum ligneum uertit, ego pro *σάμα*, forte *χάμα* legendum conijcio, nam de totius corporis colore posterius agit. & apicis illius colorem hoc in loco lector desiderare poterat, itaq; *ψιδόν* tanquam coloris nomen accipio, etsi Columella Meleagridi tum cristam tum galeam rutilā tribuit. Hęc scripseram cum Hermolaum quoq; in Corollario nobiscum facere obseruauit, Cyb. Lengolius ad totius corporis colorem refert.) Ad malas ab cre (*σάμα*, non *σάμα*), ut rectè etiam Hermolaus & Vuotonus legunt) orta caruncula longa barbæ loco dependet, rubicundior quàm in genere gallinaceo, quod autem in gallinis rostro adheret, *πύργον* uocant Græci quidam (Latini paleam mentumue) non habet, Rosirum acutius & maius quàm gallinæ. Cervix nigra crassior breuior quàm gallinæ, Corpus totum uarium est, nigrum uidelicet maculis (*σπίδης*, forte *σπίδης*) plumarum candidis, frequentibus, lente maioribus, distinctum, sunt autem orbiculi isti in rhombis nigris, unde ipsi etiam rhombi uarietatem exhibent, (in Græco additur, *τὸ μὲν μέλαν ἐξοντὸν δὲ λευκὸν τὸ χεῖμα, τὸ δὲ λευκὸν μελαίνετον*.) Ala etiam maculis notantur albis, specie ferrata per uersus parallelos (spatia æquidistantia) digestis. Crura sine calcaribus, cæterò similia gallinaceis. Fœminæ maribus adeò similes sunt, ut uix dignosci sexus queat, Athenæus. ¶ Gallinæ rusticæ similes facie sunt, non his uillaticis gallinis nostris, sed Africanis aspectu ac facie incontaminata, Varro, facit autem easdem Africanas & Meleagrides.

¶ Verbum *κακία* in usu esse de Meleagridum uoce docet Pollux, Hefychius hoc uerbum Atticis usitatum esse scribit de gallinarum uoce circa partum: cui simile est apud nos *gaggfen*. Meleagrides, ut & *attaga*, suum ipsæ nomen uoce sua imitantur, Aelianus. ¶ Meleagridum & phasianorum oua punctis distinguuntur, Aristot. (& Plinius) de hist. anim. 6. 2. ubi Albertus cum primum rectè nominasset meleagridem auem, mox iterum de eadem, Et oua (inquit) cathailar, quæ Latine theagridi (ineptè pro meleagride) uocatur. ¶ Quorum tenuior est res familiaris in celebribus Isidis conuentibus anseres atq; aues meleagrides immolant, Pausanias.

¶ Meleagri qui filius Oenei regis Calydoniæ fuit, historiam leges apud grammaticos, Eustathium (in nonum Iliados & alibi) & alios, unde nos etiam aliquando eam in Onomasticon proprio rum nominum retulimus. Meleagri sorores aliqui in Meleagrides aues mutatas ferunt, alij familiares (uirgines) locallidis uirginis in Lerna, cui diuinos honores præstant, Suidas & Varinus. Aelianus scribit Meleagridas in Lero insula esse, quas fabula uult Meleagri Oenei filij natas fuisse, luscium patris in aues conuersas, quare & lamentabili carmine cantus earum exaudiri, Volaterranus. ¶ *Μελαιχρῆ* & *Μελαιχρῆ* radices quædam dicuntur, ut Suidas scribit, qui & hæc innominati authoris uerba

De Meleagride. Lib. III. 463

verba recitat: Πίσις αὐτῶν μελεαγρίων ἢ καὶ λαφθαίνας καλεῖται. Videntur autem herbæ alicuius syl-
uestris radices esse, adeo dulces ut mel syluestre dici meruerint, quales uidentur illæ quas Itali uulgo
dulcichinos uocant.

DE MELEAGRIDE RECENTIORVM OPINIONES.

RECENTIORES quidam indocti gallos utros uulgo dictos (Dibanen) Meleagrides esse cre-
diderunt; sed & alia non conueniunt, ut in Galliuri historia apparebit, & quod hic captus animum
despondet, cibumq; (non) nisi longo post tempore assumit. Meleagrides uero confestim ut captæ
sunt, escas non reculant. Has nobis quandoq; Aegyptij pro gallinis Hierosolymitanis magno men-
dacio uendiderunt, & in Syria captas affirmarunt, certe præter colorem & paleas uris nostris planè
similes, Gyb. Longolius.

¶ Raph. Volaterranus suo tempore Meleagrides duas secundum Plinij descriptionem Rome
in hortis Cardinalis S. Clementis uisas scribit. Augustinus Niphus Meleagrides uulgo Tunes ap-
pellari tradit, nimirum ab urbe Africæ Tuneto. Eliota Anglus Meleagrides Anglicè interpreta-
tur, hennes of Genny: Quidam Hispanicè gallinam moriscam, Petrus Bellonius gallinas Indiæ uul-
go dictas: ut & ante ipsum Guil. Turnerus, Qui in suo de Auiibus libro, Columellæ (inquit) Melea-
grides, uidentur illæ esse aues quas nonnulli pauones Indicos appellant, nam illas paleis & cri-
stis cœruleis esse in confesso est. Horum sententiæ ipse etiam aliqua ex parte accedo, & gallinas
Indicas uulgo dictas Meleagridum speciem esse iudico, quod cum Clyti Peripatetici descriptione
à nobis recitata in pluribus quàm ulla mihi cognita auis conueniant, etsi enim calcaribus non ca-
reant, neq; eadem fortassis colorū uarietate eodemq; ordine digesta spectentur: habent tamen api-
cem illum paxilli instar à capite prominentem, & barbæ uel palearum loco carnem dependentem
rubram, caput glabrum, &c. Conuenit & magnitudo generosæ gallinæ, quanquam & colore & ma-
gnitudine gallinas Indicas diuersas reperiri audio, maximas esse & præferri nigras, alias albicare,
minimas corpore uario esse, maculis nigris corpus albicans distinguentibus, & fieri potest ut alia
adhuc species inueniatur, quæ etiam propius ad Clyti descriptionem accedat. Iam cum Columella
Africanas cristæ tantum paleasq; (uel eius quod pro palea est) colore à Meleagridibus differre scri-
bat, utranq; aem generali gallinæ Indicæ appellatione comprehendi licebit.

¶ Gallinæ Africane, Græcis Meleagrides, nunc PHARONIS aues dicuntur, Ge. Alexan-
drinus. Aues Pharaonis dictas, quæ ex Oriente deferri soleant, in regno Senegæ Nigritarum plu-
rimum abundare Aloysius Cadamustus scribit.

DE GALLINA AFRICANA SIVE NUMIDICA.

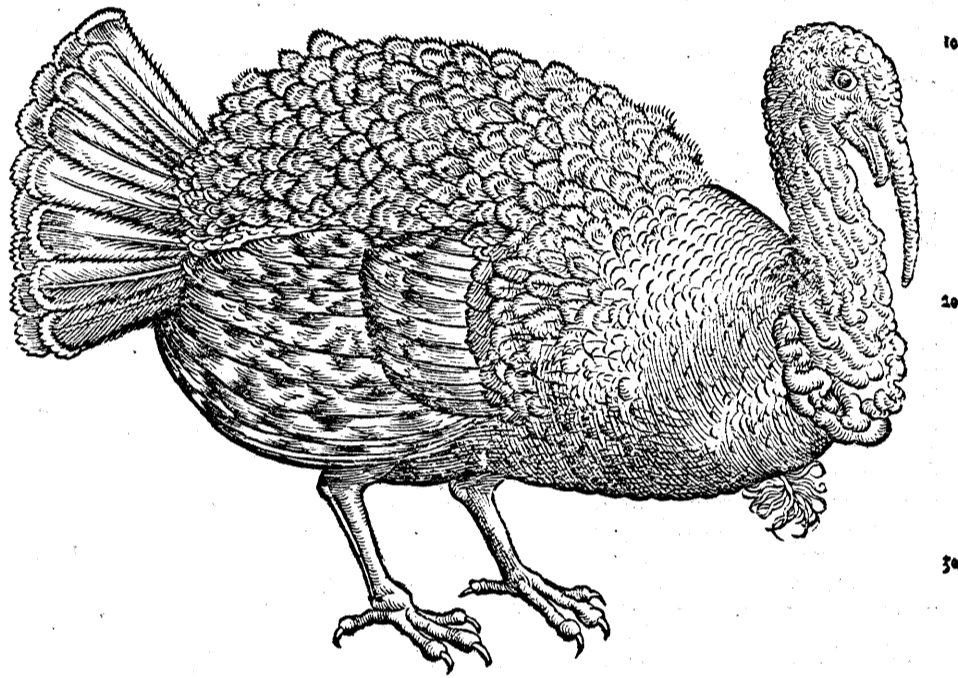
GALLINAE trium generum sunt, uillaticæ, & rusticæ, & Africane, Varro & Columella,
Numidicæ (gallinæ celebrantur) in parte Africæ Numidia, nunc etiam in Italia, Plin. Gallinæ
Africanæ sunt grandes, uariæ, &c. Varro, uide proximè superius in Meleagridis historia. Varro
enim non distinguit: Columella colore tantum cristæ paleasq;, in Africana rubentiu, in Meleagride
cœrulearum. Numidicarum eadem est ferè quæ pauonum educatio, Columella & Varro in Geo-
ponicis Græcis. Est & phasianorum educatio eadem, quæ suo loco explicabitur. ¶ Tuo palato
clausus pauo nascitur, Gallina tibi Numidica, Petronius Arbiter. Pulli Numidicæ cocituram &
condituram ex Apicio receitauit in Gallo F. ¶ Anser Romano quamuis satur Annibal esset,
Ipse suas nunquam barbarus edit aues, Martialis sub lemmate Numidicæ. Si Libycæ nobis uolun-
tes & phasides essent, Acciperes: at nunc accipe cortis aues, Idem. Plinius gulam illorum re-
prehendit, qui uictu simplici & præsentibus non contenti, aues ultra Phasidem amnem & è Numi-
dia petunt. Nec frustum capræ subducere, nec latus Afræ Nouit auis noster tyrunculus, Iuue-
nalis Sat. 11. Phil. Beroaldus etiam ex Horatio Afram aem, gallinam Africanam interpretatur.
De his & Papinius intelligi uoluit in Syluula: Quas udo Numidæ legunt sub Austro.

¶ Manardus in epistolis gallinas Numidicas, gallinas deserti uocari scribit. Michael Sauona-
rola gallinas deserti temperamento perdici proximas esse tradit, siccare & astringere admodum. Ex
recentioribus quidam dubitat an coturnix ab Italis uulgo dicta, auis Numidicæ, quam quidam de-
serti gallinam uocent, aliqua species sit. Ego de gallina deserti certum nihil habeo, auis uero Numi-
dicæ, id est gallinæ Africanæ speciem eam esse quæ coturnix uulgo Italis dicitur, neuiquam mihi
uersimile sit. ¶ Aristoteles Hadrianas gallinas facit uarias & paruo corpore, ut & Plinius: Var-
ro Africanas, quas non alias esse constat quàm Hadrianas, uarias & grandes facit, Recentior qui-
dam: sed absq; authore, nam qui Adrianas easdem Africanis esse scripserit, nullus est quod sciam.
Nos de Adrianis scripsimus in Gallo B.

¶ Africane gallinæ nidus in nemoribus struunt locis uliginosis. Eæ solebāt (circa Coloniā
Agrippinam) esse tam frequentes, ut drachmæ pretium in foro non excederent, nunc singulas au-
reo numo licentur, Plumis mirificè uarijs fulget, ut eminus uidentur phasianus uideri possit, cristam
habet purpuream, & caudam minime longam, corporeq; presior (quàm phasianus) est. Hanc olim
in auarijs sedulo curabant Romani, Gyb. Longolius; interpretatur autem Germanicè *Kühenn*.

nescio qua nominis origine. Quod si Africana eadem cum Meleagride est, uel ita tantum differt ut Columella putauit, (neq; enim aliam eius descriptionem à priscis relictam habemus,) non potest ea esse quam Longolius putat. Existimauit ille fortassis satis esse ad persuasionem, quoniam curhana sua uaria sit gallina, cū Africana quoq; uaria siue guttata memoretur. Sed nimis infirmū hoc argumentū est. Nouimus enim & alias quasdā toto corpore uarias è gallis syluestribus, ut grygallos,

DE GALLOPAVO.

NANC auem cum aliqui gallinam Indicam, alij pauonem Indicum uocent, nobis composito ex utriusq; nomine gallopauum appellare libuit, ut & eruditos quosdam ante nos appellasse audio. Est enim gallinacei generis eam potius esse quā pauonini confert, habet tamen cum pauonibus communem caudæ explicationem, hoc ut in uno nomine apparet, & simul Indici differentiam adijcere non esset necesse, gallopauum diximus. Itali appellant gallina d' India. Hispani pauon de las Indias. Galli pouille d' Inde. Germani ein Indiamisch oder Kalefutrisch / oder Welsch hün. Angli a kok of Inde. Turnerus & Beilinius gallopauum nostrum Meleagridem esse conijciunt: qua de re sententiam meam in Meleagride supra exposui. Is qui erythronem esse putant, de quo in Vrogalli historia inferius scribam, non assentior. ¶ Qui uulgò pauo Indicus appellatur, nihil pauonis habet præter expansam pauonis in morem caudam; quam tum cum irascitur, subito extendit, Gyb. Longolius.

¶ In India gallinacei nascuntur maximi: non rubram habent cristam ut nostri, sed ita uariam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus cōtextam. Pennas posteriores (caudæ, ἡδὲ τὰ πτερὰ) non inflexas habent, neq; in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, ut pauones trahunt, eorum pennæ smaragdī colorē gerunt, (ἡδὲ τὰ πτερὰ αὐτῶν χρυσοῦς τε καὶ κίτρινος) (forte, χρυσοῦς τε καὶ κίτρινος) κατὰ τὸν σμαραγδῶν λίθον.) Aelianus 16. 2. in translatione P. Gillij, & sane gallus hic Indicus non alius quā noster pauogallus uidetur, uel certe omnino congener. Rurfus in Gillij accessionibus, gallopauum nostrum his uerbis descriptum inuenio: De gallo peregrino: Is quem ex nouo orbe deportatum uidi, eadem est qua pauo colli proceritate, quod ipsum simul cum capite à plumis omnino nudum est; tantum purpurascēte pelle obducitur: & tam ualde crassum est, ut pellem quæ antea laxa & uacua spectabatur, cum uocem mittit, sic contendat & inflet, ut ad brachij crassitudinem accedat. Vox cum fragore per collum longe lateq; uagans redditur, ut liquorem in dolum infusum dices strepere: in sua tamen uoce quiddam gallinacum recinit. Eius captis uertex colore partim albo, partim caruleo, partim purpureo distinctus, crista caret: quædam rubra appendicula carnea ex eius summo rostro per superiorem rostri accliuatatem, tantopere eminet, ut digiti longitudine inferius depēdeat quā rostrum ipsum, quod quidem ipsum ea superintegitur, ut hoc

hoc nisi è tranſuerſo uideri nõ queat. Hanc quidem appendiculam cum paſtum capſit contrahit, ut quæ antea digito longior, quàm roſtrum propendebat, modò contracta ad roſtri longitudinem non accedat. Huius plumæ tum accipitris ſpeciem ſimilitudinemq; gerunt, tum extremæ albæ uidentur. Cruribus eſt proceriſſimis, eiufdemq; unguis ſimiliter ut noſtratum aduncitatem habent, & diſtinctionem. Illius quem uidi corpus & rotundum erat, & pauonis excelſitatem ſuperabat, oculorum ambitus cœruleo & purpureo colore effloreſcebat, & perinde ut accipitres acri atq; acuto uidenti ſenſu uigebat. Cum quiſpiam ad gallinam appropinquat, totus inhorreſcit, plumis & gradu ſuperbo exterrere accedentes conatur: gallina illius alba erat, & pauonem cum is plumas caudæ amiſit, referebat. Hæc omnia Pet. Gillius. Pauogallus (inquit Gyb. Longolius, pauonem Indicæ ipſe uocat) criſta caret: niſi pelliculam iſtam carnoſam, quam per nares adeo demittit irata, ut roſtro prominat, & in paſtu ita retrahit, ut uix uideri queat, criſtam appelles. Quinetiam neq; paleis neq; genis prædita eſt, quid enim iſta rubefcens pellis aliud, ac appendix quædam cutis, quam nunc contrahit, nunc extendit: nunc cœruleo colore, mox pallido, deinde purpureo pro affectibus, ut apparet, ſuis pingit. Pauo Indus (inquit Hier. Cardanus) caudam in rotam erigit, gaudetq; hominum admiratione qui illam intuentur, quo fit ut pauo Indus ſit, quem aliqui gallum exiſtimant, nam & ipſe caudam ſuam miratur in orbem conuerſam geſtiens: quamuis pulchritudine multum à noſtro pauone decedat. Decoratur tamen pelle circa caput, cuius colorem pro uoluntatis arbitrio mutat. Cum enim uarij coloris ſit, alboq; ac cinereo quali diſtincti, adueniente ſanguine modo cœrulea, modo rubra ſit. Et cum ſit iracundus, ſpeciem ac affectum irati hominis præbet, pellem illam pro facie habens. Sed aliud eſt maius, quod eam pellem quandoq; colligit, ut uix uideatur, tuncq; pallet, aliquando uerò eam extendit, adeo ut roſtrum totum integat, tuncq; purpurea plerunq; uidetur. Indicio eſt igitur illam unâ cum ſanguine extendi, quanquam & uiderim ſimul pallentem atq; extenſam. Colligitur igitur ac contrahitur, quoniam tenuis eſt & laxa: ut ſcroti etiam cutis, quæ quandoq; tota contracta uidetur, quandoq; uerò extenſa multum. Igitur laxitas & tenuitas tam extensionis & contractionis, quàm mutationis colorum cauſæ ſunt. Hæc Cardanus. Attagen, id eſt francolinus auis, pennis eſt uario modo coloratis ſicut gallina Indica, interdum tamen colore uiridi & cœleſti uiſitur, Syluaticus: ſi modo de pauogallo hic loquitur, & non potius de Indica gallina illa de qua paulò poſt dicitur. Pellicula in uertice loco criſtæ pauogallus, ueluti paxillus quidam eſt, ut de Meleagride Clytus peripateticus ſcripſit, illum aliquando multum demittit, ut totum roſtrum conſtegat, & ad pectus uſq; interdum porrigatur. Colli illa ſub roſtro appendix carnoſa, cum ab aue contrahitur, tuberculis quibuſdam exaſperari apparet. In pectore medio ueluti penicillus quidam eſt ſenis tubæ equinæ inflexis, ab uno principio ſe extendens, ad duos circiter digitos longis, in mare præfertim, ſpectatur: quod pictor noſter non expreſſit.

¶ Gallopauum aiunt uocem quandam ædere gallinacæ non diſſimilem neſcio quid crocitan-do, & in frigidis regionibus ægre ali, minimum ex eis fructum eſſe, ſumptus in educando alendoq; & curæ multum requiri, in cibo lautiffimos haberi, & principum menſis dignos. ¶ Carreus auis Indica in c. Elemento nobis deſcripta, cum pauogallo conſinem naturam habere uideri poſſet, niſi canora & muſica eſſe traderetur.

DE GALLINA INDICA.

INDICA Gallina, quam Philippus Traiectenſium epiſcopus in delicijs habuit, criſtata planè fuit, (criſta ſpecioſa ornata,) perq; omnia gallinæ ſimilis, ſi colorem, quo pſitaci in morem uirebat, excipias. Eam quanquam uiuam non uiderim, exuuiæ tamè, quæ Batauoduri in arce cuſtodiebantur, indicant gallinacæ generis auem, Gyb. Longolius. Quærendum an hic ſit attagen Syluaticæ, quem ſcribit pennis uario modo coloratis eſſe ſicut gallina Indica, interdum tamen colore uiridi & cœleſti inueniri. Pauones Indi (Gallopauis) pulchritudine multum noſtro pauone inferiores ſunt, ſed caudam ſuam ſimiliter mirantur in orbem conuerſam, at contra gallinæ quas ego uidi Indicæ, noſtris pulchriores ſunt, pennisq; pauonis decorantur: ſed cauda ampla carent, quam nec in orbem erigunt, igitur non à coloribus, ſed operationibus ipſis ſpecies animalium ſunt diſtinguendæ, Cardanus.

IDEM alterius etiam gallinæ Indicæ meminit hiſce uerbis: Gallina Indiæ occidentalis, imò potius uulturis genus (nam cadauera & res corruptas ſectatur) bene olet ob caloris uehementiam, & ſiccitatem temperiei.

DE GALLINIS LANIGERIS.

Icon hæc desumpta est ex charta quadam Cosmographica.

F V C H ciuitas est maxima uersus Orientem, in qua maximi galli nascuntur. Gallinæ sunt albæ instar niuis, non pennis sed lanis rectæ ut pecus, Odoricus de Foro Iulij. In ciuitate Quelinsu, in regno Mangi nomine, inueniuntur gallinæ, quæ loco pennarum pilos habent, ut cati, nigri scilicet coloris, sed oua pariunt optima, M. Paulus Venetus 2. 68.

DE OTIDE.

O T I D E quoniam uariæ sunt recentiorum sententiæ, primum ea seorsim conscribam, quæ apud ueteres mihi lecta obseruauit: mox de illis etiam auibus priuatim acturus, quas uel otidem ueterum simpliciter esse, uel genus aliquod otidis, ut uel alijs uisum est, uel nobis uidetur. Et quanquam gallinaceorum generi otidem adscribendam nemo adhuc mouerit, mihi tamen rectè ad id referri uidetur. De tetraone quidem uel tetrace magno (quem nostri urogallum uocant, & eruditi quidam congenerem otidi faciunt, quibus & ipse assipulor) quin gallinarum generis sit, nemo qui auem ipsam uiderit, dubitare potest.

¶ Auibus quas tetraonas uocant, sius est nitor absolutaque nigritia, in supercilijs cocci rubor. Hæc alterum genus uulturum magnitudinem excedit, quorum & colorem reddit, & c. Proximè eis sunt quas Hispania aues tardas appellat, Græcia otidas, Plinius. Hinc est quod Gaza etiam Aristotelis interpres pro otide tardam uertere solet. Otidem autem magnam & gallinæci generis, ut dixi, cum oto aue nocturna noctuæ simili ueteres etiam authores confudisse conijcio. Est otus qui cum coturnicibus auolat, idem scops Aristotelis, non satis cognitus ei, ut fatetur: cum præteruolando tantum per biduum appareat: pinguis & esculentus alioqui. Hic apud Plinium lib. 10. cap. 23. non rectè otis uocatur, nam & apud Aristotelem otus legitur: & in quibusdā Plinij codicibus quam glotis & otis & cychramus legatur, paulò post tamen, otus bubone minor est, legitur, quod probo, quod ad nomen: de re ipsa uero iudicium meum adhuc cohibeo, neque enim ulla nocturna auis auolare uidetur, quod si quæ otus dicta auis cū coturnicibus auolat, illius forte descriptio apud auctores non extat. Nam otis magna, si ea est ut docti credunt quam uulgò trapum uocant, non auolat, & quæ uolando citò defatigantur nō aliter atque perdices, Vuottonus, Alexander Myndius otum uel otidem (ut scribit Athenæus, qui hæc nomina confundit, uel aliorum potius confundentium uerba citat) etiam lagodiam (*λαγοδιαν*) nominari scribit. Mihi lagodia nomen à lepore factum, non otidi (de qua hic agimus) sed oto noctuæ simili conuenire uidetur, eò quod pedes plumis uillosos & leporinis ferè similes habeat, qua ratione lagopodi etiam (quam nostri perdicem albam uel montanam appellant) inditum nomen. *Εννοιαν δὲ οὗτῶν οὐδὲν ἔχοντες*, Xenophon libro 1. Anabases. Inuenio & *οτὶδης* per o. breue in prima, & *οτὶδης* per x. diphthongū scribi. Galenus in Glosis à Xenophonte lib. 1. Anabaf. *οτὶδης* per omicron haberi testatur, apud Aristotelem per ω. quod & Varinus repetijt. Est & *οτὶδης* paroxytonum (malim oxytonum) in Hesychij Lexico.

¶ Alhabari est auis magna sicut anser, non multū uolans, nota apud uenatores Damasci, And. Bellunenſis. Interpres Auicennæ tardam uertit. Fimum eius Auicenna ad impetiginem laudat, & oua ad denigrandos capillos, ut referam in G. quanquam hæc remedia de otide Græci non scripserint. Clas, id est tardus auis, Syluaticus.

B.

Hispania otides producit, Strabo. Pascuntur circa Cephisum aues potissimum quæ otides sunt dictæ, Pausanias in Phocicis. Otus auis Athenæo (noctuarum generis ut uidetur,) circa Alexandriam Libyæ maximè capitur. ¶ Otidis magnitudine Scythica quædam auis est, Aristot. & Plinius, uide in Aquila c. ¶ Otides perdicum similes sunt: præ obesitate autem corporis quæ potere, parum se alis attollunt, Volaterranus ex Aeliano. Athenæus otidi colorem coturnicis tribuit tantumquam ex Aristotele: ex quo hæc etiam citat: Otis auis fidipes est, tribus insistentis digitis, magnitudine ne gallinæci grandioris, capite oblongo, oculis amplis, rostro acuto, lingua ossea, gracili collo. Nos horum nihil in ijs quæ extant Aristotelis legimus, sed hoc tantum, quod gula ei tota ampla sit, ingluuiæ nulla: appendices pauca quædam infra qua definit intestinum. Synesius in epistolis otidem ab imperito aliquo paunem existimari posse scribit.

C.

Otides uel otu cibum ruminare dicuntur, Athenæus & Eustathius. Breui uolatu utuntur propter corporis sui grauitatem, unde fit ut uel manu capiantur, si quis celeriter instet, & canibus, ut in E. recita

De Otide. D.E.F.G. Lib. III. 467

E. recitabo. ¶ Incubat tarda tricenis diebus ut reliquæ etiã alites magna, ut aquila, anser, Aristot. Migrat & regionem mutat, Athenæus ex Aristotele, Aristoteles quidẽ de oto scribit, auolare eum cum coturnicibus; quem locum Plinius repetit, in cuius codicibus & otus & otis legitur, ego non otum noctuæ similem, quamuis tum Plinius tum Aristoteles ita interpretetur eodem mox in loco, sed otidem de qua scribo auolare puto cum coturnicibus: sed corporis grauitate impeditum perferre non posse, & in locis proximis remanere, ut de glottide etiam legimus. Nocturnam quidem autem aut noctuæ similem nullam migrare arbitror.

D. Attagen ceruum amat, perdix damam, otis equum, Gillius ex Oppiano. Et rursus, Otides cir cum pedes equorum concurrant. Itaq; si quis pellem equinam sibi induat, facile quotquot libuerit capiet, Athenæus. Aegyptiorum sapientes hominem uiribus imbecillum significaturi, qui fortio rem insequentem fugiat, otidem autem & equum pingunt, uolat enim illa uiso equo, (ἀντὶ τοῦ ἵππου) Orus, Mihi huius auis & otidis pictura, melius ad sequentis hieroglyphici inscrip tionem quadrare uidetur, quæ est: Quomodo significant hominem qui ad patronum suum confu gens nihil ab eo iuuatur: ubi passerem & noctuam pingi legitur, sed ad eandem rem denotandam diuersas fieri picturas nihil obstat. ¶ Vulpes in Ponto sic otidas uenatur, ut & sese auertens, & in terram abiiciens, tanquam auis collum, sic caudam extendat; eæ autem hac insidiarum instructione seductæ, ad illam, tanquam ad suram gregalem accedunt: illa uero se uertens nullo negotio capit, Aelianus. ¶ Otis metuit sibi à cane, Philes, uide mox in E.

E. Otides equis gaudent, & si quis equinam pellem sibi induerit, quotquot uolet uenabitur, nam sponte ad illum accedent, Athenæus & Eustathius, Equum ubi aspexerit magno statim cum gau dio ad ipsum aduolat, Aelianus. Qui perdicum in ceruos, idem in equos otidum amor est, quam obrem huiusmodi industria falluntur, Retia aliquis prope stagnum aut stagnum idoneo loco eri git, angustocq; per medium transitu relicto, quo eques unus transire possit, equum auibus ostendit, sequuntur illæ statim pennis omnibus expansis, donec equus ex loco illo angusto recedat, ipsæ ue rò inclusæ omnes irretiantur, Oppianus lib. 3. de aucupio. ¶ Canem nulla non auis paruifacit, Vnam otidem excipio, (Oppianus attagenes etiam ceu parum uolaces canibus posse capi me minit, quæ propter corporis sui grauitatem, & tarditatem canem perhorrescit, Eam enim ponde ra corporis mole constrictam alæ non facile alleuant; iccircoq; demisso atq; humili uolatu utitur, quia pondere deprimitur. Ex eo fit, ut nonnunquam à canibus capiatur: itaq; conscientia suæ hu militatis percussa, simulac canes latrantes audiuerit, in dumeta, aut paludes excursionem se impellit, quibus & protegatur, & ab instanti periculo seruetur, Aelianus. ¶ Otidum uolatus breuis, Xenophon teste, qui sic scribit: Otides si quis celeriter infret, capere poterit, breui enim uolatu utuntur sicut perdices, & mox fatigantur, Verum autem esse quod Xenophon scripsit, Plutarchus ait: qui multas huius generis aues in Alexandriam ex adiacente Libya uolare ait, capiçq; eas hoc modo. Otus ad imitationem natum animal, earum præcipue rerum quas ab homine agi uiderit, aucupes etiam imitari solet. Stant illi è regione, & certo quodam pharmaco oculos sublimunt: & alia quæ dam glutinosa pharmaca parata proximè alicubi in paruus peluibus apponunt: quibus uisus otis po sita se illinunt, & conglutinatis oculis ac palpebris mox capiuntur, Athenæus & Eustathius. Sed cum otum ac otidem, ut dixi, confudisse ueteres quidam uideantur, hoc aucupandi genus non ad otidem, sed ad otum noctuæ similem pertinere mihi uidetur, Est enim otus auis, ut & alia quædam noctuis similes, (scopes maximè,) omnino ad imitationem apposita, eoq; nomine facilis deceptus, Otidem uerò cum canibus & retibus facile fit uenari, hac machinatione nihil est opus.

F. Hispania aues tardas appellat, quas Græci otidas, damnatas in cibis, Emissa enim ofsibus me dulla, odoris tædium extemplo sequitur, Plin. Atqui Xenophon, citante Athenæo, otidum caro nes suaves esse ait. ἡδὴ δὲ τὸς ἰσὶ ἀντὶ τῆς ἰσχυρῆς, ὀρεῖται ἐκ τῆς ἰσχυρῆς, Synesius in epistolis. Otidū caro media est inter gruum carnem & anserum, non tam dura scilicet atq; fibrosa quàm sit gruum caro, excrementosa est, ac proinde uitanda ijs qui salubri, id est tenui uictus ratione uti uolent, Galenus & Symeon Sethi. ¶ Aethyia, id est mergus, ad saturitatē usq; ab accipitre edi potest, suauissima enim eius caro est, & facilis concoctū: item otidis, Demetrius Constantinop.

G. Phryges & Lycaones mammis puerperio uexatis, inuenere otidum adipem utilem esse, Plin. Alhabari, id est tardæ auis simum impetigini medetur, Auicenna. Oua auis tardæ (alhabari, Bellu nensis) sunt tinctura bona capillorum, ut fertur: quod quidem experimēto apparere aiunt, de laneo eis inserto, & donec nigrescat relicto, Auicenna libro 2. in capite de ouis, & similiter oua alocloæ (alochloch) ut aiunt, Idem. Kiranides ciconiæ oua cum uino soluta capillos denigrare scribit: & oua corui canos nigredine occultare, idē & Sextus. nec de aliarum auis ouis tale quid proditū inuenio.

H. Onesicritus perdices conscripsit in India anserum magnitudine esse, Aelianus, hæc forte fuerint otides, uel eius congeneres, conuenit enim magnitudo anseris, uel maior potius, & color perdicis,

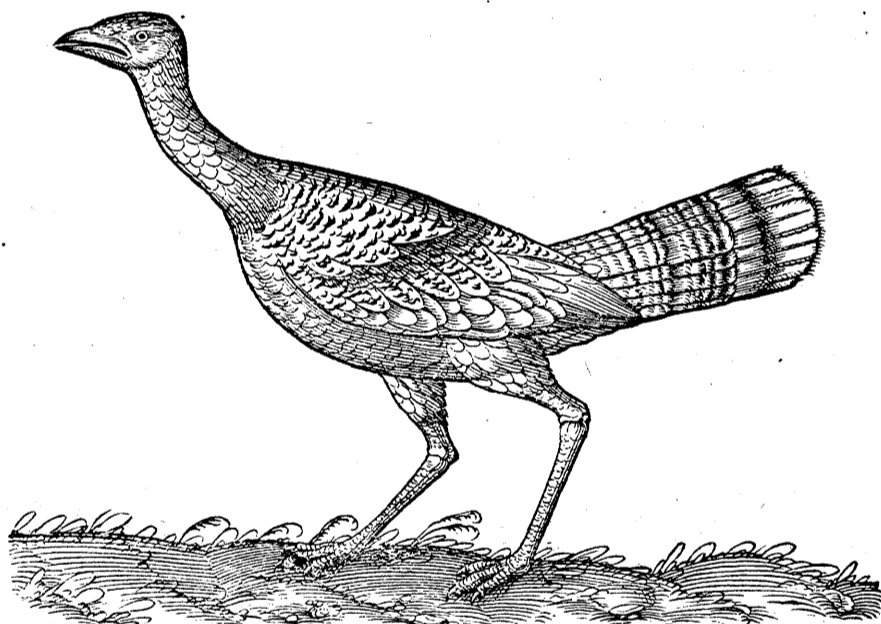
¶ Vna ex aquilarum genere quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed ad uictum ei herba factis est, Aelianus, ego nullam aquilam herbiuoram extare puto: nisi quis otidem aquilæ nomine dignetur, propter magnitudinem & rostrum, ut in gallinaceo genere, non dissimile aquilino, est autem oris quoque carnes edit, herbis tamen & frugibus etiam pascitur.

DE OTIDE QUID SENTIANT RECENTIORES.

OTIDA S dici purant siardas, quasi tardos anseres, Cælius, & Budæus in Annotationibus in Pandectas, alij tardas scribunt, & Plinius, Tetraoni (inquit) proximæ sunt quas Hispania aues tardas appellat, Græcia otides. Otis nobis cognita perdici similis est: & tarda dicitur, quia tardè conspicitur est Romæ, Niphus, Idem dubitat an auis illa Scythica, (cuius meminit Aristot. de animalibus lib. 9. 33.) quæ oua sua in leporina aut uulpina pelle deponit, otidis genus sit, sed ab otide nobis nota diuersum. Ego tardæ nomen factum existimo, non quod tardè conspicitur sit Romæ, sed à corporis tarditate potius. Nam & Isidorus, Tarda (inquit) auis apud nos dicitur, eò quod tardo & graui uolatu detenta, nequaquam ut cæteræ uolucres uelocitate pennarum attollitur. Græcè autem gradipes (ego nec hanc nec aliam eiusdem significationis uocem de hac aut alia aue apud Græcos extare puto) uocatur.

Gyb. Longolius otidem interpretatur auem à corylis Germanicè dictâ ein Haselbün, quam Itali francolinum uocant, cum Atragène nobis descriptam. Eam quo minus otidem esse credam, cum magnitudo tum aliæ notæ in Otidis historia posita, prohibent. Orix Alberto genus est galinæ syluestris, perdice maius, ferè colore perdicis, Haselbün dicta Germanis, Albertus, nomina quidem orix (quod apud nullum probatum autorem legitur) & otis collidunt: unde Longolius fortè auem eandem esse coniecit, & forsitan etiam ex lagodiæ nomine (quod tamen, ut supra docui, ori potius quàm otidis est) ad eandem sententiam impulsus, ac si Germanicum quoque nomen à lepore potius quàm corylis factum esset, quod nobis non uidetur, neque sanè ex nominibus certi quicquam constanter colligi potest. Longolium Eberus etiam & Peucerus secuti sunt.

TARDAE VEL BISTARDAE HISTORIA È RECENTIORIBUS.

TARDA M uel bistardam auem quamuis otidem esse non dubitem, (& eandem quæ Germanicè Trapp appellatur,) propter diuersas tamè quorundam opiniones, (cum alij otidem alio uocabulo recentiorum interpretentur, ut proximè exposui: alij tardam seu trapum nostrum, alio uetere, tetracem uel tetraonem uocantes, ut deinceps dicam) ueterum de otide scripta, & de tarda recentiorum, nostrasque obseruationes separaui. Pygargum aquilæ genus Germanorum literatores (ut Murmellius) trappum interpretantur turpi lapsu, Turnerus, Sig. Gelenius in Lexico Symphono, auem Trapp, Illyricè drofa uocari scribit (Poloni trop dicunt) & eam esse coniecit quæ in Lexicis Græcorum τράπη appellatur, τράπη, aues quædam, Hesychius & Varinus.

Varinus, sed cum nulla præterea raphi auis mentio aut descriptio extet, nos ex sola nominum uicinitate, eandem esse auem non asseremus. Kiranidi peicæanus alio nomine etiam ramphos appellatur, à rostro uidelicet quod insigne & omnium latissimum habet. ¶ Tarda Gallicè nominatur oustarde, uel houtarde, uel bistarde. Auis tarda quæ bistarda uocatur, Syluaticus. Anglicè a bufsard, uel a bistard. Germanice cin Trapp, uel Trappganß, uel Acterrapp.

¶ Trappus apud Aristotelem tetrax, (τέρας & τράξ) & Plinio tetrao est, Turnerus. Olaus Magnus in descriptione regionum Septentrional, trappum erythroaonem nominat.

¶ De tarda, & otidis uel tetraonis tribus generibus Hermolaus Barbarus in Castigationibus Plinianis ita scriptum reliquit: Vbi uulgati codices habent, Decet & tetraonas suus nitor, Politianus similiter legit, ex Suetonio in Caligula, qui ait: Phœnicopteri, pauones, tetraones, Numidicæ, Meleagrides, Phasianæ. Et hercule codices antiqui ferè habent tetragonas, quod & fortasse rectius est quam tetraonas, quoniam Græci eas (ut consensio) tetracas appellant. Tetracis enim meminit Aristophanes in Auibus. Et Athenæus, In Mœsia (Myfia) & Pæonia, inquit, nascuntur tetraces porphyrii similes, maximis gallinaceis maiores, cristis (barbis) ex utraq; auricula pendentibus, uoce graui, forma conspicua (florida) struthionis sapore. Est & auiculæ, inquit, pusille nomen tetrax, Alexandro Myndio Epicharmoq; Ergo tetraones siue tetragones, aut eadè sunt quæ & tetraces, aut ualde similes. Merula non dissentit quidem penitus: sed & erythroaonas quoq; dici eas posse credit, scripta ad nos epistola his uerbis: Peragraui, inquit, finès patrios, secus Aemyliã uiam oblata mihi sunt pascentes aues, haud ita multò anserè maiores: quarum ceruix quatenus alas contingit, rubro perfunditur, rubescunt item cilia, (atqui in nostris stardis seu trappis, quas ipse uidere potui, cilia prorsus non rubescunt.) Rogati de nomine rustici, respondere stardas appellari, & nidificare inter matrescentes segetes, præterea caudam in modum pauonis subrigere, quarum carnes qui comedere non insuaues aiunt esse, eas cõtenderim erythroaones Plinio uocari, tu quid sentias quando ortum fuerit perscribere. Respondi ad hunc modum de erythroaone: Si quæris de nomine, subdubito: cum propter illa Suetonij uerba, qui tetraonas aues in Caligula appellat, tum quòd omnes Pliniani codices manuscripti tetragones siue tetragonas habent, nullus erythroaonas, sin de re, tecum sum: ut genus hoc intelligam, quòd (ut scripsisti) Ligures stardas uocant, nam & Veronæ Aquileiæq; modo stardas, modo trapos eas nominant, Hispani tardas, à tarditate dictas ut arbitror, quoniam, ut inquit eodem loco Plinius, alterum earum discrimen uulturnum magnitudine coloreq; conspicitur, nec ulla, inquit, auis, excepta struthiocamelo, maius corpore implet pondus, intantum aucta, ut in terra quoq; immobilis prehendantur, deinde sequitur, Proximæ (inquit) eis sunt, quas Hispania aues tardas appellat, Græci otidas: ut tria uideantur eius alitis fastigia. Sed uulgus differentias & interstitia ueri diu nescit, proindeq; tria earum genera tanquam unum eodem uocabulo significat, tardas appellando, Hæc Hermolaus.

¶ De tetrace, ex Dialogo Gyberti Longolij de auibus, quem is interpretatur *Viban* Germanicè, id est urogallum, uel gallum syluaticum maiorem: & cum trappo confundere uidetur, mihi tetrax Athenæi, & Aristoteis tetrax, cuius uerba recitat, urogallus uidetur, ut & Plinij tetraon siue erythroaon: Nemesiani uerò tetrax, omnino idem qui trappus uel otis. Tetracem esse arbitror (inquit Longolius) quam Aristoteles etiam tetricem uocat: Athenæus porphyrii speciem esse 40 docet. Indicat autem porphyrii uox nescio quid purpurascens, quem tamen colorem in uro gallinaceo nondum deprehendi. Certè Athenæus tetracem ita describit, ut Mysiorum potius nomenclaturæ uideatur tribuere, quòd asserit, quàm ueritati. Nam ab indigenis ita uocatam auem dicit, Refert autem in Myfia sibi in sporta allatam, magnitudine maximi gallinacei, specie porphyrii perquam similem, utinq; ab auribus propendentibus gallorum insiar paleis, graui uoce, floridoq; corpore. Certè urus noster non paleas, uerum uestigia tantum palearum habet: neq; porphyrii forma conspicitur, cum non adeo longo sit collo, sed instar pauonis adducto & gracili, nullaq; uerentium aut rubentium plumarum imagine spectabilis: Ut tetracem tamen appellem, Nemesiani poetæ autoritas, qui de aucupio Latinis uerbis conscripsit, me adducit. Eos hic recitare placuit. Et tetracem Romæ, quem nunc uocitare tetracem Cœperunt, auium est multò stultissima, nunquam (nanq; forte) Cum pedicas neci sibi contemplauerit adstans, Immemor ipse sui, tamen in dispendia currit: Tu uerò adductos laquei cum ienseris orbes, Appropera & prædã pen- nis crepantibus aufer, Nam celer oppressi fallacia uincula colli Excudit, & rauca subannat uoce magistri Consiitum, & læta fruiur iam pace solutus. Hic prope Pentinum radices Apen- nini Nidificat, patulis qua se sol obijcit agris. Per similes cineri dorsum, (collum forte) maculo- saq; terga Insiunt pullæ (nigræ, ut in perdice) cacabantis imagine notæ. Tarpeia est cufios arcis non corpore maior: Nec qui te uolucres docuit Palamede figuras. Sæpe ego nutantem sub iniquo pondere uidi Mazonoim (Mazonomi lego) puerum, portat cum prandia, cirro Quæ consil prætorue nouus construxit ouanti. Principio poeta auem istam stultam uocat, quòd laqueum, quem sibi coram parari uidet, non fugit, sed abeunte aucupe, mox accurrens, sese huic in- 60 uoluit. Deinde cacabanti colore & maculis per similem asserit, hoc est, si quid sentio, perdici, etenim me legisse alicubi memini, cacabare perdicis esse uocem: neq; aliter etiam nunc sonant. Deinde de magnitudine quàm bene conuenit, ad anseris pondus collata. Aristoteles tetracem (imò tetricem)

R

non recto sed aperto nido oua ponere scribit, idque plurimum in fruticibus. id quod nos etiam obseruauimus, & nidum eius congestum potius quam constructum uidimus. Idem ab Atheniensibus uragem nominari perhibet; unde coniecerit aliquis hodie etiam a nobis urum galli dici, quod mihi tamen non uidetur. asiruant hoc illi, quibus Germania olim Graciffasse existimatur. Est sane urus gallus etiam puluator, ut omnes propemodum frugilegæ. Nec alius uidetur tetraon uel erythraon Plinij, quem e Germania uel Septentrione, anseris specie nigricantem, (uidetur hic Longolius gallum urum & trappum confundere, ut infra etiam in urogallo dicam, nam cum de urogallo agat, eundem Plinij tetraonem nunc faciens, mox uulgo eundem anseris nomine uenire scribit, quod trappo non urogallo conuenit, illum enim *Trappganß* appellant,) rubro paulo perfusum, uenire asserit. Non enim speciem hic ad similitudinem, sed ad magnitudinem refero. Quod rubro autem perfusum prædicat, id & in coturnicibus & perdicibus uidere licet, & in nostro tetraone eundem colorem animaduertere. Nam & is a perdice nulla propemodum ratione, præterquam magnitudine, qua uel quatuor propè gallinacos etiam maximos uincit, distat, quin etiam & gregarius est, & puluator, & frugilegus. Sub autumnum ad nos gregatim aduolat, agrum quem insedere, ouium grege occupatum diceret, tanta est uolucris magnitudo, sæpè mihi conspiciat; nec ullam pestem magis odere holitores, nam uentrem rapis fulcit, & non mediocri præda contentus esse solet. At non uideo, cur uulgo anseris nomine ueniat, cum nulla in tam magno corpore mica sit, quæ anseris speciem præbeat; nisi quia anserum modo gregatim uolat. (Vide infra in capite de recentiorum scriptis de Tetrace.)

¶ Tetraones, *Trappen* Germ. colorem habent album, tendentem ad cinereum, alas nigricantes; magnitudine uultures uel æquant uel superant, Eberus & Peucerus. Sed qui elegantissimus in nostris trappis color est per dorsum, caudam, & alarum partem, ut in ardea stellaris uel perdice rustica distinctus, ab illis non memoratur. ¶ Bistarda auis est (inquit Albertus) bis uel ter saltum dans, priusquam de humo eleuetur, unde & nomen ei factum, (quasi bister dans s. saltum.) Magnitudine & specie aquilam refert, rosiro est curuo, unguibus aduncis, alis & cauda alba, reliquo corpore uaria. Carnibus uescitur ut aquila: uolucres tamen non prædatur, sed cadauera forte inuenta comedit; uel animal innocens aut agnum aut lepuleulum occidit, quod quidem sola facere non audet, sed a pluribus sui generis auibus adiuta. Herbis etiam in fame uescitur, ciceris, pisi & leguminum herbis præcipue delectatur: quod rarum est in auibus carniuoris, Nidificat, non in sublimi, propter tarditatem; sed in terra parit, cum matura seges est, Albertus.

¶ Trappus in regionibus nostris rarus est, in Alsatia & circa Brisacum oppidum non infrequens, ut audio. Memini ter quaterque apud nos captum, & in Rhetia circa Curiam, Decembri & Ianuario mensibus, nec apud nos nec illic a quoquam agnitum. Ego duos ex eis ponderare uolui: quorum alter libras nouem duodecim unciarum appendebat, alter libras tredecim cum dimidia. Eosdem cum diligentius inspicerem, descriptionem confeci huiusmodi, Trappi color parte prona (id est dorso & alis, collo excepto, quod cinereum est) talis est qualis grygalli (de quo infra scribetur) uel perdicis rustice, id est beccassæ, præsertim minoris, uel etiam ardeæ stellaris, sed magis rufus, nigris maculis undantibus ferè eleganter distinctus. Rostrum gallinæ. Caput & collum cinereum, sed iupina colli pars, ad album uergit: pectus quoque & uenter, & crura quatenus plumis uestiuntur ad media usque femora, alba sunt. Cauda digitos quindecim longa, hoc est palmos ferè quatuor: pennis pulchris, rufis, cum tænijs quibusdam & maculis nigris, superiore interioreque parte albis, ut etiam in extremitate, ornata. Collum dodrantale, reliquum corpus a collo ad orthopygium, circiter quinque palmos longum, cauda tres palmos, alarum pennæ maiores candidæ, circa finem nigra. Crura fusca, paulo breuiora duobus dodrantibus, digiti pedum & ungues ut in gallina, sed digiti termini tantum antrorsum tendunt, nullus retro. Vola uel pars interior retro densa torosaque est. Venter magnus & herbis quibusdam (auricula muris, genere quodam uiciæ syluestris, & dauci uel apij) referentissimus erat: unâ cum duobus calculis albis. Alias etiam in uentriculo capti in maxima niue, lapillos tantum quosdam & cortices arborum inuenimus. In extrema gula ante stomachum seu os uentriculi, pars est capacior, & ex multis rotundis ferè caruculis compacta & intricata quodammodo. Intestinis diductis & extensis, id quod a fundo uentriculi ad aluum recta procedit, dodrantum est septem cum dimidio, appendices uero duæ ab aluo retrocedunt, quarum altera tenuior est, circiter tres dodrantes longa, altera amplior longa dodrantes duos cum dimidio. Tres isti meatus iuxta aluum in unam capacitatem conueniunt.

¶ Starna (a recentioribus dicta) uel est perdix minor, uel auis magna ut anser, grisea, cinerea, cuius caro laudatur, maxime cum iuuenis fuerit, Conciliator ut citat Ant. Gazius, sed hæc auis magna ut anser, starda uel tarda potius quam starna dicenda est; quod nomen perdici nostræ uel Externæ aui conuenit.

¶ Trappos permultos in Anglia esse audio, & locis gaudere aquosis, Syluaticus tardam autem in aqua degere scribit. In segetibus sæpe inueniuntur, euolare nisi uento iuuante non possunt: nec subito, sed præcedente tantum curriculo aliquo, uel duobus tribusue saltibus. ¶ Has aues permultas esse audio, & pusillanimes, ita ut uel leuiter uulnerata moriantur. ¶ Trappi a carnibus capiuntur, præsertim cessante uento, item a falconibus & accipitribus. ¶ Trapporum pennæ a

nae à piscatoribus requiruntur, ut representatas ex eis muscas pro inescandis piscibus, hamis suis annectant. Eadem usum scribendi præbent, ut & anserina.

¶ Laudantur à uulgo in cibo trappi, tanquam suaves & teneri. caro quidem eorum alba non est. Bistardi carnes uituperantur tanquam crassæ & difficiles concoctu. præferuntur tamen si uno die prius occisæ fuerint. Pectoribus & costis eorum allia passim inferi debent, cum pipere & aromatis. Quod si concoquantur, multum alunt. In nidis reperti maioribus præstant. sed debet ab eorum usu chalice mellitum sumi, & uinum bonum uetus cum zinzibere conditum, Elluchasem.

¶ Anapha, אַנַּפָּה, ueteres Hebræi exponunt genus milui, nos fratres Iudæi uulgò trappum, Paulus Fagius.

¶ IN Merchia Scotiae regione nascuntur aues G V S T A R D E S uernaculo sermone dictæ, colore plumæ ac carne perdicibus non dissimiles, sed quæ holores corporis mole exuperant. Rara est ea auis, atque humanum aspectum plurimùm abhorrens. nuda humo oua ponit, quæ si ab homine conrectata, aut eius anhelitu & afflatu uel leuiter imbura senserit (quod facile naturæ beneficio dignoscitur) extemplo ueluti inidonea ad pullos procreandos relinquens, aliò ad oua parienda se confert. Hæctor Boethius. Ego è Scotia auis cuiusdam palmipedis iconem accepi, tanquam gustardæ: quam posui supra post anseres feros, quoniam à gustarda siue tarda qua de hic scribimus, planè diuersa est, & in nomine fortassis ab eo qui adscripsit, erratum est. Vera quidè tarda, gustarda dicta uidetur à Britannis: quoniam gus anserem significat, ac si tardum anserem dicas. palmipes tamen non est, & præter magnitudinem nihil cum anserè cõmune habet. ¶ Aliæ aues apud Albertum sunt gosturdi, nempe alaudæ cristatæ.

DE TETRACE, TETRICE, TETRAONE, ERYTHROAONE, ex ueterum scriptis.

DE Tetrace uel tetraone scripsimus nonnihil etiã supra in Tarda, præsertim ex Nemesiano, cuius tetrax omnino non alia auis quàm Tarda est. Tetrax, quam Athenienses uragè uocant, nec tetræ nec arbori suum nidum committit, sed frutici, Aristot. (Quo in loco Albertus pro tetrax habet radoryz, quæ, inquit, species quædam picorum est, ferè similis turdo, &c.) Et alibi, Tetrax minus uolat, eoq; non in nido, sed frutice condense prolem suam ædit, nidumq; aure patentem habet. Ab imperatore præfectus eram Mysiæ, (inquit Laurentius ille qui dipnolophitas inuitauit) cum tetracem primum uidi, & sic appellari à Myrsi & Pæonibus didici. At tetracem esse ex dictis Aristophanis recordatus sum. Cum autem existimarem dignam auem esse, de qua mentionem Aristoteles faceret, tractatum illum eius tot talentis æstimatum legens, non de eiusmodi aue quicquam inueni. Itaq; gaudebam me habere locupletissimum testem Aristophanem, qui recès ab illius ætate fuit. Ac nimirum cum hæc dixisset, ingressus quispiam est, qui in calatho tetracem ferret; hæc maximum gallinaceum magnitudine superabat, & porphyriõnis speciem similitudinemq; gerebat, ac quemadmodum galli barbulae utrinq; ab auribus propendentes habebat, eius uox grauis erat. Cum autem floridam & pulchram auem admirati fuisset, cocta nobis non multo post allata fuit, cuius carnes magnarum struthionum non dissimiles sæpe comedimus, Hæc Athenæus lib. 9. Sed eruditus quibusdam (ut Longolio & Turnero) Aristotelis tetrax, de qua uerba eius paulò ante recitauit, non alia quàm tetrax magna Athenæo descripta uidetur, quibus ego etiam facile assentior. ¶ Videtur autem potest tetrax hæc ales magna à uoce dicta. nam & tetrax parua, spermologo, id est frugilegæ similis, per onomatopœiam sic appellatur, ὅτι τετραξ ἢ τὸν κωνίω, quoniam cum oua peperit, talem uocem emittit; de qua inter passeris scribemus. Tetrax, phlexis & elasas aues nominantur in Auius Aristophanis: nec à Scholiaste super ijs quicquam adfertur. ¶ Decet & tetraones (aliàs tetragones, uel retragones, uel tetracõnès, ut codices quidam antiqui habent. Politianus in Miscellaneis scribit in uetustissimo codice Medicæ bibliothecæ haberi, Decet & traonas: conijcit autem legendum decet tetraõnas. Merula etiam erythroaones legi posse suspicatur) suus nitor absolutaq; nigritia, in supercilij cocci rubor. Alterum eorum genus uulturum magnitudinem excedit, quorum & colorem reddit, (hæc forsitan otis est Galeno atque Aristoteli, & otus Athenæo, Vuortonus;) nec ulla auis, excepto struthiocamelo, maius corpore implens pondus, in tantum aucta, ut in terra quoq; immobilisprehendatur. gignunt eos alpès; & Septentrionalis regio. in auarijs saporem perdunt. moriuntur cõtumacia spiritu reuocato. Proximæ eis sunt, quas Hispania aues tardas appellat, Græci otidas, damnatas in cibus, Plin. Est in alpium montibus anserum (forte anserum legit aliquis, ubi Plinius habet, Alterum eorum genus, &c. quanquã tetracès Nemesiani tardas, Germani trapsos anseres appellant) genus, inter aues maximum præter struthionem: sed adeò ponderosum, ut manu capiatur. Author de nat. rerum. ¶ Cæterum ut apud Plinium diuersæ sunt lectiões ut dixi, ita apud Græcos etiam uarijs modis hoc nomen scriptum reperio, quos omnes tamè ad alitem unam referri conijcio. Iam supra tetrax (unde genitiuus tetragis, τετραγίς, τετραγίος): quemadmodum & cum pro passere accipitur) ab Athenæo scribi ostendimus, quem & Eustathius sequitur: ab Aristotele tetrax, τετραγίς (& ὄραξ.) Τετραγίος, auis quædam est Alcæo, Hesychius & Varin. Phasianos aliqui tetraõnas (τετρακωνας) nominant, Ptolemæus lib. 12. Commentariorum de regia Alexandriæ;

apud Athenæum lib. 14. sed rursus idem Athenæus lib. 9. phasianum ab Epeneto tatyram nominari scribit: & à Ptolemæo Evergete in secundo libro Commentariorum *τάταρυ*, ubi forte similiter *τάταρυ* potius legendum. Vt autem phasianus olim tetraon dicebatur, sic etiã tetraones nostri (presertim minores, nam urogallum nostrum tetraonem maiorem, siue simpliciter tetraonem Plinij esse conijcio) à quibusdam uulgò phasiani montani uocantur, sunt enim utriq; gallinacei generis ut uideretur. Olaus Magnus etiam in regionum Septentrionalium descriptione aues quasdam in niue degentes uocat Germanicè *D:hanen* (id est tetraonas) uel phasianos.

RVRSVS DE TETRACE VEL TETRAONE, &c. scripta recentiorum.

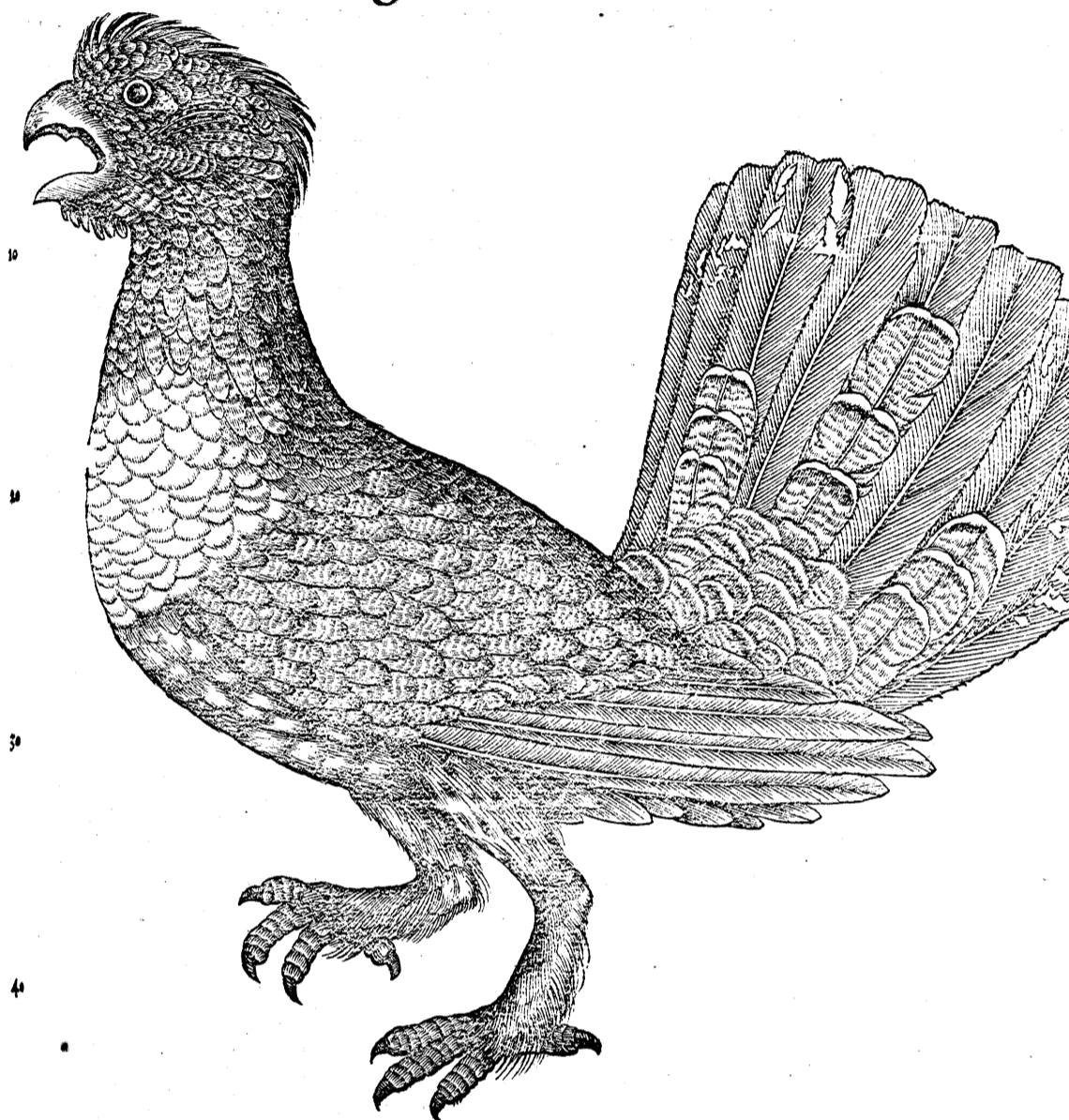
VOLATERRANVS & Gyb. Longolius de tetraone Plinij uerba recitantes, anseris specie eum esse dicunt, quod Plinius non scribit. Coniectura tamen est eum anseri congenere tetraonem ac otidem facere, libro 10. cap. 22. ubi cum de anseribus egisset, mox subdit, Anserini generis sunt chenalopeces & chenerotes. Et statim, Decet tetraonas iuus nitor, &c. Iidem tetraonas ex Plinio, rubro paulum perfusas esse scribunt, quod Plinius non dixit, sed in supercilijs cocci ruborem eis esse. Merula eandem auem tetraonem, (uel, ut ipse legere mauult, erythroaonem) & tardã (uulgò stardam) facit: & cilia eius rubescere scribit, (ut supra in Capite de tarda recitauit.) Tetrax Aristotelis, & Plinij tetrao, ea est auis quæ uulgò trappus dicitur, Turnerus. Ego in trappis illis uel tardis tribus quos aliquando uidi, cilia (uel supercilia, ut Plinius de tetraone scribit) neutiquam rubere animaduerti: sed in ea aue potius, quam nostri urogallum (*D:han*) appellat: cui etiam nitor & absoluta nigritia conueniunt. In eadem sententia sunt, cum alij quidam uiri docti, tum Ge. Agricola, qui tetraonas interpretatur Germanicè *Pirchhiner*, *Zwerhan*. Pauca aues (inquit idem) hyeme in syluis manent, ut tetraones, attagenes. Sigism. Gelenius urogallum tetraonem esse nominum similitudine conijcit, quoniam lilyrica lingua hodieq; *terzew* uel tetres appellatur. Tetrax Athenæi nihil ad tetraones. hi enim à Plinio absoluta esse nigritia dicuntur, & quasi coccinis supercilijs: quidam tamen uulturum colore, tetracem uerò porphyrioni similem tradit Athenæus, eiusq; admiratur *δουβες*, quasi picturatum significans, & floridum, quod Hermolaus forma conspicua conuertit: tum pendere utriq; ab auribus paleam ostendit, Politianus. Ego contra Politianum uel omnino easdem, uel maxime congenere aues esse dixerim, utraq; scilicet in syluestri gallinaceorum genere maximas. ¶ Augustino Nipho Aristotelis tetrax, nõ magna aliqua auis, sed alaude species uidetur, absq; crista, magnitudine & colore similis cristatæ, quod ego non probo, neq; enim id omisit Aristoteles, cum alijs ubi de cristata sentit, semper *τὴν λαρυγγίσσιν* addere soleat. Quod si tetricis nomine paruam aliquam auem Aristoteles intellexit, ea non alia quàm tetrax passerum generis fuerit, de qua suo loco scribemus. ¶ Capitur apud Moschouitas auis subnigra, puniceis supercilijs, magnitudine anseris: quæ pulparum sapore phasianorum superat dignitatem, Moschouitica lingua tetrao nuncupata, quæ Plinio erythroaon uocatur, Alpinis populis cognita, & maxime Rhetis qui saltus ad Abdue amnis fontes incolunt, Paulus Iouius, Est autem hic omnino urogallus noster.

DE VROGALLO.

VROGALLVM imitatione Germanicè uocis hanc auem gallinacei generis ferri omnium maximam appellare mihi libuit: nam quo apud ueteres nomine cõta sit, non cõuenit inter recentiores. Mihi quidem omnino tetraon Plinij uidetur, & quoniam alia etiam non dissimilis ei gallina fera reperitur in Helueticis Rhæticijsq; montibus, multò minor tamen, maioris minorisq; differentia addenda fuerit, ut illum de quo hic agimus uel urogallum tetraonemue simpliciter appellemus, uel maiorem: alterũ de quo postea scribemus, urogallum minorem, uel tetraonem minorem, sic enim etiam montium incolæ Germanicè appellare solent, *Heine und grosse D:hanen*. Vide plura ad uetus huius auis nomen pertinentia, supra in Tarda, & in Capite de Tetrace uel Tetraone recentiorum scriptis. Videtur autem Germanicè *D:han* uel *D:han* dictus, (aliqui scribunt *Zwerhan*) non quidem ab auribus, sed à magnitudine: ut in bouem etiam syluestrium genere maximũ uocamus urum, *Uochs*, *Zwerochs*: ut pluribus in Vri historia docuit. ¶ Gyb. Longolius imperitos quosdam Grammaticos Meleagrides pro urogallis accipere scribit. Anserem (inquit idem) omnino corporis magnitudine æquant, ut ob id uros (urogallos) à Germanis dictos autumem. Etenim non aliter gallinaceos, ac ueri boues nostros, pondere corporis superant. Et rursus, Vri (urogalli) nostrates perdicis in morem dorso sunt uario, uentre subcandicante, (hæc trappo, id est tetraci Nemefiani, non urogallo nostro conueniunt, ut & aliæ quædam notæ à Longolio hic recitata: ut duas aues diuersas confundere mihi uideatur, ut supra etiã in Tarda scriptis, nimirum quòd morte præuentus dialogo suo de Auibus extremam manum non imposuerit.) pedibus cruribusq; tuberosis quarundam columbarum in modum spectantur, capti animũ despondent, cibumq; nisi longo post tempore non assument. Hæc Longolius.

¶ Albertus Magnus lib. 7. de animalibus urogallum ineptè putauit ueterũ ortygomem esse.

Ortygo

Ortygometra (inquit) genus est gallinae maximum, anseris magnitudine: pennis in pectore hyacinthi coloris, in dorso cinerei. Vocatur autem *D:han* ab incolis alpium, in quibus maxime abundat. Incolit ipsa iuga montium: & ex glacie quae illic perpetua est, aliquando cryfallos deicit: & inveniuntur aliquando parvi cryfallini berylli in gulis (pappis) eius. Haec ille. Sed urogallus quem ipse obseruauit ac descripsit, dorso non erat cinereo.

¶ Vrogallus apud Italos diuersa habet nomina, nam circa Tridentum cedron uocatur: alibi, ut circa Vincentiam, gallo seluatico, quo nomine qui circa Tridentum habitant, alterum syluestris galli genus domestico simile aut par appellant, alibi, circa Rhatiam, stolzo, uel stolgo, uel stolcho: cuius uocis erymon uideri potest Germanicum, nostri enim *stolz* appellant, quicquid magnificum aut superbum est: ut forte propter magnitudinem ac pulchritudinem ex adiectiuo nomine ei proprium factum sit. Illyrij *tetzew*, quasi tetracem uel tetraonem nominant. Germani *D:han*, uel etiam *Pircshin*, quod nomen etiam alteri cuidam generi attribuitur, quod mox ab Vrogalli historia memorabimus. Sunt qui phasianis adnumerent, atque ita appellant, *Bergphasan*. Phasianus etiam in montibus Helueticis reperitur, perpulchra auis, & flauis pennis splendida, duorum est generum, maior & minor. reperiuntur autem quidam nigri, alij fusci, (urogallos minores intelligo, quorum foeminae, ut & maiorum magis fuscae sunt quam mares, ut eadem auis sit phasianus maior, & urogallus minor,) admixtis tamen diuersi coloris splendentibus penis. Maximi phasiani alio nomine uro-

galli uocantur, Stumpfius. Dukiphat Hebraicam uocem Iudaei quidam recentiores Germanice **Vzhan** interpretantur, ut supra scripsi in Gallo syluestri in genere.

¶ Vrogalli quidam reperiuntur qui libras duodecim aut quatuordecim appendunt, Stumpfius: intelligit autem de libris nostris, quae sedecim uel octodecim unciarum sunt. ¶ Vrogallus à me inspectus huiusmodi erat: Collum dodrantale, plumis uestitum nigricantibus, sed cinereo diluto colore sparsim notatis, alarum longissimae pennae palmorum quinque, nigricantes aut fuscae potius, reliquae in alis, minores dico & minimae, castaneae ferè colore, nigricantibus punctis distinctae, caput nigrum, pars infra rostrum nigrior, Rostrum gallinae, breue, gibberum, latum, ualidum, Supercilia & pellicula circa oculos rubra Collum pronum punctis cinereis uariis, quibus pennae uirides succedunt, Pectus & uenter colore nigro, In medio thorace ubi os pectoris maxime prominet, plumae aliquot ab altera parte albae, altera nigrae sunt. Minores plumae sub alis albisimae, praeterquam in summo: reliquae albicantes fusco admixto splendidae. Cauda quinque palmos longa, aut paulò plus, pennis nigris condita, maculis paucis albisimis extremitates praesertim minorum pennarum & punctis uariarum insignientibus. In metaphreno (dorso superiore) plumae castaneae coloris, punctis aspersae, ut in alis: in inferiore (dorso) cinereae, magis uariae punctis quam in collo, logè pulcherrima. Poplites & femora plumis albis uestiuntur, quae in cruribus fuscae usque ad digitos pedum descendunt, ut in gryallo quoque, & urogallo minore, quibus etiam digitos pedum similes habet, & appendiculas quaedam pectinatim utrinque à digitis sed breuiter eminentes, & alia ubique toto corpore multa similia, ut congeneres esse aues, magnitudine ferè tantum & colore distinctas, non sit dubitandum, Longitudo urogalli à capite extensi ad pedes, dodrantes quatuor cum dimidio, Cauda extensa semicirculum reddebat, triu in circumferentia dodrantum, Ex albis in cauda maculis aeras conijcitur, quò enim iuniores sunt, eò pauciores illas habere feruntur. Marem à foemina quò ad colorem nihil differre audio, nisi quòd foemina minus nigra est.

¶ Versantur urogalli in altissimis montium iugis, Albertus: aut altissimis potius syluis. Folia stirpium edunt, à quibus etiam nomen uulgare factum urogallo minori, **Laubhan**.

¶ Species quaedam syluestrium gallinarum nomen inuenit ab arboribus & patria ubi potissimum uersatur, **ein Birckhan** / (betulam arborem nostri uocant **Birck**) dicitur & **Nurban**: forsitan ab aura, quam facillimè sentit propter rarissimum corpus; aut **Vzhan** / à senio longissimo: aut cauda, (quae Graecis ura est;) aut magnitudine, quia reliquis gallinis maior sit, Haec etiam coit ore mente Martio, sed multò aliter quam bonosae, Gallus huius speciei sperma ex ore tempore coitus in uentre excreat & euomit, & uoce magna aduocat gallinas ipsas, (sicut domesticus gallus aduocat gallinas inuento aliquo grano) quae cum aduenerint, sperma eiecitur & excreatur à gallo in terram, ore legunt & reglutiunt, & tali modo concipiunt. Quas deinde ludens gallus omnes ordine comprimit, (quasi uerò illud comprimere non sit coire,) & quasi ratum facit semen eomestum, at non coit, quòd uidi: sicuti femina quorundam piscium, tantum afflatu masculi, teste Plinio, rata redduntur, ut ita dicam. Nam super quas gallinas non ascendit, illae oua hypenemia pariunt ut domesticae gallinae. Quicquid uerò fugatis gallinis, casu aliquo remanet in terra de spermate galli excreato, hoc operante Sole nonnunquam, forsitan rore aut pluuia superueniente, & putrefacta materia, mutatur in uermes & serpentes quae dicuntur à Germanis **Vzhan** / **Schlangen** & **Birg** / **Schlangen** (id est urogallorum serpentes, & montani serpentes,) harum copia est in sylua, quae à Tanagera fluuii nomen habet in ueteri Marchia, Quicquid econtra remanet in terra de spermate excreato istius galli, pluuia non superueniente aut rore (non) coincidente, mutatur & coagulatur quasi in uesicam translucidam & candidissimam, & ueluti lapidescit: & fit gemma quae à pastoribus & uenatoribus colligitur, & reperitur in locis ubi tali modo galli isti coeunt, **auffdem palz plaze** / tempore uerno, **wan yhr palz zeit ist**. Haec illa ipsa gemma facta & coagulata ex spermate galli excreato, mirum in modum facit ad conceptum datum (data) mulieribus sterilibus, incitat ad Venerem, & auget appetitum prolis. Gemmae tales magnitudine & forma & candore margaritarum apparent, nonnunquam grana harenae una coagulata in his reperiuntur, aut pulueres, Christophorus Encelius Saluedensis. Ego huic serpentium & gemmarum e generatione galli generationi, non facile crediderim, nam si huiusmodi res alienae prorsus naturae ex auis semine nasci possent, ex aliorum quoque animalium semine, quòd proculdubio saepe in terram delabi contingit, multa & uaria cur minus quam e galli semine nascerentur? Praeterea hoc auium genus ore coire quis credat? Scribit quidem ipse Encelius ferè omnes gallinas syluestres ore coire, sed modo diuerso. Et paulò ante, Multae aues ore (inquit) concipiunt & coeunt, ut sunt corui, ex osculatione facta ut fit in columbis. licet hoc negat Aristoteles, nec ego admodum adfirmo, quia non uidi coeutes. De graculis tamen siue monedulis mox adfirmans, Graculi (inquit) profecto ore coeunt tempore uerno. Inter aquatilia etiam Iolligines, sepias, locustas, squillas, cancròs, ore coire scribit. Ferunt & nostri quidam aucupes urogallos coitum ros aream aliquam puram & pianam in terra parare, in qua coeant: foeminam à coitu maris genitram quaecumque effluerit deuorare & concipere.

¶ Vrogallis audio interim dum gallinas uoce alliciunt & inuitant (**salzen** [uel **palzen** etiam **puto**] Germani appellant, & **locten**,) uisum & auditum intercipi: atque interim opus esse magna celeritate aucupis ut bombardae globo feriat; alioquin enim auditum eius acutissimum esse.

Tetrao

De Gallobetulae. Lib. III. 475

Tetrao Latinorum est avis quam Itali hodie uocant gallo cedrone, Sabaudi gallum syluaticum, un coc de bois. hæc frequenter in altis Cretæ montibus uidetur, duplæ magnitudinis ad capum, macula utrinque iuxta oculos supra tempora insignis, instar phasiani. colore tam atro ut tanquã palumbi collũ resplendat. nihil in ea albi, præterquã in alis, crura similiter ut atagenis hirsuta, Bellonius.

DE GALLO BETULAE.

CARISTOTELES de historia animalium 8.12. inter alias aues quæ auolatibus coturnicibus duces se præstant, cynchramum quoque numerat: à quo inquit reuocantur noctu, cuius uocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum. Hunc locum reddens Albertus, Fababorioz (alias fababorioz, inquit,) est gallina quam uocamus gallinã fubicis, (uibicis,) quæ est arbor quam quidam nutricam (forte myricam scripsit, quanquam myrica alia arbor est) uocant, eò quòd gallus huius generis in hac arbore insidens frequenter inuenitur, & cantat noctu sicut gallus domesticus, maximè quando discessum parat. Nos de cynchramo scripsimus supra in Elemento c. Cæterum arbor quam uibicem appellat, nõ alia est quàm betula, Germanicè uulgò dicta *ein birck*: è qua uirgæ conficiuntur, quibus uibices & liuores in percussis excitantur. Sunt qui urogallum maiorem etiam Germanicè nominent *Birckhün*, uel ut Ge. Agricola scribit, *Pirckhün*. Sed is potius Germanicè dici debet *Birghün*, id est montana gallina: hoc uerò genus de quo nunc agimus, *Birckhün*, hoc est gallina betulæ, rectè appellatur: siue quòd betulæ gemmis uescatur, siue quòd inter has arbores latere solet, siue à colore ut Gyb. Longolius suspicatur. Nam supremum (inquit) à betula corticem si detrahas, qui albo subest, in nigroque ruffescit, præcipuum huius gallinæ colorem imitatur, nam dorsum alioqui instar perdicis maculosum habet: Hæc Longolius, qui hanc auem atagenem esse coniicit. Ego atagenem aliam esse puto, (quoniam à ueteribus palustris describitur auis:) hanc uerò betulæ gallinam, eandem esse quæ à nostris montium incolis *Spilhan* uocatur, nos grygallum minorem appellabimus paulò post, ubi & gallina betulæ seorsim amplius describitur Longolij uerbis. In libro quodam uulgaris, in quo rerum nomenclaturæ uarijs linguis enumerantur, auem Germanicè dictã *Pirckhün*, Italicè calmaza (corrupta forsitan uoce pro gallinaza) uocari inuenio.

DE VROGALLO MINORE. VEL

Tetraone minore,

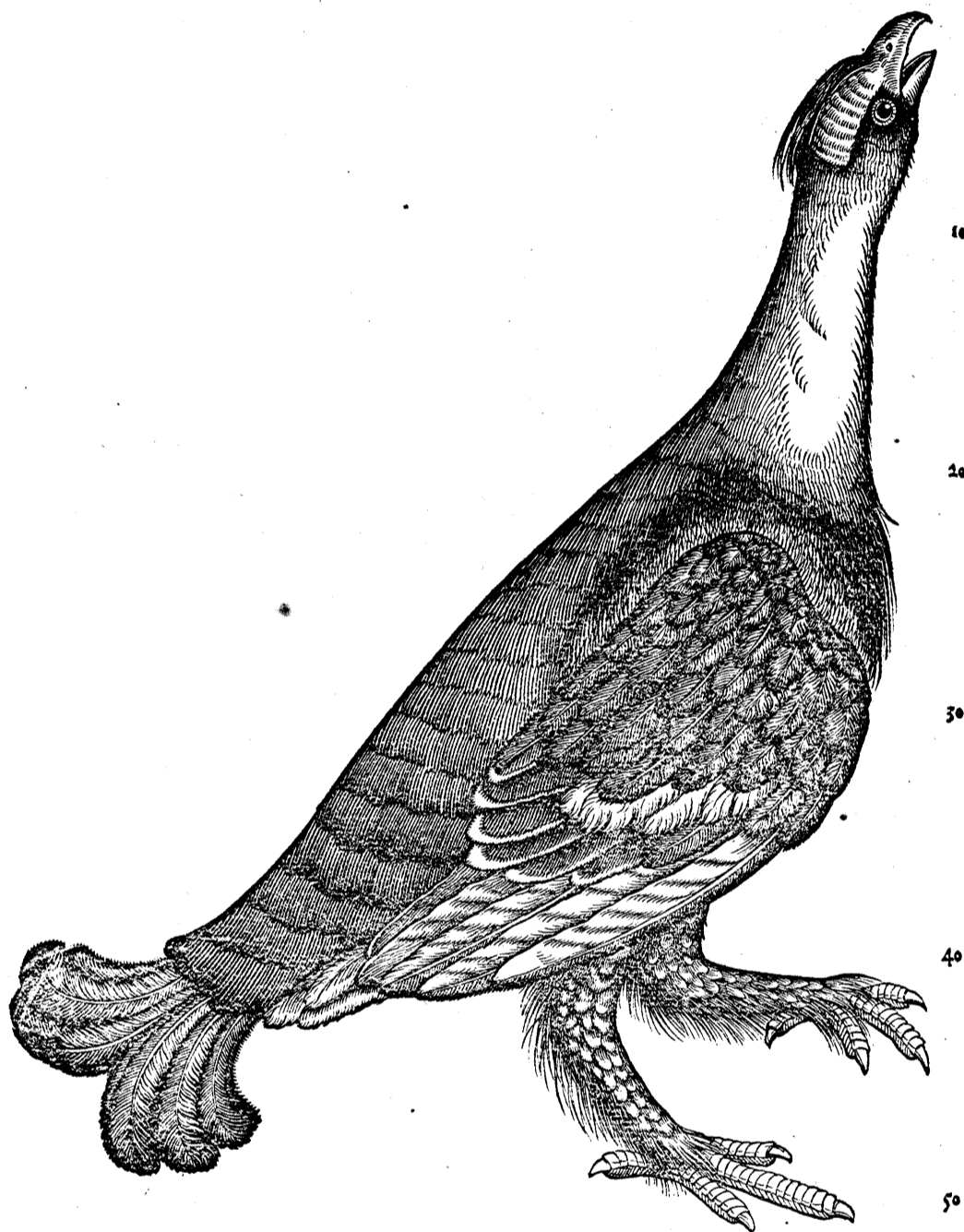
AVIS hæc quam urogallum minorem uoco, uel tetraonem minorem, uulgus nostrum secutus, quod eandem in alpibus Germanicè sic appellat, *kleiner Dihan*, cum superiore multa cõmunia habet, & post eandem inter syluestres gallinas maxima est. Aliqui *Laubhan* appellant, à frondibus siue folijs arborum & fruticum quibus uescitur. alij *Birgsa*, id est phasianum montanum, alij *Griigelhan*, quasi grygallum dicas, à uoce. Sed alius est grygallus, cuius historiam proximè subiiciemus: alius etiam *Spilhan* uulgò dictus, grygallus minor, nec aliud ferè differens. Imperiti quidam & uulgus hominũ hæc nomina confundunt: sunt qui sexu tantum differre putent, sed falluntur. Ego enim ipse singula hæc genera diligenter inspexi, præter grygallum minorem, quem nondum uidere potui: & à uiris harum rerum peritissimis, præcipuè clarissimo uiro Aegidio Scudo Claronensi, differentias eorum didici. Colores igitur & alia singulis peculiaris, in singulorum descriptionibus leges, hic magnitudines cõparasse sat fuerit. Est enim ad atagenem (sic uoco gallinam coryli uel francolinum)

Grygallus minor,	<i>ein Spilhan,</i>	sequaliter:
Vrogallus minor,	<i>ein Laubhan,</i>	duplus:
Grygallus maior,	<i>ein Griigelhan,</i>	triplus:

Vrogallus maior omnium maximus, qui etiam anserem quandoque excedat.

In Athesina regione gallinæ syluestris genus capi audio, quod uulgò Germanicè *Brombent* nominetur, fortè quòd inter frutices & fentes latere soleat, uillatica maius, quod ego uel urogallum minorem nostrum, uel grygallum maiorem esse coniicio, nam maioris urogalli nomen ubique idem est: grygallus uerò minor infra gallinam uillaticam est.

Vrogallus minor à me conspectus multò maiora supercilia è pellicula rubente, (cœrulea quandoque, ni fallor) quàm urogallus magnus, habebat, plumas in uertice nigras. Rostrum nigrũ, breue, longitudine tantum transversũ pollicis. Collum quinque aut sex digitorum longitudine, cœruleis uel Indicis plumis uestitum. Infra collum in medio dorso & alis plumæ nigricant. alarum tamen mediae partes candidæ sunt, item interiores. Venter quoque nigris plumis integitur, post medium dorso, quod nigricare diximus, iterum caudam uersus plumæ sunt Indicæ ut in collo, utrobique tamen non totæ plumæ huius coloris sunt, sed margines tantum earum & extremitates, ferè ut in pauonibus. Cauda pennis suis nigricat, quæ in medio multæ curtæque sunt, ita ut late extendi possint: utrinque uerò tres longiores extrorsum reflexæ, ita ut lilij figuram qualis depingi solet, cauda extensa quodammo do referat. Circa orrhopygium & poplites plumæ densissimæ, quæ ad digitos usque pedũ extenduntur, quasi natura ipsos munire uoluerit ne frigoris iniuria læderentur, ut & grygallum maiorem (nam

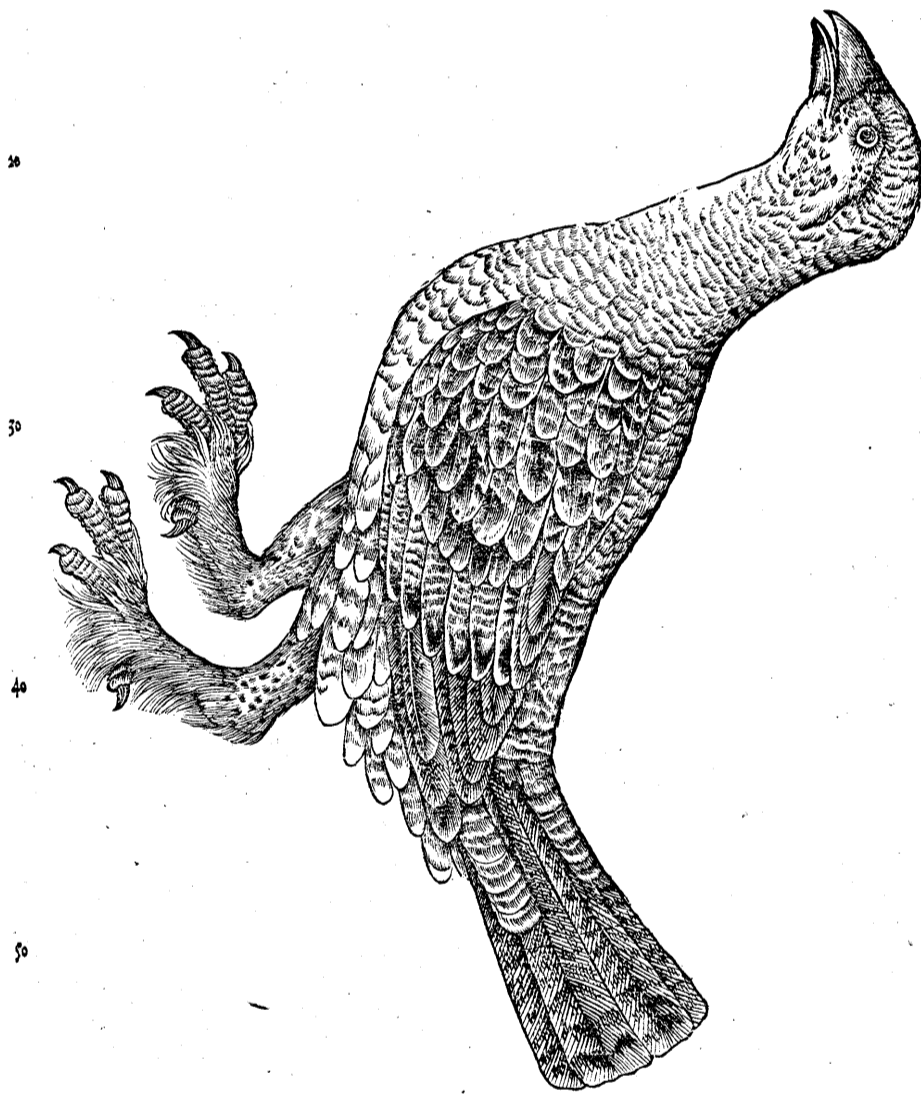
minorem non uidi) & urogallum maiorem, & maximè lagopodes. Digitis pedum squamatim compactis, utrinq; squamosæ quædam uel corticæe appendices eminent ut in caudis cancorum ferè, sicut in alijs etiam gallorum montanorum generibus. Magnitudo totius alitis, instar gallinæ uillaticæ, uel paulò maior, & oblongior. Plumæ pedum nigricant, sed maculis albis distinguuntur; & tibiæ antè tantum, non etiam postèrius, plumis induuntur. ¶ Fœmina in hoc genere, mari similis est, sed minus nigra, & magis fusca, ut & in urogallo maiore.

¶ Italicè nominatur fasan negro, uel fasio alpestre, uel gallo alpestre, à montium incolis & uiscinis. ¶ Phasianos syluestres nigriores in alpijs capi, qui rubedinem quandam circa collum prope rostrum habeant, in schèdis meis annotatū inuento, haud scio an ex authore aliquo, an quod ita audiuerim. ¶ Stumpsius etiam memorat phasianos quosdam montanos, nigros & fuscos, ueris phasianis maiores, qui non in summis montium altissimorum, ut urogalli maiores, sed medijs plerunq;

De Grygallo maiore. Lib. III. 477

plerumque syluis reperiantur: de his ipsis, ut uideo, urogallis minoribus sentiens: in quibus nigrior
 mas est, foemina diluor. ¶ Vrogallus minor raro uiuus capitur, (ut scripsit ad me, qui misit olim
 amicus è montibus Clarone) capit enim laqueo, ita ut collo astricto suffocet & instar furis pendeat.
 ¶ Vrogalli minores in Septentrione (in Noruegia & finitimis regionibus) duobus aut tribus
 mensibus sub niue sine cibo latitant: interim tamen aliquando à uenatoribus capiuntur, Olaus Ma-
 gnus. Eadem forte aut similes aues fuerint, de quibus Aristoteles in libro Mirabiliū narrationum:
 In Ponto (inquit) aiunt per hyemem aues quasdam reperiri, quæ neq; excernant, neq; cum pennæ
 eis euelluntur, sentiant, neq; cum ueru transiguntur, sed tum demum cum ab igne incaluerint. Nisi
 quis lagopodes potius accipiat, quæ in summis & frigidissimis, ubi ne frutex quidem præ frigore
 ullus crefcit, alpium iugis degunt.

DE GRYGALLO MAIORE.

AVI S hæc ad uiuum depicta, in Helueticis alpibus, circa Claronam præcipue, uocatur *eius*
Griigelhan, per onomatopœiam: quam ego secutus Latine etiam grygallum dicere uo-
 lui, Græcè etiam *γρυγάλυξ* nominari poterit, à particula gry ad uocis imitationem facta, &
 uerbo *αυγί*, quod uoci gallinaceorū peculiariter tribuitur: unde & orthiococcyx pro
 gallinaceo legitur. Quod si quis propter mirificā colorū uarietate, qua attagenem & gallinagem
 etiam superat, attagenē alpinum nominare uoluerit, præsertim cum delicatissimā esse in cibo exi-

stimem, non ineptè is mihi facere uidebitur: etsi magnitudine attagenes doctis pleriq; existimatos (francolinos) ut præcedenti capite docui, triplo ferè excedat. ¶ A capite ad pedes extensa auis, quam unicam in hoc genere uidi, longa erat tres dodrantes & palmum, rostro ut urogallus maior, sed minore ac nigriore. Toto corpore perdicis ferè præsertim rustica, uel gallinaginis instar colora to & punctis distincta ubiq; maculisq; nigricantibus, reliquus color rufus est uel ad castaneæ colorè uergens, est & cinerei aliquid, in collo præcipuè, sunt & albæ quædã alicubi maculæ. Iris oculorum rubicunda. Colore circa oculos, retro præsertim, rubente, angustius tamen quàm in alijs gallis sylue stribus, nisi fœmina hæc forte fuit quam uidi. Ima colli pars prona rubet, intercedentibus lineis ex cœruleo uirulentibus. In uentre plurimum albi est. Crura pedesq; & digiti similiter ut in urogallis. Va rietas quidem colorum tam multiplex est, ut uarietatem decoremq; eius uerbis exprimere nequeã, 10

DE GRYGALLO MINORE.

G R Y G A L L V S minor à me appellatur, qui uulgò in Helueticis alpibus, Claronæ præsertim, Spilhan/uel Spillhan/nescio quam ob causam. Is à superiore, ut audio à uiris harum rerum pe- ritissimis, magnitudine tantum differt, dimidio scilicet minor, sequialter uerò ad attagenam quam coryli gallinam uocamus.

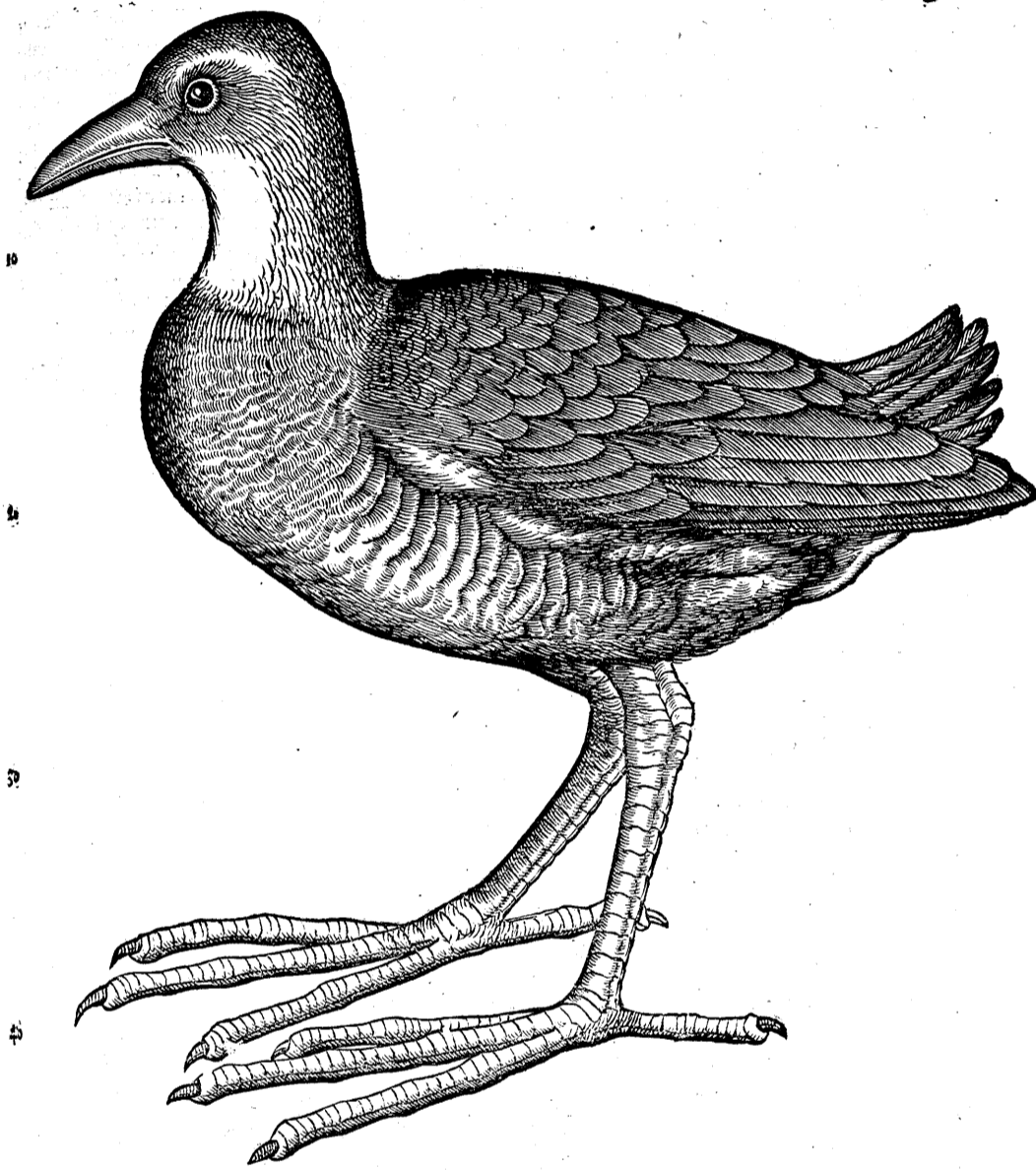
¶ Haud scio an eadem auis sit quæ circa Coloniã & alibi Birtchün/id est betulæ gallina, no minatur: quam Gybertus Longolius attagân esse putat. Perdici (inquit) persimilis est, sed maior, nomen Germanicum habet, non à montibus, sed ab arbore betula, densa enim loca & opaca, ut ue- natoris insidias, maximè bombardarum minas fugiant, petunt, quamobrem sæpe in betuleto latet; de quo subinde, si diligenter adsis, in fœniliã & fata callidiisimè excurrere uideas, at quòd nunc non eadem natalia obseruant, in causa est bombardarum frequens usus, qui multis præclaris auibus Ger maniam spoliauerit. Alioquin ego non tam à montibus, quàm à betulæ colore auem nuncupatã reor. Nam supremum à betula corticem si detrahas, qui albo subest, in nigroq; ruffescit, præcipuum hu- ius alitis colorem imitatur, perdice enim paulò magis subruffescit, ut de Attagène Alexander Myn dius tradidit, dorsum quoq; instar perdicis maculoium habet, Hæc ille. Quarèdum autem an hæc uel eadem sit cum grygallo minore nostro; uel forte fœmina in eo genere quod morhennam appel- lant, talem enim omnino describit Turnerus, ut supra dictum est, & dubitat an sit attagen uel galli- na rustica, marem uerò in eodem genere totum nigrum facit. Fieri autem potest, ut uel Turnerus 30 deceptus sit, (quod magis puto) talem huius galli fœminam existimando, ut utrunq; genus diuer- sum sit; uel Longolius talem huius fœminæ marem esse ignorauerit. Ego quidè in nullo animalium genere, fœminam mari colorum uarietate & pulchritudine anteire puto. Plura de gallina betulæ uide paulò superius in Capite proprio.

DE ORDINE SEQUENTIVM GALLINACEI GENERIS, VT VVLGVS ferè appellat, auium: quæ omnes feræ sunt, gallinis uillaticis aliqua ex parte similes, minores tamen, longis cruribus, &c.

H A C T E N V S dictum est de illis auibus quas gallinacei generis mansueri aut feri esse, nemo dubitat, & quas ueteres etiã eidem generi adscripserunt. Restat ut de cæteris etiam scribamus, 40 quæ à uulgo nostro aliarumq; nationum (Italix & Gallix præsertim, quod sciam) gallinellæ ferè (ab Italis) appellantur, (quo nomine communi etiam Latine dici poterunt, nisi quis gallinagines malit) quòd gallinis similes, sed minores sint, cruribus omnes longis, & rostris plerq; longiusculis, fidi- pedes, digitis tribus ante, uno retrorsum extenso, in omnibus, ni fallor (nã inter aquaticas gallinellas Argentorati mihi depictas, duas [Schmirring & Koppriegerte] uideo posteriore isto carere, ne- scio an uerè, an quòd picior non expresserit, quod magis puto) minimè uolaces, & ad cursum po- tius comparatæ, quamobrem crura eis longiora data sunt. Plumæ in cruribus ad mediã femora om- nibus descendunt, omnes in delicijs mensarum habentur, carne suaui & tenera, sæpe etiam pingui. Differunt uictu & locis in quibus pascuntur. Sunt enim aliæ aquaticæ, quæ in ripis, littore, glareâ, locis aut pratis palustribus uicinat, multorum omnino generum, aliæ terrestres locis siccis, quarum 50 pauca genera nouimus, hæc corpulentiores, illæ graciliores. Primum igitur de terrestribus agendũ.

DE GALLINVLIS TERRESTRIBVS: ET
primum de illis quæ uulgò Germanis Heggshâr dicuntur,
quarum & icon hic expressa est.

V I S hæc à nostris aucupibus uulgò Heggshâr appellatur, ab alijs Heggshâr tri- bus syllabis, uel Heggshâr duabus: quoniam turmatim iuxta sæpes decurrunt, ubi post fœnificia deprehenduntur, heggam enim uel hagam Germani sæpem uocant, scharam uerò gregem uel turmam, aut forte quoniam circa sæpes terram fodiant. Verbum enim 60 scharren nobis significat pedibus fodere, ut gallinæ solent, quod tamen an hæc aues faciant certum mihi non est. Sunt qui periphrastice nomen, ein groß Wasserhünle/ hoc est gallinellam aquaticam

cam magnā, sed non propè aquatica dici debere uidetur. Corpore breui & crasso est: & reliqua spe-
 cie sicut hic pingitur. Vix ulli auium digiti pro sua magnitudine longiores, postremus etiam ad an-
 teriores circiter dimidiā longitudinem obtinet. Colores non satis memini: puto tamen crura sub-
 uiridia esse: in dorso & alis colorem è subruffo fuscum, &c. Circa Verbanum lacum quidam mihi
 Italice polle nominabant: quod nomen cum pullam seu gallinam significet, nimis generale est.
 ¶ Græcum aut Latinum nomen nullum habeo: poterit tamen trochilus terrestris dici (nam alij sunt
 aquatici è gallinellarum similiter genere trochilicū & genus commune sit, & in cursu celeritas,
 unde nomen à Græcis factum, quanquam & minimam auiculam regulum aliqui trochilum appel-
 lant. Hageschara quidē celerrimè per frutices currit, & aliquando ad latus salit, malè uolat, & æger-
 rimè in acrem se attollit. A falconibus aut accipitribus capitur, qui propter coloris obscuritatem (ut
 audio) difficilius hanc auem quàm coturnicem eminus uisu deprehendunt. ¶ Vocem eius esse
 audio asperam & ferratam, ut ita dicam, ger, ger, ger, (proferendo g, consonantem ut Latini solent
 ante a,) instar serpentium uocis quodammodo. itaq; etiam capi ab aucupe uocem eius imitante alle-
 ciam, dum cultrum per aridum lignum crenatum deducit. (Sunt qui dicant hagescharam captam
 uocem instar sciuri emitte.) ¶ Sed alios hoc idem de alia quadam aue referentes audiri: quæ
 mense Iunio & Maio in pratis reperitur, magnitudine turdi uisciuori, colore ruffo instar perdicis,
 curibus longis, cauda nulla, die nocte q; obstrepera, uoce mirabili, quam imperiti pretereuntes na-

tricum (serpentium) esse putent, non admodum dissimili anatum uoci (*der enten retsch*) sed argu-
tore. Hæc (aiunt) inter herbas & gramen sese abdit, ut raro appareat. Deprehendunt eam tamen alia
quando fœnifeces in nido. Oua eius duodecim aliquando inuenta sunt, columbinis paulò maiora.
Hæc nobis amicus quidam retulit, cui fœnifeces narrauerant. Apparet autē hanc quoq; si alia auis
est, inter gallinellas terrestres numerari debere. Querendū an eadem sit de qua Turnerus: Est apud
Anglos (inquit) in Northumbria auis longis cruribus, cætera coturnici, nisi quod maior est, similis;
quæ in segete & lino, uere & initio æstatis non aliam habet uocē quam crex, crex, hanc enim semper
ingeminat, quam ego Aristotelis crecē esse puto. Angli uocant a dakerhen, Germani *ein Scheyt*.
(Ea quam nos arquatam nominauimus, à Frisjs, ut audio, *Scheye* appellatur.) Sunt qui etiā rufi-
culam minorem, uoce sua ita obstrepere dicant, ac si quis cultrum per ferram duceret.

¶ Retulit etiam nuper mihi quidam similes quasdā hegescharæ aues ex India adferri, in Gallia
à se uisas, quæ carnem & mures edant grandibus bolis, & ossa magna deuorent, magnitudine galli-
næ. ¶ Hegescharam Anglicè audio ray nominari, & inter fegetes capi, lautissimam auem.

DE GALLINULA QVAM NOSTRI VOCANT
Brachhün: uel de arquata maiore, & phæopode duplici, quarum alte-
ram arquatam minorem uocauit.

A E C auis circa
Argentoratū no-
minatur *Brach-
uogel*, corpore ni-
gricâte paucis ruffis & sub-
flauis maculis aspersa, ro-
stro tenui, oblongo, nigri-
cante, modicè inflexo. collo
albicante, inferiore eius par-
te circa mediū & infra ad
flauum uel ruffum tēdente,
uentre albo, cruribus fuscis
uel cinereis, ut pictura no-
bis ostendit, unde phæopus
cognominari posset, quem
admodū etiā ea cuius figu-
ra proximè sequet, quam ta-
mē arquatā minorē potius
appellare uisum est. Eius-
modi aues Mediolani girar-
dellos nomināt. ¶ Sed ui-
deo etiā turdi genus parū
à Saxonibus *Brachuogel*
uocari, quod Eberus et Peu-
cerus collurionem faciunt.
Turnerus etiam batū esse
coniicit auiculam quæ uul-
gō uocetur *klein Brachuo-
gelchen*, Anglis stonchar-
tera.

CH R I S T O P H O R V S
Encelius lib. 3. de re Metal-
lica meminit auis quæ in
Marchia regione Germa-
niæ uulgō nominetur *ein
Brachhün*, *Brachuogel*,
nomine ab agris quiescen-
tibus (*brach* uocant) impo-
sito: coloris cyanei, optimi
saporis, boni chymi. Hoc
etiam genus, ut & alias gal-
linas syluestres ore coire
scribit circa æquinoctium
uernū, mare in os fœmellæ

PHÆOPVS *Brachuogel*.

20

30

40

50

60

inferent

inferente rostrum & infundente genituram, quod uerisimile mihi nequaquam esse, supra in Vro gallo dixi. Nos autem *Brachvogel* descripsimus in Elemento A. Arquata nomine, propter rostri figuram, de qua an sentiat Encelius quoque, incertus sum. color quidem cyaneus arquatae nostrae non conuenit. Audio autem eam appellari *Brachvogel* in quibusdam locis à mense Iunio quo aduenire ad illos solet: Encelius à quiescentibus & noualibus agris hoc nomē suae brachhennae factum ait. Arquatam nostram aliqui etiam *Regenuegel*, hoc est aem pluuię appellant, alij uenti uel tempestatis aem, *Winduegel*, *Wätteruegel*, quod tempestatis futurę prognosticon ex ea sumatur. Sed uideo hæc nomina parum certa esse: nam & alia quaedam aues hisdem nuncupantur: quæ quoniam ad gallinaginum aquaticarum (ut omnino conijcio ex pictura) historiam pertinent, icones earum hic adijciemus.

HANC autem, quam arquatam minorem dixerim, (de maiore scripsi in Elemento A.) aliqui similiter ut maiorem uocant *Regenuegel*, id est pluuię aem, (à qua tamen diuersa est quæ apud Gallos una uoce pluuię, id est pluuiialis uocatur.) In Italia quidam tarangolo, Superiori (tam descriptæ) ferè similis est, cruribus ut illa cinereis, & uentre albo, & sub capite similiter, itemque rostro, nisi quod paulo oblongius uidetur. Alæ maculis albis asperguntur, alioqui ex rufis fusca, sed longiores earum pennæ nigrae sunt, ut & dorsum & collum primum nigricant. Collum supinum cum pectore nonnihil rufis habet obscuri & ualde distincti, plurimisque maculis nigricantibus distinguitur. Arquata minor & ochropus magna, in *Schmirring*, quanquam gallinula aquatica sunt, aliter tamen ferè capiuntur, ut ex aucupe quodam Argentinensi intellexi: nempe alis duabus commisisis, id est in gramine, non in ripa, alioqui dispositis ut mox in Capite de Gallinulis aquaticis capiendis in genere dicitur. Sed cum hæc duo genera præ cæteris adeo cauta sint, ut noctu in locis qui undique aqua ambiuntur quiescant, astutia opus est ut alis suis opportunè dispositis deprehendantur. Si quæ erentibus euaserint, tam altè clamant, ut spatio itineris ferè horæ exaudiantur.

DE RALATERE
restri.

RALA uel ralla, nomen apud Anglos & Gallos in usu, multis & diuersis aibus inconstanter, ut uideo, tribuitur, nam & terrestres & aquaticæ quaedam sic appellantur, omnes tamen gallinularum generis, & cruribus oblongis. Petrus Bellonius ortygotram uulgo ralla dici interpretatur. Hegecharam nobis proximè descriptam, Angli (ut puto) rayl appellant. Perdix rustica uel rusticula Plinij (inquit Turnerus in epistola ad me) ab Anglis uocatur rala. Est autem rala duplex, altera cibum eripis fluminum petit, altera degit in ericeto in locis syluestribus. Aquaticam illam Coloniae diu alui, & male uolare deprehendi, & egregiè pugnacem. Rostrum & crura erant rubra, plumę multis maculis resperse. Montana uerò illa & syluestris crura habet multò breuiora aquatili, & plumas undique ma-

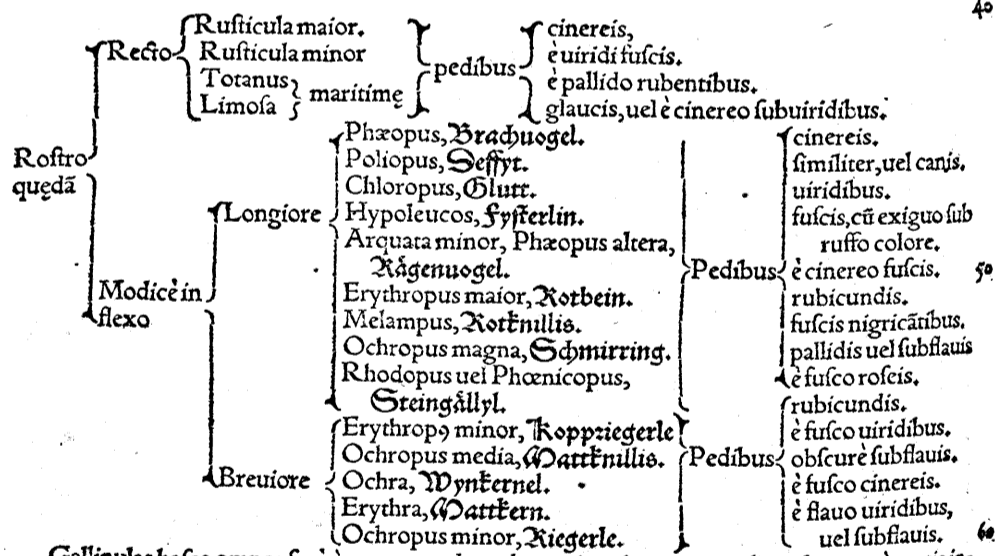
S

gis cinereas, sed rubra interim crura habet & rostrum. auis utraq; apud nos regium epulum (real Itali regium uocant, Galli royal, & forte hinc ductum est rala uocabulū, à colore crurum forte erythropus fuerit) uocatur, Hæc ille. Ego rusticam perdicem uel rusticulam, non ralam Anglis, sed Vuodeocum uulgò dictum, Gallis beccassam, interpretor. ¶ Quærendum an rala aues forte dici ponerint, quod longis cruribus tanquam grallis insistere uideantur. Sunt enim gralla (nostri stelzas dicunt) fustes furculas habentes, quibus nituntur qui super ijs ambulant, teste Nonio. Vnde grallatorius gradus, id est magnus, cuiusmodi solet esse grallatorum. Diuersi generis est ralius auis, ut quidam in Italia uocant, quem post Fulicam descripsi.

DE AVIBVS SIVE GALLINVLIS AQUATICIS: longis cruribus &c. quædam in genere.

PRIVSQVAM reliquas huius generis aues singillatim proponam, in genere prius quædam adferenda uidentur. Dixi autem iam superius quoq; nonnulla toti huic generi tum terrestrium tum aquaticarum gallinaginum communia. ¶ Girardelli Mediolani, & alibi in Italia giarioli (ut audio) uaria aquatica gallinula nominantur, quasi glareola: quod in glareâ (sic uocant loca sabulo et lapidibus plena circa fluuios & torrentes) uersari soleant. Nostri ferè omnes huiusmodi aues in genere Wasserhünle/id est gallinulas aquaticas nuncupant. Sunt autem innumera earum genera, ut ardearum etiam aquaticarum auium, quarū uolæ eddy esse author est Oppianus; magnitudine præcipuè & coloribus discreta. Sed ardeæ maiores sunt & pisciuoræ, rostris omnes rectis, &c. Gallinulae minores, neq; tam piscibus (ni fallor, nisi minimis forte pisciculis) sed uermiculis potius & insectis circa aquas uisitant. Aristoteles ortygometram aquaticis auibus corporis specie similem esse scribit. Idem δὲ ὀρτυγας (malim ὀρτυγας) τῆς λευκαίας σφίνοδος esse scribit in Physiognomicis, hoc est pedibus uel digitis pedum angustè coniunctis, & naturæ timidæ; unde homines etiam timidi esse coniciantur illi, οἷς τῆς ποδῶν τῶν δακτύλων συμπεφραγμένα. Est autem, ut nos obseruauimus, hæc ferè species aquaticarum auium, ut crura oblonga habeât, quo cibum commodè circa aquam & in aqua quærant, non enim natant, quare palmipedes non sunt, digitum qui pro calce est perbreuem habet (quo quædam omnino carent, ut ea quæ Schmirring Germanicè, & altera quæ Koppriegerle uocatur, quantum ex pictura uideo) corpus gracile & adductum, non crassum nec in corpulentiam extensum; caput plerq; omnes puto proportionè paruum; plumas plerunq; uarias, uersus quosdã crispantes coloris uarietate (albi uel alterius) redditos; caudam perbreuem. Rostrū est longiusculum, modicè flexum; præterquam in rusticula utraq; & marinis quibusdã, quarum omnino rectum est rostrum. Partem capitis supinam, quæ inter rostrum & collum est, omnibus albère uideo, ut etiam uentrem, sed hoc interest, quod uenter alijs simpliciter albus est, alijs in albo maculis distinctus fuscis. Maxima alarum pennæ omnibus ferè nigrae aut nigricantes, ochra & erythra exceptis. Plurimæ etiam circa oculos maculas albas habent. Rostrum pleriq; nigrum: in ochra & poliopode aliquid puniceæ habet: & rubri nonnihil in erythra, in ochropode magna, pars dimidia quæ iuxta caput est, flauet, anterior nigra est.

EX GALLINVLIS AQUATICIS, QVAS NOUIMVS, SVNT

Gallinulas hæc omnes ferè à crurum colore denominauimus, præter hypoleucon, à partis inferioris albedine, erythram & ochram, à totius corporis colore.

¶ Aucm

De Gallin. aquat. Lib. III. 483

¶ Auem Daffyr à crurum colore Poliopodem uocauit: (quamuis etiam gallinula quæ *Bach-nogel* dicitur superius descripta, fuscus habet pedes, sed minus (ut ex pictura conijcio) canos, ut Phæopus potius sit quam Poliopus: in ea quæ Rodknillis dicitur, magis nigricant e fusco, nec ullius in hoc genere nigriora, quare Melampodem cognominabimus. Markerna uerò etiam fuscus habeat pedes, à totius corporis tamen colore potius Erythram nominare placuit.) ¶ Item pleræque omnes iam dictæ aues cum aquaticæ sint, & inter frutices ac arbuta riparum uersentur, non alio serè, quod sciamus, cibo quam pisciculis aluntur, & initio autumnii plerunq; ad nos aduertant, & hyemis exitu denuò auolant, ut & aliæ quædam aues migrare solitæ. Aucupium earum manè ante Solis exortum fit, aut uespero post occasum. Interdiu enim locis palustribus degunt, incipiente uerò uespere tam sublimi uolatu euehuntur, ut nō amplius appareant. Aucupes in ripa, quam frequentare solent, rete extendunt, ita ut uersus aquam spectet, utrinq; autem ad rete eius generis aues quas capere uoluerint, aliquas mortuas, & circiter duas uiuas disponunt: ad quarum allicientium uocem aues è sublimi se demittunt, & reti in aquam deiecto capiuntur. Cæterū arquatæ minoris & ochropodis magnæ captura nonnihil differt, ut supra indicauimus.

¶ Alcyonem Encelius Saluedensis uulgo à quibusdam *Wasserhühne*, id est gallinulam aquaticam, sed improprie appellari scribit.

¶ Almencaalum, seu almebacalbū, est illud quod Ægyptij uocāt albucalmun, & est auis aquatica, quam habitantes infra terram Ægyptij in loco nominato Alsemur uocant gallum aquæ, ut docet Glossa Arabica & Sirasi, Andr. Bellunensis. Sunt qui etiam fulicam nostram (ein *Böhlmen*) pullum seu gallinam aquæ appellent, sed ea palmipes est & natat, nec longa habet crura ut gallinule de quibus hic agimus, quarum nulla palmipes est.

DE AVIBVS QVARVM VETERES MENTIO

nem fecerunt, quæ ad genus gallinaginum aquaticarum referri posse uidentur.

CALIDRIS & CELEVS aues suo loco dictæ sunt, TROCHILVS dicitur. Sunt autē trochili diuersi, ex quorum genere corythum (*κόρυθος*) etiam esse Hefychius & Varinus tradunt. NEMENIS post Arquatæ historiam descripta est, & ATTAGEN quoque auis palustris in A. Elemento. ELAPHIS in E. de GLOTTIDE ultimo post Gallinulas loco agitur. PHOENICOPTERVS auis palustris à puniceo colore pennarum dicta, in P. non omittetur.

TRYNGAS (*τρυγας*) lacus & fluuios petit, caudam motitat, ut etiā cinclus, albicula & iunco, sed inter minores has maüscula est, turdo enim æquiparatur, Aristoteles. Tryngas Germanicè dicitur ein *Wasserhenn*, (id est gallina aquatica,) Anglicè a water hen, or a mot hē, (forte a mor hen,) Turnerus. Est autem auis (inquit) rota pulla, excepta ea caudæ parte, quæ podicè regit, ea enim candida est, & tum cernitur cum caudam erigit, alis parum ualet, atq; ideo breues facit uolatus. In stagnis, quæ nobilium ædes obducunt, & in piscinis apud Anglos plerunq; degit. Si quando periclitatur, ad arundineta densiora solet confugere. Audio & snyt appellari apud Anglos auem longo rostro, magnitudine picæ, quæ semper iuxta aquam uersetur, & caudam motitet; quæ cinclus, an tryngas sit, quaerendum est. ¶ Tryngas, ein *Wasserhenn*, nigra tota, fidipes, candido uertice ad rostrum usq; demisso, pedibus altis & nigris, caudam continuo mouet, & loca incolit aquosa, Eberus & Peucerus.

¶ Huc pertinet etiam auis quæ alicubi in Heluetia, ut Claronæ, *Wassertröfle*, id est turdus aquaticus nominatur, rostro breui, cruribus altis, fidipes: quam non memini me uidere, nec an tryngas sit asserere possum: nisi forte merula aquatica est, de qua suo loco.

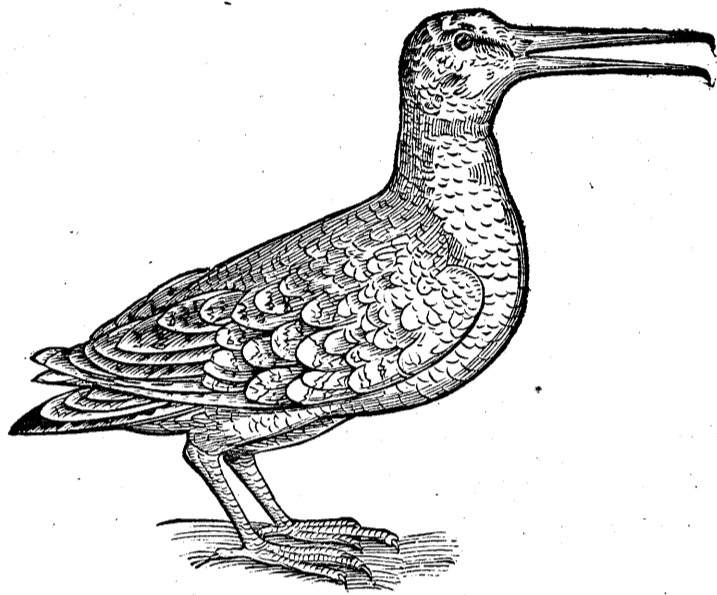
DE RVSTICVLA VEL PERDICE

rustica maiore.

A.

 ALLINAGO dicta (ascolopax) per sapes hortorum capitur (*ἡν πῆς κίππος ἀλλοκίται ἔρεσι*, forte melius uertetur, in hortis capitur retibus, nam *ἔρεσι* pro *ἀλλοκίται* Sophocles etiam dixit, ut Varinus habet) magnitudine quanta gallina est, rostro longo, colore atragenæ: currit celeriter, & hominem mire diligit, Aristot. de anim. hist. 9. 26. in quo loco Albertus habet ascolakos, sed eiusdem libri cap. 8. circa finē *σκολόπαξ* habet Aristoteles, quod magis placet, Scolopax (inquit, *ὁ σκολόπαξ* Gallinago uertit Gaza) ex aibus non uolacibus, nunquam in arbore consistit, sed humi. Facile quidem fuit coniuncto articulo pro *ὁ σκολόπαξ*, *ἀσκολόπαξ* scribere. Scolopax sanè apud Hefychium etiam & Varinum legitur, uidetur autē sic dicta hæc auis quod rostrum longum & rectum habeat instar pali, nam palum siue lignum longum rectumq; Græci scólopa nominant, *σκόλοπι*, omnibus syllabis breuibus, cum Nemesianus penultimā producat, ut iam recitabo; apud quem prima per a, scolopax scribitur; quasi *σκολόπαξ* Græcè dici deberet, Volaterranus

S 2

ineptè Aristoteli scribit hanc auem alectoridem dici, cum alectoris gallinam significet, cui magnitudine tantum comparatur ab Aristotele. Scolopacis auis Herodianus meminit, qui syluestrem perdicem interpretatur, (ut & docti plerique rusticam perdicem à Martiali dictam interpretantur) quam & Nemesianus sic uocat, & eius uenationem mox post otidem quibusdam notis similem statim describit, cuius hi sunt uersus: Cum nemus omne suo uiridi spoliatur honore, Fultus equi niueis syluas pete protinus altas Exuuijs, præda est facilis, & amœna scolopax. Corpore non Paphijs auibus maiore uidebis, Illa sub aggeribus primis quæ proliuit humor, Pasctur, exiguos sectans obsonia uermes. At non illa oculis, quibus est obtusior, et si Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat, Impresso in terram rostri mucrone sequaces Vermiculos trahit, & uili dat præmia gulæ. Hæc Nemesianus citante Gyb. Longolio, qui hanc auem non aliam facit, quam quæ beccassa uulgò dicitur, ein Schnepff.

¶ Eadem planè quæ scolopax Græcorum, Latînorum rustica perdix, uel rusticula esse uidetur. Rustica sum perdix, quid refert, si sapor idem est? Carior est perdix, sic sapit illa magis, Martialis sub lemmate Rusticula. Rusticulæ & perdices currunt, Plinius. Rusticulam Scoppa interpretatur Italicè gallinam arceram, id est beccassam, ut & Gallicè quidam. Cæterum aliam esse auem quæ gallina rustica à Columella nominatur, & gallinæ uillaticæ similis esse fertur, supra dictum est. Humi nidulantur perdices, & rusticulæ, quæ sunt nosirates perdices (quæ uulgò perdices uocantur, ab Italis starnæ uel externæ, nam propriè perdices sunt maiores, ut Hispanæ, & Chientes, & Siculæ, Niphus. Et rursus, Gallinago Aristotelis est, quæ uulgò gallinella dicitur, quamuis alij quidam, sed malè, (ut recognitor ille Papinij,) nosram perdicem intelligentes, dicant gallinellam rusticè dictam, esse rusticulam siue starnam, (externam.) Turnerus rusticulā illam auem esse putat, quæ Anglicè rala dicitur, dūm generum, aquatica & terrestris, ut supra recitauimus in Capite de rala.

¶ Scolopacem Theodorus gallinaginem uernaculam uocem secutus (ita enim uulgò nominatur) interpretatus est, Hermolaus. Volaterranus & Niphus Italicè uulgò gallinellam dici scribunt. Effertur & gallinaza à quibusdam, ut circalacum Verbanum: ubi & pola à quibusdam, nimis generali uocabulo dicitur, id est pulla. Phasiani & turdi & gallinacea (de gallinagine intelligo) magis hyeme conueniunt, Arnoldus de Villanoua. Arcia circa Brixiam dicitur, ut audio, & alibi gallinæ arceræ, teste Scoppa, alibi pissacare, circa Bononiam: & gallina rusticella, ni fallor, alicubi, sed impropriè: in Hetruria accegia. Sunt aues quædam quæ gallinæ syluestres dicuntur, uulgò gallinaceas appellant, quæ ad naturam perdicis & temperamentū eius proximè accedunt, ut Michael Sa-uonarola testatur, Anton. Gazius Patavinus. ¶ Gallis nominatur beccasse, uel beccasse grande, à rostri longitudine, ac si rostricem Latine dicas, nam becco rostrum appellat uulgus Gallicum, uocabulo Tolosano antiquo: quæquam id illis gallinacæ rostrum significaret, ut auctor est Tranquillus in Vitellio. Fuerit autem & pico fertassis suum nomen à rostro factum, quod ualidissimum habet, ut beccassa quasi picassa longum, sunt qui scribant beccasse. Normanni uidecocq appellant nō dī-ueriam,

uerfam, ut quidam putant, sed eandem auem, est autem ea uox Anglorum, qui Vuodcok uocitant, nomine semigermanico & semigallico, nam woc eis est sylua, ut nobis wald, cok gallinaceus, ut Gallis, quidam Germanici & Anglici sermonis imperiti, uidecocq dictam suspicantur ridicule, quod rostrum instar uirgæ genitalis gallinacei habeat. ¶ Germanica nomina uaria sunt, nam uel simpliciter Schnepff appellatur, & Schnepffbün, & Rietschnepff, quod humidis locis gaudeat ac palustribus; & ad differentiam minoris rusticulae, grösser Schnepff, id est rusticula maior. Brabantis Leppe nominatur, (unde Albertus & alij quidam nepam dixerunt,) à Flandris Sneppe: ab Anglis snype, uel wocok ut supra scripsi, à Turcis in Asia minore tcheluk. ¶ Græcis hodie uulgo xyloornitha, id est gallina syluatica, Bellonius.

¶ Falluntur Britannici Ludimagistri, qui suum Vuodcocum (id est beccassam) artagem faciunt, qui solis uescitur uermibus & grana nunquam attingit, Turnerus. ¶ Sunt qui auem (beccassam) cui à rostri longitudine à Germanis nomen recte inditum est, ueterum ortyometram esse putent, Gyb. Longolius. Ethigoneta (mendose pro ortyometra) auis est similis perdici, sed longo rostro, Arnoldus Villanou: Sed de ortyometra post Cournicem scripsimus. ¶ Albertus ficedulam, nepam uel sneppam Germanorum interpretatur, ea forsitan solum ratione ficedulam eam uocans, quod suavis & pinguis sit auis, & mēsis plurimum quæsitā; nam ueterum ficedulam aliam esse facetur. ¶ Georgius Alexandrinus beccassam, id est perdicem rusticam, cum gallina rustica confuuisse uidetur, uulgi forte nomenclaturis deceptus, ut supra in Gallina rustica scripsi.

^{B.} Reperitur hæc auis in omnibus ferè regionibus: apud Heluetios quidem circa loca montana & aquosa, etiam abundat, initio hyemis præfertim. Magnitudine paulo inferior est quam uillatica gallina. Rostro longo; & ea propè crurum forma, qua cynchramum (cynchramum uerò scricam Germanis dictam facit, ein Sreche) esse diximus, ingluuie caret, Gyb. Longolius. Nepa rostrum oblongum habet, in dorso colorem perdicis, in uentre nisi linguam ualde longam, quam procumbens in puluere procul extendit, & attrahit uermes, Albertus. Idem ubi Aristotelis libri de hist. anim. noni caput 26. interpretatur: Auis (inquit, nimirum ex Auicenna) ascopacos (ascalopas) ut Græci uocant, in hortis & pratis capitur, magnitudine galli (gallinæ Aristot. sed minor etiam quam gallina est, ut columbis melius à Nemesiano conferatur,) rostro longo, colore ut artagen, qui declinat ad cinereum cum quodam rubore & flauedine distincta. Moratur autem in hortis, nam diligit loca hominibus uicina, propter femina quæ inuenit incubentis (in areis forte) herbarum hortorum. Sed siue hæc Albertus de suo adiecit, siue ex Auicenna mutuatus est, falsa uidentur, non enim semibus uescitur scolopax (id est beccassa nostra) sed uermibus, ut neq; alia auis (quod sciam) cui rostrum sine latitudine oblongum est. Longolius tamen, ut in E. referam, inclusam farinam fagorutici pinguefecere scribit. ¶ Gallinago quam ipse inspexi instar paruæ gallinæ erat, eadem qua perdix nostra corpulentia, unciarum forte duodecim pondere, colore macularumq; uarietate mirifice distincta, ex ruffo uel testaceo colore, albicante, nigro, & alijs. Rostro ab extremitate ad oculos quinque digitos aut amplius longo, anterie nigricante & asperiusculo. Rostri pars superior ultra inferiorem extenditur. Lingua gracilis, oblonga, neruosa. Crura ferè rosei coloris.

^{C.} Ascopax auis pulueratrix est, G. Longolius. Verantur circa hortos, & circa domos etiam in urbibus in Italia ut audio, alioqui circa riuos & locis humidis degere gaudent; & per diem ferè inter arbuta larere, noctu in prata prouolare. ¶ Capiuntur Octobri mense ferè apud nos. Autumno mane & uespero inter arbores uolant, Albert. In die quiescunt, in aurora & crepusculo uolant, Idem. Capiuntur in Anglia mane potissimum & crepusculo in syluis, nunquã apud nos frates nisi hyeme uidentur, quare de prole & modo niduandi nihil habeo quod dicam, Turnerus Anglus: Sæpenu mero aduentantibus turdis incipiente capitur autumno in Gallia & patria nostra (circa Brixiam,) Aloisius Mundella. Circa solstitia hyberna nobis uedi solet, Gyb. Longolius. Ficedula (sic uocat sneppam) à quibusdam locis Germaniæ nunquam recedit, in Suecia enim semper inuenitur, sed à Germania inferiore Aquilonari, quæ multum est aquosa, recedit æstate, & redit in fine autumnij, ¶ Albertus. ¶ Sneppa solis uermibus uescitur, & grana nunquam attingit, Turnerus. Rostrium molli luto infigit, & cibum uermium requirit; & si aliquando profundius defixo rostro hæserit, pedibus lutum eruens se liberat, Albert. In puluere procumbens longe extendit linguam & attrahit uermes, Idem. Sunt qui dicant gallinaginem spiritu immisso in caua, unde sonus etiam quidam procul audiatur, uermes extrahere: eosq; exire propter calorem aëre ex inflatu auis calfacto, sonum autem reddi, si locus cauus, angustus & oblongus sit.

^{D.} Mirificè amat hominem, Aristotele teste, scolopax.

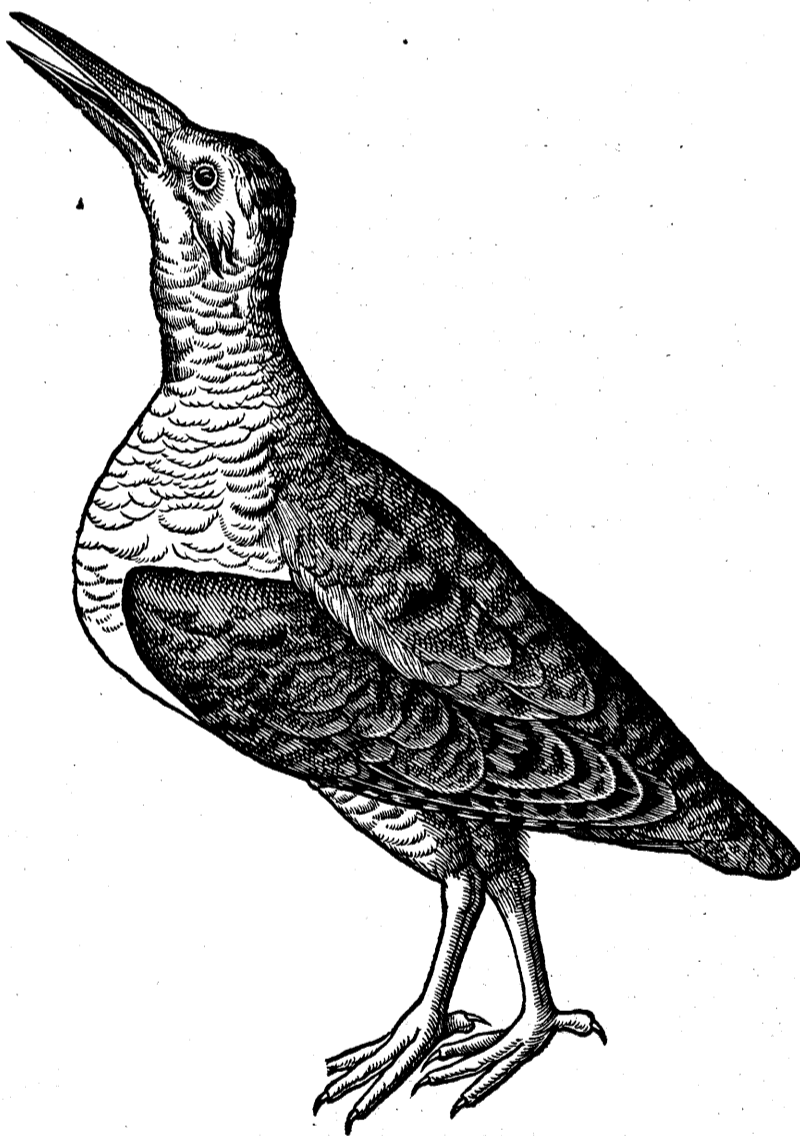
^{E.} Nepa in die quiescit, in aurora & crepusculo uolat; & ideo tunc in altis eleuatis retibus capitur, ¶ Albert. Mane & uespero inter arbores uolat, quare tunc expas in altum retibus capitur: eo quod exeundo & intrando semper easdem uias sequi consueuit, Idem. Capitur apud Anglos diluculo potissimum & crepusculo in syluis, retibus in loco arboribus uacuo suspensis, & ueniente aue de

mīsis. Rusticula capiuntur noctu ad ignē, tintinabulo, & genere retis quod Galli coopertorium uocant. Ignis quidem fit ē pannis ueteribus ficcis in seuum liquatum intinctis, tum cōtortis brachij crassitie, longitudine pedis, accensisq̄, Rob. Stephanus. ¶ Scolopaces sæpe in ornithone mihisā gina plenos fieri, uidere contigit. Hæc autem ex farina fagotritici cū aridis subacta ficibus paratur, quæ in labris paulo latioribus effusa, copiosius aqua conditur. eam rostris illi longissimis hauriunt potius quàm ducunt. Ab hac fartura, quòd magnis impensis fiat, multi abstinent, uerùm illi mihi haudquaquam sapere uidentur. Edunt enim omnium ferè minimum, ut quæ carnosæ admodum sunt, & ingluuie planè careant, Gyb. Longolius.

F.
Snepa carnem habet suauem, Albertus. Habetur quidem in delicijs, minus tamen quàm perdix, & carne minus alba est & magis rubicunda quàm perdix. Gallinacea (id est becaffa) magis hyeme conuenit, Arnoldus de conseru. sanitate, in plerisq̄ quidem locis hyeme tantū reperitur.

G.
Gallinagem aliqui deplumata exenteratamq̄, in furno torrent & cremant in olla figlina ad quoddam remedium, aduersus calculum ni fallor.

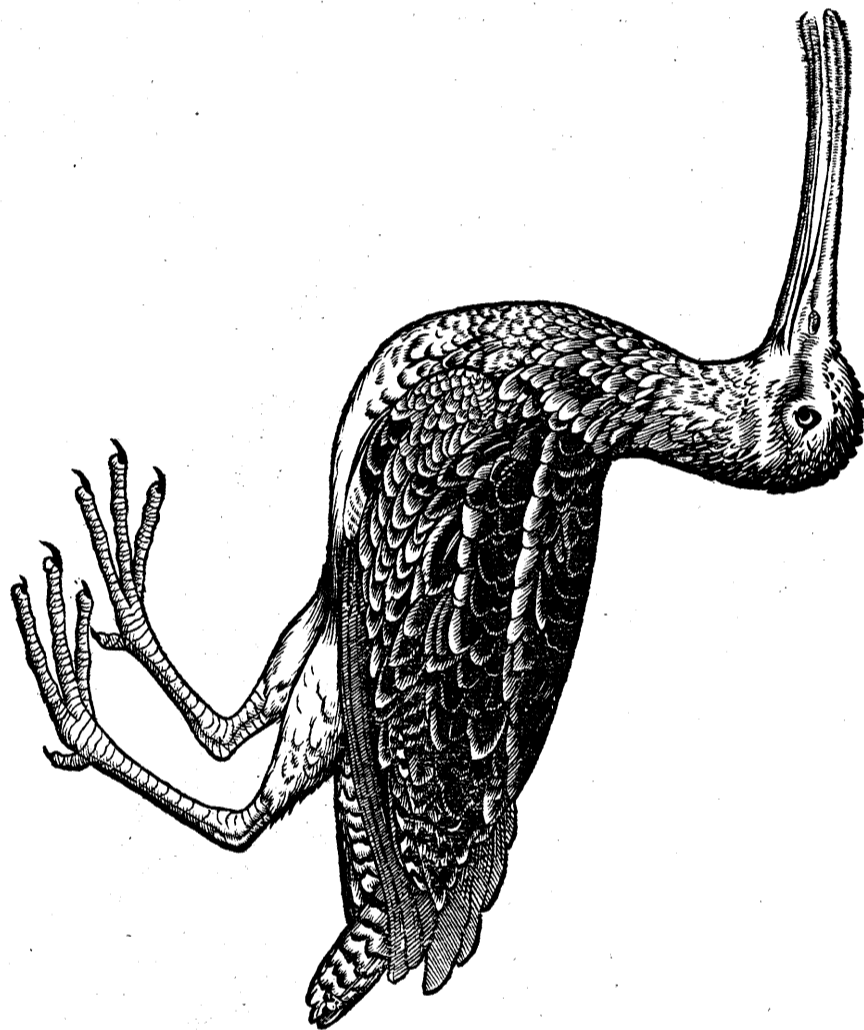
DE RVSTICVLA SYLVATICA.

ALIA

ALYA est quæ simpliciter rusticula dicitur, uel rusticula palustris maior, de qua iam scripsimus: alia uerò rusticula syluatica, de qua nunc agimus, quæ syluatica potius quam palustris est, unde à Germanis uocatur *Waldschneppf* / *Holzschneppf*: maior superiore, cum gallinam ferè æquet: & colore simili quidem, sed saturatiore. cruribus cinereis, uentre albicante, rostro minus longo, ut pictura ostendit, quam ab Argentoratensi aucupe eodemq; pictore accipi. Tendiculis seu laqueis capitur.

DE GALLINAGINE SIVE RVSTICVLA MINORE.

AVIS est apud Batauos eadem (qua rusticula maior) forma rostri, capitisq; item corporis: nisi quòd longè minor sit, mensarum delicijs maxime nobilis. at hæc neq; in auarior, neq; in caueis uiuere dignatur, neq; mihi constat quo nomine hæcenus à ueteribus sit appellata. Aduena est secū dum uernum æquinoctium, neq; à marginibus lacuū & stagnorum quoquam discedit, quare neq; pulueratrix est (ut rusticula maior,) Gyb. Longolius. interpretatur autem Germanicè *Härsneff*. alij uocant *Hertschneppf*, hoc est dominorum & nobilium gallinaginem, alij *Grasschneppf*, forte quòd inter gramina lateat: alij uoce diminutiua *Schneppflin*: alij nimis generali uocabulo *Wasserhünle*. Galli becaffon. Sabaudi becaffe petite, id est gallinaginè minorem. Turcæ (ut audio) ielwé. ¶ Ebero & Peucero molliceps ab Aristotele dicta auis, eadem est quæ Germanorum *Harschneppf*: quod mihi nequaquam congruere uidetur, quanquam Longolius quoq; ante illos idem senserit. ¶ In rusticula maiore inferior rostri pars aliquanto breuior est superiore, non item in minore rusticula: in qua tamen anterior pars (si bene memini) multò quàm in maiore asperior est.

¶ Rusticulæ minoris uocem audiram pluuiæ prognosticon quidam faciunt. Eandem aliqui talem esse aiunt, ac si quis cultrum per ferram ducat. quod tamen alij de alia quadam aue dicunt, de qua supra scripsi inter Gallinulas terrestres. In rusticulæ minoris uentre initio Decembris capta, inueni scarabeos quosdam, & uermes albicantes, tenues, oblongos, quales farinarios nostri appellant. Caro eius tenera & suavis est.

Rusticulæ siue gallinagini maiori similes esse audio in Frisia aues quasdam, nam ea quæ *Wülp* nominatur uulgò, rostro & pennis colore illi cõfertur, sed magnitudine uincit. item *Griitte* dicta, rostro, &c. ¶ Hieronymus Tragus inter aues mensis requiritas meminit illarum quæ Germanicè dicuntur *Büchschneppflin* oder *Habergetflin*: quæ forsitan non aliæ sunt quàm quas supra inter Gallinulas terrestres *Bzachuogel* (ab agris noualibus, rostro ferè beccatæ, sed arcuato) nuncupauit. ¶ *Hæmatopus*, id est pica marina ut Galli uocant, rostrum habet quatuor digitos longum, ut gallinago: unde & gallinaginem marinam (becasse de mer) aliqui nominant, Bellonius.

DE DVO DECIM GENERIBVS GALLINVLARVM AQVATICARVM, QUAE circa Argentoratum capiuntur: quarum nulli peculiare aliquod Latinum Græcū uenomen assignare possum. In genere uerò nonnihil de eis dictum est supra.

DE PRIMO GENERE,

quod uulgò Germanicè uocant *Rorbein*, id est erythropodem.

V C A S Schan Argentoratensis pictor diligentissimus, & idem auceps, captas à se aliquot gallinulas aquaticas egregiè depictas (nisi hoc aliquis improbet, quod non eo qui uiuarum est corporis gestu, sed ut pingendas suspenderat reddidit) mecum communicauit. Ex his iam superius duas dedimus, gallinulã scilicet à noualibus agris dictam *Bzachuogel*, ut conijcio: (nisi ea potius terrestris est quàm aquatica) & alteram cui à pluuiã nomẽ *Regenuoegel*. Reliquum est, ut cæterarũ quoque icones proponam, & breuissimas à coloribus pictis sumptas descriptiones, uiuas enim aliquot earum non uidi. Praeponom autem illas ferè quibus rostrum longius est: quibus id breuius, postponam. Icones quidẽ ipse si colores non addantur, pleræque parum inter se discernuntur.

¶ Primi huius generis Germanicum nomen à rubente crurum colore factum est, ut dubites an hæc sit erythropus cuius Aristophanes meminit, quanquam & rala Anglorum, tum terrestris tum aquatica (utraq; inter gallinulas terrestres supra nobis memorata) cruribus simul & rostro rubeat. ¶ Auis cuius hæc icon est, rostro est (ut apparet) oblongo & nigricante, per summũ modicè inflexo, pennis fuscis, albo pascim aspersis, uentre albo, fuscis per trãuersum maculis intercepto. Meminit huius auis etiam Turnerus: Est apud Anglos (inquit) in locis palustribus auis quædam, longis & rubris cruribus, nostra lingua redshanca dicta: cuius descriptio hæmatopodis Pliniani conueniat, qui apud Anglos degunt inuestigent & examinēt. Quod si Anglorum redshanca (ut conijcio) eadem quæ Germanorum *Rorbein* est, cum utrunque nomen Germanicum sit & eiusdem significationis: non poterit esse hæmatopus Plinij, cui rostrum simul & crura prælonga rubent, nostræ uerò rostrum tantum.

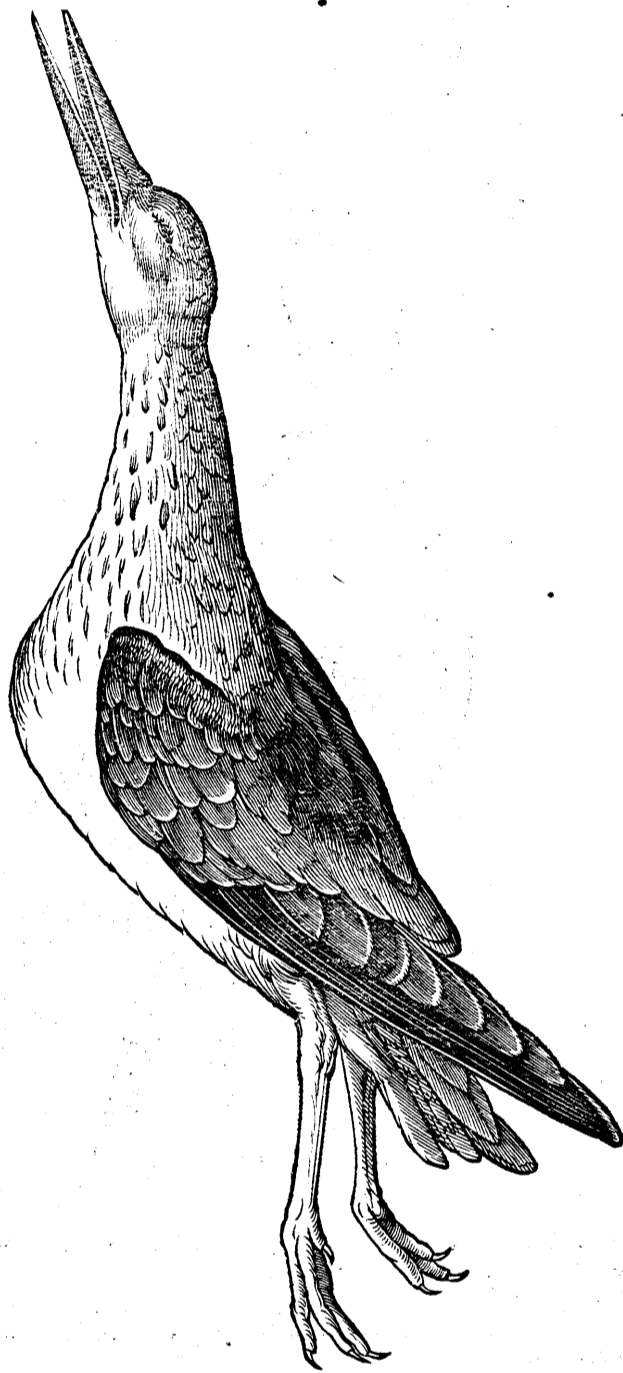
¶ Erythropodem alterum minorem Germanicè dictum *Koppziegerlin* inferius describam loco undecimo.

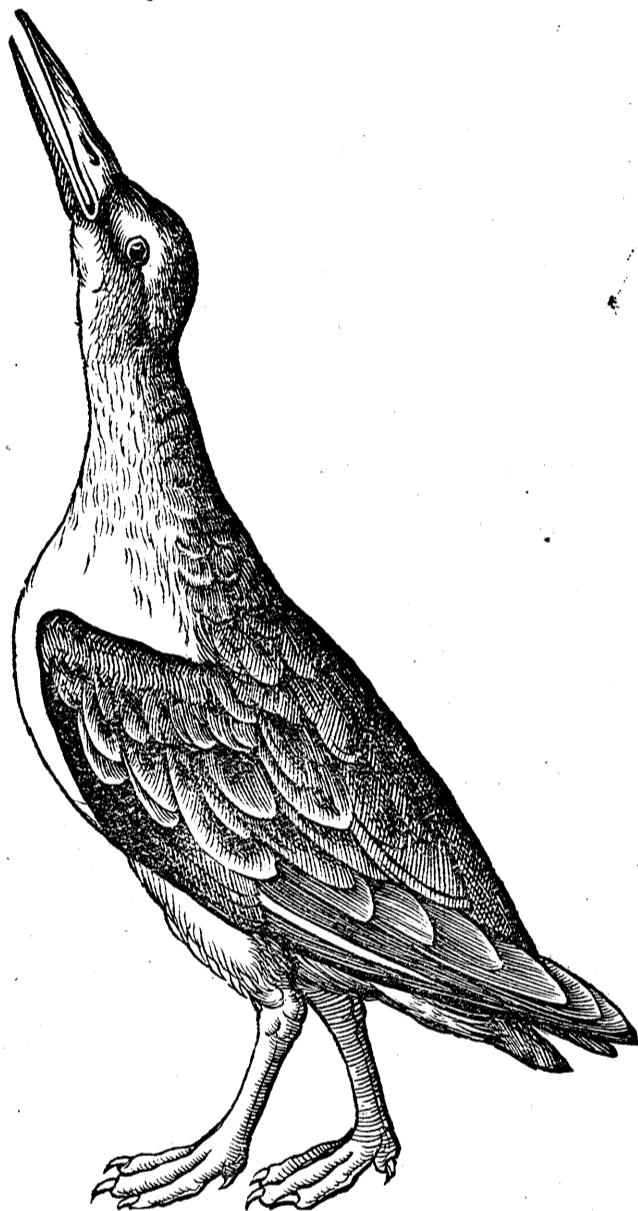

DE

De Gallin. aquat. Lib. III. 489
 DE SECUNDO GENERE. QVOD *Glutt* NO-
 minant, quasi glottidem,

HIC cui uulgare nomē
 est *Glutt*, forte tanquā
 glottis, cuius Aristote-
 les meminit, imposito
 à lingua oblonga nomine, quod
 si illa non est, congener uideri po-
 test. nam cum rostro sit longo, lin-
 guam etiam ei longam esse ueri-
 simile est, ut & gallinagini in hoc
 genere, quæ cum uermibus pasca-
 tur, (sicut plerique omnes huiusge-
 neris putō,) linguā exerit oblon-
 gam, ut in eius historia scriptum
 est. Sed de ueterū glottide, siue
 alia siue eadem est, infra scribe-
 mus. Glottis hæc nostra colore
 fusco est, albo colore in alis mo-
 dicè asperso pennis extremis, alba
 est circa oculos, collo, pectore &
 uentre toto. Rostri nigrum est,
 crura ferè uiridia, uel mixtè pal-
 lido & uiridi coloris. Vocē in-
 sicut fistulæ argutam ædit.

TERTIVM hoc genus nescio qua ratione *Seffyt* appellatum, cruribus est cinereis uel canis, unde poliopodem aliquis dixerit, rostro partim obscure roseo, partim nigricante. per collum iuperne ac dorsum fuscus color ad subruffum accedit, qui in alis multo dilu-
tior & albicantior est, in quibus etiam pennarum margines albi sunt, ut pectus quoq; &
uenter totus.

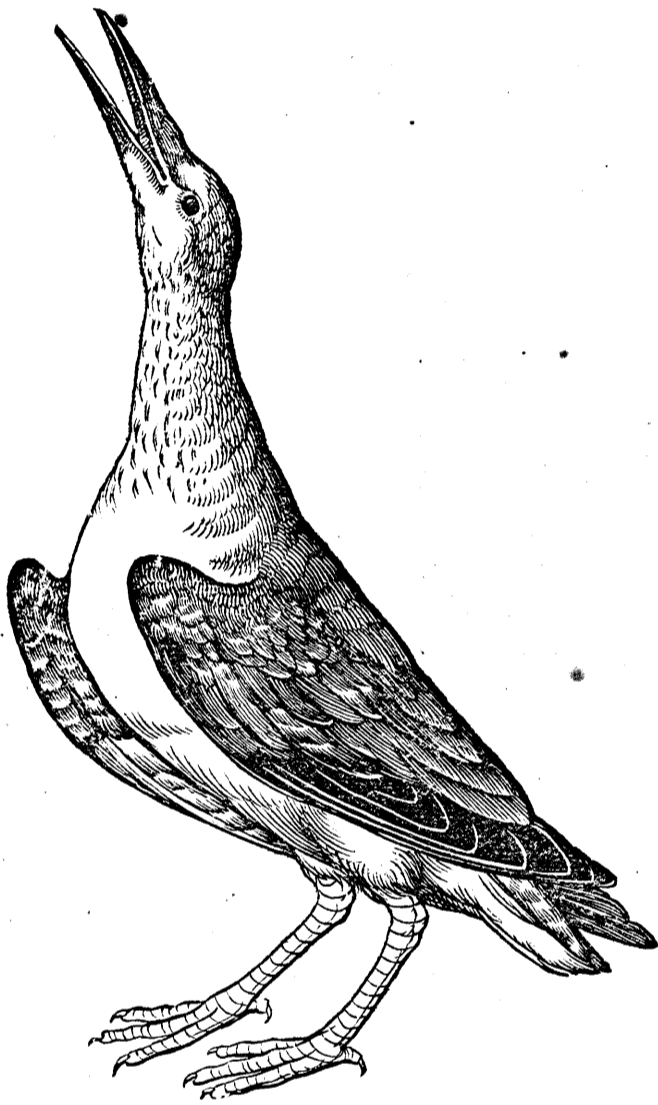
DB

De Gallin. aquat. Lib. III. 491
 DE QVARTO GENERE, Schmirring DICTO, NOS
 Ochropodem magnum nominabimus.

OCHROPVVS magnus, quē sic
 nomino à luteo uel sulfuris in-
 star subflauo crurū colore, (qui
 in rostro etiam ad dimidiū usq;
 uel ultra apparet, anterior enim eius pars
 nigra est,) Germanicē Schmirring, per
 onomatopœiam (ut cōiſcio) nuncupatur.
 Est autem in hoc genere maximē uari-
 cum septē in eo colores (ut pictura osten-
 dit) discreti appareant. nam præter subfla-
 uum quem dixi, passim toto corpore ruf-
 fus apparet: in breuissimis alarum pennis
 extremis etiam rubens ut in rubrica fa-
 brili, albus tum in capite & circa oculos,
 tum in medijs alarum pennis & uentre.
 Longissimæ alarum pennæ nigre sunt: &
 alibi passim, in dorso, cauda, collo & alis
 maculæ nigricant. Palpebrarum margi-
 nes color croceus tingit. Est & fusci uel
 cinerei nonnihil in alis. ¶ Digito poste-
 riore pedes carent, nisi pictura me fallit.
 ¶ Nidificat inter fruticeta è musco & gra-
 mine.

¶ Ochropodes alia duæ, media & mi-
 nima, inferius describentur, octauo & duo-
 decimo locis.

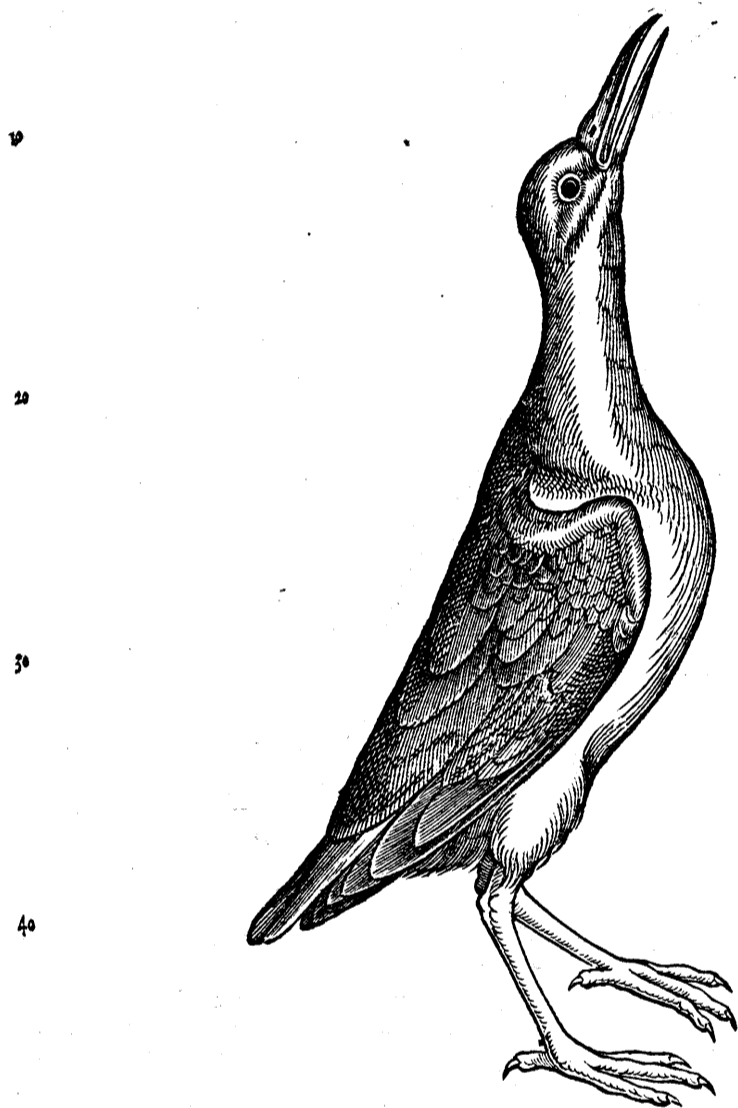

RHODOPVS auis, ut nos appellauimus, roseum uel amethysti serè colorem in cruribus habet. rostro est nigro, corpore fusco, cinerea per alas macula: ut per colium quoq; quod alioqui album est, uenter absq; maculis candet, caudam albam transuersa linea nigra cingunt, rostrum est nigrum. Causa nominis Germanici ignota mihi est, Turnerus scribit tinnunculum etiam accipitrem ab Anglis alicubi *Steingall* uocari.

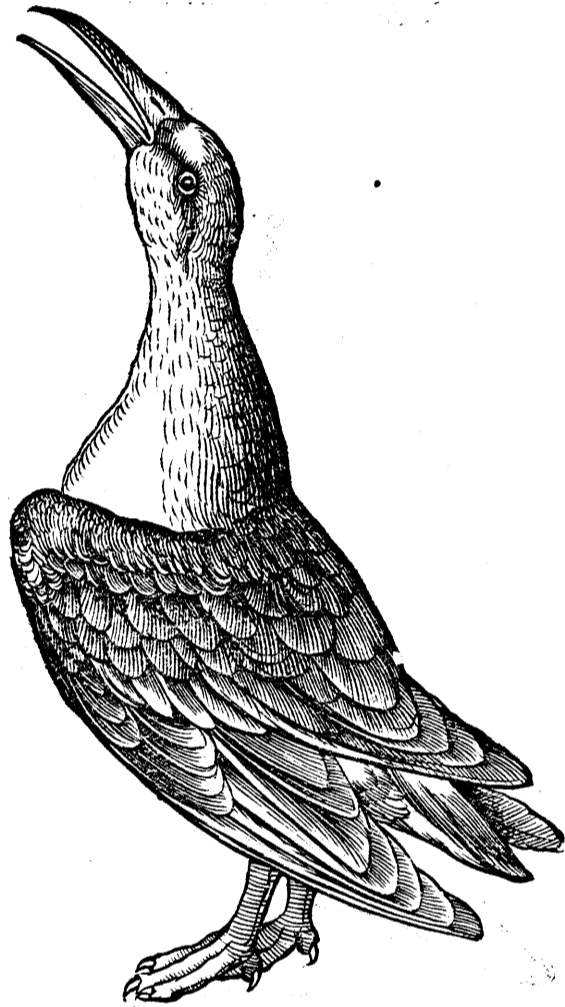
DE

De Gallin. aquat. Lib. III. 493
DE SEXTO GENERE GALLINVLAE AQUA-
ticae, quam Hypoleucon cognomino : uulgus Germanicum appella-
tur *Systerlin*, nescio qua ratione.

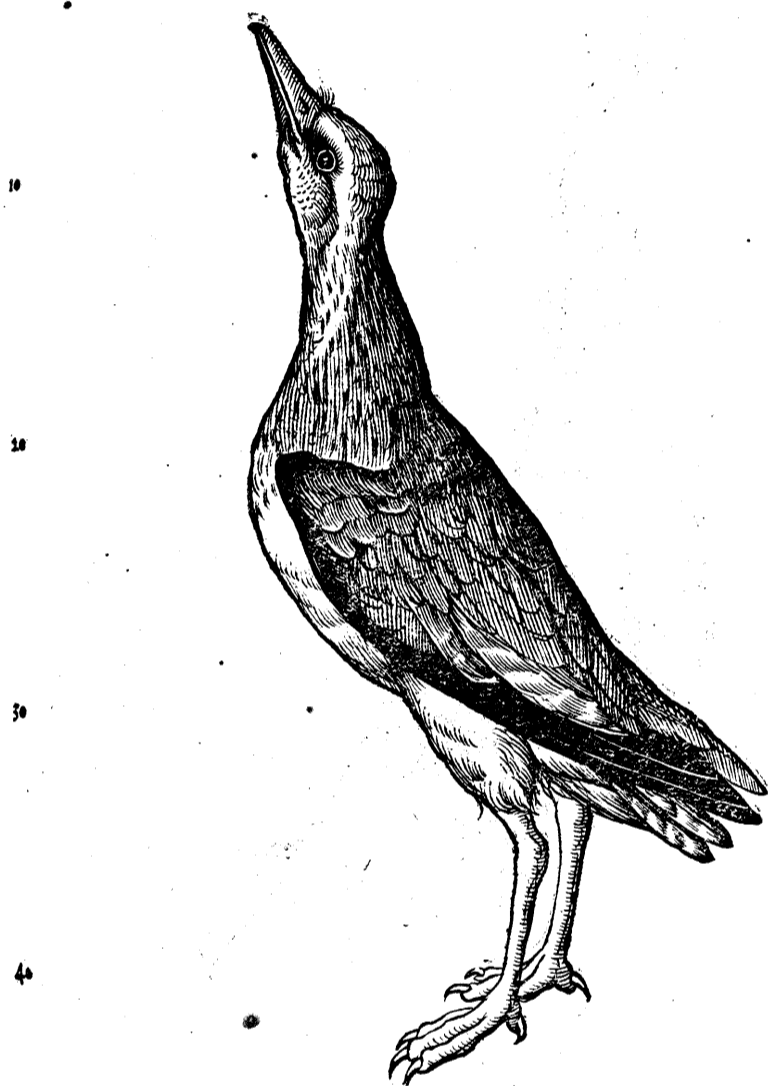
HYPOLEUCON, hoc est subalbum, genus hoc gallinulae cognomino, quod tota pars sub-
tus collum, pectus & uenter, albi coloris puri & absq; maculis sit, praeter ceteris huius gene-
ris aubus. Reliquum corpus fuscum apparet, in alis dilutius, circa collum superius utrin-
que rufum uel subflauum nonnihil admixtum est. Crura fusca cum modico colore ruffo:
Rostrum nigrum modicè flexum anterius.

T

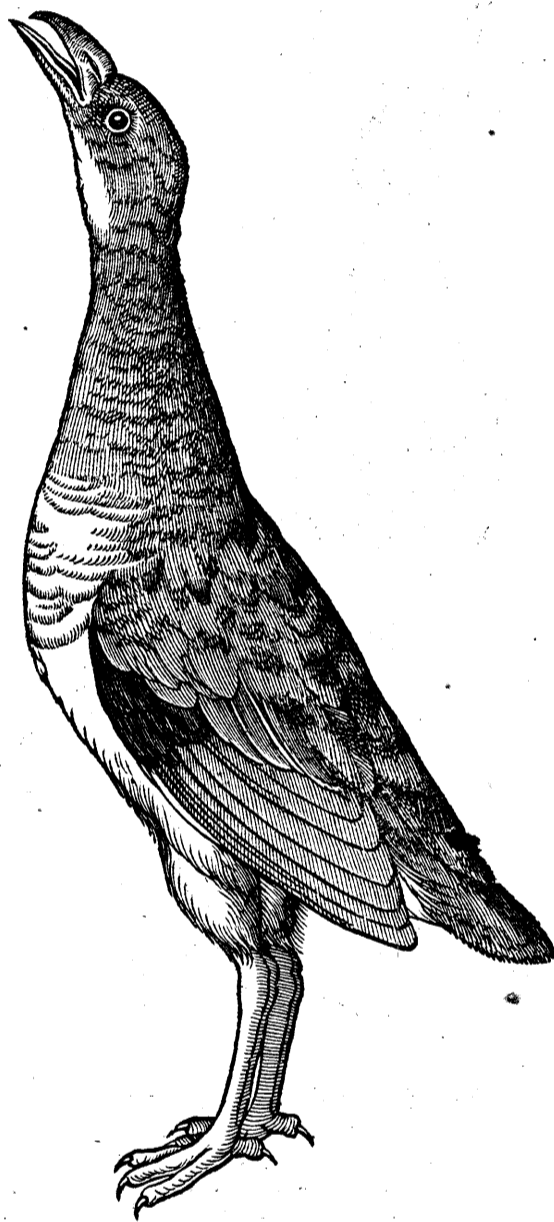
GERMANICVM nomen *Xotnillis* compositum uidetur, à colore. est enim ruffo uel rubicundo colore cum maculis fuscis in collo hęc auis, & circa oculos. *Xnillis* uerò nescio unde facta uox communior est, cum alia etiã huius generis gallinula proximè describenda, *Xotnillis* dicatur. Nos à crurum colore *Melampodis* nomen finximus, quod nigripedem significat. nulla enim huius generis auis, quòd sciam, nigricra habet crura. Corpus fuscum est, cum maculis quibusdam sordidi coloris & obscuri. rostrum etiã nigrum est, alas macule albę distinguunt.

De Gallin. aquat. Lib. III. 495
 DE OCTAVO GENERE, VVLGO DICTO
 Mattmillis: nobis Ochropus medius.

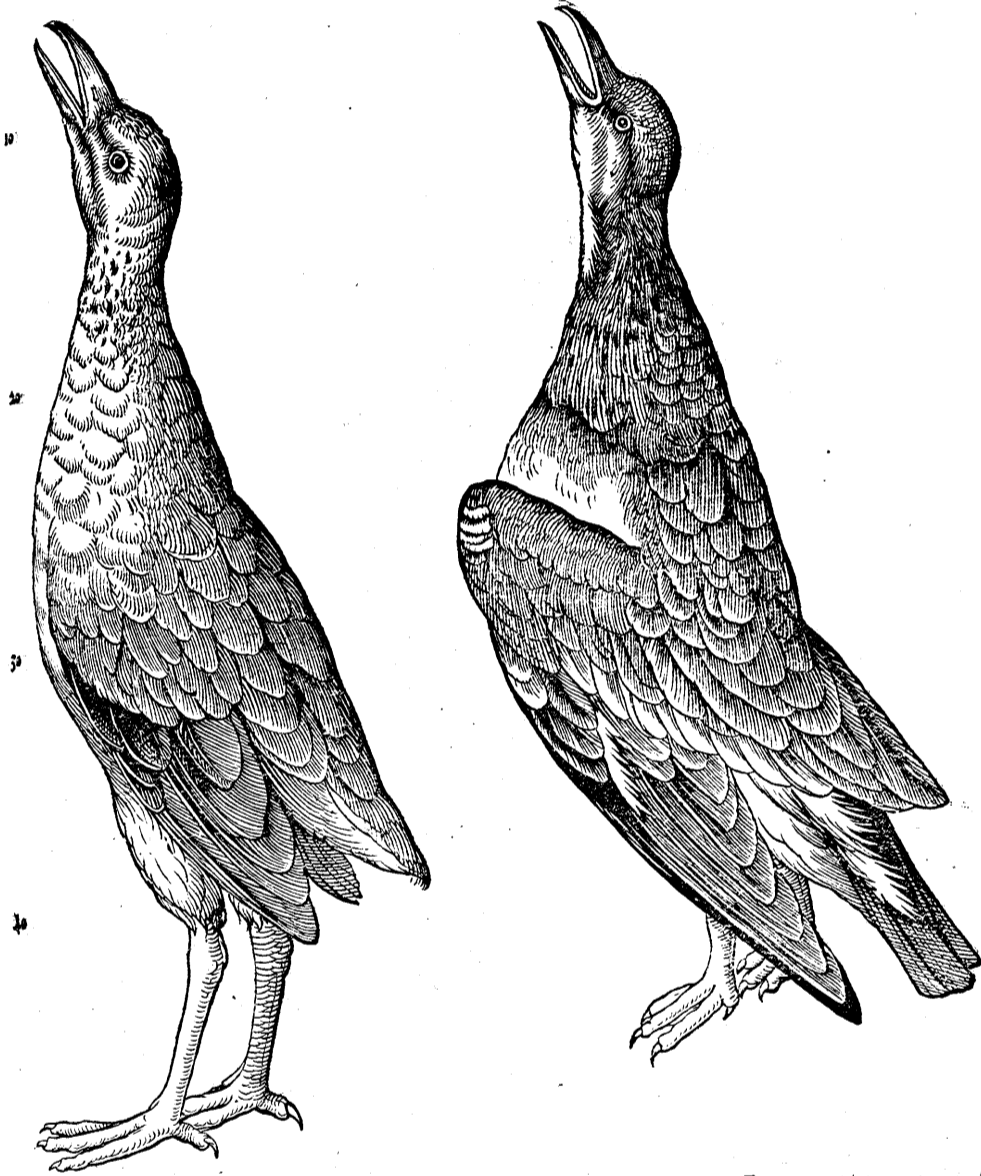
DE Germanico huius avis nomine proxime retro dictum est, nos ochropodē medium no-
 minauimus, à crurum colore luteo, uel subuiridi obscure, nam ochropodem magnum su-
 pra loco quarto descripsi, minimum duodecimo descripturus. Rostrum ei nigricat, ut &
 tota superior pars corporis, alæ ad fuscū tendunt, præter pennas longiores nigras, fuscum
 est etiam pectus cum collo, ut pictura indicat. Vidi ego captam huius generis auem, initio Februa-
 rij, huic similem: sed rostro oblongiore paulo quam hic pingitur: dorso minus nigro, fusco potius: cui
 uersus caput nonnihil cinerei coloris admixtum erat: in dorso uero posterius aliquid subrufi obscu-
 ri, cauda aliquatenus tota candida erat, sed circa finem duæ lineæ nigricantes spacijs albis distingue-
 bantur. Apparebant & exigua puncta albicantia passim, præsertim in minoribus pennis alarum,
 uenter candidissimus, collum cinereum maculosum, rostrum nigrum, pars capitis interior candida,
 crura ferè ex uiridibus fusca, lingua in oblongum mucronem desinens, Magnitudo totius quæ mes-
 tula, sed corpus paulo gracilius, & collum oblongius.

T 2

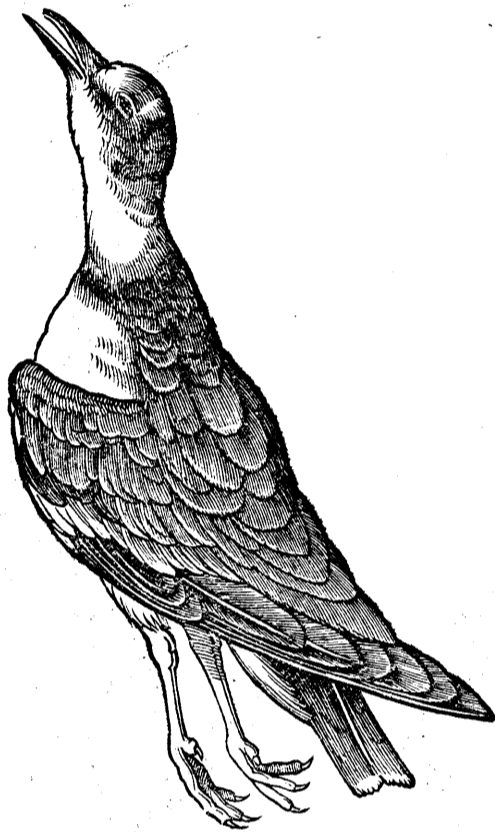
CV R *Mattfer* à uulgo hæc auis dicatur ignoro; ego à totius corporis colore erythrâ uocauî. Etsi autem corpus totum ferè (uentrem albicantem rubro tamen suffusum, & crura leucophara excipio) rubicundum sit, obscurior tamen is rubor in dorso est, & maculis nigris interceptus; clarior in alarum aliquot pennis: in quibus longissimæ ad rubricæ fabricæ colore accedunt, in collo inferius puncta quædam albicant. Rostrum nigricat, non absque rubore, breuius quàm plerisq; alijs in hoc genere. ¶ Inter arundines capitur laqueis, (mit böglenn.) Vocem & clamorem ædit quo representatur sonus fullonum lanas ferientium, *Er schreyt vnd schnurret wie die wullenwäber wenn sy die wullen schlahend.* ¶ Audio etiam ab alijs *Reinuoegel*, hoc est auem Rheni appellari: paruum quædam in gallinularum genere, colore uariam subfuscam, & alio nomine *Mattfer* dici.

DE DECIMO GENERE DE VNDECIMO GENERE,
 Gallinarum, cui Ochrae nomen
 fecimus, vulgò *Wynfernell*
 appellant. quod Erythropodem minorem appello,
 vulgus *Koppiegetle*.

VIVS etiã avis Germanici no-
 minis rationē non assequor. Ker-
 nella quidem vulgò Germanorū
 dicta, in anatum quoq; ferarum
 genere est: & Matkerna inter gallinulas
 proximè dicta, ego ochram nominavi, à to-
 tius ferè corporis colore subviridi, sed for-
 dido & obscuro, prona parte magis fusco.
 Caput, collū, pectus & alæ, punctis & ma-
 culis candidis insigniuntur, cauda albicat
 aliqua ex parte, rostrū partim nigricat, par-
 tim puniceū est, Crura, ut in ochropodum
 genere, lutea.

ERMANI circa Argentoratum, ut proxi-
 mē sequentem avem *Niegerle* uocant: ita
 eam quam nunc describimus *Koppieget-
 le*, nescio quam ob causam. Ego à pedū co-
 lore rubente erythropodem, adiecta minoris differen-
 tia, nam maiorem supra primo loco descripsi. Colo-
 ris est fusci, & nonnihil subrufum habet in alis præ-
 fertim & collo. Alas per medium lineā alba trāsversa
 distinguit, longiores earum pennæ partim nigræ, par-
 tim cinereæ apparent, cauda alba, rostrum nigricat,
 Digni pedum posteriores nulli, uel brevissimi uiden-
 tur, si pictura bene habet. Erythropodem maiorem
 supra primo loco descripsi.

DE DVODECIMO GENERE GALLINVLARUM, quod Ochropodem minorem nomino, uulgus *Xiegerle*.

VLGO hanc auem *Xiegerle* uocant, (quasi motriculam dicas. uerbum enim *reget*/no bis moueri est. Nam cum aliquid circa aquā audierit hæc auis, statim mouetur, & exigua uoce sua argutissime clamat,) ut superiorem *Koppziegerle*. Minima quidē inter gallinulas uidetur. Rostrum nigricat, collum album est, idēq; altius quā in cæteris, idem linea fusca ceu torque ambitur inferius. Caput quoq; nigricat, in quo spatium supra oculos nigrum inter albas utrinq; maculas continetur. Dorsū alarūq; color ad cinereum uergit. longissimæ alarū pennæ nigricant. Crura sublutea sunt, à quorum colore Ochropodem minorem hanc auem nominauimus. magnum enim ochropodem iam prius descripsi loco quarto, medium octauo.

DE GALLINULA QVAM ANGLI
Goduuitam uel Fedoam appellant.

si satis exploratum mihi esset attagenam auem palustrem esse, & uarijs maculis distinctam, ut Erasmus scribit, Anglorum goduuitam siue fedoam, attagenam esse, indubitanter auderem adfirmare. Est autem ipsa gallinagini ita similis, ut nisi paulò maior esset, & pectoris color magis ad cinereum uergeret, altera ab altera difficulter possit distingui. uiuit in locis palustribus, & ad ripas fluminum. rostrum habet longum, sed capta triticum non secus atq; columbi, comedit, triplo plus quā gallinago apud nos uenditur, tantopere eius caro magnatum palatis arridet, Turnerus.

¶ Haud scio an illa quoq; auis gallinularum generis sit, quam Frisij *TIRCK* appellant, pennis & rostro non dissimilem sturno, cruribus proceriorem.

De Gallin. aquat. Lib. III. 499
 DE GALLINVLIS SIVE ARDEOLIS MARINIS,
 quarum alteram Totanum, alteram Limofam circa Venetias uocant,

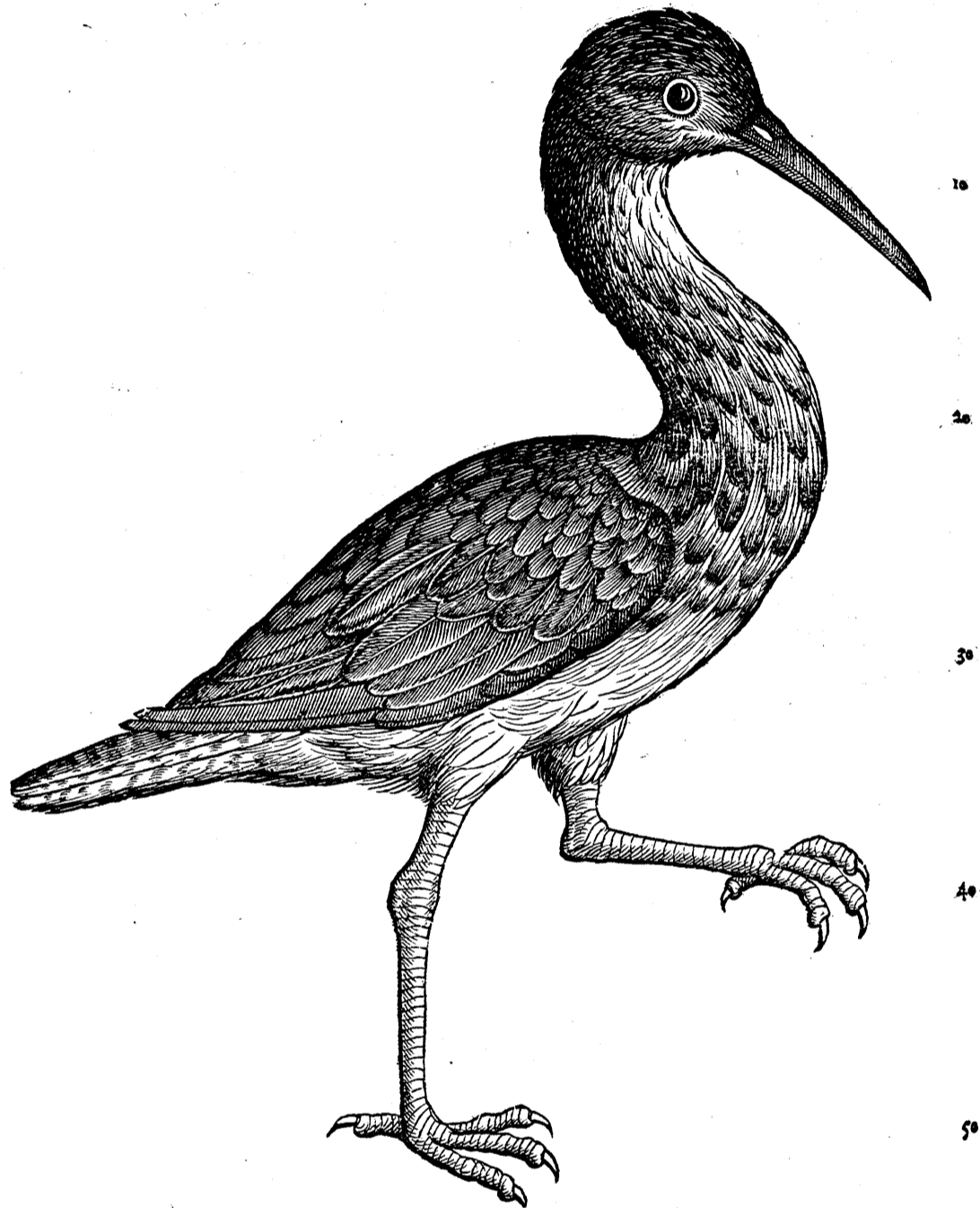
T O T A N V S.

TOTANVS & LIMOSA, ut Venetijs uocant si bene memini, inter ardeolarum gallinarumque naturam ambigere fere uidentur, quod galinulis maiores sint, ardeolis minores. Rostra eis recta & acuta, & ad uictum e piscibus apta sunt. In Germaniæ maritimis has aut similes aues *Polschneq*, uel *Pfulschneqff* nominari audio; hoc est gallinages paludum, ut conijcio.

¶ Totanus auis est aquatica, rostro nigricante, præsertim antèrius: posterius enim, & magis inferiori parte, rufum est, uertex cinereus, ut & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extrema nigra est, reliquæ plumæ in ambitu uariæ (sunt) sunt & albicantes. cauda palmi longitudine, transversis lineis albis nigrisque depicta, ut etiam Limofa. Pennæ supra caudam ad medium dorsum usque al-

T 4

bicant. Pars omnis supina alba est: in collo tamen & superiore alarum ambitu nigricantes maculae uisuntur. Totius auis longitudo ab extremo (rostro) ad pedis extremum extensa, dodrantem cum duobus palmis aequat. Rostri longitudo circiter tres digitos, colli totidem. Fides est: uerum duo maiores digiti pedis aliquoufque membrana iunguntur, ut & Limosa. Pedes duos palmos longi ex pallido rubent, unguiculis muniti nigris. Corpus auis ea ferè crassitie est qua Mergulus nostrerostri acuti.

¶ LIMOSA per dorsum coloribus arquatam maiorem ferè refert, maculis uaria tota parte ⁶⁰ prona, capite & collo praesertim, similis propè Totano iam descripto (in quo de hac etiam nonnihil leges) sed paulò maior, rostrum ei undiq; nigricat, Interna alarum pars uariè maculosa est, reliqua ^{pars}

De Glottide. Lib. III. 501

pars supina albet, in collo ramen maculis distinguitur. Pennæ alarum extremæ lateribus adiungitæ, extremitatem caudæ attingunt. Pedes longiores quàm superioris, glauci, uel ex cinereo subuirides. Totius à rostro ad unguis longitudo, dodrantes duo cum palmo; colli, palmus; rostri similiter.

DE GLOTTIDE.

GLOTTIS, *Γλωττις*, auis est Aristoteli, Gaza Lingulacæ reddidit, Volui autem hanc quoque Gallinarum aquaticarum historiæ adiungere, quoniam eadem formâ qua aues (gallinulas intelligo) lacustris est, ut ortygometra quoq; Aristotele teste. Lingulaca, quæ linguam exerit prælongam, otus & ortygometra, duces se præbent abeuntibus coturnicibus, Aristot. Glottis prælongam exerit linguam, unde ei nomen. Hanc initio blandita peregrinatione (cum coturnicibus) auidè profectam, poenitentia in uolatu cum labore scilicet subit, reuerti in comitatum piger & sequi: nec unquam plus uno die pergit, in proximo hospitio deserit, uerum inuenitur alia, antecedente anno relicta: simili modo in singulos dies, Plin. Cæterum quænam hæc auis sit, & quo hodie appelletur nomine, non facile dixerim, nam & alias quasdam aues, lacustrium auium specie, cum coturnicibus autolare puto. Habent autem omnes illæ corpus gracile, crura & rostra longa, & pleræq; etiam linguas longas, quas exerunt ad cibum uermium quibus uescuntur, ut inter cæteras de gallinagine uel rusticula constat. Est inter alias quæ **Glutt** Germanis appellatur, uocabulo ad Græcum accedente: de qua plura leges supra Loco secundo inter duodecim illas Gallinulas aquaticas quæ circa Argenteratum capiuntur. Est & elaphis apud Oppianum, quæ pennas in dorso omnes ceruicæ pellis colore similes habet; & lingua longissima in aquam protensa, sensim ad fauces deceptum aliquem piscem attrahit; quæ & ipsa glottidi Aristotelis cognata uidetur. ¶ Albertus pro glottide ex Aristotele de animalium hist. 8. 12. picum linguosum habet. Niphus etiam lingulacæ uulgo Italicè scribit picum tocium dici, qui longa lingua sua extrahat uermes & formicas. Sed utrumq; deceptum aparet, neq; enim soli pici longas linguas habent: nec auium lacustrium forma, qua glottis est, picorum generi conuenit.

¶ Lingulaca, piscis etiam nomen est, & herbæ apud Plinium. Glottis Atticum fuerit, commune glottis. Est aut *γλωττις* etiam pars tibiæ Eustathio. *Λυδία, ὀστέον καὶ γλωττις, ὅτι ἐκ γλωττιος.*

¶ **GAVSALITES**, *Γαυσάλιτις*, auis quædam apud Indos, Hefychius & Varinus.

DE GNAPHALO.

GNAPHALVS, *Γναφᾶλος*, dicta auis, uoce proba est, colore etiam pulchro: nec non ingenio ualer in uitæ officijs, & speciem præ se fert decoram, peregrina hæc auis esse uidetur, quippe quæ rarò nostris locis appareat, Aristoteles. Gaza hunc locum transferens nullam gnaphali mentionem facit (mendoso forte codice usus): & omnia quæ de gnaphalo scribuntur, ad ueliam (*ελίαν*) cuius Aristoteles proximè memineral, refert. Atqui nostri codices Græci gnaphali nomen exprimunt: & in ueteri etiam traductione tanquam aues diuersæ ponuntur, Albertus pro gnaphalo habet adepellus. Eberus & Peucerus gnaphalum interpretantur fultonem, (nam & piscis *γναφᾶλος* est, quem fultonem Gaza interpretatur, gnaphalon quidem Græcis tomentum significat, & gnaphalus auis à plumis forte tomenti instar mollibus dici potuit) Germanicè *Seydenschwanz / Wipstern*, hanc autem pulchram esse aiunt, colorum uarietate elegantem, rarò apparere, & hyberno tempore ferè cerni, ut uideatur esse peregrina auis. Ego Germanica hæc auium nomina non agnosco.

DE GRACCVLIS VEL MONEDVLIS IN GE-

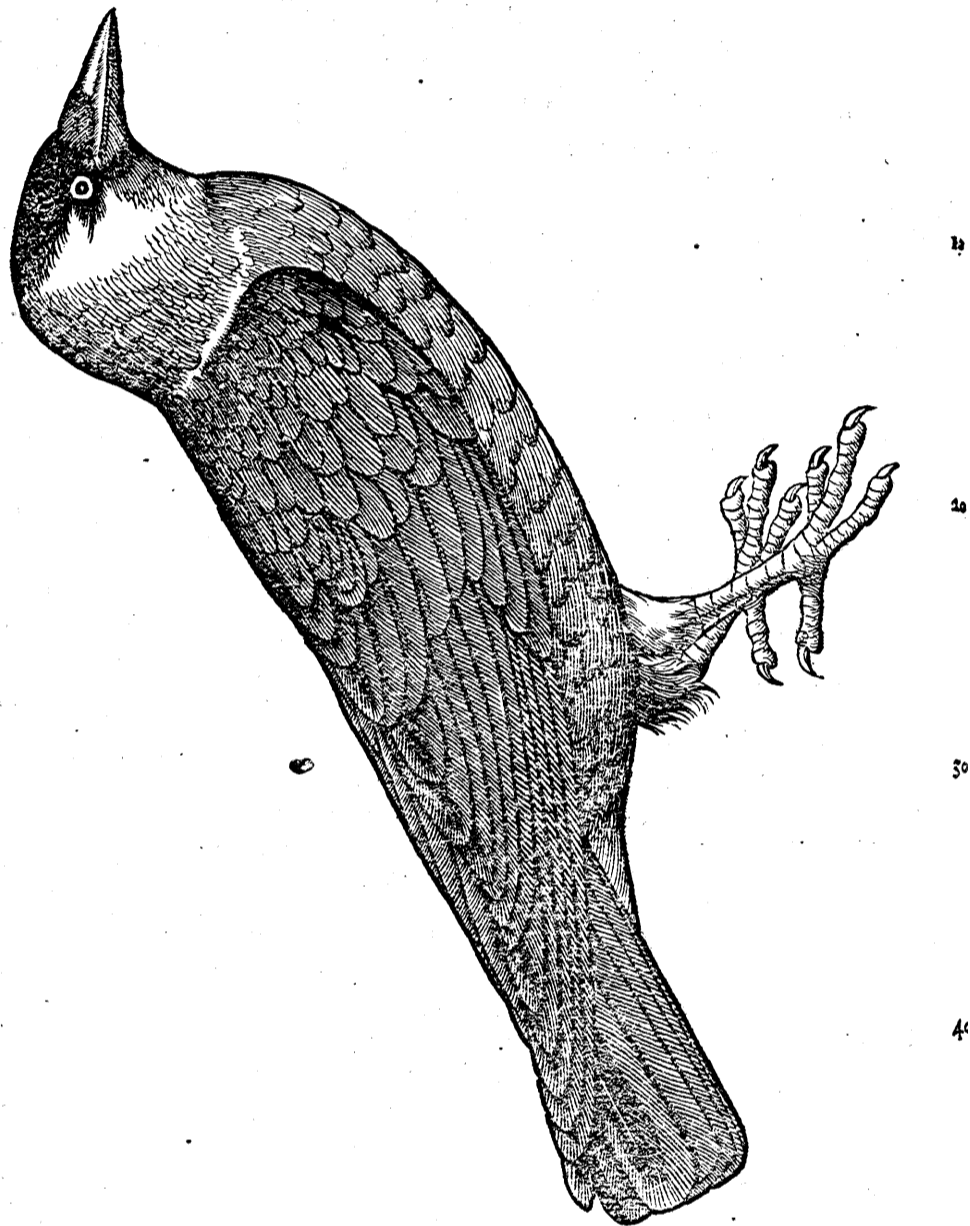
nerè; & priuatim de illa specie quæ tota nigra est, rostro etiam & pedibus, quam

Aristoteles *lycon* cognominat: & pleriq; hodie præ cæteris monedulam;

unde & *dula* uel *tula* nomen uulgare apud nos factum: cuius

icon sequens pagina continet.

GRACCVLI coruini generis sunt, ut docui in Coruo A. Primitiuum graccus est, diminutiuum gracculus: & quanquam plurimi per c. simplex has uoces scribant: multi tamen ex eruditiss. duplicant, quos sequi placuit, cum alijs: nam & Gracco ab hac aue cognomen factum aiunt: tum ut semper produci eas in carmine ita certius sit. ¶ Græcis gracculus *καλαίος* est, oxytona uoce. Gaza ex Aristotele monedulam uertit, cuius tres species cum faciat Aristoteles, & primam rutilo rostro *καλαίος* nominet: Gaza eandem gracculū Latinè uocat. Ego gracculum potius nomen generis fecerim: monedulam uerò speciem eius secundam, quæ tota nigra est, rostro etiam cruribusq; ea enim præcipuè monete rapax est, & talis, qualis ab Aristotele describitur secunda gracculi species. accedit & uernaculum Germanis eius nomen *tula*, quasi *dula*, ultimis duabus tantum de monedula syllabis seruat. Des. Erasmus etiam *καλαίος* gracculum potius quàm monedulam uertit. Plinius tamen de iynge loquens ex Aristotele *καλαίος* gracculos transtulit.

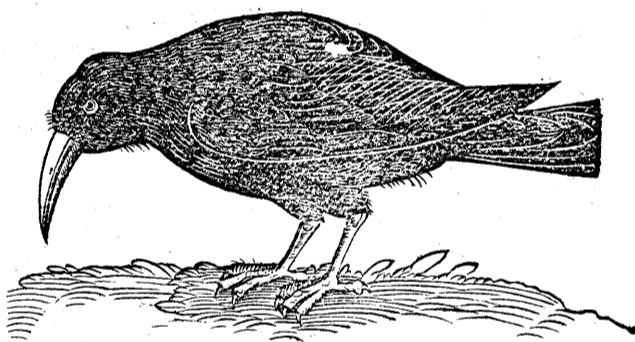

Sed nonnunquam Græci etiam ~~pro~~ ^{pro} secunda specie priuatim ponunt, ut apud Constantinum Casarem de agricult. lib. 14. Nobiscum etiam ~~de~~ ^{de} Turnerus & Vuottonus sentiunt; Monedula (inquit hic) de secunda specie ab Aristot. descripta, nisi fallor, antonomastice dicitur; cui & Ouidius immensum illum auri amorem tribuit, cuius & hic uersus: Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis. Ad agrum circa Larium lacum ciconiæ non permeant; sicuti nec octauum ci- tra lapidem ab eo, immensa alioqui finitimo Insubrium tractu examina gracculorum monedula- rumq; cui soli aui furacitas auri argentiq; præcipue mira est, Plinius. apparet autem ex his eius uer- bis, gracculos & monedulas specie eum distinguere cum simul utraq; nominet; genere non item, cum mox in singulari numero subiungat, cui soli aui &c.

¶ De tribus gracculorū generibus diuersæ sententiæ. Gracculorum tria sunt genera: Vnum quod coracias uocatur, magnitudine quanta cornix, rostro rotundo, rutilo. Alterum lupus cognos- minatum paruum, & scurra. Tertium, quod familiare Lydiæ, ac Phrygiæ terræ, idemq; palmipes 6 est, Aristoteles. ¶ Ex his tribus ab Aristotele descriptis gracculi generibus, primum (inquit Fr. Maffarius) pedibus & rostro rutilis, in Veronenſi agro maxime abundat, ibiq; tacola nominatur. Turnerus

De Graculis. A. Lib. III. 503

Turnerus hanc auem eandem esse putat, cum pyrrhocorace Plinij, quæ cornice paulò minor est, rostro luteo, paruo, &c. Vuottonus etiam in eandem sententiam inclinare uidetur, nihil tamen affirmat. Nec aliter Eberus & Peucerus sentiunt. Et Albertus Magnus ubi interpretatur Aristotelis locum de hist. anim. 9. 24. Coracias (inquit, quanquam Græca uocabula apud illum ualde corrupta sunt) graculorum generis, rubei rostri, (φαινοστυχῶν) habet Aristot. id est, puniceo rostri. Gaza ueritè pro una hac uoce, rostro rotundo, rutilo, quod nò laudo. In nostro quidem pyrrhocorace, quem Itali quidam tacolam nominant, rostrum non puniceum aut rutilum, sed luteum est: & hæc est per omnia sicut genus monedula montana, Albertus. Vocatur autem pyrrhocorax à nonnullis monedula montana. Sed de pyrrhocorace seorsim agemus mox à graculorum historia. ¶ Secundum graculi genus, λυγρός & βαυμολόχῳ Aristoteli dictum, hoc est lupus & scurra, Latinis propriè monedula appellatur, ut supra etiam docui, Turnero & Vuottono consentientibus. De uoce quidem βαυμολόχῳ nos plura iam supra in Asione. Lupus, genus graculi paruū, scurapola Venetis uocatur, nota hæc & pedibus & rostro nigra est, Fr. Massarius. λυγρός (λυγρός potius) genus est graculi, Hefychius & Varinus. ¶ Tertium genus, cuius nomen Aristoteles nullū expressit, palmipes, phalacrocoracem Plinij esse suspicatur Turnerus, & secuti eum Eberus ac Peucerus. Sed quanquam ex Aristotele Gaza tres tantum species graculi faciat: & Albertus quoque similiter: Græcum tamen contextum consideranti, quatuor esse uidetur: primum scilicet tres didipedes, deinde quarta palmipes. Verba eius Græca hæc sunt: Καλοῦνται δὲ τὴν εἰδησίαν, ἢ τὴν οὐρανίαν, ὅτι οὐρανίαν φαινοστυχῶν, ἢ λυγρῶν καλεῖται. ἢ τὴν ἐπιπέδον, ἢ βαυμολόχῳ. ἢ τὴν ἐπιπέδον καλεῖται πάλιν, καὶ τὴν ἐπιπέδον καλεῖται πάλιν, καὶ τὴν ἐπιπέδον καλεῖται πάλιν. Gaza hæc uerba, ἐπιπέδον, omisit, quæ si legamus, graculus ille paruus ὁ βαυμολόχῳ alius fuerit quàm λυγρός. ¶ Monedula alia sunt maifculæ, similiore cornicibus, nisi quod nigriores. alia mediæ, quibus & rostra & pedes rubent. alia minima, Perottus. ¶ Apud Rhætos tria graculorum genera agnosci audio: unum quod Culla uoce Germanis cōmuni appellant, capite cœruleo: alterum **Beena** dictum, inter Rhætos qui Germanicè loquuntur, & hanc esse monedulam uulgarem, tertium Germanicè **Taba**, Italico uerò sermone quo Rhæti utuntur, zorl, pedibus & rostris rutilis, in locis syluestribus. Eandem esse puto quæ in Bauaria **Steintaben**, id est graculus saxatilis appellatur, (& haud scio an eadem quoque sit Anglorum cornix Cornubiæ,) cuius iconem ab amico missam hic adiunxi. Rostri ei oblongius, rubrum, ut etiam crura, reliquū corpus undiquaque concolor, nigrum. Turres maxime in montibus incolit, cicuratur, & uescitur similia lacte, carne, pane, tritico, &c. mox quicquid illi apponitur degustans.

¶ Stephaniδ, Σπαρτινίον, genus graculi, Hefychius & Varinus. hoc forte fuerit genus, quod in quibusdā Helueniæ locis reperiri audio, ut circa Tugium, ceteris simillimū, sed albo circulo collum ambiente distinctū, de quo tamen certi adhuc nihil habeo. ¶ Quæ merula alpina uocatur circa Verbanum lacum, nos Caryocatacten in Elemento c. nominauimus, querendum an graculi potius, picæ uel genus quàm merula dici mereatur. ¶ Vuottonus spermologum quoque auem cum monedulis numerat, nimirum ex Hefychio qui spermologum καλοῦνται (καλοῦνται) interpretatur, spermonomum quoque uocans, Spermologum, id est frugilegam Aristotelis Longolius coniecit esse cornicem graniuoram, rostro albo, cetera nigram, quæ uulgò Germanis dicitur **Amich**. De spermologo passere inter Passeres loquimur. Cornicem maiorē rostro albicante aliqui graculum uocant, Albertus. ¶ Auienus Arati interpres καλοῦνται alicubi coruos interpretatur. Lenios species est monedula, pedibus & rostro nigra, Albertus ex Aristot. de hist. anim. 9. 19. ubi Aristoteles nō monedularum, sed merularum differentias enumerat. Idem alicubi cornicē cum monedula, alibi cum coruo confundit: & alibi ubi Aristoteles καλοῦνται habet, in Alberti translatione coruus legitur. ¶ Graculi uulgò ciagula dicuntur, Niphus Italus Suesianus. Ab alijs in Italia ratula dicitur, ab alijs raccola (quanquam & pyrrhocoracem aliqui raccolam uocant) ab alijs cutra, & pola, forte à pullo, id est nigro coiore. ¶ Hispanicè graculus gratio uel grata nominatur. ¶ Gallicè chucas uel choca, chouette, uel gay. Bellonius auem gay dictam Gallicè, interpretatur graculum: & multis coloribus latera eius uariata esse scribit: unde suspicor hoc nomen Gallicū non graculo, quem hic describimus, sed generi picæ, (quod garrulum quidam uocant) conuenire. Sabaudi quoque gay nominant, & alicubi etiam chue, ni fallor, à uoce. ¶ Germani **Tul**, **Sole**. Saxones **Aelste**, uel

Kaycke, uel *Gacke* ut alij scribunt, sunt qui in Heluetia quoque *Graacke* proferant. Hollandi, Brabandi & Frisi *Ra*, uel *Cau* uel *Chau*, circa Rostochum, ut audio, *Wachtel*, quod nomē alij omnes coturnici propriē tribuunt. Aliqui *Calbe/Calbe/Sale/Sol*. Flandri, *Gae/ Hamctun*. ¶ Monedulam Angli uocāt a caddo, a chogh, a ka. *Hamctun*. Eliota Anglus interpretatur a iay. alij scribunt etiā dawe, choughe, cadelle. ¶ Illyrii, *Kas* ut Turca *tchauka*. Poloni *zegzola ka*. ¶ Hebraicam uocem *anapha*, *raus*, quidam graeci interpretantur, uide in Ardea A. Oreb Hebraeis plerunq; coruum significat; uidentur autē continere omne genus coruinum, nempe cornices, graculos, uide in Coruo A.

De graculis quod ad corporis speciem pertinet, & secundum eas differentijs, iam supra quoque in A. nonnihil attulimus. ¶ Graculus in sicile comparat in Alexandria, Hesychnus. In transpadana Italia ad agrum circa Larinum, quā montē non dicitur; sicuti nec octiauum citra lapidem ab eo, immensa alioqui finitimo. In libano, graculo ex magna graculorum monedularumq; Plin. ¶ Graculus auis est parua, Suias. *Graculus* in hoc genere est, quā *δαυαλόχ*, id est scurra cognominatur, ut supra recitauimus. Monedula multo minor est pyrhororace, Turnerus. Cornici similis est graculus, sed longe minor. Formosa est auis, quanquā nigra, & grata, Author libri de nat. rerum. Simocatus & alij dicunt, quod *δαυαλόχ* *αγριου παραδουρατατου*, Io. Tzerzes. ¶ Monedula uel graculus auis est nigra, in genere, Albert. Superiore capitis parte aliquantulum in nigrum colorem uergit & in nigritate inuenitur. Nigra est per totū corpus, est enim de genere cornicis, Author libri de nat. rerum. Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis, Ouidius 7. Metam. Monedula est nigra, propter frigus habitationis nasci albas, Albert. In Noruegia monedula alba nascitur, qui monedulam albam etiam uisam sibi scribit. ¶ Monedula magna, quae in capite contingitur capiti, Albert. Atro colore est ad Inuicem uergente in luce, praesertim in capite & medijs alis. Colli & capitis pars retro oculos in lateribus, ad cinereum colorem inuenitur. ¶ Monedula (graculi Plinius) pro ingluuie gulam habent patentiore propius uentriculum. Atqui Albertus lib. 2. de animalib. tract. 2. cap. 2. quaedam (inquit) aues os stomachi siue *proctum* non habent laurum, & papam (ingluuie) tamen non habent, ut pica & graculus. ¶ Monedulae pedes nigri sunt, Ouidius & Albertus. ¶ Ingi ungues grandes ceu graculis, Plinius.

C.

Monedula templorum turres incolit, & in earum latibus (cauis) nidulatur. Graculus libenter in altissimis nidificat; idq; in tanta multitudine, ut in una saepius arbore septem paria graculorum nidos construant, Author libri de nat. rerum. In altissimis arboribus (in syluis, & in cauis arboribus, Turnerus) nidos ciuiler construunt, & saepe complures in una arbore, Albert. ¶ Graculi aues sunt loquaces, minime canora sed odiose garrula atq; obstrepēta. Clamosa sunt, maxime tempore coitus, & pullorum, Albertus & Author libri de nat. rerum. Loquacissimum genus est: & uocibus importunum, Isidorus. Graculi a sono pris uocati sunt, Fefus, uocem enim primae nominis syllabae correspondentem emittunt, Grapaldus. Graculus frigulat, Author Phisoneia. Gracis, ut Pollux docet de graculorum uoce, uerba *κλακκ* & *κλακκ* in usu sunt. *κλακκ*, sono aliquo illudere alicui, a uoce graculorum qui *κλακκ* dicitur, Varin. ¶ Exprimunt graculi & humanum sermonem, ut dicam in D. ¶ Graculus cadauer non tangit, Albert. Amant carnes & glandes, ut & genus picae quod garrulum uocant, Hier. Tragus. Tradunt & monedulam condentem semina in thesauros cauernarum, eiusdem rei praebere causas, Plinius de insitione. Graculi forte dicti sunt a gerendo, quod iacia segerum semina plurimum gerat; uel quod ex oliuetis cubitum se recipientes duas pedibus baccas, tertiam ore ferant, Fefus. ¶ Varro graculos dictos conijcit quod gregatim uolent. Sturni etiam, ut graculi, aues sunt clamosa & gregatim degētes, Eufstathius. Graculos aues esse minime solitarias, sed gregales, apparet ex Varrone de re rust. lib. 3. ¶ Rostrorū coniunctio coruis & id genus auibus solita est, quod in graculis, quos manueros alimus, planum est, Aristot. Graculi clamosi sunt, praecipue tempore coitus (quem in eis tempus excitat uernum, Author de nat. rerum) & pullorum, Albert. Ore coeunt tempore uerno, Christoph. Encelius: qui & alia quaedam animalia ore coire scribit, ut in Vrogallo maiore recitauimus, mihi omnino uilum animal ore coire uerū simile nequaquam fit. ¶ Graculi, merulae, & aliae aues lauri folio annum fastidium purgant, Plinius.

D.

Graculi maxime inter se compatiuntur, Author libri de nat. rerum. Gregatim degunt ac se inuicem diligunt, unde natum prouerbiū, Semper graculus absidet graculo, Scholiafres Homer. Sui generis aues tantopere monedulae amant, ut hic amor etiam perniciosus eis sit, ut referam in E. ¶ In columbaceo genere mares non relinquunt suas coniuges usq; ad mortem: & coniugum altero mortuo alter uiduus manet. Idem & graculi faciunt, Athenæus libro 9. ex Aristotele, nos in ijs que extant Aristotelis nihil tale legimus. ¶ Monedula auis est grata, Albert. Aristoteles minimum genus graculi *δαυαλόχ*, id est scurram cognominat: de qua uoce Graeca plura scripsi in A. sione. ¶ Docilis est graculus, & facile mansuescit, Textor. Graculi exprimunt etiam sermonem humanum,

De Graculis. D.E. Lib. III. 505

num, quo impensius delectant, et caueis emissi reuertuntur, Grapaldus. Voces imitantur humanas si adhuc pulli edoceantur, Mane quidem diligentius addiscunt, ut omnes alia aues, Albertus, mane oriente Sole citius, discretius & tenacius meminisse dicuntur, Author libri de nat. rerum.

¶ Graculi, merulae, & alia aues lauri folio annuum fastidium purgant, Plin. Graculi *παραρηγία* *αεραφύσι* *παραρηγία*, Clearchus apud Athenæum, sed pro *παραρηγία* legerim *παραρηγία*, scilicet *αεραφύσι*, de quibus proximè dixerat, ut non simpliciter astuti graculi, sed coturnicibus tamen astutiores sint, nec eodem quo illa modo capi possint. Scribunt & alij quidam graculum astutum esse, nec facile capitur. Surnos & graculos aiunt cum umbra propria pugnare, Eustathius, Umbra quidem propriae representatione in oleo capiuntur, ut referam in E. ¶ Huic soli aui (graculos & monedulas proximè nominauerat) furacitas auri argentiq; præcipuè mira est, Plin. Quicquid monetae auri uel argenti inuenerit monedula, tollit & abicendit, Albert. Hinc est quod à moneta ei nomen factum est, secundo scilicet generi, non enim omnia graculorum genera aurum furantur, Turnerus.

¶ Monedula gaudet fricari in capite, Albert.

¶ Aristoteles noctuam & cornicem inter se pugnare scribit: pro quo indocti Aristotelis interpretes, & qui eos secuti sunt, aliàs noctuam & monedulam inuicem pugnare reddunt, aliàs monedulam & bubonem, aliàs nicedulam uel incendulam & bubonem. monedulam enim cum cornice confundunt è Græco uel Arabico transferentes, ut cum noctua bubonem, librarij uerò monedulam etiam in nicedulam peruerterunt. ¶ Pica, cornix, monedula & huiusmodi aues contra aquilam pugnant, aquila enim deuorat illas; Albert. ¶ Gavia cum monedula amoris coniunctionem habet, Aelianus.

E.

Graculum auem perastutam esse audio & perdifficilem captum. Cornicibus & monedulis capitis pelles detrahunt, faciuntq; ut uiuæ uideantur, ad allecandum alias. Non maiores tantum accipitres & falcones, sed parui etiam ut dendrofalco & nifus siue speruerius interdum monedulas capiunt. ¶ Aduersus clamorosos graculos (inquit Oppianus) uenatio talis instituitur, Virga ob longa terræ infigitur, cui laqueus ad funiculum additur, & in medio *ὠπλῆς*, quæ circumacta suo uimina utrinq; sita contegat. In summam uirgam oleæ bacca imponitur, cui è regione laqueus pendet; quem ubi cõtigere graculi, *ὠπλῆς* delabitur, & uirga erecta laqueus ita attrahitur ut auii ceruicis inhaereant. Similiter etiam picis insidiantur aucupes. Est & alius dolus graculis capiendis accommodatus: Vas (*ἀγγεῖον* Athenæus) oleo plenum eo in loco exponitur, ubi conspiciatur à graculis. Illi suas in uase imagines intuiti, aliosq; graculos esse ratii, in oleum deuolant; & licet statim resiliant, madidi tamen oleo ita penni & membris omnibus grauantur, ut auolare nequeant, eoque statim in loco comprehendantur. Hæc ille. Oleo quidem similiter eos capi Athenæus etiam refert lib. 9. dipnosoph. Graculi (inquit) quantumuis callidi, capiuntur tamen cratère olei pleno: cuius labris qui insederint, mox ad imaginem in eo apparentem se demittunt, (*καταπέδησον*, sic enim legendum ex Eustathio, *ἐπιπέδησον*, idem Eustathius ex alio authore, *καταπέδησον*, Oppianus) unde penarum eis oleo madidæ ceu glutino impediuntur. Sui generis aues uehementer monedulae amant, quæ quidem res eas sæpe in perniciem inducit, nam si quis pelues olei plenas disponat in loco quem frequentare solent, curiosa bellè auicula eo profecta, in uasis labro confidet, & simul sese inclinans, suam ipsius umbram despicit: & quod existimet aliam se monedulam uidere, ad eam ipsam festinat descendere, eoque ut est delapsa, olei crassitudine circumfusa, sine laqueis, sine retibus constricta tenetur, Aelianus.

¶ In Lemno insula graculos colunt, aduerso uolatu occurrentes locustarum exitio, Plinius. Monedularum se beneficiarios existimant Thessali, Ilyrij, Lemnij, ob eamq; rem his uictum urbes publice præbendum esse decretum fecerunt, qui locustarum fruges uastantium oua perderent, earumq; sobolem perimeret, unde magna ex parte locustarum multitudo ueluti in nubem coacta minuebatur, frugesq; incolumes ad tempestiuitatem perueniebant, Aelianus.

¶ Theopompus Venetos inquit Adriam accolentes cum sementes faciunt, monedulis farinas oleo temperatas muneri idcirco mittere, ut eos permulceat, & cum ipsis tanquam foedus faciant, ne sementes refodiant, & grana sparsa legant. Lupus cum hæc uera esse faretur, tum eosdem addit loros rubros eis proponere, & monedularum greges extra fines manere, ac nimirum duos aut treis ex urbibus tanquam legatos ad eos mitti solere, exploraturos hospitem multitudinem: qui ut eam perspexerunt, inuitant & reuertuntur. Eæ autem inuitatae gregatim proficiscuntur, ac si offas obiectas comederint, se pacem & foedus habere Veneti intelligunt: sin contempserint, & tanquam uilia non dignentur comedere, indigenæ sibi persuasum habent, illorum cõtèmptrum famem ostendere. Illæ enim tanquam muneribus corruptæ, nec ex obiectis escis quippiam gustantes, in arationes inuolant, & cum maxima animi acerbitate inuestigantes, semina prædantur, Aelian. Eadem ferè Aristoteles scribit in Mirabilibus: non tamen offas aliquibus, sed omni frugum genere exposito à Venetis inuitari ait graculos, quorum sæpe multæ myriades in eorum regionem inuolent. ¶ Fugabis graculos unum caprum suspendens. Cateri nanc; uidentes illum aufugient, nimirum illic putantes paratas esse retiū insidias. Graculos etiam accedere, ac præterea uolucra omnia prohibebis, si ueratrum nigrum, maceratum ex uino, cum hordeo disseminaueris. Commode tamen facies, si

V

priusquam in aruum descendant, strepitu atq; fragore aliquo illos abegeris. Facileq; eos perterrefaciet, tum is qui à crepitaculis fit, tum qui à taurino tergore (καὶ τῆς τωρεας, scuticam intelligo,) editur sonus, Leontinus in Geoponicis.

¶ Prognostica. Graculi aduolantes sub tecta (nimium ut protectionem quarant) & alas concutientes, (ut quæ aeris humiditatem sentiant, nam quæuis aues madefactæ alas concutiunt,) signum sunt pluuiæ, Aratus & Scholiastes. Graculi turmatim syluis ualedicere identidem conspecti, fertilitatem ac triste nescio quid ueteribus semper indicarunt, Gratarolus. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, ut & aliarum quæ cadaueribus uescuntur, uulturum, graculorum, &c. Niphus. Monedula uolâtes modo in sublime, modo deorsum uersus, frigus & pluuiam monstrant, Aelianus. Graculi serò à pabulis recedentes hyemem præfagiunt, Plinius, quod Aratus dixit, καὶ φύλα κολοίων ἐκ νομῶν ἀρχέμενα τραφερόντων ἄνθρωποι αὐτοῖν. Et rursus, καὶ ὅτε ἐλαύνονται κολοιοὶ, similiter inter hyemis (χαμῶν), tempestatis imminenti signa. Vbi Auienus sic habet, Hesperus æthra Cum redit in numero si cantu gracculus infiat. Et Aelianus, Gracculus (inquit) crepusculo uespertino uocalis, tempestatis aduentum prædicat. Illud uerò quod iam recitauit καὶ φύλα κολοίων ἐκ νομῶν, &c. Vergil. 1. Georg. sic uertit, Et è pastu descendens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus alis: cum Græcè habeatur κολοίων, id est graculorum. Corui & graculi cum gregatim apparent, & similem accipitribus uocem ædunt, pluuiæ signum faciunt, Aratus. est autem accipitrum uox acuta, Scholiastes. Auienus sic transiit, Agmine cum clauso circunuolitare uidetur, Gracculus & tenui cum stridunt gutture corui.

F.

¶ Pulli graculorum apti sunt ad cibum, si cum plumis & pelle fuerint excoiati, Albertus & Author libri de nat. r. Sunt apud nos qui fune à fenestris altorum turrium demittantur, ut pullos monedularum è cauis exemptos in saccum, quem annexum habent, recondant, cibi gratia. Monedula gaudet fricari in capite (tanquam pruriens;) & carnes etiã eius prurium capitis inducunt, Albertus & Author libri de nat. r.

H.

a. Gracculus primam semper producit in carmine, etsi quidam per c. simplex scribant, ut dixi in A. M. Varro graculum dictum putat ab eo quòd gregatim uolet, forte quasi gregaculum. Festus à gerêdo, quòd iacta fegetum semina gerat, uel baccas oliuæ; aut à sono uocis, (ut Quintilianus quoq;) quòd mihi quidem præ cæteris probatur. Sunt qui à gracilitate uocatos existimēt propter paruitatem, Perottus. ¶ Monedula à moneta, quam furatur, denominata est; Alberto sic dicta uidetur quasi monetam tollens uel diligens. Habet hæc uox antepenultimam longam, reliquas breues. Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis, Ouidius. ¶ Κολοίος auis tumultuosa & clamosa est, denominata à uerbo κολῶν, uel uerbo κολῶν quòd est φωνὴ καὶ κολῶν: à quo etiã κολῶν & κολογίος dicuntur, Eustathius & Etymologus. Κολοιοί, σκουπίς, μικρὰ κερωνία, (malim κερωνιδόν, ut Tzetzes habet) Hefychius & Varinus. Κολοίος est cornix minor, ἢ μικροτέρα κερωνίς, Io. Tzetzes in Chliadib. σκουπίς, aues quædam, uel graculi, & genus saltationis, Hefychius. & forte supra quoq; non σκουπίς, sed σκουπίδον, legendum fuerit, uidetur sanè scòpis nomen, quòd genus quoddam noctuæ proprie significat, ridiculum & ad imitationem natum, monedula etiã ridiculæ & stolidæ aui potuisse attribui, Γάππος, κολοίος, Macedones, Hefychius & Varinus. Καρακίας, Aristoteli genus est graculi primum, ut dictum est supra in A. ab Hefychio exponitur ὀμέλας, καὶ κολοίος, καὶ κερωνία ὀμέλας. Καρακίας, μέλας, Suidas. Κολοφών, κολοίος, & piscis quidam marinus, Hefych. Celes, aliàs celtos, id est siraugulus auis, Syluaticus, legendum conijcio, Colæos, id est graculus auis. Κολοίος τε ψήφος τε nominat Homerus, ut citat Suidas.

¶ Epitheta. Graculus frigidulus, loquax, apud Textorem. ¶ Monedula lasciuia, apud eundem. ¶ Κολοιοὶ ὄφου βόσκαι, Oppianus. Κραγιότι, Pindarus.

¶ Icon. Hefychius admonet colophonem interdum dici graculum; quòd, ut opinor, summis ædium fastigijs auis ea soleat imponi, uelut admonens iuxta cornicem Hefiodiam, ut homines sibi componant nidos; neq; enim semper fore æstatem, Erasmus in prouerbio Colophonem addidit.

¶ Alia auis est quæ κολῶν, uel κολοίος; alia item κελῶν, alia uerò de qua hic agimus κολοίος. Κολοίος tumultum significat. Ἐν δὲ δευτέρῳ κολοίων ἐλαύνειν, Homerus Iliados primo. Scholiastes hoc nomen à graculo translatum ait, aue obstrepera, tumultuaria & clamosa, (o. breui scilicet in longum conuerso & iôta subscripto uel adscripto.) Philoxenus uero deriuat à uerbo, κολῶ quòd est κολῶν, per paragogen, neq; adscribit iôta. Sunt qui κολοίων, ut dixi, à uerbo κολῶν, quòd est tumultuari, deducant. Verbum κολοίων apud Homerum extat, κολοίων apud Antimachum. Pollux de graculorum uoce κολοίων uerbum usurpat, ut & κολῶν. Pindarus in Nemeis Bacchylidem uellicans, ut locutuleium impendio, ac humilem, sic ferè pronunciat. Κραγιότι δὲ κολοιοὶ παπενὰ νέμονται, Cælius. Timæus historiarum conditor Agathoclem Sicilia tyrannum κολοίων nuncupat & κολοίον, id est graculum & buteonem: & graculum quidem fortassis ob latrocinia & furacem naturã, nam latrocinij eum incubuisse ante tyrannidem historia testis est, sed in concionibus quoq; perfacundus est creditus: quò nomine ab amulis & inimicis gracculus uideri potest appellatus: ueluti loquax magis esset quam eloquens, ut de Aulio Palicano pronunciatum nouimus, nam & eadem ratione Gracchum apud Romanos

De Grac. H. b. c. d. e. h. Lib. III. 507

Romanos cognominatum legimus: quamuis apud Varronem obseruatū sit, Gracchum ideo nuncupatum, quod eum mater mēlibus duodecim in utero gestasset, quia legitimum pariendi tempus esset supergressa. proinde ex iunioribus quidam etiam bene doctus, sine statili scribendum cenſuit, quum Quintilianus olim quidem ueteres aspiratione parcissime uſos scribat, diuſq; obseruatum ne consonantibus aspiraretur, ut in Gracchis & triumphis. Sed hoc non perpetuum fuit, & priscis solis uſitatum, Cælius. A graco aue Gracchi cognomen principio ortum à facundia, quam æmuli loquacitatem uocabant, Perottus. Pusillos item statura καλοῖς, id est graculos dici consueſſe, in Aristophane uideo obseruasse, nam & auis hæc minutula est, ut quæ tota ferè pennis consistet, Cælius. Verbum **tulen** nostris in uſu est, pro eo quod est stultè imaginari, siue à graculis factum, siue per allusionem nominis toll, quod stolidum significat.

¶ Sunt & colix pisces, dicti Theodoro monedula, Cælius. Καλιες piscis, ab aue eiusdem nominis, quam Galli uocant un gay, dicta, quod eius latera colix auis modo multis coloribus uariata conspiciantur, Pet. Bellonius, sed uideo eum per coliam auem genus illud picæ intelligere, quod aliqui recentiores garrulum appellant, ego nullam auem Græcè coliam dici memini, & καλοῖς gracculus est, non garrulus recentiorum. Vbi cumq; gracculum piscem interpretes Galeni uerterunt, coracinus scribi & intelligi debet, Bellonius. ¶ Gracculus numeratur inter Diogenis Cynici scripta, Laertius.

¶ b. Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet, in Aegypto uerò graculi, Strabo. Monedula simili specie est spermologus auis, magnitudine tetraci æqualis, ut author est Alexander Myndius, Vuottonus.

¶ c. Gracculorum epitheton à uoce est κραγέται apud Pindarum, ὄφουλα apud Oppianum. Κακοὶ δὲ καὶ καλὸν κραγέταις, Homerus, id est, Gracculi acuta uel densa uoce clamantes; ὄφου βοῶντες ἢ πικρῶν, Graculi non sunt solitaria natura, Varro. Plinius examina gracculorum dixit, Homerus νέφθ κακοῖν. πολλοὶ γὰρ μῖσει σφε κατὰ κράτος καλοῖσι, Aristophanes in Equitibus, uidetur autem rhetores tanquam loquaces & tumultuantes nominare gracculos, & uerbo κραγέται utitur alludens ad gracculorum uocem de qua proprie κραγέται dicitur. Καλοῖν κρωγέταις, Antipater in Epigrammate.

¶ d. Non plus aurum tibi quàm monedula committebant, Cicero pro Flacco. Adolescentem quendam in Sparta ob speciem gracculus amauit, Aelianus.

¶ e. Nam ubi illò adueni, quasi patricijs pueris aut monedula, Aut anates, aut coturnices dantur, quis cum ludent, Plautus in Captiuis. Gracculis alijsq; auibus quæ domi aluntur, paxilli in parietibus figuntur, quibus inuolent & insistant, unde Aristophanes in Vespiis, ὄφου βοῶντες κατὰ πειρηθλῆς. Ἐνέκρουσεν εἰς τὸν πύργον, εἰς τὸ βύβαλον.

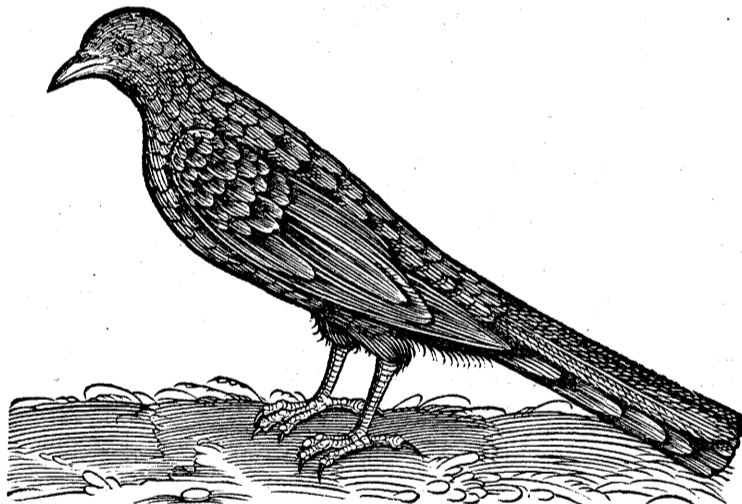
¶ h. A Pharsalica pugna quum aufugeret Pompèius, dicente Nonio quodam superesse adhuc aquilas septem, necdum animum esse despondendum. Rectè (inquit) moneres, si cum gracculis depugnandum foret, Cælius. ¶ Iupiter regem auium creaturam diem præscripsit in quo aues omnes apparere deberent; & cum alix aquis sese abluerent, gracculus omnium deformissimus, defluentibus diuersarum auium pennis se exornauit, unde pulcherrima omnium uisus est; & regiam quoque dignitatem adeptus fuisset, nisi noctua primum agnitam pennam unam de suis euulſisset, & mox cæteræ aues similiter. Priuatus enim furtiuus pennis mox gracculus, ut initio erat, gracculus apparuit. Hæc fabula significat, multos rerum alienarum rapina & furtis uincere uideri eos qui honestum natura & laboribus possident, Io. Tzetzes. Eandem fabulam describit copiose & eleganter Theophylactus Simocatus in epistola quam fingit Themistoclis ad Chrysippum; Pennis alienis omnibus ablatis, inquit, gracculus iterum gracculus apparuit. Ἐργον αἰθῆς ἢ καλοῖς καλοῖς. Hæc fabula Chrysippe, si ueritatem spectes, ad magnam moderationem nos hortatur. Nam similiter nos homines quoque nihil in hac uita proprium possidemus: sed breui quod hic agimus tempore, ornatum fictitio superbumus; morientes uerò ips quæ nostra non erant, priuamur. Fac igitur ut pecuniam & corpus negligas, & animam immortalem excolas, hæc enim æterna & immortalis est, cæterà mortalia & ad breue tempus nostra, Hæc Simocatus. ¶ Arne Sithonis in monedulam mutata fertur, ut refert Ouidius libro 7. Metam. Quamq; impia prodidit Arne Sithonis accepto quod auara poposcerat auro, Mutata est in auem quæ nunc quoque diligit aurum, Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis. ¶ Imperante Antonino Caracalla insedit obelisco uociferabundus gracculus, mirum dictu, succlamatum ab omnibus, ceu ex composito, Martiali salue, Martiali ab tempore multo te uidimus. Hæc autem non intelligenda est gracculi appellatio, sed eius erat nomen, à quo interceptus est mox Antoninus, Cælius. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, ut & aliarum quæ cadaueribus uescuntur, uulturum, graculorum, &c. Niphus.

¶ P R O U E R B I A. Aesopicus gracculus, Αἰσώπιος καλοῖς, dicitur qui aliena sibi usurpat, aliorumq; bonis sese uenditat. Usurpat Lucianus in Pseudologista. Horatius, Moueat cornicula risum Furtiuus nudata coloribus. (Grammatici quidam Græci gracculum corniculam, id est cornicem paruum interpretantur.) Extat apologus (supra à nobis recitatus) inter alios qui Aesopi nomine circumferuntur, Erasmus. Aquila inter graculos primas tenet, ἄεθρος ὄφου καλοῖς ἀριστότατος, uide in Aquila h. Pindarus in Nemeis aquilam graculo comparat, se uocās aquilam, Bacchylidem æmulum gracculum, quod illum immenso superaret interuallo; ut recitauimus in Aquila h. in prouerbio Aquila in niti

bibus. ¶ Vetus adagium est, Nihil cum fidibus graculo, nihil cum amaracino fuit: quod de ijs dicitur, qui se ijs rebus, quas ignorant, petulantius audent immiscere, uel de rebus suis nimium praesumunt, quale est illud, Sus Mineruam; uel quod dici solet, Asinus ad lyram, Perottus. ¶ Graculus inter Musas, καλοῖς ἢ πῶς μάσαι; In doctus inter doctissimos, infantissimus inter eloquentissimos. Recte dicitur & in homines ostentatione falsae doctrinae sese iactantes, & uiris eruditissimis impudenter obstrepentes, est enim graculus auis minime canora, sed tamen odiosè garrula atq; obstrepera. Huic confine est illud Vergilij, Argutos inter strepit anser olores, Erasmus. ¶ Semper graculus assidet graculo, ἄε καλοῖς πῶς (πῶς, alias πῶσι) καλοῖς ἰκέει. Refertur à Diogeniano prouerbialis hic senarius: notaturq; ab Aristotele in Rhetoricis, ubi inter alia complura huius sententiae prouerbia hoc quoq; commemorat, item libro Moraliū octauo, καὶ καλοῖς πῶσι καλοῖς, id est, Et graculus (inquit) ad graculum, Graecis est trochaicus dimeter, haud dubium quin ex poeta quopiam decerptus. Eleganter usurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epistola, καλοῖς δὲ πῶσι καλοῖς ἰκέει καὶ ἢ παραμυίας καίαις, id est, Graculum autem assidere graculo, audis & à prouerbio. Plutarchus in libro de polyphilia, οὐκ ἀγλαῖον δὲν εἶδὲ καλοῖδης, id est, Non armentarium (gregarium potius) est, neque graculeum. Quin huic auis nomen inditum à καλέω, quod est conglutino, Erasmus, sed uerbum καλέω, quod glutino significat per λ, duplex scribitur, nec ab eo quisquam καλοῖς dictū tradidit, sed potius à uerbo καλέω, ut supra ostendimus. Gregatim degunt & mirè se inuicè amant: quare in usum uenit hoc prouerbium de ijs qui cum sui similibus cōuersantur, Suidas & Scholiastes Homeri. Eustathius cōuenire ait de amicitia hominum uilium, πῶσι ἀνθρώπων ὁμιλίας. Simile & Germani usurpant, Vögel von einen (einerley) flieden / fliegen gern zūsamē. ¶ Graculo magis obstreperus, in hominem importunè loquacitatis prouerbialiter dici potest, authore Erasmo. Vide supra in a, item illud quod habet Plutarchus in libro aduersus usuram, ἀπὸ πῶσι καλοῖς: hoc est, Ineptior ad persuadendum quàm graculus, uel ut Erasmus transfert, Homo cui minus fidei habeatur quàm graculo. ¶ De ijs qui circa rem aliquam planè nihil operæ & curæ ponunt, parœmia hæc Tzetzae locum habebit, πῶ γὰρ εἶσι πῶσι καλοῖς φροντίς ἢ βασιλείας; hoc est, Quid enim graculi de regno curant? (In lemmate sic habetur, ὅπῳ καλοῖς βασιλείας κατέσκευε μέλους, hoc est, Quantum graculi regnum curant) Io. Tzetzes, qui cum hanc suam esse parœmiam dicat, nō uulgarem neq; ab alijs scriptoribus usurpatam insinuat.

¶ Alciati Emblema, cuius lemma Imparilitas.
 Vt sublime uolans tenuem secat æthera falco, Vt pascitur humi gracculus, anser, anas;
 Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens, Sic scit humi cæcum serpere Bacchylides.

DE PYRRHOCORACE.

ALPIVM peculiaris est pyrrhocorax, luteo rostro, niger, Plinius. Huic auis nomen à coloribus inditum apparet, quòd rostrum ei pyrrhon, id est rufum uel luteum sit, reliquum corpus instar coracis, id est corui nigrum. Ab hoc primum gracculi genus quod Aristoteles coraciam uocat, rostro puniceo (et si id in nostro pyrrhocorace luteū est, ut Plinius quoq; scribit, sed fieri potest ut per anni tempora aut ætatem quoq; color mutetur) non differre eruditiss quibusdam uideri, supra ostendi in Graculis A. Petrus Bellonius, Graculus (inquit) cui rostrum & pedes rubent, Aristotelis coracias, Plinij pyrrhocorax, in altis Cretæ montibus abundat, incolæ scurapola nomināt. Sed pyrrhocorax rostro luteo describitur, qualem nos hic damus: graculus

culus uerò coracias rostro puniceo, qualem supra dedimus. Non probo recentioris cuiusdam opinionem, qui pici genus maximum, quod Germani *Holstie* nominant, pyrrhocoracem esse suspicatur: quanquam ea avis nigra sit, & magnitudine non multum infra coruum, & plumas in capite rubentes gerat. nos illam inter Picos describemus.

¶ Pyrrhocorax noster ab Italis quibusdam speluier uocatur, circa Lucarnum & Veronam taccola, (quamuis alibi gracculum communem etiam taccolam & tatulam dici audio,) circa Bellinzonam pafon, alibi etiam zorlur audio. Apud Valesios qui ferè Gallica lingua utuntur, choquar uel chouette, quæ tamen communia gracculorum generi nomina sunt. ¶ Germanicè qui loquuntur Valesij, uocant *Alprapp*, id est coruum alpinum; circa Claronam Heluetij *Alpachlen*, & *wilde Tulen*, id est monedulas syluestres. Aliqui *Steinbezen*, id est garrulos (sic enim genus picæ recentiores uocant) saxatiles. Rhati qui Germanicè loquuntur *Beenen*: quanquam alij, ut audio, gracculos communes eodem uocabulo uocitant, pyrrhocoraces uerò *Caben*. ¶ Primum Aristotelis gracculorum genus (inquit Turnerus) Plinio pyrrhocorax est: Anglis a cornish choghe, Germanis *ein Bergdöl*, cornice paulò minor est, rostro luteo, paruo, & in fine nonnihil adunco, frequens est in alpiibus, & apud Anglos in Cornubia, uocem habet monedula acutiorem & magis querulam, nõ parum etiam maior quam monedula, (minor tamen coruo,) Sunt qui huius generis rostrum & crura ætate admodum rubere dicant, hyeme uerò lutea & pallida esse ut in merulis, pyrrhocorax quem ipse uidi, rostrum luteum, crura rubicunda habebat. Vocem eorum non admodum dissimilem merularum uoci esse aiunt, & ad fistulæ sonum nonnihil accedere. Cum in altum uolant, frigus augeri; cum ad humiliora, remittere sperant. Noxij sunt agris frumento confitis, (quod granis scilicet uescantur ut etiam communes gracculi.) Alicubi apud Rhatos hyeme tantum cernuntur, alibi uerò toto anno, ni fallor; circa altissimos tantum montes gregatim semper frequentes. ¶ In cibum non ueniunt, nisi forte apud pauperes, & pulli præsertim, ut & reliqui gracculi. Quidam pyrrhocoracem præcipuo sapore esse scribit, ex Plinio, sed hæc uerba Plinij, præcipuo sapore, ad lagopodem referuntur, de quo statim agit, non ad pyrrhocoracem.

G R A V C A L V S, *Speluer*, avis cinerea apud Aristotelem, Hesychium & Varinum. Nos apud Aristotelem pardalum legimus auem, totam cinerei coloris: de qua plura leges in P.

D E G R U E.

G R U S, *וְרֵבֶבֶת*, uel *וְרֵבֶבֶת*, sis, nomen Hebraicum in Vetere Testamento grus exponitur, ab alijs hirundo uel miluus, ut dixi in Equo A. Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus nõ cognouit iudicium domini, Hierem. 8. interprete Hieronymo: qui uocabulum sus uertit hirundinem, agur (*אגור*) uerò ciconiã. Munsterus eo in loco gruem interpretatur. Idem Esaiã cap. 38. (ubi Hieronymi translatio habet, sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba,) pro sus uertit gruem, pro agur hirundinem. Hoc quidem ex locis iam citatis constat, agur auem esse aduenam, & uoce uentem lugubri. Dauid Kimhi Hebraicam uocem agur, Chaldaicè interpretatur *אגור*, senukita, si rectè scribo: quam uocem à Thalmudicis usurpatam R. Hai exponit Arabicè *بساط*, cataph, uulgo *بساط*, arundina, id est hirundo. Sunt qui auem putent loquentem uoce humana *غاز*, gazah, uulgo dictam, (id est picam, uel genus picæ.) Totidem uerbis ferè Kimhi exponit Hieremias 8. ubi Arabicam uocem ponit *קטנה*, kataph, Salomon hirundinem putat. Septuaginta Esaiã 38. prætereunt, Aquila & Theodotion habent agor, Symmachus inclusa. Rufus Hieremias 8. Aquila & Symmachus Hebraicum nomen agor relinquunt, Septuaginta uertunt *αγρος*, id est agri passeris. ¶ Maracaræ, id est fel gruis, Syluaticus. ¶ Munsterus in Dictionario trilingui pro grue Hebraicè scribit *גור*, & *גורי*, *גורי*.

¶ Græcè *ρῥαυ* uocatur, quod proparoxytonum est nomen: idem nomen Græci hodieq; seruant, sed ultimam acuiunt. ¶ Italis est gru uel grua. Hispanis grulla. Lusitanis ema. Gallis grue. Germanis *Ern* uel *Erne* / quod nomen à Græco geranos desumptum uideri potest. uel *Eranch* / *Eranch*: & nostris etiam *Erye*. Anglis a crane. Illyrijs gerzab. Polonis zoraw. ¶ Vipionem uocant minorem gruem, Plinius: ut pipionem pullum columbæ.

In Tartaria circa ciuitatem Cianigainorum, quinq; gruum genera inuentuntur, quædam habent alas nigras ut corui: aliæ sunt albæ & candidæ, quarum pennæ ueluti oculis aurei coloris distinguuntur, ut sunt apud nos caudæ pauonum. Rursum aliæ nostris non dissimiles, quartò, aliæ parua, quas pennæ uestiunt longæ & pulcherrimæ, rubeo ac nigro colore permixtæ, quinti generis sunt colore cinereo (griseo) oculis rubentibus & nigris, ualde magnæ, Paulus Venetus. Petrus Martyr in historia Noui orbis, in pratis quibusdam Noui Orbis (in Cuba) gruum agmina nostratibus duplo grandiorum Hispanos reperisse scribit. ¶ Pico Martio & grui Balearicæ natura circos (in capite) dedit, Plinius. Virum tu hunc gruem Balearicum, an hominem putas esse: Labe-tius apud Nonium. In ciuitate Halep, quam aliqui olim Hierapolim, alij Berceam dictam putant, uidimus auem grui similem, minus crassam, margine circa oculos rubente, cauda ardeæ, uoce mi-

nore quàm gruis. Hanc ueteres gruem Balearicam appellasse credo, Bellonius.

¶ Apud Anglos etiam nidulantur grues in locis palustribus: & earum pipiones sæpissime uidi, quod quidam extra Angliam nati falsum esse contendunt, Turnerus. ¶ Gruum in senectute pen-
nas

De Grue. B. C. Lib. III. 511

nas nigrescere perspectum est, Aristoteles & Plin. Grues senescentes effici nigriores aiunt, cuius affectus causa esse potest, quod pennarum natura earum albicet, plusque humoris senescentibus ipsis consistitur in pennis, quam ut facile putredini pateat, canities enim emittitur putredine quadam, Aristot. de generat. 5. 5. Albertus quod in senecta grues e cinereis nigrescant, terrestrem naturam humidi ipsorum causatur, quod a calore iam imminuto non satis concoqui ait. Grues in senectute fulrescunt, Solinus: cum tres iam citati authores eos nigrescere scribant. Grues aliquando albi uidentur, ut oculus quidam testis nobis narrauit, & albi coloris gruem se uidisse Gyb. Longolius quoque testatur. ¶ Gruibus rostrum porrectius est, Aristot. Arteria eorum cur angusta sit, quærit Aphrodisiensis problematum 1. 123.

¶ Grus quam hæc scribens inspexi, foemina erat, & oua gerebat. Longa sex pedes ferè uiri mediocris, extensa recta à summo rostro ad imos pedes. Pennæ quædam in alis retro uersus caudam pulchræ & crispæ erant, quas aliqui auro uel aliter ornatas pileis addunt. Alarum alioqui maiores pennæ nigricant: superiores uerò paruæ & cinereæ sunt. Collum duos dodrantes longum, altitudo ab imo pedis ad tergum summum, quatuor ferè dodrantes. Pondus totius libræ medicinales duodecim. Cauda breuis longioribus alarum pennis occultitur. Plumæ crurum cinereæ quinque digitis supra genua definunt, infra plumas cortice uestiuntur nigro. Digni humanis non breuiores. Anterior colli pars & ad latera nigricat: prona albet, reliqua omnia cinerea, præter maiores alarum pennas. Vertex niger cum macula rubente, quæ quidem in mare magis rubet.

20 Gruum uox cur rauca sit inquit Aphrodisiensis problematum 1. 123. Paruus ut est cychi melior canor ille, gruum quam clamor in ætherijs dispersus nubibus austris, Lucretius lib. 4. Grus gruit, Author Philomelæ. Grues nomen de propria uoce sumpserunt, tali enim sono susurrant, Iliad. 2. 20. Gruere dicuntur grues, ut sues grunnire, Festus. κλαγγε uerbum rectè dicitur de aquis, κλαγγε de gruibus, κλαγγη nomen de utrisque, Pollux & Varinus. Latine clangere & clangorem dicuntur, κλαγγε uerbum est proprium de sono uocis gruum, & autem simpliciter: abusu uerò etiam homines, & porci & arcus κλαγγε dicuntur, Eustathius. Grues κλαγγε dicuntur, non κρογγε, (clangere, non clamare,) Idem. ηὐτὸς κλαγγὴ γράμμου πῶλεα ἐραυδῶσι ποῦ, Homerus Iliad. γ. de Troianis, qui clamore confuso temere in pugnam ruebant. Vox gruis ex alto quotannis clangentis (κεκλαγγίως,) tempus aranci sub hyemem denotat, Hesiodus. ῥογγε κρογγε, Aristophanes in Auiibus. ἔχου 30 αὐ γράμμου εἶς ἀπονοήτωντος οὐ πῶς ἐχέωτος, Aristot. ¶ Aues quædam (ingrediendo) ante se pedes iaciunt, ut ciconiæ & grues, Plin. Perque fabam repunt & mollia crura reponunt, Ennius de gruibus, ut citat Seruius in illo Vergilij de equo, Altius ingreditur & mollia crura reponit. Audio gruem etiamnum implumem, tam celeriter tamen currere, ut homo non assequatur. ¶ Congruere dictum est à gruibus, quæ non se segregant, siue cum uolant, siue cum pascuntur, Festus. Et rursus, Congruere, hoc est conuenire, à gruibus: quia id genus uolucrum minimè soliuagum est. ¶ Fruibus & feminibus uestuntur, inuisa eo nomine agricolis, ut dicam in e.

¶ Apud Anglos etiam nidulantur grues in locis palustribus, Turnerus. ¶ Non confidente humi foemina, sed stantes coeunt, Aristot. & Plinius. Pariunt oua non amplius quam bina, Aristot. Grus inter duo oua quæ parit, lapidem (aliquoties, ut alibi addit) interponit, quod Coloniae per 40 annos aliquot in horto quodam experti sumus, Albertus. Et alibi, Grues domesticas quotannis uidimus lapidem inter sua oua collocare, sed hunc sine discrimine acceperunt de lapidibus fortuito inuentis, dubitari quidem potest, utrum in libertate lapidem peculiarem quaesiturae fuissent & utiliore. ¶ Gruem hausta uitis lachryma interimit, Aelian. κλέμα δὲ λείας πῶς γράμμος ἀμπελον, Philoles, Grues & similes aues annum fastidium purgant iunco palustris, Plinius.

DE VOLATU ET MIGRATIONE GRUUM,

¶ Quæ circa uolatum & migrationem reuersionemque gruum obseruauimus, ea hunc in locum conscribemus omnia: Quando scilicet auolent, Vnde, Quo, Quomodo, Quam altè, Quo ordine, Quibus uentis, Tum ducis eorum & custodum uigilumue historiam addemus: Et an lapides arant namque gerant, & quam ob causam, dicemus. Felsi quomodo descendant, & quomodo noctu quiescant. Quando denique ad nos & quomodo reuertantur. Quod si quæ forte unius argumenti non uno pariter ioco memorabimus, uel causæ non nihil subesse existimabit Lector æquus, aut festinanti inter tantos lucubrandi labores calamo ignoscet. ¶ De gruum migratione nonnulla leges etiam supra in Anseribus feris. Grues Septembri mense discedere incipiunt, Aristot. Nos proximo anno Septembris die undecimo grues primum migrantes audiuius, hora una ante noctem. Grus omnem terrarum orbem peragrat, nec diu in eadem regione permanet, Symeon Sethi. More regis Persarum æstiuæ ac hyberna conficiunt, Aelianus. Aues quædam non mutant locum apud nos, aut (ut) grues sunt continuè & hyeme & æstate, licet regio nostra perquam frigida 47. ferè gradibus latitudinis ab æquinoctiali distet, Albertus. Cum Thraciam grues relinquunt, defugiendo iniurias rigoris, frequentes congregantur in (ad) Hebrum fluuium Thraciæ, & in turmas ac ordines se disponunt. Cum uerò iam proximum est ut auolent, hyberni circa Nilum uictus desyderio incensæ, grus quæ inter alias extremo ætatis tempore affecta fuerit, ter circa uniuersum gregem uolans (περιβοῶν) V 4

μῦθος κενότοπος, καὶ τοῦ στρατοῦ τρυφῆς, Io. Tzetzes) discedit, supremumq; uitæ diem conficit, (statim procidens mortua iacet, Tzetzes;) Hanc primò sepultura reliquæ afficiunt, rectà deinde in Aegyptum iter faciunt; neq; immensâ pelagi spatia alarum robore transmittentes usquam interquiescunt, Aelianus & Io. Tzetzes. Quum Thraciam relicta sunt, una reliquas omnes lustrat, (ἀγυῖς,) & exclamatur cæteræ auolant, ea quæ collectas aues lustrauit, sola remanente, Oppian. ¶ Grus altè admodum uolat, ut nubes è proximo conspiciat, neque tempestate agitur, atq; ita altam agat quietem, Orus. Volant altè, ut procul prospicere possint: & si nubes tempestatemq; uiderint, conserunt se in terram, & humi quiescunt, Aristot. Plinius & Oppianus. Cum nubes pluuijs grauidas prospiciunt, clamant & uociferantur, ac duce suum celeriores captare uolatus sollicitant, Isidorus. Grues multa prudenter faciunt, loca enim longinqua petunt, Aristot. Gaza addit, sui commodi gratia. Grues Scythicæ plagæ hyemem fugientes ad loca circa Nili fontes se conferunt hybernatum, Herodotus lib. 2. Grues in Thracia nascuntur, ubi hyems solet esse atrox, & tempestas perfrigida: idcircoq; eam, quod ibi ortæ sint, amore prosequuntur, in qua æstiuo tempore patriæ sedis studio captæ, ætatem ducunt: medio autumno salutis ergo, frigoris uim non sustinentes, tanquam terræ ambitum, cœli mutationem temporumq; uarietatem scientia & cognitione comprehenderint, frequentes in Aegyptum, Libyam, ac Aethiopiã proficiscuntur, Aelianus. Immenus est tractus quò ueniunt, si quis reputer à mari Eoo, Plinius. Post hyemem uolare feruntur à montibus orientis, Isidorus, de earum ad nos (ut apparet) reditu loquens. Atqui cæteri authores omnes nò ab oriente neq; ad orientem, sed à septentrione ad meridiem uolare scribunt, cum à nobis discedunt: contra, cum redeunt. Grus sensuum acrimonia ualet, (ἀκρίμων ἐστὶν) & frigus facile præsentit, quare frugiens frigus & hyberna Thraciæ loca, ad calidiora & Oceanum meridionalem peregrinatur: uel secundum Aristotelè ab extremis ad extrema, nempe à Scythicis campis ad paludes è quibus fluit Nilus, Eustathius. ¶ Quando proficiscuntur, consenuunt, Plinius. Aduersus aquilas aliasq; aues (rapaces) se mutuo iuuant & defendunt, Io. Tzetzes. Cum sese ab aquila impeti perspiciunt, in orbem consistunt, & contractæ in sinum falcataq; existunt, atq; ordinatim tanquam in aciem strictæ, speciem pugnae ostendunt, quare aquila regreditur. eæ autem ad tergum præuolantium collis & capitibus adnites, nonnullam requietem laboriosi uolatus capiunt, itaq; laborem facilem efficiunt, Aelianus.

¶ Grues ut facilius aerem incidant, ordinem insituunt triangulum oxygenium, Io. Tzetzes. Trianguli figuram efficiunt, ut hac forma facilius aera aduersum secent, ex triquetra figura sexangulam aliquando edunt, Aelianus. Grues Cicero ait, cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguli formam efficere: eius autem summo angulo aer ab ijs aduersus pellitur. Deinde sensim ab utroq; latere tanquam remis, ita pennis cursus auium leuatur: basis autè trianguli quam efficiunt grues, ea tanquam à puppi uentis adiuuatur, Gillius. Vbi uentus exortus est maior cum uis, & sauit cœlum, non quomodo cum est tranquillum frontatim ac lunato globi sinu uolant: sed in eum momento se traducunt, (nò falcata, sed triquetra uolant, ne uel circumstante uento ordo conturbetur, uel etiam funditus de suscepto itinere depellantur, Gillius,) ac ipso mucrone uentum diuidunt, circum latera frustra lucstantem, sic ut nihil acies turbetur, Plutarchus. Cum ab aquila se impeti perspiciunt, in orbem consistunt, & contractæ in sinum falcataq; existunt, ut supra recitauimus. Et cœtu cinxere polum, Vergilius primo Aeneid. de cygnis uolantibus, ubi Seruius, Plinius (inquit) in Naturali historia dicit, omnes aues colli longioris, aut recto ordine uolare, ut sequens pondus tapitis præcedentis cauda sustentet, unde & prima plerunq; deficiens relicto loco incipit esse postrema: aut in cœtu se omnes inuicem sustinere. Hoc autem uolatu imitantur literas quasdam: unde in Lucano, Et turbata perit dispersis litera pennis: Hæc ille in genere de auium longioris colli uolatu, quæ mihi ad grues potissimè pertinere uisa sunt. Grues unam sequuntur ordine literato, D. Hieronymus ad Rusticum de uita Monastica. Syluestres anseres quoq; similiter omnes gregatim uolando, ordinem seruant literatum, Albert. Vide supra in Anseribus feris c. Turbabis uerius, nec litera tota uolabit, Vnam perdidit si Palamedis auem, Martialis de gribus. Volantes ordine quodam Y. (Ypsilon) literam faciunt: id quod Palamedem deprehendisse legimus, Grapaldus. Inter uolandum litera Alpha (A) ab eis delineari uidetur, uel ut alijs amplius arridet, Ypsilon: cuius uestigium ex auium uolatu Palamedi attribuunt, id quod indicare uel Philostratus aduertitur, Callius. Recentiores quidam, ut Eberus & Peucerus, grues uolucris suo ordine literam Λ. (Lambda) potius repræsentare putant. Illud inter omnes constat, Cadmum sedecim literas è Phœnice in Græciam detulisse, A, B, Γ, Δ, Ε, Η, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ο, Π, Σ, Τ, Υ, his Palamedes Troiano bello quatuor adiecisse, α, β, γ, δ, quæ uolunt simul cum ordine aciei à gribus didicisse, Perottus. Quod si, ut Perottus scribit, nec A, nec Λ, nec Υ, literas, Palamedes inuenit, meritò aliquis dubitet, quomodo ali qua istarum Palamedis litera, aut grues ab eius figura Palamedis aues uocari possint. Mihi quidem quod ad ordinis figuram attinet, Λ, literam magis referre uidentur uolantes hæc aues: uolant enim (ut dictum est) trianguli oxygenij figura, siue tum solum cum uenti uis maior urget, ut Plutarchus scribit, siue aliàs quoq; ut alijs. Videtur sanè hic ordo alias etiam comoditates habere, quod sic duce uidelicet omnes ex æquo prospiciant: & alter alterius prospectum nò impediat, & uento secundo etiam ex æquo fruantur omnes. ¶ Prouectiores ætate in primum ordinem uolando collocant,

locant, ne scilicet se fatigent nimium sequendo, si iuniores præcederent. Clamorem etiam ædunt, ne separentur nimium aliæ ab alijs. Si quam sensere defessam, aliæ duæ utrinque alis subleuant, aut etiam super dorsis & pedibus ferunt, retrorsum enim cœlo sereno pedes extendere solent, Oppianus. ¶ Volant flatu secundo, Aristot. raro contra impetum uenti, nisi fugiendo, nitentes, Albertus. Secundos uentos & retrò stantes obseruare norit, Aelianus. Quod de gruibus iactatur, eas uolatum obuerrere contra uentos, id ipsum omnes pisces præclare intelligunt, semper enim contra fluctum natant, Gillius in Aeliano, contra reliquos scriptores qui non aduersis sed secundis uentis gruues uolare tradunt. ¶ Duce[m] etiam habent, & eos qui clament (cuius uis uelut in uentis) dispositi in extremo agmine, ut uox percipi possit. Cum consistunt, cæteræ dormiunt, capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes; dux detecto (nudo) capite prospicit, & quod senserit uoce significat, Aristot. Duce[m] quem sequantur eligunt. In extremo agmine per uices, qui acclament (qui uicissim acclament, ne qua deesse uideatur, ut quidam citant,) dispositos habent, & qui gregem uoce continent. Excubias habent nocturnis temporibus lapillum pede sustinentes, qui laxatus somno decidens, indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes; dux erecto prouidet collo ac prædicat, Plin. Cum in terram descenderint cibi gratia, dux carum caput in altum erigit in custodiam omnium; cæteræ uero securè pascuntur, Isidorus. Dux multum clamat, ut omnes conueniant; quod si nimio clamore raucescat, alius constituitur, Albertus. Castigat uoce quæ cogit agmen; ea cum raucescat, succedit alia, Isidorus. Grues in tergo præuolantium colla & capita reponunt; quod quia ipse dux facere non potest, quia non habet ubi nitatur, reuolat, ut ipse quoque quiescat; in eius locum succedit alia ex sequentibus; eaque uicissitudo in omni cursu conseruatur, Aelianus. Itineris iam experientes duces ad uolatum constituunt; & natu grandiores, ut uero proximum est, ad regendum extremum agmen deligunt, minores natu mediæ sunt, Idem. Gruum gubernandi rationem hominibus regendi respublicas doctrinam dedisse ferunt, Idem. ¶ Custodes semper ac duces circumeunt, & siue homo siue fera accedat, exclamant, atque uoce insidias indicant, ut reliquæ in tempore fuga sibi consulant, Oppianus. Vigiles constituunt, & decima quæque custodit excubias, Albertus. In longissimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes somnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum custodiam aduigilant; & ne somno opprimantur, operoso labore ac molesto stant, nempe lapillum summa cautione iublumi pede continent, ut si quando somnus obrepserit, edito strepitu ex lapilli casu, expergiscantur, Aelianus. Quæ noctu excubant in terra, crurum alterutri corpore innituntur, altero adducto prehensum lapillum tenent. Igitur illa in retinendo iugitas obrepere diutius somnum non finit; sed statim ut remisere, decidens calculus excitat arguitque negligentem. Itaque non est cur istuc Hercules adeo quisquam miretur, Quod alia subdens arcum hærentem brachio, & Dextra clauam regens manu, quiesceret, Plutarchus. Noctæ excubias diuidunt, & ordinem uigiliarum per uices faciunt, tenentes lapillos suspensis digitis, quibus somnos arguant; quod cauendum est, clamor indicat, Isidorus; & Plinius ferè similiter ut superius recitauit. Aegyptiorum sapientes hominem sibi ab aduersariorum insidijs cauentem cum uolunt significare, gruem uigilantem pingunt, hæ enim hoc seipsum præsidio custodiunt, tota nocte per uices excubias agentes, Orus. Cum lapis è pede alicuius uigilis exciderit, reliquæ sono percepto omnes clamant, quasi increpantes uigilum somnolentiam, Albertus.

¶ Migraturæ gruës, lapidem pro se quæque deuorant, ut & unde prandere possint habeant, & aduersus incursionem uentorum firmamentum assequantur, Aelianus. Et rursum, Lapis quem deuorant, ut eo tanquam saburra firmentur uolantes, aurum index est: quem postquam eò ubi habitant se applicauerunt reuolunt. Quod de lapide narrat, falsum est, lapidem enim eas tenere fulcramento, quem, ubi deciderit, accipi uilem ad auri probationem aiunt, Aristot. Idem Albertus quoque falsum esse ait. Lapis enim (inquit) è grege eorum cadens, à pedibus non ab ore cadit. Solent autem aliquando lapides pedibus complecti, cum digiti pedum eis incuruantur, ut super lapidem dirigant; in quem usum non peculiarem ullum lapidem, sed quemuis sine discrimine accipiunt; ut illum etiam quem ouis incubantes interponunt, nullo discrimine capiunt. Quamobrem ridiculum est quod Isidorus scribit; Fertur (inquit) gruës post hyemem uolantes à montibus Orientis, harenas aureas & aurichalcum lapidem deglutire: & postea in locis transmarinis reuomere. Vnde dixerunt qui experiri sunt, lapidem quem gruës euomunt, ignis ui conuerti in aurum. Certum est Pontum transuolaturas, primum omnium angustias petere, inter duo promontoria Criumetopum & Carambin, mox saburra stabiliri; cum medium transierint, abijci lapillos è pedibus; cum atigerint continentem, & è gutture harenam, Plin. Lapidibus non omnes inter uolandum, sed quædam se onerant, quæ alijs uelociores & leuiore sunt, ne reliquas celeritate uolandi præueniant, & defessæ posteriores aciem deferant. Lapidem quidem ab eis proijci deprehensum est à nautis, in quorum aliquando naues inciderunt, Albertus. Aristophanes Byzantius gruës scribit deuorare lapides, ut cum bene sublimes uolantes, & impetu quodam rectè antrorsum ad cõficiendum iter attendentes, aspectum ad inferiora impeditum habent, de uia fessæ eos desiciant, & ex lapidum casu percipiant, supra mare an terram subuolent, nam si ad mare lapides deferantur, iter susceptum facere pergunt: sin ad terram decidant, à uolando quiescunt, Gillius è Scholijs in Aristophanis Aues; unde Suidas etiam & Varinus descripserunt. Coturnices etiam mare traiecturas lapillis se munire Plinius & Oppia-

nus scribunt. ¶ Grues lapidem deglutientes, *Αὶ γράουι λίθος καταπιπικυία*: Suidas ex Aristophane citat, ostendens dici solitum de his qui summa providentia gerunt negotium, idēq; inde in vulgi sermone uenisse, quod gruibus hic mos sit, ut quoniam admodum sublimes uolant, &c. ut iam in terprete Gillio recitauit. Verba in Auibus Aristophanis hæc sunt, *ἐκ μὲν γὰρ Λιβύης ἴκοντες τρεῖς μυρία γράουι, θυμῶδες καταπιπικυία λίθος*, hoc est, ut Erasmus interpretatur, Venere gruum terdena ferme millia Libycis ab oris, deuoratis maximis Saxis. In eadem fabula sycophanta quidam sic loquitur: *Μὰ Δι', ἄλλ' ἴν' οἱ λησταί γὰρ μὴ λυπώσιν με, Μετὰ τῶν γράουιν ἐκείθεν ἀναχωρῶ πάλιν, Ἄν' ἔματ' ὅ πολλὰς καταπιπικυίας δίδως*.

¶ Fefsis aliquibus ad terram omnes descendunt, ut se inuicem expectent, Albertus. Omnes uno crure innixæ dormiūt, & capita alis obuelant, Oppianus: duce & uigilibus exceptis, ut dictum est. Cur grus & alia quædam aues dormientes uni tantum pedi innitantur, & caput humero alteri imponant, Hieronymus Garimberrus quærit quæsiōne 51. Noctē superueniente ad fluuios festinant: & in medijs illorum collibus, quos amnis insularum instar circumfluit, residēt: atq; hoc ad insidias cauendas faciunt, quod insidiosæ feræ aut traicere flumen non possint, aut traiciedo saltē tem strepitum cieant, quo ipsæ à fomno excitæ aufugiant, Oppianus.

¶ Grues uolucres aduenæ sunt, Varro. Audio ciconias cum gruibus iniurias frigoris fugientes, mutatione cœli solum uertere, ac rursus hyberno tempore exacto, ad patriam sedem remigrantes, cum illas, tum has, sicut homines domum, probe nidos uos recognoscere, Aelianus interprete Gillio. Sed quanquam utraq; hæc aues frigoris iniurias fugiant, diuersis tamen temporibus auolare & redire solent. Ciconias è longinquo uenire non dubium, eodem quo grues modo: illas hyemis, has æstatis aduenas, Plinius. Coturnices semper ante adueniunt quàm grues, Idem. Cum hybernum tempus in Libya & Aethiopia traduxerint, lætissimiq; dies ac tranquillū illucescere ceperint, retro ad Thraciam uersus gradiuntur, Aelianus. Ab Aethiopia & Nilo migrant (ad nos redeunt) *Ἄπλωντες νηρόφιτα πύργου καὶ χεῖμα φυγῶσαι*, Oppianus. Cum reuertuntur ad nos (à meridie ad septentrionem) nullum ducem habent, abeuntes uerò habent, tum enim timent sibi ab auibusra pacibus & Pygmæis: in reditu non item, Albertus.

D.

Grues gregales sunt, Aristo. Grus est animal ciuile, & sub duce degit, Idem. Ad communem custodiam cooperantur, Niphus. Animalia quædam imitantur ciuilitatem in habitacione congregata & defensione communi, sicut grus, Albertus. ¶ Quæcunq; grues circa migrationem prouidenter & admiratione digna faciunt, in c. retulimus. ¶ Grues inter se pugnant tam uehemētē, ut dimicantes capiuntur, hominem enim expectare potius, quàm pugna desistere patiuntur, Aristot. ¶ Grus animal est timidum, Eustathius. Auis est ad ludum & derisionem facilis: nam syluestris etiam ad uocem hominis clamorem eius representantis ludit & saltat, Albertus. Manifestata lasciuium, gyrosq; quosdam indecoro cursu uel singula peragunt, Plinius. Aduenæ aues sunt, ut grues & ciconiæ, quæ certo anni tempore à nobis auolant, certo redeunt: quas cum in auario, amputatis pennis longioribus, cludimus, inter mansueras & domesticas uiuere discunt, feritatemq; exuunt, Gyb. Longolius. ¶ Grues plurimum se inuicem diligunt & iuuant, Albertus. Aduersus aquilas aliasq; aues rapaces mutuo se iuuant, ut in c. dictum est. Grus mas & foemina pro pulis ducendis inter se decertant, nos quidem oculis nostris uidimus gruem marē deicere foeminam gruem, & occidere rostro undecim uulneribus inflictis, eò quod pullos quò minus ipsum sequeretur abstraxisset, hoc autem accidit Colonia ubi grues mansueræ generare solent, Albertus.

¶ Grues ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus profluit, ueniunt, quo in loco pugnare cum Pygmæis dicuntur, non enim id fabula est, sed certe, genus tum hominum illic, tum etiam equorum pusillum (ut dicitur) est, deguntq; in cauernis, unde nomen Troglodytæ à subeundis cauernis accepere, Aristot. Pygmæos sub terra degentes, supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prædicat uiuere, non uanum est, Philostratus libro 3. de uita Apollonij. Pygmæorum & latrantium (*ὀλακτόντων*) gentes in India & in Aethiopia reperiuntur, Idem. Pygmæi homines in Aethiopia sunt, tam parui, ut pueri septem uel octo annorum, &c. ut legimus in Hebraica epistola regis Aethiopum ad pontificem Romanum in Cosmographia Munsteri. Pygmæos Albertus genus quoddam simiarum esse putauit, quod hominum gestus sermonemq; imitetur: & nos plura de eis scripsimus in Capite de Simijs diuersis, sed hic quoq; nonnulla adiciemus, quæ illic desiderantur. Pygmæi (inquit Eustathius) statura sua ne cubitum quidem æquant: denominantur enim à pygone est autem *πυγών* uel *πυγώσων* interuallum, quod à cubiti flexu ad initium usq; parui digiti, uel ad manum extremam digiti in pugnū (quem Græci *πυγυλῶ* uocant, ut inde etiam Pygmæi à Pygme dicti uideantur, quod eorum mensura nō cubitum totum, sed ad pygmen usq; tantum impleat) pertingit. De his traditur quod cornua etiam sibi apponant, & arietum præ se ferentes speciem (*ὡν ὀρνίθαι κελύου*: nisi malis *ὡν ὀρνίθαι κελύου*, ut arietibus eos in pugna inequitare intelligamus) ut Hecataeus ait, crepitaculis quibusdam sonent, & hoc modo grues suos hostes, (*τὰς πυγμαίους χερσίν*,) qui breuitatem ipsorum contemnunt, ulciscantur. Sunt autem agriculturæ studiosi: & ut fertur ridiculè, securim in messem adhibent, (*ἀξίον ἐχέειν ὑπὸ τῶν ἀσπυγῶν*.) Cæterum & aquilonares quosdam Pygmæos esse legimus, è regione Thules (*Θούλης*) circa Inlicita (*Ἰλιτικῆ*)

Pygmaei etiam nani exponuntur apud Grammaticos. breui admodum corpore & uita quae breuissima, qui telis exiguis & in acus ferē tenuitatem exeuntibus utantur. Nec defunt qui homunciones huiusmodi a se uisos affirmant. Ceterum Pitheculia dicitur insula non tales (homunciones) alunt, sed aliae quaedam feruntur. Haec ille. Pygmaei homines parui sunt, qui cum gruibus bellantur, & perdicibus inequant. Basilis apud Athenaeum. At Meneclēs contra apud eundem, Pygmaei (inquit) aduersus perdices & grues pugnant. Inducias habet gens Pygmæa abfcessu gruuum cum ijs dimicantium, Plinius. Gerania urbs fuit Thraciae, (in eo tractu quem Scythae Arotēres tenuere,) ubi Pygmæorum gens fuisse proditur, quos Catizos barbari uocant, creduntque a gruibus fugatos, Plinius. Πυγμαίων τ' ἀπὸ θρακίας (Βραχύντων interpretor) ἀμειλίχια γένετα, Oppianus. Pygmæa mulieris in gruem mutatio describitur ab Ouidio lib. 6. Metam. Vide etiam infra in h.

E.

Grues cum alijs modis, tum ita capiuntur. Cucurbita sicca & decollata excuatur, uisco intus illimitur, inijcitur scarabeus, qui exitum querens immurmurabit, eo sonitu excitata grus accurret, & capite inserto, captoque scarabeo, ipsum etiam cucurbitae uas oculis, capiti que agglutinabit, ut eo penis haerente iam neque uisu neque progressu uti ualeat, sed uno in loco consistat, donec ab aucupe manibus capiatur. Si desit scarabeus, cepae folium iniecisse in aluū cucurbitae fat fuerit. Laqueis etiam facile capiatur, si quis arundinem sectam utrinque perforet, & exiles festucas imponat, ac perforatum lapidem ab arundine suspendat, in media autem arundine ferreum acum figat, & fabam ei inserat, quam grus respiciens laqueo caput insinuet. Hac arrepta, iam retractura caput, collum illaqueatum tenet: perceptoque dolo, sursum euolare nitetur: sed lapidis pondus obfistat, donec ab accurrente aucupe comprehendatur, Oppianus libro 3. de Aucupio. Grūibus pedicas ponere per hyemē conuenit, Vergilius 1. Geor. Strymoniamque gruem funda deiecit, Idem x 1. Aeneid. de filia Metabi. Captae uel pedica uel retibus in mensas transferuntur, Platina. Grues, cygni, &c. quomodo capiantur reti in ripis fluuiorum, pulchre docet Crescentienus 10. 18. Pantheron retis genus est quo urum tur Galli ad passerēs, sturnos, grues, Budaeus. Αρχὴ τε γλαυκῶν λαμοπέλαι γορῶν, In epigramate quodam ueteri. Aquila rapit anseres, grues, &c. Aelianus. Herodius (sic uocat aquilam germanam) altissimē uolat, nam si aues magnae (quas infectatur) altius supra eam euaderent, ut grues & ciconiae, rostrorum acie eum interimerent, Albertus. Falcones capiunt anseres, grues, &c. Crescentienus. Galli falconem gruiē, quasi gruarium, cognominant, qui ad grues capiēdos institutus est. Vidimus accipitrem ex genere perdicariorum palumbis magnitudine, grūē tractum deturbantem, uisenda solertia oculis inuolatam, ita ut praeda torpens & in terram decidens a cane leporario exciperetur, Budaeus. Lanarius falco quomodo instituitur ad gruuum uenationem, supra in eius historia dictum est. Girofalcones capiunt cygnos & grues, Sigismundus Baro. Per grues domesticas aliae capiuntur grues, Author libri de nat. rerum.

¶ Grues Aegyptios sementem facientes offendunt, & mensae (ut ita dicam) in armis ciborum redundantia extructae interueniunt, ac tamen minus inuitatae, hospitalis tamen mensae iure fruuntur, Aelianus. Grues & anseres nocent agris, Verg. Georg. 1. τὸ δὲ καὶ γλαυκῶν κατεπιμῖνοντο χίτων ἐσπερὰ πῶλον νεοῖσι παυεῖν ὄστρον, Suidas in πυλόν. ¶ Plato in Ciuili in Thessalicis campis scribit esse χλωόντας & γορῶντας, hoc est anserum & gruuum pascua. ¶ Qui sibi metuit, noctu praesertim dormiens, a uenenosis animalibus, nutriat secum grues & pauones, Auicenna & Rafis. ¶ Aethiopes ex Asia in locum clypeorum pelles gruuum praetendebat, Herodotus lib. 7. ¶ Tibiae primum ex gruuum tibijs, unde nomen habent, tum ex arundinibus factae sunt, Perottus.

¶ Initium hyemis clangore suo migrantes in sublimi grues designant. Quin & gaudebit arator Plebe gruuum prima: gaudebit tardus arator Agmine pigrarum, (&c. deest.) Auianus. Obseruato quando gruis uocem quotannis alte in nubibus clangentis audias, haec enim signum arationis adfert, & hyemem pluuiam praenunciat, Hesiodus. Cum grus crocitas in Libyam migrat, ferrico, Aristophanes in Auibus. Χαίρετε καὶ γορῶνται ἐγγέλαι ἀρῶντες ἀσπυρὸν ὄστρον ὄστρον: ἢ δὲ ἀσπυρὸν αἰτήματα μάλα, &c. Aratus, hoc est, Agricola qui messem celeriore (uel tempestiue ferere) desyderat, gaudet grues maturius migrantes apparere: contra qui tardio rem messem uel sementem (Theon utroque modo exponit) optat, tardiore gruuum aduentu latatur, solet enim mox a gruuum migratione hyems & pluuiā ingruere, ea que citius, si grues mature & in magnis turmis appareant: tardius uero, cum ferō & non in magnis turmis, sed per interualla & pauciores, & paucim moram diutius trahentes migrant. Grues ante blandam tranquillitatem (cum longam tranquillitatem futuram praesentium) omnes simul ad eundem cursum (uolatum coniunctum uno continuo ordine, & recta extensione) ceu bona spe fretae (ἀσφαλῶς, tutae a tempestatibus) pergunt, neque retro se conuertent in serenitate uolantes, Aratus. Vbi Scholiastes Theon, Praesentientes (inquit) tranquillitatem aliquandiu duraturam, in sublime se efferunt, fiducia plene ad tam longinquum iter. Quod si uentus & tempestas incidierint, retro ferri solent, & ordinem turbare, & metum clamore testari. Βοῶσι δὲ πάλιν ἐς ἀδύμηναι, ἔπει εἰς τὰ θόρυβον τὸ πτόνον ἐν χειμῶνι γίνονται, hoc est, quanquam (non solum propter metum, sed) etiam gaudentes clangunt cum hyemis tempore ad loca calidiora peruenerint. Et mox, Caelo tranquillo licet interdum retro & inordinate uolent, aequalem tamen & continuum (λείπ) uolatum peragunt. Fieri quidem uidetur, ut cum aer durior densiorque (ut sit propter uentos & frigus & pluuias) occur-

rit, retrò uertantur grues: cum contra lenis, placidus & æquabilis est, rectà pergant. Tunc & Strymonias circunuoilitare (forte, rectà uolitare) repente Suspicias, & per apta (uersus est mutus) ubi mitior annus Sponte procellosum disiecit aera cœli, Auienus ex iam citato (ni fallor) Arati loco. Imminente tempestate, non solent in alto oblongi gruum ordines eodẽ ductu pergere, sed conuersi retrorsum feruntur, Aratus. Vbi Theon, Grues (inquit) aiunt, cum pluuia futura sunt, nec in sublimè ferri, nec ita rectà pergere, sed retrocedere. Auienus ex Arato sic transtulit, Si Threicia per aperta Sponte grues trepidant, nec sese audacius æthræ Committunt. Grues nauta cū uidet gyros agere, subindeq; reuolutare in medio maris intelligit, contrarijs uentis impellentibus illas, ab itinere instituto abstinere, auium discipulus factus, ad portum reuauigat, & nauem incolumem seruat, Aelianus. Grues silentio per sublimè uolantes serenitatem, sic noctua in imbre garrula; at sereno, tempestatem, Plinius. Grues ex mari in mediterranea uolantes, tempestatum atroces minas intelligenti significant; eadem silentio & quiete uolantes, serenitatem promittunt, Aelian. Grues in mediterranea festinantes uentum præfagiunt, Plinius. Turbulente clamantes acerbam tempestatem denunciant, Aelianus. Nunquam imprudentibus (hominibus) imber Obsuit, aut illum surgentem uallibus imis Aeriæ fugere grues, Verg. Georg. 1. Earum clangores pluuias accersere fama est, Aelianus. Quum nubes pluuias prospiciunt, clamant & uociferantur, ac duces suum celeriores captare uolatus sollicitant, Isidorus.

Grues Polluci nominantur inter aues quæ in cibos ueniunt, idem *ἰσχυροί*, id est gruum pascua à Platone nominata meminit, ut iam apud ueteres grues cibi gratia anserum instar etiam domi & in uillis nutritas appareat. Balearibus insulis in honore mensarum est uisio, sic enim uocant minorem gruem, Plinius. Cor. Nepos, qui diui Augusti principatu obiit, scripsit ciconias magis placere quàm grues: cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo uelit attingisse, Plinius. ¶ Gruis & anseris caro conueniunt accipi in cibo, sed absq; multo sanguine, nam si eo copiosiore utatur accipiter, corde grauatur, (tanquam homo ebrius uino,) & ad uenationem ineptus fit, Demetrius Constantinop. Valentissima materia est & plurimi nutrimenti, omnis grandis auis, ut anser, grus, Celsus. Gruum carnes calidæ sunt, sicca & fibrosa: & ideo post duos dies quàm iugulata fuerint, eas esse oportet, Sanguinem temperato crassiore & magis melancholicum gignunt, Symeon Sethi. Caro gruis crassa est, neruosa & fibrosa, difficilis concoctu, & sanguinem atribiliarium parit, Rasis. Est hæc auis terrestris naturæ, carne dura, Albertus, grauiore quàm reliquarum auium, Author de nat. rerum, uitanda illis quos hæmorrhoides crebro uexant & maxime pulsantes, Arnoldus Villaroua. Gruis caro à Theodosio perhibetur frigida, Ioannes uerò eam calidam ponit, mihi quidẽ frigida magis quàm calida uidetur, est enim crassa substantiæ, difficilis concoctu, & sanguinem malum generat, unde eam frigidam & siccam esse consicio: sicciorem tamen quàm frigidiorẽ. Eligenda est iuuenis, per falconem aut aliam auem rapacem capta, Salubriores erunt, si antequam coquantur suspensæ à collo lapidibus ad pedes alligatis per diem & noctem pendant; item si aromatis condiantur, & uinum generosum superbibatur, Mich. Saonarola. Elluchasem quoq; uno alteroq; die post interfectionem seruari eas iubet, lapidibus ad pedes alligatis suspensas, ut teneræ fiant carnes earum; deinde diu & diligenter decoqui. Post gruum carnem ingestam chalice mellitum sumi debet, & uinum bibi suluum, & (cibi aut potus) huiusmodi sumi, qui ut citius distribuatur & excernatur efficiunt, sunt enim hæc aues neruosæ (carnis,) & crassæ pinguedinis, Elluchasem. Ex gruib; cibaria quotis modo cocta, tardè coquantur: atram bilem augent, & recrementi in se quàm alimenti plus habent, Platina. Grues torminosi in cibo profunt, Marcellus. Otidum caro medium quendam locum habet inter anserum & gruum carnes, Symeon Sethi. Ciconiæ caro eadem ferè quæ gruis est, Platina. mihi quidem ciconiæ caro humidior, gruis uerò sicciore uidetur. ¶ Jus gruum uocem clarificat, & semini genitali adijcit, Symeon Sethi. ¶ Ventriculi animalium non laudantur in cibo, præter uentriculum gallinarum, aut anserum, aut gruis, Arnoldus de conser. sanit. Occisa grus in pennis iaceat (uel potius, collo suspendatur, lapidibus ad pedes alligatis, ut supra dictum est) æstate per diem unum, hyeme per duos, sic enim caro tenerior (& faciliore concoctu, Hali) fiet, Albertus. Grues & phasiani mactati biduo æstate, hyeme triduo seruari debent, Arnoldus de conser. sanitate. Caro ex auibus habentibus duras carnes, (ut sunt turtures, grues, anates feræ, & huiusmodi) comedi debet à nece earum duodecim horis in hyeme, Auenzoar, uel potius uiginti quatuor horis post, ut Isaac scribit, Ant. Gazius. Rasis simpliciter ad plures à mactatione dies gruem seruari iubet; Symeon Sethi duos dies postquam iugulata fuerint nullo æstatis aut hyemis discrimine adnotato. ¶ Mazonomo (genere lancis, Acron) pueri magno discepta ferentes Membra gruis sparsi sale multo non sine farre, Horatius. Grus elixari debet, Platina. Eiusdem de porello lactente condimentis quibusdam farciendo assandoq; uerba recitauit in Sue G. Idem autem (inquit) fieri potest ex anserẽ, grue, &c. Gruem cum coquis, caput eius aqua non cõtingat, sed sit foris ab aqua, cum cocta fuerit, sabano calido inuolues gruem, & caput eius trahe, cum neruis sequetur, ut pulpæ uel ossa remaneant, cum neruis enim manducari non potest, Apicius 6.2. quo in loco uarios grui & anati coquendis seu condiendis communes apparatus describit, quos nos omnes in Anate F. recitauimus.

G. Grues

Grues torminosas in cibo profunt, Marcellus. ¶ Ius gruum uocem clarificat & femini generali adijcit, Symeon Sethi. ¶ Caput gruis, oculi, & uenter siccentur, & tosta cum omnibus conrentis redigantur in puluerem: quo sanantur fistulae, cancer, & omnia ulcera, Arnoldus Breuiarj 5, 21. ¶ Galenus in opere de compos. medic. sec. locos, recitat compositionem quandam Andromachi ad uitia sedis cui inter caetera cerebrum gruis immiscetur. ¶ Ex medulla cruris gruis fit alcohol, id est collyrium, Serapio 7. 33. Vide inferius in Felle. ¶ Tubera & quaecunque molliri opus sit, efficacissime anserino adipe curantur, idem praestat & gruum adeps. Gruis adeps remissus durities omnes soluit, Constantinus. Cum adipe anserino remissus, locorum durities & concrenones discutit, Sextus. Rigor ceruicis adipe anserina, uel porius gruina perunctus, uelocissime mollietur, Marcellus. Pingue illud, quod cum coquuntur grues superfluit, si auribus instilletur, auditus grauitati mederi creditur, tum & harum pinguedo cum scillitico aceto sumpta (παράλαμ-
 λωμένη) in balneo lienis durities iuuat, Symeon Sethi. ¶ Iecur gruis utile est contra dolorem renum & operationem (uox corrupta uidetur) uesicae, si aridum bibatur pondere drachmae cum aqua cicerum, Rasis. ¶ Fel gruis medetur aduersus spasmodum oris, & si drachmae pondere cum zambac immittatur in nares, Rasis, est autem sententia imperfecta, quae forte completi potest ex aliorum scriptis quae nunc subiiciemus. Fel gruis calidum subtile, si cum aqua sancti naribus instilletur, paralytici prodest, & facit titillationem, (uidetur aliquid corrupti,) Haly. Sunt qui tradant, si gruum fel cum zambacelo (quidam inepte oleum baccharum oliuae interpretatur) miscetur, memoriae lapsi prodesse. Sunt & qui harum etiam felle ad oculorum morbos feliciter utantur, Symeon Sethi. ¶ Gruis testiculi utilissimi sunt ad albuginem oculorum, si fundantur, & apponatur sal gemmae: tum aridi terantur, & cum spuma maris & stercore lacertae & saccharo imponantur oculis, contra icterum & plagam oculi ablue hoc totum; Rasis. ¶ Gruis & columbae simum eandem facultatem obtinet, ut in Antballomenis Graecis legimus. Anseris, accipitris, gruum, & similia stercora, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia esse experimento compertum est, Aetius 2, 117.

H.
 a. Grues masculino & foemino genere dicuntur, ut Nonius & Seruius obseruauerunt. Strymoniaeque grues, Verg. 1. Georg. Longior hic quam grus grue tota cum uolat olim, Lucilius apud Nonium. Virum tu hunc gruem Balearicum, an hominem putas esse? Laberius apud eundem.
 30 ¶ Grues etiam Naupliadae uolucres dicuntur, ut Textor annotauit, & Palamedis aues, quoniam Palamedes Nauplii filius ex earum ordine tres literas reperisse fertur. Clangunt Naupliadae uolucres, & peruia pinnis Nubila conscribunt, Politianus, uide supra in c. ubi de literato gruum ordine scriptum est.

¶ *Γρου* generis epiceni est, Suidas, Io. Tzetzes in masc. & in foemino genere utitur, Basilis & Menecles apud Athenam masc. genere. *Γρου* semper in foemino genere efferes, non masc. sicut etiam *Γρου*, si Attice loqui uolueris. *Γρου* dicitur quasi *γρου*, ἀπὸ τοῦ τῶν γῆ (πῆρὶ γῆς ἀποφραγῆ) ἄδελφῶν; hoc est, ab eo quod terrae femina perscrutetur. unde *ἀποφραγῆ* (frugilega) nominatur, femina enim quae terra non obruta fuerit in agris, colligit, Varinus & Eustathius, de auicula exigua quae spermologus similiter uocatur, inter Passeres dicam. Aut forte geranos uocata est, quod colore cinereo & fere cano tanquam geron, id est fenex appareat, quin etiam in fenescite color pennarum ad nigredinem ei mutatur. *Γρου*, honorandus, *Γρου*, (ut & *Γρου*, & *Γρου*, *Γρου*, *Γρου*, Hefychius & Varinus, legendum puto *Γρου*, id est grus, cum accentu in prima, nam & *Γρου* nonnullis grus foemina exponitur, (ut *Γρου* mas) secundum Aelium Dionysium, citante Caesio. *Γρου*, grus, Tyrrhenis, Hefychius & Varinus. *Σουίσις*, grus mas, lidem: dicitur forsitan a uoce, nam & Aristoteles grues in postremo migrantium agmine ἀποσεισῆται ait. *Σουίσις*, grus, Polythenijs, lidem.

¶ Epitheta. Grues aëriae, (id est, altius uolantes) Verg. 10. Aeneid. Altiuola, Alciatus. Hyberna Rhodopes grus, Statius Sylu. 4. Strymoniam gruem, Ver. Aeneid. x. 1. Seruius Thraciam interpretatur. Thracia grus, Ouidius 3. de Arte. Reperio & apud Io. Textorem haec epitheta.
 50 Grues aduenae, altiuolantes, Thracum uolucres, rapidae, querulae, profugae, granilegae, uagae. *ἀρπάζουσα* ἀποφραγῆ *ὄψις* (alias *ὄψις*, Suidas in Bistonia) *βιστονία γρου*, In epigrammate. Thracia olim Bistonia dicebatur, ut in Bifone dixi. *ἀρκυ* πῆ γλαυροῦ λαμπεροῦ γρου, In epigrammate. *ἠερίαι γρου*, apud Homerum: Eustathius & alij interpretantur matutinas, uel in aere uolantes. Vergilius quoque grues aërias dixit. *Κραταινάς*, Calabro. *ἠερίαι γρου* χαροῦ ἀρχαῖ *παῖδες ἀράων*, Oppianus. *λίβυσα γρου*, Babrius apud Suidam. *ἠ μακρογῆλυ ἠερίαι*, id est auis proceri colli, pro grue, Melanthius apud Athenam. *ἠ μακρογῆλυ ἠερίαι*, Eustathius.

¶ Gruere dicuntur grues, ut siues grunnire: unde tractum est congruere, hoc est conuenire. quia id genus uolucrum minime solitragum est, Festus. Et alibi, Congruere dictum est a gruibus, quae non se segregant, siue cum uolant, siue cum pascuntur. Ingruere est simul gruum modo inuadere;
 60 Perottus. ¶ *Γρου*, imber apud Cyrenaeos, ἀπὸ τοῦ τῶν γῆ *Γρου*, Varinus. Diades suis scriptis ostendit se inuenisse coruum demolitorē, quem nonnulli gruem appellant, Vitruuius, uide in Coruoa. Sunt qui gruem exponant machinam ad subleuanda onera, sic dictam quod in longum pro-

minens collū gruis referat, cuius saepe meminerit Vitruuius. Vide Budæum in Pandectis. Tympanum, Græci etiam géranon appellant, est rotæ ambitus magni generis, cuius circumactū calcanti- bus hominibus adfixas pro gradibus regulas, axis fune obuoluitur, atq; ita onera extolluntur, aut sublata deprimuntur, Philander in Vitruuium 10. 4. Nostri hanc machinam uocant ein steinrad/ quod ad saxa potissimum eleuanda huius rotæ usus sit. Geranium uocatur lignum, quo ex puteis hauritur aqua, celoneum item nuncupatum: nam κέλυ lignū est, νόδον adnuere, Cælius. *Κελάριον, γέρανιον μικρόν, το ἀνενδύον καὶ κατανόον*, Varinus, uide in Ciconia 2. γέρανον etiam est machina quæ- dam quæ ē sublimi demittebatur ad raptum corporis alicuius, quo usa est Aurora cum Memnonis corpus raperet, Pollux libro 4. Géranos est uncus (harpax) in scena paratus à mechanopœo, quo persona aliqua rapiebatur, ὅς (δὲ ὁ forte) ὁ ἰσοκράτους ἢ ἰσοκράτους παραγωγός (ἀγνῆτος), Varinus, 10 Dicebatur item γέρανον instrumentum ligneum in quo pisitores farinam pinsunt: unde & farinas (πικ- ῶδες) γέρανια cognominant, Helychius & Varinus. Nos tale instrumentum inter uariam rei ru- sticæ supellectilem, depictum dedimus in Boue H. e. Simili etiam (pila scilicet, cum pistillo qui à fune pendet, funis autem alligatus est perticæ flexili quæ per transuersum tabulato superiori affixa est) figuli nostri utuntur: & simili ferè puto molitores ad excorticanda & frangenda legumina, nec inepte aliquis etiam malleos istos quibus lintea ad usum chartæ parandæ comminuuntur, grues di- xerit. ¶ Fuit & geranos saltatio, quam nostris literis dicere gruem licet, numerosa erat saltationum turba, quadam uolantium gruum similitudine, instituta hæc primum fertur à Theseo apud aram Deliam, dum exitum de labyrintho imitatur, Cælius. *Τὴν δὲ γέρανον ἤτις παύθη ἀρχόντος, ἐκαστος ἐφ' ἑκά- στου ἤτις ἔρχεται, τὰ ἄκρα ἐκατέρωθεν τῶν ἰγυῶν αὐτῶν, τῶν περὶ οὐσίας πρώτου περὶ τοῦ δάλλου βωμῶ ἀρμυνημένω τοῦ πλὴν ἐπὶ τῶν λαβυρινθοῦ ἐξελθῶν*, Pollux lib. 4. Ἡ γέρανος, princeps & coryphaeus chori & saltationis in De- lo, Varinus: quasi geranum, id est sequentem saltationem post se trahens. ¶ Geranochrus, color est lanæ à gruibus uocatus, Hermolaus. Apud Plinium in Epidico de geranio uideo mentionem haberi, corruptis licet uulgatis codicibus: Cerinum (inquit) uel geranium, & epiphonema statim per annominationem subiungit, Gerræ maximæ. hanc uerò (uestem) à colore gruis cinericio pu- to dictam, ut ea sit quam Græci αἰσθηδὴ uocant, Cælius Calcagninus in Epistolis. ¶ Geranop- pas legitur in scripto quodam Hieronymi ad Eustochium, de sene quodā monacho: Huic (inquit) inimica castitas, inimica ieiunia, prandium nidoribus probat, & altitils γέρανοππάς, uulgò pipizo no- minatur, Ipse (inquit Cælius Rhodig.) malim legere γέρανον ἀνοπίπας, id est fenex temulentus, quam plebeia uoce pipizonem dici solitum coniectamus, nam ππιζον fugere significat. ¶ Plato in Ci- uili γέρανος βωτίς esse scribit in Theisalicis cāpis: sed Pollux ex Platone γέρανος βωτίς legitur per σ. ¶ De leucus ad nos misit tigrin, & oportebat nos illi uicissim remittere διελών Τεργεραννον, ὃ γὰρ γίνεται τῶν ἀνθρώπων, Philemon in Neara apud Athenæū, ego quid per uocē τεργεραννον significetur non assequor. ¶ Sturpes. Geranium, γέρανιον, herba à Dioscoride (uel quisquis est qui nomenclaturas diuer- sas adiecit) pelontis etiam uocatur, (malim pelargitis; quod scilicet instar rostri uel gruis, uel pe- largi, id est ciconiæ, pericarpia sua ueluti acus quosdam rigentes proferat,) & echinastrium (quod a- cus illi ueluti spicula in echino rigeant) & geranogeron: cuius formæ uiriumq; descriptio, omnino eam quæ pecten Veneris appellatur quibusdam, referre mihi uideretur: nec obstat quod eadem forte caucalis alibi dicta uideatur, alia enim caucalis Dioscoridis esse potest, &c. Est & alterū geranium Dioscoridi, folijs maluæ similibus, cui in coliculatorum cacuminibus apices quidam prominent simi- litudine gruini capitis cum rostro, aut caninorum dentium, nullo in medicina usu. Sunt in follicu- lo illo (pericarpio) geranij secundi cum uiridi colores alij plures, præsertimq; cinereus, tam præsen- ti totius colli capitisq; & rostri gruini imagine, ut aptiore pictura ostendi à peritissimo pictore ani- malis eius tota ea pars non potuisset, Marcellus Vergilius. Est & gruina inter secundi geranij no- menclaturas apud Dioscoridem, mihi quidem eadem nominis ratio à gruini rostri similitudine ad pericarpia in his stirpibus, in utroq; geranio conuenire uideretur, etsi authores secundo tantum gene- ri hos acus adscribant, cui folia ut maluæ, uulgò cognito, pedem columbinum uocant, Plinius gera- nij genus unum folijs cicuta facit, minutioribus: alterum uerò anemonæ folijs &c. uideretur autem mihi ex diuersis authoribus hæc descripsisse, & unum geranij genus (possunt enim eadem folia uel anemonæ comparari, uel cicuta ut minora sint tamen) in duo distraxisse. Est & tertium apud nos⁹ geranij genus, folijs ferè pimpinellæ, sed magis diuisis, binis è regione, quam acum pastoris uulgò quidam nominant. Herba Roberti quoq; uulgò dicta, quam inter sideritides ponunt eruditi, & alia quedam syluestris in montibus ferè nascens, radice sanguinea, (unde nomen ei apud nos, blut- wurts) apices acuum instar habent eadem qua gerania effigie eminentes. Plinius id genus cui fo- lia anemones, radicem inquit malū modo rotundum habere, cum Dioscorides simpliciter ἰσὺν ἀνε- μωνίου dixerit, hoc est radicem subrotundam: ego oblongam & teretem accipio. Radix è gera- nio (inquit alibi Plinius) peculiariter secundis inflammationibusq; (lego inflationibus ex Diosco- ride, & ipso Plinio in præcedentibus de geranio scriptis) uuluarum cōuenit. Apud Helychium & Varinum γέρανιον pro herba scribitur. ¶ Quinquefolium herbā aliqui Germanicè uocant Erant- fuis, id est gruis pedem, quasi geranopodium, ego inter lychnidis coronariæ nomenclaturas apud⁶ Dioscoridem geranopodium legere memini. ¶ γέρανια, quæ secundum aliquos hydna dicuntur, hoc est tubera, Eustathius. Cranium, tuber & fungus radice carent, Theophrastus 1, 9. Græcè le- gitur,

De Grue. H.a.b.c. Lib. III. 519

gint, ἄνθος, μύκης, ἰσός, κρούσιον, sed Athenæus lib. 2. pro duabus postremis uocibus, habet ἰσός & κρούσιον. quanquam is locum Theophrasti citat non super arenibus radice, sed super habentibus corticem læuem. Hydnon est quod aliqui aschion uocant, Theophrastus 1. 10. hic etiam Athenæus pro aschion legit γεράνειον. Quærendum an tuberi appellatio cranij melius contineatur propter ro-

unditatem. ¶ Geranites gemma à gruīs colore (aliàs collo) nomen habet, Plinius. ¶ Grus marinus, piscis quidam ab Aeliano descriptus, &c. ΝΕΡΟΓΥΡΥΝΟ, νερογυρῶν, hoc est grus nigra, à Græcis uulgo dicitur (ut audio) auis quædam aquatica. Ardeam Hispani quidam grou, quasi gruem appellant, propter quandam corporis similitudinem.

10 ¶ Icones. Aegyptiorum sapientes hominem sibi ab aduersariorum insidijs cauentem cum uo- lunt significare, gruem uigilantem pingunt, hæ enim hoc seipsas præsidio custodiunt, tota nocte per uices excubias agentes, Orus. Idem syderalis scientiæ gnarum cum significant, gruem uolantem pingunt, illa enim altè admodum uolat, Idem. Typographi quidam pro insigni suo gruem habent pingunt, qui pede altero attractio lapillum sustinet, uigilantiæ & diligentæ monumentum. Gulosi hominis icon gruino collo ab Alciano repræsentatur, cuius Emblemata infra in fine huius historiæ po- nam. Luquicus Dominicus in Italica descriptione Theatri Iulij Camilli, inter imagines Ioui at- tributas: Sub Gorgonibus Iouis (inquit) erat imago gruīs, quæ cælum uolatu petens, rostro cadu- ceum tenebat: & elabente è pedibus eius pharetra, sagittæ effusæ per aerem cadebant dispersæ: qua- lem memini iconem uidisse in auersa parte ueteris cuiusdam nummi. Grus animum uigilantem si- gnificat, qui iam defessus & fastidians mundum eiusq; imposturas, tranquillitatis desiderio ad cæ- lum euolat, caduceum hoc est pacem & tranquillitatem gerens. E pedibus uerò pharetra cum sagit- tis excidit, hoc est curæ huius mundi relinquuntur. In hanc sententiam Pfalter: Quis dabit (inquit) mihi pennas sicut columbæ: & uolabo, & requiescam.

¶ Propria. Gerana, γεράνη, mulier quædam fuit, apud Pygmaeos olim diuinis honoribus affe- cta, & à Junone in auem gruem conuersa: uide infra in h. ¶ Gerania urbs fuit Thraciæ, (in eo tra- ctu quem Scythæ Arotères tenuere,) ubi Pygmaeorum gens fuisse proditur, quos Catizos barbari uocant, creduntq; à gruibus fugatos, Plinius. Gerania locus est in Laconico agro, Idem 4. 5. Ge- ranthæ urbs Laconicæ est Pausaniæ, Stephanus. In ora Græciæ oppidum est Geranea, Idem. Ge- rania uocatur promontorium in Megaride (cuius meminit Lysias) in mediterranea uergens, ac ob- longum, indeq; ab figura nuncupatum, Cælius. Stephano γεράνη mons est inter Megara & Co- rinthum, à quo se præcipitem dedit Ino cum fugeret Athamantem, (ut meminit etiam Scholiastes Pindari in argumeto Isthmiorū.) A primitiuo γεράνη (inquit) deriuatur γεράνη, gentiæ γεράνης uel γερανειδης. Hunc motem Geraniam fuisse appellatum scribit Pausanias in Atticis, quia Megarus quidam in diluuiio ad uolitantium gruū clangorem eum tranauerit. Geranida: γερανίδα, incolæ Phocidis, Hefychius & Varin. Gerania, γεράνη, oppidum Phrygiæ, Stephanus.

¶ b. G R O M P H E N A M auem in Sardinia reperiri narrant, gruī similem, ignotam iam etiam Sardis, ut existimo, Plin. Stymphalides aues ad gruū magnitudinem accedunt, Gillius. Ibis est cruribus gruinis, Valla apud Herodotum. Theophilus ait Philoxenum Euryxidis filium (ὄψις ἐπιβήτωρ) hominem gulæ præcipuè circa pisces mancipium, non satisfacisse suæ circa ingluuiem li- 40 bidini, gruīs collum optando: cum potius oportuisset eum omnino aut bouem aut camelū, aut ele- phantum fieri, ut & multū & multa cum uoluptate ingereret, Athenæus lib. 1. cum paulo antè Phi- loxeni Leucadij & alterius Cytherij oplophagorum, hoc est gulæ circa pisces obnoxiorum memi- nisset. φιλόξενος τις ὄψις ἐπιβήτωρ ὄψις ἐπιβήτωρ ἢ ὄψις ἐπιβήτωρ ἀπὸ μακροτέρου γεράνης γημῶν κηφατο, ὡς ἀδύμωτος τῆς ἄψ, Aristoteles in Ethicis 3. 10. Ego utrobicq; κούρην legere malim, nam & Macho Comicus apud Athenæum lib. 8. de Philoxeno Cytherio scribit, optasse illum sibi collum tricubitale: φιλόξενος ποδὶ ὡς λίγος, ὁ κούρην ἔφατο τριῶν ἔχει τὴν λέξη γὰρ πύχνη, ὅπως καὶ πεπνυμένω ὄψις πλείων γούρων, καὶ πλείον ἄμα καὶ τὰ βρώματ' ἰδὲν ἴσθ' ἰσθ' sed Philoxenum Eryxidis à Plutarcho quoq; memorari Cælius annota- uit, quare nihil definitio. Clearchus non Philoxenum; sed Melanthium quendam ait optasse sibi τὴν μακροτέρου ὄψις ἐπιβήτωρ τὴν τροχίλου, ἢ ὄψις πλείων τοῖς ἰσθ' ἰσθ' ἰσθ' Athenæus. ¶ Ibis nigra in Aegy- 50 pio pedibus est gruinis, Herodotus. ¶ Apion refert Oeneo in Menide regnante, bicipitè gruem apparuisse, tumq; Aegyptum feracem extitisse: atq; sub alio rege quadricipitem auem uisam fuisse, & quantā antea nunquam Nilum alluione redundasse, frugumq; ubertatem mirificam fuisse, Aelianus.

¶ c. Parasitus quidam apud Athenæum, multa de se iactans, inter cætera nihilo se gruē infe- riorem esse ait ad matutinam absq; calceis deambulationem: ἀνυπόδητος ὄρεος ἀδύπατος γερῶν. ¶ Capra quidem cytisum sequitur, lupus inde capellā, ἡ γερῶν τῶν ἀρῶν, (id est grus uerò ararum,) ἐγὼ δ' αὖτ' ἐπὶ τῆν μεμνῆμαι, Theocrit. Idyllio 10. Trahit sua quæq; uoluptas. Aegirus agricola in episto- lis Theophylacti Simocati, de gruibus conqueritur Platano rustico, quod messes ipsorū inuadant & spem frugum consumant. ¶ Cattuzæ & Rhacole Stephano, regio est Pygmaeorum, & incolæ 60 Tuillyi, ut Cares uocabant, Plinius Catizos hanc gentem appellauit. ὄρεος δὲ τὰς γερῶν ὄρεος, τὸ χω- ρὸν ἐκατέρωθεν τῶν ὄρεων, Stephanus: Pendula ceu paruīs moruæ belia colonis Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo; Ordinibus uarijs per nubila textur alis Littera, pennarumq;

notis inscribitur aër, Claudianus. *Τῆσ' δ' ἄρ' ἰσημερινῆσ' πρὸς εὐρέσθ' ἰδυαὶ ἠδὲ φάσγαυον, καὶ ἄλλοι
 ποὺ ὄγγου ἔχουσιν, Oppianus. Clamorem ad sidera tollunt Dardanidæ muris; Quales sub nubibus
 aris Strymonia dant signa grues; atq; æthera tranant Cum sonitu, fugiuntq; Notos clamore secundo,
 Vergilius x. Aeneid. Κλαγγή (clangor) proprie dicitur de gruuum uoce, hoc uocabulo ab
 initio statim tertij Iliados poeta ter utitur, semel de clamore Troianorum pugnam ineuntium, bis
 de gruuum uoce, est enim (inquit Eustathius) grus avis uocalis, (φωνητικὴ) ut timidiora animalia omnia
 φωνητικώτερα sunt animofis. Τῶν δ' ὡς ἑρμιῶν περὶ τῶν ἰδνῶσ' ἀνασσάσασα, Χλωῶν ἢ γροῦνῶν, ἢ κύνων δια-
 λεχθέντων, ἄσπυρ ἡ μιν καὶ καὶ αἰὲρ ἀμφὶ βέδρα, ἔϊθ' αὖ καὶ φῖθ' ἵστουσι τὸ ἀγαλλόμενα πρὸς τὴν ἁλῆσιν, κλαγγὴ δ' ἑ
 περὶ ἀλλ' ἑνὸν, σμαραγῆ δ' ἑπε λειμῶν, Homerus Iliad. β. ταῖ δ' ἑρμιῶσ' κλαγγῆσιν ἀνασσάσασα
 γροῦνῶσιν, Calaber lib. 5. ¶ Gruem marinum piscem è semine gruuum per mare migratium delapso
 nasci aliqui credunt, ut in Aquatiliū historia recitabo.*

¶ d. Gruum genus quadam prudentia præditū uidetur, Plato in Ciuili. Ad ciuitatem auium
 condendam è Libya uenerant ὡς τρισμύρια Γροῦνοι, θεμελίους καταπραπτικῶσιν ἰδῆσιν. Τότεσ' δ' ἐπίσπυρον
 (ἐξου) αὶ κρείσθ' ποίσ' ἔργων, Aristoph. μά δι, ἀλλ' ἐν ἡ ἡσάσασιν (pirata) μὴ λυπησὶ με, μετὰ τῶν γροῦνῶν
 ἐκείθ' (ab insulis & urbibus) ἀναγρῶσιν τὸν, ἀνθ' ἑμασθ' πολλὰς καταπραπτικῶσιν διχας, Sycophanta apud
 Aristophanem in Auibus. ubi Scholiastes, ἀνθ' ἑμασθ', id est pro lapide, grues enim ore lapillos cir-
 cunferunt, ne in transfursum rapiantur à uētis. ¶ Erasistratus præ nimio aduersus Hippocratem
 contendendi studio, ne communes quidem omnium hominum notitias obseruat, ἀλλ' ἐπὶ καὶ τῶν
 γροῦνῶν ἀνοκτῆσθ' ἐνοίσκεται, Galenus in libro de phlebotomia contra Erasistratum. hoc est, Sed ip-
 sis etiam gruibus mentis habere deprehenditur. ¶ ἄλλ' ὡς ἑρμιῶν περὶ τῶν ἰδνῶσ' ἀνασσάσασα, Homerus Iliad. β.
 ¶ In breuis staturæ hominem scomma Iuliani: ἀσφαιλῶσ' οὐκ ἐπὶ ἡσ, με σὶ κλάσθ' ἄμα τῶν γροῦνῶν
 ἡδὲ μιν γροῦνῶσ'.

¶ e. Gruum cerebrum quippiam amatorium habet, utile ad conciliandam mulierum gratiam,
 si modo bene animaduertunt qui hac primi obseruarunt, Aelianus.

¶ f. In Coryis Thracum regis conuiuio apud Athenæum grus etiam appositus memoratur.

¶ g. Pulmonis uulturni dextræ partes uenerem concitant uiris adalligatæ gruis pelle, Plin.
 Iecur ranæ dryopetis (aliàs diopetis) & calamitæ in pellicula gruis alligatum uenerè concitat, Idem.
 Negant illos in uillo labore lassescere, qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant, Idem.

¶ h. Iocatur Epicarmus apud Athenæum ludendo circa uoces ἑρμιῶν & γροῦνῶν, ὁ Ζεὺς μὲν ἐκ
 λιστῆσ' ἑρμιῶν ἑσθ' ἢ παμπόνησ' ἑρμιῶν ἡ τῶν ὄ γροῦνῶσ'. ἄλλ' ἐπὶ γροῦνῶν, ἀλλ' ἑρμιῶν ποι λιστῆσ'. ¶ Apo-
 Iogus de grue, quæ stipulata mercedem os lupi gutturi inherens immisso capite eduxit, relatus est
 in Lupo, in prouerbio, E faucibus lupi. Qui in conuiujs griphos inenarrabiles quodāmodo probant,
 Aefopeam uulpem gruemq; imitari uidentur, quarum utraq; facetoso conuiuij apparatus al-
 teram delisit ac dimisit incenem, Cælius. ¶ Pygmæa in gruem mutata memoratur in descrip-
 tione telæ Palladis, apud Ouidium Metam. lib. 6. Bæus author est Cygnum regem Ligurum à
 Marte conuersum esse in suinominis auem: & cum ad Sybarin fluuium peruenisset coiuisset cum
 grue, Idem scribit, insignem quandam mulierē apud Pygmæos fuisse (hæc ab Eustathio γροῦνα uo-
 catur) quæ cum à ciuibus deæ instar coleretur, ueros deos ipsa cōtempserit, maximè uerò Iunonem
 & Dianam. Quare indignata Iuno in speciem informem, auis scilicet, ipsam cōuertit, & Pygmæis,
 à quibus antea colebatur, inimicam & exosam reddidit. Addit, ex hac & Nicodamante testitudinem
 terrestrem natam esse, Athenæus. Meminit etiam Aelianus de animalibus, 15. 29. ¶ Aues homini-
 bus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, grus Cereris, Porphyrius libro tertio de absentia
 ab animatis.

¶ Prouerbia. Grues lapidem deglutientes: Vide supra in c. & in d. ¶ Gruibus stolidior,
 Vide supra in d. ¶ Ibyci grues, αὶ ἰβυκῶ γροῦνῶν, Græcis in prouerbium abierunt, quod dici con-
 suevit, quoties sceleribus nouo quodam & improuiso casu proditis, sceleris poenas dant ijs quos læs-
 ferunt. Id ex huiusmodi quodam euentu natum memorant. Ibycus poeta quidam, cum in latrones
 incidisset iam occidendus, grues forte superuolantes obtestatus est. Aliquanto post tempore cum
 ijdem latrones in foro sederent, rursumq; grues superuolarent, per iocum inter se suffrabant in au-
 rem, αὶ ἰβυκῶ ἐκθῆσ' παρεσθ' id est, Adfunt Ibyci ultores, Eum sermonem absidentes in suspensionem
 rapuerunt, maximè desyderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam sibi uellet ea oratio, hæsitauerunt
 atq; inconstanter responderunt. subiecti tormentis facinus confessi sunt, atq; ita uelut gruuum indi-
 cio poenas Ibyco dederunt: ac (aut) potius suo ipsorum indicio, ut dicitur, perierunt. Huiusmodi fer-
 me Plutarchus in Commentario de futili loquacitate, Meminit huius adagij Ausonius in Monosyl-
 labis: Ibycus ut perijit: uindex fuit altiuolans grus, Extat super hac re Græcum Antipatri epigram-
 ma, (in Anthologio.) Erasmus.

¶ Emblema Alciani, quod inscribitur Gula. Qui larū aut manibus gesset onocro-
 talum. Talis forma fuit Dionysi & talis Apici, Er gula quos celebres deliciofa facit.

DE GRYPE, PRIMVM EX VETERIBVS, deinde recentioribus,

G R Y P S generis masculini, in gignendi casu facit grypis, ut apud Græcos γρυψ, γρυψος (etsi alii qui primam circumflectant in obliquis, quæ quidem apud Vergilium longa est, lungenur iam gryphes equis, ego utroque modo, aliàs cum acuto, aliàs cum circumflexo; in uetustis Græcorum codicibus scribi reperio) non γρυψος, multi tamen Latini, etiam ueteres, gryphas per ph, scripserunt, nos utroque modo utemur, etsi absque aspiratione grypem scribi magis placeat. Non defunt qui etiã gryphum scribant in secunda declinatione, quos non probarim: & minus illos qui gryphonem in ter-

10 tia. γρυψος, ὁ γρυψ, Hesych. & Varin, legitur autem apud Lycophronem, ἄδιστα διασπα γρυψὸν ἐπὶ γρυψῶν πάλω, aliqui γρυψὸν, id est truncum uel stipitem interpretatur, Lycophron pro nauis accipit, ut Cælius annotat, etiam si ad Alexandrum posse referri putat interpretes. Picos ueteres esse uoluerunt, quos Græci γρυψος appellant, Nonius. Picos diuitijs qui aureos montes colunt Ego solus supero, Strophilus inuento thesauro in Aulularia Plauti. ¶ Hebraicã uocem peres, פֶּרֶס, aliqui gryphem interpretantur, nos potius accipit, Paulus Fagius. Deuteronomij 14. inter aues immundas Hebraicè peres legitur, in translatione L X X, interpretum γρυψ, & sic Procopius quoque habet, (ἄπο- 20 φάριες ὁ νόμος τοῦ ἀετοῦ καὶ τοῦ γρυψοῦ,) & Hieronymus, & similiter Leuitici 11, alij hanc uocem aliter interpretantur, ut indicauimus supra in Capite de accipitibus diuersis. Est & arsih, אֲרִיִּיחַ, Hebraicum nomen, quod ab alijs atque alijs conuertitur accipiter, smerillus, haliaetus, gryps. In Le- xico trilingui Munsteri pro gryphe legitur etiã אֲרִיִּיחַ & אֲרִיִּיחַ, hoc est bargefa & adia, si rectè lego, nescio qua dialecto.

¶ Gryphas uolucres auritas in Æthiopia aduicinate rostri fabulosos reor, Plinius. In Asiatica Scythia terræ sunt locupletes, inhabitabiles tamen, nam cum auro & gemmis affluant, gryphes tenent uniuersa, alites ferocissimæ, & ultra omnem rabiem fauientes: quarum immanitate obstinate, aduenis accessus difficilis ac rarus est. Quippe uisos discernunt, uelut geniti ad plectendam auaritiæ temeritatem, Arimaspi cum his dimicant, ut intercipient lapides, (gemmas,) Solinus. Gryphas Aristæas ait feras esse leonibus (equis, Leoniceus in Varijs, Aristæam quoque citans, non probosimiles, sed alis atque rostro aquilæ, Paulanias, uerum quæ capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed aurita habeant, Leoniceus. Grypibus (γρυψί) maculas ceu pantherarum inesse aiunt, Paulanias in Arcadicis. Aurum quod grypes effodere dicuntur, petre sunt aureis guttis minutissimis confectæ, quas hæc fera rostro discindit. Sunt enim huiusmodi aues in India, & Soli sacre esse perhibentur: easdemque quadrigæ iungunt qui Solis imaginem apud Indos pingunt, Magnitudine autem ac uiribus leonibus pares illos esse tradunt; & ob petrarum cupiditatem sibi inuicem insidiari, elephantos quoque ac dracones superare. Volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues, non enim pennarum sunt, sed rubra pellicula alarum costæ, tanquam digiti (animalium scilicet steganopodum) connectuntur. Itaque in gyrum delatæ aliquantum uolare, & sublimi pugnare possunt, Philostratus lib. 3. de uita Apollonij. Philostratus scribit grypes superare elephatos & dracones, (Ælianus cum cæteris quidem animalibus grypes pugnare ait, ab elephantis uero & draconibus uinci,) omnia denique animalia præter tigridem, quæ ob uelocitatem ab ea aufugit: uultu quoque non multum ab humano differre, Volaterranus.

¶ Gryphem Indicum animal audio similiter quadrupedem ut leonem esse, robustissimis item existere unguibus, leonum similibus: tum esse posticis partibus nigrum (κατὰ τὴν ὀπίσθον, in nostro codice) anticis uero rubrum: alas autem ipsas non item eiusmodi, sed albicantes ferunt. Ctesias eos ait (τοῦ δ' ἄφ' αὐτῶν καὶ αὐτῶν ἀλλοθι δὲ τῶν ἰνδῶν) id est, collum cæruleis pennis floridè distingui) aquilino ore esse, & capite cuiusmodi pictores fingunt: oculis autem igneis, nidosque in montibus facere, utque ætatis processu grandes non capi, ita earum pullos comprehendere posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumque effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere: quod uero auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod ueri quidem simile uidetur, custodes esse negant, neque enim gryphes auri egere, at contra ipsos cum ad colligendum aurum homines 30 accesserunt, hos de pullis suis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare, atque cum alijs etiam animalibus concertare, easque funditus uincere. Contra autem leones & elephantos non stare, (atque Philostratus has etiã belluas à grypibus superari scribit,) idcirco indigenæ, quod ab huiusmodi animalium robore timeant, non interdum, sed ad collectionem auri noctu proficisci, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi gryphes uersantur, ac ubi aurum effoditur, desertissimus est. Quocirca aurum uenari studentes, mille, aut bis mille armati eo perueniunt, simulque fossoria & saccos afferunt, silentem lunam obseruantes. Quod si gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur, quod & eorum uita ab illorum atrocitate seruatur, & quod etiam aurum Indi domum auferunt. Sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum semel eo profecti sunt, domum non nisi trientij, aut quadrientij interuallo reuertuntur, Ælianus.

¶ Sphingem finxerunt unguibus grypis, Scholiastes Lycophronis. Ad Septentrionem Europæ quam plurimam auri uim esse constat, sed quomodo fiat, pro comperto dicere non queo. Dicuntur tamen id à grypibus auferre Arimaspi, uiri unoculi, quod quidem non crediderim, ut uiri X 3

nascantur unoculi, ceteram naturam habentes alijs hominibus parē, Herodotus libro 3. Aristeas Proconnesius in uersibus suis scriptum reliquit, grypes ob aurum cum Arimaspijs (qui omnes lu-

sci nascantur) supra Issedonos certare, aurum uero quod custodiunt terram proferre, Pausanias. ¶ Aucha uel ancha (nescio cuius linguæ uocabulum, apud Rasim in libro de 60. animalibus cap. 39.) auis est maxima, teste Aristotele, (nihil tale apud Aristotelem extat) ex cuius alarum pen- nis pharetras fieri aiunt, ad condendas sagittas. & ex unguibus eius uasa potoria. Indigenæ ut eas capiant, duos boues alligant in curru alligato lapidibus, iuxta currum uerò tugurium est, in quo la- ter uenator: qui in promptu secum habet ignem & aquam. Et cum aduenerit auis, & unguibus in bouis corpus infixis nec illum auferre, nec ungues extrahere potest, uenator igne alas eius accen- dit: isq; consumptis ut uolare non amplius queat (ignem aqua refinguit, &) capit. Sunt sanè ani- malia omnia in regionibus ab æquatore uersus meridiem tum corpore maiora, tum magis admiran- da, ut elephantes & rhinocerotes, & alia monstrosa. Ceterum in felle huius auis est quædam facul- tas mirabilis aduersus comitalem, cum ad sternutationem ciendam sumitur drachmæ pondere, (ni- mium hoc pondus est:) præstat enim plus quàm ocilece, (uox mihi obscura,) Hæc ille. Aues in Aethiopia tantæ reperiuntur, ut pedibus bouem uel equum integrum abreptum pro pullis cibana- dis auferant, Rex Aethiopiæ in epistola Hebraicè scripta ad pontificem Romanum in Cosmogra- phia Munsteri. ¶ Indorum grypes & Aethiopum formicæ, quanquam sint forma diuisimiles, ead- dem tamen agere fiudent, nam aurum utrobicq; custodire perhibentur, & terram auri feracem ada- mare, Philostratus. Aurum à formicis aut gryphibus apud Scythas erutum omittamus, Plinius.

¶ Grypi nomen impositum mihi uidetur à rostri & unguum aduncitate, qua aquilam referre dicitur, grypum enim Græci aduncum uocant. Gryphes & striges an extent in natura, Angelus Decembrius quærit parte 68. Iungentur iam gryphes equis, Vergilius Aegi. 8. Vbi Seruius, Hoc genus ferarum in Hyperboreis nascitur montibus, omni parte leones sunt, alis & facie aquilis simi- les, equis uehementer infestæ, Apollini consecratæ. ¶ Grypæ, (γρυπᾶς, secundum alios γρυπῶν) di- cuntur nidi uulturum, Hesychius. γρυπῶν γυβουλάκων οἰκιστὴς, Eustathius, Gryphes Hyperboræi, obunci, & Scythici apud T extorem. γρυπῶν γυβουλάκων οἰκιστὴς, ἡμῶν ἰσπόμενα, Aristoph. in Ra- nis, scholiastes interpretatur γρυπῶν, peregrina (ἀλλόετα) scuti insignia, aquilas enim (inquis) so- lebant in scutis pingere. Canathra grypum imagines sunt ac tragelaphorum lignæ, quibus insi- dentes puellæ circumferebantur in spectaculis, ut Xenophon indicat & Plutarchus exponit, Cæ- lius. ¶ Scyles rex Scytharum habuit in urbe Borysthenitarum ædes magnificas, & circa illas è ia- pide candido sphinges & grypes stantes, Herodotus libro 4. Athenis in arce simulacrum est Pala- dis: cuius galeæ ad partem utranq; gryphes sunt additi, in medio imago sphingis incumbit, Pausa- nias. γρυπῶν (de lapidibus picto) καὶ γρυπῶν ἀετῶν τῶν ἰσπόμενων, Hipparchus apud Athenæum.

¶ Grypus, natus gibbus seu aquilinus, à gryphis similitudine, Tortellius. Apud Persas pluri- mi sunt grypi γρυπί, Scholiastes in Argon, Apollonij. Grypos, id est adunco naso homines Persæ amplexabantur, & regiones opinabantur, quod eiusmodi fuisse Cyrum proditum sit, Cælius. γρυπῶν, pars de instrumentis nauis, & anchoræ, & genus animantis uolucris quod γρυπῶν (γρυπῶν * εἰσὶν, He- sych.) uocant, Varinus. γρυπῶν, idem quod γρυπῶν, genus retis piscatorij, ἡδὲ τὸ γυβὸν τὸ ξύλον, ἡδὲ μὲν τὸ γυβὸν τὸ ξύλον τῶν ἀσπιδιῶν ἀμμου, Eustathius, hinc & griphus dicitur sermo obscurus, & intricatus insiar ænigmatis, qui in conuiuio (inquit Eustathius) proponi solebat, proposita in medium phiala uino plena, quam qui griphum soluisset pro mercede ebibeat. Agræstes boues epigrypos esse dicunt Græci, id est rictu leuiter adunco. ¶ Persina boum armenta, et equorum, ouium, coturnicum ac grypum (γρυπῶν) greges præmisit, partim ut ex unoquoq; horum animalium genere hecatomben adornaret, partim ut populus inde aleretur, Heliodorus lib. 10.

EX RECENTIORIBVS.

QVI S gryphas auritos in Asiatica Scythia habitare credat? Perotrus. Plinius etiam (ut reci- tauit) has aues fabulosas existimat, hinc est forte quod nullum eius in linguis diuersis peculiare no- men reperitur, sed nationes omnes usitato Græcis nomine gryphem appellant, cur enim nomen rei nunquam uisæ, aut nusquam (ut suspicamur) extant, aut certe in ipsorum regionibus nusquam, indere homines uoluissent? Nam quod Græcorum uanitas indiderit mirum non est, quæ centau- ros etiam & sphinges & alia huiusmodi nomina confinxerit. Illyrica tamen lingua gryps appella- tur nob. Græcis hodie uulgò γρυπῶν. Italis & Gallis gryphon, uel griffon. Germanis gryff uel greiff. Anglis a grype uel gryffon. ¶ Perperam grammatici quidam uulturem gryphem nomi- nant, uulturem & gryphem ineptè confundentes, Turnerus.

¶ Gryphus est auis quadrupes, capite & alis aquilæ similis, sed multò maior. In nido suo lapi- dem agathem ponit, Author libri de nat. r. Animal pennatum & quadrupes est gryphus, (&c. ut Seruius,) Isidorus. Gryphes aues ab historicis potius quàm philosophis & rerum naturæ peritis memorantur. Aiunt autem eas antè, capite, rostro, alis, & pedibus anterioribus, aquilam referre: postè uerò, ut cauda & pedibus leonem. & in aquilinis quidem pedibus, longos habere un- guis, in leoninis uerò breues. ex maioribus (ut ex Rasii etiam supra scripti) cyphos potorios fieri. hinc esse quòd alij longos, alij breues gryphis unguis inueniri dicant, Albertus. Iohannes de Mon- teuilla scribit corpus magni gryphi maius esse octo leonibus regionum nostrarum, nam postquam bouem,

bouem, equum uel hominem etiam armatum occiderit, pleno uolatu illi auferre, unguis eius tanquam cornua bouis esse, e quibus magni pretij pocula fiat: ut de pennis alarum eius arcus rigidi & missilia & sagittæ ad iaculandum apte. Memini ego me uidere apud aurifabrum in ciuitate nostra cornu nigrum læue, & in summo aduncū, ferè ut in rupicapris, triplo forte crassius, cuius labris argentum inducturus erat aurifaber, ut pro poculo mensis adhiberetur, id forte bouis alicuius peregrini, ut quem Indicum uocant, aut bubali, cornu erat, ille uerò pro gryphis ungue acceperat.

¶ Ad extremum septentrionem Rhiparos & Hyperbæros montes aliqui posuerunt, quos illic nullos esse experientia constat. Quinetiam in Iuhra & locis septentrionis non effoditur aurum, argentum, nec alia metalla, nec inueniuntur illic gryphi & magne aues prohibentes fodere & efferre aurum. Ego sanè contra ueteres auctores gryphos nec in illa Septentrionis, nec in alijs orbis partibus inueniri affirmarim, Matthias à Michou in Sarmatia Asiana. ¶ Ultra Madaigaicar maximam & diuisissimam insulam, alia quædam insulae sunt, quæ propter uelocissimum maris cursum difficillimè adiri possunt. In his certo anni tempore apparet mirabilis species auis, quæ Ruc appellatur, aquilæ quidem effigie, sed magnitudine immensa. Aiunt qui illas uiderunt aues, plerisque alarum pennas longas esse passus duodecim, ea crassitie quæ longitudinis mensuræ conueniat. Auem tanti roboris esse, ut sola sine aliquo adminiculo elephantem capiat: & in sublimè raptū, rursum ad terram labi sinat, quo carnibus eius uesci possit. Ego Marcus quum primum hæc de illa aue audissem, putabam esse gryphum, qui pennatus & quadrupes (ex recentioribus tantum aliqui gryphem quadrupedem faciunt, ueterum nullus quod sciam) fertur, leoni omni ex parte similis, nisi quod faciem habet aquilæ similem. Sed hi qui aues illas uiderant, constanter asserunt, nihil illis commune esse cum ulla bestia, & quod duobus ut reliquæ aues incederent pedibus. Habebar meo tempore magnus Cham Cublai nuncium quendam, qui in insulis illis tam diu captus tenebatur, donec incolis earum satisfactum esset: & hic postuimino diuom reuertens, mira retulit de conditione illarum regionum, & de uarijs animalium generibus quæ in illis inueniuntur, Paulus Venetus. ¶ Lutetia in templo quodam (Palatii, ni fallor) pes gryphis suspensus ostenditur, eum quidam falsum esse suspicantur, & ex ligno confectum, canonici uerò illius loci, ex Melita uel Rhodo allatum esse asserunt à quodam huius ordinis equite.

A V I S chym uel kym (Græcè *κλυμ* legitur, id est olsifraga) maior est aquila (uulture, ex Auicenna.) & hoc genus aquilæ quidam gryphem esse putant, Albertus, idem rursus uocem kym pro uulture ponit.

IN Capite de Aquilis diuersis quarum recētiore meminerunt, auem in Misnia Germaniæ repletam descripsi maximam, cuius crura leoninis maiora fuerunt, unguis instar digiti humani.

DE GYGE AVE.

GYGES auis est semper clamosa & canora, (*ἀνεβοῖν ἀεὶ καὶ ἐν αὐτῷ θύειν*), unde & nomen ei impositum. Hæc aues amphibias noctu deuorat, Linguam eius are exectam si quis infanti (qui tardius loqui incipiat) edendâ dederit, mox silētium eius soluet ut fari incipiat, Oppianus de aucupio 2, 16.

DE AVIBVS, QVARVM NOMINA H, LITERA INCHOAT.

DE HARPE.

HARPE auis rapacis nomen est inconstans, nam alij miluum, alij miluo similem autem, alij aliam quandam faciunt. Arba auis est, quæ in lingua nostra uocatur arpa, similis miluo, sed utcumq; maior, Syluaticus. Harpe (inquit Eustathius in Iliad. 7.) uel miluus est, uel alia auis aquilæ similis, quæ è sublimi facile in quem uoluerit locū cum impetu se demittit, alij auem marinam laro inimicam faciunt: quæ cibum (inquiunt) colligere solet & custodire in stipulis (*ὡς τὸ κάρπρον*) ut pullis suis suppeditet. Harpe auis, quam aliqui miluum uocant, alij olsifragam, Scholiastes in Iliad. 7. Io. Tzetzes etiam harpam cum miluo confundit, Aristoteles manifestè distinguit. Cretenses miluum *ἄρπετον* uocant, Hesychius.

¶ Harpæ (inquit Oppianus) conspectui rarò se offerunt, rupium asperrimarum incolæ. Nidos enim pullis struunt in altis montium hiatis. Præcipitijs, ut reliquæ uolucres truncis ac ramis, insidunt. Pullos amore miro prosequuntur, adeo ut si quis rusticus pullum harpæ latenter suffuratus fuerit, illa nidum deinceps, cibo neglecto, non relinquat, & locum omnem gemitu plorantis instar mulieris impleat, & lachrymarum defluxu genas madefaciât. Vestuntur autè eis maxillæ & mentum tam frequentibus plumis, ut barbæ quandam speciem ad collum demissam repræsentent, (Plinius olsifragam quoq; barbatam dici scribit: & è Græcis Grammaticis quidam, harpen interpretantur phenen, id est olsifragam: & idem in pullos amor propter illis amissis luctus utriq; aui tribuitur: remedia etiam ferè eadem) & hæc eis inter omnes aues nota peculiaris est. Lapidibus uescuntur, & pridem mortuorum animalium ossibus. Quod si deglutire possint, auidè, quod obtigerit, ingerunt: maiora uerò unguibus apprehensa, in sublimè uolantes, per saxa deiciunt toties, donec frangantur edendoq; sint. Morbos hedera nigra sanant aut præueniunt, Oppianus lib. 1. de Aucupio. Harpæ

hederam nidis imponunt ad custodiam pullorum, (uel ut abigantur blattæ, Zoroastres in Geoponicis) Aelianus.

¶ Harpa cum gauia (laro) & brentho (Gaza anatem uertit, ex Plinio ut uidetur) dissidet, quoniam omnes cibum à mari petunt, Aristot. Harpæ inimica phoix est, uictus enim earum est similis, Idem. Et rursus, Harpa, pifex & miluus amici sunt, ubi Albertus corruptè habet, Archy & archytynos (pro harpe & icthinos) amicitiam colunt. Harpæ & miluo communes inimicitia contra triorchin sunt, Plinius. Et rursus, Dissident inuicem, aquatica, anates & gauig; harpæ & triorches accipiter. Sed Aristoteles sic scripserat: Dissident etiam inter se qui è mari uiuunt, ut brenthus & larus & harpe; item triorches, rubera & serpens. Harpa & erodius inimici sunt, Aelianus. Harpa auis montana impetens oculos effodit, Plinius: sed perperam (ut uideo) cum Aristot. de hist. anim. 9. 18. phoici (cui inimica harpe sit) peculiare præ cæteris esse scribat, ut oculos potissimum appetat, nec montanam esse harpen, sed alibi ex mari eam uiuere ait.

¶ Harpe Oppiani uidetur mihi genus uulturis illud, quod nostri à partis pronæ colore ruffo uocant ein Goldgyr, id est aureum uulturè, cuius figuram cum uulturis historia ponam, nam & in altissimorum montium petris similiter agit: & sub mento (ut ita nominem) plumas barbæ instar demissas habet. Aristotelis uerò harpe cum uictum ex aqua (mari) petat, & propter eundem anati larosq; infesta sit, ea aut maximè congener uideri potest, quæ Germanicè Waswy, id est miluus palustris nominatur, quod è paludibus & lacubus anates & aues aquaticas rapiat, rectio (ni fallor) deorsum impetu in eas delata.

¶ Zaucos uel zeuocos, quidam zingion, alij harpen dicunt, species est uulturis alba, deuorantis cadauera, Kiranides 1. 6. Et rursus libro 3. Harpe (inquit) auis est rapax, similis uulturi, sed minor & rubicundior. Facultates quidè quas eo in loco ei attribuit, phenæ, id est olsifragæ ab alijs adscriptæ uidentur: & Homeri quoq; Scholiastes, ut supra recitauit, harpen secundum quosdam phenen interpretatur. iam quod harpen uulture minorem & rubicundiozem esse scribit, uulturi aureo nostro (quem paulò ante harpen Oppiani esse conieci) conuenit.

G.

Harpe species est uulturis alba, deuorantis cadauera, huius intestinū si cui in cibo dederis, rumperetur ingurgitatione, erit enim insaturabilis. Colenteron, id est maius intestinum eius si tritium aliqui dederis in potu, aut assum in cibo, colicum perfectè curabit, Kiranides 1. 6. Adeps harpæ cum unguento olei inunctus, quartanas expellit. Fimus lepras sedat cum aceto illitus. Iecur eius utcumque modicè datum, interiora omnia corrumpit, Ibidem, addit & phylacterium in quo harpe auis sculpsit, indignum relatur. ¶ Rursus idem libro tertio: Harpe (inquit) auis est rapax, similis uulturi, sed minor & rubicundior. Huius uenter aridus tritus & cum polenta uel farina sumptus dysuriam sanat, & lapides uesicæ frangit: ileon siue condafon (forte, chordapson) lumborum sanat. Venter eius gestatus concoctionem summam promouet. Eadem ferè aut similia remedia olsifragæ etiam aui à ueteribus adscribuntur: diximus autem supra, harpen aliquos non aliam quàm olsifragam auem facere.

H.

Harpe (ἄρπη) auem & falcem quoq; significat, Scholiastes Homeri. Δεῖται δὲ πρὸς τὴν ἄρπη, ἄρπη, ἄρπη, καὶ ἄρπη, Hefiodus, hinc harpedophorus (Suidas habet ἄρπηφορος) dicitur falci fer. ἄρπη εἶδος ὄρνιθός ἐστιν ἄρπη, Varinus. ἄρπη falcem & uentum significat, Hefychius, sed pro uento harpyia potius scribendum uidetur. ¶ Harpe Græca dictio (ut annotant Grammatici) enssem falcatum significat quo utitur Mercurius. Et subito præpes Cyllenida sustulit harpen, Lucanus lib. 9. hoc est incuruum Mercurij gladium. Vertit in hunc harpen madefactâ cæde Medusæ, Ouidius 5. Metam. ¶ ἄρπη τὸ ὄρνιθός ἐστιν, Lycophron de Phæacia insula, id est Coreyra: in qua sub terra latebat falx, qua Iupiter Saturnum castrauit, uel quoniam in illa Ceres harpen, id est falcem à Vulcano accepit, mensibus idoneam: & eam ob causam Corcyra drepanon, id est falx nominatur. est & in Sicilia locus Drepanon dictus, quod in eo abscondita falx sit qua castratum fabulantur Saturnum, Varinus. ¶ Harpides (ἄρπιδες) calciamenta sunt, quæ item crepidas uocant, &c. Harpys, ἄρπυιες uerò amorem significat, Cælius. ¶ ἢ δὲ ἄρπη εἶναι τὴν ἀρπυιᾶν, ἡ γυνὴν τὴν οὐρανὸν ἐκκατέπαλον δὲ ἀρπυιᾶν, Homerus Iliad. 7. de Minerua. τὴν ἀρπυιᾶν magnas uel longas alas habentem interpretantur. Cæterum acutus clangoris sonus aquilarum generi (Eustathio teste) proprius est. Harpam Mineruæ attribuunt, Gillius.

¶ Emblema Alciati, cui lemma, A emulatio impar.

Altiuolam miluus comitatur degener harpam, Et prædæ partem sæpe cadentis habet, &c.

DE HARPYSIS.

EQV IDEM quæ de harpyis traduntur ficta esse arbitror, Perottus. Harpyiæ dicuntur aues quædam rapaces, Varinus. Harpyias aliqui fabulantur in Thracia fuisse, corporibus uulturum, auribus urforum, faciebus uirginis: Iacius Tzetzes, & Varinus in Scylla, ubi pro ἄρπυιαι legendum est ἄρπυιαι ex Tzetze. ¶ Sophocles in Phineo harpyias nominat catarrhactas, Varinus & Hefychius:

chius: quod uehementi scilicet ac præcipiti ad rapiendū aliquid in terra uolatu ferrentur. ¶ Harpyias malas pro nequissimis mulieribus ueluti ex adagio usurpasse uidetur Apuleius, Cælius. ἀνάστα δὲ γὰρ ἡμιτέρας, χίμαιρα πονηρότερη, τεύχεω δὲ σκύλλα πορνία κύνων, ἤλω δὲ ἄεττιαι ἄγνη, &c. nihil aliud quam scorta fuerunt, ut Athenæus lib. 13. Anaxila uersibus recitat. Qui harpyiarum fabulam historicè interpretantur, mulieres fuisse aiunt ἀσώτους διαπύσας, (si rectè scribitur,) Eustathius, id est in luxum prodigas ac sumptuosas. Sidonius Apollinaris pro cruētis sanguinarijsq; raptoribus, qui pecunię uel immoriatur, harpyias usurpasse uidetur: In foro (inquit) Scythæ, in cubiculo uiperæ, in exactio-

nibus harpyiæ, &c. ut citat Cælius. ¶ Ἄρπυιαι, subita rapina, ἄρπυιαι ἢ εἴς τὰς τρεῖς, Hefychius. νῦν δὲ μὴ ἀλλοιῶς ἄρπυιαι ἀνερίσαντο, Homerus Odyssææ. Grammatici (ut Scholiastes Homeri, Suidas, Varinus, Hefychius) harpyias interpretantur rapaces deas uel demones, alij demones alatas scēminas, alij uentos rapidos, alij canes rapaces. Harpyiæ per allegoriam uenti intelliguntur, Varinus. Ἄρπυιαι, εἰς τὴν ἀνεμῶν συσφορὰν, δίδωται, Hefychius. Ἄρπυια, ἢ τὸ ἀνεμῶν κραταιότης, ἀνεμῶν κραταιότης, Eustathius. Harpyias Scholiastes quidam Hefiodi flatus rapaces interpretatur, qui ex aquæ exhalatione nascantur, unde nimirum Hefiodus ex Electra Oceani filia ipsas natas fingit, quemadmodum & iris in nubibus ab exhalatione ortis apparet, cuius quidem conspectum nemo non admiratur, ut meritò Thaumātis filia fingatur, quemadmodum & uenti omnia penetrantes. Harpe auis, & falx, & uentus, Hefychius. sed ut uentum significet, harpyia potius scribi debet. ¶ Electra Oceani filia ex Thaumante peperit Irin, Ἡρώμενος δὲ Ἄρπυιαι, ἀλλὰ τὴν σκυπυέτιαν, τὴν δὲ ἀνεμῶν ποιοῖσιν καὶ ἀνεμῶν εἰς ἐπὶ πόντου, δίκαιος τῆς ἰσχυρῆς, μετατρέπονται γὰρ ἑαυτὰν, (ἑαυτὰν ἀντὶ τὸ ἐπὶ πόντου, ἐπὶ πόντου, γένοντο) uerò cælum uocabāt, ut sensus sit, Cœli enim motum & cursum sequebantur, Hefiodus in Theogonia. Harpyiæ dicuntur Ponti (Nep- tūni secundum alios) & Terræ filię, ut ait Seruius, (ut quidam citant;) unde in insulis habitant, partem terrarum, partem maris tenentes. Fabulæ referunt etiā Phineie filias Eraseian & Harpyreian aues fuisse, quæ cibum ab ore senis diripuerint, Varinus. Strophades Graio stant nomine dicte Insulæ Ionio in magno, quas dira Celæno Harpyiæq; colūt alia, Phineia postquam Clausa domus, mensasq; metu liquere priores. Tristius haud illis mōstrum, nec scēuor ulla Pestis, & ira deū Stygijs sese extulit undis. Virginei uolucrum uultus, fœdissima uentis Proluuiis, un- cæq; manus, (id est unguis uncæ) & pallida semper Ora fame, Vergilius 3. Aeneid. Vbi Seruius, Phineus (inquit) rex fuit Arcadiæ: hic suis liberis superinduxit nouercam, cuius instinctu eos cæca-

uit. Ob quam rem irati dij ei oculos sustulerunt, & adhibuerunt harpyias, quæ quum ei diu cibos abriperent, hic Iasonem cum Argonautis propter uellus aureum Colchos petentem suscepit hospitio, cui etiam ductorem dedit. Hoc ergo beneficio illecti Argonautæ, Zeten & Calaim filios Bo- reæ & Orithyæ, alatos iuuenes ad pellendas harpyias miserunt. Quas quum strictis gladijs perse- querentur, pulsæ de Arcadiā peruenerunt ad insulas, quæ appellabantur Plotæ. & quum ulterius uellent iuuenes tendere, ab Irīe admoniti, ut abstinerent a Iouis canibus, suos conuerterunt uola- nus. Quorum conuersio, id est στροφή, nomen insulis dedit, quod Apollonius exequitur plenissimè. Ut autem canes Iouis dicerentur, hæc ratio est: quia ipsæ furię esse dicuntur, unde etiam epulas di- cuntur abriperere, quod est furiarum, ut, Et manibus prohibet contingere mensas. Vnde & auari sin- guntur furias pati, qui abstinent partis. Item ipsas furias esse paulò post idem testatur, dicens; Vo-

lens furiarum ego maxima pando. Furias autem canes dici & Lucanus testatur: ut, Stygiæq; canes in luce superna Defituunt, & in sexto Vergilius, Visæq; canes ululare per umbram Aduen- tante dea. Sanè apud inferos Furia dicuntur & canes, apud superos Diræ & aues, ut ipse in duode- cimo ostendit. In medio uerò Harpyiæ dicuntur: unde duplex in his effigies. Has Vergilius tres di- cit, Aellò, Ocyπέτε, & Celæno: Apollonius duas, quem in 12. Vergilius sequitur: ut, Sunt geminæ pestes, Hæc Seruius. Harpyiarum ueter (inquit Donatus eundem Vergilij locum enarrans) non retinebat cibum, sed statim effundebat quicquid uictus causa recepisset, unde non tantum non sa- tiabantur, sed semper patiebantur famem, atq; ex ea pallor succedebat. Tunc littore curuo (in-

quit Aeneas libro 3. Aeneid.) Extruimusq; toros, dapibusq; epulamur opimis. At subire horri- fico lapsu de montibus adsunt Harpyiæ: & magnis quatunt clangoribus alas, Diripiuntq; da- pes contra fructus omnia fœdant Immundo; tum uox tetrum dira inter odorem. Rursum in se- cello longo sub rupe cauata Arboribus clausi circū, atq; horrentibus umbris Instruimus men- sarasq; reponimus ignem. Rursum ex diuerso cœli, cæcisq; latebris Turba sonans prædam pedibus circumuolat uncis, Polluit ore dapes, &c. Sunt qui putent tribus Harpyis addi ab Ho-

mero quartam nomine Thyellam. Apollonij uerò interpret in illis poetæ uerbis ex Argonauticōn primo, ἀλλὰ θύελλαι ἀντίαι ἄρπυιῶν ἰσοστροφῶν, id est, At thyellæ aduersæ raptim retrò ferebant, ita scribit: Thyellæ hyberni flatus & procellæ, unde Homerus per synonymiam thyellas posuit, & har- pyias, hoc est procellosos flatus. εἰς δὲ τὸν Πανδάρου κέρας ἀνελέοντο θύελλαι. Τὰς δὲ τρεῖς κέρας ἄρπυιαι ἀνε- λείναντο. Apollonius uerò operis eiusdem libro secundo, Iouis magni canes harpyias dixit illis uer-

bus: οὐδέ μιν ὁ υἱὸς Βορέος ἐπὶ κέρας ἐλάσσει ἄρπυιαι, μεγάλῳ Διὸς κέρας. Et mox subiungit, fugatas à Zete & Calai coniecisse se in specu, quod in Creta uisebatur sub Argimunte. Sunt ex Græcis qui irin har- pyiarum sororem prodiderint, Cælius. Sunt qui Harpyiarum nomine Furias intelligant, unde etiam epulas abriperere dicuntur, quod est furiarum. Hinc elegater Horatius gulam dixit rapacibus

dignam harpyis: intelligi uolens, gulones dignos uideri, quibus harpyia furtim inuolantes edulia furtipere, in ipso ededi desiderio & epularum apparatu, sicuti Phineias diripuere dapes, Caelius.

¶ Ex harpyis unam nomine Celæno (quæ seipsam apud Vergilium furiarum maximam uocat) Homerus Podargen nominat Iliad. π. & ex ea Zephyrum uentum Achillis equos, Balias uidelicet & Xanthum genuisse dicit: τὸ ἄμα πνιύσι ποδάρκω, τὸς ἔπει Ζεφύρω ἀνέμω Ἄρπυιαι ποδάρκῃ βοσχομένη λευκῶν πτεῶν ἵβου ὀκσεαυοῖα. Vbi Scholiastes, Harpyiarum (inquit) nomina sunt Ἄλλα, ὀκσεαυοῖα, ποδάρκῃ. sunt qui Harpyiam hinc armentalis equæ nomen faciant, cui à pedum albedine epitheton ποδάρκῃ factum sit. Podarge nomen proprium est Harpyiæ, unde & Hectoris Podargos denominatur. Dicit autem hæc poeta fabulosè propter nimiam istorum equorum celeritatem, quos & ποδάρκῃς & ὀκσεαυοῖας cognominat. Naturalis quidem ratio hæc est: Equæ cõcepta genitalibus suis aduersa Boreæ aura (aut etiam Zephyri) pullos generosiores parunt, quales nimirum & Achillis equi fuerunt. Sed nomen etiam & etymologia equi uelocis, quem Græci ποδάρκῃ uocant, ex Podarge harpyia natum esse, pulchrè colludunt, Eustathius. Et rursus alibi, Harpyia (inquit) genus uenti est: fingitur autem secundum fabulas dæmonium quoddam alatum equiforme (ἵππομορφος) ut & Pegasus secundum eandem equus alatus. Quoniam enim uiolenti quidam uenti etiam grauiora corpora infernè subleuant ac tollunt, confictæ sunt harpyiæ uenti quidam crassi (συνεπιδὴ ἢ λινα πνιύματα) forma monstrosa, à quibus rapta dicuntur quæcunq; quomodo euauerint uel quo peruenerint ignoratur, (ὅτι εἰσὸν τοῦ ἀέραντι.) ut poeta etiam sentit, inquit, Ἄρπυιαι ἀποσέφασον. Est uero ceteris Harpyis fabulæ manus attribuant ad raptum idoneas, ea tamen (Podarge) de qua Homerus hoc loco agit, manibus prædita uideri non potest propter equinam speciem. Ceterum equi Achillis Xanthus & Balias æquales celeritate dicuntur flatibus (uenti nimirum alicuius, ut Zephyri, aut harpyiarum uentorum, qui per allegoriam uolare dicuntur, & ungulis pares harpyis iuxta Harpinnam illam apud Lycophr. quod parabolicum est, & non simpliciter accipiendum. nimium enim audacis & mendacis foret equos illos simpliciter Harpes (Harpyiæ) & Zephyri sobolem esse asserere, Hæc ille cum alibi tum in primo Odyssæ. Sunt qui scribant, ideo uirgines fingi, quod omnis rapina arida sit ac sterilis, ideo plumis circumdatis, quod quicquid inuaserit rapina, celat. Volatiles autem, quod omnis rapina ad uolandum sit celerrima. Dicitur enim aello, quasi ἐλλὸν ἄλλο, id est alienum tollens, (etymologia est absurda): ocyete, citius auferens, Celænum uero Græci nigrum uocant. Unde & Homerus prima Iliados Rhapsodia, ἄψα τι ἄμα λευκῶν ὀρώσει ποδὶ δ' ὄξει. Quæ omnia id demum significare agnoscamus, quod aliena concupiscimus primo, mox expetita inuadimus, postremo inuadita semel abscondimus illatebramusq;. Sed & ipsum Harpyiarum nomen inditum à rapacitate uidetur, siquidem eo nomine indicatur Græcis rapina. Vide plura apud Cælium 29. 27. Ἄρπυιαι ἑταρτοῦ ἰὸν φέρον πάντοσιν: id est, Harpyiæ putidum & foetidum odorem emittebant, Varinus: conijcio autem carmen esse Apolloniæ. Sirenas (Varinus corruptè habet Harpyias) Lycophron ἀρπυιογίνες uocat, ἀντι τῶ ἀρπυιογίνες ἀπὸ μέρους, erant enim alatae, & partes inferiores sicut aues habebat, (superiores uirgineas, quod & Harpyis tribuitur. Virasq; sanè pro meretricibus merito per allegoriam interpretatis,) Isacius Tzetzes. Εὐκρίτου ἀρπυιοῖ Καρπαλιμῶς (ὄψιθισι μὲν) γέβορον ἀγαλῶντα, Calaber lib. 4. Exterruit ales Aello, Ouidius libro 3. Metam. ἄλλος, furens, uel auis quædam, Hefychius & Varinus.

¶ Recentiores ueterum figmentis non contenti, plura insuper commenti sunt: Harpyia (inquit auctor de nat. r.) primum hominem quem in deserto uiderit occidere ferunt, & si postea fortuito aë quas inuenerit, (uel iuxta mare confederit,) faciemq; suam in eis contemplata fuerit, mox sui similem hominem occidisse se animaduertentem; immodicè tristari, & omni tempore uitæ suæ occisum lugere. Sed hæc (inquit Albertus) fabulosa uidetur, tradita ab Adelino & Iorach. Harpyia quamuis rationis expers auis, aliquando tamen cicurata uocem exprimit humanam, Auctor de nat. r. in ptiissimè mendacisimeq; quasi non satis fuisset Vergilium poetam Harpyiarū uni sermonē humanum tribuisse, nisi illi etiam qui philosophi uideri uolunt, simia purpurata, huiusmodi nugæ simpliciter ceu ueras proponerent, quod hominis insanè deliri est. ¶ Penelope (Odyss. v.) duas Pandarei filias orbas à Venere educatas, iā nubile ab Harpyis raptas & Furijs traditas ait, Eustathius: ubi Harpyiæ à Furijs distinguuntur, cum alij eandem faciunt.

¶ Harpyia, urbs Illyriæ iuxta Encheleas, Stephanus. Harpyia etiam nomen est unius è canibus Actæonis, apud Ouidium.

DE HELIODROMO.

HELIODROMOS est auis in India, quæ mox nata euolat ad Orientem uersus Solem: & statim cum Sol uertit se ad Occidentem, rursus eundem sequitur. Annum uitæ unum non excedit, parit marem & foeminam. Hæc auis pota gratiam conciliat. Nam si quis eam aperuerit, & interiora eius gestauerit, passans (condiens, inueterans) eam myrrha, ditescet. In cibo etiam sumpta bonam ualeitudinem efficit, & qui gestauerit eam cum ab omni morbo tutus perpetuo, tum etiam diues red-detur, Kiranides.

¶ HEMIONION, ἡμιόνιον, herba & auis quædam, Hefychius.

DE HE

De Himantopode. Lib. III. 527

DE HELORIO.

HELORIVS, ἑλωριός, avis creci similis traditur, hic ut & trochilus & carulus, mari tranquillo littoribus aduolant, uictum ex piscibus quærens. Non probo eos qui elorium sine aspiratione scribunt, uidetur enim hæc auis (ardea uel ibidi similis) nomen παραπέλας, id est à paludibus accepisse, quod circa eas nimirum degere solear. ¶ Homerus ἑλωριὰ uocat ἐλευσίματα ἢ ἀσπρίγματα: ut Iliados primo, αὐτὸς δὲ ἑλωριὰ τὸν χεῖρ κύνεον, παρατὸ ἑλω τὸ φονδύον, ἢ παρατὸ ἑλω.

DE HERCYNIAE SYLVAE AVIBVS.

IN Hercynio Germaniæ saltu inuisitata genera alitum accepimus, quarum plumæ ignium modo colluceant noctibus, Plin. Saltus Hercynius aues gignit, quarum pennæ per obscurum emicant, & interlucent, quamuis densa nox obtegar, & denset tenebras. Vnde homines loci illius plerumque nocturnos excursus sic destinant, ut illis utantur ad præfidiū itineris dirigendi, præiacisq; per opaca callium, rationem uia moderentur indicio plumarum refulgentium, Solinus. ¶ Emeriæ (nomen corruptum apparet pro Hercyniæ) quæ noctu uolantes pennis aërem illuminant, & in tenebris magis quàm interdū lucent, sicq; produntur & capiuntur, Iorath. Author de nar. rerum & Albertus Magnus has aues lucidias à luce nominant.

DE HIMANTOPODE.

PORPHYRIONIBVS rostra & prælonga crura rubent, hæc quidem & himantopodi, multo minori, quamquam eadem crurum altitudine nascitur in Aegypto, infistit ternis digitis, præcipue ei pabulum muscæ, uita in Italia paucis diebus, Plinius. Dubitandum autem uidetur, cum inquit, hæc quidem & himantopodi, utranq; ne partem quæ in porphyrione rubet, hoc est rostrum & crura, an crura tantum intelligere debeamus, nam hic, pronomem cum de duobus dictum est, ad posterius referri solet. Vuotono quidem & Bellonio utranq; partem in hac aue, similiter ut in porphyrione rubere placet. Scio hæmatopodas uideri nominatas aues has, à colore pedum sanguineo. Ceterum multi codices Pliniani tam in Indice quàm hoc loco, Imantopodas habent, ex argumēto pedum, quasi loripedes, ait enim crura ijs præalta esse, nam & populi Aethiopiæ, qui serpendo (id est, ut Solinus interpretatur, flexis crurū nīfibus) ingrediuntur, Imantopodes Pomponio Plinioq; uocantur. In disputatione reuoco, non decido rem, Hermolaus in Plinium. Sed himantopodes cum aspiratione scribendum ijs facile constat, qui Græcè sciunt. Lentis cruribus esse Himantopodas scribit Mela Pomponius; tu interpretare loreis, ex nominis quoq; etymo, Cælius. Himantopodes (ἡμάντοδες) aues nomen à crurum tenuitate habent, hoc nouum in eis, quod maxilla inferiore fixa, superior solum ipsis moueatur, Oppianus lib. 2. de aucupio.

¶ Inter aues omnes mihi cognitæ, nulla non quatuor digitos in pedibus habet, præter pluuiatalem, & tres alias; quarum unam Galli uocāt Guillemot, alteram Canne petiere, tertiam pic de mer, id est picam marinam, (bistardam ego addiderim, & charadrium nostrum) est autem pica hæc ueterum hæmatopus, quæ in nostris littoribus raro quidem, conspicitur tamen aliquando, ea corporis mole est, qua auis aigretta Gallis dicta, alis prædita instar gauiæ (muertam Gallicè uocat, cuius alæ oblongæ sunt, & in acutum ferè desinunt) corpore phœnicopteri (quem Galli flambant nominant) rostro quatuor digitos longo, ut gallinaginis, unde & gallinagem marinam aliqui appellat. figura quidem ab omnibus aliarum auium rostris differt: nam circa finem planum & latiusculum est, & in acutum definit, (aplati & agu par le bout,) & modicè nigrum in fine; cum cætero tota rubeat. Caput totum & collum; & tota superior (prona) alarum pars per transversum albet, unde à picæ colore Galli nomen ei imposuerunt. In uentre etiam & sub alis alba est. Cauda in fine nigra, longa ut anatis. Digitos in pedibus duos habet coniunctos, & tertium anteriorem separatim, calcis loco nullum habet retrò paruum ut cæteræ aues aquaticæ habere solent. Pedes ei molles, non ita sicci & duri ut in alijs. Crura tres digitos (sic habet textus Gallicus, uidetur autem corruptus, ne crura rostro breuiora sint) longa, digiti pedum breues, cum ungue uno flexo ut in bistarda. Caro eius improbat, cum sit dura & ualde nigra. Gula prægrandis est, ampla & ualida, Bellonius in Singularibus Observationibus lib. 1. capite x. sed rursus lib. 2. cap. 32. Supra (inquit) scripsi de ibide nigra, hæmatopodem esse coniciens: sed nunc re diligentius animaduersa, ibidem nigram cuius Herodotus & Aristoteles meminerunt esse statuo, magnitudine est qua auis Gallicè dicta corlis (arquatam interpretor) uel paulò minor, tota nigra, capite phalacrocoracis, rostro uerfus caput plus quàm pollicari crassitudine, quod in acutius tendit, & modicè inflectitur, colore rubro: ut crura etiam, quibus alioqui ardeam stellarum refert, collo ut aigretta Gallorum, ita ut quum primum uidissem hanc auem corpore & habitu uel gestu ardeæ stellari simillima mihi uideretur, Hæc ille, atqui supra (lib. 1. cap. x. 1.) hæmatopodem, nō hanc ibidem nigram (quæ mihi coruus sylvaticus noster uidetur) sed aliam auem esse coniecerat, quam Galli uulgo picam marinam à coloris uarietate nominent; cum ibis nigra, ut ipse scribit, tota sit nigra.

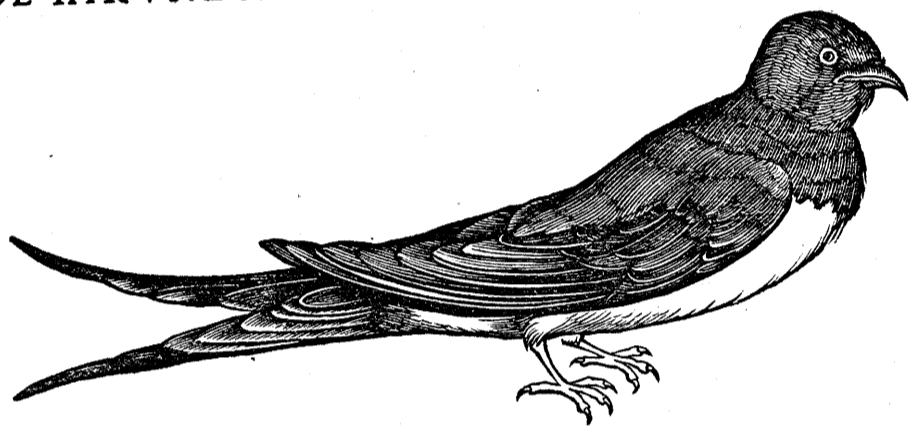
¶ Est apud Anglos in locis palustribus auis quædam, longis & rubris cruribus, nostra lingua

redshanca dicta: cui an descriptio hamatopodis Pliniani conueniat, qui apud Anglos degunt inue
stigent & examinent, Turnerus. Ego hanc auem, de qua Turnerum sentire conicio, primo loco
inter duodecim Gallinularum aquaticarum genera descripsi, & Erythropodem maiorem nomina-
ui, himantopodis quidem historia ei non conuenit. ¶ Eberus & Peucerus hamatopodem & ery-
thropodem nō distinguunt, & fringillam rubram interpretantur nulla ratione: nam & communem
fringillam sic uocant, Rotfincē.

¶ HIPPOCAMPTVS, ἵπποκαμπτός, auicula quædam, Hefych, & Varinus.

¶ HIPPOS auis alicubi apud Aristotelem nominatur, Gaza piponem uertit: alibi uerò πίπωνα
similiter piponem, Vide in Pico A.

DE HIRVNDINE DOMESTICA ET IN GENERE.

A.

HIRVNDINVM plura genera sunt, de apode seu cypselo scripsimus in Elemento A, de
cæteris mox post præsentem historiam scripturi, in præsentia de hirundine urbana siue do-
mestica, & si quæ de hirundinibus in genere afferri poterunt, agemus. ¶ Agur Hebrai-
cam uocem aliqui hirundinem interpretantur: alij picam, alij gruem esse malunt: Vide in
Grue A. ¶ Sus uel sis, Hebraicè à quibusdam hirundo exponitur, (ut Hierem. 8.) ab alijs grus, uel
miluus, ut dixi in Equo A. Chauraf, id est hirūdo, Syluaticus, apud Serapionem legitur thartaph:
apud Auicennam libro 2, cap. 356, chatas uel charaf. Hirundo, chauraf & algardaione idem fig-
nificant, Syluaticus. ¶ Græcè χελιδών, & hodie uulgo χελιδόνι, uel χελιδόνι. ¶ Italicè rondine,
uel (ut alij scribunt) rendena, rondena, rundina, rondinella, cesila, zifila. Rondone uerò Italicè dicta
apud est, quæ & biui alibi. ¶ Hispanicè golondrina, andorinha. ¶ Gallicè harondelle. ¶ Ger-
manicè Schwalbe/Schwalb, à nostris Schwalm/Hußschwalm. Saxonibus Swale, Flædis
Swalwe: Brabandis arunde, à Gallica uoce. ¶ Anglicè swallowe. ¶ Illyricè wlastowige.

B.

Hirundines Thebarum tecta subire negantur, quoniam urbs illa sæpius capta sit, nec Bizæ in
Thracia propter scelera Terei, Plinius. Hirundo est auis leuissima, rostro paruo, forma grata, ni-
gredine decentissima, modicam habet carnem & nigram, plumas multas, Author de nat. rerum.
Cyanea, id est cærulea hirundo cognominatur Simonidi apud Athenæum: Aristophani πικαία,
id est uaria. Hirundinis pennæ præ nimio frigore interdum albescunt, Aristot. Idem in libro de
coloribus aliam causam adfert cur hirundo & alia quædam animalia ante tempus albescant uel ca-
nescant, ut recitauit in Ceruo B, ex interpretatione Ruellij, sed præstat uerba authoris Græca appo-
nere, καὶ μέλας (melas) lego cum Ruellio) ἡ ἵρουν πικραὴ καὶ ἐλαφὴ καὶ ἀρκίῃ. ἰμώϊος δὲ τόπος καὶ ἄρτις. ἢ
πικρὸς, ἢ χελιδόνι, ὅταν γὰρ ἀδερμωσῶν τῆ γῆρσι πικρὰ τὰ πικρὰ, ἢ τὴν ἀλιγύτητα τῆ προφῆς, πρὸ ὧρας ἐκπε-
τήματα (forte ἐκπετήματα) γίνονται μελά. Albæ hirundines aliquando apparent, sicut dicit Alexan-
der Myndius, Aelianus. Hirundo alba non minor perdice in Samo apparuit, Heraclides. ¶ Hi-
rundo auis est parua, dorso & alis nigra, uentre alba, rubea sub gutture, Albertus. ¶ Hirundines
domesticæ primi hirundinum generis sunt, sanguinolento pectore nobiles, Turnerus. Et rursus,
Ad primum genus referri possunt hirundines illæ in domibus rusticorū semper nidificantes, quas
à reliquis generibus, duæ sanguinolentæ maculæ, quas utrinq; in pectore uideas, distinguunt. Hi-
rundo Tecta subit, neq; adhuc de pectore cædis Excessere notæ, signatæq; sanguine pluma est,
Ouidius. Et manibus Progne pectus signata cruentis, Vergilius. Hirundines domesticæ nigra
sunt, Eberus & Peucerus. ¶ Vt pennis præualere, sic pedibus degenerare uidetur hirundo, Ari-
stot. Hoc differunt apodes ab hirundinibus tam agrestibus quam domesticis, quod tibus habent
hirutas.

De Hirund. B. C. Lib. III. 529

hirundines, Georg. Agricola. ¶ Hirundines caudam habent longam, bifurcatam, Albert. ¶ Sola hirundo ex his quæ ad uncus unguis non habent, carne uescitur, Plinius. ¶ Hirundini, ut auicularis omnibus, nõ gula amplior, nec ingluuius, sed uentriculus longior est, Aristot. Fel earum alijs uentri, alijs intestino adhæret uel in eodem hirundinum genere, Idem.

Hirundo sola auium non nisi in uolatu pascitur, Plinius. Carne uescitur, est unguibus non sit ad uncus, Aristot. Sola carne uescitur ex ijs quæ ad uncus unguis non habent, Plin. Apibus iniuriam infert, Aristot. apes populatur, Plin. Muscis & apibus insidiatur, Albert. Capiunt cicadas, Plin. Plin. Aelianus & Philis.

¶ Hesioidus testatur lusciniam solam auium somni expertem esse, & assiduam in uigilijs: hirundinem uerò non prorsus semperq; uigilare, sed dimidium tantummodo somnum perficere, Aelianus in Varijs.

¶ Hirundinum genera ut pennis præualent, sic pedibus degenerare uidentur, Aristot. Volucrum soli hirundini flexuosi uolatus, uelox celeritas, quibus ex causis neq; rapinæ caterarū alium obnoxia est, Plinius.

¶ Volucrum pleræq; à suis uocibus nominatur, ut hirundo, ulula, Varro. Drinfat (aliàs Trinfat) hirundo uaga, Author Philomelæ. Regulus atq; merops, & rubro pectore Progne. Consimili modulo zinzilulare sciunt, Idem. *καλιόνας* *ψιθυρίων* apud Pollucem legimus. *τιτυρίδα*, *ὡς* *καλιόνας* *παρα*, Hesioidus & Varinus. *τιτυρίδα*, *παρα* *ἡχοῦ* *ἐκ* *καλιόνας*, *καὶ* *βάβου*, *ἐπὶ* *καλιόνας* *παρα* *ἡχοῦ*, Suidas. Cantu ualent hirundines, Aelianus. Nulla auis cum aut fame, aut frigore aut alia molestia afficitur, canit, ne ipsa luscinia quidem, aut hirundo, & upupa, quam quidem aiunt præ dolore lugentem canere, Plato in Phædone. Hirundo garrula est, & diem præcinendo nunciat, Albertus. Cum primum redierint uere, cantu pristinis nidis inuentis applaudere & sibi granulari uidentur, mirificè uario & quasi articulado, ut uerbis etiam quibusdam gaudium suum testari uideantur uulgo.

¶ Auium quædam perennes sunt ut columbæ, aliæ semestres ut hirundines, Plinius. A nostris obseruatum est aduenire eas Martio, abire Augusto. Fauonium quidam ad v. cal. Martij chelidonian uocant ab hirundinis uisu, Plinius. Discedunt ante hyemem; Aristot. hybernis mensibus, Plinius. Abeuntes eas aliquando palumbi aliqui comitantur, Aristot. Ciconiæ à nobis prius recedunt quàm hirundines, & hirundines quàm coruicæ, Albert. Milui non ante hirundines abeunt, Plinius. Signum orientis Arcturi feruetur hirundinum abitus, nanq; deprehensæ intereunt, Idem 18. 31. Hirundo tandiu hominum hospitio utitur, dum pullos ex sese pepererit ac aluerit, deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet, Aelianus. Hirundines (tam domesticæ quàm agrestes, G. Agricola) hyeme ad loca tepidiora abeunt, si uicina sint; at si longè distent, non mutant sedem, sed se ibidem (in angustijs montium locis, G. Agricola) condunt, Aristot. Iam uisæ sunt multæ hirundines in angustijs conuallium nudæ, atq; omnino deplumes; milui etiam de huiusmodi locis euolasse, cum primum apparerent, uisi sunt, Idem. In uicina abeunt, apricos (aliàs Africos) fecerunt montium recessus: inuentæq; iam sunt ibi nudæ atq; deplumes, Plinius. Iam uisum est quod hirundines in plantis quibusdam concauis se abiderunt: & hoc accidit in quadam sylua superioris Germaniæ, ubi incisa quercus putrida inuenta est plena hirundinibus, & fuit multus puluis ligni putrefacti in quercu: & similiter uisum est de miluis, Albert. Idem hoc Pompeius Columba, uir maximus rerum naturæ rimator, in Germania se reperisse in concauo cuiusdam arboris in imo fluminis exortæ, testatus est mihi, August. Niphus. Comperi latere hyeme hirundines in nido suo tanquam mortuas, proinde non puto auolare eas. Totam hyemem habent secum recentia oua, reuiuiscunt autem sub æstatem. Quare iudico mirabile quoddam opus esse, ac imaginem resurrectionis nostrorum corporum, Innominati authoris uerba hæc sunt quæ recitat Gasp. Heldelinus in Encomio ciconiæ. Idem rursus in excauatis arborum truncis hirundines abscodi scribit. Hyematum Alexandriam hirundines, miluos cæterasq; uolucres, pontum hyeme adueniente à nostris regionibus Europæis transuolantes, tendere cognoui, Petrus Martyr lib. 2. Legationis Bab. In Libya circa fontes Nilii milui & hirundines perennant, (id est non recedunt inde, quod regio admodum calida sit,) Herodotus lib. 2. Per uer ad nos ueniunt, flare incipiente Fauonio, Grapaldus. Hirundo custodit tempus aduentus sui, Albert. Ab Arcturi sydere ad hirundinum aduentum, notatur cornicem in Mineruæ lucis templisq; raro, alicubi omnino nõ aspici, Plin. Arcturi ortus & hirundinis aduentus à Columella coniunguntur, tanquam eiusdem temporis.

¶ Hirundo tecta subit, Ouidius. Hirundines uolucres aduenæ in tecto pullos faciunt, Varro. Intra domos hominibus habitatas nidificant, Albertus. Nidum hirundo confingit implicito luto fetuicis ad normam lutariæ paleationis: & si quando luti inopia est, seipsa madefaciens uolurat in puluere omnibus pennis, fragulum sibi etiam more hominum facit, duriora primum subiciens, & modice totum consternens pro sui corporis magnitudine, Aristot. Nidum luto construunt, framento roborant. Si quando inopia est luti, madefactæ multa aqua pennis puluerem spargunt, ipsum uerò nidum mollibus plumis floccisq; consternunt tepefaciendis ouis, simul ne durus sit infantibus pullis, Plinius. Si luti facultas sit, id hirundo unguibus fert, nidumq; ex eo fingit; sin minus luti fa-

cultas ei dent, aqua se conspergit, atq; in pulverem se abiciens, alas luto mergit, idq; post alis agglutinatum rostro excutens, nidificat, Aelianus. Primum festucis solidioribus ceu fundamento iactis, molliores insuper adfigunt. Luti, quo cemento & ueluti glutino nidum ædificandum reliquunt, cum penuria est, ad lacum sinumue proximum aduolantes, summis alis sic fringunt aquas, ut humescant liquore tantum, nihil grauentur autem: mox concepto his puluere, illinunt aspera, hiantia glutinant, Plutarchus. Pulchrè intelligit hirundo, quòd si teneros, ex pennisq; nudos in duris frutibus pullos requiescere sineret, non ferendis doloribus premerentur: quamobrem in ouium tergo confidens, floccos lanarum euellit, indeq; suis pullis nidum quàm mollissime substernit, Aelianus. Hirundinum duo prima genera (nempe domesticum & quod in cauis riparum nidificat iuxta aquas) artificiosos nidos sibi construunt, grauius inferius, & leuius superius ponendo, & erigendo parietes. foramen in nido relinquunt, per quod intrent: interiora nidi, pilis plumisq; impositis, mollia & calida faciunt, Albertus. Omnes quæ in muris nidificant, claudunt nidos præter foramen per quod intrant, Idem. Figuram operi nec angulosam, nec multitudine, sed æquabilem, & quantum id fieri potest sphericam maximè inducunt. Hæc enim omnium est cum firmissima tum capacissima, & animantium insidijs minus patet, Plutarchus. Boreæ & uentorum qui ex Thracia spirant status non amant, & nidos inde auersos collocant, Oppianus. Redire quotannis uere ad eosdem nidos solent.

¶ Auertæ hirundines coeunt, contra atq; cætera aues, Aelianus. Hirundo femina libidinis imagine concipit aut puluere, Author de nat. r. ¶ Hirundines bis anno pariunt, Plin. Cætera quæ carne uescuntur, non plus quàm semel anno parere exploratum est, hirundo una bis anno nidificat, Aristot. Primi partus oua quandoq; propter hyemem (frigore. prima enim omnium parit) corrumpuntur, posteriora uerò pullos proferunt, Physiologus: sed Aristot. de hist. 5. 13. de merula hoc refert: cum qua etiam hirundinem nominauerat, ea tatum ratione quòd similiter bis pareret. Non amplius quinque ferre in utero atq; parere solet, Aelianus. Hirundines quæ in Italia pariunt, non in omnibus terris pariunt, Varro. Pausanias cum dixisset hirundines in Daulia non parere, subiungit: Nec in ipsa quoq; Thracis patria, his uerbis: *οικας δὲ λέγουσι ἐς τὴν οὐλομένην καὶ ἱερὴν ἑστῆν, τῆρας δὲ δέμα, καὶ τὴν παρὰ τὸν ἀπὸ τῆς Τροίας*, Hermolaus. ¶ Hirundini cæci primò pulli, & ferè omnibus quibus numerosior partus, Plinius. Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariunt pullos, uidelicet quæ cum paruæ corpore sint, multos progenerant, ut cornix, hirundo, &c. quamobrem si quis hirundinum nouellarum adhuc oculos præpungat, rursum incolumès reddentur, cum enim fiunt, non facti iam, corrumpuntur, itaq; denuò oriuntur ac pullulant, Aristot. Hirundinum pullis, laceratis oculis subnasci alios nonnulli referunt, Aristot. Et rursus, Pullorum hirundinis adhuc recentium oculi, si quis stimulo (acu) eos uexarit, resanescunt: & cernendi uim postea plane recipiunt. Serpentium catulis & hirundinum pullis, si quis eruat oculos, renasci tradunt, Plinius. Philosophi hos renasci tradunt, quòd imperfecti sint, medici dicerent quòd humidiores sint, Cardanus, hoc si uerum est, cur non omnibus renascerentur, cum natia humiditas pullis omnibus maxime abundet: quare magis placet Aristotelis ratio, nam quòd legitur antequam perfectum sit, & interim dum creuit, facilius resarcitur, aliorum uerò pullorum oculi statim perfecti sunt. Hirundinum pullos plena Luna excæcant, resitutaq; eorum acie capita comburuntur ad oculorum remedia, Plinius: quasi plena Luna excæcati facilius resituantur. Aristoteles in Samo ait albam nasci, hirundinem, cuius oculos si quis pupugerit, statim quidem excæcatur, post uero uisum recipit: & sicut ille dicit, sic acute quemadmodum à principio uidet, Aelianus interprete Gillio: quasi non in quauis hirundine (aut cuiusuis potius hirundinis pullis, ut alij authores scribunt, & Aristoteles ipse in libris de hist. & de gener. anim. Nam in Mirandis narrationibus, albam quidem hirundinem in Samo nasci scribit, sed nihil aliud addit) sed in alba tantum in Samo hoc accidat. Hirundinis pulli (inquit alibi Aelianus) similiter atq; canum catuli, tardum uisum accipiunt. Veruntamen eadem mater admodum herba quadam uisum eis affert: & adhuc ex ætatis infirmitate alis hæsitantibus tremebundos, parumq; ad uolandum habiles, è nido ad cibi inquisitionem profert. Huius herbe homines quamuis compotes fieri summo cupiant opere, nunquam tamen in hac parte eorum studio satisfactum est, Aelianus. atq; alij authores pleriq; omnes chelidonium, id est hirundinariam hanc herbam nuncupant. Chelidonia hirundines oculis pullorum in nido resituunt uisum, ut quidam uolunt, etiam erutis oculis, Plinius. Et alibi, Chelidonium uisui saluberrimam hirundines monstrare uere, uexatis pullorum oculis illa medentes. Si quis hirundinum pullos excæcauerit, hirundinariæ herbe rostro demorsæ liquorem oculis infundunt, & noxam cecitatis amoliuntur, Oppianus. Sed de hoc ex chelidonia remedio, an eo hirundines utantur, nihil omnino certum constat, Niphus. Extrinsecus interdum si ictus oculum lædit, ut sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est, quàm sanguine uel columbæ, uel palumbi uel hirundinis inungere. Neq; id sine causa fit, cum horum acies extrinsecus læsa interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimeq; (celerrimeq;) hirundinis, unde etiam locus fabulæ factus est, aut per parentes aut id herba (quidam legit, per parentes id herba) chelidonia resitui, quòd per se sanescit, Celsus. Chelidonia herba in hirundinum stercore nascitur, quæ oculis plurimum suffragatur, Marcellus. ¶ Pullus hirundinis auidè clamat & ieiunus & de nocte, Author de nat. r.

¶ In

De Hirund. D. E. Lib. III. 531

¶ In uentre hirundinum pullis lapilli reperiuntur candido aut rubenti colore, qui chelidoniū uocantur, Plinius. Nos quæcunq; de his lapillis obseruauimus, omnia in G. referemus.

D.

Hirundo hominis studiosa est, cuius contubernalem se esse gaudet: cum ei rursus bonum uideatur, discedit. Homines Homeri lege hospitalitatis eam tecto recipiunt: qui præcipit, hospitem præsentem esse diligendum, discedere uero uolentem dimitteñdum, Aelianus. Hirundines hominibus maximè familiæ & contubernales sunt, Oppianus. ¶ E uolucris hirundines sunt indociles, è terrestribus mures, Plinius. Hirundinem & murem animalia indomita esse dicunt: sed ego sæpe mansuefactas uidi, & ad manum uolantes sicut aliæ aues aduolant, Albertus. Animalia com-
 10 plura nec placida, nec fera sunt, sed mediæ inter utrunq; natura, ut in uolucris hirundines, apes, Plinius. Ex animalibus duo, quæ hominum hospitio utuntur, musca (mus Plinio, sed de utroq; uerum est) nulla arte ad hominum tractationem mansuescere possunt: neq; nobis quicquam officij cum quapiam animi grati uel minima significatione compellant, nam musca quod sibi timeat negotium exhiberi, prehensari perhorret, hirundo uero sic homini diffidit, ut neq; mansuescere possit, neque quicquam non periculi plenum ab homine expectare, Aelianus. ¶ Hirundinibus aduersus blattas defensionem natura largita est, nam cum blattæ earū ouis perniciose sint; matres apij folia ante pullos proijciunt, ob idq; ab illis ad pullos accessus fieri nequit, Aelianus. Quanta solertia earum in nidi extrucone sit, dictum est in C. & quomodo pullorum oculis chelidonia herba medeantur.

¶ Hirundinem accipiamus maternæ sedulitatis in filios grandè documentum, Ambrosius. In
 20 sætu summa æquitate alternant cibum, Plinius. In enutrienda prole mira tam mas, quàm femina equitate laborat. Impartit pullis singulis cibum, obseruans consuetudine quadam, ne qui acceperit, bis accipiat, Aristot. Iustitiam mater hirundo aduersus filios suos seruat, in distributione cibiorum suam cuiq; tribuens dignitatem, nō enim unica tantum cibi uectione omnes pascit, neq; enim posset, cum ea quæ affert pusilla, & pauxillula sint: primum in lucem editum primò pascit: deinde ab illo secundum: tertium, tertio loco partum alit: sicq; deinceps usq; ad quintum progreditur, Aelianus. Pullos suos hoc ordine pascunt, ut illi qui cibo accepto locum mutauerit, nihil amplius largiantur, donec ad pristinum suum locum redierit, Oppianus. ¶ Notabili mundiciã egerunt excrementa pullorum: adultioresq; circumagi docent, & foris saturitatē emittere, Plinius & Aristot. Lapillum dicuntur pullo excluso dare, Plinius, uide infra in G. Aegyptiorum sapientes, omnes parentum opes filijs relictas uolentes innuere, hirundinem pingunt, illa enim iam morti proxima, luto seipsam uolurat, & pullis latebras nidum, ut in C. dictum est, quanquam alij non moribundam, sed
 30 quandoquæq; nidificare uoluerit, hoc eam facere, id est aqua se aspergere, tum in puluere uolurari scribunt, cum luti inopia est, comparat, Orus 2. 32. ¶ Hirundines & apes suas gregales extincas eijciunt, Aelianus. Io. Tzetzes cadauera sui generis hirundines sepelire scribit. ¶ Quomodo aggerem Nilo, quo minus inundet, opponat, uide infra in Hirundine riparia, Hostilem in modum apibus insidias moluntur hirundines, Aelianus: ego non tanquam hostes, sed cibi gratia tantum apibus eas insidiari dixerim. Hirundines & passeris interficiunt se cum cōueniunt in una domo, Auicenna. Albertus hirundines illas quæ in muris exterius & lapidibus nidificant, mirè cum passeribus disidere scribit, uide infra in capite de hirundinibus syluestribus. ¶ Coluber aliquando
 40 hirundinis nidum inuadit, ut pullos eius deuoret: ea (parens) primum auolat lugubriter canēs, cum uero pullos iam perire animaduertit, superato metu ad colubrum aduolat, & circa eius maxillas se uoluit, donec ab eodem hoste conficiatur, Oppianus lib. 5. de piscibus.

E.

Hirundo muscæ reuerentia permotis non ab apiarijs occiditur, alioqui ad necandum facilis, factis enim est eas prope alueos nidificare prohibere, Aelianus. Hirundines apibus nocent, Idem, Aristot. & Florentius in Geopon. quare nidos earum alueis propinquos apiarij tollunt, Aristot. Absint ab alucaribus meropes, aliæq; uolucres, Et manibus Progne pectus signata cruentis, Vergilius. ¶ Vulgus hirundinum aduentu gaudet, & tanquam fortunatas aues hospitio libenter suscipit, ut nidos earum uastare pleriq; religio sit. ¶ Cecina Volaterranus equestris ordinis quædrigarum dominus, comprehensas in urbe secum uictoriae nuncias amicis mittebat, in eundem nidum remeantes illito uictoriae colore. Tradit & Fabius Pictor in annalibus suis, cum obsideretur præsidium Romanum à Ligustinis, hirundinem à pullis ad se allatā, ut lino ad pedem eius alligato nodis significaret, quoto die adueniente auxilio eruptio fieri deberet, Plinius.

¶ Hirundo certa aduentus sui tempora obseruat, eorū ueris initium nunciat, Aelianus & alij. Veris & aduentum nidis cantat hirundo, Columella. Garrula est, & diem canendo prænunciat, Albertus. Vere homines cantado excitat, Kiranides. ¶ Aratus inter signa pluuiæ (licet Theon Scholiastes χερμῶν signum faciat) ponit hirundinem circa lacus aquæ tam proximè uolitantem ut etiam uentre cōtingat, ἢ λίμνη πρὸς δὲ ὕδα (συνεχῆς) χελιδόνων ἰσὸς ὄντων τὰς ὄρεϊ τὴν ἴσησιν αὐτῶς ἀλυμνίου ὕδατος; id est aquam à uento commotam. Aut arguta lacus circumuolitant hirundo, Auienus ex Arato. ¶ Hyemem (tempestatem) præfigit hirundo tam iuxta aquam uolitans, ut pennæ sæpe percussat, Plin.

F.

Hirundines à pauperculis quibusdam, ut apodes quoq; etiam in cibum admittuntur. Alimenta

Y 2

tum ex eis nocuum & feruidum est, Bapt. Fiera. Remedij quidem gratia sumi à medicis iubentur, ut referetur in G.

G.
Efficaciores ad omnia quæ ex hirundinibus monstrantur, pulli syluestrium (hirundinum sunt) multo tamen efficacissimi ripariarum, Plinius. ¶ Linguae ulcera & labrorum hirūdines in mullō (in melle uel mullō, Sextus. in mullā, Constantinus) decoctæ sanant, Plinius. Ad morsum canis rabidi laudant hirundinis decoctum eorum, Plinius. Sunt qui hirundines toras censeant deoran- das aduersus quartanas, Plinius inter remedia à Magis prodita. Si hirundinum pulli tres tribus offis in fauces boum (cum uino) deijciantur, toto anno eos ualere quidam scripserunt, Plinius & Columella. ¶ Aqua hirundinum sic fit: Hirundines iuuenes tritas misce cum castoreo & pauco bo- no aceto, & destilla. Hæc aqua à ieiuno pota est uera medicina morbi caduci ex quacunq; causa ob- orti, & quamuis aliquis hunc morbum quinquēnio passus fuerit, curabitur, idq; perfectè, si per dies quatuor huius aquæ parum biberit, phrenitiam quoq; pota intra nouem dies curat, cerebrum corro- borat magis quam ulla medicina, uentriculum purgat, pectus emollit, neruos confirmat, & resolu- tionis eorum causas exterminat, genituram auget, & refrigeratos calfacit. Cum hyssopi decoctio po- ta, hydropem ex causa frigida curat: item febres quotidianas, & capitis dolorem tollit, somnum fa- cilem præstat, concoctionem iuuat, & urinæ (aliàs alui) excretionem promouet. Sed abstinento ea grauidæ, ne fetus in utero periclitetur. Pilos remouet ubicunq; cuti puræ illinitur, ita ut nunquam renascantur, Lullius & Aegidius. ¶ Hirundines comestæ (frequenter, Kiranid.) caducos sanant, Sextus. Pulli hirundinum uel aisi, uel elixi, in cibo sapius sumpti, oculis caligantibus efficaciter profunt, Marcellus. Hirundines uti ficedulæ (paratæ) in cibo, aciei uisus medicamentum præbent, Dioscor. Hirundo in cibo acuit uisum: & aliquando exiccata (inueterata & trita) datur in potu au- rei pondere, Auicenna. Verum hoc posterius remedium non ad uisum acuendum, sed aduersus an- ginam à Dioscoride ponitur: quanquam id ipsum etiam aduersus anginam positum ab Auicenna repetitur, Salitur (inquit) & exiccatur, & bibitur aurei pondere aduersus synanchen. Vnde apparet illum in posteriore secutum Dioscoridem: in priore uerò Galenum, qui tamen simpliciter non tan- quam ad uisum acuendum hoc remedium à nonnullis usurpari scribit, &c. Et ipsæ & pulli exiccati (σκαλετὸν ἄβηρας: Marcellus Vergilius uertit, sale inueterati, Plinius in sale seruati, Ruellius simplici- ter exiccati) si drachmæ pondere ex aqua bibantur, hos iuuant qui angix morbo confliscantur, Dioscorid. Sunt multi qui cuiuscunq; hirundinis (domesticæ, syluestris, aut ripariæ) pullum eden- dum censent, ne toto anno metuatur anginæ malum, Plinius. Vulgò audio, si quis pullum hiru- dinis ederit, angina toto anno non periclitari, Celsus. Pullus hirundinis syluestris, uel melius si ri- pariolæ, certè etiam domesticæ assus uel eiixus comestus, anginam uelocissimè certissimeq; sanat: adeò ut hominem ab hoc morbo per totum annum tutissimum præstet, Marcellus. Aduersus an- ginam, lus in quo hirundinum pulli cocti fuerint accipitur tepens, & intra fauces continetur, atq; aliquid inde transmittitur, Marcellus. Laboranti uix diuturno labore hæc cura succurrit: Hirun- dinem uiuam testa Africanæ cochleæ includes, eamq; phoenicio inuolutam, lino circa collum sub- ligabis, intraq; diem non uero molestia liberaberis, Idem. Ad gurguliones inflammatos & ton- sillas, aiunt aliqui summè facere hirundinum pullos teneros ualde, siue recentes, siue inueteratos assos & in cibo exhibitos, statim enim leuant suffocationem, Archigenes apud Galenū de compos. 4. sec. loc. Hirundo comesta partum accelerat, Kiranides.

¶ Ex hirundinibus crematis remedia. Hirundines ad remedia sic rectè urentur: Pullos hiru- dinum implumes in olla noua pones, & modicum salis superiniicies: & ollam luto obturatam super prunas aut in furno collocabis, donec cremati fuerint, Bulcasis. Hirundines ad remedium contra anginas (inquit Asclepiades apud Galenum de compos. sec. loc.) uruntur hoc modo: Pullos sale con- speris unâ cum pennis in fictile conijcimus, obturatumq; prunis imponimus. Gratia habenda est Asclepiadæ (inquit Galenus) ob id quòd tam diligenter describit, quomodo hirundinum pullos uri iubeat, & quòd ipsa animalia & non eorum recrementa in pharmaci (contra anginam) compo- sitionem præparanda censet. Leonellus uerò Fauentinus remedia anginæ describens, hiru- dinem hoc modo comburi uult: Decolletur (inquit) & sanguine euacuato deplumetur, & saliat, de- inde ponatur in uase uitreato oris angustii: & claudatur os uasis cum luto, & relinquatur in furno. donec præ ariditate facile teri possit. Plinius ad oculorum remedia uiuas hirundines cremari iu- ber: alibi uerò ad anginam pullos strangulatos cum suo sanguine comburi. ¶ Vlcus etiã anno- sum coalescet si cineres hirundinis altæ ei inducas, Serenus. Hirundinis pullorum cinis cum lacte tithymalli spumaq; cochlearum, pilos in palpebris incommodos euulsos renasci non patitur, Plin. Sunt puto qui hirudini usq; nō hirundini, pilothri uim tribuant, sed cum addiderit pullos Plinius, hirudini legere non possumus. Si spina uel aculeus in pede aliæ parte canē leserit, extrahet illum impositus puluis hirundinellari (cinerem de pullis hirundinū intelligo) in olla noua cū partibus in- testinis (cum ipsis intestinis) combustarum: quod medicamentū tanquam saluberrimum in pyxide referuandum est, Albert. Ego hunc cineris hirundinum usum apud ueteres non reperio: cæterum harundinis, quam phragmiten cognominat, radicem concisam per se, & unâ cum bulbis illitam, sur- culos & cuspides extrahere, Dioscorides tradit. Contra canis rabiosi morsus prodest glebula ex
hirundia

hirundinum nido illita ex aceto, uel pulli hirundinis combusti, Plin. Ad soluendam ebrietatem, Cineris hirundinum adustarum quantitatem sufficientem da ebrioso, Author Theauri pauperum. Ad comitalem, Aptus mustelæ cinis est & hirundinis unâ, Serenus. Hi duo cineres misti comitialibus quotidie in potu dandi sunt, Plinius. Nuper amicus quidam noster remedium aduersus comitalem a medico quodam in Germania celeberrimo exhiberi solitum his uerbis mihi descripsit: Cineri de quatuor hirundinum pullis combustis, drachmas duas castorei addebat, & unciam aceti fortis. hæc mixta linteolo exprimebat, & expressum inde liquorē agro ante uel mox post paroxysmum propinabat. Tam pullorum quàm matrum in fictili olla (ἡ χυρρα, Auicennæ interpretis habet in uitro) crematarum cinis cum melle (si ex eo fiat alcohol cum melle, Auicenna) oblitus, oculis claritatem adfert, Dioscor. & Kiranides. Hirundines uiuas cremare, & cinere earum cum melle Creonico inungi caliginis utilissimum est, Plinius. Ad oculorum dolores & lippitudines & caliginis, Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, Sextus. ¶ Hirundinum pulli in cinerem combusti, faucium morbis medentur, Sextus uel Aesculapius & Constantinus. Hirundinum ripariarum pulli ad cinerem combusti, mortifero faucium malo, multisq; alijs morbis humani corporis medentur, Plin. Cinerem ex hirundinibus aduersus anginam aliqui in potu dant, alij illinunt uel per se cōtingendo, uel cum melle, alij cum canna tenui inspirant. Vulgò audio, si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari: seruatumq; eum ex sale cum is morbus urget, comburi, carbonemq; (cinerem) eius cōtritum in aquam mullam (quæ potui datur) infricari, & prodesse. Id cum idoneos autores ex populo habeat, neq; habere quicquam periculi possit, quamuis in monumentis medicorum non legerim, tamen inferendum huic operi meo credidi, Celsus. Anginam succurritur cinere hirundinis ex aqua calida potu, huius medicinæ auctor est Ouidius poeta, sed efficaciores ad omnia ex hirundinibus remedia pulli syluestrii sunt: multò tamen efficacissimi ripariarum. Strangulatos cum sanguine comburunt in uase, & cinerem cum pane aut potu dant, quidam & mustelæ cineres pari modo admiscunt, sic & ad strumæ remedia, & comitialibus quotidie in potu, Plinius. Crematarum hirundinum cinis pro discutienda angina utilissimus est, quem deinceps utinam medici in usum traherent, Amatus Lusitanus; an uerò intra corpus sumi debeat, an foris adhiberi non exprimit. Palatum cinere hirundinis aduersus synanchen utiliter tangitur, Auicenna. Hirundinum combustarum cinis cum melle Attico mixtus, faucibusq; inditus, & anginam reprimit, & ulcera si quæ arterijs inierunt cōtacta purgabit sanabitq;, Marcellus. Præcipue contra synanchen prodest, si hirundinum pullos uiuos in nido prenas, & uiuos incedas, ut puluis ex his fiat, die Iouis, Luna uetere, sed obserua ut impares in nido inuenias, & quati fuerint exuras, horum in calida aqua puluerem bibendum dabis, & de ipso puluere digito locum synanches ab intro continges, miraberis remedium, sed in lotis manibus remediū facies, Idem. Hirundinum cinere cum melle commodè perunguntur angina, Dioscor. & Kiranides. Aesclepiades & Andromachus pullorum cinerem anginis illinunt, Dioscorides uerò tam matrum quàm pullorum cinere utitur. Marcellus Empiricus cap. 15. remedium ad anginam describens compositum, hirundinum pullorum exustorum cinerem adijcit, & rursus alteri hirundinum syluestrii pullorum exustorum cinerem: quod quidem Liuiam Augustam semper compositum habuisse dicit, & reconditum in uasculo uitreo, facere enim mirifice aduersum anginam & synanchen. Eandem compositionem paululum uariantem (ubi Galenus habet feminis apij, Marcellus habet opij, quod non placet) Galenus describit lib. 6. de compos. sec. locos. uocat autem stomaticam illitionem ex besafa, hoc est semine rutæ syluestris. Celebre est (inquit) & hoc pharmacum ab Andromacho descriptum, Id inter alia apud Galenum recipit cinerem hirundinum recentem: apud Marcellum, hirundinum syluestrii pullorum cinerem. Hoc ipsum pharmacum (inquit Galenus) etiam Heras scripsit, ut parum absit quò minus penitus idem sit, de hirundinibus quidem ambo obscure tradiderunt, quanquam alij clarè scripserint, nisi quòd inter ipsos non cōuenit, alij enim nidū urere iubent, ex stercoibus hirundinum maxime compositum, alij ipsas hirundines, alij ipsarum pullos. Hi uerò obscurius scripserunt: & Andromachus quidem cineris hirundinum recentis; oportebat autem ipsum apponere ustarum, tale enim quiddam cineris uox significat, nisi nidum ipsum terere ac leuigare iubet. Heras autem, hirundinum recrementum, non apponens ustarum. Forte igitur neuter uult comburi debere hirundinum recrementum, quemadmodum alij. In quibusdam tamen exemplaribus sic scriptum est, Hirundinum tenerarum unciam j. quemadmodum in alijs hirundinum a trabsibus. Palam est autem acre & diffusorium hoc pharmacum esse ex hirundinum excrementis constans: quemadmodum etiam alia omnia omnium animalium sterora, aliqua magis, aliqua minus: uelut etiam ipsorum animalium ustarum cinis, Hæc Galenus. Aliud stomaticum, quod facit etiam ad anginas; Aesclepiades: Hirundinum syluestrii ustarum cineris drachmas iij, croci drach. j, nardi Indicæ drach. j. melle excipe, mixtura sit quum iam sub manibus sunt affectiones. Pulli hirundinum cum pennis in fictili (super prunas usit diachelidonium (ἡ σφραδελιδονιον) potius) stomaticum ad anginas Andromacho faciunt apud Galenum, Sylluius. Stomaticum ex hirundinibus ad anginas ut Harpocras (scripsit, uel ut us est) Pullorum hirundinum ustarum numero x i, mellis cyathum j. (aliàs ij.) myrrhæ obolos tres. Omnia tere, & misce. Hæc duo præscripta pharmaca (inquit Galenus de compos. medic. lib. 6. cap. 1.) ex hirundinibus sunt absq; besafa, alia autè duo stomatica hæc præcedentia ex hirundinibus

unā cum beſafa conſtant. Eſt autem & tertia coniugatio pharmacorum eiſdem generis, in qua ea quæ ex beſafa citra hirundines præparantur, continentur. Eandem (nunc recitatam) ad anginas illitionem Nicolaus Myreſus quoque deſcribit in Capite de illitionibus, interprete Leonh. Fuchſio, ſed uariantem non nihil, & ut iudico ex parte deprauatam; Pullos (inquit) hirundinum agreſtium numero xi, ſucci myrti uiridis, mellis Attici, ana cyathos ij, ſeminis myrti ſucci (forte ſicci legendum, non ſucci, Galenus habet tantum myrrhæ) triobolum, miſce. Electuariū diachelidonon Auicenna etiam deſcribit primo quinti, & Meſue in curatione angine, & Serapio inter Antidota 8. Ad anginam: Cinerem crematæ hirundinis, cum ſimo canis oſibus paſti miſce. hic puluis inſpiretur in fauces & locum abſceſſus cum cannula ſubtili bis uel ter in die, Leonellus Fauent. ¶ Hirundinum cinere multi melle excepto uſi ſunt ad affectiones quæcunq; circa fauces & uiam cum tumore ſunt, Galenus. Hirund. exuſtarum cinis uſq; ad periculum laboranti uia, cum melle mixtus potenter illinitur, Marcellus. Sic uia & tonſillarum inflammationibus ſuccurri Dioſcorides & Plinius ſcripſerunt. Sic & faucium dolor mitigatur, Plinius. Ad gurguliones inflammatos & tonſillas, Hirundines integras unā cum pennis uſtas ac tritas cum melle illinito, Archigenes apud Galenum de compoſ. ſec. 10. Et ruruſus, Aut cinerem pullorum hirundinum impluuium illine, Hirund. cin. cum melle inunctus ulcera in gutture & lingua, & omnia depaſcentia, & gangranas perfecte curat, Kiranides. ¶ Ad oris putredines & cruſtas, Uſtarum hirundinum cinerem ex melle illinito, Galenus Euporiſt. 1. 72. Aut hirund. uſtarum & ſtercoris humani (pueri, præſertim qui biduo ante lupinos ederit & uinum mediocre biberit, huius autem ſtercus exiccatum reponitur, Nic. Myreſus) parem modū cum melle illine, Idem ex Archigene libro 6. de compoſ. med. 2. ſec. ioc. ¶ Cinis hirund. raucedines ſanat cum melicrato potus, Kiranides.

¶ Hirundinis matutino paſcentis caput præciſum, maxime Luna plena, lineo panno adalligant capitis doloribus licio, Plinius. ¶ Hirundinum pullos plena Luna excacant, reſtitutaq; eorum acie, capita comburuntur, hoc cinere cum melle utuntur ad claritatem & dolores, ac lippitudines & icſus, Plinius & Marcellus. Hirund. capita uſta cum melle illita leucomata in equis curare in Hippiatricis Græcis legimus. ¶ Ex hirundinum pullis fit calliblepharion bonum, quod aſpritudinem pruriginemq; oculorum potenter expurgat, nec patitur quicquam in his moleſtæ concreſcere: humidus quoque naturaliter oculos exſiccatur, quod hoc modo componitur. Capita pullorum quàm plurima igne lentifſimo comburuntur, & trita in puluerem tenuiſſimum rediguntur, quæ admixta recenti adipe gallinæ inunctioni maxime profunt, Marcellus.

¶ Comitibus medetur hirundinum ſanguis cum thure, Plinius & Serenus. Nicolaus Myreſus ſanguinem hirundinis miſcet ſuffimento ad epilepticos experto. Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines, Hirundinis fel & ſanguinem inungito, mire prodeſt, Sextus. Sanguis eius de ſubala dextra medetur oculis, Albertus. Sanguine hirundinis recenti ac tepido inunctus oculus icſu laſus & cruore ſuffuſus, ſtatim ſanabitur, Marcellus. Extrinſecus interdum ſi icſus oculum laedit, ut ſanguis in eo ſuffundatur, nihil commodius eſt, quàm ſanguine uel columbæ, uel palumbi, uel hirundinis inungere. Neq; id ſine cauſa fit, cum horum acies extrinſecus laſa interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celeberrimeq; (celerimeq;) hirundinis. Vnde etiam locus fabulæ factus eſt per parètes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſimè tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbi, minime efficac columbæ & illi ipſi & nobis, Celſus: quaſi non hirundinis tantum oculi extrinſecus laſi, ſed etiam columbæ ac palumbi ut interni ipſorum ſanguinis per ſe ſaneſcant: ſed tardius quàm in hirundine, quod ſanguis eius ad ſanandum efficacior ſit tum ſibi ipſi tum nobis, in illis infirmior. Sanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirifice lenit, Trallianus lib. 11. Hirundinis ſanguis pſilothrum eſt, Plinius.

¶ Hirundinum caro recens concerpta contra ſerpentes auxiliatur, Plinius. Aduerſus uiperæ morſus in iumentis hirundinis pullos diſſectos adhiberi conſulit Pelagonius.

¶ Hirundinis cerebrum ad ſuffuſiones facit, Plinius. Galenus in libro de Theriaca ad Piſonem ad idem remedium mel ei admifcet. Auicenna etiam & innominatus quidam apud Serapionem, idem remedium cum melle in ſuffuſionis oculorum (aquam ipſi uocant) principio commendant.

¶ Hirundinis oculi fronti alligati ophthalmiam ſanant, omnemq; rigorem febrium auferunt, Kiranides.

¶ Corda hirundinum cum melle deuorari iubent Magi aduerſus quartanas, Plinius. Hirund. cor recens deuoratum comitialibus prodeſt, Plinius. Cor mandito amomis Commixtum, ingenij uis tibi maior erit, Io. Vriſinus. Certiſſimum eſt (inquit Iacobus Oliuarius) quod ab Hieronymo Montuo medico præſantiſſimo didici, corda hirundinum augere memoriã, ſi cum cinnamomo, amomo, & his quas elephanginas ſpecies uocant, ſumatur. Hirund. cor potum morbos faucium curat, Aſculapius.

¶ Hirundinis fel pſilothrum eſt, Plinius. Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines, Hirundinis fel & ſanguinem inungito, mire prodeſt, Sextus.

¶ Ex uentre hirundinis medicamenta quædam leguntur apud Nic. Myreſum Leonharto Fuchſio interprete: in quibus ego nidum potius legendum puto, nam in Græcis uocabulis facilis eſt mu-

De Hirund. G. Lib. III. 535

est mutatio, uide infra inter remedia e nido hirundinis. Ad omnem uirulentum ictum in iumentis Eumelus pulli hirundinis uentrem, uel eorundem nidum contritum imponi iubet.

¶ Hirundinum sterco acre est, & digerit, ut aliorum animalium (omnium) magis, minus, Syluius (ex Galeno.) Celsus hirundinis sterco inter adurentia numerat. Decoctum & porum aduersatur morsui rabidi canis, Plinius ut quidam citant. Ponzettus tum illitum tum porum conferre scribit. Aliqui (Magi) fimum hirundinis drachma una in lactis caprini uel ouilli, uel passu cyathis tribus ante accessiones aduersus quartanas propinant, Plinius. Porum nascentiam (phyma, id est furunculum uel similem tumorem intelligo) sanat, Kiranides. ¶ Ad faciendum capillos albos: Stercus hirund. tritum cum felle taurino inunge; Galenus Euporiston 2. 82. Cum felle caprino fimum capillos tingit nigros, & alphas leprofos nigros sanat, Kiranides. Ut pilisiant albi, suffiantur sulfure uel stercore hirundinum, Elluchafem. Oribasius apud Aetium 13. 129. hirundinis sterco ex aqua illini iubet ad nigras cicatrices inalbandas. Capillis nigrandis infectio optima: Hirundinum sterco quantum sufficit cum acetii sextario, mitte in fas fictile, atq; in fimo caballino per dies 35. suffossum habeto, ac sic macerato, atq; hoc medicamento rasum caput illinito in umbra per peniculum pictoris; sed seuo ceruino faciem prius perunge, nequid inde destillet, & maculet; & dum sicatur infectio, oleum intra os teneto, ne & dentes inficiantur; ac postquam imposueris medicamen quarto die caput lauato, Marcel. ¶ Ad dolorem capitis & temporū: Hirund. sterco priusquam terram attigerit simul cum luto nidi, in uasculo ligneo, aceto madefac, & illine frontem, Galenus Euporiston 2. 92. Mirificè medetur albugini oculorum quod iam expertus sum, Albertus. 20 Stercus hirund. calidum oculos excæcat, Albertus. Contigit aliquando ut fatigato Tobia à sepultura, uenienti domum & obdormienti iuxta parietem, ex nido hirundinum sterco calidum in oculos incidere, unde excæcatus est. Stomatice compositioni ex beasa, alij hirundinum cinerem admiscerent, alij hirundinum recrementum simpliciter, alij eiusdem cinerem, ut Heras) ut supra recitauit: mihi quidem cinerem ipsarum hirundinū addi magis probatur. Hirund. sterco in cibo uel in potu sumptum, tribuit colo sanitatem, Marcellus. Idem apud Nic. Myrepsum miscetur medicamento ad difficultatem urinæ & calculum & colum. Aluum cit & hirundinum fimum adiecto melle subditum, Plinius.

¶ Oua hirundinis denigrant capillos & albugines, Kiranides libro 3. Elemento ultimo. Alij hanc facultatem fimo hirund. attribuunt.

30 ¶ Nidum hirund. cum uino uetere contritum aduersus uiperarum morsus in iumento imposito, Pelagonius. Ad omnem quidem uirulentum ictum in iumento Eumelus pulli hirund. uentrem, uel eorundem nidum contritum imponi iubet. Glebula ex hirund. nido illita ex aceto, morsui canis rabidi medetur, Plinius & Valerianus. Aetius Sermone 14. cap. 49. hirundinis nidum tritum & cribratum ac melle exceptum, contra erysipelata faciei commendat, tanquam remedium cito discutiens. Ad oculos sanguine suffusos & staphylomata in equo: Nidum hirund. integrum, ut nihil prorsus de eo amittatur, in uase cum aqua misce & turba, cola, & liquorē colatum iumento iuuenti bibendum dato, aut etiam per cornu infundito, Eumelus. Terra nidi hirund. cum aceto cephalalgiam sedat, Kiranides. Hirundinum sterco priusquam terrā attigerit simul cum luto nidi, in uasculo ligneo, aceto madefac, & illine frontem, Galenus Euporiston 2. 92. Stomatice compositioni ex beasa ad anginas alij hirundinum cinerem admiscerent, alij nidum urere iubent ex sterco coribus hirundinum maxime compositum. Terra nidi hirundinum cum aqua soluta & inducra, colli & faucium tumores & synanchen curat, Kiranides. Anginae nidus hirund. mederi dicitur potus, Plinius. Ad anginam ualet emplastrum maturans & resoluens abscessum e nido hirund. quod ab Arculano describitur, Leonellus Fauent. Hoc tempore medici pro angina curanda discutiendaue emplastrum ex nido hirundinis collo imponunt, non sine magno & euidenti iuuamento, quanquam non desint alij, qui quum nidum ex terra & paleis compositum animaduertant, rebus, ut apparet, stypticis, illius admotionē timent, ac metuunt ne forsan astrictione sua materiam intro repellat: quo fit ut solo nidi decocto utantur, in quo ceteræ res anginam discutientes miscentur, sed reuera falluntur, quum omnia in hirundinis nido contenta, potius discutienda uim quam 40 constrictoriam aliquam habeant, Amatus Lusitanus. Vide plura apud eundem lib. 1. Curatione 40. Asclepiades apud Galenum de compos. sec. loc. medicamento cuidam ad laxatas columellas nidum hirundinum syluestrium aridū admiscet, ubi Galenus, Nidus hirund. syluestrium (inquit) multam discuttoriam uim habet. Ad inflammatas tonsillas illini debet sterco columbae & uenter hirundinis, Nicol. Myrepsus. ubi Fuchsius (si bene memini) καλαί, id est nidum, quam καλαί, id est uentrem, legere mauult. Ad fluxionem gutturis, Nido hirund. trito ex aceto illinito, Galenus Euporiston 3. 283. Emplastrum ad pleuriticos mirabile (numero 80. apud Nic. Myrepsum.) Nidus (nam Græcus codex καλαί habet. Fuchsius καλαί, id est uentrem legit, quod non probo) hirundinis uersum accipiens terito, & succo apij farinaq; foenigraci imbuto & probe calefacto utere. Contra calculos sumi prodest cinerem intestinorum palumbium ferorum cochlearibus tribus e nido hirundinum, Plinius. Vrticæ semen & hirund. nidum cum sapa terito ac illinito, Aetius inter uingenta podagrica 12. 44.

¶ Chelidonis lapilli (à recto chelidonias, ut apparet, ὁ χελιδονίας λίθος, quidam chelidonium lapide-

dem, & chelidoniam gemmam dicunt) uulgo à nostris *Schwalmenstein* uocatur, id est hirundinum calculi. In uentre hirundinū pullis lapilli, candido aut rubenti colore, qui chelidoniū uocantur, magicis narrati artibus reperiuntur, Plinius. Et alibi, Chelidoniā duorū sunt generum, hirundinum colore, & alia parte purpurea, nigris interpellantibus maculis. Aspidi similis est gemma quam uocari chelidoniā inuenio, Idem 37. ubi gemmas nominat quā ab animalibus denominantur, unde hanc aspidi chelidoniā similem, nomen ab ea tulisse conijcimus, & ab ea cui hirundines nomen fecerunt diuersam. Genus quidem aspidum unum est, quas chelidoniās uocant, quā circa ripas fluiuiorum, praesertim Nili, latibula habent. Pulli hirundinis Augusto mense lapidem chelidonium gestant aliquando in hepate uel uentriculo: quem ego diuersorum inueni colorum. Fertur autem quod pulli gestantes lapidem hoc signo cognoscuntur, quod in nido sedent conuersis ad se inuicem uultibus, nam ceteri qui non habent lapidem, posteriora ad se conuertunt, Albertus & Author de nat. rerum. Lapilli sunt exigui, & tales iam uidimus à socijs nostris extractos è uentriculo hirundinum mense Augusto, tunc enim extracti efficaciores habentur. & frequenter duo simul in una hirundine inueniuntur, Albert. Chelidonijs, qui in hirund. uentriculis reperiuntur, figura globi ferè dimidiati, semperq; intus caui, qua de causa admodum tenues existunt, in eminentia sunt pleurūq; rauo, sed diluto colore, in caua conuexitate purpureo, nigris interdum interpellantibus maculis, atq; ob id duā earum species uidentur esse, Georg. Agricola. Lapilli magnitudine sunt, ut ipse uidi, seminis lini, forma quoq; simili, ego nigros & rufos tales uidi lapillos, Christophorus Encelius. Vidi & ipse cum rufos lentis figura & magnitudine chelidoniās: tum alios quosdam candidissimos non tamen perspicuos, quos in monte quodam Sedunorum abunde reperi audio, in arena inter excelsas rupes, horum unum cum fragillem dentibus multum renitentem, solidum deprehendi, non cauum. ¶ Idem aut simillimi chelidonijs hodie nominatis lapillis illi mihi uidentur, quorum Strabo libro 17. mentionem facit, his uerbis: Acerui quidam ex tritura lapidum ante pyramides (in Aegypto) iacent, in quibus lapilli & forma & magnitudine lentis inueniuntur, quidam ut hordei grana, quā semiexpoliata excurrunt, dicunt reliquias ciborum qui operantibus suapererant in lapidem induratas, quod quidem satis uidetur uerisimile, nam & apud nos collis quidam est oblongus, in campo situs, qui tosi calculis in modum lentis plenus est, &c.

¶ Dissectis crescente Luna pullis hirundinis qui primo partu exclusi sunt, ex *πρωτης νεοοσπινας*, è prima foetura, in uentre eorum lapillos offendes, è quibus duos, unum colore uariū, alterum purum eximes; (quorum alter colorem unum habet, alter plures, Auicenna.) ij priusquam terram attingerint, in iuuenca corio, aut ceruina pelle brachio aut collo adalligati, comitialibus proderunt, & saepe prorsus eos recreant, Dioscor. Sanant uel lapilli è uentre pullorum hirundinum sinistro la certo annexi, dicuntur enim excluso pullo lapillum dare. Quod si pullus is detur incipienti in cibo, quem primum peperit, cum quis primum tentatus sit, liberatur eo malo, Plinius. Lapilli in uentriculis hirund. reperti & brachio alligati, caducos perfecte sanant, Sextus. De collo puerorum suspensi ad comitiales morbos utiles esse perhibentur, Ge. Agricola. Mirificum hoc ad comitiales remedium est, duo lapilli in hirundinum pullis dissectis inueniuntur; quorum unus quidem niger, alter uerò albus existit, comitali collapso eos imposito, ac ipsum excitabis, nigrum uerò curi alligato. At hirundines dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facile inueniuntur nisi uniuersis pullis dissectis, Alexander Trallianus. Author Additionum in Breviario Arnoldi antidoto quidam contra epilepsiam lapidem hirundinis admiscet. Hirundinum pulli lapillos in uentriculis habere consueverunt, ex quibus qui albi maxime fuerint, si in manu etiam singuli teneantur, aut circa caput lino nestantur, ueterrimos & diutinos capitis mulcent dolores, nisi contactu terrae lapillorum potentia minuatur, Marcellus. Et alibi, Hirundinis uentriculo scisso albi ac nigri lapilli inueniuntur, qui si lupino aureo includantur, & collo suspendantur, omnem dolorè oculorum perpetuo auerent, sed & contra quartanas profunt, croceo linteo uel panno inuoluti linoq; ad collum ualidiore suspensi. Adduntur ad oculorum collyria, Ge. Agricola. Siquid in oculos incidit, imponuntur, nam cum minimi & lauisissimi sint, nec mole obstant, nec figura aut angulis: & palpebrarum compressione, id quod incidit, emouere & elidere possunt, ut & alexatorolophi semen. Dextro brachio suspensi hepaticos perfecte sanant, Kiranides.

¶ Quin & è nido earum lapillus impositus recreare (excitare) comitiales dicitur confestim, & adalligatus perpetuo tueri, Plinius, & Serenus. Lapilli in nidis pullorum hirundinum reperti apensiq; à tuisi tutum reddunt, sanant & columellae uicia & tonsillarum phlegmonen, Galenus Euporiston 2.44.

H.

a. Hirundo primam corripit, Aut arguta lacus circumuoluit aut hirudo, Auienus, uideri autem potest ab harendo dicta, quoniam rectis adium uel trabibus, ubi nidificat, adhæreat. Varro tamen à sua uoce sic dictam conijcit. A poetis uocatur Progne, ut à Vergilio: Pandionis ales, ab Ouidio ad Pisonem: Arthis à Martiali, propter fabulam quam in h. referemus. *Αρτις κρη μελιδραστη*, in epigrammate lib. 1. sect. 60. Brodaus hirundinem aut lusciniā interpretatur, ego hirundinem omnino eo in loco, illa quidem non uescuntur melle. ¶ *Χελιδων* penultimā producit, Arato, Theocrito, Aristophani. Vocatur autem *χελιδων*, ἢ παρὰ τὸ τὰ χέλη θινεῖν, ἢ παρὰ τὸ τὰ χέλη ἀδύναεν, ἢ παρὰ τὸ πῖς χέλιον

Ετυμολογος & Varinus. Dicitur & χελιδών, χελιδόν, unde uocatiuus ὡ χελιδόνι, Eustathius. τρικιλία χελιδόνι, Aristophanes in Auiibus. χελιδόν, χελιδόνι, χελιδόνια, & piscis quidam, Hefych. χελιδόν, ὄρνις, καὶ γλωσσίδα, οἱ δὲ χελιδόνια, Etymologus. ὄρνις δ' ὡς ἀπόστα διέπτατο, Homerus: αἱ ἑκατόστατα legunt & hirundinē interpretantur, alij aliter, uide supra in Capite de Aquilis diuersis. Ἀδωνιαί, χελιδόν, καὶ ἡ θεοίαξ, Etymologus, sed magis placet ut Hefychius habet, Ἀδωνιαί, ἡ χελιδόν, καὶ ἡ θεοίαξ. χελιδόν, hirundo, Hefychius & Varin. Thebani, qui nouis rerum nominibus gaudebant, hirundines κωπιδάες uocabant; Athenæus lib. 13. & Varinus in λεξικῷ. Κωπιδάες, auis sic dicta, à qua etiam loquaces & adulantes uel decipientes κωπιδάες dicuntur; hirundo, Varinus. quanquam ab illo per λ, duplex scribitur. ὀδονογάρνα apud Theocritum aliqui hirundinem interpretantur deflen- tem Iryn, alij aliter, uide in Acredula. ὀκύνθηρον Kiranidē interpres hirundinē exponit, alibi uerò φραυερύριον, id est accipitrē minorem. ὄρνις κατὰ δῶμα σκίσιθ' ἀνδρώπιον, Oppianus de hirundine. Epitheta. Arguta, Vergilio 1. Georg. & Auieno. Garrula, 4. Georg. Vaga, Sereno. Venis prænuncia, Ouidio 2. Fast. Et apud Textorem Bistonis, peregrina, trinfans, Daulias, lasciuia, Pandione nata, uocalis, nam Agrestis & Rustica differentia potius sunt, & speciem propriam constituunt. ὀρνικία χελιδόν, Aristophanes in Ranis. εἰαρνὶνὴ ζεφυρὸς περὶ τὴν γλῶσσαν ὄρνις, Oppianus. ἄγγελος κλυτὰ τεύχεα ἀλινοῦ δαμάσκων, κιννάρα χελιδόνι, Simonides apud Athenæum, & Aristophanis Scholiasten. κωπιδάες, in Epigrammate. κωπιδάες etiam epitheton esse potest, ut Latinis garrula, nam & ipsas subsistantiue Thebani κωπιδάες uocabant. Hirundo κωπιδάη appellatur Hefiodo, Anacreonti & Simonidi, Gyraldus. Cum sexaginta dies à solstitio brumali abierint, initio noctis Arcturus oritur. Τὸν δὲ μετ' ἐξ ἄρθρον (aliàs ὀρθόθρον) τριανδονίς ὄρνις χελιδόν, ἐξ φάθ' ἀνδρώπιον, Hefiodus. Varinus ἐξ ἄρθρον expro- πῆ, πῶν μεγαλοῦ θροῦ ὄρνις, ἡ ὄρνις τὸν ὄρθρον κωπιδάη, id est magno uel matutino lucu insignem auem. Co- gnominatur & ὀρθόθραλος, (forte ὀρθόθραλος;) Κερκιδάες, ὀρθόθραλοι χελιδόνι ἐκτελοφάντες, ut Suidas citat. Ρε- ὀρνις, χελιδόνι στωϊκῶς, διγύλιος τρωφίς, Hefychius & Varinus. ego χελιδόνι legendum conijcio, ut πῶν ὄρνις; (quod etiam μέγιστον interpretantur) eius epitheton sit. τρικιλία χελιδόνι, Aristoph. in Auiibus. Κατακλυτὰ τεύχεα χελιδόνι (aliàs χελιδόνι) πολυκρότα φέρος, Athenæus libro 5. uide in Testudine a. ὄρνις κατὰ δῶμα σκίσιθ' ἀνδρώπιον, Oppianus de hirundine. Ἀτθίδιον μελιθροῦ, λαθὸς λάθου ἀεττοῦ, Τετάρτη στήναι δ' αὐτὴ φέρει τίκτομα τὴν λάθου ἀεττοῦ, τὸν ὄρθρον ἀπὸ τὴν ὄρνις, Τὸν ζῆνον ἢ ζῆνον, ἀρῖνον κερνίον, (forte εἰαρνίον, nam Oppia- nus etiam εἰαρνίον χελιδόνι dixit.) οὐχὶ τὰ χελιδόνι; ἢ γὰρ θεῖμα, ἢ δὲ δίκαιον ὄρνις ὀρνις ὄρνις ὄρνις ὄρνις, Incertus in Epigrammatū lib. 1. sect. 60. ubi Brodæus Athidem puellam hirundinem uel lusciniam interpretatur, ego omnino hirundinem hoc in loco, cicadas quidem ab hirundinibus capi Plutarchus & Aelianus scribunt.

¶ Dic igitur me tuam anaticulam, columbam, uel catellum, hirundinem, &c. Plautus. Est & hirundinibus adiectiuum, quo utuntur Plinius & Plautus in Rud. In nido seges est hirundinino, Martialis lib. 11. Ligneis securiculis (Galli hirundinis caudas uocant) cara & amurca perfusus ueteres in alligationibus (lapidum) ufos ipsa opera docent, Gul. Philander in Vitruuium 2. 8. ¶ Χελιδόν, unguis concuuitas in equis; & in canibus eodem modo secundū aliquos; & in homi- ne pars supra cubitum, τὸ ἀνώγει τὸ ἀγκῶν ἢ τὸ κατὰ τὴν καμπύλην, Hefychius, Suidas & Caelius. Vide in Equo 5. Ornamenta in brachijs quaedam ponebantur circa carpos, ut pericarpia, echini, χελιδόνι (aliàs χελιδόνι), quibus utebantur Samij, ut scribit Athenæus; sed ἀμυρῶν ἢ χελιδόνι (χελιδόνι) potius, uel χελιδόνι ut supra: nisi utrumque recte dicatur, & χελιδόνι, & per syncopen χελιδόνι) tum circa brachia, tum circa carpos nominantur, Poilux. Equorum impetigines sunt squammule anteriorum crurum sub armorum partibus in ipsis animalibus natae, has Græci lichenas uocant, siue chelidonas, nos uerò impetigines uel hirundines, Caelius Aurelianus. ¶ τὸ χελιδόνι, Ante hirun- dines, id est ante hirundinum aduentum, Aristophanes in Equitibus. ¶ Χελιδόνι, hirundinum pulli, Eustathius. Achæus durius dixit, κάσσιον τὸ μόνον ὡς χελιδόνι, pro κατὰ τὸν ἦγον χελιδόνι, Idem, χελιδόνι μένος, id est hirundinis cantus, Suidas. ¶ Fauonium quidam ad 7 11. cal. Martij chelidonian (à recto chelidonias, ὁ χελιδόνιας ἄνεμος) uocant ab hirundinis uisu, Plinius lib. 2. Est & chelidonias uel chelidonius lapis, (ὁ χελιδόνιας ἢ χελιδόνι λίθος,) uel chelidonia gemma: de quo supra in 6. scripsimus, nisi quis distinguendi gratia malit ut is qui nomen ab hirundine habet, chelidonius lapis uel chelidonia gemma dicatur: alter uerò chelidonias, cui aspis similiter dicta nomen dedit, Chelidonium etiam gladij genus est cauda bifurca, Brodæus, nam & auis hirundinis huiusmodi cauda est. ¶ In Rhodo insula (Eustathij codex impressus in Homerum, non recte habet ῥωμῶν pro ῥοδῶν) festum siue ludicrum solebat celebrari, in quo cornici aggregatio fiebat quaedam hordei & id genus rerum aliarum, Vocabant autem carmina illa (τὰ ἀδιδόμενα, aliàs τὰ ἀδιδόμενα) coronisimata, Eiusmodi quippiam & hirundinibus in eadem fiebat insula, ut est apud Theognin tertio de sacrifici- cis Rhodiorum, Id uerò χελιδόνικον dicebant, quod ita cōcinerent: ἢ ἄλλο, ἢ ἄλλο χελιδόνι καλὰς ὥρας ἀγῶσα, καὶ καλὰς ἡμετέρας, id est, Venit, uenit hirundo pulchras ducens horas & annos pulchros, Caelius, Athenæus lib. 8. integra hæc carmina Doricè scripta sic refert, nos ex Eustathio quaedam emenda- uimus, et si is integra non referat: ἢ ἄλλο, ἢ ἄλλο χελιδόνι καλὰς ὥρας ἀγῶσα καὶ καλὰς ἡμετέρας, ἢ ἄλλο κατὰ τὴν μέλαινα, τριανδῶν ὁ πικροκλήος ἐκ πῖνον ὄρνις, (Eustathius habet, εἴτι ὡς στωϊκῶς φαίνα, ὁ πικροκλήος ὄρνις), quod nō placet, exponit autem πικροκλήος, σὺν κωμῶν ὑποσώψισιν, ὅτι τὸ δειπάζον, τὸ δὲ κένουρον

(forte *κάνισρον*, Eufathius omittit) *ἡ δὲ πορῶν*; *Χελιδὼν ἢ καλιβίταν* (placentam, à *lectitho*, id est uitel
 lo sic dictam) *ἐκ ἀπποθέσται, πτόσθ' ἀπώμας, ἢ λαβωμίδα; Εἰ μὲν δὲ δώσεις.* (ἐλλασθηιδὲς ἐχθ: ἐστὶ δὲ ἡ δὲ πορῶν
 νοίαν, Eufathius.) *εἰ δὲ μὴ, ἐκ ἐσθλαμν.* ἢ *τῶν θύρων φερίωμας, ἢ θ' ἑσθρῶν, ἢ τῶν γυναικῶν τῶν ἰσο λαβω
 μίδων. Μικρὰ μὲν δὲ τὰ ἰσομῶν μὴ οἴομαι. Ἐν δὲ φερίσ τῶν μέγα δὲ τῶν ἡσθρῶν. Ἄνευ' ἀνοίγει τῶν θύρων χελ
 ιδνι. Οὐ γὰρ γόνυ τὸν ἰσομῶν, ἀλλὰ πτωδία. Fiebat autem hæc collectio mense boedromione (Iunium in-
 terpretantur, quod hic non conuenit, hirundinis enim aduentus uernus est) à pueris pascim circum
 eundo cantillantibus; & primum eam instituisse in Lindo Cleobulus Lindius fertur, cum pecunia
 colligenda egerent, Hæc Atheneus. Qui hanc cantilenam decantabant, *χελιδνισαί* uocabantur, (&
 cantus uel ludus ipse *χελιδνισμός* Eufathio) ut qui cornicis nomine stipem colligebant, *κορωνισαί*, Eu-
 fathius & Hesychius. Aeschylus *χελιδνιστῶν* uerbum usurpat pro *βαρβαριστῶν*, id est barbarè loqui; & *10*
 Ion in Omphale barbaros *χελιδνας* nominat masc. g. (cum aliqui foem. g. tantum efferantur) He-
 rodiano teste, Scholiastes Aristophanis, uide infra in prouerbio *Hirundinum musæa*. Utuntur
 & per se succo (chelidonias maioris, etsi de utraq; proximè locutus sit) in collyrijs, quæ chelidonia
 appellantur ab ea, Plinius. Apud Galenum de compos. sec. loc. 4. 7. collyrium chelidonium in-
 uenio, in quod chelidonia herba non recipitur, ab hirundinibus, ut apparet, dictum, quasi oculis ho-
 minum claritatem ita restituere possit, ut remedio quodam usum suis pullis ademptum reddere cre-
 duntur hirundines.*

¶ Chelidonia herba est, quæ & chelidonium dicitur. *Χελιδνία ἐσθρῶν*, Oppianus, Dioscorides &
 alij medici *χελιδνίον* gen. neutro proferunt, est autem duorum generum maius & minus, recentiores
 quidam Latine hirundinariam nominant. Creditur chelidonium maius nomē sibi inuenisse, quod
 hirundinum aduentu ex terra prodit; discendenibus uerò iisdem marcescit. Alij uerò tradiderunt, si
 quis ex hirundinis pullis in tūdo excæcatus fuerit, matrem hanc herbam oculis adiuuentem, cæci
 tati eius mederi, (ut inde potius, quam à tempore nominatum uideatur,) Dioscorides. uide supra
 in C. *Τὸ χελιδνίον ἅμα τῶν χελιδνιῶν ἀνθεῖ*, id est chelidonium cū aduentu hirundinis floret, Theophrasti,
 de hist. 7. 14, interprete Gaza, Dioscorides non florere tum, sed prodire scribit, *ἅμα τῶν χελιδνιῶν φαι
 νομάσις ἀναφύεται*. Apud nos quidem chelidonium minus eo tempore & prodit & statim floret;
 marcescit idem mense Maio, chelidonium uerò maius Iunio demum floret; ut Plinius nō rectè scri-
 pserit, Florent aduentu hirundinum, discessu marcescunt; tanquam de utroq; uerè dicatur. *τῶν δὲ
 (circa fontem) θεία πολλὰ ποφύκη, κινύου τὴ χελιδνίον*, Theocritus. Dioscorides tribuit maiori chelid.
 folia colore subglauco. ¶ Hanc capnon quæ nascitur in sarpibus chelidoniam phragmiten uoca-
 re moris est Aetio, ad exinanitiones partium in iociner e curuarum utilem; dictā, ut puto, quoniam
 succo discutit caliginem, ut chelidonia; & ob id in medicamenta oculorum additur; ut in collyrium
 Marciani eam chelidoniam capnītida cognominantis. Quod si eadem probetur esse cum cynibala-
 ri, ut quidam conijciunt, etiam illa similitudo confluet, quod folium hederæ habuerit, quale chelido-
 nio minori contigit, propterea considerari cupio, nunquid non similis, sed eadem omnino sit cap-
 nos hæc cum chelidonio minore, multa certe paria comperio, Hermolaus. Eruditi quidam cheli-
 doniam phragmitin eam esse herbam conijciunt, qua hæctenus pharmacopolæ in Germania pro ari-
 stolochia rotunda perperam usi sunt. Chelidonium paruum inter fumarias etiam nomenclaturas
 apud Dioscoridem legitur: & chelidonium simpliciter inter uitis aibæ & anagallidis purpureæ no-
 mina. ¶ Est & apud Germanos alia ab hirundinibus dicta herba, nescio qua occasione, *schwāl-
 menwur*; quam multi asclepiadem ueterum esse putant, flore lacteo, ligustrifere odore: folijs binis
 per genicula, lauri ferè, sed in angustum exeuntibus, radicibus albis multis implicatis, &c. quas ali-
 qui ad ossa fracta consolidada facere putant, ut eo quidem nomine *wallwur*; potius quam *schwāl-
 menwur*; dici deberet, ut & symphytum maius. ¶ Ficus chelidonia, *ἰχάδων χελιδνία*, ficus Anti-
 cæ sunt, quæ & chelidones uocantur, Pollux. Commendantur eadem ab Athenæo libro 14, qui
 eas colore *φινθομελάνας*, id est ex rubro & nigro permixto esse ait. Purpureæq; chelidonia, Colu-
 mella inter ficus. Nouissima sub hyeme maturatur chelidonia ficus, Plin. Grammatici quidam à
 Chelidonijs populis in Britannia dictas conijciunt, nescio quàm rectè. Clemens in Pædagogo no-
 minat *ἰχάδων χελιδνίας*, ἢ *ἄς εἰς Ελλάδα τῶν γαλακτοσίτων ἅμα μενεύσῃ ἢ κρησιόλαμν ἰσέλαστο τῶν ἰσθῶν*. *Χελιδνίας*,
 (*χελιδνίον* potius), *ἄδων ἰχάδων*, Hesych, & Varinus.

¶ *Χελιδνίαι λαγαί*, & *χελιδνίαι διασίπτες* leguntur apud Athenæū lib. 9. Eufathius chelidonia
 lepores interpretatur, qui superiore parte nigri sunt, inferiore subalbi instar hirundinum. Frisij qui
 maritimam Germaniæ partem habitant, prænunciam hirundinum (*schwālſten vorbote*) uocant
 auem de genere motacilla. ¶ Est & *χελιδνίον*, id est hirundo marina, piscis Aristotelis. Volat hi-
 rundo (piscis) sanè perquam similis uolucris hirundini, Plinius. Est & alius piscis chelidonia dictus,
χελιδνίας δ, cuius Athenæus ex Diphilo meminit; ut & hirundinis piscis polypo similis. Alterum
 exocæti genus circa Byzantium quidam chelidonium uocant, Bellonius.

¶ Piscem Boreum (inter sydera) hirundinis præferre caput, propterea qd à Chaldaeis piscem num-
 cupari chelidoniam Theon scribit, Cælius. Cum L X. dies à solstitio brumali abierint, initio no-
 ctis arcturus oritur, post illum uerò hirundo apparet, Hesiodus. *Χελιδνίον* etiam est numisma argen-
 teum Peloponnesiacum, (uel *χελώνη* potius apud Pollucem.) Aegyptiorum sapientes omnes pa-
 rentum opes filijs relictas uolentes innuere, hirundinem pingunt, illa enim iam morti proxima,
 λυο

De Hirund. H. b. c. d. Lib. III. 539

luto seipsam uolutat, & pullis latebras (φωλιών, nidum) comparat, Orus.

¶ **Propria.** Chelidonis ex Cleopatrae mollibus patrimonium grande possedit; Seneca epistola 88. *Χελιδών* uocabatur Cleopatrae cinaedus, Suidas in *Χελιδών* & in *Κίναιδα*. Item uates quidam priscus, Idem. Et nauis quae in Massiliam traiecit, *ή νηὺς ή εἰς αἰς μασσαλίαν διακομισθε*, Idem. Menippus quidam olim *χελιδών* cognominabatur, Aristoph. in Auibus, ubi Scholiastes, *Διὰ τὸ ἴσση πρόφου ἑστὶ καὶ παυτηρία ὄφρυ* (forte *καυτηρία τὸ τὸν*, scilicet *χελιδὼν*) *χρησίου, ὅπως ἀνομασθῆν*, Chelidone theologi quendam fuisse aiunt, qui obseruatis prodigijs collegerit rerum exitus, uide infra in Prouerbio, Audi chelidonem. Cicero lib. 3. Verrinarum de Chelidone meretrice agit, quam efficitim deseribat Verres, ea uero tum in Urbana, tum in Siciliensi Verri praetura omnia moderabatur, tran-
 10 sigebat, decidebat, chelidon quoque hirundinem auem significat; omniaque auspicator, & captatis augurij Romani agebant, auguresque & auspices & publicis & priuatis rebus adhibebant. Propterea ait Cicero: Nam ut Verres praetor factus est, qui cum auspicator a Chelidone surrexisset, fortem natus est Urbanae prouinciae, &c. Quibus uerbis alludit simul & ad auspiciam, & meretricis concubitum & cubile, Gyraldus in libro Aenigmatum. ¶ Chelidoniae insulae sunt in initio orae Pamphyliae, Strabo lib. 11. Et lib. 14. Chelidoniae insulae in Pamphyliae ac Lyciae confinio iacent. Et rursus in eodem, Prope Hieram promontorium Lyciae Chelidoniae insulae tres sunt, aspera sane, & magnitudine aequales, ad stadia quinque inter se distantes, &c. Post Rhodum uersus orientem *Χελιδονία* *χρησίου* *τρεὶς νήσοι, μεγάλῃς παραρπίδος ὑψοῦν ἄκρως*, Dionysius Afer. Herodianus *χελιδονία* legit cum acuto in ultima, Eustathius. Chelidoniae insulae nauigantibus pestiferae, Plinius 5. 31. Haec duae
 20 sunt secundum Stephanum, quarum una Corydela, altera Menalippea dicitur, contra Tauri promontorium similiter Chelidonium dictum sitae. Stephanus has insulas, Chelidoniae petras appellat. Chelidonijs populi sunt Illyriae, Stephanus. ¶ *Ἐνεχελιδών*, hippodromus Atheniensium, non ab hirundine, sed ab Echelo heroẽ denominatus est, ut scripsi in Equo h. e.

¶ **c.** Supra corpus eorum uolant noctuae & hirundines, Baruc 6.
 ¶ Garrula quae tignis nidum suspendit hirundo, Vergilius 4. Georg. Sicut grus & hirundo (agur) sic garriebam, Esaiæ 38. Tectio uaga plorat hirundo, Politianus. *Τετραγνία*, Oppianus de hirundine. *ὄταν ἤσῃ ἄρα κελιδὼν χελιδών*, Stesichorus. & Aristophanes in Pace, *ὄταν ἤσῃ μὲν φωνή χελιδών ἔξωθεν κελιδών*. Vlysses nerum arcus intendit, *περὶ ἤσῃτο νεβρις*, *ή δ' ἄσῃ κελιδὼν ἄσῃ χελιδωνί* *ἐκεί*
λη ἀνδρῶν, Odyss. φ. *Εἰ τὸ σιωπῆς, καὶ πολλὰ, καὶ ταχέως λαλεῖν*, *ἢν τὰ φρονέω παρὰ σιωπῆς, αἶ χελιδωνί*. *Εἰ δὲ*
ζῶντ' αὐτῶν σαφρονέσθαι πολλο, Nicostratus apud Stobaeum, *ὄζυ μὲν ἔκλαγγ ἄσῃα; καὶ ἀνδορῶν ὄζυ λακκῶ*
σα, Oppianus de hirundine, *τριπλά μιν τρομὰ παυδωνί κῆμορε φωνῆ*, in epigrammate authoris incerti. Et rursus Palladas, *τίτῃε παυκερὶς παυδωνί κῆμορε κῆρυ* *μυρομένη κελιδέως τριπλά σῆε σφάτται*; Homerum infantem Aegyptijs parentibus ortum fabulantur, cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis uberibus in os eius manasset, ea nocte nouem uoces diuersas adidisse, hirundinis, pauonis, columbae, cornicis, perdicis, porphyriionis, sturni, lusciniæ & merulae, ut recitauit in Columba litiua ex Eustathio. *ὄυ δὲ πόσῃ θρωπεσὶ αὐτῶρα μακρὰ χελιδών*, Theocritus Idyll. 19. *Ἐφ' οὗ διὰ χελιδόνι ἀμολάλου* *δανῶν ὑδρέμεται* *Θρηκία χελιδών* *ἐπὶ βαρβαροῦ ἔξωθεν ἠέπιδου*, *Κελιδέω δ' ἐπὶ κλυτοῦ ἀνδρῶν κῆμου*,
 30 Aristophanes in Ranis de Cleophonte quem traducit tanquam peregrinũ, imperitum, loquacem, ignobilem, barbarum & matre Thrasia genitum, uidetur enim haec omnia Threiciæ hirundinis appellatione comprehendere. *Χελιδών δὲ ἔπειτα δύσῃα*, Scholiastes.

¶ Hirundo (sis Hebraicè scribitur) & ciconia (agur) custodierunt tempus aduentus sui: populus autem meus non cognouit iudiciũ Domini, Hieremia 8. *νόμιμα σοι νόμιμα φιλῶσθε*, ὡς *χελιδών*, Homerus in Irefione apud Herodotum. *ὠρένη*, *χελιδωνῶν ὄροφὴ*, id est hirundinum tectum, (nidus fortè,) Hesychius & Varinus. Vere nouo cum iam tinnire uolucres Incipient, nidosque reuerfa luttabit hirundo, Calphurnius. Achaus poeta pullum hirundinis durius *μέτρον χελιδωνί* dixit, Eustathius.

¶ d. Aristophanes in Auibus hirundines fingit lutum ore conferre ad extruendam auium exitum, hoc enim faciunt (inquit Scholiastes) cum nidificant. ¶ *μοστικὰ δ' αἶα τέκνησιν ὑπαρωγῶσιν*
χελιδών *ἄφ' ὀφρυ πικρῆν ὑπὸ πτερυγῶν, βίον ἄλλοι ἀγέρευ*, Theocrit. Idyll. 14.
 50 *ὡς δ' ὅπῃ ἀπῆλωσεν φέρει βίον ὀρχηλιεσιν* *Μιτῆς, εἰαρινὴ ζωφύρον πρωτόγυλος ὄρνις.*
ὡς δ' ἀπῆλωσεν πρὸν ζῶντες ὑπὸ πτερυγῶσιν κελιδί *Γυβόστωνι πόδι μὲν τοῦ, καὶ ἡμῶν τες εἰδ' ὡδ' ἤε*
Χείδος ἀναπῆλωσεν, ἄπταμ δ' ὑπὸ δῶμα λῆκκον *Ἄνδρὸς ξενοδοχῶα λίγα κλάσσι νεοσοῖς,*

Oppianus libro 3. de piscatione.
 Hybernos peterent solito cum more recessus Attides, in nidis una remansit auis.
 Deprehendere nefas ad tempora uerna reuerfæ, Et profugam uolucres diripuere suæ.
 Serò dedit poenas, discepi noxia mater Debuerat; sed tunc, cū lacerauit Itym, Martiali.
 60 *ρῶς δ' ὄρνις κατὰ δῶμα σιωπῆσθ' ἀνδρῶν πεισῆ*, *Ἀετῆπος νεαροῖσι ποδισκάζουσα νεοσοῖς* *Κίριον ὑπερ*
πύσθ' κατεπέπλημνον ἀδρῆσῃα, *ὄζυ μὲν ἔκλαγγ ἄσῃα; καὶ ἀνδορῶν ὄζυ λακκῶσα*, *Ἄλχηρ δ' ὑψὸς ἄερον ὄν ἀσῃα*
γυροσπῆ, *Καὶ πύσῃα ἐκῆτὸν ἐκῆσ ἔφορον εἰεραυ*, *Καὶ πῆρῃα πάντα χελασσε ποτὴ χθόνα. ποὶ δ' ἄρα δ' ἐκῆσ*
τῆσθ' ἄσθ' ἀπῆρω γονυ πρυλῆσθ' πρὸν ζῶσι νεοσοῖ. *ἢ δὲ καὶ ἀπῆρῆσθ' καὶ ἡλάσῃ ὄρνι ἀνακῆσθ'.* *Εἰρημῆσθ' ὡδῆα*
πύσῃα, τῆσθ' εἰσέτι νικτῆα φέρῃα. *Ἀπῆρῆα λυσιθμῶν δακλάμων ἀφῆρῆμῆα θρομῆ.* Oppianus lib. 3. de uenatione.
 65 *ὡς δ' ἄμφι μέλασθ' ἀπῆρῆσθ' χελιδών* *μύρετῃ ἀλόα τῶνα, τῆσθ' ἄσθ' ἡλάσῃ τῆσθ' γῶτα* *Ἄνὸς ὄρνις κατὰ δ' ἀπῆσθ'.*

καὶ ἄρα γε μάλιστα κενδύλω. ἢ δὲ ὅτι μὲν χύου περιπέσεται ἀμφὶ καλίω: ἄλλα δὲ ἐντύβια πρὸς πεδύρασι ποταμῶν. Διὰ κενδρομῆν τρεῖσιν ὕπορ, Poeta quidam priscus, Apollonius (ut cōiicio) aut Q. Calaber. Serpens quidam impetu subiturus nidū hirundinis ut pullos eius uoraret, decidit in focum & igne perijt, ut legimus inter Epigrammata Græca 3. 24. ἢ τις εἰσρηγῆσι χυλιδῶν ἰγυῖς ἔνεσθαι μυριμύαις ἐξ ἴκκων, πρὸς τὸ σφῆσι λυῖσται πο. Ἐξ δυνῆς, ἢ φῶπτος ἀπὸ λυῖδων, ἢ εἰς δροάκωντος, Oppianus lib. 1. de Venatione.

¶ e. Kiranides (lib. 3. in Hirundine) ex pullis hirundinum in ollam luto obfirmatam inclusis & assatis, &c. philtrum siue σοφιστηριον, & contrarium ei μύσθητρον, superstitiosa & impia persuasione parare docet. Mulier ut non secedat à uiro, secur hirundinis ustum bibendum clam prabe ex uino, & non amplius de alio cogitabit uiro, Nic. Myrepsus. χυλιδῶν φαρμακον, id est Hirundinum phar macum apud Hipponactem memoratur, quod fit (ὃ δὲ σφραγισμένον) ἐπὶ εὐδῶν χυλιδῶν πρῶτον τις ἰδίη, Suidas. ¶ ἢ μὲν χυλιδῶν αὐτῶ (αὐτῶ δὲ) δόρυθ' ἢ γύμνα λαλέη, Philemon apud Scholiasten Aristophanis. Ἐπὶ χυλιδῶν (ἀφ' αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν) ὅτι γὰρ χυλιδῶν παλαιῶν ἢ δὲ γ, καὶ λυῖδῶν τῶν (δὲ) δόρυθ' ἢ δὲ δυνῆς ἢ δὲ δυνῆς ἢ δὲ δυνῆς) πρὸς αὐτῶν, Aristoph. in Auibus.

¶ g. Hirundinis rostri cinis cum myrrha tritus, & uino quod bibatur insperfus, securos præstabit à temulentia. inuenit hoc Horus Asyrriorum rex, Plin. Hirundinum pullis pasce accipiemem, & citius mutabit pennas, Demetrius.

¶ h. Apologum de hirundinibus quæ cygnis obijciabant quòd in solitudine canerēt, cum ipsæ suos cantus in ciuitatibus publicarent, &c. recitauit in Cygno h. ¶ Hirundinum genus dijs penatibus & Veneri, quæ ipsa quoq; è numero penatium est, charum esse dicitur, Aelianus. ¶ Hirundines infauti omnis esse, & ancipitem afferre fortunam, multi prodiderunt. nam Pyrrhi tabernaculo, & in nauī Antonij infidentes, suscepti belli infelicitatem & funestas clades portenderunt, Alexander ab Alex. In Pyrrhi pueri tabernaculo nidificans hirundo, rerum actiones quas susceperet, non bene & feliciter euenturas esse significauit. Et item Cyro altera nidū in huius tectis confruens, quæ ei male casura essent prænuuciauit. Contra enim Medos (Scythas, Alexander ab Alexandro) profectus, non reuertit ad suos: sed rebus male gestis, de loco quopiam se præcipitem deiecit. Dionysio priori arcem relinquenti nidificantes ibidem reditū præmonstrarunt, Aelian. Cleopatra nauis, quæ Antonias dicebatur, signum habuit horrendum, nam cum sub puppi hirundines nidificassent, superuenire alia, & primis per uim expulsis, nidos destruxere, Plutarchus in Antonio. ¶ Isis in Byblo Aegypti nutritiisse fertur reginæ (quæ alij Astartem, alij aliter uocant) filium, digito ei in os pro mamilla inserto: & noctu quæ in corpore eius mortalia erant, adulsisse: ipsamq; 30 hirundinis specie circa columnam lugendo uoluisse: donec regina aliquando noctu infantem amburi conspicata clamore emisso, immortalitatem ei ademit, &c. Plutarchus in libro de Iside.

¶ Homerus Odyssææ lusciniæ fabulam, inquit Eustathius, aliter quàm recentiores memorat. neq; enim Pandionis, ut illi, mentionem facit, (nisi Pandion forte alio nomine etiam Pandareos dicitur sit) neq; Procnes, neq; Terei, & Itylum uocat illum, quem recentiores Iryn, quem Pandarei filia è Zetho peperit, ἡρώου Ζηθοῦ ἀνακτός, alia lectio habet Ζῆτος. Sunt & qui Itylum, ἄκρωτος esse nungentur, & prima litera adempta ἡρώου per u. ceu qui genus ab Aëte ducat, ut & pater eius Zetes Boreæ filius. Caterum recentiores sic tradunt: Pandionis Atticæ tyranni filia fuerunt Procne & Philomela. Ex his Philomela (φειλομήλα) Tereo Thraci nupsit, et sic ex Attica muliere facta est Thracia. Porro Tereum aliquando Athenas profecturum rogauit ut Procnen sororem suam secum ad duceret, quod is fecit quidē, sed in itinere puellæ uim intulit: & ne facinus sorori aperiret, linguam excecuit. Procne uerò in tela texendo iniuriam sorori prodidit. Philomela uindictæ cupida filium Iryn è Tereo sibi partum, occidit, & patri coctum apposuit. Comedit ille, & ex minutis quibusdam reliquijs filium esse agnouit, itaq; persequutus sorores occidere parabat. fugiunt illæ, & dijs imploratis, in aues mutantur. Philomela hirundinis, Procne uerò lusciniæ forma assumpta, (lego, Philomela lusciniæ, Procne uerò hirundinis forma assumpta.) Quamobrē hirundinis uox aspera & cantu infuauis est, ut cui lingua mutilata fuerit: & frequenter Terei ceu balbutiens nomen efferre conatur. lusciniæ uerò ityn subinde suo cantu repetit. Tereus deniq; in upupam transformatus crebro Vbi nam sunt, (ὅσ' ἀπὸ εἰσῆς,) exclamat. Sic quidem recentiores fabulantur; alij uerò Homerum sequuntur, Pandarei (inquunt) cui pater fuit Merops Milesius, filia fuerunt Merope, Cleothera & Aëdon. Harum maxima natu Aëdon Zetho Amphionis fratri nupta, unicum filium peperit Itylum: & cum inuideret numerosæ leuiri sui (τὸ δ' ἄδρυθ' τὸ ἀνδρῶν ἀδελφῶν) Amphionis soboli, qua ille ex Niobe uxore Tanta: & Hippomedusæ filia augebatur, Itylum filium suum cum filijs Niobes ludere & uno etiam in lecto interdum dormire solitum, seorsim cubare (uel, ut alij scribūt, in lecto interiore) iussit, ut ipsa intempesta nocte accedens, primū ex Amphionis filijs occideret, Amaleum nomine, (ἄμαλεια) sed cum Itylus uel oblitus esset uel non obtemperasset matri, ea noctu filium proprium, Amaleum esse rata, occidit, quo cognito præ nimio luctu ut ex hominibus migraret, a dijs petijt. itaq; in lusciniam mutata, Ityli luctum retinuit, cuius nomen cantu suo repetere solet. Alij Aëdona mulierem non ignorantia, sed sponte Itylum filium interfecisse dicunt. occiso enim (aiunt) Amphionis filio Amaleo, cum uxorem illius (Amphionis) timeret, mox suum quoq; filium interemit, ut ex- 61 pectandam sibi ab inimica ultionem præueniret. Porro in sequēte Rhapodia (Odyss. u.) reliquas duas Pandarei filias parentibus orbas, Penelope à Venere educatas ait: & cū iam nubiles essent ab Harpyis

De Hirund. H.h. Lib. III. 541

Harpys raptas & Furijs traditas esse, Fortassis enim cum forma quidem excelleret, propter orbiteratem tamē infelices, in prauam & furiosam aliquam (eis ἄσπεδ' ἄσπεδος καὶ ὡς ἴσθι ἐπ' αὐτῶν ἐπ' ἰνυδὲς ἄσπεδος) uitam præ nimio luctu conuersa, obscura perierunt, ut inde à uentis raptas & Furijs traditas fabulose feratur, Hæc omnia Eustathius. ¶ Similiter hanc fabulam Varinus quoq; refert ē Scholijs Aristophanis in Aues, in uocabulo ἴτυς, in hoc tamen differt, quod Procne Terēi uxorem, & Iryn eiusdem ē Tereo filium facit, non Philomelæ ut Eustathius, Procne (inquit) cum sororis Philomelæ casum intellexisset, mastratum Iryn filium Tereo edēdum apposuit, quo ille cognito, gladio eas persecutus est, clamans ἄσπεδος, (ut solent quærentes.) Philomela uerò præ metu Terēi nomen efferebat, Procne uerò filium lugens Iryn, ἴτυν ἴτυν miserabiliter sonabat, Ioue autem miserato, Procne in lusciniā, Philomela in hirundinem, & Tereus in upupam mutari, easdem adhuc uoces canunt, Hæc ille, nos Philomelam potius in lusciniā mutaram dicimus, & Prognem (cum Ouidio) in hirundinem, & huic uocem τρυπίς, illi uerò ἴτυν ἴτυν cōuenire, Aristophanes ipse Terēi (sub p̄sona Ep̄opis) uxorem facit ἀδδὼνα, id est lusciniā. Io. Tzetzes etiam Hesiodi Scholiastes eandem fabulam similiter narrat, Procne scilicet Terēi uxorem fuisse, & in lusciniā mutaram; Philomelam uerò in hirundinem, Tereum quoq; addit Philomelæ in Aulide Bœotia: uim intulisse, & huius fabulæ Sophoclem in Tereo meminisse. Procne ex Tereo binos liberos suscepit, & in hirundinem à Iouē mutata est, Proclus in Hesiodum. Megaris non procul Hippolytæ Amazonis sepulchro, tumulus conspicitur Terēi, qui Prognem Pandionis filiam uxorem habuit, Regnauit autem, ut Megarenses aiunt, Tereus, in ijs Megaridis partibus, quæ Pegæ; id est fontes appellantur. Sed ut mihi uidetur, & certē adhuc coniecturæ extant, in Daulide quæ supra Chæroneam est, Tereus regnauit. Olim enim Barbari, eius quæ nunc Græcia nominatur, multas partes incoluerunt, Ob flagitia uerò quæ Tereus in Philomelam, & mulieres in Irym commiserant, subigere eos non potuit, Atq; ideo manus sibi ipsi Megaris attulit; cui tumulum confestim excitarunt, & adhibitis pro mola calculis, rem sacram quorannis peragunt. Upupam præterea auem primū ibi apparuisse asserunt, Mulieres Athenas peruenerunt, ibiq; dum mala deplorant, quæ passæ fuerant, quæq; ultionis causa ipsæ re-gesserant, lachrymando contabescunt. Vnam item in lusciniā commutatam esse aiunt, alteram in hirundinem, non aliam ob causam, ut puro, quā quod eadem quoq; auiculæ miserabilem cantum ædant & lamentis similem, Pausanias in Atticis. ¶ Aut ut mutatos Terēi narrauerit artus; Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit, &c. Vergilius Aegl. 6. ubi Seruius, Tereus rex Thracum Pandionis Athenarum regis filiam Prognem duxit uxorem; & Athenas profectus ut sororem illi accerteret Philomelam, in itinere illam uitiauit & linguam abscidit, Illa tamē rem in ueste suo cruore descriptam misit forori, Qua re cognita Progne Irym filium interemit, & patri epulandum apposuit, postea omnes in aues mutati sunt, Tereus in upupam, Irys in phasianum, Progne in hirundinem, Philomela in lusciniā. Et mox in illud Vergilij, Quas illi Philomela dapes, Atqui (inquit) hoc Progne fecit, sed aut abuitur nomine, aut illi imputat propter quam factum est. Idem rursus in quartum Georg. sibi aduersatur, enarrans illud poetæ, Et manibus Prognē pectus signata cruentis, (id est hirundo;) Nomen (inquit) posuit pro nomine, nam Philomela in hirundinem uersa est; pro qua Prognem, uel quasi fororē posuit; uel quasi eam, quæ fuerat illius sceleris causa, nam ipsa miserat Tereum ad adducendā fororē. Quod ait Seruius in Bucolicis, (inquit) Erythræus in Indice Vergiliano,) Atqui hoc Progne fecit, rectius quidem dixisset ex fabula; Atqui hoc pariter cum Prognē fecit, Nam & apud Ouidium in 6. Metamorph. Iugulū ferro Philomela resoluit; Iryosq; caput Philomela cruentum Misit in ora patris. Tu illinc integram fabulam pete. Hanc quidam in auem sui nominis mutaram ferunt, quæ à Latinis lusciniā appelletur. Prognem uerò in hirundinem. Quos aperte sequitur Martialis eo disticho, cuius est lemma, Lusciniā. Ait enim, Flet Philomela nefas incesti Tereos, & quæ Muta puella fuit, garrula fertur auis, Et alibi idem Martialis; Multifona feruet facer Athide lucus. Nam Athis ab eo lusciniā intelligitur, quasi Attica auis; quod declarat epitheton Multifona, & uerbum Lucus. In lucis enim multis modis canit lusciniā; quum hirūdo recta frequentet, Et hoc à Græcis traxisse uidetur, apud quos Tragedia extabat Philochori de Philomelā; quæ Athis inscribatur. In hac sententia fuisse uidetur & illius carminis auctor, quod Philomelæ titulo circumfertur. Quod etsi omnino negligendum non sit, Ouidium tamen non refert. Probus tamen, non reprobus Vergilij interpres, prodit, Philomelam in hirundinem, Prognem in lusciniā conuersam, quod mihi uerisimilius sit, propter garrulitatem hirundinis, quam ex amputatione linguæ Philomelæ referat, quom ipsa lusciniā mille modis cantum uariet. A Probo stat M. Varronis auctoritas, cuius in 1111, de orig. uerb. hæc uerba sunt; Lusciola (fortasse lusciniola ἄσπεδος) legendum) quod luctuose canere existimetur, atq; esse ex Attica Progne facta auis, Hactenus Erythræus. Progne pro Græco Procne dicitur, ut cygnus pro cycnus, Primam in Progne corripuit Petronius Arbitr, quem Quintilianus & Macrobius citant; Atq; urbana Progne; quæ circum gramina fusæ, Erythræus. Τα πρὸς οὐλομήλει καὶ τρυπίδι καὶ δαυλίδι μὴδὲν, οὐλομήλις δ' ἐστὶν ἐν γὰρ ποταμῶν, Strabo. Fabulam omnem copiosius cæteris ex Ouidio (ut consilio) Nic. Perottus in Cornucopiæ 60 persequitur, Irys uerò (inquit) in phasianam mutatus est; quæ auis picturatarum uestium colores feruat, quibus uti regij pueri solebant. Prognem quæ facinus illud in filiū perpetravit, & Iryn, in arcē Athenis Alcarnenes dedicauit, Pausanias. Hirundines aliqui ideo aueritas coire putant, quod Teā

reum regem horreant, ne quando latenter irrepens, nouam tragœdiam efficiat, Aelianus. Hirundines in aues mutatae sunt cum uir adhuc esset Thracius ille Tereus; postquam uerò & illum mutatum uiderunt in auem, relicto omni auium consortio, ad hominum domicilia confugerunt. Quin etiam neq; Boreæ, neq; uentorum qui ex Thracia spirant flatus amant; & nidos inde auersos collocant, Oppianus. Biziam in Thracia ingredi negantur propter scelera Terei, Plinius. Hesiodus testatur lusciniam solam ex omnibus auibus somni expertem esse, seduloq; in uigilijs uersari: hircinam uerò non prorsus semperq; uigilare, sed dimidium tantummodo somnum perficere. Has autem poenas luunt propter facinus in Thracia perpetratum in coenam illam illicitam, Aelianus in Varrijs lib. 12. Pandionis ales, Ouidius ad Pisonem, hirundinem intelligens aut iusciniam. nam Progne & Philomela filia fuerunt Pandionis. Daulias & Getici tandem secuta mariti Ales adest, plausuq; larem cantuq; salutat, Politianus de luscinia, (uel hirundine.) Deslet Threicium Daulias ales Itym, Ouidius in epistola. nam Daulia uel Daulis oppidum fuit Phocidis sub ditione Terei regis Thracum. Daulidas aues etiamnum uocant, Plutarchus in Symposiacis 8. 7. Cum hirundo in Gorgiam sophistam alui onus emisisset, directo in eam uisu, cum uisus esset, Idem ibid. Diluculo autem philomela inter frutices silentem Prognem, inter aceres minurizantem, Sardonius 1. epistolarum, id est parua uoce succinentem, cantillantem, quod & Græci *μυνηλίδην* dicunt, *ἰτυλῶν*, ὄφραυός, μόνος, κίος, ἰσπαλός, Varinus. uocat autem Homerus Itylum quæ alij Itym. Itys quidem in prouerbio, I modo uenare leporem nunc Itym tenes, quid sibi uelit, nō facile dixerim, Prognem apud Textorem epitheta sunt hæc: Daulias, Querula, Impia, Rhodopeia, Pandionia, Getica, Saua, Dura, Attica, Minuriens, Cruenta, Ismaria, Garrula, Domestica, Acerba, Cecropis. Eadem & Philomelæ attribuit, & iniuper, Flebilis, Tristis, Dulcis, Garrula, Sibilans, Torua. ¶ Prefectus Pelopea facit, Philomela tribunos, Iuuenal. Sat. 7. Philomelides quidam Lesbii rex fuit.

¶ Prouerbia. Audi chelidonem, *πύλο χελιδνῶν*, id est in tempore curato tua negotia. Quidam à theologo quodam ortum autumant, cui nomen Chelidoni. nam aiunt huic fuisse morem obseruatis prodigijs colligere rerum exitus, (*ἐπὶ τῶν Χελιδνῶν διαλόγος καὶ τῶν ἀποκρίσεων, καὶ πρὸς τὴν ἐπιπέδου δαίμονος γράμμα*, Suid.) atq; huius opinionis author citatur Mnaseas Patrensis q; *ἰσπαλῶν*. Nonnulli malunt ad auem hirundinem referri, quod fridula sit auis, ac lugubris, siue quod ueris prænunciet aduentum, Erasimus. Huc & illud facere uidetur quod annotauit Suidas, *χελιδνῶν μὲν ὄφραυός*, Hirundinum carmen. est autem uox hirundinis (inquit) non lucius, sed cantus adhorrens & incitans ad opera (*ἔστωμα ὁμιλιῶν καὶ κελιδνῶν πρὸς ὄφραυός*): nam hyeme neq; uolant neq; canunt, (sed tempore ueris adueniunt, & summo diluculo ad opera mortales excitant.) ¶ Hirundines sub eodem tectio ne habeas, *ὁμοροῦτος χελιδνας μὲν ἔχει*. Diuus Hieronymus Aristotelis auctoritatem secutus, interpretatur abstinendum à commercio garrulorum & susurronum. Verum hoc interpretamentum refellitur apud Plutarchum Symposiacōn decade octaua, (8. 7.) Nam haud æquum uideri (ait,) ut auem domesticam & humani conuictus citra noxam amantem, perinde ut sanguinarias & rapaces (nā hoc etiam inter Pythagoræ symbola est, *ταμῶν ἄνθρωποι οἷοι μὴ ἔσονται*) propellamus, quod enim de garrulitate causantur, id esse friuolum, cum gallos, graculos, perdices, picas, cumq; his alias compluris multo magis obstreperas non arceamus à domestico contubernio; imò nihil penè minus in hirundinem conuenire, quam garrulitatem, (*ἡνίκουσι μὲν γὰρ ἰσπαλῶν χελιδνῶν μίσησι, λαλίας δὲ ἐπὶ πολυφωνίας ἢ μάλλον ἢ λήθους καὶ ἀσύνετον καὶ ἀλεγειῶν*.) Ne id quidem accipiendum uidetur, quod quidam Pythagoricum hoc solum ad tragœdiam quæ de hirundine fertur, referunt, quasi triste omen secum adferat. nam hac ratione philomelam item eijci oportere, ut quæ ad eandem pertineat tragœdiam. Itaq; uero propius uidetur, ob id improbatam hirundinem, quod eidem malo uideatur obnoxia, quo infames habentur aues ad uncis unguibus. Siquidem carnibus uictitat, & cicadas, animal maximè uocale ac Musis sacrum uenatur: præterea humi uolans minutis animalibus insidiatur, deinde sola auium in tectis uersatur, nullam adferens utilitatem. Nam ciconia quum ne tectio quidem utatur nostro, (*ἐπιπέδου μὲν ὄφραυός*,) tamen haudquaquam mediocrem contubernij gratiam refert, bufones, serpentes, hostes hominum è medio tollens. Contra hirundo, posteaquam sub nostro tectio suos educit, auit pullos, ab ita nulla relata gratia communicari hospitij. Deniq; quod est omnium grauissimum, duo contra animalia domestica sunt, quæ nunquam humano conuictu mansuescunt, neq; tacitè admittunt, neq; consuetudinem, neq; ullius rei aut disciplinæ communionem. Musca semper pauit ne quid mali patiat, & ob hanc causam indocilis ac semifera, Hirundo item natura uidetur hominem exosum habere, proinde nec cicuratur, utpote diffidēs semper, semperq; suspicans mali quippiam. His de rebus rectè Pythagoras conuictorem ingratum parumq; firmum, hirundinis symbolo monuit ablegandum. Huiusmodi fermè Plutarchus Erasmo interprete, Quibus illud unum uidetur addendum (inquit Erasimus) Ciceronem, seu quisquis is fuit, in Rhetoricis ad Herennium, infidæ amicitia similitudinem ab hirundinibus mutuari, quæ uere ineunte præsto sint, hyeme instante deuolēt: ita falsi amici, inquit, sereno uitæ tempore adsunt, simulatq; fortuna immutata est, deuolāt omnes. Locum è Symposiacis Plutarchi de hirundine hospitio non recipienda, Phil. Melanchthon etiam conuertit. Hieronymus & Cyrillus & quidam alij, putant nos hoc symbolo moneri, ne garrulis & nugacibus fidem præstemus, neue eorum consuetudinem consortiumq; habeamus. Alij sic interpretantur ut cauendum dicant ab ijs amicis, qui infelicitatis tempore recedūt. Talis enim est hirundinis

ditis natura, ut garrula sit, & bono tempore, hoc est uerbo & astutius, nobiscum sit, malo uero & turbido, hoc est hyberno, demigret, proculq; a nobis recedat. Alexander quoq; Myndius & Dionysius Heliopolites, hirundinem in somnis malum significare prodiderunt, contrarium tamen sentit Artemidorus lib. 2. Onirocriticôn, ubi de hirundine quædam scitu digna scribit, L. G. Gyraldus. Sub eodem tecto hirundines non habendas, id est mutabiles homines in amicitia non habendos, uel alienos in locum nostrum nō habendos, Plutarchus in libello de symb. Pythagoricis interprete Gyraldo. Hirundo tandiu hominum hospicio utitur, dum pullos ex sese pepererit, ac aluerit: deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet, quamobrem Pythagoras minimè tecto recipiendam censebat, Aelianus. ¶ Hirundinum musæa Aristophanes in Ranis dixit. *επιφυλλίδες τῶν ὄντων καὶ σφύλλοι*. Χελιδνῶν μουσαία, λωκετοὶ τέχνης, hoc est, Sunt ista folia, & stulta blateramina, Musæa hirundinum, artis ac subuersio. Interpres admonet prouerbium esse in impendio loquaces & obstreperos, hirundines enim inepto garritu plus tædij auditoribus adferre quàm uoluptatis. (Τὸ γὰρ χελιδνῶν ὄντων ἡβήθη πλείον ἢ τὸ πολὺ φιλοσοφίας ἀνὴρ πρὸ ἀκούοντες, ἢ ἡβήθη τὸ μέλος ὑπερφαινεύει, Scholiast. Aristoph. hoc est, magis nimio suo cantu auditoribus molestem est, quàm suauitate iucundum.) Apud dicitur in poetis indoctos, oratores loquaces magis quàm eloquentes, aut in cœtum hominū ineptè loquacium, Erasmus. Sic & alibi Aristophanes, *ὄν ποδὶ χελιδνῶν βρέμεται ὀρθήν κελιδνῶν*. Contrario sensu sirenium & lusciniarum musæa legimus, Scholiastes Aristophanis & Varinus. Comicus tragicos poetas hirundinum musæa uocat, quod barbaro & obscuro sermone uterentur, *ὡς βαρβαροὶ καὶ ἀνοήτοι ποιῶντες*, Hesych. & Suidas. *ῥαλλὸς δὲ ἀνοήτοι κίσος ὑπερφαινεύει κλάδους, χελιδνῶν μουσαίαν*, Euripides apud Scholasten Aristoph. Homines barbari (*ὡς ὑπερβαρβαροὶ*) & parū puræ orationis hirundinibus conferuntur, & hirundinum musæa cognominantur, Eustathius. *χελιδνῶν* pro *βαρβαρικῶν* Aeschylus dixit, & Ion barbaros *χελιδνῶν* nominauit, Scholiastes Aristophanis. ¶ Noua hirundo, apud Aristophanem in Equitibus, (est Suidas ex Auibus citat, fallente, sicut opinor, memoria) *ἐκείνη ἡ ἀδελφὴ, ἡ ἑστὴ, ἡ νεῆα χελιδνῶν*, id est, Spectate pueri, non uidetis uer, noua ecce hirundo. Interpres admonet prouerbiali figura dictum, ac perinde ualere, quasi dicas inuitum ueris, propterea quod id temporis appareat hæc auis. Quemadmodum & Horatius, Zephyris & hirundine prima, Suidas ait dici solere, quoties uerba darentur alicui. Sumptum à ioco puerili, nam hi data opera nouam hirundinem adsimulantes uidere sese, ostendunt alijs; deinde contemplantibus illis & intentis, interim quod uolunt furripit, (sic quidem Aristophanes usus est.) Proinde quadrabit in eos, qui falsa spe quapiam iniecta fallunt ac nocēt, Erasmus: qui apud Aristophanē distinguit post *ἄρα*, & *νεῆα χελιδνῶν* coniungit, codex noster *ἄρα νεῆα* coniungit, sed Suidas pro *ἄρα* habet *ἄρα*, interrogandi aduerbium, *ὅχι ἄρα ἄρα νεῆα χελιδνῶν*, id quod placet. ¶ Hirundo rotos schœnos anteibit, *ἡ ῥότος πρὸ χελιδνῶν ὄλος ῥοίνος παρὰ τοῦ*. Vbi quis immenso uincit interuallo, nam *ῥοίνος* Græcis mensuræ genus est quæ sexaginta complectitur stadia Herodoto & Hermogeni; Plinius alicubi quadraginta stadia illi tribuit, alibi triginta, scribarum (ut uidetur) uicio. Verum suspicor Chelidonem hoc loco pro uro accipiendum, qui haud scio an cursu celeritateq; præcelluerit, Erasmus. ¶ Vna hirundo non facit uer, *μία χελιδνῶν ἕαρ εἶ ποιεῖ*, hoc est, unus dies non fat est ad parandam uirtutem aut eruditionem, aut non unū aliquod benefactum, benedictum uel sufficit ad hoc, ut uiri boni, aut boni oratoris cognomen promere earis, plurimis enim uirtutibus ea res constat. Aut ut certum aliquid cognoscas, non satis est unī coniectura. Siquidem fieri potest ut una quæpiam hirundo casu maturius appareat. Sumptum ab hirundinis natura quæ ueris est nunciā, Aristoteles libro Moralium primo, *τὸ γὰρ ἕαρ ὅτε μία χελιδνῶν ποιεῖ, ὅτε μία ἡμῶν*, id est, Ver enim nec una hirundo facit, nec unus dies, & beatum eodem modo felicem uel nec unus dies, nec breue efficit tempus. Aristophanes in Auibus, *ἀεὶ ποιεῖ δὲ ἕαρον ἐκ ἀλίγων χελιδνῶν*, id est, Multa uidetur opus habere hirundine. Interpres indicat allusum ad prouerbium quod modo retulimus, *μία χελιδνῶν ἕαρ εἶ ποιεῖ*. Huic affine uidetur illud Sophocleon in Antigona: *ῥόλος γὰρ ἐκ ἑδῶν, ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἐκ ἑνός*. Etenim quemadmodū una hirundo non facit uer, ita nec unus homo facit ciuitatem, nec unus nummus diuitem, Erasmus. Sensus est huius paroemiæ, nō posse uno die sapientem uel ad perfectionem peruenire, uel ad incitiā, *ὡς τελείωσιν ἐμβάλλειν ἢ εἰς ἀμαθίαν*, Hesychius. Et quoniam hirundines ueris nunciæ sunt, Aristophanes in Auibus ludens in quendam uerere & e uarijs centonibus confuta ueste indutum, appellat eum *ποικίλων χελιδνῶν*, id est uariam hirundinem. Tum alius, *εἰς θυμὸν ποιεῖ τὸ σκολιὸν ἄσθαι μοι δοκεῖ*, *ἀεὶ ποιεῖ δὲ ἕαρον ἐκ ἀλίγων χελιδνῶν*, id est, nō una hirundine, sed plerumq; ueris tempore indigere uidetur, quo multæ se proferunt hirundines.

¶ Alciati Emblema sub lemmatè Garrulitas.
 Quid matutinos Progne mihi garrula somnos Rumpis, & obstrepero Dauias ore canis?
 Dignus epops Tereus, qui maluit ense putare Quàm linguam immodicā strisptus eruere.

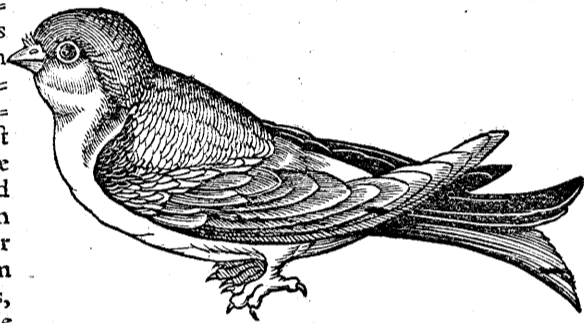
DE HIRUNDINIBVS DIVERSIS.

ARISTOTELES tria tantum hirundinū genera facit: domesticas, apodes & falculas, Plinius autem quatuor genera facere uidetur: domesticas, rusticas, apodes & riparias, Turnerus. Hirundinum quædam nidificat in domibus, quædam in fenestris uitreis, quædam in abruptis montium, & hæc qualitate & quantitate differunt, Author de nat. rerum. Hirundinum genera sunt quatuor:
 Z 2

domestica: quæ in muris exterius: quæ in terra (ripis) iuxta flumina: & marinæ dictæ, Albertus.
 ¶ De apode siue cypselo, hirundinum generis aue, in Elemento A. scripsi. Caterum marinas nulas agnosco, piscis enim est, nõ auis, quam hirundinem marinam ueteres appellant. Nostri tamen auem meropi congenerem, ut conijcio, *Seeschwalme*, id est hirundinem marinam nuncupant: & Itali gaurias hirundines marinas, aiunt enim earum alias nigras, alias albas esse, & piscibus uiuere. Plinius apodes hirundinũ specie toto mari cerni scribit, & semper comitari naues, haud scio quàm rectè, fortassis enim aues illæ non apodes, sed gauriarum generis fuerint: quod considerabunt ij qui propius mare uersantur. ¶ In quodam Mauritanicæ flumine hirundines (uide ne hirundines legendum sit ut conijcio, cum in aqua degant) septenũm cubitorum sunt, & gulam ad respirandum perforatam habent, Aelianus interprete Gsilio. ¶ Auis quæ caput caprino simile habet, uocatur *Latinè* apud uulgus caper hirundinis, Albertus.

DE HIRVNDINIBVS SYLVESTRIBVS.

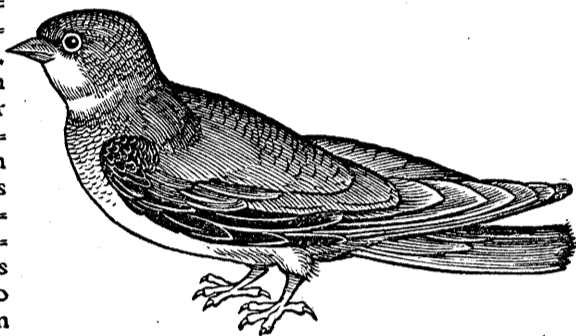
HIRVNDINES quædam rusticae sunt, quæ & syluestres & agrestes à Plinio nominantur: præter enim Pliniũ nullus, quod sciam, ex ueteribus earum meminit. Alterum genus hirundinum est (inquit) rusticarum & agrestium, quæ raro in domibus, diuersos figura, sed eadem (qua domestica) materia confingunt nidos, totos supinos, faucibus porrectis in angustũ, utero capaci: mirum qua peritiã occultandis habiles pullis, & subternendis molles. In Aegypti Heracleotico ostio molem continuatione nidorum euaganti Nilo inexpugnabilem opponunt, &c. Sed hoc posterius ad riparias hirundines, non ad syluestres simpliciter uocatas

pertinere dixerim: quare ad illas differo, et si dubitem ad utras potius referri debeat. Et alibi, Anglianis (inquit) succurritur cinere hirundinis ex aqua calida potio. Sed efficaciores ad omnia quæ ex hirundinibus monstrantur pulli syluestrium. (proinde cætera etiam ex syluestri hirundinum genere remedia, supra in domestica requires.) figura nidorum syluestres deprehendit, Hæc Plinius.
 ¶ Hirundines syluestres illas esse suspicor, quas Turnerus apodes minores uocat, quarum iconem posuimus. Apodes minores (inquit Turnerus) uoco, quæ in scopulis, templorũ fenestris ædificioribus & summis turribus nidos figunt. has Angli uocant *rook martinets*, uel *chirche martinets*: Germani *Kirchswalben*. Alij aliter Germanicè nuncupant, *Durspyren* / *Dünsterpyren* / *Durschwalben*, (ut Ge. Agricola:) *Bergschwalben* / *wyffe Spyrer*: eod quod in tēplis, & muris & montibus nidificent. Imo uentre ad collum usq; albicant, reliquo corpore nigra, Eberus & Peucerus. In muris ueterum ædificiorum & cauernis ac scopulis montium nidificant, Matthæolus. Hirundinum genus tertium in parietibus murorum (in muris) exterius nidificat, & muscis est infestum. Idem cum passeribus pugnat, passer enim domicilium (nidum) eius præoccupat initio ueris antequam ueniant hirundines, tum hirundo conatur eum è nido eijcere. Et obseruatum est sapius Colonia, hirundinem cum non posset eijcere passerem, stridore suo hirundines multas conuocasse: quæ simul cum impetu aduolantes, luto quod rostro singulæ gerebant, nidi foramen subito obstruxerunt: & passerem ita inclusum suffocarunt, Albertus. Et rursus alibi, Hirundines quæ in muris & lapidibus nidificant, concludunt luto nidum usq; ad arcum foram per quod intrant & exeunt, quod si passer intrauerit, & non citò exierit, hirundinibus collectis pluribus & luto obturantibus nidum suffocatur, postea reparato foramine hirundo ad quam pertinebat nidus passerem mortuum eijcit. Auicenna hirundines (simpliciter) & passerem se interficere mutuo scribit cum in una domo conuenerint. Hirundines omnes quæ in muris nidificant, claudunt nidos præter foramen per quod intrant, Albertus. ¶ Apodes hoc differunt ab hirundinibus tam agrestibus quàm domesticis, quod tibias habent hirsutas, Geor. Agricola. Turnerus sanè eas quas nos syluestres hirundines facimus, apodes minores uocat, nullo antiquo nomine imposito: rusticas uero seu syluestres alias facere uiderur, quæ scilicet in domibus rusticorum semper nidificant: quas à reliquis generibus (inquit) duæ sanguinolentæ maculæ quas utrinq; in pectore uideas, distinguunt: quod Ouidius his uersibus pulchrè ostendit: Altera tecta subit: nec adhuc de pectore cardis Excessere notè, signataq; sanguine pluma est, Hæc ille, refert autem has hirundines ad primum genus, hoc est ad domesticas, quas itidem sanguinolento pectore nobiles dixerat: ut Ouidij uersus de pectore sanguinolento, ad domesticas simpliciter, uel ad utraq; referri possint.

De Hirund. diuer. Lib. III. 545
 DE HIRVNDINIBVS RIPARIIS, ET PRIMUM de Drepanide.

DREPANIS Aristoteli memorata auis, à Theodoro falcula aut riparia conuertitur. uidetur autem non alia quam quæ riparia à Plinio nominatur, à Marcello Empirico ripariola uoce diminuta. est enim (ni fallor) in hirundinum genere minima, unde & à Germanis quibusdã, ut circa Argentoratũ Rhynogele, id est Rheni auicula, diminutiua formula dicitur: cuius figuram nos posuimus, quòd alia riparia nõdum nobis cognita sit, aut enim hæc riparia simpliciter est, aut certè ei cognata. Drepanis ut pennis præualet, sic pedibus

degenerat, ut & hirundo & apodes, nam tria hæc genera & moribus & uolatu (quasi *trepana*) & specie (nam reliqua scilicet, tum paruitate pedum) proxima inter se conspiciuntur, Aristoteles. Aestate tantum apparet drepanis cum imber incessit, tunc enim & apparet & capitur, denique rara hæc auis est, Idem. Qui negant uolucrum ullam sine pedibus esse, confirmant & apodes habere, & drepanis in eis quæ rarissime apparent, Plinius ex Aristotele. *apodes* Hefychio & Varino cénchron, id est milium significat. *drepanides* uerò eisdem (lego *drepanides*, quanquam ordinis ratio apud illos hoc nõ admittat) genus auis est. ¶ Tertium hirundinum genus est quæ ripas excauant, atque ita internidificant, nidos enim (proprios) non faciunt: migrantque multis diebus antè, si futurum est ut auctus amnis attingat, Plinius. Ripariæ in riparum cauis nidificant, Idem. ¶ Alterum genus hirundinum est rusticarum & agrestium, &c. In Aegypti Heracliotico ostio molem continuatione nidorum euaganti Nilo inexpugnabilem opponunt stadij ferè unius spacio, quod humano opere perficere non posset, In eadem Aegypto iuxta oppidum Copton insula est sacra Isis, quam ne laceret amnis idem, muniunt opere, incipientibus uernis diebus palea & stramento rostru eius firmantes, continuatis per triduum noctibus tanto labore, ut multas in opere emori cõstet, Ea que militia illis cum anno redit semper, Plin. Conijceret autè aliquis hoc opus circa fluuios ad riparias pertinere, quòd illæ maxime in ripis fluuiorum uersentur & pariant, Sed obijci potest quod alibi scribit Plinius riparias nõ facere nidos proprios, sed in riparum cauis nidificare, itaque tale opus quo Nilus inundare prohibeatur, nõ efficiunt, item quòd hoc ipso in loco Plinius mox à rusticarum & agrestium hirundinum mentione hæc scripsit, tanquam illas tantum hoc opus perficere sentiens. Sed Albertus hirundines illas quæ in foraminibus riparum ædificant iuxta aquas, nidos artificiosos sibi construere asserit, nõ minus quam domesticas, ut in illis retulimus, quare rem in medio relinquo. Plutarchus quidem in libro de fluuijs (de Nilo scribens) hirundinibus simpliciter hoc attribuit: Generantur (inquit) in Nilo lapides *κλωμας* (nimirum à ui agglutinandi, uel glutinoso humore) quos hirundines colligunt cum imminuta est Nili aqua (*ἡ τῆς ἰσθμῶν ἀπὸ Νείλου*, locus uidetur corruptus, ego pro *ἀπὸ τῆς ἰσθμῶν* reponerem *ἡ τῆς ἰσθμῶν*, uel *ἡ τῆς ἰσθμῶν*, uel simile aliquod uocabulum) & chelidonium, id est hirundinum appellatum murum construunt, qui aquæ impetum cohibet, & regionẽ inundari prohibet, ut Thrasyllus in Aegyptiacis tradit. ¶ Hirundinum quæ ripas excauant pulli ad cinerem ambulati, mortifero fauciu malo, multisque alijs morbis humani corporis medetur, Plin. Remedia quidem eadem omnia, eodem teste, ex hirundinum genere domestico, syluestri & ripario habentur: sed efficaciora è syluestribus, è riparijs efficacissima.

¶ Albertus in historia animalium lib. 1. cap. 3. pro ijs quæ Aristoteles de drepanide scripserat, sic habet: Hirundinis quædam species non apparet nisi uno tempore anni post pluuiam in fine æstatis mense Augusto, cum Sol est in Leone, ea auis Græcè uocatur *abroycayn*, & quidam uocant eam *daryachim* (aliàs *dryacha*, uoces sunt corruptæ à Græca drepanis.) Est autem admodum rara: & per totum annum non nisi semel apparet, mense uno, quo etiam perit, quare generatio eius obscura est. Et rursum libro 23. *Dryacha* (inquit) auis est Aristoteli pedibus carens, (*ἡ δὲ δρεπανίς* non *ἄπὸς* Aristoteli est) & cum ad terram ceciderit, cubitis alarum & pectore repit ferè sicut uespertilio. Non apparet autem nisi post pluuiam in principio æstatis, & eo tempore parit, cumque pulli cõualuerint moritur. ¶ Tertium hirundinum genus quod in ripis nidulatur, Angli nominant a bank martnet, Germani *ein überwalbe*, aut *Speiren*, (aliqui *Wasserschwalme* / *Rynschwalme*) Turnerus. Ge. Agricola apodem eandem cum hirundine riparia facit, (cui non assentior,) & Germanicè interpretatur *Speirschwalben*. Ego diuersarum hirundinum nomina in diuersis Germaniæ locis cõfundiputo, nostri spiras (*Spyren*) uocant apodes: inferiores uerò Germani riparias sic nominant, ut dixi in Apode A. Ripariæ inter hirundines minimæ colorem habent fuscum ad cinereum uergentem,

überschwalben Germanis dicta, Eberus & Peucerus. In terra in foraminibus riparum iuxta aquas nidificant, & insidiantur bibionibus (culicibus) qui uolant super aquas, Albertus. Hirundines quæ in altis ripis fluuiorum nidulantur, ut & cæteræ syluestres, ab Italis rondoni uel tartari dicuntur, Matthæolus Senensis, ab alijs, ut audio, dardanelli à Gallis martinet, quod nomen etiam ad apodes seu cypselos pertinet. Volitant super aquas, & occurfu mutuo infestæ uidentur, cum interrim nihil aliud quàm muscarum uenationem sibi proponant. Arena rostro aliata nidificare eas aiunt. ¶ Auiculam, cuius figuram pro riparia posui, in Rheni riparum cauis nidificare certum est, sunt qui foramina etiam ab ea excuari asserant. Eadem ab alijs Germanicè **feelschwalme** nominatur, caudam ut alia genera hirundinum bifurcatam non habet, quantum ex picitura apparet, uentre albicat, ut in collo quoque pectore fusca est.

¶ In genere item ripariarum est, cui nidus ex musco arido ita absoluta perficitur pila ut inueniri non possit aditus, Plinius 10.33. cum proximè de alijs hirundinibus riparijs egisset: quare magis placeat ripariarum legi, quàm ut nonnulli codices habent parrarum, nam Gazam quoque ripariarum legisse uideo, etsi eo in loco Plinius non de certo auium genere, sed in uniuersum de auium in nidificatione solertia perscribat. Et mox, Argathylis appellatur eadem figura ex ligno (lino) intexens. Solerti porro ingenio argathylis (Græcus codex habet acanthylis: Gaza uertit argathylis, Plinius scilicet lectionem lecutus, acanthylis quidem non alia auis quàm acanthis uidetur: Hefychius & Varinus acanthyllis per l. duplex scribunt, & genus passeris interpretantur) in ripariarum genere (Gaza hoc de suo addidit, Plinium nimirum sequi se ratus: cum tamen Plinius non argathy in ripariarum generis esse scribat, sed innominatam aliam de qua proximè egerat) suam insituit nidum, filis enim intertextis lineis specie pilæ, aditu arcto, Aristot. 9.13. Quarendum est an non parrarum, neque ripariarum, sed parorum (id est ægithalorum) generis sit, quæ ex musco arido nidificat, talis quidem par species apud nos est, quam à caudæ longitudine denominamus: sed nidus eius oblongus est, non pile formæ, Aegithalus & argathylis nomina facile permutari potuerunt.

DE HORIONE.

CLITARCHVS in India scribit uolucem amatorio affectu flagrantem, nomine horionem, nasci, magnitudine herodii similem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructam, ut natura munere tam suauiter canat, ut ipsas Sirenes laceffere possit, Aelianus. *δελφύς* syderis nomen, 30 aut auis quædã, Hefychius. In nostro Aeliani codice manuscripto primæ huius nominis non asperatur, ut neque Orioni syderi.

¶ **HORTVLANAM** auiculam quandam in cibus expetitam & facile pinguescentem, Itali circa Bononiam uocant, alaudis (ni fallor) congenerem. Hortulanæ caro calida est, genitura auget, & renes calefacit ac impingat, & menses prouocat, Rasis.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB I. LITERA.

DE IBIDE.

40

A.

IBERICA uocem ianschuph Leuir. 11. & Esaiæ 34. Septuaginta & Hieronymus ibin interpretantur, doctiores multi noctuam, & auem nocturnam esse consentiunt, à uoce ianaph (uel nescheph potius) quæ crepusculum significat, tum temporis enim apparet, ut Aben Ezra dicit, cum lucem interdiu ferre nequeat. Vide in Cygno supra, & Noctua infra. Tinschemet quoque eiusdem linguæ uocabulum alij ibin, alij aliter exponunt, ut scripsi in Tabula A. Auicennæ interpres pro ibide habet aufchuz, sed Albertus legit cakeuz. Auis (inquit, de ibide sentiens) quæ ab Aegyptijs secundum Aristotelem leheras (aliàs ieheras) dicitur, secundum Auicennam cakeuz uocatur. ¶ Græce *ίβις* scribitur. ¶ Mentuntur qui dicunt ibides esse ciconias: nisi dicant genus esse ciconiarum in orbe nostro ignotum, habet enim ciconiæ rostrum rectum, 50 ibides aduncum, Author de nat. r. & Albertus. ¶ Ibi forte cognata est auis quam Itali falcinellum uocant, mox post Ardeas nobis descripta: cui rostrum longum & aduncum, id est modicè, arcus aut falcis instar, inflexum, color pennarum subuitridis. Tringo dicta auis à uulgo Gallorum ad mediterraneum mare, quæ ciconiæ similis est & serpentibus uescitur, nondum mihi cognita est. ¶ Bellonius ibidem nigram facere uidetur auem illam, quam nos Coruum syluaticum diximus, ut de supra in Himantopode.

B.

Ibis extra Aegyptum nunquam progreditur, quoniam cæli status illic uuidus est, (*ἡ βολύρατος* γὰρ ἀπὸ τῆς ἀγυρίας ἐστίν, id est, quoniam Aegyptus magis quàm ulla regio ad meridiem sita est, quod cum uerum non sit, Gillius *βόλυρατος*, humidum trāstulit, licet in ea significatione usurpari non poterit, nisi fortè à poeta aliquo:) & Luna omnium maximè planetarum humidica (*βόλυρατος*.) Iam si quis ui atque impetu eam ab Aegypto exportet, illa quidem ex insidiatoribus ultionem capit, uel cum magna

gna sua pernicie, mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Aegyptum uanum esse ostendit, Aelianus. Circa Licham in extrema Africa lacus quidam dulcis est, & in eo loco ibes conspiciuntur, Strabo. Visam in alpibus ab se peculiarem Aegypti ibin, M. Egnatius Caluinus praefectus earum prodidit, Plinius. Scio ego in alpibus reperiri auem, quam nostris ciconiam nigram appellant; quam tamen ibin esse rostrum rectum non sinit, ut neq; coruus syluaticus alpina auis nigra ibis esse mihi uidetur, quanquam rostro aduco, quod alia quaedam non respondeant. ¶ Ibes Aegypti duplici genere distinguuntur, sunt enim aliae candidae, aliae nigrae, candidae apud Pelusium tantum non sunt, cum in reliqua tota Aegypto habeantur, nigrae contra apud Pelusium tantum, in caetera Aegypto nullae, Aristoteles, Plinius, & Solinus. Rostrium non rectum, sed aduncum (περίσσωπι επίχρυσον, Herodotus) uel obliquum ibidi tribuunt Plinius & Pausanias. Stryphalides aues magnitudine grues aequant, sed ibibus sunt similes, rostra tamē habent firmiora, & non ut ibes obliqua, Pausanias in Arcadicis. Ibis nigra tota uehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine, pugnant autem nigrae cum serpentibus. At earum quae pedes humanis similes habent (omittit haec Vuottonus, Graece legitur, τὸν δὲ οὐκ ἐπιμαδαρὸν ἐκδιδυμῶν πῶς ἀνθρώπων, ἴδιαι τὴν κεφαλῶν (διδόσιν ἢ ἰδίῃ) καὶ τὴν δ' ἐπὶ πῶσιν) graecile caput ac totum collum, pennae candidae praeter caput ceruicemq; & extrema alarum & natium, quae omnia uehementer nigra sunt; cerura & facies (περίσσωπι, rostrum) alteri consentanea, Herodotus libro 2. Crex auis marina ibidi similis, Hesychius. Ibis magnitudine & figura ciconiae persimilis est, colore autem duplex, nam altera ciconiae similis, altera tota nigra: & nullum Alexandriae tritium non eis plenum est, Strabo. Ibes aues sunt excellae, cruribus rigidis, corneo proceroque rostro, Cicero 1. de nat. deorum. Qui Taricheae bestijs praesunt, ibidis intestinum sex & nonaginta cubitorum esse affirmat, quod idem in Lunae defectione comprimitur, Aelianus. hinc est nimirum quod etiam decrescente Luna minus quam augete alimenti hanc auem capere apud eundem traditur. Ibis iuxta Nilum est uaria, in Aethiopia (Pelusio malim) uero nigra; auis magna, in multis ciconiae naturam referens, Albertus. Idem alibi ibidem scribit esse ciconiam totam nigram in dorso, & reperiri quoque fulcam, (griseam.)

C.

Ibis licet aquatica sit & super (iuxta) Nilum uersetur, aquam tamen nunquam ingreditur, neque natare potest, Albertus & alij obsecuri. Nocte & die semper iuxta litora (ripas) ambulat, Physiologus. ¶ Magna tarditate graditur; nec eam ocyus quispiam ingredi uideat, quam molli gradu & tarso, more laurarum mulierum, Aelianus. ¶ Cibus ibidis. Gaudet istis alimento foetido, uenenoso, & uoracissima est, & inimica serpentibus, Simocatus. Apud Graecos Lexicorum conditores ibin ἰβιδόφιλον ab esu serpentium, & ἰβιδόφιλον ab impuritate uictus cognominari inuenio. Nullum Alexandriae tritium non plenum est his aibus, partim utiliter, partim inutiliter, utiliter quidem, quia omnem serpentem, & omnes macelli immunditias colligit, inutiliter uero, quia immunda est, & omnia comedit, nec facile a mundorum coinquinacione arceri potest, Strabo lib. 17. Ibes nigrae anguium uolucrum cateruas pestilentes intra Aegyptios fines & ingredi prohibet, & pro terra sibi amica propugnantes, illud uniuersum agmen interficiunt, atq; edunt. Aliae uero ibes ex Aethiopia Nili alluionibus serpentes Aegyptum appetentes conficiunt, eorum conatibus obuiam euntes; quae causa prohibet Aegyptios ex accessu serpentium perire, Aelianus. Serpentes (paruos, Mela) alatos ferunt initio ueris in Aegyptum uolare, quos ibides aues occurrentes ad ingressum planitie interimant: & ob id opus ibidem magno in honore Aegyptij habent, Herodotus. Ibes maximam uim serpentium conficiunt, auertunt pestem ab Aegypto quum uolucres angues ex uasitate Libyae uento Africo inuectas interficiunt atq; consumunt, ex quo fit, ut illae nec morsu uiuae nocent, nec odore mortuae. Eam ob rem inuocantur ab ipsis Aegyptijs ibes, Cicero 1. de nat. deorum. Ibis serpentum populatur oua, gratissimamq; ex his escam nidis suis defert. Sic rarefunt proventus foetuum noxiorum. Nec tum aues istae tantum intra fines Aegyptios profunt, nam cum Arabicae paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum uirus est, ut morsum ante mors quam dolor insequatur: sagacitate, qua ad hoc ualent, aues excitatae, in procinctum eunt uniuersae, & prius quam terminos proprios externum malum uaster, in aere occurrant cateruis pestilentibus, ibi agmen deuorant uniuersum, quo merito sacrae sunt & illatae, Solinus & Ammianus Marcellinus. Ibis Aegyptijs utilisissima est ad serpentes ac locustas bruchosq; delendos, Diodorus. Quod autē calidissima sit natura, propterea uel pessimarum rerum cōficiētissima uorago est, siquidem serpentes & scorpiones exest, & conficit, atq; ex his partim facile & calore, quo permulto abundat, exerit, & concoquit: partim nullo negotio excrementa excernit, atq; expellit; aegritudine perraro afficitur, Aelian. Ibis iuxta aquas colligit pisciculos & cadauera reiecta, & alia quae inuenerit animalia, & maxime serpentes, altiores quidem & puriores aquas, in quibus pisces puri degunt, refugit, Albertus & alij obsecuri. Catarrhactes, ibis, &c. prohibentur, eo quod aues sint piscium uoraces, quorum rapinae inhiant, Procopius. Ibin audio crescente Luna copiosiore alimento uti quam decrescente: & intestinum eius in Lunae defectione comprimi, Aelianus. In quilibet uel sordidissimum, quamuis immitit rostrum, ut quippiā illic inquirat, ex inquisitione tamen cibi, cum se quieti tradit, cubile lauat, & pur-

gat, Idem. Ibis nunquam sordidam aut ueneno infectam (medicatam aut insalubrem, Plutarchus) aquam bibit, Idem.

¶ Ore parit, Solinus. Aegyptij eam ferunt ore coire & parere: ueruntamen ea de re mihi non facile persuadent, Aelianus. Aristoteles de generat. anim. 3. 6. contradicit illis qui coruum & ibin ore coire putant, ut retuli in Coruo c. Ibis in palmis, ad euitandos feles, nidificat: non enim facile in palma, ob eminentem & cultellatum trunci corticem is saepe repulsi & reiecti, sursum correpere possunt, Aelianus. Luna sacra est, tot enim diebus oua excudit, quot Luna augetur & decrescit, Idem. Ibis oua frangunt Aegyptij, quod inde basilisci credantur nasci, Simocatus. ¶ Ibis rostri aduncitate per eam partem se perluit, qua reddi ciborum onera maxime salubre est, Plin. Purgationem qua ibis utitur, saluginem scilicet adhibens, aduerisse & imitati postea Aegyptij dicuntur, Plutarchus & Aelianus. sed Aelianus falluginis mentionem non facit. Vidi ego canem saepe uomitu utentem, & Aegyptiam auem clysterem imitantem, Galenus in libro de phlebotomia. ¶ Apion eam ait longissimam uitam esse. Atque in eam rem Hermopolis sacerdotes citat sibi sanam mortalem ibim ostendisse, quod quidem ipsum huic non minus procul a uero abesse uidetur, quam ab omni ratione abhorreere existimo, Aelian. Ibis felle hyaenae interimitur, Aelianus.

D.

Mitissima (maffuctissima) auis est ibis, Strabo. Haec auis prima clysteris usum hominibus monstrauit, ut retuli in c. ¶ Crocodilum si ibidis penna tangas, immobilem reddes, Orus & Aelian. De ibidum pugna contra serpentes scripsi in c. Ibis penna serpentes aduersantur, Simocatus, Non mouebitur serpens penna ibidis ipsi iniecta, Zoroastres in Geoponicis. & Florentinus De 20 mocrutum citans authorem. Quilibet serpens ibidis pennam uel intueri timeret: si attigerit, obtorpescit: si comederit, uentre dirupto moritur, Philes.

E.

Ibis etsi utilis est in Aegypto, ut quae serpentes omnes, & omnes macelli immundicias absumat: inutulis est tamen tanquam auis immunda, & quae a mundorum etiam iniquatione non facile arceatur, ut narraui in c. Iosephus Antiquitatum Iudaicarum 2. 10. Moses (inquit) cum ad bellum contra Aethiopes ab Aegyptijs mitteretur, plectas ex papyro fecit in modum arcarum, easque complens ibidibus secum portabat, hoc autem animal serpentibus inimicum est, fugiunt enim eas aduenientes: & cum se celare uoluerint, flatu uelut ceruorum arreptae deuorantur. Ibis autem sunt ualde mansuetae, & generi tantum serpentino suggerens oua serpentum, efficit ut rarecant mortiferae pestes absumptae, Ammianus Marcellinus. Vescitur ibis scorpionibus & serpentibus, Aelianus, Aegyptijs utilissima est ad serpentes ac locustas bruchosque delendos, Diodorus.

F.

Ibis, siue tinschemet Hebraice dicta est, siue ianschuph, in uetere Testamento, cibus interdicitur: siue etiam neutro istorum nominum, impura enim uidetur, cum serpentibus & cibus impuris tantum alatur. Ibidum oua & caro uenenosa sunt, quoniam deuorant serpentes, Albertus. Ibis, in Penateucho, auis Aegyptia, obscenitate oris immunda, quo alium purgare consueuit, Eucherius. Ibidem, ciconiam & gruem Baptista Fiera in Coena sua tanquam graues cibos improbat. Ibis (inquit) in antiquos, redeatque ciconia luxus, nos ciconiam quidem mensis receptam legimus, ibin uero 40 nonnunquam.

G.

Ibidum oua & caro uenenosa sunt, quoniam deuorant serpentes, Albertus. Oua earum frangunt Aegyptij quod inde basilisci credantur nasci, Simocatus. Si quis ea comederit, morietur, Author de nat. rerum. Asa feras (serpentes, nidore scilicet) depellunt, Kiranides. Cibus ibidis sine pennis crematae potus tormina sanat, Plinius. Ibidum penna uim serpentibus contrariam habent, (non tamen inter hominis remedia commendantur,) ut scripsi supra in d. ¶ Pro folijs eribent, id est caprifici, fimus ibidis uel folia mori in medicina substitui possunt, ut legimus in Antiballo menis Graecis quibusdam, sed folia mori alias proxime possunt, substituenda scilicet pro radice hibisci.

H.

2. Ibis in gignendi etiam casu ibis facit, uel ibidis. Cicero & Plinius ibes in multitudinis numero protulerunt. Inuenio & *ibos* per u. in ultima apud Athenaeum quod non probo. *ibos* *ibos* Hefych. & Varinus. *ibis* auis est, cuius genitiuus *ibos*, & accusatiuus (pluralis) *ibos* *ibos* *ibos*, Varinus, quasi mascul. generis sit, Plutarchus in libro de Iside, & alij omnes (quod sciam) generis, proferunt. *ibis* (malum *ibos* per u.) genus est auis clamorosa, a qua Ibycus nomen proprium factum est: *ibos* *ibos* *ibos*, *ibos* *ibos* *ibos*, Etymologus in Ibis. Videri autem potest Ibyx auis nomen per onomatopoeiam factum, ut & *gifyx* apud nostros: quae forsitan etiam eadem fuerit, cum clamorosa sit, & onomatopoeia similis. ¶ *Ybos* uel *ibis* pro antho aue apud Albertum legitur, qui eam alicubi imperite eandem ciconiam facit, uide in Antho. Idem Albertus alicubi *ichmon* uocans, ibidem auem interpretatur indocissimam.

¶ Ichneus

¶ Ichneumonis & ibidis imago in frutua reperitur Romæ in horto Belueder in palatio Pontificis, Bellonius. ¶ Aegyptij cor uolentes indicare, ibin pingunt, quod hæc auis Mercurio cordis ac rationis præfidi attributa sit, (ut dicemus in h.) Orus. Iidem pro homine rapace & otioso, crocodilum pingunt cum ibidis penna in capite, hunc enim si ibidis penna tangas, immobilem red des, Idem. De ibide aurea quæ in comestationibus Aegyptiorum circumferebatur, uide infra in h.

¶ Ibis sanguis inter rubi nomenclaturas apud Dioscoridem legitur. item ibidis penna & ibidis unguis pro quinquefolio secundum Magos.

¶ Aristophanes in Auibus Lycurgum ibin cognominatum scribit: ubi Scholiastes ostendit Lycurgum à plerisque uel genere uel moribus Aegyptium esse creditum. ¶ Minutianus auctor est, Coruinum ab Ouidio appellatum fuisse ibin ex auis fœditate, cui uentrem rostro purgare insitum sit, & hoc ex Callimachi imitatione, Cælius. Callimachum inuenio Apollonium poëtam ibin appellasse. Ibis (ut Grammatici scribunt) à similitudine auis eiusdem nominis, pro inuido ponitur, unde Ouidius conscripsit libellum in inuidum, quem in ibin uocauit, Ibis (inquit) interea tu quoque nomen habe.

¶ h. In pugna gigantum contra deos Cyllenius (id est Mercurius) ibidis alis latuit, Ouidius 5. Metam. ¶ Ibin orationis parenti Mercurio aiunt in amore esse, quia orationis speciem similitudinemq; gerat, namq; eius nigra penna cum tacito, & nondum emisso sermone comparari queunt: nec dum uero prolata orationi, intimorum sensuum enunciatrix, candida possunt conferri, Aelianus interprete Gillio, sed aliter ex eodẽ Volaterranus: Ibis (inquit) à Mercurio diligitur, quod eius naturæ cõueniat, nam quod nigra & alba in hoc genere reperitur, altera mentis tantum excogitata, tacitaq; notantur, altera uero nuncijs auditi prolatisq; sermonis extrinsecus significatur. Aegyptij dicunt ibin sitam ab ouo excusam duas drachmas appendere, quantum & cor infantis nuper nati. Eadem pedum inrer se & ad rostrum interuallis designatis trigonum æquilaterum (cordis quadam specie scilicet) constituit, Plutarchus in Symposiacis 4. 5. & in libro de Iside. Illam ibidis etiã uim de Aegyptiorum libris accipi: eam nimirũ cum in penas, quæ sub pectus existunt, collum & caput abdidit, cordis figuram exprimere. Socrates in Phædro Platonis, Audiu (inquit) circa Naucratem Aegypti præcorum quendam fuisse deorum, cui dicata sit auis quam ibim uocant, deo autem ipsi nomen Theuth, Eruditi Thoth uel Theuth deum, Mercurium interpretantur. Aegyptij cor uolentes indicare, ibin pingunt, quod quidem animai Mercurio attributum ac dicatum est, cordis omniscq; rationis præfidi & moderatori, nam & ibis per se ipsa magna ex parte cordi adsimilis est, de qua re plurimi apud Aegyptios agitantur sermones, Orus 1. 56. ¶ Ibis Lunæ sacra est, tot enim diebus oua excudit, quot Luna augetur & decrefcit, Aelianus. In comestationibus (κωμώσις) Aegyptiorum, aurea deorum simulacra circumferunt: canes duos, accipitrem unum, & ibin unam, & quatuor hæc simulacrorum idola, quatuor literas uocant, canes duo mundi hemisphæria interpretantur, accipitrem Solem, ibidem Lunam, opacam enim Lunæ partem (πύκνωση) nigro ibidis penarum colori: splendidam albo conferunt, alij per canes accipiunt duos tropicos, per accipitrem æquinoctialem, per ibin deniq; zodiacum: quod hæc auis præcipue in numeri & mensuræ cogitationem Aegyptios induxerit, quemadmodum præ cæteris circulis zodiacus, Clemens lib. 5. σωματικῶν. Aegyptij animalium quorundã figuras non sine humani generis emolumento dijs tribuere, nam cum eorum regio adeo serpentibus scateat, ut nulla maior pestis incolæ soleat infestare, pro uida natura Deusq; malorum depulsor aues quasdam illuc immisit ibes appellatas, quæ serpentes interimunt, quamobrem Aegyptiorum sapientes, ut homines Aegyptios ab interficiendis huiusmodi auibus suæ gentis conseruatricibus deterrent, neq; enim deerant qui eis mortem molirentur, lege cauerunt, ne cui liceret Aegyptiorum ibim interimere, subiecta causa, quod dii si quibus apparerent, in ibium forma sese eis ostenderent, Alexander Aphrod. in 12. primæ philosophiæ Aristot. Aegyptij diuersa animalia colunt uel usus uel symboli gratia: quædam etiã utriusq; ut ibin, hæc enim reptilia mortifera interimunt, hæc prima clysteris usum in seipsa ostendit: & religiosissimi sacerdotum non alia lustrali aqua purgantur, quam de qua ibis biberit, neq; enim unquam illa insalubrem aut uenenatam aquam gustat, cum ne accedat quidem, hæc designatis inter se pedum gressibus distantium & rostri interuallis triangulum æquilaterum efficit, Et nigrae eius pennæ albis ita appositæ sunt, ut Lunam amphicyrton referant, Plutarchus in libro de Iside. Ipsi quorum uanitas rideatur Aegyptij, nullam belluam, nisi ob aliquam utilitatem cõsecrauerunt: uel ut ibin, quod maximam uim serpentum conficiat, Cicero. Vide etiã supra in c. Inuocant Aegyptij ibes suas contra serpentium aduentum, Plinius. Crocodilon adorat Pars hæc (Aegypti,) illa pauet saturam serpentibus ibin, Iuuenalis Sat. 15. τῶν αἰετῶν ἰβὶς, (Ibis potius,) ἢ κύνων; Timocles in Aegyptijs apud Athenæum. Aegyptiorum morem quis ignorat: quorum imbutæ mentes prauitatum erroribus, quamuis carnificinam potius subierint: quam ibim, aut aspidem, &c. uiolent, Cicero. In Aegypto si quis aliquã de feris sacris uolens occiderit, morte mulciatur: sin inuitus, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint, Ibin uero aut accipitrem quisquis necauerit, siue uolens, siue nolens, necessarîo morte afficitur, Herodotus lib. 2. Diodorus Siculustamen non accipitrem cum ibide, sed ælurum, id est selem in eodem honore ponit. ¶ In Aegypto sacerdotes non omni aqua se aspergunt, sed ea duntaxat, ex qua ibim bibisse credunt, nam planè sciunt hæc nũquam aquam impuram aut

ueneno infectam bibere, sacram enim diuinandi quandam uim in se habere hanc auem existimant, Aelianus.

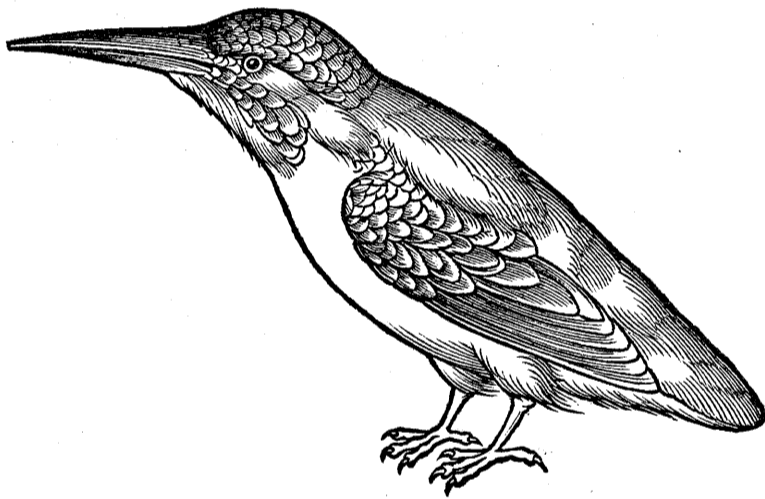
¶ Emblemata Alciati in fordidos: Quæ rostro (clystère uelut) sibi proluit aluum Ibis, Niliacis cognita litoribus, Transijt opprobrij in nomen quo Publius hostem Naso suum appellat, Batiadesq; suum.

DE AVE INCENDIARIA SEV SPINTVRNICE.

INAVSPICATA est & incendiaria auis (de bubone prius scripserat) propter quam sapenu-
mero lustratam urbem in Annalibus inuenimus: sicut L. Crasso, C. Mario COSS. quo anno & bu-
bone uiso lustrata est. Quæ sit auis ea nec reperitur, nec traditur. Quidam ita interpretantur incen-
diariam esse, quæ cunctis apparuerit carbonem ferens ex aris uel altaribus, alij Spinturnicem eam uo-
cant, sed hæc ipsa quæ esset inter aues qui se scire diceret non inueni, Plinius. C. Lælio, L. Dania-
tio COSS. auis incendiaria uisa occisaq; Julius Obsequens. Auis incendiaria secundum grammati-
cos quosdam dicta est quod incendijs nascatur.

¶ INTUBA auis amari iecoris falso creditur à nonnullis in Vergiliano uersu, primo Georg.
Et amaris intuba fibris: quo doctissimus poeta ad genus illud intubi uidetur alludere quod picris ap-
pellatur, Hermolaus in Corollario.

DE ISPIDA.

A.

ISPIDA auis nomen apud recentiores, à sono uocis factum est, ut scribit Author libri de
nat. rerum. Italicè plumbino, id est est plumbina uocatur, & circa lacum Larium marti-
nus piscator: & alibi auis paradisi propter pulchritudinem scilicet, plumbina uerò nomi-
nari uidetur, ut Io. Antonius Clarius Ebolitanus ad nos scripsit, quoniam desuper deuo-
lans, in aqua, tanquam plumbum factum, deorsumq; tendens, linea perpendiculari mergitur, ut in-
de pisciculos quibus uescatur, piscetur. Eandem ob causam etiam haliaetum auem piscium rapa-
cem Italis plumbinam dici puto. Græci eadem ratione aues quasdam catarrhactas nominant. Rur-
sus Itali quidam hanc auem piscatorem simpliciter nominant, circa Mediolanum; alij piscatorem re-
gis, ut Angli quoq; alij uiridulum, à uiridoli, id est chalcanti colore, ut conijcio, circa lacum Verba-
num: in Petruia auem S. Mariz. ¶ Hispani in Lusitania aruela. ¶ Galli pescheur, id est pesca-
torem: alij martinet pescheur, ut & Larij lacus accolæ: alij tartarin per onomatopœiam: alij artre,
quod artas Gallice dictas, id est tinea abigat. Circa Lutetiã audio mounier appellari, nescio quàm
rectè, à nonnullis improprie etiam piuerd, id est picum uiridem, à colore. ¶ Germani *Wsuogel*/
uel *Wisuogel*, id est glaciei auis, ut Albertus Magnus quoq; interpretatur, nam hyeme etiam apud
nos manet, & circa aquarum ripas glacie cœretas degit. Pomerani *Wfengart*. ¶ Angli the kyn-
ges fisher, id est regis piscatorem, ut & Itali quidam. ¶ Ispidam ex recentioribus quidam uete-
rum alcyonem esse putant, uel simpliciter, uel fluuialem: qua de re sententiam meam exposui in Al-
cyone A. Christophorus Encelius alcyonem ab ispida diuersam facit: sed illi quoq; ut huic Germa-
nicum nomen *Wisuogel* attribuit scribit.

B. Ispida

De Ispida. B. C. D. E. F. Lib. III. 551

B.

Ispida avis parua est, sed pulchra & pennarum uenustate clarissima; colore mediò inter uiridem & cœruleum, qui ad Solis radios sapphirum refert; color pectoris instar carbonum ardentium est. Binos tantum habet in pedibus digitos, unguis aduncos, rostrum paruum & rectum, Albertus & Author de nat. rerum. Ispida (ipse alcyonem fluuiatilem seu ripariam uocat) pectus purpureum est, collum & dorsum in uiridi cœruleum, alæ fuscæ; rostrum, ut etiam pedes, cinereum, Ge. Agricola. Ispida (ex nostra inspectione) rostrum est nigrum, rectum, in summo acutum, tres digitos longum. Veter totus, & minores sub alis plumæ, colore ferrugineo uel rufiò tali qualis ferè interiorum castaneæ tunicarum est. Pedes breues, rubicundi; in quibus duo longiores digiti ad mediam usque partem connexi, postea finduntur. sunt autem articulati ab imo digiti multis minutis transversis lineis. Plumæ genua tegunt, inferior pars nuda est. Per medium dorsum, à principio eius usque ad finem caudæ, plumæ sunt cœrulei coloris diluti & ad album inclinantis, mirum in modum splendide, ut oculos etiam uisu immorantes splendore suo offendant. Pronum caput cum ceruice uidetur uiridis coloris, transversis lineis ex albo cœruleis distinctum. Virènt etiam alæ, sed interior pars plumarum in eisdem ad purpureum ferè tendit uiolaceo dilutum colorem, ut cœrulearum quoque per medium dorsum. Asperguntur & alæ lucidis aliquot punctis. longiores earum pennæ exteriori partem uiridantem habet, interior nigricat. Lingua perbreuis est, latiuscula, ac subrubens cum faucibus palatoq;. Oesophagus ualde longus, uentriculus in infimo corpore iuxta anũ, adeps ruffa.

C.

Ispida maximè solitaria auis est. Manet apud nos etiam hyeme circa ripas glacie concretas, unde & nomen ei à nostris impositum. Allata est mihi nuper Ianuarij initio capta. Piscibus uiuit, unde in uarijs linguis alij piscatorem simpliciter, alij piscatorem regis, alij martinum piscatorem uocant. Circa aquas uolat, pisciculis insidiatur & uermibus, Albertus & G. Agricola. Terram circa aquas rostro cauat, ibiq; nidum congerit ac foetus facit, Author de nat. rerum. Audio eam in arena uel in scopulo aliquo iuxta aquam nidificare: nidum forma rotunda construere, emittente in angulum foramine exiguo, mollem, ex floribus harundinum; pullos interdum nouem in nido uno reperiri. Ispida cum pullis suis suauiter olet moschi odorati ferè instar, Hier. Tragus. Caro eius mortuæ non putrescit. Vulgò creditur pellem eius detractam (multi unã cum carne ferunt, intestinis tantum ademptis) & alicubi suspensam, pennas quotannis tanquam in uiuo corpore mutare: quod ego falsum esse expertus sum in pluribus huius generis auibus per plures annos reseruat, Albertus.

D.

Ali & mansuescieri posse hanc auem non puto.

E.

Qui pannos laneos uendunt, huius auis pellem cum pannis habere solent, quasi uí quadam peculiari aduersus tineas polleat, unde & artram à Gallis quibusdã dici arbitrantur, hoc autem ut præfieri, satis esse aiunt in eadem cella eam haberi, atq; hoc quidam per aliquot annos se expertos mihi retulerunt: ego uix fidem habuerim. Sunt qui negent fulgurari domum in qua fuerit nidus ipsius. Dicunt etiam auguria sectantes hanc auem cõseruatam in thesauris, augere illos & amoliri paupertatem, Alber. Sunt & similes quædam circa alcyonem superstitiones, quas retuli in Alcyone h. e.

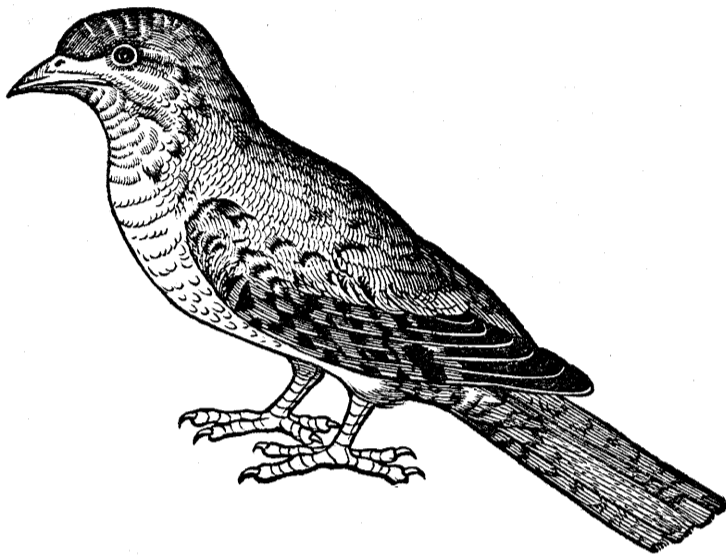
F.

In cibo non probatur, Hieron. Tragus.

CORNIX aquatica apud Morpeteles Anglos dicta (quam supra inter Cornices descripsimus) rostro est paulò breuiore quàm Ispida, ante uolatum eiusdem more crebrò nutans. Voce eandem ita refert, ut, nisi uideas, Ispidam esse iurares. In ripis etiam fluminum degit, & pisciculis uicitat.

ITYX, *iruf*, auis quædam, Suidas. Sed forte legendum *iruf*, quod auis nomen cõmemorauí supra in Ibide h. a. aut *iruf*, fertur enim Irys puer in phasianum mutatus.

IVNCO lacus & fluuios petit, caudam motitat ut & cinclus, albicula & tringa, quæ inter minores has maiuscula est, turdo enim æquiparatur. Iunco quidem alaudæ amicus est, Aristoteles interprete Gaza; qui pro Græca uoce *χουνος* iunco translulit. nam Græci iuncum *χουνος* nominant. & forte inter iuncos degit cum circa aquas uerferur. Apud Hesygium & Varinum *χουνος* legitur sine lambda. *χουνος*, auriga Amphiarai, & auis quædam, & planta, Hesygius. Ego (inquit Turnerus) quum nullam aliam nouerim auiculam, iuncis & harundinibus insidentem, præter Anglorum passerem harundinarium, illum iunconem esse iudico, auis est parua, passere paulò minor, cauda longiuscula & capite nigro, cætera fusca, Turnerus. uocat aut hanc auem Anglicè a rede sparrow, Germanicè *ein Neyermeiß*, (nostri potius efferrent *ein Niedrmeiß*, id est parum palustrem. Nos plura de harundinario passere inter passerem, & de paro palustris (hic enim ab harundinario passere differt, et si Turnerus unam auem faciat) inter paros dicemus: ut de motacillis quoq; diuersis in Elemento M. Eberus & Peucerus etiam Turnerum (ut plerunq;) secuti iunconem interpretantur Germanicè *ein Niermeiß*, id est parum palustrem. Græcè ab ipse scribitur *χουνος* uel *χουνος*.

A.

LYNX avis apud Aristotelem dicta, ἰνγξ, torquilla uertitur à Theodoro Gaza, tanquam uulgo (Italorum) sic nominetur. Idem ab antiquis turbinem appellatā scribit, ego nullum ex antiquis turbinis nomine pro aue usum inuenio. A colli circumactu, reliquo corpore quiescente, collitorquis appellari potest, Cælius. Italica huius auis nomina uaria obseruauimus, collotorto, fiortacoll, capetorto; & ut author Promptuarij habet, uertilla. Neapolitanica dicitur, quoniam formicis uescitur. Hispanicè torzicuelio. Gallicè terco uel turcot: in Atho monte Græciæ alcion nominatur, Pet. Bellonius. Germanicè *Windhals* / *Laterhals* / *Laterwendel* / *Laterzwang* / *Cräehals*: quæ nomina omnia ei indita sunt quod collum circumagat, uel simpliciter, uel serpentis instar. Eberus & Peucerus meropem Germanicè *Krimis*, & *Windhals* interpretantur, quasi uel *Windhals* Germanicum uocabulum de duabus diuersis aibus in usum sit, uel merops quoq; collum circumuoluat similiter, quod non puto. Idem motacillam, uel Græce *ασιων* / *ασιον* eandem faciunt auem: Theocriti (ut uideo) Scholiasten & Suidam secuti, mihi hæc Grammaticorum opinio non placet: nec iynx nobis cognita, quæ absq; omni cōtrouersia ueterum iynx est, caudam motitat, quod equidem sciam aut obseruari, cum uiuam dies aliquot aluerim. Quamquam uideo Io. Tzerzen quoq; iyngem interpretari cinciida & *ασιων* / *ασιον*: & in opere Galeni de compos. medic. sec. loc. iyngem etiam cinædum nominari. Sed hoc est iyngem & motacillam confundere.

B.

Iynx autem una utrinque binos habet digitos, causa est quod eius corpus minus quam cæterarum propensum est in aduersum, Aristot. & Plinius. Atqui etiam alia picorum & nocturni generis auium, binos utrinq; digitos habent, ut psittaci quoq;. Iynx paulo maior quam fringilla est, colore uario. Habet sibi propriam digitorum, quam modo dixi, dispositionē, & linguam serpentibus similem: quippe quam in longitudinem mensura quatuor digitorum porrigat, rursumq; contrahat intra rostrum. Collum etiam circumagat in aduersum, reliquo quiescente corpore, modo serpentum. (unde torquilla uulgo appellata est, quamquam turbo ab antiquis.) Vngues ei grandes, & similes ut monedulis exeunt: uoce autem stridet, Aristot. interprete Gaza. Iynx linguā serpentum similem in magnam longitudinem porrigit. Collum circumagat in aduersum. Vngues ei grandes ceu graculis, Plinius. Aristoteles torquillam fringillæ comparauit, quoniam coloribus similes sunt, Neplus, nam quod ad magnitudinem torquilla paulo maior est quam fringilla. pictura quidem à nobis posita magnitudinē iuste exprimit. Turbo, ut Gaza nominat, fortè à corporis figura dictus fuerit, cauda siquidem cuius pars postrema in icone à nobis posita patentior & latior esse debebat rhombi alteram partem quodammodo refert & reliquū corpus cauda & capite dempto rhombum integrum. Vngues utrinq; bini sunt, ita ut utrobq; longior alter cum altero breuiore coniungatur. Linguae aculeus tam acutus & ualidus est, ut hominis quoq; cutē penetret instar aciculæ. lingua infra arteriæ summum subit, & supra c: anitū reflexa naribus inferitur. est autē gemina ubi ab occipitio reflecti incipit. inincipite rursus conueniunt partes utraq;. Marem à fœmina discerni puto cum alijs fortè, tum pectore magis flauo.

c.

De Iynge. C.D.F.G. Lib. III. 553

C. Iynx lingua exerta magna celeritate formicas aculeo linguæ suæ transfixas (ut pueri ranas mucrone ferreo per arcum attractio emissioq; uenari solent) uorat, nec unquam illas rostro attingit ut ce-
teræ aues suos cibos. Ego aliquando Aprilis mense captam per quinque dies formicis alui: quæ de-
inde mortua est, & haud ideo an ali diutius possit, ægerrimè enim fert captiuitatem, nec alio præter
formicas cibo uescitur: ut diuersis uermiculis, afellis alijsq; ei obiectis experiri uolui. Rostro lignum
ferit & strepitum ferè ut picis mouet. Iynge linguas prælongas, ut piscatores líneas extendunt, qua
formicæ transeunt, accelerant illæ tanquam ad eicam: & ubi iam plures infederint, paulatim iynge
lingua retracta captas deuorat, Oppianus in Ixeuticis. ¶ Si manu teneas caput circumagat in
10 utranq; partem, non adeo quidem ut rostrum ad medium dorsum omnino retro spectet, sed aliquo-
uicq; ulterius scilicet quàm ulla alia auis. ¶ Voce sua stridet, Gaza ex Aristotele. Græcè legitur
ἰνξ. Grammatici Græci iyngem per onomatopœiam ἰνξ τοῦ ἰνξου dictâ rentur. Vocis sono obli-
quam tibiam imitatur, Aelianus. ¶ Nidificat in foraminibus arborum ut picis, aliquando etiam
in domibus (rusticorum tantum puto.) Hyeme, ut audio, non apparet, sed autumno maximè, ego
mense Aprilis captam uidi, & aliàs Iulio: quo tempore etiam fobolem habebat, parit autem oua mai-
ta, circiter octo uel nouem.

D. Iyngem mirabilem & stultam auiculam dies aliquot nutriti formicis. Ea homine accedente nõ
facile refugiebat: irascebatur tamen, & collum in sublimè erigens & rostro pinfens (sine morfu ta-
20 men) ac idem retrahens extendensq; per uices, tanquam minâdo, iram declarabat, plumis interim,
præsertim capitis, rigebat, & caudam erigebat dilatabatq;.

F. In cibum etiam admittitur, ut Hieronymus Tragus scribit.

G. Antonij Musæ ad pilos pungentes in palpebris enascentes, trichiasim uocant: Fel auiculæ quæ
cinædus appellatur, (est autem iynx, ut ostendemus mox in H. a.) & aconiti dimidium eius, mixtis
utere, hoc est euulsis pilis loci illius, Galenus de compos. medic. 4. 7. inter Asclepiadæ liquida me-
dicamenta ocularia. Aliqui etiam cinædi auiculæ felle per se utuntur, ut eodem in capite legimus.

H. Iynx auis debebat potius (φυσικῶς) ἰνξ sine gamma uocari: a uerbo scilicet ἰνξω, ἰνξω, ultima uo-
cali abiecta, Eustathius. Lynx pro iynge, id est illecebra apud Sophoclem legitur, ut citat Athe-
næus lib. 13. ταῖσι δ' ἢ ὄφει λίνυα θρησκειῶν ἔρωσθ' ἀσραπλῶ τῶ ὀμμάτων ἕξει. Lynx auis, id est uultur,
Kiranides. Scribitur etiam ἰνξ apud Hesychium & Varinum, quod non placet. μίνθος alij men-
tham interpretantur, alij λίνυα, (forte ἰνυα, Varinus. τύνυα, auicula quædam, Varin. Iynx auis
quæ & cynædeon (κυναιδέων, malim κιναιδέων cum Suida) uocatur, Hesych. & Varin. Fel auiculæ
quæ cinædus appelleretur (ut retuli in G.) medici contra pilos in palpebris pungentes illinunt. Kinæ-
dius, id est iynx: & piscis marinus in cuius corpore translucido ipinæ apparent, Kiranides. Apud
Kiraniden lib. 1. in Phoca, nominatur ad superstitionem quoddam phylacterium formicarius & iynx,
(lectio corrupta habet itygos:) puto autem pro iynge ab interprete formicarium redditum esse, &
40 utranq; in textum ascitum, nam & Itali quidam hodie iyngem formiculam uocant.

¶ Pindarus ποικίλων ἰνυα dixit à uarietate coloris, item πετραύναμον, propter causam inferius
explicandam.

¶ Iynx auis quoniam ueneficis ad philtrea & amatorias illecebras in usu erat: iyngos etiam uo-
cabulum authoribus Græcis plerunq; ἰνξομῖα, πόθος ἢ δέλησις significat: hoc est desiderium, cupidita-
tatem, uoluntatem, lenocinium, illecebram, & quicquid animum ad amorem ac desiderium trahit,
ut Grammatici annotant, qui & hæc authorum anonymorum dicta citant: ἰνυί τινι ἐλκομένῃ, Hesy-
chius. τῶ σ' ἀφ' ἑσθ' ἰνυα, Suidas. Σοφίαν τινὲ καὶ ἰνυα κίνουσι ἐπ' αὐτῶν λιγυρήναι, Heliodorus. Ἡ δὲ
κλειστότρα ἦν τοῦ τῶν αὐτῶν ἰνυα εὐσπῶρ ἢ κλεισμοῦ καὶ ἰνυαί, καὶ μὴ τῶ καὶ τῶ σέβασθ' κρητήσι τρέτα.
καὶ αὐτῶν, ταῖσι δ' ἢ ὄφει λίνυα θρησκειῶν ἔρωσθ' ἀσραπλῶ τῶ ὀμμάτων ἕξει, Suidas. Troilus Achillem περιφύξας ἔβλεπον
50 ἰνυα τρέψαν, ἰνυα περιφύξας βίβλα, λέγει δὲ τῶ ὄφει. ταῖσι δ' ἢ ὄφει λίνυα, (sic citat Athenæus lib. 13.) θρησ-
κειῶν ἔρωσθ' ἀσραπλῶ τῶ ὀμμάτων ἕξει, Sophocles. Per illecebras mutuas, quæ magorum iynges
nuncupantur, & sympathiam seu cognationem quandam rerum miracula cōsurgunt maxima, Cæ-
lius. Est inter erotica infamis quoq; iynx, propter quod scitè admodum pro cupiditate uehementi
dicitur iynx Pindaro: ἰνυι δ' ἐλκομαι ἦτορ, νεμλίνα θυγέμεν, Idem. Qui uehementi & impotenti desi-
derio trahuntur ad aliquid, iynge trahi dicuntur, Erasmus in Prouerbis, citans hoc Pindari è Ne-
meis hymno 4. ἰνυι ἐλκομαι ἦτορ, id est, Iynge trahor animo, & illud Theocriti in Pharmaceutria, ἰνυξ
ἔλα τὴ τλίωμ ἔμεν ποτὶ δ' ὄμα τῶν ἀνδρα. ¶ Iynge uocant philtrea & quæcunq; ad illiciendos amores
parantur, ab iynge aue, qua ad hanc rem olim abusæ sunt ueneficæ, ut Grammatici docent, hanc enim
auem aiunt idoneâ esse εἰς μαγανείας, (μάγαναι interpretantur φάρμακα, μαγανείματα.) Hesych. ¶ Sunt
60 qui iynga fuisse antiquis citharâ cantus prædulcis tradant, (ut Varinus recitat,) ut inde omne quod
expetas iucundius, rectè iynga dicas, Cælius. Iynx etiam fistulam significat ex unico calamo com-
positam, ut quidam in Lexicō Græcolatinū retulit. ἰνυξ, λέγεται ποτὶ καὶ αὐ τῶν φέων, Suidas & Varin.
A a

Iyx potius dici debebat quam tynx, à uerbo *ύξω*, ultima uocali abiecta: à quo etiam *ινγυός* de ducitur, Eufstathius. *ινγυή*, uox, clamor, Hesych. idem quod *ινγυός*. *ινγυή* legimus apud Homerum de canibus & uenatoribus contra leonem clamantibus, Iliad. 9. ubi Scholiastes: *ινγυήσιν, ἀρχαϊκῆ φωνῆ προσφώνηται, πρὸς φωνῆσιν, αἰετῶν καὶ ἀλκιῶν πρὸς τὸ ἰεῖσθαι τὸ ἰεῖσθαι ἄνθρωπον*. *ινγυή*, Bacchus, Hesychio & Varino, forte quod unum homines ad se iungis instar alliciat, quasi illecebrosum interpretèris. Hinc ego (inquit L. G. Gyraldus) putarim Pindarum quodam hymno Pyth. ad Arcefilaum Cyrençum iungem auem Bacchi nuncupasse. ¶ Babylone ex testudine loci ubi rex ius dicere solebat, iunges quatuor aureæ pendebant, fatalem conditionem (Adrastiam) significantes, admonentesq; regem ne se supra hominem efferret, eas uerò dicunt Magos cum in regiam uenissent, iussisse fieri, Vocat autem ipsas deorum linguas, Philostratus lib. 1. de uita Apollonij.

¶ Myrus piscis colorem totum similem habet iungij, tum intus, tum foris, ut scribit Aristoteles libro 5. de animalibus, Athenæus, sed Aristoteles libri iam citati cap. 10. aliter, *ὅτι ὁ σμύρα δὲν ἕμειν ζῷον καὶ ἰσχυρὸς, καὶ τὸ χροῖμα ὁμοίου ἔχει τῆ πίντι* (Gaza uertit larici. non *ινγυή*) καὶ ἐδέντος ἔχει καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἔξω ἔσθιν. Hinc igitur Athenæi locus restituetur. Iyngem prima Venus iertur è monte Olympo ad homines derulisse, ac dedisse Iasoni, & docuisse eum incantandi artes, ut Medæa animum in sui amorem compelleret, Scholiastes Pindari in Pythijs Carmine quarto in Arcefilaum Cyrenæū, ubi hæc poetæ uerba legimus, *ῥόνια δ' ἀκυνέπων βελών τοκίλου ἰνγυήσιν τράκναμον ὀλυμπόν, ἐν ἀλύτῃ ἀλύτῃ κίλλῳ μανιάδ' ὄρνι κωνεργίῃα φέρῃν πρότιν ἀνθρώπων, &c.* Cognominat autem iungem uariam à colore: item *πυράκναμον*, hoc est quatuor sibijs uel quatuor radijs insignem, quoniam à ueneficis hæc auis ad circulum seu rotam alligari solebat, alis binis supernè, & pedibus binis infernè, ut ita quatuor radiorū rotæ speciem præ se ferret. Potest & rota ipsa metaphorice (inquit Scholiastes) iungis nomine appellari, quatuor distincta radijs, sed poeta notanter *ινγυή πυράκναμον* dixit, non *λύκναμον*. Iynx auis philtris est accommoda & excantaminibus amatorijs, pendens enim ex rota agitur, aut cum cerea amburitur rota super ardentis prunas. Tradunt alij eius interanea explicari rote circumuoluta, Cælius ex Varino uel Scholiaste Pindari. Ex iynge auicula caudam quatiente ad philtra utuntur priuatim pennis quæ circa caudam sunt, priuatim etiam offe circa pectus labdoide figura, specie simili myopi seu calcari equitum. Collum etiam eius ad alia quædam prodest: & auis tota ad amores, alis suis in aliqua rotula extensa & circumuoluta in nomē amantis, Io. Tzetzes Variorum 11. 380. Iynx etiam paruum quoddam instrumentum est, quod ueneficæ solebant circumagere, cui ita sibi conciliaturæ eos quos amabant, Suidas. Ferunt iungem ipsam prius mulierem fuisse, filiam Pithūs uel Echūs & Panis quæ cū in Ioue Iūs (iūs, ut Scholiastes Lycophronis habet, & Cælius quoq; legit, Varinus non rectè habet *ἦς*, id est auroræ) amorem suis ueneficij excitafler, à Iunone fugata in auem mutata sit, Varinus. Iynx perhibetur filia Echūs aut Pithūs, aut Hieronices aut Veneris (sed Græcè legitur *ινγυή ἦς ἢ ῥέβδς, θυγάτηρ Ἰουόνικος καὶ Ἀφροδίτης*), quæ cum Iouem suo ueneficio affecisset, eam ob causam à Iunone in auem conuersa sit, Suidas. quamuis hic ἀπειρήτως habeat, Varinus melius ἀπαιρητός. Iyngis ope puella Theocriti ad alliciendum amatorem utitur.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur Inuolabiles telo Cupidinjs, habet autem adiecta figura iungem in rotula extensam.

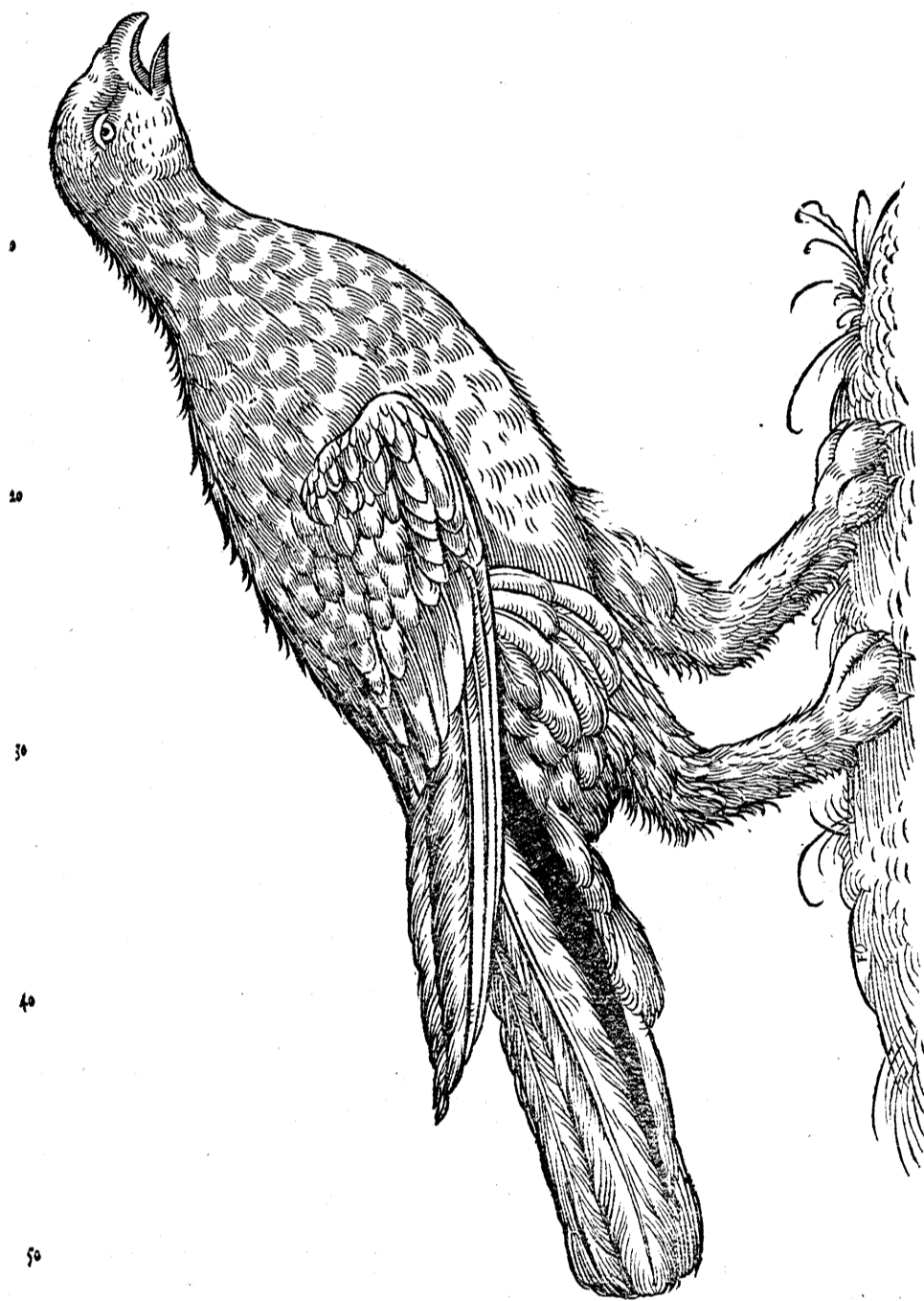
Ne dirus te uincat amor, neu foemina mentem	Diripiât magicis artibus ulla tuam:
Bacchica auis præsto tibi moracilla paretur,	Quam quadriradiam circuli in orbe loce:
Ore crucem & cauda, & geminis ut cõplicet alis,	Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris signo Pagafæus Iason	Phasiacis lædi non potuisse dolis,
¶ Nos quoq; olim in iungis iconem uinctam ad	manum hominis lufimus his senarijs,
Cur uinctam iungem picta detinet manus:	Auis hæc amoris & uoluptatis nota est,
Quæ sita philtris: forte quod quouis agat,	Ante & retrorsus, colla, in orbem, libere.
Sic & uoluptas corda agit mortalium,	Mirumq; torquet in modum quoquò libet.
Hanc tu nisi uinctam cum ratione rexeris,	Mentis peribit quicquid ac sensus habes.
Hoc fascinum putabis, atq; maximum	Philtrum, ueneficiumq; quàm miserrimum.
Hoc torquet animos, turbat, & retro mouet.	Aut igitur omnem tu uoluptatem fuge,
Aut si libet uti, uincla semper admoue.	Nūquam cicuratur, semper est uinclis opus.

IZINES, IZINEE, *αἰωνοί, ὄρνιθόν, πύργου, λίβυτον*, tripodes, Hesychius & Varinus.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA L. CONSONANS INCHOAT.

DE LAGOPODE.

ALPIVM peculiaris auis est lagopus, præcipuo sapore, pedes leporino uillo insignes ei no men hoc dedere, cætero candidæ, columbarum magnitudine. Non extra terram in qua nascitur ea uesci facile: quâdo nec uiua mansuescit, & corpus occisæ statim marcescit. Est & ALIA nomine eodem à coturnicibus magnitudine tantum differens, croceo tinctu cibus grauisima, Plinius 10. 48. Si meus aurita gaudet lagopode Flaccus, Martialis lib. 7. In alijs exemplaribus

exemplaribus lagopice legitur, quod quidam ancillæ nomen interpretatur, quàm rectè ipse uide-
 rit. in lagopode quidem prima breuis est, sed licentia produci potuit. Pinguemq; uitijs albumq;
 nec ostrea, Nec scarus, aut poterit peregrina iuuare lagois, Horatius Sermonum 2. 2. ubi Acron;
 Aut (legerim, Lagois est auis quæ) carnem leporis habere perhibetur, aut genus piscis quod in mari
 Italo non inuenitur. Λαγώπις, auis quædam, Hesychius & Varinus. ¶ Oriem auem, de qua in-
 ter Gallinas scribemus, Alexander Myncius lagodian (λαγώδιον) cognominari ait. ¶ Est & herba
 lagopus, de qua plura scripti in Lepore a.
 60 ¶ Lagopus pedes habet leporinos, & uisum pro plumis, & malè uolat: & ideo in specubus sub
 terra uiuit, quòd si ad prædam aliquando profiit, mox ea capta ad antrum redit & comedit, Alber-
 tus; tum hoc ex Plinio addit, nō mansuescere, captam mori, & citissimè putrescere. Sed ex eo quòd
 A 2 2

illam è specubus ad prædam proflire scribit, nocturni generis auem existimasse uideretur, sunt autem nocturna quædam aues pedibus ferè uillosis & pluma contectis, non tamen inferius quoq; ut nobis cognita lagopus. ¶ Lagopis, quos francolinus uocant, ager Vicentinus abundat, qui optimi saporis bonitate fasianos & perdices superant, Zacharias Lilius. ¶ Eberus & Peucerus lagopodem croceam Germanicè interpretantur *Emmerling* / *Goldammer*, quod est genus passerum.

¶ Auis quam ego pro lagopode pinxi, à nostris & montium incolis Germanicè nominatur *ein Schneehün* / *Schneeuogel* / *ein wyß Râbbhün* / *ein wild wyß hün* / *Steinhün*, circa Lucernam *Schatzhün*, quæ uocabula uel à colore candido facta sunt: uel à locis ubi degunt, niuibus scilicet & scopulis circa montium uertices, postremi significationem non assequor. Bellonius Gallicè uocat perdrix blanche de Sauoie, id est perdicem albam Sabaudicam. Ego in Sabaudia Vallesis finitima arbenne uocitari accepi, cui proximum nomen est urblan, Italis in Lombardia usitatum, Burmij in Rhætis Italicè loquentes appellant rhoncas, alibi herbey: alibi perdice alpestre: qui circa Tridentum habitant pennise blanche de la montaigne, id est, perdicem albam montanam. ¶ Citius quidam Curia Rhætorum uir non indoctus perdices albas in montibus Rhætorum inueniri mihi affirmauit, nihil à uulgaribus nostris differentes, nisi quod colorem, quem æstate fuscum & nostris similem habeant, hyeme in candidum mutant, quemadmodum & lepores in iisdem montibus, quorum pedes etiam uillosos perdices illæ representent, aiebat autem rotas esse candidas, præter minimas quasdam notas quæ circa aures nigricent, lagopodes uerò (*die Schneeuogel oder Berg hün*) quamuis eadem magnitudine sint, nõ tamen esse perdicum generis: & in frigidissimis montium iugis uel cacuminibus morari, ubi ne frutices quidem ulli præ nimio frigore crescere possunt: perdices locis non adeo frigidis reperiri, & maxime inter iuniperos.

¶ Allata est ad me aliquando lagopus, initio Maij capta, magnitudine columbæ, tota candida, nisi quod pænæ in cauda utrinq; nigra erant, pedes & digiti undiquaq; hirsuti, ut in lepore, rostrum quale galli corylorum dicti, quem attagenem interpretor, Auriculæ nullæ, nec aliquid aurium infar emines, ut mireris cur auritam lagopodem Martialis dixerit. Amplius corpus maris, & à rostro oculos uertus linea nigra, qua foemina caret, Supercilia etiã, id est semicirculi supra oculos in mare magis rubent, in foemina pallent. Aestate fuscam esse aiunt, nõ albam: eas uerò quæ non ascendunt in montes, ne hyeme quidem albescere, uocem ædere non dissimilem ceruinæ, prope niuem & glaciem degere in alpium uerticibus tota hyeme, eadem in ijs quæ in perdicibus obseruari, quod oua humi pariant, & quod gregatim uolent nec in sublime, cauis equorum uestigijs per niuem aliquando insidere, unde si quis forte accedat subito euolent, uiatores propè admittere, minime suspicaces, capi interdum pane tantum obiecto, alio accedente à tergo. ¶ Gustauus aliquando asatæ lagopodis carnem, subamaram, gustu alioqui non ingrato, & delictijs quæsitam, cutis eius nigricat. ¶ Lagopus (quæ Germanicè *Steinhün* uel *Schneehün* dicitur) non procul uolat: & facile capitur, tanquam simplex & stolidus auis, hoc ferè modo: Lapides oblongo ductu disponuntur, tanquã ad muri extruendi initium, eò cum peruenerint lagopodes, non transiliunt, sed iuxta illum subinde ascendunt descenduntq; tum aucupes funem longum laqueis instructum iuxta eundem extendunt, & cum illic uiderint aues, funem tandiu huc illuc trahunt, donec illæ collo illaqueentur, Stumpfius. Quin & simplicius interdum capiuntur: Aucupum alter pileum manu rotat, quem dum admiratur auis, alter cum longa arundine & laqueo accedit. Lagopodes hyeme fusci fiunt, æstate candidi: habentq; crura & pedes albo pilo tectos, incolæ montium aiunt carnes earum cibum esse lautum, salubrem & calidi temperamenti, capiuntur hoc pacto: Lapilli disponuntur in lögam feriem continuam: ad quam uenientes aues cum non audeant transire metam positorum lapidum, ordine sequuntur murulum illum, donec in extremitate eius incidant in laqueos & positas insidias, Munsterus. ¶ In Septentrione genus est auium niualium, quæ in fauissima hyeme tantum & magnis niuibus prodeunt, turdi magnitudine & sapore, totæ candidæ, Olaus Magnus. Mihi quidem hæc aues uel lagopodes, uel eis congeneres uidentur.

¶ Attagen uulgo in Creta Taginari uocatur: aliquibus attagas, ut Constantinopoli. Hæc auis nostræ quæ Gallis uulgo canne petiere dicitur, persimilis est, sed canna nostra non habet crura plurimis intectis: attagen habet, & rostrum nigrum, breue, prauialidum, corpus quam canna gracilius. Reliqua, ut color etiã, ferè similia sunt. Sed attageni color inconstans, reperitur enim totus candidus, quem conijcio nihil differre à perdice alba Sabaudorum, hoc est lagopode Plinij. Memini equidem Venetijs attagenem album uidere, Itali siue albo siue alio colore insignem, francolinum appellant, Bellonius.

DE LAGOPODE VARIA, CUIVS ICONEM in fine libri requires.

LETERV M etiã hoc lagopodis genus in Heluetiæ montibus reperitur. Auis huius generis quam descripsi, mas erat, uentre candido, & alis quoq; albisimis, à posteriori parte tamen pennæ aliquot partim fusca, partim uariæ (*swärz*) erant. Caput, collum & dorsum plumis fuscis & maculosis distinguebantur, collum supina parte plurimum albi, nigri partim ha-

rum habebat: prona partim uarias, partim albas plumas. Pellicula supra oculos utrinque semicirculi figura rutila eminebat. Rostrum perbreue, nigrum: cuius pars superior incuruata, inferiorem canaliculatam in se recipiebat. Cauda digitos quinque longa duodecim pennis nigris constabat, & duabus in medio candidis, & tribus aut quatuor uarijs. Circa coxas densæ & multæ erant albæ plumæ, ad imos usque digitorum ungues adnatæ, ita ut nihil planè nudum appareret exceptis unguiculis nigris. Vola pedis tantum & interna digitorum pars sine plumis erant, digiti tamen undequaque coeuntibus plumis tanquam pilis integri poterant. Magnitudo columbæ aut paulò maior, longitudo totius circiter palmos quinque. ¶ Hanc autem circa Tridentum Italicè puto dici otorno, circa Verbanum lacum colmestre. Nostri priuatim *Steinhühn*, id est saxatilem gallinam appellant: ut & præcedentem aliqui, sunt qui distinguendi gratia magnitudinis differenciam adijciant, (*Elein oder groß Steinhühn*.) conijcio autem secundum hoc genus paulò maius esse. De priore quidem genere dubium mihi non est, quin sit lagopus prima Plinij; candida, &c. hoc secundum uerò est dubitari fortè potest an secunda Plinij lagopus sit, quam à coturnicibus magnitudine tantum differre scribit, omnino tamen ad idem genus cum prima referri debet.

¶ LALAGES, *λάλαγες*, ranæ uirides circa paludes, uel genus quoddam auis, Varinus, aliàs *λάλαγος*.

DE LANIIS. ET PRIMVM DE CINEREO.

20

A.

ANIVM cinereum nostrum, cuius effigiem in fine libri ponemus, alij aliter Latine Græcèue nominari posse coniecerunt, ego cum nulli ueterum descriptioni satis eam accedere uiderem, nouo nomine lanium appellare malui: quòd in alias aues non solum se minores sed maiores etiam aliquas lanando scire solet. Germanica eius nomina habemus *Thorntræter* / *Thorntræzer*, quali torquospinum uel spinilianium dicas, ferunt enim aucupes insecta à se capta & auiculas eum spinis ueprum infigere, & circuntorqueo occidere, simul etiam rostro laniantem deuorantemque. Item *Lümtöder* / *Lümmöder*, hoc est enneaconos, apud Vuestphalos, Hessos & Turingos: quòd singulis diebus nouem alias uolucres occidere credatur. Circa Friburgum *Waldhàber*, uel *Waldherr*. Angli uocant a *shrike*, a *nynmurder*. In Anglià (inquit Turnerus) sæpius quàm bis nunquam uidi, in Germania sæpissimè. Nomen huius apud nostros (Anglos) neminem inueni qui nosset, præter Franciscum Louellum tam animi quàm corporis dotibus equitem auratum nobilissimum. Itali regestola, nescio quam ob causam: Circa lacum Verbanum oreista, alij regestola falconiera, quòd prædandi natura falcones & accipitres imitetur: unde alijs gaza speruiera dicitur, circa Ferrariam destolo falconiero, alij gaza marina, gaza quidem pica est, refert autem hæc auis picam aliquo modo; cauda præfertim, & in genus etiam quoddam picarum fauit, alij passera gazera, quam aiunt magnas etiam aues nido suo appropinquantes morfu repellere: nisi hoc nomen forte minori tantum generi laniorum, quod passeris magnitudinem non excedit, conueniat. Sabaudi matagasse: quibus etiã agasse picam sonat, alij pie griayche, id est pica Græca, uel pie efrayere. Galli quidam arnear; alij pie ancrouelle, quòd unguibus suis passim adhæreat arborum truncis ita ut aliquando uix extricetur. Turcæ gezegân. Bellonius scribit uidisse se in Aegypto in sæpibus uolantes aues illas; quæ Gallicè dicuntur pies grieches (id est pica Græca) quæ (inquit) mures deuorant, ut tinnunculi.

¶ Turnerus in libro de auibus Aristotelis tyrannum esse arbitratur, cui Aristoteles corpus non multò amplius quàm locustæ tribuit, cristam rutila ex pluma elatiusculam, &c. inde nimirum quòd propter scruitiam in cæteras aues tyranni nomen mereri uideatur. Quanquam Aristoteles (inquit) unum tantum tyranni genus faciat, Colonienses tamen aucupes tria genera esse contendunt. Primum uocant *die grosse Lümmöder*, quòd Angli etiam schricum nominant: & ego Aristotelis mollicipitem esse conijcio, sturnum magnitudine æquat, color eius à cyaneo ad cinereum uergit. Secundum genus eiusdem est coloris; cuius & superius, sed passerem magnitudine non excedit. Hoc genus etiam in aues fauit. Tertium genus, quòd Aristotelis tyrannus est, auicula est regulo paulò maior, cristam rutila redimita, & cæteris generibus (si aucupibus credere phas sit) eadè & corporis effigie non dissimilis. Secundum & tertium tyranni genus apud Anglos hæcenus nunquam uidere contigit, & primum genus licet in Anglià sit, paucissimis tamen notum est: sunt tamen, qui norunt, & schricum uocant. Primum genus ex istis à Turnero descriptis spinitorquus noster est, magnitudine merula, uel turdi ferè, alterum genus nostri appellat spinitorquum minorem, specie, colore & natura simile, sed fringilla aut passere non maius. Tertium genus (quòd Turnerus in lem mate historiae tyranni Germanicè uidetur *Goldhenlin* appellare, nescio quàm rectè. Germani enim regulum ab aurea capitis nota *Goldhenlin* appellant,) à Turnero positum, non putauerim laniorum generis esse; & Turnerus ipse non id se uidisse, sed ab aucupibus audiuisse insinuat. Vidi quidem in Italia minimum harum auium genus, uertice rubete, reliquo corpore cinereo, tenerum & molle tactu, in cibo laudatum tanquam saluberrimum, (sed hæc non sunt quæ Germanis *Goldhenle* di-

cuntur.) Eadem uel minimis lanis paulò maiores sunt, quæ Italicè uulgò (circa Ferrariam) *teris*, uel uerle dicuntur, rostro pedibus & colore maioribus lanis similes: ut casazui etiam dicti, magnitudine media, magis ruffi dorso, pectore uarij, cætera similes, *szwzi*.

¶ Eberus & Peucerus lingulacam, id est glottidem Aristotelis, *Sozendreer* Germanicè interpretantur: quibus ego nullo modo assentior. Idem mollicipitem, gallinagem minorem faciunt, (ein *Härschnepf*) non ut Turnerus lanij nostri genus primum.

B.
Auis quæ Germanicè nõ sine causa nominatur *Nimmö:der* / huiusmodi est: Magnitudine minimum turdorum genus æquat, è longinquo contemplanti tota apparet cinerea. Propius autem inspicenti, mentum, pectus & uenter alba apparent, ab utroq; oculo ad collum usq; longa & nigra macula, sed nonnihil obliqua porrigitur. Capite tam grandi est, ut aui triplo maiori (modo rostrum longius & maius esset) proportionem suam responderet. Rostro nigro est, & mediocriter breui, & in fine adunco, sed omnium firmissimo & fortissimo, utpote quo manum semel meam duplici chirotheca munitam, fauciauerit, & auium ossa & capita confringat & conterat quàm ocysimè. Ala utraq; nigra tota est, nisi quòd alba linea grandiuscula, medià utrinq; alam transuersim distingat. Caudam picæ similem habet, longiusculam nimirum, & uariam. Tibias & pedes pro ratione corporis omnium minimos, & eos nigros: alas breues, & ueluti per saltus sursum atq; deorsum uolitat, Turnerus. Ore est firmo, paruo & rotundo, pennis inualidis, sed pedibus ualet, Eberus & Peucerus. Alarum pennæ multæ inferius albicant, pennæ in cauda nigrae sunt, sed extremæ utrinq; sitæ albæ, diuerso modo, nam prima extremarū tota albet, secunda minus quàm prima, & tertia minus quàm secunda, quarta deniq; minus quàm tertia, ita ut utrinq; ex quaternis pennis interior semper minus alba sit exteriore, superius tamen, hoc est circa orthopygium, omnes albicant, qui color etiam in uentre & inferiore colli parte spectatur. Rostrium, crura & ungues nigredine splendent. Rostrium aduncum est ut speruerio, eius pars superior ualde inflexa deorsum duos angulos utrinq; efficit, inferior uerò pars modicè sursum curuatur. Os subrubet intrinsecus, & lingua extrema (ni fallor) in fibras quasdam diuiditur, Hæc ex obseruatione propria.

C.
Vidit ex scarabeis, papilionibus & grandioribus insectis: sed non solis istis, uerum etiam, more accipitris, auibus, Occidit enim regulos, fringillas, & (quod ego semel uidi) turdos. Tradunt etiã aucupes hanc picas quasdam syluestres interdum iugulare, & cornices in fugã adigere. Aues, quas occidit, non unguibus, ut accipitres, uolando perniciousè adsequitur, sed ex insidijs adoritur, & mox (quod iam sapius expertus sum) iugulum petit, & cranium rostro comprimit & confringit. Ossa comminuta & contusa deuorat: & quando esurit, tantos carnis bolos in gulam ingerit, quantos ritus oris angustia potest capere. Ossifraga dici posset, si eius illi magnitudo adesset, nam nec moribus, nec colore ab ea multum abluat. Præter morem quidem reliquarum auium, quando uberior præda contigit, nonnihil in futuram penuriam reponit. Muscas enim grandiores & insecta iam capta in aculeis & spinis arbutorū figit & suspendit, Turnerus. ¶ Audio lanios nostros plerunq; uersari inter frutices spinosos, & cum confident caudam erigere, in ipsdẽ nidificare, fruticum & humilium arbutorum summis surculis insidere, insanire nouies die: & singulo mense horis uiginti quatuor ærotare morbo, quem quidam S. Ioannis appellant, Itali malum terra, quo tanquã mortui iaceant, nullo non die uiuum aliquod animal perimere, aues scilicet aut uermes (ut iulos & crucas) præsertim hirsutos, quos circa spinam aliquam intorqueat, cantillare, & uarias auium modulationes imitari latentes in sapsibus, ut aues ad se alliciant capiendas, nam alioqui parum ualent uolatu, itaq; in ipso etiam aere operam dant ut uolent sublimius, id est supra illas aues quas capere conantur: & celeritatem illarum uarijs utentes ipsæ anfractibus impediunt, donec defessas corripiant, sic turdis & similibus maiusculis auibus interdum potiuntur, alioqui muscas captant.

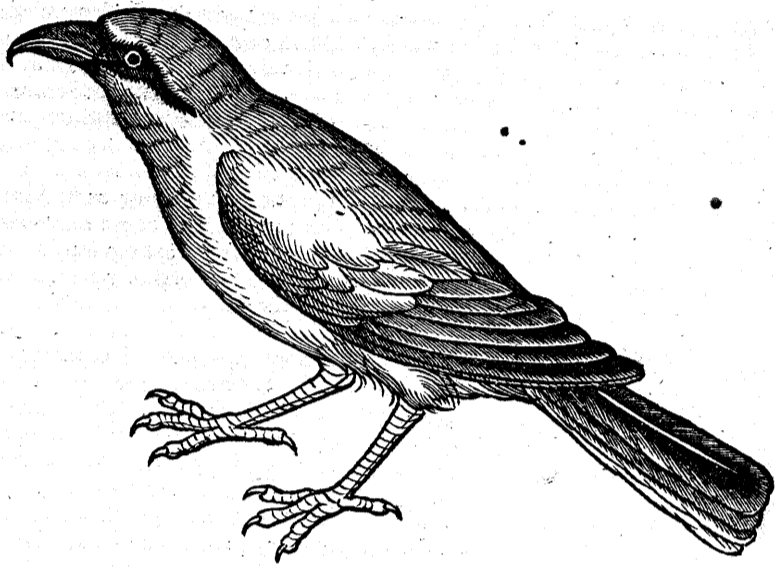
E.
Lanij facile capiuntur, nam cum uident autem aliquam caueæ inclusam, desuper uolant inuasuræ, tacta uerò decipula mox concidit. ¶ Cicurantur aliquando à pueris accipitrum instar & aluntur, ut passeris captent è nidis. Audio Franciscum Galliarum regem, cicurem habuisse lanij, eoq; ad manum redeunte aucupari solitum. Omnium auium facillimè cicurantur, & manufecti carnibus aluntur, quæ si fuerint sicciore, aut profus exanguis, potum requirunt, Turnerus.

F.
Hieron. Tragus lanios & alias aues rapaces in cibo improbari scribit, atqui minimum genus laniorum rubore uerticis insigne, ut supra scripsi, in Italia delicatum & salubre habetur.

DE ALIO LANIORVM GENERE MAIORE.

SIMILIS hæc auis est superioribus lanis, maiori præsertim: quam tamen duplo ferè uincit magnitudine, ut ad merulam ferè dupla sit, natura & species corporis eadem, nisi quòd alæ sunt ruffæ. Germanicè circa Argentoratum, Francfordiam & alibi *Wertengel* uel *Wartengel* nominatur, nescio qua ratione. Sed Albertus Aristotelis de hist. anim. caput ter-

put tertium libri octavi enarrans, hoc nomen Germanicum præcedentibus lanijs tribuit, ita ut com-
mune potius quam uni speciei proprium uideri debeat. Aristoteles quidem eo in loco picorum ge-
nera duo facit, maius & minus. Albertus uerò inepte (ut solet) pro pico auem kya uel kyliam nomi-
nat. Kyliam (inquit) Græcè est auis, quæ apud nos *Warfengel* uocatur: & habet rostrum non cura-
uum (rostrum incuruum lego) nec uncos ungues, in quo genere species maior, ad magnitudinem
merulæ accedit, minor uerò paulò infra sturnum est, utriusq; color cinereus, & maculæ duæ nigre
iuxta oculos. Venantur aues paruas, quas rostro capiunt. Idem Albertus alibi (in Aristot. de hist.
anim. 9. 17.) pro certhio aue (suo nobis loco descripta) habet rarycheus, & Germanicè *Warfengel*
interpretatur. Et alibi, Auis (inquit) Germanicè dicta *Warfengel*, uenatur paruulam auem mu-
ficam, quam nos uinconem, quidam Germanicè sichendulam uocant (acanthidem intelligo, eius
Zinsle/Zyschen) ab imitatione soni ipsius auis. Sed lanijs nostri uarias auiculas, nõ acanthides tan-
tum discerpunt.

Q M E R V L I S affine genus quoddam est uenaticum & captiosum, colore atrum, splendide ca-
norum, recte ex eo uenaticum (*Αγρως*) appellatum, quod ex auibus multas sui cantus permulsi-
one ad se allicit, & capit: cuius ingenitæ sibi præstantiæ hæc auis non ignara, eo naturæ munere ad se uo-
luptate & cibo explendam uti uideretur. nam ex sui cantus auditione & bellissimas oblectationes ha-
bet, & aucupio & uenatione proxime ad se accedentium auicularum exsaturatur. Quod si quando
quisquam hanc captam concluderit in caueam, nõ modo canere omittit, uerum etiam pro seruitute
sua à uenatore pœnas silentio sumens, muta permanet, atq; elinguis, Aelianus. uideri autem potest
hoc genus lanijs nostris cognatum, cum & magnitudo, & natura uenandiq; modus aues cantu alle-
ctas, contineant, solus color ater non conuenit. Bellonius in Obseruationibus suis Gallicis, Circa
Gazam Syriæ (inquit) uidimus auem, quæ meo quidem iudicio suauitate cantus sui ceteras pleraf-
que uincit, ueteribus, ni fallor, uenatica dicta. Magnitudine paulo supra sturnum est, uentre albo,
dorso cinereo, ut molliceps auis quam Galli uocant gros bec à magnitudine rostri: cauda nigra, quæ
alas eius excedit ut in pica.

DE L A R O.

A.

C E P P H V S est qui uulgò larus dicitur, Scholiastes Aristophanis & Suidas. Ego cepphū
è larorum genere auem esse non dubito: quando & inter Grammaticos ueteres id con-
uenit: & locus ubi degunt uictusq; ratio, & ingeniū, ut conferenti apparebit, non discre-
pant. Lari quidem nomen latius patere dixerim, quum & marini & fluuiatiles lari sint:
cepphum uerò & catarracten, larorum marina duntaxat genera esse, quæ colore & magnitudine
differant. Lege plura in Ceppho A. Larus uox Græca est, *λαρ*: Latine gauiam reddunt, Gaza &
alij. Larus in Pentateucho gauiam significat, Eucherius. Hebraicam uocem scharchaf aliqui la-
rum interpretantur. uide in Fulica ueterum uel in Bubone. Larus Hebraicè schachaph nominatur
à morbo quo laborat. Hebræi uulgò cuculum sic uocant, quod hæc auis præ cæteris scabiosa appa-
reat, P. Fagius. Thachmas, *צחמס*, Leuit. 11, exponitur auis quæ dā immunda & rapax, iuxta Thar-

Aa 4

gum est genus accipitris, L X X. & communis translatio larum uerterunt, quidam uulgo interpretantur lusciniam, ut scribit Munsterus. Deuteron. 14. L X X. *לויקה* reddūt, Hieronymus noctuam, Thargum Hierosolym. habet charuphita, *חַרְפּוּיָה*, quod sonat raptorem aut harpyiam, Chaldaeus tarphita, *תַּרְפִּיטָה*, id est laceratorem. Arabs cataph, *كَاثَاف*. Persa Hebraicam uocem retinuit. Perotus in Cornu copia, Graeci (inquit) larum fulicam uocant: quae auis est nigra aquatica, uulgo nota, paulo supra magnitudinem columbae. quam ego eius opinionem non probo. Sed de fulica tum uerterum tum recentiorum, suo loco satis dictum est. Albertus ex Aristot. de hist. anim. pro laro habet aleroz, ex Aethienna nimirum: & alibi latroz. ¶ Larorum plura sunt genera. Albi sunt quidam, & minoribus columbis similes. His alij maiores & robustiores sunt, ac pennis densius uestiti. His rursus tertium genus maius est, albis itidem pennis, extremis tantum unguibus & collo nigricans: huiusmodi caeteri omnes lari de pascuis & sede tanquam regibus concedunt, Oppianus de aucupio. Buphagus genus lari, ab insigni uoracitate dicti, nominatur Eufiathio.

B.
Cephus auis marina est laro similis, Scholiastes Nicandri. Lari leues ab Oppiano cognominantur, ob corporis leuitatem, nimirum quod propter multas & densas plumas (*ωνυία πτερά* lari dixit Homerus) leuiore sint corpore quam appareant. Cataractes auis instar lari minoris est (*κατοράκιον*, id est similis, *ίλος* malim, id est aequalis, scilicet magnitudine: quanquam & specie corporis similis est) robustior & colore caedido, accipitri palumbario similis, Oppianus. ¶ Larus coloris est cinerei, inuenitur tamen & albus, qui apud mare uiscitat, Aristot. Auis peralba illa gauia, Apuleius. Laris senescentibus pennas caeruleus color inficit, Oppianus. Vide plura ex eodem superius in A. Larus est nigra auis (sine auctore) lato oris rictu, hinc prouerbum larus hians, Textor. Gauiae gula tota ampla est & lata, Aristot.

C.
Lari alij circa dulces aquas, alij circa mare degunt, ut scripsi in A. Gauia illa peralba quae super fluctus marinos natat, demergit sese prope ad Oceani profundum gremium, Apuleius. Larus cinereus lacus & fluuios petit: albus apud mare uiscitat, Aristot. Larus auis est rapax & uorax, Suidas & Varinus. Cibum a mari petit, ideoque cum anate & harpa disidet, Aristot. Lari aues, ut Eudemus scribit, sublimes cochleas surripit, ac ex alto deiciens, magna ui ad saxa allidunt, itaque esculenta testis seuunctis eligunt, Aelianus. Delphini in littora eieci a coruis, laris, caeterisque maritimis auibus exeduntur, Idem. ¶ Quod ad natandi uelocitatem, uix auis ulla laro contenderit, Oppianus. ¶ Mergi & lari saxis maritimis oua bina ternae pariunt, sed lari aestate, mergi a bruma ineunte uere, & incubant caeterarum auium more: sed neutra earum auium conditur, Aristot. Gauiae in petris nidificant, mergi in arboribus, pariunt plurimum terna, sed gauiae aestate, mergi incipiente uere, Plin. Fortificant in petris, praecipue a quibus potabilis aqua manat: ut foetus eorum uictu quidem marino, aqua uero (in potu) dulci utantur: donec adulti nidus relinquat, quo tempore iam cibo simul ac potu ex mari utuntur, Oppianus. ¶ Perit larus mali punici grano, Aelianus.

D.
Lari hominum amantissimi sunt, & prope eos tanquam maxime familiares uerfantur: ac ubi uiderint piscatores extrahere sua retia, ceu praedae participes adiungunt se nauiculis, & clamore partem aliquam sibi postulant. Illi pisces aliquot projiciunt, quos lari statim uorant, & si qui alij forte saenas subterfugerint, prompte excipiunt, Oppianus in Ixeur. ¶ Larus cum monedula amoris coniunctionem habet, Aelianus. Harpen aliqui interpretantur animal marinum laro inimicum, (*λαρὸν πολεμῖον*) Varin. Larus cibum a mari petit, ideoque cum anate & harpa disidet, Aristot. Aquatica, anates & gauiae: harpe & triorches accipiter disident, Plin. Ardea odit albos laros, Philes.

E.
Lari marinae auis penna a piscatoribus pelamydum ad hamum lineae annexum alligatur, ut ab occurrente aqua sensim & leuiter ageretur, Aelianus.

F.
Lari in cibum hominum non ueniunt, cum impurae habeantur tanquam aues rapaces, & piscibus & alijs etiam impuris (cadaueribus nimirum circa littora) uiuentes. Prohibentur etiam in uetere testamento in translatione L X X. & Hieronymi. Homines inexpleriles legislator damnat, prohibitis in cibo passeribus & laris auibus, quae cibos semper obuios (*τὸ παραπλήγιον*) colligunt, Procopius. ¶ Accipiter comedat inter alia cor lari cum sanguine & paucis de pectore carnibus, Demetrius Constantinop. Et rursus, Lari cor tantum & iecur uoret accipiter, caeterae enim eius partes graues & uirosae sunt.

G.
In epilepsia dant aliqui cerebrum gauiae fumo siccato atque concisum, infantibus uel pueris odorandum, perfectis autem aetatibus bibendum ad modum cyathi cum mullis & aceto tribus cyathis, Caelius Aurelianus.

H.
a. Larus auis nomen accepit a laris pisciculis quos appetit, ij uero sic appellantur & capiuntur in lacu quodam, qui Theffalonica distat itinere bidui, Siderocapsa uero dimidij diei, Bellonius, sed cum authorum

authorum nullus huic etymologiae patrocinetur, mihi quoque ea parum arridet. ¶ **Larus** pro aue paroxytonum est, & primam corripit. *Σάλας ἔπειτα ἰὸν κύμα λαρόν ὄρνιθι ἰακίωσ*, Homerus Odyss. E. cum uero suauem significat, oxytonum est & primam producit. *Νύκτωρ ἢ ἀμυδρόν τε λαρόν πετυκίωσεν ἀργύρου*, Homerus. Et alibi, *λαρόν δ' εἰς αἰὲν ἀνδράσιν*. Dicitur autem *λαρόν*, ὅτι ἀγαθὸν ἀργύρος τῆς ψυχῆς, παρὰ τὸ λα, καὶ τὸ αἶμα, ὃ δὲ αἰματώδες, κρῖται ἔστι δ' οὐκ αἰματώδες. *μακρόν*. Hinc superlatius *λαρότατος*, primā & secundam producens apud Homerum præter canonem, nam secunda per omicron scribi debuerat, Eustathius.

¶ Lycophronis interpres *Ἐρωδίου* larum esse arbitratur, Cælius, sed erodios indubitate ardea est. *Καὶ ἀναλίη*, (Cex marina,) auis est marina similis hirundini, uel larus, uel mergus, unde genitiuus *καλίου*, ὅθεν ἴσως τὸ κινάριον ἢ βλασφημία, Eustathius & Varinus. *Κικιάδ*, lari, Hefych, & Varinus. *Καίη*, larus secundum Appionem; qui & *καίη* dicitur. *Τίτις καὶ ἐρμιάη* (sic habet codex impressus) *ἐκ δὲ ἀναλίη*, ἢ δὲ κίππου, ἢ δὲ σαφρόν τε ἀλλήλων, Hefychius. *καίη*, larus Etymologo. In epigrammatis libro 3. titulo in naufragos legitur *καίη* per u. *Χ' ὃ μὲν παρὰ καίημι ἢ ἰχθυόεσσι λαρίεσσι*. *Τεθρῶν τε, ἄπνος ἀγρῶν ἢ ἀναλίη*, uerfus sunt Leonidæ. Et rursus, *Καίη μὲν ἰχθυόεσσι λαρίεσσι*. *Κικλαυμαί*. Videtur autem *λαρίς*, diminutiuum à *λαρός*. *ἢ ἢ τὰς καίη δὲ αἰματώδες ἀλμυρῶν πάλαι*, Antimachus apud Scholiasten in Argo nautica Apolloniæ. Videtur autem Græca uox *καίη*, per onomatopœiam facta: & similiter gavia apud Latinos, aut ad imitationem Græcæ. *καίη*, larus, Hefych. & Varinus. *καίη ἔρινος πλοσημαίη*, *καίη*, Lycophron. Et rursus, *καίη* *κυματώδων θραυμῶν*, exponitur autem à Scholiaste larus, *καίη* (*καίη*, Varinus) enim cibus est, *τῆς δὲ ἀθύναι, ἢ δὲ κρυφοὶ καίη*, Euphorion, ut Suidas & Varinus annotarunt. Lycophron tres fenes, Calchantem, Idomeneum & Sthenelum *καίη* nominat, quod fenes & albi (cani) essent infar larorum. *καίη* (*καίη*) enim larum significat apud Aenianes, unde & Hipponax, *κίκαυ δ' ὃ πᾶν δάλατον ἄμωρον καίη*, Iacius Tzetzes. *καίη*, larus, Hefychius & Varinus. *οἱ δὲ κρηάση* (cornu cibus marinis) *ἰκέλοι κύμασι ἐφορῶν τε*, Homerus, dicit autem Apion eandem esse auem quæ & larus, & athyia uocetur, Etymologus. Vide in Cornice H. a. ¶ Forte apodes ille quæ toto mari cernuntur Plinio, & semper comitantur naues, gauriarū generis sunt; quod considerabunt ij qui iuxta mare habitant aut qui maria nauigant.

¶ Epitheta. *Καίη τε λαρός*, Oppianus. *λαρίεσσι ἀλιεύοις ἰχθυόεσσι*, Leonides in Epigrammatis. *κρυφοὶ καίη*, Euphorion apud Suidam.

¶ Larus pro homine rapace & fure accipitur, item pro parasito & pro stolido; ut ostendetur infra inter prouerbia.

¶ Larius lacus est Gallia cisalpinæ uicinus alpihus, à fulicarum quæ ibi sunt multitudine appellatus. Græci enim larum fulicam uocant, Perottus, nos fulicam à larō differre ostendimus, quare magis probo Catonis sententiā, qui in Orig. Larius lacus (inquit) dicitur est, quia Herufci larunem (alias laronem, barones etiam pro uiris fortibus quidam putant esse Latinum) uocāt nobilem principem. Lari insula dicitur, *λαρός νησία*, Africæ adiacent prope terram, Ptolemæus. Leuce insula dicitur ab auribus albis, laris forte aut ciconijs, Eustathius in Dionysium.

¶ g. Larus eadem potest quæ alyon. Huius cor tenens ad mulierem partu laborantem ingredere, & mox pariet. Recedes autē mox ut peperit, ne & aliud quid (ipse uterus) subsequatur. Venter quoque eius aridus potus & gestatus, concoctionem maxime confirmat, Kiranides.

¶ h. Vulgō celebratur opinio laros olim homines fuisse, qui primi uenationē & prædā marinam exercuerint; deinde, sic uolentibus dijs, in aues mutatos, iuxta urbes & portus uolitantes, ueteris etiam artis meminisse, Oppianus de aucupio. ¶ Aquam bibebat etiam Lamprus Musicus; de quo Phrynichus ait, luxisse eum laros, inter quos mortuus sit argutus ille Musarum sophista. In Pontica insula, quæ Achillis insula uel curfus dicitur, multæ sunt aues, & inter alias innumeras lari, quæ Achillis fanum colunt, ut scripti in Aethyia. Epicureus quidam (apud Athenæum) cum placentam nimis calidam deuorasset, *ἐβουόρετο*, (euomebat,) quo uisō Cynulcus ait, *ἀποφρίττει ἐκ τῆς βρογχῆ παρατρέφεις ὁ λαρός*.

¶ Homerus Odyssææ quinto Mercurium laro afsimilat, non corpore, sed motu & uolandi similitudine per mare impetu. Verba poetæ hæc sunt: *Σάλας ἔπειτα ἰὸν κύμα λαρόν ὄρνιθι ἰακίωσ*, *ὅσε ἦν δ' εὐνὸς κλάπτες ἄλλος ἀργυρότερο ἰχθύος ἀργύρωσιν, πανκινὰ πηρόν δ' ἀνετοῦ ἀλμυ*. Larus Mercurio conuenit, utpote auis alba deo argiphonte, nam argon album significat, *ἢ τὸ λευκόν, ὃ δὲ αἰματώδες, τὸ λόγος*, commendatur autem oratio cui præest Mercurius, cum perpicua & quasi candida fuerit, aut propter suauitatem, *ἢ τὸ λαρόν καὶ ἢ τὸν*, laron enim suaue est, oratio autem res suauius & iucūda, Eustathius & Varinus. Laro confertur Mercurius Odyss. quinto, ut inde facer ei uideri possit, sed Herculi magis conuenit hæc auis, siue larus simpliciter, siue is qui buphagus nominatur. talis enim Hercules quoque celebratur, nam Athenæus & alij tradunt fuisse eum *βουόιναν*, id est integri bouis deuoratorē, in quo certamine Lepreum uicisse, Eustathius. Herculi propter uoracitatem, cer est larus, qui & *βοφάγος* cognominatur, Athenæus ab initio libri 10. Aristophanes quidem in Auibus eandem ob causam Herculi larum attribuit: Si quis (inquit) antehac Herculi bouem sacrificarit, pro eo iam laro plenas & bene fartas placentas (*ναεὸς μελισσόστας*) immolet. ¶ *Τὸς λαρός ἀπαξ ἑὸν ποτὶ ἐκβέσασ μύθος, καὶ πόσος ἀνέπαθα εἰς τὴν θραυὴν τὴν πηλοῦν τῆς θαλάσσης*, Pastor apud Dionem Chrysostomum in Euboico.

¶ Prouerbia. *Κεφφῆς, larus*; in garrulum ac uecordem dicebatur, præcipue qui cuiusuis rei

cupiditate deceptus capitur, Eras. Vide plura supra in Cephpho h. Laros uocamus stolidos, (αἰετὶ δὴ οὐκ αἰετὶς,) quemadmodum & cepphos & oros, Eufstathius. *ρεωνδὴν λαροῦ ὄρνιθι ἰσοκύως*, Matron parodus de parasito apud Athenæum, comparat autem parasitum laro propter infatigabilem in utriusq; uoracitatem; uel propter nominis similitudinem, tanquam à uerbo *λαροῦ δὴ οὐκ αἰετὶς*, quod est *σπίλιον*, id est pasci & ali; unde & boues & fues larini dici uidentur, Eufstathius. ¶ Larus hiens, *λαροῦ λεχωνός*, dicebatur ubi quis auidius inhiaret prædæ. est enim larus auis auida uorax. *λαροῦ λεχωνός ὑπὸ πτερυγῶν δὴ οὐκ αἰετὶς*, Aristophanes in Equitibus, Cleonem ob rapacitatem larum uocans: quod quemadmodum auis in scopulis obueneratur, si quid piscium possit uenari, ita ille uersaretur in reipub. negotijs administrandis (in foro. *τίμι δὲ πτερυγῶν λεχωνός ἴστω ἅμα τὸ ὄρνιθι τῆς ῥητορίας*, Scholiastes,) suum interim agens negotium. Refertur hic trimeter apud Athenæum lib. 8. *ὁ φερέγος αἰετὶς αἰετὶς λαροῦ αἰετὶς αἰετὶς*. Esse uero laros opso niorum auidos Syros, Erasmus. In Nubibus quoq; Aristophanes Cleonem uocat larum munerum & furti, *κλεῖωνας τῶν λαροῦ δ' ὄρνιθις κλεῖωνας*. Larus hiens, in rapaces & furaces dicitur, nam & larus auis rapax & uorax est, Suidas & Varinus. ¶ Larus in paludibus, *λαροῦ ἢ ἰλιου*; Suidas scribit diciturum de ijs qui faciles sunt ad dandum, ductum à laro aue, quæ quia facile decipitur illiciturq; proinde proverbio locum fecit, Erasmus. *παρομῖα ὑπὸ τῆς τῆς ἀπεδιδότων*, Suidas & Apostolius. mihi quidem Erasmi interpretatio non placet, tanquam lari dicantur qui faciles sint ad dandum, neq; enim talis est lari natura, ut liberalis sit aut facile communicet; sed contra potius rapax uoraxq; est, quare uel mendum in dictione *ἀπεδιδότων* inesse suspicor, & *ἀπαπομύδων* aut tale quid legendum; uel certe alio sensu accipiendum, ut de homine uorace, qui subinde ingerat egeratq; ut *ἀπεδιδότων*, scilicet *τῶν φερέγος*, pro eo quod est cibum egerere accipitur, ferè enim omnes pisciuoræ aues famelicæ sunt, & mox aluo reddunt quod acceperint. ¶ Larus parturit, proverbiū apud Erasmus, quod potius efferrī debet Cephphus parturit, uide supra in Cephpho h. ¶ Lari uitam uiuit, *λαροῦ βίον*, Aelianus in epistolis de mercatore perpetuo nauigante.

¶ Gurgulione gruis, tumida uir pingitur aluo, Qui larum, (producit primam quæ correpta est,) aut manibus gestet onocrotalum, Alcianus in Emblemate Gula inscripto.

DE LARORVM GENERIBVS DIVERSIS
quorum mentio fit apud recentiores.

¶ QV AE de laris eorumq; generibus diuersis, (quæ magnitudine & colore differunt, & locis etiam, cum alij circa aquas dulces degant, alij circa mare,) apud recentiores obseruauit, unum hinc in locū digerere placuit, ita ut primum illa ponerem quæ ad laros in genere pertinere uiderentur, dein de quæ ad genera singula priuatim.

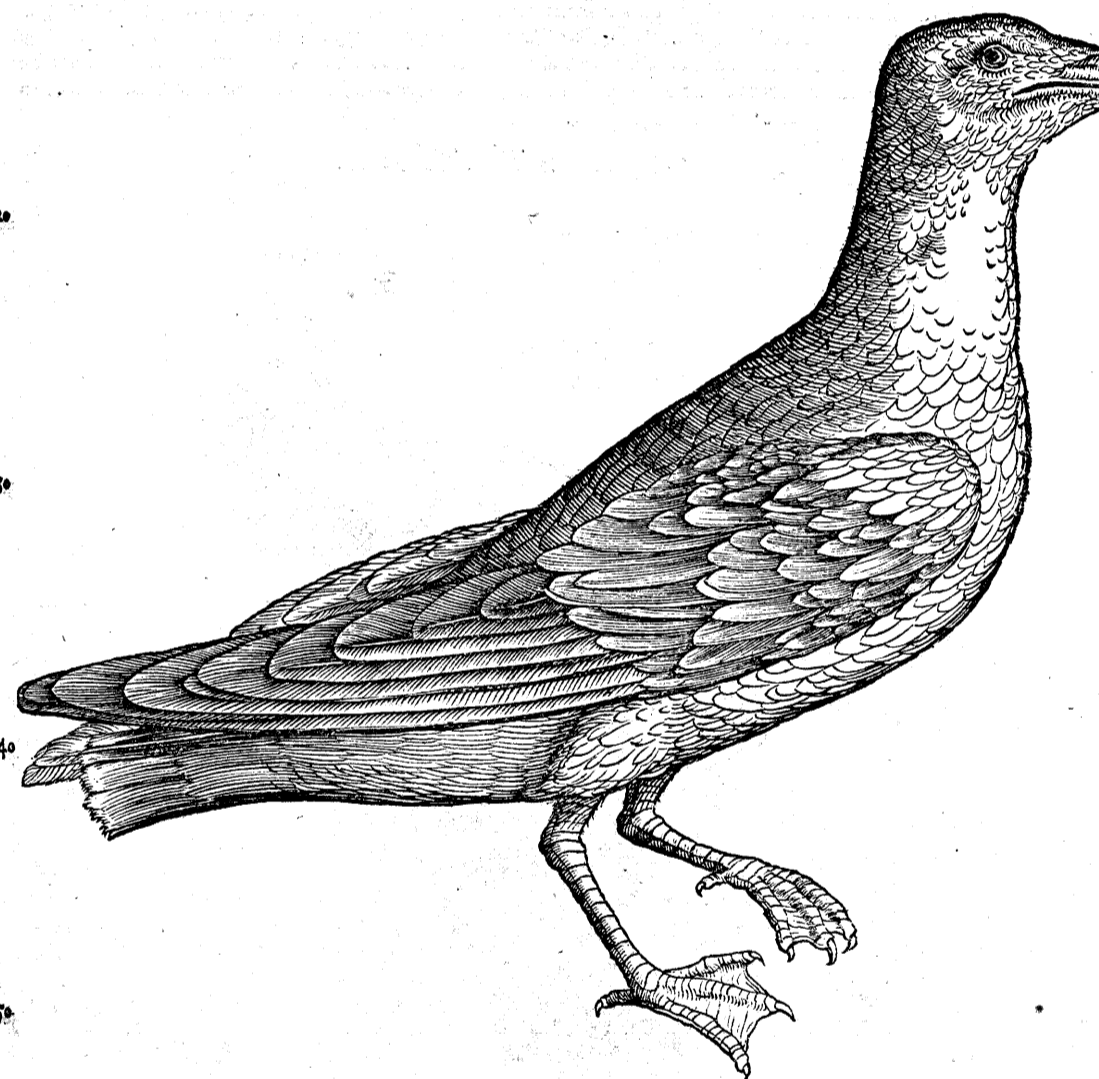
¶ Larus est de genere milui, tam in aqua natans ad prædā, quam in aere uolans, Albertus. Mihi miluis adnumerare aut cognatos facere laros nequaquam placet, cum palmipedes sint omnes mihi cogniti lari, rostro oblongo & recto ferè, (uel in extremo modicè inflexo,) non breui & adunco ut milui, magnitudine columbæ plus minus, alis oblongis & ualidis, quæ pari cum cauda longitudine extenduntur, colore in eisdem cinereo, reliquarum enim partium colores differunt, cruribus breuiusculis, corpore leuissimo, multis et densis plumis induti, multa circa pellem pinguedine, clamosi, uolaces, famelici, pisciuori, &c. ¶ Lagus (corruptè pro larus) est auis aquatica, mergo utcumq; moribus contraria. Nam sicut mergus tempestatem maris fugit, sic larus in tempestate latatur & ludit, Iorath. Larus est auis quæ & in aere uolat, & in aqua natat, Elicius in Leuiticū. Vulgò uocatur raffe, Obscurus. ¶ Gaiia palustribus in locis per hyemem latent, Gaspar Heldelinus, uidetur autem non laros (quos Aristoteles latere negat, apud nos quidem non latere certum est) gaiiarum nomine intelligere, ut debuerat, sed aues illas quas aliqui uanellos uocant, nostri Gys; quæ larorum & magnitudine & leuitate sunt, & similiter clamosæ, unde & per onomatopœiam utriusq; inditum nomen: & à Germanis Oceani accolis lari etiam Gys; appellantur; sed alijs multis tum corpore tum natura differunt.

¶ Larus in Creta uulgò antiquum nomen Græcum retinet, laros, Bellonius. Crocali uel crocay gaiia uulgò nominantur circa Adriaticum mare, alia alba, alia cinerea, (sunt qui crocalos mihi dixerint aues esse albas, in dorso aliquid fusci habere, rostro falcato, pedibus nigris;) in alijs Italiae locis, ut audio, rondene marine, id est hirundines marinae, quæ & nigra & alba inueniantur, & piscibus uiuant; alibi hoche marine, id est anseres marini, non à magnitudine, sed forte quòd similiter palmipedes sint. ¶ Larus Gallicè uocatur mouette, & alibi (ut ad Oceanum circa Dieppam) mauue, Bellonius, alibi gabian, à Latino nomine gaiia. Germanicè *Mewe* / ut quidam putant, Murmellius, à qua uoce etiam Gallica mauue detorta uidetur, est autem onomatopœia: ut & *Mewen* de uoce felium, quam gaiia alio modo referunt. Laros est auis alba marina quam nos melbam (meuam) uocamus, Albertus. Sed uideo etiam laros qui circa dulces aquas uiuunt *Mewen* uocari, ut commune hoc nomen sit; marinos uerò *Seemewen* priuatim. Aues quædam palmipedes habent aliquando partem aliquam qua comprehendant ea quæ sunt in aqua, & collum illis est sicut harundo piscatorum, & ideo est longum; rostrum uerò eis est pro hamo, Albertus ex Aristot. de partib. anim. 4. 12. Et talis est (addit Albertus de suo) auis quæ meba Germanicè uocatur. Audio

De Laris diuersis. Lib. III. 563

AUDIO etiam alicubi *Deerschwaln*, id est hirundinem marinā uocari, ut & ab Italis quibusdam: circa Gandauū *Wiefen*, tum fluuiatiles tum marinas gauias. ¶ Illyricè *wlastowige* uel *morka*. ¶ Gauia aduolantes ad piscatores qui retibus piscantur, copiae piscium capiendae spem faciunt. ¶ Imminente uento, sublimes in aëre uolitant & uento se obuertunt: quod & ueterum quidam de cepphis prodidit.

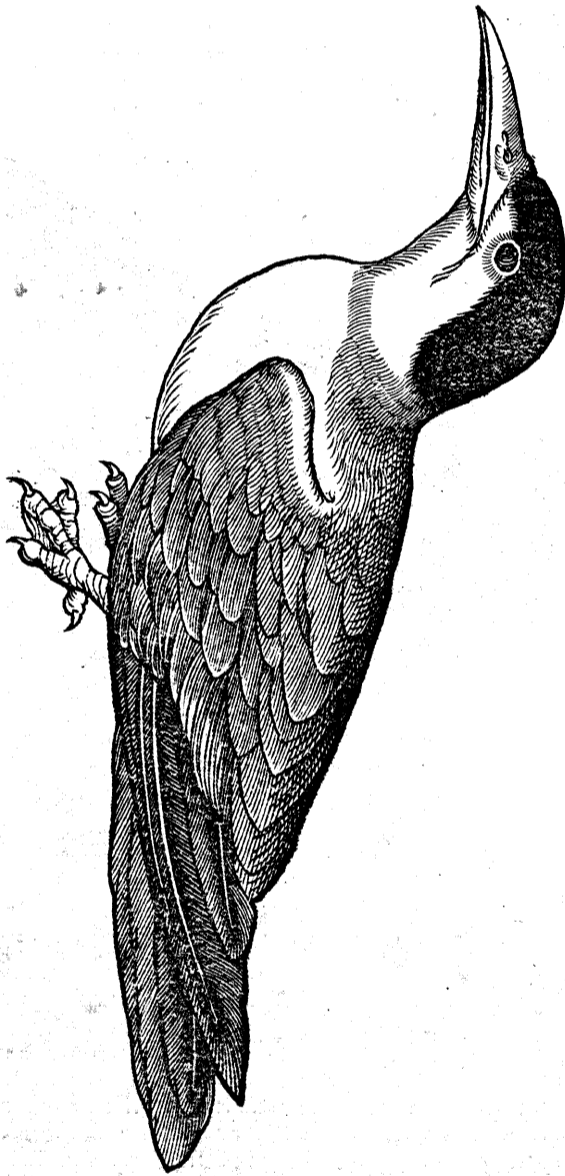
DE LARIS QVI CIRCA AQVAS DVLCES DEGunt, & primum de cinereo, quem sic cognomino quòd plus cinere rei habeat quàm reliqui.

AVI A cinerea, quæ ad flumina & lacus ascendit, querula semper & clamosa est, pisciculos captat & uermes ad ripas lacuum, Turnerus. Hæc Italicè circa Comum galedor uocatur, circa Verbanum lacum & alibi galetra, Gallis gauian uel mouette, uel glaumet, Sabaudis grebe, uel griabe, uel beque, uel heyrón, quamuis ardeæ potius id nomen conueniat. Germanis *Web/Wew/Wief*/ nostris *Holzrot/Holzrüder*, circa Acronium lacum *Allenbock*. Anglis *secob, seegell*. Turcis *baharè*. Vide plura paulò ante de communibus larorum generi uocabulis, uidentur enim pleraq; huic etiam generi quod circa dulces aquas degit uel simpliciter attribui, uel fluuiatilis differentia adiecta, quamuis non deesse puto è uulgo qui fluuiatiles etiam laros, improprie marinos cognominent, (ut Germani quidam & Itali hirundines mari-

nas) propter speciei similitudinem. ¶ Apud Frisios audio hanc avem *Kabel* uel *Wew* uocari, quæ rusticos arantes sequatur propter uermiculos: perquam *ὄλιστρον* esse in sobolem, oua terrena parere, idque in magnis gregibus, ita ut aliquando ducentę trecentęue per interualla dispositos habeant nidos: oua colore & magnitudine similia esse ouis auium quas *Schryen* appellant. ¶ *Meauca* (aliàs *Meanca*) aues ab imitatione uocis nominantur, colore cinereo, &c. *Albertus*. Vide plura supra in capite De anatibus Germaniæ inferioris & maritimæ. *Eberus* & *Peucus* *gauias* cinereas Germanicę interpretantur *Kybiz*: quæ colore (ut scribunt) cinereo propemodum nigricant, uentre albet, cristam capite gerunt, amnes & flumina petunt uicius causa. Ego nullam *gauiam* cristatam circa aquas dulces uersari adhuc cognoui. *Kybizam* quidem nos uanellum aliàs dictam auem uocamus, quæ cristata est, sed non *gauiarum* generis, colore uiridi ferę, &c. interim scio idem *kybizæ* uocabulum ad *gauias* quoque transferri. ¶ *Gauia* communior apud nos, huiusmodi est: Crura rubent, membranis digiti rubris sepiuntur, rostrum quoque leniter incuruum rubet, magnitudo parum superat columbam, oblongior, alæ magnæ & oblongæ, color undique albus, in dorso tantum & alis cinereus, extremæ & longiores alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ partim nigræ. Tota leuis est ac plumis abundat, parum carnis habet, Os etiam interius totum & lingua rubent. Linguae extremitas bifida est.

D E S T E R N A .

20

30

40

50

60

EIVSDEM

De Laris diuersis. Lib. III. 565

L I V S D E M generis est & alia parua auis, nostrati lūngira sterna appellata, quæ marinis laris ita similis est, ut sola magnitudine & colore ab illis differre uideatur: est enim iste larus, marinis minor & nigrior. Tota æstate tam improbè clamosa est, quo tempore parturit, ut iuxta lacus & paludes degentes, immodico clamore tantum non obrundat. hanc ego sanè auem esse credo, cuius improba garrulitas adagio, Larus parturit, locum fecit, uolat ferè perpetuò super lacus & paludes, nunquam quiescens, sed prædæ semper inhians. Nidulatur hæc in densis arundinetis, Turnerus Anglus. Frisij quoque hanc auem *Stirn* appellant: & aiunt esse coloris fusci, clamosam, larò proximè descripto minorem, minus albam, uertice nigro. Cruribus & rostro rubet ut superior. Circa Argentinam *Spyrer* appellant, nostri *Schnirring*. capitur aliquando uirgis uisco illitis circa Limagum nostrum, ex alto ad prædàm piscium se demittit, Volant aliquando frequentes, nimium clamosæ.

DE LARO PISCATORE.

L T S I larorum genus omne piscari & piscium prædà uiscitare solet, hunc tamen priuatim piscatorem circa Argentinam appellari audio, *ein Fischerlin*. Circa Oppenheimium eandem, aut aliam certe similè gauiarum generis auem uulgò *Fel* uocitâr, albicare eam aiunt, uertice nigro. Minor est hic quoq; larò cinereo, uertice nigro ut sterna, rostro & cruribus è fusco pallidis, uolatus celerrimi, & dum pisces captat etiã in aquam se mergens, quod larus cinereus non facit. Sunt qui etiam aquilæ speciem quæ circa paludes anatis ac piscibus insidiatur, piscatorem (*Fischer*) Germanicè nomenclant.

B b

LARVS hic niger est rostro, ca-
pitate, collo, pectore, uentre &
dorsu parte superiore saltem (ne
que enim ex pictura de toto iu-
dicare licet) alis cinereis, ultra caudam ex-
tensis: cruribus leui rubore notatis. Circa
Argentoratum *Weyuogelin* / id est auis
Maj appellatur.

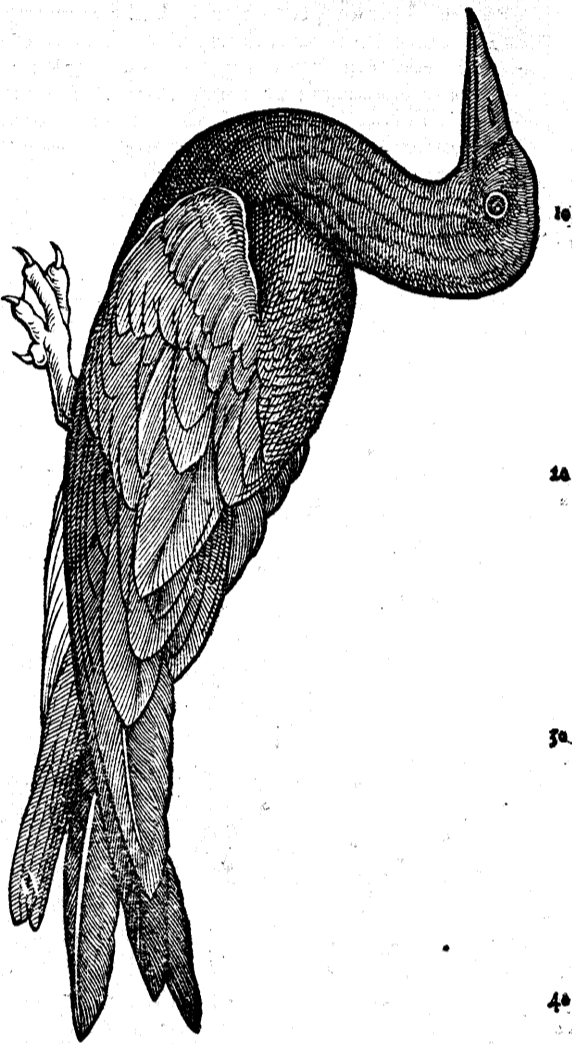
Haud scio an idem sitlarus ille niger,
qui in Germania inferiore, ut circa Gan-
dauum, *Branduogel* nominatur, à colo-
re nimirum, nam & ceruos & uulpes co-
lore nigricantes Germani uocant *Brand-
burg* & *Brandfuchs*. Laro cinereo maio-
rem esse aiunt, & homines perquam auer-
sari. Alibi meum nigram appellant, et
schwarzen Wew. & forsan eadem fulica
ueterum fuerit. Albertus quidem fulicæ
& mergi nigri appellatione non fulicam
nostram, (et *Böllhinen* / quæ alia quàm
ueterum fulica est,) sed larum nigrum ac-
cipere mihi uidetur. Vide supra in Fulica
A. & in Capite de anatibus Germaniæ in-
ferioris.

DE LARIS MARINIS, & primum de albo.

LARVS marinus Anglicè nomina-
tur *seecob* uel *seegell*: etsi Turnerus larum
simpliciter ita interpretatur. Eberus &
Peucerus laros albos marinos etiam Ger-
manice *Seegallen* uocant, & *Albusten*.
albae sunt (inquiunt) hæ gauiæ, & in mari
circuuoilant coniunctæ fulicis. Gaudiã
albam à fulica parum differre arbitror, so-
lo nimirum cirro & rostro, Turn. In petris
& rupibus marinis nidificat, Idem. Aues
quædam maritimæ ita callidæ sunt ut raro
capiantur, ut quam Græci *chikyloz*, nos
melbam magnam uocamus: hæc enim ualde cauet retia auctupis, cum uerò capta est optimè cicura-
tur, Albertus in Aristot. de hist. anim. 9. 12. ubi Aristoteles hæc de cinelo scribit. Catarrhætes (de
quo supra scripsimus) fortè ea species laris est, quæ apud Frisios uocatur *Seemew* / id est larus mari-
nus, maximus in larorum genere, miluo ferè æqualis: qui cadaueribus (etiam hominum) uescitur,
& in fame etiam anates rapit: semper in mari uolitat, oua apud Frisios non parit. Alba quædam ma-
uis duorum generum, maior & minor, uolat super aquam, & aliquando residet: & natat in aqua: no-
stri *Were* (lego *Wew*) uocant. pisces uenatur, & cadaueribus aquæ innantibus uescitur, Albertus.
Et alibi, Pisces captat auis alba marina quam nos melbam uocamus. ¶ *Galancas, γαλανκας*, uulgò
hodie à Græcis uocatur, auis columba maior, quæ aquæ innatat, nec mergitur, albisima, hæc an ga-
uiarum generis sit quaerendum.

¶ Gaudiã marinæ, ab accolis Oceani Germanici (ut supra scripsi) *kybitzæ* per onomatopœiam
nominantur, & generali uocabulo *see oder meeruogel*. Hæc nauis aiunt uentorum & tempestatis
ui è suis locis procul impelli, & ut ipsi loquuntur in alta atq; alia maria peruenire: cuius autem singu-
læ regionis sint alumnae facile ex ipsa specie dignoscunt. Magna celeritate propter uim tempestatis
urgens aliquando ad maximas naues aduolant, ceu circa summas earum malos quietem & prote-
ctionem querant, & in ipsas aliquando naues incidunt. Videntur & clamore suo tanquam galli mu-
tationem tempestatis prænunciare, unde nauis pleriq; de nauigatione sua consilium capiunt. Ple-
ræq; sunt albæ, quædam ad cœruleum uel cinereum colorem dorso & alis inclinant, uentre interim
albo. Britannicis circulus rubicundus collum insignit, ut Danicis niger: Lusitanicæ paulò maiores ca-
teris capita acuminata & plumis cristata habent ferè ut upupæ: Pruisicarum capita partim albo, par-
tim nigro colore distinguuntur.

DE LI

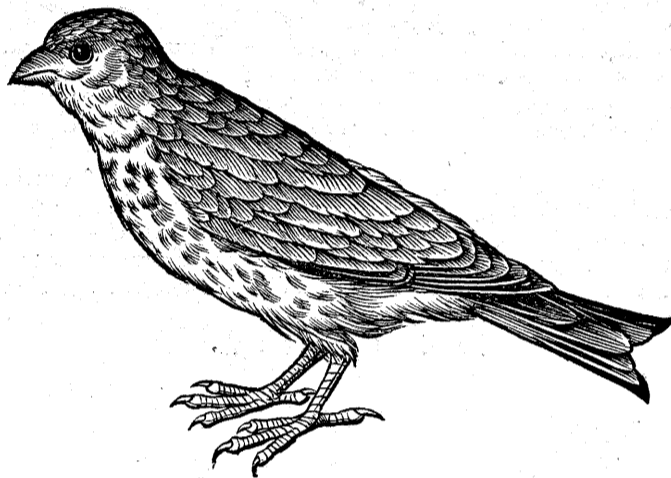
De Linaria. Lib. III.

567

DE LIBYO.

LIBYVS, *Λιβυός*, & galgulus pugnans, Aristot. de hist. anim. i. 9. interprete Gaza, pro galgulo quidem Græcè *καλιός* legitur, quam ego auem non galguli, sed gallinulis aquaticis adnumerandam cenfeo. Rursum inferius eodem capite hæc duræ aues *Λιβυός* & *καλιός*, inter amicas nominantur, causam addit philosophus, quoniam celeôs iuxta fluuios & nemora degat, libyus (Gaza hic lædus uertit, Alberti translatio habet, dedos serpens manet in lapidibus & montanis) uerò saxa & montes incolat: suisq; locis uterq; contentus degat pacificè. Quamobrem superiorem locum aut deprauatum, aut abundare iudico.

DE LINARIA.

LINARIA hanc auiculam appellauit, imitatione Gallorum qui linotam uocant, quod lini seminibus potissimum uescatur. et si Ruellius linotam uulgo dictam auiculam, miliariam interpretetur, dicuntur autem miliaria aues quaedam à rei rusti, scriptoribus quod inclusa milio ad cibum pinguescant; uide infra in m. Elemento. Ea quam nos hic pinximus passeris est magnitudine & specie, colore subruffo aut testaceo, passim etiam nigricans aut fusca, cum alibi, tum maxime cauda, alis extremis & dorso, uenter testaceus colore maculis aspergitur fuscis, crura ferè punicea. A milio aues miliaria dicuntur, ut Varroni placet, quod (ut arbitror) ad hanc frugem cateruatim se conferant, eoq; uescentes pinguescant, Vulgus Gallicum linotas, uel melius linarias appellat, quia cum rarior apud nos sit usus milij, ad linum & cannabim turmatim aduolent, sicut cardueles ad carduos, inde nomen adhuc uulgo remansit, Ruellius. ¶ Italicè fohonelo dicitur, uel fanello, alicubi canuarola, nimirum à cannabi. ¶ Gallis, linotte. Sabaudis lynnette. ¶ Germanis, *Linsinck/Schösslin/Hensling/Schschinck*. Frisij priuatim *Rubin*. ¶ Anglis linota. ¶ Turcis, *gezegen*. ¶ Vide quaedam in Carduele ex Alberto.

¶ Eberus & Peucerus eleam siue ueliam auem scribunt esse paruum, colore pulchro, inferne croceo, quæ uoce ualeat, & æstate umbrosa, hyeme aprica loca petat. Germanicè interpretantur *Zigelbempfling*; & alteram eius speciem, cineream cognominantes, *Heidenbempfling*, mihi hæc linaria species, his quidem nominibus, ignotæ sunt. Eleam quidem auem, uel potius heleam à paludibus quas ab arundinibus summis inspectat dictam, neque linariam, neque aliquam eius speciem esse arbitror.

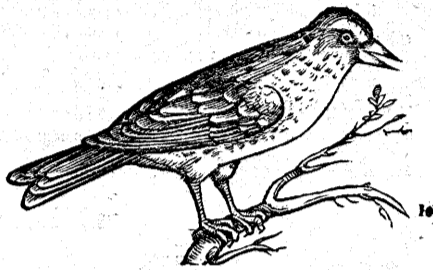
¶ Gyb. Longolius linariam siue miliariam esse rubetram (batin Aristotelis) putabat, quod rubis crebro infideat. Sed quum Anglorum buntinga in rubis tam frequens sit, quid uerat quod minus & ipsa quoq; batis dici possit: nihil itaq; de hac aue (bati) certum habemus, Turnerus.

¶ Suauiter canit linaria, eaq; gratia ut carduelis alitur. Cibus apponitur cannabis, panicum, & auena fracta, inuicem permixta plerunq;. Dum in caueis alitur, corripitur quandoq; comitiali morbo. ¶ Acanthides, cardueles & linaria, cornu suspensum rostro trahunt: sed post potum temere delabi sinunt, Albertus. Cum in libertate adhuc est linaria, si accipitrem persequentem euaserit, mirificè cantu sibi de salute gratulatur. ¶ Quomodo capiatur leges in Carduele E. ex Alberto. ¶ Est & linaria herbæ nomen apud recentiores, cui folia lino similia.

Bb 2

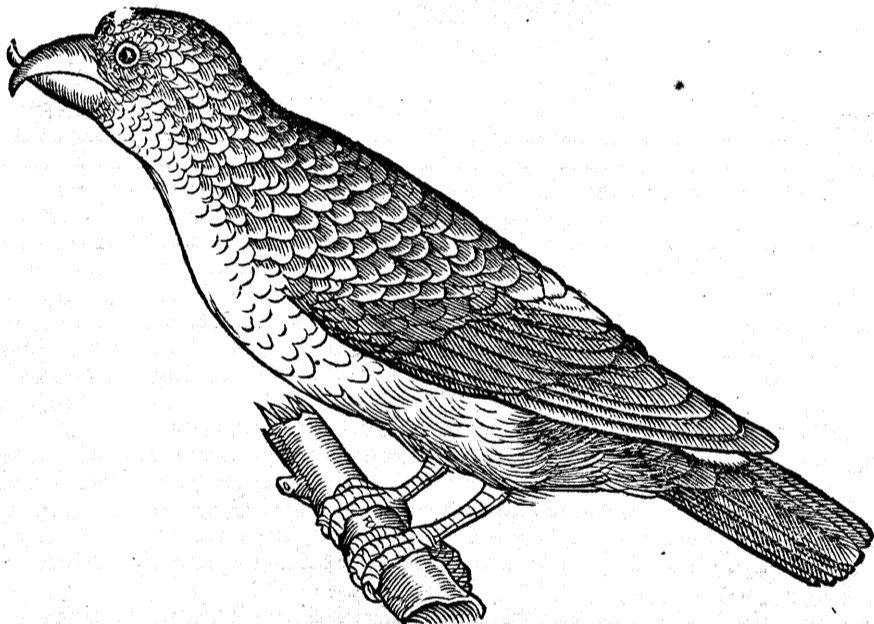
DE LINARIA RVBRA.

LINARIAM rubram hanc auem uocare uolui, quod linariae suprascriptae congener uideatur uel nomine apud nostros aucupes, et si rarius capitur. *Schöfferle* appellant. aliqui (ni fallor, ut circa Francfordiam ad Moenum) *Stoebhenfling*: Itali circa Verbanum lacum finent. Considerandum an hic forte sit Oppiani alster, nisi is carduelis uulgo dicta est. Cantu non adeo probatur ut superior. Magnitudine & figura rostri ad ligurinum accedit, colore differt. Cocci color in uertice saturatus. In pectore & supino collo, & ultimae dorsi pennae eundem colorem dilutiorem & non continuum habent: licet nonnullae in pectore ualde rubeant. Ventris color albicat, alae subnigrae. Ceruix & dorsum dimidium superius pennas est fusco rufoque mixti coloris habent. rostrum flauum, sed medius superioris partis angulus liuet, breue, ex lato in acutum definit. ¶ Hae auis Norimbergae, ut audio, *Tschürsche* uocatur. Aduolant aliquando turmatim, & ferè pestilentia breuiter quutura expectatur.

LINURGI aues, *Αυραγοί*, capiuntur laqueis (*μαύλοι και Βεχέαι*) ut anates & cenchritae, & alia anserum genera, celeresque phelini & phalarides, Oppianus lib. 3. de aucupio, unde nos facile linurgos aues aquaticas & palmipedes esse coniecimus, quae forte lini feminibus obiectis pascantur illicitanturque, ut cenchritae milio. mox enim subiungit poeta, aues iam nominatas aliasque plurimas ex amphibijs, obiectis circa lacuum amniuum ripas, hordei, olyrae aut milij feminibus decipi.

DE LOXIA.

AN C auem lingua Germanica *Krüzuogel*, id est cruciatam, uel *Krümschnabel*, id est curuirostram appellat, Illyrica *krziwonoska*, id est nascicruam, à rostri figura utraque. Sola enim haec auis summas rostri partes ac mucrones inuicem transponit ac decussat, quare nos loxian ab obliquitate nominauimus. Capitur apud nos non infrequens, magnitudine supra maximum parum, colore per corpus uario, què tempore etiam & aetate mutat. Habui ego nuper Septembri captum nigricantem, qui sequente mense colorem mutabat in magis rubicundum. Primò rubere solent pectore, uentre & collo inferius, deinde flauere. Caeuleus in uertice, ceruice, & circa oculos color apparet: in cauda & extremis alis è subruffo nigricans. Crura rubicunda. Hyeme praesertim colorem mutat. Sunt qui colores eius quotannis mutari asserant, ita ut nunc ad flauum, nunc ad uiridem, rubrum aut cinereum magis declinet. Frigoribus gaudet, & canit: aestate ferè silet cum caeterae aues canunt. Nidificat Ianuario mense aut Februarii initio in abietibus, quarum etiam nucleis uescitur, pulli quidè eius multò ante capiuntur quam aiarum autum.

Vorax

De Luscinia. A. B. C. Lib. III. 569

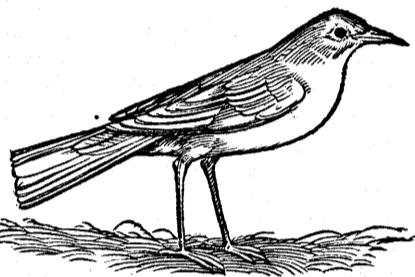
Vorax est auis, simplicis & stolidi ingenij, caueis inclusa rostro ac pedibus sursum deorsumq; reptat, hominem ferè nihil reformidat. Cepi aliquando manu syluestrem (nisi illa fortè alibi cicurata euaserit), quæ ad alteram quam in cauea alebam aduolauerat. Cannabis semine in primis delectatur. Cum satis biberit, pocillum rostro reijcit, si extrahere possit: fortè quod imaginem sui conspiciat. Cantillat interdum satis suauiter. Audio eam cadaueribus quoq; uesci, æstate non insuauem esse in cibo. ¶ Quærendum an hæc sit Aristotelis chlorion: est illam potius, quam galbulam Latini uocant, hodie uulgò regalbulum circa Bononiam, chlorionem esse coniectem.

DE LVSCINIA.

19

A.

LVSCINIAM ex Latinis pleriq; alio nomine philomelam nuncupant, ut hirundinem Progenem, propter fabulâ quam in Hirundine retuli. Græcorum uerò pleriq; philomelæ nomine non lusciniam, sed hirundinem accipiunt. Philomela dici debet non philomena, suffragante Pausaniæ autoritate, qui *φιλόμελα* dicit, Cælius. ¶ Thachmas Hebraicam uocem, aliqui lusciniam interpretantur, alij aliter: uide in Laro A. sic & ranan, aliqui lusciniam, alij aliter, uide in Gallo syluatico. ¶ Enondon, rusciniolus auis, Syluaticus, uox corrupta uidetur à Græca *αενδων*, quæ lusciniam significat: ut & *αενδων*, apud Auicennæ interpretem. Odorbriion, id est rufesignolus auis, Syluaticus. Hodie uulgò à Græcis adoni uel a idoni uocatur, Bellonius, scribunt autem *αενδων* uel *αενδων*. ¶ Italicè rosignuolo, roscignolo, ruscigniuolo, roscignuolo, uscigniuolo, luscigniuolo. Luscinia æstate cum colorem uocemq; mutauit, in Italia alio nomine appellatur, Aristot. Hoc nomen (inquit Niphus Italus) quo lusciniæ æstate dicitur, non est traditum à Latinis nec notatum: licet Albertus dicat apud Italos hyeme lusciniâ dici unisonum. ¶ Hispanicè ruisfennór. ¶ Gallicè rosignol uel rousignol, quod tamen nomen (Bellonio teste) etiâ phœnicuro attribuunt, 30 appellantes illum rosignol de mur. ¶ Germanicè *Nachtgall*. ¶ Anglicè nyghtyngall. ¶ Lilyricè slawik.

B.

Lusciniarum color æstate mutatur, Plinius & Aristot. Luscinia tum colorem tum cantum mutat, lidem & Clemens in Pædagogo. Poëta hanc auem à cervicis colore *χλωράχχνα* & *πικυρόλεπρον* cognominant: id est collo insignem uario, aut uiridi, nisi synecdochicè per collum uocem accipias, quam uariam & floridam ædunt. Luscinia & atricapilla proprium est præter cæteras aues ut linguæ summo acumine careant, Aristot. Linguis earum tenuitas illa prima non est, quæ cæteris auib; Plinius.

C.

40 Philomenæ uermibus uisitant, formicas audissimè legunt, & oua earum, & ex his conualescunt infirmæ, Albertus. Plura de cibo earum leges infra in E. ¶ Nidificant ferè inter frutices & in sæpibus loco denso non procul à terra, nidum è folijs arborum, paleis & musco parât oblongum. ¶ Luscinia aliquando coit cum xanthiuo, (phœnicuro,) Christophorus Encelius. ¶ Parit æstate quinq; aut sex oua, Aristot. Vère primo parit, cum plurimum sena oua, Plinius. Minores aues, ut philomena & alauda, semel anno pariunt quatuor aut quinq; oua, Albertus. ¶ Cuculus cum in aliarum auicularum, præcipuè curuæ, tum in lusciniæ nido aliquando parit, ut audio. ¶ Hesiodus testatur lusciniam solam ex omnibus auib; somni expertè esse, seduloq; in uigilijs uersari, Aelianus in Varijs. Luscinia per uigil custos cum oua quodam sinu corporis & gremio fouet, in somnem longæ noctis laborem cantilenæ suauitate solatur, quò possit nõ minus dulcibus modulis 50 (ut mihi uidetur) quàm foru corporis oua animare quæ fouet, Ambrosius ut quidam citant. Neq; quantum lusciniæ dormiunt, *οὐδ' ὅσον ἀνδρῶν κοινοῦσι*, (prouerbium quod recitatur à Varino,) in eos conuenit qui somni parcissimi sunt. Luscinia minimum dormire feruntur, uel propter Ityn extinctum, uel ob timiditatem. Equidem magis arbitror dictum, quòd lusciniæ uernis mensibus per omnem ferè noctem perpetuo cantu garriant, Erasmus Roter. *ἀνδρῶν ὡς (ὅτι) μὲν ἄνθρωπος ἐλάττωται, ὡς δὲ λάρυξ τὸ σφραγισμένον*, Hesych. ¶ Luscinia æstate adulta non diu apparet, abdit enim sese & latet, Aristot. Hyeme non cernitur, Plinius. Conditur ab autumno usq; ad uernos dies, Aristot. ¶ Cantus. Luscinia Græcis *αενδων* dicitur, ut Grammaticis placet, *αενδων*, quòd sine intermissione ferè cū coepit, canat. Cærei auis uox acuta & cõcisa est, sicut lusciniæ, Aelianus. *Εὐσημῆ* uerbum de lusciniarum uoce Pollux habet. Scribere me uoces auiū philomela coëgit, Quæ cantu cunctas exuperat uolucres. Dulcis amica ueni noctis solatia præstans, Inter aues etenim nulla tibi similis. Tu philomela potes uocum discrimina mille, Mille potes uarios ipsa referre modos. Nam quamuis alia uolucres modulamina tentent, Nulla potest modulis æquiuallere

Bb 3

tuis. Insper est auium spatijs garrere diurnis: Tu cantare simul nocte dieq; potes, Author Philomela. Luscinia canere solet assidue diebus ac noctibus quindecim, cum sylvia frōde incipit opacare, dein canit quidem, sed non assidue, mox adulta aetate, uocem mittit diuersam, non insuper uariam, aut celerem, modulataq; sed simplicem, colore etiam immutatur, Aristot. Colorem & uocem per aetatem in aliam speciem immutat, neq; enim sic cantum uariat, distinguit, inflectit, acuit, quemadmodum uerno tempore, Aelianus. Luscinia diebus ac noctibus continuis 15. garrulus sine intermissu cantus, densante se frondium germine, nō in nouissimum digna miratu aue. Primum tanta uox tam paruo in corpusculo, tam pertinax spiritus. Deinde in una perfecta musica scientia modularis aëtur sonus: & nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc distinguitur conciso, copulatur intorto, promittitur reuocato; infuscat ex inopinato: interdum & secum ipse murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extensus, ubi uisum est uibrans, summus, medijs, imus. Breuiterq; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiæ tormentis ars hominum excogitauit: ut non sit dubium hanc suauitatem præmonstratam efficaci auspicio, cum in ore Stesichori cecinit infantis. Ac ne quis dubitet artis esse, plures singulis sunt cantus, & nō idem omnibus, sed sui cuiq;. Certant inter se, palamq; animosa contentio est. Victa morte finit sæpe uitam, spiritu prius deficiente quam cantu. Meditantur alia iuniores, uersusq; quos imitentur accipiunt. Audit discipula intentione magna & reddit, uicibusq; reticent, (audit artenta discipula, reddiditq; uicibus cantum, ut citat Author de nat. r.) Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehensio. Ergo seruorum illis præcia sunt, & quidem ampliora quam quibus olim armigeri parabantur. Scio sestertijs sex candidam (Sestertia sex, 150. coronati) alioquin, quod est prope inusitatum, nenisse, quæ Agrippinæ Claudij principis coniugi dono daretur. Visum iam sæpe, iussas canere cœpisse, & cum symphonia alternasse: sicut homines repertos, qui sonum earum, addita in transfusas harundines aqua, foramen inspirantes, linguæque parua aliqua opposita mora, indiscreta redderent similitudine. Sed eæ tantæ tamq; artifices argutiæ à 15. diebus paulatim desinunt, nec ut fatigatas possis dicere aut fatiatas. Mox æstu aucto in totum alia uox fit, nec modulata aut uaria. Mutatur & color, Plinius. De Luscinia Plinius falsò scribit quòd à coitu uocem deponat & mutet colorem, audiuius enim nos illam sæpe canentem dum oua adhuc incubaret, Albertus: qui Plinij uerba non rectè animaduertisse uidetur. Hæc auis mira modulatione audientes exhilarat, gaudet ad ortum Solis, præitq; lætitiâ uenientem, uerno tantum tempore cantat, hyberno nunquam. Initio quidem ueris adeo suæ uocis amoenitate delectatur, ut rarissimè comedat, & hoc cum summa festinatione, Author de nat. rerum. Luscinia modulos suos pullos docere, uersusq; quos imitentur tradere uisa est, Aristot. Luscinia mares canunt perinde ut suæ foemina, foemina tamen cessat cantu, cum incubat, pullosq; educat, Aristot. Auium quarundam maribus eadem uox quæ foeminis, ut lusciniarum generi, Plinius. Cicadarum mares tantum canunt, non foemina, tanquam sic monente natura mulieres decere silentium, nam & lusciniarum foemina *ἀμελῆς* (cantu priuata, Cælius Rhodig.) sunt, Eustathius Iliad. r. Luscinia longæ noctis tædia cum oua fouet dulcibus cantibus releuat, & cantu diem nunciat, & cætu oua uiuificat, Albertus: & Ambrosius ut supra recitauit. Philomela inter incubandum cantat, & dixerunt aliqui Platoniorum oua eius non posse sine cantu parentis uiuificari, id quod uerum esse (aliqua ratione) uidetur, nam spiritus lenis & calor eleuans sanguinem in talibus animalibus mouet in eis cantus iocunditatem, & desiderium gaudij, talis uerò parentum calor incubando magis uitalis est quam alius, Albertus. Petrus Aponensis Aristotelis problemata enarrans, philomenas Scotiæ scribit non tam suauiter canere quam Italicas: & oblectari eas cantu humano. Luscinia domestica (præsertim mares) ineuntem brumam cætu admodum uocali, tacentibus reliquis produnt, Incertus. Charmidem Malsiliensem audio dicentem, non modo musicae perstudiosam esse lusciniam, uerum gloriae etiam cupidam. Cum enim in deserta solitudine sibi tantum canit, tum simplicem cantum & illaboratum edit: cum autem captiua tenetur, & non caret auditoribus, cantum uariat, contendit, remittit, exprimit, obscurat, Aelianus interprete Gillio. Græcè legitur, *πικρίδου τὴν ἀναμύλητον, καὶ τακέρως ἐπιπέδη το μὲλθ.* Κατὰ δὲ τὴν ἀνδρῶν ἐπιμύλητον χροῖον δὲ συμμάτῃ ἐρνείδιον καὶ πρῶτα πῶ, Aelianus lib. 1. de anim. Atqui in cauea lusciniam minus bene canere Eberhardus Tappius inter sententias prouerbiales ponit, tanquam libertatis desiderij cantus earum suauitatem imminuat. Philostratus in uita Apollonij libro 7. adolescentem quendam scribit philomelas & merulas & alias aues docuisse hominum uoces imitari.

¶ His adiungere libuit narrationem quam amicus quidam uir doctissimus & fide dignus ad me perscripsit. Quoniam de auibus perscripturus es Gesnere, dicam tibi de luscinij sermones hominum imitantibus mirabile quiddam, ac propemodum incredibile, quod tamē & uerissimum est, & ipse his meis auribus audiui atq; expertus sum proximis Comitij Ratisbonen. Anni 1546. cum illic in publico diuersorio ad auream Coronam agerem, habebat hospes tres luscinias separatim collocatas, ita ut singulae singulis caueis opacis includerentur. Per id uero tempus uernum, quo alioqui continuo ac indefessè cantare solent, aduersa ualitudine ex calculo ita laborabam, ut quàm minimum mihi somno indulgere liceret. Tum circa, & post quidem mediam noctem, cum nihil usquam turbarum esset, miras altercationes & æmulationes duarum lusciniarum Germanico sermone inter sese colloquentium audiui, planè hominum sermones imitantium, me ob admirationem propemo-

propemodum obstupescente. Promere enim ac conferre inter sese nocte silentio hominum factio, quicquid interdū ab hospitiibus colloquentibus inaudierant ac meditata fuerant. Duæ autem inter eas erant eius artis insignes atque præcipuæ, uix decem pedum spacio disiunctæ, tertia longè remotior aberat, quam non ita lecto decumbens exaudire poteram. Sed duæ illæ mirum dictū quam inuicem altera alterā laceffendo ac respondendo inuitabant, nec uoces tamen simul confundebant, sed potius alternatim reddebant. Præter autem quotidiana & recenter à contiuuis prolata, duas potissimum historias mutuo inter sese prolixè & à mediâ nocte in auroram usque, donec nullus hominum strepitus fieret, decantabant, & ea quidem modulatione sua natua & uario inflexu uocis, ut nisi intentus nemo hominum facile ab illis bestiolis expectasset uel animaduertisset. Et quarenti mihi ex hospite num linguæ earum fortasse nouacula soluta essent, aut aliquid loqui edocita, respondebat, minime: num item animaduertisset, aut intelligeret quæ noctu occinerent, similiter negabat. Idem dicebat familia tota. Ego uero qui totas noctes sæpe dormire non poteram, auscultabam bestiolas auidius ac diligentius industriam earum & certamen profectio admiratus. Altera historia seu colloctio erat de pincerna seu oikete, eiusque uxore, quæ postulantem maritum profecturum in bellum sequi noluerat. Conabatur enim maritus uxori, quantum ex auiculis aduertebam, persuadere spe prædæ ut diuersorio eo seruitioque relicto secum proficisceretur in bellum. Illa uero recusans sequi, uel Ratisbonæ mansuram, uel Norimbergam abituram se recipiebat. Fuerat utrinque magna & longa contentio, sed amotis (quantum intelligebam) arbitris atque hero inciscio hancque totam reddebant auicula. Si quid etiam secretius tacendumque magis inter disceptandum forte euomuerant, illæ prodebant, ceu nescientes discrimen inter honestas & inhonestas uoces. Et hanc quidem contentionem & altercationem bestiolæ sæpe noctu repetebant, ut quæ firmissimè, ut conieciebam, hærebant, ac probe meditata fuerat. Altera erat tunc imminens belli Cæsaris contra protestantes historia, & ceu præcinitium quoddam, rem enim omnem, quæ paulo post accidit, uelut præfagientes ac uaticinantes decantare uisæ sunt. Tum & immiscebant ea, quæ antea contra ducem Brunswicensem gesta erant. Sed ut ego puto, auiculas illa haussisse omnia ex nobilium seu Capitaneorum quorundam priuato & clandestino colloquio, quod eo loci, ubi auiculæ detinebant, tanquam in publico diuersorio, frequens esse potuit. Hæcque nocte (ut dixi) & præsertim post mediam, cum profundius esset silentium, faciebant, interdū uero magna ex parte silebant, & nihil quam apud se illa quæ forte uel in mensa conuiuæ uel deambulando conferebant, meditari uidebantur. Ego profectio nunquam Plinio nostro credidissem multa adeo miranda de auiculis illis scribenti, nisi ipse has bestiolas talia promentes & oculis uidissem & auribus hisce audiuissem. Neque satis ex tempore tamè mi Gesnerem iam ista ad te omnia perscribere possum, & singula comminisci longum esset.

D.

Philomelas gaudere cantu humano scribit Petrus Aponensis in problemata Aristot. Philomela, ut expertus sum, aduolat ad cantantes, si bene cantent, & dum cantant, auscultat tacens, & postea quasi uincere conans canendo respondet. Et sic etiam seipsas mutuo prouocant ad cantum, Albertus. Sermonem humanum addiscunt, ut referam in E. Luscinia tanquam amantissimæ suæ sobolis Oppianus meminit lib. 1. de pisc. Aristoteles affirmat lusciniam quæ ad canendum pullum institueret obseruata. Astipulatur certe, quod inconcinnius canunt, quascunque matres ob exilitatem uocis amandant, docentur contra quascunque degunt unâ, discuntque, non quæstus laudisue studio, sed quia modulari uolupte est, tum quia magis elegantiam quam usum uocis amauere, Plutarchus. Dedit & luscinij natura miram cōcentus suauitatem, hæc pullos suos ad cantū potius quam temere educant, & quorum putauerint esse genuinos cantus, illos omni diligētia curant, mutos autem occidunt, tanquam indignam Atticis luscinij sobolem. Quinetiam libertatis amorem tantum pullis suis instillant, ut si capiantur cantum omnino recusent ac elingues fiant, Oppianus de aucupio. Quod si capiatur iam confirmata ætate, & inclusa asseruetur in cauea, idcirco se & cantu & cibo abstinet, & pro seruitute uenatorem silentio ulciscitur, quia omnium uehementissime auium libertatis retinens est, quarum rerum experientes uiri, iam græte grandes capere omitunt, & pullos comprehendere student, Aelianus. Luscinia pulli si qui capiantur adhuc cantandi rudes, interque homines alantur, ideo peius canunt, quod ante legitimum tempus à magistris parentibus subducti fuerint, cum igitur aluntur cum parentibus, erudiuntur & discunt, non ob quæstum, sed quod ex cantu mirificam uoluptatē capiāt, Gillius, atque nostri aucupes luscinias omnes è nido eximi oportere ut alij possint, asserunt, adultiores cibum omnem detrectare. Lusciniam si se audiri sentias suauius canere audio: serpentem timere, atque ideo fruteta spinosa querere.

E.

Luscinia auis est stolidia & curiosa, ideoque captu facilis, si quis in terra alicubi fossulam faciat, & discedat, aduolat illa curiose, formicis uel ouis facile inescatur. Oppiani uerba de merularum & lusciniarum aucupio, referam in Merula. ¶ Cur me Donace formosa reliquit? Munera nanque dedi, noster quæ non dedit Idas, Vocalem longos quæ ducit ædona cantus: Quæ, licet interdum contexto uimine clausa, Cum paruæ patuere fores, ceu libera ferri Nouit, & agresticis interuolitare uolucres. Scit rursus remeare domum, rectumque subire Viminis, & caueam totis præponere syluis, Alcon apud Nemesianum. Luscinia educandæ circa initium Maij nidis exi-

muntur, eliguntur autem mares, quorum color aliquanto obscurior est quam foeminarum, canere illi (pulli Maio exempti) incipiunt mense Augusto paulatim, canuntq; ferè anno toto. Aluntur uermibus quibusdam aquaticis: uel melius farinarijs uermibus, qui apud pistores reperiuntur, & copiosius apud textores pannorum è lino uel cannabi, utuntur enim illi miscela quadam è furfuribus aceto & axungia: qua destillante putrescenteq; uermes nascuntur, & conseruantur pro luscinijs in fursure. Edent & carnem, corda bubula, crudam quidem libentius, uel coctam sed absque sale, oua gallinacea cocta, & oua formicarum tempore ueris praesertim. Facile pinguescunt, ut etiam extinguantur pra adipe, quare carnem crudam, ne nimis alar, dissectam uel contusam aqua interdum prius abluere solent, cibos pingues non dant, aquam in uase aliquando apponunt, ut si liberit lauent. Domini & loci consueti mutationem non facile ferunt. Dominum quidem suum agnoscere & amare uidentur. Hyeme ob frigus facile pereunt: quae in Italia ultra hyemem educate fuerint, magno uerueunt. ¶ Habebant Caesares iuuenes (Drusus & Britannicus Claudij filij) luscinijs Graeco atq; Latino sermone dociles: praeterea meditantes in diem, & assidue noua loquentes, longiore etiam contextu. Docentur secretò & ubi nulla alia uox misceatur, assidue qui crebro dicat ea quae condita uelit, ac cibus blandiente, Plinius.

¶ Lusciniæ domestica, praesertim mares, ineuntem brumam cantu admodum uocali tacentibus reliquis produnt, Incertus. Cantu diem nunciant, Albertus. Veris nunciam lusciniam Sappho cognominauit.

F. G.

Auiculas diuerfas quae Augusto mense & autumno pinguescunt ficedulas Itali uocant eo tempore (becquefigas uulgo) & inter alias (ut audio) lusciniã quoq; uel potius auem lusciniæ similem, nimirum curucam. Pro cachecticis in cibo laudatur alaúda, lusciniæ, &c. Alexander Benedictus, Helioabalus saepe edit ad imitationem Apicij calcanea camelorū, & cristas uiuis gallinaceis demptas, linguas pauonum & lusciniarum, quod qui ederet ab epilepsia tutus diceretur, Lampridius, Carnes lusciniæ aiunt in cibo sumptas uigiliam promouere, Aelianus.

H.

a. Aëdon uox Græca usurpatur etiam à Nemesiano poeta Latino. Lusciniã incipiente uere non definit cantare dies ac noctes flebili & luctuosa uoce, unde etiam nomen accepit ut Grammaticis placet. Lusciniola (lego lusciniola) quod luctuose canere existimetur, atq; esse ex Attica Progne in luctu facta auis, Varro de lingua Latina. Idem de re rust. 3. 5. ornithotrophion operosissimum describens, Intra rete (inquit) aues sunt omne genus, maxime cantrices, ut lusciniolæ ac merulæ, Plautus etiam in Bacchid, lusciniolam dixit. Lusciniã dicitur quasi lusciniã, quæ cantu suo solet signare diei surgentis exortū, Isidorus. Lusciniã à Cicerone ac credula uocatur, Idem, sed Cicero credulam uertit pro aue quam Aratus ἀλογγίνα nominat. Pandionis ales; Ouidius ad Pisonem, huiusmodi intelligens aut lusciniã, nam Progne & Philomela filia fuerunt Pandionis. Vide in Hirundine h. h. Lusciniæ nota est fabula, quapropter Philomena (Philomela potius) & Daulias & Pandaris à Græcis appellatur, Volaterranus. Daulias ales, id est lusciniã, à Daulide oppido, Seneca in Hercule Oetaeo. Daulia cornix, id est lusciniã, Suidas & alij, ut copiose scripsi in Cornice h. a. Euboi, hoc est lusciniã, echinus maris, Kiranides 1. 5. Acanthis auis est, quam alij lusciniã, alij carduelem esse uolunt, Grammaticus quidam, nos nostram aliorumq; de acanthide sententiã, ab initio huius libri retulimus. ἀνδών, genitiuum facit ἀνδών, Suidas; penultima breui, Reperitur & ἀνδών, contractè ἀνδών, poetice apud Sophoclem; & uocatiuus ἀνδών, tanquam à recto ἀνδών, ut λυσώ, sic ἀχελιδών, χελιδών & χελιδών, Eustathius & Varin. ἀνδών fit à uerbo ἀνδών, mutatione Aeolica, diphthongi in α. impropria diphthongum, Eustathius & Etymologus. Recentiores quidam deriuant ab ἀνδών & ἀνδών, quod sine intermissione ferè cum cepit canat. ἀνδών pro ἀνδών, Theocritus Idyl. 19. ἀνδών, ἀνδών, Hesychius & Varinus. τριτάτην ἀνδών, Idem. ἀνδών μελιδροπέ, &c. Epigrammatum libro 1, sectione 60. Brodæus eo in loco Athidem hirundinem uel lusciniã interpretatur, ego hirundinem omnino. ἀνδών τριτάτην ἀνδών τριτάτην ἀνδών, Theocritus Idyl. 7, hoc est lusciniã (uel hirundo) Ilyn deplorans, Scholiastes & Varinus, sed alij aliter interpretantur, ut in Acredula & in Rana c. exposui. ἀνδών, lusciniola, diminutiuum est patronymica formæ. οἱ ἀνδώνιοι ἐφοζέμενοι ἀνδών τριτάτην ἀνδών τριτάτην ἀνδών ἀνδών ἀνδών, Theocritus. Est & ἀνδών apud eundem pro ἀνδών, Idyl. 19, ut ἀνδών pro ἀνδών. ἀνδών ὁμοίῳ νασισθὶ δάφνι τριτάτην ἀνδών, Theocritus Idyl. 7. ἀνδών, lusciniã pullus, & pudendum muliebre apud Archilochum, & locus in quo cantabant, & officina, (ὄργασθαι), Hesychius & Varinus. ἀνδών γῆ, alicubi apud Aristot. legitur, ubi Gaza alcyonem transtulit; quare in Alcyone a.

¶ Epitheta. Aëdon uocalis, Nemesianus. Epitheta quaedam Philomelæ & Prognæ communia retulimus in Hirundine h. Aëdon & aëdonis apud Textorem inter epitheta Philomelæ, ipsam potius philomelam siue lusciniã significant. ἀνδών δάφνι, ἀνδών, Oppianus. ἡ ἀνδών ὁμοίῳ νασισθὶ δάφνι, Sappho apud Suidam. ἀνδών (apud Varinum ἀνδών) ἀνδών τριτάτην ἀνδών, Aristophanes in Auibus. ἀνδών, ἀνδών ἴνυ, ἀνδών, Aeschylus. ἀνδών μελιδροπέ ἀνδών μελιδροπέ, Aristophanes in Auibus. ἀνδών ὄρνις, Sophocles in Electra. ἀνδών ἀνδών ἀνδών, Idem apud Suidam. ἀνδών ἀνδών, Heliodorus. ἀνδών, in epigrammate Philippi. ἀνδών ἀνδών, uel quod degat in locis

ipſius calamitatem, illam uulgarī ſermone iactatā nunciet. *ἢ ἀγγελῶ, οὐκ ἔστι, τοῦ ποταμοῦ αἰτῆς γινόμενον εἰς τὸ παλαιὸν φέρουσας*, ut apud Suidam legimus. *Ὁ Φίλιξ, ὁστ' ἐστὶν, ὡ φιλτικὸν ὄρνιθιν, γένειον ἐνένομε τῶν ἰμῶν.* Ὕμνων *ἐπίτροπος ἀνοδῆ, ἡλθόν, ἡλθόν, ἡλθόν, ἰδὼν φόνον ἔμοι φέρει· σ' ἀλλ' ὡ λαλαβῶν λέγει· σ' αὐλόν, φέγγασι νενοῖς Ἀρχὸν τῶν ἀναπαύσων,* Chorus ad Lusciniam in Auib. Aristoph. In eodem dramate Eppops lusciniam sic alloquitur: *Ἄγε σὺ κινεῖσθε μοι παύσαι μὲν ὑπανσ, χύσει δὲ νόμος ἰδρῶν ὑμνων, ὅς εἰς δέο σήματος θρηνησ:* *Τὸν ἔμοι καὶ σὸν πολὺδ' ἀκρω ἴτσι· Ἐλελιζέ μὲν (θρηνησ) θέρῳις (θρηνησ) τῶν δακρυῶν μῆλα σι.* Ἴδρον θ' *φοβῆς καὶ θρῆα χρωεῖ (ἀντι τῶ χρωεῖσι) διὰ φιλοκαμῶν σμυλακος ἡχῶ, ἐρός Διὸς ἴδρας, ἰν' ὁ χρωεῖστος φοῖβθ' ἀκούμ, τῆς ἑῖς ἐλεγις (θρηνησ) ἄντι τῶν ἑλεγιῶν ἐλεφαντίθ' ἐρη φέγγασι, δεύ ἰσυσχέρος, διὰ δ' ἀκρωστων σμαστων χρωεῖ ἐνίφρον θ' ὀμῶ θῆα μακαρῶν ὄλονγι. Αὐλῆ τῆς.* Tum Euelpis subdit: *Ὁ δῶ ἐασκδὺν τῶ φέγγασι τῶ θρηνησ, οἷον κατμελίττωσ τῶ λόγιμ ὄλλω.*

¶ d. Qualis populea mœrens philomela sub umbra, &c. Vergilius Georg. 4. ubi Seruius eum speciem pro genere posuisse ait, philomelam pro quavis aue. Nulla auis cum aut fame aut frigore, aut alia molestia afficitur, canit: ne ipsa lusciniæ quidem, aut hirundo & upupa, quam quidem aiunt præ dolore lugentem canere, Plato in Phædone.

¶ e. Cor lusciniæ si quis ea adhuc palpitante cum melle transglutierit, & aliud cor eiusdem auis cum lingua portauerit, suaui ad loquendum erit, & sonoræ uocis, & libenter audietur, Kiranides.

¶ f. Lusciniæ soliti impenso prandere coemptas, Horatius Serm. 2. 3. Lusciniæ plumas cum quidam detraxisset, & parum omnino carnis inuenisset, Vox tu (inquit) es, & aliud nihil, Plutarchus in Laconicis.

¶ g. Magi oculos earum (forte eorum, scilicet cancorum, de quibus proxime dixerat) cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos, præstare uigiliam somno fugato tradunt, Plinius. Si quis oculos lusciniæ abstulerit, eamque uiuam dimiserit, eosque portauerit, nullo modo dormiet, quando diu portauerit. Fel autem eius cum melle illitum uisum perfectè acuit, Kiranid.

¶ h. Extat Philippi cuiusdam carmen inter Epigrammata Græca 1. 40. de lusciniæ, quæ boream fugiens quum per mare uolaret delphini dorso suscepta uersa quæ sit, & illum nantem carminibus suis delectarit, ut uel hoc historiz Arionis fidem faciat. ¶ In Auib Aristophanis lusciniæ personam gerit meretricula habitu ornata meretricio, capite uero lusciniam referens, (plumis nimirum eius auis capiti circumpositis): unde quidam dicit, *ἑστὶν ὁ ξὺν χρωεῖσιν*, simul ad auis uarietatem in collo, simul ad meretricis ornatum respiciens. Apologum accipitris & lusciniæ Hesiodo scriptum, retuli in Accipitre h. ¶ Pandæo filiz fuerunt Merope, Cleothera, & Aedon, quarum hæc in lusciniam mutata fingitur: secundum alios Progne in lusciniam, & foror eius Philomela in hiron dinem, ut copiose prosequuti sumus in Hirundinis historia. Sunt qui contra Progenem in Hirundinem, Philomelam uero in lusciniam transformatam putent.

¶ Picus Martius & lusciniæ efficaci auspicio habentur, prosperaque semper & felicia decreuerunt, Alexander ab Alex. Mira lusciniæ cantus suauias, &c. ut non sit dubium hanc suauiatem præmonstratam efficaci auspicio, cum in ore Stefichori cecinit infantis, Plinius.

¶ PROVERBIA. Bubo canit lusciniæ, à Calphurnio Aeg. 6. pro uerbi specie usurpatur, his uerbis: Nyctilon ut cantu rudis exuperauerit Alcon Astile, credibile est ut uincat acanthida cornix, Vocalem superet si dirus aedona bubo. Videtur autem translulisse ex isto Theocriti Idyl. 40. 1. *Δάφνις ἐπὶ δνόσῃ, καὶ τῶς λυύσας ὠλασθ' ἔλκοι. Κεῖ ὀρνίθιν πῆ σκυπὸν ἀνοδῶν γαρύσταινο.* Et quanquam scops alia auis est quam bubo, utraq; tamen nocturna & absoræ uocis est. Eiusdem sententiæ est etiam illud Theocriti Idyllio 5. Pica cum lusciniæ certat, *ὄν διμῶν λακων ποτ' ἀνοδῶν λυύσας ἐπίσθη, οὐδ' ἔποπυς λύκωνια.* ¶ Lusciniæ deest cantio: pro uerbialis allegoria (inquit Erasmus) perinde quasi dicas, Mulieri defunt uerba, poetæ uersus, oratori color, sophistæ cauilum, Nulla enim auium aquæ canora atque lusciniæ, etiam fœmina, sicuti testatur Plinius 10. 29. Ego quoque pot metuo ne lusciniolæ defuerit (defuat) cantio, Plautus in Bacchidibus. Tappius etiam Germanis quibusdam uisatum hoc ait, *Sie nachtgall En mit singen.* ¶ Corui luscinijs honoratioris, cum indocti doctis præferuntur, &c. uide in Coruo h. ¶ Lusciniarum musæa, *ἡ αἰδῶν μωσῶα,* apud Varinum ex auctore innominato in pro uerbio *καλυδῶν μωσῶα,* id est Hirundinum musæa, cuius sensus cōtrarius uisus detur, de barbaris & loquacibus & molestis: quale scilicet hirundinum genus est, quod nimio cantu suo audientes magis molestat quam suauiate oblectet. lusciniæ uero et si cum cœpere canant assidue, tanta tamen earum cantus & suauias & uarietas est, ut auditores mirificè capiat: ut hominum eloquentia & eruditione præstantium orationes, scripta, bibliothecas, uel etiam doctorum conuentus, pulchrè lusciniarum musæa appelles. Sic & Sirenum musæa dicuntur, eodem loco apud Varinum. ¶ Lusciniæ nugis insidentes, *ἡ αἰδῶν λέχαις ἐγ καὶ μῶα.* Proximum illud (Hirundinum musæa, inquit Erasmus) ad imperitos & tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos qui tamen immodicè suo studio delectentur, quod genus sunt poetæ potissimum, Plautus in Bacchidibus ad puellam translulit, Metuo (inquit) ne lusciniolæ defuerit cantio, Quanquam in Græco pro uerbio iocosa deprauiatio uidetur inesse, ut pro *λέχαις* dictum sit *λέχαις*. Sumptum est autem ab incredibili canentium studio, tum arte, quæ huic auiculæ tribuitur, *λέχαι* loca dicebantur publica, in quibus colloquendi uel epulandi uel se calcandi gratia homines conueniebant; & quoniam plerique in locis de rebus

De Memnonijs auib. Lib. III. 575

de rebus inutilibus sermones miscebant, factum est ut eadem dictio nugas significet, in hoc tamen proverbio nugas interpretari non placet, cum non ad indoctam loquacitatem, ut Erasmus ipse testatur, sed eruditos sermones pertineat: ut idem nimirum sensus sit etiā superioris proverbij Lusciniarum musca. ¶ Neq̄ quantum luscinia dormiunt: uide supra in c. ¶ Luscinia uocalior, proverbialiter usurpari posse Erasmo placet. Vocalem superet si dirus aedona bubo, Calphurnius. ¶ Io. Tzetzes in Varijs 8.244. cum parcemias duas commemorasset, Quantum graculi de regno curant, & Quantum aquilis leges Platonis curae sunt, subdit: Hæc quoq̄ similis est superioribus parcemia, Syllogismorum quæ cura est luscinij: siue librorum qualiumcunq̄ Aristotelis: Συλλογισμῶν γὰρ τῆς φωνῆς οὐδὲ τῶν αὐδῶν: ἔτι καὶ διέλωμ' οὐκ ἔστι τῶν δεισιπληνῶν.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB M. LITERA.

MAGNALES aues sunt Orientis ualde magnæ, pedibus magnis (aliàs nigris, malim magnis,) & rostro (scilicet magno) hominibus non nocentes. Piscibus in fluminibus & stagnis insidiantur, quos deuorant, Albert. Eadem forsitan onocrotalis sunt.

MATTYŒ, dictio Macedonica, nomē auis, & lagana quæ è iure eius circumferuntur, Hefych.

MELANDERS, Μαλάνδρας, auicula quædam, Hefychius & Varinus: à colli scilicet nigro colore dicta.

DE MEMNONIIS AVIBVS.

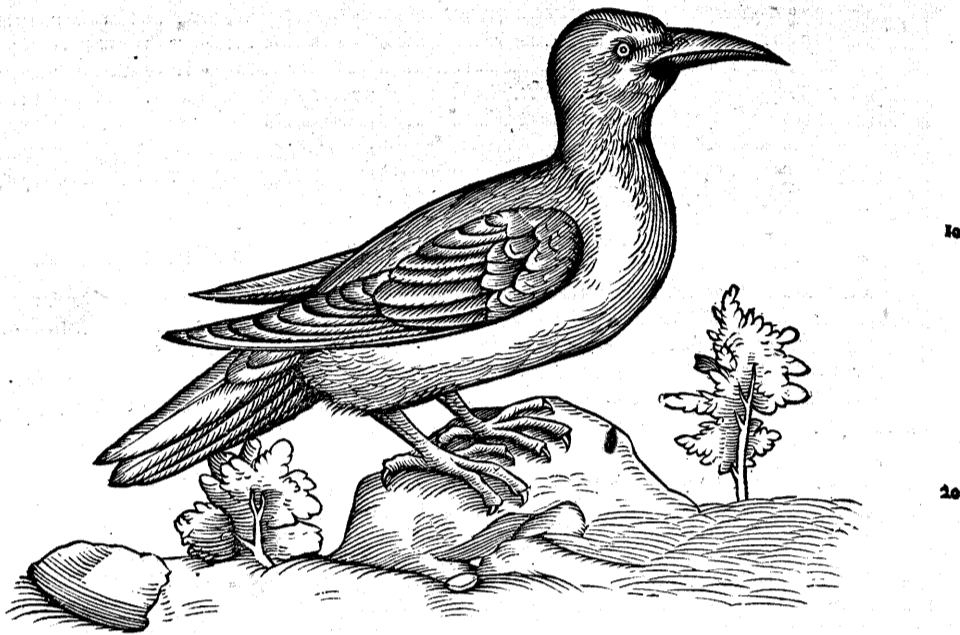
AVCTORES sunt, omnibus annis aduolare Ilium ex Aethiopia aues, & confluere ad Memnonis sepulchrum, quas ob id Memnonidas (Memnonias, Solinus) uocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Aethiopia circa regiam Memnonis, exploratum sibi Cremutius tradit, Plinius & Solinus. Circa Memnonis sepulchrum quinto quoque anno cum biduo circumuolarint, tertio die pugnam ineunt, & se rostris & unguibus lacerant: deinde reuertuntur in Aegyptum, Albertus. ¶ Terram Mariandynam aues aspectu nigras incolere ferunt, (Græcus codex non sicut manuscriptus habet, τῶν τῶν βαρῶν καὶ τῶν γένηνα κίχου ἄριδας ἀπὸν μέλανος ἰδὲν φασί,) quæ figura corporis & forma accipitribus similes esse uidentur: eæ usû carniū cum se abstinent, tum in omni uictus ratione se continent, eis enim ad cibum semina fati sunt. Cum autem esse cœpit, Ilium gregatim aduolant. Eas autem idcirco Memnonias uocant, quòd rectà ad Memnonis filij Auroræ & Tithoni sepulchrum proficiscantur, id enim uel etiam nunc à Troadis incolis ad ornamentum Memnonis cõditum sibi fuisse dicitur, atq̄ Memnonis cadauer ex cæde à matre in Susa rantopere decãtata exportatum fuisse, ut Humatione afficeretur, eaq̄ dignitate illius exequiarum iusta ei perfoluerentur. Aues igitur Memnonis gentiles (παυόνιας) quotannis eò proficisci, ibiq̄ primum in contrarias partes diutrahí, deinde pugnam committere, eamq̄ summa contentione tandit pugnam, dum ex his media pars pereat, altera uictrix discedat, Aelianus. ¶ Memnones aues (οὐ ἄρις οὐ μίμμονος, malim Μίμμονος in genituo, id est, Memnonis aues. Sic & Hefychius & Varinus, Antipsychi, inquit, uocantur Memnonis aues) genús à nigerrimis Aethiopiis ducunt, sed Aethiopia relicta, ut quæ nimio calore fœturam impediãt, ne nidos quidem in ea struunt (Sol enim statim oua omnia combureret) & Aquilonem uersus ac Thraciam feruntur. Cum autē ad Hellepontum ac Troiam peruenerunt, super Memnonis sepulchro inter se tanta prœlia miscunt, ut strepitus alarum scuta resonantia representet, deinde cum desitum est pugnare circa montem Aesepum (Aesepus est fluuius Lyciæ sub Ida, cuius meminit Homerus lib. 2. & 4. Iliadis) se lauant, & in arena se uolucantes puluere sparguntur, ac super Memnonis sepulchro alas ad Solem siccant, collectumq̄ pennis puluerem monumento inspergunt: uel hoc argumento, ni fallor, ex humana in auium formam se transisse, & neq̄ regium honorem, neq̄ belli meditationem à se negligi declarãtes, Oppianus in Ixeuticis. ¶ Ouidius lib. 13. Metamorph. Memnonides aues è fumo & fauillis rogi in quo Memnon ab Achille occisus cremabatur, primum natas fingit, colore nigro, unguibus aduncis. Aues aliquas in Numidiam atq̄ Aethiopiã sepulchra peti, Plinius reprehendit. Οὐδ' ἔστι τῆσιν αὐαπὸν κίχουσιν πτωῶν καὶ μίμμονος καὶ ἀνοφαλαροπύλλου, Aristophanes ut Varinus citat, in Κλωιδίω. Οὐ πῶσιν αὐαπὸν οὐ ἔγκειται πτωῶν τῶν αὐαπὸν. Ἰσημίμνονος πτωῶν σάμα κινύρατο Μίμμονος ἄρις, Theocrit. Idyl. 19.

DE MEROPE, CUIVS EFFIGIEM EX PETRI

Bellonij peregrinationibus mutuat fumus.

A.

MEROPS, Μέρως, auis nomen usitatū est Bœotij, Aristot. Meropes aues uocantur apiastra, quia apes comedunt, Seruius. Merops qui & apiastra, Gaza apud Aristotelem, Alberto eadem auis muscipala nominatur, ut suspicor, sine auctore. Aëropes uel aëropodes dicuntur parentes suos alere ut ciconiã, Aristophanis Scholiastes & Suidas Aristotelem citantes: sed legendum apparet μέρωσιν tribus syllabis: quamuis Hefychio etiam & Varino ἀφροπες aues quædam sint, Eberus & Peucerus ἀφροπες dici arbitrantur ab aëreo colore, nos aliam

meropis etymologiam adferemus. Alkemus uel akeuius auis apud Rafim de L X. animalibus, cap. XLVIII. non alia mihi quam merops uidetur. scribit enim eam apibus uesci, &c. Marochos pro merope apud Albertū legitur. ¶ In Creta uulgò melissophago dicitur à comedēdis apibus, Bellonius. A nonnullis Græcis hodie *μελισοφαγός*. Meropes aues quæ & flori (*φλωρα*) dicuntur, Varinus: nimirum à floridis coloribus, sed alia auis est anthus, quam Gaza Latine florū reddidit. Phlorus, *φλωρος*, per o. breue auis est, per o. longum uerò, *φλωρος*, propriū uiri nomen, Suidas. Anthum auem à Græcis hodie uulgò florum dici Bellonius testatur. ¶ Meropes dicuntur aues, quas in Italia uocant barbaros, Probus in Georgica, ego dardos uel dardaros legerim, darda enim Græcis hodie apiculam sonat: & dardo circa Bononiam alibi quæ meropem auem, quæ apes muscasque urhindines ripariæ (quæ uulgò similiter Italis dardani, dardanini & tartari dicuntur) uolando deuorant. Meropes aliter gauli uulgo Italico dicuntur, ut aiunt: & ieuoli, Ant. Mancinellus. Vulgo apud nos grallum appellant, Niphus, sed idem alibi galgulum quoque grallum interpretatur. Meropem Neapoli audio lupo de Papi uocitari: in Sicilia picciaferro, à ferrea rostri duritie. ¶ Hispanicè aueiurúco. ¶ Gallicè dici possit guelpier, Bellonius. ¶ Germanicum nomen fingere licebit, ein Imbenwolff, uel Imbenstrass.

¶ Darharcaria Latine meroli (merops) uocatur, & est picus uiridis, Albert. Et alibi, Merops (inquit) est de genere picorum. Sed longe alia auis est picus uiridis, ut historiam utriusque & icones conferenti facile erit animaduertere. ¶ Galli & Germani quidam putauerunt meropem esse auem quæ Gallicè mesange appellatur, (ea parus est Latinorum,) quod falsum est, Bellonius. Eberus & Peucerus auem Germanicè dictam *Krimz* uel *Wintbals*, meropem faciunt, quum ea omnino iynx sit.

B.

Auis est merops tam uulgaris in Creta, ut nusquam non in illa uolare appareat: rara alibi, & ipsa etiam Græcis per continentem incognita, uix unquam uisa Italia, Bellonius. Nos in quibusdam Italia locis satis frequentem esse accepimus. Colore est longè pulcherrimo, quo uel cum egregio psittaco certat, paulò maior sturno, Bellonius. Etrursus, Magnitudine sturni est, similis fere ispidæ uulgò dictæ aui, (ipse ispidæ alcyonem interpretatur.) Muscicapa auis est maior turture & columba, colore pennarum sicut lanarius, pedes & rostrum habet sicut hirundo, Albertus, hæc forte meropi non conueniunt. Meropes aues sunt uirides, Seruius. Errat Seruius qui meropem inquit uiridem esse & uiridiores pennas habere, Perottus. Pennæ huius auis inferiores pallidæ sunt, superiores cœruleæ, ut alcyonis: postremæ pinnulæ rubræ habentur, Aristot. interprete Gaza. Græcè legitur, *τὸ ἐπὶ ἀκρωτῆρι τῆς πτέρυγος σφύρα*: id est, in summis alis rubræ. Plinius ex Aristotele sic, Merops est pallidus intus (in uentre, Isidorus: quod magis placet) colore pennarum, supernè cyaneo, priori (Isidorus legit peiore, sed malo priori, cum Græcè sit, *ἐπὶ ἀκρωτῆρι*) subrutilo. ¶ Meropes rubentibus sunt cruribus & ore prælongo, Textor. Græci hodie suum melissophagum rostro oblongo esse dicunt: Siculi durissimo, unde & picciaferro nominant. Ricium oris tantum habet muscicapa, ut muscas multas in os eius gratia humoris insidentes capiat, Albertus. Oris ricium habet

De Merope. C. D. E. F. Lib. III. 577

habet amplissimum propter muscas & ciniphes, quibus uescitur, rostrum tamen inter aues, comparatione sui corporis habet minimum, & pedes similiter, Liber de nat. rerum, sed meropis rostrum non uidetur mihi corporis reliqui comparatione in eo minimum. Idem coloris esse flauū audio.

C.

Meropes comedunt apes (inter uolandum instar hirundinum, Bellonius;) unde & *apiastra* Latinis dicuntur, & Græcis uulgò melissophagi. Cicadas quoque deuorant, Bellonius. Muscicapis nomen quia muscas capiunt, quibus solis & uermiculis uescuntur, Albertus. ¶ Regulus atque merops, & rubro pectore Progne Cōsimili modulo zinzilulare sciunt, Author Philomelæ. Meropes sic dicuntur Græcè, quoniam earum uox multiplicem capit partiūonem, à merismo opòs, id est partitione uocis, Probus in 4. Georg. Longè auditur merops, ac uocē ædit quodammodo instar hominis, qui ore in rotundum clauso sonaret grul gruru ururul, sono tam alto quàm oriolus; Pet. Bellonius. ¶ Contrà uolat atq; ceteræ aues, aliæ enim omnes quasi sursum ad oculos uersus; illa uero retro (ad caudam uersus) uolat. Et profecto naturam uolatus admiratione & insolentia pleni, quem facit hoc animal, summoperè miror, Aelianus. Volat ferè cum alijs sui generis auib; raro solus, frequens circa montes thymi feraces ubi apes deuorat, Bellonius. Muscicapa pigra est in uolatu, Albertus. ¶ Solus merops subiens terræ cauernas facit cunabula, Aristot. Cunabula in terra facit, corporis grauitate prohibitus sublime petere. Nidificat in specu sex pedum defossa altitudine, Plinius. Parit sex aut septem ætate, (*ὡς τὴν ἀπορρυγίαν*) in præcipitijs mollioribus, intrò uel ad quatuor cubita subiens, Aristot.

D.

Sunt qui meropes quoq; idem facere cōfirment, quod ciconiæ, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerumetiam statim, cum iam datur facultas, alantur opera liberorū; nec matrem aut patrem exire, sed in cubili manentes pasci labore eorum, quos ipsi genuerunt, enutrierunt, educant, Aristot. & Aelianus. Genitores suos reconditos pascunt, Plinius. Aëropes dicuntur parentes suos alere, & in pennis gestare ut ciconiæ, Aristophanis Scholiastes. Meropes solliciti sunt de pullis suis; & quando iam senescunt & uolare nequeunt, pulli fouent eos & alunt quandiu uiuunt, Iorath.

¶ Merops auis est astuta: quæ pullos ne quis capiat mutat de loco ad locum, ipsa quoque cum aliquem suos pullos quærentem uidet, ad loca diuersa se transfumat, ne forte cognoscatur ubi eos nutriat, Kiranides.

E.

Meropes apibus iniuriam inferunt, Aristot. Vergilius, Aelianus & Florētinus in Geoponicis. Quare nidos eorum alueis propinquos apiarij tollunt, Aristot. ¶ Pulchritudo eorū inuitat pueros in Creta ut cicadis eos capiant, sicut apodes, id est hirundines maiores, hoc modo: Acicula instar hami curuata cicadam transfigunt, aciculam filo alligant, cuius ipsi extremitatem tenent. Cicada sic transfixa in aërem euolat, eam conspectam merops impetu petit, & deuorata filo harente capitur, Bellonius.

F. G.

Merops in cibo improbat, Bellonius. Caro auis alkemi est austeræ, prauæ (difficilis) concoctionis: uilis tamen contra inflationes, Raüs. Si fel eius misceatur cum gallis, oleo omphacino, capillos denigrat nigredine firma, Idem.

H.

a. Pro merope Auicennæ interpretis habet merū. Merops, id est para auis, est omnino uiridis, quam quidam grangenam uocant, Kiranidæ interpretes. Merops uocatur, eò quòd cito hominem ad amorem conciliet, Idem. *Μερόπης* hominum epitheton est apud poetas, aliquando autem abso- lute sine substantiuo ponitur imperfectè, ut etiam *Μερόπης*, Eustathius & Varin. *Μερόπης* homines dicuntur ab eo quòd uocem articulatam habeant, & diuisam in dictiones, syllabas & literas: uel quia linguis & dialectis utuntur diuersis. *Μερόπης* quidem & *Μερόπης* poëtæ de hominum uoce duntaxat effe- runt, Eustathius & Varinus, uel à Merope Coo qui ante Phaëthontem fuit, Hesychius.

¶ Pandareum Meropis Milesij filium canem aureum in Creta furatum aiunt, &c. Eustathius. Huius Pandarei filia memorantur Merope, Cleothera & Aëdon, &c. ut retuli in Hirundine h.

Merops Còs ante Phaëthontis tempora fuit, Hesychius. *Μερόπης*, nomen unius Pleiadum, Eusta- thius. Merope fuit Atlantis & Pleionæ filia, quæ Sisypho nupsit, atq; ob id fingitur stella inter pleiades obscurissima, de qua Ouidius: Septima mortali Merope tibi Sisypho nupsit. Poenitet, & fa- cti sola pudore latet. Eustathius refert quòd Còs insula olim dicta sit Merope & Meropeis, *Μερόπης* (Suidas habet *Μερόπης*, ut & Plinius 5. 31. Hercules Troia euerfa per Aegæum pelagus rediens uì tempestatis actus est in Còn Meropidem, *εἰς Κῶν Μερωνίδα*, Scholiastes Homeri in Iliad. 5.) quorū niam populū quidam Meropes in ea habitari: deinde Còs à Cò Meropis filia. Merops filius fuit Triopæ (Thessalorum regis) à quo Còi Meropes dicti sunt, & insula ipsa *Μερόπης*, Stephanus. Idem in dictione *Κῶς*, Vocatur (inquit) hæc insula *Μερόπης* (lego *Μερόπης*) à Merope gigante, Còs postea dicta à Cò Meropis filia. Siphnus quoq; insula (eodem teste) olim Merope dicebatur. Merops di- ctus est unus ex terrigenis gigantibus illis, qui affectasse regnū cœlestē dicuntur; hoc est qui turrim

Cc

Babel extruxerunt, in qua ædificanda cum interuenerit linguarum confusio, uocumq; diuisio, qui eam moliebantur, dicti sunt Meropes, id est diuersarum uocum, ut grammaticus quidam annotauit. Meropem Coum fabulantur cum uxoris mortem deslere non desineret, & in luctu hospiti Rheam suscepisset, in aquilam mutatum semper adesse Ioui: Vide in Aquila h, ex Eustathio & Hægino. Meropis Percosij uatis meminit Homerus Iliad. β. Aëropes populi in Trœzene, & genus quoddam in Macedonia, Hesy chius, scripsimus autem supra in A, meropem quoq; auem à nonnullis aëropem uocari. Legitur & Aërope Atrei uxor, adulterio à Thyeste Atrei fratre corrupta, Meropus, mons Græcis iuxta Thesaliam, uarijs præruptus anfractibus, unde & nomen habet, nam cum ex uarijs anfractibus, undiq; referente Echo, uoces diuersas reddat, ab effectu hâc appellationem sortitus est, Grammaticus quidam.

¶ e. Si akeuium auis decollata frigatur cum oleo, & inde manus alicuius inungatur, qui postea eam in apes immittat, non lædetur, Rafis. ¶ Merops ad multa facit, sicut & alcyon, Kiranid, Cor eius ad nimium amorem aptum est, Idem.

¶ g. Meropis cor in cibo cardiacos, ictericos & stomachicos iuuat, Kiranides. Fel eius cum melle ac succo rutæ suffusionem oculorum sanat, Idem.

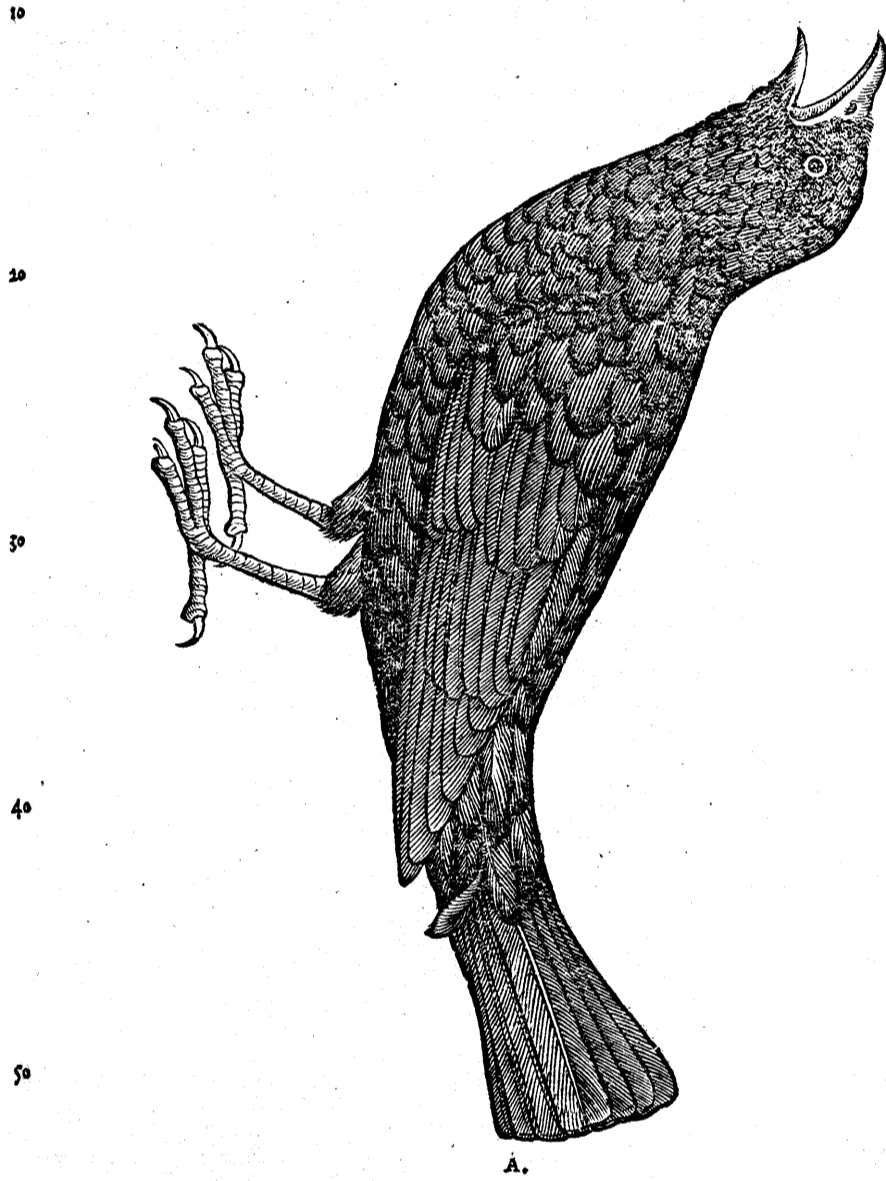
DE MEROPE ALTERO.

EROPEM qui uiderunt, aui quam hîc pictam damus non dissimilem esse aiunt, tum coloribus tum corporis specie. Mihi quidem neutram adhuc uidere contigit. Ea quam hîc ponimus ab aucupe quodam & pictore Argentinensi (rarissimè tamè circa Argentinam conspicitur) expressa est, nomine *Seeschwalm*, id est marina hirundo, uidetur enim par-

tim forma corporis, ut pedum breuitate: partim natura, ut uolatu, & quod inter uolandum muscis pascitur, hirundinem referre. (Cælius Calcagninus tamen alcyonem hodie uulgò alicubi in Italia hirundinem marinam nominari scribit.) Versatur, ut audio, circa aquas, crassior merope, uel sturno, (ut pictura ostendit;) rostrum habet oblongum, nigrum, & eiusdem coloris lineam à rostro per oculum retro ad collis initium pertingentem: crura fusca, breuia, dorsum ex flauo & uiridi ferè mixtum: caudam & extremas alarum pennas uirides. uentrem & pectus cœrulea, partem sub rostro flauam. sinciput ei albicat, uertex & occiput rubent.

DE MERULA.

A.

MERULA foemino genere tantum apud classicios authores, à recentioribus etiam merulus effertur, ut ab authore Philomelæ, quidam à nigro colore uoce nō Latina nigretum appellauerunt. Archia; id est merulus auis, Syluaticus; nescio qua lingua. Coisymphos certe Aristoteles merulas intelligit, item cotyphos, Hermolaus. καύρα auis, quæ κοίρα à nonnullis dicitur, Hesychius & Varinus. Suidas habet κοίρα per iōta in penultima, quod non placet. καύρα, ἢ ἀγρία, κοίρα ἢ ἰβρία, Suidas absq; authore, proxime quidem scripserat καύρα ἢ ἰβρία. καύρα, glossa (uox alicui gēti peculiaris) est: κοίρα, communius, Eustathius. Merula auis hodieq; Græcis καύρα nominatur. Ab hoc Græco nomine corrupto leguntur, apud

Syluaticum cofefos uel cofifos, kepfos: apud Albertū fastozoz uel farrakoz, cokoyfos, folkynos, & chyricos, & focoron. ¶ Hæc quoq; barbara sunt, & nescio cuius linguæ, apud Syluaticum omnia, Alfia, merulus: Echus, idem: Euchus, meruli uenter; Nithofeuchis, Idem. frem edulcus & ethida, pro merulo. Sed uideo omnia hæc uocabula corrupta esse ab æthya Græcorū, quæ Latinè merulum non merulum sonat.

¶ Merula Italis dicitur merlo. Hispanis mierla. Lusitanis melroa. Gallis merle, Germanis *Amsel*: *Werk* in Germania inferiore, ut Colonia, in Hollandia, &c. quidam Flandricè scribunt *Werlaer*, uel *Deerel*. Hollandi etiam peculiare uocabulum usurpant *een Lyster*. Anglis a blak ofel, a blak byrd. Illyrijs kos, quæ uox facta uidetur à Græca kossyphos. Turcis feluek.

¶ Merularum genus unum nigrum & uulgare est, Aristot. Nigra merula rostro rutilo est, colore nigro & nitente, cætera non dissimilis turdo, Eberus & Peucerus. Merularum genus alterum undiquaq; nigrum est, (de fusco genere intelligo, cui rostrum quoq; nigricat:) alterum rostro cereo, (de fusco genere intelligo, cui rostrum quoq; nigricat:) alterum rostro cereo, (de fusco genere intelligo, cui rostrum quoq; nigricat:) idemq; magis canorum, Oppianus. ¶ Genus alterum candidum est, magnitudine quidem compari, & uoce simili: sed circa Cyllenam (montem) Arcadiæ familiare, nec usquam alibi nascens, Aristot. in hist. anim. & Plinius. In Cyllene cossyphi penitus albi reperiuntur: à comicis autem qui ita appellantur ex alio genere auium sunt, non canori, Pausanias in Arcadicia. In Cyllene Arcadiæ merulas albas gigni fertur, nec usquam alibi, uoce uaria: ad Lunam progredientes, interdum uerò, si quis experiatur, captu difficiles esse, Aristot. in Mirab. & Eustathius in Iliados. Gallinæ rusticæ in ornatibus publicis solent poni cum psittacis, ac merulis albis, item alijs id genus rebus inusitatis, Varro. Io. Carus qui cum Hispanis (in nouum Orbem) nauigauit albos 2a coruos & merulas isthic se uidisse adserit, Gyb. Longohus. In Noruegia merulæ & monedula albicant, Idem. In Heluetia etiã apud nos aliquando captæ sunt albæ merulæ, rostro tamen flauente.

¶ Est etiam ex hoc genere quæ similis nigræ sit, sed fusca colore, & magnitudine paulò minor, uersari hæc in faxis & tectis (ubi se uisitat) (solita est: nec rostrum rutilum ut merula habet, Aristoteles: Quærendum an hoc genus sit quod nostri passerem solitariū nominant, de quo infra post Merulam torquatam priuatim agemus: uel genus illud merulæ quod Eberus & Peucerus *Birckamsel*, id est merulam montanam interpretantur. Vidi ego nuper Ianuario mense & initio Februarij hoc genus fuscum, in uentre ad cinereum colorem inclinans, mas paulò nigrior est & pectore magis ruffo & maculosiore quàm femina, rostro color idem in utroq; sexu. Autumno adueniunt, & ad cibum tanquam lautæ & opimæ probantur, nostri quoque uocant *Birgamflen* uel *Hagamflen*. 3a Hanc esse puto cuius descriptionem olim confeci huiusmodi: Auis est paulò infra turdū maiorem, colore nigricat in capite, dorso & alis, ruffo quodā modicè admixto, cauda est atra, crura ex glauco nigricante ruffoq; compositum colorem habent, pectus obscure maculosum ex plumis partim subfuluis, partim nigricantibus, os interius & lingua luteo seu melino colore sunt, rostrum nigrum & concolores digiti, uentris color ex nigro cinereoq; mixtis constare uidetur. Albertus enarrans Aristotelis de hist. anim. caput 19. libri 9. pro merula hac fusca (ipse monedulam montanam interpretatur, cum merulam dicere debuisset) nomen leneos ponit, cui in Græco nihil respondet, nisi *quæis* forte ita deprauatum sit, nam Theodorus *quæis* legit, quod est fuscus, codices uulgati *quæis* habent, quod est paruus: quod non probo, quum mox sequatur, magnitudine paulò minor.

B. Aristoteles turdum trichada merulæ æqualem facit, Atheneus, Merula tota ualde nigra est, solo rostro aureo, Kiranides: nigra aliquantulum, fusca pectore, Albertus. Hyeme ex nigra redditur ruffa, (ruffescit, Plinius,) Aristot. *εραβος* (*εραβος*), Aelianus *εκαμυλον γινετα*, Aristot. & Clemens in Pædagogico. Varinus cossyphon melanosticton esse scribit. Hæc auis croceum quantulumcumque colorem habet in pectore, (rostro potius:) reliquum uerò corporis occupat nigredo, Author de nat. rerum. Rostrum & pedes crocei habet coloris & multum nitentis, Albertus. Rostrum anniculis in ebur transfiguratur, duntaxat maribus, Plin. Rostrum singulis annis mutant in candorem, Author de nat. rerum.

C. Merula uersatur in locis densis, consitis arboribus & spinetis, & in fissuris lapidum, Albertus in 5a Aristot. de hist. anim. 9. 11. ubi Aristoteles hæc omnia de trochilo tantum scribit.

¶ Merulæ cantu ualent, Aelianus. Dulcisonæ sunt, & ætate multum canunt, Kiranides. Merula dicebatur olim medula: quia mirabiles uocis modulos reddit, maximè cum uernū tempus imminere prospexerit, nam hyeme tacet, tantummodo halbutiens, Author libri de naturis rerum. Merula domestica dulce canit, & uocis amœnitate seipsam oblectat, Idem. Clausa ergastulis propter pinguedinem diutius cantat: & tunc contra naturam carnibus uescitur, & propter eas libentius cantat, Albertus. Cantui educatur, Volaterranus. Et merulus modulans tam pulchris concinit odis: Nocte ruente tamen carmina nulla canit, Author Philomelæ. Aues quædam per anni tempora tum colorem tum uocem mutant, ut merula quæ ex nigra ruffescit, & uocem cohibet, (ut *quæis* in 5a. Gaza uertit, uocem reddit diuersam.) canit enim ætate, per hyemem uerò strepitat, & tumultuantem ædit uocem, Aristot. Gaza aliter, Strepitat enim per hyemem, cum per ætatem tumultuans canter, sed Græcè legitur: *εμυλον γινετα* *δασια αυλα*, *το δε χειμωνος* *πικτυρα* *και* *αβιηγεται* *δασια αυλα*.

De Merula. C. D. E. F. Lib. III. 581

quibus, cui lectioni astipularur etiam Aelianus, Κόρυμφος δὲ βῆσι μὲν ἄδ' α, χερσὶν ὁ δὲ πικρὸν ἔχει... & Clemens in Pædagogō, Πικρὸν γάρ ἐστιν ἄδ' α γίνεται. Item Plinius qui sic tranſiit, Canit estate, hyeme balbutit, circa solstitium muta. Merularum genus alterum undiquaque nigrum est, (fuscum uidetur intelligere) alterum rostro cereo, quod & magis canorum est, Oppianus. In Cyllene cossyphi penitus albi reperiuntur: a comicis autem qui ita appellatur ex alio genere auium sunt, non canori, Pausanias in Arcadicis. Κολλίχως οὖν apud Pollucem legimus. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἄλλο τῶν ἀετῶν ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλο τῶν ἀετῶν, Aristophanes in Auibus de merulis. Philostratus in uita Apollonij lib. 7. adoleſcentem quendam scribit philomelas & merulas docuisse hominum uoces imitari.

¶ Merula domestica contra naturam carnes comedit, Author de nat. rerum, & propter eas (pin guescens) libentius cantat, Albertus. Iisdem quibus collurio uescitur, Aristot. Myrtis, lauris & cu presso confitis nemoribus gaudet: & læta populo, picea pinuque frondosa, dentque hedera se oblectat, Oppianus. Vermes & locustas edit, Elluchasem. Pomis forborum, & ornifambucique acinis etiam uescitur. ¶ Lauare amat, & plumas rostro purgat, Author de nat. rerum. ¶ Aues quaedam fa liunt, ut passeret, merula, Plinius. Merum, solum antiquis: unde & auis merula, quod foliuaga & solitaria pascitur, Festus: quod mera, id est sola uolitat, Varro. Hyeme uolare uix potest propter pinguedinem, Author de nat. rerum. ¶ Plumam non exiit sicut cætera aues, Idem. Pennas non mutat contra naturam auium, Alber. ¶ Merula hyeme latet, Aristot. Quaedam cum æstate auum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secuta, sicuti stur ni, turdi, merula, &c. Aristot. Abeunt & merulae turdi & sturni simili modo in uicina, sed hi plu mam non amittunt, nec occultantur, uisi sæpe sibi (aliis, nisi spe cibi) quo hybernū pabulum petunt,

Plinius, sed Platina sic legit, Occultantur hæc animalia sæpibus, ibique hyerno tempore pabulum quaerunt. Merulae aliquando in angustiis montium locis latere consueuerunt, Georg. Agricola. ¶ Parasitus quidam in Aristophontis Pythagorista apud Athenarum inter cætera de se gloriatur, si frigus sub dio ferendum sit, se cospichon, hoc est merulam, esse, Ἐπὶ ἀδελφῶν χερσὶν ἀετῶν ἰσχυρῶς.

¶ Merula bis anno parit, sed eius primi partus intereunt frigore hyerno: omnium nanque auium prima hæc parit, posteriorem autem partum educat, & feliciter ducit ad finem, Aristot. Merulae bis anno pariunt, Plinius. Ante exactam hyemem foetificant, Oppianus, apud nos ferè Martio uel Aprilis, ut aucupes narrant. Fataior (deprauatum nomen cõjicio, nec aliam auem quam merulam indicare) ante alias aues parit: sed oua eius prima frigore pereunt, secunda excludit & pullos educat, Author de nat. rerum. ¶ Nidum durum & quali glutino quodam firmatum construit merula. ¶ Lauri folio fastidium annuum purgat, Plinius. ¶ Mali punici grano perit, Aelianus.

D.

Philostratus in uita Apollonij de adolescente quodam scribit, qui merulas docuerit sermonem humanum imitari. ¶ Merulae & turdi (turtures, Aristot.) amici sunt, Plin. Rubeculam audio (cui à rubente pectore nomen uulgus imposuit) merulam amare, eamque sequi, & noctu ferè iuxta merulam aut in proxima arbore quiescere. Merulam crex impugnat, nocet enim ipsi pullisque, Ari fiot. Merulas, turdos & garrulos (picarum generis) præcipue infensas esse noctuæ aiunt, & ad eius clamorem mox aduolare.

E.

40 Accipitres capiunt merulas, turdos, &c. Crescentiensis. Merulas (inquit Oppianus in Ixeuti cis) & canoras lusciniæ capere licebit laqueo inter densa frutera collocato, quem bini orbes consti tuant, sub intortis sinibus retis latentes, & marinis retibus, quæ κολλίχως uocant, similes. Intenduntur etiam longissimi nerui bubuli, posita in medio uirga, à neruis funiculus & laqueus suspenduntur. Ad hæc etia imponitur uermiculus aliquis, aut lumbricus, qua inescata auis illaqueatur, & omnia bus illis quæ ad capturam destinata erant, circumactis, detineatur. Cæterum in merulas alium etiam captio nis modum adoleſcetes excogitarunt. Scrobem hyemè fodiunt, cum auis maximè cibi inops est, & oliuæ aut lauri baccam iniiciunt, ac propè testæ fragmentum uel lateris ponunt: scrobi item paxillum inferunt, quo testas binas intendunt. Apponitur & altera auis laqueo ligata. Sic omnino merula famelica aduolabit, & scrobem subibit, Hæc ille. ¶ Merula cantui educatur, Volaterra nus. uide in c. Varro de reruſt. 3. 5. ornithotrophion operosissimè describens, Intra rete (inquit) aues sunt omne genus, maximè cætrices, ut lusciniolæ ac merule, quibus aqua ministratur per cana liculum, cibus obijcitur sub rete. Merulae quomodo clausæ saginentur, in Turdis leges. ¶ M. Varro principatum dat ad agros lætificandos turdorum (& merularum, ut ipse Varro habet. 1. 38.) fimo ex auarijs, Plinius.

F.

50 Tum pectore adusto Vidimus & merulas poni, & sine clunè palumbes, Horatius 2. Serm. Galenus in libro de cibis boni & mali succi, merulas numerat inter cibaria laudata, & neque tenuem neque crassum succum gignentiæ. Merularum caro durior est quam perdicis, columbæ, gallinæ, &c. Idem libro 3. de alimentis. Aluum astringit, Celsus. Merulae improbantur in cibo, eò quod uer mibus & locustis pascantur: unde carnis acrimonia in eis percipitur, & odor ingratus, sed neque co lore placent, deteriores cuzardis, (id est alaudis,) Elluchasem ex quo etiam Mich. Saouonarola quæ dam reperijt. Turdorum & merularum carnes sunt calidæ & siccæ in sine primi gradus, usque ad

principium secundū, ut Iesus docet. Eligi debent pingues & laqueo uel renibus captæ secundum Baldach, nonnulli præferunt captas cum aue, (noctua.) Difficiles sunt concocturæ: quod cauetur si in iure humectante decoquantur. Merulæ quidem turdis (ego turdos merulis prætulerim, quod & Volaterranus facit: merulas sturnis) sunt meliores, Mich, Sauonarola. Merulæ tardè concoquuntur, parum alunt, melancholiam augent, Platina. Medici Salernitani inter aues laudatas eam numerant, Arnoldus teneram eligit. Alexander Benedictus etiã pestilentia tempore eam laudauit, Arnoldus interdicit eius cibo illis quos hæmorrhoides crebrò uexâr, & maximè pulsantes. ¶ De merulæ coctura, dicitur aliquid in Pauone. ¶ Ad artocreas è merulis: Accipe caseum optimū, & indito in auem medullam bubulam, lardum minutatim incisum, & ginger, Coquus Gallicus.

Merulæ torminosis in cibo profunt, Marcellus. Turdus inaffatus cum myrti baccis dysentericis medetur: item merulæ, Plinius. Oleum uetus in quo merula discocia est donec dissoluatur, inunctum opifsthoronon & ischiadem curat, Kiranides. Merularum (sturnorum potius, quos oryza pasci ut fimo eorum crocodile adulteretur, Dioscorides meminit) qui oryza uescuntur, fimo tritus & cum aceto mixtus, morpheæ nigrae impositus, & lentiginem quoq; extirpat, Hali.

¶ a. Merum solum antiquis, unde & auis merula, quod foliuga est, & solitaria pascitur, Festus. Isidorus merulam ait antiquitus medulam uocatam eò quod moduletur. Merulæ nomine fœminino mares quoq; sunt, Varro. τῆς, merula, Hefychius & Varinus. Brenthum aliqui merulam interpretantur, hîdem, uide in Brentho supra inter Anates. Sifofigius auis merula, Syluati-
cus, mihi potius motacilla uidetur, uoce corrupta à Græco σισσιγγίς. Pausanias Bœoticarum galinarum duo genera describit, quorū alterū cossyphos, id est merulas appellat, à colore scilicet atro.

¶ Fungos qui riguis prodeunt, longo pediculo, callo corporis in turbinem mucronato, Galli uulgo merulios uocāt, non à merula aue, sed à metę figura, quasi metulios, ut Ruellio placet. ¶ Est & merula saxatilis piscis Plinio, nimirū à colore auis dictus, quem Græci ab eadem aue cossyphon nominant. A merula merularum pro solitariè dicimus, Grapaldus. ¶ Cornelius Merula consulari familia ortus nominatur à Varrone de re rust. 3. 2. Georgius Merula Alexandrinus uir inter utriusq; linguæ cognitione claros floruit circa annum Salutis M. D. XCIII. ¶ Merula fluuius est qui Albingæ ciuitatis latus alluit, alio nomine Centena dictus, quia centenis annibus augetur.

¶ b. Caprimulgi appellantur aues grandioris merulæ aspectu, Plinius. Merula sandaricino colore, Næuius apud Festum, sed color sandaracæ rostro merulæ duntaxat conuenit.

¶ c. Euolare merulas, Cicero 5. de finibus. ¶ Κίονος φαι ἀγρίοι παικιλότερα κίονος φαι λεκλι μύδι. Incertus in epigrammate. ¶ Ferunt merulam quandam olim adeò excelluisse in nouem modis uocum, quibus omnis cantilena componitur, exprimendis, ut nullus hominum perfectè illam imitari potuerit: eamq; quasi ostentantem sæpe in præsentia hominum nouem ordine notas formasse, Albertus & Author de nat. rerum. Homerum infantem Aegyptijs parentibus ortum fabulantur, cum mel ali quando ex Aegyptiæ nutricis uberibus in os eius manasset, ea nocte nouem uoces diuerfas adidisse, hirundinis, pauonis, columbæ, merulæ &c. ut recitauit in Columba liuia ex Eustathio. ¶ Herbae quas à radicis figura testiculos & saryria uocant, ex spermate turdorum & merularum nasci uidentur, Hieron. Tragus.

¶ In merulam quercui insidentem Argentarij epigramma.
 μικρὴ νῦν μιν οὐδὲ πρὸς ἀρνί, μικρὴ φάνη κλονὸς ἐπ' ἀκροτάτῃ κίονος φαι λεκλι μύδι.
 ἔφραγ' οἱ πόδες δὲ δὴ φέρον, ἐπέγχο δ' ἄμπλος γίδει ἀντίλη, γλαυκῶν σῦσκι. ἴκ' πεπύλιον.
 Κίονος τερσὸν εἴδ' ἐπὶ λέλαδ' ἄμω, τε λείνη Μίλατε, λιγυὶ πτωχῶν ἴκ' σῦματ' ἰέλαδ' ἄμω.
 ἀρὶς γὰρ ἐπ' ἀρνίβοσι φέρει τὸν ἀναρσῶν ἔφρα. ἢ δ' ἐ, βότρω, εἰρήνη δ' ὕμνοπύλος βρόμω.

¶ Archia epigramma in merulam quæ è reti euasit turdis detentis.
 ἀνταῖς σὺν λιγύσῳ καὶ φραγμῶο διωχθεὶς Κίονος φαι ἰερείς κὼλπη ἔδ' υ νεφέλης.
 καὶ τὰς μὲν στωχολοῦ ἀνέκδομ' ὄχμασε δάμωξ, τὸν δὲ μόνον πηκτῶν αἰνὶ μεθίκε λίνω,
 ἔφρα, αἰδοπύλων ἔτρωμ γήφω, ἢ ἀφ' ἀπὸλλω καὶ λιφάει πηνθῶ φροντὶδ' ἔχρει πύγα.

¶ e. Testudo fit magna, in qua millia aliquot turdorum ac merularum includi possint, Varro. ¶ τὰς τε λιγύσῳ εἰς τὰς βίνας ἔχρει τὰ πηράδ, Aristophanes in Auibus, ubi Scholiastes, Merulæ (inquit) cum oua pariunt, pungunt ea, quamobrem aucupes pennas eis inferunt, ut rostra pennarum mollitie hebetent, uel ne pituita laborent, (ἵνα μὴ κενύξωσι, lego κενύξωσι.) aut iugulatis pennas inferunt, ut ab illis suspensæ ab omnibus conspiciantur.

¶ f. Apud Nicoftratam quidam emi ad cibum iubet, νεπία καὶ κενύξωσι. Κομφάα, carnes merularum, Hefychius.

¶ h. Σὺ κενύξω γ' ἕσπας οὐκ ἔστω ἀπὸ κενύξω, Aristoph. in Auibus, Scaphium (inquit Scholiastes & Suid.) tonsuræ genus est, λερά ἢ γ' ἔστω, ὃ δὲ κενύξω, τὸ πρὸ μετῴτα λεκκο μῦδι.

¶ V E N A T R I X auis (ἀγρεὺς) uenatica & captiosa, colore nigro, merulis affinis est, &c. uide supra post Laniorum historiam.

¶ Est quoddam merularum genus quod CAPRIMVLGVS uocatur, Albertus. Aristoteles magnitudine tantum merulæ caprimulgum confert, ita ut paulò maior sit, alioqui auis nocturna est.

¶ Brabandi

De Merulis diuersis. Lib. III. 583

¶ Brabandi uulgò aues quasdam totas lutei uel aurei coloris, ut audio, *Goldmerles*, hoc est *MERVLA* aureas uocant, uel *OLIMERLES*. Ego hanc auem esse puto quæ obscuris quibusdam Latinis scriptoribus oriolus dicitur, quam Plinius uidetur picorum generi adnumerare, sed ea nigrum colorem in alis habet, non tota aurea est.

¶ Verbanus lacus accolæ Italico sermone *MERVLAM* alpinam nominant auē, merle alpadie, quam nos supra *Caryocatactē* appellauimus; sed merulam torquatā potius sic uocandam conijcio.

¶ Auis quædam Germanis uocatur *Brachvogel* uel *Brachamsel*, id est *MERVLA* nouatium, quod in noualibus agris ferè degat, & circa loca palustria, rostro & cruribus oblongis, corporis reliqui specie uel magnitudine non dissimilis merulæ puto, uide supra in capite de Gallinulis terrestribus.

DE MERVLA TORQVATA.

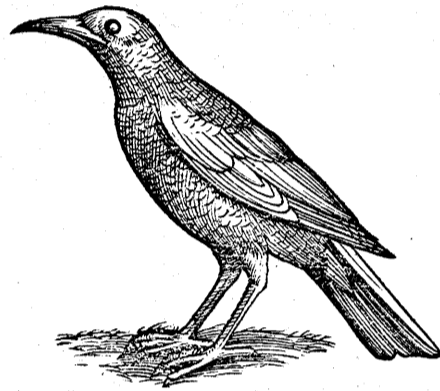

¶ *MERVLAE* tertiã quædam species à Gallis uocatur *merle au collier*. habet enim lineã albam sub gutture uersus pectus: quæ totum eius collum ambit. Hoc genus maximè abundat in ualle Morienna & uallibus Sabaudia, Bellonius. Apud nos etiã circa montes reperitur; & uulgò nominatur *Ringamsel*, hoc est merula torquata; uel *Waldamsel*, id est merula syluatica. Magnitudine ferè & colore turdi est, inter collū & pectus parte prona plumas

habet albas duorum digitorum latitudine, reliqua pars tota inferior varia & maculosa est, nigris in medio pennis, ambitu albis, rostrum inferius subflauum, tota pars superior fusca, alarū pennarū margine extrinseco albicant, præsertim quæ in medio sunt. Auis barbatula est ut turdus. Nomina ei apud nostros diuersa, **Birgamsel/Steinamsel**: hoc est, merula montana, merula saxatilis. **Rosamsel**, quod in syluis uermiculos quærat in fimo equino. **Ruteramsel**, forte quod circa Curiam Rætorum in montibus degat, sed **Birgamsel** uocatur etiam merula fusca non canora, de qua supra in Merula A. Italis quibusdam merulo alpestro.

DE PASSERE SOLITARIO.

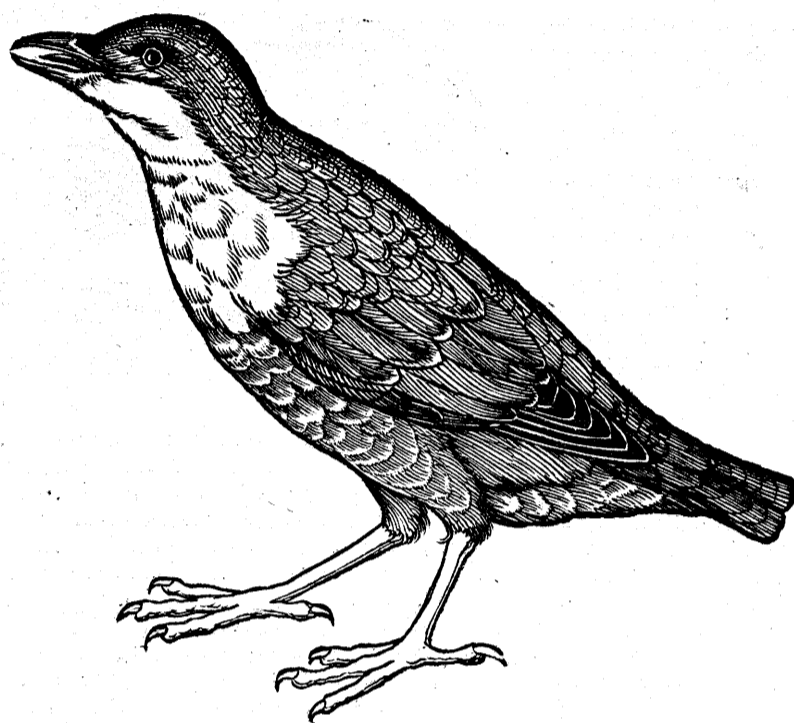
EST etiã ex merularū genere quæ similis nigræ sit, sed fusca colore, & magnitudine paulo minor, uersari hæc in saxis & tectis solita est: nec rostrū rutilum ut merula habet, Aristot. Merula fusca, id est nec nigra nec alba, passer solitarius est à recentioribus dictus, quoniam soliuaga est, & tecticola, & saxicola, Niphus: cuius sententiæ ego quoque astipulor, cōueniunt enim, genus merula, color, magnitudo, & habitatio. Alia, sed huic congener, ut consicio auis est, de merularum & ipsa genere, in saxis habitans, unde petrocossyphus, id est merula saxatilis à Græcis uulgò dicitur, à nostris **Steinöstele**, similiter propter cantū pretiosa, de qua supra in Cyano scripsimus. Est & alia merula fusca, non canora, de qua supra diximus in Merula A. ¶ Passer solitarius circa Tridentū merulus solitarius nominatur. Romani merulum

stercorosum uocant, quia habitat in latrinis antiquis & rimosis, Albertus. Germani nomen Latinum seruant **Passer solitari**, ab Italis nimirum acceptum, in Germania enim hanc auem nasci non puto, sed ex Italia tantum mitti, uel Rætia nobis transalpina, quæ Italiam spectat, circa Larium lacum in dumosis rupibus nidulatur: & solitarius degit, non cū alijs auibus, unde nomen: nec mirum, cum de genere merularum sit, quibus inde nomen quod meræ, id est solæ uolitent. Mediolani & Geneuæ in foro aliquando has aues uendi aiunt magno pretio. Grapaldus imperitè carduelem putat esse passerem solitariū suauiter cantillantem. ¶ Passer solitarius auis est nigra, (fusca,) merula minor, canora: & dicitur solitarius, quia cum nullo sui generis unquam congregatur nisi tempore generationis. Versatur in parietibus, & cum alijs passeribus coniungitur, & cum eis uolat ad passum, eos qui sui generis sunt omnino contemnens, Albertus. Apud eundem falconarius Ferriciderici Imperatoris ad remedia quædam utitur fimo passeris Indici siue solitarij, uel loco eius passeris communis. Vidi ego iuxta Larium lacum passerem solitarium, uel montanum ut uocabant, sicut minam ni fallor: quæ eadem cum merula habebat communia quæ cyanus auis, (cui **Steinöstele**,) nempe rostrum, pedes, & magnitudinē, caput cinereum fere: dorsum, uentrem & pectus cœrulea, (uersus Solem præsertim:) alæ & cauda uno colore nigricabant. ¶ Passer solitarius, *speltig uovelsch*, auis aliquanto grandior passere ac subnigrior, solus per domorum culmina incedens, cantu suaui, Calepinus. ¶ Passer solitarius in tecto, Zipporboded al gug, Psalmo 102. hinc factum puto ut recentiores passeri, quem solitarium cognominant, nomen imposuerint, neque enim apud ueteres reperitur.

DE MERULA AQUATICA.

AVI S hæc à nostris appellatur **Wasseramsel/ Bachamsel**, hoc est merula aquatica uel triualis. Lucarni & circa Verbanum lacum nomen ei folor, uel folun d' aqua, Bellinzona Ierlichirollo. Mense Nouembri aliquando captam & in cibum paratam gustauī, saporis erat mediocris, non admodum grati. Vescitur uermiculis aquaticis, illis præsertim quos nostri uocant **Kerderte**: haud scio an etiam pisciculis. ¶ Eandem aut congenerem esse consicio, quam Turnerus in Alcyone describit, cornicem aquaticam nominās, sturno paulo minorem, & c. cuius uerba recensui supra post Cornicem uariam. Cognata etiã illa uidetur, quam cinclū Turnerus facit, Germani puto **Lyseliser** appellant, cuius effigies inter Motacillas ponetur. ¶ Nostra quidē merula aquatica capite & dorso fuscis est: alis partim nigra, partim cinerea: collo & pectore alba: uentre rubicundo, cum maculis quibusdā albis aut cinereis, cruribus roseis, cauda nigra rostrum

roſtro nō longiore ſerè quàm merularum, nigro; ſidipes. ¶ Caterum Eberus & Peucerus etiam palmipedem auem, minimam in mergorum genere, quam urinatricem ueterum eſſe putant, Germanicè interpretantur *Waſſeramſel* & *Schwarzrüchelin*, id eſt merulam aquaticam & mergulum nigrum. ¶ Georg. Agricola merulam interpretatur *Amſſel* & *Sehamſſel*, merulam quamdam marinam uel maritimam quoq; reperiri inſinuans.

¶ METHYDRIDES, *Μέθυδριδες*, parua quaedam aues, Heſych. & Varinus.

DE MILIARIA.

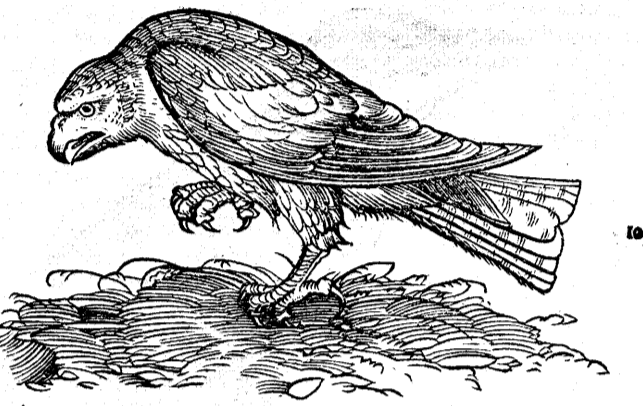
MILIARIAE à cibo dicuntur, quòd milio fiant pingues, Varro de lingua Lat. In ornithone præter alias aues quidam alunt miliarias ac coturnices, quæ pingues uaneunt carè, Idem de re ruſt. Coturnix eſt auis miliaris, hoc eſt milio ut plurimum uelicitur, Al. Mundella, & fanè licebit coturnicem hoc modo miliariam dicere, ſi adiectiuè accipias: ſi uerò ſubſtantiuè, miliaris nomen eſt auis à coturnice diuerſæ, Varrone, ut iam recitaui, diſtinguente: quæ nimirum præ cæteris auibus milio maxime ſarciri ſoleat: ut quæ hortulanus uulgo ab Italis hodie nūcupatur, ortelano, hanc enim alaudæ non diſſimilem eſſe audio, etiam colore, minorem, autumno captam per menſem milio ali, & mirè pingueſcere. Ruellius linariam auem uulgo dictam, miliariam facit, de qua in L. Elemento nobis ſcriptum eſt. ¶ Vuottonus an eadem ſit auis miliaria cum cenchræmo dubitat: ego planè diuerſas puto, quanquam & cenchræmus apud Græcos ab eadem fruge nomen inueniſſe uideatur: ſed alij cynchræmum ſcribunt, &c. Diuerſa etiam cenchræ eſt, nempe tinnunculus accipiter, *κρυπετός*: nimirum à uarietate punctorum milij inſtar, cenchræta uerò auium aquaticarum genus milio inſecatam capitur, Vide in Accipitre tinnunculo h. ¶ Eubulus inter ſtrutharia hoc eſt auiculas nominat acanthylides, bitacos, ſpinia, & *καρχηδίας*: à recto *καρχηδίας*, quæ forte eadem miliaria Latinarum fuerit, quanquam ſic etiam ſcripta hæc uox alibi tinnunculū ſignificet, qui tamen cum parua auis non ſit, non poteſt apud Eubulum intelligi.

DE MILVO.

A.

MILVVM Plinius ex accipitrum genere eſſe ſcribit. Vocatur & Miluius. ¶ Daah, *דאח* & *דאח* aiah, noſtrates Iudei interpretantur pro generibus miluorum, & daah miluum ſimpliciter exponunt, aiah uerò miluum rubeum, uulgo *דאחלעו*, noſtri interpretes uulturam reddunt, Chaldaicè *תאפיה* taraphitha dicitur, uidelicet à rapacitate, nam taraph rapere ſignificat, Quidam ex Hebræis ſentiunt aiah à notis inſulis quas inhabitet ſic uocari, *אי* enim

Hebraicè insulam significat, אִיִּים
iijm, insula, Paul. Fagius. Aiah,
אִיָּה, Rabino Kimhi auis est quæ
uulgò gaza uel agassa, id est pica
dicitur, Deut. 14. & Leuit. 11. ubi
Chaldeus interpres taraphitha trā
stulit, hoc est uultur: Arabs zeda,
זֵדָה. Persa mar an tih, מַר אֲנִי טִיחַ.
Septuaginta *ικρινογ* & *ικρινα*, id est
miluum. Hieronymus uulturem,
Daiah, דַּיָּה, nomen auis, miluus,
Deuteron. 14. in plurali dauoth,
דַּיָּהוֹת, Esaiæ 34. Munsterus. Daiah
autem Elias Leuita suspicatur di-
ctam ab atrore. Deuter. 14. Chal-
dæus uertit דַּיָּהוֹת, daietha, uel daia
tha. Arabs cheda, חֵדָה. Persa an

diu, אֲנִי טִיחַ, (uox quidem diu, accedit ad Germanicam *wib*.) Septuaginta prætereunt. Esaiæ autem
40. *ἰκρίνοι* (aliàs *ἰκρίνοι*, cerui) reddunt pro douoth, דַּיָּהוֹת. Hieronymus miluus. Eodem capite Esaiæ
Kimhi interpretatur uulgari lingua אִילִטִּיל, aultul. (nimirum aultour, quod Gallis est uultur.) R.
Salomon al torisch, אִיל טִיחַ, uulturem interpretatur. Daah, דַּאָה, miluus, auis ob pernecem uola-
tum sic uocata, Munsterus. à uerbo scilicet daah, quod est uolare, hoc nomen in Leuitico cum del-
ta (rectius nimirum,) in Deuteron. cum rho scribitur. Deuteron. 14. Chaldeus uertit bath kane-
pha, בַּת כַּנְפָּה. Arabs gadach, גַּדַּח. Persa mar an daah, מַר אֲנִי דַּאָה. Septuaginta gyys, id est uultur.
Hieronymus miluus. Chaldeus in Leuitico daietha, item in Deuteron. R. Abraham probat eos
qui uolunt idem esse nomen cum raah, רַאָה. Alhada est auis quæ dicitur miluus, Andr. Bellunen.
¶ Hafida uel chafidah, Hebraicam uocem Thalmudistæ aliqui daiah lebanu, id est miluum album
interpretantur: & sic dictum uolunt quod faciat gratiam siue pietatem cum sodalibus suis, distribu-
do eis cibos, uide in Ciconia A. ¶ Sus uel sis Hebraicè grus exponitur, uel hirundo uel miluus,
ut docui in Equo A. ¶ Anapha, אֲנַפָּה, ueteres Hebraei exponunt genus milui irritabile, quasi de-
ductum nomen sit à uerbo anaph, quod irasci significat, ut etiam Aben Ezra explicat. nostrates Iu-
dæi uulgò *Crapp* / P. Fagius, uide in Ardea A. ¶ Ardrias, burdo & actiros, nescio quæ uocabu-
la, singula Syluatico miluum significant, postremum à Græco *ictinos* corruptum apparet.

¶ Miluus Græcis *ικρινογ* uel *ικρινα* uocatur. Io. Tzetzes. cum de ictino, id est miluo scripisset,
multos hoc nomen ineptè cum ictide (id est uiuerra) confundere subiungit. Harpe auis rapax a-
lijs miluus est, alijs miluo similis auis, alijs alia quædam, uide in Harpe A. Miluus auis est quam uo-
camus harpam, Tzetzes. Harpetos, *ἁρπετός*, miluus est Cretensibus, Varinus & Hefycius. Ari-
stoteles & Plinius harpen à miluo manifestè distinguunt. Miluus hodie à Græcis uulgò *ικρινα* dicitur,
nimirum à lupina rapacitate, Varinus in *ικρινα*. Bellonius tamen licadurum hodie uocari scri-
bit. ¶ Miluus auis Italicè lo nichio, miluio, Scoppa. Nibius corruptè uulgò dicitur, Niphus. 40
Inuenio & nibbio scriptum, & niggo. Poyana quoq; Italicum uocabulum est, quasi pellana, ni fal-
lor, à raptu pullorum, haud scio miluus an bureo potius. ¶ Hispanicè, milano. Miluos quosdam
Hispani regales appellant, Pet. Martyr. ¶ Gallicè milan, & escorffe quoq; Roberto. ¶ Ger-
manicè *Wy* / *Weye*: uel ut Peucerus & Eberus scribunt, *Weiber*. Flandris *Wuwe*. Genus
quoddam milui Saxonice *Nüttelwy* dicitur: Paulus Fagius scribit *Nötelwy* / & miluum rubrum
interpretatur. Vulgus nostrum miluum furem pullorum appellat, *Hünerdieb*. Miluus *Wei*
uel *Hünerarb* / Ge. Agricola. Angli uerò accipitris generi, quem rubetarium esse coniecit Tur-
nerus, à dilaniandis gallinis nomen imposuerunt, hen harroer. Ego circum accipitrem priuatim
gallinis insidiari legisse memini. ¶ Anglicè, a glède, a puttok, a kyte, Turn. ¶ Illyricè, luniak.

¶ De generibus miluorum. Duo miluorum genera noui, maius & minus: maius colore pro-
pmodum ruffo est, apud Anglos frequens, & insigniter rapax. Pueris hoc genus cibum è manibus
in urbibus & oppidis eripere tolet. Alterum genus est minus, nigrius, & urbes rarius frequentans.
Hoc genus ut in Germania sepius, ita in Anglia nunquam me uidisse recorder, Turnerus. Et
rursus in epistola ad me, Miluos tales habemus in Anglia, quales nusquā aliās uidi. Nostrates sunt
Germanicis multo maiores, clamosiores, ad albedinem magis uergentes, & multo rapaciores. Tan-
ta enim est nostrorum miluorum audacia, ut panem pueris, pisces tœminis, & sudaria sepibus, & ui-
rorum manibus eripere audeant. Imò sæpe pileos hominum capitibus, eo tempore, quo nidulan-
tur, ui auferre solent. Miluorum duo sunt genera: alteros tempestate nosira regales, (nimirum *Nö-
telwyen* Germani. Hispani etiam regales quosdam miluos appellant. Niphus regalem aquilā quan-
dam à quibusdam pygargum existimari scribit.) alteros nigros, qui & rebustiores sunt, Belisarius. 60
¶ Alibertus pro ictino perperam habet acrinoz & lartinoz: quod (inquit) paruum genus est mil-
ui, & uocatur apud nos miluus rufus. Ego coniecio illum Germanicam uocem *Lachwy* sic uoluisse
interpretari.

De Miluo. A. B. C. Lib. III. 587

interpretari, quæ sicubi in usu est, cur à risu deriuetur rationem nullam uideo, etiam si *lachen* Germanis ridere significat, quin potius suspicor harpam uel milui genus circa aquas & paludes uersari solitum, quod *Daswy* nostrum uulgius appellat, id est palustrem miluum, alicubi *Lachwy* uocari. paludem enim Germani & *maß* & *lachen*, quasi lacum, appellant. Eodem in loco ubi Aristoteles (de hist. anim. alicubi) habet, *γὰρ τὸ κλάσιν, λέβητιν*, imperitè miluorum generis facit, barbaris quibusdam uel Græcis potius corruptis nominibus utès, sic & pro chlorione aue, habet glaro, & genus milui parui exponit. Corone, id est cornix, occidit tapynū, Aristot. Albertus pro tapyno miluum habet. Nostri nescio quod milui genus uocant *óliwy*. ¶ Aquilam percnopterum ab aiarum notis uel colore dictam, fortè non imperitè ait Albertus miluum esse, Niphus, ego imperitissimè dictum puto. ¶ Astures ex genere infimo aquilarum uel miluorum esse putamus, P. Iouius.

B.

Milui ex accipitrum genere magnitudine differunt, Plinius. Miluus ex accipitrum genere ipsa dem & magnitudine & pennis respondet, Eberus & Peucerus. Buteonem aliqui natura formaq; miluo non dissimilè esse putant. Miluo magnitudo est accipitris, pennæ ruffæ, unguis & rostrum adunca similiter, Albertus, sed alas curuas & non rectas habet, in quo ab illis differt, Author de naturarum. Ictericorum oculi pallidi (*ὀφθαλμοὶ*) & nigri sunt, sicut ictinorū, id est miluorum, Suidas. Miluo uentriculus est feruentior, Aristot. Iecori eius simul & intestino iungitur fel, Aristot. plerisque toto intestino continetur, sicut accipitri, miluo, Plinius. Fel quibusdam dispergitur in hepate, uentre, & intestino inferiore inuoluto primo, ut accipitri & miluo, Albertus. Miluis, ut magnæ partii auium, lien adeò exiguus est, ut propemodum sensum effugiat, Aristot. Aelianus scribit marem miluum non inueniri, &c. Volaterranus Aelianum autorem citans, sed falsò, nam Aelianus 2. 45. de uulturibus hoc scribit, de miluis uerò mox alia quædam.

C.

Oculos miluinos pro acutissimis Politianus dixit. ¶ Miluum quidam conijciunt fictitio nomine dictum à uoce quam ædit, Iugere milui dicuntur cum uocem emittunt, Festus. Accipiter pipat, miluus hiansq; lipit, Author Philomela. ¶ Milui uidentur artè gubernandi docuisse caduæ flexibus, in cælo monstrante natura, quod opus esset in profundo, Plinius. Sunt qui miluum à molli uolatu dictum putent. Rahaph, *רחפ*, motus quidam est, quali scilicet miluus in aère mouetur in motis alis, &c. Munsterus. ¶ Rapacissima & semper famelica hæc auis est, Plinius, carnis uora, Aristot. Insidiatur auibus domesticis, maximeq; pullis gallinacis & anserinis, & quos incautos uiderit, statim rapit. Seclatur etiam cadauera, quare circa coquinas & macella uolitat, ut quid carnis crudæ proijciatur foras, mox rapiat, Albertus & alij. Nullum genus falconum cadaueri insidet sicut faciunt aquilarum & miluorum genera, Albert. Miluus auis est quam uocamus harpam, rapiens pullos gallinarum, Io. Tzetzes. Miluus cubitus (uidetur uox corrupta) cum à nido egreditur, perfectis iam alis, aues magnas uenatur: & cum ualidior fuerit, debiliores tum capit, tandem cum ad summum uigorem peruenit, muscas, culices, ac lumbricos terrestres captat, & tunc fame moritur, Iorath. Fertur etiam uulgo miluum primo anno adeò audacem esse, ut nihil mortuum gustet, secūdo nihil uiuum præ metu, tertio fame mori. Vescuntur & glande aues quædam uncorum unguium, pomisq; multæ, sed quæ carne tantum non uiuunt, excepto miluo, Plinius. In Aegypto palmulis etiam uescuntur, teste Bellonio. ¶ Miluus quadoq; uisus est bibere, sed raro, Aristot. Miluum aiunt ex solis aquis pluuiialibus bibere, eo solum tempore quo pluuia cadit, Io. Tzetzes. Punica malo nunquam eos insidere ferunt, & ne aspectum quidem eius sustinere. Fertur autem, si credere dignum est, uirum quendam amissa uxore, ex qua filiam nomine Siden (side etiam malum punicum significat) susceperat, libidinis affectu in filiã arsisse, illam uerò ne à parente contaminaretur, super materno sepulchro sese iuguiasse, postea uerò dijs hunc casum miseratis, terram de sanguine arborem produxisse: & patrem mutatum in miluum, calamitatis suæ monumenta refugere, nec insidere huic arbori, Oppianus. ¶ Milui hyeme ad loca tepidiora abeunt, si uicina sint: at si remota fuerint, non mutant sedem, sed se ibidem condunt. Iam enim de angustis uallium euolasse, cum primum apparerent, uisi sunt, Sic & hirūdines, Aristot. Miluus de genere unco paucis quibusdam diebus latet, & noctua, Idem. Hybernis mensibus latent, non tamen ante hirundines abeunt, Plin. In Libya circa fontes Nili milui & hirundines perennant, Herodotus libro 2. id est non recedunt inde per hyemem, quod regio admodum calida sit. Accidit in quadam sylua superioris Germaniæ, ubi incisa quercus putrida, inuenta est plena hirundinibus, & fuit multus puluis ligni putrefacti in quercu, & similiter uisum est de miluis, miluus enim ad breue tempus latet, ita ut multi ipsum latere nesciant. Aues sua tempora norunt, quando scilicet ad calida loca festinantes, rigorem hyemis debeant declinare, et principio ueris ad regiones solitas redire. Vnde scriptum est, Miluus non apparet nisi in æstate, sicut nec turtur & hirundo. In hyeme namq; manens in nido, uel latent in cauernis arborum, uel ad alia loca calidiora se transferunt, Author Glossæ in Hieremiam. Hyematum Alexandriam hirundines, miluos (quos regales Hispani appellant) ceterasq; uolucres, pontum hyeme adueniente à nostris regionibus Europæis transfuantes, tendere cognouit, Pet. Martyr. Cuculi tempus habent & ipsi ueniendi miluorum scapulis suscepti propter breues & paruos uolatus, ne per longa aeris spacia fatigati deficiant, Isidorus. Milui in Aegypto ni-

dificant dum absunt à nostris regionibus, & illic adeò mansueti sunt, ut ad fenestras usq; domuum aduolent, & dactylis pascantur. Aestate in Europam transeunt, ut Solis æstus declinet, Bellonius. ¶ Pariunt milui bina magna ex parte: interdum tamē & terna, totidemq; excludunt pullos, sed qui ætolius nuncupatur, uel quaternos aliquando excludit, Aristot. Sed Plinius 10. 60. ægolius legit, quod est ulula, non ætolius. Singulos ferē parit, nunquam plus ternos, is qui ægolius uocatur quaternos, Plinius ibidem: cuius loci lectionem nos ex Aristotele sic restituumus, Miluus binos ferē parit, nunquam plus ternos, &c. Vicenis diebus incubat, Aristot. & Plinius. Milui rhamnū nidis suis imponunt ceu falcinationis remedium, (uel nescio contra quas noxas,) Aelianus. ¶ Traduntur à solstitijs affici podagra, Plin. Arthritica auis est & podagrica, ideoq; timida: & laterali quando, circa solstitia frequētius, quod tunc morbo (podagra) magis obnoxia sit, Albertus. Certo 10 anni tempore magnum in pedibus dolorem patitur, Oppianus.

D.

Impudentissimi omnium milui sunt, qui etiam ad hominum usq; manus prouolant, Oppianus. Buteones paulò minus audaces miluis sunt, remotius enim à domibus prædantur, Stumpfius. Viribus & audacia defuitur miluus, nisi quòd pullis domesticis insidiatur, Albertus. Aquilæ quædam non solum aues uiuas, sed etiam mortuas degustant: & hæc declinant ad naturam & ignobilitatem miluorum, Albertus. Miluus audax est in paruis, timidus in magnis, fugatur à nido, quamuis triplo maior illo, Author de nat. rerum. Primo ætatis suæ anno animosior esse fertur, deinde paulatim timidior fieri, ita ut tertio anno etiam fame intereat, uide supra in C. ¶ Notandum in miluis, nihil eos unquam esculenti rapere ex funerum ferculis, nec Olympiæ ex ara, ac ne ferentium quidem manibus, nisi lugubri municipiorum immolantium ostento, Plinius. Miluus in rapinas faciendas eminentissimus si superior exiterit, carnes è macello rapacissime aufert: ex Olympiæ tamen aris (de carnibus Ioui sacrificatis, in Græco legitur, nulla Olympiæ mentione) eas nunquam attingit, Aelianus. Meminit & Pausanias in Eliacis: & Aristoteles in Mirabilibus, Miluos (inquit) esse aiunt in Elide, qui carnes ab illis qui per forū gerunt rapiant, sacrificatis uerò abstineant. ¶ Cū harpa miluus amicitiam seruat, Aristot. & Aelianus. Communes inimicitia harpæ & miluo contra triorchin, Plinius. Habent & cuculi ueniendi tempus miluorum scapulis suscepti, propter breues & paruos uolatus, ne per longa æris spatia fatigati deficiant, Isidorus. Vulpem & miluum inimicitias exercere aiunt: forte quia ambo rapiunt gallinas, Stumpfius. Miluus cum coruo disidet, eripit enim miluus à coruo quicquid tenet, ut qui & unguibus sit præstantior, & uolatu, ita fit, ut 30 eos quoq; uictus ratio faciat inimicos, Aristot. plura leges in Coruo D. Gallus cum cantu suo terreat leones, & basiliscos exanimet metu, miluum tamen timet, Aelianus. Gallus contra serpentes & miluos pro gallinis dimicat.

E.

Milui capiuntur ut accipitres: lege in Accipitre E. Quomodo irretiantur milui & aquilæ, & aliæ aues quæ cadauera appetunt, Crescentensis præscribit 10. 22. Miluorum uenationem primus demonstrauit Alfonso rex Neapolitanus patrum nostrorum memoria, cõmissa in aere falconum (magnorum accipitrum & falconum, Volaterranus) cum eis pugna, Niphus. Volatilis aucupij (per accipitres & falcones) studium hodie flagrantissimum est, ita ut nec ardea nec milui intra nubes conditi, euadere humanas manus possint, Budæus. Milui nigri regalibus uulgo dictis robustiores sunt, ut quamuis etiam ad terrā usq; capti, & à sacris falconibusq; circumacti, per aëra descendunt, à falconum tamen manibus quandoq; euadant. Capiuntur autem præcipuè à sacris qui bini se inuicem iuuant, Belisarius. ¶ Coruorum & miluorum pulli apud Indos quomodo cicurentur & instituantur ad prædam hominibus adferendam, leges in Aquila E. ex Aeliano. ¶ Milui olim ueris ineuntis signum erant: uide infra in Proverbio, Prouolui ad miluos. ¶ Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, ut & aliarum quæ cadaueribus uescuntur, uulturum, miluorum, &c. Niphus. Milui ludentes & spatiantes in aëre, alter cum altero uolando, significant calorem, siccitatem, ærisq; serenitatem, Gratarolus. ¶ Reptilia abiguntur si milui fimus cum styra race suffiatur, Florentinus in Geoponicis.

F.

Auicenna miluinam carnē crassam esse scribit: & alibi, duræ carnis. ¶ Miluus in sacris Deut. 14. & Leuit. 11. cibo interdicitur. Moses in Lege miluum inter alias aues rapaces mensis Hebræorum abdicauit, inuens (ut Barnabas exponit) non oportere cõiungi uel assimilari hominibus illis, qui non labore ac sudore uictum comparant, sed rapto & iniquitate uiuunt, Clemens Stromat. 6. & Pædagogi 3.

G.

Surculus ex nido milui puluino subiectus dolentis caput prodest, Plinius & Marcellus. Ceruicis neruis & opisthotono ex milui nido furculus uitis adalligatus auxiliari dicitur, Plinius. De miluo quidam affirmant, si inueterato tritoq; quantū tres digiti capiant bibatur ex aqua, podagram sanari, aut si pedes sanguine miluino aut palumborum urtica trita permixta illinantur: uel pennis eorum cum primum nascuntur tritis cum urtica, Plinius & Marcellus. Milui caput aiunt podagricos iuuare, si quis eius siccari absq; pennis, quantum tribus digitis capitur, ex aqua biberit, Galenus ad Pisonem.

De Miluo. H. a. b. c. Lib. III. 589

ad Pisonem. (& Aegineta lib. 7. in Εσφαδα.) Ad comitalem, Miluum in olla cremato uiuentem, cineremq; propinato, & sanabis, Galenus Parabulum. 2. 3. ¶ Milui iecur ad inunctiones oculorum uitiorum laudatur, Plinius ut quidam citant. Ad comitales praedicatur iecur milui deuoratum, Plin. Ad comitalem, Milui iecur exustum & tritum ex aqua potui dato, Galenus Parabulum 2. 3. Aridum tribus obolis in aquae mulsae cyathis tribus potum opisthotonos fieri prohibet, Plinius. ¶ Qui in Venerem infirmior erit, testiculos millonis (miluum uel buteonem uidetur intelligere. uide in Buteone G.) ex aqua fontana quae perennis est, cum melle decoctis edat ieiunus per triduum, statim remediabitur, Maerel. Fimus miluorum articulorum doloribus illinitur, Plin.

H. a. Miluus dicitur quasi mollis auis, scilicet uiribus & uolatu, Isidorus. quidam fictum hoc nomen ab eius uoce putant. ¶ Ικλυθ legitur media producta in Auis Aristophanis. Saepē proparoxytona haec uox mihi reperta est; saepe etiam penansflexa. Eustathius in Iliados rho, Ictinum inquit uiri nomen esse, quod similiter ut auis nomen & scribatur & penansflexatur. Ικλυθ, significat autem quam Graeci uulgo lupam uocant, παρὰ τὸ ἰκλυθαι. Plato proparoxytonum facit, ut Aristophanes quoque in hoc senario ἰκλυθαι παρὰ τὸ ἰκλυθαι, &c. Varinus, sic & Clemēs tertio Paedagogi ἰκλυθαι nominat à recto ἰκλυθ. Ικλυθ penansflexum, apud Pausaniā in multitudinis numero. Ικλυθ, ἰκλυθ, Pergæis, Hefychius. Harpe etiam & harpetos nonnullis miluum significat: uide in A. Βελυθ, ἰκλυθ, miluus Lydis, Hefychius. Itali & Hispani hodie genus miluorum infirmius regales nominant, Δικλυθ, miluus apud Lacones, Hefychius & Varinus. Sunt & δικλυθ semel Herodoto nominata, quadrupedes uiuiparæ, ut consicō, de quibus alibi diximus. ἰκλυθ, miluus, Hefych. & Varinus. Καρυθ, ἰκλυθ (Varinus s. duplici scribit) miluus, Idē. Item κλυθ apud eosdem. ¶ Albertus episcopus laudem auem genus milui temere interpretatur, & tympanum genus milui parui.

¶ Epithera. Rapidissima uolucris miluius, Ouidius 2. Metamor. Hinc propē summa rapax miluus in astra uolat, Martialis. Raptor ab aethere miluus, Politianus. Ικλυθ παρὰ τὸ ἰκλυθαι, Aristophanes ut citat Varinus.

¶ Miluus de homine rapaci dicitur per translationem. Plaut. Rud. Vidi petere miluiū, etiam quum nihil auferret tamen. Idem Penul. Tene sis me arctē mea uoluptas, malē ego metuo miluos, Mala ista bestia est, ne fortē me auferat, pullum tuum. ¶ Miluinus, adiectiuum, quod milui est. Madida quae mihi apposita mensam miluinam suggerant, Plautus Menæh. Miluinus pullus, pertranslat. Cicero ad Q. Fratrem. Hieracites gemma alternat tota, miluinis nigricans ueluti plumis, Plinius. Aquilinus, quod ad aquilam pertinet, aut quod est aquilæ simile. An tu inuenire postulas quenquam cocum, Nisi sit miluinis, aut aquilinis unguis? Plautus Pseud. id est rapacibus.

¶ Miluina, genus tibiae acutissimi soni, Festus.

¶ Pes miluinus herba à Columella in usum colligi & reponi iubetur, sed qualis sit nō explicuit. Ruellius cornu ceruinum hodie uocatum eandem suspicatur. Nam extremum folij in articulo aut milui pedem articulatur. Nos cornu ceruinum supra coronopodem interpretati sumus in Cornice. Pes milui herba alio nomine pepanus dicta, folia habet diuisa satis & subalbida, cum flore & capitulo oblongo sicut cauda animalis, Syluaticus, sed alia est Plinij pepanus, buglosi folio, pulmonaria Latine dicta, &c. Aliqui dicunt sinonum esse pedem milui, alij alexadrum (olusatrum.) sed falsō utriq; nam pes milui seu pepanus folia satis maiora & pinguiora habet, & flores à floribus sinonis satis differentes, multos, albos, & simul coniunctos in summo caule, apparentes instar caudae felis; folia ut Valeriana. Sinonum uerō floret sicut petroselinum commune, &c. Syluaticus cap. 648. Pes milui similis est aro folijs, nisi quod aron folia cornuta fert, pes milui uaria, Obscurus quidam in Synonymis medicinalibus. Pes milui, id est cetrach, Idem. ¶ Hieracium minus rura nostra alicubi uocant wyenschwantz, hoc est caudam milui.

¶ Ictinus cognominatur quartum genus lupi, à rapacitate nimirum, ut secundum etiam circus. sunt enim hæ aues rapaces. ¶ Auis quae uulgo à nostris Κασσω, id est miluus palustris uocatur, uidetur Aristotelis harpe. ¶ Est & miluus piscis Plinio, qui Graecis Ικλυθ, id est accipiter dicitur, à uolatu, quem representat, harum auium nomina sortitus.

¶ Propria. Audit cum magno blateras clamore furiscq; Mulius, Horatius lib. 2. Sermonum; ubi Acron legit Miluius, qui parasitus fuerit: Calepinus mulium in eo loco pro mulione accipit. ¶ Milutum pontem Subliciam interpretatur Hermolaus Barbarus. ¶ Ικλυθ, nomen proprium, Suidas. ¶ Ictinus, Ικλυθ, Eleusine Cereris phanum mysticum apparuit, Strabo lib. 9. meminit huius opificis Eustathius quoque, & Graecè Ικλυθ penansflexum scribi docet. Parthenon, id est Mineruae templum fuit sanum ad Acropolin curante Pericle conditum, ab Ictino architecto, ut est apud Strabonem. Ictini meminit & Vitruuius, Hermolaus.

¶ b. Quod si omni tempore similes miluū sunt stymphalides atq; aquilis, aues mihi uidentur Arabicae, Pausanias in Arcadicis. Caranances usus ad amatoria tantum, electa est ad hunc usum coniectura, quoniam arefcens contraheret se ad speciem unguium milui exanimati, Plinius.

¶ c. Επὶ τοῖσι ἰκλυθαι καλεῖται ἀλιεῖς καὶ γύπτες; οὐχ ἄρα τὸ ἰκλυθαι αὐτῶν οὐχ ἰκλυθαι ἀρπάζει; Aristophanes in Auis. Solent milui (si ἰκλυθ) si quid incustoditum fuerit & rapere, & cum rapuerint in eum aliquem locum secedere priusquam deprehendantur, Xenophon in Hipparch. Miluus in

gyrum uolat, subitoq; se demittit cum in gallinas aut columbas inuolat. Dicitq; per aera gyros Miluus, Ouidius Eleg. 2. 6. ¶ Miluus thryon comedit, Philes; tanquam remedium scilicet aduersus aliquos morbos.

¶ e. Quia non rete accipiri tenditur, neq; miluio, Qui male faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur, Terentius in Phormione. Sunt autem uerba Parasiti, qui sibi non metuit insidias aut uim ab eo, qui eam faceret maiore suo periculo, quam alieno. Aues capiuntur uel gulae gratia, uel delectationis. tale nihil in miluo aut accipitre, qui ad cibum non expetuntur, quosq; nemo alere tulle, quia sunt nimis edaces; nemo habere cupit, quia malefici. Ideo autem tutiores sunt, quia in illis & fructus perditur, & opera luditur.

¶ h. Ut sibi liceret miluuium uadaries, Plautus Aulularia. ¶ Arbor erit anima scilicet e corpore migras apud Platonē, illius qui nutritioni deditus die noctuq; torpuerit: miluus, qui raptu uiuet per concupiscentia, Caelius. *Ὁ γὰρ οἶμαι γένεθαι τὴν γῆρα μεταπέμψασθαι ἀμφὶ γῆρα καὶ λογισμῶν τοῦ πρὸς ἑαυτῷ μὲν οὐδὲν ὄντος ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίου ἢ χροματικῆς, ἀμφὶν ἡμῶν, ἐχρηστικῆς τε ἀμα καὶ ἀφίστητος.* Suidas in *Ἰσίδω*. ex auctore incerto: in eum qui rationem uiuendi in senectute immutat ut uidetur. ¶ De patre Sides puellae in miluum mutato, uide supra in c. ¶ *Ἐν γὰρ τῇ ἑστία τῇ ὀρνίθει, καὶ ἐν ἰσίδω ἐν ἑστία,* Aristophanes in Auibus. ¶ Vescuntur & glande in hoc genere (uncos ungues habentiu auium) pomisq; multa, sed quae carne tantum non uiuunt, excepto miluo: quod ipsum in augurijs dirum est, Plinius. Miluij qui potissimum inter aues gaudent rapinis, sacrificantes in Olympia nulla afficiunt iniuria. Sin autem aliquando rapiantur a miluijs intestina aut carnes, signum inauspicatum sacrificati putatur oblatum, Pausanias in Eliacis, uide in d. supra. C. Valerio, M. Herennio Coffi, miluus in aede Apollinis Romae comprehensus est, Iul. Obsequens. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, ut & aliaru quae cadaueribus uescuntur, uulturū, miluorum, &c. Niphus. Miluus diri malig; ominis, semperq; infortunia praemonstrare creditus, Alexander ab Alex.

¶ Prouerbia. Quantum non miluus oberret; prouerbialis est hyperbole, de homine supra modum locuplete, cui tantum sit agrorum quantum nec miluus peruolet. Persius de Vectidio: Diuea arat Curibus, quantum non miluus oberret. Id imitatus Iuuenalis Saryra nona: Tot miluis, inquit, intra tua pascua lassis, Erasmus. Quantum non miluus oberret, Persius dixit: uel secundum prouerbium, quo dici solet, Quantum non milui uolant; uel *ὑπερβολικῶς* ex prouerbio, tantam dicit regionem, quam uolans miluus circumire non possit, Haec uetus Persij interpretis. ¶ Milui & columba miluio, *παροῦμαι ἐκ τῆς ἀδωλείας*, pro summa discordia & naturali impotentia: primum quod aduersum animal columbae sit miluius; deinde quia columba nulli alij succubere dicitur, quam cui semel se iunxit, ut inquit Porphyrio interpretis, & copiosius enarrat Plinius. ¶ Non rete accipiri tenditur, neq; miluio, uide superius in e. ¶ Prouoluitur ad miluios, *προουλοῦσθαι ἰσίδω*, id est, Adorat miluuium. Initio ueris prodeunt miluij, quare lati tenues quod iam hyeme sint leuati, prouoluuntur, eosq; uelut adorant. Accommodari potest in eos qui noua spe gestiunt. Suidas prouerbij loco commemorat. Item Iuuenalis, Durate atq; expectate cicadas. Sumptum est autem ex Auibus Aristophanis *προουλοῦσθαι τοῖς ἰσίδω*, causam adscribit interpretis, docens quatuor partes anni per aues denunciari hominibus, uer attribuit miluis, Erasmus. *ἰσίδω ἐν τῇ ἑστία καὶ ἰσίδω ἰσίδω, καὶ κατὰ τὴν γῆρα τῆς βασιλείας, προουλοῦσθαι τοῖς ἰσίδω*, Aristophanes in Auibus. ubi Scholiafies, Ineunte uere (inquit) apud Graecos miluus apparet, ad cuius conspectum latati homines, tanquam certum hyemis exactae signum, in genua ceu adorantes procidebant, sicuti reges adorantur, itaq; ictinum regem olim fuisse fingit. Sed hic honos temporis mutationi potius quam aui habebatur. Et rursus in eadem fabula Aristophanes, *ἰσίδω αὐτὸς ἰσίδω (καὶ ἐν τῇ ἑστία) ἰσίδω*.

- ¶ Emblemata Alciati, in scriptum Aemulatio impar. Et praedae partem saepe cadentis habet.
- ¶ Eiusdem aliud, sub lemmate Male parta, male dilabuntur.
- ¶ Miluus edax, nimiae quem nausea torserat escae, Hei mihi mater ait uiscera ab ore fluunt.
- ¶ Illa autem, quid fles? cur haec tua uiscera credas, Qui raptu uiuens sola aliena uomis?

DE MOLLICIPITE.

MOLLICEPS (Μαλακωκεφαλὴς, à cranei mollitie) eodem in loco semper sibi statuit sedem, atque ibidem capitur. grādi & cartilagineo capite est, magnitudine paulo minor quam turdus, ore firmo, paruo, rotundo, colore totus cinereo, de pes (codices nostri habent *ὄπας*, quod est pedibus ualens) & pennis inualens est. Caput maxime per noctuā, Arist. Molliceps auis ea est, quae Lutetia uocatur vn gros bec, à magnitudine rostri, à qua etiamnum in monte Atho nomen sortitur: & alibi in Gallia vn pinson royal, id est fringilla regalis, dorso cinereo, quemadmodū & uenatica dicta auis, Bellonius in Singularibus. Coccothrausta nostro si color conueniret totus cinereus, molliceps uideri posset. ¶ Longolius mollicipitem esse putauit auem illam quam nos supra rusticulum minorem uocauimus, em *Ἰστὶν* quem Eberus etiam & Peucerus sequuntur, ego minime probo. ¶ Turnerus auis illius quam nos lanium appellauimus, & Germani uocant em *Ἰστὶν* mōder.

De Motacillis. Lib. III. 591

motacilla genus unum mollicipitem esse conijcit. mihi quidem secus uidetur. Lanios nostros ipse tyranos uocat communi uocabulo, præcipue uerò minimum ex eis, crista rutila insignem, Aristoteles tyrannum esse arbitratur, maximum uerò, mollicipitè: qui sturnum (inquit) magnitudine æqua t, colore è cyaneo ad cinereum uergente. Idem de passere magno, ut A. Guarius uocat, scribens, mollicipitis ex Aristotele descriptionē magna ex parte ei conuenire ait. ¶ Gallinæcos pugnaces fieri aiunt apud Alexandriam ex ouis quibus aues M O N O S I R I bis aut ter incubarint, Cælius.

DE MOTACILLIS, ID EST CAUDAM MOTI- tantibus diuersis auibus: & primum quædam in genere.

MOTACILLAE nomen auibus diuersis conuenire uidetur, cum plures sint quæ caudam irrequietè motitant. Græca aliqui transferentes, cinclum motacillam uerterunt, alij sifopygida, alij iynge, nos non solum de Græcis istis diuersis siue diuersorum, siue unius interdum auis nominibus separarim agemus: sed de alijs quoque aliarum linguarum. ¶ Motacilla dicta est quòd semper moueat caudam, Varro. Motacillæ formiculis pascuntur, Arnobius contra gentes 7. Bacchica auis præstò tibi motacilla paretur, Alciatus de iynge sentiens. ¶ Pleræque caudam mouentes aquaticæ aues sunt, muscis quidem uesci commune omnibus, quamobrem ubi illæ abundant, ut circa aquas & circa pecora, uersari solent.

¶ *Σεισπηγίς*, est passer qui iuxta riuulos aquarum & torrentes inuenitur, cauda semper mobilis, Kiranides. *Κίλις* & *σεισπηγίς*, Hefychius & Varin. Cillere Latine mouere est, unde (& cilia forte dicta: & c) furcilla, quibus frumenta cillentur, Seruius in Georg. 2. Quidam cinclum & sifopygida pro eadem aue accipiunt, ut apud Hefychium & Suidam legimus. Iynge quoque aliqui cum sifopygide confundunt. Iynx auis quæ sifopygis dicitur, Suidas uide in Iynge A. Iynx quæ & cinclis dicitur, caudæ motu insignis auicula, quam & *σεισπηγίδη* ab argumento (*φθρονίμω*) uocamus, Io. Tzetzes 11. 380. Iynge aiunt suis carminibus louem in Ius amorem pellexisse: quare à Iunone in hanc auem conuersam fuisse, quæ sifopygis etiam, à nostris autem motacilla nuncupatur, addit Hefychius cinædion etiam (similiter scilicet à clunium motu, appellatam, Gyraldus. A Syluatico imperite sifogius scribitur, & imperitius merula exponitur. In Lexico Græcolatino etiā *σεισπηγίς* scribitur, idem quod *σεισπηγίς*. *Σεισπηγίς* & *κίλις* nomina sunt Græciæ nostro tempore usitata, colorisufam interpretor *σείρα* τὸ φῶς κίλις ἡ γῆν πηγίς σείρα. Si quis sifopygida cum pennis suis ollæ inclusam cremarit, & puluerem illū mulieri in potu dederit, faciet eam dissolui præ amore & liquefcere. Summus enim & inuictus hic amatorius potus est, Kiranides. ¶ *Ιίδεον*, *יידעון*, uel *ijdeoni*, *יידעון*, Reagum 28. & Deut. 18. R. Salomon ditinum intelligit, qui utitur osse animantis, quod iadu, *יידעון*, uocatur, ita Kimhi etiam, sunt qui motacillā putent. ¶ Motacilla Italicè nominatur la cogiuuarella, codatremola, la codacinciola, cotretola, titipisa, authore Scoppa. Inuenio & couatremola, squafacoa, & balarina, et si hoc postremum aliqui ad motacillam albam priuatim referunt. ¶ Hispanicè pezpitalo, & aguzá nieue, (hoc est auis niuis, ni fallor.) Eadem est, ut conijcio, quæ Venetijs quoque Veciello di neue uocatur, id est auicula niuis, pispissa Siculis per onomatopœiam, hyeme per uicos apparet, nunquam quiescit, cauda semper tremit, colore uario, æqualis passeris aut minor, græcilis. Eandem & Nic. Massa describere uidetur in Epistolis, cuius uerba mox recitabo inter Remedia ex caudatremula ad calculos. ¶ In Gallia Narbonensi guignecue: alibi battemare.

¶ Traguliduntes Arabicè, Græcè safurion, Latine caudatremula: auis est omnium minima, quæ lapidem de renibus & uescica expellit, &c. Syluaticus cap. 674. Apparet autem nō caudatremulam uel motacillam hanc auem esse, sed omnino passerem troglodyten Aetij, nam troglodyten corrupe runt in traguliduntes, (uetus interpres Auicennæ adruculudidos habet,) & struthon uel struthion, id est passerem, in safurion, uel safarahun. Et cum Aetius scribar circa sapes & muros uersari, ipsi (imperiti Arabum sectatores) circa piscinas & parietes reddiderunt: & cum caudam erigere dicere debuissent, mouere dixerunt, hinc natus est error, ut motacilla uel caudatremula crederetur. Andreas Bellunenſis apud Auicennam lib. 2. tract. 2. cap. 659. legit safarahun. Recentiores authores celebrant inter calculi remedia cinerem motacillæ: putamus ex Pauli sententia troglodytē uoluiffe dicere, Alexand. Benedictus. Caudatremulæ cinis in medicina administratur, Nicolaus. ¶ Lapidem educit puluis crematæ auis quæ caudatremula dicitur, Leonellus Fauentinus. Aduersus lithiasin prodest auis quæ caudatremula dicitur, cuius mira uis in atterendo calculo, Ea pennas habet circa dorsum colore auri, (imò, ut Aetius refert, passer troglodytes regulo similis est in multis, nisi quòd in frōte auricolores pennas nō habet, &c.) & in cauda puncta alba. Et quidā putant quòd sit parix. Sed potius uidetur illa quæ uulgò dicitur caudatremula, & præparat sic: Auis hæc cū pennis suis, uel ut aliqui uolunt absq; pennis (Aetius cum pennis) ollæ obstructæ inclusa in furno torretur. Eius pulueris drachma una uel altera datur cum aqua saxifragiæ: aut uino albo generoso, Leonellus Fauentinus. Vide etiam Nic. Florentinum in 5. de cura lapidis, & Montagnanam Confessio 182. Serapionem & Auicennam 18. 3. item in Alauda G. quomodo quæuis auis ad remedia cremari debeat. Inter aues quæ eduntur sunt etiam caudatremulæ, quæ frequentissimè ad nos (Venetias) per hyemem accedunt, Non sunt autem illæ quas medici lapidem in uescica & renibus fran-

gere dicunt, hæ enim rarò ad nos aduolant, inueniuntur tamen aliquando nimirum hyemis tempo-
 re, cum boreales uenti uigent, & sunt paruo corpore, colore cinereo, alis rubro ac nigro hinc inde
 colore distinctis. (Vide superius inter nomina uariarum gentium.) Quare uideant qui has aues ad
 frangendum lapidem ueniantur, ne similitudine decepti in cassum laborent, N. Massa in Epistolis.
 Ad calculum etiã uefica, moracilla genus quod à luteo colore denominatur Germanis, (gal bach-
 stelzen,) in olla uritur pariter cum plumis: tum sanguis ceruinus similiter in olla tostus admiscetur,
 & è uino potente propinatur utiliter, Ex libro Germanico manuscripto. Medici quidam in Gal-
 lia circa Montepessulum, ut audio, ad calculi remedium ipsidam auem (quam alcyonem fluuiatilem
 quidam esse putant) comburunt, arbitror autem illam quoq; caudam mouere, ut & alcyon marina
 fortè mouet, nam cinclus (inquit Aelianus) caudam semper mouet, quemadmodum cerylus (sic uo-
 catur alcyon mas) apud Archilochum. Ego non admodum referre conijcio quænam auis combu-
 ratur: cum cineris prope omnium uis eadem uideri possit, præulerim tamẽ illa auium genera, quæ
 insectis uescuntur, muscis, formicis, &c. Cinis quidem etiam ex alijs quàm plurimis remedijs in ani-
 malium & stirpium genere, ad lithiasin cõmendatur. Plura uide infra inter Passeres in Troglodyte.
 ¶ Arnoldus Villanou, in capite de calculo renum, laudat hanc auem, & ego quoq; mirabi-
 lem eius experientiam uidi, Reperitur autem apud nos frequens æstate ac hyeme, sed æstate non
 uerfarur in ciuitatibus: hyeme uerò ciuitates & piscinas frequentat, Lombardis uulgò caudatremu-
 la, aliquibus beuerina, Author Luminaris maioris.

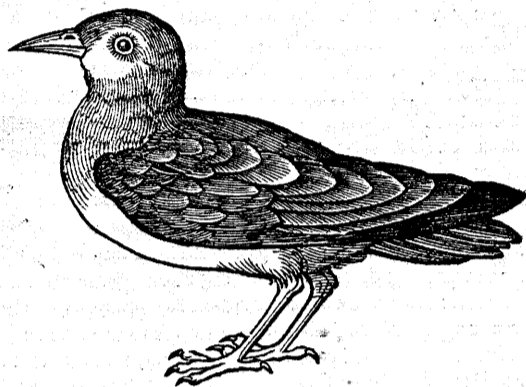
DE CINCLIO.

LA C V S & fluuios petunt iunco, cinclus, albicula (in Græco nihil est quod uoci albicula re-
 spondeat) & tringa: quæ inter minora hæc maiuscula est, turdo enim æquiparatur, omnibus his cau-
 da motitat, Aristot. Et alibi, Cinclus apud mare uitam traducit, is astutus & capi difficilis est, sed
 captus omnium maxime mitescit, Læsus est, & incontinens parte sui posteriore. Suidas quoque
 auem marinam facit cinclum tum in uoce κινκλις, tum in κινκλιος, legendum κινκλιος. Cinclus uo-
 latilis bestia quod posteriore sui parte debilis sit, ideo suapte natura, & per se dicunt non posse nidũ
 fingere, & construere, sed in alienis parere: eamq; ob rem bonorum inopes (qualem Catullus descri-
 bit Furium, cui neq; uillula fuerit, neq; domus, neq; arca, hoc genus homines Græci κινκλιος uocant,
 hoc est expertes penatium, Erasmus) in rusticorum prouerbio cinclos appellari solere, Hæc semper
 caudam mouet, Aelianus & Suidas. Cinclus est auis quæ subinde clunes mouet, quam aliqui α-
 σσινυγία uocant, est autem pertenuis, unde prouerbiũ Cinclio pauperior, Πτωχότερον κινκλιος, quo
 Menander in Thaide usus est, Suidas. Cincalus, κινκλιος, auis est tenuis & minime carnosa, à qua
 factum est prouerbiũ, Mendicior leberide atq; cincalo, Πτωχότερον εὐλειωίδης καὶ κινκλιος, Idem ut
 Erasmus legit, qui hunc Menandri in Thaide uersum esse ait, uidetur autem alpha infertum carmi-
 nis implendi gratia. ¶ Non placet quod aliqui κινκλιος oxytonum scribunt. ¶ Volaterranus
 falsò & sine authore cinclum auiculam esse palmipedem scribit, Idem memoria lapsus Plinio qua-
 dam de cinclo uerba attribuit, quæ Aristotelis sunt. ¶ Iynx auis est, quæ & cinclis dicitur, κινκλιος
 oxytonum, Io, Tzetzes. Eandem aliqui ασσινυγία esse putant, Idem & Helychius. ¶ Ab hac
 aue fit uerbum κινκλιος, quod est κινκλιος, Helychius, Erasmus interpretatur cõmoueri & obstre-
 pere, sed actiue accipiendum uidetur. κινκλιος, σπιδίον, μοχλίδιον, κινκλιος, ἴχθυοποιός, Varin. Cincili-
 aus Aristophanes etiam in Amphiarao meminit: δὸ φραὶ δ' ἔξ ἀκροῦ δὴ κινκλιος, id est, Lumbis cõue-
 to summis, Et, οὐτε κινκλιος ἀνδρὸς προσέβητο: id est, Neq; cincli (pauperis nimirum & infirmi) hominis
 senis, Et in Geralordo, (forte, Gerytade, huius enim nominis fabulam Aristophanis Athenæus ci-
 tat,) κινκλιόταται (κινκλιόταται) γυνῶν, hoc est cinædicum & cæuentem ingrediendi uel saltandi mo-
 dum, Et Autocrates in Tympanistis: ὅτι παύσει θάλασσαν ἀνδρῶν αὐλοῦ νότα κατὰ τὴν ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀνα-
 κρινῶσαι χοροῦν, ἔφασκεν πρὸς ἡγετῆρα, κινκλιος αὐτὸ καὶ τοῦ ἰσχυροῦ τὸ μὲν κινκλιος, τὸ δὲ αὐτὸ εἰς ἀνακρινῶσαι, εἰς κινκλιος
 ἄλλεται, hoc est, Ut gratæ ad tibias puellæ saltitant Leuiter, comasq; iactitãt, manus mouent, Dia-
 na in festo, natibusq; motitant Sursum deorsum sese, ita ut cinclus saltit.

¶ Turnerus cinclum auem Anglicè interpretatur à water swallow, (quasi dicas hirundinem
 aquaticam,) Germanicè ein Steinbeisser, (sed nostri aliam aue, coccothrausten nostrum, Stein-
 beisser appellant.) Auicula (inquit) quam ego cinclum esse puto, galerita paulò maior est, colore in
 tergo nigro, uentre albo, tibijs longis, & rostro neutiquam breui, Vère circa ripas fluminum ualde
 clamosa est & querula, breues & crebros facit uolatus. ¶ Huic Turneri descriptioni cognata ui-
 deri potest merula aquatica nostra: magis uerò illa, quam circa Argentoratum Lyslicher appel-
 lant: quam non similem modo Turneri cinclio, sed prorsus eandem esse conijcio, cuius figuram fe-
 quens pagina cõtinet, De eadem, ni fallor, Eberus quoq; & Peucus sentiunt: similiter enim Ger-
 manicè interpretantur Steinbeisser & Steinbicker, (quasi lithocopon dicas: quod nimirum in
 ripis calculos rostro feriat dum muscas & uermiculos petit.) Magnitudine (inquiunt) rutililla est,
 ex cinereo albicans, caudam mouet, Nostra, cuius iconẽ damus, rostro recto, nigro & longiusculo
 est, uentre albo, pectore cinereo, cauda breui, ita ut eadem alarum longitudo sit, alis dorsoq; fusca,
 cruribus ex ruffo ferè luteis, ut pictura repræsentat, ipsam enim auem non memini uidere.

¶ Βουβλίης,

¶ *Βουκολίης*, cinclus, (*κίχλος* perpe-
ram scribitur,) Hefychius & Varinus,
apparet autem nomen hoc à bucolijs,
id est armentis factū, quod hæc aues pe-
cora ferè sequantur, propter muscas ni-
mirum, nam & apud nos genus mota-
cillarum unū esse audio, quod à bobus
Xinderchwyffer appelletur. ¶ *Κίχλος*,
avis quædam marina, Suidas & Vari-
nus, eadem cinelo nimirū. In Cotyis
Thracum regis conuiuio apud Athe-
næum nominatur cygni, grues, *κίχλοι*,
κίχλοι legerim. ¶ *Κικλισμός*, *Βραχίαι*
(*κίχλο*) *σικωκίς κίχλος*, à cinelo animali, Ga-
lenus in Glosis in Hippoc. *Κίχλις* ia-
nua est biforis uel bialuis, &c. Varin.

DE CERCIONE.

20 IN India avis ad sturni magnitudinem accedens, uarijs coloribus picta, nascitur, quæ & huma-
nam uocem effingit, & psittacis uocalior, & maiore est docilitate & ingenio, non tamen humanum
uicium æquo animo sustinet, sed libertatis desiderio famem potius quam seruitutem cibis refertam
amplectitur. Vrbes quas Alexander in India excitauit, ideo cercionem appellant, quod similiter
caudam (Græci *κέρκιον* uocant) atque cinclus mouet, Aelian. Græcè *κέρκιον* scribitur per iōta acu-
tum in penultima, *κέρκινον* uerò cum y. in penultima, oxytonum, nomen uiri est Eustathio.

¶ TRINGA lacus & fluuios petit, caudam motitat, ut etiam cinclus & IVNCO, sed tringa in-
ter minores has maiuscula est, turdo enim æquiparatur, Aristot. Græcè legitur penultima per y.
τρίγγας, tryngas in prima declinatione. ¶ De iuncone scripsi supra in Elemento I.

30 DE MOTACILLA QVAM NOSTRI
albam cognominant.

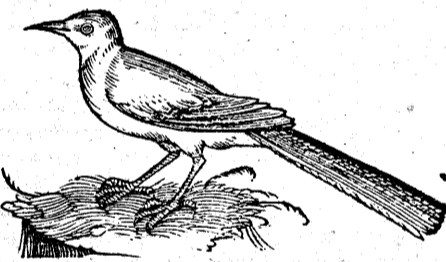
MOTACILLA alba nostra uno nomi-
ne albicula uel albicilla uocari poterit.
Cinclus, iunco, albicula (sed quod huic
nomen in exemplaribus nostris Græ-
cis respondeat nullum est) & tringa, quæ inter mi-
nores has maiuscula est, turdo enim æquiparatur,
Aristot. interprete Gaza. Germanice appellatur

40 ein wisse oder grawe Wasserstelz oder Bach-
stelz: Quiststern, id est alba aut fulca motacilla, à
S. Hildegardi *Degesterz*, uel *Wegesterz*, cuius
temperamentum illa calidum & humidum esse
scribit. A quibusdam *Klosterfreuwe*, id est monialis, ab albi & nigri colorum distinctione. An-
glicè Vuagrale. Italicè balarina, & circa lacum Verbanum geron. Lusitanicè aueloa, quanquam
alij motacillam flauam sic appellare malunt. Sabaudicè colapa. Gallicè circa Monspessulum en-
guane pastre, fortè quia ad pecora quæ pascuntur propius accedit, ut ad hominem quoq; ut audio.

¶ Cuculus aliquando uisus est parere in nido auiculæ aquaticæ, quæ mouens caudam uocatur, Al-
bertus. Aucupes nostri cuculi pullum à motacilla alba aliquando nutritum obseruarunt. ¶ Mo-
50 tacillæ albæ autumno auolant, flauæ non item. ¶ Pecora amare existimatur, quod prope ea, forte
propter muscas, circunuolet. ¶ In cibum etiam uenit, teste Hieron. Trago.

¶ Turnerus in libro de Auiibus Cnipołogon Aristotelis (id est culicilegā interprete Gaza) hæc
autem esse putat. Culicilegam (inquit) esse iudico auiculam, quam aliqui motacillam nuncupant, est
autem illa albo & nigro uariè distincta: cauda longa, quam semper motitat, degit plurimum ad ri-
pas fluminum, ubi muscas captat & uermiculos, quin & aratrum uermiū causa sequitur, quos uer-
sat & exhibet cum gleba aratrum. Sed postea in epistola ad me, Culicilegam Aristotelis (inquit) in
terra Bergensi uidi, tota cinerei ferè coloris est, & speciem habet picis Martij, illa uerò quam culicile-
gam esse putabā, est uariola, nisi fallor. ¶ Culicilega, Germanis *fligenstehet*, differt à motacilla,
Eberus & Peucerus. Vide supra in Culicilega.

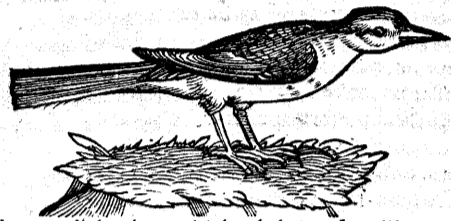
Dd 3

DE MOTACILLA FLAVA.

MOTACILLAE quam flauam à colore uentris imi appellamus, nomina conueniunt quæcumq; superiori, flauæ tantum differentia adiecta. Priuatim tamẽ à Galis nominatur battequeue, nõnullis battelessiue, battemara, Italis cotremula, Sabaudis aufsecue, uel hauffequeue, Turcis belbék. Auis est magnitudine pari maioris, caudam semper mouet, quæ ei bifurcata est, reliquo corpore multò logior, pen nis longioribus octonis condita, quarum duæ extre mæ utrinque tres discretos colores habent, plurimum albi, minus nigri, minimum lutei, interio res uerò, itidem utrinque duæ nigricant cum paucissimo luteo. sunt & pauca in medio breuiora. Rostrum longiusculum, rectum, gracile, nigricat, Cranium mollissimum, Venter albicat cum pau cissimo luteo, qui color initio caudæ infertus intensior est: ut & superius infra orrhopygium color ex luteo & uiridi mixtus spectatur. Caput & dorsum fusca sunt. Pennæ in alis nigricant, in medio per transuersum albicant, præter extremas quæ totæ nigræ sunt. Alæ sunt breues, caput pro portio ne paruum, cruscula fusca. ¶ Motacillas albas autumnò migrare audio, flauas manere. Vtræq; armenta & pecora amant, nimirũ propter muscas quibus uicitant. ¶ Ab accipitre persequente, si euaserint, egregie cantant, tanquam sibi de salute gratulantes. ¶ Cauis nõ includuntur: in hy pocausito tamen uel diæta liberius uolantes ali aliquandiu possunt. ¶ Ad remediũ aduersus cal culum motacilla torretur olle inclusa in furno, ut supra scripsimus in Motacillis in genere. Sunt qui flauam in hoc remedio præferant.

¶ Albertus cum ex Aristotele mouentes caudas aliquot aquaticas aues nominasset, addit: Et sunt apud nos quædam fortissimi uolatus & boni gressus, & uelociter currentes in ripis fluuiorum & maris.

¶ **MOTACILLAE** quædam uulgò *Nyserle* & *Xinderchysser* dicuntur, genus (ni fallor) ab alba & flaua motacilla diuersum: quod & ipsum caudam mouit, & pecora præ ceteris amat, quod muscæ circa ea abundant: colore mixto è fusco & uiridi, ut audio: unde conijcio, eandem forte esse auiculam illam quæ circa Argenteratum *Gickerlin* appellatur. Bucolinè Helychiõ auis eadem quæ cinclus est, bucoliorum scilicet, id est armentorum amans, & caudam quatens. Sunt & budæ auiculæ Oppiano dictæ à bobus, quos subeunt scilicet & circunuolet, uide supra in Elemento 3.

¶ **PRÆNUNCIA** Hirundinum uulgò in Frisia appellatur, *Schwälzen vorbott*, cui cauda semper agitur, caput utrinq; rubet linea medium nigra trãseunte, magnitudo fringilla, sed pedes & cauda longiores. Nidificat in haris nido tignis affixo, pascitur in stercoretis.

¶ Dicuntur & **AUES** quædam Germanicè *Todtensogel*, nescio quam ob causam, nisi forte quod rarius appareant & ferè imminente peste, hæ quoq; caudis mouendis nunquam quiescunt, rubeculæ magnitudine, albicantes circa caudam. Aliqui *Duggenstecher*, id est myiocopos uel myiophagos appellant, solis enim muscis uescuntur. Rostra eis ueluti hirundinum, Augusto & Se ptembri aliquando capiuntur. Sed non degunt circa aquas, ut pleræq; ceteræ motacillæ.

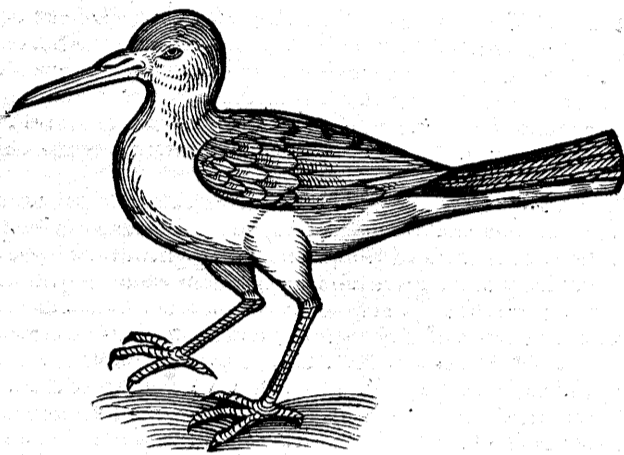
¶ **PHOENICVROS** etiam, *die Hüßrötele*, caudis motitare obseruauimus.

¶ Auis Anglicè dicta **ASNYT**, longo rostro, magnitudine picæ, ut fertur, semper ad aquas consistit, & caudam agitat. Hæc an forte sit tryngas Aristotelis querendum est.

¶ **TREMVLVS** in Regimine Salernitano inter aues bonas & salubres nominatur, cum per dice, phasianò, columba, &c. Arnoldus Villanouanus, Auis est, inquit, quæ solet degere iuxta mare, gallina minor, colore fusco, altè clamans & uelocissimè uolans: & quando ingreditur super terram, cauda eius semper tremat, & super capite plumas habet longas. Non est autè parua illa auis longam habens caudam, quæ à medicis caudatremula nominatur, Hæc ille. Querendum an hæc auis ali quod genus fulicæ sit, utpote cirrhata & circa mare uelociter uolans & clamosa: aut forte uanielli, de quo in v. Elemento scribemus.

DE MOTACILLAE GENERE. CUIVS ICONEM Io. Kentmannus, descriptionem Ge. Fabricius ex Misnia ad me dederunt.

AUIS quæ à Germanis in Misnia *ein Pilwenckgen*, uel *Pilwegichen*, uel *Pilente* nomi natur, caudam sine intermissione mouet, ut motacilla. Primum nomen Germanicũ com positum est à sono uocis, & ab agitatione caudæ: alterũ à quadam similitudine cum anate impositum, quanquam hæc auis palmipes non est, & rostrum longum (molle & colore ci nereum) ac alta crura habet. Eius duo genera sunt, maius & minus. Minus est, cuius picturam in se quente pagina damus, magnitudine merulæ: tergum cinerẽ, uenter albus, alæ & cauda supericre parte

parte cinerea, inferiore cum albo distincta. Flumina colit, & in ripis hac illac uagatur, nidificat & incubat arenis: & aut in iisdem, aut inter saxa, oua ponit, eaq; ut & hirundines ripariae, nullis stipulis aut herba tegit. Supra octo pullos non excludit uno tempore. Vescitur muscis, uermibus, pisciculis: domi uero cum alitur, pane, & malorum putaminibus. In muscis capiendis arte utitur, lento enim suspensioq; gradu accedens, rostro eleuato primum designat, tum captam praedam deglutit. Mansuescit non difficulter, & coclauria ab araneis purgat. Aestate capitur in nalsis, in quas propter escam se immergit; hyeme, peticis glutine (uisco) illitis: pedicis uero e pilis equorum factis, quouis anni tempore. Vocem noctu lachrymantis aut lamentantis instar aedit. A pueris aliquando delectationis causa alitur.

¶ MYTTEX, מוטף, auis quaedam, Hesych. & Varinus.

DE AVIBVS QVAVVM NOMINA N. LITERA INCHOAT.

NER TOS, נטרס, auis apud Aristophanem in Choro auium, quae sit non constat, nec adferunt quicquam scholiastae.

DE NOCTVA.

A.

NOCTVA a tempore noctis dicta quo canit uel uolat, Festus. Quamquam uero multa nocturnarum auium genera sint, haec una tamen praeter ceteris apud Latinos nomen a nocte accepit, ut uespertilio apud Graecos nycteris. Albertus tamen uidetur noctuam ad omnes aues nocturnas generale uocabulum facere. ¶ Hebraicum nomen kos, כוס, noctuam interpretantur, cui finitima est Germanica uox Kuz; alij nycticoracem, alij aliter, uide in Bubone A. ¶ Pro uoce iaanah, יאנא, Leuitici 11. Septuaginta uerterunt glaux, id est noctua; item Deuteron. 14. ubi communis etiam traslatio noctuam habet; alij nycticorax. Munstero iaanah secundum Abraham Iob 39. est auis quae ponit oua sua in terra, & uulgo uocatur struza, id est struthio. ¶ Ianschuph, יאנשופ, omnes Hebraei sentiunt esse auem nocturnam, a iaanaph, (nescheph potius, נשפ) quod crepusculum significat, tum temporis enim apparet, ut Aben Ezra dicit, cum lucem interditur ferre nequeat, nostri (& Septuaginta Leuit. 11.) ibi exponunt, P. Fagius. Munstero Deuter. 14. noctuam. Vide supra in Cygno A. Noctua (ianschuph) & coruus habitabunt in ea, Esaiæ 34. Munstero interprete, hoc est, desolata reddetur. exponunt autem hoc loco etiam Hebraei ianschuph pro nocturna aue. ¶ Tachmas, טאמאס, auis quaedam impura & rapax Leuit. 11. Septuaginta sarum interpretantur, Deuteronomij uero 14. γλαυξ, Hieronymus noctuam, uide in Laro A. Tachmas est nycticorax, sic dictus quod rapiat & spoliet ceteras aues. unde Thargum Hierosolymitanum habet hatuphitha, a rapacitate, hataph (טאפ) enim rapere significat. Idem quoque hamas, Chaldaice dicitur zizia, זיזיא, ab elatis plumis, P. Fagius. ¶ Tinschemet, alijs noctua, alijs aliud animal significat, ut scripsimus in Talpa A. ¶ Lilith interpretantur lamiam, onocentaurum, noctua

Dd 4

tuam, ut annotauimus in Onocentauro, & fortè ululam significat, alludente uocabulo. ¶ Kipod non noctua, nec aliud animal est, ut quidam suspicantur, sed omnino erinaceus. ¶ In trilingui dictionario Munsteri alia etiã noctuæ nomina inuenio: nempe kimus, קימין & kiphupha, קיפופה. ¶ Allakaliki, id est aues nocticulae, Syluaticus, uidetur autè noctuas intelligere. Albertus noctuam halatron inquit Græcè dici, imperitissimè: uidetur autem Persica uel Arabica ea uox esse ex Auicenna. Idem Albertus noctuam & bubonem in Aristotelis de animalibus scriptis non semel confundit.

¶ Noctua Græcè γλαυξ nominatur à glauco oculorum colore, & per onomatopœiam cicca-ba, & cicymis, unde etiam uox κακὴβῆ conficta est apud Aristophanem in Auibus. κακὴ βῆ κακὴ κνίς, Callimachus, ut citat Scholiastes Aristophanis, unde gignendi casus κακὴβῆ. Hinc & cicumē nomen Latinum fortè Gaza finxit, quo nycticoracem interpretatur ex Aristotele. Volunt autem aliqui nycticoracem eandem esse auem cum noctua, ut Isidorus: alij diuersam, ut Albertus & nos quoq;. Nycticorax noctua est: multi bubonem esse contendunt, sunt etiam qui adserunt esse orientalem auem, quæ nocturnus coruus appelletur, Eucherius. κακὴβῆ, noctua, Hesyech, malim κακὴβῆ. κακὴβῆ, γλαυξ, lidem. κακὴβῆ, noctua, Hesyech, & Varinus, hodie etiam uulgo Græcis κακὴβῆ dicitur. Homerus noctuam à dijs chalcidem dici scribit, nimirū quod eius pennæ æs colore referant: ab hominibus cymindin. χαλκίδ' α κακὴβῆ δεισιδύτης δὲ κνίμνδῃ, Homerus Iliad. e. accedit autem cymindis uox ad cicymis. Vide in Cymindide inter accipitres. ¶ βῆφοι, noctua apud Symeonem Sethi, uide in Bubone A. τντῶ, noctua, Hesyech, & Varinus, per onomatopœiam ut conijcio: fortè à uoce tutu, ut Plaurus habet. κακὴβῆ, noctua, uel daemones, idola, lidem. Σιγῶ alij noctuam, alij picam aut accipitrem interpretantur, lidem. ¶ Glafus (glaux potius) auis Palladi sacra, coronam in capite pennatam habet, oculos ut nycticorax magnos, in agris degit, Kiranides, ¶ Fr. Alunus noctuam Italicè interpretatur nottola, bubonem uerò ciuetta, nescio quàm rectè. Ego bubonis alia Italica nomina suo loco attuli, ciuettam non aliam quàm noctuam arbitror. Scribunt alij ziuetta, zueta, ziguetta, & magnæ paruaq; differentiam addunt, à sexu nimirum petitam, ut sit in genere unguis, nam & alteram quæ chio ab ipsis dicitur, & noctua minor est, similiter in maiorem minoremq; distinguunt. Gimus & gimeta quoq; apud Crescentensem 10. 16. non alia mihi uidetur auis quàm noctua maior & minor. ¶ Noctua Hispanis appellatur lechúza, Lusitanis mocho. ¶ Gallis hibou, & chathuant, ut Rob. Stephano placet, nisi is potius bubo est, noctua uerò circa Lugdunū nominatur siuette, alibi chouette, fouette, zoetta Auimione, & cheueche quoq; ni fallor, alicubi. ¶ Germanis Kus, uoce Hispanicæ finitima. Alij pleriq;, ut Turnerus, Ge. Agricola, Eberus & Peucerus, noctuam Germanicè interpretantur em Eul/ Nachtoul/ Schleireul/ Strockeul/ Steineul, quæ quidem uocabula omnia ululae potius mihi tribuenda uidentur. ¶ Anglis an owl, or an howlet; Turnero interprete. ¶ Illyrijs kalus, uel kalas. ¶ Polonis szowa. ¶ Turcis baigús.

¶ Noctuarum quatuor sunt genera, Vnum, cui pluma aurium modo eminet, quod maximum est, & asio uocatur, (órus Græcis.) Alterum eximij candoris in gutture & uentre, alioqui candidis & luteis maculis alternis distinctum. Tertium paruum, quo (ut etiam quarto) aucupes uenantur aues. Quartum minus illo, quod in rupibus saxisque uersatur, hoc, sicut & tertium, cinereis & candidis maculis uariat, item alternis, Ge. Agricola. Auis Kus uel Künzlin apud nos dicta, magnitudine turturis est, quæ à Gallia cisalpina & locis circa Mediolanum ad nos adfertur, tetradrachmi ferè in singulas pretio: colore subflauo, oculis elegãtib; claris, noctu musculos uenatur, aucupijis quaesita. ¶ Noctuam auritam (ein D. Kus) audio uocari auem paulò minorem, sed longiorè, ulula cõmuni, subruffam, circa oculos albicantem: oculis nigris, ambitu flauo, cruribus ad imum usq; pluma interis. Hanc ortum uel asionem esse dixerim. ¶ Noctuarum generis est etiam Steinfus, id est saxatilis noctua dicta auis, (eadè forte illi quam Eberus & Peucerus Steineul uocant: qui hanc scopem esse conijciunt; quod nõ placet, cum scopus auritus sit.) Magnitudo ei columbæ: crura & digitum pedum hirsuta plumis albidis. imi tamen digitum ad terram nudi sunt, ungues nigri, adunci. Color ei tota parte pronus fuscus, modico ruffo permixtus, albicãtib; maculis distinctus, caput ad reliquam magnitudinem prægrande, iris oculorum flaua & oculi magni, rostrum breuissimum, aquilinum, quæ pleraq; cum alijs noctuini generis auibus communia habet. In aue extincta rostrum superius rubebat, cum prius non uideretur rubere. Inter oculos & rostrum pennula quædam ceu pili aut barbulae rigent. in uentre plus albidum habet quàm cæteris partibus. In montanis & saxosis locis eam uersari puto, ideoq; ad frigus cauendum plumas cruribus digitisque induisse, (nam aliæ noctuæ non sunt hirsutis pedibus, colore ruffo è fusco) sicut & lagopodes & aliæ quædã. Speciem eius sequens pagina continet. Italicis noctuis saxatiles istas nostras similes esse audio, sed minus alacres, interdum ferè cacas. ¶ Adferuntur & ex inferiore Germania noctuæ quædã, Niederländisch Kuszen. ¶ Querendum an scõpes sint minimæ in noctuarū genere, aurita, quas nostri paruas noctuas Italicis uocant, (Eiame frembde oder Welsche Künzle/ Köpple,) Itali chus uel zus in agro Patavino, alibi chio per onomatopœiam, quod noctu talem ædat uocem, harum caudas maculis uariis esse aiunt. His simile genus est apud nos, quod uulgus nominat Tschauyle, (ab Italico ciuetta forte corrupto nomine,) exiguum, Italicis albius, cauda longiore, auriculis altioribus. Audio apud nos no-

nos noctuam aliquando captam ætate perfecta, magnitudine alaudæ, drachmis undecim uarijisse, Eberus & Peucerus scõpis genus quod semper apparet, *Keuzlin* interpretantur.

B.

Noctua in Creta non habet: & si inuehatur, emoritur, Plinius, Solinus, & Aelianus. Noctua neq; maiõres neq; minores in alpinis Heluetiæ regionibus inueniuntur, præter aduectas è Longobardia, uel Germaniæ ad Rhenum inferiore tractu, Stumpfius. ¶ Noctua auis est uaria, uarietas autem eius ad albedinem uergit, crura habet plumosa, caput ingens, rostrum curuũ, maior est niso, oculis glaucis, Albertus, magnis & glaucis oculorum pupillis, Ambrosius. Zuetis (id est noctuis) & bubonibus collũ perbreue, (pro sua magnitudine,) Albert. Noctua appēdices paucas quasdam habet infra quã desinit intestinum, Aristot. Otis (lego Otus) bubone minor est, noctuis maior, Plinius. Noctua pars inferior gulæ paulo latior est, Aristot. Noctuis ut magnæ parti auium lien adeo exiguus est, ut propemodum sensum effugiat, Aristot. Vncos ungues & nocturnæ aues habent, ut noctuæ, bubo, Plinius. Zuetæ cauda breui est, ut & bubo, Albertus: Noctua è genere adunco est, Aristoteles.

C.

Noctua uagatur noctu, Aristot. Noctæ uolat, Albertus. Dicta est à tempore noctis quo canit uel uolat, Festus, quo canit ac uigilat, Varro. ¶ Noctuas nouem uoces habere tradit Nigidius, Plin. Nomen ei quia noctu canit, Varro & Festus. Habet & noctua cantus suos, Ambrosius; Seros exercet noctua cantus, Vergilius. Vox ei rauca, Albertus. Noctua cognationem habent cum bubone & ulula: sed differunt uoce, nec enim ululant, uerum ædunt sonum, quem Aristophanes *υυυυυυ* nominauit, Ge. Agricola. A sono quidem *υυυυυυ* ipsam quoq; noctuam Græcis ciccaßam dici Aristophanis Scholiastes meminit. Noctua lucifuga cucubat in tenebris, Authoꝝ Philomela. *γλαυκὸς οὐκ ἔσθ* author est Pollux. Cum mulier in Menæhmis Plauti, palla è domo subrepta, ad Menæhmm quem surripuisse suspicabatur, semel ac iterum diceret tu, tu (surripuisti): & Peniculus idem diceret, adderetq; amica Erotio eam detulisse, quærit Menæhmm, Egon' dedi: Tum Peniculus, Tu tu inquam, uin' afferri noctuam, quæ tu tu, usq; dicat tibi: nam nos iam nos defestifumus. Hinc & *τυτυ* forte nomen noctuæ apud Græcos confictum. Serus & intortus noctuæ cantus est, Apuleius. ¶ Noctua & nycticorax magnis & glaucis oculorum pupillis nocturnas

rum tenebrarum non sentit horrorem: & quò fuerit obscurior nox, eò crebrior uolatus exercet in-
 offensus. Die autè uidere non potest: quia exorto splendore uisus eius hebetatur, Ambrosius. No-
 ctua uisum in tenebris ualere aiunt, interdiu obcaeri, propter nimis siccum & tenuem oculi hu-
 morem non ferentem uim luminis, Varinus ex Eustathio. Bubonem quoque audio per diem nihil
 ferè uidere, minus quàm noctuam. Noctua & cicuma & reliqua, quæ interdiu nequeunt cernere,
 noctu uenando cibum sibi acquirunt. Verum nõ tota nocte id faciunt, sed uespertino & matutino.
 Venantur autem mures, lacertas, uerticillos, & eiusmodi alias quasdam bestiolas, Aristot. Noctua
 mures & bruchos noctu capit, Albert. De cibo noctuarum non nihil adferetur etiam in E. ¶ No-
 ctua & miluus ex unco genere autè paucis quibusdam diebus latent, Aristot. & Plin. Noctuas sexa-
 genis diebus hyemis cubare tradit Nigidius, Plin. ¶ Hylas tradit noctuam, bubonem, &c. à cau-
 da de ouo exire: quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam
 matri applicent, Plinius. hoc fieri Alberto nõ probabile uideretur, uide in Bubone C. ¶ Noctuam
 aiunt solam inter unguis & carniuoras non parere cæcos, propter igneam eius oculis insitam
 uim, quæ tenebras etiam penetrat, quare etiam luna silente uidet, (ὅτι τὸ πῶς αὐτῆς ἐφ' ἑαυτῆς ἰσχυρῶς
 ἴσχυται ὅτι δὲ αὐτῆς τὸ πῶς οὐκ ἐπιλύειται ἑστῆς.) Eustathius & Varinus.

D.
 Noctua cum formicas à suis pullis abigere cupiunt, uespertilionis cor in nido habent: tanquam
 formicis sua etiam latibula deserentibus, si quis cor uespertilionis imposuerit, Oppianus. ¶ No-
 ctua oues oderunt & infestant, Idem. ¶ Dissident noctua & cæteræ minores aues, Plinius. No-
 ctuarum contra aues solers dimicatio. Maiore circumdatæ multitudine (auium quæ eas deplumare
 conantur) resupinæ pedibus repugnant, collectæq; in arcum, rostro & unguibus totæ reguntur, au-
 xiliatur accipiter collegio quodam naturæ, bellumq; partitur, Idem & Albertus. ¶ Cum noctua
 cornix dissidet, inuicemq; oua furantur, hæc interdiu, illa noctu, plura uide supra in Cornice D.
 ¶ Passer aliquando dum aucupum uenatione petitur, ad noctuam accurrat tanquam auxilium spe-
 rans, à qua mox opprimitur, Orus. ¶ Noctua cum orchilo dissidet, nam is quoque oua exedit no-
 ctua. Sed die uel cæteræ auiculæ omnes noctuam nimirum circumuolant, quod mirari uocatur,
 aduolantesq; percutiunt. Quinetiam qui rex auium appellatur, priuatas cõtra eandem inimicitias
 gerit, Aristot. Vix ullam auem tam citò noctuam aggredi audio, ac picæ genus quod garrulū qui-
 dam uocant, Quomodo cæteræ aues per noctuam ab aucupibus capiuntur leges in E. ¶ Noctua
 apibus contraria, & uespis, crabronibusq; & sanguifugis, Plinius.

E.
 Onus, quem aliqui astone Latinè uocant, capitur haud difficulter ut noctua (quodam genere
 saltationis,) intenta in aliquo circumeunte alio, Plinius. Fœminæ præferuntur masculis, ut inter
 omnes aues rapaces. Gimeta optime habetur in aliquo columbario uel simili loco, Crescent. Si
 bene cicurata fuerit gimeta, optime capiet mures in domibus, Idem. Gimus & gimeta utiunt de
 quibuslibet carnibus, præcipue de muribus noctu, & cum semel saturate fuerint, duobus, tribus, uel
 quatuor diebus postea ieiunant: gimus quidem uel ad nouem dies abstinens non lædiur, Edunt
 etiam lacertas & ranas, & omnia carnem habentia, Crescent.

¶ Mulieribus ueneficia & cantiones exercentibus similis est noctua, captiosum animal. Hæc
 enim capta, suos in primis aucupes sic captionibus suis in se elicit, ut eam uelut ludicrum quoddam
 in humeris circungestent, Noctu quidem uigilat, & uoce quasi quibusdam præstigijs ac illecebris
 aues allicit, easq; sibi absidere facit. Interdiu uero alia aucupij inductione utitur, auius illudic, nimirum
 rum in aliam atque aliam speciem uultum conuertens: quibus aues peradolescentes in admiratio-
 nem rapte, manere apud eam perseverant, maximo eorū in quæ se format timore percussæ, Aelian.
 Auiculæ omnes noctuam circumuolant, quod mirari uocatur, aduolantesq; percutiunt, quapropter
 aucupes ea constituta, auicularum genera multa & uaria capiunt, Aristot. Septembri mense in
 aruitibus apparetur aucupium noctua, cæteraq; instrumenta captura, ut circa calendas exerceatur
 Octobris, Palladius. Noctua in apside area exposita, auceps funiculum subinde attrahens, & cir-
 cumpositas undiq; uirgulas uisco illinens, aduolantes ad noctuam capiendam alaudas capit, Op-
 pianus. Noctua ab aucupibus ponitur iuxta retia, ut per eam aues cæteræ capiantur, (alliciantur,) ¶
 Albertus. Passer maior agrestis maxime capitur noctua, Actuarius. Gimus & gimetta (inquit
 Crescentiensis 10, 16, quidam Germanicè uerit *Eulen vnd Kuzen*, malim *Kuz vnd Kuzle*
 sunt eiusdem naturæ, animalia scilicet nocturna potius quàm diurna, nam earū oculi noctu melius
 quàm interdiu uident, Cum igitur deformia sint, & raro ab alijs animalibus uideantur, admirantur
 eas reliquæ aues & uidere cupiunt, ceu rem nouam ac insolitam, Quamobrem homines uidentes
 alias uolucres circumuolare gimo & gimetta, & eas cum auiditate plurima intueri, excogitauerunt
 nouum aucupij modum: nempe ut his auius ad spectaculum propositis allectas cæteras uisco aut
 retibus sibi quarant. Aues capiuntur cum gimetta & capite catta (super amite,) Idem.

¶ Noctua in imbre garrula, serenitatem prælagit: at sereno, tempestatem, Plinius & Aelianus.
 καὶ νυκτὸς γλαυκὴ ἠὲ τὸν ἀέθρα μαρτυροῦντος ἡμεῶν ἔστι τὸ σημεῖον, hoc est, Et nocturna noctua
 quietè canens tempestatem deficientis tibi signū esto, Aratus inter signa serenitatis. Noctua signi-
 ficat pluuiam, si cecinerit post Solis occasum, Seruius in illud poetæ 1, Georg. Solis & occasum
 seruans

De Noctua. F. G. H. a. Lib. III. 599

seruans de culmine summo Nequicquam seros exercet noctua cantus.

¶ Contra grandinē, noctua pennis patentibus extensa suffigitur, Palladius. ¶ Ebriosis oua noctuæ per triduum data in uino tedium eius adducunt, Plinius, uide in G.

F.
Damnantur in lege Mosaica (Leuit. 11.) noctis ac tenebrarum amica aues, noctua, uespertilio; &c. nam tales mala faciunt, ait enim Christus, omnem qui mala perpetret odisse lucem, Procopius; ¶ Noctua caro frigida, sicca & crassa est, Rasis. Carnes pullorum accipitris & noctuæ, sunt sapo- ris boni, quæ corroborant animam, & profunt melancholicis & mente perturbatis, R. Moses in Aphorismis; si rectè translatum est.

G.
¶ Contra pituitam gallinarum prodest cibus aqua perfusus, in qua lauerit noctua, Plin. ¶ No- ctuæ sanguinem aliqui orthopnoicis utilem dicunt, quos reprehendit Galenus de medic. simplic. 10. 27. ut recitauit in Ciconia G. inter remedia è fimo eius. Cum aduersus spirandi difficultatē mul- ta parabilia pharmaca habeamus, nihil sanguine noctuæ indigebimus; cuius aliqui sanguinem pro- pinant, alij coctam ipsam edi iubent in iure simplici. Sanguinem uero aliqui aquæ instillat, alij uino miscunt. Ego cum à quodam hunc sanguinem mulieri frequenter anhelosæ commendante interro- garem, quamnam spirandi difficultatem hoc remedio curatam sciret, nullam huius affectionis diffe- rentiam agnoscebat. & cum mulier eo usæ esset, nihil profecit, Idem cap. 3. eiusdem libri. Aetius 1. 319. noctuæ sanguinem numerat inter psilothra, quæ palpebris post euulsos pilos adhibentur. ¶ Noctuæ carnes paralyticos curant, ut quidam è Plinio citant, Vide supra in F. ¶ Capitis dolo- ribus remedio est noctuæ cerebrum in cibo sumptum, Plinius. Noctuæ maris cerebrum in colly- rio adhibitum, aufert prauitatem uidendi de nocte, (nyctalopiam,) Rasis. Cerebrum eius uel iecur eum oleo infusum auriculæ aut parotidi utile est, Plin. Noctuæ iecur diligenter seruatum atq; ex unguento nardino trito auriculis subinde infusum, celeriter parotidum uitū omne per sanat, Mar- cellus. Ad parotidas conuenit noctuæ cerebellum butyro mixtum adponi, discutit enim ferè eas sine dolore & molestia, oportet autem per aquam marinam feruentem, nouis spongis illic demer- sis, & linteo uel sabano intorto, utrinq; expressis, uaporare eas, atq; ita oblinire hoc medicamentum, superq; tegere lana sulphurata totam maxillam. Anginis succurritur cerebro noctuæ, Plinius; ¶ Fertur cum decollatur noctua, oculus eius alterum apertum manere, alterum claudi: & si clau- sus supponatur capiti non dormientis, dormiturum: si uero apertus, uigilaturum, Rasis. ¶ Iecur uel cerebrum noctuæ, auriculis & parotidi prodest, uide in Cerebro. Iecur noctuæ siccum in- potu sumptum inducit colicam, & difficultatem solutionis, & frigiditatem stomachi, Rasis Aristotelem citans. ¶ Oua noctuæ diuersæ sunt naturæ, nam ex medullio (medio) primi quod pepere- rit, si inugatur pars aliqua, eradicantur pili & nō renascuntur, & ex secundo ouo si ponatur in loco quado pilis, producit pilos, Rasis. Ebriosis oua noctuæ per triduum data in uino, tedium eius ad- ducunt, Plin. Philostratus de uita Apollonij lib. 3. Cum quidam apud Indorum sapientes (inquit) conquereretur, filios quidem sibi nasci, sed cum primum bibere uinū cœpissent, omnes mori: sic re- spondit Iarchas: Melius cum illis agi quod moriantur, si enim superstites essent, omnes euafuros in- sanos, quod ex femine (ut apparet) minus calido procreati essent. Vino igitur abstinentum est filijs uesfris, ita ut ne cupiditate quidem ipsius moueantur. Si qui igitur posthac filij nascētur, obseruare oportet ubi noctua nidū faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti comedenda prebere, si enim illa comederit, (priusquam uinum biberit,) uinum oderit, & modestius deget, quia temperatior fiet naturalis calor. Proditum est si infantes noctuæ oua assumpserint, perpetuò uinū odisse: & id non- modo non bibere, sed & temulentos formidare, ut Philostratus auctor est, Gyraldus.

H.
2. Et coeunt (Bacchæ contra Orpheum) ut aues, si quando luce uagantem Noctis auem (no- ctuam) cernunt, Ouidius x i. Metam. ¶ γλαυξ nomen, inquit Euphronius, Attici circumflectunt, Dores acuunt, Aristophanis Scholiastes, communiter acuitur, Atticè circumflectitur, Varinus & Eustathius. γλαυξ, νυκτιόβας, auis nocturna, Hesych. Στρίξ auis quæ & νυκτιόβας dicitur: alij ny- ctioracem reddunt, Idem. Strix quidem etiam Latinis auis nocturna est. Nyctimene puella in- noctuam mutata fertur: & pro noctua usurpatur, uide infra in h. Varia in diuersis dialectis noctuæ nomina retuli supra in A.

¶ Epitheta. Noctua lucifuga, Seruius & Author Philomelæ. An mage noctiuola tibi tradit- tur alitis usus, Martianus Capella. Noctis auis, & Palladis ales (apud Ouidium 2. Fastorum) apud poetas pro noctua uel tanquam epitheta, uel per antonomasiam usurpantur. Item apud Textorem, Garrula, solicana, noctiuida, improba, fera, prænuncia fati. ¶ Νυκτιόβας γλαυξ, Aratus.

¶ γλαυξ inter saltationum genera nominatur apud Athenæum lib. 14. in qua fortassis gestus & circumactus colli noctuæ aliquis imitabatur, nam & ipsa noctua genere quodā saltationis capitur, teste Plinio. ¶ γλαυκισσὸν αἶμα, id est noctuinum (ut Nic. Perottus & Erasmus reddunt) ouum, Suis- das. ¶ Glaux, γλαυξ, stirps quædam, Hesychius: quæ à Dioscoride describitur, Eustathius habet γλαυξ, quasi γλαυξ, lactis enim copiam facere dicitur. ¶ Auis quæ glaucium dicitur, γλαυκίον, ab oculorum colore glauco, anati similis est, (paulò minor, Athenæus,) Eustathius. ¶ Est & glaucus

piscis quidam, & glaucus, γλαυκός, adiectiuum coloris nomen. Dionysius Afer beryllum glaucum, ἑλκιδίον, id est humidam dixit: quod corpora glauca nimirum humida esse uideantur propter perspicuitatem, (ut laminae cornu scilicet:) quin etiam muris epitheton est glaucus, Eustathius. Byssi uincitura ut pulchrior reddatur glauca miscetur crocus, γλαυκὴ κρόκος, secundum Empedoclem, Plutarchus in libro De oculis defectis. In tragædijs homines calamitosi, & præcipue exiles, inducuntur ἢ λολικὰ δ' οὐρανῶν, ἢ φαιά, ἢ μέλανα, ἢ μέλινα, ἢ γλαυκίνα, Pollux. ¶ Γλαυκίτης, qui oculos glaucos habet, gen. masc. unde glaucōpis, γλαυκώπις, scemininum, sic autem Minerua cognominabatur poëtis, quod ὄπας, id est oculos tum colore glaucos, tum insuper terribiles haberet: sic & leones glauci cognominantur, & dracones glaucōpes, Eustathius. Plura reperies apud Gyraldum Syntagmate x. i. de dijs. Hinc & glaucopiū dicta, quæ ei sacra erat arx Athenis, Idem. Γλαυκίον apud Homerum, qui uisu ardente & ueluti igneo intuetur: à uerbo γλαύω, à quo etiam γλαυφί, Varinus. Γλαυκίον, oculos uertere, & quod in eis glaucum est ostēdere, (ἐσοφράνεω,) Idem. Γλαυκίον τὸ δλίμμα, καὶ ὄρατον ἄμα καὶ γρηγορὸν πρὸς δλίπαι, Heliodorus lib. 7. Ἐγγλαυκίον, ἐμβλίσσαι, Hefychius & Varin. Γλαυκίον, τὸ ἀμβλυόθηαι, hallucinari, cæcutire, Idem. Ἐπιδίον, oculis conuiuere, quod proprie noctuarum est, eò quod die non cernant, Varinus. Aues quæ noctuam specie & natura referunt, γλαυκίαι, ὁρæ Græcè dicuntur, & superiore palpebra conuiuent, Vuotonus. ¶ Κικυμῶν, λαμπρῆ, ἢ γλαυκίαι, ὁμοίως καὶ κικυμῶν, Hefych. & Varinus. Κικυμῶν, τυφλόθηαι, δ' οὐδὲ δλίπαι, Idem. Κικύμνα, (malim κικύμνα, etsi literarum ordo repugnet,) γλαυκίαι, Hefychius. ¶ Nostri hominem stolidum & improbum plebeio conuicio appellant ein Ruz, id est noctuam. Noctuam in magna Italiae parte uulgò ciuitatem uocant, eodemq; uocabulo hominem nihili & lucifugam, est enim noctua auis omnibus auibus contemptui & ridicula, Lil. Greg. Gyraldus.

¶ Icones. Aegyptij hominem qui ad proprium patronum confugiat, nec eius subleuetur auxilio, monstrare cupientes, passerem & noctuam pingunt, hic enim dum aucupum uenatione peritur, ad noctuam accurrat, à qua mox opprimitur, Orus. Minerua plerumq; cum noctua effingebatur. Vide infra in h. Noctua Mineruæ sacra est: quam obrem in eius honorem (Athenienses) noctuam in numismatis effingebat, Scholiastes Aristophanis. Et alibi, in nummis tetradrachmis noctuam formabant, & nummos etiam ipsos noctuas nominabant, Vnde Aristophanes in Aibus: γλαυκίαι ἡμῶν ὄρατον ἄλλ' ἄρα λαυριωτικαί, ἄλλ' ὄρατον ὄρατον ὄρατον, ὄρατον τῆς βαλάντιος ἔννεο δόρατον, καὶ κικυμῶν μικρὰ κέρματα, hoc est, Noctuæ non uos relinquent Laurioticæ, sed hæc Aedibus aderunt in ipsis, inq; oculis nidulos. Sibi parabant, nummulosq; paruos excudent: Atheniensium scilicet auaritia notans. Et rursus, Nomisma tum temporis quatuor drachmas appendēs, noctua dictum est, erat enim eius insigne noctua & facies Mineruæ, cum priores nummi duas tantum appenderent drachmas, & pro insigni bouem haberent. Noctua Laurioticæ, stateres erant argentei (ἀργυροστατήρες), in Laurio enim (ut Pausanias meminit) metalla erant argentea, Hefychius, appendebat autem etiam stater drachmas quatuor. Diobolis nummis noctuæ signum erat Athenis cum Iouis facie, nam retrobolum duas habuisse noctuas compertissimum est, Cælius ex Polluce. Apud Suidam & Varinum legitur noctuam in Attico nomismate aureo impressam fuisse. Sunt qui tradunt noctuam imaginem in nummo triobolo, id est hemidrachmio fuisse, (alij diobolo legunt, sed tres oboli in dimidia drachma sunt,) cum Iouis effigie ab altera parte. Noctua Laurioticæ: Hoc uelut ænigmatate pecuniarum uim significabant. Laurios enim Atticæ regio est auri uenis frequens, &c. Era. L. G. Gyraldus in Aenigmatate: Multæ sub tegulis cubant noctuæ: Athenienses (inquit) nummum quem tetradrachmon uocabant, noctua & Mineruæ capite signare solebant, cum antea didrachmos fuisset bouis imagine notatus: qua de re in nono Iul. Pollux, Atque hinc illud frequens apud Græcos emanauit, Bos est in lingua: quod in eum dicitur qui pecunia corruptus uel silet, uel loquitur. A tetradrachmo igitur numo, noctua signato, serui illius ænigma emanauit, qui cum domini furtū indicaret: Multæ (inquit) sub tegulis cubant noctuæ: hoc est, pecuniæ sub tegulis obiectæ sunt. Historiam scribit Plutarchus in uita Lyfandri.

¶ Propria. Eustathius meminit Glauci Anthedonij in dæmonem marinum mutati, & Glauci Poniæ ab equis discerpti, & aliorum eiusdē nominis: & Glauconis suffocati in dolio mellis. Glaucus Hippolochi filius memoratur Homero Iliad. 8. Fuit & Glaucus quidam Samius uel Libycus, à quo factum est prouerbiū Glauci ars. γλαυκίτης, uiri nomen in Pace Aristophanis. De his partim, & alijs eiusdem nominis plura in Onomastico reperies. Glauce nomē Nereidis, Eustathius. ¶ Glaucus nomen fluuij Phāsin ingredientis apud Eustathium in Dionysium Afrum. Glauca, oppidulum Ionix, Stephanus.

¶ b. Otus auis similis est noctuæ, sed non nocturna, Athenæus.
 ¶ c. Aedes emit Aper, sed quas nec noctua uellet. Esse suas, adeo nigra uetusq; casa est, Martialis. Cum Archippe meretrix Sophocli iam seni adhereret, Smicrynes qui illam prius amauerat à quodam interrogatus quid ageret Archippe, respōdit: ὄρατον αἰ γλαυκῶν ὑπὸ τῶν κέρματων, id est, Tanquam noctuæ ad sepulchrum sederet, Athenæus lib. 13. Super hoc extat Emblemata Alciati recitatum in Bubone. Cuculus atq; noctua (Hebraicè pro noctua legitur kippod, quod est hericius, ut rectè uertit Hieronymus) pernoctabant in superliminaribus eius, Sophontæ 2. ¶ Si homines colant aues, tum uites eorum nullam experientur iniuriam parnopum: ἄλλ' ἢ γλαυκῶν λόχῳ αἰσῶν καὶ κικυμῶν

De Noctua. H.d.e.h. Lib.III. 601

αρχιπρωτομαρτυροφάνης, Aristophanes. ¶ Εγὼ δ' ἔσοθ' ἢ γλαυκῶν γε πάλαι ἀπόλλυμαι ταῖς ἀχρηστίας
κατακλιθεὶς ἄε, Idem in Lystrata.

¶ d. Noctua uiuas uolucres etiam eiusdem generis inuadunt atq; interimunt, Plutarchus in
uita Romuli.

¶ e. Contra formicas, si in horto habent forame, cor noctuae admoueamus: si foris ueniunt, omne
horti spacium cinere aut cretae candore signemus, Palladius. ¶ Si cor noctuae magnum ponatur
supra sinistram mamillam mulieris dormientis, confitebitur quae fecerit bona uel mala, Rasis.

¶ h. Τὴν γλαυκῆν παρὰ τὴν τλῆιδε, ἀπὸ τῆς τλῆιδε, Suidas ex innominato. ¶ ἡ δὲ ἀφελὸν δαυαὶ ἢ παυαὶ
κατὰ ἀρχαιοτάτην, ἐπειδὴ τὴν γλαυκῆν ὄσπερ λάβουσι τὰ παιδία ποδὶ ἀρχαίως, ἢ δὲ μὴ βλεπτοῦσα δὲ ἡμῶν ἀσπὲρ ἀρχαίως
ἢ ὄσπερ πῆλγῳ τολύπῳσσι σφραγιστοῦ ὄσπερ ἀρχαίως, καλλιμαχῶσιν ἐκάλει λέγει ἀπὸ αἰτίας, Suidas in ἡδῆ.

¶ Leucippe, Aristippe & Alcithoe, sorores dictae Minyades. mutatae finguntur, una in corni-
cem, altera in uespertilionem, tertia in noctuam, Aelianus lib. 3. Variorū. Vide in Vespertione h.

¶ Nyctimene postquam cum patre (Nycteo) concubuit, & agnouit facinus, in syluis se abdedit, &
lucem refugit, ubi deorum uoluntate conuersa est in auem quae tanto scelere omnibus aibus est ad-
mirationi, Seruius. Metamorphosin istam describit Ouidius libro 2. Metamor. Vide Nycteus
in Onomastico.

¶ Noctua sacra est Mineruae, quamobrem abundat in Attica, & in honorem deae noctuam in
numis representant, Scholiafies Aristophanis. De numis noctuae imagine insignibus, leges supra
inter Icones. Minerua Graece ἄλλυς dicta uidetur ἀπὸ τῶ ἀδρῶν, hoc est, a uidendo, ceu quae praevi-
deat quae ueluti in tenebris quaeq; futura sunt, sic & γλαυκῶν nomen deriuatur ἀ γλαύω, quod est δει-
νῶ, uideo, significans id quod subalbum & facile uisu est. Quod si γλαύωσιν & ἀδρῶν uerba eiusdem
significationis sunt, ea etiam quae ab eis deriuantur nomina cognationem inter se aliqua habebunt.
Itaq; uisus glaucus Mineruae tanquam uisu pollenti conuenit: & ipsa glaux, id est noctua auis ei fa-
era habetur, non modo quod noctu uideat, quemadmodum prudentia in rebus obscuris recte praevi-
det & consulit; uerum etiam propter similitudinem deriuationis, ut diximus; cum duo illa uerba
γλαύωσιν & ἀδρῶν, a quibus nomina γλαυκῆ & ἄλλυς deriuantur, synonyma sint; quod & in alijs nonnul-
lis aibus, quae alijs dijs consecrantur, obseruatum animaduertimus, &c. Eustathius. Palladis ales
pro noctua, Ouid. 2. Fastorum. Mineruae sententiam hominibus crex & noctua denunciant, Por-
phyrius lib. 3. de abstinento ab anim. Solebant praefici aues unicuique deo sacras in capite eius simu-
lachri collocare. Mineruae uero Archegetidis simulachrum noctuam manu tenebat, Scholiafies
Aristophanis. Minerua plerumq; cum noctua effingebatur, nunc ad pedes, nunc in capite: sed &
cum dracone. Quare cum in exilium iret Demosthenes, dixisse fertur, Mineruam tribus immanis-
bus oblectari feris, noctua, dracone, populo, Lilius Gr. Gyraldus. Minerua habuit in sua agide
pictam ad pectus suum noctuam & gorgonem: hanc, ut metuendam prudentiae uim: illam, ut consi-
liorum profunditatem ostenderet. Nihil enim tam abditum, tam obscurum, quod prudentia non
percipiat: quemadmodum noctuae oculi obscurissima nocte uisu non destituuntur, Io. Tzetzes.
Videbatur mihi Minerua ex urbe uenire, & noctua ei insidere, Aristophanes Equitibus. ¶ No-
ctua auis inuisa fuit Baccho, utpote cui uitam denegarit, solamq; a suis racemis abegerit, quod mor-
talibus unum criminata sit. Quin & illud proditum est, si infantes noctuae oua assumpserint, perpe-
tuū uinum odisse, Gyraldus. ¶ Si animantium cruore afficiuntur superi, cur non maceratis illis
accipitres, noctuas: Arnobius 7. contra gentes.

¶ Auspicia. Oscines aues Appius Claudius esse ait, quae ore canentes faciant auspicium, ut
cornix, noctua, Festus. Oscinum tripudium est quod oris cantu significat quid portendi, cum ce-
cinit cornix, noctua, &c. Idem. Noctua non semper infortunia facit: namq; uolans insignem de ho-
ste uictoriam quandoq; apportauit, Alexander ab Alexandro. Noctua uolat, γλαυκῆ ἵπταται siue
ἵπταται: prouerbiū (apud Zenodotum & Suidam) quod rebus feliciter atq; ex animi sententia suc-
cedentibus dici consueuit. Praefici Atheniensibus noctuae uolatus uictoriae symbolum existimaba-
tur: propterea quod auis haec Mineruae sacra crederetur, quae quidem dicta est etiam male consulta
Atheniensium bene fortunare. Non illepide dicitur uolasse noctua, quoties res non uiribus, sed pe-
cuniarum interuentu confecta creditur, quod Atheniensium nomisma noctuam haberet inscul-
ptam, unde & illud, Laureoticæ noctuae. Plutarchus in uita Periclis tradit illi e superiore nauis ta-
bulato concionanti, noctuam ad dextram aduolasse, ac malo insedisse: quod omen effecit ut omnes
trent in illius sententiam, Erasmus. γλαυκῆ ἵπταται, Noctua uolauit. Ante pugnam in Salamine no-
ctua praeteruolantem aiunt uictoriae omen fecisse, Hesych. Aiunt reuera noctuam uictoriae nun-
ciam per exercitum Atheniensium uolasse, cum bellum eis contra barbaros esset, Aristophanis
Scholiafies. Ἄν γλαυκῆ ἀνεκράξῃ, ἀδύναμις, Menander. hoc est, Si noctua clamauerit, timemus. Ac-
cedenti ad feriam actionem homini occurrentem noctuam inauspicatā significationem dare aiunt.
Cui quidē rei testimonio fuit Pyrrhus Epirotarū rex: cum enim in illius Argos proficiscentis hasta
quam erectam ferebat, haec auis sedisset, ei malum auspicium dedit. nam Argos ingressus, ualde in-
gloria atq; ignobilis morte occubuit. Quare mihi Homerus (lib. 10. Iliad.) praclare intellexisse uide-
tur, auem hanc mali auspicii esse, cum Diomedē ad castra Troianorum exploranda proficiscentē,
Mineruiam facit auspiciato mittentem erodidum, non noctuam, Aelianus. Diuibus supremus ho-
Ec

nos, pronuncia facti Noctua praecedit, Archirenius. Noctue (ut uulgus opinatur) mortes hominum pronunciare uidetur uocibus importunis, Author de nat. reru. Noctuas in Creta non nasci, & inuictas etiam mori aiunt, quamobrem Euripides inconsiderate fingere uidetur Polyidum (in hac insula glauce, id est noctua conspecta) coniecturam & auspiciu sibi concipere de inueniendo etiam Glauco defuncto Minois filio, Aelianus.

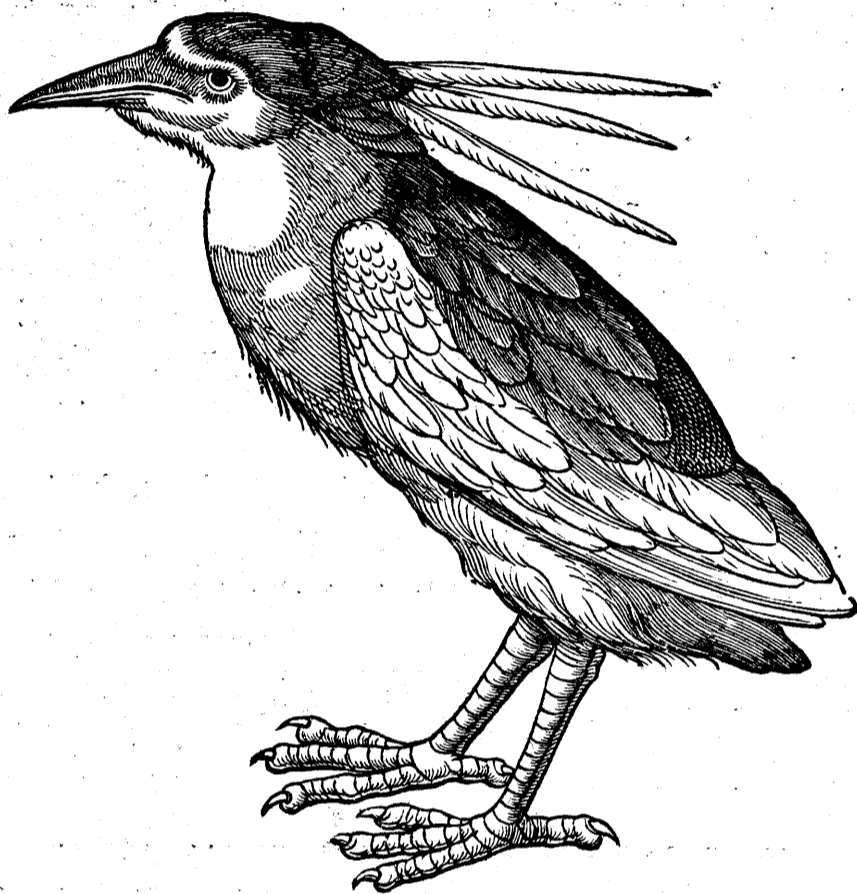
¶ PROVERBIA. Aquilam noctuae comparas, uide in Aquila h. ¶ Noctuas Athenas, γλαῦκας εἰς Ἀθῆνας, (Erasmus non recte, Vlulas Athenas,) subaudiendum portas aut mittis. Conuenit in stultos negociatores, qui merces eo comportant, ubi per se magis abundant: ut si quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet. Venustius fiet, si metaphora ad res animi transferatur: ut si quis doceat doctiorem, carmina mittat poetae, consilium det homini consultissimo. Cicero ad Torquatum, Sed rursus γλαῦκας εἰς Ἀθῆνας, qui haec ad te. Idem ad fratrem, Et tibi uersus quos rogas, hoc est Athenas noctuam mittam. Aristophanes in Auibus, τί φῶς, τίς γλαῦκ' ἔδωκεν ἡγάγε; id est, Quid ais: quis, oro, uehit Athenas noctuam? Vsurpat idem atq; exponit Lucianus in epistola ad Nigrinum. Porro parozmia inde fluxit, quod noctua in Attica plurima est, ei regioni quasi pecuniaris. Demon quidem apud Aristophanis interpretem existimat, non ob id solum dici, Noctuas Athenas, quod Athenis noctuarum sit copia, sed quod in nummis etiam tum aureis tum argenteis Atheniensium noctua in scalpi soleat una cum facie Mineruae, (sed probabilius uidetur ab auibus tantum illic abundantibus ortum esse adagium,) Erasmus. Conuenit hoc prouerbium in eos qui potentioribus & nullarum rerum indigis aliquid mittunt, Io. Textor. Hefychius exponit, de illis qui aliquid frustra faciunt, &c. Varinus ἔστι τῆς συμβαλλόντων εἰς τὴν μὴ γὰρ συμβαλλῶν: ἢ ἡδὴ τῆς διαμύχωνται, ἢ εἰς τὴν πολλὴν τῆς πῆλξης. Ὅτι δὲ πελαγοὶ φασὶ καὶ ὅτι τὸ γλαῦκας Ἀθῆνας, ἀρμόζει ἡδὴ τῆς ἀλλοθῆς μάστιγι τὰ πλοῦς ἔχοντα εἰς αὐτὴν τὴν ἐμπόρου δυνάμει: ὃ καὶ εἰς ἡμῶν ἐστὶ τῆς φωνῆς (Varinus perperam habet τῆς φωνῆς) εἰς ἐκείνην ἡγάγε, ἢ ἰχθυὶ εἰς ἑλλάσποντον, Varinus ex Eustathio: apud quem etiam sic effertur, γλαῦξ εἰς Ἀθῆνας: ut apud Aristophanis Scholiasten, τίς εἰς Ἀθῆνας γλαῦκ' ἔδωκεν; ¶ γλαῦξ ἢ πῆλα, Noctua in ciuitate, παραμία τῆς ἀθῆνας, ἀνέκεται γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰσόδῳ ἐν τῇ ἀγορῆς, Hefychius, mihi quidem sensus obscurus est.

¶ Noctua aliud sonat, aliud cornix, in dissidentes & quibus male inter se conuenit, uide in Cornice d. ¶ Noctua inter cornices, hodie uulgo dicitur, ubi stupidior aliquis in homines petulantes ac dicaces incidit: simile illi apud Graecos, Ainus inter simias, Erasmus. Germanice effertur, *Ein eule vnder einem hauffen Eräben.* Vocabulum autem eule uulua potius quam noctuae conuenit. ¶ Noctuinum ouum, γλαῦκων ὄνυξ, refertur a Nicolao Perotto in Copiae cornu prouerbij loco, nec 30 explicatur tamen. Fortassis antiquitus abstemium & a uino abhorrentem hoc adagio significabant. Philostratus enim oua noctuae infantibus data uini odium in eis excitare scribit. Sunt qui negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbium itaq; quadrabit uel in hominem nihil, nullius frugis, iuxta fabulamentum Aelianus, (sed ex Aeliano quaedam hoc in loco transferens Erasmus, nyctericidem imperite noctuam uertit) uel in rem raram inuentu iuxta horum sententiam, Erasmus. ¶ Noctua uolat: uide supra inter Auspicia. ¶ Noctuae Laureonicae, prouerbium iam inter icones explicatum est: & illud, Multae noctuae sub tegulis latitant, ibidem. ¶ Noctuae quid commune cum Minerua: uidetur prouerbialiter dici posse, sicut & illud Mineruae selem comparas, nihil enim his animalibus cum Minerua commune praeter caecos oculos.

- ¶ Emblema Alciani, Senex puellam amans inscriptum: 40
Noctua ut in tumulis, super utq; cadauera bubo, Talis apud Sophoclem nostra puella (Archippe) sedet. Integrum in Bubone scripsimus, uide etiam supra in H. c.
- ¶ Eiusdem aliud sub lemmate, Prudens magis quam loquax:
Noctua Cecropijs insignia praestat Athenis, Inter aues sani noctua consilij.
Armiferae merito obsequijs sacrata Mineruae est, Garrula quo cornix cesserat ante loco.
- ¶ CHARDRIUS uidetur species noctuae, Niphus, sed noctuae nomen nimium extendere uidetur, non enim omnem nocturnam auem recte noctuam appellabimus.
- ¶ ASIO noctuarum genus est maximum, quibus pluma aurium modo emicat, Plin. Graeci quandoq; scopas uocant, aliquando nycticoracas, id est ululas: & quandoq; otos quasi auritas, Herimolus. Vide supra in Elemento A.
- ¶ Apud Nigritas reperimus uespertilioes & noctuae magnitudinis triu palmoru, Cadamustus.

DE NYCTICORACE.

NYCTICORAX genus auis solitariae, Varinus. νυκτι περιμύχου, ὃ νυκτιφῶς, Idem & Hefychius. Obscurus quidam inepte nycticoracem scribit, & bubonem interpretatur. Eucherius, Isidorus, & Ambrosius noctuam & nycticoracem pro una aue accipiunt, uide in Noctua A. Nycticoracem multi bubonem esse contendunt, sunt etiam qui asserunt esse orientalem auem, quae nocturnus coruus appelletur, Eucherius. Aduuc est nycticorax, & secum dum alios est auis quae dicitur bubo, Verus glossographus Auicennae, uide in Bubone A. γλαῦκας, 60 id est noctuae & nycticoraces, nominantur ab Aristotele de hist. anim. 9. 34. ubi Albertus, Auis auem quae hein uocatur, & ea quae glaux, sunt genera bubonum, & aliae quaedam genera sunt noctuarum.

duarum. Et alibi (in librum 8. cap. 3. hist. anim.) coruum nocturnum Græcè ait kanen uocari. quæ uox forte Arabica aut Persica est, & ab Auicenna usurpata. nihil minus enim quàm Græca est. Nycticorax dicitur etiã cicuma. Sunt qui otum dicant nycticoraca, Hieronymus noctuam, Cælius. Theodorus apud Aristotelē in ori auis descriptione pro nycticorace uertit ululam, quod non probo. alibi uerò egolion ululam interpretatur, nycticoracem cicumam. Festo cicuma est auis noctua. nisi forte legendum est nocturna. Græci etiã noctuam cicymida nominant, per onomatopœiam ut uidetur. Vide in Cymindide inter accipitres. Chaldæus Psalmo 192. pro Hebraico nomine kos, uertit kiphupha, כִּפְּחָפָה, (noctuam quidam interpretantur:) quod ad cicumam Latinum accedit: & ad cucupha Aegyptiacum, quod est upupa: nam & kos upupam aliqui reddunt. Asiōnes noctuarum genus maximum Græci scōpas uocant, aliquando nycticoracas, id est ululas: & quandoq; otos quasi auritas, quoniam plumeas eminentes habent aures, ut inquit Plinius, Hermolaus. Scoppa nycticoracem Italicè barbaiane interpretatur: quæ uox uularū generis autem significat, eiu Schleiereiil. Audio & nitoran esse Italicum nomen auis nocturnæ, peregrinæ, & similis etiã ab Italis dicta, uidetur sanè nitoran nomen à Græco nycticorax factum, Georgius Agricola Germanicè *Nachttrabe*, id est coruum nocturnum: cuius iconem hic posuimus. *ερεχλῶ* auis quæ & *νυκτοβῆα* dicitur: alij nycticoracem reddunt, Hesych. Strix quidem etiã Latinis auis nocturna est. *εραυῖς, νυκτοβῆα* est, auis nocturna, Idem. Sunt qui nycticoracem uelint esse uespertilionem, Niphus. ¶ Ego noctuam, bubonem, ululam, & uespertilionem, quatuor diuersa auium genera esse sentio: & quintum ab eis diuersum nycticoracem. ¶ Hebraica nomina kos & tachmas aliqui nycticoracem transferunt: de priore uide in Bubone A. de altera in Noctua. Schalak, Deuteron. 14. in translatione Græca & communi Latina nycticorax uertitur: uide in Mergo in genere. Septuaginta Regum 1. 26. kore uocem Hebraicam faciunt nycticoracem, alibi perdicem, uide in Perdice, A.

B.

Cicuma auis est nocturna, unguibus aduncis, carniuora, Aristot. Ad imum intestinum appendices paucas habet. Idem. uulgati quidem codices Latini corruptè ciconiam habent pro cicuma, Nycticorax hoc est coruus nocturnus niger est, ut alterius generis coruus, sed eo plerunq; minor, Ge. Agricola. Nigra uarietatis est, minor quàm noctua, Albertus. Magnitudine turturis Al.

E c 2

berto, colore niger, Niphus. Caput habet ingens, nec ut aues cætera formatū, rostrum aduncum ut nifus, ungues hamatos & asperos, Author de nat. rerum, à noctua hanc auem non distinguens,

Nycticorax est auis loca deserta amans & ruinosa, & fugiens habitata, Suidas & Varinus. In domicilijs & parietibus, præcipuè rimosis quæ sine tecto sunt, libenter habitat, & pullos suos fouet, humanis uocibus delectatur. mures & omne genus eorum persequitur, Author de nat. rerū, hanc auem cum noctua confundens. Auis est uigil, teter coruus noctis, habitans in ruinis, ubi parietes stant sine fundamento: unde scriptum est, Factus sum sicut nycticorax in domicilio, Author glossæ in Psalterium. Noctua & nycticoraces, (apud Athenæū mutila est lectio, cōraces) & reliqua quæ interdum nequeunt cernere, noctu uenando cibum sibi acquirunt. Verum nō tota nocte id faciunt, sed uespertino & matutino. Veniatur aut mures, lacertos, uerticillos & eiusmodi bestiolas, Aristot. ¶ Nycticoracis uox est eho, (aliàs choho,) & quum uocat (uolat, legit Niphus) reuoluit se conuertendo in aere, consuetudo ei & uenatio eadem quæ noctua, & est similiter lucifuga. Pedes ei debiles sunt, ut omnibus ferè nocturnis auibus, uolatus autem uelocissimus. Rarò uidetur, & plerumq; circa ædificia diruta ac templa apparet, augurijs infauita auis, bis uisa nobis, Albertus. Niphus sibi nunquam uisam ait. Nycticorax mortem significat, quemadmodum enim hic derepente pullos noctu, sic & mors homines nec opinatò inuadit atq; opprimit, Orus.

Orus auis laudata & saltans capitur, uelut nycticorax, Aelius Dionysius apud Eufstathium.

Albugines oculorum tingens illito nycticoracis ouo, Archigenes apud Galenum de compos. sec. locos, & Galenus Euporiston 1. 43.

¶ h. Extat facetum Lucillij distichon in citharœdum infœlicem huiusmodi: *νυκτιχοραξ ἄλλο δαιτυφάρον, ἄλλ' ὄρνιθ' ἔσται ἀμύδιον, θνητὸς καὶ τὸς ἰνυκτιχοραξ.*

¶ T V R N E R V S in literis ad me missis caprimulgum auem se uidisse scribit prope Bonnam, (Germaniæ ciuitatem ad ripam Rheni, supra Coloniam,) ubi à uulgo appelletur *Nachtrauen*, id est coruus nocturnus. Nos in præcedente pagina effigiem adiecimus auis quæ circa Argentoratū, ut audio *Nachtram*, alibi *Nachtrab* nominatur, quæ tamen neq; caprimulgus, neq; nycticorax mihi uidetur, cum iuxta aquas & inter arundines eam uersari audiam, ubi nocte clamer uoce absona & tanquam uomiturientis. Nidificat in altis arboribus, oua terna aut quaterna parit, piscibus uescitur.

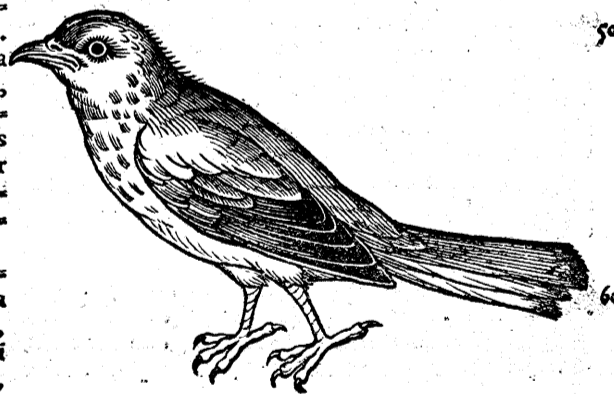
DE AVIBVS, QVARVM NOMINA O. LITERA INITIALI SCRIBVNTVR.

O C E N aliqui legunt apud Plinium, ubi ita scribunt: Qui negant uolucrem ullam sine pedibus esse, confirmant & apodas habere, & ocen (Hermolauus non ocen sed nycterin legit) & drepanin in eis quæ rarissimè apparent. Sed cum locus translatus sit ex Aristotelis historia animalium 1. 1. ubi oce profus (ut nec usquam alibi apud ullos authores) nō nominatur, sed nycteris tantum, nos cum Hermolao omnino nycterin, id est uespertilionem, legemus: aut potius nycterida uel nycteridem.

DE OENANTHE.

D E Oenanthe aue, quæ Aristoteli stator latebræ dies habet, ex oriente Sirio occultata, ab occasu eiusdem prodiens, Gaza uitifloram uertit: scripsimus nonnihil supra in Capite de Columbis feris, è quarum numero est auis etiam quæ oenās appellatur. Nulla auis in Creta magis abundat, quam cui Gallicum nomen est puiuoine, quæ per humilia fruteta uolat. Ea quoniam parua auis est, capite, cauda & parte corporis nigra, multis uulgo aprocolos nominatur, quasi albicilla à podice albo, contraria significatione, (nam alia quædam auis propriè albicilla (cul blanc, Gallicè) uocatur, oenanthe Græcorum, Latine uitifloram dixeris.) Sunt qui puiuinam nostram congruentius melanocephalon, hoc est atricapillā nominent, ut ueteres Græci melacoryphon. est autem auis eadem sycalis, Gallis pafiga uel becafiga, Latinis ficedula, Bellonius in Singularibus obseruationibus. ¶ Italis circa Ferrariam auis quædam chullo (culo) bianco appellatur uulgo, quæ uermibus, muscis et alijs insectis uescitur, ut audio: & degit in agris profcisiss.

¶ Circa Argentinam auiculā quædam ficedulæ magnitudine, ut pictura ostendit, uulgo *Bürstner* appellant, quam uuis pinguescere audio, color ei fuscus,

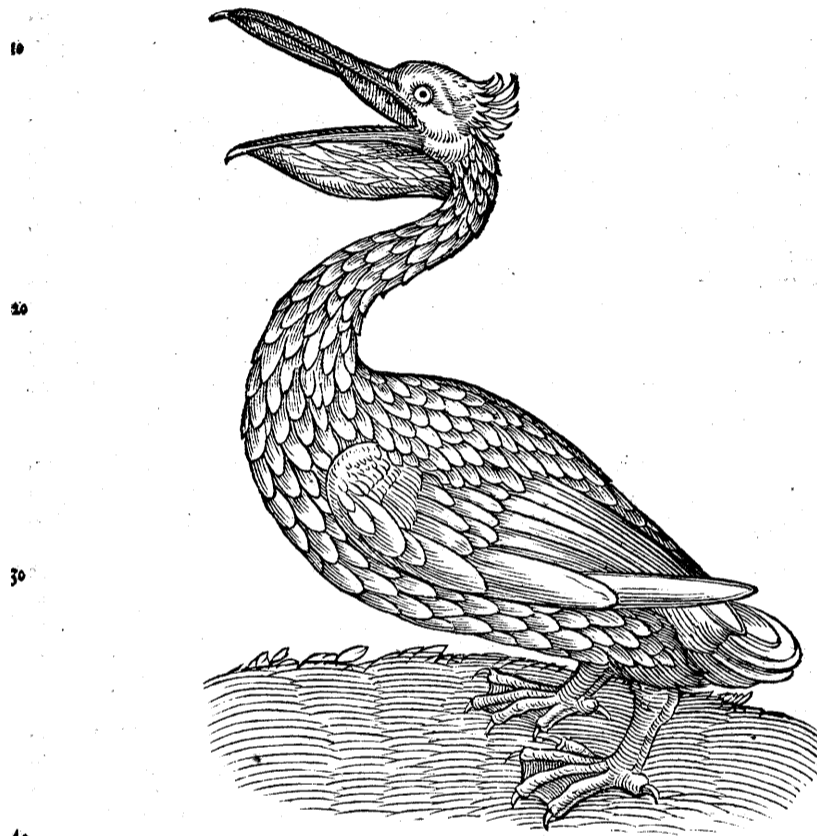

De Onocrotalo. A. Lib. III. 605

fuscus, pars supina alba, maculis aliquot aspersa cinereis. partem etiam sub cauda albere puto. longiores alarum pennæ nigricant. rostrum longiusculum modicè inflectitur. Sed cum de occultatione eius nihil cognorim, ænanthen esse non assero. Speciem eius in præcedente pagina adiecimus.

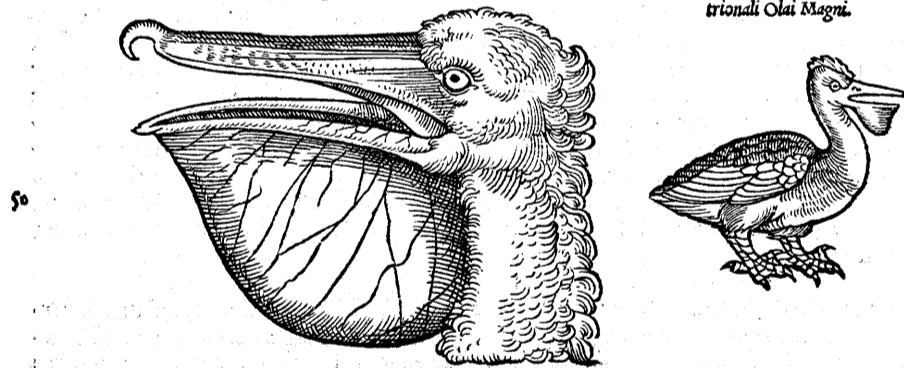
DE ONOCROTALO.

Icon hæc onocrotali est, capti in Helvetia in lacu prope Tugium, quem ipsi insperimus.

Onocrotali caput, à pictore quodam olim nobis communicatum.

Onocrotali figura ex tabula Septentrionali Olai Magni.

A.

HANC auem à Latinis truonem appellari Verrius Flaccus scripsit; unde Cæcilius Comicus (ut citat Festus) irridens quendam ob nasi magnitudinem dixerit: Proh dii immortales, unde hic prorepsit truon? Kaath Hebraicam uocē, קאא, interpretantur alij cuculum, alij onocrotalum, pelecantum, mergulum, upupam; ut diximus supra in historia Mergi in

Ec 3

genere. *Esaie 34.* numeratur inter aues solitudinis, ubi *onocrotalum* Hieronymus uertit, *Septuaginta* simpliciter *opra*, id est aues. *Leuitici x i.* Septuaginta primum, deinceps reliqui interpretes *Græci & Latini*, *onocrotalum* transtulerunt: & *Deuteron. x iiii.* Dum pisces uenatur ingluuie repleta aqua per oris spiramenta illam reuomit, atq; ita præda uestitur, ab hoc aquæ uomitu *kaath* Hebræis dicta existimari potest. nam uerbum *kaah* uomere significat. In medio *Assur* cuculus (*kaath*, Hieronymus *onocrotalum* uertit,) atq; noctua (*kippod*, id est hericius) pernoctabunt, *Sophonie 2.* Similis factus sum pellicano (*kaath*) deserti, *Psalmo 102.* *Kaath* in *Thalmud* (teste *R. Daud Kimhi*) auis esse dicitur solitaria, in locis maritimis degens, quæ alio nomine *kik*, *קיק*, appellatur. *Iudæi* uulgò *kra*, id est cornicem interpretantur, *Paulus Fagius*. Sunt qui *chasida* etiam *Hebraicum* auis nomen *onocrotalum* uertant. uide in *Ciconia*. ¶ *Græcè onocrotalus*, *ὄνοκροτάλος*, appellatur propter absonam uocem, qua rudentem asinum refert: quod nomē etiam hodie *Græcia* feruat. *Italicè grotto*, & *agrotto* secundum *Mathæolū Senensem*, uel *grotto molinaro*, uel *grotto marino*; aliqui *ocello d' el ducha*, id est auem ducis. *Albertus* aliquoties hanc auē uulgò uolinare dici scribit, nec addit qua lingua. ego nomen *Italicæ* linguæ *molinaro* corruptum puto, sic quidem *Itali* hodie molitorem uocant, cui quid cum hac aue conueniat nescio. Nomen *grotto* ab *onocrotalo* corruptum uidetur. ¶ *Hispanicè crôto*. ¶ *Gallicè* uel *Sabaudicè* potius circa *Laufannam* *gouttreuse*, quasi gutturosa, ab ingluuie quæ strumæ instar propendet. ¶ *Germanicè Schneegans*, ut *Ge. Agricole* placet: nos *anser* fero hoc nomē tribuimus. Aliqui, ut audio, *Deergans*, id est *anserem marinum* appellant, ferè enim peregrina à *mediterraneis* marina uocantur. & quam in dulcibus etiā aquis reperitur *onocrotalus*, magis tamen frequentat *marinas*. *Machliniæ* in *Germania inferiore*, ubi publicè iam supra *quinquaginta annos* *onocrotalus* alitur, ficto nomine uulgò nominatur *Dogelbeine*. In *Austria*, ut audio, *ein Dmigel*, quasi dicas auem absurdam & à communi auium natura multum diuersam, ut hominem absurdum uocamus *ein Dmmensch*. Possent etiam fingi nomina, *Selscheyer*, à uoce asinina: *Kropffuogel*, ab ingluuie prominente. ¶ *Turcicè sackagufch*.

¶ *Bellonius onocrotali* nomine se intelligere scribit nō boues tauros, id est ardeas stellares: neque aues *Gallicè* dictas *pales*, (*plateas* interpretor:) sed quas *Aristoteles* *pelecanos* nominet. *Gaza* quidem ubicumq; *Aristoteles* *pelecanas* nominat, *Plinium* imitatus, *plateas* uertit. Ego quoq; *plateas* à *pelecanis* non distinxerim, *onocrotalum* uerò genus diuersum iudico. licet recentiores quidam confundant, & ex antiquioribus etiam *Oppianus*. Vide infra quoq; in *Pelecano A.* *Amicus* quidam iam *senex* mihi narrauit, adolescentem se *Romæ* uidisse *onocrotalum* à nostro diuersum, rostro antèruius lato cochlearij æmulo, sed cauo instar *conchæ* alicuius, dependente ab eo utre non nudo, sed plumis tecto: multò minorem *cygno*, paulò maiorem *ansere*, colore albo & nigro uel fusco distinctum. Quod si is rectè meminisset, hæc *onocrotali* species propter rostri formam *pelecano* uel *plateæ* congener fuerit.

¶ *Onocrotalos* uocant aues rostro longo, quorum duo sunt genera, *Isidorus*. *Albertus* genus unum aquaticum, alterum syluestre facit. ¶ *Osina* est auis alba, *cygno* maior uel æqualis, quam nostri quidam uolinarum uocant, *Albertus*. *Mathæolus Senensis* non *osina*, sed *osifraga* apud *Albertum* legit, describens hanc auem in suis in *Dioscoridem* commentarijs, *onocrotalum* interim esse nesciens. Sed author etiam de nat. rerum osyna habet, adiuncta descriptione quæ omnino *onocrotali* est.

¶ In *provincia Manzi* uel *India superiore*, præcipua ciuitas est *Censcalan*, in hac *anser* habentur pulchri, duplo maiores nostris, toti albi, cum ossè supra caput unius breui (sic habet codex manuscriptorum) quantitate, colore sanguineo. Sub gula pellis per semissem pendet, pinguisimi sunt, *Odoricus de foro Iulij*. Apparet sanè hanc auem uel *onocrotalum* ipsum esse, uel alterum eius genus. Sed & *Celam* auem *Aeliano* memoratam, cui nomen à *cela*, id est struma uel utre à gutture prominente, *onocrotalum Indicum* dixerim. Lege supra in *Elemento c.* *Magnales* quoq; *Orientis*, ut scribit *Albertus*, maximæ, pedibus magnis (aliàs nigris) & rostro, hominibus innoxia, piscibus in fluminibus & stagnis insidiantes: nisi *onocrotali* fuerint, ut sanè uidentur, quò referā nescio. ¶ *Onocrotalum* eandem auem cum *botauro*, quæ *ardea stellaris* est, arbitrātium, crassior est error, quàm qui pluribus refelli debeat, nihil enim his auibus præter soni absurditatem, quo hæc mugit, illa rudit, commune.

B.

Onocrotalos Gallia septentrionalis proxima *Oceano* mittit, *Plinius*. Circa *Laufannā Sabaudia*, (in lacu *Lemano* nimirum,) semel tantum anno apparere audio, & peregrinum esse. *Martialis* *Rauennatem* *onocrotalum* cognominat, à ciuitate *Italia* circa quam conspicitur, (in paludibus scilicet,) quanquam *Bellonius Gallia & Italia* incognitum esse scribit, nisi quò interdum in lacu *Mantua* uideatur. Reperitur & in *Benaco* lacu interdum. Sed *Mathæolus Senensis*, in *Hetruria* maritimis (inquit) uulgaris est omnibus, præsertim his qui circa *Argentarium* promontorium habitant, nam circa *Hereulis portum* & *Vrbecelli stagnum*, frequens reperitur, incolæ *agrotto* nominant. In *Heluetia* rarissimus est, ego semel tantum captum memini circa finem *Februarij*, in lacu prope *Tugium*, omnibus ignotum & facie & nomine. Circa *Strymonem* fluuium abundat, *Bellonius*.

De Onocrotalo. B. Lib. III. 607

Bellonius. Circa Gazaram Aegypti ciuitatem uidimus greges onocrotalorum uersus mare uolantes, Idem. In flumine Physon inuenimus aues albas, magnis rostris, ut sunt aues Partauiae insulae Danubij, quae rostra in usu sunt ad aquam e nauibus proicienda, Innominatus qui Italicè scripsit de Terra sancta. Circa Fortem insulam in Nouo orbe conspectus est onocrotalus ingens, Petrus Martyr. Author de nat. rerum aue esse scribit quae loca ad Orientem incolat. In Holela lacu Finlandiae, quae pars est Scandinauiae regionis uel insulae ad Septentrionem remotissima, (item in lacu albo Biarmiae regionis in eodem tractu) auis reperitur (inquit Olaus Magnus) magnitudine anseris, faccum sub rostro habens, in quo partem cibi recondit, & magnum clamorem edit, instar botauri auis. Nos figuram ex tabula Olai depictam supra posuimus, adscribitur autem in tabula illius uox Surpeli, quasi nomen illarum auium eo in loco.

¶ Plinius onocrotalum oloris similitudinem habere scribit: nec distare (inquit) aestimaretur omnino, nisi faucibus inesset alterius uteri genus: non solum colore specieque corporis similem, sed etiam magnitudine parem innuens. Recentiorum aliqui cygno aequalem, uel etiam maiorem esse scriperunt: Ant. Nebriffensis duplo maiorem: Petrus Martyr uulture maiorem. Olaus Magnus anseri comparat. ¶ Auis quaedam alba est cygno maior, cuius extensio alarum excedit quantitatem extensionis brachiorum hominis in utraque parte, Albertus. ¶ Duos onocrotalos mihi uidere contigit: alterum cominus in foro Bononiensi, (croton uocabatur) ad uulgi spectaculum publicè expositum; alterum eminus ad Anaë fluminis ripam, ad cuius uolantis monstruosam magnitudinem uisendam, multi mortales concurrerunt, aequiparabat sane mole sua agnum anniculū, Ant. Nebriffensis.

¶ Onocrotali nihil ab oloribus distare existimarentur, nisi faucibus ipsis inesset alterius uteri genus, mirae capacitatis, Plin. Cygnis aliquo modo persimilis est. Plinius quidem quid per uterum hic intelligat satis liquet, nec tamen per (hoc) nomen (proprie) significatur quod ipse uult, hoc est ingluuius, quae à Graecis *ἰνγλυίος* dicitur, haec in onocrotalo mirum in modum est ampla, quippe quae amphorae mensuram aut non multo minus capiat: de qua Martialis lib. 11. Turpe Rauennatis guttur onocrotali, nam turpe guttur, pro magna ingluuii posuit, Ant. Nebriffensis. Vteri qui huius auis faucibus haeret, tanta est capacitas, ut ipsi uiderimus ingentis staturae hominem ocreatum pedem usque ad genu in fauces immittentem, eximentemque sine laesione, Perottus. Vidi & ego qui bombardae occisae huius auis siue gulam siue ingluuiem appelles, capiti suo instar cuculli imponeret, reliquo corpore à tergo pendente. Rostrium haec auis magnū habet, praelongum, & ualidum: & à gutture usque ad pectus instar sacculi (magni sacci, ante guttur & pectus, ex rostri inferiori parte ante pectus pendens) receptaculum longum & amplum, rubicundum, foras prominens, radici linguae eius annexum. In hoc cibus receptus primum emollitur: & inde ad stomachum digerendus transmittitur, alia cibi receptacula non habet, & ideo aquis uiuere dicitur, Albertus & partim Author de nat. rerum. Quidam in onocrotalo uiuo ingluuiem illam latere mihi retulit, praeterquam cum cibum cepit aut capere parat: ego mortuum tantum uidi. Rursum alius in Italia onocrotali hanc partem albam, non rubicundam uidisse se narrauit: & fit nimirum ut per aetatem mutetur. ¶ Albertus onocrotali genera duo faciens aquaticum & syluestre, utrunque solum inter aues splene carere scribit. ¶ In Rhodo uidimus onocrotalum cicurem, per ciuitatem circumeuntem: paulo minorem cygno, multo maiorem anseri, undique album: cruribus cygno similem, ut etiam pedibus, sed colore cinereo, dura pelle intectis. Rostrium ei largum & instar canalis est, acutum & recuruum in fine, plumas à uertice retro tendit, ut uanellus suam cristam, Bellonius.

¶ Onocrotalus Machliniensis, quae *Vogelhain* à Brabantis uocatur, quinquaginta annis, ut ipsi ferunt, Machliniae uixit, cygno maior est, penne foris albicant, in fundo uero rubrum quiddam ostendunt, collum duas spithamas longum est, aut paulo longius, rostrum, quod rubrum habet, drantali longitudine est & quatuor uncias longius, & in fine hami propemodum more incuruum; & uersus finem latius latiusque proturbatur, crura anserinis similia, breuia, nimirum pro magnitudine tanti corporis: in pectore magnum habet ueluti sacculum protuberantem. Alis est longissimis, & ipsis in summa extremitate nigris, Guil. Turnerus in epistola ad me. De eadem aue Io. Culmannus Goppingensis, uir eruditus & mihi amicissimus, in haec uerba ad me scripsit, icone etiam missa: Auis quam Mechliniae mihi conspecta *Vogelhain* appellant, cygno uel anseri simillima est; sed magnitudine superat, colore albo omnino, praeter penas quas in alis subtus gerit, nisi quod praesentate iam rubescere paulatim incipit, rostrum habet oblongum & latum aliquatenus, sub rostro strumam amplam quae interdum inflatur. De ea dicunt huius regionis homines fide digni, octogeneriam esse, & Caesaris Maximiliani castra aliquot annis praecelsisse, & quasi castris locum signauerit, idem etiam temporibus Philippi huius imperatoris parentis factum autumant. Postea in aula reginae aliquandiu dum per aetatem uolare potuit, semper ex praeparatu aulicorum profectionem adornari cognouisse dicitur. Itaque quandiu per aetatem licuit, reginam quasi auis cicurata sequuta esse fertur, nunc quod ego uidi impensis regis à quadam uerula illic alitur, quatuor nummis quos sipheros uocant in singulos dies ei decretis, pascitur nunc piscibus, & cibis liquidioribus ut pane ex iure, &c. Et rursus, Haec auis ab anu qua dixi, eiusque patre, annis quinquaginta sex nutrita est, De aetate ipsius & unde aduenit non constat. Alarum extensarum spatium quatuor ulnas Brabanticas aequat, hoc est quinque Helueticas fere. Ante uiginti annos tam sublimi in aere uolatu quan-

doque euehebatur, ut hirundine nihilo maior appareret. Ab eo tempore non nisi raro ex adibus ubi asseruatur in aulam Caesaris, quæ ferè contigua est, uolauit. Iam rostrum & pedes colore cæruleo & quasi subflauo uidentur, cum olim ruberent, propter senectutem. Piscibus tantum uiuis alitur, parcius nunc quàm olim, Hæc ille.

¶ Cæterum onocrotalus quem ipse captum uidi circa finē Februarij, in lacu ad Tugium, duobus Tiguro miliaribus nostris distāte, cuius integri iconē dedimus, talis erat. Rostrum ad oculos usq; duos dodrantes longum, circiter tres digitos latum. Rostrum diuaticato ab una extremitate ad alteram duo pedes spatij intererant. Margines rostri utrinq; admodum acuti. Longitudo ab initio rostri ad pedes ultimos extensa auis, hominis proceritatem æquabat. Latitudo inter extrema alarum circiter decem pedes. Color crurum & pedum fuscus ut in cygnis. Totus erat albus, præter maiores alarum pennas fuscas. Pondus totius auis libræ duodecim unciarum, uiginti quatuor. Magnitudo & latitudo supra cygnum. Ingluuius rubicunda ad croceum inclinans, dodrantis longitudine à posteriore rostri parte recta deorsum: tam ampla ut brachium cum pugno facillimè procul infereretur. Lingua nulla. Arteria aspera in ingluuiē ad sex digitos pertingebat. Ingluuius ipsa toti rostro adhaeret, angustior ad extremum rostrū, & paulatim profundior ad trianguli ferè figuram. Plumis munitur densissimis, ut omnes ferè aquaticæ aues. Lien exiguus & subrotundus erat, quanquam huic aui lienem Albertus neget, iecur magnum, ut etiam cor, uentriculus angustus & oblongus, in quo succus quidam uiridis continebatur & uermiculi quidam. Vesicam quoq; nescio qua corporis parte (alius enim qui exenterauerat uiscera ad nos misit, puto autem circa uentriculi principium sitam fuisse, collum uersus) continebat, tenui membrana constantem, cylindri forma, diametro ambitus palmari: nescio in quem usum, nisi fortè ut commodius natet ac minori labore.

¶ Bononiæ uisus est mihi onocrotalus (uerba sunt ex epistola Angli cuiusdam amici ad me) plumis cinereis tectus, cygno maior, palmipes, capite mergi, rostro quatuor palmos ferè longo, & in fine adunco, collo deplumi, amplissimo, ut anatem deuorare posset. Captam aiebāt in lacu Benaco.

Onocrotalus auis est aquatica, Albertus, palmipes enim est & aqua ut anser utitur. Fluuio ac piscinas inhabitat, Author de nat. rerum. Pascitur tum in salsa tum in dulci aqua, Bellonius. In Aegypto uidimus uolantes onocrotalos, qui à septentrione uersus meridiem tendebāt: ab ijs autem locis hyeme reuertuntur, (ad mare scilicet,) Bellonius. Ciconiæ quæ æstatē in Europa tranfigunt, circa Antiochiam parte hyemis degunt, sicut etiam in Aegypto, item onocrotali, Idem. ¶ Onocrotalus auis est rapax, longo rostro, quod in aquam uel terræ lutum ponit & infigit: & quasi cornu sonans horribilem uocem emittit, Albertus, instar rugitus, Author de nat. rerum, instar botauri uel ardeæ stellaris, Olaus Magnus. Onocrotalus dicitur quod collum aqua mergēs, spiransq; ueluti rudium asini ædat, Perottus. ¶ Nunquam hæc aues nisi in aqua diffusiori & piscibus abundantibus habitant, paruam enim aquam citissimè, etsi piscibus copiosam, ingluuiē sua euacuant, Author de nat. rerum & Albertus. Omnia inexplebile animal in genus illud uerū, quod faucibus inest, congerit, mira ut sit capacitas, mox perfecta rapina (postquam omnia ingurgitauit) sensim in os reddita in ueram (aliās, inferam) in aluum ruminantis modo refert, Plin. Ingluuiem aqua explet, atq; ore aperto piscibus se obiecit, quos cum sentit deprehensos intra ingluuiem, aqua per oris spiramenta euomit, atq; ita præda uescitur. Ab hoc aquæ uomitu, ego suspicor ab Hebræis auem cognominatam, caath, quod uomitum interpretantur, Antonius Nebrissenfis. Cicuri si quis piscem libralem aut maiorem (audio enim eos pisces uel trilibres deuorare) in os imponat, ita inuertit ut rostro præmisso deglutiant. Pisces intra ingluuiem colligit, donec paulatim glutendo digerat, Albert. In faucibus folliculum (utrem quendam) habet, in quo primum cibum concipit, & post horam in uentrem suum mittit ac digerit, Author de nat. rerum. Amplam piscium copiam in utre faucium reponit, ut scilicet in tanta mole diffusa natura non egeat, paulatimq; digestis in uentre cibus inueniat paratum quod præbeat, Idem. Solis uiscitat piscibus, & bis tantum anno bibit, Turnerus. Eum qui Mechliniæ cicur alitur, liquidiore etiam cibo, ut pane è iure, uesci diximus. Cibus ingluuiē receptus primum emollitur: & inde ad stomachum digerendus transmittitur, alia cibi receptacula non habet, & ideo aquis uiuere dicitur, Albertus. Pisces, præsertim anguillas, auidissimè uorat boraurus auis, Turnerus, idem amicus quidam de onocrotalo ad me scripsit, ego onocrotalum quidem hoc facere non dubito: de borauo dubitari potest, præsertim cum multi etiā non indocti cum onocrotalo eum confundant. Onocrotalus conchas deuorat, quas calore interno apertas reuomit, & carnem ab ostreis seligit, Bellonius. Veteres de pelecano tantum hoc scribunt: quem Bellonius eum dem onocrotalo facit, ego distingo quidem, sed fieri posse conijcio ut auis utraq; hoc faciat. Nam & Oppianus pelecino (sic uocat, non pelecenum) hoc adscribit, constat autem ex uerbis ipsius pelecinum ab eo pro onocrotalo sumi. Pelecini (inquit) non minus quàm lari uoraces, non toto tamen corpore merguntur, sed ut solent qui se in caput præcipites uoluunt, colla, quibus uina (ἀγυιᾶς) proceritas est, subinde demittunt, dorsis interim supra mare prominentibus, piscem obuium quenque amplissimis faucibus exceptum deuorant. Sinus (ὠλάπθ) quidam ante pectus dependet, in quem cibum omnem tubercinantes aliquantisper recondunt, & ne testis quidem intectis abstinent, (ὡπτικῆ, forte πλάγιον, ὅτε σκληρῶν μὲν ἀπεχέσθαι.) sed unā cum testis primū quod se obtulerit deglutunt.

De Onocrot. E. F. H. a. Lib. III. 609

stant; deinde mortua in os reuocant, & reiectis testis pulpam uorant. Nam quæ dum uiuerent occlusæ erant conchæ, uita spoliata aperiantur ac dehiscunt. ¶ Cum uolat, sonum alarum icu cicut instar cygni, Bellonius.

D.

Auis est laceris & animosa, capite recto & sublimi, Bellonius. Facile cicurat, ut in B. diximus.

E.

Pelle gutturis onocrotali, quæ longè amplissima est, (fortè dimidiæ ulnæ amplitudine,) fenestras alicubi (in Italia, ut audio) integuntur, transparent enim tanquam membrana. Eiusdem detracta pelliculis cum plumis, subternitur puerorum lectis, non leditur enim urina, aliqui eandem uestibus subditis & assui curant. ¶ Multi piscatores Nilii in nauiculis suis non aliud aquæ exhauriendi instrumentum habent, quàm onocrotali ingluuiem rostro suo tanquam ansæ harentem, ea figura quæ reticulum quo in pileo ludo utuntur refert, nam si rostra posteriore sui parte quæ uersus caput est ligantur, circum ingluuiem repræsentat, humiditate quidem non uitatur, & longo tempore durat.

F.

Onocrotalus assus in cibo mihi gustanti grauis & ferini odoris, nec grati saporis uisus est, etiam prius in aqua & uino pariter mixtis elixus fuerat, conijcio autem annosum fuisse.

H.

a. Prò dij immortales unde hic præcessit truo? Cæcilius irridens magnitudinem nasi, Perottus. Trua nomen est uasis, quod à transuolando aliqui dictum putant, quod transuolet ex ea aqua, unde & truo auis dicta est, ob colli magnitudinem, quod per id aqua transuolet, Perottus. ¶ Ra uennatem onocrotalum Martialis dixit, licebit & turpem, rudentem, pisciuorum, uoracem, & longæuum cognominare.

¶ c. Nostri sæculi quidam monachos imperitos non ineptè phalacrocoraces & onocrotalos nominauit.

¶ h. Gurgulione gruus tumida uir pingitur aluo, Qui larum, aut manibus gesser onocrotalum, Aleiatus in Emblemate Gula inscripto.

¶ Eiusdem aliud in garrulum & gulosum:

Voce boar torua, præfargo est gutture, rostrum

Instar habet nasi multiformisq; tubæ.

Deformem rabulam, addictum uentriq; gulæq;

Signabit, uolucer cum truo pictus erit.

30 OPHIOMACHVS auis est dimicās in serpentes, unde accepit nomē, Io, Rauisius, ego ophiomachum, uel ophiomachen locustarum generis tantum esse inuenio, absq; pennis. Paulus Venetus scribit aues epimachos dictas pulcherrimas in prouincia Abasæ inueniri.

OPIVRS, OPIVRS, auis quædam in Aethiopia, Helychius & Varinus, apparet autem nomen illi à cauda serpentina inditum, qualis nimirum basilisco, quem uulgus appellat, tribuitur.

OPILO, genus auis, Festus.

ORCHILVS oua noctue exedit, Aristoteles. Καὶ ὀρχίλος, ἢ ἠγὼ ἐπιθεῖς Διῶν ἢ κίβητος ὀρχίλος, Aratus inter signa tempestatis, hoc est, Orchilus & eritheus cum caua terræ foramina subeunt, Scholiastes nihil quàm auium genera esse dicit, Auienus quoq; interpres Latinus nomina Græca reliquit, his uersibus: Orchilus infestus si floricomis hymenæis. Ima petit terræ, si deniq; partus eritheus.

40 Conijcio autem non alia ratione hymenæis infestam hanc auiculam cum dixisse, quàm quia tempestatem indicat, cum nuptiæ sereno tranquilloq; cœlo gaudeant. Ego orchilum non aliam quàm trochilum auem esse puto, cum utranq; parua, n. auiculam esse & foramina subire legamus; utranq; noctuæ inimicam, facile aut uulgus uel negligentia, uel ioco (ad ὀρχίλος, id est testes, alludens) trochili nomen in orchilum mutauit. Alius est trochilus auis quæ iuxta aquas degit, & celeriter currit, inde nomine imposito, multorum generum. ¶ ὄσση ἢ πηλὸς κατέτασεν τὴν ὀρχίλων; Aristophanes in Vespsis de filijs Carcini poetæ; quos ceu paruos (ut orchilus auis parua est) & libidinosos (à testibus quos Græci ὀρχίλος nominant) traducit; uel tanquam magna habentes genitalia, uel saltationi deditos, nam ὀρχίλος saltare est, ut Scholiastes admonet. Idē in Auisibus, Si quis Ioui (inquit) sacrificauerit arietem, rex nunc est orchilus auis, βασιλεύς ἐστὶν ὀρχίλος ἄρνις, solebāt autem Ioui κείων γόργυρον, id est arietem marem non castratum sacrificare, Ioui quidem orchilus auis faceret adscribitur, tanquam libidinoso & adultero, ὅτι αὐτὸν ὀρχίλος, id est à testibus, à quibus poeta hoc nomen confluxit, ut scribit Scholiastes, & repetit ex eo Varinus. Præterea cum trochilus auis Aristotele teste, alijs nominibus rex & senator (βασιλεύς, πρῶτος) appelletur, nimirum eandem auiculam non immeritò orchilum faciemus, quæ hic Ioui regi tanquam & ipsa rex attribuitur. ¶ ὀρχίλος, auicula uilis, quæ ab aliquibus πηλὸς dicitur, Helychius.

IN Hieroglyphicis Ori t. 4. de ORYGE legitur tanquā aue, ὄρυξ μόνον τὴν ἡλιωῶν, sed perperam, & ὄρυξ forte aut ἡλιωῶν legendum, oryx enim quadrupes est, & piscis, orygem uerò auem nemo tradidit, & eo etiam in loco pro quadrupede accipi certum est.

A.

Tris & otis aues sunt longè diuersæ. De otide inter gallinas feras scripsimus, otus uerò noctuæ similis est, sed maior, ut bubone minor, auribus plumeis eminentibus, unde & nomen illi, quidam Latine asionem uocant, teste Plinio. Sed cum Gaza ex Aristotele scōpē Latine asionem interpretetur, nos quoq; scōpis historiam in Elemento A. sub Asionis nomine posuimus; & obiter quædam de oto tradidimus, hic non repetenda: præsertim quod otus Latine asio uerti debeat, secundum Plinium, qui etiam asionem noctuarum genus maximum esse scribit: scops uerò, qui noctua minor est, Latinum nomen quod sciam non habet. Item quod aures aliqui otum cum otide cōfundere uideantur, ut Athenæus, Aristoteles, Plinius: nisi ea librariorum alicubi culpa est, de qua re pluribus etiam in Otide scriptum nobis est. ¶ Otus (ὄτος), prima circumflexa: quanquam codices impressi ultimam acuunt) noctuæ similis est, pinnis circiter aures eminentibus, unde nomen, quasi auritum dicas. nonnulli nycticoracem appellant, (Gaza uertit, nonnulli ululam eum appellat, alij asionem,) Aristot. Asiones noctuarum genus maximum, quæ Græci quandoq; scōpas uocant, aliquando nycticoraces, id est ululas: & quandoq; otos quasi auritas, Hermolaus Barb. in cuius uerbis nos reprehendimus: Primum quod asionem Græcorum scōpē esse dicit: alterum quod nycticoracem interpretatur ululam, in utroq; secutus Gazam. Asio noctuarum genus maximum est, cui pluma aurium modo emicat, Plin. Quidam otum uocant bubonem, Obscurus. Otum lagodiam uocari (à lepore nimirū, quod pedes plumis uillosos habeat,) Alexander Myndius auctor est apud Athenæum.

¶ Otus Hispanis, ut audio, dicitur mochuélo. Gib. Longolius, item Eberus & Peucerus Germanicè interpretantur *Schleiereil*, ut ante eos Turnerus, qui etiam aliud nomen Germanicum adfert *Kanfeil*: & Anglicum a horn owl: ut Eliora a stryche oule. Sed auis quam nostri uocant *ein Schleiereil*, aurita non est, ularum generi in v. elemento à nobis adnumerata. Ego potius otum eam auem esse conijcio, quam aucupes nostri uulgò uocant *ein Dohiwel*. ¶ Otus bubonis figuram habet, & ideo à multis bubo uocatur, aures habere uidetur, plumis instar aurium erectis, uox eius est huhu, tanquam hominis frigore nimio affecti, Albertus. Auis est quæ uulgò (Gallis puto) huans dicitur à sono uocis huhu, quam noctu horrificā emittit, improprie uocem humanam simulans, ita ut hominem contractum frigore clamare credas, sed certæ regiones sunt, in quibus huiusmodi uoces profert, in cæteris ut plurimum muta: bubone minor, noctua maior: rostro ac pedibus unciis, plumis circa aures eminentibus, nocte uolat, præda uiuit, carnibus uescitur, mures persequitur, & ab auibus cæteris odio habetur, Auctor de nat. rerum, & partim Albertus.

B.

Quod ad partium otis descriptionem, nonnulla iam in A. retulimus. Pinnulæ ei circa aures eminent, unde auritus uocatur: ut & buboni & aluconi minori, & scopi uel noctuæ minimæ, quæquam Plinius scribat buboni tantum & oto plumas uelut aures haberi, cæteris cauernas ad auditum. Athenæus oto magnitudinem columbæ tribuit, & formam humanam (nimirum quod ad faciem) tanquam ex Aristotele, apud quem nos nihil tale reperimus. Otum unciis unguibus esse apparet ex lib. 8. historiarum animalium cap. 12. prope finē. Reddens enim causam quod otus planipes & imitator sit, subdit: Omnes deniq; aues unciæ breui sunt collo, & lingua lata, aptæq; ad imitandū. Quin & noctuæ similem esse testatur, habet autem noctua uncus unguis.

C.

Otus noctuæ similis est, non nocturna tamen, Aristoteles citante Athenæo, ego nihil tale apud Aristotelem inuenio, & otum quoq; nocturnam auem esse puto.

D. & E.

Otus est blatero, & hallucinator & planipes, (ὄτος & κῆ μύρτις, uide in Asione, ubi uocem *κῆ* copiose explicui, &c.) saltates enim imitatur, capitur intentus in altero aucupe, altero circumuente, ut noctua, Aristot. Auis est imitatrix ac parasita, & quodam genere saltatrix, capitur haud difficulter ut noctuæ, intenta in aliquo, circumeunte alio, Plinius. Otus imitatur omnia quæ homines faciunt: quos saltantes cum imitari conatur, capitur, (ὄτος πορροῦ μὲν & ἰλιόκεται.) In aucupio illarum, qui saltandi peritissimus fuerit, saltat in conspectu earum, & simul ipsos contra aspicientes ad saltationem inducit, (ὄτος τῆς ἰσῆς βλέπωνται εἰς τὸν ἀρχοῦ μὲν ἰλιόκεται.) Alius à tergo latēs uoluptate imitandi captas comprehendit, idem & scopes facere aiunt, &c. Athenæus. Otus laudata & eregione saltans capitur, sicut & nycticorax: quamobrem etiam homines stolidos & ambitiosos otos appellabant, Aelius Dionysius apud Eustathium. Otus in Hieroglyphicis turturem quoq; saltatione ac tibia capi scribit. Capiuntur & otides uenatorum imitatione oculos aqua è pelui inungentium, & aqua loco in altero uase relinquendum uiscum, siue otides uerè id faciant, siue pro otis ab authoribus nominentur: Quare in Otide E.

G.

Glaucomata magi dicunt curari felle recenti asionis, Plinius.

H. δὲ

Oſus uel *ὄτις* auricula eſt. habent autem auriculas ſolæ quadrupes uiuiparæ. Sed quoniam in oſo aue plumæ utrinque in capite auricularum inſtar eminent. Græci otum quaſi auritam dixerunt. ut hodie aliqui cornutam hanc auem eſſe dicunt. ¶ Otus auiſ laudata & ſaltans capitur. (ut ſcripſimus in E.) unde otos item dicimus qui nullo negotio decipiuntur. aut gloria uanitate affectantes. Cælius. *χαίνας καὶ κροδίβας ὄττος ἐκάλεσεν*. Aelius Dionyſius apud Euſtathium & Suidas. Qui fraudibus expoſiti ſunt. ac negotio propè nullo inſta ſimplicitate decipiuntur. otî à comicis uocantur. ex auiſ natura. quæ quum imitatrix ſit. inde ab aucupibus facile capitur. Cælius. Qui facile à quouis falluntur. otî dicebantur. aptius quidem illi. qui ſolo auditu nulla ampliore cura cōſyderatis uerbis decipiuntur. ſic dicerentur. Euſtathius. Vt cephus. ſic & otus hominem ſtolidum uel ſimplicem impoſturis expoſitum indicat. Quare & Comicus traducens Athenienſes ceu qui facile dictis quæcunq; audirent fidem habentes deciperentur. *ὁ μὲν ὄττος ἦν ἐνδύων*. dixit. Idem.

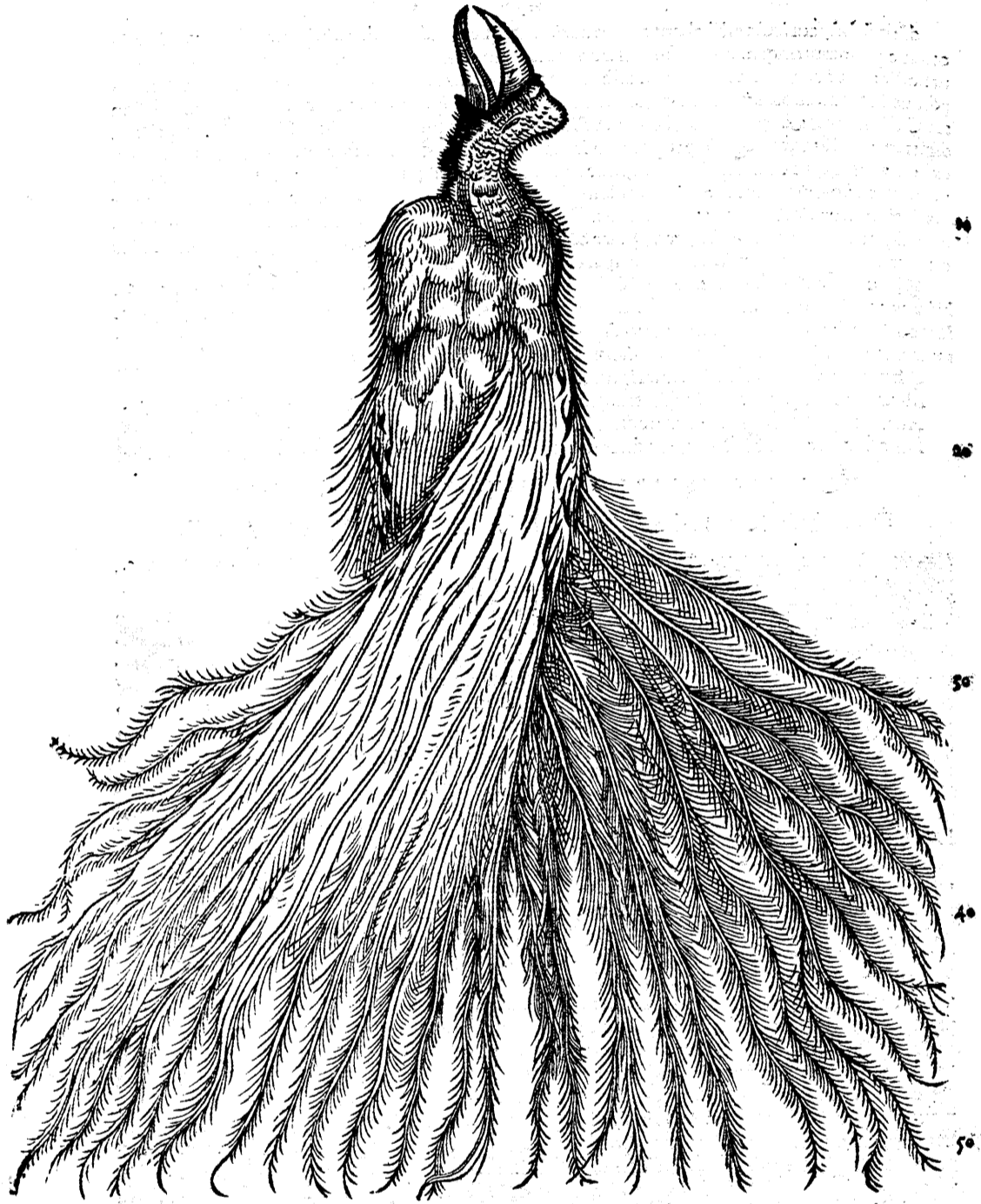
¶ Otum (*ὄττος*) & Ephialten Aloei & Iphimedie filios fuiſſe aiunt & Martem ligaffe: cuius fabulæ expoſitionem requirere apud Euſtathium in Iliad. Maximi hi fratres fuiſſe feruntur. & bellum cœlo ac ſuperis inferre auſi. in quo Apollinis ſagittis cōfecti ſunt. alij in uenatione imprudentes inuicem ſe iaculis tranſiſſe aiunt Dianæ cōſilio. &c. Eoſdem primos Muſis ſacra feciſſe aiunt. ¶ Emblema Alciani Fatuitas inſcriptum:
Miraris noſtro quod carmine diceris otis. Sit uetus à proauis cum tibi nomē Otho.
Aurita eſt. ſimiles & habet ceu noctua plumas. Saltantēq; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos. captu & faciles. nos dicimus otos. Hoc tibi cōueniens tu quoq; nomē habe.

DE AVIBVS QVARYM NOMINA P. LITERA INCIPIT.

DE PARADISEA. VEL PARADISI AVE.

PARADISEAM uel paradisi auem. uel apodem Indicam appello illam. cuius figura ſequens eſt. à clariffimo uiro & doctiffimo I. C. felicis memoriae Conrado Peutingero nobis communicata. qui & mortuam ſimilem ſibi uiſam teſtabatur. ut & alij multi fide digni homines alij alias ſe uidiſſe mihi teſtati ſunt. Et nuper charta quædam Norimbergæ excuſa. quæ huius auiſ ſimillimam noſtræ iconem continet. ad nos miſſa eſt. his uerbis adiectis: Paradiſea uel apus Indica magnitudine eſt turdelæ. miræ leuitatis. aliſ prædita oblongis. teneris & uiſui peruiſis. & pennis (ſi pennæ dici debent. potius quàm ſetæ. deplumes enim ſunt. in noſtra effigie nō expreſſæ) duabus longis. anguſtis. nigris. duritiæ cornea. pedes nulli. perpetuo uolat. nec uſquam quieſcit niſi in arbore aliqua (ab altera de longis illis ſetis ramo implicata pendens.) Nulla nauis tam celeriter in mari pergit. aut tam procul à continente. quam non circumuolet. Callida eſt. præſertim circa uictum. Magni pretij propter raritatem. primates in militia galeis pro criſta inſerunt. Oſtenditur Norimbergæ apud Io. Kramerum. & numis argenteis octo drachmarum ferè. (quos à uallè loachimica denominant.) centenis indicatur.

¶ In Moluchis inſulis ſub æquinoctio (inquit Hier. Cardanus lib. 10. operis de ſubtilitate) auiſ mortua in terra aut mari colligitur. (manucodiata uocat. uocabulo lingue indigenarū) quæ uiuens nonnunquam uideri ſolet. quoniam pedibus careat. tamenſi neget Ariſtoteles auem ullam pedibus carere. Hæc igitur. quam ter uidere iam contigit. ſola ut ita dicā ob id pedibus caret. quod in ſublimi aere atq; procul ab omni uiſu humano habitet. Corpus eius roſtrumq; magnitudine & forma ſimile hirundini: pennæ alarum & caudæ accipitrem magnitudine dum alas extendit ſuperant. æquant uerò ſerme aquilam. Pēnarum craſſitudinem excogitare potes. tanta enim eſt. qualem pro auiculæ paruitate conuenire ratio docet. Sunt igitur tenuiſſimæ. & perſimiles præter tenuitatem pennis pū uonum ſceminarum ex toto. neq; maſculorum pauonum pennis aſſimilantur. quod non ſint oculata. ut quæ in maſculi pauonis cauda cernuntur. Maſculi dorſum auiculæ huius ſinuatur intus. in eamq; cauitatem oua ſcimina facere ratio ipſa docet. cum & ipſa ſcimina cauum habeat uentrem. ut ſic utraq; cauitate poſſit oua incubare. Maſculo hæret in cauda ſilum longius tribus palmis. coloris nigri. medium inter quadratum rotundūm. neq; craſſum. neq; admodum tenue. uerum ei non abſimile quo crepidas cerdones conſuere ſolent. Hoc exiſtimamus dum ſcimina oua incubat alligari firmius illam maſculo. Neq; mirū eſt in aere perpetuò habitare. nam cauda & aliſ in orbem extenſis haud dubitū eſt ſponte ſuſtineri. Viciffitudo etiam ſi quid eſt laſitudinis illam excutere poteſt. Cibum nullum eſſe puto præter cœli rorem. qui ſimul ſit cibus & potus. & ita natura prouidit diſſe diligenter tanto miraculo uidetur. ut in aere habitare poſſet. Veſci autem aere pūro haud ueſiſimile eſt. quod nimis tenuis ſit. Veſci animalculis. neque id. quod ſibi non fiat congregatio ad generationem illorum haud dubiè neceſſaria. neq; in auium uentribus illa cernuntur. qualia in hirundinum. ſed tamen hoc non cogit. cum manucodiata ſolo ſenio confici credendum ſit. at nec uapor. cum infra copioſior ſit. unde ſcendentes uiderētur. uapor etiam nonnunquam pernicioſus eſt. rore igitur per noctem ueſci ueſiſimile eſt. Hæc ille. Et rurſus in ſtruthiocameli mentione. Sunt qui ob raritatem nunc manucodiata tum alas tum caudam in criſtas figant. addita etiam ſuperſtitione qui ſecum habeat in bello non uulnerari.

¶ Sunt qui hanc auem Germanicè *Luffvogel* appellant, hoc est auem aeris; siue quòd in aere semper ferè degat, siue quòd eo etiam uiuere uulgò existimetur. Quidam receptaculum putant sub alis habere foeminam, ubi oua foueat. ¶ Reges Marmín (in Moluccis insulis) paucis antè annis immortales animas esse credere cœpere: haud alio argumento ducti, quàm quòd auiculam quandam pulcherrimam, nunquam terræ aut cuiquã alijs rei quæ in terra esset insidere animaduertent, sed aliquando ex summo æthere exanimem in humum decidere. Et cum Mahumethani qui ad eos commercij causa commearent, hanc auiculam in paradiso ortam, paradysum uerò locum animarum quæ uita functæ essent, attestarentur, induerunt hi reguli Mahumethi sectam, quòd hæc de hoc animarum loco mira polliceretur. Auiculam uerò *mamuco diara*, id est auiculã dei appellant; quam adeò sanctè religioseq; habent, ut se ea reges tutos in bello existimènt, etiam si suo more in prima acie collocati

collocati fuerint, plebei autem caphra, id est gentiles sunt. Reges harum insularum auiculas numero quinque, singuli singulas dono ad Carolum V. miserunt, Maximilianus Transylvanus.

¶ Milites in aula Turcarum imperatoris quos Genissarios appellant, cum multa superbe faciunt, tum pennis struthionum se ornant, & rhyntacis auibus, quas Arabes uendunt exiccatas carne adempta, ita ut pellis tantum super sit, a qua pennae procedunt pulcherrimae in unum ceu manipulum collectae, ea crassitie quae capi est. Hanc aliqui recentiorum apodem uocant, ego phoenicem uerum esse conijcio, Bellonius. Nos de Phoenice & Rhyntace auibus infra suo loco dicemus.

¶ Haec iam perscripseram, cum Melchioris Guilandini Borussii (doctissimi iuuenis, & incomparabilis circa simplicium medicamentorum indagacionem doctrinae ac diligentiae) literae Patauii missae ad me peruenerunt, in quibus paradiſeam auem his uerbis describit: Memorae ac literis inquit proditum est, apud eos qui integra de Hispanorum nauigationibus in alienum & tot iam saeculis incognitum orbem, uolumina condidere, in Moluccis insulis auiculam quandam pulcherrimam oriri, mole quidem corporis exiguam: uerum pennarum ob causam, quae ei sunt longissimae in orbem digestae, ita ut amplioris circuli describant ambitum, primo aspectu uideri maximam, Auicula est corporis magnitudine & penae forma coturnici similis, pennarum ambitu discolorae, uerum uenusto admodum & decoro, uisusque iucundissimo undique exornata. Caput quale hirundinis masculinum, pro corporis amplitudine. Pennae superiorem eius partem a prima ceruicis uertebra ad rostri usque initium exornantes, breues sunt, crassae, durae, spissae, coloris lutei insigniter splendens, & auri purissimi modo, radiorumue solarium instar fulgentis. Caeterae quae mentum contingunt, & molliores, & tenuiores, atque ex cyaneo mirae equidem uirides deprehenduntur, haud plane colore istis absimiles, quas in anatum masculorum capitibus, dum lucidissimo obuertuntur syderi, conspiciamus. Rostrum item quam sit hirundini prolixius. Pedes nulli. Pennae alarum ardeis formae pares, tenuiores tantum longioresque, colore fusco, inter rufum & nigrum, fulgentes. Verum cum omnes, tum quae alas constituunt, tum quae caudam efformant, in orbem extendantur, rotae similitudine, etenim cuti animantis ueluti infixae harent spicula, immobiles plane, mirum uideri non debet, sponte sustineri, neque unquam in terris quoad in uiuis est conspici, quando & pedibus usus nullius in aere existentibus, prorsus destitui, (quod tamen placitis Aristotelis scholae Peripateticorum summi principis refragatur, auem ulla pedibus carere negatis,) paulo ante dictum sit. Caeterum exoriuntur iuxta singulas maiorum pennarum, alas constituentium, origines, aliae quoque minores, neque sane paucae pennulae, quae supra maiorum principia extensa, ea obtegunt, dimidio quisque latae, ruffae, coccinae uel, reliqua parte croceae, & fuluo auri colore splendidae, multum hercule gratiae ac uenustatis auiculae ob eximiam illam & singularem colorum disparitatem conciliantes. Corporis reliqua moles tota, pennis fuluis in rufum uergentibus obducitur, ita tamen ut aliquid adhuc inter eas discriminis animaduertas. Nam quae in pectore & uentre collocantur, & frequentissimae sunt, & pariter latissimae, duorum triumue digitorum amplitudine, colore fuluo, & eo quidem nitidissimo, haud sane alio, quam securi ipsum splendentes. Quae uero dorso infixae sunt, rariores neque ita frequentes esse aperte cognoscimus: & insuper amplius diuisuris hiare, pennarum omnino ardearum tergo adhaerentium similitudine, clare uidemus. Neque etiam ad tam insignem latitudinem accedere, aut praestantem illum hepatis colore adaequare, quin puniceo potius colore, carni amulo, obsecurore etiamnum relucere, plenissime perspicimus. Porro pennae haec simul omnes, tum quae a uentre suam trahunt originem, tum quae a dorso enascuntur, caudam, cum sint longissime, constituunt, quia ea caeterarum auicularum more minime exornatur. Nec id equidem mirum, quando & alae ipsae diuersa sint ratione concinnatae, quippe quae in arcum contrahi, uel latum diffundi, pro animantis libitu, nequeant, sed naturaliter uno tantum eodemque modo perpetuo consistant. Praeterea masculi huius auiculae dorsum omni ex parte depressum inflexumque est, adeo ut sinum quendam foueamque efformet. In eam cauitatem oua foeminam deponere ratio ipsa claro est argumento, quum & foemina uentrem cauum obtineat, ut hoc pacto oua facilius possit incubare, ac tandem pullos excludere. Denique adnectuntur maris dorso fila gemina, nigra, cornuum modo utrinque in rectum extensa, tres & amplius palmos longa, neque rotunda exacte, neque etiam perfecte angulata, sed figura inter quadratum & rotundum media, nec crassa ualde, nec summe tenuia, uerum futorio filo haud plane dissimilia. Horum usum talem esse, cum caeteris saeculi huius uiris eruditissimis existimo, quo nimirum foemina, dum oua incubat, mari firmitus alligetur, copuleturue. Cibus eis nullus praeter coeli rorem, qui simul est cibus & potus, interiora si spectes, inane nihil reperias, uerum continua ac perpetua pinguedine auiculam totam expletam uideas. Haec auiculae ipsius integra & certa historia, cui neotericorum peritissimi quique calculum uno ore omnes adijciunt, praeter unum Antonium Pigafetam, rostro prolixo, & pedibus palmi unius longitudine donari, falsissime affirmantem, quum hoc me hercule longe ab omni ueritate sit alienum, quod ipse aliter se rem habere, iam bis (neque enim pluries uidere contigit) oculis manibusque proprijs liquidissime deprehenderim. Haec Guilandinus ad nos, suspicatur autem hanc esse rhyntacem auem, cuius in uita Artoxerxis Plutarchus meminit, de qua nos suo loco in R. elemento scribemus. ¶ Sunt qui hanc auem, ut ispidam uulgo dictam uestibus apponi scribant aduersus tinearum iniuriam. ¶ Pteruogotyranis auis Indicae Varinus meminit, quae forte paradiſea nostra est, uide infra mox post Pitaeos.

¶ S V N T & alia aues paradisi dictae, ut author de nat. rerum scribit, (apud Aegyptios, Albertus) non quia ex paradiso ueniant, sed ob insignem pulchritudinem: qua ita excellunt, ut nullus eis color deesse uideatur, magnitudo eis anseru, uox mirè dulcis & blanda, capte gemere non desinunt donec in libertatem restituantur. Super Nilum habitant, qui de paradiso profluere perhibetur, rare alias reperitur.

¶ Nauigando in flumine Physon inuenimus aues quae aues paradisi nominantur, mirabili colorum uarietate conspicuas: ita ut si quis propius intueatur, nimio earum splendore uisum prope amittat, Author incertus, qui de Terra sancta Italicè scripsit.

¶ A L I A E praeterea in Aegypto aues eodem nomine ueniunt, fusci coloris & subrutili, monedulis minores, aues autem paradisi uocantur, quia ubi nascantur, unde ueniant, & quò se recipiant, nescitur, non enim coitus earum uidetur: sed certis temporibus collectae terras quas habitant transiunt relinquant, Albertus & Author de nat. rerum.

¶ Ipsidam quoque auem propter pulchritudinem colorum, nonnusquam in Italia auem paradisi uocari audio: & similiter upupam Venetijs.

DE PARDALO.

PARDALVS, *ἰακώδιος*, etiam auicula (*ἰακώδιος*, auis) quaedam perhibetur, quae magna ex parte gregatim uolat, nec singularem hanc uideris, colore tota cinereo est, magnitudine proxima mollicipiti, (qui paulò minor turdo est, etiam ipse totus cinereus, pedibus ualens, pennis non item: et si Gaza pro *ἰακώδιος*, legit *ἰακώδιος*, ut neq; pedibus neq; pennis ualeat) sed pennis ac pedibus bonis, uocem frequentem (*ἰακώδιος*) nec grauem emittit, Aristot. Pardalis, *ἰακώδιος*, auis quaedam, Hesych. Grauecalus, *ἰακώδιος*, auis cinerea, Idem & Varinus, suspicor autem corruptum esse uocabulum pro pardalo, quae Aristoteli colore tota cinereo est, quanquam & caucalias auis quaedam ipsdem Grammaticis memoratur. ¶ Gyb. Longolius, eumq; securus Turnerus, ut hunc Eberus & Peucerus, pardalum auem uulgo pluuialem dictam interpretatur, eum Puluer, de qua infra priuatim scribemus.

¶ P A R O N I S auis Festus meminit, ni fallor: ut & uaronis & rupicis ex Lucilio.

DE PARRA.

PARRA, uel ut alij scribunt para, per simplex r. (ut & Hermolaus) auis est, quae oriente Sirio (ipso) die non apparere, donec occidat, traditur, Plin. Aristoteles haec eadem de oenante scribit, ut auis una existimanda sit. Sed alia uidetur inauspicata illa Horatij parra, cuius meminit Carminum 3. 27. his uerbis: Impios parrae recinentis omen Ducat, & praegnans canis, &c. In capite paucis animalium, nec nisi uolucris apices: alijs aliter, phasianae corniculis, praeterea parrae, Plinius, alij paro legunt, Hermolaus parco: quae uero sit auis parcus fatetur se ignorare, uide infra in Vanello. Festus duobus in locis parram numerat inter osciens aues, quae ore canentes faciant auspicium. ¶ Author libri de nat. rerum parram cum regulo confundit. Regulus (inquit) qui & parra, quasi auis parua, dicitur, multa est prole & garrina.

DE PARIS DIVERSIS. ET PRIMVM IN GENERE.

A.

AEGITHALVS, *ἄγιθαλος*, auis Aristoteli memorata, cuius tres species describit, nos plures agnoscimus, à Gaza uertitur parus, recentioribus eadem parix est, Alberto & alijs. In Campania & alijs regionibus parula uocatur auicula, cuius uertex nigricat coronae specie, quae an parus ueterum sit nondum perspexi, Hermolaus Barb. mihi quidem eandem esse dubium non est, sed & alia pari species est caeruleo uertice, nigro tres aur plures. Parus, uulgo parizola, rustice apud nos parascius, Niphus Italus. In alijs Italiae locis parruzza, in alijs zin zin, & orbefina nominatur parus communi pluribus speciebus uocabulo. ¶ Gallicè mesange⁵⁰ uel sparuoçzolo, Bellonius, Iacobus Syluius etiam mesangā uocat, Sabaudicè mayenche. ¶ Germanicè ein *Weyse* uel *Ways*. ¶ Anglicè a tit moufe. ¶ Illyricè, ni fallor, sykora. ¶ Galli & Germani quidam putauerunt meropem esse auem, quae Gallicè mesang appellatur, quod falsum est, Bellonius.

B.

In capite paucis animalium, nec nisi uolucris, apices, alijs aliter, phasianae corniculis, praeterea parrae, Plinius, alijs paro. Hermolaus legit parco, uide infra in Vanello. Paro maximo pectus luteum est, &c. caeterorum corpora albo, nigro, pallido & cyaneo coloribus distinguuntur, Turnerus. Pari omnes ferè iuxta oculos maculas albas habent.

C.

Pari gregatim uolitant. ¶ Parus enim quamuis per noctem tinniet (alijs tinninet) omnem, At sua uox nulli iure placere potest, Author Philomela: tanquam parus noctu canat, quod forte para uel para

De Paro maiore. Lib. III. 615

vel parra facit. ¶ Parus uermiculis uescitur, Aristot. & Albertus. Iniuriam apibus infert, Aristot. & alij. unde apiastram aliqui esse coniecerunt, quæ tamen merops est. Vescuntur pari non solum uermibus; sed & canabino semine & nucibus, quas rostris suis acutioribus solent perforare. sæuo duo priora genera (parus magnus, & montanus) delectantur, Turnerus. ¶ Pari omnes umguibus suis reptare & facile ubi uolunt adherere possunt: ita ut ad nucem à filo eis suspensam adhærescentes comedant. ¶ Capiuntur apud nos etiam media hyeme. ¶ In cauis arborum nidificant, Albert. Oua plurima à dere feruntur, Aristot.

D.

Parus auis est animosa, & ad se defendendâ strenua, pro sua magnitudine: uocalis, clamosa, uolatu impetuosa, præfertim maior. Noctuam odit.

E.

Gregatim uolant: quare sæpe complures capiuntur per noctuam. Gustant farinam uino dilutam primum inebriati capite grauantur, denique cadunt, & abiecti uolare non queunt, & facile tolluntur ab apiarijs. nocent enim apibus, Aelianus. Paros & luscinijs audio stultas esse aues & facile capi, quod propter curiositatem mox ad eum locum accedant à quo aucupes abierint.

F.

Veniunt etiam in cibum pari apud nos, etsi non admodum delicati.

G.

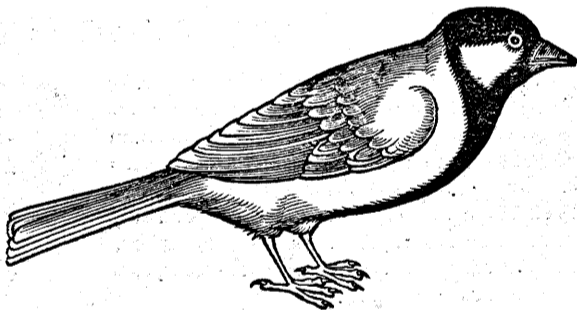
Sunt qui paro eandem facultatem tribuant, quam ueteres ictero uel galgulo aui, ut scilicet regium morbum aspectu patientis in se recipiat, ille sanetur.

H.

Αιγιδνα nomen auis, & saltationis genus, Suidas & Varin. *Αιγιδνα* & *αγυλα* herbæ sunt, Varinus. Aristophani in Auiibus ægithallus scribitur l. duplici: ubi Scholiastes, Aegithalus auis est de genere accipitrum, sic dicta quod capram fugat, *παρά τὸ εἶδος πειθακόμεναι*, ut quidam putant. Sed quæ capram fugere fertur auis nocturna est, *αεγυθίλας* Græcis dicta, id est caprimulgus, quæ forsitan para uel parra Latinorum fuerit: ægithalus uero parus, non à capra dictus, quam Græci *αγα* uocant, sed ab impetu fortassis quo utitur uolando, nam *αεγυλά*, qui status est impetuosus, à uerbo *αίωσεν* deriuari suspicor. Sed uideo Oppianum quoque lib. 3. de aucupio ægithalum pro caprimulgo accipere: forte quod heroicum carmen quo usus est ægothelæ uocabulum respueret. Aegithalum (inquit) capturus capræ papillam uisco circumlinat. Caterum auis caprinum lac haustrura, cum ultra sæpes in stabulum peruolauerit, & fugere capram inceperit, effuso ei ad pedes usque uisco deprehenditur. ¶ Pari piscis meminit Bellonius de piscibus lib. 1. cap. 1. item Vuottonus. ¶ Vt Græci *στρουθόποδα*, hominem cuius crurum tenuitatem notare uoluerint, sic nostri à pari crusculis *meisenbeimle* nominant.

DE PARO MAIORE.

PARI genus quod maius est fringillago uocatur, *αεγιδνα* *αεγυλα*, quippe quod fringillam æquet, Aristot. Genera parorum plura sunt, quamuis Aristoteles tria tantum refert, fringillago, maxima omnium, pulchra, inferius ex luteo uirescens, in uertice nigricans, quem Germani uocant *Spiegelmeiß* / *Kolmeiß*, Eberus & Peucerus. Longolius etiam & Turnerus parum maiorem *Kolmeiß* interpretantur, hoc est parum carbonarium, ab atro colore capitis, qui utrinque etiam à collo descendit per pectus & uentrem medium, longiore in maribus, breuiore & angustiore in foeminis spatio: nostri partem hanc nigram bracham appellant, *die bruch*. Sed nostri aucupes parum alium minorem uertice nigro *Kolmeiß* appellant: maiorem uero *Spiegelmeiß* à colorum pulchritudine quibus distinguitur, eundem Germani quidam, *Brandmeiß*, similiter ab atro colore: aliqui *grosse Weiß*, id est parum magnum, Brabantimafenge, ut Galli *meſange*. Sabaudi *maienze*. Angli *the great titmouse*, or *the great oxei*. Itali *parifola* uel *paruffola*, orbefina, quanquam communia hæc nomina etiam alijs paris uidentur: uel *parifola domestica*, & circa alpes *tchirmabó*, alicubi etiã capto negro, quod nomen *ficedula* potius uel *atricapillæ* conuenit. Lusitanij *tintilaum*. Turcæ *alá*. Ex ægithalis alter (quasi duo tantum genera sint à nonnullis *uauis* uocatur, ab alijs *meles* (uox uidetur corrupta, Vuottonus legit *meles*): & *fycais*, id est *ficedula* tempore quo ficus maturæ sunt, alijs *melancoryphus*, Athenæus. uide in

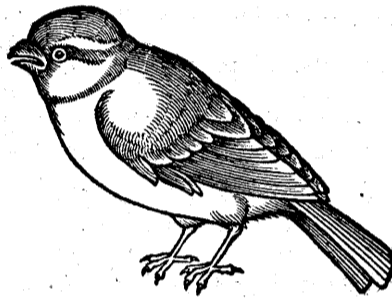

Ficedula, & in Elea. Sed & alij pari, preter cœruleum, omnes melancoryphi sunt, proprie uerò melancoryphus dicta auicula, id est atricapilla, tempore tantum à ficedula differt, à paris plurimum. ¶ Parus maximus ineunte statim uere cantuunculam quandam breuem, nec admodum iucundam exercet, aliàs mutus, huic pectus luteum est, intercurfante linea nigra maiuscula, Turnerus. Pari magni à quibusdam in adibus aluntur, & muribus quoq; uescuntur cure tantum detracta obiectis; & cantillant interdum. ¶ Aduersus calculum renū moracilla seu caudatremula uulgò dicta, furo siccata, efficacissima creditur, item quæ uulgo Gallorum messengua dicitur, lac. Syluius. Vide in Moracilla. Easde quæ ueteres galeritæ auiculæ uires ad colicos & nephriticis cruciatus, easq; probatissimas, tribuunt aliqui pulueri auiculæ quam uulgo messengua uocat, Ant. Mizaldus.

DE PARO COERVLEO.

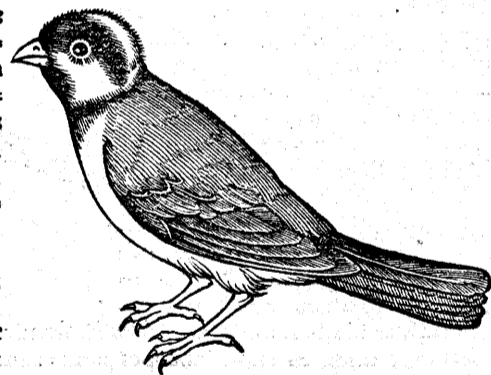
ARV s alter mōticola cognomine est, quoniam in montibus degat, cui cauda longior, tertius magnitudine sui extergui corporis discrepat, quanquam cætera similis est, Aristot. Turnerus parum secundum facit qui Germanicè dicitur ein Weelmeiße, (Anglicè the less titmouse,) sed hæc eadem est, quam nos Blawmeiße uocamus, id est cœruleum parum, qui cæteris minor est, & solus cœruleo insignis capite, quod in alijs omnibus nigrum est uel totum uel ex parte, atqui secundus Aristotelis parus caudam habet longam præ cæteris paris, quamobrem eum nos esse putamus qui à nostris Pfannensil nuncupatur, cuius iconem infra dabimus. ¶ Tertium parum (inquit Turnerus) Angli nonnam, à similitudine quam cum uelata monacha habet, nominant. Sabaudi parum cœruleum nostrum moyne uel moyneton hoc est moniale: atq; hoc tertium pari Aristotelis genus esse nobis uidetur, alijs in eadem regione, ni fallor, lardera. Gallis mareng. Itali paruffolin, uel parozolina. Hispani & Lusitani chamaris, ni fallor, uel alionine, uel milheiro. Nostris Blawmeiße: circa Norimbergam Dymeisse, quod apiculas deuoret. Parus minor uulgò nominatur ein Pimpelmeiße oder Weelmeiße, Gyb. Longolius. ¶ Genus hoc pari ut alijs pleriq; minus, ita etiam mansuetioris ingenij est & minus impetuosum. ¶ Titmouse Anglorum oua ferè sedecim parit: unde & paruas mulieres fecundas eiusdem auiculæ nomine uulgò appellant.

DE PARO ATRO.

ARVM atrum appello, quem pleriq; Germani Kolmeiße, id est parum carbonarium nominant, quanquam etiam parum maiorem Saxones & alij quidam similiter appellat. Alba macula ei infra oculos est, & alia in occipitio, reliquū caput atrum, uenter luteus, crura fusca. ¶ Nostris non hoc, sed palustre genus pari, de quo iam dicitur, carbonarium cognominant.

DE PARO PALVSTRI.

ARVS palustris, Germanicè ein Dürmeiße oder Aietmeiße/oder Aietmeiße: nostris Kolmeiße, cum alijs genus præcedens sic appellent; capite prorsus nigro est: cum superior in medio per occipitium maculam albam habeat. Pectus & uenter albicant, crura rosea sunt, ut pictura indicat. Dorsum & cauda fusca, aut ferè cinerea: unde etiam Aeschmeiße à quibusdam appellatur: ab alijs Kaatmeiße, forte quod circa cœnū & paludes degat. Habet etiam aliquid ruffi in supremo dorso: ut pictura Argentoratensis præ se fert. Ego cum captum nuper parulum carbonarium siue atricapillum nostrum inspicerem, deprehendi illum paulò minorem esse cœruleo parulo, corpore fusco ad cinereum uergente; macula nigra continua per totum caput me-

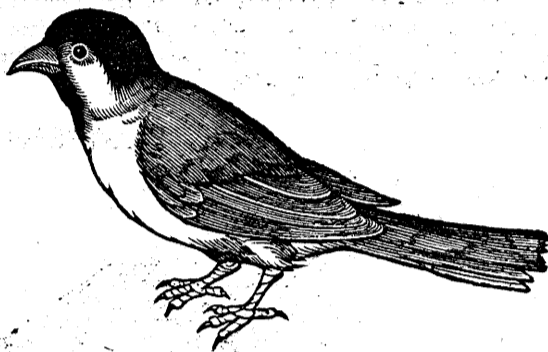
dium

dium insignem, utrinque candicantem: ventre è cinereo albicante, cauda magis quam uertex nigricante, crusculis ad caeruleum inclinantibus. Turnerus hanc auem Aristotelis iunconem (schœniclon) facere uidetur, & à passere harundinario non distinguere.

DE PARO CRISTATO.

10

PARUS cristatus nigro est capite cum paucis punctis albis, crista retro extensa, corpore prono fusco, pectore albo, cruribus cinereis. Germani à crista uocant *Kobelmeiß* / *Strußmeißlin*: uel *Heibelmeiß*, & *Heidenmeiß*, ut Eberus & Peucerus interpretantur. Galli mesange hupée. Minor est paro maiore, montano par magnitudine, Eberus & Peucerus.

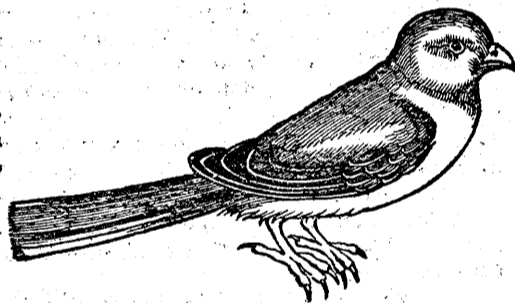
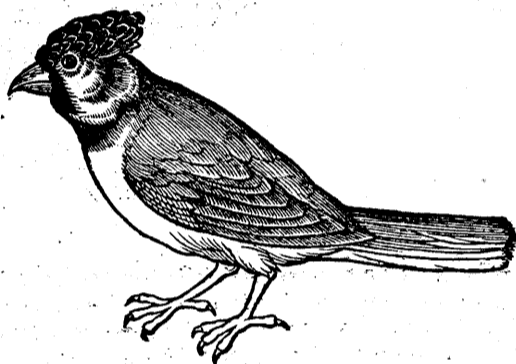

DE PARO CAUDATO.

10

PARUS caudatum hanc auem uoco, quod caudæ longitudine paros ceteros excedat, hæc esse uidetur parus alter

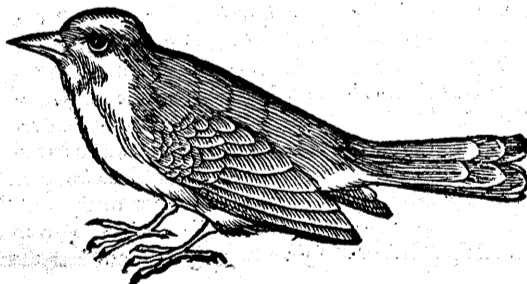
Aristotelis, monticola cognomine, quoniam in montibus degat, cauda longiore. Caudæ longitudo nomen ei apud nos fecit, *Schwanzmeißlin* oder *Pfannenszil*: ut loca montana quæ frequentat, *Berckmeißle*. Parus *uivivus*, minimus quidem omnium in genere parorum, sed longissimam habet caudam, *Zagelmeiß* / *Pfannenszilgitz*, Eberus & Peucerus. Niger est parte prona, albus supina, in medijs alis rubet, ut & circa uentrem imum sed dilutius. ¶ Tempore uerno uocem ædit inconditam, *guickeg, guickeg*. Gregatim ferè uolant, deni aut duodeni. Vescuntur uermibus, araneis, forte & gemmis arborum. Fœcunda est auis: nam octo, decem aut duodecim ferè pullos educat. Raro inuenitur nisi tempore frigido. Nidum struit duos ferè palmos cum dimidio longum ex musco & filis araneorum, ut uidetur compositum, aditu semper angusto, inter frutices. facit autem oblongum, propter caudæ longitudinem. In genere ripariarum Plinio auis est, quæ nidum è musco arido struit, non quidem oblongum, sed pilæ figura tam absolute ut inueniri non possit aditus.

50

DE PARO SYLVATICO.

PARUS quoque parus peris exiguus est, macula per medium uerticem rubente conspicuus, partibus utrinque nigris, crusculis fuscis, alis nigricantibus, & cauda quoque extrema: reliquo corpore uiridis, dilutius in uentre. Nostri à syluis in quibus degit, præsertim circa abietes & iuniperos, uocant *Waldmeißle* / *Chanmeißle*: aliqui minus proprie *Waldzil* / *meißle*. alij à uoce *Zilzelpersle*. cantillat enim *zil zil zalp*. Turce,

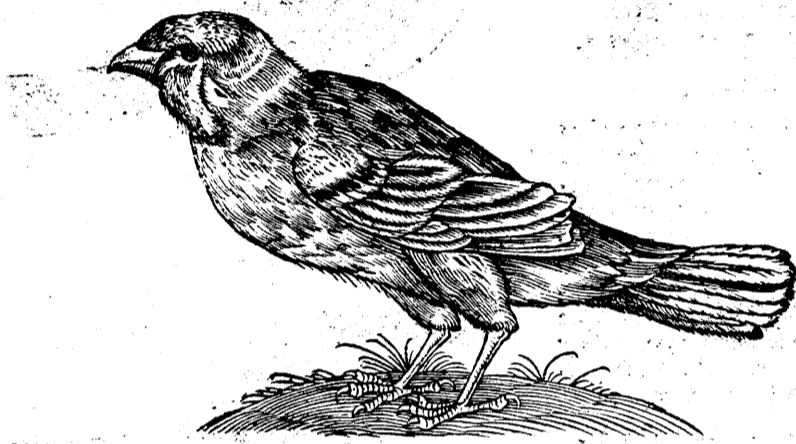

Ff 3

ut audio, agulguisim. Auceps quidam apud nos aliquandiu aluit, sed mutam.

¶ Audio & mouier apud Gallos nominari quandam pari speciem, exiguam, atro capite, reliquo corpore subcœruleo uel cinereo: quæ nidum rotundum aditu gemino ad arboris alicuius truncum suspendat, & multa oua pariat.

DE PASSERE.

A.

PASSERIS nomen etiam si ad omnes ferè minores aues extenditur, (uide infra in H. a.) priuatim tamen speciem certam significat, de qua præcipuè hic scribimus. ¶ Zippor Hebraicè, זִפְּוֹר, secundum aliquos est generale uocabulum auium, tamen si translatio nostra sæpe uertat passerem: & inuenitur in utroque genere. Kimhi dicit quòd aliquando capiatur pro certa auium specie, nempe Psalmo 84. pro aue parua quæ uulgò uocetur passer. Pluralis numerus est ziparim, Esaie 31. Secundum Mosen Gerundèsem auis est quæ mane ad ascensum auroræ incipit cantare, Munsterus. Zipor Deuter. 14. dicitur de omnibus auibus mundis. Chaldaus eo in loco habet zipar, Arabs taer, تَائِر. Persa gongescheck, گونگشک. Nominatur autem aues omnes ab unguibus (ziparen unguis est) ziparim, ut à uolatu ophim, Leuitici 14. ubi de mundatione leprosi agitur, Chaldaus pro passere habet zepara, זֵפָרָא. Arabs, azbur, أَزْبُر. Persa etiam retinet generale uocabulum gongescheck. L. x. c. 1. ponunt, Hieronymus passerem. Agur etiam Hebraicam uocem aliqui passerem interpretatur: uide in Grue supra. Alhassafir, id est passerum, Andr. Bellunenſis. Stupion (Struthion legerim) passer, Syluaticus. Lefan alhassafir (aliàs alafafir) id est lingua passerum, de fructu sfaxini uel orneoglossi arboris legitur apud Arabicos medicos. Babebot est auis quaedam omnium calidissima, Venerem stimulanſ, mihi ignota, Syluaticus, uide 40. tur autem esse passer.

¶ *Struthio*, omnes auiculæ: sed *struthio* propriè qui *struthio* dicitur, Varinus. *Struthio* ex Aristolis descriptione auis illa uidetur, quæ uulgò *struthio* dicitur, specialiter accipiendo. nam alioqui generale nomen est, Eustathius si bene memini. Xuthros, alijs struthos, uel pyrgites, alijs trogliten uocant, Kiranides. Passerculus in Creta uulgò sporguitis appellatur, Bellonius. sunt qui *struthio* uel *struthio* uulgò uocari mihi retulerint, uidetur autem hæc nomina corrupta à prisca uoce *struthio*: quod hoc genus auium circa turres uersari soleat. *Struthio* *struthio*, id est passeris turricolæ, Galenus de sanitate tuenda libro 6. cap. 16. dicuntur, qui in turribus quæ in locis excellis sunt nidulantur. Alaudæ cristatæ aues sunt similes passerculis, ut inquit Galenus, qui pyrgitæ ac troglitæ nominantur in oppidorum muris ac turribus frequentes, extraquam galero quo illi carent, Hermolaus, nos idem legimus apud Aegyptios. Troglitæ quidèmi dicitur mihi uidentur domestici passeris, quòd passim in ædium troglis, id est cauis uersari ac nidulari soleant: (ut & troglodytæ ab his diuersi in cauis terræ circa sæpes præcipuè) & idem quòque pyrgitæ, nisi quòd circa turres & loca excelliora degunt, quare etiam salubriores habentur. In paruorum passerum (ad differentiam nimirum *struthio* *struthio*, hoc est struthocamelorum) numero *struthio* etiam sunt, Galenus lib. 3. de alimentis. Cypselos Psellus in libro de uictus ratione troglitas nuncupat, quia in foraminibus & cauis ferè latent, Cælius. Laudat quidèmi Psellus in cibo passeris & troglitas (ut Ge. Valla transfert) quæ hirundinibus similes, pedibus curtis, foraminibus turrium solum se cõmittunt. Ego uerò hæc uerba, hirundinibus similes, pedibus curtis, à Valla imperitè adiecta existimo, ut sic quas ipse aues troglitas esse putaret, interpretaretur, illas sanè hirundinibus similes aues apodes & cypselos appellant Græci, quas in cibum admitti nullis equidèmi hominibus nisi fame coactis existimem, quare Psellum de passeribus troglitis & pyrgitis sensisse dixerim, nam & alibi inter attenuantes cibos cum perdibus

De Passere. A. B. C. Lib. III. 619

perdicibus & auiculis montanis trogleras nominat. Ego non trogletam neq; troglatam, sed troglitam peridota in penultima scribendum cenfeo. Vulturem odit *τρογλίτης*, Philes. Est & fimi *τρογλίτης* mentio apud recentiore quendam Græcum, qui de morbis accipitrum scripsit.

¶ Italicè passara, uel celega, uel passara cazarenga. Passerculum pullatum uulgius cilegam dicit modo, uti coniecto, quasi spicilegā, siue frugilegā: quod genus spermologon nuncupant Græci, Celius ex Hermol. ¶ Hispanicè gorrion uel paxaro. Gallicè moineau, moucet, passe, passereau, passerat, passeteau. ¶ Germanicè Spar/Sparz/Hußspar. Saxonibus Spert/Sperling. alijs Luningt. Germanis inferiorib. *Wische/Späze*. ¶ Anglicè sparrow. ¶ Illyricè wrabecz.

¶ Alexander Myndius duo passerū genera esse dicit, alterum mansuetum, alterū ferum, Athenæus. Struthocameli quoq; passeris feri, *αγραι σποδοι* dicuntur, Eustathio teste. ¶ Passer duorū est generum, unum griseum (cinereum aut fuscū,) quod in tectis degit & nidificat; & alterū minus, rubeum in uertice, in cauis arborum nidificans, Albertus.

B.

Passer est auis parua, cinerea, Albert. Fœminæ ubiq; sunt coloris cinerei, Idem. Color *κρημινός*, id est testaceus, passeris est & plerisque pulueratricibus, G. Longolius. Passeris pennæ quories frigora urgent acriora interdum in albas transeunt, Aristot. qui alibi etiam passerem quandoque album conspectum memorat: audio & nostra memoria eodem colore uisum. Nigrities quæ est in rostro uel mento æstate incipit, cum ueris initio nōdum spectetur: uide infra in c. de uita passerum. Passeri, ut auiculis omnibus, nō gula nec ingluuies, sed uentriculus longior est, Aristot. Ad imum intestinum appendices paucas habet, sed perexiguæ, Idem. Passeribus alijs uentri, alijs intestino seliungitur, Idem. Mares guttulis nigris & albis distinguuntur, Albertus. Mas nigredinem habet circa os, fœmina uerò albedinem, Obscurus. Alexander Myndius fœminas dicit rostro esse colore magis (quàm in maribus) corneo, facie uerò nec admodum alba neque nigra, Athenæus. ¶ Domestici syluestribus corpore paulò maiores sunt, & capite pro corporis portione satis magno, Longolius.

C.

Passer uocem sibi peculiarem habet, sicut & turtur, Obscurus Aristotelem citans: apud quem nihil eiusmodi extrare puto. Pessimus at passer tristitia sēdo pipit, Author Philomelæ. Pipire pullos gallinæos Columella dixit, pipare gallinas Varro. Sed circumfiliens modò huc, modò illuc. Ad solam dominam usq; pipilabat, Catullus de passere Lesbæ. *πιπιέειν* uerbum fictum est ad imitationem uocis auium, Suidas & Varinus, uidetur autem passeribus præcipuè conuenire. Titos palumbes dici interpretor ex passerum salacitate, qui solent *πιπιέειν*, Cælius. Et rursum, Passerculi creduntur *πιπιέειν*, id est titillare: ex quo titis corruatur, ut scribit Ael. Dionysius, auicula species, aut etiam auis quælibet minutor. Draco deuorat passeruculos *ελατὴ τρογλίτης*, Iliad. B. alioqui *τρογλίτης* uerbum proprium est uoci uespertilionum. Qui stridunt potius quàm canant, *σποδίζειν* Græcè dicuntur, quod Latine enunciare licet struthillare: ex passerum uoce qui struthi uocantur uerbo de flexo, Cælius. ¶ Passer uermiculus uelcitur, Aristoteles & Albert. Muscas uenari fertur, Obscurus. Hordeum præ cæteris in cibo amat, & corticem celeriter à grano separat: & si quando nimium auidè paleam cum grano deuorauerit, suffocatur, Albertus. Vescitur & acinorum quorundam granis, ut sambuci, Tragus. Mox digerit quicquid deuorarit, unde corpus eius cibo non pinguescit, sed sustentatur tantum, Author de nat. rerum. Auicula est naturæ perquam calidæ, (omnibus auibus calidior, Author de nat. rerum.) libidinosa & multi motus, quas ob causas non obestatur, Albertus & alijs. ¶ Stercus eius calidissimum est quando emittitur, sed mox refrigeratur, Author de nat. rerum. ¶ Passer tum lauare, tum puluerare solet, Aristot. ¶ Aues quædam saliant, ut passeris, merula, Plin. ¶ Passer gregatim ad pastum uolat, Author de nat. rerum. ¶ In tectis habitat & in altis locis, in petra foramine nidificat, Obscurus. Pyrgitæ passeruli nominant quòd circa turres uersari soleant, Passeres domestici in ædium & turrium cauernulis, quin etiam capsulis pensilibus nidum collocant, G. Longolius. Passer griseus in tectis degit & nidificat: alterū uerò genus in cauis arborum nidum struit, Albertus. Conscientia uel suæ infirmitatis, uel sui corporis sculi exiguitatis, passeris in ramorum cacuminibus, modò ab ijs sustineri quæant, nidos contextunt, sepeq; numero ea machinatione sibi factas à uenatoribus insidias declinant: eò sanè ijs propter ramif tenuitatem ascendere non queunt, Aelianus: passerum nomen fortè communiùs pro auiculis quibusuis paruis usurpans. ¶ Passer supra modum libidinosus est, Author de nat. rerum. hinc illud, Passere salacior, Erasmus prouerbij specie usurpari posse ait. Passer animal est libidinosum & fecundum, quare Terpsicles eos etiam qui passeribus in cibo utuntur, ad res uenereas aut procliuiores fieri. Perdices mares, ut & passeris, genituram emittunt, non solum conspectis fœminis, sed etiam uoce earum audita, Eustathius ex Athenæo. Passer pyrgites immòdica ira & copia seminis ductus (*αγραι σποδοι* forte *αγραι σποδοι*) septies in hora fœminam inuit, copiosum confertimq; semen effundens, Orus. Passer adeo salax est, ut in una hora fortè uigies coeat, Albertus. Aliqui eum trecentis die coire aiunt, Vrsinus. Sunt qui passerum etiam mares anno diutius durare non posse arbitrentur, argumento quòd ueris initio nulli mentum habere nigrum spectentur, sed postea, tanquam nullus anni superioris seruetur, fœminas uerò hoc in genere esse triuaciores

uolunt, capi enim has cum nouellis, cognoscitq; laborū callo (duritie quadam) asseuerant, Aristoteles de hist. anim. Et in libro de longitudine uitæ, Mares (inquit) si salaces fuerint, breuioris uitæ sunt quam foeminae, ut in genere passerum, Passeri minimum uitæ, cui salacitas par (ut columbis & tur turibus) mares negantur anno diutius durare, argumento quia nulla ueris initio appareat nigritudo in rostro, quæ ab ætate incipit, foeminis longiusculū spatium, Plin. Aristoteles scribit pass. marem uno anno tantum uiuere, quod de passeribus Orientis credimus, nam & illa nigredo de qua dicit quod sit in collo (mento) masculi, non est in eis qui sunt apud nos, scilicet in Europa, Author de nat. rerum. Aetas passeris apparet in rostro, quia iuuenis habet illud cinereū, & circa fauces croceum, senex uerò durum & nigrum, Idem. Mares parum uiuūt propter coitum & nimium motum, quæ exiccant in eis humidum uitale, Albertus. Alexander Myndius ait foeminas maribus infirmiores esse, Athenæus. Mares hyeme petire, foeminas uerò durare Aristoteles putat, probabiliter ex colore hoc consiciens immutato, Idem. Albertus passerum uitam computat à tempore coitus, dicit enim nullum passerem uiuere à tempore coitus plus uno anno, Ephesius fortasse magis ad uerba Aristotelis attendens, computat annum à tempore natiuitatis, asserens nullum passerem uiuere à tempore suæ natiuitatis plus uno anno, Niphus. ¶ Passer bis anno uel ter parit, in singulas uices septena ut plurimum, ut minimum quaterna oua, Albertus. Parit ad summum octona, Athenæus Aristotelem citans. Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariunt pullos, uidelicet quæ cum paruæ corpore sint, multos progenerant, ut passer, hirundo, Aristot. Cuculi oua passeris in nido repta deuorant & sua subiiciunt: hic post illa suscepta fouet & nutrit, Isidorus. ¶ Passer comitalem morbum, imò & lepram pati creditur, fac. Oliarius absq; authore: quanquam Author de nat. rerum, In quibusdam regionibus (inquit) morbum caducum hæc auis patitur: nimirum quia semine hyoscyami pascitur, ut Aristoteles credit. Ego nihil huiusmodi apud Aristotelem, Plinius uerò de coturnice, elleboro cam uelci, & solam præter hominem comitali obnoxiam esse tradit.

D.

Passer est auicula ualde circumspicua, Obscurus. ¶ Passeris pulli cum euolare debent, uicini passeris cum eorum parentibus conatus ipsorum euolantium comitantur, ut imbecilles si necesse sit plurimum constipatione adiuuentur, Author de nat. rerum. In furorem citò cõcitantur, sed nulla mora discordiæ, Idem. ¶ Passer dum aucupum uenatione petitur, ad noctuam accurrat, à qua mox opprimitur, Orus. Apud nos pica aliquando deuorat passerem iuuenem, Albertus. Hirundines & passeris interimunt se mutuo cum cõueniunt in una domo, Auicenna, uide in Capite de Hirundinibus syluestribus. Vulturem timet troglites, Philes.

E.

Passeres syluestres facilius capiuntur, domestici difficulter. ¶ Struthi (id est, auiculæ in genere) diuersi uisco capiuntur: & ramis duobus myrti colligatis annexo funiculo, &c. ut scribit Oppianus de aucupio 3. 3. Capiuntur uisco passeris & ceteræ aues paruæ uel magnæ, si uirgulæ inuisitate ponantur in locis ubi pasci uel morari consueuerunt, Crescentiensis. Et rursus, Capiuntur passeris præcipue iuuenes minus sagaces cum faxa seu brechoello, quæ est quædam cauea ex iuncis constructa, de qua exire non possunt, cum ad passerum pullos impositos ingressi fuerint. Coturnices, perdices, & passeris, quæ sunt libidinose aues, & quomodo libidinis earum tempore speculo proposito capiuntur, recitauimus in Coturnice c. Pantheron retis genus, quo Galli ad passeris, fures nos, & grues utuntur, Budæus describit in Annotationibus in Pandectas. Accipitres capiunt passeris, & alias aues diuersas, Crescentiensis. E nidis quos in parietibus habent mustelis aut uiuerris cicuribus immisis extrahuntur. Aues etiam quas nos lanios appellauimus pueri cicures alunt, ut passeris e nidis captent.

¶ In Media (aliquando) adeo ingens passerum inoleuit copia, iacta: absumentium semina, ut homines malo acti ad alia migrarint loca, Diodorus Sic. lib. 4. de fabulosis ant. gestis. ¶ Passer clamans mane tempestatem significat, Gratarolus.

F.

Passeres & turdi in delicijs habentur præ cæteris cibus, Suidas. Auiculæ (omnes scilicet minores, ut præcipue passeris) & cuzardi (alauda) improbantur, nam si parum de ossibus eorum deglutatur, gula & intestina aliquando exulcerantur. Quod si de pullis harum auium fiat frofa (edulium) cum ouis & cepis, promouent coitum, lura earum uentrem soluunt, carnes astringunt, maxime si macræ sint. Deteriores ex eis sunt, quæ saginantur in domibus, Elluchafem. Caro passerum calida est usq; ad tertium gradum, & sicca ferè in eodem, difficilis concoctu, corporibus temperatis insalubris, altarum quoq; auicularum carnes declinant ad caliditatem, sed magis ad siccitatem, quamobrem de cæteris (auiculis, non passeribus) præferuntur pingues, harum enim caro laudabilis est, & boni nutrimenti, facilis concoctu, & conualescentibus salubris, Michael Sauonarola. Paruorum passerum, inter quos & pyrgitæ sunt, caro durior est quam gallinarum, perdicum & similitum, Galenus. Psellus troglitas laudat & attenuare scribit. Trallianus tympanicis concedit ex minutis passerculis illos qui pingues non fuerint.

¶ Ex auibus laudantur perdices cum montanis omnibus passeribus, deinde gallinæ, phasiani, &c. Galenus de ingenio sanitatis capite 2. quo in loco Conciliator per passeris se intelligere scribit

aues mis

De Passere. F. G. H. a. Lib. III. 621

aves minutas, & non passeris proprie dictos, qui (inquit) calidissimi sunt, (teste etiam Rasi) & libidinem incitant. Passerum ac palumbiū caro dura & difficilis concoctionis est, maliq; nutrimentū, sanguinem calidum & siccum generans, Haliabbas S. Theoricæ, cap. 22. Et paulo post, Omnino uitandi sunt passeris domi nutriti, procreant enim sanguinem pessimum. Passeres autem calidissimi sunt, & præ cæteris auiculis astringunt, & sanguinem accendunt, Isaac. Et alibi, Calidi & sicci sunt, stomachum corrumpunt, quamobrem raro sunt admittendi, calfaciunt enim, & facile in nidorosos uapores & bilem rubeam conuertuntur, præcipue syluestres & macri, concoctioni sua siccitate obstitunt, & uentrem astringunt. Passeres omnes calidi & sicci sunt in fine caloris, Auerrois, Hæc omnia ex recitatione Antonij Gazij.

10 ¶ Passeres omnes mali sunt, Auicenna. Passeres & ipsi salaces sunt, & uescentes eis procliuiiores in Venerem fieri Terpsicles prodidit, Athenæus. Vide etiam in G. & de cerebellis passerum ad eundem usum parandis, ibidem. ¶ Passillus à passerculus; Cape bubulā aut uitulīnam, & adipem uituli incisum minutatim, & caseum optimum, aromata & crocum, Coquus Gallicus.

¶ Omnia quidem oua, sed præcipue passerum, rem Venerem promouent, Auicenna. Venere rem conciliant oua passerum in cibo, Plinius & Marcellus. Passerum oua cæteris calidiora sunt, & sanguinem feruidiorem generant, Ant. Gazius.

G.

Passer assus in cibo sumptus delectationem facit & mouet Venerem, Kiranides. Passeres in cibo Venerem conciliant, Plinius & Marcellus. In libro Secretorū qui Galeno attribuitur, compositio quædam præscribitur ad coitum promouendum: qua cum (inquit author) passeris quandoque decoquuntur. A salacioribus inuentum est passeris pinguiusculos commanducare, Alexander Benedictus. Vide etiam in F. ¶ Cinis passerum farmentis crematorum cochlearibus duobus in aqua mulla (potus) morbo regio resistit, Plinius. Similiter crematorum passeris pullorum cinerem ex aceto aduersus dentium dolorem utiliter infricari tradunt, Idem. ¶ Passeris adeps ponitur in emplastro Nic. Myrepsi ad tofos seu poros, numero 70. ¶ Cibarium factum ex capitibus passerum, & maxime masculorum, adiuuat coitum, R. Moses. Cerebella animalium quomodo reponi debeant, docetur ex Bulcasi in uulgari & barbara aditione Nic. Præpositi lib. 1. cap. 13. Peculiariter uero cerebella auium (inquit Bulcasi) quorum ad remedia usus est, accipi debent de auiculis quæ nidificant in domibus, tempore autumnū aut ueris, quibus decollatis exempta cerebella ponantur in uase mundo, & purgantur à uentriculis (membranis) ambientibus, pro singulis uero cerebellis decem, uitellum oui recentis nati ex gallina à gallo cōpressa addes: & mixta siccabis in patella super cinere calido: deinde in solabis ut amplius desiccentur, aut iterum ad ignem pones. Sunt qui sine uitellis hoc medicamen faciant, aliqui cerebellis mox recentibus utuntur, alij cerebellis & ouis parum mellis admiscēt, & ad ignem coagulata reponunt. Cerebella passerum uere occisorum lauantur, purgantur. Ex his decem cum uitello oui subacta, parum igni fringuntur, deinde Sole uel igne siccantur: adiecto, si libet, pauco melle, ad Venerem incitandā parantur, alij ut adipem & medullas parant, Syluius. ¶ Passeris fel pondere dauic solutum in zambacelæo pondere aurei, uirga testibus & inguinibus inungitur, ut uim ad Venerē confirmet, Rasi. ¶ Passeris fimus à lentigine purgat faciem: quod si sputo hominis uarices illinantur, extirpat eas, Hali. Dolorē dentium statim abire tradunt fimo passerum cum oleo calefacto, & proxima auriculæ infuso, pruritus quidem intolerabilem facit, Plinius. Stomacho exoluto & nauseabundo passerum stercus aridum uel lut polentam, siue aquam biberint, siue uinum, inspergito, Archigenes apud Galenum de compos. medic. sec. loc. Passeris stercus cum uino potum erectionem facit magnā: cum adipe uero porcino inunctum alopeciam sanat & explet, & carbunculos frangit, Kiranides. Remedijs contra accipitrum & falconum lumbricos aliqui passeris (aliās passeris Indici, uel solitarij: uel, si is desit, communis) stercus admiscēt. Troglitæ fimum uel carnem cum uino aut melle accipitri contra morbum quendam dari iubet incertus author Græcus recentior: *eis oruzetaw qulroy i spicaw*. ¶ Oua passerum in cibo sumpta Venerem augent, Hali & alij. uide in F.

H.

50 a. Passer dubij generis nomen, in masc. gen. usurpari solet, unde diminutiū passerculus apud Plautum, Ciceronem, & Varronem. Passeres sunt minuta uolatilīa à paruitate uocata. Verbum *spobis* non modo passerem aut struthionem significat, sed & aues alias: quod & nos (Latini) quandoque sequimur: ut Cicero cum dixit, omnibus passeribus insitam à natura uoluptatem, hodieq; aues ipsas in commune passeris uocant Hispaniarum uernaculi, Hermolaus. Passeres dici possunt omnes aues minutz, Syluaticus. ¶ *Spobis* oxytonum est, (secundum canonem Eustathio relatum,) Atticè uero penanslectiur Herodiano, ut scribit Aristophanis Scholiastes in Aues. Generis est communis, Eustathius. *Spobis* nomen alijs etiam auibus commune est, sed placet magis *spobis* uocari ut plurimum aues illas Homericæ strutho (quarum scilicet Iliados secundo ille meminit) congeneres, Idem. *Spobis* dicuntur omnes minimæ auiculæ: *spobis* uero proprie qui (uulgò) *spobis* dicitur, Varin. Reperitur & *spobis* pro passerulo. *Spobis* dicitur ab eo quod cum furore quodam in libidinem feratur, *κατα το μενε οισου δειν (αρεσ ολυ οισου)*, Eustathius. Nicander inter remedia contra aconitū *spobis* pro gallina dixit, & contra fungos *ακονιου spobis* uernaculè pro fimo gallinæ.

nam & ὄρνις per excellentiam pro gallina ponitur. Κίχλα, εἶδος στροβίου, Varin. Legitur & στροβίος pro struthione uel struthiocamelo, ut ἀφ᾽ ἑῶν ἐλεφάντων ἀματὰ κ' αὐτὸν στυμωλέδες τραγῶν, ἕξουσιν αὐτὰ. Ἰσοκράτης, μετὰ στροβίου, ἀπὸ τῶν στροβίων, μετὰ τῶν στροβίων, & ἀπὸ τῶν στροβίων dicuntur. Vbi de historia plantarū quarto Theophrastus στροβίου πῆρρα dixit, ac Theodorus struthorum alas reddidit, auium transferre maluit Plinius; tanquam struthos Græcis quandoq; de auitio dicatur, sicuti Latine passer, Cælius, sed Theophrastus de struthocamelis sensit, non de passeribus, nam Indicas quasdam arbores describens, sic inquit: Ἐτέρου δὲ τὸ φύλλον, πλὴν μὲν μορφῶν πρόμοικτον, τοῖς ἴσιν στροβίου πῆρροις ἴμοιον, ἢ παραπίθητον παρὰ τὰ κέρατα. Στροβίος, ὁ στροβίος, καὶ ὁ στροβίος, Hefychius. Elei passeres uocant ὀσείρας, ut Nicander Colophonius ait, Athenæus. Δίγμορος, passeres, Hefychius: Varinus penanflectit, Inuenio & δὴ γμορος, δὴ γμορος, & δὴ γμορος pro passeribus apud eosdem, item δὴ γμορος, Macedonum lingua. Ἐλάποδες & ἔλαοι (Hefychius habet ἔλαποδες) passeres & hinnuli, ἀπὸ τῶν ἀλλοδαπῶν, & catuli serpentis, Hefych. & Varin. Κίχλια, passer mas, Iidem. Σμαρδίνου, στροβίου, Iidem, hinc σμαρδίνου πάλαι, qui passeres uendunt.

¶ Epitheta. Arguto passere uernarager, Martialis. Lewis passerculus, Varro apud Nonium. Passer saltitans, cantillans, foliugus, apud Textorem. ¶ Κίχλιος στροβίος, παχὺς, ὀσείρας, κίχλοι, Hefychius & Varinus.

¶ Passer ille Catullianus allegoricós, ut arbitror, obfcœniorem quempiam exalat intellectum, quem salua uerecundia nequimus enunciare. Quod ut credam, Martialis epigrammate illo persuader, cuius hi sunt extremi uersiculi: Da mi basia, sed Catulliana, Quæ si tot fuerint, quot ille dixit, Donabo tibi passerem Catulli, Politianus. Struthium Latine, ut est apud Festum, à salacitate passeris, membrum uirile significat, præcipuè in mimis; ut qui passerem in Martialis & Catulli uersibus aliter accipiunt, nihil mihi dixisse uideantur; ne quis in ea re Politianum, quia sine authore loquitur, somniasse cauilletur, Hermolaus in Corollario. Dic igitur me tuum passerculū, gallinam, coturnicem, &c. Plautus in Afin. ¶ Στροβίος, homo salax & libidinofus, Hefych. Στροβίος, ὁ λευκὸς μὲν, Suidas. οἱμοὶ κερκοδίαμοιο, στροβίος αὐτῶν γίγνεται. Ἐκπέμπεται, πῶς πῶς μοι τὸ δίκτυον; Aristophanes in Vespis, ubi Scholiastes senē, inquit, quia saltat, famulus passerem fieri ait. Idem in Auibus Philoctratem τῶν στροβίων (inquit) si quæ aus occiderit, talentum accipiet, ubi Scholia, ἄνω ἐπὶ τῶν ὀρνίθων, Στροβίου δὲ ἄκρον ὡς μύδιον. In eadem fabula Cleocritus quidam traducitur ὡς στροβίος, τῶν μετὰ τὸν στροβίον, (à struthocameli pedibus fortassis; uel à passerinis per antiphrasin: ἢ ὡς πλὴν ὄρνιθων στροβίος, Scholiastes. Ego struthopoda eum dixerim cui pedes & crura exigua fuerint, ut nostri meissenbeimle: Sic & Plinius: Eudoxus (inquit) author est, in meridiānis Indiæ uiris plātas esse cubitales; sceminis adeo paruas, ut Struthopodes appellentur. Plautus crufcula todila dixit, citante Festo, cui todus est genus aus paræ. Monstrofi partus in utero fiunt, uel parte aliqua magnitudine excedente, ὡς πῶς μεγαλοκέφαλα (scilicet τῶν στροβίων); uel deficiente, ὡς πῶς στροβιόκεφαλα, Author Definitionū medicinalium quæ Galieno attribuntur, habet autem & struthiocamelus quoque caput proportionē exiguum. Στροβίος uerbum à nomine στροβίος, quod est passer, deriuatur, & cantum uilem ædere significat, τὸ ὄρνιθός (aliās ὀσείρας, quod placet) πῶς ἄδῃ, Eustathius. Quæ stridunt potius quàm canant, στροβίος Græcè dicuntur, ex passerum uoce, Cælius. Στροβίος, τρέξω, Suidas. Poculum quoddam Persicum στροβίου dictum Athenæo, à quibusnam struthis (passeribus) denominatū sit non constat, Eustathius. Struthio herbæ folium oleæ est, quod à medicis aureum poculū uocatur, ab hac similitudine potorium quoddam uasculum fortasse struthion appellatū sit, Hermolaus. Struthium, in mimis præcipuè, uocant obfcœnam partem uirilem, à salacitate uidelicet passeris, (etiā si anseris in codicibus plerisque scriptum est, Hermolaus) quæ Græcè στροβίος dicitur, Festus.

¶ Passer marinus, quem uocat uulgus struthiocamelum, Festus. Græci στροβίου simpliciter pro struthiocamelo ponunt, ut supra ostendi: aliquando ὄρνιθον, uel λιβύον, uel μετὰ τὸν cognominant. Est & passer marinus piscis, Græcorum λιβύον.

¶ Stirpes. Struthium à nostris (ut Plinio) radícula uocatur: spinosa herba, nō tamen acanacea. Flos spectabilis æstatibus, sine odore, caule lanuginoso, semen nullum, radix magna, quæ conciditur purgandis lanis, mirum quantum conferens candore mollitiæq; &c. Smyrnæa mulier Galena florem hunc non struthion, sed struthion uocauit, Hermolaus. Στροβίου, radix herbæ lanis eluendis apta, Hefychius. Ἐστροβισμῶνα Græcis dicuntur struthio herba repurgata (uelleræ), Cælius. Dioscorides ad cefypum laudat lanas ἀστροβίους, hoc est illotas & radícula non curatas. Medicis hodie & orbi nostro, in quo prouenire etiam non puto, struthium ignoratur. Serebatur olim passim, Sponte uerò nascitur in Asia Syriaq; & trans Euphratem. Hippocrates commendat nascens in Andri insulæ littoribus. ¶ Alterum syluestris papaueris genus heraclion uocatur, ab alijs aphron, folijs (si procul intuearis) speciem passerum præsentantibus, femine spumeo. Ex hoc lina splendorē trahunt ætate, Plinius 20. 19. Dioscorides huic papaueri folia tribuit σφοδρὰ μικρὰ, στροβίου εἰσότηα: id est, minima uel breuissima, struthio similia, herbæ uidelicet, non passeribus, tribuunt autem quidam struthio herbæ folium oleæ: ut lapsus uideatur Plinius, nam Theophrastus quoq; de historia plant. 9. 13. (unde & Dioscoridem & Pliniū mutuatos apparet,) Papauer Herculanū (inquit, interprete Gaza) folio constat struthi, quo splendorē linteis tribuunt. τὸ φύλλον ἔχειται οἷον στροβίου, ἢ τὸ ἄθονα λιβύον. ¶ Māla struthia, μῆλα στροβίου, στροβιόμια, è cotoneorum genere, minori amplitudine, & serotino prouenu,

De Passere. H. b. c. d. h. Lib. III. 623

uenti, odoratus uibrat. Aetius uero struthia uocat, quae magna sint & suauiora, minoribus placeant acerbitate. Nominat struthium etiam Macrobius inter malorum genera 3. 19. Et Callistruthis, roseo quae semine ridet, Columella ficuum genera enumerans, codex noster habet Challistruthis. ¶ Errant qui passerinam uulgo dictam florem candidum ferentem, anagallida existiment, Hermolaus, Passarina, inter leucorij nomenclaturas apud Dioscoridem, Ticedillo, id est herba passerina, quam ignoro, Syluaticus. Centummodia, lingua passerina, Idem. Lingua passerina, ut quidam uocant, genus minus lithospermi, quod in aruis reperitur, radice inutili, Tragus. ¶ Auicenna 2. 435. lasan alafafir, uel lesan alhaffafir, (linguam auis interpretantur, Bellunenſis linguam passerum) arborem quandam uocat, quae Graecis recentioribus orneoglosson est, uidetur autem fraxinus uel fraxini species, in cuius siliquis medulla inest linguæ auis similis, &c. Sylyaticus cap. 703. usnen herbam interpretatur sterces passerum, uel herbam kali, &c. albam esse aiunt, & panos ea lauari ac dealbari, quarent diligentiores struthione an papaueri spumoso descriptio eius conueniat, mihi ad struthium potius accedere uidetur.

¶ Icones. Aegyptij hominem qui ad proprium patronum confugiat, nec eius subleuetur auxilio, monstrare cupientes, passerem & noctuam pingunt, hic enim dum aucupum uenatione petitur, ad noctuam accurrit, à qua mox opprimitur, Orus. Idem hominem semine abundantem uolentes designare, passerulum pyrgiten pingunt, Idem.

¶ Propria. M. Petronius Passer nominatur apud Varronē de re rust. 3. 2. Σφιδας, Struthas, satrapæ regij nomen est apud Xenophontem rerum Graecarum lib. 4. ¶ Passer, nomen loci, cuius meminit Martialis: Non mollis Sinuessæ, feruidiq; fluctus Passeris, aut superbus Anxur.

¶ b. Ilia passeris, Horatius 2. Serm. Σπίκεν auiculam passeri similem esse tradunt Hesychius & Varinus: item αρασίον. Corydalis passerculus est, similis passerulis quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, sed maior & cristatus, Aetius. Sirēnes supernæ species sunt σφιδών, id est passerum, Gyraldus. ὄψιν ἔχεις σφιδῶν πικνομαίον. ἢ ἴα σε κίρκην ἐς πηλώω μετέβαλε φόνον κικώνα πόνον. Distichon Iuliani. Passerem quadrupedem circa paludes Liberæ oppidi in Lusitania captum, Ge. Fabricius nobis significauit.

¶ c. Ἐωλέκεδονον ἢ συμπίεσσα τὸ σῆμα ἀσπίδος πολέμου, ἀλλὰ πῶς σφιδῶσι χειρὸς ὁμοίως, Comicus quidam apud Eustathium, uidetur autem significare quandam alicui assentatam ore non compresso, sed pleno & hiante, ut hiare solent auiculæ. ¶ In Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ, auola (de) monte uestro (sicur) passer: Psalmo 10. Et passer quolibet uadens, Proverb. 26. Factus sum sicut passer solitarius in tecto, Psalmo 102. Aristophanes passerum nubem dixit, (σφιδῶν νέφος ἀφ' ἧς ἔβη ἀρχὴν τὸ ἀσπίδ' αὐτῶν ἀνεκάλυψε. Illic (in arboribus) passerēs (ziparim, aues, Munsterus) nix difficabunt, Psalmo 103. in translatione Hieronymi. Passer inuenit sibi domum, Psalmo 83. 2.

¶ d. Passer aliquo strepitu magnum faciens uolat, ne laqueo uenantium capiatur: unde inquit, Anima nostra sicut passer, &c. Glossa in Psalmo. 124. ¶ Τὸ σφιδῶν δειλὸν ἄρταν ὃν ἄπο ἀγανίας ἐλάσσει τὸν ἄπνον, Suidas in Nycticorax.

¶ Passeres duo nonne esse uaneunt, & unus ex illis non cadet super terram sine patre uestro: Matthæi 10. Passeres quinque nonne uaneunt dipondio: Lucæ 12. Καὶ γὰρ πῶς κἀλλίον ἰκετόν ἐστιν οὐκ εἶναι ἀνθρώπου ἐς ἀνθρώπου, αὐτὸς ἔχει βίον, ἢ σφιδῶν, ἢ πικνομαίον; Eubulus apud Athenæum, Pestem à milio atq; panico sturnorum passerum ue agmina scio abigi herba, cuius nomen est ignotum, in quatuor angulis segetis defossa; mirum dictu, ut omnino nulla auis intret, Plinius. Multi ad milij remedia, rubetam noctu aruo circumferri iubent, priusquā sarriat, defodiēq; in medio inclusam uase fictili: ita nec passerem, nec uermē nocere: sed eruendam priusquam metatur, alioqui amarum fieri, Idem.

¶ h. Χρῆσις ἢ διὰς ἀεισοδικῶν τῶν Κυμάλων ἰκέτας σὺς σφιδῶς αὐτῶ ἐστιν ἐστίν, Porphyrius lib. 4. de abstinento ab animatis.

¶ Apollonius cum Ephesios doceret, oportere eos sese mutuo nutrire atq; nutrirī, passerēs forte in arbore quadam taciti confidebant: unus autem ex ipsis tanquam alicuius rei nuncius uocem emisit, qua uisus est aliquid cæteris prædicere. Eo audito cæteri clamorem tollentes post ipsum uolarunt. Tunc aliquandiu tacuit Apollonius, sciens quidem quam ob causam passerēs uolitalent, nondum tamen auditoribus id enarrans. Vbi uerò omnes in se conuersos, & quasi portentum aliquod admirantes aspexit, tunc rupto silentio sic est locutus: Puer quidam effusum frumentum in arcam manibus demittens, cum negligenter illud collegisset, abiit, multa grana passim in angiporto sparsa relinquens: quæ cum passer ille inuenisset, cæteris (ut uidistis) nunciens, inuentū cibum communicauit. His uerbis permulti commoti, ad hoc uisendū cucurrere, ipse uerò his qui manserunt, cceptum sermonem de communi societate seruanda prosecutus est. Postquā uerò qui uisum ierant cum clamore atq; admiratione summa reuersi sunt: Videtis (inquit Apollonius) quo pacto passerēs mutuam de se curam habeant, quantumq; communi gaudeant societate, nos autem homines eam colere dedignamur, &c. Philostratus lib. 2. de uita Apoll. Draco quidam terribilis octo pullos passeris unā cum matre deuorat, & mox à Ioue in lapidem conuertitur, Iliados secundo: quod prodigiū Calchas interpretatur, fore ut Græci circa Ilium nouem annis pugnent, (ut draco passerēs non uem deuorarat,) & decimo demum obtineant. Ex passerum numero belli Troiani annos auguratus est Calchas, Cicero 1. de diuinat. Et rursus, Cur autem de passeribus coniecturam facit, in quibus

bus nullum erat monstrum: Sic Apollonius apud Philostratum (lib. 1. de uita Apolloni) ex leana capta, in cuius uentre caso octo canuli reperi erant, annuam & mensium octo futuram prædixit, &c. ¶ *Ἐρδὸν κροτῶν φέρωντα πρὸς οὐρανὸν βλάβη*, Senarius onirocriticus apud Suidam, id est, Passerem fugientem si comprehenderit, damnū expecta. ¶ Passer auicula parua est, Veneri sacra, tum propter fecunditatē eius in tantillo corpore, tum quod libidinosa sit auicula, Eufstathius. Passeribus Venerē subuehi Sappho cecinit, Cælius. ¶ Qui purificat, offerat duos passerēs uiuos, Leuit. 14. ¶ Prouerbio celebratur apud Italos passerem uetulum non illaqueari. Passaro uecchio non tra se in gaio uel gaiola: ut apud Latinos Annosa uulpes non capitur laqueo, & Simia non capitur laqueo, in eum qui longa ætate, multaq; rerū experientia est callidior q̄ ut dolis capi possit, Scoppa.

DE PASSERE SYLVESTRI PARVO. SIVE TORQUATO. 10

PASSERES quidam in arborum truncis, qui longo situ foraminosi sunt, nidificāt, uitæ quāam domestici diuturnioris, corporeq; multo minores, horum colla plumæ candida, ueluti torques alba, circumdant, unde & apud nostros nomen inuenere, (*Xingelsparz*;) qui per hyemem ferē omnes auolare consueuere, G. Longolius. Passer torquatus non solum torque albo à cōmuni passere differt, sed & uoce & modo nidificandi. Hoc genus in Germania frequens est, sed apud Anglos rarum, Turnerus, atqui Eberus & Peucerus passerem in harundinetis nidificantem, de quo mox priuatim scribemus, torque albo insigniri aiunt. ¶ Hieronymus Tragus passerem quendam syluestrem uocat *Waldspatz*, id est passerem syluaticum. ¶ Est & alius syluestris passer maior, quem mox describemus.

DE PASSERIBVS DIVERSIS. QVORVM

Scriptores Græci meminerunt.

ACANTHYLLIS, genus est passeris, Hesychius.
HIPPOCAMPVS, passerculus quidam, Idem & Varinus.
PITYLVS, *πύτυλλος*, auicula quædam syluestris, *ἀρνιδάειον τὸ πύτυλλον*, Idem.
SPARASION, *σπαράσιον*, auis passeri similis, *ὄρνις οὐκίς*, Idem.
SPERGVLVS, *σπεργύλλος*, auicula syluestris, Hesychius & Varin. Ab hac uoce corruptum uidetur *σπεργύλλον*, quod idem interpretantur *ἀρνιδάειον ἀργυρολόγον*.
PASSERES pyrgitæ & troglitæ à Græcis cognominati, nihil opinor à passeribus domesticis differunt, solent enim domestici passerēs uel circa domos in cauis se abdere & nidificare, unde troglitæ dicuntur; uel altius circa turres, unde pyrgitæ dicti, uide supra in Passere A.
PARIS, *πάρις*, genus est passeris, Hesychius & Varinus.

DE PASSERE SYLVESTRI MAGNO.

PASSERIS syluestris (magni, non superioris qui paruus est) caro neq; redundans, neque coctū difficilis est, sed si quæ alia boni succi. Testatur autem Tragon medicus cerebellum eius proprietate quadam comitialibus auxiliari. Est autem passer (hic) magnus, terrestris: neq; in arboribus neq; domibus habitat; uerū in summis fruticum furculis desidet, uoce nimis quāam garriens, (*καλλέων*;) pascitur autem in triticum hordeumq; ferentibus agris, & nidum in terra collocat, colore & magnitudine alaudæ similis, hyeme non uisitur, capitur uerò maximè noctua, Actuarius lib. 2. Regalium sermonū, ut Gyb. Longolius citat enumeratis etiam uerbis Græcis. ¶ Passerem magnum Actuarij uarijs de causis Anglorum buntingam, & Germanorum *Gersthammer* esse suspicor, Turnerus in libro de Auibus, in margine etiam adijcit huic passeri mollicipitis apud Aristotelem descriptionē magna ex parte conuenire. ¶ Passer magnus solitarius est, paulo minor mensura, Germanis *Gersthammer*, Eberus & Peucerus.

DE TETRACE PARUA.

TETRACEM auem magnam in Gallinaceo genere descripsi, sed alia tetrax est auicula, passerum generis, ut mihi uidetur, quoniam mentio eius apud authores cum spermologo fit & passere, magnitudo enim his tribus, ni fallor, ferē eadem, & uictus similis, è granis ut plurimum: neq; cantus nobiles sunt, ut eo nomine à passerum uulium auicularum genere eximi debeant. Tetrax auicula est à uoce dicta, quam oua pariens emittit, (*ὅτι τετρακέτην φωνίω*, ego *τετρακέτην* uerbum per onomatopœiam accipio, nec probo illum qui uocem quadruplicem ab hac aue cum peperit adī reddidit.) Plumis color macularum sorde uarijs, perpetuisq; (*μεγάλας γραμμῶν*, lineis magnis) lineis, magnitudine spermologi, Hermolaus ex Athenæo: qui colorē tetracis *κράμωτον* esse ait, id est ruffum qualis est lateris uel testæ coctæ, figlinum dixeris, & carpophágon esse addit, id est frugibus uesci, ex Alexandro Myndio, Athenæus ipse auiculam minimam esse ait. Epicharmus apud Athenæum, *καμβύωντα γὰρ ἄστριντες, σφῆδες τε καὶ κροσὶ ἀλας φωνισόμενας τετρακέτας, ἀπὸ ματρίδος τε*; ubi epitheton *φωνισόμενος*

De Passerib. diuersis. Lib. III. 625

καίματος ad alaudas an galeritas referri debeat, dubitari potest: & an σπέρματολόγος pro aue sui generis accipiendum, an tanquam epitheton tetragum: utrunq; enim fieri potest. Et rursus, τίτραγίς η καὶ σπέρματολόγος. ¶ Τετραγίον, ἀρνιδάκκιον η, id est auicula quædam, Hesych. & Varinus. ¶ Apud Aristotelem τίτραγίς scribitur, Gaza Græcā uocem reliquit. Alauda & tetrax condense frutice prolem muniunt, Aristot. Niphus hanc auem esse coniicit quæ uulgo calandrella uocetur, cōgenerem alaudæ, magnitudine etiam & colore similem, absq; apice. Aristoteles quidem alibi genus alaudæ non cristatum describens, nullum ei peculiare nomen tribuit, sed calandrella alterum alaudæ non cristatæ genus est.

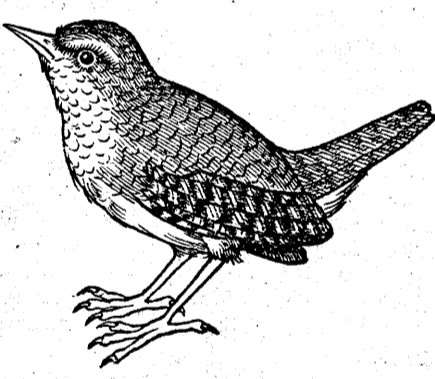
10 DE SPERMOLOGO PARVO.

SPERMOLOGVS nomine auis alia maior est, de genere graculi uel cornicis, de qua superior scripsi inter cornices, alia uero auicula exigua, quam ad passerum genus referre uolui, propter causas iam proximè in Tetrace paruo assignatas, cui magnitudine confertur ab Alexandro Myndio. Epicharmus pro spermologo spermatologum dixit, ut citauimus in Tetrace. τὰ πρὸ σπέρματολογος ἀρνίον, καὶ σπέρματολογὸν ἐκ τῆς ἀρνίον τοῦ σπέρματ' αὐτῶν ἀνακρίσειαι. Aristophanes in Auisibus. Scholiastes spermologos auiculas dicit αἰτ' ὄψα τὸ ὄρνιθον τὴν σπέρματ' καὶ ἰδίον, (ἀνακρίσειαι, Suidas) hoc est, ab eo quod femina in agris eruat & deuoret. Frugilega uermiculos petit, Aristot. Spermologum nos spicilegam siue frugilegam uocare possumus: quanquam frugilega (καρποφάγος nimirū) nomen generis est, ita uictum quærentis apud Aristotelem. Rura (Italia) ipsum passerculū uocant spicilegam, detrita modo priore syllaba, Hermolaus. ¶ Nuper quidam spermologum auem specie simili monedulæ esse scripsit, magnitudine tetraci æqualem: sed is aues diuersas pro eadē accepit. ¶ Quærendum an spermologus sit genus illud passeris, quod uulgo nostri emmerizam uocant, cuius iconem paulo post ponemus. ¶ Eberus & Peucerus picam glandariam nostram, garrulum ipsi uocant, Græcorum spermologum esse putant, à quibus ego longè dissentio. ¶ Gruem Græci gera non uocant quasi γῆρας, ab eo quod terræ femina scrutetur: & aliter σπέρματολογὸν, id est frugilegam, quod frugum semina quæ humo non obruta fuerint, ab agricolis depalcatur, Varinus, ego spermologum, potius epitheton gruis esse dixerim, quam ipsam gruem.

¶ ὄλακτι, σπέρματολογὸν καὶ ὄλακτι, Hesychius & Varinus, uidetur autem ὄλακτι hæc auis dicta quasi hordearia, (ut miliariam dicimus.) ὄλας enim & ὄλας, hordeum interpretantur, quod hac fruge pasci gaudeat. Σαρκοδύ, σπέρματολογος, idem. Aristophanes in Auisibus, auium quædam genera à uictu cognominat ἰσπινός, ἄλλα κελύφης, καὶ σπέρματολογος. ¶ Spermologus auis est quæ frugibus nocet, quæ & σπέρματολογος dicitur, ab ea spermologos uocabant Attici homines (inopes) circa emporia & fora commorantes, & ea quæ de mercibus fortè deciderent (τὰ ἐκ τῆς φαρτίου ἐσπίπτοντα) colligentes. Per tropum etiam spermologi dicuntur homines nullius pretij, (nullius solidæ doctrinæ) qui ex lectitia quadam & passim emendicata confusæ eruditione gloriam sibi aucupantur, unde & uerbum σπέρματολογίη, εἰνὴ τὸ ἀμερόδως ὀδὴ μαθήματα ἐκ τῆς παρακασιμάτων ἰδαζονδύδα, Eustathius. Ἀπὸ ῥόδων ἐν καὶ αὐτὸ καὶ τὰ ἀκροάματα βοιωτικῆς καὶ σπέρματολογίας πολλὰς γίγνεται, Clemens lib. 10, σπέρματ.

40 DE PASSERE TROGLODYTE.

AETIVS libro XI, cap. XI, quod communia remedia aduersus uellicæ & renum calculos continet: Passer troglodytes (inquit) est passerculus minimus, iuxta sarpes & muros uictum quæritas, estq; hoc animalculum omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appellatur, similis est autem regulo in multis, præterquam quod in fronte auricolores pennas non habet, eodem paulo maior est, & nigrior, caudamq; semper subreptam, & albo colore retro interpunctam habet, magis item garrulus quàm regulus est: & sanè iuxta summū alæ lineamentum cinerei amplius coloris, (Ναρόττος, id est magis uarij coloris, Vuottonus.) breues item uolatus facit. Naturalem autem uim omnino admiratione dignam habet. Itaq; sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat: & noui adeo quosdam ob eius usum nunquam amplius ab affectione uexatos. Conditur autem optimè pennis euulsis, atq; inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere si plures contigerint, coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem ubiq; apparet. Exhibetur autem & alio modo, Passerculus non de plumis in ollulam coniicitur, ac deinde operculo addito uritur, animaduersione assidua habita, ne

Gg

fallaris, quum in cinerem sit redactus, & (ne) in aerem exhalans per exustionem totus consumatur, consuevit enim hoc contingere tum ipsi, tum alijs quæ uruntur, quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, ut per interualla quadam operculo adempto ustionis modum intueamur. Exhibendus est autem semel omnis unius passeruli usui cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto (καὶ ἐπιπέρι, καὶ μετὰ πεπέρων καὶ φύλλοι συμμεικτοὶ δὲ δὴ καὶ πομολίη ἢ πέρρα, Aegineta) quò saporis iucunditate ori commendetur. Vitis itaq; passerulus peregre proficiscens commodus est, licetq; melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autem mihi uideretur condiendi modus, atq; adhuc dictis præstantior, si quis præuulsis pennis uiuum passerulum sale adobruat, quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se complexi, quod minimè uulgariter proffit; cui amplius stercoreis efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiam eis qui abundant assatos edere integros, ita ut nihil ex eis præter pènas abijciant. ¶ Eadem uerò breuius scribit Paulus Aegineta libro 3. cap. 45. Troglodytes (inquit) paulò maior est regulo, & colore illi similis inter cinereum & uiridem, rostro tenui, &c. mihi hic inter cinereum & uiridem color non troglodytæ, sed regulo tantum conuenire uidetur.

¶ Nihil est in Aeti descriptione quod non ad amulsim auiculæ conueniat, quam Angli sepia-rium, Colonienses aucupes koelmuschum nominant. Vocatur apud Anglos an hedge sparrow, hoc est passer sepia-rius, & a dike smouler, hoc est, in sepibus delitescens. Vulgus Coloniense hunc passerem ein Graßmusch (nostri curucam uel atricapillam hoc uocabulo nominant) appellat, uerum peritiores quicq; aucupes ein Koelmusch, (nostri parum minorem capite atro, alij maiorè Kolmeiß, uel Kolmusch appellat,) hoc est passerem in foraminibus uel cauernis degentem, nuncupant. Hic Germanos monitos uolo, quum duæ sint aues, graßmushi sua lingua uocata, illam solam esse troglodytem, quæ per totum annum regulo similis cernitur: & non illam quæ circa fauces plumosa in eunte statim hyeme discedit. Nidum huius passeris semel humi factum inter urticas uidi: & pullos antequam uolare possunt, relicto nido, inter herbas frutescensq; reptitantes, sæpius obseruaui. Vermibus pascitur, & paulò ante uesperum solet impensius strepere, & omnium ferè auium postrema ad somnum se recipit, Turnerus. Currucam in cuius nido cuculus parit, consicimus esse Anglicè dictum passerem septium, an hedge sparowe, Eliota.

¶ Troglodytem esse credo hunc quem Germanorum uulgus regulum uocat, sæpius obuolantem crebro, unde & Zaunschlipfflin cognomento appellant. Siquidem huic ipsi descriptio Aeti perbellè congruit: & doctissimus Tanstetterus Collimitius remedium ex troglodyte ad hunc modum, quem Aetius præscripsit, comperit & expertus est in aliquot calculosis, efficacissimum, Io. Agricola Ammonius. Audiui & ipse à fide digno homine, qui nonnullos feliciter remedio ex hac auicula usos mihi asserbat. Quomodo autem quæuis auis aut aliud quoduis animal rectè ad medicinam uri debeat, scripsimus in Alauda &. Recentiores quidam medici, & Arabes, uel eorū interpretes potius, pro troglodyte passere caudatremulam ineptè interpretantur, & nomine corrupto tanquam Arabico traguliduntē appellant. Auicenna safarahun, alij safurion; & remedium aduersus calculum ex caudatremula parant, ut copiosius in Motacilla scripsi.

¶ Troglodytes auis, τραγολοδύτης, nomen habet à subeundis troglis, id est cauernis, ut & Troglodytæ populi, trogites uerò, uulgò apud recētiores Græcos dictus, passer communis domesticus est. Et quoniam passer troglodytes auicularū minima est, ac regulo similis, multi populi regulum 40 appellarunt. Itali reatin, riatino: circa Verbanum lacum aryotin, circa Florentiam fiorrancio, id est flos calendulæ (nisi hic fortè uerus regulus est, qui aurei calendulæ floris colorē maculis utriusq; in uertice refert.) Scoppa Grammaticus Italus regalolum interpretatur reillo, & scricciola, quæ nomina ad troglodytē pertinere puto, uide in Regulo. Perchia chagia Siculis est auicula minor passere, sæpes perforans, inde nomen, non alia puto quàm troglodytes. ¶ Gallis roy, alibi beurichon, alibi sarfonte, Normannis rebetre, quasi roybete. Sabaudis roy des oiseaux, roytolat, rezeto, re-doyell: & alibi contra fasona, quòd saltitando uideatur numerare fasciculos. ¶ Germanis Zunschliffle, in Saxonia Thurntönick/Schnytünig/Zuntünig, circa Rostochium Nesselünig/Wintertünick, alicubi Neustönig, & Sumeling, id est pollicaris, à paruitate, Flandricè Ruringhen. ¶ Anglis wren. ¶ Polonis krolik. ¶ Turcis bilbil. ¶ Eberus & Peucerus trochilum interpretantur, ein Zauntönig / Schneetönig, qui troglodytes noster est, (sed trochilus idem qui regulus est, à troglodyte diuersus.) Passerem uerò troglodytem passeruli genus faciunt, qui Germanicè nominetur Baumpferlingt, uel Wosspferlingt, id est passerulus arborum uel palustris, in arborum (inquit) cauitatibus nidificat, superne fuscus, sed uariis & transuersis albis lineis distinctus, inferne cæsius, uertice purpureo, sub collo nigris candidisq; maculis eleganter uariatus.

¶ Passerulus troglodytes noster iuxta parietes domuum & sæpes nidulum è musco struit, plumis etiam impositis. Vide infra in Reguli nidificatione ex Turnero. Araneas uenatur. Mira eius in cantu suauitas, sed ali non potest. Maio præcipuè cantillat, ut ferunt. ¶ Regulus bis anno parit, circiter nouem oua uno tempore, Albertus, uidetur autem reguli nomine passerem troglodytem intelligere.

¶ Annidotus ad difficultatem & stillicidium urinæ mirifica: Passerulum què troglodytem nominant

De Passerib. diuersis. Lib. III. 627

minant (Græcè *σιμυδιά* scribitur, uoce haud dubiè barbara, intelligit autem passerē troglodyten, Fuchsius, uide an Græcum nomen corruptum sit pro *σιμυτινιά*, quod nomen motacillam significat, quam recentiores ad idem remediū pro troglodyte accipiunt) integrum cremato, & sumpto cinere ac tenuiter contrito bibendum ex mero dato, quantitate cochlearij, (minoris, quod pendet drachmam unam, Fuchsius.) Si autem uolueris admisceto etiā farinā prædictarum cicadarum quartam cochlearij partē, & ieiuno ex uino præbeto, Nicolaus Myrepsus antidoto 60. ¶ Aetius cum præscripsisset remediū efficax ciendæ Veneri, nempe ut passer troglodytes dictus in cibo acciperetur, subdit: Verum his qui frequentius & supra quā conuenit inde coeunt, urinam capræ bibendam præbe. Cerebellum passerum in antidotum diaphyrion alteram, numero 66, apud Nic. Myrepsum recipitur: & rursus in aliam numero 68. cerebellum simul & oua, hæc quidem apud Aeginetam lib. 7. etiā in unguentum entaticon immiscetur.

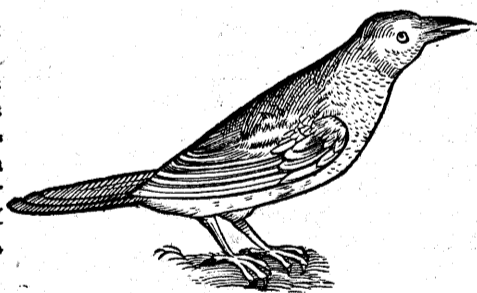
¶ Narrant quidam (ex Italis) de hac auicula, deplumata quocq; ligno (ueruculo) infixam ad ignem, paulatim aliquoties per se conuerti. Albertus hoc de regulo scribit. ¶ Galli fabulantur troglodyten in festo trium magorum, omnes quos eo anno educauerit pullos congregare, & cum eis cantillare, addunt, regem esse auium, quoniam cum conuenisset inter aues ut rex esset quæ altissimè uolasset, hæc aquilæ tergo clam insidens, cum illa iam defessa altius uolare non posset, paulò sublimius euolaret, regno quod uiribus nequibat arte sibi cōparato. Hoc alij de regulo scribunt, ut infra recitabo. ¶ *Τρογλοδυτῆρ* uerbum cauernas subire significat. ¶ Angli hanc auiculam (troglodyten) uulgò aiunt esse foeminā, & marem eius rubeculā esse, quod falsum est. Vtracq; imminentem pluuiam uoce prædicat. ¶ Troglodytæ Herodoto populi sunt Aethiopiæ.

DE PASSERIBVS QVIBVSDAM, ILLIS PRAEFERTIM quorum nomina Germanica tantum nobis cognita sunt. Et primum de passere harundinario,

SCHOENICLOS auis Aristoteli est, (quam Gaza iunconem uertit,) quæ ad ripas lacuum & fluminum uicinat, & caudam frequenter motitat, turdo minor. Turnerus, Ego (inquit) quum nullam aliam auem nouerim iuncis & harundinibus insidentem, (atqui hoc Aristot. non scribit, sed ex etymologia probabile est,) præter Anglorum passerem harundinarium, (Anglicè a rede sparrow,) illum iunconem esse iudico. Auis est parua, passere paulò minor, cauda longi uicula, & capite nigro, caetera fusca. Hæc ille, nominat autem Germanicè etiā alio nomine *ein Heydmüß*, quem parum palustrem esse cōiicio, de quo supra priuatim scripsi. De iuncone supra post ipsius historiam egimus. ¶ Passer aquaticus in harundinetis nidificat domestico caetera similis, nisi quod collum albus cingit torques, *Abosperling*, Eberus & Peucerus. nos de passere torquato supra priuatim scripsimus. Auis *Kospar* etiā Hier. Tragus meminit. Vocatur & à nostris *Kospar*, minor passere, uentre fusco, torque albo, &c. Circa Argentoratum aliud passeris genus *Kozguz*, uel *Kozgeuz* dicitur, in quo (ut pictura loquitur) uenter albus est, pectus cinereum, mentum nigrum, ut & vertex & pars circa oculos, sed non contigua, hæc enim figlini coloris est, ut alæ etiā, sed nigris maculis uariantibus. longiores earum pennæ prorsus nigrae sunt, dorsum fuscū, partim cinereum, cauda partim nigricat, partim obscure testacei coloris est, crura rosea, retro oculos & in parte colli albus est color. nostri aucupes uocant *Wydenpar*, id est passerem salicum, autumno in frutetis reperitur. ¶ Calamodyten auem cedri folium perdit, Aelianus. apparet autem ex etymologia hoc quoq; nomen passeris esse uel alterius auis inter arundines degentis.

DE PRVNELLA.

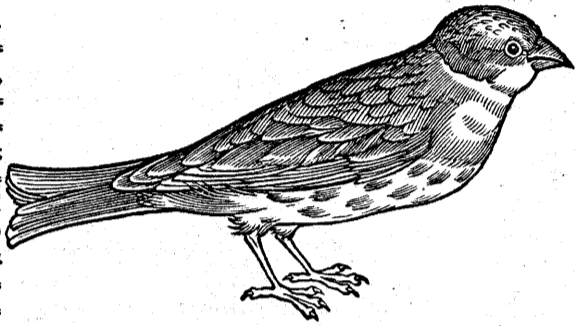
PRVNELLAS aucupes nostri uocant auiculas à colore qui obscure rufus est, uel figlinus saturatus, quidam linarijs eas comparant, alij passeribus, quibus minores sint, colore simili ferè. canoras esse audio, & cantillare instar troglodytæ passerculi, numquam auolare, ali à quibusdam in caueis propter cantum. Crura rosea sunt, color circa collum & pectus ad coeruleum inclinans, in uentre dilutior, retro oculos macula figlina, rostrum nigrum.

Gg 2

Icon hæc Emberize flauæ est.

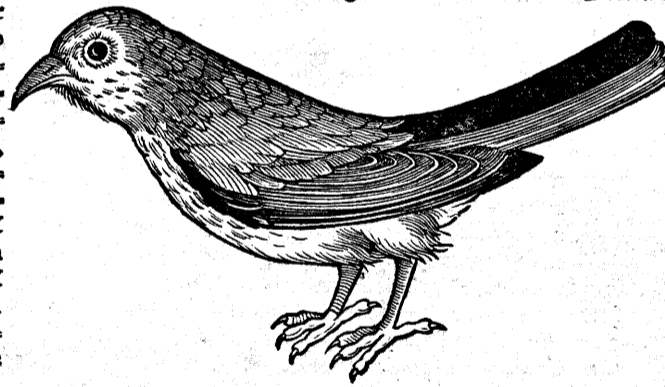
DE passere spermologo paulò ante scripti: idè uero aliquando mihi uisum est hoc genus, quod nostri *Embriz*, uel *Emmeriz* appellant, alij *Emmerling*, uel *Emmerling*. Circa Rosiochiu *Galgensiten*. In Brabantia *Jasine*, à colore flauo, qui Gallis est *iaune*. Alibi *Gilbling*, ut in Brisgoia Heluetiæ *Gilberschen*, uel *Gilwertsch*, ab eodem colore. Circa Glaronâ *Kornvogel*, ab eo quòd granis frumenti pascitur. Alicubi *Geelgozst*, (in Germania inferiore puto.) *Galgulum* aliqui esse putant Germanorû *Emmerling*,

(ut Ge. Agricola, qui cum aspiratione scribit *Hemmerling*;) alij *Widewol* uulgo dictam auem (id est oriolû) nos eam esse conijcimus cui uulgare nomen *Geelgozst*, Eberus & Peucerus. Iidem *lagopodem* interpretantur *Emmerling* / *Goldammer*. Ego eandem auem ab alijs Germanis *Emmerling*, ab alijs *Geelgozst* appellari existimo. Gyb. Longolius chloreum interpretatur *Geelgozst*. ¶ Turnerus auem *Geelgozst*, Anglicè uocari scribit a *yelowham*, a *yowling*; & eandem Aristotelis chloreum uel luteum luteamue esse suspicatur. ¶ Italica nomina uaria esse audio, nempe *cia*, *megliarina*, *uerzerot*, *paerizo*; & circa Bellinzonam *spaiarda*. ¶ Gallica *bruyan*, *uerdun*, *uerdrier*, *uerdereule*, *uerdere*. ¶ Illyrij, ni fallor, *stnad* appellant.

¶ *Geelgozst* auicula Turnero passere paulò maior est, maris pectus & uenter lutea sunt, scemina uerò pectus luteum, & uenter pallidus est, in capite, dorso, & alis, pennis fuscis luteæ intermiscetur. Rostrum utriq; firmum & breue, in quo tuberculum quoddam dentè mentiens, reperias, præter uermes, hordeo & auena libenter uescitur. Cauda huius auiculæ longiuscula est, & frequenter motitans. Hæc Turnerus, cõuenit autem hæc descriptio *emmerizæ* nostræ; quam alij etiam *Goldammer* uocant, quasi aureolam dicas, à colore. ¶ Hyeme hanc auem in stercorebus equinis alimentû quærere audio. Turmatim uolitant, ut passeris, circa uillas, horrea & stabula, uescitur enim granis, hordei, tritici, pane, &c. Includitur à quibusdam caueis ad cantum. ¶ Apud nos plerumque inueniuntur cuculi in nidis auicularum, *grasemuscha* (id est *curuca*); & citrinæ cuiusdam auis quam alij *gursam*, alij *ameringam* uocant, Albertus. Hinc natum est prouerbiu de homine beneficijs ingrato, *Su lonest mir wie der guck auch dem gozse*, (alij scribunt, *wie dem guck auch die gozse*;) Eam mihi mercedem reddis quam cuculus *ameringæ* nutrici. Genera uinconum (*carduelium*) & auis *Gurfe* dicta, animal nullum attingunt: edunt uerò semina spinarum albarum & rosarum, & herbarum, & maxime semen papaueris & lappæ, & huiusmodi, Albertus.

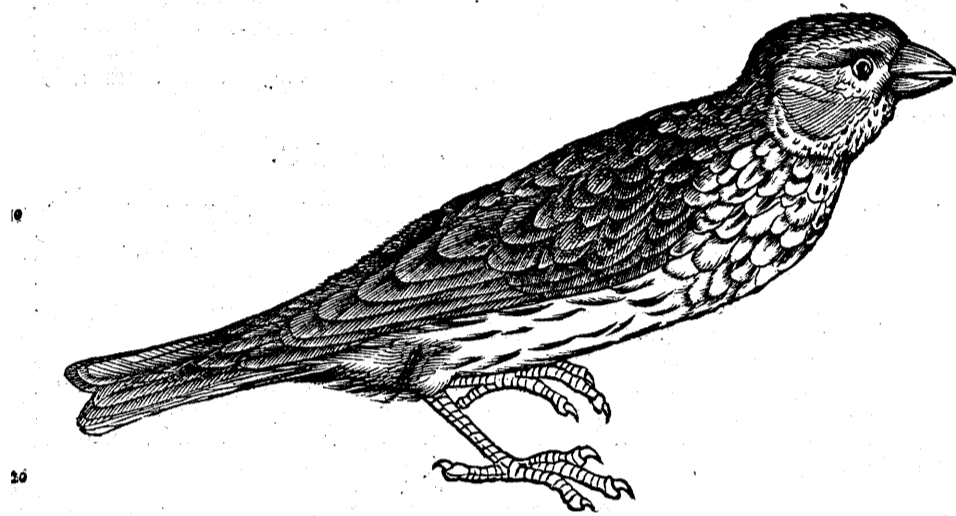
¶ Eberus & Peucerus auem Germanicè dictam *Emmerling*, eandem alio nomine *Goldammer* appellat, alij *Gollammer* scribunt, alij *Gaulammer*, quo nomine missa ad me Argenterato effigies à nostra *emmeriza* uel *emmerlinga* differre uidetur. est enim rostro, colore, & reliqua specie dissimili, natura uerò, ut cõijcio, simili, uolat enim cateruatim, auenæ & aliarum frugum seminibus pascitur, nidificat inter fruteta, & terna uel quaterna oua parit. Tota pars supina flauet, superior nigricat, per alas medias & dorsum medium ruffa est.

DE EM.

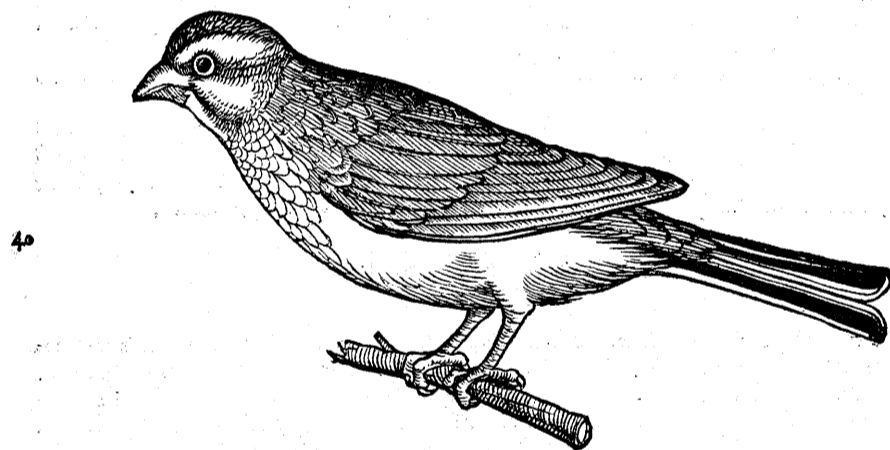
De Passerib. diuersis. Lib. III. 629

DE EMBERIZA ALBA.

EMBERIZA alba quæ mihi demonstrata est media hyeme apud nos capta, (ein wyffe Emberitz.) maior est superiore, rostro breui, latiusculo, flaui nihil habet, colore similis alaudæ, alioqui dissimilis, uentre albicante, à quo etiam albam cognominauimus. In superiore rostri parte retro mucronem tuberculum intus conspicitur. Digiti fusci sunt, crura album & puniceum colores mixtos præ se ferunt. ¶ Italis cia montanina uocatur, ut audio. ¶ Quarendum an hic sit passer magnus, de quo supra scripsimus.

DE EMBERIZA PRATENSI.

EMBERIZAM pratensem uoco, quam aucupes nostri Wisemmerz à pratis in quibus uerfari solet, appellant. hæc, ut pictura indicat, colore est testaceo seu figlino, cruribus, pedore, uentre, alis, & cauda mediâ: utrinque enim in ea nigra sunt pennæ. Dorsum quoque nigricat. & in alis superius maculæ nigrae sunt subrotundæ: inferius uerò margines penarum secundum longitudinem nigricant, rostrum fuscum, uertex niger, infra quem utrinque macula albicans retrorsum tendit: tum rursus alia duæ nigrae & albicantes per interualla sequuntur. Hanc auem circa lacum Verbanum ceppa uocant.

DE PASSERE MUSCATO.

INDIA mittit muscatum passerem, quem qui uolantem uiderit, tum ob celeritatē, tum ob paruitatem, crabronē aut uespam iure existimet, pennis aureis uiridibusq; alijsq; uersicoloribus ornatur, magnitudo ape paulo maior, rostro uelut acus est tenuissima, totus cum nido grana tritici

Gg 3

XXIII. uix pondere æquat, hunc è conto cõficit, audax est, & nidum petentibus oculos inuadit, celeritate & paruitate tutior. Constat itaq; auem hanc tenuissimã esse substantiã, calidamq; ob id & audacem, nam cum rostrum, pedes, linguam, alas, uiscera, plumã, ungulas, cerebrumq; habeat, tum alia multa, subtilem substantiam illius, ac bene elaboratam esse oportuit, atque ut reor hæc est auium omnium minima, Cardanus. Coniecerim ego muscatum dicitur, quod instar muscæ ferè sit, paulò maior scilicet ape.

DE PASSERE STULTO.

AVIVM solertissima in India habitat, quam stultum uocant passerem, contrario sensu. Nigra est auis, intermicantibus pennis albis in collo, turdi magnitudine, quæ aduersus caudatas simias, quarum ibi numerus est incredibilis, hoc modo se munit, ut nec homo tot cõmoda aduersus periculum inuenire queat. Eligit primò arborẽ excellens, ac spinis oblitam, ut metu terreatur ob altitudinem, & à spinis arceat ob incõmodum. Ramis huius arboris maximè aculeatis suspendit nidũ prædurum, ne frangi ab inimico possit: instruit aditum angustum, ut hostis arceatur, ipsa sola possit ingredi: latum in imo, ut commodè cum pullis degere possit, tum maximè quòd in eodẽ excrementa illorum colligere cogitur, nullo exitu patente alio quàm per quem in suprema parte est ingressus. Verum quia hostem uti nouit manu non secus quàm hominem, nidi longitudinem ad quatuor palmos extendit, ut cum manu immiserit etiã procul absit ab imo, atq; ea ratione oua uel pullòs qui intus latent tueatur, Cardanus.

DE ALIIS PASSERIBVS QVIBVSDAM,

præsertim quorum Italica tenemus nomina, de antiquis Latinis aut Græcis dubitamus.

DE passere solitario, supra post merulam scripsimus. Italus uulgò passara solitaria dicitur. Remedijs contra lumbricos accipitrum & falconum, aliqui passerum stercus admiscunt: alij PASSERIS Indici uel solitarij, uel si is desit, communis.

TYRANNVM auiculam Auicenna & Albertus inter passeres numerant, nos (Itali) uulgò uesitiuillum nuncupamus, Niphus.

PASSARINVM Italicè uocant passerulum capite coloris ruffi uel spadiceï, idem fortè est, qui alibi passorono dicitur. Est & passara montana, id est montanus passer quidam apud Italos dicitur: & passara ualina, à uallibus nisi fallor.

BOARINA uel buorino apud Italos auis est æqualis regulo, ut audio, dorso eodem colore quo rubecula.

PAGOLINO apud eosdẽ uocatur auicula mirabilis, magnitudine & colore passeris, nisi quòd caput eius magis inclinat ad colorem quem Itali pauonaceum uocant. & rostrũ eius est instar neruĩ subtilis, qui tractus extenditur, remissus contrahitur, ut ligulæ è corio subtiles & molles, res ferè incredibilis, cuius etiam Aluigius Pulcius meminit in libro Morgante inscripto Italicè.

DE PAVONE.

 AVO auis etiã pauus dicitur, & fœm. gen. paua. Hebraicè tuk, טוק, quamuis eam uocem aliqui simiam interpretantur. uide in Cercopitheco. Ranan, רנן, aliàs uerbum est, & cantare ac uociferari significat: aliàs nomẽ, quod pauonem interpretatur, alij struthionem uel lusciniã, uide in Gallo syluestri. Similiter neelasa, נעלסא, uocem Hebraicam alij pauonem, alij gallum ferum transferunt, alij struthionem: de qua itidẽ plura scripsimus in Gallo syluestri. R. Kimhi Iob 39. neelasa exponit טאוס, taos, quod est pauo. Hoben, הובן, uel הובן, Ezech. 27. unde pluralis num. hobanim. D. Kimhi super huius uocis significatione uarias opiniones recenset. Sunt qui animal putant ex cuius ossibus cõficiuntur opera, ut ex ebore. (Munsterus aliquos elephantem interpretari scribit.) Syrus interpres reddit tauasin, טאזין, pauones. Magistri quoq; Thal mundici, טאזין, tauasa, pauonem uocant, ut Arabica lingua, teste Kimhi, tauas, טאזין, nimirũ uoce mutuo accepta à Græca τῆς. Alij lignum intelligunt quod uocant יבנין, ebenum nimirum. LXX. εὐνοπέδιν. Rectius Kimhi in Ezechiele lignum dicit, quod Arabicè uocatur abnus, אבנוס, & Hieronymus ligna ebeni ex India, quæ nigri coloris pretiosissima sint. ¶ Ut pauo uel pauus Latinis, sic Græcis τῆς uel τῆς dicitur, u. de infra in H. a. Vulgò hodie παύων, uel παύων. ¶ Italicè pa uon, pauone, pagone, foemina priuatim pauonessa. ¶ Hispanicè pauón. ¶ Gallicè paon. ¶ Germanicè Pshaw, foemina Pshawin. Flandricè Pauw. Saxonice Pagelün. ¶ Anglicè a pe cok. ¶ Illyricè paw.

Pauo rara olim auis fuit, ut Antiphones & Eubulus indicant, nostro uerò tẽpore ita abundat Romæ,

Romæ, ut uel coturnicibus nihil rariores sint, Athenæus. Theophrastus tradit inuencitios esse in Asia pauones, Plinius. Pauo ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur, Aelianus. In India omnium maximi qui ubiq; sunt pauones nascuntur, Aelianus. Pauonum greges agrestes transmarini esse dicuntur in insulis Sami in luo Iunonis, item in Planasia insula M. Pisonis, Varro. Pauus è Samo præstantior est, Gellius lib. 7. Paui Iunoni sacri sunt, ut scribit Menodotus Samius in descriptione templi Samiæ Iunonis: & forte (inquit) in Samo primum & nati & educati sunt, ac inde in alia loca distributi, ut recitat Athenæus. Babylonia pauones plurimos colore uario distinctos nutrit, Diodorus: tanquam illic maior pulchriorq; eorum uarietas sit quam alibi, ut Cælius accipit. Clemens in Pædagogio homines gulosos pauonē Medum celebrare scribit. ¶ Pauo auis uaria est toto genere, Aristot. Colores (uarios) incipit fundere in trimatu, Plinius & Aelian. Pauonis pennæ magnum quidem ornamentum habent, sed is sine corpore existit, Aelian. Auis est pulcherrima, & pulchritudinis studiosa, Author de nat. rerum. Pauoni natura formæ è uolucris dedit palmam, Varro. ¶ Pauonis apicem crinitæ arbusculæ cõstitunt, Plinius. Auis est paruo capite, & quasi serpentino, & longis pennis coronato, ruffo, Albertus. Pluma ei in capite instar coronæ uel potius cristæ, Author de nat. rerum. Collum longum, sapphiri colore, Idem & Albertus. Pauonum ceruix, quoties aliquò deflectitur, nitet, Seneca lib. 1. nat. quæst. Pectus quoque colore sapphiri est, lucidum, alæ ruffæ: dorsum cinereum, ad ruborem declinans, Albertus. Pedes fisti, Aristot. apud Athen. Aues non uolaces, ut pauones, gallinæ, uropygium (caudam pennis conditam) ineptum habent; (non aptum flecti qua parte cum cute coalescit,) Aristot. Cauda pauoni ad ornatum data est, Cicero 3. de finibus. Cauda maris est longa, pennis plumosis, & in fine pennarum habet orbes ex uiridi quasi chrysolithi splendore, & auri & sapphiri coloribus distinctos, Albertus. Cauda q; pauonis larga cum luce repleta est, Consimili mutat ratione obuersa colores: Qui quoniam quodam gignuntur luminis icu, Scire licet sine eo fieri non posse putandum, Lucret. lib. 2. Miraris quoties gemmantis explicat alas? Et potes hunc sæuo tradere dure coco, Martialis. Pauonis caudæ pennarum oculos & gemmantis colores Plinius dixit, uide in D. Nullam auem pulchriorem pauone nostro fingere naturam posse credam, nisi cum uidero; tot oculis in cauda tam

longa atq; densa plumis, tanta colorum uarietate, tanto nitore, tam selectis etiam colorum generibus, ut album ac nigrum, quorum unus per se tristis est, alter reliquos alios obscurat, colores deuentur, Cardanus.

¶ Gyb. Longolius scribit se pauones albos aliquando tanquam rem raram admiratum Colonia, postea uero frequentiores illos factos esse: aduectos primū à mercatoribus è Nortuegia. Nam cum spectaculi causa (inquit) pauones uarij à nostris essent in regionem istam inuecti, primò genti fuere miraculo, numero deinde per feminium aucto, cum penitus in frigidiora loca commearent, iamq; matres in ipso uere ouis incubantes niuosa illa montium iuga perpetuò ob oculos uiderent, ex ouis iam animatis albos pullos excluderunt. Produunt nonnulli & in animalibus alba nasci, ex genitoribus alba imaginantibus, sicuti relatum de pauonibus est, Cælius. Inueniuntur in locis humidis & frigidis albi pauones, qui dictos (caudæ) colores quasi per pñum album præferunt, Albertus. In Medera insula pauum quàm plurimi syluestres sunt, colore ad albedinem inclinato, Aloysius Cadamustus. Curiana regio noui orbis pauones habet, sed non pictos aut uersicolores, discrepat à foemina parum masculus, Pet. Martyr.

C.

Pauo etiam, ut pleræq; uolucres, à sua uoce dictus est, Varro. Pupillat pauo, Author Philomela. ¶ Pauo cum ad libidinem extimulatur, semetipsum uelut mirantem caudæ gemmanibus pinnis protegit: idq; cum facit rotare dicitur, Columella. Gemantes suas pinnas ipse miratur, illis semetipsum protegens quum rotari dicitur, Cælius. uide infra in D. ¶ Pauo (mas, ut quidam addunt) amittit pennas cum primis arborum frondibus: recipit cum germine earundem, Aristoteles. Cauda annuis uicibus amissa pudibundus quærit latebram, donec renascatur, Plinius. Colores uarios fundere incipit in (a) trimatu, Idem. Aristot. & Aelian. ¶ Pauo est *πυλλός*, hoc est gramine uicitat, Aristot. apud Athenæum. De pauonum tum adultiorum tum pullorum cibo, leges infra in E. ¶ *λίον δὲ πῶς τοῖς ἡρώδης βίους φέρει*, Philes loquens de auibus quibusdam quæ res diuersas uel edunt, uel nido imponunt. ¶ Coeunt uere, Aristot. Pauo cum calcat (coit) clamat: & postquam coierit, in posteriora recedit, solum autem uere calcat, Kiranid. Pauones ab idibus Februarijs calere incipiunt, Palladius. Pauonem & alias quasdam aues quidam falso concipere sine coitu putant, Albertus. Mares singuli quinque sufficiunt coniugibus, &c. Plura de partu & incubatione eorum, leges infra in E. ¶ Partus breui à coitu agitur, Aristot. Semel tantummodo anno parit oua duodecim, aut paulò pauciora, nec continuatis diebus, sed binis ternisue interpositis, primiparæ octona maximè ædunt, Idem. Irrita & subuentanea oua pauones etiam nonnunquam pariunt ut gallinæ, Idem, Aelian. & Plinius. Pariunt maximè à trimatu, Idem. Pauo primo anno unum aut alterum ouum parit, sequenti quaterna quinaue, cæteris duodena, non amplius: intermittens binos dies ternosue: & ter anno, si gallinis subijciantur incubanda. ¶ Excludit pauo diebus tricenis, aut paulò tardius, Aristot. Partus excluditur diebus ter nouenis, aut tardius tricesimo, Plin. Pauonis & anseris oua ad uicesimam nonam diem excluduntur, Florentinus. Ter septenis diebus opus est gallinaceo generi, at pauonino & anserino paulò amplius ter nouenis, quæ si quando fuerint supponenda gallinis, prius eas incubare decem diebus alienigenis patientur. Tum demum sui generis quatuor oua, nec plura quàm quinque fouenda recipient, sed & hæc quàm maxima, nam ex pusillis aues minutæ nascuntur, Columella, & partim Varro. Gallinis subijciunt incubanda oua pauonia: quoniam mas dum foemina incubat, aduolans ea frangat, quam ob causam & syluestres nonnullæ aues pariunt fugientes marem, & incubant, Subijciuntur maximè bina, cum plura suo incubitu nequeant aperire, curaq; adhibetur ut cibus adsit, ne desiderio eius discēdēs gallina, intermitat fouendi operam, Aristot. Mares oua frangunt desiderio incubantium, quapropter noctu & in latebris pariunt, aut in excelso cubantes: & nisi molli strato excepta franguntur. ¶ Mortui pauum caro nec marcescit, nec foetet, sed manet tanquam condita aromatibus, Kiranides. ¶ Pauo uiuit annos uiginti quinque, Aristot. ¶ Pullus pauum si totus madescat & polluanur, aliquando perit, Albertus.

D.

Inter alites (id est magnas aues) pauonum genus reliquas præcedit, cum forma, tum intellectu eius & gloria. Gemmantes laudatus expandit (cum iactatione, Platina) colores aduerso maximè Sole, quia sic fulgentius radiant. Simul umbræ quosdam repercussus cæteris qui in opaco clariùs micant, conchata quærit cauda: omnesq; in acruum contrahit pennarum, quos spectari gaudet oculos, Plinius. Formam ipse suam pauo miratur, & si quis formosum appellauerit, mox floridas & auricomas pennas expandit, & ueluti pratum floribus refertum erigens ostentat, & oculis ipse lustrans in orbem circunducit. Adeo cauda ei tanquam stellata nitet: ac si quis eum laudauerit de pulchritudine, ambitiosius se geret: si uero reprehenderit, cauda recondita quasi calumniatorem odio sibi esse testabitur, Oppianus. Erecto pènarum stabello seipsum miratur, Textor. Pandentemq; alas caudamq; ad terga rotantem Pauonem spectare. Tristatur suis pedibus pauo, cauda gloriatur, Petrus Aponensis. Caudam laudatus extendit, & si pedum deformitatem uiderit, mox deponit. Quod si à tacito spectetur, pennas omnes quas spectari gaudet, contractis oculis abscondit. Nocte experrectus, cum se in tenebris constitutum intueri non potest, clamans pauidè, suam pulchritudinem amisisse se putat, Author de nat. rerum. Sentit pauo pulchritudinem suam, exclamatur dum

De Pauone. D. E. Lib. III. 633

dum pedes intuetur, deformitatem eorum aspernatus, caudamq; in rotam erigit, exponitq; Soli ut pulchrior uideatur, gaudetq; hominum admiratione qui illam intuentur: ob id usq; ad lassitudinem eam continet, Cardanus. Pauo se non ignorat ex aibus formosissimum esse, uerum etiam ubi formæ sita sit pulchritudo, præclare tenet, atq; ea elatus & ceruiculam iactat: & ex pennis, quæ ei non mediocriter ornamentum afferunt, maximos spiritus sumit, his enim spectatoribus metum iniicit, & æstiuo tempore natiuum & non accersitum habet tegmentum. Quod si quem uelit exterrere, pennas primum explicat, deinde ad iniiciendum terrorem his concrepat, capitisq; elatione ac superbo supercilio uelut triplicem cristam iactat. Cum refrigeratio ei necessaria est, tum pennis & in anteriorem partem reflexis, ex sese corpus suum opacans, caloris uim frangit & propulsat. Si retro atque à tergo uentus fiat, alas paulatim pandit, atq; uentus interspirans auras & molles & suaves ei afflat, unde is refrigeratur. Quod si laudatur, tanquam formosus puer aut mulier pulchra, corporis præstantiam belle ostentat, sic is ipse pennas ornate & ordine erigit, ut uel florido prato, uel uariæ picturæ similis esse uideatur. Ac uero ante pictorum oculos se ad imitandum exponens, abunde sui pingendi potestatem, facit, & spectatore conspectu suo expleri facile patitur: Et quaquaterius concharam caudam intorquens, & gemmatorem & uariam magis quam sint Medorum Perfarum uestes, suam stolam ambitiose admodum & elate ostentat, Aelianus.

¶ Pauo pulchritudinis (puritatis) studiosus, gradu composito incedit ne maculetur: & dum est pullus, madidus aliquando torus & pollutus expirat, tanquam impuritatis impatiens, Albertus.

¶ Pauones inuidi, & ornatus ac polituræ studiosi sunt, Aristot. Ab authoribus non gloriosum tantum animal hoc traditur, sed & maleuolum, sicut anser uerecundum, quoniam has quoq; quidam addiderunt notas in his, hæud probatas mihi, Plin. Pauones simum suum reorbere traduntur, inuidentes hominum utilitatibus, Idem. Pauo cauda annuis uicibus amissa cum folijs arborum, donec renascatur iterum cum flore, pudibundus ac mœrens querit latebram, Plinius.

¶ Pullos suos tanquam alienigenas persequuntur, priusquam illis cristarum nascatur insigne, Palladius. Retulit mihi quidam ob zelum pauonum oua quandoque frangi, pugnant enim pauo & paua pro incubatione ouorum præ nimio infobolem amore, Albertus. Clearchus author est in Leucadia pauonem tantopere adamasse uirginem, ut ea defuncta commoreretur, Athenæus lib. 13. Eustathius & Cælius. ¶ Amici sunt pauones & columbæ, Plin. ¶ Phasiani capti recens ita ferociunt, ut ne pauoni quidem parcant, quin mox ore dilacerent, Gyl. Longolius.

¶ Pauones præfici etiam domi cures alebant, Athenæus. In hortis Indiæ pauones & phasiani mansueti aluntur, Aelianus.

¶ Pauo ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur. Primum autem longo temporis intervallo rarus; deinde studiosis elegantiae & pulchritudinis, pretio spectatus fuit Athenis, & uiros & mulieres admittentes ad huiusmodi spectaculum, ex eo quaestum fecerunt: atque, ut in oratione contra Erasistratum Antiphon inquit, marem & foeminam mille drachmis aestimarunt. De pauonibus (inquit Merula apud Varronem) nostra memoria greges habere cepit, & uenire magno, ex his M. Aufidius Lurco h. s. sexagena millia numum in anno dicitur capere. Eundem Plinius scribit ex hoc quaestu redditus sestertium sexagena millia habuisse. Seius à procuratore ternos pullos exigit; eosq; cum creuerint, quinquagenis denarijs (hoc est, libris decem Turonicis, Rob. Cenalis Galius) uendit, ut nulla ouis hunc allequatur fructum, Varro. Pauonum pretia multi extulerunt ita, ut oua eorum denarijs ueneant quinis, ipsi facile quinquagenis, grex centenarius facile quadragena millia sestertia ut reddat, ut quidam Albutius aiebat, si in singulos ternos exigeret pullos, præfici sexagena posse, Idem. Hunc locum citans Macrobius in Satur. 3. 13. Ecce res (inquit) non admiranda solum, sed & pudenda, ut oua pauonum quinis denarijs ueneant, quæ hodie non dicam uilius, sed omnino nec ueneunt.

¶ Numidicarum gallinarum eadem est ferè quæ pauonum educatio, Columella.

¶ Pauones nutrirî possunt in sepius uillæ affixis, Varro. Et rursus, In auarijs stabulatur turdi ac pauones. Pauones nutrire facillimum est, nisi fures, aut animalia inimica formides: qui plerumque per agros uagantes sponte se pascunt, pullosq; educunt, & altissimas uespere arbores petunt. Vna uero his cura debetur, ut incubantes per agrum foeminas, quæ hoc passim faciunt, à uulpe custodias. Ideo in insulis breuibus meliori sorte nutriuntur, Palladius. In insulis potissimum manufactis, multisq; herbis & floribus luxuriantibus, educantur pauones, Didymus. Pauonum educatio magis urbani patrisfamilie, quam tetrici rustici curam poscit. Sed ne hæc tamen aliena est agricolæ captantis undiq; uoluptates acquirere, quibus solitudines ruris eblandiantur. Harum autem decor auium etiam exteros, nedum dominos oblectat. Itaq; genus alitum nemorosus, & paruulis insulis, quales obiacent Italiæ, facillimè cõtinetur. Nam quoniam nec sublimiter potest, nec per longa spatia uolitare, tum etiam quia furis ac noxiorum animalium rapine metus non est, sine custode tuto uagatur; maioremq; pabuli partem sibi acquirit, foeminae quidem sua sponte tanquam seruitio liberatæ studiosius pullos enutriunt. Nec curator aliud facere debet, quam ut diei certo tempore signo dato, iuxta uillam gregem conuocet, & exiguum ordeî concurrentibus obijciat, ut nec auis eluriet, & numerus aduenientium recognoscatur. Sed huius possessionis rara conditio est, quare

mediterraneis locis maior adhibenda cura est, eaque sic administratur. Herbidus, syluestrisque ager planus sublimi clauditur maceria, cuius tribus lateribus porticus applicantur: & in quarto duae cellae, ut sit altera custodis habitatio, atque altera stabulum pauonum: sub porticibus deinde per ordinem fiunt arundinea septa in modum cauearum, qualia columbarum tectis superponuntur, ea septa distinguuntur uelut clavis intercurrentibus calamis, ita ut ab utroque latere singulos aditus habeant. Stabulum autem carere debet uligine: cuius in solo per ordinem figuntur breues paxilli, eorumque partes summæ ligulas edolatas habent, quæ transuersis foratis perticis inducantur. hæc porro quadratae perticæ esse debent, quæ paxillis superponuntur, ut autem recipiant adfluentem, sed idcirco sunt exemptiles, ut, cum res exigit, à paxillis deductæ liberum aditum cõcurrentibus stabulum præbeant, Columella. Scius pauonum oua emit, ac supponit gallinis, à quibus ex his excussos pullos refert in id tectum, in quo pauones habet, quod magnum pro multitudine pauonum fieri debet: & habere cubilia discreta, tectorio læuata, quò neque serpens, neque bestia ulla accedere possit. Præterea locum habere ante se, quo passum exeant diebus apricis. Vtrumque locum purum esse uolunt hæc uolucres, Itaque pastorem earum cum batillo circumire oportet, ac sterces tollere, ac conseruare, Varro.

¶ Hoc genus auium, cum trimatum expleuit, optime prognerat, siquidem tenerior ætas aut sterilis, aut parum foecunda est, Columella. Foeminae pariunt trimulæ, iuniores autem uel excludunt uel enutriunt pullos, Didymus. Ad greges constituendos parantur bona ætate, & bona forma. Huic enim natura formæ è uolucris dedit palmam. Ad admissuram hæc minores bimis non idoneæ, nec iam maiores natu, Varro. Vegeti & ualidi à languidis separandi sunt, quandoquidem hos illi opprimunt maxime, Didymus.

¶ Aliquanto pauciores esse debent mares, quam foeminae, si ad fructum spectes: si ad delectationem, contra, formosior enim mas, Varro. Mares singuli quinque sufficiunt coniugibus, Plinius & Palladius, cum singule aut binae fuerint, corrumpitur salacitate foecunditas, Plinius. Masculus pauo gallinaceam salacitatem habet, atque ideo quinque foeminas desiderat, nam si unam, uel alteram foetam sapius comprehensit, uix dum concepta in aluo uitiat oua, nec ad partum finit perducit, quoniam immatura genitalibus locis excidunt, Columella. Ab idibus Februarijs calere incipiunt, Palladius. Ferè locis apricis ineundi cupiditas exercet mares, cum Fauonij spirare cœperunt, id est tempus ab idibus Februarijs ante Martium mensis, Columella. Faba leuiter torrefacta in libidinem prouocantur, si eis quinto quoque die tepida præbeatur, Sex cyathi uni sufficiunt, Palladius. Signa sunt extimulatae libidinis, cum semetipsum ueluti mirantem caudæ gemmantibus pinnis protegit: idque cum facit, rotare dicitur, Columella. Cupidinè coeundi masculus confitetur, quoties circa se amictum caudæ gemmantis incuruat, & singularum capita occulta pennarum locis suis exerit cum stridore procurrens, Palladius. ¶ Masculi oua & pullos suos persequuntur uelut alienigenas, priusquam illis cristarum nascatur insigne, Idem.

¶ Post admissuræ tempus confestim matricem custodiendæ sunt, ne alibi quam in stabulo foetus ædant, sapiusque digitis loca foeminarum tentanda sunt, nam in promptu gerunt oua, quibus iam partus appropinquat, itaque includendæ sunt enitentes, ne extra clausum foetum ædant: maximeque temporibus istis, quibus parturiunt, pluribus stramentis exaggerandum est auarium, quò tutius integri foetus excipiantur, nam ferè pauones, cum ad nocturnam requiem uenerunt, prædictis perticis insistentes, enituntur oua, quæ quo propius ac mollius deciderint, illibatam seruant integritatem, Columella. Parturientibus per totam mansuenculam foenum aut stramen est substernendum, ne confringantur oua cadentia. Stantes siquidem pariunt anno semel atque iterum oua emittentes, eaque omnino duodenum numerum non transcendentia, Didymus. Gallinis oua pauonia subiiciunt incubanda, quoniam mas dum foemina incubat, aduolans ea frangat. Subiiciuntur maxime bina, cum plura suo incubitu nequeant aperire: curaque adhibetur ut cibis adsit, ne desiderio eius discedens gallina, intermittat fouendi operam, Aristot. Quotidie diligenter mane temporibus foeturæ stabula circumeunda erunt, & iacentia oua colligenda: quæ quanto recentiora gallinis subiecta sunt, tanto commodius excluduntur: idque fieri maxime patrisfamilias ratione conducit, nam foeminae pauones, quæ non incubant, ter anno ferè partus ædunt: at quæ fouent oua, totum tempus foecunditatis aut excludendis, aut etiam educandis pullis consumunt, Primus est partus quinque ferè ouorum, Secundus quatuor, Tertius aut trium, aut duorum. Neque est quod committatur ut Rhodiæ aues pauoninis incubent, quæ ne suos quidem foetus commode nutriunt, sed ueteres maxime quæque gallinæ uernaculi generis eligantur: eaque nouem diebus à primo lunæ incremento nouenis ouis incubent, sintque ex his quinque pauonina, & cætera gallinacei generis. Decimo deinceps die omnia gallinacea subtrahantur: & totidem (quor ablata sunt) recentia eiusdem generis supponantur, ut trigesima luna (hoc est expletis triginta diebus) quæ est ferè noua, cum pauoninis excludantur. Sed custodis cura non effugiat obseruare desiliens matricem, sapiusque ad cubile peruenire, & pauonina oua, quæ propter magnitudinem difficiliter à gallina mouetur, uersare manu: idque quo diligentius faciat, una pars ouorum noranda est atramento, quod signum habebit auarius an à gallina conuersa sint. Sed, ut dixi, meminimus cohortales quammaximas ad hanc rem præparari: quæ si mediocris habitus sunt, non debent amplius quam terna pauonina, & sena generis sui fouere, cum deinde fecerit pullos ad aliam nutricem gallinacei debebunt transferri, & subinde qui nati fuerint pauonini ad unam congregari,

congregari, donec quinque & uiginti capitum grex efficiatur, Columella, Palladius & Didymus. Natos pullos si ad unam transferre à pluribus uelis, dicit Columella unū nutrici uiginti quinque sufficere. Mihi uerò, ut bene educi possint, uidentur quindecim satis esse, Palladius. Ultima parte hyemis concitantibus libidinem cibis utriusque sexus accendenda uenus est, maximè facit ad hanc rem, si fauilla leui torreas fabam, tepidamque des ieiunis quinto quoque die: nec tamen excedas modum sex cyathorum in singulas aueis, hec cibaria non omnibus promiscue spargenda sunt, sed in singulis seipis, quæ arundinibus intexi oportere præposueram, portione seruata quinque fœminarum & unius maris ponenda sunt cibaria: nec minus aqua, quæ sit idonea potui, quod ubi factum est, mares sine rixa deducuntur in sua quisque septa cum fœminis, & æqualiter uniuersus grex pascitur, nam etiam in hoc genere pugnares inueniuntur masculi, qui & à cibo, & à coitu prohibent minus ualidos, nisi sint hac ratione separati, Columella.

¶ Pascuntur omne genus obiecto frumento, maximè ordeo. Itaque Scius his dat in menses singulos, ordeis singulos modios, ita ut in fœtura detur uberius, & antequam salire incipiant, Varro. Pauonum singulis dare conuenit in nutrimentum, hyeme quidem, fabarum torrefactarum in prunis sex cyathos, idque ante alium cibum aquamque purissimam exhibere. Sic enim fœcundiores redduntur, Didymus. Cum erunt editi pulli, similiter ut gallinacei primo die non amoueantur, postero die cum educatrice transferantur in caueam, primisque diebus alantur ordeaceo farre uino resperfo: nec minus ex quolibet frumento cocta pultracula, & refrigerata: post paucos deinde dies huic cibo adiendum erit concisum porrum Tarentinum, & caleus mollis (recens) uehementer expressus, nam serum nocere pullis manifestum est. Locustæ quoque pedibus ademptis utiles cibandis pullis habentur, atque ipsa (ita) pasci debet usque ad sextum mensem, postmodum satis est ordem de manu præbere (solenititer). Possunt autem post quintum, & trigessimam diem quam nati sunt, etiam in agro satis tuto educi, sequiturque grex uelut matrem gallinam singultientem, ea cauea clausa fertur in agrum à pastore, & emissa ligato pede longa linea gallina custoditur, ad quam circumuolat pulli: qui cum ad satietatem pasci sunt, reducuntur in uillam persequentes, ut dixi, nutricis singultus, satis autem conuenit inter autores non debere alias gallinas, quæ pullos sui generis educant, in eodem loco pasci, nam cum conspexerunt pauoninam prolem, suos pullos diligere desinunt, & immaturos relinquunt, perosa uis delictet, quod nec magnitudine, nec specie pauoni pares sint, Columella & Palladius. Primis duobus diebus alimenti nihil est offerendum pullis, tertio autem die, hordei farina subacta uino & tritico (αυγυρῶν κριθῶν), ut Cornarius legit, cui assentior & zea decorticata madefactaque ex aqua, pascuntur, Didymus.

¶ Pituitas & cruditates ipsi remedijs submouebis, quibus gallina curatur. Maximum illis periculum est, cum incipit crista produci, nam pauuntur languores infantum similitudine, cum illis tumentes gingiuas denticuli aperire nituntur, Palladius. Vitia quæ gallinaceo generi nocere solent, eadem has aueis infestant, sed nec remedia traduntur alia, quam quæ gallinaceis adhibentur, nam & pituita, & cruditas, & si quæ alia sunt pestes, ipsdem remedijs, quæ præposuimus, prohibentur. Septimum deinde mensem cum excefferunt, in stabulo cum cæteris ad nocturnam requiem debet includi, sed erit curandum, ne humi maneant, nam qui sic cubitant, tollendi sunt, & supra perticas imponendi, ne frigore laborent, Columella.

¶ Pauo clamore suo serpentes deterret, & omnia animalia uenenata depellit: nec facile propere morari audent, ubi uox illius frequenter auditur, Author de nat. rerum.

¶ Pauo quum altè ascendit, pluuia signum est, Author de nat. rerum. Cognito apparatu uene nosi medicamenti, ad locum prodeunt, clamitant, seque ipsos expandunt, & medicamentum ex uasis dispergunt, aut etiam effodiunt, si quidem sit sub terram defossus, Incertus. Rafis & Auicenna eos qui sibi à uenenosis animalibus timent, pauones & mustelas nutrire iubent. Pauones, ut Theophrastus asserit, cum paucitant, (ultra solitum clamant,) pluuiam indicant, præsertim noctu, Incertus & Gratarolus.

¶ Marium pennæ sunt pulchræ, ideoque puellis pro fertis & alijs ornamentis aptæ, Crescentienus. ¶ E caudæ pennis muscaria artificiosa & elegantia conficiuntur, quale describemus in H. E. Lambere quæ turpes prohibet tua prandia muscas, Alitis eximia cauda superba fuit, Martial. ¶ Stercus pauonum ad agriculturam idoneum est, & ad substramen pullorum, Varro. ¶ Pauonis oua ad aureum colorem faciendum conducunt, sicut & anserina, Kiranides.

F.

Pauones primus Q. Hortensius augurali cœna possuisse dicitur, quod protinus factum tam luxuriosi quam seueri boni uiri laudabant, Varro: uel (ut Macrobij quidam codices habent in Satur. 3.13.) quod potius factum tam luxuriose quam seuerè. Et crudum pauonem in balnea portas, Iuuenal. Sat. 1. Veniat ante omnes aues ad patinam pauo: & quoniam uiuus gloria delectatur, mortuus quoque eiusdem sit particeps, Platina. Ditisimorum mensis duntaxat pauones ac phasiani nati sunt, Idem. Samius pauus numeratur inter cibos electiles, Cælius. Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes extis illorum refertas, & capitibus fasianorum & pauonum, Lampridius, Heliogabalus sæpe edit ad imitationem Apicij linguas pauonum, &c. Idem. ¶ Pauonis caro cocta non perit, Augustinus de ciuit. Dei. Pauo triginta annos integer incorruptusque seruat, calor enim

non facile compactam exiccataque naturam potest dissoluere, neque rursus humorē expellere naturalem, Herm. Barbarus. Extincti pauonis caro nec marcescit, nec fetorē contrahit, sed manet tanquam condita aromatibus, Kiranides. Pauonis caro tam dura est, ut putredinem uix sentiat, nec facile coquatur, Isidorus. Olim amicus quidam pauonis carnem per tres menses integram se afferuare mihi significauit, quo tempore quandiu seruauit nondum rescitui.

¶ Pauo occisus per biduum seruari debet; uel si annum ætatis excefferit ut minimum triduo, ut durities carnis eius remittatur, Arnoldus de Villan. ætate per diem relinqui debet, hyeme duobus uel tribus, Isaac. Pauones & alia dura carnis animalia, postquam interfecta sunt, per duos aut tres dies relinquere oportet suspenfa, pedibus ad pedes eorū alligatis, Haliabas, quidam sinunt eos suspenfos sine pondere per decem dies, Mich. Sauonarola. Bene decoqui debent, Elluchafem, Pauones ueteres hyeme magis conueniunt, Villanouanus. Pauonem, phasianum, &c. affabis, hæ quoque aues si elixentur cum pipere & salua, non insuaues uidebuntur, Platina. ¶ Ut pauo coctus uiuus uideri possit: Necatur pauo, aut penna supernè in cerebrū demissa, aut iugulatur ut hæduli solent quo sanguis exeat. A gutture deinde usque ad caudam pellis leniter scinditur, scissaque cum proprijs penis à toto corpore ad caput trahitur, quo abscisso cum pelle reseruato cruribusque, pauonem ipsum aromatibus ac odoriferis herbis referum, ueru affabis, infixis tamen prius per pectus caryophyllis, inuolutoque collo linteo albo, continue aqua humectato, ne omnino desiccetur. Coctum pauonem ex ueru exemptum, propria pelle integes, & ut pedibus stare uideatur, uirgulas ferreas infixas tabulae ad hoc fabricatas per crura, ne cernantur, per corpus ad caput & caudam adiges. Sunt qui ad ludum & risum camphoram cum lana ori indant, ignemque ubi ad mensam fertur, inficiant. Inaurare etiam pauonem alium & aromatibus conspersum, bracteis aureis licet ad uoluptatem & magnificentiam. Idem etiam fieri de phasianis, gruibus, anseribus, capis, ac cæteris auibus potest, Platina. Apicius libro 6. cap. 5. iura quædam describit pro diuersis auibus, turdis, ficedulis, pauo, &c. ut inscriptio habet, quanquam in cõtextu orationis nulla harum auium nominatur. Idem lib. 2. cap. 2. de pauo (inquit) ificia primum locum habent, ita si cocta fuerint ut callū uincant, secundum locum habent de phasianis.

¶ Caro pauonis incorrupta seruatur, ut diuus Augustinus experientia comprobauit; nec immerito quidem, quoniam (Galeno auctore) dura & fibrosa caro est, frigida nempe & sicca, & propter duritatem (Galeno teste de alimentis 3. 18. & de dissolutione continui) difficilis concoctionis, sed gustu iucundissima, (satis bona, Crescentien.) Incertus. Pauonum caro fibrosa seu neruosa est, & superuacua, & difficilis concoctionis, & mali etiam succi, (quod & Rasis testatur,) Symeon Sethi. Sunt qui uelint pauonis carnem crassi & modici alimenti esse, ac difficilis concoctionis, atramque bilem augere: cuius naturæ etiam struthiocameli caro habetur, Platina. Pauonis caro propter duritatem ut putredinem uix sentiat, ita non facile coquitur, Isidorus. Hepaticis ac splenicis nocet, Platina. Omnis grandis auis ualentissima materiam est, & plurimi nutrimenti, ut pauo, anser, Celsus. Auicenna etiam inter aues carnis duræ pauonem numerat. Pauones calidi sunt & humidum circa secundum, iuxta recentiores (Mich. Sauonarola) & sanguinem melancholicum generant; non admittendi in cibum nisi domi nutriti sint, ut auctor est Isaac. & quanquam (inquit idem) plus nutriant anatibus, reliquis tamen auibus duriores & grauiores sunt, sicut etiam grues, Ant. Gazius. Est cibum malus eis qui utuntur quiete, & bonus (magis conueniens, Elluchafem) utentibus exercitio. Præparentur ita ut in Grue dictum est, (aromatibus condiantur,) & uinum generosum superbibatur, Mich. Sauonarola. Vino bono uetere superpoto, facilius concoquuntur, Elluchafem. Multum (aliàs, melancholicum, quod placet) sanguinem gignunt, præsertim uetustiores, Idem, qui etiam odoratas eorum carnes esse scribit. Eis quos hæmorrhoides crebro uexant, diligenter uitandæ sunt grues & pauones, &c. Arnoldus Villanou. ¶ Inter oua principatum tenent pauonina, Athenæus. Pessima omnium sunt pauonis oua, propter horribilem odorem carnis eorum, Ant. Gazius.

G.

Fumum de pennis pauoninis, oculis exceptum, lippis uel rubentibus oculis mederi inuenio in libro Germanico manuscripto. ¶ Fel pauonis similiter ut perdicis, &c. ut indocti quidam è Dioscoride citant, qui nihil tale habet. ¶ Pauonis fimus potus, caducos mirabiliter sanat, Sextus & Kiranides, hinc fortè est quod fimum suum hominum utilitati inuidens reforbere fertur. Idem seruum rem podagræ dicitur mitigare, ut quidam nescio ex quo Hieronymo citant. ¶ Anserina & pauonina oua, idem quod gallinacea præstant, Kiranides. ¶ Ferunt pauonis ius quadam peculiari proprietate pleuriticis sanare, præsertim si pingue sit. Pauonis adeps cum rutæ succo & melle, affectus colicos ex humore frigido factos, optime tollit. Eius autè ossa adusta, & in aceto trita & illita, lepras & uuliginem emendant, Symeon Sethi.

H.

a. Paua foemina pauonis ab Aufonio dicitur, tamen Columella semper pauonem foeminam dicit. Iunonis auem pro pauone Iuuenalis & Martialis dixerunt. Explicat atque suas ales Iunonia pennas, Ouidius Eleg. 2. Gemmata uolucris Iunonia cauda, Statius Sylu. 2. Sydereas Iunonis aues, Idem Sylu. 7. ¶ Trui nominantur apud Pollucem, & à Menodoro ut Athenæus citat, Trui, Trui di-

De Pauone. H. a. Lib. III. 637

παύ dicitur, & παύ, παύ, & Atticè παύς, παύ, circumflexum, Eustathius. ο παύς Antiphon rhetor in suo de pauonibus sermone, duabus syllabis inflectit. Attici uerò cum dicat παύν, indicant rectum esse παύν, quare & rectus pluralis uariat, in quo numero rari sunt obliqui. Herodianus cum ijs quae in ωy definentia circumflectuntur, ut ζυγοφόρ, hæc duo etiam, τυφώμ & παύμ, enumerat, eaq; sola per ωy declinari negat, quoniam & alteram terminationem habeant, nempe παύς & τυφώς, Idem. Ταύς (ταύς) dicitur à caudæ extensione, aliqui à uoce παύς deducunt, o. breui in longum uerso, & mutato accentu, quod non recipimus, nam παύς, ut ait Herodianus per o, breue non est uisatum Græcis. Sunt qui (si à παύς deduceretur) παύς potius proferendum fuisse dicant, ut λωύς à λαός. Nonnulli παύς ultima aspirata scribunt, Varinus. Ταύς εστίν ο παύς τῆν τῆρ ὄν, id est ab expandendis pennis, Athenæus: apud quem etiam Seleucus hanc uocem (ultimā huius uocis) ait Atticè præter rationem aspirari & circumflecti, παύς: cuius descriptionis Tryphonem quoq; testem citat: & sic apud Eupolidem legi ait, item apud Aristophanē in Auibus, Τρεῖς γὰρ αἶς ἑσὶ τῆρ ὄν, ἢ παύς. In datiuo etiam παύν efferunt Attici, ut Aristophanes ibidem. Antiphon rhetor sermonem condidit παύ παύν, id est de pauonibus inscriptum: in quo tamē nulla huius nominis mentio fit, aues uerò uarias (ὄρνιθες ποικίλας) sæpe in eo nominat, Athenæus, atqui Eustathius ἢ παύς inquit duabus syllabis inflectitur ab Antiphonte, fortè ex libri inscriptione tantum ita sentiens, quæ est παύ παύν. Persicam auem, τερσικὸν ὄρνιν, apud Aristophanem in Auibus, aliqui interpretantur lautissimam quamuis: quoniam pretiosa omnia quibus solus rex utebatur Persica dicerentur, aliqui gallinacè, alij pauonem, τὸν παύ, Scholiastes. Medica auis, μισθὸς ὄρνις, pauo, Suidas, alij gallū interpretantur, uide in Gallo B. Ex Argi sanguine ortus est pauo, Theocritus Idyll. 20, utitur autē periphrafi tali, ὄρνις ἐν γαλλόμειν τῆρ ὄν, παύν, τερσικὸν ὄρνιν, Ταρσὸν ἀμαπλάσας, ἴος ἐστὶ τῆς ἀκκυάλοσ νῦνσ Χρυσόιο παλαρῶν ποσειδάκτε χέλινα ταρσοῖς. Τοῖσ ἴνσ τάλαρ τῆρ παύσ ἀλλῆσ Εὐρωπέσ.

¶ Epitheta. Gemmei pauones, Martialis. Picti, Ouid. 2. Metam. Et apud Textorem, Vociferus Saturnia, Laudatus, Iunonius, Auis Iunonis, Pythagoreus, Crinitus, Eximius, Sydereus, Regius, Rotans, Speculosus, Pupillans, Oculeus, Samius, Superbus, Inachus. ¶ ἢ δ' ἢ Σάμω ἢρε τὸ χρυσὸν φασὶν ὄρνιθων γῆρ τὸ τὸς καλλιμόρφος καὶ ποσειδέλης παύς (ἐχε), Antiphanes apud Athenæū. Ταύς ἀπὸ τῆρ ὄν, ὁ μισθὸς καὶ χρυσὸς τῆρ ὄν, καὶ ἀλαζονίης ὄρνις, Suidas. ὁ δὲ παύς ἀπὸ τῆρ χλωρῶν αἰσ βόσκοντο χέλιμα τῆρ παύσ, Babrius apud eundem.

¶ Pauoninus adiectiuum est, ut pauoninum ouum, Pauonius, idem, Varroni: qui oua pauonia dixit, sed castigatiora exemplaria habent pauonina. Aceris genera plura sunt, quod Gallicum uocatur: & alterum crispo macularum discursu, qui cum excellentior sit, dicitur pauonium, à caudarum pauoniarū similitudine, (uide infra in b. ex Plinio.) Martialis de lecto pauonino, Nomina dat spondæ pictis pulcherrima pennis Nunc Iunonis auis, sed prius Argus erat, hoc in Istria Rhætiaq; præcipuum est, Perottus. In Belgica prouincia candidum lapidem serra qua lignum, faciliusq; etiam secant ad tegularum & imbricum uicem: ut si libeat ad quæ pauonacea uocant tegendi genera, quo in loco doctiores legunt, pauimentata tegendi genera, hoc est pauimentorum more constructa, cuiusmodi permulta hodie uidemus. ¶ Phœniceus siue puniceus color, flagrat uelut uiuola flamma: atq; ita à multis olim purpura uocata fuit uiolacea, hodie penè nomē seruat (apud Italos,) nam paonaciū, quasi puniceus dicitur: etsi aliqui uocem hanc uernaculam à pauonis colore factam uolunt, Ant. Thylesius. Color pauonis, id est color azurus, Andr. Bellunensis. A pauonis natura Itali uerbum pauoneggiare deduxerunt, pro eo quod est seipsum mirari. ¶ Ταύς, id est pauones appellant Græci nitidius cultos & uersicoloribus amictos, (ut attagās seruos stigmatias,) Erasmus. In uestitu si nimum splendorem & uarietatem affectes, non declinabis scomma quale apud Lucianum lectitatur, Ἐὰρ ἦδη, καὶ πῶν ὁ παύς; iam uer adest, & undenam pauo? Cælius. Ἀφρομαί πῶς παύσ, πῶς τ' ἀλαζονίμασιν, Aristophanes, hoc est, Molestè fero pauones & fastum, Pauones interpretantur sinus (uestium) uarios, à uarietate colorum pauonis: ἢ ἐπὶ πορφύρεσ ἐχέοντο καὶ παρῶσ, Suid. in Ἀφρομαί.

¶ In Hyphasi fluuio India pisces quos pauones appellant oriri perhibent, nec alibi usquā. Vocantur autem eodem quo & aues nomine, quia ipsis etiam cœruleæ sunt cristæ, squamæ autem uersicolores, cauda uerò aurea in quacūq; uoluerint partē uersatilis, Philostratus. Pari piscis meminit Bellonius ab aue dicti lib. 1. de piscibus cap. 1. ubi pauū legendum cōiecitsem, nisi pauones etiam pisces separatim nominaret. ¶ Perficariam uulgo dictam herbam, Germanicè quidam nominant p̄fawen̄trut, uel p̄fawen̄spiegel, id est pauoninam herbam, uel pauonum specula, quod folia eius ita nigris insigniantur maculis, ceu speculis oculisue, ut pauonum caudæ: unde & molybdanum, id est plumbaginem Plinij quidam esse uoluerunt. Fungi seu boleti genus quoddam globosum, fessile, terræ locis syluestribus hærens, quod initio album uegetumq; reperitur, deinde in aridissimum puluerem nigrum redigitur tenui membrana nigricatè inclusum, Galli crepitum lupi, nostrij p̄fawen̄syff, id est pauonis fimum appellant, puluerem illum chirurgi quidam à uenæ sectione inspergunt ad sistendum sanguinem, uide in Lupo H. a. ¶ Ταύς gemma pauoni est similis, Plinius. Kiranidi taos lapis est de capite pauonis.

¶ Icones. Iunonis templum quindecim stadij ad læuam Mycenis distat: ubi inter cætera donaria pauonem uidi, quem (quia Iunoi sacram hanc aue esse credunt) ex auro gemmisq; splendentibus Hadrianus imperator consecrauit, Pausanias in Corinthiacis. In numis etiam pauonis effigies.

H h

giem sculpebat Samij, quod Iuno, cui hæc auis sacra habetur, peculiariter apud eos coleretur, Athenæus. Kiranides in tao, id est pauone lapide, pauonem auem sculpi iubet, tenentem turturam (trygóna) marinum piscem, &c. ad supersticiosos usus.

¶ Fircellius Pauo Reatinus nominatur apud Varronem de re rust. 3. 2.

¶ b. Clasisis regis Salomonis ibat per mare in Tharfis cum classe Hiram, ferēs aurum & argentum, dentes elephantinos, simias & pauones, Regum 3. 10. & Paralip. 2. 9. Antiphón rhetor apud Athenæū author est pauones (Athenis) aluisse δάμαρ τῶν ποταμῶν, & multos è Lacedæmone etiam ac Thesfalia ad hæc aues spectandas confluisse, & ut oua sibi compararent operam dedisse. Admittebantur autem, inquit, spectaturi in nouilunijs tantum, id est per annos plus quàm triginta factitatum. Quod uerò ad speciem eorum, sic scribit: Εἰ τις ἴδῃ κερταβαλῶν εἰς πόλιν αὐτῶν ὀρνίθων, οἰκίσσεται αὐτῶν ἄλλοι, καὶ δὲ τῶν πτερόεντων ἕκαστον, τὸ κέλλο ἀφαιρήσεται, καὶ πτερά γὰρ αὐτῶν τὸ κέλλο ἔσται, ἀλλ' ὁ τὸ σῶμα. Ego sic uerterim, Quod si qui (Athenis acceptas) has alites in aliam ciuitatem transferre uelit, pristinum locum uolatu repetent, pennis uerò amputatis, (ne auolare queant,) decor omnis amittitur; qui sanè non in corpore eorum, sed in pennis rotus est positus. ¶ Pauonis magnitudine est catreus auis, &c. Aelianus. Oridem auem imperitus aliquis conspectam, pauonem dixerit, Synesius in epistolis. Tuo palato clausus pauo nascitur Plumato amictus aureo Babylonico, (id est tæpetum Babylonicorum instar ornato,) Petronius Arbiter.

Οἶον δ' ἴνυ παύωνος ἰὼν δέμου (δ' ἴμας) ἰαγλαόμαρνον
Τῶν ἀλλήλων μέρησι διὰς τεχνίωστο μίτης
Τοῖον ἐπ' ὀρνίθων ἀρχήσιν ἀμαρτυροῦσα
Ἰναπῆον ὑπὸ κλάσση ἀριπρεπὲς ἀλαόνωτον,
Φουδρῆτορον, τέρπνοισιν ἢ ὄμμασιν ἀσσοροαδαι.
Χρυσῶν πορφύρεον τι μεμεγμένον αὐτομάθου πύρον.

Oppianus lib. 2. de uenatione. Et rursus lib. 3. Τῶσόν δ' ἢ δὴκεοσι μέγ' ἔσχοι ἔπι το τήγρι, ὄσον γι κῆ εἰοσι τῶος κελὸς οἰωνοῖσι. Melibœa est fulgens Purpura Thesfalic concharum tecta colore Aurea pauonum rident imbuta lepore, Lucret. lib. 2. Solonis dictum de pauonū pulchritudine, uide in Phasiano b. Anzadarahec, est arbor folia habens lucida, ut penna pauonis, semper uirens, Syluaticus. Theombrotion Democritus scribit triginta schœnis à Choaspe nasci, pauonis picturis similem, odore eximio, Plin. Corydalis (id est galerita) auicula in uertice cristam habet instar pauonis, Aegineta. Aceris genus alterum crispo macularum discursu, qui cum excellentior fuit, à similitudine caudæ pauonum nomen accepit, in Isthria Rhætiaque præcipuum, Plin. Et alibi, Sunt & undatim crispe mensæ, maiore gratia, si pauonum caudæ oculos imitentur, Pantheræ maculas ὀπρωπῆς uocat Oppianus, Plinius oculos, ut & in pauonis cauda aliqui.

¶ c. Vocat Iunonius ales Confortem thalami, & speculosa uolumina uersat. Cauda micat, medijs fulgent sua sydera pennis. Venit amans, cupidus miscet simul oscula rostris, Iungit amor geminos geminataque gaudia gliscunt, lo. Textor, ex nescio quo poeta. ¶ Homerū infantem Aegyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis uberibus in os eius manasset, ea nocte nouem uoces diuerfas ædidisse, hirundinis, pauonis, &c. ut recitauit in Columbaria ex Eufathio.

¶ d. ὁ τῶος ἀναρῶν ἰοῦντο κέλλε, πῆς ὄρωσι τῶν ἔραν ἰναπῆων ἀρῶ εἰονῆς, Varinus.

¶ e. Pauonis cerebrum amatorium poculum est, & cor eius gestatum beneuolentiam ac feclicitatem præstat, Kiranides. ¶ Cum amicus quidam mihi olim musacrium ex pennis pauoninæ caudæ faberrimè concinnatum donasset, ego tum ut illi gratias agerem, tum ut ingenium in elegantissimū muneris descriptione exercebam, hanc ad ipsum epistolam dedi; Accepi pulcherrimum munus tuum musacrium pauoninum, pro quo maximas tibi gratias habeo. Video & admiror in illo summam artem, & manuum tuarum dexteritatem artificiosissima illa pennarum in capulo implexione, nodis & internodijs elegantissimè confectis. Tu uerò non contentus artificio tuo, & natura pennarum pulchritudine, ornamenta etiam alia addidisti, filis distinxisti aureis, sericisq; discoloribus, & uillos bombycum textorij operis mollissimæ instar fluxæq; comæ puellaris ad basin capuli appendisti. Caput eiusdem instar Gordij nodi pennarum caulibus ita implicasti, ut nec initium uilius neq; finis appareat. Quod idem in cæteris quoq; nodis capuloq; toto mirificè à te præstitū est. Artificiosissimū uerò illud est in omni opere, si ars quàm maximè occultetur; neque ex initio aut fine partium operis, ratio eius & constructio prodatur, ea enim quorum modum & rationem uideamus, admirari definimus. Iam cum caules in nodis crassiusculi sint, per internodia uerò in subtiles & tenuissimas fibras extensi secundum capuli longitudinem, hoc quoq; admirationem auget. Has strias tanquam stamen in tela, transuerfis & obliquis filorum è serico auroq; ductibus ueluti subtegmine intertextis, operis Musæici & phrygionum qui acu pingunt emulatione felici, rhombis alijsq; figuris & labyrinthis distinxisti, cancellasti, totumq; uarium & iucundissimū uisu opus perfecisti. Hoc scilicet non modo conatus, sed assequutus etiam mihi uideris, ut cum ipsa natura cõtenderes, & (si dicere fas est) superares quoq;. Quid enim in ipso pauone, & elegantissima eius parte, quam toties tanquam hinc se laudari intelligens, non sine summa ambitione & ipse in se admiratur, & spectatoribus expandit ostentatq; quid in hac inquam, tam pulchrum, splendidum, uarium & admirabile est, qui oculi, quæ gemæ, aut quouis modo appelles, quod nõ in ornatissimo stibro tuo uel par uel superius spectetur? Fila caudæ plumata in opere tuo ut ex pennis minutissimè sectis constant, in multam longitudinem promissa, sic leuissimo etiam impulsu auram copiosam citant, ne uentilando

De Pauone. H.f.g.h. Lib. III. 639

uentilando tantum refrigerant, sed muscas, culices, & omne uolucrum insectorum genus abigunt, gratissimo per æstatē beneficio, ut Hercule muscipeda, cui in Olympijs olim Græci sacrificabant, nihil ad hanc rem opus sit. Sed desino tecū certare, hoc est uerbis exprimere uelle speciosissimum donum tuum, cuius artificium ne Cicero quidem disertissimus, & cum Roscio mimo contendere solitus, ipsene uerbis rem eandē magis uariare posset, an Roscius histrio gestibus corporis, satis pro merito depinxerit. Cedo itaq; tibi tuarūq; artū, & me uinci fateor.

¶ f. Num esuriēs fastidis omnia præter pauonem rhombumq; Horatius Serm. 1. 2. citat etiam Seneca ad Lucilium. Vix tamen eripiā posito pauone, uelis quin Hoc potius, quā gallinā tergere palatum, Corruptus uanis rerum, quā uaneat auro Rara auis, &c. Horat. Serm. 2. 2. Apud Alexidem Comicum quidam negat se tantū argenti consumere potuisse, etiam si pauones esitasset, (cui longē pretiosissimam auem,) ut Athenæus recitat.

¶ g. Sanguis pauonis potus dæmonia expellit, Kiranides. Interiora eius & fimus suffitu omne malum abigunt, ipse dysentericos sanat, Idem.

¶ h. Pauo quondam Argus erat, qui conuersam Io in uaccam, Iunonis ira, custodiebat, à Mercurio demum interfectus: ex cuius cadauere tellus auem proculit, in qua etiamnum signa centum quos habuit oculorum apparent, Oppianus. Vide Ouidium Metam. lib. 1. Argum autem in pauonem conuersum esse, quamobrem Aristophanes ait, ῥέπρω ὄρνις ἐστὶ ἡ λεγόμενη Τηρίς; id est, Num tu auis illa es quæ Tereus dicitur? à uerbo τηρέω, quod est custodire: eodē quod Argus custodiuerit Iō uaccam, Varinus. ¶ Valle Banæ res nota, & uix credenda poetis. Sed quæ de uera proditur historia Fœmineam in speciem se uertit masculus ales, Paua q; de pauo constitit ante oculos, Ausonius Sectione 1.

¶ Alexander Macedo eiusmodi aues apud Indos uidentes, earum admiratione cōmotus, in eos qui has occiderent, grauem pœnam constituit, Aelianus. Pauo facer erat in Libya, ita ut quisquis huius generis auem læsisset, non ferret impune, Eustathius. ¶ Iunoni pauo & anser dicantur. De pauone fabula est apud Ouidium in Metam. & Athenæum, Gyrald. Ingredditur liquidū pauonibus aera pictis, Ouidius de Iunone Metam. 2. Iunonis uolucrum quæ cauda sydera portat, Idem 13. Metam. Didicit iam diues auarus Tantum admirari, tantum laudare disertos, Ut pueri Iunonis auem, Iuuenalis Sat. 7. Iunonis templum quindecim stadijs ad læuā Mycenis distat, ubi inter cætera donaria pauonem uidi, quem (quā Iunoni sacram hanc auem esse credunt) ex auro gemmisq; splendidibus Hadrianus imperator cōsecrauit, Pausanias in Corinthiacis. ¶ Μάρτυρα δὲ τῆς ἀρετῆς ἀφ' ὧν τὸν τρωῶν, ὅς ἀνὴρ ἀδύνατος (forte ἰσχυρὸς) ἔγινετο, Eupolis apud Athenæum. ¶ C. Caligula eodē uelania procelssisse traditur, ut sibi tanquam numini sacro phasianos & pauones mastrari iusserit, Gyraldus.

¶ Prouerbia. Laudant ut pueri pauonem. Prouerbij faciem habet quod scripsit Iuuenalis in auaros, qui carmina laudant duntaxat, nihil autem largiuntur poetæ. Didicit laudator auarus Tantum admirari, tantum laudare disertos, Ut pueri Iunonis auem. Idem alibi, Probitas laudatur & alget. Notior est metaphora, quā ut oporteat explicare. Ouidius alicubi de pauo, Laudatas ostendit auis Iunonia pennas, Si tacitus spectes, illa recondit opes, Erasmus. ¶ Coquus quidam apud Athenæum lib. 3. uarijs & diuersis cibis in sartagine coniectis ἐπιούσῃ αὐτῷ (τῷ τάλινου) πικρῶν τῶν περὶ, hoc est sartagine reddidit pauone magis uariam, Erasmus in prouerbio, Magis uarius quā hydra, hunc fenarium citans non rectē legit αὐτῷ, ad hominem referens. Pauonem cognominabant Græci hominem uestitu nimis splendido & uario utentem: ut supra in H. 2. inter deriuata exposui.

¶ PEGASVS ales est Aethiopicæ cœli: quæ præter aures equinum nihil habet, Solinus. Plura leges in Equo H. h.

DE PELECANO,

A.

Pelecanus ut uulgò à piscatoribus effingitur.

50

PELECANVS auis à nobis nominabit, per I. simplex, & e. breue in utriusq; prioribus syllabis, declinatione secunda, quoniam à Græcis quoq; πελεκάνος dicitur, quam recentiores quidam pelicanum dixerunt, ut Eucherius: alij pellicanum (per I. duplex) ut Albertus: & eruditi quidam pelicanem à recto pelecân, imitatione Græcorum ut Hermolaus. Pelicanus siue pelicanis, ut ab Aristotele in 8. (lib. hist. anim. cap. 12. ubi tamēν πελεκάνος legimus, ut etiam lib. 9. cap. 10. Gaza plateas uertit Plinium imitatus) appellatur: à Plinio (10. 40.) platea dicitur, 60 à Cicerone in secundo de nat. deorum platealea, Volaterran. Cicerone non plateam, sed platealeam tradit hanc uocari, ut in ipso forte Ciceronis codice sit error, Hermol. Oppianus de aucupio 2. 7.

Hh 2

non pelecantum, sed pelecinum (πελεκίνος) hanc avem nominat. Aristophanes uero in Auibus pelecantum & pelecinum simul nominat, tanquam aues diuersas. Et rursus in eadem fabula tetractis auis cum porphyrione & pelecino meminit. ¶ Hebraicum nomen kaath, קאא, Septuaginta Leuit. 11. pelecana uertunt, & Psalmo. 102. Dominus ponet Niniuen sicut desertum, & pernoctabunt in superliminibus eius cuculus (kaath) atq; noctua, Sophoniae 2. Munstero interprete. qui tamen Esaiæ 34. kaath interpretatur pelecantum. Pelicanus (inquit propheta) & ulula, noctua, & coruus, habitabunt in ea. loquitur aut de syluestribus & solitarijs auibus, ut kaath etiam talis sit, non aquatica. Plura de nomine kaath scripsi in Mergo in genere, & in Onocrotalo. Chafida quoq; Hebraicam uocem, alij pelecantum, alij onocrotalum, alij aliter interpretantur. uide in Ciconia. ¶ Alberti

De Pelecano. A. B. C. Lib. III. 641

berti ex Aristotele translatio alicubi falakynes, alibi kalakanez pro pelecane habet. Auicenna autem (inquit) appellat balazub. Ramphius auis est quæ dicitur pelecaneus, Kiranides; nimirum à magnitudine rostri, quod Græci rhamphos nominant. Sunt & *pelagos* aues quædã Hefychio & Varino. ¶ Pleraq; gentes pelicani nomen tanquam peregrinæ & incognitæ auis, quam pro arbitrio pictores hæcenus finxerunt, adunco ut uideretur rostro pectus fauciantem, & effluentē sub ea sanguinem hiante ore excipientibus pullis; cum nulla talis, opinor, in rerum natura auis sit, nisi quis Aegyptios de uulture hoc uerè tradere putet, quod Orus literis mandauit, eum ne fame pulli peareant, femori suo uulnus infligere, & emanantē sanguinem ab illis exorberi. Verum pelecaneum, cuius iconem posuimus, Itali quidam hodie appellant becquaroueglia. ¶ Galli pale, trouble, poche, à palæ uel cochlearis figura, quam rostri latitudine refert, uox poche Burgundis cochlear magnum significat. ¶ Germani *Löffler* / *Löffelganß*: hoc est cochleariam, uel anserem cochlearium, circa Coloniã *Lefler* proferunt, Frisq; *Lepler*. ¶ Angli a *schosler*, uel *shouelard*, nostri proferrent *Schuster*, palam enim uel batillum *schufel* appellamus. ¶ Sigif. Gelenius pelicanum Germanicè *Fausler* interpretatur, nomine mihi ignoto; Illyricè bucaacz, sed hæc ardea stellaris nostra est, non onocrotalus.

¶ Videtur sanè mihi pelecaneus noster ardearum generi adnumerandus, à quo non tam alio insigni quàm rostri latitudine differt, quãquam Aristoteles etiã ardeæ albæ rostrum latum & porrectum tribuit, ego albardeolas in Italia uidi rostro non lato, sed cæteris simili. Albardeolam si non uissem in Italia, Anglorum *shouelardam* albardeolã esse iudicarem, Turnerus, Albertus etiã auem quam cochleariam uocamus, ardeam albam esse putauit, hæc ardea (inquit) tota alba est, & figura similis cineræ, sed melius pënata, collo longiore, & rostro anterius rotundo, tanquam circulo uno super alterum imposito.

¶ Aues quas Aristoteles pelecaneos, Plinius onocrotalos appellat, Bellonius, uide supra in Onocrotalo A. Duo dicuntur esse pelecaneorum genera: unum aquaticum, quod piscibus; alterum terrestre, quod serpentibus & uermibus uiuit, & dicitur delectari lacte crocodilorum, quod crocodilus spargit super lutum paludum: unde fit ut pelecaneus crocodilum sequatur, Albertus. Quidam ex D. Hieronymo recitat pelicani duo esse genera, unum uolatile, alterum aquaticum. Pelicanus auis est parua quæ solitudine delectatur. Est & aliud pelicanorũ genus in Nilo, penè cygnis simile, nisi quod paulo maiores sunt, quidam ita & onocrotalos uocant, Eucherius. Oppianus quoq; pelecaneum (ipse pelecineum appellat) ab onocrotalo nõ uidetur distinguere, cum sinum ei ante pectus dependere scribat, *ὄλιπυ ἔξυρπιδου πῶς τῶ εἴδη*. Nos cum de onocrotalo abunde scripserimus supra: in præsentia de illa aue scribemus cuius iconem posuimus, & quam ueterum pelecaneam uel plateam esse non dubitamus. ¶ Pelecaneum aliqui cum porphyriõne confundunt, ut in Porphyriõne ostendam.

B.

¶ Pelecaneus auis secus Nilum & in paludibus Aegypti moratur, Kiranid. Auis est Aegyptiaca, habitans in solitudine Nilii fluminis, unde & nomen sumpsit, nam canopus Aegyptus dicitur, Isidorus. In tabulis quibusdam quæ orbis terrarum descriptionem cõnent, pelicanum auem totam albam in Africa circa Aegyptum degere inuenio. ¶ Rostrum (rhamphos) habet magnum, Scholiastes Aristophanis, hinc scilicet etiã rhamphius à Kiranide nominatur: & à rostri latitudine platea uel platea à Græcis, à nostris cochlearia, à Gallis pala. ¶ Oppianus pelecineo suo collũ ulnæ (orgyia) proceritate tribuit, & sinum ante pectus propendentem: quæ ad onocrotalum, non pelecaneum nostrum pertinent. Aristoteles pelecaneis ingluuiem tribuere uidetur, *ἄν πῶς ἢ τοιδίως ἴππυ* nominatis, hist. anim. 9. 10. ¶ Pellicanus dicitur quasi pellem habens canam, id est plumas albas, (ridicula etymologia, quanquam res uera est.) hæc auis semper macie afficitur: & quicquid glutit, citò digerit, quia uenter eius nullum habet diuerticulum, quo cibum retineat, solum enim uisceris (intestinarum) habet ductum, qui ab introitu oris usq; ad secreta naturę pertingit, Author de nat. rerum. Nos nostræ plateæ intestina multis anfractibus inuoluta reperimus. Rarò apud nos capiuntur, frequentius (ut audio) in Bohemia, & apud Anglos in litore maris. ¶ Capta apud nos platea prope urbem in ripa lacus, circa finem Septembris, ad me allata est, candida pennis omnibus, præterquam ultimis & maximis alarũ, quæ ex parte inferiore nigricant, pedes & crura nigra sunt, magnitudo parum infra anserem, lingua breuissima, uel signum potius & initium linguæ, collum digitos longum circiter decem, oculi glauci, cauda breuis, quinq; aut sex digitos longa, crurum altitudo paulò infra duos dodrantes, inter digitos pedum aliquid membranæ est, idq; amplius inter duos maiores, ungues breues, nigri, acuti. Obesa admodũ erat, multa circa cutim pinguedine undiquaq; intestina admodum inuoluta, præpinguia, fel uiride. In uentriculo herbas quasdam aquaticas uirides reperiebam, & ramenta quædam radicũ geniculata, harundinum puto. In aquam immissa natabat, & quærebat aliquid immerso rostro in fundo. Irascens aduentibus rostro aperto collisq; sonitum ædebat. Pediculis quibusdam latis infestabatur.

C.

¶ Platea nostra, ut audio, circa mare præcipuè degit, & innat quoc; rarò circa dulces aquas, Aristot. tamen historia anim. 9. 10. pelecaneos fluuiatiles memorat. Capitur in Anglia in litore maris.

& cicurata piscibus uescitur, intestinisq; gallinarum & alijs culinæ reiectamentis. Sunt qui ranis quoq; & serpentibus eam uesci referant. Pelicanus lacte crocodili uiuit, quod utiq; bestia præ nimia mamillarum abundantia in aliquo palustri loco copiosè fundit; unde & crocodilum libenter pelicanus sequitur, Author de nat. rerum, & Albertus. Pelecani fluuiatiles (si uideantur ei q; mōs mōs uōis γαλόπλευρα) conchas maiusculas lauesq; fodiendo erutas deuorant; & quā iam multas ingesserint, ingluuieq; sua coxerint, euomunt, ut hiantibus iam testis carnes lectas deuorēt, Aristot. in historia animalium & in Mirabilibus narrationibus, & Aelianus, & Cicero 2. de nat. deorū. Platea (aliās Platalea) nominatur aduolans ad eas quæ se in mari mergunt, & capita illarum morfū corripiens, donec capturam extorqueat. Eadem cum deuoratis se impleuit conchis, calore uentris coctas euomit, atq; ita ex ijs esculenta legit testas excernens, Plinius & Cicero. Ut conchas pelecaneus quas deuorarit, uentris calore discuneatas reuomit, & pulpam à testis seligit; sic herodius (ardea) ostrea testis obducta uorat, & ingluuie concafaciens randiu custodit, quoad calore stomachi discluduntur, postquam uerò iam diductas senserit testas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet, Aelianus, Plutarchus & Philes. Oppianus quanquam pelecini nomine onocrotalum, ut dixi, intelligat, eadem tamen de eo scribit. Pelecini (inquit) non minus quàm lari uoraces, non toto tamen corpore merguntur, sed ut solent qui se in caput præcipites uoluunt (si uideantur ei q; mōs mōs uōis γαλόπλευρα) colla quibus ulnæ quæq; amplissimis faucibus exceptum deuorant. Sinus quidam ante pectus dependet, in quem cibum omnem tuburcinantes aliquantisper recondunt; & ne testa quidem intestis abstinent; sed unā cum testis primum quod se obtulerit deglutunt: deinde mortuā in os reuocant, & reiectis testis pulpam uorant. Nam quæ dum uiuerent occlusæ erant, uita spoliata aperiuntur ac dehiscunt, Hæc ille. ¶ Cum ut aliæ aues in locis à terra altis pelecaneus nidum construere possit, tamē imprudentia quadam in scrobe, quem in terra facit oua ex sese parit, Orus. Pelecaneus etiā migrant, & de Strymone amne ad Istrum aduolant, prolemq; ibi faciunt, abeunt uniuersè, ac priores expectant posteriores, propterea quod ubi montem superarint, uideri priores à posterioribus nequeant, Aristot.

In Anglia plateas cicures alii audio; ego Ferrariae in Italia mansuetam uidi, quæ culinæ reliquijs uescitur. ¶ Conchas integras à pelecaneu deuorari, & testis calore dehiscētibus reuomi ut pulpam seligit, superius in c. perscriptimus. ¶ Ciconias & pelecaneos postquam consenuerunt pulli propriè alunt, & ingressum uolatumq; eorum promouent, Io. Tzetzes. Herodius & pelecaneos similiter ut ciconias in pullis suis enutriendis, singulari beneuolentia uti audio: nempe ut cum aliunde cibus non suppetit, esculenta quæ prius ederant, euomant, & in educandos fetus conuertant; & ad uolandum pullis imperitis duces sint, Aelianus. Pullos suos tantopere amat, ut dum ignem circa nidum ab aucupibus excitatum extinguere alis uentilando conatur, illas sibi adurat, ut in e. referemus. Pelicani cum suos à serpente filios occisos inueniunt, lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso, corpora mortuorum sic reuiuiscunt, Hieronymus in epistolis. Pulli pelecaneorum ubi parum adoleuerint, mox parentes suos percutiunt in faciem: cuius illi iniuriæ impatientes pullos colaphizant (cedunt ceu colaphis rostrorum) & interficiunt, deinde miserti eorum lugent (per triduum, secundum aliquos obscuros.) Eadem (Tertia, secundum alios) uerò die mater sua latera dilanians aperit; & sanguinem super filios suos mortuos effundēs uiuificat eos, resurgunt autem quodam naturali modo, Kiranides, Isidorus, Physiologus, Author de nat. rerum, & Albert. Post sanguinis uerò effusionem adeò debilitatur, ut exire de nido non ualeat, & pulli pro sua ac matris cibatione euolare cogantur. Sed horum quidam propter ignauiam uel impietatem in matrem exire nolunt, (& pereunt, quidam autem seipsos quidem pascunt, sed matrem penitus negligunt. Mater ubi conualuerit pios filios nutrit: impios uerò abijcit & contemnit, Author de nat. rerum) hos cum uoluerit (ualuerit) abijcit, & prouidentes sibi se sequi permittit. Sed hæc à quibusdam literis prodita, nullo affirmari experimento possunt, Albertus. Aegyptij etiā uulturem ardentissimè suos pullos amare aiunt, & per centum ac uiginti dies in terra commorando ita ut nusquam humo tollatur, sic in alendam prolem incumbere, ut non se ex pullorum loco commoueat: ac si quando nutrimenti facultas desit, ne fame pulli pereant femori suo uulnus infligere, & effluentem sanguinem eis exorbendum dare. ¶ Pelecaneus de coturnicis exitio acerbe & crudeliter cogitat. rursus coturnix ab ea uehementer dissentit, Aelianus & Philes. Pugnā ciconiarum & pelicanorum aduersus cornices, coruos, uultures aliasq; carniuoras aues descripsimus in Ciconia c. ex Kiranide.

Pelicanus nidificat in scrobe in terra: quod non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumlinunt, ignemq; succendunt, ea uerò fumum aspiciens, aggreditur ignem alis restinguere, ueruntamen ei tantum abest ad extinguendum astutia, ut magis magisque sua tanquam uentilatione incendat, idcircoq; alis exustis capiat, Orus. ¶ Fel pelicani argentum obscurum splendidum reddit, Kiranides.

In Coryis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominatur inter cæteras aues pelecaneus. Ibis, porphyrio & pelecaneus prohibentur mensis (in uetere testamento) eò quod aues sint uoraces piscium.

De Pelecano. G.H. Lib. III. 643

piscium, quorum rapinae inhiant, Procopius. Aegyptiorum sacerdotes pelecantum, quod pro liberis in discrimen se conijciat, (dum ignem circa nidum accensum alis uentilando extinguere conatur, ut in E. reuli) non edunt. Multi tamen ex Aegyptijs eo uescuntur, ut qui eum dicant non iudicio ac prudentia quadam ut uulpanferes, sed beneuolentia duntaxat & mira in sobolem pietate certamen hoc suscipere, Orus. ¶ Platea nostra aliquando mihi gustanti grata, & anseri non dissimilis uisa est. apud Anglos in delicijs haberi audio.

G. Fel pelecani cum nitro mixtum, nigros alphas sanat: & cicatrices nigras eiusdem coloris cum reliqua carne facit: & argentum obscurum splendidum reddit, omnem denique nigredinem pellit & abstergit, Kiranides.

H. πελεκάν oxytonū: πελεκάν, penultima in obliquis circumflexa, (etiam Grammatici quidam acuant, nisi librarium is error est,) lingua communi dicitur, (ut apud Aristotelem, Aelianum, Orum.) πελεκάν, πελεκάν, Attica (apud Aristophanē in Auibus:) πελεκάν, πελεκάν, Dorica, Suidas, Varinus, & Aristophanis Scholiastes. Idem Scholiastes dubitat utrum casus rectus penultimam potius acueri debeat, ut πελεκάν, sicut ἀλλέας. Οὐκ ἔστιν ἵσχυρος τὸ πελεκάν, πελεκάν, οἱ τοῖς ἴσχυρος ἀπεπελεκάνισται τὴν φύλας, ἢ οἱ κίρπος αὐτῶν πελεκάνισται (malim πελεκάνισται participium) ὡς πελεκάνισται, Aristoph. in Auibus. πελεκάνισται, πελεκάν τὴν φύλας, ut pulchre iocatus sit poeta, & uocabuli allusione, & rerum quoque similitudine, habet enim haec auis rostrum magnum latumque, & instar πελεκάν, seu dolabrae aptum dolationi. ¶ Est quando pelecán, non auem de qua scribimus, sed picum significet, iuxta Grammaticos, nam apud auctores nusquam sic usurpari puto. πελεκάν ἄνευ τοῦ κολάπτου καὶ τρουπῶν τὴν φύλας, Suidas & Hesychius, ἀφ' ἧ καὶ ὀφειλομένης καλεῖται, Varin. ¶ Sunt & ex anatum genere syluestres lato admodum rostro, quas Galli & Angli pochardas, id est cochlearias appellant, quemadmodum ab eadem rostri figura plateae nomen & illi & nostri indiderunt. ¶ Fr. Alunus Italus pelicanum etiam piscis nomen facit, sine auctore, & eadem quae alij pelicano aui attribuit. ¶ Πελεκάν, pelecán, Hesych. βαντικάν, pelecán, Idem & Varinus.

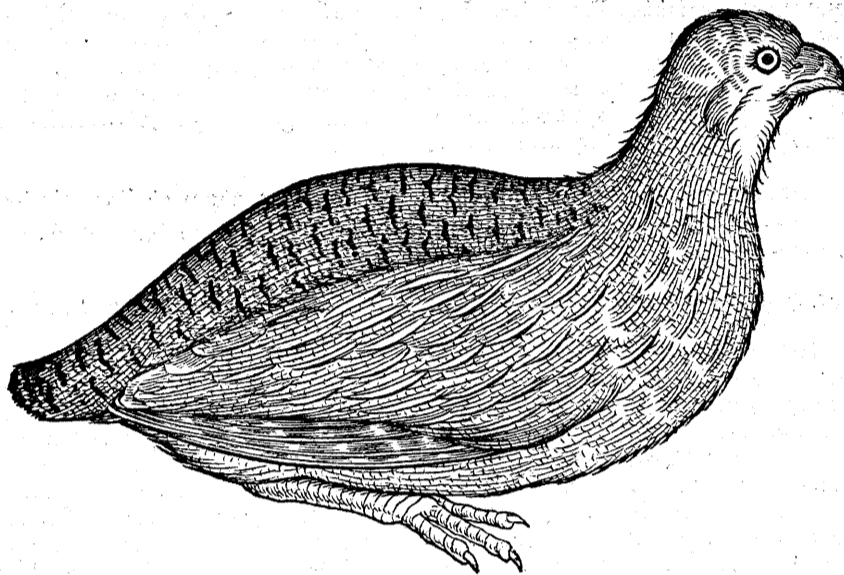
¶ Pelecínus apud medicos Graecos genus est herbae, cuius semē πελεκάν, id est securis speciem refert, est enim in filiquis cornuatis latiusculum e parte altera crassiore uersus alteram paulatim tenuius. Inter cepe genus condimentarium Graeci gethyon, nostri pallacanum uocant, Plinius. ¶ Πελεκάν, genus poculi lignei, uel peluis lignae, ἢ τὴν πελεκάν, Hesych. & Varinus: inde dictum quod non torno, sed dolabra factum sit, dolare enim Graecis est πελεκάν, πελεκάν, πελεκάν, πελεκάν, ὅτι πελεκάν, πελεκάν, πελεκάν, πελεκάν, Scholia in Iliad. ¶ Pelicanum chirurgi uocant organum quo dentes apprehensi extrahuntur: & chymista genus uasis utriusque canalibus in orbem tanquam anfis extensis. ¶ Πελεκάν, οἱ φιδεῖται, πελεκάν, οἱ βελόνται, Hesychius. ¶ Aegyptij pelecano picco amentem ac imprudentem significant, Orus, non enim in alto nidum struit, sed in scrobe in terra parit: & ignem ab aucupibus circa nidum excitatum dum alis extinguere conatur, seipsum amburit. ¶ Atilium Palicanum loquacē magis quam eloquentem fuisse legimus, Caelius. Pelecania nomen est loci inter Cephus & Melanam, Theophrastus de hist. plant. 4. 12. dicti forte à pelecánis auibus, nam & lacum illic esse meminit.

40 PELORIS, Πελορίς, genus est auis à magnitudine dicta, nam πελώριον Graeci magnum uocant, Varinus. Cum uero aliorum nemo peloridem auem memoret, facile conijcio non ἄλλος ἄρτις, sed ἄλλος ἄρτις legendum: hoc est genus conchae, peloridem enim conchā apud bonos auctores legimus.

DE PERDICE.

A.

PERDIX eodem nomine Latinis appellatur, & Graecis περδίξ, recentiori Graeciae περδίξ uel περδίξ. Hebraice kore, קורי, nam Kimhi Hierem. 17. & 1. Reg. 26. קורי, perdrise, Gallica uoce, id est perdicem exponit, Chaldaeus 1. Reg. 26. habet korea, קורי, & Hierem. 17. koriah, קורי, R. Salomon alibi perdicē interpretatur, alibi uulgari lingua (Gallica) קורי, coquu Gallicē cuculum uocant, Nicolaus Lyranus auem uulgō dictam coquin, quae insequatur muscas & alias res uiles, Septuaginta Reg. 1. 26. nyctioracem, Hieronymus perdicem, ut & Hierem. 17. ubi Septuaginta quoque perdicem uerterunt. ¶ Scriptores Arabici uel eorum interpretes ea de aue cubeth scribunt, quae Graeci de perdice. In Auicēnae translatione historiae animalium quae circumfertur, pro perdice cubes legitur, & alibi cunteg. Cubata Auicēnae perdicē est, Albertus. Altiugi uel altheiugi est auis quae dicitur perdicē: alij phasianum interpretantur, alij, ut Ebenbitar, afferunt aue simile esse coturnici in omnibus, nisi quod sub alis habet quaedam pennas nigras & albas, Bellunenſis. Vide in Phasiano A. Theiugi uel teyuz sunt perdicēs, Idem. Cubugi (Cabegi, Bellunenſis) auis est cui attuiugi communicat in formis suis, Auicēna 2. 186. malim altiugi, cū al articulo. In capite de ouis, oua alchabegi & altheiugi, id est utriusque perdicis, comparat ouis gallinae. Et alibi, Inter aues (inquit) praestat caro alduragi, (attagenis:) & gallinarum est subtilior ea: & non sunt cum nutrimento carniū alchabagi & atheiz. (Bellunenſis pro

atheiz legit altaigi.) Altei, uel alteiem, uel alteiei, est perdix masculus, Syluaticus & uetus glossographus in Auicennam. Alereze, perdix mas, Syluaticus. Alcubi, perdix uel phasianus, Idem. Diuersas barbaras uoces Aduranti, Altinagi, Roselthageli, Bonion, omnes ab eodem pro perdice exponi reperio. Politicum, id est parua starna, Idem.

¶ Perdix, cuius iconem damus, ab Italis quibusdam perdice dicitur: ab alijs pernissete, (circa Verbanum lacum pernigona) id est perdix minor: ut maior pernice, de qua priuatim postea: ab alijs starna, Starna est perdix minor, Syluaticus: quanquam aliqui starnæ nomine auem accipiunt magnitudine anseris, cineream, ut Ant. Gazius annotat: quæ quidē mihi non starna sed starda uel tarda potius uulgò dicta uidetur. Sunt qui starnas ueterum attagenas esse putarint, quos reprehendit Volaterranus. Starnæ enim potius (inquit) aues externæ uocantur. Hieron. Accorombonus medicus quoque externas aues esse scribit, quas uulgus perdicēs uocet. Aduenerunt bellis Bebriacen. sibus ciuilibus in Italiam aues externæ, quæ adhuc nomen retinent, paulum infra columbas magnitudine, turdorum specie, sapore gratæ, Plinius. ¶ Hispanicè, perdiz. Lusitanicè codornix, quod uocabulum tamen ad coturnicè pertinere apparet. ¶ Gallicè perdris simpliciter, uel perdris gringette aut griefche, uel perdris des champs, uel perdris grise (à colore) uel perdris goache, teste Bellonio, Circa Montempessulū rasle per onomatopœiam. ¶ Germanicè Rābhūn/Wāldhūn. Flan dri Gallico nomine utuntur **Perrijo**. ¶ Anglicè a pertridge. ¶ Illyricè kuroprwa. Polonicè ko ropathwa. ¶ Turcicè zil.

¶ Rusticula (Plinio dicta) sunt nostrates perdicēs, etenim propriè perdicēs sunt maiores, ut Hispanæ, & Chienfes, & Sicula, Niphus. De perdice non satis compertū nobis est, quo nomine nostra ætate indicetur hæc auis: tam multiplex est diuersis locis earum auiū genus & seminium, Marcellus Vergilius. ¶ Quas nos perdicēs uocamus, scioli quidā quibus nihil uulgò acceptū placet, perdicēs esse negant. Atqui cū pro regionum uarietate, differentes quoque nō forma modò, uerū etiam sono & moribus aues eiusdem generis uideantur, id ipsum sanè in perdicibus animaduertere, maximè licet. Athenæus miratur in Italia perdicēs rostro non esse cinnabarinis, cum in Græcia eo colore quorquot sunt spectabiles sint. Germania nostra utrunque genus habet. Nam & uulgares istas nemo est qui ignorat, & qui rostro cinnabari colorato sunt sape in hac urbe (Coloniæ) uidentur, Longolius. Intelligit autem perdicem maiorem, cui rostrum rubet & crura, de qua postea seorsim agemus. Et alibi, Perdicēs (inquit) cacabare dicuntur à ueteribus, neque aliter etiam nunc sonant. Quæ Aristoteles & Ouidius de perdice scribunt, omnia nostræ perdicis uulgari conueniunt, nempe uolandi nidulandi que ratio, astutia, circa prolem sollicitudo, corporis grauitas, & uocis stridor, à quo etiam nomen accepisse uidetur, Turnerus in epistola ad nos. Perdicum in Italia genus alterū est, corpore minus, colore obscurius, (*ἀμαυρόν τι τῆς περδικῆς*). Vuotonus uertit, uolatu incōposito, Gillius infirmo uolatu, rostro non cinnabarino, (Vuotonus negationem tollendam suspicatur, quod non probo.) Athenæus. Otides perdicum similes sunt, præ obesitate autem corporis que pondere parum se alis attollunt, Volaterranus ex Aeliano. In hydropc ascite cōueniunt turtures, perdicēs, & quæ rostro pedibusque rubris, phoeniceis alis, frequētī in Creta & Cypro insula sobole, domestica etiam, nūm mansuefactis foetura, perdicēs ab incolis uocantur, Alex. Benedictus. Ex his facile est colligere, perdicum genus duplex esse, alterum minus, alterum maius. Nos hic & de minore priuatim, &

De Perdice. B. C. Lib. III. 645

tim, & de utroque in genere scribimus: de maiore postea.

B.

Porus Indorum rex Augusto dona misit perdicem uulture maiorem, Strabo lib. 15. Et rursus, Onesicritus auctor est perdicem in India anserum magnitudine esse. ¶ Cirrhæi (Circa Cirrham, Athenæus) perdicem neque ad certamina ualent, nec suauiter cantant: ne uero cibi gratia capiantur, alia deuorant & carnem planè insuauem reddunt, Aelianus. Perdicem non transuolant Bœotia: fines in Attica, (in Atticam lego,) Plinius, in Bœotia sui iuris non sunt, sed in ipso aere quas transire non audeant metas habent, inde ultra notatos iam terminos nunquam exeunt, nec in Atticam solum transmeant, Solinus. Bœotij perdicem in Atticam non transeunt, uel si transierint uocis mutatione agnoscuntur, Athenæus. Cum quidam perdicem duas in Anaphen immisisset, tanta perdicum uis illic exorta est ut incolæ de insula relinquenda periclitarentur. Apud Heluetios perdicem multæ capiuntur, non quidem in montibus, sed in uallibus & agris, Stumpfius.

¶ Perdix coloris est rufi, nigris interpicis longis maculis, Albert. Otis est colore coturnicis, secundum alios perdicis, Athenæus. Color testaceus cõmunis est ferè pulueraticibus, ut alaudæ, perdicis, &c. G. Longolius. Perdix uisa est aliquando alba, Aristot. in libro de coloribus. Perdicis ingluuius præposita uentriculo est, Idem & Plinius. Perdix ad anum intestinum appendices pauca habet, Aristot. In Paphlagonia bina perdicibus corda, Plinius. Idem à Theophrasto prodiitum, Athenæus & Gellius testantur. Coitus tempore testes habent magnitudine insignes (præ cæteris auibus propter salacitatem,) aliàs uerò omnino obscuros: ita ut hybernis mensibus ne ullos quidem testes in his haberi nonnulli arbitrentur, Aristot. Perdicis nostrati color omnino uariis, nec faciliè descriptu, Rostrum subfuscum est, crura è fusco albicant. Sinciput, partes circa oculos & prora capitis cum initio colli inferioris, ruffo colore simplici insigniuntur, reliquum caput superius è ruffo fuscum est, singulæ autem plumæ per medium maculis distinguuntur ruffi coloris diluti. Collum & pectus cinerea sunt, exiguis maculis nigris quasi per uersus crispis & undantes interstincta, qualis in sciuris ponticis color apparet, In medio uentre utrinque pennæ quædã ruffi coloris ad fuscum tendentis sunt, Inferiora uentris & crura modicè supra genu plumæ albicantes subfusca uestiunt, Dorsum cauda & alæ, uariis alternis coloribus ostendunt, nam in dorso caudæ nigricantem, subflauum & ruffum saturum colores uideas, per transuersum alternatim dispositos, minimè autem nigri est, & quasi per puncta uersuum undantium. In alis pennæ maiores fusca sunt, maculis ruffis maiusculis per transuersum aspersæ, In hisdem minores superioresque pennæ magis uariæ & splendidae sunt, eodem ferè quo per dorsum colore, sed singulas linea mediã albicans elegantissimè distinguit, Latera etiam cinereo colore sunt ut in collo & pectore, sed maculae aliquot latiusculæ ruffæ per transuersum intercipiunt, Longitudo caudæ digiti quatuor, & colli similiter uel paulò minus, &c. Et talis quidem mas erat, ni fallor, mihi hæc condenti inspectus: fœmina fortè nonnihil differt, uncias appendebat duodecim cum dimidia.

C.

Perdix auis est terrestris, Athenæus. Per pauca autes hyeme in agris manent, quarum in numero sunt perdicem, G. Agricola. Perdicem multæ capiuntur in Heluetiorum uallibus & agris, non etiam in montibus, Stumpfius. Frequenter eas inter iuniperos degere audio.

¶ Vox. Dicta est perdix à sono uocis, Albertus. Garrula perdix, Serenus. Caccabat hinc perdix, hinc gratiat improbus anser, Author Philomela. Perdicem alij caccabant, alij strident, Aristot. cuius uerba hæc Græca sunt, οἱ μὲν κικαβίζουσι, οἱ δὲ τριβίζουσι. Perdicum uox nunquã eadem, sed uaria & multiplex est, alia Athenis ultra uicum Corydalensium, alia citra. Harum uariarum uocum quæ sint nomina Theophrastus explicat. In Bœotia & Eubœa idem sonant, ac (ut sic dicam) eiusdem sunt linguæ, Aelian. Theophrastus in eo opere quod cõscripsit de uaria uoce auium eiusdem generis, Athenis inquit perdicem citra Corydalum uicũ uersus urbẽ κικαβίζουσι, ultra illum uerò τριβίζουσι, Athenæus, negans perdicem omnes caccabare. Perdix à strepitu & uoce stridente nomen accepisse uidetur, quæ enim auis uerius stridet, & ferræ stridorem magis imitatur, quàm perdicem nostra: Turnerus in epistola ad me. Coturnicibus in pugna uox, perdicibus ante pugnam, Plinius & Aristot. Perdicem non modo canunt, uerum etiam strident, & uoces alias quasdam emittunt, Aristot. Perdicem uocat caccabas (alij caccabidas) Alcemenes, qui genus cantuunculæ composuit Caccabidum, profitens se id à perdicibus cantare didicisse. Itaq; Chamæleon Ponticus dicit antiquos musicam excogitasse ex auibus in solitudine cantantibus, Gillius. Bœotia perdicem aut non transeunt in Atticam: aut si trãserint, uocem mutant, (& caccabant, Gillius,) Athenæus. Τριβίζουσι (Athenæus τ. duplex habet) de perdicibus quibusdam dicitur, ut de alijs κικαβίζουσι, (Eustathius habet κικαβίζουσι, quod non probo, unde, inquit, apud Comicum aduerbium κικαβίζουσι habetur.) unde apud Comicum κικαβίζουσι, Cælius, atqui apud Comicum (Aristophanem) nusquam κικαβίζουσι, sed κικαβίζουσι aduerbium de uoce noctuæ legere memini. Apud Pollucem perdicem τριβίζουσι (lego τριβίζουσι) aut κικαβίζουσι, (lego κικαβίζουσι,) legitur. Varinus uerbum τριβίζουσι etiam de uoce hirundinis usurpari docet. κικαβίζουσι, & κικαβίζουσι, perdix, Varinus. Perdicem quædam uocis contentione & cantu ualent, Aelianus. Grammatici quidam perdicem dictam putant κικαβίζουσι τὸ ποδωσῶν τὸ αὐτῆς. Perdicem porrum prodesse ad uocem sonoram apud Aristot. legitur problematum II, 39. Plutarchus in

libro aduersus uisuram, quendam profcindens, illum dicit ἀφρονέστερον περδίονος, id est perdice magis mutum, Cælius. Perdicem uidetur Papinius docile intellexisse, aptumq; sermoni humano enuntians, cum Syluula quadam libri 2. de pſitaco Melioris ita canit: Quiq; refert iungens iterata uocabula perdix. Domitius interpres ingenij longè præcellentis, eius rei ratione poetæ ipsi excutendam reliquit. Id quod reprehendunt forte aliqui, ac referendum putabunt non ad auis docilitatem, sed ad uocis sonum, qui auis eius est genuinus. Est autè κακαβίζου: indeq; ob syllabæ repetitionem, quæ in eo uerbo est, à poeta dictum uideri, iterata uocabula à perdice referri. Est sanè id uerbū perdicum uoci peraccommodum, sed non omnium, ut qui loci ratione differant. καὶ οἱ μὴ κακαβίζου, οἱ δὲ τριζου. Verum hæc etsi uera sint, nihil tamen ad Papinium, à quo ea tantum recententur aues, quæ humani sermonis enunciationi sufficiunt. Sic autem habet ipsius carmina: Plangat Phœbeius ales, Auditasq; memor penitus dimittere uoces Sturnus, & Aonio uerse certamine picæ. Quiq; refert iungens iterata uocabula perdix. Et quæ Bistonio queritur soror orba cubili, (lusciniam, nō hirundinem intelligit.) Ferte simul gemitus. Plutarchus quidem in Symposiacis perdicis loquacitatem non tacuit, quin esse uocalem ac discere comprobat idem alibi. Sed & in Laconia haberi perdicem uocalem, monstrauit in Dipnosophistis Athenæus, Cælius. Plura ad hunc locum uide supra in Cornice c. Ἡρακλῆος ἀφρονέστερον ἰδίως καλεῖ τὴν ὄρνιθα, πῶς ἂν μὴ τὴν περδίονος ἢ τὴν ἀφρονέστερον, ἢ τὴν ἀφρονέστερον, Athenæus.

¶ Cibus. Perdices comedunt limaces, Aristot. Perdices in Sciatho insula cochleas edunt, Athenæus. Vide in Ardea d. Hexlinen herbam aliqui perdicium uocant, quoniam perdicem ea præcipuè uescantur, Plin. Perdices circa Cirrham allia deaurant, ut caro eorum ad cibum ingrata putetur, gnari se cibi duntaxat gratia peti ab aucupibus, non ad cantus neq; certamina, Aelianus. Porrum eis ad uocem sonoram prodest, Aristot. problem. 11. 39.

¶ Aues quædam currunt, ut perdicem, rusticula, Plinius. ¶ Perdix pulueratrix est, non enim altè uolat, Aristot. Terræ propinqua uolat, spatijq; breuibus, unde Ouidius: Nec facit in ramis altoq; cacumine nidus. Propter humum uolitat, ponitq; in sepibus oua. Auium quædam breuis uolaris sunt, ut perdix, Xenophonte etiam teste, Athenæus. Χαμαίπτερος τὸ ζῷον, καὶ μὴ ποδιδυνάτου ἢ ἀφροδυνάτου, unde & perdicem uocari quidam conijciunt περδίονος τὸ πτερόν, id est ab humo. Pennis plausit, Ouidius de perdice 8. Metam.

¶ Libido perdicum, præcipuè marium. Vique adeo tum perdicem tum coturnices copia libidinis gaudent, ut in aucupantes corruat, & sæpenumero capitibus eorum residant, Aristot. Rabie quidem tanta feruntur, ut in capite aucupantium sæpe cæcæ metu sedeant, Plinius. Quomodo hæc aues libidinis tempore proposito eis speculo capiantur, recitauit in Coturnice c. Ad libidinem Veneris inflammatisimæ sunt perdicem: idcirco cum foeminis assidue uersantur, Aelian. Secernuntur uerno tempore de grege per cantum & pugnam, coniugati mares cum foeminis, quamcunq; sibi quisq; forte acceperit, Aristoteles. Depugnant inter se propter Venerem, ad quam tempore ueris præcipuè mouentur, & cum gregatim per nemora pascentibus eis foemina se offert, disidium pugnamq; ciunt, cedit autem foemina uictori, ille protinus tanquam præclarus aliquis bellator auro aut puella, aut alio honorario munere donatus, exclamat, Oppianus. Illum autem qui uiribus uidetur antecelluisse, in posterum sequitur foemellæ omnes. Qui quidem superbiens & iactabundus detrectat uictum antagonistam. Qui sanè reliquum temporis in ordine foeminarum etiam uictiorem sequitur, Beryus. Foeminis præsentibus acrius inter se certant, ut in d. referemus, ubi dicitur de pugna perdicum, qua cicures inter se committuntur. Oua mares quæ compererint peruoluunt, (proruunt,) & frangunt præ sua salacitate, ne foemina incubet, Aristot. incubans enim marem non admittit, Athenæus & Plutarchus. Illæ quidem & maritos suos fallunt: quoniam intemperantia libidinis frangunt earum oua, ne incubando detineantur, Plinius. Oua foeminis incubare non permittunt, eaq; ob nouum Veneris desiderium suffurantur, quanquam & ipsæ matres nonnunquam præ libidine puilitiæ negligunt, Oppianus. Cum diffugerit foemina ut incubet, mares tumultuant, clamitant, pugnamq; inter se conferunt, quos coelibes (uiduos) uocant, qui autem uictus in pugna fuerit, sequitur uictoris Venerē patiens, nec ab alio, nisi à suo uictore subigitur, sed si à comite principis, aut quouis uulgari uincatur, clam à principe ac furto subigitur. Verum hoc non ita fieri semper, sed certo tempore anni planum est. Hoc idem à coturnicibus quoq; agi animaduertimus, Aristot. ex quo Athenæus etiam citat, & eadē ab Alexandro Myndio prodi testatur. Tunc (incubantibus clam foeminis) inter se dimicant mares desiderio foeminarum, uictum aiunt Venerem pati, id quidem & coturnices Trogius inquit, & gallinaceos aliquando, perdicem uero à domitis feros & nouos, aut uictos, iniri promiscuè, Plinius. Perdices uidui se inuicem aburuntur, Orus. Perdices mansueti tam & domestici subigunt feros, & spernunt, contumelioseq; tractant, Aristot. Phocylides in animantium brutarum genere masculam Venerē reperiri negat. Aelianus quidem ichneumonem quoq; huic turpitudini obnoxium esse scribit. Pulli etiam ipsi subiguntur à mare statim cum procedunt, Aristot. Sæpe & foemina incubans exurgit, cum marem foemine uenatrici attendere senserit, occurrensq; seipsa præbet libidini maris, ut fatiatus negligat uenatricē, Idem. Adeo uincit libido etiam foetus charitatem, ut foemina perdix furtim & in occulto incubans, cum sensit foeminam aucupis accedentem ad marem, recanat reuocetq;, & ultrò præbeat se libidini, Plinius. Vide

De Perdice. C. Lib. III. 647

Vide plura in E. de aucupio perdicum per allectatores mares aut foeminas eiusdem generis.

- ¶ Conceptio. Perdix foemina eo tempore quo libidine incitatur, si contra marem steterit, aura ab eo flante fit pragnans, atq; extemplo inutilis aucupijs, olfactu enim esse exquisitum perdicibus creditur, Aristot. hist. anim. 6.22. quem locu Niphus enarrans, Videtur (inquit) Ephesius hoc quod Aristoteles dicit de conceptione facta ex aura flante a mare, intelligere de ouis subuetaneis, quibus impleri ait pra nimia libidine. Quam expositionem Albertus probauit, asserens se no credere eam conceptionem posse esse foecundam, nisi fortasse ad ouum, & non ad pullum, quoniam, ut inquit, ad pullum necessaria est receptio feminis corporea. Praeterea se obseruasse ait domesticas perdicis coire ut caetera aues faciunt. Insuper euaporatio feminis non habet praefinitum motum in uulua
- 10 foeminae, cum multiplicetur circulo ab mare perdice, qui est ueluti centrum circularis euaporationis. Sed Alberti & Ephesij sententia aduersantur uerba Aristotelis lib. 5. (quae mox referemus): ubi apertissime Aristoteles exposuit, perdicis non solum ad oua, sed ad pullos concipere per contrapositionem maris. Si enim Aristot. intelligeret de conceptione ad ouum, & non ad pullum, no solum perdux conciperet in contrapositione maris, sed etiam nullo mare inspecto, nec audito, quare cum haec expressse afferat in perdice, & in nulla aliarum auium, fit, ut perdux sola, ea ratione concipiat & ad ouum & ad pullum. Et quanquam Albertus dicat ad conceptionem quae est ad pullum, necessariam esse corpoream feminis receptionem: negaret tamen hoc Aristoteles, quoniam in solius perdicis conceptione aliquando, pra nimia libidine, sufficit spiritalis geniturae receptio. Quin nos etiam obseruauimus perdicem bifaria concipere posse, aliquando receptione feminis corporea, cum non
- 20 nimia libidine agitur: aliquando sola spiritali conceptione, cum furit pra nimio amore. Nec obstat quod affert de circulari euaporatione: tum quia spirante uento a mare, diffunditur uapor feminalis per sphaeram conuersam in rectum: tum etiam, quoniam perdux foemina tunc concipit spiritali receptione feminis, cum nimio amore exardet, & inuenitur intra circulum euaporationis: Haec ille, pluribus etiam in libris de generatione se hac de re dicturu pollicetur. Perdicis si aduersa maribus steterint, uentusq; inde afflet, ubi mares stant, concipiunt, & maritantur. plerunq; etiam uoce marium utero ingrauescunt, si gestunt, ac libidine turgent. uolatu quoq; superne marium effici idem potest: uidelicet dum mas ipse in foeminam foeticum spiritum demittit, Aristoteles: In cuius uerbis Ephesius foeticum spiritum interpretatur uaporem, qui defert calorem eleuatum a genitrali semine maris: quiq; susceptus per meatus perdicis penetrat ad mensura illius, & sic conceptio euenit, ut
- 30 Niphus recitat. Perdicis foeminae, & quae nondum coierunt, & quae coierunt (quarum usus est in aucupijs) cum olfaciunt marem, (uel coespiciunt, Athenaeus & Eustathius,) uocemq; eius audiunt, altera implentur, altera statim pariunt. Est hoc auium genus sua natura libidinosum, ut leui egeat motu cum turget, citoq; secernat, ut in ijs quae non coierint, subuentanea consistant: in ijs quae coierint, oua breui augeantur & perficiantur, Aristot. & ex eo Athenaeus. Aristoteles dicit perdicem foeminam, *ὅταν ἰσθμῶτα* (forte *κατ' ἀναμῶν*) *ῥηκτοῦ τοῦ ἀέρος*, *ἐγκύματα γίνονται φέσει τῆς ἀέρος*, Aelianus. Si contra mares steterint foeminae, aura ab his flante pragnantes fiunt, Plin. odore, Solinus. Perdicis, ut Archelaus scribit, uoce maris audita concipiunt, Varro. Mares quoq; non solum uisus foeminis, sed etiam uoce earum audita, genitura fundunt, Eustathius. Quod Auicenna dicit perdicem foeminam concipere ex uento flante a mare, & uoce maris, & commisceri eos per linguas in
- 40 coitu, nec Aristoteles dixit, neq; uerum est, sed potius haec tria (uetus a mare, uox, & lingua exerta) libidinem ante coitum excitant: & postea coeunt sicut gallus & gallina: ut saepissime in Germania uisum est, & nos quoq; in domesticis perdicibus obseruauimus, Albert. Et alibi, Perdicis & alias quaedam aues quidam falso concipere autumant sine coitu. libidinem quidem sentientes ad se inuicem conuertuntur, & confricando mares ad coeundum excitant, sicut & columbae, coeunt enim & femem inferius sicut aliae aues recipiunt: & coitus tempore foent. Hiantes exerta lingua per id tempus aestuant, concipiuntq; superuolantium afflatu, sepe uoce tantum audita masculi, Plin. Ore hiantes exertaq; lingua & mares & foeminae coeunt, Aristot. Libidinis tempore hiantes uolant, linguaq; exerta in utroq; sexu, Athenaeus ex Alexandro Myndio.
- ¶ Nidus. Nidificant humi mares & foeminae, singuli locum sibi peculiarē parantes, *(ὡς ἀεζονοὶ*
- 50 *καὶ αἱ θήλειαι, ἀναθρόνοι ἐκαστῆς* (forte *ἀναθρόνοι ἐκαστοῦ οἴκου*), Athenaeus ex Alexandro Myndio. Bina odororum receptacula faciunt perdicis: in altero foemina incubat, in altero mas: excluditq; sua uterq; & educat, Aristot. Perdicis spina & frutice sic muniunt receptaculum, (receptus suos, Solinus,) ut contra feras abunde uallentur, Plin. Perdix in condensis spinarum nidificat, Albertus. Nec facit in ramis altoq; cacumine nidus, Propter humum uolitat, ponitq; in sepibus oua, Ouidius. Septem diebus nidum contextit, Aelianus. Perdicis cum sunt uicina ad pariendum, aream *(ἀλαμ)*, Aristoteles uocat *κονίστραν ἢ λάμ*) molliter puluere substernit, atq; fruticibus & surculis circumspargunt. Contextus areae cauus est, & ad incubandum accommodatus, cum enim puluerem infixerunt, & molle quiddam uelut cubile effecerunt, in idipsum ingrediuntur: post sese desuper fruticum in uolucris occultantes, contra auium rapacitatem, hominumq; insidias in multa pace incubant, Aelian.
- 60 Errursus, Incubantes locum fruticibus & aliter ita muniunt, ut & ipsae lateant, & rorem ac imbrem humoremq; omnē auertant. oua enim humefacta sterilefcunt, nisi mox a parente iteru concaliant. Perdix no nido, sed in condensis fruteto parit, minus em uolat, Aristot. Vide supra in Coturnice c.

¶ Perdices in pariendo dies septem consumunt, Aelianus. Oua plurima pariunt, Plinius & Aristot. Pariunt oua non pauciora quam decē, sed saepius sedecim, (quindecim & sedecim, Athenæus,) Aristot. *ἄλλα οὐκ ἑξήκοντα οὐκ ἑξήκοντα οὐκ ἑξήκοντα*, Aelianus. Perdix bis anno parit, quindecim aut quatuordecim oua, uno partu octona, & altero totidem aut paulo minus, Albertus. Cum quidam duas perdices in Anaphen inuexisset, tanta perdicum uis enata est, ut incolæ de insula relinquenda periclitarentur, Athenæus. Perdicum oua candida sunt, Aristot. & Plin. Pariunt & hypenemia interdum, lidem.

¶ Incybitus & exclusio. Refouent suos pullos sub se ipsæ ducendo more gallinarum, & coturnices, & perdices, nec eodem in loco & pariunt, & incubant, ne quis locum percipiat longioris temporis mora, Aristot. Incubar perdix & educat pullos sicut gallina, Athenæus ex Aristotele. Ouis stragulum molli puluere contumulant, nec in quo loco peperere: neue cui frequentior conuersatio sit suspecta, transferunt alio, Plin. Clanculo reuertuntur, ne indicium loci conuersatio frequens faciat. Plerumque foeminae transferunt partus, ut mares fallant, qui eos (eas) impatientius affligunt, saepissime adulantes, Solinus. Mares oua quæ compererint, peruoluunt, & frangunt præ sua salacitate, ne foemina incubet, quod ne accidat foemina emolians, clanculum diffugiens parit, sed fit saepius, ut præ turgore parturienti quolibet loco ædat, & mare præsentem, uerum ut qua seruentur, nunquam ex eo quo peperit loco discedit. & si ab homine uisa est, ita se ab ouis astute quemadmodum à pullis subtrahit, labans ante hominis pedes, dum dimoueat, (de qua astutia plura leges in D.) Aristoteles. Non uni loco oua committunt, sed quasi migrantes ea in alium locum important, in magno enim timore sunt, nequando deprehendantur si in eodem loco diu commorentur. Itaque alio loco nidificantes, rursus pullos etiam nunc teneros inuehunt, fouentque, & suis alis tepesciunt, penitusque tanquam fasciis quibusdam inuoluunt; non eos quidem lauant, sed puluere respergentes nitidos efficiunt, Aelian. ¶ Perdix aliena oua tanquam propria fouet, uerum mox cum pulli nati fuerint, ad proprios genitores reuertuntur, & quæ eos fouerat, desertam relinquunt, Kiranid. Perdix incubauit oua quæ non peperit, parauit diuitias non iuste: in medio dierum suorum eas deserit, & in fine erit insipiens, Hieremias propheta, quem locum explanans Hieronymus, Perdix (inquit) & aliena oua calefacit, si furto propria amiserit, sed quum creuerint in nidis pulli, euolant, & ad parentes suos redeunt, ementium omittentes. Huic opinioni astipulatur etiā Kimhi, nisi quod non addit alienæ perdicis oua eam fouere, sed simpliciter auiculæ alterius, (quærendum an curuæ hoc potius conueniat: uel utriusque.) Perdix est auis astuta, quæ alterius perdicis oua diripēs, corpore suo fouet: sed fraudis suæ fructum habere non potest, quia cum pullos suos eduxerit, eos amittit. Vbi enim uoces illius audierint, quæ oua generauit, relicta ea ad illam se naturali quodam munere & amore conferunt, quam ueram sibi matrem cognoscunt, Ambrosius & Albertus. Perdix oua perdit: sed eius mos est ouorum perditorum damna resarcire, alterius matris oua surripiedo, Obscurus. Perdicum foetus intra ouum etiam nunc circumplicatione testarum comprehensū, à parentibus sui exclusionem ex ouis minimè expectant, sed per se ipsi tanquā fores pullantes, oua elidunt, & iam foras eminentes seipsum impulsu suo impellunt, ouisque etiam nunc tegumento circumuestiti, currunt, atque ex dimidia testæ parte, si adhuc tergo adhærescat, semet expellentes, uelocissimè ad cibi inquisitionem profiliunt, ac postquam pedes extra ouis testam posuerunt, statim cursu maximè ualent, ut anaticularum pulli, primum ut lucem aspiciunt, continuo à partu natant, Aelianus. Aues quæ uolaces non sunt, ut attagen, perdix, & huiusmodi, mox natæ ingredi possunt & plumis uestiuntur, Theophrast. apud Athenæum, & cibum per se capiunt. Perdix septē diebus pullos enutrit, Aelian.

¶ Aues quædam salaciores generis diuersi coeunt inter se, & sobolem educunt, ut perdices & gallinæ, Aristot. Et alibi, Ex perdice & gallinaceo primi foetus communi generis utriusque specie generantur, sed tempore procedente diuersi ex diuersis prouenientes, demum forma foeminae (id est primæ genitricis suæ) instituti euadunt.

¶ Noctu conuersis posterioribus perdices sedent, Author de nat. rerum. Tempore quo non coeunt caudas ad se inuicem conuertunt, & sunt multi stercoreis, Albertus.

¶ Quædam non pinguescunt, ut lepus atque perdix, Hermolaus. ¶ Perdices lauri folio annum fastidium purgant, Plin. ¶ Pro amuleto & custodia pullorum, perdix arundinis gramen (arundinis bulbum, uel *φασέλιω*, forte *φάβλω*, id est iubam, Zoroastres) nido imponit, Aelian. Philes arundinis comam à perdice contra fascino non nido imponi, sed edi scribit.

¶ Vita. Perdicum uita ad sedecim annos durare existimatur, Plin. Amplius quam ad sedecim annos, Aristot. hist. anim. 6.4. quo in loco cum de columbaceo genere agat, suspecta est dictio *ωφελισ*, & tradunt aliqui, ut Niphus annotauit, in uerioribus codicibus legi *ωλεσα*. Perdix uiuit annos quindecim: foemina etiam pluribus, nam in auium genere foeminae maribus uiuaciores sunt, Athenæus ex Aristot. Porro alibi apud Aristot. legimus huic aui uitam ad quinque & uiginti annos extendi, errore forsitan exemplaris Græci aut scriptoris, ut Vuottonus suspicatur.

D.

In regione circa Trapezuntem, quæ Pontus olim dicebatur, uidi hominem ducentem secum supra quatuor millia perdicum. Is iter faciebat per terram, perdices per aerem uolabant: quas ducebat ad quoddam castrum nomine Thanega, quod à Trapezunte distat trium dierum itinere. Hæc perdices

perdices, cum duci ipsarū hominī quiescere aut dormire libebat, omnes quiescebant circa eum tanquam pulli gallinarum; & sic ducebat eas Trapezuntem usq; ad palatium imperatoris. Cum uerō sic quiescebant circa eum, capiebat de ipsis quantum uolebat numerum, reliquas ad locum in quo prius erant reducebat, Odoricus de Foro Iulij. ¶ Perdix cum in multis astuta sit, in hoc dicitur esse fatua, quod capite alicubi occultato, credat se totam latere, & cum neminem uideat, à nemine quoque uideri, Obscurus. ¶ Dicitur siccū esse cerebri, & ob hoc obliuiosa, & nidi proprii obliuiscens, sed hoc falsum est, & non philosophicè dictum, memoria enim in sicco firmior est: & perdix ipsa ad nidum reuertens, ostendit se nidi sui meminisse, Albert. ¶ De perdices docilitate ad enunciandum sermonem humanum scripsimus supra in c. ¶ Perdices aiunt & ciconias & palumbos uulneri accepto origanum imponentes ad sanitatem redire, Aelianus. ¶ Malitiosa astutaq; auis hæc est, Aristot. Perdices uafricia in prouerbium abiit. Quam uafre quidem & sibi & pullis contra aucupum insidias prospiciat, iam referemus. Qua cura quidem & astutia circa incubationem utatur, dictum est in c. alio enim loco pariunt & incubant: & ne frequens conuersatio suspensa sit, oua aliò transferunt. sic & mares fallunt qui oua earum frangere solent. ¶ In uniuersum dolosa sunt: adeo ut pulli quoq; accedentem aucupem decipere calleant, frondibus aut ramis aut alia materia se occultantes: qui dolus etiam polyporum est proxima cuiusq; petre colorem simulant, Oppianus. Perdices festucas pedibus arripiunt, & ita se supinas abijciunt, isq; rectæ periculum declinant, Aristophanis Schol. Pullos, quantisper fuggitare per ætatem non licet, assuefaciunt, ut quoties uenator insitet, supini sternant sese, gleba festucisue (συρφετώ) corpori ueluti integumento superingestis, ipsæ uenatorem alia abducunt interim, circumagunt enim se, ac impedite uolant, tantumq; non deficere cursu simulant, captarum hoc pacto speciem tantisper præbentes, dum procul à pullis hominem auellant, Plutarchus in libro Vtra animaliu, & c. & in libro de amore in sobolem. Si ad nidum auceps cœperit accedere, procurrit ad pedes eius fœta, prægrauè aut delumbem sese simulans, subitoq; in procurfu aut breui aliquo uolatu cadit (tanquam) fracta aut ala aut pedibus: procurrit iterum iamiam prehensurum effugiens, spemq; frustrans, donec in diuersum abducat à nidis. Eadem in pauore libera, ac materna uacans cura in fulco resupina gleba se terræ pedibus apprehensa operit, Plin. Sed Solinus Plinij similia aliter posteriorem partem legit, ut ex uerbis eius coniecto: Si quis hominum (inquit) ubi incubant propinquabit, egressæ matres uenientibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate uel pedum, uel alarum, quasi statim capi possint, gressus fingunt tardiores, hoc mendacio sollicitant obuios & eludunt, quoad prouecti longius à nidis auocentur. Nec in pullis studium segnius ad cauendum, cum enim uisus se perferunt, resupinati glebulas pedibus attollunt, quarum obrectu tam callidè proteguntur, ut lateant etiam deprehensi, Hæc ille: Perdix si ab homine uisa est, ita se ab ouis astute, quemadmodum à pullis subtrahit, labans ante hominis pedes dum dimoueat, Aristot. Cum ad nidū quis uenando accesserit, prouoluit sese perdix ante pedes uenantis, quasi iam possit capi, (ὅς ἐπιλαλήσῃ δῆτα,) atq; ita allicit ad se capiendam hominem, eouq; dum pulli effugiant: tum ipsa auolat, & reuocat prolem, Idem & recitans ex eo Athenæus, Aelianus, & Aristophanis Scholiastes. Quod si Pisiæ filius portas uult prodere infantibus, πῶς δὲ γρη῏δα τῷ πατρὸς νόσηται. ὡς παρ' ἡμῶν ἰδ' οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐκπῶρδνισσαι, Aristoph. in Auibus, id est, perdix, & uerfus similitur ut pater, fiat. Decipere enim (uel fugere & exulare) nihil apud nos turpe est. Educit pullos in pascua, quod si hominem uiderit, sibilo id illis significat: qui confestim resupinos se collocant: adeo ut ne si palpitando quidè periclitèris, aduertat. Mox ubi uenator quadam tenus est progressus, rursum pater sibilat, at illi euolant protinus. Hoc igitur est ἐκπῶρδνισσαι, Cælius ex Aristophanis Scholiaste. Idem Scholiastes, ἐκπῶρδνισσαι (inquit) pro fugere uel exulare accipi potest, ut Pisiæ filius tanquam exilio multatus traducatur, nam perdices sua uafricia facillè ab aucupibus euadunt, sæpe se resupinantes & festucas integentes. ἐκπῶρδνισσαι, astu & dolo effugere, ἀπαρτῶναι πᾶν ὄργανον, metaphora à perdicem ingenio sumpta, Suidas, Erymologus & Varinus. ἀπαρτῶναι, ἀπαρτῶναι, ἀπαρτῶναι (lego ἀπαρτῶναι ex Apostolio) ἀπαρτῶναι, Hesyeh, & Varinus. Erasmus in prouerbij, ἐκπῶρδνισσαι (inquit) Græci prouerbiali metaphora uocant elabi ac suffugere: ab auibus quæ nonnunquam elabuntur è retibus seu laqueis. Chenalopex etiam, quam Angli bergandrum uocant, ut Turnerus scribit, dum teneri adhuc pulli sunt, si quis eos captare tentet, prouoluit sese ante pedes captantis, quasi iam capi possit, atq; ita allicit ad se capiendam hominē, donec pulli effugiant, tum deindè reuocat prolem. Idem de uanello refertur. ¶ Perdices si ad hoc fuerint ut capiantur, similem sibi colore lapidem quærunt, & inibi supinos se componunt, Cælius. ¶ Pugna. Perdicem uenatorem dux syluestrium primus inuadit, pugnamq; obuiam confert, & c. uide in E. hic enim de illa perdicum pugna potius scribimus, ad quam ab hominibus utrinq; committuntur. Homines qui perdicem ad certamen alunt, cum eos ad pugnam inter se incitare uolunt, suam cuiq; uxorem præsentem esse curant, hæc enim machinationis commēratione perdicum timiditas repellitur, & mala pugna uitatur. nam male pugnando uictus nunquam in conspectum, nec ad amatam, nec ad coniugem audet uenire, ac potius morte occumbit, quam commissam pugnam non summa cōtentione pugnatam amica uideat, quocirca nequid à se turpe commissum illa uideat, atq; ut amica suæ proberur, omnes neruos contendit, Aelianus. Perdicibus uox est ante pugnam dum suos aduersarios prouocant, Aristot. & Plin. Perdices & coturnices pugnaciores

fieri putant in cibum eorum additis adianti ramulis, Plinius. Palumbes & perdices bene inter se sentiunt, Aelianus. Perdices damarum amore tenentur, Gillius ex Aeliano. Et rursus, In damarum dorso perdices alas explicantes se refrigerant. Perdices amicæ & familiares sunt dorcis, & propè pascuntur, & propè cubant, quare & capiuntur dorcis allecxiæ; & contrâ etiam dorci perdices alliciuntur, Oppianus lib. 2. de uenatione. Gillius dorcos uertit damas, malim capreas. Perdices mirificè ceruos amant, & pasci cum eis gestiunt: nec usquam discedere uolunt, sed comitantur, & unâ currunt, & dorcis insidentes pilos eorum uellicant, quare etiam facillè capiuntur ab aucupe, qui cerui imaginem eis ostenderit, Oppianus de aucupio 1. 9. ¶ Perdici hostis testudo est, Aelianus & Philes. ¶ Parui illi homunculi qui cum gruibus belligerantur, perdicebus inequitant, (αὐτὸν δὲ οὐκ ἀποκτείνουσι,) ut Basilis scribit: Meneclæ uerò tam cum perdicebus quàm cum gruibus eis pugnam esse, Athenæus & Aelianus.

E.

Perdices neq; propter fecunditatem, neq; propter furuitatem saginatur, sed sic pascendo fiunt pingues, Varro de re rustica, si rectè legitur. De perdicebus nutriendis & saginandis, leges in Phasiano E. & in Turdo. ¶ De pugna perdicum qua inter se cicures comitantur, scriptum est in D.

¶ Aucupium. Vsq; adeo perdices copia libidinis gaudent, ut in aucupantes corruant, & fac penumero capitibus eorum residant, Aristot. Quàm uasfrè perdices aduersus aucupum insidias & ipsa sese & pullos tueantur, dictum est abundè in D. Ex perdicebus qui uocis contentione & cantu ualent, & linguæ facultati confidunt, quicq; pugnaces & ad certamen habiles sunt, se minimè dignos credunt, qui ad extruendas mensas capiuntur: unde fit, quia minus contra uenatores de sua libertate depugnent, ut comprehendantur, sibi præfidentes quod à cæde studiose ad cantus & certamina seruabuntur. Reliqui autem perdices, & potissimum qui nuncupantur Cirrhei, sibi confisi, quod nec ad certamina ualent, neq; pulchrè cantare sciunt, qui si capiuntur, erunt his prandium qui ceperint, itaque naturali quadam machinationis commentatione seipfos macie cõficiunt; nimirum cum ab omni alia esca, quæ ad pinguitudinem eos perducere queat, se sua sponte abstinent, tum ut ne idonei sint ad hominum mensas, cupide alijs uescuntur: cuius rei experientes, his præteritis, aliò uenationem conuertunt. Qui uerò hoc ipsum ignorant, eos si facultas sit capiunt, quicunq; autem ipsos captos decoxerit, eorumq; insuauas carnes expertus fuerit, se iam & tempus & operam cognoscit in his uenandis perdidisse, Aelianus. Capiuntur perdices pugnacitate libidinis, contra aucupis indicem exeunte in prælium duce totius gregis. Capto eo procedit alter, ac subinde singuli. Rursus circa conceptum foemina capiuntur, cõtra aucupum (aliàs aucupem) foeminam exeuntes, (aliàs foemina exeunte,) ut rixando abigant eam (aliàs abigat eum,) neq; in animali alio par opus libidinis, Plinius. Perdixem uenatorem dux syluestrium primus inuadit, pugnamq; obuiam confert, quo capto compage (ἢ τῆς παρῆς) alter occurrit, tum alius, atque ita singulis dimicatur, si mas sit, qui uenatur. Sed si foemina est, quæ uenatur & canit, ubi dux ad eius uocem occurrerit, cæteræ uniuersæ eum inuadunt, feriunt, fugant ab ea foemina, inuidentes quod non sibi, sed illi accesserit, hic tacitus ob eam rem sæpe accedit, ne uoce percepta oppugnetur, nonnunquam marem adueniunt efficere, ut foemina obmutescat, ne re cognita pugnare cum cæteris maribus cogatur, periti referunt, Aristoteles; cuius uerba Græca, τὸν ἀρξὺνα πρῶτοντα φασὶ τῶν θύλαων καταστῆσαι, duobus modis accipi possunt, ut uel mas foeminam silere faciat, uel foemina marem, posteriorem sensum Athenæus sequitur, qui hæc uerba tanquam Alexandri Myndij recitat: ἐνὶ οὐκ ἢ θύλακα τὸν ἀρξὺνα πρῶτοντα καταστῆσαι, priorem Gaza interpret, cui & ipse assentior, foemina enim est, ἢ θύλακός τε καὶ ἐδ' ἄρα, secundum Aristotelem. Producitur perdix uenator in capturam, ad illiciendos feros, & ante retia (τῆς παρῆς) propositus, cantum ædit eos laceffentem ad pugnam, eosdemq; ut ex insidijs in laqueos inserat incitantem, contrâ cantans, syluestrium dux suum gregem præcurrans, obuiam procedit, cum hoc luctaturus, cicur autem per malitiam semper insidias instruens, pedem refert, se timere simulans: alter uerò spe atq; animo inflatus, simul & sibi iam uictoriam spondens, impetum facit, sed mox captiuus compage tenetur. Quod si uenator perdix, qui ad illecebras uenatorio instrumento absidet, mas sit, cæteri gregales ei ipsi captiuo opem ferre conantur: sin qui positus est in insidijs foemina est, captiuum ipsum omnes feriunt, ut qui libidine incensus, in seruitutem ceciderit, Aelian. 5. interprete Gillio, cuius uerba Græca posterius sic sonant: καὶ ἐὰν μὲν ἢ ἀρξὺν ὁ ποῖς θηράτορις παραμύλιον, περιώνοντα ὑποκρῖναι οἱ συνήνομαι (ἢ) ἀδωκῶσι, &c. (id est, ut ego interpretor: Quod si perdix uenator mas fuerit, tum (fero perdici) capto cæteri gregales auxiliari conantur, sin foemina uenatrix fuerit, perdicem captum omnes feriunt, alius aliunde. Si pugnās (ὁ παραμύλιον, malim παραμύλιον, id est perdix allecxiatrix & uenatrix) sit foemina, ne mas incidat, foemina quæ sunt extrâ, illum ex casu in compagem propinquo seruant, suo cantu tanquam amatorio quodam retractum, Idem. Perdices sibi insidiantur, etsi afferunt illos ad syluam qui eos habent, uocem emittunt absconsi, sicq; ueniunt cæteri; ac in retia præcipitantur, plusq; pedibus quàm pennis fugiunt aucupantes, Cælius. Aucupes foeminam includunt in cauea quæ maculas habet, per quas à mare fero conspicitur: & habet receptaculum in quod potest intrare in una parte: mas igitur ferus ad eam ingressus capitur, & aliquando plures intrant, duce quidem capto cæteri sequi solent, Albertus.

¶ Aues gregariæ gregatim etiam capiuntur, Cardanus. Perdices capiuntur retibus, aut in frumento

De Perdice. E. F. Lib. III. 651

mento aucupatorio quod *πικίλλος* uocant, (Aristoteles *πικίλλος* nominat, Gaza compagem, uideretur laqueorum uel tendicularum genus esse, nam Aelianus *πικίλλος* dixit) aut uoce perdicis, aut prouocata ad pugnam, aut ceruina pelle. Vehementer enim ceruos amant, & pelle decipiuntur, hoc modo. Si quis pellem cerui indutus cornua capiti imponat, & furtim accedat, illa uerum ceruum esse rari, suspiciunt coluntque eum: & accedente gaudent adeo, ut discedere ab eo nolint, ac si familiarum aliquem & coetaneum adolescentem à longa peregrinatione reuersum uiderent. Hac beneuolentia & amore nihil quam laqueos aut plumbata retia lucrantur, ac ut pro ceruo uenatorem detecta fraude aspiciant, Oppianus. Vi ceruis, ita etiã dorcis (capreis) gaudent, eorumque imagine allectæ capiuntur, ut in d. retuli ex Oppiano. Fictis equis quidam perdices illaqueant, Gyb. Longolius. Robertus Stephanus in Appëdice dictionarij Gallicolatini bouis imaginem ex linteis fieri scribit, quæ ab aucupe gestetur, ita ut post imaginem lateat: & sic decipi perdices. Et rursus, Quidam (inquit) ad aucupium perdicum (a la tonnelle, ou tomberel Galli uocant) utuntur uaccæ effigie è ligno, aut equi, coloribus additis, & ita effigiem ceu animal uiuum paulatim admouent, donec perdices tendiculis ante effigiem dispositis implicentur. Perdices citò uenaberis, si farinam illis uino exceptam obieceris, Anatolius. Perdices (Starnæ) irretiendi modos duos Crescentienfis præscribit lib. 10. cap. 18. & rursus alium cap. 24. Quomodo laqueis è pilis caudæ equinæ capiuntur, ex eodem scripti in Coturnice E. Supra etiã in Gallinagine E. modum perdices noctu ad ignem capiendi reperies. Perdices, coturnices & passeris, quàm sint libidinosæ aues, & quomodo libidinis tempore speculo proposito capiuntur, recitauimus in Coturnice C. Accipitres & falcones capiunt perdices, Crescentienfis. Accipiter mas perdices capit, Tardius. Sunt qui nisorum etiã genus, quorum pectus maculis rubris insignitur (*rote Sperber*) ad perdicum capturam laudant. De perdice cothera uel perdicario accipitre leges in capite de accipitribus diuersis. Canes sagaces è longinquo perferunt feras, perdices & lepores, aduerso uento eorum odorem captantes, Equidem ipse saepe admiratus sum perdicarios & campestres canes, quum cursu præcipiti in longum contendere spatium eos cernerem, non aliter atque si obiectam prædam oculis sequerentur, quoad uiderem emicantes inde & euolantes perdices quò illi contenderant, Budæus. Quomodo utendum sit accipitre & cane aduersus perdices, pluribus ex Demetrio Constantinopolitano scripti in Accipitre E.

¶ Propter perdicum & phasianorum aucupium principes aliquando facinorosos quosdam & ob alia scelera mortem commeritos se suspendere fingunt, & harum uolucrum pennis circumdari iubent, ut ita rusticos ab earum aucupio deterreant, Ant. Brasauolus.

¶ Quum Astypalensis quidam duas perdices inuexisset in Anaphen, tanta perdicum uis in Anaphen nata est, ut incolæ de insula relinquenda periclitarentur, Athenæus & Eustathius. Samij cum in Sybarin nauigassent, & Sirtin regionem occupassent, perdicum euolantium strepitu deterriti fugerunt, & in naues regressi aliò se contulerunt, Hegefander apud Athenæum.

¶ Scribit Ael. Lampridius Heliogabalum non facile cubuisse in culcitris seu accubitis, nisi quæ leporinum pilum haberent, aut perdicum plumas subalares.

F.

Ponitur Aufonijs auis hæc rarissima mensis: Hanc in lautorum mandere saepe soles, Martialis de perdice. Homines circa gulam exercitati in perdicibus alas præcipue laudant. Perdices pectus cum superioribus perquam lapidum est, inferior pars non æque, Isidorus. ¶ Perdices Cirrhæ (circa Cirham) carnem minimè esulentam habent propter pabulum, Athenæus. Perdices aliæ quæruntur cantibus, aliæ certamini: quæ uerò uocantur Cirrhæ, sibi quodammodo conscij, nulli uirtuti se esse idoneos, degustatis alijs de industria marcescunt, ut ab aucupe ne quidè cibo dignentur (propter maciem & odoris uirus,) Volaterranus ex Aeliano.

¶ Perdices ueteres debent ut minimum per diem naturalem adseruari (suspensi) antequam præparentur ad cibum, Arnoldus Villanou. Recens quidem maectas non esse edendas Galenus etiam scribit in libro de attenuante uictu. Post diem unum aut alterum comedi debet, sic enim amittit quod durum est, Symeon Sethi. Hyeme magis conuenit in cibo si prouectior ætate fuerit, Arnoldus. Obseruandum est in omni carne affanda, & peculiariter in perdicibus, ne nimium siccentur & torreantur, Idem. Phasiani eduntur ut plurimum assati, & aliquando elixati, aspersi aromatibus temperatis: & similiter perdices, Nic. Massa. Præstare mihi uideretur ut perdices elixentur potius quam ut communiter fit assentur, ut ex humiditate aquæ siccitas earum non nihil temperetur, nisi corpora summentium humida fuerint, Eligi autem debent iuuenes & pingues, (atque Plinius perdicem pinguescere negat,) Ant. Gazius. ¶ In perdice & attagena & turture, ex Apicio. In elixis, Piper, ligusticum, apij semē, mentham, myrrham & baccas, uel uuam passam: mel, uinum, acetum, liquamen & oleum: uteris frigidis. Perdicem cum pluma sua elixabis, & coctura madefactam depilabis perdicem, concisa perdis potest ex iure coqui dum indurescat, si iterum feruerit, elixa condiri debet. Aliter in perdice & attagena, & in turture, Piper, ligusticum, mentham, rutæ semen: liquamen, merum & oleum calefacies, Hæc Apicius.

¶ Perdicem assabis, elixa etiam cum pipere & saluia non insuauis uidebitur, Platina. Patina Carellonica in perdicis: Perdicis assæ ac propè (probe) coctæ alas & pulpam circumquaque abscindes, indesque in locum modicum salis, aromatum, caryophyllorum confusorum, Succus citri aut mala-

rantij, quò melius simul hareant, misceri his debet. Inuoluatur tamē citò necesse est, ac calida deuoretur oportet. Edulium cum pectore perdicis ab eodem describitur 7. 49. Ex perdice ius consumptum quomodo paratur, in Capo leges. ¶ Artocreas de perdice: Impone perdici lardum minutatim incisum, & insperge zinziber tritum cum caryophyllis, Coquus Gallicus. ¶ Perdix minor in cibo minus laudatur maiore, huius enim carnes albicant, illius subfusca sunt.

¶ Galenus in libro de cibis boni & mali succi, cibarijs laudatis, & neq; tenuem neq; crassum succum gignentibus, perdices adnumerat. Idem has aues coctu faciles esse, & sanguinem generare laudatissimum scribit, lib. 3. de alim. facultatib. Boni succi esse, praesertim iuuenes, in libro de remedijs paratu fac. Montanas edendas in uictu attenuante, in libro de uict. atten. Conuenire eas stomachicis, lib. 8. de compos. sec. loc. siccis, sexto de sanitate tuenda & septimo Methodi med. calidis & siccis, octauo Methodi. Idem alicubi lupum piscem perdici comparat. Sanguinem tenuem gignit, & si sanguinem crassum contingat, extenuat, & praesertim ala, quae reliquo huius uolucris corpore facilius sunt concoctionis. Profunt uero otiosis in exercitijs, ac ijs qui imbecilliores sunt & inualidi, & qui tenuioris diatae esse dicuntur, quiq; humido sunt stomacho, Symeon Sethi. Ex uolucrum genere gallinae atiles omnibus praestant, Aetius in cura colici affectus phlegmatici. ¶ Ventrem sistit perdicum caro, Symeon Sethi, Rafis & alij: propter siccitatem suam, Isaac, siue alfa, siue elixa, Auerois. Auicenna idem de cubugi, hoc est perdice maiore scribit, R. Moses de starna. Aues autem quae sicci temperamenti sunt, non debent edi nisi atiles & saginatae fuerint, ut turture & perdices, Isaac. Caro puillarum perdicis leuis est, ut caro coturnicis, Rafis. Caro perdicis masculi tenuior (leuior) est carne aliarum auium, & citius concoquitur, Idem. Et rursus, Caro perdicis maris calida est & humida, inflat, Venerem promouet, obefat, calfacit, & sanguinem multum auget, conuenit conualescentibus quorum corpus refrigeratum & imminutum fuerit. Auicenna de cubugi, id est maiore perdice eadem ferè scribit. Auium laudatissimae perdices declinat parum ad frigiditatem & siccitatem: & similes sunt gallinis deserti, Auerois. Rafis quoq; eas frigiditas & siccitas esse alicubi scribit, cum alibi perdicem marem calidum & humidum faciat, ut citat Ant. Gazius. Multum nutriunt perdices, humiditatem stomachi exiccant, & putredinem arcent, maxime si cum succo pomorum dulcium coquantur. Retinent (asfringunt) & roborant uirtutem. Ius etiam earum temperatum est, boniq; odoris & saporis, Rafis. Starnae caro in auium genere leuissima est, & uictui subtili conueniens, deinde caro coturnicis (uulgo Italis dicta, id est perdicis maioris): quae parum excrementi relinquit, nec admodum calida est, & probiorem quam gallinae sanguinem gignit, & genituram auget, perdicis uero caro crassior est, & uentrem constringit, Idem Rafis ut citat Ant. Gazius, quasi tres diuersae aues sint, perdix minor, & coturnix Italarum, id est perdix maior, & perdix simpliciter. ¶ Starna, id est perdices minores, naturae sunt temperatae, sed ad caliditatem declinant, pingues ex eis humidae sunt, conueniunt conualescentibus, uentriculo frigido nocent, noxa earum emendatur si praeparantur cum fermento, sanguinem temperatum generant, & hominibus temperatis conueniunt, Elluchafem. Et rursus, Starna phasianis natura proxima sunt. Quod ad temperamentum & subtilitatem, primo loco starna habetur: deinde phasiani, tertio perdices (maiores) propter uim exiccandi earum. (in quibus uerbis ego primum locum accipio de ijs quae minus talia fuerint, ut aliquid primo gradu calidum dicimus.) His cibis sani uti non debent, & maxime qui exercentur. Coturnices eiusdem temperamenti sunt cuius perdices, sed paulò siccioris, probe nutriunt, Nic. Massa coturnices quales interpretans, ego haec non de quales, sed de coturnicibus Italarum uerè dici asseruerim. Perdix nutrimentum mediocre, sed aliquatenus subtile praebet, teste Isaac: cuius haec sunt uerba, Inter aues starna subtilior est, ac pulli perdicum & pulli gallinae. deinde perdix, phasianus, & gallina. Et in Vniuersalibus, Starna (inquit) & perdicis pulli sunt subtiles in tertio gradu subtilitatis, Haec ille ut citat Ant. Gazius. Phasiani caro magis nutrit quam perdix, minus tamen imbecilles particulas roborat, caro enim phasiani media est inter perdicem & pullam gallinaceam, (inter perdicem & capum, Platina) Brudus Lusitanus. Inter aues perdicis caro parum recrementi, nutrimenti multum in se habet, cerebri uim & genituram auget, Platina. Carnes temperamento proxima, ut starna (starna) pulli, cito concoquuntur, & facile uenas penetrant, ac sanguinem generant laudabilem, omniq; aetati & temperamento congruunt: sed quoniam citò dissoluuntur particulas corporis parum corroborant: quare ad tuendam sanitatem potius quam uires augendas faciunt, Isaac. Sani perdicibus & huiusmodi (delicij) uesci non debent, ut superueniente morbo habeant aliquid quod ultra consuetudinem comedant, Mich. Saonarola. ¶ Pulli perdicum quia solum autumno reperiuntur, eo tempore ad cibum magis congruere dicendi sunt, Arnoldus Villanou. ¶ Iure perdicum stomachus recreatur, Plin. Vide in G. ¶ Aretaeus inter cibos elephantiacorum perdices omnes laudat.

¶ Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes extis illorū refertas, & perdicum ouis, Lamprius. Oua, praesertim uitelli, ualde roborant cor; nempe ex gallina, perdice, phasiano, starna sunt enim naturae temperatae, & uelociter in sanguinem conuertuntur, & parum excrementi relinquant: & sanguinem subtilem clarumq; generant: hoc est conformem sanguini quo nutritur cor, Auicenna in libro de medicinis cordialibus. Oua gallinae & perdicis sperma augmentant, & ad coitum incitant, Rafis. Auicenna in capite de ouis, oua alchabegi & altheiugi (id est utriusque perdicis)

κακάβα (κακάβα potius) etiam & κακάβη dicitur, ut Varinus habet. Vocantur perdices à nonnullis κακάβα; ut ab Alcmane sic dicente: Εἴη γὰρ δὲ καὶ μέλαρ ἄλλο μὲν, ἔσθ' ἢ γλωσσάδ' ἄλλοι (forte γλωσσόμοιοι) κακάβη δ' αὖτις σιωπῆ μιν, σαρπὶς ἰμφοκίω ὅτι παρὰ τῆν περδικῶν ἄδεν ἐμάνθην, Athenæus. Carthago etiam aliquando κακάβη dicta est, Eustathius in Dionysium. περδὶξ, perdix apud Cretenses, Hesychius & Varin. Σιπύλαρ, perdix Pergæis, Idem. Κίπιδος σκύλαρ, τὸ περδικῶν, Hesychius & Varin.

¶ Epitheta. Garrula perdix, Serenus. Aprica, Idem. Picra, cacabans, apud Textorem. So domitica, Grapaldo. ¶ περδικῶν δῆροι, περιώδεις, ἀωλόθεροι, Oppianus. ¶ Athenæus (lib. 3.) Aristomenem Atheniensem, Adriani libertum, dici à patrono solitum (scribit) Atticoperdica, quum esset comœdiæ veteris histrio, Cælius. ¶ περδικῶν pro perdice parua dixerunt Menippus Cynicus, Anaxandrides & Antiphanes, apud Athenæum. περδικῶν, pulli perdicum, Eustathius, à recto singulari περδικῶν, Varinus in λαγῶν, forma est patronymica, περδικῶν (περδικῶν) κατὰ καὶ περδικῶν, Suidas. Perdicotheras, περδικωθήρας, accipiter perdicarius, Οἰκίσκος περδικῶν nominatur apud Aristophanem, & περδικωτροφῶν apud Hyperidem, Pollux.

¶ Helxinen aliqui perdicium uocant, quoniam perdices ea præcipue uescantur, Plinius. Et alibi, Perdicium & aliæ gentes quàm Aegyptij edunt, nomen dedit auis, id maxime eruens, crassas plurimasq; habet radices, Plinius. Herbaceorum pleraque radices habent grandes & carnosas, ut spalax, crocum, perdicium, sic dictū quod perdices se ad id uolunt, Theophrastus historiæ plant. 1. ii. Apud Apuleium perdicialis inter helxinæ nomenclaturas est. ¶ Perdicium siue perdicium lapidem ad omnes duritias polentem, requiri inuenio in compositionem illam quæ pamplethes & diacinnabareos uocatur ab Aegineta Paulo, (lib. 7.) Hermolaus in Corollario. In tractu Hildesie. 2. a mio quâ itur uersus occasum à fossa mœniorum urbis septentriones spectante, reperitur lapis qui exprimit strigs & colore perdicum pennas quas in pectore habent, Georg. Agricola.

¶ Icones. In Rhodo Iouis Colossus unum ex septem miraculis fuit, iuxta columnam Protogenis picturæ erant Ialysus ac Satyrus; super columna perdix, ad quam ita homines hiabant, cum nuper tabula esset posita, ut illam solum admirarentur, Satyrum uerò contemnerent, quanquã perfectissimum opus. Augebant admirationem perdices mansuetæ, quæ à nutritoribus allatæ, & contra pictas appositæ, caneant ad picturam & congrredi gestiebant. Protogenes uidentem rem præter opinionem euenisse, ædituos rogat, ut se delere permittant, quod & ita factum est, Strabo lib. 14. In Rhodo erat pulcher ille perdix, celebre illud Protogenis parergon, Eustathius in Dionysium. Perdices in Aegyptiorum literis contumeliosos monstrare uidentur: quoniam istiusmodi aues senio confectæ (uidetur pro γρηδύσση inepite legisse γρηδύσση apud Orum, cuius uerba iam recitabo) contumelia se afficiant, Cælius. Perdix auis ad libidinis denotationem symbolicè usurpatur. Aegyptij obscœnum puerorum amorem designantes, geminos perdices pingunt: qui cum uidui sunt se inuicem abutuntur, Orus 2. 96.

¶ Propria. περδικὴ μὲν εἰς κἀπυλῶν ὀνομάζετο, Aristoph. in Auibus: ubi Scholiastes: Prius dictum est Perdicem illum claudum fuisse: à quo etiam factum aiunt prouerbium, Perdicis crus, in ualde leπτόποδας, id est pedum prætenuium. Et rursus, Perdicis (uir) claudi etiam in Anagyro meminisse, & alij multi. περδικῶν κἀπυλῶν, Perdix uir quidam erat claudus & mutilus, à quo etiam natum aiunt prouerbium, Hesychius: apud quem περδὶξ lego, non περδὶξ. Erasmus Rot. hoc prouerbium à Perdice caupone claudo ortum scribit, & conuenire in crura gracilia distorta. Refertur (inquit) à Suida περδικῶν τὸ πῆλ, id est, Perdicis pes. In loripedes quadrat. Κίπιδος σκύλαρ, περιώδεις λῶν, τὸ περδικῶν σκύλαρ, Hesychius & Varinus. ¶ Perdicis templum (Athenis) iuxta Acropolin erat, Eupalamo enim liberi fuerunt Dædalus & Perdix, (si περδικῆ.) Perdicis filius Calos, (Καλῶς;) quæ Dædalus propter inuidiam artis ab Acropoli deiecit, propter quod Perdix seipsam suspendit, Athenienses uerò ei honores decreuerunt. Cæterum Sophocles in Comiciis, Perdicem (non Calon) illum quem Dædalus occiderit uocatum fuisse scribit. Proditum à mythicis est, Perdicem fuisse uenatorem, qui sit matris infando amore correptus, dum uerò utrinq; immodesta libido ferueret, & noui facinoris uerecundia reluctaretur, consumptus, atq; ad extremam labē (tabem) perductus memoratur. Hunc primum inuenisse ferram scribunt nonnulli, nam primi cuneis scindebant fisisse lignum. Fenestella Martialis scriptum reliquit, hunc Perdicam fuisse initio uenatorem, cui quum cruentum institutum & solitudinis studiosa meditatio displicere cœpisset, eo studio desito agriculturæ se totum mancipasse: quo nomine terram, quasi matrem omnium genitricem fertur adamasse, quo labore consumptus, ad maciem prolapsus dicitur. Quod uerò cunctis uenatoribus detraheret, ferram, ueluti linguæ uirulentiam dicitur excogitasse. Matri eius indidère nomen Polycaste, quod interpretantur Polycarpem, à fructuum numerositate quos humanis uisibus terra parens producit, Cælius. Vide infra in h. de metamorphosi perdicis.

¶ b. Perdices ἀωλόθεροι, Oppianus. Inter aues aquila ἀρρηγυωτός est, perdix uerò θάλλε μορφοῦ, Adamantius. Cleanthes Tarentinus nihil non inter pocula uersibus efferebat, ut: Ἐγγὺ πᾶν μοι, καὶ τὸ περδικῶν σκύλαρ, ἄμυδρα δὲ τῶν πῆλ, ἢ πλανῶντα τῶν δέντρων, Athenæus.

¶ c. Homerum infantē Aegyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis uberibus in os eius manasset, ea nocte nouem uoces diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, &c. ut recitauit in Columba liuia ex Eustathio.

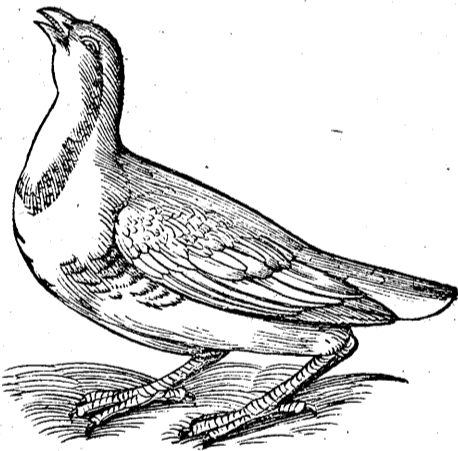
¶ d. Nos

De Perdice. H. d. e. f. h. Lib. III. 655

- ¶ d. Nos aliquando Carthagine perdicem cicurē quæ aduolauerat auimus, & temporis progressu adeo familiarem effecimus, ut non modo adulari, colere nos & colludere uideretur, sed nostræ etiā uoci occurrere, & quantum fieri poterat, respondere alio quodam tenore, quàm quo se inuicem perdicēs uocare solent, Porphyrius lib. 3. de abstinentiā à carnibus. Perdicēs uolunt uinere, Galenus lib. 5. de decretis Hippocratis. Flet uiduus perdix, Politianus in Rustico. οἰσθηγῆς ἀλλὰ ἐμὴν παρδίκη φεγγόσα. Ζῶον ἡμετέροις ἐλπεται ἢ μεγαροῖς, Suidas in οἰσθηγῆς.
- ¶ e. Aristippum aiunt iussisse aliquando perdicem 50. drachmis emi. & tantum luxuriæ grauius ferenti cuidam respondisse, Tu istam obolo non emerēs: & cum annuisset ille, Mihi uero, inquit, 50. drachmę tantum ualent, Laertius. Ἀφροδίται ἄρχαι apud Sophoclem aliqui perdicēs interpretantur, qui apud sint ad expiationem, perdice fœmina cicurē exposita capti. (τῆ δὲ θυγατρὶ παλαιοῦ τῆς ἄρχαι αὐτοῦ.) Sed hos alij reprehendunt, porcum dictēs & agnum expiationibus adhiberi, non perdicem, Helychius in Ἀφροδίται.
- ¶ f. Latorū dubijs perdix Sodomitica cœnis Aptior, ægrotis iuscula sæpe dedit, Grapald.
- ¶ h. Talus (κέλλως fortè secundū Græcos. uide supra inter Propria) puer serræ circinici inuentor in perdicem mutatur apud Ouidium Metam. 8.
- ¶ Οὐκίτ' αὐτὸν ἔλαβεν δρῖς (ut legit Suidas in δελφῶν, quod est πέπος σωιδρῖος, aliā ἑλλῶν δρῖος) δύσμοιρον ἀγρότα παρδίκη ἡχίσις ἀνείς γῆραι ἀπὸ σῶματ' ἐπιδίωμι ἄρχις σωμοίλητες ἢ νομῶ ἕλως. Ὡς γὰρ πανμάταις εἰς Ἀγρότων ἔδ' οὐ, Simmias Anthologij lib. 3. sectione 24. Ibidem leguntur epitaphia duo Agathie Scholiastici, & unum Damocratis Grammatici, in perdicem à fele occisum.
- ¶ PROVERBIA. Perdicis crura, supra inter Propria; & Ἐκπερδίκισαι, supra in D. exposita sunt. Ἀφρονότορος παρδίκης, id est, Magis mutus quàm perdix, Plutarchus in libro aduersus usuram. Perdicis uafricia in prouerbium abiit, Cælius, quàm uafre autem & sibi & pullis contra aucupum insidias prospiciat, dictum est supra in D. Perdicis libidinem usurpari posse adagio scimus, pro efferata, turpi atq; infami, demumq; perniciofa, Cælius.

DE PERDICE MAIORE, QVAM ITALI
uulgò Coturnicem uocant.

- 30 A.
- P**ERDICE MAIORē uocō auem cuius hæc delineatio est, quod plerumq; perdice nostra uulgari, de qua superius scriptum, maior sit, quanquam Bellunensis magnitudine parē faciat. Athenæus miratur in Italia perdicēs cinnabarinis rostris non haberi, cū in Græcia omnes eo colore spectabiles sint, quam obrem Gybertus Longolius perdicē hanc Græcam nominat. In Creta & Cypro uulgò simpliciter perdicēs dicuntur, Alex. Benedictus. Vide plura de eis in præcedenti capite de perdice simpliciter inscripto, in A. præsertim: quanquam & alia pleraq; de perdice simpliciter scripta & huic (id est maiori) & illi communia esse uidentur. Coturnix Italis dicta (uulgò hodie, aliqui scribunt chotroniile) in Creta etiā coturno uocatur, nam perdicēs nostræ uulgò Gallis grises uel goaches cognominatæ in Creta non sunt, Bellonius. Coturnix uulgò dicta est species perdicis maior, Antonius Gazius. Flet uiduus perdix, queritur peregrina coturnix. Includi caueis, Politianus in Rustico. Circa alpes & in Longobardia pernisio uel pernisia dicitur. ¶ Sabaudis perdris gaye uel gaille, uel ut aliqui scribunt gaule, id est diuersorum colorum, quidam circumloquuntur, perdris aux pieds rouges. Pernisse apud Sedunos tum illos qui Sabaudicè, tū qui Germanicè loquuntur. ¶ Germanicè, ein Pernissen/ oder Parnisse. Ein Wetsch Rabbün. Ein Rot hün, circa Coloniā, Ein rot Rabbün. ¶ Arabicè ut perdix minor cubeth dicitur, sic hæc maior cubagi, uel cubegi, cabegi, uel cabagi, aliqui primæ literæ c. aspirant: plerumq; etiā articulus al præponitur. Alchabegi seu alchubugi sunt coturnices, quarum rostra & pedes rubent, magnitudo par est perdicis: & uulgò à Venetis coturnices appellantur, Bellunensis. Verus Auicennę glossographus 60. alcubigi malè interpretatur alaudam cristatam.
- ¶ Perdicēs, sunt perdicēs magnæ cum pedibus rubeis, Syluaticus, atqui idem alibi attagēnem interpretatur coturnicem, uulgò dictam, (quæ scilicet perdix illa est pedibus rubeis.) Vide supra in

Attagène A. ¶ Porphyrionem esse crediderim eam auē, quam Siculi & Romani uernacula lingua coturnicem appellant, nam aliam esse à phœnicoptero, ex pennis rubentibus nomen adepto, certo certius est, Grapaldus: cuius ego sententiam priorem laudo, posteriorem minime. ¶ Coturnicem quæ uulgò appellatur, nō esset fortè admodum absurdum gallinaginis aliquam speciem esse putare, siue auis Numidicæ, quam quidam deserti gallinam uocant, Aloisius Mundella. Nos quid de gallinagine, quid de aue siue gallina Numidica sentiamus, supra suo loco docuimus.

B. Perdix maior reperitur in alpibus Sedunorum, Rhætorum, & uersus Longobardiam, & Sabaudorum. Nō tam altis nec tam syluestribus locis ut lagopodes, Stumpfius. In uinetis montanis circa Coloniā Agrippinā, Gyb. Longolius. Coturnix uulgò (Italis) dicta, perdice maior est, eiusdem ferè coloris, pedibus & rostro rubens, Arnoldus Villano. Genæ, rostrū & pedes rubent, reliqua pennarum facies ad leucophæum uergit, magnitudo aliquantulum supra perdicem, Aloisius Mundella. Rostrium in hac aue (ut ipse manibus tractans obseruauit) cocci colore, pedes minus rubent, color cinereus per dorsum, pectus & caput. Ab oculis linea nigra retrò per collum tendit: inde reflexa per pectoris partem supremam semicirculum facit, quod intra eam est albicat. Oculorum quoq; palpebræ marginibus rubent. Venter subrufus est. Vtrinç ad latera pennæ uarijs coloribus distinguuntur, albo, subrufo, & nigro splendente. Magnitudo & rostri figura quæ columbæ. ¶ Corporis species, breuitas & crassities ad perdicem accedit, magnitudo par uel paulò plenior, Stumpfius. ¶ In India liuiæ columbæ sunt uirides, quarum labra & crura colore Græciæ perdices sunt similia, Aelianus.

C. Perdices cinnabarinæ rostri sæpe etiam circa Coloniā uisuntur. In uinetis ferè uicitant, sed ipsæ, quæ in montibus sita sunt, & arbutum aliquod densum sibi uicinum habent. Ego illos primùm propè arcem nobilem, quam à speciositate situs Chorostephanon (LandzEron) uocant, haud ita multùm à Regiomago distantem, conspexi. Nulla dies erat, qua non ad excellissimam usque mœniā gregatim scandebant, gaudebant enim elutabulo, quo fordes culinariæ profluebant, Gyb. Longolius. ¶ Indigena & stataria auis est, (non aduena & peregrina ut ueterum coturnix,) & in alpibus nobis uicinis moratur, Aloisius Mundella Brixienfis. Granis seu frugibus & feminibus, ut & perdix minor, uescitur.

D. & E. In Creta & Cypro insula frequentes sunt, domestica etiamnum mansuefactis foetura, Alex. Benedictus. Cum in Burmijs (Rhætorum) medicum agerem, nostratium coturnicum marè & feminam in domo altiles habui: quæ adeò cicures & mansuefactæ redditæ sunt, ut postea cum domesticarum gallinarum corte promiscuè habitarent, simulq; uescerentur, Aloisius Mundella. Si à pueri matate ab homine alantur, planè cicures & amabiles aues redduntur, Stumpfius. Alui & ipse olim è Sedunis allatam huius generis auem, quam feles domestica præfente aliquo homine non lædebat: sed se morderi etiam & abigi ab illa patiebatur, mordax enim & pugnax auis est, tandè uerò nemine præfente dilaniauit.

F. Cabegi caro est de subtilioribus carnisbus, impinguat, abstergit cor (stomachum, Bellunenfis): 44 leuis est, uentrem astringit, & Venerem promouet, Auicenna 2. 186. Et rursus cap. 221. scribit carnem auis duraz præferendam esse carni auis cubugi & alfuachat, (quod est genus turturis Bellunenfis.) Vide etiam supra in Perdice minore F. Coturnix uulgò dicta grati est saporis, quod intelligens Rasis carnes eius post carnes starnæ (perdicis minoris) præfert, Arnoldus Villanour. Nostri ferè primùm locum attageni siue gallo corylorum nostro tribuunt, secundum perdici maiori, tertium minori, quartum gallinagini, has quatuor scilicet aues inter se conferendo. Perdices rubente rostro carnes in hydrope ascite conueniunt, Alex. Benedictus. Arabes quidem siccandi astringendiq; uim in perdice maiore efficaciorē esse aiūt, quàm in minore. ¶ Coturnicem nostram, quantum iudico ex gustu, & odoratu & loci natura, in quo continuè commoratur, & ex ipsi quibus pascitur (nam illa grati admodum sunt odoris) si probe à nobis cōficiatur, boni & laudabilis esse alimēti existimo, & propterea in cibis meritò expetendam esse. Verum utile esse ducerem, si postquam interempta fuerit, sub diō per aliquot dies ad gelu relinqueretur (quemadmodum narrat Galenus de multis uolucris, quæ alas fibrosas, & uniuersam carnem huiusmodi habent) priusquam eam aqua coquas aut asses, ut magis tenera & friabilis reddatur illius caro, quæ paulum quidem solidata est, accidet enim ut facilius deinde à uentriculo concoquatur, Aloisius Mundella.

¶ Oua alchabegi & altheiugi (id est utriusq; perdicis) gallinarum ouis comparat Auicenna in Capite de ouis.

G. Inter fella auium laudatur fel galli, duragi & cubugi, (id est, attagæ & perdicis maioris,) Auicenna. ¶ Perdices maioris caro magis siccare, magisq; astringere uentrem traditur quàm minoris, ut supra in Perdice simpliciter annotauimus.

De Phasiano. A. Lib. III. 657

DE PERDICIBVS DIVERSIS.

SYROPERDIX (*Συροπερδίξ*) in Antiochia Pisidia lapides exest & conficit, (*ἡ δὲ συροπερδίξ λίθος*) perdice minor est, niger item est, excepto rostro, quod rufum spectatur: non mansuescit ut perdix communis: sed semper perseverat ferus esse. eius carnes & densiores sunt quam ceterorum, & suaviorum cibi usum præstant, Aelianus. Volaterranus non rectè transfudit cibo inutilem esse.

SCOLOPAX avis memoratur ab Herodiano, syluestrem perdicem interpretante: ut docti plerique hodie rusticam perdicem. Rustica sum perdix, quid refert, si sapor idem est? Carior est perdix, sic sapit illa magis, Martialis sub lemmate Rusticula.

LAGOPODES aliqui hodie perdices albas uocant. Sunt qui perdices nostras vulgares hyme in altis montibus, ut & lepores albescere scribant: & alias esse quam lagopodes uel aues niuium à Rhætis dictas, ut pluribus scripsi in Lagopode. Bellonius lagopodem, perdicem albam Sabaudia interpretatur: Itali quidam perdicem alpinam uocitant, ut Galli uel Sabaudi quidam perdicem montanam.

COTURNICES Theophrastus fortè perdices nanos dicit, sic enim per omnia perdicem imitantur, ut præter exiguitatem & presitudinem corporis planè nihil distent, Gyl, Longolius.

DE PHALACROCORACE.

QUAEDAM animalium naturaliter caluent, sicut struthiocameli, & corui aquatici, quibus apud Græcos nomē est inde, Plinius. Vnde apparet Plinium phalacrocoracem Latine uoluisse coruum aquaticum nominare, an uerò idem sit coruus aquaticus Aristotelis, dubitari potest. Vide supra mox post Corui historiam in Capite de Coruis aquaticis. Phalacrocoraces aues per alpes etiam capiuntur, Balearium insularum peculiare, Plinius. Hispani hanc auem, uraudio, coruum caluum appellant, cuero caluo, Græci uocabuli significatione expressa. Galli, ut Rob, Stephanus interpretatur, ung corbeau d' eau, ung cormorant, corbeau pefcheret. Angli cormerant. Eliota Anglus eam esse auem conijcit quæ Anglis dicitur a water crowe (id est, cornix aquatica,) uel illa quæ uulgo a coote nominatur. Germani inferiores **Schwemmergenß**, hoc est anserem natantem, si rectè interpretor, huic maculam (caluitium) esse aiunt in medio capite. Nuper Gallus quidam nobis narrauit cormorans uulgo dictas aues esse latiusculo rostro, instar anatum rostri: magnitudine inter anatem & anserem ferè. Eodem nomine apud Anglos auis, anguillas edit (ut audio) quas integras deuorat. Illæ mox per intestina rursus elabuntur, ita ut uel nouies aliquando auis una eandem anguillam deuoret priusquam retineat. **Nostri** sæculi facetus quidam monachos imperitos non ineptè phalacrocoraces & onocrotalos nominauit.

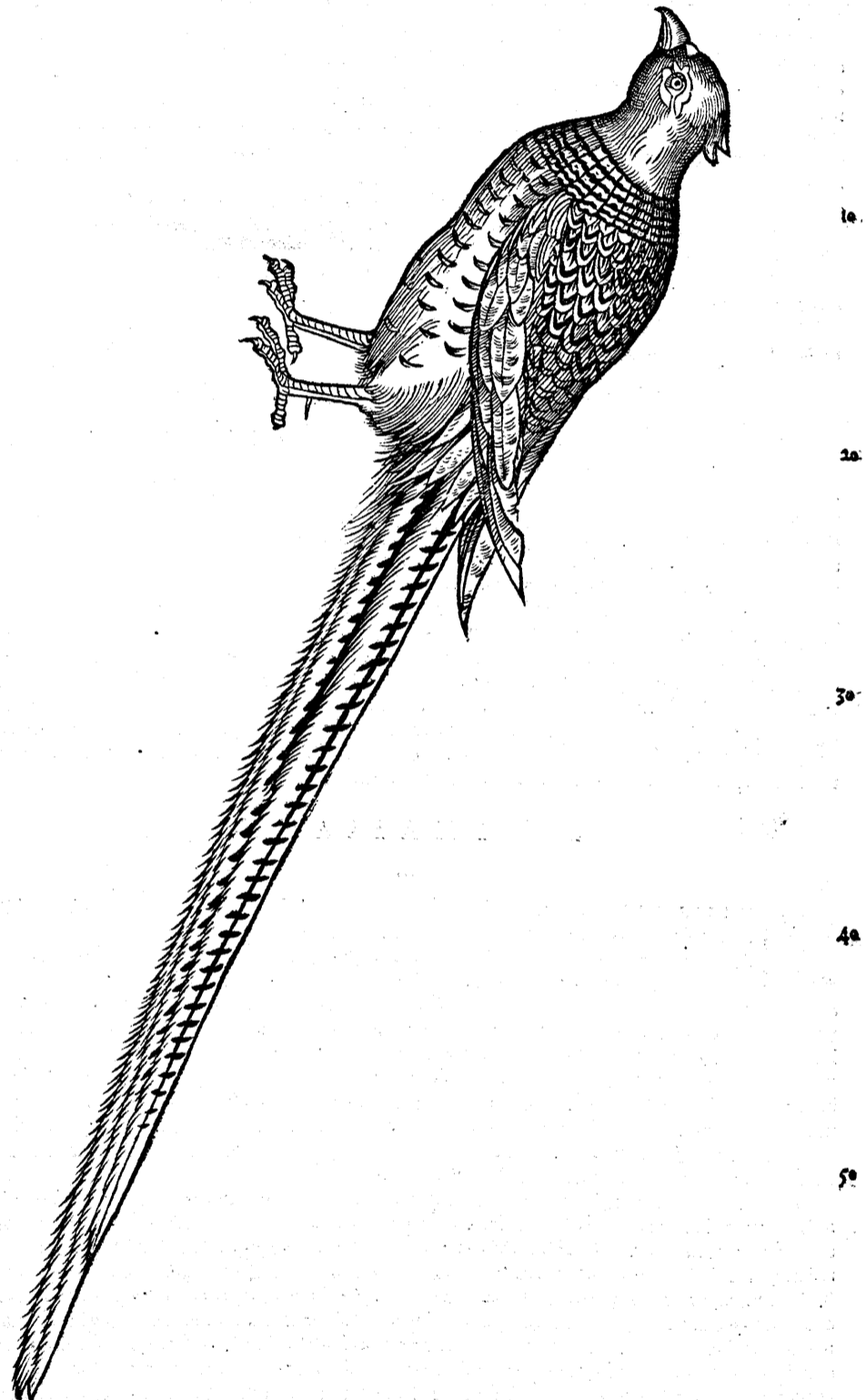
DE PHASIANO.

A.

PHASIANVS auis à Phasi uel Phaside amne apud Colchos dictus est, quod illic abūdet: uel ab Argonautis inde in Græciam primum aduecta sit, teste Martiali. **Φασιανός** ὄρνις ab Aristophane nominatur: qui & ὄρνις φασιανός dixit: alij ferè **φασιανός** absolute, ut Aristoteles & Speusippus apud Athenæum. **ὄρνις φασιανός**, Pollux. Phasianum Epænetus taryran, Ptolemæus tetarton & tetraona uocari dixit. Ut autem phasianus tetraon, sic etiam tetraones nostri præsertim minores, à quibusdam uulgo phasiani montani uocantur. Sunt quidem utriusque galinacei generis, & per onomatopœiam sic dicti, ut conijcio, ὄρνις τὸ τετραόνιον φασιανός. Vide supra in Te trace. Phasianus auis uocatur alicubi **παραγός**, ut Pamphilus scribit, (sic & Hesychius & Varinus habent:) & alibi **παραγός** (forte **παραγός**) ut Ptolemæus Euergetes, Athenæus. Lampridius fastianum scribit per f. ab initio, Plinius phasianam feminino genere. **Hebraicum** nomen schelaur aliqui phasianum interpretantur: alij coturnicem, quod magis probo, uide in Coturnice A. **Mumsterus** in Lexico trilingui piseon, פִּסְיָן, habet pro phasiano.

Atedenim & aditrigi barbaras uoces Syluaticus phasianum interpretatur: item adrungi. **Altedarigi** sunt phasiani aues, Bellunenſis. Adempto quidem al articulo reliqua uox ad tetarton uel tetraonem nonnihil accedit. Alibi alderariz apud Auicennam legitur, ubi Bellunenſis reponit altedarigi, ut alibi pro atederaz: & alibi aradrog, ubi Bellunenſis, altedarugi. **Altaiugi**, uel altedarugi, est auis quæ dicitur perdix: alijs phasianus: alijs, ut Ebenbitar, auis similis coturnici in omnibus, nisi quod sub alis habet quasdam pennas nigras & albas, Bellunenſis. **Altamegi**, uel althiegi, id est fastiani, Syluaticus. **Tueiugi**, id est fastianus, Idē. Ego his uocibus altaiugi & similibus, solam perdicem accipio. **Alcubi**, id est perdix, secundū alios phasianus, Syluaticus, nos supra non cubi, sed cubeth pro perdice scribi ostendimus. **Forador**, quem nos phasianum dicimus, Albertus in Aristot. de hist. anim. 6. 16 ubi Græcè **φασιανός**, id est alauda legitur. Alibi etiam foraydec, phasianum interpretatur.

Phasianus utpote peregrina auis in plerisque linguis nomen unum retinuit. Italicè fasan, fa-

fano, fagiano. Hispanicè faisán. Gallicè ung faisant. Germanicè fasan, uel ut alij scribunt fa-
sian: & apud Flandros fasant. Anglicè similiter a fesan, uel fasant. Illyricè baziant. Polonis
basant. Turcis faglún.

B. Pha-

De Phasiano. B. C. D. E. Lib. III. 659

^{B.}
Phasianus avis dicta est, quod apud Phasianos populos abundet, Eustathius. Accerfebatur olim in Media, Athenæus. Phasianos circiter ducentos Fridericus Saxonie dux in Saxoniam im-misit, & uenit capi, itaq; hoc tempore nunc multiplicati dicuntur. Phasianos siue gallos syluestres in quibusdam Scandinauie locis ad plures menses sine cibo sub niue latitare, Olaus Magnus pro-didit. Helueticos montes phasianos quam plurimos alunt, Stumpfius. Mihi hactenus nullos usquã apud Helueticos uidere contigit, quamuis plurima loca montana inuiserim. In regnis Ergimul & Cerguth Magno Cham tributarijs, maximi phasiani reperiuntur, qui caudas habent longitudinis de-cem aut octo palmorum, Paulus Venerus.

¶ Phasiana in capite cornicula sunt, Plinius. Et alibi, Phasiana in Colchis geminas ex plumis aures submittunt subriguntq;. Fel renibus & parte tantum altera iungitur intestino in coruis, pha-sianis, Idem. Phasianis nunquam quicquam speciosius contemplatus sum. Valeant pictores om-nes. ipse Apelles si rediuitus foret, uarietatem & splendorem pennarum plumarumq; imitari non possit, Gyb. Longolius. Phasianus est gallus syluaticus, auis perpulchra, pennis coruscis instar ignis. Cœruleus interdum ac uiridis, (forte, Cœruleis interdum ac uiridibus) rubeisq; pennis inter-scribitur nitor, Author de nat. rerum. Igneis & rubentibus pennis, & interdum uiridibus in capite decoratur, Albert. Aures geminas uidetur habere in capite plumis extantibus, quas subrigit cum libet atq; submittit. Cristis in capite, & spiculis in cruribus caret, Author de nat. rerum, & Albertus. Azurini (Cœrulei) coloris est in collo, & in corpore; & aliquando cœrulei coloris ad terream incli-nantis, Albertus. Non citò rubricatas habent barbas, uel in pedibus calcaria sicut galli domestici, sed tractu temporis, Obscurus Aristotelē citans. Gallina in hoc genere minus speciosa est, Alber.

^{C.}
Fasiana pulueratrix est. haud enim altè uolat, Aristot. Auium illarum quæ breuis uolatus sunt, ut gallus, perdix, fasianus, mox ab ouis exclusæ & ingredi possunt, & plumis uestiuntur, Theophrastus apud Athenæum. ¶ Seminibus & granis uescitur hæc auis. Auena delectatur, Albert. ¶ Pro-temæus eam tetarton & tetraona uocari dixit, per onomatopœiam ut conijcio. Cœlo pluuio tri-statur, & in rubetis ac syluis se abdit. Pennas præ pinguedine mutat, iterumq; sæpe renouat, Obscu-rus Aristotelē citans. ¶ Phasianus solus inuenitur in prima parte hyemis loca mutare & de sylua ad syluam. At non mutat regionem apud nos, sed instabilis est, per syluas distantes discurrens; & in illo discursu aliquando quiescit in hortis hominum, in uillis & ciuitatibus. Et iam quidem sæpius in horto nostro Coloniae inter saluam & rutam quiescens est inuentus, lassus ex uolatu, Albertus in Aristotelem de hist. anim. 8. 12. ubi Aristoteles nihil tale habet. ¶ Phasiani tantum libidinis tem-pore simul degunt, cæteris uerò temporibus separatim, Obscurus Aristotelē citans. Oua quædam punctis distincta sunt, ut meleagridum & phasianarum: rubrè tinnunculi est, Aristot. de hist. anim. 6. 2. interprete Gaza; & sic etiam Græcus contextus habet: ut non rectè uerterit Plinius, si ita uertit ut in codicibus nostris legitur, nempe: Ouorum alia punctis distincta sunt, ut meleagridum: alia ru-bræ coloris, ut phasiani, cenchræidis. Phasiani semel in anno foetus creant, uiginti ferè ouis pariendi ordo concluditur, Palladius. Trigesimus (forte Vicefimus) dies maturos pullos in lumen emittit, Idem. Phasiani oua non aliter quam gallinarum ad uicesimam primam diem excluduntur, Floren-tinus. Phasiani cicures ad gallinas gallinaceas admitti possunt, uide in Gallina E. ¶ Pediculis intereunt, nisi se puluerent, Plin. & Aristot.

^{D.}
Phasianus rostrum in terra figens, abscondit se, & se totum latere putat, Obscurus tanquam ex Aristotele. Struthiocamelum aiunt cum delitescendum habet, caput solum planè totum in cõden-sum abscondere, reliquam se in aperto relinquere: ita dum in capite secura est, nuda qua maior est capitur tota cum capite, Tertullianus. Et idè, At nos phasianas aues hoc facere uidemus. ¶ Quan-tam & in capite crista, & in cruribus spiculis careat, animosa tamen & audax auis est, Author de nat. rerum. Phasiani capti recens ita ferociunt, ut gallinis nõ parcant, sed ne pauoni quidem, quin mox ore dilacerent, Gyb. Longolius.

^{E.}
In hortis Indiarum pauones & phasiani mansueti aluntur, Aelianus. In phasianis nutriendis hoc ser-uidum est, ut nouelli ad creandos foetus parètur, id est qui anno superiore sunt editi. ueteres enim foecundi esse non possunt. Ineunt foeminas mense Martio, uel Aprili. Duabus unus masculus suffi-cit, quia cæteras aues salacitate non æquat. Semel in anno foetus creant. Viginti ferè ouis pariendi ordo concluditur. Gallinæ his melius incubabunt, ita ut quindecim phasianina oua nutrix una coo-periat, & cætera sui generis supponantur. In supponendo, de luna & diebus quæ sunt in alijs dicta feruentur, Trigesimus (forte, Vicefimus, uide supra in C.) dies maturos pullos in lumen emittet. Sed per quindecim dies discocto ac refrigerato leuiter ordeï farre pascuntur, cui uini imber aspergitur. Post triticum fractum præbebis, & locustas, & oua formicæ. Sanè ab aquæ prohibeantur accessu, ne eos pituita cõcludat. Quod si pituitam patientur phasiani, allio cum pice liquida trito rostra eorum debebis assiduus perfricare, uel uitium, sicut gallinis fieri consueuit, auferre. Saginandi hæc ratio est, unius modij triticea farina in breuissimas offulas redacta clauso phasiano per x x x. dies ministranda.

firata sufficiat; uel, si ordeaceam farinam præbere uolueris, unius & semisis modij farina per prædictos dies saginam replebit. Obseruandum sanè est, ut ossule ipsæ oleo leuigentur asperso, & ita inferantur faucibus, ne sub infima linguæ parte mergantur: quod si euenerit, statim pereunt. Illud quoque magnopere curemus ne præbeantur noua alimenta, nisi digestis alijs, quia eos facillime onus cibi hærentis extinguit, Palladius.

¶ Quomodo educentur phasiani, Numidicæ, perdices & attagenæ, uerba Varronis, ut in Geoponicis Græcis recitantur: Hæ aues (inquit) sunt educandæ, quemadmodum & pauones educandos esse docuimus. Saginantur enim optime inclusæ, sic ut prima die nihil accipiant pabuli. At secunda hydromel, aut uinum est offerendum. Cibum porro sit farina hordei aquæ infusione subacta. Quæ quidem offeratur non simul, sed uicissatim, adijciendumq; illi paulatim est. Dein uero lomentum fabaceum, hordeum, & milium minimè infectum, (*κίχρον ὕγιον*), ac deniq; lino spermon elixans, polentaq; hordeaceæ permiscens, adijciensq; oleum, atq; ex omnibus tandè faciens pulcillas, (*μαζες*, id est ossas,) eas ipsas ut expleantur in alimentum apponito. Sunt qui ad quinque dies aut sex, porrigant fœnogracum, euacuare aues purgareq; studentes. Pinguescunt autem ut plurimum diebus sexaginta. Genera harum auium curantur remedijs dictis illic ubi de gallinis domesticis mentionem fecimus.

¶ E phasiano mare & gallinis gallinaceis quomodo phasianis similes gallinæ procreentur: quæ deinde ad patrem admittæ fœtum parenti omnino similem ædant, copiose scripti in Gallina E.

¶ Phasianum quomodo capiantur laqueis ex pilis caudæ equinæ, item quomodo retibus, uerba Crescentienis leges in Coturnice E. Circa uesperam uel auroram phasianus de sylua egreditur, & facile capitur, Obscurus tanquam ex Aristotele. Et rursus, Phasianus sic capitur: Aliquando auceps panno in quo hæc auis depingitur coopertus, phasiano se ostendit; qui sequens coopertum, nec fugientem, nec retrocedentem, tandem à socio aucupis in insidijs latitante reti inuoluitur. Auis facta tua est, & facile decipit. Si enim pannus albus quadrangulus inter quatuor uirgas uel baculos inde flexibiliter distensus pictum in se phasianum rubei coloris præferat, adeo phasianus miratur picturam, ut non aduertens uenatorem retrorsum in rete contrudatur. Adhuc longè præparatum rete etiam per modum dictum quadrangulum erigitur, & baculo sustentatur, ita quod leui motu cadere potest: & in baculo sustentante chorda est sub niue uel folijs ad latibulū protensa aucupis: & sub illo reti cibus auenæ, qui est pabulum phasiani positus, & super congregatos ibi phasianos rete deijciuntur, Capitur autem etiam laqueis in uirgis per quas de sylua uadit ad aquam distensis, Albertus. Quo pacto accipitris aucupio aduersus phasianos utendū sit. Demetrii Constantinop. uerba retuli in Accip. E.

¶ Phasianorum pennis piscatores aliqui nescio quod genus muscarum certis anni temporibus repræsentant, quibus hamo infixis pisces decipiant.

F.

Ditissimorum mensis duntaxat pauones ac phasiani nati sunt, Platina. Phasianus ponebatur Alexandro Seuero in maioribus tantum festis, Lampridius. Pertinax imperator nimium illiberalis, phasianum nunquā priuato conuiuio comedit, aut alicui misit, Iulius Capitolinus. Ptolemæus rex lib. 12. operis de palatijs regijs Alexandriæ & animalibus quæ in eis nutriuntur, fatetur se phasianum nunquam gustasse: sed tanquam *καμύλον* (rem pretiosam, *ἐξὸν το γὰρ οἱ πτελοῦσι αὐτοῦ ὡς ἀγάλματι*) quoddam aues has referuasse. Nostri uero singulis (inquit Athenæus dipnosophista) apud Laurentium Romæ conuiuantijs singuli apposti erant phasiani.

¶ Phasiani occisi, æstate biduo, hyeme triduo seruari (suspendi) debent, priusquam parentur ad cibum, Arnoldus Villanour. Phasianum affabis: quod si etiam elixetur cum pipere & saluia, nō infuauis uidebitur, Platina. Editur ut plurimum assus: & aliquando elixus, aspersus aromatibus temperatis, Nicolaus Massa. Estium ex carne abdominis porcini aut uitulini cocta ac concisa, cum casei ueteris parte dimidia ad carnem, pauco pingui, herbis odoriferis & aromatibus, paratur. sunt qui etiam pectus capi tunsi, uel phasiani, non incommodè addant, Platina. Ex eodem in Capo scriptissimus, ius consumptum quomodo ex capo aut phasiano fiat. Phasiani coctura, uide in Pauone. Apicius lib. 6. cap. 5. iura pro diuersis auibus describit, ut inscriptio quidem habet, pro pauo, phasiano, &c. sed harum auium nulla priuatim in contextu descriptionum nominatur. De pauo sicia 59 primum locum habent, ita si cocta fuerint ut callum uincant: secundum de phasianis, Apicius 2. 2.

¶ Phasianum auem omnium libri decantant, quam primam ferè in mēsis esse iudicant propter carnis bonitatem, à qua medicinæ professores ueluti à scopo de temperamentis ciborum iudicia auispicantur, Gyb. Longolius. Huius auis caro, quod ad concoctionem & nutrimentum attinet, gallinarum carni similis est, sua uitate uero in edendo superior, Galenus & Sethi. Idem Galenus phasianum adnumerat cibarijs laudatis, & quæ neq; tenuem neq; crassum succum gignunt. Phasiani probè concoquuntur & facillè, boni succi sunt, & bonum sanguinem gignunt, Sethi. Phasianos non pingues purulentis in cibo Trallianus concedit. Phasiani caro magis nutrit quàm perdix, minus tamen imbecilles particulas roborat, media enim est inter perdicem & pullā gallinaceam, Brundus Lusitanus. Medium inter perdicem & capum obtinet: licet Auerrois hanc auem in cibo carteris anteferat, Platina. ¶ Inter aues excellit caro alduragi (attagenis) & gallinarum est subtilior ea: & non sunt cum nutrimento carniū alchabegi & altaiaigi & altedarigi, (id est perdicis maioris & mino-

De Phasiano. G.H.a. Lib.III. 661

¶ *minoris & phasiani, Auicenna.* Inter aues starna (perdix minor) est subtilior, (leuior,) pulliq; perdices & pulli gallinacei: deinde perdix, fasianus & gallina, Isaac. Elluchafem quoq; phasianos minus subtiles facit, minusq; temperata natura quam perdices. Inter aues syluestres (inquit Concliator) phasiani praefertuntur ad sanitatem pariter & robur: & forte etiam domesticis, cum gallinis proximè sint, & eiusdem speciei ferè: sintq; illis siccioris aeris ac alimenti, & exercitij amplioris. Sequuntur eos perdices, starna, &c. Phasianus cibus est faubris, subtilis, pullis (gallinis) affinis: corroborat hecticos (extenuatos,) & eos qui à morbis consumpti sunt: & ui quadam singulari confirmat facultatem concoquendi, & corruptos in uentriculo humores praeparat, (emendat,) Rafis. Phasiani caro temperata est, (tenera, ualde alba, & temperata, Albertus,) & multū nutrit, nocet autem his qui ualidè exercentur, eligendus est iuuenis & pinguis, Mich. Sauonarola. Starna, phasiani, perdices, proxima inter se natura sunt: & consequenter se habent quod ad temperamentum & subtilitatem, nam starna primo loco sunt, phasiani secundo, tertio perdices, propter siccitatem earum. His quidem sani uti non debent, ut superueniente morbo aliquid ultra consuetudinem comedant, Elluchafem ut Sauonarola citat. Gallus syluestris, id est fasianus, siccior est altili, Syluaticus. Fasiani magis conueniunt hyeme, Arnoldus de Villanoua.

¶ Oua gallinarum & phasianorum praefantiora sunt, Galenus 7. de alim. Oua gallinae sequuntur oua auium quae cursu eius procedunt, ut altedarigi, (id est phasiani,) &c. Auicenna. Vide supra in Perdice F. circa finem. In Gallina quidem quaecumq; de ouis, quod ad alimenti rationem, dici possunt, exposuimus: quae omnia gallinaceis & similis naturae auium, ut perdicum fasianorumq; ouis communia sunt.

G.

Medulla arietis non castrati inter uenena numeratur, humanae naturae adeò contraria, ut memoriae functionem aboleat, resistunt ei carnes phasiani, Arnoldus in libro de dosib. theriacal. Leonclaus Fauentinus medicamento cuidam ad phthificos restaurandos adijci iubet carnes testudinis, aut phasiani, aut cancrorum fluuiialium. Remedium ad tortiones: Phasianum uitum in uino necabis, dabisq; ex eo uino bibere ei qui patitur tortiones, confestim remediabitur, Marcellus. ¶ Phasiani sanguis antidotum est contra uenenū: adeps, tetanicis prodest & matricis passioni; fel, uisum acuit; sterqus inunctum uel potum, erectionem facit, Kiranid. Adeps anseris & phasiani miscetur discutiienti emplastro diapyranu apud Paulum Aeginetanum.

H.

a. Phasis, penultima longa, fluuius est dictus à Phaside patre Colchi: cui ciuitas eiusdem nominis adiacet, & Phasiana regio, inde & phasiani aues dicte uidentur, ceu quae illic abundarint, Eustathius in Dionysium. Argoa primum sum transportata carina: Antè mihi notum nil nisi Phasis erat, Martialis sub lemme Phasianus uel potius Phasiana. *ῥαβδὸν δὲ ἄρρηθον ἦν καλοῦμεν φασιανῶν φειτὰ προφῆς χείρην πῶς πῆς ἰμβολὰς ἦν συμπεπῶν,* Agatharchides Cnidius de Phasi fluuiio scribens. Aues ultra Phasidem annè peti Plinius uituperat. Philostratus lib. 3. de uita Apollonij, à Phaside Maoniāue aduectas aues inter delicias numerat. Iam Phasidis unda Orbata est auibus, Petronius in Satyris. Homines gulae ac uetri dediti non desinunt celebrare ὄρνεις εὐδὲ ἀπὸ φασιδῆς, Clemens in Pædagogō. Phasidis ales, id est phasianus, Statius libro 4. Sylu. Si Libycæ nobis uolucres & phasides essent, Acciperes: at nunc accipe cortis aues, Martialis. *ἄλεκτρονόν τε νεοσοί, πέρδιων φασιανῶν τε χυδῶν,* Philoxenus apud Athenæum. Non magni corporis ingens Phasiacis robur profuit alitibus (contra impetum accipitris,) T. Vespasianus Stroza. Gallus syluestris, phasianus uocatur, Albertus. In Theriacæ ratione gallum syluestrem nominat Galenus: id interpretatus Auicenna fasianum marem eo nomine intelligendum prodit, Cælius. Vide supra in Gallo syluestri in genere. *φασιανῶν, ἀλεκτρονόν, καὶ ὄρνεις πῆς,* Suidas & Varinus. Malim ego, *φασιανῶν ἀλεκτρονόν, ὄρνεις πῆς.* id est, Phasiani galli, aues quaedam. Licebit enim in phasiani genere marem, phasianū gallum nominare: & foeminam, phasianam gallinam. Itys etiam pro phasiano ponitur, ut recentior quidam scribit, quoniam Itys puer in hanc alitem mutatus fertur.

¶ Epitheta. Phasianus Scythicus, Phasiacus, Phasius, apud Textorem. Sed dicendum potius Phasiacam auem, aut Phasiam aut Phasidem, per periphrasin dici pro phasiano. Scythicum uerò epitheton esse posse concedimus, Sed Iuuenalis Satyra 5. Scythicas uolucres periphrastice pro phasianis dixit.

¶ *φασιανῶν,* Phasianos, apud Aristophanem, alij aues interpretantur: alij equos habentes in signe (*χέραςμα*) phasiani (in femore, Suid. inustum, Cælius:) uel à Phaside fluuiio Scythiae, ubi egregij equi nascebantur, Varinus. Phasianus quidem adiectiuum & gentile nomen est, nam & Phasiana regio dicitur, quare & phasianum alitem, & phasianam auem, ita canem equumq; phasianum dicere possumus. Apud Stephanum gentilia sunt *φασιακῆς, φασιατῆς* (forte *φασιανῆς*) & *φασιανῆς*, unde foemininum *φασιανῆς*, apud T. Vespasianum Stroza Phasias pro Medea ponitur. Idem Phasiacas alites dixit. Fortè & Phasis aliquando adiectiue accipitur, *φασίς* scribendum cum acuto in ultima: ut differat à proprio fluuij & ciuitatis *φάσις* quod penanflexum est: ut si quis Phasidē auem, id est Phasianam auem dicat. Phasiani, aues quaedam, alij Ponticos (populos scilicet in Ponto ad Phasidem annem) interpretantur, Hefychius. ¶ Phasianum (*φασιανόν*) Aristophanes in Auibus quendam

Kk

appellat, nimirum quasi sycophantā traducens, *κατὰ τὸ φαίνευ*. Et in Acharnensibus, *μὴν ἄλλο ἐστὶ φαίνας ἐστὶ φαίνας*. Scholiastes exponit sycophantam, *κατὰ τὸ φαίνας, ὅστις φαίνας*. ¶ Phasianarius, qui phasianos pascit. Paulus iureconsultus, Phasianarij autem & pastores anserum non continentur. ¶ Vrogallum minorem nostrum, genus galli montani, Italicè quidam alpium accolæ fasanellam, alij montanum phasianū, aut nigrum appellant. In Scotia auis est phasianio carne ac magnitudine simillima: sed nigra pluma, rubentibus admodum palpebris, syluestrem agri gallum Scoti uocitant, uicētat autem frumento, Hector Boethius.

¶ b. Profectò nunquam ego credidissē, naturam rerum parentem eam pulchritudinem excogitare potuisse. Neq; mihi admirationē dignus posthac Solon est, quem de Græciæ sapientibus maximum fuisse ad regem Cræsum in regali solio diademate & purpura auroq; superbum, interrogantēq; nunquid ipeiosius quidquam spectasset, dixisse ferunt, phasianos & pauones uenustiores sibi uideri: quoniam naturali ornamento decoratæ, non ascititio fuce spectabiles essent, Gyb. Longolius.

¶ f. Heliogabalus habuit istam cōsuetudinem, ut una die non nisi de fasianis tantum ederet: item alia die de pullis, &c. Lampridius. Et rursus de eodem, Pfitacis atq; fasianis leones paut & alia animalia, *καὶ φαίνας ἐκ τῆς πηλὸς καλὸς*, Mnesimachus apud Athenæum.

¶ h. De phasi (phaside) aue T. Vespasiani Strozæ carmen legitur, lib. 4. Eroticōn. Ityx, ἰτυξ, auis est, Varinus. quærendum an Itys potius legendum, ut phasianus auis intelligatur: in quam Itys (qui & Irylus secundum aliquos) puer Procnes uel Philomelæ ex Terco filius, mutatus fertur, ut Seruius & Perottus scribunt. Nos fabulam integrā prolixè in Hirundine h. exposuimus. I modo uenare leporem, nunc itym tenes, prouerbiū in Lepore nobis declaratum. Alij Irylum scribunt filium fuisse Zethi ex Aedone coniuge, quem mater noctu per errorem interfecerit, putans eum esse Amalea Amphionis filium, inuidebat enim Amphionis uxori, eò quòd illi sex essent filij masculi. Hanc errore cognito cum mori optaret, deorum commiseratione in carduelē uersam Irylum deslere aiunt. ¶ Caius Caligula eò uesanix processisse traditur, ut sibi tanquā numini sacro phasianos, phœnicopteros & pauones mactari iusserit, Gyradius. ¶ *Εἰ δὲ μὴ μοι τὸς φαίνας ἐστὶ φαίνας*, Aristophanes. Hoc est, Non si mihi phasianos dederis quos alit Leogoras. Scholiastes tanquam prouerbialiter dictum interpretatur, in eos qui quouis pretio aliquid se facturos negarint, *ὡς τὸ φαίνας ἐστὶ φαίνας ἀπαγορεύων*, interpretantur. Item hic phasianos, ut supra quoq; monui, alij equos, alij aues.

PHLEXIS, *φλέξ*, auis quædam nominatur in Auibus Aristophanis. Ea quæ sit, inquit Scholiastes ignorantiam suam confessus, ex animalium historia quærendum.

DE PHOENICOPTERO.

PHOENICOPTERV S, *φαινίκοπτερος*, auis est palustris à puniceo colore dicta in Auibus Aristophanis. Auis quam Galli uulgo picā marinā uocant, corporis mole similis est aui ab eisdem uocata aigrette, alas habet ut larus, & corpulentiam auis quam Galli uocant un flambant, Latini phœnicopterum, Bellonius in Observationibus Gallicis 1. 11. Audio auem flambant (uel flammam) uulgo dictam in mediterraneo mari Gallico non procul à litore gregatim natate, magnitudine ciconiæ uel paulò maiorem, rostro sesquialtera ferè longitudine ad ciconiæ rostrum, colore rubro instar sanguinis, superius crasso & tuberculis quibusdam aspero, cruribus rubris, ea proceritate qua in ciconiis sunt, uel procerioribus: palmipedem, pennis albis parte prona: rubentibus per collum, pectus, uentrem, & alas, pisciuorum esse, in cibum uenire. Hæc mihi amicus quidam, quatum meminisse poterat, narrauit. Ego Gallicū nomen à rubro & flammeo rostri, crurum, pēnarumq; in aliquibus partibus colore inditum coniecerim: uel potius quoniam ex Flandria hyeme ad Narbonensis prouinciæ maritima uolat, nam Flandrum Galli Flammam appellant. Rursus alius quidam retulit auem (un flammam) non procul à Monte Pessulano capi, similem ciconiæ, sed rostro recuruo, breuiore dimidio: totam albam, præter illas in alis partes rubras quæ nigrae sunt in ciconiis. ¶ Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis Nostra sapit, quid si garrula lingua foret? Martialis. Phœnicopteri linguam præcipui saporis esse Apicius docuit nepotum omnium altissimus gurges, Plinius. Nomenq; dedit quæ rubentibus pennis, Martialis lib. 3. Solis animal est phœnicopteros, habens alas puniceas, Kiranides 1. 7. Auis est Nili, Heliiodorus lib. 6. Phœnicopterum ingētem Iuuenalis nominat Sat. 11. inter cibos lautiores. Auem quam Itali uulgo coturnicē appellant, aliam esse à phœnicoptero ex pennis rubentibus nomen adeptæ, certo certius est, Grapadius.

¶ F. Philostratus in uita Apollonij lib. 8. phœnicæam auem (*φαινίκοπτερος ὀρνίθον*) (uidetur autē phœnicopterum intelligere) inter delicias numerat. Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes extis illorum refertas, & cerebellis phœnicopterorum, &c. Lampridius. ¶ Phœnicopterum elixas, lauas, ornas: includis in cacabum, adijcies aquam, salem, anethum, & aceti modicum, dimidia coctura alligas fasciculum porri & coriā dri ut coquatur: prope cocturam defrutum mittis, coloras: adijcies in mortarium piper, cuminum, coriandrum, laferis radicem, menthā, ruram, fricabis: suffundis aceturum: adijcies caryotam: ius de suo sibi perfundis: rexinanies in eundem cacabum, amylo obligas.

De Phœnice. Lib. III. 663

obligas, ius perfundis, & inferes. Idem facies & in psittaco. Aliter. Assas auem: teres piper, ligusticum, apij semen, sesamum defricum, petroselinum, mentham, cepam siccam, caryotam: melle, uino, liquamine, aceto, oleo & defruto temperabis, Apicius.

¶ *ὄρνις φαινιστέρου* Cratinus nominat. ¶ Phœnicopteron inter phœnicis herbæ nomenclaturas apud Dioscoridem legimus. ¶ C. Caligula eò uesaniæ processisse traditur, ut sibi tanquam numini sacro phasianos, phœnicopteros, & pauones, mactari iusserit, Gyrald. Idem pridie quam periret sacrificans, resperfus est phœnicopteri sanguine, Suetonius. ¶ Phœnicopterus auis circa lacus & paludes uicinat, uisu pulchra, & colore decora purpureo. Videtur autem insigni esse magnitudine, ex Suetonio in Caligula. Hostiæ erant (inquit) phœnicopteri, pauones, erythraones. non tamen inter maximas aues numerandus, sed inter mediocres magnitudine potius uidetur ex Cor. Celso, Vuottonus. Omnis grandis auis ualentis materiæ est, & plurimi alimenti, Celsus. Et mox, Aues omnes à minimis ad phœnicopterum, mediæ materiæ seu mediocris alimenti sunt.

¶ *PHRYGILVS, φρυγίλος*, genus est auis Scholiastæ Aristophanis. Comicus quidē Bacchum ioco sic uocat, quod à Phrygibus coleretur.

DE PHOENICE.

ÆTHIOPEs atq; Indi discolors maximè & inerrabiles ferunt aues, & ante omnes nobilem Arabiâ phœnicem, haud scio an fabulosè, unum in toto orbe, nec uisum magnopere. Aquilæ narratur magnitudine, aurî fulgore circa collum, cætera purpureus, cœruleam roseis caudam pennis distinguentibus, cristis faciem (fauces, Solinus: quod nō placet) caputq; plumeo apice cohonestante, (cohonestata.) Primus atq; diligentissimus togatorum de eo prodidit Manilius, neminem extitisse qui uiderit uescentem: sacrum in Arabiâ Soli esse: uiuere annis sexcentis sexaginta, (quadraginta & quingentis, Solin.) senescentem casia thurisq; surculis construere nidum, replere odoribus, & su peremori. Ex ossibus deinde è medullis nasci primo ceu uermiculum, inde fieri pullū. Principioq; iusta funeri priori reddere, & totum deferre nidum prope Panchaiam in Solis urbem, & in ara ibi deponere. Cum huius altis uita magni conuersionem anni fieri prodit idem Manilius, iterumq; significationes tempestatum & syderum easdem reuertī, hoc autem circa meridiem incipere, quod die signum Arietis Sol intrauerit. Et fuisse eius conuersionis annū prodente se P. Licinio, M. Cornelio c o s s. c c x v. Plinius. Cum phœnicis uita magni anni fieri conuersionem, rara fides est inter autores: quamuis plurimi eorum magnum annum, non quingentis & quadraginta, sed duodecim millibus noningentis quinquaginta quatuor annis constare dicant, Solinus. Cor, Valerianus phœnicē deuolauisse in Aegyptum tradit Q. Plautio, Sex. Papinio c o s s. Allatus est & in urbem Claudij principis censura, anno urbis d c c c. & in comitio propositus, quod actis testarum est, sed quæ falsa (aliās, quem falsum) esse nemo dubitabit, Plin. Anno octingentesimo urbis conditæ iussu Claudij principis in comitijs publicatus est: quod gestum, præter censuram quæ manet, actis etiam urbis continetur, Solinus. Phœnicem aiunt sub Claudio Cæsare Aegyptijs comparuisse, *ἡ φαινιστέρα ὡς τὸν χερσίν*, Suidas. Claudij Tiberij temporibus uisus est apud Aegyptum phœnix, quam ferunt uolucrem anno quingentesimo ex Arabiâ memoratos locos aduolare, S. Aurelius Victor.

4° ¶ Est in Aegypto uolucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquā uidi, nisi in pictura. Etenim perrara ad eos com meat, quingentesimo quoq; (ut aiunt) Heliopolitani anno, & tunc demum, & cum pater eius decepsit. Is si picturæ asimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte cū habitu tum magnitudine simillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non fit uerisimile) hoc excogitare: Ex Arabiâ proficiscentem in templum Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare: Sic autem gestare: Primum ex myrrha ouum cōponere, quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri. Hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atq; in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patremq; intulit, eam partem alia myrrha inducere. Et cum tantumdem ponderis imposito parēte effectum sit, obstruēto rursus foramine baiulare illud in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant, Herodotus lib. 2. ¶ Vna est quæ reparaet, scq; ipsa refeminet ales, Assyrii phœnica uocant. nec fruge, nec herbis, Sed thuris lachrymis & succo uiuūt amomi. Hæc ubi quinq; suæ compleuit sæcula uitæ, Illic in ramis, tremulæq; cacumine palmæ Vnguibus & duro (aliās puro) nidū sibi construit ore: Quod simulac castas & nardi lenis aristas, Quassaq; cum sulua substrauit cinnama myrrha, Se superimponit, finitq; in odoribus æuum. Inde ferunt totidem qui uiuere debeat annos, Corpore de patrio partium phœnica renasci. Cum dedit huic ætas uires, oneriq; ferendo est, Ponderibus nidi (per appositionem) ramos leuat arboris altæ, Fertq; pius cunasq; suas, patriumq; sepulchrum: Perq; leues auras Hyperionis urbe potitus, Ante fores sacras Hyperionis æde reponit, Ouid. Metam. 15.

¶ Auem phœnicem esse percredimus, quæ quingentesimo quoq; anno in Aegyptū ueniens hanc ipsam Indiam superuolat. Aiunt autem unicam tantum hanc auem esse, & ex se radios emittere, atq; aurî colore fulgere. Magnitudine uerò formaq; aquilæ in nido consistere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipsamet sibi construxit. Hæc uerò quæ de ipsa decantant Aegyptij, quo pacto in Aegyptum deferatur, ipsi etiam Indi testificantur, sermōni consentientes, quo dicunt, phœnici in

nido liquefcenti propempticos hymnos decantari oportere, Iarchas Indus apud Philostratum in uita Apollonij lib. 3. Sed aliter Io. Tzetzes Variorum 5. 6. Philostratus (inquit) in uita Apollonij, phœnicem auem per omnem uitam unicā esse scribit, quæ pauone formosior sit, & maior citra colationem, & auri colore splendidior, nidum ex aromatibus compingere in arboribus. Ex hoc mortuo uermem gigni, qui Sole calfactus, rursus in phœnicem excrescat, migrare eum in Aegyptum, mori in Aethiopia, Hæc ille. Volaterranus etiam eundem Philostrati librū citans, phœnicem scribit annos uiuere sexcentos. ¶ E cinere phœnicis in suo nido combusti uermem enasci, & ex eo phœnicem alterum fieri, qui in Aegyptū ē regione incognita deuolet, Suidas quoq; tradit auctore non nominato. ¶ Phœnici apud Indos (ut perhibent) longissima & secura uita contigit, cum nullis hominum insidijs peratur, non sagittis, non lapidibus, non calamis, non deniq; laqueis. Mors ei initium uitæ. Nam ubi iam per ætatem ad uolatum debiliorem se, aut aciem oculorum obtusam senserit, collectis in excelsa rupe cremijs & festucis, rogam sibi mortalem, uitalem autem nouæ proli nidum construit; qui à solaribus radijs, insidente aue, incensus conflagrat. Sic illa consumpta, altera noua phœnix ē cinere surgit, & pro more patrio iisdem in locis uitam degit. Res mira, sine genitore, sine genitrice, solo splendore Phœbæo auem hanc procreari, Oppianus. ¶ Aegyptij insurrectionem diurnam, & quæ post multa fiat sæcula, uolentes indicare, phœnicem auem pingunt. Hic enim dum nascitur, rerum uicissitudo fit & innouatio. Gignitur autem hunc in modum: iam iam moriturus phœnix, in terrā sese summo impetu proijcit, unde & uulnus accipit. Ex sanie uerò defluente alius gignitur: qui simulac pennæ ei natæ sunt, cum patre Heliopolim, quæ in Aegypto est, proficiscitur: quod cum peruenerit, pater illic, simulac Sol ortus est, moritur: post cuius mortem pullus in propriam redit patriam. At phœnicem hunc defunctum Aegyptij sacerdotes sepulture mandant, Orus. Et rursus, Quin & eum inuuentes qui longo tempore peregrinatus, tandem in solum natale remeet, phœnicem pingunt. Hæc enim in Aegyptū, cum tempus mortis instat, quingentesimo demum anno regreditur, ubi si naturæ debitum persoluerit, magna solennitate ac ritu funeratur. Quæcunq; enim in cæteris sacris animantibus religiose obseruant Aegyptij, & ea phœnici tribui debent, fertur siquidem Sole magis apud Aegyptios gaudere, quàm apud cæteras gentes: ideoq; Nilum ipsis ex huius dei calore inundare. Animam quoq; quæ diutissime in hac uita moram traxerit, aut inundationem commonstrare uolentes, eandem auem pingunt. Animam quidem, quod omnium quæ toto orbe sunt animantiū, hoc maxime diuturnæ uitæ est. Inundationem uerò, quod uelut signum Solis sit phœnix: quo nihil in orbe maius, cū omnia subeat, omnia scrutetur & 30 disquirat, Hæc omnia Orus. ¶ Phœnix uiuit sex annis & septē milibus, & moritur in Aegypto, ut scribit Chæremon Aegyptius sacrarum literarum scriba, Io. Tzetzes. ¶ Phœnicem aiunt trecentis quadraginta annis uiuere solitariam. Caput ei tribuitur pauonis. Cum se grauem ætate senserit, cōstruit nidum in alta & abditā super limpīdum fontem sita arbore, ex uarijs aromatibus, in hoc radijs feruentibus Solis se obijcit, quos etiam resplendentibus pennis suis multiplicat, donec ignis elicitur: cuius mox ui in cinerem uertitur. Die altero uermem aiunt in cinere nasci, qui alis die tertia assumptis, intra paucos dies in auem pristinae figure commutatur, & auolat, Albertus. Conuersus ad Solis radios alarum plausu uoluntarium sibi incendium nutrit, Isidorus. ¶ In terra mea est phœnix auis, cuius anni uitæ sunt trecenti, hæc prope finem uitæ tam altè uersus cœlum euolat, ut accendatur à Sole. tum descendens & nido suo se ingerēs, totus comburitur, ē cinere uerò subnarus 4 uermis, in aliam eiusdem generis auem excrescit, Rex Aethiopiæ in epistola ad Pontificē Romanum, quam Cosmographiæ suæ Munsterus inseruit. ¶ Et Tyrio pinguntur crura ueneno, Vuotopius de phœnice, nescio ex quo poeta.

¶ Ex Lactantij etiam poematio, quod Phœnicē inscripsit, ea quæ præcipuè ad hanc auem pertinent, excerpta subiungemus. Primum igitur locum describit, paradysum ut uidetur, ad Oriētem situm, in quo cœlum sit clementissimū, nec ulla caloris frigorisq; intemperie, nec alijs tempestatum mutationibus noxium, nullis corporum morbis, nullis fortunæ lucibus, nullis deniq; animorū uitij aut peccatis infamem. Illic planities tractus diffundit apertos, Nec tumulus crescit, nec caua uallis hiat. Sed nostros montes quorum iuga cella putantur, Per bis sex ulnas eminet ille locus. Hic Solis nemus est, & consitus arbore multa Lucus, perpetuæ frondis honore uiret. In medio 5 fons est, quem uiuum nomine dicunt, Perspicuus, lenis, dulcibus uber aquis. Hunc lucū incolit auis unica phœnix Soli sacra. Cum primum enim aurora surgit, Ter quater illa piæ immergit corpus in undas, Ter quater ē uiuo gurgite libat aquam. Tum in altissimam arborem euolans Solis ortum expectat: qui cū apparere incœperit, Incipit illa sacri modulamina fundere cantus, Et mira lucem uoce ciere nouam. Cum uerò iam totus apparet, Illa ter alarum repetito uerbere plaudit, Non errabilibus nocte dieq; sonis. Atq; eadem celeres etiam discriminat horas: Igniferumq; caput ter uenerata, silet. Quæ postquam uitæ iam mille peregerit annos, locis sanctis relictiis, Dirigit in Syriam celeres longæua uolatus, Phœnicis nomen cui dedit ipsa uetus. Tum legit aërio sublimem uertice palmam, Quæ gratum phœnix ex aue nomen habet: super qua in summa aëris tranquillitate nidum ex omni genere aromatum construit, in eo estuans corpus & aëreo de iumine 6 concipiens ignem. Flagrat, & ambustum soluitur in cinerem. E cinere nascitur uermis colore lacteo. Creuit in immensum subito cum tempore certo, Seq; ouī teretis colligit in speciem. Inde
reforma

De Phoenice. H. a. c. h. Lib. III. 665

reformatur, qualis fuit ante figura: Et phoenix ruptis pullulat exuuijs. Nullo nostri orbis cibo uestitur. Ambrosios libat cœlesti nectare rores, Donec maturam proferat effigiem. Ast ubi primaeva cœpit florere iuuenta, Euolat ad primas iam reditura domos. Ante tamen, proprio quicquid de corpore restat, Ossaq̄, uel cineres, exuuiasq̄ suas, Vnguine balsameo, myrrhaq̄, & thure soluto Condit, & in formam conglobat ore pio. Quam pedibus gestans contendit Solis ad oras, Inq̄ ara residens ponit in aede sacra. Et mox de forma eius; Principio color est, qualis sub sydere cœli, Mitia quē croceo punica grana legunt, Qualis inest folijs quæ fert agreste papauer, Cum pendens uestit Sole rubente polus. Hoc humeri pectusq̄ decens uelamine fulgent; Hoc caput, hoc ceruix summaq̄ terga nitēt, Caudaq̄ porrigitur fuluo distincta metallo, In cuius maculis purpura mista rubet. Clarum inter pennas insigne est desuper, iris Pingere ceu nubem desuper alta solet. Albicat insignis misto uiridante smaragdo, Et puro cornu gemmea cuspis hiat. Ingentes oculos credas, geminosq̄ hyacinthos: Quorū de medio lucida flamma micat. Aequatur toto capiti radiata corona, Phœbei referens uerticis alta decus. Crura tegunt squamæ flauo distincta metallo: Ast unguis roseus pingit honore color. Effigies inter pauonis mista figuram Cernitur, & mistam phœdis inter auem. Magniciem, terris Arabum quæ gignitur ales, Vix æquare potest, seu fera, seu sit auis. Non tamen tarda est, ut aues magni corporis; sed leuis & uelox. Ad huius spectaculum Aegyptus conuenit. Procinus inscalpunt sacro in marmore formam, Et signant titulo remq̄ diemq̄ nouo. Contrahit in cœtum sese genus omne uolantum, Nec prædæ memor est ulla, nec ulla metus, Alituum stipata choro uolat illa per altum: Turbaq̄ profequitur munere læta pio. Fœmina uel mās hæc, uel neutrum sit mage, felix, Felix, quæ Veneris fœdera nulla colit. Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus heres, Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi, Hucusque Lactantius. ¶ Extat & Claudiani de phœnice carmen in Epigrammatis. Phœnix decantatissima illa uolucris sub æquinoctiali ad orientem & meridiem reperitur, Nicephorus Callistus.

H.

a. *phœnix* in recto iō. uocalem breuem habet, positione quidē longam, in obliquis uerō natura, Eustathius. De palma arbore (quam Græci phœnicem uocant) mirum accepimus, cum phœnice aue, quæ putatur ex huius arboris argumento nomen accepisse, iterum mori ac renasci ex se ipsa, Plinius; & partim Lactantius, ut supra recitauit. Phœnix auis dicta est eò quod colore phœnicem habeat; uel quod sit in toto orbe singularis & unica, nam Arabes singularem & unicam phœnicem uocant, Isidorus. Claudianus in Epigrammatis Titianum alitem pro phœnice dixit; & rursus alitem longæuam lib. 2. de raptu Proserpinæ. Quod semper castiaq̄ cinnamoq̄, Et nido niger altis superbae Fragras, Martialis lib. 6.

¶ Epitheta eius apud Textorem sunt, Reparabilis, Viuax, Nobilis, Pharius, Longæuus, Vnicus, Aus Solis, Gangeticus, Rarus, Assyrius, Soligena.

¶ *phœnix* arborem quoq̄ palmam significat, (uide supra in a.) & fructū eius, item colore ruffum, unde *phœnix* in Iliade; & tincturæ genus, & populum, & organum quoddam Musicum apud Athenæum, Eustathius. Phœnix collyrium Apollonij, describitur apud Galenū de compos. sec. locos 4. 7. ¶ Est & phœnix herba apud Dioscoridem, à colore opinor dicta. ¶ Hygrophœnix, uel *phœnix*, piscis quidam maris rubri est Aeliano, ac si humidā phœnicem dicas, ad aerei & uolucris nimirum differentiam, Coniunctio autem phœnicis nomen ei communicatum, quod coloribus similiter ferē ut auis distinguatur uarijs & elegantibus.

¶ Phœnix apud Homerum nomen proprium est pædagogi Achillis; & eiusdem nominis statuarius Plinio; & fluuius quidam Herodoto. Et nomen unius ex equis Cleosthenis Epidamnijs Pausaniæ.

c. Cinamomum & castias fabulosa narrauit antiquitas, princepsue Herodotus, auisq̄ nidis & præcipue phœnicis, in quo situ Liber pater educatus esset, ex inuis rupibus arboribusq̄ decuti, carnis quam ipsæ inferrent pondere, aut plumbatis sagittis, Plin. Cinamomum quidem Hebraicæ uel Arabicæ originis uocabulum mihi uideri, à uoce *pp, ken*, quæ nidū significat, quod ē nidis auis uel phœnicis uel cinamomi decuti à quibusdam traditum sit, exposui supra in Cinamomi auis historia. Quæ sibi præsternat uiuax altaria phœnix, Statius 3. Sylu. in propemptico Metij Celeris, Martialis libro quinto Erotio puellæ comparatum facit inamabilem sciurum, & frequentem phœnicem. Et uiuax phœnix unica semper auis, Ouidius 2. Amor. Eleg. 6. De ætate phœnicis, cornicis, cerui & corui, uersus Hesiodi Græcos, & innominati ueteris Latini recitauit in Cornice c. Phœnix semel anno quingentesimo nascitur, Seneca alicubi. ¶ Inter prima prodita sunt etiam (à magis) ex cinere phœnicis nidoq̄ medicinæ; ceu uerò id certū esset, atq̄ non fabulosum. Irridere est uitæ remedia post millesimum annum reditura monstrare, Plinius.

h. Heliogabalus fertur promississe phœnicem cōiuijs; uel pro ea libras auri mille, ut in prætorio eas dimitteret, Lampridius. Fertur iam aliquando in Heliopoli Aegypti ciuitate accidisse, ut phœnix super lignis ad sacrificia compositis aromata congerens se incenderet; unde in conspectu sacerdotis primum uermis natus sit, deinde auis ex illo facta auolauit. Plato quidem author est non decere nos calumniari ea quæ libris sacrorum delubrorū conscripta referuntur, Albertus. Doceat nos phœnix exemplo suo resurrectionem credere, quæ sine exemplo & sine rationis præ-

Kk 3

ceptione sibi insignia resurrectionis instaurat, Ambrosius.

¶ Phœnice uitiator, *ἢ μὴ φαινός ἐστι βίον*, Lucianus in Sectis. id est, Ni phœnicis annos uixes-
rit, ut citat Erasimus inter prouerbia. Phœnicis etiam raritas (inquit) prouerbio fecit locum, Phœ-
nice rarior, quale est illud, Coruo quoque rarior albo. Negat enim phœnicem esse nisi unicam, si qua
fides scriptoribus. Idem alibi, Phœnice rarior, *οὐ μόνος ἀρτυήσθη*, prouerbio (inquit) dicitur, de re-
bus aut etiam hominibus inuentu perquam raris.

DE PHOICE.

PHOIX, *φῶιξ*, (uel potius *φῶιξ* penultima circumflexa,) inimica harpæ est: quoniam uictus simi-
lis est, peculiare ei præ cæteris, ut oculos auium deuorare potissimum appetat, Vuotonus ex Ari-
stotele, sed Aristor. de hist. animalium 9. 18. de phoice scribit, *μάλιστ' ἐπὶ ἀφθαλιμοδότην τῶν ἀρνίων*; hoc est,
præ cæteris auibus oculos eam appetere uel deuorare, quid si *ἀφθαλιμοδότην* legas? Videtur sanè ar-
dearum generis, cum statim post ardeas illic ab Aristotele nominetur: & piscibus uictitare, nam &
harpe cibum à mari petit. Harpa auis montana impetens oculos effodit, Plinius, sed deceptus ui-
derur, cum Aristoteles (ex quo trāsferit) de phoice, cui inimica est harpe, hoc scribat. Sunt qui phoi-
cem uocent phoicum, rustice quoque aliqui dicunt fraudium, Niphus. *φῶιξ* auis est quædam Aristo-
teli in historia animalium, Hesych. & Varin, sed in codicibus nostris phoix tantum est, poyx nullus.

DE PICA IN GENERE. PRÆCIPVE VERO

de illa quæ uaria & caudata, à caudæ longitudine cognominatur, cuius
iconem sequens pagina continet.

A.

PICA auis ueteribus Græcis *κίον* dicta, hodie quoque nomen retinet in Græcia. Hebrai-
cum nomen raham, *רהם*, uel rahamah, *רהמה*, auem esse docent dictam ab eo quod pia &
benigna sit in pullos suos. Leuitici cap. 11. translatio uulgaris porphyrionem habet. Mun-
sterus picam uertit, sic enim Iudæi nos fratres interpretantur, Deuteronomij 14. Septua-
ginta upupam. Vide supra in Osifraga inter Aquilas, & in Gypæto. Ego planè nec picam nec por-
phyrionem hoc uocabulo significari asseruerim, sed aquilæ genus aliquod aut uulturis. Eiusdem
linguæ dictionem agur, *אגור*, uariè exponunt, hirundinem, picam, gruem, ciconiā, passerem, Eliaie
38. uide in Grue. Item *איה* uocem, alij picam, alij uulturem aut miluum, ut leges in Miluo. Mun-
sterus in Lexico trilingui pro pica ponit nescio cuius dialecti uocabulum serakrak, *סראקראק*. Aui-
cennæ interpres barbarus pro *איה* habet cacha, obscuri quidam kiches: & Albertus aschytaez,
qui uidetur numerus pluralis à singulari aschyta, corrupto nimirum à Græco uocabulo, ut prima
litera abundet, uel articuli loco sit. ¶ Italicè gazzuola uel gazzara dicitur, item gazza, regazza,
putra, & picha apud Alunnum; qui & ghiandaica Italicum auis nomen, alibi Latine auem glanda-
rem, alibi picam interpretatur. Sed pica glandaria alterum picæ genus est, quod glande uelcanur di-
ctum; ad cuius differentiam ea de qua hic scribimus, uaria uel caudata à caudæ longitudine cogno-
minatur, quanquam glandaria etiam uaria est, præcipue in alis, quam ob causam aliqui confundere
uidentur. Apud Crescentensem alicubi gaza auis nominatur, alibi aregaza uel aregata, nisi cor-
rupti sunt codices nostri ut suspicor; alibi gaza auis cauda longa. Kirantidæ interpres Cremonensis
cittan uertit gaiam uel gazam uel glandariam, sed gaia & glandaria, alterius tantum picæ nomina
sunt, de qua postea priuatim agemus, gaza uerò cōmune nomen ad utranq;. ¶ Hispanicè pigaza.
¶ Gallicè, pie, iaquette, dame, & agasse; quod postremum Sabaudiaë usitatus est. ¶ Germanicè à
nostris Aegerst, ab alijs Aglaster/Agelaster/Algaster, (quod ad Sabaudicum agasse accedit: id
uero ab Italico gazza deriuant uidentur. Gelenius Agerluster scribit Germanicè quasi agrilustram,
cui non assentior.) ab alijs Elster/Azel. Flandricè Aeyter. ¶ Anglicè a pie, a py, ora pior. ¶ Illy-
ricè strakauel, krziffela.

¶ Nuper & adhuc tamen rara ab Apennino ad urbem uersus cerni cœpere picarū genera quæ
longa insignes cauda uariæ appellantur, Plinius. Idem facilius ait sermonē humanum addiscere
picas quæ glande uescuntur, & quinos habent digitos in pedibus; eas nunc Itali glandarias uocant.
Picam quæ prægnantium fastidio & appetitioni absurda nomē fecit, credimus eam esse quæ à Plin-
io longa insignis cauda describitur, & uaria, id est non sibi concolor, sed quæ alias plumas & pen-
nas candido, alias nigro colore ostendat. Nulla enim in picarum genere longiore cauda est. Quæ
enim uersicolores sunt, glandariae ab eodem Plinio & ab alijs manifestè dicuntur, scribentesq; Græ-
corum medici in prægnantibus cissan uocari *αἰετὸν τῶν κίον*, id est ob uarietate auis, facile per-
suaserunt eam esse quam Plinius, ut diximus, uariam appellat; gens nostra priuatim gazzam nunc uo-
cat; Marcellus Vergilius, aliam picam uariam, aliam uersicolorem & glandariam faciens, quo cum
etiam Perottus Sipontinus sentit. Pica (inquit) auis est alis uario colore, & præsertim cœruleo depi-
ctis, uerba proferens ad similitudinem humanæ linguæ. Est & alia pica sub uentre alba, superius
nigra.

nigra, quæ uaria appellatur, rara olim (circa urbem,) nunc frequentissima per omnē Italiā. Plinius duo picarum genera facere uidetur; posterius hoc genus Plinij, picarum genus esse uidetur, quod passim in Germania & Anglia longa cauda præditum, oua & pullos gallinarum populatur. Aliud genus picæ, tam longa cauda ornatum, quam hoc est, non noui, nostra quoque pica uulgaris, caluescere quotannis solet. Alterum autem picæ genus diu sanè dubitauit quodnā esset, & adhuc non fatis teneo. Cùm essem in Italia ad ripam Padis, ambulantis mihi, & itineris mei comitibus, auis quædam picæ similis, lingua Britannica iaia, & Germanica mercolphus appellata, conspiciendam sese commodum obtulit, cuius nomen Italicum quum à monacho quodā, qui tum fortè aderat, percontarer, picā granatam (fortè, glandariam) dici respondit. Quare cùm apud Italicum etiam uulgus non solum pristinae linguae Romanae, sed & rerum scientiæ, non obscura uestigia adhuc superesse deprehenderem, suborta est mihi hinc suspitio, auem hanc è generibus picarum esse: & quod scire eandem, altera uulgari pica, multò expressius humanas uoces imitari, ita suspitionem meam auxit, ut parùm absit, quin credam hanc esse alterius generis picā, nam & glandibus uestitur magis omnibus alijs auibus, Turnerus, eiusdē opinionis Perottum quoque authorem citans. ¶ Eberus & Peucerus picæ genera duo faciunt, unum urbanum, garrulum, cæcos pariens, uocē subinde mutans, caluescens quotannis; alterum syluestre, toto corpore uarium, pennis candidis, cinereis, cœruleisq; mixtis, alis uerò nigris, quas Plinij uarias esse putant: & Germanice interpretatur *Heidenmeister* / *Kriegelster*. (Quærendū an hæc sit cornix illa cœrulea, cuius figuram in Paralipomenis dabimus.) Picam uerò glandariam nostram, quam cum recentioribus garrulum appellant, Græcorum spermologum esse putant, quod minime probo. ¶ Achanis est auis omnibus nota, & uocatur pica achani, Syluaticus. Sunt qui picam Latinos à Græco *πικιλις* deriuasse coniectent: cum & nomen conueniat, & res ipsa, uidelicet *πικιλις*, hoc est coloris uarietas. Hesychio & Variano simpliciter *πικιλις* auis quædam est, Aristoteles semel tantum pocilidum auis meminit (uarias Gaza reddit) ab alaudis eas dissidere scribens. Theocriti Scholiastes in Idyllion 7, acanthidem auiculam esse docet canoram & uario colore, ideoq; *πικιλις* etiā dictam. Gelenius noster picam uariam Græcis *πικιλις* dictam arbitrabatur, eandemq; *αγασπαι* apud Græcos recentiores (uocabulo nusquam mihi reperto) cui Germanicum nomen *Aglastter* accederet.

Picis forma non uulgaris est, quamuis non spectanda, Plinius. Aristoteles turdum maximum uisciuorum, picæ æquale facit. Pica auis (ut quidam scribunt) magnitudine est columbæ, alis uario colore, & præsertim cœruleo depictis. Auis est uaria ex albo & nigro colore, sed in cauda niger color splendescit in uiridem cum sapphirino permixtum, Albertus. Latior est ijs lingua: omnibusq; in suo cuiq; genere quæ sermonem imitantur humanum, Plinius & Suidas in Plutarco. *Auium*

quæcunq; similem habet linguam & maxillarum positionem (*Αὐθῆναι*) humanum aptæ sunt imitari sermonem, ut picæ, psittaci, & similia, Suidas & Varinus. Nuper, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad urbem uersus cerni cœpere picarum genera, quæ longa insignes cauda uariâ appellantur, Plinius. Quædam aues os stomachi non habent amplum, & ingluuiem tamen nō habent, ut pica & graculus, Albertus 2. 2. 2. Pica garrula breuitatem alarum cauda longiore recompensat, Obscurus. ¶ Picas albas in Septentrionalibus terris reperiri quidam tradit. Picarum genus quod glande uescitur, & in eo magis illa quibus digiti quini in pedibus, sermonem exprimunt humanum Plinio, Solinus & Apuleius cum secutus, psittacis quinos digitos tribuit, cum Plinius, quæ imitantur, omnino hoc de pica non de psittaco scribat. Fertur & porphyrio pentadactylus, nec alia auis, quod sciam.

C.
 Picam uariam, de qua scribimus, Eberus & Peucerus urbanam faciunt.
 ¶ Vox. Pica uoces plurimas commutat. singulis enim ferè diebus diuersam emittit uocem, Aristot. imò, ut nos obseruauimus, eadem die ac eadem hora uocem uariat. Albertus addit picam huiusmodi uocum mutationē facere potissimum tempore coitus, nos uerò obseruauimus hanc mutationem uocum eam facere omni tempore. immò aliquando per hyemem ita fingit uocem uenatoris, ut canes mouear ad se, Niphus. Picæ in uocis imitatione singularem naturam, & quàm diuersa animalia representet, quis facile dixerit? Ego aliquando garrigentem picam audiens hœdi uocem arbitrabar, qui à matre separatus iuxta arborem eam requireret, cui clamans pica insidebat. Et iterum ædido mugitu, uitulum referebat, deinde ouis instar balabat, postremò fistulam siue sibilum pastoris imitabatur, quo ille post pascua oues ad porem ducit. Vix uerò tandē pica per ramos saliente cōspicua miratus sum tanta cum in cæteris rebus, tum in auibus, diuine largitatis dona splendere, Oppianus. *κίχης κηθεύκει* legitur apud Pollucem. Scimus picas loquaces esse, Aelian. Pica loquax uarias modulatur gutture uoces, Scurrili strepitu quicquid & audit, ait, Author Philomela. Pica cum alias uoces, tum maxime humanam imitatur, Aelianus. Staius etiam picas inter aues humani sermonis imitatrices nominat. Picæ minor quàm psittaco nobilitas, quia non ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Adamant uerba quæ loquuntur. Nec discunt tantum, sed diligunt; meditantēq; intra semet, cura atq; cogitatione intentionem non occultant. Constat emori uictas difficultate uerbi, ac nisi subinde eadem audiant, memoria falli: quarentes mirum in modum hilarari, si interim audierint id uerbum. Nec uulgaris ihs forma, quamuis nō spectanda, satis illis decoris in specie sermonis humani est. Verū addicere alias negat posse, quàm quæ ex genere earum sunt, quæ glande uescuntur, & inter eas facilius quibus quini sunt digiti in pedibus, ac ne eas quidē ipsas nisi primis duobus uitæ annis, Plinius. Pica loquax certa dominum te uoce saluto. Si me non uideas, esse negabis auem, Martialis. Augustus Cæsar picam, à qua salutat erat, emiuisit, Macrobius Sat. 2. 4. *ταύτη δὲ τὰ πικῶν ἀγγέλῳ καὶ ἀνοδρωμῆα δὲ τὸ φωνῶν, καὶ μιᾶσαι εἰς τὴν ἀνοδρωμῶν καὶ τὴν ἀνοδρωμῶν ἕκαστος, ἀσπέρ, ἰσθηκός καὶ κίχης*, Athenæus, quid si legas? *ταύτη δὲ τὴν πικῶν ἀγγέλῳ τὴν ζῶντι, ἀγγέλῳ, &c.* nam & Plinius sic habet: Latior picis est lingua: omnibusq; in suo cuiq; genere, quæ sermonem imitantur humanum; quanquā id penē in omnibus contingit. *τῶν πικῶν ὅσοι παραπλοῖαι ἔχει τὸν γλῶτταν, καὶ τὸν τὴν γλῶτταν δὲ τὴν ἀνοδρωμῶν δὲ τὴν ἀνοδρωμῶν δὲ τὴν ἀνοδρωμῶν, οἷον κίχης, καὶ ἰσθηκῶν, καὶ τὰ ὅμοια*, Suidas. Tonfor quidam (inquit Plutarchus in libro 4° Vtra animalium, &c. ex multis Græcis Romanisq; hominibus, ihsq; qui interfuere memorabilem hanc historiam se accepisse præfatus) officinam Romæ habens ex aduerso templi quod forum Græcum uocant, picam prodigiōse streperam & loquacem, humana uerba, ferarum sonos reddere, instrumentorum omnium garritus & strepitus effingere, idq; nullo cogente, sed sponte sua assuefacientem sese, ac nihil indictum inimitatumq; relinquere gesticentem, habebat. Accidit autem ut hæc diues quispiam ingenti tibicinum strepitu efferretur, hi quia nobilitati fama erant, & canere iussi fuerant, moram istuc fortē, ut sit, diutius hominum studijs se dando canendoq; traxerunt. pica postridie muta elinguisq; fuit, adeo, ut nec quam inter quotidianas necessitates uocem solita fuerat, mitteret. Præbuit his qui norant antea, silentium subitum admirationem ingentem, tum illis ipsis qui adire hæc loca consueuerant, muta ac perturbata omnia cernentibus, tristitiam inculsit. Venenum alij per eiusdem opificis homines datum, pleriq; tubarum uoce auditū obstupefactum, uocem extinctam suspicabantur. Sed neutrum fuit, apparabat. quippe omni ingenij studio intro reuocato, uocem sic quemadmodum organum aptabat instruebatq;. Subito enim redijt illuxitq; spectatoribus suis, non consueta illa ueteraq; imitamenta, sed tubarum cantum iisdem profus per diodis fonans, transitus omnes insuper, omnes numeros eodem planē pacto seruans.

¶ Cibus. Pica & aliæ quædam aues glandes reponentes obruunt terra, Theophrast. de causis plant. 2. 23. Glandes cum deficiunt colligit, & in reposito abditas reseruat, Aristot. De glandibus maturis cibum sibi sufficientem colligit, Author de nat. rerum. E sum alueis interdum uescitur. Sermonem humanum addicere picas alias negant posse, quàm quæ ex genere earum sunt, quæ glande uescantur, Plinius: tanquam non omnes picæ hoc fructu uescantur, priuatim quidem glandarias hodie Itali appellant genus alterū, de quo dicemus proximè. Pica fructibus (acrodryis) gaudet, sed mox fastidit quos gustarit, & alios quarit in diuersas subinde arbores transuolās, Varin.

Auis

De Pica. D.E.F.G. Lib. III. 669

Auis est gulosa (ἄφρονος ἀφροσύνη) & ad libidinem maximè procliuus, Idem. Vorax est, & varia curiose degustat, Idem. Audio picae etiam teneris gallinarum pullis insidiari. Viscum satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maximè palumbis & turdi, Plinius 16. 44. Theophrastus non turdos sed picas, id est citras ponit, atq; ita Theodorus interpretatur. forteq; deprauatum id in Theophrasto fuerit, ut pro cichla, quod turdum significat, citā librarius ascripterit, Hermolaus.

¶ Nidum in arboribus facit ex pilis & lana, Aristot. Nidum cum duobus foraminibus constructum, per quorum unum intrat, per alterum caudam emittit, Obscurus. Nidum extrinsecus spinosum facit & tegit, & duo foramina in oppositis lateribus in nido ad intrandum & exeundum constructum, & frequenter duos habet nidos, ut aspicientes decipiat, & dubitari faciat in utro sint oua, Albertus. Nidum inter loca spinosa constituit, eumq; terra interius, & spinis exterius in circuitu subitus ac desuper diligentissimè sapit ac munit, arctissimum enim tantum foramen per quod ingredietur in latere relinquit, & hoc eo loco, quo nidus inaccessibilior est, quem cum ab homine usum senserit, oua transfert aliò, commoditate digitorum iuuante, Author de nat. rerum. ¶ Pica parit noueros, Plinius, circiter nouem numero, Aristot. Auium nonnulla imperfectos & caecos pariunt pullos, uidelicet quæ cum parua corpore sint, multos progenerant, ut cornix, pica, passer, Idem. ¶ Pica pennas paulatim exiit, non uno tempore simul ut accipiter, Albertus. ¶ Pica uarijs, longa insignibus cauda, proprium caluescere omnibus annis cum feritur rapa, Plinius. Rapa quidem duas habet sationes, feritur enim & uere ante calendas Martias, & Augusto, ex Plinio, Columella & Palladio, Plinius de secunda satione, quæ mense fit Augusto, intelligere uideatur, Vuotton. Nostri quoque pica uulgaris caluescere quotannis solet, Turnerus. Picas epilepsia quoq; sentire ferunt, Aloisius Mundella.

D.

Picæ pulli educati & ad uolatum roborati, pascunt parentes suos in senectute, faciuntq; eos manere in nidis absq; ullo labore, Author de nat. rerum. ¶ Pica est auis calidissima, Author de nat. rerum, derisua, Albertus. Pica cum diligentius usum ab homine nidum sensere, oua transferunt aliò, Plinius: commoditate digitorum iuuante, Author de nat. rerum. Ferunt picam oua sub digitis pedum aliquando de nido ad nidum ducere, Albertus. De calliditate eius circa nidum, leges supra in C. Infiltrant ramis imitantes omnia picæ, Ouidius 5. Metam. Pica auis est sagax, imitans uocem hominis, Kiranides. Picasq; docuit nostra uerba conari, Persius. ¶ Apud nos pica aliquando comedit passerem iuuenem, Albertus. Apud nos pugnant cum aquila cornix, pica, monedula, & huiusmodi aues, quoniam aquila deuorat eas, Albertus, uide supra in Aquila D. Picas aluco & ulula uenantur, Aristot. ¶ Vidi aliquando picam aduolantē ad auem basis in quodam loco ligatam: & cum illa frustula carnis comedere uellet, pica sua cauda ea remouit: unde picantem esse aliarum auium derisiuam cognoui, Auicenna in nonum Aristot. hist. anim.

E.

Pica quomodo capiatur una ab altera, scriptū est nobis in Cornice. Reti quomodo capiantur, Crescentiensis docet 10. 20. & quomodo oliuæ fructu illectæ laqueo intricentur, in Graculo ex Opiano. Accipitres capiunt regazas, (id est picas) & glanderas siue gazas, Crescentiensis. Picarios accipitres Budaus nominat, qui picas captant. Speruerij generosi etiam picas captant. ¶ Picæ gallinarum pullis insidiantur. ¶ In hoc laudantur, quod horto uel loco in quo nidificant, prospiciunt, multo enim clamore fures produnt, & sæpe illos à proposito auertunt, Obscurus. ¶ Pica auis, quæ & pluuiæ auis ueteribus dicta est, amplius solito stridēs, certo imbrē indicat, Gratarolus.

F.

Picæ in cibum non ueniunt, sed pulli earum interdum nidis exempti, à pauperibus eduntur. Esus pullorum picæ assiduus, usum auget, Plinius. sed nisi excoiati prius fuerint, non facile concoquuntur, Author de nat. rerum & Albertus. Pica caro est calida, ualde abominabilis: & est in ea subtilitas, Rasis. Accipitribus picæ omnis caro utilissima est, Demetrius Constantinop.

G.

¶ Picam uiuam dissectam aliqui imponunt articulis laborantibus. Auis pica (picus, apud Kiranidem) assa elixæue comesta, cito sanitatem restituit ægrotis, & incantatione ligatos soluit & sanat, & prosperitatem tribuit, Gilbertus apud Arnoldum. Liquor stillatius è pullis picarum chymico uase collectus, usum infirmum & hebetem roborat & acuit, Io. Gœurotus. Ryffius (ex Brunsvicensi nimirum) liquorem ita exceptum è picis minutatim incisis, oculis rubentibus & obscuris prodesse scribit: & oculorum leucomata uel pterygia tollere; ignem sacrum (quem S. Antonij uocant) restringere, linteolis ex eo maceribus sæpe impositis. Esus pullorum picæ assiduus, usum auget, Plinius, recentiores quidam excoiari iubent, ut facilius concoquantur. Pica combusta in olla sigillata quocumq; modo data contra noctilupam, & cardiacam, & melancholiam de causa frigida, & cancerum in uirga uirili curat locum cum licio, Author Additionū ad Breuiarium Arnoldi. Pica cocta & esitata reparat spiritus uiuos, Item pica deplumetur & exeterata decoquatur in uino albo usq; ad uini consumptionem, & separationem carnis ab ossibus, & tunc simul cum iure teratur, ac soli per triduum exponatur, & cum opus est cum carpia uel linteo subtili oculis imponatur, oculis

lorum enim asperitatem, obscuritatem, ruborem & dolorem tollit, & spiritus temperat. Idem. Picam unam uel plures integram pones in olla noua uitrea, luto diligenter obducta clausa: & in furno torrebis, ut facile in puluerem uertatur, nec aduratur tamen, hic puluis oculis immittatur, aut fiat ex eo collyrium, aut fumatur per se, hæc enim peculiaris picæ uis est, ut quocumque modo sumpta uel adhibita uisui conferat, Gordonius in capite de imbecillitate uisus. Io. Gœurotus oculis caliginosis hunc pollinem cum aqua fœniculi instillari iubet. ¶ Picæ fel utile est immisum oculis ambulantium per niuem, Rasis. ¶ Oua eius sicca trita oculis immissa cōtra albuginem medent, Idem.

H.

a. Picumnus est auis Marti dicata, quam picum uel picam uocant, Nonius, sed authores qui extant omnes, quod sciam, picum duntaxat Marti sacrum faciunt, & à picæ diuersum. Pica dicitur quasi poetica, eò quod uerba in discrimine uocis ut homo exprimat, Lidorus. Sunt qui uocabulū Græcæ originis rentur, *παρά τὸ πικίλον*, id est à colorum uarietate. ¶ *κίσα* commune est, *κίσα* Atticum. *κίσα* ἐτυμολογῆται παρὰ τὸ κίσι, καὶ μετὰ σφοδρότητι τῶν ἀδιδάκτων πρὸς σιωπῆν, Varin. Apud Lacones *κίσα*, dicitur, Hefychius & Varinus. Idem *βάσιμα* picam significat; item *κραγῶν*, *σίση* aliqui noctuam, alij picam uel accipitrem interpretantur, Idem.

¶ Epitheta. Pica loquax, Martialis & Author Philomelæ. Improba, Martialis. Et apud Textorem, Garrula, salutatix, diferta.

¶ Olim multis hominibus nomina imponebantur auium, ut Charephonti Vespertilio, Syracusano Pica, Aristoph. in Auibus, Scholiastes Syracusanum istum in foro uersari solitum scribit, & ab Eupolide eum tanquam loquacem traduci. Argò nauim Lycophon uocat *λάλαθρον κίσα*, est enim pica auis loquax, & carinam Argòs loquutam aliquando ferunt. ¶ *κίσα*, *πρόγονο*, Hefych. & Varinus. ¶ Nostri picæ oculum uocant (*ein ägerstenaug*) uerrucæ genus, quod Latini clauum appellant, ni fallor, cuius generis gemursa etiam Festo dicta uideri potest, tuberculum est (inquit) sub minimo digito pedis, dictum quod gemere faciat eum qui gerit. ¶ Picarios accipitres à capiendis picis Budæus dixit. ¶ Citofin dicunt Græci, quum ab racemis dilapsi acini pereunt, Celsus. ¶ Gallis uerbum gazouiller est cornicari, ineptè garrire; nimirum à picæ aue, quam Itali gazam uocant.

¶ Citra, id est pica morbus prægnantium. Malacia prægnantium (inquit Cælius) Plinio (lib. 33.) est mollities quædam & defectio, quum languentes modo hoc, modo illud appetunt, adeò ut terram quoque uorare appetant nonnullæ, carbones etiam extinctos, aut cimoliam, inquit Paulus Medicinæ primo: quæ res nuncupatur *κίση* (κίση) id est pica. Nam & gethyllidas (gethyum uel porrum capitatum interpretantur) Latonæ sacras scribit Athenæus, quoniam prægnans id cibi expetiisset genus. Prouenit incommodum id ab conceptu mense potissimum tertio, nequeunte foetu interim delata in uulua omnia ratione alimenti absumere, insita imbecillitate, proindeque in stomacho multorum facta redundantia, ex qua etiam absurdorū sese promit appetentia. Indidem quoque nomē naçta affectio est, *κίση* τὸ πικίλον τὸ γὰρ τὸ κίση; id est ex auis uarietate. Vel, ut scribit Paulus Aegineta, quod malo id genus (pica auis) corripiatur frequentius, Hæc Cælius. Et rursus alibi, Galenus (inquit) in libro De dignoscendis locis affectis, affectionem illam scribit qua malos affectant cibos mulieres, *κίση* aut *κίσησι*, id est picam & picationem uocari, contingere uerò hæc secundo aut tertio à conceptu mense, quod appetentiæ organum (id uerò os uentriculi est) sit oblesum, infanti non suppetente uel ad alimenti consumptionem. *κίση*, id est pica, in prægnantibus dicitur, quoniam auis illius uarie modo solent uaria appetere, nam & crustas (ut cætera raceam) ex fluminibus in escam petunt nonnullæ, Grapaldus. *κίση*, id est picare, quidam denominant à picæ aue, ut Gaza suppluit: quod prouerbium demonstrat, quod de eo qui uaria cupit, dicitur, uidelicet (ueluti) pica prægnans, Niphus. Citra in prægnantibus circa secundum aut tertium mensem fit, à prauis humoribus uteri ad stomachum euectis, unde absurda quædam appetunt, testas, lapides, carbones, labruscas, Varinus. Sunt qui definiat languorem & molliem dissoluti & cuncta fastidietis stomachi in grauidis: quod picæ aues quoque uaria appetere soleant cum sunt prægnantes. *οἱ κίσησις* τὸ *ἐπὶ*, Aristoph. in Pace, id est, auis desiderat pacem, est enim pica (inquit Scholiastes, & ex eo Suidas) auis uorax, omniuora, & curiosè uaria degustans, unde & de mulieribus prægnantibus, ciborum absurdorum appetentia laborantibus, & de alijs hominibus auis aliquid desiderantibus, *κίση* uerbum usurpamus. *οὐτὸ κίση δὲ τῶν σακιδίων μετὰ χροῖνης πικίλων*, Aristoph. in Vespis, ubi Scholiastes, *κίση*, *ὑπὸ* *μα*, *γλίχμα*, *καὶ* *τῶν ἀρτίων πικίλων* (forte *ἀρτίως* *κίση*) *γυμνασίου*, καὶ *ὑπὸ* *μα* *τῶν*, nam pica auis fructus arborum (acrodrya) appetens, mox fastidit quos gustauerit, & diuersos subinde appetens, in alias atque alias arbores transfuolat. Polemon apud Athenæum scribit, Latonam in utero gerentem appetisse gethyllidem, *κίση* καὶ *γυμνασίου*. Hanc in mulieribus grauidis affectionē Arabicè uocari inuenio alghaham, uel (ut alij scribunt) alghama, uel algham. Acidam citri partem Dioscorides à mulieribus edi dicit *πρὸς τὴν κίση*, id est aduersus fastidia quæ ipsis prægnantibus superueniunt: quorum Aristoteles quoque meminit, libro de animalium hist. septimo, Manardus. Potus è uitium folijs expressus succus iuuat *κίση*, Dioscorid. id est absurda in cibo appetentes mulieres. Vbi Marcus Vergilius, *κίση* (inquit) & *κίση* uerbum, uehemētiores & impetus magis quam appetitus propositarum rerum in gerentibus uterum significant, quæ quotidianos cibos fastidientes, absurda & insueta

De Pica. H.a.b.d.f.h. Lib. III. 671

insueta homini comedisse tunc cupiunt: carbones, terram, cæmenta, & asperissimi acerbique saporis cibos. Deinde Hermolaum reprehendit, qui hoc in loco, à conceptu mulierum defectiones reddiderit: & Ruellium etiam, qui malaciam stomachi, sed Ruellius Plinium imitatus rectè excusat. Ex mox, Credimus picam quæ huic malo nomen fecerit, non glandariam esse, sed illam quæ à Plinio longa insignis cauda & uaria describitur. Plura de hoc affectu leges apud Aetium 16. 10. ubi admodum quosdam ab hederæ similitudine, quam Græci citon uocant, citra hoc morbi genus appellatum sensisse, nam sicut illa diuersis plantis quæcunq; occurrerint, uariè implicari solet, ita mulieres pica laborantes diuersissima edulia appetunt, præsertim oposita, quæ tum uoluptatem tum tristitiam gustantibus afferunt. Memini ego in muliere quadam hoc malum in grauiditate ortum, & partu etiam ultra annū durasse, nec scio quousq; pallida erat, phlegmatica, macra, menses ferè detinebantur. fluore albo infestabatur, infans breui interijt. Grammatici (Suidas, Varinus) uerbum *κισση* interpretantur etiam cum uoluptate concipere, à pica aue, quæ gulosa admodum sit, & ad libidinem procliuis, sed hoc sensu in sacris tantum literis hoc uerbum reperiri puto. *ἰδὲ γὰρ ἡ ἀνομιὰς συνωλεσθήτω, καὶ ἡ ἀμαρτία ἐκείνη με* (poterat etiam legi, *ἐκείνη με ἢ μήτηρ με*, Dauid. *κισσός*, id est hederæ, circumuolui solet proximis quibusq; arboribus, ædificijs, alijs. hinc factum uerbum *κισση* de muliere, pro eo quod est cum uoluptate concipere, Varinus. *ἐγκισσησασιν, ἀδελφῶν, τῶν θυμῶσιν. ἐγκισσησας, ἢ ὄχλου*, Suidas.

¶ *κισσα*, auis & piscis, Hefychius. ¶ Itali quidam auem, cui nos lanij nomen finximus, gazam marinam, id est picam marinam uocant, quod coloris uarietate & caudæ longitudine ferè picam referat: alij gazam sperueriam, quod prædandi natura accipitrem minorem imitetur: alij regestolam, quod nomen fortè diminutiuum à regazza est, sed detortum, alij passera gazera, hoc est passerem picarium. Sabaudi matagasse: est autem agasse eisdem pica, alij pie griayche, quasi picam Græcam. Galli quidam pie ancrouelle, quod unguibus suis passim adhæreat arborum truncis. In Palestina uidi aues similes illis quas picas Græcas (pies grieches) nominamus, quæ deuorant mures sicut tinunculi, Bellonius. Pica marina alia est Gallicè uulgò dicta, similiter (ut arbitror à coloris distinctione,) rostro quatuor digitos longo ut gallinago, unde gallinaginem (beccaffam) marinam aliqui nominant, Bellonius, uide in Hæmatopode. Eadem an diuersa sit pica marina Anglorum (a sepy) auis milui quantitate, ut audio, nõdum comperi. Nostri genus pici picarium cognominant (*ägerstenschpecht*) albo nigroq; colore ut pica ferè distinctum.

¶ Minutius Pica nominatur Varroni de rerust. 3. 2. ¶ Dicunt Macedones Carantum Macedoniae regem pugna superasse Cisseum, qui in uicina regione principatum obtinebat, Pausanias in Bœoticis. Cum Alcimedontis herois filia Phillò, Herculem Phigalij aiunt concubuisse. Ut uerò peperisse eam sensit Alcimedon, in montem exposuit, ut unà cum puero interiret, quem Aechmagoram appellant Arcades. Puerum itaq; expositiuium pica auis & plorantem audiuit, & ploratum est imitata. Cæterum Hercules, cum fortè illac transfret, audita pica, uocem non uolucris, sed infantis ploratum esse ratus, recta ad uocem deflexit. Re itaq; cognita, ipsam uinculis soluit, & puerum seruauit. Ex eo fons uicinus Cissa, id est Pica dicitur, Pausanias in Arcadicis. ¶ Cissa est fluiuis Ponti Cappadocij, auctore Ptolemæo.

¶ b. Aues quæ ut plurimum mergi uocantur, uariæ sunt ut pica, Albertus. ¶ d. Inde salutatus picæ respondet arator, Martialis. Corui & picæ homines (tioce) imitantur, & eorum quæ audierint meminere, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. ¶ Iacobi Mycilli epigramma de mirabili historia quadam duorum falconum & picæ, recitauit in Falcone d.

¶ f. Coryis Thracum regis conuiuuium describens Athenæus, inter cæteras appositas aues, picas quoq; nominat.

¶ g. Picæ cor gestatum cum radice cissi, id est hederæ, contractas mulieres sanat: similiter & dyfuriam curat, Kiranides.

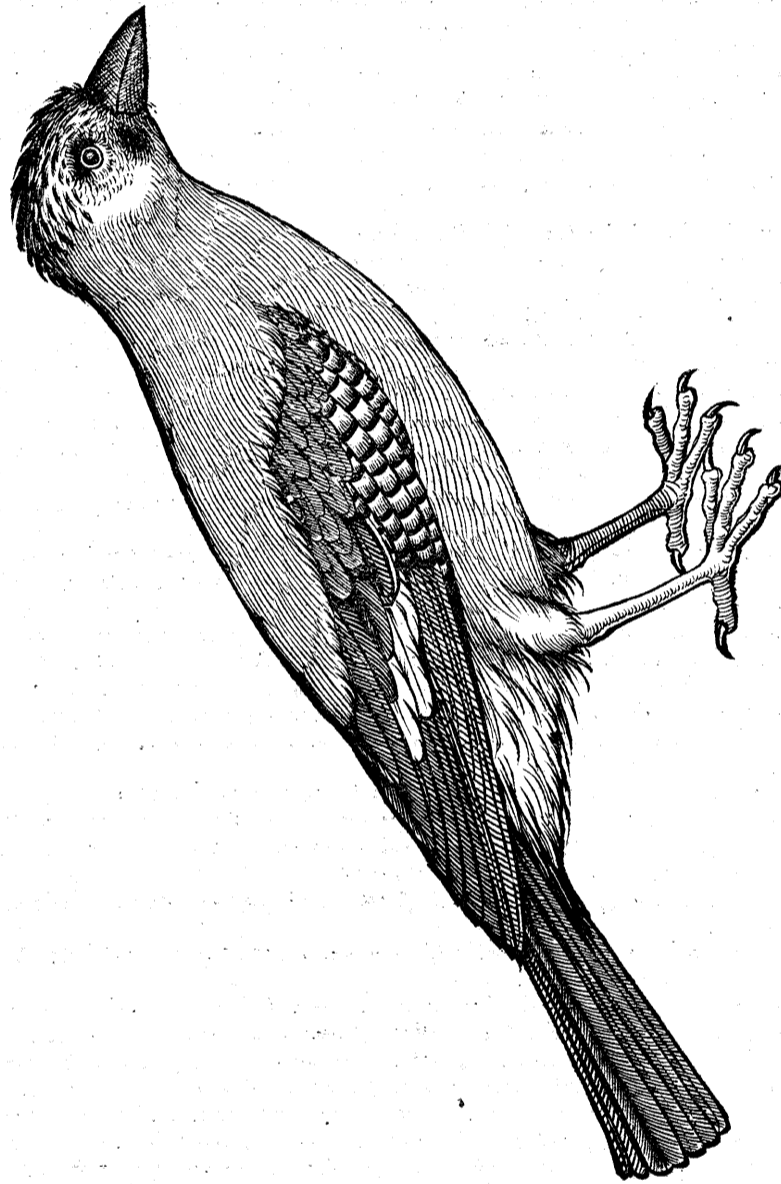
¶ h. Picæ epitaphium, auctore Archia, legitur Anthologi Græci libro 3. sectione 24.

Audio picam etiam cancris uesci: & contigisse aliquando ut cancer à pica in arborem sublatus, collo eius suis forcibus cōpresso eam interemerit. Pieri filia nouem cum Musis ausa cantu decertare, in id genus auis mutata sunt, unde Statius: Et Aonio uersa certamine picæ. Ouidius lib. 5. Metam. hanc fabulam prosequitur: Pierus has genuit Pellæis diues in oris, Pæonis Anippe: inde Anipides, per systolen, cognominantur ab Ouidio in eodē libro) mater fuit, &c. Et circa finem lib. 5. Plangere dumq; uolunt per brachia mota leuata, Aere pendebant nemorum cōiucia picæ. Nunc quoq; in altibus facundia prisca remansit, Raucaq; garrulitas, studiūq; immane loquendi. ¶ Improba Cecropias ostendit pica querelas, Martialis. ¶ Baccho loquacitatis ratione picam esse sacram prodidit, Cælius. Picam aem nugacem huic deo cōsecrarunt, ut Phurnutus prodit, Gyrald.

¶ PROVERBIA. Pica cum lusciniâ certat; uide in Cygno h. c. ubi de Cygnea cantione scriptum est. *οὐ θεμιτὸν λαθῶν ποτὶ τὴν δὴν κισσὸς ἐστὶν δεινὸν, οὐδ' ἐποπτεῖς ἀκύνουσι*, Theocritus Idyl. 5. ¶ *κισση* uerbi usus prouerbialis esse uidetur, de ijs qui magna auiditate quædam ita desiderant, ut nisi poterint de aliquo animi corporisue deteriore statu periclitentur. uide supra in h. a. Sic nostri desiderium huiusmodi significantes, abortiendi periculo aliquid appeti dicunt, etiam de uiris, (*Sas et nit umb das find Komme*,) metaphora à grauidis sumpta mulieribus. ¶ Germanis (inferioris

bus)usitatum est illud, *Sie egster kan er hüppen nicht lathen*, Pica suos saltus (saltationes per intervalla) relinquere non potest: de ijs qui nunquam mutaturi sunt ingenium, quicquid enim nativum, id haud facile mutatur, ut Aethiops non dealbecit, Tappius. ¶ Nihil temere vulgo dicitari, & aliqua saltem ex parte verba aut sermones rebus convenire ijsdem innuentes, nullam esse picam dicunt, quæ non aliqua macula aut varietate sit insignis: *Es ist kein azel/ sy hab dann etwas bundtes.*

DE PICA GLANDARIA, VEL GARRVLO AVE:

P I C A S negant sermonem humanum addiscere alias posse, quam quæ ex genere earum sunt quæ glande uescantur, & inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus: ac ne eas quidem ipsas, nisi primis duobus uitæ annis, latior ijs est lingua, Plinius. Mihi quidem Plinius picas simpliciter uocare uidetur illas quæ glandibus uescuntur, quas Itali glandarias hodie uocant, de quibus in præsentia scribimus: uarias uerò, & longa insignes cauda cognominare, de quibus supra scriptum est nobis: has suo tempore raras circa urbem, illas uulgares. Omnia sanè quæ de picis ueteres scripserunt, glandarijs nõ minus quam uarijs attribui possunt, ni fallor: quædam

De Picagland. B. C. Lib. III. 673

quædam etiã magis, ut uariarum uocũ & sermonis humani imitatio. Plura lege supra in Pica. A.
 ¶ Italicè gaza uocatur, et si id nomen potius utriq; picæ commune esse iudico, & à glandibus alibi
 ghiandaia, uel ghiandara, Crescentiensi glandera uel glandara, alibi gaza uerla, ad differentiam al-
 terius, alibi berta, ¶ Gallicè gay, Sabaudicè gaion, ¶ Germanicè apud nos Håber, alibi Hå
 uel uel Håzler: quod nomen accedit ad alterius picæ nomen Anzel, ut id quoq; ad Italicũ gazza,
 alibi Baumbågel, circa Friburgum Heluetiorum, Herrenuogel, alibi Hår per syncopen, pro
 Håber. In Sueuia ein Jåc. Alibi deniq; Wargraffitem Warcolfus/ Holzschreier, ut Ebe-
 rus & Peucerus interpretatur, Brabantis Girau uel Richau, ¶ Anglis a ray, ¶ Illyricè soyka,
 ¶ Græcis hodie uulgo *xapaxifa* dicitur, ut audio, pica uarijs distincta coloribus, caudam assidue
 quatens. ¶ Bellonius auem Gallicè dictam vn gay, graculum interpretatur, cuius ego opinioni
 non assentior.

¶ Garrulus auis est à garrulitate dicta, quam Germani Hæber uocant, Albertus. Hanc non-
 nulli falsò opinantur eandẽ esse cum graculo, sed graculus alia auis est unius coloris: garrulus uerò
 colore distinguitur ex diuersis plumis, dicitur à garriendo, Author de nat. rerum.

B.

Garrulus tanta plumarum uarietate distinguitur, ut nullus ei cæterarum auium color deesse di-
 catur, in alis quidẽ uersus inferiorem partẽ colore nitet pulcherrimo cœruleo, Albertus & Author
 de nat. rerum. Garruli dorsum ad cœruleum colorem tendit: alæ cœruleo & plurimis alijs uenu-
 tisimè coloratæ sunt, uenter purpurascit, & uelut *uauilis*, (hyacinthi colorem repræsentat,) Ebe-
 rus & Peucerus. ¶ Ego aliquando manibus tractans hanc auem, descriptionem reliqui huius-
 modi: Magnitudine est columbæ, (palumbæ, Perottus,) colores per totum corpus uarios habet, ro-
 strum breue, nigrum, robustum, pedes sine colore certo, ex albo ferè, fusco ruffoq; æquali mensura
 mixtis, digiti pedum multis articulis flectuntur, cristam in capite ex plumis erigit, antè partim
 albidam, partim nigrã: retrorsum uersus mixtus est ex rufo cæsiq; color, similiter per totã partem
 pronam, nisi quòd in dorso minus ruffi, plus cinerei admiscetur, Pennæ ab orthopygio ad caudam
 candidæ extenduntur, Cauda pennis constat nigris, tam longa ab orthopygio retrorsum, quanta ab
 orthopygio ad caput longitudo est, Alarum pennæ oblongæ & ualidæ sunt, partim prorsus nigræ,
 partim candidæ, partim ex nigro albicante, & cœruleo coloribus ordine distinctis uariantes, Supi-
 na pars eiusdem ferè coloris est cum prona, sed remissioris: & quo propius caudam fuerit, eò magis
 ad album uergit, A rostro plumæ aliquot atræ retrorsum subtus oculos tendunt.

C.

Garrulus dicitur à garriendo, non enim eum quisquam transire potest, cõtra quem non garrat,
 Cæterarum quidẽ auium uoces uel modulos non ad delectamenta lætitiæ, sed tantum ad garrien-
 dum dicitur imitari, Captus in iuuentute clauditur, ut articulata uerba loqui uideatur: quæ etiã ubi
 didicerit, magis garrere gestit, & quandoq; dum garrulitati intendens sibi non prospicit, à nido ino-
 pinatè rapitur, Author de nat. rerum. Omnes inelamat, & omnium uoces imitatur, (utpote auis
 derisiva, & ueluti illudens aliarum auium uocibus, ut nostri aucupes aiunt,) propter quod etiã à
 quibusdam marcolfus uocatur, In caueis autem derenta etiã articulatas uoces hominum nonnun-
 quam imitatur, Albertus. Vide etiã supra in A. ab initio, & in Pica, (nam quæ de picæ uoce tum
 aliàs, tum circa sermonis humani imitationẽ ueteres tradiderunt, glandariæ aut æquæ aut etiã ma-
 gis conuenire uidentur, ¶ Garrulus fructibus arborum ut glandibus uestitur, Eberus & Peu-
 cerus, carnes & glandes amat, Tragus. Audio etiã passeris & alias auiculas ab eo denorari,
 ¶ Frequenter insanire (præ iracundia adeò furere) dicitur, ita ut plerunq; inter furcatos arborum
 ramos se suspendens perimat, Albertus & author de nat. rerum. Sunt qui epilepsia eum corri-
 pi afferant.

D. E.

Noctuæ infestus est, & ad eius clamorem statim aduolat, & adoritur præ cæteris ferè auibus,
 ¶ Accipitres capiunt aregazaras, & glanderas siue gazas, Crescentiensi. Idem libro 10. cap. 20.
 de his auibus scribit quomodo retii capiantur.

F.

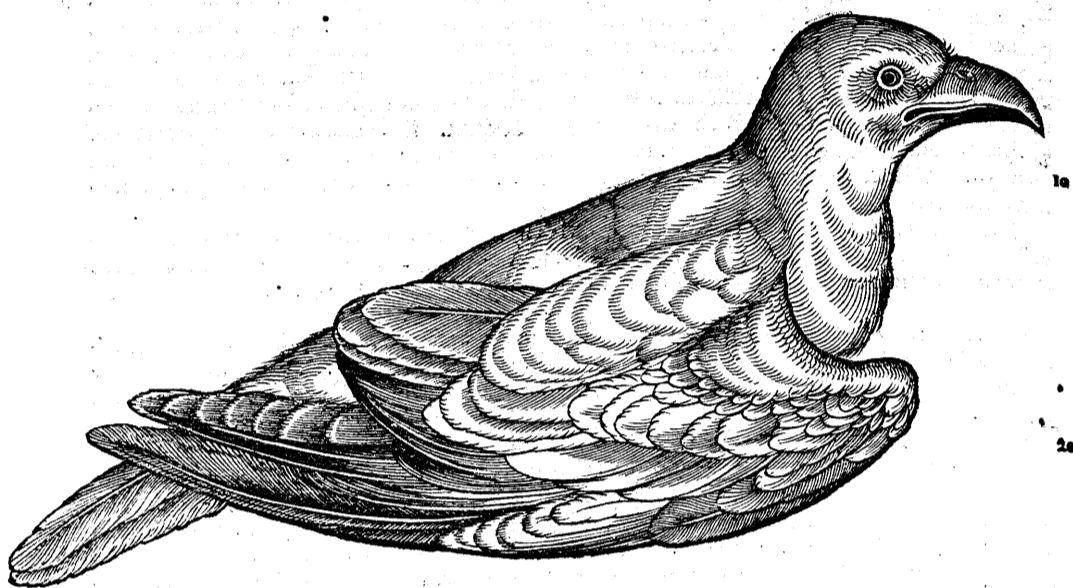
Garruli à pauperibus tantum eduntur.

H.

h. In historijs quibusdam Germanicis legitur anno à nato Domino 1482. picarum & garrulo-
 rum examina copiosa apparuisse uolantia in aere, & per spatium miliarium aliquot inter se uehe-
 menter depugnasse, secuti cuiusdam prælij prælagium.

¶ GARRVLORVVM tria genera esse nostri aucupes narrant: ex quibus unum *Tusszhåber*,
 id est garrulos nucum (iuglandium) appellitant, sturni ferè instar maculosum, &c. Hos nos supra Ca-
 ryocatacten nominauimus, & graculis potius quàm garrulis siue picis adnumerandum ostens-
 dimus.

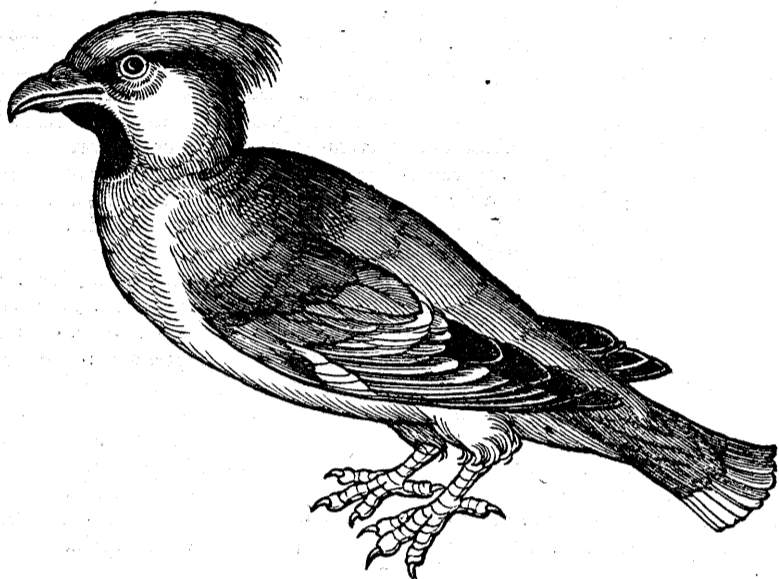
LI

AVIS hæc cuius figuram ponimus, circa Argentoratum Koller uocatur per onomatopœciam, ut audio, in aere perquam altè uolat; multis & uarijs ornata coloribus, ut pictura repræsentat. alis præcipuè uaria, in summo cœruleis, circa medium ad uiridem colorem uergentibus, pennis maioribus posteriori parte nigris; est & quod albicet in iisdem, sed modicè & punctis tantum. dorsum & cauda ruffi ferè coloris sunt, rostrū nigricat, &c. Hanc auem memini me uidere aliquando Bononiæ in Italia, gazæ nomine quod cōmune est generi picarum. Erat illa, ut tunc annotaui, coloribus distincta pulcherrimis, alis in summo splendētibz colore cœruleo ad puniceum inclinante; circa medium subuiridibus, parte postrema nigricante ab uno latere, ab altero ad puniceum è nigro tendente colore. erat & albi nonnihil in medio cum modico partim uiridi partim cœruleo colore mixtum. In dorso & posteriore alarū parte ruffus è fusco, in principio dorsi color idem qui in summis alis, hoc est cœruleus ad puniceum inclinans. Reliquæ partes omnes subuirides.

DE GARRVLO BOHEMICO.

ARRVLVM Bohemicum appello auem hanc, cuius picturā ab Argentoratenſi pictore accepi, qui nomen eius ignorabat, sed ab alijs postea didici hæc specie auem circa Norimbergam uocari *Behemle*, id est Bohemicam, (quanquam & turdi genus minus aliqui similiter nominant.) Corporis quidem forma & colores ferè ad garrulū communem nostrum accedere mihi uidentur. Alij alio Germanico nomine *Zinzerelle* uocitant, haud scio an à uocis imitatione. Rari sunt pleriq; in locis, & cum apparent pestilens aeris mutatio expectatur. Plumæus in capite apex retrò spectat, ruffi coloris, cum pennis aliquot cinereis. Collū anterius nigrum est, ut etiam postterius. latera colli ruffa. In pectore & uentre roseus ferè color est, dilutus, fuscis quibusdam & cinereis intermixtis pennis. Alæ superius è ruffo nigricant, tum color cinereus sequitur, tertio candidus, quarto maculæ quinæ egregiè rubentes, quas natura corneas esse quidam mihi retulit, longiores alarum pennæ nigræ sunt, maculis aliquot è uiridi subflauis distinctæ. Cauda nigra est, extremitas uerò in ruffo flauescit. Rostrum nigricat, crurum color fuscus ad cœruleum accedit. Hæc fortè aues fuerint quæ in Hercynia sylua noctu ignium modo collucēt, si uerè ueteres quidam prodiderunt. Hæc dum scriberem, Germanus quidam mihi asseruit, se in patriæ suæ Vorlandiæ Bohemis uicinæ syluis, auem quandam uidisse turdi minoris magnitudine, colore partim cœruleo, partim aureo siue croceo, quam noctibus lucere fama esset: se tamen neque lucentem uidisse, neque nomen nosse aiebat. Addebat aliam auem, non maiorem carduele, alaudæ ferè colore, & canoram, circa Norimbergam uulgò *Behemle* uel *Beemerle* nominari: & earum aduentum pestilentiam ferè subsequi. ¶ Garruli Bohemici anno Salutis M. D. LII. inter Moguntiam & Bingenam iuxta Rhenum maximis examinibus apparuerunt in tanta copia, ut subito qua transuolabant, ex umbra earum ueluti nox appareret: & in plurimis circa Moguntiam locis capti, in cibum uenerunt.

nerunt. Hoc ueluti prodigium annotatum, & excusa auis icone (absq; nomine tanquam ignota) a typographis publicatum est. Magnitudo eis ferè quæ merulæ attribuitur.

DE PICIS MARTIIS ET PICORVM GE-
nere in uniuersum.

A.

DRYOCOLAPTEM (*Δρυκολάπτης*) ex Aristotele picum Martium conuertit Theodorus Gaza. genera eius plura sunt, ut dicemus: & in uictu quidem conueniunt omnia, à quo & nomen apud Græcos habent, rostro enim arbores ferunt (*τὰς ἐρῆς κολλέσσουσιν*) dum uermiculos & formicas quaritant, pleraq; etiam specie corporis, rostrum omnibus rectum ualidum: unguis plerisq; bini ante, & totidem retrò. Dicuntur autem uel picì simpliciter, uel picì Martij, tum quia sacri sunt Marti, tum fortè ut à pica diuersa aue discernantur, & à gryphe, quæm ueteres Latini picum nominabant. ¶ Dryocolaptæ tria genera sunt, unum minus quàm merula, cui rubidæ aliquid plumæ inest, alterum maius quàm merula, tertium non multo minus quàm gallina, Aristot. Obserua ubi Aristot. duo tantum picorum genera facit, (ut ubi pipram maiorem & minorem describit, & utraq; dryocolapten appellari ait, ibidem eum galgulum (*καλιόν*) describere: & ubi tria facit eundem omittit, Turnerus. *Δρυόπαι* nominantur Aristoteli in opere de partibus animalium, huius generis aues: Gaza roborifeci generis aues transtulit. ¶ Hebraicum nomen anapha aliqui picum interpretantur: Vide in Ardea A. Auicennæ interpres in hist. animalium pro pico alicubi habet belschiat. Inuenitur genus unum dura siue picì, quod uocatur koduron Græcè: quod quidam uocant kafsraeos cyboletus: sub quo etiam comprehenditur aliud genus quod uocatur ruboz, quod maxime perforat ligna, Albertus in Aristotelis hist. anim. 9. 9. *καλοτύπος, δρυοκόλλης*, Hesyeh. & Varinus: quod calon, id est lignum & arbores rostro tundat ac feriat. Scribitur & dryocolaps apud Hesyehium, cuius hæc sunt uerba, *ἵππα, ὁ δρυοκόλλης ἐνικῆς, καὶ ἵππε*. Aristoteles lib. 9. cap. 21. cyanū auem inquit crura habere breuia *τῆ ἵππῳ παρόμοια*: Gaza hippon piponem uertit. Lutea & pipra (*πίππε*) disident, oua enim inuicem exedunt, Aristot. hist. anim. 9. 1. Gaza piponem uertit, ut alibi quoq; ubi Aristot. pipram maiorem minoremq; facit: quorum uterq; dryocolaptes uocetur. Pipra (*ἵππε*) inimica ardeolæ est, oua enim & pulli ardeolæ uiolantur à pipone, Aristot. *πίππε, ὄρνιθον πολυμύρον, ὡς πινός, ὄρωδιός*, (lego *ὄρωδιός*), Hesyeh. Alia est ibos auis Alberto & Authori de nat. rerum, anthus scilicet Aristotelis uocem equi imitans: unde illi etiam hippon, id est equum dicere uoluisse uidentur, ut pluribus in Antho scripsi. Est & *πίππε* auis quædam marina, pulchra & decora, ut Lycophronis interpres & Varinus accipiunt. Lycophron quidem Hesionem sic appellat, quod pulchra esset uirgo & in littore maris belluæ exposita, est sanè anthus quoq; Aristoteli auis pulchri coloris, & circa aquas & paludes degens.

¶ Pico Græcis hodie *καρκακίς* uocatur. ¶ Italis pico, picchio. ¶ Hispanis bequebó, ni fallor. ¶ Gallis un pic, uel pimar (aliàs picum mart) uel besche bos, à pungendis arboribus. ¶ Germanis Specht. In Carinthia Baubecker. Flādris Spicht. ¶ Anglis aspecht, uel a Voodpecker, uel raynbyrde. ¶ Polonis dzieziol. ¶ Turcis sagarieck. ¶ Sunt qui iungē cum pico confundant.

L1 2

Picus Martius in Tarentino agro negatur esse, Plin. ¶ Pici Martij partur sunt aues, Idem, ¶ Cirros (Antias, Perottus) in capite gerit, Idem. ¶ Roborifici generis auibus robustum & praedurum rostrum est, Aristot. Pico rostrum est ualidissimum, Kiranides, aptum ad perforandas arbores, Albertus. Aelianus tribuit ei *ἰσχυρὸν ἐπίκυρον* lib. 1. cap. 44. Gillius uertit incuruatum & aduncum, nos picis omnibus rostrum rectum esse obseruauimus. Duro fera robora rostro Figit, & iratus longis dat uulnera ramis. Purpuream chlamydis (Pici, qui in sui nominis auem mutatus est) pennae traxere colorem: Fibula quod fuerat, uestemq; momorderat aurum, Pluma fit: & filuo ceruix praecingitur auro, Ouidius 14. Metam. ¶ Picus linguam maiusculam & latiusculam habet, (*πικρῶν καὶ μεγαλήτων*) Aristot. uetus quidem interpretis uertit, longam & latam, ut Vuottronus annotat. Nos longam & acutam linguam in genere picorum animaduertimus, & per occiput uerticem uersus extensam, ita ut cum exierit in longum inde reuoluta extendatur, sicut etiam in torquilla. Vide infra in Picis uarijs circa finem. Aues quaedam compositam linguam habent, posterius e carne, ante ex cornu acutissimo, sicut picus niger, qui infigit linguam in lignum, & pungendo extrahit uermes, Albertus. ¶ Cyanus auis crura habet breuia *ἢ ἰππῶν παρόμοια*, (similiter ut pipo, Gaza,) Aristot. ¶ Picus Martius unguis habet uncus, Plinius, commodiores quam monedula, ad tutiorem arborum reptationem, his enim affixis ascendit, Aristot. ¶ Pauca genera auium duos tantum digitos habent anterius in pede, & duos posterius, ut & apud nos bubo tantum & genera picorum, Albertus. (picus tamen cinereus, *εἰν Ἐβλῆν*, & oriolus qui nidum ab arbore suspendit, digitos anteriores ternos habet, pro calce unum.) Haec enim dispositio digitorum apta est scansioni arborum: & habent digitos ualde cōiunctos, ut firmitus apprehendant arborem quam scandunt, Idem.

Picus auis aliquando perfecte loquitur: Albertus, citans illud Martialis, Parua loquax uolucris, &c. quod tamen ad picam pertinet, non ad picum. Minor in genere picorum est altioris uocis quam maior: & sunt isti pici cinerei coloris, Albertus, sed Aristoteles, Dryocolaptes (inquit) maior & minor similes inter se sunt, uocemq; similem edunt, sed maiorem qui maior est. Pulli picorum in syluis clamantes longe audiuntur, & immaturi adhuc existimantur quandiu clamant. ¶ Picus rostro quercus (*ἄρως*, id est quasuis arbores) tundit, unde à Graecis dryocolaptes appellatur, Aelian. Paficitur formicis & colsis, (uermibus, *οὐρίαισι*.) cum collos uenatur, tam uehementer excuare ut sternat arbores dicitur. Iam uero mitescens quidam amygdalum, quod rimae infecerat ligni, ut fixum constanter ictum reciperet, tertio ictu pertudit, & nucleum edit, Aristoteles. Picus omnis capit formicas & uermes, qui sunt in lignis & corticibus arborum: & in capiēdo perforat arbores forriter: ita quod exiccat ramos earum: & Auicenna quidem dicit picum nigrum aliquando uno ictu exiccare ramum arboris, Albertus. Picus rostro tam duro est, ut amygdalum in foramine arboris positum perforet, & comedat nucleum. Et hoc saepius experti sumus, ponendo amygdalum in foramine quod picus fecerat, rediens enim perforauit illud nobis uidentibus, & fracto osse comedit nucleum, non quod illum in cibum appetat: sed foramine quod fecerat obstructo, praecauditate quarendi uermes, deuorat nucleum amygdali & uermes sub eo quarit, Idem. Vermes lingua sua ferè cornea & acuta transfixos extrahit, Symp. Campegius. Picus uermium & culicum causa quercus tundit, ut exeant, recipit enim egressos lingua sua, Aristoteles: è quo Gaza *οὐρίαι* culices uertit. Vide supra in Cnipologo aue. Omne genus picorum uicitat uermibus qui in cortice lignorum nascuntur, Albert. Percussi corticis sono pabulum subesse intelligunt, Plinius: è sono nimirum coniectura de soliditate facta, ferè enim partibus non solidis uermes insunt. ¶ Martius picus humi nunquam consistere patitur, Aristot. In saxis non consistet ne aciem unguium reuertat, Albert. Scandit per arborem omnibus modis: nam uel resupinus more stellionum (*καθὰ πρὸς οἱ ἰσοκαλαβῶται*) ingreditur, Aristot. ut Gaza & Hermolaus interpretantur. Plinius ascalabotas hic feles reddidit: Pici (inquit) arborum cauatores scandunt in subrectum felium modo, illi uerò & supini. Vide in Stellione A. Picum in arboribus ingredi aiunt ascalabotarū instar, etiam supinum, & in uentrem, (*καὶ ὑπὸν καὶ ἀπὸ τῆν γαστήρα*) Aristot. in Mirabilibus: nimirum non modo sursum per arborem reptando, sed etiam deorsum, & sub ipsis ramis pedibus & uentre sursum, tergo deorsum uersus terram cōuerso: id quod ὑπὸν dicere uidetur, & per epexegetin etiam in uentrem. Niphus uerò aliter pici ingressum accipiens, Resupinus (inquit) ascendit arborem, id est humeris iuxta positus ad arborem, & pedibus (similiter) uersis ad arborem: rostro uero & pectore conuersis ad contrarium arboris. Ungues etiam habet commodiores quam monedula, ad tutiorem arborum reptationem, his enim affixis ascendit, Aristot. ¶ Nidulatur picus in arboribus cum alijs tum oleis, Aristot. Pici genus nigrum apud nos, ceteris maius, paulò infra gallinā, semper nidificat super arbores, & precipue oliuas in regionibus ubi illae proueniunt: apud nos uerò omnia picorum genera in arborum cauis nidificant, Albertus. Pullos in cauis (arborum) educant auium soli, Plinius & Kiranides, (Aristoteli etiam upupa stipites arborum subites in cauis parit.) In arbore locum excuuant, in quem tanquam nidū pullos imponunt: ad nidi instructionem non ferulis inter se cōnexis egent, neq; aedificatiunculis, Aelianus. Alcyonis nidus non facile ferro secatur propter artificiosam materiae constructionem: ut neq; pici nidus, qui constructur è lignis inter se cōseruis & innexis: quin potius

De Pico. D. E. G. H. a. Lib. III. 677

potius nidi huiusmodi & ligna e quibus constant manibus separantur: ut & nux pinea e lignis inuicem ualide confertis constat, quæ facilius manu auferuntur quam ferro scindantur, Albert. Picum audio pullos septem uel octo educare. Hyeme in cauis arboribus later, Ge. Agricola.

D.
Picum etiam mifcere apud Aristotelem legimus. ¶ Adactio cauernis eorum a pastore cuneo, admota quadam herba ab his, elabi creditur uulgò. Trebius auctor est clauum cuneumue adactum quanta libeat uel arbori, in qua nidum habeat, statim exilire cum crepitu arboris, cum infederit clauo aut cuneo, Plinius. Si quis lapide (aut ligno) immisso ei foramen nidi obstruxerit, ille ex his coniectura affecutus infidias sibi oppositas esse, herbam lapidi contrariam affert, eamq; contra lapidē ponit, lapis uelut offensus, & non facile ferens uim herbae, exilit, atq; rursus foramen pico aperitur, Aelianus & Oppianus. Hanc herbam qui nōrit, nullo negotio ianuarum etiam seras resoluet, Oppianus & Kiranides. ¶ Lutea & pipo (pipra) disident, oua enim inuicem exedunt, Aristoteles. Et rursus, Pipo (πιπρω) inimica ardeolæ est, oua enim & pulli ardeolæ uiolantur a pipone, ubi Albertus habet, Auis hyckypno pugnat cum aue arodycam, (erodio.) Πιπρω, ὄρνιθι πολυμυθῶ, ὡς πικρῶ, ἰσχυρῶς (lego ἰσχυρῶς,) Helychius.

E.
Pici sono suo (de quo nostri uerbum *rollen* usurpant) prognosticon pluuiæ faciunt.

G.
Ad eminentias intrinsecas & extrinsecas aui, Picum Martium torrefactum cum sale applicato, Aetius.

H.
a. Picum Martium ideo appellatum constat, quia Marti sacer est, Perottus. Quærendum an picus a rostro dici potuerit, Tolosani enim olim rostrum uocabant beccum, unde beccassa, id est galinagini apud Gallos nomen. Picum Plinius non solet simpliciter nominare: sed uel arborarium, uel arborem cauantem cognominare. Aliqui picum aiunt dictum a Pico rege quem in hanc auem fabulantur cōuersum: de quo plura scribemus infra. Picumnus est auis Marti dicata, quam picum uel picam uocant: & deus qui sacris Romanis adhibetur, Higinius, Picumnus est parua ueste picus Martis, Fabius Pictor rerum gestarum libro primo, Et simul uidebant picum Martium, Nonius. Δρυοκαλαπτης auis quæ rostro *δρυς*, id est quercus & quasuis arbores *καλαπτης*, id est ferit: quæ & drycolaptes a Comico tribus syllabis dicitur, Eustathius. Δρυς apud ueteres non modo quercum, sed arborem quamuis significabat, Scholiast, Aristophanis. (unde *δρυτῆμῶν*, &c.) apud quem & *δρυοκαλαπτης* scribitur, per *γ*, in secunda, perperam ut iudico. Colaphus dicitur *ἐκ τοῦ καλαπτιοῦ τοῦ μὲν τῶν πικρῶν*, id est a quatiendo illud quod percutitur, unde *δρυοκαλαπτης*, id est picus Martius, quia rostro arbores quatit, Meletius de natura hominis. Pelecæn non modo plateam auem lato rostro insignem, sed etiam picum significat Varino, uide in Pelecæno h. a. *Πηλεκῆς, πελεκῆς*, Helychius. Germanicum sanè nomen *specht*, ad Græcum *spekctos* accedit.

¶ Epitheta pici apud Textorem, Martius, Mauortius, Rostricauus, nam laeuis non epitheton est, sed differentia in uolatu auspicius obseruata.

¶ Dixit Democritus, credidit Theophrastus esse herbam, cuius contactu illata ab alite, quam *40* retulimus, (a pico) exiliret cuneus a pastoribus arbori adactus. Quæ etiam si fide carent, admirationem tamen implent: coguntq; confiteri multum esse, quod uero superfit, Plinius. Hanc herbam qui nōrit nullo negotio ianuarum etiam seras resoluet, Oppianus. Omne genus pici foramen nidi obstruatum herba quadam aperit: quam adhuc sibi cognitam nullus, quod sciam, professus est, Albert. Plura leges supra in D. Ferunt aliqui picum excutere quicquid nido eius infixum fuerit, admota herba quam putant Lunariam maiorem dici, folijs simplicibus, cœruleis: crescentem & decrecentem cum Luna, sunt qui addant, radices eius & flores quoq; coloris flauis esse. Sed hæc & nobis incomperta sunt, & nullo certo authore nituntur, Plinius Aethiopidem herbam uocat, cuius tactu, ut quidam (magi) scripserunt, clausa omnia aperiantur. Aelianus upupam quoq; cauum parietis in quo uersatur luto obstruatum herba quadam admota aperire auctor est. Nos plura de lunarijs diuersis *50* aliquando in Stirpium historia docebimus.

¶ Picos ueteres esse uoluerunt quos Græci *γυμνῆς* appellant, Plautus Aulularia, Picos diuitijs qui aureos montes colunt Ego solus supero, Nonius.

¶ Picus Canentis nymphae filia Iani maritus, cum Circe ipsum amantem audire nollet, in sui nominis auem ab ea conuersus est, ut describit Ouidius lib. 14. Metam. Picum (auem) quidam dicunt putant a Pico rege Aboriginum, quo dissolutus sit, Festus. Huic aui nomen dedit Picus, quem Saturni filium fuisse finxerunt, Ouidius, Picus in Aufonijs proles Saturnia terris. Vergilius, Fauno Picus pater, isq; parentem Te Saturne refert, Fertur Pomona deperisse pomorum deam: propter quod a Circe, quæ amore eius ardebat, in picum auem esse cōuersum, cuius figmenti ratio est, quia Picus rex Latinorum, Fauni pater, & Latini regis auus, auguriorum peritissimus fuit, & *60* in primis hac aue usus est in auspicijs, eiq; nomen dedit, Perottus. Picus equum domitor, quem capta cupidine coniunx Aurea percussit uirga, uersumq; uenenis Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas, Verg. 7. Aeneid. Picus (πικρῶς) qui & Iupiter dicebatur, cum Occidentis imperium

filio Mercurio tradidisset, obiit post uitam annorum centum & uiginti: & corpus in Creta insula hu-
 mari iussit, cum inscriptione, Hic conditur defunctus Picus Iupiter. Meminerunt autem sepulchri
 huius plurimi in suis libris, Suidas. Vide plura apud Gyraldum de dijs. ¶ Picumnus diceba-
 tur deus, qui in sacris Romanis adhibebatur. Aemilius Macer in Theogonia, Et nunc agrestes inter
 Picumnus habetur. Fabius Pictor Iuris pontificij libro tertio, Pilumno & Picumno, ut Nonius ci-
 tar. Vide Pilumnus in Onomastico nostro, & Gyraldum de dijs. Est & Martius Picus nomen uiri
 uel dei apud Antiatem in secundo historiatur, cuius uerba recitat Arnobius in quinto: Numam,
 inquit, regem, cum procurandi fulminis scientiam ei noscendi cupido esset, Aegeriae monitu castos
 x i t. iuuenes apud aquam caelasse cum uinculis, ut cum Faunus & Martius picus ad id locorum ue-
 nissent haustum, inuaderent, colligarent, sed quo res fieri expeditius posset, regem pocula non parui
 numeri uino multoq; compleffe, circaq; accessus fontis infidiosam uenturis opposuisse fallacia, &c.
 ¶ Picena regio, in qua est Asculum, dicta quod cum Sabini Asculum proficiscerentur, in uexillo
 eorum picus confederit, Festus.

¶ b. Linguae penè similitudinem habet ea glossopetra nigricans, quam Germani natricis lin-
 guam uocant, cui similis non est, sed magis linguae pici, Ge. Agricola.

¶ c. Hylas qui de augurijs scripsit, tradit picum arbores cauantem à cauda de ouo exire: quo-
 niam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent,
 Plinius, uide in Bubone c.

¶ e. Pici Martij rostrum secum habentes non feruntur ab apibus, Plinius. Et alibi, Eos qui
 arborarij pici rostrum habeant, & mella eximant, ab apibus non attingi quida scripserunt. ¶ Gly-
 cyfidam noctu effodiendam præcipiunt, nam interdum, à pico Martio uisus quispiam, fructum qui-
 dem legens, oculis periclitabitur: radicem autem secans sedem procidet, Theophrast. de hist. 9. 9.
 Glycyfidam tradunt noctu effodiendas, quoniam pico Martio impetum in oculos faciente, interdum
 periculosum sit, Plinius. Et alibi, Pæoniam præcipiunt eruere noctu: quoniam si picus Martius ui-
 deat, ruendo in oculos impetum faciat.

¶ g. Picus auis allata uel elixa & comesta, sanitatem agris celeriter reddit: & incantatione (&
 incarcerationi, aliàs additur) ligatos soluit & sanat, & prosperitatem tribuit, Kiranides, idem aliqui
 recentiores de pica scribunt, suo scilicet uel librariorum lapsu, quibus facile fuit picam pro pica le-
 gere. Pici oculi gestati uisum acuunt, Kiranides. Rostrum eius ad collum suspensum, omnem den-
 tium dolorem & uulnè & anchiadæ (lego antiadum, id est tonsillarum) & synanches curat, Idem. 30.

¶ h. Romulo & Remo infantibus expositis lupam ferunt præbuisse ubera: ad hæc picum ac-
 cessisse, qui simul pueros nutriet custodiretq;. Putantur uerò ea animalia Marti sacra esse, picus
 quidem semper à Latinis summo cultu & honore est habitus, Plutarchus in uita Romuli. Quid est
 quod Latini picum colunt, & omnes ab hac aue mirum in modum abstinent? An quia Picum (πικ-
 ρον) dicunt pharmactis mulieris in sui nominis auem mutatum oracula reddere & uaticinari inter-
 rogantibus? An hoc fabulosum & fide indignum est: uerisimilior uerò fabula, quæ Romulum & Re-
 mum infantibus expositos narrat non à lupa solum lactatos esse, sed etiam à pico aduolante pastos:
 nam nunc quoq; in locis memorosis & circa montes (κατωρείους καὶ ὄρους ἀδύτων) ubicunq; picus apparet,
 ibi etiam lupus, ut Nigidius scribit. Siue potius quod ut alia auium alijs dijs, ita hæc Marti sit sacra,
 est enim fortis & animosa, (ἀνδραγαθὴ καὶ γαίρη,) & rostri robore tanto, ut arbores etiam subuertat, 40.
 quarum tundendo medullam attigerit, Plutarchus in rerum Romanarum quaestionibus cap. 21. ¶ οὐκ
 ἀπὸ τῆς ἀσπὸς γαίρης ὁ Ζεὺς τὸ σκῆπτρον ἐξ Ἰουδαίας, Aristophanes in Auibus, ubi Scholiastes, Iocarus est
 (inquit) Comicus circa quercus nomen, quæ arbor Ioui sacra est, uel quoniam sceptrum è ligno fit,
 drys uerò apud ueteres quoduis lignum significabat, & drycolaptes auis in quercubus (arboribus) re-
 peritur. Hæc si feceris, aquila in nubibus fiet: Si uerò non dederis, οὐκ ἔστι τὸ σκῆπτρον, ἢ δὲ ἀσπὸς, ὃ δὲ οὐ-
 κὼ δαίμων, In eadem fabula in oraculo Bacidis.

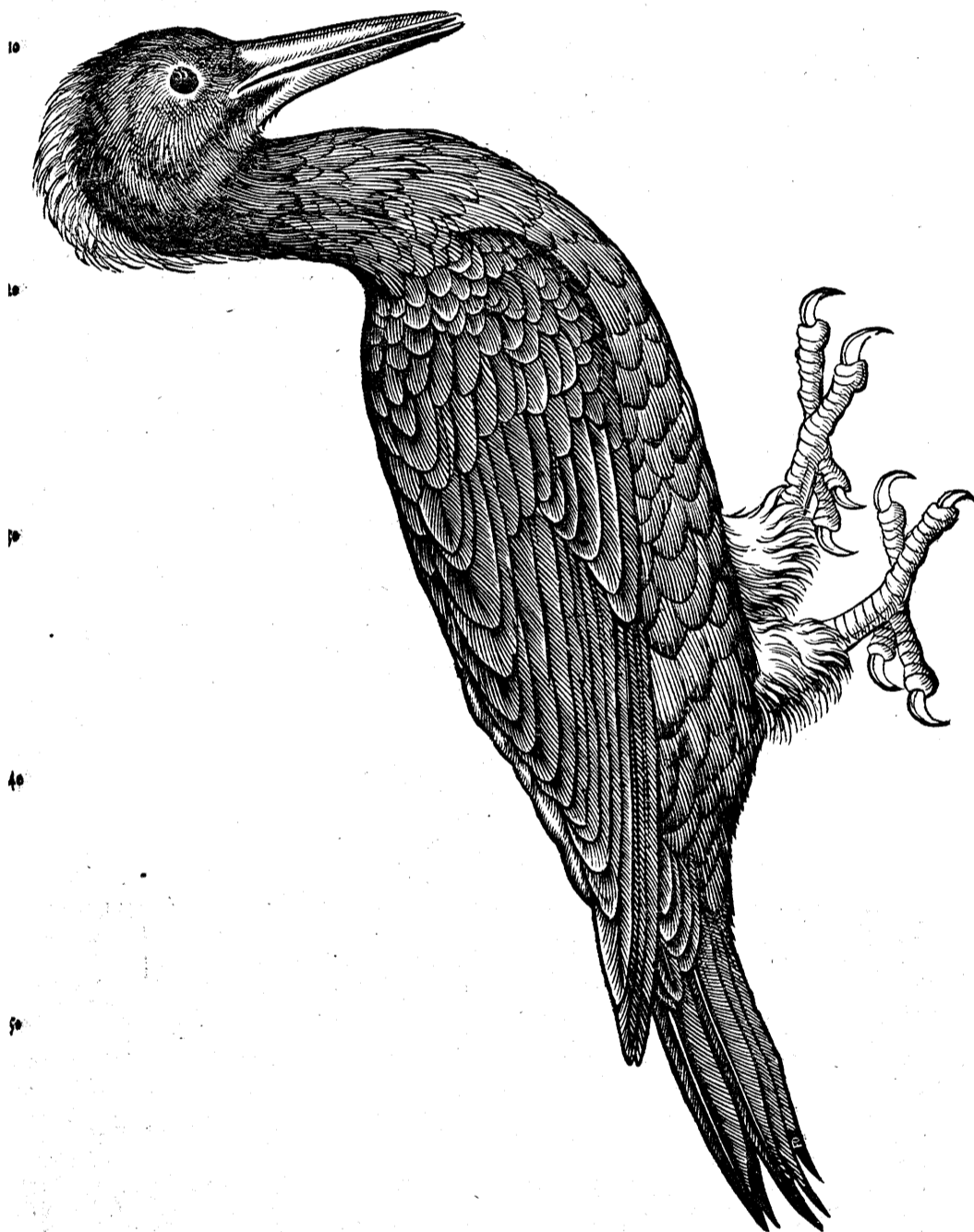
¶ De Pici mutatione in auem, lege supra inter Propria nomina in a.

¶ Pici Martio, cognomine insignes in auspicijs magni sunt, Plinius. Et rursus, Ipsi principales
 Latio sunt in augurijs, à rege qui nomen huic auis dedit. Oscines aues Appius Claudius esse ait,
 quæ ore canentes, faciunt auspicium, ut coruus, &c. alites autem quæ alis ac uolaru, ut buteo, &c. 50.
 Pica aut Martius (lego, Picus autem Martius) Feroniusq;, & parra, & in oscinibus & in alitibus ha-
 bentur, Festus, ego picum feroniam nusquam legi, Feronia quidem dea est quæ in Italia colebatur.
 Idem Festus alibi quoq; picum inter oscines numerat. Picus rex Latinorum (de quo supra scripsi-
 mus) auguriorum peritissimus fuit: & in primis hac aue usus est in auspicijs, Perottus. Picus rex
 ideo fertur in picum Martium mutatus, quia augur fuit, & domi habuit picum, per quem futura
 noscebat, quod pontificales indicant libri, Seruius. Martium ideo cognominatum constat, quia
 Marti sacer est, siquidem proficiscentes in bellum non nisi auspiciato urbem egrediebantur, Perottus.
 A dextra coruus, & à sinistra cornix uel picus, spem non ambiguam & ratum auspicium fecere,
 Alexander ab Alex. Picus & cornix est ab læua, coruus porro ab dextera, Plautus A fin. Teq;
 nec læuus uetet ire picus, Nec uaga cornix, Horatius Carm. 3. 27. Picus Martius & luscina effi-
 caci auspicio habentur, prosperaq; semper & felicia decreuerunt, Alexander ab Alex. In uexillis
 Sabinorum insidens felix augurium fecit, Idem. Picena regio dicta est, quod cum Sabini Asculum
 proficiscer-

De Picomaximo. Lib. III. 679

proficerentur, in vexillo eorum picus confederit, Festus. In capite prætoris urbani L. Tuberonis, in foro iura pro tribunali reddentis, sedit ita placide, ut manu apprehenderetur. Respondere uates, exitum imperio portendi si dimitteretur: at, si exanimaretur, prætori. Et ille auē protinus conserpsit: nec multo post impleuit prodigium, Plinius. Peditus Pætus cum esset prætor urbanus, & sedes in sella curuli ius diceret populo, picus Martius aduolauit, atq; in capite eius affedit, Nonius.

DE PICO MAXIMO VEL NIGRO.

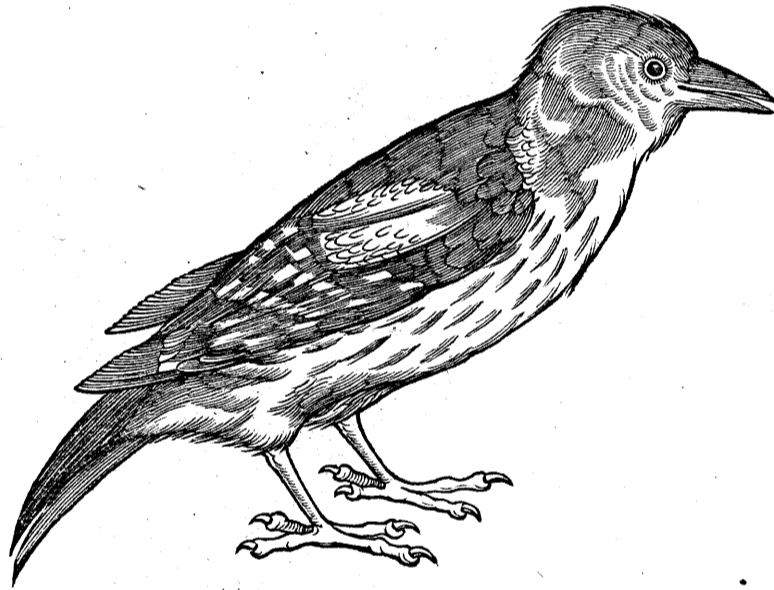

ARISTOTELES pici Martij tria genera faciens, tertium ex illis nō multo minus quam gallinam esse ait. Hoc genus (inquit Turnerus) Anglia non nouit; Germani autem craspechtam (Fr. & specht) id est cornicinum picum appellant, quod cornicem plumarum colore & magnitudine etiam penè æquet. Pici quidam nigri sunt, ualde magni, Albertus.

L1 4

Picus quidam niger est, magnitudine cornicis, & rostro intra cortices ficcarum & putrefactum arborum infixum sonum terribilem instar tubæ ædit, Idem. Etrursus, Pici genus nigrum apud nos est, maius cæteris, paulò infra gallinā, hoc semper nidificat in arboribus, & præcipue in oliuis, (Aristoteles hoc de picis simpliciter scribit,) si regio ferat: in nostris uerò terris omnia picorum genera in arborum cauis nidificant. ¶ Plumas habet hic picus (ut nos inspicientes annouimus) in uertice coccino uel flammeo colore resplendentes: cætera niger, parua gallinæ magnitudine, rostro parui digiti longitudine, ualido: cuius superior pars eminet, & binas utrinque strias habet, ut folium cyperi ferè. superior eiusdem iuxta caput pars lata est & ualde crassa, lingua ut in picorum genere oblonga, dura & aspera extremitate. Crura plumis induta multis ad digitos usque pedum dependentia. Ungues unci. Vocatur à nostris *Holtræ*, uel melius *Holztræ*, id est cornix syluatica, ab alijs nõ rectè *Holzthun*, id est gallina syluatica: & per periphrasin, *ein grosser schwarzer Specht*, hoc est, picus magnus niger. Ab Italis, ut audio, una *sgaia*. Ab Hispanis *bequebó*, est id cõmune picorum nomen esse conijcio. ¶ Eberus & Peucerus *Holtræ* cornicem feram interpretantur, est autem non alia auis quàm picus maximus. Ge. Agricola scribit *Holtrabe*, & coruum interpretatur cuius caput rubra macula sit insigne, qui propterea pyrrhocorax à Græcis nominetur. nos de pyrrhocorace, qui in albis nostris gregatim uolat, aliter sentimus. Hanc etiã auem, ut picum, hyeme in cauis arboribus latere idem Agricola tradit.

DE PICORVM GENERE VARIO
ex albo & nigro.

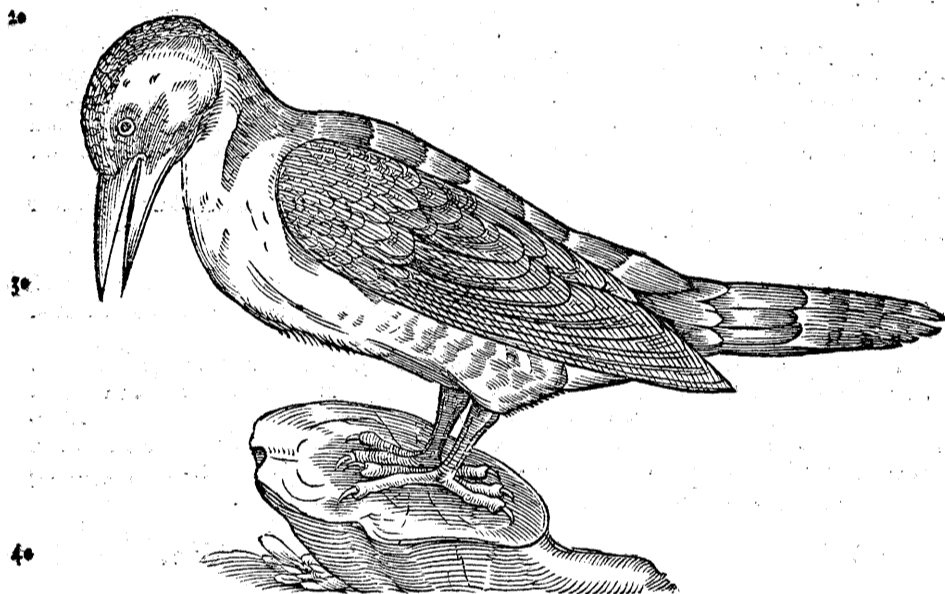
SUNT pici Martij tria genera, unum minus quàm merula, cui rubida aliquid plumæ infest, alterum maius quàm merula, tertium non multò minus quàm gallina, Aristot. Primum pici genus Angli *spechtam*, & *wodspechtam*, Germani *Elsterspecht* (id est picarium uel picæ instar albo nigroque distinctum picum, nostri proferunt *Negerstspecht*) nominant. Secundum genus Germani picum uiridẽ nuncupant, Turnerus. Sed forte & primum & secundum genus ab Aristotele memoratum ad picos uarios pertinet, nam picus uiridis est de picorum genere ac merula maior sit, priuatim tamen colios ab Aristotele nominari mihi uidetur, ut & ipsi Turnero alibi. Picorum minimus qui pipo dicitur, (atqui pipo uel pipra potius Aristoteli, idem quod dryocolaptes est: hoc est, nomen & paruo & magno pico commune,) corpore merula inferior, uarius, ex nigro alboque commixtas pennis habet, Germanis *Buntespecht* / *Elsterspecht*, à colore. Est & alius minor, *Grasspecht* Germanicè, id est picus graminis dictus, Eberus & Peucerus. Pici genus aliquod est paruulum, uarium, Albertus. Et alibi, Sunt apud nos tria genera picorum uariorum, maiora & minora, & aliud genus pici maius isto, (istis, fortè,) quod apud nos *Wotol* uidetur uox corrupta, arbitror autem hunc picum esse maximũ, de quo supra scripsimus) uocatur, & hoc robustius est in perforando: cuius garritum & uolatum obseruant augures. Picos uarios nostri, ut dixi, uocant *Negerstspecht*: aliqui *Wyspecht*, id est picos albos: uel periphrastice *gespreggelte Specht* oder *Spechtle*, hoc est uarios picos, & uel duo uel tria eorum genera faciunt, magnitudine tantum diuersa: quorum minimũ paro conferunt magnitudine, rarius magnis. ¶ Mino-

De Picouiridi. Lib. III. 681

¶ Minores pici uarij circa arbores inferius uolitant, ut audio, & auellanis uescuntur. memini ego huius generis auem in fine Nouembris apud nos captam, quæ obiectos iuglandium nucleos edebat. In dissecta aliquando obseruauit linguam per occipitium extensam uersus sinciput reuolui bipartitam. nam in faucibus statim bifurcatur: & per caluam, quam proximè nudam attingunt, reuolutæ antrorsum utraq; partes in medio oculorum spatio rursus in idem coeunt, & ferme os caluæ illic subire uidentur. Lingua attracta partes illæ bifurcatæ sequuntur. Existimo aut in cæteris etiam pici linguam similiter sitam diuisam esse.

¶ Epops, id est upupa, nominatur Aristoteli historiae anim. 6. 1. ubi Albertus picum marinum nominat. & est (inquit) picus uarius, qui improprie marinus cognominatur. Idem alibi cum de alcyone scripsisset, mox subiungit: Alia autem auis est quæ uocatur Græcè fauorath, quæ est picus marinus & agrestis, maior aliquantulum passere, &c. Sed hæc quoq; non alia quam alcyon est, ut facile ex illis quæ subiicit apparet. Fieri quidem potest ut epopem existimauerit meropem Albertus, aut quem sequitur Auicennæ interpres. merops autem non ineptè (puto) picus marinus appellabitur, rostri præsertim ratione. ¶ Hier. Tragus picum uarium Germanicè nominat *Aizelspecht* inter aues quæ edendo sint.

DE PICO VIRIDI

RISTOTELES aues lignipetas, hoc est quæ pabuli gratia rostro arbores tundunt feriuntq; ut uermiculis potiuntur; enumerans, primum picos nominat: deinde *καλιών*, quam auem totam uiridem esse ait, (*χλωρόν* enim hinc uiride potius quam luteum, ut Gaza, interpretor,) lignipetam admodum, magnaq; ex parte more picorum ad ligna (arbores) uiuere, magnitudine turturis, uoce magna, incolam maxime Peloponnesi esse. Quod si hæc auis picus uiridis a nobis dictus non est, quæ sit ignoro. Gaza galgulum uertit pro Græco nomine *καλιών*, ut alibi etiam pro nomine *καλιών*, quæ tamen diuersa est auis, ut supra ostendi in Celeo in Elemento c. Galgulum crex impugnat, lib. 9. historiae anim. cap. 1. Græcè est *καλιών κρέξ πολέμου*, ubi *καλιών* per *κ* in peultima scribitur. Galgulus quidem mihi icterus auis potius uidetur, de quo suo loco scripsimus. Omnia quæ Aristoteles hæcenus colio siue galgulo tribuit, Anglorum huholo, & Germanorum grunspecho, si incolam maxime esse Peloponnesi exceperis, (mihi hoc quoq; nihil impedire uideatur,) conueniunt. nam turturum ferè magnitudine æquat, lignipeta est, maceriem (materiem potius id est ligna) cõrudit, & uocem grandem emittit. Sed nihil hinc definitio, inquiri tantum, Turnerus. Vidi in alpihus abieti insidentem auem, magnitudine turturis, uiridibus ueluti maculis in luteo distinctam, quæ tota corporis effigie picum Martium retulit, sed caput reliquo corpori (secus atq; in pico fit) colore fuit simile, rostrum longiusculum. An hæc galguli species fuerit, nihil statuo, sed fuisse suspicor, Idem.

¶ Apud Germanos Grammatici non indocti sunt, qui grunspetchum suum meropem esse doceant, sed Aristotele & Plinio reclamantibus, Turnerus. Auis quæ Græcè darharcaria, Latine meroli (merops) uocatur, picus uiridis est, cuius uocem & uolatum multum obseruant augures, similitet

autem auis quam obarcham Græci uocant, oua parit in foramine terræ quod rostro suo construit, Albertus exponens uerba Aristotelis de hist. anim. 6. 1. ubi apud Aristotelem solū meropis nomen legitur, quem ut cum pico uiridi cōfundit, sic Græca quæ citat nomina nulla sunt. Omnes pici ex uermibus qui in cortice arborum nascuntur, uiuunt: ut is etiam qui Latine merops dicitur (Aristot. nihil hic de merope) Græcè kaloz (καλός) cui magnitudo est auis taringen (turturis,) Albertus in Aristot. de anim. hist. 8. 3. ¶ Auis quædam fraudius (Græcè est οἰσπυ, Gaza sitta legit) nomen habet, quod fraudulenta & callida sit, ingenij tamen mansueti & honorum morum, pullos multos educat: & ab aliquibus putatur esse merops, est enim auis pulchra, uiridis, numerosa sobolis, de abscissione arborum (ἀποκομιζοῦ) uiuens: quam ualde sequuntur necromantici & augures, eo quod de multis rebus certiores eos facit magis quàm ceteræ aues, Albert. in Aristot. de hist. anim. 9. 17. Nos de sitta aue picorum generis, ut uidetur, alia tamē quàm uiridi pico, in Pico cinereo mox dicemus. ¶ Picum uiridem Hispani nominant pico uerde. Galli un piuert, sed ipsam etiam aliqui in Gallia per imperitiam eodem nomine uocitant, à coloris nimirum & rostri aliqua similitudine, No stri Grünspecht. Angli huhola. Poloni zotna. Itali pigozo.

B.
Picus uiridis capite ruffo est, croceo pectore, collo dorsoq; uiridi, alis cœruleis, merula maior, Eberus & Peucus. Penæ eius superiores uirides sunt, inferioresq; (nisi malè memini) luteæ aut saltem pallide, Turnerus. Ex genere picorum pulchriores (ac maiores, Author de nat. rerum) sunt in uertice ruffi, in pectore crocei, circa collum uirides, in alis cœrulei, in cauda corufci, Albertus.

C.
Picus uiridis nidum sibi rostro suo in arboribus facit, ubi enim picus arborem tundens, illam ex sono subcauam esse deprehendit, instante tempore partus, eam in qua postea nidulaturus est, rostro perforat, Turnerus. Apud nos nidum aliquando facit in caernis ueterum arborum putrefactarum, Albertus ubi meropem picū uiridem interpretatur, qui in caernis terræ nidificat. ¶ Nulla uspiā arbor tam alta est, quā impediēte ulla corporis grauitate nō uolatu traicere possit, Turnerus.

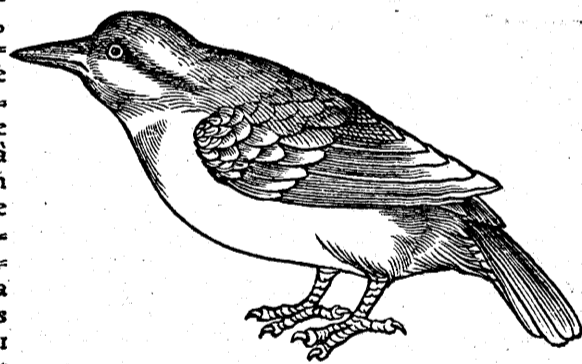
E.
Nuper quidam cum Aprilis huius auis clamores apud nos audiisset, niuem adhuc metuēdam prædixit, ætate enim eam ferè silere aiunt.

G.
Ad calculum renum remediū huiusmodi in libro quodam Germanico manuscripto reperi: Ossa pici uiridis in pollinem redacta (tosta nimirum prius uel usta) poculo suo è quo uinum album bibat ægrotus immittito.

¶ Pici Martij genus alterum maius quàm merula est, Aristot. Hoc genus (inquit Turnerus) Angli huholam, hoc est foraminum dolatorem, Germani grunspechtum nuncupāt, (id est uiridem picum.) Ego uerò uiridem picum καλός Aristotelis esse coniicio, ut dixi, alterum uerò picorū genus eiusdem, non aliter quàm magnitudine à primo differre, & utrunq; ad picos uarios pertinere, quanquam Eberus etiam & Peucus cum Turnero sentiant: quibus ut hoc concedatur, picum uiridem tamen propriè picum Martium Latinorum esse, absq; auctore asserunt.

DE PICO CINEREO VEL SITTA.

MINOR in genere picorū est altioris uocis quàm maior, (atqui Aristoteles dryocolapæ maioris uocem quoque maiorem esse ait.) & sunt isti pici cinerei coloris, Albertus, uidetur autem de aue illa picorum generis sentire, quæ à nostris Cblān appellat, plerisq; enim huius generis auibus minor est, & cinerei ferè parte supina coloris, uel cœrulei diluti. Turnerus hanc sitta Græcè dicitur οἰσπυ, Gaza legit οἰσπυ, Albertus habet fraudius auis, quod callida et fraudulenta sit, hanc, inquit, multi putant esse meropem, (picum uiridem.) est enim uiridis de abscissione arborum uiuens, mores pugnaces, sed animus hilaris, concinnus, compos uitæ facilioris, rem maleficam ei tribuunt, quia rerum callet cognitione, prolem hæc numerosam, felicemq; progignit, uiuit materiem contundens, (ἀποκομιζοῦ,) Aristot. Sitta & trochilus cum aquila disident, sitta enim oua aquilæ frangit, aquila tum ob eam rem, tum etiam quod carniores est, aduersatur, Idem. Apud Nigidium subis appellatur auis, quæ aquilarum oua frangat, Plinius, hæc an eadem quæ sitta sit dubitari potest. Vbi sitta meminit Aristoteles

stoteles lib. 9. cap. 1. sibi Albertus, Camulgum (inquit) Latine dicunt uocari, pfitacum Græce: sed im-
peritius quam ut refelli sit opus. Auicula, inquit Turnerus, quam Angli nucipetam uocant (a nur-
slobber) & Germani meispechtum (ein Weyspecht, id est picu Maij: alij ein Wusspecht, à runden-
dis nucibus) paro maximo paulò maior est, pennis cyaneis, rostro longiusculo, & per arbores eodem
modo quo picus ascendit, & eisdem uictus gratia cõrudit, nuces rostro etiã perforat, & nucleos
comedit, nidulatur in cauis arboribus more pici, uoce ualde acuta & sonora est. Eberus etiã &
Peucerus sicutam uel sippam auem interpretantur Germanicè ein Wussbacher uel Wussbaer.
Sitta (sitta) & aliã quãdam aues, dextrã (à dextra uolãtes,) foelix amoris auspiciũ faciunt, Didy-
mus Aristophanis Scholiastes: qui & hæc uerba citat ex authore innominato, εὐχὴ πικρῆ ἢ ἀδύνατος
ἀφ' ἑσθ' αἰῶν, uidetur autem aliquid in eis corruptũ aut mutilum. Σίτας, auis quãdam, aliqui pfitacum
interpretantur, Hefych. Σίτης, auis quãdam, picus secundum aliquos, Idem. ¶ Auis apud nos
dicta Chlan, ab alijs (ut audio) uocatur ein Cottler, uel Kottler in Sueuia, circa Argentoratum &
alibi ein Wussbacher. (Auis quidem Germanicè dicta Wussbacher, à Trago numeratur inter aues
mensis non improbas, alijs periphracticè Blawspecht, id est picus paruus cœruleus, præsertim
in Carinthia: in Saxonia Baumbecher: circa Norimbergam Kläber. Ab accolis Verbanı Italice
generali nomine pic, & circa Bellizonam ziollo, à Turcis agafcakán.

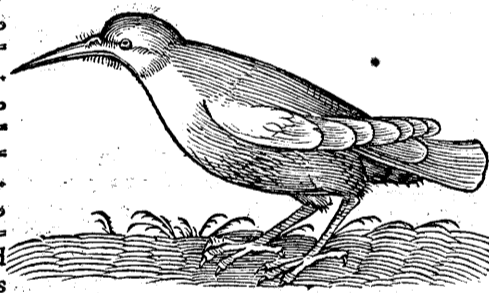
Picus cinereus noster magnitudine fringillam uel parum maiorem paulò excedit, rostrum ei ni-
grum, directum, & longiusculum ut in pici. Color in ore & lingua albicat, lingua antierius fissa est,
& similiter ut in alijs pici per occipitium uersus sinciput reuoluitur, non tamen ad uerticem usque
peruenit (nisi fallor, fieri enim potest ut inter secandum linguam in ore nimis attraxerim) cum in cæ-
teris ultra uerticem extendatur ad medium inter oculos spacium. In capite, dorso, initio alarum &
cauda color cinereus ad cœruleum inclinãt. A rostro macula nigrã retrò tendunt. In cauda præter
subcœruleas pennas quãdam nigrã sunt, maculis antierius albis. Supinã partis color subflauus est,
ex albo ruffo flauoq; ferè permixtus: pedum uerò ex glauco nigricante & modico flauo.

¶ Rostro ualidè ferit, & specularia uitrea aliquando, & caueas ligneas quibus includitur, fran-
git. Muscas persequitur. Arbores scandit ut cæteri pici, est digitos non ut cæteri binos antè, sed
ternos habeat retrò unum, hyeme etiã hortis ciuitatum apparet. In arbore si foramen amplum
inuenerit, quod incolere libeat, terra & limo obstruit solidissimè, angusto tantum aditu sibi relicto.

A V D I O etiã Blindchlan, quasi chlanium cæcum (chlanium enim picum cinereũ appellant)
nominari autem picorum naturã quã per arbores tanquam cæcã reptare soleat, idem an diuersum
genus haud scio, quarendum an hæc sit certius Turneri, Baumletterlin.

DE PICO MVRALI.

PICVM muralem nomino hanc auem,
quod muris ita adhæreat, turrium præ-
cipue, ut pici propriè dicti arboribus,
unde à nostris appellatur Murspecht,
& Klätterspecht. Per hyemem, ut audio, maxi-
mè apud nos inuenitur, semper circa muros in ci-
uitatibus, ubi uermiculos & fortè araneas quærit,
alas semper motitat: magnitudine infra merulam,
unguibus acutis, Pitschar Sabaudicè circa Neo-
comum uocatur. Italis communi nomine pigo, id
est picus. Rostrum est oblongũ & tenue, pectus
candidum: dorso color cinereus: ut & alis partim, quæ uersus uentrem rubent, longiores in eisdem
pennæ nigræ sunt, ut & dorsum inferius, cauda, uenter, crura & rostrum ferè, ut ex pictura notauī,
quanquam & auem ipsam aliquoties uidi & habui.

DE PICIS DIVERSIS.

CRAVGVS, Κραυγός, genus pici, Hefych. & Varinus. Κραυγός, auis quãdam, Idem.
DE CNIPOLOGO, quæ auicula minima est, & picorum uideri generis potest, scripsimus in
Elemento c.

DRYOPS, Δρυός, auis quãdam est à dryocolapte diuersa, Hefychius & Varinus, nominatur
in Auisibus Aristophanis, nec explicatur à Scholiaste quæ sit. ¶ Dryopes populi sunt circa Py-
thonem, Suidas.

GENVS auium pifcosum, (pifcosum lego,) rostri magnitudine & corporis celebre in occiden-
tali India est ALCA TRAZ dictum, cinerea croceaq; pluma distinctum, rostro duorũ palmarum
in acutum tendente, cum tamen parum ab hæc magnitudine: absit rostrum tuũ ciconiæ tuũ gruus.
Sed PICVS rostrum maius est toto corpore: corpus aut coruicæ paulò maius, Rostrum igitur

longius, latum ubi capiti iungitur tribus digitis, adūctum, quo terebrat arbores: atq; ibi à caudatis si-
mils arte ac rostro, quanquam pufillus, se tuetur pulchrè. Illud in eo mirum, quòd pennam habeat
loco linguæ, unde à natura aliarum auium multum disidet, Sibilat uehemèter. Hunc etiam eadem
terra alit quæ alcatraz, Cardanus.

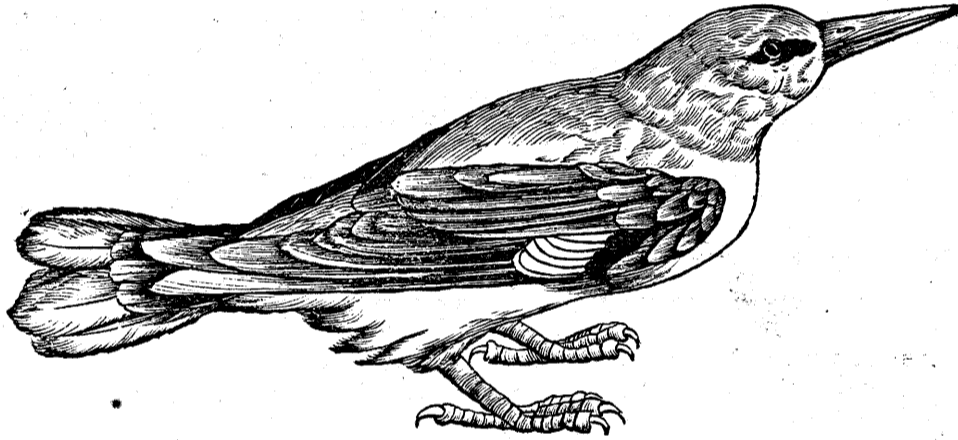
¶ **GLOTTIS** auis Aristoteli linguam prælongam exerit. Hæc (inquit Albertus) apud nos pi-
cus linguosus uocatur, quòd linguam habeat cæteris picis longiorem: & rarò inuenitur nisi in recessi-
bus magnarum & ueterum sylvarum. Ego neq; picum hoc cognomine agnosco ullum, neq; om-
nino glottidem picorum generi adnumero, sed auium uel gallinarum palustrium potius. Glot-
tis uel lingulaca est, qui uulgò picus tocciulus dicitur, lingua oblonga extrahens uermes & formi-
cas, Niphus Italus.

¶ **PICVS** alius est marinus, alius syluestris; uterq; cauat cortices arborū, pabulum subesse spe-
rans, Albertus, sed uideo picum marinum eius, uel interpretis Auicennæ, non aliam esse quàm al-
cyonem, ut scripsi in Alcyone A.

¶ **TETRIX**, quam Athenienses uraga uocent, nominatur Aristoteli de hist. anim. 6. 1. Vbi
Albertus sic habet: Radoryz (inquit) species quedam picorū est, ferè similis turdo, &c. quod appro-
bari neuiquam potest.

¶ **SVENT** qui lingua uernacula nostra alios etiam picos mihi ignotos nominent: ut picum ru-
brum, ein Rotzspecht: & picum paruum nigrum pectore rubro, Ein schwarz spechtlin mit roter
brust: & picū paruum aquaticū coloris mixti è cœruleo & uiridi, Ein grün blau wasser spechtli.

DE ORIOLO, VEL PICO NIDVM SVSPENDENTE.

¶ **ALLI** auem cuius hæc effigies est, uulgò nominant orio uel loriot, Author de nat. rerum
& Albertus oriolum, siue à sono uocis, ut ipsi aiunt: siue ab aureo colore quem iidem ei tri-
buunt. Quòd si chlorion hæc auis esset, ut quidam conijciunt, orioli uocabulum originis
Græcæ esse suspicari quis posset. Guil. Budæus quidem chlorionem esse putat, quæ Gal-
licè lorion (loriot potius) dicitur, eius deinde sententiam secutus est Turnerus, ut Turneri Eberus
& Peucerus. Nos de Chlorione supra scripsimus. Orioli sunt de picorū generibus, & apud Ger-
manos Vuidewali uocantur, Albertus. Picorum aliquis nidum suspendit in furculo primis in ra-
mis cyathi modo, ut nulla quadrupes possit accedere, Plin. Turnerus nullā aliam auem præter uir-
reone(m) (chlorionē, quem Vuidewalum nostrū interpretatur) ita nidulari in Europa se nosse scribit.

¶ Germanicum huius auis nomen alij aliter scribunt uel efferunt: nēpe Witwol/ Weidwal,
ut Turnerus habet: Widwol, ut Eberus & Peucerus. Widwal, ut Tragus. Widdewal, ut Al-
bertus Magnus. Wedewal ut Longolius, chlorionem interpretans. Nostri ferè Wittewald.
Sunt & alia eius nomina, ut circa Francfordiam ad Mœnum Bierolff/ Brüder berolff. In Helsia
Gerolff. In Saxonia Byrolz, & Tyrolz, Ebero & Peucero authoribus. Circa Colonia ein Ker-
senrife, à maturitate cerasorum, quo tempore apparent frequentiores, ijs enim uescuntur. In Ger-
mania inferiore Goldmerle, id est merula aurea, sunt enim merulis ferè pares, uel paulò maiores,
colore aureo. In Brabantia Dimerle. Species quædam meropis braacya dicitur, & uocatur à qui-
busdam Widdewal: quæ non est merops, sed species quædam eius, Albertus. Anglis quoque, ut
Germanis uocatur a witwol, Turnero teste. ¶ Galgulum (uel galbulam) quidam auem Germa-
nicè dictam Witwol esse putant, Eberus & Peucerus. Hispanus quidam galbulam sua lingua mihi
interpretatus est Oropendola, hoc est oriolum ut mihi uidetur. Oriolus circa Vincentiam & Ve-
netias beccafiga & brusola uocatur; in Longobardia galbedro, huius enim nominis auem totam
flauam

De Oriolo. B. C. D. E. Lib. III. 685

flavam esse aiunt præter alas. & iuniores magis subvirides esse, annuas omnino flavas. Ego galbulam autem diuersam arbitror: propter magnitudinis uerò & colorum similitudinem, cum oriolo à nonnullis confundi: & becquefigam quoque utranque nominari, quòd sicubus delectentur. Vocatur & garbella alicubi in Italia, nimirum quasi galbula, eam enim autem merula paulò maiorē esse aiunt, alas (saltem maribus) esse nigras, corpus reliquum fuluum, rostrum rubrum, ficos & cerasa edere: nidum instar corbis suspendere.

B.
Vide quædam superius in A. Oriolus coloris est aurei per totum, excepto quòd in alis habet pennas quasdam cærulei (crocea, Alberrus) uarietate distinctas, Author de nat. rerum. Digni pedum (non ut in cæteris picis) terni ante, & singuli retrò sunt.

C.
Oriolus dictus est à sono uocis, Author de nat. rerum. sic enim ferè cantillat orio, loriot. Sed uariat uocem, & aliquando instar fistulæ canit, præsertim imminente pluuia. ¶ Venit ad nos plerumque Maio mense, uel circa decimum Aprilis: in calidioribus locis prius apparet, ut in quibusdam Gallia Martio. ¶ Nidum in ramis arborum minutissimis mira subtilitate suspendit, ita ut in aere solo pendere uideatur de terra cernentibus. Ipsum quoque nidum aduersus imbrem camerat ac densa fronde protegit, Author de nat. rerum. De lanugine nidum tanto artificio construit, ut bureti (bireti forte, id est pilei: uel biretarij qui pileos facit, Plinius nidum ab eo suspendi scribit primis in ramis cyathi modo, ut nulla quadrupes accedere possit, ego ita humilem aliquando uidi, ut ferè attingerem, inter duos arboris ramos) artem uideatur imitari: & chordis (funiculis) suspendit ad extremos furculos ramorum arborum, ita ut in aere uideatur pendere: & per omnia nidus speciem refert testiculorum arietis: & relinquit in eo canalem, in quo est porta introitus sui, Albertus. Sunt qui dicant in nido orioli sericum reperiri: nidificare eum plerumque non procul ab aqua: nidum è musco, & quibus eum suspendat funiculos è pilis equinis cõtexere. Ego nidum eius è foeno & culmis contextum uidi instar calathi uel corbis ficarij è iuncis intexti: culmis & filis quibusdam furculis toto circuitu annexum, ita ut fila non dependerent, sed furculis planè annexa essent. Vincula autem illa non seligere eum puto, sed obuia quæque arripere, ut culmos, iuncos, fila è lino aut serico, pilos equinos. Psittaci & in India occidentali passer stultus nidos suos suspendunt à ramis arborum, oriolus alligat potius quam suspendit. ¶ Orioli fructibus arborum uescuntur, nempe cerasis, sicubus.

D.
Oriolus circa nidi sui locum aues omnes abigit. Fabulantur aliqui pullos eius in quatuor partibus diuisos nasci, easque à parente herbae lulæ dictæ uel consolidari.

E.
Capitur noctua. ¶ Cum ad nos aduenerit, quod fit aliquando circa decimum Aprilis, bona spes est pruinas non amplius futuras. Imminentem pluuiam præfagit quum uoce fistulam refert: item quum ad domos propius aduolârît.

F.
Hieronymus Tragus oriolum inter aues numerat quæ in cibum hominis ueniunt.

G.
Vuideuallus curat icterum, & ipse flauescit Hildegardis. hoc ueteres de ictero aue uel galgulo scribunt.

¶ **H.** Viteualli uocem & uolatū præ omnibus auibus non rapacibus obseruât augures, Albertus.
¶ **P I P H A L L I S.** *πυφάλλης, πύφης*, Hesy chius & Varinus. Piphinx, *πύφης*, alauda, idem. Piphix, *πύφης*, auis, à uerbo *πύφω*, gaudet enim aquis, Varinus & Etymologus. Pifex, harpa & mihuis amici sunt, Aristot. scribitur autem Græcè *πύφης* per *ψ*, in ultima.

¶ **P L O A S.** *πλωάς*, genus auis magnæ, Varinus. apud quem etiam *πλωάς* paroxytonum legitur pro aue: sed magis placet oxytonum.

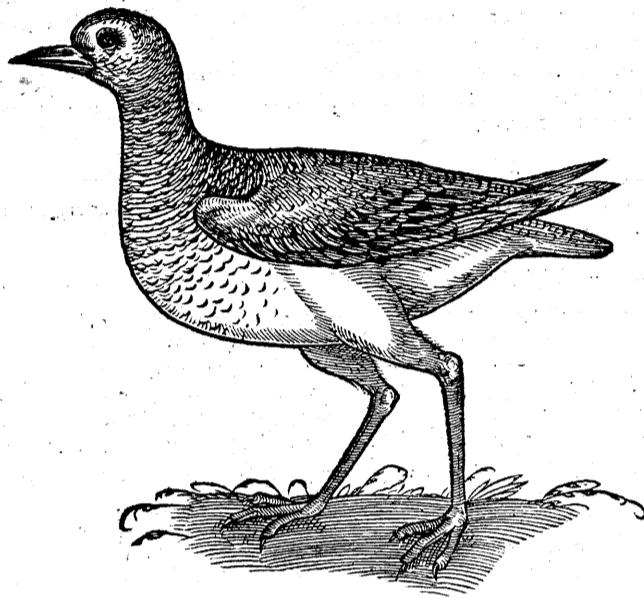
DE PLUVIALI.

PLUUIA auis figurâ Guil. Rondeletius uir doctissimus (quod uel libri eius de piscibus uel per æditi egregie testantur) è Gallia ad nos misit. Gallicum eius nomen est un pluuiier. Gibertus Longolius Germanicè uocat *ein Pulnier*. Turnerus *ein Pulner*. Eberus & Peucerus *ein Pulnier* uel *Pulroß*. Heluetijs incognita aut certe rarissima hæc auis est, appellari autem potest *ein græwer Gysis*, hoc est uanellus fuscus. nam Angli etiam, ut audio, uanellum autem subuirdem, nominant pluuialem uiridem, a grene pluer.

¶ Longolius & Turnerus hanc auem Aristotelis pardalum esse suspicantur, ego nõdum assentior, neque enim pluuialis colore tota cinereo est, ut pardalus.

¶ Viuit plurimū circa lacus, quanquã & in agris quoque sæpe capiatur, præclara ista auis quam Romano nomine à puluere forte Germani appellant, est enim pulueratrix. Coloris est cinerei, magnitudine paulò turture minor, gregatim uolat, neque temere à quoquam singularis conspicitur, uocem emittit frequentem & minime grauem: sed eo ferè modo quo illa nostratibus appellatur, quan-

Mm

quam autem cinerei coloris sit, pennas tamen luteis fuscisq; obscuris maculis conspersas habet, unde à Græcis pardalus appellatur, (tanquam pardi instar sit maculosus.) quanquam Aristoteles minime aduenam hanc auem, sed semper cōspicuum ut coruos & cornices esse testatur: id quod forte uerum est in Græcia, regione longè feruentiore quàm nostra, nam apud nos nulla propè auis est, quæ per hyemem aut locum non mutet, aut non lateat, Gib. Longolius.

¶ Si auis illa pardalus sit, quam esse suspicor, celerrimè currit: & sibilum, quem pastores & ar-³⁰ rigarum pueri labijs porrectis ædunt, uoce imitatur. Pennas habet ad cinereum colorem proximè uergentes, quarum singulæ singulis flauis maculis sunt resperse: & ea auicula, quam mollicipitem (auis illius quam nos lanium appellauimus genus unum mollicipitem esse conijcit Turnerus) esse conijcio, multo maior est. Fieri potest ut eius auis plures sint species, Turnerus. ¶ Pluuiialis auis est propè ad magnitudinem perdicis, uarijs pennis ornata, croceo & albo nigroq; distincta. Aere solo uiuere dicitur, huius argumentum est, quòd licet pinguecat, nihil tamè unquam in eius uisceribus inueniri potest, Author de nat. rerum. Pluuiiales aues quanquã præpingues aliqui solo aere uiuere putant, quoniam in uentribus earum nihil inuenitur. Sed eius rei causa est, quia intestinum ieiunum solum habent, in quo nunquam aliquid inuenitur, & hoc in multa animalia cadit, ut alibi ostendimus. Aer certe purum elementum nutriendo corpori accedere non potest, Albertus. Ex auibus omnibus mihi notis, nullam uidi quæ non quatuor digitos haberet, excepta pluuiiali, & pica marina ut uulgò uocant: & alijs duabus quarum altera Gallis uulgò Guillemot dicitur, altera Canne petiere, quæ de genere lagopodum est, Bellonius. Ego pluuialem uanello congenerem existimo, nam & nomen commune ambabus tribuitur apud Anglos, adiecta tantum coloris differentia, sed differunt etiam quòd uanelus cristam habet, pluuiialis non habet: & digitis pedum, Pluuiialis enim posteriorem nullum habet, uanelus breuissimum.

¶ Sunt qui excrementa lumbricorum ab his auibus edi asserant.

E.

Hæ aues dicuntur capi dum plumbata sagittæ (haculi plumbati) ultra eas (altius) in aere proficiuntur, sic enim territæ humilius uolant, & in retia iuxta terram expansa incidunt, Albertus & Au-⁵⁰ thor de nat. rerum, capiuntur autem gregatim.

F.

Lautæ sunt in cibo & in magnis delicijs: & uiridibus, quos aliqui priuatim uanellos uocant, longè præferuntur. In hominem delicati cibi nimium appetentem, ne pluuiali quidem apposita cōtentum fore, alicubi tanquam pro uerbo dicitur. Sunt è uulgo qui negent eam cibo solido uesci, & proinde ne exenterandam quidem existimant, ut & alias quasdam lautas & opimas aues.

¶ An hæc Plutarchi rhyntace esse possit, & an eadem sit quam Itali quidam piuer nominant (per onomatopœiam, in pratis palustribus degentem auem, corpore fusco, pectore albo, ut audio,) diligentiores inquirant.

DE POR.

De Porphyr. A. B. C. Lib. III. 687.

DE PORPHYRIONE.

A.

Porphyrio auis haecenus nobis ignota est: cuius picturam a praestantissimo medico Guil. Rondeletio ex Montepessulano mittendam expectamus. Quid sit porphyrio non constat, Niphus. Porphyrones a nobis uisi sunt in agro Patavino allati ex Hispania, quos ibi telamones uocant, siue quia statuae uiriles, quibus mutili & coronae sustinentur, ita nominantur: siue quasi thalamorum & pudicitiae custodes, etenim scribit Athenaeus uolucrum hanc sensum adulterij habere, &c. nisi quis telamones quasi nutriculas esse dictos putet. ita enim Graeci altrices uocant, Hermolaus in Corollario, ego telamonum uocem de his auibus potius barabaram quam Graecae originis existimarem. Quod uero telamonem Graecis nutriculam significare scribit, non probo, nisi thelamon cum aspiratione scribat, nimirum ἀπὸ θηλάζου, nam & θηλάζου, προσφός exponitur. θηλάζου, πέρφου, ἢ προσφός, κατὰ τὴν θύσαν μέλλοντα, ὅς θηλαί το θηλάζου. τὸ γὰρ θῶ (sic legendum, non θύσω. Vide in Θῶ & in Θῶδρα) ἠὲ σωμαίνε, τὸ πτωδ, ἔστι τὸ θηλάζου, Varin. Helychius nihil habet, quam θηλάζου, πέρφου. suspicor autem librariorum culpa pro προσφός scriptum fuisse πέρφου.

Hebraicum nomen dukiphat Septuaginta Deut. 14. porphyriorem interpretantur: Leuitici 11. epopem, id est upupam, quod magis placet. uide supra in Gallo syluestri in genere. Sic & racham uel racham Deuter. 14. uulgaris translatio porphyriorem uertit, Septuaginta upupam, neutrum probo, omnino enim aquilae aut uulturis aliquid genus hac uoce significatur. Lege supra in Gyraeto, Olsifraga & Cygno. Sunt qui porphyriorem cum Pelecano confundant, eandem autem arbitrati, eo quod Septuaginta alicubi pelecantum reddiderint, ubi Hieronymi translatio porphyriorem habet. Munsterus in Lexico trilingui porphyriorem Hebraice nominat racham & ierakreka, Tinschemet quoque Hebraicum uocabulum uarie interpretatur, uespertilionem, porphyriorem, talpam, cygnum, noctuam, ibi. Vide in Talpa & Cygno. Iudaei doctiores fere uespertilionem accipiunt. Chafida Hebraice auis est, quam translator noster uocat miluum & porphyriorem, Munsterus, uide supra in Ciconia. Grapaldus non recte porphyriorem credit esse auem quam Itali uulgo coturnicem appellant, quum ea perdix maior sit.

B.

Porphyrones laudatissimi in Comagene, Plinius lib. 10. cap. 43. Et rursus cap. 49. Nobiliorem etiam supradicto (est Comagene scilicet misso) porphyriorem Baleares insulae mittunt. Ultima Syria fert porphyrones, Diodorus Siculus. Alexander Myndius Libycam auem esse ait, Athenaeus. Porphyriorem Aristoteles scribit colore caeruleo esse, (uel caeruleum imitante,) pedes habere fissos, crura longa, rostrum puniceum, (τὸ γὰρ ἡγομένην ἐκ τῆς κεφαλῆς φαντασίαν,) magnitudine esse gallinae: quinque pedum digitis, quorum maximus sit medius, Athenaeus. Porphyrio animal est quod tum formae pulchritudine excellit, tum nomini suo maxime respondet, Aelianus, ἀγαθὸν τῆς αἰῆς καὶ φέρων ὑμῶν τῶν ὄσων. Tetrax auis magna porphyriorem specie similitudinemque gerit, Laurentius apud Athenaeum. Porphyrio uocatur a puniceo rostri colore, Eustathius. Porphyrio, cui a colore nomen, rostrum habet rubicundum: & in capite ueluti cristam, quale faciunt & gestat sagittarum Perseae: par magnitudine gallinis altilibus, sed crura ei longiora, Oppianus. Rostra ijs & praeterlonga crura rubent, Plinius. Haematopus multo minor est quam porphyrio, quanquam eadem crurum altitudine, Vuortonus. Guttur (ingluuiem) quo merguntur recentia aues quaedam habent, ut gallinae: aetae carent, sed gula patentiore utuntur, ut gracculi, corui. quaedam neutro modo, sed uentrem proximum habent, quibus praeterlonga colla & angusta, ut porphyrioni, Plinius. Porphyrio, ut & reliquae aues longi angustique colli, ingluuii gulaeque amplitudine caret: longitudine autem admodum proluxa utitur, Aristot. Ardeola & porphyriorem uropygium (caudam) parum aptum receperunt, Aristot. in libro de com. anim. gressu. Fortè & horion Indica auis porphyrioni cognata fuerit, cum herodio similis & rubris cruribus describatur, sed distinguitur cantus suauitate quam mire celebratur.

Recentiores porphyrioni quaedam praeter ueterum auctoritatem attribuunt, ut Isidorus: Porphyrio (inquit) est auis, cui hoc peculiare quod pedem unum habet latum ad natandum, alterum uero fissum ad ambulandum. In quo notatur quod utroque elemento gaudet, & in aqua natans ut anates, & in terra ambulans ut perdicēs. Idem Albertus scribit, sed tanquam de aue sibi ignota, & ipse etiam fidem non adhibens. Alij recentiores huiusmodi pedes auriphrygio suo uel haliaeto adscribunt. Meliores in hoc auium genere sunt quae rostrum habent magnum & crura praeterlonga: Albertus & Isidorus, ex male intellectis, ut apparet, Plinij uerbis.

C.

Porphyrio est auis fluuiialis, quia in fluminibus abundat, Kiranides. Puluerulenti uoluntationibus non mediocriter gaudet: in locis ubi columbarum lauatio esse solet lauatur, Aelianus interpretate Gillio, Graece legitur, χίμαις κωνίμυθου, ἡδὲ καὶ λένται τὸ ἐν ποταμῶν λοτρῶν. Non prius tamen se uel in puluerem uel lauatiorem dat, quam in ambulationem ueniens certa spatia cofecerit, Idem interprete Gillio. Sed aliter Athenaeus ex Polemone: Non prius (inquit) cibum capit, quam

locum aliquem sibi commodum inuenit in quo deambulet: peracta deambulatione (*μὲν δὲ*, lego *μὲν δὲ*) pulueratur, tum lauat, postremo cibum sumit. Solus auium morfu bibit, Aristot. & Plinius. *Σκιάζου δὲ τῆναι*, Athenæus: lego *διὰ τῆναι*. Idem est (edit) proprio genere, (suo quodam & peculiari modo,) omnem cibum aqua subinde tingens, deinde pede ad rostrum ueluti manu afferens, Plin. Hic solus præter psittacum pede suo instar manus aquam suscipiens (hauriens) ad rostrum defert & potat: sc̄q̄ humano modo pascit, quia cum omni cibo bibat oportet & cū solo morfu, aliter enim cibus ei propter appetitus debilitatem non descenderet, Isidorus & Albert. Sed uideo eos Plinij sensum nō satis affecutos, neq̄ enim cum omni cibo uel bolo, ut Albertus habet, bibit porphyrio iuxta Plinium: sed cibum omnem in aquam intingit, intinctum pede rostro ad mouet: alias uerō cum bibit, morfu bibit. Cum digitos quinque habeat hæc auis, commodius pede loco manus uti potest, *διὰ τῆναι* *λαμῶναι* *μὲν δὲ τῆναι* *μὲν δὲ τῆναι* *μὲν δὲ τῆναι* *μὲν δὲ τῆναι*, Polemon apud Athenæū, hoc est, De cibo autem quem pede apprehenderit paruas buccellas decerpit, quanquam *μὲν δὲ τῆναι* an hoc sensu accipiatur, dubito. Leonicens in uaria hist. ex hoc loco scribit, eum pedibus comminuta frusta ad futurum usum seruare, quod nō placet. *μὲν δὲ τῆναι* *μὲν δὲ τῆναι*, quidam interpretatur, pecunijs parcere uti, hoc est non uno tempore multum uel omnia consumere, ita & hæc auis nimirum non uorax, sed parca, exiguas subinde buccellas sibi decerpit. Cum pascitur, se testes sui prandij habere doler, itaq̄ fecedit, & latens in occulto comedit, Aelianus & Eustathius. Callimachus in libro de auibus porphyriorem ait cibum ita capere, ut ab hominibus non uideatur, odio enim haberi ab eo illos qui ad cibum eius accesserint. Pisces deuorat, Procopius Gazæus. ¶ Alui excrementum, ut & relique aues longi angustiq̄ colli, humidius quam cætera solent, reficit, Aristot. ¶ Ardeola & porphyrio uropygium (caudam) parum aptam habent, & ad uolatum dirigendum loco uropygij pedes protendunt, Idem. Volans non sublimis fertur, Aelianus.

D.

In hominum conspectu nunquam coniugi suæ miscetur, natura enim adeo castus est, ut ne maritum quidem uxori concumbentem uidere sustineat: & si adulterium deprehenderit, nimio dolore contabescit, Oppianus. Acerrima riualitate ardet (porphyrio qui in domo alitur,) & mulieres que sunt sine uiro obseruat, (*τῆναι* *μὲν δὲ τῆναι* *μὲν δὲ τῆναι*, ut codices nostri habent, & Gillius quoque legit: forte quod illæ ad concubitum cum uiris procliuiores & magis expositæ uideantur, sed malim *μὲν δὲ τῆναι*, hoc est uirorum libidini se supponentes, ex Athenæo.) Adulteria sensu quodam naturæ deprehendit: & si de ijs suspicetur, uita laqueo finita crimen domino præmonstrat, (si cum matrefamiliâ stuprum fieri cognouerit,) Aelianus. Auis tam studiosa est castitatis, ut conspecto tantū scorto moriatur, Io. Tzetzes. Quemadmodum adulteris obtrechet & inuideat porphyrio animal etiam prudentissimum, non modo moderatissimum, alibi (ut iam recitauimus) me dicere memini, Aelianus. ¶ Porphyrio præterquam quod & riualis est, & obtrechator, ea sanè etiam naturæ indole præditus est, ut eorum, quibuscum uisui coniunctus est, amatissimus esse dicatur. Eum ipsum & gallum in eodem uersari domicilio percepi, easdemq̄ ambulationes & æqualia spacia conficere solitos, eisdem uesci cibus, communiter puluerulentis uti uoluationibus, mirificumq̄ ex his rebus amorem inter se mutuum contraxisse. At enim cum utriusq̄ dominus festo quodam die cum sodalibus, ut epulare sacrificium faceret, gallum occidisset, porphyrio conuictore priuatus, tantum doloris accepit, sibi ut inedia mortem conscisceret, Aelianus. ¶ In obscuro loco cibum capit, & accedentes ad cibum ipsius odit, Eustathius.

E.

Porphyrii capiendo neq̄ uiscum neq̄ retia adhiberi opus est: sed ubinam solus confideat obseruare, & saltando paulatim accedere. Saltationis enim spectaculo tantopere delectatur, ut licet accedentem magis magisq̄ hominem uiderit, non tamen auolet: sed ipse etiam se moueat & ad saltandum membra componat, donec capiatur, Oppianus. ¶ Porphyrio gratus est hominibus, quamobrem caute & studiose ipsum alunt, itaq̄ magnificis ædibus pro ludicra delectatione est: uel in templo aliquo sacro nutritur, & liberè oberrat, & sacer intra claustra circumit: Aelianus, ut nos conuertimus, quod Gillij translatio non placeret.

F.

Porphyrio Iudæorum mēsis interdictus est, quod auis sit uorax piscium quorum rapinæ inhiat, Procopius. Pro tinschemet Hebraica uoce Septuaginta porphyriorem uerterunt, qui inter immundas aues reputatur quod luxuria (libidine) insignis sit, ut quidam scribunt, Paulus Fagius. Porphyriorem tibi gratia in cœnis apposuisse hominem scio neminem, nec Calliam, nec Ctesippum uiros Athenienses, nec Hortensium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemorasse satis fuerit, Aelianus. Quod si in cibum non ueniunt, miror cur Plinius laudatissimos è Cæmagene, nobiliores è Balearibus insulis mitti scripserit.

H.

a. Aristophanes in Auibus mentionem fecit tetracis auis (magnæ) cum porphyriore & pelæcino. ¶ Porphyrio & auis & piscis cuiusdam nomen est, Hesychius. ¶ Alcyoneus gigas Purpureus (auis Porphyriore) frater ab Hercule telis est cōfossus. Nomen habet magni uolucris tam parua gigantis. Et nomē Praxini Porphyriore habet, Martialis lib. 13. Constat

De Porphy. H. a. c. e. Lib. III. 689

Constat inter gigantes principatum obtinuisse Porphyriōnem & Alcyoneum. Prasinus quoque auriga, cuius in Nerone Tranquillus mentionem facit, Prasinus Purpurio dicitur esse, Perottus. *ὁ πρῶτος ἐστὶν ἡ ἀντιγόνη καὶ ἡ πορφύριος*, exclamat quidam in Auibus Aristophanis: scitē autem Cebrionē & Porphyriōnis gigantum nomina coniunxit, præsertim cum eadem duo etiam auium nomina sint, conuenit & argumento, nam ut gigantes illi deos olim impugnaverunt, ita & aues in hac fabula eos impugnare moliantur, Porphyriō quidem gigas à Venere uictus fertur, Scholiastes & Varinus in Cebrione, *ἡ πορφύριος ἀπὸ τῆς ἀφροδίτης*, Aristoph. in eadem fabula, Minatur autem quidam se aduersus Iouem cælo immisurum porphyriōnes, siue aues siue gigantes accipias. Typhōs & Porphyriō gigantes in Pythiis Pindari Carmine 8. memorantur, tanquam utriusque fulmine icti, Scholiastes monet Typhōn tantum fulminatū, Porphyriōnem uero Apollinis sagittis occisum, Eundem ait Herculis boues per uim abducere conatum fuisse.

¶ c. Homerum infantem Aegyptijs parentibus ortū fabulantur, cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis uberibus in os eius manserit, ea nocte nouem auium uoces diuersas ædidisse, & inter ceteras porphyriōnis, ut recitauit in Columba liuia ex Eustathio.

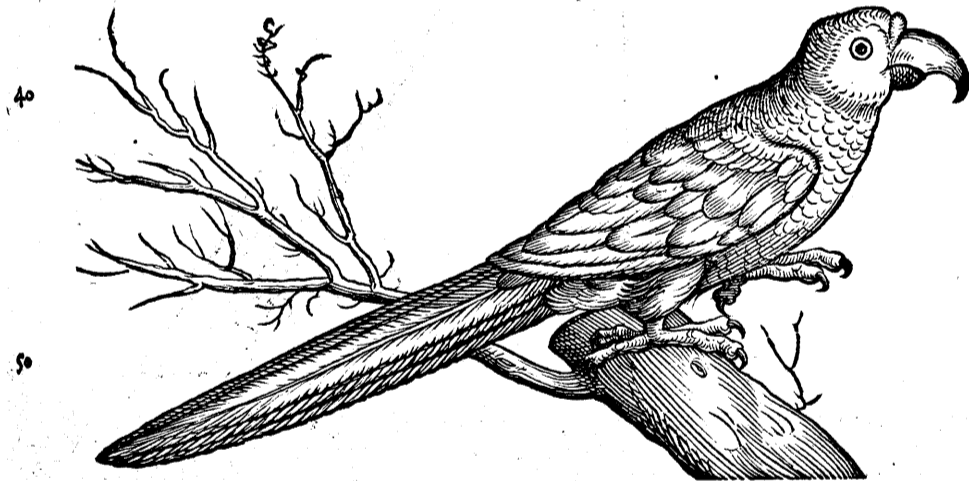
¶ e. Multos pueros quos amabant muneribus deceperunt amatores, donata alius coturnice, alius porphyriōne, Aristoph. in Auibus.

¶ P O R P H Y R I O S, auis quedam Aristoteli de animalibus, Hesy chius & Varinus. Ego hoc nomen apud Aristotelem legisse non memini, Phoix quidem (φωίξ) apud eum inimica harpæ est, & ardearum generis mihi uidetur, ut supra scripsi. Sunt & *πορφύριος* mergi, aliās būnges dicit, à uoce & clamore, *πορφύριος τὸν βοῶν καὶ τὸν ἰνυῶν*, Varinus.

¶ P O R P H Y R I S, *πορφύριος*, auis nominatur apud Aristophanem in choro Auium. Est autē alia quàm porphyriō, ut Callimachus in libro de Auibus testatur, Ibycus aues quasdam *λαβιπόρφυρας* nominat, cuius hæc uerba apud Athenæum legimus: *τὸ μὲν περὶ τὴν ἐν τῷ ἀφροδίτῃσι φαυλοῖσι ποικίλας πικρὰς ἀλλὰ δὲ ἀσπρὰς, πορφύριος, καὶ ἀλκυόνες τανυστήριαι*, quasi ut alcyones & penelopes, ita etiam porphyrides marinæ quaedam uel maritimæ aues sint. Et rursum, *Αἰεὶ μὲν ἢ ὄρνις ἢ μετὰ τὴν ἰνυῶν ὡς ἢ κατὰ πορφύριος*, locus uidetur corruptus, & legendum fortē, *ὡς λαβιπόρφυριος*. Porphyrides ex auium sunt genere, à porphyriōnis diuersæ: sicut ab utroque latiporphyrīdes, siue adiporphyrīdes & latiporphyræ, Hermolaus in Corollario, apparet autē ipsum ex Athenæo hæc mutuatū, & de lectione dubitasse. P S I P H A E O N, *ψιφάων*, uelum uel stoream significat: uel auiculam paruam, Hesy ch, & Varin.

DE PSITTACO.

Psittaci genus cetera sequenti simile coloribus, nisi quod per medium alarum plurimum flauo coloris habet, nonnihil etiam in cauda; quare ERYTroxANTHVM nominabimus. nam cærulei multo minus habet quàm sequens.

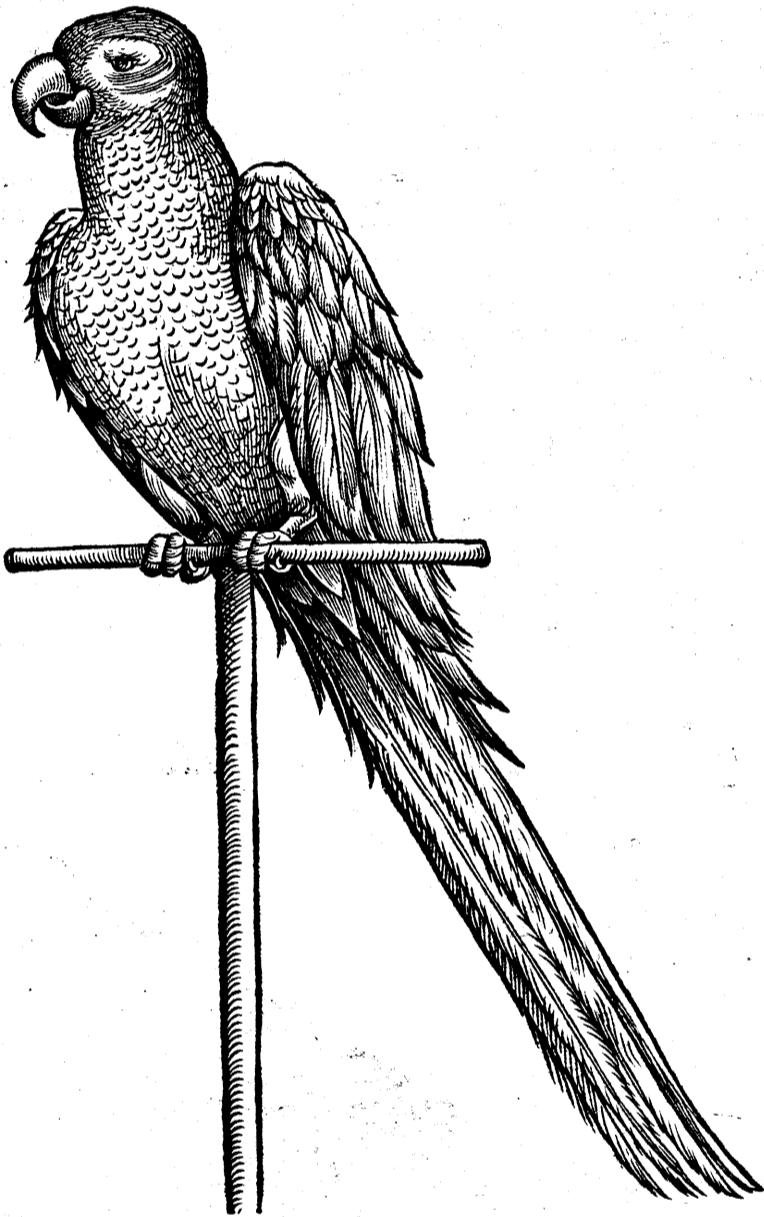

A.

¶ P S I T A C V S auis humanam uocē reddit, hanc mittit India, & sitacem uocat, uiridem toto corpore, &c. Plinius. Hermolaus legendum conijcit hoc in loco psitacem, ex Aristotele, ut ait, qui item non masculino (inquit) sed foemino genere pronunciat hanc alitem. Cæterum in Indica historia, quam Arriano sunt qui tribuant, sitacem per σ, non per ψ, legimus initio uocatā. Est Aristoteli auis sitta, sed omnino alia, Hæc Hermolaus. Ego psittace (*ψιττακίς*) apud Aristotelem in nostris codicibus per τ, duplex scribi inuenio, ut & apud alios Græcos auctores

De Auibūs

Alid genus Pfitaci parte supina rubet, alis superius in flauo uiridibus, cetero caeruleis, cauda partim rubra partim caerulea, ut pictura ad nos missa indicat, in qua pars pronas non apparet, caput etiam cum collo undiq; rubet, nisi quod color candidus circa oculos est. Nos cum à precipuis coloribus ERYTHROCYANVM cognominabimus.

omnes semper t. duplex, siue psittacus, siue psittace, siue sittacus ab illis scribatur. Arrianus quidem in Indicis (ut nostri codices habent) *σθηαδου* scribit, sittacum, non ut Hermolaus citat sittacem. *σθηαδου* & *σθηαδου* oxytona sunt & masculina; *σθηαδου* foemininum paroxytonum. Latini quidam, praesertim recentiores (Gaza, Volaterranus, Grapaldus) psittacum per t. simplex scribunt, quod non placet poetarum primam semper producunt. Sittas, *σθηαδου*, auis quaedam, aliqui psittacum interpretantur, Hesychius & Varin. Sitta auis gen. foem. supra inter picos nobis descripta est. Sittas masculinum fuerit, sed pro eadem, ut conijcio, aue accipiendum. ¶ *Hastialga* (uocabulum ut conijcio Periscum, quanquam Albertus Graecum esse ait, uir Graecae linguae imperitus) est auis parua de genere psittaci, &c. Albertus in Aristotelis de hist. anim. 8. 12. ubi Aristoteles psittaci simpliciter meminit. ¶ Graece uulgo *παραγαι* hodie uocatur. ¶ Italicè papagallo. ¶ Hispanicè papagáio. ¶ Gallicè papegay; uel perroquet. Sed aliqui genus quoddam maius & caerulei coloris priuatim perroquet nominant.

De Psittaco. A.B.C. Lib. III. 691

minant. ¶ Germanicè Pappengeij/Sittich/Sickuff. ¶ Anglicè a popiniay, uel a popingey.
 ¶ Illyricè pappaussek. Polonicè papuga. Turcicè dudî. ¶ Plurimis quidem linguis papagalli
 nomen commune est. Psittacus, qui uulgo papiagabio, id est principalis seu nobilis gabio dicitur,
 Obscurus.

¶ Ultima Syriæ fert psittacos, Diodorus. Apportantur ad nos ex regionibus sub æquinoctiali
 ad Orientem & Meridiem sitis, Nicephorus Callistus. Inueniuntur in Thebaide Aegypti, & in
 India, Kiranides. Plinius ait insulam esse Gagaudem in Aethiopia, inde primum uisos esse psitta-
 cos à Neronis exploratoribus. Sola India mittit psittacû, Plinius & Pausanias. Regio quædam
 Lusitanis in Indiam nauigantibus reperta, abundat psittacis multijugi coloris, tantæq; proceritatis,
 ut cum gallinis magnitudine contendant, Aloisius Cadamustus. Est uarietas psittacorum in colo-
 ribus magna, unde pulcherrimi etiam apud Indos existimantur, nam præter colorum aptam uarie-
 ratem illam, splendor etiam quidam affulget, Cardanus. Circa Pego urbem Indiæ psittacos uoca-
 liores habent quàm usquam alibi offenderim, eosdemq; pulchriores, Ludouicus Romanus. In re-
 gione circa Tarnasari Indiæ urbem, psittaci omnium pulcherrimi spectantur, albicantes sepreno co-
 lore præsertim distincti, Ludouicus Patricius. Hispanæ insulæ psittaci, alij coloris prasini, alij fului
 sunt, alij uerò Indis non absimiles, id est torque miniato, Christophorus Columbus. Hispani (ex
 Hispaniola insula & uicinis) psittacos, quorum alij uirides erant, alij flauii toto corpore, alij similes
 Indicis torquati minio, uti Plinius ait, quadraginta tulerunt, coloribus uiuacissimis & lætis ma-
 ximopere, Pet. Martyr. In regno Senegæ apud Nigrîtas tota regio scæret psittacis, qui triplici co-
 lore distinguuntur, subcinereo, uiridi ac ueneto, Aloisius Cadamustus. In Calechut reperiuntur
 alij prasini coloris, alij scutulati, alij purpurei, Ludouicus Romanus. Supra Caput Bonæ Spei Le-
 begio uecti uento Lusitani, nacti sunt nouam tellurem quam appellarunt Psittacorum, quoniam
 inibi inueniuntur alites huiusmodi incredibilis proceritatis, utpote qui brachium & dimidium lon-
 gitudine excedant, multijugi coloris, ut scribit quidam in Noui orbis historia. Psittacos nunc ex Lu-
 sitania insulisq; uicinis Aethiopicis præstantissimos adduci uidemus, uarioq; colore discriminatos,
 Volaterranus. Gracchana Noui orbis insula fert psittacos phasianis multo maiores, nec alijs simi-
 les, nam alas habent uersicolores, cætera rubei, Christophorus Columbus. Prouincia Abasiæ psitta-
 cos habet, Paulus Venetus. Psittacorû genus peculiare audio à Gallis parroquet uel perroquet
 uocari, uiridibus maius, rostro magis adunco, uocalius, maiorisq; pretij. ¶ Psittacis è Brasilia,
 quem pictum habeo, collum, alæ & dorsum uiridis ferè coloris sunt: sed dorsum ad cœruleum incli-
 nat, cauda similiter, in qua longiores pennæ rubent: longiores in alis nigre sunt, in uiridibus earun-
 dem maculæ quædam uel puncta rubent, caput cinereum est, uenter coloris flauii. ¶ Cinereum
 quoq; uel subcœruleum toto corpore, pictum habeo, in cauda tantum rubentibus pennis, parte circa
 oculos candida, hunc ex Mina ciuitate diui Georgij adferri aiunt.

B.

Quibus in regionibus reperiantur iam supra dictum est. ¶ India (sola, Solinus) mittit psitta-
 cum auem, uiridem toto corpore, torque tatum miniato, (puniceo, Solinus,) in ceruice distinctam.
 Magnitudine & coloribus diuersi reperiuntur, ut in A. offendimus: prisci uiride genus tantû agno-
 uisse uidentur. In India liuæ columbæ uirides pennas habent, ut is primo aspectu, qui sit rudis in
 scientia auium, psittacum non columbam dicat, Aelianus. Psittacus Indiæ auis est, instar illi mini-
 mo minus quàm columbarum, sed ne colorum (non colores) columbarum. Non enim lacteus ille,
 uel liuidus, uel utrunq; (utrunq;) subluteus, aut sparsus est: sed color psittaco uiridis, & intimis plu-
 mulis & extimis palmulis, nisi quòd sola ceruice distinguitur. Enim uero ceruicula eius circulo mi-
 neo, (minij colore,) uelut aurea torqui, pari fulgoris circumactu cingitur & coronatur, Apuleius
 Florid. 2. Viredo in toto corpore psittaci lutea, præter collum miniato distinctum torque, Eberus
 & Peucerus. Auis est tota uiridis, sed rostro & pedibus rubet, Kiranides. Similis est aliquantulum
 obelo (uox uidetur corrupta) & falconi: uirides habet plumas, pectus rotundum, rostrum adun-
 cum, tantæ fortitudinis ut caueæ suæ uirgas ferreas ui frangat, Obscurus. Rostro uel ferrum rum-
 pit, Kiranides. Capitis ossa durissima psittacis, Plinius. Capiti psittaci duritia eadem quæ rostro,
 Idem. quare cum discit sermonem hominis, radio uerberatur ferro: & cum deuolat, rostro se exci-
 pit, propter pedum infirmitatem, ut in C. dicitur. ¶ Omnes aues unæ breui sunt collo, & lingua
 lata, aptæq; ad imitandum, nam & psittaca auis Indica talis est, Aristot. Lingua ei lata, multoq; la-
 tior quàm cæteris auibus: unde perficitur ut articulata uerba penitus eloquatur, Solinus & Apu-
 leius. Hinc est quòd ἀδραστήλωτον dicunt, quasi humanam linguam referentem, Vuottonus.
 ¶ Inter nobiles & plebeios discretionem digitorum facit numerus, qui præstant, quinos in pede ha-
 bent digitos: cæteri ternos, Solinus & Apuleius. Sed Plinius lib. 10. cap. 42. de picarum genere hoc
 scribit, nò de psittacis, nempe facilius discere sermonem humanum illas quibus quini sunt digiti in
 pedibus. Habent psittaci digitos binos ante, & totidem retro, ut picorum genera.

C.

¶ Cnici uel cneci, ut uocant, semine uescuntur psittaci: & saccharo delectantur. In Calechut tanta
 harum auium copia est, ut exhibendi sint custodes seruandæ oryzae in aruis, ne eam depascantur,
 Ludouicus Romanus. Pede seipfos pascunt & ori admovent ceras, ut manu homo, Author de

nat. rerum. ¶ Dum bibit, pedibus suspensus caudam in altum, & caput deorsum ad aquam extendit, caudam enim diligenter custodit, & saepe rostro componit, Albert. ¶ Quemadmodum pueri erudiuntur, sic psittaci ex tribus Indiæ generibus omnes humanæ uocis usum addiscunt. In syluis inconditam uocem, cuiusmodi aues indoctræ edere solent, mittunt; non autem expressum os & explanatum habent, Aelianus. Vox eius naturalis est ualde sonora, Albertus. Imitatur uoces hominum omniumque animalium, Kiranides. Auium quæcumque linguam cõsimilem (humanæ) habent, & maxillarum dispositionem (auibus pro maxillis rostrum est) humanum aptæ sunt imitari sermonem, ut psittaci, picæ, & similes, Suidas. Psittacem auem *ψιττακίαν* dicunt, quasi humanam linguam referentem, Vuottonus. De lingua eius uide supra in B. Psittacus à uobis aliorum nomina discam: Hoc didici per me dicere, Cæsar aue, Martialis. Psittacus humanas depromit uoce loquelas, Atque suo domino *χέρας* ualeque sonat, Author Philomelæ. Articulata uerba penitus eloquitur, quod ingenium ita Romanæ delicia miratæ sunt, ut barbari psittacos mercè fecerint, Solinus. Omnes aues unca breui sunt collo, & lingua lata, aptæque ad imitandum, nam & Indica auis psittace, quam loqui aiunt, talis est, & loquacior (*ψιττακίαν*) cum biberit uinum redditur, Aristot. Plinius uocem *ψιττακίαν* uertit lasciuior. recetiores quidam ad libidinem referunt, mihi quidem Aristoteles hoc uocabulo intemperantiam linguæ maximè significasse uidetur. Super omnia humanas uoces reddit psittacus, & quidem sermocinatur. imperatores salutat, & quæ accipit uerba pronunciat, in uino præcipue lasciuia. Capiti eius duritia eadem quæ rostro, Hæc cum loqui discit, ferreo uerberatur radio, (ferrea clauicula Solinus & Apuleius,) non sentit aliter ictus, Plinius. Dum pulus est atque adeo intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt & citius discit, & tenacius retinet, Maior paulò segnior est, & obliuiosus & indocilis, Solinus & Apuleius, sed Plinius hoc de picæ, non de psittaco scribit lib. 10. cap. 42. Ad disciplinã humani sermonis facilius est psittacus, glan de qui uelicitur: & cuius in pedibus, ut hominis, quinque digituli numerantur, non enim omnibus id insigne, Apuleius, sed hoc quoque apud Plinium eodem in loco ad picas non ad psittacos pertinet. Id quod dicit psittacus, ita similiter nobis canit uel potius eloquitur, ut uocem si audias, hominẽ putet. Nam quidem si uideas idem conari non eloqui. Verum enim uero & coruus & psittacus nihil aliud quàm quod didicerunt pronunciant. Si conuitia docueris, conuiciabitur, diebus ac noctibus perstreperens maledictis, Apuleius. Augustus Cæsar picam à qua salutat erat, item psittacum emi iussit, Macrobius Satur. 2. 4. Non silebo parte hac miraculum insigne nostris uisum temporibus: Psittacus hic fuit Afcanti Cardinalis Romæ, aureis centum comparatus nummis, qui articulatisime me continuatis perpetuo uerbis Christianæ ueritatis symbolum integrè pronuntiabat, perinde ac uir peritus enunciarer, Cælius. Sturni coruique & psittaci, quoniam loqui discunt, & uocis spiritum tam sequacem, tam æmulum, pensandum formandumque docentibus præbent, ea ipsa docilitate adesse patrocinarique cæteris animalibus uidentur, & tantum non uoce testari, etiam cæteris omnibus profertendi sermonis, & uocis articulanque uim natura concessam, Plutarchus. ¶ Cum deuolat, rostro se excipit, illi innititur, leuioremque se ita pedum infirmitati facit, Plinius. Rostri tanta durities est, ut cum è sublimi præcipitatur (præcipitat, Apuleius) in saxum, nisi se oris excipiat, & quodam quasi præsidio utatur extraordinariæ firmitatis, Solinus, rostro se uelut anchora excipit, Apuleius. Qui memoria nostra terras antiquis ignotas peragrarunt, (ut Aloisius Cadamustus, apud quem hæc similiter leguntur) mirifica animi solertia in construendo nido psittacos esse affirmant. Etenim procerissimam inuestigant arborem, tenuibus ramis, & intolerabilibus ad quiduis graue sustinendum: ad quorum cacumina pensilem furculum alligant, ex quo nidum affabre & callidissimo artificio factum suspendunt, pilæ modo rotundum, sanequam exiguo ad aditum & exitum relicto foramine. Quod quidem ipsum eos moliri asserunt, ut serpentium insidijs uiam obstruant, non enim ex tam subtilibus ramis pensilem nidum serpentium natio corpore grauis inuadere audeat, Gillius. Est & oriolus dictus picorum generis, qui nidum à ramis suspendit, (uel potius alligat,) & passer stultus in India occidentali. ¶ Psittacus aquas alias quocumque modo patitur, sed pluuia moritur, idcirco in montibus Gelboe nidificare fertur, in quibus raro uel nunquam pluit, Albert. Multa humiditate in cuti eius abundante moritur, Obscurus.

D. Psittacus inter aues ingenio sagacitateque præstat, quod gradus sit capite, atque in India cælo sincero nascatur: unde etiam didicit non solum loqui, sed meditari, meditantur ob studium gloriæ, participes enim sunt & huius & amoris: unde memoria non uulgaris illis, Cardanus. Amat hæc auis loqui cum pueris, à quibus etiam cæteræ aues facilius loqui addiscunt, Albertus. Caudam suam summo studio custodit, pennasque rostro suo frequentius extergit, Author de nat. rerum. Miræ etiam calliditatis est in excitando risu. Homines quoque osculari domesticos consueuit. Admoto speculo propria forma deluditur, & nunc gaudet nunc dolenti similis efficitur. Aspectu uirgineo multum delectatur, & uino inebriatur, Obscurus. In uino præcipue lasciuus est, Plinius. Vidi ego psittacum mirè amantem pueros imberbes. Gaudent sanè hæc aues conuersatione puerorum, & sermonem humanum coram eis exprimere. Nuper etiam quidam fide dignus mihi asseruit, nouisse se hominem adeo amatum à psittaco, ut ob discessum eius semper lugeret auis, & æmulatione erga alios psittacos duceretur, Auicenna. ¶ Psittacus & lupus simul pascuntur, semper enim uiridem hanc auem

De Psittaco. E. F. G. H. a. Lib. III. 693

quem amant lupi, Oppianus 2. de uenat. Turturibus amici sunt, Plinius & Ouidius. uide in Turture D.

E. Caueis inclusi aluntur psittaci, ut tum aspectu suo colorisq; gratia & forme raritate, tum sermonis humani imitatione oblectent. Gallinæ rusticæ in ornatibus publicis solent poni cum psittacis ac merulis albis, Varro. Seruare eos non in ligneis sed ferreis caueis (καλωβίς) oportet, Oppianus. ¶ In regno Senegæ apud Nigritas tota regio scaret psittacis, quos Nigritæ plurimū oderunt: quoniam totam plagam ferè circunvolitantes, fruges & præsertim legumina deuastant, Aloisius Cada- mustus. In Calechut tanta eorum copia est, ut collocandi sint custodes seruandæ oryzzæ in aruis, ne eam depascantur. Vocales sunt admodum; ac uili pretio, utpote gemino denario, id est media so- lidi parte singuli uæneunt, Ludouicus Romanus.

F. Gracchana insula psittacis mirè abundat, incolæ eos saginant & in cibatu gratissimos habent, Christophorus Columbus. ¶ Phœnicopteri apparatus ex Apicio supra scripsimus, idem autem facies (inquit) & in psittaco.

G. Psittacus potest quæcumque & anser, Kiranides. In cibo iuuat quosuis ictericos, & phthificos sanat, Idem.

H. a. Sittacum & psittacum ueteres dixerunt, nam σ. & ψ. inter se permutantur quandoque, sic & σίττα & ψίττα effertur, quæ acclamatio pastorum est ad boues, capras aut sues. Sitta auis diuersa me- moratur Aristoteli 9. i. ubi Albertus, Camulgum (inquit) Latine dicunt uocari, psittacum Græcè, sed & psittacus auis alia est, (licet apud Hefychium legatur, Σίττα auis est, quam nonnulli psittacum faciunt,) & camulgus Latina uox non est. ¶ Viridis auis, id est psittacus, per antonomasiam uel periphrasin, Semper & à uiridi turtur amatur aue, Ouidius. Et si qua loquendi Gnara, coloratis uiridis defertur ab Indis, Claudianus in Eutropium.

¶ Epitheta. Psittaci epitheta apud Textorem sunt, Ales, Canorus, Dux uolucrum, Garrulus, Imitator, Loquax, Viridis. Psittacum ἀνθρωπίνῳ γλώσσῳ dicunt, quasi humanam linguam referentem, Vuottonus, Βροτόνιος, Philippo in Epigrammate.

¶ Viridiana, genus calciamenti muliebris, Hefych. & Varinus. Psittacion emplastrum numero 24. describitur apud Nicolaum Myrepsum.

¶ Propria. Psittacum Alcæus γαβερύου, id est uentri deditum uocat, Pollux ut nostri codices ha- bent, sed Psittacum legendum conijcio. ¶ Terra psittacorū alicubi in Nouo orbe nominatur, ubi maximi psittaci uariorum colorum reperiuntur. ¶ Psittacene, ψιττακίνη, regio Persidis, Aristoteli in Mirabilibus. ¶ Psittace, ψιττακία, urbs est iuxta Tigrin, ubi Psittacia fructus (quos alij psittacia uocant) nascuntur, hinc Psittacius & Psittacenus, Stephanus. Psittaces Persicæ Aelianus alicubi meminit in Historia animalium.

¶ b. Tu poteris uirides pennis hebetare smaragdos. Tincta gerens rubro punica rostra cro- co, Ouidius in psittacum.

¶ c. Vide quædam in h. πάντα πρὸ τῆν ζωῶν ἀγλαῖα, καὶ ἀποδρῶμενα διὰ τῶν φωνῶν, καὶ μιμνήσκου οὐδὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρνείων ἕως, ἀσπὸρ ψιττακίος καὶ κίττα, Athenus, malim, πάντα δὲ τὰ πικρὸν γλαῖα τῶν ἀρνείων, ἀγλαῖα, &c. Aplephas rex Libyæ fertur instruxisse psittacos, ut per aerem uolantes so- narent Ἀλεφῶς δὲός θῆν; ut quidam annotauit in margine ad orationē Dionis Chrysostomi de regno; ubi Dion scribit hominem improbum non posse esse uerum regem & dominum, neq; sui nec alio- rum, etiam si non solum homines eum admirantur, eiq; obediunt: sed etiam aues uolantes & feræ in montibus. Nuper amicus quidam recitauit nobis iucundam de psittaco historiam: quem aiebat Londini in Angliā ē palatio regis Henrici octaui in præterlabentem fluium Thamesin decidisse, & uoce consueta ijs qui quantocunq; pretio (ut in periculo aliquo constituti, aut alij etiam ioco) por- titorem ex opposita ripa uocant, a bott a bott for twenrye pound: quod est, Cymba cymba uel pro uiginti libris, quam sæpissimè enuncitari audierat, & tum commodissimè meminerat, exclamasse. Ea excitatum portitorem quendam, propere adnauigasse & sustulisse auem, & regi (ad quem perti- nere agnoscebat) reddidisse, tantum mercedis sperantem, quantum auis promiserat, Rex pactus est, ut quam auis interrogata denuò mercedem dixisset, acciperet, Placuit, Respondit auis, Gibe the knabe a grott: id est, Da nebuloni solidum.

¶ e. At tibi quanta domus rutila testudine fulgens? Connexusq; ebori uirgarum argenteus ordo. Argutumq; tuo stridentia limina cornu? Et querulæ iam sponte forēs: uacat ille beatus Carcer, & angusti nusquam conuitia tecti, Statius 2. Sylvarum de cauea psittaci mortui. ¶ Ro- strum psittaci gestatum dæmones abigit, Kiranides.

¶ f. Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes refertas capitibus psittacorum & fasianor- um, &c. Lampridius. Psittacis atq; fasianis leones pauit & alia animalia, Idem. In hortis Indiæ regis psittaci aluntur, & sursum deorsum ultro citroq; circum regem uersantur: nec psittacum id- circo Indorum quisquam, etsi eorū magna illic multitudo sit, edit, quod eos sacros putent, & Brach-

mānes quidem ex auibus plurimi hunc existimant: ut qui solus humana uerba uocis cōformatione consequatur, Aelianus.

¶ g. Rostrum psittaci gestatum, omnem rigorem febrium curat, Kiranides.

¶ h. Anthologij lib. 1. elegans Philippi in psittacum epigramma legimus, quod recitare libuit.

Ψιττακος ο βορστος, ας λυγροδολια κερτομ
Αιει δ' εκμελετων αστασματος κασταρε κλανου,
Εδραμα δ' ακυδιδ' ακος απης οιωνης, ειξου
Ηλιδου εις θρονους αλδορου ηθροβυγ.
Ουδ' αλ' ερη λυδελω ηγαζου εναιματιθ.
Τις φηλιναι δωιαντου δαιμονι χαει ηνπαιου.

¶ Ouidius Elegiarum 2. 6. in mortem psittaci his carminibus lufit:

Psittacus cois ales mihi missus ab Indis	Occidit, exequias ferte frequenter aues
Omnes, quæ liquido librat in aere cursus,	Tu tamen ante alias turtur amice dolo.
Plena fuit uobis omni concordia uita,	Et stetit ad finem longa tenaxq; fides.
Non fuit in terris uocum simulantior ales,	Reddebas blæso tam bene uerba sono.
Ptenus eras minimo, nec præ sermonis amore	In multos poterat ora uocare cibos.
Nux erat esca tibi, causæq; papauera somni,	Pellebatq; sitim simplicis humor aquæ, &c.
¶ Extrat & Statij Epicedion in psittacum Melioris Aredij Syll. 2.	Humanæ solers imitator psittace linguæ, &c.
Psittace lux uolucrū, domini facunda uoluptas,	Psittacus ille plagæ uiridis regnator eorū:
Occidit aeris celeberrima gloria gentis,	Vinceret aspectu: gelidi non phalidis ales.
Quem non gemmata uolucris lunonia cauda	Cæsareum, & queruli quondam uice functus
Ille saluator regum, nomenq; loquutus	

amici, &c. Legimus etiam in psittacum uocalem carmen T. Vespasiani Strozæ lib. 6. Eroticon. 20

¶ Psittacos in India sacros existimari, & idcirco non uenire in mensas, paulo ante in f. ex Aelia no recitauit.

¶ PROVERBIA. Alia uoce psittacus, alia coturnix loquitur, uide supra in Coturnice h.

¶ Erasmus Rot. in adagio Senis mutare linguam: Ne hoc quidem (inquit) prætermittendum, quam uulgo iactatum: Senex psittacus negligit ferulam. Et mox recēset Apuleij uerba ex secundo Floridorum de psittaco, cui sermonem nostrum addiscenti ferrea clauicula (loco ferulæ) caput à magistro ruidatur. Discit autem (inquit Apuleius) statim pullus usq; ad duos ætatis suæ annos. senex autem captus & indocilis est & obliuiofus. Quæ posteriora uerba (quod pullus usq; ad biennium facile discat, senex indocilis sit) Apuleius, ut uideo, à Solino mutuauit est: hic à Plinio. & quāquam Plinius hæc de pica non de psittaco scribat, possunt tamen fortassis huic etiam cōuenire, sin minus, ratio saltem prouerbij non impeditur. ¶ Vilitatum est apud Germanos quosdam prouerbium, Arbitrium (libertas) auro præferendum est, aiebat psittacus caueæ inclusus. Wille gehet für gold/ sprach der papegeye/ da saß er im Eise. Tale est & illud, In cauea minus bene canit lusciniæ.

¶ PTEREGOTYRANNVS, πτερογοτυραννος, (malim Pterygotyrannus, ut ordo etiam literarum scribi postulat apud Hefychium,) auis est quædam in India Alexandro data, Varinus. Querendum an hæc esse possit auis paradisi dicta, uel apus Indica: quæ cum pedibus careat, & alis pennisq; suis perpetuo in sublimi uehatur, non immerito Pterygotyrannus appellabitur: tanquam principatum inter aues obtinens quod ad remigium alarum.

DE PYRALIDE.

PYRALIS, πυραλις, auis nominatur apud Aristot. historis anim. 9. 1. ubi Gaza ignariam uertit. Pyralidem (inquit) turtur impugnat, locus enim pascendi uicinusq; idem eorum est. nec alibi usquam eius meminit. Turtur & pyralis dissident, Plinius. Quod si Callimacho fides est adhibenda, palumbus, pyralis, (πυραλις per duplex λ.) columba & turtur, nihil habent inter se simile, Aelianus in Varijs. πυραλις (per duplex ρηδ & lambda simplex) auis quædam, Hefychius & Varinus. Pyralis auis est quædam, quæ etiam rustice sic uocatur, Niphus Italus. ¶ Est & pyrrhulus auis, Gaza rubicillam uertit, de qua in R. elemento scribemus. Item PYRIS, πυρις, secundum aliquos apud Aristophanem, uide supra in Ceblepyri.

¶ Oppianus de aucupio lib. 3. cap. 10. cum merularum capturam præscripsisset, subdit: Eodem modo etiam capiuntur PYRRHIAE aues, αἱ (forte εἰ) πυρρῆαι. Pyrrhiæ uocabantur serui qui in cœmædijs introducebantur, Eustathius.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIT R. LITERA.

DE REGVLO VEL TROCHILO EX VETERIBVS.

A.

TROCHILVS uocatur alijs nominibus senator & rex, Aristot. Gaza interprete. Græca nomina sunt, τροχιλος, πτεροβους, βασιλις. Trochilus rex appellatur auium, Plin. ¶ Eadem etiam orchilus dicitur, ut docui supra in o. elemento. ¶ Trochilos in Aegypto uocatur, rex auium in Italia, parua auis, quæ crocodili in somno hiantis os & dentes repurgat, Plinius.

De Regulo. B. C. D. E. Lib. III. 695

Plinius, sed trochilus ille Nisiacus & crocodilo familiaris longe alia avis mihi uidetur, gallinarum aquaticarum generis, sub quo species diuersae continentur, ut in T. elemento dicimus. ¶ Regulus Graece tum βασιλεύς uocatur, tum uoce diminutiua βασιλλίως Aetio, Aeginete & Aristophani in Auiibus. ¶ Regaliolus quoque non alius quam regulus uidetur: et si quidam pro galgulo accipiant, uide in Galgulo. Pridie eadem idus (antequam Caesar interficeretur) auem regaliolū cum lauro ramulo Pompeiana curiae se inserentem, uolucres uarij generis proximo nemore prosequuntur: ibidem discerperunt, Suetonius in Iulio Caesare.

B.
Passerculus troglodytes auicula omnium minima est regulo excepto: quo paulo maior est & nigrior, similis est autem ei in multis, praeterquam quod in fronte auricolores pennas non habet, &c. & iuxta summum alae lineamentum cinerei amplius coloris, (Graece legitur *Νερόπτερος*, id est magis uarij, Vuottonus,) Aetius. Troglodytes paulo maior est regulo, & colore illi similis, inter cinereū & uiridem, (*μετὰν πέρυξ καὶ γλαυρῶς*, mihi hic color non troglodytae, sed regulo tantum conuenire uisetur. Vuottonus suspicatur legendum *μετὰν πέρυξ καὶ ὀρνῶς*.) rostro tenui, Aegineta.

C.
Trochilus fruteta incolit & foramina, Aristoteles. ¶ Passerculus troglodytes magis garrulus quam regulus est, Aetius. Regulus atque merops & rubro pectore Progne. Consimili modulo zinzilulare sciunt, Author Philomela. ¶ Regulus uermiculos edit, Aristot.

D.
Trochilus fugax atque infirmis moribus est, sed uictus probitate & ingenij solertia praeditus. uocatur idem & senator & rex, quomobrem aquilam cum eo pugnare referunt, Aristot. Idem historiae anim. 9. i. trochilū cum aquila pugnare scribit. Aquilae & trochilus, si credimus, disident, quoniam rex appellatur auium, Plin. ¶ Rex auium priuatas contra noctuam inimicitias gerit, Aristot. Alibi etiam orchilum noctuae infensum tradit: quem nos eundem trochilo esse ostendimus.

E.
Capi difficile potest, Aristoteles. ¶ Orchilus subiens caua terrae signum facit futurae tempestatis, Aratus.

H.
Immusculus auis genus, quam alij regulum, alij ofsifragum dicunt, Festus. Plura de immusculo leges in capite de aquilis diuersis. In Auiibus Aristophanis cum auis quaedam feruus Epopis, quoniam esset non diceret, sed tantum ad domini sui mandata subinde se *πρόκειν*, id est currere: subiicit quidam: Es igitur *τροχίλος* auis, alludens ad uerbum *πρόκειν*, ubi Scholiastes, Trochilus, inquit, fertur esse auis acris, (*ἀγροῦ δρυμνῶς*.) uolūt autem aliqui mediam syllabam acui debere: quasi in textu *τροχίλος* scribatur, sed codices nostri *τροχίλος* paroxytonum habent. Et rursus cum quidam dixisset se currere *ὡς τρωχίλος*; alius subdit: Hic auis est trochilus, abi igitur ὀ Trochile & dominum nobis accersere. ¶ *Καθίλος*, auis quam aliqui *Βασιλλίως* uocāt, Hefychius & Varin. ¶ *Βασιλλίως*, basiliscus auis, lidem. ¶ *Τελαίως*, auicula quaedam, & rex apud Eleos, lidem. ¶ *Ακαλάνθης*, nobilissimi canis nomen: quidam tamen eo nomine aues intelligunt, quas nonnulli basilicas nuncupant, Caelius. ¶ *Πρόκοπος* apud Aristot. historiae anim. 9. i. ubi Albertus basit habet, quod ex Graeco corruptum uidetur ut plerumque apud ipsum basit (inquit) Arabice, apud nos autem senecta uocatur. ¶ Hefychius orchilum auiculam uilem ab aliquibus *σπληνίλιω* dici refert, nimirum a uoce qua forsitan tubae imitatur sonitum.

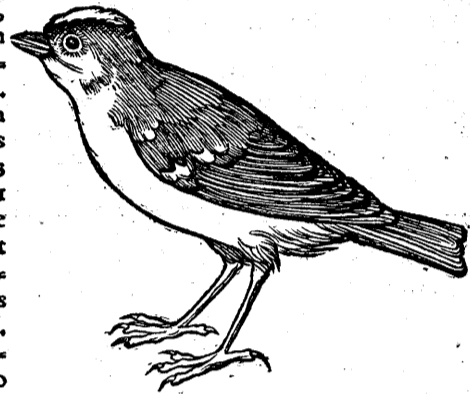
DE EADEM AUE QUID PRODIDERINT ALBERTUS, & eiusdem saeculi scriptores.

REGVLVS, qui & parra, quasi auis parua dicitur, multa est prole & garritu, Author de nat. rerum. Trochilus est auis minima omnium, quam regulum uocant: quae licet paruo sit corpore, auis tamen magno contra aquilam pugnare conatur. Solitaria uolat, pullis foecunda est, nam pluri-
mos uno foetu producit, uno specu uel antro in hyeme multi conduntur, ut ad calorem turba con-
ferente calor qui paruus est in tam minimis corporibus augeatur, Albertus & Author de nat. rerum. Vermibus & araneis uescitur, Author de nat. rerum. Est etiam auis musica, & praecipue cantat tempore magni & sicci frigoris in hyeme, Albertus. Auis minima est, sed quanto minor, tanto uelocior, adeoque animosa, ut etiam contra aquilam aliquid conari audeat. Homines quoque deludit, nam cum se proximē quasi manu capiendam obtulerit, casto hominis conatu & labore impigra profugit, Author de nat. rerum. ¶ Conuenerant aliquando aues inter se, sicut fabula refert, ut illa pro rege haberetur, quae sublimi uolatu omnes alias uinceret: cumque aquila omnes alias aues transcenderet, exiliens parra quae sub ala eius latuerat, insedit aquilae capiti, & inde se esse uicticem asseruit, Author de nat. rerum. Si deplumatus regulus in ueru paruo exponatur igni, uoluit seipsum, ut nos ex-
perti sumus, Albertus. ¶ Haec illi de regulo: an uero aliquid ad passerem troglodyte potius pertinens, (quem uulgo in plerisque uulgaribus linguis regem auium nominant, & recentiores etiam alii qui cum regulo confundunt) regulo adscripserint, ut mihi quidem uidentur, considerandum relinquo.

ADHVC DE EADEM AVE EX SCRIPTORIBUS
nostræ memoriæ, & obseruationibus proprijs.

A.

REGVLVS omnino ea auis mihi uidetur, cuius hic figurâ posui, id quod primum ex doctissimi medici Io. Agricolæ Ammonij scriptis me cognouisse profiteor. Reguli (inquit) in Bauaria plerisque locis turmatim uolant, auricoloribus pennis, quibus in capitibus loco aurearum coronarum insigniuntur: appellantur Germanicè eam ob rem *Goldhendlin*. hi cum bruma est gelidissima in urbibus, reliquo uero tempore in syluis conspiciuntur, & ubi nidificant sex aut septem oua tam parua quam est pisum ædunt. Fœmellas inter eos percipimus pallidioribus capitibus pennis, loco coloris aurei conspicuas esse, Hæc ille. ¶ Italicè fior rancio, id est flos calendulæ appellatur, à macula uerticis nimirum aurea, ab alijs ochio bouino, id est oculus bouinus, à magnitudine, nihil fallor: ut etiam Germanis *Dsheneugle*, id est ocellus bouinus: quanquam alij (in Bauaria, & circa Argentoratum & Francfordiam ad Moenum) *Goldhendlin* nominant, circa Bernam in Heluetia, *Strüßle*, aliqui *Chanmeißle*, id est parum uel parulum abietum, sed improprie. ¶ Angli wren. ¶ Turcæ Sercé.

¶ Auis regia est quam nos uocamus regillum, Syluaticus Italus. Trochilus, Io reillo, Scoppa Italus. Regaliolus auis, reillo, scricciola, Idem. Quidam Italicè regulum resino interpretantur. ¶ Gallicè aliqui rotolet, roytolat, petitroy. ¶ Flandricè *Kõningtin*. Polonicè krolik. Sed omnia hæc nomina in diuersis linguis à rege denominata passerem troglodytem significant, quem cum regulo multi confundunt.

¶ Trochilus (Turnero) est auium omnium minima, cauda longa & semper erecta, rostro longiusculo, sed tenuissimo, colore ferè fuluo, nidum facit foris ex musco, intus ex plumis aut lana, aut floccis, sed plurimum ex plumis. Oui erecti & in altero suo sine consistentis, formam nidus habet, in medio ueluti latere hostiolum est, per quod ingreditur & egreditur. In posticis ædibus & stabulis stramine tectis, interdum nidum construit, sed sæpius in syluis, auis est etiam soliuaga, & gregatim nunquam uolat, imò quoties alium sui generis offendit, mox illi bellum indicit, & conflictatur. Quare aues illæ, quæ in Bauaria pennis auricoloribus, quas in capitibus ceu coronas aureas ferunt, in syluis æstate degentes, & gregatim ad urbes hyeme aduolantes, reguli non sunt sed tyranni Aristotelis, Hæc ille, mihi quidem hæc quæ scribit omnia passeri troglodytæ conuenire uidentur, corporis forma, cauda semper erecta, nidificatio, uolatus solitarius. Quod autè regulus Agricolæ Ammonij & noster gregatim uolat, hoc non obstat, ut ipse putat, quò minus sit regulus, neque enim ueterum aliquis regulos solitarios esse prodidit, sed Albertus Germanus, qui passerulum troglodytem, ut Germani uulgo, pro regulo accepisse uidetur. Aucupes quidam nostri auiculas *Goldhendle*, non gregatim, sed paucas simul uolitare mihi retulerunt. Turneri de trochilo sententiam Eberus & Peucerus comprobant, & inter Gallos Bellonius, qui in libro Gallico Singularium Obseruationum suarum, Auis (inquit) quam nos roitelet uocamus Græci (in Creta) uulgo trilato uocant, uoce accedente ad ueterem Græcam trochilus. Atqui Gallorum roitelet passer troglodytes est, ut dixi: & trilato uox Græca à troglodyte per syncopen mihi facta uidetur. Hac uero minor auis (mox subdit) tertigon ab iisdem uulgo uocatur, (à magnitudine puto, qua cicadam uix excedit:) à Latinis (ab Aristotele) tyrannus: Gallis un pou uel soucie uel soucicle, (à supercilij.) habet enim plumas in capite flauas utrinque instar cristæ, quæ oculos eius innumbrat ut supercilia in nobis; nec multò maior est locusta, Hæc ille, ego omnino regulum esse puto, quam ipse tyrannum, in regulo autem nostrum non utrinque plumæ illæ capitis aureæ habentur, sed in medio tantum. Mihi soucie Gallis dici uideatur non tanquam soucicle à supercilij (quo forte nomine corrupto uulgo utitur) sed à simili in uertice colore floris calendulæ, quam Galli uulgo soucie, quasi soliam uel solsequiam appellant: præsertim cum Italicè quoque hæc auicula alicubi fior rancio, id est flos calendulæ appelletur. Tyrannus minutissima auium, paulò supra locustam, cristam gerit rutilam, color corporis ex citrino rubescit superne, inferne castus est: *ἄγροϋ δὴ γὰρ ἴσθ' αὐτῶν, εἰν goldhenli*, Eberus & Peucerus. Nostram de regulo & passere troglodyte sententiam nuper etiam Melchior Guilandinus Borussus iuuenis doctissimus & in longinquis regionibus peregrinatus, in sua ad me epistola confirmauit.

¶ Reguli nostri autumno ferè capiuntur: auiculæ colore subuiridi, uerticis colore partim luteo partim flammeo, pallidior in fœminis, muscis, uermiculis & colsis uescuntur. Sunt qui eos muscis

De Rubecula. A. Lib. III. 697

adeo ingurgitari dicant, ut aliquando de uita periclitentur. ¶ Regulus qui & bitrisicus dicitur, Io. Saresb. in Polycrat. Gerardus Cremonen. pro charadrio apud Kiranide uertit regulum, uide in Charadrio A. ¶ Inter iuniperos degit regulus noster, ut audio. Niphus tamē regulum rubrum esse scribit, præparuum, & in ripis riuorum agere. Minima auium apud nos est regulus, qui per dumeta uolitat, passerulo dimidio minor, Cardanus. ¶ Aucupum nostrorum alij regulos perennare apud nos aiunt: alij hyeme auolare, post omnes alias aues quæ migrare solent. ¶ Regulus bis anno parit, oua circiter nouem uno tempore, Albertus, uidetur autem is reguli nomine passerem troglod, intelligere.

¶ Balsafr Stendel, qui de arte coquinaria Germanicè scripsit, lib. 6. cibarium quoddam (ex butyro, ouis, farina) describit, quod eodem quo regulum Germani nomine Goldhändel nominat.

¶ Nos deum putamus ardeis, trochilis & coruis uti, ut harum auium uoce aliquid significet, Plutarchus in libro De eo quod Pythia non amplius carmine respondeat, an uero trochilos intelligat regulos, uel eiusdem nominis aquaticas aues, non habeo quod asseram.

¶ RHAPHI, ῥάφαι, aues quædam sunt, Hesy chius & Varin. Kiranides pellicanum ramphoni uocat, nimirum propter rostri (quod Græci ramphos appellant) magnitudinem.

¶ RHINOCEROS, ῥινόκερος, fera quadrupes, & auis quædam in Aethiopia, Hesy ch. & Varin.

¶ RHYNTACES, ῥυντάκις, parua auicula (μικρὰ ῥυντάκιον) in Persis nascitur, cui excrementi nihil est, sed totum corpus interius pinguedine plenum: quamobrem uento & rore eam ali existimant. Hanc Ctesias prodidit cultello altero latere ueneno illito Parysatim (Artoxerxis matrem) di-

20 uisisse, dimidiam partem ueneno infecisse, & quæ ueneno intacta atq; incorrupta erat, ipsam in os iniectam exedisse, Statiræ (uxori Artoxerxis) autē uenenatam partē porrexisse. Sed Dinon ab hoc parumper diffentiens, ait non Parysatim, uerum Melantam partium cultello Statiræ infectam partem apposuisse, Plutarchus in uita Artoxerxis.

¶ Rhyndace, ῥυνδάκιον, auicula æqualis columbæ, ἀγρίων ἰλίων ἰσθμίου, Hesy ch. & Varin. Pluuialis quidem auis lautissima, de qua in P. scripsimus, cibo solido uesci negatur à nonnullis, quoniam nihil in ea reperitur, itaq; non exenteratur, magnitudine est columbæ, sed rhyntacem esse non assero. Bernicla quoq; auis, (de qua inter anates egimus,) quæ ex arbore aut ligno nasci uulgò creditur in Britannia & Flandriæ quibusdam locis, superflui aliquid non habet, ut neq; arbores, Obscurus. Sed rhyntacem aliqui eam esse auem coniiciunt, quæ auis Paradisi appellatur, ut in Elemento P. scriptum à nobis est.

30 ¶ RVBETRA uermiculis alitur, Aristot. historia anim. 8. 3. nec alibi huius auis meminit. Legitur autē Græcè βαρὴς oxytonum, foeminino genere, Gaza rubetram uertit. Niphus ait esse auem quæ uulgò ab Italis barada dicitur. ¶ Rubetra Aristotelis quænam auis sit, prorsus diuinare non possum. Gybertus Longolius linariam siue miliariam esse rubetram putabat, quod rubis crebro infideat. Sed quum Angiorum buntinga (ea est auis quam Germani uocant *Gersthammer*, uide in Passere maiore & in Linaria) in rubis tam frequens sit, quid uetat quò minus & ipsa quoq; batis dici possit? Nihil igitur certi habemus, quod nomen Britannicum aut Germanicum sit huic aui imponendum. Sed quum auium supra commemoratarū, altera (miliaria) seminibus herbarum uescatur, altera (buntinga) hordeo & tritico, & batis Aristotelis uermiuora sit, deligēda est auicula quæpiam quæ solis uermibus pascitur: qualis est auicula Anglis stonchattera, aut morteterra dicta, & Germanorum *Elein*, *Brauhogelchen*. hæc si batis non sit, mihi prorsus ignota est, Turnerus. ¶ Ebero & Peucero rubetra minima est turdorum generis, rubi fructu & sambuci uicinitas. Atqui Aristoteles nihil quàm uermiuoram esse scribit. ¶ Est & βαρὴς uel *Barria*, piscis lati genus à bato diuersi.

DE RVBECVLA ET RVTICILLA, VEL ERITHACO & Phœnicuro ex ueteribus,

A.

50 **R**ITHACVS, ῥιθάκος, auis pro qua Gaza rubeculam reddit, nimirum à rubro colore pectoris: alibi uero syluifam, (forte quòd in syluis degere soleat per æstatem:) hyeme cum propius ad domos accedit phœnicurus dicitur, ut Aristot. scribit. Rubeculae (inquit) & quæ rutiçilla (phœnicuri) appellantur, inuicem transeunt, estq; rubecula hyberni temporis, rutiçilla æstiuæ, nec alio ferè inter se differunt, nisi pectoris colore & caudæ. Erithacus hyeme, idem phœnicurus æstate, Plinius. Quædam certis temporibus transformari uidentur, ut erithacus, & qui uocantur phœnicuri æstiuæ, Constantinus in Geoponicis 15. 1. Phœnicurus, *φαινικός*, proparoxyt. Erithacus auis quæ & *ιερβύς* dicitur, Hesy ch. & Varin. Erithacus auis à plerisq; dicta, à nonnullis *ιερβύς*, ab alijs *ιερβύκος* uocatur, Scholiastes in Vespas Aristophanis.

C. & D.

60 Erithacus auis est solitaria, (*ἄρται μονήδου καὶ μονότροπον*, Varinus,) quæ nunquam ferè in eodem saltu nisi una reperitur, uide infra in prouerbio Vnicum arbutū, &c. Rubecula uermiculis uescitur, Aristot. ¶ Corui, picæ & erithaci, homines imitantur (scilicet uoce,) & meminerunt eorum quæ audierint, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis.

Nō

E.
Orchilus aut eritheus, (ἔριθος, prima breui, sequentibus longis,) caua terrę subiens, signum facit tempestatis futurę, Aratus, ab Auieno conuertitur, paruus eritheus. Rubecula auis stabula circumiens, & habitata loca lustrans, ex aduentu tempestatis se fugere declarat, Gillius.

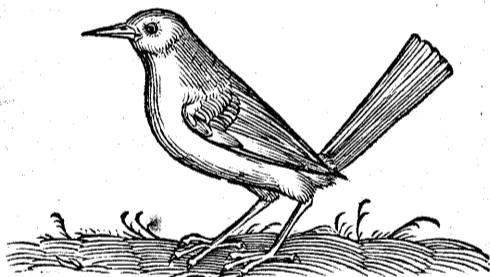
H.
ἄϊσπος, erithacus auis, Camers. Idem & Hefychius ἄϊσacam interpretatur ramum lauri, quę in manu tenentes hymnos deorum dicebant. ἄϊσδος, erithacus auis, Hefych. & Varinas. scribuntur autem ab illis ἔριθος oxytonum, (ut & a Varino in ἄϊσπος. in Erithaco uerò proparoxytonū, quod placet) nisi librariorum erratū sit. ἔριθως, mulier pro mercede laborans, Eustathius. Proprium hoc nomen puellę uidetur apud Theocritum Idyl. 3. ἔριθω agricolę, quod erant, id est ter ram colant: abusu uerò etiam ἔριθωι, id est qui circa lanam laborant, uel mercenarij, Hefych.

¶ Vnicum arbutum haud alit duos erithacos. Zenodotus author est hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis festinant ditescere. Mihi uidetur non intempesti uiter dici posse in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer uersari queunt. Est autem erithacus auis quędam solitaria, ut eodem in saltu non temere nisi unam inuenias. Thomas Magister ait a quibusdam ἔριθω uocari, ab alijs ἔριθω, a plerisque ἔριθω. Aristophanes eleganter ad hoc alludit adagium in Vespijs, οὐ γάρ εἰς ποτὶ τρεῖσιν διώκεται ἢ μὴ λόγῳ κλιπῆτα δύο. Non enim fieri potest. Fures ut unquam saltus alat unus duos. Non omnino dissimile est huic quod dixisse fertur Alexander Magnus: Mendum nō capere duos Soles, Erasmus Rot. Eiusdem sententię est illud Germanis quibusdam usitatum, ut Tappius scribit, Duobus gallis in uno sterquilinio, duobus stultis in una domo non conuenire. Zween hanen auff einem mist verragen sich nit. Item, Zween narren tügen nit in einem hauß.

¶ Emblema Alciati inscriptum, Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere: In modicis nihil est quod quis lucretur, & unum Arbutum geminos non alit erithacos. Aliud. Intenui spes nulla lucri est: unoq; residunt Arbutto geminę non bene ficedulę.

DE RUBECULA. HOC EST AVE QVAM plerique a rubicundo pectoris colore denominant, scripta recentiorum.

A.
V M Aristoteles tum Plinius (inquit Turnerus) de erithaco & phoenicuro scripserunt, transire uidelicet has aues in se inuicē, hanc hyberni, illam æstiuū temporis esse. Qua in re uterq; aucupum relictis magis quàm sua experientia nixus, a ueritatis tramite longissimē aberrauit. nam utraq; auis simul conspicitur, & rubeculę domita & in caueis alitę (idem nostri aucupes affirmāt) eandem perpetuò formam retinent. quin & eodem tempore nidulantes, sed modis longē diuersis, sæpissimē in Anglia uidi. Rubecula, quę non secus æstate quàm hyeme rubrū habet pectus, quàm possit longissimē ab oppidis & urbibus in densissimis uepreis, & fruticetis ad hunc modum nidulatur. Vbi multa querna reperit folia, aut quernis similia, ad radices ueprum, aut densiorum fruticum, inter ipsa folia nidum construit: & iam constructum, opere ueluti topiario folijs contegit. Nec ad nidum ubiq; patet aditus, sed una tantum uia ad nidum itur. ea quoq; parte, qua nidum ingreditur, longum struit ex folijs ante hostium nidi uestibulum, cuius extremam partem partem exiens, folijs claudit. Hęc, quę nunc scribo, admodum puer obseruauī, non tamen inficias iuerim quin aliter nidulari possit. Si qui alium nidulandi modum obseruauerint, ædant, & huiusmodi rerum studiosis, & mihi cum primis nō parūm gratificabuntur. Ego, quod uidi, alijs candidē sum impertitus. Phoenicurus, quem rutilillā uocat, in excauatis arboribus & (quod sæpe expertus sum) in rimis & fissuris murorum, posticarum ædium, in medijs urbibus, sed ubi hominum minor frequentia cōcurat, nidulatur. Phoenicurus mas nigro est capite, & cauda rubra, cętera fœminę, nisi quod subinde cantillat, similis. (Rubeculam æstate cantantem nunquam audiui.) Caudam semper motitat uterque. Phoenicuri fœmina, & proles adeo rubeculę pullis similes sunt, ut uix ab oculatissimo discerni possint. Verūm motu caudę dignoscuntur. Rubeculę licet caudam moueant, postquam tamen submisserint, statim erigunt, nec tremūt bis aut ter more rutilillarum. Rutilillę enim simul atq; caudā mouere cœperint, non cessant donec ter aut quater simul leuiter mouerint, ut alas, iuniores auiculę cibum a matribus efflagitantes, motitant. Rubeculę in æstate, ubi in syluis satis superq; alimentum superpetit, nec ullo infestantur frigore, quę res cogit illas in hyeme ad urbes, oppida & pagos cōfugere) cum

De Rusicilla. A. Lib. III. 699

cum prole ad desertissima quæq; loca secedunt. Quare minus mirandū est, rubeculas in æstate non passim occurrere. Rusicillas quid miri est in hyeme non esse obuias, quum per totam hyemem delitescant. Adhæc cum rubecula pulli, in fine autumnii perfectam ferè in pectoribus rubedinē nasci, ad pagos & oppida propius accedunt: rusicillæ, quæ antea per totam æstatem cernebantur, disparerent, nec amplius in proximum usq; uer cernuntur. Quæ quum ita se habeant, quid Aristoteli aut illi hoc referentibus erroris ansam præbuerit, facile quiuis potest colligere, Hucusq; Turnerus.

¶ Erithacus hyeme, phœnicurus æstate, auis est quam uulgò pectus rubeum uocant, Perottus. Vulgò ab Italis petto rosso dici inuenio, ab alijs per syncopen petusso pro pettorosso. Ab alijs peccietto, (quæ uox pectusculum significat,) uel pechietto, uel ut nos proferremus petchetto, alibi feribort. ¶ Lusitanis pitiroxo. ¶ Gallicè, ut Bellonius scribit, rubeline uel gorge rouge nominatur. Ab alijs rouge gorge uel berée. Eadem fortè fuerit Sabaudis dicta rouge bourse. ¶ Germanicè Rôtele/ Winterrôtele/ Rôbrüßle/ Waldrôtele/ Rôtrôpff/ Rôtrôpfflin, & apud Saxones Rôtfeldhyn, ut Eberus & Peucerus annotant. ¶ Anglicè a robin, a redbreste, Turnerus & Eliota. (Sed Eliota alibi frigillam interpretatur a ruddocke, or robin, redbreft:) alibi a robbyn rock. Passerem troglodyten Angli uulgò foeminam tantum esse aiunt, & marem eius a robbyn rock. ¶ Illyricè czierwenka.

B.

Rubecula rubro sunt pectore, unde & in plerisque linguis nomen fortiantur. dorso & capite fusco. Veteres colorem eius hyeme mutari putarunt, & ruborem è pectore in caudam transire, unde & nomen mutetur in phœnicurum, qui rursus æstate in erithacum, id est rubeculam transeat: sed aues has esse semper diuersas, nec ex alterius mutatione alteram fieri, in A. iam scripsimus ex Turnero.

C.

De rubeculae nido, & quomodo caudam moueat aliter quàm phœnicurus: & quòd æstate in syluis ac locis desertis degat, in fine autumnii ad oppida & pagos propius accedat, Turneri uerba recitauimus in A. ¶ Rubecula uescitur apibus, Bellonius. Domi captiua mulsis, micis panis & nucleis iuglandium concisis alitur, & per hyemem quoq; cantillat, phœnicurus non ante uernum tempus. ¶ Comitiali interdum corripitur, qui morbus in alijs etiam auiculis inclusis quandoque obseruatur.

D.

Domus si duæ aut plures simul alantur, pugnare inuicem solent, unde in syluis etiam eas esse pugnaces uerisimile est, & ut prouerbiū habet, Arbustum (Frutetum) unum non alere duos erithacos. ¶ Rubecula, ut audio, merulā amat, eaq; sequitur, & noctu ferè in proxima arbore quiescit.

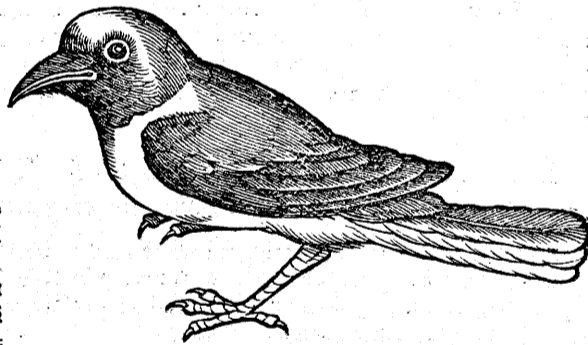
E.

Noctua infensa est. ¶ Imminentem pluuiam uoce prædicit.

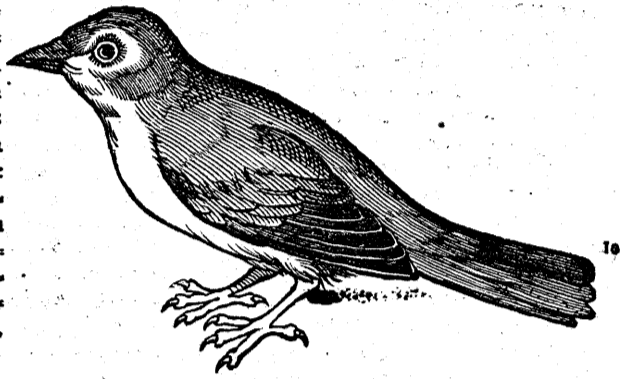
DE RUSICILLA SEV PHOENICURO ITERUM copiosius, ex recentioribus.

A.

RITHACI & phœnicuri inuicem transeunt, estq; erithacus hybernii tēporis, phœnicurus æstiuus, nec alio ferè inter se differūt, nisi pectoris colore & caudæ, Aristot. Nos aues esse diuersas, nec inuicem transire supra ostendimus. ¶ *ῥοῦσιγνολ* proparoxytonū Græcè scripserim, Latine phœnicurus penanflexum, *ῥοῦσιγνολ* alicubi apud Aristotelem non rectè legitur. ¶ Italicè nominatur reuezôl, quasi rubicellus uel rubicilla, alibi corossolo à cauda ruffa. ¶ Galli rousignol uocant tum lusciniā, tum phœnicurum, qui circa muros seu parietes degit, Bellonius. Ego phœnicurum non simpliciter rousignol à Gallicis appellari audio, sed rousignol de mur, hoc est lusciniā murorum. ¶ Germani, ut nostri, *Sußrôtele*, quod est rubecula domorum, nam circa domos & hortos uolitat, uel *Summerrôtele*, id est rubecula æstiuus, quòd hyeme appetente auolet uel lateat. Alibi *Rôtschwenzel*, à cauda rubra, ut circa Francfordiam ad Mœnum *Rôtzägel*. Eberus & Peucerus interpretantur *Rôtsfert*, Murellius *Rôtsfert*. Audio etiam *Wynnôgele* alicubi nominari, quasi ampelidem à uinea: quum tamen uis non uescatur. ¶ Angli a redetale.

¶ Circa Argentoratum alia quaedam avis *Kotschwenzel* à cauda rubente, minus tamē & obscurius quàm superiori, nominatur, cuius iconem adiungimus. Tranſuerſa etiā per alas macula obſcurè rubet. Fufcus color capitis & dorſi eſt, maiores alarū pennæ nigricant, ut in dorſo quædam, & roſtrum. Crura fuſca, ſuperior alarum pars ſubruffi coloris ſordidi eſt. Pectus & uenter albenſ. Pars circa oculos in fuſco albicat, ut pictura demonſtrat, nam auem ipſam nondum uidi.

B.

Phoenicurus mas nigro eſt capite, & cauda rubra, cætera fœminæ ſimilis, Turnerus. Differt à ſicedula, (ſicedulam Germanicè interpretantur *Schnäpffli/Wüſſling*), quæ cinereo tota & obſcuro colore conſtat, Eberus & Peucerus. ¶ Phoenicurus (ut aliquando conſideraui captum in fine Iuni) macula alba rotunda inſigne habet ſinciput, pennæ ſub roſtro nigrae ſunt, caput cum dorſo cinerei uel fuſci coloris. Alarū pennæ fuſcæ modicè ad ruſſum inclinant. Ruſſus color eſt in pectore uentre & cauda, ſed uenter imus magis albicat, cauda pennis octonis conſtat. Magnitudo totius infra parum (maioſem) eſt, rubeculae æqualis. Roſtrum nigricat, tenue, oblongum, rectum. (Rectitudo & tenuitas in icone noſtra non bene expreſſæ mihi uidentur.) Crura nigricant.

C.

In fine autumnū auolat, ut noſtri aucupes aiunt, aut ſe abſcondit, uerno tempore ad nos redit. ¶ Quod ſi domi alantur, per hyemem non cantillant ut erithaci, ſed uere primum, aluntur autem difficiliter, & ſæpius pereunt. uel ſcuntur iſdem quibus rubeculae, nempe muſcis, micis panis, & nucleis iuglandium concis: item ouis formicarum, & (ni fallor) araneis quoq;. Auceps quidam non imperitus phoenicurum uictu eodem, quo curruca (ein *Grasmuſg*) uti mihi retulit: & natura ferè illi cognatam eſſe, niſi quod non inter harundines nidificat. ¶ Mas ſubinde cantillat, Turnerus. Canit ferè in ſublimi aliquo ædificio, ut pinnaculis, ſummis caminis. Primo diluculo præcipue ſua uiter cantillat. Pullis iam excluſis, ut & philomela, non canit: ſed inter incubandum. Prætereunte aliquo clamitat. ¶ Caudam ſubinde motitat, ſed aliter quàm rubecula, ut ſuprà ex Turnero ſcripſi. ¶ Nidificat, ut audio, in muris uel parietibus, uel iuxta domorum recta, uel in foraminibus arborum. Plura de eius nido leges ſuprà, ab initio Hiſtoriae de rubecula ex recentioribus, uerbis Turneri. Oua bina aut terna parit. Nutrit & cuculi pullū aliquando; quem nuper in phoenicuri nido in ripa riuū cuiuſdam conſtructo quidam ſibi deprehenſum retulit.

E.

Noctuae inſenſus eſt, ut erithacus quoq;.

H.

a. Pyrrhulas eadem uidetur quæ phoenicurus: quanquam Theodorus rubicillam interpreta- tur, cum phoenicurum rutiſillam uocet: ſi cui ſecus uideatur, non contendo, Vuottonus. ¶ Sigifmundus Gelenius noſter pſittaci etiā genus quoddam cauda rubente phoenicuri uocabat. Encelius Saluedenſis phoenicurum uidetur xanthiurum appellare, luſcinia quandoq; cum xanthiuro coire ſcribens.

DE AVIBVS DIVERSIS RVBECVLAE AVT Phoenicuro cognatis.

PHOENICVRVM curruca (grasmuſcho noſtro, uel atricapillæ) cognatū eſſe ſuperius ſcripſi. ¶ AVCVPEſ noſtri genus quoddam rubeculae *Kätsch:ôtele* nominant, (per onomatopœiam, ut puto,) colore fuſcum, quæ primæ auium adueniant uerno tempore, & ſub hyemem primæ recedant. Hyeme in altis montibus latere aiunt.

¶ EBERVS & PEUCERUS ſicedulam Germanicè interpretantur *Schnäpffli* uel *Wüſſling*. huic (aiunt) Latinum nomen inde factum eſt, quod cum ficus matureſcunt, tum primum ferè pro- dit & conſpicitur: cognata phoenicuro uero, adeo ſimilis, ut niſi cauda differrēt, quæ illi rubea, huic cinerea eſt, uix poſſent dignoſci. *Schnäpffli* uero inde nominatur, quod auidiſſimè hiantibus fau- cibus muſcas captat & culices, Hæc illi.

RVBECVLARVM generi cognatæ fuerint forſan etiam aues duæ, quarū alterum *Bürſtner* Germani uocant, alteram *Wegſtecklin*, hanc in Appendice deſcribemus, illam iam ſuprà cum *Oenanthe* deſcripſimus.

DE RV

DE RVBECVLA SAXATILI.

RYANVM Aristotelis Bellonius à Græcis hodie petrocossyphum appellari scribit. de eo copiosè supra in c. elemento scripsimus. Rhæti circa Curiam (ubi interdum capitur hæc avis, sed raro: & magno uenditur, uterq; sexus drachmis octonis, aut pluris) **Steinrötele**, id est rubeculam saxatilem, uel **Steinröstel**, id est turdum uel turdelam saxatilem appellant. Nec alia, ut puto, est avis quæ circa Augustam **Blawuogel**, id est cœrulea nominatur. Hanc circa Clauennam Rhætorum captam, **de Rubicilla** & **Franciscus Niger** olim ad me misit, & Italicè corosolo appellauit, quod nomen haud scio an rubicillæ potius conueniat. circa Bellizonam crosseron uocâr. Nidulatur in rupibus. Natura & specie ferè & canenti suauitate merularum generi, imprimis quidem passeri solitario, cognata uidetur. ¶ Avis est toto corpore uarij coloris, maximè nigro, ruffo & albicante distincta, plurimum albi in uentre, plurimum ruffi circa orrhopygium & in cauda. circa collum cinereus color est, ad cœruleum inclinans. **Ventris plumæ ruffum & album notis in medio nigris distinguentibus eleganter pinguntur. Rostri est merula, corpus paulò minus.**

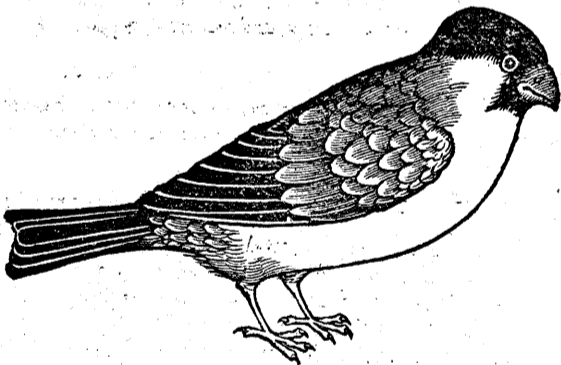
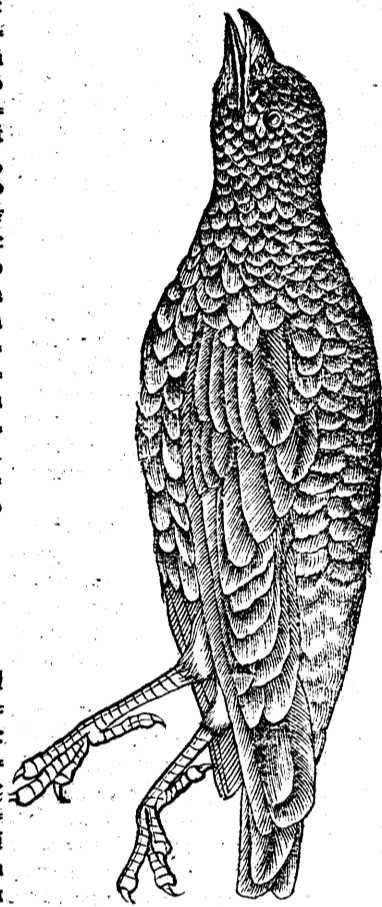
DE RVBICILLA SIVE
Pyrrhula.

A.

RVBICILLA uermiculos edit, Aristoteles semel in hist. anim. nec alibi eius meminit usquam. Græcè **ωυρρηνος** scribitur. Gaza rubicillam uertit. Hæc avis (inquit Niphus) rusticè à nostris (Italis) rubecilius uocatur: licet rubicilla & rubecula iuxta uersione Gazæ non sint idem. ¶ Pyrrhulas eadè uidetur quæ phœnicurus: quanquam Theodorus rubicillam interpretatur, si cui fecus uideatur, non cōtendo, Vuottonus. ¶ Pyralis etiam semel tantum nominatur ab Aristotele, quæ cum turture pingnet, eo quod locus pascendi uictusq; idem eorū sit. Gaza uertit ignariam. Hanc à pyrrhula diuersam esse apparet ex eo quod uictus est diuersus.

¶ Pyrrhulam Turnerus esse conijcit, auem quæ à Germanis **Blüfinc** nominatur, ab Anglis **bulfinche**, cuius hæc est figura. Rubicillâ (inquit Turnerus) Aristoteles inter eas aues cōnumerat, quæ uermibus uescuntur: sed pluribus uerbis eā non describit. Ego nominis etymologiam sequutus rubicillam, Anglorum bulfincam esse conijcio. Nam omnium quas unquam uidi auium mas in hoc genere pectore est longè rubidissimo: fœmina uerò pectore toto est cinereo, cætera **uarii similis**. Sed ut facilius omnes intelligant, de qua aue scribam. Magnitudine passeris est, rostro breuissimo, latissimo & nigerrimo, lingua latiore multo quàm pro corporis magnitudine. Pars ea linguæ, quæ cibi sapores dijudicans, oris coelum tangit, carnea & nuda est, reliquæ partes cornea pellicula obducuntur. Supremam aui partem plumæ cyaneæ contegunt, cauda nigra est, & capite etiam nigro. Vescitur libentissimè primis illis gemmis ex arboribus ante folia & flores erumpentibus, & semine canabino. aui est imprimis docilis, & fistulam uoce sua proximè imitatur, nidulatur in sarpibus, & oua quatuor excludit, ut plurima quinq;. eundem colorem per totum annum seruat, nec locum mutat. Quæ quum ita se habeant, non potest hæc atricapilla esse, ut quidam uolunt. (Gyb. Longolius melancoryphum hanc auem esse putabat) utcunq; extremo linguæ acumine carere uideatur, Hæc Turnerus.

Nn 3

¶ Auis cuius iconē in præcedenti pagina dedimus, Italicè nominatur *suffuleno*, uel *franguello* montano, id est *fringilla montana*: quamuis & alia quædam aues *fringilla montana* uocentur, & alibi circa alpes *franguel* inuermengk, id est *fringilla hyberna*. ¶ Gallicè *piuoin*, quoniam & *ficedula* uel *atricapilla* idem nomen attribuit Bellonius. Lotharingis *pion*. ¶ Germanicè *Gügger* apud nos per onomatopœiam: alibi *Blütsinck*, id est *fringilla sanguinea*, à rubro colli, pectoris & uentris superioris colore, alibi *Gürsinck* / *Brommeiß* / *Bollenbyffer* / *Rotuogel* / *Hail* / *Goll*: in Austria *Gympel*, in Brabantia *Pilarr*: Rostochij *Thumberr*. Eberus & Peucerus hanc Aristotelis *chrylomitrin*, id est *auriuitem* esse putant, quod non probārim, inuitauit illos nimirū Germanicum nomen *Goldsinck* (id est *fringilla aurea*) alicubi usitatum, adferunt & alia nomina, *Lobsinck*, (quasi *fringilla frondium*, fortè quod frondium gemmas deuoret,) *Thumpfaff*, (quod nescio quomodo sacerdotis canonici habitū præ se ferat,) & *Gumpel*. Fœmina (inquit) priuatim *Quetsch* uocatur à uoce quam ædit. Idem rubicillam uel *Pyrrhulam* Germanicè interpretantur *Büschsinck*, (nos *fringillam simpliciter* ita nominamus,) *Quecker* / *Blütsinck*, ex quibus penultimum nomen mihi ignotum est: ultimum quidem non *fringilla*, sed aui de qua hic scribimus conuenit & attribui solet, itaq; cum hac aue *fringillam* confudisse uidentur quod ad nomina. Eandem auem esse puto quæ circa Francfordiam ad Mœnum *Pfäfflin* dicitur, aiunt enim auem esse fuscā, pectore rubro, uertice nigro, hinc nimirum etiam *Thumpfaff* dicitur, quod nigrū habeat circa caput quasi cucullum. ¶ Illyricum ei nomen est *dlask*.

¶ Quidam apud nos non indoctus hanc auem Plinij *taurum* esse cōiiciebat, à uoce dictam, sed *taurum* cum Bellonio potius *senferim* botaurum uulgo dictum siue ardeam stellarem esse.

B.
Auis est magnitudine ferè *alaudæ*, colore fusco, uel cinereo in alis superioribus & dorso, capite, alarum parte inferiore & cauda nigris, post oculos, collo & pectore rubra, qui color uentre uersus diluor est, imo uentre albicat, nigro circa caput ueluti cucullo insignis, rostro breui, crasso, nigro, & fermè triangulo, quo se etiam excipere solet. Vide supra in A. descriptionem ex Turnero recitatam. ¶ Fœmella in hoc genere tota cinerea est, (pectore non rubro ut mas, sed cinereo,) uertice tamen nigro ut mas, Eberus & Peucerus.

C.
Vescitur femine *cannabis*, & primis arborum gemmis, Turnerus. Gemmas præcipuè *florum mali* aut *piri* priusquam se aperiant, deuorat: ad quod aptum & bene comparatum habet rostrum, unde & nomen ei apud Germanorum aliquos *Bollenbyffer*: inde & aliam auem (*coccothrausten* nostrum, *den Steimbysfer*) aliqui *Bollebicke* nominant, hoc est *nymphocopon*, nymphas enim appello flores priusquam dehiscant. Nuces etiam edit: & acinos quorundam fructuum, rubentibus præcipuè, ut *sambuci aquaticæ*, & solani perpetui cognominati, siue aliās etiam, siue per hyemem tantum, cum cibos alios nō inuenerit. ¶ Auis perquam docilis est, & fistulam uoce sua proxime imitatur, Turnerus. Fœminam audio nō minus quam marem canere, quod in alio auium genere non fit. Eruditus quidam apud nos hanc auem *taurū* Plinij esse suspicabatur ex uoce, nos *taurum* potius ardeam stellarem facimus. Docetur exprimere omnes cantus auium, ut audio, sibilando & quasi canendo: interdum etiam, sed raro, humanum quoq; sermonem. Lingua enim ei lata est. Fœmina priuatim Germanicè *Quetsch* appellatur à uoce quam ædit, Eberus & Peucerus. Mas quoque per onomatopœiam uocatur à nostris *Gügger*. ¶ De nido eius & ouis, leges supra in A. in uerbis Turneri.

D. & E.
Hyeme ad domos aduolant & capiuntur facile. Ego in decipula lignea aliquoties non paucos cepi in circuitu sparsis rubentibus solani perpetui acinis. ¶ Cicures admodum euadunt, ita ut domi etiam pariant & educent interdum.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIT S. LITERA.

SALPINX auis, *Σάλπιγξ*, tubæ sonitum imitatur, Aelianus. ¶ Hefychius *orchilum* auiculam uilem ab aliquibus *σαλπιγγίλι* dici meminit. ¶ *ὁ δὲ ἀγιδυλος, ἢ ἐρωιδυλος*, Callimachus apud Scho-liasten Aristophanis in Aues. *Ἡρωιδυλος*, auis quædam, Varinus. ¶ Picus quidam niger est, magnitudine cornicis, qui infixō rostro intra cortices siccarum ac putrescentium arborum sonum edit terribilem, sono tubæ non dissimilem, Albert. Sic & ardea stellaris rostro in cœnum aut foramen aliquod iuxta paludē inferto, tubæ uoce representat, à qua diuersa ei nomina Germani posuerunt.

DE SALO SIVE AEGITHO AUE.

AEGINTHVS nomen est auis apud Aristotelē, Gaza salum conuertit, Plinius habet *ægithus* sine n. litera, ut & Aristot. *hist. anim. 9. 1. ἄγινθος ἢ ἄγινθος* & legimus in Ixeuticis Oppiani 1. 10. & rursus *ἄγινθος* 3. 11. ¶ Salus (Græcè legitur *ἄγινθος*, malim *ἄγινθος*) uita commoditate & par-tus numero commendatur: sed alterius pedis clauditate cedit, Aristot. *historiæ anim. 9. 15. Græcè legitur, τὸν δὲ μὴ ἔχει χυλὸν ἄσιν*, Alberti translatio habet, *ægithum habere pedes citrinos*, ut interpret ali-
quia

quis pro *αλας* legerit *αγρης*. Plinius non hanc auem, sed circum scribit claudum esse altero pede, est autem circus de genere accipitrum: sicut *αλας* quodque; & sane recentiores quidam, ut Albertus & alij salum auiculam cum *αλας* accipere confundunt. Ego Aristotelem hanc auiculam pedibus infirmis esse sensisse arbitror, non altero tantum, sed utroque, nam & cyano pedem magnum esse scribit, per synecdochem scilicet. Salo praelium cum asino est, propterea quod asinus spinetis sua ulcera scabendi causa atterat, (scabendi causa atterens nidos eius dissipat, Plin.) tum igitur ob eam rem, tum etiam quod si uocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram, itaque ob eam injuriam aduolans, ulcera eius rostro excavat, Aristot. & Oppianus in Ixeuticis 1. 10. Acanthis in spinis uiuit, idcirco asinos & ipsa (ut *αγρηθς*) odit flores spinæ deuorantes, Plinius. ¶ *Αγρηθς*, florus (anthus) & spinus, odium inter se exercent; & nimirum sanguinem *αγρηθς* & flori misceri non posse dicitur, Aristot. *Αγρηθς* anthus odit intantum, ut sanguinem eorum non credant coire, multisque ob id ueneficijs infament, Plin. Spini & salii sanguis in eodem uase non possunt misceri, ut Aristoteles ait, hunc sacrum esse aiunt genijs qui præsumt hominibus itinera ingredientibus, Aelianus, uide in Acanthide D. ¶ *Αγρηθς* capitur cauea, (*καυθη*), cui alius prius dem captus ad alliciendum uoce includitur. Fores utrinque binæ, esca niux ponitur, aut uermiculus, aut aliquid aliud, cui uoce illecta auis aduolet. Has quidem fores laqueus (*λακυσ*) ambiat, ne ingressus *αγρηθς* iterum euolet, Oppianus in Ixeuticis.

¶ Pro *αγρηθς* Alberti translatio aliàs simpliciter passerem habet, aliàs uoces à Græca corruptas, *argicus*, *agyrthus*, *habynoz*.

20 ¶ Salus auis parua est, ut quidam aiunt, magnitudine passeris, aliquantulum ruboris habens supra caput, hæc enim est quæ asino est hostis: quoniam eius rudore abortit oua, & pulli è nido excutuntur, Niphus. Eberus & Peucerus salum interpretantur Germanicè *Sötscherlin*, colore cinereo, magnitudine luteolæ, uertice miniato. Hæc nimirum est auicula superius nobis descripta *Linnæi* rubræ nomine, quam nos *Schöfferle* nominamus. Gyb. Longolius *αγρηθς* auiculam eandem curuicæ facit, Germanis dictam *ein Graßmusch*.

¶ IN VRBE Calechur sunt quædam alites *farau* nomine, pstitacis nonnihil inferiores, si proceritatem respicias, concentu tamen longè suauiores amoenioresque, Ludouicus Romanus.

¶ SARIN, *Σαριν*, genus auis simile sturno, Hefychius & Varinus.

¶ IN SCYLLAE auis uentre chloriten gemmam herbacei coloris magi inueniri dicunt, Plinius.

30 De Scylla Nisi filia in auem, quam aliqui *cirin* uocant, mutata, abunde scripsimus supra in Accipitrum historia, mox post circum accipitrem.

¶ SCIPS, *Σκίψ*, uidetur auis esse nomen, nam apud Varinum legitur sparafion auis esse passeri similis; secundum aliquos *scips*. Scinipes quidem uel *cnipes*, insecta quædam uolucra sunt, ut culices.

¶ SELEUCIDES auis uocantur, quarum aduentum ab Ioue precibus impetrant *Cassij* montis incolæ, fruges eorum locustis uastantibus. Nec unde ueniant, quouè abeant, compertum, nunquam conspectis (conspicte) nisi cum præsidio earum indigerent, Plinius lib. 10. Seleucis, *Σελευκίς*, auis est locustis uescens, Hefych. & Varinus. Auis est uentriculi multum & facile concoquentis, insatiabilis, maligna uel astuta, (*ὄρνις ὑπερπληρὴ καὶ ἐκράσιον καὶ πικρὸν γοῦ*) & locustis deuorandis maxime inhians, Suidas. accipit autem *ὄρνιθον* actiue præter consuetudinem. ¶ Voracissima auis est

40 Seleucis, & agricolis maxime exoptata, cum fruges locustis infestantur. Has enim partim deuorant, partim uel umbra sui enecant. Ingestas nullo negotio per aluum excernunt. Aduentum sanè ipsarum peregrinorum militum subsidio rectè comparauerit aliquis, nisi tamen gratitudinis aliquod specimen in ipsas mutuo referatur, cõseruatas à se fruges populantur. Iam si quis mentis parum compos Seleucidem interfecerit, reliquæ ad defendendas à locustarum iniuria fruges in regionem non reuertuntur. Auiculæ quas nostrates in Asia Seleucidas uocant, iugiter locustas edunt, easque celeriter excernunt, Galenus lib. 6. cap. 3. de locis affectis.

¶ Seleucis genus est poculi à rege Seleuco dicti, Athenæus, Hefychius & Varinus. item calciamentum muliebre, Hefych. & Varinus. Pocula quædam unicum fundum habent: alia duplex, ut *ooscyphia*, *cantharia*, *Seleucides*, &c. illorum fundum uasis corpori continuum fabricatum est: in

50 his præterea alterum, quod è figura angustiore in ampliorem extenditur, cui poculum insistit, *Athenæus*. Seleucia ciuitas est prima Syriæ, uel Ciliciæ Tracheæ, quam Seleucus Nicanor condidit, itera aliæ urbes eiusdem nominis, Mesopotamia quoque aliàs Seleucia dicta est, uide *Onomasticon* nostrum.

¶ SIALENDRIS, *Σιαλενδρίς*, auis quædam est apud Callimachum, Hefych. & Varinus.

¶ SIALIS, *Σιαλίς*, auis nomen Athenæo. Is enim lib. 9. cum de uoce conurnicis scripsisset, subdit: *Sialis* quoque forsan à uoce, ut Didymo placet, nominata fuerit, ut auium pleræque. Est & *σάλια* piscis idem qui *blennus* apud Grammaticos.

¶ TARTARIAE regio Camandu habet aues, quæ *sincolina* dicuntur, permixti coloris, albi scilicet & nigri, quarum pedes & rostra rubescunt, Paulus Venetus 1. 22.

DE SIRENIBVS. QVAS ALATAS ET SEMI-
uolucres fingunt plerique ueterum.

SIRENES ab aliquibus etiam inter nymphas connumerantur, (inquit Gyraldus,) quæ & à patre Acheloides cognominatæ fuerunt, de quibus Homerus in Odyss. 12. & Orpheus in Arg. itemq; Apollonius in quarto, (ne Latinos commemorem,) in commentarijs Tzetzes in Hesiodum, quod & ipse in Musis retulit, Filia dicuntur Terpsichores seu Melpomenes & Acheloi, (uel Acheloi & Steropes Amythaonis filia, Eustathius,) Seruius tamẽ Calliopes ait, Quidam tres commemorant, Parthenopen, Leucosiam, & Ligiam. (Παρθενώπη, Λίγεια καὶ Λευκοσία apud Stephanum.) Alij duas tantum, & sine nomine, ut Eustathius notat, alij quatuor: nec qui quinque scripserint defuere, Græci tradunt Grammatici Sirenas à pectore habuisse ad superiora *σπείρας*, id est passerum, speciem: inferiora uerò mulierum, De his ita propemodum Seruius: Sirenes secundum fabulam tres, in parte uirgines fuerunt, & in parte uolucres, Acheloi fluminis & Calliopes Musæ filia, harum una uoce, altera tibijs, alia lyra canebat, & primò iuxta Pelorum, post in Capreis insula habitauerunt: quæ illectos suo cantu in naufragia deducebat, Secundum ueritatem, meretrices fuerunt, quæ transeuntes quoniam ducebant ad egestatem, his fictæ sunt inferre naufragia, has Ulysses contemnendo deduxit ad mortem, Buccatius ex Albrio ignobili scriptore, eis uirginem corpus umbilicotenus attribuit, & gallinaceos pedes, Quidam eas in pratis, ubi multa essent mortuorum corpora statuerunt: uel, ut Vergilius cecinit (Aeneid. 5.) iamq; adeò scopulos Sirenum aduecta subibat, Difficiles quondam, multorumq; ossibus albos, In Bœoticis est à Pausania proditum, Sirenas ab Iunone impulsas, ut cum Musis canendo certarent: quas cum cantu facile Musæ uicissent, eis pennas euulserunt, fertaq; ex ijs sibi effecere, Stephanus & Apteram (Ἀπτερά) potius neutro genere, numero plurali urbem in Creta ex re appellatam scribit, quo loco certamen fuit, Strabo de Sirenis libro primo agit, deq; earum sacello, & Sirenuis insulis, quæ uel loca ipsæ incoluerint, Prætermitto quæ traduntur à Palaphato, & à Fulgentio, ne nimius sim: si uacat, eos legito, Hæc omnia Gyraldus.

¶ Lycophron Harpyias (Sirenes lege ex Iliacio Tzetze) uocat ἄγριους ἄγρους, quasi ἀγρίους ἄγρους, erant enim alatae, & partes inferiores sicut aues habebant: quas cum Musæ cantu uicissent, pennas earum coronatae sunt, excepta Terpsichore quæ mater erat Sirenum, hæc circa Cretam gesta aiunt, unde & Ἀπτερά dicta est Cretæ urbs, quòd illic uictæ Sirenes pennas amiserint, Erant autem Sirenes (ut diximus) infra aues, superius homines, & circa Tyrreniam habitabant, Varinus in Harpe. ¶ Nec Sirenes impetrauerint fidem, licet affirmet Dino, Clitarchi celebrati autoris pater, in India esse, mulceriq; earum cantu, quos grauatos somno lacerent, Plinius, ¶ Monstra maris Sirenes erant, quæ uoce canora: Quaslibet admissas detinere rates, Ouidius, ¶ Sirenuis, Σειρηνώνας, memorantur insulae in Italia iuxta fretum Siculum, in ipso promontorio loci auulsi sitæ: qui locus intra sinus suos continet Cymen & Posidoniam, ubi etiam templum Sirenum est in magna ueneratione, Meminit Stephanus, & Strabo lib. 5. Athenæum siue Prænustum promontorium iuxta sinum Posidoniaten, in quo templum Mineræ est ab Ulyssæ conditum, circumflectenti, exiguae tres (inquit) occurrunt insulae, saxosæ atq; desertæ, quas Sirenas appellant, &c. ¶ Surrentum, Συρρήνη, Campaniæ oppidum à Græcis conditum, quod alio nomine dicitur Petræ Sirenum, Meminit Plinius lib. 3. cap. 5. his uerbis, Surrentum cum promontorio Mineræ, Sirenum quondam sedes, De hoc & Vergilius Aeneid. 5. iamq; adeò scopulos Sirenum aduecta subibat.

¶ Eustathius in commentarijs suis in Odyssæ 12. de Sirenibus scribit ex Hesiodo, uentos etiam ab eis demulceri in fabulis tradi, ita ut mare tranquilletur, (Et alibi, unã ex eis Ligeiam dictam *καρπὴ τὸ λυγρῶν*) Et quòd cum uitam uirginem sibi delegissent, per iram Veneris in aues conuersæ (*ἀρνίαι θηρώσασαι*) in Tyrreniam auolarint, & Anthemusam quãdam insulam incoluerint in mari Tyrrenico, Homerum *σειρηνῶν* protulisse in duali numero tanquam duæ tantum Sirenes fuerint, quarum aliqui nomina dicunt Aglaophème & Thelxiepeia, alios tres facere, Parthenopen, Ligeam & Leucosiam, ut Lycophron: & Parthenopes tumulum apud Neapolitanos esse, isdem (inquit) alatas faciunt, non item Homerus, facturus eas aliqui sequentes & aduolantes ad fugientem Ulyssis nauem, Addunt aliqui ueterum, eas præ dolore quòd solus Ulysses cantu earum inuictus præteriret, quæ esset, in mari se præcipitasse, & undis eiectas esse in loca ab eis denominata, Sunt qui natus eas dicant è sanguine qui manarit è cornu Acheloi cum lucta ab Hercule uictus esset, Sirenum & ceræ Phidarchus etiam in Symplicijs meminit, Sirenes etiam astra dicuntur, ut scribit author Lexici Rhetotici, à uerbo *σειρῆναι*, quod est fulgere, lucere, inflammare, unde & Sirius (canis sydus) priuatum & per excellentiã ita dictus, Est qui *σειρῆναι* uerbum interpretetur, *σειρῆναι, τινδωσῆναι*, (quòd factum coniunctio à nomine *σειρῆναι* catenam significante,) Est & apud Aristotelem animalculum insectum quod siren masc. genere uocatur, uidetur autem illud quocq; ædere uocem quandam *σειρῆναι*, (id est futurum aliquid significante,) *καλυδῶν* quædam à Pindaro memorantur, quæ suauitate cantus sui ita demulceant (*καλυδῶν* Græcis demulcere est) auditores, ut alendi corporis obliti contabescant: quo ille nomine Sirenasne an alia quædam dæmonia canora significarit, incertum, ¶ Sirenum fabulam uariè interpretantur, allegoricè, historicè, physicè, Per allegoriam enim significare uidentur illam philosophiæ partem quæ contemplationi rerum incumbit, cum aliarum tum naturalium,

ralium, & historiae & matheos cognitioni, quæta & ab actionibus remota. Itaque canunt apud Homerum omnia se nosse, & historiam belli Troiani & quæcunq; in terra euenerint, ut quisquis ipsas audierit, illum tum lætiorem ex uoluptate percepta, tum cognitione sapientiorẽ abire. Quanquam autem hæc philosophiæ pars & uoluptatis & eruditionis multum habeat, ita ut hominem uix a se dimittat, & ad officia actionesq; humanæ uitæ necessarias, ut circa res in familia aut repub. gerendas, progredi uix patiatur, (unde etiam ligatus fingitur Vlysses, tanquam ad omnem actionem impeditus,) philosophum tamen qui per Vlysses indicatur, non nimium his studijs immorari decet, sed contentum hanc uoluptatem se degustasse, nec omnino taliũ rerum cognitionis se expertem esse, ad ea quæ in hominum utilitatem administranda & prudenter gerenda sunt pergere, uinculis quibus agere prohibebatur solutis, ut non sibi tantũ sed alijs quoq; natus uideri possit, & perfectus esse philosophus cum parte illa quæ cõtemplatur, tum altera quæ agit & mores ac uirtutes officiaq; exercet. ¶ Sunt qui Sirenas psaltrias quasdam & meretriculas fuisse conijciant, quæ transeuntes uiaeticis priuatos, non mori quidem (hæc enim fabulosa hyperbole est) sed miserẽ in posterum uiuere effecerint. ¶ Alij senserunt fuisse loca caua, e quibus continuus quidam spiritus emitteretur, qui per fistulas quasdam ab incolis appositas sonum tam suauem reddiderit, ut prætereuntes ad se allaceret & in admirationem aliquandiu immorantes traheret. Et sanẽ cõstat huiusmodi ueluti cantum sponte naturæ multis in locis edi, non modo cauis ore angusto (ὁ μόνον ὑπὸ στυγίῳ πύλωϊ) sed in litto-ribus etiam modicè cauis, ad quæ undæ per motus diuersos allisã sonum non ingraturum eliciunt. ¶ Athenæus coqui cuiusdam facete per Sirenũ fabulam iocantis hæc ferẽ uerba recitat: Si semel 20 culinam meam arte inuituero, id planè futurum uidebis, quod olim circa Sirenas contigit. Præ suauitate enim nidoris nullus per proximum uicium transire poterit: sed accedens quiuis hians ad fores tanquam affixus stabit, donec alius quispiam naribus obturatis adcurrẽs eum abstraxerit, Hæc omnia Eustathius in duodecimum Odysseæ, ex tempore à nobis conuersa.

¶ Sirenes existimare conuenit illecebrosas & fraudulentas esse uoluptates: quæ delicatis, blandis mellisq; præstigijs omnes homines grauitè irretiant, quicunque præsentem uitam tanquam mare quoddam nauigant. Has uoluptates ille superabit, qui exemplum Vlyssis imitatus, animæ facultates & sensuum instrumenta connata, diuinis rationibus actionibusq; ueluti cera referferit, ita ut inani nullo relicto spatio, illæ frustra occinentes admitti experiantur: corporeos autem impetus robustissimo philosophiæ uinculo cõpescuerit, externisq; machinis inexpugnabiles effecerit. Hoc enim pacto licet sentiens non sentire uidebitur, & audiens obaudire. Etenim uoluptates simpliciter expertum esse, non statim animam corrumpit, sed per omnem uitam ipsi adhærere uelle temperantiæ optimarum actionum immemorem, hoc uerò est quod præsentem animæ internecionem affert, Auctor incertus qui morales interpretationes errorum Vlyssis condidit, quas nos aliquando è Græcis Latinas fecimus.

¶ Apollonius Argonautas scribit mare nauigantes uidisse insulam Anthemoestiam (sic & Hesiodus uocat,) in qua Sirenes fuerint. Ἐνθα λέγουσι Σειρήνων τινῶν Ἀχελιδέας ἄδουσαι θάλασσαν μάστιγι β, τις παρὰ τὸ εἶσμε βέλουτο. Addit eas Acheloi & Terpichores filias esse, & comitatas aliquando Proserpinam adhuc uirginem, aliàs auibus, aliàs uirginibus similes aspectu. Nomina earum à Scholiaste annotantur hæc, Thelxiópe uel Thelxinóe, Molpè, & Aglaóphwnos.

¶ Siren uel sirena, ut recentiores quidam Grammatici scribunt, monstrum maris est sic dictum 40 ἀπὸ τῶν σείρων, quod cõnectere uel retinere significat. Vel à σείρα quod est catena, eò quod libidinis uinculum Sirenes fuerint, uel à σείρω quod est traho, unde quidam per ypsilon scribunt, sed perperam. Vel à uerbo σείω. Sed friuolæ istæ Grammaticorum coniecturæ sunt, quarum una si mihi recipienda foret, παρὰ τὸ σείω, id est à fune uel catena Sirenes fuisse dictas præ cæteris probarim: quod audientes scilicet uoce illarum capti ab ea tanquam fune penderent, & tanquam alligati traherentur, ut ab Herculis Gallici ore procedẽte catena uincti quidam illum sequuntur apud Lucianum, quod ad demonstrandam eloquentiæ uim confictum est. Nec displicuerit si quis à sar Hebraico uerbo deriuat, quod canere & psallere significat. Eisdem zar ligare est, unde σείρα forte dicitur, quod est funis & uinculum. ¶ Σειρήνων, ἢ τὴν Ἰαχίης ἡαρμόνιοι καὶ μουσικὰ δυνάμεις, Suidas: apud quem etiam 50 Σειρήνων μέλος legimus. Sirenes fabulantur fuisse specie muliebri à thorace & supra, inferiùs uerò auitia, Idem. Et rursus, Σειρήνας φασὶ θάλαττοσσαντι ὀρνίθια εἶναι, &c. hoc est, Sirenes aiunt aues quasdam facie muliebri fuisse, quæ præternauigãtes uocis dulcedine demulso meretricio cantu deceperint, & tandem mori compulerint. Rei autem ueritas est, esse locos quosdam marinos (πίπτεσ θάλαττος, in ipso scilicet mari uoragines, non in litore) in angustum redactos inter colles quosdam eminentiores, (ὄρεσὶ τισὶν ἐστυμωμένους, quales nimirum circa Syrtes sunt, ubi colles seu tumuli arenarum sub ipso mari sunt, nisi quis malit angustias maris inter scopulos aliquos montium instar utrinq; extra mare eminentes intelligere) in quibus undæ marinæ compressæ & confluentes argutum quendam sonum ædunt, quo percepto præternauigantes, & fluctibus se credentes, unã cum nauibus intereunt. Cæterum Sirenes & Onocentauri apud Esaiam daemones quidam sunt, certa quadam corporis figura assumpta, ad desolationem ciuitatis alicuius, ira numinis. Syri uerò cygnos interpretantur. Hi enim loti ex aqua sursum in aerem uolant, & suauem quendam cantum ædunt. Vnde Job. 30. Fra- 60 giter factus sum Sirenum (סַרְיָן), letannim, draconũ, Hieronymus & Munsterus) & socius passerum,

(Struthion, struthocamelorum, ut hoc in loco Suidas accipit.) Hoc est, calamitates meas cano, quemadmodum Sirenes, Hucusque Suidas: qui illud etiam ex Græco quodam epigrammate citat: Καὶ φέρεται λυμα κείνο τῶν σειρήνων γλυκὺν τέρνον. Habitabitque ibi filia struthionis (iaana) & pilosi (dæmones, seirim, fatyri,) Esaiæ 13, Vox quidem seirim accedit ad firenes. Sed Septuaginta pro ieanim uertunt firenes, uide in Struthione A. Σεῖρῶν, οἱ μὲν ἔξω γυναικῶν φασὶ μελωδίστας, ὁ δὲ ἄκύντας σφειδονέμελλον, Hefych.

¶ Vobis Acheloides unde Pluma, pedesque auium, cum uirginis ora geratis? An quia cum legeret flores Proserpina uernos, In comitum numero mixtae Sirenes eratis? Quam postquam toto frustra quaesistis in orbe, Protinus ut uestram sentirent æquora curā, Possit super fluctus alarum insilire remis Oportis, facilesque deos habuistis, & artus Vidistis uestros subitis flauescere pennis, Ne tamē ille canor mulcēdas natus ad aures, 10 Tantaque dos oris linguæ deperderet usum, Virginei uultus, & uox humana remansit,

Ouidius lib. 5. Metam. unde apparet malè quosdam scripsisse postremā Sirenum corporis partem in piscem desinere, autoritate Ouidij: cum hoc neque Ouidius, neque alius quisquam ueterum scripserit: etiam si pictores aliqui nostri temporis Sirenas inferius pisces faciant, decepti nimirum uocabulo uulgi, quod huiusmodi môstra marina uirgines marinas uocitat, itaque superius uirgines pingunt, & inferius pisces, quoniam in ipso mari eas degere putant atque natate: ad quod piscium non auium forma requiritur. Sed hæc forma Nereidum potius quam Sirenum fuerit, de quibus inter Aquatilia nobis scribendum est. ¶ Siren, Σεῖρῶν, dicitur etiam genus tunicæ tenuis & perspicuæ, qualem scilicet sub Sirio (id est in magno æstu) gestari cōuenit, Suidas, uideri autem potest talis tunica serica esse cum & res & nomen conueniant. ¶ Nescio quis in Lexicon Græcolatinum retulit, firenem etiam auiculam quandam esse, quod ego apud nullum hæcenus probatum auctorem legisse memini. Galli quidem uulgo canoram quandam auiculam & suauissimè argutam sua lingua ferin appellant, fortè quasi firenem, est autem ea ueterum acanthis. ¶ Βία ἐν ἀσπίδι ἐστὶ τῶν Σεῖρῶν ἀπὸ τοῦ μίλου τῆ ἀσπίδος, οἱ γὰρ οὐκ ἔχουσιν ἀσπίδας, καὶ παραπλήσιον τὸ σφῆς ἀσπίδος Σεῖρῶν ἀκύντας, ὁ γὰρ ἔχει ἀσπίδα ἀπὸ τοῦ ἀσπίδος δίδιναι, τῆς αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀσπίδος, Idem in Phædro.

- SITARIS, Σαρπίς, auis, Varinus. De sitta aue inter picos diximus.
- SMERINTHVS, Σμεινοθή, auis quædam, & funiculus, Hefych, & Varinus.
- SODES, (Σώδες, &c.) uisco decipiuntur, Oppianus Ixeut, 3, 3.
- SPARASION, Σπαράσιον, auis passeri similis, secundum aliquos scips, Varinus. 30
- SPERGVLVS, Σπεργύλλος, auicula agrestis, Hefych, & Varinus.
- SPHICASS, Σφικασ, genus auis, ut quidam in Lexicon Græcolat. retulit, sine auctore.
- SPYNGAZ, Σπύγγας, auis, Hefychius, dicta nimirum à uocis sono.
- SPINTVRNIX est auis genus turpis figuræ, occurfatrix, unde artificum perditas, Spinturnix ea Græcè dicitur, ut ait Santra, σπίνθρασις, Festus, est autem locus obscurus & mutilus. Eandem incendiariam uocant, Vide supra in Elemento I, Græci σπινθήρα & σπινθήρα scintillam uocant, Incendiaria autem auis dicenda putatur quæcunque ex aris uel altaribus carbonem (ardentem nimirum & scintillantem) rapuerit.
- STETHIAS, Στεθίας, auis quædam, Hefych, & Varinus, nomen ei à pectore factum apparet, quod fortè insigni aliquo colore in ea conspicuum est: ut à ruffo pectoris colore rubeculam Itali pechietto quasi pectorinum uocitant.

DE STRIGE.

VOLVCRVM uespertilio tantū mammas habet, fabulosum enim arbitror de strigibus, ubera eas infantium labris immuigere, Esse in maledictis iam antiquis strigem conuenit: sed quæ sit auium, constare non arbitror, Plin. ¶ Ouidius libro sexto Fastorum tradit lanum cum Crane nympa concubuisse, & pro concubitu ius cardinis ei donauisse, ut à cardinibus scilicet & foribus noxia & infausta omnia depellere posset: & eo munere illam striges nocturnas aues, quæ Procram infantem infestabant, & corpore unguibus laniato sanguinem eius exorbebant, adhibitis precibus, ceremonijs, sacrificijs & uirga de spina alba, abegisse. Ipsas autem striges his uersibus describit, Sunt auidæ uolucres, non quæ Phineia mensis Guttura fraudabāt, sed genus inde trahunt, Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ, Canicies pennis, unguibus hamus inest, Nocte uolant, puerosque petunt nutricis egentes, Et uitiant cunis corpora rapta suis, Carpere dicuntur lactentia uiscera rostris, Et plenum poto sanguine guttur habent, Est illis strigibus nomen, sed nominis huius Causa, quod horrenda fridere nocte solent, Sive igitur nascuntur aues, seu carmine fiunt, Neniaque (sic habet codex noster, nœnia quidam gen. scē. carmen est lugubre.) in uolucres falsa figurat anus, In thalamos uenere Proca, &c. Est igitur, aut fingitur, strix auis nocturna, inauspicata, à stridore dicta, uel, ut Festus ait, à strigendo: fortassis quod noctu pueros constringere existimantur. Quod trepidus bubo, quod strix nocturna queruntur, Lucanus lib. 6. Plumamque nocturnæ strigis, Horatius. Infausta strigis omen triste, Seneca Herc. fur. Semper & è tectis strix uiolenta canat, Tibul, lib. 1, Eleg. Strix nocturna sonans, 60

sonans, & uespertilio fridunt, Author Philomelæ. Lamias puerorum esse terriculamenta uel ex Apuleio fati constat, sunt qui striges putant, quæ infantium in cunis sanguinem sugunt, Gyraldus: Sed de lamias abunde scriptum nobis est in Quadrupedum uiuip. historia.

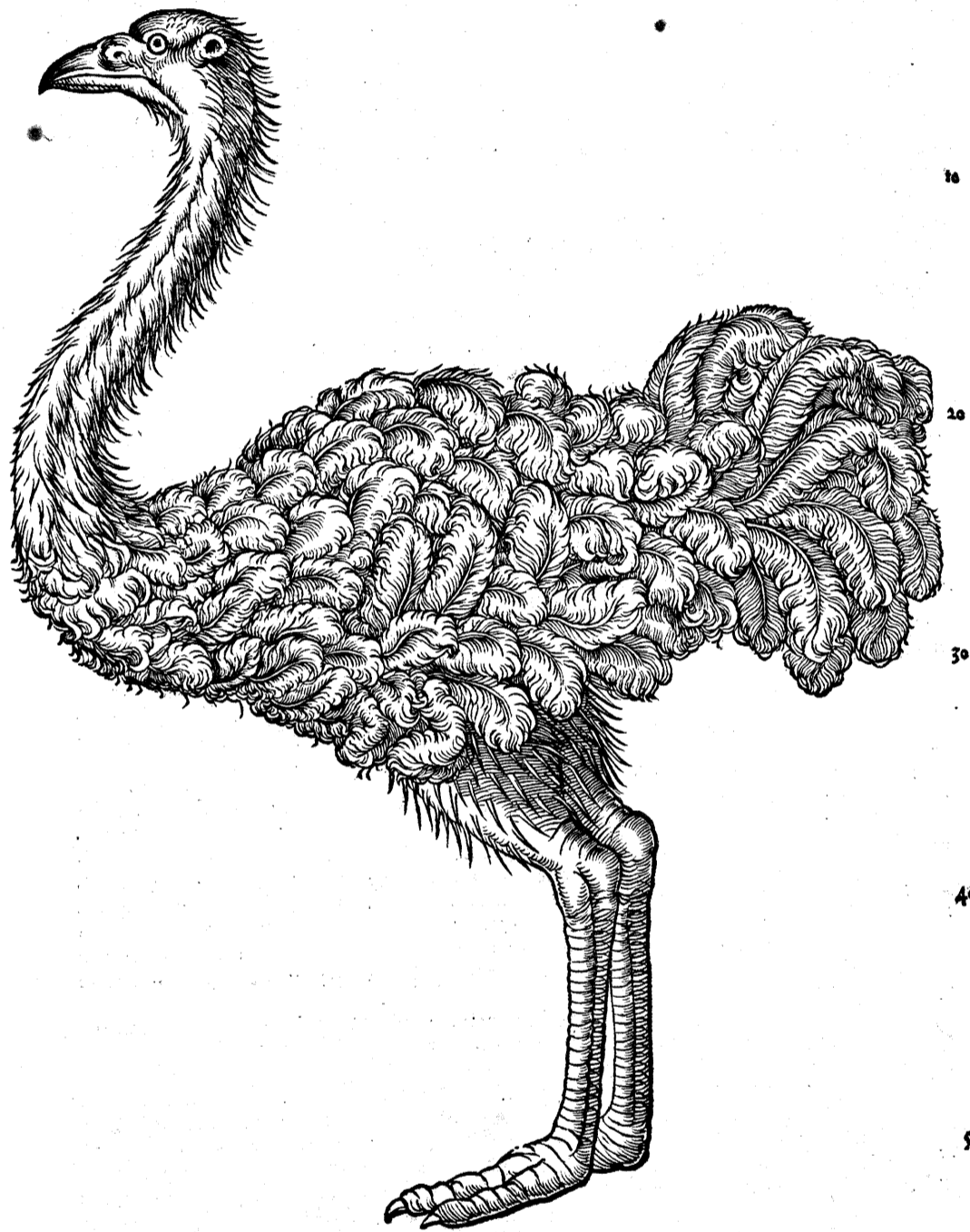
¶ C. Titinius poeta fabulas togatas scripsit, ex huius sententia Q. Serenus puero qui sit à strige fasciatus, allium præcepit annecti, quod eo præsidio & amuleto seruetur, his carminibus: Præterea si forte premit strix atra puellos, Viriosa immulgens exertis ubera labris, Alia præcepit Titini sententia neci, (nostri codices non rectè habent, Vecti, tanquam nomen proprium, ut Gyraldus monet.) Qui ueteri claras expressit more togatas. ¶ Si utrunq; oculum uiuentis hyanæ extraxeris, & alligaueris utriq; brachio in purpureo panno, abiges omnem timorem nocturnum, & strix quæ necat infantes & partibus infidiatur, & omnis daemon fugiet, Kiranides.

¶ Striges dicuntur inauspicatæ aues quæ syrnia Græcè nuncupantur, à quibus nomē inditum maleficis mulieribus, quas (ut ait Festus) uolaticas etiā dicebant. Itaq; solent (inquit) eas auertere ijs uerbis: *Σύρνια πομπόθεν νυκτίνομα, σφίγγα δ' ἴ' ὀδοῦ ὄρνιθ' ἀνάνυμαι, ἀκνύουσι τὴν ψυχήν*, (codex noster impressus, *ψυχήν* per *v.* habet, non probo.) Hæc ideo apposui, quod erant in Festo deprauatissima; nec ante diem hunc quisquam ea uerba legit, nedum ut intelligere potuerit, literis mutilatis & malè consequentibus. Est autem sensus, Vti syrnia noctiuaga, strigesq; detestabiles inauspicati nominis, & uelocis offocationis alites abigantur, Hermolaus. Ego tres aues diuersas, omnes inauspicatas, in uerbis istis Græcis nominari dixerim, cum suis singulas epithetis: nempe syrnia *νυκτίνομα*, (sic enim potius legerim quàm *νυκτίνομα*), & strigem perniciosam abominabilem auem, & pnica (uel pniga) *ἀκνύουσι*, id est uelocem uel celerem. Et forte pnix auis quædam credita fuerit, quæ noctu *ψυχήν*, id est suffocare dormientes conaretur: quemadmodum & incubus, pnigalion Græcis uel ephialtes dicitur, (item *ἀπάλος* uel *ἀπάλος*), eiusdem maleficii monstrum siue spectrum nocturnum uulgo creditur, nostri uocant *das Schrittele*: alij *Schretzlin* / *Jochimchen* / *Ylachtmännle*. Angli mare, id est equa. Nisi quis syrniū tantum & strigem pro auib; accipiat, *ψυχήν* uero pro incubo spectro, Medicis pnix hysterica, suffocationem ex utero significat.

¶ *Στρίγγις* pro strige apud Vuottonū reperio, ex Festo nimirum, qui *σφίγγα* nominat in accusatiuo. *Στρίγγις, τὴν γυναικῶν τὴν κούρην, νυκτίνομα*, (legendum uidetur *ὄρνιθ' ἀνάνυμαι, ἀκνύουσι τὴν ψυχήν*, *ὄδ' ἀκνύουσι*, Hesyeh, & Varinus. De nycticorace plura diximus suo loco. Noctua etiā à nonnullis *νυκτίνομα* dicitur, quasi *νυκτίνομα* nimirum. Strix auis Græcè *στρίγγις* dicitur, u rectè nescio quis hoc uocabulum Ambr. Calepini dictionario adiecit: quod ego apud authorem nullum reperio, ut neq; simile aliud præter *στρίγγις* apud Festum. A strige aue nocturna striges appellamus mulieres puellos fascinantes suo contactu, & lactis munerumq; oblatione, Calepinus. Striges non à stringendis infantium corporibus, ut quidam falso existimant, (atqui Festus eas à stringendo dicitas ait,) sed à fridore nomen habent, Perottus.

¶ Striges aues sunt nocturnæ, sic etiā uulgo appellatæ, Volaterranus. Italicum uulgo strigas uel magas uocat uetulas, quæ transformentur in feles & alias formas animalium diuersas, & sanguinem infantium sugant, Fr. Alunnus. Scoppa Italus Grammaticus strigem interpretatur la ianara, fattureia, la strea, stria. Et alibi lamiam quoq; la ianara, strea, la magara. Nomen quidē strea uidetur accedere ad Germanicum *Schrettele*, quo incubum significamus. ¶ Gryphes & striges an extent Ang. Decembrius quarit parte 68. sed certi nihil adfert. ¶ Strix à uulgo ama (ama, Albertus per m. duplex, sic autem Germanicè uocatur nutrix quæ lactat infantem,) uocatur eo quod pullos amat, & (uel) sic dicitur, quod sola inter aues pullis humorem lacteum instillat, Author de nat. rerum & Albertus, atqui ueteres strigem non suis pullis, sed pueris & infantibus noctu lac instillare ex uulgi opinione tradunt.

¶ Strygis, *Στρίγγις*, frumenti genus apud Hippocratem, quod tritico leuius est, & uentrem magis soluit: sunt qui dubitent an pro trago accipiant. Grammatici quidam recentiores, striges interpretantur olera uilia apud Plautum, cuius hæc in Pseudolo uerba sunt: Et homines cœnas sibi coquunt: quum condiunt, Non condimentis condiunt, sed strigibus. Sed quærendum an hîc etiā striges genus illud frumenti indicetur, quod strygis Hippocrati dicitur, uilius nimirum cæteris. ¶ In columna striata pars eminula dicitur stria, pars caua strix, Vitruuius lib. 10. Striæ in columnis partes, & (ut ita dicam) femora sunt quæ prominent, exochas Græci uocant: sicut ipsa caua, hoc est canaliculi strigles (striges forte) ab eodem Vitruuio dicuntur lib. 4. Circa striglium (strigum) inquit caua & angulos striarum, item lib. 7. canaliculus earum qui striglix (forte strix) appellatur: Hæc ita citat Hermolaus in glossematibus suis in Plinium. Hinc nimirum strigiles dicitur canaliculi è ligno aut ferro dentati, quibus pellis animalium perstringitur & abstergitur. ¶ Striga est ordo rerum inter se continuatè collocatarum, ut ait Festus, quod unâ sint constrictæ. Similia & Germanis uocabula sunt, *ein strich* / *ein strym*: hoc est ductus rectus, oblongus, latitudinis nullius uel modicæ plerumq;. Strigosa animalium corpora dicimus (præsertim in pecore & equo) malè habita & gracilia, hæc enim strigs & rugis deformantur. Sunt qui strigofum dictum putent, quasi à strige exhauritum, Perottus.

A.

STRUTHOCAMELVS nomen Græcum est, quod etiam Latini receperunt. Plinius & alij: est quidam struthiocamelum sex syllabis scribant, quod non probo. Recentiores Latini struthionem dicunt, ut Hieronymus & eo posteriores: (apud Iul. Capitolinū struthiones Mauros legimus: sexcentorum struthionum apud Lampridiū) quos etiam docti quidam imitantur, Gaza & alij. Et quoniam Græci *στροβίον μεγάλον* uel *λεβόνιον*, hanc avem uocant, plerumq; feminino genere (Aristoteles tamē *στροβίος ὁ γυναικῆς*, masc. gen. Gaza struthionem Africam dixit, & alibi struthionem Libycum,) recentiorum quoq; nonnulli fœm. gen. struthionem magnam uel Liby-

De Struthoca. A. B. Lib. III. 709

uel Libycam dicunt. Nō defunt etiā ex recentioribus qui struthium efferant, ut Valla in translatione Herodoti lib. 4. ut & apud Philostratum in uita Apollonij *στροβοί πολλὰί*. Gaza ex Theophrasto de hist. plant. 4. 4. struthum inquit generari in parte Africā qua non pluit, ubi etiā Græcè *στροβόυ* simpliciter legimus *στρουθίου*. Struthionem magnam Sextus Pompeius & Aufonius passerem marinum appellant, Gillius. Passer marinus quem uocat uulgus struthiocamelum, Festus. Siphoninus stritomellum legit, & auis genus esse dicit, quod non probo. Est & passer marinus inter pisces Plinio. Persa apud Plautum curriculo uolare iussus, respondet: Istuc marinus passer per circum (facere) solet. quod ego de struthocamelo acceperim, non de pisce. ¶ *Στροβός* *μεγάλος* Aristophani in Auibus nominatur. Struthocameli nomen ueteribus inusitatum est, qui has aues *στροβός* *μεγάλος* appellant, Galenus lib. 3. de alimentis, cap. 19. Aelianus quoq; falsim *στροβόυ* *μεγάλου* uocare solet. *Λίβυσα* *ὄρνις*, id est Libyca auis, eadem struthocamelo, ut in hoc carmine: *ἀλλὰ λίβυσα* *Στροβός* *ἄλιον* *ὄρνιθιν* *πλάξεν* *ἄμφω* *στροβός*, Varinus. Afra auis, struthio, Acron in Horatium, Græcè hodie uulgo *στροβόυ* *μεγάλος* dicitur.

¶ Azida iuxta physiologum, auis eadem est quæ struthio, Obscurus. Asida à quibusdā Græcè uocatur, ab alijs cameleon, Albertus, sed pro cameleon, scribendum struthocamelus, Asida uerò Hebraicum nomen (non Græcum) esse uidetur, non tamen asida sed chasida ab Hebræis profertur, (uide in Ciconia A.) & nominatur Iob. 39. unā cum neelasa aue, quam Kimhi pauonem, Chaldaeus gallum syluestre interpretatur. R. Abraham putat esse *אֶרְוֵרָה*, struza, id est struthionē. *בַּת יַעֲנָן*, bath iaana, Dauid Kimhi ponit in themate *אֵין*, *יַעֲנָן*, & exponit aues degentes in solitudine, quæ uocem lugubrem emittant. Idem ait bath, *בַּת*, minorem esse; *יענן*, maiores, Esaiā 13. Septuaginta sirenes transferunt. Hieronymus struthiones. Animal esse aiunt semper solitudinis appetens; quod cum pennas habere uideatur, tamen de terra altius non eleuetur, & hoc struthioni conuenit, ut & Scripturæ loci omnes, in quibus huius animantis fit mētio. Deuteronomij 14. (& Leuitici 11.) Chaldaeus interpres habet *אֶרְוֵרָה* *בַּת*, bath naamitha. Arabs *نعام*, neamah, Persa prætermisit, nimirum eandem uocem positurus, ut per uersum totū fecit. Septuaginta interpretes *στροβός*, Hieronymus struthio. Struthio auis est deserti, Hebraicè iaenah, ab ululatu sic dicta. iaenah enim ululare est aliquando Hebræis: unde est quōd quidam ululam interpretantur. Dicitur bath iaenah, id est filia struthionis, eo quōd homines scemella ferē uesci solent, & cum adhuc parua est, teste R. Dauid Kimhi in libro Michlol, P. Fagius. Iaanah Iob 39. secundum Abraham est struthio, uide in Noctua A. Iob inquit se factum esse fratrem sirenum, & locium *στροβόυ*, *στροβός* autem dicit quos nos struthocamelos uocamus, Suidas in Sirenibus. Sirenes ethnici (*οἱ ἕβαιοι*) interpretantur mulieres quasdam musicas, (*μουσικήσσαι*.) Aquila uerò struthocamelum, Hefych. Habitantq; ibi filia struthionis, (iaenah,) Esaiā 13. interprete Munstero. Esaiā etiā cap. 34. iaenah. Sunt qui ranaū quoq; Hebraicam uocem, struthionem transferant, uide in Gallo syluestri. Thalim, id est struthio mas, Syluaticus. Vetus glossographus Auicennæ legit Thaliz, codices nostri Auicennæ 2. 719. Thalium habent. Thalium (inquit) explicauimus in capite de struthione. Vox fortè Persica fuerit. Naam, id est struthio auis, Syluaticus. Codex noster Auicennæ 2. 523. habet nahā; Bellunenſis legit Nham; & est (inquit) auis struthius, alia lectio, nacham, quæ est auis magna palustris. ¶ Græcum nomen ut Latina, sic linguæ aliæ pleræq; seruant, ut potè auis peregrinæ. ¶ Italicè nominatur struzzo, uel sturzo apud Scoppam. ¶ Hispanicè auesfrúz. Lusitanicè ema di gei, ema enim simpliciter gruem eis designat. ¶ Gallicè autruche uel aufruche. ¶ Germanicè *Strauß* / *Struuß*. ¶ Anglicè an oistris uel ostrige. ¶ Illyricè pstrros. Polonicè strus.

B.

Apud Afros pastorales ad orientem reperiuntur struthij subterranei, (*στροβοί κρυπταί*.) Herodotus lib. 4. interprete Valla. Parte Africæ qua nunquam pluit struthum gigni aiunt, Theophrastus de hist. plant. 4. 4. Struthiocamelos Africos & Aethiopicos Plinius nominat. Struthi magni in Arabia non pauci sunt, Xenophon lib. 1. Anabaf. Diodorus Siculus etiā in Arabia has alites gigni scribit. Apollonius dextra Gangen, sinistra uerò Hyphasin fluuios habens ad mare descendit; in quo itinere struthiones multi ei occurrerunt, Philostratus lib. 3. de uita Apoll. Prouincia Abasig struthiones grandes habet, asinis haud minores, Paulus Venetus 3. 45. In nostras terras rarò aduehuntur, Venetias aliquando & Antuerpiam.

¶ Struthio Africus eodem modo (ut uespertilio) partim auem, partem quadrupedem refert; quippe qui ut non quadrupes pennas habeat; ut non auis, sublimis non uolet, nec pennas ad uolandum commodas gerit, sed pilis similes, (*στροβόυ* *στροβόυ*.) item quasi quadrupes sit, pilos habet palpebræ superioris; & glaber capite & parte colli superiore est, itaque cilia habet pilosiora, sed quasi auis sit, infra pennis integitur. Bipes etiā tanquam auis, bisulcus tanquā quadrupes est, non enim digitos habet, sed unguam bipartitam: quarum rerum causa, quōd magnitudine non auis, sed quadrupedis est. Magnitudinem enim auium minimā esse, propè dixerim, necesse est, corporis enim molem sublimem moueri nequaquā facile est, Aristot. in fine lib. 4. de partib. anim. Auium grandissimi sunt & penè bestiarū generis struthiocameli Africi uel Aethiopicī. altitudinem equitis infidentis equo excedunt, celeritate uincunt; ad hoc demum datis pennis ut currentē adiuuent, Unguæ ijs ceruinis similes, (instar unguularum arietis, Obscurus,) comprehendendis lapidibus utiles, O.

quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus, Plinius. Struthiocamelus alitum sola, ut homo; utrinque palpebras habet, Idem. Tetraonum genus alterum, uulturum magnitudinem excedit; nec ulla auis, excepto struthiocamelo, maius corpore implet pondus, Idem.

¶ Hæc tria ex minimis euadunt maxima animalia: ex aquatilibus, crocodilus; ex uolucris, magna struthio; ex quadrupedibus, elephantus. Τῆς ἡπείρου μέγιστος μὲν ἰσχυρίων, δευτέρου ἴσους Νίπτιος δὲ οὐκ ἴσους φέρειν νοβιλία κάρου, &c. Oppianus. hoc est, Magnitudo ei eximia, dorsum tam latum, ut puerum lactetem sustinere possit, (uel, ut quidam Italice scripsit etiam hominem adultum insidentem.) Crura alta, similia cruribus camelorum, crebris corticibus ceu squammis intacta, usque ad geminos duos poplites. In altum porrigit, caput quidem exiguum, ceruicem uero magnam & proceram. Collum (inquit Gillius) longum & cyanei coloris est, oculi magni, rostrum breue acutumque; molles plumæ, ungula fissa. ¶ Arabia fert animalia quædam naturæ duplicis, ut struthiocamelos, qui è struthione camelisque constant, magnitudine ad cameli nascentis modum. capite sunt pilis minutis, oculis crassioribus nigrisque, non dissimili forma & colore camelis, collo oblongo, rostro breui atque acuto, elati, mollibus pennis, duobus cruribus, unguibus bifidis, ut terrestre simul uolatileque animal uideatur, Diodorus Siculus lib. 3. de fabulosis antiquorum gestis. Struthocamelus auis quidem est, sed pedes & collum asini habet, Suidas in Sirenes, nescio quam rectè, quod ad pedes quidem asinus folipes, struthocamelus bifidus est. Struthiocamelus præ cæteris auibus pennas alarum undique æquales habet, Orus in Hierog.

¶ Struthiocamelus à terra non discedit unquam, ut auem dicere non possis, nisi ad formam respicias. Nomen, ut reor, sumpsit, quod colli & crurium longitudine camelum imitetur. est enim homine ipso paulo procerioris staturæ. Struthio autem passerculus dicitur Græcè, (σποθίον,) quasi per ironiam nomine composito, uelut si quis pygmæum gigantem diceret simul, uel homunculum giganteum. E passeris genere est struthiocamelus, sed cameli magnitudine: collum, rostrum, oculi, caput, anseri, sed pro magnitudine propria respondent, alæ & cauda pennis uersicoloribus, cœruleis, candidis, rubris, nigris, uiridibus: nec ulli auium in pennis tanta iucunditas aut pulchritudo, ob id galeas milites non alij ornant. Corpus igitur raris plumis, rarioribus crura teguntur, adeo ut humana crura non auis uideantur, nam magnitudine rotunditateque, ac quod in angustum, nec admodum, sed sensim iuxta genu finiuntur, humanum femur, quodque plumis careant, cædida carne, imitantur. Pedes bifidi ut bobus, cum unguibus, crus ut anseri, sed pro magnitudine, Cardanus lib. 10. operis de subtilitate. Alibi etiam pilos hanc auem habere scribit in superiore palpebra. Alitum sola utrinque genas habet & palpebras, Perottus. Et rursus, Præter hominem & struthiocamelum nulli animali sunt palpebræ, nisi quibus & in reliquo corpore pili.

¶ Struthio ingens est corpore, rara in plumis, Author de nat. rerum. ¶ Struthio alta est à pedibus ad dorsum circiter quinque uel sex pedes, collum habet longissimum, caput anserinum, & rostrum respectu sui corporis ualde paruum, iuuenis (primo anno) cinerea est, & tota bene pennata, sed pennis mollibus inualidis. secundo anno & deinceps paulatim in coxis, collo & capite pennas profertur amittit (naturaliter caluet, Plinius) denudato corpore, sed duritie pellis contra frigus munitur. Pennæ dorsum nigerrimæ & instar lanæ redduntur, coxas habet prægrandes, crura carnosa pelle alba, & digitos in pede sicut camelus, item spicula quædam in cubitis interioribus alarum, quibus ferit eos quibus insilit, Albertus. Osiculum paruum sub alis habet, quo se in latere purgat (pungit) & agitat, quum prouocatur ad iram, Author de nat. rerum. In extremis alis, ut audio, offeæ quidam mucrones extant, quibus ceu calcaribus inter currendum se incitat, infligendo eos coxis ubi de plumis est, ut in plerisque alijs partibus corporis. Caput ei exiguum, cerebrum ferè nullum. ¶ Corpus habet ferè ad magnitudinem asini staturæ mediocris, in pectore magnum os & latum, ad protectionem tanti corporis, Author de nat. rerum. Scriptor quidam Italicus hanc alitem equi grandis altitudinem æquare tradit. ¶ Bestia quædam magis quam auis, licet pennata, breui capite, protracta ceruice, cætera ategradia, Tertullianus. ¶ Multæ huius auis partes anserinis conferuntur, nisi quod magnitudine excedunt: ut collum, rostrum, oculi, caput, crus: nulla alteri alicui auium, sed quædam quadrupedum partibus, præcipue cameli, quare chenocamelum (ut chenalopecca) potius quam struthocamelum curiosus aliquis dixerit. ¶ Quidam pictura nostra inspecta, rostrum aiebat latius debuisse exprimi, anserinum ferè: & pedes magis bifidos ut uituli, eosdemque breuiiores & latiores, Iudicent testes oculati, mihi enim hanc auem nondum uidere contigit.

Vocem eius nunquam audiui, Cardanus. ¶ In struthionis uentre inciso, expurgatis fordibus, lapides inueniuntur, quos hæc posteaquam deuorauit, in omaso prope reticulum diu asseruatos concoquit, Aelianus. Ferrum deuoratum concoquit, quia calidissima naturæ est, Author de nat. rerum. Ferrum concoquere aiunt: quod ob caliditatem uehementem, & uentriculi contingit crassitudinem, Cardanus. Struthiocamelis mira natura coquendi quæ sine delectu deuorant, Plinius: ut ferrum & ossa ueruecum integra, Syluius. Struthiocamelum uolunt aliqui (non proprietate ulla, sed) uis sui caloris ferrum concoquere, quod absurdum penitus. Leo enim qui longè quam struthiocamelus calidior est, ferrum concoquere non potest: Aphrodisicus in præfatione sua in primum librum problematum, ex quo etiam Cælius Rhodig. repetit. Struthiocamelum ferunt ferrum edere & con-

De Struthoc. C. D. E. Lib. III. 711

& concoquere, quod ego non sum expertus, nam ferrum à me pluribus huius generis aibus obiectum est, quod illæ deuorare noluerunt: ossa tamē magna in breues partes truncata, & lapides, auidē comederunt, Albertus. Caput huic aliti exiguum, cerebrum ferē nullum, hinc absque delectu quicquid tetigerit uorat, lintea, ferrum, lapides. Verum hæc inconcocta & integra in eius uentriculo manent; & si nimia fuerint, tandem animal ad mortem uel ad tabem deducunt, ut in dissectis apparuit. ¶ Non bene uolat propter corporis molem, Obscurus quidam Aristotelem citans, Struthiocameli Africi uel Aethiopici altitudinem equitis infidentis equo excedunt, celeritate uincunt: ad hoc demum datis pennis, ut currentem adiuuent: cetero non sunt uolucres, nec à terra tolluntur, Plinius. Propter grauitatem neq; altius extolli, neq; uolare potest, sed uelociter terra graditur, Diodorus Siculus. Non uolat, sed alis erectis currit ut equus, adeo celeriter, Cardanus. Lentē incedit, Idem: nimirum cum non libet festinare, nec est quod urgeat. Auis est densa pennis, (multis pennis, Oppianus,) sed in altum uolare non potest: currit tamen celerrimē, & utriq; in alas ingruens uentus, tanquam uela eas extendit & sinuat, Aelianus. Adeo uelox est, ut uel cum alite uolante contendere possit, Oppianus. ¶ Pedibus pugnat quibus hominem quoq; prosternit, Grapaldus, uide in E. ¶ Ferunt eam oculo altero cœlum intueri, altero terram, Obscurus. ¶ Non coeunt struthiocameli ut aues, sed auersi ut cameli Bactriana, Oppianus. Multum coeunt & multum excrementi habent, sicut gallina & perdix, Obscurus quidam tanquam ex Aristotele citans. Pedibus nidum ex sabulo architectans, in solo humilem nidum fingit, & construit, cuius medium concauum efficit: labra ambientia alte exaggerat, ac tanquam muro circummunat, ut munitio emittens pluuiam in nidum influere, & pullos etiam nū teneros alluere prohibeat. Amplius octoginta oua ex sese parit: non tamen uno eodemq; tempore ex ouis pullos excludit, sed ex his partim iam in lucem proferuntur, partim intra oua informantur & cōgiuntantur, partim etiam fouentur, Aelianus. Et rursum, Esi per multa oua parit, non tamen omnia ad frugem perducit, sed fecunda ab infœcundis secernit, tātumq; frugiferis incubat, simul & ex ijs pullos excludit, & sterilitate affecta, eis ipsis æditis pullis alimēta præbet. Plurima ædit oua struthio Africa, post ipsam atticapilla, Aristor. Et alibi, Multipara sunt quædam quæ sæpe pariunt sed non multa, ut gallinæ, perdices, struthio Libycus. Plurima pariunt struthiocameli, gallinæ, & c. Plinius. Ouum parit maximum, durissima & quasi lapidea crusta munitum, Oppianus. Oua eius tanta sunt, ut ex transuerso secta, uasa potoria fiant, uide in E. Propter duritiem & spissitudinem testæ non facile franguntur, Albertus. Caput infantis magnitudine referunt, rotunda, cum senescunt ebur effingunt, Cardanus. ¶ Struthio solo uisu ita fouet oua sua in arena recondita, ut ex eis pulli egrediantur in lucem, Obscurus & Cælius Rhod. Variorum 20. 7. Oua mense Iulio parit, & in sabulo abscondit, quæ calore Solis excuduntur, ut alia multa oua animalium: & ideo ad ea non reuertitur, quod nudo corpore ea fouere non possit: & (subinde) respicit ad locum in quo condita sunt, unde falsò aliqui crediderunt quod uisu ea foueat, Albertus de animalibus lib. 23. Et rursum lib. 6. Struthionis (inquit) oua sub arena calore Solis uiuificantur & exeunt, & ideo prouerbiū est (uulgò fertur) quod ducatur (afficiatur) ad oua tanquam non sua, Exeuntes enim pullos non pascit, qui nati per se statim comedunt, Inutiliter quidem incubaret mater, neq; calore profutura ferē deplumis, & pondere suo grauatura, iam quod ea uisu fouere perhibetur, falsum est, nullum enim animal hoc facit, & fortè rarò ea inuertur propter custodiam: unde uulgus imperitum uidendo eam sua oua fouere putat. Non oculis fouet oua, uerum obseruat, calore enim Solis pulli educuntur, Cardanus. ¶ Struthiocameli naturaliter caluent, Plinius.

D.

Struthio fœtus suos tanto amore prosequitur, ut peracutas etiam ferreas cuspides circa nidum suum à uenatoribus defixas, negligat, atq; ita transfixa morte afficiatur, ut referetur in E. Ferrus de natura huius auis quod matres semper uolent, ac pullos suos relinquunt, qui ob inopiam cibi flent atq; ululant, ad quod sæpe alludit Scriptura, ut Micheæ 1. Faciam planctū sicut dracones, & luctum sicut filiaë jaenah, id est ululæ siue struthionis, item Threnorum 4. Filia populi mei crudelis caieenim, id est sicut ululæ uel struthiones, P. Fagius. Struthio relinquit oua sua, Iob. 39. ¶ Illa quam uidi mitis erat, reliquarum mores ignoro, Cardanus. ¶ Mira huius auis stoliditas in tanta reliqui corporis altitudine, cum colla frutice occultauerit, latere sese existimantis, Plinius. Idem aliqui de perdice ferunt, & inter quadrupes de bubalo ueterū seu bubalide, inter pisces de sciæna. Quum effugere uenatores non potest, inter arbuta sapius aut umbrosa loca caput abscondit, non naturæ desidia, ne uideatur aut conspiciatur ab alijs ut quidam putant, sed quia corporis pars cæteris debilior umbram sibi pro tutela parat, Diodorus Siculus. ¶ Struthio equum naturaliter odit, & miro modo prosequitur, equus etiam illam in tantum odit ac retinet (timet,) ut eam intueri non sustineat, Author de nat. rerum.

E.

Struthum Arabicum nemo capere potuit: & equites qui prosequerentur mox desisterent, auidē fugiens enim procul abducebat, pedibus scilicet ad cursum, & alis simul erectis insiar ueli urens, Xenophon Anabaf. 1. Capitur non ut cæteræ aues uisco aut calamis: sed equis, canibus & retibus, Oppianus. In cursu deficiens lassitudine comprehenditur ab equibus, etenim in orbem currit.

uerum equites ei orbem praecedentes, currendo defessam assequuntur. Aelianus interprete Gellio, Graece sic legitur. *οἱ μὲν γὰρ εἰς κύκλον, ἅμ' ἀνωτέρω πεδύθουσι, οἱ δὲ ἰππεὺς ὅσ' ἔσονται καταμύνονται κύκλον, καὶ ἑλκθῶν πεδύθοντες ἀπεκρίσται ὅσ' ἴσθου ἀγρόδιστον αἰρῶν γῆρας.* Quae uerba hoc sonare uidentur; Currit enim in orbem, sed patientiorem & extrinsecum; equites uero persequentes interius & breuiore uia (*καταμύνονται* pro *ἀνωτέρω* fortè) circumcunt, donec defessam demum comprehendant. Hanc aiunt cum delitescendum habet, caput solum planè totum incondentum abscondere, reliquam se in aperto relinquere: ita dum in capite secunda est, nuda qua maior est capitur tota cum capite, Terullianus, uide supra in D. Quod si quis eam infectetur, propter corporis grauitatem uolando effugere nequit, sed duntaxat explicatis alis, gressu ipso effugere aggreditur: si propior facta est, ut capiat, obuios lapides sic pedibus retro ad hostes uersus tanquam funda iaculatur, Aelian. & Diod. Sic, Vngulae ijs ceruinis similes, quibus dimicant, bifurca, comprehendendis lapidibus utiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus, Plin. Pedibus pugnat, quibus hominem quoque prostrat, Grapaldus. Elephantum cum uenatores inuadunt, aures patulas intendunt & pandunt, more magnarum struthionum, quae uel dum fugiant, uel dum inuadunt, explicatis alis feruntur, Aelianus. Capitur struthio (inquit idem) ad hunc quoque modum: Cum ipsam sic incubantem (ut in C. relatum est) uir eius uenationis bene peritus animaduertit, peracutus ex ferro cuspidis spiculis more rectas circum nidum defigit, & alicubi prope in occulto latens, ex insidijs rei euentum acerrime expectat. Struthio uero quoniam amore, quem erga foetus suos acerrimum habet, flagrans sitienter cum eis uersari cupiat, ex inquisitione passus reuertitur, ac nimirum priusquam in nidum introeat, huc illuc uersans oculos, circumspicit, quod metuat ne quis sese speculetur. Deinde ardentissimo pullorum studio uicta, etsi ferrum splendescit, ita tamen alis passis (tanquam uelis contento fune explicatis) intra nidum mirabiliter ingreditur, nam cuspidato ferro transfixa, acerba morte afficitur. Venator uero repentinus eo accedit, & simul cum matre pullos capit.

¶ Supra Elephantophagos in Arabia sunt Struthophagi, gens non admodum magna; apud quos aues dicuntur esse, ceruorum magnitudine, quae uolare non possunt, sed celeriter currunt quemadmodum struthocameli. Nonnulli eas arcu uenantur, nonnulli pellibus struthorum recti, nam dextram manum pelle colli operiunt, atque eam sic mouent, quemadmodum animalia collum, sinistra uero semen spargunt è suspensa pera eductum, eo auem allicientes, in conualles detrudunt, ubi uiri animal circumstantes obruncant. Atque hi huiusmodi auium pelles induunt & substernunt, Strabo lib. 16. Mihi quidem aues istae ceruinae non aliae quam struthocameli uidentur, quum in tota descriptione conueniant omnia, nihil aduersetur: & ipsi scilicet struthophagi dicti sunt, quod struthis siue struthionibus quas capiunt, non alijs quibusdam auibus uescantur, adde allici eas à uenatore struthionis pelle induto, conuenit autem aues easdem ab istis allici. Ea etiam quae de hisce auibus ceruinis Diodorus Siculus scribit, cum struthocamelis per omnia congruunt. Sic autem ille lib. 4. de fabulosis antiquorum gestis Poggio Florentino interprete. Populi (inquit) qui partes Aethiopiae supra Aegyptum ad hesperum pertinentes habitant, Aethiopes simi: ad meridiem spectantes Struthophagi cognominantur. Est apud eos auium species natura terrestribus animantibus mixta, unde & aues ceruinæ nominatae sunt. Haec magnitudine sunt magni cerui, collo oblongo, rotundis lateribus atque alarum, capite tenui oblongoque, cruribus ac iuncturis firmis, fixo pede. Aliae uolare propter grauitatem nequeunt; uerum ocyssime summis pedibus terram tangentes, praesertim quum flans uentus alas ueluti nauem extentis uelis impellit, currunt. Venatores feriunt lapidibus, ferme lateris magnitudine, pede iactis. Cessante uento, alarum praesidio destituta, cursuque uicta,prehenduntur. Harum quum magna sit multitudo, uarijs artibus plurimas barbari facileque capiunt: & carnes quidem edunt, pellibus uero pro uestibus utuntur ac lectis. Ab istis uero quos simos Aethiopes dicunt, saepius uenatione laeessita, rostris se uentur: quae quum magna sint & ad incidendum apta, magno sunt incolis usui, quum haud parua habeatur horum animantium copia. Haec ille.

¶ Arabes struthocamelorum (*στρουθίου*) pellibus loco thoracum & scutorum muniebantur, Pollux. Aethiopes captos à se struthiones excoriant, & carnem in cibo absument, pelles uero cum plumis suis referunt ut mercatoribus uendant, qui eas in magna copia Alexandriam uenales aduehunt: inde per alia loca distribuuntur. Nam Turcae etiam pileos suos uel galeas his pennis ornant, Bellerminus in Singularibus. Cristas galearum ex olorinis pennis colligere moris fuit apud antiquos, quom hodie ex struthiocamelo plurimum petantur, Nic. Erythraeus. Componebantur olim etiam ex equinis fetis haec cristae, unde galea hippuris cognominata Graecis. In Gallia audio esse artifices qui non alia quam huius alitis pennas adornandi arte uicent. Praemia, ex struthiocamelis conos bellicos & galeas adornantes penna, Plinius. ¶ Oua propter amplitudinem pro quibusdam habentur uasis, Plin. Ex transuerso secta uasa fiunt pectora, Author de nat. rerum. Caput infantis magnitudine referunt, rotunda, cum senescunt ebur effingunt. Suspendi solent in templis, diu enim manent, quod durissima sint, humoreque exempto quasi ossa redduntur, Cardanus. ¶ Urina struthionis atramenti lituras abluunt, Hermolaus: tanquam ulla sit auis urina praeterquam uespertilionis.

¶ Struthio tanquam auis immunda cibo interdicitur Leuit. 11. & Deuter. 14. ¶ Bath iaenah, id est filia struthionis Hebraice dicitur, eo quod homines foemella ferè ueluti solent, & cum adhuc parua est, teste

De Struth. F. G. H. a. Lib. III. 713

est, teste R. David Kimhi in libro Michlol, P. Fagius. Struthophagi Arabiae populi sunt, uide infra in H. a. Aethiopes captis a se struthionibus uescuntur, Bellonius.

In struthione elixio: Piper, mentham, cuminum assum, apij semen, dactylos uel caryotas: mel, acetum, passum, liquamen & oleum modice: & in cacabo facies ut bulliat, amylo obligas, & sic partes struthionis in lance perfundis, & desuper piper aspergis. Si autem condituram coquere uolueris, alicam addis, Apicius 6. 1. Aliter in struthione elixio: Piper, ligusticum, thymum aut satureiam, mel, sinape, acetum, liquamen & oleum, Idem.

Tetracis magnae carom agnorum struthionum carni (quam & ipsam saepe gustauimus) non dissimilis est, Athenæus. Sunt qui uelint pauonis carnem crassi & modici alimenti, ac difficilis concoctionis esse, melancholiamque augere, eiusdemque naturae struthij caro habetur, quem Africa peculiariter nutrit, Platina. Caro struthionis omnium crassissima iudicatur, eam ob causam uitanda, Rasis. Ex grandibus struthis membra omnia dura, excrementosa & concoctu difficilia sunt, Galenus de cibis boni & mali succi, & lib. 3. de aliment. facult. Alae eorum non sunt deteriores ceterarum auium alis, Idem. Carnem nham quidam medici magnifice laudauerunt: quam scribunt esse calidam, pinguem, appetitum excitare, confirmare corpus, & laudabilem esse quando concoquitur, sed est mali saporis & (Vetus translatio, est debilis & uacua) crassa, & (non facile) concoquitur, cotum promouet, Auicenna 2. 525. Helioabalus struthiones & camelos exhibuit in cenis aliquoties, dicens praeceptum Iudaeis ut ederent, Lampridius. Et rursus de eodem, Sexcentorum struthionum capita una cena multis exhibuit ad edenda cerebella. Oua struthionum in Arabia se non insuauiter comedisse Aloysius Cadamustus scribit. Oua struthocameli comedens, gustu quendam sapidum habere inuenit, Brasauolus. Gallinarum & phasianorum oua praestantiora sunt, deteriora uero anserum & struthocamelorum, Galenus 3. de alim. Inter oua sicciora sunt oua anseris & struthij, Auicenna. Oua struthionum crassa sunt & difficilia concoctur: qui eis uesci uoluerit, uitellis tantum utatur, Tacuinus.

G.

In struthionis uentre inciso lapides inueniuntur, quos haec deuoratos tandem concoquit, ij sane ad efficiendam oculorum medicinam salutare sunt, Aelianus. Graece legitur, *εσν δ' αυ ετσι και αυ θρησ παυρ οφθαλμοσ αραβωσ*, ubi *και* coniunctio similitudinem aliquam cum praecedentibus insinuat, & rei ipsius natura *ωσδεσ* potius quam *ωσ* legendum dicitur: ut lapides in uentriculo animalis omnia concoquentis in homine etiam concoquendi uim promoueant & confirmet: (Haec scripseram cum Kiranidem quoque lapidem e uentriculo struthionis collo suspensum bonam facere concoctionem scribere legi.) Qua ratione etiam echinus siue interior membrana gallinarum in cibo sumpta, tanquam illi etiam uis concoquendi lapillos insit: & exteriores pelles animalium quorundam uoracium foris applicatae, cum suis plumis aut pilis, mergi, cygni, lupi, bonam facere concoctionem existimantur, quod si faciunt, calori forsitan per illas aucto adscribendum fuerit, non occulte cuiuspiam proprietati, poterat autem similiter alijs quoque calidis aut calfacientibus impositis augeri. Struthocameli uentriculus falso laudatur ceu medicamentum quod iuuat concoctionem, Galenus 3. de alim. facultatibus. Struthocamelis mira natura coquendi quae sine delectu deuorant, ut ferrum, & ossa ueruecum integra, unde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas stomachicis applicant, Syllius. Struthocameli uentriculus, & aliarum auium similiter, cochleariorum dum mensura ex uino porus febris absente, praesente uero ex aqua, uentris profluuium medetur, Galenus Euporiston 2. 46. Cortex interior uentris struthionis sumptus confert stomachicis & calculum dissoluit, R. Moses. eadem uis echino seu interiori membranae uentriculi gallinarum attribuitur. Struthionis adeps & nerui auxilium & salutem neruis hominum afferunt, Aelianus. Cum auctio regia per Caronem Vicesem fieret, seuum struthocamelinum sestertijs L x x x. uarijst, efficacioris ad omnia usus quam est adeps anserinus, Plinius. Nicolaus Myrepsus adipem struthocameli miscet acopo ex uulpe in oleo decocta, ite unguento 12. ad arthriticos. Eundem Paulus Aegineta inijcit in emplastrum diacinnabareos ad tofos aliosque tumores induratos. Urina puerorum impubium Salpe illinit Sole uita, cum oui albumine, efficacius struthocameli, binis horis, Plinius. Struthocameli oua podagricis inuncta profunt, Kiranides.

H.

a. Struthius auis est grandi corpore & graui, foemina uocatur struthio, Textor R auisus: sed absque autoritate. Vasta ales pro struthocamelo, Claudianus in Eutropium lib. 1. A fra auis pro struthione, uide infra in h. Aues ceruinis dictas, easdem struthocamelis esse, in e. docuimus supra. Μεγαλαε στροβι dicebantur etiam λευκαε στροβι, & στροβι separatim, ut Αραβη ελεφαντων αρμασσι καλ. σιμων ειδεσ τραγωδι, εζηκονσσι. στροβωσ, οκτω, Eufathius (ex Athenæo.) Στροβι οι Αραβιαι, Heraclides. Στροβος, ο κατ'αρβυσ και λαβησ. Αθηνοι δε τας στροβι καμυλοσ, Helychius. Αραβιασ, στροβι καμυλοσ, Idem & Varinus, sed locus uidetur mutilus, & legendum, Αραβιασ στροβι, αε στροβι καμυλοσ, ut Aelius Dionysius habet citante Eufathio. λευκοσ πτηρ οσν βοτρυσ ακυλοσ αερωσ, Oppianus lib. 4. de piscat. μετα στροβιο καμυλοσ, Idem. Vespertilionem in gripho auem non auem uocant, uidetur autem struthio quoque auis non auis posse appellari, cum licet auis non uolet, & multis partibus ad quadrupedes accedat. Epitheta, Αγκυλοστεσ, Oppianus. Quod si Graece στροβωσ per excellentiam pro struthoc-

melo accipias, epitheta fuerint, *λεωνι, μεγαλη, αγρια.*

¶ Seuum struthiocamelinum Plinius dixit. Nostri hanc auem uocāt ein **Struß**, & quoniam pennis eis pilei & galeæ ornantur, deducitur inde nomen ein **strüßle** pro quauis crista, & uerbum **strüßfen**, pro eo quod est superbe se erigere.

¶ Icones. In libro Noticiarum Orientis & Occidentis, qui insignia diuersarum Romani imperij prouinciarum continet, animalia quædam pinguntur inter Arabiæ insignia, serpentes, struthio, & aquila aut phoenix. Aegyptiorum sapientes cum eum qui ius æqualiter omnibus imperiatur significare uolunt, struthiocameli pennam pingunt, hoc enim animal præter cætera pennas alarum undiquaque æquales habet, Orus in Hieroglyph. Est in Helicône Arfinoæ imago, quam frater eius Ptolemæus duxit. Arfinoën gestat struthio (*σφωδός*) ænea, de genere magnarum illarum auium quæ propter magnitudinem & grauitatem uolare non possunt, Pausanias in Bœoticis. Exstat Gordiani sylua memorabilis, picta in domo rostrata Cn. Pompeij: in qua pictura etiã nunc continentur, struthiones Mauri miniatii trecenti, onagri triginta, & c. Iulius Capitolinus.

¶ Struthocamelus inter struthij herbarum nomenclaturas legitur apud Dioscorid.

¶ Albertus in opere de animalibus ex Auicenna nominat chychelinches aues ex anseræ & struthione compositas, ubi chenalopeces, id est uulpanseres legendum, ut monui in Anseræ c.

¶ De Struthophagis populis diximus supra in E.

¶ b. In India gignitur arbor quædam cui folium specie prælongū, simile pennis struthiorum, quæ super galeis imponuntur, longitudine duorum cubitorū, Theophrast, de hist. plant. 4. 5. Struthionis penna similis est pennis herodij & accipitris, Iob 39.

¶ c. Habitabunt ibi filia struthionis, Esaia 13. & Hierem. 50. Et socius struthionum, Iob 39. Erit cubile draconum, & pascua struthionum, Esaia 34. Filia populi mei fidelis quasi struthio in deserto, Hierem. Thren. 4. Faciam planctum meum uelut draconum, & luctū quasi struthionum, Michea 1. Struthio quædo oua sua derelinquit in terra, tu forsitan in puluere calefacies ea, Iob 39. Struthio cum tempus fuerit, in altum alas erigit, Ibidem.

¶ d. Struthio dura est in suos pullos, quasi nō sint sui, frustra laborauit nullo timore cogente, Iob 39. Struthionem deus priuauit sapientia, non dedit illi intelligentiam, Ibid.

¶ e. Struthiorum penne super galeis imponuntur, Theophrast. ¶ Struthiocamelus habet in uentriculo echinum, quod dicitur suffuchium, (nomen uidetur corruptum,) aridum hoc tritum & datum in potu occulte, amorem & libidinem excitat, Kiranides.

¶ f. Helioabalus habuit istam consuetudinem, ut una die nō nisi de phasianis tantum ederet, item alia die de pullis, alia de porcis, alia de struthionibus, Lampridius. Regi Persarum inter cæteras animantes quotidie etiã struthi Arabici mactabantur, Heraclides.

¶ g. Lapis de echino, id est uentriculo struthiocameli, cum grano (pondere grani) satyrj tritus, & datus in cibo uel potu latenter, magnam facit intentionem, maxime frigidis & impotentibus ad concubitum. Ipse etiam lapis solus ad collum suspensus, bonam concoctionem facit, (uide supra in G. ex Aeliano,) & intentionem ad concubitum, Kiranides.

¶ h. Glorificabit me bestia agri, dracones & struthiones, Esaia 43. Aristophanes in Auibus Rheæ matri deorum struthiocamelum comparat propter eius magnitudinem.

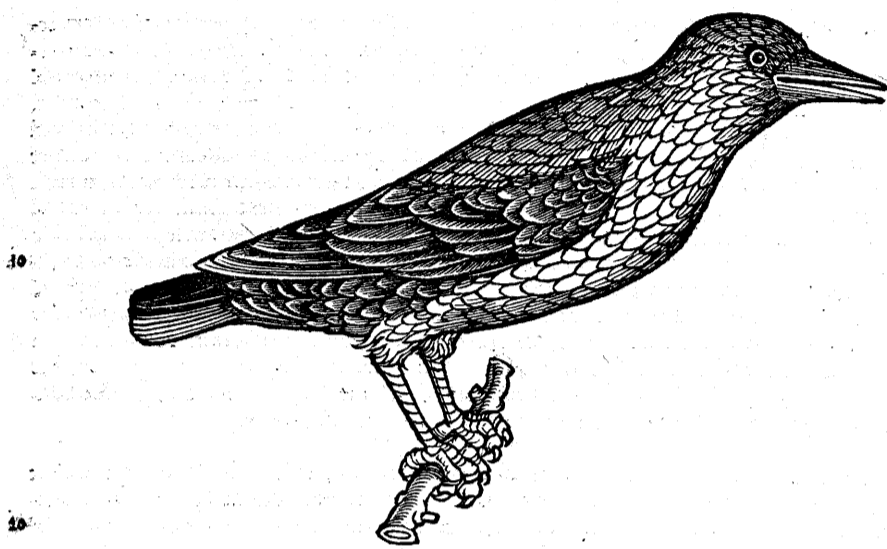
¶ PROVERBIUM Afræ uel Libyæ auis, *λεωνος ορνιθον*, refertur à Suida de prægrandibus, quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine, Horatius de prælauta usurpauit. Non Afræ auis (Meleagridem hic uel Numidicam gallinam, non struthionem acceperim) descendat in uentrem meum lucundior, quàm lecta de pinguisimis Oliua ramis arborū. Nam gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas easdem Numidicas aues appellat. Acron uidetur de struthione sentire, quæ & ipsa auis mira mole corporis esse fertur. Mea quidem sententia non ineptè iacietur & in hominem peregrino cultu notabilem. Et Plautus alicubi Pœnum auē uocat, ob manicas alarum instar utrinque peniles. Proverbiū extat in Auibus Aristophanis. Interpres indicat cōuenire in barbaros ac meticulosos. Sunt enim homines prægrandes ferè timidiores, Terentius, Hic nebullo magnus est, Erasmus.

DE STVRNO.

A.

STVRNVS auis, à quibusdam parum Latine sturnellus dicitur, ut Italis uulgò sturnello. Græcè *στέρνα*; uel *στέρνα*, ut bis habet Aristoteles; item Galenus & Varinus. *ερωδιον* (alij aliter interpretantur, nos omnino ardeam,) Ambrosius sturnum transfert, quæ tamen Græci non erodion, sed psara dicunt, Cælius. ¶ Sarfir Hebraicam uocem nonnulli astarem uel sturnum aiunt significare, alij aliud animal: uide in Aquila A. Alzarazir sunt aues apud Arabes, turdorum ferè magnitudine, sed colore diuerso, habent enim plumas & pennas nigras aliqua infusæ albedine, & apud Venetos dicuntur stornelli, And. Bellunen. Auicenna meminit simi alzarazir oryzam edentium: ubi uetus interpres non rectè turdos trāstulit. Serapio de remedio ex eodem simo citans Galeni uerba, pro sturno zezir habet; & eadē ex Dioscoride transferens ineptè **sturnum**

turturem pro sturno posuit. Napellus (Cicuta) uenenū (imò cibus) est zaratro, id est sturno, Auerrois interpres. Sturnelli qui dicuntur azuri, Interpres Auerrois. Alseudeni est auis nigra, rostro luteo: secundum aliquos sturnus, And. Bellunensis, sed uidetur potius merula. ¶ Sturni Italicum uulgare nomen est storno, stornello uel sturnello. ¶ Lusitanicum sturnino. ¶ Gallicum est ourneau. ¶ Germanicum **Staar**, quod nomen à Latino efficitur: **Xinderstaar**, quod circa boum armenta uersari solet, Alij scribunt **Stâr/Stôz/Starn**. Circa Argentoratum & Francfordiam ein **Spzehe**. Flandris **Spzeuwe**, Brabantis **Spzue**. ¶ Anglicum a sterlyng, a starll, a starê.
 30 ¶ Illyricum & Polonicum spaczek, uel spatzek.

Sturnus uariis est, (Gaza uertit: niger est, albis distinctus maculis,) magnitudine merula, Aristot. de hist. anim. 8. 16. Auis est uarij coloris, omnibus nota, Kiranides. Nigra est, aliquantulum in cinereo pallefcens (cinereis maculis pallidis) resperfa, Albertus. Linguam habet latam, Idem. Auis parua est, fulco nitens colore, Author de nat. rerum.

Dum turdus trutilat, sturnus tunc pisitat ore, Sed quod mane canunt, uespere non recolunt, Author Philomelæ. Sturnus pisitat & isitat uoce, F. Alunnus, nescio quàm rectè. Sturni ut & graculi aues clamosæ & gregariæ sunt, Eustath. τὰν δ' ὄσε φαρῶν νεφθ' ἀφ' ἑρταί, μέν ἠδ' ὀσίων, οὐλοῦν κεν ἀποκλίοντες (ὄσιν ἑδόντες ἢ ἠωνόν) ὄρε πρὸς ἀσπύ ἰόντες κίρην, ὅς σιμυρῶσι φόνου φέβη ἀγρίδος, Homerus in fine Iliados 9. Dicit autem Troianos turmatim Hectorem & Aeneam ducem secutos esse persequendo Græcos: & in hoc quidem simile est, quod turmatim feruntur: dissimile uero quod Troiani Græcos fugant, sturni circo accipitre conspecto fugiunt. Audio sturnos qui ab homine aluntur ualde canoros esse, & aliarum quarumuis auium uoces imitari. Sturnus lingua est lata, & perfectissimè loquitur, Albert. Cæsares iuuenes (Drusus & Britannicus Claudij filij) habebant turdum imitantem sermones hominum, item sturnum, lusciniæ Græco atq; Latino sermone dociles, Plin. Sturni loqui discunt, uide supra in Pfitacis ex Plutarcho. Papinius etiam sturnum inter humani sermonis imitatrices nominat. ¶ Sturni in arenis & paludibus (& pratis aquosis) assidue uersantur, & cum armentis uaccarum etiam propter pascua quæ de stercoreibus colligunt, Albertus, unde
 50 & nomen eis nostri à bobus indunt, **Xinderstaren**. In agros milio & panico consitos agminatim inuolant, Plin. Sunt qui sturnos captos oryza tantum pascunt, ut eorum fimo crocodileam adulerent, Idem. Magno impendentis uindemiæ damno ueniunt, Volaterr. Sambuci acinis granâ insunt sesamea non ingrata turdis sturnisq; Ruellius. Cicuta sturnis alimentum est, ut elleborus coturnicibus, utrunq; homini uenenum, Galenus in opere de temperam. & in libro de theriaca ad Pisonem: item Kiranides. Elleborus uenenum (imò cibus) est coturnicibus, & napellus (cicuta) zaratro, id est sturnello, Auerrois uel eius interpres potius. Aduersus napelli uenenum (inquit Ant. Gainerius) darem puluerem musconum (muscarum uel culicum) napellum de pascentium, uel puluerem coturnicis seu turdi. Sed apparet illum deceptum ab Arabibus uel eorum interpretibus, qui coturnices napello uel aconito pasci scripserunt, cum sturnos (non turdos) conio, id est cicuta non aconito pasci scribendum fuisset, ut copiose in Philologia de lupo exposui, de aconito scribens. Cicuta quidem pinguescunt etiam fues Aeliano teste, ¶ Sturnorum generi propriū (cum abeunt
 60 & nostra regione) cæteruatim uolare, & quodam pila orbe circumagi, omnibus in medium agmen

tendentibus, Plinius. Gregatim uolant & compressæ quasi ad aciei centrum, propter timorem accipitris, hunc enim supernè uel à latere accedentem alis euentant, (uento alarum coniunctarum repellunt) & subtus uolantem stercoribus opprimunt, Albertus. Sturni aues se inuicem amant & gregatim degunt, sed mutuo se iuuare (propter infirmitatē, contra aues rapaces) non facile possunt, Eustathius. Maxime gregatim uolant, modò in acie directi, modò globatim condensati, tanta multitudinē atq; impetu, ut nubē facere & tempestatis more sonare primo uolatu uideantur: & pulchrè Homerus *Ἰαφὸν νιφῶν*, id est sturnorum nubem dixit. Vespere aggregantur & immensis turmis commurmurant, nocte silent, aurora rubente murmur excitant, demum uero diuisi per turmas ad cibum uolant, Auctor de nat. rerum. ¶ Ter anno pariunt, ut audio: uno tempore septem uel octo oua. ¶ Sturnus hyeme latet, Arist. Abeunt & merulæ turdiq; et sturni mli modo in uicina, sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, uisi sape ibi, quo (aliàs, nisi spe cibi quo) hybernū pabulū petunt, Plinius. Aliter legit Platina: Abeunt merulæ (inquit) et turdi, similiter ac sturni, sed in uicina loca, occultantur hæc animalia sepibus, ibiq; hyberno tempore pabulum quaerunt. Aues quædam cum ætate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, ut sturni, turdi, &c. Ge. Agricola. Et rursus, In angustis montiū locis latere aliquando consueuerunt turdi, sturni, &c. ¶ Sturno alij semen mortiferum est, Aelianus.

D.

Animalia quædam imitantur ciuilitatem in habitatione congregata & defensione communi, ut grus, sturnus, anas, Albertus. Sturni quidem natura *ὀλιγαρκῆς* & *συνεργητικοί* sunt, ut Eustathius & Io. Tzetzes scribunt, uide supra in C. ubi hoc etiam annotauimus, sturnos accipitrem fugere, & quomodo aduersus eum se tueantur: & quod humano etiam sermone dociles sint. Ad quemlibet impetum accipitris comprimuntur in aere, & uento alarum coniunctarū repellunt accipitrem: qui si infra eos uolet, stercoribus eorum inquinatur ita ut appropinquare non possit, Albertus. ¶ Hoc experientia deprehensum est, sturnum sibi ipsi medicinam facere. Cum enim quidam lusciniæ simul & sturnum aleret, & huic pes luxatus esset, oua formicarū, quibus uescuntur lusciniæ, sturnus rostro minuit: & deposita sub alis atq; calefacta, rostro ad pedem attriuit. Qua ratione intra paucos dies integer, ut antea, incesit, ut Ge. Fabricius suis ad nos literis testatus est. ¶ Canem à sturno abhorreere ferunt, Blondus.

E.

Animalia quæ gregatim degunt, facilius decipiuntur ab aucupibus, positus enim quibusdam sue speciei auibus, uel imaginibus auium iuxta retia, statim accedunt & capiuntur, ut anates, sturni, Albertus. Sturni ad quemlibet impetum accipitris comprimuntur in aere, & uento suis alis excitato repellunt eum, &c. uide in D. Pantheron retis genus quo utitur Galli ad passerēs, sturnos, &c. Budæus describit in Annotationibus in Pandectas. Funiculis longis inuiscatis capiuntur sturni, qui ualde gregatim uolant, cum habetur aliquis sturnus ad cuius pedem ligatur funiculus inuiscatus, & manu tenetur, dimittitur autem cum grex sturnorum propè uidetur. tūc enim cum funiculo dimissus ad gregem accedit, & cum ipso stricte (quàm proximè & contigūe) uolat: multiq; tangentes funiculum inuiscantur, & ad terram simul cum eo ruunt, Crescentien. In quibusdam Italiae locis, muftelis domesticis (ut audio) utuntur, ut aues enidid extrahant, passerēs, sturnos, &c. Capiuntur in uolatu, Eberus & Peucerus. Facile eos aiunt capi hyeme laqueis quibusdam (in *hōglinen*) in pratis aquis. ¶ Sturnus domi ut parasitus educatur, Volaterr. Est apud nos qui sturnum octauo iam anno domi alit: & auceps qui septimo: ait autem is ualde canorum esse, & aliarum quarumuis auium uoces (quas scilicet in eadem domo subinde audit) imitari. ¶ Magno impendentis uindemixæ damno ueniunt, Volaterranus. Pestem à milio atq; panico sturnorum, passerūmue agmina scio abigi herba, cuius nomen est ignotum, in quatuor angulis segeris defossa, mirum dictu, ut omnino nulla auis intret, Plin. ¶ Starnes (Sturni conijcio legendum) si mane uolauerint congregatæ, mane erit tempestas: si autem tardè, tardè & multo tempore erit tempestas: & si reuertantur uolantes, tempestatem significant, Gratarolus ex authore barbaro.

F.

Sturni carnes habent siccas & fapidas, Albertus. Sunt quibus uideatur ferinum quid resipere, quod nostri dicunt *wiltelen*. Non laudantur in cibo, Nic. Massa. Sturni, quos uulgo diabolicam carnem habere dicimus, omnino ab obsonijs lautorū reijciuntur, Platina. Galenus lib. 6. de tuenda ualitud. inter perdices, turdos, merulas, & huiusmodi, quæ quidem boni succi esse ab omnibus existimantur, *Ἰαφὸν*, hoc est sturnos, etiam commemorat, qui à multis illaudabilis esse nutrimenti iudicantur. Cui obiectioni sic occurri posse arbitror: Galenum in eo libro in calculi renum uitio sturnos tanquam tenuis alimentis approbasse, similiter & palumbes turrītōsue passeruculos, quos Græci *πυγυίτες* appellant: uel sturnos non ita fortasse improbi succi esse, præsertim iuuenculos, ut uulgu putat. quædam namq; animalia in tenella adhuc ætate boni succi sunt, ut uituli & hœdi: si uerò annosa fiant, praua, hæc enim (ut ait Galenus in tertio de alim. facult.) carent & concoctionis & boni succi, & nutritionis laude, Aloisius Mundella epistola 6. Medicinalium. Et paulò post, Nec obstiterit (inquit) quò minus boni succi sint quòd cicuta interdum pascantur, ut neq; coturnicibus quòd elleboro: Et rursus dialogo 4. Medicinalium, Galenus (inquit) lib. 6. de tuenda ualitud. sturnos inter attenuant.

De Sturno. F. G. Ha. Lib. III. 617

attenuantis optimiq; alimenti cibos connumerat, qui tamen ab omnibus ferè qui de illis tradidere, & pravi succi & saporis ingrati habiti sunt. Et fieri quidem potest ut uox illa p̄saros, id est sturnus, ab alio Galeni contextui, non ab ipso auctore addita fuerit. Vel Galenum ibi de sturnis iuenculis locutum fuisse dicemus, qui nimirum tenelli adhuc succi laudabilioris fuerint quàm adulti, &c. Vel potius existimabimus illum intellexisse de sturnis qui in montibus degunt, non autem qui circa paludes & loca campestria uersantur: quos sanè si comedas, cum præsertim nouellæ sunt ætatis, adeo miram cibi illius suauitatem senties, ut uix illos à turdis discernere possis. Hæc ille. Sturni sunt calidi, Galeno lib. 3. de alim. facult. accõmmodi siccis, libro sexto de saniti. tuenda. non aduersantur re-nibus, Ibidem. Sturnos tanquam melancholicum & uitiosum generantes humorem reijcimus; quum & cicuta illi nutriantur, Amatus Lusitanus in Curatione ulceris cancrofi. Sturni caro cras-sior est quàm pulli (gallina) uel coturnicis, uentrem astringit, & multum nutrit, Rafis ut quidam ci-tar. Sturni phasianis natura proximi sunt, Elluchasem: sed titulus habet. Perdices parua seu stur-næ: lego starna. sic autem Itali uulgò uocant perdices minores. Sturni & alchata (species paluma-bium) habent in se superfluitates, & sunt malæ concoctionis, maliq; nutrimenti: & sanguis ex eis ge-neratus est calidus & siccus, Elluchasem. Sturnelli sunt calidi & sicci, difficiles concoctui, crassi succi, Auerois. Eis quos hemorrhoides crebò uexant, & maximè pulsantes, expedit ut diligenter euitent grues, sturnellos, &c. Arnoldus de conf. sanit.

G. Sturnus in cibo sumptus iuuat omnes qui mortiferum aliquid biberunt: & si quis prægustauerit, omnino non lædetur, Kiranides. ¶ Crocodilea adulterant amylo aut cimolia, sed maximè (sturnorum fimo) qui captos oryza tantum pascunt, Plinius. Plura de huius fimi usu ad faciem ornandam ex Dioscoride, Plinio, & Galeno, atulii in Scinco G. Ad alphos conuenit crocodilea & fimus sturnorum cum oryzam comederint, Aegineta. Stercus turdorum (alzarazir, id est sturnorum) edentium rizi, confert ad pannum & morpheam, Auicenna. Stercus zezir (sturni) oryza passis, impetigines efficaciter abstergit, Serapio citans Galenum, atqui Galenus lib. 10. de medic. simplic. fimum crocodili terrefris cutim abstergere & siccare scribit, ut & sturnorum oryza pastorum, qui tamen multò imbecillior sit: crocodili uerò terreftris tam efficax, ut ephelides etiam & alphos, & lithenes tollat. Eiusdem Serapionis interpretis ex Dioscoride transferens, pro fimo sturni, imperitè posuit turturis.

H. ¶ a. P̄saros, id est sturnus auis, Syluati, qui & paros alibi habet pro sturno, sed inutili dictionem. Græce in recto singulari ψάρῳ effertur, ut λῆϑ: uel ψάρ, ut κάρ, inde obliqui ψάρῳ, ψάρῳ, oxytoni: etsi non meminerim illos apud auctores legerè, pluralis quidem numerus ψάρῳ uoce paroxytona, & ψάρῳ circumflexa, non infrequens est. ψάρῳ poeticè est, Eustathio teste: quod cum penans fleatatur, miror ψάρῳ etiam non penansfleatatur præsertim cum primam producat Homero, ut in hoc uersu: τῶν δ' ἄνε ψάρῳ νεφῶν ἄγροτα ἢ κελσίων. ψάρῳ dicuntur παρὰ τὸ ψάριον, ἵκανῶσι γὰρ τὰ παραπλήσια αὐτῶν αὐτῶν ἢ τῶν ἄλλων (forte ἰσχυρότερον) καὶ τῶν προφύτων κέρων. Eustath. hoc est, ab eò quod terram pedibus mouent & radunt, & obuia quæque uerrunt dum alimentum sibi quarunt. ψάρῳ, genus auis, sunt qui dicant hanc uocem apud nullum auctorem reperiri, Hefych. & Varin. ¶ ψάρῳ genus auis, (ψάρῳ σπῆδς,) uel tréremis, lidem. ὄρνις θάλασσα, ψάρῳ, Antiphanes apud Athenæum; ψάρῳ, genus auium, Hefychius & Varinus, Suidas interpretatur ψάρῳ, id est sturnos, & citat illud Homeri, Κολοῖς τε ψάρῳ τε. ὁ ψάρῳ ἐγὼ καὶ ψάρῳ, καὶ ἀρπύγῃσιν ἐπὶ κωμῶν Σπάρματῶν ἰνὸν ἐπὶ δυσποσίῃ γόβῳ, Suidas ex Epigrammatis. Ἀσπυλός, ὁ ψάρῳ, (malim ὁ ψάρῳ, oxytonum,) Thesali, Hefych. & Varinus: inde forsan quòd punctis ceu stellis quibusdam insigniatur. ψάρῳ, sturnus, lidem. ῥόλιος, sturnus, lidem. Targula barbaris scriptoribus quibusdā turtur est: aliqui (inquit Albertus) sturnum interpretantur, sed locus qui ex Aristotele transfertur, turturem esse ostendit.

- ¶ Epitheta. Sturnus edax, pifitans, Textor.
- ¶ Sturni proprium habent cateruatim uolare: unde sturnatim, sicut graculatim, Grapaldus.
- ¶ ψάρῳ ἰππῶν, Aristoph. in Nubibus. Scholiastes & Suidas interpretatur celerem, ἀπὸ τοῦ ψάριον, unde & ἀψάρῳ deducatur, uel qui colore tali sit. Scribitur autem ψάρῳ adiectiuū oxytonum, pro aue paroxytonum. A sturno aue uaria, quæ dicitur ψάρῳ, in genitiuo ψάρῳ, equus similiter uarius, καὶ ἐς ἐπὶ αὐτῶν βαλῶς, ψάρῳ cognominatur, Eustathius. ψάρῳ πικίλοι, καὶ ἄλλοι χρώματῶν, Varinus. ψάρῳ de turdi in collo colore Gaza apud Aristot. hist. anim. 9. 49. uertit murinum, Plinius concolorem. neutrum probo, malim enim uarium uel maculosum. Passerculus troglodytes similis est regulo, sed iuxta summum alæ lineamentum ψάρῳ, Aetius, id est magis uarius, quidam uertit, cinereæ amplius coloris. Lapis hic quem ex Plinio à maculis sturni p̄saroniū, uel (quod ex lapidicinis Thebanis excidatur) Thebaicum nomino, supra omnes lapides duriori corporis callo cõstat, Bellonius de operibus antiquis cap. 8. ¶ Sunt & p̄sari pisces, à uarietate coloris nimirum dicti, sicut & equi p̄sari, quòd sturnorum instar maculosi sint. ¶ Sturnini, Italiæ populi, Plinius 3. 11.
- ¶ b. ψάρῳ, auis genus sturno simile, Hefych. & Varin. Frigelli aues sturnis similes in uineis reperuntur & uinis inebriantur, Arnoldus de Villanoua.
- ¶ c. Homerum infantem fabulantur, cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutritis uberibus in-

os eius manasset, ea nocte nouem auium uoces diuerfas adidisse, hirundinis, patonis, sturni, &c. ut recitauit in Columba Liuia ex Eustathio.

¶ d. Ἰθυσεν δὲ αἶψα πτωμάων ἰσχυρὰ καὶ δούρ' ἐφόρει κελύκος τε ψήφους τε. Homerus Iliad. π.
¶ f. Sturne peregrinas mendices aridus uuas, Socratici coena nolumus esse tua, Bapt. Fiera. Nunc sturnos inopes, fringillarumq; querelas, Martialis lib. 9.

DE STYMPHALI AVIBVS SEV STYMPHALIDIBVS.

AD aquam Stympthali fama inualuit aues quondam fuisse enutritas, quæ humanis carnibus uescebantur. Has sagittis confecisse Hercules dicitur. Pisander uerò Camirensis aues ab Hercule occisas negat, sed crotalorum strepitu fuisse abactas. Arabia quidē deserta feras exhibet tum alias, tum aues Stympthalides nomine, quæ nō minus in homines grassantur quàm leones aut pantheræ. Ad has capiendas si qui proficiscantur, in eos uolatu feruntur, rostroq; uulneratos occidūt. Si quæ homines gerant ex ære facta aut ferro, ea aues perforant, sin autem uestem phloinam crassam contexant, rostro Stympthalidum ea ueste non aliter quàm minorum auium alæ uisco detinentur. Magnitudine grues æquant, sed ibibus sunt similes. rostro tamen habent firmiora, & non ut ibes obliqua. Vtrum autem mea etiam ætate Arabicis auibus, idem cum illis quæ in Arcadia olim fuerunt, nomen, forma uerò sit diuersa, exploratum non habeo. Quod si omni tempore similes milujs sint Stympthalides atq; aquilis, (ut Loescherus uertit, Græcè legitur, Εἰ δὲ τῶν πάντων ἀλινα ἦν τὰ αὐτὰ ἰσχυρὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐντυμφαλίδος εἰσὶν ἄγνῶτα, &c. hoc est, ut ego uerterim, Quod si Stympthalides aues semper in rerum natura sunt, ut alia auium species, accipitres uidelicet & aquilæ,) aues mihi uidentur Arabica. Et fieri potest ut pars quædam ex illis in Arcadiam Stympthalam transuolārit; Arabes autem alio eas nomine principio, non Stympthalidas appellauerint. Sed Herculis gloria, & qui Barbaris semper fuerunt præiati Græci, in causâ fuerunt ut & illæ in Arabia deserta, Stympthalides nostra ætate uocarentur, Pausanias in Arcadicis, ex quo transferentes Gillius & Loescherus ἰδίῃ τῶν φασίλων corticem uestem uerterunt, Nicolaus Lonicerus in Varijs multiplicem pannosamq; tunicam, sed phlūs uel phleos genus est stirpis Theophrasto, ex qua phloinæ uestes conficiebantur, quarum & Pollux meminit. Stympthalides aues innumeras ex Stympthalide palude Hercules abegit, Diodorus Siculus. ¶ Stympthalides aues Herculem negant abigere potuisse, nisi crotali (crepitaculi) ærei sonitu perterritas, quod à Vulcano fabricatum Minerua acceperit & donauerit Herculi. Stympthelus quidem (ἐντυμφαλὸς) Arcadiæ oppidum est, & Stympthalis lacus, ἐντυμφαλὸς λίμνη: circa quem Stympthalides aues fuerunt ploides etiam dictæ (πλοῖδες) Apollonio in Argonaut. Seleuco & Charoni, eo quod in lacu isto natarent. Priuatim Mnæscas author est Stympthali cuiusdam herois & Ornithos mulieris filias fuisse Stympthalides, quas Hercules occiderit, quod ipsi hospitium negassent, & Molionas suscepissent. Pherecydes uerò non mulieres sed aues fuisse ait, ab Hercule interfectas. Similiter & Hellanicus: qui addit Stympthalidem lacū per uoragines quasdam (ἐστὶν βορῶδες) emissum exaruisse. Has aues scribit Apollonius circa Aretiadem insulam fuisse, quam primum ab Otrera Martis filia habitâ ferunt, sunt autem his alitibus pænæ ferreæ. Meminit earum Timagetus, & Pisander in Scythiam eas auolasse tradens, unde etiam primò uenerint, Scholiastes Apollonij. Canit autem Apollonius Argonauticorum secundo, missiles earum pænâs fuisse, quibus tanquam sagittis homines uulnerarint. ¶ In capite paucis animalium, nec nisi uolucris apices: phasianæ corniculis, stympthalidæ cirro, Plinius 11. 37. Equidem quæ de harpyis & stympthalidibus traduntur ficta esse arbitror, ut de plerisque alijs auibus, Perottus. ¶ In Stympthalide palude aues quædam fuerunt tantæ magnitudinis ut Solis radios obumbrare dicerentur, omnem Arcadiam deuasantes, has Hercules nō sagittis, ut quidam putant, sed sonitu aheni crepitaculi fugauit, & usq; ad insulam Aretiada propulit, Grammatici quidam. Stympthalides pepulit uolucres discrimine quinto, Vergilius de laboribus Herculis. ¶ Author obscurus qui de naturis rerum scripsit, uanellum auem uulgò dictam stympthalidem Plinij esse arbitratus est, non alio ut apparet argumento persuasus, quam quod stympthalidi Plinius cirrhum tribuit, & uanellus quoq; cirrharus est: sed eadem ratione selem Mineruam feceris, quod cæsi utriq; oculi.

S V B I S appellatur auis apud Nigidium quæ aquilarum oua frangit, Plin. Aristoteli sita quoque aquilarum oua frangit.

HISTORIAE AVIVM, QVARVM INITIALIS LITERA T. EST.

TAVTASVS & TENG YRVS, ταῦταος, τεγγύρος, auis esse nomina apud Hesychium & Varinum legimus, uidentur autem per onomatopœiam facta.

TELEAS, τελεῖας, uiri nomen in Auibus Aristophanis, qui traducitur tanquam incōstans, auis instar. Symmachus tamen auis nomen esse putauit, citans alium poetæ locum, τελεῖας καὶ περὶ ἀδὲ καὶ πᾶν, καὶ βασιλικῶν, Scholiastes. Est & elias auis, de qua in Elemento E. iam scripsimus.

THOV S, θῶος, auis quædam, Hesychius & Varinus.

THRACES, θράκων αἶ, aues mergorum generis sunt marina, de quibus in A. Elemento Oppiani uerba retulimus.

THRA T.

De Trochilis aquat. Lib. III. 719

T H R A T T A, *Θραττα*, mulierem in Thracia natam significat, est etiam piscis & avis nomen, Stephanus Grammaticus in *Θραττα*.

T I P H I A, *Τίφια*, aves quaedam palustres, *ὄρνιθα τὴν τῆς ἑλισσιγνώμης*, Hesychius & Varin. *Τίφια* idem est quod *ἑλως*, id est palus.

T I T Y S, parua est auicula à sono uocis dicta, *ἐκ τοῦ τίττου*, (aliàs *τίττου*.) aut forte quaelibet parua auicula à ueteribus ita uocatur, quidam per onomatopœiam uel mimetice dictam scribit, Varin. Seruius in Bucolico ludico titos scribit dici columbos, non Latine quidem, sed multorum auctoritate tanquam Latine. Titos uerò palumbes dici arbitror ex passerum salacitate, qui solent *τίττου*, id est titillare, hinc forte titis deriuatur, ut scribit Dionysius, auicula species, aut etiam auis quaelibet minor, Cælius. **T I T I I** sodales sacerdotes extra urbem habitabant, & in tugurijs certa auguria seruabant, quoniam ad id deputati à Pont, erant. Nomen inditum est ab auibus, ut Varro ait, quas in augurijs certis obseruare solebāt, horum meminit & Lucanus, Septemuirque epulis festus, Titijque sodales, Gyradius. Sunt qui hos sacerdotes Apollinis fuisse scribant.

T I T Y R V S, *Τίτυρος*, Saryrus, calamus, uel auis quaedam, Hesychius & Varinus. pro aue quidam & calamo siue harundine, cuius pro fistula usus erat, nomen ad soni imitationem factum uideatur, cum fistulis autem Satyri pingebantur. Vergilio pastoris nomen est.

T I T Y R A S, *Τίτυρας*, auis quaedam, *ὄρνις τίτυρος*, *ἢ τίτυρος*, idem. Athenæus phasianum à nonnullis *τίτυρον* nominari scribit, uide in Tetrace inter Gallinas.

Equidem & **T R A G O P A N A D E M**, quam plures affirmant maiorem aquila, cornua in temporibus curuata habentem, ferruginei coloris, tantum capite phœniceo, fabulosam reor, Plin. Videtur tragopanadem dicere à recto tragopanas, quod Græcè scripserim *τραγοπανίς* genere fœminino, ut *ραττα*; nimirum quòd cornuta sit hirci instar uel Panos dei pastorum, apud Solinum tamen tragopa legitur: Aethiopica (inquit) auis est tragopa, maior aquilis; cornibus arctini proferens aratum caput. ¶ Auis certe cornuta alia nulla legitur, nam Claudianus lib. 1. in Eutropium, Proferunt iam cornua uultur, de re minime uerisimili dixit.

T O D I genus auium paruorum, Plautus, Cum extortis talis, cum todilis cruculis; Festus. Græci struthopodem dicunt cui crucula sint gracilia, ut nostri *Desjenbeinle*.

T R I C C V S, *Τρίκκος*, auicula quaedam, & rex apud Elienses, Hesychius & Varin. Fieri potest ut regulum auiculam hoc nomine aliqui uocarint.

DE TROCHILIS AQUATICIS.

T R O C H I L V S (*Τροχίλος*) aquas adamat, Aristot. Crocodilis hiantibus trochili aues inuolantes depurgant dētes, (inhærentes hirudines rostro in fauces inserto extrahunt, Aelianus,) quo munere & ipsi aluntur, & crocodilus sentiens commodè secum agi, nihil nocet, sed cum egredi auem uult, ceruicem mouet, ne comprimat, Idem. Plura leges in Crocodilo D. Alius est trochilus, qui regulus uel rex auium alio & frequentiore nomine appellatur; cuius historiam in R. Elemento absoluiamus. Trochilus auis est è genere palustrium, & iuxta ripas fluuiorum oberrat, ubi obuia quæque legens depascitur; nutritur uerò etiam à crocodilo, hoc est hirudinibus quæ faucibus eius inhærent, cui etiam se gratum ostendit, nam dormienti crocodilo ichneumon insidiatur, & sæpe ceruicē eius (mordicus) inhærens strangulat, Trochilus clamat, & crocodili nasum ferit, & excitatum aduersus hostem iritat, Aelianus. Iam tamen non pauca sint trochilorum genera, & nomina, quæ sanè quia dem quoniam dura sunt, & ab aure religiosa & terete auersa, præterea: haudquaquam cum ijs omnibus fœdere deuincitur, amicitiamque colit crocodilus, sed cum solo nuncupato cladoryncho societatem, atque amicitiam facit, Enim uero nulla hic offensione hirudines ei legere potest, Idem inter præterea Gillio, Hermolaus in castigationibus in Plinium cladorynchum legit. *κλαδωρύγχος*, *τροχίλος* *αὐθός*, Hesych. & Varin. Videtur autem sic dictus à motu & concussione rostri, nam *κλαδωρύγχος* exponunt *σείσαι*, id est concutere, pro *κλαδωρύγχος* nimirum. Sic & *κλαδωρύγχος* *οὐκ ἀνίσταται τὸ ἄμματι*.

¶ Sunt etiam ex amphibijs auibus trochili dicti, hi per littora discurrunt, tanta sæpius celeritate, ut cursus eorum uolatu etiam perniciosior sit: atque hinc nomen eis apud Græcos merito impositum. Pisces magnos non aggrediuntur: cancellis, et si quæ fluctibus ad littora propelluntur, contenti, Mares seorsim à fœminis, fœminæ à maribus pascuntur. Ineunte uere, priores fœminæ sollicitant mares ad coitum sequuntur enim, & prope eos peculiari quodam cantu strident: quo uix tandem allecti mares accedunt, mox iterum fœtu procreato separantur, & ad sua sexus uterque pascua seorsim reuertitur, Tunc mares omnem fœturæ & Veneris curam relinquunt: fœminis labor solis incumbit; eumque illæ inter se partiuntur. Iam aliæ oua in nidis fouent, aliæ fouentibus cibum congerunt, & sic alternis oua suis plumis concalfacere pergunt. Pullos iam adultos ad littus producant, ubi mares uersari solent; ibi fœmellæ etiam ex pullis cum suo sexu remanent, masculi uero separantur, sic oues inter pascendum mixtæ à pastoribus secernuntur, Oppianus lib. 2. de aucupio. Helonius, trochilus, & carulus mari tranquillo littoribus aduolant, uictum ex piscibus quaerentes, Athenæus. *Τροχίλος* auis à currendo dicta est, Varinus: cui paroxytonum hoc nomē est, ut & Athenæo, Aeliano, & alijs plerisque; apud Herodotum penanslectitur: proparoxytonum est Hesychio in Nus

menio. Aristophanes in Pace inter lautitias ciborum enumerat, *χλίας, νήσας, φασίας, τροχίλος*. Et in Acharnensibus inter Bozotorum delicias, *φασαείδης, τροχίλος, κολυμβός, &c.* ¶ Albertus auctoritate Auicennæ asserit trochilum esse auem similem picæ, sed aquaticam & uariam, cuius rostrum simile sit rostro anatis, Niphus, nos huius anatis, uel potius mergi genus uocamus *ein Nymen oder wyffe Werch*. Ego uerò trochilos non anatum aut mergorum generis, quibus uelocitas in cursu non conuenit, sed gallinularum aquaticarum esse dixerim, quas in ripis & arenis celeriter currere notum est, cū cursu magis quam uolatu ualeant, eoq; cruribus sint oblongis, caudis uerò perbreuibus. ¶ Trochilorum genera non pauca esse testatur Aelianus, & inter alia cladarorynchum, crocodilo familiare, ut supra retuli. Sifophelos etiam, *σεοφόλος*, trochilorum generis est apud Hesychium & Varinum. Corythus, *κόρυθος*, unus de trochilis, Hesychius. hæc forte cirrhata aut cristata est, & inde Græcum nomen sortita auis. Numenius, *κορυθίος, ὁ καὶ τροχίλος*, idem qui trochilus, Hesych. Vide supra in Arquata A.

HYLAS autor est trogonem, cornicem & alias quasdam aues, à cauda de ouo exire: quoniam pondere capitum perueria oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent, Plinius, hoc cum in bubone non probabile uideatur Alberto, ne in cæteris quidem uidebitur.

DE TURDIS IN GENERE: ET PRIVATIM de illo quem pilarem Gaza nominat, Aristot. tricháda, cuius figuram sequens pagina continet.

20

A.

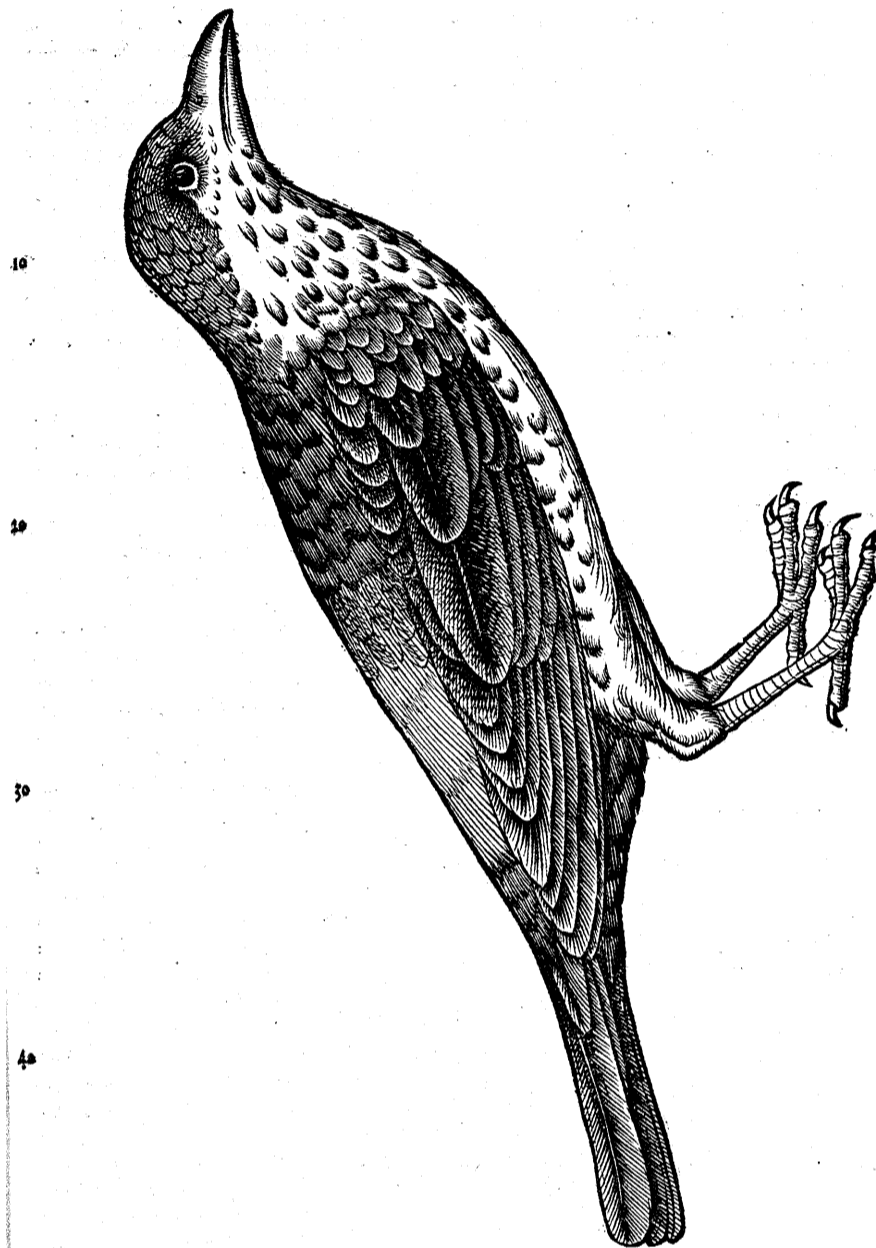
TURDORVM Aristoteles tria genera facit: unum uisciuorum, magnitudine picæ, quod à nostris etiam à uisco denominatur *ein Wisfler*: alterum tricháda uocat, pilare Gaza uertit, quod (inquit) sonat acutè, & magnitudine merulæ est, hoc nostri auem iuniperorum nominant, quod earum baccis pascatur: tertium quod ihiacum quidam uocant, minimum inter hæc, minusq; maculis distinctum, hoc esse conijcio auem quæ Germanis *Winsel* uel *Bee-merle* nuncupatur. Est insuper eiusdem generis quam aliqui turdelam tanquam Latine nominant, Germani *ein Tröstel*, præ cæteris musica. Sed de alijs infra suo loco priuatim agetur: hic uerò partim de turdis in genere, partim etiam de turdo trichade, ubi id exprimitur, ne quid confudisse uideamur, hoc quidem genus cæteris ferè in cibo præfertur: & magis peregrinum est, ut Varro per aduentitios turdos hoc maximè genus intellexisse uideatur.

¶ Præfertur turdorum genus quoddam reliquis maiusculum, pectore albo, nigrantibus maculis uariiegato, quod merulæ magnitudine per hyemem iuniperi baccis enutritum, præsertim montana mittere sub pillaris nomine consueuerunt, Grapaldus. Ego pillaris nomen non uulgare esse puto, sed Latinum à Gaza confictum, ut Græcum *τροχίλος* exprimeret, *τροχίλος* enim Græci pilum dicunt, scribit autem Gaza pilarem per l. simplex, qua ratione autem à pilis hoc turdi genus dicatur non uideo: & fortè non inde sed per onomatopœiam inditum illi hoc nomen est à Græcis. Porro an illam auem, quam nos hic pro pillari delineatam dedimus, pro pillari Grapaldus quoq; accipiat, dubito, neq; enim pectore albo est. Veteres quidem hoc ei non attribuunt. ¶ Turdi Græcè *κίχλα* dicuntur: & uulgo schinopoulli, id est aues lentilci uocantur: ab alijs myrtopoulli, quod harum stirpium fructibus pascantur, Bellonius. Sunt qui turdi nomen Græcis hodie uulgare mihi esse affirmant *κίχλα*, alij *κίχλα*, alij *μισο*. ¶ Alchamari, id est turdus auis, Syluaticus. Cichlæ leguntur apud Aristotelem historia animalium 6, i. ubi Alberti translatio habet triangel & aulones, Alzarazir Auicennæ interpres turdos conuertit, cum sturnos debuisset.

¶ Turdus pilaris quia corpus & rostrum acutum habet, rusticè apud nos dicitur schiron, Niphus Italus. In alijs Italiæ locis, ut Lombardia, uiscada uocatur: quamuis alius sit à turdo uisciuoro Aristotelis, quem ipsi dresfo appellant, utrunq; genus uisco pabulum querere audio. Scoppa Grammaticus nescio quomodo Dauliam auem interpretatur Italicè maluizo, tordo, sed tordo est quæ à nobis *Trostel* uocatur; maluicius uerò, ut Nipho placet, Iliacus, hoc est minimus turdorum. ¶ Hispanicè tordo uel zorzól. ¶ Gallicè une griue, un tourd, ou oiseau de nerte, Rober. Stephanus. Bellonius turdos Gallicè exponit griues, mauuiz, trasles & touretz, sed turdum maiorem propriè griue dici ait, minorem mauuis: & pilare, mediæ magnitudinis litorne. ¶ Germani turdum pilarem appellant *Krametuoegel*, uel (ut alij scribunt) *Krametsuoegel* / *Kranwituoegel*, nostri *Kocholteruoegel*: alij *Wacholteruoegel* / *Wacholterziemer*, nam *Zierner* nomē commune turdorum est. ¶ Angli a feldfare, uel a feldfare, uel a filfar. ¶ Illyrij kwicziela, (ut Dores *κίχλα*.) Poloni gluch, iemioluchá.

¶ Turnerus, & secuti eum Eberus ac Peucerus, turdi genus minus & canorum, quod nostri *Trostel* appellant, turdum pilarem esse putarunt: quibus non assentior. Verum Turnerus post aditum de auibus librum in suis ad meliteris, non hanc amplius auem, sed Germanorum *Krametuoegel*, mediæ magnitudinis turdum, (quem prius collurionem esse putarat,) turdum pilarem se existimare scripsit. ¶ Turdones pro turdi, apud Arnoldum Villanou.

B. Aduer

B.

50 Aduenerunt bellis Bebricenfibus ciuilibus in Italiã aues externa, quæ adhuc nomen retinent, paulum infra columbas magnitudine, turdorum specie, sapore grata, Plin. ¶ Turdus pilaris magnitudine merulae est, Aristot. & citans ex eo Athenæus. ¶ Mutat & turdus colorem: quippe qui collo æstate uarius, (*μουριος*,) hyeme murino distinctus, (*Ψαρος*,) spectetur, Aristoteles interprete Gaza: quem Gillius etiam in transferendo Aeliano sequitur; cuius hæc uerba Græca sunt: *Κίχλη γὰρ μὲν ἐστὶ Ψαροπέλα (lego Ψαροπέλα ex Aristotele) ἰσχυρὰ, ὁρῶν δὲ τοῦ αἰσίου μουριου ὑπόλευρον.* Turdis color æstate circa collum uarius, hyeme concolor, Plinius. De uocis *Ψαρος* significatione scripsimus in Sturno A. ¶ In Germania hyeme turdi maxime cernuntur, Plinius. In Italiã temporibus quidem diuersis, sed aliàs alijs locis, uide in c. Apud nos in Heluetia per hyemes abundat plerumque, præsertim circa Tigurum nostrum.

60 ¶ Turdus auis est cinerei coloris, non magno corpore, Albertus. Turdus trichas nigris quibusdam in cinere maculis distinguitur, Gyb. Longolius. Auis quam collurionem esse puto, (de turdo nostro pilari loquitur,) turdum (uidentur turdum uisciuorum uel maiorem intelligere) magni-
Pp

tudine æquat, sed caudam habet longiorem, & magis mobilem, & pectus maculosum, Turnerus, ¶ In regionibus ad Septentrionem remotis turdi albi reperiuntur, teste Olao Magno. ¶ Turdus pilaris corpus & rostrum acutum habet, Niphus.

¶ Turdum pilarem nostrum curiosius olim inspectum his uerbis descripsi: Rostrum ei subflauum in extremo nigricat, tota ferè magnitudine & figura est merulae, os etiã intrinsicum & linguam flauus color, sed dilutior quàm in merulis pingit, collum pronum cinereum est, ut etiã caput, sed nigris maculis aspersum, dorsum charopum seu ruffum obscure, & per medias pennulas nigricans. Pars circa orthopygium rursus cinereis plumis obtegitur, caudam penæ nigra cõstituit. Collum supinũ & pectus uaria sunt, nam flauescens in eis plumas nigra distinguunt maculae. Alae interiores albæ sunt. Lateralia etiã intra alas (sub alis) in extremitate plumarum albicant, inde lineis rufis distinguuntur: intima parte latius nigrescunt. Plumæ uentris albæ. Ungues digitiq; pedum nigricant. Pennæ alarum partim nigricant, partim rufo colore, ut dorsi, minores præsertim & breuiiores, apparent. Sexus in hoc genere non facile distinguitur. Intestinum eius appendices non habet: nec gula uersus stomachum dilatatur, nec ingluuiem (ni fallor) superius habet.

Turdi à tarditate uocati sunt, hyemis enim confinio se referunt, Isidorus. In Germania hyeme turdi maximè, æstate in nostris montanis locis: autumno, in plano & collibus inueniuntur. Hyeme præterea loca maritima, & iuniperis ac myrtis abundantia, etiã apud nos frequentant, Platina Italus. In æstate apud nos aut rarò aut nunquam uidetur turdus pilaris, in hyeme uerò tanta copia est, ut nullius auis maior sit, Turnerus Anglus. Turdi & turtures trimestres sunt, Plinius, id est tribus tantum mensibus manent. Turdus hyeme latet, Aristot. Merula, turdi & sturni, in uicina abeunt, sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, nisi spe cibi, quo (aliàs, uisi sæpe sibi, quo) hybernorum pabulum petunt. (Platina aliter, Occultantur hæc aues sapibus, ibiq; hyberno tempore pabulum querunt.) Itaq; in Germania hyeme maximè turdi cernuntur, Plin. Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, ut sturni, turdi, &c. Ge. Agricola. Et rursus, In angustis montium locis conditi aliquando turdi reperiuntur. Turdi sunt de genere auium aduentitio, ac quotannis trans mare in Italiam aduolat circiter æquinoctium autumnale, & eodem reuolant ad æquinoctium uernum, & alio tempore turtures & coturnices immuni numero. Hoc ita fieri apparet in insulis propinquis, Pontia, Palmaria, Pandataria, ibi enim in prima uolatura cum ueniunt, morantur dies paucos requiescendi causa, idemq; faciunt cum ex Italia trans mare remeant, Varro. Pilares apud nos postremi adueniunt. Verisane turdi in glebis agrorum quiescunt, Albert. ¶ Turdus pilaris sonat acutè, Aristot. Alius ei hyeme color, alius æstate: uoce tamen eadem est, Idem. Dum turdus trullat, sturnus tunc pisitat ore, Sed quod mane canunt, uespere nõ recolunt, Author Philomelæ. Turdus quidem per onomatopœiam dictus uideri potest. Turdus pilaris gregatim uolat, & inter uolandum obstreperus est, Turnerus. Turdi loquacissimi sunt, Erasmus Rot. sunt tamen qui mutum, item qui surdum faciant turdum, ut paulò post dicitur. Agrippina coniunx Claudij Cæsaris turdum habuit (quod nunquam antè) imitantem sermones hominum, cum hæc proderè, habebant & Cæsares iuuenes, (Drusus & Britannicus Claudij filij,) item sturnum, luscinias Græco atq; Latino sermone dociles, Plin.

¶ Turdum audio uermiculis & muscis uesci. Ab transfenna hic turdus iumbricum petit, Plautus Bacch. de amatore loquens. Si homines colat aues inter alia ab eis commoda hoc etiã lucrabuntur, *ἢν οἱ κνίρες ἢ ψύδον ἀπὸ τῆς στυγῆς ἢ κερδόντων, ἀλλ' ἀνάλεξαι πάντας κἀπαρῶς αὐτῶν ἀγέλην μὴ κηλῶν:* hoc est, Ficos eorum non semper deuorabunt culicum genera, sed omnes illos uel unus turdorum grex absumet, Aristoph. in Auibus. Turdus pilaris baccis aquifoliæ arboris, sorbi minimæ & similitum arborum uescitur, Turnerus. Pascuntur apud nos cum alijs arborum fructibus, tum sorbi alpinae, & orni, (ornum appello arborem quam nostri *Wielätschen*, alij *groß Wälbaum*), nucleos nimirum excerptes. Fagi glans turdis expetitur, Plin. Turdi pilares præcipuè iuniperi baccis delectantur, unde & nominantur à Germanis, & in uulgari ænigmate queritur quæ sit auis quæ pabulo trimo pascatur, iuniperi enim bacca tertio demum anno maturescere creduntur. Ego in pilari turdi uentriculo dissecto reperi baccas iuniperi, & ossa spinæ albæ fruticis, (quam oxyacantham interpretatur,) & berberi uulgò dicti granorum semina. Non sic destructa macrescit turdus oliua, Vt Lycidas domina sine Phyllide turbidus erro, T. Calphurnius. In sambuci fructu granum insunt sesamacea, non ingrata turdis sturnisq; Ruellius. Turdi Græcis uulgò schinopoulli dicuntur, ab alijs myrtopoulli, id est lentisci uel myrti aues, quòd baccis earum pascantur, Bellonius. Turunda turdis esca solis cognita, M. Ant. Flaminius. De turdis saginadis leges infra in E. Lombardi turdum pilarem uiscadam appellant à uisco: nostri uerò turdum maiorem à uisco denominant *Wissler*, utrumq; genus uisco pabulum querere audio, Aristoteles maiorem duntaxat turdum, uiscuorum cognominat, quod non nisi uisco ac resina uescatur. Turdela quasi maior turdus dicitur, cuius stercore uiscum generari putatur, Isidorus. Viscum satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maximè palumbis, (*ἀνελκὸς* Athenæus,) & turdi. Hæc est natura, ut nisi maturatum in uentre auium non proueniat, Plinius 16. 44. Theophrastus non turdos, sed picas, id est citras (aues) nominat, quarum sumo gignatur uiscum, atq; ita Theodorus interpretatur, forteq; deprauatum

De Turdis. C.D.E. Lib. III. 723

uatum id in Theophrasto fuerit, ut pro cichla quod turdum significat, cittam librarius ascripserit, Hermolaus. Viscum non putredine aliqua nascitur, nec prouenit nisi semine, ubi aues quae fructum deuorauerint, excrementum in arbore egresserunt, Theophrastus de causis plant. 2. 23. Oenadem ferunt si deuorato uisci semine aluum exonerant, uiscum nasci, Athenæus lib. 9. Vnius plantæ ramus sæpe innascitur & succrescit alienæ arbori. Causam cur id fiat Theophrastus, abstrusas rerum naturas perscrutatus, affert: Aues enim arborum fructum comedentes, postea in arboribus confidentes, excrementa egerere, semenque in cauernas delapsum pluuia irrigatum enasci & pullulare, itaque in oliua ficum, in alijsque alias ingenerari, Aelianus. Turdus ipse sibi malum cacat, κίχλα (κίχλα melius) χέλα ἀντὶ κικλῶν: prouerbum (inquit Erasmus) in eos dici solitum, qui sibi ipsi ministrarent exitij causam. Siquidem uiscum non prouenit nisi redditum per auium alui: cuius rei meminit & Seruius in sextam Aeneid. Quoniam autem uisco capiuntur aues, ipsæ sibi malum cacant uidelicet. Plautus paulo diuersius extulit: Ipsa (inquiens) sibi auis mortem creat, quanquam equidem non dubitem affirmare à Plauto cacat, non creat fuisse scriptum: deinde locum à quopiam Græcanici pro uerbij ignaro deprauatum. In hos igitur quadrabit parcemia: aut in eos, qui potentes sibi generos asciscunt, à quibus postea per uim opprimantur, Hæc ille. ¶ Surdior turdo, κωφότερος κίχλος. Zenodotus ex Eubuli Dionysio citat, adscribens surditatem huic aui peculiarem, cum sit loquacissima, uel prouerbio teste. (Ego non de turdi, sed trygonis, id est turturis loquacitate prouerbum legisse memini.) Vnde concinne dicitur in eos, qui perpetuo blaterantes ipsi non auscultant quid uicissim ab alijs dicatur, quod uicium in multis licet deprehendere, Erasmus. κωφότερος κίχλος: παρ' Εὐβούλου
 10 ἢ Διονυσίου λέγεται ἀφρονότερος κίχλος, Suidas & Varinus, hoc est, apud Eubulum in Dionysio legitur, non surdior sed magis mutus quam turdus. Nos de uoce & loquacitate turdi diximus supra. ¶ Turdi oua decem à conceptu diebus pariunt & fouent, Albertus. ¶ Turdi nidus ex luto, ut hirundines, faciunt in excelsis arboribus, ita deinceps continuato opere, ut quasi catena quadam nidorum contexta uideatur, Aristot. In cacuminibus arborum luto nidificantes, penè contextim, in secessu generant, Plinius.

D.

Turdos aliquando sermones hominum imitari, scriptum est supra in c. ¶ Palumbes laurum edit contra fascinationis noxam, turdus myrti comam, Philes. Zoroastres in Geoponicis turdum hoc facere scribit contra blattarum iniuriam. ¶ Merula turturem amat, Aristot. Merula & turdi
 20 amicæ sunt aues, Plinius, fortè autem turdi non rectè scriptum est pro turtures.

E.

Tempore hoc per humiles sylvas, & baccis foecunda uirgulta ad turdos, & cæteras aues capientes, laqueos expedire conueniet. Hoc usque in Martium mensẽ tenditur aucupium, Palladius in Decembri mensẽ. Tenuis est laqueus dicitur à tendicula, Plautus Bacchidibus, Nunc ab transfenna hic turdus lumbricum petit. Pendebit hodie pulchrè, ita intendi tenuis, Nonius. Dum turdos uisco, pedica dum fallit alaudas, Alciatus in Emblematis. Pellaci cætu deceptus ab aucupe turcus, Politianus in Rustico. Accipitres cum alias aues tum turdos capiunt, Crescentienis. μακρόν, retis genus quod turdis tenditur, κερύκελ, à quibusdam dicitur, Hesychius & Varin. Turdis regio Heluetiorum quibusdam annis abundat, ut circa Tigurum: ubi aucupes sunt periti, qui fundis in
 40 sublimi aere longo spacio (ad iter horæ interdum aut amplius) has aues persequuntur, donec ad descensum coactos retibus non supra hominis staturam erectis cateruatim implicent, Stumpfius. Opianus lib. 3. de aucupio cap. 10. modum quandam merulas capiendi præscribit, eodemque turdos etiam capi ait. Vide in Merula E.

¶ Lucullum turdos æstate in auarijs alere solitum scribit Plutarchus, Volaterranus. Cor. Ne pos, qui diui Augusti principatu obiit, turdos scribit paulo antè coepros saginari, Plinius. In auarijs stabulantur turdi ac pauones, Varro. In prima parte ornithonis sint aues terra modo contentæ, ut sunt pauones, turtures, turdi, Idem. ¶ In uilla materteræ meæ in Sabinis, ad qua: t. m. & uicissimum lapidè uia salaria à Roma, ornithon est, ex quo uno quinq; millia scio uenisse turdorum denarijs ternis, ut h. s. sexaginta millia ea pars uille reddiderit eo anno, bis tantum quam tuus (Axium
 50 alloquitur) fundus ducentorum iugerum Reate reddit, Varro de re rust. 3. 2. Et rursus sequenti capite, Non dissimulabo, quod uolo de ornithone primum, quod lucri fecerunt hoc nomen turdi, h. s. enim sexaginta millia fircellina excandere me fecerunt cupiditate. Et mox, Ornithonis alterum genus fructus causa est, quo genere macellarij, & in urbe quidam habent loca clausa, & rure maxime conducta in Sabinis, quod ibi propter agri naturam frequentes apparent turdi. Impensa curaque (ut par est) adhibita, M. Terentius ternis sæpe denarijs turdos singulos emptitatos esse significat auro-
 60 rum temporibus, quibus qui triumphabant populo dabant epulum. At nunc ætatis nostræ luxuries quotidiana fecit hæc pretia, propter quæ ne rusticis quidè cõtenuendus sit hic reditus, Columella. Turdi si alieno tempore saginentur, (id est eo tempore quo non reperiuntur ut capi possint) & uoluptatem cibi & reditum maximum præstant, paritati beneficium ministrante luxuria, Palladius. Turdis maior opera & impensa præbetur, qui omni quidem rure, sed salubrius in eo pascuntur, in quo capti sunt. Nam difficulter in aliam regionem transferuntur, quia caueis clausi plurimi despondent, quod faciunt etiam cum eodem momento temporis à rete in auaria coniecti sunt, itaque ne id

accidat, veterani debent intermisceri, qui ab aucupibus in hunc usum nutriti, quasi allectores sint captiuorum, moestitiamque eorum mitigent interuolando. Sic enim consuescent & aquam & cibos appetere ferri, si mansuetos id facere uiderint, Columella. Claudantur illæsi, & recenter capti mistis aliquibus ante nutritis, quorum societate ad capiendos cibos pauidam nouæ captiuitatis moestitudinem cōsolentur, Palladius. Dicam, quod te malle arbitror Axi, de hoc ornithōne, quod (quem) fructus causa faciunt, unde nonnulli sumuntur pingues turdi. Igitur testudo (ut peristylum tectum regulis, aut rete) sit magna, in qua millia aliquot turdorum, ac merularum includere possint. Quisdam cum eo adijciunt præter eas aues, alias quoque, quæ pingues uæneunt care, ut miliaria ac cornices. In hoc tectum aquam uenire oportet per fistulā, & eam potius per canales angustas serpere, quæ facile extergeri possint. Si enim latè ibi aqua diffusa, & inquinatur facilius, & bibitur inuilius, & ex eis cadauca quæ abundat & exit per fistulam, facit ut luto aues laborēt. Ostium habere humile, & angustum, & potissimum eius generis, quod cochleā appellant, ut solet esse in cauea, in qua tauri pugnare solent. Fenestras raras, per quas non uideantur extrinsecus arbores, aut aues, quod earum aspectus ac desiderium macrescere facit uolucres inclusas. Tācum luminis habere oportet, ut aues uidere possint, ubi assidant, ubi cibus, ubi aqua sit. Tectorio tectā esse leui circum ostia, ac fenestras, ne qua intrare mus, aliaue quæ bestia possit. Circum huius ædificij parietes intrinsecus muros esse palos, ubi aues assidere possint. Præterea & perticas inclinatas ex humo ad parietē, & in eis transuersas alias gradatim modicis interuallis annexas, ad speciem cancellorum scemicorum ac theatri. Deorsum in terram esse aquā, quam bibere possint. Cibatu offas positas: eæ maximè glomerantur ex ficis & farre misto. Diebus uiginti ante quàm quis tollere uelit turdos, largius dat cibū, & aqua plus ponit, & farre subtiliore incipit alere. In hoc tecto, caueaque tabulata habeant aliquot ad perticæ supplementum. Contra hoc auarium est aliud minus, in quo quæ mortuæ ibi sunt aues, ut domino numerum reddat, curator seruare solet. Cum opus sunt ex hoc auario, ut sumantur idoneæ, excluduntur in minusculum auarium, quod est coniunctū cum maiore ostio, & lumine illustriore, quod secluforium appellant. Ibi cum eum numerum habet exclusum, quem sumere uult, omnes occidit. Hoc ideo in secluforio clam, ne reliqui, si uideant, despondeant animum, atque alieno tempore uenditori moriantur. Non enim ut aduenæ uolucres faciunt pullos, ut in agro ciconiæ, in tecto hirundines, sic aut hic, aut illic turdi, Varro de re rust. 3. 5. Turdi locum aque munitum, & apricum, quàm columbi desiderant, sed in eo transuersæ perticæ perforatis parietibus aduersis aptantur, quibus insidant, cum satiati cibo requiescere uolunt. eæ perticæ non altius à terra debent subleuari, quàm hominis statura patiarur, ut à stante contingi possint, Columella. Sub columbario cubicula quo subijciuntur, unum quo rurtures claudantur, &c. aliud uerò cubiculum turdos nutriat. Sit autem locus mundus & lucidus, & undique lauiatus. Transuersæ in hoc perticæ figuntur, quibus possint post inclusum uolatum sedere. Rami etiam uirides sæpe mutantur, Palladius. Turdi in calida domo uiscitant, ipsius autem muris domunculæ, perticæ inserendæ sunt, ac lauri furculi, alteriusue cuiuspiam circa angulos collocandi, Didymus in Geoponicis. Cibi ponuntur ferè paribus his ornithonis, quæ super se perticas non habent, quo mundiores permaneant, semper autem arida ficus diligenter pinxita, & permixta polline, præberi debet, tam largè quidem, ut super sit, hanc quidam mandunt, & ita obijciunt. Sed istud in maiore numero facere uix expedit, quia nec paruo conducuntur qui mandant, & ab ijs ipsis aliquantum propter iucunditatem cōsumitur. Multi uarietatem ciborum, ne unum fastidiant, præbendam putant, eæ est cum obijciuntur myrti & lentisci semina: item oleastri, & ederaeæ bacca, nec minus arbuti. Ferè enim etiā in agris ab eiusmodi uolucris hæc appetuntur: quæ in auarijs quoque desiderium detergent fastidia, faciuntque auidiorem uolaturam, quod maximè expedit, nam largiore cibo celerius pinguescit. Semper tamen etiam canaliculi milio repleti apponuntur, quæ est firmissima esca, nam illa, quæ supra diximus, pulmentariorum uice dantur. Vasa quibus recens & munda præbeat aqua, non dissimilia sint gallinarijs, Columella & Palladius. Caricæ tunisæ mistis pollinibus largissimè præbeantur, Palladius. Pabulum in loco pauimenti mundiori ponitur: hoc est, arida ficus perfusa aqua, macerataque, immò etiam minutim scissa farinaque mista, aut etiam polentæ hordeaceæ. Bacca præterea myrti, lentisci, fructus hederæ, (item lauri & oleæ, Cornarius,) atque omnia id genus turdis pascendis sunt. Pinguiores tamen eos reddit milium atque panicum, nec non limpidissima aqua, Didymus in Geoponicis Andrea Lacuna interprete.

¶ Ad agrum stercoreandum præstare arbitror sterces ex auarijs turdorum ac merularum, quod non solum ad agrum utile, sed etiam ad cibum ita bubus & suibus, ut fiant pingues, itaque qui auaria conducunt, si caueat dominus sterces ut in fundo maneat, minoris conducunt, quàm ij quibus id accedit, Varro. M. Varro principatum dat ad agros lætificandos turdorum (& merularum) fimo ex auarijs: quod etiā pabulo bouum suumque magnificat, neque alio cibo celerius pinguescere asseuerat. De nostris moribus bene sperare licet, si tanta apud maiores fuit auaria, ut ex his agri stercorearentur, Plinius.

¶ Turdorum greges qui non rari & sparsi, sed turmatim uolitent, aliqui imminentis pestilentie prælagium faciunt.

f. Turdus

De Turdis. F. G. H. a. Lib. III. 725

Turdus boni & præcipui saporis est, Albertus & alij. Præ cæteris aibus inter lautitias habetur, Aristophanis Scholiastes. Nil melius turdo, Horatius i. Epist. Inter aues turdus, si quis me tu dice certet, Inter quadrupes gloria prima lepus, Martialis. Texa rosas fortasse tibi, uel diuine nardo, At mihi de turdis facta corona placet, Idem. Et alibi, Illic coronam pinguis grauem turdis uideres.

¶ Galenus in libro de cibis boni & mali succi, cibarijs laudatis, & neq; tenuem neq; crassum succum gignentibus turdos adnumerat. Ex aibus quæ uolatu fidunt firmioris sunt nutrimenti quæ grandiores quàm quæ minora, ut ficedula & turdus, Celsus 2. 18. Bapt. Fiera pinguem merulam turdo præfert; ambo (inquit) sistunt, sed turdus calidior est, & grauius redolet, ab aucupe tamen laqueo uel reti captum non minus quàm merulam probat. Vide supra in Merula F. Tympanicis, ex aibus præponi debent ferè mansuetis, ut palumbus, turdus, Trallianus. Eis quos hæmorrhoides crebro uexant, & maxime pulsantes, expedit ut diligenter euitent turdos, grues, Arnoldus de conseru. sanit.

¶ Turdos, merulas, &c. affabis. hæc quoq; aues, si elixentur cum pipere & salua, non insuaues uidebuntur, Platina. In turdo: Vbi turdum affaueris eo modo quo conuenit, amygdalas bene tuas, saleq; insperfas, cum agresta & iuscule misceris, modicumq; gingiberis & cinnami insperges. Mixta hæc omnia per cribrum setaceum in cacabum transmittes. Vbi modicum ebullierint, in ollam in quam turdos affos reposeris, infundes. Sunt item qui satius dicunt in affos turdos uel malarancia exprimere, uel aromata dulcia inspergere, Idem. Apicius lib. 6. cap. 7. titulum habet, Iura in diuersis aibus, turdis, ficedulis, pauo, phasiano, anserè: sed in contextu nullius harum auium priuatim mentio fit præterquam anseris. Ab Alexandro Benedicto laudatur tempore pestilentie in cibo turdus biduo maceratus aceto. Pectora turdorum in patinam Apicianam conijciuntur libro 4. cap. 2. Apicij Magiricæ. Heliogabalus exhibuit Palatinis ingentes dapes extis illorum refertas, & cerebellis turdorum, &c. Lampridius. Porcellus dimidia parte affus & dimidia elixus, apud Athenæum lib. 9. fartus erat turdis & uentriculis gallinacis, &c. Item lib. 4. porcus affus apponebatur, turdis & ficedulis fartus. Turdi quomodo parètur cum iecore ouillo, uide in Oue F. De pastillis è pullastris in Gallo F. Balsafaris Srendelij uerba recitauimus: similiter autem inquit pastillos etiam è turdis fieri, quos non ultra horam coqui iubet.

¶ Turdos edisse cum baccis myrti prodest urinae, Plin. Et rursus, Turdus inaffatus cum myrti baccis dysentericis medetur. ¶ Puluerè coturnicis uel turdi Ant. Gainerius aduersus napellum commendat, deceptus nimirum ab interpretibus Arabum, & ijs qui napellum, aconitum, & cicutam ferè confundunt: cum sturnos nō turdos conio, id est cicuta pasci ueteres testentur. ¶ Stercus turdorum (alzarazir, id est sturnorum) edentiu oryzam cōfert ad pannum & morpheā, Auicenna.

a. Turdi à tarditate uocati sunt, hyemis enim confinio se referunt, Isidorus, mihi per onomatopœiam potius dicti uidentur. Turdi cum sint nomine mares, re uera foeminae quoq; sunt, Varro de re rust. Turdi masc. sunt generis, ut plerunq; lectum est: foeminini apud Varronem Quinquaginta tribus, Nonius. ¶ Albertus turdorum species enumerans ex Aristotele, turturem pro turdo imperite ponit: ut & Auicennæ interpres alicubi, ut testis est Aggregator. ¶ Κίχλα aliqui & κίχλα efferunt, non rectè, nam foemina in λα omnia debent habere λ. duplex (secundum Atticos,) ut κίχλα, σκίχλα, βδύχλα, &c. quæ uerò λ. simplex habent per u. scribuntur, ut κίχλη, δμύχλη, &c. Varinus, qui Herodiano etiam hunc canonem placere ait. Κίχλας, turdi, Hefychius & Varin. Κίχλας pro κίχλας Doricum esse aiunt, apud Comicum & Epicharmum, Syracusani quoq; κίχλας uocant, tanquam & ipsi δωελόντες, Athenæus & Varinus. Κίχλας per pleonasmum pro κίχλας, Κίχλας παραίτια (lego, Κίχλα τ' ἀνίθια) κίχλας, Varinus. Ιχλα, ή κίχλα, Suidas & Hefychius. Ιχέλη piscis quidam uel turdus auis, Hefych. & Varin. Ίσκλη, turdi, & melota (pelles) caprinae, Idem. Cielā & elice uoces à Græca κίχλη corruptas Syluaticus turdum interpretatur. κίχλα, animal uolucres, Varinus non suo loco, sed ubi κίχλα scribi deberet.

¶ Epitheta. Turdos pingues & crassos Martialis dixit. Obesus turdus, Horat. i. epist. Apud Textorem turdi epitheta sunt, Edax, Auibus, Vagus, Trutillans (ex authore Philomela,) Aduena, Raucus. ¶ Epicharmus ἰλαυοφάγος κίχλας dixit, Varinus: quanquam apud Athenæum ἰλαυοφίλας perperam legitur.

¶ Deriuata. Turdarium, locus in quo turdi faginantur. Verba ex uerbis ita declinari scribunt, ut uerba literas alia assumant, alia mutant, alia commutent, (forte amittant,) ut fit in turdo, & turdario, turdelitio, M. T. Varro. ¶ Turdus piscis est Columellæ, Plinio & Quintiliano. Piscem asellum nō à corporis similitudine, sed à colore dicimus, ut umbram atq; turdum, author M. Varro. Sic & apud Græcos κίχλη tum auem turdum, tum piscem marinum significat, Hefychio & Varino. Κίχλη auis est, & piscis similiter uarietate punctorum insignis, ἄσπερ ὁ κόουρϕος μελωστέϊος, Varin. ¶ Κίχλισμὸν risum interpretantur, non quemuis, sed tenuem, (id est tenui uoce emissum,) exiguum, (alij contra uehementem, immoderatum,) muliebrem, meretricium, sed quoniam alij aliter & in-

terpretantur & scribunt, singulorum uerba enumerabo. Καχλισμός, ὁ λαιπὸς καὶ ἀπόλαστος γέλιος, Suidas. Varinus similiter scribens exponit μικρὸν γέλωτα, ἢ πολλὸν καὶ ἀκωσμον: & rursus, muliebrem risum. Apud eundem & Hefychium καχλισμός per η. in penultima, risus uehemens est, item κικλισμός, risus simpliciter, lisdem. Καχλισμός, risus muliebris & meretricius, Clemens in Pædagogō. Καχλισμός, risus turpis & immoderatus uel lasciuus, ἀκωσμός γέλιος μετὰ ἀταξίας, Hefych. & Varinus. γαχλισμός, uel γαχλισμός, uel γαχλισμός, γαχλισμός ἀπὸ χειρῶν, καχλισμός γέλιος, lisdem. Ego ex diuersis istis scribendi modis nullum probārim, præter unum καχλισμός. Homerus Odysseæ antepenultimo ancillas turdis cichlis & columbis comparat: illud forte propter risum immodestum (ὅσα τῶν καχλισμῶν) lego καχλισμῶν τῶν γαχλισμῶν;) hoc uero propter libidinem ad quam columbarum genus procliuē est. Καχλισμός prouerbio dicebantur qui pinguibus coturnicibus aut turdis uescerent: aut qui riderent lasciuē parumq; decore. Proinde & καχλισμῶν risum mollem & impudicum appellant. Quadrabit igitur uel in liguritores & cupedijs addictos, uel in lasciuus ludentes, Erasmus: qui uocē καχλισμῶν coturnificare uertit, nam Aristophanis interpres in Nubibus idem uerbū interpretatur pro eo quod est pingues coturnices aut turdos esitare, aut indecorē & immoderatē ridere, ex quo Suidas etiam & Varinus repetunt. Sed cum cichla turdum non coturnicem significet, turdari potius uertendum fuerat. Comicus ipse in Nubibus simul nominat ὀλοφαγῶν, καχλισμῶν, (Athenæus lib. 8. legit καχλισμῶν,) καὶ ἴχθυα τὰ πρὸς ἑσπέραις. Multæ puellæ iubēt me sibi colludere noctū, καχλισμῶν δὲ παύσαι, καὶ τὸ κ' αὐταῖς ὑποκρίσασθαι, Cyclops apud Theocritum. Καχλισμῶν γαμὰ πικρὸν δὲ ἴσσοι, Suidas ex epigrammate. Varinus καχλισμῶν uerbum interpretatur etiā pro eo quod est moueri & agitari, σαλιδιῶσαι, κινεῖσθαι: in qua significatione ego καχλισμῶν scripserim, id enim Hefychio est κινεῖν, σαλιδεῖν, μαχιδεῖν, περιεῖν, quam & καχλισμῶν & καχλισμῶν apud illum scribitur, corrupte ut arbitror. Idem à cinclo aue, quæ caudam subinde mouet, καχλισμῶν uerbum factum ait, pro eo quod est ἑλασσεῖσθαι, concuti. Videntur & καχλισμῶν θύραι ab hoc uerbo dici, quod circa cardines suos moueantur. Et forte καχλισμῶν (sic enim scribere malim quàm καχλισμῶν uel γαχλισμῶν) risus tam uehemens fuerit, qui totum agitet & concutiat corpus: sed καχλισμῶν potius dixerim à turdis: quod homines saturi cibis præsertim delicatioribus, ad risum lasciuos dissolutiores sint. Habent Germani uerbum *frizzen* non dissimile Græco, & eiusdem ferè significationis. καχλισμῶν, quod & καχλισμῶν, affatim ridere, ἀδρός γέλιος, per translationem ab undis & fluctibus cum atolluntur & astuant, Varinus. καχλισμῶν, γαχλισμῶν, μαχλισμῶν, ridere, Hefych. & Varinus. παραχλισμῶν, καχλισμῶν, lisdem. Epicichlides carmen dictum quod in Homerum refertur authorem à quibusdam, quoniam dum id pueris præcineret, turdis donabatur, Athenæus & Cælius. ¶ Καχλισμῶν, portulaca herba, Hefychius & Varin. Onocichle herba composito nomine ab afino & turdo, quæ particulatim floreat, memoratur Theophrasto historiæ plant. 7. 10. (Gaza tardariam uertit) & Plinio 17. 16.

¶ Turdetani & Ficedulenses nominantur in Captiuis Plauti. Turdetania regio quæ uulgò Andelucia dicitur, Scoppa.

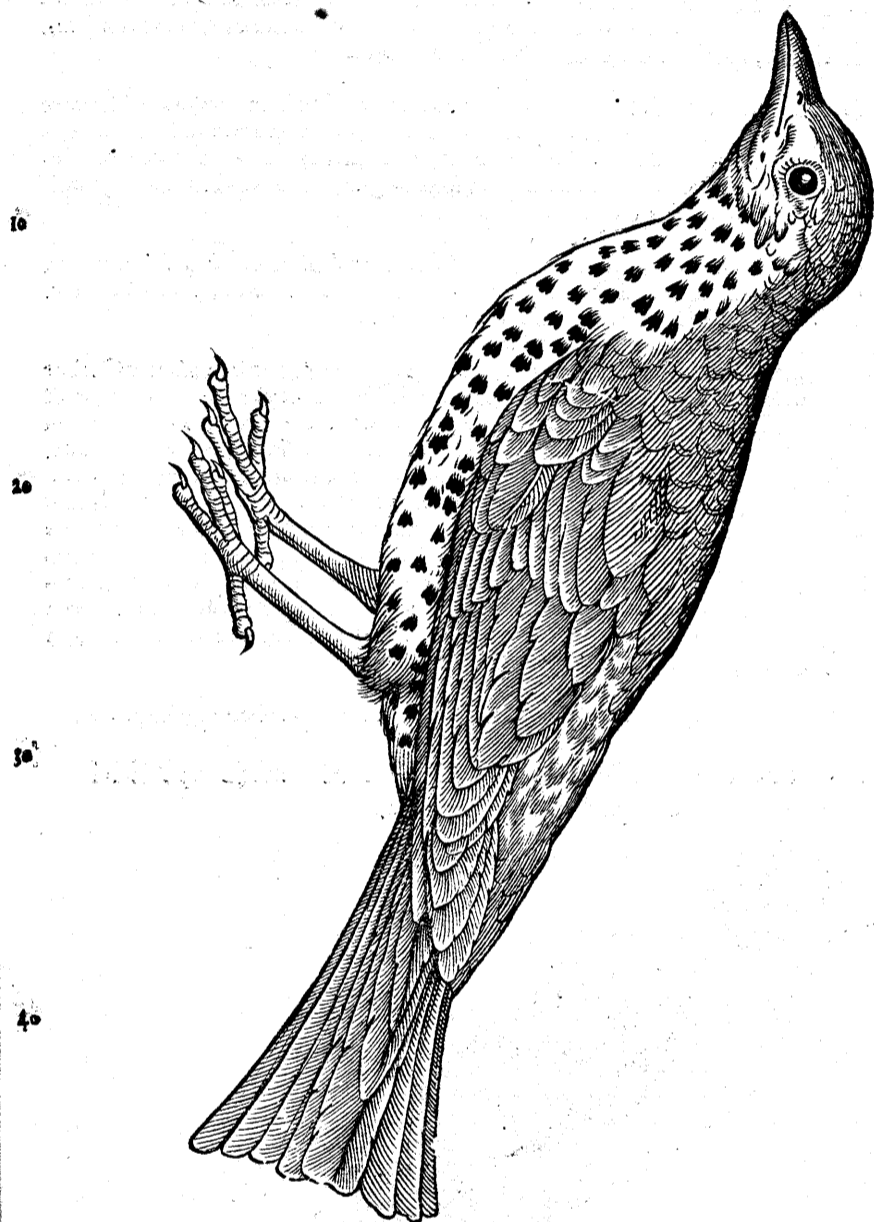
¶ c. Si mihi Picena turdus palleret oliua, Martialis 9. 55. pascitur enim oleæ & oleastri baccis turdus, ac inde pinguior & præ pingui pallidior, id est magis cereus euadit, hinc turdos ἐλασπλοφίγος Epicharmus dixit, ut rectè legit Varinus, nam Athenæi codices impressi non rectè habent ἐλασπλοφίγος. ¶ Pœciliæ pisces turdi uolucris uocem ædere dicuntur, Pausanias. Herbae quas fatyria & orches appellant, uidentur nasci e genitura turdorum & merularum, Hieron. Tragus. 4.

¶ e. Subdola tenditur crassis modo retia turdis, Martialis. Archiæ epigramma in merulam quæ è reti euasit turdis detētis, retuli in Merula h. e. ¶ Philocrates ὁ Ἐπιχρίστου φουστὸν πρὸς κίχλας δ' ἔειπεν σὶ καὶ λυμάνοντα, in Auibus Aristophanis, uenditurus scilicet inflabat ut pingues apparerent.

¶ f. Turdus, Siue aliud priuū dabitur tibi, deuolet illuc, Res ubi magnanitet domino sene, Horatius Serm. 2. 5. Tiberius Cæsar Afellio Sabino h. s. ducta donauit pro dialogo, in quo bolet & ficedulæ & ostrææ & turdi certamen induxerat, Suetonius. Aristophanes in Pace inter lautissima cibaria nominat amylos placetas & turdos aues. τῖλιν τε φασίης καὶ κίχλας ὡς σπίνους, Ephippus apud Athenæum. Philoxenus cum mentio incidisset quod turdi essent pretiosi, & forte adesset Corydus, qui se adolescentem prostituerat: At ego memini (inquit) Corydum (corydus Græcis alaudam quocq; sonat) obolo uænisse, Athenæus. Gulæ dediti quidam turdos Daphnios laudauerunt, Clemens in Pædagogō. ὅππαι δὲ κίχλαι μετ' ἀμυγδαλίω ἐστὶν ἄριστον, Teleclides de ueteri beata uita, hoc est, Turdi asini unā cum placētis in fauces eis inuolabant. κίχλαι ἑκατάδεχ' ὀλίκληροι μετὰ δ' ἀμυγδαλίω, Plato Phaone apud Athenæum. ὅππαι κίχλαι ἀνάθραξ' ἠρτυμῶνας, Pherecrates. Et rursus, κίχλαι τ' ἀνάθραξ, melius ἀνάθραξ.

¶ DE PROVERBII S, Turdo surdior, & Turdus malum cacat sibi, leges suprā in c. Καχλισμῶν, uide suprā in h. a.

DE TYR

A.

50 **D**E Turdis in genere multa scripsimus, inter quæ multa etiã uisciuoro privatim dicto conueniunt, quem Aristoteles *ἰσοκαρπυ*, Athenæus *ἰσοκαρπυ* nominat. Hic magnitudine picæ est Aristoteli, nec nisi uisco atq; resina uescitur. uide supra in c. in Turdis in genere: ubi turdum pilarem quoque uisco pasci scripsimus: unde ab Italis uulgò uiscada uocatur uel uiscardo: hic uerò, de quo nunc agimus, dresco: quem & ipsum non uisco solum, sed etiam baccis ut niperi uesci aiunt. Turdella turdi genus alterum est, (nò alterum Aristotelis, sed simpliciter diuersum,) quod in Venetia prouincia drexanos uulgò nominant, in Liguria priscum nomen retinet: maiores turdo sunt, penna subtus uaria, Hermolaus in Corollario. Turdela maior est turdo, Monachi in Mesue Itali. Turdela quasi maior turdus dicitur, cuius stercore uiscu generari putatur, Isidorus. ¶ Turdus uisciuorus maior alijs, uene griue Gallicè, Bellonius. Griue fiale apud Sabaudos (ut amicus quidã ad me scripsit) turdus maior est, colore columbino, rostro merula, nidum facit ex musco in pariete, oua quaterna parit. Turdum uerò pilare ijdem simpliciter (ni fallor) griue

nuncupant. ¶ Germanicè *Distler* & *Distelsinck* in Heluetia, à uisco: alibi *Ziering*. Carinthijs *Serrer*. Bauaris *Schnerrer*. Gyb. Longolius, qui circa Coloniã in Germania uixit, Primum (inquit) turdi genus, quod picæ magnitudine est, nondum, quod sciam, in nostra regione conspexi. ¶ Anglicè a poluer. ¶ Illyricè *prskawecz*. ¶ Turcicè *garatauk*.

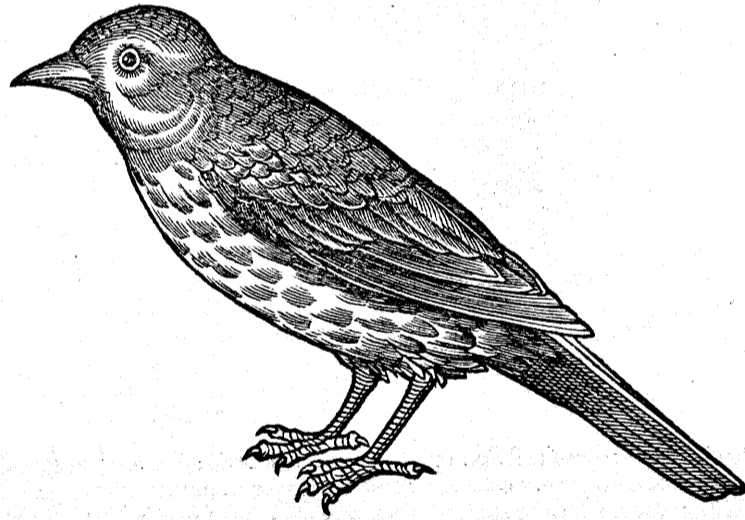
B.
Turdus uisciuorus noster maior est cæteris turdis, paulò infra columbam: capite alis & uentre fuscus, plumis tamen iuxta caudam aliquid flauis admixtum apparet, cutim intra rostrum pallidus & subruber color mixti tingunt. Pedes digitiq; flauescunt, præsertim posteriore neruo tibiariũ. Ungues & rostrum nigricat. Collum parte prona uenterq; totus nigris punctis in albicantibus plumis & alicubi flauis uariant. Plumæ sub alis candidæ sunt.

C.
Vescitur turdus uisciuorus noster non uisco tantum & refina, ut Aristot. scripsit, sed uuis quoq; & iuniperi ligustriq; baccis. Cicuratur etiam, & pascitur omni genere ciborum, pane, caseo, &c. Aestate (ut audio) in syluis se abdit. Nidificat in nostris regionibus.

D. E.
Nocturnam odit, (ut & *iliacus* turdus,) & ea clamante aduolat: sed non proximè ipsam, nisi arbor aliqua prope sit. Turdos huius generis singulos singulas uisci feraces arbores occupare aiunt, & semper proximè eas uersari, neq; admittere alias, sed persequi & depellere, quod eorum ingenium etiam in causa est ut facile capiantur. Aucupes enim caueam cui auis una huius generis sit inclusa, & reti obiecta ut conspici possit è sublimi, cum decipula superstructa, ad arborem aliquam uiscum ferentem unco ligneo prælongo suspendunt, mox turdus ferus conspecto incluso, impetu in illum delapsus, uel de arbore sua depellat, decipulæ operculo cadente capitur. & sic deinceps ad arbores multas caueam eandem suspendunt. ¶ Vtuntur hoc turdo etiam aucupes ad accipitres capiendos in ategia, amiti imposito, nam cum accipitrem uiderit, clamat. ¶ A rusticis quibusdam accipi, si turdus uisciuorus circa finem hyemis in cacumine alicuius arboris insidens, & supra arborem eminens cantillet, hyemis diutius duraturæ signum esse: si uero in medio arboris confidat, ita ut non appareat, aut ægrè, æstatem propinquam significari.

F.
Visciuorus turdus minoris apud nos pretij est, minusq; in cibo lautus habetur quàm pilaris.

DE TURDO MINORE, QVEM ILLADEM uel tyladem cognominant,

TURDI genus tertium est, quod *iliacum* (*ιλιακός* quidam uocant) minimum inter cætera (minus pilari & uisciuoro) minusq; maculis distinctum, Aristot. Turdi genus tertium & minimum illas uocatur: uel, ut Alexāder Myndius scribendū arbitratur, *tylas*, (*τυλάς*.) proinde Theodorus qui non *illáda*, sed *iliáda* (Athenæus etiam *ιλιακός* habet) legerat, *iliacum* turdum conuertit, sed erat commodius *illadicum*, Hermolaus. Alexander Myndius apud Athenæum dicit hoc genus gregale esse, & nidificare ut hirundines. Cleomenes apud eundem nominat *τυλάδες πορπηύς μυέας, χόνια περιχρὰ μύου*. *ιλιὰς* etiam genus uinculi, est Eustathio, ex loris &c.

loris & niminibus, à uerbo ελω uel λλω, quod est contorqueo.

¶ Turdus iliacus (id est minimus) Italicè uulgò dicitur maluiccius, (maluizo,) Niphus. Alibi (ut audio) cion uel cipper, ut circa lacum Verbanum. ¶ Gallicè un mauuis, minor alijs, magnitudine sturni, in uentre & sub flexu alarum magis flauus, Bellonius. Sabaudice griuette, id est turdulus. ¶ Germanicè *Winsel* uel *Wingze* apud nos à uoce sua. Clarona in Heluetia *Bergtroffel*, alibi *Boemerle*/*Bömerlin*/*Beemerziemar*, uel *Behemle*, quasi Bohemica auis, uel turdulus Bohemicus, in Bohemia enim nidificare fertur. (sed alia quoque auis est Bohemica uulgò à quibusdā dicta, cui nihil cum turdis cōmune, cuius icon in Appendice dabitur.) Alibi *Wyntroffel*, id est turdus uinearū, forte quod uinis pascat: & *Rotroffel*, id est turdus ruber, ad differentiā alterius turdi minoris, quem nostri *Troffel* simpliciter, alij *Wystroffel*, id est turdum album uocitant. Turdus iliacus qui reliquis minor est, & gregatim plerumque uicinat, in dumetis & inter humiliores syluas, iuniperos & aquifolias degit: cui uulgus Germanicum (circa Colonia) ab amaritudine nomen inadidit, (ein Bitter,) Gyb. Longolius. Circa Basileam nomen habet *Giperle*, per onomatopœiam, ut conijcio. Iliacus turdus cinereus est ad fuscedinem uergēs, sed minus uariis, Germanis (Saxonibus) *Weinduschel*/*Weingartuogel*, Eberus & Peucerus. ¶ Anglicè a filfar, uel feldfare, quod nomen turdis omnibus commune in Angliā esse puto. ¶ Illyricè *gikawecz*.

¶ Vuinsela nostra per torum dorsum fusca est, pectus ei uarij coloris, medius uenter albicat, rubet utrinque, ut etiam pars sub alis. Interiora oris penitus flauescunt. Denique similis est tum specie tum magnitudine illi quam *Troffel* nominamus. ¶ In uentriculo dissecta Vuinsela Nouēbri mense reperi baccas spinæ albæ, quam oxyacantham interpretantur. Peregrinæ sunt aues, neque apud nos nidificant, sed in Bohemia (ut audio) uel Vngaria. Aduolant ad nos initio hyemis per xiiij. ferè dies ante turdos pilares: circa Pascha recedunt. Laqueis capiuntur (in böglinen) sed difficiliter quam pilares, nam si laqueus strabus, remouent, ut transgrediantur.

¶ Tertium turdi genus ab Anglis a wyngthrushe, & à Germanis ein *Weyngaerdouogel* nuncupatur. Hic turdus utrinque iuxta oculos, & in pectore & in ipso alæ flexu, intus & foris maculas habet latiusculas rubras. Huius nidum nunquam uidi: nec mirum, quum per æstatem apud nos nusquam uideatur, primum genus non nisi hyeme in Angliā cernitur, aut si uideatur, rarum est.

¶ Auceps quidam apud nos auem dictam *Behemle*, id est turdulum Bohemicum, aliam à Vuinsela nostra esse mihi asseruit, sed similem: quam ipse aliquando in cauea cerasis aridis aluerit, quorum ossibus integris ab aue redditus aluo in subiectam caueam delapsus, coccothraustes (ein *Steinbyffer*) illi inclusus nutritus sit.

DE TURDO MINORE ALTERO, QVEM

Itali turdum simpliciter, nostri *Troffel* uocitant.

A.

TURDELA auis est quæ uulgò *Szoefchele* uocatur. Sed Itali quidam hodie, ut in Liguria, turdelam appellant turdum maiorem uisciuorum, ut supra docuimus. Author Philomela hanc auem, nescio qua lingua, palaram appellat: cuius hoc carmen est, Dulce palara sonat, quam dicunt nomine drostam. ¶ Itali simpliciter turdum appellant, turdo, tordo, tuordo. ¶ Galli, ni fallor, trasle. ¶ Germani *Troffel*, quod nomen ab Italico turdela factum uideri potest. Alij aliter scribunt & efferunt: Gyb. Longolius, qui Colonia scripsit *Szoefsel*: Turnerus qui ibidem, *Szoessel* uel *Surstel*. Hieron. Tragus *Troffel*. Murmellius *Trusel*. Eberus & Peucerus *Sangduschel*, id est turdum musicum, ad differentiā turdi iliaci superioris, (quem aliqui *Rotroffel*, id est turdum rubrum appellant; hunc uerò, de quo scribimus, *Wystroffel*, id est turdum album: quod non admodum nisi colore quarundam partium differant.) Idem trostelam nostram, Aristotelis turdum pilarem faciunt, quod nō probo. ¶ Angli a troffel, aut a mauis, Turnerus, (sed Itali maluicium uocant turdum minorem rubrum, de quo supra egimus: & Galli eundem mauuis,) alij a thrushe, quod nomē tamen primo & maximo turdorum generi Turnerus Anglus adscribit. ¶ Illyrij & Poloni drozd.

B.

Magnitudine & ferè colore turdum refert: & est coloris cinerei, declinans in pectore ad uarietatem croceam, Albertus. Pectore est ualde maculoso, Turnerus. Auis est uaria & maculosa, magnitudine merulae, Eberus & Peucerus. ¶ Magnitudo & species huic generi (ex inspectione nostra) eadem ferè quæ turdo minori proxime descripto, crura ei albicant, pectus, uentrem, & latera puncta nigra insigniunt. Venter alioqui candidus est, ut caudæ etiā pars supina in minoribus pennis, pectus subflauo & ruffo colore in unum mixtis, idem sub alis color merus & absque maculis in minoribus pennis est, Tora pars prona uno ferè & simplici colore, nempe fusco. Alæ fusco ruffum miscuerunt, & maculas subflauas habent. Sexus, ut audio, non facile discernitur, nisi cantu.

C.

Per totum annum apparet, & cantus sui gratia à multis in caueis alitur, Turnerus. Probè ad-

modum cicuratur, **Albertus**. Auis est musica, canens uere, uocis multiplicis, **Idem**. Dulce palara sonat, quam dicunt nomine *droftam*. Sed fugiente die nempe quæta silet, **Author Philomela**. Vocem ædit acutam cum obscura quadam fuscædine, **Eberus & Peucerus**. Nidum intus ex luto aut lignorum carie liquore mixta, & artificiosè læuigata, foris ex musco in ramis arborum aut fruticum facit, **Turnerus**, superficies nidi intus solida, læuis & dura est. Martio mense apud nos uel Aprilii ouis incubant.

D.

Turdus hic, ut etiam uisciuorus, noctuam odio habet.

F.

Caro eius bona est, & ad cibum expetitur, **Albertus**.

¶ Turdus Iliacus, quem nostri *Winsel* appellat, alibi uocatur, **Bergtroffel**, id est turdela montana: alibi **Winttroffel**, quod uuis uelcatur, ni fallor.

¶ Apud Carinthios auis dicta **Leymtroffel**, cognata est turdis minoribus, sed pedibus albis.

¶ Auis ex turdorum genere minima est, quæ Germanicè (Saxonice) **Ziepdusfel** uocatur, figura alioqui & colore iliaco turdo (Vuinsele nostris dictæ) similis, circa rubos uiuit & uersatur, delectatur enim fructibus eorum & sambuci baccis, **Eberus & Peucerus**: qui hæc Aristotelis batin esse conijciunt, quoniam batos Græcis rubus est. ¶ Apud nos turdi genus exiguum, tertia ferè parte turdelis uel iliacis minus, **Waldtroffel** uel **Kleintroffel**: hoc est turdelam syluaticam uel minorem uocant. **Eberus & Peucerus** turdum quendam paruum, minorem merula, maiorem fringilla, acuto rostro, breuibus pedibus, Germanicè **Klein zimmer**, id est turdum paruum nuncupant: & Aristotelis cyanum, id est cœruleum esse conijciunt. Nos de cœruleo opinionem nostram in c. elemento protulimus.

¶ In Heluetia alicubi, ut circa Claronam, **Steintrofflen**, id est turdelas rupiū nominant aues, quæ ab alijs **Steinôtele** dicuntur, ab alijs (ni fallor) **Blawuogel**, id est cœruleæ aues: de quibus copiosè in Cœruleo scriptum à nobis est. Ibidem (circa Claronam) **Wassertrofflen**, id est turdelæ aquaticæ uocantur, aues quædam cruribus oblongis, breuibus rostris, fidipedes, quæ iuxta aquas degunt: eadem fortè merulis aquaticis. ¶ In multis Germaniæ regionibus, ut Misnia, Turingia, Halsa, merulam torquatam nostram audio nominari **ein Weertische druessel**, id est turdum Martium, quod mense Martio canere incipiat.

¶ Sabaudis griue turdus pilaris est: & alia turdi species paulò nigrior, une tortue.

¶ Circa Francfordiam (si bene memini) **Halbuogel**, id est dimidia auis nominatur, quam inter turdos uendi aiunt, cum tamen non sit turdus. Hinc uulgo apud aucupes hoc dictum celebratur Germaniam quinq; aues habere cum dimidia, **ein Krametuoegel/ ein Enntuoegel/ ein Nfuogel/ ein Brachuogel/ ein Speiuogel der fligt über sy all/ vnd ein Halbuogel**.

¶ Ex turdorum genere est auis Germanicè (Saxonice) dicta **Brachuogel**: quæ capitur sub hyemem maximè, nec figura nec magnitudine multū dissimilis merulæ: colore fulco, terreo, obscuro, ut humi sedens uix agnosci & à terræ colore discerni possit, **Eberus & Peucerus**: qui hanc Aristotelis collyrionem faciunt, **Turnerus** quidem cum in libro suo de auibus turdum pilarem nostrum, collyrionem esse coniecisset, postea in epistola ad me missa turdelam nostram (ein Troffel) iam potius collyrionem sibi uideri scripsit. Porro Germanicum nomē **Brachuogel**, uagum & incertum est, nam & arquatæ & generi cuidam gallinaginis tribuitur: quod hæc aues in noualibus & quiescentibus agris immorari soleant.

¶ Venere in Italiam Debriacensibus bellis ciuilibus trans Padum externæ aues (ita enim adhuc uocantur) turdorum specie, paulum infra columbas magnitudine, sapore grata, **Plinius**.

¶ **T Y M P A N V S** (τυμπανος) à cornice occiditur, **Aristot.** historiæ anim. 9. 1. nec alibi quod sciam eius meminit. ¶ **Tympanus** est de genere paruorum miluorum, in nonnullis codicibus *τύμπανος*, qui etiam rusticè sic appellatur. Sed ex sola nominis similitudine argumentum idoneum nullum est: neque ullum milui genus à cornice occidi uerisimile. Apparet autem **Niphum** secutum esse translationem **Alberti**, in qua pro tympano legitur, miluus qui dicatur Græcè cochyno.

DE TYRANNO.

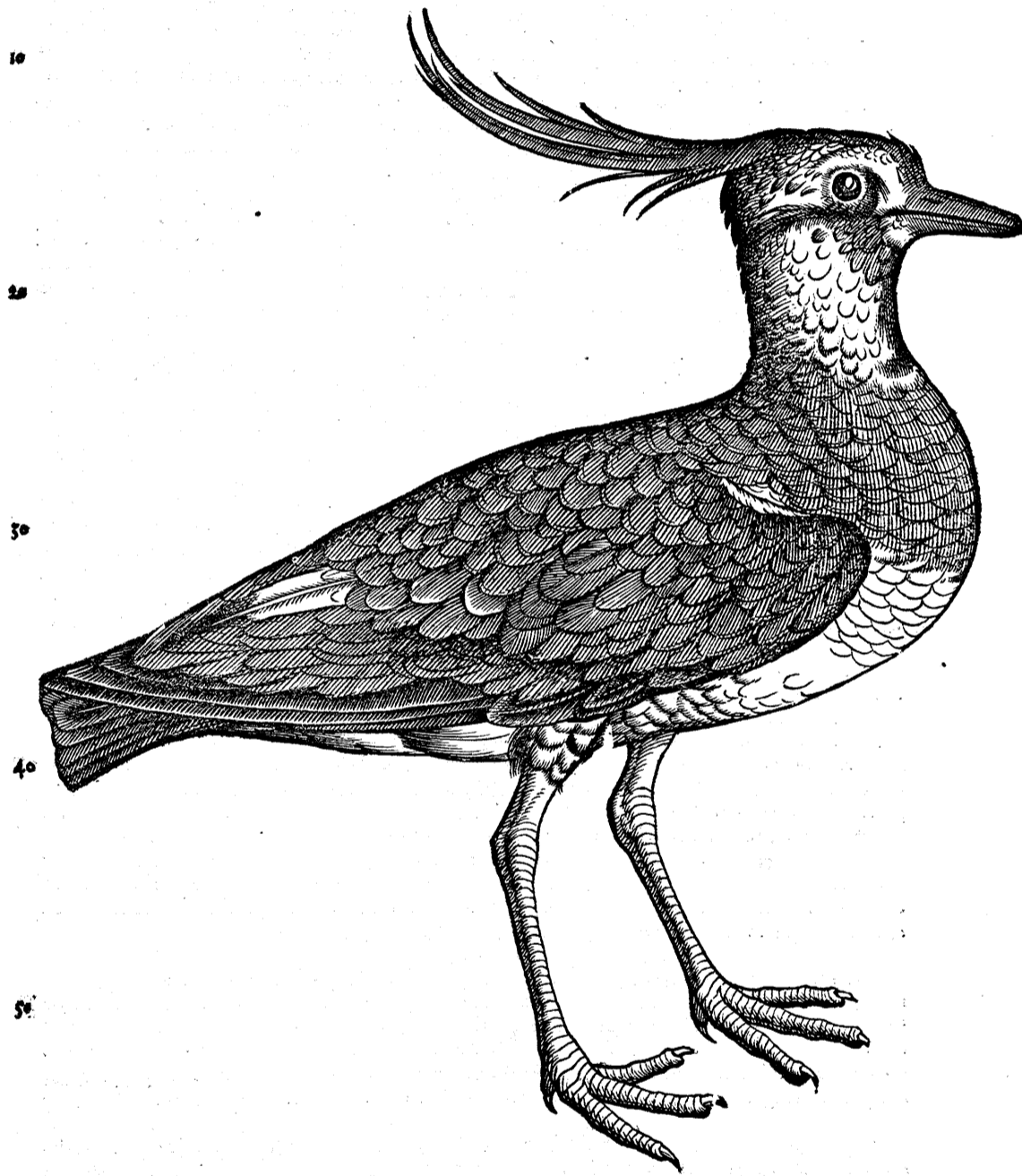
TYRANNO auiculæ corpus non multò amplius est, quàm locustæ, crista rutila ex pluma elastiuscula, est & cætera elegans cantuq; suauis hæc auicula. Uelcitur uermiculis, **Aristoteles**. ¶ **Tyrannum** auiculam **Auicenna & Albertus** inter passeris numerant, nos rusticè uelsiuillum nuncupamus, **Niphus**. ¶ **Turnerus** eumq; secuti **Eberus & Peucerus** tyrannum auiculam Germanicè interpretantur **Goldbendlin**. Sed **Turnerus** etiam aliud Germanicum nomen adfert **ein Timmürder**, quod conuenit generi auium quas lantos appellauit, quod in cæteras aues etiam se multò maiores laniando & cadibus sæuiant, est autem inter illos quoq; species quædam minima, uertice rutilo insignis. ¶ **Trochilo** (uel passere troglodyte potius) minor est auis (inquit **Bellonius**) quæ à Græcis uulgo trettigon uocatur, (nimirum à magnitudine, qua cicadam uix excedit: à Latinis, (ab **Aristotele**, tyrannus: Gallis un poul, uel soucie uel sourcicle, (à supercilijis,) habet enim plumas in capite

De Vanello. A. Lib. III. 731

capite flauas utrinq; instar crista, quæ oculos eius inumbrant, ut supercilia in nobis: nec multò maior est locusta, Bellonius in Gallico libro Singularium, ego omnino regulum esse puto quàm ipse tyrannum: nec utrinq; plumas illas capitis aureas haberi, sed in medio tantum.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA AB V. LITERA INCIPIVNT.

DE VANELLO.

A.

VANELLVM hanc auem nominant author de nat. rerum & Albertus, Gallici (ut apparet) nominis imitatione un uanneau, quanquam per n, simplex. Iidem hanc auem ueterum Stryphalidem esse putant, nimum leuiter hoc uno, quantum uideo, decepti argumento, quoniam uanellus cirrhatus est; tribuit autem cirrhos etiam Stryphalidi Plinius.

Vannellus (per n. duplex) à barbaris dicitur auis, eo quod inter uolādum magnum strepitum ædat, Turnerus: forte quod alis instar uanni aut uentilabri commotis strepitū exciter. Auis quæ in compluribus Galliæ locis uocatur dixhuiç, (per onomatopœiam, sic etiam uocant numerū octodecīm, similiter Cretenses cuculum auem uulgo nominant decocto, quod suo cantu tale quid sonare uideatur,) & Parisijs un uanneau (& circa Montepessulanū:) quamq; Rōmani ueteres parcum uocant, Itali hodie paoncello, Græcis uulgo ἀξ (ax) dicitur antiquo nomine, id est capra: eo quod subinde uocem caprinæ similem ædit, ab alijs τῆρις (teris), hoc est pauo syue firs, eo quod cristam in capite erigat instar pauonis uel alaudæ cristatæ, Bellonius. Aristoteles quidem nihil aliud de capra uerba scribit, quàm circa lacus & amnes eam uersari. In capite paucis animalium, nec nisi uolucris, apices: alijs aliter, phasianæ corniculis, præterea parræ, (aliàs paro,) Plinius II. 37. Hermolaus pro parræ, habet parco, quod quidem nomen nondū hæctenus se legisse fatetur, ut mirer Bellonium scribere nomen parci apud Rōmanos ueteres extitisse, sed ut parcum legas, non tamen uanellum autem eo nomine accipi licebit, cum cornicula illi non conueniant, non enim instar phasianæ cornicula habet uanellus noster, sed apicem simpliciter, uel ex plumis cristam simplicem à medio uertice retrò extensam, cornicula uerò utriusq; eminet, ut in bubone, & alijs quibusdam nocturnis auibus, quamobrem parræ potius legerim, ut codices nostri habent, (uel paræ per simplex r.) quæ & nocturna auis est, & alijs quoq; authoribus memorata. Imposuit forte Bellonio, quod in Corollario Hermolaus scribit, his uerbis: Differt ab alauda & parcus, etiam si quidam negant. (cōfuderunt forte aliqui eo quod utriusq; apex tribuatur, sed Plinius ipse siue parcum siue parram legas, loco iam citato, à galerita liquidò fecerunt.) Est autem parcus auicula palumbo minor aliquanto, subus candida, cætero pauoni similis, & cristæ quoq; Vanellum quidem his uerbis ab eo significari non est dubium. ¶ Vanellus circa Patauiū in Italia pauonzino nominatur, quasi paruus pauo, à colore & cristæ. Venetijs paon, id est pauo. ¶ Lusitanis a bybe. ¶ Germanicè apud nos ein Gysitz, ab imitatione uocis, alibi Gyuitt, uel Gbytz, Murellius scribit ein Kyuittz, alibi ein Zweiel. ¶ Ein grüner oder blawgrüner Gysitz, ad differentiam pluuiialis. ¶ Anglicè a lapuuinga, ab implicatione alarum frequenti, ut audio, nam uuing illis est ala, lap implicare. ¶ Illyricè czeyka. ¶ Turcicè gulguruk. ¶ Literatores pleriq; omnes Britanici, upupam eam nominant auem, quam barbari ab alarum strepitu uanellum nuncupant, & ipsi sua lingua lapuuingam uocant, Turnerus. Sunt etiam (inquit idem) in inferiore Germania literatores aliqui, qui fulicam kyuitam suam esse uolunt, ex eo forsitan opinionem suam adferentes, quod apud Plinium fulicæ cirrū tribui legerint, sed cum kyuita nec auis marina sit (Vergilius enim marinam facit) nec aquatica, satis liquet eam non esse fulicam. Sunt quidem uanelli larorū & magnitudine & leuitate, & similiter clamosi, unde & per onomatopœiam utriusq; inditum nomen, nam à Germanis Oceani accolis lari etiam Gysitz appellantur: qui tamen alijs multis & corpore & natura à uanellis differunt, è larorum autem genere etiam fulica ueterū est.

B.

Vanellus auis est satis pulchra, columbina magnitudine, cristato capite ut pauo, in collo uiridi colore & lucenti, reliquo corpore uaria, Author de nat. rerum & Albertus. Cornicæ minor est, plumis ferè uiridibus & nigris per totū dorsum & caput & collum: uentre albo: longa & semper erecta in capite cristæ plumea, alis obtusioribus, Turnerus. ¶ Ego ex præsentī inspectione plim descriptionem huius auis reliqui huiusmodi: Coloribus est elegantissimis, per totum dorsum uiridi, maculis quibusdam purpureis utriusq; alæ partim uirides, partim cœruleæ sunt, extrema uerò & longiores earum pennæ nigræ, quæ in uersa præ atro colore splendent, Venter & alarum interior pars plumas habet albas, cirrhi à capite retrorsum tendunt ex plumis nigris oblongis conditi. Rostrum nigrum sesquidigiti longitudine. Sunt etiam plumæ subruffæ circa caput & ceruicem, sub rostro & prona colli parte albicant. In pectore color ex uiridi nigro cœruleoq; mixtus uidetur in plumis, sed earum quoq; extremitates per quosdam ordines albicant. Totius auis longitudo est circiter dodranem & palmum manus mediocris, qui sunt digiti xvi.

C.

Germanicum nomen Gysitz uel Kyuitt, & Gallicum dixhuiç, per onomatopœiam huic auis indita sunt. Bellonio uocem caprinæ æmulam ædit, inde ax, id est capra Aristoteli, & hodie uulgo Græcis dicta. ¶ Circa nidum suum subinde circunuoitare solet. Lapuuinga Anglis dicitur ab implicatione alarum frequenti. Alis est obtusioribus, & inter uolādum magnum strepitum ædentibus: unde & uanellus à barbaris dicitur. Aquis uermiū gratia, quibus solis uiscitat, appropinquat, sed ipsas non ingreditur. In planis & in locis erica consitis plurimum degit, Turnerus.

D.

Cum hominem etiam à longè nido suo appropinquare senserit, egressa statim de nido cum clamore occurrit, sicq; stulta dum hominem à nido suo repulsuram se sperat, ipso clamoris indicio nidum prodit, quem progressus homo spoliare contendit, Author de nat. rerum & Albertus. Sunt qui dicant hanc auem dum pullos fouet, ad hominem à quo nidum inquiri suspicatur proximè accedere, & ueluti deditionem simulare, donec paulatim à nido abducatur: quod idem de perdibus & chenalopecce fertur.

E. Capium.

De Vanello. E. F. H. a. Lib. III. 733

E.

Capiuntur uanelli gregatim, ut audio. ¶ Ad depopulandum uermes Angli eos saepe in hortis alunt, Turnerus.

F.

In cibo commendantur, sed minus quam pluuiiales quibus cognati sunt. Mihi aliquando gustanti & boni saporis, & alimenti probi, sed leuis ac tenuis (propter assiduum uolandi exercitium nisi mirum,) huius auis caro uisa est.

H.

a. Hieronymus Tragus inter aues quae in Germania edantur nominat *Sigisen*, haud scio an uanellos intelligens. ¶ *Ibyx* (apud Hesychium ultima per ypsilon scribitur *ιβυξ* & *ιβυξ*.) genus est auis clamosa, unde & Ibycus nomen proprium, & *ιβυκλιώσαι*; ἢ ἰβυξ ἢ μεταφορῶν λέγεται *βυκλιώσαι*. Ety mologus, legendum suspicor, ἢ ἰβυξ καὶ ἀραιότητα λέγεται *βυκλιώσαι*; aut si legendum est per metaphoram, *βυκλιώσαι* in fine abundabit. Vide *ιβυκλιώσαι* apud Hesychium, quanquam nihil est quod ad Ibyn aut Ibycem aue pertineat. Haec sane auis per onomatopoeiam dicta uidetur: & cum clamosa sit, ac uocis similitudo accedat, de genere uanelli forsitan fuerit. ¶ Mulieres per contumeliam aliqui in Gallia uanneauz, id est uanellos uocant, uagabundas puto & inconstantes; aut forte clamosas.

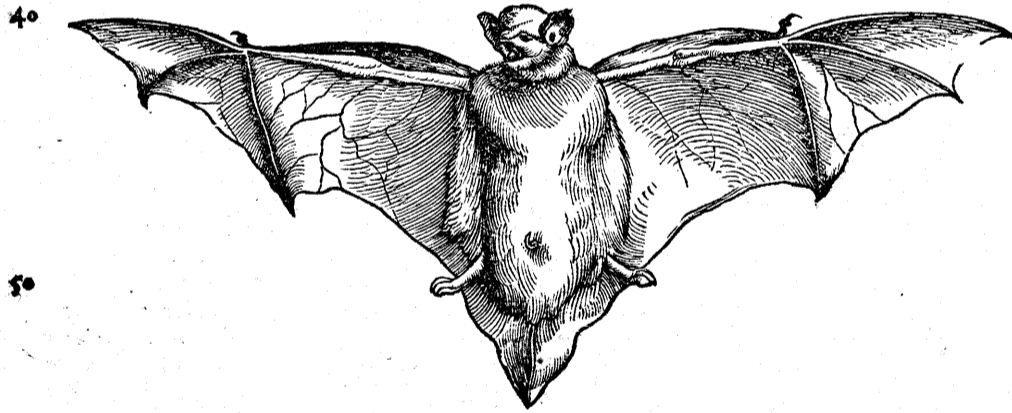
DE AVIBVS VANELLO COGNATIS.

20 VANELLOS etiam candidos reperiri audio, (kyuittas candidas;) nisi forte de laris candidis id accipiendum est. Item uanellos sine crista: quales aliquando colore fusco & maculis uarios Brugis in Heluetia uidi: nec satis memini an eadem sit pluuiialis Gallorum, de qua in p. elemento egimus. nam & illa de genere uanelli est, sine crista, colore quo diximus. quamobrem utrunque aliqui Germanice kyuitam appellant: sed uanelum, uiridem: pluuialem uero, fuscam. Itali puto piuiet pro pluuiali efferunt. ¶ Quarendum an eiusdem generis sit auis T R E M V L V S dicta in Regimine Salernitano, quae inter aues salubres numeratur. Haec ut plurimum propè mare uersatur, (inquit Arnoldus in suis Annotationibus,) minor gallina, coloris fusci, alte clamans & uelocissime uolans; quae cum super terra incedit, semper tremat cauda, unde ei nomen.

30 ¶ VARIAE aues, (ut Gaza uertit ex Aristotele de hist. anim. 9. 1. pro Graeco *ποικιλίαι*;) cū alaudis pugnant. nec alibi earum meminit. Sunt & uariae picarum generis, de quibus suo loco diximus. *ποικιλία* Theocriti interpres acanthidem interpretatur, auem uariam & argutam.

¶ V A R O N V M ac rupicū squarosa incondita rostra, Lucilius apud Festum in dictione Squarosi. quoniam uero haec aues sint nusquam explicatum inuenio. Petrones rustici ferè dicuntur propter uerustatem, & quod deterrima quaeque ac praeuerti iam agri petrae uocantur: ut rupices idem à rupinis, (à rupibus,) aliter à petrarum asperitate & duritia dicti, Festus. sed locus uidetur corruptus. Gaza charadrium alicubi rupicem uertit.

DE VESPERTILIONE.

A.

60 **V**ESPERTILIO nomen habet quod uespere & noctu uolare solet; & Graecis etiā *νυκτερίαι* à nocte dicitur. Graeca uoce Plinius quoque alicubi uertit: quamobrem à Leonicensi notatur, quasi auem à uespertilione diuersam putarit. Vulgo Graecè *νυκτερίαι* dicitur. Nuper quidam uespertilionem in Graecia hodie *γλαύκη* & *καυθήνη* nominari scripsit; quae tamen nomina alibi rectius noctuae attribuit.

Q9

¶ Tinschamath Hebraicam uocem uariè reddunt, uespertilionem, cygnum, talpam, uide in Cygno & in Talpa. Ataleph, אטלף, uespertilio, reptile alatum, Leuit, 11, unde pluralis numerus atelaphim Isaiæ 2, & capitur pro imaginibus uespertilionum, Munsterus, accedit sanè hæc uox ad Græcam attelabus, quod reptile est alatum. D. Kimhi interpretatur ataleph murè alatum nocte uolantem, id est uespertilionem. Chaldaus Deut, 14, habet atalapha, אטלפא. Arabs baphas, באפאס. Persa an seb perak, אן שב פרא. Septuaginta *νυκτερίσις*, Hieronymus, ut & Leuitici x 1, hic & illi. Sunt qui upupam interpretantur nomen Hebraicum ataleph, quod non laudo. In die illa projiciet homo idola argenti sui, & simulacra auri sui, quæ fecerat sibi, ut adoraret talpas & uespertiones, Esaiæ 2, in translatione uulgari. Munsterus sic reddit, In die illa projicientur aurei & argentei dei in fossuras talparum & uespertilionum. Hebraicè pro talpis legitur peros, pro uespertilionibus laatalephim. Abraham Esra Esaiæ 2, cheporperot legit, quam uocem alij disiungunt, & aues noctu uolantes exponunt, uide in Talpa A. Auicenna lib. 2, cap. 739, uespertilionem chafas nominauit, inde puto corrupta esse uocabula caefeci apud ueterem Auicennæ glossographum, & apud Syluaticum caefeko, utrunq; pro uespertione. Sizarach est lac uespertilionis, uel secundum alios urina uespertilionis, And. Bellunensis, quam ego uocem reor esse Persicam: quanquã Persa Deuter. 14, pro Hebraica ataleph, id est uespertione, uerterit seb perak, uoce non admodum differente. Hinc corruptæ uidentur uoces Scetazirach pro uespertione apud Syluaticum. Secranrach apud eundem, & Sceirazirai apud ueterem Auicennæ glossographum, utrunq; pro lacte uel urina uespertilionis. Alcionetus, id est uespertilio, Syluaticus nescio qua lingua.

¶ Vespertilio Italicè dicitur notula, uel nottola, quam uocem aliqui noctuam non rectè interpretantur. Alibi sportegliono, ut Scoppa scribit, alibi ratto penugo (in Lombardia ratto penago, id est mus pennatus) uel barbastello: item pipistrello, uipistrello, uilpistrello. ¶ Lusitanicè morcego, uel murziégalo, id est mus cæcus. ¶ Gallicè chauue fouriz, uel fouris chaulue, si rectè scribo, quasi mus caluus & glaber: uel ratte uolage, uel ratte sauage. ¶ Germanicè Flädermauß. Hieronymo Trago Spectmauß, quod laridum corrodat. ¶ Anglicè a bal, a reare mous. ¶ Polonicè nietoperlz. Illyricè netopyrz. ¶ Sunt qui nycticoracem uelint esse uespertilionem, Niphus.

* Vespertilio animal est mediæ cuiusdam inter autem & murem speciei, ut mus alatus dici possit. Animal est uolucris, bifforme, de quo Varro in Agathone: Quid multa: factus sum uespertilio, neq; in muribus planè, neq; in uolucris sum, Nonius. Vituli marini & uespertiones, quoniam am- bigunt, illi cum aquatilibus & terrestribus, hi cū uolucris & pedestribus, ideo participes & utro- runq; & neutrorum sunt. Vespertiones quidem pedes ut uolucres habent, sed ut quadrupes nō habent, cauda etiã tam quadrupedis quã uolucris carèt, nam quia uolucres sunt, cauda quadrupedis uacant: quia pedestres, uolucris: quod ijs necessariò accidit, habent enim cuteas pennas, nullū autem uolatile caudam habet, nisi penna scissa uolabile sit, genus enim id caudæ ex penna eiusmodi constat, cauda uerò quadrupedis generi uolantili adiuncta, uel impedimento eius pennis proculdubio esset, Aristot. de partib. anim. lib. 4, in fine capituli penultimi. Vespertilio est quasi mus uolucris, caput enim habet muris, sed canini etiã capitis speciem refert, & inuenitur aliquando cum auribus quaternis. Dentes habet serratos (in utraq; maxilla) nō ut mus, in quo duo anteriores oblongi sunt, sed potius ut canis, qui caninos dentes longos habet. Voce etiã canis potius gannitum quã sibilum muris imitatur. Corpus habet pilosum fuluo pilo, alas membranceas: & in cubitis (flexibus) alarum digitos singulos cum unguibus acutis, quibus se retinet quū parietibus adhæret, Albertus. Volucrum nulli dentes, præter uespertilionem, Plinius. Volucrum animal parit uespertilio tantum, eadem sola uolucrum lacte nutrit ubera admouēs, geminos uolitat amplexa infantes secumq; deportat, Idem. Parit ut quadrupes, & lactat pullos, Kiranid. Formatos pullos parit & nutrit lacte quos generat, Macrobius. Sola uolucrum & lac in mamillis habet, & mox æditum foetum lactat, Suidas. Animalium sola mamillas in pectore habent, homo, uespertilio, & elephas, Pollux. Vespertilio in pectore mamillas habere deprehendi per anatomen earum in magna pyramide Aegypti, & intra labyrinthum Cretæ facta: ubi etiã matres uidi lactare suos foetus admotis uberibus, Bellonius. Mulierem lactantem ac bene nutrientem ubi pictura exprimere uolebant Aegyptij tur- turem pingebant, Sola enim inter omnes uolucres hæc dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2, 53. Legitur autem Græcè etiã *τυρτίονα*, id est turturem, sed omnino apparet legendum *νυκτερίονα*, id est uespertilionem. Vespertilionis uulua dum partum gerit acetabula habet, Aristot. est enim uiuipara. ¶ Vespertilio non habet aures, (lego pennas uel plumas,) sed est pilosa, Alber. Et rursus, Et quia accedit ad naturam quadrupedis, ideo habet aures (aurículas) sicut quadrupes in superiori parte laterum capitis sui: cum homo & cætera bipeda aures uel earum meatus habeant in inferiori parte lateris capitis suorum retro articulum maxillæ. ¶ Vespertilio uolat quidem pel- litis alis, sed inter uolantia non habendus est, Macrobius. Pennis (Alis) cuteis uolat, Aristot. Pin- næ (Alæ) membranaceæ huic unī (uolucrum,) Plinius, unī, aliàs non legitur, quod placet, non enim hæc sola cute uolat, sed etiã alópex, id est uulpecula, Aristoteli, quamobrè *ἀερτα δ' ὀπίμυθρα* dicuntur. Vespertilio est pennas (*ἄερα*, quidam non rectè uertunt alas) non habet, uolat tamen, Orus. ¶ Animal quod uolucris tantum sit, nullū nouimus, nam & quæ alis cuteis uolant, ingredi possunt, unde

De Vespertil. B.C. Lib. III. 735

unde uespertilioni etiam pedes sunt, Aristot. hist. anim. 1. 1. unde etiam Plinius transferens: Qui negant (inquit) uolucres ullam sine pedibus esse, confirmant & apodas habere & nycterin. ubi quidam legunt & ocn & nycterin, quod non probamus, ego ocn omiserim, aut legerim & alopecem & nycterin. Vespertilio est animal quadrupes, Kiranides. Quatuor pedibus graditur, Macrobius, mihi nullis ingredi pedibus uidetur, ne posterioribus quidem qui perfectiores sunt, semper enim aut uolat alis, aut toto corpore iacet, aut digitis alarum (quos digitos potius quam pedes dixerim, quod imperfecti & singuli sint, ueluti unci alarum) adharet & affigitur edificijs, faxis, arboribus. Vespertilio licet non habeat nisi duos pedes in membrana suae caudae, habet tamen duos pedum digitos in cubitis alarum, quibus utitur loco duorum pedum, quare cum cadit excipit se alis, Albert.

¶ Coxendix huic aui una traditur, Plinius. C. In monasterio quodam deserto Misnie, tantam uespertilionum copiam uidi, ut de excrementorum aceruis carthi aliquot onerari potuissent, Amicus quidam in epistola ad nos. ¶ Vox. Strix nocturna sonans & uespertilio stridunt, Author Philomela. Vespertilio non tam uoce resonat quam stridore, Isidorus. Minimam pro corpore uocem Emittere, peraguntque leui stridore querelas, Ouidius. Vespertilio imitatur uoce exili grunnitum (gannitum) & latratum canum potius quam sibilum murium, Albertus. ¶ Τελκει (uerbum ὀνομαπαραπονομιδου) est tenui uoce instrepere, qualis est uespertilionum sonus, τρουζου uero per ypsilon de turturum uoce (asperiufcula, Caelius) dicitur, Eustathius & Varinus, inde nomen τρουζος, stridor uespertilionum uel murium, Eustath. Νυκτείδης τρουζήλαι author est Pollux.

¶ Quaedam animis articulo sermone iam priuatis; & animas in nocturnum abeuntes locum νυκτείδου, id est nocturnis auiibus uespertilionibus poeta conferre uoluit. Troglodyta Aethiopes lingua nulli alteri simili utuntur, sed uespertilionum more strident, τρουζήλαι, Herodotus. Τελκει etiam est stridere uel frendere dentibus praeracundia, & nix cum calcatur, τελκει dicitur, Quin & iugum bilancis aliquando τελκει, de quo poeta aliàs κελκει, Eustathius. τρουζήλαι dicuntur auium puli, & uespertiliones & nix, cum pedis latitudine calcatur, Idem. Inuenitur etiam de elephanti uoce uerbum τελκει.

¶ Cibus, &c. Vespertiloni in cibatu culices gratissimi, Plinius. Cibus eius sunt muscae & culices; quem nocte uolans inquirat, uescitur etiam carnibus, & lardum uel succidiam suspensam, corrodit, Albertus, quamobrem a quibusdam Germanice Spectermus appellatur. Cum capti clauis affiguntur parietibus, sine cibo multos dies uiuunt. ¶ Urinam quoque reddit sola auium. Andreas Bellunens. sizarach (Persicam puto uocem) lac uel urinam uespertilionis interpretatur. ¶ Noctiu uidet, interdum ferè nihil, Aphrodisiensis problematum 1. 66. Ab Hispanis morcego uel murziegalo, id est mus caecus appellatur. ¶ Ferunt hanc auem strepitum querere, Isidorus. ¶ Parasitus adulandi studio uigilans uespertiloni apud Athenæum comparatur. Si frigus (inquit parasitus) sub dio, merula sum: si ne minimum quidem dormiendum, uespertilio aut lepus, &c. ¶ Vespertilio etiam pennas non habet, uolat tamè, Orus. Cute (alis cuteis) uolat: uide in B. Volat ut hirundo, Kiranides. Noctiu uagatur, Aristot. Nomen ei, quod uespere se ad uolatum preparat noctis, Nominus. Vespertilio dicitur, eo quod lucem fugiens uespertino crepusculo circunuolet praecipiti motu acta, Isidorus. Tectaque non syluas celebrant, lucemque perosa. Nocte uolat, seroque tenent a uespere nomen, Ouidius. De uolatu huius aui, gressu & affixione, leges quaedam superius in B. Non stat neque sedet sicuti alia animalia: sed cum non uolat, aut suspenditur in parietibus & rimis obscuris, aut laet in caernis, Albertus. Vlysses Odyssæ m. fingitur ramis arboris adhærescere instar uespertilionis, siue (ut inquit Eustathius) ad ostendendum robur ramorum arboris, a quibus Vlysses non tanquam grauis corpore heros, sed tanquam leuis uespertilio adhæresceret: siue quod hæc aui super ramis ingredi non solet, sed ab eis pendere. τῶν (κευρω) πλοσφῶν ἐχέμεν, ὡς νυκτείδος, εἰδ' ἐπὶ πρῶτον, οὐκ ἐπιπέλα. ¶ Proprium uespertilionum est, ut Homerus etiam canit (uide supra ab initio huius capitis c.) continuata quadam serie (ἀμυθῶδον) inter se coherere, Eustathius. ¶ Volucrum animal parit uespertilio tantum, Plinius. Volantia uniuersa de ouis prodeunt, excepto uespertilione, qui incerta natura est: qui formatos pullos parit, & nutrit lacte quos generat, Macrobius. Volucrum uespertilio tantum mammas & lac habet, Plinius. Vespertilionem pullos suos lactare, gripho Germanico celebramus, Ein vogel on zungen/ Der ander saugt seine jungen. De lacte huius aui, quodque eo pullos alat, leges supra quoque in B. Nidum non construunt, sed in aere suspensi uncis alarum (digitis) pullos similiter pendentes ad fornacem (uel parietem) lactant, Bellonius. ¶ Salamandra & uespertilio foetus suos adunt uiuos, sed nulla in uolutos tunica, (nullis secundis, eo nimirum quod oua in eis concipiuntur initio) & similiter uespertilio, quod non fit in muribus, talpis, & huiusmodi animalibus quibus illa similis est, Idem. ¶ Vpupa dormit hyeme, sicut & uespertilio, Alber. ¶ Vespertiliones hederæ suffitu moriuntur, Zoroastres in Geoponicis.

D. & E.

Hederæ suffitus (exusta odor) perimit uespertiones, Africanus & Zoroastres in Geoponicis. Platani aduersantur uespertilionibus, Plinius. Ne uespertiones ingrediantur, (inuolent,) Ad ingressus omnes platani folia suspēdito, Africanus. Ciconia & uespertilio inimicæ sunt, hic quidem ciconiæ oua solo contactu sterilia efficit, ni cauerit illa impositis in nidum platani folijs, quæ accedentibus uespertilionibus torporem inferunt, Aelianus, Philes, & Zoroastres in Geoponicis. Est & formicarum genus uenenatum, non ferè in Italia, folipugas Cicero appellat, salpugas Bætica. Iis cor uespertilionis contrarium, omnibusq; formicis, Plin. Noctua cum formicis a suis pullis abigere cupiunt, uespertilionis cor in nido habent; tanquam formicis sua etiam latibula deserentibus, si quis cor uespertilionis imposuerit, Oppianus. Vespertilionum pennis (Græcè *ἄσπε* legitur, id est ala: quas tamen non habet hæc auis, sed alas) ad formicarum nidos admotis nulla ex ipsis egreditur, Orus. ¶ Crepusculo uespertino si quis gladium nudum & micantem in sublime porrigat, uespertiones ad illum aduolare, & offensi interdum decidere solent. ¶ Locustæ tractū aliquem insectantes locum subiectum tranfuolabunt, si quis uespertiones uenatus, elatioribus ipsius regionis arboribus eos alligauerit, Democritus in Geoponicis. ¶ Perseuerabunt columbæ si caput uespertilionis posueris in columbarij fastigio, Didymus in Geoponicis. ¶ Vespertiones si uesperticius & plures solito uolarint, signum est calorem & serenitatem postridie fore, Gratarolus.

F.

Auis est impura, non solum lege Iudaica, sed uel aspectu abominabilis.

G.

Vespertilionem decola (decolla) & arefactū tere, inde propina (cum syrupo & aceto) quantum tribus digitis cōprehenditur. Aut septem uespertiones pingues decollatos repurga, & in uase uitreato acetum forte eis superinfunde: & uas luto obstructum in furnum impone ut decoquantur. Tum uase extracto & refrigerato, uespertiones in aceto digitis dissolue, inde propinabis quotidie pondus drachmarum duarum. Remedium enim hoc experimento constat, Auicenna de curatione scirrhi lienis. ¶ Psilothrum: Vespertiones plures uiuos pone in bitumine, & dimitte ut putrefiant, & unge quencunq; uis locum, Galenus Euporist. 2. 85. ¶ Ad podagram: Vespertiones tres aquæ pluuiæ incoquito, deinde hæc adjicito: lini seminis triti unc. iij, oua cruda tria, olei cyathum j, bubuli stercoreis, ceræ, utriusq; unc. iij. Omnia in unum corpus redacta subigito, & cubitum euni semel atq; iterum applicato, Idem Euporist. 3. 248. ¶ Arthriticis doloribus utile est oleum uespertilionū, quod ita paratur. Accipe uespertiones duodecim: succi almarmacor (marmacor uel marmauzi est herba quam Veneti uulgò appellant herbam S. Ioannis, cuius semen est semē maru, Bellunenſis. Monachi qui Mesuæ compositiones interpretantur, marmacor ab alijs aliter exponi docent, ipsi melissophyllon esse potissimum approbant, negant autem esse herbam quæ herba S. Ioannis dicatur in ditione pontificis Rom. quam ipsi eupatorium Mesuæ faciunt, à uulgò quidem in diuersis regionibus diuersæ herbæ S. Ioannis appellantur) & olei ueteris (ana) librā f. Aristolochiæ, castorei, ana drach. iij, Costi drach. iij, Decoquantur simul ut consumatur aqua (succus herbæ) & remaneat oleum, Auicenna 3. 22. 2. 11.

¶ Iumentorum urinæ tormina uespertione adalligato finiuntur, Plinius. ¶ Ad epilepsiam accipitris, Vespertiones captos coque, & in cibo præbe, curabitur, Demetrius Cōstantinop. Ac-49 cipitri flenti & querulo obijce uespertilionem edendum, qui tria staphisagriæ grana deuorarit, & conto eum alligato, quod si non statim concoxerit, flebit per biduum, postea uerò desinet, Idem.

¶ Attritis medetur cinis uespertilionis, Plinius. De uespertilionibus ad medicinam uendendis, scribit Bulcasis tractatu 3. Cinis uespertilionis acuit uisum, Auicenna.

¶ Sanguis. Magi sanguinem uespertilionis cum carduo contra serpentium ictus inter præcipua laudant, Plinius. Sanguis ex uespertilionibus sic extrahitur, decollatur sub aure: & sanguis calidus, ut fluit, illinatur, ut auferat pilos ad tempus: uel in perpetuum, si illinatur sæpius fricando, Arnoldus in libro de ornatu mulierum. Sanguinem uespertilionis scribunt quidam, si uirginum uerberibus illinatur, plurimo ea tempore ab extuberatione tueri, quod falsum est; ueluti & quod enasci sub alis pilos prohibeat, id quod rectè Xenocrates tanquam mendacium calumniatus est. Verum ipse cenſet post illius usum aut chalcanthon inspergendum, aut semen cicutæ, atq; ubi hoc factum erit, aut prorsum pilos non prodituros, aut certè lanuginosos: ceu leue atq; exile medicamentū adderet cicutæ semen, ac nō per sese sufficiat strenuè refrigerare partes quibus fuerit impositum. Sunt qui & puerorum pudendis sanguinem uespertilionis illinunt, credentes ita diutissimè eas partes à pube seruari posse immunes, atqui non oportebat putare diutissimè, uerum perpetuò fore tales, uelut existimant & alas. Sanè ex refrigeratione partis uehementi, eiusmodi quippiam posse contingere, non est à ratione alienum, non tamen adeò frigidæ facultatis est uespertilionis sanguis. Nam in totum nullus sanguis frigidus est, Galenus de simplic. medic. 10. 4. In Auicennæ translatione legitur unguentum uespertilionum prohibere ortum pilorum, quod falsum sit: & incrementum mammillarum in puellis, sed legendum est sanguinem uespert. inunctum uel illitum hoc præstare perhiberi. Tribuuntur etiam similes effectus falsò, sanguini alharbe, id est chamæleonis, & ranunculi uiridis, uide in Ranunculo uiridi in Historia quadrup. ouiparorum. Vespert. sanguis psilothri uim habet:

De Vespert. G.H.a. Lib.III. 737

habet; sed malis puerorum illius non satis proficit, nisi erucae uel cicuta semen (erucae semē nihil ad psilothra, quare hoc uel omiserim, uel legerim: chalcanthum uel cicuta semē, ut Galenus habet) posita inducatur. Sic enim aut in totum tolluntur pili, aut non excedunt lanuginem. Idem & cerebro eorum profici putant, est autem duplex, rubens utiq; & candidum. Aliqui sanguinem & secur eius admiscet, Plinius. Ad uisligines uespertilionum sanguinem illini iubent, Idem. ¶ Pulos oculis molestos diligentissime uelles, atq; eorum loca uespertilionis sanguine recenti inlines, Marcellus; & non renascuntur alij pili, Kiranides. Si oculi infestentur pilis palpebrarum, Ergo locum crinis uulsi continge cruore, Quem dat auis, tremulis simulat quae pellibus alas, Serenus. Ad idem incommodum, trichiasin uocant, Archigenes apud Galenum de compos. medic. sec. locos 4. 8. uespertilionis sanguinem alijs quibusdam miscet, ut & Ant. Musa praecedenti ibidem capite. Sanguis nycteridum cum succo rhamni & melle illitus, uisum acuit, & curat suffusionem, Kiranides. Magi uespertilionis sanguine contacto uentre in totum annum caueri dolorem tradunt, Plinius. Grauisimum uitium ileos appellatur, huic resisti aiunt discepti uespertilionis sanguine, etiā illito uentre subuenire, Idem & Marcellus. Quotiens dolor & contractio intestinorum uentris orietur, uespertilionis sanguine uentrem manu perfricato, & ad presens subuenies, & in totum annum medebere, Marcellus. Si uespertilionis sanguine uentrem oblinas torminosi, in omne tempus dolore releuabis, Idem. ¶ Psilothrum: Cerebrum uespert. misce cum lacte mulieris, & unge, Galenus Euporist. 2. 85. Fel herinacei psilothrum est, utiq; mixto cerebro uespertil. & lacte caprino, (canino forte,) Plinius. Marcellus idem hoc remediū renibus impositum prodesse scribit, uide in Echino terrestri G. Cerebrum uesp. duplex est, rubens utiq; & candidum: & uim psilothri habet similiter ut sanguis, Plin. uide superius inter remedia e sanguine. Cerebrum hirundinis aut uespertilionis cum melle ferunt mederi principio aquae descendens in oculum, (suffusionis,) Auicenna. ¶ Si mus araneus iumenta momorderit, fel uespertil. cum aceto imponitur, Plinius. ¶ Vesp. sanguis psilothri uim habet, aliqui & secur admiscet, Plinius. ¶ Stercus uesp. aliquando excacat oculos, Arnoldus Villanou. ¶ Sceirazirac (Bellunenensis legit Sizarach) est lac uel urina uespertilionis: quod abstergit, ualde calefacit, & curat unguam & albuginem, Auicenna. ¶ Caput uespertilionū scilicet tertiariū necat statim quod bemasar & uerificat de lactante. Ex totum continens, qui comederit linguam uel cor ipsius, morietur hydrophobicus nisi curetur, Arnoldus Villanou, in libro de uenenis. sunt autem omnia planē corrupta nos ita recitauimus ut codex impressus habet. Alibi etiam, si bene memini, morsum eius uenenatum facit, nos de leuifero morsu uespertilionū Indiae scribemus infra. ¶ Urina uespertilionis uulgō apud nos uenenosam quandam & septicam uim habere existimatur, ego aliquos ea sine noxa asperfos fuisse audio.

H. a. Vespertilio animal biforme, dictum quod uespere se ad uolatum praeprarat noctis, Nonius. Dicta est quasi uespere alis utens, Albertus. Plinius, Macrobius & alij eruditi masc. genere effecerunt: recentiores quidam, ut Albertus, foeminino. Victorinus uespertilionem soricis nomine appellat, uide infra in h. Auis, tremulis simulat quae pellibus alas, periphrasis uespertilionis apud Serenum. ¶ Nycterin & drepanin Plinius dixit: nycteridem malim & drepanidem, quonia rectus eorum oxytonus est, αλκυσ, squalor comae, & uespertilio, Hesychius & Varinus. Romphaea est auis nycteris, id est uespertilio (quamuis interpret noctuam reddit) omnibus nota, Kiranides 1. 17. νυκτερίων & αλκυσίων pro uespertilione leguntur apud Philen. Grippus studio ac cura componitur, anigma lusum potius habet, Grippum alio uocabulo anum dicunt, quod ex Eustathio est: uti apud Clearnchum, Vir non uir, auis nec tamen auis, lignum non lignum, lapis non lapis. Significatur uerō haec, eumachus, uespertilio, ferula, pumex. Qui de his plura nosse cupit Athenaeū adeat Dipnosophistarum decimo, Caellius. Verba Athenaei haec sunt: καὶ τὸ πικρὸν δὲ ἐκ τοῦ σπυ, ὡς φασὶ κλειάρχου ἐν τῷ περὶ γρίφων, ἐστὶ βαλὼν φύλον τε καὶ ἄ φύλον, καὶ κερμύδιον ὄρνιθα καὶ ἐκ ὄρνιθα, αὐτὸς τε καὶ ἐκ αὐτοῦ, λίθου καὶ ἐκ λίθου. Suidas etiā in αἰνῶν sic habet, αἰνῶν τὸς δειν, ὡς αὐτὸς τε καὶ αὐτοῦ, ὄρνιθα καὶ ἐκ ὄρνιθα * (forte περὶ κερμύδιου, aut tale quid) δὲ ὄρνιθα, ἐπὶ φύλον τε καὶ ἄ φύλον καὶ κερμύδιου, λίθου τε καὶ ἄ λίθου βαλὼν δὲ ὄρνιθα. In his non probo quod nycterida κερμύδιου, id est sedentem legimus: neq; enim sedere aut stare instar aliarum auium solet: sed uolare tantum aut adherere, νυκτερίδος αἰνῶν ἀνιγματοῦδως δὲ καὶ περὶ νυκτερίδος, Suidas. Struthocamelus etiā auis non auis dici posset. ¶ Epitheta uespertilionis nulla occurrunt apud Latinos, esse tamen possunt, biformis, ambiguis, &c. Graecum esse potest ἀμφόμοτος, ab alis cuteis. ¶ Olim multis nomina erant auium, ut νυκτερίδος Charephōnti, Aristoph. in Auibus. Scholiastes Charephontem Socraticum magno (procero) & tenui corporis habitu fuisse scribit: & apud alios quoq; nycteridem uocari. Et rursus, Charephontem non ineptē uespertilio uocatur, quoniam neq; hoc animal interdū apparet, ut neq; philosophi, latent enim & philosophantur. Charephontem lego Socratis per familiarem fuisse ἰχθυόφωμον: & quia simul nigricantis erat coloris, interfuso pallore, nycterida cognominatum: atq; item pyxinon, id est buxum, Caellius. Nihil natura (corporis habitu) à Charephōnte differes, οὐδὲν δὲ αἰσῆς καὶ εὐφρανῆος τὸν φόνον, in homines pallidos & graciles, talis enim corporis specie erat Charephont, utiq; philosophia studijs exhaustus, unde & nycteris nominabatur, Suidas in αἰνῶν. Vespertiliones quinam dici possint prouerbialiter, uide infra in h. ¶ Ny-

cteridem herbam, quam unguentum Helenes appellant, oleo decoquito, & per diem unam in oleo mar. zre finito, percolatoq; & illinito, Aetius 12. 1. in curatione ischiadis. Idem lib. 7. cap. 39. remedia quaedam ad cicatrices oculorum & albugines subigi iubet cum succo herbe nycteridis & melle. Ruellius anagallidem hoc nomine intelligendam conijcit, quoniam hæc eius appellatio inter cæteras apud Dioscoridem legatur. Codices nostri Dioscoridis inter anagallidis nomenclaturas nycteritin ponunt, tanquam ita à magis appelletur. Est & nyctegreton Plinio herba coloris ignei, folijs spinæ, nec à terra se extollens, eruitur post æquinoctium uernum radicitus, siccaturq; ad lunam triginta diebus, ita lucens noctibus. ¶ Hamerocæta siue callionymus piscis, supra caput habet oculos: interdum in arenis semper iacet, noctu tantum excitatur & errat, ex quo nomen traxit ut uespertilio uocetur, Gillius ex Oppiano. Niphus uespertilionem marinum facit, qui non solum natare, sed etiam uolare queat, uidetur autem piscem aliàs hirundinem dictum intelligere, habet enim pinnas grandes, oblongas, & ferè cuteas ut uespertilio.

¶ Icones. Mulierem lactantem ac bene nutrientem significaturi Aegyptij, turturem (τρυγώνα, uidetur omnino legendum *νυκτερίδα*, id est uespertilionem) pingebant, sola enim inter omnes uolucres hæc dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2. 53. Idem imbecillum hominem & temere audacem monstrare uolentes, uespertilionem pingunt, hæc enim etiam pennas (νυκτερίδα, melius *νυκτερίδα*, id est alas) non habet, uolat tamen, Idem.

¶ b. Vespertilionum alis similes processus quosdam in hominis cranio apud medicos leguntur. ¶ Dumq; perunt tenebras paruos membrana per artus Porrigitur, tenuesq; includunt brachia pennæ, Ouidius 4. Metam. Non illas pluma leuauit, Sustinuerè tamen se perlucentibus alis, Ibidem.

¶ c. Volucrum solus uespertilio (σπερτιλίον) carnem parit, id est uiuiparus est, cætera ouiparæ, Suidas. In lapidicinam seu Pseudolabyrinthum Cretæ inter Gnosum & Cortynam, cum canidelis ingredi opus est ducibus incolis, sed in eo tot uespertilioes stabulantur, ut nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum obuolant, suis alis faces extinguant. In lapidicinæ aut centro magni reperuntur stercoreum uespertilionum acerui, tenelliq; adhuc eorum catuli pendentes, Patres cum uolare desierint, se nec parieti affigunt, nec in pedes stant, sed illic in trabe pendent, quod nostri in lignorum rimis faciunt, Bellonius in libro de Operibus antiquis.

¶ e. Sculptatur nycterus in rhinocerotæ lapide (qui est in extremo cornu rhinocerotis) & ad pedes eius raphis, id est acus piscis, & sub lapide radix herbe immittatur. Hoc gestatum dæmonia fugat, & si posueris ad caput alicuius nescientis, non dormiet, Kiranides. Similiter & caput nycteridis uiuentis abscissum si ligaueris in pelle nigra, & apposueris lauo brachio alicuius, nunquam dormiet donec auferatur, Idem. Vespertilionis caput aridum adalligatum, somnum arcet, Plin. Cor etiam eius gestatum, magnam uigiliam præstat, Kiranid. ¶ Huius generis (id est magicæ uanitatibus, qualia proximè de bubone dixerat) propè uideri possunt quæ tradunt & de uespertilione: quod si ter circumlatus domui uiuus per fenestram in uerfo capite infigatur, amuletum esse: priuatimq; ouilibus circumlatus toties, & pedibus suspensum sursum in superliminari, Plin. Tarchon ut fulmina prohiberet, suas sedes percinxit uitibus albis. Hinc, Amythaonius docuit quæ plurima Chiron, Nocturnas crucibus uolucres (uespertilioes), ut conijcio, quas nycterides Græci, id est nocturnas appellat) suspendit, & altis Culminibus metuit (uetuit) feralia carmina flere, Columella. ¶ Ma- 40 lesicia quædam sunt de characteribus scriptis sanguine uespertilionis, Arnoldus Villanou. Vespertilionis corde, sanguine, alijsq; membris ad ueneficia uti dicuntur mulieres maleficæ.

¶ g. Magi tradunt uespertilionis sanguinem collectum flocco, suppositumq; capiti mulierum, libidinem mouere, Plin. Si sanguinè eius quis susceperit in panno, & femina nesciente posuerit sub capite, & concubuerit cum ea, mox concipiet. Habet & alios usus, quos non oportet publicare, Kiranid. Magi perungi iubent febrientes, crematis tritisq; cum oleo cristis & auribus & unguib. gallinaceorum, cum geminos Sol transit: si Luna, radijs barbisq; eorum. Si sagittarium alteruter, uespertilionis alis, Plinius.

¶ h. Mineides uel Mineiades, Alcithoë & duæ sorores, quod Bacchum eiusq; orgia contempserunt, in uespertilioes mutantur apud Ouidium Metam. 4. At non Alcithoë Mineias orgia 50 censet Accipienda dei, &c. Finis erat dictis, & adhuc Mineia proles Urget opus, spernitq; deū, &c. Et triplices operire nouis Mineidas alis. Aelianus in Varijs lib. 3. Minyades scribit (per ypsilon in antepenultima) tres sorores fuisse, Leucippen, Aristippen, & Alcithoen: quarum una in cornicem mutata sit, altera in uespertilionè, tertia in noctuam. ¶ Auibus cunctis exulare aliquando iussis edicto, uespertilio dixit se murem esse: rursus alio super exilio murium promulgato, auem se esse dixit. ¶ Victorinus in libro de Orthographia uespertilionè foricis nomine appellat, propter stridorem uocis forsitan, ait enim foricem auem ab auguribus Saturno attributam: quia tarditati & uetustati & senectuti cõuenit, quod & in ueteranis uersetur locis, & noctium sit, & maximè noctis primæ: quod Ge. Fabricius nos admonuit.

¶ P R O V E R B. Vespertilioes uidentur appellari, (inquit Erasmus,) qui grauati ære alieno, luce domi se continent, ne à creditoribus appellentur, noctu procedunt. Vlpianus lib. Pandect. 21. tit. De Euictionibus, Si quis ita stipulanti spondeat, sanum esse, furem nõ esse, uespertilionem non esse, &c.

De Vespert. diuersis. Lib. III. 739

esse, &c. Quidam hoc loco pro uespertione legunt uespillonem, aut uersipellem. Alciatus inter iurconsultos unde quaque doctissimus, in Commentarijs suis de rerum significationibus, putat uespertionem dictum, quemadmodum modo diximus, qui metu creditorum interdium latitat, noctu prodit. Adagium esse sumptum uidetur ex apologo quopiam, siue Aesopi, siue alterius illum imitati, (nam Aesopo uidetur indignus,) qui narrat uespertionem mergum & rubum inisse societatem, ut conflatis fortibus pariter negociarentur. Vespertionem contulisse pecuniam a foeneratoribus mutuo sumptam, mergum aliud quippiam, rubum uestem. Quum omnes e naufragio nudu enataissent, uespertionem metu creditorum interdium latitare, noctu uolare tantum: mergum obsidere littora, ac subinde collum demittere in fundu, sicubi reperiat merces suas, uel eiectas in litus, uel in fundo harentes: rubum praetereuntium adherere uestibus, si quam forte suam reperiat. Poterat uideri parum quadrare, seruum aere alieno grauatum esse: quis enim credat seruo nisi legeremus apud Terentium, Dauum Getae quod debebat reddidisse. Mibi tamen uidetur uespertionis nome & in fugitiuum seruum copetere, qui noctu ab hero solitus sit subducere sese, latitatque ubi periculum est ne agnoscat. Nam inibi mox proximo capite pro uespertione ponit erronem ac fugitiuum: Quum quis, inquit, stipulatur furem non esse, fugitiuum non esse, erronem non esse. Prisci tamen ea uoce secus usi sunt, uidelicet pro homine ancipitis fidei, qui nec huius ordinis sit, nec illius, cum utroque tamen colludat: eo quod uespertilio sic est utrunque, ut nec inter uolucres, nec inter mures habeat locum. Vnde Varro in Agathone, Factus sum uespertilio, neque in muribus plane, neque in uolucris sum. Vespertilionis conuicium torqueri poterit & in amantes, qui noctu uolitant: quos Plautus in Trinummo uocat tenebricolas. Elegans, inquit, despoliator, latebricolarum hominum corruptor, Hac omnia Erasmus. ¶ Chærephon Socraticus philosophus cur uespertilio cognominatus sit, leges supra in a.

¶ ALBERTVS lib. 1. de animalibus, ex Auicenna abasice interpretatur genus uespertilionis: sed perperam. nam Aristoteles eo in loco apodis tantum & hirundinu meminit. Vide in Apode A.

¶ IN amplissima Aegypti pyramide multos offendimus uespertiones, nostris in hoc dissimiles quod caudam habent ut mures oblongam, multum (quatuor digitis: cum in nostris cauda non excedat alas, ut in Gallico libro Singularium scribit) extra alas prominentem: qui cum unicum, interdum binos pepererint catulos, hamis, quos in alis habent, de lapidibus suspendunt: eos deinde uberibus lactant, quae in pectore hominu more posita habent, Bellonius in lib. de Operib. antiquis.

¶ BORSIPPA urbs est Babylonica, quae Mesopotamiae coniuncta est, inter Euphratis conuersiones, in qua maximum lanificium est, & maxima uespertilionum multitudo, qui longe maiores sunt, quam qui in caeteris locis capiuntur, & in esum condiuntur, ex Strabonis lib. 16.

¶ VESPERTILIONIBVS similes ferae alatae, stridore diro, & uiribus praeualentibus in Arabia degunt in palude & circa paludem in qua castia (bitumen, uetus Persij interpretis) nascitur: quam qui collecturi sunt, cum reliquum corpus, tum faciem praeter oculos corijs obligat, alijsque pellibus, & feras ab oculis arcentes sic castiam merunt, Herodotus lib. 3. Castiam fabulosa narrauit antiquitas, princepsue Herodotus (colligi) circa paludes, propugnante unguibus diro uespertilionum genere, aligerisque serpentibus, his commentis augentes rerum pretia, Plinius.

¶ VESPERTILIO in calidis regionibus maior est quam in frigidis, nam in India, ut in epistola Alexandri legitur, magnitudine columbae sunt, & inuadunt facies hominum percutiendo & uulnerando, ita ut interdum partes aliquas (nares, aures, & alias) mutilent, Albertus & Isidorus.

¶ APVD Nigritas reperiuntur uespertiones & noctuae magnitudinis trium palmoru, Cadamustus. In Dariene Noui orbis regione Hispani noctu uespertilionum moribus torquebantur, quae si dormientem forte momorderint quempiam, exhausto sanguine trahunt in uitae discrimen: & mortuos fuisse nonnullos ea tabe compertum est. Si gallum aut gallinam sub dio noctu uespertiones deprehenderint, in cristam aculeo fixo, interimunt, Pet. Martyr Oceanae decadis tertiae lib. 6.

¶ IN Paria siue Indiae plerisque locis Hispani inuenerunt uespertiones, turturibus non minores: quae ad ipsos acri furore, primo noctis crepusculo, uolitant: & uenenato morfu ad rabiem usque laesos trahebant, ita ut aufugere inde, uelut ab harpyis fuerint coacti, Idem Oceanae Decadis 1. lib. 10.

¶ IN Vraba Noui orbis amplissima insula maximus est fluuius, ex cuius paludibus uespertiones inquitunt prodire noctu, turturibus non minores, morfu lethali nostros (Hispanos) infestantes. Id aliqui ex ijs qui morfus experti sunt, testantur. Anciscus praetor eiectus, interroganti mihi de uespertilionum uenenato morfu, retulit se fuisse inter dormiendum a uespertione demorsum in talo pedis astate ob calorem detecti: nec magis nocuisse, quam si alterius animalis non ueneno dentibus laesus fuisset. Dicunt alij uenenosum esse morsum, sed aqua marina illico lotum curari, Idem Oceanae decadis secundae lib. 4.

¶ VVLPECVLA (Αλβιττα) & uespertilio uolant cute, Aristoteles, unde apparet hanc autem uespertiloni cognatam esse, & similiter non pennis, sed cuteis alis uolare. Niphus aliquos non autem sed uulpem marinam accipere ait, quae cuteis alis uolet, ego Aristotelem omnino de aue sensisse conicio. Arnoldus Villanouanus harbe animal uulpam interpretatur, uespertionem (ni fallor) intelligens, nam & Itali quidam uilpifrello nominant, etsi id nomen corruptu uideri potest a uespertione, & ab alijs aliter effertur, Sed harbe uox Arabica chamaleontem proprie significat.

A.

HEDORVS ἀγυλιός ex Aristotele ululam interpretatur: in otī uerò descriptione, dicente Aristotele otum à nōnullis nycticoracem uocari, ipse nycticoracem uerit ululam, cum nycticoracem alibi cicumam transferat, uide in Nycticorace in Elemento N. Aetolius alicubi apud Aristotelem scribitur perperam ut iudico pro ἀγυλιός, ut dicam in C. Ἐπολιός, genus auis nocturnæ, Suidas: apud quem hoc nomen similiter scribitur in uocabulo ἡμερονί, ego utrobique ἀγυλιός legerim.

¶ Iim, וימ, Hebraicū nomen, uariè transferunt, onocentauros, ululas, bubones: uide in Quadrupedum uiuip. historia in Onocentauro. Vlulæ Efaïæ 13. ab omni translatione nomine ipso Hebræo Iim appellantur. Septuaginta tantum interpretes pro his onocentauros in translatione posuerunt. Sunt qui ululas putent aues esse nocturnas, ab ululatu uocis, quas uulgò cauānos dicunt, Eucherius. Lilit̄ interpretantur lamiam, onocentaurum, noctuam, ut annotaui in Onocentauro: & fortè ululā significat alludente uocabulo. Struthio Hebraicè iaenah dicitur ab ululatu: iaenah enim ululare est aliquando Hebræis: unde est quòd quidam ululam interpretantur, Paul. Fagius, lege in Struthocamelo & in Noctua. Kipod nō ulula, nec aliud animal est, ut quidam suspicantur, sed omnino erinaceus, quod in historia eius demonstraui.

¶ Vlula apud Italos aliquos nomen seruat, ut audis, ab alijs uulgò barbaiano dicitur. Scoppa nycticoracem barbaiano interpretatur, alludit nonnihil hoc nomen ad Hebraicum iaenah, & bath iaenah. ¶ Lusitanis corufa dicitur, nomine forsan à coruo deducto, ut sit idē nycticoraci. ¶ Galis cheueche, uel hibou secundum alios, Robertus Stephanus, alij scribunt hybou (sed hybou, alijs bubo est) uel grimauld, uel machette, ut Auinione. ¶ Germanis Owel / ūl / ūl / Nachtul / Stöckel, quanquam aliqui hæc nomina etiam nocturæ tribuunt, sed improprie, nam siue per ono matopoziam, siue à Latino nomine facta sunt, ululam non noctuā (cuius uox est diuersa) significant. Ge. Agria

De Ulula. B. C. D. G. Lib. III. 741

Ge. Agricola ululam Germanicè interpretatur *Subu*. ¶ Anglis an owl; an howlet; uel, ut alij scribunt, an owle, an howlet, an oull. ¶ Illyrijs sowa. Polonis Pufzyk.

B.
Aluco maior gallinaceo est, ulula compar, (id est æqualis gallinaceo,) Aristot. Vuottonus uocem *ωαπαλιων* nō ad magnitudinis comparationem refert: sed ad formæ similitudinem, ueterem in hoc interpretem secutus. ego quanquam aluconem & ululam aues specie non dissimiles esse fateor, Aristotelem tamen hoc in loco magnitudinem utriusq; ad gallinaceum comparasse (cui æqualis sit ulula, aluco maior) non dubitarem. Ulula, alio, aluco simili specie constant, Idem alibi. Ungues habet aduncos, Idem & Plinius.

10 ¶ Ululæ (*Ulahtülen*) apud Helucios abundant, Stumpfius. ¶ Ululæ genus quod aliquando inspexi, huiusmodi erat, Magnitudo gallinæ uel supra, color rufus nigro conspersus, rostrum albicans, breue, ut in genere noctuarū, aduncum, ita ut superior pars multo longior sit, oculi magni, nigri, pupilla obscure ruffa, margines palpebrarum rubicundi, membrana nictanti supernè obducebatur, Pinnulæ inter oculos & rostrum multæ, densæ, cinereo ferè colore, Collum agile multum retrò, Crura albicantia, punctis cōspersa liuidis, hirsuta ad pedes usq;. Pedum digiti bini ante, totidem retrò, quod in illo genere cuius pīcturam in præcedenti pagina dedimus, non contingit: sed in altero, cuius historia proximè sequetur.

C.
Ulula auis est lucifuga, Albert. Nocturna est, carniuora, picas uenatur ut etiam aluco, Aristot. Nocte uagatur ac pascitur, die raro apparet, colit hæc etiam saxa & speluncas, uictus enim gemini est, pollet ingenio ac industria in uitæ muneribus, Idem. ¶ Oculi earum interdū hebetes, ut & aliarum nocturnarum auium, Plinius. ¶ Ululam Varro à sua uoce dictam scribit. Ast ululant ululæ lugubri uoce canentes, Author Philomelæ. Seruius nominatam ait *εχιδνα δολύχην*, quod est ululare ac flere. Auis lucifona est & funebris, Textor. A planctu & luctu nominatur, clamans enim aut fletum imitatur aut gemitum, Isidorus. Quibusdam auibus breuem & temporarium natura cantum commodauit, hirsudinibus matutinum, noctuis serum, ululis uesperinum, bubonibus nocturnum, Apuleius 2. Floridorum, ubi etiam querulum ululæ carmen appellat. Noctua cum bubone & ulula cognationem habent: sed differunt uoce, nec enim ululant, uerū ædunt sonum quem Aristophanes *κικηλαίω* nominat, Ge. Agricola. ¶ Qui ægolius uocatur, quaternos ferè parit, Plinius 10. 60, ex Aristotelis historiae anim. 6. 6, ubi *αετρίων* & *π. pro γ.* perperā legitur, quod Gaza non animaduertit.

D.
Ulula colarem rapit, cæteri q; adunci, unde his oritur bellum, Aristoteles: qui alibi ululam & aluconem cittas, id est picas uenari scribit, ut suspicer nomen colarem fortè corruptum esse, præsertim cum nec ipse Aristoteles alibi, nec alius quisquam eius meminerit: cittan aut *καλαίω* malim, aut collurionem.

G.
Ulula auis cocta in oleo, cui liquato miscetur butyrum ouillum & mel, ad ulcera sananda ualet, Plin. Ululæ fel prædicatur ad albugines, suffusiones, caligines: adeps similiter ad claritatē, Idem.

40 ¶ a. Onocrotalus est auis illa que fixo in palude rostro horrendè clamat, & uulgo butorius dicitur, (hæc ardea stellaris est, nō onocrotalus,) que etiam in Esaia uocatur ulula, Obscurus, tres aues longè diuersas in unam confundens.

¶ c. Certent & cygnis ululæ, sit Tityrus Orpheus, Vergilius Aegl. 8.

¶ d. Est sine lætitia uolucris, altera sine sanguine, ut fertur in ænigmate quodam Germanico: ululam & apiculam interpretantur.

¶ h. Auis est lucifona & funebris, Textor. Apud augurès, si lamentetur, tristitiam: si taceat, ostendere fertur prosperitatem, Isidorus. Ulula clamans, tristitiam: tacens autem & cōtra dextram sedens altè, uel ad dexteram uolans & tacens, prosperitatem denunciat, Albertus.

50 ¶ PROVERBIA. Noctuas Athenas uertendum fuerat ab Erasmo Rot. ubi conuertit, Ululas Athenas. Vide in Noctua. ¶ Inuenio Germanica quædam prouerbia apud Eberhardum Taparium: *Ein Uule hecket keinen blawßiß. Ein Uule hecket kein salcken. Ein yeden dunck das sein Uul ein salck sey. Ein Uul vnder einem hauffen trāhen.* Primis duobus Latinum illud opponit, E squilla non nascitur rosa, tanquam eiusdem sententiæ. Tertio illud, Suus rex reginæ placet. Quarto illud, Asinus inter simias, ubi stolidus aliquis incidit in homines nasutos & contumeliosos.

FIGVRA hæc est generis cuiusdam ululæ, quod Germani circa Argentoratum uocant Schleyerül, id est ululam flammeatam, quod nescio quomodo plumis circa faciem mulieris peplo seu flammeo obuolutæ caput & faciem referat. Flandri Kirchül, id est ululam templorum. Hollandi Xansulle, nescio quam ob causam. ¶ Facies & tota ferè pars supina ei albicat, ut pictura ostendit, quam à pictore & eodem aucupe Argentoratensi accepi, nam ipsam auem nondum uidi. Prona pars omnis ad cinereum inclinat, maculis & lineis aspersa nigris passim; per alas etiã ruffis maculis, quarum una per transuersum oblonga est. Frontem transuersam linea plumis cõdita flauis insignit. Crura fusci uel cinerei coloris, binos ante digitos & totidem retrò habent. ¶ Turnerus & secuti ipsum Eberus ac Peucerus otum interpretantur Germanicè, Schleyerül / Xansül: Anglicè Turnerus etiam a hornoul. Ego otum diuersum facio, ut in eius historia ostendi. Primus omnium Gyb. Longolius otum noctuam flammeatam interpretatus est, sed diuersam ab ea quam nos sic nominamus, auem intelligēs. nam plumas eam circa aures erigere scribit, auriculasq; ueras imitari, & de eadem fortè etiam Turnerus intellexit, quoniam Anglicè nominari tradit a hornoul, id est ululam uel noctuam cornutam. ¶ Nuper amicus quidam eruditus hanc auem, cuius figuram posuimus, à Gallis cisalpinis uulgò damam, id est matronam nominari mihi retulit, eandem ob causam propter quam nostri flammeatam appellant, noctuæ similem esse aiebat, sed maiorem: cuius etiam digitum demonstrabat ungue magno & nigro munitum, pilis obiectum subruffis usq; ad unguem, quod in eo genere quod pictum nos damus non apparet; ut duæ forsân eiusdem generis species sint.

V O I S G R A auis quæ se uellit, augures fecilitram appellant, Festus.

DE VPV.

A.

U P O P S, ἄνθος, Græcè dicitur avis quæ Latinis upupa, utroq; per onomatopœiam nomine facto: quanquam Latinum à Græco deriuari potuit. ¶ Kaath, קאא, Hebraicum nomen Munsterus alicubi upupam exponit, ut & Iudæi recentiores ferè. alij aliter, onocrotalum, pelicanum, cuculum. uide in Mergo in genere, & in Onocrotalo. Cos etiam, כוס, uariè interpretantur, nocturam, upupam, &c. lege in Bubone. Item araleph, ארלפ, aliqui upupam, quod non probo, alij uespertilionem, ut in Vespertilione scripsimus. Racham, רחם, omnino genus ali- quod aquilæ aut uulturis genus est, quanquam Septuaginta upupâ transfulerint. uide in Gypæto & Osisifraga inter aquilas. Anapha etiam & chasida Hebraicas uoces nō defunt qui upupam uer-

tant, de hac plura leges in Ciconia, de illa in Ardea. Dukiphat, *דוקיפאת*, Leuit. 11. R. Salomon expo-
 nit gallum syluestrum duplicata crista, unde etiam nomen sit quasi du cephor, id est duas cristas ha-
 bens. Septuaginta upupam transferunt, & Deuteronomij 14. porphyriem, uocatur sane etiam
 upupa à quibusdam Græcè *alectryon* agrios, id est gallus syluestris, ut ab Italis quibusdam gallus
 paradisi. Lege supra in Gallo syluestri in genere. Huic finitimum est uocabulum cucupha, quod
 Aegyptiacum uidetur. Kiranides sanè lib. 1. cap. 7. cucufam pro upupa interpretatur. Orus in Hie-
 roglyphicis 1. 55. Cucupha, *Κουκופά*, (inquit) parenibus senio confectis nidum extruit, pennis eorum
 euulsis, &c. hoc alij de upupa referunt, pietate eius in parètes celebrata. Sed uidetur Orus, aut eius
 interpretes potius aliquis Græcus cucupham ab upupa auem diuersam existimasse, cum hic cucu-
 pham, alibi uerò libro 2. epopem nominet. ¶ Alhudud seu alhedud est auis quæ dicitur upupa, 20
 uulgo apud Patauios gallus paradisi, Bellunen. Fitomos, id est upupa auis, Syluaticus. Garesol,
 id est upupa, Idem. Hakocoz apud Albertum inuenio pro upupa. ¶ Vpupæ à uoce sua uulgo
 apud Italos bubba nomen inditum: alij ad upupam antiquam alludentes upega uocant, (ut circa Vin-
 centiã:) & à crista, qua insignis spectatur tertio nomine gallo de paradiso dicitur, (circa Venetias,) Erythraus in Indice Vergiliano. Alicubi in Italia galleto de magio, Bellizonæ puppula. Siculis
 (ni fallor) cristella. ¶ Hispanis abubilla, Lusitanis pópa. ¶ Gallis huppe, uel hupe. Et in
 quibusdam locis putput, à fetore. Circa Montepessulanum lupege, Sabaudis etpie, ni fallor.
 In ualle Augusta, putta. ¶ Germanis Wydhopff/ Wiedhopffe/ Kathaan, id est gallus sterco-
 rarius: circa Rostochium Wedehoppe. Flandris Hupetup. Brabantis Huberon. ¶ Anglis
 a howpe. ¶ Illyrijs dedek. Polonis dudek, Turcis ibik. 20
 ¶ Literatores pleriq; omnes Britannici, upupam eam nominat auem, quam barbari ab alarum
 strepitu uannellum, & ipsi sua lingua lapuingam, Turnerus.

B. Vpupa mutat faciem tempore æstatis & hyemis, sicut caterarum quoq; agrestium plurimæ,
 Aristot. Etrursus, Vpupa cum colore, tum uerò specie immutatur, ut Aeschylus poeta satis car-
 mine suo exposuit.

*Τὸ πῦρ δ' ἐπὶ τῆς ἑποπῆς ἔστι αὐτῶν κενῶν
 ὄρασι πειραζομένων ὄρνιθιν ἢ πικρῶν ὄρνιθιν.
 Κίρα δ' ἐπ' ἄγρῳ, αὐτὸ γὰρ ἐν μορφῆς φαίνας,
 Νίλας δ' ἐπὶ ἄγρῳ ἐστὶν αὐτῶν σαύρος,*

*πεποικίληκε, καὶ ἀφελύσσας ἔχει
 ὅς περὶ μὲν φαίνονται διαπύλαι τῆς φωνῆς.
 φαίνας τε αὐτῶν νῦν ἔστι μίλις ἔπο.
 τὴν τῆς νῦν αὐτῶν κάμωσιμον τῆς φωνῆς.*

Hos uersus Theodorus ita transtulit: Quin fert sui spectantem, & epopem mali, Colore spe-
 ciem multimodo pingens suam. Saxicolam & improbum arma gestantem alitem. Adulti in-
 fantis forma hic sese refert. Nam uere candidas ubi exiit nouo, Aestate tum deinde, ut recan-
 duit seges, Alas repente uariis maculatas quatit. Nos Græcè nonnihil quàm in impressis codi-
 cibus nostris habetur, melius descripsimus: prorsus quidem restituere absq; codicis melioris autho-
 ritate nec libet nec licet. Apparet sanè Aeschylum mentionem facere Terei in upupam mutati, &
 in hac facie suam ipsius calamitatem inspicere, ubi ludit in uocabulis *ἐποπῆ* & *ἐπιπέτης*, tanquam ita di-
 ceret, Iupiter (aut quisquis Tereum mutauit in auem) effecit eum suorum spectatorem malorum, &
 pennis insigniuit uarijs, & ferocem illum antea in sua panoplia, auem cum eadem (nam rostrum lon-
 gum pro ense est, crista pro galea) reddidit timidam. Coniçio enim legendum *καὶ ἀλώσας* per *ε*, non 4
 per *υ*, ut *καὶ ἀλῶν* uerbum significet *δ' αὐτῶν ποιῶν*, sicut *ποικίλῳ ποιῶν ποιῶν*. Pro uerbo *φαίνας* forte
φαίνας legendum, ut carmen constet, sensu eodem, pro *κάμωσιμον*, forte *κάμωσιμον*, hoc est, & uestit
 uel induit: ut sensus sit, eam tempore ueris plumas amittere, melle denuo ipsam uestiri. De cæteris
 obscuris non habeo nunc quod dicam. Quædam temporis ratione mutari uidentur, ut accipiter,
 upupa, & similes uolucres, Theophrastus historiae plant. 2. 6. Mutat & upupa colorem, ut tradit
 Aeschylus poeta, auis crista uisenda plicatili, cōtrahens eam subrigensq; per longitudinem capitis,
 Plinius. Vpupa auis est magnitudine paulò supra coturnicē: in capite uerò ei plumæ instar cristæ
 subriguntur, *ὅν λάβῃ γάμμα*, Pausanias. Vertitur in uolucrem, cui stant in uertice cristæ, Prominet
 immodicum pro longa cuspidate rostrum. Nomen epops uolucris, facies armata uidetur, Ouidius 6.
 Metam. Diximus & cui plicatilem cristā dedisset natura, per medium caput à rostro residentem, 5
 Plinius. Vpupa est septicolor, regimen (cristam) habens in capite altitudine digitorum duorum,
 quod aperitur & contrahitur: estq; quatuor colorum, conueniens ad quatuor tempora anni, Kiran-
 nides. Auis est cristis extantibus galeata, Isidorus. Galeam de pelle (lego, de plumis uel pennis)
 habet in capite, toto reliquo corpore uaria & pulchra, Albertus. Auis est perpulchra, Author de
 nat. rerum. ¶ Nusquam in tota Britannia upupa (quod ego scio) reperiri potest, apud Germanos
 tamen frequentissima. Ea est magnitudine turdi, alis per interualla fulcis, albis & nigris pennis di-
 stinctis, crista in capite ab ea parte rostri, qua capiti committitur, ad extremum usq; occiput in lon-
 gitudinem porrigitur, quam pro adfectibus suis aut contrahit, aut dilatat, ut equus aures arrigit aut
 demittit, tibijs est ualde breuibus, alis obtusioribus, Turnerus. Color in upupa reperitur cinereus,
 albus & nigricans. Rostrum ei nigrum, oblongum, pennæ albis & nigris maculis alternatim distin- 6
 ctæ, Crista ruffa, in summo tamen nigra.

c. Vpu

Vpupa à sua uoce dicta est, Varro. Pollux *ἑποπις ποπιου* scribit. Vpupæ uocem quidam esse aiunt pū pū, quod Græcis sonat, Vbi, ubi: quod Tereus qui in hanc auem mutatus est; dum Procne & Philomelam iugulaturus quæreret, hac uoce sit usus, ut in Hirundine h. recitauimus. Torotinx in Auibus Aristophanis alij upupæ, quod non placet; alij alterius cuiusdam auis innominatae uocem esse aiunt. Vpupa una tantum uoce, sicut & cuculus, importuna est, Author de nat. rerum. Hyeme latet muta; & uere unius est uocis, clamosa, Albert. Quidam dicunt upupam alia uoce per æstatem sonare, alia per hyemem. Auicenna tamē (ut Aristot. quoq;) colorem potius quam uocem his temporibus ab ea mutari ait, Albertus. Vpupa si ante uitium tempus cecinerit, bonitatem & copiam uini promittit, Orus. ¶ Auis est pastu obscœna, Plin. Semper in sepulchris & humano stercore commorans, foetenti pascitur fimo, Isidorus. Aristophanes in Auibus upupam myrti baccas & serphos (uermes quosdam, uel formicis similia animalcula) deuorare facit. Apiculas deuorant, Philes. Audio eas formicis uesci inter cætera. Vpupa si uia pastu læsa fuerit, adiantum ori inferens circumambulat, Orus. ¶ Lentē admodum uolat, Turnerus. ¶ Montes incolit & syluas, Aristot. Vagatur hæc semper fastidiens locos. Deferta quærit nemorum & inuias plagas, Aeschylus apud eundē Gaza interprete. Græca uerba sic habent, *Αἰεὶ δὲ μὲν τὸν δὲ ἀπὸ ἄλλου εἰς τοῦτον Δρυμὸς ἐρήμος ἀπὸ γῆς ἀρκίσις*, Quæ quoniam corrupta sunt, nec ullum genuinum sensum exprimunt, sic fortē legere poterimus, *Αἰεὶ δὲ μὲν τὸ γυμνακίον γῆς Δρυμὸς ἐρήμος ἀπὸ γῆς* (uel *καταγῆς*, et si neutrum carminis ratio admittat) *ἀρκίσις*, hoc est, Semper autē propter odium muliebris generis, in syluas solitarias confert se habitatura. Nam & Aelianus sic scribit: *δοκῶσι μοι οἱ ἑποπις ἢ ποπιου ἢ ἀνδροπικίου ἢ μνήμης, καὶ ἐκείνους καὶ μνήμης τῶ γῆς ἢ γυμνακίου ἀποπικίον τὰς καλιὰς ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ τὰς πλεονίους* (lego *πύγους*, nam & Volaterranus uertit in desertis altisq; montibus; & Aeschylus auem hanc petraeam, id est rupicolam nominat. págos autem rupes est, uel mons saxosus) *ταῖς ἐρημοῖς*. ¶ Vpupa nidum potissimē ē stercore hominis facit, Aristot. inde apud Germanos *Kaathane*, id est gallus stercorearius appellatur. Nidū luti loco hominis stercore circumliniit, ut intolerabili odoris foeditate homines à nido & pullis depellat, Aelianus. Humano stercore nidum fruit, & ideo iuuenis foetet, Albertus. Indufria quadam naturali materiam nido suo conuenientem colligit sterco hominis. quia id uim quandam uenenis aduersam habet, quod & leopardus & leo agnoscunt, Idem. Auis est spurcissimā, semper in sepulchris & humano stercore cōmorans, Isidorus. Vpupa una suo in genere (*ἢ καὶ ἑποπιῶν ποπιῶν*) non nidificat, sed stipites arborum subiens, parit sine ullo stramento in cauis, Aristot. non in ipsis puto stipitibus, sed subtus, nam picus Martius folus, Plinio teste, in cauis arborum nidificat. Terna ferē oua parit, ut audio. ¶ Postquam pullos compleuit, in eodem nido plumas commutans exiit: & interim à pullis alitur, Albertus. uide infra in D. Hyeme latet & nuda est, uere prodit, Author de nat. rerum. *οἱ ἑποπις εἰσι ἐν ἄνοιαν ἀπὸ τῆς ἑποπις*, Aelianus. Gillius uertit upupam auim inimicissimā esse, (legerat fortē *ἀπὸ τῆς ἑποπις*;) malim, maximē nudam, hoc est, præ cæteris auibus plumis ac pennis eam nudari, aut si quis mauult, minimē uolacem. est enim alis obtusioribus, & lentē admodum uolat, authore Turnero. Dicuntur autem propriē *ἀπὸ τῆς ἑποπις* auis pulli inuolucres adhuc, ut à positiuo *ἀπὸ τῆς ἑποπις*, superlatiuus fiat *ἀπὸ τῆς ἑποπις*, sicut à *σαφροῦ* fit *σαφροῦς*. Hyeme latet muta, Albert. Dormit hyeme, sicut & uespertilio, Idem. Vpupæ, sturni, &c. in angustis montium locis latere consueuerunt, Ge. Agricola. Et rursus, Vpupæ quædam hyeme latent in cauis arboribus. Siue autem in arboribus, siue in montibus latuerint (quæcumque in eis latere solent aues) ea de causa uerno tempore deplumes solent conspici. Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, sicuti palumbes, upupæ, &c. Idem. Aues quædam trimestres sunt, (id est tribus mensibus nobiscum degunt,) ut turdi & turtures: & quæ cum foetum eduxere abeunt, ut galguli, upupæ, Plinius. ¶ Procopius Gazæus upupam inter aues noctis ac tenebrarum amicas numerat cum erodio, noctua & charadrio: nescio quàm rectē. Isidorus eam semper in sepulchris & humano stercore commorari scribit. ¶ Dorcadis adeps upupam interficit, Aelianus & Philes.

D.
 50 Vpupæ aduersus parentes existimantur piæ, Aelianus. Aegyptij gratum indicantes animum, cucupham pingunt: propterea quod solum hoc ex mutis animantibus, posteaquam à parentibus educatum fuerit, ipsdem senio confectis parem refert gratiam, Quo enim loco ab ipsis enutrita est, eodem nidum ipsis extruit, pennis eorum euullis: cibumq; subministrat, donec renatis pullis parentes sibi ipsis opem ferre queant, unde & diuinorum sceptrorum cucupha insigne atq; ornamentum apud eos esse solet, Orus. Vpupæ parentes senescentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuunt, & interim à pullis pascuntur, donec uires plumasq; recuperet. Cum enim senio uisum amiserint, pulli notam naturaliter herbam colligunt, & excacatis oculis illitu uisum restitunt, Author de nat. rerum & Albertus. Vpupæ pulli cum parentes senuisse uiderint, ita ut neq; uolare neq; uidere queant, uetustissimas eorum plumas euellunt, & oculos eorum illinunt, fouetq; ipsos sub alis, donec penne eis renascantur, & oculorum renouetur acies: sicq; mutuā uicem parentibus reddunt, Obscurus. Parentes suos fouentes anhelant super oculos ipsorum, ut uisum recuperent, Iorath. ¶ Vpupa gramen edit aduersus *Βασκανίαν*, (id est fascinationem, uel nescio quas iniurias,) Philes.

Aelianus adianton, id est capillum Veneris, upupam contra fascinoes nido suo imponere scribit. In Geoponicis Græcis 15. 1. auctore Zoroastre hoc remedium ab eis contra blattas fieri fertur, perperam autem amianton pro adianto legitur. Vpupa si uua esitata læsa fuerit, adiantum ori inferens circumambulat, Orus. ¶ Cum aliquando in parietis diruti & deserti rima uetustate acta peperisset upupa, id ipsumque parietis curator animaduertisset, luto rimam expleuit & obstruxit. Vpupa uero rediens ac uidens recessum ac latebram suam clausam, herbam attulit, qua ad lutum admota, dissolutum est lutum & defluxit, illa in cauum ad pullos suos ingressa est, & cum postea ad inquirenda cibaria rursus proficisceretur, homo ille iterum parietis cauernam oblinens obstruxit, auis uero eadem ipsa herba rimam aperuit, quod ipsum tertio factum est. Cuius factum parietis curator intelligens, herba illa è luto sublata, non quidem ad eos usus, ad quos upupa, utebatur, sed ad resignandos thesauros ad eum nihil pertinentes, Aelian. Idem alibi auctor est picum quoque herba quadam allata foramen suum lapide aut ligno immisso obturatum aperire.

E.

Vpupa si canat ante uitium tempus (antequam uites germinet) insignem simul bonitatem ac copiam uini prænunciari aiunt, Orus.

F.

Vpupa quocumque nomine Hebraico appelleretur, auis impura haberi debet, uel eo nomine quod in stercore moretur, & si uerum scribit Isidorus, etiam in sepulchris. Procopius inter aues noctis ac tenebrarum amicas ideoque abdicandas mensis eam numerat. Auis est lugubris & luctum amans: quamobrem in lege prohibetur, quia seculi tristitia mortem operatur, Author Glossæ in Leuiticum. ¶ Vpupæ caro auifera est, Rafis.

G.

Colum sanat cum pinnis upupa exusta, & ex uino cinis eius potui datus, Marcellus. In puluere upupæ est remedium contra morsum cancri, (canis.) decollatur autem & scinditur, & fit cataplasma super locum, Rafis. ¶ Sanguis upupæ illitus homini dormienti demoniaca gignit phantasmata, Pythagoras in libro Romanorum, ut citat quidam obscurus. Pennæ uero positæ super caput hominis, sedant sodam, id est dolorem capitis, Idem. Pennarum upupæ suffitus uermes expellit, Rafis. ¶ Lingua eius suspensa super hominem nimis obliuiosum, prodest ei, Pythagoras in libro Rom. ¶ Vpupæ cor in lateris doloribus laudatur, Plinius.

H.

a. Vpupa Græcè dicta est (epops), eo quod sterora humana consideret, & foetenti pascatur fimo, Isidorus. Nobis probabilius est à uoce sua dictam, ut Varroni placet. ¶ Epops auis est multorum nominum, nam & *αἰψίλω* eam uocant, & *ἀλεξίφωνα*, & *γέλαση*, Hefychius & Varin. *Ἐπὸπι*, *ἀλεξίφωνα ἄρνι*, Idem non suo loco, nempe post *Ἐπιάννυμι*. *Ἐρῶ*, auis quædam, Idem. cōscio autem uocem esse corruptam, & legendum uel *μῆρῶ*, uel *ἔπῶ*, etsi ordo literarum apud illos neutrum admittat. Syluaticus alaudam auem cum upupa confundit, nimirum quoniam utraq; cristata est. Idem habet nabroch, (alsi kambrah uel kanabir scribunt,) quæ uox Arabica alaudam significat, imperitè upupam interpretatur. Albertus alicubi ex Aristotele (de hist. anim. 6. 1.) pro epope picum marinum, uel picum uarium posuit.

¶ Epitheta. Epops est auis fordida & cristata, Textor. Obscœna pastu, Plin. ¶ *τελομαίη* nominat eam Aristoph. quasi triplicem habeat in galea cristam, uti in scholijs habetur. forsitan ab insigni cristâ sic dicta fuerit, Vuotonus. *μακροτίραρον ἔπῶ*, & *κορυβαίλος* etiam à cristâ capitis cognominatur (à poetis,) Hefychius & Varin. *ερασιώ πετραίων ἄρνι*, Aeschylus apud Aristotelem, id est, Audacem faxicolam auem. Videri autem potest audax & minax, quod instar militis galeata siue cristata sit.

¶ Vpupa pro meretrice, Plautus Captiuus, Idem huc mihi aduenienti upupa, quæ me delectet, data est. ¶ Aristophanes in Auibus Philoclem upupæ nomine traducit, tanquam *ἔγκιφαλον* uel *πικίφαλον*.

¶ Icones. Cucupha apud Aegyptios picta (propter gratitudinem huius auis in parentes, uide in D.) gratum animum significat. Diuinorum etiam sceptrorum apud eosdem insigne atque ornamentum esse solet, Orus. Prælagium quoque copiam uini significat, upupam pingunt, hæc enim si ante uitium tempus cecinerit, insignem uini bonitatem simul ac copiam prænunciat, Idem. Vux esu offensum & sese curantem notantes, hanc auem pingunt & adiantum, hæc enim si uua comesta læsa fuerit, adiantum ori inferens obambulat, Idem.

b. Vpupa magnitudine coturnicem paululum excedit, in capite autem pennas habet cristarum instar insublime elatas, Pausanias. *τῆς ἠθέρωνος, τῆς προπῶσι τῆς τριλομαίας*; Euelpis de epope quærens apud Aristophanem in Auibus, ubi Scholiastes, Miratur (inquit) tanquam peregrinam auem, pennis enim uestitur dēsis, & tres in cristâ apices habet. Vpupam Megaris, ubi Tereus sibi manus attulit, primum apparuisse afferunt, Pausanias.

c. Nulla auis cum aut fame aut frigore, aut alia molestia afficitur, canit, ne ipsa lusciniâ quidem, aut hirundo & upupa, quam quidem aiunt præ dolore lugentem canere, Plato in Phædone. ¶ Foetet ut upupa, dictum apud Italos uulgare. Lapis quirin, (aliàs, quiricia) ut scribunt Euax & Albertus,

De Vpupa. H.e.g.h. Lib. III. 747

Albertus, inuenitur in nido upupæ aliquando, quæ tota est auis præstigiosa & auguralis, (aliàs, & multa augurans,) ut ferunt magi & augures. Hunc lapidè aiunt secreta prodere, & phantasias promouere, impositum pectori dormientis, Syluaticus.

¶ e. Vpupæ adhuc uiuæ & palpitantis cor exemptum deglutito conuersus ad Solem, initio horæ primæ uel octauæ, die Saturni, Luna Orientali existente, & superbibito lac uaccæ nigræ cum modico melle ex compositione recitanda. Vide ut sanum & integrum deuores cor, & eris præcius eorum quæ in celo, & quæ in terra (sunt) & quid cogitent homines cognosces, & res quæ in locis remotis geruntur, & futuras. Deinde mellis compositionem recitat, quam meliorem esse ait si cor & iecur upupæ immittatur, sed inde periculum esse ait phthiriasis, id est pedicularis morbi, qui ne superueniat remedium subiungit, Harpocraton ut citat author Kiranidum. Kiranus autè (inquit idem) partim conueniens, partim discrepans, addidit de upupæ gustu, præscientiam ex eo fieri omnium mundanarum rerum. Mox & magico cuidam gestamini upupæ cor & hepar & capitis coronam adiungit iubet, Hæc ille libro 1. elemento 772: & rursus similia elemèto φ. de corde & sanguine upupæ. Et libro 2. in Talpa, In pelle upupæ auis (inquit) cum duobus oculis eiusdè auis si quis suspenderit uel ligauerit cor aspalacis, omnia præciet, quandiu gestauerit eam castus. Quod si cor huius auis gestauerit interius, magnus & potens erit. Si Luna noua decollaueris upupam, & cor eius palpitans deglutiueris, scies omnia quæ fiunt, & mentes hominum, & multa cœlestia, Arnoldus Villan. Fertur si suspendatur dens hominis & ala upupæ dextra ad caput hominis dormientis, non expurgis illi donec auferantur, Rafis.

¶ g. Corium upupæ impositum dolenti caput, sedat dolorem, Rafis. Tempora inuncta sanguine upupæ quando dormiendum est, faciunt terribilia uideri somnia. Vpupam etiã ipsam, & eius membra, præcipuè cerebrum & linguam & cor multum quarunt incantatores, Albert. Lingua upupæ suspensa super obliuiosum, reducit ad memoriam ea quæ oblitus est, Rafis. Si oculus eius suspendatur supra leprosum, curatur lepra, Rafis.

¶ h. Tereum Thracum regem fabulantur mutatum in upupam, militaremq; adhuc in capite cristam gerere, & rostro oblongiore enses referre, quo habitu uxorem (Procnem & Philomelam) insequabatur: & quasi adhuc filium quaritaret sonare 773. Vide copiosissimè in Hirundine. Indicam Vpupam duplo maiorem nostra & formosior Indorum rex amores & deicias suas circumgestat, & eius uenustatem summa admiratione frequenter intuens, magnam lætitiã uoluptatemq; capit. Brachmænes uerò fabulam huiusmodi de ea narrant, Regi Indorum (inquit) olim filius fuit minimus natus, quem fratres ceteri maiores cum planè improbi & iniqui essent, propter ætatem contempserunt. Cum uerò parentes quoq; iam senectute graues contumeliose ab eis tractarentur, ut improbitatem eorū declinarent, assumpto filio minimo discedunt ac fugiunt: & propter laborem in itinere moriuntur. Defunctos filius in sui capitis uulnere, quod ense sibi infixerat, sepeluit. Insignem hanc eius pietatem cõspicatus admiratusq; Sol, puerum in auem formosam admodum & uiuacem conuertit, cristam supra caput eius erecta, de sepultis ab eo parètib; eadem in parte monumento, Talia quædam de alauda etiã fabulantur Athenienses, ut in Auis Aristophanis apparet, (uide in Alauda:) qui fortè hanc de upupa Indorum fabulam, non satis quænam auis esset intelligentes, ad alauidam quæ & ipsa cristata est) transferunt, Aelianus.

¶ i. Vpupa animal est sacrum, Kiranides. Aegyptij upupis honorem habent, quod aduersus parentes existimentur pia, Aelianus.

¶ PROVERBIVM, Vpupa cum cygnis certat, uide in Cygno H.c. in Cygnea cantione.

DE VULTURE.

A.

¶ I A H, 774, Hebraicè uulturem interpretatur, ut Hieronymi & Munsteri translatio habet, Deuteron. 14. & Leuit. 11. item daah uel daiah eiusdè linguæ uocabula, 775, 776, unde daioth Esaia 34. pluralis numerus, nonnulli similiter uulturem, nos de his omnibus plura diximus in Miluo A. Legitur & raah, 777, Deuteron. 14. inter aues impuras, quæ uox ad daah proximè accedit, auem esse aiunt acuti uisus, (nimirum inde nomen sortitam, nam raah uide dere est.) Munsterus uulturem reddit in translatione sua (ut & Septuaginta 778) in Dictionario uerò miluum, interpretatio communis ixon, obscurus quidam in historia animalium xyon scripsit, auis est (inquit) impura secundum Legem, cuius natura non satis est nobis nota. est autem, ut legitur & Albertus quoq; tradit, de genere uulturnum, sed minor quàm uultur. Rachame uel rocham Arabicis scriptoribus uultur est, ut colligo ex interprete Auicennæ & Serapione. uide inter Aquilas in Gypæto & in Osisfraga: item in Cygno. Auis quæ dicitur machame, (lego rachame,) uultur est, Auicennæ interpres. Inuenio & aradam (aliàs aridam) pro uulture apud Albertum, ubi aracham fortè scribendum. Kipoz quoq; Hebraicum nomen alij ericium, alij uultur em interpretantur, uide in Echino terrestri. Item chafida, upupam, uulturem, uel uulturem candidum, alij aliter, lege in Ciconia. Item anapha, uulturem, miluum, ardeam, &c. ut in Ardea scripsi. ¶ Rescheph, 779, unde pluralis numerus reschaphim, David Kimhi carbonem intelligit, & filios (carbonum) scintillas.

Rr 2

Figura hæc est uulturis, quem in Heluetia aurum cognominari audio.

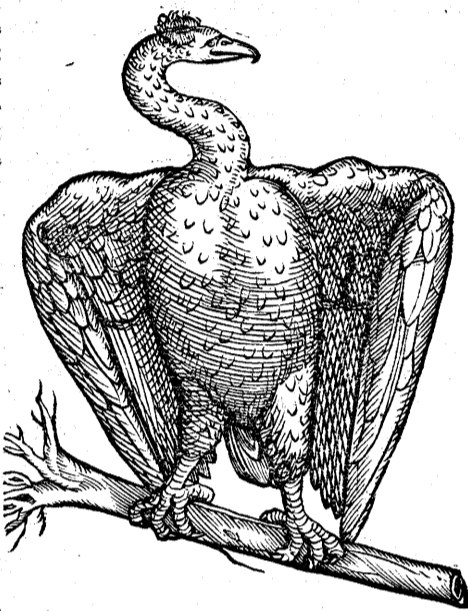
Abraham Efre Iob 5. & Deuteron. 32. auem sentit, ut & Moses Rambam Iob 5. Hieronymus Abacuc 3. Iudaicam fabulam exponit, demonem quideceptit homines in paradiso auem & uolatile nun cupari. Septuaginta uertunt in Deuteron. ἀπὸ τῆς αὐῆς. Cant. 8. ἀπὸ τῆς αὐῆς. Iob 5. γύπα, Abacuc 3. ἄου. Psalm. 76. ἀπὸ τῆς αὐῆς. Psalm. 78. ἄου. Hieronymus quoque mirè uariat interpretationem: diabolus, exterminator angelus, auis, uolucris, uolatilia, lampades, ignis. Proprie quidem (ut uir huius linguæ doctissimus nobis dictauit) hæc uox carbonem significat: sunt autem scintillæ filij carbonis: per tropum uerò iacula ignita, & morbos uehementissimi ardoris, atque inflammationes pestilentes. ¶ Tauri, uel tagi, uel taram, est auis habens dentes in palato, uultur secundum aliquos, Syluaticus. Albertus (Aucennam nimirum secutus) pro phene, id est ofsifraga, alicubi habet chym uel kym. alibi uerò kym ponit pro uulture. ¶ Aristoteles & alij quidam philosophi aquilam & uulturem ad idem genus auis referunt, Albertus; nos neque apud Aristoteli nec alium ullius authoritatis scriptorem hoc legimus.

Vultur quem Germani uocant *Afsgyr* uel *Hafengyr*.

legimus, sed ipse Albertus & alij quidam recentiores indocti uulturem cum aquila confundunt, & pleraque aquilae propria uulturi adscribunt, ita ut Albertus alicubi uulturem uerum pro aquila uera dicat. ¶ Vulturis nomen apud Gracos ueteres est *γυλ*, apud recentiores *γίπας*. Lynx auis exponitur egips apud Kiraniden i. ii. ego pro egips puto legendum gyps, uel aegyptios, quanquam alijs lynx est iynx. ¶ Italicum auoltoio. ¶ Gallicum uaurour, uel uauour. Sabaudicum uateur. ¶ Germanicum *Gyr*/Geyr. ¶ Anglicum a geir. ¶ Illyricum sup. Polonicum semp, uel sep.

¶ Harpe Oppiani (in h. elemento descripta) uideatur nisi genus uulturis illud, quod nostri a pectore russo uocant *ein Goldgyr*, id est aureum uulturem; cuius figuram posuimus. Zaucos uel Zeuocos, quidam zingion, alij harpen dicunt, species est uulturis alba deuorantis cadauera, Kiranid. i. 6.

¶ Vulturum duo genera sunt, alterum paruum & albicans; alterum maius ac multiformius, Aristot. Quo in loco Albertus: Vulturis (inquit) genus unum maius est, cinerei coloris, quod uocamus uulturem griseum; alterum paruum, & hoc est albus, & saepe apparet sedens in rupibus Rheni fluminis & Danubij, & ab incolis Germaniae uocat uultur albus. De genere albicante minores sunt qui uocant *Fischgeyer*, Eberus & Peucerus. sed quaerendum an idem rectius *Vifsgyr*, id est albi uultures, nominentur, ut Albertus habet: quam *Fischgeir*, id est piscium

uultures, ut illi album quidem & piscis similibus uocabulis apud Germanos, (praesertim inferiores, qui in plerisque u. consonantem pro f. ponunt,) efferuntur. Vultures undiqueque albos in nonnullis Heluetiorum montibus, ut circa Claronam, interdum reperiri audio. ¶ Vulturum praualent nigri, Plinius: uiribus scilicet & robore, nam alibi minus uirium esse nigris scribit, in usu medico, nisi fallor, intelligens, ut pennarum nidore ad abigendos serpentes. Vultures tum coloris Baticum nigri crebri sunt in montibus Cretae, Bellonius. ¶ *Τεργυρ*, genus est uulturis sanguinem forbentis: & uultur ipse apud Siculos, Helychius & Varin. *Τεργυρ* mons est in Sicilia, in quo nidificant uultures, a quo ipsi etiam torgi dicuntur, Varinus. *Τεργυρ* pro uulture sanguinario (haematorrhopho, id est sanguiforbo) apud Lycophronem legitur. Astorgium pro asture, id est accipitre maiore apud Pausaniam legi Volaterranus annotat: quem ego Pausaniae locum haecenus non inueni.

¶ Ex ossifragis uultures progenerantur minores, & ex his magni qui omnino non generant, Plin. uide in Aquila c. ¶ Auis apud Heluetios dicta *Steinbüchel*, uidetur nonnullis genus esse uulturis, uide in Ossifraga. ¶ Accipitrem fringillariū Eberus & Peucerus interpretantur *Kotelgeyer*, id est uulturem rubicundum. ¶ Apud Saxones uulturis genus audio nominari *ein Stofsgyr*, id est uulturem ferientem, qui non perinde magnus sit, sed animosus, & gallinam uno rostri impetu feriens prosterнат.

¶ Vulturis genus unum minus est, magisque albat, ut diximus: alterum maius, & *καρδοβελισσος*, (id est magis cinerei coloris,) ut *Hafengeyer* & *Dfgeyer*. sagacissimè hi odorantur, & biduo tri-duo ante circumuolitant loca, in quibus cadauera futura sunt, Eberus & Peucerus. Ego hoc genus Germanice *Afsgyr*, id est cadauerum uulturè rectè nominari puto: unde & *Keibgyr* dicitur, ab alijs *Kofsgyr*, ab equis: nimirum quod eorum cadauera appetat. ab alijs (ut circa Claronā Heluetiorum) *Hofsgyr*, nescio qua ratione, nisi forte deprauatum est nomen ab *Afsgyr*. alibi *Steingyr*, a rupibus in quibus nidificat. Agnos & hœdos rapit, ut audio: & nimirum lepores quoque, ut inde illi factum sit nomen *Hafengyr*. uide infra in c. Pectore non ita fuluo est hic ut uultur aureus noster, magnitudine inferior, id quod mihi uidetur. sunt enim qui hunc maiorem esse dicant. Agnos, hœdos, & in rupibus hinnulos rupicaprarum rostro impetens ferit, & si collabantur, iacentium corpora depascitur. De hoc simpliciterne uultur sit, quod magis puto: an ex uulture & aquila compositum genus, quale Graeci gypæterum & aegyptium, nomine ab utraque alite composito, iudicent alijs. Veterum quidem gypæterus, qui & oripelargus dicitur, cuius iconem inter aquilas posui, multum ab hoc differt. Iconem eius Germaniae nostrae ornamentum Ge. Fabricius ad me misit, hac etiam descriptione adiecta: Vultur, quem Germani *ein Hafengeier* appellant, rostro est obunco nigro, foedis oculis, corpore firmo & magno, alis latis, cauda longa & directa, colore in rutilo nigri-

cante, pedibus flauis. Stans aut sedens cristam quasi cornutam in capite erigit: quæ in uolante non apparet. Alæ extensæ mensuram orgyæ excedunt: in celsu, duorum palmorum spatio, gradū facit. Ex auibus persequitur omne genus: ex feris uenatur lepores, cuniculos, uulpes, hinnulos: nec non piscibus insidiatur. Non mansuecit feritate. Nec solum uolatu, ex præcipiti, uerum etiã cursu prædam insequitur: uolat magno & sonoro impetu. Nidificat in densis & desertis syluis, & in altissimis arboribus. Pedibus nonnulli utuntur, ut ijs imponant candelabra. Pascitur carnibus & extis animalium, ne à cadaveribus quidem abstinet: famem quatuordecim dierum spatio tolerat, quamuis uorax. Eiusmodi uultures duo capti in Alsacia, M. D. XIII. mense Ianuario, in ditione Gerolckenensi: superioribus annis unus Rotachi in Francis montanis: proximo & hoc ipso anno, plures ex nido, in altissima quercu cõstructo, inter arcem nouam Mauricij principis, & Misenam oppidum. 10. Vulgus opinatur esse aquilas, neq; aliter de Alsaticis in Chronicorum libris suspicatur Hedio: cuius descriptio cum ijs uulturibus, quorum tres hic uidimus, maxima ex parte conuenit.

B.

De uulturum coloribus diuersis: & de nonnullis eorum corporis partibus, supra in A. non nihil scripsimus: ubi etiã integram uulturis cadauerum siue leporarij à nostris cognominati descriptionem reperies. Vergilius 6. Aeneid. uulturem rostro obunco dixit. Mihi quidem uulturum genus ab aquilarum & accipitrum falconumq; genere, quod ad rostri figuram, differre uidetur in hoc maxime, quod non statim ut illis in uncum flexatur, sed rectum primò ad duos uel amplius digitos sit, deinde curuetur deorsum, ut apparet in uulture aureo pariter & leporario, quorū hic picturas exhibuimus: & in gypæto, quem inter aquilas posuimus. nam cum uultures ferè cadauera tantum agrediantur, non similiter ad unco & ita ualido rostro fuit opus, ut rapacibus cæteris quæ uiuas plerumq; inuadunt & rapiunt animantes. Crura in aureo uulture ad pedes usq; hirsuta sunt, ut etiã in illo genere aquilæ, cuius iconem in Aquilæ simpliciter dictæ historia delineauimus: nimirum quod horum generum alites, in altioribus & niuosis montium iugis ac rupibus degant: quare aduersus tempestatum ac frigoris iniurias natura has in eis partes plumis induit, ut etiã in alijs quibusdam montium aut saxorum incolis auibus, lagopode, gallinis montanis diuersis, attagena nostra, & nocturnis quibusdam. ¶ Vultur est magnitudine & pondere insigni, Albertus.

¶ Vulturis aurei pellem ad nos aliquando ex Rhætis Alpibus missam, rostro adhuc & cruribus hærentibus cum contemplarer, hoc modo descripsi: Multa hic uultur communia habet cum genere aquilæ alpinae, (cuius figuram supra posui in historia aquilæ, descriptionem daturus infra inter Pa- 30. raipomena; sed per omnia maior est, longus à rostro ad extremam caudam sex dodrantes & paulò amplius: ad extremos unguis v. dodrantes aut paulò minus. longitudo superioris rostri, quantum eius aperitur, septem ferè digiti transuersi. Caudæ longitudo circiter tres dodrantes. Tota pars superior, id est collus inferius, pectus & uenter & pedes quoq; rufis colore sunt, dilutiore quidem caudam uersus, rubentiore autem uersus caput. Digni pedum fusco uel corneo colore sunt. Alarum penna longissima iij. ferè dodrantes æquat. Subnigricant seu fusca sunt omnes alarum pennæ, uno ferè colore: paruulæ tamen supremæ in alis nigriores sunt, & per mediū alæ subruffis maculis, aliæ subalbidae circa inum distinguuntur. eò nigriores autem sunt, quo propiores dorso, ubi præ nigredine splendent. Pennæ per medium dorsum nigrae sunt, splendentq; in earū medio cauliculi albi, præsertim quæ circa medium dorsum sunt & dimidia colli parte. reliqua enim colli pars pennas ex 40. albedo ruffas habet. Caudæ pennis idem color est qui alarum, nempe fuscus.

C.

Dum clangunt aquilæ uultur pulpare probatur, Author Philomelæ. Clangorem aquilarum & uulturum Gillius ex Aeliano dixit.

¶ Vultur est auis rapax, utpote rostro & pedibus unco. Vultures carniuori sunt, Aristoteles. *ὄρνις σαρκοφάγα καὶ νεκροφάγα*, Hefychius. hoc est, aues quæ carne uiuunt & cadauera secantur. Cadauera appetunt, & exercitus sequuntur, futuram hominum stragem præsentientes, (ut infra alicubi copiosius dicitur.) Aelianus. Vulture edacior, prouerbialiter usurpari potest, ut Erasmo placet. *ὄρνις καὶ σαρκεὶ πρὸς νεκρὸς νεκροφάγα*, Scholiastes Aristophanis. In hominum cadauera uultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadunt, ac hominem uicinum ad moriendum quando supremum uitæ diem agat, diligenter obseruant, Aelianus. Herodotus Ponticus testis est, uultures esse omnium animalium innocentissimos, quia nihil prorsus attingant eorum, quæ ferant homines, plantent, alant: animalium præterea nullam interimant: uolucris quoq; uel mortuis abstineant, (quodam cognationis intellectu,) Plurarchus in uita Romuli. Vultur etiã maiores aues rapaces, ut accipitrem, insequitur, Obscurus. Vultur infestissimo animo cætera persequitur atq; interimit, Orus. Vultures crebri sunt in montibus Cretæ, ubi rapiunt agnos, hædos & lepores quos sub dio deprehenderint, Bellonius. In altis etiã Heluetiæ montibus, ut in Ammano prope lacum Rituarium, agnos à uulturibus rapi audio: alibi etiã lepores (unde nimirum leporarij cognomen, est *Hafengyr*.) hinnulos ceruorum & caprearum, & alia animalia infirma uel nõdum aduicta. Vultur etiã uulpemprehendit, Obscurus Aristotelem citans, qui de aquila hoc, non de uulture prodit. sic & Albertus ineptè uulturem à meridie usq; ad noctem uenari scribit, & à matutino tempore usq; ad meridiem quiescere, quum hoc etiã de aquila tantum Aristoteles tradat. Sc- 60. felis uel

felis uel filis Cretici semen esse & uultures dicuntur, Plinius lib. 20. Demetrius Constantinopolita-
 nus in libro de remedijs accipitrum, γαρνόμερον herbam aliquoties nominat, & interpretatur οἰδῶν
 ἀσφάλου, hoc est quod uulgo sil uel siler scribatur. utitur ea alicubi ad lumbricos, &c. & herbam gra-
 uis esse odoris insinuat, apparet primam per y. scribi oportere, & a uulturum pastu inditum esse no-
 men. ¶ Quaedam cum aestate aruum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apri-
 cos, montium recessus secuta: sicuti uultures, milui, &c. Ge. Agricola.

¶ Vultur & ferè grauioribus, nisi ex procurfu aut altiore tumulo immiffa, non euolant: cauda re-
 guntur, Plin. Vultur a uolatu tardo nominatus putatur, propter magnitudinem quippe corporis
 præpetes uolatus non habet, Isidorus. Tardè uolat: sed cum à terra se eleuauerit, bene & altè uolat:
 & ideo docent quidam à uolando uulturem uocatum, Albertus. Auis est magna & grauis, quare
 10 tribus saltibus uel pluribus uix à terra eleuatur: & ideo antequam eleuetur, frequèter capitur, Idem.

¶ Ex omnibus animantibus perspicacissimi uisus est uultur, ut qui oriente quidem Sole in oca-
 casum, occidente uerò in ortum prospiciat: atq; è longissimo interuallo quæ sibi usui sint comparet
 edulia, quamobrem Aegyptij aspectum significantes uulturem pingunt, Orus. Sedet uultur in al-
 tissimo loco, tum ut inde facilius prouolet, (à terra enim difficulter euolat:) tum ut loca remota cir-
 cumspectat, quamobrem fertur solum uulturem esse auem Dei, Obscurus.

¶ Vultures sagacius quàm homines odorantur, Plin. Nos aper auditu, lynx uisu, simia gustu,
 Vultur odoratu præcellit, aranea tactu, Distichon uulgare. Vultures, sicut & aquila, ultra maria
 cadauera sentiunt, aliàs quispe uolantes, quæ multa montium obscuritate celantur ex alto illi cons-
 20 spiciunt, Isidorus. Mellis apes quamuis longè ducuntur odore, Vulturijq; cadaueribus, Lucret.
 Vulturum odorandi uis mirifica ab auctoribus traditur classicis, nam & in Magia significat Apu-
 leius: Si uerò (inquit) naribus nidorem domesticum præsentit, uincit idem sagacitate odoradi canes
 & uultorios. Scribit diuus Thomas per quingenta millia passuum ab uulturibus (addit Hieronymus
 etiã ab aquilis) præsentiri cadaueris puriorem, sed & eo amplius. Illuc autem usq; odorem, uel cor-
 poralem euaporationem pertingere, prorsus absurdum, præsertim quum sensibile medium immu-
 tet undiq; secundum eandem distantiam, nisi præpediatur, neq; enim sufficeret ad tantum spatij oc-
 cupandum, etiã si in fumidam resoluereur euaporationem integrum cadauer, &c. Cælius. Vm-
 bricius tradit uultures triduo aut biduo ante uolare, ubi cadauera futura sunt, uide infra in h.

¶ Vultures dicuntur sine concubitu concipere & generare; Ambrosius; Inter uultures mas
 30 non est, gignuntur autem hunc in modum: Cum amore concipiendi fœmina exarserit, uuluum ad
 Boream uentum (ἀνέμους, lego ἀνεμους) aperiens, ab eo uelut comprimitur per dies quinq;, quibus nec
 cibum nec potum omnino capit, fœtus procreationi intenta. Sunt porro & alia uulurum (γάρνυ,
 lego γάρνυ, ut & Basilii uidetur legisse, cuius mox uerba recitabo) genera quæ ex uento concipiunt
 quidem, sed quorum oua ad esum duntaxat ipsorum, non item ad fœtum suscipiendum ac forman-
 dum sunt accommodata. At eorum uulurum quorum non est subuentanea duntaxat & inefficax
 coitus, oua ad gignendam tollendamq; sobolem sunt imprimis idonea, Orus. Auctor est in Hexaë-
 mero Magnus Basilii, subuentanea oua in cæteris irrita esse ac uana, nec ex illis fouedo quicquam
 excuti, at uultures subuentanea ferè citra coitum progignere fertilitate insignia, Cælius. ἡρώς δ'
 ἡμῶν πῶς πονηρῶν ἀνθρώπων ἀνέμους, (lego πῶς πονηρῶν ἀνθρώπων ἀνέμους.) Κελεύς οὐδ' ἀμελείων γούλι καλῶν
 40 μῶν, Io. Tzetzes 12. 439. Vulturem non nasci marem aiunt, sed fœminas omnes generari, quam
 rem non ignorantes hæ bestia, pullosq; solitudinem ac inopiam timentes, ad gignendos pullos
 talia machinantur. Aduersæ Austro uolant: uel si Austro non spirat, ad Eurum uentum oris hiatu se
 pandunt, spiritus uenti influens, ipsas implet, Aelianus interprete Gillio. Græcè legitur, ἀντιπρῶτος
 (ἢ νότος ἀντιπρῶτος, κατὰ τὸν ἀνέμους), hoc est, aduersus Austrum uolantes, hiant, ego utero potius quàm ore
 hiant & aperto, uentum eas concipere dixerim, ut Orus etiã sentit. In Geoponicis hæc tanquam
 Aristotelis uerba legimus, τὸς γάρνους μὴ συγγίνεσθαι, ἀλλ' ἀντιπρῶτος (ἢ νότος ἀντιπρῶτος ἐγκυμονῶν, καὶ εἰς
 πρῶτον ἐπ' αὐτὴν πρῶτον). Tertio à conceptu anno pariunt: nec nidum struunt, ut fertur, sed ægyptij medice
 inter uultures & aquilas naturæ, etiã mares sunt (utriusq; sexus) ut audio, & nigri colore: eorumq;
 50 nidi ostenduntur, uultures uero non parere oua, aiunt, sed statim pullos, eosq; mox à natiuitate uo-
 lucres, Idem ut nos uertimus, aliter quàm Gillius. Vultures triennio gerunt uterū, nullus enim est
 mas inter eos: sed fœminæ ore aperto (uide ne in Græco γέροντες tantum sit) extensisq; alis, zephy-
 rum, aut eius loco Eurum hauriunt, ac inde concipiunt materiam quandam, quæ ob sui tenuitatem
 plurimo tempore eget ad animalis perfectionem, animal enim non ouum pariunt, Simocatus,
 Aiunt eos sæpe sine coitu parere ex uento & calore ac radijs Solis, Varinus in Oianis. Vultures qui-
 dam temere dicunt animalia parere, & lac & mamillas habere, & cætera talia, ego uerò ut tigrides
 omnes mares esse inuenio, (apud authores:) sic & uulurum genus omne fœmineum, Io. Tzetzes,
 Annum significantes Aegyptij uulturem pingunt, quoniam animal hoc trecetos illos ac sexaginta
 quinq; dies quibus completur annus ita distribuit, ut centum quidem ac uiginti diebus prægnans
 60 (ἐγκυμῶν, non ἐγγασθῶ) ut Gillius legit: qui alia etiã huius loci nō rectè transtulit) maneat, totidem pul-
 los enutriat: reliquis uerò centum ac uiginti sui curam gerat, neq; uterum ferens, neq; alendis addi-
 ctum liberis, sed seipsum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinq; autem illos qui super-
 sunt anni dies in uenti, ut iam dictum est, compressionem & coitum insumit, Orus. Sed uarians non

nihil Tzetzes Childe 12. cap. 439. Oua (inquit) subuentanea procreant centum & uiginti diebus; & totidem alijs excudunt ac pullos producant: deniq; alijs totidem usq; ad uolandi facultatem eos educant, per quinq; uero dies ex uento concipiunt. Falix etiam sui genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id quidem quod ex ijs natum est, in osifragis genus habet, e quibus uultures progenerantur minores; & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius ex Aristot. in Mirabilibus, uide in Aquila c. ¶ Pariunt uultures oua bina, Aristot. Et alibi, Aedunt non plus quam unum ouum, aut duo complurimum. Foetus saepe cernuntur ferè bini, Plinius. Et rursus, Vmbrius haruspicum in nostro aëro peritissimus, uulturem parere tradit oua tria: uno ex ijs reliqua oua nidumq; lustrare, mox abijcere. Immusculum aliqui uulturis pullum arbitrantur esse, Plinius. Plura de immusculo leges in Capite de Aquilis diuersis.

¶ Vultur nidificat in excelsissimis rupibus: unde fit, ut raro nidus & pulli uulturis cernantur. Quocirca Herodotus Brysonis rhetoris pater, uultures ex diuerso orbe nobis incognito aduolare putauit, argumento, quod nemo nidum uidisset uulturis, & quod multi exercitum sequentes repente appareant, sed quamquam difficile nidum eius alitis uideris, tamen uisus aliquando est, Aristot. Et rursus, Vulturis uel pullum uel nidum a nemine uisum adhuc nonnulli aiunt, & nimirum ob eam rem Herodotus Brysonis rhetoris pater, aliunde situ eminentiore quodam uenire dixit: argumentumq; afferebat, quod breui tempore multi apparent, & tamen unde, constaret nemini. Sed causa huius rei est, quod rupibus inaccessis pariat: neq; locorum plurimum incola auis hæc est. Vulturum nidos nemo attingit, ideo etiam fuisse qui putarent illos ex aduerso orbe aduolare falso. Nidificant enim in excelsissimis rupibus, foetus quidem saepe cernuntur, ferè bini, Plin. In montibus qui sunt inter ciuitatem Vangionum, quæ nunc Vuormacia uocatur, & Treuerim, singulis annis nidificant uultures, ita ut magnus undiquaq; foetor ex cõgestis cadaueribus sentiat. Quod autem fertur quosdam uultures non coire, falsum est, nam illic quoq; sepius permisceri uidentur, Albertus. Niphus etiam in Italia se uulturis nidum uidisse scribit. Vultures, aquila & falcones nidificant in Creta, non in arboribus ut cæteræ aues, sed in difficilibus rupium præcipitijs super mare propendentibus, ita ut uideri uix possint, nec pulli eorum nidos eximi, nisi quis fure a rupibus demittatur, Bellonius. Aiunt uultures non nidificare, Aelianus si bene memini. ¶ Ex Hieronymo compertum nobis est, uulturem quum cõperit oua adere, quippiam ex Indico tractu afferre, quod est tanquam nux, intus habens quod moueatur, sonumq; subinde reddat. Id uero sibi ut approposuerit, multos foetus producere, sed unum tantum remanere, qui immusculus a plerisque dicitur, Masurius uero pulum aquila eo nomine intelligit, priusquam albicet cauda, Cælius. Hoc quidem quod ex Indico tractu affert in star nucis, &c. acuten lapidem esse dixerim, quo aquila etiam ad parum promouendum utitur, ut quidam credunt: de quo copiose suo loco scripsimus. Aquila quidem & uulturis historiam recentiores ferè confundunt. ¶ De uulturibus apud Ambrosium comperi, nasci eos absq; coitu: & ita natos in multum superesse aui, adeo ut ad annum centesimum uitæ ferres producat, Cælius. Vultur fertur penè usq; ad centum annos procedere, Isidorus. In extrema senectia quidam adeo rostrum eius incuruari scribunt, ut præ fame moriatur: sed hoc ueteres de aquila. ¶ Vultur hepatis dolore affectus uenatur aues magnas, & hepata earum uorat, Rafis & Albertus. ¶ Vultures & aliæ quædam aues mali punici grano pereunt, Aelianus. Animalia quædam ab his quæ nobis suauissimè olent perimuntur, ceu uultures ab unguentis, & cantharis rosis, Theophrast. 6. 4. de caus. & Aristot. in Geoponicis. Et rursus in libro de odoribus, Animal nullum suauis odore per se delectari uidetur, sed tantum quatenus is cibo coniungitur: quædam etiam offenduntur, si uerum est quod de uulturibus & cantharis fertur. Vulturibus unguentum perniciosum infert, Aelianus & Zoroastres. Odorum & unguentorum suauitas uulturibus mortem affert, Aelianus. Vultures unguento qui fugantur, alios appetunt odores: scarabei rosam, Plinius, sed locum a librarijs corruptum apparet. Hermolaus legit scarabei rosa, scilicet fugantur. Rosam interpretor unguentum rosaceum, uidetur autè *ρῶδον* in singulari numero, ut rosa apud Celsum, pro rhodino accipi, non item in plurali, etsi quidam scribant uultures interire *τῆ ὀσμῆ τῶν ρῶδων*, ut in Geoponicis Aristot. & Theophrastus, *οἱ κούδαροι τῶν ρῶδων ἀνακρίνονται. οἱ γύπτες καὶ κούδαροι ρῶδων γεμίζοντες μύρα τὰ δέντρα λήγονται*, Clemens 2. Pædagog. Vultures aiunt odore unguentorum perire, si quis uel inunxerit, uel cibum unguento illitum obtulerit, Aristot. in Mirabilibus. Cadauerum foetore gaudent, & tantopere auersantur unguenta, ut ne armenta quidem mortua, quorum carnes unguento illitæ fuerint, attingant, Oppianus.

D.

Vultur prægrandis quidem auis est, sed pigra & ignobilis, Albert. Vultures soli unguentum gregatim degunt, ita ut aliquando quinquaginta in uno grege appareant, ut in Aegypto se obseruasse scribit Bellonius. Vulturem animalium omnium innocentissimum, Hermodori (Herodori, uide etiam infra inter Auguria ex uulture circa principium) Pontici sententia pronunciauit: quia nil prorsus attingat eorum quæ serant homines, plantent, alant, animantium præterea nullam interimat. uolucris quoq; uel mortuis abstineat, quodam cognationis intellectu, Cælius. ¶ Mifericordem significantes Aegyptij, uulturem pingunt, quod quibusdam forsitan uidebitur alienissimum, præsertim quum hoc animal infestissimo animo cætera perfequat atq; interimat. Sed ut hoc pictura

De Vulture. E.F.G. Lib. III. 753

picitura uulturis innuerēt, eo impulsī sunt, quōd centum (& uiginti) illis diebus quibus suos educat, penē nunquam euolet, (*ὡς ἀέρος ἢ ὠκυπέτης*) sed omnem curam ac sollicitudinem illis alēdis adhibeat, quod si eo tempore cibus non suppetat, quo eos sustentet, proprio femore uulnerato forbēdum eis exhibet & impertitur sanguinem, ut ne cibi penuria atq; inedia cōficiantur, Orus. Hanc in pullos pietatem recentiores quidam pelecani non uulturi attribuunt. ¶ Vmbrius haruspex uulturem parere tradit oua tria: uno ex his reliqua oua nidumq; lustrare, mox abijcere, Plinius.

¶ Vultur & aēfalo inuicem inimici sunt, unguēs enim utriq; unci habentur, Aristot. Vultures & aquilæ pugnāt, Idem, Aelianus & Philes. Iustæ magnitudinis accipitres & integræ ætatis, sæpenuero etiam contra aquilas & uultures pugnare aiunt, Gillius. Clangorem quidem aut aquilarum aut uulturum facile columbæ spernunt, non item circi & marinæ aquilæ, Aelianus.

E.
Vultur propter sui corporis molem, uix tribus aut pluribus saltibus à terra eleuatur, & ideo antequam euolet frequenter capitur, & ipse aliquando unum persequendo cepi, sed is satur erat cadauere, & eò grauior, Albertus. Scythæ, & maximè inter eos qui carnē humana uescuntur, & Melanchlani & Arimaspi, aquilarum & uulturum ossibus pro tibijs utuntur, Pollux. Gratius describens retis genus quod pinnatum uocant, eò quòd pennæ ei ad terrendas feras imponantur: Sunt (inquit) quibus immundo decerpit uulture plumæ, Instrumentum operis fuit, & non parua facultas: Tantum inter niuei iungantur uellera (id est pennæ) cygni, &c. Et mox, Ab uulture dicitur auaro Turbat odor syluas, meliusq; alterna ualet res. Vultures in montibus Crete à pastoribus capiuntur, tum quia agnos & hœdos eorum rapiunt: tum ut pennas eorum uenundent opificibus, qui illas sagittis accommodant: pelles uerò pellificibus, qui illas præparatas satis magno precio uendunt, Bellonius. Sic & aliarum magnarum alitum pelles præparantur, tanquam uentriculo salubres, ut impostæ concoctionem promoueant. Vulturinæ pennæ literis etiam exarandis idoneæ sunt si aptè parentur. ¶ Penna uulturis si scalpantur dentes, acidum halitum faciunt, Plinius.

¶ Tradunt aliqui uultures duos aut tres, aut etiam septem dies, futuram hominū in bellis præsentire stragem, & illuc aduolare ubi cadauera futura sunt, uide infra in h.
F.
Vultur in lege Mosæica inter aues impuras censetur: nec immeritò, ut scribit author Glossæ, ut qui bellis & cadaueribus gaudeat. Vultur, aquila & similes aues prohibentur, quòd sublimi suo uolatu (humilia enim oderunt) superbix symbolum sint, Procopius. ¶ Vulturis caro neruosa, tardæ concoctionis est, & prauos humores gignit, Rasis.

G.
Vultur eadem omnia potest quæ aquila, sed inefficaciùs, ita & accipiter eadem quæ uultur, sed hic quoq; infirmiùs, Kiranides.
¶ Zaucos uel zeuocos, quidam zingion, alij harpen dicunt, species est uulturis alba deuorantis cadauera, Kiranides 1. 6. remedia quæ ibidem illi adscribit recensuimus supra in Harpe.
¶ Contra comitiale morbum uulturem in cibo dari iubent, & quidem satiatum humano cadauere, Plinius.

40 AD ELEPHANTIASI AFFECTOS, CARCINOMATA, PODAGRAM, ARTICULAREM MORBUM, STRUMAS, CONDYLOMATA & CONUULSIONES NERUORUM, ex Aetij libro 13. cap. 124.

Vulturis cerebrum unà cum capitis ossiculis & plumis ac carnibus capitis accipito, & in uino dulci coquito, atq; excolata quidem illa proscito: cum iusculo uerò ipso euphorbij, croci, atramenti Indici, piperis albi, castorij, zingiberis, cuiusq; sextantem coquito, & foliorum rubi, seminis saryrij, picis, cuiusq; quadrantem, succi mandragoræ, cedriæ, cuiusq; unciam unam, fel tauri aut capræ integrum, uermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero tres addito. Hæc sanè omnia in uini dulcis sextarijs nouem simul coquito. Hoc iuramento adstrictus accepi, ne cuiquam reuelarem. Hic apparatus ad illitionem in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. Carterum cum penna uulturis etiam illinatur.

ALIVD (EX EODEM LOCO) AD ELEPHANTIASIN, ABSCESSVS, CONDYLOMATA, STRUMAS, EMINENTIAS CORPORIS, STREATOMATA, PARONYCHIAS, BRONCHOCELAS, adq; omnes malignas eminentias quacunque corporis parte, multo experimento cognitum;

Vulturem uiuum accipito, eumq; in uini dulcis aut sapæ sextarijs nouem aut sex suffocato: aut uulturinum gallum eodem modo tractato, & à uespere usq; ad matutinum tempus ad uitis ligna coquito. Carterum agrum tenui uictu connutrito: saepe etiam in ediam perferre iubeto, & per subscriptum medicamentum purgato, perq; dies septem ex marina aqua lauato. Postquam uerò uultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius cōtrita cum agri sudore, præsertim qui à Sole prolektus est, canē edenda proscito, massas uerò septem inde formatas canē dato. Vulturem autem ipsam per triduum à uespere usq; ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito, atq; id similiter tertia die

facito, probeq; coniectum omni die mane in domo tenebricosa reponito. Atq; ubi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte, minimè uerò in die sequentia addito. Salis fossilis marini in petris condensari trientem, (alij unciam j. habent.) atramenti futuri, (chalcantum legit interpret. alia lectio habet galbani) opopanacis, utriusq; sextantem, colophoniam, picis, utriusq; quadrantem, euphorbij, castorij, sanguinis capræ, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; trientem, foliorum semperuiui numero septem, catanancæ herbæ scrupulos tres, amianti scrup. j. polypodij herbæ quæ per contrariam affectionem Luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, singulorū quadrantem, bituminis Iudaici sextarium j. artemisiæ herbæ, chamæmeli herbæ, cuiusq; sextantē. Hæc omnia cum iusculo, ut dictum est, apparato, probe trita committito & unito. Cæterū uulturem primum unā cum pennis usq; ad pedes excoriato, atq; ita in sapam cōiectum suffocato. Pelle autem ipsam cum pennis myrrha conditam, & in fumum suspensam excicari finito. Pedes uerò in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per uulturis etiam pennā, illinito. Nervos uerò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porro purgatiuum cuius mentionem feci hocce est: Aloës unciæ dimidiū, gari, acetī, parem mensuram unito, & octauam sextarij partem bibendam præbeto.

DE RELIQUIS E VULTURE REMEDIIS.

Vulturis ossa combusta & trita, inspersa, sanant omne ulcus, & contra dolorē profunt cum uino perfusa, (colluta,) Kiranides. ¶ Ossa e capite uulturis adalligata (suspensa collo, Sextus) capitis dolorem sanāt, Plinius & Marcellus. Ossa capitis de pullo uulturis filo purpureo ad cubitū suspensa cephalalgiam sanant & ueterem scotomiam, Kiranid. Ad hemigraniam: Aquilæ capitis os, simile simili, ut dextrum latus dextro, appende: perinde & uulturis, Galenus Euporiston 3.34. ¶ Ad pediculos & phthiriasin: Vulturis uui excisam medullam contritam cum uino dabis bibere, prodesse dicimus, Sextus. ¶ Penna uulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes, Plinius: efficit ut sine labore partum edant, Sextus, apud nos etiam uir quidam hac in re credulus, tantam uulturinæ pennæ pedibus subiectæ ad partum educendum uim esse, ut nisi tempestiuè auferatur, uteri etiam detrahendū periculum sit, mihi aliquando (qui minimū huiusmodi remedijs tribuo) affirmauit. Penna uulturis si scalpantur dentes, acidum faciunt anhelitum, Plinius. Vulturis pennas si comburas fugabis serpentes, Sextus & Aesculap. & Samonicus. Ex uolucris in auxilio contra serpentes primum uultur est, annotandum quoq; minus uirium esse nigris, pennarum ex his nidore, si urantur, fugari eas dicunt, Plinius. Pennæ uulturis sufficit lethargum & suffocationem uteri, & phreniticos sanant, Kiranides. ¶ Aegre concoquentes aliqui pellem uulturinam stomacho applicant, Alex. Benedictus. Super uulturis pelle bene calida desiderere, salutare esse ferunt podagricis & qui defluxionibus aliquibus tentantur, Rasis. ¶ Adeps uulturis dissoluit, sicut adeps asini syluestris, Rasis. Adeps uulturinus cum uetere arefactus, contritusq; cum adipe suillo inueterato, neruorum dolores tollit & nodis medetur, Plinius. Si uerò occultus neruos dolor urit inertes, Vulturis excisos adipēs, rutamq; remitte, Aut cerā, & tali recreabis læguida foru, Serenus. Adeps uulturis mixtus cum porcino adipe iuuat arthriticos, tremulos, refrigeratos, podagricos, stomachicos, paralyticos, & eos qui nimia euacuatione patiuntur spasmus, Kiranides. Vulturis adeps & uentriculus cum axungia contritus & perunctus, omnem neruorum dolorem tollit & articularum emendat, Sextus. Adeps uult. dolorem oculorum (articularum potius) sanat, & dolores neruorum euacuat, Aesculap. Neruis & arthritidi adeps uulturina cum felle eiusdem, & axungia uetere ac melle, magmatibus adposita medetur, Marcellus. ¶ Sanguis (fel potius, uide infra in Felle) uult. cum succo marrubij caliginem oculorum sanat, Aesculapius. Vulturinus sanguis cum chamaeleonis albæ, quam herbam esse diximus, radice & cedria tritus, coniectusq; brassica, lepras sanat, Plin. ¶ Medicamentum podagricum quod pedes & manus præseruat: Nervos uulturis ex cruribus ac summis pedibus collectos ad talos ægri alligato, curās, ut neruos dextri pedis uulturis, dextro ægri pedis alliges, & sinistros sinistro. Similiter etiam cubitorum, manuum, & humerorū neruos, alasq; Trallianus lib. 11. ¶ Ad dolorem capitis: Cerebrum uulturis terens unge caput & tempora, Galenus Euporiston 2. 91. Cerebrum uulturis si cōmisceas cum oleo cedrino, & inde nares frequenter tangas, capitis dolorem aufert, Sextus & Plinius. Vulturis cerebro paululum cedri (cedriæ) si immiscueris, & nares inde intrinsecus caputq; perfricueris, omnes capitis dolores statim minues, Marcellus. Cerebrum eius cum cedria solutum & oleo ueteri, & inunctum temporibus, omnem cephalalgiam sanat, Kiranides. Fama est uulturis cerebrum in cibo sumptū, morbum comitiale m discutere, cuius ego periculum non feci, Aretæus. Si uulturis cerebro mulieris uenter & uiri liniantur, sterilitas inducitur, Kiranides. ¶ Pulmonis uulturini dextræ partes Venerem cōcitant uiris adalligata gruis pelle, Plin. Sanguinem reijciētibus pulmo uulturinus uitigineis lignis combustus, adiecto flore mali punici ex parte dimidia, medetur, Idem. Obscurus quidā recentior aduersus epilepsiam commendat cor & pulmonem uulturis arida trita, in potu. ¶ Cor pulli uult. ligatum in pelle omnem fluxum sistit, Kiranides. Cor pulli uulturini adalligatum aduersus comitiale m morbum prædicatur, quidam pectus eius bibendum censent, & in cerrino calice, Plin. Contra epilepsiam, Cor & pulmonem uulturis arida propina, Obscurus recentior. Ex posterioribus nonnulli de

De Vulture. G.H.a. Lib.III. 755

nulli de corde uult, scribunt, si in corio lupi adalligetur, rædium Veneris afferre, Alex. Benedictus. ¶ Iecur uulturis tritum cum suo sanguine ter septenis diebus potum (per dies septem, Sexrus & Aesculap.) aduersus comitalem morbum prædicatur, Plinius. Lusciosus uescatur beta, uulturis iecore affato, eiusq; felle illinatur, Archigenes apud Galenum de compos. medic. Serenus ad iecoris dolorem, uulturis iecur commendat. Idem iecur (Plinius cor) exectum de uulture gestari iu bet ceu prophylacticum aduersus serpentium morsus. Ex uentriculo uulturis remedium diximus in Adipe superius.

¶ Lusciosus uescatur beta, uulturis iecore affato, eiusq; felle illinatur, Archigenes apud Galenum de compos. sec. locos. Vulturis fel ex aqua dilutum, albugines sanat oculorum, Piinius lib. 19, ut quidam citant. Fellis gallinacei uel uulturini, quod longè magis prodest, scrupulum, & mellis optimi unciam, bene trita coniunges, atq; in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum uteris, hoc nihil potentius caliginem releuat, Marcellus. Ad caliginem oculorum profunt uulturis atrii Fella, chelidonia fuerint queis gramina mista. Hæc etiam annosis poterunt succurrere morbis, Serenus. Nubeculae & caligationes suffusionesq; oculorū, inunguntur aquilæ felle, quam diximus pullos ad contuendum Solem experiri, cum melle Attico, eadem uis & in uulturino felle est cum porri (melius, marrubij, ut alij etiam authores habet; & facile Plinius prafon, id est porrum, pro prasio, id est marrubio, deceptus accipere potuit) succo & melle exiguo, Plin. Omnem oculorum obscuritatem incipientemq; suffusionem curat fel uult, cum marrubij succo & melle Attico; cuius si nulla sit copia, tenero ac molli utere, esto autè tum succi marrubij, tum mellis dupla ad ipsum fel porrio, Galenus Euporiston 1. 44. Sanguis (Fel, potius) uult. cum succo marrubij, caliginè oculorum sanat, Aesculap. Vult. fel mixtum cum succo marrubij omnem caliginem discutit, incipientem suffusionem pariter insistit, Sextus. Fel pulli uult, cum melle & succo prafij suffusionem oculorum sanat, Kiranides. Et alibi, Vult. fel cum succo prafij, & opob. alamo & melle solutū, omnem colliquationem (caligationem) oculorum & suffusionem summè sanat. Comitiali Prodest cum ueteri Baccho fel uulturis amplij. Sed cochlear plenum gustu tibi sufficit uno, Serenus. In Germanico quodam manuscripto codice uulturis fel cum sanguine eius è uino diebus decem potum, inter comitialis remedia inuenio. Neruis & arthritidi adeps uulturina cum felle eiusdem, & cum axungia uetere ac melle, malagmatis modo adposita medetur, Marcellus.

¶ Tonillis renes uulturini aridi in melle triti uel decocti, mirum remedium præstant, si pro emplastro adponantur, Marcellus. ¶ Vulturini fimi nidore partus excuti produntur, Dioscorides. Vi facile pariat mulier, sterqus supponunt uulturis atrii, Serenus.

H.

a. Vultur, auis, masc. g. & Vulturis, uulturis. Ennius, Vulturis in syluis miserum mandebat hominem, Et Vulturis, uulturij, apud Lucretium, Catullum, & alios. Crinitus fœm. gen. protulit ex Varrone. Cicero uulturij dixit, & Plautus in Curculione uulturios quatuor. Vultur à uolando quibusdam dictus uidetur, Albertus; uel à uolatu tardo, ut alij. Propter corporis grauitatè in terra libentius sedet quàm in arbore, nisi timeat; unde ab antiquis grapes (uox uidetur corrupta) uocabatur, Albert. Ales auida, pro uulture, Seneca in Hercule Furente. Perperam Grammatici quidam uulturem & gryphem confundunt, Turnerus. ¶ ῥύψ, ὡσαύτῃ τὸ γρηθίον πρὸς ἡμῶν, Varinus. τῷ πρὸς ἡμῶν τριών. Cipes, id est uultur, Syluaticus; ineptè, cum gyps uel gypes scribere debuisset. Orus in Hieroglyphicis fœminino tantū genere πλὴν γρηθῆ effert, quod uultures omnes fœminas arbitretur; alij pleriq; masculino tantum utuntur. οἰωνοὶ dicuntur omnes aues carniuoræ, ut uultures, corui, Varinus. οἰωνός dicitur uultur ὡσαύτῃ τὸ οἰὸν τὸ μονὸν; eo quod solitaria in suo sexu & sine coniuge auis sit, aiunt enim aliqui eam absq; coitu sæpenumero ex uento & calore & Solis radijs concipere, Idem. Αὐτὸ δὲ ἐλάσει (ἐλκίσματα, ἀεροδύματα) τὸν γρηθῆ κύνειον, οἰωνοὶ τὸ πᾶσι, Homerus Iliad. α. ubi Scholiastes annotat accipere eum per οἰωνός aues carniuoras, ut uultures, coruos. οἰωνοὶ τὸ δαῖτα, Idem alibi. Non tibi parentes claudent oculos mortuo, ἀλλ' οἰωνοὶ ὀμνῶσι δόρυσι πρὸς ἡβραίων πικρὴν δαλάντες, Iliad. λ. Ἄλλ' ἄρα πῶν γε κύνες τε καὶ οἰωνοὶ καρτέλιασαν, Odyss. γ. μήδ' ἄσ' ὀμνῶσιν κωῶν ἕκασ' ἀλέειν, μήδ' ἄσ' οἰωνῶν πνός, Sophocles Antigone. οἰωνοὶ δὲ πρὸς πλεόν, ἢ γυναικῶν, Iliad. λ. Memorabile est quod tomo De ideis primo, ubi πρὸς σημειῶντι λόγῃ differitur, Hermogenes adnotauit, quosdam appellare solitos uultures, πάρος ἐμψύχως, id est animata sepulchra. Περὰ δὲ πρὸς ἀποβύλους τόποισι σοφιστικῶς πᾶσι πολλὰ εἴρηται, πάρος τε γὰρ ἐμψύχως αὐτὸ γρηθῆς λέγεται, ὡν πρὸς εἰσι μάλιστα ἄξιαι, καὶ ἄλλα ποιᾶν τὰ ψυχρόντων πᾶσι πολλὰ, id est, Apud sublignos uerò hosce sophistas plura inuenias utiq;. quippe uultures dicunt sepulchra esse animata, quibus digni sunt ipsi maxime; & frigidiora his alia non pauca, Cælius. Mari sepeliri dicitur, qui in id demersus fuerit; & uentribus belluarum, ab eis deuoratus. sic & uultures illum quos lanarint deuorarintq;, uentribus suis tanquam sepulchris cōdunt. quare etiam sepulchra uiua nonnulli eos appellare ausi sunt, Varinus in Τυμβήδονα; in cuius uerbis pro ὅσα καὶ πτωγῶν τῶντων, lego ὡς καὶ πτωγῶν τῶντων.

¶ Epitheta. Vulturem amplum Samonicus cognominat. Atrum, idem & Iuuenalis. Ab uulture dirus auaro Turbat odor syluas, Gratius. Auido uulturio, Catullus. Ales auida pro uulture, Seneca in Herc. furēte. Dirus uultur, Samonicus, & Valerius 4. Argonaut. Edax, Ouid. α.

Amorum. Immanis obunco rostro, Verg. 6. Aeneid. Immundus, Gratio. Tardus, Samonico. Et præterea apud Textorem, Auidus, Caucasus, Cupidus, Montanus, Niger, Obscenus, Palatinus, Palpas, Promethæus, Rapax. ¶ *ῥύπας θηλυγαίους*, id est e foeminis tantū procreati, Io, Tzetzes, *γαμψύροισι, ἀγκυλοχάλας*, epitheta sunt ægyptij, sed quæ etiam uulturi conueniant.

¶ Vulturius homo per translationem pro rapace. Cicero in Pisonem, Appellatus est hic uulturius illius provincie, si dijs placet, imperator. Quoniam hæc ales cadauera iam tabida summè affectat & rapit auidiſſimè, propterea quodam loco Apuleius caudicōs & oratores forenses probroſis inceſſens uerbis, quod eis (ut Columella dixit grauissimè) concessum sit in medio foro latrocinium, togatos nominauit uulturios, sicut M. Tullius pro Sextio uulturios paludatos appellauit Gabiniū & Pisonem imperatores, qui pretio nundinarentur omnia. Porro & ratione eadē salibus suis Plautus inseruit uulturios pro talis in Curculione, ut enim uultures carniuori sunt & rapto uiuum, com pari modo & tali uoratores ita sunt, ut dispolient ex toto aleatorem, Cælius. Captores quoq; dici uulturios, non Seneca modò, sed indicauit Catullus item illo uersiculo, Suscitatur à cano uulturium capite, Idem. ¶ Vulturinus, uentus qui ab Oriente hyberno spirat, ut ait Plinius 2. 47. dictus à uulturis uolatu, ut quidam aiunt, quoniam altè resonat, Græci Euronorum uocant, quod inter Norum & Eurum sit. Hi igitur sunt tres uenti Orientales, Aquilo, Vulturinus, Eurus: quorum medius Eurus est, Gellius 2. 22. Vulturinalia celebrabantur sexto Calendas Septembris, Varro. Vulturinus, quod est uulturis, adiectiuum apud Plinium. Est & subuulturium adiectiuum. Eia corpus cuiusmodi, Subuulturium: illud quidem subaquillum uolui dicere. Plautus Rud. Grammatici interpretantur, rapiens ad se homines, subaquillū uerò, subfuscum. ¶ Plautus salibus suis inseruit uulturios pro talis in Curculione, ut enim uultures carniuori sunt, & rapto uiuum, com pari modo & tali uoratores ita sunt, ut dispoliēt ex toto aleatorem, Cælius Rhod. Plauti uerba hæc sunt: Iace (inquit) parumper, Iacit uulturios quatuor, talos arripio, inuoco almam meam nutricem, (Venerem nimium,) Herculem iacto basilicum. Vulturij autem (inquit Cælius Calcagninus) uidentur appellati, uel à rapacitate, uel à fecunditate, quod id animal foret naturæ symbolum Aegyptijs.

¶ Gyponomum herbam sil uel fefeli Creticum interpretor, à uulturum pastu, uide supra in c. *ῥύπας μακρόν*, Varinus & Hesychius. *ῥύπας*, uel *ῥύπας*, (quod magis placet,) nidi uulturum, Idem. *ῥύπας* (oxytonum malim) interpretantur tuguria & latebras (*καλύβας καὶ θαλάμους*) uel uulturū nidos: uel uias ad uias (*ὁδὸς εἰς ὁδὸς*), uel habitationes subterraneas, uel speluncas, καὶ θύπασσιν τὰ ἀντὶ. (lego *ῥύπασσιν*, ut idem sit *ῥύπας*, & diminutiuum *ῥύπασσιν*.) *οἱ δὲ ἀΐστος, ἀνασσομενίνας*, Hesych. & Varinus. 30 *ῥύπας*, (ultima uideur acuenda,) *ῥύπασσιν γῆ*, (lego *ῥύπας*.) *θαλάμους, ῥύπας*, Idem. καὶ πᾶσι τὸ ῥύπας; ὅς ἐστιν ἕρπον ἀκίνητ' ἐν τῆσι πεδύκλαισι, καὶ ῥύπασσιν, καὶ ῥύπασσιν, ἐπ' ὅν ὁδοὺν ἐκ ἐλαίας, Aristoph. in Equitibus. Vbi Scholiastes, *ῥύπας* (inquit) aues sunt, lusit autem Comicus propter similitudinem sequentis uocabuli *ῥύπασσιν*, uel quia hæc aues maximè solent insidère in turribus & moenijs, in quibus Athenienses etiam cubabant tempore belli ad custodiendam ciuitatem, debuit autem dicere in latebris, specubus uel locis angustis. nam secundum Cratinum omnem locum angustum uel latibulum ita nominabant. ¶ Pediculi uulturis mentio fit apud Auicennam 4. 6. 5. 12. insectum esse aiunt uenenosum, simile pediculo paruo, uel pediculo nascenti in inguine, nomen eius Perficum faciunt pedi, uel potius dedi, inuenio & dede, dedey, & declin apud Syriaticum: item meluke, tagomus, uel ragarius Indicè, tafaris uel tafaris pro eodem animali. Est sicut paruus altadan, (aliàs alcandan) 40 Syluaticus. Alramula (Althabuha) est animal multipes, acuti ueneni, de quo idem iudicandum quod de pediculo uulturis & uespis, Auicenna 4. 6. 5. 13. ego scolopendram esse conijcio, de pediculo autem uulturis diuinare nihil possum. Auicennæ de ipso uerba, referam in Historia insectorum.

¶ Aegyptij, *Αἰγυπταί*, medice inter aquilas & uultures naturæ sunt, utriusq; sexus, (cum uultures omnes foeminae existimantur,) colore nigro, harum nidos & oua ostendi audio: uultures uerò non oua, sed statim pullos parere, Aelianus. Aegyption Grammaticorum alij genus aquilæ, alij uulturum interpretantur, *ἄρ' τὸ αἰγυπταί*, ego potius nomen compositum dixerim, *ἄρ' τὸ αἰγυπταί καὶ ῥύπας*. Hi fortè fuerint quos Plinius uultures nigros appellat, nisi gypæetū esse placeat, cui caput albicat, &c. Plura de ægyptio leges supra in Capite de aquilis diuersis, quarū ueteres meminerunt. Nicander à uulture distinguit hoc uersu, *Αἰγυπταί, ῥύπας τε, ἰσραὴλ τ' ἀμβρόσια κερύβει*. 50

¶ Icones. Cánathra, uehiculi genus plegmata habens, in quibus uirgines per pompam ad Helenæ templum uehebantur, simulachris (ut quidam tradunt) ceruorum aut uulturum ornata, Varin.

EX ORIHIEROGLYPHICIS.

Annum significantes Aegyptij uulturem pingunt, quoniam hæc ales annum ita partitur, ut tertia ferè eius parte prægnans sit, altera incubet & excudat oua, altera educet, ut in c. retuli. ¶ Aspidem quoq; indicatur eundem pingunt, quod ex omnibus animantibus perspicacissimū uisus sit, uide in c. ¶ Misericordem quoq; pictus illis denotat uultur, propter peculiarem eius in sobolem suam affectum & amorem, lege in D. ¶ Item significantes limitem: quod cum belli conficiendi tempus instat, locum ubi pugna committenda sit, septem ante diebus ad eum accedens præfinit & 60 circumſcribat. Item præſagium cum eandem ob causam, tum etiam quod ad eam exercitus partem sese conuertere soleat, ubi maior sit futura clades, uide infra in h. Præterea matrè, quod in hoc animalium

De Vulture. H. b. c. e. Lib. III. 757

mantium genere mas non fit. Aegyptij in uulture naturæ genium ac maiestatem indicabāt, quod inter has uolucres foemina duntaxat inueniant; de quo & Marcellinus Ammianus in Rom. historia scribit, & Plutarchus item Charoneus, Crinitus. Mineruam quoq; ac Iunonē uulturis pictura eis significat: quoniam uidetur apud Aegyptios Minerua quidem superius cœli hemisphærium occupasse, Iuno uerò inferius. Quæ & causâ est ut absurdum censeant cœlum masculino genere efferre; quippe cum & Solis & Lunæ cæterorumq; siderū genitura in eo perfecta sit, qui nimirum foeminae actus est. Complectitur autem uulturum quoq; genus foeminas tantum. Quam ob causam & cuius foeminei sexus animanti Aegyptij uulturem, ut in eo sexu principem ac primum, apponunt, ex quo & deam omnem, ne singulatim unamquamque percurrens prolixior sim, significant

10 Aegyptij. Similiter etiam innuentes *αετωίαν*, hoc est cœlum (neq; enim placet ipsis, ut dixi, masculino genere *αετωίαν* dicere) quoniam horum omnium generatio inde est. Duas deniq; drachmas uulture picto denotant, quod apud Aegyptios duæ lineæ unitas est. Vnitas uerò cuiuslibet numeri ortus est ac principium. Optima itaq; ratione duas drachmas indicare uolentes, uulturem pingunt, quod generationis ipse sibi autor materq; ac principium, quemadmodum & unitas, esse uideatur. Postremò Vulcanum indicantes, scarabæum & uulturem pingunt: Mineruam uerò, uulturem & scarabæum. solis enim his, nō etiam masculis, mundus uidetur consistere. Uulturem autem pro Minerua pingunt, quod hi soli ex dijs apud ipsos mares sint simul ac foeminae.

¶ Propria. Vultur mons est in Apulia, ut quidam annotant. ¶ Vulturum, *Βέλτερον*, Campania oppidum est, cum fluuio eiusdem nominis, ut scribit Plinius lib. 3. cap. 5. Pomponius Mela lib. 2. Fluctuq; sonorum Vulturum, Silius lib. 8. Fluuius quidē non neutro gen. ut oppidum, sed masculino Vulturum dicitur, hic per Campaniā labens, haud longē ab Cumis mergitur. Amnisq; uadofī Accola Vulturū, Verg. 7. Aeneid. Seruius fluuium esse scribit qui iuxta Cumas cadit in mare. Delabitur inde Vulturūq; celer, &c. Lucanus lib. 2. Meminit eius etiam Strabo. ¶ Est & Vulturum Hetruscorum oppidum, teste Liuius lib. 4. ab Vrbe. ¶ De Vulturno uento scripsi supra inter deriuata. ¶ Vulturna uel Voltunna celebris Hetruscorum dea fuit, cuius non semel meminit T. Liuius, &c. Gyraldus.

¶ b. Decet tetraones suus nitor absolutaq; nigritia, alterum eorum genus uulturum magnitudinem excedit, quorum & colorem reddit, Plinius. Porus Indorū rex Augusto inter cætera dona misit perdicem uulture maiorem, Strabo. Percnopterus aquila uulturina specie est, &c. Plinius & Aristoteles. Phlegyam apud Hesiodum aliqui interpretantur auem uulturni similem. Harpyia in Thracia habent uulturum corpora, aures urinas, & facies *κέρκων*, (lego *κέρων*, id est uirginum,) Varinus in Scylla. ¶ Lapis quandros aliquando inuenitur in cerebro uulturnis, (coloris candidi, ut quidam addit,) cui uis tribuitur contra quoslibet noxios casus, & replet mamillas lacte: authores, Euax, Albertus, Syriaticus.

¶ c. In cane requiritur uulturina sagacitas, Budæus. ¶ Et qui uulturnibus seruabat uiscera Dacis Fuscus, Iuuenalis Sat. 4. Lingua exerta auido sit data uulturnio, Catullus. ¶ *Δρότρον* Græcè aliqui rostrum interpretantur, eo autem quæcunq; ederint lancinant uultures, *τόττω δὲ δειροστρον ὁ αὐτὸ ἐδίδουσι οἱ γυπαῖοι, τῆ κροσσι τὸ γάμφος*, Varinus. *οἱ δ' ἀνεσάου ὄου χροσσις γυπαῖοι δίκλι ἐδίδου καὶ ἄσποκροσσι αὐτοὺς δ' ὄδ' ἄσποκροσσι εἶσα δειροστρον*, Plutarchus in libro de nō accipiendo mutuo pro foenore. *γυπαῖοι δ' ἐκείνη τὸν περὶ ἀρμυρίων ἡπαρ ἕκαστου δρότρον εἶσα δειροστρον*, Homerus de Tityo. *οἱ δ' ἂν γὰρ κείατο γυπαῖοι ποτὶ λυτὸν τῶν ἀλόχοισιν*, Iliad. λ. *Ροδῆς δὲ κείατο καὶ γυπαῖοι ἐδίδουσι Τρώων*, Iliad. ε. *Ταχρὰ καὶ ἐκείατο καὶ γυπαῖοι ἐδίδουσι*, Iliad. κ. *τῶ δ' ἦδ' αὖτε γυπαῖοι ἐδίδουσι*, Odyss. κ. *Ἐπὶ ποίον ἰσθίου καλῆς ἡλιαίτης καὶ γυπαῖοι; ὅχ' ἄραξ ὅτι ἴκλιον εἰς αὐτὸν οἰχοῦν ἄρπυιόσσι*, Aristophanes in Auiibus. *μυδὲ τρεῖσσι κυσὶ γυπαῖοι γυπαῖοι ἐδίδουσι*, Phocylides. *τῶ σὲ γὰρ παρὰ δαῖτα δειροστρον δειροστρον δειροστρον εἶσα δειροστρον*, Panyasis apud Stobæum. Uulturem aliqui sepulchrum uiuum dixerunt. uide supra in a.

¶ e. Oculum uulturnis si quis manu dextra gestet, gratiam & fauorem omniū quibus cum uersabitur, sibi conciliabit, Obscurus. ¶ Os eius uel rostrum cum lingua gestatum facit ad iuenera nocturna, fugat enim dæmones & feras & omne reptile, & cuncta animalia, & uiriliter dicamus omnem uictoriam, & rerum abundantiam, sermonum facundias, & causas, & gloriam ac honorē portanti acquirit. Porta ergo cum lingua & oculos, & seruabis corpus tuum ab omni castitate, Kiranid. ¶ Cor uulturnis habentes, tutos esse ferunt ab impetu non solum serpentium, sed etiam ferarum latronumq; ac regum ira, Plin. Cor uulturnis ligatū in pelle lupina, si circa brachium habeas, nullum medicamentum nocere tibi poterit, nec serpens, nec latro, nec ulla malicia, nec quidem phantasma senties, Sextus. Eum qui gestauerit cor pulli uulturnis, omnia dæmonia fugient, & maxima feras, habebit autem is quoq; gratiā cum apud omnes homines, tum mulieres, & locuples uiuet, idem gestatum rebus in omnibus uictoriæ cōporem reddit, Kiranid. Adulti uulturnis cōelixum & datū in cibo latenter, aut siccum datum in potu mulieri, magnam amicitiam & desiderium lasciuum eius facit, Idem. ¶ Eiusdem pedes gestati ad facundiam sermonum, & lucrum, & taciturnitatem inimicorum, & uictoriam ab aduersarijs summè faciunt, Idem. ¶ Ungues eius combusti, & cum uino uetere soluti, totiq; corpori inuncti, & poti, ad uictoriam de inimicis summè faciunt, Kiranid. Qui pedem uult, in mensa habuerit, tutus est à ueneno, Obscurus. Sunt qui hac spe ducti candelabra c

uulturinis pedibus conficiant. arbitrantur enim si uenenum in mensa superuenerit, extinctum in candelam quae inserta fuerit tali candelabro, ita ut infima candelae pars uulturis pedem attingat, nam pars (sinus) superior cui inferitur candela ex metallo additur. ¶ Si quis cum modico uerbenacae herbae & fimo uulturis fumum fecerit super sicario (sic habet codex noster in anuascriptis) decident folia, Kiranides 1.10.

¶ g. Si mulier cerebro uulturis liquefacto inunxerit uentrem suum per 7. dies, & uiri etiam uentrem inunxerit, non concipiet omnino, Kiranides. Vulturis crus si ablata carne suspendatur supra crus excoriatum, auferetur dolor, & sanabitur, Rasis. Corium cauillae eius si applicetur podagrigo, dextrum lateri dextro, sinistrum sinistro, prodest manifeste, Idem.

¶ h. Inimicus si quid delinquas inharet affixus scrutaturus. & profectio uulturum exprimere uidetur mores. hi quippe tabida tantum confectantur cadauera, nam pura beneque habentia ne sentiunt quidem. Consimiliter inimicum uitae modo labes mouet, agra illum excitant ac quae computruerint, Caelius ex commentariolo Plutarchi de utilitate ab inimico capienda. Creditores in foro debitores tanquam loco miseris assignato uulturum instar exedunt & arrodunt, rostro in eorum corpus inserto, δειτρον εσα δωοντες, Plutarchus in libello de non accipiendo mutuo pro faenore. De uulturis scitus admodum narratur apologus aduersum faenore sese illaqueates; Vulturius quidam uehementer agitated uomere amplius coepit, simulque etiam queri, ac sese afflictere, quod inestina eiectione uideretur. Pax sit rebus, inquit alter: non est quod agro sis animo. neque enim tui euomis quippiam, sed cadaueris portiones, quod nuper confidimus. Eadem ratione faenore adobrutum non agros euomunt distrahuntque proprios, sed faeneratoris, quem ijs dominum praefecerunt, Caelius.

¶ Fulgentius in Mythologico Promethei iecur apud inferos non ab aquila, sed a uulture corroditur, & perbellum interpretatur, cui & Petronius Arbiter in his hendecasyllabis congruit: Cui uultur iecur ultimum pererrat, Et pectus trahit, intimasque fibras, Non est, quem tepidi uocant poetae, Sed cordis mala, liuor atque luxus. Vide in Aquila h. ¶ Ales auida, pro uulture iecur Tityi iugiter exedente, Seneca in Herc. furente. Vulturis atrii poena, Iuuenalis Sat. 13.

Nec non & Tityon terrae omniparentis alnum Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus Porrigitur, rostroque immanis uultur obunco Immortale iecur tondens, foecundaque poenis Viscera rimaturque epulis, habitatque sub alto Pectore, nec fibris requies dat ulla renatis, Vergilius 6. Aeneid. ubi Seruius, Tityus (inquit) secundum aliquos filius Terrae fuit, secundum alios a terra nutritus. unde elegit sermonem poeta quo utrunque significaret: nam alnum dixit. Hic amant Latonam, propter quod Apollinis telis confixus est. Damnatus est autem hac lege apud inferos, ut eius iecur uultur exedat. Quamquam Homerus uicissim dicat duos uultures sibi in eius poenam succedere: unde haec canit de Tityo:

Και Τίτυόν εδον γάϊος ιεκουδ' ο υιόν, Κεϊμλονου γυ δ' απειδ' ο, ο δ' επ' οννια κειτα παλεθρα. Γυπε δε μν ενεστρεβη παρμυθια παρ' ικαρον, Δειτρον εσα δωοντες. Per hoc quod porrigi eum canit ad nouem iugera, quantum ad publicam (primam) faciem, magnitudinem ostendit corporis; sed illud (aliud) significat, quia de amatore loquitur, libidinem late patere. Sanè de his omnibus rebus mirè reddidit rationem Lucretius, & confirmat in nostra uita esse omnia, quae finguntur de inferis, dicit enim Tityon amorem esse, hoc est libidinem; quae secundum phisicos & medicos in iecore est, ut risus in splene, iracundia in felle. Unde etià exesum a uulture, dicitur in poenam renasci, etenim libidini non satisfit re semel peracta, sed recrudescit semper: unde ait Horatius, Incontinentis aut Tityi iecur, Haec Seruius. Cui uacat, adeat etiam Eustathium. ¶ Eurynomus daemones, quae mortuorum carnes arrodere fingunt, ita ut nihil praeter ossa relinquat, colore pingitur inter caeruleum & nigrum, qualis est muscarum quae carnibus insident; & dentes exerit, & pellis uulturis ei subfrenatur, Pausanias.

¶ In Onirocriticis scribit Artemidorus in Italia ueteri lege uultures a nemine solitos necari; quin & illis insidias cocinnantes aeneas (inquit) opinabantur, Caelius. Marti sacros censuit uultures ueterum auctoritas, uti scribit Phurnutus, quonia plurimi uisuntur ubi sint ηλωματα πολλα αρμυρατα, Caelius. Eadem uolucres Iunoni sacras Aegyptij ducunt, atque earum pennis Isis caput, & uestibulorum fastigia ornant, Aelianus. in Graeco manuscripto codice nostro legitur, οτι ην πωπυλαιου οραφους ιαρεπιδουση γυπαι ηδρυγας, hoc est, sub fastigijs uestibulorum alas uulturum eos insculpsisse. Vultur pictus Mineruam & Iunonem significat Aegyptijs, imò deam omnem, Orus. uide supra in a. inter Icones. Vulcanum indicantes Aegyptij, scarabaeum & uulturem pingunt: pro Minerua uerò uulturem & scarabaeum, ut supra inter icones docuimus. ¶ Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non macatis illis canes, uulturios: &c. Arnobius contra gentes.

¶ Accolae Phalidis fluminis homines quosdam facinorosos in uoraginem impiorum dictam (eis η κελιδουνη σιμου ηδ' ασεβων) iniiciunt, ea ferè rotunda est, & puteo consimilis; & quod iniectum fuerit post trigesimum diem in Maotin paludem uermibus iam refertum eructat, ubi uultures subito & ex improviso inuolantes dilanant, authore Ctesippo in Scythicis, Plutarchus in libro de fluuijs.

¶ Barcae gens Hesperia ex aliquo morbo mortuos, ut muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremant; eos uero qui in bello morte occubuerint, ut summa uirtute ornatos, uulturibus deuorandos obiciunt; quod eas laues sacras existiment, Aelian. Diogenes dicebat, si mortui ipsius corpus a canibus lacerari contingeret, Hyrcaniam fore sepulturam: sin uultures,

De Vulture. H. h. Lib. III. 759

ures, *ἄρως*, ut Stobæus annotauit, ubi pro *ἄρως* uoce deprauata, forte *Βαγνάλω* legendum fuerit, quanquam non hos solum, sed Indos etiam & Iberos & Caspios corpora defunctorum uulturibus lancinanda proposuisse legimus.

¶ Auguria ex uulturibus. Quid est quod Romani uulturibus ad auguria maxime utuntur? An quia etiam Romulo urbem condenti uultures duodecim apparuerunt? Vel quoniam auium omnium hæc minime frequens & cōsuetā homini est, neque enim facile quisquam in uulturis nidum incidit, derepente enim & inopinato aduolant alicunde è longinquo, quo fit ut eorum aspectus semper aliquid significet. Vel hoc etiam ab Hercule didicerunt, siquidem omnium maxime, si uere dicit Herodorus, (aliās Herodotus Ponticus, ut legitur in uita Romuli,) uulturibus gaudebat Hercules qui circa rerum gerendarum principia comparuissent: ut qui uulturem inter cunctas carniuoras aues iustissimum existimaret. Primum enim nullum animal uiuum attingit, neque animatum ullum interimit, quod aquilæ, accipitres & nocturnæ aues faciunt, sed extinctis tantum corporibus pascitur: & inter ea etiam suo generi parcat, nunquam enim uolucrum aliquam gustare uisus est uultur, cum aquilæ & accipitres cognatas maxime aues persequantur & feriant, atqui iuxta Aeschylum auis auem deuorans pura esse non potest. Deinde hominibus etiam ferè minime nocet, cum neque fruges consumat aut uaslet, neque stirpes nec animantes mansuetas lædat. Quod si, ut Aegyptij fabulantur, omne genus eorum foemineum est & hausto subsolani flatu concipiunt, ut arbores fauonio, prorsus firma certaque ab eis signa colligi probabile fuerit: cum in cæteris auibus ex libidinis motu, rapinis, fugis & persecutionibus, magnam turbationem & inconstantiam oboriri necesse sit.

20 Plutarchus in Quaestionibus rerum Romanarum 89, & partim in uita Romuli. Vulturius à Festo numeratur inter alites uolatu auspicia facientes. Vulturum conspectum Aristoteles & Plinius semper in malum retulerunt, Niphus. Hic uultur, hic lucifer bubo gemit, Seneca de palude Coccyti. Vulturem auem in augurio infelicissimam: id est, innocuos (an quia uultur non nocet uiuis?) homines facile esse infelices, Plutarchus in Symbolis Pythagoricis. Vulturemque frequenti foro in tabernaculum deuolasse, L. iuius 7, belli Punici. Sæpe uulturem in ædem Iouis aut deorum uolasse prodigij loco receptum, ideo uelut portentum maliq; auspicii procuratum fuit, Alexander ab Alexandro. P. Crasso, Q. Scæuola coss. uultures canem mortuum laniantes occisi ab alijs & comesti uulturibus, Iulius Obsequens. L. Sylla, Q. Pompeio coss. Stratopedo, ubi senatus haberi solet, corui uulturem tundendo rostris occiderunt, Idem. Dareio accipitrum uisio duo uulturum paria

30 uellicantium, omen fuit quod è coniuratis sumpto supplicio, haud multo post Persarum regno potiretur, Alex. ab Alexandro. ¶ Romulus & Remus urbem condituri, conuento inter se sequendis auibus diiudicare litem (de loco urbis,) diuersa loca ad inaugurandum capiunt, Priori Remo augurio uenisse ferunt sex uultures, cum duplex numerus Romulo se ostendisset. Sed dicitur à quibusdam uere Remum uidisse, Romulum uero esse euenturum: sed cum accessisset Remus, tunc Romulo duodecim apparuisse: inde mansisse morem Romanis ex uulture augurandi. Metamit etiam Plinius de uiris illustribus cap. 1. Scripsit Varro Terentius in libris Antiquitatum (inquit Petrus Crinitus in opere de honesta disciplina 16, 5.) fuisse Romæ Vectium in augurandi disciplina nobilem, eumque affirmasse futurum Rom. imperij terminum, post M. & C. C. annos: si modo, inquit, uerum foret quod in historijs annalibusque Romanis traditur de XII. uulturibus, quas poeta Ennius

40 corpora sancta appellat. Sic autem Varro, Si uerum est quod de Romuli augurio traditur in condenda urbe, de XII. uulturibus, ad M. & C. C. annos Romanus populus perueniet, cum CXX. annos incolumis præterisset. Quia in re factum est quidem iudicium ex numero alitum, ut singulæ uultures centenos annos portenderent. Censorinus uero in perquirendis ueterum monumentis uir diligens, & qui M. annos ab urbe condita uixit, minime ad suum iudicium pertinere asseruit hoc ipsum diiudicare, ne in re parum comperta minus prudenter posteritati faceret imposturam: quod his ferè hominibus accidit, qui maiore studio quam consilio fortunæ aleam pensant, temporumque uarietatem considerant. Cæterum tali sententiæ Vectij uidetur annorum numerus conuenire, si quidem C. C. annis post authorem Censorinum adiectis, imperantibus Cæsaribus Constantijs, Romana illa dignitas consumpta est, quæ Italiæ fines egressa Byzantium urbem se recepit. Nam in-

50 gruentibus in Italiam Vnnis, Vandalisq; & Gothis, tum maxime Rom. imperium cladibus multis affectum est atque deletum. Quod autem XII. uultures auspicii felicitatem Romulo prænotassent, cum historiæ multorum testantur, tum Q. Ennius in annalibus: qui Romulum inquit ipsum in Auentino monte secessisse, ad auspiciū capiendum de urbe condenda & nomine imponendo, itaque studijs summis de hoc inter eos peractum refert. Certabant urbem Romamne Remamue uocarent. Omnibus cura uiris uter esset induperator. Hæc omnia Crinitus. Eadem partim Cælius Rhod. repetit Læctionum antiquarum 27. 8. & insuper, Scribit (inquit) libro 16. Paulus Diaconus, Adouacrem cum fortissima Herulorum manu Italiam irrupisse, quo percussus terrore Augustulus purpuram sponte deposuit: ac ita condita urbis anno millesimo ducentesimo uigesimo nono, Occidentis imperium finem est assequutum, anno ab incarnatione Verbi quadringentesimo

60 quinto. Cæterum quod uultur unus, ut Crinitus tradit, annos centum significasse existimetur in auspicio Romuli, inde forsitan sumptum est, quod uita singulorum centesimum ferè annum attingere putatur, quanquam Aegyptij uulture picto annum unum duntaxat significarint, propter causam in c. expositam: nempe quia annum totum hæc ales in conceptu, in partu & incubitu ouorum,

& pullorum educatione consumat. In somnis apprens uultur annum significat, Io. Zzetzes, Romulus in Palatino colle ex duodecim uulturibus optima auguria egit. Nam ex auium numero commutatione in duodecim homines facta, principes totidem Romanos, quot aues perspexisset, uirgis antecedere iussit, Aelianus. Cæsar quum in campum Martium exercitum deduceret, sex uultures apparuerunt, conscendenti deinde rostra, creato consuli, iterum sex uultures conspecti, ueluti Romuli auspicijs nouam Urbem condituro signum dederunt, Iul. Obsequens. Octauio Augusto primo consulatu augurium capienti, duodecim se uultures, ut Romulo ostenderunt, Suetonius. Auctor est historicus Dion post Cæsar's cadem Octauio in campum Martium descendenti uultures sex augurium fecisse, mox uero apud milites concionanti duodecim; unde ab eo coniectatum Romuli monarchico se principatu constanter potiturum, Cælius.

¶ Quod fragem designent exercitus quem sequuntur. Vultures tradunt futuram fragem præfensione quadam mirè percipere; & comprobatur in Hexaëmero magnus Basilius, Cælius. Expeditos in bellum exercitus præfensione quadam consequuntur, planè scientes & quod ad bellum proficiscuntur, & quod omnis pugna frages edere solet, Aelianus. Traditur ingruentis mali certissimum haberi præfagium, ubi exercitum uultures insequantur, Cælius. Si uultures, corui, & (aut) aquilæ in unum coirent, eadem haud dubiam interpretabantur, Alexander ab Alexandro. Huius quidem (ex uulturum præfensione) augurij rationem scrutari difficillimum censuit Albertus, nisi stellarum potestate occultiore fieri, collibeat credere, Cælius. Auium quarumuis quæ cadaueribus uescuntur, (ut sunt uultures, aquilæ, cornices, græculi, milui,) agmè cum in aliqua regione apparuerit, ac per aliquot dies ibi sederit, esse futuri excidij signum, cõsentiant omnes, Niphus. Solent uultures mortem hominis quibusdam signis annunciare. cum enim lachrymabile bellum acies inter se instruunt, multo uultures sequuntur agmine, & eo significant, quod multa hominum multitudo bello casura sit, futura præda uulturibus, Ambrosius. Communis hominum opinio est uultures in exercitibus gregatim uolantes esse futuri excidij præfagium. Vultures enim & aquilæ ultra maria cadauera sentiunt, altius enim uolantes, quæ multa montium obscuritate cælantur, ex alto conspiciunt; & non modo præfentia, uerùm etiam (ut Plinius inquit) biduo aut triduo futura, Niphus. Vmbrius haruspex uultures tradit triduo ante aut biduo uolare eò, ubi cadauera futura sunt, Plinius. Hoc quidem (inquit Niphus) experientia cõstat; & in excidio Troianorum ita accidisse meminit Aristoteles in augurijs. Iam quasi uulturij triduo prius præ diuinabatur, quo die esuriturij sient, Plautus Trucul. Limitem significantes Aegyptij uulturem pingunt, quod cum belli conficiendi tempus instat, locum ubi pugna committenda sit, septem ante diebus ad eum accedens præfinit & circumscribat, Orus. Et mox, Præfagium quoque eodem picto representant, tum eandem ob causam, tum etiam quod ad eam exercitus partem sese conuertere solet, ubi maior sit futura clades, sibi ex cadaueribus alimentum seponens, ac in futurum prouidè referuans. Vnde & præfici reges exploratores mittebant, per quos in utram aciei partem respexissent uultures, cognoscerent, indeque uincendos ac internecina frage delendos colligerent, Idem & Aelianus. Vulturij, & aliarum alitum quibus frages cadauerum pabulo est, ingens uis, exercitum aduolauit, Iul. Obsequens.

¶ PROVERBIA. Si uultur es, cadauer expecta, prouerbiu usurpatum à Seneca in Epistolis 15. 96. Captatores testamentorum (inquit Erasmus) & hereditetæ, uulgata metaphora uultures appellantur, quod senibus orbis ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui propriū, cadaueribus tantum uiuere eorum quæ sponte interierunt uel ab alijs relicta sunt; non fruges, nõ uiuum quicquam attingere, & à sui generis, hoc est auium cadaueribus abstinere; hoc minùs nocens, quàm sint homines isti diuitum fumeribus imminentes. Vnde mirum est hanc auem innocentissimam apud homines tam malè audire. Proinde qui diuites audent aut accusare, aut ueneno tollere è mediò miluij uocantur; qui uerò duntaxat obsequijs & adulationibus aucupantur, ut misceantur testamento, uultures prouerbio dicuntur, Martialis lib. 6. Amisit pater unicum Silanus, Cessas mittere munera Oppiane? Heu crudele nephas, maleque Parce, Cuius uulturis hoc erit cadauer? Diogenianus in Collectaneis meminit huius adagij, sed alia figura, ἀπὸ γύπτου, id est uulturum ritu, admonet aut dictum de ijs, qui uel ob hereditatis, uel alterius alicuius emolumenti spè insidiantur cuiquam. ¶ Vulturis umbra, τὸ πῶς σκιά, de nullius precij homine dicebat. Refertur à Diogeniano. Mihi magis quadrare uidentur in hereditetas, aut alioqui rapaces inhiantesque prædæ. Respondet illi, Si uultur es, cadauer expecta, Erasmus. τὸ πῶς σκιά, παραμυία ἔστι τὸ μὲν λόγῳ ἀξιῶν ἅπῃ φέροιτο πρὸς ἄλλων, Hefych. & Varin. Suidas uerò simpliciter, ἡδὲ τὸ μὲν λόγῳ ἀξιῶν. ¶ Profert iam cornua uultur, Claudian. lib. 1. in Eutropium de re minime uerisimili. Sola quidem auium tragopanas cornuta scribitur à Plinio, sed fabulosa ut arbitratur. ¶ Vulture edacior, tanquam prouerbiale memoratur Erasmo, idem Germani sic esserunt, Fräßig wie ein Gyr.

¶ Leena & aper dum certant, uultur spectator prædæ captat, Alcianus in Emblematis.

¶ Emblemata eiusdem quod inscribitur Opulenti hereditas:

Patroclum fallis rapiunt hinc Trões in armis,	Hinc socij atque omnis turba Pelasga uetat.
Obtinet exuuias Hector, Græciq; cadauer:	Hæc fabella agitur cum uir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem sed transigit hæres,	Et coruis aliquid uulturijque sinit.

APPENDIX DE AVIBVS
NONNVLIS IGNOTIS, VEL INNOMINATIS,
VEL QVARVM NOMINA IN DIVERSIS LINGVIS EXTRA GRAE-
cam & Latinam reperimus: & de quibus, an ulli auium supra à
nobis descriptarum ceu cognatæ adiungi pos-
sent, incerti eramus.

10 *Αρβου, ἀρβου, Suidas.*

¶ *Γρῶν, γρῶν*, genus auis, & cicadae uel serpentis exutum, Hesychius & Varinus. Poterant quidem hæc duo auium nomina, in præcedenti uolumine ordine literarum suo collocari, sicut & alia non pauca posuimus, ordinis literarum duntaxat respectu habito, etsi ad quod genus quamue cognationem referri deberent, incertū esset. Eæ uerò quæ sequuntur uolucres, cum & innominatæ sint, & genere etiam suo nobis ignotæ, non alio quàm hoc loco memorari poterunt.

¶ Eumeliæ domum lugentis in aère natam Respicit, Ouidius 7. Metam. sentiens de Eumeli filia in uolucrem innominatam mutata.

¶ Aspilarem gemmam Democritus in Arabia gigni tradit, ignei coloris, eam oportere camelis pilo splenicis alligari, inueniriq; in nido Arabicarum alitum, Plinius.

20 ¶ In insula Sylian aues sunt bicipites, magnitudine anserum, Odoricus de Foro Iulij.

¶ In insula Aicçionis dicta uidimus complures aues, anatum nostrarum magnitudine: uerùm adeo simplices doliq; expertes, ut quo minus (ut comminus) manibus eas corripere liceret nauim circumuectas. Sed ubi corripueris, ferociam præ se ferunt incredibilem, cum prius quàm caperentur ueluti stupidi ad omnem conspectum nos instar miraculi cuiuspiam contuerentur, unde coniecibamus hominum aspectum eis planè insolitum esse, insula enim inhabitabilis est, Ludouicus Romanus Nauigationum suarum lib. 7. cap. ultimo.

¶ In tabula Regionum Septentrionalium Olai Magni circa B. literam in lacu quodam auis pingitur, magna, ut uidetur, rostro oblongo serpentem tenens, capite cristato. Sed neq; nomen eius neque historiam ullam in Tabulæ explanationibus reperio.

30 DE AVIBVS QVARVM NOMINA ITALICA tantum audiui.

ARZAVOLA, *Chorchalone* maior & minor, *Cholanze*: *Chorchalle* diuerforum generum, albæ & nigrae: *Chouaduri*, *Fangarolla*, *Felizete* aut *Souage*, *Giura*, *Guachi* albi & nigri, *Lagan*, *Penazi*, *Piueri*, *Sporzana*, & *Strapocino*, omnes circa Ferrariam reperiuntur & piscibus uiuunt. Inter has corcallæ fortè cepphorum siue larorum generis sunt. Cochalli ab alijs uocantur aues, gallina maiores, albissimæ, qua piscibus uictitare uidentur, assidue enim circa aquas tum marinas tum fluuiorū (Padi, Ticini & aliorum magnorum) uolitant. In cibum ueniunt tum ipsi, tum oua eorum, quibus magnitudo quæ anserinis. Vide supra in Capite de larorū generibus diuersis apud recentiores, *Piuero* forsitan ea est auis quam Galli & Germani quidam pluuialem uocant.

¶ BARELLO auis ad prædam in manu gestatur.

¶ Vermibus & muscis & alijs insectis uescuntur *el chullo bianco* (quasi albicillam dicas à cauda alba, uide supra in Oenante) auis quæ degit in agris aratro profcisitis, cenâthe forsan: *la rezeffolla* alba & cinerea & ruffa: item *Pendolina*, omnes circa Ferrariam sic dictæ. ¶ Ibidem *Spargadollo* & *Langano* aues granis & seminibus uescuntur.

¶ FORSANELLI uulgò Patauij dicuntur aues turdorum magnitudine, rostro duos digitos longo rubroq; pectore cinereo, palustres, ut suspicabatur qui nobis retulit.

¶ GARDE, auis sic uocata, Syluaticus, ardea fortassis.

50 ¶ NITORAN auiculæ inescantur melle & scaiola: quod granum esse aiunt panico æquale, oblongius, cortice similiter tectum ut panicum, ex Hispania uehi.

¶ PAIPO de ualle, paruus & magnus, circa Ferrariam.

¶ PAIPO, auis cauda bifurcata, parua, ibidem.

¶ PANEDR Apiscibus uiuit.

¶ QVARO, albus & niger, qui uolat per campos, circa Ferrariam.

¶ TOTONE Patauij dicitur auis à uoce quam ædit, & Ferrariæ rundine di mare, id est hirundo marina. est enim hirundini similis, sed duplò maior, plumis in capite nigris ut audio. Quærendum an cepphi aliquod genus sit. Nos inter gallinas aquaticas totani Italicè dicti auis diuersæ iconem dedimus.

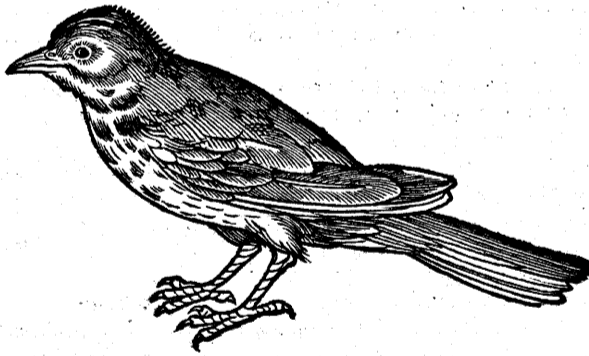
60 ¶ Auis quædam habetur circa Patauium magnitudine gallinæ, rostro tenui, palmum longo: tota ferè ex cinereo coloris ferruginei, uentre albo, tibijs longis, lacustris, ut quidam ex Italia reuerfus nobis dictauit. Hanc equidem inter gallinas aquaticas numerarim cum totano & limosa uulgò dictis.

DE AVIBVS QVARVM GALLICA TANTVM
nomina ad nos peruenerunt.

- AIGRETTE nominatur à Bellonio.
 BIEN auis quædam Sabaudis.
 BLEREAU auis apud Gallos, ut quidam nobis retulit, cum meleu alioqui, id est taxu, sic appellent Galli.
 BUBO auicula cantilatrix, quæ Chamberiaci in cauea nutrirî solet, & singulæ denario aureo uæneunt, à bubone nocturno toto genere diuersa.
 CANNE grigne, genus anatis minoris puto.
 CANNE petiere Bellonio auis est, cui circulus ambit pectus sicut in merula torquata & perdice Damascena. Vide mox in aue Guillemot.
 CHARGAIS auis apud Sabaudos fusca & alba, quaterna parit oua. Eadem, ni fallor, alio nomine torcu appellatur, auis uulgò maledicta, & minime musica, uide an iynx.
 CHEVALIER, id est eques, cuius meminit Bellonius in Singularibus.
 CRIBLETTAE dictæ Sabaudis aliæ albæ sunt, aliæ cœrulei coloris & criblettæ marinæ cognominantur.
 CROCHERANT per onomatopœiam Sabaudicè dicta est à uoce crot crot.
 GROLE auis similiter nomen meruit à uoce grol grol, apud Sabaudos: rostro ruffo, & pen-
 nis pellucidis.
 GVILLEMOT Gallicè dicta ternas tantū in pedibus digitos habet, ut pluralis etiam, et canne petiere, (quod genus est lagopodis attageni simile,) & pica marina uulgò Gallis dicta, Bellonius in Singularibus.
 MARGAIRE à Sabaudis uocatae aues albæ sunt, aliæ ruffæ, aliæ nigræ.
 PEREGRINA s quasdam auiculas uulgò appellant, Budæus in Pandectis.
 QVINSON auicula est Sabaudis, magnitudine passeris.
 TORCOL auis quædam ipsdem: iynx forte, quæ collum torquet.

DE AVIVM QVARVNDAM NOMINI-
bus Germanicis,

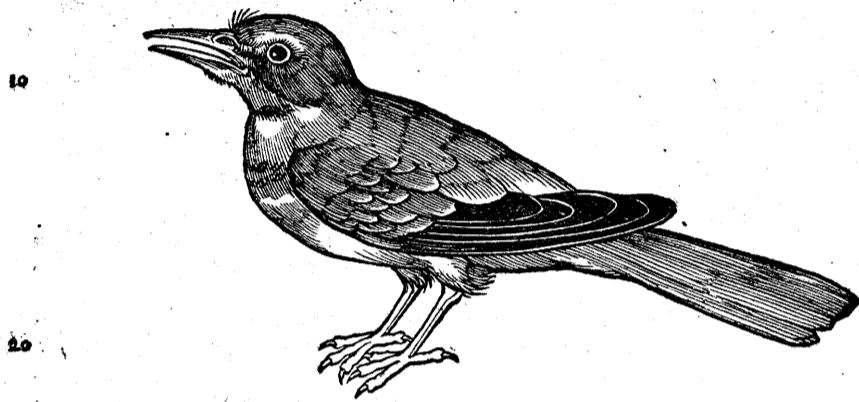
- Vüchbiffer.*
Flügelchlapp.
 Guckelin uel Guckelin, uel Oriemügelin, auicula muscis uicitat: quamobrem circa pecora & armenta uersari solet, quod muscæ circa ipsa abundet. Ante hyemem plurimæ collectæ auolant. Color per dorsum fuscus, (ut pictura indicat) partim ex fusco subuiridis, ut in lateribus quoque & parte alarum, pectus nigris maculis distinguitur in albo, uenter sine maculis albis, in cauda superius, & maiores alarum pennæ nigricant, crurum color roseus, rostrum rectum, & reliqua species, ut in icone apparet, quam ut à pictore Argentoratensî accepi hic apposui. Milio quoque pinguecit, ut audio.

- Hünckel* nescio quæ auis memoratur ab Hier. Trago.
Defener Francordiz ad Moenum auicula quædam minima, & suaviter canora ni fallor.
Wamber, si bene memini, alicubi nescio cuius auis nomen est.

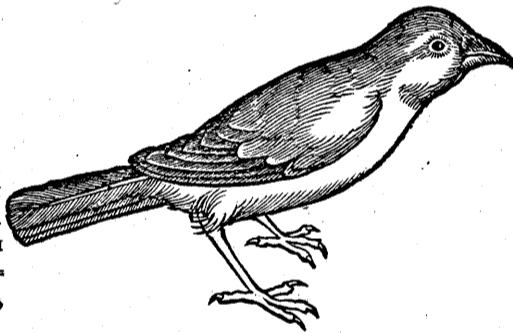
Wegflectlin

Wegfleclin, auis circa Argentoratum dicta, magnitudine & specie phoenicuru seu ruticillam refert, collo & pectore cœrulei coloris diluti, maculis distincti nigris: capite, cauda superius & maioribus alarum pennis nigricat, reliqua pars prona fusca est, sed circa orrhopygium, & in cauda supina & uentris superiore parte color rufus est, reliqua pars supina albicat, rostrum fuscum, longiusculum: crura rubicunda, ut ex pictura Argentorati expressa descripsi, quam hic exhibeo. Vidi &

ipse aliquando apud nos (raram alioqui) Septembri mense captam hanc auem, pectore cœruleo, parte inter pectus & uentrem media ex flauo subrufa: qui color etiam in pennis caudæ (supinis) non usq; ad extremum tamen, & circa orrhopygium ei erat, rostrum paulo breuius quam hic exprimitur, uenter cinereus, non albus ut in Argentorateni pictura, crura fusca, non ruffa ut in eadem: & plumæ sub rostro statim non cœruleæ, ut in eadem, sed fuscæ & uariæ. Quærendum autem an hæc differentia ad sexum, aut ætatem, aut speciem forte eiusdem generis diuersam referenda sit. Germanicum nomen partim à uijs ei impositum est, nam circa uias, itinera & agros uersatur: & inde, ut conijcimus, uermiculos & alia in terra obuia (semina) ad cibum legit, partim à cœrulea pectoris macula, quantum coniectura assequor.

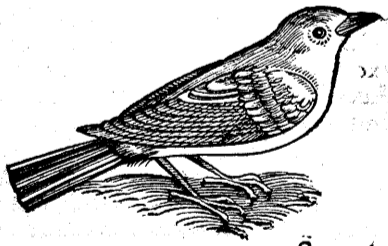
Wydengückerlin, circa Argentoratum auicula est minima, colore partim fusco, ut parte prona, partim subflauo ut supina, partim albicante, ut per latera & iuxta collum, cruscillis subrufis, cuius hæc figura est, Argentorato ad nos missa. Capitur apud nos etiã interdum, & alijs noibus uocatur **Wyderle**, à falicibus, quas amat, ut ferunt, quãuis aquatica non sit: & **Silzephle** à frequẽti uoce *silzel* / uel *tiltapp*. muscis & araneis, alijsq; circa falices (uermiculis) uescitur: quibus ut fruatur, alias auiculas abigit. Vidi captam Iulio mense, rostro gracili, recto, &c.

Wiggügel, auis circa Francfordiam ad Mœnũ, pulcherrimis est coloribus, ut audio.

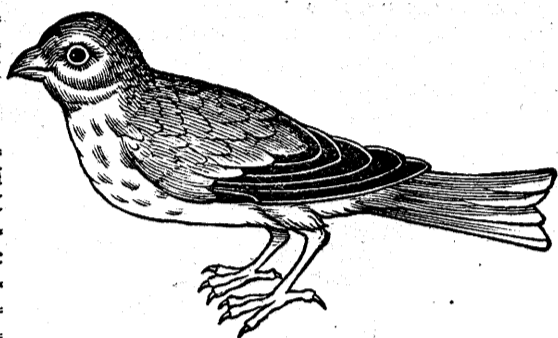
Wistern, circa Francfordiam, si bene memini, auis, coccothraustæ nostro similis, colore fusco: cantu ut auis **Gerle** uulgò dicta.

Zierolf ibidem uocatur auis coloribus uaria, magnitudine fringilla.
A VICVLA parua aliquando circa urbem nostram capitur, rostro tenui, recto, acuto, nigricante: minor paro, colore fusco, alis, cauda & cruribus nigricantibus, in alis tamẽ medijs macula transuersæ albæ sunt species tota huiusmodi. Aucupes quidam nostrates nominant eam **Todtenuögele**, forte quod imminente pestilentia frequentiores & propius ciuitates appareat: & **Flügensfecherlin**, id est, muscipetam, solis enim muscis uiscitat ut hirundines, quibus etiam rostrum simile gerit. Solitaria semper est: & alas subinde motitat, per arbores semper irrequieta uolitans.
QVÆ circa Argentinam **Gyntel** nominatur auicula, seminibus uescitur, ut linaria, papaueris alijsq;. Gregatim uolat, Oua terna aut quater

na parit, eo colore quo linaria. Per dorsum, caudam & caput fusca est, cruribus rubicundis: pectore ruffo, fuscis distincto maculis: uentre inferiore albicat, ut pictura præ se fert.

CIVIS quidam noster aliquando mihi narrauit, Tiguri sibi uisas aues à rustico allatas omnibus ignotas, multis & uarijs coloribus insignes: in quibus cornei quidam processus flammeo colore rubentes digiti ferè transuersi longitudine, crassitie pennæ anseris qua scribimus, eminuerint nescio qua parte alarum. Hæc fortè aues illæ fuerint quæ in Hercynia sylua noctu igniù modo colucent, si uerè ueteres quidam prodiderunt. nam nostro tempore nihil tale audimus, ne ab ijs quidem qui circa eam syluam habitant. Quærendum an hic sit garrulus Bohemicus, quem inter picas descripsimus, adiuncta etiam icone.

ANOPE in Anglia auis est magnitudine ferè passeris, magno capite, in cuius summitate pilii nigri sunt, utrinque sub oculis maculis nigris: pectore flauo, pertranseunte nigra linea ab ingluuie usque ad caudam. In collo plumis uirentibus, in tergo ex albo purpurascens, cauda, alisque passeris similibus, caruleis: rostro nigro: per arbores reptit, ibique uictum querit, easque excauat: cibus est, glandes, nuces & cerasa. Dicunt eam noxiam esse aluearijs. Hæc Anglus quidam amicus noster ad nos pericripit, uideri autem potest hæc auis picorum generis, illi præsertim cognata quem cinereum uel caruleum picum nominauimus.

ABENAGI, auis quædam, Vetus glossographus Auicennæ.

DE NOMINIBVS QVIBVSDAM AVIVM ARABICÆ, Perficæ uel, aut aliarum fortè barbararum linguarum,

ADORAM nomen loci, & auis ab eodem sic dicta, quæ non reperitur in nostris regionibus, Syluaticus.

AFABYHVC auis confirmat uim retinendi, Rasis.

ALBASACH, uel basich, auis rapax ignota nominatur ab Auicenna 2, 614. Eadem fortè est basi Hebraicè, albas Arabicè dicta auis.

ALBEGATH, sunt aues magnæ, quæ semper uolant iuxta terram, Andreas Bellunensis: haud scio quasuisne aues magnas & pulueratrices intelligens, an genus aliquod peculiare.

ALKALKAN, apud Rasin in libro de 60. animalibus auis esse uidetur, nam fimo eius easdem uires esse scribit, quæ sunt columbino. Caro eius (inquit) frigida est, austera, & meatus corporis obstruit. cibus ex ea lepram inducit: quinetiam ex odore iuris in quo decocta fuerit periculum est ne lepra contrahatur. Cerebrum eius, ut philosophus quidam tradidit, pondere trium aureorum in cibo datum, hominem stupidum reddit. Carnes eius & melangias quæ semen habent si pariter subacta dederis mulieri cum micis panis uel iure calido, uterum eius corrumpes. Folliculus fellis eius supra oculum suspensus salutaris est. Item pellis citrina de iecore eius mouet partum: & fimo eadem sunt uires quæ columbino.

ALKARAVEN, uide Aztor paulò inferius.

ALMELIKI, est auis magna aquatica, Andreas Bellunensis.

ANACANATI, id est auis mouens caput, Syluaticus.

ASSIKAKAK, multum sunt citrini, in cibo sumpti assii, & frangunt lapidem in renibus. idem facit cinis eorum, si crementur, potus, Rasis.

AZEDARAZ, auis quædam, Vetus glossographus Auicennæ.

AZTOR, uel ALKARAVEN apud Rasin de 60. animalibus cap. 42. auis (inquit) multam habet carnem, modicum habentem abominationis, temperamentum calidi: & cibus ex ea non est ualidus, Venerem tamen confirmat. Adeps eius calefacit renes, & mouet libidinem: quam ob causam reges eam inquirunt. Cerebrum eius cum æquali pondere piscis sagittæ (scinci) miscetur, & melle colato excipiatur: adiecto butyro uaccino ad pondus omnium, hoc remedium est Veneris incitium. Aues omnes uenaticæ, ut aztor, aquila & similes, carnes habent crassas, neruofas & duras: & adipem sicciorem calidioremque quam aliarum auium uel etiam quadrupedum: & similiter fel. Sunt qui tradant carnem aztor mederi aduersus morbum capitis quem ouum appellant. Fel eius prodest contra uehemetem hemigraneam naribus immisum potere unius uel alterius granii cum lacte mulieris masculum nutrientis. Cum contigerit aztori tela in oculo, præpara ei lac muliebre, Hæc ille. Nomen quidem aztor accedit ad nomen astur, quod accipitrem maiorem significat, & similiter

Appendix.

765

similiter auis rapax est, sed accipitri ea remedia non tribuuntur ab alijs authoribus, quæ Rafis huic auj adscribit.

CAPTILVS, id est auis quam uenatur draco cum debilior est quam ut hœdos & arietes uenari possit: & hepate eius deuorato uires ac appetitum recuperat, Syluaticus.

CHERVIM, כרובים, à singulari cherub, כרוב, formæ quibus angelorum figura in tabernaculo representabatur. Hebræi animalia quædam uolucra esse suspicantur, Iosephum & ueteres illos synagoga magistros secuti. Hieronymus ad Marcellam, In Exodo cæterisque locis ubi describuntur uestes arte plumaria contextæ, opus Cherubim, id est uarium atq; depictum esse factum describitur: ita tamen ut uau literam cherubim non habeat, quia ubicunq; cum hac litera scribitur, animalia magis quam opera significat. Quid sit (ut eruditus quidam apud nos coniecit) uehiculum & currus triumphales eo nomine significetur: quoniam in laudibus diuinis celebratur & hoc, quod Dominus sedeat super cherubim.

CVMEN dictæ auis caro humidior gignit sanguinem & subtiliorem quam perdix, Rafis.

FETIX, auis bis per æstatem parit, & plurimos pullos æstate educat, est enim corpore parua, & breuis uitæ: cuiusmodi animalia fecunda esse solent, & semen copiosum emittere, Albertus.

GENGES auis caro uentrem astringit, Rafis.

HABERI auis membrana interior uentriculi arida peculiari uti prodest aduersus aquam in oculum descendentem, (suffusionem,) admixto antimonio, R. Moses.

KOMOR auis quinquies uel sexies anno parit.

MADION, id est auis diuersorum colorum, Vetus glossographus Auicenna.

SARSAR, auis est, Syluaticus. Vetus interpres apud Auicennâ libro 2, cap. 660, sarsar ferrum interpretatur: Andreas Bellunensis gryllū insectum, quod probo. Scribit enim Auicenna, si oleum cui sarsar incoctus fuerit destilletur in aurem, dolorem & pulsationē eius remoueri, nisi quis malit asellos seu multipedes interpretari.

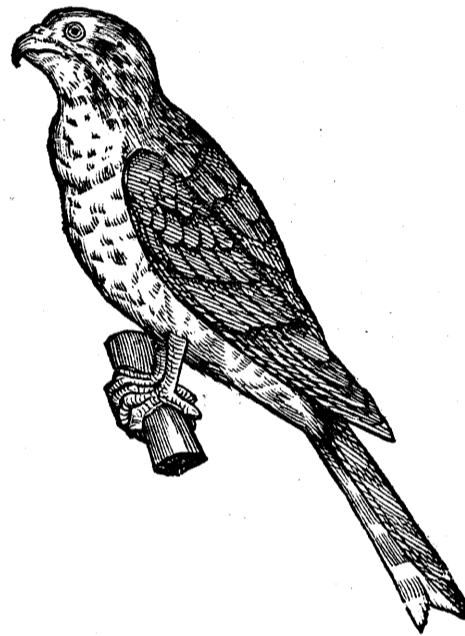
SPVMS, id est fringulus auis, Syluaticus.

F I N I S.

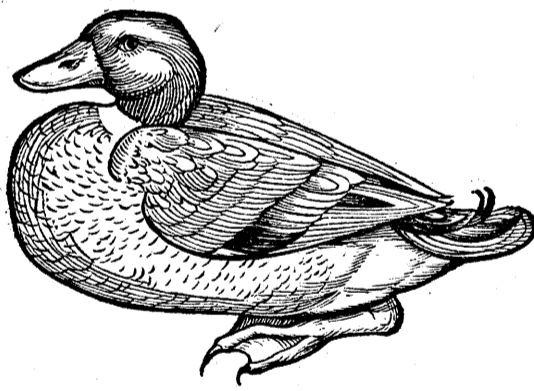
766

PARALIPOMENA QVAE CONTINENT AVIVM ALIQVOT FIGVRAS ET DESCRIPTIONES IN PRAECEDENTIBVS suis locis omiffas.

ACCIPITER MINOR MAS, QVEM VVLGO NISVM VEL speruerium appellant, *Sperwer.*

ANAS CICVR MAS. *Zamer Entsch.*

HANC iconem supra pag. 95. cum eius historia posuisse oportebat: sed errore factum est ut anatis cuiusdam marinae icon illic poneretur, quae Germanice *Seevogel*, id est avis marina nominatur, cuius corporis partes & colores descripsi supra in cap. de anatib. platyrhynchis, id est latirostris, pag. 117.

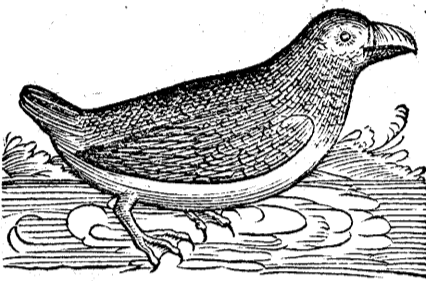
DE ANA

Paralipomena.

767

DE ANATE INDICA MARE, CUIVS FIGVRAM SEQVENS PAGINA
continet: quæ uerò hîc exhibetur pica marina est.

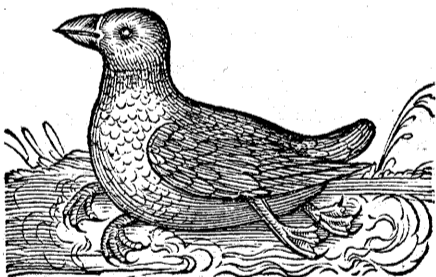
EST apud nos (inquit Io. Caius, qui figuram huius
anis & descriptionem ex Angliâ ad nos misit) ex India
anas, eadem planè corporis figura, eodem rostro & pe-
de, quo uulgaris, sed ex dimidio maior ea & grauior.
Caput illi rubescit ut sanguis, & bona pars coniuncti
colli à posteriore parte, id totum callosa caro est & in-
cisuris distincta: quæq; ad nares finit, carunculâ demit-
tit à reliqua carne figura separatam, qualis cygnis est,
rostrum coniunctam. Nudum plumis caput est, & ea colli
pars quæ rubescit, nisi quòd in summo capite crista est
plumea atq; candida per totam capitis longitudinem:
quam, cum excandescit, erigit. Sub oculis ad rostri initium per inferna, inordinatæ maculæ nigræ
carni sunt inductæ: & una atq; altera à summo oculo ad superna eleuatæ. Oculus flauescit, separatus
à reliquo capite circulo nigro. Sub extremo oculo in auersum macula est singularis, separata à cæ-
teris. Rostrum totum est cœruleum, nisi quòd in extremo macula nigrescit una. Pluma illi per to-
tum colli processum reliquum, alba. Qua corpori collum iungitur, circulus est plumæus, niger, rara
pluma alba maculosus & inequalis, per ima angustior, sed summa latior. Post eum per totum imum
uentrem pluma alba est: per summum corpus, fusca: sed ab circulo illo nigro pluma alba in summo
diuisa. Extremæ alæ atq; cauda cum splendore uirescunt, ut cantharides. Tibiarum cutis fusca est,
incisuris leuibus per circuitus ducta. Membrana per interualla digitorum pedis pallefcit magis, una
atq; altera resperfa macula fusca, incerta lege disposita, nisi in interuallo sinistri pedis, ubi sex per di-
giti extremi longitudinem ordine disponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis grauita-
tem. Vox illi non qualis cæteris anatibus, sed rauca, qualis faucibus humanis catarrho obsessis. Ma-
ior mas est fœmina. Ea similis mari est, nisi quòd non ita uariiegato corporis colore est. Vitit ex coe-
nosis aquis, & alijs quibus cætera uulgaris anas gaudet. ¶ De hoc anatum genere forsan intelle-
xit Christophorus Colūbus ubi scribit, In Hispana insula turtures syluestres & anates nostris pro-
ceriores inuenimus, anseresq; oloribus candidiores, capite tantum rubeo.

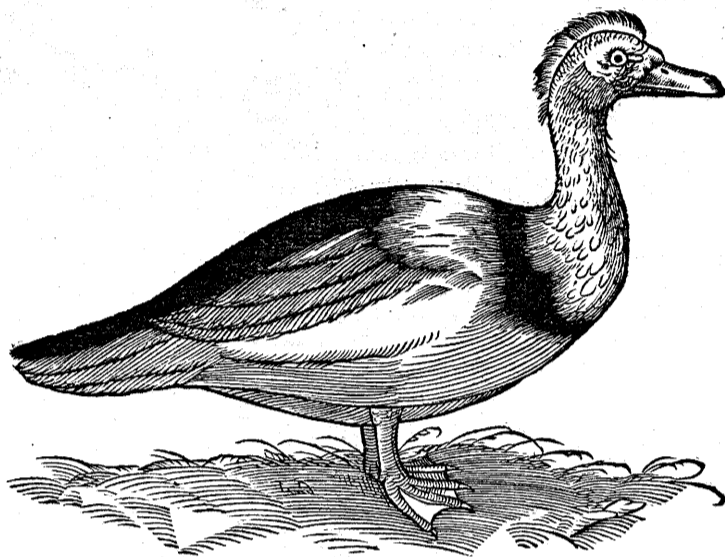

DE MERGO MARINO.

MERGVS marinus Venetijs uulgò dictus mergo di mare, magnitudine anserem syluestrem
æquat, palmipes, tergo plumis tecto circereis, cum maculis nigris insperis: uentre candido: rostro
tres digitos longo & tenui, ut amicus quidam ad nos scripsit.

ANAS QVADRVPE, CUIVS HISTORIAM HABES SVpra CIRCA
finem paginæ 117, in Capite de anatis, quas Ge. Fabricius apud
Misenos nobis descripsit.

A VIS quædam marina est (inquit Io. Caius Anglus, qui pariter etiam iconem misit) anatis magnitudine & figura corporis, pedibus palmatis & rubescentibus, ad posteriora magis positus quam ceteris palmipedibus: rostro tenuiore magis latitudine se demittente, quam longiore processu se extendente, quatuor incisuris rubris à summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has & caput est, subcæruleum est, & ea figura, qua luna est, cum exacti dies decem sunt à coitu, per summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota, nisi summo pectore, qua nigricat, uiuit ex mari. Latitat in cauernis, ut charadrius, eam ob remeducta è cuniculi cauea auis est, loco non procul à mari posita, à uenatore quodam immissa uiuerra. Si animo conceperis totam hanc auem albam esse, ac dein superinductam illi uestem nigram cucullatam, tum si aliud nomen desit, fratercula marina rectè ex argumento dici possit. Et rursus, Hanc auem ioco fraterculam uocauit: serio forsan pica marina nominari potest, donec aptius nomen occurrat.

DE AQUILAE GENERE QUOD IN ALTISSIMIS RHAETORVM ET 4
Helueticorum montibus reperitur: cuius iconem dedimus cum
aquilæ historia pagina 163.

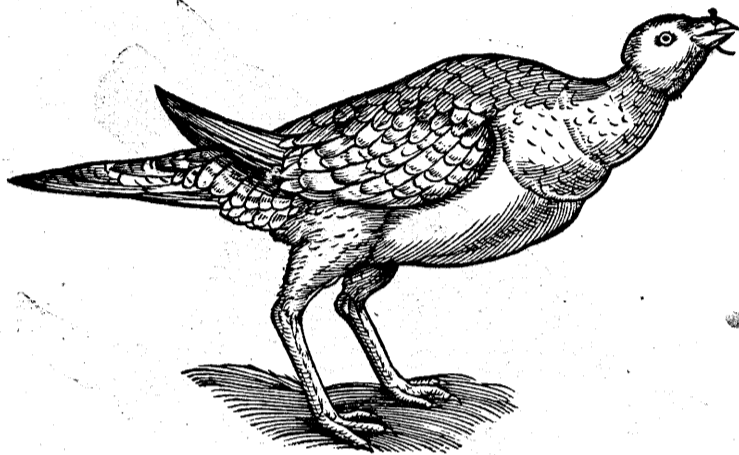
HÆC auis extensa à rostro ad extremos ungues, quinque dodrantum longitudinem habet: ad caudam uerò extremam, quinque dodrantum & palmi unius. Alæ sunt ingentes, in quibus longissima penna longa est dodrantes tres. Collum cum rostro duos habet dodrantes. Colorem non unum habet, sed plumas, alibi fuscas, nigricantes, alibi charopas rufas: quemadmodum & in alis: pennæ in alis quo maiores sunt, eò magis nigricant: quo minores, eò plus rufi habent. pedes densi sunt plumis ad digitos usque pedum, qui perquam crassi, squamosi, & flauo colore sunt. Ungulæ aduncæ, robustæ, nigræ. digitus crassior, alioqui breuior, sed ungue longissimo, instar pollicis tribus reliquis opponitur, qui longiores quidem sed minus crassi sunt, & breuioribus unguibus. Calum in medio manus carnosum & amplum ueluti uolam habet. Medius digitus humani mediæ longitudine est. Rostrum tribus aut quatuor digitis longum, aduncum, nigrum: inferius, quod cauum, canaliculatum & rectum ferè est, subit cauitatem superioris. In collo prono pennulæ sunt uario colore rufo & albedo splendentes, ueluti in gallinæo.

DE OENÆ

Paralipomena.

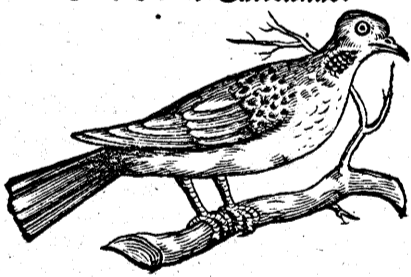
769

MONTE DE OENADE, CUIVS ICONEM EX MONTE
peffulo Guil. Rondeletius ad nos miffit.

OENAS, columbacei generis est, columbo maior, palumbæ minor, *ἐλάττω φαβός*, Aristot. est autem phaps palumbus minor, phatta palumbus maior, ut in Palumbis historia docuimus. nec plura de hac aue quisquam ueterum. Scribitur autem Græcè *οὐαὶς* apud Aristotelem, (ut Gaza quoque legit, qui uerit uinago,) Athenæum & Eustathium. Rondeletius tamen uir doctrina & iudicio præstantissimus *οὐαὶς* per *iota* tantum in prima legendum censet, ut ita dicatur hæc auis *οὐαίς*, hoc est à fibris carnis, ita enim fibrosa & dura est, ut neque edi neque ad cibum parari nisi detractio tergo commodè possit. Auis est gregalis, & circa Montepessulum uulgò angelus (uñ angel) uocatur: simillima perdici, sed rostro & pedibus nigris, plumis ex fusco colore in nigrum uergentibus, & luteis in ruffum, cætera, magnitudine præsertim, perdici per similes, ut Io. Culmannus noster pereruditus ac diligens iuuenis ad nos perscripsit. ¶ Ego eandem auem esse coniecio quæ apud Arabes scriptores alchata, uel alfuachat, & silacotona nominatur: uide supra in Capite de Palumbæ, a. circa finem, hoc unum fortè obstiterit quòd pedes alchatae per breues tribuit Bellunens. hoc tamen non impedit quin saltem eiusdem generis proximi species sint diuersæ, & sanè angelo etiam Montepessuli dicto, ut pictura ostendit, pes propriè dictus, hoc est inferior & digitatus, breuis est proportione, & postremus digitus minimus. ¶ Cognata omnino auis est etiam quæ à Bellonio perdix Damasci uocatur, & describitur ab eo in Singularibus obseruationibus quas Gallicè ædedit, libro 2. cap. 95. nisi quòd minor est & cauda breuiore. Perdix Damasci (inquit) minor est tum maiore tum minore perdice nostrarum regionum. Color ei in dorso & collo superius qui becaffæ, id est galinaginio. Alarum pars propior corpori pennas habet albas, fuscas & fuluas: pennæ uerò maiores decem cinereæ sunt. Venter & alarum pars interior albens. circulus pectus ambit sicut in merula torquata (uel in aue quam Galli uulgò canne petiere uocant) coloris mixti ex rubeo, flauo, & fuluo. Et sanè credidissem hanc auem esse de genere pluuiialis, uel illius quam rasle de genet Galli uulgò appellant, nisi crura ei plumis integerentur ut perdici albæ Sabaudicæ, (lagopodi,) uel columbæ dasypodi.

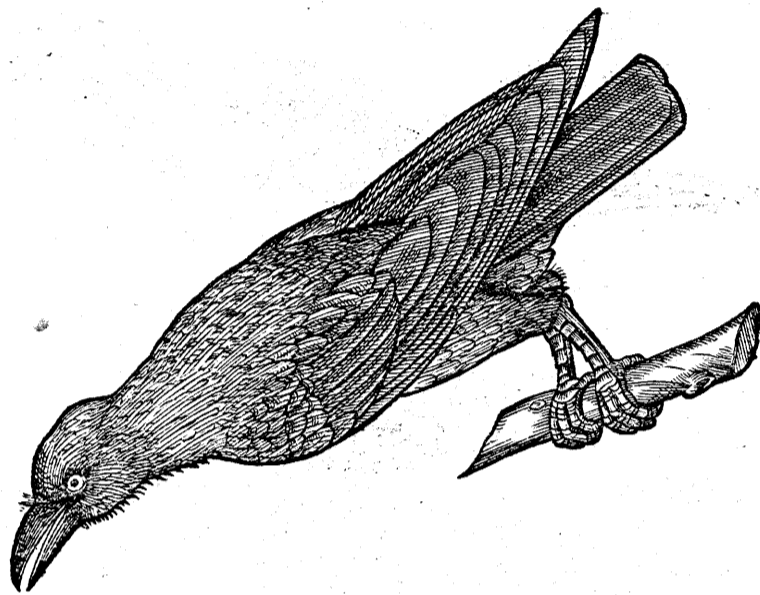
TURTUR. Turteltaub.

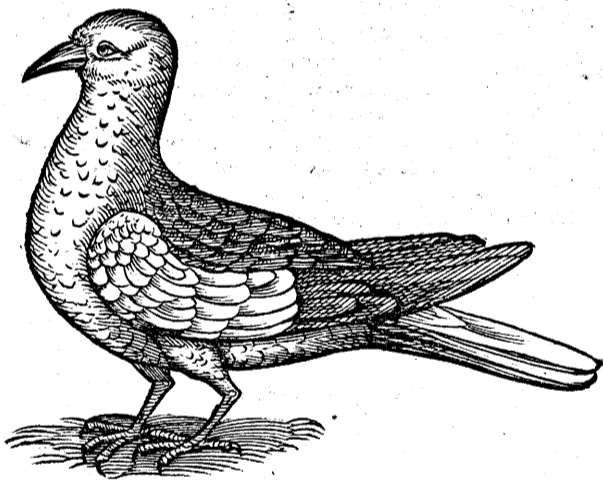
Tt

Paralipomena.

CORNIX VARIA, MARINA, HYBERNA: CUIUS HISTORIAM habes pagina 319. *Nabeltrae.*

CORNIX COERVLEA, CUIUS ICONEM IO. KENTMANNUS, historiam uerò Ge. Fabricius miserunt è Misnia.

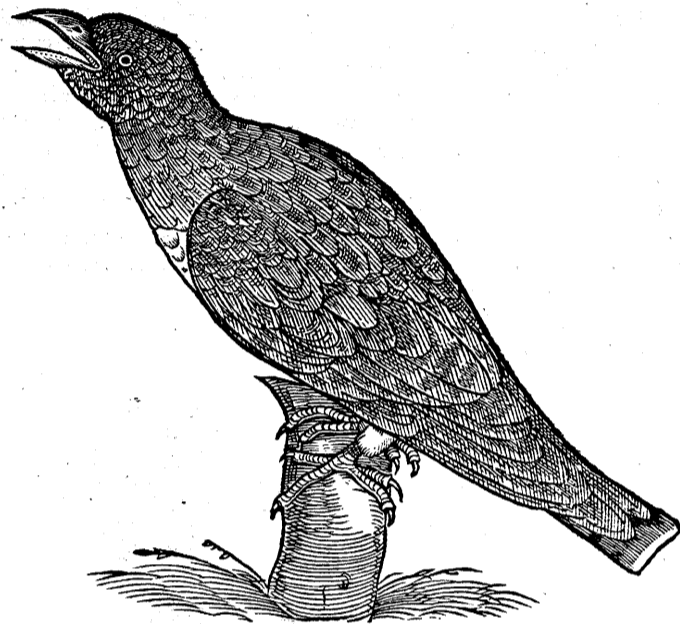

HÆC avis planè syluestris & immansueta à Misenis *ein wilde Holztrae*, ab alijs *Galgenregel*, uel *Halckregel* appellatur. Trans Albim in saltu Luchouiano & in syluis finitimis reperitur. uerfatur in locis non frequentatis. Nidum ut upupa ex oleo construit: & prater cetera à proiectis cadaueribus uicitat. A colore quidam eam nominant *ein Teutschen Pappagey*, id est Psittacum Germanicum. Deportatur hinc in alias nationes, nulla alia commendatione nisi coloris. Hæc G. Fabricius. Rostrum, ut pictura ostendit, nigrum est: crura fusca & pro portione corporis parua. Coeruleo colore passim nitet, in capite, alis, cauda, circa orrhopygium & tota parte supina: alibi synceriori, alibi admixto uiridi. Dorsi & colli proni color fuscus est, maiores alarum pennæ nigræ. ¶ Quærendum an hæc sit pica illa syluestris quam Eberus & Peucerus Germanicè uocant *Heidenelster* / *Kriegelster*. uide supra in Pica A.

Paralipomena.

771

CVCVLI FIGVRA VERIOR QVAM QVAE SVpra
cum eius historia ponitur. *Guggauch.*

C V R R V C A E quoddam genus inueniri audio capite (uertice) flauo uel croceo.

DE DIOMEDEIS AVIBVS.

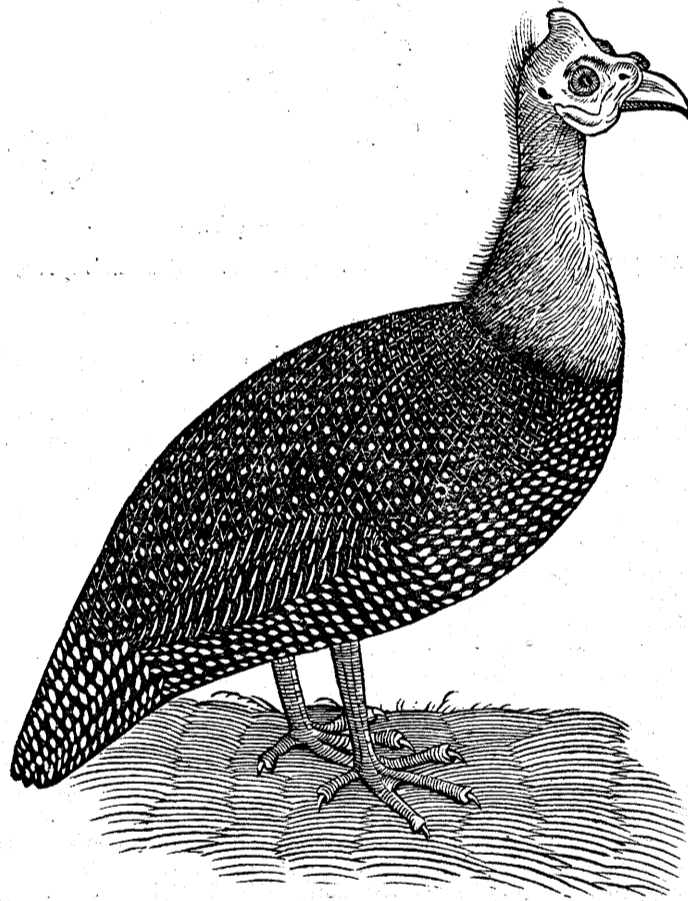
- 30 IN Diomedis insulis, quæ hodie Tremiti uocantur, sub imperio Venetorū in Adriatico mari, Canonici regulares sunt D. Augustini Lateranensis institutionis. In eisdē aues quædam raræ uulgò ardenæ dictæ (tanquam ardeæ) nec alibi reperiuntur: ut amicus quidam, qui in illis aliquandiu habitauit, quantum meminisse poterat, nobis per literas significauit. Fatebatur autem non omnium exactè se meminisse. Magnitudine (inquit) sunt quæ gallinæ satis corpulentæ: sed collo & cruribus longiusculis. Color eis fuscus uel cinereus obscurus, & (nisi fallor) nonnihil albi habent sub uentre, ut columbi syluestres quandoq;. Rostrum prædurum, & aduncum ut aquilæ ferè, non adeò tamen: colore egregiè rubrum, si bene meminî. Oculi formosi, igneo colore, non admodum magni. Vidi enim aliquando unam, quæ uirga percussa in capite oculos aperiebat, & clamabat: sed mox recludebat,
- 40 cum lucem Solis ferè non posset. Piscibus uiuît, quos noctibus tantum uenantur. Digtos habent uncos, ferè ut accipiter minor. Non longè à scopulis insularum Diomedis prouolant. Incolæ in cauernis scopulorum & in terra eas nidificare affirmabant. Fœcundissimas equidè esse scio. In cauis autem degunt, ut lucem Solis declinent: quæ ne offendantur, interdum latent: noctu uerò circa scopulos non longè supra aquam uolitant. Carnes earum in cibum non ueniunt, propter uirus piscium quod respiciunt. Euadunt autem immodicè pingues, ita ut usâ à me sit huius generis auis quæ præ pinguedine pedibus se sustinere non poterat. Ex hoc pingui unguentum fit, colore croceum, odore grauisimo, neruorum morbis salubre, conuulsioni, arthritidi, ichiadi, defluxionibus frigidis, & multis alijs malis quæ humores frigidi creant, quod experientia mihi constat. Egregiè enim calfacit: & omnino lædit affectus calidos, in uulneribus, rupturis, aut alijs morbis calidis. Canonici quendam eius loci olim quotidie hoc unguento uentriculum sibi inungere solitū audiui, ut melius con-
- 50 coqueret & plura appeteret. Deplumatas exenteratasq; aues in Sole suspendunt, & adipem defilantem colligunt. Vocè adunt similem uagitiū infantium. Et aiunt olim ducem Urbini Franciscum Mariam Guidonis Vbaldi nostro tempore ducis patrem, cum fortè ad illas insulas appulisset, ac noctu harum auium uocem audiuisset, infantium esse uagitus putauisse, & canonicos scortatores: donec aue ab illis allata & præsentis audito clamore se deceptum intellexit. Falsum est quod Plinius & sequutus eum Augustinus in libris De ciuitate Dei referunt, aduenas barbaros has aues clangore infestare, Græcis adulari. Nec illud uerum, quod ab eodem Plinio traditur, adem Diomedis (cuius adhuc uestigia extant, sacello ibidem extructo) quotidie eas pleno gutture & madentibus pernis perluere atq; purificare. Color quoq; earum non simpliciter albus est, ut Plinius scribit, sed ad
- 60 cinereum uergens, ut in fulicis (larorum generis) etiam, quibus eas comparat. Dentatæ an sint, non obseruauî, rostrum sanè habent ualidum & longiusculum, (supra etiam aduncum dixit, quod ardearū generi non cōuenit.) Scrobes eas rostro cauare, inq; eis fortificare, incolæ testantur. Verè etiam

T t 2

scriptum puto, omnium scrobibus fores binas esse, unas orientem uersus, quibus exeant in pascua; alteras ad occasum, quibus redeant. Mordent crudeliter, & unguibus aduncis quod uolunt sicut accipitres arripiunt. Hæc ille.

¶ IN capite de fringilla, & mox in sequente de fringillis diuersis, dixi me dubitare an fringilla sit eadem auis quæ nostris uulgò *Finck*, Gallis *pinson* dicitur: quod *spizam* Aristoteles, *Gaza* fringillam uertit, inter uermiuoras aues numeret, siue uerò nostra feminibus uictit, sed postea intellexi præter semina uermiculis quoque eam uesci: & cuculi etiam pullum (qui uermiculis tantum pascitur) in eius nido quandoque reperiri. Quare iam minus dubito siueam nostram esse fringillam, præsertim cum Bellonio quoque & alijs eruditjs uiris sic uideatur.

DE MELEAGRIDE, VEL GALLO NUMIDICO AUT MAURITANO
syluestri, cuius iconem & descriptionem à Io. Caio Britanno accepti: qui galli-
nam domesticam quoque à nostra diuersam eiusdem regio-
nis, se missurum promisit.

GALLUS Mauritanus pulcherrima auis est, magnitudine corporis, figura, rostro, & pede phasianus similis: uertice corneo, in apicem corneum à posteriori parte præcipitem, in anteriori leniter accliuem eleuato, armatus. Eum natura uoluisse uidetur inferiori capitis parti tribus ueluti lacinijs se promittentibus committere atque deligare: inter oculum & aurem utrinque una, & in fronte media item una: omnibus eiusdem cum uertice coloris: ita ut insideat capiti eo modo, quo ducalis pileus illustrissimo Duci Veneto, si quod tam aduersum est, auersum fieret. Rugosus is est inferius, per circuitum: qua se attollit, in directum. In summo collo ad occipitum, nascuntur erecti quidam atque nigri pili (non plumæ) in contrarium uersi. Oculi toti nigri, æque & in orbem palpebræ atque cilia, si 60.
maculam in summa & posteriori parte supercilij utriusque demas. Imum caput per longitudinem utrinque caro quædam callosa colore sanguineo occupat, quæ ne propendat ueluti palea, ut replica-
retur na-

Aequinea

retur natura uoluit, & a uerso ductu in duos processus acutos à capite liberos finiret. Ex hac carne attollunt se utrinque carunculae, quibus mares in ambitu uestiuntur, & caput in anteriori parte à cætero rostro pallido separatur. Harum ad rostrum margines inferiores, replicantur etiam leniter sub utroque nare. Quod inter uerticem & carnem est à dextra & sinistra parte, album deplume est, leui coruleo mixtum. Color uerticis atque apicis, idem prorsus est cum colore dactyli. Tibiæ nigrae sunt, & in anteriori parte, squamosa incisura duplici notata: in posteriori, nulla, sed laeues, & ueluti punctis quibusdam sui coloris resperæ. Color illi sub faucibus exquisitè est purpureus: in collo obscure purpureus: in cætero corpore per summa contuenti qualis confurgit si album & nigrum pollinè utrunque tenuiter tritum, colori fusco rariùs aspergas, nec tamen commisceas. Tali colori maculae albæ
 10 ouales aut rotundæ per totum corpus inesse uidentur, per summa minores, per ima maiores, comprehensæ interuallis linearum, ut apparet in plumarum compositione naturali, quæ se mutuo interfecant obliquo hinc inde ductu per summa tantum corporis, non item per ima. Id non ex toto corpore solum deprehendes, sed ex singulis auulsis plumis. Superiores enim, obliquis lineis se mutuo interfecantibus, aut, si mauiis, orbiculis quibusdam ex albo & nigro (ut dixi) polline cõfectis, & per extremitates coniunctis, ut in fauis aut retibus, maculas ouales aut rotundas in spatijs fuscis comprehendunt: inferiores non item. Vtraque tamen simili lege positæ sunt. Nam in alijs plumis, ordine ita iunctæ sunt, ut ferè triangulos acutos faciant. in alijs, ut oualem figuram representent. Huius generis ordines tres aut quatuor in singulis suis plumis sunt, ita ut minores in maiorum complexu reponantur. In extremis alis & in cauda, rectis lineis æquidistantibus procedunt per longitudinem
 20 maculae. Inter gallum & gallinam uix discernes, tanta est similitudo, nisi quod gallinæ caput totum nigrum est. Vox illi est diuisus sibilus, non sonorior, non maior uoce coturnicis, sed similior uoci perdicis, nisi quod submissior ea est, nec ita clara. Hæc oia Caius. ¶ Ego omnino Meleagridem hanc auem, uel Numidicam gallinam appellarim, de qua suo loco inter Gallinas scripsimus. Eadem nimirum fuerit *Afra* auis in uersu Horatiano, Non *Afra* auis descendat in uentrem meum, &c. uide in *Struthocamelo* h. in prouerbio *Afra* auis.

FERRARIAE in horto ducis, quem Montagna uulgo nominant, duas aues uidi, gallinis paulo maiores, totas cinereo colore, eoque albicante, cum nigris rotundisque maculis inspersis: capite paonibus simillimas, & cristatas plumis instar paunum. GALLINAS INDICAS uocabant, Io. Fauconerus in epistola ad nos.

30

GALLINAGINIS VEL GALLINVLAE GENVS
 nomine ignoto.

40

50

GALLINVLARVM syluestrium, præsertim aquaticarum genus, multiplex est, inter cæteras
 60 ea quam hic pictam exhibeo rara & insignis est, colore atro & ruffo per totum ferè corpus, (quantum memoria teneo,) nisi quod uenter albet, pulcherrimè distincta. Et quoniam color ater in ea holserici instar splendet, Germanicum eius nomen fingere libuit *ein Samethünle*, crura alta & sua

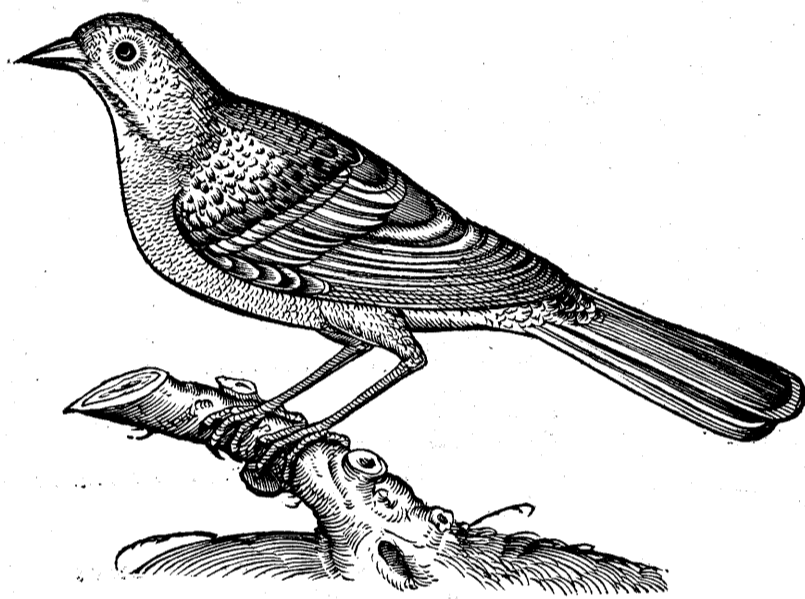
Tt 3

774

Paralipomēna.

ſca ſunt, digiti prælongi, ſed poſtremus brevis: roſtrum oblongum.
S V B Æquatore ad orientem & meridiem uerſus reperiuntur uariæ punctisq; diſtinctæ aues,
quas quidam G A R A M A N T I D A S uocant: nomine à gente, unde plurimæ afferuntur, eis impo-
ſito, Nicephorus Calliſtus.

HORTVLANA, VT VVLGO IN ITALIA
uocant, circa Bononiam.

H V I V S auis effigiem Vlyſſes Aldrouandus, uir cum in re medica tum ſtirpium hiſtoria præ-
ſtantiffimus, ad nos miſit. Eſt autem, ut pictura præ ſe fert, huiuſmodi: Magnitudine alaudæ, roſtro
& cruribus rubicundis: iride oculorum alba, exteriore ambitu flauo, in collo & pectore partim fla-
uus, partim uiridis color eſt, diſcretus uterq;. Venter croceus maculis diſtinctus cinereis; quo colo-
re maculæ alibi etiam paſſim in eo uidentur. Alarum & caudæ pennæ nigræ ſunt, eſt tamen & ruffi
& cinerei nonnihil in eiſdem. Vide etiam ſupra in Hortulana & in Miliaria.

LAGOPVS 40

Paralipomena.

775

LAGOPVS VARIA. Steinbūn. HISTORIAM EIVS
supra posuimus, post Lagopodem candidam,

VIDI MVS nuper tertiam quoq; huius generis speciem, initio Septembris captam, uario prorsus & maculoso colore insignem; albido & nigricante ferè passim distinctam, uentre tantum & maioribus alarum pennis candidis, magnitudine qua gallina sex mensium. Hæc fortè attagen est Belonij, aut ei proxima auis, hic enim attagenem lagopodis speciem facit, est autem hæc inter lagopodes quod sciam maximè uaria & maculosa.

Tt 4

Paralipomena.

PORPHYRIO.

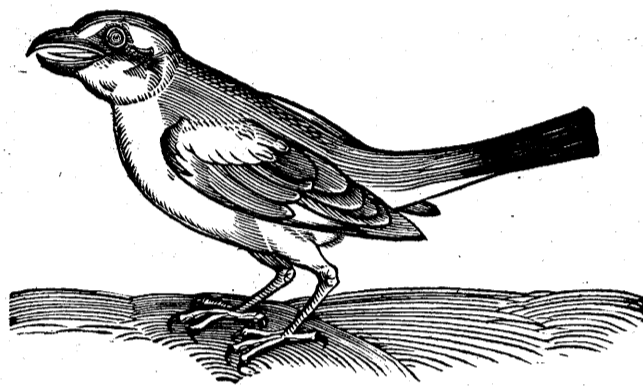
PORPHYRIONEM pictū Io. Culmannus, amicissimus meus, ē Montepessulo misit, uiri in uniuersa rerum naturalū historia doctissimi Gulielmi Rondeletij beneficio. Cæruleus ei toto corpore color. media caudæ extremæ pars in cinereo albicat. oculi nigri sunt. rostrum & crura purpureo rubore splendent. Digiti quaternos tantum pictura ostendit, ita dispositos ut in picorum genere, non quinos, ut ueterum quidam scripserunt. Rara est auis, ni fallor, in Narbonensī Prouincia, frequentior Hispaniā.

L. ANI. V. S.

Paralipomena.

777

LANIVS CINEREVS. Choutræer/Nimmörder.

LANIOS aues appellare uolui, cum aliud uetus nomen non inuenirem, eò quòd aues alias inuadere & laniare soleant, falconum uel accipitrum instar: unde ab Italis genus unum eorum regstola (fortè quasi regazula uoce diminutua, nam gaza & regaza isdem pica est) falconiera, uel gaza speruiera dicitur. Eandem alibi in Italia falconellum uocari audio.

F I N I S.

PAG. 3. in fine uersus 13. adde. Vide plura infra in Fringilla. Bellonius acanthidē Græcorum uerum, Gallis uulgo serin dictam, Græcis hodie spinidia uocari docet. 45. 60. L. Italicè buzza uocatur: & fortè etiam poyana, quasi pagana. 51. 40. L. maiorem & minorem, nimirum propter sexum magnitudine differentem. Aliqui, &c. 66. 30. L. dictus. Quidam. 76. 57. *ἰσπίδιος*, adde, sed hæc dictio potius trogliten, id est passerem domesticū significare uidetur. 85. 13. Sed quid si legamus, &c. usq; ad dorsum utriq; cœruleum, hæc omnia tanquam superuacua inducantur. 95. 1. pappos, adde: de qua uoce plura leges in Anserē A. In eadē pagina anatis cicuris effigies poni debuerat, quam in Paralipomenis requires. huius autem auis quæ hic non suo loco posita est, hoc est anatis feræ marinæ, descriptionem reperies infra pag. 117. uersu. 7. quæ incipit. His aliam speciem, &c. 111. 45. in fine uersus adde. Vide infra etiam in Anate muscaria.

¶ 115. 9. Hæc uerba, Georg. Fabricius aliam nobis, &c. usq; ad finem illius historiæ per sex uersus, omnia delenda sunt. 117. 7. His aliam speciem, &c. hæc anas fera marina est, cuius figura superius loco anatis cicuris per errorem posita est. 117. 57. L. ad nos misit, quam inter Paralipomena habes, Vidi ego, &c. 118. 12. in fine uersus adde. Hæc forsitan anates Indicæ fuerint, de quibus leges in Paralipomenis. 121. 14. peculiari proprietate, adde, ¶ Fama est crudæ æthyæ (quidam transtulit fulicæ) cor comesum comitalem morbum discutere, ipse quidem periculū non feci, Arretæus. 124. 37. piscibus quidem uiuit, adde, ni fallor. 129. 52. anseri similis, adde (unde nos merganserem appellauimus. 133. 52. pro chenalopecta L. hipparion. 160. 2. interpretantur, adde. Sed alia sunt meropes aues quæ *ἀλῆρα* quoq; dicuntur teste Varino. 160. 58. *Ἄουρσπυρεν*, adde, sed hoc nomen puto rectius cōuenire his quas Turnerus apodes minores nominat, *den Wümsferschwalmen*. 161. 5. L. in Elemento H. 189. 37. astipulatur, adde, & Aelianus, ut uidetur. lege infra in Vulture H. a. inter deriuata. 190. 28. L. seu plangam, & percnium, & morphnum. 199. 15. L. colore ex eo qui castaneæ est nigricante. 200. uersum 28. cuius initium, In Indiâ referunt, &c. cum quatuor sequentibus dele. 200. 41. in fine uersus, adde. Talem auem super trium arborum ramis nidificantem Olaus Magnus in Tabula Septentrionali depinxit: quam nos picturam in Paralipomenis posuimus.

¶ 205. 65. airon negro, adde (sic & falcinellum aliqui uocant.) 210. 17. aut fuser, delenda hæc. 216. 56. L. pareudistas. 218. 8. L. Italicæ uocant. Ibidem L. uel zus, uel chio. 227. 40. cucubas nominant, adde, Plura de Chaldaica uoce kiphupha leges in Vpupa.) 229. 7. L. Alūnus. Ibidem in fine uersus 8. adde, Barbaianum alij nuncupant genus ululæ quod flammeatum Germani cognominant. 230. 62. L. commendat ad neruorum dolores & nodos, cum lilij, &c. 234. 60. in fine uersus, adde. Oppianus etiam lib. 3. de aucupio ægithalū pro caprimulgo accipit: cuius uerba inferius in Paro h. quo modo capiatur à nobis recitata, hoc potius in loco recitari debuerant. 237. 57. L. alpina (quod nomen merulæ alpinæ suo loco describendæ potius conuenit.) sed, &c. 243. 34. G. cum duobus sequentibus uersibus deleantur tanquam nō huius loci. 244. 44. L. carduele. Ibid. 46. L. Chloridis. Ibid. 47. *Ἄαμβεκτέλ*, adde (picum cinereū etiam Saxonice *Ἄαμβεκτέλ* uocant.) Ibid. in fine uersus 44. adde, Vide ne potius dici debeat *Ἄινδεντλάβερ*, quod corticibus arborum adhæreat. 265. 36. L. fortè, ubi ossa ceraforū desint, seminibus cannabis ali potest. Nam nuper, &c. 279. 52. L. repere possit, Crescentienſis. 295. 7. medicis dicta, adde, Plura de Oenanthe aue leges infra in Elemento O. 296. inter uersum 25. & 26. H. litera signum Philologiæ notetur. ¶ 302. 38. L. Verg. Buc. Aliquando masc. Macroscq; &c. 310. 30. L. perfringere ualeant, Plin. Imitantur, &c. 320. 16. L. appellat: nisi hoc genus graculi potius est, rostro & pedibus rutilis. pyrhoracoraci enim rostrum luteum est. 336. 9. L. Cum uir optimus. Ibid. uersu 37. appellant, adde, & recentiores de porphyriōne & auriphrygio. 338. 12. ut cōiicio, adde, è gryllorum genere. 348. 36. L. P. Fagius. Quidam kore Hebraicum nomen interpretantur cuculum. uide in Perdice A. 349. Cuculi figura uerior in Paralipomenis ponitur. 369. 38. in fine uersus adde. ¶ Eleam seu ueliām Eberus & Peucerus auem inquit esse paruam, colore pulchro, infernè croceo, ualentem uoce: quæ ætate umbrosa, hyeme aprica loca petat. & Germanicè interpretant *Zigelhempsting*. Scio Germanos aliquos linariam nostram *Hempsting* uocare: cuius ego nullam speciem ueliām esse, aut circa paludes uersari arbitror. 370. 59. nomē debetur: ut & alias, & galbulam, &c. Ibidem 60. & galbulæ non multum, &c. usq; ad finem paginæ, dele. 371. 14. L. hanc potius erithaco cognatam quam sic. 378. 33. putau cum ista scriberem, Italorum auem quam uocant galberio, galbedro, &c. aliam esse ab oriolo seu pico nidum suspendente, nunc dubito, uel potius eandem esse puto. 379. Gallinæ figura pro gallinaceo hic posita est, ut contra gallinacē infra pro gallina. 380. 25. Et primum, dele. 386. 13. omittè parenthesim, & L. similes brachij alæ, tum procerissimæ caudæ duplici ordine, &c. 386. inter uersum 47. & 48. inser uersus circiter nouem, qui habentur circa finem in Gallina E. infra, nempe de usu pennarum & echini in genere gallinaceo: & ne gallinæ ad præsepia bouum accedant: & prognosticum tempestatis. 395. uersu 49. & 50. L. Pullinum (de gallinaceo genere in

nerē intelligo. uide infra in Gallina n. a.) sanguinem, &c.

¶ 409. 48. L. purissimē (fortē legendum purissimi, ut clarior sit interpretatio, albus enim color puritatem significat) sciendum, Plutarchus in Symb. &c. 411. 58. uocauerim, adde. Atqui Martialis quoque caponem dixit. 434. Versus 23. cum octo sequentibus, referri debet ad Gallinaceum E. pag. 386. ut supra monui. 463. 25. & fieri potest, &c. usque ad accedat, dele hęc uerba, nam uera Meleagris in Paralipomenis ponitur. 479. 46. L. sed nō propriē aquatica dici posse uidetur. 418. 15. in titulo, L. Βραχχύν: uel de phæopode duplici, quarum, &c.

¶ 503. 27. appellatur, adde, in Athesina regione Steinfræ, id est cornix saxatilis, 516. 2. mutulus, adde, pro apta fortē legendū aperta.) 521. 42. in nostro codice, adde, uidetur κατὰ τὴν ἰστορίαν legendum. 527. 3. L. aduolat, uictum ex piscibus quarens, Athenæus. 227. 17. in fine uersus adde. Vide infra in Garrulo Bohemico post picas. 535. 54. L. ubi Fuchsius κατὰ τὴν ἰστορίαν, id est uērem, quā κατὰ τὴν ἰστορίαν, id est nidum, legere mauult. 544. 8. In quodam Mauritanie flumine, &c. hęc uerba delenda sunt, usque ad interprete Gillio, omnino enim hirudines, nō hirundines legi debet, ex Strabone. 546. 34. expunge hęc uerba, alaudis (ni fallor) congenerem. 553. 44. Βελουγῶν, adde, (fortē Βελουγῶν, id est mulcimentum.) 566. 22. L. quæ fortē alia quā, &c. 567. 51. Anglorum buntinga, adde (Germanorum gersthamera.) 568. 18. in fine uersus, adscribe, Lege infra in Salo. 582. 49. L. πικρῶν, in fine eiusdem uersus adde, Extat hoc libro 1. Anthologij, ubi etiam aliud Pauli Silentarij eiusdem argumētū legitur. 594. 41. in fine uersus adde, Figuram habes inter Paralipomena. 595. 27. in fine uersus adscribe, Quarendum an hic sit Schœniclus, id est iunco Aristotelis; uel tryngas, cui turdi magnitudo tribuitur. 597. iconi exhibitæ inscribendum, Noctua saxatilis, de qua leges præcedente pagina, uersu 45.

¶ 602. 25. pro his uerbis, mihi quidem sensus obscurus est, lege, hoc est, Et pro uerbo dicitur, & reuera Phædrus in arce noctuam consecrauerat. 603. Addatur figuræ inscriptio hæc, Nycticorax, non ueterum, sed uulgō sic cictus circa Argentinā, auis pisciuora. 604. uersu ultimo, audio, adde, Inter condensa fruticum degit, infrequens alioqui, oua ferē ut curuca humi fouet. 651. 55. baccas, adde, (fortē myrti baccas,) 668. 51. L. opificij. 670. 26. Calius, adde, Apud Theophrastum 5. 3. de causis legitur κατὰ τὴν ἰστορίαν & κατὰ τὴν ἰστορίαν. Gaza exuperantiā uertit, malim uarices. 682. 19. in fine uersus, adde, Hęc dum scriberem inspectus mihi picus uiridis, mas an fœmina nescio, huiusmodi erat. In uertice rubor coeci. Collum ac dorsum uiride. Alæ etiam uirides: sed maiores in eis pennæ fuscæ, 30 albis per interualla distinguentibus maculis, latus earundem angustius, subuiridi colore. Pectus & uenter è subuiridi albicabant. Circa orthopygium tantum croceus color. Cauda pennis denis condita fuscis: ex quibus quatuor mediæ per interualla maculosæ erant, maculis minus fuscis: in fine in mucronem ferē tendebāt. 687. Porphyriionis figuram & descriptionem in Paralipomenis requireres. 688. 10. digitos quinq; adde (quatuor, ut pictura nostra ostendit, sed aptos apprehensioni, cum bini ante ac rotidem retro sint, ut in psittaco & picorum genere.) 691. 29. L. Psittaci. 696. 24. Angli wren, dele hęc uerba, nam wren Anglorum troglodytes est. 697. 2. regulum, adde, (legendum puto regalbulum, sic enim charadriū aliqui interpretantur.) 697. 50. per æstatem, adde, hęc uerba ex Nipho fortē aut alio recentiore nobis descripta sunt. Gaza nusquam nominat syluiam, quod sciam, sed hist. anim. 8. 3. siluiam [per i. scribens] cum rubecula nominat inter aues quæ uermiculos 40 petunt, ubi Græcus codex noster nomen quod siluiæ respondeat nullum habet.

¶ 729. 38. uocatur, adde, Albertus.

F I N I S.

per commissionem sententia fante impilationis hancem videri et examinari
et poffori ac sano suo licentiam vana aliamque meo medio meliori //

Adten
Sicut
